THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS AVCTORITATE ET CONSILIO
ACADEMIARVM QVINQVE GERMANICARVM
BEROLINENSIS GOTTINGENSIS LIPSIENSIS
MONACENSIS VINDOBONENSIS

VOLVMEN III

C — COMVS

MDCCCCVI — MDCCCCXII
LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Duabus alphabeti litteris totidemque voluminibus Thesauri absolutis iterum aliquid praefari cogimur. etenim quod per haec duo volumina ipsa operis ratione ducti nomina propria cum ceteris vocabulis simul et uno ordine tractare instituimus, id consilium abhinc non quidem derelinqui at mutari necesse est. ingentior enim in dies crescebat copia et ipsorum nominum et schedarum, quarum collectio sumptuosa et tractatio difficilis saepe ceteris vocabulis iam descriptis et ordinatis editionis progressum impediebat. mutato igitur consilio nomina propria inde a littera C in supplementa seorsum edenda relegabuntur, quorum emissionem volumus aequali passu et specie sequi ipsa Thesauri volumina. ita speramus fore ut celerius quam adhuc contigit haec gravior quae restat pars operis in manus doctorum perveniat.

Porro ut angustiore spatio ampliores liceat exemplorum collectiones comprehendere, lemmata in tractatibus apte cauteque breviare constituimus.

Deinde id novavimus ut tractatus secundum operis rationem non plena exemplorum copia instructos asterisco * distingueremus: qui si deest omnes scriptorum inscriptionumque locos quotquot in schedis nostris inveniebantur indicatos esse scito.

Copiis autem nostris in dies auctis consentaneum est etiam ad ea quae primis voluminibus dedimus ampla succrevisse additamenta et lemmatum et locorum: quae suo tempore separatis voluminibus edenda curabimus, gravissimum quodque quam poterit fieri primum data occasione cum viris doctis communicabimus.

Hactenus de ipso opere. de opificibus vero ut dicamus per hos annos ad eos quos in priore praefatione enumeravimus adiutores operis sociosque accesserunt deinceps Ioh. Georgius Kempf quem florente aetate defunctum lugemus, Rudolfus Weynand, Carolus Avsfeld, Theodorus Boegel, Heribertus Plenkers, Carolus Mvenscher, Thaddaeus Sinko, Augustus Zimmermann, Bruno Albinus Mveller, Hermannus Iacobsohn, Alfredus Gvdeman, Franciscus Xaverius Bvrger, Henricus Spelthahn, Henricus Hoppe, Iohannes Poeschel, Otto Probst, Ricardus Meister, Carolus Remme, Guilelmus Elsperger, Curtius Wvlff. redactoris autem officium ad Ernestum Lommatzsch transiit, postquam Vollmerus alio munere recepto in consilium operi regendo ab academiis delegatum cooptatus est. alteram operis partem ordinandam corrigendamque suscepit Maximilianus Ihm, qui postquam in universitatem Halensem avocatus est, successorem habuit Bertoldum Mavrenbrecher.

index notarum librorum scriptorum proprio volumine exhibitus est anno 1904. in quo quae addenda mutandave videntur, statim subiungemus:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

schedarum numeri	indicatur aetas	notarum exempla	notae solvendae sunt sic:	editiones codices
225	saec. IV med.	ACT. Archel. 68, 5	Hegemonius, acta Archelai cap. 68 § 5	Beeson, Leipzig 1906
		app. 14	[Hegemonius, acta Archelai] appendicis de haereticis § 14	ibid. p. 98—100
225	infim. aet.	ALTERC. Hadr. et Epict. p. 239	altercatio Hadriani Augusti et Epicteti philosophi p. 239 Orelli	opuscula graec. vet. sententiosa et moralia ed. Orelli t. I 1819 p. 230—239
159	post saec. IV	APIC. exc. 163	Apicii excerpta lin. 163 Ihm	Ihm, Archiv 15 (1906) 64—73 (e cod. Salmas. saec. VII)
150	386—429	AVG. cons. euang. 4, 10, 20	Augustinus de consensu euangelistarum lib. 4 cap. 10 § 20	Weihrich, Corp. Vind. **43**
		epist.	epistulae	Goldbacher, Corp. Vind. **34** (I. II). **44** (III)
		in psalm. 1, 1	in psalmum 1 enarratio § 1	Migne **36. 37**
		in psalm. 18,1,1	in psalmum 18 enarratio 1 § 1	
		in psalm. 30, 2 serm. 1, 1	in psalmum 30 enarratio 2 sermonis primi § 1	
		in psalm. 33 serm. 1, 1	in psalmum 33 enarratio, sermonis primi § 1	
188[a]	c. a. 475	AVSPIC. ad Arbog. 164	epistula Auspici episcopi ecclesiae Tullensis ad Arbogastem comitem Treverorum, vers. 164	Brandes, progr. gymn. Wolfenbüttel 1905
137	saec. IV exeunte	CLAVD. DON. Aen. 6, 900	Ti. Claudi Donati interpretationes Vergilianae Aeneidos lib. 6 vers. 900	H. Georgi vol. I, Leipzig 1905
166	443	COD. Theod. gest. in sen. 8	codex Theodosianus gesta in senatu urbis Romae de recipiendo codice Theodosiano § 8	Codex Theodosianus ed. Mommsen 1905 p. 1—4
166[a]		CONST. Sirmond. 16	constitutiones Sirmondianae cap. 16	Codex Theodosianus ed. Mommsen 1905 p. 907—921
J		CORP. I² 2 n. 365	Corpus inscriptionum Latinarum, vol. I pars 2 (inscriptiones antiquissimae) ed. alt. n. 365	editurus est Ern. Lommatzsch
155	saec. VI	DAMIG. lapid. 50	liber Damigeronis peritissimi de lapidibus cap. 50	Orphei lithica ed. Abel, Berol. 1886, p. 161—195
158		DIOSC. 4, 189 W.	Dioscuridis (graeci) lib. 4 cap. 189 Wellmann	Wellmann II, Berol. 1906 (ex codd. C et N)
	a. 471	DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII[b] 37	Donatio a Fl. Valila ecclesiae Tiburtinae a. 471 data. p. CXLVII col. b lin. 37	Duchesne, le liber pontificalis I, Paris 1886, praef. p. CXLVI sq. (e cod. saec XII)
3	* 239 † 169 a. Chr.	ENN.	Q. Ennius	Ennianae poesis reliquiae iteratis curis rec. J. Vahlen 1903
		ann. 628	annalium fragm. vers. 628 Vahlen	
		frg. inc. 53	fragm. incerta n. 53 Vahlen	
		frg. var. 146	fragm. varia n. 146 Vahlen	
		sat. 70	saturarum fragm. vers. 70 Vahlen	
		scaen. 430	scaenica, fab. inc. vers. 430 Vahlen	
171[a]		EPIPHAN. Avell. p. 773, 24	Epiphanius, liber de XII gemmis rationalis, versio latina collectionis Avellanae p. 773 l. 24	collectio Avellana ed. Günther II (1898) p. 743—773
78[c]	saec. fere III	EPIST. Paul. et Cor. I rec. A (B) 16	epistula Corinthiorum ad Paulum rec. A *vel* B § 16	Harnack, Sitzungsber. der Berl. Akad. 1905 p. 7—13
		II rec. A (B) 40	epistula Pauli ad Corinthios rec. A *vel* B § 40	
153	fere 430	EVAGR. alterc. p. 54, 11	Euagrii, monachi Galli, altercatio legis inter Simonem Iudaeum et Theophilum Christianum p. 54 l. 11 Bratke	Bratke, Corp. Vind. **45**
194	† 657	EVG. TOLET carm. 8, 1	Eugenii episcopi Toletani carminis 8 vers. 1	Vollmer, Mon. Germ. auct. antiq. XIV 1 (1905) p. 231 sqq.
172		EXC. barb. p. 244, 28. 330, 13 Fr.	Excerpta barbari quae dicuntur p. 244 l. 28. 330 l. 13 Frick	Chron. minora ed. Frick I 1892 p. 234, 19—244, 28. 264, 20—330, 13 (scil. ea quae apud Mommsenum non leguntur)
	fere 520	GENER. reg. Franc. p. 326, 5	generatio regum Francorum p. 326 l. 5	Müllenhoff, Deutsche Altertumskunde III, Berol. 1892, p. 326 sq.
		GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A]	glossae iurisprudentiae codicis Parisini gr. 1357[A]	Psichari, bibl. de l'école des hautes études 92 p. 160. nobis descripsit Io. Vollmer
		GLOSS. Suet. Iul. 27	glossae ad Suetonii divum Iulium cap. 27	Ihm, Hermes 36 (1901) p. 36
64	aet. inc.	GRAN. LIC. p. 35	Granius Licinianus p. 35 Flemisch	Flemisch, Lips. 1904
143	* ca. 340 † 420	HIER. prol. gal.	Hieronymi prologus galeatus in Vulgatam	Vulgata ed. Loch p. XVI
		praef. Vulg. Ios.	praefatio in Iosue	ibid. p. XXVI
155	saec. V	HIPPOCR. aer. 24	Hippocratis libri de aeribus locis et de aquis vetus translatio cap. 24	Kuehlewein, Hermes 40 (1905) p. 254—274

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

schedarum numeri	indicatur aetas	notarum exempla	notae solvendae sunt sic:	editiones codices
155	saec. V	Hippocr. progn. 25	Hippocratis libri prognosticon vetus translatio cap. 25	Kuehlewein, Hermes 25 (1890) p. 123—137
		Lib. pontif. p. 125,17	liber pontificalis p. 125 l. 17 Mommsen	Mommsen, Mon. Germ., gesta pontif. vol. I, 1898. Duchesne, Paris I 1886. II 1892
24ª		Liv. epit. Oxyrh. 8, 217	Livi epitoma edita e papyro saec. IV Oxyrhynchi reperta, col. 8 l. 217	Kornemann, Beitr. z. alten Geschichte, 2. Beiheft, Leipzig 1904
6	† 103 a. Chr.	Lvcil. 1378	C. Lucilius, saturarum fragm. vers. 1378 Marx	Marx, Lipsiae 1904
50		[Mart.] 12,7 lemma	lemma ad epigramma Martialis lib. 12 n. 7	*cf.* Landgraf, Archiv 12 (1902) p. 455 sqq.
225		Mirac. Theclae 10 p. 173, 28	miracula s. Theclae virginis cap. 10 p. 173 l. 28 Gebhardt	v. Gebhardt, Texte u. Untersuchungen. Neue Folge. VII, 2 p. 169—173
218	fere 400—450	Nicet.	Nicetas, episcopus Remesianus	Burn, Cambridge 1905
92		Novell. Theod. 27, 5	novellae Theodosii II tit. 27 § 5	Mommsen et P. M. Meyer, Berol. 1905
P		Papyr. Florent. 105	Papiri Greco-Egizii, vol. I papiri Fiorentini n. 105	Vitelli, Mailand 1906
P		Papyr. Lips. 44	Griechische Urkunden der Papyrussammlung zu Leipzig, Band I n. 44	Mitteis, Leipzig 1906
P		Papyr. Oxyrh. IV 737, 23	the Oxyrhynchus Papyri t. IV n. 737 l. 23	Grenfell and Hunt, London 1904
225		Pass. Theclae B a 43 p. 122, 5	passio Theclae, versio B a cap. 43 p. 122 l. 5 Gebhardt	v. Gebhardt, Texte u. Untersuchungen, herausg. von v. Gebhardt u. Harnack. Neue Folge. VII, 2.
143	aequalis Augustini	Pelag. in Rom. 1 p. 646ᴮ	commentarius Pelagii in Pauli epistulae ad Romanos cap. 1 p. 646ᴮ Migne	Migne **30** p. 646—902
130		Prob. schol. Iuv. 6, 537	Probi quae feruntur scholia in Iuvenalem sat. 6 vers. 537	Iuvenalis ed. Valla, Venetiae 1486
51	93—95	Qvint. inst.	Quintiliani institutio oratoria	Radermacher I 1907
51ª		Ps. Qvint. decl. exc. Monac. (Paris.) 18 p. 388	Quintiliani quae feruntur declamationum (maiorum) excerpta Monacensia (Parisina) cap. 18 p. 388 Lehnert	Lehnert, Lips. 1905, p. 357—431
131		Schol. Hor. Vind. ars 476	scholia codicis Vindobonensis saec. X vel XI in Horati artis vers. 476	Zechmeister, Wien 1877
		Hor. gloss. Γ ars 476	glossarum Γ appendix, gloss. ad artis vers. 476	Ps. Acronis scholia in Horatium vetustiora rec. O. Keller. vol. II p. 380—398
197ᵇ		Schol. Prud. epil. 31	glossemata de Prudentio, gloss. ad epilogum vers. 31	I. M. Burnam, Cincinnati 1902
117	saec. V vel VI	Serm. de conf. diab. 120ᵛ	incerti sermo de confusione diaboli fol. 120 verso	Rand et Hey, Archiv 14 (1905) p. 257—265 (e cod. Vindob. saec. X vel IX)
155		Ps. Soran. quaest. med. p. 368, 8	incerti quaestiones medicinales Sorano adiunctae, pars a V. Rose omissa p. 368 l. 8 Stadler	Stadler, Archiv 14 (1905) p. 361—368
85		Svlp. Apoll. Verg. Aen. 77	Sulpicii Apollinaris monosticha in Vergili Aeneidos libros vers. 77	Anth. lat. ed. Riese II 653. Poetae lat. min. ed. Bährens V p. 169
J		Tab. devot. Audollent 300ᵇ	Defixionum tabellae quotquot innotuerunt n. 300 verso	Audollent, Paris 1904
71	ca. 160—240	Tert. apol. praescr.	Tertulliani apologeticus, de praescriptione haereticorum	Rauschen, florilegium patristicum fasc. IV. VI, Bonn. 1906
		adv. Hermog. 45 p. 176, 10	adversus Hermogenem cap. 45 p. 176 l. 10 Kroymann	Kroymann, Corp. Vind. **48** p. 126—176
		adv. Marc. 5, 21 p. 650, 4	adversus Marcionem lib. 5 cap. 21 p. 650 l. 4 Kr.	ibid. p. 290—650
		patient. 16 p. 24, 9	de patientia cap. 16 p. 24 l. 9 Kr.	ibid. p. 1—24
		adv. Prax. 31 p. 289, 5	adversus Praxean cap. 31 p. 289 l. 5 Kr.	ibid. p. 227—289
		resurr. 63 p. 125, 17	de carnis resurrectione cap. 63 p. 125 l. 17 Kr.	ibid. p. 25—125
		adv. Val. 39 p. 212, 6	adversus Valentinianos cap. 39 p. 212 l. 6 Kr.	ibid. p. 177—212
		Ps. Tert.		
		haer. 8 p. 226, 6	liber adversus omnes haereses cap. 8 p. 226 l. 6 Kr.	ibid. p. 213—226
209		Theophil. inst. Iust. 1, 24, 1	Institutionum Iustiniani graeca paraphrasis Theophilo antecessori vulgo attributa lib. 1 cap. 24 § 1	Ferrini, Berol. 1884 *cf.* Triantaphyllides, bibl. de l'école des hautes études 92 p. 255—276
138	saec. IV	Veg. mulom. 4, 28	Vegeti digestorum artis mulomedicinae lib. 4 cap. 28	Lommatzsch, Lips. 1905
111ᵇ		Vir. ill. 86, 3	incerti liber de viris illustribus urbis Romae cap. 86 § 3	Wijga, Groningen 1890
66		Vlp. disp. frg. IIᵇ 29	Vlpiani disputationum fragmenta; verso col. 2 l. 29	O. Lenel, zwei neue Bruchstücke aus Vlpians Disputationen, Sitzungsber. d. Berl. Akad. 1903 p. 922

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Post annum 1900 copias nostras expleverunt et auxerunt hi:

scriptores vel opera	ediderunt	excerpserunt
Alterc. Heracl.	Caspari	I. G. Kempf
Anon. de mach. bell.	Gelenius	
Anon. med.	Piechotta	O. Probst
Apring. in apoc.	Férotin	I. Denk
Arnob. nat.	Corp. Vind. 4	B. A. Müller
Assumpt. Moys.	Charles	O. Probst
Aug. in psalm.	Migne 36. 37	R. Meister
—— serm.	Mai	W. Bannier
—— varia	Migne 35	A. Souter
Bachiar.	Migne 20	M. Ihm
Boethius varia	Migne 64	H. Spelthahn
—— in top. Cic.	Orelli	
Calp. Flaccus decl.	Lehnert	G. Lehnert
Capreolus	Migne 53	M. Ihm
Cassiod. art.	Migne 70	R. Meister
—— inst. div.	Migne 70	M. Ihm
Ps. Cic. epist. ad Oct.	C. F. W. Müller III 2	O. Hey
—— exil.	ibid. IV 3	
Claud. Don. Aen.	Georgi	Georgi indicem manu scriptum nobis transmisit
Cod. Iust.	Krueger	usi sumus indice Caroli Longo, bull. dell' ist. di dir. Rom. 10. 11 (1897/8)
Comput. Carth.	Krusch	M. Ihm
Damig. lapid.	Abel	W. Bannier
Epist. Paul. et Cor.	Harnack	M. Ihm
Eugraph. Ter.	Klotz	B. A. Müller
Eustath. Bas. hex.	Migne 53	M. Ihm
Faust. Rei.	Corp. Vind. 21	O. Hey
Frg. liturg.	Bunsen	K. E. Götz
Hermae pastor	v. Gebhardt-Harnack	C. Prinz
Hier. epist. litt. C.	Migne 22	M. Ihm, B. A. Müller, O. Hey
—— varia	Migne 24	O. Hey
—— prol. gal. etc.	Loch	R. Meister
Hil. trin.	Migne 10	H. Spelthahn
—— varia	Migne 10	I. Denk
Hippocr. aer.	Kühlewein	E. Lommatzsch
—— progn.	id.	O. Probst
Itala (Lugd.)	Robert	H. Plenkers, B. A. Müller
Iunil.	Kihn	M. Ihm
Lib. iubil.	Charles	O. Probst
Mart. Brac.	Caspari. Migne 72. 74	H. Spelthahn
Nicet. fid. spir.	Migne 52	

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scriptores vel opera	ediderunt	excerpserunt
Op. imperf. in Matth.	Migne gr. 56	O. Probst
Orig. in Matth.	Migne gr. 13	O. Probst
—— in I reg.	Migne gr. 12	M. Ihm
Pallad. hist. mon.	Migne 74	M. Ihm
Passio Andr. Barth.		
—— Matth. Paul. Petr.	v. index	I. Denk
—— Theclae Thom.		
Pelag. in epist. Pauli	Migne 30	M. Ihm
Petr. Chrys.	Migne 52	H. Spelthahn
Pomer.	Migne 59	M. Ihm
Pontian.	Migne 67	K. E. Götz
Prob. Verg.	Hagen	B. A. Müller
Rufin. Adamant.	Caspari	I. G. Kempf
—— apol. Orig. Basil. hom.	Migne gr. 17. 31	G. Lehnert
—— hist.	Mommsen 1903.	M. Ihm
—— hist. mon. Orig. in cant. in gen.	Migne 21. gr. 12. 13	
—— Orig. princ.	Migne gr. 11	H. Spelthahn
Ps. Rufin. in prophetas	Migne 21	M. Ihm
Ruric.	Corp. Vind. 21	O. Hey
Rustic. c. Aceph.	Migne 67	K. E. Götz
Salon.	Migne 13	M. Ihm
Schol. Prud.	Burnam	K. E. Götz
Schol. Verg. Veron.	Hagen	B. A. Müller
Serm. de conf. diab.	Rand et Hey	Hey
Ps. Soran. puls. quaest. med.	Rose	O. Probst
Val. Cem.	Migne 52	M. Ihm
Ven. Fort. opera pedestria	Krusch	I. Denk
Verec.	Pitra	Th. Bögel
Vincent. Ler.	Jülicher	H. Plenkers
Vindic. med.	Wellmann	W. Bannier
Vran.	Migne 53	M. Ihm
Zacch.	Migne 20	M. Ihm
Tertulliani operum vol. III	Corp. Vind. 47	in schedulas digeritur recognoscentibus Hey, Hoppe, Kroymann, Lommatzsch, Vollmer

Ephemerides philologicae		A. Klotz
Inscriptiones, papyri		M. Ihm

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

NOTANDA

de lemmatis: [ ] includunt corrupta.
( ) non lecta, at secundum analogiam deducta vel ficta a grammaticis.
? praepositum dubiis.
⌘ praefixum indicat non omnes locos in schedis congestos afferri.
vocales (non syllabas) certo longas lineola solita distinximus.

in locis scriptorum allatis: ⟨ ⟩ includunt suppleta.
[ ] delenda.
* praefixum scriptoris vel scripti nomini vel numero indicat lemma ex coniectura mutatum esse.
† inscriptiones distinguit christianas, ubi ex re visum est.

numeri nude inclinatis litteris positi indicant ipsius Thesauri paginas versusque.

verba lexicographi ubique data sunt litteris inclinatis.

in etymologicis his notis uti voluit R. Thurneysen:

cps.	compositum
cf. c.	conferendum cum
inc. orig.	incertae originis

anglosax.	anglosaxonice	island.	islandice (altnordisch)
armen.	armeniace	lituan.	lituanice (litauisch)
boruss.	borussice	med.	medice (avestisch)
cambr.	cambrice (kymrisch, welsh)	osc.	osce
		pers.	persice
got.	gotice	slavon.	slavonice (altkirchenslavisch, altbulgarisch)
gr.	graece		
hebr.	hebraice	theod.	theodisce
hibern.	hibernice	umbr.	umbrice.
ind.	indice (sanskrit, vedisch)		

ex linguis romanicis quas dicimus W. Meyer-Luebke non enumeravit nisi ea vocabula quae usu continuo servata vitam et transformationes linguae sunt secuta, omisit quaequae postea a doctis vel technicis ex latina lingua iam emortua noviciis inlata sunt. singulas linguas distingui voluit notis his:

it.	italice
val.	valachice (rumänisch)
francog.	francogallice
hisp.	hispanice.

quae in his linguis desunt verba, accita sunt ex dialectis sic notatis:

It. mer.	Italiae meridionalis
It. sept.	Italiae septentrionalis
sard.	sarda
langob.	langobardica (lombardisch)
tic.	ticinensi (tessinisch)
pedem.	pedemontana (piemontesisch)
raet.	raetica
neap.	neapolitana
sic.	sicula
prov.	provinciali (provençalisch)
francog. vet.	vetere Francogalliae
port.	portugallica.

auctorum nomina subscripta sunt vocabulorum singulis tractatibus, complurium tamen eiusdem deinceps sequentium tantum ultimo, hic illic ubi spatium deerat caute abbreviata.

Th. adscriptum est originationibus R. Thurneyseni,
M.-L. iis quae de linguis romanicis addidit W. Meyer-Lübke,
L. iis quae composuit vel addidit E. Lommatzsch,
Mbr. iis quae B. Maurenbrecher.

nostri aevi libros sive ephemerides nominibus plenis vel ita abbreviatis, ut facile expleantur, attulimus; notandum PW. 'Pauly-Wissowa Realencyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft' Stuttgart 1894 sqq.

In numerum eorum qui plagulas legebant et adnotabant, accesserunt I. H. Schmalz, Fr. Skutsch, Fr. Vollmer, M. Ihm, I. Denk.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

VOLVMEN III

C

c ***littera tertia.*** MAR. VICTORIN. gramm. VI 12, 25 c autem tertio quoque ordine, ut apud Graecos quoque positum est, c pro γ. *feminine ponitur ab* AVSON. *infra l. 12. de declinatione et genere v. vol. I 1, 27 sqq.* 1 *de origine litterae*: PAVL. FEST. p. 202 *antiqui* per c litterae formam nihilominus g usurpabant. p. 229. SCAVR. gramm. VII 15, 8 *litt.* c qua non solum apud nos, verum etiam apud antiquos Graecorum g littera notabatur; ... *testantur* XII tabulae, ubi est 'ni pacunt' per hanc formam. MAR. VICTORIN. gramm. VI 12, 22 pro quo (γ) apud antiquos c poni solitum, ut pro agro Gabino cabino, pro lege lece, acna pro agna. *sim.* 24. PROB. nom. gramm. IV 214, 38. AVSON. 348, 21 tribus in Latio tantum addita nominibus k, praevaluit postquam gammae vice functa prius c. *idque reperitur in* INSCR. *ex. gr.* INSCR. for. Rom. (Corp. I² n. 1) recei, INSCR. Dueni (Corp. I² n. 4) virco, INSCR. column. rostr. (Corp. I² n. 25) lecione⟨s⟩, macistratos, exfociont *al. v. etiam* Caius *et* Cnaeus *p. 2, 14. de scriptura* kaput, kalendae, karus *sim. vide sub* k. 2 *de pronuntiatione*: *generaliter*: TER. MAVR. 195 utrumque latus dentibus applicare linguam c pressius urget, dein hinc et hinc remittit, quo vocis adhaerens sonus explicetur ore. MAR. VICTORIN. gramm. VI 7, 22 c consonans muta spiritalis. 33, 20 c etiam et g ... sono proximae oris molimine nisuque dissentiunt; nam c reducta introrsum lingua hinc atque hinc molares urgens haerentem intra os sonum vocis excludit. *sim.* MART. CAP. 3, 261 GRAMM. suppl. 307, 22. *de* c *in fine vocis geminato*: VEL. gramm. VII 54, 6 cum dicimus 'hic est ille', unum c scribimus et duo audimus. 55, 6 TER. MAVR. 1659 *sq.* CHAR. gramm. I 12, 1. 15, 15 DIOM. gramm. I 430, 13 SERV. gramm. IV 424, 34 Aen. 6, 791 MALL. THEOD. gramm. VI 587, 21 MART. CAP. 3, 283 VLT. SYLL. gramm. IV 221, 32. 258, 25 CONSENT. gramm. V 395, 11 POMP. gramm. V 119, 13 FIN. METR. gramm. VI 230, 21. 242, 15 FRG. Bob. gramm. VII 539, 4. *de pronuntiatione* dra(c)co: PROB. app. gramm. IV 198, 17. *de pronuntiatione* c *aspirati* (ch): MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 6 quae profundo spiritu, anhelis faucibus, exploso ore fundetur. *de sonorum* g *et* c *similitudine*: QVINT. inst. 1, 5, 12. 1, 11, 5 SCAVR. gramm. VII 14, 9 SERV. georg. 1, 194 PROB. app. gramm. IV 198, 3. 9. 10 AGROEC. gramm. VII 114, 9 ISID. orig. 1, 26, 4. *cf.* VARRO ling. 5, 101. 116. *de vulgaribus litterae* c *pronuntiationibus*: SCAVR. gramm. VII 14, 10 cum χ quoque Graeca littera consentit, unde quidam 'coronam', nonnulli 'choronam' dixerunt. *similia frequenter in* INSCR. *de* cl *pro* tl *cf.* PROB. app. gramm. IV 197, 20. 198, 34. *de orthographia litterarum* c, k, q: QVINT. inst. 1, 7, 5 itemque 'cum' si tempus significaret per 'quom', si comitem, per c et duas sequentes scriberetur (VEL. gramm. VII 70, 16 CAPER gramm. VII 95, 6 SERG. gramm. IV 477, 16 CASSIOD. gramm. VII 144, 27 *al.* ISID. orig. 1, 26, 4). *similia de aliis vocibus*: VEL. gramm. VII 59, 19. 72, 8. 75, 10. 77, 10. 79, 11 CAPER gramm. VII 99, 12 PROB. app. gramm. IV 195, 2. 197, 23. 27. 30 *et passim apud* GRAMM. QVINT. inst. 1, 7, 10 nam k quidem in nullis verbis utendum puto ... cum sit c littera, quae ad omnes vocales vim suam perferat. SERG. gramm. IV 477, 14 PRISC. gramm. II 12, 12. *de titulis vide indices* CORP. *de scribenda vel non scribenda assimilatione litterae* c: LVCIL. 376 atque accurrere scribas dne an c, non est quod quaeras atque labores. QVINT. inst. 1, 7, 6 frigidiora his alia, ut 'quidquid' c quartam haberet, ne interrogare bis videremur ... verum haec iam etiam inter ipsas ineptias evanuerunt. MAR. VICTORIN. gramm. VI 13, 24 CASSIOD. gramm. VII 160, 10 *al.* 3 *de forma litterae*: PRIAP. 54, 1 C D (E D *codd., corr. Buecheler*) si scribas temonemque insuper addas, qui medium vult te scindere pictus erit (*i. membrum virile*). GRAMM. suppl. 302, 17 una quidem virgula adscripta est, sed panda est ostendens typum ecclesiae. 306, 8 sinuata huius litterae tractio. *comparantur cum* c *litt. forma murus*: HEGES. 5, 26, 2, *Nilus*: IVL. HON. cosmogr. B 45. *de* c *inverso v. infra l. 42 sq.* 4 *compendia et notae* (*cf. Cagnat, Cours d'épigraphie latine*³, *1898, p. 382 et* CORP. *ind.*): a *pro numero* 'centum': SVET. Aug. 97 ictu fulminis ... prima nominis (*Caesar*) littera effluxit, responsum est, centum solos dies posthac victurum, quem numerum C littera notaret. MAECIAN. distrib. 43 cum C centum significaret (CHAR. gramm. I 10, 3 DIOM. gramm. I 424, 9). GRAMM. suppl. 302, 19 c adverbium numeri plenissime fecit, ut centum, centies. b *in figuris geometricis sim.*: VITR. 9, 7, 3. 5. c *in scriptura secreta*: SVET. Aug. 88 quotiens autem per notas scribit, B pro A, C pro B ac deinceps ... ponit. ISID. orig. 1, 24, 2. d *pro nota verborum*: Gaius (*v. p. 1, 15*): QVINT. inst. 1, 7, 28 quae scribuntur aliter quam enuntiantur. nam et 'Gaius' C littera significatur (CHAR. gramm. I 10, 2 DIOM. gramm. I 424, 8). Gnaeus: QVINT. inst. 1, 7, 29 nec 'Gnaeus' eam litteram in praenominis nota accipit, qua sonat. SERV. georg. 1, 194 per c scribitur et per g pronuntiatur, ut C 'Gaius', Cn. 'Gnaeus'. MAR. VICTORIN. gramm. VI 24, 11. C(aesar): *passim in* COD. Iust., *rarius in titulis, velut* CORP. IX 2828 (*Bucae Frentanorum, a. 139*), XIV 1686 II 3 (*Portu prope Ostiam*). *ex aliis nominibus propriis cf.* C(astor) CORP. XIV 2918. c(ondemno): LEX repetund. (Corp. I 198) 51 ⟨in qua sorticola ex altera parti A siet, ex alte⟩ra parti C. 54 ⟨ubei C littera scripta erit, con⟩demno. PS. ASCON. div. in Caec. p. 108 *tabulas* insculptas litteras habentes a absolutionis, c condemnationis. Verr. p. 164 (*cf.* CIC. Mil. 15 in iudicando litteram ... illam tristem). *de aliis cf.* PROB. litt. sing. gramm. IV 272 *sq.* NOT. laterc. gramm. IV 278. 289. 290. 305. 317. 336. BEDA gramm. VII 261, 14 V adiuncta C cum virga iacente superposita 'vir clarissimus' ... V geminata cum C duplice 'viri clarissimi'. ISID. orig. 1, 22, 1 *scribebant* per S et C 'senatusconsultum' (*utrumque saepissime in titulis et in codicibus*). *inscriptionum compendia usitatiora*: c(andidatus), c(arus, -issimus), c(astra), c(ausa) c(ognita), c(ensorius), c(ensuerunt), c(enturio), c(irciter), c(itra), c(ivis), c(ivitas), c(ohors), c(ollegium), c(olonus) *vel* c(olonia), c(omes), c(omitialis, *sc. dies*), c(ommunis, *sc. hora vel dies*) (*velut* CHRONOGR. a. 354 chron. I p. 42 *et* CORP. IX 5808), c(oniux), p(atres) c(onscripti) (*velut* ORAT. imp. Claud. [Corp. XIII 1668] *et passim in codicibus*), c(onsul), c(onsulto), c(um), c(uneus), c(ura), c(urare) *vel* c(urator), p(ost) R(omam) c(onditam) (*velut* CORP. XIV 2392—98). *adde* c(anticum) *in codicibus Plautinis, praeterea ex codicibus* a(b) u(rbe) c(ondita), p(ost) u(rbem) c(onditam). 5 *c inversum*: *pro compendio vocum*: QVINT. inst. 1, 7, 28 *c littera* quae inversa mulierem declarat, quia tam Gaias esse vocitatas quam Gaios etiam ex nuptialibus sacris apparet. VEL. gramm. VII 53, 9 *litteram k* non magis igitur in numero litterarum esse oportere, quam illam notam, qua 'centuria' et C conversum, quo 'Gaia' significatur. quod notae genus videmus in monumentis, cum quis libertus mulieris ostenditur. *habent tituli* ƆL '*mulieris libertus*', *item* Ɔ '*centuria*', '*centurio*', '*conductor*', '*contra*', '*corona*'; *cf. Mommsen, Hermes 2, 119. pro nota mensurae*: MAECIAN. distrib. 43 centesima ... ⟨solebat⟩ sicilico, id est c averso notari, quod, cum C centum significaret, convertebatur ad eam summam, cuius centesima futura erat. *passim in titulis, raro apud scriptores, ex. gr.* CATO agr. 39, 1.

caballa *v.* caballus.

caballāricus (-a, -um) *a* caballaris. EDICT. imp. Diocl. XV 52 μύλος καβαλλαρικὸς ἐν λίθοις. XIX 22 τάπης καβαλλαρικός.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

caballāris (-e) *a* caballus. INSCR. Acad. des Inscr. et bell. lettr. Compt. rend. 1906 p. 118 (*lac de Tunis*) homo -s (*opp.* homo pedester). **caballārius,** -ī *m.* GLOSS. alaris. primivirgius. κέλης, ἱππεύς. ἱπποκόμος. THEOPHYL. SIMOCATT. histor. V 13, 4 καβαλλάριος. CORP. III 10275 *v. p. 4, 32.* [*francog.* chevalier. *M.-L.*]

caballātio, -ōnis *f. a* caballus. GLOSS. Löwe, Prodr. p. 157 exercitatio. COD. Theod. 7, 4, 34 (*a. 414*) (= COD. Iust. 12, 37 [38], 14) -is rationem (*i. pabulum*) pro administrato tempore debitam ... praeberi oportet.

caballicātio, -ōnis *f. a* caballicare. DIOSC. 5, 67 *vinum buvium* stomaticis et laborantibus (lavores *codd.*) ... -bus (cavallacationibus *codd.*) opitulatur (*cf.* DIOSC. gr. 5, 56 ed. Spengel ἁρμόζει δὲ στομαχικοῖς κεκοπωμένοις δι'... ἱππασίαν πολλήν). ALEX. TRALL. lat. 1, 123 etiam -es assumendae sunt.

caballico, -āvī, -āre *a* caballus. *i. q. equitare.* ANTHIM. praef. p. 8, 13 si quis -ando ... amplius potum praesumpserit. LEX Sal. 23 si quis caballum alienum ... -verit. [*it.* cavalcare, *francog.* chevaucher, *hisp.* cabalgar. *M.-L.*]

caballīnus, -a, -um *a* caballus. PERS. prol. 1 nec fonte labra prolui -o (*i. Pegasi; cf. p. 4, 9.* SCHOL. *ad l.* -o autem dicit, non equino, quod satirae humiliora conveniant). PLIN. nat. 28, 265 carnem -am discoctam. 29, 102 fimum -um adspersum aceto et calefactum (30, 112 PLIN. med. 3, 2 PELAGON. 469 MARCELL. med. 7, 3. 8, 127 *bis.* 10, 26. 27, 44. *at* fimus equinus *quinquies ap.* PLIN. nat.). 30, 72 dentis -i contusa farina (30, 80 MARCELL. med. 33, 38. 34, 20. dens equinus *nusquam apud* PLIN. *et* MARCELL.). MARCELL. med. 10, 67 stercus -um (14, 53; *semel idem* stercus equinum. CHIRON 629). *sollemne est* genus equinum *apud* PLIN. (*bis*) PELAGON. (*semel*) CHIRONEM (*ter*), lac equinum (PLIN. *octies*, MARCELL. *semel*), ungulae equinae (*ter* PLIN., *bis* MARCELL.) *reliqua.* *in nomine herbarum*: cauda caballina *v.* cauda, ungula caballina *v.* ungula. *pro subst.*: caballīna (*sc. caro*). GLOSS. III 565, 42 ἱππία i. caballina.

caballio, -ōnis *m.* [*a* caballus. *Th.*]. VEG. mulom. 1, 20, 2 equuleos, id est caballiones marinos. 3, 12, 3. *Mbr.*

caballion (-ī) *n. nomen herbae.* PS. APVL. herb. 96 Graeci cynoglosson ... alii caballion (*C V*, caballation *Ackermann*). *Stadler.*

caballista, -ae *m. a* caballus *vox hibrida.* *i. q. eques vel desultor.* PS. PROSP. prom. 5, 14, 2 habes quoque in sancto spectaculo ... -arum loco Rebeccae geminos mystice ludentes.

caballus, -ī *m.* [*vocabulum peregrinum esse videtur; cf.* Caballus *nomen viri gallicum, gr.* καβάλλης (ἐργάτης ἵππος *Hesych.*), *slavon.* kobyla '*equa*', *et* cabo; *v. Joh. Schmidt, Kritik der Sonantentheorie p. 139. Th.*]. GLOSS. ἵππος. cabo. equus. V 529, 39 sonipes (*trad.* si nobis) -s. III 302, 54 -i a[m]missi: ἵππ⟨οι⟩ ἀφεθ⟨έντ⟩ες (*trad.* ἱππαφιδες). II 568, 18 arcer -orum pastor. ISID. orig. 12, 1, 42 -us a cavando dictus, propter quod gradiens ungula impressa terram concavet. 12, 8, 4 crabrones vocati a cabo, id est -o, quod ex his creentur. *inde a* LVCIL. (*semel, at idem quater* equus), *qui cum* SEN. MART. GLOSS. *primariam vim servasse videtur.* *i. q.* '*onerarius equus*' *inde a* SVLP. RVF. *et* HOR., *iam plane i. q.* '*equus*' *inde a* VARRONE *et* HOR. *habent* VARRO Men. *bis* (*quater* equus), HOR. sat. *bis* (8ies equus), *ter in* epist. (8ies equus, *at in* carm. epod. arte *semper* equus), *binis locis* PETRON. (*quinquies* equus) *et* PLIN. *in indice* (*ubi ter* equus, *at in rell. libr. semper* equus), MART. *quater* (25ies equus), IVV. *ter* (*ter* equus), AVSON. *ter* (15ies equus). *saepius inde a saec. VI, velut* GREG. TVR., ANTIDOT. Brux. (*ubi deest* equus), LEG. Burg., Sal., Visig. (*nusquam* equus, *at habent* equa). *v. Rittweger, De equi vocabulo et cognominatis, Diss. Halis 1890; Wölfflin, Archiv 3 (1886) 313.* [*val.* cal, *ital.* cavallo, *francog.* cheval, *hisp.* cavallo. *M.-L.*]

1 *i. q. equus castratus*: GLOSS. V 51, 5 cabonem equum castratum, que⟨m⟩ nos -um dicimus. 16, 6. SEN. epist. 87, 10 quantum erat saeculi decus ... Catonem uno -o esse contentum (*cf.* 87, 9 M. Cato censorius ... cantherio vehebatur et hippoperis quidem impositis). MART. 1, 41, 20 posses vincere Testium Caballum ... non est Testius ille, sed caballus (*nota lusum poetae ad testiculos alludentis*). *v. infra p. 4, 35* caballus spado. *i. q. equus vilis, despectus*: LVCIL. 163 succussatoris taetri tardique -i. *cf.* PETRON. *l. 83.* PAVL. sent. *p. 4, 13.* HIER. *p. 4, 15.* **2** *i. q. onerarius equus* (*cf.* HESYCH. *supra l. 41*): SVLP. RVF. Pompon. dig. 33, 7, 15 (*Servius respondit*) -os, qui in pistrinis essent (*cf. in imagine de iambis* AVSON. 413, 35 cui subiugabo de molarum ambagibus, qui machinali saxa volvunt pondere tripedes -os). HOR. epist. 1, 18, 36 ad imum Thraex erit aut holitoris aget mercede -um. PETRON. 117 hominis operas locavi, non -i (*loquitur puer sarcinas portans*). LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181, 17) qui mulos mulas asinos asinas -os equas vendiderit (*cf.* LEX Burg. *p. 4, 25*). **3** *latiore sensu i. q. equus*: VARRO Men. 388 alius -um arbori ramo in humili alligatum relinquit. 478 in castris permansi, inde -um reduxi ad censorem. HOR. sat. 1, 6, 59 *narro* non ego circum me Satureiano vectari rura -o (*i. equo Apulo*). 1, 6, 103 plures calones atque -i pascendi, ducenda petorrita. epist. 1, 7, 88 media de nocte -um arripit. 1, 14, 43 optat ephippia bos piger, optat arare -s (*fort. ex proverbio*). PETRON. 134 mollis, debilis, lassus, tamquam -s in clivo, et operam et sudorem perdidisti (-s in clivo *ex proverbio, v. Archiv 3 (1886) 61*). PLIN. nat. 1, 29, 14 remedia ex animalibus ... mulis ... caballis. 1, 30, 8 reliquae medicinae ... in animalibus ... mulis ... caballis. MART. 5, 25, 9 hoc, rogo, non melius ... quam non sensuro dare quadringenta -o. 10, 9, 5 et notus populis ... non sum Andraemone notior -o. 12, 24, 6 rector Libyci niger -i. IVV. 10, 60 immeritis franguntur crura -is. 11, 195 similisque triumpho praeda -orum praetor sedet (SCHOL. praeda dixit quoniam multi equi frangebantur in isdem circensibus). 3, 118 ripa ... ad quam Gorgonei delapsa est pinna -i (*i. Pegasi, cf.* AVSON. 393, 9 Musae non Helicone satae nec fonte -i. MART. CAP. 2, 119 *philologiae* poculum ... fons Gorgonei tulit -i. *cf.* PERS. *p. 3, 19.* ANTH. 388, 1 vectum Pegaseo volucri pendente -o *Bellerophonta*). PAVL. sent. 1, 15, 1 -um quodve aliud animal habens scabidum. AVSON. 396, 19 vel quot habet iunctos Vasatica raeda -os. HIER. epist. 60, 17 statim cernamus sagittas pilis, tiaras galeis, -os equis cedere (*i. Hunnos Romanis*). AVG. c. Faust. 21, 10 civ. 18, 18, 2. CYPR. GALL. lev. 167 nec taurum iunge -o. ENNOD. carm. 2, 75, 2 epist. 5, 13, 2 p. 136 (*trad. falso* camelos). 7, 26, 1 p. 193. 8, 20, 1 p. 213 LVX. anth. 209, 5. 327, 6. ANTH. 99, 3 quod *Laocoon* iligni violarit terga -i. RVRIC. epist. 1, 17. 2, 35 ANTHIM. praef. p. 8, 21. MARCELL. chron. II p. 102, 521, 1 faleratosque in circo -os. CASSIOD. var. 8, 32, 4 hist. 6, 1. in psalm. 31, 15 ferum *equum* quippe antiqui -um dixerunt. IORD. Get. 38 GREG. M. epist. 2, 38. 11, 3 GREG. TVR. Franc. 3, 15. 4, 13. 6, 11. 10, 9 Iul. 18. 21 Mart. 1, 36. 3, 33. 3, 43. 4, 35 glor. conf. 19. 81 ANTIDOT. Brux. 6. LEX Burg. lib. const. 4, 1 caballum, equam, bovem aut vaccam. *ibid.* pro -o optimo ..., pro mediocri ... pro equa. *saepius.* LEX Sal. 9, 1 *saepius.* *nota de utroque sexu*: 38 add. 5 si quis ... -os aut iumenta aliena trebatterit (*i. abortum eorum effecerit*) vel debilitaverit. LEX Visig. 3, 1, 5 *saepius.* SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 110 epist. 1, 18, 35 (*iisdem sc. locis quibus Hor. utitur, alias semper* equus). SCHOL. Germ. Bas. p. 93, 2. *incerta lectio* CORP. III 10275 (*in Pannonia inf.*) V (*quinque*) caballi [...] ri (*potestne etiam fuisse* caballarii?). **4** *speciatim*: ISID. orig. 20, 16, 5 sagma ... unde et caballus sagmarius. LEX Sal. 38, 1 caballum carrucaricium. 38 add. 1 caballus (*trad.* caballo) spado. caballi coda *v.* cauda caballi.

syn.: *ad 1*: canterius, cabo. *ad 2*: equus (cabus, cabonus), veredus, iumentum.

fem. **caballa,** -ae. ANTH. 148, 7 turdumque (*i. cunnum*) -ae atterit assiduo pene fututor hebes: *at in* LEGE met. Vipasc. (Corp. II 5181), Burg. Visig. *ubique* caballo *opponitur* equa, *in* LEGE Sal. iumentum. [*it.* cavalla, *hisp.* caballa '*piscis quidam*'. *M.-L.*]

cabanna *v.* capanna.

cabarus (-ī) *m. inter nomina insectorum enumerat* POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 2.

cabellum, cabialis *v.* scab-. **cabidarius** *v.* cavidarius.

cabo, -ōnis *m.* [*cf. esse videtur c.* caballus *vel c.* capus, κάπων. *Th.*]. GLOSS. caballus. sonipes. equus. caballus grandis. V 16, 6 -em equum castratum, quem caballum nos dicimus. 51, 5. **cabōnus,** (-ī) *m.* [*cf. c.* cabo. *Th.*]. GLOSS. V 616, 47 cabo vel -s caballus magnus.

[**cabra**] *trad.* FEST. p. 270, *v.* scaber. **cabro** *v.* crabro.

? **caburtārius,** (-ī). PELAG. epist. Mansi 9, 730D (*s. VI*) Pelagius Ioanni Patricio -o inter cetera.

1. cabus, -ī *m. cf. videtur c.* cabo *et c.* caballus. ISID. orig. 12, 8, 4 crabrones vocati a -o, id est caballo, quod ex his creentur. *Mbr.*

2. cabus, -ī *m.,* κάβος. *mensura hebraica* קַב. EPIPHAN. de mensur. 8 -s pars est modii quarta. GLOSS. V 564, 4 -i sextarii. VVLG. IV reg. 6, 25 quarta pars -i stercoris columbarum. *Jacobsohn.*

cacabasia (-ae) *f. nomen herbae.* GLOSS. III 628, 61 salutaris, id est cacabasia. 588, 53. 595, 1. 610, 18.

cacabo, -āre [*tractum a gr.* κακκαβίζειν. *Th.*]. *clamare velut perdix.* NEMES. auc. 13 pullae cacabantis imagine notae (*i. perdicis modo*). ANTH. 733, 12 interea perdix cacabat. 762, 19 (*exeuntis antiquitatis*) cacabat hinc perdix. *Mbr.*

cacabulus *v.* caccabulus.

cacalia, -ae *f.,* κακαλία, *herba.* PLIN. nat. 25, 135 -a sive leontice (*sic Barb. e Diosc.*, calcalla *codd.*). 26, 29 radix -ae. 26, 163 -ae grana (caccaliae *VE Detlefs.*). 1, 25, 85 -a sive leontice. DIOSC. 4, 118 de cancolia. cancolia aut leontice. *Stadler.*

cacātor (-ōris) *m. a* cacare. CORP. IV suppl. 3782 -r cave malum. 3832. 4586. 5438. *fem.* **cacātrīx** (-īcis) CORP. IV 2125 (add. p. 215) Rom⟨e cacat⟩ris (*quae inclusi, antiquitus iam erasa sunt*).

cacāturio, -iī, -īre [*a* cacare. *Th.*]. GLOSS. II 95, 19 -it χεζητιᾷ. CORP. IV suppl. 5242 ubi -iero veniam cacatum. MART. 11, 77, 3 cenaturit Vacerra, non -it.

caccabāceus, -a, -um [*a* caccabus. *Th.*]. TERT. adv. Hermog. 41 motus ... iam non turbulentus nec -s (*praecedit*: ollae undique ebullientis similitudinem opponis). ZENO 2, 44, 1 *panes azymi* certe -ii non sunt, non vetusti, non usti, non crudi, non mucidi.

caccabāris, -is *a* caccabus. DIOSC. 5, 97 mittis fornaci caccabari.

caccabātus, -a, -um [*a* caccabus. *Th.*]. *niger factus*: PAVL.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

NOL. epist. 32, 9 aedificia quae immaculata splendent, obscurata naeniis insipientiae meae et . . . -a. *fort. i. q. fervens*: VITAE patr. 5, 15, 25 appenderunt in collum meum -as ollas.

caccabellus, -ī *m. a* caccabus *demin.* PAPYR. Marini 80, 2, 11 (*a. 564*) -o rupto (*trad.* caccavello). [*francog. vet.* chachevel '*caput, testa*', *ital. mer.* caccavella. *M.-L.*]

caccabīn(us), -a (-um) *a* caccabus. *fem. pro subst.* caccabina *nomen cibi*: APIC. exc. 16 -a minore. 28. 31 alias tritura unde perfundes -a. 16 -a fusile. 36.

caccabos (-ī) *acc.* -on *f.? nomen herbae nymphaeae.* PS. APVL. herb. 67 Graeci nymphaeam, proteam, caccabon . . . dixere. GLOSS. III 557, 43 chacabos id est nimfea. 558, 44 (chacchabas). 622, 40 (charcabas). *vide* caccabus *infra l. 71.*

caccabulus, -ī *m. a* caccabus *demin.* **1.** *proprie i. q. olla, caccabus.* COLVM. 12, 48, 1 in -o aeneo coquito (-ulo *codd. opt. SA*, caccabo *edd.*). TERT. apol. 13 domesticos deos . . . demutando aliquando in -um de Saturno. ARNOB. nat. 6, 15 ex -is ollulis (*trad.* caecabulis). PELAGON. 18 mitte in -um fictilem. 85 in -um. MARCELL. med. 8, 95 in -o decoquito (*habet saepius* caccabus). APIC. 4, 116. 117 *saep.* CAEL. AVR. chron. 5, 1, 17 *bis.* **2.** *translate i. q. tintinnabulum.* INSCR. Dessau 8622 (*saec. II exeuntis, in tintinnabulo aeneo*) cacabulus sacris Augustis. *hisp.* cascabel *comparat Tobler; cf. Ephem. epigr. VIII p. 448 et p. 518.* **caccabulum** (-ī) *n. nomen herbae.* DIOSC. Vind. C 293ʳ κουκουβαλουμ (*cf.* DIOSC. gr. 4, 71 ed. Wellmann στρύχνον, ὃ ἰδίως ἁλικάκκαβον καλοῦσι). PS. DIOSC. herb. fem. 29 s⟨t⟩rignos . . . alii eam vocant -um. *v.* caccabus *l. 71.*

***caccabus,** -ī *m.*, κάκκαβος. *v. Mau, PW. III 1164.* cacc- *scribitur tam in codd. quam in inscr. Pompeiana* CORP. IV 1896, *et comprobatur versibus.* cac- *rarius in codd., v. etiam* caccabulus *et* cascabus. VARRO ling. 5, 127 vas ubi coquebant cibum, ab eo -um appellarunt. ISID. orig. 20, 8, 3 -s et cucuma a sono fervoris cognominantur. GLOSS. olla. λέβης. χύτρα. πανθέψης. cetil (*anglosax. i. q.* '*catillus*' '*olla*'). *primus habet* VARRO, *deinde* PETRON. STAT., COLVM. *et script. rei medicae.* [*it. merid.* kakkavo, kakkamu. *M.-L.*]

de materie: COLVM. 12, 42, 1 in -o fictili novo vel in stagneo (SCRIB. LARG. 220 in novo fictili -o. PLIN. med. 3, 30 PELAGON. 491 VEG. mulom. 1, 17, 15. 3, 14, 3). DIOSC. 5, 197 mittes in -o crudo *al.* CASS. FEL. 1 p. 8 coques in novo -o testeo. GLOSS. II 557, 5 λέβης i. -s plumbarius. AMBR. epist. 1, 7 dii . . . aerei sunt, ex quibus -i melius fiunt ad usus hominum. VLP. dig. 34, 2, 19, 12 certe si -os argenteos habebat. LAMPR. Heliog. 19, 3 primus deinde authepsas argenteas habuit, primus etiam -os. *de usu caccaborum*: COLVM. 12, 50, 5 in urceum aut -um novum mittito. *mittere iacere, deponere, sim.*: SCRIB. LARG. 45. 82. 157. 214. 216. 220. 271 *bis.* PETRON. 74 PLIN. med. 2, 26. 3, 30 PELAGON. 84. 166 (VEG. mulom. 1, 17, 15). 2, 63. 3, 81 CHIRON 856. VVLG. I rēg. 2, 14 in lebetem . . . sive in -um (χύτραν). ANON. med. ed. Piechotta 178 DIOSC. 5, 97 *bis.* APIC. 2, 41. 2, 45 ORIBAS. 4, 33. COLVM. 12, 42, 1 in -o . . . coquitur. SCRIB. LARG. 220. 271 PLIN. nat. 23, 108. ITALA num. 11, 8 (Lugd.) (χύτρα, VVLG. olla). PELAGON. 41 *al.* VEG. mulom. 1, 34, 6 *al.* CHIRON 157 *al.* AVG. gen. ad litt. 12, 25 p. 418, 3. VVLG. I par. 35, 13 coxerunt in lebetibus et -is et ollis (ἐν τοῖς χαλκείοις καὶ ἐν τοῖς λέβησι). CASS. FEL. 1 p. 8. 33 p. 71 THEOD. PRISC. eup. faen. 69 SORAN. p. 70, 6 DIOSC. 5, 97. SCRIB. LARG. 210 deinde . . . deponitur -s (*sc. de igne*). 212. 213. 271 fundum -i perforare. PETRON. 55 (*vers.*) nequitiae nidum in -o fecit modo ciconia. CARM. epigr. 33, 2 (*Pompeiis*) lingit ollam aut -um. STAT. silv. 4, 9, 45 unam dare synthesin . . . alborum calicum atque -orum. VESPA 79 fervent in -o fluctus (TERT. ieiun. 17 apud te agape in -o fervet. EVSTATH. Bas. hex. 4, 7 p. 909ᴬ ad -os spumantes fervore. VEN. FORT. carm. 6, 8, 19 nec tantum codex quantum se -s effert). PAVL. dig. 33, 7, 18, 3 item -os et patinas in instrumento fundi esse dicimus; nec multum differt inter -os et aenum, quod supra focum pendet. ITALA lev. 11, 35 (Monac.) clibani et -i expurgabuntur (χυτρόποδες, VVLG. chytropodes). VVLG. Sirach 13, 3 quid communicabit -s ad ollam? (χύτρα πρὸς λέβητα). AVG. serm. ed. Denis 24, 11 in angusto -o. CASSIOD. var. 3, 53, 3 rudi -o. EVGIPP. Sev. 28, 4 -s olei. VEN. FORT. carm. 6, 8, 12 corde niger, fumo pastus, fuligine tinctus et cuius facies -s alter adest. GREG. TVR. glor. mart. 58 SCHOL. Iuv. 11, 19. GROM. p. 303 iuxta sepulturam . . . aut -os invenis aut orcas fractas aut certe integras. [*de* COLVM. 12, 48, 1 *v. supra l. 15.*]

nomen herbae i. q. στρύχνος: GLOSS. III 557, 7 cacabos i. strignos. 621, 35 cacarios id est stignos. *cf. l. 10 et 23.* *Mbr.*

? **cacciātrīx,** -īcis *f. nomen herbae.* DIOSC. Vind. C 179ʳ χορωνόπους . . . Ῥωμαῖοι κακκιατριξεμ (*cf.* DIOSC. gr. ed. Spengel 2, 157). *fortasse* captiatrix *scribendum, cf.* chasser *francog. ex* *captiare. *Stadler.*

? **caccitus,** *obscurae significationis.* PETRON. 63 ipsimi nostri delicatus decessit, mehercules margaritum, -s, et omnium numerum (*varia coniecerunt edd.*).

cacemphaton, -ī *n.*, κακεμφατον. CHAR. gramm. I 270, 26 -on est compositio verborum obscaenae significationis aut unius verbi obscaena pronuntiatio (*cf.* DIOM. gramm. I 450, 32, *qui isdem verbis utitur de* aeschrologia). POMP. gramm. V 293, 14 -on dicitur obscaena enuntiatio. fit autem aut in una parte orationis aut in contextu partium orationis aut in sensu (*seq. multa utriusque rei exempla; cf.* QVINT. inst. 8, 3, 44—47, *ubi* κακέμφατον). ISID. orig. 1, 33, 5. 2, 20, 4. GLOSS. III 497, 15 -on obscena enuntiatio. 524, 5. *in sensu orationis*: SACERD. gramm. VI 453, 16 -on est oratio turpem significationem habens in turpibus verbis. DIOM. gramm. I 451, 3 -on est vitio compositionis inverecunda suspicio. SERV. gramm. IV 447, 16 illud non adiecit (*Donatus*) fieri -on etiam in sensu. *exempla huius cacemphati afferunt*: SACERD. gramm. VI 461, 24 DON. Ter. Hec. 206 SERV. gramm. IV 447, 18 georg. 2, 13 Aen. 8, 406 SERV. auct. Aen. 8, 406 SCHOL. Hor. epod. 17, 51. *in sonis verborum*: DON. gramm. IV 394, 32 -on est obscaena enuntiatio vel in composita dictione vel in uno verbo. SERV. gramm. IV 447, 15. Aen. 2, 27 mala est compositio ab ea syllaba incipere, qua superius finitus est sermo, nam plerumque et -on facit. MART. CAP. 5, 518 vitandum etiam -on vel interpositione vel commutatione verborum. *exempla huius cacemphati afferunt*: DIOM. gramm. I 450, 34. 465, 32 SERV. gramm. IV 447, 19 Aen. 1, 193. 3, 203 PROB. gramm. IV 215, 20 SERG. gramm. IV 517, 4 IVL. VICT. rhet. 20 p. 433 CLEDON. gramm. V 75, 21 PRISC. gramm. II 594, 20 SCHOL. Hor. ars 355 SCHOL. Iuv. 10, 122.

cachecta (-ēs?), -ae *m.*, καχέκτης. PLIN. nat. 28, 125 bubulum biberent pthisici, syntectici -ae (cachoetae *codd.*). 32, 117 -is quorum corpus macie conficitur, tethea utilia sunt.

cachecticus, -a, -um, καχεκτικός. CASS. FEL. 3 in -is corporibus, id est mala habitudine affectis. THEOD. PRISC. log. 106 hydropici et -i simili sub diligentia visitantur. CAEL. AVR. chron. 3, 6, 81 sequitur -os pallor subalbidus. 4, 2, 16 in -is ordinavimus. DIOSC. 2, 2 hypsarcidiis hydropicis et contractis et strumaticis et -is (καχέκταις). 5, 39, 2 spleneticis et ictericis et -is. [*it.* scacchicchio. *M.-L.*]

cachexia, -ae *f.*, καχεξία. CASS. FEL. 32 corporis mala habitudine, quam Graeci -an vocant (*cf.* CELS. 2, 1 malus corporis habitus, καχεξίαν Graeci appellant. 3, 22). 43. 46. 73. CAEL. AVR. chron. 3, 6, 80 -a nomen sumpsit a corporis habitu malo (4, 2, 11 *et* 18. 5, 11, 139 PS. SORAN. quaest. med. 199 ORIBAS. syn. 9, 21 ISID. orig. 4, 7, 26). 3, 6, 83 si . . . visa fuerit -a. 3, 4, 61 corpus . . . in -am mittunt. 3, 4, 67 speciales passiones, ut . . . -a. 4, 2, 14 antecedente -a.

cachinnābilis, -e *a* cachinnare. APVL. met. 3, 7 risu -i diffluebant (*ibid.* risu maximo dissolutum). PS. APVL. herm. p. 271 quicquid de eo (*homine*) dixeris, aut proprium eius significaveris, ut -e, aut genus.

cachinnātio, -ōnis *f. a* cachinnare. GLOSS. V 351, 28 -o altus risus. RHET. Her. 3, 14, 25 cum parva significatione risus, sine ulla suspicione nimiae -is. CIC. Tusc. 4, 66 ut si ridere concessum sit, vituperetur tamen -o. AVG. serm. 175, 2 risum enim pro gaudio posuit (*sc. Luc. 6, 21*), non -em, sed exultationem. serm. 351, 3, 5 in vanis -bus.

1. cachinno, -āvī, -āre [*cf. c.* cachinnus. *Th.*]. *prima syllaba brevis* (FVLG. myth. 1 praef. p. 8 cáchinnávit proelio *in versu rhythmico*). NON. p. 463 non ⟨de⟩ risu tantum, sed et de sono vehementiore vetustas dici voluit. GLOSS. V 274, 29 -at ridet ex alto, id est sono. II 96, 48 καχάζει (*cf.* II 337, 8 καχχάζω *sine interpr.*). *intrans. inde ab* ACC., *trans. inde ab* APVL. (*fort. iam a* LVCR., *v. l. 56*).

1 *intransitive*: **a** *de quovis sono maiore*: *de undis*: ACC. trag. 573 simul et circum stagna sonantibus excita saxis . . . crepitu clangente -ant. **b** *de risu sonante*: CIC. Verr. 4, 62 ridere convivae, -are ipse Apronius. LVCR. 1, 919 fiet uti risu tremulo concussa -ent. 2, 976. 4, 1176 quam famulae longe fugitant furtimque -ant. SVET. Vesp. 5 nec *matrem* quicquam aliud quam -asse. PANEG. 11, 26 aliorum imperatorum hilarem diritatem -antemque saevitiam. DON. Ter. Eun. 1002 persona -ans inducitur (*cf. ibid.* ob nimium risum vix loqui posse). 1017 apparet eam ex huius stomacho vehementius -are. PS. AVR. VICT. epit. 28, 3 patrem . . . petulantius -antem. PS. AMBR. serm. 52, 10 adolescentulam incongrua -antem. HIER. in Tit. 1, 7 p. 566 vel exaltet risum contra gravitatis decorem et labiis dissolutis -et. **c** *latiore sensu de quovis risu*: HIER. epist. 45, 5 te delectant -antium greges. in Is. 40, 21 p. 493—94 puerorum agmina -antium. AVG. civ. 6, 1 illae -antes (solent enim esse ad risum faciles). EVSTATH. Bas. hex. 8, 6 p. 952ᴮ cum videris aliquos -antes. SALON. in eccles. p. 997ᴬ -ant et gaudent. FVLG. myth. praef. 1 p. 3 meas -antes saepius nenias. 2 *transitive i. q. iocari aliquid, ridendo dicere*: IVVENC. 4, 696 turba furens tali cum voce -at (*seq. verba orat. dir.*). FVLG. myth. 1 praef. p. 8 quod Maeonius (*sc. Homerus*) ranarum -vit proelio. p. 15 *effectus* -at satura aut ludit comoedia. *irridere, deridere aliquem*: GLOSS. IV 490, 34 -ant inridunt. V 272, 57. 626, 29 (*ubique* inridunt *codd.*). APVL. met. 3, 7 insuper exitium meum -at. *compositum*: decachinnare.

2. cachinno, -ōnis *m.* [*cf. c.* cachinnare. *Th.*]. PERS. 1, 12 sed sum petulanti splene -o, *ubi* SCHOL. *ad l.* -o nomen est et verbum.

cachinnōsus (-a, -um) *a* cachinnus. CAEL. AVR. acut. 1, 3, 41 hilares natura atque -i.

cachinnus, -ī *m.* [*vox onomatopoetica; cf. gr.* καχάζειν, καγχάζειν, καγχαλᾶν, *ind.* kákhati '*cachinnat*', *armen.* xaxank '*cachinnus*'. *Th.*]. PORPH. Hor. ars 113 verbum secundum ὀνοματοποιΐαν fictum a sono risus. *forma* cachinnum, -ī *n. traditur ap.* PORPH. Hor. ars 113 FVLG. myth. 1 praef. p. 12 *p. 7, 30.* GLOSS. IV 27, 19. *sing.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

habet LVCIL., *plur.* LAEV. *singulis locis, deinde pluralem saepius habent* CATVLL. (*ter, semel sing.*) *et* LVCR. *bis,* CIC. (*plur. semel, semel sing.*); *at priorum p. Chr. saec. auctores saepius usi sunt sing., habent plur. singulis locis* VAL. MAX. *et* PERS., *binis* SVET. (*bis sing.*) *et* APVL. (*6[ies] sing.*), *inde a saec. III persaepe usurpatur pluralis.* *in versu heroo semper in fine hexametri ponitur.*

1 *i. q. clangor*: *de undis*: CATVLL. 64, 273 *undae* quae tarde primum clementi flamine pulsae procedunt leviterque sonant plangore -i. *cf.* NON. *p. 6, 47.* **2** *spec. i. q. risus nimius ac sonans*: SALON. in eccles. p. 996[D] risum dissolutum et immoderatum atque perstrepentem ... talis nempe risus vocatur -s. SCHOL. Pers. 1, 12 -s est risus lascivior cum voce. GLOSS. IV 30, 8 tractus solutusque risus. 432, 21. V 274, 9 (*ubi* cacinna). IV 490, 33 tractus solutus risus aut ridiculum. 315, 16 iocus, ridiculum, lusus vel nimius risus. 27, 19 ridiculum (*ubi* cacinnum). V 273, 36. GLOSS. IV 213, 22 ridiculum inutile. 490, 35 risus inutilis. **a** *opponitur risus modicus vel significatur risus solito maior*: LVCIL. 648 risum magnum imprudens ac -um subicit. OV ars 3, 287 est quae perverso distorqueat ora -o, cum risu quassast altera, flere putes (*praecedit*: modici rictus parvaeque utrimque lacunae, *et* nec sua perpetuo contendant ilia risu). VAL. MAX. 9, 12 ext. 6 crebro anhelitu -orum (*praecedit* vis risus immoderati). PERS. 2, 87 ingeminat tremulos naso crispante -os (CYPR. GALL. gen. 592 solvitur in tremulos vultu crispante -os. SEDVL. carm. pasch. 1, 332 crispare -um). SVET. Cal. 57 simulacrum Iovis ... tantum -um repente edidit, ut machinis labefactis opifices diffugerint. *cf.* 32 fusus subito in -os (APVL. met. 2, 14 nos omnes ... in clarum -um videret effusos. 2, 20 in licentiosos -os effunditur. *v. infra l. 41, sim.*: POMER. 3, 8, 2 effrenati deformiter in -o). IVV. 3, 100 rides, maiore -o concutitur *plebs graecula* (AVSON. 54, 3 solito maiore -o concussus. FVLG. myth. 1 praef. p. 12 -um quassans fragile). APVL. met. 10, 15 tam liberalis -s cunctos invaserat, ut ad aures quoque praetereuntis perveniret. ARNOB. nat. 1, 53 in lasciviam dissolvamini -orum (HIER. epist. 38, 5 nec -o ora dissolvimus. PRVD. perist. 10, 226 per -os solveris. CYPR. GALL. *v. supra l. 23*). LACT. inst. 1, 21, 35 cum risu et -is. LAMPR. Alex. 18, 1 ridebatur ingenti -o. HIER. epist. 60, 10 gaudium in risu, non -um intelligeres (*sim. distinguunt* POMER. 3, 19, 2 risui prorumpere non permittimus in -um. CAEL. AVR. acut. 1, 3, 35 cum risu tacito aut cum -o. chron. 1, 5, 176 risu vel puerilibus -is afficiuntur. MART. BRAC. form. vit. 4, 8 risus sine -o). MART. CAP. 8, 804 tantos -os concussis admodum tulere singultibus, ut quam plures ... in petulantis proruptionis sonitum effusique -i libentiam provocarint. POMER. 3, 17, 2 ridere effuse, vocem procacibus -is attollere.

b *nude ponitur, fere i. q. risus*: LAEV. carm. frg. 14 irruunt -os ioca dicta risitantis. CATVLL 13, 5 non sine ... sale et omnibus -is. 31, 14 ridete, quicquid est domi -orum. 56, 1 rem ridiculam ... et iocosam dignamque auribus et tuo -o. LVCR. 5, 1397 tum ioca, tum sermo, tum dulces esse -i (5, 1403 risus dulcesque -i). CIC. Brut. 216 -os inridentium commovebat (APVL. met. 8, 24 -os circumstantibus commovebat. MART. CAP. 8, 806 -os ... movisse. *sim.* HIER. epist. 61, 3 cunctis -um praebeas. AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 56 incutiunt ... -um). CIC. fat. 10 -um dicitur sustulisse (HOR. ars 113 tollent equites peditesque -um. SVET. Aug. 98 -um sustulit. APVL. met. 9, 6 temerarium tollens -um. 6, 9 laetissimum -um extollit. HIER. in Tit. 3, 9 -um attollere). COLVM. 10, 280 plena iocis, securo plena -o. IVV. 10, 31 rigidi censura -i. 11, 2 maiore -o excipitur. SVET. Claud. 41 -osque revocaret (*praecedit* risus exortus esset). APVL. met. 1, 2 exserto -o. 2, 31 -um integrare. SER. SAMM. 429 faciles auferre -os. RVFIN. hist. mon. 1 p. 399[D] cum -o exprobrationis. MAR. MERC. subnot. 9, 5 sine -o, immo sine fletibus legi non possunt. AVG. epist. 102, 30 multo -o a paganis graviter irrisum. c. Iul. op. imperf. 2, 57 ut vix teneam -um. CYPR. GALL. iud. 379 stolidis risere -is. gen. 618 causa -i. OROS. apol. 29, 2 te legendum -is ... exponunt. SALV. gub. 8, 22 improbissimis ... -is caedebatur. SIDON. epist. 1, 11, 12 subrisit Augustus ... per quem -um ... obtigit. GREG. TVR. Mart. 4, 7 non ei adiuvit -s aliquis neque praestigium artis suae (*praecedit* mimus regis, qui ei per verba iocularia laetitiam erat solitus excitare).

synonyma et coniuncta: *ad 2a*: risus magnus, risus immoderatus. *ad 2b*: iocus, risus, sal. *derivata*: cachinnare, cachinno (-onis), cachinnosus. *Mbr.*

cachla (-ae) *acc.* -an *f.*, κάχλα *nomen herbae.* PLIN nat. 25, 82 bupthalmus similis boum oculis ... quidam -an vocant (*inter* calchan, chalcan, chalciam *variant codd.*). 1, 25, 42 bupthalmos sive -a. DIOSC. 3, 151 buoptalmon aut -an dicunt (blan *Mon.*, bablan *P*; *cf. Diosc. gr. 3, 146 ed. Wellmann* βούφθαλμον οἱ δὲ κάχλαν). PS. DIOSC. herb. fem. 30 buftalmon alii calcam dicunt (*an scrib.* caltham*?*).

cachrys, -yos *f.*, **cachry,** -yos *n.*, κάχρυς (κάγχρυς), κάχρυ. *fem. nom. sing.* -ys: PLIN. nat. 24, 99. 101. 1, 16, 11. *acc.* -ym: PLIN. nat. 16, 30. *fort.* 26, 82 (cacrym *R*, -ry *Vd*). *abl.* -y: PLIN. nat. 22, 71. *neutr. nom. sing.* -y: PLIN. nat. 1, 26, 50. *abl.* -y: PLIN. nat. 27, 134. *rell. locis de genere ambigitur.* *formae vulgares posteriorum*: *nom. sing.* cacrios: ORIBAS. syn. 1, 22. *gen.* cacri: DIOSC. 2, 130. cancri (*gr.* κάγχρυος): PELAGON. 194. *dat.* cacrio: DIOSC. 3, 76. *acc.* cacrum: DIOSC. 3, 82. cacrin: DIOSC. 3, 80. cacreos (*an nomin. indecl.?*) ORIBAS. syn. 1, 30.

1 *i. q. pilulae arborum*: PLIN. nat. 16, 30 ferunt robora et -m; ita vocatur pilula in medicina urendi vim habens. gignitur et in abiete, larice, picea, tilia, nuce, platano ... continet nucleum pineis similem. *cf.* 1, 16, 11. DIOSC. 2, 130 *ornithos gallae* flores albi sunt et foliis divisis sicut -i. **2** *pilulae rorismarini*: PLIN. nat. 24, 99 duo genera eius (*roris marini*), ... alterum, cui ... semen resinaceum quod -s vocatur. 24, 101 -s multa genera habet ... sed haec, quae ex rore ... nascitur ... resinosa est. 1, 24, 60. DIOSC. 3, 80 *libanotidis* ... semen -in vocant. **3** *semen crethmi*: PLIN. nat. 26, 82 eadem vis crethmo ... semen ferens ... habet intus nucleum candidum, quem aliqui -m vocant. 1, 26, 50. DIOSC. 3, 76 *ippomaratru* semen ... simile habet -io. *horum usus in medicina*: CELS 5, 18, 5 -os acetabulo. SCRIB. LARG. 70 -os animati p. X I. *alia medicamina*: SCRIB. LARG. 166. 255. PLIN. nat. 22, 71 chrysermus ... strumas *curavit* admixta -y ex vino. 27, 134 *smyrnii radix* prodest ... admixto -y. PELAGON. 194 -i p. II. MARCELL. med. 15, 4 -os et misui animati X singulos. 29, 11. 35, 31. CAEL. AVR. acut. 2, 12, 82 ex schoeno, -y, pyrethro. 2, 38, 218. 3, 8, 89 ex milio confectis ... vel -y. DIOSC. 3, 82 -um vero ne admiscueris potionibus. ORIBAS. syn. 1, 22 sudorem movent ... pyretrus -ios *eqs.* 1, 30 oportet ... admisceri simul ... pyretrum, cacreos, asfaltu. *Stadler.*

? **cacida** (-ae) [*incertae ut significationis ita originis. Th.*]. NOT. Tir. 112, 16[a] *inter* scabiosus *et* pituita.

? **cacidosus** (-a, -um) [*cf. c.* cacida. *Th.*]. NOT. Tir. 112, 17[a] *inter* pituita *et* pituitosus.

cacillo, -āre [*vox onomatopoetica. Th.*]. ANTH. 762, 25 cucurrire solet gallus, gallina -at. 733, 10 gallina -at. GLOSS. Aldhelm. (*cf.* SVET. frg. p. 247 *sqq.*) gallinae -ant (caccinant *Palat. 253,* cacinnant *Leid.*, cracinnunt *gloss. Leid.*), *sim.* GLOSS. *cod. Matritens.* galline cacillant vel gloclunt.

cacizotechnus *v.* catatexitechnus.

caco, -āvī, -ātum, -āre [*cf. c. hibern.* cacc *'excrementum'*, caccaid *'cacat'*, *gr.* κάκκη, κακκᾶν. *Th.*]. GLOSS. χέζω, ἀφοδεύω. *habent Atellanae et mimorum auctores, deinde* CATVLL. *et satura inde ab* HOR., *praeterea medici et* INSCR., *at deest in comoedia, devitat* PLAVT. *consulto, v. infra l. 64.* [*val.* căcă, *it.* cacare, *francog.* chier, *hisp.* cagar. *M.-L.*]

1 *intransitive*: POMPON. Atell. 129 sciunt hoc omnes quantumst, qui cossim -ant. 97 -andi causa umquam incoxavi nate. 130 decedo -atum. CATVLL. 23, 20 nec toto decies -as in anno. HOR. sat. 1, 8, 38 veniat mictum atque -atum (CORP. IV 5242 veniam -atum). PETRON. 71 ne in monumentum meum populus -atum currat (*sim.* CORP. III 1966 [*in Dalmatia*] quisque ... non -verit aut non miaverit. VI 13740 qui hic mixerit aut -arit. III 14599[1] [*in tegula Moesiae super.*] invidi quii civis hoc [*i.* huc] cacafit [*i.* cacabit]). CORP. IV 3146 (*in pariete latrinae*) Secundus hic -at (*sim.* IV 2075. 2416. 5244). MART. 1, 92, 11 neque enim est culus qui non -at olim. 1, 37, 2 carius ergo -as. 3, 44, 3 currenti legis et legis -anti. 3, 89, 2 faciem durum, Phoebe, -antis habes. 9, 69, 1 cum futuis ... soles in fine -are. 11, 98, 22 basium dabit et -anti. 12, 61, 10 carmina quae legunt -antes. *speciatim de puero vel puella adversus pedicatorem*: LABER. mim. 66 in coleos -as. CORP. X 4483 (*Capuae in pariete; adversus feminam*) caca, ut possimus bene dormire et pedicare natis candidas. *similia infra l 56.* **2** *transitive*: **a** *i. q. concacare*: POMPON. Atell. 152 hae quaerunt, quod -ent. NOVIVS Atell. 6 si vultis quod -etis copiast. *de hominibus adversus pedicatorem*: PRIAP. 69, 4 aestimato, quot pondo est tibi mentulam -andum. CORP. X 8145 (*in muro Pompeiano*) hanc ego -vi (*sc. mentulam in lapide supra pictam*). *in imagine*: CATVLL. 36, 20 annales Volusi, -ata carta. **b** *i. q. cacando effundere*: *de bestiis*: PHAEDR. 4, 25 canes ... odorem mixtum cum merdis -ant. PELAGON. 308 *equi* sanguinem meiant aut -ant (ἀφοδεύοντας). **c** *proverbialiter*: *cacando sibi contrahere*: ISID. orig. 12, 7, 71 proverbium apud antiquos erat, malum sibi avem -are (*sc. turdelam, de cuius fimo viscus fit.; at* PLAVT. frg. inc. 47 ipsa sibi avis mortem creat, *ad proverbium alludens devitat* cacare). *v. Otto, Sprichw. 52.* *derivat.*: cacator, cacaturire. *compos.*: concacare.

cacochȳmia, -ae *f.*, κακοχυμία. CASS. FEL. 42 ad fastidium et ad humoris malignitatem, quam -am (-an *codd. iun.*) vocant. ORIBAS. syn. 4, 15 non una species est -ae; est enim frigidior, est cholerica quemadmodum alia melancholicotera. 8, 40 *oculorum inflammatio* quod si -a *est*, purgandus est *aeger*. DIOSC. 2, 47 aut -iae causa si fuerit (*om. M*, cacoquima *PR*). GLOSS. III 598, 32 cacoquemia fialtis (*i.* ἐφιάλτης). *i. q. potestas movendi cacochymiam*: ORIBAS. syn. 4, 15 *ampeloprasa* cocta amittit -am.

cacochȳmus, -a, -um, κακόχυμος. *gr.* CELS. 2, 19 aliae res boni suci sunt, aliae mali, quas εὐχύμους vel κακοχύμους Graeci vocant. CASS. FEL. 26 *scrofae* nascuntur in -is corporibus, id est malo humore possessis. *i. q. cacochymiam movens*: ORIBAS. syn. 4, 14 aliorum autem (*piscium*) carnes, quae duriora sunt, -a non sunt. 4, 15 tit. quae -a sunt in cibis. *ibid. saep.* DIOSC. 2, 70 *camum* dolorem capitis commovet, -um est, nervis contrarium. *superl. graec.* cacocymotaton (-ī). ORIBAS. syn. 4, 15 -on autem est rapa cruda, brassica *eqs.* *oppos.*: euchymus.

cacodaemōn, -onis *m.*, κακοδαίμων. GLOSS. V 422, 63 malus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

daemon. *cf.* II 336, 38 κακοδαίμων calamitosus. *in astrologia*: FIRM. math. 2, 17 malum daemonem, id est duodecimum ab horoscopo signum, -em Graeci vocant. 2, 29, 12 in duodecimo loco geniturae, id est in -e (*bis*). RVFIN. Clement. 9, 17 -n Venus cum Marte si sit in Ariete. 9, 22 -em Venerem nascentes habuere *mulieres*. EVSTATH. Bas. hex. 6, 7 p. 928[C] sub -e illum iacere.

cacoēthēs (-is) *adi. et subst.*, κακοήθης. *gr.* CELS. 5, 28 primum id fit (*pessimum*), quod κακόηθες a Graecis nominatur. SCRIB. LARG. 102. 220. *formae*: *neutr. sing.* cacoethes: CELS. 5, 28 IVV. 7, 52 THEOD. PRISC. eup. faen. 70. *neutr. plur.* cacoethē: PLIN. nat. *saepius* MARCELL. med. 4, 39. *fem. nom. acc. plur.* cacoethēs: MARCELL. med. 4, 52. 20, 7 PLIN. med. 3, 4 CASS. FEL. 17. cacoethīs: GLOSS. III 598, 29. *adi. de ulceribus malignis*: PLIN. nat. 22, 132 ulceribus, quae -e vocant. 24, 78 omni ulcerum generi, etiamsi -e sint. 26, 140. 28, 243. 30, 118 *vulnera* quae vero vocantur -e. 32, 134 vetera quoque ulcera et -e. PLIN. med. 3, 4 duritias, quas -es vocant. MARCELL. med. 4, 52 (*uterque ex* PLIN. nat. 24, 7 *l. 24, ubi subst.* cacoethe). CASS. FEL. 17 in aegritudinibus malignis (*sc. aurium*), quas Graeci -es appellant. *cf.* GLOSS. III 598, 29 -is: parotidas alias (aliae *cod.*) curabiles. *subst.* cacoēthes (-is) *n. proprie i. q. ulcus malignum*: CELS. 5, 28 discernere autem -es, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit, nemo scite potest. *ibid.* tolli nihil, nisi -es potest, reliqua curationibus irritantur. PS. SORAN. quaest. med. 92 quid est -es? malitiosa aegritudo, quae magna et pessima est cum phantasiis non imbecillibus. PLIN. nat. 22, 149. 24, 7 duritias, quas -e vocant. *cf. l. 16 sq.* 26, 146 *orchis radices* -e *sanant.* 27, 129 inspergitur contra -e. 28, 243 proficit ad -e haedi feminum cinis e lacte mulieris. 29, 141. 32, 126. MARCELL. med. 20, 7 carcinomata enim et -es haec vitia sequuntur (*ex* SCRIB. LARG. 102). 4, 39 *inula* -e maligna emendat. THEOD. PRISC. eup. faen. 70 si -es temptaverit cum umore importuno permanente. *translate*: IVV. 7, 52 tenet insanabile multos scribendi -es et aegro in corde senescit (SCHOL. mali mores vel mala consuetudo. *cf.* GLOSS. V 653, 26).

cacologia, -ae *f.*, κακολογία. GLOSS. III 496, 12 ὕβρις cacologia, convicium. PELAG. in Rom. 1 p. 649[C] cacologiae vitium. AVELL. p. 453, 23 studio cacologiae.

cacomēchanus logđor GLOSS. V 353, 53 (*ubi* cacomicamus). *i. q.* κακομήχανος (logđor *anglosax. est Sieversio 'cantor invectivarum' vel 'incantator anguium'*).

cacomet(er), -rī, κακόμετρος. PRISC. gramm. III 420 quosdam iambos, in quibus secundus et quartus absque observatione ponitur, quos -os vocat (cacometrus *R*, kakometros *A*, cacometros *VB*, *fort. gr. forma* κακομέτρους *restituenda*).

cacomnēmōn (-onis), κακομνήμων, *titulus mimi Laberii*. GELL. 16, 7, 8.

cacophēmia (-ae) *f.*, κακοφημία. SACERD. gramm. VI 461, 11 *allegoriae* species ... sunt septem ... ⟨cacophemia⟩. 462, 15 -a, quam quidam dysphemian vocant, e contrario euphemiae fit, nam verbum malum pro bono ponitur, sed tamen bonum intelligitur.

? **cacoplepa** (-ae) *f. nomen bestiae*. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 12. *an corrig.* catoblepa? *q. v.*

cacostomachus, -a, -um, κακοστόμαχος. *de hominibus stomacho laborantibus*: *gr.* CIC. epist. 16, 4, 1 cum κακοστόμαχος esses. DIOSC. 3, 22 *aloe* -is reparat stomachum. *i. q. stomacho inutilis*: DIOSC. 1, 78 semen eius (*terebinthi*) -um est. 2, 88 *faba* ventrem inflat et -a est. *saepius*. ORIBAS. syn. 4, 19 (*in titulo*) quae sunt -a, id est quae sunt, quae non sunt apta stomaco. *ibid.* beta -a est, ita ut et mordicationem faciat, quando amplius comeditur. *saep.*

cacosyntheton, -ī *n.*, κακοσύνθετον. LVCIL. 377 [a]r[e] non multum [ab] est, hoc -on atque canina si lingua dico, nihil ad me, nomen hoc illi est. DON. gramm. IV 392, 1 sunt etiam malae compositiones, id est -a, quas nonnulli barbarismos putant. 395, 18 -on est vitiosa compositio dictionum ut ... (*Verg. Aen. 9, 606. sim.*: SACERD. gramm. VI 454, 17 CHAR. gramm. I 271, 22 DIOM. gramm. I 451, 17 POMP. gramm. V 295, 3 ISID. orig. 1, 33, 12 *cf.* SERV. Aen. 9, 606 est autem -on et homoeoteleuton). GLOSS. III 497, 16 kacosintheton viciosa compositio. 524, 6. GRILL. rhet. p. 600 sunt praeterea alia quae -a vocantur, quae stant quidem, sed male. *gr.* QVINT. inst. 8, 3, 59 sunt inornata et haec ... quod male collocatum, id κακοσύνθετον vocant.

cacosystatus, -a (-um), κακοσύστατος. FORTVN. rhet. 1, 3 p. 83 quae sunt -ae (*sc. materiae*)? quae non tam firmiter consistunt *eqs.*

cacozēlia, -ae *f.*, κακοζηλία. *acc.* -an QVINT. *p. 10, 2.* SACERD. gramm. VI 455, 12 -a est, quae fit duobus modis, aut magnarum rerum humilis dictio, aut minimarum oratio tumens (*Verg. Aen. 5, 787. Ter. Ad. 88*). DIOM. gramm. I 451, 8 -a est per affectationem decoris corrupta sententia, cum eo ipso dedecoretur oratio, quo illam voluit auctor ornare. haec fit aut nimio cultu aut nimio tumore (*Ov. met. 2, 107*). SEN. contr. 9, 1, 15 Gargonius in hac controversia foedo genere -ae usus dixit *eqs.* 9, 2, 28 ecce et illud genus -ae est, quod amaritudinem verborum quasi adgravatur[i]am res petit. suas. 7, 11 dixit enim sententiam -ae genere humillimo et sordidissimo, quod detractu aut adiectione syllabae facit sensum. QVINT. inst. 2, 3, 9 tumidos et corruptos et tinnulos et quocumque alio -ae genere peccantes. 8, 6, 73 quamvis est enim omnis hyperbole ultra fidem, non tamen esse debet ultra modum, nec alia via magis in -an itur. SVET. vita Verg. p. 65 Vipsanius a Maecenate eum (*Vergilium*) suppositum appellabat novae -ae repertorem, non tumidae nec exilis, sed ex communibus verbis atque ideo latentis.

cacozēl(us) (-os?), -on, κακόζηλος. *v. Norden, antike Kunstprosa p. 263. 278. 298; Volkmann, Rhetorik der Griechen und Römer p. 406.* *gr.* QVINT. *l. 13* DON. Ter. Eun. 192. 243 PORPH. Hor. sat. 2, 5, 41 carm. saec. 10 ars 24. SVET. Aug. 86 *Augustus* -os et antiquarios, ut diverso genere vitiosos, pari fastidio sprevit. *i. q. vitiosum in dicendo*: PS. ASCON. div. in Caec. p. 107 haec in loco nec oxymora nec -a iudicanda sunt. *subst.* **cacozēlon** (-ī), *n.*: QVINT. inst. 8, 3, 56 κακόζηλον, id est mala affectatio, per omne dicendi genus peccat, nam et tumida et pusilla et praedulcia et abundantia et arcessita et exultantia sub idem nomen cadunt. denique -on vocatur quidquid est ultra virtutem, quotiens ingenium iudicio caret et specie boni fallitur, omnium in eloquentia vitiorum pessimum. 8, 3, 58 est autem omne -on utique falsum, etiam si non omne falsum -on est. et ⟨-on⟩ dicitur aliter, quam se natura habet et quam oportet et quam sat est. IVL. VICT. rhet. 22 p. 436 in elocutione magnum vitium est -on, id est mala affectatio et per omne dicendi genus peccans. PORPH. Hor. epist. 1, 11, 28. 1, 12, 19. *adv. gr.* **cacozēlōs**: SEN. suas. 2, 16 Catius Crispus, municipalis ⟨orator⟩, -os dixit *eqs.* *Mbr.*

cacrium, -us, cacry, -ys *v.* cachry(s). **cactineus** *v.* cattineus.

cactus, -ī *m.* (*f.?*), ἡ κάκτος. *forma* cactos: PLIN. *l. 30.* cactum: LVCIL. *l. 28.* GLOSS. II 12, 52 (*cf.* LVCIL. 1099 *et Marxii notam*) acactum ἄκανθα, ὡς Λουκιανός (cactum *et* Λουκίλιος *corr. Vulcanius; cf.* HESYCH. κάκτος ἄκανθα. SCHOL. Theocr. 10, 4 κάκτος δὲ εἶδος ἀκάνθης). PLIN. nat. 21, 97 et -os quoque in Sicilia tantum nascitur (ectatos *codd.*, *corr. Barbarus*) ... caules vocant -os, nec fastidiunt, in cibis inveteratos quoque. 1, 21, 56. *in imagine i. q. stimulus*: TERT. pall. 2 -o et rubo subdolae familiaritatis convulso. *Stadler.*

1. cacula, -ae *m.* [*orig. inc.; cf. c.* cacus. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 225 procalare provocare ex Graeco καλεῖν, id est vocare. unde kalendae, calumnia, calones et -ae et calatores. *alia p. 45 v. infra l. 43.* *prima syllaba brevis apud* PLAVT. *l. 47 et* ACC. *l. 48, praeterea* ARGVM. Plaut. 1 (*codd. Palat.*) *et* 2, 13 (*cod. Ambros.*) *l. 50 et 51, produci videtur* ARGVM. Plaut. 2, 14 (*Ambros.*) *l. 52 loco lectionis non tam certae* (*fort. propter falsam vocis* cālo *analogiam. v. Opitz, Leipz. Stud. 6, 223*). PAVL. FEST. p. 45 cacula servus militis ... dicitur autem a Graeco κᾶλον, quod fustibus clavisque ligneis ad tutelam dominorum armari soliti sunt. GLOSS. II 570, 37 (miles *codd.*). IV 315, 17. GLOSS. Plac. V 13, 24 lixae aut servi militum. 51, 14 (calculae *codd.*). 53, 11 (caucule). *sim.* GLOSS. IV 214, 51. V 274, 49. II 95, 20 δοῦλος στρατιώτου. *v. l. 61.* PLAVT. Trin. 721 video -am militarem me futurum. ACC. carm. frg. 2 calones famulique metallique (*i. mercennarii*) -aeque (cauleque *Festi cod.*, caculaeque *Paul*). ARGVM. Plaut. Pseud. 1, 4 venientem caculam intervortit symbolo *Pseudolus.* 2, 13/14 *minas* dat subditicio caculae cum symbolo, lenonem fallit sycophanta cācula (*ante* cac- *tres fere litterae legi nequeunt in A*). *fort. restituendum* CIC. Att. 5, 21, 4 *litteras* quas Hermoni, centurionis caculae (Canule *codd.*, Canuleii *sim. edd.*, caculae *I. F. Gronovius*) ipse scribis te dedisse, non accepi. *derivata*: caculari, caculatum (cacus? cacurius?).

2. cacula *v.* cocula.

caculātum servitium PAVL. FEST. p. 46. *a* caculari.

caculor, -ārī *a* cacula. GLOSS. Plac. V 29, 6. 75, 2. 110, 33 -bor (iaculabor *PG*, iani labor *R*, *corr. Deuerling*) serviam, dictum a caculis (iaculis *RP*, calculis *G*, *corr. idem*), qui sunt militares. *Mbr.*

ˣ**cacūmen,** -inis *n.* [*cf. c. ind.* kakúp *'cacumen' et c.* acumen. *Th.*]. CYPR. GALL. gen. 1468 cācumina. GLOSS. ἄκρον, ἀκρωτήριον, ἐξοχή. summitas, vertex. GLOSS. V 444, 15 -a acrorias, id est summitates. *legitur inde a* CATONE, *adamata* COLVM. (*fere 60ies*) *et* PLIN. nat. (*fere 110ies*). *deest* CIC. SALL. NEP. TIB. MART. TAC. PLIN. epist. IVV. SVET.

1 *proprie*: a *arborum, ramorum, herbarum, sim.*: GLOSS. II 223, 57 ἀκρόδρυον cacumen rami. VARRO Men. 424 -a ... in querqueto arborum. LVCR. 1, 898. CAES. Gall. 7, 73, 2 delibratis ac praeacutis -bus *ramorum* (PLIN. nat. 10, 97 *al.*). VERG. ecl. 2, 3 umbrosa. 6, 28. 9, 9 fracta. georg. 2, 307 alta (OV. met. 8, 257). CVLEX 54 suspensa. OV. met. 1, 346 nudata -a silvae ostendunt (fast. 2, 439 tremuere -a silvae. 3, 329 VAL. FL. 6, 664 PLIN. nat. 13, 141 STAT. Theb. 10, 144 AVIEN. Arat. 1585). OV. met. 1, 552 ora *Daphnes* -n habet (1, 567). 4, 255 *virga turea* tumulum ... -e rupit. 8, 716. 756. 9, 389. 10, 140 gracili ... -e. 10, 193 *liliorum.* 13, 833. 15, 396. fast. 4, 127 herbae ... -a tollunt. 4, 912 lene -n *Cerialium herbarum* (trist. 3, 12, 12 molle -n). VITR. 8, 3, 12. CELS. 4, 26 rubi. SEN. dial. 5, 20, 3. 6, 18, 4 *nemorum.* nat. 2, 24, 2 CVRT. 7, 8, 14. PLIN. nat. 16, 18 bacam viridem -e aculeatam. SIL. 5, 50 compressa -a *viminis* nectit. 5, 486. 6, 221 procera -a saltus (7, 675). 7, 669. STAT. Theb. 6, 105 intonsa -a terrae. silv. 2, 3, 3. 2, 3, 58 enode. QVINT. inst. 1, 2, 26. 8, 3, 10 oleae. APVL. met. 5, 24 Socr. prol. p. 109. AVSON. 361, 8 holerum. VVLG. II

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

reg. 5, 24 in -e pyrorum (I par. 14, 15. ἄκρων τῶν ἀπίων). Is. 17, 6 Ezech. 31, 3 Os. 9, 10 *et saepius*. PLIN. nat. 3, 43 *Italia* folio maxume querno adsimilata ... in laevam se flectens -e. *technice in re rustica*: CATO agr. 6, 3 -a populorum serito. VARRO rust. 1, 40, 6 ramuli, quem inseret, -n (*cf.* 1, 41, 3. 1, 47, 1). VERG. georg. 2, 29 summumque putator haud dubitat terrae referens mandare -n. OV. fast. 4, 398 epulae tenera fronde -n erant (COLVM. 11, 2, 87 retorridae frondis). COLVM. 3, 17, 2 *surculi*. 3, 21, 11 -a ficorum pirorumve et malorum depangere. 4, 6, 4 -a infringenda. 4, 26, 3 *palmae* (PLIN. nat. 13, 30). 4, 27, 6 -a flagellorum confringere. 4, 29, 8. 4, 30, 4 *salices* vel -bus vel taleis deponuntur (4, 30, 7). 5, 6, 6 prodeuntia -a seminum. 5, 6, 26 palmites per -a ramorum praecipitentur. 5, 12, 3. 6, 6, 2 lentisci oleastrique (VEG. mulom. 4, 4, 9. 4, 6, 1). 11, 3, 49 cucurbitae semen inverso -e ponito (11, 3, 50). 12, 9, 3. arb. 7, 6. 11 quod in -e aut in brachiis natum erit, decerpito. 18. 20, 3 *et saepius*. PLIN. nat. 12, 42 -a *nardi* in aristas se spargunt. 13, 71 *papyrum* thyrsi modo -n includens. 13, 140. 16, 91. 100. 16, 101 excrescentium -um articulatio. 16, 112. 123. 158. 172 *al.* 17, 84 *al.* 17, 224 aut enim in pedes, hoc est radices, inrumpit vis morbi, aut in articulos, hoc est -um digitos. 18, 53 *panici* (18, 54). 18, 58 *et saepius*. **b** *montium, saxorum, sim.*: GLOSS. II 353, 55 κορυφὴ ὄρους. 304, 32 ἐξοχὴ ὄρους. 95, 21 ἄκρον ὄρους, ἀκρωτήριον, ἀκρώρεια. IV 315, 18 vertix vel caput montis. CATVLL. 4, 16 in -e *Cytori*. 64, 240 aerium nivei montis. LVCR. 6, 459. 6, 464 summa (VERG. Aen. 6, 678 OV. met. 6, 705 *al.*). VERG. Aen. 3, 274 nimbosa (SIL. 4, 747). HOR. epod. 16, 28 Matina. PROP. 3, 5, 33. OV. ars 1, 381 per praeceps et acuta -a vadam. met. 1, 310 montana. 1, 317. 1, 666 sublime. 6, 311. 7, 804 sole ... radiis feriente -a primis (9, 93). 8, 797 fast. 4, 816. LIV. 7, 34, 4 *collis*. 21, 37, 4 nuda. 22, 14, 9 peragrando -a saltusque. 28, 5, 17. 36, 16, 11. 36, 24, 9. 44, 6, 13 tenentibus superiora -a hostibus. SEN. Phaedr. 1027. Tro. 1080 *rupis* (CVRT. 5, 3, 17). nat. 2, 26, 5 *al.* CVRT. 3, 1, 3 *al.* LVCAN. 3, 6 tectumque -n nubibus. 5, 75. 615 PETRON. 88. PLIN. nat. 3, 117 Alpium. 4, 37. 5, 80. 18, 356. 33, 72. VAL. FL. 2, 542 in scopulos crudique -a saxi. SIL. 3, 415 frondosa (AVIEN. orb. terr. 1089). 3, 436. 3, 675 conexa -a caelo. 5, 612. 9, 34 Gargana. 12, 160. 13, 882 saxosa. STAT. Theb. 3, 422 Taenariumque -n. silv. 5, 4, 4 simulant fessos curvata -a somnos. APVL. met. 4, 35. 10, 30. 34. ITALA iud. 9, 25 (Lugd.) super -a (τὰς κεφαλάς, VVLG. in summitate) montium. CARM. poet. min. V 83, 1 montana -a busti. AVIEN. orb. terr. 251 *Taurus* caelumque -e fulcit verticis. ora 433 VVLG. gen. 8, 5. exod. 19, 20 (κορυφή). Sirach 40, 15 super -n petrae (ἐπ' ἀκροτόμου πέτρας). **c** *variorum*: VARRO ling. 5, 115 conum *galeae* quod cogitur in -n versus. BELL. Afr. 47, 6 pilorum -a. VAL. MAX. 3, 7, 2 clavorum. MART. CAP. 2, 110 Colchica ... in centum voces continuata fiducia adamantini -is inpressione signatur. LIV. 37, 27, 7 collis est in modum metae in acutum -n ... fastigatus. CVRT. 8, 11, 6. PLIN. nat. 2, 51 metae existere effigiem in -is finem desinentem. 36, 31. 36, 66 *obelisci* (36, 69 *syn.* fastigium). 36, 76 *pyramidum* (36, 80). CARM. poet. min. V 59, 41. BOETH. arithm. 2, 21 p. 105, 7 *pyramis* ad unum -is verticem sublevata. p. 105, 16. 2, 24 p. 110, 10. VITR. 3, 5, 12 in medio -e tympani. 4, 3, 5 normae -n. 5, 3, 4 -a graduum. 9 praef. 6 *regularum*. 9, 8, 12 *lingulae*. 10, 3, 5 *mali* (10, 3, 6; *cf.* PLIN. nat. 2, 164). 10, 11, 4 angulorum. MANIL. 2, 806 per latera atque imum templi summumque -n. PAVL. MED. vita Ambr. 20 -n tecti ecclesiae conscendens. RVFIN. symb. 2 *turris*. HYD. chron. II p. 32, 215 turrium ... solis -bus extantibus super terram. GREG. TVR. Mart. 1, 14 in -e castelli. LVCAN. 1, 551 flamma ... geminoque -e surgit. LVCAN. 5, 548 *luna* duxit recto tenuata -a cornu. STAT. Theb. 3, 48 hibernae ventosa -a lunae. PLIN. nat. 10, 145 umbilicus ovis *avium* a -e inest (10, 151). PLIN. nat. 11, 97 *cornua scarabaeorum* bisulcis dentata forficibus in -e. PLIN. nat. 11, 219 arteriarum pulsus in -e maxime membrorum evidens (11, 220). SIL. 9, 583 ab incurvo ... -e *dorsi elephantis*. CHIRON 355 ut exulcerentur extrema, omnia -a narum (cacuminarum *trad.*). MART. CAP. 1, 5 umerorum -n obnubere. *cf.* APVL. met. 2, 10 pronus in eam, qua fine summum -n capillus ascendit, ... savium impressi. STAT. silv. 5, 4, 18 extremo me tange -e virgae. CYPR. GALL. gen. 1468 contingit lentae spondens -a virgae. AVSON. Mos. 248 inclinat lentae conexa -a virgae (*i. harundinis*). ITALA gen. 47, 31 (Lugd.) iuravit ei super -n virgae eius (ἄκρον). iud. 6, 21 HERM. vulg. sim. 8, 10. APVL. flor. 2 p. 8 aquila ... evecta alis totum istud spatium, qua pluitur et ninguitur, ultra quod -n nec fulmini nec fulguri locus est. HYG. astr. 1, 3 huius *axis* ... -a, quibus maxime sphaera nititur, poli appellantur. 3, 6 *Lyrae sideris* -n. 3, 38. 4, 12 *exoritur* Hydra ... praeter -n extremum caudae. SCHOL. Germ. Bas. p. 84, 15. ITALA gen. 28, 18 (Lugd.) infudit oleum super -e (*lapidis*. ἄκρον, VVLG. desuper). VVLG. gen. 28, 12 scalam stantem super terram et -n illius tangens caelum (κεφαλή. CHROMAT. beat. 9). Sirach 43, 21 -a tribuli (σκολόπων ἄκρα). PRVD. cath. 12, 52 *flos Davidicus* rerum -n occupat. AVG. civ. 7, 6 inter lunae ... gyrum et nimborum ac ventorum -a. AVG. serm. ed. Mai 55, 1 inter extollentium se aquarum metuenda -a. MACR. sat. 3, 4, 8 Minervam summum aetheris -n *esse*. **d** *t. t. grammaticorum*: DIOM. gramm. I 431, 5 accentus quidam fastigia vocaverunt ... nonnulli -a retinere maluerunt. 433, 21 *coniunctiones* 'que' 've' 'ne' adiunctae verbis et ipsae amittunt fastigium et verbi antecedentis longius positum -n adducunt. MART. CAP. 3, 273. 3, 275 cum prima syllaba ... nec vocalem nec -n (*sic cod. Bern.*, acumen *B D*) mutat.

2 *translate*: LVCR. 2, 1130 donec *corpora* alescendi summum tetigere -n. 5, 1457 ad summum ... venere -n. LABER. mim. 115 florens -n nostrae famae frangere. SEN. epist. 124, 7 -n radicis loco ponis (*i. ima et summa confundis*). FRONTO p. 55, 4 N. te in -e eloquentiae sistam (*cf.* p. 98, 19). p. 148, 6 tortores istos, qui te ut abietem aut alnum proceram incurvant ... valido -e tuo excute. APVL. Socr. 18 p. 160 tacent ... duo illa sapientiae Graiae summa -a, Ithacensis (*sc. Vlixes*) et Pylius (*sc. Nestor*). NEMES. cyn. 73 ultus Romulei violata -a (*i. dignitatem*) regni. CARM. poet. min. V 65, 27 mente viges artisque -a scandis (*sic P*). ARNOB. nat. 6, 13 in -e (*sic Puteanus*, acumine *cod. P*) ipso ... pulchritudinis, venustatis et floris. CLAVD. 17, 61 summum nacta -n ... petit privatum gloria portum. VEN. FORT. carm. 3, 19, 1 generis fideique -n (*Agricola episcopus*). *nota*: LVCR. 1, 599 quoniam est extremum quodque -n (*i.* πέρας). *cf.* 1, 749 cum videamus id extremum cuiusque -n esse quod ad sensus nostros minimum esse videtur.

syn.: fastigium, summitas, vertex. *oppos.*: radix.

cacūmino (-āvī), -ātum, -āre *a* cacumen. OV. met. 3, 195 summasque -at aures. PLIN. nat. 10, 145 *ova* aquatilium rotunda, reliqua fere fastigio -ata. SIDON. epist. 2, 2, 5 tecti apice in conum -ato. 7, 12, 2 *stilus* tuis denuo meritis -retur. carm. 5, 91 sus ... -at ... os nigrum telis gravidum. 7, 412 saxoque -at ensem. 23, 294 *feram tela* -antem.

compositum: decacumino. *Spelthahn.*

cacurius (-ī) *m.* CORP. XI 1039 Faustus lib(ertus) et Hilarus cacurius d(ederunt). *fort. i. q.* cacula? *cf. Ruggiero, diz. epigr. s. v.* *vide nom. propr. s. v.* Cacurius.

cacus (-ī) *m.* *i. q.* cacula [*fortasse inde tractum. Th.*]. CORP. VI 1058, 7, 15 (*Romae a. 210, in laterc. cohortis vigilum*) cacus M. Sattius Felix. *idem vir* VI 1057, 4, 11 c(acus) p(raefecti) c(ohortium) M. Sattius Felix.

cada (-ae) *f.* [*orig. inc. Th.*]. GLOSS. Plac. V 14, 34 cadula frusta ex adipe, cada enim arvina dicitur. 51, 6 [*falso* GLOSS. II 571, 1]. *Mbr.*

***cadāver**, -eris *n.* [*cf. esse videtur c.* cadere. *v. G. Curtius, Ber. Sächs. Gesellsch. d. Wiss. 1885 p. 426 et cf.* πτῶμα. *Th.*]. GLOSS. IV 29, 8 -r ab eo dicitur quod per mortem ceciderit (IV 492, 15. HIER. in Matth. 24, 28 p. 197 corpus, id est πτῶμα, quod significantius latine dicitur -r ab eo quod per mortem cadat). IV 215, 1 corpus mortuum a cadendo. *sim.* 492, 17. V 173, 31 TERT. resurr. 18. SERV. Verg. Aen. 6, 481 caduci ... a cadendo, unde et -a dicta. AVG. civ. 20, 10. 20, 21 serm. 241, 2. quaest. hept. 3, 20 -r quod Latini a cadendo dixerunt, graece πτῶμα dicitur ἀπὸ τοῦ πίπτειν. ISID. orig. 11, 2, 35. diff. 1, 522 quia iam stare non potest. SERV. Aen. 8, 264 -r est corpus nondum sepultum, dictum -r quod careat honore sepulturae. 11, 143 haec corpora, sive proici iubebantur a cadendo sive quod sepultura carebant, -a dicta. *de paenultima producta*: PS. PRISC. gramm. III 523, 26. *de genere neutro*: GRAMM. suppl. 114, 5. *masc. legitur* HEGES. 5, 2, 87 -um foetor quos pluvia dissoluerat (*alibi neutr.*). VEN. FORT. vita Germ. 5, 17 -em (24, 100). CORP. IV 3129 -r mortus (*sic*). GLOSS. -r πτῶμα νεκροῦ. πτῶμα. νέκυς. -a corpora. II 394, 20 παραγήραμα (*i. silicernium*). HIER. epist. 51, 4 (*interpretatio Epiphanii epistulae*) corpus hoc ... iuxta aliam proprietatem (πτῶμα, *id est*) -r dici, quia animae de caelo ruerint. AVG. civ. 20, 21 quamvis -r nisi caro exanimis non soleat nuncupari. *primum habet* LEX luci Lucer. (Corp. IX 782), *dein legitur apud* LVCR. (*5ies*); *posterioribus, praeter* SEN. (*18ies*), LVCAN. (*36ies*), SVET. (*10ies*), APVL. (*21ies*), VVLG. (*56ies*), *offensioni fuisse videtur, nam vel medici, uno Celsi loco excepto, spreverunt. omnino deest* PLAVT. TER. CATVLL. NEP. TIB. PROP. MANIL. VITR. VELL. COLVM. PERS. FRONTIN. PLIN. epist. GELL. LACT. *aliis. legitur singulis locis*: CELS. PHAEDR. VAL. FL. QVINT. inst. AVSON., *binis*: VERG. HOR. TAC., *ternis*: CAES. CVRT. STAT. MART. PANEG., *quaternis*: OV. (*ter in* Ib.) LIV. PETRON., *senis*: CIC. CLAVD. *notandum vocem praeter* LVCR. 3, 719. 4, 680. 6, 1274. SIL. 6, 708 *semper quintam vel ultimam hexametri occupare sedem, in senariis aut ultimam aut secundam.*

i. q. corpus mortuum: **1** *hominum* (*exempla hic omissa habes sub iuncturis*): LEX luci Lucer. (Corp. IX 782 = I^2 n. 401) in hoce loucarid stircus ne⟨qu⟩is fundatid neve -r proiecitad neve parentatid. LVCR. 2, 415. 3, 719. 6, 1274. CIC. Mil. 91 cuius non restiterit -i curia! (*opp.* eo spirante). Tusc. 5, 97 VARRO ling. 5, 157 CAES. Gall. 7, 77, 8 civ. 3, 49, 3. SALL. Catil. 51, 9 armis -bus ... omnia compleri (Iug. 101, 11 constrata telis, armis, -bus. TAC. ann. 2, 18 decem milia passuum -bus atque armis opplevere). SEN. contr. 1, 1, 14. 2, 1, 10. 9, 2, 5. 9, 4, 2. 10, 5, 17. 18. contr. exc. 6, 6 vidimus fluens corpus et in -e illius materna verba credidimus (SIL. 12, 455 omne vident fluxisse -r. STAT. Theb. 12, 455 fluxisse -r). VAL. MAX. 1, 6, 11 corpus imperatoris inter promiscuas -um strues (SIL. 6, 34 de strage -is. AMM. 17, 7, 6 promiscuae strages -um. AVG. civ. 1, 12). 1, 8, 5. 4, 7, 2. 7, 6 ext. 3. 9, 2 ext. 10 vivorum corpora -bus adversa adversis alligata. CELS. 1 pr. -a (*opp.* vivus et vulneratus homo). PHAEDR. app. 13, 9 SEN. Herc. O. 1463 dial. 4, 5, 5. 5, 14, 4. 5, 16, 4 benef. 4, 20, 3 epist. 63, 13 nat. 3, 26, 8. CVRT. 9, 10, 14 strati erant campi paene

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pluribus semiviris quam -bus. Lvcan. 2, 210 peraguntque -a partem caedis. 2, 218. 5, 669. 6, 154. 180. 532 fugere -a lectum (letum *B*). 6, 776. 6, 822 -r ut cadat. 7, 748. 7, 775 hunc agitant . . . fraterna -a. 7, 830. 8, 438. 700. 725. 9, 804 crescens fugere -r. Petron. 112. 134 Plin. nat. 7, 77. 10, 19. 12, 83. 29, 98 Sil. 1, 45. 2, 670. 6, 708. 7, 616. 627. 8, 669 pons . . . cadentum corporibus struitur ructatque -a . . . Aufidus. 10, 193. 11, 198 Mart. 6, 62, 4 Qvint. inst. 6, 1, 40 decl. 321 p. 263, 12. 388 p. 434, 8. p. 436, 6 Ivv. 8, 252 Svet. Tib. 75 Nero 34. 38. 49 Vit. 10 Flor. epit. 2, 6, 18 *al.* Fronto p. 16 N. Vlp. dig. 47, 10, 4. 5. 48, 24 de -bus punitorum (*in titulo*). Apvl. apol. 14 met. 2, 20. 22 *al.* Tert. anim. 51 nat. 1, 17 pudic. 14 spect. 21 Paneg. 10, 30. 12, 34. Carm. laud. dom. 119 agnoscuntque suum dilecta -a (*i. emortui*) nomen. Avson. 437, 2 Graeci corpus ut defenderent, Troiani ut . . . -r eriperent. Amm. 14, 9, 9. 15, 4, 12 *al.* Hyg. fab. 105 p. 96 astr. 2, 4 Vvlg. deut. 21, 2. 23. 28, 26 iud. 19, 29 *al.* Avg. civ. 1, 12. 13. 22, 21 de corporibus vivis . . . de -bus *al.* Avian. fab. apol. 23 Sidon. epist. 2, 8, 2. Sedvl. op. pasch. 3, 8 vix adhuc hominem, iam -r. 3, 89 vivum . . . iamque -r. *nota: de hominibus qui alicui victimae cadunt*: Lvcan. 2, 171 omnia Sullanae lustrasse -a pacis. 2, 210 Sullana -a. Rvst. Help. hist. testam. 64 maerebat genetrix -r (*i. mortuum*). **2** *bestiarum*: Lvcr. 4, 680 volturiique -bus. Verg. georg. 3, 557. Sen. rem. fort. 10, 4 lupi. Plin. nat. 10, 194. 12, 5. 29, 98 Ivv. 14, 78. Apvl. met. 9, 36 abiecta per agros. Amm. 31, 13, 11 (*de equis*). Schol. Cic. Bob. p. 242 ad -r offendit cornix. Vvlg. gen. 15, 11 descenderuntque volucres super -a. iud. 14, 8 leonis. *de alterutroque vel etiam de utroque intellegi potest*: Petron. 116 in quibus *campis* nihil aliud est nisi -a quae lacerantur aut corvi qui lacerant. Sen. epist. 95, 43 vultur est, -r expectat. Sil. 13, 597 pastusque -e vultur. Vvlg. Ier. 31, 40. Avg. civ. 19, 12 etsi de -e maioris animantis animalia minuta nascantur. **3** *i. q. corpus addita notione mortis*: Lvcan. 6, 584 caesorum . . . -a regum (Amm. 18, 8, 12. 19, 6, 13. 19, 9, 19). Sol. 1, 95 -a necatorum (Amm. 29, 5, 55). 27, 25 *hyaena* -bus vescens mortuorum (Firm. math. 3, 9, 3 custodes mortuorum -um. Ambr. hex. 6, 8, 51 Hier. epist. 51, 4 Vvlg. exod. 21, 35. lev. 7, 24 -is morticini. Is. 37, 36 Avg. civ. 16, 28. Vict. Vit. 2, 36 -a animalis mortui). Tert. spect. 21 -r hominis . . . defuncti. Amm. 21, 5, 2 -r hominis interfecti. 22, 11, 10 -a peremptorum (27, 3, 13 Ambr. Iac. 2, 12, 56). Hier. epist. 60, 1 -a defunctorum. 112, 2 prostratorum. Vvlg. num. 19, 16 -r occisi hominis (deut. 21, 1). *adde*: Lvcan. 6, 621 defuncti . . . -is (Avg. serm. 93, 3). Amm. 31, 13, 6 exanimata -a. Hier. epist. 109, 1 mortuo -i (Avian. fab. apol. 9 Corp. IV 3129). 36, 15 -i exanimo (Avg. serm. 93, 3 -r exanime). Drac. Romul. 9, 44 exsangue -r. **4** *corpus seminecis vel morituri*: Lvcan. 3, 720 ex magna defunctum parte -r. 6, 755 Sen. Herc. O. 813. 1169 Phoen. 36 Thy. 724 dial. 5, 43, 2. Ivv. 3, 260 perit omne -r (Clavd. 5, 417). 10, 288 iacuit Catilina -e toto (*i. integro*). Avg. psalm. 145, 21 qui negat se esse Christianum perdidit iam vitam, -r tibi loquitur. Heges. 5, 18, 1 semineces . . . aegra trahebant -a. 5, 53 l. 45 quod contubernium -is dereliquerit *anima*. *nota de corpore cui pars adempta vel praemortua est*: Sen. contr. 7, 4, 10 alter . . . perdidisset oculos, alter . . . manus . . . exsurgite . . . viva -a. Sol. 5, 4 -r manum factam. **5** *de vivo homine per contumeliam*: Sen. contr. 1, 8, 15 -r hoc (*i. me*) sternam. Mart. 3, 93, 23 quod si -r exigis tuum scalpi. Apvl. met. 6, 21 dormiens -r. Evcher. form. 5 p. 34, 10 -a: infidelium corpora. Itala psalm. 78, 2 (Eucher. *l. c.*) posuerunt -bus servorum tuorum (Vvlg. morticina). Ioel 3, 2 (Eucher. *l. c.*) -bus mortuorum. *de homine improbissimo per convicium*: Cic. Pis. 19 ab hoc eiecto -e quicquam mihi . . . ornamenti expetebam. 82 abiectum hoc -r. Apvl. met. 4, 7 tu busti -r extremum. Clavd. 18, 38. 147 (*de Eutropio*). Avell. p. 367, 10 -r nescio quod indignum. **6** *metonymice de carne humana*: Plin. nat. 30, 92 satiatum humano -e. Ivv. 15, 83 contenta -e crudo. 87 qui mordere -r sustinuit. *translate de urbibus deletis*: Svlp. Cic. epist. 4, 5, 4 uno loco tot oppidum -a proiecta iacent (Ambr. epist. 39, 3 tot igitur semirutarum urbium -a)

iuncturae per genera digestae: **a** *adiectiva*: taetrum: Lvcr. 2, 415. rancidum: Lvcr. 6, 1155. informe: Verg. Aen. 8, 264 Amm. 14, 11, 23. invisum: Ov. Ib. 168 Sen. dial. 5, 43, 2. turpe: Ov. Ib. 338. noxium: Sen. clem. 2, 6, 2. deforme: Sil. 2, 269 Heges. 5, 2 l. 42. torvum: Stat. Theb. 9, 140. vile: Mart. 8, 75, 9. foedum: Ps. Qvint. decl. 12, 10. dirum: Apvl. apol. 63. corruptivum: Tert. pudic. 14. tabiosum: Tert. pudic. 14. immundum: Vvlg. lev. 11, 8. putridum: Vvlg. Is. 14, 19. cruentum: Cic. Mil. 83 Hier. epist. 1, 12. sanguinolentum: Sidon. epist. 1, 5, 7. proiectum: Lvcr. 6, 1155 Svlp. Cic. epist. 4, 5, 4 Varro ling. 5, 25 Ov. met. 7, 602 Sen. epist. 92, 35 Lvcan. 7, 565. abiectum: Cic. Pis. 82 Svet. Nero 48 Apvl. met. 9, 36 Avg. civ. 3, 28. eiectum: Cic. Pis. 19 Hor. sat. 1, 8, 8 Qvint. decl. 388 p. 433, 17. coacervatum: Caes. Gall. 2, 27, 4. defixum: Ov. Ib. 515. fluens: Sen. contr. exc. 6, 6. fluitans: Sil. 6, 13 Clavd. 8, 629. consertum: Lvcan. 3, 575. compressum: Lvcan. 4, 787. congestum: Lvcan. 2, 209 Flor. epit. 4, 2, 85 Paneg. 10, 30 (*per hypallagen*). demersum: Sil. 15, 767. densum: Ivv. 10, 186. sparsum: Amm. 19, 4, 1 Clavd. 5, 417. dilapsum: Avg. civ. 1, 12. 22, 28. semiustilatum: Cic. Mil. 83. semiustum: Svet. Cal. 59 semiambustum

. . . ore. Domit. 15. rogale: Sidon. epist. 3, 13, 5. semesum: Tert. nat. 1, 7. unctum: Hor. sat. 2, 5, 86. medicatum: Plin. nat. 11, 185. lubricum: Sil. 10, 461. intactum: Liv. 41, 21, 6. inspoliatum: Sen. contr. 10, 1, 3. lacerum: Lvcan. 5, 669. laceratum: Sil. 10, 505. contortum: Sil. 14, 556. orbatum: Sil. 6, 13. mulctatum: Sil. 10, 462. fractum: Stat. Theb. 6, 884. obtritum: Stat. Theb. 6, 884 Ivv. 3, 260. truncum: Hier. epist. 1, 7. calcatum: Merob. pros. frg. 2 B 24. tabefactum: Bachiar. repar. laps. 10. totum (*i. integrum*): Ivv. 10, 288. integrum: Vvlg. exod. 21, 36. insepultum: Val. Max. 6, 3, 1 d Papin. dig. 11, 7, 43 Heges. 5, 2 l. 42. sepultum: Apvl. met. 3, 17. inhumatum: Ambr. hex. 6, 4, 24. conditum: Vvlg. gen. 50, 3. defunctum: Lvcan. 6, 621 Avg. serm. 93, 3. immotum: Lvcan. 6, 727. dormiens: Apvl. met. 6, 21. mutum: Apvl. met. 8, 25. surdum: Apvl. met. 8, 25. exanimatum: Amm. 31, 13, 6. exanime: Hier. epist. 36, 15 Avg. serm. 93, 3. mortuum: Hier. epist. 109, 1 Avian. fab. apol. 9. morticinum: Vvlg. lev. 7, 24. rigidum: Clavd. carm. min. 53, 103. exsangue: Drac. Romul. 9, 44. aegrum: Heges. 5, 18, 1. recens: Sall. hist. frg. 3, 96 Petron. 111 Plin. nat. 2, 233. antiquum: Avg. civ. 20, 20. vivum: Sen. contr. 7, 4, 10 Sedvl. carm. pasch. 3, 89 Drac. laud. dei 3, 409 Rom. 5, 280. vivax: Drac. laud. dei 1, 648 Orest. 909. tepidum: Lvcan. 6, 621. hostile: Sall. Catil. 61, 8 Val. Max. 7, 6, 5. fraternum: Lvcan. 7, 775. peregrinum: Qvint. decl. 388 p. 438, 5. civile (*i. civis*): Drac. Romul. 5, 127. speciosum: Val. Max. 6, 8, 4. nobile: Lvcan. 6, 308. patricium: Lvcan. 7, 598. opimum (*i. quod praeclara praemia daturum erat*): Val. Fl. 3, 143. emeritum: Drac. laud. dei 3, 438. *varia*: Sullanum: Lvcan. 2, 210. Romanum: Lvcan. 3, 759. caninum: Plin. nat. 29, 98 Ps. Avr. Vict. epit. 23. humanum: Plin. nat. 30, 92. intumescens: Plin. nat. 2, 233. crudum: Ivv. 15, 83. defletum: Apvl. met. 3, 17. triplicatum: Ven. Fort. vita Germ. 5, 17. **b** *verba*: proicere *et* parentare: Lex luci Lucer. (Corp. IX 782). torrere: Lvcr. 2, 415. cremare: Svet. Cal. 59. incendere: Serv. Verg. Aen. 5, 1. comburere: Corp. 14, 850. exspirare: Lvcr. 3, 720. perolere: Lvcr. 6, 1155. nudare: Cic. Pis. 82 Avg. civ. 2, 25. spoliare: Cic. Mil. 33 Lvcan. 3, 675. 7, 627 Vlp. dig. 47, 12, 7 Amm. 31, 6, 3. dilaniare: Cic. Mil. 33. defodere: Liv. 3, 33, 10. truncare: Lvcan. 6, 584. verberare: Lvcan. 6, 727. calcare: Qvint. decl. 246 p. 9, 12 Ivv. 15, 60 Amm. 15, 4, 12. 31, 13, 6. mordere: Ivv. 15, 87. elidere: Svet. Tib. 62. discerpere: Svet. Dom. 15 Avg. civ. 3, 28. iniuriam facere: Vlp. dig. 47, 10, 4. 5. laniare: Drac. Orest. 909 Romul. 9, 78. confodere: Coripp. Ioh. 1, 34. relinquere: Cic. Mil. 33 Bell. Afr. 84, 2 Ascon. Mil. p. 33 Qvint. decl. 388 p. 436, 5 Amm. 14, 11, 23. linquere: Val. Fl. 3, 143 Sil. 2, 269. sternere: Cic. Phil. 14, 27 Sen. contr. 1, 8, 15. deicere: Caes. Gall. 2, 27, 4 Sol. 15, 10. iacere: Val. Max. 6, 3, 1 d. 6, 8, 4 Sen. dial. 5, 43, 2 Cvrt. 5, 1, 11 Lvcan. 6, 550. 7, 597 Papin. dig. 11, 7, 43 Ambr. hex. 6, 4, 24 Vvlg. num. 14, 29. 32 Coripp. Ioh. 1, 34. abicere: Plin. nat. 8, 145 Spart. Sept. Sev. 11, 9. *v.* abiectum *p. 13, 76*. dissipare: Spart. Sept. Sev. 11, 5. exponere: Spart. Sept. Sev. 11, 7. praecipitare: Lampr. Heliog. 17, 3. mittere: Capitol. Maximin. 31, 5. dispertire: Vvlg. exod. 21, 35. proicere: Vvlg. III reg. 13, 24. 28 IV reg. 13, 21 Ier. 26, 23. 36, 30. 41, 9 *adde supra l. 31 et* proiectum *p. 13, 74*. prosternere: Vvlg. Hebr. 3, 17 Ven. Fort. vita Germ. 5, 17. inicere: Corp. II 6278. VI 31614. 31615. *ad funus pertinentia*: parentare *v. supra l. 31*. collocare: Bell. Hisp. 32, 2. locare: Hor. sat. 1, 8, 9 Lvcan. 6, 641 Sol. 27, 53. ferre: Hor. sat. 2, 5, 85 Amm. 29, 5, 55 Vvlg. I reg. 31, 12 III reg. 13, 29 I par. 10, 12. efferre: Liv. 2, 8, 8. inferre: Cvrt. 6, 8, 26 Vvlg. III reg. 13, 22. sepelire: Sen. clem. 2, 62 Qvint. decl. 388 p. 433, 19 Sil. 13, 487 Svet. Cal. 59 Lampr. Comm. 20, 1 Hier. epist. 1, 12. funerare: Svet. Dom. 17 Vlp. dig. 11, 7, 14, 7. prosequi: Call. dig. 2, 4, 3. portare: Mart. 8, 75, 9 Ivv. 3, 32 Vvlg. lev. 11, 28. adferre: Schol. Cic. Bob. p. 275. exportare: Svet. Dom. 17 Capitol. Aur. 13, 3. deponere: Vvlg. Ios. 8, 29. ponere: Vvlg. III reg. 13, 30. recondire: Marcell. chron. II p. 61, 382, 16. putescere: Varro ling. 5, 25 Fest. p. 216. solvere (*de tabe*): Lvcan. 7, 809. fatiscere: Amm. 19, 9, 9. corrumpere: Avg. civ. 17, 18. dissolvere: Avg. civ. 19, 12 Heges. 5, 2, 87. volvere: Sall. Catil. 61, 8. evolvere: Lvcan. 6, 171. protrahere: Verg. Aen. 8, 264. rapere: Ov. Ib. 338. eruere: Liv. 33, 29, 6 Plin. nat. 7, 187 Svet. Cal. 59. trahere: Liv. 33, 29, 6 Val. Max. 7, 8, 5 Pavl. Fest. p. 102 Lvcan. 6, 639 Sen. dial. 5, 3, 6 Lampr. Comm. 19, 2 Hel. 17, 3 Spart. Car. 4, 2 Heges. 5, 18, 1 Vvlg. iud. 5, 21. abscondere: Sen. benef. 5, 20, 5. admovere: Lvcan. 6, 181 (*v. l.* aequavere, *fortasse recte; cf.* Paneg. 12, 34). gestare: Lvcan. 6, 308. deferre: Lvcan. 8, 439. impellere: Lvcan. 8, 726. eripere: Lvcan. 9, 788 Avson. 437, 2. abducere: Stat. Theb. 9, 140. retrahere: Stat. Theb. 9, 141. submovere: Qvint. decl. 388 p. 438, 5. asportare: Svet. Cal. 59. accurrere (*trans.*): Apvl. met. 2, 26. 8, 6. auferre: Tert. pudic. 14. obruere: Svet. Cal. 59 Corp. XIV 850. operire: Apvl. flor. 4 p. 17 Avg. civ. 22, 8. contegere: Apvl. met. 3, 8. obvolvere: Hier. epist. 1, 12. visere: Svet. Nero 34. petere: Porph. Hor. epist. 1, 17, 50. evehere: Sol. 1, 95. eructare: Paneg. 9, 18. recedere: Avg. civ. 1, 12. reportare: Marcell. chron. II p. 61, 382, 16. ventilare: Cod. Iust. 7, 6, 5. cadere: Lvcan. 2, 134 Drac. laud. dei 2, 574. labi: Plin.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nat. 2, 233. attollere: PLIN. nat. 2, 233. perire: IVV. 3, 260 CLAVD. 5, 417. concidere: VVLG. Is. 14, 11. dilabi: AVG. civ. 19, 12. circumdatum: VAL. MAX. 7, 8, 5. amplecti: LVCAN. 3, 759. complecti: QVINT. decl. 388 p. 434, 11. circumplecti: APVL. met. 8, 6. contingere: VVLG. lev. 11, 8. tangere: VVLG. lev. 11, 39 num. 19, 11. 16 deut. 14, 8. servare: LVCAN. 8, 700 SIL. 7, 616 TERT. anim. 51 SERV. Verg. Aen. 6, 218. adservare: PLIN. nat. 11, 185. permanere: VVLG. deut. 21, 23. deflere: PETRON. 111. satiari: PLIN. nat. 30, 92. pasci: SIL. 13, 597 AMM. 14, 9, 9. vesci: SOL. 27, 25. consumere: VVLG. num. 14, 33. comedere de: VVLG. III reg. 13, 28. haurire: SIL. 14, 536. sorbere: DRAC. laud. dei 3, 409. exhorrere: TERT. spect. 21. pavere: CLAVD. 8, 629. formidare: DRAC. laud. dei 3, 438. *singularia*: lustrare: LVCAN. 2, 171. imponere: AMM. 22, 11, 10. 29, 5, 55. lavare: SERV. Verg. Aen. 4, 683. volutare: HIER. epist. 1, 7. infamare: HIER. epist. 60, 15. capere: BACHIAR. repar. laps. 7. prodire, vivere: ZACCH. 1, 13. crepare: DRAC. laud. dei 2, 574.

cadāverīnus, -a, -um *a* cadaver. TERT. anim. 32 -am (carnem *add. Reiff.*) immo et humanam. AVG. bon. coniug. 3, 3 languescentibus et prope -is membris. civ. 9, 16 -is nidoribus (10, 19).

cadāverōsus, -a, -um *a* cadaver. *i. q. cadaveri similis*, νεκρώδης: TER. Hec. 441 -a facie (*cf.* DONAT. *ad l.*). AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 28 nihil -um, nihil mortuum ore tuo sumas. *Gudeman.*

cadax *v.* catax.

?siringias **cademopia** (aegilopea *coni. Stadler*) GLOSS. III 605, 5. *nomen herbae*, συριγγίας. *Mbr.*

cadēsco, -ere [*a* cadere. *Th.*]. THEOD. PRISC. log. 47 *epilemptici* distenti vel contorti -unt.

cadialis *v.* scabialis.

cadīvus, -a, -um [*a* cadere. *Th.*]. *qui per se cecidit. de rebus*: PLIN. nat. 15, 59 colligi mala per aequinoctium autumni ... -a separari. 15, 60 *mala* foliis ficulnis, praeterquam -is, singula convolvi. *de hominibus fere i. q. epilempticus*: GLOSS. III 598, 16 qui (quae *codd.*) similis est epilemticis: alii spumant, alii stertunt membraque non contrahunt. NOT. Tir. 11, 51. MARCELL. med. 20, 93 oxyporium quod dicitur chymation ... et -is prodest. 20, 117 si vel duos cyathos -s *sorbeat*. *de morbo ipso*: GREG. TVR. Mart. 2, 18 quod genus morbi epilenticum peritorum medicorum vocitavit auctoritas; rustici vero -um dixere pro eo quod caderet. [*francog. vet.* chaïf. *M.-L.*] *Hoppe.*

cadmēa, -ae *f.*, καδμεία. *forma* cadmi- *saepius in codd., interdum* casmi- catimi- *sim. scribitur. acc.* -an: PLIN. nat. 34, 2. 4. -am: CELS. 7, 7, 11. *nom.* cadmian *indeclin.* DIOSC. *v. l. 55. 57. 62. 66. genet.* -as: SORAN. p. 97. 102. PAVL. FEST. p. 47 -a terra, quae in aes coicitur, ut fiat orichalcum. ISID. orig. 16, 20, 11 -a aerugo aeris est. *v. Blümner, Technol. und Terminol. IV p. 92 et p. 171.* **1** *generatim*: PLIN. nat. 1, 34, 22 de -a. 1, 34, 23 medicinae ex ea. 34, 100 plura autem genera sunt, namque ut ipse lapis, ex quo fit aes, -a vocatur, fusuris necessarius, medicinae inutilis, sic rursus in fornacibus existit alia, quae originis suae nomen recipit *eqs.* 34, 101. 105. *de cadmia naturali, 'Galmei'*: PLIN. nat. 34, 2 *aes* fit et e lapide aeroso, quem vocant -an, celebri trans maria et quondam in Campania *eqs.* 34, 4 *aes Marianum* a Liviano -an maxime sorbet et orichalci bonitatem imitatur. 34, 117 *chalcitis* distat a -a, quod illa super terram ex subdialibus petris caeditur, haec ex obrutis. DIOSC. 5, 95 de -an. -an bona est quipria (*i. Cypria*) et botrites (*vot. al.*) et quae spissa fuerit et gravis mediocriter, melior tamen, si levior erit *eqs. ibid.* talis est vero -an, qui ex vetere metallo foditur. *de cadmia arte facta, 'Zinkoxyd, Zinkasche'*: PLIN. nat. 34, 100 fit sine dubio haec et in argenti fornacibus, candidior ac minus ponderosa. DIOSC. 5, 95 est et alia -ia, quae placote dicta est (DIOSC. gr. ed. Spengel 5, 84 πλακώδης) ... dicitur alia ostracitis (ὀστρακῖτις) ... nascitur vero -an ex combustione aeris usti (ἐκ τοῦ χαλκοῦ καμινευομένου) *eqs.* **2** *spec. in arte metallica*: PLIN. nat. 33, 94 -a aeris massis *glutinum est.* 34, 100 *cadmea lapis* fusuris necessarius *v. supra l. 48.* 34, 113 lavatur autem aerugo sicut -a (34, 155. 169. DIOSC. 5, 116 *cyanos* lavatur sicut -an. 5, 118). 34, 128 *pompholygem* esse aeris ac -ae favillam *aliqui dixere.* 34, 130 *spodos Cypria* fit autem liquescentibus -a et aerario lapide. *in arte medica*: CELS. 5, 7 exedunt corpus ... -a. 5, 22, 1 eaque *medicamina* vel arida inspergere licet, vel excepta -ā illinere. *alia medicamenta*: cadmeae: 5, 28, 5. 12. 16. 6, 6, 8. 24. 31. 7, 7, 5. 11 SCRIB. LARG. 27. 33. 34. 242 PELAGON. 340. 418 CHIRON 892. 934 VEG. mulom. 2, 22, 6. 3, 19, 2. 3, 27, 5 THEOD. PRISC. eup. faen. 14. -ae curatae: CELS. 3, 16, 5. -ae elotae: 6, 6, 21. 25 *bis.* 27. 31. -ae botryitidis elotae: 6, 6, 6. -ae botryitidos ustae: SCRIB. LARG. 24. -ae botryitis: SCRIB. LARG. 220 CHIRON 197 (botrite *trad.*) VEG. mulom. 3, 11, 1 (botritis *codd.*). -ae Cypriae: PELAGON. 420 CHIRON 796. 895. 942. *cf.* PLIN. nat. 34, 130 *supra l. 67.* -a Gallica: CHIRON 943. -ae ustae: SCRIB. LARG. 23. -ae pulvis: THEOD. PRISC. eup. faen. 90. *gr.*: SCRIB. LARG. 242 emplastrum διὰ καδμείας. *cf.* SORAN. p. 97, 16 medicaminibus, quae dicuntur dia -s. p. 102, 22. SCRIB. LARG. 21 quae ex -a aut aere usto ... componuntur ... naturam suam (*sc. cuiusdam aspritudinis*) amittere non possunt. PLIN. nat. 30, 131 ovorum perdicis putaminum cinis -ae mixtus ... stantes mammas servat. *alia* 32, 72. 34, 119 *bis.* 34, 100 metalla aeris multis modis instruunt medicinam ..., maxime tamen prosunt -ā. *cf.* 34, 105 -ae effectus siccare, persanare, sistere fluctiones *eqs.* DIOSC. 5, 95 utilis est vero botritis confectionibus colliriorum ... reliqu(a)e vero ad medicamina et ad vulnera siccanda proficiunt, cicatrices ducunt *eqs.*

cadmītis (-idis) *f. nomen gemmae.* PLIN. nat. 37, 151 -s eadem est, quae ostracitis vocatur, nisi quod hanc caeruleae interdum cingunt bullae. 1, 37, 56. *Mbr.*

***cado**, cecidī, (cāsūrus), -ere [*ind.* śaśāda *perf.* 'decidit', śatsyanti 'decident', *fortasse cf. c. gr.* κεκάδοντο κεκαδών. *Th.*]. NON. p. 266 -ere est ruere ... occidere ... evenire. GLOSS. πίπτω (*cf.* AMM. 22, 9, 7 ἀπὸ τοῦ πεσεῖν, quod -ere nos dicimus) περιπίπτω. -is πίπτεις. -it πίπτει, ruit, decidit vel labitur. -ere oppetere, mori. fluere, deficere (NOVELL. Iust. 15, 6 epil. si -erit quispiam ex eis = εἴπερ διαπέσοι τις). cecidit: πέπτωκεν, ἔπεσεν, ruit, declinavit, ruit vel occubuit. -erit: ἐκπέσῃ. -uros: cadentes. -entia: occidentia, collapsa. *formae: coni. praes.*: DIDASC. apost. 78, 5 cadeat et pereat. *fut.*: CHIRON 332 cadebit. *gen. pl. part. praes. apud poetas semper* -tum, *item traditur* PANEG. 10, 26, *apud alios* -tium. *abl. sing. part. praes.* LVCR. 3, 466 cadenti. *forma passiva*: AVG. persev. 1 cadatur. DIFF. gramm. VII 526, 21 cadit etiam in plano, decidit ex alto (BEDA gramm. VII 267, 13). DIFF. ed. Beck p. 43 C 7 cadere est in vestigio, decidere ex alto, concidere simul cadere. [*val.* cădea, *ital.* cadere, *francog.* cheoir, *hisp.* caer. *M.-L.*]

I *proprie*: *A res de loco alto in imum ruunt vel delabuntur; saepe additur, unde vel quo quid cadat, ut idem valeat quod decidere, excidere, incidere, concidere*:

1 *res naturae*: **a** *liquores*: ENN. trag. 172 lacrumae guttatim -unt. TER. Ad. 536 homini ilico lacrumae -unt. NOVIVS Atell. 58 PROP. 1, 19, 23. 3, 6, 10 ex oculis multa -bat aqua. 4, 1, 144 gutta quoque ex oculis ... -et (cadit *codd.*). OV. epist. 6, 63 lacrimis in falsa -entibus ora (trist. 3, 3, 41). 14, 68 lacrimae ... de ... meis oculis in tua membra -unt. 20, 194 met. 6, 505. 10, 509 arbor lacrimis ... -entibus umet. Ib. 242 Pont. 2, 3, 83. trist. 1, 3, 18 imbre per indignas usque -ente genas. 3, 4, 39 lacrimas super ora -entes. 3, 5, 13 SEN. Herc. f. 642. Phaedr. 381 lacrimae -unt per ora. Thy. 950 imber (*lacrimarum*) vultu nolente cadit. Tro. 966 imber ... e vultu cadit. SEN. epist. 22, 16. 99, 16. 18. 19. 116, 2. LVCAN. 3, 733 lacrimae cecidere genis. 9, 1038. VAL. FL. 1, 238 lacrimae cecidere canenti. STAT. Theb. 8, 163 fletus ... cecidere. silv. 2, 1, 18 tristes ... -unt in verba liturae. *in imagine*: PVBLIL. A 39 amor ut lacrima oculis oritur, in pectus cadit. *sudor*: OV. *v. infra l. 54.* SEN. Tro. 487 sudor per artus ... cadit. STAT. Theb. 2, 672 cadit imber (*sudoris*) anhelo pectore. 3, 327 ex umeris cadit alta in vulnera sudor. TER. MAVR. 49. ITALA I reg. 26, 20 (Lucif. Athan. 1, 15 p. 93, 21) non -et (VVLG. effundatur) sanguis meus in terram. VINDIC. med. 3 cuius (*sanguinis*) alia pars ... in seminales cadit vias. CHIRON 274 -et illi reuma in caput. PLAVT. Capt. 81 ros si non cadit. OV. met. 5, 635 e capillis ros cadit. PLIN. nat. 16, 31 rores melleos e caelo ... -entes. 18, 292 (18, 277 -entes pruinas). 31, 112. ITALA II reg. 17, 12 (Vind.) -et ros super terram. ITIN. Anton. Plac. rec. A 9 ubi cadit ipse ros. LEX praed. (Varro ling. 5, 27) stillicidia fluminaque ut ita -ant fluantque. VARRO *ibid.* stillicidium ... stillatim cadit. CIC. de orat. 3, 186 in -entibus guttis. LVCR. 2, 222. 4, 1286 guttas in saxa -entis. OV. met. 4, 618. 5, 633 -unt toto de corpore guttae (*sc. sudoris*). 7, 283 in terram guttae cecidere calentes. 15, 788. VITR. 7, 3, 2 stillae ex contignationibus aut tectis -erint. PAVL. FEST. p. 345 stillae concretae. SEN. nat. 1, 3, 8. 1, 5, 6 PLIN. nat. 31, 30. STAT. Ach. 1, 244 pelagus (*i. guttae*) cadit. MART. 11, 8, 2 curvo ... cadit aura croco. SCAEV. dig. 8, 2, 41, 1 stillicidium ne vicini domo -at. POMPON. dig. 8, 2, 21 stillicidia mea -ere in ea *aedificia*. PAVL. dig. 8, 2, 20, 2. 8, 2, 20, 5 *stillicidium* quod ex alto, -et lenius. 8, 2, 20, 6 aerea, in qua stillicidium cadit. BOETH. in top. Cic. 2 p. 309, 34 ut stillicidium longius -at. VARRO Men. 557 imber alto nubilo -ens. LVCR. 6, 105. 258 *nimbus* in undas ... cadit (OV. met. 14, 543. AVIEN. orb. terr. 1276 cum brumali -erunt sidere nimbi). 6, 415 -ere imbris. VERG. ecl. 6, 38. OV. met. 11, 516 -unt largi resolutis nubibus imbres. SEN. suas. 3, 1 (SEN. benef. 4, 28, 3 -uris imbribus. nat. 1, 3, 6. 3, 7, 2. 3, 27, 1. 4. MELA 2, 31 unde imbres -unt. PLIN. nat. 19, 19 TAC. ann. 13, 57 SOL. 11, 33 AMM. 22, 15, 6). GERM. frg. 4, 71 -unt pluviae concretaque grando. SEN. nat. 1, 3, 5 (APVL. mund. 9). dial. 6, 18, 3 -entes aquas. nat. 2, 26, 1. 6, 1, 6 (PLIN. nat. 31, 3. 32). PETRON. 123, 199 nubes ruptae super arma -bant. PLIN. nat. 18, 357 *nebulae* caelo -entes. VLP. dig. 39, 3, 1 pr. *aqua pluvia* de caelo cadit. PAVL. dig. 8, 2, 28 ex caelo. APVL. mund. 15 e nubibus. LVCR. 3, 21 nix acri concreta pruina cana -ens. OV. am. 3, 5, 11 cecidere recentes *nives.* SEN. benef. 4, 39, 3 nat. 4, 2, 18. 4, 3, 5 *nix* non per magnam altitudinem cadit. MELA 2, 1 -entes adsidue nives. LVCAN. 9, 782 nix resoluta cadit. PLIN. nat. 2, 152. 234. 18, 132. MART. 4, 2, 5 toto nix cecidit repente caelo. PACVV. trag. 414 grando mixta imbri ... subita praecipitans cadit. PRIAP. 63, 5 in capillos grandines -unt nostros. GERM. frg. 4, 64 SEN. nat. 4, 4, 1. VVLG. exod. 9, 19 -erit ... super ea grando. 9, 26. VERG. georg. 1, 109 unda -ens ... per lēvia ... saxa (OV. met. 11, 556 *unda* praecipitata cadit. trist. 1, 2, 106. LVCAN. 3, 412 nigris fontibus unda cadit. VAL. FL. 8, 189 undam, quae latus in laevum ponti

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cadit. STAT. silv. 1, 5, 49 unda argento [*dat.*] cadit). ELEG. in Maecen. 1, 33 lymphas ... -entes (PORPH. Hor. carm. 3, 13, 14 *lymfae* de saxo -unt). LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) pars *aquarum* in urbem Romam ire, -ere. PROP. 2, 22, 12 frigida de tota fronte -bat aqua. VITR. 3, 5, 15 cadit vis aquae per tegulas in canalem SEN. nat. 6, 7, 3 *aquae* in praeceps volutae -unt. 6, 20, 2 *aqua non* in directum -ere moderate aut sine concussione eorum, per quae vel in quae cadit. MART. 12, 29, 6 -uras alte aquas. FRONTIN. aq. 35 *aqua* in castellum cadit. PLIN. epist. 5, 6, 37 *aqua* expulsa in altum in se cadit. AVG. civ. 22, 11 nihil *aquae* in terram -ere. PROP. 2, 32, 14 flumina ... -unt (*de aquis salientibus, cf.* CELS. 3, 18 p. 101, 1 silanus iuxta -ens). VITR. 7, 4, 5 quod poculis et pytismatis effunditur simul cadit siccescitque. SEN. Phoen. 71 hic rapax torrens cadit. nat. 6, 15. CVRT. 3, 1, 3 fons *Marsyae* ... in subiectam petram ... cadit. MELA 3, 40 qua *Araxes* ex praecipiti in subiecta -urus est. NOVATIAN. cib. Iud. 4 torrens aliquis montium iugis -ens. AVIEN. orb. terr. 437 cadit Abnobae hiatu flumen. *nota*: STAT. Theb. 9, 350 in hanc miseri (*Crenaei fluctibus obruti*) -erunt flumina vocem. *in imagine*: MART. 11, 90, 2 *carmina* per salebras altaque saxa -unt.

b *corpora solida non animantia*: LVCR. 6, 546 -unt toti montes. 5, 315. SEN. Thy. 1083 montium tergemina moles cecidit. PLIN. nat. 33, 73 mons fractus cadit ab sese longe. VVLG. Iob 14, 18 mons -ens. apoc. 6, 16 -ite, *montes*, super nos. CIC. fat. 6 saxum ... illud -urum fuisse. LVCR. 1, 230 per aquas quaecumque (*corpora*) -unt atque aera rarum. 6, 1007 primordia ferri in vacuum prolapsa -unt coniuncta. 6, 1084 texturae (*auri aerisque*) -erunt mutua contra. AETNA 209 *saxa et harena* -unt (PORPH. Hor. sat. 2, 8, 54 si quid pulveris). VERG. Aen. 6, 602 -enti *silici* ... adsimilis. LIV. 1, 31, 2 crebri cecidere caelo lapides. 22, 1, 9 ardentes lapides caelo -isse. 41, 9, 5 lapidem ... in lucum (lacum *codd.*) Martis de caelo -isse (AMM. 22, 8, 5 in quo loco lapides -uros ex caelo). SEN. Tro. 175 Idaea ruptis saxa -erunt iugis. nat. 6, 22, 2 *rupes* resoluta ... in subiacentem cavernam -at. *ibid.* cum petra e latere montis abrupta -isset. 2, 13, 2. 2, 53, 2 *fulmine* icta ... -unt. PLIN. nat. 2, 149 saxum -urum esset e sole. 2, 150 *lapidem* in media terrarum -urum. 1, 2, 59 de lapidibus caelo -entibus (HERM. Pal. vis. 3, 2, 9 alios *lapides* ... in igne -entes. VVLG. Am. 9, 9 -et lapillus super terram. Sirach 27, 28 super caput eius -et *lapis*. Luc. 20, 18 Matth. 21, 44). PLIN. nat. 37, 38 *populorum* e cacuminibus in stagnum -at *electrum*. 37, 150 brontea ... e tonitribus cadit. 37, 176 ombria ... -ere cum imbribus et fulminibus. 34, 107 squamae *aeris*, quas vocant florem. 34, 175 quod e *ramentis plumbi* cecidit in ipsum acetum. 7, 14, 4 pondus in aere ... an -at ... in quod cadit (AVG. serm. 241, 3, 3 altius mergitur quod de alto cadit). MART. 11, 50, 4 gemma vel a digito vel cadit aure lapis. VLP. dig. 8, 5, 8, 5 ut in meum fundum fragmenta *lapidum* -ant. 9, 2, 27, 33 si ex plostro lapis -erit. VVLG. psalm. 139, 11 -ent super eos carbones. AMM. 26, 8, 9 saxorum per decursus -entium. *in imagine*: AVG. gen. ad litt. 8, 14 p. 252, 19 ut voluntas propria non grandi ruinae pondere super hominem -at. *herbae, arbores sim.*: CATO agr. 40, 4 *lingua bubula* ne -at. VARRO Men. 391 trabs. LVCR. 3, 387 *pappi volantes* nimia levitate -unt plerumque gravatim. 3, 385 supera caput ... -isse vietam vestem (*sc. aranearum*). CATVLL. 64, 109 *quercus aut pinus* prona cadit. ACT. Arv. a. 14, 3 arborem ... vetustate -isse. OV. met. 10, 374 saucia trabs ingens ... quo -at in dubio est. 14, 350 cecidere manu ... herbae. am. 1, 15, 12 dum -et ... Ceres (*i. frumentum*). SEN. Herc. O. 1629 *quercus* -ens. Oed. 536 *cupressus* scissa (spissa *E*, fessa *RA*) -ens. LVCAN. 1, 141 *quercus* -ura. 1, 306 in classem cadit omne nemus (*i. ut classis fiat*). 3, 445 silva -ens. PETRON. 89, 5 scissa ... -unt robora. PLIN. nat. 13, 142 cum -at, frangi *Isidis crinem*. 16, 132 -isse multas *arbores* ac sua sponte resurrexisse. VAL. FL. 3, 353. STAT. Theb. 6, 98 ardua fagus. 8, 545 ulmus vitisque ... Gaurano de monte -unt. 9, 409 cecidit (occidit *P*) ... solutā pinus adulta manu. 9, 536 qua tellure -at *quercus*. 5, 528 percussae calidis adflatibus herbae ... -unt. MART. 8, 33, 14 nimio lilia sole -unt. QVINT. inst. 5, 10, 84 abiegnae trabes. VLP. dig. 43, 8, 2, 40 si ex fundo tuo arbor in viam publicam ... -erit. 24, 3, 7, 12. AVSON. 345, 7 cadit arborea trabs. *folia, flores, fructus sim.; saepius additur dativus rei, unde quid cadat*: PLAVT. Men. 375 folia nunc -unt. CATO agr. 17, 2. VERG. ecl. 2, 18 alba ligustra. Aen. 6, 310 lapsa -unt folia. HOR. ars 61 prima *folia*. OV. ars 2, 650 *ramus*. 3, 80 *flos* turpiter ipse -et. 3, 162 Borea frondes excutiente -unt. met. 5, 399 flores tunicis cecidere remissis. fast. 5, 354 cecidere rosae. 5, 359 motis flores cecidere capillis. MANIL. 5, 732 quot delapsa -ant foliorum milia silvis. FEST. p. 257 quicquid ex arboribus minutis surculorum foliorumve cadit. PLIN. nat. 13, 65 *folia ceu pinnae* -unt protinus ac postea renascuntur. 16, 83 -unt *folia* plurimis *arboribus* autumno. 18, 59. 19, 100 folia -unt a cacuminibus origano. 1, 19, 23—43 quibus hortensiorum folia -ant. *saep.* STAT. silv. 1, 6, 13 quicquid nobile Ponticis nucetis, fecundis cadit aut iugis Idumes. QVINT. inst. 12, 10, 73 -uris ... flosculis. CLAVD. rapt. Pros. 3, 127 serta ... sponte -unt. AVG. civ. 22, 1 labentibus et -entibus foliis. *in imagine*: CATVLL. 11, 21 *amor* illius culpa cecidit velut prati ultimi flos. HOR. ars 70 multa renascentur quae iam cecidere, -entque *vocabula*. CATO agr. 94 grossi non -ent (PLIN. nat. 17, 225). VARRO rust. 1, 27, 2 ex iis (*herbis*) quid seminis -at. OV. met. 7, 586 putria motis poma -unt ramis. LABEO dig. 18, 1, 80, 2 quaecunque glans ex his arboribus ... -isset (GAIVS dig. 50, 16, 30, 4 VLP. dig. 19, 5, 14, 3). NVX 71 poma (*i. nuces*) -unt mensis non interdicta secundis. 86. SEN. rem. fort. 13, 1 -ant poma. PLIN. nat. 12, 15. 23, 2 14, 28 *uva* etiam non putrescens cadit (STAT. Theb. 7, 150 intactae -erunt cornibus uvae). 15, 12 *fructus oleae* -ant (cadat *codd.*). *ibid. olivae*. 17, 147 *nuces* solutae sponte -unt. 17, 231 *druppae*. 17, 260 fici. 16, 25 *glandem ilignam* novissimam -ere. 18, 296 dereptae in vallum -unt spicae. 18, 143 *avenae Graecae* non cadit semen. 15, 86 *nuces iuglandes*. 16, 30 pilula. 19, 16 semen *lini* in medium -at. 19, 170 semen *sinapis* -ens protinus viret (ITALA Luc. 8, 6 [cod. r] aliud *seminis* cecidit super petram. 8, 14 quod autem in spinis [VVLG. spinas] cecidit. Matth. 13, 4 quaedam -erunt secus viam. 13, 5 in petrosa. 13, 8 in terram bonam). MART. 1, 72, 5 -ente moro. STAT. silv. 1, 6, 20 latente palma praegnates caryotides -bant. EDICT. praet. Vlp. dig. 43, 28, 1 pr. *glans* ex illius agro in tuum -at. *nota*: MART. 13, 25, 2 ne -at in miserum nostra ruina caput (*de nucibus*).

c *corpora animantia aut membra; saepe add. dativus hominis*: ENN. ann. 519 *cum* caput -ret (OV. Ib. 504 ora super fixi quem cecidere suis. SIL. 13, 373 recisa ... -et ante pedes fortissima cervix. CLAVD. 5, 166 haec cervix [*i. caput*] non sola -et). PLAVT. Men. 1116 dentes mihi -bant. LVCR. 5, 672. CELS. 7, 12, 1 prior excidat *dens*, qui -ere debuit. SEN. epist. 12, 3 dentes illi cum maxime -unt. 83, 4 utrique dentes -unt. COLVM. 6, 29, 4 medii dentes superiores et inferiores -unt. PLIN. nat. 22, 121 -ere vitiati *dentes* dicuntur. 28, 41. 46. 258 equis ... -unt. 30, 23. 25. GELL. 3, 10, 12 dentes ... gigni ... et -ere. CENS. 7, 2. 14, 7 dentes homini -ere. PALLAD. 4, 13, 8. HIER. epist. 54, 14. 140, 13 -entibus prius durissimis dentibus. VINDIC. med. 14 infanti dentes -ere. CIC. orat. 59 *de gestu oratoris*: ad numerum articulus -ens. Tusc. 1, 36 in terram ... -entibus corporibus. SIL. 5, 516. TERT. adv. Marc. 5, 9 -ere ... dicimus corpus in terram per mortem ... hoc cadit quod in terram abit, hoc resurgit quod cadit. DIDASC. apost. 78, 5 ne quid cadeat et pereat *de corpore Christi*. LVCR. 3, 651 nec -isse alius dextram *tenet* (*i. sentit*). VERG. Aen. 6, 33 bis patriae cecidere manus. PROP. 2, 34, 10. OV. fast. 3, 20 cadit a mento languida facta manus. am. 2, 5, 47 cecidere lacerti. 1, 7, 23 umeris vellem -isse lacertos. rem. 667 manus et manibus duplices cecidere tabellae. SEN. Oed. 461 bracchia prima -unt praedonibus. LVCAN. 2, 181 avolsae cecidere manus. VAL. FL. 3, 40 cadit inscia clavo dextera. 4, 301 ambae in pectus cecidere manus. SIL. 2, 140 ter cecidit dextra. 5, 328 in vulnus cecidere manus. 7, 660 laeva -ens. IVV. 6, 421 lassata gravi -erunt bracchia massa. HIER. epist. 108, 32. VVLG. Iob 31, 22 humerus meus a iunctura sua -at. LVCR. 3, 452 obtusis -erunt viribus artus. 3, 596 -ere omnia membra. 4, 949 bracchia palpebraeque -unt (*i. languescunt*). OV. epist. 20, 156 nupturae totiens languida membra -unt. GRATT. 450 cecidere animi et trepidantia membra. SEN. epist. 95, 22 vino fulcire venas -entes. benef. 3, 9, 2 LVCAN. 7, 623. LAVS Pis. 76 -unt succiso poplite membra. SIL. 2, 130. 5, 550 *collapsa membra* subita cecidere ruina. STAT. silv. 5, 5, 84 iam iamque ⟨cadentes⟩ ... genas (*sc. somno*). 2, 1, 149 lingua ... -ente. *cf.* HOR. carm. 4, 1, 36. MART. 7, 18, 12 cui non mentula mensque cadit? SIDON. epist. 3, 13, 8 mammas. CIC. dom. 133 tibi ... oculi, voltus, verba -issent. LVCR. 3, 466 oculis nutuque -enti (*i. capite nutanti*). SEN. contr. 2, 4, 3 -entes iam oculos (*sc. morte*; STAT. silv. 3, 5, 39 oculos iam morte -entes). contr. exc. 2, 4. SEN. epist. 8, 1 oculos vigilia fatigatos -entesque in opere detineo. 71, 34 -unt (cedunt *V*, caedunt *P*) *oculi* nimio splendore praestricti. VAL. FL. 1, 300 victa gravi -erunt lumina somno. STAT. silv. 5, 1, 170 vultus. Theb. 10, 153. 9, 879. SIL. 7, 471 fessi ... nitoris luce -unt oculi. PS. QVINT. decl. 2, 24 perire lumina -entia. 16, 11. HIER. epist. 22, 17 -entem faciem. *prorsus aliter*: STAT. Theb. 1, 238 -entes calcavere oculos (*de Oedipode oculos sibi effodiente*). 11, 620. LVCR. 4, 65 *spolia serpentium* -ant. VERG. ecl. 1, 28 barba -bat. ANTH. 156, 4 infami ... manu barbula vulsa cadit (*nota de barba promissa*: SIL. 13, 333 imo ... cadit barba hispida mento. MART. 4, 53, 4 in pectus sordida barba cadit). OV. met. 7, 541 sponte sua lanae ... -unt. 14, 303 saetae. PETRON. 109 cecidere capilli. PLIN. nat. 11, 230 pilum -ere. SIL. 12, 245 ambrosiae ... comae. STAT. Theb. 8, 489 dividui ... -unt in bracchia crines. silv. 3, 4, 91 CHIRON 786. VVLG. III reg. 1, 52 non -at ne unus quidem capillus eius in terram. THEOD. PRISC. eup. faen. 7 de capillis -entibus. *nota de subsidente iuba*: VAL. FL. 8, 88 altae cecidere iubae. SIL. 4, 451. STAT. silv. 2, 5, 14 *leonibus* cecidere iubae. OV. medic. 59 quae prima -ent vivaci cornua cervo (VVLG. Dan. 7, 20 ante quod *cornu* -erant tria cornua). GRATT. 353 -ant cum sanguine fibrae. CELS. 5, 27 donec crustae -ant. 6, 19 sub quo medicamento vitiosi ungues -unt. SCRIB. LARG. 227 medicamentum ... -ere cogit haemorrhoidas. PLIN. nat. 22, 100 verrucae sedis ... -unt. PELAGON. 181 quamdiu idem clavus -at. 294 cum usta -erint. CHIRON 59 si fistula -erit. 80 donec verrucula -at. 108. 364. 682. 688 donec totum cancer -at. 707 si pispisa (*i. cancer*) -erit. CAEL. AVR. chron. 5, 1, 22 donec ulceris -at eschara. 4, 3, 42 cortex *ulceris* in saniem provocatus cadit. LVCAN. 2, 134 cadavera. SEN. Herc. O. 821 truncus in pontum -it, in saxa vertex

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(STAT. Theb. 9, 224 truncos post terga -entes. 9, 268). Thy. 725 cadaver ... hac parte an illa -ret, in patruum cadit. ITALA lev. 11, 35 (Wirc.) omne in quod -erit de morticinis eorum (VVLG. quidquid de morticinis ... -erit super illud). VVLG. 11, 37 si -erit super sementem. CHIRON 697 ossus curatur ut -at. AVG. civ. 15, 9 *ex sepulcris* -erunt ... ossa mortuorum.

d *res caelestes, sidereae, aeriae in terram cadere videntur*: *de fulmine*: VARRO ling. 5, 63 poetae de caelo ... semen igneum -isse dicunt in mare. LVCR. 6, 216 -ant ingratis (-tius *codd.*) illa necessest semina quae faciunt fulgorem. 2, 215 cadit in terras vis flammea. 6, 297 cadit igneus ille vertex, quem ... vocitamus ... fulmen. VERG. georg. 1, 487 caelo -erunt plura sereno fulgura. PROP. 2, 16, 52 nec sic de nihilo fulminis ira cadit. OV. epist. 7, 72 quaeque -ent, in te fulmina missa putes? fast. 3, 287 non alias missi cecidere frequentius ignes. SEN. Ag. 534 *Aiacem* flamma perstrinxit -ens. Phoen. 60 si ... medium ... nostros fulmen in nexus -at. Thy. 358 *regem* non concutiet -ens obliqui via fulminis. dial. 5, 1, 4 fulmina ... non eunt, sed -unt. clem. 1, 8, 5. nat. 2, 13, 1 de caelo. 2, 14, 1. 2, 58, 3 quia *cacumina montium* opposita sunt nubibus et e caelo -entibus (*i. fulminibus*). CVRT. 8, 4, 4 -entium fulminum (fluminum *codd.*). LVCAN. 1, 156. 1, 547 vertice prono ignis in Hesperium cecidit latus. PETRON. frg. 27, 2 ardua caelo fulmina cum -rent. PLIN. nat. 2, 139 *fulmina* ex propiore materia -unt. 1, 2, 51. VAL. FL. 1, 623 coruscae ante ratem cecidere faces. STAT. Theb. 3, 318 in terras cadit ira Iovis. 7, 583. QVINT. decl. 309 p. 217, 27 fulmina ipsa velociter -unt. IVV. 13, 226 iratus *ignis* -at in terras. VVLG. III reg. 18, 38 cecidit ... ignis domini. Iob 1, 16 e caelo. Luc. 10, 18. *in imagine*: SEN. epist. 21, 1 huius vitae ... fulgur tamquam in sordida et obscura -urum. AETNA 506 *scintillae* incolumi fervore -unt. SEN. nat. 2, 13, 1 ex *ignibus* favillae -unt. 7, 23, 3. PLIN. nat. 2, 97 incendium ad terras -ens inde. 2, 100 scintillam a stella -ere. COMM. apol. 996 -et super impios ignis. *de stellis transvolantibus, sim.*: OV. met. 2, 322 de caelo stella sereno etsi non cecidit, potuit -isse videri. MANIL. 1, 529 nec -ere in terram (-a *al.*) pendentia sidera caelo. GERM. 388 imitata -unt errantis signa liquoris. SEN. Phoen. 430 cadit delapsa caelo stella. nat. 2, 55, 3 stellis transversis et -entibus. 7, 23, 2 quae transversae dicuntur stellae et -entes. Thy. 856 *Leo* e caelo -et. 864 Aegoceros. LVCAN. 5, 562 dispersos traxere -entia sulcos sidera. PLIN. nat. 28, 49 cum cadit stella. STAT. Theb. 6, 408 tardius astra -unt. 6, 685 sic cadit ... solis opaca soror (*ut discus bene iactus*). 10, 145 plura . . . lassato -erunt sidera caelo. SVET. frg. p. 218, 4 nocte stellas -ere (ISID. nat. 25, 1). ITALA Is. 14, 12 (Aug. civ. 11, 15) quo modo cecidit (VVLG. -isti de caelo) Lucifer, qui mane oriebatur. COMM. apol. 1011. VVLG. Matth. 24, 29 de caelo. *al.* *item de mundo, terra, caelo*: MANIL. 1, 169 *mundus* fecit ...-endo undique ne -ret (SEN. nat. 7, 14, 3 *mundum* -ere quidem, sed non apparere an -at. benef. 4, 19, 2 mundorum supra se circaque se -entium. nat. 6, 10, 2 *partes universi* solutae -ant. 6, 9, 2. LVCAN. 2, 289 sidera quis mundumque velit spectare -entem. QVINT. inst. 7, 2, 2). MANIL. 1, 181 qua -at (caderet *codd.*) et subeat caelum rursusque resurgat (PETRON. 122, 148 caelum illinc -isse [illic sedisse *Gronov.*] putes). 1, 205 in orbem undique surgentem pariter pariterque -entem. SEN. nat. 7, 14, 3 *lacunaria caeli* -ere. LVCAN. 7, 136 aethera (*sc. chaos factum*) ... in terras deiecto sole -entem. PLIN. nat. 2, 162 *terram* non -ere nobiscum. *ibid.* possit *terra* -ere natura repugnante et quo cadat negante. TERT. nat. 2, 6 elementa ista ab aliquo regi quam ultro ca⟨dere⟩. COMM. apol. 1002 totum orbem in ruina -entem. *sidera cadere dicuntur, cum ad occasum accedunt; cf.* GLOSS. IV 28, 44 cadentia sidera: declivia, occidentia. CIC. Arat. 464 inferiora -unt Aurigae lumina (lumine *codd.*). LVCR. 2, 209 -ere in terram stellas et sidera (OV. fast. 1, 295 *stella* oriturque caditque. SEN. Ag. 55 -entes *stellas*). VERG. Aen. 2, 9. 4, 81 -entia sidera (PROP. 4, 4, 64 in Oceanum sidera lapsa -unt. MANIL. 1, 380 -entia signa. 1, 537 omnia *sidera* veniuntque -untque. 2, 799 finis . . . -endi [canendi *al.*] sideribus. 3, 275 quanto tempore surgant sidera, quoque -ant. 3, 418. CARM. de resurr. 126 sidera cuncta -unt iterumque renata nitescunt). georg. 1, 229 -ens ... Bootes. 3, 304 Aquarius. HOR. epod. 10, 10 tristis Orion. carm. 3, 1, 27 Arcturi -entis. OV. met. 14, 711 *et* STAT. Theb. 8, 407 -entibus Haedis. MANIL. 2, 408 Arcitenens. 2, 874 *sors* (*i. regio caeli*) fraudata -et. 3, 280 *Lanigeri sidus*. 3, 292 *Arietis*. 4, 127. GERM. 664 *Cassiepia*. LVCAN. 5, 4 Atlantis (*i. Pleias*). VAL. FL. 2, 63 tantus Orion. AVIEN. Arat. 1080 Minoae clara coronae serta -ent, austri ⟨t⟩ergo -et incola piscis. VERG. Aen. 8, 59 primis ... -entibus astris. georg. 2, 298 ad *solem* ... -entem (3, 401 sole -ente. Aen. 4, 480. OV. met. 11, 594 oriens mediusve -ensve Phoebus. MANIL. 4, 791 sub sole -ente. GERM. 578. SEN. Ag. 463 -entis ... Phoebi iubar. Tro. 1141. benef. 4, 12, 5 in quae *loca sol* -at [caedat *N*]. SIL. 15, 224. STAT. silv. 2, 7, 27 rotae *solis* -entis. TAC. Germ. 45 -entis iam solis. FLOR. epit. 2, 17, 12 -entem in maria solem. GELL. 2, 22, 6 cadit sol non in eundem semper locum. PANEG. 12, 2. AVIEN. Arat. 651 in ... notum rutili cadit orbita solis. 1611 orb. terr. 273 AVSON. 393, 5. DRAC. satisf. 155 ne sol -at intrans [*i. oriens*] irascente alio). LIV. 22, 1, 12 lunae ...-entis (MANIL. 1, 232 Delia (*i. luna*) ... exoriens simul atque -ens). MANIL. 1, 826 pariter . . . -unt fulgentque cometae (SEN. nat. 7, 7, 1 *cometes* si vento fieret, cum vento -ret). AVIEN. Arat. 1262 -entis ... poli (orb. terr. 560). *item de die et nocte*: OV. met. 4, 627 iam ... -ente die. CALP ecl. 5, 120 sera dies cadit. SIDON. epist. 9, 13, 5 vers. 11 diem -entem. MANIL. 3, 263 inde -unt noctes surguntque in tempora luces. TAC. Agr. 12 infra caelum et sidera nox cadit. *cf.* CLAVD. 15, 66 -entis autumni. PAVL. NOL. carm. 23, 110 ex illa modo nocte diem cadit annus in istam. *ventus*: SEN. nat. 5, 12, 2 *ventus* in nos cadit vehemens. PLIN. nat. 2, 116 *venti* ab illis caelo adfixis -unt. 2, 103 vapor ex alto cadit. *similiter*: LVCR. 6, 1126 clades nova pestilitasque ... in aquas -it. SEN. nat. 1, 15, 2 *flamma* in se cadit. HOMER. 1061 donec collapsae ceciderunt robora flammae. *v. infra p. 21, 22 sqq.* *umbra*: VERG. ecl. 1, 83 maiores ...-unt altis de montibus umbrae. TIB. 2, 5, 96 qua levis umbra cadit. LVCAN. 9, 539 in noton umbra cadit. 9, 693 nox (*i. umbra*) cadit in caelum. PLIN. nat. 2, 50 ad septentrionem umbrae -ant (6, 69). 2, 184 umbrae in meridiem -unt (6, 171). 2, 185 *umbras* in contrarium -ere (AMM. 22, 15, 31). 6, 87 umbras suas in nostrum caelum -ere, non in suum. STAT. Theb. 12, 732 in hostes umbra -it. silv. 2, 2, 49 in aequora. QVINT. inst. 8, 5, 26 ne umbrae in corpora -ant. PLIN. epist. 2, 17, 18 *umbra* modo brevior, modo longior hac vel illa cadit. FLOR. epit. 3, 5, 23 longius -entis umbras suas. SOL. 52, 13 in quo *monte* umbrae hieme in septentriones, aestate in austros -unt (occidunt *H*). *lux*: SEN. Herc. f. 670 fulgor ... dubius solis adflicti cadit. CVRT. 4, 7, 16 vix in densam umbram -ente sole. AMM. 25, 2, 5 nitor igneus ... nec -ens umquam nec terram contingens. VVLG. apoc. 7, 16 nec -et super illos sol. *cf.* MANIL. 2, 277 in tria partitus quod ter cadit angulus astra. PS. BOETH. geometr. p. 379, 4 linea, in quam perpendicularis longior cadit.

2 ***instrumenta*** *ad usum hominum facta*: *arma*: ENN. scen. 418 ipse clipeus cecidit (STAT. Theb. 2, 258. 9, 42. 10, 929 clipei niger umbo cadit. PAVL. FEST. p. 131 e caelo -isse fertur ancile. LVCAN. 9, 478. MART. 9, 38, 2. 10 tibi parma -at). CIC. Phil. 14, 21 omnibus ... latronibus ... de manibus arma -issent. leg. 3, 24 off. 1, 77 (TIB. 3, 8, 4 ne tibi miranti turpiter arma -ant. VAL. FL. 6, 259 STAT. Theb. 5, 397. SIL. 8, 590 -ura ruistis in arma. PAVL. NOL. carm. 26, 112). CAES. civ. 3, 92, 2 levius ... -ura pila. VERG. Aen. 12, 409 spicula castris densa -unt mediis (LIV. 7, 23, 8 ut pila omnia hastaeque ... vana ... -rent. STAT. Theb. 9, 870 vana supinato ceciderunt spicula cornu. VEG. mil. 4, 29 spicula in subiectos vehementius -unt). OV. met. 12, 361 arbor (*pro telo iacta*) iners cecidit. 12, 496 tela retusa -unt. fast. 3, 225 tela viris animique -unt. SEN. dial. 6, 16, 5 frustra -re telum. CVRT. 3, 11, 4 *tela* in humum innoxia -bant. LVCAN. 3, 462 illinc ... in arces. 3, 478 post terga. 3, 546. 3, 621 *tela* multorum leto -ura. 10, 479 in ... domum. HOMER. 369 in ... hostem. STAT. Theb. 2, 653 irrita nobis tela -ant. 8, 703 pars (*telorum*) frustrata -unt. 11, 481. TAC. hist. 3, 23 tela hostium citra -bant (*i. citra hostium aciem*). AMM. 31, 13, 2. 31, 15, 10. 19, 2, 13 frustra. *in imagine*: SEN. dial. 9, 9, 3 tela (*sortis*) in vanum -ant. epist. 82, 5 infra illum (*sc. animum sapientis*) omne telum -et. LIV. 35, 30, 6 *hastae* pleraeque adversae -entes (SIL. 4, 140 *hasta* elanguescens ac iam -ura. STAT. Theb. 11, 451). LVCAN. 7, 463 quo sua pila -ant. 3, 568 longinqua -unt iaculato volnera (*i. tela*) ferro. *nota*: 7, 517 inde -unt mortes (*i. non tela, sed certus interitus*). 3, 581 cadit frustrato pondere ferrum (STAT. Theb. 8, 420 in corpora ferrum omne cadit). VAL. FL. 3, 51 qua *voce* conus et enses ... -unt. STAT. Theb. 5, 388 vastae ... sudes fractique molares spiculaque et ... crinitum missile ... nunc pelago nunc puppe -unt (*i. incidunt; cf.* SORAN. p. 29, 17 ut neque ori neque oculis aliquid -at). AMM. 19, 7, 4. 31, 15, 11 *sagittae* si -issent in vanum. *in imagine*: PROP. 1, 10, 24 pro vano verba benigna -ant. 1, 16, 34 nocturno verba -unt Zephyro. 1, 17, 4 vota -unt. 1, 5, 14. ENN. scen. 383 caementae (-a *codd.*) -unt. CATO agr. 20 *cunicae* (*in trapeto*) ne -ant. 38, 4 lapides cocti -ent (ALF. dig. 39, 2, 43 pr. ex eius aedificio tegulae ceciderunt in vicini tegulas. *cf.* VLP. dig. 9, 2, 5, 2. VITR. 10, 9, 3 *calculi* in redae capsum et vas aeneum -ere possint. 10, 9, 6. OV. am. 2, 15, 14 inque sinum laxus ... -am [*sc. anulus*]). CIC. nat. deor. 2, 137 per quas (*vias*) cadit cibus a iecore dilapsus. div. 1, 27 offa obiecta -ere frustum ex pulli ore. 2, 72 offa cecidit ex ore pulli (CELS. 6, 6, 1 *cocta* ne per somnum -ant. PERS. 3, 102 -unt laxis tunc pulmentaria labris). VERG. Aen. 3, 207 vela -unt (OV. ars 1, 373 fast. 3, 585. LVCAN. 5, 432 in mediam cecidere ratem *lintea*. *cf.* GLOSS. IV 468, 28 vela -unt deficientibus ventis). PROP. 3, 7, 20 vincula. 4, 8, 53 pocula mi digitos inter cecidere remissos (SEN. contr. 7 praef. 8 calix. IVV. 3, 271 fenestris vasa -ant. ITALA lev. 11, 33 [Wirc.]. AMM. 20, 11, 10 dolia desuper -bant. AVG. serm. 128, 6, 9 vas ... de manu hominis cadit in terram). OV. met. 4, 229 colus et fusus digitis cecidere remissis (epist. 18, 197 stamina de digitis). met. 9, 571 elapsae manibus cecidere tabellae. 14, 783 portae -isse repagula (LIV. 27, 28, 11. PETRON. 16 sera sua sponte delapsa cecidit). hal. 42 hamus. Pont. 2, 3, 59 *ratis* -ura (LIV. 24, 34, 11 velut ex muro -entem navem). VITR. 10, 2, 13 ne -ret (cederet *GH*) ea statua et frangeretur (TAC. hist. 3, 85). SEN. Tro. 104 cadit ex umeris vestis (STAT. Ach. 1, 878 cecidere a pectore vestes. PAVL. dig. 41, 1, 26, 2 *lana* in lutum aut caenum -isset. VVLG. IV reg. 2, 13. 14 *pallium* -erat ei. NEPOTIAN. 1, 9 sacrificanti apex cecidit

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*sed* VAL. MAX. 1, 1, 5 e capite apex prolapsus]). SEN. benef. 2, 17, 3 *pilam* -ere (nat. 6, 10, 2 LAVS Pis. 186). epist. 87, 16 denarius in cloacam cadit (VLP. dig. 9, 2, 27, 21 *nummi*). PETRON. 22 cecidit ... mensa. PLIN. nat. 24, 116 *baculum* etiamsi citra -erit. VAL. FL. 3, 53 muris claustra -unt. SIL. 7, 701 lora ... et stimuli. STAT. Theb. 4, 332 exuviae cecidere tholis. 6, 682 -enti *disco*. 10, 518 torques in hostiles cecidit per vulnus harenas. *nota*: 5, 375 remi ... cadunt in pectus inanes. MART. 5, 35, 7 equiti ... cecidit ... de sinu clavis. QVINT. inst. 7, 9, 4 utrum aula, quae ter -erit an tibicina, si -erit, debeat publicari. AVR. Fronto p. 36, 2 N. furca in equitem ... cadit. VVLG. Is. 22, 25 -et *paxillus*. Am. 3, 14 cornua altaris. Matth. 15, 27 *micae* -unt de mensa. Luc. 16, 21. PAVL. NOL. carm. 21, 120 rota surgens -ensque. *in imagine*: HOR. epist. 1, 18, 12 verba -entia tollit. Ov. epist. 3, 98 nullo pondere verba -unt. *v. p. 20, 59*. SEN. epist. 49, 7 verba dubie -entia. IVV. 6, 440 verborum tanta cadit vis, tot pariter pelves ac tintinnabula dicas. *cf.* CIC. div. 2, 83. *tali*: CIC. fin. 3, 54 qui ita talus erit iactus, ut -at rectus. PETRON. 122, 174 iudice Fortuna -at alea (*cf. Archiv 3, 1886, 370*). *cf. de calculis*: BOETH. arithm. 1, 9 p. 20, 6 *tres* uno minus quaternario -ant. *in imagine*: TER. Ad. 740 si illud quod maxume opus est iactu non cadit (*in vita hominum*), illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.

3 ***aedificia,*** *muri sim. cadunt i. corruunt*: CIC. off. 2, 13 si *tecta* aut vi tempestatis aut terrae motu aut vetustate -issent. carm. frg. 3 (de consul.) 30 quae lapsu tandem cecidere vetusto. LVCR. 6, 588 ceciderunt moenia magnis motibus in terris. VERG. Aen. 8, 375 -uras ... inimicis ignibus arces (Ov. met. 12, 588 IORD. Get. 42, 221). 9, 708 saxea pila. PROP. 2, 14, 2 magnae Laomedontis opes (SEN. Tro. 1086 muri -entis. ITALA Ios. 6, 5 [Lugd.] -ent ab se muri civitatis. LVCIF. non conv. 2 p. 6, 1. VVLG. III reg. 20, 30 cecidit murus super [ἐπὶ] *homines*. I Macc. 12, 37. Is. 30, 13 interruptio [τεῖχος] -ens). Ov. met. 13, 375 -ura ... moenia Troum. fast. 2, 59 *templa* ne ... -rent labefacta ruina (SEN. dial. 2, 6, 2 templorum super deos suos -entium). SEN. nat. 6, 32, 5 insularum -entium fragor. 6, 1, 12. 6, 31, 1. LVCAN. 8, 868 bustum. 5, 747 properante ruina summa -unt. CARM epigr. 957 (*Pompeis*) admiror, paries, te non cecidis⟨s⟩e ru⟨i⟩na. OPTAT. 3, 10 p. 96, 20 agitatus est paries, sed non cecidit. VVLG. Ezech. 13, 11 -urus sit *paries*. 13, 12. SIL. 2, 566 penates. 8, 627 celsae toto ceciderunt aggere pinnae. GAIVS dig. 39, 2, 6 aedes ruinosae. VLP. dig. 39, 2, 24, 5 aedificia. 39, 2, 24, 11. ITALA iud. 16, 30 (Lugd.) cecidit domus super satrapas. Matth. 7, 25. 27 (cod. r). Luc. 6, 49 continuo cecidit *domus*. 11, 17 domus supra domum -et. 13, 4 supra quos cecidit turris. Am. 9, 11 (Aug. civ. 18, 28) *tabernaculum* cecidit et reaedificabo quae ceciderunt. *cf.* VVLG. Is. 30, 25. NEPOTIAN. 9, 20 triclinium cecidit (*sic cod.*, concidit *Halmius, contra* VAL. MAX. 1, 8 ext. 7 collapsum). VVLG. Ezech. 13, 14 fundamentum. Ier. 50, 15. CORP. IX 5994 (*a. 214*) labe agger⟨es c⟩adent⟨es⟩. *in imagine*: SEN. epist. 95, 53 societas nostra lapidum fornicationi simillima est, quae -ura, nisi in vicem obstare⟨n⟩t. LVCAN. 7, 244. *nota adnominationem*: AVG. civ. 2, 2 non murorum, sed morum munimenta atque ornamenta ceciderunt. *urbes*: LVCR. 5, 1237 concussae ... -unt urbes. 5, 340 -isse urbis magno vexamine mundi. SEN. epist. 91, 9 urbes uno tremore -erunt. 91, 12 *urbes* -urae stant (casura exstant *codd.*). nat. 6, 29, 1. *cf. p. 27, 55 sq.*

B ***animantia*** *prolabuntur vel procidunt aut corruunt. addi potest, unde aut quo cadant. non raro cadere exstat pro caedi aut deici.* **1** ***homines***: LIV. ANDR. trag. 12 ipsus se in terram saucius fligit -ens. NAEV. com. 82 cave -as, amabo. PLAVT. Most. 324 cave ne -as. 328. 329 Pseud. 1248. 1278. 1296. Cas. 634 ne -am ... tene me. Curc. 287. Mil. 721 -issetve (-ne *AP*) ebrius aut de equo uspiam. 1151 ab summo (*puteo*) ne rusum -as. 1260. Rud. 178 deorsum -it. TER. Ad. 37. VARRO Men. 272 ut ciconiae ... alte maesti in terram cecidimus. ling. 5, 23 Ennium in terram -entes dicere 'cubitis pinsibant humum'. CIC. fat. 5 ex equo -ere. Cluent. 175 de equo. PVBLIL. H 28 humilis nec alte -ere nec graviter potest (*proverbialiter; cf. Otto, Sprichwörter p. 17*). L 12 lapsus semel fit culpa, si iterum -eris. LVCR. 5, 401 -enti *Phaethonti*. 5, 793 de caelo -isse animalia (VAGELL. carm. frg. Sen. nat. 6, 27 si mihi -endum est, e caelo -isse velim. RVFIN. Adamant. 3, 13 de caelo). ALF. dig. 9, 2, 52, 4 cuius impulsu *servus* -erat (VLP. dig. 11, 3, 3, 1. 13, 6, 5, 7 *si servus* de machina -erit). PROP. 3, 15, 34 cadit inflexo (ut flexo *al.*) lapsa puella genu. Ov. epist. 2, 130 linquor et ... cado. Pont. 2, 7, 78. ars 1, 547 *Silenus* in caput aurito cecidit delapsus asello. 1, 508 ne prona -as. 2, 91. met. 4, 579 in pectus ... cadit pronus. 6, 250. 7, 378. 827. 8, 148. 8, 379. 11, 784. 13, 480 fast. 1, 577. 3, 755 praeceps. met 5, 96 *Phineus* defectos cecidit collapsus in artus. 5, 292 in vultus. fast. 2, 832 cadit in patrios ... pedes (SEN. contr. 1, 1, 19 in pedes meos). trist 3, 17 qui cadit in plano ... sic cadit, ut tacta surgere possit humo. Ib. 394 *Antaeus* (LVCAN. 4, 607. 642 sponte cadit. STAT. Theb. 6, 895 CLAVD. rapt. Pros. 2 praef. 41. AVG. civ. 18, 13 *Antaeus* -ens in terram). LIV. 1, 56, 12 velut si prolapsus -isset. 1, 58, 11 *Lucretia* prolapsa ... in vulnus moribunda cecidit. 30, 8, 9 alii super alios -entes. 30, 18, 13 femine transfixo -entem *Magonem*. 40, 58, 5 principes icti -rent. MANIL. 2, 878 -entes *Gigantes*. VAL. MAX. 9, 2, 1 exanimis -erat. CELS. 3, 23 is qui -ere consuevit (*i. qui morbo comitiali laborat cf.* SEN. dial. 5, 10, 3. APVL. apol. 50 moribundo corpore, cessante animo -unt. ANON. Vales. 15, 93 unus de turba adeptus daemonio cecidit). SEN. contr. 1, 3, 7 putares puellam demitti (*i. de saxo*; dimitti *O*), non -ere (deici exc. *ibid.*). *cf.* 1, 3, 11. SEN. Ag. 555. Herc. f. 1296 peremptus spiculo cecidit puer. Thy. 742. Tro. 368 turre de summa. 1118 praeceps ... altis cecidit e muris puer. Med. 659 Nauplius praeceps -et (cadit *codd.*) in profundum. Phaedr. 260 an missa praeceps arce Palladia -am? 1085. dial. 1, 5, 11 est tanti per ista ire -uro (*de Phaethonte*). benef. 6, 8, 1 in flumen. nat. 6, 32, 4 quo *homo* debebit -ere, desiliet. epist. 13, 2 *athleta* quotiens cecidit, contumacior resurrexit. PS. SEN. extr. voc. 195 si (ut *cod.*) tibi -endum (candidum *cod.*) scias. LVCAN. 2, 211 in fluvium primi cecidere, in corpora summi. 3, 543 *remiges* in transtra -unt (*sc. inclinantur, ut proni cadere videantur*). 3, 572 nullique perempti (multique plurimi *codd.*) in ratibus cecidere suis. 3, 639 *miles* ruptis cadit undique venis. 3, 668 bracchia linquentes (*milites*) ... a manibus cecidere suis. 3, 731. 4, 39 *acies* in tergum -ura. 4, 311 cadit omnis in haustus ... obscaenos miles. 5, 224. 6, 111 cernit miserabile volgus in pecudum -isse cibos. 6, 206 in quem -at *Scaeva*. 7, 626 *quis* in ... hostis -at arma sui. PETRON. 45 gladiatores. 54. 72 in piscinam. PLIN. nat. 22, 44 *cum Periclis verna* inde (*i. ex fastigio*) -isset. VAL. FL. 3, 51 qua *voce* trepidis auriga rotis cadit. SIL. 2, 649 *mater* ambiguos cecidit super inscia natos. 4, 553 nec artatis locus est in morte -endi (9, 322 nec morte peracta artatis -isse licet). 5, 300 *Isalcam* lapsu resupino in terga -entem. STAT. Theb. 1, 14 -ura *Leucothea*. 3, 580 tantus in attonitos cecidit deus. 10, 779 in ... Achivos. 11, 171 in media arma. 11, 267 de turre. 12, 625 -urum *Aegea* in nomina ponti (*i. ponto nomen daturum*). silv. 1, 2, 136 in *Violentillam* vero -isset Iuppiter auro (*sc. velut imber*). 1, 4, 3 Astraea ... cadit (*i. delabitur*). 2, 2, 105 Satyri cecidere (*i. incidere*) vadis. 2, 5, 26 -res tristi gladiator harena. 5, 1, 103 cadit liquidas Iunonia virgo per auras. 5, 3, 76 turre -entem Astyanacta. MART. epigr. 14, 3. 2, 66, 4. 12, 14, 8. *nota*: 5, 24, 6 cui (*i. a quo*) cadit Advolans. IVV. 2, 40 tertius e caelo cecidit Cato. PLIN. epist. 9, 26, 3 iam iamque -uri videntur. 2, 1, 5 per leve et lubricum pavimentum fallente vestigio cecidit. SVET. Aug. 43 -ret supinus (Tib. 27). GAIVS inst. 3, 219 *si servus* ascendendo aut descendendo -erit. APVL. met. 5, 27 *soror Psyches* in ... simile mortis exitium cecidit. TERT. nat. 2, 4 *Thales* in puteum cecidit (*per ellipsin*: anim. 6 sic Thales in puteum). scorp. 9 non frustra, id est non sine emolumento *nos* -uros in terram. ITALA iud. 9, 40 (Lugd.) ceciderunt vulnerati multi. Dan. 11, 26 (Wirc.) (VVLG. I Macc. 3, 11. Ezech. 6, 7 -et interfectus in medio vestri. *saep.*). deut. 22, 8 (Lugd.) si -erit -ens ab eo (*tecto*). I reg. 4, 18 (Vind.) de ara cecidit supinus (VVLG. de sella retrorsum. *cf.* PAVL. MED. bened. 6, 2 AVG. civ. 22, 22). Dan. 3, 23 (Wirc.) tres ... ceciderunt in medio fornacis (VVLG. in medio camino ignis ardentis). Luc. 15, 20 (cod. r) cecidit supra (VVLG. super) collum eius. Ioh. 11, 32 (cod. r) cecidit ad pedes eius (EVTR. 4, 7 HERM. Pal. vis. 3, 2, 3). Matth. 17, 6 (cod. r) discipuli ceciderunt in faciem suam *al.* (VVLG. apoc. 5, 14 ceciderunt in facies suas. gen. 17, 3 pronus in faciem *al.* PRVD. apoth. 330 cadit in faciem plebs. PAVL. MED. bened. 6, 2 qui ... in faciem cadit de retro actis erubescit). Ioh. 18, 6 (cod. r) in terram (VVLG. Ios. 7, 6 pronus ... in terram *al.*). Matth. 15, 14 (cod. r) in foveam (AMM. 30, 9, 13 VVLG. Ier. 48, 44 Is. 24, 18). 17, 14 (cod. r) *filius* cadit in ignem et crebro in aquam. 21, 44 qui -erit super lapidem istum. ANTH. 324, 3 Phaethon cecidit super aethera (AVSON. 122, 6). 324, 6 Icare, Phoebeo victus ab igne cadis. HYG. fab. 125 p. 108, 4 se ebrium per scalam -isse. OPTAT. 7, 4 p. 175, 19 quasi in oleum -itis. AMBR. Isaac 8, 77 *Paulus* cecidit a pavore. HIER. interpr. Iob 14, 18 *diabolus* cadit in praeceps. VVLG. apoc. 5, 8 ceciderunt coram Agno. psalm. 21, 30. sap. 18, 23 -issent super alterutrum mortui. RVFIN. Adamant. 3, 13 non enim -ere aliquis nisi a superioribus dicitur et nisi ille qui steterit. CLAVD. 17, 72 *Empedocles* in Aetnaeas -urus sponte favillas. AVG. conf. 10, 35, 57 aliud est cito surgere, aliud est non -ere. PS. AVG. c. Felician. 13 surgit beneficio alieno qui cecidit vitio proprio. SIDON. epist. 1, 1, 16 ad pectus ... ad manus -ere. SVLP. SEV. epist. 1, 5 *vipera morsum* -urum et repente moriturum eum. 2, 10 praecisis rupibus abruptisque montibus ... sponte -isset. MACR. somn. 2, 5, 25 in superna -uri sunt. *ibid.* in caelum. 2, 5, 26 in superiora. ***speciatim***: *ex utero matris cadere, i. q. nasci*: VAL. FL. 1, 355 matre -entem (carentem *V*). STAT. Theb. 1, 60 me de matre -entem. silv. 1, 2, 109 tellure (*dat.*) -entem (*ubi v. Vollmer*). 5, 5, 69 VVLG. Is. 26, 18. CLAVD. 3, 92 de matre. *cf.* ANTH. 278, 2 *Pallas* patrio de vertice nata in caelum cecidit. COD. Iust. 6, 29, 3, 1. *sensu obscaeno pro succumbere*: PLAVT. Persa 656 libera eris actutum, si crebro -es. *de* SEN. contr. 1, 3, 7 *v. supra l. 2.* ***in imagine***: CIC. orat. 98 magnus orator ... minime ... in lubrico versabitur et, si semel constiterit, numquam -et. Brut. 185. LVCR. 1, 741 graviter magni magno cecidere ibi casu (causa *codd.*). LABER. mim. 94 amore cecidi tamquam blatta in peluim. HOR. epist. 2, 1, 47 dum -at elusus ratione ruentis acervi qui redit in fastos (fastus *al.*). 2, 1, 176 -at an recto stet fabula talo. carm. 4, 1, 36 inter verba cadit lingua (*ut cursor; aliter* STAT. silv. 2, 1, 149). Ov. ars 1, 646 *puellae* in laqueos ... -ant. 3, 591 (AMBROSIAST. in I Cor. 7, 29 in laqueum diaboli. *cf.* COMM. apol. 702 in fauces latronum. AVG. in psalm. 30, 10 vae illi, qui in illam musci-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pulam cadit: cadit autem omnis qui non sperat in deum). SEN. epist. 8, 4 huius eminentis vitae exitus -ere est. 74, 9. 92, 2. 107, 2. 110, 3. 4 dial. 1, 2, 6. 9, 10, 6 ex *fastigio* non possunt nisi -endo descendere. 12, 13, 2 impulsum a fortuna et -entem sustinuit. QVINT. inst. 8, 5, 32 dum timent ne aliquando -ant, semper iacent. IVV. 11, 13 cenat... cito -urus iam perlucente ruina. PANEG. 12, 7 illo adulescentiae lubrico, ut non -ant, titubant. LACT. inst. 2, 4, 36. AMM. 30, 5, 10 e celsiore scopulo.

latiore sensu pro **mori, caedi, interfici.** *saepissime apud rerum scriptores. additur saepius ablativus vel* ab, *poetico usu etiam dativus*: PLAVT. Amph. 234 -unt volnerum vi viri. 236 hostes crebri -unt. Merc. 613. LVCIL. 226 unum -isse. CATO orig. 83 perfossi gladiis aut missilibus operti -unt. VARRO Men. 540 Adon cecidit cruentus. CIC. carm. frg. 28, 1 nimis multos atque omni luce -entis cernimus (*Homer. Il. 19, 226* πίπτουσι). Tusc. 5, 36 nascentibus et -entibus cum reliquis commodis, tum maxime liberis (*cf. Plat. Menex. 248ᴬ* γιγνομένων χρημάτων καὶ παίδων καὶ διαφθειρομένων). Pis. 27. Deiot. 34 cuius in victoria -erit nemo nisi armatus. Mil. 85 illam beluam (*i. Clodium*) -ere. Phil. 3, 35 ut cum dignitate potius -amus quam cum ignominia serviamus. 12, 15. 14, 38 cum plurimos caederent, -rent non nulli. nat. deor. 2, 8. 3, 49. CIC. Tusc. 1, 89 pro patria. OV. met. 13, 695 pro populo ... suo. SEN. suas. 2, 14 SEN. dial. 7, 15, 5 QVINT. inst. 2, 15, 29. TAC. ann. 4, 44 pro optimatibus. IVST. 28, 4, 4 pro patriae libertate. VLP. dig. 27, 1, 18 pro republica. CIC. div. 2, 71 in Cannensi pugna. fin. 2, 61 in proelio. Marcell. 31 in acie. Att. 9, 10, 3 in Marathonia pugna. BELL. Hisp. 15, 4 in quo proelio. NEP. Thras. 2, 7 in secundo proelio. OV. fast. 6, 187 pugna -isset in illa. LIV. 9, 23, 5 *saep.* QVINT. decl. 317 p. 246, 7. 339 p. 341, 29 in acie. PAVL. dig. 4, 6, 35, 6 VVLG. II reg. 1, 25 I Macc. 7, 43 AVG. civ. 3, 27. CIC. div. 2, 97 qui Cannensi pugna -erint. BELL. Alex. 40, 5 eo proelio. NEP. Paus. 1, 3 LIV. 23, 21, 7 *al.* CORP. XIII 8648 (*paulo post a. 9*) ⟨ce⟩cidit bello Variano. SIL. 3, 341 pugna. TAC. hist. 2, 62 acie Othoniana. ann. 4, 44 Pharsalica acie. CLAVD. 28, 311 duro ... certamine. AVG. civ. 5, 22 duobus proeliis. CIC. epist. 14, 3, 1 -ere fortiter. POLLIO Cic. epist. 10, 33, 4 CAES. Gall. 2, 27, 3. 5, 34, 2 magnus numerus ... -bat. SALL. Catil. 60, 6 in primis pugnantes. Iug. 54, 10 plerique inermes. 92, 9 optumus quisque -ere aut sauciari. PAPIN. dig. 3, 2, 25, 1. GALLICAN. Avid. 12, 10 in tumultu. VERG. Aen. 10, 830 Aeneae magni dextra cadis. OV. ars 1, 694. met. 5, 109 Phinea manu. fast. 6, 490 patria manu. SEN. Herc. O. 1179 feminea manu. 1182 feminae manu. Herc. f. 255. Phaedr. 927 nostra manu. 555 OCTAVIA 174 SIL. 2, 705. 5, 658 sua *dextra*. 9, 426 Hannibalis manu. HOMER. 423 dextra eadem. 774 dextra Idomenei. TAC. ann. 6, 39. IVST. 14, 4, 12 mortali manu. CORP. III 12596. VVLG. I par. 20, 7 in manu (*i. manu*). VERG. Aen. 11, 689 telo. OV. met. 3, 119 iaculo cadit eminus. 7, 142 civili acie (*i. gladio*). 12, 68 Hectorea hasta. 13, 498 ferro. 13, 501 sagittis. fast. 2, 196 Veientibus armis. 3, 702. 4, 55 ense patruo. 6, 770 telis suis. Ib. 568 *telo* Icarii. SEN. dial. 3, 11, 7 OCTAVIA 266. 850. 951 VAL. FL. 1, 812. 6, 194. SIL. 4, 392 rigida hasta. TAC. Germ. 33 armis telisque. ANTH. 462, 32 utrius ense. PANEG. 9, 17 gladio telove. ITALA Is. 39, 18 (Wirc.) in gladio non -es (ἐν ῥομφαίᾳ; *sic non raro in* VVLG., *ubi tamen saepius* gladio *legitur*). iud. 4, 16 (Lugd.) cecidit omnis castra Sisarrae in ore gladii (*sic saepius in* VVLG.). AMM. 25, 6, 6 telo Romano. 27, 12, 3 ferro poenali. VERG. Aen. 10, 389 Rutulis ... in arvis. 11, 349 lumina (*i. proceres*) tot -isse ducum. 12, 410 iuvenum ... duro sub Marte -entum. HOR. carm. 2, 4, 9 cecidere turmae Thessalo victore (AMM. 31, 13, 10 percussoribus incertis. CLAVD. 8, 89 non hostes victore -unt, sed iudice sontes). 4, 2, 14 cecidere iusta morte Centauri, cecidit tremendae flamma Chimaerae. epist. 1, 12, 27 virtute Neronis Armenius cecidit (OV. met. 12, 332). PROP. 2, 9, 49 diris ... sub armis. OV. epist. 1, 17. met. 3, 123 suo Marte (*i. inter se pugnantes*). 12, 610 si femineo fuerat tibi Marte -endum, Thermodontiaca malles -isse bipenni (VAL. FL. 6, 39 aeterno Marte). 12, 554 Herculeis viribus. 8, 518 ignavo leto. epist. 14, 12 qua non cecidit vir nece, nupta -am. Ib. 310 qua vindice. 476 aetherii vindicis igne. trist. 1, 2, 53 fatoque suo ferroque -entem. 4, 10, 6 fato pari (LYGD. 5, 18. SEN. Oed. 780 regio fato. 787. TAC. ann. 1, 55 fato et vi Armini). 4, 3, 63 subito ictu. Ib. 588. SEN. suas. 2, 2 eadem causa. LVCAN. 2, 554. 4, 550 suorum volneribus. SEN. Oed. 769 stipitis pulsu. Ag. 633 fraude sua (*cf.* TAC. ann. 2, 71). epist. 4, 8 servorum ira. PETRON. 91 tua voluntate. VAL. FL. 6, 508 densa strage. SIL. 7, 60 deorum invidia. 9, 313 gemina procella. 15, 657 adventu tuo. TAC. ann. 1, 2 per acies aut proscriptione. 2, 88 dolo. *cadere* ab *aliquo*: OV. epist. 9, 36 vir ab hoste -at. 12, 18 ut -ret cultu cultor ab ipse suo. met. 5, 192 a tanto ... viro. fast. 6, 564 Marso ... ab hoste. LIV. 25, 19, 5 ab Romanis. 38, 6, 7 ⟨ab⟩ ipsis (ipsi *codd.*). SEN. Phaedr. 556 a fratre frater, dextera nati parens cecidit. VAL. FL. 8, 317 frater Graia victus -isset ab hasta. TAC. ann. 16, 9 SVET. Otho 5. DRAC. laud. dei 2, 308 cadit a latrone viator. OV. am. 2, 14, 16 -urus dominae conditor urbis erat (*sc. in ventre*). met. 5, 119 impune. fast. 2, 213 sic iterum, sic saepe -unt. 3, 67 Romuleo ... traiectus ... ense. Ib. 487 -as domitus. 528 de morsu. trist. 3, 10, 63 pars cadit hamatis ... confixa sagittis. LIV. 1, 7, 2 ictus Remus cecidit. 2, 47, 7. 41, 18, 11 missili traiectus. SEN. Med. 996 flammis ... perusta. SIL. 11, 256 oppressum Capuae ... ruinis. FLOR. epit. 2, 17, 6 oppressi Punica fraude. AMM. 27, 2, 3 forati pilis. VVLG. Iudith 6, 4 confixus. LIV. 1, 25, 14 quo quisque loco cecidit. 5, 18, 8 inter primores. 10, 35, 15 inter signa. 27, 32, 6 circa eum. MANIL. 5, 341 *in ara*. 5, 485 ante ora. PAVL. FEST. p. 366 *in fluvio*. SEN. Ag. 792 ante aras. Oed. 63 circa funus. Herc. O. 25. dial. 6, 9, 3 quotiens aliquis ad latus aut pone tergum -erit. LVCAN. 4, 488 in caeca bellorum nube. 4, 797 in strage suorum. 8, 267 in arvis Aemathiis. VAL. FL. 6, 718 ante *Medeae* ora. 7, 424 pro moenibus. SIL. 6, 112 inter tela. STAT. Theb. 1, 619 qua nostrae cecidere animae. 10, 514 intra moenia. QVINT. decl. 315 p. 239, 4 secundum latus. TAC. Agr. 33. AMM. 20, 7, 11 altrinsecus multi. VVLG. II Macc. 1, 13 in templo. psalm. 77, 28 in medio castrorum. 90, 7 a latere tuo ... a dextris tuis (*cf.* ANON. Vales. 11, 50. 53. 54 ab utraque parte). II reg. 3, 34 coram filiis iniquitatis. LVCIF. Athan. 1, 11 p. 84, 28 coram alienigenis. LIV. 3, 5, 6 acriter dimicans (SIL. 4, 509 pugnantem -isse. TERT. pudic. 22 dimicando). 30, 18, 15 in restituenda pugna. SEN. suas. 2, 2 super spolia nudus -am. VELL. 2, 27, 5 utcumque cecidit. SEN. Ag. 515 -ere qui meruit gradu. 602 urbe cum tota. Oed. 73 post omnes. 695 incognita ... causa. nat. 6, 2, 9 orbe concusso (*cf.* MART. 6, 28, 2 tota ... dolente Roma). SEN. epist. 36, 1 alii elidentur, alii -ent. 22, 3 malit semper pendere quam semel -ere. CVRT. 6, 1, 2 inulti (TAC. hist. 3, 77 VEG. mil. 1, 21). 4, 16, 30 aut foede fugiendum aut miserabiliter -endum fuit (QVINT. decl. 255 p. 47, 3 transfugere quam -ere. PANEG. 9, 9 aut vincendum est aut -endum. 12, 35 in vestigio stare vel -ere. HIER. epist. 48, 12 aut feriendum tibi est aut -endum). ASCON. Mil. p. 48 ex improviso. LVCAN. 2, 151 in fratrum ceciderunt praemia fratres (*i. ut praemia acciperent*). 6, 100 *turba* -entum (VAL. FL. 3, 206 -entum ... sonitus. SIL. 11, 53 super ipsa -entum pocula. AVG. civ. 20, 10 -entium ... resurrectio). 8, 505 cum qua gente -at (*Pompeius*). 9, 583 pavido fortique -endum est. SIL. 2, 549 *mors* -uro ... inhiat populo. 4, 543 huic cadit infelix. 4, 391. 10, 28 cadit ... uni turba viro. 12, 385 caeduntque -untque (STAT. Theb. 8, 420 perimuntque -untque. AMM. 31, 10, 14). 15, 449 cadit obvius acri Kartalo Nasidio. 17, 306 cui consul in armis ... cecidit (TER. MAVR. 273 Hectora ... Achilli). MART. 4, 35, 6 sic cecidere viri. 5, 65, 9 quot graviora -unt Nemeaeo pondera monstro. PS. QVINT. decl. 12, 27 tardius (AMM. 25, 1, 18 effusius). IVV. 3, 212 magna Asturici cecidit domus (VVLG. Am. 5, 1 domus Israel). TAC. ann. 1, 48 innocentes ac noxios iuxta -ere. 6, 40 voluntario exitu. 12, 17 belli ... iure. 14, 35 -isse *legionem*. HIER. epist. 119, 7 moriendo cecidit. *v.* AVG. *infra l. 50* (CYPR. GALL. exod. 117 morte cadit. DRAC. satisf. 131 sub morte cruenta). ITALA psalm. 44, 6 (Aug. civ. 17, 16) populi sub te -ent. VVLG. Ezech. 32, 27 cum fortibus -entibus (μετὰ τῶν γιγάντων τῶν πεπτωκότων). II Macc. 12, 44 eos qui -erant resurrecturos. CARM. poet. min. V 50, 3, 11 sic -isse iuvat. PS. HIL. libell. 6 creatura invalida et -ura. AMM. 26, 9, 5 nebuloni destituendo iam et -uro. PAVL. NOL. carm. 31, 144 *deus* resurrexit corpore quo cecidit. 31, 181 corpore mors cecidit, surrexit corpore vita. AVG. civ. 20, 10 quorum ... est ... -ere, eorum est resurgere. -unt autem corpora moriendo; nam et a -endo cadavera nuncupantur. 20, 21 in secundam mortem -ent. CORP. II 3435 et vixit et cecidit. CARM. epigr. 1489, 2 quam subito quot stetit ante cadit. INSCR. christ. Rossi I 1029, 5. *nota*: CORN. SEV. carm. frg. 13, 24 (Sen. suas. 6, 26) nostrae ... -ens ferus Hannibal irae. SEN. contr. 9, 2, 8 legi potius quam scorto -at. 10, 3, 16 illam -isse irae patris. *in imagine*: CIC. har. resp. 40 *res publica* tamquam fortis in pugna vir ... honeste -ere videatur. TERT. nat. 1, 10 quo machaeris vestris amentationibusque -atis.

2 ***bestiae cadunt***: **a** *concidunt vel decidunt vel incidunt*: LVCR. 6, 744 *volantes* praecipites ... -unt (VERG. georg. 4, 80). 6, 823 *ales* -at e regione loci. 6, 827. SEN. Herc. O. 1047 ales deficiens cadit. nat. 6, 28, 1 in ipso volatu. VAL. FL. 8, 34 *columba* in quemcunque ... hominem cadit. PLIN. nat. 10, 9 *aquila* in lacus -ente. 10, 103 *perdix*. 10, 112 ab alto. 10, 204 *e nido*. STAT. silv. 1, 6, 63 -urae ... vagis grues rapinis (*dat.*). 1, 6, 75 inter quae subito -unt volatu immensae volucrum per astra nubes. Theb. 5, 392 deprensae ... -unt volucres. 10, 461. OV. trist. 4, 8, 19 *equus*. am. 1, 13, 30. GRATT. 511 excu⟨s⟩sis ... unguibus (*i. ungulis*). FEST. p. 282 ad portam ... canterium ... -isse. TAB. devot. Audollent 272, 11. 284, 16 *equi* -ant frangant. 284, 19. *sic passim de aurigis et equis*. PAVL. FEST. p. 244 *hostia* in aliam partem corporis ... -isset. COLVM. 12, 31 animal in mustum -erit. PLIN. nat. 8, 103 aranei cum telis primi -unt. 29, 75 *salamandra* in puteum -at. 30, 24 *urucae*. STAT. Ach. 1, 463 *ferae* in angustam ceciderunt undique vallem. silv. 2, 5, 17 -enti *leoni*. MART. 13, 99, 2 -uram (*sc. de rupe*) *capream*. IVV. 7, 70 -rent omnes a crinibus hydri. ITALA Matth. 10, 29 (Tert. scorp. 9) nec passerum alter in (ITALA cod. r *et* VVLG. super) terram cadit. Matth. 12, 11 (cod. r) si -erit *ovis* ... in foveam. Luc. 14, 5 (cod. r) asinus aut bos in puteum. CHIRON 331 *iumentum caducum* saepius -et *saep.* (*cf.* VEG. mulom. 2, 97). HIER. tract. in Marc. p. 323, 12 *lucusta* ... pennis deficientibus cadit in terram. VVLG. Am. 3, 5 -et avis in laqueum. exod. 21, 33 in *cisternam*. lev. 11, 33 in quod (*vas*) horum quidquam intro -erit. *in imagine*: SEN. Ag. 776 ipse se fregit furor caditque flexo qualis ante aras genu cervice taurus vulnus incertum gerens. **b** *speciatim pro caedi, mori*:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ov epist. 4, 172 -at adversa cuspide fossus aper. rem. 204. met. 7, 595 haud exspectato ceciderunt vulnere tauri. SEN. Herc. O. 1813 dira serpens cecidit. Oed. 342 iuvenca ... vulnere uno cecidit. benef. 4, 20, 3 lassa morbo pecora et -ura e proximo. LVCAN. 6, 491 humano ... cadit serpens adflata veneno. VAL. FL. 6, 214 nostra sonipes -et ... hasta. MART. 13, 93, 2 *aper* Aetola cecidit cuspide. IVV. 2, 80 grex totus ... unius scabie cadit. ITALA deut. 22, 4 (Lugd.) asinum ... aut vitulum ... -entem in via. AMM. 30, 5, 16 bubo ... nulla ... dextera -ere potuit. CLAVD. 24, 274 -uris parcite monstris. *imprimis de hostiis, quae sacrificantur. additur non raro dat. commodi*: VERG. georg. 3, 488 *hostia* inter cunctantis cecidit moribunda ministros. Aen. 1, 334 multa tibi ante aras nostra -et hostia dextra. Ov. fast. 1, 320 hostia caelitibus quo feriente cadit. VAL. MAX. 1, 6, 9 hostia ante foculum cecidit. SIL. 12, 333 centum -at hostia cultris. MART. 9, 31, 6 cecidit sanctis hostia parva focis. CORP. II 2395 e. CIRIS 366 cum -sa pio -isset victima ferro. Ov. am. 2, 11, 46 pro reditu victima vota -et. met. 7, 162 fast. 1, 335. 1, 720 perfusā victima fronte -at. 6, 160 Pont. 2, 9, 26. 4, 9, 30 SEN. Ag. 585 MART. 12, 90, 4 IVV. 12, 113. HOR. carm. 3, 18, 5 si tener pleno cadit haedus anno. TIB. 1, 1, 23 agna -et vobis. PANEG. in Mess. 15 inaurato taurus cadit hostia cornu. PROP. 4, 6, 2 -at ante meos icta iuvenca focos. Ov. ars 1, 319 *vacca*. fast. 1, 56 Iovi grandior agna cadit. 1, 388 cerva. 4, 635 pars *vaccarum* cadit arce Iovis. 4, 653 prima *ovis* cadit Fauno, leni cadit altera Somno. trist. 1, 10, 43 meritae -et agna Minervae. SEN. Ag. 365 ad tua coniunx candida tauri delubra -et. CALP. ecl. 2, 63 cadit festis devota Parilibus agna. SIL. 15, 252 cadit ardua taurus victima Neptuno. STAT. Theb. 4, 13 cadit ingens rite Tonanti Gradivoque pecus. 4, 463. MART. 7, 54, 6 cadit agna frequens. 9, 42, 9 -urum ... iuvencum. IVV. 12, 98 coturnix nulla umquam pro patre -et. *in imagine de hominibus*: Ov. Pont. 3, 2, 83 alteruter nostris ... -at hostia sacris. 3, 2, 58 advena virgineo caesus ut ense -at. OCTAVIA 664 victima tandem funesta -es. LVCAN. 9, 132 *Pompeius* cecidit donati victima regni. SIL. 11, 250 victima ... digna cadit Decius. TAC. ann. 4, 70 has Seiano victimas -ere.

II ***translate***: A *i. q.* ***minui***. 1 ***homines*** *cadunt i. minuuntur*: a *potentia vel dignitate vel animo*: CIC. har. resp. 42 ut tanta civitas, si -et a viro tamen confecta videatur. 54. Phil. 12, 24 cecidi sciens, ut honestissime exsurgere possem. Sest. 37. Phil. 2, 51 labentem et prope -entem rem publicam. off. 2, 80 epist. 6, 6, 2 (SEN. dial. 2, 2, 2). off. 1, 73 *philosophi* tam graviter -ere non possunt (Ov. Pont. 1, 7, 49). Lael. 53 tyranni (PROP. 2, 8, 9). Brut. 127 *C. Galba* cecidit in cursu (*sc. vitae*). 273 *M. Caelius* discessit a sese ceciditque. part. 57 si qua ex fortuna quis -at. Att. 4, 18, 2 non recordor, unde -erim, sed unde surrexerim. 6, 1, 4 -ere animis. 6, 12, 1 frangi ... atque ita -ere (*sc. animo; cf.* DON. Ter. Andr. 423 -ere spe dicuntur, qui levati a summo ad inferiora labuntur). 16, 15, 6 turpius est ... privatim -ere quam publice. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 9 LABER. mim. 130. SALL. Iug. 8, 2 *Iugurtham* praecipitem -urum. Ov. trist. 3, 5, 5. 5, 1, 9. 5, 3, 29 nec levius cecidi. 5, 8, 1 non adeo cecidi. MANIL. 2, 870 scandendum est atque -endum. SEN. dial. 5, 23, 6 qui praeberet tam alte -enti *Timageni* sinum. Herc. f. 201 alte virtus animosa cadit. Herc. O. 406. 674. Thy. 924 magis unde -as, quam quo, refert. dial. 11, 13, 8 si magnus vir cecidit, magnus iacet. epist. 20, 8 ex *parvis* -ere non possis. LVCAN. 7, 419 *Roma*. 8, 515. 8, 559 cecidit civilibus armis (*Pompeius*). HOMER. 1020 cecidit (ruit et *F*) defessa senectus afflicti miseranda patris (*sc. Priami*). TAC. ann. 4, 1. 6, 26. FRONTO p. 220, 15 N. populum Romanum non minus -endo quam caedendo imperium peperisse. PORPH. Hor. carm. 1, 35, 22 qui ex dignitate honoris aut divitiarum -erint. VVLG. Sirach 13, 25 humilis ... cum -erit. PAVL. NOL. epist. 30, 5 exsurgat ille immortalis (*homo*), qui cecidit exurgente peccato. AVG. civ. 17, 4 ut superbi -ant et humiles surgant. 11, 13 numquam nos ex illa ... felicitate -uros. gen. ad litt. 11, 23 *diabolus* non ex eo (*infra*: ab eo), quod acceperat, cecidit, sed ex eo, quod acciperet, si ... 11, 26 diabolum a beatitudine ... impia superbia -isse. RVFIN. hist. mon. 7 p. 411[A] ne forte elatus super fratres meos -am ab omnibus bonis tuis. SIDON. epist. 1, 7, 2 *Arvandum* non ... -isse, sed tam diu stetisse. DRAC. laud. dei 3, 653 quanto cecidi de culmine lapsus. b *speciatim in iudicio i. q. causam perdere, vinci, apud posteriores etiam excidere, privari aliqua re; cf. supra l. 61 sq.*: RHET. Her. 1, 12, 22 causa (causae *M*) cadit. CIC. inv. 2, 57 Mur. 9 de orat. 1, 166. 167 fin. 1, 55 epist. 7, 14, 1 (QVINT. inst. 7, 3, 17 tota causa. SVET. Cal. 39 GAIVS inst. 4, 53. 68 MAR. VICTORIN. rhet. 2, 19 p. 276 DIG. *saep.* PAVL. sent. 2, 5, 3 plus petendo causa cadis). CIC. Mur. 58 in iudicio. SEN. contr. 7, 1, 16. VAL. MAX. 4, 1, 11 unius testimonio aliquem -ere (cedere *codd.*). 8, 6, 3 sua lege cecidit. SEN. epist. 48, 10 formulā (QVINT. inst. 3, 6, 69). 97, 11 patroni culpa reus cecidit. QVINT. decl. 355 p. 387, 28 *tutor* mutuis -ret actionibus; *cf.* 266 p. 86, 11. IVV. 4, 12 sub iudice morum. 10, 69 quo cecidit sub crimine? TAC. hist. 1, 77 repetundarum criminibus. 4, 6. ann. 6, 14 coniurationis crimine. 11, 3. SVET. Otho 5 in foro sub creditoribus. APVL. apol. 52. COD. Iust. 4, 32, 26 pr. principali actione. *saep.* COD. Iust. 4, 65, 35, 2 suis -at reditibus. 4, 66, 2, 2 (*a. 529*) suo iure. 4, 66, 3, 6 (*a. 529*) iure emphyteutico. 7, 31, 1 pr. suis ... possessionibus. 12, 33, 6 pr. non tantum dominio *servorum* sed etiam omni patronatus iure *al.* INST. Iust. 4, 2, 1. NOVELL. Iust. 34, 1 exactione. *huc etiam trahendum*: COMM. apol. 254 -ret de suo privato (primatu *P*[1]). DRAC. laud. dei 3, 239 -isse ... Salmonea regno. *nota genetivum graeco more positum*: PAVL. FEST. p. 116, 19 litis ... -isse dicitur, qui eius rei, de qua agebat, causam amisit. c *de moribus i. q. peccare imprimis apud ecclesiasticos, qui cadere a vel de usurpant pro 'desciscere'* (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 26 p. 272[C] de caelo cadit in caelestibus, qui delinquit): SVLPICIA Tib. 3, 16, 2 ne male inepta -am. MANIL. 5, 114 minimum -isse malum est. TERT. orat. 29 *oratio* lapsos erigit, -entes suspendit, stantes continet. ITALA I Cor. 10, 12 (Tert. pudic. 14) qui se putat stare, videat ne -at. Is. 14, 12 (Aug. civ. 11, 15) quo modo cecidit (VVLG. cecidisti) Lucifer (*falso de h. l.* AVG. *ibid.*). Sirach 2, 7 (Aug. civ. 20, 10). apoc. 2, 5 (Primas. p. 804[D]) memento unde -eris (VVLG. excideris) (PACIAN. paraen. 12 p. 128). COMM. instr. 2, 19, 5 FILASTR. 42, 3. VVLG. prov. 24, 16 septies -et iustus et resurget. Sirach 22, 33 ut non -am ab ipsis *labiis* (*pro abl. instr.*). Rom. 11, 11. RVFIN. Adamant. 3, 13 PRVD. cath. 11, 42. PAVL. MED. bened. 6, 2 ut amore bonorum praesentium illecti ibi -ant, ubi non vident. retrorsum enim -ere est et hic desperaliter et inverecunde, ubi non videas, ruere et post in exteriores tenebras devenire. PAVL. NOL. app. exc. Bob. p. 460, 16 -ens erigitur (*cf.* VVLG. prov. 24, 16). AVG. civ. 7, 33. 11, 19 *angeli peccatores*. grat. 6, 13 *sine gratia* cadit homo, non erectus, sed praecipitatus libero arbitrio. in Gal. 20 a carnalibus ad spiritualia surgere, non ab spiritualibus ad carnalia -ere. conf. 4, 12, 19 -istis ... ascendendo contra deum. in psalm. 68, 2 *Christus* non cecidit, sed descendit, ut eum qui -erat, sublevaret. 103, 6 si lapsus fueris, -es, si -eris, possidebit *te diabolus*. 122, 3 omnis qui deficit, non descendit, sed cadit. persev. 1 periculum est ne -atur. POMER. 2, 20 ipso (*Adam*) -ente cecidimus. PETR. CHRYS. serm. 26 p. 272[C] quanto altius ascenderit homo, lapsus tanto altius -et (*proverbialiter, cf. Otto, Sprichwörter s. v. altus*). GREG. M. moral. 3, 21 *Iob* etiam a corde -isset (*i. desperavisset*). *i. q. desciscere*: CYPR. epist. 21, 2 *soror* cecidit in hac vastatione Christo (*i.* a Christo). PELAG. in I Tim. 6 p. 888[C] a fidei veritate -unt (*syn.* circa fidem exciderunt). AVG. civ. 11, 13 ab illo bonitatis lumine ... -issent *angeli mali*. 14, 11 *angelus* de spiritali paradiso cecidit. 20, 8 de ecclesia. 22, 30 ab illo (*sc. deo*) cecidimus. in euang. Ioh. 2, 8 recordare unde -eris. doct. christ. 1, 37, 41 a fide ... a caritate. serm. 26, 2, 2 a manu figuli. 355, 4, 6 a proposito ... a voto suo. in psalm. 39, 27 a manu artificis. SALON. in prov. p. 973[B] *schismaticus* cadit a mentis suae statu. d *de intellectu i. q. errare*: CAEL. AVR. acut. 1, 16, 158 cadit ... cum putat. chron. 1, 4, 139 in curationibus -ens. 2, 13, 189 ceciderunt ... falsa intentione decepti.

2 ***res*** *et* ***incorporales*** *et* ***corporeae*** *cadunt i. desinunt esse vel decrescunt vel pereunt*: a *res* ***incorporales***: PLAVT. Poen. 360 omnia in cassum -unt (LVCR. 2, 1165 in cassum manuum -isse labores. SEN. Thy. 1066 cecidit in cassum dolor. dial. 10, 11, 1 labor. VAL. FL. 2, 54 in cassum ... cecidit tumor ... undae). AFRAN. com. 350 quo casu cecidit spes (Ov. epist. 9, 42. 13, 124 Pont. 1, 2, 64. 1, 6, 36. trist. 2, 148 spes mihi ... cadit. LIV. 2, 6, 1 tantae ad irritum -entis spei [TAC. hist. 3, 53 -isse in irritum labores. ann. 15, 39. Ps. APVL. Asclep. 24 veneratio in irritum -ura]. SIL. 4, 328 spes virtusque. 7, 581. MARCELL. chron. II p. 96, 505. DRAC. laud. dei 3, 677 quae per me cecidit, per te spes nostra resurgat). CIC. nat. deor. 1, 67 in mundis ... aliis nascentibus, aliis -entibus. Brut. 22. epist. 13, 47 illa nostra. 14, 3, 2. leg. 2, 38 severitas *morum*. 3, 17 gravitas optimatium. Mil. 34 gloria ... Clodii morte cecidit. off. 2, 45 tua laus pariter cum re publica cecidit. har. resp. 60 auctoritas principum. 61 humana consilia. Flacc. 3 subsidia rei publicae, consilia, auxilia, iura ceciderunt. PVBLIL. V 25 libertas. LVCR. 4, 1182 -at (cadet *codd.*) alte sumpta querella. 5, 328 quo tot facta virum totiens cecidere? 5, 409 vires. *nota*: 5, 1418 cecidit vestis (*i. obsolevit*). VERG. georg. 3, 138 cura patrum -ere et succedere matrum incipit. Aen. 3, 260 cecidere animi (Ov. fast. 3, 225 tela viris animique -unt. met. 7, 347 cecidere illis animique manusque. 11, 537 Pont. 2, 3, 50 LIV. 1, 11, 3. 2, 65, 7. GRATT. 450 cecidere animi et trepidantia membra. SEN. Tro. 951 alleva animum ... -entem. epist. 74, 33 CLAVD. 20, 485). PROP. 2, 3, 2 cecidit spiritus ille tuus. 2, 20, 4 fidem. Ov. epist. 16, 96 pudor. am. 1, 15, 20 nomen. fast. 1, 18 ingenium (*meum*) voltu statque caditque tuo. trist. 1, 11, 10 fluctibus ingenium non -isse meum. 5, 12, 13 fracta -et tantae sapientia mole ruinae. Pont. 1, 1, 76 qui ... dolet, citius, quam dolor ipse -et (SEN. Herc. O. 1686 cecidit impulsus dolor nobis quoque ipsis). 2, 3, 10 statque caditque fides. met. 13, 439 cecidit fortuna Phrygum (PETRON. 80. PORPH. Hor. carm. 3, 3, 61 fortuna Troiae ... renascens iterato excidio -et. CLAVD. carm. min. 22, 45 per te cecidit, per te fortuna resurgat). Ov. am 2, 13, 4 cadit ira (LIV. 2, 40, 7 tibi. SEN. Med. 989. LVCAN. 4, 284 [cadit *VBG*, fugit *MU*]. PERS. 5, 91 ira -at naso rugosaque sanna. DRAC. satisf. 142 perit ira -ens. laud. dei 3, 615 ira ... cum sole -at de corde furentis). LYGD. 6, 4 tuo cecidit munere victus amor (OCTAVIA 564 SIL. 17, 361). LIV. 2, 31, 5 irrita ... promissa. 6, 35, 10 haud irritae ... minae (SEN. Thy. 573. CALP. ecl. 5, 92 serpentum ... minas. STAT. Theb. 11, 313. AVSON. 325, 93 truces ... minae). LIV. 34, 36, 7 pretia militiae -ura. 28, 28, 11 imperium populi Romani (SEN. epist. 74, 19 in ipso flore luxuriosa imperia ceciderunt. nat. 3, 9. Oed. 84 -entis imperi moles). RVT. LVP. 1, 1 cadit accipiendi

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cupiditas. GRATT. 9 -cecidit violentia retro (ὕπτιος). MANIL. 3, 108 -entia frustra officia (TAC. hist. 2, 11 prima consiliorum frustra -erant). 4, 422 gratia ponti (SEN. benef. 4, 30, 1 gratia bonorum non cum ipsis cadit). 4, 429. CARM. epigr. 82, 9 ⟨cuncta⟩. 989, 4. SEN. contr. 1 praef. 7 praemium pulcherrimae rei -isset. SEN. Phaedr. 1270 huc cecidit decor? Herc. O. 388 quidquid in nobis fuit olim petitum (*i. decor*) cecidit. epist. 115, 10 verus rerum honor. dial. 4, 34, 5 simultas. 3, 17, 6 affectus. 3, 3, 8 *impulsus animalium*. benef. 2, 14, 1 impetus ille flagrantis animi (LVCAN. 4, 279 -at impetus amens). dial. 6, 1, 7 *luctus*. 5, 7, 1. 5, 40, 1. Thy. 588 suae ventis cecidere vires. epist. 83, 4 aetas nostra non descendit, sed cadit. 36, 11 hiems cecidit. 66, 12 mortalia minuuntur, -unt, deteruntur. 91, 13 multa ceciderunt, ut altius surgerent. 74, 16 *bona* -ere non possunt, ne decrescere quidem aut minui. 102, 4. dial. 10, 17, 4 neminem ... -ura delectant. OCTAVIA 471 LVCAN. 10, 530 rabies. PETRON. 2 ut corpus orationis enervaretur et -ret. VAL. FL. 6, 753 cadit extemplo belli fragor. SIL. 9, 507 Rutulis cadit irritus ictus. 13, 377 patriam ... -entem. 16, 270 -uro ... regno (IVST. 24, 4, 11. MARCELL. chron. II p. 86, 454, 2 Hesperium ... regnum). 17, 224. STAT. Theb. 12, 574 odia. silv. 3, 3, 126 gaudia. MART. 7, 18, 12 cui non mentula mensque cadit? Ps. QVINT. decl. 15, 1 merita. IVV. 7, 123. TAC. hist. 3, 13 huc -isse ... gloriam. TERT. apol. 6 circa feminas ... illa maiorum instituta ceciderunt. nat. 1, 7 *fama* cadit (*cf.* apol. 7 cessat esse). CYPR. GALL. iud. 357 tanti ... doli. ITALA I reg. 3, 19 (Vind.) (PROSP. resp. ad Gall. 2, 9 non enim cecidit verbum domini. VVLG. III reg. 8, 56). IV reg. 10, 10 (Vind.) non -et (*sic!*) verba domini in terram. Luc. 16, 17 (cod. r) de lege unum apicem -ere (VVLG. Iob 29, 24 lux vultus mei non -bat in terram, ἀπέπιπτεν). I Cor. 13, 8 (Apring. in apoc. 1, 18) caritas nunquam cadit (VVLG. excidit). CYPR. unit. eccl. 22 firmitas et fides. epist. 67, 8 euangelicus vigor. IVST. 6, 8, 1 vires ... reipublicae. 19, 1, 8. SORT. Sangall. 47, 4 quod fabricare cogitas, in citius -et. ANTH. 683, 7 rabidi subito cecidere furores. VVLG. Iudith 9, 11 -at virtus eorum in iracundia tua (κάταξον τὸ κράτος αὐτῶν ἐν τῷ θυμῷ σου). CLAVD. 3, 14 labefacta -bat religio. 5, 99 dementia monstri. 17, 249 quae non seditio, quae non insania vulgi te viso lenita -at? carm. min. 11, 2. PAVL. NOL. epist. 30, 5 anima -ente. *ibid.* ut -at in me peccatum. carm. 27, 566 simplicitas (DRAC. laud. dei 1, 466). 28, 302 -et omne nefas, vitium omne peribit. AVG. civ. 3, 19 dignitatem ... Romanam. in psalm. 117, 9 fortitudo et laudatio. SIDON. epist. 4, 17, 2 Latina iura. SEDVL. carm. pasch. 3, 39 cecidit violentia flammae (*sc. febris*). DRAC. laud. dei 2, 630 cecidit genitalibus ignis. 2, 55. 3, 174 *incendia* -isse (*i. tepuisse*). 3, 609 vita -at (*i. desinat*). Romul. 5, 21 bellum sub pace -at.

b ***res naturales:*** *venti vel aurae cadere dicuntur, cum flare desinunt*: VARRO Men. 471 adversi venti ceciderunt. VERG. ecl. 9, 58 ventosi ceciderunt murmuris aurae. georg. 1, 354 quo signo -rent austri. Aen. 1, 154 cunctus pelagi cecidit fragor. Ov. met. 8, 2 eurus. LIV. 25, 27, 11. 26, 39, 8 venti vis omnis. 29, 27, 10. 36, 43, 11 aquilones. SEN. nat. 5, 7, 2 *ventus antelucanus*. 5, 17, 5 flatum ex se nascentem et circa se -entem. Thy. 588. *v. p. 20, 7.* PLIN. nat. 2, 128. STAT. Ach. 1, 694 Zephyros. EPIST. Alex. p. 208, 4 flatus Euri. PAVL. NOL. carm. 26, 411. *sim. undae cadunt cum decrescunt*: Ov. epist. 17, 2 si -at unda maris, Sesti puella, tibi. SEN. nat. 4, 2, 5 *Nilus* subito destitutus cadit. 4, 2, 6 -ens unda. epist. 56, 3 Nili -entis. *sim. de via*: MANIL. 1, 241 pariter surgente via pariterque -ente.

c *speciatim* ***urbes*** *cadere dicuntur, cum expugnantur vel delentur*: CIC. carm. frg. 22, 28 *Troia anno* decumo -et. VERG. Aen. 3, 2 ceciditque superbum Ilium. PROP. 4, 1, 87. Ov. epist. 13, 71 si -ere Argolico fas est sub milite Troiam. met. 12, 20. 13, 404 Troia simul Priamusque -unt. 15, 440 MANIL. 3, 7. SEN. Ag. 615 *Troia* Herculea cecidit pharetra. 725. 921 cecidit decenni Marte concussum Ilium. Tro. 128. 266. 413. 454 benef. 3, 37, 1 BVC. Eins. 1, 40. HOMER. 153 quo *anno* -ret Danaum victricibus Ilion armis. AVG. civ. 3, 8 expugnante Fimbria cecidit Ilium. Ov. am. 2, 12, 9 Pergama cum -rent bello superata (SEN. Ag. 421 Pergamum ... Dorica cecidit face). rem. 66. met. 13, 173 Thebae (SEN. Tro. 219 STAT. Theb. 10, 595). met. 14, 573 Ardea. fast. 2, 749. VAL. MAX. 5, 1, 4 Syracusana civitas ... leniter sub tam mansueto victore -isti. Herc. O. 422 Oechalia inclita. 424 stantem et -entem *Oechaliam*. LVCAN. 2, 297 Roma (SIL. 15, 572 stet Roma -atne). 3, 170 -uras ... urbes. SIL. 3, 178 tanto cecidit molimine Graia Saguntos. 12, 516 *Capuam*. IVST. 2, 11, 8 aut regi Spartanorum aut urbi -endum. AMM. 19, 2, 5 urbem ut mox -uram ... cinxerunt. VVLG. Is. 21, 9 cecidit, cecidit Babylon. Ier. 51, 8. apoc. 16, 19 civitates gentium (πόλεις). AVG. in psalm. 125, 1 *Ierusalem*. *in imagine*: SEN. Tro. 206 *Troia* dubia, quo -ret, stetit. dial. 12, 1, 2 si quid aliud altius (*sc. quam Carthago, Numantia, Corinthus*) cecidit ... etiam hoc quod non habet, quo -at, sit interiturum. *per analogiam de terris quae expugnantur*: GRATT. 315 -isti, Lydia, Cyro (*dat.*). IVV. 10, 266 flammis Asiam ferroque -entem. ITALA Is. 26, 19 (Aug. civ. 20, 21) terra impiorum -et (VVLG. detrahes in ruinam).

B *apud grammaticos et oratores cadere est* ***exire, terminari:*** *cf.* PAVL. FEST. p. 58 *vocabula* in aliam atque aliam -unt effigiem. DIOM. gramm. I 301, 33 per *casus* pleraque nomina a prima sui positione inflexa varientur et -ant. 308, 19 *aptota* a prima sui positione non -unt. PROB. inst. gramm. IV 74, 20 SERV. gramm. IV 433, 14. RHET. Her. 4, 20, 28 'similiter -ens' exornatio appellatur, cum in eadem constructione verborum duo aut plura sunt verba, quae similiter isdem casibus efferantur. 4, 12, 18. 4, 22, 32 unum *genus exornationum* in similiter -entibus, alterum in similiter desinentibus verbis. CIC. de orat. 3, 206. orat. 84 eodem .. pacto -entia (QVINT. inst. 9, 3, 102 contrapositis et pariter -entibus). 135. 220 (QVINT. inst. 1, 7, 23. 9, 1, 33. 38. 9, 4, 18. 42. 9, 3, 77 clausula similiter -at). Brut. 34 *sententia* cadit ... numerose (orat. 175. 199). 149 numerose et apte. 168. de orat. 3, 175 versum numerose -ere et quadrare et perfici. orat. 215 *clausulae* numerose et iucunde -ant. 177. 213 praeclare. 222 melius. 223 aptissime. de orat. 3, 182 satis decore. (SEN. contr. 7, 4, 10 verborum belle -entium. QVINT. inst. 9, 4, 32 apte -ens oratio. 9, 4, 27 numerus opportune -ens. GELL. 11, 13, 5. FORTVN. rhet. 3, 11 melius -ant nomina). CIC. orat. 38. 219 ea ... non numero quaesito, sed verborum collocatione ceciderunt. 229 quo melius aut -at aut volvatur oratio. SEN. epist. 100, 7 omnia apud Ciceronem desinunt, apud Pollionem -unt. 114, 17 verba ante exspectatum (*verbum*) -entia. QVINT. inst. 1, 6, 16 quo quidque (quid quo *codd.*) modo -ret. 5, 14, 30 conclusionibus certis et in unam prope formam -entibus. 9, 3, 78 quod in eosdem casus cadit ὁμοιόπτωτον dicitur (AQVILA rhet. 25 p. 30). 9, 3, 79 *sententiae* paribus -ant. 9, 4, 136 *chorei* ab longis in breves -unt. 12, 10, 31 qua (*sc. littera m*) nullum Graece verbum cadit. 12, 10, 33. CHAR. gramm. I 42, 20 *monosyllaba* genetivo plurali per ium -ant. 43, 22 masculina in eandem declinationem -unt. 46, 18 *nomina* in i litteram -unt. 247, 18 futurum tempus in bo cadit. VLT. SYLL. gramm. IV 247, 25 ultima ... syllaba in synaloepham cadit. MART. CAP. 3, 295 *neutra* dativo et ablativo in BVS -unt. *talia passim apud* GRAMM.

C *i. q.* ***accidere, evenire.*** *adhibetur et personaliter et impersonaliter. additur saepius dat. personae. sequitur interdum* ut *vel* quod. *translatio petita videtur de iactu tesserarum v. p. 21, 16 sq.*: *cf.* TER. Ad. 740 si illud quod maxume opus est iactu non cadit, illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas. PLAVT. Trin. 507 res graviter cecidit stultitia mea. AFRAN. com. 293 sin ... ratio talis sequius -erit. VARRO ling. 6, 48 id quod malum -urum putat. RHET. Her. 2, 16, 23 quod necessario -isse (accidisse *BCE*) dicitur. 2, 31, 50 si quid nostris parentibus ... -urum sit. 4, 41, 53 unum aliquid aut alterum potest in istum casu -isse suspiciose. CIC. Quinct. 51 nihil ipsis iure incommodi -ere. inv. 1, 36 quid ipsi -urum sit. de orat. 2, 15 cecidit mihi peroportune, quod. Verr. 1, 5 hoc adhuc percommode cadit, quod. CAEL. Cic. epist. 8, 4, 2 perquam venuste -isse (cecinisse *codd.*), quod. CIC. Att. 3, 1 nihil mihi optatius -ere posse, quam ut. 8, 3, 6 quoquo modo ea res huic quidem cecidit (BELL. Afr. 52, 3 res aliter adversariis cecidit. TIB. 1, 6, 85 haec aliis maledicta -ant. LIV. 22, 43, 14 quae captae urbi -ura [cessura *P*] forent. MART. CAP. 4, 327 nec tibi tam felix sortis honos cecidit). CIC. div. 1, 71 nihil fortuito -isse. 2, 66. 107. 2, 15 cum sic aliquid cecidit, sic evenit, ut vel aliter -ere atque evenire potuerit. 1, 125 epist. 4, 4, 2. 5, 19, 1 part. 38. div. 2, 25 omnia levius -ura. epist. 8, 12, 3 melius. Rab. Post. 5 quod male cecidit (CAES. civ. 2, 15, 1 labores et apparatus male -isse). Att. 10, 12, 1 -unt ... ea ... taeterrime. 3, 24, 1 quorsum id -urum esset (VERG. Aen. 2, 709 quo res cumque -ent. 12, 203. HOR. epist. 2, 1, 52 quo promissa -ant. OCTAVIA 632 quo labor, quo vota ceciderunt mea. FLOR. epit. 2, 4, 5 aliorsum vota ceciderunt). CIC. Att. 3, 24, 2 haec res quem ad modum -erit. Mil. 81 si minus ... virtus civibus grata -isset. leg. 2, 33 multa incredibiliter vera -isse. ad Q. fr. 1, 3, 1 a te mihi omnia semper honesta et iucunda ceciderunt (CAES. civ. 3, 73, 4 si non omnia -rent secunda. VERG. Aen. 9, 281 fortuna secunda haud adversa -at. *cf.* SERV. *ad l.* PANEG. in Mess. 190 licet asperiora -ant. Ps. QVINT. decl. 6, 19 calamitas inemendabilis cecidit). CIC. de orat. 1, 96 valde optanti utrique nostrum cecidit ut. Brut. 149 ita -bat (*sc. res*) ut. epist. 3, 12, 2 Att. 3, 7, 1. 13, 33, 4 cecidit belle. BALB. Cic. Att. 8, 15ᵃ, 3 commodius. LVCR. 5, 678 ubi ... ita res mundi cecidere (PANEG. 12, 43 ita cuncta ceciderunt). BELL. Alex. 11, 2 si quid gravius illis accidisset, merito -urum iudicabat (LIV. 22, 40, 3 si quid adversi -ret. 35, 13, 8 -urum foret. 36, 34, 3 SEN. epist. 88, 17 PLIN. paneg. 31). SALL. Cat. 20, 2 nequiquam opportuna res -isset. NEP. Milt. 2, 5 praeter opinionem res -erat. HOR. sat. 1, 2, 40 voluptas ... -at (*i. contingat*) dura inter saepe pericla. TIB. 2, 2, 17 vota -unt (*i. eveniunt: aliter supra p. 20, 60*). LYGD. 3, 8 in ... tuo -ret nostra senecta sinu. SEN. suas. 2, 4 omnia fortiter fiant, feliciter -ant. TAC. ann. 2, 46 prospere. 2, 77 multa ... fortuito in melius -ura. 2, 80 coepta secus -bant. 6, 8 utcumque -ura res est. 6, 22 quaedam secus quam dicta sint -ere. 11, 19 adversa in rempublicam -ura. SVET. Tib. 14 durius et contra praedicta -entibus rebus. TERT. nat. 1, 9 quantae clades ... ad singulas urbes ... ceciderunt (*nisi forte* ad *delendum est coll.* apol. 40). apol. 8 cum tenebrae -erint caninae (*i. a canibus effectae*). CARM. ad senat. 52 omne quod est nimium, contra cadit. ARNOB. nat. 2, 54 nec ... quicquam potest in rebus vel provenire vel -ere. 4, 11 multas ... praedictionum ... aliter -ere. AMM. 30, 4, 22 cum iurgia mille casibus -ant. AMBR. in psalm. 118, 2, 1 non absurda nobis cecidit disputatio. *speciatim de sorte*: CIC. div. 1, 34 *sortes* ductae ut in rem apte -ant. VERG. georg. 4, 165 quibus ad portas cecidit custodia sorti

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*abl.*, SERV. ex sorte; SIL. 7, 368). LIV. 2, 12, 16. CARM. epigr. 1158, 3 (*saec. I?*) sors prior in puero cecidit. ANTH. 727, 24 hoc super ingenio (*i. ingeniose invento*) cunctos sors nona nigellos sic cecidit. ITALA Ezech. 24, 6 (Wirc.) *et* VVLG. non cecidit sors super eam (*urbem*) (κλῆρος ἔπεσεν). VVLG. num. 33, 54 ut sors -erit. I reg. 10, 20 cecidit sors tribus Beniamin. I par. 26, 14 Ion. 1, 7. act. 1, 26 super Matthiam. ITALA iud. 18, 1 (Lugd.) non -erat (ἐνέπεσεν) illi hereditas (VVLG. *aliter*). Ios. 17, 5 (Lugd.) cecidit pedatura eis (VVLG. ceciderunt funiculi [ὁ σχοινισμός] Manasse [*dat.*]. *cf.* VVLG. psalm. 15, 6 funes ceciderunt mihi in praeclaris [σχοινία ἐνέπεσάν μοι]). VVLG. Ios. 17, 6 Galaad cecidit in sortem filiorum Manasse (ἐγενήθη τοῖς υἱοῖς *M.*). 17, 8 in sorte Manasse -erat terra. num. 34, 2 in possessionem vobis sorte -erit *terra*. Ezech. 47, 14. *accedit apud grammaticos ad notionem exstare, reperiri*: TER. MAVR. 1202 nec modo quia verbo finem facit 'unde' (*sc. syllaba* de), putato sic -isse. 2036 saepe cadit dactylus hic, saepe anapaestus. 2262 ubi non timebo ne quis herous (*versus*) -at. CHAR. gramm. I 247, 12 neque in his perfectis littera geminata cadit. DIOM. gramm. I 399, 22 in infinitivis omnibus -ere utique passivam significationem. 330, 3 in quibusdam pronominibus vocativum non posse -ere. BOETH. arithm. 2, 1 p. 79, 18 prima nobis aequitas cadit. mus. 4, 5 id ... ordine cadit. CASSIOD. inst. div. 16 verbum non inaniter -ens. EXC. Bob. gramm. I 551, 22 sunt quaedam, quae singulariter non in omnibus casibus -unt. *hinc* cadere in *notionem accepit mutari in vel fieri aliquid*: PHOC. gramm. V 432, 22 prima syllaba in praeterito ex correpta cadit in productam (*i. producitur*). VLT. SYLL. gramm. IV 254, 17 'pone' ... interdum in adverbium cadit (*i. est adverbium*). BOETH. arithm. 2, 43 p. 143, 20 si ... tres septies augeantur, in XXI numerum -unt. ENNOD. carm. 1, 8 praef. in sermonem cadit quicquid efflaverit.

D *notione cadendi plus minus obscurata fere i. q.* ***incidere vel venire***: **1** ***homines*** *veniunt*: PACVV. trag. 368 quo saxum impulerit fors, eo -ere Fortunam. CIC. Font. 12 sub populi Romani imperium dicionemque. Verr. 6, 144 sub legum et iudiciorum potestatem (LVCR. 5, 1147 sub leges artaque iura. ARNOB. nat. 7, 40 sub leges vestri ... dominatus). Att. 8, 3, 2 in unius potestatem. 14, 13, 4 in aliquam vituperationem (*cf.* GELL. 4, 9, 9). Phil. 11, 24 in eandem ... suspicionem (NEP. Paus. 2, 6). nat. deor. 1, 85 in offensionem Atheniensium. Tusc. 1, 79 in morbum. LVCR. 3, 836 utrorum ad regna -endum omnibus humanis esset (*cf.* LIV. 1, 40, 3). 4, 1049 -unt in vulnus (*i. amorem vulnerantem*). OV. trist. 1, 5, 23 Rutulos ... in hostes. MANIL. 4, 41 Hannibalem nostris -isse catenis. SEN. suas. 7, 1 *res publica* in boni principis sinum -erat [TAC. hist. 3, 69 res publica in Vespasiani sinum -isset (cecississet *cod.*, cessisset *praetulit Her.*)]. SEN. epist. 95, 70 *res publica* honestius in servitutem -ura quam itura. Phoen. 598 in servitutem -ere de regno grave est (QVINT. decl. 298 p. 178, 13 PAVL. dig. 34, 4, 27, 1). epist. 17, 6 in arbitrium ... victoris. Tro. 1028 in portus ... petitos. Herc. O. 355 in famulae locum regina cecidit. HOMER. 722 in dubios casus ... infelix cecidi. QVINT. inst. 4, 1, 79 abrupte -ere in narrationem. 5, 12, 21 in hunc ... errorem. 9, 4, 57 in calumniam (*cf.* decl. 270 p. 103, 7). GAIVS inst. 1, 135 in eius potestatem. 1, 127. CARM. epigr. 1552 B 12 cadis ad multos, ebria Musa, iocos. TERT. idol. 20 in idolatriam. paenit. 3 in alienum matrimonium. test. anim. 2 in testimonium. adv. Marc. 4, 8 in necessitatem. *ibid.* in aliam praevaricationis notam. ITALA iud. 15, 18 (Lugd.) cado (ἐμπεσοῦμαι, VVLG. incido) in manus alienigenarum (VVLG. thren. 1, 7 cum -ret populus ... in manu hostili. II Macc. 3, 6 sub potestate regis). PAVL. dig. 20, 1, 29, 1 mancipia in causam pignoris ceciderunt. MARCIAN. dig. 39, 4, 16 pr. *servus* in commissum cecidit. SEN. contr. exc. 2, 1 ut ad insaniam non casu -ret (incideret SEN.), sed iudicio perveniret. LACT. inst. 1, 11, 28 *in sexum infirmum* cecidit ... Iuppiter. 3, 11, 3 ad multiplices religiones. IVVENC. 4, 327 Lazarus in letum cecidit (*i. mortuus est*). PS. HIL. libell. 6 in sententiam (*i. iudicum*). AVSON. 174, 8 *curia Burdigalae* in ... Valentinum te moriente -ens. AVG. civ. 8, 19 in culpam. 14, 13 in ... peccatum. serm. 306, 2, 2 in scandalum. c. Iul. 5, 16, 66 in damnabile ... flagitium. perf. iust. 4, 9 in *vitium*. MACR. sat. 2, 4, 1 ut -ret in scurram *Augustus*. CAEL. AVR. acut. 3, 5, 60. 3, 8, 86 ex vulnere in passionem. FAVST. REI. grat. prol. p. 4, 16 omissa via regia in dexteram -ens in sinistram declinare nos crederet. COD. IVST. 7, 24, 1 pr. *mulier* in alienum -at dominium. CORIPP. Ioh. 3, 273 quem fugiant? qua parte -ant (*i. abeant*)? *cf.* DRAC. laud. dei 2, 590 Mars -at ex animo. *nota adnominationem*: APVL. flor. 3 p. 16 Marsyas in poenam cecinit et cecidit.

2 ***res*** *moventur*: PVBLIL. C 18 cito improborum laeta ad perniciem -unt. SALL. Iug. 31, 21 ni misericordia in perniciem -ura esset. OV. met. 15, 245 omnia fiunt ex ipsis (*sc. aere et igni*) et in ipsa -unt. am. 1, 8, 46 de rugis crimina multa -ent. LIV. 1, 40, 3 *regnum* ad servitia (*i. servos*) -ret. GRATT. 262 quo sera cadit prudentia damno (*i. damno se adflictos esse serius intellegunt* ὀψιμαθεῖς). MANIL. 4, 117 nec refert, scelus unde -at (-it *al.*). PAVL. FEST. p. 20 ex *mercibus* quid -ens lucelli. SEN. contr. 1 praef. 9 in hos (*aequales*), ne dii tantum mali, ut -at eloquentia. SEN. Herc. f. 1044 vultus in somnum cadit. epist. 42, 5 multa in caput suum -ura. dial. 9, 8, 9 optimus pecuniae modus est, qui nec in paupertatem cadit nec procul a paupertate discedit. OCTAVIA 392 *orbis* in caecum chaos -urus iterum ⟨est⟩. LVCAN. 3, 633 in ... locum puppis cecidit mare. PLIN. nat. 2, 216 tardiore ... ad terras ... effectu -ente quam visu. 14, 5 a maximo bono liberales ... artes in contrarium cecidere. STAT. Theb. 11, 304 in te (*sc. Creonta*) sceptra -ant. Ach. 1, 44 gurgite nostro ... cecidere trabes (*i. vectae sunt naves*). QVINT. inst. 4, 4, 7 *propositiones* in partitionem -unt. 8, 2, 4 de cruce verba ceciderunt (SCHOL. Cic. Gron. p. 432, 14 cecidit locus communis ... non potuisse fieri parricidium sine causa. p. 426, 8 particularis narratio ... ce⟨ci⟩dit. SCHOL. Cic. Ambros. p. 373, 23). QVINT. decl. 272 p. 114, 13 publica consilia quomodo in feminam -erint. 310 p. 219, 23 ne in cogitationem quidem cuiusquam -ere. PS. QVINT. decl. 5, 15 cum in plenum adhuc sanguinem adversa ceciderunt. FRONTIN. aq. 78 *quinariae* in speciem erogationis -unt. VEL. gramm. VII 49, 19 ut iam in ambiguitatem -at, utrum ... an. GELL. 4, 9, 12 inclinamenta (*in -osus*) ... in culpas -unt (*i. vituperantur*). ITALA act. 10, 10 (Tert. anim. 11) cecidit ... ecstasis super illum (ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις, VVLG. mentis excessus). Rom. 15, 3 (cod. q) opprobria exprobrantium (VVLG. improperia improperantium) tibi ceciderunt super me (VVLG. Iudith 2, 18. 14, 17 timor et tremor cecidit super eos [LIB. iubil. 30, 26]. psalm. 54, 5 formido mortis cecidit super me. Is. 9, 8 *verbum* cecidit in Israel. I Macc. 3, 25. act. 10, 44 cecidit spiritus sanctus super omnes. 11, 15. 13, 11 cecidit in eum caligo. 19, 17 apoc. 11, 11. AVG. in psalm. 139, 14 aliqua pressura). ITALA Ier. 36, 7 (Wirc.) forsan -et misericordia eorum ante faciem dei (πεσεῖται κατὰ πρόσωπον κυρίου, VVLG. si forte -at oratio eorum in conspectu domini. *cf.* Ier. 42, 2). LACT. epit. 66, 4 in eum statum res -et, ut. DIOM. gramm. I 382, 10 cui ... in dubium cadit (*i. dubium est*), quin. VLP. dig. 49, 1, 3, 1 illud cecidit in quaestionem. MACR. somn. 2, 1, 9 in aures eius malleorum soni ... ceciderunt. exc. gramm. V 608, 26 in ultimam cecidit accentus. VLT. SYLL. gramm. IV 263, 31 brevis (*vocalis*) in brevem cadit. VINDIC. med. 19 in visu sensifica virtus ab hoc corpore in aerem -ens. COD. Theod. 10, 10, 3 (*a. 335*) quod ex cuiuscumque patrimonio -erit in casum (*i. in commissum*). SALV. gub. 7, 29 ut hoc ipsum nobis in confusionem -ret ac poenam quod. BOETH. arithm. 1, 9 p. 21, 6 hoc usque ad extremos terminos cadit. NOVELL. Iust. 35, 7 nec ... in homines minus idoneos ... administratio -at. *speciatim in tempus aliquod cadere*: CIC. carm. frg. 3 (de consul.) 17 dirum in tempus cecidere (cecinere *codd.*) Latinae. rep. 2, 18 in id saeculum Romuli cecidit aetas. Att. 15, 20, 4 in eam diem -ere nummos, qui a Quinto debentur. *ibid.* id ex praediis, ut -et, ita solvetur. epist. 15, 14, 4 ne in alienissimum tempus -at adventus tuus. SEN. Ag. 576 cecidit in lucem furor. Herc. O. 797 gemitus in medias preces ... cecidit. PLIN. nat. 2, 213 utcumque plures in eos (*aestus*; eas *codd.*) aut diei aut noctis illarum (*horarum*) mensurae -unt. *speciatim de fluminibus i. q. influere, effundi*: PROP. 3, 16, 4 cadit in patulos nympha Aniena lacus. LIV. 38, 4, 3 amnis ... cadit in sinum maris. 38, 13, 6 Marsyas ... in Maeandrum cadit. SEN. Med. 405 flumina in pontum -ent. dial. 9, 11, 10 flumina ... in suo orientia, in suo -entia. CVRT. 6, 4, 6 *Ziobetes* in alterum amnem cadit. 6, 4, 18 Maeotiam paludem in ... mare Caspium ... -ere. LVCAN. 2, 405 in laevum cecidere latus veloxque Metaurus *eqs.* 2, 419 -uros in quaelibet aequora fontes. PLIN. nat. 4, 50 flumina in Hebrum -entia. *saep.* STAT. Theb. 8, 461 *amnes* -unt in plana. silv. 1, 3, 73 in stagna 1, 4, 37 in Oceanum rivi cecidere minores. AVIEN. orb. terr. 1162 *Eufrates* in pontum sparso cadit efflans amni. AMM. 22, 15, 10. *contrario sensu i. q. oriri, profluere*: SEN. epist. 83, 23 flumina ex ignoto -entia. CVRT. 6, 4, 19 *Caspium mare* ex India in Hyrcaniam ... -ere. LVCAN. 1, 213 fonte cadit modico ... *Rubicon*. 8, 255 Tauro ... Dipsanta -entem. AVIEN. Arat. 499 *Hippocrene* Helicone -ens (*sim.* SERV. ecl. 6, 64). *in imagine*: HOR. ars 53 *verba* Graeco fonte -ent.

E *additur, in quem aut in (vel sub) quid res cadat, i. q.* ***pertinere, locum habere, quadrare.*** *subiectum aliquotiens infinitivus est, raro enuntiatum ab 'ut' incohatum*: **1** *cadit* ***res in*** *aliquem*: CIC. Tusc. 3, 14 quae in quem -unt, in eundem cadit ut serviat. 3, 8. 11. **3, 14** non -unt haec in virum fortem; igitur ne aegritudo quidem. 3, 19 quod quoniam non cadit in sapientem, ne ut irascatur quidem cadit. **3, 21** cadit ... in eundem et misereri et invidere. 4, 8. 30. 5, 4. 25. 5, 40 Laconis illud dictum in hos -ere. 5, 52. div. 2, 18 mihi ne in deum quidem -ere videatur, ut sciat. 2, 125 nat. deor. 1, 95 off. 3, 14. 3, 81 cadit ... in virum bonum mentiri? (SEN. epist. 81, 12 referre gratiam ... in plures cadit). fin. 1, 41. 2, 117. 3, 29 omnia quae -ere in hominem possint. 3, 68. 4, 15 in nonnullos insipientes. 5, 93 Lael. 48. 100. rep. 3, 46 in regem ... cadit domini similitudo. Cael. 69 nihil est quod in eius modi mulierem non -ere videatur. Phil. 5, 7 Deiot. 16 Sest. 30. Sull. 75 har. resp. 37. 53 *nomina* in id genus civium -ere. 56 de orat. 2, 47. 245 top. 83 Att. 13, 10, 3. 13, 19, 5. VERG. ecl. 9, 17 cadit in quemquam tantum scelus? OV. epist. 17, 68 forma nisi in veras non cadit illa deas. CELS. 6, 6, 38 PHAEDR. app. 8, 14 SEN. Phaedr. 638 dial. 2, 6, 2. 2, 7, 2. nat. 4 praef. 2 in omne pectus -ere virtutem. epist. 33, 2 fortitudo ... tam in Persas quam in alte cinctos cadit *al.* CVRT. 7, 4, 11 in te superbia non -it. PLIN. nat. 35, 82 non -ere in alium tam absolutum opus. QVINT. inst. 3, 7, 6. 4, 2, 37 sermonis cotidiani et in

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quemcumque etiam indoctorum -entis. decl. 296 p. 171, 5 -ere hanc in animum parasiti indignationem. *saepius.* VENVL. dig. 48, 2, 12, 4 poena in servum non cadit. VLP. dig. 38, 15, 2, 5 *scientia* cadit in iuris prudentes. PAVL. dig. 50, 16, 163 pr. 18, 1, 15, 1 *al.* TERT. adv. Marc. 5, 17 haec non -unt in creatorem. LACT. ira 15, 11 *invidia et cupiditas* in hominem -unt, in deum nullo modo. HIL. in Matth. 31, 2. trin. 4, 4 nec posse in deum -ere divisionis passionem. 4, 6 ne forte -ere in eum corporalium passionum detrimenta credantur. HIER. epist. 18, 17 in *deum* non -at sexus. AVG. civ. 6, 5. 9, 4. 14, 8. MART. CAP. 4, 388 prima persona . . . in hominem tantum cadit. DRAC. laud. dei 2, 535 in *deum* fabula nulla cadit. 3, 740 'post' cadit in *deum.* *nota* i n *c. a b l.*: GAIVS dig. 4, 2, 6 *metus* in homine constantissimo -at. TRYPH. dig. 29, 1, 41, 1 mulier, in qua turpis suspicio -ere potest. HIL. in psalm. 67, 29 in deo non cadit nova repensque molitio (*cf. Hartel ad Ennod. p. 673, Lucif. p. 364, Petschenig ad Vict. Vit. p. 159*). *de personis*: AVG. c. Faust. 16, 25 inter quos praecipue cadit ipse Manichaeus. **2** ***cadit res in (vel sub) aliquid***: **in:** VARRO ling. 10, 60 peccatum magis -ere posse in impositiones. CIC. Tusc. 3, 7 *verbum* in consuetudinem nostram non -ret. 4, 57 in *sapientiam* . . . tamquam in mare, quod est ventis subiectum, perturbationem -ere. Sest. 118 dictum -ere in tempus nostrum. Cael. 76 *sapientia* non cadit in hanc aetatem. off. 1, 9 deliberatio . . . in rationem utilitatis cadit. 3, 17 *honestum* in nostram intellegentiam cadit (HIL. trin. 12, 23 in sermonem nostrum atque intelligentiam). de orat. 2, 5 in hominum disceptationem. 2, 113. Tim. 9 in cernendi sensum (SEN. benef. 3, 7, 5 in cognitionem. nat. 2, 3, 1 in notitiam nostram. epist. 88, 13 in mensuram tuam. HIL. trin. 11, 46. 47). CIC. nat. deor. 1, 23. 2, 77 difficultas minime cadit in maiestatem deorum. Att. 3, 8, 2 in nostram fortunam. epist. 3, 10, 8 orat. 37. 95. 118. 188 pedes in orationem non -ere. 191. 194 part. 12. 20. 100 top. 36. 64. 89 ad Q. fr. 3, 7, 1. OV. Pont. 1, 6, 5 non cadit in mores feritas inamabilis istos. VITR. 1, 1, 13 ratiocinationes cognoscere et percipere vix cadit in potestatem. SEN. contr. 2, 5, 16 istam quaestionem . . . in aequitatis tractationem -ere. 2, 5, 17. SEN. dial. 11, 8, 3 in alienum arbitrium nisi vilissima quaeque non -rent. epist. 110, 20. benef. 3, 7, 1 crimen hoc in legem -ere. epist. 58, 12. 66, 10. benef. 6, 21, 4 in cuius naturam non cadit nolle. COLVM. 5, 1, 1 in unius hominis prudentiam. 5, 1, 8 quae -unt in aestimationem facti operis. PLIN. nat. 19, 81 haec vitia non -unt nisi in crispa folia. QVINT. inst. 1, 5, 40 *inversio* si in speciem soloecismi -at. 1, 10, 36 linearis ratio . . . cadit in causas. 2, 17, 32 hoc quoque in rerum naturam cadit ut. 3, 6, 26 *numerus* cadit in speciem quantitatis. 3, 11, 10 causa facti non in omnes controversias cadit. 6, 3, 52 in metalepsin . . . cadit eadem ratio dictorum. 9, 3, 92 *mutatio* in ἀντίθετον -et. decl. 252 p. 29, 22 neque enim in rerum naturam cadit ut (HIL. in Matth. 7, 8 -ere in salvatoris bonitatem, ut). 296 p. 171, 7 illud . . . in casum non cadit, quod. *et passim.* PS. QVINT. decl. 12, 12. POMPON. dig. 35, 2, 69 *res* non cadit in usus fructus legatum. GAIVS dig. 11, 7, 9 in quam computationem cadit . . . pretium aut . . . merces. VLP. dig. 24, 1, 13, 2 in speciem donationis -ere. 36, 1, 19, 3 in fideicommissum. 40, 12, 20, 2 in hoc edictum. 48, 13, 11, 1 quod admissum in sacrilegii crimen -at. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 12 res in commissum non -ere. MOD. dig. 34, 4, 18 distinctio in donantis munificentiam non cadit *al.* TER. MAVR. 871 ceterae (*udae*) . . . in usum syllabarum non -unt. CHAR. gramm. I 165, 5 verbum . . . in duas cadit potestates, agentis et patientis. 180, 8. SPART. Geta 5, 8 quae in eam litteram (*sc. p*) genera edulium -rent. ARNOB. nat. 1, 62 -ere divinas in res . . . mortis occasus. FORTVN. rhet. 1, 1 *civiles quaestiones* in communem animi conceptionem . . . -ere. HIL. in Matth. 23, 1 *-ere* . . . vitium in gesta eius et dicta. trin. 3, 13 neque in aeternitatem cadit aut vitium aut emendatio. 10, 55 non cadit . . . in verbum deum maeror, neque in spiritum lacrimae. PELAG. in Rom. 1 p. 650^C^ mutabilitas *elementorum* . . . non potest -ere in aeternitatem. HIER. epist. 59, 2. AVG. civ. 12, 1 in *rationalem naturam* non -it miseria. 19, 4 inquietudo . . . in corpus -ere sapientis. MART. CAP. 9, 970 *verba* in numerum -ere. BOETH. arithm. 2, 4 p. 90, 1 *punctum* in superficiei rationem -it. INST. Iust. 2, 6, 4 ea res in furti vitium non -erit. *nota* i n *c. ablativo*: GAIVS dig. 44, 7, 1, 5 magnam . . . neglegentiam placuit in doli crimine -ere. AVG. epist. 1, 3 ut nec error in tua prudentia nec in amicitia simulatio -ere possit. 10, 3 in natura humana talis vita non cadit. BACHIAR. repar. laps. 22 numquid in illa praecipua bonitate et perfecta potest hoc vitium -ere, ut non audiat deprecantem? *cf. supra l. 12 sqq.* **sub:** CIC. Tim. 11 omnia, quae sub aspectum -unt (AMM. 22, 8, 9 quantum *mare* potest -ere sub aspectum). 15 sub aspectum et tactum. 52. 27 *rerum* sub intellegentiam -entium. ac. 1, 31 *res* sub sensum -ere. 2, 105 inv. 1, 48 (LVCR 1, 447 SEN. epist. 124, 6). inv. 1, 46. 1, 47 *res* sub eandem rationem -unt. orat. 9 quae sub oculos . . . -unt (CENS. 10, 8 voces nec sub oculos nec sub tactum -entes). 67 sub aurium mensuram aliquam. SEN. benef. 3, 11, 3 *alia beneficia* sub nullam regulam -ere. epist. 113, 4 quicquid in uno multiplex est, sub unam naturam cadit. CVRT. 3, 8, 2 sub unum fortunae ictum totas vires regni -ere. QVINT. inst. 8, 3, 56 tumida et pusilla . . . sub idem nomen -unt. MAR. VICTORIN. defin. p. 40, 11 sub hanc definitionem -unt etiam notiones. BOETH. arithm. 1, 32 p. 66, 9 bonitas definita et sub scientiam -ens. *nota* s u b *c. ablativo*: PAVL. dig. 38, 10, 10, 15 sub hac appellatione nominum personae -unt sedecim. PS. AVG. categ. 18 *affirmatio et negatio* sunt sub affirmatione negationeque -entia. **extra** *vel* **citra:** SEN. clem. 2, 4, 2 *crudelitas* extra finitionem nostram cadit. SCRIB. LARG. 17 quae . . . eiusdem generis sunt, extra medicinae professionem -unt. SEN. benef. 5, 15, 2 quidquid citra recti formulam cecidit.

structurae notabiliores: *ablativus*: LIV. 1, 32, 2 cecidere caelo lapides. 22, 1, 9 VERG. georg. 1, 487 PLIN. nat. 1, 2, 59 PETRON. frg. 27, 2 MANIL. 1, 529 PLIN. nat. 18, 357 MART. 4, 2, 5 SOL. 37, 19 DRAC. laud. dei 2, 481. VARRO Men. 557 imber alto nubilo -ens. HOR. ars 53. LVCAN. 3, 412 nigris fontibus unda cadit. 1, 213. 8, 255 STAT. Theb. 2, 672 NOVATIAN. cib. Iud. 2 AVIEN. Arat. 499. cadere (*i. desciscere*) a *vel* de *p. 26, 31 sqq.* cadere in pugna *sim. p. 23, 25 sqq.*, pugna *p. 23, 30 sqq.*, bello *p. 23, 32.* ab aliquo *p. 23, 74 sqq.*, sub aliquo *p. 24, 43*, coram aliquo: VVLG. II reg. 3, 34 deut. 1, 42. aliquo (*pro* ab aliquo): HOR. carm. 2, 4, 9 AMM. 31, 13, 10 (*utroque loco fort. abl. absol.*) CLAVD. 8, 89. alicui (*pro* ab aliquo): VERG. ecl. 1, 28 tondenti barba -bat. GRATT. 315 MART. 5, 24, 6 *et p. 24, 32 sqq.* *ablativus (i. locativus) qui indicat 'quo' quid cadat*: STAT. Theb. 5, 388 silv. 1, 2, 109 tellure cadentem. 1, 5, 49. Ach. 1, 44 SORAN. p. 29, 17. *sequitur* ut (*cf. II C*): CIC. Att. 3, 1 de orat. 1, 96. quod: CAEL. Cic. epist. 8, 4, 2.

synonyma: *ad I A*: decidere, excidere, incidere. decrescere (*p. 19, 58 sqq.*), occidere, subire (MANIL. 1, 181), concidere, subsidere (*p. 18, 72 sqq.*). *I B*: prolabi, collabi, delabi, procidere, corruere, deici, nasci (*p. 22, 69 sqq.*), succumbere (*p. 22, 74*), mori, interfici, caedi, sacrificari (*p. 25, 9 sqq.*). *II A 1*: minui (SEN. epist. 66, 12), deteri (SEN. *ibid.*), decrescere (SEN. epist. 74, 16), labi (CIC. Phil. 2, 51 *cf.* TERT. orat. 29), privari, peccare, desciscere, errare (*p. 26, 40*), deficere (*p. 26, 26*). *II A 2*: decrescere (SEN. epist. 74, 16), perire, desinere (*p. 27, 43 sqq.*), expugnari, deleri (*p. 27, 55 sqq.*). *II B*: exire, terminari (CIC. orat. 199). *II C*: accidere, evenire, contingere, provenire (ARNOB. nat. 2, 54). *II D*: venire, redigi. *II E*: pertinere, quadrare. *opposita*: *ad I A*: ire (SEN. dial. 5, 1, 4 fulmina . . . non eunt, sed cadunt), surgere (MANIL. 1, 205. 241. 3, 275), resurgere (MANIL. 1, 181), pendere (PLIN. nat. 2, 162 pendere terram . . . non cadere), venire (MANIL. 1, 537 *sidera* veniuntque caduntque), fulgere (MANIL. 1, 826 cadunt fulgentque cometae), fieri (SEN. nat. 7, 7, 1), intrare (Drac. satisf. 155 sol intrans), crescere (SEN. nat. 7, 7, 1), nasci (SEN. nat. 5, 17, 5), renasci (PLIN. nat. 13, 65), gigni (GELL. 3, 10, 12 dentes . . . gigni . . . et cadere), stare (SIDON. epist. 1, 8, 2 muri cadunt, aquae stant. SEN. Herc. O. 424 SIL. 15, 572), reaedificare (AVG. civ. 18, 28 reaedificabo quae ceciderunt). *ad I B*: surgere (AVG. conf. 10, 35, 57), resurgere (SEN. epist. 13, 2), labi (CIC. Brut. 185), in praeceps ire (SEN. dial. 12, 13, 2), iacere (QVINT. inst. 8, 5, 32), vivere (CORP. II 3435 et vixit et cecidit). *ad II A*: surgere (CIC. Att. 4, 18, 2 AVG. civ. 17, 4 lib. arb. 2, 20, 54), exsurgere (CIC. Phil. 12, 24), resurgere (VVLG. prov. 24, 16), manere (ZACCH. 1, 25 *omnia* mansura . . . vel casura). *ad II D* (*de fluminibus*): oriri (OV. fast. 1, 295 SEN. dial. 9, 11, 10 benef. 4, 12, 5), exoriri (MANIL. 1, 232).

derivata: cadaver, cadesco, cadivus, caducus, casus.

composita: accadere, accidere, circumcidere, concadere, concidere, decidere, excidere, incidere, intercidere, occidere, praecidere, procidere, recidere, succidere, supercadere. *Hoppe.*

? νυκτικόραξ **cadrio** GLOSS. III 90, 8, *ubi vix scribendum videtur* charadrion (*nomen avis* χαραδριός), *quod voluit Götz, Thes. gloss. s. v. v. etiam* calabrio. *Mbr.*

cadūcārius, -a, -um *a* caducus. **1** *ad bona caduca spectans*: VLP. reg. 28, 7 populo bona deferentur ex lege Iulia -a. GLOSS. IV 214, 2 -s heres qui in alterius bona succedit. V 273, 59 ad quem pertinent omnia quae cadunt defuncto aliquo; cum non est qui succedat, fit quicumque here⟨s⟩ et dicitur -s. *cf.* IV 29, 27. 492, 21. V 173, 32. 595, 22. **2** *de hominibus, qui morbo comitiali laborant*: AVG. beat. vit. 2, 16 *Academici* -i sunt, quo nomine vulgo apud nos vocantur quos comitialis morbus subvertit. 3, 20 *Academicus* hesterno sermone vulgari quidem et male latino, sed aptissimo sane, ut mihi videtur, verbo -s nominatus est. *Hoppe.*

cādūceātor, -ōris *m.* [*a* caduceus. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 47 -es: legati pacem petentes. SERV. Aen. 1, 297 quia per -es, id est internuntios, pax solet fieri (GLOSS. V 521, 31 -es internuntii, id est qui inter partes nuntium portant). Aen. 4, 242 secundum Livium (*cf. infra l. 81*) legati pacis -es dicuntur. sicut enim per fetiales bella indicebantur, ita pax per -es fiebat (ISID. orig. 8, 11, 48). 4, 265 notandum non eum tantum nuntii, sed etiam -is, id est oratoris, officio fungi. GLOSS. V 564, 6 legatus. II 572, 6 praeco, praedicator (caduceator *a*, cadocator *b*) (*cf.* APVL. met. 6, 8 *Mercurius* sic mandatae praedicationis munus exequebatur). 349, 14 κῆρυξ ὁ ὑπὲρ εἰρήνης ἀποστελλόμενος τὸ κηρύκιον φέρων. CATO inc. libr. frg. 4 -i nemo homo nocet. LIV. 26, 17, 5 *Hasdrubal* -em misit, qui promitteret *eqs.* 31, 38, 9 -e . . . misso ad consulem, qui indutias . . . peteret (mittere *sim.* 31, 39, 3. 34, 30, 2. 37, 18, 12 CVRT. 3, 1, 6. 4, 2, 15 AMM. 20, 7, 3. 31, 12, 14. *nota*: LIV. 35, 38, 8 inde -or primum, deinde et legati ad Aetolos missi percontatum *eqs., similiter opponuntur* legati: 34, 30, 2.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oratores: 37, 45, 4 *infra l. 2*). 31, 39, 1 venisse -em et quid venisset nuntiatum est. 32, 32, 5. 33, 11, 3. 37, 45, 4 -r ab Antiocho per L. Scipionem a consule petit impetravitque, ut oratores mittere liceret regi. 44, 46, 1 retentisque apud se -bus regis. CVRT. 3, 1, 7 *obsessi* -em in turrem . . . perductum, quanta esset altitudo intueri iubent ac nuntiare Alexandro *eqs.* 4, 2, 15 quos (*caduceatores*) Tyrii contra ius gentium occisos praecipitaverunt in altum. 4, 2, 17 -es interfectos . . . referebat. PETRON. 108 ut -is more Tryphaena indutias faceret. AVSON. 427, 3 perseverante certamine -r Idaeus intervenit. *in mysteriis*: ARNOB. nat. 5, 25 *Eumolpidae* postea floruerunt -es hierophantae atque praecones. *de Mercurio*: ARNOB. nat. 3, 32 -r ille Cyllenius.

cādūceātus (-ī) *m. a* caduceus, *cf.* caduceator. GLOSS. V 275, 8 caduciatus legatus (lig- *codd.*).

cādūceum, -ī *n.*, **cādūceus**, -ī *m.* [*a* καρύκειον, κηρύκειον *tractum. Th.*]. *de genere*: CAPER gramm. VII 108, 11 caduceus hic, non caduceum (*at cf. l. 22*). *nom. sing. mascul. habent* VARRO frg. Non. p. 528 GLOSS. II 349, 12. 491, 9. 509, 31. *acc. plur.* -os HYG. astr. 2, 7. *neutrum* GELL. 10, 27, 5 (*bis genus incertum*) APVL. met. 10, 30. 11, 10 (*semel inc.*) SERV. Aen. 4, 442 SERV. auct. Aen. 8, 138, *quin ipse* CAPER *l. 22 et saepius* GLOSS. *fem.* MYTHOGR. 1, 119 *l. 49.* *de forma*: CAPER gramm. VII 94, 13 odea, musea . . . caducea dicendum. -ius (-m) *raro in codd. scriptum*, caducium CORP. XIII 7532 *v. l. 55.*
VARRO frg. Non. p. 528 -s pacis signum, quam Mercuri virgam possumus aestimare. GLOSS. V 550, 8 -m virga legatarii, a quo caduceatores dicuntur. II 95, 23 κηρύκιον. 491, 9. 349, 12 κηρύκιον, ὃ βαστάζουσιν οἱ πρέσβεις. 509, 31 ῥάβδος κήρυκος. *de forma caduceorum*: PLIN. nat. 29, 54 quare exterae gentes -um in pacis argumentis circumdata effigie anguium fecerint, neque enim cristatos esse *angues* in -o mos est. HYG. astr. 2, 7 nonnulli etiam cum faciunt -os, duos dracones implicitos virgula faciunt, quod initium Mercurio fuerat pacis. SERV. auct. Aen. 8, 138 *v. l. 46. v. Samter, PW. III 1170.*
apud legatos, oratores, sim.: CIC. de orat. 1, 202 qui possit non tam -o quam nomine oratoris ornatus incolumis vel inter hostium tela versari. GELL. 10, 27, 3 *populum Romanum* misisse ad eos (*Poenos*) hastam et -um, signa duo belli aut pacis *eqs.* 10, 27, 5 M. autem Varro non hastam ipsam neque ipsum -um missa dicit, sed duas tesserulas, in quarum altera -um *fuerit incisum*. NEP. Hann. 11, 1 *Hannibal* tabellarium in scapha cum -o mittit. LIV. 8, 20, 6 ipsos (*Priverninos*) se in dicionem consulis -um praeferentes permisisse. 44, 45, 2 *Perseus* oratores cum -o ad Paulum misit. PETRON. 29 ipse Trimalchio capillatus -um tenebat. PLIN. nat. 29, 54 *v. l. 28.* *Mercurio deo attributum*: VARRO frg. Non. p. 528 *l. 24.* SERV. Aen. 4, 242 *virgam* id est -um, quod primo Apollo habuit et donavit Mercurio (SCHOL. Hor. carm. 1, 10, 6 Apollo -i *inventor*). SERV. auct. Aen. 8, 138 -m *Mercurio* ideo assignatur, quod fide media hostes in amicitiam conducat, quae virga ideo serpentibus illigata est *eqs.* PORPH. Hor. carm. 1, 10, 18 *aurea virga* id est -o. MYTHOGR. 1, 119 *Iuppiter* tradidit ei (*Mercurio*) virgam -eam. GLOSS. virga Mercurii.
SVET. Cal. 52 fulmen tenens aut fuscinam aut -um, deorum insignia. APVL. met. 10, 30 *puer* quem -m et virgula Mercurium indicabant. 11, 10 *antistes attollens* Mercuriale etiam -um. 11, 11. TERT. nat. 1, 10 Mercurius in calvitio pennatulus, in -o ignitulus. PRISCILL. tract. 1, 18 -um eius (*Mercurii*) venerantur aut sacculum. MACR. sat. 1, 19, 16 in Mercurio solem coli etiam ex -o claret. CORP. XIII 7532 (*Kreuznach*) Mercurio et Maiae caducium et aram. *inde translate i. q. signum divinae potestatis*: AMM. 25, 4, 14 quievere nationes omnes, ac si quodam -o leniente mundano. EPIT. Alex. 2 *Alexander* diadema et tunicam mesoleucon et -um *sumpsit.* *deriv.*: caduceator, caduceatus. *compos.*: caducifer.

cadūcia *v.* caducus *p. 34, 66.*

cādūcifer (-ī) *m. a* caduceus *et* ferre *formasse videtur* OV. GLOSS. II 349, 13 κηρυκ⟨ι⟩οφόρος. 572, 14 praedicationis portator. *de Mercurio*: OV. met. 2, 708 hinc se sustulerat paribus -r alis. 8, 627 cumque parente (*Iove*) venit Atlantiades positis -r alis. fast. 4, 605 Tartara iussus adit sumptis -r alis. 5, 449 venis adoratus -r. *Mbr.*

caducillus *v.* carduelis.

cadūcitās, -ātis *f. a* caducus. *i. q. caduca passio, epilempsia*: CHIRON 330 *loco corrupto de iumentis caducis*: ⟨cum⟩ decrescet et minuet *luna*, sic caducitas mentis dimidia.

cadūciter *v.* caducus *p. 36, 83.*

***cadūcus**, -a, -um [*cf. c.* cadere. *Th.*]. GLOSS. caducum: πτώσιμον. casurum. caduca: πρόσκαιρα. peritura. *legitur inde a* CATONE (*quater*), *deest apud* CATVLL. CAES. SALL. NEP. TIB. LIV. VELL. PERS. LVCAN. PETRON. VAL. FL. SIL. TAC. FLOR. SVET. *al.*

1 *proprie*: *de eo, quod cecidit vel cadit vel cadet*: **a *de rebus*:** *de fructibus, floribus, foliis, sim. cf.* GLOSS. V 273, 64 caduca folia. CATO agr. 23 oleae -ae (58. 64. 146, 1 COLVM. 12, 52, 22 PLIN. nat. 17, 230). VARRO Men. 443 cape hanc -am Liberi mollem dapem (*i. fructum autumni*). rust. 2, 2, 12 *greges* -a spica (*quae cecidit inter metendum*) saturantur. ling. 6, 66 *ligna* -a legebantur in agro. CIC. Cato 5 aliquid . . . tamquam in arborum bacis terraeque fructibus maturitate tempestiva quasi vietum et -um. 52 vitis natura -a est et, nisi fulta est, fertur ad terram. LVCR. 5, 1363 bacae glandesque -ae (GAIVS dig. 16, 16, 30, 4 glans -a est, quae ex arbore cecidit). VERG. georg. 1, 368 frondes volitare -as (OV. met. 7, 840. 9, 651 trist. 3, 1, 45 SEN. Oed. 600 CALP. ecl. 5, 116 SOL. 30, 11 SIDON. epist. 5, 13, 1 PRISC. periheg. 284). HOR. carm. 2, 13, 11 lignum te -um in domini caput (*de arbore*). OV. met. 10, 738 *florem* nimia levitate -um (*in imagine*: OV. trist. 5, 8, 19 nos quoque floruimus, sed flos erat ille -s). am. 2, 16, 45 foliis . . . -is (PS. QVINT. decl. 13, 5 DRAC. laud. dei 1, 532. VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 62, 4 -a popli coma glauca iam per agros). COLVM. 7, 9, 3 -is frugibus. PLIN. nat. 17, 1 fructus (SOL. 52, 51 *fructus* -s torretur fervido solo). 17, 121 *arboribus* -s rimosusque cortex. MART. 8, 64, 7 moro coma nigrior -o. GELL. 10, 11, 3 *poma* neque cruda et immitia sunt neque -a et decocta (MACR. sat. 6, 8, 8). GARG. MART. pom. 2, 1. 4, 1. *neutrum pro subst*: THEOD. PRISC. log. 36 -um mali granati (caduca mala granata *B*). eup. faen. 88 -a mali granati (malogranata *B*, caduci mali granati *r b*). CAEL. AVR. chron. 4, 3, 52 aut decoctio mali Punici vel eius -i, quod Graeci κύτινον ῥόας appellant, nos ampullagium (GLOSS. III 536, 19 apallacium id est -as mali Punici. *sim.* 538, 3 *ubi* adambulacium). 5, 2, 44 aut mali Punici foliis viridibus vel eius -o. CASS. FEL. 48 p. 123, 4 murra cum -o granatae et galla omfacitide . . . decocta. p. 123, 11 crocum sive -um mali granati. ISID. orig. 17, 7, 6 flores malorum a graecis appellati sunt κύτινοι, Latini -um vocant. *de liquoribus*: VARRO Men. 567 libamenta. rust. 35, 2 ex *canalibus* -a *aqua*, quae abundat, per fistulam exire (OV. Pont. 2, 7, 39 -is percussu crebro saxa cavantur aquis. LEX VRSON. [Corp. II 5439] 100, 9 aquam in privatum -am ducere. 100, 15. FRONTIN. aq. 94. 110. 111). OV. am. 3, 6, 91 rivis (SIDON. epist. 2, 2, 9 strepitu -i fluminis). met. 6, 396 madefacta . . . terra -as concepit lacrimas. GERM. frg. 3, 1 nivibus. PERVIG. Ven. 17 micant lacrimae trementes de -o pondere (*i. gutta roris*). CARM. epigr. 1448, 4 (*christ.*) rorare -um fuso Falerno limum. *nota*: TERT. spect. 9 Erichthonius, Minervae et Vulcani filius, et quidem de -a in terram libidine (*i. semine*). *de variis rebus*: HOR. carm. 3, 4, 44 fulmine -o (corusco *Bentley*). PROP. 4, 2, 53 labentes acies et tela -a. AETNA 172 trepidant urbes . . . -ae. 478 sublata -is congeries saxis. APVL. Socr. 10 p. 142 *nubes. in imagine* APVL. apol. 25 -o incendio. SPART. Hel. 6, 3 -um parietem (Hadr. 23, 14). SER. SAMM. 1032 qui primi fuerint pullo crescente -i *dentes*. SIDON. epist. 7, 1, 3 -as culminum cristas. *de sole occidente*: AVSON. 67, 1 necdum -o sole, iam sub vespere. *nota*: PAVL. FEST. p. 64 -a auspicia dicunt, cum aliquid in templo excidit, veluti virga e manu. **b *de animantibus*:** VERG. Aen. 6, 481 bello . . . -i Dardanidae (*cf.* SERV. *ad l.* -i qui bello ciciderunt, id est mortui, a cadendo). 10, 621 -o (*i. morituro*) . . . iuveni. *nota*: OPT. PORF. carm. 6, 25 devicta iacet gens duro Marte -a. *speciatim de iis, qui morbo comitiali sive epilempsia laborant cf.* ISID. orig. 10, 61 -s a cadendo dictus, idem et lunaticus. GLOSS. ἐπιληπτικός. daemoniacus. vecors, daemoniacus, lunaticus. MARCELL. med. 20, 128 epilempticis, quos -os dicunt. APVL. apol. 43 *Thallus* pedibus -s. 44 puerum corpore putri et morbido -um. 45 plus ad -os consternendos figulus valet quam magus. 51 quibuscumque -is a dextero morbus occipiat. *nota*: APVL. apol. 51 fateantur se in puero et muliere -is vanas, sed prorsus -as calumnias intendisse. 52 tu potius -s, qui iam tot calumniis cecidisti. GARG. MART. med. 58 oleum . . . infusum capiti -os et lethargicos excitat. SER. SAMM. 1008 membris atro languore -is. FIRM. math. 4, 5 alios (*homines*) facit -os *luna*. MARCELL. med. 1, 25. 17, 6 *balsami semen prodest* -is. 20, 117 *medicamentum* etiam -is datum prodest. PLAC. med. 3, 6 cerebrum vulpis infantibus saepe datum facit ut numquam sint -i. 2, 6. SORAN. 2, 4 (27) p. 58, 21 *feminae* -ae apoplecticae. *de bestiis*: APVL. met. 9, 39 iners asellus . . . morboque detestabili -s. CHIRON 17. 255 haec sunt autem valitudines, quas ciclo curare oportet: insani, carobarici, -i (VEG. mulom. 2, 6, 12 insani, carobarici, -i ciclo curati uruntur in capite. 1, 25, 2). 297. 330 si quod iumentum -um fuerit. hos autem -os luna traducet nova. *inde fem. pro subst.* **cadūca** -ae: ISID. orig. 4, 7, 5 haec passio (*epilempsia*) et -a vocatur, eo quod cadens aeger spasmos patiatur. GLOSS. IV 40, 17 comitialis morbus quod (*sic*) vulgo caducia dicitur, ideo comitialis dictus, quod in comitio primum nescio quis hoc morbo arreptus sit. CHIRON 490 quod vitium non absimile est -ae.

2 *translate* *i. q. infirmus cf.* GLOSS. inanis, deiectus. **a *de animantibus*:** VARRO Men. 272 nos -i naufragi[i] ut ciconiae . . . alte maesti in terram cecidimus. QVINT. decl. 306 p. 204, 9 -m circa initia animal homines sumus. STAT. silv. 2, 1, 212 plebis -ae . . . interitus. ARNOB. nat. 3, 15 moribundi et -i animantis liniamenta diis dare. *cf.* 6, 2. FIRM. err. 8, 1 -i homines (PAVL. MED. bened. 3, 4. ISID. diff. 2, 43 *homines sunt* corpore fragiles, mente leves, . . . cassi labore, divitiis -i). 2, 4 misera et -a mortalitas. math. 1, 7, 4 fragilis et -a . . . mortalitas. AVSON. 214, 1 doctrinae vitaeque pari brevitate -um . . . te . . . commemorabo. AMBR. Iac. 1, 8, 35 quid . . . est quod is, qui ad summum ascendit, aut damni de -is sentiat aut commoditatis? PRVD. c. Symm. 2, 111 aeterna aeternus tribuit, mortalia confert mortalis: divina deus, peritura -s. MART. CAP. 2, 125 -is mortalibusque. 2, 126.
b *de rebus*: CIC. fin. 2, 86 quod fragile et -m sit. leg. 1, 24. 1, 61 quid in iis mortale et -m *sit* (rep. 6, 17 phil. frg. V 97). Phil. 1, 33 metui

... et in odio esse invidiosum, detestabile, imbecillum, -m *est.* 4, 3 alia omnia falsa, incerta sunt, -a, mobilia (dom. 146). epist. 10, 12, 5. orat. 101 neque quicquam mortale et -m. SEN. dial. 2, 6, 6 -a illa et dominum mutantia. 6, 21, 1 omnia humana. 8, 4, 2 mundus, an inter -a et ad tempus nata numerandus. 12, 1, 1. benef. 1, 5, 3 haec, quae tenemus. 6, 31, 1 quam -is confideret (*Xerxes*). nat. 2, 50, 2 *fulgura* laeta aut mansura significant aut -a. epist. 88, 33 de futuris, de -is, de aeternis. PLIN. epist. 2, 10, 4 cetera. APVL. Socr. 23 p. 175 *hoc* nec a corpore -um nec ab aetate mutabile. LACT. inst. 3, 11, 12 (3, 12, 8). 5, 8, 6 ut fragilibus et -is solida et aeterna praeferrent. 5, 15, 7. FIRM. err. 7, 9 miscetis terrena caelestibus, -a superis. MAR. VICTORIN. ad Iust. 16 ut diligas aeterna perpetua per mortalia et -a perspicere. in Eph. 1, 4 p. 1241[A]. PS. HIL. libell. 10 temporalibus aeterna sunt praeponenda, -is stabilia. PRISCILL. tract. 10, 126 segregans -a de certis. AMBR. hex. 3, 12, 49 ut -a tibi noveris communia esse cum floribus. HYMN. Ambros. II 55 B 7 ut cor -a deserens caeli voluptas impleat. HIER. epist. 23, 4 pro brevibus et -is. 43, 3 parva et -a quaesisse. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 95[B]. FVLG. myth. 1, 15 (*opp.* utile). PRVD. apoth. 17 nunquam visa beati vis intacta patris non admiscenda -is. cath. 10, 21 dum generosa -is ceu carcere clausa ligantur. perist. 10, 603. PAVL. NOL. carm. 6, 21 conferre aeterna -is (10, 174). 27, 303 perpetuis mutare -a. 15, 80 epist. 25[a], 2. AVG. serm. ed. Mai 93, 4 transeamus ... de temporalibus ad aeterna, de -is ad perpetua. beat. vit. 2, 11 mortale et -um. PS. AVG. serm. 93, 2 temporalia et -a. MACR. somn. 1, 14, 7 αἰσθητικὸν et φυτικόν ... convenientia sunt -is. VICTRIC. 19 quidquid ex disparili conceptione formatur et non primi fontis liquore perfunditur, id -um esse necesse est. PS. PHOEBAD. fid. 8 p. 48[D] constat immortale esse quod dei est; hominis quod -m. CHROMAT. in Matth. 16, 1 *in terra* omnia infirma sunt et -a. DRAC. laud. dei 3, 98 quod spectat finem fragile est totumque -m. PASS. Lucian. 6 quae sunt praesentia -a. CARM. epigr. 111, 20 quae (*honores, potestates, gaudia*) tu -a ac parva semper autumans. CIC. nat. deor. 1, 98 corpore -o et infirmo (SEN. suas. 7, 7 PS. QVINT. decl. 10, 3 ARNOB. nat. 5, 31 HIL. in Matth. 12, 10 hymn. 2, 29. 3, 2 AVSON. 192, 31 PRVD. cath. 9, 16 perist. 10, 603 MACR. somn. 1, 14, 9. 1, 14, 10. 1, 19, 23 sat. 7, 9, 16). CIC. Lael. 102 res humanae fragiles -aeque sunt (SEN. nat. 6, 1, 14 PLIN. nat. 17, 178 ARNOB. nat. 3, 8 HIL. in Matth. 9, 7 RVFIN. hist. mon. 7 p. 418[C]. Orig. in cant. prol. p. 76[D] rerum -arum fragilitate. 1 p. 92[C] BENED. reg. 2). CIC. Tusc. 1, 62 ex hacne tibi terrena mortalique natura et -a concreta ea *vis* videtur? (AMBR. hex. 3, 12, 49 natura flexibilis et -a est. HIER. epist. 108, 27). MANIL. 4, 403 bona (STAT. silv. 2, 2, 129 LACT. inst. 5, 21, 10. 4, 16, 2 opes. AVSON. 419, 74 AVG. serm. ed. Mai 74, 3). SEN. epist. 58, 24 fluvida materia et -a (ZACCH. 1, 38 -am materiam). nat. 2, 23, 2 ignem excuti -um et cito interiturum (*i. fulmen imbecillum*). PLIN. nat. 13, 81 -ae litterae (*i. evanescentes, parum clarae*). PLIN. epist. 3, 10, 6 effigiem. PANEG. 3, 6 hominum animas esse humiles et -as (AVSON. 317, 10). POTAM. tract. 1 p. 1412[C] -a linea defunctorum. HIL. in psalm. 63, 10 carni. in psalm. 118 koph 8 quod putre -mque carnis est. FILASTR. 59, 2 immortalitatis praemium, non hoc -um et transiens. AVSON. 153, 54 membra -a execror (INSCR. christ. Rossi II p. 261, 4 vermis et exiguus membra -a vorat). PRVD. cath. 7, 177 pridem -is cum gravatus artubus Iesus dicato corde ieiunaverit. psych. 457 auri ... legens fragmenta -i. HIER. in psalm. 89 aranearum telae sunt futiles et -ae. AVG. civ. 6, 1 -os apices terreni regni. serm. ed. Mai 69, 1 non *martyr* auro vel argento censuque -o felix. CHROMAT. beat. 10 si est gaudium mercatoribus propter lucra praesentia et -a. MACR. somn. 1, 12, 16 mori creditur *anima*, cum in -am regionem et in sedem mortalitatis includitur. MART. CAP. 2, 141 -ae mortalisque substantiae. SEDVL. carm. pasch. 3, 200 -is vultibus et solam dispectans cernua terram. op. pasch. 1, 29 gradibus. ENNOD. carm. 1, 17, 9 vinculis. *nota*: TERT. resurr. 4 *animae* post totum ignobilitatis elogium -ae in originem, terram, et cadaveris nomen (*i. quae iterum terra fiet*). OV. met. 9, 597 spes nostras (epist. 15, 169 spem). Ib. 88 pars sit voti nulla -a mei. Pont. 4, 8, 46 actorum fama. fast. 1, 182 preces. EPIST. Sapph. 208 Zephyri verba -a ferunt. SEN. contr. 2, 1, 1 felicitas (VAL. MAX. 1, 6 ext. 3 CVRT. 8, 14, 43 PANEG. 9, 14. APVL. Socr. 4 p. 126 fortuna). suas. 6, 6 corpus fragilitatis -ae (FIRM. math. 1, 5, 12 -am terreni corporis fragilitatem. 4, 1, 3). VAL. MAX. 3, 4, 5 triumphus. 6, 9 ext. 7 *vires atque opes humanae* (SEN. dial. 5, 3, 4). 9, 12 ext. 1 possessio (SALV. eccl. 3, 75). SEN. dial. 3, 13, 4 ira, ebrietas, metus aliaque eiusmodi foeda et -a inritamenta. 7, 7, 3 voluptas humile, servile, imbecillum, -m (LACT. inst. 5, 22, 9. 6, 11, 23. 6, 21, 10 ZACCH. 1, 37). 10, 14, 2 ab hoc exiguo et -o temporis transitu (PLIN. epist. 3, 7, 14 quidquid est temporis futilis et -i). benef. 3, 3, 4 -a memoria est futuro imminentium. nat. 1, 15, 3 brevis *fulgurum* facies et -a. epist. 66, 11 virtutes. PLIN. epist. 9, 3, 2 vitam -is laboribus fatigare. paneg. 55 titulos. APVL. Socr. 4 p. 127 vivacitas. CYPR. epist. 55, 28 o miserorum lamentantium -a deceptio. PANEG. 7, 16 popularitas. LACT. inst. 4, 26, 10 *qui* offensibilibus et -is gressibus per viam mortis incedit. ira 24, 8 honores (AVG. serm. ed. Mai 15, 3 PS. VICT. VIT. pass. 8). FILASTR. 134, 7 *caelestis dignitas* non temporalis, carnalis ac -a erit (ZACCH. 3, 2 -am saeculi dignitatem vel voluptatem). AMBR. Noe 24, 87 lubricum et -um vitae istius agat cursum. HIER. epist. 98, 20 scientia absque opere et opus sine fide infirma sunt et -a. PS. RVFIN. in psalm. 9, 32 regnum. PRVD. ham. praef. 43 *Marcion* se -o dedicans mysterio. PAVL. NOL. carm. 27, 220 meritis. AVG. serm. ed. Mai 180, 3 ut ad -am et fragilem hereditatem illius pervenires (*cf. infra l. 26 et 42*). CAEL. AVR. acut. 2, 1, 7 traditiones. 3, 4, 39 inventione. chron. 2, 14, 215 protervitate. 3, 7, 94 intentione. MAR. VICTOR aleth. 3, 121 errore. SALV. eccl. 2, 4 -ae istius conversationis contumeliosas necessitates. 3, 56 vita. ENNOD. epist. 2, 6 p. 46, 3 persuasionibus. POMER. 1, 5, 1 -is delectationibus. ARATOR act. 1, 316 a somno documenta petis livore -o. CASSIOD. inst. 32 p. 1147[C] *eloquium*. *nota*: COMM. apol. 306 excluderis illis substituta morte -a (*i. morte imminente; cf.* HOR. carm. 2, 13, 11. 3, 4, 44).

3 ***t. t. ICtorum,*** *quod testamento relictum a certa persona capi non potest et a fisco ut vacans res vindicatur cf.* VLP. reg. 17, 1 quod quis sibi testamento relictum, ita ut iure civili capere posset, aliqua ex causa non ceperit, -m appellatur, veluti cecid⟨er⟩it ab eo. *paulo aliter*: ISID. orig. 5, 25, 8 -a dicuntur, quia eius heredes ceciderunt. GLOSS. πτωτικός, πολιτικός, δημόσιος. caducum: τὸ χωροῦν εἰς τὸν φίσκον. V 273, 64 bona, quae non habent dominum et cadere possunt. *cf.* b o n a c a d u c a: res damnatorum. pecunia sine herede. facultates (*al.* hereditas) quibus non succedit ullus heres. quae successionem legitimam non habent. quibus nemo succedat heres *et similia. v. Leonhard, PW. III 685.* CIC. de orat. 3, 122 prudentiae doctrinaeque possessio, in quam homines quasi -am atque vacuam ... involaverunt. Phil. 10, 11 *celeritatem* in via -ae hereditates retardassent. IVV. 9, 88 legatum omne capis nec non et dulce -um. commoda praeterea iungentur multa -is. IVST. 19, 3, 6 quam (*praedam*) possessione vacua fortuitis dominorum mortibus sicuti -a occuparint. AMM. 31, 14, 3 si qui -um vel aliud petisset ex usu. GAIVS inst. 2, 206 post legem ... Papiam deficientis portio -a fit et ad eos pertinet qui in eo testamento liberos habent (3, 62. S. C. Iuvent. [dig. 5, 3, 20, 6] antequam partes -ae ... fisco peterentur. VLP. reg. 1, 21 *lex Papia Poppaea* partem non adeuntis -am facit. 17, 3. 24, 12. 24, 13 frg. Vat. 84). GAIVS inst. 2, 150 bona -a fiunt (COD. Theod. 10, 10, 20 bona vacantia et -a. 10, 10, 30. 10, 10, 31. CASSIOD. var. 5, 24, 1 -a bona fisco nostro competere legum cauta decreverunt) GAIVS inst. 2, 207 in -is vindicandis (VLP. reg. 17, 2 omnia -a fisco vindicantur. 25, 17 MARCELL. dig. 28, 4, 3. VLP. frg. Vat. 195 -orum vindicationem). GAIVS dig. 29, 5, 9 cum fisco -a bona defuncti addicantur. VLP. reg. 19, 17 lege nobis adquiritur velut -um vel ereptorium ex lege Papia Poppaea. 17, 3 hereditas (PAVL. dig. 29, 6, 2, 2). 16, 4 dos (PAPIN. dig. 23, 2, 61). TARR. PAT. dig. 50, 6, 7 librarii -orum. COD. Theod. 14, 24, 1 (*a. 328*) mensae oleariae, quae ita -ae fuerint, ut nullus possit adserere dominium. 14, 17, 1 (*a. 364*) panes. 10, 9, 2 (*a. 395*) -as vacantesque ... facultates. COD. Iust. 1, 17, 2, 6[b]. 6, 51, 1 pr. 6, 51, 1, 2[a] in causa -i. TAB. cer. Dac. 7 (Corp. III p. 940) int. 6 *puerum* fugitium -umque non esse (ext. 11 kaducum).

synonyma ad 2: brevis: SEN. dial. 6, 21, 1 nat. 6, 1, 14 HIER. epist. 23, 4 SALV. eccl. 3, 56 LACT. inst. 5, 15, 7. 6, 11, 23. 6, 21, 10. PANEG. 7, 16. 9, 14. corruptibilis: MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1241[A]. exiguus: SEN. dial. 10, 14, 2. flexibilis: AMBR. hex. 3, 12, 49. fluvidus: SEN. epist. 58, 24. fluxus: RVFIN. Orig. in gen. 2, 6. fragilis: CIC. leg. 1, 24 *al.* SEN. epist. 66, 11 PLIN. epist. 2, 10, 4. 3, 10, 6 LACT. inst. 3, 11, 12. 3, 12, 8. 4, 16, 2. 5, 8, 6 FIRM. math. 1, 7, 4 RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 75[D] SALV. eccl. 3, 75 *al.* fucatus: CIC. epist. 10, 12, 5. futilis: PLIN. epist. 3, 7, 14 HIER. in psalm. 89. humilis: PANEG. 3, 6. imbecillus: CIC. Phil. 1, 33 SEN. dial. 7, 7, 3. incertus: CIC. Lael. 20 (*cf.* Phil. 4, 3). infirmus: HIER. epist. 98, 20 CHROMAT. in Matth. 16, 1. labilis: ARNOB. nat. 3, 8. lubricus: AMBR. Noe 24, 87. miser: FIRM. err. 2, 4. mobilis: CIC. dom. 146 Phil. 4, 3. moribundus: ARNOB. nat. 3, 15. mortalis: CIC. rep. 6, 17 phil. frg. V 97 orat. 101 PLIN. paneg. 55 ARNOB. nat. 5, 31 MART. CAP. 2, 125. 2, 141. mutabilis: APVL. Socr. 23 p. 175. offensibilis: LACT. inst. 4, 26, 10. parvus: HIER. epist. 43, 3 CARM. epigr. 111, 20. periens: RVFIN. Orig. in gen. 2, 6. periturus: PRVD. c. Symm. 2, 111. praesens: CHROMAT. beat. 10. saecularis: PELAG. in I Cor. 7 p. 740[C]. subsicivus: APVL. Socr. 4 p. 127. temerarius: CAEL. AVR. acut. 3, 4, 39. temporalis: PAVL. NOL. epist. 25[a], 2 AVG. serm. ed. Mai 15, 3 MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1241[A] FILASTR. 134, 7 PS. AVG. serm. 93, 2. terrenus: RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 71[A] BENED. reg. 2. transiens: FILASTR. 59, 2. transitorius: PS. RVFIN. in psalm. 9, 32 BENED. reg. 2. vietus: CIC. Cato 5. *opposita*: aeternus: VAL. MAX. 1, 6 ext. 3 LACT. inst. 5, 8, 6 MAR. VICTORIN. 1, 4 p. 1241[A] HIER. epist. 23, 4 PELAG. in Rom. 5 p. 666[D] PAVL. NOL. carm. 6, 21. 10, 174. caelestis: PAVL. NOL. carm. 27, 220. certus: PRISCILL. tract. 10, 126. fructifer: CASSIOD. inst. 32 p. 1147[C]. immortalis: PS. PHOEBAD. fid. 8 p. 48[D]. mansurus: SEN. nat. 2, 50, 2 SALON. in prov. p. 981[A]. perpetuus: MAR. VICTORIN. ad Iust. 16 PAVL. NOL. carm. 27, 303 AVG. serm. ed. Mai 93, 4. sempiternus: PANEG. 3, 6. solidus: PAVL. NOL. carm. 15, 80. stabilis: PS. HIL. libell. 10. superus: FIRM. err. 7, 9. utilis: FVLG. myth. 1, 15.

derivata: caducarius, caducitas.

adv. **cadūciter.** VARRO Men. 576 nimbos aquae -r ruentis (NON. p. 91 praecipitanter, *item* GLOSS. V 639, 51). *Hoppe.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cadula frusta ex adipe, cada enim arvina dicitur GLOSS. Plac. V 14, 34 (= 51, 6; frustra et *cod.*). *a* cada *deminutive.*

cadum *v.* cadus.

cadurcum, -ī *n. a* Cadurci, *nom. gentis Aquitanicae.* **1** *i. q. fascia lecti, sponda*: FRG. Bob. gramm. VII 544, 20 -um fascem lecti (*ex Iuv.*) (*cf.* SVLPICIA carm. frg. 1 me Cadurcis †restitutis fasciis nudam Caleno concubantem proferat). GLOSS. Scal. V 596, 44 *v. infra l. 12.* *metonymice i. q. lectus ipse*: IVV. 6, 537 quotiens non abstinet uxor concubitu. . . . magnaque debetur violato poena -o (*cf.* PROB. schol. Iuv. *ad l.* membrum mulieris, inquit Probus; intellegitur, cum sit membri mulieris velamen [*inde* GLOSS. Scal. V 596, 43 membrum feminae, *ubi* cardudum *traditur.* 596, 44 labra pudendi muliebris vel sponda lecti, *ubi* cadurda *codd. similia* 493, 32] vel ut alii, est instita, qua lectus intenditur). IVV. 7, 221 institor hibernae tegetis niveique -i (*cf.* SCHOL. *ad l.* -um quidam cucullum dicunt candidum, propter hiemes et nives esse comparatum. alii tabernaculum aut tentorium dixisse [*sc. poetam*], quibus merces suas protegere consuerunt). **2** *i. q. tabernaculum, v. supra l. 16.* *hariolantur vero et* SCHOL. Iuv. *in fingenda notione 'cuculli' et* PROB. schol. Iuv. *cum* GLOSS. *interpretantes 'membrum muliebre': quae aperte ex loco* IVV. *male intellecto fluxerunt. v. Götz, Thes. gloss. s. v.* cadurdum. [*Mbr.*

cadurdum *v.* cadurcum.

cadus, -ī *m.* κάδος. *neutr.*: cadum CORP. IV 2637 GLOSS. V 173, 33. 34. 444, 13. *plur.*: cada GLOSS. IV 491, 5. V 272, 63. 354, 74. *formae*: *gen. plur.* cadum: LVCIL. 556 vini mille -um. VARRO frg. Non. p. 495 decem milia -um. frg. Plin. nat. 14, 96. GLOSS. ὑδρία vel κάλπις (calipis *cod.*). vas vinarius. genus vasis aenei. amphora semis. situla aenea. vas. cado: urna vel sicla aenea. cada: vas⟨a⟩ vinaria (catda *scribitur* V 272, 63). cados: ambras (*anglosax. plur. i. q. 'amphorae'*). cadum: graece quod latine situla vocatur. vas aeneum seu cavum. vas ligneum. BEDA gramm. VI p. 268, 13 cados graece, latine situla. *ex fictili materia cadi plerumque videntur fuisse* (*cf.* PLIN. nat. 27, 14 OV. met. 12, 243), *sed memorantur aenei* VERG. Aen. 6, 228 MACR. sat. 5, 19, 9 GLOSS. *l. 27. 28. 31, ex ophite facti* PLIN. nat. 36, 158, *lignei* GLOSS. *l. 31.* *de magnitudine cf.* GROM. p. 376, 10 urnae tres -um vel artabam faciunt. METROL. p. 129, 2 -s graece amphora est continens urnas tres. p. 133, 9 (EVCHER. instr. 2 p. 159, 3 ISID. orig. 16, 26, 13). POL. SILV. pond. mens. chron. I p. 549, 14 decem modii -s. CARM. de pond. 85 Attica . . . discenda est amphora nobis seu -s: hanc facies, nostrae (*i. Romanae, quae duarum urnarum capax erat*) si adieceris urnam. *aliter*: COLVM. 12, 28, 4 in -o duarum urnarum (*i. amphora Romana*). *cf. Hultsch, PW. III 1171.* [*ital. merid.* katu. *M.-L.*]

1 *vas*: **a** *vinarium; cf.* NON. p. 544 -i vasa, quibus vina conduntur *et* GLOSS. *l. 27 et 29.* PLAVT. Amph. 429 -s erat vini, inde implevi hirneam. Asin. 624 vini -um velim. Aul. 571. Mil. 850 illi crebro capite sistebant -i. 851 valide cassabant -i (856). 853. Poen. 259 decet donari -o vini veteris. Stich. 425 -um tibi veteris vini propino. 647. 683 -o te praeficio. 721. TVRPIL. com. 131 vini cado (*codd.* cavo). VERG. Aen. 1, 195 vina . . . quae deinde -is onerarat Acestes (*i. cados vinis onerarat*). COPA 11 vappa -o nuper defusa picato. HOR. sat. 2, 3, 116 positis intus Chii . . . mille -is. carm. 1, 35, 26 -is cum faece siccatis. 2, 7, 20 nec parce -is tibi destinatis. 3, 14, 18 pete . . . -um Marsi memorem duelli. 3, 15, 16. 3, 19, 5 quo Chium pretio -um mercemur. 3, 29, 2 non ante verso . . . -o. 4, 11, 2 plenus Albani (*vini*) -s. 4, 12, 17. epist. 2, 2, 163 accipis . . . -um temeti. TIB. 2, 1, 28 Chio solvite vincla -o. PROP. 4, 7, 34 fracto busta piare -o. *in imagine*: PROP. 4, 6, 8 carmen . . . recentibus aris tibia Mygdoniis libet eburna -is (Cadis *Scaliger*). OV. met. 12, 243 volant fragiles . . . -i. fast. 5, 518 fumoso condita vina -o. GRATT. 475 defusa . . . Massica prisco sparge -o. 488. PHAEDR. 4, 5, 25 plenam antiquis apothecam -is. PLIN. nat. 14, 83 mergunt e lacu protinus -os aquā. 14, 97 Caesar . . . Chii (*vini*) -os in convivia distribuit. 14, 136 *vina* in -is verberari sole (14, 77). 14, 98 in musti -o (14, 105). 14, 142 halitus -i. 19, 71 *cucurbitae in usum venere* -orum vice ad vina condenda. 36, 59. STAT. silv. 4, 8, 39 Albano . . . -um sordentem promere fumo. MART. 1, 18, 2 in Vaticanis condita musta -is (12, 48, 14). 1, 26, 8 egerit et nigros Massica cella -os. 4, 66, 8 vina ruber fudit non peregrina -s. 9, 2, 6 bibimus Tusci (Corsi *codd.*) pulla venena -i. 9, 93, 2 quadrantem duplica de seniore -o. 10, 36, 2 accipit aetatem quisquis ab igne -s. 11, 36, 6 senem poscunt talia vota -um. 13, 112 exigua vetulos misit ab urbe -os. 13, 118 haec genuit Tuscis aemula vina -is (*in imagine*: MART. 11, 39, 14 numeras nostros . . . trientes tamquam de cella sit -s ille tua). CORP. IV 2637 (*in amphora*) -um firmul⟨. . .⟩ ex cell⟨a . . .⟩. 2655 cad. lixsu ex cell(a). FRONTO p. 61, 19 N. musti. PROC. dig. 33, 6, 6 *vinum* quod in amphoris et -is diffusum est. 33, 6, 15 vinum . . . in amphoras et -os . . . diffundimus (POMPON dig. 33, 6, 14 VLP. dig. 7, 1, 15, 6). *nota asyndeton*: PROC. dig. 33, 6, 6 cum vasis -is. APVL. met. 2, 11 mittit mihi . . . vini -um in aetate pretiosi. 8, 28. 9, 33 PORPH. Hor. carm. 3, 14, 18. **b** *ad alias res condendas*: VERG. Aen. 6, 228 ossa . . . lecta -o (*i. urna*) texit Corynaeus aeno. OV. fast. 1, 186 data sub niveo condita mella cado (*sic RV*, favo *codd. det.*) (MART. 1, 55, 10 de rubro promere mella -o). COLVM. 12, 53, 3 quod reliquum est musti (*sc. olei*) picato -o recondito. PLIN. 12, 132 *bryon i. uva populi albae* in -os conditur. 13, 48 Thebaidis *palmae* fructus extemplo in -os conditur. 15, 33 dolia olearia -osque *amurca* imbui. 15, 104 *cerasi pomum* conditur . . . ut oliva -is (MART. 1, 43, 8 nec de Picenis venit oliva -is). 18, 307 fabam et legumina in oleariis -is . . . servari. nat. 19, 142 -os olei (ALC. AVIT. epist. 27). 15, 42 *pruna* ut uvae -is condita (15, 58). 15, 66 in -o vinaceis interpositis. 15, 82 implentur *ficis* orcae in Asia, -i autem in Ruspina. 16, 34 usus *suberis* . . . -orum obturamentis *est.* 18, 308 in salsamentariis -is (32, 89). 20, 97 arida frusta *scillae* in -um aceti . . . immerguntur. 20, 98 gypso . . . oblitus -s. 22, 121 vis *tritici* tanta est, ut -os plenos siccet. 27, 14 in turbinibus -orum *aloen* serunt. 34, 110 aere candido perforato atque in -is suspenso. 36, 158 ex *ophite* vasa et -os etiam faciunt. STAT. silv. 3, 2, 140 purpura suco Sidoniis iterata cadis (vadis *codd.*). MART. 6, 27, 6 ne parce Falerno et potius plenos aere relinque -os. CLAVD. carm. min. 25, 122 -is gemmatis balsama effundere. AVG. serm. 278, 13 -s, unde sentinatur navis in pelago (*cf.* CORIPP. Ioh. 6, 120 -s hauriat undas aequoris Oceani). MACR. sat. 5, 19, 9 sucum . . . herbarum in -os aeneos refundentem *Medeam.* EVSTATH. Bas. hex. 3, 3 p. 893^A exemplo -orum uno super alium commissorum. CASSIOD. var. 12, 12, 2 -is late patentibus copia illa (*lactis*) . . . suscepta. **2** *mensura liquidorum*: *v. p. 37, 36.* *adde*: VVLG. Luc. 16, 6 centum -os olei (βάτος, *i. mensura liquidorum eiusdem capacitatis cum ephi, metreta et amphora Romana*). *syn.* amphora, dolium. *Hoppe.*

cadytās *v.* cassytas.

? **caeca** τυφλίας GLOSS. III 376, 40. *cf.* 190, 9 tyflias caecatio. II 434, 3 σκοτοδινία caecia. 571, 1 caecia (*a*, cecla *b*, cada *gl. Werthin.*) caligo oculorum [*a* caecus. *Th.*]. [*val.* ciatsă. *M.-L.*] *cf. etiam* caecula *et* caecilia *et v. Löwe, Prodr. p. 127 et 417 n. 4.*

caecātor, -ōris *m. a* caecare. PAVL. NOL. carm. 27, 619 invidus et viventis aquae -r Amelech (*cf.* VVLG. gen. 26, 15 omnes puteos . . . obstruxerunt implentes humo). *Burger.*

caecia *v.* caeca.

caeciās, -ae, *acc.* -an *m.,* καικίας, *i. ventus orienti propior quam septentrioni.* GLOSS. III 245, 34 καικίας. *gr.* SEN. nat. 5, 16, 4 ab oriente solstitiali excitatum καικίαν Graeci appellant, apud nos sine nomine est. VITR. 1, 6, 10 dextra ac sinistra aquilonem supernas et -s. PLIN. nat. 2, 120 -an media inter aquilonem et exortum aequinoctialem ab ortu solstitiali *interiecerunt. ibid.* alii quippe mesen nomine etiamnum addidere inter boream et -an. 2, 121 et -an aliqui vocant Hellespontian. 2, 126 narrant et in Ponto -an in se trahere nubes. *v. infra l. 47.* 18, 335 nec sum oblitus in hac parte (*sc. inter ventos nocentes frigidosque*) ventum Graecis poni, quem -an vocant. SVET. frg. p. 229 (Isid. nat. 37) vulturnus, qui et -s vocatur, dexterior subsolani; hic dissolvit cuncta atque desiccat. GELL. 2, 22, 24 est etiam ventus nomine -s, quem Aristoteles ita flare dicit, ut nubes non procul propellat, sed ut ad sese vocet (APVL. mund. 14 *ubi* caelias *codd.*). APVL. mund. 11 *eurus* idem tamen -s (apartias *codd.*) accipit nomen, cum eum oriens aestivo effundat. 12 flabris reciprocis -s putatur esse (*opp.* qui directo spiritu profluant). VEG. mil. 4, 38 *subsolano* a dextera iungitur -s sive euroborus. ANTH. 484, 13 huic vulturnus adest, dextra qui parte levatur, Attica -an Grais quem littera signat. CARM. cod. Bruxell. (Suet. frg. p. 305^A) 36 *subsolanus* -s (calchias *cod.*) est calidus Pelopis regione vocatus. *Mbr.*

caecigenus, -a (-um) *a* caecus *et* gignere. GLOSS. II 461, 11 caecigena: τυφλογενής. 570, 40 caecus natus. LVCR. 2, 741 cum -i, solis qui lumina numquam dispexere, tamen cognoscant corpora tactu.

caecilia, -ae *f.* [*a* caecus *ductum; cf.* caecula caeciola, *gr.* τυφλῖνος. *Th.*]. GLOSS. III 19, 20 τυφλίς cecilia. 433, 9 ἀσπίς lusca cae⟨ci⟩lia. [*ital.* ceciglia. *M.-L.*] **1** *nomen anguis*: COLVM. 6, 17, 1 et vipera et -a saepe cum in pascuo bos improvide supercubuit, lacessita onere morsum imprimit (VEG. mulom. 4, 21, 1 viperae et -ae . . . morsus infigunt). 6, 17, 4 -ae morsus tumorem suppurationemque molitur (VEG. mulom. 4, 21, 4). *cf.* caecula. **2** *nomen herbae*: COLVM. 10, 190 -am primo deponit aquarius anno.

caecilinguis est qui nec loquitur nec videt (audit *corr. m. 2. cod.*) GLOSS. V 617, 46 (*Aynardi*).

? **caeciola** [*cf. c.* caecilia caecula. *Th.*]. GLOSS. III 305, 28 τυφλης (τυφλῖνος *Boucherie*, τυφλίας *Götz*). 433, 6 τυφλίς (τυφαις *trad.*, τυφλίας *Götz*) cicciola.

caecitās, -ātis *f. a* caecus. *dat. plur.*: FIRM. math. 4, 19, 7 FILASTR. 75, 2. *acc. plur.*: ARNOB. nat. 1, 48 FIRM. math. 4, 12, 9. GLOSS. τυφλότης, τύφλωσις, obtunsio, excaecatio. V 417, 49 cicona (*an* cicuma? *v. s. v.*). ISID. diff. app. 99 inter caecitudinem et -em hoc interest, quod -s ipsa tanquam viae ceritas (*i. obturatio*) et calamitas dicitur; caecitudo autem affectio ut lippitudo dicitur. *legitur inde a* CIC.

I *visus privatio*: **A** *proprie*: CIC. har. resp. 38 an tibi luminis obesset -s. fin. 5, 84 bonum incolumis acies, misera -s. Tusc. 1, 87 caret oculis: odiosa -s; liberis: orbitas. 3, 81 certae scholae sunt . . . de debilitate, de -e, de omni casu, in quo nomen poni solet calamitatis (5, 15 si debilitatem, -em *timet.* 5, 29 aderit . . . per-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dita valetudo, debilitas, -s. Tac. hist. 4, 81 an talis -s ac debilitas ope humana superabiles forent. Gell. 4, 2, 4 -s aut pedis debilitas). Cic. Tusc. 4, 40 dolores graves corporis, si bonorum amissio, si -s, si exilium *accessisset*. 5, 111 horribilis ista -s quibus tandem caret voluptatibus? 5, 112 -em cum mulierculae lamentarentur. 5, 113 cum quidam quaereret, quid ei (*Asclepiadi*) -s attulisset. *ibid.* -s ferri facile possit, si non desint subsidia valetudinum. 5, 115 Tiresiam . . . deplorantem -em suam. Sen. dial. 1, 5, 2 detestabilis erit -s, si nemo oculos perdiderit, nisi cui eruendi sunt. epist. 74, 23 acies oculorum extincta -e nos adficit. 92, 22. rem. fort. 12 partem esse innocentiae -em? Plin. nat. 10, 115 *capris* -s oboritur. 11, 120. 149. 12, 34 euius liquor oculis -em inferret. 30, 19 perpetua (Svlp. Sev. dial. 1, 15, 5). 36, 74 quem post -em visu reddito ex oraculo Soli sacravit. Tac. hist. 4, 81 remedium -is exposcens. Plin. epist. 4, 22, 5 luminibus orbatus (*β*, orbus *D*, captus *α*) ingenio saevo mala -is addiderat. Gell. 10, 17, 2 quo *modo* -em . . . conscivit *Democritus*. *ibid.* causam voluntariae -is. Ps. Qvint. decl. 1, 2 contra miseram -em. *ibid.* secretum non filius accipit a patre, sed -s. 1, 7 -s inconsulta, quid agis? (*in prosopopoeia*: Hymn. Ambr. II 19, 24 lumen refulsit ilico, fugitque pulsa -s). 1, 15 nisi aliquid -i simile fecisses. 2, 21 potest neglegere -s in cubiculo suo ducem. Apvl. met. 7, 28 qua -e atque foetore tandem fugata est a me pernicies. apol. 80 quippe insania scire se non potest non magis quam -s se videre. Tert. pudic. 21 percussus est . . . Elimas -e. anim. 29 opponemus contrarietates . . . visualitatis et -is. *ibid.* nec tamen ideo . . . provenire . . . visualitatem . . . ex -e, quia de visualitate -s accidat. 57 plaga -is de praestigiis non fuit. Vlp. dig. 21, 1, 1, 7 totius corporis morbus est puta φθίσις febris, partis veluti -s. Cod. Iust. 10, 51, 1 (*imp. Gordiani*) si ea -e pater tuus oppressus est, ut utriusque oculi aciem prorsus amiserit. Sol. 4, 7 detegitur facinus -e. 26, 6 *ursae* egressae in diem liberum tantam patiuntur insolentiam lucis, ut putes obsitas -e. Arnob. nat. 1, 4 exturbasse ab oculis -es. Firm. math. 3, 4, 22 decernit extinctis oculis -em. 3, 13, 4 perficit repentinis oculorum vulneribus -em. 4, 12, 9 decernit vitiosas luminum -es. 4, 19, 7 quorum lumina repentinis solent -bus impediri. Hil. in Matth. 8, 5 -em a nativitate non ex peccato . . . fuisse contractam. 18, 2 molae opus labor est -is: nam clausis iumentorum oculis aguntur in gyrum. in psalm. 13, 3 ad cuius adventum . . . -s desineret. trin. 6, 48 non -is depulsio vitae aeternitatem afferebat. Ambr. c. Aux. 10 -e perfusi sunt. Chiron 15 *equi admissarii* ad -em pervenient. Optat. 3, 2 p. 69, 7 -s a Tobia exclusa est. Vvlg. gen. 19, 11 et eos qui foris erant, percusserunt -e (ἀορασίᾳ; *cf.* Avg. quaest. hept. 1, 43 Graeci habent ἀορασίᾳ, quod magis significat, si dici posset, avidentia, quae faciat non videri, non omnia, sed quod non opus est. civ. 22, 19. Vvlg. IV reg. 6, 18 sap. 19, 16 Zach. 12, 4). Tob. 2, 13 quod plaga -is evenerit. II Macc. 10, 30 et -e confusi et repleti perturbatione cadebant. Avg. civ. 12, 1 cum vitium oculorum dicitur -s, id ostenditur, quod ad naturam oculorum pertinet visus (22, 1). lib. arb. 3, 24, 71 appellamus . . . plerumque ex similitudine aliquid non proprie, nam et -s cum maximum vitium sit oculorum, non tamen in catulis nascentibus vitium est nec proprie -s dici potest. Svlp. Sev. chron. 1, 6, 5 luminibus impudicorum -em offuderunt. dial. 1, 15, 6 statim -e depulsa (*cf. l. 19*) apertis oculis bestiarum . . . lux patuit. Pavl. Nol. epist. 30, 4 non potest in eodem corpore simul convenire -s et visus oculorum. Marcell. med. 8, 126 ad . . . antiquam, ut ita dixerim, -em. Mart. Cap. 4, 384 *opponitur* cernentia -i. 4, 386 cernentia ita opponitur -i, ut eiusdem -is non sit aut ad eam quodam modo referatur. *ibid.* cernentia et -s intelleguntur erga oculos, ut alterum eorum necessario insit. *ibid.* cum simul desunt, nihil medium intercedit ut cernentia et -s.

i. q. viae vel exitus privatio, obstipatio (*v. p. 38, 77*): Cael. Avr. chron. 3, 4, 58 cicatrices -e viae et hebetudine torpentes tamquam mortuae. *in imagine*: Apvl. met. 11, 15 Fortunae. Tert. spect. 16 teneo testimonium -is: non vident missum quid sit, mappam putant *eqs.* Arnob. nat. 1, 24 homines brutum genus et quod situm sub lumine est -e ingenita nequeuntes videre. 1, 29 quod ab eo vel missae animae vel lapsae -e huius in corporis continemur. Hil. in Matth. 5, 15 fit enim saepe, ut . . . medendae -is alienae iactantiam praeferamus. *ibid.* cura ergo propriae adhibenda est -i. Avg. lib. arb. 3, 24, 72 stultitia quippe -s quaedam est. in euang. Ioh. 44, 1 si enim -s est infidelitas et illuminatio fides. civ. 2, 1 nimia -e, qua nec aperta cernuntur. 8, 26. Pavl. Nol. epist. 32, 23 ut conversos ad se adficit lumine, ita adversos adficit -e. Pomer. 2, 13, 1 *quanta* -e oculos nostrae mentis obducit.

B ***translate de animo***: Cic. dom. 105 poena omnis oculorum ad -em mentis est conversa (Tusc. 3, 11 furorem . . . esse rati sunt mentis ad omnia -em. Sen. epist. 119, 8 mentium. Rvfin. Adamant. 5, 14 Orig. in gen. 1, 7 Ps. Rvfin. in psalm. 6, 8 Cael. Avr. chron. 2, 14, 214). dom. 129 in furore animi et -e. har. resp. 38 *v. p. 38, 80.* Tusc. 3, 4 qua -e homines . . . everterunt suas civitates. Sen. benef. 4, 2, 3 ista vero confusio (confessio *N*) est et manifesta -s. epist. 120, 18 vide in quanta -e mens nostra sit. Apvl. apol. 17 tantamne esse mentiendi -em dicam an consuetudinem? Min. Fel. 3, 1 in hac imperitiae vulgaris -e. Tert. nat. 1, 4 pro stultitiae -e laudant quae sciunt, vituperant quae nesciunt. 2, 12 rideam vanitatem an exprobrem -em? bapt. 1 ablutis delictis pristinae -is. Novatian. trin. 28, 15 totam -em sui agnoscat erroris. 28, 22 in doctrinae suae -e. Arnob. nat. 2, 17 pravitate consilii atque ignorantiae -e (Ps. Avg. serm. 168, 2 Boeth. cons. 2, 4, 81 Cassiod. inst. div. 28 p. 1142[A]). 2, 27 oblivionis induere -em. 2, 30 non tantum est erroris maximi verum stolidae -is (7, 29 non . . . istud errori obiciendum est ludicro, sed, ut dicatur expressius, insaniae, dementiae, -i). 2, 76 tenebrosam evadere -em. 4, 31 illud sacrilegae mentis est et desperatae in fictionibus -is. 6, 14 quod . . . in tam promptis ac perspicuis rebus voluntaria fallitis et circumscribitis -e. 6, 15 stupiditas quae tanta est — detrecto enim dicere -em. 7, 42 imprudentiae -em veniali concessione donaret. Edict. imp. Diocl. II 12 animi (Ps. Rvfin. in psalm. 6, 6). Frg. Vat. 35, 6 -e praepropera et rei inquisitione neglecta, luce veritatis omissa . . . ad rei comparationem accedunt. Hil. trin. 4, 26 quae perfidiae -s est, quae increduli cordis obtusio est. Filastr. 21, 3 paganae -is haec erat impietas. 50, 3 Iudaicae. 75, 2 suis -bus inservire. 116, 2 Iudaeorum (Avg. serm. ed. Mai 29. Favst. Rei. grat. 1, 9 p. 28, 15 dolenda). 155, 2 *Iudaei* pari -e obtecti. Priscill. tract. 1, 26 oppressas -e mentes. Cod. Iust. 11, 11, 3 (*a. 379—384*) avaritiae -e (Ps. Ascon. div. in Caec. p. 113). Ambr. Cain et Ab. 2, 4, 16 discussa est omnis carnalium -s passionum. fuga saec. 4, 23 nisi -em cordis et perfidae mentis caliginem detulisset. denique ea improbitatis -e suffusi Sodomitae (Vvlg. Marc. 3, 5 Ephes. 4, 18). Maximin. c. Ambr. 83 magna -is effusio! Vvlg. deut. 28, 28 percutiat te dominus amentia et -e et furore mentis (Ps. Ambr. laps. virg. 4, 18). Rvfin. Adamant. 220 unde haec tanta -s mentibus vestris obripit? (πῶς εἰσι πονηροί;). apol. adv. Hier. 1, 1 pro ingenii . . . -e. hist. 1, 2, 21 mentes . . . tenebris -is obstructas. Ps. Rvfin. in Os. 4, 6 spontaneam passa es in officiis -em. in psalm. 2, 1 tanta malitiae -s perculit *eos*. Avg. agon. 7, 8 sed talis laetitia -s est. 19, 21 temeraria -s et superba loquacitas. civ. 1, 15 tanta . . . dementia mirae -is. 3, 18 -e mirabili (17, 8 *bis*). 19, 22 magnae -is est. 20, 30 qua incredibili animositate seu -e. Prvd. perist. 2, 456 agnoscat . . . verum Deum errans Iuli -s (civitas *W*). Vincent. Ler. 5, 7 ad antiquam lucem a novitatis -e. Salv. gub. 1, 11 quae . . . insania est aut quae -s, ut credant. 8, 4 humanae insipientiae -em. Avell. p. 574, 4 (*a. 518*) stulti et sub -e saevientes (ἐν τῇ τυφλώσει μαινόμενοι). Rvstic. c. aceph. p. 1206[D] qui desperationis -e etiam communes conceptiones mentis erectis. Anon. de mach. bell. 2 a -e quadam ex auro . . . profusior erogandi diligentia fuit.

II *i. q.* ***caligo proprie***: Ps. Qvint. decl. 6, 4 describam . . . obrutam perennibus tenebris feralis loci (*i. carceris*) cruentam -em. Arnob. nat. 2, 77 dari ab se lucem et sceleratam eripi -em. Chromat. in Matth. 5, 3 -em obscurae noctis. Avg. serm. ed. Mai 81, 1 solis -s. *in imagine*: Arnob. nat. 5, 41 si . . . allegoricae -is obumbratio tolleretur et facilis ad discendum res esset. Avg. serm. ed. Mai 48, 4 nox . . . in sua permanet -e (*de Iudaeorum incredulitate*).

structurae: ad: Cic. Tusc. 3, 11 *v. p. 39, 75.* *synonyma et coniuncta*: *ad IA*: oculorum tabes: Tac. hist. 4, 81. avidentia: Avg. quaest. hept. 1, 43 civ. 22, 19. *ad IB*: furor: Cic. dom. 129 Vvlg. deut. 28, 28. confusio: Sen. benef. 4, 2, 3. insania: Arnob. nat. 7, 29 Salv. gub. 1, 11. dementia: Arnob. nat. 7, 29. vanitas: Avg. civ. 17, 8. *opposita*: *ad IA*: incolumis acies: Cic. fin. 5, 84. acies oculorum: Sen. epist. 74, 23. visus: Plin. nat. 36, 74 Avg. civ. 12, 1 Pavl. Nol. epist. 30, 4. vis luminis: Tac. hist. 4, 81. visualitas: Tert. anim. 29 *ter.* cernentia: Mart. Cap. 4, 384. 386. *ad II*: claritas: Avg. serm. ed. Mai 81, 1.

caecito, -ātus *v.* Arnob. nat. 6, 22 *p. 41, 27.*

caecitūdo, -inis *f. a* caecus. Gloss. II 215, 77 ἀβλεψία. Isid. diff. app. 99 *v. p. 38, 76.* Not. Tir. 111, 26. Pavl. Fest. p. 171 *ait* Opilius Aurelius nuscitiones (nusciciones *cod.*) esse -es nocturnas. *in imagine*: Ps. Arnob. in Iob. 3 caecum quod dixit genus hominum gentilium demonstrat, quique a nativitate in -e errabamus.

caeco, -āvī, -ātum, -āre [*a* caecus. *Th.*]. Gloss. τυφλῶ. πηρῶ. *legitur inde a* Cic. *et* Lvcr. **I** ***oculorum lumine privare, caecum reddere***: **a** *proprie*: Lvcr. 4, 300 sol etiam -at, contra si tendere pergas. Sen. contr. exc. 4, 2 *tit.* Metellus -atus. Qvint. decl. 296 p. 172, 12 *tit.* meretrix ab amatore forti -ata. 296 p. 173, 13—14 apparet illam esse -atam. 357 p. 389, 2 *tit.* uxor non relinquens ob adulterium -atum. Spart. Hadr. 25, 1 quod cum non fecisset esse -atam. *ibid.* recepturam visum. Vir. ill. 34, 2 unde -atus est *Appius Claudius*. Avson. 453, 3 ab Vlixe -atus. Amm. 18, 7, 4 leones consumi vel -ari sueti hoc modo. Veg. mulom. 3, 7, 3 admissarii . . . -ari saepe dicuntur. Ambr. hex. 4, 8, 33 Elymam . . . Paulus non solum sagae artis infirmitate, sed etiam oculorum amissione -vit. Hier. epist. 36, 15 ut oculis -retur *Isaac* (in Ier. 24, 1 -atusque oculis ductus est in Babylonem). Avg. in euang. Ioh. 2, 16 de pulvere -atus es, de pulvere sanatus. ergo caro te -erat, caro te sanat. Pavl. Nol. epist. 18, 7 idcirco enim unus -atus est, ut plures inluminarentur et ipse forsitan, qui oculos carnis amiserat, lumina mentis acciperet. Gavdent. serm. 8 p. 887[B] dum . . . -atis oculis donum lucis amissae redintegrat (*i. caecus*). Evstath. Bas. hex. 8, 7 p. 953[B] exorto . . . sole -atus aspectus noctuarum. Sedvl. carm. pasch. 3, 144 -atos . . . viros Greg. Tvr. glor. mart. 72 *religiosa* quae dudum fuerat -ata. *ibid*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lumina -ata restituit. BOETH. cons. 4, 4 *avium* intuitum nox inluminat, dies -at. CASSIOD. inst. div. 5 p. 1116ᴮ qui se infantem quinque annorum sic -atum esse narrabat, ut sinistrum eius oculum fuisse excavatum orbis profundissimus indicaret. EXC. barb. chron. I p. 258,12 *Nabuchodonosor* -vit eum. *in imagine*: CYPR. GALL. ex. 965 quoniam mox lumina -ant *munera*. PS. RVFIN. in psalm. 37, 3 *oculos* securitas -bat. PAVL. NOL. epist. 23, 22 oculos in terrena defixos -are caelestibus (*sc. rebus, dat.*). 30, 2 de infausto nemoris interdicti cibo -atus pariter et male luminatus. 30, 4 *venit Dominus* reluminare quod -atum fuerat. *ibid.* quomodo -andis videntibus venerat? 30, 5 ut inluminarentur caeci et -rentur videntes. *de oculis herbarum i. gemmis*: COLVM. 4, 9, 1 depluens umor -at oculum nec patitur frondescere. 4, 24, 16 ne ... gemmantem -et oculum. *cf.* PALLAD. 1, 6, 11 fossorem si apertus vitis oculus viderit, -bitur spes magna vindemiae. **b** *translate*: CIC. dom. 60 te argenti et supellectilis meae cupiditate esse -atum. *cf. l. 43.* Sest. 139 qui largitione -arunt mentes imperitorum. Tusc. 1, 72 *libidinibus animi* -ati ... vitiis ... se inquinavissent. 5, 39 si eius (*animi*) acies ita curata est, ut ne -retur erroribus. PROP. 4, 5, 15 posset ut intentos astu -are maritos, cornicum immeritas eruit ungue genas (*fortasse ad 1 a*). LIV. 44, 6, 17 -ata mens subito terrore (PAVL. NOL. carm. 25, 57 male mens pravi -ata libidine voti. CASSIOD. inst. div. 11 p. 1123ᴮ. *cf. l. 31 sqq. et 40.* OV. Pont. 2, 7, 45 pectora quam mea sunt serie -ata (*A*, calcata *Argentorat.*) malorum. COMM. apol. 460 nolentes respicere scripturas corde -ati (PS. AMBR. sacr. 3, 2, 15 qui ante corde videbaris esse -atus). ARNOB. nat. 6, 22 Pygmalionem ... simulacrum Veneris ... adamasse ut feminam mente anima lumine rationis iudicioque -atis (*Sab.*, caecitatis *P*). IVVENC. 2, 172 obtunsae -antur pectora plebis (PAVL. NOL. carm. 31, 378). MAR. VICTORIN. ad Iust. 15 ne obstupescas et -eris. PS. MAR. VICTORIN. phys. 1 vi miraculi -ati *physici*. PANEG. 12, 42 illa (*Fortuna*) tyranni consilia -vit. COD. Theod. 16, 7, 5 (*a. 391*) qui fide devii et mente -ati sacrosanctae religionis cultu et reverentia descivissent (AVG. serm. ed. Mai 135, 1). HIER. epist. 96, 19 arrogantiae tumore -ati. PHOEBAD. c. Arrian. 1 haeresim zabolica fraude -atam. PAVL. NOL. epist. 13, 25 -entur opinionibus erraticis philosophorum, qui non inluminantur testimoniis apostolorum. AVG. lib. arb. 3, 20, 56 ut *anima* ... ab ignorantia -ante liberetur. bapt. 1, 1, 1 qui non studio partium -ati iudicant. civ. 7, 31 nos ... tenebrarum, id est iniquitatis, dilectione -atos non ... deseruit. 18, 51 quolibet errore -entur vel malitia depraventur. c. Gaud. 2, 5, 5 non in carne, sed in ipsa mente -atus, qui contendit latere, quod cernitur. in psalm. 138, 12 ne temporalium deliciarum delectatione -ati, non desideremus delicias aeternas. epist. 185, 25 adeo ... calumniandi cupiditate -antur. de serm. dom. 2, 9, 32 si omnis anima rationalis etiam cupiditate -ata est. ZACCH. 2, 11 miseros ... detestanda traditio a fide avertendo -vit. 2, 17 Novatianos atroci obstinatione -vit. SEDVL. carm. pasch. 5, 44 argenti parvo -atus munere. POMER. 3, 9, 2 invidiae furore -atus. SALV. gub. 1, 38 -antur improbi, salvantur probi. GILD. Brit. 1 chron. III p. 27, 19 cruda stoliditate -atus. **2** ***obscurum reddere***: **a** *proprie*: AVIEN. orb. terr. 504 denso -antur stipite silvae. HIER. in Ezech. lib. 7 praef. *Hebraeorum volumina* etiam ad solis dieique fulgorem litterarum nobis parvitate -antur. PS. PHOEBAD. fid. 8 sol cum nube tegitur, claritas eius comprimitur, non -atur. PAVL. NOL. carm. 28, 66 tegilla foedo obice prospectum -antia. 31, 339 refugo -atus lumine mundus. **b** *translate*: CIC. Brut. 264 rapida et celeritate -ata oratio. ARNOB. nat. 4, 15 quia *deus* sit consi⟨mi⟩lium nominum confusione -atus. VVLG. Marc. 8, 17 adhuc -atum (πεπωρωμένην) habetis cor vestrum? (MAR. VICTORIN. ad Iust. 4, 18 eorum cor -atum est tenebris). AVG. c. acad. 3, 19, 42 erroris tenebris -atas *animas*. CHROMAT. in Matth. 17, 1 si ... fides nostra ... perfidiae obscuritate -etur. PAVL. NOL. epist. 50, 17 fidem in oculis posita passionis poena -bat. CLAVD. MAM. anim. p. 125, 8 ignorantiae nubilo -ata et infidelitatis frigore in quandam glaciem durata gentilitas.

structurae: *c. abl.*: HIER. in Ier. 24, 1 epist. 36, 15. *c. dat.*: PAVL. NOL. epist. 23, 22. *absolute*: LVCR. 4, 300 AVG. lib. arb. 3, 20, 56.

part. pro adi. **caecātus,** -a, -um. GLOSS. II 401, 36 πεπηρωμένος. PASS. Mar. Iac. 2 p. 48, 16 cruenti et -i praesidis furor. *quasi subst. i. q. caecus*: PAVL. NOL. carm. 23, 292 *spiritus ille dei* perdita -is qui lumina reddidit. SEDVL. carm. pasch. 4, 41 lumina -is dedit.

opposita: inlumino: PAVL. NOL. epist. 13, 25. 18, 7. 30, 5 BOETH. cons. 4, 4. relumino: PAVL. NOL. epist. 30, 4. lumino: PAVL. NOL. epist. 30, 2. *composita*: excaecare, occaecare, praecaecare. *derivata*: caecatio, caecator.

caecula *v.* caeculus.

caeculto, -āre [*cf. c.* caecus, *fortasse c.* occultus occultare. *Th.*]. PLAVT. frg. inc. 10 (24) numnam mihi oculi -ant? (PAVL. FEST. p. 62 caecis proximi sunt oculorum acie obtusa. p. 45 -are est caecos imitari).

caeculus, -a, -um *a* caecus *deminutive, v. nom. propr.* *nomen mimi* LABER. *apud* CHAR. gramm. I 206, 7. *fem. pro subst.* **caecula**, -ae, *nomen anguis* [*cf.* caecilia *1*, caeciola. *Th.*]. GLOSS. III 260, 3 ὁ τυφλίας -a. ISID. orig. 12, 4, 33 -a dicta eo quod parva sit et non habeat oculos.

caecuma *v.* cicuma.

***caecus,** -a, -um [*cf. c. hibern.* caech *got.* baihs 'caecus'. *Th.*]. ISID. orig. 10, 60 -s appellatus quod caret visu. *traditur* coecus INSCR. christ. Leblant n. 205, 10 (*s. VI*) (*v. Gröber, Archiv 1 [1884] 539*) καῖκος: DIONYS. HAL. ant. 16, 3 APPIAN. Samn. frg. 10, 1. GRAMM. suppl. p. 232, 4 'caecus' 'mancus' et 'perfectus' ... minime comparantur. *at* caecior: HOR. sat. 1, 2, 91 PAVL. NOL. carm. 19, 27. caecius: PAVL. NOL. carm. 19, 118. *superl. non legitur.* PROB. app. gramm. IV 200, 15 inter orbum et -um hoc interest, quod orbum qui suos extulerit significat, -um autem qui lumen non videt demonstrat (*cf.* ISID. diff. 1, 408). NON. p. 449 -um non solum oculis captum sed et insidiosum et occulte malum et tacitum vel latens quid dicendum veteres aestimaverunt. p. 525 -um veteres pro improvido dixerunt. GLOSS. τυφλός, πηρός, improvidus. caeca: nigra, occulta, obscura, tenebrosa, latentia. *legitur inde a* PLAVTO, *deest apud* TER. CATON. NEP. VITR. SCRIB. LARG. PETRON. FLOR. [*ital.* ciego, *francog.* ciu, *hisp.* ciego. *M.-L.*]

I ***active***: *de eo qui non videt, oculorum sensu caret*: **A** ***proprie***: PLAVT. Asin. 770 si quem alium aspexit, -a continuo siet. CIC. dom. 105 ne illum quidem qui -s est factus (SEN. contr. exc. 4, 2 *bis.* 7, 4 [*at* SEN. contr. 7, 4 oculos perdidit]). fin. 4, 64 catuli ... -i aeque. 4, 65 *idem.* 5, 84 sit ... idem -s, debilis, morbo gravissimo affectus, exul, orbus, egens, torqueatur eculeo. Tusc. 5, 112 Appius (Cato 16. 37 Phil. 1, 11. VAL. MAX. 8, 13, 5 hunc -um aliquis nominet, a quo patria quod honestum erat per se parum cernens coacta est pervidere? QVINT. inst. 2, 16, 7. 3, 8, 54). CIC. Tusc. 5, 112 ducem. 5, 113 Diodotus Stoicus. 5, 114 Homerum. or. frg. A XIII 21 quo loco ita fuit -s, ut facile appareret vidisse eum, quod fas non fuisset. LVCR. 5, 841 *portenta* sine voltu -a reperta. LIV. 7, 17, 4 in ea ipsa quae fugerant, velut -i ruebant. *v. l. 78 sqq.* (22, 6, 5 per omnia arta praeruptaque velut -i evadunt. 37, 43, 9 cum ... velut -i super alios alii ruerent. *v. l. 78 sqq.* ARNOB. nat. 1, 38 *nos* velut -os passim ac sine ullo rectore gradientes ab deruptis, ab deviis locis planioribus reddidit). VELL. 1, 5, 3 quem si quis -um genitum putat, omnibus sensibus orbus est. VAL. MAX. 8, 7, 4 SEN. contr. 7, 4, 1. 5. 10, 4, 2 familiam. 10, 4, 5 contr. exc. 7, 4 *ter.* SEN. Phoen. 1 parentis. benef. 3, 1, 5 vitiosi oculi sunt, qui lucem reformidant, -i, qui non vident (LACT. inst. 4, 15, 7 quorum -a lumina in altissimis tenebris erant, eorum oculos in pristinum restituebat aspectum. AVG. in psalm. 21 enarr. 2, 21 qui latrant -is oculis, canes sunt). SEN. nat. 3, 16, 5 pleraque ex his -a, ut talpae (SYMPH. 440, 76 -a mihi [*talpae*] facies atris obscura tenebris) et subterranei mures (GARG. MART. cur. boum 21 mus -s [*i. araneus*]. VEG. mulom. 2, 141, 1 muribus -is). SEN. epist. 50, 2 nescit esse se -am ...: ait domum tenebrosam esse. PERS. 1, 62 quos vivere fas est occipiti -o. PLIN. nat. 8, 38 elephanti. 8, 147 canes (8, 151. 10, 177. 179). 9, 57 *lupi.* 10, 165 pulli. 10, 177 catulos. 32, 115 *cancros.* MART. 3, 15, 2 -s amat (8, 49, 1). 4, 30, 10 raptis luminibus. 8, 9, 4 solvere dodrantem ... volebat lippus Hylas, luscus vult dare dimidium. ... si fuerit -s, nil tibi solvet Hylas. 12, 22, 3 lusca Philaenis indecenter ... esset -a decentior. STAT. Theb. 11, 668 hostem. QVINT. inst. 2, 4, 22 adulter (decl. 385 p. 431, 11). IVV. 4, 116 adulator. 6, 265 -ive Metelli. 13, 94 Isis ... feriat mea lumina sistro, dummodo vel -us teneam quos abnego nummos. APVL. apol. 97 quasi -a bestia in cassum hiavit. met. 8, 25 te ... -um reddant. MIN. FEL. 26, 5 Tiresias. TERT. anim. 32. PANEG. 10, 18 vere -a barbaria quae iu illo vultu signa principis non viderit. HIL. trin. 6, 48 haec iam ad -um videntem locutus est *dominus.* FILASTR. 116, 1 -os fuisse Adam et Evam antequam de arbore gustarent (CYPR. GALL. gen. 70 -os nox alta tenebat). VVLG. lev. 21, 18. Ioann. 9, 1 hominem -um a nativitate. 9, 32 oculos -i nati. *al.* CLAVD. 3, 34 -o praeceps Audacia vultu. PRVD. c. Symm. 1, 210 opesque sibi -a de rupe poposcit. AVG. civ. 12, 1 neque enim cetera membra corporis nostri ideo dicendum est oculis esse meliora quia -a esse non possunt. 19, 4 homo surdus et -s. in psalm. 25 enarr. 2, 14 tamquam -s est in lumine constitutus. 57, 22 si -s oculis carneis ad mensam suam quamlibet opimam discumberet, miserum eum diceres: -s interius panem Christi non videt, et beatus est? hoc non dicit nisi pariter -s. MARCELL. med. 8, 126 duodecim annorum -o intra dies viginti visum restituisse se dicit. CASSIOD. inst. div. 5 p. 1116ᴬ Didymum, carne -um. *opp.* videntem. *inde nomen comoediae* PLAVTI Caecus vel Praedones (*v. Leo II p. 528*) *et* TITINII Caecus (*apud* CHAR. gramm. I 218, 24). *in imagine*: PLAVT. Aul. 714 nescio, nil video, -s eo. Merc. 630 *v. p. 43, 26.* Mil. 323 tu quidem -s non luscitiosu's (VARRO Men. 29). 1259 *v. p. 43, 34.* CIC. Att. 10, 10, 1 me -um, qui haec ante non viderim. PVBLIL. C 30 -i sunt oculi, cum animus alias res agit (OV. epist. 17, 74 si dubitas -um Cynthia lumen habes). VERG. Aen. 12, 279 pars missile ferrum corripiunt -ique ruunt (LIV. 1, 27, 11. 4, 35, 8. 26, 40, 12. 28, 22, 14. 37, 43, 3. 38, 23, 1. *cf.* 7, 17, 4 *v. supra l. 30.* 37, 43, 9 *v. l. 32.* VAL. MAX. 2, 2, 5 in ... imperii nostri mucronem -a et amens inruisti. LVCAN. 6, 598 ne subiti -ique ruant). HOR. sat. 1, 3, 39 amatorem ... amicae turpia decipiunt -um vitia. PROP. 2, 14, 17 ante pedes -is lucebat semita nobis: scilicet insano nemo in amore videt. 4, 8, 47 cantabant surdo, nudabant pectora -o *mihi.* LIV. 9, 5, 7 beluarum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

modo -os in foveam lapsos. *v. p. 42, 54.* 21, 54, 3. 41, 23, 8 nos -i specie parvi beneficii inescamur. PLIN. nat. 18, 32 ut comparatos ei ceteros etiam Sulla Felix -os fuisse diceret. SALL. Iug. 107, 1 nudum et -um corpus (*i. tergum*) ad hostes vertere (HIER. in Is. 30, 22 -am corporis partem). TERT. anim. 18 *illud Epicharmi*: animus cernit, animus audit, reliqua surda et -a (τυφλά) sunt. COMM. instr. 1, 37, 3. AMBR. epist. 80, 3 omnes possunt videre qui -i sunt, si me (*Christum*) lumen requirant. HIER. epist. 22, 30 quia lumen -is oculis non videbam. VVLG. Matth. 23, 16 vae vobis duces -i (23, 24). II Petr. 1, 9 cui enim non praesto sunt haec, -s est et manu tentans. apoc. 3, 17 et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et -s. PAVL. NOL. carm. 31, 226 qui nocte vides, lumine -s agis. epist. 30, 5 bene -s sum, si non video peccatum et bene oculatus, si cerno iustitiam. AVG. civ. 1, 7 hoc christiano tempori tribuendum quisquis non videt -s. 19, 4 quis . . . adeo -s est ut non videat? in psalm. 138, 8 Iudaei primo -i, postea illuminati. discipl. 10 unde avari sunt -i qui non vident. *de eo qui male videt*: HOR. sat. 1, 2, 91 Hypsaea -ior illa. *de ramis qui oculis, id est gemmis, carent*: PLIN. nat. 16, 125 ramorum aliqui -i qui non germinant. CELS. 4, 1 id intestinum, cum crassiore altero transverso committitur, in sinisteriorem pervium et longum est, in deteriorem non est; ideoque -um nominatur (4, 21. VINDIC. med. 27 intestini -i, quod graece τυφλὸν ἔντερον vocamus CAEL. AVR. chron. 2, 1, 11 τυφλῷ ἐντέρῳ quod nos -um intestinum dicere poterimus. ISID. orig. 11, 1, 131 -um intestinum, quod sit sine foramine et exitu, quod Graeci τυφλὸν ἔντερον *cf.* VEG. mulom. 1, 40, 2 ieiunum). *iuncturae*: ad: PLAVT. Merc. 630 de istac re argutus es . . . ad mandata claudus -s mutus mancus debilis. CIC. ac. frg. 18 mihi . . . non modo ad sapientiam -i videmur, sed ad ea ipsa, quae . . . cerni videantur, hebetes et obtusi. LIV. 21, 54, 3 hostem -um ad has belli artes habetis. *c. gen.*: TERT. anim. 10 culices . . . ne in tenebris quidem aurium (venarum *Reifferscheid*) -i. CLAVD. 20, 429 *balaena* natat rationis inops et -a profundi. *c. dat.*: LACT. ira 4, 5 si colentibus -s est deus. PAVL. NOL. carm. 23, 237 -s iustis, oculatus iniquis. *c. abl. instrum.*: PLAVT. Mil. 1259 naso pol iam haec quidem plus videt quam oculis -a amore est. SIL. 2, 299 -s caligine. in *c. abl.*: CIC. nat. 1, 77 quis tam -s in contemplandis rebus umquam fuit, ut non videret . . . ?

B ***translate*: 1** ***de animantibus*:** PLAVT. Mil. 544 me fuisse excordem, -um, inexcogitabilem (LACT. inst. 1, 8, 3). PACVV. trag. 366 Fortunam insanam esse et -am et brutam perhibent philosophi (370 -am ob eam rem esse iterant quia nihil cernat quo sese adplicet. RHET. Her. 2, 24, 37 CIC. Lael. 54 *bis.* Phil. 13, 10 OV. fast. 6, 576 Pont. 3, 1, 125 EPICED. Drusi 374 *bis.* SEN. Phoen. 632 Fors. PLIN. nat. 2, 22 MART. 4, 51, 3 APVL. met. 7, 2. 8, 24 AMM. 31, 8, 8 AVG. civ. 4, 18). ACC. trag. 450 cor ira fervit -m, amentia rapior ferorque (LVCR. 2, 14 o miseras hominum mentes, o pectora -a. MANIL. 5, 154 habitat sub pectore -o ambitio. SIL. 14, 183 pectora -a . . . atque iras. LACT. inst. 5, 3, 23 o -um pectus, o mentem Cimmeriis ut aiunt tenebris atriorem. CYPR. GALL. ex. 243 pergitur ad regem -o nil corde videntem. PS. RVFIN. in psalm. 2, 7 superbo corde et -o. AVG. civ. 20, 8 in . . . -is et profundis cordibus. SEDVL. carm. pasch. 2, 208 o quam -a gerit nigro sub pectore corda mens tenebris obscura suis). AFRAN. com. 41 quod in solum non venit -o ac dementi tibi. VARRO frg. Non. p. 525, 14 neque id -i consules fecissent (NON. -um pro improvido). CIC. S. Rosc. 101 nisi ipsos -os redderet cupiditas et avaritia et audacia. Sest. 17 ille -s atque amens tribunus plebis. Planc. 6 sed ego . . . -um me et praecipitem ferri confitear in causa (QVINT. inst. 8 prooem. 17 stulti aut in causis -i fuerunt). Att. 3, 15, 5 caeci, -i, inquam, fuimus . . . in populo rogando. 11, 25, 3 -i fuimus. VERG. Aen. 2, 357 *lupos* improba ventris exegit -os rabies. 11, 781 venatrix. 11, 889 *hominum* pars -a et concita frenis. HOR. sat. 2, 3, 44 quem mala stultitia et quemcumque inscitia veri -um agit. OV. met. 4, 502 erroresque vagos -aeque oblivia mentis (PHAEDR. 4, 20, 17 SEN. Herc. f. 1064 PLIN. nat. 2, 118 STAT. Theb. 5, 718. SIL. 2, 28 heu -ae mentes tumefactaque corda. TAC. Agr. 43 LACT. inst. 7, 27, 8 FILASTR. 14, 2 INSCR. christ. Rossi II p. 78, 4). OV. trist. 2, 383 -ae flamma novercae. LIV. 7, 34, 4 *collem* -i reliquere Samnites. 9, 14, 15 ne desperata venia hostes -os in supplicia eorum ageret. SEN. benef. 4, 31, 3 me homines . . . -um ac temerarium dicent. CVRT. 8, 13, 25 -i atque improvidi. LVCAN. 8, 398 Venus, quae ritu -a ferarum polluit . . . leges. STAT. Theb. 3, 630. 11, 517. SIL. 2, 222 praecipitat metus attonitos -ique feruntur. 10, 284 plebi. MIN. FEL. 28, 2 -i atque hebetes. TERT. spect. 16 aspice populum ad id spectaculum iam cum furore venientem, iam tumultuosum, iam -um, iam de sponsionibus concitatum. COMM. apol. 497 ut eos -os Salomon ostendat aperte (*cf.* 500 excaecavit illos malitia). 501 quia -i ipsi sunt et alteros aiunt. 777 excordantur -i Iudaei. ARNOB. nat. 2, 74 homo animal -um et ipsum se nesciens (*cf.* 7, 6 animal -um atque in nubibus semper ignorationis incedens). 3, 44 more -orum et errantium dicere. 6, 15 quia nemo est in rebus humanis tam stolide -s. LACT. inst. 2, 5, 10 vos, o philosophi, non solum indoctos et impios, verum etiam -os ineptos deliros probamus. HIL. Matth. 24, 6 stulti -ique (VVLG. Matth. 23, 17). OPTAT. 2, 25 p. 63 -os et imperitos populos. COD. Theod. 9, 38, 6 (*a. 381*) qui venerandum cognati sanguinis vinculum profano -s violavit incestu. HIER. epist. 48, 7 quis . . . tam invidus vel tam -s obtrectator? VVLG. Matth. 23, 19. 26. AVG. civ. 18, 46 *scripturas* -i legunt. CLAVD. 19, 38 cur . . . ad propriam cladem -a Sibylla taces? PAVL. NOL. carm. 19, 118 quid, rogo -ius illis? OROS. apol. 21, 4 confusa evacuataque calumnia est -i arguentis. CASSIOD. inst. div. 16 p. 1131^{C} -a et flebilis humanitas. *c. abl.*: CIC. Quinct. 83 te -um cupiditate et avaritia fuisse (LVCR. 4, 1153 cupidine. SALL. Iug. 25, 17 cupidine animos. 37, 4 cupidine. LIV. 40, 13, 5 criminandi cupiditate. LVCAN. 1, 87 o male concordes nimiaque cupidine -i. STAT. Theb. 2, 116 cupidine regni). CIC. Cluent. 199 quam -am crudelitate et scelere ferri videtis. har. resp. 48 quam -s amentia non videbat. CATVLL. 64, 197 amenti -a furore (VERG. Aen. 2, 244 [GLOSS. IV 32, 25 -i furore: ira excitati]. LIV. 28, 22, 14). SALL. Iug. 80, 5 avaritia (CIC. *v. l. 6.* LIV. 5, 51, 10. VERG. Aen. 1, 349 amore. PANEG. 2, 20 hominem libidine praecipitem, avaritia -um). LIV. 8, 27, 10 fraude et ira. PLIN. nat. 10, 102 *columbae* -ae impetu (*Ian*, metu *codd.*). SIL. 6, 190 formidine. IVV. 12, 51 vitio. INSCR. christ. Rossi II 171, 29, 13 errore veteri diu Aquilegia (*i. Aquileia*) -a. CIC. fin. 4, 64 Platonem . . . necesse est . . . aeque -um animo ac Phalarim fuisse. AVG. serm. ed. Mai 130, 1 quis . . . hominum nisi -s nascitur? mente dico, non corpore. ord. 1, 1, 2 quis tam -s est mente? *c. gen.*: LVCAN. 2, 14 sit -a futuri mens hominum fati. 10, 482 -a iuventus consilii. STAT. Theb. 5, 718 -a futuri mens hominum. SIL. 2, 206 -s fati. AMBR. off. 1, 49, 243 praesentium -s, futuri improvidus. CLAVD. rapt. Pros. 1, 138 Ceres . . . -a futuri. AVG. civ. 3, 30 usque adeo -s adque improvidus futurorum. animi: QVINT. inst. 1, 10, 29 quis tam -s animi est . . . ? GELL. 12, 13, 4 scaevus profecto et -s animi forem.

2 ***de rebus*:** CAECIL. com. 34 -s animum . . . adventus angit. CIC. inv. 1, 2 -a ac temeraria dominatrix animi cupiditas (SULL. 91 Pis. 57 LVCR. 3, 59 OV. met. 3, 620 MANIL. 4, 2 SEN. contr. 2, 3, 1 SEN. Phaedr. 528 dial. 2, 2, 1. 12, 9, 5 epist. 15, 9 IVV. 10, 351 APVL. met. 13, 13 PS. RVFIN. psalm. 38, 7). CIC. Lig. 3 -o quodam timore salutis (PHAEDR. 2, 8, 3 LVCAN. 6, 297). fin. 1, 44 in alios -o impetu incurrunt *cupiditates* (LIV. 26, 13, 12. 38, 21, 8 SEN. nat. 6, 32, 3). CIC. Phil. 2, 97 at quam -a avaritia est. CATVLL. 67, 25 impia mens -o flagrabat amore (VERG. georg. 3, 210 HOR. carm. 1, 18, 14 OV. fast. 2, 762 SEN. Ag. 118 dial. 7, 10, 2. 7, 14, 2 VAL. FL. 6, 454 HOMER. 28 FRONTO p. 55, 19 N. CLAVD. 20, 50). HOR. epod. 7, 13 furor (VAL. MAX. 9, 2 ext. 5 SEN. Herc. f. 991. Oed. 590 Furor. Thy. 27. LVCAN. 10, 146 ambitione. PASS. Mar. Iac. 2 p. 48, 10 LACT. inst. 6, 18, 22 SIDON. carm. 5, 97). OV. am. 1, 7, 44 ira (LIV. 38, 17, 7 VAL. FL. 6, 422). 2, 14, 4 et -as armant in sua fata manus (met. 12, 495 LVCAN. 3, 722 VAL. FL. 3, 79 STAT. silv. 2, 68 SIL. 10, 235 CLAVD. carm. min. 53, 110). LIV. 22, 39, 21 omnia non properanti clara certaque erunt; festinatio improvida est et -a. 38, 49, 5 invidia. 40, 10, 1 ne sint -ae, pater, exsecrationes tuae; discerne, dispice insidiatorem. VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 precationes. 9, 1 ext. 4 -am et amentem luxuriam. SEN. Ag. 145 -a est temeritas, quae petit casum ducem (dial. 2, 9, 4). Herc. f. 1096 error (SIL. 15, 619 PAVL. NOL. carm. 19, 27. 20, 363). dial. 1, 6, 1 libidinem. benef. 7, 2, 6 aviditate. 7, 26, 4 ambitione. VAL. FL. 3, 110 agmine -o incurrit strictis manus ensibus. 7, 147 pavoribus (TAC. hist. 1, 82 AVSON. 436, 4). STAT. Theb. 2, 489 o -a nocentem consilia (AMM. 26, 7, 7). 4, 449 cura. 6, 600 fuga -a metusque. 7, 48 impetus amens . . . -umque nefas iraeque rubentes. 9, 198 -um rotat inrevocabilis ensem vix socios hostesque . . . secernens. 11, 345 ore. MART. 7, 61, 7 novacula. QVINT. inst. 1, 2, 5 si non -a ac sopita parentium socordia est. PS. QVINT. decl. 6, 15 affectus. 19, 10 dolore -o impatientiae. PLIN. epist. 4, 22, 5 tela -a et improvida. GELL. 13, 29, 3 -o . . . iudicio (AMM. 15, 5, 8). APVL. met. 5, 27 spe. 8, 16 -ae festinationis temeritate. TERT. anim. 2 felicitate. 49 somno. PANEG. 10, 12 dementia. HIL. Matth. 32, 5 professio audax atque -a est. trin. 5, 10 o stulta -ae impietatis temeritas! AVIEN. Arat. 927 carmine non -o. 1174 mos mentis acerbae. orb. 300 sors crebro -a. AVG. civ. 10, 27 per -am insipientemque sententiam. 18, 8 -a et vana consuetudine ac superstitione. ZACCH. 2, 16 persuasionem. 3, 1 -as saeculi vanitates. OROS. hist. 3, 17, 2 rabie. CORIPP. Ioh. 2, 55 -is . . . in ausis. PS. DAMAS. epigr. 101, 8 subicit . . . pedibus -a ministeria. *c. gen.*: CLAVD. 20, 545 proh -a futuri gaudia.

II ***passive*:** **A** ***proprie*:** **1** *de eo quod lumen non habet, i. q.* ***obscurus*:** PLAVT. Pseud. 301 eme die -a hercle olivom, id vendito oculata die (*v. Leonis adnotationem et cf. p. 45, 27*). ACC. trag. 33 nocte -a. CATVLL. 68, 44 LVCR. 1, 1115 VERG. georg. 3, 260 Aen. 2, 397 CIRIS 523. OV. met. 6, 472 *in imag.* 10, 476. 11, 521 trist. 3, 6, 32 MANIL. 1, 7, 16 SEN. Oed. 1049 Thy. 668 LVCAN. 4, 244. 10, 506 VAL. FL. 10, 528. 13, 254 LACT. inst. 2, 5, 23 ira 13, 5 HIER. epist. 1, 2 CLAVD. 26, 353 MART. CAP. 1, 7 INSCR. christ. Rossi II p. 45 (IV p. 12, 11). VARRO ling. 9, 58 *cubiculum* si fenestram non habet, dicitur -um, ut Caecus et Caeca, quod omnia lumen habere debent. CIC. Arat. 338 -is . . . umbris (411 VERG. Aen. 7, 619 VAL. FL. 7, 402). 345 adiment lucem -a caligine nubes (478 frg. 1, 2 CATVLL. 64, 207 LVCR. 3, 304. 4, 456 VERG. Aen. 3, 203. 8, 253 VAL. FL. 5, 34 HOMER. 308 PRVD. Symm. 1, 400 *in imag.*). CIC. Arat. 428 -as lustravit luce lacunas. leg. agr. 2, 44 -is (taetris *codd.*) tenebris et caligine (LVCR. 2, 55. 746. 798. 3, 87. 6, 35

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GRATT. 97 STAT. Theb. 10, 559 APVL. met. 5, 20 AVIEN. ora 669). CIC. dom. 24 in illis reipublicae tenebris -isque nubibus (OV. met. 14, 816. MELA 2, 262 -a telorum in nube. LVCAN. 2, 262 *in imag.* 4, 488 in -a bellorum nube. SIL. 9, 500 STAT. Theb. 12, 654) et procellis (*in imag., cf.* SIL. 4, 296). LVCR. 1, 408 latebras (VERG. Aen. 3, 232. 424 OV. met. 1, 388 *in imag.* SEN. nat. 5, 14, 1. SIL. 1, 366 latebra. 15, 369 APVL. met. 2, 20 RVFIN. hist. 4, 11, 3 PAVL. NOL. carm. 18, 275). LVCR. 1, 1110 praeter spatium et primordia -a. 5, 755 obiciens -um radiis ardentibus orbem. VERG. Aen. 2, 19 includunt -o lateri. 3, 200 -is erramus in undis (GLOSS. IV 432, 29 -is undis: tenebrosis fluctibus. STAT. Theb. 3, 30). 6, 734 clausae tenebris et carcere -o *in imag.* (SEN. Ag. 988 Tro. 585. IVVENC. 2, 510 -i de carceris umbris. PAVL. NOL. carm. 15, 195 SIDON. 2, 302 VITA Nicet 17). VERG. Aen. 9, 152 nec equi -a condemur in alvo. 12, 444 -o pulvere campus miscetur (STAT. Theb. 6, 411 SIDON. carm. 5, 437). TIB. 2, 1, 78 vias (SEN. Herc. f. 668 SIL. 7, 135. PAVL. NOL. carm. 23, 121 nullo via lumine -a). PROP. 1, 19, 18 locis. 2, 15, 11 non iuvat in -o Venerem corrumpere motu. 4, 8, 5 hiatu (STAT. silv. 2, 5, 10). OV. epist. 2, 72 nigri regia -a dei. 11, 1 si qua tamen -is errabunt scripta lituris. met. 1, 24 -o . . . acervo (*i. chao. cf.* SEN. Med. 741 chaos -um. Herc. O. 1134 -um chaos. Oed. 572 OCTAVIA 391 SIL. 11, 453 chaos, -am sine sidere molem). OV. met. 5, 639 cavernis (15, 29 LVCAN. 5, 87. 6, 642 SIL. 7, 372). 7, 409 specus est tenebroso -s hiatu. 8, 158 tectis. 9, 174 -a . . . tabe. 10, 456 iter (SEN. Tro. 724 SIL. 14, 240 *aliter l. 61*). 14, 370 limitibus. Ib. 374 domus (SEN. Phaedr. 649). ALBINOV. carm. frg. 12 aera (GERM. frg. 4, 29 SEN. nat. 3, 16, 5 PS. RVFIN in Ioel 2, 1—2). MANIL. 5, 54 -o . . . in aequore (5, 398). 5, 190 profundo. 5, 463 -um sine sole diem. SEN. Ag. 543 -o mari conlucet Aiax. Herc. f. 834 aditus. nat. 6, 16, 4 -a sub terra spatia. MELA 1, 110 tempestate. LVCAN. 4, 458 -is . . . in antris. PLIN. nat. 37, 68 *smaragdi* aliqui obscuri, quos vocant -os *i. non tralucidos* (37, 86 *sardonychas* omnes quae non traluceant -as appellantes. TERT. anim. 46 ebur. ISID. orig. 16, 15, 28 omnes autem non translucidas gemmas -as appellari eo quod densitate sua obscurentur. *cf.* GERM. frg. 4, 29 SEN. nat. 3, 16, 5). VAL. FL. 3, 151 hiems. 7, 380 urbis. SIL. 6, 56 silvis. 12, 127 fauces. 12, 613 terras -o nox condit amictu. STAT. silv. 5, 1, 168 barathro. Theb. 2, 26 -o in limine (SEDVL. carm. pasch. 1, 44). 5, 184 plaga (8, 16). MART. 3, 19, 5 -o . . . in aere. SOL. 43, 2 foraminis. LACT. inst. 7, 16, 10 ut caelum omne -um sine ullis luminibus appareat. HEGES. 1, 30, 9 -i intus antrorum recessus. PRVD. ham. 884 tempore. PAVL. NOL. carm. 30, 417 *vitula* se . . . -is saltibus abdit. SEDVL. carm. pasch. 2, 19 fauce. op. pasch. 3, 25 potestas inimica luci et -a. *in imag.* *c. abl.*: OV. met. 7, 409 SEN. Herc. f. 668 SIL. 7, 135. 9, 500 STAT. Theb. 8, 16.

2 *de eo quod non cernitur, fere i. q.* **absconditus**: CIC. de orat. 2, 357 res -as et ab aspectus iudicio remotas. LVCR. 1, 277 sunt igitur venti nimirum corpora -a. 1, 295. 1, 328 corporibus -is igitur natura gerit res. 1, 779 naturam clandestinam -amque. 2, 128 *motus* clandestinos -osque. 2, 129 plagis (CLAVD. 17, 82). 2, 136 ictibus. 2, 714 corpora. 3, 247 venti -a potestas. 3, 269. 3, 874 subesse -um aliquem cordi stimulum *in imag.* (OV. met. 1, 726). 4, 928 ignis (*in imag*: VERG. Aen. 4, 2 OV. met. 8, 516 SEN. Med. 591 GLOSS. IV 32, 31. 432, 28. 30. *proprie*: VERG. Aen. 4, 209 STAT. Theb. 4, 735 SIL. 12, 628). LVCR. 4, 1120 usque adeo incerti tabescunt volnere -o (VERG. Aen. 10, 732 -um . . . vulnus [SERV. 'caecum vulnus' autem quod averso infigitur]. OV. epist. 4, 20 *in imag.* met. 6, 293 PERS. 4, 44 *in imag.* LVCAN. 5, 737 *in imag.* MIN. FEL. 9, 5 -is occultisque vulneribus. HEGES. 2, 6, 3 cadebat imprudens -o vulnere). LVCR. 5, 611 fervoribus. 6, 822 veneno. 6, 1016 compagibus. VERG. georg. 1, 89 spiramenta. 4, 237 spicula. Aen. 2, 453 fores (GLOSS. IV 32, 30 occultae ianuae. 432, 26 occultae ianuae et absconditae). 3, 706 saxa (5, 164 CLAVD. 15, 506). 5, 589 parietibus textum -is iter *labyrinthi* (SERV. hypallage est: -um iter intextis parietibus. PROP. 3, 14, 32 -um versat amator iter). PROP. 2, 4, 20 unde tamen veniant tot mala, -a via est *in imag.* OV. am. 2, 12, 16 cetera -a via est. 2, 16, 32 via. MANIL. 1, 131 materies. 2, 902 bellaque morborum -is pugnantia telis *in imag.* 4, 246 metalla. COLVM. 10, 231 colubris. MELA 1, 54 alveo. SEN. dial. 1, 1, 4 volutatione. STAT. Theb. 2, 501 o -amque latendi . . . opem. SIL. 3, 51 fontis. 5, 3 armis. PLIN. epist. 4, 30, 10 libramentum abditum et -um. TER. MAVR. 42 totum cernere nec palam, quod totum geritur, queas. -is flatibus intimi tenduntur laterum sinus. TERT. anim. 25 -o latrocinio. SOL. 32, 4 Nilus . . . cuniculis -is absconditur. AVSON. 325, 24 vincula. AVIEN. Arat. 1464 cornua. 1875 confinia. ora 243 adytum. SEDVL. carm. pasch. 5, 243 sidera. DRAC. laud. dei 1, 665 dum -a latet *luna*. *de fossa*: COLVM. 2, 9, 5 *fossarum* duo genera cognovimus, -arum et patentium. STAT. Theb. 12, 234 FRONTIN. grom. p. 58, 2 AVG. gen. c. Manich. 1, 22, 34 in euang. Ioh. 43, 6. *de vallo*: CAES. civ. 1, 28, 4 moniti a Brundisinis, ut vallum -um fossasque caveant, subsistunt (*cf.* PAVL. FEST. p. 44 -um vallum dicitur, in quo praeacuti pali terrae adfixi herbis vel frondibus occuluntur). BELL. Afr. 317 extra vallum stili -i mirabilem in modum consiti.

B ***translate***: *de eis rebus quae cognosci male possunt, vel quarum causae non cognoscuntur, fere i. q.* **incognitus**, *incertus*: ATTA com. 21 pro populo fluctus -os faciunt per discordiam. SISENNA hist. 104 -osque fluctus in se provolvere leniter occepit. LIV. frg. 60 -o volvente fluctu. SVET. frg. p. 244 -s fluctus tumens necdum tamen canus. *de sonitu*: VERG. Aen. 10, 98 -a volutant murmura (12, 591 SIL. 9, 281 STAT. silv. 5, 5, 8 IVVENC. 2, 169). SEN. Tro. 171 -o terra mugitu fremens. VAL. FL. 2, 461 clamore. SIL. 14, 60 murmure per -os tonat irrequieta fragores. TER. MAVR. 95 his -a soni vis penitus subest latetque. 840 secunda mugit intus abditum et -um sonum. CIC. leg. agr. 2, 36 cur hoc tam est obscurum atque -um? 2, 66 obscura spe et -a exspectatione. Scaur. 45 depressam -am, iacentem domum pluris quam te et fortunas tuas aestimasti. rep. 2, 5 urbes . . . non solum multis periculis oppositae, sed etiam -is (PROP. 2, 27, 6 PAVL. NOL. carm. 23, 155). div. 2, 15 quod temere fit -o casu et volubilitate fortunae (LVCAN. 7, 446). epist. 12, 25, 3 fuit enim illud quoddam -um (graecum *M*) tempus servitutis. CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 4 calumnia timoris et -ae suspicionis tormento. LVCR. 3, 316 causas. 5, 1006 improba . . . ratio tum -a iacebat (6, 67 ratione. TERT. apol. 22). VERG. georg. 1, 464 tumultus. 2, 503 sollicitant alii remis freta -a. Aen. 1, 356 scelus (GLOSS. IV 432, 32 latens crudelitas). 1, 536 vada (VAL. FL. 2, 630 AVIEN. Arat. 1204. PAVL. NOL. carm. 17, 173 per obscura vada -a saecli). 2, 335 -o Marte resistunt (*cf.* SERV. aut nocturno proelio aut . . . cuius exitus semper incertus est. GLOSS. IV 33, 4 nocturno bello. *cf.* VERG. Aen. 9, 516. LVCAN. 7, 111 VAL. FL. 5, 663 pugna.). VERG. Aen. 4, 209 -ique in nubibus ignes (SERV. non quia non videntur, sed quorum origo non apparet. GLOSS. V 176, 32). 6, 30 -a regens filo vestigia (*Thesei in labyrintho.* HIER. in Zach. lib. 2 praef. GLOSS. IV 432, 27. V 596, 6). 6, 157 -osque volutat eventus animo secum (PANEG. 10, 19). 7, 591 consilium. 12, 617 terroribus [CIRIS 92 cantus . . . -os (cocos H^1, certos *rectius edd.*)]. HOR. sat. 2, 3, 269 haec si quis . . . mobilia et -a fluitantia sorte laboret, reddere certa sibi (LVCAN. 5, 66). carm. 2, 13, 16 fata. 3, 27, 21 motus. LIV. 8, 34, 10 -a et fortuita pro sollemni et sacrata militia sit. 45, 31, 11 crimen. OV. am. 1, 4, 42 timoris (fast. 2, 822). met. 7, 342 vulnera. fast. 1, 623 ictu (LIV. 34, 14, 11. 34, 39, 6 SIL. 9, 105). 4, 668 ambages -aque iussa. Ib. 57 historiis. NVX 161 turbine verti (STAT. Theb. 7, 791 -o nocturni turbine Cari. SIL. 1, 538. 14, 14 -a vi turbinis). VAL. MAX. 3, 4 ext. 1 in disputatione -a. MANIL. 1, 87 pontum. 1, 493 foedere. CVRT. 9, 9, 2 anceps et -a aestimatio. SEN. Phaedr. 122 nostra -a monstra conclusit domo *Daedalus*. 980 munera. Ag. 895 fluentes undique et -os sinus. Oed. 92 Sphinga -is verba nectentem modis. COLVM. 1, 5, 6 -i morbi, quorum causas ne medici quidem perspicere possunt. LVCAN. 2, 567 non tam -o trahis omnia cursu teque nihil, Fortuna, pudet. PLIN. nat. 8, 201 exilitate. 10, 188 origine. 18, 205 subtilitas. 29, 38 doloribus. 29, 55 -os aut subitos dolores. STAT. silv. 2, 1, 221 et dubios casus et -ae lubrica vitae. Theb. 12, 286 gradu. SIL. 4, 580 fraude. 7, 350 silentia. 7, 540 suffragia (8, 255). 11, 386 exitio. 12, 477 Gracchus -o circumdatus astu. 17, 548 quis nam se numine -o composuit nobis . . . deus. 17, 592 vi -a . . . devictus. APVL. met. 3, 18 -a numinum coactorum violentia. 10, 26 perniciem -am totis visceribus furentem. apol. 26 perniciem -am et inevitabilem. TERT. virg. vel. 10 -o bono suo incedunt. CYPR. epist. 15, 4 incerta et -a petitio SOL. 32, 43 Alexandria insidioso accessu aditur, fallacibus vadis, -o mari. ARNOB. nat. 1, 62 incredibile dictum est et -is obscuritatibus involutum. si velis, non -um est et similitudine proxima constitutum. 2, 9 omnia -is obscuritatibus involuta (2, 51). LACT. opif. 18, 7 traducitur autem mens cogitatione -a. DON. Ter. Andr. 5, 4, 28 hoc testimonium -um dicitur . testimoniorum enim modus duplex est, manifestus et -s. manifestus est, qui certos testes et praesentes habet, -s, in quo multitudinem aut civitatem dicimus scire . . . est etiam in -o iusiurandum tabulae absentesque personae. MAR. VICTORIN. ad Iust. 6 -a res et omni obscurius tenebroso panditur sacrilegi erroris. HIL. in Matth. 18, 2 gentes, quod agunt, nesciunt: et in vitae suae opere detentae -i laboris ignorantia continentur. AVIEN. Arat. 1325 ne tempestatum primordia -a laterent. AMM. 30, 4, 13 foveae fallaces et -ae. CLAVD. 3, 277 *carina* victo trahitur iam -a magistro. PAVL. NOL. carm. 14, 25 poenis. FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 7, 21 naufragia. SEDVL. carm. pasch. 2, 223 -aque praecipites tranant incerta profundi. 5, 387 -a sub imagine fraudes instruit. CAEL. AVR. acut. 2, 9, 38 -a curatione vexare.

quasi substantivum **caecus**, -ī *m., ad IA*: CIC. Tusc. 5, 117 ut paulo ante -os ad aurium traducebamus voluptatem. PVBLIL. T 7 temptando cuncta -i quoque tuto ambulant. HOR. epist. 1, 17, 4 ut si -s iter monstrare velit. LIV. 32, 34, 3 apparet id quidem . . . etiam -o. OV. trist. 5, 6, 31 ceditur . . . -is. PAVL. FEST. p. 45 caecultare est -os imitari. p. 62 caecultant: -is proximi sunt. SEN. contr. exc. 3, 1 -s de publico mille denarios accipit. *ibid.* utilius est reipublicae unum -um repelli quam novem fieri. contr 7, 4, 9. 10, 4, 2. 10, 4, 4 surge tu, -e. SEN. dial. 11, 10, 5 haec velut -i transeunt. epist. 50, 3. 122, 4. MART. 12, 63, 11 -s perdere non potest quod aufert. QVINT. inst. 4, 1, 42. 8, 2, 20 ut cum dictus est -s secundum vitam stare. 12, 7, 9 -is hoc, ut aiunt, satis clarum est (*prov., v. p. 47, 17*). IVV. 7, 170 quae iam veteres sanant mortaria -os. TAC. hist. 4, 81 -o reluxit dies. VLP. dig. 3, 1, 1, 5 *al.* TERT. adv. Marc. 4, 17 caecus -um ducit in foveam (3, 7 a quo ducatum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mutuatus in hac argumentatione -s a -o in eandem decidit foveam. COMM. instr. 1, 37, 4 ipse -s erat et ad -os intras, inepte; idcirco caecus caecum in fossa reducit. 1, 37, 14 in fossam secum nos -i deducunt. HIER. in Ier. 29, 24 *sqq. haeretici* ducentes caeci -os in foveam. epist. 98, 2. 133, 4. VVLG. Matth. 15, 14 -i sunt et duces -orum caecus autem si -o ducatum praestet, ambo in foveam cadunt. *adde*: TERT. adv. Marc. 4, 36 sic caecus -um deducere solet. VVLG. Luc. 6, 39 numquid potest caecus -um ducere? *v. etiam* HOR. *p. 46, 73*). ITALA Ioh. 9, 39 (Hil. in Matth. 20, 13). COMM. apol. 648 *fecit* -um ex utero natum, ut videret in auras. VOPISC. quatt. tyr. 8, 6 habent -i quod faciunt. SPART. Hadr. 25, 3 HIL. in Matth. 11, 10 AVSON. 132, 1. 3. 4. 133, 1. 3. 4 AMBR. epist. 80, 1 *bis*. VVLG. exod. 4, 11 quis fabricatus est ... videntem et -um? Iob 29, 15 oculus fui -o et pes claudo. *al.* PAVL. NOL. carm. app. 3, 217 Christus, -orum lumen *in imag.* epist. 30, 4. AVG. grat. 11, 23 isti indociles contra lucem dei -i et contra vocem dei surdi. serm. ed. Mai 75, 4 libet ... vultus -i paululum sermone depingere. BOETH. cons. 3, 9 atqui haec, inquam, vel -o perspicua est (*v. p. 46, 81*). GLOSS. Plac. V 98, 10. *ad IB1*: LVCAN. 7, 95 quis furor, o -i, scelerum? TERT. apol. 9 neque eas -s (*i. ignarus*, coetus *var. codd.*) incesti sanguinis (*gen. obi.*) agnoscat. COMM. instr. 1, 37, 3 ad -os intras. apol. 76 lumen offerimus -is sine causa praebentes. 479 ignominiosi, crudeles, -i, crudeles. TAC. ann. 12, 63 quaererent sedem -orum terris adversam. ea ambage Chalcedonii monstrabantur, quod priores illuc advecti praevisa locorum utilitate peiora legissent.

neutr. subst. **caecum, -ī**: MANIL. 4, 304 et verum in -o est multaque ambagine rerum. SEN. nat. 5, 15, 4 ubi novam rerum positionem, terrarum pendentium halitus ventosque per -um inanes experirentur. TERT. adv. Val. 3 in -a detrudatur. PAVL. NOL. epist. 30, 4 est quoddam -um in nobis et videntibus et e contra etiam in -is videns.

syn. et coni.: *ad I*: quasi exoculatus: APVL. met. 7, 2. excors, incogitabilis: PLAVT. Mil. 544 LACT. inst. 1, 8, 3. amens: CIC. Sest. 17 VAL. MAX. 2, 2, 5. 9, 1 ext. 4 LVCAN. 7, 747. 10, 146; demens: AFRAN. com. 41. improvidus: LIV. 22, 39, 21 CVRT. 8, 13, 25 SEN. dial. 7, 10, 2 PLIN. epist. 4, 22, 5 NON. p. 525, 14 AVG. civ. 3, 30. stultus: QVINT. inst. 8 prooem. 17 HIL. in Matth. 24, 6 VVLG. Matth. 23, 17. incautus: VERG. Aen. 11, 781; temerarius: SEN. contr. 2, 3, 1 SEN. benef. 4, 3, 3. hebes: MIN. FEL. 28, 2. audax: HIL. in Matth. 32, 5. insipiens: AVG. civ. 10, 27. *ad II*: obscurus: CIC. leg. agr. 2, 36. 66 PLIN. nat. 37, 68 MAR. VICTORIN. ad Iust. 6. occultus: PLIN. nat. 10, 188 MIN. FEL. 9, 5. clandestinus: LVCR. 1, 779. 2, 128. fallax: AMM. 30, 4, 14. lucis inops: PAVL. NOL. carm. 23, 155. latens: LVCR. 4, 925. incertus: MANIL. 1, 87 CYPR. epist. 15, 4. anceps: CVRT. 9, 9, 2. errans: ARNOB. nat. 3, 44.

opp.: oculatus: PLAVT. Pseud. 301 PAVL. NOL. carm. 23, 237 epist. 30, 4. videns: PAVL. NOL. epist. 30, 5. illuminatus: AVG. in psalm. 138, 8. ardens: LVCR. 5, 755. certus: LIV. 22, 39, 21. patens: COLVM. 2, 9, 5.

adv. **caecē**. OROS. apol. 29, 5 caece et maligne dicimus.

caecutio, -īre [*a* caecus. *Th.*]. *forma* caecutt- *interdum traditur, v. infra l. 60 et 77.* GLOSS. -entes lippientes; -it caecus vel caligat; -unt lippiunt (cicutientes cuppiunt *cod.*). **1** *proprie*: VARRO Men. 30 non mirum si -is, aurum enim non minus praestringit oculos quam ὁ πολὺς ἄκρατος. 193 utrum oculi mihi -unt an ego vidi servos in armis contra dominos? APVL. flor. 2 p. 7 homines enim neque longule dissita neque proxume adsita possumus cernere, verum omnes quodammodo -imus. PAVL. NOL. epist. 40, 6 alias aves noctis in tenebris magis cernere et in lumine -ire, noctem diebus pati, lucem noctibus usurpare. MART. CAP. 1, 3 poetae ... secuti -entis ... Maeonii suaviloquam senectutem. SIDON. epist. 4, 12, 4 quamquam esset trepidus et sternax et prae reatu balbutiret ore, -ret (caecuttiret *optimi codd.*) intuitu. **2** *in imagine*: TERT. pat. 1 qui -unt (*Vollmer*, caeca vivunt *codd.*). adv. Marc. 2, 2 qui in inferiorem deum -is, quid in sublimiorem? IREN. 2, 22, 1 vere -entes, qui profunda Bythi adinvenisse se dicunt. 2, 27, 2 valde hebetes apparebunt, qui ad tam lucidam adapertionem -unt oculos et nolunt videre lumen praedicationis. 3, 24, 2 quaerere ... semper in excusatione habent, (-unt enim) invenire vero numquam possunt. FAVSTIN. trin. 6, 1 quid potes veri luminis videre cum -ias vel ambules in viis tenebrarum. *ibid.* haereticus -ens hoc solum videre se credidit. HIER. in Mal. 3, 2 p. 972 quis stabit ad videndum eum (*deum*), hoc est quis eum poterit lippientibus et -entibus oculis in sua claritate (lippientibus oculis et caecis mentibus in una claritate *cod. Regin.*) conspicere ...? epist. 53, 8^a ut rarus sit qui non in earum lectione -iat (concutiatur *al.*). PAVL. NOL. epist. 50, 11 multum ... -ire me fateor in hac apostoli sententia. MAR. MERC. Nest. serm. 2 aspicio populos ... ignorantia ... ϑεογνωσίας -ire. CLAVD. MAM. anim. p. 174, 3 Appius eis, qui exterius clarerent oculis et interius -rent (D^2E, cicutirent *ABS*, cicuttirent *CFHLMB*, cęci uteretur *G*), consilii lumen praebuit. *structurae*: *cum acc.* (*graeco*): IREN. *v. l. 64*. *cum abl.*: MAR. MERC. *v. l. 74*. in *cum acc.*: TERT. *v. l. 61*. in *cum abl.*: HIER. *v. l. 72*. PAVL. NOL. *v. l. 73*.

Burger.

***caedēs, -is** *f.* [*cf. c.* caedere. *Th.*]. GLOSS. φόνος. σφαγή. occisio. homicidia, hoc est fons (*i.* φόνος). PAVL. FEST. p. 45 caedem putant ex Graeco dici, quod apud illos καίνειν (kethin *codd.*) significet interficere. *formae*: *nominativus* caedis *non raro in libris legitur, v. Neue-Wagener* I^3 *p. 279, ex. gr.*: LIV. 3, 5, 9 (caedes R^2U). 5, 28, 13 (caedeis M^1). PS. AMBR. serm. Sess. 1, 5 grandinis caedis. AVG. serm. ed. Mai 4, 3. IDIOM. gen. gramm. IV 576, 33 caedis φόνος. *gen. plur.* caedium: PRISC. gramm. II 353, 1 a caede caedium, nisi haec etiam per syncopam i proferantur. *adde*: LIV. 1, 13, 3 FLOR. epit. 3, 18, 14. 3, 21, 23 APVL. met. 3, 3 IVST. 11, 13, 9. 21, 4, 6 AVG. civ. 3, 25. caedum: FRG. BOB. gramm. V 560, 11 caedes caede caedum. SIL. 2, 665. 4, 351. 422. 794. 5, 229. 427. 10, 232 AMM. 14, 2, 8 (*V*). 22, 12, 1. 29, 5, 37. cede (*a. 642*): CARM. epigr. 721, 6 (*abl.*). *legitur praeter singulos locos* CATONIS *et* SISENNAE *saepius inde a* CIC., *qui fere ducenties habet, et* LVCR.

I ***occisio***: **A** ***proprie***: *exemplorum, quae hoc loco desiderantur, aliquot invenies sub III et IV*: **1** *sensu* ***activo***, *de actione eius qui caedit*: CATO orig. 83 occupatis in ea -e hostibus. SISENNA hist. 89 integrant in oppido -em. CIC. S. Rosc. 78 in -e atque ex -e vivunt. Caecin. 76 esse vim non in -e solum, sed etiam in animo. Tusc. 5, 66 alterius *mens alebatur* in -e et iniuriis. har. resp. 6 qui templa omnia -e incendiisque terreret. 58 senatum ... -e incendiisque pervertit. Catil. 1, 3. CATVLL. 64, 77 Androgeoneae poenas exsolvere -is. CAES. civ. 3, 65, 1 magna -e nostrorum. SALL. Catil. 18, 6 in nonas Februarias consilium -is transtulerant. VERG. Aen. 2, 526 elapsus Pyrrhi de -e Polites. 9, 340 Euryali. OV. am. 2, 12, 17 me sine -e Cupido iussit militiae signa movere suae. met. 3, 625 poenam pro -e luebat. 4, 163 *ferrum* adhuc a -e tepebat. 10, 541 armenti saturatos -e leones (LVCAN. 7, 802 satiata -bus ira. SIL. 4, 735 satiabis -bus umbras. AMM. 16, 12, 52 satiavit -e multiplici dexteram) (*ablativis quibus deest* a *vel* de *apud* OV., *plerumque notio metonymica subest; cf. p. 51, 27 sqq.*). Pont. 2, 9, 67 -e nocens (LVCAN. 9, 270). LIV. 2, 1, 10 -bus regis deminutum patrum numerum. 31, 36, 11 ab emissis ad -em. 39, 18, 4 qui stupris aut -bus violati erant. MANIL. 5, 492 partas ... vel -e rapinas. VAL. MAX. 8, 1 amb. 2 duabus -bus contaminatam *matrem*. SEN. Ag. 219 aras -e maculare. Phaedr. 1275 patefacite ... -e ... domum. Thy. 94 manus violate -e. 714 dubitat ... quem -e immolet. 738 ferrum ... gemina -e perfusum (epist. 94, 61 -e gentium. SIL. 10, 334 perfusae -e cohortes). Herc. f. 1342 solutam -e ... manum. Tro. 1004 maculate superos -e funesta deos. dial. 5, 41, 4 -bus inquinavit manus. benef. 7, 10, 2 ne aut instrumentum in -es ... deesset aut pretium. 7, 27, 2 hic sine -e populatur. CVRT. 8, 2, 2 licentiam ... -e ultus. 8, 8, 4. ASCON. Mil. p. 42 servorum ad -em perventum. LVCAN. 4, 259 polluta ... agmina -e. 6, 124 via -e paranda est (PANEG. 9, 9 nisi viam tibi -bus aperuisses. *cf.* SIL. 5, 269 *Appius* pandebat campum -e). 6, 240 una -e refectus *Scaeva*. 7, 448 Thessalicas ... -es. 7, 532 perdidit ... modum -s. 9, 1027 facili quod -e peractum est. 9, 1088. PLIN. nat. 2, 174 mutuisque -bus laxiorem facimus terram. VAL. FL. 6, 615 nec -e moratur in una *Iason*. SIL. 4, 624 infestat -bus hostem. 9, 528 quantis ... furens se -bus implet *Gradivus*. 10, 327 *Poenus* diem ... -bus emensus. 11, 51 exhilarare ... convivia -e. 12, 402 dextrae gliscebat -bus ardor. 14, 531 ad -es Cyclopia ... libido *erat*. HOMER. 724 ne rapere hanc animam crudeli -e velitis. STAT. Theb. 1, 637 qui *monstro* -e potiti (*i. qui peremerant monstrum*). 1, 645 -e subegi ... mortale nefas. 2, 720 nostras invisere -es (voces P^1). 3, 221 *Mars* populatus -bus urbes. 3, 535 *cycni* pandunt -bus (*dat.*) ora novis. 7, 353 *deus* laxavit (lassavit *P*) -e pharetras. 8, 666 ego inexpletis ... -bus hausi quinquaginta animas. QVINT. decl. 248 p. 16, 11 singulis -bus quinquennium esse constitutum. 248 p. 16, 15 duae -es octo annis exulatum efficiant. 279 p. 138, 19 *ad adulteri* -em ... furore opus est. 324 p. 277, 7 lex tua non ad -em, sed ad damnationem pertinet. 324 p. 277, 23 de -e torquebatis. 350 p. 377, 26 -s videtur significare sanguinem et ferrum. IVV. 8, 243 udo -bus adsiduis gladio. TAC. ann. 2, 8 -bus perfidiam ultus est. hist. 4, 42 ingenium ... -e nobili (*i. e. viri nobilis*) imbuisti. SVET. Iul. 9 diem -i destinatum. Tib. 66 paricidia et -s ... obicientis *regis*. Nero 36 reges talia ostenta -e aliqua illustri expiare. FLOR. epit. 1, 7, 4 in senatum -bus ... grassatus. 3, 18, 11 Nuceria Picentia -bus ... vastantur. 3, 16, 3 *ut* comitia nova -e turbaret. PS. QVINT. decl. 1, 2 -e, in qua nemo utitur suo ferro nisi alieno, gladius adulescentis ... relictus. AMPEL. 26, 3 *Saturninum et Glauciam* comitia in campo -bus perturbantes. 42, 2 *Marius* saevissimis -bus totam urbem funestavit. GRAN. LIC. p. 30, 8 Fl. ibi avaritia -em suadente. CLAVD. SATVRNIN. dig. 48, 19, 16 pr. facta puniuntur ut furta -esque. APVL. met. 3, 1 me trinae -is cruore perlitum. 3, 3 *iuvenem* -bus operantem. *ibid.* reum tot -bus impiatum. 3, 5 per totam domum -s ambulet. 4, 26 non -i ... manus adferunt. CARM. adv. Marc. 3, 171 quidam mactatus -e latronum (AVSON. 157, 5 -s ... latronum perpetior). PANEG. 2, 7 gentes ... -bus ... domuisti. 9, 16 *ut* ipsum diem natalis sui ultima sua -e signaret. IVST. 5, 9, 1 urbis reliquias -bus et rapinis exhauriunt 5, 9, 11. AVSON. 283, 2 ferrum vertit in *Caracallam* -e Macrinus. 466, 2 in *procos* -e grassantur. ITALA deut. 13, 15 (Firm. err. 29, 2) interficiens necabis omnes ... -e gladii (ἐν φόνῳ μαχαίρας, VVLG. in ore gladii). Ios. 10, 20 (Lugd.) trucidantes illos -e magna (κόπτοντες αὐτοὺς κοπὴν μεγάλην). iud. 11, 33 (Lugd.) percussit illos -e (plaga VVLG.) magna (ἐπάταξεν αὐτοὺς ... πληγὴν μεγάλην). VVLG. iud. 2, 18 liberabat eos de -e vastantium (ἀπὸ προσώπου τῶν πολιορκούντων αὐτοὺς καὶ ἐκθλιβόντων

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

αὐτούς). Avg. civ. 3, 28 cuncta suis aliis (alienisque *V*) -bus impleverunt. *ibid.* post Marii . . . -es. Svlp. Sev. 2, 18, 7 multa -e ⟨urbem⟩ vastavit. Damas. epigr. 2, 4 *cum* -bus adsiduis cuperet discerpere plebem *Saulus.* Pavl. Med. bened. 11, 2 quot sanctos diversa -e laceravit. Carm. epigr. 721, 6 (*a. 642*) cede perculsum clientes rapiunt peremtum. *in imagine*: Tert. praescr. 38 *Marcion* exerte et palam machaera, non stilo usus est, quoniam ad materiam suam -em scripturarum confecit.

2 *sensu* ***passivo*** *de eo qui caeditur*: Cic. Rab. perd. 35 civium (Pis. 15 Catil. 3, 8 p. red. ad Quir. 10 Phil. 3, 6. 11, 6 Flacc. 60 de orat. 3, 12 Q. Cic. pet. 9 Bell. Afr. 46, 2 Sall. or. Phil. 18. Liv. 4, 21, 4 civis. Nep. Epam. 10, 3 Vell. 2, 47, 3 Val. Max. 9, 7, 3 Plin. paneg. 48. Tert. nat. 2, 17 civium et sacerdotum. Lampr. Comm. 8, 1). Cic. Mil. 87 magistratuum privatorumque. parad. 46 municipiorum. Pis. 5 senatus (Liv. 23, 2, 7 Ascon. tog. cand. p. 94 Svet. Otho 8). Catil. 1, 7 optimatium (or. frg. A IX 25 Svet. Otho 8). har. resp. 54 principum (Att. 7, 7, 7 Liv. 5, 41, 10. 23, 39, 7. 24, 24, 7. 39, 36, 13. 42, 40, 7 Tac. ann. 4, 28. 15, 52 Svet. Vesp. 1 Flor. epit. 3, 21, 13. 4, 2, 93 Ivst. 14, 6, 1). Cic. rep. 2, 45 optimi regis (Liv. 1, 14, 3. 29, 30, 8. 42, 15, 3 Val. Max. 3, 3, 1 Sen. Oed. 235. Ivst. 1, 9, 18 falsi regis. Vvlg. Hebr. 7, 1 Avson. 421). Cic. Mil. 18 innocentis viri (Verg. Aen. 10, 425. Vell. 2, 71, 1 virorum. Val. Max. 9, 2, 1. Sil. 3, 206 virum [*gen.*]. 5, 534. Tac. ann. 16, 23). Cic. Font. 31 hominum (Sen. clem. 2, 4, 2 Qvint. decl. 323 p. 270, 24 Tert. nat. 1, 15 Paneg. 9, 12 Vvlg. I Macc. 1, 25 Origo Const. 6, 34). Cic. Sull. 71 vicinorum. Pis. 38 hospitum. Att. 4, 3, 2 inimicorum (Lampr. Comm. 14, 7 Avg. civ. 3, 19. Liv. 9, 18, 4 amicorum. 31, 31, 7 Val. Max. 9, 3 ext. 1 Cvrt. 3, 12, 19 Ivst. 36, 4, 1). Cic. Phil. 14, 24 hostium (Liv. 5, 21, 17 *al.* Cvrt. 4, 15, 20. 7, 7, 34 Plin. nat. 15, 135 Sil. 10, 649 Flor. epit. 3, 3, 9. 4, 2, 85. Paneg. 9, 23. 10, 7. 12, 46). Caes. Gall. 5, 47, 4 cohortium (Liv. 3, 5, 11). 7, 38, 10 equitum et principum. civ. 3, 94, 4 sagittariorum ac funditorum. Sall. Iug. 13, 3 fratris (Sen. Herc. f. 373. Prop. 3, 19, 18 natorum. Sil. 10, 585. Ov. epist. 14, 19 mariti. 15, 207 soceri. fast. 6, 589 sororis. met. 12, 240 germani. Homer. 421 Avg. civ. 15, 5). Liv. 2, 30, 14 omnium generum. 31, 18, 7 coniugum liberorumque. Val. Max. 9, 2, 4. Vell. 2, 59, 5 avunculi. Val. Max. 5, 3 ext. 3 patris. Phaedr. 4, 7, 16 Ivst. 3, 1, 9. Sil. 4, 410 parentum. Verg. Aen. 3, 247 boum (Ov. met. 11, 371 Avson. 456). Ov. met. 2, 442 ferarum (15, 106). 10, 624 procorum (Avson. 465). 15, 778 sacerdotis. Liv. 22, 9, 6 collegae exercitusque (22, 37, 2 Svet. Cal. 31 Tac. ann. 15, 29). 22, 14, 4 sociorum (24, 33, 6 Svet. Nero 39). 24, 29, 10 stationis Romanae. 24, 30, 12 commilitonum (Tac. hist. 1, 31). 36, 6, 1 militum (41, 3, 3). 38, 3, 5 praesidii. 44, 42, 1 peditum. 2, 59, 2 extremi agminis. 36, 14, 14 insidiatorum. 2, 32, 2 consulum. 8, 11, 7 consulis devoti (Tac. hist. 4, 49 proconsulis. Agr. 45 tot consularium). 3, 5, 8 legati. 4, 32, 12 legatorum (5, 4, 14). 29, 34, 16 ducis (Octavia 498. Cvrt. 4, 16, 10 Tac. hist. 4, 72 ann. 4, 26 Spart. Sept. Sev. 7, 4 Pesc. 2, 6). 30, 28, 7 imperatorum. 26, 46, 7 oppidanorum. 1, 6, 2 tyranni (24, 27, 5. 25, 29, 3. 35, 37, 1 Sil. 14, 114). 41, 18, 4 animantium. 28, 20, 6 infantium. 4, 32, 5 Fidenatium colonorum. 25, 29, 9 Syracusanorum. 28, 32, 4 Ilergetum (Flor. epit. 2, 8, 11 Laconum. Ivst. 11, 6, 11. 11, 9, 9 Persarum. Avson. 422, 5 Graium). Manil. 4, 186 *qui* luxuriae (*dat.*) . . . parent -em (*ferarum*). 5, 658 hoc (*cetos*) trahit in pelagi -es et vulnera natos squamigeri gregis. Bvc. Eins. 1, 32 draconis (Avson. 413, 13). Homer. 844. 850 sodalis. Qvint. decl. 364 p. 396, 27 tot servorum. Tac. ann. 1, 6 iuvenis (Vvlg. II Macc. 5, 13 iuvenum ac seniorum). hist. 1, 63 civitatis. Flor. epit. 2, 6, 15 sexaginta milium. Maecian. dig. 29, 5, 14 domini (Vlp. dig. 29, 5, 3, 13). Hil. in Matth. 24, 9 prophetarum. Cic. Cluent. 36 Asuvii Larinatis. Lent. Cic. epist. 12, 15, 4 Trebonii. Caes. Gall. 7, 1, 1 Clodii (Ascon. Mil. p. 44 Svet. Iul. 26). Sall. Iug. 31, 7 C. Gracchi et M. Fulvi. Prop. 4, 10, 23 Tolumni. Ov. met. 5, 69 Medusae. fast. 2, 40 Phoci. trist. 3, 9, 6 Absyrti. Liv. 1, 59, 8 Lucretiae (3, 44, 1). 1, 59, 10 Servi Tulli. 3, 51, 7 Sicci. 24, 21, 2 Hieronymi. 24, 41, 3 magni Hamilcaris. Val. Max. 9, 6, 4 Viriathi. Sen. epist. 83, 12 C. Caesaris (Svet. Claud. 41). Cvrt. 7, 1, 6 Philippi. 8, 4, 30 Cliti. Lvcan. 10, 388 Pompei (Flor. epit. 4, 2, 57). Val. Fl. 7, 150 Lacaenae (*i. Clytemestrae*). Sil. 10, 299 Iertae. Svet. Galba 7 Gai. Tac. hist. 1, 32 Othonis. Fronto p. 209, 6 N. Parthamasiri. Tert. pudic. 6 Vriae. Capitol. Opil. 6, 4 Bassiani. Ivst. 1, 7, 19 Candauli. Itin. Silv. 14, 3 Codollagomor regis gentium. Vvlg. II reg. 1, 1 Amalec (*τύπτων τὸν Ἀμαλήκ*). Clavd. 21, 95 Promoti. Avg. civ. 3, 26 Gracchorum.
Cic. Phil. 14, 15 vestrum omnium. Catil. 2, 10 -em bonorum atque urbis incendia (dom. 6 Phil. 5, 6. 13, 47 Sall. Catil. 48, 4). Phil. 13, 18 optimi cuiusque (13, 42). Caes. civ. 2, 34, 6 suorum (Bell. Afr. 93, 1 Verg. Aen. 9, 775 Liv. 21, 25, 9. 22, 9, 2. 28, 23, 2 Val. Max. 3, 2 ext. 1 Homer. 679). Bell. Alex. 18, 3 paucorum (Octavia 846). Liv. 6, 13, 4 singulorum (Sen. clem. 1, 26, 4). 21, 12, 3 multorum (24, 29, 4 Spart. Sept. Sev. 17, 7). 24, 19, 9 omnium. 28, 22, 14 primorum. 28, 3, 14 obviorum. Ov. Pont. 1, 18, 19 nocentum. Liv. 3, 22, 9 fugientium (6, 9, 11 *al.*). 31, 24, 15 trepidantium (Sen. dial. 1, 3, 6 venantium. Ivst. 5, 5, 3 palantium. 17, 1, 6 luentium supplicia). Ascon. tog. cand. p. 92 proscriptorum. Amm. 14, 5, 2 insontium. 28, 5, 7 concorporalium. Clavd. 8, 494 nobilium. Avell. 1, 5 p. 2, 27 fidelium.
Cic. Phil. 14, 15 de -e nostra (Verg. Aen. 8, 256 nostrae . . . iniuria -is [*sc. consilium caedis*]. Sen. Tro. 309 Comm. apol. 838 Clavd. 5, 147). Cic. Catil. 4, 11 in vestra -e. 4, 4 ad vestram omnium. Ps. Cic. epist. ad Oct. 4 ut tua (sua *codd.*) -e caesus (ausus *M B*) ille fugiens exercitus te nominaret imperatorem (Prop. 3, 12, 11). Liv. 40, 7, 8 ad -em suam (Val. Max. 3, 2 ext. 9. 4, 7, 5. 5, 6 ext. 1 Sen. Med. 702 Ascon. Mil. p. 51 Svet. Claud. 11 Tac. ann. 15, 68. Porph. Hor. carm. 4, 4, 61 Romanos . . . -e sui potentiores fieri). Octavia 466 in -em meam (903). Tac. ann. 1, 18 mea . . . -e. Ov. Ib. 623 Melanthea. met. 4, 429 Penthea. Liv. 4, 51, 2 Postumianae. Sen. dial. 10, 4, 5 Romana. benef. 5, 16, 2 Cimbricis. Lvcan. 10, 350 Pompeianae. Alf. Avit. carm. frg. 1, 2 Sabina. Tac. ann. 11, 29 Appianae. Flor. epit. 2, 19, 3 Gracchanas Drusianasque. Apvl. met. 2, 32 Geryoneae. Avson. 345, 3 Adoneae.
Liv. 40, 11, 8 fraterna (40, 12, 17. 45, 19, 16 Anth. 462, 23). Ov. met. 7, 675 ferinae (7, 809). Pavl. Fest. p. 117 humana. Sen. Oed. 217 -em expiari regiam (Tro. 44). Sil. 14, 105 femineam. Stat. silv. 2, 5, 2 humanas (Apvl. met. 1, 19). Spart. Did 5, 8 -bus senatoriis. Ivst. 9, 7, 1 paternae. Amm. 16, 1, 1 barbaricas. 19, 11, 14. Clavd. 3, 77 cognata. *de urbe deleta*: Sil. 9, 292 stimulatus -e Sagunti. *de thynnis occisis et dissectis*: Manil. 5, 669 altera fit caedis caedes.
in imagine: Cassian. conl. 16, 22, 2 ne exterioris hominis -e vel tacitus intra se moveatur interior.

3 *simul activo et passivo sensu i. q.* ***strages.*** *non raro etiam accedit ad notionem pugnae vel cladis*: Cic. S. Rosc. 102 ex ipsa -e *nuntium misit.* Caes. Gall. 7, 38, 3 ex ipsa -e fugerunt. 7, 38, 5 ex media -e fugisse. Hirt. Gall. 8, 36, 2 neminem ex -e refugisse. Bell. Hisp. 33, 1 Verg. Aen. 2, 718 Cvlex 112 Liv. 23, 29, 16. 23, 30, 7. 24, 33, 5 ex media -e elapsi. 25, 39, 7. Sil. 12, 197 dimitto ⟨e⟩ -e cohortes. Homer. 676 illum rapiunt de -e sodales. Cic Planc. 89 in eadem -e. Bell. Hisp. 6, 4 in ea -e pauci effugerunt. 24, 4. Verg. Aen. 10, 899 nullum in -e nefas. Liv. 21, 15, 1 in -bus. Sil. 7, 614 telum . . . in -e reliquit. Stat. Theb. 2, 678. 3, 298. Vvlg. Is. 65, 12 omnes in -e corruetis. Ezech. 21, 22 II Macc. 5, 6. Hirt. Gall. 8, 20, 1 *castra* non longius ab ea -e abesse. Liv. 5, 39, 11 sacra publica a -e . . . procul auferre. 27, 16, 7 ab -e ad diripiendam urbem discursum. 42, 65, 5. Homer. 619 qui dirimant a -e viros. Tac. hist. 3, 32 nec procul -e aberant *milites.* Avson. 236, 3 ab ipsa -e sepultus. Verg. Aen. 8, 492 inter -em (caedes *M m. pr.*, cedes *M² et P*). 8, 709 *Cleopatram* inter -es pallentem. 11, 648 medias inter -es (Liv. 27, 49, 8. 39, 8, 8). Hor. carm. 3, 2, 12 quem . . . per medias rapit ira -es (4, 4, 59). 3, 5, 20 arma militibus sine -e . . . derepta (*cf.* Cic. Catil. 3, 23 Ov. met. 8, 62 Liv. 1, 30, 10. Sil. 8, 18 -e sine ulla . . . bella geri. Stat. Theb. 10, 656 nulli sine -bus ictus. Tac. hist. 4, 46 Clavd. 21, 216). Ov. epist. 14, 79 generos ex -e iacentis. Liv. 9, 24, 13 quos reliquos fortuna ex nocturna -e . . . fecerat 4, 39, 11 infert pavidos fuga in mediam -em (Sil. 10, 191 totis mentibus actam in -es aciem. Homer. 352 *Podalirius Atriden* in -es . . . misit. Optat. 2, 25 p. 62, 22 *David* poterat bellum pér conpendium remittere in -em). Sall. Iug. 92, 4 -e omnia conplentur. Verg. Aen. 9, 451 una tot -e peremptis (Sil. 11, 146). 10, 119 sternere -e viros (*cf.* Cic. Sest. 85 Homer. 487). 10, 514. Liv. 1, 36, 2 magna utrimque -e pugnatum est. 2, 64, 5. 2, 51, 6 fusi magna- e (Oros. hist. 5, 1, 6 fracti -e bellorum). 25, 11, 3 magna -e ita attenuari praesidi vires. 4, 29, 1 per stratos -e hostes (Avson. 3, 7 Amm. 28, 5, 6). 25, 10, 5. 4, 37, 2 incolas veteres novi coloni nocturna -e adorti (Amm. 27, 12, 7 -bus aggredi repentinis). 3, 5, 13. 6, 13, 5 iusta -e conficere hostem. 8, 11, 6 *Martem* utramque aciem pari -e prostravisse. 24, 39, 5 coacervantur . . . non -e solum. Sen. Med. 470 terrigena miles mutua -e occidit. Val. Fl. 6, 184 perfracta . . . -bus arma. Sil. 10, 96 *Crista* populos factis et -e docebat. 10, 462 mulcata cadavera -e (caedi *codd.*). Homer. 814 miscentem -e catervas *Patroclum.* Flor. epit. 2, 18, 5 *Mancinum* adsiduis -bus subegerunt. Ivst. 12, 15, 6 quantis -bus . . . sibi *Macedonia* parentatura *sit.* Avg. civ. 3, 17 *Romam* -bus impleverunt. Liv. 2, 53, 2 -s magis quam proelium esse. 5, 44, 7 me sequimini ad -em, non ad pugnam. 5, 45, 3 nusquam proelium, omnibus locis -s est. 22, 48, 5. 23, 40, 11. 25, 14, 10 (Cvrt. 4, 15, 32 iamque non pugna, sed -s erat. Tac. hist. 4, 33 -s inde, non proelium). 21, 59, 8 acrior concursus fuit quam -s. 30, 12, 4 -s in eo proelio minor quam victoria fuit. 33, 37, 8. 5, 49, 6 -s omnia obtinuit (9, 43, 16). 9, 37, 9 ad arma trepidantes -s oppressit (25, 39, 11). 10, 41, 5 iam prope ad signa -s pervenerat (27, 48, 15). 33, 29, 1 efferavit ea -s Thebanos. Petron. 123, 215 -es, incendia totaque bella ante oculos volitant. Flor. epit. 3, 14, 6 -s a foro coepit (cedere foro coegit *Halm*). *nota*: Verg. Aen. 9, 352 nimia -e atque cupidine ferri (*i. nimia caedis cupidine*). *in adnominatione*: Oros. hist. 6, 1, 24 saevientibus undique adversum se gentibus, regibus, legibus, -bus, crucibus ac mortibus. *in imagine*: Tert. adv. Val. 1 si comminus certes, fatua simplicitate (certe statuam simplicitatem *codd.*) suam -em (sua caede *codd.*) dispergunt *Valentiniani.*

4 *speciatim de hostiis quae* ***immolantur***: Hor. carm. 3, 23, 14 temptare multa -e bidentium . . . deos. Prop. 4, 3, 61 illa dies hornis -em denuntiat agnis. Ov. am. 1, 13, 4 Memnonis umbris annua sollemni -e parentet avis. met. 15, 129 -e laboriferi credunt gaudere iuvenci. epist. 9, 90 non hominum pingues -e tacentur equae. fast. 1, 350 *Ceres* ulta suas merito -e nocentis (*sc. porcae*) opes. *nota*: met. 12, 35 lenita est -e (*cervae*) Diana. 13, 468 -e placare. Sen. Thy. 1058 -e votiva

focos placavi. Octavia 981 hospitis illic -e litatur numen superum. Lvcan. 10, 386 placemus -e secunda Hesperias gentes. Sil. 4, 766 poscere -e deos veniam. 4, 794 -um ... feros avertite ritus. 4, 819 delubra piantur -bus. 13, 407 abdere (addere *codd.*) terrae ... spirantum *pecudum* -e cruorem. Stat. Theb. 4, 409 iuvencum (*gen., cf.* Mart. 14, 4, 1 -e iuvencorum calet area). Arnob. nat. 6, 27 de -bus atque immolationibus hostiarum (7, 32). 7, 36 -bus et mactationibus hostiarum gaudere. Clavd. 18, 180 claris violatur -bus Hammon. Avg. civ. 2, 11 malos deos propitiari -bus.

B ***metonymice*****:** 1 *i. q.* ***sanguis vel cruor*****:** Catvll. 64, 360 *Scamandri* iter ... tepefaciet permixta flumina -e (*i. mixto sanguine; cf.* Lvcr. 3, 643. 5, 1311). Verg. Aen. 9, 815 abluta -e. Hor. carm. 2, 1, 35 quod mare Dauniae non decoloravere -es? Ov. met. 4, 125 arborei fetus aspergine -is in atram vertuntur faciem. 9, 73 natis e -e colubris. Liv. 1, 48, 7 *Tullia* fertur partem ... sanguinis ac -is paternae ... tulisse ad penates. Lvcan. 7, 294 immensa populos in -e natantis. Stat. Theb. 5, 255 epulas ... in -e natantes. 9, 429 quas fluvio -es, quae funera portem. 10, 838 taedet ... profundae -is. Catvll. 64, 181 respersum iuvenem fraterna -e (Liv. 10, 39, 16 mixta hominum pecudumque -e respersus. Sen. Ag. 976 -e respersam viri *dextram* ablue. Tro. 255 -e dira ... aspergis umbras. Sil. 5, 142 *clipeum* aspersum ... -bus). Catvll. 64, 368 Polyxenia madefient -e sepulcra (Ov. met. 15, 824). Verg. Aen. 4, 21 sparsos fraterna -e Penates (Prop. 2, 8, 34 sparsas -e iacere comas. 2, 30, 21 spargere ... alterna communes -e Penates. Ov. ars 2, 135 *campum* -e Dolonis sparsimus. trist. 4, 4, 64 dira -e ... spargitur ara. Val. Fl. 5, 340 spargere -e manus). Ov. met. 3, 143 mons erat infectus variarum -e ferarum (Carm. Suet. Tib. 59 infectas aspice -e manus. Stat. Theb. 5, 353 infectos -bus enses. Tac. hist. 1, 2 infecti -bus scopuli). Ov. epist. 11, 2 oblitus a dominae -e libellus erit. Ib. 367 perfusam ... -e (saepe *G*) procorum *humum* (Stat. Theb. 10, 747 *hasta* perfusa ... -e). Ov. Pont. 2, 9, 56 hostili tingere -e manum. Liv. 3, 18, 10 multi exulum -e sua foedavere templum. 4, 31, 7 colonorum -e imbutis armis. 25, 18, 7 ne hospitali -e dextram violet. Sen. Med. 523 ut te -e cognata inquines. Herc. f. 1029 *stipitem* -e nostrorum (monstrorum *codd.*) inlitum. Octavia 424 cruenta -e pollutas manus. Lvcan. 10, 281 pastus -e suorum. Sil. 9, 264 *manus* -e imbuta nefanda. Merob. pros. frg. 1 B 24 hostili -e pulvis cruentatus. Lvcr. 3, 643 permixta -e calentis (Mart. 14, 4, 1 *supra l. 6*). Verg. Aen. 8, 196 recenti -e tepebat humus (Avg. civ. 19, 12). 8, 695 arva nova Neptunia -e rubescunt. Ov. met. 1, 149 -e madentes *terras*. 13, 389 *ensis* domini ... -e madebit. 14, 199 *vultus* -e madentes. Octavia 823 Val. Fl. 1, 225. 2, 274. 5, 454. 6, 415 Sen. dial. 4, 35, 5 Mart. 9, 70, 4 Ivv. 4, 154 Clavd. 15, 181. Ov. met. 4, 97 recenti -e leaena boum spumantes oblita rictus (Lvcan. 7, 699 spumantes -e catervas). Sen. Oed. 485 Cithaeron sanguine undavit Ophioniaque (*i. Thebana*) -e. Herc. f. 483 hospitali -e manantes foci. 919 manantes ... manus cruenta -e. Lvcan. 2, 103 multa ... rubentia -e lubrica saxa madent. 9, 663 harpen ... monstri iam -e rubentem. Sil. 2, 17 tela rubentia -e. 4, 665 -e ... stagna ... rubent (Stat Theb. 10, 455 -e recenti arma rubere). Sil. 1, 419 perfusae ... atra fumabant -e ruinae. 2, 21 -e calentibus armis. 5, 459 saxa et dumi rorantes -e nitebant. 7, 324. 6, 36 late stagnantem -e *terram*. Verg. Aen. 1, 471 *Tydides* multa ... -e cruentus (Ov. epist. 6, 162 rem. 28 Sil. 9, 210 Stat. Theb. 12, 674). 9, 454 tepida ... recentem -e locum (tepidum ... recenti *pars codd.; cf.* Tac. hist. 3, 19 recentia -e vestigia). Ov. met. 8, 444 calidum ... priori -e *telum*. 12, 111 purpureus populari -e Caicus. trist. 4, 2, 38 *castella* plena ferae -is. Sen. Ag. 214 *fluctus* -e purpureos. Stat. Theb. 9, 200 -e nova iam lubrica tellus. Paneg. 12, 5 Sarmatica -e sanguineus Hister. Sidon. epist. 7, 7, 3 pingues -bus gladii.

2 *i. q.* ***corpora caesorum*****:** Verg. Aen. 10, 245 ingentis Rutulae spectabit -is acervos. 11, 207 ingentem -is (stragis *R*) acervum (Val. Fl. 3, 274 confertae -is acervos. Sil. 5, 665. 6, 15 ingenti miserandae -is acervo. Stat. Theb. 5, 249 ingentem nocturnae -is acervum). 11, 634 permixti -e virorum (*i. caesis viris*). 11, 729 inter -es cedentiaque agmina (*nota adnominationem*). Liv. 8, 39, 1 *equitum acies* -e omnia replet (Tac. ann. 6, 24 *domum* -bus complevisset. hist. 3, 29. Ivst. 21, 2, 2 -bus civitatem replet). Sen. Tro. 319 inter ... -es Graeciae atque ustas rates. Lvcan. 7, 722 in alto -is ... cumulo (tumulo *G*). 7, 827 tabem ... cruentae -is odorati *lupi*. Sil. 1, 453 per ... ipsos -is cumulos. 6, 111 vidi crescentis Thrasumenni -bus undas. 6, 603 Tyrrhenas sternere valles -bus. 7, 52 plures milite -es (*sunt*). 11, 137 ut -e referta clauserit *Hannibal* vada. 11, 519 *Hannibal* fluvium et campos abscondit -e virorum. 13, 8 Lydia -e creverunt stagna. 14, 522 -s prima reclusit monstravitque viam. Homer. 646 Danai confusa (confusi *codd. praeter E*[1]) -e suorum ingentes struxere pyras. Stat. Theb. 1, 43 propellens -bus amnem. 9, 436 *Ismenos* stipatus -bus. 10, 273 quis numeret -es aut nomine turbam exanimem signare queat? 10, 293 augur inerrat -bus Aoniis. Tac. hist. 3, 70 stratam innocentium -bus ... urbis partem. 4, 1 plenae -bus viae. Plin. paneg. 12 contecti -bus campi. 27 ferarum catuli sanguine et -bus nutriuntur. Qvint. inst. 5, 9, 14 ut sanguis e -e, ita *signa* ex impudicitia fluere videantur. Tert. apol. 40 Hannibal apud Cannas per Romanos anulos -es suas (*i. corpora a se occisorum*) modio metiebatur.

Sol. 15, 15 numero -ium honor crescit. Mart. Cap. 1, 9 denudata (denunciata *β*) pecudum -e. *nota anticipationem*: Stat. Theb. 8, 594 innumeris veluti leo forte potitus -bus imbelles vitulos mollesque iuvencas transmittit (*de iis bestiis, quas caedere vult*). Apvl. met. 3, 3 ne nefarius homicida tot -ium (totam aedium *codd.*) lanienam ... impune commiserit.

II *secundum notionem verbi caedendi, quam sub I (succidere, abscidere) et II A (verberare, ferire, vulnerare) attuli, de* r e b u s: *i. q.* ***amputatio*****:** Gell. 19, 12, 7 cur tantam ligni atque frondium -em faceret, percontatus est. Apvl. met. 3, 16 *capilli* -e cultrorum desecti. Tert. nat. 1, 8 linguae -e (*locus depravatus*). Hil. in Matth. 2, 4 infructuosarum arborum -e et concrematione. *adde*: Drac. Romul. 4, 32 *hydrae capita* -es passa resurgunt. *in imagine*: Porph. Hor. carm. 4, 4, 57 ut ilex, quanto magis securibus caeditur, tanto corroboratur magis ... ita Romani per damna -is suae fortiores effecti sunt, *ubi ad notionem 'cladis' accedit.* *de a n i m a n t i b u s aut* ***verberatio aut verbera vel ictus*****:** Papin. dig. 29, 5, 21, 2 reis illatae -is (Pavl. sent. 5, 23, 8 qui latronem -em sibi inferentem ... occiderit). Ser. Samm. 824 -e (dece *A*) sarissae (larisse *codd.*) *adfligier*. Don. Ter. Ad. 2, 1, 45 contumeliosa -s. 4, 2, 19 'occidit' nimiae -is verbum, non occisionis intellegi oportere Rvfin. Adamant. 4, 2 *homines* primo contumeliis sese, tum deinde etiam -e multantes (διαπληκτιζομένους). hist. 3, 5, 7 vel gladii -e (διὰ ξίφους) vel aliis belli machinis. Avell. p. 3, 7 coepit Damasus Romanam plebem ... fustibus et -e varia perurgere. Avg. serm. ed. Mai 4, 3 *canem* non famis effugat, non -is (*sic codd.*) expellit. Cael. Avr. chron. 1, 5 p. 175. Svlp. Sev. dial. 2, 3, 5 *Martinum* asello sui imposuimus ac locum -is illius exsecrantes raptim abire properavimus. Vict. Vit. 3, 25 post -es innumerabilium fustium. 3, 34 *clerus* -e inediaque maceratus. Maxim. eleg. 3, 31 medicare parans vulnera vulneribus increpitat caeditque: foventur -bus ignes. 3, 37 turpes ... revolvere -es. Pavl. Petric. Mart. 1, 175 vicit sine -is vulnere gentes. 4, 200. 208 Conc. Rom. a. 501 p. 429, 3. 10. Greg. Tvr. glor. mart. 81 cum regi satisfactum de eius -e fuisset, dimissus est. vit. patr. 10, 2 eum tanta -e mactavit ut vix putaretur evadere. Ven. Fort. carm. 4, 15, 5 hostis in insidiis securo *Boboleno* -e securis percutiens cerebrum fecit obire dolo. Gloss. Plac. V 4, 11 alapari est alapas minari, id est foedam et superbam -em. 33, 1 minitari est alicui plagas vel -es minari. *nota de* g r a n d i n e: Ps. Ambr. serm. Sess. 1, 5 non eum sollicitat saeva grandinis -is (*sic cod.*), non ubertas imbrium ..., non tempestatum vastitas crebra. *accedit ad notionem* v u l n e r i s: Plin. nat. 35, 49 pugnaturos ad mortem aut certe -em speciose vehi. Stat. Theb. 2, 123 iugulum mox -e patentem. Comm. instr. 2, 25, 8 vulnera non parent et sic sine -e (αὔτως ἄνευ ἑλκῶν) ruistis. Ambr. hex. 6, 4, 19 gravi adfecta -e et consauciata vulneribus mederi sibi novit *ursa*. Sedvl. carm. pasch. 5, 304 post vincla crucis, post vulnera ferri, post obitum mortis numerosa -e cruentum.

III ***structurae notabiliores*** *ad I A.* 1 ***structurae verbales et adiectivorum*****:** c a e d e s: est: Cic. Att. 10, 4, 8 Liv. 3, 8, 10. 32, 17, 5 *passim.* fit: Cic. Catil. 3, 10 Planc. 87 Caes. Gall. 7, 70, 5. 7, 88, 3 Liv. 3, 10, 7. 26, 9, 13. 31, 23, 7 *passim. cf.* facere caedem. oritur: Verg. Aen. 2, 411. 11, 885 Lvcan. 7, 571 Tac. ann. 12, 35. 14, 17 Rvfin. Adamant. 1, 15. *cf.* Sil. 4, 351 exoritur rabies -um. nascitur: Tib. 1, 10, 3 Rvfin. hist. 3, 6, 17. appropinquat: Cic. Catil. 3, 19. consequitur: Cic. Phil. 14, 15. sequitur: Ivst. 17, 1, 6. venit: Tib. 2, 3, 38. pervenit: Liv. 6, 13, 3. exardescit: Avg. civ. 3, 26. impendet: Cic. dom. 25 Att. 14, 13, 4. instat: Verg. Aen. 8, 537. patet: Stat. Theb. 3, 49. c a e d e m: facere: Cic. Rab. perd. 35 Flacc. 88 Sull. 51 parad. 30 inv. 1, 80 Brut. 85 *et passim, imprimis ap.* Cic. *et* Liv. conficere: Nep. Dion 10, 1 Liv. 6, 8, 7 Tert. praescr. 38. efficere: Cic. Mil. 87. perficere: Rvt. Lvp. 1, 16. Flor. epit. 4, 7, 2 edere: Liv. 5, 21, 13 *et passim.* Sil. 4, 527 Ivst. 2, 11, 3 Amm. 28, 2, 12. prolicere: Tac. ann. 13, 48. admittere: Svet. Tib. 37 Gaivs dig. 29, 5, 25 pr. Mod. dig. 48, 8, 16 Porph. Hor. epod. 7, 17 Avson. 456, 3. committere: Ov. epist. 14, 59 Cvrt. 8, 2, 6 Qvint. inst. 5, 12, 3. 7, 4, 43. 10, 1, 12 decl. 247 p. 15, 11. 248 p. 16, 18. 284 p. 150, 11. *aliter*: Lvcan. 10, 345. adicere: Liv. 44, 1, 10. addere: Sil. 14, 105. audere: Avson. 421. agere: Tert. nat. 1, 2 Oros. hist. 6, 18, 12. cogere: Stat. Theb. 8, 572 coacta (peracta *BM*) -e. peragere: Verg. Aen. 9, 240 Lvcan. 2, 203. 206. 517. 3, 580. 7, 120 Homer. 732 Tac. ann. 16, 11 Ivst. 22, 2, 12. parare: Sall. Catil. 52, 36 Tac. ann. 1, 39. comparare: Cic. Catil. 3, 21. cogitare: Cic. Catil. 2, 10 Att. 4, 3, 2 Petron. 82 Tac. ann. 4, 28. moliri: Cic. Phil. 3, 6 Pis. 5 Cels. 1 prooem. instruere: Avson. 465. machinari: Sen. contr. exc. 10, 1 Plin. paneg. 63. operari: Optat. 2, 17. perpetrare: Liv. 1, 6, 1. 28, 23, 3. 45, 5, 5. 45, 5, 11 Cvrt. 7, 2, 29 Avson. 466 Avg. civ. 3, 22. administrare: Bell. Hisp. 36, 4. 39, 2. patrare: Tac. hist. 4, 61 ann. 2, 39. 4, 57. 14, 44. 15, 58. exercere: Vvlg. Esth. 9, 12. 18. exsequi: Tac. ann. 11, 37. exordiri: Svet. Nero 33. instaurare: Cic. dom. 6 Sil. 9, 490. incohare: Sen. Med. 974. (incipere): Liv. 34, 40, 3 -e ... coepta. Stat. Theb. 9, 683 Tac. hist. 5, 22. integrare: Sisenna hist. 89 Liv. 9, 43, 17. continuare: Tac. ann. 14, 36. maturare: Tac. hist. 4, 59 ann. 15, 52. 16, 15. festinare: Tac. ann. 1, 6. 14, 33. properare: Tac. ann. 11, 37. complere: Vvlg. Ezech. 9, 8. a d *vel* i n c a e d e m: *verba in-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

trans.: ire: SEN. dial. 4, 35, 5 ad. TAC. ann. 13, 2 ibatur in -es. transire ad: TAC. hist. 2, 66. exire ad: CIC. Mil. 48. venire ad: LIV. 22, 14, 4. 40, 7, 8 CLAVD. 5, 147. pervenire ad: LIV. 28, 20, 6 ASCON. Mil. p. 42. in: SEN. clem. 2, 4, 2. ruere in: SIL. 15, 445. proficisci ad: CIC. Catil. 1, 24. verti ad: LIV. 1, 7, 2. 26, 46, 7. in: LIV. 41, 11, 4 (vertere in: PANEG. 9, 12). converti ad: CIC. har. resp 24. se conferre ad: CIC. Sest. 88. confugere ad: CIC. Caecin. 93 QVINT. decl. 379 p. 423, 25. tendere ad: PLIN. nat. 2, 159. coniurare in: CVRT. 7, 1, 6. ad: ASCON. tog. cand. p. 94. conspirare in: TAC. ann. 15, 68. ardere in: TAC. hist. 1, 43. *verba transit.*: constituere ad: CIC. Catil. 1, 16. instituere ad: CIC. dom. 68. incitare ad: CIC. Sest. 34 Cael. 78. concitare in: AVSON. 413, 13. compellere in: VAL. MAX. 5, 6 ext. 1. impellere in: IVST. 1, 9, 18. irritare ad: LIV. 24, 25, 9. incendere in: OCTAVIA 266. comparare ad: ASCON. Mil. p. 51. deligere ad: CIC. leg. agr. 2, 77. subornare ad: LIV. 42, 15, 3. convertere in: VAL. MAX. 3, 2 ext. 9. tradere ad: LIV. 4, 40, 5. prodere ad: LIV. 24, 30, 8. designare ad: CIC. Catil. 1, 2. praebere ad: LIV. 25, 15, 15. obicere ad: LIV. 22, 34, 5. proripere in: HOR. carm. 1, 8, 16. *adiectiva*: paratus ad: SALL. Iug. 35, 6 ASCON. Mil. p. 51 STAT. Theb. 10, 413 HIER. epist. 92, 6 p. 552. accommodatus ad: CIC. leg. agr. 3, 16. promptus ad: TAC. ann. 16, 14. expositus ad: VEG. mil. 1, 1. piger ad: SEN. Tro. 1154. idoneus ad: CIC. Sest. 95. mitis in: LVCAN. 8, 600 nullā ... ferarum mitior in -es. caedis: agere: SEN. contr. 10, 5, 13 QVINT. inst. 4, 4, 8 decl. 277 p. 129, 18. arguere: LIV. 45, 5, 7 APVL. met. 3, 4. accusare: SEN. contr. 1, 2, 20 contr. exc. 4, 3. 6, 2. 7, 5 QVINT. decl. 313 p. 229, 19. tenere: SEN. contr. 10, 4, 11 QVINT. inst. 5, 14, 11 (*cf.* decl. 265 p. 83, 10 -is lege tenebitur). convincere: SVET. Tib. 1. damnare: CIC. Verr. 2, 72 SEN. contr. 9, 2, 12 contr. exc. 4, 3. 6, 2 QVINT. decl. 247 p. 15, 7 *et passim.* absolvere: QVINT. decl. 347 p. 367, 15 PLIN. nat. 14, 89. *nota*: VVLG. act. 9, 1 *Saulus* spirans minarum et -is (ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου). *adiectiva*: avidus: OV. met. 1, 161 LIV. 9, 14, 12. 25, 37, 14. avarus: CLAVD. 26, 606. studiosus: OV. met. 7, 675. conscius: BELL. Alex. 55, 1 SALL. Catil. 25, 4 SPART. Carac. 3, 5. 6, 7 APVL. met. 1, 19. expers: MELA 2, 12. vacuus: OV. ars 1, 642. immunis: OV. epist. 14, 8. particeps: VELL. 2, 69, 1. ignarus: IVST. 9, 7, 1. reus: LIV. 1, 7, 9 QVINT. inst. 7, 2, 28. 51 decl. *passim.* SVET. AVG. 10 TERT. praescr. 3 VVLG. deut. 21, 1. securus: SIL. 10, 299. caedi: finem facere: LIV. 24, 32, 8. 24, 46, 10 AMM. 19, 2, 14. finem dare: SIL. 5, 678 FLOR. epit. 1, 16, 12. superesse: LIV. 5, 45, 8. 9, 38, 3. 25, 10, 6. 42, 54, 6 CVRT. 7, 7, 38 AMM. 28, 5, 7. *adiectiva*: admotus: SEN. dial. 4, 5, 4. adsuetus: AMM. 28, 6, 2. aptus: OV. met. 12, 244 *res* -bus aptae.

caede (a, de, ex caede): *verba intransitiva*: fungi: OV. epist. 14, 19. perfungi: SEN. Thy. 730. gaudere: HOR. carm. 4, 14, 51 MANIL. 4, 222 TAC. ann. 1, 44. laetari: PROP. 3, 12, 11 LIV. 42, 40, 5 STAT. Theb. 10, 467 HOMER. 850 TAC. hist. 1, 44 *et saepius.* furere: VERG. Aen. 2, 500 SEN. Tro. 446 SIL. 5, 173. fervere: VERG. Aen. 9, 690 VAL. FL. 7, 150 SIL. 9, 483. tumere: CLAVD. 21, 95. saevire: TAC. hist. 2, 44 ann. 3, 55. ovare: CALP. ecl. 1, 65 STAT. Theb. 2, 620 TAC. hist. 4, 72. crudescere: SIL. 4, 449 (*Scipio* crudescens -bus). bacchari: VVLG. iud. 20, 25. debacchari: AVELL. p. 2, 27. abstinere: LIV. 24, 40, 11. 28, 3, 14 OCTAVIA 474 CVRT. 3, 12, 19. 5, 13, 19. 8, 10, 10. insistere: TAC. ann. 2, 21. desistere: BELL. Afr. 87, 7. temperare a: LIV. 2, 16, 9 (*ubi* a *add. H. J. Müller*). 25, 25, 9 MELA 3, 18. parcere: LIV. 25, 25, 6 a -e. AVSON. 130, 4 -e. cessare a: LVCAN. 6, 554. abhorrere a: CIC. Sest. 132 LIV. 4, 6, 7 TAC. hist. 3, 65 SVET. Dom. 9. vacare: LVCAN. 10, 334. effugere ex: CIC. Tull. 22 LIV. 25, 39, 7. fugere ex: CAES. Gall. 7, 38, 3. 7, 38, 5. refugere ex: HIRT. Gall. 8, 36, 2 BELL. Hisp. 33, 1. elabi: VERG. Aen. 2, 526 elapsus . . . de -e. LIV. 24, 33, 5 ex media -e. digredi: VERG. Aen. 2, 718 e -e recenti. *verba transit.*: tenere a: SIL. 15, 483. continere a: LIV. 25, 4, 5. rapere de: HOMER. 676. eripere ex: CIC. Catil. 4, 2 LIV. 22, 34, 6. dirimere a: HOMER. 619. vindicare a: GALLICAN. Avid. 12, 9. liberare: CIC. Catil. 3, 15 epist. 5, 2, 8. solvere: OV. fast. 2, 40. servare a: SIL. 9, 23. purgare a: PAVL. FEST. p. 117. *adiectiva*: laetus: BVC. Eins. 1, 32 SIL. 17, 489. superbus: HOMER. 421 SIL. 15, 185. contentus: CIC. Catil. 1, 7 SIL. 2, 165. fessus: VERG. Aen. 6, 503 PHAEDR. 1, 11, 11 APVL. Socr. 5 p. 131 PANEG. 10, 26 (*cf.* fatigatus: LIV. 30, 8, 9. satiatus: AVG. civ. 3, 19). lassus: SEN. dial. 10, 4, 5. infamis: OV. met. 13, 400 LIV. 42, 5, 5. maculosus: AVSON. 264, 3. spectatus: OV. met. 5, 69. insignis: LIV. 24, 41, 3. notus: SPART. Did. 5, 8 Sev. 7, 4 Pesc. 2, 6. purus: CIC. Verr. 5, 116 purum -e (a -e *Orelli*, plurima *Lag. 29*). SEN. epist. 24, 7 ab omni -e. TERT. orat. 13. refertus: VAL. MAX. 4, 7, 7.

2 *structurae* ***nominales***: **a** *substantiva*: artifex: OV. met. 13, 551. auctor: LIV. 33, 28, 5. 40, 12, 17 VAL. MAX. 9, 11, 5 SEN. Oed. 394 dial. 6, 16, 4 SIL. 5, 593 SVET. Dom. 23. coniuratus: SPART. Carac. 7, 1. consiliarius: VELL. 2, 56, 3. dux: CIC. dom. 21. mandator: PAVL. dig. 29, 5, 6, pr. sent. 3, 5, 12. 5, 23, 11. minister: CVRT. 8, 7, 6 OCTAVIA 368 MAECIAN. dig. 29, 5, 14. ministra: OV. am. 1, 7, 27. molitor: TAC. ann. 11, 29. nuntius: HIRT. Gall. 8, 21, 3 LIV. 4, 10, 5. perpetrator: SIDON. epist. 8, 6, 15. procurator: SEN. contr. 7, 5 tit. repressor: CIC. Sest. 144. socius: LVCAN. 10, 350 SIL. 5, 183 PAPIN. dig. 48, 18, 17, 2. testis: AVG. civ. 3, 26. ultor: LIV. 1, 40, 4. 4, 16, 6. actus: LVCAN. 2, 77. amor: OV. met. 4, 503. 13, 768 SIL. 5, 229. 245. 427 STAT. Theb. 2, 612. 7, 138. aviditas: LIV. 31, 37, 6. causa: CIC. dom. 115 Phil. 3, 30 epist. 12, 25, 4 LIV. 1, 13, 3 QVINT. inst. 4, 2, 9 *al.* TAC. Agr. 7 hist. 4, 1. cognitio: SVET. rhet. 30. compendium: PANEG. 9, 17. conscientia: AMM. 29, 5, 27. consilium: SALL. Catil. 18, 6 TAC. ann. 6, 8. contumelia: TAC. ann. 15, 23. crimen: VERG. Aen. 7, 577 OV. fast. 2, 497. 2, 45 SEN. contr. 7, 5, 8. 9, 2, 12 VAL. MAX. 1, 7 ext. 4 SVET. Claud. 25. cruor: CIC. inv. 1, 81 APVL. met. 3, 1. cupido: VERG. Aen. 9, 756 OV. met. 1, 234. dies: SVET. Iul. 81 IVST. 21, 4, 6. documentum: SIL. 5, 68. dulcedo: SIL. 4, 422. facinus: SEN. Tro. 289. fama: LIV. 24, 30, 12. finis: OCTAVIA 514 FLOR. epit. 3, 21, 23. fortuna: SIL. 5, 524. funus: HOMER. 637. gaudium: SEN. Oed. 236. genus: SVET. Dom. 17. gloria: AVSON. 345, 3 CLAVD. 28, 114. honor: SIL. 9, 431. imago: OV. met. 8, 507 SEN. Thy. 282. initium: CIC. Phil. 3, 33. 5, 20 epist. 12, 2, 1 LIV. 5, 41, 9 TAC. hist. 1, 39. 2, 52. 4, 45 ann. 1, 48. invidia: OV. rem. 20 SVET. Iul. 84. ius: TAC. hist. 3, 74. labor: SIL. 10, 232. lex: QVINT. decl. 265 p. 83, 10. 278 p. 133, 31. libertas: PANEG. 10, 26. locus: TAC. ann. 15, 50 AVG. civ. 3, 25. materia: OV. epist. 3, 152. memoria: OCTAVIA 598 IVST. 11, 13, 9. mentio: LIV. 33, 28, 8. metus: CIC. p. red. in sen. 33 har. resp. 48 Phil. 1, 30. ministerium: LIV. 45, 31, 2 CVRT. 10, 1, 2. monumentum: AMM. 22, 12, 1. nefas: SEN. Tro. 44. nota: OV. met. 6, 669. opus: STAT. Theb. 9, 5. pars: LVCAN. 2, 205. periculum: CIC. Att. 14, 13, 4 Caecin. 31 Phil. 1, 5. piaculum: SIL. 13, 702 STAT. Theb. 1, 569. praemium: SIL. 9, 394 TAC. ann. 2, 70. pretium: SEN. dial. 1, 3, 8 TAC. hist. 3, 31. primitiae: STAT. Theb. 6, 146. prodigium: SVET. Cal. 57. purgamen: OV. met. 11, 409. quaestio: LIV. 4, 51, 2. rabies: SIL. 4, 351. ratio: LIV. 42, 41, 5. reliquiae: LIV. 41, 12, 8. reverentia: STAT. Theb. 1, 662. rumor: SVET. Claud. 10. sanguis: PANEG. 9, 10. satietas: LIV. 27, 49, 8 AMM. 26, 10, 14 CASSIAN. conl. 16, 22, 3. secretum: AVG. civ. 3, 15. series: SEN. Tro. 1065. signum: OV. met. 4, 160 SEN. Ag. 948 TAC. ann. 12, 17. sitis: SPART. Geta 7, 6. spes: CIC. p. red. in sen. 33 Quir. 13. successus: OV. met. 12, 298. 13, 85. suspicio: CIC. p. red. in sen. 33 VAL. MAX. 8, 1 absol. 13 VLP. dig. 29, 5, 1, 30. tempus: QVINT. decl. 324 p. 277, 6 TAC. ann. 15, 50. terror: LIV. 39, 34, 5. timor: AMM. 14, 2, 8. tumultus: QVINT. decl. 296 p. 171, 19. vestigium: LIV. 23, 36, 4 VAL. MAX. 9, 2, 2. voluptas: STAT. Theb. 10, 267.

b ***epitheta***: *magnitudinis*: adsidua: OV. met. 12, 298 IVV. 8, 243 FLOR. epit. 2, 18, 5. ampla: PANEG. 10, 7. continua: TAC. ann. 6, 29. densa: AMM. 31, 7, 13. effusa: LIV. 42, 65, 5. infinita: CIC. Catil. 3, 8. 3, 25 SPART. Sev. 17, 7. ingens: VERG. Aen. 9, 240 LIV. 2, 64, 5 *al.* CVRT. 3, 11, 14. 4, 15, 10 HOMER. 923. immensa: AMM. 19, 8, 4. innumera (*plur.*): SIL. 4, 624. 12, 387 STAT. Theb. 7, 353 (*dubia lectio*). 8, 594 IVST. 2, 9, 17. larga: SIL. 11, 528. longa: LIV. 6, 8, 7. magna: CIC. Quir. 10 CAES. Gall. 7, 70, 5 civ. 3, 65, 1 BELL. Hisp. 24, 4 (non parum magna). 37, 2. 41, 1 (bene magna). NEP. Epam. 9, 1 LIV. 1, 30, 10 *al.* LVCAN. 9, 282 TAC. ann. 12, 14. VVLG. I reg. 14, 20 magna nimis (μεγάλη σφόδρα). maior: LIV. 5, 45, 8. 26, 9, 13 *saepius.* maxima: CIC. Att. 14, 13, 2 S. Rosc. 11 Tull. 53 Sest. 76. 78 LIV. 27, 14, 13 HOMER. 784. modica: TAC. hist. 3, 16. multa: LIV. 4, 28, 7. 5, 21, 13. 8, 19, 8 *al.* SEN. Thy. 733 Tro. 446 dial. 1, 3, 6 CVRT. 4, 15, 20 LVCAN. 4, 2. 6, 580 TAC. hist. 4, 46. multiplex: LIV. 22, 7, 3 CVRT. 4, 16, 10 AMM. 16, 12, 52. nimia: VERG. Aen. 9, 352. numerosa: SIL. 10, 171. non parva: VAL. FL. 5, 545. (minor: LIV. 4, 19, 8. 4, 34, 3 *al.* TAC. hist. 5, 15.) quanta: VERG. Aen. 8, 537 LIV. 28, 33, 6 SIL. 9, 528 FLOR. epit. 4, 2, 85. tanta: CIC. Tull. 1 Sest. 77 VERG. Aen. 10, 425 OV. met. 8, 507 LIV. 8, 10, 6. 8, 30, 8. vasta: VERG. Aen. 6, 503 AMM. 31, 2, 8. *qualitatis*: acerba: CIC. rep. 1, 6 (acerbissima) STAT. Theb. 6, 146 AMM. 15, 5, 2. acris: OV. met. 11, 402. atrox: CIC. Tull. 1 LIV. 7, 15, 7 *al.* TAC. hist. 2, 15. 2, 88 ann. 14, 17 OPTAT. 2, 17. contumeliosa: TERT. scorp. 8. crudelis: CIC. de orat. 3, 8 HOMER. 724 SVET. Cal. 30. cruenta: CVLEX 112 SEN. Herc. f. 1160 OPTAT. 2, 17. dira: OV. met. 3, 625. 13, 551. 15, 802 SIL. 5, 207. effera: SEN. Tro. 51. fera: OCTAVIA 474. 920. foeda: LIV. 2, 59, 2. 10, 3, 6. 25, 37, 14. funesta: SEN. Phaedr. 1275 Tro. 1004 PAVL. PETRIC. Mart. 4, 208. furialis: OV. met. 6, 557. gravis: LIV. 37, 43, 11 (graviorem) AVG. civ. 3, 26 (gravissimae). immitis: LIV. 4, 59, 6. impia: HOR. carm. 3, 24, 26 LIV. 5, 4, 14 SEN. Ag. 219 OCTAVIA 598 CVRT. 8, 8, 4. indigna: CIC. S. Rosc. 11 (*superl.*) LENT. Cic. epist. 12, 15, 4 LIV. 1, 59, 10 PANEG. 10, 8. inexhausta: STAT. Theb. 10, 267. inexpleta: STAT. Theb. 8, 666 (*plur.*). infanda: VERG. Aen. 8, 483 LIV. 4, 32, 12. 9, 24, 14. 24, 39, 9. infausta: SIDON. epist. 8, 6, 15. letifera: CLAVD. 1, 119. luctifica: AMM. 28, 2, 12. misera: CIC. Flacc. 60 Catil. 4, 2 (*superl.*) VERG. Aen. 2, 411. 11, 885. miserabilis: LIV. 1, 59, 8. 24, 26, 14. miseranda: LIV. 28, 23, 2. nefanda: OV. met. 15, 174 LIV. 24, 33, 6. 41, 11, 5 OCTAVIA 266 CVRT. 8, 2, 2 LVCAN. 4, 260 SIL. 10, 585 CLAVD. 3, 250. nefaria: CIC. S. Rosc. 13 VAL. MAX. 1, 7 ext. 4 AVG. civ. 3, 22. sacra: LVCAN. 10, 334. PORPH. Hor. epod. 7, 20 sacra id est execrabili -e. saeva: VERG. Aen. 12, 498 OV. met. 1, 161 SIL. 10, 327 AMPEL. 42, 2 CLAVD. 21, 95. sanguinea: OV. met. 13, 85. scelerata: SEN. Oed. 236. tristis: HOMER. 732. 844. *varia*: anceps: LIV. 9, 38, 8. clara: CIC. Cluent. 36 CLAVD. 18, 130. diversa: PAVL. Med. bened. 11, 2. egregia: AVSON. 466. facilis: LVCAN. 9, 1027. ge-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mina: Sen. Thy. 730. 738 Herc. f 373 Sil. 5, 245. illustris: Svet. Nero 36. imprudens: Qvint. decl. 247 p. 15, 7 Sen. contr. exc. 6, 2 *et saepius*. insignis: Svet. Cal. 57. interna: Tac. ann. 2, 2 (*plur.*). intestina: Liv. 39, 8, 7 (*plur.*). iusta: Liv. 6, 13, 5 Flor. epit. 4, 6, 6 (iniusta: Val. Max. 9, 3 ext. 1). laeta: Tac. hist. 3, 75. manifesta: Liv. 1, 7, 9. 1, 26, 12 Tac. ann. 13, 44. merita: Ov. Pont. 1, 8, 19. mutua: Sen. Med. 470 benef. 7, 10, 2 Plin. nat. 2, 174. nobilis (*i. viri nobilis*): Tac. hist. 4, 42. notabilis: Tac. hist. 3, 25 (*comp.*). nova: Verg. Aen. 8, 695. 9, 690. 10, 514 Stat. Theb. 3, 535 Flor. epit. 3, 16, 3. par: Liv. 8, 11, 6. promiscua: Liv. 2, 30, 14. 24, 30, 4 Tac. ann. 1, 48. recens: Verg. Aen. 2, 718. 8, 196 Liv. 4, 58, 3 *al.* Val. Max. 9, 2, 2 Ascon. Mil. p. 35 Stat. Theb. 10, 467 Avson. 468 Avg. civ. 3, 28 (recentissimas). speciosa: Flor. epit. 2, 8, 11. ultima: Mela 3, 18 (*plur.*). varia: Cvrt. 6, 6, 32 Svet. Vesp. 9 Amm. 24, 6, 3 Oros. hist. 6, 18, 12.

IV ***synonyma** et **adiuncta:*** arma: Cic. Caecin. 93 Tull. 32 Tac. ann. 13, 48. gladius: Vell. 2, 12, 6. 2, 47, 3. ferrum: Cic. Caecin. 93 Phil. 9, 14 Tac. ann. 14, 3 Flor. epit. 3, 18, 11. bellum: Verg. Aen. 2, 718 Ov. met. 12, 244 trist. 1, 11, 32 Mela 2, 12 Plin. nat. 33, 1. 34, 138 Sil. 11, 343 Amm. 24, 6, 3. tumultus: Cic. Sull. 54 Liv. 10, 20, 10. 32, 26, 8. seditio: Avg. civ. 3, 25. turba: Sall. or. Phil. 18. pugna: Cic. Tull. 18 Lvcr. 3, 648 Liv. 5, 44, 7 Cvrt. 4, 15, 32 Sil. 15, 445 Rvfin. Adamant. 1, 15. proelium: Tib. 1, 10, 3 Liv. 2, 53, 2. 5, 45, 3 Homer. 352 Sen. benef. 5, 16, 3 Paneg. 2, 7 Arnob. nat. 7, 51. strages: Cic. div. 1, 20 Plin. paneg. 48 Tac. ann. 14, 36. dimicatio: Cic. dom. 55 Sest. 45 Liv. 24, 4, 5. impetus: Liv. 3, 10, 7. fuga: Cic. Font. 14 Caes. Gall. 7, 88, 5 civ. 2, 34, 6 Sall. Iug. 3, 2 or. Lep. 17 hist. frg. 1, 23 Liv. 5, 51, 10 *al.* mors: Liv. 2, 12, 9 Stat. Theb. 7, 138. 10, 413. nex: Cic. Pis. 38. interitus: Cic. Phil. 3, 6. exitium: Tac. hist. 1, 68. occisio: Cic. Caecin. 41. trucidatio: Cic. Phil. 4, 11. lapidatio: Cic. Sest. 34. homicidium: Sen. epist. 95, 30. paricidium: Svet. Tib. 66 Nero 33 Qvint. inst. 6, 2, 21. lancinatio: Sen. clem. 2, 4, 2 (laniationes *vulgo*). obitus: Verg. Aen. 12, 500. supplicium: Avg. civ. 3, 26. facinus: Tib. 2, 4, 21 Ov. met. 15, 802 Avg. civ. 3, 15. scelus: Ov. am. 1, 7, 27 Plin. nat. 2, 159 Lvcan. 2, 192 Stat. Theb. 11, 153. damnum: Hor. carm. 4, 4, 59 Sil. 15, 473. vulnus: Cic. Sest. 91 Tib. 1, 3, 49 Liv. 4, 28, 7. 10, 35, 2. 30, 6, 2. 41, 3, 3 Sen. contr. 7, 4, 5 Sen. Med. 47 Sil. 10, 131 Ivv. 10, 112 Tac. Germ. 22 ann. 4, 20 Comm. instr. 2, 25, 8. cruor: Cic. Phil. 4, 11 Tib. 2, 3, 38 Ov. fast. 6, 599 Liv. 10, 28, 16 Sen. Ag. 47 Octavia 514. sanguis: Cic. Font. 31 Catil. 3, 23 Ov. met. 15, 82 Liv. 9, 13, 5. 24, 25, 9 *al.* Plin. nat. 2, 43 Petron. 82 Plin. paneg. 27 Sen. clem. 1, 25, 1 Tac. hist. 1, 84. 3, 65. 3, 83 Ivst. 8, 2, 4. venenum: Liv. 39, 8, 7 Sen. dial. 3, 2, 1. veneficium: Liv. 44, 1, 10 Qvint. inst. 6, 2, 21. 7, 2, 11. vis: Cic. p. red. in sen. 38 (vim -emque) leg. agr. 2, 77 Sest. 34 Ov. met. 11, 270 (sine vi, sine -e) Liv. 6, 19, 5 Vlp. dig. 29, 5, 1, 17 (per vim aut -em) Pavl. sent. 3, 5, 2. periculum: Cic. har. resp. 40. 53. praeda: Liv. 44, 44, 6 Tac. hist. 1, 45 ann. 1, 60 *al.* rapina: Cic. S. Rosc. 139 (-es et rapinas) Bell. Afr. 87, 7 Sall. Catil. 5, 2 Liv. 1, 60, 2. 3, 57, 3 Sen. clem. 1, 13, 3 Apvl. met. 4, 26 Ivst. 5, 9, 1 Amm. 29, 5, 27. 31, 2, 12. 31, 8, 6. direptio: Liv. 32, 21, 23. 38, 43, 3 Amm. 22, 12, 1. populatio: Tac. hist. 1, 68 Amm. 14, 2, 8. spolia: Tac. hist. 4, 72. incendium: Cic. Catil. 3, 19 (-es atque incendia) *plus quam vicies ap.* Cic., Hirt. Cic. Att. 15, 6, 3 Gall. 8, 25, 1 Sall. Catil. 32, 2 *al.* Liv. 2, 17, 2 *et passim.* Qvint. inst. 8, 4, 13 Tac. hist. 5, 25 *al.* Amm. 29, 1, 33. ignis: Tac. ann. 2, 8 (igne et -bus). flamma: Cic. p. red. in sen. 7 (*cf.* Cael. 78).

×**caedo**, cecīdī, caesum, caedere [*orig. inc. sunt qui conferant cum theodisc.* heie '*fistuca*', heien '*fistucare*' *vel c. ind.* khēdā '*malleus*'. *v. Holthausen, Beiträge z. Gesch. d. deutsch. Spr. u. Litteratur 11, 554; Zupitza, German. Gutturale 112. cf.* caedes, 1. caelum, caementum. *Th.*]. Gloss. τύπτω. κόπτω, ὃ ἐστι τέμνω. σφάζω. δέρω ἐπὶ τοῦ ἐκδέρω. pugnis caedo: γρονθοκοπῶ. caedit: ἀναιρεῖ. homicidium facit. caeduntur: occiduntur aut truncantur. in⟨ter⟩ficiuntur. caedere: battere. caesus: τυπτηθείς, σφαγείς. δεδαρμένος. caesa: subcisa, occisa. caesarum: immolat⟨ar⟩um. caesis: occisis. Plvt. quaest. conv. 8, 6, 5 p. 727A 'χαῖδε' δέρε (καῖρε *codd.*; δέρειν χαίδερε *Wessely*). Non. p. 271 caedere est verberibus dedere (laedere *al.*). excidere. occidere vel mactare. p. 272 immolare. frangere. conmiscere (consumere *L. Müller*). Pavl. Fest. p 70 depuvere caedere. Serv. georg. 4, 284 caedi interdum occidi, interdum verberari significat. Vlp. dig. 47, 10, 5, 1 verberare est cum dolore caedere, pulsare sine dolore. Diff. ed. Beck p. 44, 13 caedere manu quis potest, verberare flagellare est. *formae: perf. act. sing.* caesit: Gloss. IV 27, 54. caesi: IV 114, 10 (mactavi). *plur.* caederunt: *fortasse* Avg. spec. 112 p. 646, 1, *ubi ed. Vind.* ceciderunt (*MC, at* cederunt *S*, caederunt *L*). *gen. plur. part.* caedentum: Sil. 16, 71. caedentium: Sen. dial. 2, 9, 5. *alibi non legi.* *inf.* cedre: Lex luci Spolet. (Corp. XI 4766); *imp.* cedito: *ibid.*; *part.* cesos: Corp. VIII 20827 (*a. 254*). *legitur inde a* Lege reg. *et* Lege XII tab., *deinde habent* Lex luci Spolet. (*saec. III a. Chr. n. exeuntis*), Plavt., Enn. *rell. per totam latinitatem.*

I *res caedere i. q. efficere ut cadant, instrumento aliquo succidere, abscidere. cf.* Pavl. dig. 47, 7, 5 pr. caedere est non solum succidere, sed etiam ferire caedendi causa. A ***arbores, herbas caedere.*** *arbores succidere vel amputare aut partes arborum abscidere; cf. Blümner, Technologie II 244.* Lex XII tab. (Plin. nat. 17, 7) qui iniuria -isset alienas *arbores.* Lex luci Spolet. (Corp. XI 4766) honce loucom nequ⟨i⟩s violatod ... neque exferto, quod louci siet, neque cedito. *ibid.* sine dolo cedre. Enn. scen. 247 utinam ne ... securibus -sa accidisset (accedisset *al.*) abiegna ad terram trabes. ann. 187 *arbusta* securibus -unt. Cato agr. 5, 8 frondem populneam ... -ito per tempus. 32 *rami* uti recte -antur (Ov. fast. 2, 25. Itala Marc. 11, 8 [cod. c] ramos [Vvlg. frondes] -bant de arboribus). Varro rust. 1, 33 frondem (Tib. 1, 7, 34 viridem dura -ere falce comam. Colvm. 11, 2, 48. 55 Plin. nat. 18, 330). 1, 30 salicem -i (Menol. Colot. Ian. [Corp. I² p. 280] 15 salix harundo -itur. Vall. Ian. [Corp. I² p. 280] 16). 1, 55, 2 *oleam.* Men. 390 -itur lotos. Cic. div. 2, 33 arbores. Lvcr. 6, 167 -ere ... ferro ... arboris auctum. Verg. georg. 1, 173 tilia. 2, 312 *arbores.* Ov. am. 2, 11, 2 Peliaco pinus vertice -sa. epist. 5, 41 -sa abies. 15, 107 Troia -untur Phrygia pineta securi. fast. 4, 273 innumerae -unt pineta secures. met. 1, 94. 14, 535 pinus Idaeo vertice -sas. 9, 230. 374 -sa securibus urar (*loquitur Dryas*). Liv. 33, 5, 6. 40, 41, 5 vineae -sae (Fronto p. 145, 19 N. Lycurgus poenas -sarum vitium luit. Gaivs dig. 47, 7, 2 qui arbores et maxime vites -erint). Pavl. Fest. p. 84. Sen. Herc. f. 1047 -sa silvis ornus. Phaedr. 458 *arborem* -it aut resecat manus. Tro. 541 -so ... de trunco. Cvrt. 6, 5, 16. Colvm. 4, 31, 2 *salix* (11, 2, 92). 4, 25, 2 ictu -ere *aliquid.* 4, 33, 1 *castanea* (Plin. nat. 17, 150). arb. 5, 4 suboles *vitis* per brumam -i. Lvcan. 3, 413 -sis ... truncis. 9, 332. Petron. 89, 4 -si vertices (*sc. arbores*) Idae. Plin. nat. 8, 109 *fiber* arbores ... ut ferro -it. 12, 89 venia *cinnami* -endi. 13, 62 *spina cuci arboris* -sa. 16, 173 *alni.* 16, 179 *sabucus.* 16, 185 vena in orbem arboris -sa. 16, 188. 189 robur vere -sum. *ibid.* in subere tempestive ... -so. 16, 190 *larices.* 17, 143 perticas ex *salice.* 18, 321 omnia quae -untur 19, 20 arborem surdis ictibus ... -i. 24, 2. 30, 85. 37, 192. 18, 240 harundines, salices, genistae serantur -anturque. 17, 151 *aesculus. aliter:* 13, 32 *lignum vel semen palmitis* -sum (*i. incisum*) a dorso pulvinata fissura. Val. Fl. 5, 9 robora -unt ... silvis. 7, 55 -sa descendet Caucasus umbra (*i. caesis arboribus*). Stat. Ach. 1, 428 -untur robora classi. silv. 1, 1, 10 -sis decrevit frondibus (*i. arboribus*) Ide. Iavol. dig. 47, 7, 12. Pompon. dig. 9, 2, 43 de arboribus ... furtim -sis. 47, 7, 6 pr. Vlp. dig. 43, 24, 13, 4 ex fundo tuo arbores -am. 47, 7, 7, 1. Pavl. dig. 43, 1, 2 pr. 43, 24, 16, 1 si quis vi aut clam arbores non frugiferas -erit. sent. 5, 20, 6. Hermog. dig. 14, 2, 5, 1 arbore *navis* -sa. Porph. Hor. carm. 4, 4, 57 ilex quanto magis securibus -itur, tanto corroboratur magis. Paneg. 2, 12 ut trabes -rentur. Firm. err. 27, 1 per annos singulos arbor pinea -itur. *ibid.* de pinea arbore -itur truncus. 27, 2. 4 Veg. mil. 4, 36. Sol. 11, 12 repullulant -sae cupressi. Amm. 16, 11, 8. Avg. civ. 6, 9 neque arbores -untur ac putantur sine ferro. *silvam sim.:* Cato agr. 33, 5 salictum suo tempore -ito. Varro Men. 125 *Aiax* bacchans silvam -it. Cic. Mil. 85 -sis prostratisque sanctissimis lucis. Lvcr. 5, 1266 silvas. Caes. Gall. 3, 29, 1. Ov. met. 2, 418 *nemus* nulla -erat aetas. Liv. 32, 34, 10 silvae lucique -si. Sen. contr. 2, 1, 12 -untur ubique gentium silvae. Sen. Herc. O. 1483 nat. 3, 11, 3. Colvm. 5, 9, 15 *olivetum.* Cvrt. 6, 5, 20. 34 nemora ... lucos⟨que⟩ sacros non -unt modo, sed etiam extirpant. 8, 10, 8. 8, 11, 8 Lvcan. 2, 670 Plin. nat. 17, 39. 31, 53. Stat. Ach. 2, 60 Phrygas lucos, matris penetralia -it. silv. 3, 1, 118. 4, 3, 50 nemus. Theb. 12, 526 Mart. 7, 28, 2 Svet. Aug. 94 Flor. epit. 2, 2, 7 Alf. dig. 19, 2, 29. Cels. dig. 43, 24, 18 pr. si immaturam silvam caeduam cecidit quis. Pompon. dig. 22, 1, 45 Pavl. dig. 7, 1, 48, 1 Tert. adv. Marc. 1, 29 Veg. mil. 2, 23. 3, 4 Clavd. 8, 344. 26, 18 -so ... luco. *in imagine:* Hor. epist. 2, 1, 220 ut vineta egomet -am mea (*proverbialiter pro: sibi ipsi nocere*). Tert. nat. 2, 9 alia iam nobis ineunda est humani erroris latitudo, immo silva -enda. pudic. 16 quanta secure censurae omnem silvam libidinum -at et eradicet et excaudicet. anim. 30 cum eiusmodi secures maximam mortalium vim semel -ant. praescr. 37 quo ... iure silvam meam -is? *t. t. Ictorum* ruta (et) caesa: *cf.* Fest. p. 263 ruta caesa dicuntur, quae venditor possessionis sui usus gratia concidit ruendoque extraxit (con- *cod.*). Q. Scaev. dig. 50, 16, 241 in rutis -sis ea sunt, quae terra non tenentur quaeque opere structili tectoriove non continentur. L. Crass. or. frg. Cic. de orat. 2, 226 in rutis ... et -sis. Varro ling. 9, 104 Cic. part. 107. top. 100 rutis -sis receptis. Iavol. dig. 19, 1, 18 pr. *granaria* si supra terram sunt, rutis et -sis cedunt. Cels. dig. 19, 1, 38, 2 ruta -sa vincta fixaque. Pompon. dig. 18, 1, 66, 2 ruta -sa ea sunt, quae neque aedium neque fundi sunt. Vlp. dig. 19, 1, 17, 6. *lignum vel materiem:* Plavt. Merc. 397 lignum -at (Stich. 358 alii ligna -ite. Cato agr. 67, 1. Ov. medic. 16 dabat virgas -saque ligna foco. Plin. nat. 15, 22 nec ligna ibi -i oportere. Porph. Hor. sat. 1, 7, 27 Clavd. 18, 127 Vvlg. deut. 19, 5 *al.*). Cato agr. 37, 4 caveto nequam materiam doles neu -as (Caes. civ. 1, 36, 5 Gall. 3, 29, 1. Liv. 21, 27, 5 raptim -sa materia. 45, 29, 14 navalem materiam. Vitr. 2, 9, 1. 2. 3. Cvrt. 5, 3, 7 -sa ... materia cratibus et pluteis faciendis. 6, 6, 28. 9, 1, 4. 10, 1, 19 Colvm. 1, 6, 19. 11, 2, 11 Plin. nat. 13, 57. 16, 191 -sas materias in forum Augustum. 18, 232. 322. Tac. hist. 5, 20 *militem* -endis materiis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

operatum. VLP. dig. 19, 1, 17, 6. VEG. mil. 2, 10 *ferramentis* materies secatur vel -itur. 4, 35). CIC. div. 2, 86 quis robur illud cecidit, dolavit, inscripsit? *accedit ad notionem*: *caedendo efficere*: LIV. 25, 36, 5 virgulta vallo -endo *apta*. 33, 5, 9. 35, 5, 4 vallum -ere et parare. GRATT. 148 hastilia plenā -e manu. VITR. 7, 1, 6 e tessera grandi circiter binum digitum -sa. COLVM. 11, 2, 12 palos. STAT. Theb. 3, 590 -ere nec validas sanctis e stirpibus hastas. MIN. FEL. 23, 11. 12. AVG. gen. c. Manich. 1, 8, 13 tam diu lignum -ere atque tractare dolando, asciando, planando vel tornando atque poliendo. *herbas sim. caedere i. q. metere, secare*: VARRO rust. 1, 31, 5 ferro -sa ferrago dicta. VERG. georg. 2, 415 fluvialis harundo -itur. COLVM. 4, 32, 4 harundo castratur ante quam -itur. 4, 32, 5 -sum . . . harundinetum. arb. 29, 2 PLIN. nat. 16, 170. 171 *harundines*. 17, 146. VLP. dig. 7, 1, 9, 7 harundinetum . . . fructuarium. 33, 7, 12, 11 harundineta et salicta. PAVL. dig. 7, 1, 59, 2 -sae harundinis vel pali compendium. SOL. 32, 31 harundines recens -sas. Ov. fast. 3, 340 -enda est . . . cepa. NVX 135 -ite messes. COLVM. 2, 10, 32 *avena* -itur in faenum vel pabulum. 2, 18, 1 faenum. 5, 12, 4 *cytisum* -ito. PLIN. nat. 17, 44 stipula difficulter -itur. 18, 296 *stipulae* ab radice -untur. 18, 258 prata. 18, 261 *Galli* medias -unt herbas. PAVL. sent. 2, 31, 24 segetes per furtum . . . -sae sint. dig. 7, 1, 48, 1. 7, 4, 13. SER. SAMM. 369 alia. *nota*: MIN. FEL. 5, 13 seges cana, iam temulenta vindemia, imbri corrumpitur, grandine -itur (*i. conciditur*).

B ***corpora solida*** *caedere*: *lapides, terram vel similia caedere i. q. excidere e terra vel dolare aut secare*: VARRO ling. 8, 62 qui lapides -unt lapicidas *nominari*. CIC. Verr. 2, 147 lapis aliquis -endus et apportandus fuit? div. 2, 85 silicem (PLIN. nat. 33, 71 *silices* -unt fractariis. 36, 124). CATVLL. 68, 111 -sis montis . . . medullis. LVCR. 6, 314 lapidem ferro. LIV. 5, 55, 3. 21, 37, 2 cum -endum esset saxum. 41, 13, 2 avem sangualem . . . sacrum lapidem rostro -isse. PAVL. FEST. p. 45 terra in modum lateris -sa (ORAT. imp. Hadr. ad exerc. [Corp. VIII 2532] frg. B b, 5 *caespes* m⟨o⟩dulo pari -sus). p. 181 *occator* -at grandis globos terrae. SEN. dial. 2, 3, 5 nec secari adamas aut -i vel deteri potest. 11, 9, 1 non pretiosus hic lapis -itur (HIER. hom. Orig. in Ier. 3 p. 771 *adamas* fortior sit omni -enti se malleo . . .; quanto plus -sus fuerit, tanto plus eius virtutem splendescere). SEN. nat. 5, 15, 2 montes -erunt. PLIN. nat. 12, 2 -i montes in marmora. 33, 74 rupes inviae -untur. 36, 1 *montes* -imus (*i. perfodimus*). 36, 2 *Alpes* (STAT. silv. 4, 3, 7 SERV. Aen. 3, 500. CORP. III 206 [*a. 213/7*] montibus . . . -sis viam delatavit. 6983. XII 1524 -sis utrimque montium laterib(us)). PLIN. nat. 34, 117 *chalcitis* ex subdivalibus petris -itur. 36, 14 *lychnites* ad lucernas in cuniculis -retur. 33, 72 cervices fornicum ab ultimo -unt (cadunt *al.*). 34, 138. 36, 57 quantislibet molibus *porphyritae* -endis sufficiunt lapicidinae. 31, 77 *sal* lapicidinarum modo -itur. *ibid.* specularium lapidum modo. 31, 80. 81 *acervi salis* ferro -untur (SIDON. epist. 9, 12, 1 de sale Hispano in iugis -so Tarraconensibus). STAT. silv. 2, 2, 90 -sum de monte Lycurgi *marmor*. MART. 6, 42, 13 quae (*saxa*) Phryx et Libys altius cecidit. IAVOL. dig. 23, 5, 18 pr. marmor (PORPH. Hor. carm. 2, 18, 3 *marmor Achaicum* ⟨ca⟩editur in Hymetto. *cf.* 3, 1, 41 COD. Theod. 10, 19, 2 [*a. 363*]. CLAVD. 20, 273 -it . . . Synnada *sc. marmor*. CARM. epigr. 1255, 1 sine voce loquor de marmore -so). IAVOL. dig. 18, 1, 77 *lapidicinae* -antur. TARR. PAT dig. 50, 6, 7 qui carbonem -unt ac torrent. HIER. tract. in psalm. 89 p. 111, 18 *latomi* lapides -unt. VLP. dig. 8, 4, 13, 1. 8, 5, 8, 5. 30, 39, 4 PAVL. dig. 24, 3, 8 pr. MART. CAP. 9, 909 -so . . . tenuatoque metallo. PRISC. perieg. 1010 sapphirique decus nigri flavique coloris saxorum -unt venis. *de glacie*: VERG. georg. 3, 364 -unt . . . securibus umida vina. STAT. Theb. 12, 526 *bipennibus* solidam Maeotida -ere. CLAVD. 3, 312 -sam . . . Maeotin. *addito obiecto effectus i. q. caedendo parare*: LVCAN. 4, 43 -unt ense viam. CLAVD. 10, 89 -sas hyacinthi rupe columnas. CARM. epigr. 864 (*s. II*) ⟨hanc (*sc. columnam vel statuam*) ti⟩bi marmoreo -sam de monte d⟨icavit⟩ . . . Bassus. *in imagine*: APVL. Socr. 107 structor orationis huius egomet non e meo monte lapidem directim -sum adferam. *alias res caedere i. q. ferire aut concidere*: PLAVT. Truc. 768 stimulos pugnis -is (*proverbialiter* '*malum auges opera tua*'). LVCIL. 843 -e ostium. VERG. Aen. 10, 403 -it . . . calcibus arva (*cf. Hom. Od. 18, 99 λακτίζων ποσὶ γαῖαν*). PROP. 4, 5, 75 scabris hoc bustum -ite (caedito *codd.*) saxis. LIV. 28, 3, 13 securibus dolabrisque -bantur et refringebantur portae (AMM. 19, 6, 4 gladiis portas -bant). 26, 46, 6 -endo confectis ac distractis . . . foribus. 21, 11, 9. 25, 36, 10. VITR. 7, 1, 7 nucleus . . . virgis -endo subigatur. SEN. Herc. f. 896 adverso Lycus terram cecidit ore. dial. 5, 6, 8 cum dolore -entis solida feriuntur. CVRT. 5, 6, 5 dolabris . . . vasa -bant. SIL. 16, 41 -untur . . . coepti munimina valli. IVV. 10, 60 rotas bigarum impacta securis -it. MIN. FEL. 24, 3 *Luperci* pelles -unt. IVST. 11, 7, 16 *Alexander* gladio loramenta -it. VEG. mil. 4, 14 ut fortius *aries* -at (4, 22 qua -it aries). RVFIN. Orig. in gen. 17, 9 aërem -ens. COD. Iust. 12, 50, 12 sella in frusta -atur. *in imagine*: PERS. 1, 106 *hoc* nec pluteum -it. *item de aqua, ventis sim. quae aliquid feriunt, concutiunt*: MANIL. 4, 602 laeva freti -unt (ced- *al.*) Hispanas aequore (-ra *al.*) gentis. SEN. nat. 3, 26, 2 si crebrioribus ventis ostium -itur et reverberatur fluctu. APVL. mund. 19 cum fluctuum currentium mole nunc progressibus litora, nunc recursibus sinus -si (*i. incisi*) quatiuntur. 33 *Olympus* nec pulsatur ventis nec imbribus -itur. SOL. 27, 7 promunturium, quod aquilone -itur (cred- *LMG*). AMM. 22, 8, 48 quicquid eiusdem pontici sinus aquilone -itur et pruinis. *cf.* ITIN. Silv. 6, 1. VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 76 *mare* modo cum placido stetit aequore litora -it. OPTAT. 3, 10 p. 95, 19 *paries* pluvia udatur, tempestatibus -itur. HIER. in Ier. 1, 18. 19 p. 843 murus . . . -sus imbribus. HEGES. 3, 20, 2 -entibus . . . litus adversis flatibus (fluctibus *cod. Cass.*) boreae. *in imagine*: TERT. mart. 2 non clamoribus spectaculorum, atrocitate vel furore vel impudicitia celebrantium -eris (*i. offenderis*). *nota de veste consecta*: STAT. silv. 4, 9, 24 -sis pillea suta de lacernis. QVINT. inst. 11, 3, 139 togam rotundam esse et apte -sam. *similiter de rebus caelestibus*: AVIEN. Arat. 1333 orbis medii si -at Cynthia formam. 1402 *luna* lucis utrimque -sa facem. 1491 cum teres ambitus olli (*sc. lunae*) -itur. orb. terr. 356 *gens* -ens partibus aethram. *nota notionem mordendi, comedendi*: PLAVT. Most. 65 este, ecfercite vos, saginam -ite (AVSON. 151, 7 nimiaque -is mola saginam. SYMM. epist. 1, 7, 2 -endae saginae cura). Truc. 742 mihine ut inimici mei bona istic -ant? (cedent *codd.*). LVCIL. 995 lana, opus omne perit: pallor, tineae omnia -unt. LVCR. 5, 1326 validis socios -bant dentibus apri. *hinc fortasse de oratione*: TER. Haut. 242 dum sermones -imus (EVGRAPH. *ad l.* caedere sermones qui frequenter et plurimum loquitur. SCHOL. Ter. p. 116, 25 'caedimus' miscemus, dividimus. *cf.* κόπτειν τὰ ῥήματα. AVG. c. acad. 2, 7, 17 sermo -itur).

C ***technice*** *apud rhetores et grammaticos*: oratio caesa (ἡ διῃρημένη λέξις) *i. brevibus membris distincta*. RHET. Her. 4, 19, 26 -sa oratione. AQVILA rhet. 18 p. 28 -sam dicimus orationem, quotiens non efficiuntur membra ex conexione verborum, sed singula quodvis significantia proferuntur. 19 p. 28 MART. CAP. 5, 528. *de versu*: AVSON. 305, 6 in unum versum ut coeant . . . -si (*i. caesura divisi*) duo. MAR. VICTORIN. gramm. VI 70, 22 *heroum metrum* in duas -itur partes. 70, 24. 70, 26 *anapaesticum versum* per syzygias -i. 79, 11 *trimetros* tribus percussionibus per dipodias -itur. 209, 13 hexameter . . . quot pedibus -itur? sex. SERV. gramm. IV 457, 4 qua scansionum diversitate *metrum* -atur.

part. perf. pass. **caesum** (*pro substantivo i. q.* κόμμα): AQVILA rhet. 18 p. 28 -sum . . . est pars orationis ex duobus aut ex pluribus verbis, nondum quicquam absolute significans (nondum ex duobus *sq. codd.* MART. CAP. 5, 528). p. 27 ambitus constat ex membris . . . et ⟨ex⟩ -sis, quae κόμματα *Graeci* appellant. 19 p. 28. FORTVN. rhet. 3, 10 p. 127 κόμμα id est -sum (caesum id est comma *DP*), κῶλον id est membrum, περίοδος id est circuitus. SERV. gramm. IV 428, 6 MAR. VICTORIN. gramm. VI 53, 28. MART. CAP. 5, 527 περίοδος multis constat ex membris quae κῶλα Graeci dicunt et ex -sis quae κόμματα appellant. 5, 529 *oratio* non numquam -sis interrupta. AVG. doctr. christ. 4, 7, 11 post aliqua pronuntiationis voce singula finita quae nostri membra et -sa, Graeci autem κῶλα et κόμματα vocant. ord. 2, 14, 40.

II ***animantia*** *vel partes corporum animantium caedere*.

A *i. q. verberare, ferire, vulnerare*: 1 *saepe additur, quo instrumento caedatur*: PLAVT. Persa 282 caedere hodie tu restibus (PORPH. Hor. epod. 4, 3 *servum* restibus caesum). Merc. 1002 loris -ite (RHET. Her. 3, 21, 34 loris -atur *Domitius*. CIC. Phil. 8, 24. 13, 26. QVINT. inst. 3, 6, 27 adulter loris -sus. 5, 10, 88 GELL. 1, 26, 5. VLP. dig. 9, 2, 27, 17 virgis vel loris vel pugnis cecidit. PAVL. dig. 21, 1, 43, 5). PLAVT. Most. 1167 verberibus -ere (Cist. 246 te verberibus multum -i oportere arbitror. Persa 269 TER. Andr. 199. *in imagine*: IVV. 13, 194 *quos* surdo verbere -it occultum quatiente animo tortore flagellum?). PLAVT. Amph. 377 quem tu pugnis -res. Curc. 199. Cas. 407 pugnis -or. NOVIVS Atell. 51 labeas pugnis -ere. HOR. sat. 1, 2, 66. Ov. met. 2, 341 *Heliades* -sae pectora palmis. SEN. contr. 9, 4, 16. SEN. dial. 5, 12, 5 sua manu ipse -urus *servum*. apocol. 12. PETRON. 138 omnia . . . infra umbilicum coepit lenta manu -ere. PLIN. nat. 8, 26 poplitem dextra -it. IVV. 13, 127 TERT. ieiun. 15 VLP. dig. 47, 10, 15, 39. PLAVT. Men. 943 -sum virgis sub furca scio (LIV. 2, 36, 1 *servum* sub furca -sum). Pseud. 513 virgis -ito. GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 3 POLLIO Cic. epist. 10, 32, 2 CIC. Flacc. 17 Verr. 2, 122. 5, 86. 144. 6, 140. 142. 162. 163. 4, 69 virgis ad necem -etur. 4, 70 (HOR. sat. 1, 2, 42 flagellis ad mortem -sus. SVET. Nero 49 corpus virgis ad necem -i. 26 prope ad necem. Domit. 8. COLL. Mos. 2, 7, 1 ad necem -sus aut letaliter vulneratus). LIV. 2, 5, 8 nudatos virgis -unt securique feriunt. 2, 55, 5. 22, 57, 3 a pontifice maximo eo usque virgis in comitio -sus erat, ut . . . expiraret. *saepius*. VAL. MAX. 2, 7, 4. 15. 5, 8, 1. 6, 5, 1 QVINT. inst. 4, 2, 113 PLIN. epist. 4, 11, 10. SVET. Aug. 45 *Stephanionem* per trina theatra virgis -sum. FLOR. epit. 1, 9, 5 *Brutus liberos suos* contione media virgis cecidit. GELL. 1, 13, 13 *Crassus magistratum* virgis . . . multum cecidit. 10, 3, 2. 7. ITALA *et* VVLG. II Cor. 11, 25 (Tert. scorp. 13) ter virgis -sus sum (ἐρραβδίσθην). IVST. 21, 4, 7 GALLICAN. Avid. 5, 2 VVLG. act. 16, 22 SVLP. SEV. Mart. 6, 4. CATO or. frg. 9 *decemviros* flagro -i. LIV. 28, 11, 6 -sa . . . flagro est Vestalis. PAVL. FEST. p. 89 *flagratores* mercede flagris -bantur. LABER. mim. 145 *cocus* flagris (fragilis *codd.*) -itur (PHAEDR. append. 15, 16. QVINT. inst. 6, 3, 25 consul a patre flagris aliquando

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-sus). SEN. contr. 2, 5, 4 flagellis -untur artus. VAL. MAX. 6, 1, 13. SEN. dial. 2, 5, 1 flagellis quam colaphis -i malit. 5, 18, 3 5, 19, 1 epist. 67, 3 PETRON. 63 MART. 14, 55 QVINT. inst. 4, 2, 100. SVET. Tit. 8 *delatores* flagellis ac fustibus -sos. CALL. dig. 50, 2, 12 VLP. dig. 47, 10, 17, 2 CAPITOL. Pert. 10, 2 IVST. 1, 5, 2. VVLG. exod. 5, 16 famuli tui flagellis -imur (μεμαστίγωνται). III reg. 12, 11. 14 pater meus cecidit vos flagellis (ἐπαίδευσεν), ego autem -am vos scorpionibus (II par. 10, 11. 14). Marc. 15, 15 Iesum flagellis -sum (φραγελλώσας). act. 22, 24 flagellis -i (μάστιξιν ἀνετάζεσθαι). Matth. 26, 67 colaphis eum ceciderunt (ἐκολάφισαν). Marc. 14, 65 I Cor. 4, 11. Marc. 14, 65 alapis eum -bant (ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον). PLIN. epist. 2, 11, 8 erat ... fustibus -sus. GAIVS inst. 3, 225 si quis ab aliquo ... verberatus fustibusve -sus fuerit (*nota*: AMM. 29, 3, 8 de fustibus praeter solitum -si). MEN. dig. 49, 16, 4, 11. IMP. ANTON. Paul. dig. 47, 9, 4, 1 liberos fustibus, servos flagellis -sos dimittere. MACER dig. 48, 19, 10 pr. TERT. bapt. 11. adv. Marc. 4, 29 servos paucis aut multis plagis. SPART. Sept. Sev. 2, 6 HIL. c. Const. 11. VARRO rust. 2, 9, 2 ungulis. CATVLL. 63, 81 -e terga cauda. Q. CIC. pet. 10 *qui Marium* vitibus per totam urbem -erit. HOR. sat 1, 3, 120 ferula -as meritum maiora subire verbera (PORPH. *ad l.* ne leviter -endum flagellis verberes ... ne gravius puniendum ferula -as. VLP. dig. 29, 5, 1, 33 *impuberes* habena vel ferula -i). DOM. MARS. carm. frg. 3 quos Orbilius ferula scuticaque cecidit. TIB. 1, 6, 47 bipenne suos -it ... lacertos. CELS. 3, 27, 1 *cutem* urticis -sam. HOMER. 534 *Martem* extrema percussum cuspide -it *virago*. ANTH. 156, 3 cur tua femineo -untur tempora socco. *nota*: saxis -ere (*non interficere*): CIC. or. frg. A XIV 7 lapidibus duo consules ceciderunt. HOR. sat. 2, 3, 128 populum si -ere saxis incipias. *cf.* PAVL. dig. 47, 10, 27 statua ... saxis -sa est. *nota absolute et fortasse in proverbio*: PLAVT. Poen. 684 quorsum asinus -it calcibus. 2 *deest abl. instr.*: *de hominibus generatim*: PLAVT. Amph. 160 quasi incudem me miserum homines octo validi -ant. Cas. 528 -undus tu homo es. ATIL. com. 3 cape, -e, Lyde, come, conde. TER. Eun. 787 tu illos procul hinc ex occulto -res. CIC. Sest. 79. HIRT. Gall. 8, 29, 3 dextrae ... ad -endum valent. SALL. or. Macri 27 Iug. 50, 4. 58, 3. 69, 2 NEP. Dat. 6, 4 CVLEX 201. PROP. 2, 22, 16 cur ... Phrygis insanos -itur (*i. mutilatur*) ad numeros (*syn.* laniat sua bracchia cultris). 4, 7, 45 -itur et Lalage tortis suspensa capillis. SEN. contr. 1, 5, 2 *raptor* -atur diu. contr. exc. 6, 2 cecidit vilicum. contr. 9, 4, 2 validius patrem -isti (*talia in hoc capite 47^ies^*). 10, 5, 1. 3. 16 *civem* percussit aut cecidit...; nihil interest, occiderit an -erit; nam aut nec -ere licuit aut ⟨et⟩ occidere. SEN dial. 1, 2, 3 -i se vexarique patiuntur *athletae*. 5, 12, 7 ob hoc non cecidit *Plato servum*, propter quod alius -isset. epist. 88, 29 ure, ... -e, occide. *saep.* CVRT. 4, 15, 21 ni aversos ... -endo in se obverti coegissent. PETRON. 52 te ipsum -e. 62 umbras cecidi. STAT. Theb. 1, 71. silv. 5, 3, 222 *pater* plus corde sub alto -itur. MART. 6, 21, 5 saepe ego lascivum Martem furibunda cecidi. 6, 21, 10 -e duos. 7, 80, 10 -sus ... matre iubente Lacon. 5, 46, 3. 8, 23, 2. QVINT. inst. 1, 3, 14. 17 -endi iure abutantur. decl. 250 p. 26, 27 *saep.* IVV. 3, 278 petulans qui nullum forte cecidit. 6, 483. 484. 7, 213 Rufum atque alios -it sua quemque iuventus. SVET. Tib. 58 circa Augusti simulacrum servum -isse *capitale erat*. GAIVS dig. 47, 10, 34 si plures servi simul aliquem -erint. APVL. met. 4, 3 *me* -endo confecissent. VLP. dig. 47, 10, 3, 4. 47, 10, 9, 1. 47, 10, 15, 45. TERT. scorp. 1 *scorpiones* (*i. gnostici*) iam -unt (*i. pungunt*). 15. pudic. 2 *deus* sanare novit, ita et -ere. adv. Marc. 3, 24 *deus* -it et sanat. PANEG. 10, 24. HIL. in Matth. 31, 5 *deum* -sum et consputum et crucifixum. 33, 3. myst. p. 9, 4 livor -entis potius docetur esse non -si. PRISCILL. tract. 2, 49 -entem potius iniuriam fecisse, non -sos. HIER. epist. 1, 6 -e, ure, lacera (*de carnifice*). VVLG. Ier. 37, 14 -sum eum miserunt in carcerem (ἐπάταξαν). Os. 7, 12 -am (παιδεύσω) eos secundum auditionem coetus. Matth. 21, 35 *agricolae* alium -erunt (ἔδειραν), alium occiderunt. Marc. 12, 3. 5. Luc. 20, 10 -sum (δείραντες) dimiserunt eum inanem. 20, 11. 22, 63. Ioh. 18, 23 quid me -is (δέρεις)? act. 5, 40. 16, 37. 22, 19 -ens per synagogas eos. II Cor. 11, 20 si quis in faciem vos -it (εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει). AVG. civ. 20, 30 *Christus* tenebatur, ligabatur, -batur, inludebatur. 22, 6 *christiani* ligabantur, includebantur, -bantur, torquebantur, urebantur, laniabantur, trucidabantur. serm. 14, 8. 57, 13 in epist. Ioh. 7, 11. DAMAS. epigr. 14, 8 ipse animam potius voluit dimittere -sus. SVLP. SEV. dial. 2, 3, 8. BOETH. arithm. 1, 21 vel -entis vel vapulantis. GREG. TVR. glor. mart. 81 *clericum* fortiter -i. *nota de ventis ferientibus* (*v. p. 57, 81 sq.*): VAL. CEM. hom. 9, 3 si nudum gravior solito tempestas -at.
de partibus corporis: LVCIL. 584 Zopyrion labeas -it utrimque secus. SALL. hist. frg. 3, 24 terga ab hostibus -bantur. LIV. 2, 25, 4 fugientibus ... terga -sa. 2, 11, 9 terga -it. *saepius*. SEN. Tro. 774 Graia -es terga. LVCAN. 4, 714 nudata ... foeda terga fuga ... cecidit. 7, 318 QVINT. decl. 337 p. 329, 27 FLOR. epit. 2, 6, 16. 4, 12, 49. COMM. apol. 354 dorsum ... meum posui ad flagella -endum. PANEG. 12, 34 terga -bat. HIL. c. Const. 5 *Constantius* non dorsa -it, sed ventrem palpat. AMM. 16, 12, 33 hostium terga -uris adero. SVLP. SEV. dial. 2, 3, 4 praebens terga -entibus. RVFIN. Orig. in gen. 17, 9 daemonum terga vexat et -it. Ov. met. 6, 532 -sis plangore lacertis. *item de planctu*: CALP. ecl. 3, 30 pectora nuda cecidi. STAT. silv. 5, 5, 16 madidum ... cecidit pectus. Theb. 3, 126 Luctus atrox -soque invitat pectore matres. MIN. FEL. 22, 1 Isiaci miseri -unt pectora. QVINT. decl. 256 p. 48, 14. PS. QVINT. decl. 6, 6 quamdiu cecidit oculos suos. 10, 3 nunc superstitem -bat uterum. Ov. met. 15, 795 -sum ... caput (*sc. iecinoris*) reperitur in extis (PLIN. nat. 11, 190 caput extorum [*i. iecur*] ... -sum). LIV. 22, 48, 4 poplites -entes (VAL. MAX. 7, 4 ext. 2 poplites pugnantium Romanorum -erunt. VAL. FL. 6, 551 poplite -so. SIL. 4, 341. 5, 547. 10, 38 hic umero cecidere, hic poplite -sis). SEN. contr. 2, 5, 7 ure, -e ventrem. SEN. Herc. f. 1118 -ant umeros robora fortes. LVCAN. 4, 246 pectora -unt. 7, 627 (STAT. Theb. 3, 515 *volucres* plumea pectora -unt. QVINT. inst. 11, 3, 123. TERT. adv. Marc. 3, 7 manibus -entibus pectus). SIL. 1, 53 -sos ... per artus. QVINT. inst. 2, 12, 10 femur, pectus, frontem -ere. decl. 270 p. 108, 23 vultus -sos ... laceratosque. 298 p. 178, 19. TAC. ann. 3, 46 -ere tegmina et corpora. APVL. met. 3, 29 -entes *latrones* hinc inde miserum corium. ITALA gen. 49, 6 (Tert. adv. Marc. 3, 18) -erunt nervos tauro (ἐνευροκόπησαν). HIER. epist. 84, 9 *caro* pro Christo in martyrio -itur, laniatur, exuritur. *nota*: QVINT. decl. 307 p. 208, 21 vulnera (*quae iam exstant*) -untur. *accedit ad notionem 'aggredi'*: VEG. mil. 3, 20 cum sinistram partem illius et a lateribus et a tergo coeperis -ere. *cf.* BELL. Afr. 40, 2. *de bestiis*: CVRT. 9, 1, 33 *canem* ferro subinde -bat. PETRON. 45 qui asinum non potest, stratum -it (*in proverbio*). EVSTATH. Bas. hex. 9, 5 p. 963^A^ *ut elephas* dum -itur, patiatur.
in imagine et translate: HOR. epist. 2, 2, 97 -imur (*ut gladiatores*) et totidem plagis consumimus hostem (*proverbialiter*). PERS. 4, 42 -imus inque vicem praebemus crura sagittis. SEN. nat. 4 praef. 9 *adulatio* frontem suam perfricuit, cecidit aliam. QVINT. decl. 260 p. 63, 29 *infelices* pulsant frontem meam -untque, etiamsi taceant. TERT. pudic. 14 nonne et illos in os -it? (*i. castigat*). anim. 40 plus -itur (*i. castigatur*) qui iubet. pudic. 14 si solum incestum -isset. adv. Marc. 2, 14 malitiam ... imbribus, dehinc et ignibus -sam (*i. castigatam*). CYPR. hab. virg. 20 eleem. 22. AVG. in psalm. 122, 6 felices hoc ipso. ... gravius -untur, quo sensum iam perdiderunt. SALV. gub. 6, 24 si qui ... blandientem conviciis -at. ENNOD. opusc. 2, 113 p. 322, 4 dum profanis memoratos verbis -itis. COD. Iust. 4, 65, 32, 1 *Zeno* acriter -sus exilii subeat poenam.

B *accedit ad notionem* ***abscidere, desecare***: BELL. Afr. 84, 3 gladio proboscidem *elephanti* ... -ere. Ov. fast. 4, 244 ministri -unt iactatis vilia membra comis. met. 6, 407 manibus mox -sa paternis membra. epist. 12, 130 -sa ... virginea membra paterna (*Peliae*) manu. fast. 6, 708 -sa recesserunt a cute *Marsyae* membra sua. EPICED. Drusi 98 stravit -sas (traxit cecas *R*) per tua membra comas. LIV. 8, 7, 21 cervice -sa. SEN. contr. 7, 2, 2 -it cervices tanti viri (SEN. Thy. 728. Oed. 361 utrumque -sum ... caput. LVCAN. 9, 679 -sa caput Gorgon. 2, 150 cui cervix -sa [*i. caedenda*] parentis cederet. 10, 518 gladio cervix male -sa pependit. FLOR. epit. 1, 18, 19 cui [*Pyrrho*] quasi ab angue Lernaeo tot -sa hostium capita. VVLG. deut. 21, 4 -ent ... cervices vitulae [νευροκοπήσουσι τὴν δάμαλιν]. RVFIN. hist. 5, 1, 40 ferro -sis cervicibus). FEST. p. 293 quae pars ... -itur (creditur *cod.*) in castratione. CALP. ecl. 5, 68 hircorum ... iubas et olentes -ere barbas (TERT. cult. fem. 2, 8 barbam acrius -ere). SIL. 1, 347 -sas ... dextras. IVV. 10, 120 manus est et cervix *Ciceronis* -sa. 2, 13 podice levi -untur tumidae ... mariscae. TERT. nat. 1, 8 vastato ipsius animae organo (*sc. lingua*) et utique radicitus -so. VVLG. iud. 1, 6 -sis (ἀπέκοψαν) summitatibus manuum eius ac pedum. *in imagine*: IVST. 13, 6, 17 *Macedonia* exemplo furentium manus ac membra sua ipsa -ura. *accedit ad notionem* ***concidendi***: LVCR. 3, 403 circum -sis ... undique membris. 3, 411 circum -as aciem. LIV. 8, 9, 1 caput iocineris a familiari parte -sum. Ov. met. 15, 840 hanc animam ... -so de corpore raptam. PLIN. nat. 7, 47 *Caesar* a -so matris utero dictus. TERT. anim. 25 anulo cultr⟨at⟩o ... intus (*i. in utero*) membra *fetus* -untur. SPART. Hel. 2, 4 mortua matre et ventre -so. VOPISC. Car. 1, 4 SERV. Aen. 1, 286.

C ***sensu obscaeno***: LVCIL. 283 uxorem -am potius quam castrem egomet me. CATVLL. 56, 7 hunc ego ... pro telo rigida (*sc. mentula*) mea cecidi. PRIAP. 26, 10 solebam fures -ere. LABER. mim. 22 adulescenti nostro -is hillam (*cf.* NON. p. 122). PETRON. 21 extortis nos clunibus cecidit. TERT. pall. 4 *pugil Cleomachus* intra cutem -sus et ultra.

D *latiore sensu pro concidere,* ***occidere***: 1 ***de hominibus***: *saepissime invenitur hic usus apud rerum scriptores, velut apud* LIV. *plus trecenties. cf.* QVINT. inst. 8, 4, 1 amplificandi ... species *est* in ipso rei nomine, ut cum eum, qui sit -sus, 'occisum' ... dicimus. ENN. ann. 127 legiones -imus ferro. 184 ferro se -i (caede *codd.*) quam dictis his toleraret (Ov. epist. 1, 39 ferro Rhesumque Dolonaque -sos. 14, 58 ense. SEN. dial. 3, 2, 3 gladio. 4, 23, 1 OCTAVIA 946. TAC. ann. 11, 23 *ferro vique*. PANEG. 9, 5 nec -sum fundis eminus telisque missilibus, sed hastis gladiis. SIDON. epist. 8, 11, 3 v. 11). TAB. triumph. Gracch. 3 hostium -sa aut capta supra octoginta milia. LIV. 9, 27, 14 -i capique Samnites. 9, 41, 19 plus capitur hominum quam -itur. 27, 48, 17 *hiantes* -endos capiendosque. *passim*. VELL. 2, 12, 5. 2, 46, 1 CVRT. 4, 10, 11 TAC. ann. 13, 54 IVST. 2, 4, 23. 4, 5, 9 PANEG. 7, 12 AMM. 29, 5, 12 OROS. hist. 2, 14, 22. CIC. Phil. 14, 12 tot legionibus -sis. Pis. 92. ad Brut. 1, 10, 2 -sis An-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tonii copiis. Phil. 14, 1 exercitum -sum fusumque. LIV. 7, 17, 9 -sis aut ... fugatis. 9, 39, 4 fusi ... magis quam -si hostes. 26, 1, 9 *exercitus* foede -sus fugatusque erat. 35, 1, 8 si fudisset -issetque hostes. 26, 40, 8 pulsis ... aut -sis. 5, 26, 8 -si vulneratique. 23, 44, 4 perculsi -sique. 30, 6, 8 -sa aut hausta flammis. MELA 1, 98 *Cyzicum* fusum acie -sumque. TAC. hist. 2, 12 -si disiectique. 4, 72 clausas -sasque. ann. 3, 74 -si aut circumventi. PANEG. 9, 6 usque ad ... muros fusi -sique. 9, 10 CORP. VIII 20827 (*a. 254*). 2615 (*saec. III ex.*). CIC. Verr. 4, 155 -e, concide. Phil. 5, 20 finem -endi (PANEG. 12, 36 finis -endi insequendique. AMM. 16, 11, 9 -endi satietas. SVLP. SEV. chron. 1, 23, 3 cum dies -entes deficeret). BELL. Alex. 36, 5 *ut milites* dispersi ... -rentur (LIV. 4, 19, 6 ad castra conpulsos -it. 8, 35, 11 circumventi ex insidiis. *cf.* 25, 39, 15. 26, 39, 22 vage effusos ... adortus cum diu passim -isset. 28, 2, 10 perculsi -bantur. 38, 17, 6 pecorum in modum consternatos -unt. 40, 27, 12. CVRT. 5, 3, 19 ferarum ritu veluti in fovea deprehensi -rentur). BELL. Afr. 40, 6 corpora ... -sa (LIV. 8, 1, 6 inter -sa hostium corpora. 22, 59, 3. 23, 15, 8 LVCAN. 2, 178. 3, 675. SIL. 10, 198 -so de corpore praedam avellit). VERG. Aen. 10, 755 -bant pariter pariterque ruebant (LIV. 6, 30, 5 -unt -unturque. 32, 12, 10 -entes spoliantesque -sos. SIL. 12, 385 -untque caduntque. AMM. 31, 10, 14 *adde p. 62, 58*). Aen. 2, 166 -sis ... custodibus. 2, 266. 9, 149. 11, 167. 12, 338 miserabile -sis hostibus. 10, 497 una sub nocte iugali -sa manus iuvenum. 6, 837 *Mummius* -sis insignis Achivis (OV. met. 5, 148 -so genitore infamis. STAT. Theb. 7, 757 -so ... infamis fratre Polites). HOR. sat. 1, 3, 110 *quos* viribus editior -bat. PROP. 3, 9, 50. OV. am. 1, 9, 22 -ere ... armata vulgus inerme manu. 2, 14, 30 sua -sum matre queruntur Ityn. fast. 1, 522 non humili vindice -sus eris (SEN. contr. 1, 2, 21 illum *se* suis -isse manibus. SEN. dial. 1, 2, 10 *Petreius et Iuba* alter alterius manu -si). *saep.* OV. LIV. 2, 50, 11 Fabii -si ad unum omnes. 6, 33, 12. 28, 33, 15. 25, 39, 6 circumventi -sique ad unum omnes sunt (CVRT. 7, 5, 32). LIV. 9, 26, 3 Samnites ad internecionem -si (VELL 2, 110, 6 VOPISC. Prob. 176, 6 VEG. mil. 4, 25 SVLP. SEV. chron. 1, 23, 3. 1, 29, 5). LIV. 37, 42, 6 subsidia circumita ab tergo -bantur. 10, 26, 9 -sa ab tergo legio atque in medio. 44, 42, 4 diu phalanx a fronte, a lateribus, ab tergo -sa est (*cf.* BELL. Afr. 40, 2 suos -i a tergo. VEG. mil. 3, 20 a lateribus et a tergo). 30, 20, 9 ad Trasumenum, ad Cannas. 6, 9, 11 *plures* intra moenia -si. 35, 36, 8 vagos per urbem. 39, 31, 13 -untur passim Hispani per tota castra (FLOR. epit. 2, 16, 4 per patentis Elidis campos). 44, 40, 9 in suo conspectu (SEN. dial. 6, 20, 4). 6, 42, 5 in conspectu duorum exercituum. 8, 39, 8 partim in medio -si *sunt.* 5, 8, 11 diu in medio -si milites. 5, 24, 11 in ipso certamine et post in fuga. 7, 19, 2 in acie (*cf.* MON. Ancyr. 5, 21. *saep.* VAL. MAX. 1, 6, 6 in ea ... acie. CVRT. 3, 11, 27). LIV. 25, 34, 14 -si ... prope plures in fuga quam in pugna sunt. 27, 1, 13 in eo proelio (OROS. hist. 3, 22, 10 *al.*). 7, 32, 9 Gallos tot proeliis -sos. 24, 41, 10 duobus proeliis. 4, 57, 7 uno atque eo facili proelio -si ad Antium hostes (VAL. MAX. 2, 8, 1 qui V milia hostium una acie -isset. SVET. Iul. 30 Pharsalica acie -sos profligatosque adversarios. FLOR. epit. 2, 6, 36 magnis ... proeliis). SEN. suas. 6, 19 satiatus ... -endis civibus. SEN. Ag. 932 timendum -sus Agamemnon docet. Thy. 1058 Oed. 389 Herc. O. 1785 Med. 259 OCTAVIA 60 *al.* CVRT. 3, 11, 7. 10 *saep.* MELA 2, 106 LVCAN. 1, 429. 7, 749 -sos (caecos *B*) ... duces *al.* PLIN. nat. 7, 166. 8, 143 VAL. FL. 4, 136. 6, 213 SIL. 2, 209. 16, 645 -sis ductoribus ... gemino leto. *et passim. nota*: 7, 559 tibi corpora -sa, Camille, damnata quot sunt dextra! STAT. Theb. 10, 496. 11, 645. 12, 552 silv. 4, 4, 105. QVINT. inst. 8, 6, 26 ab Hannibale -sa apud Cannas sexaginta milia. 8, 4, 7. 12, 10, 24 -sos in Marathone ac Salamine propugnatores. IVV. 8, 217. TAC. ann. 4, 45 *Piso* dolo -sus habetur. 4, 48 tanto infensius -si, quanto .... SVET. Iul. 25 legatis per insidias -sis. Dom. 6 legione cum legato simul -sa. FLOR. epit. 2, 6, 17 duo maximi exercitus -si ad hostium satietatem. FRONTO p. 218, 2 N. quantum militum a Iudaeis, quantum ab Britannis -sum? APVL. met. 3, 8 miseremini indigne -sorum iuvenum. TERT. scorp. 3 adv. Marc. 4, 36 CYPR. GALL. exod. 1223 PORPH. Hor. carm. 4, 4, 38. ANTH. 21, 20 non ⟨tantum⟩ facinus -so est auctore piandum? 41, 1 hospite -so. PANEG. 2, 5 cuncti tanta internecione -si interfectique sunt. 12, 45 lanistis in belli piaculum -sis. VOPISC. Aurelian. 31, 5 satis Palmyrenorum -sum atque concisum est. 49, 3. Car. 3, 7 Aurelianus occisus, ... Tacitus absumptus, ... Probus -sus. HYG. fab. 83 p. 83, 2 cum esset in epulis deorum a Tantalo -sus *Pelops.* FIRM. err. 8, 2 crudeli morte -sum. IVST. 22, 7, 2 *Poeni* ab Antandro ... occidione -si nuntiabantur. 28, 2, 1 a quibus tot bellis occidione -si sint. AMM. 16, 11, 3 *ut Alamanni* trusi in angustias -rentur. 17, 7, 6 uno ictu -si conplures. 19, 11, 15 multiplicatis ictibus -bantur. 25, 8, 1 -bantur ut pecora. VVLG. Ios. 8, 22 *cum* ex utraque parte adversarii -rentur (ἐπάταξαν). 10, 20 -sis ... adversariis plaga magna (κόπτοντες αὐτοὺς κοπὴν μεγάλην). I reg. 7, 10 -si sunt a facie Israel *Philisthiim* (ἔπταισαν ἐνώπιον Ἰσραήλ). deut. 25, 18 quomodo ... extremos agminis tui ... -erit (ἔκοψεν). Ios. 7, 5 -erunt (συνέτριψαν) per prona fugientes. II par. 14, 13 Domino -ente contriti sunt (συνετρίβησαν ἐνώπιον κυρίου). Ezech. 26, 11 populum tuum gladio -et (ἀνελεῖ). IV reg. 3, 23 -si sunt mutuo (ἐπάταξαν ἀνὴρ τὸν πλησίον αὐτοῦ). RVFIN. hist. 2, 1, 5 *Iacobus* ab Herode capite -sus est (ὁ καρατομηθείς). 1, 11, 3 (CASSIOD. var. 11, 1, 12 qui hostem regalem capite -dis). CLAVD. 26, 33 -sa Getarum agmina. PAVL. NOL. carm 18, 150 -si martyris ostrum. AVG. civ. 1, 2. SVLP. SEV. chron. 1, 19, 6 ut districtis gladiis populum -rent. 1, 22, 5 -si ... omnes absque ullius effugio. OROS. hist. 4, 20, 23 *L. Aemilius* -sus interiit. *passim.* *nota*: CATVLL. 64, 359 -sis (*i. caesorum*) corporum acervis. VERG. Aen. 11, 82 -so (*i. caesorum*) sparsurus sanguine flammas (flammam *R*). *cf.* MACR. sat. 6, 6, 3.

part. perf. pass. subst. **caesus,** -ī *m., i. q.* *occisus*: LIV. 5, 39, 1 -orum spolia. 37, 44, 3 OCTAVIA 510 LVCAN. 6, 626 VAL. FL. 3, 363. 4, 258 -orum ... umbras. SIL. 15, 531. 16, 51 STAT. Theb. 12, 25 TAC. hist. 1, 87. 2, 68. 4, 33. 62. ann. 1, 62 imagine -orum. SVET. Cal. 3 -orum clade Variana ... reliquias. FLOR. epit. 4, 6, 5. 4, 10, 6 AMM. 28, 1, 57. 29, 2, 20 *al. cf.* VAL. FL. 3, 366 omnia reddita -is iusta. 3, 312. 409 SIL. 4, 232 STAT. Theb. 8, 450.

accedit ad notionem ***devincere,*** *debellare, quae in exemplis allatis hic illic interlucebat*: LIV. 26, 26, 11 quotannis -sos exercitus. 27, 21, 3 bis -sum exercitum. 29, 3, 12 pro tot -sis exercitibus. 21, 43, 14 cum exercitu ... -so victo circumsesso a Gallis (SIL. 17, 514 -sique cadant exercitus omnis. QVINT. decl. 317 p. 248, 22. FLOR. epit. 2, 20, 4 *Aristonicus* cecidit [caede *codd.*] exercitum. HIER. epist. 123, 8 saepius ... -sis Romanis exercitibus). LIV. 2, 6, 3 totiens -sas legiones. 6, 7, 4. 7, 30, 14 iterum ... legiones nostras cecidere. 10, 36, 11 Romana acies ... -isset vicissetque legiones Samnitium. 27, 13, 7 -sis legionibus Romanis gloriabatur. 25, 21, 10 acies eo usque est -sa, ut .... 31, 17, 7. 27, 50, 6 -sos hostes (SVET. Claud. 1 hostem ... frequenter -sum. FLOR. epit. 2, 2, 27 *Metellus* sic hostes cecidit, ut. SVLP. SEV. chron. 1, 17, 2 victor Iesus hostes in noctem cecidit. *cf.* LXX exod. 17, 12 ἕως δυσμῶν ἡλίου). 30, 20, 3 *populus* totiens -sus fugatusque. SEN. dial. 3, 11, 4 *Germanos.* FLOR. epit. 1, 13, 17 Camillus *Gallos* adeo cecidit, ut (PANEG. 9, 8). 2, 6, 36 Punicas opes. 3, 5, 28 Colchos. 4, 9, 5 copias ... et omnem ... equitatum. 2, 2, 30 classem. PS. CIC. ad Oct. 4 ut tua (sua *codd.*) caede -sus (ausus *MB*) ille fugiens exercitus te nominaret imperatorem. TERT. ieiun. 7 *allophylos* usque Bethor (Bethebar *cod.*) -erunt. IVST. 12, 9, 8 *ut Alexander* solus tot milia -erit ac fugaverit. VVLG. I reg. 4, 10 -sus est (πταίει) Israel et fugit unusquisque. II reg. 18, 7. CASSIOD. chron. II p. 144, 876 *Severus* Arabas ... ita cecidit ut .... BRVT. Cic. ad Brut. 1, 6, 3 *a* Deiotaro Dolabellam -sum fugatumque esse. HOR. carm. 3, 6, 35 *iuventus* Pyrrhumque et ingentem cecidit Antiochum Hannibalemque. FLOR. epit. 2, 17, 6 *Scipiones* proeliis ... ingentibus Hannonem et Hasdrubalem ... -erunt. 3, 5, 17 *Lucullus Mithridaten* adeo ... cecidit ut. 3, 1, 15 *Marius Iugurtham et Bocchum* graviter cecidit. 2, 17, 16 *Viriatus* Claudium Vnimanum paene ad internecionem exercitus cecidit. COMMENT. Lucan. 1, 336 *Mithridates* iam et ab aliis Romanis ducibus saepius -sus erat. *in imagine vel per prosopopoeiam et translate*: SEN. contr. 9, 1, 13 *brevitate Thucydidem* Sallustius vicit et in suis illum castris cecidit. FLOR. epit. 4, 2, 75 Oceanus utramque classem naufragio cecidit (*i. delevit*). TERT. uxor. 1, 4 sumptum ... -ere (*i. profundere*). spect. 29 aspice impudicitiam deiectam a castitate, perfidiam -sam a fide. apol. 40 quantae clades orbem et urbes -erunt. adv. Marc. 2, 29 antitheses Marcionis comminus -issem (*i. refutassem*). anim. 34 *sententia* rursus -retur (*i. refutaretur*). 21. resurr. 55 quaestiones et causae ... aliunde iam -sae (*i. refutatae*). *huc etiam traho*: VVLG. prov. 10, 8 stultus -itur labiis (ὁ δὲ ἄστεγος χείλεσι σκολιάζων ὑποσκελισθήσεται; *male Hier. coniunxit verba*). *nota adnominationem*: FRONTO p. 220, 15 N. populum Romanum non minus cadendo quam -endo imperium peperisse. *v. p. 61, 20.*

2 ***de bestiis***: **a** *i. q.* *interficere, occidere, trucidare* (*etiam in venatione*): PLAVT. Capt. 819 -undos agnos (Aul. 567). VARRO ling. 5, 110 succidia ab suibus -endis. CIC. Phil. 3, 31 -it greges armentorum reliquique pecoris (SEN. Herc. f. 1037 gregem. LVCAN. 1, 329 -sorum ... cruor armentorum). VERG. georg. 2, 537 -sis ... iuvencis (4, 284 Aen. 5, 329. SIL. 12, 445 recens -si tergo ... iuvenci *i. corio.* STAT. Ach. 1, 417 clipeos -sis vestire iuvencis. LVCAN. 4, 132 *puppis* -so ... inducta iuvenco). VERG. georg. 3, 375 *cervos.* PROP. 4, 10, 22 praebebant -si baltea lenta boves. OV. met. 15, 141 boum ... -sorum membra. hal. 71 -so ... leone. SEN. Herc. O. 93 serpente -so (*cf.* CVLEX 201). CVRT. 7, 4, 25 iumenta (8, 10, 12 AMM. 25, 8, 15). MELA 2, 9 *corpora* -sis pecorum visceribus immixta (STAT. Theb. 1, 523 viscera -sarum pecudum). VAL. FL. 3, 266 -si ... cornua tauri. SIL. 4, 132 -sas ... in nube volucres. 8, 523 pellis ... -si venatibus ursi. STAT. Theb. 6, 86 crimina -si anguis. CORP. II 2660[c] (*saec. II fere ineuntis*) dentes aprorum, quos cecidit. IVV. 11, 141 oryx hebeti lautissima ferro -itur (*i. consecatur; cf.* PLIN. nat. 9, 48 *thynni* membratim -si. 9, 102 *conchis* dimidio orbe -sis). SPART. Hel. 2, 3 ab elephanto ... in proelio -so. *nota imaginem*: L. CRASS. or. frg. Cic. de orat. 3, 4 non tibi *pignora* sunt -enda (*syn.* concidere, *cf. M. Voigt, Sitzb. d. sächs. Ges. d. Wiss. ph.-h. Kl. 40 (1888) p. 272*). **b** *speciatim i. q.* ***sacrificare, immolare***: VARRO ling. 6, 15 a fordis -endis Fordicidia dicta. CIC. leg. 2, 57 porcus. VERG. Aen. 8, 641 -sa iungebant foedera porca (PAVL. FEST. p. 235 -sa porca foedus firmare. PRIAP. 65, 2 -itur e tepida victima porcus hara. SVET. Claud. 25). Aen. 5, 96

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

binas ... bidentis (Ov. fast. 2, 70. HOMER. 550 sacras ... bidentes). 3, 369 -sis primum de more iuvencis. 8, 719 georg. 3, 23 (Ov. fast. 3, 375 -sa ... iuvenca. SIL. 4, 796. 11, 251). Aen. 7, 87 -sarum ovium. 7, 175 ariete -so (FEST. p. 351 TAC. hist. 5, 4). georg. 4, 547 vitula ... -sa (TIB. 1, 1, 21. SVLP. SEV. chron. 1, 43, 8 -sum vitulum). HOR. epod. 2, 59 agna festis -sa Terminalibus (Ov. fast. 2, 655 -so ... agno. PAVL. FEST. p. 233 *praecidanea agna* ante alias -batur). Ov. Pont. 3, 4, 82 -so ... bove. met. 13, 637 (PERS. 2, 44). 15, 695 -so ... tauro (LVCAN. 1, 633). ars 1, 321 paelicibus (*i. vaccis*) ... -sis. fast. 1, 449 volucrum proles. 6, 179 -sa sue festa colebant. VAL. MAX. 2, 2, 9 facto sacrificio -sisque capris (SIL. 13, 329 -sa Tegeatide capra). SEN. Tro. 296 opima Phrygii colla -antur greges (*Buecheler*, gregis *codd.*). VAL. FL. 4, 337 valida -unt armenta bipenni. STAT. Theb. 8, 178 -sis saliat quod numen in extis. IVV. 8, 156 lanatas robumque iuvencum more Numae -it. VOPISC. Aurelian. 33, 3 ut *in Capitolio* -ret cervos. VVLG. I reg. 15, 21 primitias eorum quae -sa sunt (τὰ πρῶτα τοῦ ἐξολοθρεύματος θῦσαι). VARRO ling. 6, 31 inter hostiam -sam. CIC. Cluent. 194 neque *deorum mentes* ... -sis hostiis posse placari. LIV. 8, 10, 12 piaculum hostiam -i. 6, 12, 7. 21, 62, 7. 27, 16, 15. 27, 26, 13. 27, 23, 4 hostiae maiores sine litatione -sae. PAVL. FEST. p. 303 *succidanea hostia* secundo loco -batur. QVINT. decl. 326 p. 284, 15 TAC. hist. 2, 4 SVET. Iul. 81. frg. p. 268 ex pelle hostiae -sae. SOL. 1, 19 ne qua hostia Parilibus -retur. 30, 31. FIRM. err. 20, 7 inter acervos -sarum ⟨hostiarum⟩ (*suppl. Bursian*). IVST. 11, 5, 6. 12, 8, 17. 18, 6, 6. 28, 2, 2. AMM. 24, 8, 4 exstructis aris -sisque hostiis. 18, 7, 1. VVLG. lev. 4, 33 ubi solent -i (σφάζουσιν) holocaustorum hostiae. SVLP. SEV. chron. 1, 32, 2. CIC. Att. 1, 13, 1 -sis ... victimis. CIRIS 366 cum -sa pio cecidisset victima ferro. Ov. epist. 15, 336. LIV. 8, 6, 11 averruncandae (-da M^1) deum irae (ira *M*) victimas -i. 10, 7, 10. 10, 38, 8. 29, 27, 5. 36, 38, 7. 45, 7, 1. 45, 39, 12 alias *victimas* alio -ente mactate. VAL. MAX. 1, 6, 8. 7, 3, 1. SEN. Herc. f. 877 pingues -ite victimas. 899 Med. 39. OCTAVIA 757 -sis litare victimis numen deum. PLIN. nat. 28, 10 victimas -i sine precatione. MART. 10, 73, 6 non quacunque manu victima -sa litat. TAC. hist. 2, 70. 95 ann. 2, 75. 15, 29 SVET. Cal. 14. Galba 18 cum per omne iter dextra sinistraque oppidatim victimae -rentur. PANEG. 3, 10. VVLG. Ezech. 21, 10 ut -at victimas *gladius* (ὅπως σφάξῃς σφάγια). SVLP. SEV. chron. 1, 15, 1. CORP. XII 533, 11 qui victima(m) sacris -ere saepe solent. *proverbialiter*: CIC. Att. 5, 18, 1 inter -sa et porrecta (proiecta *CM*), ut aiunt (*i. intempestive; cf.* VARRO ling. 6, 16. 31 MACR. sat. 3, 2, 3; *Marquardt, Röm. Staatsverw. III p. 178*). *non raro additur dativus*: LEX reg. Paul. Fest. p. 222 *et* Gell. 4, 3, 3 *paelex Iunoni* agnum feminam -ito. VERG. Aen. 5, 773 tris Eryci vitulos et Tempestatibus agnam -ere (FEST. p. 189 Quirino agnum marem -ito). georg. 2, 381 Baccho caper omnibus aris -itur. Ov. fast. 1, 391 -itur et rigido custodi ruris (*i. Priapo*) asellus. 2, 361 cornipedi Fauno -sa ... capella. LIV. 21, 62, 10 Genio maiores hostiae -sae. 30, 27, 12. PAVL. FEST. p. 10 ex hostia alba Iovi -sa (TERT. nat. 1, 10 hostias easdem mortuis quas et deis caeditis). VAL. MAX. 2, 4, 5 -sis ... atris bubus, Diti maribus, feminis Proserpinae. SEN. frg. 120 *deis* stipem iaciunt, victimas -unt. CVRT. 8, 2, 32 victimis Minervae ac Victoriae -sis. 9, 1, 1 Soli. SVET. Nero 25 *Neroni* passim victimae -sae. Otho 8 victima Diti patri -sa litavit (MIN. FEL. 29, 4 Aegyptii *homini* victimas -unt. APVL. Socr. 130. AVG. civ. 10, 3 *Unigenito* cruentas victimas -imus). SIL. 13, 431 ater operto (*i. Plutoni*; aperto *LV*) ... taurus regi, ... proxima divae -itur Hennaeae ... iuvenca. IVV. 6, 48 auratam Iunoni -e iuvencam. 6, 447 -ere Silvano porcum. *in imagine*: MIN. FEL. 32, 3 qui hominem periculo subripit, opimam victimam -it. TERT. idol. 6 *illis* hanc saginatiorem et auratiorem et maiorem hostiam -is, salutem tuam. *de victimis humanis*: VERG. Aen. 2, 116 virgine -sa. Ov. met. 10, 228 hospes. Pont. 3, 2, 58 advena virgineo -sus ut ense cadat (MELA 2, 11 pro victimis advenas -ere). Ib. 398 *Thrasius* victima -sus. SEN. Tro. 140. MELA 3, 64 *parentes* velut hostias -unt. MIN. FEL. 30, 4 Mercurio ... humanas vel inhumanas victimas -ere. LAMPR. Heliog. 8, 1.

synonyma: secare, resecare (SEN. Phaedr. 458), succidere, amputare, putare (AVG. civ. 6, 9), prosternere (CIC. Mil. 85), eradicare *et* excaudicare (TERT. pudic. 16). extirpare (CVRT. 6, 5, 34). dolare (CATO agr. 37, 4). castrare (COLVM. 4, 32, 4). corrumpere (MIN. FEL. 5, 13). excidere, deterere (SEN. dial. 2, 3, 5). ferire (PELAG. in I Tim. 3 p. 879^{C}), pulsare (APVL. mund. 33), refringere (LIV. 28, 3, 13). verberare, reverberare (SEN. nat. 3, 62, 2). torquere (SEN. dial. 5, 18, 3 AVG. civ. 22, 6), percutere (SEN. contr. 10, 5, 16), vexare (SEN. dial. 1, 2, 3). laniare (AVG. civ. 22, 6 HIER. epist. 84, 9). lacerare (QVINT. decl. 270 p. 108, 23). concidere, occidere, absumere (VOPISC. Car. 3, 7). vincere (LIV. 10, 36, 11). mactare, immolare (VVLG. lev. 4, 33). *opposita*: serere (PLIN. nat. 18, 240 harundines ... serantur -anturque). sanare (TERT. pudic. 2 deus sanare novit, ita et -ere). cadere (*p. 62, 58*). ruere. *derivata*: caedes, caeduus, 1. caelum, caementum, caesa, caesalis, caesim, caesio, caesor, caesura, caesus, caestus (*fort.* caespes?). *composita*: abscidere, accidere (*ancaedere *et* ancaesa), circumcidere, concidere, decidere, discidere, excidere, incidere, intercidere, occidere, percidere (*et* percaedere), praecidere, recidere, succidere, transcidere.

caeduus, -a, -um [*cf. c.* caedere. *Th.*]. *ad caedendum aptus.* CATO agr. 1, 7 silva -a. VARRO rust. 1, 7, 9. 1, 23, 6. 1, 37, 1 LABEO dig. 18, 1, 80, 2 COLVM. 3, 3, 1. PLIN. nat. 13, 39 -ae palmarum ... silvae. PLIN. epist. 5, 6, 8 FRONTIN. grom. p. 44, 16 CELS. dig. 43, 24, 18 pr. GAIVS dig. 50, 16, 30 pr. POMPON. dig. 7, 1, 10 VLP. dig. 7, 1, 9, 7. 9, 2, 27, 26. 24, 3, 7, 7 *al.* SIDON. epist. 2, 2, 4. PLIN. nat. 17, 59 *iuglandibus.* 17, 141 -o ligno. 17, 149 plantaria. 17, 151 fraxinus (*arboribus.* 1, 17, 33 de ceteris ad perticas et palos -is. GARG. MART. pom. 4, 4. VLP. dig. 24, 3, 7, 12 arbores). PAVL. dig. 18, 1, 40, 4 arundinem. PLIN. nat. 12, 89 *frutex* -ae naturae. 16, 175 -a salici fertilitas. 17, 147 *castanea* regerminatione -a vel salice laetior. GARG. MART. pom. 4, 1 Plinius quamquam ipse sationem *castaneae* -am adsentiatur, hiemali tamen primum tribuit. *translate de hominibus*: SIDON. carm. 7, 277 *dum* hebetat turba grave -a telum. *Hoppe.*

cael *v.* 2. caelum *p. 79, 14.*

caelāmen, -inis *n. a* caelare. *i. q. caelatura. non legitur nisi abl. sing. et acc. plur.* Ov. met. 13, 291 neque enim clipei -a novit. HOMER. 630 insignem vario -e balteum. APVL. Socr. 2 p. 121 suspicientes in hoc perfectissimo mundi, ut ait Ennius (*cf.* ENN. scen. 215), clipeo miris fulgoribus variata -a. flor. 7 p. 24 *Alexander edixit* ne quis effigiem regis temere adsimularet aere, colore, -e, ... solus Pyrgoteles -e excuderet. met. 5, 1 parietes omnes argenteo -e conteguntur. IVL. VAL. 3, 53 inter illa -a. *fort. restituendum* VAL FL. 2, 626, *ubi* celsique vident velamina templi *codd.*, c⟨a⟩elamina *coni. Köstlin.*

caelātor, -ōris *m. a* caelare. *scribitur* gelator CORP. VI 9432 *infra l. 47.* GLOSS. faciens caelaturas. τορευτής. *legitur inde a* CIC.
CIC. Verr. 5, 54 artifices omnes, -es ac vascularios, convocari iubet. 5, 63 *ait vasa* se suis -bus velle ostendere. PROP. 4, 2, 61 Mamuri, formae -r aënae. SEN. epist. 58, 25 quemadmodum ille -r oculos diu intentos ac fatigatos remittit atque avocat. PLIN. nat. 34, 85 Eunicus et Hecataeus argenti -es ... item e -bus Stratonicus Scymnus. 34, 90 Stratonicus -r ille philosophos *fecit.* 36, 33 Hermerotes Taurisci, non -is illius, sed Tralliani *inter monumenta Asinii Pollionis.* 36, 36 Calamidis Apollinem illius -is *reperio.* QVINT. inst. 2, 21, 24 artifex ut -r caelum et pictor penicilla *desiderat.* IVV. 9, 145 sit mihi praeterea curvus -r et alter, qui multas facies pingit cito. TERT. idol. 3 neque enim interest, an plastes effingat an -r exculpat an phrygio detexat *eqs.* 8 scit et pictor et marmorarius et aerarius et quicumque -r latitudines suas et utique multo faciliores. PORPH. Hor. sat. 1, 3, 90 Euandrum hunc -em ac plasten statuarum. VVLG. exod. 28, 36 facies laminam de auro purissimo, in qua sculpes opere -is sanctum domino (ἐκτυπώσεις ἐν αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγῖδος). SCHOL. Verg. Veron. ecl. 3, 44 Alcimedon ⟨c⟩aelator accipitur, ⟨cuius Theo⟩critus meminis⟨set⟩. CORP. VI 4328 Amiantus Germanici Caesaris -r fecit. 9221 L. Furius L. l(ibertus) Diomedes -r de sacra via. 9432 Sindes Atiaes munus d. Synestor gelator (*'fortasse scriptum est pro* caelator' *Henzen*). *inde* caelator argentarius (*cf.* PLIN. nat. 34, 85 *supra l. 32*): GLOSS. Plac. V 12, 4 qui in argento puro extrinsecus facta signa deprimit, a caelo descendens, quod est genus ferramenti (53, 18). CORP. VIII 21106 (*in Mauretania*) Vitulus argentarius -r. CORP. II 2243 (*Cordubae*) C. Valerius ⟨Dioph⟩ane⟨s⟩ ... -r anaglyptarius (*cf.* PLIN. nat. 33, 139).

caelātum, -ī *n.*, **caelātus**, -a, -um *v.* caelo.

caelātūra, -ae *f. a* caelare. QVINT. inst. 2, 21, 9 -a, quae auro, argento, aere, ferro opera efficit. nam sculptura etiam lignum, ebur, marmor, vitrum, gemmas praeter ea quae supra dixi complectitur. GLOSS. II 99, 3 τόρευσις. III 492, 55 -am: degraphidem (515, 38. V 407, 20. *cf.* EVCHER. instr. 2 p. 149, 11 *vetus translatio habet* degraphidem, *nova* -am). II 572, 7 caelator faciens -as. *inde a* VARRONE Men. **1** *actio vel ars caelandi metalla*: PLIN. nat. 1, 7, 39 pictura, scalptura, marmoraria, eboraria, -a. 35, 156 laudat *Varro* et Pasitelen, qui plasticen matrem -ae et statuariae scalpturaeque dixit. PAVL. dig. 13, 1, 13 in condictione poculorum (*argenteorum furto ablatorum*) etiam -ae aestimatio fiet, quae impensa furis facta est. CORP. VI 9222, 14 hic artem (*sic*) -a Clodiana evicit omnes (*de qua v.* PLIN. nat. 33, 139). *in imagine*: QVINT. inst. 2, 4, 67 erit autem *in ingeniis puerorum materia ingenii*, si non ab initio tenuem nimium laminam duxerimus et quam -a altior rumpat. *translate de fictilium figuratione*: PLIN. nat. 35, 158 fastigia quidem templorum etiam in urbe crebra et municipiis, mira -a et arte suique firmitate, sanctiora auro, certe innocentiora. *de gemmarum scalptura*: PLIN. nat. 37, 28 hoc *vitium crystallorum* artifices -a occultant. VVLG. exod. 28, 11 opere sculptoris et -a gemmarii (ἔργον λιθουργικῆς τέχνης). *latiore sensu i. q. fictio, ornatio*: VARRO Men. 420 appellatur a -a caelum, graece ab ornatu κόσμος, latine a puritia mundus.

2 *id ipsum quod in metallis caelatum est*: PLIN. nat. 33, 157 ars haec (*crustaria*) ita exolevit, ut sola iam vetustate censeatur usuque attritis -is, si nec figura discerni possit, auctoritas constet. 1, 34, 40 simulacra ex ferro, -ae ex ferro. QVINT. inst. 2, 17, 8 quin in -a clipei Achillis et lites sunt et actores. SVET. Nero 47 *scyphos* quos Homerios a -a carminum Homeri vocabat, solo inlisit. VVLG. exod. 27, 10 *columnae aeneae* capita cum -is suis habebunt argentea (οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες ἀργυραῖ). 27, 11 (περιηργυρωμέναι

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ἀργυρίῳ). 38, 10 capita columnarum et tota operis -a argentea (περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ). 38, 12. 38, 17. 19. III reg. 7, 31 *in columnis* variae -ae erant. 7, 35 *luter* habens -as suas variasque sculpturas. II par. 2, 7 *mitte virum* qui sciat sculpere -as (ἐπιστάμενον γλύψαι γλυφήν). 4, 3 decem cubitis quaedam extrinsecus -ae *in lutere aeneo erant*. GREG. TVR. Iul. 46^b in ipsas quoque cancelli -as mirabatur rosas intus (*sc. iactas esse*). *fortasse* CORP. XI 6609 (*ex Vmbria*) ⟨(aedem? statuam?) ex⟩strui curavit, quam c⟨aelatu⟩ris omnibus de sua exor⟨navit⟩ (*suppl. fere Mommsen*). *de nummis*: PAVL. FEST. p. 98 item nummi quadrigati et bigati a figura -ae dicti. SEN. epist. 5, 3 non habeamus argentum, in quo solidi auri -a descenderit (*i. 'in quod ... corrupta sit'*). *de ligno insculpto*: VVLG. III reg. 6, 18 cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur, habens tornaturas et iuncturas suas fabrefactas et -as eminentes (ἐκοιλοστάθμησε συνεχόμενα ξύλοις ἔσωθεν). 6, 29 omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis -is et torno (ἐγκολαπτὰ ἔγραψε γραφίδι). 6, 35 sculpsit Cherubim et palmas et -as valde eminentes (διαπεπετασμένα πέταλα). Ezech. 40, 37 -a palmarum in fronte eius (*vestibuli templi*) hinc et inde. *cf.* HIER. in Ezech. 41, 15 p. 502 caelata quoque erant Cherubim, haud dubie quin in lignis ... et iam fabrefactae erant -ae, ut non sculptae, sed appositae viderentur. 41, 23 p. 505 crassiora erant ligna ... ut et firmitatem haberent et -am possent recipere. *de panibus figuratis*: PLIN. nat. 19, 53 medulla *frugum* superque pistrinarum operibus et -is vivere *ferendum sane fuerit*. *Mbr.*

caelebs, -ibis [*orig. inc., fortasse cf. c. lett.* kails *'nudus' vel c. ind.* kevalaḥ *'proprius, privatus, unicus'; v. Prellwitz, Bezzenbergers Beitr. 22, 113 sq.; Solmsen, Zs. f. vergl. Sprachforschg. 34, 35 sq. Th.*].

PAVL. FEST. p. 44 -em dictum existimant, quod dignam caelo vitam agat. QVINT. inst. 1, 6, 36 ingeniose (*ironice*) ... visus est Gavius caelibes dicere veluti 'caelites' quod onere gravissimo vacent, idque Graeco argumento iuvit; ἠϊθέους enim eadem de causa dici adfirmat. nec ei cedit Modestus inventione: nam, quia Caelo Saturnus genitalia absciderit, hoc nomine appellatos, qui uxore careant, ait. DON. Ter. Ad. 43 Romani ... qui -em quasi caelitem dicunt. PRISC. gramm. II 18, 10 apud nos quoque est invenire, quod pro u consonante b ponitur, ut -s caelestium vitam ducens per b scribitur, quod u consonans ante consonantem poni non potest. ISID. orig. 10, 34 -s conubii expers qualia sunt numina in caelo quae absque coniugio sunt et -s dictus quasi caelo beatus (GLOSS. Plac. V 10, 13 = 53, 23). GRAMM. suppl. 122, 1 quod nomen significat sive eum qui numquam uxorem habuit sive eum qui eam amisit; nam -s dicitur quasi caelo aptus (beatus *collato* ISID. *l. 40 Rück, Archiv 2 [1885] 130*). *cf. etiam* GLOSS. IV 315, 29 caelites (caelibes *Götz*) caelestem vitam agentes.

PRISC. gramm. II 320, 20 in 'ebs' correptam Latina omnis communia: hic et haec et hoc -s, huius caelibis. II 326, 5 PS. PRISC. gramm. III 526, 15 AVG. gramm. V 503, 8 GLOSS. Plac. V 11, 3 = 53, 20. *v.* SEN. frg. 39 *p. 66, 5. contra* CONSENT. gramm. V 344, 6 rationem aliquam secuta est *ars grammatica* ut marem -em, feminam viduam appellaret, ut discretio ipsa nominum ostenderet solitudinis disparem qualitatem. SCAVR. gramm. VII 14, 7 cum ab eadem voce duae (*litterae* p *et* b) gignuntur, ut ab eo quod est princeps et -ps (celebs *codd.*) principis et -is. 21, 9 *sine b et p* nusquam in latinis ea nomina declinantur, quae in ψ graeca voce efferuntur, ut princeps et -ps (*B*, -bs *P*), quia principis et -bis scribitur. PROB. app. gramm. IV 198, 4 (= 199, 4) -bs non -ps (*cf. Heraeus, Archiv XI p. 310*). CASSIOD. gramm. VII 157, 1 haec in ceteris casibus aut in bis exeunt aut in pis ut -ps -bis. 157, 14. 160, 4. *cf. Neue-Wagener* I^3 *p. 215—217.* CASSIOD. gramm. VII 208, 1 -s ante terminalem s littera b scribi debet non v, quoniam v vocalis, cum in consonantis transierit potestatem, ⟨non⟩ potest alium praecedere consonantem (208, 17 *cf.* PRISC. *l. 45*). -ps *traditur*: PLAVT. Stich. 543 (*Loewe, Anal. Plaut. p. 182*). PLIN. nat. 10, 104 *F et a*. NOT. Tir. 68, 79. GLOSS. Plac. V 10, 13 = 53, 23. INSCR. christ. Hisp. 409, 2 (*post annum 546*) caelebs. CARM. epigr. 700, 2 (*a. 518*) caelebem. c(a)elibes *nom. sing.* GLOSS. IV praef. p. 42; *cf. Sittl, Archiv 2 [1885] 560.* GLOSS. Plac. V 11, 6 (= V 53, 24 = 51, 7) caelibum (caelibi *G*) cum a scribi oportet. *in* INSCR. *non legitur nisi* cae-. AVG. gramm. V 503, 8 -bs dicitur qui non habet uxorem vel quae non habet maritum: qualia sunt numina in caelo, quae absque coniuge sunt, si ad poetas non attendamus (*sic cod. F, inclusit verba Keil*). GLOSS. ἄγαμος. ἄγαμος ἀνήρ. ἀγύναιος. sine uxore. vir sine uxore. continens se vel conversus. vir sine uxore vel sine marita. investis. innupta. castus, continens, solitarius. qui sine coniugio vivit. vitam sectans sine semine, conubii expers. inves⟨tis⟩, innupta. castum post obitum uxoris. virgo vel vir sine semine. -es: adulescentes sine uxore, ἄγαμοι, ἀσκηταί. caelestis. *legitur inde a* PLAVTO. [*portg.* ceilo. *M.-L.*]

1 *de hominibus*: **a** *proprie*: PLAVT. Cas. 290 utrum nunc tu -em te esse mavis liberum an maritum servom aetatem degere et gnatos tuos. Merc. 1018 si quem scibimus seu maritum sive hercle adeo -em scortarier. Stich. 543 ille erat -ps senex. CIC. leg. 3, 7 'censores ... -es (*cives*) esse prohibento'. HOR. carm. 3, 8, 1 Martiis -s quid agam kalendis. sat. 2, 47 ne manifestum -is obsequium nudet te. PROP. 4, 11, 94 -is ad curas. OV. met. 10, 245 *Pygmalion* sine coniuge -s vivebat thalamique diu consorte carebat. LIV. 1, 46, 7 se rectius viduam et illum -em futurum fuisse. VAL. MAX. 2, 9, 1 qui ad senectutem -es pervenerant. 4, 3, 1 iuvenis et -s et victor. SEN. Med. 898 si satis est tibi -s Iason. Phaedr. 1215 -s et orbus. epist. 94, 9 hoc viro, hoc feminae, hoc marito, hoc -i convenit. frg. 39 quosdam (*deos*) tamen -es relinquimus, quasi condicio defecerit praesertim cum quaedam viduae sint. frg. 87 leges quae contra -es latae sunt. CONST. veteran. p. 850 intus l. 11 (*a. 71*) si qui caelibes essent (CONST. veteran. Corp. V 4091 intus l. 10 *a. 129*. CONST. veteran. Corp. XIII 6495 ext. l. 29 *a. 134*). LEX Malac. (Corp. II 1964) 2, 35 quive maritorum numero erit -i liberos non habenti. MART. 4, 69, 3 diceris hac factus -s quater esse lagona. 12, 63, 10 corrumpit sine talione -s. QVINT. inst. 5, 10, 26 maritus an -s. decl. 247 p. 12, 9 qui maritus erit, non est -s. p. 12, 12. 13. 19. 262 p. 73, 8. TAC. hist. 1, 13 Vinio vidua filia, -s Otho. ann. 3, 25 *lex* Papia Poppaea, quam Augustus incitandis -um poenis ... sanxerat. 3, 34 num ergo omnes -es integros? 11, 26 se -em, orbum, nuptiis et adoptando Britannico paratum. SVET. Galba 5 maritum quoque adhuc necdum -em Galbam. CALP. decl. 22 uter vobis actor utilior videretur et verior, maritus an -s. GAIVS inst. 2, 111 -es ... qui lege Iulia hereditatem legataque capere vetantur. 2, 286. GELL. 2, 15, 7 *opp.* mariti. APVL. apol. 27 ut nubere vellet mulier viro, vidua -i. VLP. reg. 8, 6 qui generare non potest, velut spado, utroque modo potest adoptare; idem iuris est in persona -is. 13 tit. de -e orbo et solitario patre. 17, 1 *bis*. 22, 3. TERT. nat. 2, 12 *deos producam* -es an et le⟨cto iunctos⟩ (*suppl. Oehler*)? *ibid.* erant ... -es diu et orbi, antequam mariti et parentes. PANEG. 6, 2 leges eae, quae multa -es notaverunt, parentes praemiis honorarunt. COD. Theod. 8, 16, 1 pr. (*a. 320* = COD. Iust. 8, 57 (58), 1 pr.) qui iure veteri -es habebantur. *opp.* maritus. AMM. 14, 6, 22 quicquid extra urbis pomerium nascitur *vile esse* aestimant praeter orbos et -es. 28, 4, 22 orbos vel -es. AVSON. 167, 17/18 -s namque gener nunc haec pia munera solvo, nam et -s numquam desinet esse gener. 168, 8. HIER. epist. 22, 14 -em spernit virgo germanum (*cf.* SVLP. SEV. dial. 1, 9, 5). ZACCH. 3, 3 p. 1152^D -es vivunt monachi. 3, 5 p. 1156^A -es non solum casibus facti, sed a iustis conventibus abstinentes. PAVL. MED. vita Ambr. 41 -es sacerdotes. ORIENT. comm. 1, 394 coniugis implicitum detentat cura maritum: solum vult -s emeruisse deum. SIDON. epist. 5, 1, 3 nam patrueli paterno -i intestatoque defuncto ... succedere parat. CARM. epigr. 700, 2 (*a. 518*) caelebem nam spiritum caelo refudit. INSCR. christ. Hisp. 409, 2 (*a. 546*) Iustinianus -s pontifex sacerdos. **b** *metonymice*: CATVLL. 68, 6 quem neque sancta Venus molli requiescere somno desertum in lecto -e perpetitur (OV. epist. 13, 107 aucupor in lecto mendaces -e somnos. SEN. Ag. 185 neque desertus foret a paelice umquam barbara torus. Herc. f. 245 non vicit illum -is semper tori regina gentis vidua Thermodontiae).

HOR. epist. 1, 1, 88 melius nil -e vita (OV. trist. 2, 163 -s te vita deceret. SEN. Phaedr. 231 immitis annos -i vitae dicat, conubia vitat. 478 -em vitam probet sterilis iuventus. TAC. ann. 12, 1 Claudio -is vitae intoleranti et coniugum imperiis obnoxio. GELL. 5, 11, 2 deberetne uxorem ducere an vitam vivere -em. DRAC. Romul. 10, 249 est consors matrona decens an -e vita degis adhuc). **2** *de bestia*: PLIN. nat. 10, 104 *columba* nisi -s aut vidua nidum non relinquit.

3 *de arboribus*: HOR. carm. 2, 15, 4 platanusque -s evincet ulmos. OV. met. 14, 663 'at si staret' ait '-s sine palmite truncus'. PLIN. nat. 17, 204 iuxta suam orbem aut circa proximam -em.

derivata: caelibalis, caelibaris, caelibatus (-i), caelibatus (-us). *Burger.*

1. caeles, -itis *c.* [*a* 2. caelum. *Th.*]. AVG. gramm. V 502, 12 exit commune per es syllabam ... caeles. GLOSS. caeles, -tes caelicolae. qui et caelicolae. caeles, -tes sunt qui dicuntur caelicolae. caelites: caelestem vitam agentes (*cf.* QVINT. inst. 1, 6, 36 *p. 65, 30 sqq. et 35*). caelestis. deos (*cf.* MART. CAP. 2, 150 quos ignitae substantiae ... suspicimus ... dicuntur di et -tes alias perhibentur). [*de* GLOSS. IV 315, 26 caeles caelo noti *v. p. 67, 58*]; *paulo aliter* DIFF. ed. Beck p. 44, 14 -tes sunt, qui iter sibi in caelum virtutibus fecerunt (ISID. orig. 10, 34 AVG. gramm. V 502, 12 [*sim. cod. F* AVG. gramm. V 503, 8], *sed haec notio non legitur nisi apud* OV. Pont. 2, 8, 8. 4, 6, 17. 4, 9, 132.

CHAR. gramm. I 32, 17 masculina semper pluralia ... hi -tes οὐρανίωνες (SCHOL. Hor. epod. 16, 56). *singularis adiectivi legitur saepius. substantivi vel adiectivi cum nomine personae* OV. Pont. 4, 6, 17. 4, 9, 132 TERT. apol. 10 nat. 2, 12 AMM. 16, 12, 13. *nomin. sing. tantum* ISID. orig. 10, 34, *abl. sing.* -e: OV. Pont. 4, 6, 17. 4, 9, 132 CHALC. comm. 65 AVIEN. Arat. 988 PAVL. NOL. carm. 21, 507. 29, 25 AVG. c. Faust. 30, 4. -i: PAVL. NOL. carm. 11, 64. *gen. plur. ubique in* -um *exit*. *scripturam* ce- *habes* CARM. epigr. 80, 3.

1 *absolute pro substantivo vel adiective cum nomine personarum*: ENN. scen. 316 ego deum genus esse semper dixi et dicam -um (APVL. Socr. 1, 116 ARNOB. nat. 5, 15 AMM. 16, 12, 13). 196 magna templa -um (ACC. trag. 2. 593 delubra. VARRO Men. 56 SEN. Ag. 392^a). PLAVT. Rud. 2 *Iovis* sum civis civitate -um. PACVV. trag. 232 *de Medea*: -um camilla. ACC. trag. 298 aras (SEN. Ag. 392^a). CIC. carm. frg. 37 ira. rep. 6, 9 summe Sol, ... reliqui -tes. CATVLL. 11, 14 voluntas -um. 61, 49 quem colent homines magis -um (*sc. quam Hymenaeum*)? 61, 197 ita me iuvent -tes. HOR. epod. 16, 55 rege ... -um. TIB. 2, 1, 36 carmine

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nostro redditur agricolis gratia -bus. Priap. 14, 5 istud -bus datur severis (*sc. quod non nisi castis sacra eorum adire licet*). Ov. met. 5, 322 Typhoea ... -bus fecisse metum. 6, 151 fast. 1, 320. Pont. 2, 8, 8 -bus missis nostra sub ora tribus. 4, 6, 17 de -e ... recenti (*i. Augusto*) ... carmen ... dedi (4, 9, 132). 4, 9, 39. Phaedr. app. 14, 33 favorem -um (Mart. Cap. 1, 40). Sen. Ag. 21 dapibus. 520. 696 -tes placo. Herc. f. 89 -um sedes. 265 *urbs Amphionis* -tes recepit. 438 -um ... domos. Herc. O. 475 -um numen. Oed. 48 arces -um ac summas domos. 239 monitu. 306 sacris ... focis. Phaedr. 604. 629 aequi -tes. 888 creator -um. Thy. 911 o me -um excelsissimum regum atque regem! Tro. 7 *Troia* -um egregius labor. 345 regnum. 665 fidem. Octavia 228 rector (Avg. conf. 9, 8, 18). Carm. frg. Sen. epist. 115, 14 ⟨a⟩mores. Colvm. 10, 262 rosa praestet honores -bus. Plin. nat. 2, 16 maior -um populus ... quam hominum. 7, 119 divinitas et quaedam -um societas. Stat. Theb. 11, 132 parcere mundo -busque. Apvl. Socr. 5, 129 quisquam ... e -um numero. 12, 146 cuncti ... -tes semper eodem statu mentis ... potiuntur. apol. 26 *magiam* -um antistitam. met. 3, 23 mihi scelus istud depellant -tes. 11, 5 regina Manium, prima -um. Tert. nat. 1, 10 -um plebe. apol. 10 Saturno ... ubique -em contigit dici (nat. 2, 12). 14. pall. 4 *Empedocles* se -em delirarat. Paneg. 3, 3 adoptionem -um. 7, 7 consessus (Mart. Cap. 2, 218). Ivl. Val. 1, 40 superna ... vis. Arnob. nat. 1, 1 (*bis*). 1, 26. 36. 3, 42. 5, 30. 6, 15. 7, 38. Avson. 415, 18 siderali inscitia caelum lacessens ... reos peregit -tes. Amm. 25, 3, 17. Avg. c. Faust. 30, 4 *Iesu* -e sponso. civ. 3, 12 p. 110, 6 Victric. 27 Mart. Cap. 1, 32. 33. 2, 196 ad ... senatum -em commeasse (6, 576). *at* 3, 222 -um senatum (3, 326. 6, 724). 2, 220 potestas. Carm. epigr. 80, 3. **2** *adiective cum nominibus rei*: Ov. fast. 1, 236 Saturnus -bus regnis ... pulsus erat. Ivl. Val. 1, 6 *Nectanabus* inspectans -es cursus. 3, 52 orbis quidam ad modum vertiginis -is. 3, 56 indignationis. Chalc. comm. 65 sphaera. 73 axem. 298 igneas. Avien. Arat. 988 curru *solis*. Pavl. Nol. carm. 11, 64 stirpe. 21, 130 coronam. 21, 507 thesauro. 24, 773 prudentiae. 24, 873 regni. 27, 403 mensa. 29, 25 ope. Evgipp. exc. Aug. p. 1086, 22 potestatem (Arnob. nat. 6, 2 ?). Mart. Cap. 1, 62 aulam. 1, 64 urnam. 1, 94 appetitum. Corp. V 6725, 4 sedem. *de 'ave' caelite v. l. 38 sqq.* *opposita ad 1*: hominum (Carm. frg. Sen. epist. 115, 14 Plin. nat. 2, 16). terrenorum (Avg. conf. 9, 8, 18). terrestres (Avg. civ. 3, 12). *Bannier.*

? **2. caeles** oves aves Gloss. IV 407, 41. *cf.* Scal. V 595, 7 cetes oves aves. IV 213, 49 calos ovos aves. *an voluit glossator* caeles avis? *v.* Hier. in Is. *p. 69, 50.* *Mbr.*

caelestīnus, -a, -um [*a* caelestis. *Th.*]. *cf. nom. propr.* Chiron 930 fecla Campana p. I cum aqua -a.

ˣcaelestis, -e [*a* 2. caelum. *Th.*]. Prisc. gramm. II 133, 23 caelum caeli -s (Ars Bern. gramm. suppl. 67, 18; *cf.* Vvlg. I Cor. 15, 47 secundus homo de caelo, -s. Avg. civ. 7, 28 p. 310). *gen. plur. in versibus dactylicis excepto* Pers. 2, 61 *in* -um *exit, item* Acc. trag. 209 Cic. carm. frg. 33, 30 Varro ling. 6, 53 Sen. Herc. f. 597, *in aliis versibus iambicis et sermone pedestri in* -ium. *acc. plur. et* -is *et* -es *legitur. abl. sing. in* -e *extat* Ov. met. 15, 743 epist. 15, 277 Comm. instr. 2, 1, 32. 2, 3, 2. 2, 15, 2 Ven. Fort. carm. 8, 3, 183. *cf.* Consent. gramm. V 356, 22 masculini generis ablativum contemplantes ab hoc -e. *comp.* -ius: Sen. epist. 66, 11 (Gloss. IV 33, 6); *superl.* -issimus: Vell. 2, 66, 3. 2, 104, 3. *corripiunt* cael- *in fine hexametri poetae barbari* Cypr. Gall. Carm. epigr. 755, 2 *al.* *scribitur* ce- *passim apud christianos in libris et titulis.* Gloss. οὐράνιος; dii -es θεοὶ οὐράνιοι. *cf.* Serv. Aen. 1, 387 -bus ... secundum Pythagoram et ... Platonem dixit, qui confirmant vivos esse superis caros (11, 51). Diff. ed. Beck p. 44, 14 -es caeli noti (?) sunt (*cf.* Gloss. IV 315, 26 caeles caelo [*vel* caeli] noti. 217, 2 caeloniti -s. V 564, 50 caelonitis -es). [*it.* cilestro *'caeruleus'*. *M.-L.*]

I *pro* **substantivo** (*fere semper pluraliter cf.* Exc. Bob. gramm. I 548, 24) *et* **adiectivo** (*cum nominibus personarum*): **A** *cuiusvis generis*: **1** *proprie de diis superis, de deo Christo et divinis christianorum, de divis imperatoribus*: Enn. frg. var. 23 plagas -um ascendere. Pacvv. trag. 212 deos infernos, ... -is ... decorare. Acc. trag. 101 cum ninxerint -ium molem mihi. 209 -um pater. Lvtat. epigr. 2, 3 pace mihi liceat, -es, dicere vestra. Cic. har. resp. 20 Iovi Saturno Neptuno Telluri dis -bus. leg. 1, 24 agnatio nobis cum -bus ... appellari potest. 2, 19 divos ... eos, qui -es semper habiti, colunto. 2, 55 nec ... tam denicales ... quam ceterorum -ium quieti dies feriae nominarentur. 3, 5 *ut Titanes* -bus *adversabantur*. carm. frg. 33, 30 -um sator. nat. deor. 2, 153 vita ... nulla alia re nisi immortalitate ... cedens -bus. Phil. 4, 10 de voluntate -ium dubitare. off. 3, 25 in concilio -ium *collocare*. Catvll. 64, 191 -um ... fidem *comprecari*. 64, 204 -um ... rector (Sen. Herc. f. 516). 68, 76 nondum cum ... hostia -is pacificasset heros. Lvcr. 6, 1274 -um templa. Caes. Gall. 6, 17, 2 imperium -ium tenere. Verg. Aen. 1, 387 haud ... invisus -bus. 7, 432 -um vis magna iubet. 11, 51 iuvenem exanimum et nil iam -bus ullis debentem. 11, 276 -ia corpora *appetere*. Aetna 339 -ia numina ture *placare*. Paneg. in Mess. 14 parva -is placavit (pac- *A*) mica. Prop. 1, 13, 23 -em flagrans amor Herculis Heben. Lygd. 4, 53 sollicitas -ia numina votis. Ov. met. 1, 150 ultima -um terras Astraea reliquit. 6, 72 bis sex -es medio Iove ... sedent. 6, 171 auditos ... praeponere visis -es. epist. 7, 130 non bene -is impia dextra colit. 8, 87 quae mea -is in-

iuria fecit iniquos ... ? 16, 119 credere vix equidem -ia corpora possum arbitrio formam supposuisse tuo. 19, 181 non bove mactato -ia numina gaudent. fast. 2, 65 dent tibi (*Auguste*) -es, quos tu -bus annos (*sc. templa ponens et reponens*). 2, 144 -em fecit te (*Romule*) pater, ille (*Augustus*) patrem. 4, 121 -es ... duas *Venus* Troiano iudice vicit. 4, 276 -um Matrem. trist. 1, 3, 37 -i ... viro (*i. Augusto*), quis me deceperit error, dicite. Liv. 1, 7, 10 -ium numerum *augere*. 1, 31, 8 nullam ei oblatam -ium speciem. 1, 32, 10 Iuppiter et tu Iane Quirine dique omnes -es vosque terrestres vosque inferni. 10, 28, 16 -ium infernorum (*sic recte P, cf. p. 67, 65 et* Tac. hist. 5, 5 Gavdent. serm. 19 Vvlg. Phil. 2, 10 Avg. civ. 10, 17; inferorum *coniecerunt*) iras (Tac. hist. 4, 84). Manil. 1, 26 *mundum* cognoscere ... munere -um. Vitr. 1 praef. 2 consilium -ium. Val. Max. 1, 7 ext. 5 nepotis felicitatem -ium iudicio destinatam. 1, 8 ext. 17 societatem ... -is Concordiae sinu genitam. 7, 2, 5 sive casu sive etiam -is numinis providentia. 7, 2 ext. 1 te ... -ium arbitrio permitte. 9, 8, 2 *Caesar* -ium cura protectus. Sen. Herc. f. 597 -um arbiter parensque. Herc. O. 733 -bus aspersa ... tura. dial. 6, 18, 1 *urbem* -ium officia volventem. Sil. 3, 137 *paucos* pater aetheriis -um destinat oris. 16, 140 -um monita ... huc me duxere volentem. Stat. silv. 5, 1, 185 non in te fatis, non iam -bus ullis arbitrium. Tac. Germ. 9 magnitudo -ium. hist. 5, 3 duci -i (*i. deo*) crederent *Iudaei*. ann. 4, 52 *Agrippinam* -i sanguine (*i. Augusti*) ortam. Apvl. met. 6, 23 coetu -ium. 9, 34 numinum -ium ... minis. 11, 29 -ium ... intentio. Socr. 6, 134 cuncta -ium voluntate et numine et auctoritate ... fieri. 7, 136 pro maiestate deum -ium. Plat. 2, 8 divino illi et -i bonus similior esse velit. *nota*: Ps. Apvl. Ascl. 9 hominum ... admirationibus, adorationibus, laudibus, obsequiis caelum -esque delectantur (25 nihil religiosum nec caelo nec -bus dignum). Epist. Paul. et Cor. II rec. B 5 dimisso ad eam (*Mariam*) a patre spiritu -i. Comm. instr. 1, 6, 19 impuros oratis et dicitis esse -es. 1, 22, 12 -is fieri qui relinquant aras eorum (*daemonum*). 1, 28, 9 deum inridere -em. 2, 1, 24 obscurati nobis, qui fuerunt tempore tanto, ... illa est gens vera -s. 2, 1, 32 *obscurati* veniunt cum rege -e (Ps. Hil. dedic. eccl. p. 884 Prisc. Anast. 2. 272). 2, 1, 35 -em populum ... videre. Paneg. 10, 19 exercitus (Hil. in Matth. 22, 5 Rvfin. hist. mon. prol.). Ps. Lact. mort. pers. 1, 7 -is iudicis *severitas*. Hil. in Matth. 16, 7 dei filium -is patris revelatione conspiciens *Petrus* (Vvlg. Matth. 5, 48 pater vester -s. 6, 14. 15, 26 *al.*). trin. 2, 27 multitudo exercitus -s (in Matth. 22, 5). in Matth. 10, 4 qui terrestres antea erant, -es modo fiunt (*sc. apostoli*). 18, 6 angelorum. myst. p. 4, 7 Adam. Amm. 15, 8, 10 nutu dei -is. 25, 7, 5 aeternum dei -is numen. Ambr. virg. 1, 3, 13 militia (Vvlg. Luc. 2, 13 Svlp. Sev. Mart. 1, 6. 14, 5 Victric. 1). Vvlg. I Cor. 15, 47 secundus homo de caelo, -s. Phil. 2, 10 in nomine Iesu omne genu flectatur -ium, terrestrium et infernorum. Hier. epist. 3, 1 -em in terris circumire familiam. 96, 2 -bus misceamur choris. Pavl. Nol. carm. 14, 65 -um sacris procerum monumentis Roma Petro Pauloque potens. Avg. civ. 10, 32 p. 458 -ium ... verba ministrorum. 13, 17 p. 577 animalia. epist. 146 dominus. Val. Cem. hom. 13, 5 medico. *cf.* Caelestis. *nota singularem absolute*: Tib. 2, 4, 35 heu quicumque dedit formam -is avarae. Comm. apol. 406 concipiet virgo et pariet terra -em. Vvlg. psalm. 67, 15 dum discernit -s (τὸν ἐπουράνιον) reges. I Cor. 15, 48 qualis -s, tales et -es. 15, 49 sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem -is (*i. Christi*) *cf.* Ov. fast. 6, 573 dea *Fortuna* furtivos profitetur amores, -emque homini concubuisse pudet. **2** *translate de hominibus*: Hor. carm. 4, 2, 18 quos Elea domum reducit palma -es. Qvint. inst. 10, 2, 18 -is huius (*Ciceronis*) in dicendo viri (*cf.* Vell. 2, 64, 3. 2, 66, 3). *cf.* Gloss. IV 33, 6 -ior praestantior.

B *neutri generis*: *ad caelum sive deos superos pertinens* (*cf.* Tert. orat. 6 -ia, id est ... dei nomen, dei voluntatem et dei regnum); *item fere semper pluraliter*: *apud christianos* -ia *saepe fere i. q.* caelum: Cic. Arat. frg. 3, 1 cetera labuntur celeri -ia motu. rep. 1, 15 *Panaetius* -ia ... studiosissime solet quaerere (1, 31). 6, 20 haec -ia semper spectato. ac. 1, 15 -ia ... procul esse a nostra cognitione. 1, 29 prudentiam procurantem -ia. 2, 127 cogitantes ... supera atque -ia. fin. 5, 87 ut *Plato* a sacerdotibus barbaris numeros et -ia acciperet. Tusc. 5, 8 -ium divina cognitio (Sen. nat. 1 praef. 6 Qvint. inst. 1, 10, 5). 5, 10 *ab antiquis philosophis* anquirebantur ... cuncta -ia. part. 56 natura ... -ia *magna videntur*. Cato 77 -ium ordinem contemplantes (nat. deor. 2, 4). nat. deor. 2, 56 -ium ... admirabilem ordinem incredibilemque constantiam ... vacare mente. Hor. epist. 1, 17, 34 res gerere ... attingit solium Iovis et -ia temptat. Ov. met. 9, 500 ad -ia ritus exigere humanos. Sen. dial. 2, 4, 2 -ia humanas manus effugiunt. 11, 6, 7 -ium natura semper in motu est. 6, 25, 2 sciscitanti -ium causas domesticus interpres *gratus est*. 11, 7, 1 a -bus ... te ad humana converte. 11, 8, 6 dum ... -bus, qua homini fas est, inmiscear. benef. 6, 23, 3 debemus ... et soli et lunae et ceteris -bus beneficium. nat. 2, 1, 1 omnis de universo quaestio in -ia, sublimia, terrena dividitur. 2, 1, 4 inter -ia de terra dicendum erit. 2, 6, 1 quicquid terra in alimentum -ium misit. 4, 11, 4 -ia magis *sentire*. 6, 16, 2 omnis ... -ium coetus. 6, 16, 3 suffecturi in tot -ia spiritus *terrae*. 7, 3, 2 -ium observatio. 7, 25, 6 non licet stare -bus nec averti (epist. 88, 26). epist. 79, 10 -ium stata magnitudo est. 87, 19 des ... illi (*deo*) divinum aliquid, -e, magni-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ficum. 88, 14 -ium notitia *gloriari.* 88, 26 qua ratione constent -ia, quae illis sit vis quaeve natura, sapiens scit. 88, 28 *mentes nostrae* tractatu -ium crescunt. 94, 56 *mundi cursum* nocte -ia *aperientem.* 108, 20 -ia per certos circuitus verti. PERS. 2, 61 curvae in terris animae et -ium inanis. PLIN. nat. 2, 30 aeterna est -bus natura intexentibus mundum intextuque (-oque *dubitanter Mayhoff*) concretis. 17, 23 aquilonis situm ventorumque reliquorum . . . plura -ia. 18, 267 -ia *scire.* STAT. Theb. 3, 104 -ia . . . edocuit . . . Apollo. TAC. hist. 5, 4 pleraque -ium vim suam et cursus septenos per numeros *complent.* 5, 5 *Iudaeis* eadem . . . cura et de infernis persuasio *atque Aegyptiis,* -ium contra. ann. 4, 58 periti -ium. APVL. apol. 64 Platonica familia nihil novimus nisi festum et laetum et solemne et superum et -e. PS. APVL. Ascl. 8 mirari atque orare -ia. 30 nihil stabile, nihil fixum, nihil immobile nec nascentium nec -ium nec terrenorum. 38 dii -es inhabitant summa -ia. TERT. nat. 1, 13 affectatione adorandi . . . -ia. scorp. 10 honeste in -bus stabo. *ibid.* in -bus confitendum . . . est. orat. 1 quod terrena -bus cesserint. 25 priora -ia quam terrena. bapt. 10 nihil -e praestabat *Iohannes,* sed -bus praeministrabat. *ibid.* non erat -e, quod -ia non exhibebat. anim. 24 animae et innatae et in -bus conversatae. IREN. 4, 19, 1 quae . . . supercaelestia et spiritalia sunt et . . . invisibilia et inenarrabilia typos . . . alterorum -ium dicere. PANEG. 10, 14 -ia sub oculos hominum venire non *solent.* SPART. Hadr. 2, 4 Hadriano peritia -ium callente. ARNOB. nat. 2, 2 *a deo* omnia terrena cunctaque -ia animantur motu irriganturque vitali. LACT. inst. 6, 9, 15 -ia disserens. 7, 6, 2 animas ad -ia genitas. HIL. myst. p. 25, 2 illud duci futuro nomen adlegit, quod erat aeterno duci iam in -bus praeparatum. hymn. 2, 58 vivam locata post haec in -bus. PS. HIL. libell. 5 ne . . . terrena visu -bus miscerentur. FILASTR. 155, 10 -ia sperantes. PROB. Verg. georg. 1, 217 *Taurus* sacratus inter -ia. HYG. astr. 3, 29 p. 94, 16 non modo Piscium, sed etiam -ium nodum verum (nodus -s *l. 58sqq.*). AMBROSIAST. in Rom. 7, 1 ut per terrena suadeat *Paulus* -ia. TRACT. c. Arrian. p. 13, 4 *Christum* -ia . . . adorare noscuntur. VVLG. Ioh. 3, 12 si dixero vobis -ia, credetis? Eph. 1, 3 qui benedixit nos . . . in -bus in Christo. 1, 20 *deus constituens Christum* ad dexteram suam in -bus. 2, 6. 3, 10. 6, 12. Hebr. 8, 5 qui exemplari et umbrae deserviunt -ium. 9, 23. HIER. in Is. 18, 4 p. 200 requiescam . . . in -bus. epist. 51, 4 de -bus ad inferiora. 51, 5 de terra ad -ia. 100, 5 coronam . . . in -bus possident. 108, 19 *monasterium* dabat terrena, ut -ia tolleret. 130, 14. PAVL. NOL. carm. 15, 33 sanctum et -ia fari. 21, 186 quo *die* mihi patronus natus in -bus Felix ad illam exortus est potentiam, qua. 21, 452 -ia . . . spirare. epist. 12, 7. 13, 27 AVG. civ. 1, 31 p. 49. 10, 11 p. 420. 10, 29 p. 450 *al.* RVT. NAM. 1, 523 infelix *iuvenis* putat illuvie -ia pasci. LEO M. serm. 25, 5. SACR. Leon. 312 pugnavit . . . contra illecebras temporales spes -ium. 313. 315 SIDON. epist. 3, 1, 3 BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 220, 4. p. 232, 8 -ium necessitas. APRING. in apoc. 1, 4. 20, 8 VEN. FORT. carm. 1, 16, 80 NICET. symb. p. 354, 5.

II *pro adiectivo cum nominibus rerum.* A *in caelo positus, fixus, ad caelum pertinens, aerius, aetherius* (*cf.* HIER. in Is. 50, 2 p. 578 omne quod supra nos est, intelligamus caelum, sicut volatilia quae in aere sunt, appellantur -ia. 34, 1 p. 442): RHET. Her. 4, 48, 61 omnes res . . . terrestris, -is (cetis *et sim. M*), maritimas (CIC. fin. 4, 11 modestiam quandam cognitio rerum -ium affert iis, qui. 5, 51. 58 Tusc. 1, 44 nat. deor. 2, 16. 17. 75. 90. 120. 140 div. 2, 148 orat. 119 SEN. benef. 4, 7, 2 COLVM. 3, 6, 4 TERT. nat. 2, 3. IREN. 2, 7, 3 *in mundo sunt* quaedam . . . superterrestria, quaedam aquatilia, quaedam volatilia, quaedam -ia). CIC. Arat. 17 *Pisces* una . . . in stella communiter haerent, quam veteres soliti -em dicere Nodum (AVIEN. Arat. 556. CIC. Arat. 243 orbis . . . vinctos inter se et nodis -bus aptos). 163 signa (316. nat. deor. 1, 35 signis sideribusque. div. 1, 127. AETNA 253 astris. OV. met. 8, 372. 15, 846 trist. 2, 57 NVX 81 VITR. 5, 6, 1. 9, 8, 8. 12 LVCAN. 2, 267 FLOR. epit. 1, 2, 3 APVL. met. 2, 28. 6, 19. 11, 9 mund. 33 NEMES. cyn. 204 HIL. trin. 2, 27 AVG. civ. 7, 15 p. 293). CIC. rep 6, 17 *novem orbium vel globorum* unus est -s (APVL. Plat. 1, 11). leg. 1, 24 perpetuis cursibus conversionibusque. Tusc. 1, 40 *ut ignea et animalis pars corporum* in -em locum subvolent (1, 47 quanta spectacula animus in locis -bus esset habiturus). 1, 65 natura (nat. deor. 2, 64 -em . . . altissimam aetheriamque naturam, id est igneam). 1, 75 hoc . . . dum erimus in terris, erit . . . -i vitae simile (VELL. 2, 24, 3 TERT. bapt. 3 HIL. in Matth. 22, 3 PS. HIL. dedic. eccl. p. 882). div. 2, 93 vim -em ad eos, qui in terra gignuntur, pertinere. nat. deor. 2, 14 facibus. 2, 41 ardore -i, qui aether vel caelum nominatur. 3, 16 perturbationibus. VARRO ling. 6, 53 -um auspiciorum (PAVL. FEST. p. 64 -ia auguria vocant, cum fulminat aut tonat). CATVLL. 66, 7 me . . . Conon -i in lumine (numine *libri*) vidit (COLVM. 9, 4, 4 -is luminis hyacinthus. HIL. in Matth. 17, 2 CLAVD. rapt. Pros. 1, 45). 66, 37 *coma* -i reddita coetu. LVCR. 2, 384 -em fulminis ignem (LIV. 39, 22, 3 ignes . . . -es multifariam orti. SEN. nat. 6, 1, 6. 7, 23, 1 PLIN. nat. 2, 82 STAT. Theb. 11, 483 PS. QVINT. decl. 19, 6 TAC. hist. 5, 7 ann. 12, 64 APVL. met. 2, 12 *de sole.* SOL. 32, 11 HIL. in Matth. 26, 5 AVG. civ. 16, 30 SVLP. SEV. chron. 1, 45, 2. LVCR. 5, 1094 flammis. LIV. 1, 41, 3 VAL. MAX. 9, 12, 1 LVCAN. 6, 504 PLIN. nat. 1, 2, 27 MART. CAP. 2, 109 CLAVD. carm. min. 22, 38 *cf.* VAL. MAX. 7, 7, 4 fulmine. CLAVD. carm. min. 27, 59 telis *i. radiis vel flammis*). LVCR. 5, 1204 magni -ia mundi templa (6, 388. 670 VAL. MAX. 1, 6 ext. 1 NEMES. ecl. 1, 39). 6, 395 turbine. VERG. Aen. 6, 379 prodigiis (LIV. 1, 34, 9. 2, 42, 10. IVST. 37, 2, 1 ostenta). CVLEX 347 -i fato seu sideris ortu. AETNA 279 non credere subter -is migrasse minas (SEN. nat. 6 praef. 6 TAC. hist. 1, 18 FLOR. epit. 2, 8, 3). HOR. carm. 3, 10, 20 aquae (*sic passim, ut* HOR. epist. 2, 1, 135 OV. ars 2, 352 fast. 4, 386. LIV. *bis.* VITR. 3, 5, 15. SEN. nat. *quater; saepissime* COLVM. *et* PLIN. VEG. mulom. 3, 8, 3 aqua cisternina vel -i. CASS. FEL. 29 p. 52, 5 aqua imbrili id est -i. *cf.* CORP. VIII 7034 *fistula* ex elemento -i totius anni substantiam . . . subministrat. OV. met. 11, 519 undis. VITR. 8 praef. 1 imbrium. VAL. MAX. 1, 6, 3 COLVM. 3, 13, 7). HOR. carm. 4, 7, 13 damna . . . reparant -ia lunae. OV. ars 2, 237 imbrem -i nube solutum. met. 1, 73 astra tenent -e solum. 1, 152 adfectasse ferunt regnum -e Gigantas (Pont. 4, 8, 59 SIL. 9, 309 CLAVD. carm. min. 53, 1; *saepe apud christianos ut* TERT. bapt. 20 pudic. 21 COMM. instr. 1, 38, 7 *al.*). OV. met. 1, 595 -ia . . . sceptra. 2, 136 tecta. 4, 447 sede (Pont. 3, 5, 53 AVG. civ. 10, 1 p. 401. 10, 2 p. 404. 10, 7 p. 412. 19, 23 p. 395). 9, 254 orīs. 12, 40 plagas (SEN. Herc. O. 1975 STAT. Theb. 10, 635 SOL. 5, 17 CARM. adv. Marc. 4, 154). fast. 1, 139 -is ianitor aulae (HIER. epist. 58, 3 INSCR. christ. Hisp. 86. 130). 1, 312 rore (MARCELL. med. 8, 35 CASSIOD. inst. div. 3 p. 1115). 6, 421 signum -e Minervae . . . desiluisse (Pont. 3, 2, 51 *in Tauris* signum -e fuisse. SIL. 13, 49 Palladium). LIV. 29, 27, 14 terrores. MANIL. 4, 120 -is fabricare gradus. VITR. 8, 2, 4 aer. PAVL. FEST. p. 131 *scutum.* VAL. MAX. 4, 1 ext. 2 arce (SEN. dial. 6, 26, 1 IVV. 15, 146 PORPH. Hor. carm. 3, 3, 10 INSCR. christ. Hisp. 130). 8, 1 abs. 4 *tempestas.* 8, 7 ext. 3 -ium observationum rationem percipit (PLIN. nat. 1, 2, 9). SEN. epist. 92, 10 superioribus eius (*virtutis*) partibus venerandis atque -bus. nat. 1 praef. 13 regio. 2, 27, 3 sonus. Herc. O. 893 auras. PLIN. nat. 2, 19 Iovem . . . aut Mercurium . . . inter se vocari et esse -em nomenclaturam, quis non . . . fateatur ridendum. 2, 148 arma -ia ab ortu occasuque inter se concurrentia. 2, 149 *Anaxagoran* praedixisse -ium litterarum scientia, quibus diebus saxum casurum esset e sole. 2, 189 -bus nexa causis. 2, 206 miracula (PANEG. 7, 17). 11, 31 *caeli sudor* magnam . . . -is naturae voluptatem adfert. 12, 110 arcus (17, 39. 21, 41. 24, 113. 33, 81. 37, 22. 89. 136. 137 SVET. Aug. 95 SOL. 33, 20 AMM. 20, 11, 26). 18, 154 -e frugum vinearumque malum. 18, 205 subtilitate. 18, 206 divinitatem. 18, 278 iniuriae. 18, 290 sterilitas. 37, 25 umore (PROB. Verg. georg. 1, 47). 1, 2, 26 trabes. 1, 2, 28 coronis. VAL. FL. 8, 230 mensas. 8, 334 limina. STAT. Theb. 10, 913 regia (CLAVD. 7, 151). 11, 17 sulphure. QVINT. inst. 12, 10, 24 fragori (AMM. 31, 15, 5). SVET. Aug. 80 ursae (AMM. 22, 8, 37 *cf.* 15, 10, 2 plaustrum). frg. p. 215, 10 orbium. AMPEL. 2, 5 *Iuno* leonem . . . -i dignitate est honorata. APVL. met. 4, 14 vaporis. 5, 1 palatium. 5, 8 divitiarum. 6, 23 theatro. mund. praef. ratione. 3 missilium. 25 corpora -ia, quanto finitima sunt ei (*Iovi*), tanto amplius de deo carpere (AVG. civ. 10, 2 p. 404). flor. 18 p. 91 studia *Thalis.* PS. APVL. Ascl. 9 laudibus. 30 *tempus.* 38 harmoniae. TERT. nat. 2, 6 casuum. scorp. 10 confessionis. orat. 26 refrigeria. bapt. 3 firmamentum (AVG. civ. 10, 27 p. 444). 10 baptismus. pudic. 9 pane (HIL. in Matth. 14, 10 PAVL. NOL. carm. 16, 214 SVLP. SEV. dial. 1, 11, 6). anim. 17 murmur. CENS. 22, 4 *menses.* COMM. instr. 2, 3, 2 fabrica. SOL. 29, 3 vertigine (BOETH. mus. 1, 2). 56, 3 *Belum* inventorem -is disciplinae (32, 37). PANEG. 11, 10 speculam. 12, 6 arcanis (12, 19 HIL. in Matth. 2, 6. 14, 12). LACT. inst. 6, 4, 2 itinere. 6, 18, 3 mercedis (FILASTR. 84, 4 AVG. civ. 1, 10 p. 20). PS. HIL. dedic. eccl. p. 884 mansionum. *ibid.* patriae (PS. HIL. libell. 14 VVLG. Hebr. 11, 16 AVG. civ. 2, 29 p. 96. 5, 18 p. 223 BENED. reg. 73, 17. APRING. in apoc. 1, 4 -em patriam, quam ecclesiam catholicam dicimus). HIL. in Matth. 2, 6 de -bus portis sanctum in nos spiritum involare. 3, 6 lumen -is habitaculi (AVG. civ. 22, 4 VRAN. epist. 2 p. 860. AVG. civ. 8, 24 p. 362, 10 habitationis. 9, 7 p. 378. 10, 1 p. 404 lib. arb. 3, 9 PASS. Paul. 11). 6, 3 spei (10, 5). 10, 9 pacis (AVG. civ. 19, 17 p. 386). 10, 13 perfectae fidei praemia. 13, 7 thesauri. ad Const. 1, 6 operationum. 2, 7 patrimonii. myst. p. 24, 34 visionis (VVLG. act. 26, 19). PS. HIL. libell. 3 creatura (AVG. civ. 14, 11 p. 29). 10 divitias (HIL. in Matth. 13, 7). dedic. eccl. p. 882 *corda iustorum sunt* quasi -s introitus. GAVDENT. serm. 10 elementa tam -ia quam terrena. FILASTR. 34, 1 mysteria (112, 4 APRING. 1, 20). 135, 3 meriti (PAVL. NOL. carm. 27, 220). AMM. 20, 3, 1 lux (*i. sol*). 26, 1, 11 nullo errore . . . obumbrata ratio -s. 31, 13, 7 Virginis. FAV. EVL. p. 15, 26 circulorum (MACR. somn. 1, 20, 22). SCHOL. Germ. Bas. p. 66, 4 *Virgo* digna -i numero. p. 72, 12 leonem -i memoria dignari. HEGES. 5, 22 l. 98 *populo Iudae* pervius fluctus fuit, aer fertilis, terra -s (*translate*). HIER. epist. 108, 1 domus (AVG. civ. 19, 16 p. 383). PAVL. NOL. carm. 15, 150 veri. 16, 277 bonorum. AVG. civ. 2, 29 *deos haberi* in numero sanctarum -ium potestatum. 5, 1 p. 191 hominum factis . . ., quibus -s necessitas adhibetur. 7, 30 p. 313 vias (PASS. Petr. Paul. long. 63). 8, 23 p. 356 similitudo (*praecedit:* quod Aegyptus imago sit caeli). 10, 8 p. 413 incendium Sodomorum. 16, 23 p. 159 posteritas *Abrahae* -i felicitate sublimis (17, 12 p. 233). 18, 47 p. 330 societate (19, 17 p. 384). serm. ed. Mai 50, 1 *apostoli* doctrinae -is auctores. MART. CAP. 2, 133 thalami. DRAC. laud. dei 102 ut nec -e tribunal linqueret *Christus homo factus.* BOETH. herm. pr. 1, 5 p. 75, 15 *Canem.* herm. sec. 3, 9 p. 231, 13 siderum cursibus. CORP. VII 759 imminet Leoni Virgo -i situ. *cum nominibus locorum et localium rerum trans-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

late dictorum: TERT. scorp. 12 Hierusalem (VVLG. Hebr. 12, 22 HIER. epist. 14, 3 AVG. civ. 17, 3 [*quater*]. 17, 10. 12. 20). AMBR. Isaac 6, 55 civitatem (AVG. civ. *passim*).

B *coniungitur cum* divinus (CIC. fin. 5, 95 virtutis -em quandam et divinam ... praestantiam. Tusc. 1, 66. nat. deor. 2, 90 in hac -i ac divina domo. fin. 2, 114 Tim. 35 Phil. 5, 28 *et* 12, 8 [*translate*] PETRON. 138 PLIN. epist. 1, 20, 22 ARNOB. nat. 3, 4 RVFIN. hist. 1, 2, 3 CASSIOD. inst. div. 21 p. 1136. *cf.* MELA 1, 58 *Apis* divinitus et -i igne conceptus) *et accedit ad notionem divinus, ad deos, divos (i. imperatores), deum Christum divina christianorum pertinens cf.* TERT. anim. 3 definitiones -es id est dominicas. GLOSS. V 273, 25 -i animo dei sensu (*opp. saepius* humanus): CIC. har. resp. 57 eodem ... tempore et suscipimur in lucem et hoc -i spiritu augemur (VAL. MAX. 1, 7, 1 SEN. dial. 11, 6, 7 TERT. bapt. 10. *cf.* VAL. MAX. 4, 8, 5 Romanae liberalitatis -em spiritum [*translate*]). CIC. Phil. 5, 8 non modo tonante Iove, sed prope -i clamore prohibente. leg. 1, 23 parent ... huic -i discriptioni mentique divinae et praepotenti. 2, 9 ante quam ad populares leges venias, vim istius -is legis explana. Tusc. 1, 64 sine -i aliquo mentis instinctu. Cato 77 animus -s ex altissimo domicilio depressus et quasi demersus in terram (VERG. Aen. 1, 11 tantaene animis -bus irae? VELL. 2, 60, 2 sprevit ... -s animus humana consilia. QVINT. inst. 2, 16, 17. 12, 2, 28 PS. QVINT. decl. 9, 14. VELL. 2, 123, 2 animam. APVL. Plat. 1, 9 PANEG. 3, 6 AVG. civ. 13, 17 p. 578 CORP. V 7640. OV. fast. 1, 534 mente. AMM. 18, 3, 8). CIC. nat. deor. 1, 43 -i Epicuri de regula et iudicio volumine. ad Brut. 2, 7 (9, 6), 2 res ... a te gesta memorabilis et paene -s (PLIN. epist. 9, 26, 7 incredibilia sint haec et inania an magnifica et -ia. APVL. met. 5, 8 illarum -ium rerum dominus. TERT. bapt. 10 *Iohannes* profitetur sua non esse -ia. FILASTR. 135, 1). LVCR. 2, 991 -i sumus omnes semine oriundi (OV. fast. 2, 383 OPTAT. 2, 10). VERG. georg. 4, 1 mellis -ia dona (SERV. *ibid.* 'munus deorum'. *cf.* COLVM. 10, 4 -ia mella. OV. met. 13, 289 *de armis Achillis*. MANIL. 5, 21 Ariadneae -ia dona coronae. PLIN. nat. 11, 37 SIL. 5, 360 PS. APVL. Ascl. 18 PS. HIL. dedic. eccl. p. 881 VVLG. Hebr. 6, 4 DRAC. Orest. 898 SACR. Leon. p. 327). VERG. Aen. 6, 730 -s origo seminibus *est* (STAT. Theb. 4, 769 QVINT. inst. 1, 1, 1). 12, 167 armis *Aeneae* (OV. fast. 3, 259 LIV. 1, 20, 4 VAL. FL. 6, 485 SIL. 9, 558 HOMER. 935 STAT. Theb. 9, 738. FILASTR. 149, 4, *ubi* armis *translate*). HOR. epist. 1, 3, 27 quo te -s sapientia duceret (FILASTR. 76, 3 TYCON. 7 p. 79, 13 VINCENT. LER. 17, 23 p. 26. TERT. orat. 1 sophiam). OV. ars 1, 185 ingenium (VAL. MAX. 8, 8 ext. 2). am. 2, 1, 11 bella *Gigantum* (SIL. 12, 660 CLAVD. 26, 71 rapt. Pros. 3, 314). epist. 15, 277 sagitta *Amoris*. 17, 67 mores -i pectore dignos (trist. 2, 213 Pont. 1, 2, 76). 20, 179 praeteriine tuas de tot -bus aras. met. 1, 396 monitis (14, 293 APVL. met. 4, 34). 1, 760 stirpe (OCTAVIA 533). 2, 621 ora (fast. 4, 542 Pont. 2, 5, 53). 2, 819 virga *Mercurii*. 4, 217 pabula *equorum Solis*. 4, 252 nectare (LACT. Phoen. 111). 6, 131 -ia crimina, vestes. 13, 659 munere (14, 594 HIL. myst. p. 21, 18 AMM. 29, 2, 18 SVLP. SEV. dial. 1, 11, 6 PASS. Mar. Iac. 8 p. 57, 10). OV. met. 15, 630 auxilium. 15, 668 signis -bus indicet orant *Aesculapium*. 15, 743 specie -e resumpta *ab Aesculapio*. fast. 3, 42 -i tumidus pondere venter erat. 4, 205 gutture *Saturni*. 5, 220 comas *Charitum*. trist. 4, 10, 19 sacra *Musarum*. Pont. 2, 1, 27 numine -i solem fulsisse serenum (VAL. MAX. 8, 9, 3). 3, 1, 118 toro *Augusti*. 4, 11, 3 cuspide *Augusti* (*translate*). LIV. 1, 12, 7 voce (1, 31, 4. 5, 52, 11. TAC. ann. 16, 22 *Neronis*. SVET. Nero 21 FRONTO p. 122, 16 N. TERT. orat. 3 COMM. instr. 2, 15, 2. PANEG. 4, 6 verba. PS. AVR. VICT. epit. 10, 9 dicto. HIL. in Matth. 5, 2 sermo. 11, 11. 23, 2. 27, 7 AMBR. virg. 1, 12, 64 HIER. epist. 98, 3. 19). LIV. 1, 20, 7 caerimonias. 2, 36, 6 minas irasque. 3, 7, 8 irarum (7, 2, 3 SEN. Herc. O. 441 TAC. hist. 4, 54 ann. 1, 30 TERT. bapt. 8 COMM. instr. 2, 2, 13 apol. 162 DICT. 1, 19 SVLP. SEV. chron. 1, 54, 2 dial. 3, 4, 6). MANIL. 1, 3 rationis (*sc. eius quae caelum regit*. PANEG. 11, 23 AMM. 19, 11, 17). 1, 328 honos *Orphei* (CVRT. 8, 5, 5 *Alexandri*. 8, 5, 15. 10, 5, 6. 33 TAC. ann. 6, 18. 12, 69 APVL. met. 4, 29 PROB. Verg. georg. 1, 30 AVG. civ. 8, 27 p. 366 CORP. IX 4192). VELL. 2, 64, 3 ore *Ciceronis* (*translate; cf.* 2, 66, 3). 2, 94, 1 praeceptorum (APVL. met. 11, 21 TERT. pudic. 5, 6 LACT. inst. 1, 1, 8 HIL. in Matth. 6, 5. 25, 5 PS. HIL. dedic. eccl. p. 879 AVG. serm. 76. AVELL. p. 66, 19 praeceptione *sc. imperatoris*). VELL. 2, 104, 3 operum *patris* (*translate*). VAL. MAX. 1 praef. providentia (APVL. met. 8, 28. 9, 27 PS. QVINT. decl. 9, 16). 1, 6, 11 consiliis (HIL. in Matth. 3, 1). 1, 7 ext. 6 Dionysium -i custodia *Iovis* liberatum. 1, 8, 2 *Aesculapius* verba mortalium -i obsequio comprobavit. 1, 8, 6 -e caput *Martis* (9, 1, 5). 2, 10, 2 conspectum et congressum tanti viri quasi -e aliquod beneficium expetentes (SEN. benef. 4, 4, 3 PANEG. 2, 14 SVLP. SEV. chron. 1, 24, 6). 3, 2, 23 *Caesar* Britannicae insulae -is iniecit manus (HOMER. 469). 3, 7 ext. 3 quantum ... Leda -i partu edere ... potuit. 6, 8, 3 vulneribus *divi Iuli*. 7, 6, 6 divinam filii (*Augusti*) mentionem -i patris recordationi (COD. Theod. 6, 5, 2) *subnectere*. 8, 11 ext. 1 *obscurato sole Athenienses* interitum sibi -i denuntiatione portendi credentes. 9, 2 ext. 11 habitum ... -is roboris humanae condicioni denegatum. SEN. Herc. O. 1437 aures *Herculis*. epist. 41, 5 animum ... -s potentia agitat (APVL. mund. 27 potestas. VVLG. Dan. 4, 23). CALP. ecl. 4, 140 *di*, date perpetuo -ia fila metallo. PLIN. nat. 2, 18 passu *Vespasiani*. SIL. 4, 463 clipeo *Martis*. STAT. Theb. 5, 59 movet ... -ia quondam corda dolor. 9, 729 -bus implet coryton *Parthenopaei* telis *Diana*. silv. 3, 4, 53 -is oculos ducis *Germanici*. MART. 5, 5, 7 Capitolini -ia (*i. Domitiani*) carmina belli (8 praef. 9 verecundiae). QVINT. inst. 3, 7, 5 ortus *Romuli*. 4 praef. 2 iudiciorum *Domitiani* (SYMM. or. 3, 5. 33, 3). 10, 1, 86 naturae Homeri. TAC. hist. 4, 81 favor (PS. APVL. Ascl. 19 PANEG. 10, 2). dial. 8 *eloquentiae* -s vis. ann. 1, 10 religiones (5, 2). PLIN. epist. 1, 20, 22 orationem (SYMM. epist. 1, 13, 1 VICTRIC. 18). SVET. Aug. 71 gloriam (HIL. in Matth. 14, 18. 18, 6 *al.* FILASTR. 92, 6 VVLG. II Tim. 2, 10). DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 2, 1 litteris Antonini (PANEG. 4, 13 LACT. inst. 4, 22, 1. epit. 57 [62], 7 scriptis. COD. Theod. 9, 19, 3). APVL. met. 4, 28 novo (-a *trad.*) -ium stillarum (stell- *trad.*) germine ... terras Venerem aliam *pullulasse*. 4, 32 odiis. 11, 13 promissum (SERM. Caspari anecd. p. 327, 12). Plat. 2, 14 cupidine. mund. 36 institutis. Socr. 3, 124 (*translate*) facundia *Platonis* (apol. 49). 5, 129 sententiam. PS. APVL. Ascl. 6 dispositione. TERT. pudic. 5 edicti. ieiun. 10 charismate. anim. 3 definitiones. CORP. XI 5631 indulgentia *Septimii Severi* (VI 3761. 31320). COMM. instr. 1, 26, 1 respuis ... bonum disciplinae -is (apol. 220 RVFIN. hist. mon. 1 p. 393). 2, 1, 40 terrore (apol. 966). apol. 1040 furia. PANEG. 3, 3 generis. 6, 1 nuptiarum. 6, 3 vultus. 6, 11 pietatem. 6, 14 nutu (AMM. 20, 5, 4. 22, 2, 5). 7, 7 suffragiis. 10, 9 prudentia (HIL. trin. 5, 1). ARNOB. nat. 3, 4 nomina *deorum*. LACT. inst. 7, 5, 22 lavacro (*i. baptismo*). 7, 27, 12 cibo (HIL. in Matth. 15, 10. 26, 5 myst. p. 21, 8. 13. FILASTR. 59, 2 escam). epit. 37 (42), 7 hymnorum (*i. psalmorum*. SVLP. SEV. epist. 3, 20. 21). RVF. FEST. 24 indignationis. HIL. trin. 10, 69 scientiam (FILASTR. 105, 3. 148, 9). op. hist. frg. 1, 1 -is concilii perfectio. *ibid.* profectu augmenti -is. ad Const. 2, 5 sacramentorum (in Matth. 25, 2 PS. HIL. dedic. eccl. p. 882 APRING. 1, 11). c. Aux. 5 libris. in Matth. 4, 9 iustitiae. 4, 14 molitionis. 4, 25 virtutum (17, 7. 26, 1. 33, 9 AVG. civ. 19, 25). 5, 3 laus (PAVL. NOL. carm. 16, 15). 5, 11 substantiae (5, 12 SACR. Leon. p. 319). 5, 12 incorruptione. 5, 13 significantiae. 14, 11 gratia (20, 13 FILASTR. 119, 4. 120, 7. 129, 1 AVG. civ. 20, 17 p. 444 EVOD. epist. ad Val. 51). 18, 6 constitutionem. 19, 4 scripturis (CASSIOD. inst. div. 21 p. 1136). 20, 2 intelligentiae. 21, 6 iudicii (trin. 6, 37 VVLG. II Macc. 9, 4 CLAVD. 22, 208 BOETH. herm. pr. 2, 10 p. 143, 7). 21, 10 testimonii. 22, 7 habitus. FILASTR. 67, 5 sententia. 84, 2 promotionis. 98, 1 legis (148, 7). 110, 10 doctrinae (APRING. 1, 11. 4, 5). DAMAS. 13, 2 iussa. 14, 9 membra (23, 1). AMM. 18, 3, 1 cura (24, 1, 12). 19, 6, 7 praesidium. 21, 13, 12 adiumenta. 25, 2, 4 decretis (25, 4, 26 AVG. civ. 5, 7 p. 200). PS. AMBR. laps. virg. 6, 22 mentem tuam non ventilabat lectionum -ium virtus. VVLG. Hebr. 3, 1 fratres sancti, vocationis -is participes. PAVL. NOL. carm. 20, 374 monstrum -i dicione datum. 28, 322 terrena intereat, subeat -s imago (31, 53. 65 DRAC. laud. dei 1, 338. 2, 250 ALC. AVIT. carm. 4, 35 PRISC. Anast. 198). EVOD. epist. ad Val. 68 regulis *synodorum*. SVLP. SEV. Mart. 27, 1 -em ... laetitiam vultu praeferens. BACHIAR. repar. laps. 2 misericordiae. MART. CAP. 1, 41 *senatorum deorum* nomina ... publicari secretum -e non pertulit (APRING. 4, 6). 2, 149 consortium. 2, 169 pthongis. COD. Theod. 2, 1, 9 (*a. 397*) oraculo. VINCENT. LER. 4, 6 dogmate (INSCR. christ. Hisp. 361). AVELL. p. 81, 4 statuta -ia (*i. imperialia*). SACR. Leon. p. 317 sacris. p. 335 eruditio. p. 389 martyrii. VAL. CEM. hom. 18, 5 contempta. SIDON. epist. 1, 5, 9 -ia experimenta patrocinii. FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 9, 13 interdictum. SEDVL. epist. 1 p. 2, 11 sale. DRAC. Romul. 8, 214 *Alexander* post -e tribunal totum vile putat. APRING. 20, 8 altitudinis. BENED. reg. 7, 12 exaltationem. CAES. AREL. suggest. p. 295 *de apostolo*: spiritalis et -s tuba. INSCR. christ. Hisp. 389 dote. CORP. V 5634 vota omnia -ia consentientia benevertentiaque. XII 944, 1 -i sorte vocatus ... Florentinus.

syn. et iuxta posita ad I: indictus, innominabilis (APVL. Plat. 1, 5), divinus, sanctus; superus, sublimis, magnificus, festus, laetus, solemnis, supercaelestis. *ad II*: imbrilis; immortalis (QVINT. inst. 10, 1, 86 RVFIN. hist. 1, 2, 3), magnificus, venerandus (PS. AVR. VICT. epit. 10, 9), spiritalis (OPTAT. 2, 10 AVG. civ. 17, 12), sanctus (HIER. epist. 100, 11). *opp. ad I*: terrestris, infernus, homo, res humanae (LIV. 1, 21, 1), humana consilia (VAL. MAX. 1, 7 ext. 5), terrenus; ritus humani, humana, terra, mortalis (QVINT. inst. 1, 10, 5 APVL. Plat. 1, 12), nascentia, hic (*adv.* TERT. scorp. 10 p. 168, 6), inferiora, illecebrae temporales. *ad II*: terrestris terrenus humanus *saepius, praeterea* maritimus, superterrestris, aquatilis, volatilia, cisterninus, caducus (PAVL. NOL. carm. 27, 220), pinniger, aerius (CIC. Tim. 35). *derivatum*: caelestinus. *composita*: intercaelestis, intra-, sub- (suc-), super-, supracaelestis. *Bannier.*

1. caelia, -ae *f. nomen potionis apud Hispanos. non legitur nisi singulari.* GLOSS. V 653, 45 potio de suco frumenti. *v. etiam Wright-Wülcker 281, 26* ealo (*369, 34*) *et 329, 8* eale (*angl. nov.* ale). PLIN. nat. 22, 164 ex iisdem (*leguminibus*) fiunt et potus ... -a et cerea in Hispania ... quorum omnium spuma cutem feminarum in facie nutrit. FLOR. epit. 2, 18, 12 cum *Numantini* se prius epulis quasi inferiis implevissent, carnis semicrudae et -ae. sic vocant indigenam ex frumento potionem. OROS. hist. 5, 7, 13 *Numantini* largo prius potione usi, non vini ... sed suco tritici per artem confecto, quem sucum a calefaciendo -am vocant *eqs.* (ISID. orig. 20, 3, 18). GREG. TVR. glor. conf. 1ª iubet fieri ex annonis aqua infusis atque decoctis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

messoribus poculum praeparari; hanc enim coctionem Orosius a coquendo -am vocari narravit. *v.* cilicia. *Mbr.*

2. caelia *v.* caecilia.

caelibālis, (-e) *a* caelebs. PRISC. gramm. II 131, 5 caelebs, caelibis caelibalis.

caelibāris, (-e) *a* caelebs. PAVL. FEST. p. 62 -i hasta caput nubentis comebatur, quae in corpore gladiatoris stetisset abiecti occisique. ARNOB. nat. 2, 67 nubentium crinem (crimen *cod.*) -i hasta mulcetis? GLOSS. V 661, 3 -is (*Götz*, -es *cod.*) poena (*fortasse conferendum cum* TAC. ann. 3, 25 *v. p. 66, 14*).

1. caelibātus, -ūs *m.* [*a* caelebs. *Th.*]. *gen. plur.* caelibatum: TERT. uxor. 1, 7 *v. l. 20.* FVLG. serm. ant. 45 -um dici voluerunt virginitatis abstinentiam. GLOSS. χήρωσις, ἀγαμία, χηρία ἀνδρός. Plac. V 11, 9 (V 23, 21) appetitio castitatis qui habere non vult (habere dicitur *R*) uxorem. *de iure caelibatus cf. Leonhard, PW. III 1253.* SEN. benef. 1, 9, 4 decentissimum sponsaliorum genus est adulterium et in consensu viduitas -sque. SVET. Claud. 16 quibuscumque -um aut orbitatem aut egestatem diceret. 26 permansurum se in -u. Galba 5 remansit in -u. GAIVS inst. 2, 144 propter -um ex lege Iulia summotus fuerit ab hereditate. TERT. uxor. 1, 7 sacerdotium viduitatis et -um (*AB*, caelibatium *d*, celebratum *rell.*) est apud nationes. LACT. inst. 3, 17, 5 enumerantur -us bona. HIL. in psalm. 118 Nun 14 non inhibet iam apostolus potestatem nubendi sed meritum -us praedicat. AMBR. vid. 14, 84 illi qui deorum suorum adulteria et probra venerantur, -us et viduitatis statuere poenas. HIER. in Tit. 2, 6 p. 720 castitas ... et in -u absque virginitate intellegi potest. adv. Iovin. 1, 11 nihil ... prodest absque operibus -us et nuptiae (*cf.* epist. 48, 6). in Eph. 4, 2 p. 607 si quis in -u beatam transigens vitam alium qui et uxorem habet et liberos et se ipsum vix potest pascere, adiuverit. AVG. gen. ad litt. 9, 6 p. 274, 18 quamvis et de -u eius (*Eliae*) nihil dixerit *Scriptura.* COD. Theod. 3, 16, 2, 1 (*a. 421*) perpetuo -u insolentis divortii poenam de solitudinis maerore sustinent. MART. CAP. 1, 5 rationabili igitur proposito constituit pellere -um. SIDON. epist. 3, 8, 1 per subita suprema virum -u, patrem orbitate confodit *matrona.* 4, 9, 4 filiam unicam parvam post obitum uxoris relictam solacio -us alit avita teneritudine *Vectius.* 5, 6, 1 quamquam recenti -u graviter afficiebatur. COD. Iust. 6, 40, 3, 2 (*a. 531*) quando ad -um pervenerint. *ibid.* ut permaneant vel feminae in viduitate vel masculi in -u.

2. caelibātus (-a, -um) *a* caelebs *quasi part. perf. pass.* GLOSS. II 572, 35 uxore orbatus (*om. b*). V 275, 36 viduatus (547, 27). IV 32, 4 -us sine uxore eo quod caeli digni sunt (217, 12). 493, 23 viduatus vel sine uxore eo quod caelo. 407, 19 qui uxorem non habet ducere (viduatus *add. d e f*). *cf. Löwe, gloss. nom. p. 148.* *Burger.*

caelicola, -ae *c.* (*cf.* ARS anon. gramm. suppl. 96, 14) *a* 2. caelum *et* colere. *cf.* AVG. civ. 10, 1 p. 402 ipsos deos non ob aliud appellant -as, nisi quod caelum colant. GLOSS. οὐρανοκάτοικος. -ae: caelestes, dii caelestes vel qui caelum colunt. -um: caelo manentes. PRISC. gramm. III 522, 17. DIFF. ed. Beck p. 44, 14 -ae dicuntur, qui in caelo habitant. APVL. Plat. 1, 11 aliud genus *deorum* est, quale astra habent, ceteraque numina, quos -as nominamus. *singularis substantivi praeter* SIL. 7, 174 AVG. civ. 18, 16 p. 276 *et locos quosdam grammaticorum non legitur. vitatur in sermone pedestri ante* APVL. *gen. plur. exit semper in* -um *exceptis* IVV. 13, 42 MART. CAP. 1, 3. 6, 588 *et locis sub II allatis. de paenultima brevi agit* PRISC. gramm. III 522, 17. *legitur* LVCAN. 3, 315 SIL. 5, 104 PRVD. c. Symm. 1, 170 *in tertio pede hexametri,* IVV. 13, 42 *in quinto, aliis locis non nisi primo vel secundo pede.*

I *caelum colentes, in caelo habitantes*: **A** *pro substantivo*: **1** *dii superi*: ENN. ann. 491 optima -um, Saturnia, magna dearum. LVCIL. 28 vel⟨lem⟩ concilio vestrum, quod dicitis olim -ae ⟨hic habitum, vellem⟩ adfuissemus priore concilio. CATVLL. 30, 4 num facta impia fallacum hominum -is placent? 64, 386 sese mortali ostendere coetu -ae nondum spreta pietate solebant. 68, 138 Iuno, maxima -um. VERG. Aen. 2, 592 qualis ... videri -is ... solet *Venus.* 2, 641 me si -ae voluissent ducere vitam. 3, 21 -um regi. 6, 554 *portam* non ipsi excindere ... -ae valeant. 10, 6 -ae magni. 10, 97 cuncti ... fremebant -ae adsensu vario. 10, 117 -ae *Iovem* medium ... ad limina ducunt. OV. met. 1, 174 hac parte potentes -ae clarique suos posuere penates. 8, 637 ubi -ae parvos tetigere penates. SEN. Med. 90. Oed. 388 memora quod unum scire -ae volunt. LVCAN. 3, 315 si -is furor arma dedisset. 6, 444 tot populis, tot surdas gentibus aures -um dirae convertunt carmina gentis *Haemoniae.* 7, 658 dignos ... credere votis -as. 10, 197 -is gratum. PETRON. 126 quid factum est, quod tu proiectis, Iuppiter, armis inter -as ... taces? VAL. FL. 2, 83 fremitus insurgere opertos -um et regni sensit novitate tumentes. 5, 472 *Acetam* per freta tanta petendum -ae et prima dignum statuere carina. SIL. 2, 482 -um curas. 5, 104 -is contendere. 7, 174 nec pigitum parvosque lares humilisque subire limina -am (*sc. Bacchum*) tecti. 8, 125 ut visa secundent, oro -as. 8, 235 placavimus iras -um; redeunt divi. 8, 415 magnae ... Reate dicatum -um matri. 10, 270 testor -as. 12, 607 -is raptim excitis *a Iove.* 13, 392 pietas irata sinistris -is furit. 15, 73 mortalibus alti quantum -ae ... praecellunt. 16, 125 deum ... mater: 'sic, sic, -ae; portentaque vestra secundi condite' 16, 257 non ullus ... ulli aequus -um, qui Dardana laeserit arma. 16, 270 talia -ae casuro tristia regno signa dabant. 16, 288 -um nobis propensa voluntas. 17, 3 -um Phrygia genetricem sede petitam. 17, 36. 17, 130 violavit ... aras -um *Syphax.* 17, 552 quicumque secundus -um stas Ausoniae. STAT. Theb. 1, 204 nec protinus ausi -ae, veniam donec pater ipse sedendi ... iubet esse. 1, 553 *pateram* fundens vocat ordine cunctos -as *Adrastus.* 3, 235 ipsos incendere bello -as. 5, 427 arcana sic fama erumpere porta -as, si quando domos ... Aethiopum ... amor est intrare. 10, 918 pudet ista (*Inarimen Aetnam al.*) timeri -as. 11, 123 vidimus armiferos ... furores -ae liticasque acies. 12, 500 ipsos ... -as ... sacrasse loco commune animantibus aegris confugium (*sc. aram Clementiae*). silv. 5, 1, 23 iniustos ... pulsare querelis -as. Ach. 1, 485 cum ... Phlegraea in castra coirent -ae. IVV. 13, 42 nulla super nubes convivia -arum. CARM. epigr. 271, 14 (*aetate Hadriani*). APVL. Socr. 6 p. 133 *daemones* inter -as ⟨terricolas⟩que vectores. ANTH. 21, 145 creditur aras -um servare timor. AVIEN. Arat. 886 dextram protendere ... ad aram -um. orb. terr. 1121 undique fulsit -um sedes. AVSON. 343, 1 sunt et -um monosyllaba. 386, 2 -um duo sunt *ludi.* SYMM. epist. 1, 2, 4 *Valerio* simplex -um cultus *est.* SCHOL. Stat. Theb. 2, 240 mortalibus concessum non est videre -as. CLAVD. rapt. Pros. 3, 262 *Ceres* lumina torquens vultu ad -as furiato pectore fertur. *nota de planetis*: 28, 20 stellas ... salubres optima tunc ... mortalibus edere fata, -ae cum celsa tenent summoque feruntur cardine. CLAVD. carm. min. app. 2, 38. AVG. civ. 18, 16 p. 276 *Diomedes deus factus* tamquam -a novicius. MART. CAP. 1, 3 cum inter deos fierent sacra coniugia ... liberique ... ac nepotum ... multitudo et inter se quodam -arum (*del. Eyssenhardt*) complexu ac foedere potirentur. 1, 41 -as advocare. 2, 215 ordo -um ... Arabicis laetabatur halatibus. 5, 425 vulgus ... minorum -um trepidat. 6, 588 -arum auratam curiam ... intrasse. SIDON. carm. 1, 11 post -as ... mediocria fertur cantica semideum sustinuisse deus *Iuppiter.* DRAC. Romul. 8, 31 -um praetor (pastor *Buecheler*) iam sederat arbiter Idae. CORIPP. Ioh. 1, 454 -um turmas, quid vellent fata, monebat *Iuppiter.* ENNOD. opusc. 4, 13 p. 386, 9 cessare ... iram -um. dict. 16, 1 *suffragia* iratis -is conferuntur. 20, 6 bellum inter -as excitasti. 22, 7 -um sedes desertas. 25, 3 -um potentiam ... posteritati conferre. carm. 1, 8, 28 *pro victima* cessissent fulmine -ae. CARM. epigr. 265, 6 quis ditior illo est, qui cum -is parcus bona dividit heres? 1109, 34 omnis -um te chor⟨u⟩s exc⟨ipiet⟩. **2** *apud christianos angeli, dei ministri; cf.* ISID. orig. 10, 34 -a eo quod caelum colat, est enim angelus. GLOSS. IV 494, 32 -ae dii et angeli. CYPR. GALL. Ios. 52 -um victum nivalis manna paravit *Iudaeis.* CARM. de Sod. 35 vix moenia *Loth* adibant -ae. COMM. apol. 1012 turbantur -ae. DRAC. laud. dei 2, 488 agmina -um pereuntia clade perenni. ENNOD. opusc. 1, 45 provisione -um. **B** *pro adiectivo*: VERG. Aen. 6, 787 *Berecyntia mater* centum complexa nepotes, omnis -as, omnis super alta tenentes. VAL. FL. 5, 111 *nympha* -is immota procis. APVL. Plat. 1, 2 deos -as. PRVD. c. Symm. 1, 170 -am ... ephebum (*i. Martem*). PAVL. NOL. carm. 18, 14 ministros. INSCR. christ. Rossi II p. 216, 82 n. 11 falanges. **II** *apud christianos i. q. caelum venerantes; cf.* GLOSS. II 388, 3 ὁ σέβων τὸν οὐρανόν. ITALA act. 13, 50 (cod. d) Iudaei instigaverunt -as mulieres honestas (τὰς σεβομένας γυναῖκας, VVLG. religiosas). 17, 4 (*ibid.*) multi -arum et Graecorum multitudo magna (τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων, VVLG. de colentibus). *nomen haereticorum*: AVG. epist. 44, 13 miseramus ad Maiorem -arum, quem audieramus novi apud eos baptismi institutorem instituisse *eqs.* COD. Theod. 16, 5, 43 (*a. 408*) aedificia ... vel horum (*Manichaeorum sive Priscillianistarum*) vel -arum ... ecclesiis vindicentur. 16, 8, 19 (*a. 393.* COD. Iust. 1, 9, 12 praef.).

syn. ad I: divi. *opp. ad I*: homines, mortales.

caelicus, -a, -um *a* 2. caelum. GLOSS. caelestis. SCHOL. Iuv. 15, 146 animum esse ... partem -ae divinitatis. PAVL. NOL. carm. app. 2, 63 omnes -i ... nomen genu flexo audiunt. MART. CAP. 9, 891 quoniam his (*Medicinae et Architectonicae*) mortalium rerum cura terrenorumque sollertia est ... non incongrue ... in senatu -o reticebunt. CARM. epigr. 1389, 8 (*a. 579*) hic Silvia corpus terrenum liquit c e l i c a regna petens (INSCR. christ. Leblant. 429, 12). ANTH. 928, 63.

caelifer, -a, -um *a* 2. caelum *et* ferre. **1** GLOSS. II 390, 12 οὐρανοφόρος. VERG. Aen. 6, 796 Atlas (OV. fast. 5, 83 SIL. 15, 142 STAT. Theb. 5, 430 silv. 1, 1, 60 AVIEN. Arat. 575. GERM. 264 *Pleiades* parente -o genitae. *cf.* PRISC. perihег. 74 -as ... tenens Atlans stat monte columnas). SEN. Herc. f. 528 Alcmena genitus bella per omnia monstris exagitet -am manum. **2** *ad caelum ferens, caelestis*: MART. CAP. 6, 637 Roma armis viris sacrisque ... -is laudibus conferenda.

caelifluus, -a, -um *a* 2. caelum *et* fluere. PAVL. NOL. carm. 21, 833 -os ... fontes ... ad tua duxit moenia *Christus.*

caeligena, -ae *a* 2. caelum *et* gignere. *pro adi.*: APVL. mund. 1 caelum ipsum stellaeque -ae (caeligerae *libri*) omnisque siderea compago aether vocatur. *v. nom. propr.*

caeliloquāx ... Esaias ... detestatur ... caritatem mundi sequentes COMM. instr. 2, 19, 3. *a* 2. caelum *et* loquax. *Bannier.*

caelio, -ōnis *m. a* 1. caelum. GLOSS. V 565, 9 *caelum* ferramentum, quod vulgo -onem, quo caelantur vasa aurea et argentea. *cf.* 178, 12 cilio unde fabri ferramenta incidunt *et* ISID. orig. 20, 4, 7

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

caelum est genus ferramenti, quem vulgo cilionem (celionem *nonnulli codd.*) vocant. *Mbr.*

caelipotēns, -tis *a* 2. caelum *et* potens. PLAVT. Persa 755 Iuppiter ... dique alii omnes -es. *de Christo*: PRVD. apoth. 660 quis iubeat saevis aquilonibus ... sit nisi -s aquilonum conditor idem?

caelispex *a* 2. caelum *et* spicere. REG. urb. p. 17, 4 Apollinem caelispicem (CVRIOS. urb. 11 p. 16, 3).

caelitus *adv.* [*a* 2. caelum. *Th.*]. GLOSS. Plac. V 15, 21 (54, 1) a caelo quomodo divinitus a deo (PRISC. gramm. III 78, 2 AVG. gramm. V 517, 15). *vox inferioris aetatis.* **I** *de caelo et caelestibus*: **A** *a, ex caelo* (GLOSS. V 445, 22 e caelo. GLOSS. *et* DOSITH. gramm. VII 412, 5 οὐρανόθεν). *saepius fere i. q. divinitus.* *cum verbis*: IVL. VAL. 1, 43 repentino forte imbri procedente ... adversari sibi -s id (*acc. subiecti*) Persae interpretati. 3, 56 effigies -s labitur (AMM. 22, 9, 7. 23, 6, 34. 25, 2, 5 RVFIN. hom. Orig. in lev. 7, 4. hist. 4, 6, 2 sidus ... -s delapsum [ἐξ οὐρανοῦ]. 5, 5, 2 prolapsis ignibus). PROB. inst. gramm. IV 56, 25 praecepta -s data (RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 33 hist. 3, 7, 9 GILD. Brit. 72 chron. III p. 67, 7). LACT. inst. 4, 2, 5 ducem magnum -s mittere (4, 24, 2. 6, 18, 2 PS. RVFIN. in Os. 10, 11/12 PS. AVG. serm. 20, 2. EVCHER. laud. her. 12 demissum -s cibum. ALC. AVIT. epist. 38 transmissi -s cibi. FVLG. RVSP. ad Mon. 2, 10). LACT. opif. 20, 1 si nobis indulgentia -s venerit (MAXIMIN. c. Ambr. 137 spiritus sanctus in specie columbae -s supervenit). GAVDENT. serm. 8 apostoli ... digni habiti sunt ... -s erudiri. 17 coronam *martyrii* ... certamini propositam -s. PS. AMBR. paenit. 9 erga populum quassatio -s effusa (COD. Theod. 16, 6, 4, 2 [*a. 405*] infusae -s sanctitatis. OROS. hist. 3, 3, 2 fusa -s flamma. VINCENT. LER. 5, 7 infuso -s episcopis ... lacrimarum fonte. INSCR. christ. Rossi II p. 171, 29 diffusam -s ... fidem). HIER. vita Pauli 3 *martyr* -s inspiratus (RVFIN. Adamant. 5, 11 hist. 1, 2, 4 SEDVL. op. pasch. 1, 17. CASSIOD. inst. div. 28 fidem ... -s aspiratam). RVFIN. hom. Orig. in lev. 7, 4 *animalia* -s ... delata (PS. RVFIN. in Os. 11, 5—7). *ibid.* -s docetur apostolus. hist. mon. 1 p. 401 velut virtute quadam -s fugati *daemones*. Adamant. 1, 12 cum -s ... ultio processisset in populum. hist. 2, 3, 1 -s lumen ostensum (*cf.* AVG. gen. ad litt. 6, 1, 2 *sidera* -s fulgent. SEDVL. carm. pasch. 2, 77 hoc -s astra radiare). 3, 6, 16 fulminibus -s tortis. PS. RVFIN. in Ioel 2, 30/31 animadversionis -s inferendae. in psalm. 22 tit. impensis sibi -s beneficiis. PRVD. cath. 12, 79 ducem salutis -s incorporatum. perist. 10, 430 *precabor, ut* capiant ... -s Paraclitum. AVG. c. Faust. 12, 1 -s erupta voce. quaest. hept. 4, 27 Sodomis igne -s consumendis. civ. 10, 8 p. 413 flammam -s factam. 16, 37 p. 185/6 *res gestae* in terra, sed -s. serm. ed. Mai 55, 4 *Paulus loquitur*: -s Christi nomen novum accepi (VICT. VIT. prol. 2). ZACCH. 2, 18 p. 1143 mundari Maria -s meruit. MART. CAP. 1, 14 amnes ... -s defluentes (VICT. VIT. 2, 59 *substantiam Christi* in figura et imagine panis caelestis ... -s ... profluxisse). OROS. hist. 7, 35, 22 -s iudicatum est inter .... LEO M. serm. 32, 1 annuntiatum -s dominationis ortum. epist. 162, 2 quae -s sunt constituta (NOVELL. Iust. app. 3). PS. LEO M. serm. 13, 6 -s ... custodem designatum. VAL. CEM. hom. 15, 1 p. 738 quaecumque in paratum belli -s virtus operata est. SIDON. epist. 3, 1, 3 tibi -s iure redhibetur ... meritum. 7, 1, 3 civitas -s tibi credita. 8, 15, 1 exauditi -s sacerdotis. CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 122, 8 dictis factisque -s editis (SEDVL. carm. pasch. 5, 197 -s actum). *ibid.* p. 125, 11 haec ... per philosophos nobis in usum veri ... -s procurata. MAX. TAVR. hom. 65 -s illum (*Iohannem*) ... promissum ... vel natum. FAVST. REI. serm. 7 p. 247, 25 indigebant regenerationis aquae -s sanctificari. grat. 2, 8 p. 76, 13 hostias ... per ignem -s adsumendas. PARTHEN. epist. vers. 14 te clipeo galea et lorica -s armet omnipotens. SEDVL. carm. pasch. 1, 353 *Christe*, terrena petisti -s. 2, 101 -s *magi* ... per somnum moniti. ENNOD. epist. 2, 19, 10 -s ... ad requiem invitamur. opusc. 2, 19 praerogativam -s adscriptam. 3, 8 signo ... -s demonstrato. 3, 127 dimicante -s invisibili virtute. 3, 132 -s destinatum neci inimicum. 4, 15 *Italiae partibus* -s fuerat deputatus. EVGIPP. Sev. 12, 1 accensis -s cereis. ISID. eccl. off. 1, 27, 1 *Christum natum* elementa -s prodiderunt. PASS. Paul. 16 lucis immensitas ... in momento ... decollationis -s ibi emicuit. CARM. epigr. 1423, 13 (*saec. IV vel V christ.*) ⟨canet angelico re⟩sonans tuba caelitu⟨s ore⟩. EVG. TOL. carm. 5, 8 ira pendit -s. carm. app. 52, 3 *mundi lumine* inlustratur -s huius diei gratia. *cum subst. et adi.*: PRVD. apoth. 554 *Semiiudaei* -s illum (*Christum*) adfirmant non esse deum. psych 65 *Iudith* -s audax. PS. AVG. serm. 46, 5 nuntiat propheta ... ad regem -s ubertatem. CLAVD. MAM. epist. p. 205, 9 apicula -s deciduum haustu capiens (GREG. TVR. glor. mart. 90 nix -s decidua). **B** *fere i. q. in caelo*: IVL. VAL. 3, 37 -s septem astra discurrere (*sc. in arce regia*) ... mirere. PAVL. NOL. carm. 27, 207 colitis laetos paradisi -s hortos. **C** *contra usum ad caelum versus*: FVLG. myth. 1 praef. p. 14 -s erigebatur intuitus. **II** *de imperatoribus*: COD. Theod. 6, 32, 2 (*a. 422*) si quis primae vel secundae vel tertiae formae ... inter statutos gradum -s valuerit impetrare (COD. Iust. 16, 25 [26], 2). 10, 20, 16 (*a. 426*) formam -s datam. COD. Iust. 12, 40 (41), 10, 6 si qui illustres honorarias dignitates quascumque sine actu -s impetrarunt. *Bannier.*

(caelius), -a, (-um) *a* 2. caelum *per* NIGID. *fictum*. GELL. 2, 26, 19 nostris autem veteribus 'caesia' dicta est quae a Graecis γλαυκῶπις, ut Nigidius ait, de colore caeli, quasi caelia.

caelo, -āvī, -ātum, -āre [*a* 1. caelum. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 20 ancaesa dicta sunt ab antiquis vasa, quae -ata appellamus, quod circumcaedendo talia fiunt. ipsum quoque -are verbum ab eadem causa est dictum, D littera cum L permutata. ISID. orig. 20, 4, 7 *caelata vasa* a caelo vocata, quod est genus ferramenti. *cf.* SERV. Aen. 1, 640 ISID. orig. 19, 7, 4. *formae*: cailavit CORP. XIV 4098 (*infra l. 27*), celaverunt XIII 38 (*p. 77, 77*). *cf.* SERV. Aen. 1, 640 celum dicitur ferrum ipsum, unde operantur argentarii ... sed in derivatione mutatur, dipthongus namque est 'caelataque'. georg. 2, 291 BEDA gramm. VII 268, 27 GRAMM. suppl. 237, 8. NON. p. 436 -are insculpere. SERV. Aen. 1, 640 -ataque in auro: insculpta. GRAMM. suppl. 257, 27 sculpo i. pingo vel -o. SCHOL. Hor. carm. 3, 11, 52 (app. in Γ) scalpe: -a. GLOSS. τορεύω. ἐγγλύφω. -ata: τορευτά. ἔγγλυφα. γεγλυμμένα. teretia, sculpta. sculpta. sculpta aut depicta. V 349, 47 -atum utathrungen (*anglosax. i. q.* τορευτόν). [*vix huc pertinet* GLOSS. V 275, 10 caelono arfigia, *ubi* -ata artificia *coni. Oehler.*] *de re v. Blümner, Technologie IV 232 sq.* *legitur inde ab* CORP. XIV 4098 *i. exeunte saec. III a. Chr., deinde habent singulis locis* ENN. RHET. Her. SALL. BELL. Hisp. HOR., *ter* VARRO, *18ies* CIC., *octies* LIV., *septies* VERG., *bis* PROP., *decies* OV., *postea rarius pedestres (at* PLIN. nat. *32ies), saepius poetae.* [*it.* celata, *hisp.* celada 'cassis'. *M.-L.*]

1 ***proprie*** *i. q. insculpere, scalpere, ferramento vel cultro exsculpere*: **a** *plerumque usurpatur de operibus metallicis; cf.* QVINT. inst. 2, 21, 9 *p. 64, 55. caelari dicuntur aut ipsa* ***metalla*** (*aurum, argentum, aes, ferrum sim.*) *aut res ex iis factae aut* ***effigies***, *quas artifex in metallis finxit*: CORP. XIV 4098 (*in speculo Praenestino, tertii fere saec. a. Chr.*) Vibis Pilipus cailavit. VARRO Men. 7 numnam -atus in manu dextra scyphus caelo dolitus artem ostentat Mentoris? OV. met. 13, 684 *cratera* fabricaverat Alcon Hyleus et longo -erat argumento. PLIN. nat. 33, 147 duos scyphos Mentoris artificis manu -atos. 33, 155 Centauros Bacchasque (*acc. graec.*) -ati scyphi. 34, 47 pocula Calamidis manu -ata. HYG. fab. 273 p. 148 *cymbia* argenti -ata (*aliter* VERG. ecl. 3, 37 *p. 77, 63*. VARRO Men. 171 scuta -ata Hibero argento gravi crebra fulgent. BELL. Hisp. 25, 5 scutorumque praefulgens opus -atum (*de* VERG. Aen. 7, 792 *et* 8, 701 *v. infra l. 52 sqq.*). OV. met. 13, 110 clipeus vasti -atus imagine mundi (5, 189 *v. infra l. 58*). fast. 3, 381 plura iubet fieri simili -ata figura *scuta*. LIV. 9, 40, 2 scuta alterius *exercitus* auro, alterius argento -erunt (PLIN. nat. 36, 18 *p. 77, 5*). VAL. FL. 6, 53 cuncta phalanx insigne Iovis -ataque gestat tegmina (*i. scuta*). *nota*: SIL. 1, 407 flumineaque urna -atus Bagrada parmam (*sim.*: 10, 174 Calpes -atus Gorgone parmam. *de* 2, 438 *v. p. 77, 7*). 8, 384 *Scaevolae* dirae -atur laudis honora effigie clipeus. 14, 211 *Grosphi* -ata gerebat taurum parma trucem. STAT. Theb. 4, 170 pars *scuti* anguibus aspera vivis argento -ata micat. 9, 333 clipeusque insignis et auro lucidus Aoniae -atur origine gentis. silv. 3, 1, 132 flammeus aegida -at Mulciber. Ach. 1, 853 radiantem ... orbem -atum pugnas (*acc. gr.*). CIC. Verr. 5, 97 loricas galeasque aeneas -atas opere Corinthio. nat. deor. 2, 145 *oculi* in pictis, fictis -atisque formis (PLIN. nat. 34, 46 scientia fingendi -andique. 35, 1). div. 1, 79 hanc speciem Pasiteles -vit argento. VERG. Aen. 1, 640 -ataque in auro (*i. in vasibus aureis*) fortia facta patrum. 5, 307 -atamque argento *dabo* ferre bipennem. 7, 792 -ataque amnem fundens pater Inachus urna (*sc. in clipeo Turni caelato*). 8, 701 Mavors -atus ferro (*in scuto Aeneae*). 10, 498 quae Clonus Eurytides multo -verat auro. OV. epist. 20, 119 nullus Amazonio -atus balteus auro (met. 9, 189 Thermodontiaco -atus balteus auro. APVL. flor. 15 p. 53 cithara balteo -ato apta). OV. met. 2, 6 Mulciber illic (*in foribus argenteis regiae Solis*) aequora -arat medias cingentia terras *eqs.* 5, 189 *Nileus* clipeo quoque flumina septem (*Nili*) argento partim, partim -verat auro. 8, 702 aurataque tecta videntur -ataeque fores (STAT. Theb. 7, 56 -ataque ferro fragmina portarum. CLAVD. 28, 46 iuvat cernere -atasque fores. VVLG. II par. 4, 22 ostia -vit templi interioris. HIER. in Ezech. 41, 25 p. 505 -ata sunt ostia). OV. Pont. 3, 5, 20 de -ata sumere lance *poma* (PAVL. FEST. p. 86 felicata patera dicta, quod ad felicis herbae speciem sit -ata. STAT. Theb. 1, 543 tenet haec *patera* operum -ata figuras. MART. 6, 92, 1 *v. p. 77, 12*. 14, 95 tit. phiala aurea -ata. PAVL. dig. 6, 1, 6 *lanx* pura an -ata sit. HIER. epist. 27, 2 *v. p. 77, 17*). PROP. 2, 1, 76 esseda -atis siste Britanna iugis (SEN. epist. 87, 8 quid ista vehicula -ata *ad rem pertinent*? CVRT. 3, 3, 12 vehicula decem multo auro argentoque -ata. PLIN. nat. 33, 140 nos carrucas argento -are invenimus). LIV. 7, 10, 7 pictisque et auro -atis refulgens armis (CVRT. 9, 3, 21 *arma* auro et argento -ata. VAL. FL. 1, 402 tum -ata metus alios [*i. res formidulosas*] gerit arma Eribotes). LIV. 23, 24, 12 calvam auro -vere *Boi*. VAL. MAX. 1, 8 ext. 9 in capulo gladii ... quadrigam habuit -atam (PLIN. nat. 33, 152 *capuli* -entur argento). SEN. nat. 1, 17, 8 specula totis paria corporibus auro argentoque -ata sunt. epist. 110, 14 vidi totas opes urbis -atas et auro et argento. CVRT. 8, 9, 26 *columnas* totas eas vitis auro -ata percurrit. PLIN. nat. 6, 187 ad formanda corpora effigiesque -andas (33, 22 *v. p. 77, 78*). 17, 37 *qualem terram* Homerus in armis a deo -atam dixit. 21, 6 *lemnisci* puri diu fuere hi, -are eos primus instituit P. Claudius Pulcher. 1, 21, 4. 33, 4 aurum argentumque -ando carius fecimus (CENS. 1, 1 munera ex auro vel quae ex argento nitent, -ato opere quam materia cariora). 33, 131 *Aegyptus pingit*, non -at argentum. 33, 154

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mirum auro -ando neminem inclaruisse, argento multos (34, 85. 91. VLP. dig. 34, 2, 19, 11 *argentum* si iam erat factum, sed -batur, facti appellatione continebitur, an et -ati continebitur, quod -ari coepit? et puto contineri, si cui forte -atum sit argentum legatum). PLIN. nat. 33, 156 *bis.* 36, 19. 40. 36, 18 in scuto eius (*Minervae*) Amazonum proelium -vit Phidias. VAL. FL. 5, 434 aurea ... vellera venturosque olim -arat Achivos *Vulcanus in vestibulo templi Solis.* SIL. 2, 438 -ata mapalia fulgent *in scuto.* 3, 34 leonis ora Cleonaei patulo -antur hiatu. 16, 445 solido argento -ata bipennis. 17, 397 *in clipeo Scipionis* patris et una -arat patrui ... effigies. HOMER. 862 *in clipeo Achillis* ignipotens (*i. Vulcanus*) mundi -erat arcem sideraque *eqs.* STAT. Theb. 10, 100 mille intus simulacra dei -erat ardens Mulciber. MART. 6, 92, 1 -atus tibi cum sit ... serpens in patera Myronos arte. IVV. 11, 103 *ut* -ataque cassis Romuleae simulacra ferae *ostenderet* (CLAVD. rapt. Pros. 2, 22 *infra l. 17*). TAC. ann. 13, 3 *Nero* animum in alia detorsit, -are pingere *eqs.* AVSON. 26, 8 *priscos Romanos* -at argento gravi. CLAVD. rapt. Pros. 2, 22 Tritonia casside fulva -atum Typhona gerit. HIER. epist. 27, 2 numquid in lancibus idola -ata descripsi? VVLG. III reg. 7, 36 ut non -ata sed apposita per circuitum viderentur (ἐχόμενον ἕκαστον κατὰ πρόσωπον ἔσω καὶ τὰ κυκλόθεν, *praeced.* sculpsit ... in tabulatis illis quae erant ex aere). IV reg. 16, 17 tulit autem rex Achaz -atas bases (*sc. altaris aerei*). II par. 2, 14 scit -are omnem sculpturam (γλύψαι γλυφάς). 3, 7 -vit (ἔγλυψε) Cherubim in parietibus. MART. CAP. 1, 68 sphaeram -atam varietate multiplici. SIDON. carm. 22, 75 -ato Pythone lyram. *inde* caelata vasa: *cf.* ISID. orig. 20, 4, 7 -ata vasa argentea vel aurea sunt signis eminentioribus intus extrave expressa. 13, 4, 1. AMBR. hex. 2, 4, 15 *infra l. 36.* RHET. Her. 1, 12, 20 vasa pretiosa et -ata magnifice petit. CIC. inv. 2, 116 vasa magnifice et pretiose -ata. Verr. 5, 45 vende mihi vasa -ata. SALL. Catil. 11, 6 signa, tabulas pictas, vasa -ata mirari. LIV. 34, 52, 5 vasa multa omnis generis (*sc. ex argento*) -ata pleraque, quaedam eximiae artis. 37, 46, 3 vasa argentea -ata multa magnique ponderis. 37, 59, 5. PAVL. FEST. p. 115 Lesbium genus vasis -ati. p. 20 *v. supra p. 76, 2.* PLIN. nat. 14, 140 quae vasa adulteriis (*i. imaginibus incestis*) -ata! *similiter* caelatum argentum *vel* aurum: *cf.* AMBR. hex. 2, 4, 15 argentum, quod signis eminentibus refulget, -atum dicimus. CIC. S. Rosc. 133 quid praeterea -ati argenti, quid stragulae vestis ... apud illum putatis esse? or. frg. A VIII 9 neque me divitiae movent ... neque vestis aut -atum aurum et argentum. Verr. 2, 91 argenti optimi -ati grande pondus (3, 35). 3, 46. 3, 129 non tam caeli rationem quam -ati argenti duceret *Verres* (*nota lusum verborum, sim.* LACT. *infra l. 56*). 5, 41 propter -ati argenti cupiditatem. 5, 51. 52. Tusc. 5, 61 *abacos* complures ornavit argento auroque -ato. parad. 13 qui signis, qui tabulis, qui -ato auro et argento, qui Corinthiis operibus abundant. 36 quos -atum argentum, quos Corinthia opera *delectant.* VERG. Aen. 10, 526 iacent penitus defossa talenta -ati argenti LIV. 45, 39, 5 tantum argenti -ati, tantum auri. PLIN. nat. 33, 148 Scipio in triumpho transtulit argenti -ati pondo M et CCC. 37, 12. SIL. 11, 278 aspera mensā pondera -ati fulgent antiquitus auri. 13, 356 -ataque pondera facti tantum epulis auri. *inde fere pro subst.*: **caelātum,** -ī *n., i. q. vas caelatum, ornatum*: CIC. Verr. 5, 48 si quicquam -ati aspexerat (*Verres*), manus abstinere ... non poterat. SEN. epist. 123, 7 *muli,* qui cristallina et murrina et -ata magnorum artificum manu portent. PLIN. nat. 37, 49 in -atis ars et ingenia *placent.* IVV. 12, 47 multum -ati, biberat quo callidus emptor Olynthi (*i. Philippus rex*). LACT. inst. 6, 20, 7 *aiunt* multo esse homine dignius caelum potius quam -ata intueri.

b *latiore sensu de* ***aliis materiis***: *caelatur i.* *scalpitur lignum*: ENN. scen. 95 vidi ego te (*templum Troiae*) adstante ope barbarica tectis -atis laqueatis (SEN. epist. 90, 42 non impendebant *somniantibus* -ata laquearia. ITALA Agg. 1, 4 [Ambr. epist. 30, 1] si tempus vobis est, ut habitetis in domibus -atis [ἐν οἴκοις κοιλοστάθμοις, VVLG. laqueatis]). VERG. ecl. 3, 37 pocula ponam fagina, -atum divini opus Alcimedontis. VVLG. Ezech. 40, 26 -atae palmae. 40, 34. 41, 20 (διαγεγλυμμένος). 41, 25 (γλυφή); *cf.* HIER. in Ezech. 41, 20 p. 502 -ata quoque erant Cherubim, haud dubium quin in lignis. 41, 25 p. 505. MART. CAP. 2, 174 -atumque ex ebeno pinacem argumentis talibus afferebat *Themis.* *caelatur ebur*: SEN. epist. 76, 13 *navis* cuius tutela (*i. imago dei tutantis*) ebore -ata est. *vitrum*: PLIN. nat. 36, 193 aliud flatu figuratur, aliud torno teritur, aliud argenti modo -atur. *marmor atque lapides*: PLIN. nat. 36, 30 *Scopas, Bryaxis, Timotheus, Leochares* pariter -vere Mausoleum. 36, 31 ab oriente -vit Scopas, a septentrione Bryaxis *eqs.* 36, 95 columnae CXXVII ... ex iis XXXVI -atae, una a Scopa (*in templo Dianae Ephesio*). CORP. XIII 38 (*Convenis Aquitaniae*) qui primi hinc columnas vicenarias (*sc. marmoris Aquitanici ibidem reperti et caesi*) celaverunt et et (*sic*) exportaverunt. *gemmae*: PLIN. nat. 33, 22 *luxuria variavit* mox et effigies varias -ando, ut alibi ars, alibi materia esset in pretio. 37, 131 difficiles in India natae *asteriae* ad -andum. VVLG. exod. 28, 21 duodecim nominibus -buntur *lapides.* Zach. 3, 9 ecce ego -bo sculpturam (δρύσσω βόθρον) eius *lapidis.*

2 ***translate*** *i. q.* *ornare, decorare figuris aliisve ornamentis*: LIV. 9, 40, 4 horridum militem esse debere, non -atum auro et argento. VITR. 7, 3, 4 coronarum (*sc. calcis tectorum*) autem sunt aliae purae, aliae -atae. *ibid.* in aestivis et exedris ... ibi -atae sunt faciendae. SEN. contr. 10 praef. 9 quis enim ferat hominem dicentem ... in cultum virid⟨ar⟩ium '-atas silvas'. VAL. FL. 1, 420 taurea vulnifico portat -ataque (celera *V*) plumbo terga *Pollux* (*i. caestus*). MART. 10, 19, 11 illic parva tui domus Pedonis -ata est aquilae minore pinna. APVL. Socr. 23 p. 173 si frena -ata, si ephippia fucata, si cingula aurata sunt. *similiter de texturis*: VAL. FL. 5, 6 -ataque multa arte Dolionii donat velamina regis *Iason.* SIL. 14, 658 quae radio (*textoris*) -at Babylon. CLAVD. rapt. Pros. 1, 256 filaque mentitos iamiam -antia fluctus arte tument. *de caelo vel stellis*: VARRO ling. 5, 18 caelum dictum scribit Aelius, quod est -atum. *cf.* PLIN. nat. 2, 8 *al. p. 79, 3 sqq.* OV. fast. 2, 79 quem modo -atum stellis Delphina videbas (*imaginem stellarem*). MANIL. 1, 680 *stellatus balteus* insignemque facit -ato lumine mundum. 5, 235 Crater auratis surgit -atus ab astris. GERM. 602 claro -atus balteus igni *Orionis.* *speciatim i. q. pingere cf.* BEDA gramm. VII 268, 27 caelo -as cum picturam significat, per dipthongon 'ae' proferendum. GRAMM. suppl. 237, 8 a -ando i. pingendo. GLOSS. IV 32, 37 -ata sculpta aut depicta. PROP. 4, 5, 52 aut quorum titulus per barbara colla pependit, -ati medio cum saluere foro (*i. coloribus infecti velut barbari captivi*). *alia translatione i. q. perficere, perpolire opus cum arte*: HOR. epist. 2, 2, 92 mirabile visu -atumque novem Musis opus! *nota*: QVINT. inst. 10, 3, 18 ab initio sic opus ducere, ut -andum, non ex integro fabricandum sit. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 4, 11 multa sint Aristotelis, quae subtilissima philosophiae arte -ata sint.

structurae *notabiliores*: *materia, ex qua, vel in qua aliquid caelatum sit, additur nudo ablativo* (auro, argento, ferro, plumbo, ebore): VARRO Men. 171 CIC. div. 1, 79 VERG. Aen. 5, 307. 8, 701. 10, 498 OV. epist. 20, 119 met. 5, 189. 9, 189 LIV. 7, 10, 1. 9, 40, 2. 4. 23, 24, 12 SEN. nat. 1, 17, 8 epist. 76, 13. 110, 14 CVRT. 3, 3, 12. 8, 9, 26. 9, 3, 21 PLIN. nat. 33, 140. 152 VAL. FL. 1, 420 SIL. 16, 445 STAT. Theb. 4, 170. 7, 56 AVSON. 26, 8 HYG. fab. 273 p. 148. in auro: VERG. Aen. 1, 640. in lignis: HIER. in Ezech. 41, 20 p. 502. ex ebeno: MART. CAP. 2, 174. *accusativus effigiei, quae in re aliqua caelata est* (*acc. qui dicitur graecus*: caelatus pugnas, Centauros *sim.*): PLIN. nat. 33, 155 VAL. FL. 1, 402 STAT. Ach. 1, 853. *nota accusativum graecum e persona pendentem* (caelatus parmam *i. q.* '*parmam caelatam habens*' *sim.*): SIL. 1, 407. 10, 174.

iunguntur vel opponuntur: *ad 1a*: pingere: LIV. 7, 10, 7 PLIN. nat. 33, 131 TAC. ann. 13, 3, 18. fingere: PLIN. nat. 34, 46. 35, 1. pingere *et* fingere: CIC. nat. deor. 2, 145. apponere: VVLG. III reg. 7, 36. *ad 1b*: laqueatum *v. p. 77, 60 sqq.* *derivata*: caelamen, caelator, caelatura.

caeloniti, caelonitis *v.* caelestis *p. 67, 58 sqq.*

caelostrata *v.* clatratus.

caelulum (-ī) *n. a* 2. caelum *deminutive.* *nomen stellaris imaginis,* οὐρανίσκος. MART. CAP. 8, 838 austrina autem haec sunt ... Piscis austrinus, Caelulum, Ara.

1. caelum, -ī *n.* [*cf. c.* caedere. *Th.*]. *de scriptura* cel- *v.* SERV. Aen. 1, 640 *supra p. 76, 7; cf. etiam* caelio. SERV. Aen. 1, 640 celum dicitur ferrum ipsum, unde operantur argentarii (ISID. orig. 19, 7, 4 GLOSS. V 550, 19). ISID. orig. 20, 4, 7 *caelum* est genus ferramenti. GLOSS. V 565, 9 -m id est ferramentum ... quo caelantur vasa aurea et argentea. GRAMM. suppl. 237, 10 -m vocatur ferrum illud, ex quo artifices sculpunt. *de forma et usu v. Blümner, Technologie IV p. 263.*

i. q. ferramentum artificis argentarii vel aerarii: VARRO Men. 7 numnam caelatus ... scyphus -o dolitus artem ostentat Mentoris? CIC. ac. 2, 85 *Lysippus* eadem temperatione, eodem -o ... centum Alexandros eiusdem modi facere non posset? OV. fast. 831 quique moves -um tabulamque coloribus uris. STAT. silv. 2, 2, 67 quod ab arte Myronis aut Polycliteo iussum est quod vivere -o. MART. 4, 39, 4 Phidiaci toreuma -i *habes* (10, 87, 16). 6, 13, 1 Phidiaco formatam *Iuliam* -o (SIDON. epist. 7, 3, 1 -o Phidian *muneraremur.* carm. 23, 506 nec fit Phidiaco figura -o). QVINT. inst. 2, 21, 24 artifex, ut caelator -um et pictor penicilla *desiderat.* AVSON. 57, 6 talem fecerunt ferrea -a deam. 58, 1 bucula sum -o genitoris facta Myronis aenea. *nota imaginem*: PANEG. 12, 45 quo -o, quo pigmento *clementia ducetur.* *i. q. ferramentum lapicidae*: STAT. silv. 4, 6, 26 laboriferi vivant quae marmora -o Praxitelis *monstrabit.* *i. q. scalprum figuli*: MART. 4, 46, 14 crasso figuli polita -o septenaria synthesis Sagunti, Hispanae luteum rotae toreuma. *i. q. stilus gemmarii*: *in imagine*: FRONTO p. 65, 8 N. verba prorsus alii vecte et malleo, ut silices, moliuntur, alii autem caelo (caeolo *in marg. cod.*, caelolo *coni. Naber*) et marculo, ut gemmulas, exculpunt (*quo de loco v. Blümner, Technologie III p. 294*). *translate de operibus animi*: AVSON. 412, 5 *opusculo* -um superfluae expolitionis adhibebo.

derivata: caelare, caelio. *Mbr.*

2. *caelum, -ī *n.* [*orig. inc. Th.*]. *inde ab antiquissimis temporibus per totam latinitatem.* VARRO ling. 5, 18 -um dictum scribit Aelius quod est caelatum aut contrario nomine celatum, quod apertum est; non male, quod (*fort.* nisi quod) posterior (*sc. vox* caelatum) multo potius a caelo quam caelum a caelando. sed non minus illud alterum de celando ab eo potuit dici, quod interdiu ce-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

latur, quam quod noctu non celatur. 5, 19 omnino e⟨g⟩o magis puto a chao (5, 20) cavum (chouum, choum *libri*) et hinc caelum. Men. 420 appellatur a caelatura -m. PLIN. nat. 2, 8 AMBR. hex. 2, 4, 15 ISID. orig. 3, 30, 1. *cf.* CIC. Verr. 3, 129 *Verres* novus astrologus, qui non tam -i rationem quam caelati argenti duceret (LACT. inst. 6, 20, 7). *tituli duo aetatis prioris imperatoriae scilicet* CORP. X 3757. IV 3135 *exhibent* caelum. *sed contra hanc etymologiam scribebatur posterioribus temporibus etiam* coelum, *in titulis ex. gr.* INSCR. christ. Leblant. 21 (*bis*), 165. *praeterea infimis temporibus legitur* celum, *ut* CORP. XIII 7369. 8371 INSCR. christ. Hisp. 530 *al.* ITALA apoc. 1, 7 (cod. g). *cf. p. 78, 81.* GLOSS. *post* IV 39, 9 a^2 -um a celsitudine et a celando et pictura dictus est. BEDA gramm. VII 268, 28 PAPYR. Britann. 481, 8. *de* EVSTATH Bas. hex. 3, 8 p. 898^D. 8, 7 p. 952^C *v. l. 61.* *forma notanda* cael: ENN. ann. 575 divum domus altisonum cael, *cf.* HESYCH. *l. 57.* *de genere*: CHAR. gramm. I 72, 12 -um hoc, cum sit neutrum, etiam masculine veteres dixerunt; et Ennius 'quem Caelus genuit', item 'quamquam caelus profundus' (DIOM. gramm. I 327, 5). ARNOB. nat. 1, 59 nonne ... dicitis ... caelus et caelum ...? *alia exempla vetustiora* LVCR. 2, 1097 VITR. 4, 5, 1 PETRON. 39. 45. *christiani passim, primum* ITALA act. 7, 49 (cod. h). *de numero*: CAES. anal. frg. Gell. 19, 8, 3 -um numquam multitudinis numero *appellandum est.* CHAR. gramm. I 34, 15 elementa semper singularia sunt, velut -m. *sic re vera pluralis neutri generis vitatur, sed cf.* CIC. epist. 9, 26, 3 unum -m esset an innumerabilia, *masculini autem generis legitur* CIC. Att. 11, 22, 2 (*WM*) LVCR. 2, 1097 *et item passim apud christianos. cf.* DIOM. gramm. I 327, 5 nominum genera numero saepe plurali mutantur ... neutra in masculinum, ut ... -m (CLEDON. gramm. V 39, 25 POMP. gramm. V 162, 31 CONSENT. gramm. V 345, 13 PS. PALAEM. gramm. V 537, 8). *agitur apud antiquos saepius de compluribus -is, sed intellegunt planetarum globos, ut* SVET. frg. p. 162 ISID. orig. 3, 31, 3 nat. 13, 1 *al., complures -i vero intelleguntur apud christianos* (MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 10 multi tres dicunt -os, alii plures ... quidam docent supra terram esse aquas, quasi primum -um: deinde firmamentum ipsum, quod appellatur -m, deinde rursus alias aquas, tertium -um. FILASTR. 1, 2. 32, 3. 94 AMBR. fid. 1, 10, 65 hex. 2, 2, 5. PELAG. in Rom. praef. 645^a usque ad tertium -um ..., hoc est usque ad tertiam legem veteris novique testamenti) *aut unum secundum Hebraeos plures -os continens.* *nota formulas*: regna -orum, caeli -orum *sim.* [*val.* cer, *ital.* cielo, *francog.* ciel, *hisp.* cielo. *M.-L.*]

I ***proprie*:** *mundi pars summa aut supera i. aer*: VARRO ling. 5, 17 *caelum dicitur* -m et pars eius, summum, ubi stellae, et id, quod Pacuvius cum demonstrat dicit: 'hoc vide circum supraque quod complexu continet terram' cui subiungit 'id quod nostri -um memorant'. CHALC. comm. 98 -m diverse et dicitur et accipitur: partim mundi superficies, quam οὐρανόν Graeci adpellant ..., partim sphaera, quae ἀπλανής vocatur; proprie vero omne hoc, quod a lunari globo surgit. communiter autem quidquid supra nos est, in qua regione nubila concrescunt et aliquanto superius, ubi astra sunt. HIER. in Is. 50, 2 p. 578 vel omne quod supra nos est, intelligamus -um, sicut volatilia, quae in aere sunt, appellantur caelestia et adversariae potestates dicuntur esse caelestes, quae inter -um terramque discurrunt, vel certe induitur -um tenebris, quando obtexitur nubibus. AVG. nat. bon 33. ISID. diff. 1, 82 non tantum ille astrifer locus sed et iste aer -m vocatur.

A ***pars mundi summa,*** *nonnullis idem quod mundus, aliis una cum mundo pars universi*: GLOSS. οὐρανός. HESYCH. καιλ οὐρανούς· Ῥωμαῖοι. PAPYR. Britann. 481, 8 κήλως οὐραν⟨ούς⟩. AMBR. hex. 2, 4, 15 -um, quod οὐρανός graece dicitur ... οὐρανός autem ὑπὸ τοῦ ὁρᾶσθαι dicitur, quod videtur. *cf.* EVSTATH. Bas. hex. 3, 8 p. 898^D -um ... a cernendo vocari. 8, 7 p. 952^C AMBR. hex. 5, 22, 73 CHAR. gramm. I 34, 15 *al.* HIER. epist. 69, 6 iuxta Hebraici sermonis ἐτυμολογίαν -um, id est Samaim, ex aquis sortitur vocabulum. ENN. ann. 543 omnia per sonitus arcet, terram mare -um. PLAVT. Amph. 1055. CIC. S. Rosc. 71 nonne videntur hunc hominem ex rerum natura sustulisse et eripuisse, cui repente -um solem aquam terramque ademerint. leg. agr. 3, 7 -m et mare ..., cetera. leg. 2, 16 in -o mundoque (MELA 1, 3). rep. 6, 27 omne -m omnisque natura. nat. deor. 1, 22 omnes naturae ... -m ignes terrae maria. 2, 80 -um et mundum ipsum. Tusc. 5, 105 *litteris* in hoc ipso mundo -um terras maria cognoscimus. Tim. 4 omne ... -m sive mundus, sive quo alio nomine gaudet. div. 2, 91 *caelum* extremum atque ultimum mundi est. VARRO ling. 5, 16 loca natura⟨e⟩ secundum antiquam divisionem prima duo, terra et -m. *ibid.* -i dicuntur loca supera (*cf.* CIC. ac. 2, 123 CHALC. comm. 98). frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 340 *caelum* mundum et κόσμον dictum probat Varro in Cynicis. LVCR. 6, 650 ut reminiscaris summam rerum esse profundam et videas -m summai totius unum quam sit parvula pars. AETNA 103 diviso corpore mundi in maria ac terras et sidera, sors data -o prima. VITR. 9, 1, 2 mundus ... est omnium naturae rerum conceptio summa -mque. PAVL. FEST. p. 143 mundus appellatur -m terra mare et aer. PLIN. nat. 2, 1 mundum et hoc, quodcumque nomine alio -um appellare libuit. AMPEL. 1, 2 elementa mundi quattuor: ignis, ex quo est -m *eqs.* TERT. idol. 4 omnia elementa, omnem mundi censum, quae -o, quae mari, quae terra continentur. PORPH. Hor. carm. 1, 28, 4 rationem rerum naturae et ipsum -um. COMMENT. Lucan. 9, 578 per omnem ... materiam hoc est terram aquam aera -um. AMBR. hex. 1, 4, 12 ante reliquas visibiles creaturas, diem, noctem ... -um et terram fecit. 1, 4, 16 *cf.* HIL. in psalm. 122, 2 DIFF. ed. Beck p. 44, 14 EVSTATH. Bas. hex. 3, 8 p. 898 *et* CIC. Tim. 15 (27. 52). AVG. serm. ed. Mai 126, 2 omnis ... creatura his duobus vocabulis breviter explicatur cum dicitur -m et terra. MACR. somn. 1, 20, 8 -um, quod vere mundus vocatur. GRAMM. suppl. 86, 1 nomina corporum genitorum in primordio mundi, ut terra -m lapis lignum homo .... *coniungitur saepissime cum aliis mundi partibus, ut* ENN. scen. 258 -o atque terrae. 285 mare terram -um contines. CIC. Rab. perd. 15 foro ... -o ... spiritu ... urbis domicilio. Mil. 83 sol ... -i signorumque motus ... vicissitudines rerum. ac. 2, 123 -um solem lunam stellas supera denique omnia. nat. deor. 1, 84 solem ... lunam ... -um. LVCR. 1, 54 -i ratione deumque. 1, 820 -um mare terras flumina solem ... fruges arbusta animantis. 1, 1014 nec mare nec tellus neque -i lucida templa nec mortale genus nec divum corpora sancta. VERG. Aen. 1, 255 -um tempestatesque. 5, 870 -o et pelago. 6, 363 -i iucundum lumen et auras. 6, 724 -um ac terras camposque liquentis lucentemque globum lunae Titaniaque astra. SEN. Ag. 546 pelagus atque ignes ... -um Palladem fulmen mare. Herc. O. 461 mare terra -m et Tartarus. Phaedr. 300 -um nebulasque. LVCAN. 2, 306 -i ... Erebique. 9, 412 ventos -umque. STAT. Theb. 1, 50 inaspectos -o radiisque penates. PLIN. paneg. 30 imbribus -oque. AVIEN. Arat. 1729 -o et Thetidi terrisque supinis. *nota crebro dicta*: inter terram atque -um, a (de) terra ad (in) -um, ex profundo ad -um, de (a) -o in (ad) terram *sim.* *de caeli forma et figura*: VARRO frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 -m ut testa. CIC. de orat. 3, 178 rotundum ut -m ... sit. Tusc. 1, 40 persuadent ... mathematici terram in medio mundo sitam ad universi -i complexum quasi puncti instar obtinere, quod κέντρον illi vocant. PAVL. FEST. p. 58 convexum est ex omni parte declinatum, qualis est natura -i. LACT. inst. 3, 24, 6 -um ... in omnes partes ... esse devexum. AVG. gen. ad litt. 9 quid ... ad me pertinet, utrum -m sicut sphaera undique concludat terram in media mundi mole libratam, an eam ex una parte desuper velut discus operiat? *ibid.* sed ... quomodo non est contrarium his, qui figuram sphaerae -o tribuunt, quod scriptum est in litteris nostris: qui extendit -um sicut pellem *eqs.*? PROSP. in psalm. 103, 2. 3 ISID. orig. 3, 31, 1. *cf.* AVIEN. Arat. 88 *axis* sacra viscera -i perforat. *de materia*: SEN. nat. 2, 1, 1 solidumne sit -m ac firmae concretaeque materiae an ex subtili tenuique nexum. LACT. opif. 17 aeneum esse -um aut vitreum.

1 ***exempla selecta,*** *secundum iuncturas disposita*: *pro subiecto*: ENN. ann. 615 quem super ingens porta tonat -i (SIL. 1, 136 tonat alti regia -i). frg. var. 24 mi ... -i ... porta patet. PLAVT. Amph. 233 boat -m fremitu virum. 1055 *mihi videtur* -m *me* consequi iam ut opprimar. Merc. 880 -m ... est splendore plenum. TER. Haut. 719 quid si nunc -m ruat? (AFRAN. com. 9 *l. 50* LVCR. 1, 1105. LIV. 40, 58, 6 -um ... in se ruere). PACVV. trag. 413 -m tonitru contremit. ACC. trag. 224 *tonitru concussa* aequora -i ... sonere. AFRAN. com. 9 -um ... ruere ac tremere. TRAG. inc. 133 -um nitescere. SISENNA hist. 103 -o albente (CAES. civ. 1, 68, 1 BELL. Afr. 11, 1. 80, 3). 130 -m caligine stat. VARRO Men. 298 quem ... terra non cepit et -m recepit. CIC. Mil. 83 quem ... nec -i ... motus ... movent. rep. 6, 27 concidat omne -m ... necesse est. ac. 2, 123 Hicetas ... -um ... stare censet. nat. deor. 1, 22 cum ... numini divino -m *pareret.* 2, 101 omnia cingens et coercens, -i complexus. div. 1, 97 -um discessisse (1, 99. *cf.* 2, 60 *te non* -i discessus *terrebit*). 2, 45 -i distributio ... docet, unde fulmen venerit, quo concesserit. Tim. 31 ut quam maxime -m omnibus conluceret. 41 *tribus generibus* praetermissis -i absolutio perfecta non erit. omnia enim genera animalium complexu non tenebit, teneat autem oportebit. epist. 9, 12, 1 -um ... vim suam ... dimittere. VARRO ling. 5, 60 -m et terra omnia exgenuerunt. LVCR. 1, 9 nitet diffuso lumine -m. 1, 69 nec *Epicurum* minitanti murmure compressit -m. 1, 993. 1014. 2, 1002 quod missumst ex aetheris oris, id rursum -i relatum templa receptant. 2, 1084 -um ... terramque ... non esse unica, sed numero magis innumerali. 2, 1110 unde (*sc. corporibus et seminibus additis*) mare et terrae possent augescere. unde apparĕret spatium -i domus altaque tecta tolleret a terris. 4, 212 -o stellante. 4, 417 a terris quantum -i patet altus hiatus (VERG. ecl. 3, 105 -i spatium). 5, 98 quam res nova miraque menti accidat exitium -i ... futurum. 5, 115 ne forte rearis terras et ... -um ... debere aeterna meare (manere *Marullus*). 5, 200 quantum -i tegit impetus ingens. 5, 245 scire licet -i ... fuisse principiale aliquod tempus clademque futuram. 5, 325 si nulla fuit genitalis origo terrarum et -i semperque aeterna fuere. 5, 344. 431. 517 est ... uti possit -m omne manere in statione. 5, 1095 multa ... caelestibus inlita flammis fulgere, cum -i donavit plaga vapore. 6, 44 nativo consistere corpore -um. 6, 601 -um terramque ... incorrupta fore aeternae mandata saluti. 6, 644 -i scintillare omnia templa. 6, 663 satis ... nobis -m ... mali fert. 6, 669 flammescere -um. NEP. Pel. 2, 5 vesperascente -o. VERG. Aen. 6, 579 Tartarus ... bis patet in praeceps tantum ... quantus ad aetherium -i suspectus Olympum. 7, 210 aurea ... solio stellantis regia -i accipit *Dardanum.* 9, 20 medium video discedere -um. 9, 193 -m undique et undique pontus (5, 9). 9, 502

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sequitur clamor -mque remugit. 9, 538 -m tonat omne fragore (12, 757 tumultu). catal. 3,2 quem ... gloria ... altius ... -i sedibus extulerat. Cvlex 352 ruere in terras -i fragor *minatur*. Aetna 69 venit per sidera -m. Prop. 2, 22, 26 -m noctu bis sine rege fuit. 4, 11, 101 moribus ... -m patuit: sim digna merendo, cuius honoratis ossa venantur aquis (Ov. fast. 5, 715). Ov. am. 2, 5, 35 quale coloratum Tithoni coniuge -m subrubet (fast. 4, 165 ubi ... -m ... rubescere coeperit). epist. 9, 58 *Herculi* -m sarcina parva fuit (fast. 1, 565 -m ... sederat *umeris Herculis*). ars 1, 59 quot -m stellas *habet*. 2, 37. met. 1, 5 quod tegit omnia -m. 1, 26 ignea convexi vis et sine pondere -i emicuit summaque locum sibi fecit in arce. 1, 257 adfore tempus, quo ... correpta ... regia -i ardeat (Liv. 3, 5, 14. 3, 10, 6. 22, 1, 12, *saepius*). 2, 7 -m ... quod imminet orbi. 2, 134 ut ... ferant aequos et -m et terra calores. 2, 298 regia -i *perit*. 4, 662 omne cum tot sideribus -m requievit in *Atlante*. 7, 528 -m spissa caligine terras pressit et ignavos inclusit nubibus aestus. 8, 618 immensa est finemque potentia -i non habet. 11, 517 inque fretum ... totum descendere -um. 11, 550 inducta piceis e nubibus umbra omne latet -m. 15, 449 -m ... erit exitus *de sanguine nato Iuli*. 15, 454 -m et quod cumque sub illo est immutat formas. fast. 4, 611 *Ceres loquitur*: nec nobis (*sc. Proserpina rapta*) -m est habitabile. 5, 323 -m nigrescit ab austris. trist. 1, 8, 3 terra feret stellas, -m findetur aratro. 2, 10, 24 Aetnaea -um splendescere flamma. Liv. 21, 58, 5 ingenti sono -um strepere. Manil. 1, 31 per *Cyllenium* iam -m interius *notum*. 1, 181 qua cadat et subeat -m rursusque resurgat. 1, 193 *cum* -m ... cum sole perennet. 1, 507 -m ... suas distinxerat horas (*sc. signis*). 1, 538 omnia concordi tractu veniuntque caduntque qua semel incubuit -m versumque resurgit. 1, 829 nisi *cometae* vicinos agerent occasibus ortus ... -m ... rediret immensum (immersum *Scaliger*) et somno totum deprenderet orbem. 2, 88 temperat arva -m, ... varias fruges redditque rapitque ..., pontum movet ac ţerris immittit et aufert. 2, 606 ut ... sibi -m sic tellus dissidet ipsa. 3, 331 inclinabit -i positura volantis (2, 79). 3, 360 stantis erit -i species. 4, 105 *de portentis*: astra novant formas -mque interserit ora. Vitr. 9, 1, 2 *per polos* pervolitat sempiterno -m. Fest. p. 333 *de puteali Scriboniano*: semper forami⟨ne ibi aper⟩to -m patet. Sen. suas. 1, 3 non procedit ultra spatia sua -m. Germ. 18 *sidera* trahit proprio cum pondere -m. 402 si sordebunt cetera -i nubibus obductis. 605 -o nascente. frg. 3, 21 imbribus incumbit -m solemque recondit. 4, 65 -m quam saepe sonabit! 4, 68 -i terret sonitus mortalia corda. Sen. Herc. O. 1112 -i regia concidens ortus atque obitus trahet. 1149 antequam spolium tui -m omne fiat, conde me ... mundi ruina. Phaedr. 525 teste -o vivit *venator*. Thy. 892 -m vacat (*sc. sole*). 993 concussi labant convexa -i. Tro. 19 nec -m patet undante fumo. clem. 1, 8, 3 *deos* -m adligatos tenet. nat. 6, 2, 4 nisi -m intonuerit. 6, 32, 4 *licet caelum* ignes suos in exitium omnium ... misceat. Cvrt. 8, 4, 4 erat prope continuus -i fragor. Lvcan. 5, 454 -o languente. 5, 579 Italiam si -o auctore recusas. 5, 584 -i iste fretique, non puppis nostrae labor est. 6, 89 traxit iners -m fluvidae contagia pestis. 6, 93 -o paratior unda omne pati virus duravit viscera caeno. 6, 828 -o lucis ducente colorem. 7, 206 *summorum hominum* fatis -m omne vacavit. 9, 847 nec, quae mensura viarum quisve modus, norant -o duce (Val. Fl. 1, 483). Petron. 39 -s hic, in quo duodecim dii habitant (*sc. in ferculo pictus*), in totidem se figuras convertit. *ibid.* totus -s taurulus fit. 122, 134 armorum strepitu -m furit. 122, 148 -um illinc cecidisse putes. Calp. ecl. 5, 50 nec fuerit variante deo mutabile -m. Bvc. Eins. 1, 22 *de Iove*: -ique (ceterique *cod.*) aeterna potestas. 1, 27 *de Nerone*: seu -i mens illa fuit seu solis imago. Plin. nat. 2, 87 tamquam plane a perpendiculo mensura -i constet. 2, 110 patrocinatur vastitas -i. 2, 154 -m dei *est*. 37, 201 quacumque -i convexitas vergit. Sil. 3, 627 tarda senectam *Domitiani* hospitia excipient -i. 8, 173 dum -m rapida stellas vertigine volvet. 14, 343 *Archimedes* nudus opum, sed cui -m terraeque paterent. Stat. Theb. 7, 812 hac volventis machina -i incubuit. 8, 310 *naturam* velox machina -i circuit. 8, 733 recedere -um ... sensit *Tydeus*. silv. 3, 1, 71 delituit -m. 3, 1, 181 dum me (*Herculem*) flammigeri portabit machina -i. Mart. 3, 100, 3 imbribus immodicis -m ... forte ruebat. 4, 21, 1 nullos esse deos, inane -um. Ivv. 13, 83 quidquid habent telorum armamentaria -i.

c a e l u m *pro obiecto*: Enn. scen. 112 quae cava -i signitenentibus conficis bigis. 244 -i scrutantur plagas (Manil. 4, 909). Cic. div. 2, 92 ne -i quidem naturam ... nosse (Manil. 2, 115). Cic. Tusc. 5, 105 litteris -um cognoscimus. Ov. fast. 3, 159 praenoscere -um. Manil. 1, 58 postquam omnis -i species ... praecepta (percepta *Housman*). 1, 97 -um ascendit ratio. 1, 108 totum ... animo comprendere -um. Vitr. 1, 1, 3 -i ... rationes cognitas habeat. 1, 1, 10. Sen. dial. 8, 5, 6 cogitatio nostra -i munimenta perrumpit. Colvm. 10, 219 secreta ... foedera -i *moventem*. Petron. 126 mathematicorum -um curare. Plin. nat. 18, 267 -um *intellegere*. Enn. scen. 285 qui (*Sol*) ... tuo lumine ... -um contines. Lvcr. 5, 1221 magnum percurrunt murmura -um. Verg. Aen. 9, 110 ingens visus ab Aurora -um transcurrere nimbus. Vitr. 9, 1, 5 luna ... -i circumitionem percurrens. Enn. scen. 380 qui templa -i summa sonitu concutit (*cf.* Lvcr. 2, 1100 nubibus ut tenebras faciat -ique serena concutiat sonitu. 6, 358 -i *domum*. 6, 96 quatiuntur caerula -i). Enn. ann. 29 qui -um v e r s a t (Cic. rep. 6, 17 nat. deor. 3, 93 Ov. fast. 4, 179 Manil. 4, 268). Enn. ann. 211 vertitur ... -m cum signis (Lvcr. 5, 510 -i orbis. 5, 1183 -i rationes. 5, 915 Verg. Aen. 2, 250. Lvcr. 2, 1097 -os omnis convertere. Cic. rep. 6, 18 summus ille -i stellifer cursus ... acuto ... movetur sono. ac. 2, 153 nat. deor. 2, 97. div. 2, 89 ut eius orbis (*zodiaci*) una quaeque pars alia alio modo moveat immutetque -um. *ibid.* cum tempore anni tempestatumque -i conversiones commutationesque tantae fiant. Verg. Aen. 4, 269 *Iuppiter* -um ... numine torquet (Manil. 1, 278 *Arcti* -um .. torquent). Verg. Aen. 11, 202 nox ... invertit -um. Ov. met. 2, 70 adsidua rapitur vertigine -m. Enn. ann. 159 -um s u s p e x i t (Cic. nat. deor. 2, 4. 3, 10. 2, 49 -i palatum. 2, 94 admirabilem -i ornatum. Varro At. carm. frg. 22. Verg. georg. 1, 375. Aen. 12, 196 Ov. met. 11, 506. *cf.* Lvcan. 6, 644 -um suspiciens ... taxus). Plavt. Amph. 270 -um aspectat. Verg. Aen. 10, 780 -um aspicit. Prop. 4, 1, 107 aspicienda via est -i. Ov. met. 14, 172 loquor et spiro -umque et sidera solis respicio. Liv. 40, 22, 3 ut ... perspici -m vix posset. Manil. 4, 876. 1, 721 *de orbi lacteo*: magni cum vulnera -i conspiciant *mortales*. Germ. 723. Varro Men. 233 oculis -i rimari plagas. Cic. progn. frg. 7 boves spectantes lumina -i (Ov. trist. 4, 3, 43. *cf.* met. 10, 140 *coeperunt capilli Cyparissi* sidereum ... spectare ... -um). Cic. ac. 2, 105 quibus *oculis* iste vester sapiens -um ... intuebitur. nat. deor. 2, 140 div. 1, 2. Tusc. 2, 97 cum tam certos -i motus ... viderit (Varro rust. 1, 40, 6 ex una parti *ramuli* quod -m visurum est. Lvcr. 4, 418 -um ut videare videre *in conlectu aquae*. 5, 434. 6, 286. Ov. met. 1, 85. 11, 541 fast. 1, 117 Sen. Herc. f. 954 acie ... falsum turbida -um vides?). Lvcr. 4, 434 *nautae* nil aliud nisi aquam -umque tuentur (5, 92. 6, 1228. Verg. Aen. 4, 451 -i convexa. Ov. trist. 2, 215). Manil. 2, 102 animalia -um ... servant. 2, 644 contemplare locum -i. 4, 927 parvula ... totum pervisit pupula -um. 5, 727 conferta ... -i fulgentia templa cernere. Vitr. 6, 6, 7 ex quibuscumque partibus -m prospici poterit. Val. Max. 1, 7 ext. 6 *considerare*. 7, 2, 13 custodire. Enn. ann. 545 complere cobum terroribus -i. 558 patefecit radiis rota candida -um (Verg. georg. 4, 52 *ubi Sol* -um ... aestiva luce reclusit. Manil. 1, 704). 543 qui fulmine claro ... per sonitus arcet ... -um. Plavt. Persa 581 di omnes qui -um c o l u n t (Manil. 1, 760 fortes animae dignataque nomina -o ... suum ... habitantia -um). Acc. trag. 32 deum regnator ... -um e conspectu a b s t u l i t (Verg. Aen. 3, 198). Cic. S. Rosc. 71 cui repente -um ... ademerint. Verg. Aen. 1, 88 eripiunt nubes -um. Ov. fast. 2, 493 removent ... nubila -um. Carm. frg. Isid. orig. 3, 38 convexum ... claudit nox ... -um. Manil. 1, 220 medio ... tumore eripiunt terrae -um. *cf.* Sil. 5, 212 velut erepto ... -o. Varro Men. 270 nubes aquali frigido velo ... -i cavernas ... o b d u x e r a n t. ling. 5, 72 obnubunt. Lvcr. 5, 466 subtexunt. 6, 479 *nebulae* suffundunt ... sua -um caligine. Sall. Iug. 38, 5 -m nocte atque nubibus obscuratum. hist. frg. 3, 27. Verg. Aen. 3, 582 -um fumo subtexere. 6, 271 -um condidit umbra Iuppiter. 11, 187. 11, 611 -m obtexitur umbra. Aetna 609 *aether* nitidum obscura -um caligine torquet. Tib. 1, 4, 43 praetexens picea ferrugine -um ... arcus. Sen. contr. exc. 5, 5 *arbor* -um omne ... obduxerat. suas. 3, 1 omnis dies -um nubilo gravat. Germ. frg. 4, 98 replebit *Virgo* nubibus assiduis -um. Varro Men. 280 *astrologi* c o n s c r i b i l l a r u n t pingentes -um. rust. 2, 1, 7 in -o describendo. Lvcr. 5, 694 qui loca -i omnia dispositis signis ornata notarunt. Verg. Aen. 6, 849 *alii melius* -i ... meatus describent radio. Ov. met. 2, 7 Mulciber illic aequora ... caelarat ... -umque. Cic. Arat. frg. 2 longa vetustas ... stinguens praeclara insignia -i. Arat. 224 *signa* legitimo -um lustrantia cursu (252 -i lustrare cavernas. Lvcr. 5, 693). 245 *luna* nocturno convisens tempore -um. 313 *radiis sex* convexum -i contingimus orbem. 337 *sex* -um rursus fugientia signa revisunt. 405 dum Nepa et Arcitenens invisant lumina -i. Manil. 1, 411. Cic. S. Rosc. 131 *Iovis* nutu et arbitrio -m r e g i t u r (leg. 2, 9 nat. deor. 2, 77. Ov. am. 3, 8, 35 cum regna senex -i Saturnus haberet. met. 2, 513 pro me tenet altera -um. fast. 4, 594 -i sceptra. 5, 125 res -i. Sen. Herc. O. 1183 Iunonis -um habentis). Cic. rep. 1, 20 ut ita -um *duo soles* possideant, ut uterque possederit (Germ. 251 tantum occupat ... -i *Perseus*). 6, 24 cum ... astra ... eandem ... totius -i discriptionem longis intervallis rettulerint. Tusc. 1, 28 totum prope -m ... nonne humano genere completum est? (Manil. 1, 799 *proles Iulia* -um ... replevit). Cic. Tusc. 5, 8 nec ... Atlans s u s t i n e r e -um ... traderetur. Verg. Aen. 4, 247 -um ... vertice fulcit. Prop. 3, 22, 7 gerentem. Ov. epist. 9, 17 tulisti. met. 9, 198. fast. 2, 490 -i pondera movit Atlas. *cf.* Sen. Med. 401 dum terra -um media libratum feret *et* Sil. 1, 202 Atlas subducto tracturus vertice -um). Cic. Tusc. 5, 76 dum ... alia ... illa divina *bona* ... -um ... contingant. Cato 49 studio dimetiendi ... -i (Ov. fast. 1, 309). nat. deor. 1, 4 -i ... mutationes ... a dis immortalibus tribui generi humano. 1, 28 continentem ardorum lucis orbem, qui cingat -um. Cic. nat. deor. 1, 66 *ex corpusculis* e f f e c t u m esse -um. 2, 115. Lvcr. 1, 820 *primordia* -um ... constituunt. 2, 1056 -um creatum esse. 5, 68 quibus ille modis congressus materiai fundarit ... -um. Manil. 1, 131 caeca ... materies -um perfecit. 2, 38 terra ... composuit -um. *cf.* Itala gen. 1, 1 (Tert. bapt. 3) in primordio ... fecit deus -um et terram (Vvlg. in principio creavit deus -um et terram). Vvlg. gen. 2, 1 perfecti sunt -i et terra. 2, 4 fecit dominus deus -um et terram. *sic eccl. passim.* Cic. nat. deor. 2, 95

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-m...astris distinctum et ornatum. Tusc. 1, 68 LVCR. 5, 694. CIC. nat. deor. 1, 22 *varietate* -um et terras exornatas videmus. OV. met. 11, 309 nox -um sparserat astris. MANIL. 1, 445 -m depingitur astris. CIC. nat. deor. 2, 98 quo modo -o adfecto . . . quodque animal oriatur. Tim. 26 animus...extremitatem -i a suprema regione rotundo ambitu circumiecit. CIC. Att. 2, 1, 7 digito...-um...attingere. LIV. 21, 30, 7 nullas . . . terras -um contingere. VITR. 9, 1, 16 Saturni *stella* . . . tangit . . . congelatas -i regiones. GERM. 583 conscendens vertice -um . . . Athos. CATVLL. 68, 115 pluribus ut -i tereretur ianua divis. LVCR. 1, 1066 alternis nobiscum tempora -i dividere. 2, 164 solis pervolgant fulgura -um. 2, 729 -um . . . a terris omne retentant *intervalla viae conexus* . . . (*cf.* 5, 446 a terris altum secernere -um. OV. met. 1, 23 deus et melior . . . natura . . . liquidum . . . secrevit ab aere -um). 4, 171 *tenebras* magnas -i complesse cavernas. 4, 203 *corpuscula* cernuntur . . . -um . . . rigare (*cf.* 5, 282 *sol* inrigat . . . -um. 5, 592). 4, 394 cum permensa *sidera* . . . sunt -um. 5, 490 *corpora* alta . . . -i densabant . . . fulgentia templa. 5, 659 sol idem . . . anticipat -um radiis accendere temptans. BELL. Hisp. 42, 7 -um diruere. VERG. georg. 1, 280 -um rescindere. Aen. 6, 583. MANIL. 1, 747 -m exustum est. VERG. georg. 2, 477 *Musae* -i...vias...monstrent. 3, 417 *vipera* -um...exterrita fugit. 4, 325 -um sperare. Aen. 1, 133 -um terramque . . . miscere (LIV. 4, 3, 6 PLIN. nat. 15, 105). 1, 255 -um...serenat *Iuppiter*. 1, 280 *Iuno* metu -um . . . fatigat. 4, 122 *Iuno loquitur*: tonitru -um omne ciebo. 4, 160 magno misceri murmure -um. 5, 802 furores compressi et rabiem tantam -i. 6, 113 omnis . . . minas -i . . . ferebat (10, 694 *rupes* vim cunctam atque minas perfert -i. OV. met. 14, 471 iram -i . . . perpetimur. SEN contr. 9 praef. 4). VERG. Aen. 6, 724 -um . . . spiritus intus alit. 7, 301 absumptae in Teucros vires -i. 7, 571 terras -umque levabat *Allecto faucibus Acherontis condita* (SEN. Phoen. 8 *quae via* hoc nefandi capitis aspectu levet -um). 9, 478 -um . . . questibus implet (LYGD. 3, 1 votis impleste). 10, 275 *Sirius* contristat lumine -um. 10, 893 clamore incendunt -um Troesque Latinique. 11, 351 -um territat armis (SEN. suas. 2, 18 -um *obsidet* sagittis). 12, 205 *non si* vis -um . . . in Tartara solvat. CVLEX 348 undique mutatur -i nitor. HOR. epod. 13, 1 tempestas -um contraxit. carm. 1, 3, 38 -um . . . petimus (OV. am. 3, 8, 50 fast. 1, 307. 3, 510). 3, 2, 22 Virtus recludens...-um. OV. ars 2, 469 -m impositum terris (met. 2, 17 haec [*terram viros* . . .] super imposita est -i fulgentis imago. HYG. fab. 150 p. 25, 10). met. 1, 81 seducta . . . ab alto aethere cognati retinebat semina -i *tellus*. 2, 294 -i miserere tui. 2, 401 pater omnipotens ingentia moenia -i circuit. 2, 730 -o . . . relicto (Pont. 3, 5, 55 MANIL. 1, 660). 4, 479 -um intrare. 5, 530 repetet Proserpina -um. 6, 64 solet . . arcus inficere ingenti longum curvamine -um (11, 590 arcuato -um curvamine signans *Iris*). 11, 497 -um...aequare videtur pontus.... 13, 857 -um sperno. 15, 811 *tabularia Parcarum non* concussum (concursum *vulgo*) -i . . . metuunt. fast. 1, 681 -um ventis aperite serenis. 3, 449 caeruleum variabant sidera -um. 3, 457 *Pegasus* -o fruitur. 5, 14 -um levitas in loca summa tulit. 5, 617 taurus *Iovis* init -um (GERM. 184 Iasides...-um cum coniuge Cepheus ascendit). MANIL. 4, 390 scandere -um (FEST. p. 194 -um posse adiri. VAL. MAX. 1, 7 ext. 6 conscendit. SEN. Herc. O. 72 invasit omnis . . . iam -um fera). OV. fast. 6, 537 -um vates ac numina sumit fitque sui toto pectore plena dei. trist. 1, 1, 79 vitaret -um Phaethon, si viveret. 5, 11, 25 ut . . . -i tibi limina claudant *dei*. LIV. 22, 1, 11 Faleriis -m findi . . . visum. MANIL. 1, 150 summa . . . complexus stellantis culmina -i *ignis*. 1, 533 *sidera* ignibus in varias -um laqueantia formas. 1, 556 *signa zodiaci* aequali spatio texentia -um. 1, 562 fila (*sc. circuli*)...comitantia -um (1, 600 alti cursum . . . -i). 1, 693 rursus . . . ascendere -um incipit *orbis lacteus* (GERM. 317 habet miracula nulla, si -um ascendit Iovis armiger. 693 Hydrochous -um scandens). 1, 724 an duplicis . . . extrema cavernae *per orbem lacteum discreta* . . . -i . . . oras et sidera iungant. 1, 728 *an* stipatus orbis (*sc. lacteus*) . . . in cuneos alti cogat fundamina -i. 1, 752 liquorem . . . reginae divum -um . . . colore infecisse suo. 1, 864 cum videas.. -um fulmine ruptum. 2, 198 quasi seditio -um tenet. 4, 879 *mundum* partum -i sua per nutricia ferre. 5, 59 *Orione* fulgente super terras -umque trahente ementita diem nigras nox contrahit alas. GERM. 89 insigni -um perfundent lumine Chelae. frg. 2a, 9 *de planeta*: -i circumrotat orbem. frg. 4, 134 -i . . . fragores . . . *Capricorni* signo praedicere. SEN. Herc. O. 75 astra . . . feris . . . Iuno tribuit ut -um mihi faceret timendum. 77 -um . . . terris peius . . . faciat *Iuno*. 1143 -um . . . reddet *Pluto Saturno*. 1304 -o peperci (LVCAN. 4, 596). Med. 791 *Trivia* -um freno propiore legit. nat. 1, 6, 3 colores illos, quibus -i regio depingitur, a sole esse. 1, 15, 4 quibus *sideribus* . . . ignis fortior est motumque -i sequens...cometas nostri putant. LVCAN. 5, 413 fortius hiberni flatus -um . . . , cum cepere, tenent. 6, 699 -um . . . perosa Persephone (8, 336). PLIN. nat. 2, 129 nubes discussae adaperuere -um. 3, 39 *Italia* electa, quae -um ipsum clarius faceret. 10, 112 *anates* e vestigio -um petunt. 18, 355 si *nubes* ex utraque parte *solis occidentis* . . -um petent. 31, 2 *aquae* -um . . . sibi vindicant. VAL. FL. 1, 418 cui tradere -um (*i. observationem caeli*) . . . Tiphys *non metuat*. 1, 655 -um . . . resolvit arcus. SIL. 1, 251 vertice nudo excipere . . . -i . . . ruinam (*i. imbres sim.*). 3, 486 *tellus Alpina* -um intercipit umbra. 9, 492 -um . . . ruentes Eurique et Boreae. 11, 217 Alpes, saxa impellentia -um (12, 71 -um pulsantis . . . scopulos). HOMER. 870 luna . . . nitida lustraret lampade -um. STAT. Theb. 1, 498 nox . . . -i . . . amplexa labores. 5, 296 -um . . . retexens *Titan*. 6, 579 vibratur . . . fretis -i stellantis imago. 8, 649 neglecto lumine -i. 11, 26 miles -i . . . tumultu utitur. 11, 218 regia -i attemptata. *accedit ad notionem* '*domicilium, communitas caeli*': *saepius de astris*: VERG. Aen. 1, 250 tua progenies, -i quibus adnuis arcem. OV. ars 1, 557 *Bacchus ad Ariadnen*: munus habe -um (fast. 5, 114 *Capella* dati -um praemia lactis habet. LVCAN. 1, 663). 2, 218 *Hercules* meruit -um (MANIL. 1, 784. 1, 795 *emereri*. SEN. suas. 1, 1. 2, 5 OCTAVIA 505 PLIN. nat. 7, 150 SIL. 11, 461). am. 3, 8, 51 adfectas -um, *hominum natura* (fast. 3, 439). met. 14, 844 accepisse (INSCR. christ. Hisp. 125, 7). fast. 3, 159 *promittere* (3, 505 VAL. FL. 1, 305). 3, 795 *dare* (5, 182. 717 MANIL. 5, 616 CVRT. 8, 5, 18 MART. 5, 65, 15 PLIN. paneg. 89). EPICED. Drusi 213 tibi debetur -m. SEN. Herc. O. 1247 vindico. 1302 asserere. 1815 possidet -um Leo (INSCR. christ. Hisp. 125, 5). dial. 12, 15, 3 *destinare*. PETRON. 120 vers. 93 sperare. PLIN. nat. 7, 150 adeptus.

ad caelum *i. usque ad -um et adversus -um*: NAEV. carm. frg. 25 ⟨ma⟩nus... susum ad -um sustulit suas rex (RHET. Her. 3, 21, 34. OV. met. 3, 21 bos . . . tollens . . . ad -um frontem. 6, 279 bracchia. 15, 570 oculos . . . et eodem bracchia. LIV. 1, 12, 3 arma. 10, 36, 11 manus . . . attollens. 30, 21, 7 voces manus ad -um porrigentium. VITR. 2, 9, 16 flamma . . . ad -um sublata. SEN. contr. 7, 1 (16), 25 ad -um manibus levatis). ENN. ann. 49 manus ad -i caerula templa tendebam (CAES. civ. 2, 5, 3 SALL. Catil. 31, 3 VERG. Aen. 2, 405 lumina [CIRIS 402]. 3, 177 supinas...manus. 10, 844. OV. met. 9, 293 bracchia). ENN. ann. 282 pulvis ad -um vasta videtur. 531 clamor ad -um volvendus per aethera vagit. TRAG. inc. 70 tetulit senilis Poeas ad -um manus (CIC. Tusc. 1, 42 nat. deor. 2, 117 LVCR. 6, 8 SALL. Iug. 60, 2). CIC. dom. 124 ad -um . . . extruit villam. rep. 6, 9 *senex* suspexit ad -um. 6, 26 limes ad -i aditum patet. Att. 14, 14, 3 *Idus Martiae* nostris amicis . . . aditum ad -um dederunt. VARRO rust. 1, 40, 6 cacumen *ramuli* ut derectum sit ad -um. LVCR. 1, 725 *ut vis* ad -um . . . ferat flammai fulgura. 2, 325 fulgor . . . ad -um se tollit. 6, 562 ad -um . . . magis quanto sunt edita quaeque. VERG. georg. 2, 81 ingens exiit ad -um . . . arbos. 2, 309 ruit *nemus* ad -um . . . nubem. Aen. 12, 673 flammis inter tabulata volutus ad -um undabat vertex. PROP. 3, 17, 8 lyncibus ad -um vecta Ariadna. *nota*: PROP. 2, 1, 20 ut -i Pelion esset iter. VAL. FL. 1, 565 *Iuppiter de Hercule et Dioscuris*: durum vobis iter et grave -i institui. OV. met. 4, 478 refer *te* -i melioris ad auras. VITR. 9 praef. 16 mentes . . . memoriarum gradibus ad -um elatae. in (sub, super) caelum *i. usque in -um aut in altum, altissime*: (*de stellis interdum paulo aliter*, '*am Himmel empor*'): ENN. ann. 65 unus erit, quem tu tolles in caerula -i templa (442 tollitur in -um clamor. CIC. Arat. 407 rep. 1, 25 Tusc. 4, 50 nat. deor. 2, 62 *al.*: VERG. Aen. 3, 564 tollimur in -um curvato gurgite. 9, 14 *se tollere*. 11, 745. LIV. 7, 6, 4 manus . . . in -um . . . porrigentem. MANIL. 1, 388 tendentem bracchia). PLAVT. Amph. 1143 in -um migro (CIC. Tusc. 1, 82). Cist. 622 quid nunc supina susum in (iam *codd.*) -um conspicis. Pseud. 841 odor . . . in -um volat (LVCR. 1, 1064 MANIL. 2, 59. 5, 366 evolat). Trin. 942 etiam in -um escendisti? (CIC. parad. 11 Tusc. 1, 71). CIC. Arat. 26 *Perseus* elapsus . . . in -um. 104 suspiciens in -um (har. resp. 19 rep. 3, 3 LVCR. 2, 1039). 113 *Canis se* in lumina -i extulit. *nota imaginem*: CIC. dom. 75 *decretis* tamquam gradibus mihi videor in -um ascendisse (Mil. 97 Tusc. 1, 111. *proprie*: Lael. 88 OV. met. 11, 518 *de ponto*). NEP. Dion 7, 3 *al.* CIC. rep. 3, 40 *Herculis et Romuli* non corpora sunt in -um elata (MANIL. 1, 422 cum terra gigantas in -um . . . tulit. 5, 158 Geminis fraterna ferentibus astra in -um. 5, 395). CIC. rep. 6, 16 ea vita via est in -um. leg. 2, 19 datur homini ascensus in -um. phil. frg. V 97 faciliorem ascensum et reditum in -um fore (Lael. 13). ac. 2, 122 ut nulla acies humani ingenii tanta sit, quae penetrare in -um . . . possit (nat. deor. 2, 153). Tusc. 1, 24 animos . . . in -um quasi in domicilium suum pervenire (1, 51 *venire*. LVCR. 6, 483 MANIL. 4, 521). 1, 27 quae (*vita*) . . . dux (redux *nonnulli codd.*) in -um soleret esse. nat. deor. 3, 39 quasi novos et adscripticios cives in -um receptos (VARRO rust. 1, 2, 17. 2, 3, 7). 3, 53 deos ex hominum genere in -um translatos. 9, 12 eundem cursum in -um patere. TVBERO hist. 9 intendere in -um oculos. LVCR. 6, 816 hos . . . tellus . . . aestus expirat . . . foras in apertum promptaque -i. 6, 957 in -um . . . remotae (*deest substantivum*). VERG. Aen. 1, 163 gemini . . . minantur in -um scopuli. 6, 790 Caesar et omnis Iuli progenies magnum -i ventura sub axem. 7, 768 *Hippolytum* superas -i venisse sub auras. CVLEX 341 ne quisquam propriae fortunae munere dives iret inevectus -um super. HOR. carm. 1, 2, 45 serus in -um redeas (MANIL. 1, 614. 4, 887. VITR. 8 praef. 1 reverti. GERM. 609. 668. 712). EPIST. Sapph. 91 hunc Venus in -um curru vexisset eburno. MANIL. 2, 125 *nisi caelo veniret*, quod vocat in -um. 4, 675 in -um surgentis . . . Tauri *montis*. 5, 603 efflat *Cetus* in -um pelagus. PLIN. nat. 8, 3 *elephanti* herbas supini in -um iacientes. 16, 122 rami . . . in -um tendentes.

caelo (*dat.*): ENN. scen. 258 proloqui -o atque terrae Medeai miserias. CIC. rep. 1, 22 astris stellisque, quae -o inhaererent (Tusc. 5, 69 nat. deor. 2, 54 PLIN. nat. 2, 98. 2, 106 *adhaerere*. 18, 219). nat. deor. 1, 34 *sidera* infixa -o sunt (Tim. 36). 1, 35 *Theophrastus* divinum tribuit principatum . . . -o (PLIN. nat. 16, 9 Homerus -o tantam

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

coronam tribuit). div. 1, 93 quod *ex terra eminens* contemplationi -i officere posset. Tim. 19 motum ... *deus* dedit -o (Ov. fast. 4, 93 iura ... dat -o. AETNA 103 sors data -o prima). LVCR. 5, 373 haut ... leti praeclusa est ianua -o. 5, 976 dum ... sol inferret lumina -o. 6, 459 montis vicina cacumina -o (PANEG. in Mess. 131 SEN. nat. 4, 11, 5). 6, 665 toti -o ... satis omnia suppeditare. VERG. georg. 2, 342 *immissa* sidera -o. 4, 192 *nec apes* credunt -o (*cf.* MANIL. 1, 905 nescimus credere -o *et* VERG. Aen. 6, 15 Daedalus ... ausus se credere -o. Ov. met. 2, 377). Aen. 4, 89 aequata ... machina -o (8, 99 STAT. Theb. 4, 359). 8, 264 rapinae -o ostenduntur (Ov. met. 1, 329 -o terras ostendit *Iuppiter*. PLIN. nat. 11, 150). 12, 795 Aenean ... deberi -o. AETNA 45 victo leges imponere -o. 54 Iuppiter -o metuit (SEN. Herc. f. 64 -o timendum est). 86 oculos alieno admittere -o. 236 nubila cur Panope -o denuntiet imbres. 559 *Aetna* -o propior (MANIL. 1, 42 proxima ... rerum fastigia -o. 1, 311 *astra* vicina poli -ique ... proxima flammis. LVCAN. 9, 351 PLIN. nat. 2, 62). PROP. 2, 22, 35 uti -o modo sol modo luna ministret. 3, 9, 47 -o ... minantem Coeum (GERM. frg. 3, 12 Scorpios ... -o minitabitur ignis. VAL. MAX. 3, 2 ext. 3 *Xerxen* -o tenebras minitantem). Ov. carm. frg. 2 tot numero talique deus simulacra figura inposuit -o (met. 2, 507. 4, 614. 14, 811 MANIL. 1, 337). met. 1, 184 centum quisque parabat inicere anguipedum captivo bracchia -o. 4, 533 numen aquarum, proxima cui -o cessit ... potestas. 8, 179 coronam immisit -o. 10, 532 -o praefertur Adonis. 14, 584 tempestivus erat -o *Aeneas*. 15, 188 nec color est idem -o, cum .... 15, 818 deus accedat -o (15, 870). am. 2, 10, 13 quid pleno sidera -o ... addis? epist. 2, 19 ventos -o ... faventes. fast. 1, 125 praesideo foribus -i. 1, 510 novos -o terra datura deos (MANIL. 1, 926). CARM. frg. Sen. ira 2, 15, 5 suo ... simillima -o. EPICED. Drusi 361 necem intentam -o. LIV. 5, 34, 7 iuncta -o iuga. 21, 32, 7 montium altitudo nivesque -o prope immixtae. MANIL. 1, 386 Caesar, nunc terris post -o maximus auctor. 2, 61 infusum ... deum -o. 2, 120 -o ... fretum *subiectum* subiectaque utrisque (*sc. loca infera*). 2, 375 quia succedit convexo linea *hexagoni* -o. 4, 280 pontum -o coniunxit *gubernandi studium* (vincit. et *viri docti vix recte*). 4, 695 -o adiungitur *Roma*. SEN. contr. 7, 2 (17), 6 *Romulus* sacratus -o. GERM. 33 moderator Olympi *Arctos* donavit -o. frg. 4, 61 nulla fides -o (-um *codd.*). 4, 84 inducet *Venus* nubila -o. VELL. 2, 103, 4 vota paene inserentium -o manus (SEN. Herc. O. 169). 2, 123, 2 animam caelestem *Augustus* -o reddidit (2, 124, 3). VAL. MAX. 2, 9 praef. partarum rerum -o cumulus aequatus. SEN. Ag. 813 bis seno meruit labore adlegi -o magnus Alcides. Herc. f. 194 *alium gloria* -o ... parem tollat. Herc. O. 1244 hasne ego opposui manus -o ruenti? Phaedr. 194 volitat ... *Amor* -o pariter et terris gravis. nat. 2, 4, 2 aer ... et -o et terris cohaeret. 7, 25, 4 ut *una aetas* tota -o vacet. epist. 65, 20 -o interesse. LVCAN. 4, 82 *arcus* -o defusum reddidit aequor (*sc. bibendo*). 7, 198 aethera obsistere -o. PLIN. nat. 2, 43 *luna* admota -o. 2, 58 *stellas* adfixas -o (2, 116. 18, 208. *cf.* SIL. 7, 362 affixus -o ... navita). 2, 103 tellus ... ut inani -o spiritum fundit. 14, 33 in vite -o non esse ius. 16, 119 omnis infirmitas -o magis oboedit. 18, 275 *luna* interlunio omne lumen, quod a sole accepit -o regerens. 29, 2 *ars medica* inventores suos ... -o dicavit. 36, 170 quae *ex lapide tempestatibus* restiterint, tutum est vel -o committere. SIL. 3, 90 rupes supposta ... -o. 5, 145 *lupa* Assaraci -o nutribat alumnum. STAT. Ach. 1, 2 *progeniem Tonantis* patrio vetitam succedere -o. 1, 594 stabat ... admissum -o nemus. *adde* SIL. 10, 433 Tarpeia ... templa secundam incolis a -o sedem. *dativus ponitur pro* ad *vel* in *caelum*: VERG. Aen. 2, 186 *molem* -o ... educere (6, 178. SIL. 15, 388 *aram*). 2, 688 -o palmas cum voce tetendit (HOR. carm. 3, 23, 1 -o supinas si tuleris manus. Ov. met. 1, 766 utraque -o bracchia porrexit. 2, 580. 9, 210. 13, 668). VERG. Aen. 3, 678 Aetnaeos fratres -o capita alta ferentis (SERV. auct. *ibid.* pro in -um. *cf.* VERG. Aen. 9, 678 quercus intonsa ... -o attollunt capita. AETNA 227. SEN. Oed. 310 *ignis* purum verticem -o tulit). 5, 451 it clamor -o (11, 192 *ubi* SERV. auct. pro in -um). 10, 547 -o ... animum fortasse ferebat (SERV. forte se exaequaverat -o, *sed* SERV. auct. aut 'ferebat' elevabat). TIB. 2, 5, 44 cum te ... Numici unda deum -o miserit (MANIL. 2, 859 *singula* accipiunt vires -oque remittunt. STAT. Theb. 10, 665 -o ... animam ... mittes. silv. 3, 3, 36 missuri nitido ... nubila -o cineres). Ov. epist. 15, 88 victorem -o rettulit *Venus* ... pedem. MANIL. 2, 355 illa *linea* magis vicina meat -oque recedit. 2, 452 *ut* exaequent ... fidem -o mortalia corda. GERM. 635. 705 -o ... refertur *Cepheis*. SEN. Oed. 301 *ignis* purum verticem -o tulit. 497 ducitur ... nova nupta -o. Phaedr. 1224 pinus coact vertice attingens humum -o remissum findat in geminas trabes (*Thesea*). Tro. 830 Pelion ... tertius -o gradus. LVCAN. 5, 704 purum ... insurgere -o fracturum pelagus boream. 9, 972 puer *Ganymedes* raptus -o (PETRON. 83). VAL. FL. 3, 382 reditura ... semina -o (COMM. instr. 1, 3, 5 AVIEN. Arat. 663). SIL. 1, 1 -o se gloria tollit Aeneadum. 1, 508 -o ... attollit lumina supplex (6, 466). 3, 342 -o ... superisque referri *corpus*. 9, 289 discordia ... intravit -o. 12, 411 attollet *Ennius* ... duces -o. 17, 259 *Hannibal* volvens oculos -o. STAT. Theb. 5, 372 *navis* -o Tritona ferens. silv. 5, 3, 89 revocata ... -o Iustitia.

de, ex, a caelo, caelo: TAB. cens. Varro ling. 6, 86 ubi ... de -o nuntium erit. ENN. scen. 51 volans de -o. ann. 53 ut me de -o visas, *Venus*. 93 cedunt de -o ter quattuor corpora sancta (Ov. fast. 6, 67 toto ... -o). 146 de -o ... dedit ... signum *Iuppiter*. PLAVT. Persa 258 *occasio* quasi decidit de -o. Trin. 940 caput amnis, quod de -o exoritur .... :: e -o? ACC. trag. 531 in quos delatus locos *Volcanus* dicitur alto ab lumine -i. CATO agr. 14, 3 si de -o villa tacta siet (ANNAL. max. Gell. 4, 5, 1 EDICT. cons. Gell. 13, 15, 1 VARRO frg. Cens. 17, 8 CIC. div. 1, 92. 2, 47. 149 VERG. ecl. 1, 17. LIV. *saepius*. STAT. Theb. 10, 470 illicita -i de lampade tactis. FEST. p. 193 attactum ... de -o). TRAG. inc. 215 -o cedens Aurora. VAL. AED. carm. frg. 2 imber -o ... praecipitans (VERG. Aen. 2, 8 nox). VARRO frg. Non. p. 92, 6 de -o auspicari ius neminist praeter magistratum. frg. Serv. auct. Aen. 8, 526 auditum sonum tubae de -o (CIC. div. 1, 97 e -o fremitus). CIC. Arat. 346 certas ... notas -i de tegmine sumens. 360 brevior *pars Arctophylacis* clara -i de parte videtur. 379 non pauca e -o depellens signa *Virgo* (443. TIB. 1, 2, 49 nubila -o). S. Rosc. 72 ducere animam de -o. Verr. 6, 187 effigiem Cereris ... de -o lapsam (VERG. georg. 1, 366 stellas ... -o. Aen. 8, 664). Manil. 41 aliquem ... de -o delapsum (Phil. 11, 24 ad Q. fr. 1, 1, 7. VERG. Aen. 2, 693 stella. 5, 722 -o facies ... parentis. 7, 620 Ov. epist. 17, 65 LIV. 1, 16, 6). CIC. har. resp. 62 deus aliqui delapsus e [de *G c*] -o. Catil. 3, 19 res de -o ... percussas. *saepissime* servare de -o *in orationibus*. *sic etiam* div. 2, 74 Att. 2, 16, 2. 4, 3, 3 ASCON. Pis. p. 9 *et apud alios* (*cf.* TERT. idol. 9 ut Christo edito nemo exinde nativitatem alicuius de -o interpretetur). CIC. top. 39 *aqua pluvia* de -o veniens (VARRO rust. 1, 14, 2 e -o. VERG. georg. 1, 322 -o. TIB. 3, 8, 2 *Mars*, -o ... veni). rep. 6, 16 *stella* ultima a -o. Tusc. 5, 10 Socrates ... primus philosophiam devocavit e -o. nat. deor. 3, 51 quae tu a -o ... ducebas. div. 1, 16 cum Summanus ... e -o ictus esset (1, 98). 1, 93 propter aëris crassitudinem de -o apud eos (*Etruscos*) multa fiebant et ... multa ... e -o ... oriebantur. 2, 71 *auspicia*, quibus utimur, sive tripudio sive de -o, simulacra sunt auspiciorum. VARRO rust. 1, 4, 4 *salubritas* ducitur e -o. LVCR. 1, 64 *religio* caput a -i regionibus ostendebat. 1, 162 volucres erumpere -o *possent* (MANIL. 1, 859). 1, 782 repetunt *primordia* a -o. 2, 210 sol ... ⟨-i⟩ de vertice dissipat ... ardorem. 5, 630 quanto demissior *lunae* ... cursus abest procul a -o. 5, 793 *non* de -o cecidisse animalia possunt (LIV. 1, 31, 2 -o lapides. 41, 9, 5 de -o. PAVL. FEST. p. 131 e -o ... ancile). 6, 386 quid ... nocere queat de -o fulminis ictus. 6, 257 picis e -o demissum flumen. 6, 445 demissum -o prestera (VERG. ecl. 4, 7 progenies. georg. 1, 23 imbrem. Aen. 9, 800 Irim. HOR. sat. 1, 5, 103 ex alto -i ... tecto. Ov. met. 1, 261 LIV. 5, 54, 7. 10, 8, 10 de -o. SEN contr. exc. 8, 6). SALL. Iug. 75, 7 -o missa vis aquae (VERG. Aen. 5, 606 Irim de -o. 10, 632. TIB. 1, 3, 90. 3, 19, 13 e -o ... amica. LIV. 7, 26, 4. 8, 9, 10). VERG. ecl. 8, 14 -o noctis decesserat umbra. 8, 69 -o ... deducere lunam (Ov. fast. 3, 317. GERM. frg. 4, 131 imbres). georg. 2, 334 actum -o ... aquilonibus imbrem. Aen. 3, 232 ex diverso -i ... turba *harpyiarum* ... praedam ... circumvolat. 5, 542 avem -o deiecit ab alto (LIV. 2, 62, 1 tempestas ... -o deiecta. GERM. frg. 4, 81 -o deiecti grandinis ictus). 5, 727 -o ... miseratus ab alto est *Iuppiter*. 7, 141 -o ... ab alto intonuit *omnipotens*. 11, 210 tertia lux ... -o dimoverat umbram. 12, 842 excedit -o *Iuno* (Ov. met. 11, 571). HOR. epod. 5, 46 lunam ... -o deripit (TIB. 1, 10, 60 e -o ... deos). 17, 5 refixa -o devocare sidera. carm. 3, 4, 1 descende -o ..., Calliope (PROP. 2, 28, 37. LIV. 6, 18, 9 de -o. MANIL. 1, 118 -o ab alto. 1, 799). TIB. 1, 2, 43 sidera de -o ducere. 2, 5, 58 sua de -o prospicit arva Ceres. Ov. met. 1, 22 -o terras ... abscidit *deus*. 2, 115 Lucifer ... -i statione novissimus exit. 10, 448 fugit ... -o luna (5, 286 repurgato fugiebant nubila -o. EPICED. Drusi 405). 10, 532 abstinet ... -o *Venus*. 13, 853 non haec omnia ... sol videt e -o? fast. 3, 327 eliciunt -o te, Iuppiter. 5, 41 fulmina de -i iaculatus Iuppiter arce (LIV. 28, 27, 16 fulmina iaci de -o). 6, 32 *Roma Saturno* a -o proxima terra fuit. 6, 634 Servius a -o semina gentis habet. LIV. 5, 51, 7 vox -o emissa. 21, 62, 4 navium speciem de -o adfulsisse. 27, 37, 1 Veis de -o lapidaverat (29, 10, 4. 29, 14, 4). 40, 42, 10 vitium (ultimum *Mogunt.*) de -o ... intervenit. GRATT. 54 sive improvisus -o perfuderit imber. MANIL. 4, 868 *si spem timor tollit* prohibetque e limine -i. 5, 4 alius ... -o ... rediret. VITR. 5, 9, 8 aquae ... de -o repentinis tempestatibus ex tegulis excipiuntur. 6, 1, 3 ex -o roscidus aer in corpora fundens umorem. PAVL. FEST. p. 260 quinque genera signorum observant augures ... ex -o, ex avibus .... MVSA Sen. contr. 10 praef. 9 -o repluunt *siphones* (OCTAVIA 810 *Amor* ignibus exstinxit fulmina captumque Iovem -o traxit) GERM. frg. 4, 158 -o ... excidit imber. VAL. MAX. 1, 8, 3 -o Iunonem petitam (3, 7 ext. 4 vultum Iovis ... ex ipso -o petitum. SEN. Med. 692 -o petam venena) 9, 3 ext. 1 Alexandrum iracundia sua propemodum -o deripuit. SEN. Herc. O. 1655 certa praedae tela de -o fluent. nat. 1, 1, 6 ignes tenuissimi iter exile designant et -o producunt. 7, 1, 1 ubi novum aliquod e -o miraculum fulsit. CVRT. 8, 4, 3 ab omni parte -i emicare fulgura. PLIN. nat. 2, 100 lumen de -o ... visum est. 18, 206 quo ... laetior mens discedat a -o. 18, 210 res anceps primum omnium a -o peti legem. SIL. 2, 492 *Hercules ad Fidem*: fer -o auxilium. COMM. instr. 2, 2, 1 dat tuba -o signum.

caelo (*abl. loc.*), in caelo: ENN. scen. 19 aliquod lumen iubarne in -o cerno? 216 quid noctis videtur in altisono -i clipeo? 242 astrologorum signa in -o quaesit (quid sit *cod.*). 280 sol, qui candentem in -o sublimat facem. ann. 115 Romulus in -o cum dis ... aevum degit. PLAVT. Amph. 273 neque se Septentriones quoquam in

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in -o commovent. Epid. 675 duodecim deis plus quam in -o deorumst immortalium. Mil. 1083 haberet regnum in -o. Poen. 434 stellae in -o. Rud. 5 signum quod semper tempore exoritur suo hic atque in -o. 6 noctu sum in caelo clarus. ACC. trag. 26 resupinum in -o contueri maximum ac mirificum facinus. POMPON. Atell. 74 in -o fulgit ... Lucifer. VARRO frg. Gell. 3, 10, 2 *numerus septenarius* Septentriones maiores minoresque in -o facit. CIC. Arat. 305 *orbes* in -o divino lumine flexi. 397 *Hydra* late -o dispersa tenetur. de orat. 3, 180 etiamsi in -o Capitolium statueretur. leg. 1, 22 quid est ... in omni -o ... ratione divinius? 2, 16 ut ... in -o ... non putet *rationem inesse* (nat. deor. 2, 56). 2, 19 ollos, quos endo -o merita locaverint (Tusc. 2, 60 *di* purissima ... in regione -i collocati. VERG. Aen. 12, 145 *scis, nympha, ut te* -i ... libens in parte ... locarim). rep. 1, 19 quid agatur in -o, quaerimus. 1, 22 fiebat, ut soli luna totidem conversionibus in aere *sphaerae* illo, quot diebus in ipso -o succederet, ex quo ut in -o .... 1, 56 ut rex putaretur unus esse in -o. 6, 13 omnibus, qui patriam conservaverint ... esse in -o definitum locum. fin. 2, 46 quid in -o fiat, scire avemus. 3, 37 quibus ... de causis ea versentur in -o. 5, 9 ut nulla pars -o ... praetermissa sit. Tusc. 1, 62 *qui astra* fabricatus esset in -o. nat. deor. 1, 80 florere in -o Academiam necesse est. 2, 95 toto -o luce diffusa (HOR. sat. 1, 5, 10 -o diffundere signa). Tim. 37 *terram* antiquissimam deorum omnium ... eorum, qui intra -um gignerentur. carm. frg. 3 (de consul.), 32 ipse deum genitor -o terrisque canebat. VARRO ling. 6, 3 *motus solis et lunae* toto -o coniunctus. 7, 16 *luna* in -o tribus viis movetur. 7, 73 antiquos rusticos primum notasse quaedam in -o signa. CATVLL. 62, 20 qui -o fertur crudelior ignis? (62, 26). 64, 299 *pater divum advenit* -o te solum, *Phoebe*, relinquens. 66, 59 ne solum in lumine -i ex Ariadneis ... temporibus fixa corona foret. LVCR. 1, 152 multa in terris fieri -oque. 5, 1188 in -o ... deum sedes et templa locarunt. 6, 376 *si* tempestas ... cie⟨tur⟩ turbida -o. 6, 450 *venti vertex* apparet crebrius ... in ... -o ... patenti. SALL. Iug. 17, 6 -o terraque penuria aquarum. VERG. georg. 1, 6 mundi lumina, labentem -o quae ducitis annum (*cf.* CORN. SEV. carm. frg. 5 ignea iam -o ducebat sidera Phoebe). 1, 337 quos ignis -o Cyllenius erret in orbis. 1, 474 armorum sonitum toto Germania -o audiit (2, 306. TIB. 2, 5, 73 arma ... strepitantia -o audita. PROP. 2, 16, 49 toto sonitus percurrere -o. OV. met. 15, 784). 4, 426 Sirius Indos ardebat -o. Aen. 1, 225 *Iuppiter* vertice -i constitit. 1, 289 hunc tu olim -o ... accipies. 3, 201 diem noctemque negat discernere -o. 4, 184 *Fama* nocte volat -i medio terraeque. 4, 578 sidera -o dextra feras, *sancte deorum*. 4, 692 alto quaesivit -o lucem. 5, 527 -o ... refixa ... sidera. 6, 247 Hecaten -oque Ereboque potentem. 7, 269 non plurima -o monstra sinunt *natam iungere*. 9, 668 *Iuppiter* -o ... nubila rumpit. 10, 215 iamque dies -o concesserat (SERV. auct. pro 'in -o'). 12, 76 cum primum crastina -o puniceis invecta rotis Aurora rubebit. 12, 245 *Iuturna* alto dat signum -o. 12, 367 fugam dant nubila -o. AETNA 34 subducto regnant sublimia *sidera* -o. HOR. epod. 5, 1 deorum quidquid in -o regit terras. carm. 3, 5, 1 -o tonantem credidimus Iovem regnare (LVCAN. 3, 320). PROP. 1, 10, 8 quamvis ... mediis -o Luna ruberet equis. 2, 32, 34 nec minus *Venus* in -o semper honesta fuit. OV. am. 1, 8, 9 toto glomerantur nubila -o. 1, 9, 40 notior in -o fabula nulla fuit (ars 2, 561 fabula narratur toto notissima -o. met. 4, 189). 1, 13, 36 femina non -o turpior ulla foret. 2, 11, 55 haec mihi quamprimum -o nitidissimus alto Lucifer ... tempora portet. epist. 18, 135 -o ... recepta Celaeno (met. 2, 529 sidera in -o [-um *codd. nonn.*] stupri mercede recepta). ars 1, 557 -o spectabere sidus. met. 1, 71 sidera coeperunt toto effervescere -o. 1, 607 *Iovem* -o non repperit. 2, 193 sparsa ... in vario passim miracula -o. 4, 19 alto conspiceris -o. 4, 664 admonitor ... operum -o clarissimus alto Lucifer ortus erat (trist. 1, 3, 71). 5, 373 *loquitur Venus*: in -o spernimur. 12, 62 quid in -o rerum ... geratur. 13, 843 non est hoc corpore maior Iuppiter in -o. 15, 779 talia ... toto Venus ... -o verba iacit. fast. 3, 113 -o labentia signa. 3, 703 *Caesar* -o positus (4, 599 posita est mihi regia -o). 4, 575 errat *Ceres* et in -o. 5, 33 hic status in -o multos permansit in annos. 5, 417 Scorpius in -o, cum cras lucescere Nonas dicimus, a media parte notatus erit. trist. 5, 3, 42 micet ... coniugis in -o clara corona tuae (GERM. 44 stella micat -o. 352). LIV. 22, 1, 9 parmas in -o visas. 24, 10, 10. 30, 2, 11 sparsi ... ignes in -o *sim.* MANIL. 1, 14 immenso spatiantem vivere -o. 1, 134 *flammae* in -o vibrantia fulmina fingunt. 1, 275 fulgentis -o ... Arctos (2, 742 praefulgent sidera -o. GERM. 194 -o ... luna refulsit. 642 crista ... -o fulget). 1, 358 ni veterem Perseus -o quoque servet amorem. 1, 529 pendentia sidera -o. 1, 738 *dum Phaethon* in -o ludit. 1, 868 sidera per tenues -o lucentia flammas. 2, 141 -o noscenda canam. 2, 263 omnis cum -o fortunae pendeat ordo. 3, 76 non ut in aeterna -i statione *sortes manerent*. 5, 9 toto decurrere -o. 5, 71 *Heniochus* -o ... retentans ... artes. 5, 489 -o militat *Aquila*. 5, 593 Perseus ... -o pendens. 5, 633 Equus -o ... volabit. 5, 657 Ceti ... Andromedam ... -o ... sequentis. 5, 739 *natura* -o condidit urbem (orbem *codd.*) VITR. 9, 1, 7 *Venus* apparens in -o. 9, 1, 9 totam circuitionem in -o ... permensa. GERM. 271 Lyra ... -o nitet. 494 huius tres -o partes adsurgere. 553 *Sagittifer* acceptus -o. 570 nulla ... nox bis terna minus -o trahit astra *zodiaci*. 603 cornua ... Eridanus liquido feret utraque -o. 629 bis solet *Nixa genu* ... una -o se ostendere nocte. frg. 3, 18 *Aquarius* -o quoque permovet imbres. SEN. Ag. 531 -o novae spirant procellae. Herc. f. 945 *Hercules de leone Nemeaeo*: primus ... noster labor -i refulget parte non minima leo. Herc. O. 70 *leo* iactans fervidam -o iubam (collo *Avantius in Aldina, quem secuti sunt editores*). 1299 nulla propter me sacro micuere -o fulmina. Oed. 44 obscura -o labitur Phoebi soror. 219 -o lucidus curret dies. nat. 7, 1, 2 cum aliquid ex more mutatum est, omnium vultus in -o est. LVCAN. 1, 91 nox ... diem -o totidem per signa (*sc. sex signa zodiaci*) sequetur. 1, 527 -o ... volantes obliquas per inane faces. 1, 533 lampas emicuit -o. 1, 651 summo si frigida -o stella nocens nigros Saturni accenderet ignis. 4, 107 non sidera -o ulla videt. 5, 212. 8, 169 quae sit mensura secandi aequoris in -o. 8, 172. STAT. Theb. 3, 271 conubia -o festa. 3, 490 venturum -o praenosse laborem.

cum caelo: CIC. Arat. frg. 3 cum -o ... simul noctesque diesque feruntur. nat. deor. 2, 102 ut *terra* cum -o hilarata videatur. div. 2, 34 qua ex coniunctione naturae ... convenire potest ... meus quaesticulus cum -o ...? LVCR. 5, 624 cum -i turbine ferri. HOR. carm. 2, 8, 11 toto taciturna noctis signa cum -o *fallere*. OV. met. 10, 294. 13, 292. LIV. 21, 22, 8 insequi cum fragore -i nimbum. 40, 58, 4. VITR. 9, 1, 4 sex signa numero *zodiaci* supra terram cum -o pervagantur.

sub caelo: ENN. ann. 67 omnibus *fluviis*, qui sunt sub -o (sub civilia *cod.*). CATO agr. 95 sub dio -o (*cf.* VARRO ling. 5, 66 divum, id est -m. PAVL. FEST. p. 74 dium quod sub -o est. p. 71. AMPEL. 8, 15). CIC. Arat. 47 *ales Avis* lato sub tegmine -i ... volat. 233 idem -i sub tegmine signum. 239 *orbes* -i sub tegmine fulti. LVCR. 2, 662. 5, 1016. OV. met. 15, 454 -um et quodcumque sub illo est. PLIN. nat. 37, 95 *Carchedonios carbunculos* sub -o flammeos *videri*. GELL. 10, 15, 20 sub -o tamquam sub oculis Iovis. per caelum: TRAG. inc. 183 qui per -um candidus equitas. CIC. Arat. 130 *Argo* convexa retro -i se per loca portat. 230 errare ... per nubila -i. 390 labens per -i lumina Navis. Tim. 34 *astra* per -um penetrantia. LVCR. 1, 340 per ... sublimia ... -i multa modis multis varia ratione moveri. 1, 1090 solis flammam per -i caerula pasci. 4, 202 per totum -i spatium diffundere sese *corpuscula rerum*. 4, 443 per -um cum venti nubila portant. 5, 521 *aestus inclusi* ignes ... per -i volvunt Summania templa. 5, 525 *de stellis*: flammea per -um pascentis corpora. 5, 931 per -um solis volventia lustra. 5, 1189. VERG. georg. 1, 433 *si Phoebe* pura neque optunsis per -um cornibus ibit. LIV. 41, 21, 13 faces ... plures per -um lapsae sunt. MANIL. 1, 324 Lyra deductis per -um cornibus inter sidera conspicitur. 1, 654 haec ... per totum volitabit linea -um. SIL. 15, 139 per obliquum -i ... ferri ... visus anguis.

varia (*abl. instr., praep., al.*): ENN. frg. var. 9 mundus -i ... constitit silentio. CIC. Catil. 3, 26 finis vestri imperii ... -i regionibus terminaret (or. frg. A XIV 4). Mur. 36 tempestates saepe certo aliquo -i signo commoventur. Phil. 2, 114 quae *gloria* vix -o capi posse videatur. rep. 6, 3 quae de animae immortalitate dicerentur -oque (LVCR. 1, 54 de summa -i ratione disserere). leg. 1, 26 hominem *natura* ... ad -i ... conspectum excitavit. Tusc. 1, 40 terram ... ad universi -i complexum quasi puncti instar obtinere. nat. deor. 2, 19 una totius -i conversione cursus astrorum dispares conservari. 3, 16 quartus *modus est susceptus* ex ... -ique constantia (3, 17). Tim. 35 *ignem* circum ... omne -um aequaliter distribuit. VARRO ling. 9, 34 ut sit in motibus -i *naturalis analogia*. rust. 1, 1, 5 *deos*, qui omnes fructus agri culturae -o et terra continent, Iovem et Tellurem. LVCR. 1, 1107 *ne terra* inter permixtas rerum -ique ruinas ... abeat (-ant *codd.*) per inane profundum. 2, 178 ex ipsis -i rationibus ... confirmare. 3, 842 si terra mari miscebitur et mare -o (VERG. Aen. 5, 790. AETNA 205 neu Ditem regni pudeat neu Tartara -o vertat [*fere i. q. misceat*]). 5, 553 nisi esset *terra* ... -o ... revincta. VERG. Aen. 1, 129 oppressos Troas -i ... ruina (SERV. id est tonitribus). HOR. carm. 4, 8, 29 -o Musa beat. PANEG. in Mess. 23 pendenti ... super claudantur ut omnia -o. OV. am. 2, 1, 16 quod (*fulmen*) bene pro -o mitteret ille (*Iuppiter*) suo (fast. 2, 462. 3, 506). epist. 17, 168 -o digna puella (17, 169. met. 1, 194 -i nondum dignamur honore. 2, 515 nuper honoratas summo ... -o ... stellas. MANIL. 1, 345. 758 PAVL. FEST. p. 44). OV. met. 1, 5 ante mare et terras et quod tegit omnia -m unus erat ... naturae vultus. 1, 274 nec -o contenta suo est Iovis ira. 2, 96 e ... tot ac tantis -i ... posce bonis aliquid. 7, 239 *Medea* tantum -o tegitur. 15, 62 *deos* -i regione remotos. Pont. 1, 5, 73 dividimur -o (MANIL. 2, 397 *astra* toto divisa ... -o). LIV. 8, 6, 3 ingenti fragore -i procellam effusam. MANIL. 1, 364 *Heniochum Iuppiter* -o ... sacravit (SEN. contr. 7, 2 (17), 6). 1, 370 Iuppiter *Capellae* ... -i caelum mercede rependit. 1, 875 deus instantis fati ... signa per affectus -ique incendia mittit. 3, 5 in excidium -i nascentia bella. 4, 466 bis quinta *pars Leonis* salubri (-is *codd.*) terque caret -o. 5, 720 *maxima pars stellarum* alto -i summota profundo. VITR. 1, 6, 2 de latentibus -i rationibus ... divinitatis exprimere veritatem. *ibid.* iudicare ... de magnis et inmanibus -i ... naturae rationibus. SEN. suas. 2, 17 ponat *Xerses* contra -um castra. GERM. 434 hic -o ornatus trahitur noctemque diemque. OCTAVIA 394 qui *dies* premas genus impium -i ruina. 952 regnum in -um sperare. SEN. dial. 7, 27, 1 in -um insanitis. nat. 2, 59, 11 pavescis ad -i fragorem. 7, 2, 2 nec *posse cometas* ... discuti adsiduo -i circumactu. COLVM. 11, 1, 30 officii monitio ea, quae pendet ex ratione siderum et -i. LVCAN. 5, 571 nubibus et -o (*i. si nubes et -um aspicis*) nŏtus est. 7, 363 signiferi compressum limite -i sub

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

noton et borean. 9, 905 *nati aquilae* -i servantur in usus. frg. 2, 2 raptum transverso limite -i... Phaethonta. PETRON. 44 narratis, quod nec ad -um nec ad terram pertinet. CALP. ecl. 4, 141 nolit *Caesar* pensare palatia -o. PLIN. nat. 2, 65 tertia altitudinum ratio -i mensura ... intellegitur. 2, 79 quae *stellae* -o continentur (7, 90). 17, 25 a -o proximum est terrae dixisse rationem. 17, 40 operis quidem facilitas in aliis generibus constat et -o (17, 117). SIL. 3, 539 *nauta* fessus renovat sua lumina -o. STAT. Theb. 6, 679 *Phlegyas discum iaciens* -o dextram metitur.

additur genetivus caeli *poetice substantivis, quae per se intelleguntur*: VARRO Men. 202 sidera -i (VERG. georg. 2, 1 *al. passim. cf.* VARRO Men. 269 -i chorean astricen. LVCR. 5, 687 id signum -i..., ubi anni nodus nocturnas exaequat lucibus umbras). CIC. leg. 2, 21 -i... fulgura (LVCR. 1, 489. 1244 *al.*). LVCR. 1, 278 nubila (6, 214 *al.*). 5, 120 solem. 5, 231 tempore (6, 362 VERG. georg. 4, 100 PROP. 2, 4, 12). VERG. georg. 1, 335 menses (*cf.* FLOR. epit. 4, 2, 91 omnes unum in principem [*sc. Caesarem*] congesti honores: ... mensis in -o). *genetivus obiectivus pendens a subst. et adi.*: OV. met. 8, 224 *Icarus* -i ... cupidine tractus. SEN. Med. 821 -i qui furta luit (*sc. Prometheus*). LVCAN. 6, 447 cura poli -ique. PETRON. 124, 246 timor. CALP. ecl. 4, 145 amor. PLIN. nat. 8, 102 observationem. 2, 82 adsectatione. 10, 7 *Aeschylum* eius diei ruinam secura -i fide caventem. STAT. Theb. 7, 701 experientia. GERM. 176 ignarum -i (SIL. 8, 69 non -i... gnara). CVRT. 4, 10, 4 -i... peritissimos. COLVM. 6 praef. 7 *taurus* inter fulgentissima sidera particeps -i. PLIN. nat. 18, 226 indocilis -i agricola. VAL. FL. 1, 765 sat -i patiens. *genetiv. pendens a nominibus personarum*: PLAVT. Amph. 1065 -i cultor (*i. Iuppiter*) advenit. CIC. Tusc. 1, 69 hominem ... contemplatorem -i. div. 2, 92 interpretes ... -i (PLIN. nat. 2, 54). VERG. georg. 4, 152 regem. Aen. 9, 18 Iri, decus -i (HOR. carm. saec. 2 Diana, lucidum -i decus. *cf.* SEN. Oed. 405 Herc. f. 592 *de Phoebo.* MART. 7, 74, 1 Cyllenes -ique decus, *sc. Mercurius*). OV. trist. 1, 2, 1 di maris et -i (PREC. terr. 4 LVCAN. 2, 306. 5, 88 SIL. 1, 92). LIV. 24, 34, 2 Archimedes..., unicus spectator -i. SEN. Ag. 162 Tyndaris, -i genus. Thy. 1077 summe -i rector. OCTAVIA 204 dominus -i divumque pater. SEN. frg. 26 rectoris ... -i (*de summo deo, at* PLIN. nat. 2, 12 *de sole*). LVCAN. 1, 452 numina. APVL. met. 11, 2 regina.

2 ***de partibus caeli***: *generatim*: CIC. div. 2, 42 -um in sedecim partis diviserunt Etrusci (PLIN. nat. 2, 143). 2, 92 illi orbes (ὁρίζοντες), qui -um quasi medium dividunt (MANIL. 1, 660). LVCR. 5, 690 medio cursu flatus aquilonis et austri distinet aequato -m discrimine metas propter signiferi posituram totius orbis. VERG. georg. 1 233 quinque tenent -um zonae. OV. met. 1, 45. MANIL. 1, 580 *duo circuli* (*sc. coluri*) tempora signantes anni -umque per astra quattuor in partes divisum mensibus aequis. 2, 656 quattuor *signa* aequali -um discrimine signant, in quibus articulos anni deus ipse creavit. 3, 620. 4, 587 quattuor in partes -i discribitur orbis, nascentem, lapsumque diem, mediosque calores teque, Helice. totidem venti de partibus idem erumpunt. SEN. nat. 5, 16, 3. 5, 17, 2. SVET. frg. p. 202 partes -i haec sunt: cohus axis clima cardines convexa poli hemisphaeria (PS. CENS. frg. 2, 1. MACR. somn. 1, 18, 11 dimidium -m id est unum hemisphaerium ab occasu in orientem). GELL. 2, 22, 3 notum est limites regionesque esse -i quattuor: exortum occasum meridiem septentriones (AMPEL. 1 ISID. orig. 1, 41, 1). AMPEL. 1 -m dividitur in circulos quinque: arcticum et antarcticum ..., aequinoctialem, brumalem et solstitialem. FIRM. math. 2, 15, 1 in genituris cardines sunt quattuor: ortus occasus M(edium) C(aelum) IM(um) C(aelum). 2, 15, 4 medium ... -m est *eqs.* 2, 15, 5 imum vero -m, quod a Graecis hypogaeon dicitur, in quarto horoscopi constituitur loco. 2, 19, 5 imum -m ... ideo dicitur, quod in diametro MC constituitur. SERV. Aen. 5, 835 medium -m meta est ἀναβιβάζοντος circuli, qui medius est inter ortum et occasum. a medio autem -o et finitur ortus et occasus incipit siderum. 9, 20 medium *-um*... bene dixit; nam est et summum, unde est 'sic vertice -i constitit' (*1, 225*; *cf.* SVET. frg. 216 *et* MACR. somn. 1, 21, 23 medium -m quasi mundi vertex est). *singula*: PLAVT. Trin. 941 caput amnis, quod de -o exoritur .... :: e -o? :: atque ⟨e⟩ medio quidem. CIC. Arat. frg. 21 Iovis in regno -ique in parte resedit *Virgo*. Arat. 2 -i mediam partem terit *Aries*. 146 etiam Eridanum cernes in parte locatum -i, *ubi Andromeda est*. 193 Aram sub media -i regione locatam. 203 sin umeros medio in -o Centaurus habebit. 299 *axis* summo -i de vertice tranans. 472 cum se medium -i in regione locavit Aquarius. de orat. 1, 179 cuicumque particulae -i officeretur. rep. 6, 21 *duos cingulos* -i verticibus ipsis ex utraque parte *terrae* subnixos. nat. deor. 1, 52 versari circum axem -i. 2, 106 -i verticem lustrat ... Cynosura. carm. frg. 3 (de consul.) 22 praecipitis -i partis obitusque. VARRO ling. 7, 14 *polus* significat circum -i (LVCR. 6, 954 qua circum -i lorica coercet *sensu obscuro; Lachmann* Galli *pro* -i). rust. 1, 2, 4 inter circulum septentrionalem et inter cardinem -i. 1, 7, 1 qui *ager* spectet ad meridianam -i partem. 1, 39, 1. 2, 3, 6 in eandem partem -i quae spectent saepta. LVCR. 5, 651 ubi de longo cursu sol ultima -i impulit. 6, 1111 quattuor a ventis et -i partibus. IMP. Aug. Plin. nat. 2, 94 in regione -i, quae sub septentrionibus est. VERG. georg. 1, 35 Scorpio ... -i iusta plus parte relinquit. 2, 269 -i regionem in cortice signant. Aen. 5, 835 fere mediam -i nox umida metam contigerat. 8, 97 HOR. sat. 2, 6, 101. OV. met. 2, 64 medio est altissima *via solis* -o. 2, 187. 4, 198 eoo ... -o. fast. 3, 371 a media -m regione dehiscere coepit. Ib. 33 pars ... eadem -i zephyros emittet et euros. LIV. 1, 34, 9 excelsa et alta sperare complexa virum iubet ... ea regione -i nuntiam *alitem* venisse. MANIL. 1, 186. 1, 548 summum ... -m bis bina refugit ab imo astra. 1, 567. 640. 2, 648. 2, 791 unus *cardo* ab exortu -i nascentis in orbem. 2, 795 tertius *cardo* excelsi signat fastigia -i. 2, 810 summi qui *cardo* regnat culmine -i. 2, 864. 881. 2, 914 Phoeben fraterna videntem regna per adversas -i fulgentia partes. 2, 918 arce ... in -i, qua summa acclivia finem inveniunt. 2, 966. 3, 356. 374. 506. 537. 583. 604. 4, 859 bina per adversum -um fulgentia signa. 5, 538 *Andromeda* Piscibus ortis ... -o venit ... dextro. VITR. 1, 1, 4 per opticen in aedificiis ab certis regionibus -i lumina recte ducuntur. 1, 2, 7 *septentrionis* -i regio neque exclaratur neque obscuratur. 1, 4, 1 -m meridianum. 1, 4, 2 in ea parte -i ..., quae est aversa a solis cursu. 1, 6, 1. 4, 5, 1 vespertinam -i regionem. *ibid.* partem -i orientis (*bis*). 6, 6, 1. 8, 2, 1. 9, 1, 14 reliquae stellae quo maiore absunt spatio ab extremo -o ... celerius ⟨pervagari⟩ videntur. 9, 2, 2 *cum* luna ... inter orientem et occidentem medias -i teneat regiones. 9, 3, 1. 3. PAVL. FEST. p. 3 -i septentrionalis. p. 218 ea -i pars, quae sole illustratur ad meridiem *eqs.* SEN. contr. exc. 5, 5 ut domus ad -um omne conversae brumales aestus habeant, aestiva frigora. *ibid.* -um omne, per quod salubris spiritus venire posset. GERM. 138 *Virgo* -i sortita locum, qua proximus illi ... sequitur sua plaustra Bootes. SEN. nat. 4, 4, 3 aquilone flante et suum -um habente. 5, 10, 3 septentrionali parte -i. 7, 5, 1 trabes editior -i pars ostentat. 7, 7, 2. 7, 13, 2 summa -i ora. 7, 15, 2 illam plagam -i, cui lactea nomen est. epist. 107, 8 pars -i consurgit, pars mergitur. COLVM. 1, 6, 10. 3, 12, 5 -i plagam septentrionalem. LVCAN. 8, 182 Canopos excipit australi -o. 10, 210 pars -i.... qua mixta Leonis sidera sunt Cancro *eqs.* 10, 242 occiduo ... -o. PLIN. nat. 2, 40 *planetarum sidera* quarta parte -i a sole abesse et tertia ... saepe cernuntur. 2, 63 terra ... centrum -i ... est. 2, 92 cometes numquam in occasura parte -i est. 2, 119. 121. 2, 138 superiore -o. 2, 147 inferiore -o. 2, 212 a meridiano -i fastigio vergente in occasum ... rursusque ab occasu ... ad -i ima et meridiano contraria accedente. 3, 45 incedit *Italia* per maria -i regione ad meridiem. 18, 333 sol ... cotidie ex alio -i momento quam pridie oritur. VAL. FL. 5, 371 *Sirium* tanto ... gliscere -o. STAT. Theb. 1, 25 plaga lucida -i (SCHOL. *ibid.* hoc est orientalis). 1, 118 medius -i Parnasos (SCHOL. *ibid.* quia umbilicus terrae Parnasus dicitur). 2, 61 Sopor ... *lunae* recto decedit limite -i. 5, 485 *lux* extremi pressit freta margine -i. 8, 358 aversi ... -i (SCHOL. *ibid.* meridiani id est Aegyptii). 9, 641 interior -i qua semita ducit dis tantum. 9, 821 -i ... in parte remota. 11, 458. APVL. mund. 12 ventus ... de superiore -i parte submissus (AVG. civ. 8, 22 p. 353). AVIEN. orb. terr. 878 borealis cardine -i. *de diversarum terrarum caelis*: CIC. Catil. 1, 15 potestne tibi ... huius -i spiritus esse iucundus? Rab. perd. 15 *Gracchum* -o hoc ... censoriae leges atque urbis domicilio carere voluerunt. VARRO rust. 2, 4, 4 boni seminis sues animadvertuntur a ... regione -i. LVCR. 4, 458 cum ... in somnis corpus iacet omne quiete ... -um ... mutare ... videmur (6, 1134 HOR. epist. 1, 11, 27 MANIL. 1, 642 *al.*). VERG. Aen. 1, 331 quo sub -o ... iactemur. HOR. carm. 2, 7, 4 quis te redonavit ... Italo ... -o ...? OV. Pont. 4, 15, 39 -o posita est quaecumque *tellus* sub ullo. LIV. 5, 54, 3 hoc -m, sub quo natus educatusque essem. VITR. 1, 1, 10 disciplinam ... medicinae novisse oportet propter inclinationes -i, quae Graeci κλίματα dicunt (1, 6, 9. 6, 1, 12. 9, 7, 1 *al.*). SEN. dial. 10, 13, 7 sub alio -o natis beluis. benef. 4, 19, 2 epist. 84, 4. COLVM. 1, 6, 18 *calor naturalis* contingit positione -i et declinatione. PLIN. nat. 2, 104. 4, 113 *Olysipponense promunturium* terras maria -um discriminans. 6, 57 alia illi (*Indiae*) -i facies. 6, 87 Septentriones Vergiliasque apud nos veluti novo -o *legati Taprobanitarum* mirabantur. *ibid.* maxime mirum iis erat umbras suas in nostrum -um cadere, non in suum. 6, 211 terrae universae in membra -i digerentur. 6, 212 in hoc -i circumplexu. 7, 11 hos (*silvestres homines*) in alio non spirare -o. 8, 216 hoc animal negatur vivere in alio quam Aethiopiae ... -o. 11, 89 vivere *scorpiones* intra Siculi -i regionem non potuere. 15, 119 in Europae citeriore -o, quod a Cerauniis montibus incipit. STAT. silv. 4, 7, 52 sub uno vivere -o. 5, 1, 241. IVV. 6, 637 carmen ... ignotum ... -o ... Latino. TAC. Agr. 10 Britannia ... spatio ac -o in orientem Germaniae ... obtenditur. APVL. apol. 57 cui ... cani, cui vulturio Alexandrini -i quicquam abusque Oeensium finibus oboleat?

3 ***attributa notabiliora***: altum *saepissime*. ENN. ann. 29 stellis ... aptum (159 VERG. Aen. 11, 202). OV. met. 10, 140 sidereum. MANIL. 1, 150 stellantis. LVCAN. 7, 363 signiferi. 8, 172. SIL. 2, 289 stelligero. STAT. Theb. 6, 579 AVG. civ. 7, 17 p. 296 sideribus fulgidum. LVCR. 5, 1221 magnum (VERG. Aen. 6, 583 MANIL. 1, 721. 5, 12 SEN. Oed. 497 *al.*). VERG. Aen. 1, 58 profundum. AETNA 609 nitidum. OV. met. 1, 23 liquidum (GERM. 603 STAT. Theb. 4, 7). 2, 157 immensi (MANIL. 1, 14. 829 SIL. 4, 440). 2, 193 vario. 6, 64 longum. fast. 3, 449 caeruleum. MANIL. 2, 375 convexo. VAL. FL. 2, 88 praerupti. 2, 627 ingens. STAT. Theb. 1, 197 rapidi. *nota*: STAT. Theb. 8, 47 Stygio. STAT. Theb. silv. 3, 1, 181 flammigeri. ENN. ann. 52 cenacula maxima -i. 65 caerula -i templa. 615 ingens porta ... -i. frg. var. 24 -i maxima

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

porta. scen. 380 templa -i summa. 381 -i ingentes fornices. CIC. rep. 6, 18 summus ... -i stellifer cursus. Tusc. 1, 68 -i formam undique sideribus ornatam. LVCR. 2, 1039 -i ... lucida templa. 4, 171 magnas -i ... cavernas. 4, 417 -i ... altus hiatus. 5, 490 alta ... -i fulgentia templa (MANIL. 5, 726). 5, 510 magnus -i ... orbis. VERG. Aen. 6, 790 magnum -i ... axem. OV. met. 2, 401 ingentia moenia -i. MANIL. 3, 342 longos -i ... orbis. SEN. nat. 3, 10, 2 vastum -i spatium. HOMER. 653 aethereas -i ... auras. STAT. Theb. 10, 470 illicita (elicita *G. H. Leid.*) -i de lampade.

4 *translate in enuntiatis de hominibus virtute insignibus dictis*: TRAG. inc. 93 *Telamonem* gloria ad -um extulit. CIC. Verr. 5, 12 *nomina artificum* ad -um ferunt. Marcell. 29 alii laudibus ad -um res tuas gestas efferent. Arch. 22 in -um ... Cato tollitur; *sic* CIC. *passim, maxime* Att. *et* epist. *aliter*: CIC. Att. 2, 9, 1 in -o sum. 2, 19, 2. 2, 20, 4. CIC. Phil. 2, 107 collegam ... de -o detraxisti. CATVLL. 6, 17 amores (*i. puellam amatam*) ad -um lepido vocare versu. SALL. Catil. 48, 1. 53, 1. 8. 92, 2 NEP. Dion 7, 3 HOR. epist. 1, 10, 9 LIV. 2, 49, 1. 7, 36, 7. 9, 10, 3. 22, 30, 7. GRATT. cyn. 325 acta ... ab illis (*Camillis, Serranis*) ad -um virtus summosque tetendit honores. VITR. 9 praef. 16 CVRT. 5, 8, 10. 8, 5, 17. SIL. 1, 277 *Zacynthos*, comes Alcidae ... Geryone exstincto -o ... ea facta ferebat. 13, 635 IVV. 1, 38 FLOR. epit. 2, 19, 3 HIER. tract. in psalm. 93 p. 130, 4.
pro 'terra, mundus': GELL. 13, 31, 1 homo inepte gloriosus, tamquam unus esset in omni -o saturarum M. Varronis enarrator. CLAVD. 1, 130 *de Roma dea*: cur deseris arces Ausonias -umque tuum? *in imagine*: ISID. diff. 2, 67 *ignis* velut subvolare ostenditur in excelsum cerebri locum, tanquam in -um corporis nostri. AVG. serm. ed. Mai 82, 1 Christus *a deo missus* per portam fidei secundum -um uteri virginalis (*i. uterus matris ei domicilium vel alterum caelum fit*) ingreditur.
in proverbiis et lusu verborum: PETRON. 45 ubique medius -s est. TERT. apol. 10 ex consuetudine humana, qua ignoti vel ex inopinato apparentes de -o supervenisse dicuntur (LACT. inst. 1, 11, 55 *cf.* TIB. 1, 3, 90 videar -o missus adesse tibi). AVG. gen. ad litt. 1, 19 quemadmodum dicitur, toto -o errare (c. Faust. 20, 6 MACR. sat. 3, 12, 10); *alia vide apud Otto, Sprichwörter p. 60—63.* FLOR. epit. 3, 17, 6 nisi si quis aut caenum dividere vellet aut -um. TERT. spect. 25 de -o quod aiunt, in caenum *tendere*. VIR. ill. 66, 5 HIER. adv. Rufin. 3, 12. *allegorice et spiritaliter apud christianos*: LACT. inst. 2, 12, 3 constat *homo* ... ex anima et corpore, id est quasi ex -o et terra, quandoquidem anima ... velut e -o oritur a deo (*cf.* 6, 1, 10 -i ratio in animo ... est. 7, 4, 12 ira 15, 3). RVFIN. Orig. in gen. 1, 2 ante omnia -m dicitur factum, id est spiritalis substantia. *ibid.* illud ... primum -m, quod spiritale diximus, mens nostra est. AVG. gen. ad litt. 1, 1 -m intellegendum est creatura spiritalis. 1, 9. 2, 1. ISID. nat. 12, 1 -m spiritualiter ecclesia est. *sic passim.*

B *pars mundi supera i. aer, aether*: PACVV. trag. 90 id quod nostri -um memorant, Grai perhibent aethera. LVCR. 4, 132 in hoc -o, qui dicitur aer. PORPH. Hor. epod. 13, 1 -um pro nubibus accipe (SCHOL. Stat. Theb. 1, 350). SERV. *saepe, ut* Aen. 1, 58 -um hoc loco pro aëre posuit, ut Lucretius (*l. 47*). 6, 724 -um pro aere et aethere posuit. PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 337 *ad* Aen. 6, 724 -um, quod dixit, si pro igni accipimus, ubi aer? sin vero -um pro aere, ubi ignem requiremus? p. 340 si -um pro igni in his versibus intellexerimus, ... superest, ut in eo, quod ait: spiritus intus alit, aerem dictum praesumamus. SCHOL. Stat. Theb. 1, 455 -um pro aere et nimbis posuit. *segregantur autem* aer *et* -um *multis locis, ut*: OV. met. 1, 23 secrevit ab aere -um. SEN. nat. 6, 12, 2 -o aer stetit. 6, 16, 2 totum hoc -um, quod igneus aether ... claudit. 7, 21, 1 alia ostenta -i denso aëre creari.

1 *generatim*: ENN. scen. 382 *pulvis* omnem pervolat -i fretum (VERG. Aen. 12, 407 pulvere -um stare vident). LVCIL. 601 suspendatne se an in gladium incumbat, ne -um bibat (VERG. Aen. 10, 897 hausit. IVV. 3, 84). CIC. S. Rosc. 71 nonne videntur hunc hominem ex rerum natura sustulisse et eripuisse, cui repente -um ... ademerint (72). Tusc. 5, 38 volucres -o frui libero (epist. 7, 16, 3 OV. met. 15, 301). LVCR. 6, 820 ut *mortifera vis* ⟨s⟩patium -i quadam de parte venenet. 6, 1097 *semina rerum* perturbarunt -um (VERG. Aen. 3, 138 corrupto -i tractu. SIL. 6, 187 *anguis* -um foedavit hiatu. 12, 124 letale vomebat [movebat *codd.*] suffuso virus -o). VERG. georg. 1, 397 tenvia nec lanae per -um vellera ferri *videntur*. 3, 279 pluvio contristat frigore -um *Auster*. 4, 103 quom ... -o ... examina *apium* ludunt. Aen. 1, 58 -um ... profundum quippe ferant rapidi *venti* secum verrantque per auras. 4, 700 Iris ... per -um ... devolat. 5, 502 per -um nervo stridente. 5, 515 vacuo laetam -o speculatus ... columbam. 5, 657 *Iris* se paribus per -um sustulit alis. 11, 595 *Opis* -i delapsa per auras (7, 543). OV. ars 2, 37 restat iter -i; -o temptabimus ire (met. 8, 186 SEN. Herc. O. 683). met. 2, 377 nec se -o ... credit *Cycnus nova avis*. met. 4, 710 quantum ... funda potest ... medii transmittere -i. 14, 369 cantato densetur carmine -m. 14, 826 solet medio glans *plumbea* intabescere -o. fast. 3, 454 *Pegaso* -um pro terra fuit (MANIL. 5, 99). MANIL. 5, 296 pendentem ... suo volucrem deprendere -o. 5, 368. 5, 384 qui pascere aves Veneris gaudent et reddere -o (caecos *al. libri*). 654. VITR. 8, 2, 4 nullae ... camerae, quae sunt caldariorum supra se possunt habere fontes, sed -m, quod est ibi ex praefurniis ab ignis vapore percalefactum corripit ... aquam *eqs.* 9, 8, 3. VAL. MAX. 4, 8, 5 -um clamoris alacritate compleverunt. PHAEDR. app. 14, 15 repente -m ... ventis movetur. SEN. Oed. 390. 605. 854 Phaedr. 473 CVRT. 5, 4, 9 temperat -um hinc perpetuum iugum ... illinc mare. LVCAN. 7, 288 -um ... cum lancea transit. 7, 834 numquam tanto se volture -m induit. PLIN. nat. 9, 109 *margaritas* -o gaudere. 10, 108. 110. 141. 18, 231 halcyonum fetura ventorum quiete molliunt -um. SIL. 2, 96. 356. 8, 522. 14, 263. 14, 584 *nisi lues* polluto miseris (*Romanis*) rapuisset gaudia -o. STAT. Theb. 1, 350. 455. 588. 9, 31. 10, 533. 12, 567 *campum* -um ventosque gravantem. Ach. 1, 373. TERT. ieiun. 4 volatilium -i (*sic* VVLG. *saepius* volatilia, volucres, aves -i). VAL. CEM. hom. 5, 3. *opponitur inferis et subterraneis*: VERG. Aen. 6, 718 aliquas ad -um hinc ire ... sublimis animas (SERV. *ad l.* ut -um superos intellegamus, id est nostram vitam). *cf.* 6, 897 falsa ad -um mittunt insomnia manes (MACR. somn. 1, 3, 6 *ad l.* -um hic vivorum regionem vocans, quia sicut di nobis ita nos defuncti superi habemur). MANIL. 5, 525 gazam ... novo ... producere -o. SEN. Ag. 859 tractus ad -um canis inferorum. Oed. 599. Phaedr. 1213 *Theseus loquitur*: patuit ad -um via, bina ut viderem funera. VAL. FL. 6, 562 nulla -um reparabile gaza. STAT. Theb. 8, 377 Stygiis ... emissa tenebris mors fruitur -o. 11, 94 hebet infera -o taxus. 11, 692 *Oedipus loquitur*: -um ... reliqui sponte. silv. 5, 3, 287 *de Elysio*: in quo falsa dies -oque simillimus aer. *per ironiam*: IVV. 6, 623 *boletus* tremulum ... caput *Claudii* descendere iussit in -um (SCHOL. ridens pro ad inferos).

2 *cum nota qualitatis*: **a** *generalia*: CIC. div. 1, 79 quae omnia fiunt ... ex -i varietate. 2, 92 qui eodem statu -i ... nati sint. LVCR. 6, 1106 quid Brittannis -um differre putamus et quod in Aegypto est ... quidve quod in Ponto est differre et Gadibus *eqs.*? (TAC. Agr. 27). 6, 1119 ubi se -m, quod nobis forte alienum, commovet atque aer inimicus serpere coepit. VERG. georg. 1, 51 varium -i praediscere morem (COLVM. 1 praef. 23). Aen. 5, 18 non ... hoc sperem Italiam contingere -o. HOR. epist. 1, 7, 77 -um ... Sabinum ... laudare. 1, 15, 1 quod -m ... Salerni sit. PANEG. in Mess. 167 quas *partes terrae* similis utrimque tenens vicinia -i temperat. PROP. 2, 28, 5 non tam ardoris culpa est neque crimina -i. OV. trist. 3, 3, 7 nec -um patior (SEN. contr. 9 praef. 4). 3, 8, 23 -m non facit. 4, 8, 25 tempus erat nec me peregrinum ducere -um. LIV. 25, 26, 12 *Romani* -o aquisque adsuerant magis. 37, 12, 11 non expectato solis ortu ex quo statum -i notare gubernatores possent. 38, 17, 10 quantum ... proprietas -i ..., sub quo aluntur, mutat. VITR. 6, 1, 1 ad ... -i ... varietates ... aedificiorum debere dirigi conlocationes. CELS. 1 praef. p. 12 considerandum ... quod -m ... sit. 2, 18 p. 65 *in quadrupedibus ipsis discrimen est*, quod et aetate fit et membro et solo et -o et habitu. 3, 4 p. 79 plerique ex antiquis tarde dabant *cibum* ... et id fortasse ... -i ratio patitur. PHAEDR. 4, 7, 26 qui stultitia nauseant et ut putentur sapere -um vituperant. SEN. dial. 6, 11, 4 *corpus hominis* non omne -um ferens. CVRT. 5, 5, 19 alium domi esse -i haustum, alium lucis aspectum. 6, 4, 19 alio -i statu recipit *mare* in se fretum. COLVM. 1 praef. 26 nec eundem glabrae sues densaeque -i flatum nec eandem educationem cultumve quaerunt. 1, 1, 4 longo aevi situ qualitatem -i statumque mutari. 1, 1, 6 Italiae et Africae solum -umque diversae naturae. 2, 9, 2 *mensuram* variat ... -i condicio. 2, 9, 7 si ... -i condicio patiatur (2, 11, 4 si -i status permittit *sim.*). 3, 1, 4 neque ... omni -o solove cultus idem. 9, 8, 3 solent *apes* -i novitate lacessiri. PLIN. nat. 2, 173 terrae tres partes abstulit -m (2, 172). 11, 14 nullus ... cum per -um licuit otio perit dies apibus. 16, 136 -um nullo modo flecti. 17, 222 sideratio tota e -o constat. 18, 364 boves -um olfactantes. 19, 1 conferunt rura deprehendendo -o *al. coniungitur saepe cum* sŏlum. SIL. 12, 371 *tellus* tristis -o. STAT. Theb. 1, 455 tecto -um prohibere (PLIN. nat. 14, 133. MAR. VICTOR aleth. 1, 520 -um defendere membris). FLOR. epit. 2, 6, 45 tanta ventorum violentia coorta est, ut divinitus hostem *Hannibalem* submoveri non a -o, sed ab urbis ipsius moenibus et Capitolio videretur. SOL. 30, 33 *hyacinthus* sentit auras et cum -o facit.

b *specialia*: CATO agr. 1, 2 uti *praedium* bonum -um habeat (SEN. dial 6, 28, 1 MELA 2, 123). VARRO Men. 23 quaero te, utrum hoc (*i. huc*) adduxerit -i temperatura (CIC. nat. deor. 2, 13 *commoda* percipiuntur -i temperatione. OV. Pont. 2, 7, 71 temperie. POMP. TROG. Iust. 38, 7, 6 neque -o Asiae esse temperatius aliud. VITR. 1, 4, 1 *et* 1, 4, 8 temperatas (-issimas) -i regiones. CELS. 2, 18 p. 66 temperato -o. SEN. nat. 5, 18, 13 CVRT. 4, 7, 17 *al.*). CIC. Verr. 6, 26 *Syracusarum* haec natura esse ... -i dicitur, ut. leg. agr. 2, 81 agri Campani vectigal ... -o ... calamitosum esse *non* solet. nat. deor. 2, 17 hebetiora ut sint hominum ingenia propter -i pleniorem naturam. 2, 42 ingenia ... aptiora eorum ... qui terras incolant eas, in quibus aer sit purus ac tenuis, quam illorum, qui utantur crasso -o atque concreto (fat. 7. VITR. 6, 1, 9 crassitudine -i. SEN. nat. 7, 14, 1). div. 2, 94 haec ... cum sit tum serenitas tum perturbatio -i. Att. 11, 22, 2 gravitatem huius -i, qui mihi laborem adfert in dolore (LIV. 23, 34, 11 VITR. 1, 4, 6 SEN. dial. 11, 7, 8 epist. 91, 12 COLVM. 1, 7, 4 TAC. ann. 2, 85 *cf.* CELS. 1, 5 p. 23 ubi gravius -um austri reddiderunt. SEN. nat. 1, 2, 5 austro [*sc. flante, vento; cf.* Civ. div. 2, 58] cum -m maxime grave et spissum. 3, 27, 10 epist. 53, 1 COLVM. 1, 4, 3 STAT. Theb. 5, 183 silv. 3, 1, 127 TAC.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hist. 5,7 SVET. Tib. 36). CIC. epist. 16,9,2 -o sereno nocte illa et die postero (*sic saepissime; nota* LVCR. 2, 1100 *ut* -i ... serena concutiat sonitu. 6,99 -i de parte serena. GERM. frg. 4,133 nulla serenato [STAT. silv. 1, 2, 51] Capricornus nubila -o comparat. VAL. MAX. 4,2 praef. -um . . . ex nubilo serenum. SEN. clem. 1, 7, 2 sereni -i et nitentis. nat. 1, 1, 15 (*opp.* nubilo). VARRO rust. 1, 13, 2 *plaustris ac cetero instrumento* -um pluvium inimicum (OV. met. 10, 733 COLVM. 2, 9, 2. 2, 10, 21 pluvius -i status. 3, 14, 1. 5, 6, 20. 11, 2, 41. 61 APVL. apol. 24. SOL. 4, 5 imbrido). CATVLL. 46, 2 iam -i furor aequinoctialis . . . zephyri silescit auris. LVCR. 6, 400 numquam -o iacit undique puro Iuppiter ⟨in ter⟩ras fulmen (PANEG. in Mess. 10 VITR. 6, 6, 6. SEN. nat. 2, 26, 9 in parte -i sincera puraque. LVCAN. 2, 723 CALP. ecl. 1, 77). VERG. georg. 1, 252 tempestates dubio praediscere -o possumus (SEN. epist. 53, 1 dubio et inpendente. PS. QVINT. decl. 13, 17). 2, 345 si non . . . exciperet -i indulgentia (PLIN. nat. 17, 16. 18, 186). Aen. 1, 155 aperto (1, 395. 8, 523, *ubi* SERV. -o aperto sereno. OV. ars 1, 247 met. 6, 693. SEN. dial. 12, 9, 8 aperto et libero. nat. 6, 27, 4 CALP. ecl. 7, 28). Aen. 3, 478 morbo -i ... coortast tempestas (LVCAN. 2, 200 -i . . . lues). 3, 586 *erant* obscuro ... nubila -o (HOR. carm. 1, 7, 15. CVRT. 7, 3, 11 obscura -i verius umbra quam lux ... premit terram. SIL. 16, 135 STAT. Theb. 10, 138). Aen. 4, 53 dum non tractabile -um. AETNA 550 -o . . . patenti. OV. ars 2, 320 vitium -i senserit aegra sui (fast. 1, 688 SEN. Oed. 79 PLIN. nat. 17, 191). met. 10, 733 fulvo. epist. 17, 7 pice nigrius (VAL. FL. 1, 617 piceo. 2, 517). trist. 5, 2, 65 me ... cruciat numquam sine frigore -m (Pont. 1, 7, 11. COLVM. 1, 6, 10 ea -i positio maxime frigida . . . est SEN. nat. 5, 10, 3. COLVM. 3, 1, 6. 3, 2, 7 excepto -i statu nimis frigido. 3, 14, 1. 4, 10, 2. 4, 23, 2. 5, 6, 20 -i status ... praegelidus. 5, 8, 5 gelidum statum -i. PLIN. nat. 2, 138). Pont. 4, 9, 81 Scythici ... incommoda -i. LIV. 5, 13, 2 ex intemperie -i ... mutatione in contrarium facta (8, 18, 1 SEN. dial. 2, 9, 1. 6, 18, 8. 11, 6, 5 quid ad -i naturam intemperantius? *al.*). 22, 2, 11 palustri -o gravante caput. 38, 17, 17 mitissimo -o . . . omnis . . . mansuefacta est feritas (SEN. Oed. 1054 mitior -i status post terga sequitur. dial. 4, 15, 5. 9, 2, 13. CVRT. 8, 4, 13 iam -i mitescente saevitia. PLIN. nat. 15, 73 FLOR. epit. 4, 12, 27). MANIL. 1, 472 pura licet vacuo tum cernere sidera -o (STAT. Theb. 3, 459 TAC. ann. 15, 40). VITR. 1, 4, 1 *locus* regiones . . . -i spectans neque aestuosas neque frigidas, sed temperatas. 1, 4, 6 fervidum ab certis partibus -um (SEN. nat. 1, 15, 1 -i fervor. 5, 8, 5 praefervidum ... statum -i. benef. 4, 5, 3 ferventi. nat. 3, 6, 2). 6, 1, 3 -i . . . refrigerationibus sunt conformati. 6, 1, 9 propter tenuitatem -i (CELS. *l. 42*). 9, 8, 3 cum pondus premeret -i crebritatem. 8, 1, 7 in impetum -i. GERM. frg. 4, 121 placidum nautis spondet -um. CELS. 1 praef. p. 12 facilius in denso -o, quam in tenui. 1, 2 nubilo -o (*cf. l. 5 et 6 et* PLIN. nat. 16, 109). 2, 1 -m ... quod aegrum facit. 2, 18 p. 66 quodcumque humido -o natum est (SEN. nat. 3, 6, 2 *Germania Gallia Italia* -o humido utuntur. 5, 9, 1. COLVM. 1, 6, 10. 2, 9, 13. 17. 2, 10, 4 -m frequentis umoris. 2, 10, 19. 4, 19, 2 *al.* 10, 50 si nec -i nec campi competit umor. FLOR. epit. 2, 4, 2 Alpina corpora umenti -o educata. AVIEN. Arat. 1783 uventis -i ... nutrimenta). CELS. 3, 4 p. 79 eo -o, quod magis digerit. SEN. Phaedr. 1009 quieti nulla pars -i strepit (COLVM. 7, 6, 4). dial. 1, 4, 14 *Germanos* triste -m premit (nat. 3, 27, 4. 4, 4, 3. PLIN. nat. 2, 13 -i tristitiam). 3, 11, 3 quibus . . . non suffugia adversus perpetuum -i rigorem *sint* (PLIN. nat. 2, 189. 17, 217). 5, 8, 2 nec tam valetudini profuit . . . salubrius -m quam (nat. 5, 17, 5 COLVM. 1, 2, 3. 1, 3, 1 PLIN. nat. 7, 26. 37, 201). 6, 17, 5 insalubris aestas hiberni -i beneficia corrumpet (PLIN. nat. 2, 122 SIL. 11, 403). 9, 17, 8 ut -o libero . . . augeat attollatque se animus (*cf.* 12, 9, 8). nat. 1, 2, 9 ex hac inconstantia -i tam multa temptantis et undique laborantis (COLVM. 1, 6, 24). 2, 26, 7 *ignes* non videmus emicare, nisi impendente -o (epist. 53, 1). 2, 59, 11 adversus -i minas surge (6, 1, 6 PLIN. nat. 9, 107 -o minante). 4, 4, 2 calidiore -o maiora fiunt stillicidia. 4, 5, 3 frigidos spiritus inde (*a Scythia et Ponto*) ferri et verno -o remisceri (PLIN. nat. 7, 26). 6, 1, 7 pestilens -m exhausit urbes, non abstulit (VLP. dig. 43, 23, 1, 2). 6, 28, 3 quam spiritum illum gravem exercuit laxitas -i. 6, 32, 4 fulminantis -i trucem atque horridam faciem. epist. 94, 56 fulgores -i patescentis. COLVM. 1, 7, 1 nisi si -i maior vis ... incessit. 2, 4, 9 si ... tepor -i ... suadebit (2, 11, 3. 11, 3, 23 PLIN. nat. 17, 191). 2, 9, 2 *cum caelum* siccum est (2, 11, 3 ubi siccitas -i et ... permittunt. 3, 1, 6. 12, 16, 1. MELA 1, 21 ob sitim -i *pleraque Africae* deserta sunt. PLIN. nat. 18, 123 TAC. hist. 4, 26). COLVM. 2, 11, 3 *de Aegypto et Africa*: -i condicio ... ea est, ut vix ulla herba exeat, nisi . . . . 3, 1, 10 -um ... neque nivale ... nec rursus aestuosum. 3, 2, 6 *loca collina* modico statu -i magis exuberant aquiloni prona. 3, 9, 7 ut in transferendis seminibus similem statum -i ... observemus. 4, 17, 7 -um ... non turbidum nec procellosum (9, 4, 1). 4, 23, 1 si mitis ac temperata permittit . . . -i clementia (LVCAN. 8, 366 FLOR. epit. 3, 3, 13). 4, 23, 2 sin . . . -i status ... pruinosus hiemis violentiam denuntiat. 5, 5, 4 *ubi* -i status imbrifer *est.* 5, 5, 17 nisi violentissimo -i statu (PLIN. nat. 28, 77 averti violentiam -i. SIL. 3, 196. 4, 752 saevitia. STAT. Theb. 6, 157 -i violentior aura). 7, 3, 3 ubi -i status uvidus ventosusque est. 11, 3, 27 aprico -i statu . . . paene toto anno lactuca seri potest (9, 4, 1). MELA 2, 100 fortunati admodum -i ... sunt. 3, 33 *gens* ut -i asperioris ita ingenii (PLIN. epist. 3, 5, 15 ut ne -i quidem aspritas ullum studiis tempus eriperet). 3, 53 -i ad maturanda semina iniqui (LVCAN. 10, 231). LVCAN. 4, 105 rerum discrimina miscet deformis -i facies. 5, 592 quaerit . . . -i . . . tumultu quod praestet fortuna mihi, *Caesari*. PLIN. nat. 2, 192 neque ... umquam intremiscunt terrae nisi ... -o ... adeo tranquillo, ut (18, 279 quae silente -o . . . fiunt). 16, 98 geminatur germinatio . . . invitantis -i voluptate. 16, 109 *si* fiat austrinum -m aut nubilum. 17, 74 ut *cupressi* viridi -o serantur. 17, 170 aquoso -o ... malleolos serere. 18, 40 malum patrem familias *esse*, quisquis interdiu faceret, quod noctu posset, nisi in tempestate -i. 18, 123 in Italia et in austeriore -o. 18, 351 -m cum aequaliter totum erit splendidum. 37, 116 *boria* -o autumnali matutino similis. VAL. FL. 2, 55 micat immutabile -m. 2, 494 -m . . . quale laborantis Nemees iter . . . vidit. SIL. 5, 37 squalebat pressum picea inter nubila -m. STAT. Theb. 1, 342 puniceo rediturum . . . -o iubar. QVINT. inst. 10, 3, 22 illa -i libertas locorumque amoenitas. TAC. Agr. 12 -m *Britanniae* crebris imbribus ac nebulis foedum. ann. 1, 28 luna claro repente -o visa languescere. 2, 24 truculentia -i praestat Germania. 12, 66 refovendis ... viribus mollitia -i (FLOR. epit. 4, 12, 27). 13, 35 duritiam -i ... abnuebant. PLIN. paneg. 32 -o . . . numquam benignitas tanta, ut omnes simul terras ubertet foveatque. SVET. Tib. 69 turbatiore -o . . . coronam lauream capite gestavit. FLOR. epit. 2, 6, 15 ut secundum -m tenens . . . pugnaret. 3, 2, 2 atrox -m. AVR. Fronto p. 31, 13 N. -m Neapolitanum plane commodum, sed vehementer varium. *ibid.* fit -m modestius, quod genus Tiburtinum. CLAVD. 3, 301 infesto morbus crudescere -o incipiens. *nota*: COLVM. 3, 1, 6 plus posse qualitatem -i frigidam vel calidam, siccam vel roscidam, grandinosam ventosamque vel placidam, serenam vel nebulosam. *paulo post etiam* tumultuoso statu -i

II ***metonymice** pro eis, qui in caelo sunt id est **dis**; poetarum more hic illic quasi animans inducitur*: SERV. Aen. 8, 64 '-o gratissimus amnis' pro his qui in -o sunt. 11, 125. HIER. in Is. 13, 13 p. 242 -m furiet . . . μετωνυμικῶς accipiendum pro his, qui versantur in -o. 45, 8 p. 535 -um terramque laetari, μετωνυμικῶς pro eo, quod est: illos, qui in -o morantur et terra. 1, 2 p. 10. AVG. praed. sanct. 8, 15 serm. ed Mai 126, 2. PS. ORIG. tract. 16 p. 173, 13 'audi -m': cum -um nominaret, caelestes potestates, id est angelos sanctos ... ad audiendum verbum domini provocabat (AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 12 -m dicitur, qui vitam angelorum custodia integritatis exercet. epist. 22, 5 -m erat Paulus . . . -i erant Iacobus et Ioannes. HIL. in Matth. 10, 4 sancti omnes, qui -i nuncupati sunt. AVG. *saepe.* EVCHER. form. 2 ISID. nat. 12, 1). LVCR. 1, 79 religio pedibus subiecta vicissim opteritur, nos exaequat victoria -o (VERG. Aen. 11, 125). VERG. georg. 1, 503 iam pridem nobis -i te regia, Caesar, invidet. Aen. 8, 64 *supra l. 28.* OV. met. 1, 761 si modo sum caelesti stirpe creatus, ede notam tanti generis meque adsere -o. ars 3, 549 sunt *vatibus* commercia -i. am. 3, 3, 41 quid queror et toto facio convicia -o? epist. 11, 17 quid iuvat *me* admotam per avorum nomina -o inter cognatos posse referre Iovem? MANIL. 2, 876 *Tellus* bellum -o peperit. 4, 835 *Phaethontis* timuit . . . incendia -m. 5, 91 *Salmoneus* -um imitatus in orbe. SEN. suas. 4, 1 ponat iste (*qui futura canit*) suos inter sidera patres et originem -o trahat. SEN. Herc. f. 448 mortale -o non potest iungi genus. 957 immune -m est (Thy. 49). 667 Stygis deformis unda quae facit -o fidem. OCTAVIA 555 *Amorem*, -i tyrannum. LVCAN. 1, 35 -m . . . suo servire Tonanti non nisi saevorum potuit post bella gigantum. 9, 655. *Scorpios* teste tulit -o victi decus Orionis. PETRON. 124, 265 omnis regia -i (*i. dei*) in partes diducta ruit (*i. festinat*). 127 habebo . . . quod -o imputem, si nos fata coniunxerint. VAL. FL. 2, 17 monstra terrigenum -o quondam adversata gigantum. 6, 315 deos moriens -umque precatur. SIL. 2, 282 testabor superos et -o nota relinquam. 4, 276 Mimas -um ... exterruit armis. 6, 402 invidiam -o divisque ferebat. 6, 627 stirpe genus clarum -oque affinis origo. 8, 294. 12, 146. 12, 728 *Iuno* pacem terris -oque reponit. STAT. Theb. 1, 650 *si* saevo tanta inclementia -o est. 3, 308. 321. 3, 550 *piget vates* -o mentem insertasse vetanti. 6, 16. 448. 721. 8, 333 *Theudamas ad Amphiaraum*: des . . . precatus nosse tuos -oque et vera monentibus aris concilies. 9, 97 non pudet . . . funera dis coram et -o inspectante tueri? Ach. 1, 68 arbiter Idae, eheu quos gemitus . . . -o daturus. 1, 254 *Thetis* magni . . . puerpera -i. 1, 402. 656. 869. 2, 86. silv. 1, 4, 4 es -o, . . . Germanice, cordi. 3, 3, 1. 4, 3, 125. *nota*: MART. 9, 43, 5 non est fama recens nec nostri gloria -i (*i. aetatis, aequalium nostrorum*). IVV. 11, 62 *Aeneas* contingens sanguine -um. TERT. nat. 1, 16 incesta vestra . . . tota -i conscientia fruuntur *eqs.* ieiun. 7 -m (*i. dei*) pro eiusmodi militat. ITALA *et* VVLG. iucundamini -i, laetentur -i, -i enarrant gloriam dei, audite -i *sim. saepius.* AVG. civ. 4, 11 p. 162 toto -o irato.

habetur deus: CIC. nat. deor. 1, 30 mundum deum esse et -um et astra . . . . 1, 84 solem dicam aut lunam aut -um deum. 2, 80. VARRO ling. 5, 67 *quod Iuppiter* -m *est.* PLIN. nat. 2, 1 PS. APVL. Ascl. 3. TERT. nat. 2, 3 *-um terras sidera ignem* deos et deorum parentes . . . frustra vobis credi proposuit Varro et qui Varroni indicaverunt animalia esse -um et astra. AMBR. hex. 1, 1, 2 AVG. civ. 4, 11 *al.* *de Caelo vel Vrano Croni patre v. nom. propr.* Caelus.

III ***pars aedificii***: MANIL. 5, 289 *Spica* sculpentem faciet . . . laquearia templis condentemque novum -um per tecta Tonantis. VITR. 7, 3, 3 imum -m *camerarum* earum trullissetur, deinde harena dirigatur, postea autem creta aut marmore poliatur. CORP. VI 776 -um cum columnis et velis et aram odoribus repletam.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

derivata: caeles, caelestis, caelicus, caelius, caelitus, caelulum. *composita*: caelicola, caelifer, caelifluus, caeligena, caeliloquax, caelipotens, caelispex. *Bannier.*

caementārius, -ī *m. a* caementum. GRAMM. suppl. 292, 9 cementarius ... per e. *ita est scriptum* CORP. V 8110, 425 *et* INSCR. Notiz. degli scavi 1888 p. 492, *v. infra l. 33 et 36.* HIER. in Matth. 21, 42 p. 173 aedificatores id est -os vocat. ISID. orig. 19, 8, 1 architecti autem -ii sunt, qui disponunt in fundamentis. COMM. instr. 1, 10, 5 unde deus factus inops -s ille (*Neptunus muros Troiae educens*). VVLG. III reg. 5, 18 *lapides* dolaverunt -i Salomonis et -i Hiram (*οἱ υἱοί*). IV reg. 12, 11 *praepositi* impendebant eam *pecuniam* in fabris lignorum et in -is iis, qui operabantur in domo domini (τοῖς τέκτοσι τῶν ξύλων καὶ τοῖς οἰκοδόμοις). 22, 6 (οἰκοδόμοις καὶ τοῖς τειχισταῖς). I par. 22, 15 artifices, latomos et -os (τεχνῖται καὶ οἰκοδόμοι λίθων). II par. 34, 11. I Esdr. 3, 7 (τέκτοσιν). 3, 10 fundato igitur a -is templo domini. Am. 7, 7 in manu eius (*domini*) trulla -i (ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀδάμας). 7, 8 (HIER. *ad l.* p. 328 stannatio sive trulla -i. PS. RVFIN. in Am. 7, 7. 9, 11 -i opificis trullam). HIER. epist. 53, 6 agricolae, -i, fabri, metallorum lignorumve caesores. 98, 17 -i et hi struendarum domorum callent scientiam. 100, 13 -i quadram volentes aedificare domum. in Agg. 2, 17 p. 766 quomodo autem architectus et scientissimus -s lapidem iungit lapidi et inferiorem superiori calce gypsoque conglutinat. in Is. 28, 16 p. 381 aedificantes et -i (in Matth. 21, 42 p. 173 *supra l. 7*). 61, 3 p. 734 de -is atque pastoribus transibunt in agricolas. in Ezech. 11, 13 p. 108 filius structoris sive -i, *οἰκοδόμος* enim aliud in linguam nostram verti non potest. 27, 4 p. 304. 40, 17 p. 477 habebat funiculum -orum in manu et calamum mensurae. in Zach. 1, 14 p. 788 perpendiculum -orum extendetur super Ierusalem. in Matth. 12, 13 p. 77 homo iste *in euangelio Ebionitarum* -s scribitur ... precans '-s eram, manibus victum quaeritans'. SIDON. epist. 6, 12, 6 *Triptolemum* Graecia sua -is pictoribus significibus illustris sacravit templis *eqs.* CORP. V 8110, 425 (*in tegula Taurinensi*) L. Manni cement(ari). X 3414 (*Miseni*) d. m. L. Iuli Valentis dupl(iciarii) caementari ex clas(se) pr(aetoria) Misens(ium). INSCR. Notiz. degli scavi 1888 p. 492 (*Romae*) *locus* quem com⟨parabat ... a⟩ cement⟨ario⟩.

caementātus (-a, um) *a* caementum (*notione 'mortarii' infra p. 96, 66*). PRIMAS. in I Cor. 3 p. 513^{B} ne per malam conversationem velut male -i lapides de aedificatione dei cadatis.

caementīcius, -a, -um *a* caementum. *ex caementis i. lapidibus confectus. scribitur* cementic(ium) CORP. III 633 *infra l. 55*, cimenticium NOT. Tir. 92, 62. caementícium CORP. I 1279 *l. 50.*
INSCR. Ephem. epigr. VIII 129 (*in Paelignis, aetate liberae rei publicae, ut videtur*) fornice(m) et parietes -os ... faciundum coer(avere) (VITR. 2, 8, 17 parietibus -is altitudines extructae). VITR. 2, 4, 1 in -is autem structuris primum est de harena quaerendum (2, 7, 5. SOL. 28, 1 *sales* ad usum aedium -is nectunt struicibus). 2, 8, 16 *licuit* non modo -o aut quadrato saxo, sed etiam marmoreo habere *structuras*. 6, 8, 9 in domini est potestate, utrum latericio an -o an saxo quadrato velit aedificare. CORP. I 1279 (= IX 3138, *in Sabinis*) murum caementícium portam porticum templum ... faciundu(m) curarunt probaruntq(ue). XIII 5674 (*saec. I in Germania superiore*) maceriem caementici(a)m circa hoc templum. IAVOL. dig. 19, 2, 57 fundamenta. VLP. dig. 43, 21, 3, 1 si rivum, qui ab initio terrenus fuit ... -um velit facere. CORP. III 633 (*Philippis*) Paccius Mercuriales opus cementic(ium) *dedit.* VIII 269 ⟨vallum cum⟩ bracchio -um ⟨cohors ... fecit⟩.

caementum, -ī *n.* (**caementa**, -ae *f.*) [*a caedere tractum esse videtur. Th.*]. ISID. orig. 15, 8, 1 -m a caedendo dictum, quod ⟨caeso⟩ crasso lapide surgat (19, 10, 2). cemento *scribitur* CORP. III 10984 (*temp. Alexandri Severi, p. 96, 4*), *formas* cim- *vide infra l. 68 et 69.* *feminine*: ENN. scen. 383 caementa⟨e⟩ *infra l. 73* (NON. p. 196 -a neutri, ut est usus, feminini Ennius). LEX par. fac. Put. (Corp. X 1781) 2, 21 caementa(m) (*acc. sing.*). *ibid.* caementa (*nom. sing.*) *p. 96, 11.*
EXC. Bob. gramm. I 553, 34 caementum ὁ χάλιξ. IDIOM. gen. gramm. IV 579, 56. NON. p. 91 -a: lapides non magni modi, quibus aedificia consurgunt. ISID. orig. 15, 8, 1 *fundamentum domus* idem et -m. 19, 10, 2 (GLOSS. V 445, 28). GLOSS. caesura lapidis. minutorum lapidum congregatio. χάλιξ. κάχληξ (cimentum *trad.* III 19, 38. 312, 48. 526, 18) -a: petra. χαλικώματα (commenta *trad.* V 421, 24). NOT. Tir. 51, 37 cimentum. *de caementorum usu v. Blümner, Technologie III p. 146 sqq. legitur inde ab* ENNIO *et* CATONE. [*it.* cimento. *M.-L.*]
1 *i. q. lapides non quadrati*: ENN. scen. 383 labat, labuntur saxa, -a⟨e⟩ cadunt (VITR. 2, 4, 3 ruunt et labuntur *v. p. 96, 28*). CATO agr. 14, 1 faber haec faciat oportet (*in villa aedificanda*) parietes omnes, uti iussitur, calce et -is (CORP. II 5927 [*Carthagine nova saec. II a. Chr. exeuntis vel I ineuntis*] pilas III et fundament(um) ex caement(o) faci(endum) coeravere. MART. 9, 75, 1 non silice duro structilive -o nec latere cocto *balneum fecit.* effici ex: CIC. div. 2, 99 *p. 96, 17*). CATO agr. 14, 5 villae ex calce -is. 14, 15 macerias ex calce, -is, silice. 18, 7 *fundamenta* -is minutis et calce harenato ... struito (SISENNA hist. 79 humilem -is instructum oppidi murum sciebat. VITR. 4, 4, 4 quam minutissimis -is struantur *parietes.* COLVM. 8, 14, 1 harae -is vel etiam laterculis extruuntur. 9, 1, 2 -is et calce formatus *murus.* TAC. dial. 20 non rudi -o et informis tegulis extruuntur *templa.* HYG. mun. castr. 50 *vallum* extrui debet caespite aut lapide, saxo sive -o. CORP. III 10984 [*in Pannonia superiore temporibus Alexandri Severi*] templum vicalem a solo inpendis suis cemento exstructum ex voto restituit. VEG. mil. 4, 19 *murum* -o atque lapidibus vel luto sive lateribus ... extruendo faciunt altiorem. *cf. etiam* VITR. 2, 8, 5 e molli -o structura polita *utuntur.* 2, 8, 8. 5, 12, 5 structura ex -is calce et harena compleatur. *paulo aliter*: 5, 5, 7 ex structura -orum). CATO agr. 38, 3 *fornacem* latere summam statuito aut -is cum luto summam extrinsecus oblinito. LEX par. fac. Put. (Corp. X 1781) 2, 21 nive maiorem caementa(m) struito quam quae -a arda pendat p. XX (*sc. in fundamentis iaciendis, v. Blümner, Technologie p. 148 adn. 2*). VARRO Men. 66 vides commilitonum tuorum cohortes servis tuis ministrare -a. CIC. Mil. 74 materiem, calcem, -a, arma convexit. dom. 61 -is ac testis tectorum meorum se famem suam expleturas putaverunt *copiae Catilinae.* ad Q. fr. 3, 9, 7 quid? si -um bonum non haberem, deturbem aedificium? div. 2, 99 num hoc in latere aut in -o, ex quibus urbs effecta est, potuit valere? HOR. carm. 3, 1, 35 huc (*in altum*) frequens -a demittit redemptor cum famulis. 3, 24, 3 -is licet occupes Tyrrhenum omne tuis et mare Apulicum. LIV. 21, 11, 8 -a non calce durata erant, sed interlita luto structurae antiquae genere. 36, 22, 11 tecta *diruta* non tigna modo et tabulas, sed laterem quoque et -a et saxa variae magnitudinis praebebant. VITR. 1, 2, 8 non omnibus locis harenae fossiciae nec -orum nec abietis nec sappinorum nec marmoris copia est, sed aliud alio loco nascitur (2, 7, 1 -orum *copiae*). 1, 5, 8 sed ubi sunt saxa quadrata sive silex seu -m aut coctus later sive crudus, his erit utendum. 2, 4, 3 *harenae exsiccatae* non possunt continere -a, sed ea ruunt et labuntur (2, 8, 2 -a non possunt cum his cohaerere). 2, 5, 3 *calces ustae* siccescendoque cum -is coeunt. 2, 6, 1 *genus harenae* commixtum cum calce et -o (PLIN. nat. 35, 166 *Puteolanum pulverem* inexpugnabilem undis et fortiorem cotidie, utique si Cumano misceatur -o). 2, 8, 1 incerta vero -a alia super alia sedentia inter seque imbricata non speciosam sed firmiorem quam reticulata praestant structuram. 2, 8, 2 per -orum raritatem (*i. lacunas*) (2, 8, 3). 2, 8, 6. 7. 5, 12, 3 -is ex mortario *congerendum.* 7, 6, 1 -a marmorea *contunduntur.* 8, 6, 14 -m de silice frangatur. COLVM. 9, 7, 2 ligantur *vasa* vel laterculis vel -is. PLIN. nat. 35, 169 *parietes ex terra* omnique -o firmiores. 36, 81 quanam ratione in tantam altitudinem subiecta sint -a. 36, 161 -i modo. 36, 162 cum hoc (*senescere*) etiam in -is multorum generum accidat. 36, 169 e reliquis (*silicibus*) pallidus in -o raro utilis. 36, 172 medios parietes farcire fractis -is (PLIN. epist. 39, 4 *parietes* sint -o medii farti). 36, 176 furto calcis (*i. sine calce*) sine ferumine suo -a componuntur. 36, 200 igni cremato lapide (*i. calce*) -a in tectis ligantur. TAC. Germ. 16 ne -orum quidem apud illos aut tegularum usus (VLP. dig. 7, 4, 5, 2 -orum usum fructum. EVSTATH. Bas. hex. 8, 5 p. 951^{B} *hirundo nidum faciens* -i usum videtur explere). TERT. spect. 2 quod saxa, quod -a, quod marmora, quod columnae dei res sunt. VLP. dig. 6, 1, 39 pr. redemptores, qui suis -is aedificant, statim -a faciunt eorum *eqs.* (PAVL. dig. 6, 1, 23, 7 ex alienis -is *aedificare*). 9, 2, 27, 32 licet -a mea sunt, quae diruta sunt (PAVL. dig. 6, 1, 23, 7 -a autem resoluta prior dominus vindicabit. SALV. gub. 3, 1 deicere parietes nullus potest, nisi lapides et -a deiecerit). VLP. dig. 19, 1, 17, 6 de materia caesa aut de -is aut de harena cavendum. 39, 1, 21, 3 si unum vel alterum -m fuit impositum. 44, 2, 7, 2 *ter.* 46, 4, 13, 2. PAVL. dig. 6, 1, 23, 7 singula -a usucapiuntur. 21, 2, 36. 41, 1, 26 pr. *cedit* aedificio -m. LACT. inst. 2, 8, 66 si saxa ingentia, immensa -a, vastas columnas *videres.* VVLG. Sirach 22, 21 -a sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt (χάρακες ἐπὶ μετεώρου κείμενοι). HIER. in Os. 4, 6 p. 37 ad -a urbis et ligna et lapides loquebatur. CYPR. GALL. Ios. 153 non aries -a quatit turresque retundit. PS. RVFIN. in psalm. 61, 4 maceria sine -o est fragilis. ALC. AVIT. hom. 24 p. 142, 34 in fastigium -a prosiliunt. PASS. Thom. p. 102, 5 in lignis autem et in -o valde cognitus sum.
CORP. X 7042 (*Catanae*) sustineatis (*domini*) causa utilitatis -orum, quo citius in usum vestrum possit esse.
2 *i. q. mortarium, limus*: GLOSS. V 354, 32 lim (*anglosax. 'limus, mortarium, calx'*) l⟨ap⟩idum. VVLG. gen. 11, 3 habueruntque lateres pro saxis et bitumen pro -o (ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς ὁ πηλός). SIDON. epist. 2, 2, 5 solo levigati -i candore (*cf. Blümner, Technologie III p. 180 adn. 2*).
synonyma: saxum, silex, lapis. *opponuntur vel iunguntur vice caementorum materiae aedificandi*: caespes, calx, harena, lateres, coctus later (VITR. 1, 5, 8), laterculi, lignum, lutum, marmor, saxa, saxa quadrata (VITR. 1, 5, 8), silices, tegulae, testae.
derivata: caementarius, caementatus, caementicius.

? **caenax** (*Amplon.*, cenox *Epinal.*) vel index testis GLOSS. V 352, 52.

caenōsitās, -ātis *f. a* caenosus. *translate i. q. sordes animi vel morum*: AVG. c. epist. fund. 33 vitupero tecum pestem, caecitatem, -em turbidam. FVLG. Virg. cont. p. 98, 22 in temporales gurgitum -es morumque faeculentias transit.

caenōsus, -a, -um *a* caenum. *inde a* COLVM. *comparativus legitur* SOL. 49, 11. *proprie limosus, luto caenoque completus; cf.* AVG. haer. 6 *Gnosticos* nonnulli ... Borboritas vocant, quasi -os (PROSP. chron. I p. 424, 618; *cf.* FILASTR. 73, 2 *p. 99, 9*) *et* HIER. in Ezech. 29, 3 p. 344

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Hebraicum šihor ... in aquas turbidas transfertur atque -as (in Hab. 2, 15 p. 624). COLVM. 7, 10, 6 *sus* nec ulla re magis gaudet, quam rivis atque -o lacu volutari (*in imagine*: HIER. epist. 108, 22 haereticorum -os ... lacus. LEO M. epist. 90, 1 de -is lacubus diabolicae falsitatis). IVV. 3, 266 nec sperat -i gurgitis *alnum* (*i. navem Charonis.* ARNOB. nat. 2, 30 -is gurgitibus paludes. AMBR. hex. 3, 1, 4. *in imagine*: ZENO 1, 4, 2. VICT. VIT. 3, 55 -i gurgitis aqua [*de Arrianorum rebaptizatione, item* GREG. TVR. Franc. 2, 2 in illud -um lavacrum]). APVL. met. 7, 18 limo -o ripae. 9, 9 *viam* subluvie -a (tenosa *codd.*) lubricam. 9, 14 ut in quandam -am latrinam in eius animum flagitia confluxerant. ARNOB. nat. 2, 14 -is voraginibus taetra *flumina* (SCHOL. Pers. ed. Kurz 3, 34 TVRRIB. epist. 1. *in imagine*: CYPR. epist. 55, 26 ad cloacam et -am voraginem vulgi). SOL. 49, 11 nisi -ior liquor fuerit, ipsi ... limum excitant *cameli*, ut turbidetur (HIER. in Ezech. 32, 1 p. 384 turbidas atque -as *aquas* [*opp.* de limpidissimis atque nitentibus]. in Is. 30, 12 p. 408 AVG. c. epist. fund. 30. CASSIOD. var. 12, 15, 3 aquas -as. *in imagine*: PS. AMBR. serm. 19, 3 ut servos dei illic aqua -a non madidet. HIER. epist. 27, 1 -os rivulos; *oppos.* fontis unda purissimi, *sim.* VRAN. epist. 1 p. 859^B^). HIER. epist. 121, 2 p. 856 -am ac palustrem regionem (AVG. serm. ed. Mai 117, 3 per -a et squalida loca. PALLAD. hist. mon. I 36 p. 322^D^ locis [βορβορώδεσιν]. LEO M. serm. 34, 4). HIER. in Eph. 4, 5 p. 610 -um fontem (*in imagine*). PRVD. c. Symm. 1, 639 *rastris* -um versare solum. EVSTATH. Bas. hex. 7, 1 p. 935^C^ -ae paludes vadosaque stagna. 7, 2 p. 937^C^ *anguillae* in -is fluviis paludibusque nascuntur. FVLG. Virg. cont. p. 98, 16 *Styx fluvius.* CASSIOD. var. 2, 21, 2 *loca* -is fluentibus inutiliter occupata. GREG. TVR. Franc. 6, 36 quem de -is carceribus plerumque liberavit. *de cibis vel potionibus i. q. turbulentus, faeculentus*: APVL. met. 9, 32 *lactucae* in amaram -i sucus cariem exolescunt. DIOSC. 5, 96 *pompholyx* gustu cenoso. *latiore sensu i. q. sordidus, niger*: APVL. met. 8, 27 facie -o pigmento delita. VINDIC. med. 25 *si semen* cholericum aut aquosum aut -m aut corruptum sit. EVSTATH. Bas. hex. 3, 9 p. 900^A^ in humilioribus autem deversoriis *mundi*, ut pote crassioribus et -is. *translate de sordibus et vitiis animi*: NOVATIAN. cib. Iud. 3 -am et luteam et gaudentem vitiorum sordibus vitam (ISID. in lev. 9, 7). COD. Theod. 9, 40, 17 (*a. 399*) consulatu a ... -is sordibus vindicato. PS. AMBR. serm. 20, 6 -am mundi voraginem (EVGEN. TOL. carm. 9, 5 fumea -i liquerunt gaudia mundi). PS. AVG. serm. 80, 3 carnium nostrarum -um lutum. PS. ORIGEN. tract. 7 p. 77, 16 cum lutulentis et -is vitiis. SALV. gub. 3, 55 quis est -a impuritate non sordidus? SIDON. epist. 7, 8, 1 -am per conscientiam.

neutr. plur. subst. **caenōsa**, -ōrum. PS. AMBR. serm. 22, 2 *religiosos* deducere ad terrena et -a festinat. AVG. bapt. 3, 10, 15 lucernae lux cum per -a diffunditur.

synonyma: luteus, lutulentus, palustris, sordens, sordidus, squalidus, turbidus. *oppos.*: purus. *derivatum*: caenositas.

1. caenulentus, -a, -um *a* caenum. *proprie*: TERT. pall. 4 -is pedibus. ZENO 2, 59 -um ... laticem. AMBR. in psalm. 118 serm. 10, 46 si fons profluat -s. AVG. c. Faust. 20, 11 -s humor. HIPPOCR. progn. 18 urina. *in imagine*: AMBR. in psalm. 39, 2 de lacu ac limo istius mundi et -a quadam palude terrarum. *translate de animi vitiis*: AVG. serm. ed. Mai 76, 1 saeculum -is erroribus involutum. PS. AMBR. paenit. 13 *conscientiam* contaminatione scelerum -am.

? **2. c⟨a⟩enulentus** renovatus GLOSS. V 177, 7. *καινός confert G. Götz.*

ˣ**caenum**, -ī *n.* [*orig. inc. litterae prioris syllabae non bene congruunt c. vocabulis* cunire *vel* inquinare, *quae a quibusdam conferuntur. Th.*]. *forma* caen- *in optimis quibusque codd. scribitur et approbatur linguis romanicis; cf. Gröber, Archiv 1 (1883) 539. saepius in codd.* cen-, *raro* coen-. *inter* neutra semper singularia *enumerant* CHAR. gramm. I 32, 9 DIOM. gramm. I 327, 24 *cf.* EXC. Bob. gramm. I 548, 13. 553, 34 PHOC. gramm. V 427, 27 FRG. Bob. gramm. VII 544, 39. GLOSS. II 258, 45 plurale non habet caenum. *pluralis nusquam legitur.* CHAR. gramm. I 32, 9 caenum ὁ βόρβορος (EXC. Bob. gramm. I 553, 34). ISID. orig. 16, 1, 2 -m est vorago luti (GLOSS. IV 33, 38. 217, 29). GLOSS. lutum. volutabrum. lutum in aquis foetidum. lutum, vorago, gurges, profundum. βόρβορος. βόρβορος, ἰλύς. GLOSS. II 258, 45 βόρβορος hoc caenum cylleus (?). *legitur inde a* PLAVTO. [*hisp.* cieno. *M.-L.*]

1 *proprie*: **a** *i. q. limus, lutum*: LVCIL. 325 laterem, qui ducit, habet nihil amplius na⟨tu⟩m, quam commune lutum ac paleas -umque aceratum (aceroso *codd.*, *corrig. ex lemmate Nonii*). 329 ostrea cognorit fluvium limum ac -um sapere ipsum. CIC. Tusc. 4, 54 male olere omne -um (VERG. georg. 4, 49 ubi odor -i gravis. COLVM. 9, 5, 6 odor palustris -i. PACIAN. paraen. 1 p. 101 -m solet tum maxime foetere cum moveas. AVG. civ. 1, 8 exhalat horribiliter -um). CIC. phil. frg. IX 12 vitiis et sceleribus contaminatos deprimi in tenebras atque in -o iacere docuerunt *sapientes* (*sim. de inferorum paludibus*: VERG. Aen. 6, 296 turbidus hic -o vastaque voragine gurges aestuat. ARNOB. nat. 2, 30 torrentium fluminum volvatur in -o. LACT. inst. 7, 7, 13 luere poenas ... in -i voraginibus horrendis. IVVENC. 4, 67 barathri mergetur ... -o. ZACCH. 1, 38 p. 1108^A^ flagrantis -i volvatur incendiis. *iacere, mergi sim. caeno, proprie* [*in imagine v. p. 99, 8. 12. 21. 44*]: OV. Pont. 4, 3, 47 in -o Marius iacuit. Ib. 443 in medii mergare voragine -i. SEN. epist. 94, 58 quamdiu *aurum argentumque* mersa et involuta -o suo iacent. PLIN. nat. 8, 158 relictum in -o haerentem *equum.* TAC. Germ. 12 corpore infames -o ac palude ... mergunt. ann. 1, 65 haerere -o fossisque impedimenta. IREN. 1, 6, 2 aurum in -o depositum ... cum -m nihil nocere auro possit. VVLG. Ier. 38, 22 demerserunt in -o et in lubrico. CLAVD. 20, 443 -o subnixa tenaci mergitur *moles corporis. syn.* limus). CIC. Att. 2, 21, 4 Apelles si Venerem aut Protogenes si Ialysum illum suum -o oblitum videret (VAL. MAX. 8, 2, 3 *Marium* -oque paludis, qua extractus erat, oblitum. TAC. ann. 1, 65 infectos -o aut cruore cibos. FRONTO p. 64, 22 N. -o corpus oblitum. PAVL. sent. 5, 4, 13 si quis -o luto obliniverit [dig. 47, 11, 1, 1]. SOL. 32, 31 *hippopotamus plagam* -o oblinit [AMM. 22, 15, 23]. *v. praeterea p. 99, 3. 44*). CATVLL. 17, 25 *eum volo* animum in gravi derelinquere -o. LVCR. 6, 976 at contra nobis -m taeterrima cum sit spurcities, eadem subus haec iucunda videtur. VERG. catal. 13, 25 rates -o retentae sordido stant in vadis. OV. met. 1, 418 *postquam* -mque udaeque paludes intumuere aestu. LABEO Paul. dig. 41, 1, 26, 2 *lana* quae in lutum aut -um cecidisset (CVRT. 3, 13, 11 alia in -um demersa cernebantur. VVLG. Ier. 38, 6 descendit itaque Ieremias in -um, ἦν ἐν τῷ βορβόρῳ, *praeced.* in lacum, in quo non erat aqua sed lutum. RVFIN. symb. 12 p. 351^B^ in -i voraginem *demitti. cf.* HIER. in Am. 4, 4 p. 270 SALV. gub. 6, 43 *p. 99, 14* HIER. epist. 98, 14 *p. 99, 26*). VAL. MAX. 8, 1 absol. 6 *imber* os suum -o replevit (CVRT. 4, 3, 25 *clipeos* repletos fervida harena -oque decocto. RVFIN. hist. mon. epil. 3 p. 461^A^ *vallis solum* foetido -o repletum). CELS. 5, 28, 3 *ulcus* -o simile. SEN. epist. 92, 31 *aurum argentumque sapiens non ab splendore aestimat* sed a vetere -o (a vertero caelo *codd.*), ex quo illa secrevit. 95, 25 ostrea, inertissimam carnem -o saginatam. nat. 6, 26, 2 *Nilus* multumque secum -i trahens. COLVM. 1, 5, 6 *palus bestiolas* -o et fermentata colluvie vere natas emittit (ARNOB. nat. 4, 16 *Minerva* ex -o et ex gurgitibus prodita. 7, 44 -o natis ut vermiculis mos est. EVSTATH. Bas. hex. 9, 2 p. 957^D^ *anguillas* de -o nasci). COLVM. 2, 14, 6 *fossa* cinerem -umque cloacarum *congerere.* 7, 4, 6 -o aut stercore ... tecta liberentur. 8, 4, 4 sues -o ... lavari (LACT. inst. 4, 17, 21 sus, qui se ingurgitat -o. HIER. epist. 21, 12 *porcus* -o et sordibus delectatur. *cf.* LVCR. 6, 978 insatiabiliter toti ut volvantur ibidem *i. in caeno. in comparatione*: HIER. epist. 98, 19 quasi porci volutantur in -o. *de hominibus*: PLIN. nat. 14, 140 volutatio in -o *ebriorum.* LVCR. 3, 77 *p. 99, 19* ARNOB. nat. 2, 30 *p. 97, 80*). COLVM. 8, 17, 9 quae *stagna* limo -oque lutescunt (PLIN. nat. 6, 136 *oram Syrtium* diximus inaccessam -o [*syn.* limus]. STAT. Theb. 4, 820 *amnis* iam crassus -oque et pulvere sordens. silv. 4, 3, 88 *amnem* pulverulum gravemque -o. TAC. ann. 1, 63 cetera limosa, tenacia gravi -o. HIER. epist. 119, 11 *Pactolus* ditior est -o quam fluento). LVCAN. 6, 94 unda ... *fluminis peste infecti* duravit viscera -o. OCTAVIA 799 *statuam Poppaeae* obruunt turpi diu calcata -o. PLIN. nat. 9, 65 *pisce* -um fodiente. 28, 51 *strigmenta* quae sunt e ceromate permixta -o. 31, 36 *aquae* quae fonte -um faciunt. 31, 61 utuntur et -o fontium. 32, 39 *testudinum* in -o et paludibus viventium. STAT. Theb. 9, 502 ineluctabile -o (caenum *al.*) ... sidit crescitque barathrum (*syn.* sinuosa vorago). MART. 7, 33, 1 sordidior -o cum sit toga. SVET. Vit. 17 quibusdam stercore et -o incessentibus *Vitellium.* GRAN. LIC. p. 23, 1 mortuumque per -um trahere non destitit *vulgus.* APVL. mund. 18 *terrae* nonnullae -um *vomunt.* TERT. anim. 54 omnes labes mundialium sordium ... quasi -o immunditiarum suarum grossiorem *aerem stipent.* ARNOB. nat. 7, 17 *cum* porculi -um vobis profunderent ex volutabris horrentibus, lutosis et voraginibus sumptum. COD. Theod. 7, 1, 13 (*a. 391*) *ne quis* turbido potum -o misceat (*sc. in aquando*). QVEROL. p. 17, 14 quos *coturnos* pluvia solvat, pulvis compleat, -m et sudor glutinet. RVFIN. symb. 12 p. 351^A^ si quis videat parvulum in profundo -i necari ... extremum ... ingrediatur -um. SVLP. SEV. chron. 1, 54, 4 *lacum* -oque ac sordibus atque ex eo eniciabili foetore horrendum. OROS. apol. 28, 1 quasi rana e -o emergit (*in imagine v.* CIC. Vatin. 17 *p. 99, 17.* MARCELL. chron. II p. 97, 509, 12 *portus* exhaustus -oque effosso purgatus est. SIDON. carm. 16, 92 -o viridante palus. 22, 145 *aqua* fuso detergit gurgite -um. CORIPP. Ioh. 6, 757 altum tremulo putret sub gurgite -m. *in proverbio*: LVCIL. 659 mordicus petere aurum e flamma expediet, e -o cibum (*cf. Otto, Sprichwörter p. 137*). HOR. sat. 2, 7, 27 haeres nequiquam -o cupiens evellere plantam (*cf. Otto, Sprichwörter p. 201.* elicere: PLAVT. Bacch. 384 *p. 99, 1,* educere: CASSIAN. inst. 6, 6 *p. 99, 23*). FLOR. epit. 3, 17, 6 (*vox Livii Drusi*) *nihil* reliquisse, nisi siquis aut -um dividere vellet aut caelum. VIR. ill. 66, 5 *nihil relinquere* praeter caelum et -um. *paulo aliter*: TERT. spect. 25 quale est enim de ecclesia dei in diaboli ecclesiam tendere, de caelo, quod aiunt, in -um. HIER. adv. Rufin. 3, 12 eloquentiam meam fers in caelum, ut fidem in -um deprimas (*v. Otto, Sprichwörter p. 61*). **b** *i. q. faex vel sedimentum vini mustique*: STAT. silv. 4, 9, 39 dulci defruta ... lutosa -o. **c** *speciatim i. q. stercus, fimus*: GLOSS. IV 217, 1 stercus putridum. V 617, 16 est stercus. *desunt exempla, at cf. l. 52 et p. 99, 48.* **d** *i. q. saliva, sputum oris hominis*: SIDON. epist. 3, 13, 4 rabido pariter ore spirans -um, spumans vinum (*nota verbum* spirare). ANTH. 205, 2 -m tibi bullit in ore.

2 *in imagine vel translate*: **a** *in imagine de rebus sor-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

didis et abiectis: PLAVT. Bacch. 384 ut eum ex lutulento -o propere hinc eliciat foras. Most. 291 pulchrum ornatum turpes mores peius -o collinunt (Poen. 306. 826 neque tam luteus neque tam -o collitus. RHET. Her. 3, 22, 37 si cruentam aut -o oblitam aut rubrica delibutam *imaginem* inducamus. CIC. Verr. 6, 173 ut non cera, sed -o obliti esse videantur [*nota adnominationem*]. Pis. 72 istius impurissimae atque intemperantissimae pecudis -o et sordibus inquinavit. LACT. inst. 6, 23, 16 qui se -o immerserit, -o sit oblitus necesse est. FILASTR. 73, 2 *haeretici* in -um euntes et inde obliti de -o). LACT. inst. 5, 3, 13 ingenii tui monumentum hoc detestabile stultitia tamquam -o aedificatum. 6, 23, 8 animas ad sanctitatem genitas velut in -i gurgite demersit (7, 6, 2 animas ad caelestia genitas ... tamquam luto -ove demerserunt. HIER. in Am. 4, 4 *sq.* p. 270 dum erigimur in superbiam, estis in -i ultima devoluti. SALV. gub. 6, 43 pereant ... et quasi in -um proiciantur). RVFIN. Adamant. prol. fluenta limpidissima ab imis commota vadis probrorum -o temerare. *de humilitate prosapiae*: CIC. Vatin. 17 unus tu emersus e -o. 23 intolerandus ex -o nescio qui atque ex tenebris tyrannus. LVCR. 3, 77 ipsi se in tenebris volvi -oque queruntur. LIV. 10, 15, 9 ex -o plebeio consulatum extraheret. *de rebus adversis*: PETRON. 119, 58 hoc mersam -o Romam somnoque iacentem. ANTH. 472, 7 virtus medio iacet obruta -o. *apud christianos*: ZENO 2, 15, 2 in huius mundi -o versatus est. CASSIAN. inst. 6, 6 nisi eum gratia domini de terrae -o *eduxerit*. **b** *translate i. q. sordes animi, labes vitiorum; saepe additur genetivus vitii*: ATHAN. Lucif. epist. 8 p. 332, 17 incidunt in -um impietatis (HIER. epist. 98, 14 Origenes in profundum impietatis deversus -um). AMBR. hex. 6, 8, 46 abducens se a corporis -o et a cupiditate carnali (CASSIAN. conl. 12, 6, 3 praecepta servantes de -o carnalium passionum extrahente *domino*). apol. Dav. IV 10, 36 in quodam -o et voragine voluptatum *caro nostra est* (AVG. serm. ed. Mai 26, 4 contaminati -o voluptatum. SALON. in prov. p. 976^A si se ex -o libidinis coinquinare diligit. PALLAD. hist. mon. I 14 in feminei ... desiderii ... -um [βόρβορον]). AMBR. spir. 2, 10, 112 in -um suae mentis carnisque detruserant. HIER. in Is. 13, 18 *sq.* p. 245 voluptatibus et -o turpitudinis. epist. 51, 7 in -um demersi sunt peccatorum (RVFIN. Adamant. prol. probrorum *v. l. 16*). epist. 133, 4 (*de dogmate haeretico*) vetustissimum -um quasi novam suscipiunt temperaturam. RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 p. 180^A ab omni -o corruptionis aversae sint *aures*. COD. Theod. 16, 6, 6 pr. (*a. 413*) -o profanatarum religionum haereticorumque sordibus polluere. 16, 9, 4 (*a. 417*) *servos* nec invitos nec volentes -o propriae sectae confundat. SALV. gub. 4, 24 in exercendo impudicitiae -o. 7, 7 fornicationis funestae -o pollui. 7, 20 quantum -m impudicarum sordium. CLAVD. MAM. anim. p. 131, 24 cur sponsam Christi -o falsitatis oblinis. ENNOD. opusc. 5 p. 400, 13 nisi te -o perditionis immergis. GREG. TVR. vit. patr. 15 prol. *sanctos* nullum luxuriae -m *temptavit*.

3 *metonymice de homine in convicio*: PLAVT. Persa 407 lutum lenonium, commixtum -o sterculinum publicum (*cf.* Most. 41 -o κόπρων commixte, *ubi* canem capram commixtam *codd., corr. Leo*). Pseud. 366 fraudulente. :: impure. :: leno. :: -m. CIC. Sest. 20 habeo quem opponam labi illi atque -o. 26 -m illud ac labes amplissimi ordinis. dom. 47 o -um, o portentum, o scelus. Pis. 13. Phil. 5, 16 illud os, illam impuritatem -i fuisse. PLIN. epist. 7, 29, 3 quae *ornamenta* interdum in hoc -um, has sordes abicerentur (*sc. in hominem libertinum*).

epitheta notabiliora: altum (CORIPP. Ioh. 6, 757), foetidum (RVFIN. hist. mon. epil. 3 p. 461^A), gravis (TAC. ann. 1, 63), horrendum (LACT. inst. 7, 7, 13), lutulentum (PLAVT. Bacch. 384), profundum (HIER. epist. 98, 14), sordidum (VERG. catal. 13, 25 MART. 7, 33, 1), tenax (CLAVD. 20, 443), turpis (OCTAVIA 799), vetus (SEN. epist. 92, 31), viridans (SIDON. carm. 16, 92).

synonyma et iuxta posita: lutum *et* limus *saepius*, colluvies (COLVM. 1, 5, 6), lubricum (VVLG. Ier. 38, 22), palus (Ov. met. 1, 418 PLIN. nat. 32, 39 TAC. Germ. 12. *aliter* SIDON. carm. 16, 92), sordes (CIC. Pis. 72 HIER. epist. 21, 12 SVLP. SEV. chron. 1, 54, 4), stercus (SVET. Vit. 17), vada (VERG. catal. 13, 25), vorago (VERG. Aen. 6, 296 Ov. Ib. 443 STAT. Theb. 9, 502 RVFIN symb. 12 p. 351^B).

derivata: caenosus, caenulentus (*fort.* inquinare). *compositum*: obscaenus.

caepe, caepārius *sim. v.* cep-. **caere** *v.* chaere.

caerefolium, -ī *n.* [*mutatum pro* χαιρέφυλλον. *Th.*]. *nomen herbae.* *formae*: ceref- *saepe in codd.*, cerfolium GLOSS. III 497, 26. 573, 11. 577, 13. V 353, 26. 586, 2. cerfolius: GLOSS. III 595, 18. 629, 10. cerepulium: GLOSS. II 99, 45. GLOSS. χαιρέφυλλον. γιγγίδιον. sarminium. sarminia. paederotus. cunillae (*anglosax.* cunele '*cunila*'). *fort. huc trahendum*: GLOSS. III 359, 69 cirifolium κηρίφυλλον. [*it.* cerfoglio, *francog.* cerfeuil. *M.-L.*] COLVM. 11, 3, 14 *et autumno et vere serenda sunt* semina brassicae et lactucae ... coriandri -i. PLIN. nat. 19, 170 aequinoctio autumni seruntur ... -m, quod paederota Graeci vocant. GARG. MART. med. 38 -o ignea vis et acerrima est (*falso ex* PLIN. nat. 19, 170). *ibid. fusius de hac herba.* PALLAD. 3, 24, 9. 10, 13, 3. VEG. mulom. 1, 58 *potio* -i viridis. EXC. Apic. p. 66, 32. PS. APVL. herb. 104 Graeci paederota vocant ... latini -um (*seq. medicamentum*). ISID. orig. 17, 11, 7 *inter odorata holera nominat.* *Mbr.*

˟**caerimōnia** (-ae), -ae (-ārum) *f.* [*orig. inc. conferendum esse cum* cura *putat Danielsson, Altital. Stud. ed. Pauli 4, 165. Th.*]. PAVL. FEST. p. 44 -arum causam alii ab oppido Caere dictam existimant, alii a caritate dictam iudicant. VAL. MAX. 1, 1, 10 sacra -as vocari, quia Caeretani ea ... coluerunt. SAB. Gell. 4, 9, 8 -ae a carendo. AVG. retract. 2, 37 a carendo appellatas -as, quasi carimonias. MACR. sat. 3, 3, 8 ISID. orig. 6, 19, 36. GLOSS. V 274, 55 eo quod careant (cereant *codd.*) aliquid. *cf.* PAVL. FEST. p. 71. 253. *legitur* caeri- *et* caere-, *posterioribus temporibus etiam* cer-. *nota*: cĕrimonias (-a): PRVD. c. Symm. 1 praef. 5 VEN. FORT. carm. 1, 11, 23 Mart. 3, 53. 4, 308. CHAR. gramm. I 33, 8 feminina semper pluralia ... -ae (DIOM. gramm. I 327, 34 PROB. app. gramm. IV 195, 26 GLOSS. II 329, 16), *sed repugnant multi loci, ut* CIC. inv. 2, 66. 161 S. Rosc. 113 Verr. 6, 36 Balb. 55 har. resp. 21. 37 leg. 2, 55 CAES. Gall. 7, 2, 2 (*cod. α*) frg. Suet. Iul. 6 *al. cf.* GELL. 19, 8, 13 cur indutias et -as scriptores veteres nonnunquam singulari numero appellaverunt, ferias et nundinas nunquam? *formas generis neutri* caerimonium (-a) *exhibent*: FRONTO p. 66, 26 (*ita cod.*) ITALA Is. 1, 13/14 (Tert. adv. Marc. 5, 4 *MR*) Os. 2, 11 (*ibid. MR*) VEN. FORT. carm. 1, 11, 23 Mart. 3, 53. 4, 308 GLOSS. IV 33, 19. 217, 15. 317, 41. 550, 20 CORP. VI 934. XI 3933. *poetae non utuntur nisi* SIDON. carm. 9, 180 PRVD. *et* VEN. FORT. *cf. supra l. 10.* GLOSS. observatio religionis; -ae θρησκεῖαι, observationes vel religiones aut sacrae publicae, observationes sacrorum; -as ritus sacrificandi; -um sacrum deorum, sacrum deorum religiosum; -a leges divinae vel constituta sacrificiorum, sacra, orgia. *cf.* SERV. Aen. 4, 302 orgia apud Graecos dici sacra omnia, sicut apud Latinos -ae dicuntur (ISID. orig. 6, 19, 36). *legitur inde a* CIC. [*port.* carmunha. *M.-L.*]

1 *specialia*: **a** *coniungitur plerumque cum aliis substantivis et similia et diversa significantibus velut cum his praeter multa alia*: CIC. inv. 2, 66 in metu et -a deorum. 2, 161 curam -amque. Rab. perd. 27 sacerdotio -isque. dom. 33 de religione, de rebus divinis, -is, sacris. 121 pontificio iure, ... verbis dedicationis, ... religione, -is. 145 -is atque templis. Mil. 83 sacra, ... -as, ... auspicia. Tusc. 4, 1 -ae, comitia, provocationes, patrum consilium. nat. deor. 1, 14 religione, pietate, sanctitate, -is, fide, iure iurando *eqs.* LIV. 1, 20, 3 virginitate aliisque -is. 1, 20, 7 caelestes ... -as, ... iusta ... funebria placandosque manes. 9, 5, 1 fetialibus -aque alia. TAC. ann. 1, 62 auguratu et vetustissimis -is. 16, 28 instituta et -as. SVET. Claud. 22 -as civilemque et militarem morem ... omnium ordinum statum. GELL. 4, 9, 9 castitate -aque. APVL. Socr. 14 p. 148 hostiis vel -is vel ritibus. met. 11, 6 hilares -as et festiva spectacula. MIN. FEL. 10, 4 templis aris victimis -isque. ITALA Os. 2, 11 (Tert. idol. 14) sabbata ... et numenias et -as. CAPITOL. Pius 13, 4 *Numae* felicitatem pietatemque et securitatem -asque. LACT. inst. 1, 21, 43 mysteriis et -is. VVLG. *saepissime, coniunguntur* leges, ritus, usus, iustificationes, iudicia, testimonia, praecepta, mandata, verba, numerus. HIER. epist. 73, 2 circumcisione et legalibus -is.

b *significantur varia genera caerimoniarum*: *nationum, religionum*: CIC. dom. 145 obieci meum caput pro vestris -is. VAL. MAX. 1 praef. nostris. SVET. Aug. 93 peregrinarum. 94 barbara. Tib. 36 externas. TERT. ieiun. 14 Iudaicarum (VVLG. Esth. 8, 17. HIER. epist. 73, 2 legalibus. 120, 8, 2 legis. AVG. epist. 82, 18 PAVL. MED. bened. 7, 2 COD. Theod. 16, 8, 13). SYMM. rel. 3, 7 Romanis (PASS. Cypr. 1 AVG. serm. ed. Mai 64, 1). AMM. 19, 12, 3 circumiacentium regionum. VVLG. deut. 12, 30 *gentium victarum.* OROS. hist. 2, 8, 2 *Aegypti.* AVG. epist. 82, 27 gentilium (PRVD. Symm. 1 praef. *gentis paganae.* PASS. Rogat. 1). MARCELL. chron. II p. 102, 525, 14 *Arrianorum.* *sacerdotum*: CIC. dom. 136 *quod* pontifices ... ad suas -as ... accommodaverunt. APVL. apol. 31 magorum. AVSON. 419, 26 sacerdotis. *ad quos sive ad quid pertineant*: CIC. inv. 2, 66 quae (*religio*) in ... -a deorum sit. CAES. frg. Suet. Iul. 6 VAL. MAX. 4, 7 ext. 1. 8, 8, 2 TAC. ann. 3, 60 APVL. met. 6, 2 SYMM. epist. 2, 53 HYG. astr. 2, 15 p. 52, 11. CIC. har. resp. 12 deorum penatium Vestaeque matris. leg. 1, 43 in deos. VAL. MAX. 1, 1, 2 Martis. TAC. ann. 4, 55 Apollinis ... Dianae. 4, 36 divi Augusti. PASS. Cypr. 4 *imperatorum.* APVL. met. 11, 5 propriis *Isidis.* VVLG. lev. 7, 35 *et* II Esdr. 13, 14 *dei mei.* Ezech. 44, 5 domus domini. CIC. inv. 2, 161 *religio* superioris cuiusdam naturae ... -am ... affert. S. Rosc. 113 legationis ... -am. Verr. 2, 7 -ae ... omnium sacrorum fanorumque. rep. 2, 26 religionum. Tusc. 1, 27 sepulcrorum. LIV. 1, 20, 7 caelestes. 1, 32, 5 bellicae. TAC. ann. 14, 22 loci (*sc. fontis aquae Marciae*). FRONTO p. 210, 17 N. spectaculorum. APVL. met. 6, 2 laetificas messium -as. VVLG. lev. 9, 17 holocausti matutini. num. 9, 3 *Phase.* 18, 4 *tabernaculi.* Ezech. 44, 15 sanctuarii *dei.* HIER. in Is. 22, 15 p. 319 victimarum (PAVL. MED. bened. 11, 1 hostiarum). epist. 59, 3 carnales (PELAG. in II Cor. 5 p. 785). AVG. spir. et litt. 21, 36 escarum. SVLP. SEV. chron. 1, 49, 4 divinas. *aetas*: CIC. har. resp. 29 -as ab omni vetustate acceptas. PAVL. FEST. p. 157 antiquorum. TAC. ann. 1, 62 vetustissimis. 16, 28 maiorum. SVET. Aug. 31 antiquis. 93 veteres. ARNOB. nat. 1, 24. 1, 25 antiquitus institutas. SYMM. rel. 3, 3 patrum (VVLG. Iudith 5, 8). 3, 9 avitis. AMM. 19, 12, 13 priscis. SERV. Aen. 4, 29 veterum. TAC. ann. 1, 54 novas. VVLG. Esth. 3, 8. *natura*: CIC. Verr. 6, 187 maximis atque occultissimis -is (6, 36 maxima. LIV.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

40, 4, 9 PLIN. nat. 6, 135. 30, 13 APVL. met. 11, 28 HYG. astr. 2, 15 p. 52, 11). Balb. 55 summa (har. resp. 21 NEP. Them. 8, 4 CENS. 18, 6). har. resp. 18 statas sollemnesque (LIV. 9, 5, 1 PLIN. nat. 9, 117 VOPISC. Aurelian. 20, 6). 37 incredibili. CAES. Gall. 7, 2, 2 gravissima. VAL. MAX. 1, 1, 8 exactissimo cultu -arum. PLIN. nat. 36, 25 sanctissimis (FRONTO p. 66, 26 N.). *similiter dicitur* sanctissime, tanta cura colere, tueri *sim.* *varia*: CIC. nat. deor. 1, 61 -as religionesque publicas (TAC. hist. 2, 91 SVET. Iul. 6 SYMM. epist. 9, 147 GLOSS. IV 407, 44 CORP. VI 934. 1001). APVL. Socr. 14 p. 148 nocturnis vel diurnis, promptis vel occultis, laetioribus vel tristioribus hostiis vel -is vel ritibus. met. 11, 6 hilares. SVLP. SEV. chron. 1, 49, 4 impias. PAVL. FEST. p. 71 denariae -ae dicebantur et tricenariae, quibus sacra adituris decem continuis diebus vel triginta certis quibusdam rebus carendum erat.

c *exempla nonnulla variorum in caerimoniis usuum*: CIC. dom. 138 eis institutis ac verbis, quibus -ae postulant, dedicasse. PAVL. FEST. p. 71 *v. supra l. 11* (253). GELL. 1, 12 *fusius de eis in virgine Vestali capiunda.* 10, 15 *item in flamine Diali et flaminica.* SOL. 32, 21 Apis natalem Memphici celebrant iactu paterae aureae, quam proiciunt in Nili statum gurgitem. haec sollemnitas per septem dies agitur .... octavo die -is iam peractis *eqs.* VVLG. *passim, ut* num. 15, 24 offeret vitulum de armento, holocaustum ... et sacrificium eius ac liba, ut -ae postulant, hircumque pro peccato. *maxime* deut. 5 *sqq.*

2 ***structurae variae:*** *pro obiecto*: CIC. inv. 2, 161 *religio* superioris cuiusdam naturae ... -am ... affert. S. Rosc. 113 qui ... perfidia legationis ipsius -am polluerit maculaque adfecerit (dom. 105 har. resp. 29 LIV. 6, 41, 9 TAC. hist. 1, 2 ann. 14, 22 SVET. Iul. 74 SYMM. epist. 9, 147). Verr. 2, 7 -ae ... violatae (Mil. 59 Tusc. 1, 27. ARNOB. nat. 7, 31 -arum officia violare). dom. 2 aliae -ae nobis erunt *requirendae.* 109 hic ... -ae continentur (har. resp. 18 statas sollemnesque -as pontificatu ... contineri [VAL. MAX. 1, 1, 1 explicari]. CAES. Gall. 7, 2, 2 quo more eorum gravissima -a continetur [-ae continentur β]). CIC. dom. 141 institutas -as persequi. Mil. 83 *maiores* -as ... ipsi sanctissime coluerunt et nobis ... prodiderunt (Tusc. 1, 27 *-as sepulcrorum* nec tanta cura coluissent. SVET. Aug. 93 peregrinarum -arum sicut veteres ac praeceptas reverentissime coluit, ita ceteras contemptui habuit. SYMM. rel. 3, 3 AVG. serm. ed. Mai 64, 1 PASS. Rogat. 1. LIV. 1, 32, 5 *ut a Tullo* bellicae -ae proderentur. PRVD. c. Symm. 1 praef. 5 suas ut -as gens pagana ... sperneret). CIC. leg. 1, 43 in deos -ae ... tolluntur, quas non metu sed ea coniunctione, quae est homini cum deo, conservandas puto (OROS. hist. 6, 15, 12 queruntur ... -as ... sublatas). 2, 25 suos deos aut novos aut alienigenas coli ... habet ... ignotas -as nostris (nos *codd.*) sacerdotibus. 2, 50 pontifices *sacris* ... -as adscribendas putant. 2, 55 tota ... iuris compositio pontificalis magnam religionem -amque declarat. Tusc. 4, 1 divinitus constituta. nat. deor. 1, 61 -as religionesque publicas sanctissime tuendas 3, 5 -as ... defenderem. div. 2, 148 -is retinendis (CAPITOL. Pius 13, 4 *Numae* -as ... semper obtinuit *Antoninus*). LIV. 1, 20, 7 caelestes ... -as ... ut ... pontifex edoceret (FLOR. epit. 1, 2, 2 VVLG. deut. 4, 14. 5, 31. 6, 1). 3, 55, 6 relatis quibusdam ex magno intervallo -is. 5, 17, 2 neglectas -as (APVL. met. 4, 29. 6, 1 VVLG. deut. 8, 11 *cf.* LIV. 22, 9, 7 neglegentia -arum ... peccatum a C. Flaminio). VAL. MAX. 1, 1, 2 -is ... desertis (VVLG. Iudith 5, 8). 8, 8, 2 *cum* -as ... ordinasset *Scaevola.* 8, 13, 2 *Metellus* tutelam -arum per duo et XX annos ... gessit. CVRT. 10, 7, 2 *Arrhidaeus* -arum ... consors. TAC. ann. 1, 54 idem annus novas -as accepit. 3, 59 Tiberius ... decretas ob tribuniciam Drusi potestatem -as temperavit. 3, 60 populus ... -as deum protegens. 3, 61 auctam ... -am templo (4, 64. AMM. 22, 12, 7 -arum ritus). 4, 16 -ae difficultates, quae consulto vitarentur. *ibid.* capessendas. 4, 36 obiecta ... incuria -arum divi Augusti. 11, 11 antiquitus ... magistratus potissimum exequebantur officia -arum. 11, 15 *haruspicum Tuscorum* monitu redintegratas -as et in posterum rectius habitas. SVET. Tib. 36 externas -as ... compescuit. FRONTO p. 66, 26 N. oppidum multas res in se antiquas habet ... sanctas ... -as (-a *cod.*) supra modum (VVLG. deut. 4, 8). GELL. 10, 15, 1 -ae impositae flamini Diali multae. 10, 15, 18 gratiaque aliquot -arum facta. APVL. apol. 25 callere leges -arum. 55 varias -as studio veri et officio erga deos didici (flor. 15 p. 56 a sacerdotibus -arum incredendas potentias ⟨*didicisse*⟩). met. 11, 28 -as aditurus. MIN. FEL. 9, 4 ITALA Is. 1, 13/14 Os. 2, 11 Am. 5, 21 (Tert. idol. 14 *et* adv. Marc. 1, 20. 5, 4) -as (-a vestra, -a eius) odit anima mea (avertam, reieci). TERT. test. anim. 1 *sapiens* -as despuens. ieiun. 14 Iudaicarum -arum ... observantes sumus. SOL. 32, 21 -is ... peractis (VEN. FORT. carm. 1, 11, 23). PANEG. 12, 29 -as, quas incestaverant mentibus etiam corporibus impiabant. ARNOB. nat. 1, 25 *religio* -as antiquitus institutas novitatis suae superstitione contaminans. 6, 5 res sacras -arum conficitis debitis. 7, 26 copulata ... et mixta sunt -arum et haec genera (*sc. turis et meri*). SYMM. rel. 3, 9 utar -is (VVLG. Esth. 3, 8). DICT. 3, 2 Achilles adveniens visere -arum morem. AMM. 22, 15, 30 metuentes ne -arum oblitteraretur memoria. VVLG. gen. 26, 5 *quod Abraham* -as ... servaverit (PELAG. in II Cor. 5 p. 785. VVLG. exod. 12, 25 observabitis. deut. 11, 1 AVG. epist. 82, 13). exod. 18, 20 ostendas ... populo -as. lev. 5, 15 *anima* praevaricans -as. deut. 4, 14 facere (5, 31. 6, 1 IV reg. 17, 37 I par. 29, 19 II par. 33, 8). 5, 1 audi, Israel, -as. 5, 31 loquar tibi ... -as. 6, 17 custodi, *passim. ibid.* praecepit (8, 11. 10, 13. 17, 19. 28, 15 II Esdr. 1, 7. 9, 14). 6, 1 mandavit (7, 11 III reg. 8, 58). 11, 32 ut impleatis -as. 12, 30 ne ... requiras -as earum (*gentium victarum*). 30, 10 *conscribere.* III reg. 9, 6 proposui. II Esdr. 9, 13 dedisti eis ... -as. HIER. epist. 120, 8, 2 legis exercuerint -as (SVLP. SEV. chron. 2, 20, 2). PELAG. in Rom. 3 p. 660. PS. RVFIN. in Am. 4, 4—6 quoniam -arum ordines ritusque, quos ex sacra lege susceperant (AVG. epist. 82, 27), idolis mancipassent. AVG. civ. 7, 32 -ae ... *significatae et praenuntiatae sunt, quas* ... in Christo et *impletas* credimus et impleri cernimus et *implendas* confidimus (*pro* -is significata sunt, quae). SVLP. SEV. chron. 1, 49, 4 *ex Assyriis* plerique divinas -as receperunt. MACR. somn. 1, 10, 9 qui per diversas gentes auctores consti tuendis sacris -arum fuerunt. PAVL. MED. bened. 11, 1 consummatis ... hostiarum -is. NOVELL. Theod. 3 praef. fundare ... -as sanctitatis. OROS. hist. 2, 8, 2 *Cambyses* -as eius (*Aegypti*) et templa deposuit (VEN. FORT. Mart. 3, 53 populis -a sancta retractans. 4, 308 *cum* pater -a diva sacraret. PASS. Cypr. 1 Romanas -as recognoscere. CORP. XI 3933 -orum honestissime praebitorum. *pro subiecto*: CIC. Verr. 2, 7 -ae ... consistere eius animum sine furore atque amentia non sinunt. dom. 31 alio modo ... quam eum ... -arum ... ius coegerit. 138 quibus *institutis ac verbis* -ae postulant, dedicasse (VVLG. num. 15, 24). LIV. 5, 52, 5 neutrum fieri salvis -is potest. 27, 8, 6 animum eius cura ... -arum cepit. PLIN. nat. 9, 117 serio ... aut sollemni -arum apparatu TAC. ann. 3, 71 cunctas ... -as Italicis in oppidis ... iuris atque imperii Romani esse. GELL. 10, 15, 26 eaedem ferme -ae sunt flaminicae Dialis *ac flaminis Dialis.* APVL. met. 11, 24 *de diebus festis Isidis.* SOL. 1, 4 quo minus *proprium Romae nomen* enuntiaretur -arum arcana sanxerunt. ARNOB. nat. 1, 24 iacent antiquae derisui -ae. AVSON. 419, 66 in cibis ... cuius sacerdotis abstinentior -a? SYMM. epist. 2, 53 notae nobis sunt -ae deorum. HIER. epist. 59, 3 carnales obtineant -ae. AVG. epist. 82, 18 -as Iudaeorum et perniciosas esse et mortiferas christianis. MACR. somn. 1, 2, 9 hoc ... vocatur narratio fabulosa, non fabula, ut sunt -arum sacra. SIDON. carm. 9, 180 *quos deos fecere* tus sal ... vel superfluarum consecratio -arum.

caerimoniā (-is), cum caerimonia (-is): CIC. Verr. 6, 36 ludos maxima cum ... -a Cereri Libero Liberaeque faciundos (har. resp. 37 sacrificium ... fit incredibili -a. LIV. 40, 4, 9). 6, 187 -is continentur. Balb. 55 confici. har. resp. 21 sollemnia ac iusta ludorum ... summa cum -a esse servata. rep. 2, 26 animos ... religionum -is mitigavit. NEP. Them. 8, 4 *sacrarium* summa colebatur -a (LIV. 29, 18, 2 PLIN. nat. 36, 25 APVL. met. 11, 5 percolentes. MIN. FEL. 10, 4 CENS. 18, 6 AMM. 19, 12, 3). PLIN. nat. 3, 65 *Romae* nomen alterum dicere arcanis -arum nefas habetur. 30, 13 Britannia hodieque eam (*magicam*) ... celebrat tantis -is, ut (APVL. met. 11, 24 dies tertius pari -arum ritu celebratus). TAC. hist. 1, 43 *Piso non* -is ... imminens exitium differebat. ann. 1, 62 imperatorem ... vetustissimis -is praedictum (CORP. XI 2702, 17). 4, 55 hi (*Milesii*) Apollinis, illi (*Ephesii*) Dianae -a occupavisse civitates visi. FRONTO p. 210, 17 N. spectaculorum -is placari. GELL. 1, 12 *tit.* quibus -is ... capiatur *virgo Vestalis.* 4, 9, 9 cum ... -a ... adeundum *templum.* APVL. Socr. 14 p. 148 gaudeant. 15 p. 153 *dii ex daemonum numero* -is vulgo advertuntur. VOPISC. Aurelian. 20, 6 -is ... sollemnibus iuvate principem. ARNOB. nat. 3, 15 *mutorum animantium* species ... -arum apparatu *accipere.* PRISCILL. tract. 1, 20 *daemones* infelici -arum sanctificatione venerantur. 3, 70 gentiles animae ... -is impeditae. SERV. Aen. 4, 29 -is veterum flaminicam nisi unum virum habere non licet. HYG. astr. 2, 15 p. 52, 11 antiqui cum maxima -a deorum ... sacrificia administrarent. VVLG. num. 29, 6 eisdem -is offeretis in odorem suavissimum incensum domino. Esth. 9, 28 his -is obligata est *progenies eorum* [AVG. civ. 7, 32; *cf. supra l. 7*]. COD. Theod. 9, 35, 4 (*a. 380*) quadraginta diebus, qui auspicio -arum paschale tempus anticipant (COD. Iust. 3, 12, 6). 16, 8, 13 (*a. 397*) Iudaei sint obstricti -is suis. OROS. hist. 3, 4, 4 quibus -is Romani placaverint deos et sedaverint morbos. GREG. TVR. dom. 1 tota ... civitas horrendarum -arum nidore fumabat. LIV. 1, 20, 3 *virgines Vestae* -is venerabiles ac sanctas. 9, 11, 8 hoc ... -is dignum erat. 25, 12, 15 celeber ... dies omni -arum genere. PLIN. nat. 36, 190 *Belus amnis* -is sacer. caerimoniae (-is): CIC. Rab. perd. 27 -is praeerat *Flaccus* (leg. 2, 20. TAC. hist. 2, 3 *praesidere*). VAL. MAX. 1 praef. multum -is nostris inclitae claritatis accessit. 4, 7 ext. 1 quantum deorum ... -is debetur. PLIN. nat. 36, 197 Tiberius ... Heliopolitarum -is repertam in hereditate ⟨Sei⟩ ... obsianam imaginem Menelai *remisit.* APVL. met. 11, 21 sumptus ... -is necessarios. MIN. FEL. 24, 3 -is interesse. SYMM. rel. 3, 7 Romanis -is non negavit impensas. VVLG. Esth. 8, 17 -is *iungi.* MARCELL. chron. II p. 102, 525, 14 Arrianis suae -ae reparandis. CONC. Matisc. a. 585 p. 167 ecclesiasticis famulantibus -is. in caerimonia (-is) *esse, haberi, reperiri sim.*: CIC. inv. 2, 66 religionem eam, quae in ... -a deorum sit, appellant. Rab. perd. 27 Flaccum ... in ... -is ... diligentissimum. FEST. p. 253 qui sacrorum causa toto mense in -is sunt. PLIN. nat. 6, 135 *Eulaeus amnis* in magna -a *est.* 37, 100 *sandastri stellatae* Chaldaeis in -is habitae. TAC. ann. 3, 58 nulla de eo (*flamine Diali*) populi scita, non in libris -arum reperiri. VOPISC. Aurelian. 18, 6 quae praecepta fuerant in diverso -arum genere. PRISCILL. tract. 1, 15 *deos planetarum* sibi in -is sacrorum ritus et ignarus deo gentilium error adscivit. VVLG. exod. 38, 21 in -is Levitarum *instrumenta enumerata sunt.* lev. 7, 35 haec est unctio Aaron

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... in -is domini. 10, 19 placere domino in -is. num. 18, 4 excubent ... in omnibus -is *tabernaculi.* I Esdr. 7, 11 scribae erudito in ... -is eius in Israel. II Esdr. 13, 14 *miserationes* feci ... in -is *dei mei.* PAVL. MED. bened. 7, 2 remanentes in -is legalibus. CORP. VI 2143 mirae sanctitatis adque in -is antistiti deorum. d e caerimonia (-is) *docere, loqui al.*: CIC. dom. 33 de ... -is ... pontificum collegium docere. 121 nihil loquor de ... religione, -is (VVLG. Ezech. 44, 5). har. resp. 8 de ... -is est contionatus. 12 de ... -is ..., quod tres pontifices statuissent. 13 de -is virginum iudicasse. nat. deor. 1, 14 quid de ... -is ... existimandum sit. TAC. hist. 2, 91 quod *Vitellius* de -is publicis ... edixisset. GELL. 10, 15 *tit.* ARNOB. nat. 4, 18 narrare. VVLG. II par. 19, 10 quaestio est ... de -is. HIER. in Is. 22, 15 p. 319 auferret. PAVL. MED. vita Ambr. 26 legatio ... *de* sumptibus -arum. OROS. hist. 7, 1, 11 de cura -arum nec recensendum arbitror. a d caerimonias *accommodare, pertinere al.*: CIC. dom. 136 *ius publicum iudicandi* pontifices ... ad suas -as ... accommodaverunt. ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 86. FEST. p. 157 memoria veterum pertinens ... ad ... -as ... antiquorum (VVLG. num. 1, 50 HIER. epist. 85, 5). VAL. MAX. 6, 9, 3 ad curam ... -arum converso animo. APVL. apol. 31 ad magorum -as advocari. PS. SOL. add. p. 218, 14 litterae in cinere scriptae ad usque alteram anni -am permanent. ARNOB. nat. 1, 70 ad -as invocari. PASS. Cypr. 4 ad sectam -arum ... revocare. *variarum praepositionum iuncturae*: CIC. leg. agr. 2, 19 quod per -as populi fieri non poterat. dom. 145 obieci meum caput pro vestris -is. LIV. 9, 5, 1 *negarunt* foedus fieri posse ... sine ... -a. VAL. MAX. 1, 1, 8 remotos ab ... cultu -arum oculos. TAC. ann. 16, 28 contra ... -as maiorum. SVET. Iul. 6 *P. Clodium* inter publicas -as penetrasse ad *Pompeiam.* Aug. 31 nonnulla ... ex antiquis -is paulatim abolita. Claud. 22 quaedam circa -as ... correxit *Claudius.* APVL. met. 11, 6 nec inter hilares -as ... quisquam deformem ... faciem perhorrescet. LACT. inst. 1, 21, 43 ex ... -is intellegere ... hominibus se mortuis supplicare. VVLG. exod. 27, 19 vasa tabernaculi in omnes ... -as. lev. 9, 17 *adolens libamenta* absque -is holocausti matutini (HIER. epist. 73, 2 absque ... legalibus -is). num. 9, 3 iuxta omnes -as (9, 14 I par. 23, 31 II par. 31, 21). HIER. epist. 60, 12 in omnes -as ... sollicitudo disposita. AVG. epist. 82, 29 per ... -arum ... observationes ... a peccatis ... mundari. CONC. Aurel. a. 541 p. 93, 11 auctores nequitiae a sacris -is arceantur. CORP. VI 1001 insignem erga -as publicas curam ac religionem. *gen. obiectivus*: CIC. dom. 104 estis antistites -arum (LIV. 10, 8, 2 TAC. hist. 4, 83). QVINT. decl. 329 p. 294 tyrannum ... expugnatorem ... templorum omnium et -arum. CORP. VI 984 conservatori -orum publicorum *cf. p. 101, 51. 53. 59. 60. 65. 102, 22. 103, 14. 19. 26. 36.*

interdum sumas **translate** *pro rebus corporeis ad caerimonias pertinentibus, ut* QVINT. decl. *l 40.* TAC. hist. 1, 43 *non Piso* -is ... imminens exitium differebat. ann. 3, 71 cunctas -as Italicis in oppidis ... iuris atque imperii Romani esse. FRONTO p. 66, 26 N. *oppidum* multas res in se antiquas habet ... sanctasque -as (VVLG. deut. 4, 8). CORP. VI 934 *v. supra l. 42.* *fere i. q. modus*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 160, 10 ut se *animi passio* ad metrorum -as ... conferat. *derivata*: caerimonialis, caerimoniosus, caerimoniari.

caerimōniālis, -e *a* caerimonia. *ad caerimonias pertinens.* ARNOB. nat. 7, 13 quae *pars* ab nonnullis consueta est ... causis -bus adplicari. 7, 31 *sublimitatem deorum* colere officiis omnibus -bus debeas. AMM. 29, 1, 31 -i scientia supersistit cortinulae ⟨sacerdos⟩. ISID. epist. 7, 6 -ia illa, quae umbra erant veritatis futurae, quibus pecudum carnes immolabantur, tanto voluit deus decore perfrui.

caerimōnior, -āri *a* caerimonia. *gentilium ratione sacrificare*: PASS. Cypr. 3 iusserunt te sacratissimi imperatores -ari (AVG. serm. 309, 5).

caerimōniōsus, (-a, -um) *a* caerimonia. *caerimoniis celebratus*: AMM. 22, 15, 17 *crocodili* per septem -os dies mitescunt, ..., quibus sacerdotes Memphi natales celebrant Nili. *Bannier.*

caerimōnium, -ī *v.* caerimonia. **caerites** *v.* Caere *nom. propr.*

caernus, caernophorus *v.* cern-.

caerulāns, -antis [*cf. c.* caerulus. *Th.*]. FVLG. myth. 1 praef. p. 14, 1 *musa* (*i. Astronomia*) -anti peplo circumlita.

caeruleātus (-a, -um). *a* caeruleus. *caeruleo colore fucatus*: VELL. 2, 83, 2 Plancus ... cum -s et nudus caputque redimitus harundine ... Glaucum saltasset *deum marinum.*

***caeruleus, caerulus,** -a, -um [*a* 2. caelum *ductum esse videtur, etsi deest probata aliqua terminationis explicatio. Th.*]. GLOSS. glaucus, -eo marino colore, -a varia; -eum (-um) κυάνεον, κύανον, ἀέρινον. GLOSS. V 352, 34 ha⟨e⟩wi (*anglosax.* '*glaucus*' *vel* '*viridis*'). SERV. Aen. 7, 198 -um est viride cum nigro, ut est mare (ISID. orig. 12, 6, 10). DIFF. gramm. VII 527, 3 -us natura color est; -eus natura fingitur: ita alterum est, alterum fit (BEDA gramm. VII 267, 14) ISID. diff. 1, 115 -us est color, -eus qui ex eo colore confectus est natura. nam -um ipsum colorem dicimus (DIFF. ed. Beck p. 44, 15). DIFF. Suet. p. 311, 17 -um est tamquam aurum, -eum tamquam aureum; ita illud rei nomen est, hoc denominative dicitur. DIFF. gramm. suppl. 282, 23 inter -eum et -um hoc interest, quod -eum dicimus quasi aureum et -um quasi argentum. *legitur utraque forma inde ab* ENN. *et* PLAVTO (*fort. a* NAEV. *v. p. 104, 19*) *per totam latinitatem. vetustiores et qui eos imitabantur formas* caerulus *et* -a *praetulisse videntur, cum versui heroico in casibus obliquis solae formae* -ei, -eo *etc. aptae sint. habent* -us NAEV. (?) *semel* ENN. *sexies* (*ter* -eus) PLAVT. *semel* (*semel* -eus) VARRO *semel* LVCR. *septies* (*et plur. quidem* -a, *semel* -eus) GERM. *quater* APVL. *quinquies* (*semel* -eus); *inde a* CIC. *praevalet forma versui facilior* caeruleus, *quam habent* CIC. *sexies* (*ter* -us) CAES. *semel* CATVLL. *semel* (*semel* -a) VERG. *16ies* (*septies plur.* -a) CIRIS *sexies* AETNA *et* COPA *singulis locis.* HOR. *semel* (*semel* -us) TIB. *quater* (*bis* -a) OV. *32ies* (*19ies* -us) EPICED. Drusi *ter* MANIL. *septies* VITR. *quinquies* SEN. phil. *18ies* (*quater* -us) COLVM. *quater* PLIN. nat. *43ies* (*semel* -us) VAL. FL. *12ies* (*quinquies* -us). *deest apud* TER. RHET. ad. Her. NEP. SALL. LIV. SEN. rhetor. VELL. VAL. MAX. PHAEDR. SCRIB. LARG. MELAM PETRON. CALP. *in codd. formae* caeruleus *et* caerulus *saepissime variant, item formae ab* cae- ce- *incipientes.* ceruleus *legitur* CARM. epigr. 1524, 3 (*saec. IV exeunt.*), *saepius in lapidibus* caeruleus. *cf. Archiv 14 (1905) 75—88.*

A *proprio sensu, colorem* **glaucum** *vel* **lividum** *indicans*:

1 *de caelo et rebus ad caelum pertinentibus*: *de caelo ipso*: NAEV. (?) frg. Varro ling. 7, 7 hemisphaerium ubi concha -a (c̄cacherulo *F*) saeptum stat. ENN. ann. 9 quae cava corpore -eo cortina receptat. 49 caeli -a templa (65). AETNA 332 -eo siccus Iove fulgeat aether. OV. fast. 3, 449 -eum caelum. MANIL. 1, 703 in -eo mundo (1, 712 *cf.* 1, 733). VAL. FL. 7, 378 -ei ... Olympi. STAT. Theb. 10, 118 -eo ... ab aethere. *de caeli sideribus*: CIC. Arat. 142 *Pistrix* (275. 416 AVIEN. Arat. 981). VERG. georg. 1, 453 *color solis* -eus pluviam denuntiat (OV. met. 15, 789 -us et vultum ferrugine Lucifer atra sparsus erat. SEN. Herc. f. 132 -eis evectus equis Titan). CIRIS 38 *lunae sidera* -eis orbem pulsantia bigis (VEG. mil. 4, 41 *lunae color* -eus indicat pluvias). MANIL. 1, 409 -eo contorquet lumina vultu *Canicula.* AVIEN. Arat. 560 *Piscis borealis* -us erigitur. 900 -eum *Corvum.* 1031 -eo *Cancro.* 1376 cum -eo flagraret Sirius astro. *de arcu caelesti*: SEN. Oed. 319 *Iris* -ea fulvis mixta oberravit notis. nat. 1, 3, 4 videmus in eo aliquid flammei, ... aliquid -ei. 1, 3, 12 humor modo -eas lineas, modo virides ... ducit. 1, 4, 4 *color* -eus a nube (*cf.* 1, 10 color multiplex, ex -eo fulvoque varius). AMM. 20, 11, 28 color concedit in -um et virentem. GREG. M. in Ezech. 1, 8, 29 ex parte -eus et ex parte rubicundus. *inde de calore a sideribus orto*: AVIEN. Arat. 397 Hyperionii flagrat via Solis et isto se duce -ei referunt momenta caloris.

2 *de aqua et eius incolis*: **a** *de mari, fluminibus, fontibus al.*: ENN. ann. 143 ⟨pont⟩i -a prata. 385 -eum sale. PLAVT. Rud. 268 per vias -as *maris* (OV. epist. 15, 106). Trin. 834 -eos per campos (SIL. 14, 253). VARRO Men. 273 Propontis -a (AVIEN. orb. terr. 979 -eum Hellespontum). CIC. ac. 2, 105 *mare* modo -eum videbatur (frg. 7 mare nonne -eum? CIRIS 390. OV. ann. 2, 11, 12 -a forma maris. SEN. Ag. 441. GELL. 2, 26, 22 non enim videbatur — eum mare cum marmore flavo convenire. 2, 30, 11 observatum est austris spirantibus mare fieri glaucum et -eum, aquilonibus obscurius atriusque. HIER. in psalm. 47 maris -ei ... colorem. AVG. civ. 22, 24 *mare* sese diversis coloribus *induit* et aliquando -eum est. DRAC. laud. dei 2, 160). CATVLL. 36, 11 -eo ponto (LVCR. 5, 481 ponti plaga -a. VERG. Aen. 12, 182 OV. met. 13, 838 MANIL. 5, 676 SEN. Herc. O. 281 ANTH. 461, 8 AVIEN. orb. terr. 12 AVSON. Mos. 219). CATVLL. 64, 7 -a ... aequora (COLVM. 10, 53 LVCAN. 2, 220 VAL. FL. 8, 3 SIL. 15, 152 AVIEN. Arat. 645 orb. terr. 653 MAR. VICTOR aleth. 1, 90). LVCR. 2, 772 si -eis constarent aequora ponti seminibus. VERG. Aen. 7, 198 vada -a (CVLEX 106 GERM. 154 SIL. 2, 1 AVIEN. Arat. 807 orb. terr. 120 *et saepius.* CORIPP. Ioh. 1, 196). VERG. Aen. 10, 209 -a freta (EPIST. Sapph. 65 GERM. 311 SEN. Oed. 451 AVIEN. Arat. 1241 DRAC. laud. dei 2, 355). TIB. 1, 3, 37 -eas undas (OV. epist. 5, 42 Pont. 2, 10, 33 hal. 104 STAT. Theb. 6, 582 AVIEN. Arat. 61 orb. terr. 144. AMM. 20, 11, 29 undae interiores sine ulla concretione -ae). TIB. 1, 7, 12 -a lympha. 1, 7, 14 Cydne, qui -eus ... serpis. LYGD. 4, 18 -eo ... amne (STAT. silv. 1, 5, 51 AVSON. Mos. 84). OV. ars 3, 126 -eae aquae (met. 8, 229. Pont. 3, 5, 2 -eis Hister aquis [*cf.* 4, 10, 62]. SEN. Ag. 69. nat. 3, 2, 2 *aquae discrimina* coloris: purae sunt, turbidae, -eae, luridae [*Georg Müller, codd.* lucidae]. SIL. 4, 82). OV. met. 2, 528 gurgite -eo (AVIEN. Arat. 780. *in imagine* MART. CAP. 1, 15). trist. 3, 10, 29 -eos ... latices. SEN. nat. 4, 2, 23 *Nilus* ex mari purus et -eus efflueret. PLIN. nat. 31, 56 Borysthenes ... -eus fertur. SIL. 10, 363 gelidis Anien trepidabat -us undis. 17, 51 -eis fluctibus (STAT. silv. 1, 2, 117). STAT. Theb. 1, 38 -a Dirce. 3, 250 stagna -a (AVSON. Mos. 482 SIDON. carm. 11, 26). 4, 172 -a Lerna *in Capanei scuto.* MART. 13, 83 -eus Liris. APVL. met. 4, 28 -um profundum pelagi. AVIEN. Arat. 1673 -eus aestus (orb. terr. 95). orb. terr. 338 -us accedens diti loca flumine adulat *Siris.* 423 -eum Padus evomit flumen. AVSON. Mos. 477 -a flumina. CLAVD. 22, 249 -us Oceani amictus (*i. undae*). 28, 196 Addua -us (SIDON. epist. 1, 5, 4). carm. min. 26, 28 -us lacus. DRAC. Romul. 7, 141 -a marmora. CASSIOD. var. 2, 39, 2 -um fontem. *inde vocabantur fontes* Caeruleus *et* Curtius: PLIN. nat. 36, 122 FRONTIN. aq. 13. 14. 72 SVET. Claud. 20. *cf.* CORP. VI 1256 ex fontibus qui vocabantur Caeruleus et Curtius. 1257 aquas Curtiam et Caeruleam. 1258.

b *de deis marinis et fluvialibus*: *cf.* OV. met. 2, 8 -eos habet unda deos. CIC. nat. deor. 1, 83 -eos *oculos* esse Neptuni. VERG. Aen. 5, 819 -eo curru *volat Neptunus.* CIRIS 483 -eo *Neptuni* regno. PROP

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 7, 62 -eo deo (Ov. fast. 3, 874). Ov. met. 1, 275 -eus frater. SEN. Oed. 255 aequor per altum -os currus agis. COLVM. 10, 202 -eo marito. VAL. FL. 1, 642 -eum caput (SIL. 17, 238). SIL. 14, 13 -eo tridente. STAT. silv. 2, 2, 21 moderator -us undae. Theb. 6, 309 -eum patrem. Ach. 1, 78 -eis equis. 2, 14 -eum regem. INSCR. christ. Brit. 31 cui -ea es⟨t frons⟩). VERG. Aen. 8, 713 -eum in gremium *Nili dei.* HOR. epod. 13, 16 mater -a (*i. Thetis.* PROP. 2, 9, 15 Ov. met. 13, 288 STAT. Ach. 1, 650). TIB. 1, 5, 46 -a . . . Thetis. CLAVD. rapt. Pros. 2, 48 -eusque sinus *Thetidos* roseis radiatur alumnis. VERG. georg. 4, 388 -eus Proteus (Ov. fast. 1, 375 -ea barba *Protei*). Aen. 8, 64 -eus Tibris (*falso,* SERV. -eus Tibris: altus profundus. EPICED. Drusi 224 crinem -eum legit ab ore *Tiberinus pater.* CLAVD. 1, 215 lumina . . . -eis infecta notis *Tiberini.* SIDON. carm. 2, 320 -ei vitreas ad Tibridis aedes). PROP. 2, 26, 16 -a Cymothoe. Ov. epist. 7, 50 -eis Triton per mare curret equis (met. 1, 333 -eum Tritona). epist. 9, 14 Nereus -us (NERO carm. frg. 5 -eum dirimebat Nerea delphin. SEN. Oed. 508 -eum Nerea. SIL. 3, 49 qua -eis Nereus evolvitur antris). Ov. ars 1, 224 cui coma dependet -a, Tigris erit. met. 3, 342 -a Liriope. 5, 432 *Cyanes* -ei crines. 5, 633 -eaeque cadunt toto de corpore *Arethusae* guttae 11, 398 -eam Psamathen. 13, 742 -a Doris. 13, 895 toto -us ore *Acis* (ANTH. 886, 8 vitaque per liquidas -a manat aquas *Acidos in amnem versi*). 13, 962 -a bracchia *Glauci* (STAT. Theb. 7, 337 *Glaucus* crine genisque -us). fast. 1, 365 -a genetrix *Cyrene.* EPICED. Drusi 435 -eum Panope crinem solvit. VAL. FL. 1, 189 -eis vittis *in sacro Neptuno facto.* 1, 220 -eae vestes *Hylae.* 6, 563 tempora -a *Peuconis, filii Maeotidis nymphae.* SIL. 8, 198 inter -eas . . . sorores *i. Nereidas* (STAT. silv. 3, 2, 13 -eum ponti, Nereides, agmen. Theb. 9, 400 -eae . . . sorores. PERVIG. Ven. 10 -as inter catervas). STAT. silv. 3, 4, 42 -a Nais. Theb. 9, 415 -eae barbae *Ismeni.* APVL. met. 4, 31 Portunus -is barbis hispidus. 10, 31 *Veneris* amictus -us quod mari remeat. SIDON. carm. 10, 6 -eae pallae *nympharum.* c *de bestiis marinis*: VERG. Aen. 3, 432 Scyllam et -eis canibus resonantia saxa. MANIL. 5, 416 -eus . . . Delphinus. SEN. Phaedr. 1036 -ea taurus colla . . . gerens (*monstrum maris*). 1041 *monstri oculi* relucent -a insignes nota. nat. 3, 18, 5 quam lucidum quiddam -eumque sub ipso tempore *mulli* effulsit. STAT. Theb. 9, 242 -eis piscibus (*cf.* AVSON. Mos. 141 -a turba natantum). AVSON. Mos. 112 lubrica -eus perducit tergora *mustellae* fucus. CLAVD. 10, 163 *haec Nereidum* -eae suspensa leaenae innatat. AVIAN. fab. 6, 12 pallida -eus cui (*ranae*) notat ora color. d *de rebus quae in aqua sunt*: VERG. Aen. 5, 123 Scyllaque *navi* Cloanthus -ea invehitur. Ov. met. 14, 555 -us, ut fuerat, color est *navium Aeneae* (fast. 2, 112 -a puppis. AVIEN. Arat. 420). SEN. Herc. O. 1874 -a Crete. PERS. 6, 33 -ea in tabula (*i. pictura maris*).

3 *de hominum corporibus*: a *de oculis*: HOR. epod. 16, 7 nec fera -ea domuit Germania pube *Romam* (PORPH. -eos Germanos ad colorem oculorum referens dixit. IVV. 13, 164 -a quis stupuit Germani lumina. TAC. Germ. 4 *Germanorum* truces et -ei oculi. AVSON. 328, 10 *de Bissula*: Germana maneret ut facies: oculos -a, flava comas. SIDON. epist. 8, 9, 5 vers. 21 Saxona -um). CELS. 7, 7, 14 *in oculorum morbo* si suffusioni color -eus est, . . . vix umquam succurritur. PLIN. nat. 6, 88 *incolas Taprobanes* excedere hominum magnitudinem, rutilis comis, -eis oculis, oris sono truci (SOL. 53, 11 -eis oculis ac truci visu. MART. CAP. 6, 697). SVET. Galba 21 statura fuit iusta . . . oculis -eis. b *de crinibus*: APVL. met. 6, 7 nec renuit Iovis -eum supercilium (κυάνεος *cf.* HOM. Il. 1, 528). HYG. fab. 14 p. 47, 14 *Zetes et Calais* capita pedesque pennatos habuisse feruntur crinesque -eos. c *de more aliquot gentium fucandi vel tingendi sive omne corpus sive singulas partes*: CAES. Gall. 5, 14, 2 omnes vero se Britanni vitro inficiunt, quod -eum efficit colorem (MART. 11, 53, 1 Claudia -eis . . . Rufina Britannis edita). PROP. 2, 18, 31 *sq.* si -eo quaedam sua tempora fuco tinxerit, idcirco -a forma bona est? SIL. 17, 416 -us . . . incola Thyles. PLIN. nat. 4, 88 -eo capillo Agathyrsi (AMM. 31, 2, 14 Agathyrsi, interstincti colore -eo (cerr- *V*) corpora simul et crines). SOL. 52, 18 Indis omnibus promissa caesaries, non sine fuco -ei aut crocei coloris (MART. CAP. 6, 696 omnes Indi comarum fuco decorantur alii -eis alii crocinis fulgoribus tincti). *nota*: STAT. Theb. 6, 543 *per hypallagen*: picta (*trad.*, picea *Dilthey*) tralucet -us unda *Leander pictus in chlamyde.* d *de cute et venis*: POTAM. tract. p. 1413^B *Lazaro* per -as venas membra tabuerant. MAXIM. eleg. 2, 26 dumque tamen nivei circumdant tempora cani et iam -eis inficit hora notis (*i. maculis cutis*).

4 *de ceteris rebus naturalibus*: a *de bestiis*: VERG. Aen. 2, 381 anguem -a colla tumentem (SVLP. SEV. dial. 1, 10, 3 ORIENT. comm. 2, 2 *cf.* GLOSS. IV 494, 17. V 274, 19 varia distincta). 5, 87 -eae cui (*angui*) terga notae maculosus et auro squamam incendebat fulgor. Ov. met. 3, 38 -eus serpens. 4, 578 *ut serpens Cadmus sentit* -eis variari corpora guttis (met. 12, 13 -eum Danai videre draconem. *cf.* VAL. FL. 3, 189. 7, 535. AVIEN. orb. terr. 544 *Cadmus et Harmonia* in -eos mutati membra dracones absolvere diem). SEN. Oed. 729 *anguis* erexit -eum caput. SIL. 2, 585 -eus . . . anguis. DRAC. Romul. 10, 490 -eis cerastis. *inde de Furiarum anguibus*: ENN. scen. 30 -e⟨a⟩ incinctae ⟨an⟩g⟨u⟩i incedunt. VERG. Aen. 7, 346 -eis . . . crinibus *deae.* STAT. Theb. 1, 110 (*cf.* 9, 173). 11, 66 CLAVD. 3, 118. CIRIS 51 -eis volitaverit alis *Scylla in cirim versa.* COLVM. 8, 2, 2 *crista et galea* sunt in Meleagride *gallina* -ea. PLIN. nat. 8, 74 *tauros silvestres generat Aethiopia* oculis -eis. 8, 142 lacerti *colore* -ei. 10, 3 *Phoenicis avis* -eam roseis caudam pinnis distinguentibus (SOL. 33, 11 CLAVD. carm. min. 27, 21). 29, 86 peior utroque est -eus *araneus.* APVL. met. 2, 9 *in comparatione Veneris capillorum* color . . . corvina nigredine -eus columbarum collis (colli *Oudendorp.*) flosculos aemulatur. SOL. 17, 8 *pantherae* -a vel alba distinguatur tergi supellex. AVIAN. fab. 14, 6 -eam facerent livida terga gruem. b *de herbis*: Ov. ars 2, 518 *per hypallagen*: -a quot bacas Palladis arbor habet. met. 10, 98 bacis -a tinus (*trad.* pinus, *corr. Heinsius; cf.* PLIN. nat. 15, 128 *tinus* — hanc silvestrem aliqui intellegunt, nonnulli sui generis arborem — differt colore, est enim -a baca). PLIN. nat. 22, 57 *heliotropium* noctu velut desiderio contrahit -eum florem. 25, 43 veram achilleon esse scapo -eo pedali. 25, 144 duo genera eius *anagallidis*: mas flore phoeniceo, femina -eo (26, 90). 25, 170 ephemeron . . . habet . . . florem -eum. 27, 105 myosota . . . flore -eo. c *de aere et gemmis*: PLIN. nat. 34, 103 onychitis extra paene -ea. 34, 123 *chalcanthi* color est -eus. 36, 128 *magnetes* tanto meliores esse, quanto sint magis -ei. 37, 89 *sardonychis substratum* -eum aut corneum invenitur. 37, 115 *iaspis* -ea est circa Thermodontem amnem, . . . in Cappadocia ex purpura -ea (37, 116. AVELL. p. 751, 17 *iaspis* -eae vibrationis). 37, 119 cyanos, . . . a colore -eo. 37, 120 -eae *gemmae* et sappiri. 37, 134 ceraunia . . . splendoris -ei. 37, 148 Aegyptillam *gemmam* . . . -ea facie. 37, 150 *cadmitem* -eae interdum cingunt bullae. 37, 161 eupetalos quattuor colores habet, -eum, igneum, minii, mali. SOL. 30, 32 nitore -eo (-o *pars codd.*) hyacinthus invenitur. AVELL. p. 754, 20 *achates* colore -eo. d *de sulpuris fumo*: Ov. fast. 4, 739 -ei fiant vivo de sulpure fumi (CLAVD. 28, 325 sulpure -eo nigroque bitumine).

5 *de rebus ab hominibus factis*: ENN. ann. 509 sagus -us. FEST. p. 236 rica . . . inficiatur -eo colore. SIL. 15, 676 -a vestis *Nabis.* IVV. 2, 97 -ea indutus scutulata. *inde nomen factionis ob vestem caeruleam appellatae*: MARCELL. chron. II p. 95, 501, 1 pars . . . Cerealis parti adversae -eae occultas praeparavit insidias. VITR. 4, 2, 2 cera -ea. SEN. apocol. 12 vers. 15 -eos scuta Brigantas. CVRT. 3, 3, 19 -ea fascia. SVET. Aug. 25 -eo vexillo (SERV. Aen. 8, 1). PAVL. NOL. epist. 13, 11 regiam (*i. portam basilicae*) -a eminus fronte ridentem.

B *latiore ac paulum mutato sensu*: 1 *accedens ad notionem viridis et albi, cf.* GLOSS. viridis, viridis vel glaucus, niveus, viri⟨d⟩atus *et v. p. 107, 12.* ENN. ann. 516 -a laetaque prata. LVCR. 5, 1374 olearum -a plaga (*cf.* MANIL. 5, 260). COPA 22 -eus cucumis (PROP. 4, 2, 43). *per hypallagen*: Ov. met. 11, 158 *Tmolus* quercu coma -a tantum cingitur. PLIN. nat. 21, 44 *saliuncae* folia . . . sole occidente -ea aspiciuntur. TIBERIAN. carm. 1, 3 -as laurus (PAVL. PETRIC. Mart. 4, 570 *lauri* -aque inplexis nutabant bracchia ramis). *de colore ciborum mucescentium*: IVV. 14, 128 mucida -ei panis consumere frusta. AVSON. 341, 8 hominis . . . -eum fel.

2 *accedens ad notionem nigri et fusci*: *cf.* SERV. Aen. 3, 64 veteres sane -eum nigrum accipiebant *in luctu.* GLOSS. niger, niger cum splendore, nigra a cerae colore tractum, celaena seu nigra, μελάγχρους. a *de nubibus*: CIC. Arat. 204 -ea contectus nube. VERG. Aen. 8, 622 CIRIS 203. VAL. FL. 3, 91 -eo . . . Iuppiter agmine nubem constituit. b *de imbre*: VERG. Aen. 3, 194 -eus imber (5, 10 Ov. epist. 7, 94. PS. QVINT. decl. 12, 16 -us imber). VAL. FL. 1, 82 STAT. Theb. 5, 362 DRAC. Romul. 10, 176. c *inde laxiore sensu transit ad notionem obscuri, taetri, luridi*: *de nocte et umbra*: CIRIS 215 -eas . . . ad umbras *noctis* (STAT. Theb. 2, 528). STAT. silv. 1, 6, 85 -a nox subibat orbem (AVIEN. Arat. 609 PRVD. cath. 2, 73. 5, 41 FVLG. myth. praef. p. 13, 12 MAR. VICTOR aleth. 1, 106). AVIEN. Arat. 675 -a tegmina noctis. CLAVD. rapt. Pros. 1, 277 nox . . . languida -eis invexerat otia bigis. POTAM. tract. 1 p. 1412^A octo cum -is noctibus dies *in sepulcro.* VITR. 9, 2, 1 *lunam* pilam esse ex dimidia parte candentem, reliqua habere -eo colore (*synon.* obscurus) (CARM. poet. min. V 59, 47 exspectat radios male -a fratris *luna*). *de frigore*: VERG. georg. 1, 236 *zonae extremae* -eae, glacie concretae atque imbribus atris (*cf.* SERV. auct. -eae frigore scilicet, quia ipse color convenit frigori. FIRM. math. 1, 10, 4 *zonarum duae extremae* -eo colore signatae atris semper imbribus inundantur et concretae glaciei sempiternis pruinis et duratis gelu nivibus obsidentur). VAL. FL. 1, 652 notos, quos -us horror . . . secutus. 7, 563 -ei Boreae ferus horror. MACR. sat. 1, 19, 10 *Aegyptii solis simulacra fingentes* alterum -ea specie alterum clara fingunt . . . -eum inferum vocant, inferi autem nomen soli datur cum in inferiore hemisphaerio, id est hiemalibus signis, cursum suum peragit. *de inferis*: VERG. Aen. 3, 64 -eis vittis (SERV. Cato ait deposita veste purpurea feminas usas -ea, cum lugerent. vittae -eae in acerbo funere . . . adhiberi solebant. VAL. FL. 6, 302). Aen. 6, 410 -eam advertit puppim *Charon* (PROP. 2, 28, 40 ratis . . . -a ad infernos velificata lacus *nos portabit.* CARM. epigr. 1109, 21 non ego -eam remo pulsabo carinam). DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (Corp. XI 1420) 20 *atrae hostiae* infulis -is infulati diis manibus eiu⟨s⟩ mactentur. Ov. met. 14, 45 -aque induitur velamina *Circe.* fast. 4, 446 -eis equis *Plutonis* (CLAVD. carm. min. 53, 48 *equi Plutonis* spissas -eis tenebras e naribus efflant). VAL. FL. 3, 400 Cimmerium domus . . . -eo tenebrosa situ. STAT. Theb. 4, 449 -eis intexit

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cornua sertis. PRVD. c. Symm. 1, 424 *video* -easque animas atque idola nigra volare. CARM. de mens. 2, 5 *Februarium* -eus nodo constringit amictus. *de morte et sepulcro*: EPICED. Drusi 93 lumina -ea iam iamque natantia morte. POTAM. tract. 1 p. 1412^A humoris rivus, qui de gurgite viscerum relaxatur . . . taeter et -eus *Lazari mortui* (*cf.* p. 1413^B *supra p. 105, 70*). INSCR. christ. Leblant I 21 actaque -eis insultat vita latebris *i. sepulcro.* *nota*: PELAGON. 59 *mucus narium* -eus . . . febres indicat (VEG. mulom. 2, 36, 1).

neutr. subst. **caeruleum, caerulum,** -ī. **1** *i. q. pigmentum*: *cf. p. 103, 78 sqq. et v. Blümner, Technologie IV p. 499 sqq.* VITR. 7, 11, 1 -ei temperationes Alexandriae primum sunt inventae (CET. FAV. 27 p. 308, 5 ISID. orig. 19, 17, 14). 7, 14, 2 luteo -eum inficiunt et ⟨ita⟩ utuntur viridissimo colore (CET. FAV. 27 p. 309, 6). PLIN. nat. 33, 91. 158. 161. 162. 163. 35, 45. 46. 47. 49. SOL. 15, 3 *Agathyrsi* -o picti. **2** *i. color caeruleus*: PLIN. nat. 37, 87 *gemmae* radice nigra aut -eum imitante. PLIN. epist. 8, 20, 4 *lacus Vadimonis* color -o albidior. SOL. 52, 61 *berylli* intervirente glauci et -i temperamento quandam praeferunt puri maris gratiam. 15, 28 *smaragdus* optimus si -o coruscabit (20, 15 *ceraunium gemma* candidum est, splendet tamen -o). 15, 3 fucatis in -um crinibus. AMM. 20, 11, 27 *arcus caelestis* species visitur postrema -o concreta et viridi. ISID. orig. 19, 17, 16 mixturam purpurae -ique mirabilem reddens. **3** *i. q. mare*: VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 61, 24 -i Neptune rector. *pluralis n. subst.* **caerula,** -ōrum. **1** *i. q. caelum*: ENN. scen. 292 lumine sic tremulo terra et cava -a candent. LVCR. 1, 1090 per caeli -a (6, 96 OV. met. 14, 814 fast. 2, 487). 5, 772 per -a mundi. 6, 482 subtexit -a nimbis. MART. CAP. 2, 190 *de Phoebo*: retegis quod -a luce (lucet *codd.*). **2** *i. q. mare*: ENN. ann. 524 ⟨-a salsa ul⟩ulabant (*suppl. G. Götz in Festi lacuna*). CIC. carm. frg. 29, 3 est transvectus -a cursu. VERG. Aen. 3, 208 -a verrunt (4, 583 LVCAN. 3, 542). 8, 672 fluctu spumabant -a cano (*cf.* SIL. 1, 575 spumea -a). GERM. 579 -a linquunt. frg. 3, 6 perstridunt -a venti. VAL. FL. 1, 460 petit -a. 1, 561 Aegaea -a. SIL. 4, 298 divisaque -a pulsu (*cf.* 13, 881 lustrabit -a. 14, 355 scindebat. 14, 380 findit. 14, 624 invadit. 15, 239 sulcarant -a. 16, 27 tramisit. CORIPP. Ioh. 1, 322 -a sulcantes. 4, 256). SIL. 4, 482 media inter -a (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 3). 6, 363 resonantia -a. *et saepissime* (24^{ies}). NEMES. cyn. 272 Neri per -a. CLAVD. 7, 198 summa freti per -a. 15, 67 metimur -a. 17, 182 desueta vetus temptabo -a vector. AVG. civ. 18, 23 -a ponti (AVIAN. fab. 20, 11 SEDVL. carm. pasch. 1, 136. 2, 222. 3, 219 DRAC. laud. dei 1, 676 Orest. 41). RVT. NAM. 1, 316 -a curva. 2, 30 -a Etrusca. SIDON. carm. 7, 16. DRAC. laud. dei 1, 239 per -a vasta. ENNOD. carm. 1, 6, 21 siccis qui pressit -a plantis. *nota*: AVSON. Mos. 283 per -a (*i. q. in litore*). 392, 13 *anates* populantes -a rostro. SIDON. epist. 1, 5, 8 Anienis -a (*i. q. fluenta*). **3** *i. q. caeruleus splendor*: CLAVD. 8, 588 fulgor Hiberus temperat arcanis hyacinthi -a flammis (SIDON. carm. 11, 26).

masc. substant. **caeruleus,** -ī *bestiarum aquatilium nomina*: **1** *bestia similis 'cani marino'*: *cf.* ISID. orig. 12, 6, 10 -i a colore apellati. GLOSS. IV 32, 1 bestia marina, ⟨a⟩ colore vero (cereo *H*) appellatus. IV 217, 22 bestia marina (494, 15. V 593, 31). V 275, 47 caeruleus et color est, canes marini (BOETH. divis. 877^D est alius marinus canis, qui -eus appellatur). IVV. 15, 7 illic -eos (ω, illic aerulos *P*, illic aeluros *Budaeus, vulgo*), hic piscem fluminis *venerantur Aegyptii.* AVSON. 14, 2 Trinacrii quondam currentem in litoris ora ante canes leporem -eus rapuit. **2** *piscis quidam*: GLOSS. III 437, 25 ζύγαινα (ζύγηνα *codd.*). 436, 30 ὑδροσπάταλος (*ignot.*). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 7 -eus *inter nomina natantium.* **3** *vermis quidam*: PLIN. nat. 9, 46 *in Gange esse* vermes . . . -eos, qui nomen a facie traxerunt (SOL. 52, 41).

synonyma: *ad I*: caesius (CIC. nat. deor. 1, 83), glaucus (GELL. 2, 30, 11), purus (SEN. nat. 4, 2, 23). *ad II*: ater *saepius*, fuscus (VEG. mulom. 2, 36, 1), niger (PRVD. c. Symm. 1, 424), taeter (POTAM. tract. 1 p. 1412^A). *opposita*: *ad I*: ater (GELL. 2, 30, 11), luridus (SEN. nat. 3, 2, 2), obscurus. *ad II*: candens (VITR. 9, 2, 1), candidus (PELAGON. 59), clarus (MACR. sat. 1, 19, 10), marmoreus (LVCR. 2, 274).

derivata: caerulans, caeruleatus, caerulosus. *compositum*: subcaeruleus.

caerulōsus (-a), -um *a* caerulus. *plur. neutr. subst.*: SEDVL. op. pasch. 3, 19, 1 sub -a aestuantis undae (*cf. l. 38*). *Goetz.*

caerulum, caerulus *v.* caeruleus.

caesa, -ae *f.* [*cf. c.* caedere. *Th.*]. GLOSS. IV 578, 42 vibices caesae plagarum (IV 192, 21. V 253, 23). VEG. mil. 1, 12 -a, quovis impetu veniat, non frequenter interficit. *ibid.* dum -a infertur, brachium dextrum latusque nudatur.

caesālis (e) [*cf. c.* caedere. *Th.*]. *ad caedendum aptus*: GROM. p. 306, 21 lapis Tiburtinus -s dicitur. *cf. Rudorff, gromat. Institutionen p. 273.* *Hoppe.*

caesapon, -ī *n. nomen herbae.* PLIN. nat. 20, 59 alterum est genus *lactucae*, quod Graeci -on vocant *eqs.* 1, 20, 25.

caesar, caesariānum *v. nom. propr. s.* Caesar.

caesariātus, -a (um) *a* caesaries. PAVL. FEST. p. 45 caesariati comati. GLOSS. Plac. V 14, 24 comati, a caesarie dicti. PLAVT. Mil. 768 admutiletur miles usque -s. TERT. pall. 4 apud aliquos Numidas etiam equis -os (*i. iubis equinis ornatos*). IVL. VAL. 1, 4 deum canitie -um capitis. *translate de arboribus sim. i. q. frondifer.* APVL. mund. 23 videas et viridantibus comis -am esse terram. ITIN. Alex. 21 *loci facies* palmis arboribus grandifera et -a.

caesariēs, -ēi *f.* [*cf. esse videtur c. ind.* kēsarah *'crines, iuba'. Th.*]. SERV. Aen. 1, 590 a caedendo dicta -s, ergo tantum virorum est (ISID. orig. 11, 1, 29, *sed falso, cf. ex. gr.* CATVLL. 66, 8 VERG. georg. 4, 337 OV. am. 3, 1, 32 met. 4, 492 LVCAN. 1, 189 AMBR. hex. 6, 9, 56 VVLG. deut. 21, 12 CLAVD. 1, 85. 10, 99 rapt. Pros. 2, 48. 3, 87 DRAC. laud. dei 1, 395). SERV. auct. Aen. 8, 659 'caesaries' coma ab eo, quod caedi potest. MAR. VICTORIN. gramm. VI 25, 2 coma incisa non ce⟨n⟩saries, sed caesaries est a coma caesa. GRAMM. suppl. 292, 7 'caesarie' per a et e. *de declin. cf.* GRAMM. suppl. 131, 10. GLOSS. coma capitis. capilli. capilli, crines, coma. κόμη. ἀνθρώπου κόμη. κόμη, πλόκαμοι. LYD. mens. 4, 102 τὴν κόμην πατρίως οἱ Ῥωμαῖοι καισαρίαν προσαγορεύουσιν. NOT. Tir. 38, 75. *legitur semel ap.* PLAVT., *deinde saepius apud poetas inde a* CATVLL., *ex pedestribus scriptoribus habent singulis locis* LIV. PLIN. paneg. APVL., *saepius posteriores, adamavit* HIER. *ubique singulari legitur.*

proprie: *hominum crines capitis*: PLAVT. Mil. 64 vide -s quam decet (SEN. Phaedr. 801 *Phoebum* -s nescia colligi perfundens umeros ornat et integit. CLAVD. 8, 552 confusaque motu -s *decet*). CATVLL. 66, 8 *me* caelesti in numine vidit e Beroniceo vertice -em (*loquitur stella 'coma Berenices'*). VERG. georg. 4, 337 *nymphae* -em effusae nitidam per candida colla (LIV. 28, 35, 6 adornabat promissa -s. SOL. 52, 18 Indis omnibus promissa -s). Aen. 1, 590 ipsa decoram -em *Aeneae Venus adflarat.* 8, 659 aurea -s ollis (*sc. Gallis*) *erat.* 11, 643 nudo cui vertice fulva -s *erat.* 12, 302 -em laeva turbati corripit hostis (OV. met. 12, 348 prensamque sinistra -em retinens. LVCAN. 8, 681 generosa fronte decora -s compressa manu est. PRVD. cath. 4, 61 huius -e manu prehensa). CIRIS 121 capite a summo regis *Nisi* . . . candida -e florebant tempora. HOR. carm. 1, 15, 13 nequiquam Veneris praesidio ferox pectes -em (*Parin adloquitur*) (GRATT. 273 *p. 109, 11.* ARNOB. nat. 2, 41 calamistris vibrare -em. CLAVD. 1, 85 nam neque -em crinali stringere cultu *patitur Roma dea.* carm. min. 48, 11 repexam -em *infra l. 62.* SIDON. epist. 1, 2, 2 in verticem -s refuga crispatur). OV. am. 3, 1, 32 *movit* densum -e *caput.* met. 1, 180 terrificam capitis concussit terque quaterque -em, cum qua terram, mare, sidera movit (*Hom. Il. 1, 529*). 4, 492 *erinys* -em excussit. 10, 139 et modo qui nivea pendebant fronte capilli, horrida -s fieri. 13, 914 admiraturque colorem -emque umeros subiectaque terga tegentem (SEN. Phaedr. 801 -s . . . perfundens umeros *supra l. 20.* SIL. 6, 428 horrida cano vertice descendens ingentia colla tegebat -s. STAT. Theb. 6, 195 tergoque et pectore fusam -em. AVSON. 393, 45 -em rutilam per candida colla refundis [*idem vir antea*: crinem flavus]. CLAVD. carm. min. 31, 42 dubiam lanuginis umbram -s intonsa tegit). OV. met. 13, 961 hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam -emque meam, quam longa per aequora verro, *vidi* (APVL. met. 5, 22 videt capitis aurei genialem -em ambrosia temulentam). PAVL. FEST. p. 57 *Caesar* a -e dictus est, quia scilicet cum -e natus est (GLOSS. V 177, 30 -em comam, unde et omnes imperatores antiqui Caesares dicti sunt, quod com⟨a⟩ti essent). LVCAN. 1, 189 canos effundens vertice crines -e lacera *adstare.* 2, 373 *Cato* nec horrificam sancto dimovit ab ore -em. BVC. Eins. 1, 44 plurima barba albaque -s pleno radiabat honore. SIL. 4, 201 flavam qui pondere victor -em crinemque tibi, Gradive, vovebat. 5, 439 hirtaque torvae frontis -s . . . umbrabat rictus. 8, 560 facilesque comae nec pone retroque -s brevior *Scipioni erat.* STAT. Theb. 6, 195 -em ferro minuit. 10, 607 vittasque prementes -s insana levat. IVV. 13, 165 quis stupuit Germani . . . flavam -em? PLIN. paneg. 4 festinatis (*i. praeproperis*) senectutis insignibus ad augendam maiestatem ornata -s (*i. alba*) (CLAVD. 10, 99 -em tunc forte Venus *fingebat. aliter*: carm. min. 48, 11 *hic lapis non* repexam -em regum *ornat*). POTAM. tract 1 p. 1414^B sparsam crinis miserandi -em (CLAVD. 8, 447 ante ducem nostrum flavam sparsere Sugambri -em. 8, 552 confusa *supra l. 21.* rapt. Pros. 2, 248 *vehitur Proserpina* -em diffusa Noto). AVIEN. orb. terr. 419 flavaque -em (*acc. graec.*) Germania (CLAVD. 24, 19 flavente Sugambri -e). AMBR. hex. 6, 9, 56 quam speciosa -s, quam reverenda in senibus, quam veneranda in sacerdotibus, quam terribilis in bellatoribus, quam decora in adolescentibus, quam compta in mulieribus, quam dulcis in pueris. in psalm. 118 serm. 10, 6 est enim homo . . . -e gratus. VVLG. num. 6, 5 crescente -e capitis eius (κόμην τριχα). 6, 18 tunc radetur Nazaraeus . . . -e consecrationis suae (τὴν κεφαλήν). (deut. 21, 12 quae radet -em [κεφαλήν]. HIER. in Ezech. 5, 1 p. 49 *infra l. 80.* epist. 70, 2 *Ezechiel* tondet -em suam. PRVD. perist. 13, 30 deflua -s compescitur ad breves capillos. intonsa: CLAVD. carm. min. 31, 42 *supra l. 45.* DRAC. laud. dei 1, 395 -s intonsa comis *Evae*). VVLG. II reg. 14, 26 quia gravabat eum (*Absalom*) -s. HIER. in Am. 8, 9 p. 340 *capita* prius Nazaraeorum decorata -e comam domino nutriebant. in Is. 24, 21 p. 338 cuius -s describitur candida. in Ezech. 5, 1 p. 49 in -e et barba pulchritudinis et virilitatis indicium est, quae si radantur *eqs.* 7, 18 p. 73 quando perdit decorem -s (epist. 14, 10 squalidi capitis horret inculta -s. CLAVD. rapt. Pros. 3, 87 squalebat pulchrior auro -s *Proserpinae*). HIER. in Ezech. 24, 15 p. 280 *nos* coronam capillorum intelligamus -em. 44, 17 p. 550 *operiri capita sacer-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dotum sua naturalique -e. epist. 1,9 *circa* sanctamque -em innoxium lusit incendium. PS. AVR. VICT. epit. 48, 8 *Theodosio et Traiano fuit* par -s. AVG. civ. 14,24 sunt qui totam -em capite immoto ... deponunt ad frontem revocantque cum volunt. MART. CAP. 1, 13 *Solis caput* velut auratam -em rutili verticis imitatur. 1, 75 ipsius vero divi auro tinctam -em *crederes*. PS. RVFIN. in Am. 8, 10 ut -s vel ludibrio vel morbo incipiat consumente defluere. SIDON. epist. 9, 9, 14 non -em pascere. SEDVL. op. pasch. 2, 17 *miles* -em beati capitis ornatura perpetuae nobilitatis gratulabitur iam corona.
pili barbae hominum: OV. met. 15, 656 -em longae dextra deducere barbae. *de bestiis*: GRATT. 273 discretaque collo -s neu pexa nimis ne frigoris illa impatiens (*in canibus*). VAL. FL. 6, 227 non flava galeri -s *iuvat*. CLAVD. 22, 471 flagrantibus inde -em sertis ... iubasque subligat *equorum Solis*. *metonymice de fronde arborum*: OV. met. 10, 139 (*in metamorphosi capilli in frondem*) *v. p. 108, 39.* CASSIOD. var. 11, 38, 2 paludum pulchra -s *silvae Niloticae*.

epitheta ad colorem caesariei spectantia: alba: BVC. Eins. 1, 44. candida: HIER. in Is. 24, 21 p. 338 (*sim.* tempora candida -e: CIRIS 121). flava: SIL. 4, 201. *adde* IVV. 13, 165 AVIEN. orb. terr. 419 CLAVD. 8, 447 (*tribus his locis de Germanis*). *de pelle bestiarum*: VAL. FL. 6, 227. flavens: CLAVD. 24, 19 (*Germanorum*); *sim.* aurea (*i. q. flava*): VERG. Aen. 8, 659 (*Gallorum*) *et* aurata MART. CAP. 1, 13, auro tincta: MART. CAP. 1, 75. fulva: VERG. Aen. 11, 643. nitida: VERG. georg. 4, 337. rutila: AVSON. 393, 45 (*i. q. 'flava' v. p. 108, 44*). viridis: OV. met. 13, 961. *ad cultum spectantia*: hirta: SIL. 5, 439. horrida: OV. met. 10, 139 SIL. 6, 428. horrifica: LVCAN. 2, 373 (*cf.* horret inculta: HIER. epist. 14, 10). decora: VERG. Aen. 1, 599 LVCAN. 8, 681. deflua: PRVD. perist. 13, 30. intonsa: CLAVD. carm. min. 31, 42 DRAC. laud. dei 1, 395.

synonyma: crines, coma (comae). *derivatum*: caesariatus.

caesīcius (-a), -um [*incertae ut significationis ita originis. Th.*]. *de linteolo*. PLAVT. Epid. 230 quid istae, quae vesti quotannis nomina inveniunt nova? tunicam rallam, tunicam spissam, linteolum -um. *cf.* NON. p. 539 -m linteolum dicitur purum et candidum, a caedendo, quod ita ad candorem perveniat, vel quod oras circumcisas habeat. *Mbr.*

caesim *adv.* [*cf. c.* caedere, caesus. *Th.*]. DOSITH. gramm. VII 412, 7 caesim πληκτικῶς (GLOSS. II 409, 39). GLOSS. Plac. V 13, 5 per caedes quomodo vicissim per vices. V 54, 14 quasi limate (limitate *i.* ἀφοριστικῶς *Deuerling*) aut dolate. **I** *proprie*: **a** *de rebus*: COLVM. 4, 25, 2 in vinea ductim potius quam -m facienda. 4, 25, 3 -m vitem petit. APVL. met. 5, 1 lapide pretioso -m deminuto. 2, 15 lagoena iuxta orificio -m deasceato patescens (*cf. Leo, Archiv 12 (1902) 95*). **b** *de hominibus*: LIV. 22, 46, 5 punctim magis quam -m ... petere hostem. 7, 10, 9 *Gallus* -m cum ingenti sonitu ensem deiecit. SEN. rem. fort. 3, 1 quid interest, -m moriar an punctim? SVET. Cal. 58 cervicem gladio -m graviter percussisse. PANEG. 12, 36 punctim -m ferire. VEG. mil. 1, 12 non -m sed punctim ferire discebant (3, 4). 2, 23 caput petere punctim -mque (SIDON. epist. 3, 3, 5). 1, 12 -m pugnantes. **2** *translate de oratione caesa* (*cf. p. 58, 26 sqq.*) *i. q. incisim*: CIC. orat. 225 membratim adhuc, deinde -m diximus (RVFIN. gramm. VI 571, 21). QVINT. inst. 11, 3, 102 *Graeci* enthymemata sua gestu corrotundant velut -m. 9, 4, 126 ubicunque acriter erit et instanter ⟨et⟩ pugnaciter dicendum, membratim -mque dicemus (*affert* GLOSS. V 54, 14).

caesio, -ōnis *f.* [*cf. c.* caedere. *Th.*]. GRAMM. suppl. 35, 34 a caesum ire caesio. **1** *de arboribus*: COLVM. 4, 33, 1 *castanea* post quinquennium caesa more salicti recreatur neque in palum formata fere usque in alteram -em perennat. **2** *de hominibus i. q. verberatio*: TERT. apol. 39 disceditur non in catervas -um nec in classes discursationum. *Hoppe.*

caesitās, -ātis *f.* *a* caesius. BOETH. in Porph. comm. 4 p. 115^{D} nasi curvitas, -s oculorum. *saepius legitur apud Boethium.*

caesius, -a, -um [*cf. c.* caesullae. *sunt qui conferant theodisc.* heitar *anglosax.* hādor *lituan.* skaistas skaidrus '*clarus*'. *v. Fick, Zeitschr. f. vergl. Sprachforsch. p. 21, 85. Th.*]. VARRO ling. 8, 76 in aliis verbis ... *deest medium* ut 'caesior' caesius caesissumum (*superlativum nusquam legi*). GELL. 2, 26, 19 nostris autem veteribus 'caesia' dicta est, quae a Graecis γλαυκῶπις, ut Nigidius ait, de colore caeli, quasi caelia. FEST. p. 273 ravi coloris appellantur, qui sunt inter flavos et -os. p. 274 ravillae a ravis oculis que⟨m⟩admodum a -is caesullae. GLOSS. glaucus. γλαυκός. χαροπός. caesios: vario⟨s⟩ oculos. oculi -i: cattinei. II 572, 34 -us: glaucus, ualdenegi (*anglosax. ignot.*). *legitur inde a* TER. *non nisi de oculis dicitur exc.* AVELL. *v. p. 110, 15.*

1 *de oculis personarum*: CIC. nat. deor. 1, 83 -os oculos Minervae (FEST. p. 174 MIN. FEL. 22, 5). VITR. 6, 1, 3 *gentes* directo capillo et rufo, oculis -is (caesis *codd.*). CELS. 7, 7, 13 pupillae color -s. PLIN. nat. 11, 142 -ii *oculi* in tenebris clariores. SVET. Nero 51 *fuit* oculis -is et hebetioribus. APVL. met. 2, 2 oculi -ii quidem (cęci siquidem *cod.*), sed vigiles et in aspectu micantes. ARNOB. nat. 6, 10 *deus* habeat oculos -os. SPART. Hel. 2, 4 *Helius* quod oculis -is ... viguerit. DARES 13 Patroclum ... oculis -is (*om. L. G.*, cereis *M*, cesiis *ed. Venet. 1499*). AMM. 25, 10, 14 *Iulianus* oculis -is (30, 9, 6). BOETH. in Porph. dial. 2 d. 48^{D} si quis sit -is oculis. **2** *inde i. q. homo caesiis oculis*: *cf.* GLOSS. II 263, 22 γλαυκὸς ἄνθρωπος. V 275, 65 glaucis oculis vel lentiginosus (*v. infra l. 6 et 9*). *cf.* III 86, 62/63 γλαυκός, caesius cattineis oculis. *de personis*: TER. Haut. 1062 rufamne illam virginem, -am, sparso ore, adunco naso (*perperam* EVGRAPH. id est oculis obtortis vel caesuras id est rugas habentem aut lenticulosam. SCHOL. Ter. p. 126, 28 lenticulosam, vel oculis fellineis atque viridibus). TER. Hec. 440 *homo* crispus, crassus, -s (DON. glaucis oculis, quasi felis oculos habens et glaucos. EVGRAPH. oculis tortis paulum. SCHOL. Ter. p. 145, 15 lenticulosus vel rugatus a caesuris). RHET. Her. 4, 49, 63 *hominem* canum subcrispum -um. LVCR. 4, 1161 *puella* -a Palladium *est in amore*. IREN. 1, 9, 4 -a Pallas (HYG. fab. 165 p. 19, 3). ARNOB. nat. 3, 14 deos ... effingitis ... aquilos -os ravos. GARG. Mart. med. 54 aiunt oculos infantium -orum ad colorem nigrum posse revocari. *de bestiis*: CATVLL. 45, 7 -o veniam obvius leoni. **3** *de lapidibus*: AVELL. p. 755, 14 beryllium lapis glauci, id est -ii coloris est, marinae tincturae similis et aeris.

masc. substant. **caesius**. GLOSS. III 256, 68 ὁ γλαυκός -us, glaucus (*inter pisces*). *fortasse id quod* caeruleus *p. 107, 55.* *Goetz.*

caesna *v.* cena.

caesor, -ōris *m.* *a* caedo. GLOSS. II 472, 45 φονεύς. III 256, 68 δαρτός (*an* δαρτής?). 505, 2 ὑλοκόπος silvae -r. *cf.* PROB. cath. gramm. IV 16, 34. **1** *caeduntur res*: ITALA deut. 29, 11 (Lugd.) a ligni -bus (ξυλοκόπου). HIER. in Is. 14, 7 p. 250 lignorum arborumque -es. epist. 53, 6 metallorum lignorumve -es (*cf. Blümner, Technologie III p. 69, 5*). VVLG. II par. 24, 12 -es lapidum (λατόμους). EVCHER. instr. 2 p. 147, 12 latomi ... lapidum -es (AVELL. p. 746, 15). *nota*: CORP. VIII 20590 mesa (*i. mensa*) Saturnini lapide cesori(s). **2** *caeduntur homines*: GREG. TVR. Franc. 5, 49 p. 242, 9 quanti accedere circa miserum poterunt artus, toti -es erant. *Hoppe.*

×**caespes**, -itis *m.* [*orig. inc. similitudine sonorum coniungitur c. verbo osco* kaispatar *in exsecratione adhibito, sed dubia significatione. sunt qui conferant c.* caedere *aut c. got.* haifsts '*certamen, rixa*'. *Th.*]. ISID. orig. 17, 6, 13 *v. p. 113, 38.* SERV. auct. Aen. 11, 566 caespite: Probus aut 'cespite' aut 'caespite'. GLOSS. Plac. V 13, 10 (54, 16) caespites. ... scribimus dipthongum. *forma* caesp- *in optimis codd. legitur, item* ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (CORP. VIII 18042) *l. 81 et* ACT. Arv. *aetatis Alex. Severi p. 111, 38 et 49, eadem probatur vocabulo osco supra l. 31. contra* cesp- ACT. Arv. a. 218 *bis, v. p. 111, 37. 48.* INSCR. christ. Rossi II p. 88 n. 37, 1. p. 264, 2. p. 267 n. 20, 3 *p. 111, 23. 24 (si codd. fidem habemus).* cispitis: PAPYR. Marini 116 (*a. 540*) cisp- GLOSS. V 277, 14. 298, 38 (V 242, 27 *cod. Sangall.*). *nomin.* cespis *legitur* FAVST. REI. grat. 2, 1 p. 60, 22 VICT. VIT. 3, 56 GLOSS. IV 32, 43. 83, 8. 21. 218, 4. 242, 27. V 275, 56. 277, 14 (cispis) (cespix *scrib.* GLOSS. IV 32, 43. 492, 55). *abl. sing.* cespiti ACT. Arv. a. 218 A 19 *p. 111, 37. sed ibidem* cespite *et* caespite *v. p. 111, 38. 48. legitur inde a* CIC. *et* CAES. *per totam latinitatem, rarius apud poetas, saepius apud scriptores pedestres, adamata imprimis* AVIENO *qui habet* 74^{ies}. [*it.* cespite. *M.-L.*]

I *proprie*: *gleba terrae una cum gramine*. **A** *imprimis gleba graminea consulto ab homine excisa, quae notio primaria fuisse videtur.* PAVL. FEST. p. 45 caespes est terra in modum lateris caesa cum herba sive frutex recisus et truncus. SERV. ecl. 1, 68 caespite: id est terra cum propria herba evulsa. SERV. auct. Aen. 11, 566 scilicet quod -s gleba sit. GLOSS. herba cum terra sua abscissa. gleba cum herba levata. terra cum (*trad.* aut) gramine. terra cum herbis. χορτόπλινθος. χορτόπλινθος, χορτόβωλος, πλίνθος (πλῆθος *trad.*). GLOSS. Plac. V 14, 36 (54, 17) -bus: glebis terrae cum suo gramine, interdum alio loco 'ramis' significat. *cf.* IV 411, 31 fecundi -tes: fertiles glebae (V 600, 20). 500, 38 fructiferi. [*falso* GLOSS. III 479, 18 -e: ἀπογραφῇ, *v.* Caere *nom. propr.*] **1** *generaliter*: CIC. Caecin. 60 non esse arma -tes neque glebas. CAES. Gall. 5, 42, 3 gladiis -tes (α, -tem β) circumcidere, manibus sagulisque terram exhaurire. LIV. 25, 36, 5 *solum tam asperum, ut* nec terra -i faciendo ... apta inveniri posset. TAC. ann. 1, 65 per quae *instrumenta* egeritur humus aut exciditur -s. SVET. Aug. 24 *centuriones pro poena* vel etiam -em portantes. VEG. mil. 3, 8 -s autem circumciditur ferramentis, qui herbarum radicibus continet terram, fit altus *eqs. ibid.* ad similitudinem lateris -s.

2 *speciatim de vario usu caespitum*: **a** *usus militaris ad aggerem vallumque extruendum*: CAES. Gall. 3, 25, 1 ad aggerem -bus comportandis. 5, 51, 3 obstructis in speciem portis singulis ordinibus -um. BELL. Hisp. 32, 2 scuta et pila pro -e, pro vallo cadavera collocabantur (*in circumvallatione*). LVCAN. 1, 517 subitus rapti munimine -is agger. 3, 387 -bus crudaque extruxit bracchia (*valli*) terra *Caesar*. 4, 414 castrorum siccas de -e volserat herbas *miles fame laborans*. 6, 32 nec -e tantum contentus fragili subitos attollere muros. PLIN. nat. 35, 169 hinc (*i. propter firmitatem terrae*) et -um natura castrorum vallis accommodata contraque fluminum impetus aggeribus. SIL. 15, 545 Poenum vicini servabat -e valli. 16, 43 in tumuli concessit -s honorem (*sc. militibus in valli munitione occisis*). ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (Corp. VIII 18042) frg. B 2, 4 *murum ex lapidibus* non diutius exstrucxistis quam -e exstruitur, qui m⟨o⟩dulo pari caesus et vehitur facile et tractatur et sine mo⟨les⟩tia struitur, ut mollis et planus pro natura sua. HYG. mun. castr. 50 *vallum* extrui debet -e aut lapide, saxo sive caemento. AMM. 21,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

12, 13 *vallum* -bus fultum. VEG. mil. 1, 24 -es circumciduntur e terra et ex his velut murus instruitur. 3, 8 sublati -es ordinantur et aggerem faciunt. *sim. in aggeribus fluminum*: PLIN. nat. 35, 169 *p 110, 77.* **b** *ad tegenda tabernacula vel aedificia adhibentur*: CAES. civ. 3, 96, 1 in castris Pompei recentibus -bus tabernacula constrata. VERG. ecl. 1, 68 pauperis et tuguri congestum -e culmen (*cf.* GLOSS. V 445, 50 -e: χορτοπλίνθῳ, id est domus palearum). **c** *ad tegenda vel extruenda sepulcra*: VERG. Aen. 3, 304 ad tumulum, viridi quem -e inanem *sacraverat.* VAL. FL. 5, 61 viro frondens e -e tellus aggeritur *in funere Lyci.* SIL. 16, 43 *v. p. 110, 79.* MART. 1, 88, 2 *Alcimum* levi -e velat humus. 5, 34, 9 mollia non rigidus -s tegat ossa (AVSON. 198, 17 vos levis -s tegat. 243, 2. AMM. 14, 8, 3 -e Punico tecti manes). TAC. Germ. 27 sepulcrum -s erigit. ann. 1, 62 primum extruendo tumulo -em Caesar posuit. SVET. Cal. 59 *cadaver* semiambustum levi -e obrutum est. COD. Theod. 9, 17, 5 pr. (*a. 363*) lapidem hinc (*de sepulcro*) movere et terram sollicitare et -em vellere. *nota*: SIDON. epist. 3, 12, 2 iam niger -s ex viridi (*i. iam sulcatus aratro qui ante sepulcra tegebat*). *inde metonymice i. q. sepulcrum*: HIER. epist. 1, 13 recens ... -s ostenditur (*syn.* sepulcrum). SIDON. epist. 3, 3, 8 ossa tumultuarii -is mole tumulabant. epist. 4, 11, 6 vers. 4 hoc dat -e membra Claudianus. ENNOD. carm. 2, 1, 4 artantur parvis culmina (*i. magna merita*) -bus. INSCR. christ. Rossi II p. 88, 37, 1 -e Venanti recubant hoc ossa sacrato. p. 264, 2 -e concludi. p. 267, 20, 3 -e claudit. *in imagine*: HEGES. 5, 22, 1 *cadavera* velut quodam corporis mei -e tegam. **d** *ad exornandam aram*: *cf.* SERV. Aen. 12, 119 Romani enim moris fuerat -em arae superimponere. HOR. carm. 1, 19, 13 hic vivum mihi -em, hic verbenas pueri ponite turaque. 3, 8, 4 positusque carbo in -e vivo. OV. met. 4, 753 dis tribus ille *Perseus* focos totidem de -e ponit (CALP. ecl. 5, 25 -e vivo pone focum. AVSON. 152, 13 foculumque vivi -is). OV. met. 7, 240 statuitque aras e -e binas. 15, 573 viridique e -e factas *aras* (APVL. met. 7, 10 -e virenti). trist. 5, 5, 9 araque gramineo viridis de -e fiat. LVCAN. 9, 988 erexit subitas congestu -is aras (COD. Theod. 16, 10, 12, 2 [*a. 392*] erecta effossis ara -bus). SIL. 7, 747 -e de viridi surgunt *arae.* 16, 262 extructis -s surrexerat aris. STAT. Theb. 8, 299 aras arboribus vivis adulto -e texi imperat. ACT. Arv. a. 218 A 19 in foculo arg(enteo) cespiti ornato extam vacc(inam) redd(idit). Alex. A 1 ⟨foculi orn⟩ati caespite (*v. Henzen p. 23*). PRVD. apoth. 187 deos venerans sale, -e, ture. perist. 5, 50 ara ture et -e precanda. *inde metonymice i. q. ara ex caespite facta*: STAT. silv. 1, 4, 131 saepe deis hos inter honores -s *placuit.* Theb. 2, 246 hi fibris animaque litant, hi -e nudo. *i. q. ara ipsa non indicata materia*: SEN. Med. 797 tibi sanguineo -e sacrum sollemne damus. LVCAN. 8, 864 inclusum Tusco venerantur -e fulmen. CALP. ecl. 2, 62 saepe vaporato mihi -e palpitat agnus. IVV. 12, 2 festus promissa deis animalia (*i. hostias*) -s expectat. TAC. hist. 4, 53 super -em redditis extis. APVL. flor. 1 p. 5 religiosam moram viatori *obiacit* ... -s libamine fumigatus. ACT. Arv. a. 218 A 25 in cespite ... sacr(um) fecer(unt). Alex. A 3 super caespite(m) fecer(unt). PRVD. perist. 10, 187 vervece caeso fumet ut -s meus. **e** *pro tegulis ad exaedificandos muros parietesque ipsos domuum*: HOR. carm. 2, 15, 17 nec fortuitum (*i. fortuna datum*) spernere -em leges sinebant (*sc. in aedificiis privatis, opp.* deorum templa novo decorare saxo, *de varia loci interpretatione v. Kiessling ad l.; perperam, ut videtur* PORPH. *ad l.* eum, qui super stipulam vel super herbam recumberet aut dormiret). SEN. epist. 8, 5 hanc *domum* utrum -s erexerit an varius lapis ... nihil interest. **f** *de sede vel mensa ex glebis graminibusque extructa*: *cf.* GLOSS. III 441, 64 κλισμός. 482, 27 in eodem -e: ἐπὶ τῷ αὐτῷ κλισμῷ. II 572, 45 -s: ubi faeno vel ex paleis acervus cumulatur. TIB. 2, 5, 100 festas extruat alte -bus mensas -busque torum. OV. ars 1, 107 in gradibus sedit populus de -e factis. SEN. Herc. O. 644 -s Tyrio mollior ostro solet impavidos ducere somnos (*opp.* aurea tecta). LVCAN. 4, 197 duro concordes -e mensas instituunt. *similiter in suggestu ciborum*: PETRON. 35 in medio autem -s cum herbis excisus favum sustinebat. 39 *bis.* *in machina bellica*: AMM. 23, 4, 5 *cilicium* locatum super congestos -es. *metonymice i. q. lectus ipse*: LVCAN. 7, 761 capit impia plebes -e patricio somnos. **g** *in suggestu castrensi, ex quo imperator milites adloquebatur*: LVCAN 5, 317 stetit aggere fulti -is intrepidus voltum *Caesar.* TAC. ann. 1, 18 congerunt -es, extruunt tribunal. 1, 19 aggerebatur nihilo minus -s iamque pectori usque adcreverat. PLIN. paneg. 56 *consulis* tribunal viridi -e extructum. *metonymice i. q. suggestus ipse*: STAT. silv. 5, 2, 144 hoc -e turmas adfari *suetus erat.* **h** *in agricultura ad tegendas plantas*: PLIN. nat. 17, 112 *arbores insitas* -e ab imbre frigoribusque protexisse *contentus.* *similiter ad tegendas foveas*: *in imagine*: HIL. c. Const. 20 paleis enim aquas tegis et foveas -bus occultas.

B *similiter aliae glebae herbosae.* **1** *radix herbae cum gleba sua concrescens.* VERG. georg. 4, 273 *flos amellus* uno ingentem tollit de -e silvam. COLVM. 5, 9, 8 cum suo -e planta eruatur. qui -s in eximendo ne solvatur. PLIN. nat. 16, 128 oleae malisque et cupressis per summa -um *radices serpunt.* 17, 86 *proderit arbores terrae* radicibus cohaerere ac totas ⟨cum⟩ -e circumligari. GARG. MART. pom. 2, 5 plantas adultas in seminarium cum -e suo transferant. **2** *gleba agri in arando exsulcata, cf.* GLOSS. IV 318, 5 glebae aratoris rustici. COLVM. 2, 4, 6 *dens aratri* non minute diffundit humum, sed vastos -es convellit [2, 17, 1 *v. infra l. 33*]. PLIN. nat. 18, 173 latitudo vomeris -es versat. 18, 176 *in arando* inverso -e herbarum radices necantur. VICT. VIT. 3, 57 nullum -em terrae ... vertit aratrum. ENNOD. epist. 1, 3, 1 p. 5, 4 usuram cultori vexatis reddit terra -bus. **3** *quivis globus terrae compactus.* SOL. 27, 45 *fons* favillam etiam in -em solidat. PRVD. cath. 3, 97 *homines dei* manus -e composuit madido. *inde latiore sensu gleba terrae pro particula agri vel lacinia parva maioris terrae*: LVCAN. 8, 803 si nullo -e *Aegypti* nomen *Pompei* haeserit.

II ***latiore sensu*** *a gleba translato i. q. totum gramen campi, viride pratum*: **A** *campus gramineus*: VERG. Aen. 11, 566 *hastam* gramineo ... de -e vellit (SERV. auct. *ad l.* Probus ... pro campo, scilicet quod -s gleba sit). CVLEX 393 gramineam ⟨ut⟩ viridi foderet de -e terram. OV. am. 2, 16, 10 gramineus madidam -s obumbrat humum. 3, 10, 10 haec (*glans*) erat et teneri -is herba cibus (fast. 4, 397 carpebant vivax e -e gramen). epist. 14, 96 fronde levas nimiam -busque famem (*Io in vaccam mutata*). ars 3, 688 viridi -e mollis humus (EPIST. Sapph. 160 tenero -e terra viret). fast. 6, 332 *dormit Vesta* positum -e fulta caput. 6, 702 excipit abiectam *tibiam* -e ripa suo. met. 2, 427 de -e virgo se levat. 4, 301 stagni tamen ultima vivo -e cinguntur semperque virentibus herbis. 10, 166 viridique in -e flores (13, 395 tellus purpureum viridi genuit de -e florem. PETRON. 120, 72 *non alit* herbas -e laetus ager). OV. met. 10, 556 datque torum -s. 13, 931 ego primus in illo -e consedi (STAT. Theb. 12, 328 proiectus -e nudo. SVET. Tib. 18 sedens in -e nudo. CLAVD. 1, 114 -e gramineo consederat. MEROB. pros. frg. 1 A 16 tenue velamen in -e *cubile erat*). EPIST. Sapph. 147 cognovi pressas noti mihi -is herbas. SEN. Phaedr. 511 *iuvit* -e aut nudo leves duxisse somnos (SIL. 7, 303 sociosque in -e fusos. STAT. Theb. 1, 587 viridi ... -e terrae proiectum. Ach. 1, 749 positosque in -e dentes *bestiae somniantis*). COLVM. 2, 17, 1 quoniam *sus in prato* rostro suffodiat et -em (*SA*, cespites *codd. recc.*) excitet. 10, 73 *viscera terrae* summo frondenti -e mixta ponere *ne dubita* (*sc. in arando*). 10, 88 mox bene cum glebis vivacem -is herbam contundat *arator.* LVCAN. 5, 278 non duro liceat morientia -e membra ponere. PERS. 6, 31 de -e vivo frange aliquid. PLIN. nat. 17, 26 *in Germania* statim subest harena tenuissimo -um corio. 33, 78 cinis eius (*ulicis*) lavatur substrato -e herboso. STAT. Theb. 4, 779 vicino -e alumnum *locat.* 6, 259 gramineae frontes sinuataque -e vivo mollia *fastigia campi.* 9, 235 viridi defixa parumper -e *spicula.* silv. 1, 1, 50 vacuae pro -e terrae (*in statua aenea*). FRONTO p. 207, 21 N. -em interdum ut torum incubans. APVL. met. 1, 2 roscida -um *emersi.* 4, 35 florentis -is gremio *reclinat aura Psychen.* apol. 88 in agri -e (*oppos.* in fori silice). TERT. adv. Marc. 1, 22 qui paradisi nullum -em norunt. AVIEN. orb. terr. 1112 tellus hic semper fragrat odoro -e. CLAVD. rapt. Pros. 3, 371. MAR. VICTOR aleth. 1, 93 e tenero prorumpens -e *silva.* 3, 778. VICT. VIT. 3, 56 graminosus -s ... coeperat proferre colorem. DRAC. Romul. 8, 32 iam gremium (*i. tribunal iudicii*) -s, iam surgens herbida tellus stabat. mens. 10 *floribus* -s stellatur odorus. EVG. TOL. carm. 33, 7 herboso -e gaudes *philomela.* COSMOGR. 1, 10 *Tigrim sub humo currere* ex virididate superni -is proditur.

B *de aliis herbis viridibus*: **1** *i. q. ager segetis plenus*: AVIAN. fab. 21, 2 qua stabat viridi -e flava seges. CYPR. GALL. gen. 834 centenos laeto carpsit de -e fructus. VICT. VIT. 2, 10 *ut* -es messium desecarent. *in imagine*: ENNOD. carm. 1, 9, 157 *humum* servat odorato meritorum -e doctor (*i. deus*). **2** *i. q. herba mala* (*'Unkraut'*): PLIN. nat. 18, 185 *runcatio* segetemque discernit a -e leguminum. *in imagine*: TERT. resurr. 63 veteres eorum (*haereticorum errorum*) -es vellerent. **3** *de aliarum herbarum foliis*: PLIN. nat. 21, 43 *saliunca* densa velut manu pressa breviterque -s sui generis. 21, 113 oxys autem et holoschoenus eodem -e. AVIAN. fab. 16, 7 *quercus* exiguo conectens -e (*harundinis in quam ceciderat*) ramos.

III ***latiore*** *denuo* ***sensu*** *a notione II A ampliato i. q. terra, ager, fundus*: COLVM. 9, 4, 4 semina vel crudo -e virentia vel subacta sulco. PLIN. nat. 2, 175 furtoque vicini -em nostro solo adfodimus. 17, 79 donec pingui -e *semina arborum* obducantur. 33, 67 cum ita inventum est *aurum* in summo -e. SIL. 4, 583 *dum* putri luctatur -e, lapsi occumbunt. SOL. 1, 127 egressus paterni -is terminos. AVIEN. Arat. 1416 -e ab imo (*opp.* superas in auras. 1433). 1507 quod spirat -e tellus nubila dicuntur. orb. terr. 147 hinc longo -e tellus funditur. 227 -e Paphlagonum (678 qua se protendit -s Abantum. 1036 -s ... Aleius. ora 132 -em Ligurum. 352 -em Libyci soli. 444 -is Libyci. 558 in Sordiceni -is confinio. AMM. 27, 4, 6 qua *Hister* ... Romanum -em lambit. RVT. NAM. 1, 354 quae Sardonico -e massa [*i. aeris*] fluit. COD. Theod. 13, 6, 10 [*a. 423*] praedium in quolibet Africani -is loco. CYPR. GALL. gen. 173 Naidae in -e terrae. CASSIOD. var. 8, 19, 5 Tulliano -e). AVIEN. orb. terr. 286 haud ullis *Numidarum* sulcatur -s aratro. 884 -is eoi tenuit sola (1339 Ganges fit limes -i eoo). ora 224 adluitque -em Tartessus amnis. 287 *Tartessus* sulcat subiacentem -em. 500 praeter -is fecunditatem *al.* (*et ubique fere hac notione apud* AVIEN.). AMBR. epist. 58, 2 exiguo ... contenta -e (RVT. NAM. 1, 555 exiguus regum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rectores caespes habebat [*fere i. q. genuit*]. ANTH. 178, 1 parvo in -e). AMM. 20, 11, 25 regiones pinguissimi -is *al.* MACR. sat. 1, 7, 29 amplissimus -s. PRVD. psych. 880 terreni -is umor. PAVL. NOL. carm. 15, 62 mutavit patrias externo -e terras. 16, 287 de -e dives egeno. 19, 146 benedicti -is agger. AVG. c. Iul. op. imperf. 6, 27. PS. AMBR. act. Seb. 66 lati -is dominus (PS. VICT. VIT. pass. 6 ampli et lati -is domini). VAL. CEM. hom. 4, 2 fecundo -e multiplex spica parturiat. 7, 4 ampliata novo -e possessione. 17, 1 -is amaritudo. 19, 2 aridum -em sarculo operante molliri. 20, 3 -em iuris alieni *occupare* (DRAC. laud. dei 2, 314 alieni -is agros). 20, 4. NOVELL. Valent. 5, 4 (*a. 440*) -s formensis (?), arensis, calcarius et vecturarius habeatur immunis. 31, 6 (*a. 451*) vendiderunt quia ieiuni -is (*i. destituti atque inculti*) onerosam professionem non poterant sustinere (RVRIC. epist. 1, 4 in ieiuno atque otioso -e. ENNOD. opusc. 3, 138 p. 366, 23 *Liguria* orbata atque sterilis ieiunum -em *monstrat*). SIDON. epist. 3, 3, 2 istius tibi reptatas (*i. visitatas*) -is glebas. 6, 10, 1 sementem semiconfecto -i ... iniecit. *saep.* SYMPH. 228 mersa procul terris in -e lympha profundo. 231. FAVST. REI. grat. 2, 1 p. 60, 22 cultus et edomitus -s. VICT. VIT. 3, 55 non sata ... vultus -um viridabant. DRAC. laud. dei 1, 316 *deus* plurima coniunxit, sed -e (*i. regione*), mente diremit. *al.* ENNOD. epist. 4, 15, 1 p. 110, 1 avito se -e deflet abiectum (*i. privatum*). 7, 19, 2 p. 187, 12 *segetem* exegit e -e. dict. 8, 1 p. 446, 6. FELIX anth. 210, 3 arida pulvereo squalebat -e tellus. CASSIOD. var. 7, 45, 2 qui unius -is enormitate deprimitur nec alterius commodo sublevatur. PAPYR. Marini 116, 11 (*a. 540*) ut cispitis iugationem (*i. tributum*) memorati loci . . . designari praecipiatis. IORD. Get. 5, 37 fecundissimus -s. GILD. Brit. 6 chron. III p. 30, 5 ob inopiam ... -is. GREG. M. epist. 8, 5 (*in indice donationum*) in -e: fundum Favorianum *eqs.* *nota de terra firma oppositis harenis*: SIDON. epist. 8, 12, 1 civitas non -i imposita, sed pulveri. *de bono agro*: TERT. scorp. 11 in parabola seminis post -em arefacti (*v. Matth. 13, 3*). *in imagine*: HIER. epist. 15, 1 *Romae* -e terra fecundo dominici seminis puritatem centeno fructu refert. PETR. CHRYS. serm. 115 p. 517B *lex* ad frugem mortis ipsum -em humanae carnis ... perducit.

IV ***translatione*** *plane diversa ad* ***arbores*** ***facta*** *(quae orta videtur aut ex notione I A aut ex II B 3)*: *i. q. dumetum vel arbores recisae et mutilatae*: PAVL. FEST. p. 45 -s est ... frutex recisus et truncus (*v. p. 110, 51*). ISID. orig. 17, 6, 13 -es frutices sunt, quasi 'cuspites' vel quasi 'circa pedes'. GLOSS. frutex. *cf.* GLOSS. Plac. V 14, 36 (= 54, 17) *p. 110, 57.* *universe frutex, ramus*: ENNOD. dict. 8, 6 p. 447, 19 Sabaei virga -is. carm. 1, 9, 139 inserit externas peregrino in -e plantas, advena coniunctis sociatur nexibus arbor. 2, 111, 9 vilior en -s iactet se divite ramo. *in imagine*: ENNOD. epist. 1, 9, 5 p. 19, 4 animorum libro -bus validis fetura nobilis iuncta maritatur. dict. 13, 8 p. 466, 14 habeat -s radici obsecundans poma. *inde ampliore translatione i. q. gemma, oculus arborum vel germen, surculus herbarum*: PLIN. nat. 17, 153 hoc vocatur in vite gemma, cum ibi -em fecit. ENNOD. carm. 1, 4, 9 lactans -bus in nodum truditur herba *verno tempore*. *in imagine*: ENNOD. dict. 7, 10 p. 445, 26 quod novellis praeceptor commendo -bus, in pomis ... decerpam. dict. 8, 10 p. 448, 22 novellum -em fotu ... attolle. 9, 11 p. 453, 10. *similiter de guttis turis*: ORIENT. comm. 2, 146 turis odorato -e terra tumet *apud homines luxuriosos*.

epitheta notabiliora: *ad I et II*: adultus: STAT. Theb. 8, 299. durus: LVCAN. 4, 197. 5, 278. florens: APVL. met. 4, 35. fragilis: LVCAN. 6, 32. frondens: COLVM. 2, 17, 1. gramineus: VERG. Aen. 11, 566 OV. am. 2, 16, 10 trist. 5, 5, 9 CLAVD. 1, 114. graminosus: VICT. VIT. 3, 56. herbosus: PLIN. nat. 33, 78 EVG. TOL. carm. 33, 7. laetus: CYPR. GALL. gen. 834. levis: MART. 1, 88, 2 SVET. Cal. 59 AVSON. 198, 17. mollis: SEN. Herc. O. 644. mollis et planus: ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (Corp. VIII 18042) frg. B 2, 4 (*cf.* non rigidus MART. 5, 34, 9). nudus: SEN. Phaedr. 511 STAT. Theb. 2, 246. 12, 328 SVET. Tib. 18. odorus: AVIEN. orb. terr. 1112 DRAC. mens. 10. odoratus: ENNOD. carm. 1, 9, 157. recens: CAES. civ. 3, 96, 1 HIER. epist. 1, 13. roscida -um: APVL. met. 1, 2. tener: OV. am. 3, 10, 10 EPIST. Sapph. 160 MAR. VICTOR aleth. 1, 93. viridis: VERG. Aen. 3, 304 OV. ars 3, 688 met. 13, 395. 15, 573 CVLEX 393 SIL. 7, 747 STAT. Theb. 1, 587. 9, 235 PLIN. paneg. 56 AVIAN. fab. 21, 2 SIDON. epist. 3, 12, 2. virens: OV. met. 10, 166 APVL. met. 7, 10. *cf.* viriditas -is COSMOGR. 1, 10. vivus: HOR. carm. 1, 19, 13. 3, 8, 4 OV. met. 2, 427 PERS. 6, 31 CALP. ecl. 5, 25 VAL. FL. 5, 61 STAT. Theb. 6, 259 AVSON. 152, 13. *cf.* vivax: COLVM. 10, 88. *ad III*: *ad qualitatem soli pertinentia epitheta*: amarus: *cf.* amaritudo -is: VAL. CEM. hom. 17, 1. arens: AVIEN. Arat. 1825. aridus: VAL. CEM. hom. 19, 2. benedictus: PAVL. NOL. carm. 19, 146. crudus: COLVM. 9, 4, 4. cultus: FAVST. REI. grat. 2, 1 p. 60, 22. dives: AVIEN. orb. terr. 532. 1193. egenus: PAVL. NOL. carm. 16, 287. *cf.* inopia -is: GILD. Brit. 6 chron. III p. 30, 5. fecundus: VAL. CEM. hom. 4, 2 IORD. Get. 5, 37 (*aliter* GLOSS. IV 411, 31. V 500, 38 *p. 110, 58*). *cf.* fecunditas -is: AVIEN. ora 500. ferax: AMM. 31, 3, 8. fertilis: AVIEN. orb. terr. 1094. ieiunus *v. supra l. 12 sq.* irriguus: AVIEN. orb. terr. 1072. pinguis: PLIN. nat. 17, 79 AVIEN. orb. terr. 81. 270 AMM. 20, 11, 25. 22, 15, 13 CYPR. GALL. gen. 49 DRAC. laud. dei 3, 299. prodigus herbarum: AVIEN. orb. terr. 360 (*contra* 939 herbae viduus). pulvereus: FELIX anth. 210, 3. putris: SIL. 4, 583. sucosus: DRAC. laud. dei 2, 421. uber: AMM. 23, 6, 48.

synonyma: *ad I*: gleba, terra. *ad I 3*: graminei foci (LVCAN. 4, 199). *ad II*: gramen, herba, herbida tellus. *derivata*: caespiticius, caesposus (?), caespitare.

caespiticius, -a, -um *a* caespes. *ex caespite extructus*: CORP. III 14485a (*in Dacia, a. 201*) muros cesp⟨it⟩(icios) castrorum ... vetust(ate) dila⟨psos⟩ lapide eos restitue⟨r⟩unt. CAPITOL. Pius 5, 4 muro -o *ducto*. Max. Balb. 11, 5 *arae* -ae extruuntur. VOPISC. Prob. 10, 5 -um tribunal.

caespito, -āre [*a caespes derivatum esse videtur. Th.*]. GLOSS. V 177, 32 cespitat: cadit. 178, 1 offendit. *v.* incespitator. [*francog. vet.* cester, *val.* cespetá. *M.-L.*] PS. QVINT. décl. exc. Monac. 2 p. 358, 19 quomodo posset ita caute ire ... cum proprium sit caeci -are.

? **caespōsus** -a, -um *fort. a* caespes *collatis falsa analogia voc.* herbosus *et sim.* *i. q. gramineus*: COLVM. 10, 130 quae pariunt veteres -o (*varia coniecerunt*) litore Cumae.

? **caestātus** -a, -um *fort. cf. c.* caesticillus. CARM. epigr. 236, 3 ⟨ips⟩e caestata can⟨ebat⟩ comica Atella⟨nica⟩. *v. adnot. Buecheleri.* *fortasse huc pertinent*: TAC. ann. 16, 21 ludis -is (*corr. Doederlein,* cetastis *cod.*) a Troiano Antenore institutis ... cecinerat *Thrasea*, *et* CORP. V 2787 lus(or) epidixib(us) (*i. ἐπιδείξεσιν*) et cetaes. *v. etiam s.* ceta *et s.* cetarius.

caesticillus appellatur circulus, quem superponit capiti, qui aliquid est laturus in capite PAVL. FEST. p. 45. *fort. cf. c.* caestus *vel c.* caestatus, *vix c.* cestus.

caestus, -ūs *m.* [*orig. inc., fort. cf. c.* caedere. *Th.*]. *de prima syllaba v.* PROB. gramm. IV 30, 12 hic cestus, tunica Veneris . . . hic caestus pugilum huius caestus . . . et orthographia distant et declinatione. SERV. Aen. *l. 33.* ***formae***: ***abl. plur.*** caestis: VARRO Men. 89 HYG. fab. 17 p. 51 *dat. sing.* caestu: CARM. de Sod. 17. PAVL. FEST. p. 45 caestus vocantur et hi, quibus pugiles dimicant et genus quoddam ornatus mulierum. PROB. gramm. IV 30, 12 *supra l. 26* SACERD. gramm. VI 481. SERV. Aen. 5, 69 caestus autem per dipthongon pugilum arma significat, habet etiam pluralem numerum et est quartae formae. GLOSS. V 550, 21. *cf.* PRISC. gramm. III 444, 35 hic caestus, huius caestus. GLOSS. corium quo manus suas pugiles armant et invicem caedunt. quos athletae in manibus ⟨habent⟩ cum certantur cum aliis. arma pyctorum. μύρμηξ πυκτῶν. ἡ μυρμηκία. *inde a* VARRONE *in* Men. *et* CIC. Tusc., *habent saepius poetae, praeterea singulis locis* PLIN. nat. *et* TAC., *binis* CIC. *et* SEN. phil., *saepius inde a III saec.* [*locus corruptus* LAVS Pis. 238].

1 *proprie*: *de forma*: PLIN. nat. 11, 124 *natura dedit cornua* convoluta in anfractum arietum generi, ceu -us daret. TERT. spect. 18 ipse -s (gestus *codd.*) colubrina vis est (*i. diaboli*), tenax ad occupandum, tortuosa ad obligandum, liquida ad elabendum. *generaliter de usu*: VARRO Men. 89 si adversarius supercilia mi -is descobinarit (NON. p. 492 cestis pro cestibus). CIC. Tusc. 2, 40 pugiles -bus contusi. 2, 56 *pugiles* in iactandis -bus ingemescunt. VERG. georg. 3, 20 cursibus et crudo (SERV. 'duro') decernet Graecia -u (SEN. benef. 5, 3, 1 Lacedaemonii vetant suos pancratio aut -u decernere. AMBR. in psalm. 36, 55 qui -bus adversum se decernunt et dilaceratis capitibus cruciantur, hi πύκται feruntur. CLAVD. 1, 238 valido quamvis decernere -u voverit *Pollux*. SIDON. carm. 5, 160 libeat decernere -u). VERG. Aen. 5, 69 seu crudo fidit pugnam committere -u (SERV. aut crudeli aut duro. SERV. auct. quod ex corio duro sit). 5, 379 manibusque inducere -us *audet*. 5, 401 in medium geminos immani pondere -us proiecit. 5, 420 Troianos exue -us. 5, 424 *Aeneas* -us pater extulit aequos. 5, 479 libravit dextrā . . . -us. 5, 484 -us artemque repono. PROP. 3, 14, 9 nunc ligat ad -um gaudentia bracchia loris (STAT. Theb. 10, 500 *Alcidamas* primis quem -bus ipse ligarat *Pollux*). MANIL. 5, 163 *Pollux* cito motu rigidos eludere -us *potens*. VAL. FL. 1, 390 *Periclymenum* -bus adversos viderunt frangere vultus (-bus fractus *v.* SEN. Herc. f. 481 *p. 115, 3*). 4, 113 sumptis . . . -bus (TAC. ann. 14, 20 ut corpora quoque nudent et -us adsumant *Romani proceres*). 4, 148 tollere -us imperet (4, 210 -us adversaque tollere contra bracchia. STAT. Theb. 6, 729 infestos tollere -us comminus). VAL. FL. 4, 182 *bracchia* stricto inmortua -u (*i. virorum caestu mortuorum*). 4, 214 iam pridem -us resides *sunt*. 4, 251 indue -us. 4, 275 summos manibus deducere -us (*i. de summo caedere*). 4, 298 -uque elatus utroque irruit (velatus *codd., corr. Heinsius*). 4, 332 *Pollux* averso siccabat vulnera -u. 4, 754 meritoque madent . . . sanguine -us. STAT. Theb. 6, 764 explorant -us. 6, 792 pars *ictuum* cadit in -us. 7, 21 Oebalii coeunt in proelia -us. Ach. 1, 190 crudum quo Bebryca -u obruerit Pollux. 2, 155 spargere -us ludus erat requiesque mihi (*Achilli*). TERT. spect. 23 tales enim *pugil* cicatrices -uum et callos pugnorum et aurium fungos *accepit*. pall. 4 *pugil Cleomachus* vestigia -uum (*i. callos*) viriis (*i. armillis*) occupavit. scorp. 6 pugni quassant, calces arietant, -us dilaniant. ARNOB. nat. 7, 33 alios crudis mutilare de -bus. AMM. 30, 6, 6 bracchiorum motus velut -bus dimicantium *Valentiniani morientis* (HYG. fab. 17 p. 51 Amycus *advenas* caestis cogebat secum contendere). HYG. fab. 17 p. 51 cum Argonautas provocasset ad -us 273 p. 148 certamen ⟨inierunt⟩ -bus Dares et Entellus. SIDON. epist. 3, 13, 8 *manus* cataplasmatum pannis tamquam -bus involutas. CARM.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

de Sod. 17 caestuque *exoptans* cruorem fundere Bebrycio (*i. Amyci*). *speciatim Herculis*: VERG. Aen. 5, 410 siquis -us ipsius et Herculis arma vidisset. SEN. Herc. 481 ipsius (*Herculis*) opus est -bus fractus suis Eryx. *Pollucis*: *v. infra l. 14 et* MANIL. *p. 114, 61.* [ARNOB. nat. 6, 25 Iunonius ille -us *videtur* cestus *scribendum.*]

2 *metonymice de pugna ipsa pugilum*: SEN. epist. 88, 19 quid prodest, multos vincere luctatione vel -u, ab iracundia vinci? (vincere *v.* OV. met. 5, 108 *l. 22.* victor *v.* STAT. silv. 5, 3, 140 *infra l. 15*). Herc. f. 1125 non Argivā membra palaestrā flectere docti, fortes -u fortesque manu. HOMER. 1011 -bus adversos cunctos superavit Epeos. STAT. Theb. 6, 829 ille quidem et disco bonus et contendere cursu, nec -u bellare minor. silv. 3, 1, 44 insontes iuvenum sine -bus irae *certamina peragunt.* *speciatim de Polluce*: OV. met. 8, 301 *Tyndaridae* spectatus -bus alter, alter equo. SEN. Med. 89 Pollux -bus aptior. STAT. silv. 5, 3, 140 victorem Castora gyro nec fratrem -u. ARNOB. nat. 1, 36 alter (*Pollux*) pugillator bonus et crudo inexsuperabilis -u. HYG. fab. 273 p. 147 *vicerunt* ... Pollux -u. SIDON. carm. 5, 183 vetuisses Castora frenos, Pollucem -us *nosse* (*cf.* CLAVD. 1, 238 *p. 114, 52*). *sim. de aliis*: OV. met. 5, 107 hinc gemini fratres Broteasque et -bus Ammon invicti. AVSON. 93, 1 doctus Hylas -u, Phegeus catus arte palaestra. 93, 1 ne quis Hylam -u *praetereat.* *nota*: OV. met. 5, 108 vinci si possent -bus enses. *metaphorice*: CASSIAN. inst. 5, 18, 1 *corpore* verberibus continentiae castigato et ieiuniorum -bus eliso.

epitheta: aequus, crudus (*v.* SERV. *p. 114, 49 et 55*), durus, infestus, rigidus, validus. *synonyma apud poetas*: tergum: VERG. Aen. 5, 403. 419. taurus: VAL. FL. 4, 251. arma: VERG. Aen. 5, 425 (*cf.* SCHOL. Verg. Veron. Aen. 1, 1 ponuntur pro -bus). *derivata*: (*fortasse* caestatus, caesticillus).

caesullus, -a, -um [*cf. c.* caesius. *Th.*]. *fem. subst.* FEST. p. 274 ravillae a ravis oculis, quemadmodum a caesiis -ae. *Mbr.*

*caesūra,** -ae *f. a* caedere. 1 *proprie*: *de arboribus herbisque*: PLIN. nat. 16, 61 *cum* sappinus ... materies -ae genere fiat. 16, 230 *arboribus* maior ad firmitatem causa tempestivae -ae quam immaturae. 17, 145 hoc signum (*sc. cum harundo durescere incipit*) tempestivam habet -am. 17, 150 *pedamenta* durant ... ultra alteram silvae suae -am. 17, 151 aesculus similiter provenit, -a triennio serior. HYG. lim. grom. p. 129, 17 -ae (*sc. silvae*) aetas. TRACT. de agr. insp. grom. p. 282, 20 -arum et culturae discrimina. 2 *metonymice pro re caesa*: PLIN. nat. 8, 96 recentes harundinum -as speculatum. *de lapidibus*: GROM. p. 346, 23 alios *terminos* tegularum fragminibus circum calcavimus, alios autem sua -a suffulsimus. *i. q. lapicidinae*: CORP. VIII 14588 caesura Maximi. 14589 ⟨ca⟩esura Athenodori. 14586 ⟨caes⟩ura nova. *per compendium* caes: CORP. III 356 a. b. 7022. 7029. 7030—7032. 14192[1]. 3 *technice apud grammaticos i. q. incisio,* τομή: DIOM. gramm. I 497, 6 incisiones, quas alii -as appellant. PRISC. gramm. III 460, 16 -ae ... cursum et rythmum leviorem solent facere et necesse est vel unam vel duas -as in versu inveniri. AVDAX gramm. VII 333, 3 -ae, quibus per scansionem versus praecidi noscuntur, quattuor sunt, id est penthemimeres, hephthemimeres, cata triton trochaeon, bucolice tome. *passim apud* GRAMM. AVSON. 350, 6 diffunditur ... per -as omnes quas recipit versus heroicus. SERV. Aen. 12, 144 versum sine -a esse. SIDON. epist. 9, 7, 3 structura ... coniunctionum perfacetarum nexa -is insolubilibus. *i. q. pars orationis,* κόμμα: PRISC. gramm. III 459, 5 *versus* dividitur in -as per cola. *cf.* 460, 22. CLEDON. gramm. V 34, 7 comma est -a finita cum sensu ... colon est -a curta.

caesūrātim *adv.* [*a* caesura. *Th.*]. SIDON. epist. 4, 3, 3 dictio sic -m succincta.

caesū *abl. a* caedere. ITIN. Alex. 45 id primum explet -u frondium et adgestu humi saxorumve opere pervicaci. *Hoppe.*

caetario *v.* Caetario *nom. propr.*

caeterus *sim. v.* ceter-. **caetos, caetōsus** *v.* cet-.

caetra, -ae *f.* *vox peregrina esse videtur, res commemoratur apud Hispanos et Afros, semel apud Britannos p. 116, 1 (de Marsis et Palaestinis v.* GLOSS. *l. 73 et 75). formam per cae- optimi libri exhibent, interdum* ce- *scribitur,* ci- GLOSS. II 248, 20. 434, 7; *cf.* HESYCH. *infra l. 75.* [*sard. merid.* čerda. *M.-L.*] LIV. 28, 5, 11 pelta -ae haud dissimilis est. NON. p. 555, 5 scutum breve (GLOSS. V 275, 51). SERV. Aen. 7, 732 scutum loreum, quo utuntur Afri et Hispani (GLOSS. V 349, 42). SCHOL. Iuv. 11, 140 scuta Maurorum minora. ISID. orig. 18, 12, 5 scutum loreum sine ligno (GLOSS. V 514, 64; *cf.* 639, 69 scutum sine ligno de solo corio). GLOSS. genus scuti Marsici (Mauri *coni. Nettleship*) vel scutum sine ligno. obstaculum, scutum. ἀσπὶς ληστρική. ὠμοβύρσινος ἀσπίς. σκουτάριον Παλαιστινόν. *cf.* HESYCH. καίτρεαι ὅπλα Ἰβηρικά. VARRO Men. 88 quis rotundam facere -am nequeat. VERG. Aen. 7, 732 laevas -a tegit. LIV. 21, 27, 5 *Hispani* -is superpositis incubantes flumen tranavere. CVRT. 3, 2, 5 *equites Barcani* armati bipennibus levibusque scutis -ae maxime speciem reddentibus. LVCAN. 7, 232 pugnaces commovit Iberia -as. SIL. 3, 278 versicolor contra -a *Adyrmachidis (genti Africanae) est.* 3, 348 ad numerum resonas gaudentem plaudere -as *Callaeciae pubem.* 10, 230 ritu iam moris Hiberi carmina pulsata fundentem barbara -a invadit *hostem.* 16, 30 crepitantibus agmina -is barbara *Afrorum.* TAC. Agr. 36 Britanni ingentibus gladiis et brevibus caetris missilia nostrorum vitare vel excutere. SVET. Cal. 19 *commeavit* falerato equo insignisque quercea corona et -a (caetura *pars codd.*) et gladio aureaque chlamyde. AVG. c. Iul. op. imperf. 6, 6 haec fides non est -a Numidica. SCHOL. Iuv. 11, 140 *oryx* cuius pellis ad -as proficit. CORIPP. Ioh. 2, 153 -aque saepe levis duro iacet horrida dorso aut lateri suspensa cadit. *in imagine de elephantorum cute*: PLIN. nat. 11, 227 elephantorum quoque tergora impenetrabiles -as habent.

caetrātus, -a, -um *a* caetra. *i. q. armatus caetra Hispana vel Africana.* CAES. civ. 1, 39, 1 -ae ulterioris Hispaniae cohortes (*opp.* legiones *et* scutatae cohortes). 1, 55, 2. LIV. 21, 21, 12 pedites -os misit in Africam *ex Hispania.* 23, 26, 11 nec Numida Hispano eques par fuit nec iaculator Maurus -o. SIL. 9, 231 effulget -a iuventus (*antea*: leves, quos horrida misit Pyrene populi). AVG. c. Iul. op. imperf. 6, 6 Numida quasi -s occurrit. NOT. dign. occ. 5, 233 Mauri -i (*in Illyria*). 6, 74 equites -i (*in Africa*). *translate de peltastis Graecis*: LIV. 35, 27, 5 milites, -os plerosque, cum fundis et iaculis et alio levi genere armaturae.

subst. masc. **caetrātus,** -ī: *proprie miles Hispanus inter auxiliares copias*: CAES. civ. 1, 48, 7 peritique earum regionum -i citerioris Hispaniae *hostes progressos* consectabantur. 1, 70, 4 quattuor -orum cohortes. 1, 70, 5 -i *ter.* 1, 75, 2 cum hac *familia servorum* et praetoria cohorte -orum barbarisque equitibus paucis. 1, 75, 3. 1, 78, 1 -i auxiliaresque. *i. q. peltasta Graecorum*: LIV. 31, 36, 2 -os, quos pelta⟨to⟩s vocant (*sic* GLOSS. V 564, 57, peltastas *vulgo in* LIV. *non recte*). 33, 4, 4 duo milia -orum, quos pelta⟨to⟩s appellant. 33, 8, 7 Philippus cum -is. 33, 8, 12 -os et Macedonum phalangem ... rem gerere iubet. 33, 15, 11 *cum* levis armatura ab latere, clipeati -ique a fronte urgerent. 35, 28, 11 *multitudinem* -orum. 35, 29, 4. 35, 30, 4 -i Achaeorum ... impetum faciunt. 37, 39, 9 consul Achaeorum -is immixtos auxiliares Eumenis *instruxit.* 37, 40, 13 quattuor milia -orum, Pisidae erant et Pamphylii et Lycii. 42, 51, 4. 5. 44, 32, 6. 44, 41, 1 intervallum, quod inter -os et phalanges erat. 44, 41, 2 *opp.* clupeati. 44, 41, 9.

caevedus *v.* 1. callidus.

cafton multi nacafton vocant DIOSC. 1, 23. *ibid. tit.* de caftu. *cf.* DIOSC. ed. Sprengel 1, 22 νάσκαφθον, οἱ δὲ νάρκαφθον.

? σκελίδες sunt **cageli** GLOSS. V 623, 47. *cf.* 616, 30 bracteoli ornamenta equorum, quae dicuntur gagelli.

caia, -ae *f.* [*fortasse cf. c.* caedere. *Th.*]. ISID. orig. 18, 7, 7 haec *clava* et cateia, quam Horatius (*at in* HOR. *non legitur*) -am dicit (calam *non recte conicitur; cf.* caiatio *et* caio).

nam et apud antiquos **caiātio** dicebatur puerilis caedes FVLG. Virg. cont. p. 103, 17. *a* caiare.

ca⟨i⟩i cancelli (-ae) GLOSS. IV 103, 8. 531, 46 (*utraque* kai). Scal. V 602, 37 (kaii). 602, 39 (kai). *cf.* BEDA gramm. VII 268, 8 caii (cani *codd.*) cancelli ... singularem numerum non habent. [*vox fortasse gallica; v. Zimmer, Zeitschr. f. vergl. Sprachforsch. 32, 233, 1. Th.*]. *cf. etiam* NOM. Gall. chron. I p. 613, 10 caio breialo sive bigardio. [*francog. vet.* chai. *M.-L.*]

caio, -āre [*a* caia. *Th.*]. *i. q. verberare.* PLAVT. Cist. 252 *secundum* FVLG. Virg. cont. p. 103, 19 quid tu amicam times, ne te manuleo caiiet (catet *H*, caret *F*), *in A Plauti lectum est*: quid tu ergo ... name ... te manuleo ... *dein valde incerta sequuntur* ne te ga ..., *ubi F. Schöll* quid tu ergo ⟨timebas⟩ nam *et postea* manuleo ... ⟨amica⟩ ne te ca⟨iet⟩ *supplevit.* *cf.* caio *gallicum supra l. 49.*

cāla, -ae *f.* [*a gr.* κᾶλον *vel a plur.* κᾶλα *tractum esse videtur; v. Marx ad* LVCIL. 966. *Th.*]. *neutr.* calum *apud* ISID. orig. 19, 34, 2 *l. 64.* *longa est prioris syllabae vocalis, secundum et etymologiam et metrum, modo cum Marxio* LVCIL. *l. 67 septenarium dimetiaris.* SERV. auct. Aen. 6, 1 calas (cales *C G*, kales *M l*) enim dicebant maiores nostri fustes, quos portabant servi sequentes dominos ad proelium, unde etiam calones dicebantur ... vallum autem dicebant -am (SCHOL. Stat. Ach. 1, 444, *ubi* calos *L*, cāles *M*). ISID. orig. 19, 34, 2 caligarius ... a calo, id est ligno vocatus. *ibid. calceamenta* in calo, id est ligno fiant. GLOSS. II 581, 12 calas (galas *codd.*) genus ligni. *cf. etiam* calata. LVCIL. 966 scinde -am ut caleas (SERV. auct. Aen. 6, 1 id est, o puer, frange fustes et fac focum). *derivata*: calamentum, calarius, calata (?), 3. calo, 4. calo.

calabōtēs *v.* ascalabotes, *ubi addendum* ITALA lev. 11, 30 (Lugd., χαλαβώτης, *A B* καλ-). *v. add.*

calabrica *a nom. propr.* Calabria. *nomen fasciae chirurgicae.* CASS. FEL. 53 lana munda operire et molli ac tenui -a ligare *oportet.* PLIN. VAL. 3, 13 impones et -is ligabis.

calabrico -āre *a* calabrica. PLIN. VAL. 3, 13 lanis involves et calabricabis (*nisi forte corrigas* calabrica ⟨liga⟩bis). *Mbr.*

λογχῖτις ἑτέρα τραχεῖα ... Ῥωμαῖοι **καλαβρῖνα** DIOSC. Vind. C 214[r]. N 113 καλαβρεινα.

calabrio *v.* charadrius.

calabrīx, -īcis (*f.*) [*orig. inc. Th.*]. *i longam fuisse probare videntur vocabula romanica.* [*sard.* kalarige, *neap.* kalavriče. *M.-L.*] PLIN. nat. 17, 75 tuberes melius inseruntur ... in -e. ea est spina silvestris. PALLAD. 10, 14, 3 tuburum surculus ... inseritur ... et -i. *Stadler.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

?**calafio**, -ōnis *m.* Ps. BOETH. grom. p. 401, 21 *inter signa limitis constituendi* petras molares, foveas vel metas ... et fabricis constructos c a l a v i o n e s (calav- *plur. codd.*, calar- *a*, calaf- *corr. in b*). p. 406, 25 *inter nomina lapidum finalium* arca finalis, cippus, k a l a f i o n e s (kalas- *v*, cal- *a*). *Mbr.*

calamagrōstis, -is *f.*, καλαμάγρωστις. Ps. APVL. herb. 76 est et alia *agrostis* quae -s appellatur. DIOSC. 4, 29 de calamo agrestis. -s maior e⟨s⟩t in omnibus ab agrostis (*cod. P*). HIER. in Os. 10, 3/4 p. 108. *Stadler.*

calamārius, -a, -um *a* calamus. *calamos recipiens*: SVET. Claud. 35 vix remisit ... ne cuius comiti aut librario -ae aut graphiariae thecae adimerentur. *neutr. subst. vasculum in quo calami recon- duntur* (*cf.* HIER. in Ezech. 9, 2/3 p. 94 Graeco sermone appellari καλαμάριον, ab eo, quod in illo calami recondantur). LYD. mag. 2, 14 οὕτω (θῆκαι) ... τὸ λεγόμενον τῷ πλήθει καλαμάριον ἐκεῖνοι λέγουσιν. [*ital.* calamajo. *M.-L.*] *Bannier.*

calamaucus, -ī *m.* [*orig. inc. Th.*]. *neutrum* GLOSS. IV 553, 25. V 607, 45. *forma* c a l a m a t u s *infra l. 23*, c a l a m a n c u s GLOSS. V 600, 30. GLOSS. IV 81, 6 galerus (V 458, 25. 600, 30). IV 553, 25 pilleum (V 607, 45). V 353, 54 haeth (*anglosax. i. q. pilleus*). *cf.* V 204, 14 galeros -os pelliceos. 584, 8 cidaris et tiara et mitra unum sunt, scilicet pilleus, -us, capellus, cufia sive galerum. CASSIOD. hist. 7, 16 habitu militari, sumpto et c a l a m a t o caput operiens. GLOSS. IV 283, 28 scirpus iuncus, unde -i fiunt. *idem et* καμηλαύκιον, *v. DuCange s. v. camelaucum.* *Mbr.*

calamaula canna de qua canitur GLOSS. IV 30, 11. 213, 43. V 173, 37. 493, 38. [*cf. c.* calamus *et c.* αὐλός; *cf. etiam* calamaules. *Th.*]

calama⟨u⟩lārius ipse qui de canna canit GLOSS. IV 214, 3.

calamaulēs, -ae *m.*, καλαμαύλης. INSCR. Notiz. degli scavi 1896 p. 317 (*prope Patavium*) d. m. Q. Appeus Augurinus Q. Appeo Eutychiano ... -ae Aponesi. NOT. Tir. 107, 12.

calamellus, -ī *m. a* calamus. [*francog.* chalumeau. *M.-L.*] ARNOB. in psalm. 150 p. 570[A] pudicitiam, quam continentiae -is ab omni rubigine peccati mundantes deo sonos mellifluos exhibemus.

calamentum, -ī *n.* [*fortasse cf. c.* cala. *Th.*]. *lignum ad vites applicatum arefactum*: COLVM. 4, 27, 1 sic deinde ordinata vineta festinabimus emundare, sarmentisque et -is liberare.

calamētum, -ī *n. a* calamus. GLOSS. V 354, 40 cal⟨a⟩metum merisc (*anglosax.* '*terra palustris*'). 354, 31 (*ubi* cemetum). ITIN. Anton. Plac. rec. A 34 *de puella* dicitur in eremo esse trans Iordanen inter -a vel palmita ambulante in finis Segor. *Bannier.*

calamintha, -ae *f.* (**-thē**, -ēs, **-this**, -is), καλαμίνθη. GARG. MART. med. 23 nepetam Graeci -am (calamitam *plerique codd.*) vocaverunt. THEOD. PRISC. log. 71 dabo ... -ae decoctionem (calamintae *Gel.*, -mente *r*, -menti *Gar.*, -mentis *g*, calum se *V*, caulis *B*, nepitę *b*). 96 decoctionem ... accipere ... -ae (-tae *Gel.*, -mentis *r*, -mittis *V*, -mitis *B*, diacalamiten antidotum *b*). *forma* c a l a m i n t h ē, -ēs *f.*: MARCELL. med. 26, 114 -es id est nepetae uncias II. Ps. APVL. herb. 70 Graeci scordion ... -en agrian. 90 Graeci -en ... Latini mentastrum vocant. THEOD. PRISC. eup. faen. 42 sucum nepetae ⟨herbae quam Graeci -en vocant⟩ (calamite *b*) (CAEL. AVR. chron. 3, 5, 76 CASS. FEL. 43 p. 107). log. 109 tunc -e tunsa ... imposita (cabamitae *V*, calamitem *g*, -mite *B*, -menta *r*). CAEL. AVR. acut. 3, 17, 170 potiones ... ex ... -e. ORIBAS. eup. 2, 1 C 1 -es mentastru (calamentis *La*). DIOSC. 3, 37 de calaminten. calaminten quem multi puleiu agreste dicunt. 3, 41 folia ... similia calamiten. *forma*: c a l a m i n t h i s: ORIBAS. syn. 4, 1 *suptiliant* alium ... -is. 5, 9 -is tritae cum mel unguendus est anus (ἡ μίνθη τετριμμένη ... διαχρίειν). 6, 13 -is in mulsa datus sanat. 7, 11 ad vermes ... sucus calamentis supermittes (*La*, vermes ... -s occidet *Aa*). syn. 2 add. p. 842 clystere -is: -is apozima enicitur pleuriticis *eqs.* syn. 1, 17 p. 820 et coriandrus ... et calamitis ... prohibent vomica. *Aa* (calamenthis *La*).

calaminthītēs, (-ae) *m.*, καλαμινθίτης. DIOSC. 5, 74 de vino calamititem. vinu calametiten (calamititen *GP*). *Stadler.*

calamīnus, -a, -um *a* calamus. ORIGEN. in Matth. 18, 125 confidebamus ... in virga -a Aegypti vel Babylonis.

calamisc(u)lus, -ī *m. demin. a* calamiscus. ITALA exod. 38 (37), 15 (Monac.) fecit candelabrum aureum solidum cum caulis et calamisclis ex utrisque partibus eius calamisclis eximinentes tres ac pares sibi (καλαμίσκων, cod. Lugd. exod. 38, 14 calamiscos, VVLG. calamis).

calamiscus, -ī *m.* καλαμίσκος (GLOSS. III 207, 60). **1** *i. q. calamus candelabri v. p. 124, 75.* ITALA exod. 25, 31 (Lugd.) facies candelabrum de auro puro ... scaphus et -i et grateres et licnuchi et lilia ex ipso erint *eqs. sim.* Wirc. *ex eadem versione ortus et* Ottob. exod. 25, 35. IREN. 2, 24, 3. *cf.* EVCHER. inst. 2 p. 149, 8 -os calamos (GLOSS. IV 215, 26). GLOSS. V 173, 39 calamos trochiscos vel cariscos quasi in nucis modum deformatos *ex* EVCHER. *loco l. 77 l.* -os calamos. troiscos vel cariscos quasi in nucis modum deformatos *insipienter depravatum est.* **2** *idem quod calamus odoratus*: IREN. 2, 24, 3 *oleum unctionis* habens -i CCL *siclos* (ITALA Lugd. *et* VVLG. exod. 30, 23 calami). *Bannier.*

calamista *v.* calamiza. **calamister** *m. v.* calamistrum.

acus **calamistrātōrium** (*corr. Arevalo, cf.* SERV. Aen. 12, 100 *l. 27 et* ISID. orig. 10, 57 *l. 6*, calanustr- *cod.*) GLOSS. Scal. V 589, 8. *a* calamistrare.

calamistro, -ātus, -āre *a* calamistrum. GLOSS. II 96, 18 calamistrat: παραγκιστροῖ καὶ εἰς τὸ οὖλον συντίθησιν τὴν κόμην. *part. pass. adi.* **calamistrātus**, -a, -um. *cf.* ISID. orig. 10, 57 -us a calamistro i. e. acu ferreo in calami similitudinem facto, in quo crines obtorquentur, ut crispi sint (GLOSS. V 626, 30). GLOSS. IV 215, 30 capillosus compositus vel crispus (crispatus *abd*). V 274, 36 comptus ad vanitate⟨m⟩. *cum nota vituperationis* (*cf.* SERV Aen. 12, 100 Cicero -am comam appellat frequenter, quae ... vituperationi est. *ibid. opp.* incomptus). PLAVT. Asin. 627 cinaede -e. CIC. p. red. in sen. 13 in lustris et helluationibus huius -i saltatoris. Sest. 18 unguentis adfluens, -a coma. DECL. in Catil. 39 in foro -os ac vestibus collucentes obvolitare. APVL. met. 2. 19 pueri -i (HIER. epist. 130, 19). SOCR. 22 p. 171 familias ... -as. AMBR. epist. 69, 7 ut -os et torquatos habeant in ministerio. HIER. epist. 54, 13 procurator -us *al.*

calamistrum, -ī *n.* [*cf. c.* calamus, calamiscus. *mutatum esse pro gr.* καλαμίς *censet Corssen, Krit. Beitr. z. lat. Formenlehre 370. Th.*]. *masc. acc.* - s t r u m: VARRO frg. Char. gramm. I 80, 12 (*at idem* Men. 563 -a). *plur.* - s t r i: CIC. orat. 79. - s t r o s: TAC. dial. 26. *f e m. n o m. plur.* c a l a m i s t r a e: NOT. Tir. 99, 14. **1** *p r o p r i e*: VARRO ling. 5, 129 -um, quod his calfactis in cinere capillus ornatur. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 98 *cinerarii* ab officio -orum in cinere calefaciendorum, quibus matronae capillos crispabant. NON. p. 546 -um: fistula brevis qua cirri concinnantur. SERV. Aen. 12, 100 -um est acus maior, quae calefacta et adhibita intorquet capillos (ISID. orig. 20, 13, 4, *cf.* 10, 57 *supra l. 6*). GLOSS. V 616, 48 -um est pecten vel acus capitis ferreus, a quo crines torqueantur. PLAVT. Curc. 577 at ita me volsellae, pecten, speculum, -um meum bene me amassint. CIC. p. red. in sen. 16 frons -i notata vestigiis (HIER. epist. 22, 28 RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 5 p. 587[C]). PAVL. FEST. p. 107 incoctae ... mulieres plus aequo -is usae. PETRON. 102 crines -o convertere. ARNOB. nat. 2, 41 -is vibrare caesariem. HIER. epist. 52, 5 nec -o crispent comas. BOETH. divis. 880[D] capilli crispi, si non admissi sunt -o. *m e t o n y m i c e*: GLOSS. V 493, 33 comptio capilli vel crisp⟨at⟩i⟨o⟩. **2** *t r a n s l a t e d e n i m i o o r n a t u o r a t i o n i s*: CIC. orat. 79 ne -i quidem adhibebuntur *orationi*. Brut. 262 qui volent illa (*Caesaris commentarios*) -is inurere (*inde* SVET. Iul. 56). TAC. dial. 26 malim ... C. Gracchi impetum aut L. Crassi maturitatem quam -os Maecenatis aut tinnitus Gallionis. *Probst.*

***calamitās**, -ātis *f.* [*orig. inc., cf. esse videtur c.* incolumis. *sonorum similitudine coniungitur c.* calamus, *altera vocabuli forma* kadamitas *c.* cadere, cadaver. *quae si antiquitus tradita fuit, conferri potest c. gr.* κάδαμος. τυφλός. Σαλαμίνιοι. HESYCH. *Th.*]. SCHOL. Ter. p. 140, 12 a verbo calvo, id est decipio, venit -s id est deceptio vel miseria (*cod. D*). *de orthographia*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 8, 15 Cn. Pompeius Magnus et scribebat et dicebat kadamitatem pro calamitate. ISID. orig. 1, 26, 14 L litera interdum pro D litera utimur, ut ... 'calamitate' pro 'cadamitate': a cadendo enim nomen sumpsit -s (7, 6, 5. 20, 3, 13). *gen. plur.* c a l a m i t a t i u m: SEN. contr. 1, 1, 11. 9, 1, 2 *opt. codd.* (contr. exc. 9, 1 -um). 10, 4, 2 (contr. exc. 10, 4 -um). VAL. MAX. 1, 6, 7 PLIN. nat. 7, 87. 8, 55 QVINT. decl. 329 p. 293, 17 (-um *cod. B*). Ps. QVINT. decl. *in omnibus fere codicibus semper forma* -ium: 2, 22. 5, 9 (*bis*). 5, 13. 22. 6, 4. 7. 7, 12. 9, 12. 16. 12, 13. 16, 5 FLOR. epit. 1, 18, 3 *cod. B* IVST. 15, 3, 6. 16, 4, 5. *vox Ciceroni adamata* (*fere 210[ies]*), LIV. *21[ies]*, TAC. *ter; deest apud poetas dactylicos, quod versui incongrua erat; extat ap.* PLAVT. *5[ies]*, PACVV. *semel*, TER. *5[ies]*, PHAEDR. *ter.*

I *p r o p r i e i n r e r u s t i c a*: **A** *i. q. grandines, robigo, sterilitas agrorum sim.*: DON. Ter. Eun. 79 -em rustici grandinem dicunt, quod comminuat calamum, id est culmum ac segetem. Hec. 2 'vitium et -s' bene secundum augures: 'vitium' enim est, si tonet tantum, 'vitium et -s' vero, si tonet et grandinet simul vel etiam fulminet. *ibid.* -s παρὰ τὴν καλάμην dicitur, clades (*cf.* PLAVT. Capt. 911 *v. p. 119, 7*) quia clam datur, ut aliud sit grandinis culmum frangentis, aliud furti aut doli mali. sic P r o b u s. SERV. georg. 1, 151 robigo autem genus est vitii, quo culmi pereunt. *addit* SERV. auct.: quod a rusticanis -s dicitur. GLOSS. V 205, 42 grando a rusticis -s appellatur. 650, 3 -s quod calamus. PLAVT. Cas. 913 non fuit quicquam holerum, nisi, quidquid erat, -s profecto attigerat numquam. *per prosopopoeiam*: TER. Eun. 79 eccam ipsa egreditur nostri fundi -s (*cf.* DON. Ter. Eun. *ad loc. l. 62 et* EVGRAPH. *ad loc.*: id est miseria, per ὑπαλλαγήν, quod miseros facit). PACVV. trag. 396 postquam -s plures annos arvas calvitur. CATO agr. 141, 2 uti tu (*Mars*) morbos ... viduertatem (*cf.* PAVL. FEST. p. 369 viduertas -s, dicta quod viduet bonis) vastitudinemque, -es intemperiasque prohibessis. VARRO rust. 1, 4, 3 in pestilenti -s, quamvis in feraci agro, colonum ad fructus pervenire non patitur. CIC. Verr. 4, 227 annona porro pretium nisi in -e fructuum non habet. Tusc. 5, 86 fructuosa aratio dicitur, non si altera semper omni damno, altera omni tempestatis -e semper vacat. **B** *i. q. lues pecuaria*: PLAVT. Capt. 904 quanta pernis pestis veniet, quanta labes larido ... quanta callo -s. VARRO

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rust. 2, 1, 21 quod morbosum pecus est vitiosum, et quoniam non valet, saepe magna adficiuntur -e.

II **translate** *adhibetur pro quocunque malorum genere.* GLOSS. δυστυχεία, κακοδαιμονία, συμφορά. II 471, 12 φθορά, pestis, lues, corruptela, corruptio, calamitas. 101, 31 clades, casus. IV 315, 31 infelicitas. V 550, 2 miseria, aerumna, adversa. A *generaliter*: PLAVT. Capt. 911 clades -sque, intemperies modo in nostram advenit domum. Poen. 923 quanta adventat -s ... ad hunc lenonem. Trin. 553 hospitium est -is ... quamvis malam rem quaeras, illic reperias. TER. Haut. 395 ut numquam ulla amori vostro incidere possit -s. Hec. 2 nova novom intervenit vitium et -s (*cf.* DON. *p. 118, 63 et* SCHOL. Ter. p. 140, 12 infortunium poetae). 31. SISENNA hist. 98 -is necessitudine inductum facere. RHET. Her. 1, 5, 8 si nostra incommoda proferemus ... -em. 2, 31, 50. 4, 26, 36 *victoria* victoribus plus -is quam boni dederit. 4, 33, 45 -s pectora maerore pulsabat (4, 34, 45 maeror et -s). CIC. inv. 2, 102. Quinct. 49 quod tantum evenire dedecus, quae tanta -s inveniri potest? 94. S. Rosc. 13. 16 ne quid ... -is sibi accideret. 83 qui ascendit per alterius incommodum et -em. Q. Rosc. 24 expressae sunt enim ex unius cuiusque damno, dolore, incommodo, -e, iniuria publicae a praetore formulae. Verr. 1, 40 quo modo ego illam labem, ignominiam -emque ... conquerar? 2, 36. *nota*: 2, 44 non ut legatus populi Romani, sed ut quaedam -s pervadere videretur. CIC. Verr. 2, 135 improvisa pupilli -s (*cf.* 2, 141. 144. POMPON. dig. 26, 7, 61 utrum -s pupilli an detrimentum petitoris esse debeat). 2, 157 ex -e senatoris ... spolia domum suam referre. 3, 35. 83. 147. 4, 80. 144 *al.* 5, 89 clientium. 6, 121. 6, 122 saluti fuit. 6, 128 ex tua -e ... solamen volt aliquod reportare. 6, 132. 152 Font. 27. Cluent. 18 nihil ... vidit -is Cluentius ..., quod non totum a matre esset conflatum et profectum. 161. 201 si qua -s hunc in hoc iudicio adflixerit innocentem (Sull. 88 unius iudicii -e. Planc. 12). Manil. 15 cum venit -s, tum detrimentum accipitur. Rab. perd. 16 Sull. 64 Arch. 9 Flacc. 105. dom. 72 quid est enim exsul? ipsum per se nomen -is, non turpitudinis (epist. 13, 19, 2 in -e exilii sui. SEN. dial. 9, 9, 3 VELL. 2, 45, 2). 76. 86. 87 p. red. in sen. 36 Sest. 141. 142 Balb. 28. 54. 65 Pis. 32 Planc. 70 Deiot. 29 Phil. 2, 98. 8, 19. 14, 8 de orat. 2, 198 Brut. 135 orat. 88 rep. 1, 4. Tusc. 3, 81 de omni casu, in quo nomen poni solet -is. off. 2, 27 Att. 3, 1, 2. 3, 10, 2 ecquod tantum malum est, quod in mea -e non sit? 14, 9, 1 hanc ceteri -em vocant, ego ne incommodum quidem. PVBLIL. N 26 -i cedere. SALL. Catil. 39, 4. 44, 5 in quanta -e sis. Iug. 85, 47 NEP. Att. 9, 5 Con. 1, 3 *al.* LIV. 2, 22, 7. 2, 23, 2. 2, 53, 6 *al.* RVT. LVP. 1, 7 ad communem -em decernendam. 1, 20 -is' ac luctus eius particeps (AMM. 28, 1, 28 -um participes). 2, 10 non haec est, ut vulgari verbo appellatur, -s (*ibid. syn.* aerumna *et* miseria). DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (Corp. XI 1421) 20 LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 62 VITR. 2, 8, 20 SEN. contr. 1, 1, 12. 1, 7, 17. 7, 6, 7 felicitatem nostram in -em convertit. PHAEDR. 1, 3, 16 nec hanc repulsam tua sentiret -s. SEN. dial. 1, 4, 1 -es terroresque mortalium sub iugum mittere proprium magni viri est. 1, 4, 6 -s virtutis occasio est (*cf.* MIN. FEL. 36, 8 -s saepius disciplina virtutis est). epist. 92, 15 ereptum -bus (*cf.* IVST. 16, 5, 4). 92, 18 -es et damna et iniuriae. CVRT. 4, 10, 22 -em ... ad ipsum redundantem. 5, 5, 12 -s querula est et superba felicitas. 6, 10, 9 maligna est -s. SCRIB. LARG. 231 PLIN. nat. 7, 111. 144 *al.* QVINT. decl. 244 p. 3, 6. 272 p. 115, 26 irasci -bus. 335 p. 320, 8 si -s mea hactenus stetisset. Ps. QVINT. decl. 5, 9 ex omni -ium genere. *al. nota*: Ps. QVINT. decl. 6, 7 si qua dici potest -ium felicitas. Ps. QVINT. decl. 10, 9 quam verum est quicquid exclamat -s. TAC. hist. 2, 13. 4, 41 ann. 4, 68 FLOR. epit. 1, 18, 3. 2, 2, 23 par tantae -i fuit. *al.* APVL. met. 5, 18 in profundum -is sese praecipitavit. 5, 21 -is suae distrahitur affectibus. MIN. FEL. 7, 6 TERT. idol. 3 spect. 30. COD. Theod. 11, 27, 2 (*a. 322*) antequam fiat -i obnoxius. FIRM. math. 2, 20, 5 crebris infortuniorum -bus. HIL. in Matth. 3, 1. FILASTR. 85, 2 diversumque subeunt -is interitum. *nota*: QVEROL. p. 19, 5 abi ... cum tua querimonia. numquamne mutabitur -s? (*i. molestia, vexatio*). HIER. epist. 60, 15 *al.* VVLG. Iob 30, 12 ad dexteram orientis -es meae illico surrexerunt. Soph. 1, 15 dies -is et miseriae (*cf.* Is. 10, 3). AVG. serm. ed. Mai 1, 3 omnium ... -s rerum mulier *est* (72, 2 quanta -s rerum!). in psalm. 55, 17 probata sunt multa casta coniugia -bus maritorum. civ. 1, 15. 1, 22. 3, 17 huius mali tam dira -s erat. COD. Iust. 3, 33, 17 (*a. 531*) usum fructum ... apud eum remanere et post patris -em. *nota* in calamitatem: PHAEDR. 3 prol. 40 in -em deligens quaedam meam. HIER. epist. 60, 1 in -em nostram perdidit sua iura natura.

B *speciatim*: 1 *calamitates publicae*: RHET. Her. 4, 36, 48 maximis privatis et publicis -bus (CIC. Catil. 1, 22 dum modo ista sit privata -s et a rei publicae periculis seiungatur. *cf.* Manil. 18. dom. 100 publicae -is. rep. 2, 59 LIV. 7, 6, 10. COLVM. 1, 3, 7 de publicis -bus loquar. SVET. Cal. 31). RHET. Her. 4, 45, 58 reipublicae -e (CIC. S. Rosc. 14 Q. Rosc. 33 Caecin. 95 Font. 42 Catil. 1, 11. 3, 24 dom. 103 *al.* AVG. civ. 3, 27. 5, 22). QVADRIG. hist. 89 -e populi Romani (CAES. Gall. 1, 13, 7. FLOR. epit. 3, 20, 2 -em Romanam). CIC. inv. 1, 1 civitatum ... -es (Verr. 2, 63 cum magna -e et prope pernicie civitatis. Caecin. 18 -emque civilem. de orat. 2, 200 CAES. Gall. 2, 28, 2. CIC. dom. 119 civium. prov. 17). Verr. 2, 43 ex communi -e *Sullanarum proscriptionum* (Mur. 49 Sullani temporis -e. epist. 13, 5, 2. PLIN. nat. 7, 138 proscriptorum). 3, 91 communem Siculorum tempestatem -emque (4, 108. 125. 126. 6, 99). 3, 134 provinciae (6, 59). leg. agr. 2, 46 populi. Catil. 4, 4 imperii (*cf.* EVTR. 10, 14, 1 Romanumque imperium non dubia iam -e nutaret). Phil. 5, 43 municipiorum. LIV. 43, 7, 7 patriae (SEN. dial. 2, 10, 4). PORPH. Hor. carm. 2, 1, 1 bellorum civilium. 2 *de bello*: CIC. Verr. 3, 86 belli -s (*cf.* 4, 126 non ex bello neque ex aliqua eiusmodi -e. off. 3, 99 quam -em accepisset in bello. ad Q. fr. 1, 1, 34 neque belli externi neque domesticarum discordiarum -em. NEP. Ham. 1, 3 -es belli ferre). Brut. 12 post Cannensem illam -em (off. 3, 47). div. 1, 74 ante Leuctricam -em (1, 75 off. 2, 26 NEP. Ages. 6, 1). CAES. Gall. 1, 31, 7 *Haeduos* proeliis -busque fractos. 6, 37, 8. HIRT Gall. *et* BELL. Alex. *saep.* NEP. Dat. 8, 5 LIV. 5, 7, 1 *al.* VAL. MAX. 2, 10, 6 Cimbrica ... -s. CVRT. 3, 11, 26 *al.* IVST. 11, 12, 13 adversum vires hostium, non adversum -es contendere. EVTR. 5, 3, 3. 6, 7, 2. 7, 23, 4 *al.* AVG. civ. 3, 15 victoriae ... tantis emptae -bus. 3, 20 crimen Saguntinae -is.

iuncturae: 1 *adiectiva apposita*: amara: OROS. hist. 3, 14, 8. atrox: RHET. Her. 4, 8, 12. 4, 33, 45 VELL. 2, 119, 1. communis: CIC. epist. 14, 3, 1 ad Q. fr. 1, 3, 3 *al.* continua: OROS. hist. 4, 12, 11 EVTR. 2, 23. crebra: FIRM. math. 2, 20, 5. dira: AVG. civ. 3, 17. fatalis: CIC. Lig. 17. fortuita: VLP. dig. 2, 11, 2, 8. funesta: IVST. 16, 5, 4. gravis: QVINT. decl. 306 p. 206, 11. 337 p. 328, 18 EVTR. 5, 3, 3. honesta: CIC. dom. 65. humana: SEN. contr. 10, 4, 2 PLIN. nat. 9, 94. improvisa: CIC. Verr. 2, 135 DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421) 20. inaudita: SVLP. SEV. dial. 3, 14, 3. incredibilis: CIC. Tusc. 1, 86 Att. 3, 8, 4. indigna: RHET. Her. 4, 39, 51 CIC. dom. 30. iniusta: CIC. epist. 13, 5, 2. insignis: CAES. Gall. 1, 12, 6 LIV. 45, 41, 9. intoleranda: Ps. QVINT. decl. 6, 1. magna: CIC. Phil. 5, 43 nat. deor. 2, 14 *al.* misera: CIC. epist. 14, 3, 1 Ps. QVINT. decl. 6, 1 (miserabilis: PANEG. 9, 8). necessaria: CIC. Lael. 76. nimia: CORP. III 7988. nova: CIC. leg. agr. 2, 8 Sull. 91 AMM. 15, 5, 1. par: CIC. Sull. 36. perpetua: ARNOB. nat. 1, 13 (iugis: ARNOB. nat. 1, 13). praesens: CIC. Tusc. 3, 54. publica *v. sub B 1.* recens: HIRT. Gall. 8, 31, 2. repentina: VVLG. prov. 1, 27. singularis: CIC. Att. 3, 8, 4. 13, 7, 2. 2 *iuncturae verbales*: calamitas: adfligit: CIC. Cluent. 201. advenit: PLAVT. Capt. 911 (adventat: PLAVT. Poen. 923 AMM. 18, 4, 2. venit: PLAVT. Capt. 904 CIC. Manil. 15. intervenit: TER. Hec. 2). impendet: CIC. div. 2, 54. incidit: TER. Haut. 395 CIC. Lig. 17 (accidit: CIC. S. Rosc. 16 Verr. 4, 127. 6, 106 dom. 126 *al.*). irruit: VVLG. prov. 1, 27 Is. 47, 11. irrumpit: SEN. epist. 117, 21. opprimit: TER. Hec. 30 SALL. Catil. 39, 4 SEN. epist. 74, 4. calamitatem (-es): accipere: RHET. Her. 4, 36, 48 CIC. Verr. 5, 132. 6, 93 Manil. 45 Sull. 1 CAES. *ter et deinde passim.* asserere: OROS. hist. 3, 20, 5. augere: CIC. Verr. 1, 14 FLOR. epit. 3, 20, 2. capere: CIC. div. 1, 29. conflare: CIC. Cluent. 18. conqueri: CIC. Verr. 1, 40 (queri: CAES. civ. 3, 20, 3). declinare: SVLP. SEV. chron. 1, 31, 3. deplorare: CIC. div. in Caec. 21 Phil. 11, 6 LIV. 26, 32, 8. deprecari: CIC. Verr. 2, 157 p. red. ad Quir. 9. dispensare: SEN. contr. 10, 4, 2. excipere: QVINT. decl. 330 p. 299, 30. expiare: VVLG. Is. 47, 11. extenuare: SEN. dial. 6, 6, 1. ferre: CIC. Verr. 4, 203. 5, 132 NEP. Ham. 1, 3 Timol. 4, 1 SEN. epist. 66, 50 *al.* (adferre: CIC. Cluent. 123. 168 Manil. 15. referre: CIC. off. 1, 138. inferre: CAES. Gall. 1, 12, 6. 2, 14, 4. perferre: CAES. Gall. 3, 19, 6). flere: AVG. civ. 22, 22. haurire: CIC. dom. 30 Tusc. 1, 86. importare: CIC. Sest. 146. incidere in: CIC. ad Q. fr. 1, 3, 8. infligere: SIDON. epist. 3, 3, 7. insectari: CIC. Phil. 2, 98. invehere: PORPH. Hor. carm. 1, 3, 27. irritare: PVBLIL. J 12. lamentari: CIC. Catil. 4, 4 (lugere: CIC. Sull. 89). levare: CIC. S. Rosc. 7 div. in Caec. 57 Sull. 62 LIV. 26, 32, 8 (sublevare: CIC. Tusc. 4, 46). machinari: RHET. Her. 4, 8, 12. maerere: CIC. Sest. 32. metuere: CIC. Verr. 2, 141 (timere: VVLG. Iob 5, 21). minuere: SEN. dial. 12, 18, 1. moliri: CIC. Cluent. 178. optare: CIC. Cluent. 178. pati: EVTR. 7, 23, 4 VVLG. Iob 6, 2 (perpeti: GELL. 2, 6, 7). praedicare: CIC. div. 2, 54. propagare: CIC. prov. 17. propulsare: CIC. Sull. 88. provocare: QVINT. decl. 268 p. 94, 23. removere: SEN. epist. 117, 21. repellere: SEN. dial. 6, 20, 1 (depellere: SVLP. SEV. chron. 1, 53, 6). sedare: TER. Hec. 31. sentire: CVRT. 4, 10, 22. struere: CIC. Cluent. 178. subire: CIC. ad Brut. 1, 12, 2. subterfugere: CIC. Caecin. 100 (effugere: CIC. div. 2, 54). tolerare: CIC Att. 3, 14, 2. tollere: CIC. Sull. 62. trahere in: CIC. Manil. 19. venire in: CIC. S. Rosc. 49. calamitate (-bus): adfici: VARRO rust. 2, 1, 21 CIC. S. Rosc. 146 dom. 33 Att. 3, 7, 2 *al.* adfligi: CIC. Sull. 15. conteri: AVG. civ. 2, 3. deleri: CIC. off. 2, 16. doceri: CIC. Manil. 19 HIRT. Gall. 8, 5, 1. dolere: CIC. Verr. 6, 123 epist. 13, 5, 2. frangi: CIC. Sull. 15 CAES. Gall. 1, 31, 7 LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 62. implere: AVG. civ. 1, 9. implicari: ARNOB. nat. 7, 12. intercidere: PHAEDR. app. 12, 7. laetari: RHET. Her. 4, 45, 58. levari: CIC. epist. 5, 20, 4. liberari: CIC. Verr. 4, 203. 6, 21 Cluent. 202 *al.* percuti: CIC. Mur. 49. permoveri: AVG. civ. 3, 31. premi: CIC. off. 2, 61. prohibere: CIC. Manil. 18. squalere: VVLG. Iob 30, 3. vexari: AVG. civ. 3, 17. vinci: HIRT. Gall. 8, 19, 8. 8, 20, 1. cum -e: conluctari: SEN. dial. 1, 2, 7. de -e queri: CIC. Verr. 3, 103 Caecin. 95. *et similia.*

synonyma: *ad I*: damnum, grando, intemperiae, robigo, tempestas, vastitudo, viduertas, vitium. labes, pestis. *ad II*: aerumna,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

angustiae, clades, damnum, detrimentum, fatum, incommodum, infortunium, iniuria, intemperies, interitus, lues, malum, miseria, periculum, pernicies, poena, res adversae, ruinae, tempestas, tribulatio. *opposita*: *ad II*: beatitudo, bonum, dignitas, felicitas, secundae fortunae, gloria, res secundae, turpitudo, voluptas. *derivatum*: calamitosus. *Spelthahn.*

calamītēs, -ae *m.*, καλαμίτης. 1 *nomen herbae*: CASS. FEL. 42 p. 105, 3 storacis -ae optimi (storacem calamiten optimum *g*). 53 *cf. Rose ind. p. 255.* 2 *ranae genus quoddam*: PLIN. nat. 32, 122 quidam ex ea rana, quam Graeci -en vocant, quoniam inter harundines fruticesque vivat, . . . cinerem . . . fieri iubent (*cf.* ISID. orig. 12, 6, 58). 32, 70 ranae, quas diopetas et -as vocant. *genet.* calamitis: PLIN. nat. 32, 139 iecur ranae diopetis vel -is. *Stadler.*

***calamitōsus,** -a, -um [*a* calamitas. *Th.*]. *compar.* CIC. Quinct. 95 PS. CIC. epist. ad Oct. 3 FLOR. epit. 3, 18, 5 SOL. 1, 48 POMER. 2, 13, 2. *superl.* CIC. Sest. 7 Pis. 32 Phil. 11, 34. 14, 23 *al.* SEN. epist. 71, 17 *al.* NON. p. 33 -um dicitur malis et calamitatibus praegravatum. PRISC. gramm. III 219, 12 -s: calamitatem ferens. GLOSS. δυστυχής, ἄθλιος, κακοδαίμων. miser, infelix, periculosus. V 650, 4 calamitos⟨i⟩ a⟨t⟩triti. *legitur inde a* CATONE; *habet* CIC. *fere 45ies, at deest* VARRONI CAES. LIV. COLVM. TAC.

I *sensu activo*: *calamitatem inferens*: A *proprie*: CIC. Verr. 2, 96 per omnis partis provinciae te tamquam aliquam -am tempestatem pestemque pervasisse demonstro. VLP. dig. 19, 2, 15, 2 si vis tempestatis -ae contigerit. B *translate*: CIC. S. Rosc. 77 rem miseram et -am (Verr. 3, 46 res -a Heraclio. Mur. 33 res et terra et mari -ae. Phil. 2, 116). Verr. 4, 124 bellum (Att. 10, 4, 3 epist. 6, 21, 1. Phil. 11, 34 acerbissimum et -issimum civile bellum). 5, 144 turpem -amque praeturam. 5, 151 dies. 6, 92 casum. Cluent. 4 in hac -a fama quasi in aliqua perniciosissima flamma. Pis. 32 meus discessus. Phil. 2, 58 miserae mulieris fecunditatem -am. 14, 9 vis. 14, 23 pugna (div. 1, 78 proelium). parad. 29 exitum. fin. 5, 54 in . . . -o otio. div. 1, 59 fuga (Att. 8, 1, 3). off. 3, 49. PS. CIC. epist. ad Oct. 3 hora. SALL. Catil. 48, 2 incendium. PS. QVINT. decl. 5, 17 de tam -a pietate (*cf.* HIL. syn. 1 -ae impietatis vel erroris periculo). SVET. Cal. 23 victorias ut funestas populo Romano et -as. FLOR. epit. 3, 18, 5 quid hac clade tristius? quid -ius? 3, 22, 2 vir summae quidem sed -ae virtutis. LACT. inst. 6, 18, 21. AMM. 19, 12, 2 in -is stipendiis. 29, 1, 7 rei totius -um aperit textum. 30, 4, 19 -a detrimenta. 31, 5, 14 post -a dispendia. AVG. c. Iul. op. imperf. 4, 106 -am hominis pravitatem.

II *sensu passivo*: *calamitate oppressus*. A *proprie in re rustica* '*calamitati obnoxius*': CATO agr. 1, 2 *praedium* uti bonum caelum habeat, ne -um siet. 35, 1 fabam in locis validis non -is serito. CIC. leg. agr. 2, 81 hoc agri Campani vectigal . . . nec fructibus varium nec caelo ac loco -um esse solet. PLIN. nat. 18, 79 hordeum ex omni frumento minime -um, quia ante tollitur quam triticum occupet rubigo. B *translate i. q. infelix, miser*: CATO agr. praef. 3 periculosum et -um *esse mercatorem*. PS. VARRO sent. 21 vis experiri amicum? -s fias. CIC. Quinct. 95 -um est bonis everti, -ius cum dedecore. div. in Caec. 70 accusare improbos et miseros -osque defendere. Verr. 2, 82 Mur. 50. 59. 62 Sull. 17. 22. 91 hominem -um uno malo adflictum. Sest. 7. 83 Lig. 16 Deiot. 29. 40 Phil. 2, 56 de orat. 2, 238. 321. Tusc. 4, 82 eos, qui se aegritudini dediderunt, miseros, adflictos, aerumnosos, -os *dicere solemus*. Lael. 46 off. 2, 62 epist. 9, 13, 3. 13, 66, 1 PVBLIL. H 4 J 27 SEN. contr. 1, 1, 9. 1, 1, 14. 10, 5, 17. contr. exc. 5, 1 in tam -a domo. *al.* VELL. 2, 53, 2 VAL. MAX. 5, 10, 3. 9, 2 ext. 9 SEN. dial. 5, 14, 5 clem. 2, 6, 3 epist. 71, 17. 86, 11. *nota*: SEN. epist. 98, 6 -s est animus . . . ante miserias miser. CVRT. 5, 5, 17. 19. CORP. VI 12011 (*litteris bonis saec. I*) mater -a . . . filis suis dat (9570 parentes -i fecerun⟨t⟩). PS. QVINT. decl. 6, 13 CALL. dig. 1, 19, 1 GELL. 3, 9, 6 APVL. met. 9, 7 MIN. FEL. 37, 3. SOL. 1, 48 -ior an beatior. LACT. inst. 4, 1, 10 o miserum -umque saeculum. QVEROL. p. 33, 17 homo es vorax, petulans et -issimus (*an active?*). AVG. serm. 259, 3 quaest. hept. 1, 146 SVLP. SEV. chron. 1, 54, 7.

synonyma et coniuncta: *ad IB et IIB*: acerbus, adflictus, aerumnosus, contrarius, exitiabilis, funestus, miser, periculosus, perniciosus, supplex. *opposita*: *ad IB et IIB*: beatus, flagitiosus, fortunatus, gloriosus, improbus. *ad II A*: validus.

adv. **calamitōsē.** CIC. off. 3, 105 turpiter potius quam calamitose. *Spelthahn.*

? **calamiza** est qui post messores spicas colligit GLOSS. V 616, 45 (*'calamista, calamizans?' Götz*). *cf. c.* calamizare 2.

calamizo, -āre *cf.* καλαμίζω *et* καλαμάομαι. 1 GLOSS. cum calamis canto. -are: laeta cantare. 2 *i. q. calamos i. spicas colligere*: ITALA deut. 24, 20 (Lugd.) si . . . olivas legis, non revertes -are posteriora tua (καλαμήσασθαι τὰ ὀπίσω. VVLG. reverteris, ut colligas). *Mbr.*

calamochnus, -ī *m.*, *καλαμόχνους, *nomen herbae*. PLIN. nat. 32, 140 -s, Latine adarca appellata. nascitur circa harundines tenues e spuma aquae dulcis ac marinae, ubi se miscent (1, 32, 50 adarca sive -s).

***calamus,** -ī *m.*, κάλαμος (*cf.* BEDA gramm. VII 268, 12 κάλαμος graece, latine arundo). *stulte* PROB. nom. gramm. IV 215, 20 *calamus facit* huius cannae propter cacemphaton. GLOSS. κάλαμος, harundo, canna, fragmites. *cf.* BOETH. divis. p. 890 Canna Romanorum sanguine sorduit, et -um demonstrat et fluvium. *inde a* PLAVTO. [*ital.* calmo, *francog.* chaume, *hisp.* calamo. *M.-L.*]

I *proprie*: *herba, frutex palustris odoratus, fere i. q. harundo, canna* (*cf.* HIER. epist. 121, 2 'harundinem quassatam non confringet', sive ut septuaginta transtulerunt, '-um fractum non conteret' [VVLG. Is. 42, 3]. *ibid.* in Iesu volumine torrens appellatur cannae id est -i), *vel caulis sive ramus harundinis* (*cf.* MORET. 61 -o rediviva levi . . . harundo. COLVM. 4, 32, 4 *harundinis* -i velut indices demonstrant, quid eruendum sit. PLIN. nat. 16, 163 latera harundini -oque in rotunditate bina. *ibid.* exeunt aliquando *ex harundine* rami, qui sunt -i tenues).

A *herba viridis et sicca, saepe in odoribus, medicamentis, sim., cum aliis herbis palustribus*: *de ortu herbae tradunt mythographi*: OV. met. 1, 706 Pana . . . corpore pro nymphae *Syringis* . . . -os tenuisse palustres. SERV. auct. ecl. 5, 48 *Calamum Maeandri fluvii filium* Iuppiter . . . in harundinales -os verti iussit, qui semper circa oras fluminum nasci solent. PLAVT. Persa 88 commisce mulsum . . . -um inice (PLIN. nat. 14, 92). CATO agr. 105, 2 schoenum et -um in pila contundito, quod satis siet, sextarium unum eodem in dolium infundito, ut odoratum siet. 157, 14 -um alligato. CELS. 5, 24 p. 182 *in acopis*: Alexandrini -i . . . p. X XXVIII. COLVM. 2, 2, 20 *dulcem terram et frumentis habilem significant* iuncus, . . . -us, . . . gramen, . . . trifolium *eqs.* 4, 32, 2 seritur . . . talea -i. 12, 20, 5 *inter odores*: -i pondo libram. 12, 53, 2. SCRIB. LARG. 269 *in musto*: -i odorati, quo unguentarii utuntur p. X LXXX. PLIN. nat. 5, 44 *Niger fluvius* -um et papyrum gignit. 12, 104 -s . . . odoratus in Arabia nascitur, communis Indis atque Syriae est. *ibid.* a nostro mari CL stadiis . . . tricenis ab eo (*lacu Anaetico*) stadiis -s (13, 73) et iuncus odorati gignuntur. 12, 105 -s praestanti odore statim e longinquo invitat *eqs. fusius.* 13, 8. 9. 10. 11. 12. 13. 17 *et* 15, 30 *in oleis et unguentis.* 13, 136 *tertium genus prasi est* caule qualiter -i. 14, 107 *in vino aromatite.* 16, 80 in fruticum genere . . . -o *folia non decidunt.* 16, 157 *fusius de natura eius.* 18, 122. 20, 241 *adarca* in cortice -orum sub ipsa coma nascens. 25, 151 *caulis cicutae* geniculatus, ut -i. 27, 126 phaleris thyrsum habet longum, tenuem ceu -um. 29, 56 *in Commageno.* 32, 141. SIL. 17, 88 castra *Syphacis* levi -o cannaque intecta palustri . . . aggreditur. SER. SAMM. 365. NEMES. cyn. 290 ubi pubentes -os duraverit aestas. SOL. 30, 1. 52, 52. PALLAD. 12, 22, 3 post dies quadraginta levabis *olivas* atque intercides acuto -o. HIL. in Matth. 33, 3 capiti . . . de ictu -i non grandis iniuria est (*interpretatur ibid. typice*: in -o . . . gentium infirmitas atque inanitas manu comprehensa firmatur). 33, 6 in -o . . . ex spongia ut potaret offertur *Christo* (VVLG. Marc. 15, 36), id est, ex corporibus gentium vitia corruptae aeternitatis accepit. in psalm. 143, 16. AVIEN. orb. terr. 1114 hic . . . -i coma pullulat almi. AMM. 22, 15, 23 *hippopotamus* super -os recens exsectos femora convolvit et crura. PELAGON 365 -i Syriatici p. v. *sim.* 390. 451 CHIRON VEG. mulom. MARCELL. med. DIOSC. CAEL. AVR. ISID. orig. 17, 8, 13 -s aromaticus a similitudine -i usualis vocatur. HIER. in Matth. 27, 27 pro sceptro regali dent -um (*interpretatur* in -o venenata occidit animalia). in Ier. 6, 20 hoc genus pigmenti (*sc. calami*) medici κασίαν σύριγγος appellant. in Os. 10, 3/4 p. 108 VVLG. exod. 30, 23. Iob 40, 16 sub umbra dormit in secreto -i. Is. 19, 6. 35, 7. 42, 3. 43, 24 Ier. 6, 20 Ezech. 27, 19. CLAVD. 12, 12 -is susurret Mincius. AVG. civ. 20, 30 p. 483 *Christo* -o in capite percusso. 20, 30 p. 484. 485. ZACCH. 1, 23 sulcis virentia . . . cum -is operta latuerunt. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 43 misso *in vasculum* -o utraque ex parte perforato (CASS. FEL. 33 p. 71). EVSTATH. Bas. hex. 5, 2 *fusius.* 5, 3. SIDON. epist. 9, 16, 2 -o durior gutta. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 74, 9 da . . . mihi . . . -os stipularum. BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 197, 20. PALLAD. hist. mon. I 11 p. 288B *puellam* -os colligentem. ISID. sent. 3, 59, 7 -i exterius quidem nitent, sed interius vacuantur. 3, 59, 8 BREV. de Hier. p. 154, 15.

B *res ad longiorem usum ex calamo factae*: 1 *calamus scriptorius*: PLIN. nat. 16, 157 chartis . . . serviunt -i, Aegyptii maxime cognatione quadam papyri, probatiores tamen Cnidii et qui in Asia circa Anaeticum lacum nascuntur. MART. 14, 38 dat chartis habiles -os Memphitica tellus. HIER. epist. 65, 7 stilus scribit in cera: -s vel in charta vel in membranis aut in quacumque materia, quae apta est ad scribendum. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 33, 17 ISID. orig. 6, 14, 3. *nota* 6, 14, 4 dictus . . . -s quod liquorem ponat. unde et apud nautas calare (*i.* χαλᾶν) ponere dicitur. PLAVT. Pseud. 544 quasi in libro cum scribuntur -o litterae. CATO or. frg. 7 Antiochus . . . -o et atramento militat. CIC. Att. 6, 8, 1 cum instituissem ad te scribere -umque sumpsissem. ad Q. fr. 2, 14, 1 -o et atramento temperato, charta etiam dentata res agetur. *ibid.* ut quicumque -s in manus meas venerit, eo sic utar tamquam bono. HOR. sat. 2, 3, 7 culpantur frustra -i. epist. 2, 1, 113 -um et chartas et scrinia posco. ars 447 vir bonus et prudens . . . incomptis *versibus* adlinet atrum transverso -o signum. OV. epist. 11, 3. 20, 245 Pont. 3, 8, 21. CELS. 5, 28, 12 p. 215 medicamenta arida in -um scriptorium coicienda sunt. 7, 5, 2 p. 270. 7, 11 p. 286. 7, 27 p. 314 PHAEDR. 4, 2, 2 SCRIB. LARG. 10. 47. PERS. 3, 12 querimur crassus -o quod pendeat umor (3, 14 fistula, *ubi* SCHOL.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fistula pro cannali -o posuit). 3, 19. PLIN. nat. 3, 79 nimia ... Augustae tenuitas *chartae* tolerandis non sufficiebat -is. MART. 7, 11, 1 cogis me -o manuque nostra emendare meos ... libellos. 7, 17, 7 septem ... libellos auctoris -o sui notatos. 9, 73, 9 frange leves -os (IVV. 7, 27) et scinde, Thalia, libellos. 10, 78, 12 -o Tagi notata ... pagina. 14, 20 thecam -is armare. QVINT. inst. 10, 3, 31 *membranae*, quod intinguntur -i, morantur manum. AVR. Fronto p. 29, 11 N. APVL. met. 1, 1 papyrum Aegyptiam argutia Nilotici -i inscriptam. flor. 9 p. 37 chartario -o ... reficere poemata. apol. 9 carmina nostra cedent victa tuo dulciloquo -o. PS. ORIG. tract. 1 p. 11 cum ... lingua eius (*dei*) ut -s acutus scribitur (*sc. in scriptura sacra cf. l. 23*), quod per spiritum, quem -um dixit, bipertita priscae legis et euangeliorum praecepta praescripta sint, indicatur. POTAM. epist. ad Athan. p. 1418 -s denticulorum subdivisa aequalitate ducitur et radiis consonantibus expeditur. HIL. ad Const. 1, 8 Valens -um et chartam e manibus eius ... extorsit. OPTAT. 7, 1 p. 160, 27 PACIAN. paraen. 5 AVSON. 1, 12. 396, 49 nec iam fissipedis per -i vias grassetur Gnidiae sulcus harundinis. HIER. in Ezech. 9, 2/3 p. 94 quod in illo (*calamario*) -i recondantur. *ibid.* quod thecae sint scribentium -orum. 44, 29/30 p. 555 *viva vox* scripta -o et atramento. in Am. 2 praef. p. 263/4 chiragrae doloribus saepe torquetur, ita ut ne stilum quidem aut -um tenere queat. tract. in psalm. 119 p. 231, 19 propter -um rixam facimus in monasterio. praef. Vulg. euang. VVLG. psalm. 44, 2 lingua mea -s scribae. III Ioh. 13. HIER. epist. 106, 1 digiti ... ad stilum -umque mollescunt. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 92 PS. RVFIN. in Os. 1, 2. in psalm. 44, 2 scriba per -um imprimit figuras. PRVD. apoth. 596 *Christum deum* percensere libet -ique revolvere sulcos. AVG. civ. 14, 15 p. 37. in psalm. 67, 38 *scriptura* -s *vocatur* quod -o fiat. c. Faust. 13, 18 id quod mundum erat in -o, inmunditiae membranarum scribendo adfixistis. CASSIAN. conl. 1, 6, 1 *nonnullos* vidimus pro scalpello, pro graphio, pro acu, pro -o commoveri. VAL. CEM. hom. 20, 5 scripturam *testamenti* ... cupiditas -o saepius repetente componit. SIDON. epist. 2, 9, 10 epistulae tergum madidis sordidare -is. 9, 13, 2 vers. 2. CASSIOD. inst. div. 1 p. 1111 linea uno -o deducta. 30 p. 1145. art. 3 p. 1170 Aristoteles, quando librum perihermenias scriptitabat, -um in mente tingebat. GREG. M. epist. 8, 2. *nota*: DRAC. Romul. 10, 478 tabulas (*i. libros, codices*) -o sulcabat Iason. **2** *virga varie usurpata*:
a *in vinetis, viis, hortis*: VERG. georg. 2, 358 levis -os et ... hastilia virgae ... *vitibus* aptare (MANIL. 5, 242 COLVM. 3, 15, 1. 2. 4, 4, 1. 5, 4, 1 PLIN. nat. 17, 168 PALLAD. 3, 11 HIER. in Ezech. 6, 19 p. 221). OV. fast. 3, 529 pars ibi pro rigidis -os statuere columnis desuper extentas imposuere togas (VITR. 7, 5, 3. 4). COLVM. 8, 11, 3 ea saepta distinguuntur velut clatris intercurrentibus -is. PLIN. nat. 6, 166 *in itinere*, nisi -i defixi regant, via non reperitur (PALLAD. hist. mon. I 6 p. 271$^{B et C}$. II 10 p. 360^{C}). HIER. in Ion. 4, 6 p. 426 *cucurbita* naturam non habet sine ... -is ... in sublime consurgere. **b** *ad sagittas adhibita, saepe fere i. q. sagitta*: *cf.* PLIN. nat. 16, 159 -is orientis populi bella conficiunt, -is mortem adcelerant pinna addita, -is spicula addunt inrevocabili hamo noxia *eqs.* 16, 161 nullus sagittis aptior -s quam in Rheno, Bononiensi amne. 16, 166 sagittario -o. VERG. ecl. 3, 13 cum Daphnidis arcum fregisti et -os. Aen. 10, 140 vulnera dirigere et -os armare veneno. HOR. carm. 1, 15, 17 nequiquam ... -i spicula Cnosii vitabis (PRVD. cath. 5, 52). PROP. 2, 19, 24 stricto figere avem -o. OV. met. 7, 778 non ocior illo (*cane*) ... Gortyniaco -s levis exit ab arcu. 8, 30 imposito -o ... sinuaverat arcus *Minos*. MANIL. 5, 295 -um nervis ... mittere. SIL. 2, 106 coryti fratrum ex humeris -ique paterni pendebant. 2, 118. 2, 131 effusi versa -i fluxere pharetra. 7, 654 *Cleadam* spargentem in vulnera saevos fraude fugae (*i. post tergum*) -os. 14, 399 -o monstravit iter *Himilco*. IVV. 13, 80 per -os venatricis pharetramque puellae (*i. Dianae*) *iurat*. VERS. metr. Sacerd. gramm. VI 533, 8 Veneris natus -os calidos tibi mittit. AVG. quant. anim. 22, 39 parvos ac leves -os laxo arcu ... iaculatos. *translate*: VAL. CEM. hom. 6, 6 ille ... manus suas *cupiditatis* incidit, qui in se infidelitatis tela confregerit et iusto iudicio infidelitatis -os amputarit. **c** *aucupis*: PROP. 3, 13, 46 me Pana tibi comitem de rupe vocato sive petes -o praemia sive cane. OV. rem. 208 alite capta aut lino aut -is. OCTAVIA 411 -o levi decipere volucres. SIL. 7, 677 qui ... -o sequitur crescente volucrem. MART. 13, 68 galbina decipitur -is et retibus ales. 14, 217 -i aucupatorii: non tantum -is, sed cantu fallitur ales callida dum tacita crescit harundo manu. CARM. epigr. 412, 3 TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 2, 24 (?) *cf.* DIO CASS. 65, 18. **d** *piscatoris*: PROP. 4, 2, 37 pisces -o praedabor. OV. met. 3, 587 lino ... et hamis decipere et -o salientes ducere pisces. hal. 36 elato -o. 85 aspera ... saxis loca ... lentos deposcunt -os, at purum retia litus. MART. 4, 30, 9 PRVD. cath. 3, 48 AVIAN. fab. 20, 12. *translate*: SACR. Leon. p. 475 *Iohannes* a piscium captione cessavit, ut animas mundanis gurgitibus immersas -o doctrinae salutaris abstraheret. **e** *virga mensoria*: VVLG. Ezech. 40, 3 -s mensurae in manu eius. 40, 5—8 in manu viri -s mensurae sex cubitorum et palmo; et mensus est latitudinem aedificii -o uno, altitudinem quoque -o uno *eqs.* 41, 8. 42, 16. 17. 18. HIER. in Zach. 1, 2 p. 792 ISID. orig. 15, 15, 6. VVLG. apoc. 11, 1 datus est mihi -s similis virgae et dictum est mihi: surge et metire templum dei.

II ***sensu latiore*: A** *caulis harundinis avenae cicutae pastorum fistulae et aliorum inserviens, calamus organi*: LVCR. 5, 1382 zephyri cava per -orum sibila primum agrestis docuere cavas inflare cicutas. VERG. ecl. 2, 32 Pan primum -os cera coniungere pluris instituit (SERV. *ad l. Syringa nympham* cum sequeretur *Pan*, illa ... in -um conversa est, quem Pan ... incidit et sibi fistulam fecit. *paulo ante*: fistulam septem -orum habet). 8, 24 *Pan* primus -os non passus inertes. TIB. 2, 5, 32 *fistulae* semper decrescit arundinis ordo: nam -s cera iungitur usque minor. OV. met. 1, 711 disparibus -is compagine cerae inter se iunctis. CALP. ecl. 3, 26. 4, 19. PLIN. nat. 16, 164 -s ... alius totus concavus, quem vocant syringian, utilissimus fistulis. ind. 1, 16, 66 de ... fistulatoriis -is. MART. CAP. 9, 916. *tibialis*: PLIN. nat. 16, 164 Orchomenio *calamo* et nodi continuo foramine pervii *sunt*, quem auleticon vocant. hic tibiis utilior. 16, 169. *nota de tuba*: GLOSS. IV 29, 21. -is: tubis (492, 6). ISID. orig. 3, 20, 5 -s nomen est arboris proprium a calando (calendo *et* canendo *codd.*), id est fundendo voces vocatus. CATVLL. 63, 22 tibicen ubi canit Phryx curvo grave -o. LVCR 4, 588 *Pan* unco saepe labro -os percurrit hiantis (5, 1407). VERG. ecl. 1, 10 ludere ... -o ... agresti (SERV. *ad l.* rustico stilo, *nempe ludere 'ludere carmina' interpretatus; cf. fortasse* GLOSS. V 504, 19 ingenti -o stilo procero [V 460, 31]). 2, 34 -o trivisse labellum. 5, 2 -os inflare levis. 5, 48 nec -is solum aequiperas, sed voce magistrum. 6, 69 hos tibi dant -os ... Musae (SERV. pro fistula ut ... [5, 48]). COPA 4 *Copa Surisca* ad cubitum raucos excutiens -os (*coniung.* ad -os). CVLEX 72 -o laetum recinente palustri. PROP. 3, 3, 30. 3, 17, 34. 4, 1, 24 OV. met. 11, 161 MANIL. 2, 40. 4, 154 SEN. Phaedr. 298. benef. 4, 6, 5 -o ... cantare. CALP. ecl. 1, 16. 3, 58 inter -os errantia labra (2, 39). 4, 23. 59. 4, 76 hos -os sectare: canales hos preme, qui dignas cecinerunt consule silvas. 4, 131 nec -os iam surdant classica nostros. 6, 10. 20 BVC. Eins. 1, 4 SIL. 13, 347. APVL. met. 11, 9 *tibicines* per obliquum -um ad aurem porrectum dexteram ... modulum frequentabant. TERT. anim. 14 *anima* in totum corpus diffusa et ubique ipsa, velut flatus in -o per cavernas, ita per sensualia variis modis emicet. NEMES. ecl. 1, 4 -os inflare labello. 1, 11 -is versus cantavimus olim. 1, 16 risisti -os et dissona flamina Mopsi. 1, 25. 27. 58. 2, 19. 53. 82. 3, 7. 17. 4, 2. 15. PS. CATO Mus. 2 dulciloquis -os Euterpe flatibus urguet. ARNOB. nat. 2, 38 cantores tuba tibiis -oque flatantes. OPT. PORF. 20^{b}, 16 AVSON. 170, 8 HIER. epist. 119, 10. PRVD. apoth. 147 obmutescere cantus organa sambucas citharas -osque tubasque. 389 organa disparibus -is quod ... miscent. MART. CAP. 9, 917. 924. 925 SIDON. carm. 4, 2. 10, 18 optimus Orpheus chordis voce manu carminibus -is. DRAC. Romul. 6, 69. 7, 37 BOETH. arithm. 2, 50 p. 160, 9 mus. 1, 11 p. 198, 15 CASSIOD. var. 1, 45, 5 PASS. Thom. p. 98, 22. 99, 18. *translate*: HESYCH. in lev. praef. p. 787 *de se ad Eutychianum*: -um pro tuba conduxisti spiritui (*i. interpretationi scripturae*).

B *caulis qualislibet herbae, surculus arboris, quem inserunt*: VERG. georg. 1, 76 lupini sustuleris fragilis -os (SERV. auct. *ad l.* nonnulli proprie -os lupinorum alas dici putant). COLVM. 5, 11, 5 in una arbore duos, vel si truncus vastior est, plures -os recte inseres (4, 29, 9 -s ut rarior non amplius tribus digitis debet .... PLIN. nat. 17, 102 ipsi ... in eo (*trunco*) -um imprimebant, unum inserentes; neque enim plures capiebat medulla. *ibid.* donec cuspidatim decisus descendat in rimam -us. 17, 106 medulla -i commissurae in matre ligni corticisque iungatur, id enim satius quam foris cortici aequari. -i exacutio medullam ne nudet. 17, 107 -s ad corticem usque suum deprimatur, ne luxetur, dum deprimitur. *ibid.* lacrimantes -os inseri non oportet, non ... magis quam aridos. 17, 108 -s utraque deprimatur manu. 17, 109. 111. 17, 114 si longius adferantur pomorum -i, rapo infixo optime custodire sucum arbitrantur. 17, 115. 116. 17, 129 inseritur ... oleaster -o et inoculatione. 18, 329 *austrum* caveat insitor -is). PLIN. nat. 6, 188 *pars Aethiopum* potum ... -is avenae trahit (SOL. 30, 13 -is avenarum pastus [*an* potus?] hauriunt. EVSTATH. Bas. hex. 5, 3 p. 912^{C} -s avenae totus vacuus habetur). 18, 61 -s altior frumento quam hordeo. 18, 64 *triticum* Selinusium argumento crassissimi -i (*ibid.* levissimum *triticum* et maxime inane speudian, tenuissimi -i. 18, 69 est differentia et -i *frumenti Galliae et Hispaniae*, crassior quippe melioris est generis). 24, 123 *Idaeus rubus* rarioribus -is innocentioribusque est. 27, 62 crataegonon spicae tritici simile est, multis -is ex una radice emicantibus. DON. Ter. Eun. 79 quod *grando* comminuat -um, id est culmum et segetem. DRAC. laud. dei 3, 29 -os nutrita seges stans armat aristas (CARM. epigr. 1238, 8 cum maturas segetes produxerat annus, demessor -i tunc ego primus eram). Romul. 7, 39 oscula nectantur -is imbuta rosatis. ORIBAS. syn. 1, 18 antea ... punguntur ... rafani cum -o.

C *virgae candelabri magni in sanctuario dei*: VVLG. exod. 25, 31 *sqq.* facies ... candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile eius et -os, scyphos et sphaerulas ac lilia ex ipso procedentia. sex -i egredientur de lateribus, tres ex uno latere et tres ex altero. tres scyphi quasi in nucis modum per -os singulos *eqs.* 37, 17 fecit ... candelabrum ductile de auro mundissimo. de cuius vecte -i ... procedebant *eqs.* (ITALA *ubique* calamiscus *v. p. 117, 73*). num. 8, 4.

D *translate de corpore*: CAEL. AVR. chron. 2, 12, 143 arteria, hoc est pulmonis -o.

derivata: calamarius (-um), calamellus, calametum, calaminus,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

calamiscus; calamistrum, calamizare. *compos.*: unicalamus. calamagrostis, calamaula -es, calamochnus. *Bannier.*

calasis (calasiris *suppl. Nettleship*) tunicae genus, quod Graeci καλάσιριν (καλάσινον *codd.*) dicunt. alii dicunt nodum esse tunicae muliebris, quo conexa circa cervicem tunica submittitur PAVL. FEST. p. 51.

calasticus *v.* chalasticus.

? **cālāta** [comitia ἀρχιερέσια δὶς τοῦ ἔτους γιγνόμενα] ἐπι[σ]κοπίς, ἐπιγλυφ[ε]ίς GLOSS. II 96, 15. *lemma cum* calata comitia *conglutinatum est*, cala (*cum Stephano*) *vel* caelum *pro lemmate posuit Götz.*

calateus *v.* chalcites. [*Mbr.*

calathiscus, -ī *m.*, καλαθίσκος. CATVLL. 64, 319 lanae vellera virgati custodibant -i. PETRON. 41 puer . . . -o uvas circumtulit.

calathoīdēs, -is, καλαθοειδής. CHALC. comm. 90 sive umbra cylindroides seu -is erit *cf. p. 126, 9.*

calathus, -ī *m.*, κάλαθος. *de scriptura*: PROB. app. gramm. IV 198, 9 calatus, non galatus. *hic illic in mss.* galat(h)us; *cf. Archiv 11 (1900) 312 adnot. 78, persaepe* calatus, *raro* colat(h)us. *neutr. plur.* colata ITIN. Anton. Plac. rec. A 14 *p. 126, 2.* PAVL. FEST. p. 47 -os Graeci, nos dicimus quasillos (SERV. ecl. 2, 45). GLOSS. κάλαθος. τάλαρος. cophinus vel canistrus. canistrum vel quas[s]illum. canistrum, id est cartallum. ISID. orig. 19, 29, 3 -s leve gestamen ex ligno vel canna aut ex iunco factum, in quo pensa ponuntur vel leguntur flores . . . latine quassillum dicitur. *cf.* OV. fast. 4, 435 *v. l. 50* NEMES. ecl. 2, 34 *v. l. 78.* *de forma*: PLIN. nat. 21, 23 ab angustiis in latitudinem paulatim sese laxantis effigie -i. GLOSS. V 275, 30 -i similitudo liliorum. *vox inde a* VERG. *usurpata quae etiam* VERRIO *peregrina visa est (v. l. 20) adamatur a poetis, raro in sermone quoque pedestri reperitur ex. gr.* VITR. (*bis*) COLVM. (*semel*) PLIN. nat. (*ter*) APVL. (*semel*) HIER. (*saepius*). [*ven.* calto. *M.-L.*]

1 *quasillum ad siccas res condendas*: *lanam sim.*: DON. Ter. Eun. 1027 -um et colum, cultusque *femineos.* VERG. Aen. 7, 805 colo -isve Minervae . . . adsueta manus (*cf.* CARM. epigr. 471, 8 haec frugi pia ⟨d⟩octa colo -isque Minerva). OV. met. 12, 475 colum . . . cape cum -is. HIER. epist. 107, 10 tenere colum, ponere in gremio -um. SIL. 2, 70 -is mollita manus. SIDON. carm. 15, 148 Minervae -is . . . evicta recedens. OV. epist. 9, 73 inter Ioniacas -um tenuisse puellas, *Alcides*, diceris (ars 2, 219). 9, 76 rasilibus -is inposuisse manum. ars 1, 693. met. 4, 10 matres . . . telasque -osque infectaque pensa reponunt. fast. 2, 742 ante torum -i lanaque . . . erat. STAT. Ach. 1, 355 haec -os et sacra ferat. IVV. 2, 54 lanam trahitis -isque peracta refertis vellera. HIER. epist. 50, 5 inter fusos et -os puellarum. CLAVD. carm. min. 20, 384 lanam . . . praebuerit -is. ENNOD. dict. 25, 7 p. 501, 25 duratas spiculis manus ad -os frangebamus. STAT. Theb. 10, 58 -is . . . velamina . . . ferunt. *in imagine*: HIER. epist. 54, 11 -um pectoris tui . . . impleveris *scripturae sanctae penso.* *flores sim.*: VERG. ecl. 2, 46 lilia plenis . . . -is (COPA 16 PROP. 3, 13, 30 OV. met. 5, 393). PROP. 2, 15, 52 -is strata *corollae folia* natare vides. OV. met. 14, 267 flores secernunt -is. fast. 4, 435 haec implet lento -os e vimine nexos. 5, 218 horae in . . . leves -os munera nostra legunt. CARM. de mens. 2, 18 veris opes . . . in -is . . . Maius habet. PRVD. psych. 327 -os . . . per agmina fundit. perist. 3, 205 tepens glacies, floribus ut cumulet -os. CLAVD. rapt. Pros. 2, 139 vimine texto ridentes -os spoliis agrestibus implet. carm. min. 25, 117 vere rubentes . . . invertunt -os. SIDON. carm. 11, 115 spargit -is . . . flores Flora. epist. 9, 13, 5 vers. 39 calthas -i ferant capaces. VICT. VIT. prol. 1 redolentes . . . flores . . . -orum offerrent gratuito munere propinatos. ITIN. Anton. Plac. rec. A 11 habentes colathos plenos cum aromatibus. *in imagine*: ENNOD. dict. 10, 12 p. 458, 12 flosculi vernant et ridentia verborum germina depingunt -os exhibentes. *nota de puella*: HIER. epist. 79, 6 rosarum et liliorum -s. *fructus*: OV. ars 2, 264 adferat in -o rustica dona (*uvas, nuces*) puer. COLVM. 10, 405 prunis . . . Damasci stipantur -i. NEMES. ecl. 3, 42 decerpunt . . . uvas et portant -is. HIER. in Am. 2, 4 p. 274 ficeta . . . quae -um pessimarum impleant ficorum. VVLG. Ier. 24, 1 duo -i (κάλαθοι) pleni ficis. 24, 2. *fortasse huc pertinet* CORIPP. Ioh. 4, 1076 cecidit -usque (*sic Partsch*, letus *cod.*, lectus *Petsch.*) lapisque. APVL. met. 9, 33 -um fetui gallinaceo (*i. ovo*) destinatum . . . collocato. *idem in statuarum ornamento*: *unde forma capituli similis calathi* VITR. 4, 1, 9 *sq.* MACR. sat. 1, 17, 67 eminente super caput (*Hieropolitani Apollinis*) -o *al.* 1, 20, 13 dum -um capiti eius (*Serapidis*) infingunt. CORP. VI 9254 effigiem Cupidinis tenentis -os. **2** *vas ad liquidas res condendas*: *lac sim.*: VERG. georg. 3, 402 exportans *lac pressum* -is . . . pastor (SERV. -is: vasis aeris, in quibus lac vel recens caseus in urbe distrahitur). COLVM. 7, 8, 3 liquor *mulctrae concretus* in fiscellas aut in -os vel formas transferendus est. 10, 397 infuso -is modo lacte gelato. CALP. ecl. 2, 77 sume . . . -os nutanti lacte coactos. NEMES. ecl. 2, 34 nec iunco molli nec vimine lento perfeci -os cogendi lactis in usus. PRVD. cath. 3, 70 fragili lac tenerum premitur -o. *vinum sim.*: GLOSS. V 173, 42 poculi genus. 173, 40 -i: cyathi, scyphi. ISID. orig. 20, 5, 5 calices et -i . . . poculorum genera, antea ex ligno facta. VERG. ecl. 5, 71 vina . . . fundam -is Ariusia. MART. 8, 6, 16 in Priami -is Astyanacta bibes. 9, 59, 15 expendit veteres -os. 14, 107 *tit.* HIER. praef. Vulg. Iob II unicum . . . humilitatis exemplar pro flabello, calathis sportellisque . . . mansura dona suscipite. ITIN. Anton. Plac. rec. A 14 colata (collata *GR*) plena *musti* proponuntur. *mystice*: ARNOB. nat. 5, 26 ex cista sumpsi et in -um misi cyceonem. **3** *translate de forma florum sim. cf.* GLOSS. V 275, 30 *p. 125, 26*: COLVM. 10, 99 -isque virentia lilia canis. 10, 240 *cinara* similis -o . . . horret. PLIN. nat. 21, 23 *de lilio v. p. 125, 25.* 25, 85 in quo (*Cantabrico caule*) sunt flosculi oblongi veluti -i. AVSON. 361, 31 ridentis -i patefecit honorem *rosa* (ANTH. 84, 5). *de umbrae forma*: CHALC. comm. 90 *umbram* in formam quidem effigiari -i *cf. p. 125, 14.* *Probst.*

? **calatiae** ἀναιδεῖς, αἰσχρός, ἀπὸ τοῦ θερμαίνεσθαι GLOSS. II 96, 12.

calaticum hordeum *v.* Galaticum *nom. pr.*

calatīna *v.* Calatia *nom. propr.*

calātio (-ōnis) *f. a* 1. calare. VARRO ling. 5, 13 nec curia Calabra sine -e potest aperiri.

***calātor,** -ōris *m.* [*a* 1. calare. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 38 calatores dicebantur servi, ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quod est vocare, quia semper vocari possent ob necessitatem servitutis. p. 225 ex Graeco καλεῖν . . . . unde kalendae, calumnia, calones et caculae et -es. *scribitur* kalatorem (*ut antiquissimo aevo par est*) INSCR. for. Rom. (Dessau 4913 = Corp. I^2 n. 1), *praeterea* kalator *octies in* ACT. Arv. (a. 81, 6. a. 91 II 23. a. 118 II 17. 18. a. 184 III 21. 25. a. 213, 15. a. 218 B 18. *at ibid.* calator *32^{ies} scribitur*). *adde*: CORP. VI 2185 (*a. 102*). 31034 (*a. 102*). 2186 (*a 109*). 2188/89. 2190. 31426. X 1726. 8388. *nota*: ACT. Arv. a. 120, 7 calátor⟨um⟩ *et* CORP. VI 2188/89 kálátóri. GLOSS. II 96, 1 κλήτωρ. V 495, 72 clamator. 563, 66 vocator. *cf.* CHAR. gramm. I 106, 20 nomenclator . . . ut Verrius ait velut nominis calator (*sim.* GLOSS. IV 542, 1. V 314, 23. 375, 10. *codd. abcd post* IV 125, 32).

1 *minister sacerdotum complurium* (*et libertinus quidem homo*): GLOSS. minister sacrorum. II 96, 3 -es: ἐκβιβασταὶ ἱερέων. *cf.* SERV. auct. georg. 1, 268 pontifices sacrificaturi praemittere -es suos solent, ut sicubi viderint opifices adsidentes opus suum, prohibeant, ne pro negotio suo et ipsorum oculos et caerimonias deum attaminent. *de variis eorum officiis cf.* ACT. Arv., *imprimis* a. 120, 45/48 *infra l. 45 et v. Henzen, Act. Arv. p. 133 sq.; Samter, PW. III 1335.* INSCR. for. Rom. (Dessau 4913 Corp. I^2 n. 1) kalatorem hap⟨eat *vel* -etod⟩. FEST. p. 289 ⟨a ca⟩latoribus ingeniculato ⟨homini (*? vel similia*)⟩ vinum in caput infun⟨debatur solemni cum pre⟩catione. ACT. Arv. a. 69 II 14 ⟨in luco deae Diae p⟩iaclum factum per calato⟨rem et publicos (*sc. servos*) coll(egi) fratr(um) Arv(alium)⟩ (a. 72, 14 *et saepius*). a. 87 II 48 quas (*tuscanicas*) per -es domibus suis miserunt (a. 90, 61. a. 91 II 23 per kalatores. a. 218 B 18 per kalator(es) suos. *saep.*). a. 90, 61 ministrantibus -bus et publicis (*passim*). a. 120, 7 turis p(ondo) L item nomine calátor⟨um⟩ *missum est.* a. 120, 45/48 cum aditi essent fratres Arvales . . . nomine Bitti Thalli -is Bitti Proculi, ⟨petente⟩ ut ei ob introitum redderetur, quaerereturque an legitimi -is loco habendus esset qui ⟨in numero calator⟩um sine introitú fuerat, placuit, cum -r accessio sit sacerdotis, semel ob introitum inferri ⟨debere, licet alius ca⟩lator ab eodem sacerdote substitueretur (*cf. adnot. Henzeni act. Arv. p. 160*). a. 218 B 17 frug(es) libat(as) cum calat(oribus) et publ(icis) ad aram ⟨retulerunt⟩. *nota* a. 219, 16 per -bus ministrantibus et per pueros praetextatos. CORP. VI 2184 (*a. 101*) A *et* B kalatores pontificum et flaminum (*sequuntur nomina eorum*). 31034 (*a. 102*) ⟨perm⟩issu ka⟨l⟩atorum pontificum et ⟨fl⟩aminum (2186 [*a. 109*]. 712). SVET. gramm. 12 Cornelius Epicadus, L. Corneli Sullae dictatoris libertus -rque in sacerdotio augurali. INSCR. Ephem. epigr. VIII p. 98 n. 368, 11 (*Puteolis aetate Antonini Pii et M. Aurelii*) sacerdoti aput Laurentes Lavinates calatorí Marciano Antoniniano. CORP. VI 2188/89 kálátóri sacerdótií Titiálium Fláviálium. 2190 kalator T⟨itialium Flav(ialium)⟩ (*vel* T⟨iti Caes(aris)⟩ Ves⟨pasiani⟩). 7445 (= 2187) dispes(ator) -r augur(um). 31426 ⟨in h⟩onorem domus Aug. kalat⟨oris⟩. 32447 -r XVvir(um). X 1726 (*Puteolis*) kalatori pontif(icum). 6227 (*Fundis*) calat(ori) VIIvir(um) epul(onum). 8388 kalatori VIIvir(um). XIII 7073 (*Mogontiaci*) -i. **2** *servus et magistratuum (cf.* GLOSS. *l. 67) et singulorum hominum vel militum*: GLOSS. II 95, 42 -es: δοῦλοι δημόσιοι, περίπολοι. PLAVT. Pseud. 1009 Harpax -r meus est, ad te qui venit (*loquitur miles*) (ARGVM. Plaut. Pseud. 2, 9 venit -r militaris). Rud. 335 estne hic Trachalo . . . -r Plesidippi? Merc. 852 egomet mihi comes, -r, equus, agaso, armiger.

? **calatrum** stercus GLOSS. V 493, 35 (caenum *coni. G. Götz*).

calātus *v.* 1. calo. **calavio** *v.* calafio.

lithargyrus ⟨quae⟩ ex argento fit, **calaurītis** (calautris *codd.*) vocatur DIOSC. 5, 112 (καλαυρῖτις).

calaurops *acc.* -a, *f.*, καλαῦροψ. SERV. ecl. 2, 31 *Pan* -a (καλαύροπα *contra codd. Thilo*) habet, id est pedum, propter annum, qui in se recurrit (COMMENT. Lucan. 3, 402. MYTHOGR. 1, 127 curvam igitur -a habet. 2, 48 recurvum baculum, καλαύροπα).

calautica, -ae *f.* [*orig. inc. Th.*]. NON. p. 537 -a est tegmen muliebre, quod capiti innectitur. SERV. Aen. 9, 613 pillea virorum sunt, mitrae feminarum, quas -as dicunt. SCHOL. Cic. Bob. p. 336 ⟨κόσμου⟩ genus, quo feminae capita velabant, hoc nomine ferebatur. GLOSS. II 95, 14 εἶδος ζώνης (cacautica *codd.*). [*vix huc pertinet* GLOSS. V 354, 43 caldica wefl *v. s. v.* caldica.] *v. Mau, PW. III 1337.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AFRAN. com. 37 cum mitris calauticis. CIC. or. frg. A XIII 24 cum -a capiti accommodaretur (AVSON. 449, 3 quae -am capiti suo demptam natanti accommodat [κρήδεμνον]). ARNOB. nat. 2, 23 mitra strophium . . . -a. VLP. dig. 34, 2, 25, 10 *inter* ornamenta muliebria *enumerat*. *compos. et deriv.* decalauticare. *Mbr.*

calba, calbeum (-us) *v.* galb-.

calcābilis, -e *a* calcare. ZACCH. 2, 16 p. 1137ᴰ de -i . . . limo. SIDON. epist. 1, 5, 3 aggerem -i silice crustatum. GILD. Brit. chron. III p. 33, 13. 14 *Britannia* duabus . . . gentibus transmarinis . . . -s.

***calcāneum**, -ī *n.* [*cf. c.* 1. calx, calcar. *Th.*]. *inde a* TERT. [*versus* MORET. 35ᵃ continuis rimis -a scissa rigebant *deest in B; cf. Haupt, opusc. 1, 38*]. calcaneus *m.*: HIER. in Ezech. 47, 1 p. 588 -o . . ., qui patet morsibus colubri. PS. HIER. epist. *v. l. 16* CHIRON *v infra l. 69* GREG. TVR. Mart. *v. l. 32* VEREC. in cant. 9, 37 ISID. orig. 11, 1, 114 *v. sub* 1. calx. GLOSS. *v. l. 16*. GLOSS. πτέρνη (cf. HIER. in Ezech. 47, 1 p. 588), πέλμα. IV 315, 34 calces calcanei. PS. HIER. epist. 6, 7 -s . . . pars extrema vestigii est. ISID. orig. 11, 1, 114 *v. sub* 1. calx. [*val.* călcăiu, *ital.* calcagno, *francog. vet.* chauchain. *M.-L.*]

I *hominum*: A *loci non ex sacris scripturis desumpti*: TERT. cult. fem. 2, 7 utinam miserrimus ego in illa die Christianae exultationis vel infra -a vestra caput elevem (*sim.* HIER. epist. 3, 5). AMBR. in psalm. 40, 24 athletam . . . *adversarii* frontem . . . percussisse -o. Abr. 2, 8, 58 in ipso -o pedis eminere alia, media . . . sinuata esse. HIER. vita Pauli 1 crinitum -o tenus hominem. in Ezech. 47, 1 p. 588 *tali* plantae -oque vicini sunt. *nota de equitando*: HIER. tract. in psalm. 146 p. 299, 7 equus -is ducitur (GREG. TVR. Franc. 4, 13 urgens -is cornipedem. 5, 25 *cf.* SCHOL. Hor. ed. Hauthal epist. 2, 1, 214). PAVL. NOL. epist. 23, 38 p. 195, 5 ut vel -um Christi mererer . . . contingere. PHYSIOGN. 71 σφυρὰ . . . et imi pedes et -a . . . nimium vasta . . . et referta carnibus. 85 qui -is innituntur. *ibid.* qui, cum ambulant, -is introrsum, pedibus . . . forinsecus conversis incedunt. 98. 115 THEOD. PRISC. eup. faen. 89. GREG. TVR. Mart. 2, 14 ut contractis in poplitibus nervis -os ad crura coniungeret. 2, 24. 3, 58. ACT. Claud. Aster. 1 de -is . . . partes abscindi. CYPR. GALL. gen. 802 ? (*v. sub* calcar *p. 128, 16*). B *loci ex scripturis sacris* (*gr. semper* πτέρνα *praeter l. 45*): ITALA gen. 3, 15 (Iren. 4, 40, 3 *al.* Lucif. Athan. 1 p. 67, 10) ipse tuum calcabit caput et tu observabis -um eius (*cf.* AMBR. fug. saec. 7, 43 HIER. in Is. 65, 23 p. 797 RVFIN. Orig. in gen. 15, 5 AVG. gen. c. Manich. 2, 1, 2 gen. ad litt. 11, 1, 1. VVLG. *mulier* conteret caput tuum et tu insidiaberis -o eius. *cf. l. 57 sqq.*). ITALA gen. 25, 25 (Iren. 4, 21, 3) apprehendit -um fratris *Iacob* (VVLG. plantam fratris tenebat manu. *cf.* IREN. 4, 21, 3 tenens in manu -um adversarii, id est victoriam *et* VVLG. IV Esdr. 6, 8 tenebat ab initio -um. 10). ITALA psalm. 40, 10 (Veron., Aug. civ. 17, 8 p. 244) ampliavit super me -um ('hoc est conculcavit me' AVG. *l. l.*; ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν; VVLG. magnificavit super me supplantationem; *cf.* HIER. in Ezech. 47, 1 p. 588). VVLG. psalm. 48, 6 iniquitas -i mei circumdabit me (ἡ ἀνομία τῆς πτ.; AMBR. *in loc.* est . . . Iudae haesitanda proditio). 55, 7 -um meum observabunt (AVG. quaest. hept. 1, 156). ITALA (multi codd.) *et* VVLG. Ioh. 13, 18 levabit contra (super, in, adversus IT. *aliq. codd.*) me -um suum. C *allegoriae*: GAVDENT. serm. 6 p. 873ᴬ cordis sui -um patens praebeat comestioni serpentum. AMBR. spir. 1 prol. 16 ablue animi mei -um. epist. 41, 12 eius in te deambulantis -um saucietur *spina improbitatis*. in psalm. 48, 10 primum . . . -um Adam, secundum -um Iudas. 48, 11 -um eius (*Christi*) synagoga est. *saepius.* HIER. in Eph. 6, 15 nec ad scorpiones . . . declinandos -um tegat. PAVL. NOL. epist. 24, 14 p. 215, 7 inimici caput ipso, quod . . . observat, -o conteram. 28, 1 p. 241, 17. AVG. in psalm. 103 serm. 4, 6 diabolus -um tuum observat. serm. ed. Mai 93, 5 venenata animalia -o nostro insidiantia. CASSIAN. inst. 4, 37. EVCHER. form. 6 p. 38, 7 -um: supplantatio vitiorum.

II *iumentorum, al.*: ITALA gen. 49, 17 (Lugd. Ottobon. Ambr. patr. 7, 32) Dan . . . mordens -um equi (VVLG. ungulas; *de* LXX *cf. l. 35*). iud. 5, 22 (Verec. in cant. 9, 37) praecisa sunt -a equorum (VVLG. ungulae ceciderunt). cant. 1, 7 (Ambr. in psalm. 118 serm. 2, 15) exeundum in -is gregum est tibi (VVLG. post vestigia gregum). LAMPR. Heliog. 20, 5 comedit saepius . . . -a camelorum. CHIRON 23 a -o (adcaneo *cod.*) invenies venas fluere (VEG. mul. 1, 26, 2 de -o). 662 auferes eum -um (adcaneum *cod.*) ungulae. AMBR. hex. 6, 5, 31 *elefantus* -um leviter incurvat. PHYSIOGN. 125 anser animal est . . . cruribus brevibus, grandibus -is.

calcanthōdēs, calcanthus *v.* chalc-.

calcar, -āris *n.* [*a* 1. calx. *Th.*]. PRISC. gramm. II 118, 9 calx calcar (GRAMM. suppl. 68, 12). 222, 6 a calce hoc -r, huius -āris. 334, 5 hoc -r -āris a -āri. *sim.* PS. PALAEM. gramm. V 538, 5. ISID. orig. 20, 16, 6 -ia dicta, quia in calce hominis ligantur . . . ad stimulandos equos. GLOSS. Plac. V 11, 11 (*al.*) -ia sunt acuti, qui in calce hominis ligantur (in calcaneis ponuntur *al.*) . . . ad stimulandum (-os *al.*) equos, quibus aut pugnandum est aut currendum propter pigritiam animalium aut timorem. GLOSS. κέντρον ἐν πτέρνῃ ἱππέως, ἡλόκεντρον. sporonus, spora (*anglosax.* '*aculeus equitis*').

I *proprie*: *abl.*: PLAVT. Asin. 708 iam -i quadrupedo agitabo *te ut equum* advorsum clivom. HIRT. Gall. 8, 48, 5 incensum -bus equum. VERG. Aen. 6, 881 equi foderet -bus armos. LIV. 2, 6, 8 concitat calcaribus equum (CVRT. 7, 4, 36 equo -bus concit⟨at⟩o. PANEG. 7, 8 p. 166, 14 incitasse). VAL. MAX. 3, 2, 9 vehementer eos (*equos*) -bus stimulatos (*ibid.* detractis frenis). CVRT. 7, 4, 18 nobilis equus umbra quoque virgae regitur, ignavus ne -i quidem concitari potest. LVCAN. 4, 760 *equi* gradum neque verberibus stimulisque coacti nec quamvis crebris iussi -bus addunt. SIL. 10, 279 -bus aufer . . . equum. STAT. Theb. 11, 452 saevis -bus urgent immeritos *equos* (CARM. poet. min. IV 130, 3 equae -bus urgeat alvum). CLAVD. 8, 546 tuis . . . sonipes -bus arsit. SEDAT. ad Ruric. epist. 8 p. 450, 2 equus . . . foditur -bus. *acc.*: LIV. 2, 20, 2 subdit -ia equo (CVRT. 3, 13, 8. 7, 2, 6). 4, 19, 4 -bus subditis (4, 33, 7. 22, 6, 4 equo. 35, 11, 10 CVRT. 4, 15, 21. 4, 16, 6. 5, 13, 12. 7, 7, 37 equo). VAL. MAX. 5, 6, 2 vehementer admotis -bus. AVR. Fronto p. 35, 17 N. -r equo subringo (suppingo *Heindorf. cf.* SYMM. epist. 1, 62 *infra l. 28*). *dat.*: LIV. 8, 30, 6 *equos* -bus permisit (*ibid.* detraxit frenos). STAT. silv. 1, 1, 49 -bus ilia . . . patent. *nota de calce hominis* (*ni corruptum*): CYPR. GALL. gen. 802 fraterna tenens manibus calcaria (-nia? -nea?) pressis *Iacob v. p. 127, 41.* II *in locutionibus translatis*: *acc.*: VARRO Men. 48 anticipate et addite -r (HOR. epist. 2, 1, 217 vatibus *Augustus*. SEN. epist. 68, 13. PLIN. epist. 1, 81 addidisti -ia sponte currenti. *cf.* SYMM. epist. 1, 62 *et Otto, Sprichwörter p. 103*). VARRO Men. 472 ventus buccas vehementius sufflare et -r admovere (*fluctibus*. NON. p. 451 -r pro impetu. CIC. Att. 6, 1, 5 adscribit . . . et quasi -r admovet. SYMM. epist. 9, 39 (36) voluntati tuae -r admoveo teque hortor, ut). OV. ars 2, 732 admisso subdere -r equo (Pont. 2, 6, 38. rem. 788 celeri . . . equo. SEN. epist. 94, 23 temeritati frenos iniectos, ignaviae subditum -r. SYMM. pater Symm. epist. 1, 2, 3 vers. 6 doctus aut -ia ferre bonis aut frena tyrannis. SYMM. epist. 1, 62 -r quoddam suppingo properantibus (*cf. l. 13*). *abl.*: CIC. de orat. 3, 36 dicebat Isocrates . . . se -bus in Ephoro, . . . in Theopompo frenis uti solere (Brut. 204 alteri se -ia adhibere alteri frenos. Att. 6, 1, 12 alter . . . frenis eget, alter -bus. QVINT. 10, 1, 74. 2, 8, 11 alteri frenis, alteri -bus opus esse). SYMM. epist. 5, 94 (92) licet bona voluntas . . . non sit agitanda -bus. HIER. epist. 125, 6 nec -bus in te, sed frenis uteretur. ENNOD. epist. 5, 22, 1 p. 143, 15 -bus suis animum meum fodit affectio. dict. 8, 10 p. 449, 2 fodietur prosapiae suae -bus (p. 449, 1 actus tot stimulis). ENNOD. epist. 5, 11, 2 p. 135, 1 Partenio . . . Romam petenti pro ferratis -bus (calcibus? *Vogel; cf. sub* 1. calx) sufficit vos videre. III *translate*: LVCR. 5, 1075 equus . . . saevit -bus ictus amoris. OV. Pont. 4, 2, 36 immensum gloria -r habet. SEN. dial. 5, 3, 1 *Aristoteles iram* -r ait esse virtutis. AMBR. in psalm. 1 praef. 1 vehemens . . . -r erroris delectationem esse. ENNOD. epist. 1, 4, 3 p. 8, 8 imperare talia -bus amatae lectionis adigerer. 8, 6 p. 205, 1 expugnat -bus tarditatem, qui formam ministrat officii. IV *de avibus*: COLVM. 8, 2, 3 ferro candente -bus *gallorum* inustis. 8, 2, 8 generosissimae *gallinae* creduntur, quae quinos habent digitos, sed ita ne cruribus emineant transversa -ia. *Hey.*

calcārēnsis *v.* calcariensis. **calcāria** *v.* calcarius.

calcāriārius, -ī *m. a* calcaria. *coctor calcis vel sim.* CORP. VI 9384 Vitalioni exoneratori -o. X 3947 T. Flavius . . . negotia(n)s -s

calcāriēnsis, -is *m. i. q. calcariarius, ut videtur.* COD. Theod. 12, 1, 37 (*a. 344*) hoc et in -bus et fabricensibus et argentariis observetur, ut . . . curiae restituti nec impetrato rescripto liberentur. NOT. dign. occ. 32, 49 praefectus militum -ium. CORP. VI 9223 Felices -es. 9224 sodalibus calcaresibus.

calcārius, -a, -um *a* 2. calx. *ad calcem coquendam pertinens.* CATO agr. 38, 1 fornacem -am pedes latam x facito. PLIN. nat. 17, 53. NOVELL. Valent. 5, 4 (*a. 440*) a conlatione tironum . . . caespes *urbis Romae* formensis, arensis, -s et vecturarius habeatur immunis. *masc. subst.*: CATO agr. 16 perficit et coquit et ex fornace calcem eximit -s et ligna conficit ad fornacem. *de* CORP. XIII 4288 *v. s.* calcearius. *fem. subst.* **calcāria**, -ae. [*ital.* calcara. *M.-L.*] *officina calcariorum*: NIPS. grom. p. 296, 17 -a . . . si non aequaliter instructa est in dolii effigiem, metieris eam quomodo et doleos. et quotquot pedes quadratos inveneris *eqs.* VLP. dig. 48, 19, 8, 10 in -am . . . vel sulpurariam damnari solent. AMM. 27, 3, 4 *Symmachum* libenter se vino proprio -as extincturum *dixisse*. INSCR. Bonner Jahrb. 96/97 p. 256 Cassiano in -a. 111/112 p. 305 Cassius Bar(barus?) fecit calcariam?). *proverbialiter*: TERT. carn. 6 pervenimus . . . de -a, quod dici solet, in carbonariam. *Bannier.*

calcātē, calcātius *v.* 1. calco. **calcāticus**, -a, -um *v. p. 136, 40.*

calcātio, -ōnis *f. a* calcare. ITALA Is. 63, 2 (Cypr. epist. 63, 7) rubicunda sunt . . . indumenta tua velut -e torcularis pleni et percalcati (VVLG. calcantium in torculari). CYPR. epist. 63, 7 torcularis . . . -o et pressura. VICTORIN. POETOV. in apoc. 14, 19 -o torcularis retributio est peccatoris. EVSTATH. Bas. hex. 5, 6 p. 915ᴮ mentem . . . dignam -bus aliorum.

calcātiōsus spurul (*anglosax.* '*ad calcandum pronus*') GLOSS. II 571, 36 (calcitrosus *Löwe*).

calcātor, -ōris *m. a* calcare. PROB. inst. gramm. IV 181, 25 calcatum calcator. GLOSS. λακτιστής, πατητής, ληνοβάτης, torculator. CALP. ecl. 4, 124 nudus ruptas saliat -r in uvas. ZENO 2, 27, 2 p. 469ᴬ pretiosum fluentum a suis -bus . . . bibitur. 2, 27, 3 p. 471ᴬ -es pe eodem musto bibunt. HIER. in Is. 16, 9 p. 191 -es uvarum. VVLG.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ler. 48, 33 calcator uvae (Am. 9, 13). Victric. 9 domitor rabidae voluptatis, -r ambitionis. *fem.* **calcātrīx,** -īcis. Prvd. psych. 587 ut ipsa -x mundi (*avaritia*) mundanis victa fatiscat illecebris.

calcātōrium, -ī *n.* [*a* calcare, calcator. *Th.*]. [*francog. vet.* chauchoir. *M.-L.*] Gloss. ληνός. Serv. Aen. 4, 207 Lenaeus ex -o ἀπὸ τῆς ληνοῦ, hoc est ⟨a⟩ lacu. Isid. orig. 15, 6, 8 unde (*i. a calcando*) ... -m dicitur *forus*. *cf. Olck, PW. III 1337.* Pallad. 1, 18, 1 *cellam vinariam* sic ... dispositam, ut basilicae ipsius forma -m loco habeat altiore constructum. Avg. in psalm. 8, 2 sic uva ista (*verbum divinum*) in aures venit quasi in -a torculariorum. *Hey.*

calcatrippa, -ae *f. nomen herbae.* Gloss. ancusa (*i.* ἄγχουσα) id est flos -ae. III 607, 32 aicusa id est floris calcatripa sive lacca. Misc. Tir. p. 66, 23 ancusa, id est calicatrippa. *cf. Meyer-Lübke, Wien. Stud. 25 p. 95.* *Stadler.*

calcātūra, -ae *f. a* calcare. Vitr. 10, 5, 1 *rotae* sine operarum -a ipsius fluminis impulsu versatae. Avg. in psalm. 55, 7 (ad vers. 5) vinum, quod manat de -a.

calcātus, -ūs *m. a* calcare. Pallad. 2, 13, 7 -u adsiduo terra ... solidetur. Itin. Alex. 34 superiectu trabicularum -ui (-iu *cod.; i. eundo*) tabulandarum. *Hey.*

calceāmen, -inis *n.* [*a* calceare, *cf.* calceamentum. *Th.*]. *i. q. calceamentum; cf.* Virg gramm. epist. 1 p. 111 sunt tamen quaedam nomina, quae duas per omnia declinationes habere noscuntur, ut laetitia laetamen ... calciamentum calciamen. Plin. nat. 15, 33 lora etiam et coria et -a. 19, 27 -a et pastorum vestes.

calceāmentārius, -ī *m. a* calceamentum. Gloss. II 466, 3 ὑποδηματάριος calciamentarius, caligarius.

×**calceāmentum,** -ī *n.* [*a* calceare, *cf.* calceamen. *Th.*]. Gloss. ὑπόδημα. Schol. Hor. sat. 1, 6, 28 *gl.* pellibus: calceamentis, zangis. *legitur inde a* Catone. *e poetis soli* Prvd. perist. 6, 74 plantis -a dissolutis *et* Arator act. 1, 1044 *et* 2, 80 (*cf. p. 130, 5 et 41*) *usurpaverunt, tertia syllaba correpta.* *in* Inscr. (Lege met. Vipasc. [Corp. II 5181] 32. 35. 36 Edict. imp. Diocl. VIII 6) *et plurimis codicibus* calciamentum *scriptum legimus, v. s.* calceo *p. 131, 7,* calceus *p. 132, 11.* [*ital.* calciamento, *francog.* chaussement, *hisp.* calzamiento, *val.* încălțămînt. *M.-L.*]

generatim omne genus calceorum: Cato agr. 97 amurca decocta axem unguito et lora et -a. Varro frg. Non. p. 108 sine fasceis -a. Cic. Tusc. 5, 90 mihi ... est ... -m solorum callum. Pavl. Fest. p. 34 quod de -orum soleis eraditur. p. 55 cernuus -i genus (p. 337 Sicyonia genus -i. Sen. dial. 11, 7, 9 genus -i, quod Cantabris est. Lex met. Vipasc. [Corp. II 5181] 36. Gell. 13, 22, 7 crepidas ... id genus -um appellaverunt, quod Graeci κρηπῖδας vocant. Vopisc. Aurelian. 30, 5. Prob. Verg. georg. 2, 8 cothurni sunt -orum genera. *cf.* Gloss. cothurnus: genus -i, venaticum et agreste -m est, altum -m, quo venatores utuntur *al.* Serv. ecl. 8, 10 cothurnus ... -m tragicum. Gloss. Plac. V 11, 12 [59, 14]. Evgraph. Ter. Eun. 1028 sandalium genus -i est). Pavl. Fest. p. 56 -a clavis confixa (Heges. 5, 30 l. 13 confixum clavis -um gerens. *cf.* Plin. nat. 2, 211 si sint clavi in -o). p. 230 peniculi, quis -a tergentur (Svlp. Sev. Mart. 2, 5 cui ... dominus serviebat adeo, ut ei et -a ipse detraheret et ipse detergeret). Pavl. Fest. p. 364 tentipellium Artorius putat esse -um ferratum. Cels. 1, 3 sine -is prodire. 8, 22 -is ... humilioribus ... utendum (Evgipp. Sev. 4, 10 -o nullo ... utebatur. *cf.* Pavl. dig. 34, 2, 25, 4 usus -orum). Colvm. 12, 3, 1. Petron. 136 vincula -orum resolvit. Plin. nat. 9, 65 nomen his Fenestella a colore mulleorum -orum datum putat. 26, 147 callithrix decocta ... iis (*ulceribus efficax est*), quae -o facta sint (28, 222 attritus -orum. 30, 80. Garg. Mart. med. 27 trituras pedum ... quas -a fecerunt. Marcell. med. 14, 45 ulcera in pedibus subtrita -is. 34, 28 ex -o laesos pedes. Plac. med. 2, 4 pedes a -is laesos. Diosc. 2, 20 nocitura -orum. Oribas. syn. 7, 5 quae ex -o fiunt subtriturae). Plin. nat. 28, 38 inter amuleta est ... inspuere ... in -um dextri pedis. 28, 99 non latrant vero lingua canina in -o subdita (28, 100). 28, 236. 31, 115 nitrariae -a ... consumunt. 36, 131 Mucianus specula quoque ... et -a inlata mortuis lapidea fieri auctor est. Lex met. Vipasc. (Corp. II 5181) 32 qui -orum quid loramentorumve ... fecerit. 35 reficere -a. Svet. Aug. 73 -is altiusculis, ut procerior ... videretur *usus est.* Gell. 7, 12, 3. Apvl. flor. 9 p. 32 -a, quibus erat inductus (*sic F, v. quae adnot. v. d. Vliet.* Rvfin. hist. 4, 15, 30 -a ... pedibus temptabat educere). Itala gen. 14, 22 (Aug. loc. hept. 1, 48) extendo manum meam ad deum ... si a sparto usque ad corrigiam -i (ἕως σφυρωτῆρος ὑποδήματος, Vvlg. ad corrigiam caligae). deut. 29, 5 (Aug. quaest. hept. 5, 51) et -a vestra non sunt attrita a pedibus vestris (Vvlg. nec -a ... vetustate consumpta. *cf.* Vvlg. Ios. 9, 5 -a perantiqua. 9, 13 -a ... ob longitudinem longioris viae trita sunt et paene consumpta. Physiogn. 72 qui ... ex interiore parte -a atterunt). Itala Ios. 5, 16 (Lugd.) solve -a (Vvlg. -um. Ambr. patr. 4, 22 solvit -um suum Iesus Nave, ut venturo tanti muneris gratiam et ipse servaret. *cf.* Vvlg. exod. 3, 5 act. 7, 33 Itin. Silv. 4, 8. 5, 2. Ambr. fug. saec. 5, 25 solve -um pedum tuorum, solve omne vinculum iniquitatis, solve vincula saeculi. Avg. serm. 101, 6, 7 -a ... coria mortuorum sunt, nobis tegmina pedum. per hoc ergo iubemur renuntiare mortuis operibus. hoc in figura Moyses admonebatur. Didasc. apost. 60, 15 -a de mortuis animalibus ... calciaris. Hier. epist. 23, 4 non calceamentorum pellibus, mortuis videlicet operibus, praegravemur [Origen. in I reg. 6 p. $1002^{A\,aB}$]). Itala (*codd. et auctores*) *et* Vvlg. Matth. 3, 11 Marc. 1, 7 Luc. 3, 16 Ioh. 1, 27 act. 13, 25 fortior me est, cuius non sum dignus (idoneus) solvere (portare) corrigiam -i, *sim.* Arator act. 2, 80 cui tangere non sum -a pedum dignus. *cf.* Ambr. fid. 3, 10, 69 quod eo usque ad incarnationem pertinet, ut typum in hominibus mystici -i ante praemiserit. Itala (*omnes codd.*) *et* Vvlg. Matth. 10, 10 nolite possidere ... neque duas tunicas neque -a (Vvlg. Luc. 10, 4. *cf.* 22, 35 quando misi vos sine sacculo et pera et -is. Rvfin. Adamant. 1, 10 neque -m in pedibus vestris sit). Herm. vulg. vis. 4, 1 tota in albis et -is albis circumdata mulier (Pal. vis. 4, 2, 1). Porph. Hor. carm. 2, 11, 21 a scorto id est a solo -orum subiecto omnibus etiam vulgaribus. Vopisc. Prob. 8, 2 vestes et -a perspexit (Capitol. Maximin. 6, 3 Gallican. Avid. 6, 2). Lampr. Heliog. 23, 4 habuit et in -is gemmas (Evtr. 9, 26 ornamenta gemmarum vestibus -isque indidit. Iord. Rom. 299. *cf.* Lampr. Alex. 4, 2 gemmas de -is ... tulit). Edict. imp. Diocl. VIII 7 idem confectum ad soleanda -a (εἰς κασσύματα ὑποδέσμων). Ivl. Val. 3, 47 per indigentiam -orum. Avr. Vict. Caes. 3, 4 unde cognomentum -o militari quaesiverat. Hil. in Matth. 10, 5. Serv. Aen. 8, 458 Tyrrhena vincula, Tusca -a. Gavdent. serm. 5 -a terrestria carnalium pedum munimenta sunt (Rvfin. hist. mon. 2 pedes ... -is munitos). Heges. 5, 39, 2 mandebant -um (Rvfin. hist. 3, 6, 19 ad ultimum ne loris quidem vel cingulis aut ipsis etiam -is abstinuerunt). Vvlg. exod. 12, 11 -a habebitis in pedibus (Ezech. 24, 23). deut. 25, 9 tollet -um de pede eius (Ruth 4, 8 tolle -um tuum. *cf.* Bachiar. repar. laps. 17 nec arguet me quisquam esse praesumptionis, quia licitum est mihi semen de fratris defuncti vidua suscitare, ne perdam -a paschalia et exheres Christi passionis efficiar). Vvlg. deut. 33, 25 ferrum et aes -um eius (τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ). cant. 7, 1 quam pulchri sunt gressus tui in -is. Sirach 46, 22 Is. 5, 18. 5, 27 Dan. 3, 21. Amos 2, 6 pro eo, quod vendiderit ... pauperem pro -is (8, 6). Luc. 15, 22. Rvfin. Clement. 9, 17 -is muliebribus. Marcell. med. 36, 27 vituli marini aut quod melius et hyaenae pelle facta -a (Cael. Avr. chron. 5, 2, 48. Plac. med. 3, 14 de vulpis pelle -a). Salv. eccl. 2, 40 -a plantis gelu rigentibus tulit. Pallad. hist. mon. I 48 -is ... novis (ὑπόδημα). Greg. Tvr. Franc. 7, 9 vestimenta haberent inculta, -a scissa. Iul. 23 laxatis prae calore solis -is. vit. patr. 16, 1 amori se puellari praestaret affabilem et cum poculis frequentibus etiam -a deferret. 20, 1 dato sponsae anulo, porregit osculum, praebet -um, celebrat sponsaliae diem festum. Arator act. 1, 1044 quo -a monente hi meruere pedes (*v. p. 129, 31*). Pass. Thom. p. 129, 15 -a (τὰ ὑποδήματα) pedibus circumdedi, ne diffinderentur vestigia. Isid. reg. monach. 20, 2 ad hunc (*ianitorem*) pertinent ... industria quoque -orum. orig. 19, 34 *tit.* de -is. 19, 34, 7 baxeae -um comoedarum est.

in allegoria: Vvlg. psalm. 59, 10 in Idumaeam extendam -um meum (ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου) *cf.* psalm. 107, 10. Priscill. tract. 10, 139 Idumaea terra perfidiae est, ubi -m divini itineris extenditur. 10, 141 -o pedum domini id est euangelio pacis ostenso destruatur Dagon (*cf.* Vvlg. Eph. 6, 15 *p. 131, 39*. Hier. in Ephes. 6, 11 p. 570 calceatus -is pulcherrimis in praeparatione euangelii pacis. Evcher. form. 1 p. 39, 5 -a: praeparatio pacis).

calceārius, -ī *m. a* calceus. *calceorum fabricator, sutor*: Corp. XIII 4288 (*apud Mediomatricos*) G. Censonius Lillius calcearius (calclar- *aut* caloiar- *lectum est, emendavit Keune*). Isid. reg. monach. 20, 1 ordinatio ... -orum atque sartorum. *fem.* **calceāria,** -ae. *taberna sutrina*: Varro ling. 8, 55 ubi caro venit, carnaria, ubi pelles, pelliaria, ubi calcei, -a diceretur. *neutr.* **calceārium,** -ī. *pecunia in calceos comparandos impensa*: Svet. Vesp. 8 classiarios ... petentes constitui aliquid sibi -i nomine. Vlp. dig. 2, 15, 8, 14 de -o quoque arbitrio praetoris transigendum est 34, 1, 21 neque vestiarium neque -um deberi palam est. Bened. reg. 55 de vestiario et -o fratrum. Greg. M. epist. 1, 37 offeras ad -um puerorum solidos quadraginta (*cf. etiam adn. p. 50, 31*).

calceātor, -ōris *m. a* calceare. *fere i. q. sutor*: Corp. VI 3939a M. Livius Aug. l. Menophilus calciator.

calceātūra -ae *f.* *fere i. q. fasciae pedibus ulcerosis iumentorum alligatae*: *codd. ubique scripturam* calcatura *exhibent*: Chiron 23 aceto et oleo et lintolis -am bene facies, diligenter fasciabis, curcuba calciare curabis (699). 443 et -am contra venam imponito (633. 660). *cf.* calceo *p. 131, 33.*

1. calceātus, -ūs *m. a* calceare. *i. q. calceamentum*: *de hominibus*: Plin. nat. 8, 221 fasceis, quibus in -u utebatur. 16, 34 in hiberno feminarum -u. 23, 110 solutus vinculo omni cinctus et -s. 28, 222 iniurias e -u *sanat* ex oleo corii caprini cinis. Svet. Cal. 52 vestitu -uque et cetero habitu neque patrio neque civili ac ne virili quidem ac denique humano semper usus est. Gell. 13, 22 *tit.* de vestitu atque -u non decoro. Apvl. flor. 8 p. 28 sed ut loquar de solo honore, non licet insignia eius vestitu vel -u temere usurpare. Tert. pall. 5 si quid -us induitur. coron. 8 ad vestitum et -um (*i. in calceis induendis*). *de bestiis*: Plin. nat. 11, 254 pes in vestigio carnosus, ut ursi, qua de causa in longiore itinere sine -u fatiscunt *cameli.*

2. calceātus, -a, -um *v.* calceo. **calcendix** *v.* clacendix.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

calceo, -āvī, -ātum, -āre [*a* calceus. *Th.*]. GLOSS. ὑποδέννω. calcem ducit. -o me: ὑποδέομαι. -or: ὑποδέννομαι. *verbum finitum primum legitur apud* PHAEDR., *participium vero, quod semper fere adiectivi loco ponitur, iam inde a* PLAVTO *v. infra l. 66*). PRISC. gramm. II 390,8 sunt quaedam in o terminantia, quae cum sint activa pro passivis quoque solent poni, ut ... duro calceo pro ... duror calceor (*exemplum talis usus non legi*). *grammatici modo formam* calceo *modo* calcio *praecipiunt*: CHAR. gramm. I 176, 5 primae coniugationis verba ... aut o littera ... terminatur ... aut e et o, ut commeo commeas, calceo calceas (MART. CAP. 3, 313). PRISC. gramm. II 476,11 calceo -as, quod alii calcio -as (III 469,29 GRAMM. suppl. 11,1. 187,9 et calceo -as et calcio -as dixerunt antiqui). calcio *scribunt*: DIOM. gramm. I 378,3 PROB. inst. gramm. IV 141,36 EVTYCH. gramm. V 463,18 DOSITH. gramm. VII 435,20 NOT. Tir. 79,36. *codd. saepius* calcio *quam* calceo *exhibent*. [*ital.* calzare, *francog.* chausser, *hisp.* calzar, *val.* încălță. *M.-L.*]

1 *proprie*: a *de hominibus*: *calceis vestire*: PHAEDR. 1, 14,16 cui -andos nemo commisit pedes. PLIN. nat. 7,181 abiere, dum -antur matutino. 32,110 fibrinis . . . pellibus -ari (PLIN. VAL. 3,14 DIDASC. apost. 60,17). 36,41 alii -rent soccis. PLIN. epist. 3,16,8 servolos ... a quibus -etur. SVET. Vesp. 21 -bat ipse se et amiciebat. TERT. pall. 4 Tyrium -ari nisi auro minime graecatur [test. anim. 2 Minervam †calcias (*sc. exornas, sed* chalceam *melius Hartel*) furvis galeam formis]. SCHOL. Iuv. 5, 20 -ari (*sic Jahn, Bücheler*, calciarii *PS*), cum festinatione et ansas caligarum praetereant nonnullas. VVLG. II par. 28,15 cum vestissent eos et -assent. act. 12,8 praecingere et -a te caligas tuas (LEO M. serm. app. 18,2). MARCELL. med. 29,26 ut sinistrum pedem semper prius -et, observabis. GLOSS. Plac. V 11,12 (= 59,14) cothurni sunt tragica calceamenta, quibus -antur tragoedi. b *de animalibus*: PLIN. nat. 8,215 *simias* mira sollertia visco inungui laqueisque -ari imitatione venantium tradunt. PALLAD. 4,13,2 pes ... cornu concavo altius calciatus. *praecipue apud scriptores veterinarios fere i. q. pedes fasciare*: COLVM. 6,15,1 spartea -ata *ungula* per triduum suffuso aceto curatur (PALLAD. 1,24,2 CHIRON 23 curcuma -are curabis. VEG. mulom. 1, 26,3. 2,82,2. 4,16,1). SVET. Vesp. 23 ad -andas mulas. PELAGON. 239. CHIRON 43. 660 -ato soliam diligenter. 699 (*v. etiam* calceatura). VEG. mulom. 2,55,4. 2,56,1. 3,58,2 -atis pedibus. 2 *in imagine*: ITALA Eph. 6,15 (Aug. c. Faust. 32,10) *et* VVLG. *ibid.* et -ati pedes in praeparatione euangelii pacis (ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας). *cf.* TERT. coron. 1 -atus de euangelii paratura. adv. Marc. 3,14. CYPR. epist. 58,9 -ati sint euangelico magisterio (LVCIF. moriend. 13 p. 312,25). AMBR. fug. saec. 7,43 HIER. in Eph. 6,15 p. 679 THEOD. MOPS. in Eph. 6,15. TERT. adv. Marc. 1,8 inflantur pueri novis calceis sed a vetere paedagogo -ati mox vanam gloriam vapulabunt. VVLG. Ezech. 16,10 vestivi te discoloribus, et -avi te ianthino (καὶ ὑπέδυσα σὲ ὑάκινθον) et cinxi te bysso.

part. pro adi. **calceātus**, -a, -um. GLOSS. ὑποδεθείς. MART. CAP. 3,325 cum -us armatus togatus paenulatus paria videntur quare calceo et armo dicimus, togo et paenulo non admittitur. VIRG. gramm. epist. 5 p. 165 sunt etiam participia quorum verba non tam usitata sunt, et ideo negantur fieri participia sed aestimantur nomina esse participiorum similia ut togatus ... -us. *absolute*: VARRO Men. 439 in eius dei templa -i intro eunt. CIC. Cael. 62 satis commode -i et vestiti. SEN. contr. 9,2,24. VAL. MAX. 4,6,3 togatum et -um. SVET. Aug. 78 FRONTO p. 68,5 N. PAVL. dig. 1,15,3,3 praefectum vigilum per totam noctem vigilare debere et coerrare -um. LAMPR. Alex. 50,3 *milites* vestiti honeste, -i etiam ad decorem (52,3 VEG. mil. 2,14). HYG. fab. 12 p. 43,16 monocrepis id est uno pede -us. HIER. epist. 124,15 -is pedibus (130,19 MACR. sat. 5,18,14. 5,18,16). AVG. conf. 4,16,28 MARCELL. med. 12,24. *cum abl.*: PLIN. nat. 7,83 cothurnis quingentum pondo -um. GELL. 13,22,1 gallicis -os. AMM. 29,1,31 linteis soccis. VVLG. Marc. 6,9 sandaliis. GREG. M. epist. 8,27 -os compagis procedere. *cf. l. 42.* *c. acc.*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 35 homines ... galliculas -os. *cf. l. 27.* *nota iocose dictum*: PLAVT. Capt. 187 cum -atis dentibus veniam tamen.

derivata: calceamen, calceamentum, calceator, calceatura, calceatus (-us). *composita*: dis- excalceare.

calceocaliga, -ae *f. compos. e* calceus *et* caliga. NOT. Tir. 99,37.

calceolārius, -ī *m. a* calceolus. GLOSS. ὑποδημοποιός. [*ital.* calzolajo. *M.-L.*] PLAVT. Aul. 512 propolae linteones, calceolarii; sedentarii, sutores, diabathrarii.

calceolus, -ī *m. deminutive a* calceus. GRAMM. suppl. 187,9 a calceis vel calciis potius calceoli vel calcioli. MEMM. or. frg. Serv. Aen. 4,261 Syriaci -i, gemmarum stellati coloribus. CIC. nat. 1,82 quam (*Sospitam*) tu ... vides ... cum hasta, cum scutulo, cum -is repandis (*cf. PW. III 1345*). SCRIB. LARG. 208 ligulae -orum. HIER. epist. 54,7 stridentes -os. 79,7 pullam tunicam nigrosque -os. *titulus comoediae* PLAVTI Calceolus *apud* MACR. sat. 3,18,9. *cf. Ribbeck com. p. 388.* *Meister.*

calcēse (-is) *n.* COMMENT. Lucan. 5,418 carchesia: ligna, quae antemnam tenent .... quod nunc -e dicunt, in quo trochleae, per quas funes currunt. *vox aut ex forma vulgari* carchesium *aut ex* calcensis *originem videtur duxisse.* [*it.* calcese. *M.-L.*]

calcesta (caloesta *cod.*) huitti clabre (*anglosax. nomen herbae 'trifolium album'*) GLOSS. V 353,37. *corrigendum ex glossis anglosax.; cf. Wright-Wülcker 282,15. 297,13. 362,24.* *nomen a colore calcis simili tractum videtur.* *Mbr.*

calcētum *v.* chalcetum.

*****calceus**, -ī *m.* [*a* 1. calx. *Th.*]. GLOSS. ὑπόδημα. subtalaris. κάλσιοι, kalsii. *apud Graecos*: POLYB. 30,16 καλίκιος. PLVT. Pomp. 24 τοῖς καλκίοις. Aem. Paul. 5 τὸ ὑπόδημα — κάλτιον αὐτὸ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. RHINTHON. frg. 5 ed. Kaibel καλτίον. HESYCH. κάλτοι: ὑποδήματα κοῖλα, ἐν οἷς ἱππεύουσι. PAPYR. Wessely, Wiener Studien 24,130 (*saec. IV*) καλκίων ζεύγη. *formam* calcius *exhibent*: GLOSS. II 466,1. 491,8 NOT. Tir. 99,34 EVTYCH. gramm. V 463,19 calcio ... calcias ... a calcius derivatum. GRAMM. suppl. 187,9 a calceis vel calciis potius calceoli vel calcioli. *contra* PROB. app. gramm. IV 198,10 calceus non calcius. *in titulis sola forma* calceus *extat. in derivatis vero saepe* i *pro* e *scribitur, velut* calciamentum (*v. p. 129, 32*), calciamentarius (*p. 129, 27*), calciator (*p. 130, 66*), calcio (*p. 131, 8*). *cf. Heraeus, Archiv 9 (1896) 313. Schuchardt, Vok. d. Vulg. I 427.* *legitur inde a* PLAVTO (*semel*); *e poetis usque ad Traiani aetatem soli usi sunt*: TITIN. *semel*, HOR. sat. epist. *singulis locis*, PHAEDR. *semel*, MART. *quater*, IVV. *ter*. [*ital.* calzo, *francog.* chausse, *hisp.* calza. *M. L.*]

1 *universim i. q. calceamentum*: PLAVT. Truc. 765 nec mi adeost tantillum (ad illum *codd.*) pensi iam, quos capiam -os (*nota adnominationem, cf.* VARRO Men. 155 stolam -osque muliebres propter positos capio). VARRO Men. 531 in pavimento non audes facere lacunam, at in humu -os facis elixos (*'agitur fortasse de humo tubis subter solium positis calefacta' Bücheler, qui coni.* calces). ling. 8,55 ubi -i *veneunt*, calcearia diceretur. 9,41. 45. CIC. inv. 1,47 multus erat in -o pulvis. Mil. 28 *Milo* domum venit, -os et vestimenta mutavit. Phil. 2,76 cum -is et toga. de orat. 1,231 -os Sicyonios. rep. 1,18 -is et vestimentis sumptis e cubiculo egressus est. HOR. sat. 1,3,32 male laxus in pede -s haeret (PORPH. *ad l.*). PAVL. FEST. p. 46 calones -i ex ligno facti. p. 146. 147 mustricula est machina ex regulis, in qua -s novus suitur. p. 161 mortuae pecudis corio -os aut soleas fieri Flaminicis nefas habetur. SEN. suas. 2,17. PHAEDR. 5,7,37 niveis ... -is (MART. 7,33,1 -s autem candidior prima sit ... nive). SEN. dial. 3,12,4 -s luto sparsus (APVL. met. 8,27 pedes luteis induti -is). epist. 120,2. SCRIB. LARG. 161 multis profuit ad corpus in duplici -o pellem caninam habere (PLAC. med. 11,21 canina pelle -i fiant in usum articulorum, dolore carebit). PLIN. nat. 2,24 divus Augustus prodidit laevum sibi -um praepostere inductum, quo die seditione militari prope adflictus est (SVET. Aug. 92). 10,122 posita -is macula. MART. 1,103,6 -s est sarta terque quaterque cute (IVV. 3,149 rupta -s alter pelle patet). 9,73,10. 11,21,4 vetus a crassa -s udus aqua. QVINT. inst. 6,3,74. 11,3,137 et toga et -s et capillus tam nimia cura quam neglegentia sunt reprehendenda. 11,3,143 togam veteres ad -os usque dimittebant. IVV. 1,119 quid facient comites, quibus hinc toga, -s hinc est. PLIN. epist. 3,1,4 hora secunda -os poscit (9,17,3. *cf.* AVSON. 151,1 puer eia surge: et -os et linteam da sindonem). 7,3,2 quousque -i nusquam, toga feriata, liber totus dies. SVET. Aug. 73 forensia ... et -os numquam non intra cubiculum habuit. *ibid.* -is altiusculis. Galba 21 pedibusque articulari morbo distortissimis, ut neque -um perpeti ... valeret. Otho 6 laxato -o. FRONTO p. 68,10 N. -is detractis. APVL. met. 7,8 -is femininis albis et tenuibus indutus (VOPISC. Aurelian. 49,7 -os mullos et cereos et albos et hederacios viris omnibus tulit, mulieribus reliquit). TERT. pall. 4 impuro cruri purum aut mulleolum induit -um. virg. vel. 12 -um stipant multiformem. VLP. dig. 9,2,5,3 sutor ... puero discenti parum bene facienti quod demonstraverat, forma -i cervicem percussit (dig. 19,2,13,4). PORPH. Hor. sat. 1,8,39 cuius de mensa nummos subtractos in -os sibi infarciverat. VOPISC. Car. 17,1 habuit gemmas in -is. QVEROL. p. 17,14 -os humili fluxos tegmine. AMM. 15,1,2. 19,11,10 -o suo in tribunal contorto. 23,6,84 inter -os et verticem nihil videatur intectum. 29,1,26. 31,2,6. HIER. epist. 38,4 auratorum ... -orum (SVLP. SEV. Mart. 24,4 -is auro inlitis). RVFIN. Clement. 9,22 non induuntur veste fucata, non -is. MART. CAP. 1,66 -os ... smaragdineae fluctu viriditatis herbosos. 1,67 -i admodum furvi. 1,77 -i ... similes ex Pyropo. 2,115 -os ... ex papyro textili subligavit. CYPR. GALL. Ios. 305 -s adtritis misere dat tegmina plantis. EVSTATH. Bas. hex. 9,6 p. 964^{B} formemus -um. ISID. orig. 19,34,7 talares -i socci sunt. *nota*: VITR. 4,1,7 basi (*columnae*) spiram supposuerunt pro -o, capitulo volutas uti capillamento concrispatos cincinnos praependentes ... collocaverunt. *in proverbio*: HOR. epist. 1,10,42 ut -s olim si pede maior erit (*cf. gr.* μηδὲ ὑπὲρ τὸν πόδα ἔστω τὸ ὑπόδημα). *cf. Otto, Sprichwörter p. 64.* *de* AMM. 14,6,16 *v. sub* 1. calx.

2 *specialiter* (*cf. Mau, PW. III 1340 sqq.*) *de mulleo i. calceo patricio, senatorio*: CATO orig. 111 qui magistratum curulem cepisset, -os mulleos aluta vinctos, ceteri perones. TITIN. com. 116 iam cum mulleis te ostendisti, quos tibi alis in (tibiam si *codd., corr. Hermann*) -os (PAVL. FEST. p. 142 *ad l.* mulleos genus -orum aiunt esse, quibus reges Albanorum primi, deinde patricii sunt usi). CIC. Phil. 13,28 mutavit -os; pater conscriptus repente factus est. CORP. I^{2}

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 195 n. 18 (= XI 1831 *Arretii*) veste triumphali calceis patriciis. SERV. Aen. 8, 458 Tyrrhena vincula ... alii -os senatorios volunt, quia hoc genus calceamenti a Tuscis sumptum est. SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 27 circumdedit medium crus: ideo dixit, quia altiores sunt -i senatorum. EDICT. imp. Diocl. IX 7 -i patricii (καλτίων πατρικιάτων). AMM. 28, 4, 28 -orum expertes (*i. plebes*). CASSIOD. var. 8, 9, 3 pinxit suras eius -s iste Romanus. ISID. orig. 19, 34, 4 -os reges utebantur et Caesares. forma eorum†. patricios -os Romulus reperit IV corrigiarum assutaque luna. hos soli patricii utebantur. luna autem in eis non sideris formam sed notam centenarii numeri significabat, quod initio patricii senatores C fuerint. *de calceo militari, quo utebantur centuriones, evocati*: IVV. 16, 14 Bardaicus iudex datur . . . -s (*i. centurio; cf.* SCHOL. *et Friedländer ad l.*). CORP. VI 33061 in -o et caliga. *de solea ferrea equorum*: AMM. 14, 6, 16 equos ingratis, quod dicitur, -is agitant.

derivata: calcearius, calceare, calceolus. *compos.*: calceocaliga, excalceus. *Meister.*

calchantum, calchicon, calchidicum *v.* chalc-.

calcia *v.* 1. calx. **calcicarca** *v.* calycularius.

[**calciculium** iacessura] GLOSS. V 353, 48 (*inter glossas anglosaxonicas*), *ubi corrigendum videtur* accitulium '*genus cepae*', *v. s. v.*

? **calcidocus** NOT. Tir. 106, 69 (106, 69ᵃ calcidocia) *inter* orcista (*i.* ὀρχήστρα) *et* mimus. *de* *χαλκίδοχος *et* χαλκοδοχεῖα (*i.* χαλκοθήκη) *cogitavit Leo.* *Mbr.*

calcifraga, -ae *f. a* 2. calx (*de calculo vesicae*) *et* frango. *nomen herbae.* SCRIB. LARG. 150 ad calculosos herba σκολοπένδριον, quam nos -am appellamus ... facit. 153 ad calculosos ... -ae ... p. X̄ XXV. PLIN. nat. 27, 75 empetros, quam nostri -am vocant. 1, 27, 51. *Stadler.*

calcīnus, -a -um *a* 2. calx. GLOSS. III 499, 19 λιθάσβεστος lapis -s. *fem. subst.* calcīna -ae *i. q. calx.* [*it. hisp.* calcina. *M.-L.*] CHIRON 933 *in medicamento* -am fossiciam p. III (calacani fossicium *codd.*). PASS. Bonosi (*Ruinart p. 531*) afferte mihi -am vivam. *Mbr.*

calcio *v.* calceo.

calcis *v.* 1. calx *et* 2. calx. **calcites** *v.* chalc-.

teterna (*i. pterna*) **calcitrātio** GLOSS. II 595, 3.

calcitrātus, -ūs *m. a* calcitrare. PLIN. nat. 8, 173 mulae -s inhibetur vini crebriore potu. *cf. l. 50.*

1. calcitro, -ōnis *m.* [*cf. c.* calcitrare. *Th.*]. NON. p. 44 -es, qui infestant calcibus. GLOSS. a calcitrando; qui infestant calcibus, qui strepunt pedibus. *de homine*: PLAVT. Asin. 391 ita haec morata est ianua: extemplo ianitorem clamat, procul si quem videt ire ad se -em (*cf.* GLOSS. -o rusticus eo quod dure calcet). *de equis, sim.*: VARRO Men. 479 equum mordacem, -em, horridum. CAEL. SAB. Gell. 4, 2, 3 equus mordax aut -o vitiosus, non morbosus est. APVL. met. 8, 25 vervecem ..., non asinum vides ..., non mordacem nec -em quidem.

2. calcitro, -āvī, -ātum, -āre [*cf. c.* 1. calx, 1. calcare, *fortasse c. gr.* κολετρᾶν. *Th.*]. GLOSS. λακτίζω. *inde a* CIC. (*l. 64*). I *proprie*: *de bestiis*: PLIN. nat. 30, 149 mulas non -are, cum vinum biberint (*v. l. 37*). AMM. 23, 4, 7 asini feri cum venatibus agitantur, ... eminus lapides post terga -ando emittunt. CHIRON 215 iumenta volutant et pedibus exporrectis calcit⟨r⟩ant id ipsum quasi excludere possint (VEG. mulom. 1, 42, 1 se proiciunt ac volutant extensisque pedibus -ant). 290. 427. 441. *in imagine* HIER. vita Hilar. 5 *sanctus ad se ipsum*: ego, aselle, faciam, ut non -es. VVLG. II reg. 6, 6 -bant boves et declinaverunt eam (*arcam*). GREG. TVR. Iul. 31 vituli petulantes, -antes equi, grunnientes suillae ... conquiescunt. GRAMM. suppl. p. 273, 8 *boves* stimulati -ant. adversus stimulum -are *sim. sub II.* ZENO 2, 10, 2 p. 419ᴮ pedes . . . constringit *Abraham*, ne in exitu mortis concitata victima (*sc. Isaac*) -ret. *de Centauris*: OV. met. 5, 40 *Rhoetus fronte percussus* postquam cecidit ..., -at et ... aspergit sanguine mensas. 12, 240 madida resupinus harena -at. II *translate*: CIC. Cael. 36 vis ... filium familias ... habere devinctum; non potes; -at, respuit, non putat tua dona esse tanti. AMM. 18, 5, 1 *Antoninus* ne contra acumina (*i. potentes*) -ret, flexit se in blanditias molliores. HIER. in Ezech. 18, 5 sqq. p. 209 saturati sunt et incrassati -erunt. 28, 11 sqq. p. 335 contra creatorem suum. ITALA (codd. g e h) *et* VVLG. act. 9, 5 durum est tibi contra (ad *cod. g*) stimulum -are (26, 14; πρὸς κέντρα λακτίζειν. AVG. conf. 8, 8, 16 in psalm. 85, 9 c. Iul. op. imperf. 3, 188. ITALA act. 26, 14 [cod. g] calcem mittere. *cf. Otto, Sprichwörter p. 331*). PS. RVFIN. in Os. 2, 12 post satietatem ... -vit dilectus. MAR. MERC. Nest. serm. 12, 30 contra -antem non -o; -batur Christus aliquando, sed ipse non -bat. FVLG. aet. mund. p. 173, 20 rapitur ad apostolatum, dum -at, Paulus (*ibid.* reluctet). p. 177, 18 Hebream adversus deum -antem nequitiam. VEREC. in cant. 9, 37. *nota translative*: *l. 74.* *derivata*: calcitratio, -us. *comp.* recalcitrare.

calcitrōsus, -a, -um [*cf. c.* calcitrare. *Th.*]. GLOSS. λακτιστής. *cf.* calcatiosus. COLVM. 2, 2, 26 nunquam stimulo lacessat iuvencum, quod retrectantem -umque eum reddit. VLP. dig. 9, 1, 1, 4 si equus -s calce percusserit (INST. Iust. 4, 9 pr.). 21, 1, 4, 3 iumenta pavida et -a morbosis non esse adnumeranda. PELAGON. 397 si -s fuerit *equus* (*Hipp. gr.* λακτιστής). CHIRON 977 si iumentum morsicum et calcitrosum (-tusum *cod.*) fuerit. *subst.* PETRON. 39, 6 *sub signo tauri* -i nascuntur et bubulci et qui se ipsi pascunt.

***1. calco,** -āvī, -ātum, -āre [*a* 1. calx. *Th.*]. GRAMM. suppl. 14, 25 calx calcis, calco calcas. kalco: ARVS. gramm. VII 489, 13. calciare: GILD. Brit. 53. calcantum: CLAVD. carm. min. 26, 47. calcai (*perf.*) *ut barbarismum notat* PROB. app. gramm. IV 182, 11. *vocabulum primum ap.* CATON. *legitur, frequentissimi est usus ap.* ECCL. GLOSS. πατῶ. NON. p. 29 calces a -ando, quod est nitendo. [*val.* călcá, *ital.* calcare, *francog.* cocher, *hisp.* calcar. *M.-L.*]

I *de actu corporali* (*terere; pulsare calce, pedibus, instrumento*): A *qui fit operis faciendi causa*: 1 *calcare terram al. solidandi causa* (*fistucare, comprimere, sim.*): GLOSS. calcant: condensant. CATO agr. 28, 2 *quod seres*, operito terra radicibus fini, deinde -to pedibus bene, deinde festucis vectibusque -to quam optime poteris. 52, 1 eum qualum aut calicem terra impleto -toque bene. 61, 2 ubi radices bene operueris, -are bene (*sc. terram*). 133, 3. VERG. georg. 2, 243 huc (*i. in qualos*) ager ille malus dulcesque a fontibus undae ad plenum -entur. VITR. 2, 8, 3 *monumenta* e marmore seu lapidibus quadratis intrinsecusque medio -ata structuris. 5, 12, 5 inter destinas creta in eronibus ... -etur. cum ita bene -atum et quam densissime fuerit, tunc *eqs.* 7, 4, 5 congestis et spisse -atis carbonibus (PLIN. nat. 36, 95. 187 PALLAD. 1, 9, 4). 8, 6, 14 fossa -etur vectibus ligneis ferratis (*cf.* PLIN. nat. 36, 173). 8, 6, 15 parietibus -atis. *ibid.* solum -etur. SEN. epist. 86, 17 terram non adgessit tantum, sed -vit et pressit. COLVM. 2, 2, 11 super -atis cupressinis ... frondibus terra contegatur. 12, 16, 4 terram congerito et modice desuper -to. 12, 46, 6 ut scobis inter se -ari possit. PLIN. nat. 19, 158 *apium* si satum -etur cylindro pedibusve. OPTAT. 5, 7 p. 136, 2 -atis scrobibus. VVLG. Nah. 3, 14 intra in lutum et -a, subigens tene laterem. CORP. VI 25144 locum emit, massam -vit, cupam edificavit. 2 *alias res, quae comprimuntur vel aliquo imprimuntur*: CATO agr. 117 *oleas* in orculam -to. COLVM. 12, 15, 2 in orcas ... ficum condere et -are diligenter oportebit. APIC. 2, 54 mittas piperis grana ... et -bis in matrice (materia *cod.*) bene lota. VARRO ling. 5, 167 quod in eas (*culcitas*) acus aut tomentum aliudve quid -bant, ab inculcando 'culcita' dicta. HIER. tract. in Marc. p. 350, 10 *fullones* vestimenta. CHIRON 571 marrubium et salem ... in ipso foramine (*cf.* VEG. mulom. 2, 43). 572 foraminibus traumaticum. *cf.* 643. 663. 688. 772? CASS. FEL. 18 p. 27, 16 tenuissimis lemniscis et tiltario locum -bis. 22 p. 31, 17 *al.* PS. SORAN. quaest. med. 232 propter emmotos i. e. linteola quae -antur. 3 *fruges, quarum sucus exprimitur*: *uvas, sim.*: CATO agr. 112 *acina* eximito de dolio et -to in torculario (COLVM. 12, 39, 3 pedibus ... bene). VARRO rust. 1, 54, 2 quae -atae uvae erunt (OV. met. 2, 29 fast. 4, 897 PAVL. FEST. p. 349 COLVM. 12, 26, 1 *al.* PLIN. nat. 14, 84 *al.* IVV. 5, 31 AVR. Fronto p. 67, 20 N. IVLIAN. dig. 19, 1, 25 ZENO 2, 27, 2 HIER. in Is. 16, 9. *ibid.* conterere. VVLG. iud. 9, 27. AVG. in psalm. 55, 3 [= PS. RVFIN. in psalm. 55, 2] *uva* -atur, premitur. SEDVL. carm. pasch. 1, 91). COLVM. 12, 39, 2 vinaceos. 12, 39, 3 *vinum* (OPTAT. 3, 4 p. 85, 13 VVLG. Is. 16, 10). PLIN. nat. 14, 119 *vina* vulneratis pedibus. 18, 322 musta (VVLG. Mich. 6, 15). NEMES. ecl. 3, 40 racemos (3, 43 uvas ... celeri ... elidere planta). CYPR. epist. 63, 7 nisi botruus -etur ante et prematur. SCHOL. Hor. epist. 1, 5, 4 vina. VVLG. II Esdr. 13, 15 torcularia (πατοῦντας). Iob 24, 11 *al.* *hinc in tropologia christiana*: HIER. epist. 36, 5 in Zach. prol. in Ioel 3, 12 p. 212 APRING. in apoc. 19, 15. 16. VVLG. apoc. 14, 20 *lacum.* *nota allegoriam*: CYPR. epist. 63, 7 nec nos sanguinem Christi possemus bibere, nisi Christus -atus prius fuisset et pressus *eqs.* ZENO 2, 27, 3 Christum, calicem pretiosum, quem paulo ante -ando fuderant, gustant *persecutores.* AVG. c. Faust. 20, 13 *deus* -atus et inclusus *cupa.* *absolute*: VVLG. Is. 16, 9 super messem vox -antium irruit. 16, 10. 63, 2. Ier. 25, 30 celeuma quasi -antium. *alias bacas*: PALLAD. 2, 20 *grana lentisci* calida adiecta -bis et exprimes. VVLG. Mich. 6, 15 olivam. 4 *machinas, ut moveantur*: VITR. 10, 2, 7 *tympanum sine ergata* -antes homines. 10, 4, 2 *tympanum* hominibus -antibus versatur. 10, 4, 3 rota a -antibus versabitur. *sim.* 10, 6, 4. 5 *corporis partes al. de superstitione*: PLIN. nat. 28, 116 *secundum Democritum* armum dextrum *chamaeleonis* ad vincendos ... hostes valere, utique si abiectos eiusdem nervos -verit. TAC. hist. 4, 81 manum aeger ..., ut pede ac vestigio Caesaris -retur, orabat. PHYSIOGN. 115 qui (*molles*), quod aut ipsi sputant aut alii, sollicite -ant et obterunt. 6 *de avium coitu*: COLVM. 8, 5, 24 quae (*gallinae*) velut mares cantare atque etiam -are coeperunt. CARM. poet. min. IV 550, 11 absit, ut ... valeat -are columbam ... miluus.

B *qui fit eundi vel standi causa* (*ire, adire, ambulare, stare, sim.; possis hic inserere nonnulla, quae sub* C *allegantur*): 1 *proprie*: OV. epist. 2, 121 scopulos fruticosaque litora -o. met. 9, 228. trist. 3, 10, 39 durum -vimus aequor (*i. glaciem; sim.* SEN. Herc. f. 535 MART. 10, 7, 5 SYMPH. 45 FIRM. err. 28, 6 CLAVD. 3, 374. 21, 126. ENNOD. carm. 2, 136, 4 ungula -at aquas). SEN. contr. 10, 1, 13 pauper et dives eandem terram. suas. 1, 2 *montium* iuga victor miles (PETRON. 122, 152 SIL. 17, 319 SIDON. carm. 5, 547). SEN. Phaedr. 23 alius rupem ... Hymetti, parvas alius -et Aphidnas. 234 agili saxa ... pede. Oed. 277 iter (EPIST. Alex. p. 202, 16). dial. 5, 21, 2 se amnem ... eo

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

redacturum, ut transiri -arique etiam a feminis posset. 11, 8, 6 (*de exilio*) dum animum ... in sublimi semper habeam: quantum refert mea, quid -em? 11, 13, 8 aedium sacrarum ruinae -antur. nat. 4, 2, 7 *petram* Ἄβατον Graeci vocant nec illam ulli nisi antistites -ant. epist. 124, 16 *equi viam*. apocol. 6 loca. MELA 2, 36 novissime -atum Graio Herculi solum, saltus Oetaeus. LVCAN. 7, 332 -atis ... ruunt castris. 8, 805 Nili ... harenas (9, 465. 10, 2 CYPR. GALL. exod. 231 RVFIN. hist. mon. 9 p. 426^C CLAVD. rapt. Pros. 3, 385 SEDVL. carm. pasch. 2, 167). 9, 606 *plagam*. 9, 837 *salpugae* latebras. 10, 546 -antem moenia Magnum (SCHOL. ed. Web. *ad l.* superantem). CALP. ecl. 2, 19 neglecta ... pascua tauri (*nom.*). PLIN. nat. 2, 161 *terram* ex quacumque parte mediam -ari *ab hominibus*. 33, 2 qua -atur *tellus*. SIL. 3, 676 -atos ... Iovi lucos. 11, 218 saxa ... uni -ata deo. 13, 673 mihi -ata meoque ... germano ... Tartessia tellus. STAT. silv. 4, 3, 78 *Vulturnus*: 'iam pontem fero perviusque -or' (ANTH. 442, 4 -atur pontus *ponte a Xerxe facto*. PANEG. 7, 13 ut Rhenus ... novo ponte -etur. CARM. epigr. 899, 3). Theb. 1, 358 pulverulenta prius -ataque (-andaque *al.*) flumina. APVL. met. 4, 31 plantis ... roseis ... fluctuum summo rore -ato. 11, 23 Proserpinae limine. 11, 25 tu (*Isis*) ... regis mundum, -as Tartarum. ITALA (Tert. anim. 11) *et* VVLG. Is. 42, 5 dedit flatum populo super terram et spiritum -antibus eam (τοῖς πατοῦσιν. *interpretatur* TERT. *l. l.* terram -ant, id est opera carnis subigunt). ITALA Is. 1, 12 (Barnab. 2, 5) aulam (πατεῖν, VVLG. ambularetis in atriis). deut. 11, 24 (Lugd.) locorum, quae -veris vestigio pedis vestri (πατήσῃ, VVLG. -verit pes vester). Is. 42, 16 (Tycon. 9, 2) semitas (VVLG. in semitis ... ambulare). ANTH. 478, 9 haec (*i. quae in litore sunt*). PASS. Mar. Iac. 7 p. 55, 11 pedes terram. ARNOB. nat. 1, 8 materiae faex ista, quam sub nostris -amus pedibus. 1, 46 ponti terga (*de miraculo Christi. sic* HIL. trin. 7, 36 undas. AMBR. Iob 1, 9, 30 mare. HIER. epist. 98, 13 maris fluctus ... pede. PAVL. NOL. carm. 26, 377 pedibus ... fluenta. *transl.* AVG. in psalm. 39, 9 mare. ZACCH. 1, 13 *cf.* PRVD. apoth. 664 *et infra l. 78*). LACT. inst. 2, 5, 26 *terram*. OPTAT. 6, 6 p. 154, 20 parietes non -are ... potuimus. LVCIF. non conv. 3 domos. AMM. 23, 5, 13. 27, 5, 9 (*al.*) solum. 30, 8, 5 Italiam. 31, 10, 13 editiora. VVLG. deut. 1, 36 terram, quam -vit (ἐφ' ἣν ἐπέβη). 11, 25 (ἐφ' ἧς). 2, 5 quantum potest unius pedis -are vestigium (11, 24 Ios. 1, 3 *al.*). Ios. 4, 18 siccam humum (ἔθηκαν τοὺς πόδας ἐπὶ τῆς γῆς). I reg. 5, 5 non -ant sacerdotes ... super limen Dagon (ἐπιβαίνουσιν ... ἐπὶ βαθμόν). Iob 28, 8 *semitam* (*ibid.* pertransire). Mich. 1, 3 super excelsa terrae. 5, 5 in domibus nostris (*sim.* 5, 6). IV Esdr. 9, 29 *desertum*. RVFIN. symb. 12 paululum ... luti. PRVD. cath. 5, 124 pedibus lilia candidis. ham. 471 aequoreum pelago cedente profundum pulverea -asse via (*de populo Israel*). perist. 6, 88 sacram cremationem. CLAVD. rapt. Pros. 3, 324 *Atlantem*. carm. min. 8, 346 *paludem*. 28, 516 Narnia ... regali -atur equo. *sim. alibi. nota* CLAVD. carm. min. 26, 47 -antum ... oneri ..., cessura *terra* virorum. PAVL. NOL. carm. 28, 48 madentia ... sola. epist. 31, 4 p. 272, 3 -ati deo pulveris (SVLP. SEV. chron. 2, 33, 7 *cf.* 8). 34, 9 p. 310, 24 *terram*. AVG. civ. 10, 31 vestigium a -ante factum. 16, 9 *antipodas* adversa pedibus nostris -are vestigia. MACR. somn. 2, 5, 23 humum. MART. CAP. 6, 589 tellurem. MAR. VICTOR aleth. praef. 97 sidera. SIDON. epist. 8, 12, 3 portum Alingonis. SEDVL. carm. pasch. 5, 431 tractus ... coruscos vestigiis. ENNOD. carm. 1, 1, 26 Matronas ... scopulos. GREG. TVR. Franc. 4, 36 super hunc tectum. INSCR. christ. Rossi II 171, 29, 16 aspera viarum nin⟨g⟩uidosque montium calles.

ITALA Am. 2, 7 (Gild. Brit. 53) tradiderunt ... pauperem pro calciamentis, quae c a l c i a n t super pulverem terrae (τὰ πατοῦντα ἐπί, VVLG. conterunt). *aliter* CORIPP. Ioh. 2, 137 cruda ... sub nigra -atur Maurica *solea* planta. *nota*: calcare *res pretiosas i. q. ambulare in illis* (*argumentum luxuriae*): SEN. dial. 5, 35, 5 nolunt domi nisi auro pretiosiora -ari. 9, 1, 8 domus ..., qua -atur, pretiosa. epist. 86, 7 eo deliciarum pervenimus, ut nisi gemmas -are nolimus. 94, 56 aurum argentumque (*cf.* APVL. met. 5, 9). LVCAN. 10, 117 *onycha* (MART. 12, 50, 4). PETRON. 135, 8 vers. 2 -ato radiabat marmore terra (MART. 12, 60, 12). PLIN. nat. 9, 114 nisi -ent *margaritas* ac per uniones etiam ambulent. STAT. silv. 1, 3, 53 -bam necopinus opes. APVL. met. 5, 1 qui super gemmas et monilia -ant. CLAVD. 10, 91 despectus ... solo -atur achates. VEN. FORT. epist. (carm. 10, 1) 29 gemmas.

calcare *bestias* (*i. q. ascendere in, stare super*): VAL. FL. 7, 536 pervigilis -antem lumina (-are volumina *Meyncke*) monstri. 8, 113 Cretheia proles *draconis dorsum* (*cf.* 8, 111 scande age et adverso gressus ... imprime dorso). *de desultoribus*: SEN. dial. 4, 31, 6 taurorum pueris pariter ac feminis persultantibus terga inpune -ata. 2 *in imagine, phrasibus translatis*: HOR. carm. 1, 28, 16 -anda ... via leti. SEN. contr. 10, 1, 1 non ambulabis ... eadem via qua ego, non -bis vestigia mea (OPTAT. 6, 6 p. 154, 12 catholicorum vestigia. HIER. epist. 60, 6 abolita ... vestigia. 119, 7 p. 806 HIL. Macc. 99). PETRON. 118, 5 viam, qua iretur ad carmen, ... timuerunt -are. ENNOD. carm. 1, 9, 91 tremulis ... limina lucis ... palmis. *c h r i s t i a n a* (*cf. sub II*): AMBR. Iob 1, 9, 30 -a fluctus istius mundi, sicut -vit Petrus, et ambula super aquas istius saeculi. *ibid.* Petrus super aquas -vit. HIER. epist. 30, 13. VVLG. Iob 22, 15 semitam saeculorum (ἐπάτησαν). Is. 59, 8 omnis, qui -at in eis (*semitis*). *similiter* Ps. ATHAN. ad mon. 1 p. 71^A adumbratas praefigurationibus notas stilo imitatore -bo. ZACCH. 2 praef. ut ... sacros divinae praedicationis terminos audentior licitis -et ingressus. VVLG. Sirach 24, 11 *sapientia dicit*: excellentium et humilium corda virtute -vi. *absolute*: ARNOB. conflict. 2, 18 si voluerimus recte -are (*cf. infra* recte ... sapere ... et semitam sine errore -are). *aliter* HIER. epist. 98, 18 -emus (*i. continuemus?*), quod coepimus.

C *qui fit f o r t u i t o*: **1** *calcare r e m*: CATO agr. 161, 1 areas facito, ut possis dextra sinistraque sarire, runcare, ne -etur *asparagus*. VARRO rust. 1, 47, 1 herba in pratis ... non modo non evellenda ..., sed etiam non -anda. OV. met. 2, 852 color nivis est, quam nec vestigia duri -vere pedis (Pont. 2, 5, 38 pectora ... non -ata candidiora nive. AVSON. 164, 6). 12, 391 *vulneratus* sua viscera traxit tractaque -vit -ataque rupit (*cf.* LVCAN. 7, 620). SEN. contr. 1 praef. 22 tui pedes spinas -ant. SEN. nat. 4, 5, 3 duram nivem. COLVM. 6, 15, 1 si forte surculum -verit. LVCAN. 6, 521 *maga* semina fecundae segetis -ata perussit. CALP. ecl. 4, 135 humanum ... cruorem (STAT. Theb. 12, 37). PERS. 2, 38 quidquid -verit hic, rosa fiat. PETRON. 134, 1 quod purgamentum nocte -asti in trivio aut cadaver? PLIN. nat. 21, 34 *radix croci* gaudet -ari et atteri. 25, 15 *herbas* quasdam ... etiam -atas prodesse. 25, 138 si -ata sint ossa serpentis. 28, 48 clavum (CHIRON 698 ANON. med. ed. Piechotta 71). 29, 102 *urinam* rabiosi canis. SIL. 9, 389 -ato improvidus ense succidit. STAT. Theb. 12, 286 saepe gradu caeco ferrum -ataque tela dissimulat. IVV. 6, 313 coniugis urinam. SVET. Cal. 35 ita proripuit se ..., ut -ata lacinia togae praeceps ... iret. HIL. in psalm. 1, 19 lutum in plateis ingredientes se prope -asse non sentiunt. AMM. 16, 12, 59 *mollitiem glutinosam*. ANON. Vales. 13, 77 chlamydem imperatoris. SERV. georg. 2, 180 *cf. p. 141, 23*. AVG. civ. 4, 12 ut, quod -verit quisque, partem dei -et (*si mundus corpus dei*). MARCELL. med. 34, 30 ad ea quae -ata erunt ... extrahenda (34, 43 *al.*). CAEL. AVR. chron. 5, 2, 35 IORD. Get. 35, 183 PASS. Petr. Paul. brev. 2 ISID. orig. 16, 25, 8 VEN. FORT. carm. app. 1, 25 nuda maritalem -vit planta cruorem. *nota*: PLIN. nat. 13, 45 nimio liquore abundant *patetae* rumpitque se pomi ipsius ... ebrietas -atis similis. *cf.* CASS. FEL. 33 p. 70, 2 trigonum admixtis palmulis calcatis (*codd.* c a l c a t i c i s, *haud scio an recte*) — patetoe a Graecis appellantur — ... appones. **2** *h o m i n e m*: SEN. benef. 6, 9, 1 eum odit, a quo in turba -atus aut respersus aut ... inpulsus est. IVV. 3, 247 planta mox undique magna -or et in digito clavus mihi militis haeret. AVG. serm. 137, 2 in aliqua ... coartatione hominum, quando tibi aliquis pedem -at, nonne dicit caput: -as me? *eqs.* (*sim.* in psalm. 30, 1, 3 *al.* in epist. Ioh. 10, 8 *syn.* conterere). PAVL. MED. vita Ambr. 44 -atus ... casu a sacerdote. **3** *a n g u e s, sim.* (*cf. sub D 5*): OV. met. 10, 23 -ata ... vipera. 13, 804 -ato immitior hydro. LVCAN. 9, 738 dipsas -ata momordit. PLIN. nat. 8, 229. 23, 56 SIL. 1, 286 HYG. fab. 75 p. 79, 20. 22 SCHOL. Stat. Theb. 2, 95. *in tropologia christiana*: VVLG. Luc. 10, 19 dedi vobis potestatem -andi supra serpentes et scorpiones (τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων) et super omnem virtutem inimici (Ps. AMBR. exorc. p. 1019^A *al.*). PELAG. in Rom. 16 p. 716^B super scorpiones. ZENO 2, 43, 2 serpentes ... illaesa planta. RVFIN. Orig. in cant. 4 p. 197^B. PAVL. NOL. epist. 28, 1 p. 241, 18 (*app.* conterere). SEDVL. carm. pasch. 4, 158. serpentem (*sim.*): *i. diabolum*: *v. p. 137, 70. hinc, ut vid., translate*: OPTAT. 7, 6 p. 180, 2 vestigio veritatis ... -ata ... vestra caput levare videtur invidia. **4** *de b e s t i i s*: VERG. Aen. 12, 340 spargit rapida ungula rores sanguineos mixtaque cruor -atur harena. LVCAN. 7, 529 sonipes in caput effusi -vit membra regentis (STAT. Theb. 8, 541 *equus ruentis Prothoi* in vultus galeam clipeumque in pectora -at). PLIN. nat. 8, 9 *elephantum* vestigio hominis animadverso ... iras proflare, nec -are, sed erutum proximo tradere. 28, 157 ut vestigia *lupi* ... -ata equis adferant torporem (*aliter* NEMES. cyn. 325 nocturnis -ata feris vestigia servant). SIL. 9, 586 clamantem ... -ata per agmina portat *elephas*. HOMER. 477 deiectus ... curru proteritur pedibusque ... -atur equorum. APVL. met. 8, 4 *aper* -ata retiola ... transabiit. PALLAD. 12, 7, 10 ne -etur *arbor tenera a pecore*. PRVD. psych. 269 foveae ... furta. HIER. in Matth. 21, 8 ne -et spinam *asinus* (ANON. med. ed. Piechotta 60). CORIPP. Ioh. 4, 1158 supra ... cadavera -ant quadrupedes. CHIRON 164 quodquod ungula rotunda -ant *iumenta*. 175 *cf.* 358. 389. 23 cum coeperint *equi* in illo pede fortius -are. 698 prodiens super caput ungulae -bit. PELAGON. 278 (*in praecantatione*:) si *equus* lassus, si -atus, si vermigeratus *est eqs.* TERT adv. Marc. 1, 24 p. 324, 26 te muscae ... -ant. **5** *de immobilibus* (*stare super, pedem habere in*): VITR. 9, 4, 4 *ophiuchus* laevo pede -ans mediam frontem scorpionis. SCHOL. Germ. Bas. p. 61, 10 Herculem ... altero ⟨pe⟩de caput *serpentis* -antem (ἐπιβαίνων). MART. CAP. 8, 840 Nixus ... sinistro pede ... draconis verticem. IVL. HON. cosmogr. B 46 statua Libyae ... tenens frugem et -ans modium.

D *qui fit a c c e d e n t e a n i m i m o t u* (*contemptu, superbia, ira, impetu pugnandi*): **1** *calcare hostem in pugna, certamine*: OV. met. 5, 88 *Perseus hostes* sternit et exstructos morientum -at acervos (HOMER. 402). Pont. 4, 7, 47. LVCAN. 7, 293 -atos ... reges *in pugna* sparsumque senatus corpus. 7, 749 ire ... supra ... cadavera patrum et caesos -are duces. 9, 1044 *Caesar*, qui duro membra senatus -arat voltu. SIL. 9, 316 super ipsa suorum corpora consistunt ... -antque gementis. STAT. Theb. 10, 481 exterit artus *iacentium* ungula *eqs.* ceu ... ipsas -ent *viri* in sanguine Thebas. 12, 317 videt ipsum *coniugem* in pulvere paene -atum. AMM. 15, 4, 12 cadaverum strues.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

16,12,38 pedites (*de equitibus*). 24,6,15 *al.* CLAVD. 21,349 protinus omnes -urus equis. ENNOD. opusc. 1,87 p. 285,13 hostium *cuneos.* VEN. FORT. carm. 6,2,33. SCHOL. Germ. Bas. p. 70,9 *cancrum* Hercules -atum contribulavit (συνθλάσαι). SIL. 1,388 ora . . . -at . . . singultantia leto *victor.* QVINT. decl. 246 p. 9,12 -astis cadavera *hostium* (PS. QVINT. decl. 9,18 IVV. 15,60 MEROB. pros. 2 B 24). PANEG. 11,6 -ata regum capita supervolans. 12,36 manus *victa* . . . petit veniam necessitatis et . . . -anda vestigiis tuis corpora et arma proiecit. VVLG. deut. 33,29 tu eorum colla -bis (ἐπὶ τὸν τράχηλον . . . ἐπιβήσῃ. Ios. 10,24, *ubi* LXX: ἐπέθηκαν τοὺς πόδας . . . ἐπὶ τοὺς τρ.). PRVD. Symm. 1,463 colla tyrannorum. CLAVD. 5,432 -ato vestigia sanguine tingui (*cf.* CORIPP. Ioh. 4,1011). ENNOD. dict. 26,2 p. 503,5 hostium colla (*in imagine* opusc. 3,63 p. 346,27 IORD. Rom. 333 CORIPP. Iust. 1,286). CORIPP. Iust. 2,107 edomitos victor -are tyrannos. *latiore sensu:* **bello supprimere** (*superare, debellare*): PANEG. 7,10 cautior licet sit qui devinctos habet venia perduelles, fortior tamen est qui -at iratos. IVST. 12,16,11 *Alexander* nullam gentem adiit, quam non -verit. PRVD. Symm. 2,749 *Tarentus* dedit inlecebris domitum -are tyrannum (*Hannibalem*). CORIPP. Ioh. 2,2 Maurus . . . -atur ab hoste. *similiter de terris:* PS. LACT. mort. pers. 19,6 *Daia* accepit Orientem -andum et conterendum. AMM. 17,10,1 *terras* Alamannorum. 17,13,28 *al.* VVLG. I Macc. 14,31 voluerunt inimici . . . -are et atterere regionem ipsorum (ἐμβατεῦσαι εἰς . . . ἐκτρῖψαι). CORIPP. Ioh. 3,454 omnis . . . a dominis -ata est Africa Mauris.

2 *aliquem ut* **inimicum** *vel subiectum:* SEN. contr. 1,8,15 ante limen exeuntis cadaver hoc sternam: ut ad hostem pervenias, patrem -a (HIER. epist. 14,2 per -atum perge patrem). STAT. Theb. 11,342 *Iocaste ad filium:* haec sunt -anda, nefande, ubera perque uterum sonipes hic matris agendus. IVV. 10,86 dum iacet in ripa, -emus Caesaris hostem (*Seiani cadaver*). CLAVD. 5,447 triviis -andus spargitur. VVLG. Is. 63,3 -vi eos in furore meo et conculcavi eos in ira mea (*tamquam in vindemia*). *in imagine:* VVLG. Iob 18,14 -et super eum, quasi rex, interitus. AVG. in Iob p. 605,7 ubi ambulabat *abyssus* -ans eos (*peccatores*), ambulet inhabitans eos Christus. CORIPP. Ioh. 1,17 inclita . . . -ant vestigia *Iustiniani* reges. 3 **mortuos** (*inquietare manes, contemnere, sim.*): PROP. 2,8,20 illa . . . exagitet nostros manes . . . insultetque rogis, -et et ossa mea. LVCAN. 9,977 Phryx incola manes Hectoreos -are vetat (6,809 *v. p. 138, 2*). STAT. silv. 3,1,24 mersum tumulis Eurysthea *Hercules.* VVLG. Mal. 4,3 -bitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum. CARM. epigr. 1145,1 *cf. infra l. 77.* 1224,4 quem quoniam Manes . . . rapuerunt, ne -are velis nec grabis esse loco. *aliter* TAC. hist. 5,17 stare Germanos . . . super vestigia gloriae cineres ossaque legionum -antes.

4 **res:** OCTAVIA 799 *membra statuae* obruunt (*vulgus*) turpi diu -ata caeno. LVCAN. 6,219 telum *ex oculo evulsum* . . . suo cum lumine -at. PLIN. nat. 16,8 tribuniciis seditionibus -ari ac pollui coepere *rostra.* PORPH. Hor. carm. 3,20,12 *ad 'arbiter pugnae posuisse nudo sub pede palmam':* palmam contentionis ipsius -are. PANEG. 4,21 te . . . Persicos arcus pharetrasque -antem. VVLG. prov. 27,7 anima saturata -bit favum (κηρίοις ἐμπαίζει). PASS. Matth. 19 p. 243,25 ignis extinctus est ita ut christiani in circuitu eius adstantes nudis pedibus -rent (πατοῦντες *vel* καταπατοῦντες *gr.*) ad nostram confusionem. *magis ad* **affectum** *quam ad actum spectant haec:* SEN. benef. 5,4,3 Diogenes per . . . Macedonum gazas nudus incessit -atis regiis opibus. epist. 16,8 divitias. HIER. epist. 52,5 tu aurum contemnis, alius diligit: tu -as opes, ille sectatur. VICTRIC. 24 non imperat elementis, nisi qui -at sceptrum. TERT. adv. Marc. 3,23 p. 418,26 gloriosiore regni sui regione violata, ipsa aula sua et arce -ata. HEGES. 5,2 l. 50 -atas . . . sacrorum reliquias, commaculata altaria (HIER. vita Hilar. 30). ENNOD. opusc. 2,132 p. 328,8 altaria (*opp.* venerari). AVG. in psalm. 123,9 vide quod supra te est et -as quod infra te est. 5 **diaboli caput,** *sim.* (*in* **allegoriis** *biblicis; similia, sed de securitate eundi, non de pugna, v. sub C 3*): TERT. cult. fem. 1,6 sic -bit *mulier* diaboli caput, dum de capite eius . . . ornamenta struit (*cf.* VVLG. gen. 3,15 ipsa [*mulier*] conteret caput tuum). IREN. 4,40,3. HIL. in Matth. 3,4 (*ex psalm. 90, 13*) -urum leonem et draconem (καταπατήσεις, VVLG. conculcabis). 3,5 a nobis victo et -ato diaboli capite. LVCIF. epist. 1 *init.* Athan. 1,25 p. 109,22. HIER. epist. 7,3 -at super colubri caput. AVG. in psalm. 103 serm. 4,6. *serpentem i. diabolum:* LVCIF. Athan. 2,32 p. 204,25. CARM. epigr. 748,7 aspide -ato sponsi virtute triumphant. HIER. epist. 23,2 -ato diabolo. ENNOD. epist. 2,14,1 p. 54,22 *inimicum* fide perseverante.

II *de* **actu animi** (**contemnere vel superare**): A **aliquem** *vel quae sunt alicuius:* 1 *calcant homines:* OV. trist. 5,8,10 imposito -as . . . mea fata pede (*cf. p. 138, 41*). Ib. 29 -asti . . . me, violente, iacentem (OCTAVIA 455 CARM. epigr. 1145,1 *Otto, Sprichwörter p. 64 Weyman, Archiv 13 [1904] 267*). SEN. Herc. O. 637 colit hic reges, -et ut omnes. benef. 2,12,2 non hoc (*quod Caesar in Pompeio Penno fecit*) est rem publicam -are et quidem . . . sinistro pede? 3,28,6 nulli . . . ad -andos alios paratiores, quam qui contumelias facere accipiendo didicerunt. epist. 14,10 ne in contemptum nos invidiae timor transferat, ne, dum -are nolumus, videamur posse -ari. 94,56 *natura* pedibus aurum argentumque subiecit -andumque ac premendum dedit quidquid est propter quod -amur ac premimur. 107,5 *servi* alium prodiderunt, alium -verunt. LVCAN. 6,809 Romanorum manes -ate deorum (COMMENT. *ad l.* contemnite Caesaream funeris pompam). LAVS Pis. 118 rara domus tenuem non aspernatur amicum . . . non humilem -at fastosa clientem. STAT. Theb. 1,239 nati . . cadentes -vere oculos *patris* (SCHOL. *ad l.* insultavere caecitati patris). PS. QVINT. decl. 9,1 licet . . . egentem senem universa gratiae mole -emus. TERT. spect. 29 -as deos nationum, . . . daemonia expellis. CYPR. epist. 3,1 superbum populum -ret et premeret. 59,13 despectis episcopis atque -atis. CAPITOL. Max. Balb. 14,1 cum Balbinus Maximum . . . contemneret, Maximus Balbinum . . . -ret. LACT. epit. 43,1 *Christus* inimicos. LVCIF. Athan. 1,42 p. 144,1 moriend. 3 p. 289,28. AMM. 23,5,11 *Etruscos haruspices* philosophis refragantibus. VVLG. II Macc. 8,2 populum, qui ab omnibus -batur (καταπατούμενον). Luc. 21,24 Ierusalem -bitur a gentibus (ἔσται πατουμένη; *cf.* apoc. 11,2). CLAVD. carm. min. 22,51 eripe -atis non prospera cingula Musis. *sim.* PAVL. NOL. carm. 19,92 Graecia . . . spernens . . . suum -ret Olympum altius in Sion gradiens. AVG. conf. 2,3,8 -bat me inimicus invisibilis et seducebat me. MACR sat. 1,11,9 nos . . . subiacentem tamquam miserum . . . -amus. SALV. gub. 4,32 *melior* deterioris abiectione -atur. 6,14 legiones daemonum (*ibid.* spernere *et* superare). SIDON. epist. 1,3,2 mussitat . . . iuvenum . . . -ata generositas. *sim.* 7,14,8. DRAC. laud. dei 2,775 nos turba rapax -amus egenos. VEN. FORT. carm. 2,15,11 prophetas Arrius. SCHOL. Stat. Theb. 2,481 p. 119,17 Meleager *consanguinitatem.* 2 *calcant res:* OV. Pont. 2,7,45 nec magis est curvis Appia trita rotis, pectora quam mea sunt serie -ata malorum. AVG. serm. 42,3,3 non tibi dominetur avaritia, non te -et concupiscentia tua, non te trituret ira tua. SIDON. carm. 5,206 parvus . . . Gaudentius huius -atur fatis. POMER. 3,8,1 quos . . . superbia occulte captivat . . . et . . . iugiter -at.

B **aliquid** (*incorporea, de corporalibus cf. sub I D*), *cf.* AVG. de serm. dom. 2,20,68 -ari dicitur quidquid contemnitur. OV. am. 3,11,5 vicimus et domitum pedibus -amus amorem. LIV. 34,2,2 domi victa libertas nostra inpotentia muliebri hic quoque in foro obteritur et -atur. SEN. Med. 253 superbo miserias -em pede. dial. 4,36,6 avaritiam . . . ira -vit. 5,41,4 pudore -ato. benef. 4,1,2 -atis . . . utilitatibus eundum est. nat. 1 praef. 7 *malum.* epist. 12,10 necessitates. 31,1 *popularia bona.* 45,9 mutabilia (mirab- *codd.*). 48,11 quod omnes optant. 76,20 concupita vulgo et formidata inconsulto impetu. SIL. 3,85 -ato foedere (STAT. Theb. 3,208 APVL. met. 9,26 *cf.* 5,12; *sim.* AMM. 27,12,1. 28,2,7 *al.*). 6,550 fata audire horrebunt a te (*Regulo*) -ata. STAT. Theb. 11,679 regum -are ruinas (SCHOL. afflictorum regum insultare casibus). Ach. 1,403 iura, fidem, superos una -ata rapina (*sc. Helenae*). QVINT. inst. 5,13,22 quae dicendo refutare non possumus, quasi fastidiendo -emus. decl. 321 p. 262,30 domus nostrae patientiam. APVL. met. 5,29 dominae praecepta. 7,11 *adfectionem.* 9,14 spretis atque -atis divinis numinibus. 10,8 numinum religione. HERM. vulg. sim. 9,32 clementiam *dei* (Pal. sperni, *gr.* ἐξουθενήσητε). CYPR. Fort. 11 cruciatus fidei vigore (*tormenta, sim., maxime de martyribus:* CYPR. epist. 6,2 NOVATIAN. trin. 29 p. 944[A] PASS. Mar. Iac. 3 p. 49,12 ZENO 1,8,3 LVCIF. moriend. 3 DAMAS. epigr. 40,4 [40,6 *syn.* superare] PAVL. NOL. carm. 16,254 FAVST. REI. serm. 13 p. 276,8. 28 p. 335,14). CYPR. zel. 14 *corporis labem* spiritali vigore (*sim.* epist. 37,3. 55,9). eleem. 24 spreto -atoque . . . mundo (ZENO 1,12,6 AVG. serm. 216,2,2, *ubi syn.* superare *et* despicere. SVLP. SEV. dial. 2,4,2 PAVL. PETRIC. Mart. 1,187 *al.* CORP. V †6723,22 robore caelesti mundum -vit et omnes terrenas vicit labes). CYPR. epist. 10,5 victo et -ato saeculo (PS. MAR. VICTORIN. phys. 27 AVG. serm. 76,6,9 *cf.* HIL. in Matth. 14,16 INSCR. christ. Rossi II 88,37,5). VITA Cypr. 2 concupiscentiam carnis (*similia: ibid.* 14 PS. CYPR. singul. cler. 21 ZENO 1,15,6 SYMM. epist. 10,12,2 HIER. in Matth. 14,19 RVFIN. Orig. in gen. 15,3 PAVL. NOL. epist. app. 2,11 LEO M. serm. 39,2 *al.* ORIENT. comm. 1,455 FAVST. REI. grat. 1,8 p. 25,2 ALC. AVIT. carm. 4,233 ENNOD. epist. 6,14,5 p. 183,14 ISID. sent. 2,9,1. 3,16,6 *al.*). PS. CYPR. spect. 2 *religionem.* NOVATIAN. cib. Iud. 1 otiosis fabulis -atis et reiectis traditionem . . . teneatis. SOL 1,73 -atis turbinibus fortuitorum . . . uniformi duravere proposito (AMM. 25,3,18). VOPISC. Car. 9,2 timiditas -anda virtutibus. ARNOB. nat. 1,36 suas eminere tantummodo velle fortunas, aliorum res premi et in contempta humilitate -ari. LACT. inst. 6,17,26 excelsa et insuperabili mente dolorem mortemque. 7,27,14 corruptelas terrae virtute. 2,19,4 terrena. 2,2,24 contemnere . . . et -are terram nihil aliud est quam simulacra non adorare . . ., divitias non concupiscere, voluptates corporis spernere (*cf.* 2,17,9, *ubi opp.* adorare; opif. 19,10 *app.* vincere). 5,23,2 qui . . . *dei* nomen . . . vestigiis suis subiecerint impie . . . -andum. 6,12,36 despicere et -are mortalia (*cf.* AMM. 23,6,53 PRVD. c. Symm. 1,429). ira 24,11 fragilia contemnere, terrena -are, humilia despicere. IVVENC. 3,339 abiectum -ate timorem. 2,567 legis . . . iussa (2,588 *cf.* OPTAT. 2,25 p. 63,11 LVCIF. Athan. 1,30 p. 119,17 *opp.* servare. HIER. epist. 121,8 p. 871 *ibid.* contemptores. POMER. 1 prol. 3 DRAC. laud. dei 1,499 ENNOD. opusc. 3,122 p. 362,22. *similia p. 139, 22 sqq.*). FIRM. err. 24,2 *filius dei* durae legis necessitatem -ata morte prostravit (24,4. *similiter de Christo:* PACIAN. bapt. 4 p. 136,3 -atis mortis aculeis. PRVD. apoth. 1064

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ps. Prosp. carm. de prov. 534 Capreol. epist. 2, 5 p. 853^{B} Sedvl. carm. pasch. 5, 332 Coripp. Iust. 4, 307 *cf.* Corp. XI 275, 7). Mar. Victorin. in Eph. 1, 4 p. 1241^{B} contemptis sensibus et -atis et contritis omnibus. Hil. c. Const. 10 caput benedictioni submittis, ut fidem -es. Zeno 1, 5, 1 naturam. Lvcif. Athan. 1, 38 p. 134, 9 (*al.*) auctoritatem. non parc. 9 p. 227, 14 tuam ... ut lutum potentiam. Epist. pontif. 258 Migne 13, 1161^{B} *iniquitatem superatam*. Filastr. 129, 10 sapientia Graecorum ... spernitur, -atur atque cotidie condemnatur. Amm. 21, 13, 13 *aequitatem*. 29, 5, 54 vivendi cupiditatem voluntaria morte. Ambr. Iac. 2, 9, 40 *David* suavitate cordarum inferna. Ambrosiast. in II Cor. 2, 14 *perfidiam*. in Phil. 1, 18 malevolentiam. *sim. passim*. Cod. Iust. 1, 6, 1 (*a. 377*) apostolorum praecepta. Heges. 5, 2 l. 109 fas. Maximin. c. Ambr. 45 Omousianorum ... professionem (*app.* sprevit). Hier. vita Hilar. 30 gloriam. in Tit. 1, 16 p. 713 priora vitia. *sim. passim*. Ps. Rvfin. in psalm. 36, 31 *verba dei* laudando exaggerant, vivendo -ant. Clavd. 15, 257 responsa (*opp.* colere). 18, 493 *ne* omina vestitusque meos ... tanta caligine mergi -arique sinas. 22, 381 famae ... vulnere -atam flevere togam (*i. consulatum*). 24, 109 honores. Pavl. Nol. carm. 22, 26 pectore non vincto -ret triste superba servitium pietas. carm. app. 1, 73 imperia et fasces. Svlp. Sev. chron. 2, 48, 5 -atis, quae prius decreta erant. Zacch. 2, 18 p. 1141^{B} vitiorum *pravitatem*. Cod. Theod. 4, 4, 7 (*a. 424*) interpr. extrema pars legis ... non habetur scripta ..., quia novella lege -atur. Cod. Iust. 11, 9 (8), 4, 3 (*a. 424*) *legem*. Novell. Theod. 8, 1 pr. (*a. 439*) -atam legem, quae ... olim fuerat promulgata, ... edocti ..., repetere scita compellimur. Novell. Valent. 8, 1, 2 (*a. 440*) inlicitis ausibus ... salubriter constituta -ari. Sidon. epist. 2, 1, 3. Cod. Iust. 12, 7, 2, 4 (*post a. 471*) *temporum rationem*. Oros. hist. 3, 12, 28 rupta fide -atoque sacramento. Cassian. inst. 4, 15, 1 *verecundiam*. 4, 36, 2 *superbiam* humilitate. *sim. saepius*. Vincent. Ler. 6, 10 universa ... abolita, antiquata, -ata sunt. Sacr. Leon. p. 315. 366. Canon. Migne 56, 459^{A} patrum instituta. 56, 484^{B} *in libro eius legimus* nihil quod non penitus displiceret, a quovis damnandum atque -andum. 56, 526^{B} iniquitas superata -bitur. 56, 701^{A} coniugii castitatem mutabili mente. Val. Cem. hom. 13, 1 iustitiam ... praeiudicio. 12, 6 *odia*. Salv. gub. 4, 95 illi inaudita non faciunt, nos lecta -amus (*ibid.* contemnere, despicere, spernere). 4, 36 iussa. 5, 12 *al.* Sidon. carm. 24, 29 quorum (*amicorum*) notus amor per orbis ora -at (*i. superat*) Pirithoumque Theseumque (*i. amorem eorum*). Favst. Rei. grat. 1, 1 p. 6, 20 Pelagii blasphemias ... auctoritate. Pavl. Petric. Mart. 6, 195 neglectam -are fidem. Pomer. 1, 15 *al.* Boeth. arithm. praef. p. 3, 9 cum ea sibi victor animus -ata subiecit. Ennod. epist. 6, 37, 1 p. 170, 26 naturae *legem*. dict. 6, 8 p. 442, 22 bona. carm. 1, 4, 66 si quid teneros potuit transducere mores, praeceptis -are malis. 1, 20, 8 bella ... intima. *sim.* dict. 21, 24 p. 490, 2. 11, 5 p. 460, 5 carm. 2, 148, 5. Apring. 1, 11 temptamenta. 5, 6 (*syn.* vincere). Cassiod. var. 1, 30, 1 inst. div. 16 p. 1132^{D} art. 3 p. 1167^{D}. Greg. Tvr. Mart. 3, 60 *febrim*. Ven. Fort. carm. 1, 16, 18 exempla saeva. epist. (carm. 10, 1) 8 divina beneficia ... excessu. Coripp. Iust. 2, 400 mentem ... habendi (*i. avaritiam*). Epist. Austras. 1 p. 113, 8 rigore neglecto, ... labore -ato. 4 p. 115, 16 Act. Mont. 16 Carm. epigr. 681, 10. 704, 22. 712, 5 (*saec. VI ex.*) linguae descrimina. 1387, 23 (*a. 573*) *illicita*. Papyr. Marini 119, 64. Corp. XIII 128 (*christ.*), 4 tenebras.

III *significationes singulares*: '*vestigium alicuius insequi*': Lex Sal. capit. 6, 3, 3 si quis ... eum (*feramen*) -are voluerit, quem canes minaverunt. *de accentu* (*quasi transire, neglegere?*): Virg. gramm. epit. 4 p. 16, 16 póne imperativo modo primam acuimus syllabulam et novissimam -amus *eqs.* ubi adverbium fit ..., prima -ata novissima acuitur.

part. adi. **calcātus**, -a, -um. *tritus, communis*: Sen. contr. 4 pr. 9 ne verbis -is et obsoletis uteretur. 10, 3, 7 usus est ... illa -a quaestione. *proprie*: Cass. Fel. 35 p. 76, 8 cantabrum non nimis calcatius tenui linteolo illigatum mittes in caccabo. *adv. comp.* **calcātius**. Boeth. syll. categ. 2 p. 830^{D} si qua ... desint, in analyticis ... -s exprimemus. Schol. Stat. Theb. 1, 35 hunc ... sensum in duodecimo libro -s exsequitur.

de structuris: Arvs. gramm. VII 489, 13 kalco huc; Verg. (*georg. 2, 243*). *quo?* in: Cato agr. 117 Varro ling. 5, 167 Lvcan. 7, 529 Stat. Theb. 8, 541. *dat.*: Octavia 799. *intransitive* (*cf. supra*): Apvl. met. 5, 1 Chiron 23. 698 Hier. epist. 7, 3 Vvlg. I reg. 5, 5 Iob 18, 14 Is. 59, 8 Luc. 10, 19 Avg. civ. 10, 31 Gild. Brit. 53 Greg. Tvr. Franc. 4, 36 Coripp. Ioh. 4, 1158 *al.* calcare pedibus *passim*. sub pedibus: Arnob. nat. 1, 8. *dat. person. in passivo*: Mela 2, 36 calcatum Graio Herculi solum. Sil. 3, 676. 11, 218. 13, 673 Nemes. cyn. 325 Pavl. Nol. epist. 31, 4 p. 272, 3 Svlp. Sev. chron. 2, 33, 7.
pes, vestigium, ungula, planta *sim. pro subi.*: Ov. met. 2, 852 Sen. contr. 1 praef. 22 Homer. 477 Vvlg. deut. 2, 5. 11, 24 *al.* Zacch. 2 praef. (ingressus). Ennod. carm. 2, 136, 4 Coripp. Ioh. 1, 17 Pass. Mar. Iac. 7 p. 55, 11 Itala Am. 2, 7 (Gild. Brit. 53) *al.* (*cf. supra*).

synonyma: *ad I*: ambulare, atterere, conterere, elidere, exprimere, ferire pedibus (Isid. orig. 15, 6, 8), gressus imprimere, obterere, pertransire, premere, proterere, reprimere (Apring. in apoc. 19, 15), scandere, spatiari (Prvd. apoth. 664), subigere, terere (*adde* Prvd. apoth. 664). *ad II*: abolere, antiquare, aspernari, contemnere (*adde* Hier. epist. 58, 4 *al.*), conterere, despicere (*adde* Hier. epist. 100, 9 adv. Rufin. 3, 5), neglegere, premere, reicere, spernere (*adde* Pavl. Petric. Mart. 4, 57), superare, temnere (Pavl. Petric. Mart. 1, 147), terere, triturare, vincere, violare. *opposita*: *ad I*: vitare (Stat. Theb. 12, 37). *ad II*: adorare, colere, diligere, exaggerare, sectari, servare, venerari.

composita: circumcalco, conculco, deculco, exculco, inculco, intercalco, occulco, percalco, praeculco, proculco, recalco, supercalco. *derivata*: calcabilis, calcaticus(?), calcatio (calcatiosus?), calcator, calcatorium, calcatura, calcatus. calcitrare? *Hey.*

2. calco *v.* calico. **calcostegis** *v.* chalcostegis.

calculātio, -ōnis *f.* [a calculare. *Th.*]. 1 *computatio*: Gloss. ψῆφος, λόγος, ὑποψήφισις. III 327, 28 ψηφαμος (ψηφασμός) cauculatio. Ambr. Tob. 7, 25 ambobus in digitis usurarum repetitur saepius -o. epist. 23, 17 secundum nostram ... -em moveri non debemus, si. Mar. Victorin. gramm. VI 128, 2 tribrachys pari -e admitti pes poterit duabus brevibus in unam coeuntibus, quae iambum seu chorium efficiant. Compvt. Carth. 2, 8 Augustalis ... litterarum ... scientia praeditus et -is arte peritus. *ibid.* formatae -is veritatem ... comprobare. Cassiod. var. 1, 10, 4 crescit nova condicione per se redeundo addita sibi semper ipsa -o. 11, 11, 2 trutinatis omnibus et ad liquidum -e collecta diversarum specierum pretia subter affiximus. Ven. Fort. carm. 5, 6 praef. 8 nova -e angustus mihi numerus angustias dilatavit. Dionys. Exig. epist. de pasch. 1 p. 490 *Aegyptii* -is prae omnibus gnari sunt. p. 491 pasch. 14. 2 *calculorum morbus*: Cael. Avr. chron. 5, 4, 60 in vesica speciales plurimae passiones eveniunt ... -o, quam λιθίασιν vocant (*fort. scrib.* calculositas).

calculātor, -ōris *m.* a calculare (Isid. orig. 10, 43 Gloss. Not. Tir. 112, 55). cauculator Gloss. Schol. Hor. sat. 1, 6, 72 Edict. imp. Diocl. 7, 62 *graece*. *computandi magister*: Isid. orig. 1, 3, 1 primordia grammaticae artis litterae communes existunt, quas librarii et -es sequuntur. Gloss. ψηφιστής, computator, computator numeri, psiphopectis (ψηφοπαίκτης). *cf.* Cod. Iust. 10, 53 (52), 4 oratione divi Pii liberalium studiorum professores, non etiam -es continentur. Mart. 10, 62, 4 nec -r nec notarius velox maiore quisquam circulo coronetur. Vlp. dig. 38, 1, 7, 5 *impuberis* quoque est ministerium, si forte vel librarius vel nomenclator vel -r sit. 50, 13, 1, 6 et librariis et notariis et -bus sive tabulariis *usurpatum est ut ius dicatur*. Edict. imp. Diocl. 7, 62 -i in singulis pueris menstruos X̶ septuaginta quinque (*ibid.* notario, librario). Schol. Hor. sat. 1, 6, 72 Flavius quidam fuit illis temporibus -r. Fav. Evl. p. 6, 16 partes -es dicunt, quibus maior aliqua summa componitur. Gennad. vir. ill. 88 Victorius -r scripulorum. Rvfin. Orig. in num. 27, 13 in litterario ludo, ubi pueri prima elementa suscipiunt, abecedarii dicuntur quidam, alii syllabarii, alii nominarii, alii iam -es appellantur (*fort. de discipulis*). Corp. V 3384, 5 vi vir. aug. -r. XIV 472. VIII 12902 (?).

calculātōrius, -a, -um a calculator. Test. Dasum. (Corp. VI 10229) 39 philuram. Schol. Iuv. 7, 73 alveolum: tabulam -am.

calculātūra, -ae *f.* a calculare. Corp. XIII 6247 Luperco doctori artis -ae.

calculēnsis, -e a calculus. Plin. nat. 9, 131 -e (cauculese *codd.*) *genus purpurarum* appellatur a calculo maris.

1. calculo(r), -āvī (-ātus sum), -ātum, -āre (-ārī) [a calculus. *Th.*]. *numerare, computare*: Gloss. -or ψηφίζω, cauculat ψηφίζει. Victor. metrol. p. 87 *titulus libri*: argumentum -andi. Chalc. comm. 35 epitritus *numerus* ... in -ando idem est, qui diatessaron dicitur in canendo. Symm. or. 2, 2 cum felices annos imperii tui de aetatibus novarum urbium -emus. Veg. mil. 2, 19 in quibusdam *tironibus* notarum peritia, -andi computandique usus eligitur. Prvd. perist. 2, 131 -anda *est* primitus, tum subnotanda summula *supellectilis*. Avg. civ. 18, 53 p. 341 omnium ... de hac re -antium digitos resolvit et quiescere iubet ille, qui dicit *eqs.* Victor. pasch. chron. I p. 680, 12 nostri eandem (*lunam*) xvii vel etiam xviii -antur. Evstath. Bas. hex. 6, 5 p. 927^{A} ut ... -ari possit cursus horarum. Sidon. epist. 7, 9, 12 clericatus diuturnitatem pro meritis autumant -andam. Compvt. Carth. 1, 6 *lunam* dodrantibus crescere et dodrantibus minui, sicut ... ostendit -ata partitio. Ps. Ambr. paenit. 28 ultimum vitae suae mihi tempus edicat, quo -ante didicerit. *derivata*: calculatio, calculator, calculatura.

2. calculo, -ōnis *m.* [*cf. c.* calculare. *Th.*]. *elementorum magister*: Anth. 96, 1 indoctus teneram succepit cauculo pubem. Rvf. Fest. 1, 1 morem ... -um, qui ingentes summas aeris brevioribus exprimunt. Avg. ord. 2, 12, 35 litteris et numeris repertis nata est ... librariorum et -um professio.

calculōsitās λιθίασις Gloss. II 360, 52. a calculosus *cf.* calculatio *sub 2*.

calculōsus, -a, -um a calculus (*cf.* Not. Tir. 112, 54). cauculosus: Gloss. Chiron Diosc. Ps. Diosc. Ps. Apvl. herb.
1 *adiective*: *calculis repletus*: Vitr. 2, 3, 1 non ... de harenoso neque -o luto neque sabulonoso luto (*sic GH*) sunt ducendi lateres (Plin. nat. 35, 170 sŏlo). Colvm. 3, 11, 7 agrum. 5, 10, 9 loca aprica -a, glareosa (arb. 21, 1). Garg. Mart. pom. 2, 4 Pallad. 2, 13, 3. 2,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

15, 7. CLOATIVS Macr. sat. 3, 19, 6 pirum. SIDON. epist. 2, 9, 9 fluvius ... quietus ... calculosusque. **2** *substantive*: *calculis vesicae laborans*: GLOSS. λιθιῶν (CASS. FEL. 45 p. 113 -os lithiontas vocant), λιθώδης, qui lapides habet in vesica, infirmitatem habens quae sic (calculum *Osb.*) nominatur. VITR. 8, 3, 19 ex acidis propter acritudinem suci etiam -os e natura rerum similiter posse curari. CELS. 2, 7 p. 41 -i ... his indiciis cognoscuntur: difficulter urina redditur *eqs.* 7, 26, 2 p. 307 ut subiciam, quae curatio -is, cum aliter succurri non potest, adhibeatur. SCRIB. LARG. 150 ad -os herba σκολοπένδριον ... belle facit. 152. 153 ad -os lienosos hydropicos. *ibid.* -is ⟨prodest⟩ illecebrae quantum manus capit aut auriculae murinae idem aut Vettonicae tantundem. PLIN. nat. 20, 228 sucus hic ... -is ... inlinitur. 21, 176 *parthenium est* utilis ... -is. *sim.* 23, 145. 24, 106. 115. 121. 28, 42 eiectus lapillus -o. 31, 9. 32, 102. 104. 1, 31, 5. CHIRON 228 *et* VEG. mulom. 1, 46 *de iumento.* DIOSC. *saepius, ut* 1, 35. 134. 3, 150 PS. DIOSC herb. fem. 19 PS. APVL. herb. 1, 23 PLAC. med. 2, 11 CASS. FEL. 45 p. 113 GREG. TVR. glor. mart. 30. **3** *neutr. subst.*: *nomen morbi vesicae*: CHIRON 206 vesicae vitia numero IIII: id est -um, ischuria, disuria, stranguiria. [GLOSS. II 96, 31 -s λευκομέτωπος, *ut videtur corruptum. v.* 1. callidus.]

×calculus, -ī *m.* [*a* 2. calx *deminutive. Th.*]. PAVL. FEST. p. 46 *calces* per deminutionem appellantur -i. GLOSS. V 273, 63 diminutivum. SERV. georg. 2, 180 dictus -s, quod sine molestia sui brevitate calcetur. *cf. etiam p. 144, 4.* calcolus *ex. gr.*: GREG. TVR. Franc. 4, 46 *cod. B* NOT. Tir. 94, 58. calculum: GLOSS. III 323, 55. 467, 52. 490, 70. 511, 38. IV 214, 21. V 424, 9. cauculus: AMPEL. 8, 5 ITALA thren. 3, 16 (Wirc.) SER. SAMM. 580 *cod. A* ANTH. 192, 1. 193, 3 PLIN. med. *saepius.* FILASTR. 42, 1 *codd. AB* CHIRON *quater* PLAC. med. 30, 7 *cod. Cas.* ANON. ed. Piechotta 96. 165 DIOSC. *et* GLOSS. *saepius.* EXC. Bob. gramm. I 552, 4 *nomina* apud Romanos masculina, apud Graecos feminina ... -us ψῆφος. GLOSS. ψῆφος, lapillus, lapis minutissimus, lapillus et ratio et sententia et numerus, gladius lapideus *cf. p. 142, 31,* calc (*anglosax.*).

I ***proprie*** *lapis naturalis*: **A** *generaliter parvus lapis cuiuslibet generis in harena, mari, fluviis sim.*: SERV. georg. 2, 180 -s lapis brevis terrae admixtus. HIER. epist. 18, 18 -s genus est lapidis durissimi et rotundi et omni puritate levissimi. CIC. de orat. 1, 261 *Demosthenes* coniectis in os -is summa voce versus multos uno spiritu pronuntiare consuescebat (VAL. MAX. 8, 7 ext. 1 ori insertis -is. QVINT. inst. 11, 3, 54 -os lingua volvens. *cf.* VVLG. prov. 20, 17 implebitur os eius -o). VERG. georg. 2, 180 difficiles ... terrae collesque maligni ... ubi ... dumosis -s arvis. OV. met. 5, 589 *per aquas* numerabilis alte -s omnis erat. VITR. 7, 2, 1 *calx recens* habens latentes crudos -os ... qui -i ... dissolvunt et dissipant tectorii politiones. 9, 8, 5 *in motionibus regularum* -i aut ova proiciuntur. 10, 9, 3 in ... foraminibus omnibus *tympani* -i rotundi conlocentur inque eius tympani theca ... fiat foramen ..., qua -i, qui in eo tympano impositi fuerint, cum ad eum locum venerint, in redae capsum et vas aeneum ... singuli cadere possint. 10, 9, 4. 6. 8. CELS. 6, 7, 9 solet ... interdum in aurem aliquid incidere, ut -s (CHIRON 528 *de iumento*). SEN. epist. 90, 33 *invenit Democritus,* quemadmodum decoctus -s in zmaragdum converteretur. 115, 8 illos reperti in litore -i leves et aliquid habentes varietatis delectant. PLIN. nat. 4, 31 Penius ... -o amoenus. 9, 131 calculense *genus purpurarum* appellatur a -o maris (mari *codd.*). 12, 76 sincero *ladano* -i potius e rupibus inhaerent, quam pulvis. 28, 124 innocentius *lac* decoctum praecipue cum -is marinis. 29, 112 *capitibus coclearum* duritia lapidea exempta, est autem -i latitudine. 33, 75 *amnes* per silices -osve ducunt. 34, 157 pondere tantum ea (*tellus plumbea*) deprehenditur; interveniunt et minuti -i. *ibid.* aqua immissa eluente -os nigros. 34, 165 *vasa e plumbo,* si in aqua⟨m⟩ addantur -s vel aereus quadrans, peruri. 36, 192 -i splendentes multifariam coepti uri *ad vitrum faciendum.* MART. 8, 68, 8 -s in nitida sic numeratur aqua. 9, 90, 3 curva -s excitatur unda. QVINT. inst. 12, 10, 25 *in imagine*: qui *oratores* tenui venula per -os fluunt. PS. QVINT. decl. 13, 3 trepidantibus inter radiantes -os aquis *rivi.* PLIN. epist. 8, 8, 2 ut numerare ... -os *fontis* possis. APVL. apol. 35 quaesisse de litore ... -um teretem. ANTH. 478, 8 qua versat fluctus harenas, discolor attrita -s exit humo. TIBERIAN. carm. 1, 2 amnis ... luce ridens -orum. SOL. 2, 38 *lyncum* urinas coire in duritiem pretiosi -i. 7, 4 *-is* ripae eius (*Acheloi*) micant. CET. FAV. 20 PANEG. 2, 7. HIL. in psalm. 118 ain 17 p. 505 *gemmas* esse aut montium aut maris -os. AVSON. Mos. 67. AMM. 18, 3, 9 *anseres* proiciunt -os. AMBR. hex. 5, 8, 22 *cancer ostreo aperto* -um immittens. VVLG. Sirach 18, 8 sicut -s arenae, sic exigui anni in die aevi. CHIRON 71 cum *glaucoma iumenti* ... coeperit veterescere ... colliget se ... et fit -o similis (529. 531). EVSTATH. Bas. hex. 2, 4. 7, 3 CASSIOD. var. 12, 11, 1. **B** *speciatim*: **1** *lapis in iudiciis in urnam missus*: GLOSS. sententia, ratio vel sententia, iudicium, discussio. OV. met. 15, 44 omnis -s inmitem demittitur ater in urnam. PS. QVINT. decl. 12, 2 exsangues ac pallidos ad -um vocat. AMPEL. 8, 5 -s, quem Minerva sortita est de Oreste. APVL. met. 10, 8 cum iam sententiae pares cunctorum ... ex more perpetuo in urnam aeream deberent conici, quo semel conditis -is ... nihil postea commutari licebat. *ibid.* ne quis mitteret -um temere. 10, 32 Phrygius iuvenis malum ... aureum velut victoriae -um puellae tradidit. DRAC. Orest. 940 mos erat arbitrii, quod dispar -s iret: albus adest vitae, nam mortem russeus urguet (944). *inde metonymice de sententia, iudicio, assensione*: PLIN. epist. 1, 2, 5 confitebor et ipsum me et contubernales ab editione non abhorrere, si modo tu fortasse errori nostro album -um adieceris. APVL. met. 6, 31 -o cunctorum utcumque mors ei fuerat destinata. 7, 9 -is omnibus ducatum latrones unanimes ei deferunt. NOVELL. Theod. 4, 2 si limitaneus *miles* -um meliorem et victricem sententiam reportarit. AVELL. p. 14, 9 de his duabus partibus cui -um datis, *imperatores*? 20, 23 *Iovianus* dedit -um episcopis catholicis. FAVSTIN. trin. 1, 2 rerum intenta virtutibus, da -um veritati. SIDON. epist. 4, 6, 3 huiusmodi consilio album -um minime apponam. COD. Iust. 2, 55 (56), 5 sin ... pro actore -s poneretur, nihil ex eo procedere ei praesidii *antea sancitum fuerat.* 5, 59, 4 *quod* a deteriore -o eos eripere *poterat.* 7, 62, 10 praef. si actor ... deteriorem -um reportaverit. IVLIAN. epit. novell. 15, 6 qui a Constantinopolitana civitate discedunt, cuiuscumque iudicii -os vel iussiones habeant .... 22, 6 *si* iudex datus sit ... ex -o maximi magistratus. 39 (40), 2 iussit eum ... criminales causas militum ... legitimo -o dirimere. **2** *in notandis diebus*: PLIN. nat. 7, 131 *Thracia gens* -os colore distinctos pro experimento cuiusque diei in urnam condit ac supremo die separatos dinumerat atque ita de quoque pronuntiat (7, 132). PLIN. epist. 6, 11, 3 o diem ... laetum notandumque mihi candidissimo -o. PORPH. Hor. carm. 1, 36, 10 album -um Cressam notam dicit, quia Cretensibus mos erat laetos dies -is albis, quos in pharetras mittebant, notare, tristes autem nigris. SCHOL. Pers. 2, 1. *inde translate*: SYMM. epist. 1, 96 titulum ... praeclari testimonii albo -o veterum more signabo. **3** *lapis maior variis usibus inserviens*: ITALA exod. 4, 25 (Lugd.) sumens Sepphora -um circumcidit praeputium fili sui (ψῆφον, VVLG. acutissimam petram. FILASTR. 118, 3 HIER. epist. 18, 18 in Gal. 5, 6 AVG. quaest. hept. 2, 11. *an huc pertinet* GLOSS. gladius lapideus?). ITALA thren. 3, 16 (Wirc.) eiecit -o dentes meos (ψήφῳ, VVLG. ad numerum). VVLG. apoc. 2, 17 dabo -um candidum et in -o nomen novum scriptum (TERT. scorp. 12 PS. ORIGEN. tract. 18 p. 193, 16 PRISCILL. tract. 1, 30 HIER. in Gal. 6, 14 in Zach. 10, 11/12 p. 880). II reg. 17, 13 trahemus eam (*civitatem*) in torrentem, ut non reperiatur ne -s quidem ex ea. Is. 6, 6 in manu eius (*Seraphim*) -s, quem forcipe tulerat de altari (GREG. M. epist. 7, 5 p. 446, 21). PRVD. psych. 870 *columnarum* tegit edita -s albens in conum caesus capita et sinuamine subter subductus conchae in speciem. PS. PROSP. prom. 5, 14, 1 in -is eburneis nomina proconsulum conscripta Carthagini in foro coram populo a praesenti iudice sub certis vocabulis citabantur. CYPR. GALL. Ios. 92 -s ut madidis bissenus demptus harenis flumina testetur populo siccata vianti. *translate*: VICT. VIT. 1, 23 dei populus in fide consistens crescendo melleis fidei -is (*quasi* caementis) firmabatur.

II ***sensu latiore***: **A** *lapis coloratus gemmeus, eburneus, vitreus, sim. cf.* PLIN. nat. 36, 199 *de vitro faciendo*: fragmenta teporata adglutinantur tantum ... veluti cum -i fiunt, quos quidam ab oculis appellant: **1** *lusibus in tabula lusoria inserviens*: *discernuntur lusus latrunculorum et lusus* XII *scriptorum* (*cf. Marquardt-Mau, Privatleben*² *p. 854 sqq.*)*; audit latro miles hostis bellator, cum lusus bellum vel latrocinium imitetur*: GLOSS. βόλιον. CIC. phil. frg. V 60 tibi concedo, quod in XII scriptis solemus, ut -um reducas, si te alicuius dati paenitet. VAL. MAX. 8, 8, 2 alveo quoque et -is interdum vacasse dicitur *Scaevola.* OV. ars 2, 207 sive latrocinii sub imagine -s ibit, fac pereat vitreo miles ab hoste tuus. 3, 358 non stulte latronum proelia ludat, unus cum gemino -s hoste perit, bellatorque sua prensus sine compare bellat aemulus et coeptum saepe recurrit iter. trist. 2, 478 discolor ut recto grassetur limite miles, cum medius gemino -s hoste perit. SEN. dial. 9, 14, 7 ludebat latrunculis .... vocatus numeravit -os et sodali suo: 'vide', inquit, 'ne post mortem meam mentiaris te vicisse'. epist. 117, 30 nemo, qui ad incendium domus suae currit, tabulam latruncularium prospicit, ut sciat, quomodo alligatus exeat -s. PETRON. 33 sequebatur puer cum tabula terebinthina et crystallinis tesseris ... pro -is ... albis ac nigris aureos argenteosque habebat denarios. 80 vers. -s in tabula mobile ducit opus. LAVS Pis. 192 *sqq. fusius de lusu*: tabula variatur aperta -s et vitreo peraguntur milite bella, ... sed tibi quis non terga dedit? quis te duce cessit -s? aut quis non periturus perdidit hostem? *eqs.* MART. 2, 48, 2. 12, 34, 5 si -s omnis huc et illuc diversus bicolorque digeratur, vincet candida turba nigriorem. 14, 17 tabula lusoria: hac mihi bis seno numeratur tessera puncto, -s hac gemino discolor hoste perit. 14, 18 -i: insidiosorum si ludis bella latronum, gemmeus iste tibi miles et hostis erit. QVINT. inst. 11, 2, 38 Scaevola in lusu duodecim scriptorum, cum prior -um promovisset essetque victus. IVV. 11, 132 nec tessellae nec -s ex hac materia (*sc. ebore*) *nobis sunt.* PLIN. epist. 7, 24, 5 laxare animum lusu -orum. GELL. 14, 1, 24. TERT. nat. 2, 10 ferunt aedituum eius (*Herculis*) solum forte in aede -is ludentem. ANTH. 192, 1 *de tabula*: discolor ancipiti sub iactu -s adstat decertantque simul candidus atque rubens. qui quamvis parili scriptorum tramite currant, is capiet palmam, quem bona fata iuvant. 192, 3 in parte alveoli pyrgus velut urna resedit, qui vomit internis tesserulas gradibus, sub quarum iactu discordans -s exit *eqs.* PS. LACT. inst. interpol. 7, 5, 27 PS. PROSP. prom. 5, 14, 1 CAEL. AVR.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

chron. 1, 5, 165 SIDON. epist. 1, 2, 7. 8, 12, 5 DRAC. Orest. 300 CASSIOD. var. 8, 31, 8. ISID. orig. 18, 67 -i partim ordine moventur, partim vage, ideo alios ordinarios, alios vagos appellant. at vero qui moveri omnino non possunt, incitos dicunt. 18, 62. 2 *numeris, rationibus in manu vel abaco arithmetico inserviens; latius ratio, ratiocinium*: ISID. orig. 10, 43 -is, id est lapillis minutis, quos antiqui in manu tenentes numeros componebant (GLOSS. V 173, 44 *cf.* II p. XII). GLOSS. ratio, numerus. LIV. 5, 4, 7 si ad -os eum (*militem*) res publica vocet (VAL. MAX. 4, 8, 1 fundum ... si ad -os revocetur, parvum, utpote septem iugeribus. SEN. epist. 17, 2 advoca illam [*philosophiam*] in consilium: suadebit tibi, ne ad -os sedeas. CIC. Lael. 58 *infra l. 63*). COLVM. 1, 3, 8 ne maiorem *agrum*, quam ratio -orum patiatur, emere velit (HERMOG. dig. 28, 5, 88 (87) ratio -i. PAVL. sent. 5, 5^a, 11). 3, 3, 7 quippe ut diligenter ratiocinator -o posito videret (3, 3, 11 hic -s, quem posuimus, Graecini rationem continet. 5, 1, 3 qui ... imposito -o perfecti operis rationem computant. QVINT. decl. 273 p. 119 quem -um cum alio posuisses ponas necesse est tecum. IVV. 9, 40 ponatur -s, adsint cum tabula pueri. PLIN. epist. 1, 14, 19. *alia v. infra l. 60 sqq.*). QVINT. inst. 7, 4, 35 *in tutelae* iudicio solet quaeri, an alia de re quam de -is cognosci oporteat (VLP. dig. 3, 2, 6, 7 PAVL. dig. 4, 3, 29). 8, 3, 14 privatum consilium causasque paucorum ... -orum purus sermo ... magis decuerit. 11, 3, 59 dico ... de -is ... atque rationibus. 12, 11, 18 adice ... -orum anxiam sollicitudinem. PLIN. epist. 6, 33, 9 necessitas computandi ac paene -os tabulamque poscendi. 8, 2, 5 apertius -os ostendam si qui forte quindecim milibus emerant *eqs.* PAPIN. dig. 16, 3, 8 deducto eo (*sumptu*) bonorum -s subduci solet. VLP. dig. 24, 1, 5, 15 si non per errorem -i fecit (MACER dig. 49, 8, 1, 1 -i error. MODEST. dig. 50, 8, 10 (8) praef. -i erroris retractatio etiam post decennii aut vicennii tempora admittetur). PAPIN. dig. 35, 2, 11, 6. 7. PORPH. Hor. sat. 1, 1, 101 Nomentanus ... sine respectu -orum suorum prodigus. CAPITOL. Pert. 1, 4 puer litteris elementariis et -o imbutus. FIRM. math. 1, 4, 14 *stellarum cursum* volentibus discere primum -o (*cf. l. 47*), deinde ipsa oculorum visione monstramus. 3, 7, 7 qui computo aut -o videantur instructi. 3, 7, 15 aut -i aut musicae aut notarum aut difficilium litterarum inventores. 3, 10, 4. HIL. in psalm. 118 heth 4 p. 424 non audeo dicere plus te centuplo obtinere, *Petre*, dico tamen te sine multiplicatione -i obtinere. 138, 38 cui sine recensione et -o innumerabilis numeri cognitio est. in Matth. 20, 6 divisione ... per quingentenum numerum facta in omni sex millium annorum summa tempus corporei ortus eius undecimo divisionis totius -o supputatur. trin. 2, 6 cum -i numerus in sermone defecerit, deo tamen semper esse non deficit. FILASTR. 42, 1. AMM. 17, 3, 4 exuberare capitationis -um. 31, 4, 6. SCHOL. Hor. ars 325 Romani pueri a prima aetate -um discunt, hoc est computationibus operam dant. AMBROSIAST. in I Cor. 1, 20 conquisitor ... saeculi hic est, qui ... duodecim signis ortus et occasus fieri decernit -is (2, 14). HIER. epist. 71, 3 cauta rei familiaris dispensatio et ad -os rediens. PAVL. NOL. epist. 28, 5 p. 246, 4 annorum sive regnorum non congruente -o. MART. CAP. 2, 102 nomen suum Cylleniique vocabulum ... in digitos -umque distribuit. COD. Theod. 9, 40, 17 (*a. 399*) omnes res Eutropi ... aerarii nostri -is adiunximus. NOVELL. Valent. 1, 1, 1 quidquid in reliquis superiorum temporum residere -i publici ratio deprehenderit (NOVELL. Mart. 2, 1. COD. Iust. 1, 8, 22 praef. triginta pondo auri ... publicis -is inferenda. *cf.* PRISC. gramm. II 183, 11 a secretis, a -is). FAVSTIN. trin. 1, 10 PAVL. PETRIC. 6, 150 BOETH. arithm. 2, 33 elench. soph. 1, 1 (*bis*) herm. sec. 4, 10 p. 324, 15. ENNOD. opusc. 3, 189 duas ... praesentis indictionis fiscalis -i partes cedemus (CASSIOD. var. 2, 17 persolvere fiscalis -i functionem. 12, 28, 6 COD. Iust. 7, 65, 4. *cf.* CASSIOD. var. 2, 25, 3 ut quisque gravatum se sentit in aliena -i functione). GREG. TVR. Franc. 4, 46 MART. BRAC. pasch. 3 INSCR. christ. Leblant 413. *inde translate de aliis rebus*: CIC. fin. 2, 60 fortes viri voluptatumne -is subductis proelium ineunt, ... an ... animi ardore ... concitati? Lael. 58 nimis exigue et exiliter ad -os vocare amicitiam ut par sit ratio acceptorum et datorum. Att. 8, 12, 5 ad illos -os revertamur, quos tum abiecimus, ut non solum gloriosis consiliis utamur, sed etiam paulo salubrioribus. SEN. dial. 12, 9, 1 in fratris luctu -os ponere. epist. 81, 6 vir bonus utrosque -os sic ponit, ut se ipse circumscribat: beneficio adicit, iniuriae demit. PETRON. 115 si bene -um ponas, ubique naufragium est. PLIN. epist. 2, 19, 9 omnis ... quos ego movi in utraque parte -os pone, idque elige, in quo vicerit ratio. 5, 2, 1 accepi pulcherrimos turdos, cum quibus parem -um ponere ... *non* possum. paneg. 20 adsuescat imperator cum imperio -um ponere. SIDON. epist. 9, 3, 2 quarum causarum ista -o primore numerabitur, quod. 3 *praestigiatorum*: SEN. epist. 45, 8 ista sine noxa decipiunt, quomodo praestigiatorum acetabula et -i, in quibus me fallacia ipsa delectat. FRONTO p. 156, 14 N. *si* exceptas *oleas*, ut -os praestigiator, primoribus labris ostentet. 4 *ponderis genus* (*nisi potius* chalculus *scribendum est*): GROM. p. 373, 21 ponderum pars minima -s est, qui constat ex granis ciceris duobus et apud quosquam siliqua pensante, quae tribus granis hordei declaratur in pondere. duo -i ceratim faciunt. quattuor -i ... obolum reddunt. 374, 17 METROL. p. 132, 12. ISID. orig. 16, 24, 8 *fere idem, sed legit* calcus (*i. chalcus*). VICTOR. metrol. p. 87 reliquae minutiae ... melius ex ipsius -i inspectione cognoscuntur. *inde in imagine*: LAVRENT. eleem. p. 112^A duae manus tuae duo sunt calculi hinc atque inde in statera pendentes.

B *lapis in corporibus*: 1 *in vesica hominum, morbi genus*: ISID. orig. 4, 7, 32 -s petra est, quae in vesica fit, unde et nomen accepit. gignitur autem ex materia phlegmatica. GLOSS. V 617, 39 petra in vesica (353, 58), infirmitas eius, qui non potest mingere quasi lapis obdurat virilia (*sim.* 424, 9). CIC. div. 2, 143 dicitur quidam, cum in somnis complexu Venerio iungeretur, -os eiecisse. LIV. perioch. 55 illum -i dolore consumi. VITR. 8, 3, 17 *nonnullae acidae venae* hanc habent virtutem, uti -os in vesicis qui nascuntur in corporibus hominum potionibus discutiant. CELS. *fere* 30^{ies}, *ut* 2, 7 p. 41 ii, qui grandes -os habent *resupinati urinam reddunt. ibid.* nonnunquam, si digitum admoverunt, ubi vesicae cervicem is urget, -um sentiunt. 7, 26 *fusius de eximendis -is.* 7, 26, 2 p. 310 sunt ... quidam non asperi tantummodo, sed spinosi quoque -i, qui per se quidem delapsi in cervicem, sine ullo periculo eximuntur: in vesica vero non tuto vel hi conquiruntur vel adtrahuntur. 7, 26, 3 si plures -i sunt, singuli protrahi debent. PLIN. nat. *fere* 70^{ies} *ex. gr.* 11, 208 *in vesicis* hominum quibusdam diro cruciatu subinde nascentes -i. *legitur* -os comminuere eicere exturbare frangere (10^{ies}), pellere (15^{ies}) curare discutere excitare ciere tollere rumpere sanare excidere depellere expellere elidere, *praeterea* prodesse mederi auxiliari -is, auxiliari, inlinere sumere contra -os *sim.* SVET. Aug. 80 *vesicae* dolore -is demum per urinam eiectis levabatur (PLAC. med. 30, 7 *cod. Cas.*). GARG. MART. med. 52 -os ... quibus vesicae canalis obstruitur, in harenae pulverem solvit. CHIRON 229 *de iumento al. cf.* APVL. apol. 35 posse dicitis ad res venerias sumpta de mari spuria et fascina propter nominum similitudinem. qui minus possit ex eodem litore -s ad vesicam ...? 2 *in renibus hominum*: GLOSS. V 351, 48 dolor renium. 3 *in capite piscium et carne concharum*: PLIN. nat. 1, 9, 24 qui *pisces* -um in capite habeant. ISID. orig. 12, 6, 49 *in concharum*, quae celoe dicuntur ... carne pretiosus -s solidatur (16, 10, 1).

III *translate et circumscriptionis loco de variis rebus*: COD. Theod. 13, 5, 32 (*a. 409*) si qui -s modiationis dicatur tempestate maris deperisse. AVELL. p. 496, 4 *membra ecclesiae* praecedentem divisionem atque invidiam vestrae (*Hormisdae*) ... ordinationis perimere -o. p. 719, 7 divini arcana mysterii revocare ad -um moris humani. BOETH. categ. 3 p. 254 dat ... his qualitatibus pluralitatis -um (*i. naturam*). CASSIOD. inst. div. 13 p. 1125 *Augustinus* secundo libro de doctrina christiana scripturas divinas septuaginta unius librorum -o comprehendit. COD. Iust. 3, 1, 14 praef. antiquos iudices non aliter iudicialem -um (*i. munus*) accipere, nisi prius sacramentum praestitissent. GREG. M. moral. 4, 59 quomodo ad praebenda vitae sublimioris exempla ... virtutum -os spargat.

derivata: calculensis, calculare, calculosus. *Bannier.*

calcus (*cf. p. 143, 83*) *v.* chalcus. **calda** *v.* calidus.

caldāmentum, -ī *n.* [*a* caldus, caldare. *cf. c. gr.* θέρμασμα. *Th.*]. GLOSS. III 601, 14 fomentatio -a (*Götz*, scaldamenta *cod.*) vel vaporationes. MARCELL. med. 5, 18 -is adhibitis ilico sopietur *catarrhus.*

caldāriola, -ae *f. a* caldaria *deminutive. vasculum in quo liquor calefit*: SCHOL. Iuv. 5, 48 ut solent sulpure calices fractos sive -as (*Schrewelius*, calvariolas *cod. probante Büchelero*) componere. [*it.* calderuola, *hisp.* calderuela. *M.-L.*]

caldāris, -e *i. q.* cal(i)darius. CHIRON 250 cellam caldarem.

caldārius, -a, -um *v.* calidarius.

συγκερασ⟨τ⟩ικόν **caldātīva**, haec calda aqua GLOSS. II 440, 18.

? chalcitem et **caldea** in unum contemperato CHIRON 896 *bis. medicamentum nescio quod, fortasse* Chaldaea *aut* cadmea.

caldellus, -ī *m. a* calidus *vel* calida *deminutive. i. q. vasculum certam calidae potionis mensuram continens.* CAES. AREL. reg. virg. 71 cotidianis vero diebus ad prandium in aestate binos -os (*quater*).

? **1. caldica** wefl (*anglosax. aut 'subtemen' aut 'instrumentum textile' quoddam*) GLOSS. V 354, 43. *vix* calautica *corrigendum de q. v.*

[**2. caldica**]. MACR. sat 3, 20, 1 *ficus* caldica, alba, nigra, *ubi corr. Salmasius* Chalcidica.

caldicerebrius (a, -um). *de homine fervidi ingenii vel acrioris animi.* PETRON. 45 magnum animum habet et est -us. 58 sum natura -us (*Jahn*, caldus cicer eius *H*).

caldo *v.* calido. **caldonia** *v.* Calydonia *nom. propr.*

caldor, -ōris *m.* [*cf. c.* caldus *et c.* calor. *Th.*]. *i. q. calor*: VARRO ling. 5, 59 -r e caelo. rust. 1, 41, 1 sequitur -em (calidiorem *codd.*). 1, 55, 6 *olea* -e fracescit. 3, 9, 15 -em et frigus. frg. Non. p. 46 a calendo calorem vel caldorem Varro Andabatis aperiendam putat. GELL. 17, 8, 10 semina quaedam -is in sese habet. 19, 4, 4 vi frigoris sanguinem -emque ... depellat (19, 4, 5 sanguis et -r in intuma coactus). ARNOB. nat. 2, 21 liquor ... -e ignis intactus. 7, 34 illis se volup est lavacrorum refovere -bus.

caldum *et* **caldus** *v.* calidus.

? **caldutera** ἀπὸ γλουτοῦ (χλουβου *pars codd.*) κρέα⟨ς⟩ σὺν λίπει GLOSS. II 95, 47. *i. perna. fort. de 'perna fumosa' intellegendum. cf. etiam* cada *et* cadula.

calebra *v. nom. propr. s. v.* Calabra. **caleco** *v.* calico.

*__cal(e)facio__, -fēcī, -factum, -ere [*cf. c.* calere *et* facere. *Th.*].

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

de accentu: PRISC. gramm. II 402, 13 calefácio, calefácis (GRAMM. suppl. 177, 9 calefácis ... accentum habet paenultima, licet sit brevis). *de formis*: QVINT. inst. 1, 6, 21 multum enim litteratus qui . . . producta secunda syllaba ... calefacere dixerit potius quam quod dicimus (*i.* calfacere). *sed scriptores, si libris fides habenda est, inde a* CATONE *has formas prorsus promiscue habuerunt, poetae contra praeter* OV. (*ter*) MART. (*semel*) *pleniorem formam usurpasse videntur* (PLAVT. *ter*, LVCR. *semel*, VERG. *bis*, SIL. *bis*, CLAVD. *ter*, AVSON. *semel*, DRAC. *semel*). CHAR. gramm. I 248, 13 calfio, calfis, calfactus (262, 7 PRISC. gramm. II 377, 9. III 269, 6 PROB. inst. gramm. IV 187, 5). PRISC. gramm. II 376, 24 'facitur' quoque a 'facio' pro 'fit' protulerunt auctores. *cf.* VITR. 5, 10, 1 calfaciantur (*cf.* VITR. 4, 7, 4 concalefaciuntur). ITALA (cod. s) *et* VVLG. Iac. 2, 16 calefacimini (caleficiemini *Fuld.*, caleficamini *Amiat.*, calidi estote ITALA cod. ff). ORIBAS. syn. 6, 14 calefaciuntur. *forma* calficio *legitur* CIC. nat. 2, 151 epist. frg. VI 3 CAEL. Cic. epist. 8, 6, 4 SVET. Tib. 74 ITALA Ioh. 18, 25 (cod. a, califaciens cod. b). *imper.* caleface: CIC. epist. 16, 18, 2. *vox deest* TER. CATVLL. CAES. SALL. NEP. HOR. TIB. PROP. LIV. CVRT. LVCAN. PERS. VAL. FL. STAT. TAC. IVV. FLOR. FRONTONI APVL. PANEG. SCRIPT. hist. Aug., *singulis legitur locis apud* LVCR. VAL. MAX. FRONTIN. PLIN. epist. SIDON., *binis*: RHET. Her. VERG. PETRON. SIL. QVINT. SVET., *ternis*: PLAVT. OV. VITR. GELL. *adamata* PLIN. nat. (*68ies*), *satis frequens apud* CELS. (*27ies*). GLOSS. θερμαίνω. calfacit θερμαίνει. [*francog.* chauffer. *M.-L.*]

I ***proprie*** *i. q. calidum facere, fovere*: **A** *de animantibus*: PLAVT. Epid. 674 si astes, aestu -facit (*te Vulcani filius*). Persa 110 murena et conger ne -fierent. CELS. 1, 3 frigidus *homo* -ere se debet (SEN. nat. 4, 11, 4 hominem ... debere -fieri). PETRON. 28 sudore -cti. 41 vix me balneus -fecit. PLIN. nat. 10, 176 leaenae . . . lambendo -unt fetus. FRONTIN. strat. 1, 4, 7 militibus deo ac mero -ctis (*partim ad B referendum*). PLIN. epist. 2, 17, 26 *si* subitus adventus ... -ere dissuadeat. QVINT. inst. 5, 10, 58 quidquid . . . accidit sed non soli *homini*, ut igni -ere. SOL. 26, 5 carnes ... assiduo incubitu -ctae. AMM. 24, 6, 12 -ctis armis (*i. metonymice pro armatis*). 31, 12, 13 miles fervore -ctus aestivo. VVLG. Iob 31, 20 eccles. 4, 11 sap. 16, 27 Is. 44, 15. 16. 47, 14 Os. 7, 7 Agg. 1, 6 Marc. 14, 54. 67 Ioh. 18, 18 *bis*. 18, 25 Iac. 2, 16 (*v. l. 13*) RVFIN. symb. 24 CAEL. AVR. acut. 2, 21, 127 chron. 3, 8, 117. *nota*: HIER. epist. 52, 2 David . . . senectute iam frigescente non poterat -fieri. *ibid.* quae (*puella*) . . . senile corpus -ret (52, 3 *cf.* VVLG. III reg. 1, 1 *sq.*). CHIRON 744 -enti (*i. calefactae equae*) . . . numquam imposueris (*equum*). PS AVG. serm. 79, 3. *de re personata*: SIL. 12, 136 *Tellus* . . . -cta medullis. **B** *de rebus corporeis*: *de liquidis*: PLAVT. Epid. 655 iube huic aquam -fieri (VAL. MAX. 2, 4, 5 CELS. 2, 18 -fit et frigescit. COLVM. 12, 46, 5 PLIN. nat. 22, 112. 26, 115. 31, 33. 38. 40. 62 PAVL. dig. 33, 7, 18, 3. CENS. 4, 7 ex aqua terraque -ctis. PALLAD. 3, 25, 10 AVG. in psalm. 125, 12 MACR. sat. 2, 7, 6 CAEL. AVR. chron. 3, 8, 117). CATO agr. 157, 10 *lotium* -ito (COLVM. 6, 15, 2 urina. PLIN. nat. 20, 83. 28, 174. 177. 191). VARRO Men. 575 novum *vinum* refrigerare, vetus -ere (PLIN. nat. 23, 46. GELL. 13, 31, 17 quia neque refrigeraret neque -ret vinum. CASS. FEL. 32 vinum -ctum). CELS. 3, 12 oleo -cto (COLVM. 6, 30, 3 PLIN. nat. 21, 129. 163. 23, 86. 30, 26. CASS. FEL. 42. 46. COLVM. 12, 16, 1 lixiviam ... -fieri convenit. PLIN. nat. 20, 15 sucus ... cum aceto -ctus (20, 117 sucus ... algentes -facit potus. 22, 43. 89. 24, 57. 77. 25, 164. 27, 109. 136). 28, 160 aceto ferro -cto (28, 164). 28, 189 *lacte* -ctum (28, 133). 34, 151 calfit ... potus. CLAVD. 26, 515 sanguine ... -erit amnes. *de vasis*: CATO agr. 69, 2 dolium -ito. 76, 2 focum ... -ito bene et testum (110 PLIN. nat. 30, 114). COLVM. 12, 18, 5 *vasa* lampadibus ardentibus -fiunt (12, 52, 16. 12, 52, 21 aenum . . . -ieri debet. SEN. nat. 3, 24, 3). *de aedificiis sim.*: CIC. Att. 2, 3, 3 balineum -fieri iubebo (epist. 9, 16, 9 SEN. nat. 3, 24, 3. 4, 9 PLIN. nat. 31, 5 CORP. II 5181. COD. Theod. 12, 1, 131 [*a. 393*] in -endis ... thermis). OV. fast. 4, 698 focum. VITR. 5, 10, 1 testudines alveolorum ... -antur. 6, 6, 2 qua (*sc. parte*) sol -ere possit *cellam*. COLVM. 5, 10, 3 scrobes stramentis incensis -ito. SVET. Tib. 74 cinis e favilla et carbonibus ad -ficiendum (*codd. deteriores*, ad ficiendum *A*) triclinium inlatis. *de corpore vel partibus corporis*: RHET. Her. 3, 12, 21 fauces ... -fiunt (*sc. clamando*). CIC. nat. 2, 151 ad -endum corpus (GELL. 17, 8, 11 CHIRON 121 CAEL. AVR. acut. 2, 9, 50 ORIBAS. syn. 1, 1. 5). VERG. Aen. 12, 66 -cta per ora (SIL. 9, 279 AVSON. 353, 4). DRAC. laud. dei 1, 341 -cta rubens tenuit praecordia sanguis. OV. ars 2, 214 algenti manus est -enda sinu (AVIAN. fab. apol. 29 manus gelu torpentes anhelitus flatu -ret. CASS. FEL. 38 ex manu -cta. 51). CELS. 4, 12 bracchia et crura. PLIN. nat. 28, 100 palato *hyaenae* ... cum alumine Aegyptio -cto. 31, 66. SER. SAMM. 121 -cto vertice. VINDIC. med. 19 *ignis* vicina corpora exurit, distantia -facit (*bis*). CASS. FEL. 34 ex -cto cerebro. 47 articulos -ies. SIDON. epist. 5, 17, 10 vers. 2 frons -cta. CELS. 2, 9 auxilium corporis ... aliquam materiam ... aut refrigerat aut -facit (2, 19. 5, 18). *de variis rebus, praecipue medicamentis, quae calefiunt aut vim calefaciendi habent*: CELS. 1, 3 -facit . . . aqua salsa. 2, 17. 27 (*saep.*). COLVM. 5, 9, 14. 12, 16, 3 SCRIB. LARG. 257. 271 PLIN. nat. 21, 148 (*18ies*). CAEL. AVR. chron. 2, 4, 76 *saep.* *de rebus physicis*: LVCR. 6, 686 *aer* ubi percaluit -fecitque ... saxa (SEN. nat. 1, 2, 10. 2, 54, 2. 4, 4, 2 [*ex coni. Gerckii*, patefacti *codd.*] 4, 10). SEN. nat. 4, 8 *radiorum* duplicatio proxima quaeque a terris calefacit. 5, 9, 3 *lux* nondum aera -facit. CLAVD. 1, 271 hiems tepido -cta Noto. CAEL. AVR. acut. 2, 38, 218 frigus. AVG. civ. 12, 4 igne -ente. MACR. somn. 2, 15, 11 cum ignem calidum dicimus, non duo diversa concipimus, unum quod -facit, alterum -fit. BOETH. herm. pr. 2, 13 p. 200, 5 ignem non est possibile -ere (*ter*). herm. sec. 6, 13 p. 447, 1 (*10ies*). MACR. sat. 1, 17, 57 terrae exhalatio postquam -cta est. ORIBAS. syn. 6, 14 *febres* cum frigore ... veniunt et difficile -faciuntur. CORIPP. Ioh. 7, 320 subito -cta dies. VARRO ling. 5, 129 calamistris -ctis (PORPH. Hor. sat. 1, 2, 98). VITR. 7, 9, 3 ceram (CELS. 7, 7 PLIN. nat. 22, 116). PLIN. nat. 16, 166 calamo -cto. 17, 60 *bacae* ne -fiant acervo. 28, 220 linteo -cto (HIER. epist. 117, 8 CASS. FEL. 38). 28, 234 fimum (*bis.* 29, 102). 28, 245 anguinae vernationis membrana ... -cta. 29, 47 ovum (29, 50 AVG. gen. ad litt. imperf. p. 15, 51 in Iob 39, 14). 30, 29 coclearum cinis spissat, -facit (30, 48 cocleae contritae ... -ctae). MART. 14, 136 -ant villi pallia vestra mei. CENS. 4, 9 limo -cto. SER. SAMM. 315. RVFIN. hist. mon. 9 neque fervere ... aut -fieri potuissent *olera*. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 40 ex fico -cto. CASS. FEL. 41 sacculo. *absolute positum*: CIC. Tim. 50 *vim* refrigerandi, -endi. PAVL. FEST. p. 85 a fovendo id est -endo. SEN. epist. 109, 8 *si* in summum ... perducto calorem -fieri supervacuum est. LACT. ira 13 ad usum -endi. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 144D vim -endi ac fovendi. MART. CAP. 4, 380 facere et pati possunt habere contrarium ut -ere ... refrigerare et -fieri, refrigerari. ORIBAS. syn. 3. *nota*: ITALA deut. 22, 6 (Lugd.) *avium* mater -facit super nidum aut super ova (ἡ μήτηρ θάλπῃ ἐπὶ τῶν νοσσῶν, VVLG. matrem pullis vel ovis desuper incubantem).

II ***translate*** *et vulgariter, ut videtur, i. q. concitare, inflammare, irritare sim.*: *de hominibus*: CIC. ad Q. fr. 3, 2, 1 Gabinium ad populum luculente -erat. epist. 16, 18, 2 -face hominem. epist. frg. VI 3 nos Ventidianis rumoribus -cimur. CAEL. CIC. epist. 8, 6, 4 si Parthi vos nihil -iunt, nos nihil frigore frigescimus. OV. Ib. 48 -cti velitis (*i. iracundi militis*). CLAVD. 15, 182 vino -cta Venus. *de re metonymice pro persona*: RHET. Her. 3, 12, 22 haec eadem nonne animum vehementissime -facit auditoris. VERG. Aen. 12, 269 -ctaque corda tumultu. GELL. 15, 2, 8 -cto simul refotoque animo (MACR. sat. 2, 8, 9). RVRIC. epist. 2, 30 interioris mens desiderio -cta. *nota de re, i. q. alicui rei vehementer et diu operam dare*: EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 71: lusimus enim per omnes dies forumque aleatorum (*codd*, aleatorium *vulg.*) -fecimus. *neutr. plur. subst.* **calefacientia**, -ium. CELS. 3, 11 adiciendum aliquid ex -bus (3, 12. 16. 21. 22. 23. 4, 2. 6. 10. 5, 27).

cal(e)factibilis, -e. BOETH. herm. pr. 2, 13 p. 200, 13 ignis. herm. sec. 6, 13 p. 446, 23. 450, 14 (θερμαντικός).

cal(e)factio, -ōnis *f.* *actus calefaciendi, fomentum*: GLOSS. θερμασία. ὑπόκαυσις. SCAEV. dig. 32, 35, 3 onus -is *balnei* (VLP. dig. 32, 55, 3 HERMOG. dig. 50, 4, 1, 2 CHAR. dig. 50, 4, 18, 5). CHALC. comm. 165 ex -e atque fotu. LEO M. serm. 44, 2 de -e potus. *in re medica*: CHIRON 91 in prima -e dentionis. PELAGON. 256 -es facies (384). VEG. mulom. 1, 52, 4 innovabis -em (2, 88, 4). SORAN. p. 60, 2 -es admoveas. THEOD. PRISC. log. 94 -bus ... curandus est. DIOSC. 1, 33 cum -e dissolvunt. 3, 108. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 18 fricatione atque -bus. acut. 2, 11, 79 -bus adhibitis (3, 17, 146). 2, 19, 121. 2, 29, 149 -bus ... utendum. 2, 39, 227 -es atque unctiones ... excludendas. ORIBAS. syn. 1, 2. 5, 17. 5, 52 exercitationibus confortare et -bus. 6, 8 sine -e et siccitate.

cal(e)facto, -āre [*a* cal(e)facere, cal(e)factus. *Th.*]. EXPLAN. in Don. gramm. IV 548, 22 inveniuntur quae de absolutis in frequentativa non transeunt, ut facio. neque enim 'facto' dici potest nisi composito verbo, ut est calefacto. *i. q. percalidum facere*: PLAVT. Rud. 411 *aquam* -at ut lavemus. HOR. epist. 2, 2, 169 gelidum . . . -at aenum. GELL. 17, 8, 11 neque minorem vim in corporibus -andis habet *oleum calorificum* (MACR. sat. 7, 12, 29). CAPITOL. Pert. 8, 5 -andae resinae ac pici. *in imagine per iocum*: PLAVT. Cas. 400 tu ut liquescas ipse, actutum virgis -abere.

cal(e)factorius, -a, -um [*a* cal(e)facere. *Th.*]. PLIN. med. 3, 13 -am vim habet. MARCELL. med. 20, 26 unguento. 35, 24 decamyri -ii confectio. CASS. FEL. 52 *sanatio* in calidiori *podagra* refrigerativa, in frigidiori -a et eiectoria *est*. ORIBAS. syn. 1, 29 solforeas ... aquas ... est et -a et doloris mitigativa. 5, 22 alobum utatur -um. eup. 2, 1 O 5 origani omnes -a ... virtute sunt. *neutr. subst.* **calefactorium**, -ī. MACR. gramm. V 606, 36 frixorium, id est calefactorium. MARCELL. med. 18, 19 -is et remediis diversis curantur.

cal(e)factus, -ūs *m. a* calefacio. *i. q. calor*: SEN. nat. 4, 2, 27 ad illos (*puteos*) remotos seductosque -ctus non pervenit. PLIN. nat. 29, 48 -uque ... foveant. LACT. opif. 14, 5 amplexu et -u (ISID. diff. 2, 67 complexu et -u).

caleinus *v.* callainus. **calendae, calendāris** *etc. v.* kal-.

***caleo**, -uī, -itūrus, -ēre [*cf. esse videtur c. lituan.* szilti '*calescere*', sziltas '*calidus*', *theodisc.* lāo '*tepidus*', *fortasse c. ind.* śrāyati '*coquit*', *v. Joh. Schmidt, Zur Gesch. des indogerm. Vokalismus 2, 454. Th.*]. MACR. somn. 2, 15, 17 moveri idem in significatione est quod -ere, et cum ferrum -ere dicimus ... passionem esse fateamur, cum vero aut ignis -ere aut moveri anima dicetur ...

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nullus hic locus relinquitur passioni, sed ille sic -ere sicut moveri ista dicetur. PRISC. gramm. II 378, 13 sunt quaedam ex eadem forma quae passivam videntur habere significationem ... quae ex se in se ipsa fit intrinsecus passio ut 'rubeo', 'ferveo', 'caleo' *etc.* II 393, 10 passivas quoque pro activis vel neutralibus vocibus ex contrario idem antiquissimi proferebant, ... 'caleor' pro 'caleo'. *exempla passivi impersonalis tria adsunt* (PLAVT. Capt. 80 Truc. 65 APVL. met. 4, 1) *v. p. 148, 4. nota* calituras *apud* Ov. met. 13, 590. *deest* CATVLL. CAES. SEN. rhet. VAL. MAX. PHAEDR. FRONTIN. TAC. PLIN. epist. SVET. FLOR. SCRIPT. hist. Aug. *singulis locis legitur*: RHET. Her. LIV. MANIL. VITR. CVRT. PERS. APVL. *binis*: LVCR. VERG. TIB. PROP. PLIN. nat. *ter*: VAL. FL. *quaternis*: COLVM. PETRON. QVINT. *frequentissime* Ov. (*20ies*), SEN. (*26ies*), STAT. (*18ies*), MART. (*20ies*). GLOSS. II 426, 51 πυρῶ. 96, 36 -et: πεπύρωται. IV 28, 41 -ent: fervent. III 446, 55 dum -et: ἕως θερμόν ἐστι. 288, 12 valde -et: πάνυ ζέει (658, 18). V 350, 56 -entes hattendae (*vel* haetendae; *anglosax. part. praes.* '*qui calidi fiunt*'). *de differentia inter* calere, fervere, tepere *v.* VITR. 1, 4, 1 *l. 31*, PASS. Thom. p. 115, 21 *l. 51*, MAXIMIN. c. Ambr. 86 *p. 149, 64*. [*lectiones dubiae*: Ov. ars 2, 440 LVCAN. 9, 406 SEN. nat. 1, 1, 7 COLVM. 2, 18, 1 CARM. epigr. 48, 2.] [*it.* calere, *francog. vet.* chaloir, *hisp.* caler. *M.-L.*]

I ***proprie*** *i. q. calidum esse, fervere*: **A** *de rebus corporeis*: **1** *absolute*: PLAVT. Mil. 835 nimis -bat (*sc. vinum*), amburebat gutturem. Rud. 1326 os -et tibi, nunc id frigefactas. Bacch. 105 aqua -et (SEN. nat. 3, 24, 1. SYMM. epist. 1, 8, 1 vers. -et unda, friget aethra. SIDON. epist. 2, 2, 1 non solum -et unda sed coquitur. DRAC. Romul. 10, 89 pelagus -isse *Amore praesente*). CATO agr. 110 ubi -bit *testa*. NOVIVS Atell. 2 -et pistillus. CIC. nat. 3, 35 id vigere quod -eat. fin. 1, 30 -ere ignem (VARRO ling. 5, 70 QVINT. inst. 5, 10, 58). Ov. met. 9, 393 diuque corpore mutato rami -uere recentes (*in metamorphose*. VITR. 1, 4, 1 *oppidum* quod spectat ad occidentem sole exorto tepescit, meridie -et, vespere fervet. CELS. 2, 4 ventre et lateribus -entibus. 2, 6 exterior pars *corporis* friget, interior ... -et. 2, 7 digiti. 4, 6 *sanguis* (SEN. dial. 10, 19, 2 NEMES. cyn. 288). 6, 6 caput. SEN. nat. 4, 11, 4 *montem* quia solem propius excipiat magis -ere debere. 6, 13, 3 -ent putei nec minus specus atque omnis sub terra secessus. epist. 67, 1 *ver* iam inclinatum in aestatem quo tempore -ere debebat. 86, 10 nihil mihi ... interesse, ardeat balineum an -eat (PETRON. 72 sic -et tamquam furnus. MART. 10, 48, 4). 109, 9 calor non adiuvatur adiectione caloris ut -eat. 117, 8 nec aliud calorem, aliud -ere. COLVM. 12, 20, 4 mediocriter -ere defrutum. arb. 12, 1 priusquam *uva* -ere incipiet. SCRIB. LARG. 75 dum -et medicamentum. 156. 160. 201. 207. 238. 242. LVCAN. 6, 750 -uit cruor. PETRON. 132 vers. quis vetat in tepido membra -ere toro? CALP. ecl. 3, 15 prata. PLIN. nat. 22, 56 dum -eat *panis*. QVINT. inst. 3, 6, 24. STAT. Theb. 10, 109 strata. MART. 5, 50, 4 si nostrum sine te scis -isse focum. SEPT. SER. carm. frg. 23 tibi vetus ara -uit. AVSON. 156, 2 sol -et. SYMM. epist. 1, 7, 1 dum anni tempus -et. HIER. epist. 39, 4 -ente adhuc mariti corpusculo. CLAVD. 1 117 sudor ... per membra -et. carm. min. 26, 72 nostro Phlegethon devius orbe -et. AVG. civ. 21, 7 palea. SIDON. epist. 2, 13, 7 unguenta. ORIBAS. syn. 1, 32 *oleum* calit. PASS. Thom. p. 115, 21 thermae ultra -ere minime potuerunt, sed nec parvum quidem teporem habebant. **2** *qua re, cum abl. instrumenti vel causae*: LVCR. 3, 643 permixta caede -entes *currus* (*cf.* 5, 1313. SIL. 2, 21 notum quid caede -entibus armis ... liceat). VERG. Aen. 1, 417 Sabaeo ture -ent arae (Ov. met. 13, 590 -urasque ignibus aras. Pont. 3, 3, 90 ignibus ara -et. VAL. FL. 2, 331 -et ara iuvenca. STAT. Theb. 1, 264 *ara* cumulo ... turis Eoi ... -et. AVG. civ. 3, 31 -bant arae numinum Sabaeo ture). Ov. met. 2, 171 radiis gelidi -uere triones. CELS. 2, 14 interior cum siti -et. SEN. Ag. 745 -entes ratibus exustis manus. nat. 3, 24, 4 qua (*sc. materia*) -uere *aquae*. COLVM. 12, 15, 2 meridiano tepore -entem ficum. LVCAN. 10, 435 Aegyptum primo quoque sole -entem. STAT. Theb. 2, 226 interior sacris -et (7, 578 sacris templa -ent). 9, 699 pugna cassis ... -et. MART. 4, 57, 2 fontibus antra -ent. 4, 17, 6 Baias igne -ere suo. 6, 42, 15 flamma tenui -ent ophitae. 7, 2, 6 *loricam Augusti* nostri mente -ere dei (*i. calore animi ipsam fere incendi*). 9, 43, 4 cuius laeva (*i. manus statuae Herculis*) -et robore (*i. clava*), dextra mero (*i. poculo meri*). 10, 62, 6 albae leone flammeo -ent luces. 12, 29, 15 quamvis non modico -eant spectacula sole. 14, 4 caede iuvencorum domini -et area. QVINT. decl. 338 p. 337, 12 torum uxoris prioris vestigio -entem (MART. 8, 77, 6 -eat ... amore torus). VAL. FL. 3, 216 rabie magis ora -ent. IVV. 1, 83 anima -erunt mollia saxa. 10, 218 sanguis febre -et sola. 11, 70 tortoque -entia feno ova. CARM. de mens. 1, 11, 8 aerea flammigero cuncta Leone -ent. 1, 12, 40 vino vas -et ecce novo. CLAVD. rapt. Pros. 2, 202 sanguine frena -ent. CORIPP. Ioh. 4, 156 sanguine multo arma -ent. *additur in quem finem*: PRVD. perist. 2, 213 sanguis in culpam -ens, minus ministrat *virium*.

B *de animantibus*: PLAVT. Rud. 532 *fabri ferrarii* semper -ent. LVCIL. 966 scinde calam, ut -eas. Ov. met. 2, 253 flumineae volucres medio -uere Caystro. fast. 3, 531 sole tamen vinoque -ent. SIL. 9, 621 necdum Maurusia pestis (*i. elephanti*) igne -et (*i. facibus iniectis ardent*). TERT. anim. 26 *Iacob* etiamnunc -ens matre (*i. in utero matris*). HIER. tract. in psalm. I p. 305, 19 frigescere ... mortuorum est, -ere viventium. CASS. FEL. 61 cum -ere coeperit. *i. q. febrire*: AVR. Fronto p. 80, 12 N. -uit et hodie Faustina. FRONTO p. 80, 7 N. dominam tuam magis -isse quam heri. p. 92, 4.

C *impersonaliter*: PLAVT. Capt. 80 cum -etur. Truc. 65 cum -etur maxime. Ov. met. 1, 592 dum -et et medio sol est altissimus orbe. APVL. met. 4, 1 cum iam flagrantia solis -retur.

II ***translate*** *et in imagine i. q. concitari, inquietari, inflammari, vehementer ira, spe, cupidine agitari sim.*: **A** *de animantibus*: **1** *absolute*: CIC. Att. 7, 20, 2 te ipsum ... -ere puto. epist. 7, 10, 2 vos nunc istis -ere audio. HIRT. Cic. Att. 15, 6, 2 an ego, cum omnes -eant, ignaviter aliquid faciam. CAEL. Cic. epist. 8, 6, 5 quod ... scripsi Curionem valde frigere, iam -et, nam ferventissime concerpitur. VARRO Men. 454 clamant -ent rixant. TIB. 3, 11, 10 si modo, cum de me cogitat, ille -et (valet *A*, volet *F*). SEN. Herc. O. 377 ubique -uit sed levi -uit face (*i. non diu amavit, v. l. 30 sqq.*). clem. 1, 11, 1 *Augustus* in adulescentia -uit, arsit ira (*potest etiam ad II A 2 referri*). PERS. 3, 108 pone in pectore dextram. 'nil -et hic'. summosque pedes attinge ... 'non frigent'. PETRON. 79 vers. haesimus -entes (*de amantibus*). STAT. silv. 1, 6, 56 credas ad Tanain ... Thermodontiacas -ere turmas (*nota lusum verborum*). 2, 2, 137 iuvenile -ens plectrique errore (*i. de nugis poeticis*) superbus. Theb. 8, 390 quid mirum -uisse viros. **2** *cum abl. instr. aut causae rei*: LVCR. 5, 1313 permixta caede -entes *leones*. HOR. carm. 3, 21, 12 narratur et prisci Catonis saepe mero -uisse (incaluisse *Mar. Victorin.*) virtus (epod. 11, 13 -entis ... fervidiore mero [*non recte* PORPH. *et* SCHOL. Hor. *ad l.*]. STAT. Theb. 5, 263 MART. 8, 45, 6. ITIN. Alex. 40 regem vino -entem). HOR. epod. 17, 35 tu -es, *Canidia*, venenis officina Colchicis. sat. 2, 3, 80 *quisquis* argenti pallet amore ... luxuria ... superstitione aut alio mentis morbo -et. epist. 2, 1, 108 populus levis et -et uno scribendi studio. *de amore*: Ov. ars 1, 526 *Liber* amantes adiuvat et flammae qua -et ipse favet. 3, 571 pueros aetate et amore -entes. SEN. Herc. O. 377. Phaedr. 191 *qui* Aetnaeis iugis versat caminos igne tam parvo (*i. amore*) -et. SIL. 15, 130 iussaeque -et virtutis amore *Scipio*. MART. 5, 55, 3 amat *Iuppiter*. :: quo -et igne deus? :: pueri. 7, 32, 12 Sidonio taurus amore -et (*i. Iuppiter Europa*). CORIPP. Ioh. 3, 371 coniugiis -uere novis *avari*. Ov. met. 7, 731 desiderioque -bat. trist. 4, 1, 43 ubi mota -ent viridi mea pectora thyrso (*metonymice* SIL. 13, 770 cupidine rerum pectora nostra -ent). CVRT. 4, 1, 29 dum spe -rent (STAT. Theb. 6, 443 spe propiore -et). STAT. Theb. 8, 7 belli sudore -ens *Amphiaraus*. MART. 4, 35, 5 unde leves animi tanto -uere furore? FLOR. epit. 2, 4, 2 Alpina corpora ... -uere pugna. FRONTO p. 7, 5 N. qui non officiis uti ignis sed sponte ortis vaporibus -eat. PANEG. 3, 10 cuncta gaudio -ere. HIL. trin. 4, 6 doctrina dei -entibus viris. c. Const. 4 -ens spiritu sancto. NOVELL. Maior. 4, 6 *puellam* aliis adulti sexus sui votis -entem. AVIEN. Arat. 372 Lacedaemoniis Mars cum -isset Aphidnis. 1176 -uerunt dira medullis (*sc. Orionis*) ... in mediis incendia, plurimus ardor pectore flagravit. AMBR. Iob 1, 7, 21 adulescentia sola est ... infirma consiliis, vitio -ens. PS. SEN. epist. Paul. 1 generositate -ens. VEN. FORT. carm. 1, 5, 8 dum tegit algentem plus -et ipse fide (*in lusu verborum*). PRVD. c. Symm. 1, 253 fraterno -uit Saturnia lecto. *cum ablat. personae*: HOR. carm. 1, 4, 19 quo -et iuventus ... et mox virgines tepebunt. 4, 11, 33 alia -bo femina. Ov. am. 3, 6, 83 te quoque credibilest aliqua -uisse puella. ars 1, 328 et quantumst uno posse -ere (*Köchly*, carere *O*, placere *R*) viro. PETRON. 126 quaedam ... feminae sordibus (*i. servis*) -ent. MART. 7, 74, 4 sive cupis Paphien seu Ganymede -es. 10, 86, 1 nemo nova -uit sic inflammatus amica. PRVD. perist. 14, 12 puellulam Christo -entem. *cum dativo*: STAT. Theb. 4, 356 bellator nulli -uit deus. *in aliquem*: COD. Theod. 11, 18, 1 (*a. 409*) nec in hostem Martio aere -uerunt. DON. Ter. Hec. 503 in quas (*vaccas*) -ent *tauri*. *in qua re*: RHET. Her. 4, 15, 21 in re frigidissima -es, in ferventissima friges. CIC. Brut. 234 -bat in agendo (*de fervido oratore*). Ov. epist. 17, 90 qui -et in cupido pectore, praestat amor. *ab vel de causa aliqua*: LIV. 25, 39, 9 Romani -entes adhuc ab recenti pugna. CLAVD. 7, 26 Arctoa de strage -ens. *ad vel in quem finem*: PROP. 4, 3, 62 -ent ad nova lucra popae. PANEG. 8, 8 -uit in nobis ultra vires animus ad laetitiam. HIL. gen. 62 instigat *dies* animos opera ad maiora -entes. in psalm. 118 lamed 12 in libidinem -ens. *cum acc. graeco*: PRVD. c. Symm. 2, 9 *dominos* exempla domi congesta -entes. **3** *cum infinitivo i. q. vehementer cupere*: STAT. Theb. 4, 261 arma tubas audire -ens. TERT. scorp. 1 martyriorum refragatores ebulliunt -entes et ipsi offendere, figere, occidere. CLAVD. 10, 287 -et obvius ire iam princeps ... cupit discedere solem. carm. min. 22, 29 quae stravisse -ent.

B *de rebus, imprimis incorporeis*: **1** *fervere, ardere, concitari sim.*: **a** *absolute*: Ov. met. 2, 410 accepti -uere sub ossibus ignes (*i. amor*). LVCAN. 7, 503 frigidus inde stat gladius, -et omne nocens a Caesare ferrum. STAT. Theb. 3, 383 commotae questibus irae et mixtus lacrimis -uit dolor. 6, 230 nondum ira -et (7, 616 CLAVD. 5, 118). MIN. FEL. 9, 6 ubi convivium -uit (*i. de convivis vino iam concitatis*. SVLP. SEV. 2, 13, 7 *cum* multis poculis convivium -ere coepisset). TERT. ieiun. 17 fides ... -et. PS. ORIGEN. tract. 8 p. 89, 11 -entibus maternis affectibus. QVEROL. p. 45, 25 *spes* iam non -et.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CLAVD. 18, 102 quotiens decepta libido irati caluisset eri. **b** *cum abl. instrum. vel causae*: PS. CIC. in Sall. 1, 2 *criminibus* et meae et vestrae iam et ipsius aures -ent (*i. obtunduntur*). DECL. in Catil. 6 quorum aures -uerunt assiduitate paene cotidiana civilium controversiarum. SIL. 10, 519 haud parvo -uerunt corda vigore. FRONTO p. 7, 11 N. amicitiae istae officiis -entes fumum interdum ... habent. SERV. Aen. 7, 601 Italiam ... -uisse bellis. *cum dat.*: CLAVD. 28, 565 cui *virgini* simplex -et ore pudor. PAVL. NOL. carm. 14, 11 *si* mensque fidesque deo -eant. in *quem finem*: DRAC. laud. dei 2, 644 venas (*sc. senum*) in sobolem -uisse (*i. ad procreandam prolem excitati*). BACHIAR. repar. laps. 13 cum in sororis suae stuprum illicita flamma -uisset. **2** *i. q. vigere, florere, valere, sim.* CIC. Verr. 2, 66 postea quam satis -ere (*i. maturescere*) res Rubrio visa est. Planc. 55 crimen de nummis ... -uit re recenti, nunc in causa refrixit. Phil. 5, 11 -bant in interiore aedium parte totius rei publicae nundinae. Att. 4, 18, 3 indicia -ent (*i. in usu sunt*). CAEL. Cic. epist. 8, 1, 2 illi rumores de comitiis Transpadanorum Cumarum tenus -uerunt (*i. viguerunt*). TIB. 1, 10, 53 Veneris tunc bella -ent. LVCAN. 7, 734 dum fortuna -et. PANEG. 4, 21 -entibus (*i. novis*) semperque venientibus victoriarum nuntiis. SYMM. epist. 1, 15, 1 iudicio -ente dictavi (*i. quae modo audivi*). AMM. 26, 7, 10 cuius filiae recordatio -bat (*Petschenig*, colebat *vel* colebatur *codd.*). 28, 1, 15 tot -entibus (*i. imminentibus*) malis. HIER. epist. 52, 1 -entibus (*i. florentibus*) adhuc rhetorum studiis. 52, 3 -ere sapientiam et divina lectione fervere. in Matth. 14, 14 quidquid primo frigere videtur aspectu (*ex scriptis sacris*) si tetigeris -et (*i. clarius fit*). PS. RVFIN. in Os. 11, 10 ultionem tum maxime -entem. CLAVD. 28, 334 nec tali publica vota consensu ... -isse per urbem. VICTRIC. 8 dum -et adventus (*i. cum modo adveniunt*). *nota quosdam proverbiales usus*: PLAVT. Poen. 914 nihil est, nisi dum -et hoc agitur (*i. nisi occasionem arripis*). Pseud. 1127 iamne illum comessurus es? :: dum recens est, dum datur, dum -et, devorari decet. IVV. 6, 149 interea -et (*i. summo in favore est*) et regnat.

part. praes. adi. **calēns,** -entis, *i. q. fervidus, ardens, acer*: **1** *proprie*: CIC. nat. deor. 2, 25 terram (HOR. carm. 2, 16, 18). VERG. Aen. 12, 297 membra (SER. SAMM. 892 artus). HOR. carm. 2, 6, 22 favillam (MYTHOGR. 1, 84 cineres). TIB. 1, 5, 22 sole -e (PRVD. cath. 7, 207 CORP. IV 89). OV. fast. 3, 761 liboque infusa -i. met. 7, 283 guttae. 8, 671 epulas. 12, 152 aris. 14, 87 -i sulphure fumantes. MANIL. 4, 598 Libyamque -em. CELS. 4, 18 fomentis. SEN. Thy. 758 -es viscerum venas (LVCAN. 1, 587). SEN. dial. 1, 1, 3 aquae (benef. 4, 5, 3 nat. 3, 1, 2. 6, 4, 1 epist. 41, 3. 89, 21. 122, 8 SOL. 11, 15 PANEG. 7, 22 AMM. 14, 8, 12. 19, 8, 7. 23, 6, 46). SEN. epist. 51, 6 stagnis (122, 8). LVCAN. 9, 625 Oceanum (AMM. 23, 6, 12). PS. QVINT. decl. 1, 9 cruor. SIL. 10, 182 -em sanguinis ... rivum. COLVM. 2, 9, 8 locis. SCRIB. LARG. 268 cerae. LVCAN. 2, 127 penetrale deae *Vestae* semperque -es ... focos. 3, 240 rogos. 4, 675 zonae. 10, 275 Nilum. PLIN. nat. 1, 17 haustus. VAL. FL. 8, 260 sacra (*i. Iasonis et Medeae epulae ferventes*). STAT. Theb. 3, 260 temone. MART. 6, 70, 3 lectuli -is (*i. aegroti*). 7, 7, 2 ungularum pulsibus -s Hister. 14, 206 ceston de Veneris sinu -em. IVV. 11, 189 vultum auremque -em. VERS. metr. frg. Bob. gramm. VI 620, 9 -bus quadrigis. CYPR. GALL. iud. 634 eremum. deut. 135 nec bella timet morbosque -es. 158 flamma. SER. SAMM. 89 -s febris. AVIEN. Arat. 965 Cancri. AMM. 18, 9, 2 lavacris. CLAVD. carm. min. 53, 85 Lemnum. PRISC. periheg. 805 Pergeque -s. CASS. FEL. 33 anagargarismate. *nota de homine sub sole calido habitante*: SIL. 2, 60 iniquo e sole -es Battiadas. 13, 34 -i ... Poeno. **2** *translate*: SEN. dial. 4, 20, 2 ingeniis. QVINT. inst. 4, 1, 59 animis (STAT. Theb. 10, 703 SOL. 33, 21). SEPT. SER. carm. frg. 3 non dignus in quem debeam saturam -em (*i. acrem, cod.* calente, *corr. Bücheler*) vi adingerere. AVSON. 341, 5 cor acre, -s. AMM. 31, 12, 16 impetu -i. HIER. epist. 108, 7 -e ardore fidei. CLAVD. carm. min. 29, 49 pugnas. PRVD. ham. 317 convivale -is carmen nequitiae. perist. 14, 76 vota. SIDON. epist. 2, 8, 2 planctu prope -e. 5, 19, 1 culpae. *nota*: *de homine*: MAXIMIN. c. Ambr. 86 fervens in latebris, in publico tepidus, inter tuos -s, apud aemulos frigidus. IVL. VAL. 3, 32 non ... armigeri parum nobis -ens industriam (*Schlee-Kübler*, calles industria *codd.*) dedisses. *comparat.*: IVL. VAL. 1, 9 percitus et vi mentis -ior. SIDON. carm. 5, 137 cum obruit ignem taurorum plus ipsa -s (*i. Medea calidior sc. amore*) texitque ... frigida flamma virum quem ... inter flagrantes perhibent alsisse iuvencos (*nota lusum verborum*).

neutr. plur. subst. **calentia,** -ium. CLAVD. MAM. anim. 1, 6 p. 43 tactu -ia frigentiaque sentit.

calerāns *v.* celero.

calēsco, -ere [*cf. c.* caleo. *Th.*]. EXPLAN. in Don. gramm. IV 550, 19 calesco praeteritum non facit calui, sed venit a caleo. CLEDON. gramm. V 54, 25. GRAMM. suppl. 56, 11 inchoativa participia praesentis temporis sunt tantum ut ... calescens quae aliter inflecti non possunt. 152, 12 calesco non est caleo sed calere incipio (48, 25. 206, 26. 207, 36). *at cf.* VIRG. gramm epist. 3 p. 139, 2 (*Regulus loquitur*) calesco calescui in secunda persona caluisti et tali modo in plurali numero calescuimus, caluistis *quod Sedulus respondens refutat.* GELL. 7, 15, 3 quiescit ita oportere dici (*i. produci*) ut calēscit, ... et alia huiusmodi multa. GLOSS. θερμαίνομαι. πυροῦμαι. [*hisp.* calecer. *M.-L.*]

1 *proprie i. q. calidum fieri, fervescere*: **a** *de rebus*: CATO agr. 69, 2 *dolium* lenibus lignis facito -at. LVCR. 6, 280 fulmen ... accenditur ipsa sua cum mobilitate -it. CIC. nat. deor. 2, 138 *anima* -it primum ipso ab spiritu, deinde contagione pulmonum. OV. met. 15, 310 unda die gelida est, ortuque obituque -it. VITR. 1, 6, 2 *aeolipilae* antequam -ant non habent ullum spiritum, simul autem ut fervere coeperunt. CELS. 4, 6 hic (*sc. sanguis*) celerrime vel -it vel refrigescit. SEN. nat. 3, 24, 1 ignibus ... aquam -ere (CVRT. 4, 7, 22 tepida manat ... frigida fluit ... -it ... fervida exaestuat ... ex ... calore descrescit ... tepore languescat *Solis aqua.* ORIBAS. syn. 4, 42 quae *aqua* neque -it cito neque infrigdatur). PLIN. nat. 20, 239 *sucus* -it. SER. SAMM. 896 magis ut cessando -at (*febris quartana*). AMM. 24, 8, 3 terras vapore sideris -entes. 25, 3, 10 aestus -ens officeret alacritati membrorum (*utroque loco vis incohativa deest*). CAEL. AVR. acut. 1, 2, 32 ne is (*sc. aeris habitus*) -at. SIDON. carm. 23, 488 -ens ... sol. **b** *de animantibus*: CIC. Cato 57 *ubi* potest illa aetas (*i. senes*) aut calescere ... igni aut umbris aquisve refrigerari salubrius. VITR. 5, 9, 5 cum corpus motionibus ... -at. SIL. 16, 422 *equos* spumis auriga -ere sentit. APVL. met. 7, 19 iamque fomento tenui -ens. HIER. epist. 52, 2 in unius tantum adulescentulae grandaevus (*sc. David*) -it amplexu. **2** *translate et in imagine*: *i. q. excitari, commoveri, plerumque de amore*: TER. Eun. 85 accede ad hunc ignem, iam -es plus satis. OV. epist. 17, 177 flamma propiore -o (met. 3, 372). fast. 6, 5 sit deus in nobis: agitante -imus (*i. concitamur*) illo. CYPR. GALL. iud. 616 iuvenes odio ter mille -unt. FORTVN. rhet. 3, 16 p. 103 ut animus legendo -at, legemus aliquid tacite. ARATOR act. 1, 241 concordia nexa -àt. DRAC. Romul. 2, 68 hoc puero viso nympharum turba -at. *Gudeman.*

? **caletra** (calestir *vel* calestra *codd.*) ubi vespae nascuntur GLOSS. IV 213, 29 (V 274, 51 caloetra). *cf.* 595, 26 caletra ubi vespae nutriuntur (633, 10. 17). κοιλήϑρα *subesse putat Scaliger.*

calfacio *sim. v.* calef-. **caliandrum** *v.* caliendrum.

? **calibiae** NOT. Tir. 78, 24 *post* comptus *et* incompto, *ante* figura. *fortasse scribendum* galbeae *q. v.* *Mbr.*

calicarca, calicāris *v.* calycularis. **calicātus** *v.* calico.

calicellus, -ī *m.* **a** calix *deminutive.* ANTIDOT. Brux. 1 admisces passi calicellum plenum.

caliclāre, -is *n.* [*a* 1. caliculus. *Th.*]. GLOSS. ἄβαξ, τραπεζοφόρον, ubi conduntur calices. *cf.* III 198, 10 albax claudicare. calicl**ā**rium, -ī *n.* GLOSS. ποτηροϑήκη, ubi conduntur calices.

caliclārius, -ī *m.* **a** 1. caliculus. GLOSS. III 309, 53 ὑελουργός.

calico, -ātum, -āre [*a* χάλιξ, 2. calx. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 47 -ata aedificia calce polita (p. 59). INSCR. Betilieni (Corp. X 5807) 9 Betilienus ... facienda coiravit ... basilicam calecandam.

caliculāris, -ius, **caliculāta** *v.* calyc-.

1. caliculus, -ī *m.* [*a* calix *deminutive. Th.*]. [*prov.* caleu. *M.-L.*] **1** *vasculum coquinarium, potorium, sim.*: CATO agr. 108, 1 polentam ... in -um novum indito ... et imponito in carbones. CELS. 2, 11 *de cucurbitulis* si cetera defecerunt, -s quoque aut pultarius oris compressioris, ei rei commode aptatur. PALLAD. 11, 12, 3 pertusos -os et stercorata terra repletos parabit et in his pistacia terna constituet. 12, 7, 11. AVG. conf. 9, 8, 8 plenos mero -os inhianter haurire. CASSIOD. var. 12, 11, 1 aurum ... cum solvitur in liquorem, nisi mundissimo -o suscipiatur, inficitur. GLOSS. V 615, 20 a -is est pincerna. *translate*: VITA Hil. 18, 24 supernae monetae aurum ... aegritudinum -o excoctum. **2** *in capite polypi*: TREBIVS Plin. nat. 9, 93 acetabulis sive -is urnalibus pelvium modo. **3** *atramentarium*: CASSIOD. var. 11, 36, 4 *corniculario* ministrante -um scripsimus inempti. LYD. mag. 2, 14 ἕτερον (καλαμάριον) ... ἐξ ἀργυρίου βαϑὺ πρὸς ὑποδοχὴν κοινοῦ μέλανος ἐξυπηρετεῖται τῷ δικαστηρίῳ. καλλίκλιον αὐτὸ ... ἀπὸ τοῦ κάλυκος καλεῖσϑαι νόμος. **4** *foveae genus ad equites impediendos*: ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (Corp. VIII 2532) frg. D^b 7 *eques* nisi⟩ videt, qua vadat ... ⟨fieri non potest⟩ quin sit obnoxius -is tectis. *cf.* calliculus *p. 167, 64.* [*de* CORP. IX 3193, 9 *v. sub* caligula.]

2. caliculus *v.* calyculus. [*Bannier.*

×cal(i)dārius, -a, -um [*cf. c.* 2. calidus. *Th.*]. GLOSS. ϑερμοδότης. [*val.* căldare, *ital.* caldaja, *francog.* chaudière, *hisp.* caldera '*olla caldaria*'. *M.-L.*] *i. q. ad calorem pertinet*: PLIN. epist. 5, 6, 26 frigidariae cellae (*sc. balinei*) ... calidaria. CORP. III 7146 ce⟨llam? cal⟩dariam g⟨ymnasii⟩. VIII 1267 ollam aer(eam) caldar(iam). X 3916 ⟨cell⟩am caldariam. XI 3100 cellam caldar(iam). GLOSS. II 575, 50 cucuma: caccabus -s. *fem. subst.* **cal(i)dāria,** -ae. *cella calidae balineae sive balneum ipsum*: LAMPR. Alex. 30, 4 ut -a vel numquam vel raro uteretur. Heliog. 24, 1 -as de nardo exhibens. PALLAD. 1, 40, 1 malthae -ae vel frigidariae ... -ae compositio talis est (calidae et frigidae *codd.*). MARCELL. med. 25, 14 laboranti in balneo ... potanda in -a tribus potionibus dantur. 25, 22 ad balneum ducas et ... compellas in tosta -a (*i. sudatorio*) commorari. *lebes, olla, vas coquinarium*; *cf.* GLOSS. II 327, 63 ϑερμοφόρος (III 270, 64). 522, 13 χαλκίον ϑερμοῦ: PS. APVL. herb. 60, 4 herbae radices in -a decoquere. VVLG. I reg. 2, 14 mittebat eam (*sc. fuscinulam*) in lebetem vel in -am aut in ollam sive in caccabum (εἰς τὸν λέβητα τὸν μέγαν ἢ εἰς τὸ χαλκεῖον ἢ εἰς τὴν χύτραν). PALLAD. hist. mon. II 1 p. 345^D -am (λέβητα) magnam plenam fervente pice. p. 346^A in hanc -am (λέβητι)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

te iubeo mitti (*syn.* caccabus). 16 p. 375^A ignis flammabat fervebatque velut cal(i)daria. GREG. TVR. glor. conf. 96 in hac -a cibos ... praeparavi ...-am flammis superpositam validissime fervere (*cf. ind. capit.* 96 de eremita cui -a lignea fuit). *neutr. subst.* **cal(i)dārium,** -ī. *balineum calidum*: CELS. 1, 4 si in balneum venit ... primum in tepidario insudare ... tum transire in -um. SEN. epist. 86, 11 quod non in -um suum ... diem admiserat. VITR. 5, 10, 1 -a tepidariaque lumen habeant ... -a muliebria et virilia (7^ies^). CORP. VIII 16368 caldar(ium). XIII 5687 (*saec. I*) cali⟨darium⟩. *i. q. aes fusile*: PLIN. nat. 34, 94 regulare et in aliis fit metallis, itemque -um (*ter*). ISID. orig. 16, 20, 8 hoc (*aes fusile*) et -um *dicitur*, quod tantum funditur. *i. q. vas coquinarium*: *cf.* GLOSS. Scal. V 597, 50 aenulum: -um. EVCHER. instr. 2 p. 147, 14 fuscinae ad carnes de -is proferendas (GLOSS. V 616, 43).

calidātio, -ōnis *f. a* calidare. PS. AVG. categ. 12 calidatio et frigidatio, sic enim θερμότητα καὶ ψυχρότητα placet dicere.

caliditās, -ātis *f. a* 2. calidus. GLOSS. III 245, 15 caliditas θερμασία. DIOSC. 4, 148 radix et lacrimus eius tantam habet -em ut nullam habeant comparationem. IREN. 2, 19, 2 qualitatem vel -is vel velocitatis vel dulcedinis.

cal(i)do, -āvī, -āre *a* 2. calidus. CHIRON 381 cum bene caldaverit (canduerint *lapides* VEG. mulom. 2, 113, 2) pecus ad pedes caput copulato. [PELAGON. 132 ventrem -idaveris (*cod.*, calida fovebis *Ihm cf.* VEG. mulom. 2, 121, 3).]

1. calidus *v.* 1. callidus.

×2. cal(i)dus, -a, -um [*cf. c.* calere, calor. *Th.*]. QVINT. inst. 1, 6, 19 Augustus quoque in epistulis ad C. Caesarem scriptis emendat quod is 'calidum' dicere quam 'caldum' malit, non quia id non sit Latinum, sed quia sit odiosum et, ut ipse Graeco verbo significavit, περίεργον. *sed in codd.* caldus *prae* calidus *admodum rarum et ad paucas tantum locutiones, velut* calda *(sc. aqua), recisum est; a poetis duodecim locis exceptis* (LVCIL. 268 *ex coni.* 291 MAT. carm. frg. 12 NVMITOR. carm. frg. 1 HOR. sat. 1, 3, 53 MART. 7^ies^ *ex decem exemplis*) *brevis et vulgaris forma est prorsus aliena. cf. etiam* PROB. app. gramm. IV 198, 3 calida non calda, frigida non frigda. *compar. nota* VARRO rust. 3, 16, 37 cinere ... paulo plus -o quam tepidiore. EXC. Bob. gramm. I 553, 20 quae apud Romanos feminina, apud Graecos neutra ... calda (*supplevit gr.* τὸ θερμόν IDIOM. gen. gramm. IV 581, 22). *deest apud* CATVLL. SALL. NEP. PROP. VELL. PHAEDR. FRONTIN. SCRIPT. hist. Aug., *singulis legitur locis apud* SEN. rhet. VAL. FL. FLOR. IVST.; *binis*: TER. TIB. VAL. MAX. CVRT. MELAM FRONTON. AVIEN. AVSON.; *ternis*: MANIL. QVINT. TAC.; *quaternis*: PERS. PLIN. epist. SVET. APVL. AMM. *multo usitatissimum* CELS. (*202^ies^*) *et* PLIN. nat. (*163^ies^, brevior forma 6^ies^ traditur*), *sequuntur longo intervallo* LVCR. (*34^ies^*), VARRO (*23^ies^, brevior forma 10^ies^*), OV. (*21^ies^*), VITR. (*26^ies^*, caldus *semel?*), SEN. (*50^ies^, quater* caldus), COLVM. (*57^ies^, ter* caldus), SCRIB. LARG. (*43^ies^, 16^ies^* caldus), LVCAN. (*25^ies^*). *de sensu*: PAVL. FEST. p. 83 forma significat ... calidam. p. 84 forma, id est calida (SCHOL. Verg. Veron. Aen. 4, 149). NON. p. 263 -um est fervens ... caldum, citatum et velox ... calidum, ferox et inconsultum. HIER. in Is. 65, 8 ὡς θερμόν, hoc est, quasi -um. GLOSS. θερμός. ζεστός. -um: subitum et festinatum. calidus homo interdum fervens, interdum fortis intellegitur. aqua calida (calda aqua): συγκεραστόν. εὐκ(ρ)άς (?). calda: θερμόν. χαλκόθερμον. calda cinis: θερμοσποδία [*de* GLOSS. III 547, 21 iringio (*i.* ἠρύγγιον) pane calido *v. s.* cardo]. [*val.* cald, *ital.* caldo, *francog.* chaud, *hisp.* caldo. *M.-L.*]

I *proprie* *i. q. fervidus,* θερμός. **A** *de rebus corporeis*: aqua calida: PLAVT. Cas. 255 CATO agr. 81. 156, 5. 157, 3. 4 VARRO ling. 5, 24, 25 caldae (*bis*). rust. 3, 5, 16 CIC. or. frg. A XIII 20 nat. deor. 2, 25 Att. 1, 16, 10. LIV. 36, 15, 11 -as aquas (36, 16, 5). VITR. 2, 6, 4 *saep.* 5, 10, 1 aquae caldae. 8, 2, 8 -ae aquae *saep.* PAVL. FEST. p. 219 (FEST. frg. caldae). VAL. MAX. 2, 4, 5. 9, 1, 1 CELS. (*fere 70^ies^, ex quibus* calida aqua *20^ies^*). SEN. epist. 78, 25. nat. 3, 2, 2 frigidae calidaeque sunt (*sc. aquae*) *saep.* COLVM. 6, 6, 1 (*10^ies^*) SCRIB. LARG. (*10^ies^*, aqua calda *9^ies^*, calda aqua *semel*). PLIN. nat. (*33^ies^*, -a aqua *14^ies^*). MART. 6, 86, 6 potest caldam ... aquam (8, 67, 7). 7, 35, 2 -is ... aquis (12, 74, 6). TAC. ann. 15, 64. 69. SVET. Nero 31 -arum aquarum. VLP. dig. 33, 20, 1, 13. 39, 3, 3, 1 (43, 20, 1, 13. 43, 21, 3, 5 -a aqua. 19, 2, 19, 2 calda aqua). APVL. met. 2, 16 ARNOB. nat. 2, 59 IVST. 44, 2, 6 (30, 4, 1 -is aquis). ITIN. Anton. Plac. rec. A 7 p. 163, 14 -as aquas. AMM. 28, 4, 16 VVLG. gen. 36, 24 RVFIN. hist. 1, 8, 10 AVG. civ. 21, 2. PAVL. MED. bened. 9, 1 -arum aquarum. DIOSC. 4, 161 calda aqua (*saep.*). CASS. FEL. 1. 21 (*persaepe*). ANON. med. ed. Piechotta 88. 166. CAEL. AVR. (*persaepe*). *inde fem. substantive* **calida,** -ae: CATO agr. 156, 3 CELS. 2, 33 SEN. nat. 3, 1, 2. 3, 24, 3 COLVM. 12, 52, 21. PLIN. nat. 23, 34 frigido potu ... in -a (*16^ies^*). IVV. 5, 63 TAC. Germ. 22 SVET. Aug. 82 APVL. met. 2, 24. 4, 7 *bis.* TERT. anim. 16 -ae lacus ferventissimus. SER. SAMM. 319. 540 OPTAT. 6, 1 p. 143 PELAGON. 84 (*saep.*) VEG. mulom. 1, 17, 17 APIC. 1, 18 in -am ferventem merge. CAEL. AVR. acut. (*persaepe*) CASS. FEL. 29. 51. 52. 55. 62. 76 LEX Sal. 6, 4 CORP. VI 820. **calda,** -ae *f.* SEN. dial. 3, 12, 4 epist. 77, 9. 83, 5 COLVM. 6, 13, 3. 6, 30, 5 SCRIB. LARG. 44. 118. 130 PETRON. 41. 65. 68 PLIN. nat. 23, 83. 30, 57 MART. 1, 11, 3. 12, 60, 7. 14, 105 SER. SAMM. 543 CHIRON 658. 737 *passim.* DIOSC. 5, 33 *saep.* ANTHIM. 53 *passim.* ORIBAS. syn. 6, 13 *saepe.* CORP. VI 33885 (*bis*). XIV 2112. *nota*: QVEROL. p. 83, 3 -am fumosam. PELAGON. 168 in -am ferventissimam. VEG. mulom. 4, 3, 8 de -a fervente.

ENN. ann. 100 s a n g u i n e (VERG. Aen. 9, 420 HOR. epist. 1, 3, 4 OV. fast. 1, 321 met. 6, 238. 14, 754 CELS. 3, 23. 5, 26 SEN. Oed. 298 Thy. 1054 LVCAN. 1, 363. 3, 746. 4, 630 PLIN. nat. 28, 4. 37, 59 HOMER. 515 SIL. 7, 66. 10, 145 VINDIC. epist. ad Pentad. p. 491 *saep.*). PLAVT. Cas. 309 furnum. Merc. 140 picem (SIL. 14, 304). Mil. 688 pallium (NVMITOR. carm. frg. 1 toga). 832 prandium (Poen. 759). PLAVT. Persa 632 l o c o (CATO agr. 34, 1 VARRO rust. 1, 6, 2 loca -ora. 1, 6, 3. 1, 51, 2 retecta et loca calda. CIC. nat. deor. 2, 125 LIV. 22, 43, 5 VITR. 1, 4, 4 CELS. 1, 3. 3, 19. 4, 31. 5, 27. 7, 26 COLVM. 2, 7, 2. 3, 9, 8 [*19^ies^*]. PLIN. nat. 15, 3 negat provenire in frigidissimis oleam neque in -issimis. 17, 64 in -is *locis.* 17, 135. 17, 139 de -is frigidisque *locis.* 18, 132. 203. 20, 255. 26, 124. 36, 189 pinxit in -is *locis.* CAEL. AVR. chron. *persaepe*). CATO agr. 6, 1 a g r o ... caldo (VARRO rust. 1, 24, 1 -o. COLVM. 5, 10, 12 arb. 22, 1 PLIN. nat. 10, 154. 13, 123. 14, 27. 18, 163. 19, 181). CATO agr. 75 foco. 76, 4 testu caldo (VARRO ling. 5, 106). 79 ahenum caldum (OV. met. 7, 279 PLIN. nat. 20, 194). 80 unguen. 95 amurcam. 157, 8 unctam caldam. 157, 10 lotio caldo. TITIN. com. 6 lenti. LVCIL. 291 f e r r u m (VERG. Aen. 12, 100 SEN. Phoen. 254 LVCAN. 4, 511). NOVIVS Atell. 42 forcipe. ACC. trag. 666 latice (VERG. Aen. 6, 218). VARRO Men. 139 aura. rust. 1, 4, 4 ager. 1, 13, 1 bubilia. 1, 32, 1 terra (COLVM. 3, 12, 4 SEN. nat. 4, 2, 30 pars terrae. PLIN. nat. 18, 194 solum). LVCR. 1, 647 i g n e m (1, 1088. 2, 431. 3, 890. 6, 516. 688 VARRO AT. carm. frg. 17 SEN. Tro. 392. HIER. in Eph. 3, 14 p. 489 in igne aliud est -um, aliud calefactum). LVCR. 2, 354 f l u m e n (VERG. Aen. 9, 412 HOMER. 411. VAL. FL. 5, 372 amnes. ANTH. 446, 3. ITIN. Anton. Plac. rec. A 7 p. 164, 4 fluvius). LVCR. 2, 844 v a p o r i s (2, 858. 3, 126. 215. 5, 236. 567. 593. 798. 6, 858. 870. 948 VITR. 2, 6, 3. 8, 2, 4 CELS. 2, 17. 4, 9. 6, 10. 13 LVCAN. 9, 843 NEMES. cyn. 248). LVCR. 3, 654 trunco. 6, 148 fornacibus (6, 278 HOMER. 857). 6, 748 f o n t i b u s (6, 849. 881 OV. met. 15, 713 LIV. 22, 36, 7. perioch. 61 caldis frigidisque fontibus. VITR. 8, 3, 1 SEN. epist. 86, 9 MELA 1, 39 PLIN. nat. 2, 193. 203. 229. 232. 3, 60. 151. 5, 72. 140. 31, 7. 20. 59. 76 SOL. 4, 6. 22, 10 CARM. epigr. 948 CORP. III 1566). LVCR. 6, 799 lavabris. MAT. carm. frg. 11 sinuque amicam refice frigidam caldo. VARRO rust. 2, 1, 22 corpore (CELS. 2, 3. 5 CVRT. 3, 5, 2). 3, 2, 1 s o l e (OV. Ib. 109 COLVM. 12, 38, 2. LVCAN. 4, 5 Titana *i. solem*). CIC. Tusc. 1, 42 -or est vel potius ardentior animus quam est hic aer. nat. deor. 2, 39 sidera (TIB. 2, 1, 47. STAT. silv. 1, 3, 5 astro). VERG. Aen. 10, 485 -um ... de vulnere t e l u m (OV. met. 8, 443). 11, 698 cerebro (LVCAN. 6, 709 DARES 26). AETNA 389 umor. OV. am. 2, 15, 23 imbribus. ars 1, 256 sulphure. fast. 6, 170 farre (MAECEN. carm. frg. 8). met. 1, 158 *cruorem* (9, 132 LVCAN. 4, 287 HOMER. 382). 2, 232 fumo. OV. met. 5, 137 hastam -o de vulnere raptam (12, 119 illud idem -o de vulnere telum). 7, 532 austri (LVCAN. 9, 781. 10, 222); *cf.* VITR. 1, 6, 1 venti (VVLG. Ion. 4, 8). STAT. Theb. 5, 527 percussae -is adflatibus herbae. OV. met. 7, 775 pulvis (LVCAN. 8, 376). OV. met. 15, 324 v i n o (CELS. 1, 8. 3, 7. 4, 12. 5, 27. 28. 6, 14 SCRIB. LARG. 179. 232 PLIN. nat. 23, 44. 24, 13. 26, 119. 123. 139. 27, 5 CASS. FEL. 55). CELS. 6, 10 mulsum (6, 13 PLIN. nat. 26, 87. 32, 91. 101 CASS. FEL. 18). SCRIB. LARG. 66 passo ... bene caldo. OV. Pont. 1, 5, 79 Syene. MANIL. 1, 855 undas. 4, 250 camini. VITR. 1, 4, 4 r e g i o n i b u s (6, 6, 3 SEN. dial. 4, 19, 1 PALLAD. 12, 7, 9). 6, 1, 9 aer (PLIN. nat. 17, 15 PORPH. Hor. carm. 3, 26, 9). GERM. frg. 4, 124 -a ... sede Leonis (149 Leo). CELS. 1, 3 -is omnibus (*sc. rebus*) potius utendum vel calorem moventibus. *ibid.* solium bene -um (SCRIB. LARG. 130). CELS. 1, 6 potionibus (4, 12. 13. 22 PLIN. nat. 7, 185). PLIN. nat. 22, 113 potus (23, 81. 28, 55). CELS. 1, 7 cibis (3, 6. 4, 12. 15 HIER. epist. 54, 9). *ibid.* balneo (SEN. epist. 86, 4 balneolum caldum). 2, 12 quod (*sc. aqua*) infunditur neque frigidum esse oportet neque -um (4, 12 nihil edendum bibendumque nisi -um. SEN. nat. 4, 13, 10 nihil illis satis frigidum ... nihil satis -um. epist. 31, 5). CELS. 2, 17 sucus (4, 7 PLIN. nat. 22, 89. 24, 47 CASS. FEL. 35). *ibid.* arenae (3, 21 LVCAN. 1, 368. 4, 616 SIL. 3, 281 CLAVD. 20, 311). *ibid.* f o m e n t a (*11^ies^*; SEN. epist. 102, 26 SVET. AVG. 81). *ibid.* oleum (*11^ies^*; COLVM. 6, 18, 1 SCRIB. LARG. 95. 198 PLIN. nat. 22, 127 CAEL. AVR. chron. *persaepe*). 2, 18 caelo. 3, 19 manibus. 4, 2 cataplasmata (*10^ies^*; SCRIB. LARG. 160). 4, 6 cyprino. 4, 11 conclave. 4, 29 sale (SCRIB. LARG. 136). 5, 18 p o d a g r a s (PLIN. nat. 20, 213. 22, 76. 26, 101 SCRIB. LARG. 158 CASS. FEL. 52 *bis.* MARCELL. med. 36, 39). CELS. 5, 27 v u l n u s (CVRT. 4, 15, 17 MART. 4, 18, 6 AVG. serm. app. 29, 4). 5, 27 caro (PLIN. nat. 28, 218). 5, 28 aes. 6, 6 lacrima (*bis*). 6, 7 unguento (SCRIB. LARG. 179 SVET. Cal. 37). 7, 7 p a n e (VVLG. Ios. 9, 12 I reg. 21, 6 SVLP. SEV. dial. 1, 11, 4. 5). 7, 30 spongiam (CASS. FEL. 51). 7, 30 farina. SEN. Herc. O. 1573 cancro (LVCAN. 10, 259). nat. 4, 2, 26 specus (FRONTO p. 7 N.). 7, 27, 4 elementa. epist. 82, 14 massa (LVCAN. 6, 403). 90, 23 cinis (PLIN. nat. 22, 154. ARNOB. nat. 2, 21 cinere caldo). COLVM. 1, 6, 18 cellae oleariae -ae esse debent. 3, 12, 1 nimium -um solum (PLIN. nat 17, 170) ... terram (PLIN. nat. 17, 63. 18, 202). 6, 11 urina. 6, 12 a c e t o (6, 18, 2. 6, 30, 6 SCRIB. LARG. 78. 196 PLIN. nat. 23, 58. 31, 65). 7, 3, 8 sta-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bula. 7, 3, 18 saepto. 12, 27 uvas (PLIN. nat. 18, 315). 12, 52, 14 lixivia (SCRIB. LARG. 184). SCRIB. LARG. 20 facies. 41 tumorem. 118 heminam. 184 cremore. LVCAN. 1, 54 polus. 2, 586 axis (CLAVD. 1, 37). 6, 466 nubilo. 6, 559 aris (AVIEN. orb. terr. 1015). 7, 513 pondere. 9, 185 -i lucent buceta Matini. 9, 902 ovo. PERS. 1, 53 sumen. 3, 100 trientem. 5, 144 pectore. PETRON. 66 mel. PLIN. nat. 2, 234 hieme mare -ius esse. 12, 47 saporis. 16, 207 morus, laurus hederae (23, 156). 18, 303 *frumentum* -um impositum. 20, 194 anesum. 22, 121 paleam. 22, 150 *cicerem*. 22, 161 lolium. 23, 61 oxymeli. 24, 35 terebinthina. 26, 53 *herbae*. 26, 92 verbascum. 28, 169 sero. 28, 186 iocur hirci. 28, 188 furfuribus. 28, 244 resina. 29, 105 lac. 29, 115 specillo. 30, 95 pulmo (30, 28. 97. IVV. 6, 549 -ae pulmone columbae tractato, *per hypallagen*). 34, 113 penicillis (CASS. FEL. 34). SIL. 14, 69 nivem (AVG. c. Fort. 22 de serm. dom. 2, 24, 79). STAT. silv. 3, 1, 101 -as ... nymphas (*i. fontes in balinea; cf.* CORP. II 6102 ⟨balneas aedificasti, insti⟩tuisti nymphas -as). Theb. 3, 412 loris. 4, 729 nubem. MART. 2, 28, 4 bucca. IVV. 6, 121 lupanar. 6, 522 -aque (s *in P erasum*, calidas *codd.*) petitas a Meroe portabit aquas. 9, 14 visci. 11, 81 popinae. 15, 28 Copti. PLIN. epist. 2, 17, 11 piscina (SVET. Nero 27). CYPR. GALL. gen. 133 operiens nudos -is (*i. calefacientibus*) de vestibus artus. ANTH. 418, 4 -as ... pyramidas (*i. in Africa sitas*). AVIEN. Arat. 1512 aethra. AVSON. 108, 10 -i fervore lavacri. 131, 1 dropace. AMBR. orig. 3, 5, 24 ut corpus aegrotum nunc -oribus *medicamentis* fovetur. VVLG. lev. 6, 21 oblatio. Tob. 2, 11 stercora. Iob 37, 17 vestimenta. HIER. epist. 22, 24 -us rubor ora perfundat. tract. in psalm. I p. 305, 7 nihil gehenna -ius est et tamen ipsa frigida est. CLAVD. 8, 596 -i ... stagna profundi. 21, 5 sertis. PHYSIOGN. 118 corpus ... colorem ex -oribus *rebus* sumpsit. MACR. sat. 7, 12, 22 edulia. CAEL. AVR. chron. 4, 7, 94 lana limpida atque calida. MAR. VICTOR aleth. 1, 368 medulla. SIDON. epist. 9, 16, 3 vers. 75 pulte. carm. 9, 36 corde. SEDVL. carm. 3, 219 ponti. ORIBAS. syn. 5, 47 venter. *in nomine cibi*: APIC. 7, 275 sucum. 10, 446 ius. *cf.* 9, 416. *nota*: *aliquid* calidum reddere, facere *pro calefacere*: LVCR. 6, 855 corpus ... -um ... reddere. 6, 868 -um faciunt laticis tactum atque saporem.

notabilia: PLAVT. Epid. 142 huic homini opust XL minis celeriter -is (*quasi adhuc ex moneta ferventibus i. extemplo apportatis*). VARRO Men. 411 caldis pedibus (*i. velocitate calefactis*) ... rumpit se in curiam. MACR. sat. 7, 3, 15 (*ex* PLVT. symp. 2, 1, 5) cum diceret frigidas se habere manus, renidens ille ait: 'atqui eas de provincia -as paulo ante revocasti (*i. de furtis, fortasse proverbialiter dictum*).

B *de rebus incorporeis vel actionibus*: ENN. ann. 518 anima (VVLG. Sirach 23, 22 anima -a quasi ignis ardens). LVCR. 1, 300 aestus. 2, 34 febres (SER. SAMM. 887 CASS. FEL. 61). 5, 605 fervoribus (6, 656). 6, 316 fulgoris. VITR. 2, 1, 5 hiemes -issimas, aestates frigidissimas. 2, 6, 4 -a umoris ieiunitas aqua repente satiata communibus corporibus latenti calore confervescit. 5, 11, 2 lavationem (CELS. 1, 3). 6, 1, 2 partes (PLIN. nat. 13, 27). CELS. 2, 1 frigidae sive -ae (*sc. tempestates*). SEN. Phaedr. 765 aestatis (PLIN. nat. 18, 276 -issima. AVR. Fronto p. 15 N.). nat. 2, 10, 3 spiritus. 4, 8 terrarum evaporatio ... -ior est. 6, 20, 7 -a vis spiritus in ignem versa. 7, 20, 3 -ior sicciorque terrarum exhalatio. COLVM. 3, 1, 6 qualitatem caeli frigidam vel -am (3, 14, 1 -a est aeris qualitas). 3, 21, 8 neque enim omne *genus vineti* -o statu nec rursus frigido laetatur. LVCAN. 2, 724 diem (PLIN. nat. 10, 152. 21, 36. 33, 109 -issimis. QVINT. inst. 11, 3, 27 CLAVD. 22, 257). LVCAN. 9, 742 ignis edax -aque incendit viscera tabe. PLIN. nat. 2, 135 -i siccique halitus terrae (AMM. 20, 11, 26 halitus terrae -ores). 23, 55 morsum. 26, 39 gustus (27, 60). HIER. epist. 98, 19 plagam caeli. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 92[a] ἴρεως quoque species adhibetur -issima, ut fertur, et ardentissima. AMM. 15, 10, 4 flatu -ore ventorum. MART. CAP. 2, 196 ex -is umidisque commixtionibus. PHYSIOGN. 88 color (*saep.*). CASS. FEL. 56 sudor.

C *de animantibus*: CELS. 1, 3 alii -i, alii frigidiores. 3, 14 -is dare cibum. ITALA Iac. 2, 16 *v. p. 145, 13.* CHIRON 427 sive -us de itinere venerit. VEG. mulom. 1, 17, 4 *si* post cursum -i biberint.

II ***translate***: **A** *de animantibus*: **1** *iratus, animosus, concitatus, pronus*: LVCIL. 268 calda siem (caldais seme L^1, caldissime L^2) ac bene plena. VERG. georg. 3, 119 *equum* iuvenem ... -umque animis et cursibus acrem. HOR. carm. 3, 14, 27 non hoc ferrem -us iuventa. sat. 1, 3, 53 caldior est: acris inter numeretur. epist. 2, 2, 72 -us mulio. SEN. suas. 3, 6 ex his declamatoribus quos scholastici caldos (*i. ardore dicendi concitatos*) vocant. PERS. 4, 7 fert animus -ae fecisse silentia turbae (*cf.* SCHOL. *ad l.* fervore iracundiae excitatae). SIL. 15, 357 Gradivo. TERT. virg. vel. 10 quanto sexus avidior et -or in feminas. CYPR. GALL. iud. 642 femina ... iuvenibus -is vendebat ... noctes. EVTR. 3, 10 Hannibal -us et inpatiens dux. AVG. civ. 16, 2 *Cham* interpretatur -us (*translate, ut ex sequentibus elucet*). PHYSIOGN. 33 cuius facies est valde parva, malus est et -us et adulator. 73 cum solum pectus capillos praefert, -um (*i.* ϑερμόβουλον) et animosum (*i.* εὔψυχον) significat. 118 -i in Venerem (*cf. Schol. Aristoph. Lysist. 723* ϑερμὸν εἰς συνουσίαν). EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 -i equi desiderio feminarum. **2** *apud* ECCL. *de ardore religioso*: ITALA apoc. 3, 15. 16 (Priscill. tract. 1, 33 p. 27) aut -us esses aut frigidus sed quoniam tepidus es (VVLG. quia neque frigidus es neque -us ... utinam frigidus esses aut -us ... quia tepidus es nec frigidus nec calidus. *cf.* HIER. epist. 31, 3 sicuti frigidum non refugiens, -is delectatur, ita tepidos in apocalypsi evomere se loquitur. AVG. civ. 13, 24. serm. 234, 3 alter -us, alter frigidus. -us frigidum accendat). *cf.* ZACCH. 3, 3 fides -a est, non tamen fervens.

B *de rebus incorporeis*: **1** *i. q. quasi fervet, de re quae celeriter fit, vel subito in mentem venit cf. p. 153, 35*: PLAVT. Epid. 256 consilium a te expetesso. :: reperiamus aliquid -i (*Dousa*, callidi *codd.*) conducibilis consili ... :: dederim vobis consilium catum. Most. 665 -um hercle esse audivi optimum mendacium (*i. recenter excogitatum ideoque praesentaneum, fortasse proverbialiter*). LVCR. 4, 704 refrigescit enim cunctando plaga per auras nec -a ad sensum decurrunt nuntia rerum.
2 *in malam partem, i. q. praeceps, audax, temerarium*: CIC. off. 1, 82 quibus periculosa et -a consilia quietis et cogitatis splendidiora et maiora videantur. HIRT. Cic. Att. 15, 6, 2 per te exorentur ne quod -ius (*Lambinus*, callidius *M*) ineant consilium. LIV. 22, 24, 2 agitabanturque pro ingenio ducis consilia -ora. 35, 32, 13 ne temere eam (*Graeciam*) nimia celeritate consiliorum everterent: consilia -a et audacia prima specie laeta ... eventu tristia esse. PHYSIOGN. 50 ubi virum artus celeriter moventem vides ... ei -um consilium et cogitationem tribuas. **3** *concitatus, animosus, vehemens, vigens, sim.*: HOR. carm. 3, 27, 70 abstineto irarum -aeque rixae. LVCAN. 2, 493 -a prolatus ab ira (CYPR. GALL. exod. 1209). CALP. ecl. 5, 22 venus et -i scintillat fervor amoris. PLIN. nat. 8, 202 anima his (*capris*) quam ovibus ardentior -oresque concubitus. IVV. 6, 369 *voluptas* -ā matura iuventā (CLAVD. 26, 498 -ae rapuit te flamma iuventae). CARM. adv. Marc. 1, 19 -a dulcedine captos. HIER. epist. 10, 2 non -i acumen ingenii frigidus sanguis (*sc. senectutis*) obtundit. AVG. civ. 16, 2 haereticorum genus -um non spiritu sapientiae sed impatientiae quo solent haereticorum fervere praecordia. 16, 2 haereticorum -a inquietudine exagitantur. ZACCH. 3, 3. IVL. VAL. 2, 31 cum iam rumoribus -oribus (*i. certioribus*) adesse Alexander nuntiaretur. CASS. FEL. 39 -oris naturae. *praedicative*: *i. q. periculosum*: PLAVT. Most. 609[a] -um hoc est: etsi procul abest, urit male. TER. Eun. 380 vide ne nimium -um hoc sit modo (periculosum *interpretatur* DON.). *neutr.* **cal(i)dum**, -ī: **1** *i. q. vinum vel mulsum cum aqua calida mixtum*: PLAVT. Curc. 293 -um bibunt (VARRO ling. 5, 127). PAVL. FEST. p. 47 -um bibitur. MART. 14, 113 si caldum potas. CARM. epigr. 118, 2 suadeo caldum bibas. AMM. 27, 4, 14 abstinent -is. *nota in proverbio*: PETRON. 67 caldum meiere et frigidum potare. **2** *fervor, calor, aestus, plerumque cum* frigidum *coniungitur*: VARRO ling. 5, 127 calix a caldo. LVCR. 3, 294 VITR. 1, 4, 7 CELS. 2, 7 SEN. nat. 2, 10, 3 (8[ies]) epist. 67, 1. 92, 21 (*ter*) COLVM. 3, 1, 7. 3, 1, 10. 3, 9, 8 (*bis*). 3, 12, 3 PLIN. nat. 27, 50 IREN. 1, 17, 1 SOL. 52, 56 FILASTR. 47, 5. 123, 3 MACR. sat. 7, 12, 22 somn. 2, 15, 8 SORAN. p. 36, 6 (*saep.*) MART. CAP. 4, 36, 8 CASS. FEL. 32. 38. 42. PS. SORAN. quaest. med. 66 ἔμφυτον ϑερμὸν Graeci dicunt innatum -um, calorem, qui in nobis est. ORIBAS. syn. 5, 43. *neutr. plur. subst.* **calida**, -ōrum: OV. met. 1, 19 frigida pugnabant -is. MANIL. 1, 141 frigida nec -is desint. CELS. 3, 10 ad -a et humida veniendum est. SEN. nat. 1, 14, 5 multa enim sunt in sublimi sicca, -a, terrena. 2, 57, 2 plurima aestate sunt fulmina, qua plurimum -i est. facilius autem attritu -orum ignis existit. CLAVD. MAM. anim. p. 68, 12 -a vel frigida ... discernit. ORIBAS. syn. 6, 24 -a frigidis ... et frigida -is *adhibeantur*.

adv. **calidē**: **1** *proprie*: PELAGON. 294 deinde clauso stabuletur -issime. HIER. epist. 43, 3 -ius vigilabo vel dormiam.
2 *translate*: PLAVT. Epid. 284 -e quidquid acturu's age. CIC. Att. 15, 6, 4 nil illos -ius (*i. inconsideratius*) cogitare. *Gudeman.*

caliendrum (caliandrum), -ī *n.* [*orig. inc.; a gr.* χαράδριος, χαλάδριος, *quod inter diversa avium genera fortasse 'corydalum' significavit, tractum esse putat Sittl, Archiv 2 (1885) 478. 611. Th.*]. *de forma*: caliendrum HOR. sat. 1, 8, 48 *et* GLOSS., caliandrum PORPH. Hor. sat. 1, 8, 48 (= VARRO Men. 570). *inter utramque formam variare videntur codd.* TERT. pall. 4. *caliandria* ARNOB. nat. 6, 26. GLOSS. II 96, 20 κόσμιον κεφαλῆς. IV 29, 38 quo capillus mulieris convenit in ornamentum ad occipitium. SCHOL. Hor. sat. 1, 8, 48 (*in Γbf*) quidam ornatus, quo mulieres ad exornandos crines utuntur capillorum. *aliter* PORPH. Hor. sat. 1, 8, 48 -m id est galericum *infra l. 75. cf.* SCHOL. Hor. *ad l.* -m dicitur ornatus capitis mulierum, sive suppositus crinis, quem pro naturalibus capillis accipiebant. *gloss. in Γ* genus galeri, *gloss. in DV al.* id est galerum. *quae ex male intellecto loco* HOR. *fluxisse recte suspicatus est Mau, PW. III 1354.* VARRO Men. 570 tantis cothurnis accipit Critonia -um. HOR. sat. 1, 8, 48 Canidiae dentes, altum Saganae -um excidere (*falso, ut videtur* PORPH. *ad l.* altera quod glabra fuerit -um id est galericum habere consuesset). TERT. pall. 4 *nunc* stolam et supparum et crepidulum et -um ... eieravere *matronae*. ARNOB. nat. 6, 26 falciculae, claves, -ia, fomites *inter insignia deorum enumerantur.* [*it. mer.* calyende. *M.-L.*] *Mbr.*

caliga, -ae *f.* [*orig. inc. Th.*]. ISID. orig. 19, 34, 12 -ae vel a callo pedum dictae vel quia ligantur. GLOSS. subtalaris. ὑπόδημα. σανδάλια (*cf.* EXC. Bob. gramm. I 553, 20. BEDA gramm. VII 290, 13 sandalin graece neutro genere, -a Latine). κάλιξ. -ae: κάλιγες (*cf.* LEONT. NEAP. vita St. Ioannis 42 ἀπὸ καλίγων πατριάρχης χειροτονη-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ϑείς, *cf. l. 38 sqq*). καλίγια zanga. [*obscurum*: Gloss. V 515, 47 *et* 578, 41 stachys caliga.] Not. Tir. 99, 36. *legitur inde a* Cic. *scriptura* calica: Itala act. 12, 8 (cod. e) Edict. imp. Diocl. 9, 8. 9 Greg. Tvr. Franc. 6, 31. Cassian. inst. 1, 10 *recte* gallicis *edd.*

calceamentum ligamentis praeditum; praecipue de calceamento, quo utebantur milites gregarii: Cic. Att. 2, 3, 1 etenim mihi -ae (gallicae *Mallaspina; cf. Boot ad l.*) eius et fasciae cretatae non placebant. Plin. nat. 7, 135 iuventam inopem in -a militari tolerasse. Ivv. 16, 24 offendere tot -as, tot milia clavorum. Svet. Cal. 52 in speculatoria -a. Edict. imp. Diocl. 9, 6 -ae militares sine clavo (καλίκων στρατιωτικῶν ἀνηλωτῶν). Ivst. 38, 10, 3 ut etiam gregarii milites auro -as figerent. Avson. 257, 4 Gaius cognomen -ae cui castra dederunt (264, 1. Sidon. carm. 7, 105 -as Gai). Papyr. Genav. 1 I A 7 caligas fascias d(ena)r(ios) xii (I A 18. 28. I B 6. 17. 27). *de aliis calceis*: Petron. 69 Massa dono tibi -as (*sc. mulionicas sive rusticas*). Tert. pudic. 18 nisi ... -as fratrum volutando deteserint. Treb. Gall. 16, 4 -as (-ias *BP*) gemmeas adnexit, cum campagos reticulos appellaret. Edict. imp. Diocl. 9, 5 de caligis (περὶ τῶν καλίκων). 9, 5a -ae primae formae mulionicae (καλίκων μουλιωνικῶν) sive rusticae. 9, 8 -ae senatorum (καλτίων). 9, 9 -ae equestres. 9, 10 -ae muliebres. Symph. 440, 181 *tit.* Carm. ad senat. 22 -aque (*i. calceus senatorius*) remota gallica sit pedibus molli redimita papyro. Hier. epist. 22, 19 milites vestimentis Iesu sorte divisis -as non habebant. 22, 34 -ae follicantes (Isid. eccl. off. 2, 16, 10). 117, 7 -a ... ambulantis nigella ac nitens stridore ad se iuvenes vocat. Vvlg. gen. 14, 23 a filo subtegminis usque ad corrigiam -ae (ἕως σφυρωτῆρος ὑποδήματος). act. 12, 8 calcea te -as tuas (τὰ σανδάλιά σου. *cf.* Hier. adv. Pelag. 2, 12 Petrus -as habuisse narratur). Avg. in epist. Ioh. 10, 8 -is clavatis. serm. 232, 8, 8 -am postremo non vis nisi bonam. Schol. Iuv. 5, 20 -arum ansas. Bened. reg. 55 indumenta pedum pedules et -as (Isid. reg. monach. 12, 2). Greg. Tvr. Franc. 6, 31 episcopus tanto timore perterritus ut unam -am de pede elapsam allegare non curaret (calicam *B²*). Ven. Fort. vita Germ. 35, 102 quidam clericus ... cum ... -as circinasset. *nota in proverbio*: Capitol. Maximin. 28, 9 unde etiam vulgo tractum est, cum de longis et ineptis hominibus diceretur -a Maximini (*cf. Otto, Sprichw. p. 215*).

translate: *fere i. q. militia*: Sen. dial. 10, 17, 6 Marium -a dimisit: consulatus exercet (benef. 5, 16, 2 Marius ad consulatum a -a perductus. Ampel. 18, 15 Marius a -a pervenit usque septimum consulatum). Corp. III 7108 militavit ... in -a (VI 2440). VI 33061 in calceo et -a. IX 5647 omni honore in -a functo. 5840 omnibus officiis in -a functo. *metonymice i. q. miles gregarius*: Corp. VI 3053 oleum in -as (*cf. adn. Mommsenii ad* VI 3038).

derivata: caligaris, caligarius, caligatus, caligula.

caligāris, -e *a* caliga. *ad caligam pertinens*: *cf.* Char. gramm. I 77, 1 caligarius artifex, -aris clavis, similiter ars, fabrica (Beda gramm. VII 266, 5). Plin. nat. 9, 69 clavorum -ium (22, 94 Lex met. Vipasc. [Corp. II 5181] 32 Marcell. med. 36, 53 Lib. gener. a. 354 chron. I p. 146, 3 galligares. *cf.* caligarius *l. 55 et 65*). Edict. imp. Diocl. 9, 1 de formis calicaribus. 9, 1a formae calicares maximae (περὶ φορμῶν καλικαρικῶν *sic g*, καλοποδαρίων *M.* Gloss. III 449, 4 forma -is καλοπόδιον. 478, 4. 496, 47 formae -es kalipodes). Gloss. III 496, 61 solum -e κάσσυμα.

caligārius, -a, -um *a* caliga. **1** *i. q. caligaris*: Plin. nat. 34, 143 clavisque -is. Symph. 440, 184 *tit.* clavus -us (-is *γ*, callicarius *S*). Gloss. III 464, 8 solum -um κάσσυμα. **2** *i. q. caligis indutus*: Petron. 74 Cassandra -a (*cf. Friedländer p. 314*). *masc. subst.* **caligārius,** -ī *i. q. sutor.* Gloss. καλιγάριος. ὑποδηματάριος. subtalarium factor. Char. gramm. I 77, 1 *supra l. 46.* Isid. orig. 19, 34, 2 -us ... non a callo pedum sed a calo, id est ligno, vocatus, sine quo consui calceamenta non possunt, quas Graeci καλόποδας dicunt. [*it. sept.* calger. *M.-L.*] Lampr. Alex. 33, 2 corpora omnium constituit vinariorum, lupinariorum, -orum. Firm. math. 4, 14, 13 faciet pellarios corarios -os (calligarios *codd.; dub.*: 3, 10, 8, *ubi* callicarios *MPR*, gallicarios *fortasse scribendum cum edd.*). Oribas. eup. 2, 1 L 12 arbor, quod -i ros marinum vocant (syn. 8, 28. calecarii *codd.*). Corp. III 14239¹ calegario (*sic etiam* 14305. 14916ᵃ). V 1585. 5919, 3 sutor -us. 6671, 2. VI 9225. IX 3027. X 5456. XI 6838 Inscr. Notiz. degli scavi 1896 p. 149.

cālīgātio, -ōnis *f. a* 1. caligo. *i. q. obscuratio, caligo*: Plin. nat. 29, 123 -es suffusionesque oculorum. Mart. Cap. 1, 11 ut velut fumidae -is incredibilis laberetur aura.

caligātus, -a, -um *a* caliga. Gloss. V 448, 26 crepidatus pro caligatus. Prisc. gramm. II 441, 16 siqua igitur videantur sine verbis formam habere participiorum, nomina sunt dicenda et carent temporali significatione: paenulatus, togatus ... -us et his similia. *i. q. caligis indutus*: Ivv. 3, 322 saturarum ego, ni pudet illas, auditor gelidos veniam -us in agros (*de caligis rusticis v. Friedländer ad l. cf.* Edict. imp. Diocl. 9, 8. *aliter Otto, Sprichw. p. 66*). *i. q. miles gregarius cf.* Cass. Dio 48, 12, 3 βουλὴν καλιγάταν (*sic Balduin, codd.* καλλίγαν *vel* καλίγαν) ἀπὸ τῆς τῶν στρατιωτικῶν ὑποδημάτων χρήσεως ἀποκαλοῦντες. Svet. Aug. 25 has (*coronas*) ... saepe etiam -is tribuit. Vit. 7 tota via -orum quoque militum. Ps. Qvint. decl. 3, 15. 19 Venvl. dig. 48, 3, 9 Men. dig. 49, 16, 6, 5 Vlp. dig. 3, 2, 2 pr. Comment. Lucan. 6, 144. Novell. Iust. 74, 4, 3 milites armatos, quos lex caligatos appellat (καλιγάτους). Corp. III 12546. VI 1116 numerus militum -orum (XIV 128, 8. 374, 16. 160, 9). VIII 2848. 21836. XI 3057. XIV 2288 vix. an. LV cal(igatus) XVIII. Corp. XIV 374, 17 universus numerus -orum collegii fabrum tignuariorum Ostiensium. *nota*: Tert. idol. 19 militia ... -a vel inferior quaeque, cui non sit necessitas immolationum vel capitalium iudiciorum.

cālīgineus, -a, -um *a* 2. caligo. *i. q. caliginosus*: Gratt. 56 -o laxanda reponito fumo.

cālīgino, -āvī, -āre *a* 2. caligo. *i. q. caligare, de oculis*: Itala deut. 34, 7 (Lugd.) non -erunt oculi eius (οὐκ ἠμαυρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ; Vvlg. non caligavit oculus eius). Garg. Mart. virt. herb. 47 ed. Rose Anecd. II p. 140, 26 Ps. Cypr. abus. 2 Hier. tract. p. 374, 30 Marcell. med. 8, 94. 97. Hippocr. progn. 7 oculi -ant (ἀμβλυώσσουσιν). *passive*: Itala III reg. 14, 4 (Lucif. reg. apost. 167 p. 46, 5) et oculi eius -bantur videre (ἠμβλυώπουν, Vvlg. caligaverant). Clem. ad Cor. 3 in fide illius -batur (ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ ἀμβλυωπῆσαι).

cālīginōsus, -a, -um *cf.* 2. caligo *et* caligosus. Gloss. II 383, 7 ὁμιχλώδης. *caligine tectus, obscurus.* **a** *proprie i. q. nebulosus, tenebrosus, obnubilatus, obscurus*: Cic. Tusc. 1, 43 quod et umidum et -um *caelum* est propter exhalationes terrae (1, 60 hoc nebuloso et -o caelo). div. 1, 130 si obscurior ⟨et⟩ quasi -a stella obstiterit. Val. Max. 1, 7 ext. 1 erumpentes nimbos lucemque -is involutam tenebris. Sen. nat. 2, 10, 2 illa pars ima et vicina terris densa et -a est, quia terrenas exhalationes receptat (Avg. gen. ad litt. 3, 3 p. 65, 25 hunc turbulentum et -um locum, qui umida exhalatione pinguescit. *cf.* 12, 16 p. 401, 16 cum aere -o atque nebuloso. gen. ad litt. imperf. p. 491, 7 aerem -um et procellosum et humidum. civ. 14, 11 omnis super istum -um aerem ... creatura). Plin. nat. 17, 171 pluvio et -o tractu. Serv. Aen. 3, 198 nubes -ae (Avg. in psalm. 47, 3). Cass. Fel. 1 austri. *nota*: Itala lev. 13, 6 (Monac.) si -us contactus *leprae* non est conversus in cute (ἀμαυρὰ ἡ ἁφή, Vvlg. si obscurior fuerit lepra). **b** *in imagine*: Vvlg. Is. 13, 2 super montem -um levate signum (ἐπ' ὄρους πεδινοῦ. *cf.* Hier. in Is. 13, 2 p. 170 quod Hebraice dicitur nesphe Babylonem propter superbiam intellige. isti sunt montes tenebrosi, tristitiam et caliginem praeferentes). Vvlg. Is. 59, 10 impegimus in meridie quasi in tenebris, in -is quasi mortui (Hier. *ad l.* p. 707 in caligosis. p. 708 in toto enim orbe sole iustitiae splendorem rutilante, illi morantur in tenebris videlicet ut peccato mortui). Vvlg. Ier. 13, 16 antequam offendant pedes vestri ad montes -os (ἐπ' ὄρη σκοτεινά, *cod. Tolet.* caligosos). II Petr. 1, 19 propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes quasi lucernae lucenti in -o loco (ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ. Eleuth. Torn. serm. Migne 65 p. 89 te ... flebilium in -is locis conclamant suspiria). *cf.* caligosus. Ps. Rvfin. in Am. 5, 18—20 non solum tenebrosam sed etiam -am illam esse noctem denuntio (*de die irae; cf. p. 160, 38*). Avg. civ. 14, 3 in carceribus -i huius aeris aeterno supplicio destinatus (Pomer. 3, 2, 1 Isid. ord. creat. 10, 11). **c** *translate*: *de tempore futuro*: Hor. carm. 3, 29, 29 prudens futuri temporis exitum -a nocte premit deus (*cf. p. 160, 46*). *de animi ignorantia et obscuritate*: Avg. epist. 143, 7 -issimae quaestionis obscuritas. c. Iul. op. imperf. 1, 88 verba lucida -is disputationibus obscurare. Mar. Merc. Cyr. resp. p. 283 obscura ... -aque sententia. p. 286 -am offusamque habeat mentem. Mart. Cap. 4, 423 talibus insistente Dialectica et ad quaedam non minus extricabilia quam -a properante Pallas ... intervenit. Evstath. Bas. hex. 6, 11 p. 936ᴬ -is parabolis.

synonyma: nebulosus, obscurus, pluvius, procellosus, tenebrosus, turbulentus, umidus. inextricabilis, offusus.

***1. cālīgo,** -āvī, -ātus, -āre *cf.* 2. caligo. Gloss. -at: caliginem facit. Gramm. suppl. 25, 31 formido, caligo et similia ... magis primitiva quam derivativa sunt dicenda. 32, 22 formido, -o ... quae sunt in eadem voce tam verba, quam nomina. 76, 9 quando verba sunt, primae coniugationis fiunt ut ... caligo -as. *legitur inde a* Pacvv.; *usque ad Traiani aetatem soli usi sunt*: Lvcr. Aetna Colvm. Scrib. Larg. Mart. Qvint. Ivv. *singulis locis*, Cic. Arat. Verg. Cvrt. *binis*, Plin. nat. *ter*, Sil. *quater*, Cels. *5ies*, Sen. phil. *6ies*, Stat. *10ies*. *part. praes. abl. sing.* -anti Mart. Cap. 6, 580 Hil. gen. 25. *primam syllabam corripit* Cypr. Gall. exod. 138, *primam et secundam* Pavl. Nol. carm. 18, 401 (*sed pro longis habet idem* carm. 31, 205).

I ***intransitive***: A *proprie*: 1 *obscurum, tenebrosum, caligine obductum esse*: Cic. Arat. 205 Aram tenuis -ans vestiet umbra. 246 -ans detersit sidera nubes (*possis utroque loco etiam de usu transitivo cogitare*). Verg. georg. 4, 468 -antem nigra formidine lucum *Ditis* (*de infernis; cf.* Sil. 12, 130 -antis ... infernis pressas nebulis ... Cimmerias ... domos. Stat. Theb. 1, 95 -antes animarum examine campos. 12, 231 -antibus arvis. Claud. rapt. Pros. 1, 2 -antesque profundae Iunonis thalamos. 3, 247 -antes marcebant fronte coronae). Aetna 313 -at nubilus aer (Fvlg. myth. 2, 5 aeris nubilo -ante. aet. mund. p. 148 -antibus nebulis). Cvrt. 10, 9, 4 solis ortus lucem -anti reddidit mundo (Ambr. hex. 1, 9, 33 deus locutus est et -anti mundo lucem emicuit). Colvm. 1, 5, 4 amnes ... nebulis -ant (Stat. silv. 3, 5, 20 vada -antia Thyles). Stat. Theb. 1, 235 -antes

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

abrupto sole Mycenas (*cf.* PRISC. gramm. II 574, 19 -antes pro caligatas dixit). 7, 470 -antia primus hauserat astra dies (CLAVD. 1, 27 -antibus armis debilis Orion. AMBR. hex. 4, 2, 7 nulla eam [*lunam*] obducta nebula -em facit). 12, 693 pulvere crasso -are diem. VOPISC. Car. 8, 5 exorta tempestas, ut -rent omnia. VVLG. deut. 33, 28 caeli -bunt rore (ὁ οὐρανός σοι συννεφὴς δρόσῳ). CLAVD. 3, 336 -antia nigris ilicibus Pangaea (*cf. subst.* caligo *i. q.* '*umbra arborum*' *p. 159, 31*). HIL. gen. 25 et -anti premeret serotina morte. MART. CAP. 1, 7 -antibus tenebris (6, 663 ARATOR act. 2, 932). PASS. Mar. Iac. 6 graves antri -antis horrores. *in imagine*: VERG. Aen. 2, 606 omnem, quae nunc obducta tuenti mortalis hebetat visus tibi et umida circum -at, nubem eripiam (SERV. *ad l.*). *nota*: MART. CAP. 6, 580 prospicio ... feminam ... amictam ... peplo, in quo ... umbra ... telluris ... lunae orbes ac solis aurato -anti murice decolorans ... videbatur.

2 *de oculis*: **a** *de caligine fortuito offusa*: LVCR. 3, 156 -are oculos ... denique concidere ex animi terrore videmus saepe homines. RVT. LVP. 2, 7 oculi vinum lacrimantes -ant (*cf.* STAT. Theb. 9, 367 obducto -ant sanguine visus. BOETH. cons. 1, 1, 42 acies lacrimis mersa -ret). SIL. 1, 499 lato Murrus -at in hoste. 3, 492 -at in altis obtutus saxis (*in imagine*: 14, 89 -are alto in solio). STAT. Theb. 4, 539 -antem longis Ixiona gyris. CYPR. laps. 8 -vit aspectus (AVSON. Mos. 334 despectu ... -ante). FAV. EVL. p. 19, 10 oculos multo lumine -antes (MART. CAP. 1, 73 ipse ... Iuppiter ... sub immensi nitoris numine -vit. CYPR. GALL. exod. 138 lumenque -at lumine de nimio). HIER. epist. 60, 1 -ant oculi, lingua balbutit. VVLG. Iob 16, 17 palpebrae meae -erunt (ἐπὶ δὲ βλεφάροις μου σκιά). 17, 7 -vit ab indignatione oculus meus (πεπώρωνται γὰρ ἀπὸ ὀργῆς οἱ ὀφθαλμοί μου). PAVL. NOL. carm. 18, 401 cernit comminus et -are putat. *nota*: IVV. 6, 31 cum pateant altae -antesque fenestrae (*cf. Friedlaender ad l.*).
b *de morbo vel vitio oculorum*: CELS. 1, 3. 2, 7 ex somno oculi -ant. 2, 12, 2. 6, 6, 32. 34. SCRIB. LARG. 184 -ant magis magisque vertigine quadam urgentur. PLIN. nat. 20, 239. GELL. 14, 1, 5 qualis longinqua oculorum acies est per intervalla media -antium. PANEG. 10, 12 o truces oculi! ita non -astis. 10, 14 crassam et -antem aciem. VEG. mulom. 2, 28, 6 ne tenebris assueta *animalia* vel -ent vel aciem visus imminuant (PAVL. NOL. epist. 40, 6). HIER. epist. 36, 16 oculis -asse. in Ezech. lib. 7 praef. -antibus oculis senectute (VVLG. gen. 48, 10 -bant prae nimia senectute. III reg. 14, 4). VVLG. gen. 27, 1 deut. 34, 7 I reg. 3, 2. 4, 15. MARCELL. med. 8, 83 -antes et lippientes oculos. 8, 89 *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 38 -antes ... oculos (caliginantes *b. Gel.*). ALC. AVIT. epist. II p. 45, 18 Tobiam ... -antem ... terrestribus. *in imagine*: VVLG. Is. 32, 3 non -bunt oculi videntium (καὶ ἔσονται πεποιθότες ἐπ' ἀνθρώποις).

B *translate*: **1** *de animi obscuritate et ignorantia*: SEN. dial. 7, 1, 1 ad pervidendum, quid sit quod beatam vitam efficiat, -ant (epist. 71, 24). nat. 3 praef. 11. epist. 57, 4 inhorrescet ad subita et -bit. 122, 4. benef. 7, 10, 1 tuas opes recognoscere, lamnas utriusque materiae, ad quam cupiditas nostra -at (*i. hebetata est; cf.* STAT. Theb. 10, 287 -antes nimiis successibus irae). CVRT. 10, 7, 4 memoriamque regis sui tantum intuentes ad cetera -are eos. PLIN. nat. 11, 146 animo -ante 30, 2 vires religionis, ad quas maxime etiam nunc -at humanum genus. STAT. silv. 5, 3, 238 orbatae -ant vela carinae (*errant quasi caeca*). MART. 10, 4, 1 -antemque Thyesten. QVINT. inst. 1, 4, 19. CHALC. comm. 348 incertam et -antem animi nostri intentionem. FVLG. aet. mund. p. 171, 13 exulat de nostris sensibus quidquid tenebrosa fuscedine -bat. HIER. epist. 124, 7 mens ... nullo perturbationum nubilo -ans. PRVD. c. Symm. 1, 291 -antes animas et luce carentes. PS. RVFIN. in psalm. 5, 3 -ans ... inter procellas huius saeculi (AVG. in psalm. 5, 4). PAVL. NOL. epist. 50, 18 intellectum meum -are fateor. AVG. gen. ad litt. 6, 6 p. 176, 25 plures ... arbitror -are in his locis. 8, 16 p. 255, 12 nullus -et auditor. mor. eccl. 1, 2, 3 -antes hominum mentes consuetudine tenebrarum. LEO M. epist. 28, 5 -ans vero circa naturam corporis Christi. PROSP. c. coll. 14, 2 intelligentiae -at obtutus. VEREC. in cant. 6, 9 infidelitatis nigredine -arant *corda gentium*. BOETH. cons. 3, 2, 50 -ante memoria. ENNOD. opusc. 9, 1 p. 416, 2 cum ceteris animalibus hebetata -antium crassitudo sit sensuum. **2** *de rebus ignotis vel haud satis dilucidis*: AVSON. 326 praef. poematia ... proferre ad lucem -antia coegisti. AMBR. in psalm. 39, 2 in quo iam nobis non legis -at umbra, sed veritas fulget. HIER. hom. Orig. in Ezech. 3 p. 905 ad aspicienda peccata, quae clausa sunt, ad illuminanda, quae -ant (CASSIOD. inst. div. 33). MACR. somn. 1, 3, 18 velamine, quod nexus naturae -antis obducit. MART. CAP. 6, 587 licet Archimedem ... potuerim subrogare, ne impolitum quicquam subsisteret assertorum aut profunditas -ret, tamen. LEO M. serm. 38, 2 ubi inter -antes cogitationes radius supernae lucis refulserit. 70, 3 Israeliticam fecit -are doctrinam. CLAVD. MAM. anim. p. 145, 2 in hoc opaco rerum -antium nubilo. ALC. AVIT. epist. 9 p. 43, 10 omne nubilum, quod quietem orientalium populorum ambiguo -ante fuscaverat redintegratae pacis serenitate detersum. BOETH. arithm. 1 praef. p. 4, 23 quae sunt -antibus sententiis impedita, expedire. syll. categ. 1 p. 793^C priusquam ad res densa -antes obscuritate venirent.

II ***transitive***: PACVV. trag. 58 vultum -at quae (alligateque *codd. Nonii, corr. Scaliger*) tristitas? (*de* CIC. Arat. 205. 246 *v. supra p. 156, 73*). EVSTATH. Bas. hex. 9, 6 p. 963^C nubem illam, quae hominum sensus -at, eripere (PETR. CHRYS. serm. 41 p. 315^A sicut terrae nubes -ant caelum. 74 p. 410^A o si taetra nubes letalis pomi speciem -asset). FVLG. Virg. cont. p. 103 numquidnam oportuerat te inter tanta dulcia poma mora etiam ponere tuaeque luculentae sapientiae funalia -are. *passive* (*cf.* PRISC. gramm. II 574, 19 *p. 157, 1*): HIER. in Matth. 6, 22—23 p. 36 si sensus animae vitio -atur. FVLG. myth. praef. p. 15 stultitiae nubilo soporata -entur ingenia. aet. mund. p. 149 cinis -atur in nebulis. LEO M. serm. 77, 13 sed nimis carnaliter -atur.

part. praes. act. interdum pro adiectivo sumi potest cf. ex. gr. supra p. 156, 78. 79. 81. 82. 157, 34. 54. 68. *nota superl.* BOETH. in Porph. dial. 1 p. 9^A ad illuminandas ... acies intellectus densitate -issimas.

derivatum: caligatio.

×2. cālīgo, -inis *f.* [*cf. esse videntur c. hibern.* caile '*macula*', *gr.* κηλὶς *et c.* 1. callidus, *fortasse c. ind.* kālaḥ '*niger, lividus*'. *Th.*]. GLOSS. ἀχλύς, γνόφος, ζόφος, θύελλα, ὁμίχλη. nebula, tenebrae. GLOSS. III 347, 30 ἀμαυρία. III 206, 61 ἀμαύρωσις. III 244, 47 ἀσβόλη [III 108, 61 eridomida -o *obscurum*]. ISID. orig. 13, 10, 11 -o umbra est de spissitudine aeris effecta et dicta -o, quod maxime aeris gignatur calore! GRAMM. suppl. 76, 8 sunt alia nomina verbis similia ut ... caligo, indago, propago. ... quando autem nomina sunt, tertiae declinationis fiunt ut comedo -inis ... caligo -inis. *legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO, *extat ante Tiberii aetatem apud* PLAVT. *et* CATVLL. *singulis locis,* CIC. *16ies*, LVCR. *11ies*, VERG. *8ies*, AETNAM *ter*, OV. *10ies*, LIV. *8ies et in fragmentis* ENN. *bis*, CATON. SISENNAE FVR. ANT. TRAG. inc. *singulis locis; deinde per totam latinitatem legitur, saepius apud* SEN. philos. *20ies*, PLIN. nat. *45ies*, SIL. *18ies*, STAT. *16ies*. *orthographica et prosodiaca*: *scriptura* kaligo *legitur in titulis*: INSCR. Espérandieu cachets d'oculistes no. 636 CORP. XIII 10021, 15. 22. 203. *de mensura syllabae paenultimae adnotat* PRISC. gramm. III 522, 34: praeposita ... qualibet consonante paenultimam productam servant, ut imago ... caligo ... magnitudo. GRAMM. suppl. 110, 25 in go desinentia, sive sunt derivativa seu primitiva, producunt paenultimam vel natura vel positione, ut ... caligo ... margo. *prima syllaba correpta est apud* HIL. gen. 30 utque caput victa prompsisti caligine noctis *et* INSCR. christ. Rossi II p. 108 n. 58, 4 quem cum iam dudum legeret mons terra caligo. *scripturam* calligo *vituperat* PROB. app. gramm. IV 198, 21 caligo non calligo; calligo *legitur saepius in codd. scriptorum* (*cf. Heraeus, Archiv 11 [1900] 319*). [*ital.* caleggine. calligo: *sard.* baddine '*vertigo*' *M.-L.*]

A ***proprie***: **1** ***vapor*** *nebulae vel fumi, obscuritas, nox,* ***tenebrae***: ENN. ann. 21 transnavit cita per teneras -is auras. scen. 182 -o oborta est (SVET. Nero 19 LAMPR. Comm. 16, 2). CATO orig. 77 quotiens lunae aut solis lumine -o aut quid obstiterit. FVR. ANT. carm. frg. 2 omnia noctescunt tenebris -is atrae. SISENNA hist. 130 caelum -e stat. CIC. progn. frg. 1 radii caeca -e tecti (Arat. 194 LVCR. 6, 852 OV. met. 1, 265. 2, 233. 5, 622. 6, 706 SEN. nat. 6, 27, 3 CVRT. 7, 5, 4 PETRON. 122, 128 SIL. 4, 668 HOMER. 308. 465 STAT. Theb. 1, 380 CYPR. GALL. gen. 208). CIC. Arat. 345 adiment lucem caeca -e nubes. 478 *nox* Hydrae -e caeca cervicem atque oculorum ardentia lumina vestit (AVIEN. ora 388). leg. agr. 2, 44. LVCR. 4, 313 -is aer ater init oculos. 4, 349. 4, 456 in noctis -e caeca (SIL. 11, 513 APVL. met. 2, 32. 3, 18). 5, 296 pingues multa -e taedae. 5, 650 nox obruit ingenti -e terras (6, 263 SEN. Ag. 473). 6, 461 fument ... furvae nubis -e crassa. 6, 479 halitus ... suffunduntque sua caelum -e (SEN. suas. 1, 1 confusa lux alta -e. SEN. dial. 4, 35, 5 offusam -e. VVLG. II Macc. 3, 27 -e circumfusum. *cf.* LIV. 33, 7, 8 propter effusam -em. SEN. nat. 5, 3, 2 CVRT. 4, 9, 15. 4, 12, 20. SEN. suas. 1, 4 infusa -o. CVRT. 4, 3, 16 offusa -e extinctum est. AMM. 30, 1, 17. AVIEN. Arat. 1417 nebulae -e fusa tenduntur caelo). LVCR. 6, 691 crassa volvit -e fumum (VERG. Aen. 8, 253 involvitque domum -e caeca). VERG. georg. 2, 309 picea crassus -e *ignis*. Aen. 3, 203 tres adeo incertos caeca -e soles erramus pelago. 9, 35 quis globus ... -e volvitur atra (*de tumultu pugnae; cf.* Aen. 11, 876. 12, 466 VAL. Fl. 6, 577 STAT. Theb. 8, 502). Aen. 11, 187 conditur in tenebras altum -e caelum (GERM. frg. 4, 45 LVCAN. 1, 541 SIL. 9, 513 AVIEN. Arat. 1596 ora 230. abscondo: CVRT. 7, 4, 29 FIRM. err. 24, 2). AETNA 55 Iuppiter ... removet -e mundum (*cf.* HYMN. Ambr. 1, 1, 10 solvit polum -e). 334. 609 caelum -e torquet. OV. met. 1, 70 *sidera* pressa diu fuerant -e caeca (*frg. Bern.*, diu massa latuere sub illa *N*). 1, 599 -e terras occuluit. 2, 764 igne vacet semper, -e semper, abundet. 7, 528 caelum spissa -e terras pressit (LIV. 10, 32, 7 vixdum satis luce et eam ipsam premente -e. SEN. suas. 1, 2). 11, 595 nebulae -e mixtae exhalantur humo (PLIN. nat. 2, 111 propter vaporem fumidam exhalari -em certum est. SIL. 5, 34 lacus densam -e caeca exhalans nebulam). LIV. 22, 5, 3. 22, 6, 8 neque scire nec perspicere prae -e poterant. 29, 27, 7. 33, 7, 2 -o occaecaverat diem. 37, 41, 2 nebula matutina ... -em dedit. MANIL. 4, 532 multa fuscat -e sidus. SEN. Thy. 994 spissior densis coit -o tenebris. nat. 3, 27, 4. epist. 79, 11 sol per -em splendet. CVRT. 4, 12, 23 lux discussa -e aciem hostium ostenderat (*cf.* APVL. met. 11, 7 -e disiecta. AVIEN. Arat. 1548. SOL. 36, 3 radiis *solis* -em dissipantibus. SIL. 10, 556 rupta -e. PRVD. cath. 2, 5 -o terrae scinditur percussa solis spiculo). CVRT. 7, 3, 15. 9, 4, 18 -em ac tenebras et perpetuam noctem profundo incubantem (AVIEN. ora 237 pigra incumbat -o

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

terras). Colvm. 3, 1, 7 firmi durique acini (*vites*), quarum inter -es uvae deflorescunt et mox gelicidiis ac pruinis ut aliarum caloribus mitescunt. 3, 2, 4. 11, 2, 53 -o aestuosa. Calp. ecl. 5, 47. Plin. nat. 2, 134. 172. 4, 88 pars mundi damnata a rerum natura et densa mersa -e (Sol. 15, 21. Stat. Theb. 6, 510 -e mersum). 9, 151 -is et pavoris, ut arbitror, opere. 18, 349 si -o orbisve nubium (*Mayhoff*, orbis nubem *codd.*) incluserit, ventos *praesagiet*. 18, 352. 353. Sil. 2, 631 piceus -e vertex (4, 306). 5, 58 fluebat -o in terras nitido resoluta sereno. 5, 539 altos operit -e montis (16, 326). 10, 539 Titania caecam orbita nigranti traxit -e noctem. 14, 313 implentur fumo et nebula -is atrae. 14, 590. Stat. Theb. 5, 154 gemina pereunt -e soles (*i. umbra luci et montis*). 9, 727 venit in medios -e fulva saepta globos. 10, 146. Ach. 1, 521 *Calchas* flammarumque apices rapit et -e sacra pascitur (*quasi suffitum turis ore excipiens*). Mart. 8, 51, 3 livescit nulla -e fusca nec odit exploratores nubila massa focos. Plin. epist. 6, 16, 19 crassiore -e spiritu obstructo clausoque stomacho. 6, 20, 13 densa -o tergis imminebat 6, 20, 18 tandem illa -o tenuata, quasi in fumum nebulamve discessit. Apvl. met. 3, 16 ipsi Soli nubilam -em et perpetuas tenebras comminantem. 9, 12 fumosis tenebris vaporosae -is palpebras adesi. 9, 33 tenebris inluniae -is impeditus. mund. 8 nec aliud est serenitas quam aer purgatus -e. Socr. 11 p. 144 ex hac faeculenta nubecula tumida -e conglobata sicut nubium genus. Itala Ios. 24, 7 (Lugd.) deus dedit nubem et -em (νεφέλην καὶ γνόφον, Vvlg. posuit tenebras). Chalc. comm. 123 prima quidem -o, dehinc post terra creata est (Hesiod. theog. ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετο; *cf.* Hyg. fab. praef. p. 9, 1 ex -e chaos. p. 9, 2 ex chao et -e nox dies erebus aether). Arnob. nat. 2, 20 nothum aliquid fiat, quod imaginem luminis -e interposita mentiatur. Avien. Arat. 1533 marcescens tenui sensim -e *circulus lunae*. 1777 errantque brevi -e crassae interius nebulae. Avson. 325, 102 pulsa tandem -e somni. Mos. 15 quaeritur exclusum viridi -e caelum. Amm. 17, 7, 2 humo involutus crassae -is squalor insedit. Hyg. fab. 2 p. 38, 26 Liber pater ei -em iniecit (24 p. 54, 20. 28 p. 92, 24). Hymn. Ambr. 1, 2, 18 cum profunda clauserit diem -o noctium. Vvlg. exod. 19, 9 veniam ad te in -e nubis (ἐν στύλῳ νεφέλης). *cf.* 20, 21. 24, 16 de medio -is (ἐκ μέσου τῆς νεφέλης). deut. 5, 22. psalm. 17, 10 -o sub pedibus eius (γνόφος. *cf.* Evcher. form. 2 p. 10, 14 -o: divinorum secretorum operimentum). *saepius.* Hebr. 12, 18 non . . . accessistis ad tractabilem montem . . . et -em et procellam. Clavd. 8, 176 -e liber Bosporus adversam patitur Chalcedona cerni. Hil. gen. 30 utque caput victa prompsisti -e noctis. Sidon. epist. 1, 8, 1 matutina -o. Coripp. Ioh. 1, 233 taetram -e noctem. *nota: de immensi spatio, quod aspectum aufert*: Stat. Theb. 3, 498 immensi fruitur -e mundi (Schol. *ad l.* quicquid hominibus non patet, solus videbat). 4, 28 hinc magni -o maris. Ach. 2, 150 me referebat concitus amnis et latae -o fugae. *de morte et locis infernis*: Trag. inc. 75 crassa -o inferum. Verg. Aen. 6, 267 res alta terra et -e mersas (Avson. 339, 4). Ov. met. 4, 455 inter -is umbras. 10, 54 trames . . . -e densus opaca. Manil. 1, 127 fugit in infernas -o pulsa tenebras. Sen. Herc. f. 92 revocabo in alta conditam -e (Sil. 2, 611 *Erinys* inferna superos -e condit). 710 est in recessu Tartari obscuro locus, quem gravibus umbris spissa -o alligat. Lvcan. 9, 817 subita -e mortem accipis. Val. Fl. 4, 596 *Acheron* saeva sequitur -e campos. Sil. 7, 690 nigrantem Stygia -e currum. Stat. Theb. 5, 197 -e leti. 9, 433 subterque animae supraque recentes errant et geminas iungunt -e ripas (*i. multitudine umbrarum*). Prob. Verg. ecl. 6, 31 soluto corpore umbrae in hac obversentur -e. Clavd. rapt. Pros. 2, 193 longa solitos -e pasci terruit orbis equos. 3, 90 picei -e regni. Itala II Petr. 2, 4 (Aug. civ. 15, 23. Iunil. 2, 17) deus *angelos peccantes* . . . carceribus -is inferi retrudens tradidit in iudicio puniendos reservari (σειροῖς ζόφου ταρταρώσας, Vvlg. rudentibus inferni detractos. Vvlg. II Petr. 2, 17 quibus -o tenebrarum reservatur [οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται]. Iudas 6 vinculis aeternis sub -e reservavit [ὑπὸ ζόφον]. Nicet. symb. p. 358. Firm. err. 19, 1 illic sordes squalor -o et perpetuae noctis dominatur horror. Pomer. 3, 12, 3 amara -e). Vvlg. Iob 3, 5 occupet eum -o (ἐπέλθοι ἐπ' αὐτὸν γνόφος). 10, 21 ad terram tenebrosam et opertam mortis -e (εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ γνοφεράν). Ivvenc. 1, 681 praeruptum convolvit iter -e mortis. Inscr. christ. Rossi II p. 108, 58, 4 quem cum iam dudum tegeret mons terra -o.

in imagine: Plavt. Mil. 405 nunc demum experior mi ob oculos -em obstitisse. *sic saepe proverbialiter* (*cf. Otto, Sprüchw. p. 240*): Cic. Phil. 12, 3 quod videbam equidem, sed quasi per -em (*cf.* 12, 5 discussa est illa -o, quam paullo ante dixi). fin. 5, 43 Petron. 9 Plin. epist. 5, 8, 8. Ps. Apvl. Ascl. 32 contigit hominibus ut quasi per -em quae in caelo sunt videamus. Hier. in Ezech. 44, 1 p. 537 quantum . . . nunc in aenigmate video et per nubilum et -em (Avg. trin. 8, 2, 3 noli quaerere, quid sit veritas, statim enim se opponent -es imaginum corporalium et nubila phantasmatum et perturbant serenitatem). Vvlg. Iob 22, 13 quasi per -em iudicat (κατὰ τοῦ γνόφου).

2 *caligo oculorum*: a *fortuito offusa*: Liv. 26, 45, 3 quidam stantibus scalis cum altitudo -em oculis offudisset, ad terram delati sunt (*in imagine*: *cf.* Tac. hist. 2, 80 ut primum tantae altitudinis obfusam oculis -em disiecit, militariter locutus *Vespasianus*). Sen. contr. 1, 1, 16 oculi subita -e obtorpuerunt. 1, 4, 7. Val. Max. 9, 12, 3 -e oborta ante foculum conlapsus mortuus humi iacuit. Cvrt. 7, 6, 22 cervix eius saxo ita ictus est, ut oculis -e offusa collaberetur. 9, 5, 28. Qvint. inst. 9, 2, 43 ego vero non video, nox oboritur et crassa. -o. **b** *morbus: vertigo, caecitas* (Gloss. II 96, 41 σύγχυσις ὁράσεως. III 597, 40 amblyopia): Cels. 1, 3 inflationes, -es, capitis dolores aliaque superioris partis mala. 2, 7. 8. 4, 2. 4, 6, 34 medicamenta, quae ad -em . . . supra comprehensa sunt. 6, 6, 37 quae in -e oculorum praecepta sunt. Scrib. Larg. 6 -e impeditos. 32 ad -em et aspritudinem oculorum . . . facit hoc collyrium bene. 33. 35. 179 cicutam . . . potam -o mentisque alienatio et artuum gelatio insequitur. Plin. nat. *37ies*, *ex. gr.* 20, 80 oculorum -i scintillationique. 20, 88 repentinas -es. 20, 234 -em oculorum discutit. 24, 19 oculorum albugines -esque. 24, 134 -es, nubeculas. 28, 94 -es . . . et suffusiones. 28, 171 contra cicatrices et albugines et -es et pterygia et argema. 32, 97 emendat -es. Garg. Mart. med. 36. Ser. Samm. 200 oculis dira -e pressis. 208 puros dempta -e visus. Chiron 121. 275. 281. 534. Veg. mulom. 3, 9, 1 impediente -e obscurabitur visus. 3, 11, 3 ut -o ex oculis possit auferri. Vvlg. Is. 29, 18 de tenebris et -e oculi caecorum videbunt (οἱ ἐν σκότει ὀφθαλμοὶ τυφλῶν). act. 13, 11 cecidit in eum -o et tenebrae (ἀχλὺς καὶ σκότος). Rvfin. Orig. in cant. 3 p. 177D Ps. Avg. serm. 294, 3. 295, 4. Hippocr. progn. 24 quibus . . . pro tenebrosi quid ante oculos videri fit -o (ἀμβλυωγμός) aut varietates apparent. Anon. med. ed. Piechotta 164 -es etiam deterget *anagallis.* Ps. Apvl. herb. 1, 3 Plac. med. 2, 9. 3, 12. 4, 5. Physiogn. 34 oculi -e obsiti. Ps. Soran. quaest. med. 8 ἐπισκότησιν id est -em deponit *medicina.* Theod. Prisc. eup. faen. 38 -es et obscuritates. Cael. Avr. chron. 1, 1, 5. Anthim. praef. p. 7, 15 -es graves. Oribas. syn. 8, 54. Revue épigr. 1902 nr. 1495. Corp. XIII 10021 *passim., ex. gr.* 5 opobalsam. ad -em. 191 Q. Valeri Sexti stactum ad -es.

3 ***metonymice*** *de velamine*: Vvlg. Ezech. 12, 6 in conspectu eorum . . . in -e efferreis. 12, 7 in -e egressus sum. 12, 12 in -e egredietur (κεκρυμμένος).

B ***translate*:** 1 *de temporibus tumultuosis vel infelicibus*: Cic. Verr. 4, 177 in illa -e ac tenebris, quae totam rem publicam occuparant. p. red. in sen. 5 ex superioris anni -e et tenebris lucem in re publica . . . dispicere coepistis. prov. 43 ecce illa tempestas, -o bonorum et subita atque improvisa formido. Planc. 96 -em temporum illorum (Amm. 29, 2, 18). *apud script. eccl. de die irae domini*: Vvlg. thren. 2, 1 obtexit -e (ἐγνόφωσεν) in furore suo dominus filiam Sion. Ezech. 34, 12 in die nubis et -is (ἐν ἡμέρᾳ, ὅταν ᾖ γνόφος καὶ νεφέλη). Ioel 2, 2 dies tenebrarum et -is (ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου), dies nubis et turbinis. Soph. 1, 15 dies calamitatis et miseriae, dies tenebrarum et -is (ἡμέρα ἀφορίας καὶ ἀφανισμοῦ). *nota*: Apvl. met. 8, 12 relictis somnolentis tenebris ad aliam poenalem evigila -em.

2 *de ignorantia futurorum et oblivione praeteritorum*: Manil. 2, 766 obrutaque abstrusa penitus -e fata. Vell. 2, 36, 1 omnibus omnium gentium viris magnitudine sua inducturus -em *Augustus.* Val. Max. 3, 4, 5 Perpennae nomen adumbratum, falsus consulatus, -is simile imperium. Lavs Pis. 255 tenues fortuna sua -e celat. Sil. 8, 45 obtegitur densa -o mersa vetustas. 11, 122 -e mersa latere fata placet. Ivv. 6, 556 -o futuri (Schol. *ad l.* ignorantia futurorum). Cens. 20, 1 annos -e . . . vetustatis obductos. Svlp. Sev. chron. 1, 36, 5 eadem nobis de temporibus Samuelis -o.

3 *de animi obscuritate et ignorantia* (*cf. p. 159, 70*): Cic. Tusc. 1, 64 *philosophia* ab animo tamquam ab oculis -em dispulit (*cf.* Sen. epist. 89, 2 perrumpenda -o est. 102, 28 discutietur ista -o. Stat. silv. 2, 2, 138 Cens. 21, 5 Arnob. nat. 6, 14 Rvfin. hist. 2, 14, 3 Phoc. gramm. V 426, 9. Char. gramm. I 51, 20 -em dissipent. 191, 13 aperire -em. Ambr. virginit. 19, 124 excussit -em. Ambrosiast. in Rom. 11, 26 ut . . . abstergeretur -o ab oculis mentis eorum. Sidon. carm. 7, 135 detersam mentem -o relinquat). Cic. Tusc. 5, 6 hic error et haec indoctorum animis offusa -o est (Sen. benef. 5, 4, 4 Plin. epist. 3, 9, 16 Avg. c. Iul. 5, 9, 37 Mart. Cap. 8, 850 Vincent. Ler. 4, 6 Evstath. Bas. hex. 5, 7 p. 917B. *cf.* Lvcr. 3, 304 suffundens caecae -is umbra. Sen. dial. 1, 4, 10 multum inter falsum ac verum mediae -is fundit. Oros. hist. 4, 6, 38 confusi -e nequitiae. Boeth. herm. sec. 5, 11 p. 351, 27 multos talis loci huius -o confudit. Cassiod. inst. div. 29 confusione -is). Catvll. 64, 207 caeca mentem -e Theseus consitus. Manil. 4, 309 alta sed mente fuganda est -o. 4, 388 in magna mergis -e mentem (Stat. Theb. 10, 735 atra mersum -e pectus. *cf.* Sen. dial. 5, 12, 4 -o quae premit mentem. Stat. silv. 5, 5, 52 tu me -e maesta obruis. Sol. 1, 34 ratio quae . . . profunda -e tegebatur. Arnob. nat. 7, 29 causam . . . perspicuam nec -is . . . obscuritate contectam. Diom. gramm. I 494, 7 rem . . . difficilem . . . -e expositionis obtegere. Pass. Paul. 10 -e obnubilatur intelligentia). Sen. dial. 4, 10, 1 -o mentium (5, 27, 2. 10, 3, 1. 10, 13, 7. 11, 12, 3). Sil. 2, 299 novi caecus -e regni (Stat. Theb. 2, 685 flagrantem multaque operis -e plenum . . . virum. *cf.* Schol. *ad l.* -e plenum id est nimia felicitate mentis obcaecatum. -e dixit: quae non prospiciet futura pericula). Ivv. 6, 613 animi -o. Apvl. met. 11, 27 ambiguitatis tota -o (Avg. civ. 6, 5). Ps. Apvl. Ascl. 18 mentes -um impediantur erroribus (Rvfin. Orig. in cant. 1 p. 96B. Novell. Mart. 2, 2 ne qua liberalitatem nostram -o fraudis valeat impedire). Ps. Qvint. decl.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

8, 15 vides, quanta promissum suum experimentumque -e medicus involverit (ARNOB. nat. 2, 56 HIER. epist. 121, 2 AVG. civ. 1, 22. *cf.* CLAVD. 3, 12 cum res hominum tanta -e volvi adspicerem. LICENT. carm. ad Aug. 9 implicuit ... -e pectus). TERT. anim. 2 vastiores -es animadvertens apud examinatores animae. pudic. 8 -e circa filiorum quoque duorum parabolam. TER. MAVR. 333 ARNOB. nat. 2, 72 errantibus et -e in altissima constitutis. OPTAT. 1, 27 p. 30, 11 -es, quas livor et invidia exhalaverat. AMM. 26, 1, 12 errorum profunda -e fluctuabant. HIER. epist. 100, 11 animas ... ab omni errorum -e separantes. RVFIN. hist. 4, 7, 12 superstitiosi -o figmenti. PRVD. psych. 351 quis furor insanas agitat -e mentes...? AVG. civ. 3, 20 fallacium divinationum -e decipientes. 21, 27 in huius vitae -e et infirmitate. serm. ed. Mai 188, 2 quaestionis -em. persev. 12, 31 contentionis -e. GAVDENT. serm. 1 haereseon -e ac nocte (SACR. Leon. p. 337 errorum -es mundanorum. PROSP. c. coll. 2, 5 falsitatis -em. APRING. in apoc. 22, 5 -o iniustitiae. CASSIOD. gramm. VII 213, 5 -em ignorationis. GREG. TVR. glor. mart. 80 haereticus perfidiae obcaecatus -e). FAVST. REI. spir. 1, 2 p. 104, 5 -em subtexere. SEDVL. epist. 1 p. 2 cordis oculos interior -o deseruit. COD. Iust. de cod. confirm. 1 -em earum (*constitutionum*) ... extirpare. INSCR. christ. Rossi II p. 292, 130 captus qui vana -e rerum.

epitheta notabiliora: abstrusa: MANIL. 2, 766. aestuosa: COLVM. 11, 2, 53. alta: SEN. suas. 1, 1 SEN. Herc. f. 92. atra: FVR. ANT. carm. frg. 2 VERG. Aen. 9, 35. 11, 876 LVCAN. 1, 541 SIL. 9, 513. 14, 313 HOMER. 308 STAT Theb 10, 735. caeca: CIC. Arat. 345. 478 progn. frg. 1 CATVLL. 64, 207 LVCR. 3, 304. 4, 456 VERG. Aen. 3, 203. 8, 253 SIL. 5, 34. crassa: TRAG. inc. 75 LVCR. 6, 461. 6, 691 QVINT. inst. 9, 2, 43 PLIN. epist. 6, 16, 19 AMM. 17, 7, 2. densa: VERG. Aen. 12, 466 LIV. 33, 7, 2 SEN. Ag. 473 PLIN. nat. 4, 88 VAL. FL. 6, 577 SIL. 8, 45. 16, 326 PLIN. epist. 6, 20, 13 PS. QVINT. decl. 18, 7. dira: PLIN. nat. 2, 135 SER. SAMM. 200 PS. AMBR. laps. virg. 3, 9. fulva: STAT. Theb. 9, 727. fumida: PLIN. nat. 2, 111. fumosa: PROSP. c. coll. 2, 5. furva: AVSON. 325, 45. gravis: SEN. nat. 6, 27, 3 ANTHIM. praef. inlunia: APVL. met. 9, 33. matutina: SIDON. epist. 1, 8, 1. nebulosa: CLEDON. gramm. V 9, 2. nigra: SIL. 11, 513 HOMER. 308. nigrans: SIL. 10, 539. nubila: APVL. met. 3, 16. nubilosa: APVL. met. 11, 7. obscura: CIC. Arat. 194 AETNA 334. 609 AMM. 20, 3, 1 MART. CAP. 8, 840. opaca: OV. met. 10, 54. picea: VERG. georg. 2, 309 OV. met. 1, 265. 2, 233 CLAVD. rapt. Pros. 3, 90. pigra: AVIEN. ora 237. profunda: SOL. 1, 34 AMM. 26, 1, 12 HYMN. Ambros. 1, 2, 18. spissa: OV. met. 7, 528 SEN. Herc. f. 710 Thy. 994 nat. 3, 27, 4. taetra: SEN. suas. 1, 2. tenebrosa: VVLG. gen. 15, 17. tumida: APVL. Socr. 11 p. 144. vaporosa: APVL. met. 9, 12. viridis: AVSON. Mos. 15.

synonyma et iuxta posita: fumus, nebula, nox, nubes, nubilum, obscuritas, procella, squalor (*cf. p. 159, 32*), tempestas, tenebrae, turbo, umbra, vapor. aspritudo, vertigo, caecitas *sim.* (*cf. p. 160, 4sqq*). calamitas, miseria (*cf. 160, 43*). error, ignoratio *sim.* (*cf. p. 160, 83. 161, 9*). *opposita*: dies, ignis, lux, serenitas.

derivata: caligineus, caliginare, caliginosus.

cālīgōsus, -a, -um; *cf.* caligo *et* caliginosus. *i. q. caliginosus*: ITALA Is. 59, 10 (Hier. *ad loc.* p. 707 *et* VVLG. [Amiat.]) impegimus ... in -is quasi mortui. VVLG. Ier. 13, 16 ad montes -os (Tolet., caliginosos *cett.*). II Petr. 1, 19 in -o loco (*cod. Tolet*, caliginoso *cett.*; OROS. apol. 17, 12). *cf. p. 156, 42.* MART. CAP. 1, 67 nam vestis eius hyalina, sed peplum -um (*i. q. fuscum*). MART. CAP. 8, 803 Pythagoras ... Platoque Timaei sui -a discriminans arcanis eam (*arithmeticam*) laudibus veneratur. VEN. FORT. carm. 5, 5, 25 sed -i recubans velaminis umbra pectora taetra premens cernere clara vetat. *cf. p. 156, 51 sqq.*

caligula, -ae *f. deminutive a* caliga. GLOSS. III 273, 23 τὰ σανδάλια. 652, 10 da -as: δὸς σανδάλια. PS. AMBR. epist. 2, 2 p. 743^C duos iuvenes ephebos vestibus candidissimis ... indutos, -is calceatos. *dub.*: SCHOL. Hor. sat. 1, 3, 128 soleas: caligulas (*sic rc*, galliculas *Γ′ bf*). CARM. epigr. 209 (*Corfinii*) qui caliculis lana pelliculis vitam toleravit suam (caligulis *Georges, Lexikon der latein. Wortformen; Zander, Archiv 6 [1889] 528* callicolis *i. cortices nucum viridium, cf. Blümner, Technologie I 247 n. 7*). *de* SCHOL. Iuv. 3, 67 *et* PASS. Perp. 10 calliculas *v. s. v.* gallicula. Caligula *v. nom. propr.*

caligulāta *v.* calyculata. **calim** *v.* clam. [*Meister.*

cadmian lapis **calimināris** GLOSS. III 559, 13. 588, 22. 609, 13 (*ubi* culim-). *i. q.* καδμεία. [*it.* calaminaria. *M.-L.*] *Mbr.*

1. calix, -icis *m.* [*cf. esse videtur c. gr.* κύλιξ, κάλυξ, *ind.* kaláśaḥ '*olla*', kalikā '*calyx*'. *Th.*]. PRISC. gramm II 167, 1 -x ἀπὸ τοῦ κύλιξ. [VARRO ling. 5, 121 *similia in loco corrupto.*] PORPH. Hor. ars 52 MACR. sat. 5, 21, 18 CASSIOD. in psalm. 10, 8. VARRO ling. 5, 127 -x a caldo, quod in eo calda puls apponebatur et caldum eo bibebant. PAVL. FEST. p. 47 CASSIOD. in psalm. 15, 6. 74, 8. ISID. orig. 20, 5, 5 -es ... poculorum genera, antea ex ligno facta, inde et vocata. Graeci enim omne lignum κᾶλον dicebant. *enumeratur inter masculina*: EXC. Bob. gramm. I 552, 3 PRISC. gramm. II 167, 1 IDIOM. gen. gramm. IV 578, 55 GRAMM. suppl. 119, 18. *mire inter femin.* IDIOM. gen. gramm. IV 581, 30. PRISC. gramm. III 526, 1 omnia in obliquis casibus producuntur exceptis his ... hic calix, calicis. *deest apud* TER. RHET. Her. CAES. HIRT. BELL. Afr. Hisp. Alex. SALL. NEP. VERG. LIV. MANIL. *al.* [*hisp.* cauce. *M.-L.*]

saepius cum aliis instrumentis domesticis vel vasis: PLAVT. Capt. 916 aulas -esque. VARRO Men. 114 dolia atque apothecas, tricliniaris, Melicas, Calenas obbas et Cumanos -es. CIC. Pis. 67. SEN. contr. 7 praef. 8. 9 -x ... spongia. PETRON. 73. STAT. silv. 4, 9, 45 -um atque caccaborum. MART. 1, 92, 6 focus ... sponda grabati ... -x. 4, 43, 6 lagonam ... -em (APVL. met. 2, 15 AMBR. Hel. 15, 55). 7, 53, 4. 11, 11, 1. 11, 32, 4 PAVL. sent. 3, 6, 86. 90. APVL. met. 2, 24 oenophoris et -e (8, 11). AMBR. fug. saec. 9, 56 -es et phialas. VVLG. Ier. 35, 5 scyphos ... -es. Marc. 7, 8 urceorum et -um. *significantur calicum*: *materia et ornatus*: COPA 30 crystalli ... -es (PLIN. nat. 37, 29 crystallinos. CAPITOL. Ver. 5, 3. 10, 9). PROP. 2, 33, 40 aurato (PETRON. 73 inauratos. ITALA apoc. 17, 4 [cod. g] aureum. AMBR. Hel. 15, 55 VVLG. Ier. 51, 7 AVG. epist. 26, 6 LIB. pontif. *passim.* GREG. M. epist. 9, 227). PETRON. 73 fictiles (PLIN. nat. 29, 95 SVET. Claud. 32 Galba 18 PORPH. Hor. carm. 1, 31, 10/11. *cf.* MART. 14, 102 de pulvere natos. 14, 157). PLIN nat. 16, 205 ex terebintho *facti.* 30, 92 cerino (CORP. XI 2538). 33, 5 smaragdis *tectus* (MART. 14, 109 gemmati). 33, 81 ex electro (GREG. M. epist. 8, 3 electrinus). 36, 195 petrotos (*i. duros*). 37, 18 murrhino (SVET. Aug. 71 CAPITOL. Ver. 5, 3). MART. 14, 102 toreuma. 14, 115 vitrei. VOPISC. quatt. tyr. 8, 10 allassontes. PAVL. sent. 3, 6, 86 argenteis (3, 6, 90 VLP. dig. 19, 5, 14, 2 LIB. pontif. *passim.* GREG. M. epist. 1, 66. 8, 5 CORP. XI 3287). ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 onychinus. ISID. orig. 20, 5, 5 ex ligno. *forma*: IVV. 5, 47 nasorum quattuor. VLP. dig. 9, 2, 29 diatretum. ISID. orig. 20, 5, 3 duas habens ansas. *officina*: VARRO Men. 114 Cumanos. CIC. Pis. 67 Placentini. SEN. epist. 119, 3 Tiburtinus. MART. 13, 110 Surrentinum (14, 102 PLIN. nat. 35, 160). 14, 108 Saguntini. CAPITOL Ver. 5, 3 Alexandrinos. TREB. Claud. 17, 5 Aegyptios. SCHOL. Hor. sat. 2, 8, 39 *Allifani.* CORP. IV 1292 Setinum. *id quod in eis continetur*: VARRO Men. 81 -em mulsi (CIC. Tusc. 3, 44). SEN. epist. 67, 7 -x venenatus (TERT. resurr. 16 *bis* venenarium). PLIN. nat. 35, 175 vini (MART. 9, 87, 1 Opimiani. *passim*). QVEROL. p. 38, 3 unguentatos. *apud christ. translate*: VVLG. psalm. 74, 9 vini meri (Ier. 25, 15 vini furoris). Is. 51, 17 irae (apoc. 14, 10. 16, 19). *ibid.* soporis (51, 22). 51, 22 indignationis (apoc. 16, 19). Ezech. 23, 33 maeroris et tristitiae. I Cor. 10, 16 benedictionis. HIL. trin. 10, 37 *et alii passim* passionis. PAVL. NOL. epist. 40, 5 fragilitatis nostrae. PS. PROSP. carm. de prov. 875 crucis ac vitae. SIDON. epist. 9, 4, 2 amaritudinum terrenarum.

I *vas domesticum*: *cf.* PAVL. dig. 33, 7, 13 tabernae ... instrumenta ... dolia vasa ancones -es trullae. *de generibus cf.* ANTH. 481, 31—36.

1 *vas potorium*: GLOSS. ποτήριον, κύλιξ, ἄμβιξ, κύπελλος. *cf.* PAVL. sent. 3, 6, 86 tam potoria quam escaria *vasa*, item ministeria ... veluti ... -es. 3, 6, 90. TERT. anim. 40 -x ministerium sitientis est. CASSIOD. in psalm. 74, 8 -em mensuram esse potabilem. ISID. orig. 20, 5, 5 *sub* de vasis potatoriis: -es ... poculorum genera. ORIG. in Matth. 18, 22. **a** *generaliter*: *pro obiecto*: PLAVT. Capt. 916 -es ... omnes confregit (SEN. contr. 7 praef. 8 -x ... frangitur. 7 praef. 9 SEN. dial. 5, 40, 4 epist. 90, 14 PLIN. nat. 37, 29 MART. 12, 70, 5. 12, 74, 10 VLP. dig. 9, 2, 29 CAPITOL. Ver. 4, 7). PLAVT. Mil. 822 tetigit -em clanculum ... cellarius. VARRO Men. 81 centum denariis -em mulsi emere (MART. 9, 59, 22 asse duos -es emit. 12, 70, 5. 12, 74, 10 IVV. 11, 145). CIC. Tusc. 3, 44 quid? huic -x mulsi impingendus est ...? CATVLL. 27, 2 minister vetuli puer Falerni inger mi -es amariores. COPA 30 crystalli ferre novos -es. HOR. sat. 2, 4, 79 puer unctis tractavit -em manibus. 2, 6, 68 prout cuique libido est siccat inaequales -es conviva .. legibus insanis (IVV. 5, 47 Beneventani sutoris *Vatinii* nomen habentem). 2, 8, 35 *Vibidius* -es poscit maiores. PETRON. 52 puer -em proiecit (74 Trimalchio ... -em in faciem Fortunatae immisit. VLP. dig. 19, 5, 14, 2 si -em argenteum quis alienum in profundum abiecerit). PLIN. nat. 16, 205 Thericles ... -es ex terebintho solitus facere torno (17, 214 in arborum tonsura ... velut -es faciendi. VLP. dig. 9, 2, 29. LAMPR. Comm. 1, 8 ut -es fingeret *Commodus.* SCHOL. Hor. sat. 2, 8, 39). PLIN. nat. 33, 5 zmaragdis teximus -es. 33, 81 Helena *in templo* sacravit -em ex electro. 36, 195 Neronis principatu reperta vitri arte, quae modicos -es duos ... ~~HS~~ VI venderet. STAT. silv. 4, 9, 45 dare synthesin ... alborum -um atque caccaborum (CAPITOL. Ver. 5, 3 donatos -es). MART. 2, 15, 1 nulli -em tuum propinas. 11, 11, 1 tolle, puer, -es. 13, 110 dabunt -es haec tibi vina (*Surrentina*) suos. 14, 96 vilia sutoris -em monumenta Vatini accipe (14, 102 accipe non vili -es de pulvere natos, sed Surrentinae leve toreuma rotae. 14, 157 solet et -es haec dare terra (*Pollentina*) suos. IVV. 11, 145 plebeios -es ... porriget ... puer (VVLG. gen. 40, 13 dabis ... ei [*Pharaoni*] -em iuxta officium tuum. Ier. 16, 7 Matth. 10, 42). 6, 365[14] tibi communem -em facit uxor et illis (*cinaedis*). SVET. Aug. 71 cum ... Alexandria capta nihil sibi praeter unum murrinum -em ex instrumento regio retinuerit. Claud. 32 convivae ... -em fictilem apposuit. FRONTO p. 64, 23 N. -em melle delitum ... dixerim. p. 224, 19 *sqq.* -em ... sine delatoria nota cum dico, sine puncto dico. neque enim me decet, ... volgi verbis Falernum vinum aut -em acentetum appellare. PAVL. sent. 3, 6, 86 debentur ... -es (3, 6, 90). APVL. met. 10, 16 grandissimum ... -em uno haustu perduxi (CORP. VIII 1027 potiones -is perduxi libenter). 10, 26 coram detento -e. *ibid.* sumpto -e. TERT. bapt. 9 aquae -em pauperi oblatam *Christus* inter opera dilectionis probat.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

anim. 40 nisi ... qui sitit -em sibi accommodarit, nihil -x ministrabit. resurr. 16 -em damnari si quis eum veneno temperarit (*ibid.* -em non dico venenarium ... sed frictricis vel archigalli vel gladiatoris aut carnificis spiritu infectum ...: damnes). *ibid.* -x ... de diligentia ministerii commendatus de coronis ... potatoris sui inornabitur aut aspergine florum honorabitur. coron. 3 -is aut panis ... nostri aliquid decuti in terram anxie patimur. ITALA apoc. 17, 4 (cod. g) habens -em (VVLG. poculum) aureum in manu. 18, 6 -*em* miscuit. CAPITOL. Ver. 10, 9 habuit ... -em crystallinum nomine Volucrem. TREB. Claud. 17, 5 misi ... ad eum -es Aegyptios operisque diversi decem. VOPISC. quatt. tyr. 8, 10 -es tibi allassontes [versicolores] transmisi ... quos tu velim festis diebus conviviis adhibeas. QVEROL. p. 38, 3 non volt ... -es unguentatos. SCHOL. Iuv. 5, 48 sulpure -es fractos ... componere. SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 117 *in ligno cum uncinis* suspenduntur -es. *ibid.* vas, ubi lavantur -es. 2, 8, 39 invertunt -es. AMBR. fug. saec. 9, 56 si oculus tuus fugiat -es. Hel. 15, 55 auratos -es exponunt. VVLG. gen. 40, 11 videbam ... -em ... Pharaonis in manu mea. Ier. 35, 5 posui ... -es. GLOSS. II 527, 25 caliclare, ubi conduntur -es. V 615, 45. 652, 2 CORP. VIII 20277. XI 3287 Apollini sancto et Nymphis voto suscepto Gavia Rhodine d(ono) d(edit) -em argenteum p. s. CARM. epigr. 1176, 11 lambere ... -em lingua rapiente.

varia structura: LVCIL. 1069 *per iocum pro potatore*: Troginus -x per castra cluebat. VARRO ling. 5, 127 *in -e* calda puls apponebatur et caldum eo bibebant. rust. 1, 8, 7 *vinum* in -e quaerit aquam. LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) quominus ex iis fontibus rivis specibus fornicibus aquam sumere haurire iis, quibuscumque curatores aquarum permiserunt permiserint, praeterquam rota -e machina liceat. HOR. epist. 1, 5, 19 fecundi -es quem non fecere disertum, contracta quem non in paupertate solutum? TIB. 2, 5, 98 coronatus stabit ... -x. PROP. 2, 33, 40 *Falernum* spumet ... aurato ... in -e. OV. fast. 3, 534 quae sit per -es facta Sibylla suos. SEN. epist. 67, 7 -x venenatus, qui Socratem transtulit e carcere in caelum. PLIN. nat. 28, 84 supposita ... -i lacinia *lanae* (29, 98). 30, 92 quidam pectus eius (*vulturis*) bibendum censent in cerino (cerrino *edd.*) -e. 33, 81 discurrunt in -bus *electrinis* arcus caelestibus similes. 35, 175 Anaxilaus ... addens *sulpur* in -em vini. 37, 18 *murrhino* capace ... ad sextarios tres -e. MART. 2, 1, 10 *te leget conviva*, sed ante incipiat positus quam tepuisse -x. 4, 43, 6 dixi ... te ... iratum -em mihi Metili (*sc. venenarii*). 4, 85, 2 prodat perspicuus ne dua vina -x *murrinus*. 9, 87, 1 septem post -es Opimiani ... affers ... mihi tabellas. 14, 109 quot digitos exuit iste -x *gemmatus*. IVV. 1, 57 ad -em vigilanti stertere naso. 8, 168 Lateranus ad ... thermarum -es ... vadit. SVET. Galba 18 senem ... tenentem ... in -e fictili merum. APVL. met. 2, 11 *ut* vino -x abundet. 2, 15 mensula ... et -es boni, iam infuso latice semipleni, solam temperiem sustinentes. 2, 19. 2, 24 calida cum ... -e. 4, 7 vinum ... -bus ecfricatis affluenter immissum. 8, 11 anus ... blandiens ei furtim depromptis -bus. TERT. pudic. 7 procedant ... picturae -um vestrorum. 10 *pastorem* in -e depingis. *ibid.* moechiae asylum post -em subsecuturae. ieiun. 17 quis sanctior inter vos ... nisi -bus instructior? VVLG. II reg. 12, 3 de -e eius bibens. III reg. 7, 26 labium ... eius quasi labium -is. prov. 23, 30 *qui* student -bus epotandis. Marc. 7, 4 *de Iudaeis*: servare baptismata -um (7, 8). HIER. epist. 52, 12 betarum ... sucum non -e sorbere. CASS. FEL. 56 folia v *aizoi* teres et cum aquae cisterninae -e uno potui dabis. VAL. CEM. hom. 1, 7 inter effluentes vino -es (10, 2). ALC. AVIT. epist. 74 gulae calenti si non excogitatur modus in -bus, ponatur in piscibus. PASS. Paul. frg. 2 Caesar ... iussit alium stare ad -es. CORP. XI 2538 ce⟨rei⟩s -bus ⟨funus⟩ duxerunt (*bis*).

b *speciatim apud christianos*: *ecclesiarum*: *inprimis, qui in eucharistiis usurpatur*: LIB. pontif. 34 p. 48 *donavit Silvester* -em aureum, pens. lib. II, -es ministeriales v, pensantes sing. libras binas. p. 53. 57. 62 *al.* GREG. M. epist. 1, 42 p. 66, 2 -x pro sex solidis dicitur esse appositus. 1, 66. 6, 44. 8, 3. 5. 9, 227. BREV. de Hier. p. 154, 15 *in sacrario de basilica Constantini* est ... ille -x, quem benedixit dominus et dedit discipulis suis bibere (ITIN. Anton. Plac. rec. A 20). *cf.* AVG. epist. 26, 6 si -em aureum invenisses in terra, donares illum ecclesiae dei. *sumitur allegorice pro sanguine Christi*: *cf.* VVLG. Matth. 26, 27 accipiens -em (ποτήριον) gratias egit et dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus novi testamenti (Marc. 14, 23 Luc. 22, 17 *sqq.* I Cor. 11, 25 *sqq.*). TERT. adv. Marc. 4, 40 in -is mentione testamentum constituens sanguine suo obsignatum corporis confirmavit *Christus*. 5, 8 panis et -is sacramento iam in euangelio probavimus corporis et sanguinis dominici veritatem. IREN. 4, 17, 5 -em ... suum sanguinem confessus est *Christus*. 5, 2, 3 mixtus -x et factus panis percipit verbum dei et fit eucharistia sanguinis et corporis Christi. CYPR. epist. 58, 1 *de militibus Christi*: considerantes ... se cotidie -em sanguinis Christi bibere ut possint et ipsi propter Christum sanguinem fundere. 63 *fusius, ut* 63, 2 -x, qui in commemoratione eius (*Christi*) offertur, mixtus vino offeratur. *ibid.* nec potest videri sanguis eius, quo redempti et vivificati sumus, esse in -e, quando vinum desit -i. 63, 4 dominus panem et -em mixtum vino optulit. 63, 5 -em domini aqua et vino mixtum. 63, 8 non de -e (*i. eucharistia*), sed de baptismo illic (*Ioh. 7, 37—39*) *aquam commemorans* loquitur dominus. 63, 11 ut contra euangelicam et apostolicam disciplinam quibusdam in locis aqua offeratur in dominico -e, quae sola Christi sanguinem non possit exprimere. HIL. op. hist. frg. 2, 5. OPTAT. 1, 16 cum praeponeret *Lucilla* -i salutari os nescio cuius hominis mortui. 6, 2 fregistis -es, Christi sanguinis portatores. 6, 5. VVLG. I Cor. 10, 16 -x benedictionis, ... nonne communicatio sanguinis Christi est? 10, 20 non potestis -em domini bibere et -em daemoniorum. HIER. epist. 114, 2 sacros ... -es et sancta velamina et cetera quae ad cultum dominicae pertinent passionis. DIDASC. apost. 29, 20 si ... non velit *gratiam agere* super -em dicat *presbyter peregrinus*. AVG. c. Faust. 20, 13 noster panis et -x, non quilibet ... sed certa consecratione mysticus fit nobis, non nascitur. ALC. AVIT. hom. 1 *tit.* p. 103 die natali -is. 3 p. 106, 22 -x, quem vos gaudetis gustasse, cunctorum est. CONC. Aurel. a. 541 p. 88, 9 PRIMAS. in I Cor. 10, 16 INSCR. christ. Leblant 165. *in scriptura sacra*: *sumitur pro passione Christi et in malam partem pro poena passione morte sim. cuiuslibet.* HIL. myst. p. 12, 6 quamquam potatus in euangeliis -x mortem passionis ostendat. FILASTR. 92, 3 AMBR. in psalm. 37, 17 in Luc. 7, 100 HIER. epist. 44 in Ezech. 23, 28 *sqq.* p. 269 in Matth. 20, 22 EVCHER. form. 7 p. 41, 1 ORIG. in Matth. 16, 6. ITALA *et* VVLG. psalm. 10, 7 ignis et sulphur et spiritus procellarum, pars -is eorum (AVG. *ad loc.* haec poena eorum [*peccatorum*] est atque exitus. CASSIOD. in psalm. 10, 8). psalm. 74, 9 -x in manu domini vini meri plenus misto (AMBR. in psalm. 37, 17 plenus erat -x, cum mors per triduum mandaretur. *ibid.* duos -es lego, unum mortis. AVG. *ad loc.* -x vini meri plenus mixto videtur mihi esse lex. CASSIOD. in psalm. 74, 8. PAVL. NOL. epist. 40, 5 -x fragilitatis nostrae in manu domini). VVLG. psalm. 115, 13 -em salutaris accipiam (AMBR. in Luc. 5, 59 hoc est passionem. HIER. *et* PROSP. *ad loc.*) Is. 51, 17 bibisti, *Ierusalem*, ... -em irae eius (*domini*), usque ad fundum -is soporis bibisti (HIER. *ad loc.* p. 596 notandum quod -x iste furoris domini gladius eius sit, qui in medio mittitur peccatorum *eqs.*). Is. 51, 22 tuli de manu tua -em soporis, fundum -is indignationis meae. Ier. 25, 15. 25, 17. 25, 28 (HIER. in Ier. 25, 15 p. 1017 propinatio -is et -is meri sive non mixti domini furoris indicium est. *ibid.* pro poena meraco -e propinantur). VVLG. Ier. 49, 12 quibus non erat iudicium, ut biberent -em, bibentes bibent. 51, 7 -x aureus Babylon in manu domini (apoc. 16, 19 HIER. epist. 133, 3 PS. PROSP. vocat. gent. 2, 11). thren. 4, 21 ad te quoque perveniet -x. Ezech. 23, 31 *sqq.* dabo -em eius (*sororis*) in manu tua ... -em sororis tuae bibes profundum et latum ... ebrietate et dolore repleberis, -e maeroris et tristitiae, -e sororis tuae Samariae (HIER. in Ezech. 23, 28 *sqq.* p. 269 dominus dat -em tormentorum meracissimum, ut quidquid fellis amaritudinisque est, auferat a peccatoribus et pristinae eos restituat sanitati et ipse -x erit profundus et latus, profundus poenarum magnitudine, latus tempore captivitatis *eqs.*). Hab. 2, 16. Matth. 20, 22 potestis bibere -em, quem ego biburus sum? (Marc. 10, 38 IVVENC. 3, 593. 596 HIL. in Matth. 20, 9 ZACCH. 2, 15 EXPOS. fid. p. 287, 12). Matth. 20, 23 -em ... meum bibetis (Marc. 10, 39). 23, 25/26 vae vobis, scribae et Pharisaei ... quia mundatis quod deforis est -is et paropsidis ... munda prius, quod intus est -is et paropsidis. Luc. 11, 39 (HIER. in Matth. 23, 25/26 quod foris hominibus ostenderent sanctitatem ... intrinsecus autem essent vitiorum sordibus pleni). Matth. 26, 39 transeat a me -x iste (Marc. 14, 36 Luc. 22, 42 HIL. trin. 10, 37 PRISCILL. tract. 6, 99). 26, 42. Ioh. 18, 11 -em, quem dedit mihi pater, non bibam illum? (PAVL. MED. bened. 2, 5). apoc. 14, 10. RVFIN. hist. 4, 15, 33 ut particeps existerem martyrum et -is Christi tui. AVG. serm. 88, 8 sanari non potes, nisi amarum -em biberis, -em tentationum ..., -em tribulationum angustiarum passionum. PS. PROSP. carm. de prov. 875 -em crucis ac vitae libare verentes vipereum obducto potamus melle venenum (*cf.* PROSP. carm. de ingrat. 934 viperei -is gustum procul excutiamus). SIDON. epist. 9, 4, 2 quod ad promissa convivia patriarcharum vel ad nectar caelestium poculorum per amaritudinum terrenarum -es perveniretur. *nota pro ipso Christo*: ZENO 2, 27, 3 Christum, -em pretiosum, quem *persecutores* paulo ante calcando fuderant, gustant *credentes facti*. *in bonam partem pro salute*: ITALA *et* VVLG. psalm. 15, 5 dominus pars hereditatis meae et -is mei (AVG. *in loc.* bibant alii mortiferas voluptates, portio -is mei dominus. PS. RVFIN. *ibid.* -x ... secundum contemplationem veritatis praebens laetitiam scientiae illi qui ex affectu bibit. -em hunc propinat vitis vera. CASSIOD. in psalm. 15, 6 -x *pertinet* ad venerabilem passionem, qui sobrie potatus confert gloriosissimam resurrectionem et intuendum, quod voluntas distributio domini frequenter -x ponatur). 22, 5 -x meus inebrians quam praeclarus est! (AVG. in psalm. 10, 7 iustorum -x tuus inebrians quam *eqs.* CASSIOD. in psalm. 10, 8 -x ... et in bono dicitur ut est -x tuus inebrians *eqs.*, -x enim mensura est, qua potantur animae). 115, 13 -em salutaris accipiam (AMBR. in psalm. 37, 17 duos -es lego ... alterum vitae. PAVL. NOL. carm. 27, 292 epist. 40, 9).

2 ***vas culinarium, coquinarium, fabrorum***: CATO agr. 39, 2 haec omnia ... in -em novum indito ... eo dolia sarcito. 80 encytum ad eundem modum facito, uti globos, nisi -em pertusum cavum habeat. LVCIL. 135 mel regionibus illis incrustatus -x rutai caulis habetur (*cf.* SCRIB. LARG. 135). OV. fast. 5, 509 stant -es *super flammis*: minor inde fabas, olus alter habebat. VITR. 6, 1, 8 -es duo in una fornace aeque cocti. VAL. MAX. 2, 4, 5 adrepto -e aquam ... eo, unde fumus erat

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

obortus ... pertulit ... calefactamque aquam pueris bibendam dedit. SCRIB. LARG. 122 transfunduntur ... *cyathi* cum his, quae sunt in mortario, -e novo et super carbones imponitur. PERS. 6, 20 qui tinguat *natalibus* olus siccum muria vafer in -e empta. PLIN. nat. 29, 95 *cantharides* conduntur in -e fictili non picato et linteo conligato. 30, 138 *lacertam* in -e novo inligatam in fumo poni. 32, 78 aceti cyathum in -e novo ... decoquere. 32, 122 *ranarum* in -e novo combustarum. 33, 123 *hydrargyrum* aereis mortariis pistillisque trito minio ex aceto aut patinis fictilibus impositum ferrea concha, -e coopertum ..., dein sub patinis accenso ... igni atque ita -i sudore deterso. 35, 195 coquitur *terra* in -bus crebro concussis. PORPH. Hor. carm. 1, 31, 10/11 *-bus fictilibus quibusdam* pontifices virginesque Vestales in sacris utuntur. CAPITOL. Maximin. 4, 3 sudores saepe suos excipiebat et in -es ... mittebat. APIC. 2, 47 *in isicia de pullo*: piperis grana XXXI conteres, mittis liquaminis optimi -em careni tantundem. CASS. FEL. 9 p. 16 decoques in aquae -es latiores numero III. *nota pro mensura*: METROL. p. 128, 18 -x ciatus IX.

3 ***vas in quo arbores seruntur***: CATO agr. 52, 1 in arboribus, uti radices capiant -em pertundito. ... eum qualum aut -em terra impleto calcatoque bene in arbore relinquito. 52, 2 qualum incidito ex ima parte perpetuum, sive -x erit, conquassato. cum eo qualo aut -e in scrobe ponito. 133, 2. 3.

4 ***vas liquorem lychni tenens***: PAVL. NOL. carm. 23, 128 *ferro* vitreae inseritur penetrabilis ansa lucernae auritusque -x tribus undique figitur uncis. funditus albet aqua, super undam flavet olivo. 23, 138.

II ***modulus aeneus in aquaeductibus***: FRONTIN. aq. 36 ⟨-is⟩ positio habet momentum. in rectum et ad libram conlocatus modum servat *eqs. ibid.* est autem -x modulus aeneus, qui rivo vel castello induitur; huic fistulae adplicantur. longitudo eius habere debet digitos non minus duodecim, lumen [id est] capacitatem, quanta imperata fuerit. excogitatus videtur, quoniam rigor aeris difficilior ad flexum non temere potest laxari vel coartari. 105 procurator -em eius moduli, qui fuerit impetratus, adhibitis libratoribus signari cogitet, diligenter intendat mensurarum ... modum et positionis notitiam habeat *eqs.* 112. 113. PAVL. NOL. carm. 21, 715 *Abella* per insertos -es sibi prima fluentum vindicat. 21, 750. *Bannier.*

2. calix *v.* calyx. **1. calla** *v.* callis. **2. calla** *v.* cella.

callaica, -ae *f.; cf. aut c.* callaina *aut c. nom. propr.* Callaeci. *nomen gemmae, fort. similis eius, quae* callaina *aut* callais. PLIN. nat. 37, 151 -am vocant e turbido callaino. ferunt plures coniunctas semper inveniri. 1, 37, 56. SOL. 20, 14 in Germaniae continentibus g a l l a i c a reperitur, quam gemmam Arabicis anteponunt. ISID. orig. 14, 4, 4 *Germania* mittit et gemmas, crystallum et succinum, c a l l a i c u m (callainum *vel* callacium *al. codd.*) quoque viridem. 16, 7, 10 -a colore viridis, sed pallens et nimis crassa, nihil iucundius aurum decens, unde et appellata (*sc. ex* '*auro Callaico*'). nascitur in India vel Germania (Carmania PLIN.) *eqs.* (*ex* PLIN. nat. 37, 110, *ubi* callaina). **callaicus** *v. nom. propr.*

callainus, -a, -um, καλλάινος. GLOSS. venetus, venetianus. *colore pallido et viridi.* MART. 14, 139 iungere nescisti nobis, o stulte, lacernas (*i. cucullos*), indueras albas, exue -as. CORP. XIV 2215, 18 (*Nemore Dianae*) res traditae fanis utrisque ... vestem Siricam (*i. Sericam*) purpuream et -am. INSCR. Ephem. epigr. VIII p. 154 n. 624 (*Signiae*) Bone deae tunicas duas et palliolum rasas c a l e i n a s (*cf. Bücheler, Jahrb. Phil. 1886 p. 113*). *fem. subst.* **callaina,** -ae *f. nomen gemmae,* κάλλαις; *v. Blümner, Technologie III 248.* PLIN. nat. 37, 110 comitatur eam (*gemmam topasum*) similitudine propior quam auctoritate -a (*sic B*, callain *vel* callais *al. codd.*), e viridi pallens, nascitur post aversa Indiae *eqs.* 37, 110/112 *fusius.* 1, 37, 33 de -a. 37, 147 augitis non alia videtur multis esse quam -a lapis. ISID. orig. 14, 4, 4 *et* 16, 7, 10 *v. supra l. 44 sqq.* *masc. subst.* **callainus,** -ī (*sc. lapis*) *eadem gemma.* MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 -s (*inter gemmas*). AVELL. p. 753, 7 hyacintho vero vel -o purpureus color est aliquanto consimilis. *neutr. subst.* **callainum,** -ī *ipse color.* PLIN. nat. 37, 151 callaicam vocant e turbido -o.

callais *f.*, κάλλαις, *nomen gemmae; v.* callaina. PLIN. nat. 37, 151 -is sappirum imitatur, candidior et litoroso mari similis. 1, 37, 56.

callarias, -ae *m.*, καλλαρίας, *nomen piscis.* PLIN. nat. 9, 61 asellorum duo genera, callari⟨ae⟩ (calliri *R*, colliri *rell.*, collyri *vulgo editur*) minores et bacchi. 32, 146 -as (callyris *vel* collyris *codd.*), asellorum generis, si minor esset. *Mbr.*

calleo, -uī, -ēre [*cf. c.* callum, callescere, con- oc-callescere. *Th.*]. NON. p. 257 callet significat scit, hoc est, calliditate, quae est urbana scientia. p. 258 callet etiam dictum a callositate. EVGRAPH. Ter. Haut. 548 calleo: peritus et doctus sum. SCHOL. Ter. p. 120, 9 astutus sum, vel prudenter scio. p. 156, 29 scio et callide provideo. GLOSS. τετύλωμαι. novi, intellego, novi vel intellego, scio. prudens ⟨sum⟩. callet: οἶδεν. astute novit, usitatissima habet. calleat: noverit vel callide sciat. noverit vel astute sciat. sciat, excellat. callere: scire et tenere [*obscurum* GLOSS. V 174, 32 callit auxitat]. *perf.* c a l l u e r u n t NON. p. 89. PHOC. gramm. V 437 sunt ... quae ... in participiis futuri temporis deficiunt, ut ... calleo. *ad orthogr.*: ARVS. gramm. VII 489 kalleo.

I ***proprie i. q. callum habere, indurescere***: PLAVT. Pseud. 136 plagis costae -ent. Poen. 305 magis -o quam aprugnum callum -et (579). CAECIL. com. 14 tun iam -bis, ille festus desidet? AETNA 261 -ent rure manus. PLIN. nat. 11, 211 antiqui abdomen vocabant *sumen* priusquam -eat.

II ***translate i. q. scire, callidum, peritum esse***: **A** ***intrans.***: PLAVT. Persa 176 memini et scio et -o et commemini. 380 docte -o. Poen. 574 quid velim vos, scitis. :: -emus probe. 578 vide sis -eas. ACC. trag. 28 melius quam viri -ent mulieres. SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 5, 2 qui non in illis rebus exercitatus animus -ere iam debet atque omnia minoris existimare. PRVD. cath. 11, 20 paterno ex pectore sophia -bas prius. CYPR. GALL. gen. 1259 trepidus (*Pharao*) cunctos, qui -ent, adfore iussit. *cum abl.*: ACC. praetext. 8 quod periti sumus in vita atque usu -emus magis (LIV. 35, 26, 10 quorum usu -ret. VAL. MAX. 8, 12, 1 qui cotidiano usu eius [*iuris praediatorii*] -bant). ACC. trag. 475 satin astu et fallendo -et? PETRON. 134 his ego -ens artibus (SEPT. SER. carm. frg. 13 -et senium arte vivendi [*multi coni.* bibendi]. SOL. 8, 7 populum istum -ere arte sagittaria. ACT. Achat. 3 Dalmatae ... latrocinandi arte -entes). SIL. 6, 91 -bat bellis. APVL. flor. 17 p. 80 etsi fidibus adprime -rem. PS. APVL. Ascl. 3 quantum mente vales, quantum -es astutia. SPART. Hadr. 2, 4 a patruo magno ... peritia caelestium -ente. Pesc. 9, 6 Severum de mathesi, qua -bat, dixisse. IVST. 24, 4, 3 augurandi studio Galli praeter ceteros -ent. SVLPICIA sat. 10 teque (*Calliopen*), quibus princeps et fecundissima -es, aggredior. PROB. Verg. ecl. 6, 74 Triton ... a Circe venena accepit, quibus illa -bat. MART. CAP. 3, 228 hanc ... feminam tali multorum curatione -entem cum ... nonnulli Iatricen ... aestimarent. *cum* a d: PLAVT. Truc. 932 omnes homines ad suom quaestum -ent et fastidiunt. AMM. 15, 2, 4 Arbetio ad innectendas letales insidias vitae ... perquam -ens. 21, 3, 5 Vadomarius ... ad perstringendum fallendumque ... -ens. *cum* i n: COLVM. 3, 17, 3 in re rustica multum -entibus. PLIN. nat. 8, 91 -ent ... in hoc cuncta animalia. 9, 86 *polypus* in re quodam modo familiari -et. AMM. 15, 3, 4 in conluctationibus -ere nimis quidam solent artifices palaestritae. HIER. Didym. spir. 9 qui vehementer in disputationibus -ent. CYPR. GALL. exod. 271 mens ... paribus -bat in actis.

B ***transit.***: *cum acc.* (*cf.* NON. p. 482 -et illam rem pro illa re. ARVS. gramm. VII 489, 11 -o illud): PLAVT. Most. 279 perdocte cuncta -et. TER. Ad. 533 ego illius sensum pulchre -o. AFRAN. com. 124 istaec malitiosa non tam -o. POMPON. Atell. 118 *Marsa* in colubras -et cantiunculam. CIC. Balb. 32 ignosco tibi, si neque Poenorum iura -es ... neque nostras potuisti leges inspicere (GELL. 16, 10, 3 aspiciens quendam in eo circulo ius civile -entem. AMM. 30, 4, 12 altius ... iura -ere). BRVT. Cic. ad Brut. 1, 17, 5 illa -ere videtur Philippus. HOR. ars 274 legitimum ... sonum digitis -emus et aure. LIV. 39, 40, 5 urbanas rusticasque res pariter -bat *Cato*. PERS. 4, 5 dicenda tacendave -es. PLIN. nat. 9, 129 omnes ... praemia vitae suae -eant. TAC. ann. 13, 3 Tiberius artem quoque -bat, qua verba expenderet (APVL. flor. 9 p. 36 fateor ... me sellularias quidem artes minus -ere. RVFIN. Orig. in gen. 2, 2 artem geometricam, quam praecipue Aegyptii -ent). GELL. 20, 1, 20 quis ... disciplinae suae leges tam scito ... -et, quam leges tu nostras decemvirales percalluisti? (APVL. apol. 25 nosse atque scire atque -ere leges caerimoniarum). APVL. flor. 3 p. 11 nihil aliud plerique -bant quam Vergilianus upilio. 19 p. 93 *Asclepiades* observationem probe -bat. Socr. 2 p. 120 quos (*circulos*) probe -et, qui signorum ortus et obitus comperit. ARNOB. nat. 3, 22 sciat ipse ... quod alterum -ere constituit. OPT. PORF. carm. 22, 16 bona -es. AVIEN. Arat. 1406 magnos caeli -ere tumultus. AVSON. 210, 8 historiam -ens Livii. 211, 26 -entes mython plasmata et historiam. SYMM. epist. 1, 3, 2 adprime -es epicam disciplinam. 10, 1, 2 qui medicinam -ent. HEGES. 5, 13 ille qui -ret Iudaeorum insidias. AMM. 15, 5, 37 spernendo ... id genus parum -entes. 15, 7, 8 dicebatur ... fatidicarum sortium fidem ... -ens. 21, 1, 6 praesagia multa, quae -bat (24, 4, 26). 22, 16, 17 *Alexandrini* scientiam -ent, quae fatorum vias ostendit (HIER. epist. 98, 17 qui struendarum domorum -ent scientiam). 28, 4, 21 videre licet ignobilem artis tesserariae -entem arcana. 30, 1, 17 incentiones Circeas ... -ere. MACR. sat. 7, 16, 1 siquid -et vestra sapientia. ENNOD. opusc. 2, 50 illi nescierunt, quod vos optime -etis. *nota*: AVSON. 205, 12 Scaurum Probumque corde -ens intimo. *sequitur infin.*: PACVV. trag. 75 omnes ... -ent dominum imperium metuere. LVCR. 2, 978 multa ... de rerum mixtura dicere -ent. HOR. carm. 4, 9, 49 duramque -et *beatus* pauperiem pati. CVRT. 3, 2, 14 obsistere, circumire, discurrere in cornu, mutare pugnam non duces magis quam milites -ent. PERS. 5, 105 speciem dinoscere -es. SIL. 16, 57 nil trepidans retro iactare bipennem -bat. IVV. 4, 142 -bat ... deprendere morsu. ANTH. 179, 2 urbanos -ens fundere vita locos. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 11 sed eadem mire -bat res administrare maiores. ENNOD. carm. 2, 65, 4 tu ... per ambages nulli spectabilis esse -es. dict. 21, 17 p. 487, 26 *pater* -ens imponere necessitatem mentibus per auditum. CASSIOD. var. 2, 3, 6 *amicitiam* societas bonorum morum -et infundere. *acc. c. inf.*: SISENNA hist. 44 L. Memmium ... quem M. Livi consiliarium fuisse -bant. APVL. met. 1, 3 minus hercule -es pravissimis opinionibus ea putari mendacia. *enuntiatum interrogativum*: TER. Haut. 548 quo pacto id fieri soleat, -o. APVL.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Plat. 2, 23 quemadmodum carere vitiis debeat, -et. AMM. 15,7,8 quae ... augurales portenderent alites scientissime -ens. 28, 1, 7 parentis ... quid augurales alites vel cantus monerent oscinum adprime -entis. HIER. epist. 52, 6 in quo litore concha lecta sit -o. MACR. sat. 7, 1, 4 quae locus et tempus exigit, ego non -o (*Isocrates*, οὐκ ἐγὼ δεινός). 7, 4, 3 quid conveniat corporibus non minus -et.

additur quantopere vel quomodo quis callet: apprime: APVL. flor. 17 p. 80 SYMM. epist. 1, 3, 2 AMM. 28, 1, 7. altius: AMM. 30, 4, 12. docte: PLAVT. Persa 380 (Most. 279 per-). melius: ACC. trag. 27 AFRAN. com. 3. mire: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 11. multum: COLVM. 3, 17, 3. nimis: AMM. 15, 3, 4. optime: ENNOD. carm. 2, 65, 4. perquam: AMM. 15, 2, 4. praecipue: RVFIN. Orig. in gen. 2, 2. probe: PLAVT. Poen. 574 APVL. flor. 19 p. 93 Socr. 2 p. 120. pulchre: TER. Ad. 533. scientissime: AMM. 15, 7, 8. scite: GELL. 20, 1, 20. *synonyma*: cognoscere, meminisse (commeminisse), nosse, percallescere, scire. *opposita*: ignarum esse, nescire. *derivata*: callesco, callitia.

part. adi. **callēns,** -entis. *i. q. peritus, callidus*: GLOSS. sciens vel intellegens. 1 *absol.*: *de hominibus*: COLVM. 4, 27, 4 prudentis est ac maxime -is vinitoris. *subst.*: IVL. VAL. 1, 20 militiae vis eiusmodi res est, uti magisterio -ium ordinata ... fiducia virium exsequenda sit. *de rebus*: IVVENC. 1, 260 -s ... cura Magorum. HIER. epist. 82, 6 tam argutum et -s ... ingenium (AVG. epist. 9, 2). 2 *iungitur cum gen.*: GELL. 17, 5, 3 rhetoricus ... utriusque linguae -s. AMM. 16, 12, 32 alios ... bellandi usu diutino -es ... ordinans. PRVD. ham. 223 omne animal diri -s sollertia furti imbuit. CLAVD. MAM. anim. p. 107, 16 rerum -s. *adv.* **callenter**: APVL. met. 4, 16 satis callenter curiosos aspectus Thrasyleon ... inhibebat.

callēsco (callisco), -lescī (-luī), -ere [*cf. c.* callere. *Th.*]. *i. q. callum obducere*: CATO or. frg. 37, 2 aures nobis calliscerunt ad iniurias (NON. p. 89, 26 calliscerunt pro [ut] calluerunt. GLOSS. V 639, 41). *composita*: con- in- oc- percallescere. *Probst.*

callias (callion), *acc.* -an (-ada? *v. l. 37*), κάλλιον, καλλιάς, *nomen herbae*: PLIN. nat. 21, 177 *trychni vel strychni* alterum *genus* ... halicaccabon vocant, alii callion, nostri autem vesicariam. 1, 21, 104 callias (calittis *vel* calitha *codd.*). DIOSC. 3, 149 anthemis aut ... callian (camean *cod.*) *vocant* (DIOSC. gr. 3, 137 W. χρυσοκαλλιαν, οἱ δὲ καλλίαν καλοῦσι). 4, 68 stricnon hypnoticon alii halicaccabon aut -an vocant (DIOSC. gr. 4, 72 W. κακκαλίδα *vel* κακκαλλίαν *vel* καλλαΐδα *codd.*). *Stadler.*

calliblepharātus, -a, -um *a* calliblepharum. PLIN. nat. 32, 61 addunt peritiores notam ambiente purpureo crine fibras *ostreorum*, eoque argumento generosa interpretantur -a (-pharata *aut* -brepharata *aut* callibiae pharata *codd.*, -phara *vulgo*) appellantes.

calliblepharum (-on), -ī *n.*, καλλιβλέφαρον. *nom. sing.* -on: MARCELL. med. 8, 138. 203. 213 (*at idem* 8, 74 -um). VARRO Men. 370 quos (*oculos*) -o naturali palpebrae tinctae vallatos mobili saepto tenent. PLIN. nat. 21, 123 folia *rosae* uruntur in -um. 23, 97 nuclei palmarum ... -a faciunt addito nardo. 28, 168 medulla bubula ... -i modo fuligo in hoc usu temperatur. 33, 102 plerique platyopthalmon id (*stibium*) appellavere, quoniam in -is mulierum dilatet oculos. 35, 194 *ampelitis* medicamentis additur, praecipue in -is et inficiendis capillis. TERT. cult. fem. 2, 10 angeli iam ipsum -um docuerunt. MARCELL. med. 8, 74 -um xerocollyrium. 8, 138 ex hirundinum pullis fit -on bonum. 8, 179 *lucernae* fumo sive fuligine pro -o utere. 8, 203 collyrium siccum -on conficitur sic. 8, 213 descriptio xerocollyrii quod -on dicitur. *Mbr.*

calliblepharus, -a, -um *v. supra l. 45.*

callicula *v.* caligula *et* gallicula.

calliculus, -ī *m. deminutive a* callis. PS. AVG. cons. mort. 1, 6 undique insidiae a spiritualibus, a corporalibus inimicis, undique errorum -i sunt praeparati (*cf. Paucker, Ztschr. f. österr. Gymn. 27, 608*). *nisi forte est* caliculus *4 p. 150, 61.* *Meister.*

***calliditās,** -ātis *f. a* callidus. GLOSS. πανουργία. astutia. CIC. off. 1, 63 scientia, quae est remota ab iustitia, -s (*ex* PLAT. Menex. p. 246, *ubi* πανουργία) potius quam sapientia est appellanda. *pluralis*: TER. Haut. 887 LACT. inst. 2, 12, 17 AMM. 29, 6, 12 RVFIN. hist. mon. 29 PS. RVFIN. in psalm. 17, 38 AVG. serm. 161, 7, 7 COD. Iust. 3, 10, 3. PALLAD. hist. mon. II 10 p. 361C *al.*

I *i. q. versutia, astutia*: *de orationis facilitate et in bonam et in malam partem, de eloquentia sophistica*: TER. Haut. 887 venere in mentem Syri -es. CIC. S. Rosc. 61 restitue nobis aliquando veterem tuam illam -em atque prudentiam. Cael. 63 o magna vis veritatis, quae contra hominum ingenia, -em, sollertiam ... facile per se ipsa defendat. part. 136 deinde genus eiusmodi -is et calumniae trahatur in odium iudicis cum quadam invidiosa querela. div. 1, 35 quae est ... ista -s res vetustate robustas calumniando velle pervertere? VAL. MAX. 7, 3 ext. 1 in ... equisone -s. SEN. epist. 49, 12 nec ... quicquam minus convenit quam subdola ista -s animis magna conantibus. ASCON. Corn. p. 69 esse oratoriae -is [ius] ut ... eisdem rebus ab utraque parte vel a contrariis utantur. QVINT. inst. 2, 5, 7 occulta -s. 4, 2, 126 effugienda ... omnis -is suspicio. decl. 334 p. 310, 10 has illi (*iudices*) artes timuerunt, hanc -em advocatorum *cf.* COD. Theod. 10, 15, 3 (*a. 340*) -e praevaricationis. TAC. Agr. 9 quin castrensis iurisdictio ... -em fori non exerceat. PS. APVL. Ascl. 14 homines ... sophistarum -e decepti. MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 5 placere velle ... ingenti -e. HIER. hom. Orig. in Ier. 5 p. 801 ad ... stultitiam arguendam dialecticam, -em et profundorum sensuum acumen adhibere. RVFIN. Adamant. 5, 4 quid arte et -e veritatem vultis obtegere? Orig. in cant. 2 p. 125A -e sermonum. 4 p. 194B argumentorum -e *et saepius*. AVG. in psalm. 66, 7 quid ibi valebit -s accusatoris, ubi est testis conscientia ...? AVIAN. fab. 10, 10 *eques* distulit (dispulit *L*) admota -e iocum. *cf.* 31, 8 *mus* distulit hostiles -e minas. *de bellandi peritia*: RHET. Her. 4, 27, 37 nihil Corinthis erudita -s praesidii tulit. CIC. har. resp. 19 nec numero Hispanos nec robore Gallos nec -e Poenos ... superavimus (VAL. MAX. 7, 4, 4 illa toto terrarum orbe infamis Punica -s Romana elusa prudentia Hannibalem Neroni ... decipiendum tradidit). HIRT. Gall. 8, 16, 3 fuga timoris simulque -is plena. BELL. Alex. 71, 2 cognita -e hominis (*Pharnacis*). SALL. Iug. 107, 3 nihil dolo factum ac magis -e Iugurthae. LIV. 42, 47, 7 non versutiarum Punicarum neque -is Graecae *esse*, apud ⟨quos⟩ fallere hostem quam vi superare gloriosius fuerit (SIL. 14, 338 -s Graia atque astus ... Marcellum ... arcebat). VAL. MAX. 1, 8 ext. 15 Aristomenis ... cor, quod Athenienses ob eximiam -em exectum pilis refertum invenerunt. 7, 3, 3 Scipio ... superior praesidium -is amplexus est. *ibid.* -s ducis providit. 7, 4 pr. illa ... pars -is egregia et ab omni reprehensione procul remota, cuius opera ... Graeca pronuntiatione strategemata dicantur. 7, 4, 2 iuvenili -i senilis astutia respondit. FRONTIN. strat. 1, 8, 7 *Antiocho Hannibal* utilis erat propter -em et peritiam bellandi. 2, 3, 20 suspecta -e recedentium. VOPISC. Aurelian. 21, 2 causa ... huius periculi perfidia et -s barbarici fuit motus. AVSON. 400, 1 nec emerita adversus tirunculos arma concutiat veterana -s. AMM. 26, 9, 4 contra has -is argutias ... consuluit imperator. 29, 6, 12 barbari ... parum ad has -es dimicandi sollertes. CLAVD. carm. min. 9, 29 additur armis -s. AVG. serm. 161, 7, 7 quibuslibet -bus hostem fefellerit. *a scriptoribus christianis de diabolo ac daemonibus usurpatur*: LACT. inst. 2, 12, 17 criminator ... omnes fallacias et -es suas ... intendit. HIL. in psalm. 118 aleph 8 est ... eius *diaboli* haec propria -s instigare ad peccandum. PRISCILL. tract. 7, 114 -s inimici. HIER. epist. 45, 4 o satanae -s semper sancta persequens. PAVL. MED. bened. 6, 2 in serpente ... -s illius (*antichristi*) praefiguratur. RVFIN. hist. mon. 29 *daemonum ac monstrorum* molestias et -es ferre. PS. RVFIN. in psalm. 17, 38 immundorum spirituum -es ... cognoscere. AVG. civ. 21, 6 ut *daemones* inliciantur ab hominibus, prius eos ipsi astutissima -e seducunt. SACR. Leon. p. 459 inimicus, qui hominem ... viperea -e subvertit (POMER. 3, 2, 1 serpentina -e). *cum nota vituperationis, fere i. q. dolus malus*: CIC. Q. Rosc. 20 nonne ipsum caput et supercilia illa penitus abrasa olere malitiam et clamitare -em videntur? div. 1, 105 neque ... in pastoribus illis ... nec in ipso Romulo haec -s esse potuit, ut ad errorem multitudinis religionis simulacra fingerent. off. 3, 113 fuit ... stulta -s perverse imitata prudentiam. SALL. epist. Mithr. 12 quos ignavia aut prava -s ... armis abstinuit. OV. epist. 19, 126 te ... mea laedi -e puto. VAL. MAX. 7, 3 ext. 7 huic vaframento consimilis illa -s. SEN. contr. 1, 7, 16 Cestius ... dixit non iram fuisse illam patris, sed -em (*cf.* contr. exc. 1, 7). SEN. dial. 3, 19, 6 his (*minoribus sceleribus*) inest latens et operata et inveterata -s. MART. 11, 50, 2 Phylli ... tanta -e rapis. TAC. ann. 11, 3 *Asiaticus* cum se honestius -e Tiberii ... periturum dixisset. GELL. 6 (7), 18, 10 eorum (*captivorum*) fraudulenta -s tam turpis esse existimata est, ut. APVL. met. 11, 10 sinistra palmula, quae genuina pigritia, nulla -e, nulla sollertia praedita videbatur aequitati magis aptior quam dextera. TERT. anim. 2 meminerimus ... apostatarum spirituum, qui huiusmodi quoque ingeniorum -e omnem faciem saeculi instruxerint. *saepissime* VLP., *ex. gr.*: dig. 2, 14, 7, 9 dolus malus fit -e et fallacia. 4, 3, 1 pr. adversus varios et dolosos, qui aliis offuerunt -e quadam (*cf.* 10, 4, 11. 1. COD. Iust. 5, 17, 3 *dare* operam, ut, quae contra fas gesta sunt, fructum -is obtinere non possint). 4, 3, 1, 2 dolum malum esse omnem -em fallaciam machinationem ad circumveniendum fallendum decipiendum alterum adhibitum. 50, 14, 2 si dolo et -e creditorem circumvenerit. 50, 17, 47, 1 si dolus et -s intercessit (COD. Iust. 4, 44, 8 dolus ex -e atque insidiis emptoris). PORPH. Hor. carm. 1, 5, 1 cuius (*Pyrrhae*) -em memorans. 3, 15, 2 nequitiae ... -i et malitiae. ARNOB. nat. 5, 3 quibus lusura se modis astutia esset -sque mortalis (EVGRAPH. Ter. Andr. 723 exprompta malitia i. e. manifesta -e opus est et astutia. Eun. 988 astu et -e. LEX Visig. 5, 4, 17 contra notandae -is astutiam praeceptum ... opponi). VOPISC. Tac. 2, 4 interfecto fraude Aureliano ... -e servi nequissimi. CAPITOL. Gord. 31, 7 peregrina -e. SPART. Hadr. 22, 9 -e ditatos ... odio habuit. MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 14 nequitia ... hominum et -s et astutia. HIL. op. hist. frg. 1, 4 proferre ... opus ... impia fallacissimorum hominum -e renovatum. PANEG. 11, 20 adsentandi mira -s. OPTAT. 6, 8 p. 157, 3 iungitur una geminata fraude -s. CLAVD. carm. min. 30, 232 -s nocitura. *nota*: ZACCH. 2, 16 talis sententiae -e. RVFIN. hist. 4, 7, 6 versutia et -s viri ad decipiendum nimis apta (δεινότης τῆς ... γοητείας). AVG. serm. ed. Mai 79, 3 o inperspicax -s et inconsiderata versutia. AVIAN. fab. 27, 6 admovet *cornix* omnes ... nova -e dolos.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

FAVST. REI. grat. 1, 4 p. 19, 5 dolosa -e (CONC. Arvern. a. 535 p. 66, 28 -e subdola). EVGRAPH. Ter. Andr. 461 mulierum -e. 599 non recta -e. INST. Iust. 4, 1, 8 -i obviam euntes. NOVELL. Iust. 38, 4. GREG. TVR. Franc. 9, 20 praesentia statuta sub quacumque -e *transcendere*. ISID. vir. ill. 14 *Fulgentius* obnititur eius (*Fausti*) profundam destruere -em. *cum ironia*: Ov. epist. 15, 300 o mira -e virum! PETRON. 15 ridere acumen . . . cocionum . . . , quod nobis ingenti -e pecuniam reddidissent.

II *i. q. prudentia, acies ingenii*: RHET. Her. 3, 2, 3 prudentia est -s, quae ratione quadam potest dilectum habere bonorum et malorum. CIC. part. 76 quae prudentia, quae -s quaeque . . . sapientia appellatur, haec scientia pollet una. nat. deor. 3, 75 istam -em hominibus di ne dedissent! qua perpauci bene utuntur, qui tamen ipsi saepe a male utentibus opprimuntur, innumerabiles autem improbe utuntur. NEP. Eum. 1, 3 vincebat . . . omnes . . . -e et celeritate ingenii (PLIN. nat. 37, 195 -i ingeniorum contingit. SPART. Carac. 2, 1). reg. 3, 5 quos (*Hamilcarem et Hannibalem*) et animi magnitudine et -e omnes in Africa natos praestitisse constat. FLOR. epit. 2, 17, 15 Viriatus . . . vir -is acerrimae.

syn.: *ad I*: argutiae, ars, astus, astutia, calumnia, dolus, fallacia, fraus, malitia, molestia, nequitia, peritia, simulatio, vaframentum, versutia. *ad II*: celeritas ingenii, prudentia, sapientia. *opp.*: *ad I*: aequitas, oratio simplex.

callidulus, -a, -um *deminutive a* callidus. ARNOB. nat. 2, 68 hunc . . . morem non fraude callidula . . . mutastis?

1. callidus, -a, -um [*cf. c. umbr.* (buf) kaleḍuf, (buf) calersu *'boves callidos', gr.* κηλάδες· αἶγες αἱ ἐν τῷ μετώπῳ σημεῖον ἔχουσαι τυλοειδές (HESYCH.), *lituan.* kalybas *'canis circulum album in collo habens' et c.* caligo, *fortasse c. nominibus* Caledus Κάλῃδος, Caledius. *Bücheler hoc vocabulum a* 2. callidus *non diversum esse putat, v. Archiv 1 (1884) 106. Th.*]. ISID. orig. 12, 1, 52 *equi* qui frontem albam *habent*, callidi (*sic Arev.*, calidi *codd.*) *appellantur. huc pertinent fort.* GLOSS. II 359, 57 λευκομέτωπος -us (caevedus *Harlei.*, candidus *Laudun.*) *et* 96, 31 calculosus λευκομέτωπος. CHIRON 795 iumento ut maculam albam facias, . . . hoc facies et si volueris cal<l>idum facere.

*2. **callidus,** -a, -um [*a* callere. *Th.*]. SERV. Aen. 4, 405 callis est semita tenuior, callo pecorum praedurata. unde et callum et -os dicimus (GLOSS. Plac. V 51, 15). *nota scripturam* calledam: CONC. Paris. a. 573 p. 147, 14. callеda: CONC. Clipp. a. 626/27 p. 197, 18. CIC. nat. deor. 3, 25 versutos eos appello, quorum celeriter mens versatur, -os autem, quorum, tamquam manus opere, sic animus usu concalluit (*cf.* DVB. NOM. gramm. V 575). PAVL. FEST. p. 336 sibus -us (*sic cod. Leid., rell.* calidus) sive acutus. p. 369 veteratores -i dicti a multa rerum agendarum vetustate (EVGRAPH. Ter. Andr. 457 *servum* veteratorem appellat hoc est -um et astutia vetusta roboratum). PORPH. Hor. carm. 1, 6, 7 *cursus* duplicis Vlixi . . . quod significat -i. 3, 7, 12 vafer nuntius i. e. -us ad suadendum. sat. 1, 5, 90 -i i. e. periti viae. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 3 p. 166 -i sunt, qui dolo ac fraude exitum virtutis imitantur. SERV. Aen. 11, 411 insinuatione utitur i. e. -o et subtili aditu ad persuadendum. PS. ASCON. Verr. p. 196, 1 vafrum: acutum, -um. ISID. diff. 1, 87 -us est in disputando subdolus . . . -um non pro astutum tantum, sed pro astute docto dicimus. 1, 421 -us per exercitationem (*al.* pro exercitatione) artis instructus (DIFF. ed. Beck p. 78, 36). GLOSS. πανοῦργος. ἀργαλέος. δύστροπος. δαήμων. subtilis vel astutus. versutus aut astutus. vafer. durus, malitiosus, peritus, exercitatus. *legitur inde a* PLAVTO.

I *in malam aut ambiguam partem*: **A** *de animantibus*: *de hominibus*: PLAVT. Cist 727 mala mers . . . haec et -a ẹst. Pseud. 385 ad eam rem usust homine astuto, docto (hominem astutum doctum *AP*), cauto et -o (scitum et -um *P*). 725. Bacch. 643 -um senem -is dolis compuli et perpuli. Persa 622 *virgo* ita catast et -a. Asin. 186 ad suom quemque hominem quaestum esse aequom est -um (Truc 416). Amph. 268 me malum esse oportet, -um, astutum admodum. Epid. 428 minus hominem doctum minusque ad hanc rem -um. Most. 270 non videor vidisse lenam -iorem. Poen. 234 quae (*soror*) tam -a et docta sis et faceta. TER. Andr. 198 velle in ea re ostendi, quam sis -us. Eun. 1011 -um et disertum credidi hominem. Phorm. 591 ego hominem -iorem vidi neminem. CIC. S. Rosc. 49 non tu in isto artificio accusatorio -ior es quam hic in suo. Cluent. 70 cum esset egens, sumptuosus, audax, -us, perfidiosus. 183 qui ad fraudem -i sunt. Verr. 4, 35 deinde in hoc homo luteus et iam -us ac veterator esse volt. *v. supra l. 43.* Q. Rosc. 21 quis quem fraudasse dicitur. Roscius Fannium? . . . -um imperitus. Caecin. 14 inepti ac stulti inter viros, inter mulieres periti iuris et -i. Catil. 3, 17 hominem tam acrem, tam audacem, tam paratum, tam -um. or. frg. A VIII 2 o -os homines! o rem excogitatam! (orat. 225 QVINT. inst. 9, 4, 123). Phil. 14, 10 peritus metator et -us decempeda. fin. 2, 54 non . . . de improbo, sed de -o improbo quaerimus. 2, 57 finge . . . -um eum, qui aliquid improbe faciat. leg. 1, 41 -i sumus, non boni. Att. 7, 2, 4 Lucius noster et Patron, qui . . . non intellegant se de -o homine loqui, non de bono viro. off. 2, 10 ii saepe versutos homines et -os admirantes malitiam sapientiam iudicant. 2, 34 quo . . . quis versutior et -ior, hoc invisior et suspectior est detracta opinione probitatis. 3, 57 non viri boni *hoc genus est*, versuti potius, obscuri, astuti, fallacis, malitiosi, -i, veteratoris, vafri. 3, 113 veterator et -us. Lael. 99. SALL. Iug. 38, 3 per homines -os . . . exercitum temptabat. epist. Mithr. 7 -i et repertores perfidiae *Romani*. NEP. Dion 8, 1 homo et -us et ad fraudem acutus. Dat. 10, 1 tam -us vir. HOR. carm. 1, 10, 7 te *Mercurium* -um quidquid placuit iocoso condere furto. 2, 18, 35 nec satelles Orci (*Charon*) -um Promethea revexit. TIB. 1, 4, 76 multa -us arte puer. 1, 5, 48 -a lena. 1, 6, 6 Delia . . . -a. LIV. 22, 22, 15 homini non ad cetera Punica ingenia -o. 24, 18, 5 nimis -i exsolvendi iuris iurandi interpretes. Ov. am. 1, 10, 4 adulter. 2, 19, 10 versuta Corinna . . . -a norat opem. epist. 19, 25 non ego natura nec sum tam -us usu. ars 1, 490 ambiguis -us abde *verba* notis. 2, 262. 3, 607 ancilla. rem. 265 -us hospes *Vlixes*. met. 4, 93 -a . . . Thisbe egreditur fallitque suos. 7, 300 -a Colchis *Medea*. 13, 555 blando -us ore . . . dixit *Odrysius*. fast. 1, 268 -us artis. 2, 700 -us ignaris adnuit ille (*Tarquinius*) viris. trist. 2, 500 verbaque dat stulto -a nupta viro. PHAEDR. 4, 9, 1 homo . . . -us. SEN. contr. exc. 10, 6 fur (MART. 5, 42, 1). dial. 4, 16, 3 stultis, luxuriosis nepotibusque hoc nomen (*simplices*) imponimus et omnibus vitiis parum -is. PETRON. 125 captator. MART. 3, 57, 1 copo. STAT. Theb. 6, 852 astu deducit in aequum -us . . . Agyllea Tydeus. 10, 724 Tiresias. silv. 2, 6, 26 Cressa. Ach. 2, 35 -a femineo genetrix velavit amictu. QVINT. inst. 6, 3, 96 hominem -um et versutum. 11, 3, 178 alter (*Stratocles*) acres senes, -os servos . . . melius *egit*. TAC. Germ. 22, 12 gens non astuta nec -a. hist. 1, 25 vario sermone -os audacesque cognovit. 1, 48 Vinius . . . in abruptum tractus, audax, -us. 1, 87 is pravus et -us bonos et modestos anteibat. ann. 2, 30 -us et novi iuris repertor Tiberius. 2, 57 amici accendendis offensionibus -i. 4, 12 -is criminatoribus. 6, 24 *Tiberium* -um olim et tegendis sceleribus obscurum . . . venisse. 13, 47 -umque et simulatorem interpretando. PLIN. paneg. 81 certare . . . cum -is astu. FLOR. epit. 2, 6, 12 -issimi hostes . . . nostra nos hieme vicerunt. 3, 10, 6 Aquitani, -um genus. 4, 10, 3 gens . . . -a simulat trepidationem. IVV. sat. 1, 123 nota iam -us arte. 6, 422 aliptes. 12, 47 -us emptor Olynthi (*sc. Philippus rex*). APVL. flor. 16 p. 64 servulus. apol. 33 mentiti . . . sunt -issimi accusatores mei. met. 9, 5 mulier -a et ad . . . flagitia perastuta. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 31 Eutrapelus . . . corrumpendorum hominum -us. LAMPR. Alex. 66, 2 amicos . . . non malitiosos . . . non -os. HIL. c. Aux. 8 a -issimo diabolo. in Matth. 3, 3 fallax diabolus et ad traducendum artifex -issimus. ad Const. 1, 3 -i et astuti. RVF. FEST. 9 Scordisci . . . pariter crudeles et -i. AVSON. 17, 10 sic est adorta *Lais* -um *Myronem*. 39, 7 -a . . . femina. HIER. epist. 22, 29 variis -us hostis pugnat insidiis. HEGES. 4, 4, 11 doli -us, fallendi artifex. PHYSIOGN. 9 Aegyptii . . . sunt -i, dociles, leves, temerarii. 126. AMM. 14, 11, 11 Scudilo . . . persuasionis opifex -us. 22, 16, 11 femina -a semper in fraudes *Cleopatra*. 23, 5, 21 dolos et insidias hostium . . . nimium -orum. 23, 6, 80 *Persae* -i, superbi, crudeles. VVLG. Iob 36, 13 simulatores et -i (ὑποκριταί) provocant iram dei. prov. 12, 16 qui autem dissimulat iniuriam, -us est (πανοῦργος). CLAVD. 3, 153 Circe. 5, 368 Rufinus . . . fallere cuncta solebat -us affatu. 26, 613 -us . . . hostis. AVG. civ. 8, 22 esse spiritus. . . . fallacia -os. 19, 23 ab homine -o . . . haec oraculo . . . conficta. QVEROL. p. 41, 7 circumspectator -us. SVLP. SEV. chron. 2, 41, 7 homines adulescentes, parum docti et parum cauti . . . senes, -i et ingenio valentes, aeterno perfidiae imbuti. 2, 47, 4 hominem acrem et -um. 2, 51, 1 frustra -us iam scelere perfecto. dial. 1, 27, 5 neque monachum tam astutum, neque Gallum decet esse tam -um. 3, 11, 10. SIDON. epist. 13, 2 beneficii . . . aemulator accepti -e reformandi. 5, 7, 6 Tiberius -ior. *saepius.* CLAVD. MAM. anim. p. 136, 18 aut ignarus . . . aut -us. DRAC. laud. dei 2, 514 improba *Iudaea* perdat insontem, sanctum rea noxia -a fallax. COD. Iust. 6, 23, 28, 6 nemo -us machinator. *de bestiis*: Ov. met. 7, 782 nec limite -a (*vulpes*) recto . . . fugit, sed decipit ora sequentis. PHAEDR. 4, 2, 18 *mus* insidias cernens hostis -i (*i. mustelae*). SEN. Oed. 106 ille dirus -i monstri (*Sphingis*) cinis. MART. 1, 49, 25 leporemque forti -um rumpes equo. 14, 202, 1 -us . . . eludere simius. IVL. VAL. 3, 11 sciscitatur . . . quaenam omnium bestia -ior et astutior. VVLG. gen. 3, 1 sed et serpens erat -ior (φρονιμώτατος) cunctis animantibus terrae. CLAVD. carm. min. 49, 16 -a *torpedo*. SYMPH. 116 sum versuta dolis (*vulpes*), arguto -a sensu. *cf. p. 171, 11.*

B *de rebus*. PLAVT. Bacch. 643 -is dolis *v. p. 169, 60* (SEN. Oed. 668 tenemus -i socios doli. Phaedr. 502 -as . . . fraudes. Tro. 523 nectit *Vlixes* pectore astus -os. APVL. apol. 75 -issima fraude. met. 4, 12 -o deceptus astu. VLP. coll. Mos. 15, 2, 1 mathematicorum -a impostura. PAVL. MED. bened. 2, 6 versutia -a. AMM. 15, 5, 5 astu -o. 26, 7, 5 hac . . . -a fraude. VVLG. Esth. 16, 6 RVFIN. symb. 34). PLAVT. Mil. 226 cedo -um consilium (TER. Andr. 589). Asin. 257 ad eri fraudationem -um ingenium. TER. Phorm. 228 ipsast opus *oratione* ea . . . meliore et -iore. CIC. Caecin. 65 ex aequo et bono, non ex -o versutoque iure rem iudicari oportere. Cluent. 183 confidens astutia aut -a . . . audacia. Lael 99 ne -a assentatione capiantur. off. 1, 33 existunt . . . iniuriae . . . nimis -a, sed malitiosa iuris interpretatione. nat. deor. 3, 66 illud vero quam -a ratione. SALL. or. Cottae 4 neque ego -am facundiam neque ingenium ad male faciendum exercui. NEP. Att. 11, 3 *Attici* liberalitatem neque temporariam neque -am fuisse. Ov. am. 1, 2, 6 *amor* tecta -us arte nocet? LIV. 38, 44, 1 cum Aemilius -am malitiam inimici . . . insimularet. SEN. benef. 5, 12, 2

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quae videntur -a et insidiosa. MART. 4, 56, 6 -a sic stultas decipit esca feras. 14, 217, 2 -a ... harundo. STAT. Ach. 1, 846 -a dona Graiorumque dolos. Theb. 9, 750 *Eurytionis oculo* -a (aspera *SM*) ... acies *sagittae* se condidit uncis. QVINT. decl. 301 p. 187, 8 circa forenses insidias aliquem scripto -iore (*om. B*) *capere*. 306 p. 199, 16 non ita me prima frons causae -issima optionis simulatione decipit. SVET. Tib. 24 -a cunctatione. Dom. 11 erat ... -ae inopinataeque saevitiae. VLP. dig. 6, 2, 7, 11 licet ille -o consilio vendiderit. 29, 2, 71 qui non -o animo nec maligno rem reposuit. 42, 5, 31 -a conversatio. *nota*: VLP. dig. 27, 9, 9 -um commentum (PAPIN. dig. 3, 2, 20 IVST. 21, 3, 1. 22, 3, 7). SOL. 27, 24 feminis (*hyaenis*) ... ingenita est -ior astutia. CAPITOL. Aur. 16, 4 simulatis -ae severitatis ... erroribus. ITIN. Alex. 10 -am clementiam. HIL. c. Const. 21 -a religionis ... professio. PANEG. 11, 4 -o nocendi artificio. HIER. epist. 50, 1 quasi sophismata nostra -a argumentatione dissolvere. RVFIN. hist mon. 28 verba simplicia argumentis -is eludebat. AVG. civ. 2, 10 quid astutius ad decipiendum atque -ius *malitia daemonum*? 2, 26 -ior ... malitia spirituum noxiorum. COD. Theod. 16, 2, 27 (*a. 390*) pr. -a arte aut probrosa cuiuspiam coniventia. EVGRAPH. Ter. Andr. 338. MEROB. poet. 114 -us ... ensis *insidiantis*. PAVL. MED. bened. 6, 2 -a machinatione. COD. Iust. 1, 51, 14, 2. 6, 30, 22, 13ᵃ.

II *potius in bonam partem i. q. peritus, sapiens*: **A** *de hominibus*: *de oratore*: CIC. Cluent. 140 accusante M. Bruto, homine in dicendo vehementi et -o. de orat. 1, 109 ab hominibus -is ac peritis. 1, 218 fateor -um quendam hunc (*oratorem*) et nulla in re tironem ac rudem nec peregrinum atque hospitem in agendo esse debere. 1, 223 acuto homine nobis opus est et natura usuque -o. Brut. 178 T. Iuventius ... et -us et in capiendo adversario versutus. 224 improbissimus C. Servilius Glaucia, sed peracutus et -us. orat. 20 in eodem ... genere alii -i, sed impoliti. 23 hoc (*Demosthene*) nec gravior extitit quisquam nec -ior nec temperatior. LIV. 9, 46, 1 Cn. Flavius ... -us vir et facundus. SEN. contr. 2, 5, 18 Fabianus philosophus colorem ⟨non⟩ magis bono viro convenientem introduxit quam oratori -o. PERS. 5, 14 verba togae sequeris iunctura -us acri (*cf.* HOR. ars 475 dixeris egregie, notum si -a verbum reddiderit iunctura novum). QVINT. inst. 12, 2, 14 quosdam in disputando mire -os. PLIN. epist. 7, 6, 11 *Africanus*, iuvenis ingeniosus, sed (non *codd.*) parum -us. *de imperatoribus sim.*: CIC. inv. 1, 58 exercitus is, cui praepositus est sapiens et -us imperator. off. 1, 108 -um Hannibalem ex Poenorum, ex nostris ducibus Q. Maximum accepimus (NEP. Hann. 5, 2 Fabio ... -issimo imperatori dedit verba *Hannibal*). CIC. Att. 10, 8, 7 non fuisset illa nox tam acerba Africano, sapientissimo viro, non tam dirus ille dies Sullanus -issimo viro C. Mario. SALL. Iug. 81, 4 *Iugurtha*. 95, 3 *Sulla* facundus, -us et amicitia facilis. NEP. Eum. 10, 1 Eumenes -um imperatorem (*Antigonum*) vicit. Hann. 9, 2 vir omnium -issimus. OV. met. 13, 323 Telamonius *Philocteten* ... aliqua producet -us arte. CARM. de bell. Aeg. 7 rerum ... per u⟨sum⟩ -us. VAL. MAX. 7, 4 ext. 1 Agathocles ... rex audaciter -us. HOMER. 605 *Hector* ictum celeri praevidit -us astu (959). STAT. Theb. 6, 782. TAC. hist. 2, 32 nemo ... militaris rei -ior *Suetonio Paulino* habebatur. FLOR. epit. 1, 3, 7 rex -us, *et saepius*. ARNOB. nat. 6, 12 rex urbanus et -us. VOPISC. Car. 13, 1 Diocletianum ... -um. *de aliis*: CIC. Caecin. 55 si in verbis ius constituamus, utilitatem omnem nos ..., dum versuti et -i esse velimus, amissuros. Catil. 3, 17 homines prudentes natura, -i usu, doctrina eruditi. Deiot. 18 medico -o et servo ... fideli. dom. 47 legum scriptor peritus et -us. parad. 51 -i rerum aestimatores. ac. 2, 94 agitator. fin. 2, 116 artifex. nat. deor. 3, 25 Chrysippus ... homo sine dubio versutus et -us. LVCR. 6, 93 -a musa Calliope. CAES. Gall. 3, 18, 1 idoneum quendam hominem et -um delegit. HOR. epist. 1, 10, 26 non qui Sidonio contendere -us ostro nescit Aquinatem ... fucum. sat. 1, 5, 90 -us ... viator (PORPH. qui -i i. e. periti sint viae). 2, 3, 23. 2, 7, 101 subtilis ... iudex et -us. carm. 3, 24, 40 -i ... navitae. LIV. 10, 22, 7 -os sollertesque ... praesides habendos. OV. ars 3, 356. met. 6, 576 stamina barbarica suspendit -a (*Philomela*) tela. 11, 73 auceps. SEN. Oed. 899 Daedalus. benef. 1, 9, 2. COLVM. 2, 2, 1 -issimi rusticarum rerum. 2, 10, 20 *cicer* improbatur a -ioribus agricolis. 7, 3, 12 Aristoteles vir -issimus rerum naturae. PERS. 1, 118 -us (*Horatius*) excusso populum suspendere naso. 3, 51 neu quis -ior buxum torquere flagello. STAT. Theb. 1, 67 si Sphingos iniquae -us ambages ... resolvi (11, 716 tuas irritat -us [*Oedipus*] iras suppliciumque cupit). 2, 285 haec ... unguit -us *Vulcanus*. PS. SALL. rep. 2, 1, 1 neque de futuro quisquam satis -us satisque prudens. TAC. hist. 4, 33 -i temporum et sapientes credebantur. GELL. 9, 9, 12 *Valerii Probi* docti hominis et in legendis pensitandisque veteribus scriptis bene -i. APVL. flor. 6 p. 21 mutandis mercibus -i *Indi*. PANEG. 8, 10 consilium alicuius amici -ioris. HIER. epist. 84, 7 ego -us, qui emendavi. in Is. 57, 30 p. 667/68 alterum ineruditi, alterum -i est ad malitiam. VVLG. prov. 14, 8 sapientia -i est intelligere viam suam. 22, 3 -us vidit malum, et abscondit se. AMM. 15, 10, 5 locorum -i *saepius*. CLAVD. 21, 290 -us *arbiter*. SVLP. SEV. epist. app. 3 puerulum tibi ... misimus ... apprime -um herbis suave redolentibus clamosum urgere mortarium. *nota prosopoeiam*: HOR. carm. 3, 11, 4 tuque testudo resonare septem -a nervis.

B *de rebus*: CIC. fin. 2, 52 an quod *sapientia* ita -a est, ut optime possit architectari voluptates? Tusc. 1, 47 foramina ... -issimo artificio natura fabricata est. nat. deor. 2, 142 *natura* nihil potest esse -ius. off. 1, 108 in primis ... versutum et -um factum Solonis. epist. 3, 8, 6. NEP. Eum. 5, 4 -um ... inventum [Paus. 3, 1 non stolida (callida *C*), sed dementi ratione cogitata]. HOR. ars 475 -a ... iunctura *v. p. 171, 34*. VAL. MAX. 7, 3 ext. 1 delectatus Alexander ... tam -o dicto. 7, 3 ext. 3 praeceptum ... -um. 7, 3 ext. 6 -a consilii ratio (7, 4, 3). PHAEDR. app. 4, 9 -a finxit manu *simulacrum*. LAVS Pis. 192 -iore modo ... variatur ... calculus. QVINT. inst. 4, 2, 57 -issima simplicitatis imitatio. decl. 252 p. 30, 2 -o et vetere ac diu excogitato consilio. PS. APVL. Ascl. 13 -a commentatione. GAVDENT. 18 p. 980 laudat ... dominus ... astutam et -am prudentiam vilici. CLAVD. MAM. anim. 47, 15 -o videlicet cautus ingenio.

structurae: ad: PLAVT. Asin. 186. 257 Epid. 428 Truc. 416 CIC. Cluent. 183 HIL. in Matth. 3, 3 AVG. civ. 2, 10 VEREC. in cant. 1, 5. in *c. abl.*: CIC. S. Rosc. 49 Verr. 4, 35 Cluent. 140 Brut. 178 orat. 20 QVINT. inst. 12, 2, 14 GELL. 9, 9, 12. in *c. acc.*: AMM. 22, 16, 1. *persaepe c. gen. rei ex. gr.*: CIC. Caecin. 14 LIV. 24, 18, 5 OV. fast. 1, 268 COLVM. 2, 2, 1. 7, 3, 12 TAC. hist. 2, 32. 4, 33 PORPH. Hor. epist. 1, 18, 31 HEGES. 4, 4, 11 AMM. 15, 10, 5 SIDON. epist. 13, 2. *c. dat.*: TAC. ann. 2, 57 APVL. flor. 6 p. 21. *c. inf.*: HOR. carm. 1, 10, 7. 3, 11, 4 PERS. 1, 118. 3, 51 MART. 14, 202 SVLP. SEV. epist. app. 3.

synonyma: *ad I*: acutus, astutus, catus, cautus, doctus, dolosus, fallax, insidiosus, malitiosus, malus, obscurus, perastutus, pravus, subdolus, vafer, versutus, veterator. *ad II*: astutus, peritus, sapiens, sciens, subtilis, versutus. *opposita*: *ad I et II*: aequus, bonus, fatuus, ignarus, imperitus, ineptus, ineruditus, stultus.

adv. **callidē**: VARRO ling. 7, 107 *Naevius* in Demetrio persibus a perite; itaque sub hoc glossema -e subscribunt. GLOSS. prudenter, perite.

1 *in bonam partem*: PLAVT. Persa 455 rem exorsus sum facete et -e. CIC. Verr. 2, 97 fecit perite et -e. Caecin. 13 agi -e (15 sine quo nihil satis caute, nihil satis -e posset agi). de orat. 1, 48 in ... rebus satis -e versari et perite. 1, 93 aut -e aut copiose dicere (2, 32 nonnulli ... propter exercitationem aut propter consuetudinem aliquam -ius id [*i. in foro dicere*] faciant. orat. 98 elaboravit, ut -e arguteque diceret. QVINT. inst. 4, 1, 58 accurate, non -e dicere. PLIN. epist. 5, 20, 6 dixit ... Homullus -e, acriter, culte). CIC. nat. deor. 1, 70 nihil horum nimis -e. div. 2, 47 hoc tam -e Iuppiter excogitavit. NEP. Dat. 8, 5 quod perito regionum -eque cogitanti *Datami* saepe accidebat. Them. 1, 4 *Themistocles* et de instantibus ... verissime iudicabat et de futuris -issime coniciebat. Alc. 1, 3 temporibus -issime serviens. LIV. 22, 26, 4 *Varro* haud parum -e auram favoris popularis ... petiit. VAL. MAX. 2, 6, 14 -e quaesitam rationem. *cf.* 2, 6, 13. 8, 12, 1 sapientissimi ... professores sunt, a quibus et propria studia verecunde et aliena -e aestimantur. TAC. ann. 6, 37 quidam -ius interpretabantur. FLOR. epit. 3, 1, 10 *Metellus* -issime hostem ... artibus suis aggressus est. FRONTO p. 150, 12 N. narratio breviter et dilucide et -e collocata. SOL. 7, 32 resupinati (*perdicum pulli*) glebulas pedibus attollunt, quarum obtentu ... -e proteguntur. SVLP. SEV. chron. 1, 12, 2 ille (*Iosephus*) ... -e agnitionem dissimulans. 2, 38, 5 Valens -e ... suos disposuerat. SIDON. epist. 9, 9, 10 scripseras ... argute illa nec -e.

2 *in malam partem*: CIC. Verr. 2, 141 excogitat quid? nihil ingeniose, nihil ... improbe, verum -e (APVL. apol. 67 laborandum est, ne ... accusationem me potius -e excogitasse quam illos stulte suscepisse existimetis. VVLG. Ios. 9, 4 -e [μετὰ πανουργίας] cogitantes). CIC. Verr. 3, 134 quid vis facere in eius modi rebus, quamvis -e, quamvis audacter, quamvis impudenter (Caecin. 4 vereor, ne id, quod videntur impudenter fecisse, astute et -e fecerint. Att. 15, 24, 4 res ... nimis -e agebatur. QVINT. decl. 309 p. 216, 3 ne me fecisse -e et maligne existimetis. APVL. apol. 72 facit omnia ... circa amorem -e. VLP. dig. 4, 3, 9, 7. VVLG. deut. 15, 10 nec ages quidpiam -e. EVGRAPH. Ter. Eun. 140 *nihil* -e fecerit). CIC. Cluent. 58 cum -issime se dicere putaret. nat. deor. 3, 68 at id ipsum quam -e, qui regnum adulterio quaereret, ... inquit. TAC. hist. 4, 32 *Civilis* -e *respondet*. GELL. 12, 12, 1 haec quoque disciplina rhetorica est -e et cum astu res criminosas ... confiteri. IVST. 14, 1, 11 Eumenes ... -e subnectit. EVGRAPH. Ter. Andr. 766 astute et -e Davus ... dicit. CIC. Verr. 3, 135 *Timarchides* istius omnia decreta ... peritissime et -issime venditabat. Caecin. 49 qui tam diligenter et tam -e verbis controversias, non aequitate diiudicas. Flacc. 22 bene testem interrogavit, -e accessit. fin. 2, 53 oportet ... fingi non bonum illum virum ... omnia -e referentem ad utilitatem, acutum, versutum, veteratorem. div. 2, 110 -e ... qui illa (*Sibyllae libros*) composuit, perfecit, ut quodcumque accidisset, praedictum videretur. SALL. Iug. 15, 4 vitia sua -e occultans (SVET. Nero 29 dissimulare vitium et -e obtegere. IVST. 9, 4, 1 -e dissimulata laetitia est. *cf. supra l. 50.* CAPITOL. Aur. 16 simulatis -e severitatis ... erroribus. HIER. epist. 54, 8 -e occultant vitia sua). QVINT. inst. 5, 13, 41 -e quid tacuisse (acuisse *codd.*) breviasse, obscurasse, distulisse. TAC. hist. 1, 14 -e fovebat. 1, 51 -e vulgatum, temere creditum. 3, 53 *simultates* Antonius simplicius, Mucianus -e eoque implacabilius nutriebat. GELL. 14, 1, 33 credulitate ducente perveniunt -e ad ea, quae vera sunt. APVL. flor. 18 p. 88 -e ... frustrari magistrum (SVLP. SEV. chron. 2, 49, 4 dial. 3, 11, 7). ITALA iud. 5, 26 (Lugd.) adpropinquavit -e (VVLG.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et LXX codd. plerique om.) manum suam in palum. VLP. dig. 4, 8, 31 si *quis* adversarium -e circumvenit. 16, 1, 2, 3 si non -e sint versatae *mulieres.* 26, 8, 5, 4. 47, 8, 2, 8 sine vi si quid -e admissum est. ARNOB. nat. 5, 26 inveniet nos nihil ... -e fingere. HIL. c. Aux. 7 qui diu consilia sua versans, -issime fidem regis eludit. VVLG. exod. 32, 12 -e (μετὰ πονηρίας) eduxit eos. I reg. 23, 22 recogitat de me, quod -e insidier ei. OPTAT. 1, 5 p. 8, 9 -e vestram supposuisti personam. QVEROL. p. 4, 16 -e et occulte obrepens. CLAVD. MAM. anim. p. 134, 10 quam -e. ZACCH. 2, 17 -issime supprimuntur. INST. Iust. 3, 25, 4 si quis -e ... renuntiaverit societati. VEN. FORT. carm. 1, 16, 31 non se petente -e, sed dante Christi munere. **3** *i. q.* *bene, recte*: PLAVT. Asin. 349 se novisse -e Demaenetum. Merc. 35 nullus ... amator adeost -e facundus, ut. TER. Andr. 201 quid, hoc intellextin? an nondum etiam ne hoc quidem? :: immo -e. Ad. 417 hoc facito. :: recte sane. :: hoc fugito. :: -e.

synonyma: *ad* **1**: argute, caute, facete, perite. *ad* **2**: astute, cum astu, audacter, improbe, maligne, occulte, perite. *opposita*: accurate, impudenter, simpliciter, stulte, temere. *Probst.*

calligonon *v.* polygonon. **callini** *v.* clam.

callimus, -ī, κάλλιμος. *nomen lapidis*: PLIN. nat. 36, 150 huic *aetitae lapidi* est in alvo lapis, qui vocatur -s, nec quicquam terreni. 1, 36, 39.

callinīcus *v. nom. propr.*

herba quae Gallice **calliomarcus**, Latine equi ungula vocatur *remedium ad tussim* MARCELL. med. 16, 101. *v. Holder, Altcelt. Sprachsch. I p. 702.* *Mbr.*

callion *v.* callias.

callīōnymus, -ī *m.*, καλλιώνυμος, *nomen piscis.* PLIN. nat. 32, 146 cantharus, -s sive uranoscopos ... soli piscium lutei. 32, 69 -i fel cicatrices sanat. 32, 77. 1, 32, 24. *cf. etiam* calonyma.

callipetălon, -ī *n.*, καλλιπέτηλος, *nomen herbae.* PS. APVL. herb. 3 Graeci pentaphyllon ... alii callipetalon. *Stadler.*

num censes **calliplocamon** callisphyron (caliplocamora ἁλισφυρον *L*, caliplocamora δαλσφυρον *G*) ullam (*Scaliger*, illam *codd.*) non licitum esse uterum atque etiam inguina tangere mammis...? LVCIL. 540. καλλιπλόκαμος. *Mbr.*

***callis,** -is *c.* [*fortasse i. q. hibern.* caill. *'silva'; v. Johansson, Zeitschr. f. vergl. Sprachf. 30 (1890) 434 sq. Th.*]. *de genere*: NON. p. 197 -s generis masculini Vergilius Aeneidos lib. 4 (*404*). feminino Livius lib. 22 (*14, 8*) ... idem sic frequenter (*7^ies^*). EXC. Bob. gramm. I 551 *sq.* nomina quae apud Romanos masculina, apud Graecos feminina: ... -s (ἀτραπός). PRISC. gramm. II 169, 12 *veteres confuderunt genera* ut hic et haec ... -s. GLOSS. Plac. V 51, 15 -es genere masculino viae *eqs.* VARRO rust. 2, 9, 16 VERG. OV. *al.* *fem.* VARRO rust. 2, 2, 10 LIV. *al.* (*cf. Neue-Wagener I^3 1000*). *abl.* calli: ITIN. Alex. 45. *acc.* calleis: LEX agr. (Corp. I 200) 26. *fem.* calla: GLOSS. V 353, 9. SERV. Aen. 4, 405 -s est semita tenuior, callo pecorum praedurata unde et callum et callidos dicimus (GLOSS. Plac. V 51, 15). ISID. diff. 1, 539 semita hominum est, -s vero pecorum vel ferarum est. -s etiam dicitur via stricta, a calcando ita dicta. tramites vero transversa sunt in agris itinera, proprie ergo -s semita tenuis, callo pecorum praedurata. orig. 15, 16, 10 -s est iter pecudum inter montes angustum et tritum a callo pedum vocatum sive ⟨a⟩ callo pecudum perduratum (praeduratum *Ar.*). GLOSS. ὁδὸς στενή, τρίβος, ἀτραπός, ὁδός. via in silvis vel semita trita. semita, strata pecorum. -es: viae tritae pecorum vestigiis. [*val.* cale, *it. et hisp.* calle. *M.-L.*]

I ***proprie*:** *A* *semita aspera, qua pecora in montes ire solent*: ACC. praetext. 10 cal⟨les⟩ laeti ... peragrant. LEX agr. (Corp. I 200) 26 pecudes in -eis viasve publicas *inducere.* VARRO rust. 2, 9, 16 per -es silvestres longinquos (CVRT. 5, 4, 4). 2, 10, 3 neque ... senes neque pueri -ium difficultatem ... facile ferunt. 3, 17, 9 per -es in montes pecus ducunt. VERG. Aen. 6, 443 secreti ... -es. 9, 381 rara per occultos lucebat semita -es. LIV. 22, 14, 8 nos ... pecorum modo per ... devias ... -es exercitum ducimus conditi ... silvis (35, 30, 10). 22, 15, 10 inviis -bus perfugerunt (CVRT. 4, 13, 6. 5, 6, 15. 5, 4, 4 vix pervios). 31, 42, 8 summis montibus per -es ignotas ... perduxerunt. 32, 11, 2 omnes montium ... amfractus -esque nosse. 35, 27, 6 -bus notis (36, 29, 5 *al.*). 36, 15, 9 ad transitum -es (16, 6, 6). 44, 36, 10 per -es saltusque ... montium vagando. GRATT. 377 trans altas ducere -es. CVRT. 3, 4, 13 scrutari ... -es, ne occultus hostis ... erumperet. 4, 16, 11 ignotas ... -es petebant. 5, 3, 5 occultum iter esse per -es. 5, 4, 10 pastorem se fuisse et omnes eas -es percurrisse. 5, 4, 15 per -ium anfractus. 5, 4, 16 iter -ium (CORP. IX 2438 [*Saepini a. 168*] quererentur per itinera -ium frequenter iniuria(m) se accipere a stationaris *conductores gregum et pastores*). CVRT. 7, 11, 7 per -es ... pecora agere. STAT. Theb. 2, 496 -e latenti. 12, 134 per aversos ducit ... -es (colles *B M*). SIL. 3, 515 edicit ... proprio turmas evadere -e. SOL. 20, 3 per opaca -ium (vallium *H*). ITIN. Alex. 45 petram ... adviabilem -i. HIER. in Abd. 13 *sq.* p. 376 fugere per notas vias et deverticula et -es ad solitudinem perferentes. AMM. 14, 10, 6 emensis ... nive obrutis -bus plurimis. 18, 8, 11 molinae ad -es artandas aedificatae. 20, 7, 10 angustae (angusti *edd.*) -es (31, 10, 9). 30, 1, 15 hispidam et iumento onusto exiguam -em ... evolavit. CLAVD. 26, 282 si ... -e reperto barbarus ... invaderet ... Alpes. CYPR. GALL. num. 610 nuntius ... resistit -e perangusto, tenuis quo semita duxit. SIDON. epist. 1, 5, 2 cavatis in -em nivibus. 2, 9, 2 non solum tramites aggerum publicorum verum etiam -es compendiis tortuosos atque pastoria deverticula. DRAC. Orest. 625 -bus occultis ... ibant. CORP. IX 2826, 11 (*Bucae*) *qui pecus* transferre ⟨ausi fuerint vel ex⟩tra designatos et stationales cal⟨les per campum⟩. INSCR. Ephem. epigr. VIII 139, 5 callita⟨ni⟩ -bus iti (*i. ite*). INSCR. christ. Rossi II 29, 15 aspera viarum ninguidosque montium -es calcans. *i. q.* *via pascua vel pascua montana*: VARRO rust. 2, 2, 10 -es publicae distantes pastiones. 2, 10, 1 qui in -bus versentur. CIC. Sest. 12 Italiae -es et pastorum stabula praedari. Cluent. 161 cum quaedam in -bus ... controversia pastorum esset orta. CVRT. 3, 10, 10 nudas ... -es et perpetuo rigentes gelu. SIL. 3, 296 exigit Vmber (*canis*) ... e -e feras. SOL. 25, 11 serpentes propter semitas delitescunt, per quas elephanti assuetis -bus evagantur. CORP. II 5510 ⟨fi⟩nis c(allis) p(ublici). *callium provincia*: CVRT. 3, 4, 5 qui -bus praesiderent. TAC. ann. 4, 27 Cutius Lupus quaestor, cui provincia vetere ex more -es (*sic cod.*, Cales *Lipsius*) evenerant. SVET. Iul. 19 provinciae ... minimi negotii, i. e. silvae -esque (*del. Willems, le sénat de la république Romaine II 576 n. 5*).

B *quaelibet semita*: VERG. Aen. 4, 405 praedam ... per herbas convectant *formicae* -e angusto (OV. met. 7, 626 servantes cortice -em. HIER. vita Malchi 7 formicarum gregem angusto -e fervere). VAL. FL. 3, 568 alia ... -e reversum credit Hylan. 5, 394 vivos ... discerne -es. CARM. adv. Marc. 5, 114 Aegypti de -e viam qui (*deus*) stravit in undis. IVVENC. 1, 253 diversis Herodis -bus aulam diffugiunt. PS. RVFIN. in Os. 6, 10 Galaaditas ... viatoribus insiluisse ut eos a recto -e deducerent. in Ioel 2, 4 *sqq.* singuli in -e suo ambulabunt. *ibid.* in offensis -bus victrix turba gradietur. SEDVL. carm. pasch. 3, 229 sub -e pedestri navigeras patuisse vias. PAVL. PETRIC. Mart. 4, 159 in duro ... -e. ENNOD. opusc. 3, 124 p. 363, 5 vestigia frequentium legationum laboriosus -is adtriverat. ARATOR act. 1, 54 -e citato. *de corporis partibus*: AVSON. 128, 6 medium ... fissi rima qua patet, -em Ψ dicit esse. ENNOD. epist. 8, 3, 2 p. 202, 6 per aurium -em.

II ***translate*** *i. q.* *via, quam quis in aliqua re sequitur vel sequi vult*: [LVCR. 6, 92 supremae praescripta ad candida -is currenti *codd.*, calcis *corr.*, *v. p. 199, 26*]. PS. SOL. Pont. 17 parvo ... -e sequor. TER. MAVR. 56 angustam studii viam et -em tenuem terit. FORTVN. rhet. 1, 1 p. 81 notum faciat per compita -em. HIER. epist. 59, 9 ausculta paulisper, quo in scripturis -e gradiaris. RVFIN. Orig. princ. 4, 15 per angusti -is ingressum immensam divinae scientiae latitudinem pandat. CLAVD. MAM. anim. p. 151, 9 amplissimos campos latissimae quaestionis brevi ... -e transmisimus. BOETH. cons 2, 1, 22 suadela ... quae ... recto -e procedit. 4, 2, 10 alterutro -e procedam. ENNOD. epist. 3, 31, 2 p. 94, 2 ad intellectum pervenit *mens* falcibus suis verborum -e reserato. *passim.* HIER. epist. 121, 7 blasphemiae suae devios -es. 148, 10 haec ... insueto -e virtutum tristior atque humidior. c. Lucif. 6 omnes propositionum vestrarum -es ad unum compitum confluunt. PS. RVFIN. in Am. 3, 3—8 -em ... iustitiae relinquentes. in Os. 5, 6 *sq.* superstitionis ... -e gradientes. MART. CAP. 3, 263 proposito ... per compendiosos -es festina perfungar. GILD. Brit. 93 chron. III p. 77, 28 per invios impeditosque scelerum -es errare. SEDVL. op. pasch. 1, 9 per -em planae libertatis. ENNOD. epist. 1, 4, 5 p. 10, 13 per oblitteratum stemmatis -em. dict. 25, 6 p. 501, 20 diversis institutionum -bus. EVG. TOL. carm. app. 8, 4 iudicii -em recto percurrere gressu. *et passim.* *sensu morali de vitae curriculo*: PS. AMBR. epist. 1, 13 spurcitias diaboli impolluto -e transivi. VVLG. iud. 5, 6 ambulaverunt per -es devios (ὁδοὺς διεστραμμένας). Iob 19, 8 et in -e meo tenebras posuit. prov. 2, 20 ut ... -es (τρίβους) iustorum custodias. Is. 26, 7 rectus -is (ὁδός) iusti ad ambulandum. Ioel 2, 8 singuli in -e suo ambulabunt. PS. RVFIN. in Os. 2, 5 *sqq.* quos antea triverat -es. PRVD. cath. 7, 50 *Ioannis* dedit sequendam -e recto lineam. PROSP. epigr. 101, 3 scandere constanter dextros adnitere -es. SEDVL. carm. pasch. 1, 79 pande salutarem ... angusto mihi -e viam. 4, 234 directi ad pervia -is errantem populum ... convertit. BOETH. cons. 1 carm. 7, 24 tramite recto carpere -em. ENNOD. dict. 2, 10 p. 433, 10 qui omnem -em, quo ad deum itur, ... ostendit. INSCR. christ. Rossi II p. 294, 4, 17 -e sequens recto sacra per vestigia Christ⟨um⟩. EVG. TOL. carm. app. 1, 4 currere -em, quem caeli rectum regnator ... cucurrit. *nota i. q.* *spatium*: ENNOD. epist. 4, 12, 3 p. 107, 22 coire ... in affectum toto -e distantia. *cf.* opusc. 1, 86 p. 285, 1 dict. 5, 3 p. 438, 6.

syn.: semita, trames, via. *deriv.*: (calliculus? callitanus?).

callisco *v.* callesco. [*Probst.*

callisphyrus (-os), *acc.* -on, καλλίσφυρος. LVCIL. 540 *v. supra p. 173, 33.* *Mbr.*

callistrūthia, -ae *f.* [*a Graecis tractum, cf.* καλλιστρούθιον (σῦκον). *Th.*]. *nomen arboris*: COLVM. 5, 10, 11 serendae sunt ... praecipue Livianae ... -ae. PLIN. nat. 15, 69 -ae ..., ficorum omnium frigidissimae. CAPITOL. Alb. 11, 3 quingentas ficus passarias (passerarias *Marc. Donat., Madvig*), quas Graeci -as (callistrucias *M*) vocant. *forma* *callistruthis*: COLVM. 10, 416 et -is, roseo quae semine ridet. *Stadler.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

callitānus, -ī *m. a* callis. INSCR. Ephem. epigr. VIII p. 34 n. 139 (*Sulmone*) callita⟨ni⟩ callibus iti (*i.* '*ite*'), ni (*i.* '*ne*') iniuriam acipiati⟨s⟩ ('callitani *num sint qui greges ducunt callibus quaeritur*' *Mommsen*). *Mbr.*

callithrix, -icis *f.*, καλλίθριξ. 1 *genus simiarum*: PLIN. nat. 8, 216 -es toto paene aspectu differunt. *seq. descriptio* (SOL. 27, 60 ISID. orig. 12, 2, 33 GLOSS. V 594, 12. 564, 27). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 9 callitrix. *cf. Keller, Tiere des Altertums p. 14.* 2 *nomen herbae*: PLIN. nat. 25, 132 polythrix distat a -e, quod iuncos albos habet et folia plura ... defluentem capillum confirmat et densat. 25, 135 e -e ... folia sunt lenticulae, caules iunci tenuissimi (*Detlefsen*, tenuissimis *vel* tenuis similes *codd.*). *usus eius in medicina*: PLIN. nat. 25, 135 fit et ex -e sternutamentum. 26, 87 vessicae *medetur* ... -x trita. 26, 160 -x fotu locis medetur ... capillos inficit oleo trita. 26, 147 ulceribus praesanatis ... prodest: -x decocta in aqua. PLIN. nat. 1, 25, 86. 26, 55. ANON. med. ed. Piechotta 165 de calletricem herbam ...-icem decoctam menstrua movet *eqs.* *eadem*

callitrichon, -ī *n.* (καλλίτριχον): (*formam* callitrichos *f. habent* MARCELL. med. 6, 1 *et* PS. DIOSC. herb. fem. 14 *infra l. 24 et 26*). PLIN. nat. 1, 22, 30 adianto sive -o sive trichomane sive polytricho sive saxifraga. 22, 62 *adianton* quidam -on vocant, alii polytrichon, utrumque ab effectu. tinguit enim capillum ... et defluere autem prohibet. PS. APVL. herb. 48 Graeci -on iidem adianton *eqs.* 52 Graeci polytrichon ... haec etiam herba -on appellatur. MARCELL. med. 6, 1 herba, quae dicitur trichomanes vel adianton, eadem et -os appellatur. PS. DIOSC. herb. fem. 14 adianthos sive pollitrichos vel gallitricos. *Stadler.*

callitia, -ae (-ies, -ēī) *f. a* callum. CHIRON 659 componis ungulas usque ad vivum, ut ... callicie⟨m⟩ mollem intellegas. 662 totam -em (*Oder*, galline *codd.*) ungulae ... scalpello circumgyrabis, ut separes a vivo .... cum tibi callicia (calciata *codd.*) separata ab ungula visa fuerit, spatulam osseam sub -a subicies. 664 ex qua re -e (*sic Oder*, ardici ei *codd.*) et crepulae ungulae fiunt. 699 donec vulnus -a praeduruerit. 739 totam -em de ungulis tollimus. *Meister.*

est autem poetica **callōpistia,** non omnia exprimere SERV. Aen. 1, 223. καλλωπιστεία. *Mbr.*

×callōsitās, -ātis *f. a* callosus. *pluralis legitur* CASS. FEL. 78. *i. q. durities*: I *proprie*: SCRIB. LARG. 36 ad aspritudinem palpebrarum et -em. NON. p. 258 callet ... a -e. CHIRON 79 -s *myiocephali. et passim.* VEG. mulom. 3, 13, 5 -s fistulae (*cf.* 3, 27, 3. 4). 3, 21 in ... -e narium. THEOD. PRISC. eup. faen. 26 -e permanente. 71 si -s *vulneris* emerserit. log. 76 difficultatem -is resolvere. CAEL. AVR. acut. 2, 35, 185 fluor sequitur salivarum et humecta -s (*sic ed. pr.*, aquositas *rell.*; *cf. Helmreich, Archiv 12 [1902] 327*). chron. 2, 14, 212 valet ...-em ulceris tenuare et siccare. CASS. FEL. 20 omnem -em *fistularum* occultam ... visibus pandere. *cf. ibid.* donec ... fistula patefiat et -e interiecta careat. 73 est ... elefantiasis corporis -s. *ibid.* ob nimietatem -is. 78 ad duritiam *matricis* vel -es. SORAN. p. 48, 5 -s orificii et clusura. *cf.* p. 49, 19 *sq.* p. 76, 6 *orificii matricis* -em. *cf.* p. 113, 17. ORIBAS. syn. 7, 30 spodili radices rasae et in syringiis missae -em amputat. II *translate*: TERT. nat. 2, 1 multa sunt, quibus teneritas conscientiae obduratur in -em voluntarii erroris. test. anim. 5 quid igitur vis, homo, de humanis sententiis litterarum tuarum exisse haec in usus communis -em.

synonyma: aspritudo, duritia, durities. *oppositum*: teneritas.

callōsus, -a, -um. *cf.* callum. GLOSS. τετυλωμένος. τυλῶν. pinguis, crassus. callosum: τράγανον. *comp. legitur*: CELS. 5, 28, 12 PLIN. nat. 11, 226. 14, 122 APIC. 3, 66. *superl. legitur*: SORAN. p. 9, 15.

1 *de cute variarum rerum*: HOR. sat. 2, 4, 14 marem cohibent -a *ova* vitellum. COLVM. 3, 1, 5 *fructus* -i (calli *vel* galli *codd.*) ... vinacei. PLIN. nat. 14, 122 *resina* Iudaea -ior. 15, 13 differuntur ... in Martium mensem -ae *olivae*. 27, 44 ampelos agria vocatur herba ... viticulis longis, -is. APIC. 3, 66 asparagos ...-iores reddes. ANTHIM. 49 spondulum ... quod est -um. ORIBAS. syn. 4, 4 et -a (*gr.* καλλωσόν) et agnina caro. CASSIOD. var. 12, 12, 2 in -am coeperit teneritudinem condurari *lac*. 12, 14, 3 intiborum fibrae, quae ... -a teneritudine conglobantur. *de corporis partibus animantium*: *de hominibus*: SEN. dial. 5, 17, 4 -is ... genibus manibusque. 7, 7, 3 -as (*sic vulg.*, gallas *A*) habentem manus (LAVS Pis. 17 -a cum pinseret hordea dextra. HIER. epist. 106, 1 -a tenendo capulum manus. tract. in psalm. 81 p. 79, 32 piscatorem ... qui ab opere -am habebat manum. 143 p. 286, 10 iste ex opere -am manum habet. adv. Iovin. 2, 21 -am opere gestitans manum). PLIN. nat. 11, 147 tenuibus multisque membranis eos (*oculos*) natura composuit, -is contra frigora. 11, 226 crassior -iorve *hominis* cutis (POTAM. tract. 2 p. 1416A -ae glutinum cutis). TERT. anim. 17 manus ac pedes tenera scilicet et -a membra. SORAN. p. 9, 15 apud virgines ... pulposum et molle est *orificium matricis* ... apud mulieres ... spatiosius et -issimum est (p. 49, 1 orificium matricis ... -um). *de bestiis*: PLIN. nat. 11, 203 avibus venter carnosus -usque. APVL. met. 8, 4 aper ... -ae cutis obesus. *cf.* PELAGON. 475 κάλλωσον χοίρειον (*i. -um in cervicibus suum aliorumque animalium corium*). 2 *de cute aegrotantis corporis partis*: *de hominibus*: CELS. 5, 28, 5 *chironium ulcus* habet oras duras, -as, tumentes. 5, 28, 12 *de fistulis*: id nomen est ulceri alto, angusto, -o. vetustate -a fit fistula. si -ior *fistula*, ex aceto sunt *medicamenta*. 6, 3 *ulcus* συκώσεως -um et rotundum est (PLIN. nat. 26, 144 peristereos ad omnia genera ... -orum ... ulcerum facit). 7, 7, 12 clavi ... vocantur -a in albo oculi tubercula. 7, 32 quae (*cicatrix*) ... -a extendi digitum minus patiebatur. SCRIB. LARG. 217 idem (*emplastrum album ex sale*) ulcera vetera et -a renovat. SEN. epist. 78, 23 ne quid palato iam -o parum ferveat. GARG. MART. med. 42 *hedrice est efficax*, si quando ... -a pars carnis excreverit. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 42 magis cum initia atque summitas stomachi -a videbuntur. CASS. FEL. 12 *verrucae* -ae. SORAN. p. 107, 14 si *ragadium* ...-um est, primo callus commalaxandus est. *de bestiis*: CHIRON 85 quodlibet ⟨t⟩umorem fecerit durum, -um. *cf.* VEG. mulom. 3, 22, 1. 3 *translate fere i. q. obduratus*: [*incertum an huc pertineat* GLOSS. V 595, 25 -us malitiosus, *fort. corr.* callidus]. ALC. AVIT. carm. 5, 196 -a superbia.

syn.: crassus, durus, tumens. *opp.*: mollis, tener.

callum, -ī *n.* (**callus,** -ī *m.*) [*i. q. ind.* kinaḥ '*callum, cicatrix*', *fortasse cf. c. hibern.* calath '*durus*', *slawon.* kaliti '*durum reddere*'; *v. Bezzenberger, Beitr. z. Kunde d. indog. Sprachen 3, 131. cum vocabulo* 1. callidus *conectit Bücheler, Archiv 1 [1884] 106 sq. Th.*]. SERV. Aen. 4, 405 callis est semita tenuior callo pecorum praedurata. unde et callum et callidos dicimus. *de genere*: CHAR. gramm. I 32, 9 *neutrum semper singulare* hoc callum (DIOM. gramm. I 327, 23 EXC. Bob. gramm. I 548, 12 DVB. NOM. gramm. V 575, 3). CHAR. gramm. I 72, 1 callum neutro genere dicitur: Cicero (*v. p. 177, 29*) et Plautus (*v. l. 41*), sed Marsus fabellarum IX masculino sic (*v. infra p. 177, 33*). *masc.* callus *habent*: NAEV. com. 65 DOM. MARS. carm. frg. 5 CELS. *ubique*. PLIN. nat. 32, 127. 34, 155 SORAN. (5^ies^) GLOSS. II 96, 2. III 467, 55. 523, 8. *plur.* calli: PLIN. med. 2, 25. -os: SCRIB. LARG. 37 (*bis*). 205 TERT. spect. 23 RVFIN. hist. 2, 23, 6 PS. THEOD. PRISC. add. p. 294 (*bis*) FVLG. myth. 1 praef. p. 6 GLOSS. V 419, 67. 428, 53. *plur. abl.*: SVET. Aug. 80 RVFIN. hist. 3, 20, 3. *neutr. inde a* PLAVTO. EXC. Bob. gramm. I 548, 12 τύλωμα. GLOSS. τύλος. callos: tensam cutem, id est varras (*anglos. acc. pl.*). [*ital.* callo. *M.-L.*]

I *proprie*: A *de totius corporis aut singularum partium cute dura animantium*: 1 *de bestiis*: NAEV. com. 65 pernam, -us (gallus *codd.*). PLAVT. Pseud. 166 pernam -um glandium sumen facito in aqua iaceant. *cf.* Carb. frg. 1. Capt. 904 quanta -o calamitas *veniet* ... ! Poen. 579 -um aprugnum callere aeque non sinam (Persa 305 magis calleo quam aprugnum -um callet. PLIN. nat. 8, 210 iam Catonis censoris orationem aprunum exprobrant -um). APIC. 1, 9 -um porcinum vel bubulum. 7, 259 -um, libelli, coticulae, ungellae. PLIN. nat. 8, 31 expetiti in -o manus *elephantorum* saporis. 9, 95 *locusta* non habet -um. 9, 108 *cutis multiplex* -um ut existimari corporis possit. 9, 183 *stella in mari est* extra duriore -o. 11, 122 nec carnem id (*gallinaceam cristam*) esse nec cartilaginem nec -um ... dixerimus. 11, 180 stomachus *testudinis marinae* denticulatus -o. 32, 120 purpurarum -um, quo se operiunt. FVLG. myth. 1 praef. p. 6 laborifera boum colla iugales in vaccinam mollitiem deduxerant -os (gallos *cod. T*). 2 *de hominibus*: NAEV. com. 115 utrum scapulae plus an collus -i habeat nescio. CIC. Tusc. 5, 90 mihi ... est ... calciamentum solorum -um (PS. LACT. mort. pers. 21, 8 donec -um solorum ... revelleretur). PLIN. nat. 23, 59 -um ... faucium facit *acetum* ac stomachi. ARNOB. nat. 2, 11 inhaerentem spinulam -o ... sanare. RVFIN. hist. 2, 23, 6 ut orando -os faceret (ἀπεσκληκέναι) in genibus. 3, 20, 3 manus ... -is (τύλους) obduratas. B *technice apud medicos de cutis partibus obduratis* (*cf. Anke, Philol. 32, 599*): *de fistulis*: CELS. 5, 28, 12 -us *fistulae* ... neminem fallit, quia durus est. *ibid. bis.* 7, 4, 1 excidendus ex ea totus -us est. *ibid.* PLIN. nat. 24, 25 *spondylii* radix ... in fistulas coniecta -um earum erodit. 32, 127 *emplastri* -um omnem auferunt. 34, 115 aerugo ...-um fistularum erodit. 32, 122 *de misy*. *de articulorum nodis*: CELS. 2, 8 articulorum ... vitia ... si iuvenes temptarunt neque -um induxerunt. *ibid.* super eos (*articulos*) ex -o quaedam tubercula. 5, 18, 36 si ... in articulis -us increvit. PLIN. nat. 1, 34, 56 *summa ad* fistulas, callum. 21, 157 *thymum* e vino ... tollit ... cum aceto -um et verrucas. 22, 104 *laser* imponitur ... -o, clavis pedum superrasis. 22, 127 *farina* imponitur ... pedum -o clavisque. 22, 138 inlinitur et paronychiis et -o pedum in aceto *panis*. 24, 56 corticis ... *salicis* cinis clavum et -um ... sanat. 24, 88. 26, 90 sanat ... ea in -um iam conversa (*sic Detl.*, eam calumniam conversam *codd.*). 28, 140 -ique *sanat* vitia. 28, 222. 31, 127 imponuntur *spongeae* ... -o e salsa. 34, 155 *squama ferri* ad ... omnem -um erodendum. SVET. Aug. 80 dispersis per pectus atque alvum genetivis notis ... sed et -is quibusdam ... concretis. TERT. spect. 23 tales ... -os pugnorum ... accepit. PLIN. med. 2, 25 plerumque pedibus innascuntur clavi et -i, praecipue tamen in digitis. PS. THEOD. PRISC. add. p. 294 muli urina ... -os plerumque in digitis innatos sanat. *ibid. ammoniacum* -os innatos curat. *de cute, quae cicatrici obducitur*: CELS. 5, 26, 31 inducitur ... *ulceri* -us. 8, 4 rimae -o quodam implentur. *ibid.* latius fracta ossa ... eodem -o glutinantur. 8, 5 -us ... non ad sanitatem tantum modo, sed etiam ad tumorem increscit. 8, 7 donec ex toto maxillam -us firmavit. 8, 8, 2 rimas ... ossis, aut, si quod foramen

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est, -us implet. 8, 10, 7 cum iam increscere -um oportet (*ibid. bis*). 8, 16 in cubito ... celerius quam in ullo alio articulo ... -us circumdatur (7, 2 *bis*). 7, 30, 1 si qua scissa in eo (*ano*) vetustate induruerunt iamque -um habent. SCRIB. LARG. 37 medicamentum liquidum ad ... *palpebrarum* -um durissimum. *ibid. medicamentum* multorum annorum -os et aspritudines palpebrarum ... tollit. 205 ad vetera ulcera, quae ... -os eminentes circa se habent. PLIN. nat. 29, 36 utilissimum *oesypum* contra genarum ... -um. 28, 255 *caprarum* fel -um vulvarum emollit. SORAN. p. 65, 2 *sq.* haec causa a -o separatur, quod -us nihil ... sentiat. p. 76, 16 *orificii matricis* -us ... et duritia commalaxanda est. p. 107, 14. p. 114, 2. SEN. epist. 95, 25 -um iocineribus obducere. **C** *de variis rebus*: LVCR. 4, 935 *sq.* fere res omnes aut corio sunt aut etiam conchis aut -o aut cortice tectae. *de frugibus sim.*: PLIN. nat. 14, 14 uva (*i. uvae caro*) non ... gratior -o (15, 100 inter uvas ipsas -o est *differentia*. 17, 226 acini ... decocuntur in -um. *cf.* 18, 288). 15, 89 nucleus dissimilis ... acriore -o. 15, 97 nascuntur ... in rubis multum differente -o *mora*. 16, 120 ferunt ... abellanae iulos compactili -o. 16, 82 *folia* -o crassa et angusta. 16, 158 ubi limosiore induruit -o *harundinis coma*. 19, 63 fungorum ... -um in ligni ... natura diximus. 22, 96 tutissimi *fungi* qui rubent -o. PALLAD. 4, 10, 28 -um, quod in ulmeis foliis invenitur. *de terra*: PLIN. nat. 17, 33 sterilis *terra* densa (*sic codd.*, denso *corr. Detl.*) -o ... deprehenditur. 19, 33 cortice *terrae tubera* ... includuntur, ut ... esse possimus dicere ... terrae -um. 31, 53 coli moverique terram -umque summae cutis. *nota*: PLIN. nat. 16, 56 *efficacior zopissa* adiecto salis -o. APIC. 2, 49 isicia de pavo primum locum habent ita si fricta fuerint, ut -um vincant.

II ***translate*** *i. q.* ***duritia***: CIC. Tusc. 2, 36 ipse labor quasi -um quoddam obducit dolori. 3, 53 *Corinthiorum* animis diuturna cogitatio -um vetustatis obduxerat. epist. 9, 2, 3 consuetudo diurna -um iam (calumniam *codd.*) obduxit stomacho meo. DOM. MARS. carm. frg. 5 -um sibi pectore quendam. SEN. dial. 1, 2, 6 -um per iniurias duxit. 6, 8, 2 *tristitia* iam videtur duxisse -um. QVINT. inst. 12, 6, 6 ingenio adhuc alendo -um inducere. PANEG. 10, 13 quamvis ... luctus -o quodam obduratae patientiae sustineres. PRVD. perist. 5, 177 si tanta -um pectoris praedurat obstinatio.

syn.: clavus, corium, cortex, duritia. *opp.*: mollities.
derivata: calleo, callidus, callitia, callosus. *Probst.*

? pollina i. **calneum** GLOSS. III 572, 50 (ἄλευρον *coni. Goetz*).

1. calo, -ātum, -āre [*i. q.* καλεῖν, *theod.* halōn '*vocare, invitare*', *cf. c. umbr.* kadetu (kaditu) '*clamato*' *vel* '*appellato*' *et c.* clamare clamor clarus; *v. Persson, Bezzenberg. Beitr. 19, 275 sqq. Th.*]. DIONYS. ant. 4, 18 δ ... ἡμεῖς ῥῆμα προστακτικῶς σχηματίσαντες ἐκφέρομεν 'κάλει', τοῦτ' ἐκεῖνοι (Ῥωμαῖοι) λέγουσι κάλα. VARRO frg. Non. p. 23, 27 *l. 56*. LABEO Gell. 15, 27, 2 'calari' id est convocari (MACR. sat. 1, 15, 10 *l. 64* SERV. auct. Aen. 8, 654 *l. 62*). GLOSS. V 275, 7 -are vocare (626, 33 *cf.* 563, 61. 564, 12). 620, 30 -o est voco. *cf.* II 95, 15 -are (cacuere *Parisini*, calare *duo Leidenses*) παρακαλέσαι. V 314, 23 c⟨a⟩lare enim dicebant antiqui clamare (IV 542, 1. V 226, 26. 468, 29). SCHOL. Hor. epist. 1, 14, 41 calo sonat voco. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] καλάρε τὸ καλεῖν *infra l. 74*. VARRO ling. 6, 27 kalendae, quod his diebus -antur eius mensis Nonae a pontificibus, quintanae an septimanae sint futurae, in Capitolio in curia Calabra sic dictae quinquies: 'calo Iuno Covella' (frg. Non. p. 23, 27 calendis -bantur, id est vocabantur. GRAMM. suppl. 241, 9. *cf.* LABEO Fest. p. 348 '⟨sept⟩em -o' ... ⟨proclamare ma⟩gistratum publicum ⟨si Nonae septimanae futurae sunt⟩). LABEO Gell. 15, 27, 2 curiata *comitia* per lictorem curiatum -ari, id est convocari. QVINT. inst. 1, 6, 33 iam sit et 'classis' a -ando. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 44 'calones' ... a -ando, hoc est quod vocentur ad ministerium. SERV. auct. Aen. 8, 654 ideo autem 'Calabra' (*curia*), quod cum incertae essent kalendae aut idus, a Romulo constitutum est, ut ibi patres vel populus -rentur, id est vocarentur. MACR. sat. 1, 15, 10 -ata, id est vocata, in Capitolium plebe. 1, 15, 11 his diebus qui -rentur. ISID. orig. 3, 20, 5 calamus ... a -ando (calendo *et* canendo *codd.*), id est fundendo voces vocatus. CORP. XIII 10018, 53 (*in vasculis potoriis Rhenanis*) calo ('*invito ad bibendum*' *Düntzer*, '*καλῶ*' *Jahn*).

inde calata comitia: *cf.* LABEO Gell. 15, 27, 1 -ata comitia esse, quae pro collegio pontificum habentur aut regis aut flaminum inaugurandorum causa. 15, 27, 3. GELL. 15, 27 *tit.* quid sint comitia -ata. GLOSS. II 96, 15 -ata comitia: ἀρχ[ι]αιρέσια δὶς τοῦ ἔτους γιγνόμενα. 95, 35 -ata: ἀρχ[ι]ερεσίων ἑορταί (*v. etiam s.* caltudia). GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] καλάτις κομίτις: ἐκ τοῦ καλάρε 'τὸ καλεῖν' καὶ τοῦ κομίτ⟨ι⟩α 'ἡ σύνοδος'. *de re v. Kübler, PW. III 1330.* GAIVS inst. 2, 101 -atis comitiis testamentum faciebant, quae comitia bis in anno testamentis faciendis destinata erant. 2, 102 (VLP. reg. 20, 2 INST. Iust. 2, 10, 1). [*locus corruptus* CIC. Sest. 72.]

derivata: calatio, calator, kalendae. *composita*: incalare, intercalare (?). nomenclator.

2. calo, -ātum, -āre, χαλάω. ISID. orig. 6, 14, 4 'calamus' ... unde et apud nautas -are 'ponere' dicitur. 6, 17, 28 -are ponere dicitur, intercalare interponere. VITR. 10, 8, 1 (*in descriptione hydraulorum*) aerei delphini pendentia habent catenis cymbala ex ore infra foramina modiolorum -ata. 10, 8, 5 delphinique ... -antes in eos cymbala. VEG. mil. 4, 23 centones et culcitas funibus -ant. *idem verbum sensu obscoeno* chalare *scribitur, q. v.*

3. cālo, -ōnis *m.* [*orig. inc., nisi antiqui recte a* cala *ductum esse putaverunt. Th.*]. PAVL. FEST. p. 62 calones militum servi dicti, quia ligneas clavas gerebant, quae Graeci κᾶλα vocant (SERV. auct. Aen. 6, 1 calas ... fustes, quos portabant servi sequentes dominos ad proelium, unde etiam -es dicebantur. SCHOL. Stat. Ach. 1, 444). PAVL. FEST. p. 225 καλεῖν ... unde -es et caculae et calatores (PORPH. Hor. sat. 1, 2, 44 -es autem servi dicuntur a calando, hoc est quod vocentur ad ministerium. nonnulli a kalendis putant, quod ea die cibaria accipiant. epist. 1, 14, 42 vel ab eo, quod frequenter vocetur dicitur -o vel quia ⟨κᾶλα⟩ graece ligna dicuntur et ideo vadit saepe lignatum. SCHOL. Hor. epist. 1, 14, 41 vel a frequenti vocatione vel quod saepe eat lignatum). NON. p. 62 -um proprietas haec habetur, quod ligna militibus subministrent, κᾶλα enim Graeci ligna dicunt (PORPH. Hor. epist. 1, 14, 42 *l. 12.* SERV. Aen. 1, 39 κᾶλα ... unde et -es dicti qui ligna militibus portant. ISID. orig. 19, 1, 15 [*quo de loco v. p. 179, 34*]. GLOSS. V 174, 36 SCHOL. Hor. epist. 1, 14, 41 *supra l. 14*). NOT. Tir. 35, 83 callo (*sequitur* lixa). *inde ab* ACCIO.

A ***strictiore sensu***: *servus militum antiquioribus, tum aetate Caesaris minister militaris vel servus qui impedimenta, commeatus sim. curabat, denique in exercitu exeuntis imperii Romani (fort. post Hadrianum) miles galearius*, '*Train.*'. PAVL. FEST. p. 62 -es militum servi (*supra l. 5*). VEG. mil. 3, 6 p. 78, 5 -bus, quos galearios vocant. SCHOL. Hor. sat. 1, 2, 44 -es sunt ministri militum, liberi homines (*quod fere aetati imperatorum convenire videtur*), lixae vero sunt servi eorundem. GLOSS. ἱπποκόμος. δοῦλος ἤτοι ὑπηρέτης στρατιώτου. θεράπων ἢ ὑπηρέτης στρατιώτου. servus vel minister militum, id est qui vinum vendit vel propinator. -es: galearii (*vel* galeariae) militum. galearii, mercennarii militum sive gale⟨ari⟩ae militum. negotiatores. οἱ γαλεάριοι. -um: militum vel servorum. *de re cf. v. Domaszewski, PW. III 1362.* *una commemorantur cum aliis militum vel impedimentorum ministris, cum impedimentis exercitus, sim.*: ACC. carm. frg. 2 -es famuli metallique caculaeque. VAL. ANT. hist. 63 -um atque lixarum (LIV. 23, 16, 14. 40, 28, 3. 41, 3, 4 CVRT. 3, 3, 25. 6, 8, 23. 8, 4, 13 TAC. hist. 1, 49. 3, 20. 33 SVET. Galba 20 OROS. hist. 5, 10, 8 SIDON. epist. 6, 1, 3). CAES. Gall. 6, 36, 3 magna praeterea multitudo -um, magna vis iumentorum. civ. 1, 51, 6 -um atque impedimentorum non magnus numerus (LIV. 35, 28, 9 impedimenta omnia et -um turbam. 38, 41, 3 impedimentorum et -um pars. SVET. Cal. 51 -bus et impedimentis). LIV. 23, 16, 8 impedimenta ... -es lixasque et invalidos milites. 23, 16, 14 lixae -esque et alia turba custodiae impedimentorum apposita. VELL. 2, 82, 3 -um servitiique. FLOR. epit. 2, 18, 10 scorta, -es, sarcinae. AMM. 16, 11, 14 sarcinarum et iumentorum cum -bus parte. 24, 1, 4 sarcinas et -es et apparitionem imbellem impedimentorumque genus omne. VEG. mil. 3, 6 p. 77, 4 impedimenta, sagmarii, -es vehiculaque. *ibid.* p. 77, 18 a -bus ... et sagmariis. *appellantur* inermes: CAES. Gall. 2, 27, 1; *opponuntur* armatis: LIV. 27, 18, 12. 35, 28, 9 TAC. hist. 3, 33. *contra clavas gerunt apud* PAVL. FEST. p. 62 *et* SERV. auct. Aen. 6, 1 *l. 5 sqq., dolabras apud* LIV. 9, 37, 8 *infra l. 72; saxa iaciunt* LIV. 27, 18, 12 *l. 78.*

ACC. carm. frg. 2 *supra l. 35.* VAL. ANT. hist. 63 quadraginta milia -um atque lixarum interfecta (LIV. 38, 41, 3 *cum* -um pars ... cecidissent. VELL. 2, 82, 3 CVRT. 8, 4, 13). CAES. Gall. 2, 24, 2 -es, qui ab decumana porta ... conspexerant, praedandi causa egressi, cum respexissent ... praecipites fugae sese mandabant (2, 24, 4 -es ... fugere. 2, 26, 5 equitum et -um fuga). 2, 27, 1 -es perterritos hostes conspicati etiam inermes armatis occurrerunt. 6, 36, 1 ne -em quidem quemquam extra munitionem egredi passus esset. 6, 40, 1 -es in proximum tumulum procurrunt. hinc celeriter deiecti se in signa manipulosque coiciunt ... perterrent milites (VEG. mil. 3, 6 p. 77, 18 ne a -bus interdum vulneratis interdum timentibus ... milites turbarentur). 6, 36, 3 multitudo -um ... sequitur (6, 40, 5 subsecuti equites -esque [β, -es equitesque α] ... servantur). civ. 1, 52, 4 -es ad longinquiores civitates dimittebat. BELL. Afr. 56, 3 cum equis -busque suis ... perfugiunt *nobiles Gaetuli* (SALL. or. Phil. 7 at tum erat Lepidus latro cum -bus et paucis sicariis. AMM. 18, 6, 12 tribunum fugientem cum -e [*syn.* servum]. 18, 8, 10 dux cum tribuno -eque uno). SALL. hist. frg. 1, 126 *Sertorius* per -um corpora ad medium quasi *muri attollitur* (TAC. hist. 1, 49 per lixas -esque). LIV. 7, 37, 6 -umque turba abesset. 9, 37, 8 dolabrae -bus dividuntur ad vallum proruendum fossasque implendas. 10, 41, 6 insidentes mulis -es frondosos ramos per terram trahebant *in strategemate quodam* (AMM. 19, 8, 7 equo ... -um quidam sedens). 23, 16, 8 iussit -es ... vallum ferre. 23, 16, 14 addidere clamorem lixae -esque (40, 28, 3 clamore pariter omnium, ... -um quoque et lixarum, sublato. AMM. 25, 5, 8 turbine concitato -um). LIV. 27, 18, 12 *saxa* ingerere non milites solum sed etiam turba -um immixta armatis. 30, 4, 1 cum legatis ... -um loco primos ordines ... servili habitu mittebat (TAC. hist. 3, 20 -es ... mittit). 35, 28, 9 -um turbam collectam armatis circumdedit. 41, 3, 4 cetera deformis turba velut lixarum -umque, praeda fere futura. CVRT. 3, 3, 25 lixarumque et -um greges vehebantur *in agmine.* 6, 8, 23 turba lixarum -umque impleverant regiam. FRONTIN. strat. 3, 2, 9 occisisque -bus eorundem

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vestitu milites suos ... summisit. Ps. FRONTIN. strat. 4, 1, 6 *Philippus* equitibus non amplius quam singulos -es habere permisit (APVL. apol. 17 M'. Curio duos solos in castris -es fuisse [*syn.* servos]). TAC. hist. 2, 87 -um numerus amplior (3, 33 AMM. 31, 15, 4. OROS. hist. 5, 18, 8 *Antiochus* ducenta milia amplius -um ... trahebat). 4, 60 *custodes* -es ... retentarent. SVET. Cal. 51 *pontes* -bus et impedimentis stipatos. Galba 20 *Otho caput Galbae* lixis -busque donavit. FLOR. epit. 2, 18, 10 scorta, -es, sarcinae ... amputantur. AMM. 16, 11, 14 rapta sarcinarum et iumentorum cum -bus parte. 23, 2, 8 *cum* -um frequens multitudo ad suscipiendum consuete pabulum prope acervum stetisset. 23, 6, 83 iussa faciunt, ut -es. 24, 1, 4 -es ... inter utrumque latus instituit procedentium ordinatim (VEG. mil. 3, 6 p. 77, 4 -es vehiculaque in medio collocentur). VEG. mil. 3, 6 p. 78, 5 ex ipsis -bus ... idoneos ac peritos usu legebant, quos ... sagmariis puerisque praeficerent. AVG. c. Iul. op. imperf. 1, 42 vociferans cum feminis cunctisque -bus et tribunis. OROS. hist. 5, 16, 10 primis itaque -bus cum clamore in pugnam ruentibus subsecutus exercitus. SIDON. epist. 6, 1, 3 ultimos -es tuos lixasque non despicis.

B ***latiore sensu:*** *servus singulorum hominum p r i v a t o r u m, imprimis equis, mulis, curribus sim. inserviendo destinatus. cf.* PORPH. Hor. sat. 1, 2, 44 -es servi dicuntur *p. 178, 10.* SCHOL. Hor. epist. 1, 14, 41 -o autem dicitur quilibet minister. *ibid.* -o ... comportans ligna, procurans pecus et hortum in urbe. GLOSS. V 547, 28 -es servi (564, 9). *cf.* II 96, 22 -o δοῦλος δημόσιος (*cuius usus exemplum non legi*). CIC. nat. deor. 3, 11 eos tu cantheriis albis nullis -bus obviam Vatinio venisse existimas? HOR. sat. 1, 2, 44 hunc (*moechum*) perminxerunt -es. 1, 6, 103 *mihi forent* plures -es atque caballi pascendi, ducenda petorrita (SCHOL. Hor. *ad l.*). epist. 1, 14, 42 invidet usum lignorum et pecoris tibi -o argutus et horti (SCHOL. Hor. *ad l.*). SEN. epist. 110, 17 lectica formosis imposita -bus. PERS. 5, 95 sambucam citius -i aptaveris alto (*cf.* ὄνος λύρας, *Otto, Sprichwörter p. 41*).

C ***translate de naviculo:*** ISID. orig. 19, 1, 15 'classis' ... ἀπὸ τῶν κάλων, id est lignis, unde et calones (celoces *nonnulli codd.*) naviculae, quae (calones qui *Arevalo, sed est titulus capitis apud* ISID. de navibus) ligna militibus portant (GLOSS. V 175, 35).

4. cālo, -ōnis *m.* [*fortasse mutatum pro vocabulo gr., velut est* καλόπους calopus; *v. Keller, Lat. Volksetymol. 93. 180. Th.*]. PAVL. FEST. p. 46 calones calcei ex ligno facti. ISID. orig. 19, 34, 6 *cothurnos* quidam etiam -es appellant, eo quod ex salice fierent. GLOSS. Scal. V 595, 18 -es (calces *traditur*) Gallicae militum (602, 38 kalones). *idem latet in corruptelis* GLOSS. IV 315, 46 (cellae militum). V 214, 10 (kalones gallie militum). 444, 19 (caliri militum), *ubi aut* Gallicae *aut* caligae *restituendum.* PLAVT. Poen. 1168 quantae e quantillis iam sunt factae! :: ... tragicae (thraecae *codd.*) sunt, in calonem (*i. cothurnum,* caelumne *P,* ⟨in cel⟩onem *A,* in calones *Leo*) sustolli solent.

σχοινοβάτης **calōbatārius** (calauatarius *codd., corr. Götz*) GLOSS. III 172, 44. *compos. ex* κάλος, κάλως *et* βάτης. *cf. etiam* colobathrarius *et* calopeta.

papaver silvestre, quod gallice **calocatanos** dicitur MARCELL. med. 20, 68. *cf. Holder, Altcelt. Sprachsch. I 704.*

caloesta *v.* calcesta.

? **calonica** *sine interpretatione* GLOSS. Scal. V 595, 29 (NOT. Tir. 9, 27[d] scalonica '*cepe Ascalonia*' *confert Heraeus*).

? **calōnima** id est bruna GLOSS. III 556, 17. 621, 2 (buna).

calōpeta, -ae *m., compos. ex* κάλως *et* πέτομαι. *qui in funibus saltat.* EXPOS. mund. 32 *habet* Ascalon athletas luctatores, Castabola -as (calopeltas *cod. Gothofr.,* pyctas *recens. altera iunior*). *καλωπαίκτας *dictos esse coniecit Woelfflin, Archiv 13, 552, de* *καλοπέτης *rectius cogitavit Heraeus, Spr. d. Petronius p. 27. cf. etiam* πεταυρίζω.

cālopodia, -ae *f.* καλοπόδιον, καλόπους. *neutr. generis formam ubique ut videtur graece habent* SERV. Aen. 1, 39 (calopodia *latine BC*) ISID. orig. 19, 34, 2 GLOSS. III 449, 4. 478, 4 (*ubi interpret.* forma caligaris); *m a s c.* GLOSS. III 496, 47 (kalipodes). *latine solum f e m i n i n e traditur.* SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 106 (*Γ'*) scalpra: ferramentum est, quo fabricantur -ae, id est formae sutorum dictae a ligno (*i.* κᾶλον) et pede. *ibid.* formas (*sc. sutoris*): -as. *Mbr.*

***calor,** -ōris *m.* [*cf. c.* calere, calidus. *Th.*]. VARRO Men. 33 a calendo calorem. NON. p. 200 calor generis masculini. Vergilius (*georg. 2, 344 sed v. p. 180, 52*) neutri Plautus (*Merc. 860 p. 180, 3*). DVB. NOM. gramm. V 577, 14 calor generis masculini, ut Lactantius (*Phoen. 96*). *trisyllabae formae plerumque ultimam versus hexametri occupant sedem. deest vocabulum apud* TER. CATVLL. CAES. TIB. VELL. PHAEDR. MELAM PERS. TAC. FRONTON., *singulis locis habent:* SALL. IVV. FLOR. AVSON., *binis:* MANIL. PETRON. VAL. FL. MART. FRONTIN. SVET. GELL., *ternis:* SEN. rhet. VAL. MAX. SIL. PANEG., *frequentissime:* LVCR. (*39[ies]*) CIC. (*58[ies], ex quibus* nat. deor. *habet 37 locos*) VITR. (*29[ies]*) CELS. (*62[ies]*) SEN. (*67[ies]*) COLVM. (*39[ies]*) PLIN. nat. (*35[ies]*). SERV. georg. 1, 190 magno ... calore: aut aestus nimios fore significat aut -em dixit festivationem ut alibi (*georg. 4, 169*) 'fervet opus'. GLOSS. θέρμη. θερμότης. καύσων. θερμασία. apricitas vel tepor. -es: καύματα. III 602, 40 calorem ligorem ('teporem?' *Götz*). [*val. vet.* căroare, *ital.* calore, *francog.* chaleur, *hisp.* calor *M.-L.*]

I ***proprie*** *i. q. f e r v o r, a r d o r, a e s t u s, c a l i d u m. opp.* frigus, rigor *persaepe adduntur:* **A** ***generatim:*** ENN. sat. 46 frigori miscet -em. PLAVT. Merc. 860 nec calor (*acc. neutr., cf.* NON. p. 200 *p. 179, 69*) nec frigus metuo neque ventum neque grandinem. CATO agr. 157, 1. LVCR. 1, 453. 786. 807. 2, 517 -r ac frigus mediique tepores ... iacent. 2, 669. 3, 121 -es. 3, 234. 247. 269. 283. 4, 219. 5, 806. 1262. 6, 234. 322. 360. 371. 841. 872 aquai. 925. 969 VARRO Men. 428 ling. 5, 109 rust. 1, 13, 1. 3, 16, 17 frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 CIC. inv. 1, 40. 42. nat. deor. 2, 18 *sqq.* 2, 117 *sq.* 2, 120 a frigoribus et -bus tutiores (PLIN. nat. 7, 2). 2, 151 ut tectis saepti frigora -esque pellamus (off. 2, 13 tectis et frigorum vis pelleretur et -um molestiae sedarentur. COLVM. 12 praef. 4 *possunt etiam ad I B 1 referri*). CIC. nat. deor. 3, 18. 34. Tusc. 1, 46. 69 aut frigore rigeant aut urantur -e. 5, 74 Tim. 17. PVBLIL. I 37 ignis -em suum etiam in ferro tenet. VERG. georg. 1, 89. 3, 272 CIRIS 492 OV. ars 2, 60. met. 1, 430. 2, 134 ferant ... et caelum et terra -es. LIV. 21, 4, 6. 21, 54, 8. 22, 2, 10 -es frigoraque. 22, 17, 2. VITR. 1, 4, 2 mutationibus -is et refrigerationis (9, 1, 16). 8, 3, 4 -bus. 8, 6, 12 -es (*20[ies]*). CELS. 1 prooem. (*35[ies]*) SEN. dial. 1, 4, 9. 4, 19, 4. 5, 9, 4 benef. 4, 23, 1 nat. 2, 10, 1 (*plus 30[ies]*). epist. 117, 8 nec aliud -em, aliud calere (*plus 10[ies]*). CVRT. 8, 4, 12 hic -r (*sc. incendii*). COLVM. 1, 5, 6 *via* -bus noxium virus eructat. 7, 5, 2 si ex -e et aestu concepta pestis invasit (*15[ies]*). SCRIB. LARG. 122 LVCAN. 9, 498. 704. PLIN. nat. 11, 147 contra frigora -esque. 17, 234 frigorum aut -um vis. 31, 20 -em potionis. 35, 184 cum quodam igniculo -is (*edd. vett.,* coloris *codd.*) (*27[ies]*). QVINT. inst. 1, 2, 14. 9, 4, 113 PLIN. epist. 2, 17, 17. 23. GRAMM. suppl. 220, 16 *corpora* de ignea natura nascuntur, id est lux, -r et vox. APVL. met. 6, 12 mund. 3. Plat. 1, 16 adversum vim frigoris et -is. Socr. 9 p. 13 TERT. anim. 25 (*bis*). 27. 43 nat. 2, 5 IREN. 2, 12, 2 SOL. 2, 54. 35, 4. 37, 10. 52, 59. ARNOB. nat. 1, 2 cuius (*solis*) omnia luce vestiuntur atque animantur -e. LACT. inst. 2, 9, 9. 10. Phoen. 96 flammam parturit ipse -r. IVVENC. 2, 822 MAR. VICTORIN. ad Iust. 9 HIL. in Matth. 9, 4. 24, 11. 26, 2 *peccatoribus* aestas, id est -r aeterni ignis in proximo est. AVIEN. Arat. 7. 15. 215 *al.* AVSON. 383, 6 Leo proflat ... -es. SERV. georg. 1, 93 Aen. 1, 47. 6, 265 PROB. Verg. georg. 1, 233. 336. CHIRON 143 membra magnis -bus solvuntur, frigore constringuntur. HYG. astr. 1, 8 VVLG. Iob 28, 2 Sirach 38, 29 Is. 25, 5 Ier. 51, 39 act. 28, 3 II Petr. 3, 10 PAVL. NOL. carm. app. 2, 15 -e et algu. AVG. c. Fort. 22 civ. 21, 5 ZACCH. 1 praef. 1, 25. 26 BACHIAR repar. laps. 7 MACR. sat. 1, 23, 2. 7, 4, 20 *saep.* somn. 1, 19, 13. 2, 10, 12 *saep.* MART. CAP. 2, 165. 4, 368 CASS. FEL. 52 *saep.* DRAC. laud. dei 1, 122. 3, 172 tepuere -es fornacis. APRING. in apoc. 19, 11. *nota figuram etymologicam:* SEN. epist. 109, 8 -em calefieri supervacuum est.

B ***speciatim:*** **1** *de calore s o l i s, aëris, diei, aestatis, temporum:* *s i n g.:* LVCR. 5, 573 s o l i s (6, 514 CIC. Cato 53 Tim. 17. PANEG. in Mess. 158 media *pars terrae* est Phoebi ... subiecta -i. VITR. 8 praef. 3. 8, 3, 10. SEN. epist. 90, 17 solis aestivi. COLVM. 12, 15, 5 PLIN. nat. 16, 129 SOL. 53, 26 PANEG. 4, 18 LACT. inst. 1, 12, 7 IVST. 2, 1, 16 VEG. mil. 3, 2. 4, 11 HIL. in Matth. 5, 12 VVLG. II Esdr. 7, 3 sap. 2, 3 Bar. 2, 25 RVFIN. hist. mon. epil. 2 p. 461[A] MACR. sat. 7, 8, 24). CIC. Att. 13, 34 vitandi ... -is causa Lanuvii ... acquieveram. SALL. Iug. 17, 2 loca et nationes ob -em ... minus frequentata. VERG. georg. 1, 190. 2, 344 frigusque -emque inter (SERV. auct. *ad l.* fuit autem prior lectio 'frigusque calorque' [*sic P*] ut Plautus [*Merc. 860*], aliter hypermetrus versus erit). VERG. georg. 4, 23 invitet decedere ripa -i. HOR. epist. 1, 7, 5 LIV. 27, 48, 17. MANIL. 2, 184 sentit ... -em, ille senescentis veris, subeuntis et ille aestatis. CELS. 2, 1 fere meridianis temporibus -r ... nocturnis ... frigus ... -r a primo vere orsus aestatem quoque similem exhibet. SEN. nat. 7, 28, 1 aequinoctium in -em frigusque flectentis anni. CVRT. 3, 5, 1 aestas erat, cuius -r ... Ciliciae oram vapore solis accendit et diei fervidissimum tempus esse coeperat. COLVM. 3, 14, 3 -em et frigus ceterasque tempestates. 6, 1, 3 refrigeratis regionibus ... non exhauritur a -bus umor. 11, 2, 49 solstitium. Favonius et -r (11, 2, 51 *bis.* 11, 2, 63 *bis*). 11, 3, 13 -r aestatis (PORPH. Hor. carm. 3, 13, 10 -em aestivi temporis). arb. 26, 6. LVCAN. 9, 352 Libyen, nam proxima caelo est, ut probat ipse -r, tetigit (NEMES. ecl. 4, 51 nives Libyaeque -em. CLAVD. 15, 146 CORIPP. Ioh. 6, 256). 9, 699. PLIN. nat. 20, 158 aestate sedant -es. GELL. 1, 2, 2 propulsabamus incommoda -is lucorum umbra ingentium. SOL. 15, 31. 23, 18. 29, 3. 29, 4 qui *fons* friget -e, calet frigore. 47, 1. 52, 14. 52, 29. 52, 51. 53, 21. PANEG. 8, 10 ver elicit tepore, aestas solidat -e *fruges.* 9, 13 umbraculum post -em. TREB. trig. tyr. 15, 7 perferens -em, pluvias et omnia mala. IVST. 2, 1, 11 incrementa -is ac frigoris regionibus distinxit *natura.* AMM. 18, 3, 9 linquentes orientem anseres ob -em. 19, 4, 2 nimietatem frigoris aut -is. *m e t o n y m i c e de aestate ipsa:* LVCR. 1, 174 cur vere rosam, frumenta -e, vites autumno fundi suadente videmus? COLVM. 11, 2, 48 idibus Iuniis -r incipit. ARNOB. nat. 2, 20 locus non algidus in frigore, non ferveris nimii in -e. DRAC. laud. dei 3, 316 *zona* rubicunda -e. *in imagine:* VEN. FORT. carm. 6, 10, 40 incidit unde mihi, frater, te sorte videndi Arctoi gelida sub regione -r. *p l u r.:* CIC. nat. deor. 2, 101 *aer* annuas frigorum et -um facit varietates. ad Q. fr. 2, 15, 1 anni tempore gravissimo et -bus maximis. 3, 1, 1 ex magnis -bus, non enim meminimus maiores, in Arpinate me refeci. VARRO carm. frg. 14 vastant imas *zonas* hiemes mediamque -es. VERG. catal. 9, 45. SEN.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 90,17 *Syrticis gentibus* propter nimios solis ardores nullum tegumentum satis repellendis -bus solidum est. 107, 7 *hiems* frigora adducit... aestas -es refert. COLVM. 1,5,4 ad aestatum temperandos -es . . . plurimum conferunt salientes rivi. 3, 1, 7 *uvae* gelicidiis ac pruinis, ut aliae -bus, mitescunt. 3,2,20 *vites baliscae* frigora melius quam umores sustinent... nec -bus tamen contristantur. 4,8,1 -bus... aestuent. 4,29,8 -es et pluvias. 11,2,61 ne ventis aut -bus exarescant *uvae*. FRONTIN. aq. 121 nec gelicidiis nec -bus exposita. GELL. 14, 1, 9 pruinas aut -es cient. ARNOB. nat. 1, 2 numquid frigora . . . -es . . . tepores medii inaequalium temporum confusionibus occiderunt? AMM. 19, 4, 7 in aridioribus locis agentes -bus crebris interpellari. 19,9,9 exustae -bus terrae (29,5,7). 19,11,4 solutae vernis -bus nives. VEG. mulom. 1, 17, 4 ex -bus aestatis vel ex perfrictionibus hiemis. SIDON. epist. 1, 5, 8 -es . . . frigora. *nota de terris calore exustis*: AMM. 19, 4, 2 confines -bus tepore febrium arescunt. 2 *de humani corporis tepore*: VERG. Aen. 3, 308 -r ossa reliquit (9, 473 HOMER. 842). OV. epist. 14,37 sanguis abit mentemque -r corpusque relinquit. met. 13,605 sumitque -em atque animam ex igni. LIV. 42, 16, 3 vivere tamen ex -e et spiritu remanente in praecordiis senserunt (SEN. dial. 5,4,1 omni -e ac spiritu verso). VITR. 8 praef. 2. SEN. dial. 4, 19, 4. 4, 19, 5 vinum incendit iras quia -em auget. 9, 2, 1 corporis (APVL. met. 10, 2 sine corporis -e flagrantem. HIL. in Matth. 24, 11 HIER. epist. 121, 8 RVFIN. hist. mon. 31). SEN. nat. 4, 9. SCRIB. LARG. 23 oculorum. PLIN. nat. 10, 115 ventris. TERT. anim. 43 nec refrigescentiam admittam aut marcorem aliquem -is cum adeo corpora somno concalescant. PORPH. Hor. carm. 2, 11, 19 *Falerni* -em corporibus et animo concitantis. HIER. epist. 52, 11 inflammor -e sanguinis. 54, 9 (*bis*). AMM. 31, 13, 10 nostros linquente venarum -e torpentes. *de febre*: SVLPICIA Tib. 3, 17, 2 mea nunc vexat corpora fessa -r. CELS. 3, 3 (*20^{ies}*) SEN. dial. 5,10,3. QVINT. inst. 7,10,10 spiritus meatum, -is distantiam (*i. differentiam*) . . . non dabit *medicus*. PLIN. nat. 20,23,120. IVV. 12,98 sentire -em si coepit locuples. APVL. met. 10,2 -is intemperantia. TERT. scorp. 5 calores -bus amplius onerando compescit. SER. SAMM. 214. 910. SOL. 19, 16 sedant -es hominum languentium. AMM. 30,6,5 internis nimietate -um ambustis. HIER. epist. 60, 13 cum venarum fontes hauriret -r. PALLAD. hist. mon. I 48 p. 332^{C} neque aut dolorem ullum capitis aut -em corporis sensit. PASS. Thom. p. 147,17 omnes etiam dolores et -es et frigores pellebat.

II ***translate*** *et in* ***imagine***: **A** ***de animi ardore,*** *i. q. concitatio, commotio, impetus, ira, temeritas, furor sim.*: 1 *absolute*: RVT. LVP. 1, 21 homo . . . magno -e. OV. Pont. 2, 5, 68 ambobus debet inesse -r (*sc. poeticus*; *cf.* 3,9,21 scribentem iuvat ipse -r [labor *codd., corr. Heinsius*] minuitque laborem, cumque suo crescens pectore fervet opus. STAT. silv. 1 praef. 4 qui libelli mihi subito -e et quadam festinandi voluptate fluxerunt. Theb. 1,3 Pierius menti -r incidit). SEN. contr. 7 praef. 1 si quando illum produxerat -r *dicendi* (QVINT. inst. 11, 3, 130 -e dicendi. SVET. rhet. 30 -e demum provectus... perorare). SEN. contr. 10 praef. 3 illas *actiones* . . . -r adiuvabat, hi *libelli* -is minus habent. VAL. MAX. 6, 4, 1 languentibus animis -em pristinum reddiderunt (HIER. epist. 51, 4 *quia* -em pristinum amiserint). SEN. dial. 5, 3, 5 in actus rerum ad omne quodcumque -e aliquo gerendum est, vocet. epist. 11,3 plus -is est (*sc. iuvenibus*). VAL. FL. 1, 271 omnibus inde *animis -r additus. 3, 680 dum rerum patiens -r et rude membris robur inest. SIL. 1, 549 primos in Marte -es. STAT. Theb. 2, 391 rudis fandi pronusque -i semper erat. QVINT. inst. 6, 2, 15 lenis -is alieni risus. 10, 3, 17 sequentes -em atque impetum ex tempore scribunt (PLIN. epist. 2, 19, 2 impetum omnem -emque . . . perdere). 10, 3, 18 in quibus (*sc. affectibus*) fere plus -r quam diligentia valet. 10, 7, 13 si -r ac spiritus tulit (ARNOB. nat. 3,40). 11, 3, 28 propter -em ... nam hoc aetas illa (*sc. iuvenilis*) turgescit. 11, 3, 146 -i concitationique non inhabile. SVET. vita Verg. p. 62 -e elatum (*Reifferscheid*, laetatum *codd.*). PAPIN. coll. Mos. 4, 10, 1 -i aliquid permittitur. PAVL. dig. 24, 2, 3. MACER dig. 48, 11, 7, 3 -e inducti interfecerunt. APVL. apol. 95 ut in illa *oratione* neque Cato gravitatem requirat neque Laelius lenitatem neque Gracchus impetum nec Caesar -em (*an* colorem?). CHALC. comm. 195 saevitiam, feritatem, -em quaeque his sunt proxima. DON. Ter. Ad. 761 hinc licet aestimare quantum et -is (coloris *cod. Huls., Wessner*) et gravitatis apud Terentium sit ad imitationem Caecilii. HIL. in Matth. 20, 7. SCHOL. Cic. Gron. p. 404 ne infrigescat impetus accusationis . . . indignationi -r subiciatur (*sc. ab accusatore*). SCHOL. Verg. Veron. Aen. 9, 386 ⟨ne vel mini⟩me intercidat sensus -r. AMM. 15, 7, 3 plebs excita -e quo consuevit. HIER. epist. 22, 6 *ut* blandum voluptatis incendium dulci nos -e perfuderit. *ibid.* innatum medullarum -em. 58, 1 subitus -r (*sc. fidei*) longum vincit teporem.

2 *cum gen. personae*: CIC. ad Q. fr. 3, 9, 3 Hortensi -r multum valebit. CELS. 2, 1 iuventae (PORPH. Hor. carm. 1,16,22). LVCAN. 2, 324 acris irarum movit stimulos iuvenisque -em excitat. SIL. 12, 389 nec dictis bellantum aequare -em. PLIN. epist. 4, 9, 11 dicentis -r et audientis intentio. FLOR. epit. 3, 10, 13 -r in proeliando militum. PAVL. dig. 39, 4, 9, 1 licitantis. PAPIN. dig. 48, 5, 23 (22), 4 mariti -r et impetus . . . decernentis fuit refrenandus. PHYSIOGN. 131 vis et -r eorum (*gallorum*). 3 *cum gen. rei incorporeae*: VAL. MAX. 2, 6, 2 cohortationis. 8, 10, 1 -r atque impetus actionis. SEN. benef. 2, 14, 5 ambitionis. LVCAN. 7, 103 virtutis stimulis iraeque -e. PETRON. 5 mentis (HIER. epist. 96, 17). OCTAVIA 561 vis magna mentis blandus atque animi -r (AMBROSIAST. in I Tim. 4, 7) amor est. QVINT. inst. 8 prooem. 27 et cursum dicendi refrenat et -em cogitationis (10, 3, 6) extinguit. PLIN. paneg. 3 in illo subito pietatis -e. PAVL. dig. 24, 2, 3 in -e iracundiae (50, 17, 48). CYPR. epist. 16, 3 p. 520, 1 per -em gloriae. 19, 2 p. 526, 16 *fidei* (HIL. in Matth. 20, 13. 30, 3. 31, 10 syn. 78 HIER. epist. 95, 3. 118, 2 RVFIN. hist. 2, 17, 5. 4, 23, 3. 5, 10, 2 fidei et devotionis. BACHIAR. fid. 2 EVGIPP. Sev. 29, 1 CLAVD. MAM. anim. 109, 4). ARNOB. nat. 7, 38 -r omnis numinum indignatioque frigescunt. HIL. in Matth. 7, 6 infidelitas peccatorum -e exaestuans et vitiorum aegra dominatu. PS. HIL. libell. 13 in ipso aetatum -e (RVFIN. epist. Clement. 7 -em ferventis aetatis) et in ipsa adolescentia. AMBROSIAST. in I Cor. 7, 9 cum voluntas -e carnis consentit, uritur (II Cor. 11, 29 *illecti* propriae carnis -e). AMM. 30, 8, 2 in acerbitatem naturae -e propensior. HIER. epist. 98, 24 frigus . . . odiorum dilectionis -e commutent. VVLG. gen. 30, 39 in ipso -e coitus. RVFIN. hist. mon. 1 p. 404^{d} solo divini desiderii -e constringitur. PRVD. psych. 24 laudis -r ad nova fervens proelia. AVG. in psalm. 18 serm. 1, 7 *umbram mortis* penetravit verbi -r. BACHIAR. repar. laps. 9 concupiscentiae (SALV. gub. 4, 24 cupiditatis improbae). 12 adulterinae flammae. OROS. hist. 5, 17, 14 ebrietatis. CLAVD. MAM. anim. 51, 17 veritatis -r (125, 9) frigentium verborum pruinas liquefaciat.

B ***de amore***: PROP. 1, 12, 17 si despectus potuit mutare -es. 3, 8, 9 signa -is. HOR. carm. 4, 9, 11 spirat adhuc amor vivuntque commissi -es Aeoliae fidibus puellae. 4, 13, 17 quo fugit Venus, heu quove -r. OV. epist. 18, 173 -r et reverentia pugnant. ars 1, 237 animos . . . -bus aptos. met. 11, 305 videre hanc pariter, pariter traxere -em. 14, 24 partem ferat illa -is EPIST. Sapph. 561 me -r Aetnaeo non minor igne tenet. SEN. Phaedr. 292 extinctos revocat -es. SIL. 14, 223 aemulus ille tuo . . . Polypheme, -i. STAT. silv. 1, 2, 89 -r quo saeva tepebant aequora. 2, 3, 53 illa dei veteres animata -es. Theb. 3, 701 Veneris furata -es. APVL. met. 5, 13 per pectus nescio quo -e fervidum. 9, 25 *animus* tanto -e tantaque rabie perculsus. DRAC. Rom. 2, 1 nympharum . . . -e.

iuncturae notabiliores: 1 *verbales*: *ad I A*: permanare: LVCR. 1, 494. fugere: LVCR. 1, 1091. ire: LVCR. 6, 994. percurrere: CELS. 3, 2. accedere: SEN. nat. 4, 9. pervenire: COLVM. 12, 18, 6. remittere: VERG. georg. 4, 36. temperare: SEN. dial. I 4, 9. explicare: SEN. epist. 50, 6. *ad I B 1*: nocere: VARRO rust. 1, 41, 2. se frangere: VARRO rust. 2, 2, 18 (*plur.*). volvi: LVCR. 6, 372 CIC. de orat. 1, 265. admisceri: CIC. nat. deor. 2, 26. temperari: CIC. nat. 2, 131 (*plur.*) IVST. 44, 1, 4. ferire: LVCAN. 9, 396. dissipare: SEN. nat. 4, 2, 18. remanere: SEN. nat. 5, 9, 2. perdurare: SEN. nat. 5, 9, 2. includere: PLIN. nat. 18, 151. *ad I B 2*: urere: LVCR. 4, 874 (AMM. 21, 5, 2). fundi: CIC. nat. deor. 2, 18. exstingui, refrigerari: CIC. nat. deor. 2, 28. inesse: CIC. nat. deor. 2, 24. redire: VERG. georg. 3, 272. dilabi: VERG. Aen. 4, 705. intrare: VERG. Aen. 8, 390. currere: VERG. Aen. 8, 390. relinquere, linquere: VERG. Aen. 9, 473 OV. epist. 14, 37 CVRT. 3, 5, 3. 8, 4, 8. exsuperare: VITR. 1, 4, 6. erumpere: CELS. 3, 3. venire: CELS. 3, 5. infrangi: CELS. 3, 7, 2. oriri: CELS. 3, 9. excitare: CELS. 3, 9. incipere: CELS. 3, 11. movere: CELS. 3, 12. 4, 11. 5, 27 CVRT. 7, 3, 15. adficere: CELS. 4, 12. infestare: CELS. 5, 26. concipere: CELS. 6, 6 COLVM. 8, 5, 14. finire: CELS. 6, 6. meare: SEN. Med. 337. contineri: SEN. benef. 4, 6, 3. consumi: SEN. dial. 4, 20, 3. confundere: STAT. Ach. 1, 882. recipi: CVRT. 8, 4, 17. venire: SER. SAMM. 910. palpitare: HIER. epist. 22, 30. crescere: RVFIN. hist. mon. 31. accipere: MACR. sat. 7, 8, 25. temperare: MACR. sat. 7, 16, 18. *ad II A*: abducere: SEN. benef. 2, 14, 5. refrigerare: QVINT. inst. 9, 4, 113. concitare: QVINT. inst. 11, 3, 111. degenerare: VEG. mil. 1, 28. vincere: HIER. epist. 58, 1. penetrare: HIER. epist. 64, 19. accendere: HIL. syn. 78 AVG. in psalm. 18 serm. 1, 7. exstirpari, componi: AVG. c. Iul. 4, 2, 8. solvere: BACHIAR. repar. laps. 9. trahere: SALV. gub. 4, 24. *ad II B*: exstingui: HIER. epist. 130, 10. 2 *adi.*: *ad I A*: aequabilis: CIC. nat. deor. 2, 54. aequus: OV. met. 2, 134. fervidus: VITR. 8, 2, 3 (*plur.*). siccus: CELS. 2, 17. vehemens: COLVM. 12, 18, 6. nimius: QVINT. decl. 350 p. 378, 15. fervens: APVL. met. 9, 34. aetherius: CENS. 6, 2. *ad I B 1*: aridus: LVCR. 5, 741. extremus: LVCR. 6, 371. medius (*i. summa aestas*): LVCR. 6, 714 LIV. 2, 5, 3 (*plur.*) MANIL. 4, 588 (*plur.*) PLIN. nat. 18, 175. nimius: VARRO rust. 1, 41, 2 CIC. S. Rosc. 131 LIV. 5, 31, 5 (*plur.*) MART. 9, 90, 9 FRONTIN. aq. 123 APVL. met. 6, 32 PORPH. Hor. carm. 1, 22, 22. 3, 30, 11 VEG. mil. 1, 2 CLAVD. 15, 146. austrinus: VERG. georg. 2, 271 (*plur.*). fervidus: HOR. carm. 3, 24, 37 (*plur.*). saevus: GERM. frg. 4, 150 (*plur.*). meridianus: CELS. 2, 1 (*plur.*). primus: SEN. nat. 4, 1, 2 (*plur.*). 4, 2, 19 LVCAN. 9, 507 (*plur.*). inmodicus: SEN. nat. 4, 2, 18. diurnus: SEN. nat. 5, 9, 2. brumalis: SEN. epist. 122, 8. vehemens: CVRT. 4, 7, 22. nocturnus: CVRT. 4, 7, 22. aestivus: COLVM. 2, 11, 9 (*plur.*). 3, 11, 7 (*plur.*). 4, 7, 2 (*plur.*) PLIN. nat. 9, 18 AVR. Fronto p. 82 N. (*plur.*) LACT. ira 13, 4 (*plus.*). tempestivus: COLVM. 3, 15, 5. divus: COLVM. 6, 3, 1. aetherius: LVCAN. 9, 396. intempestivus: PLIN. nat. 17, 226. repentinus: PLIN. nat. 18, 151 OROS. hist. 3, 4, 2. propinquus: APVL. mund. 3. canicularius: PORPH. Hor. carm. 3, 13, 9/10. genitalis: PS. CENS. frg. 3, 6. vivus: PS. CENS. frg. 3, 6. igneus:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LACT. inst. 2, 8, 62 (*plur.*). solaris: CLAVD. MAM. anim. 149, 4. occiduus: CORIPP. Ioh. 6, 256. *ad I B 2*: vitalis: LVCR. 3, 128 CIC. nat. deor. 2, 27 SEN. benef. 4, 6, 3 CVRT. 3, 5, 3. 7, 3, 15. 8, 4, 7. 8 LACT. inst. 2, 12, 5 HIER. epist. 22, 30. aridus: LVCR. 4, 874. subitus: VERG. Aen. 9, 473. vivus: OV. met. 4, 248. fluidus: OV. met. 15, 362. ingens: CELS. 3, 9. 4, 12 CASS. FEL. 24. vehemens: CELS. 3, 11 (*plur.*). nimius: CELS. 5, 26. 7, 7 AMM. 21, 15, 2 CASS. FEL. 34 MACR. sat. 7, 16, 18. modicus: CELS. 7, 29. properabilis: TERT. anim. 43. circumcordialis: TERT. anim. 43. letalis: SER. SAMM. 897. turbidus: AVG. civ. 14, 26. summissus: MACR. sat. 7, 8, 21. manifestus: MACR. sat. 7, 16, 18. *ad II A*: inclinatus: SEN. dial. 4, 19, 4. Martius: STAT. Ach. 1, 882 VEG. mil. 1, 28. iuvenilis, iuvenalis: QVINT. inst. 2, 15, 28 APVL. met. 10, 23. nimius: MART. 3, 17, 2. subitus: PLIN. paneg. 3 HIER. epist. 58, 1. inconsultus: MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 5. vehemens: HIL. in Matth. 20, 13. flagrans: HIL. in Matth. 20, 7. fervens: HIL. in Matth. 31, 10. nativus: AMM. 16, 12, 14. luctificus: AMM. 29, 3, 9. procax: AMM. 31, 12, 3. subitus: HIER. epist. 58, 1. horrificus: CLAVD. 22, 23 (*plur.*). genitalis: AVG. c. Iul. 4, 2, 8 (*bis*). Pierius: ENNOD. carm. 2, 66, 5. *ad II B*: flammifer: PETRON. 126. occultus: STAT. Ach. 1, 888. tacitus: STAT. Theb. 3, 701 (*plur.*). puellaris: HIER. epist. 130, 10. novus: CLAVD. 10, 3. arcanus: CLAVD. 21, 57. obscenus: AVG. civ. 14, 16.

synonyma: calidum, fervor, ardor, aestus, tepor, aestas, impetus (ira, concitatio, cupido, amor, furor, indignatio, ebullitio). *opposita*: frigor, rigor, frigus, perfrictio, pruinae, gelu, gelicidium, algidum.

derivatum: calorare. *compositum*: calorificus.

calōrificus, -a, -um *a* calor *et* facere. GELL. 17, 8, 12 oleum quoque -um est neque minorem vim in corporibus calefaciendis habet ... acetum autem omnium maxime frigorificum est.

calōro, -ātus, -āre *a* calor. *i. q. calefacere*: MAR. VICTOR aleth. 3, 55 luce -ans exsiccet pluvias et in aera dissipet imbres. *part. pass. perf. adi.* **calōrātus**, -a, -um. GLOSS. V 447, 33 calorata: ferventissima. *proprie i. q. concalefactus, percalidus*: PORPH. Hor. epod. 1, 27 Calabriam manifestissimum sit -am esse. sat. 1, 6, 126 caniculares dies dicit qui sunt -issimi. GARG. MART. med. 2 quando res calida (*i. aqua calida*) -o malo (*i. febri*) addita magis accendat ardorem. 29 *sinapis* naturam medici volunt esse thermanticam, hoc est -am. DIOSC. 2, 84 *amilu* ponis ad solem -um. ISID. orig. 20, 16, 7 character est ferrum -um, quo notae pecudibus inuruntur. *translate*: APVL. met. 6, 23 cuius primae iuventutis -os impetus freno quodam coercendos existimavi. FVLG. myth. 3, 4 omne ...-ae (*i. ardentis*) iuventutis igniculum. *adv.* **calōrāte**: GLOSS. ferventissime. *Gudeman.*

***calos** *acc.* -um, *voc.* -os, καλός. *nomin.*: CORP. IV 652 -os Victor ubique. 2179 -os Paris (XIII 10024, 403 *in gemma* Paris -os). 4725 Romulus -os *et saepius Pompeis.* CORP. IV 1377 Secunde ... quis te calum exeneratu ... (calvum exenteratum *coni. Zangemeister*, exenteratum *vel* exaeneratum *fuisse videtur*). *vocat.*: CORP. IV 1256 Sabine -os, Hermeros te amat (*bis*). 3069 -os ave. *fortasse vocat.*: CORP. IV 5136 -os Probe (5138). *fem.*: CORP. IV 1286 -os Epictesis. 4567 -os Acti (5018). *nota semigraecum*: CORP. IV 1309 Thalia invicta, calos pagita i ('καλὸς παγείτης εἶ' *Mommsen*). *dat.? cf. p. 177, 68.* *adv.* **calōs**, καλῶς. CORP. IV 2150 -os a⟨c⟩tio. *fortasse*: CORP. IV 1679, 5 -os edone (*i.* ἡδονή). [*de* GLOSS. IV 213, 49 calos ovos aves *v. s.* 2. caeles *p. 67, 38.*]

calpar (*n.?*) [*cf. c. gr.* κάλπη (κάλπις), *fortasse inde tractum. Th.*]. 1 *proprie vas, dolium*: VARRO frg. Non. p. 547 antequam nomen dolii prolatum, cum etiam id genus vasorum -r diceretur, id vinum -r appellatum. PAVL. FEST. p. 46 -r genus vasis fictilis. NON. p. 546, 28 -r nomine antiquo dolium. GLOSS. V 653, 43 dolium. 2 *metonymice i. q. vinum*: VARRO frg. Non. p. 547 *supra l. 59.* PAVL. FEST. p. 65 -r vinum novum, quod ex dolio demitur sacrificii causa, antequam gustetur *eqs.* GLOSS. II 96, 34 οἶνος ἐν θυσίᾳ. 96, 32 θυσίαι ἀπαρχῶν οἴνου (calcar *cod.*). Plac. V 14, 10 (51, 13) vinum quod primum libatur e dolio. 52, 3 vinum antiqui ita dicebant. *Mbr.*

cals *v.* 2. calx.

caltha, -ae *f.* (calthum -ī *n.*) [*orig. inc. Th.*]. *nomen floris. neutr. sing.* -um: GLOSS. II 259, 38. III 266, 38. *plur.* -a -orum: PRVD. cath. 5, 114 *p. 184, 4.* *persaepe in codd.* calt- *omissa aspiratione scribitur.* ANON. idiom. gen. gramm. IV 581, 23 -a τὸ βούφθαλμον (GLOSS. II 96, 40. 545, 14; *cf.* II 259, 38 βούφθαλμον, εἶδος ἄνθους. V 444, 20 genus floris bupthalmon). DIOSC. 4, 58 W. χρυσάνθεμον ... οἱ δὲ βούφθαλμον, Ῥωμαῖοι κάλθα (Vind. C ἀκααλθα, N ἄκανθα). GLOSS. genus floris. II 262, 41 γένος βοτάνης (258, 55). Plac. V 12, 34 (52, 4) genus quoddam floris vel herbae. II 359, 59 λευκόϊον (III 266, 35). II 435, 40 σπέρμα ῥόδου. III 266, 38 σπέρμα ῥόδου γένος (caltum *forsitan ex* calatho *corruptum*). V 617, 43 crostella(?). 353, 32 rede clabre (*anglosax.* '*trifolium rubrum*'). *cf. Heraeus, Spr. des Petron. 28; Blümner, Technologie I 253, 3.*

VERG. ecl. 2, 50 mollia luteola pingit vaccinia -a. CIRIS 97 crocus alterna coniungens lilia -a. OV. fast. 4, 437 illa legit -as. Pont. 2, 4, 28 -aque Paestanas vincet odore rosas. COLVM. 10, 97 flaventia lumina -ae. 10, 307 flammeola ... -a. PLIN. nat. 21, 28 proxima *violae* -a est et concolori ... amplitudine, vincit numero foliorum marinam ...; eadem odore superatur. est enim gravi -a. 1, 21, 15. 1, 21, 52 trychnum sive strychnum sive halicaccabum sive -a (calitha *traditur*). PRVD. cath. 5, 114 -aque pinguia ... fundit *humus.* SIDON. epist. 9, 13, 5 vers. 38 casias, ligustra, -as. carm. 2, 414 casiam ... -as. 24, 61 casiam crocum atque -am. ENNOD. carm. 1, 9, 149 tum pingit violas, cytisos, colocasia, -as. VEN. Fort. carm. 7, 12, 41 cinnama, -a, crocus ... cedunt *odore.* *Stadler.*

calthula, -ae *f.* (calthulum -ī *n.*) [*fortasse a* caltha *ductum. Th.*]. *cf.* NON. p. 548 *infra l. 14.* *femin.*: PLAVT. VARRO NON. *neutr.*: GLOSS. Plac. *et* ISID. orig., *legitque in* PLAVTO VARRO. VARRO frg. Non. p. 548 -a est palliolum praecinctui, quo nudae infra papillas praecinguntur. quo mulieres nunc et eo magis utuntur, postquam subuculis desierunt. NON. p. 548 -am et crocotulam: utrumque a generibus florum translatum, a caltha et a croco. GLOSS. Plac. V 16, 2 (52, 5) -um cinguli genus a coacto loro calthae (a colore calthae *docti coniecerunt*) dictum (ISID. orig. 19, 33, 4). PLAVT. Epid. 231 *mulieres* vesti quotannis nomina inveniunt nova ... -am (caltulum VARRO ling. 5, 131 *qui affert*) aut crocotulam. PS. FVLG. RVSP. serm. 69 p. 942^{A} et croceis -is innocua capita *infantium* coronare.

calthum *v.* caltha.

? **caltudia** ἑορτή GLOSS. II 95, 46. calata Διὸς ἑορτή *coni. Götz, fort.* cal⟨a⟩to die *cf.* 1. calo *p. 177, 53 et 65.* *Mbr.*

caltulum *v.* calthula.

calva, -ae *f.* [*cf. c.* calvus. *Th.*]. *de v littera* MARTYR. gramm. VII 186, 2. CAPER. gramm. VII 100, 1 -a κρανίον vocatur, licet Gellius (GLOSS. Caelius) et Varro c a l v a r i a m dicant. nam calvariae plurale est. -ae vero ossa, quae sunt et singulariter -a (GLOSS. V 214, 13). POMPON. Atell. 179 iam istam -am colafis comminuissem testatim tibi. VARRO Men. 490 se, cum dormire coepisset tam glaber quam Socrates, -ā esse factum ericium e pilis albis. LIV. 23, 24, 12 -am auro caelavere. MART. 3, 74, 1 psilothro faciem levas et dropace -am. 3, 74, 5 desine ... miseram traducere -am. 5, 49, 3 -ae me numerus tuae fefellit: sunt illinc tibi, sunt et hinc capilli ... nudum est in medio caput nec ullus in longa pilus area notatur. 6, 57, 2 tegitur pictis sordida -a comis. 6, 74, 2 -am trifilem semitatus unguento. 10, 83, 2 latum nitidae, Marine, -ae campum temporibus tegis comatis. 12, 45, 2 nudae tempora verticemque -ae. 14, 27, 1 quo tibi -a? SER. SAMM. 1019 pluvias, hominis quas -a supinas excepit proiecta sinu, consumere prodest. calva *nux et* Calva *cogn. Veneris v. sub* calvus.

calvāre calva calvaria GLOSS. II 572, 24. *cf.* MARTYR. gramm. VII 179, 7 va syllaba in medio nominis posita per v scribitur, ut avarus, calvare (*P, item* CASSIOD. gramm. VII 179, 6, calvara *N*). *nomen piscium v.* 2. calvaria.

***1. calvāria**, -ae *f.* [*a* calva *vel* calvus. *Th.*]. ISID. orig. 11, 1, 27 -ia ab ossibus calvis dicta per defectionem; et neutraliter pronuntiatur. *forma* c a l v a r i u m: GLOSS. II 96, 28. 529, 14 ITALA Luc. 23, 33 (cod. δ) *v. infra l. 78.* MARTYR. gramm. VII 191, 3 calvus -um. EXC. Bob. gramm. I 553, 19 *inter vocabula, quae ap. Romanos fem., ap. Graecos neutra*: -a κρανίον. GLOSS. κρανίον, φαλάκρα [II 95, 45 calbaria βασιλική φαλάκρα; *cf.* Calabra], tota pars capitis ab auribus incipiens. ποτήριον (*cf. l. 55. 65 sqq. et* calvariola). CAPER gramm. VII 100, 1 *v. sub* calva *l. 27.* [*hisp.* calavera. *M.-L.*]

generaliter: GELL. hist. 26 -ae ... eius ipsum ossum expurgarunt inauraveruntque. *cf.* CAPER gramm. VII 100, 1 *supra l. 26* (CAEL. hist. 65? *v. ibid.* VARRO frg. *v. ibid.*). CELS. 7, 7, 15 p. 281 inter -am et cutem. *ibid.* inter membranam cerebri et -am. 8, 1 p. 323 -a incipit ex interiore parte concava, extrinsecus gibba, utrimque levis *eqs.* (*descriptio*). *ibid.* raro -a solida sine suturis est. 8, 3 p. 331. 333. 8, 4 p. 334. 335 (*bis*). 336. 337. SCRIB. LARG. 201 os ... -ae. HIER. epist. 46, 3. 147, 8 raros in rubenti -a digeris capillos. VVLG. IV reg. 9, 35 non invenerunt nisi -am et pedes et summas manus. CASSIOD. hist. 6, 8 p. 1035^{C} -ae hominum. ANTIDOT. Brux. 164 -am linas. 165 facias ei (*tineoso*) -am. *usus superstitiosus*: SCRIB. LARG. 16 sunt et qui ... de -a defuncti terna coclearia sumant. PLIN. nat. 28, 7 Artemon -a interfecti neque cremati propinavit aquam e fonte noctu comitialibus morbis. 28, 46 terram e -a psilotrum esse palpebrarum. 30, 53 canis rabiosi -ae cinis potioni inspergitur. APVL. met. 3, 17 *inter apparatum magae*: trucidatorum servatus cruor et extorta dentibus ferarum trunca -a. PALLAD. 1, 35, 16 equae -a, sed non virginis, intra hortum ponenda est. PLAC. med. 11, 14^{b} -a canis (*sc. trita*) findit *glaucomata oculorum.* 11, 30 -a canis trita ... mire sanat *tumores testiculorum.* l o c u s C a l v a r i a e *apud Hierosolyma, ubi crucifixus Iesus*: VVLG. Matth. 27, 33 et venerunt in locum, qui dicitur Golgotha, quod est -ae locus (κρανίου τόπος). Marc. 15, 22. Luc. 23, 33 postquam venerunt in locum, qui vocatur -ae (ITALA cod. δ *saec. IX* in locum vocatum c a l v a r i u m; ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον). Ioh. 19, 17 exivit in eum qui dicitur -ae locum, hebraice autem Golgotha. HIER. in Matth. 27, 33 *de causa nominis agit. concludit*: ex quo apparet -am non sepulcrum primi hominis, sed locum significare decollatorum. *sim.* in Eph. 5, 14 p. 648 epist. 46, 3. PS. RVFIN. in psalm. 41, 1 locus ... -a ..., quia rei solebant ibi decalvari et decapitari. EVCHER. instr. 2 p. 152, 18. CARM.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adv. Marc. 2, 96 Golgotha locus est, capitis -a quondam. PAVL. NOL. app. exc. Bob. p. 460, 8 AVG. c. Faust. 12, 9 *al.* PS. AVG. serm. 6, 5 ITIN. Theod. 7 GREG. TVR. in psalm. p. 874, 20. Franc. 1, 7 in monte -ae.

2. calvāria, -ium? *n.* [*fortasse a* calva. *Th.*]. *genus piscis*: ENN. frg. var. 43 (Apul. apol. 39) polypus Corcyrae, calvaria pinguia ⟨A⟩carnae *eqs.* APVL. apol. 34 *ridicule* dicas marinum pectinem comendo capillo quaesitum . . . aut eliciendis mortuis marina -a.

calvāriola, -ae *f. deminutive a* calvaria. *v.* caldariola *p. 144, 52.*

calvāriōsus, -a, -um *a* calvaria. [MART.] 12, 7 *lemma*: calvariosus.

calvaster, -stra, -strum [*a* calvus. *Th.*]. *dub.* GLOSS. III 252, 42 μιξοπόλιος -r (*cf.* canaster). GLOSS. Scal. V 589, 29 apiciosus calvus calvaster (*cf. Löwe, Prodr. p. 424*). *cf.* Calvaster *et* recalvaster.

calvātus, -a, -um *v.* calvo.

dropacen **cal⟨v⟩efactionis** GLOSS. III 599, 44.

calvefīo *v.* calvus *p. 194, 41.*

calventīnus *v. nom. propr.*

calveo, -ēre [*a* calvus, *cf.* calvescere. *Th.*]. PLIN. nat. 11, 130 quaedam animalium naturaliter calvent, sicut struthocameli et corvi aquatici.

calvēsco, -ere [*a* calvus, *cf.* calvere. *Th.*]. COLVM. 4, 33, 3 propter quae saepe novella castaneta -unt. 6, 14, 7 ne . . . colla *boum* -ant, quae non aliter glabra fiunt, nisi cum . . . cervix . . . madefacta est. PLIN. nat. 10, 78 proprium his (*picis*) -ere omnibus annis.

calvio *v.* calvor.

calvitiēs, -ēī (-tia, -ae) *f.* [*cf. c.* calvus, calvitium. *Th.*]. *forma* calvitia: VIRG. gramm. p. 39, 19 -es -a, licet fit et calvitium (GRAMM. suppl. 131, 14). BOETH. *v. l. 37.* [*it.* calvezza, *hisp.* calvez. *M.-L.*] [SVET. Galba 20 quoniam *caput* capillo ⟨prae calvitie *add. dett.*⟩ arripere non poterat.] PETRON. 108, 1 deformis praeter spoliati capitis dedecus superciliorum etiam aequalis cum fronte -es. CAEL. AVR. chron. 4, 2, 15 sequuntur aegrotantes *pthiriasi* . . . pruritus corporis . . . et -es. ENNOD. carm. 2, 104, 10 taciti *magistri* . . . verenda -es: Phoebae lumina. PALLAD. hist. mon. I 32 p. 318^A -e eidem prius facta (ὃν ξυρισθῆναι ἐκέλευσε). BOETH. herm. sec. 5, 11 p. 352, 23 'Socrates calvus philosophus ambulat'. ex calvitia (-io *TE*²) et philosophia et ambulatione nihil unum coniungitur. ORIBAS. syn. 8, 23 defectus *in ofiasi* . . . quando contigerit, -em facit. COMMENT. Lucan. 1, 59 adlusit ad -em *Caesaris*. *de re*: FVLG. myth. 2, 5 p. 44, 20 *autumnus* foliorum marculentam detundat -em.

calvitium, -ī *n.* [*cf. c.* calvus calvities. *Th.*]. VIRG. gramm. *et* GRAMM. suppl. *v. l. 28.* GLOSS. φαλάκρωμα. maeror (V 595, 13 calvitio memor *i.* maeror? *cf. infra l. 48*). GREG. TVR. in psalm. praef. Core interpretatur -m. *plur. v. infra l. 77.* **1** *ob luctum* (*cf.* GLOSS. *l. 43*) *vel aliis de causis*: CIC. Tusc. 3, 62 illud facetum Bionis, perinde stultissimum regem in luctu capillum sibi evellere, quasi -o maeror levaretur. ITALA Am. 8, 10 (Tert. adv. Iud. 10 p. 731) imponam . . . super omne caput -um (VVLG. inducam; *cf.* PS. RVFIN. in Am. 8, 11). VVLG. deut. 14, 1 nec facietis -um super mortuo (φαλάκρωμα; *idem in rell.* VVLG. *locis, ubi nil adnotavi*). Is. 3, 24 erit . . . pro crispante crine -m. 15, 2. 22, 12 vocabit . . . ad fletum et ad planctum, ad -um (ξύρησιν) et ad cingulum sacci. Ier. 16, 6 neque -m fiet pro eis (*mortuis*; οὐ ξυρηθήσονται). 47, 5 venit -m super Gazam. 48, 37 omne . . . caput -m et omnis barba rasa erit (πᾶσαν κεφαλὴν . . . ξυρηθήσονται). Ezech. 7, 18. 27, 31 radent super te -um (φαλακρώσουσιν ἐπὶ σὲ φαλακρώματα). Mich. 1, 16 decalvare et tondere super filios . . ., dilata -um tuum sicut aquila (ἐμπλάτυνον τὴν χηρείαν σου ὡς ἀετός). HIER. in Ezech. 7, 18 p. 73 -m . . . capitis luctus est signum, quando perdit decorem caesaries et pulchritudinem comarum amittimus. *ibid.* super mortuis fieri -um. in Ier. 16, 5 p. 952. *in sacris Osiridis*: APVL. met. 11, 30 raso (raro *cod.*) capillo collegii vetustissimi . . . munia non obumbrato vel obtecto -o, sed quoquoversus obvio . . . obibam. *de captivis*: HIER. epist. 21, 13 si Israelites *captivam* . . . habere voluerit uxorem, -um ei faciat (*translate ibid. de librorum saecularium superfluis*: haec radimus, his -um inducimus). *sim.* PAVL. NOL. carm. 25, 80 quae . . . caput pastis cumulatum crinibus augent, turpe gerent nudo vertice -um. **2** *naturale*: PLIN. nat. 11, 131 -um uni tantum animalium homini, praeterquam innatum. SVET. Iul. 45 -i . . . deformitatem *in Caesare*. Dom. 18 -o . . . deformis Domitianus (*cf. p. 194, 83*). *ibid.* -o . . . offendebatur (*infra ex libello Domitiani*: capillorum fata). APVL. apol. 74 in pueritia, priusquam isto -o deformaretur. ITALA lev. 13, 42 (Lugd.) si autem fuerit in -o eius sive in reburrio eius tactus candidus perfusus, lepra est in -o eius *eqs.* (ἐν τῷ φαλακρώματι; VVLG. in -o sive in recalvatione *eqs.*). ARNOB. nat. 3, 14 *deos* hos *esse* capillorum intortionibus crispulos, -is alios et glabritatibus rasos. HIER. in Ezech. 7, 18 p. 73 Elisaeus . . . licet corporis haberet -um, tamen . . . cincinnis capitis fruebatur. *ibid.* parvuli illudentes -o eius. MACR. sat. 7, 3, 11 si in -um cuiusquam dicas. 7, 6, 11 vel -o vel canitie insigniuntur (7, 10, 2 *lege* canities). THEOD. PRISC. eup. faen. 16 defectus *capillorum* . . . -um facit. MART. CAP. 8, 804 depile rubellumque -um *senis*. BOETH. herm. pr. 1, 9 p. 105, 23 *Socratis* (in Porph. comm. 5 p. 136^B). *de calvaria*: AVSON. 72, 2 glabra . . . testa hominis, nudum iam cute -um.

3 *in comoedia*: TERT. nat. 1, 10 p. 80, 13 Mercurius in -o pennatulus (incaluit ioppenaculus *A*), in caduceo ignitulus. **4** COLVM. 4, 29, 11 propter penuriam et -um loci. *Hey.*

cālum *v.* cala.

***calumnia,** -ae *f.* [*cf. c.* calvi. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 225 ex Graeco καλεῖν calumnia. CHAR. gramm. I 58, 15 calumnia prima syllaba correpta effertur. venit enim a verbo calvor, hoc est frustror (PRISC. gramm. II 506, 14 ISID. orig. 5, 26, 8 GLOSS. V 214, 14). VEL. gramm. VII 53, 6 qui k expellunt, notam dicunt esse magis quam litteram, qua significamus kalumniam kaput kalendas (SCAVR. gramm. VII 14 DOSITH. gramm. VII 385 DIOM. gramm. I 428, 28. 428, 30 k consonans muta supervacua, qua utimur, quando a correpta sequitur, ut kalendae kaput kalumniae). GLOSS. V 79, 19 kalumnia per k scribendum. *scribitur per* k: GLOSS. V 29, 33. 214, 14 *et ita* LEX Rubr. (Corp. I 205) 1, 9. *de* CIC. S. Rosc. 57 *v. s.* calumniator *p. 189, 38.* *legitur inde ab aetate Gracchorum.* calomnia *interdum scribitur in codd. scriptor. aevi imp. et christ.* NON. p. 263 -a est malitiosa et mendax infamatio. -a rursum calliditas. HIL. in psalm. 118 phe 10 -a autem ea est vel cum bono operi facinoris mali nomen adscribitur vel cum specie blandiente internae malitiae virus occulitur. AVG. in psalm. 118 serm. 27, 7. quaest. hept. 3, 68 neque -a sine mendacio fieri potest, quod falsi testimonii generalitate concluditur. *ibid.* -a non est, nisi quando falsi criminis obiectione proximus laeditur. BEDA gramm. VII 267 -a est crimen falsum, cum nobis adversarius aut malum quod non fecimus obicit aut bonum quod fecisse probamur in contrarium interpretari conatur. GLOSS. συκοφαντία, ἐπήρεια, κακοπραγμοσύνη, iurgium litis accusatio, falsa accusatio, iniuria vel grave convicium vel accusatio falsa, conpilatio kalamitasque, cavillatio. sine calumnia: ἀσυκοφάντητος. cavillatur: -am facit. [*ital. vet.* calogna, *francog. vet.* chalogne, *hisp.* caloña. *M.-L.*]

I *proprie i. q.* ***falsa criminatio*****:** **A** *technice de falsa in iudicio accusatione*: LEX repetund. (Corp. I 198) 19 sei deiuraverit -ae causa non postulare (CORP. I 210 = IX 5143, 5 iaeraussa [⟨kalumn⟩iae kaussa *Mommsen*] non post⟨ulare⟩. LEX Rubr. [Corp. I 205 = XI 1146] 1, 9 idque non k(alumniae) k(aussa) se facere iuravit. GAIVS inst. 4, 174. 176. 186 *al. apud* ICTOS). RHET. Her. 4, 15, 22 tantamne ex iniquitate iudiciorum vestris -is adsumpsistis (*E*, calumniatoribus adsumitis *M*) facultatem? CIC. inv. 2, 51 -a accusatorum cum indignatione ostenditur. 2, 56. Verr. 3, 37 mirantur omnes improbitatem -ae. 3, 61 amplam occasionem -ae nactus. 3, 21 putabat . . . causam -ae se reperturum. Cluent. 86 nec sine ignominia -ae relinquere accusationem *poterat* Cluentius. de orat. 2, 226 quicquid est vocis ac linguae, omne in istum turpissimum -ae quaestum contulisti. ad Q. fr. 1, 1, 25 illam acerbissimam ministram praetorum avaritiae, -ae. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 3 *Appius* cum -am iurasset (LIV. 33, 47, 5 in eum. SEN. contr. 2, 1, 34 in quam. 7, 4, 7 in eum. ASCON. Corn. p. 64). PS. SALL. in Tull. 3 is erat -ae proximus. LIV. 38, 48, 14 nullius -ae subicit ea, quae dii comprobaverunt. VAL. MAX. 3, 7, 1 ut tribunus . . . cum magno -ae suae ludibrio solus moraretur. 8, 2, 2 privatae actionis -am ipse compescuit, adulterii crimen publicae quaestioni vindicandum reliquit. PHAEDR. 3 prol. 37 -amque fictis elusit iocis. 3, 10, 42 qui postquam tenebras dispulit -ae, certumque fontem veritatis repperit. ASCON. Scaur. p. 30 in consilium de -a accusatorum misit. PLIN. nat. 33, 152 Arellium Fuscum, motum equestri ordine ob insignem -am. QVINT. inst. 6, 1, 9 reus de indignitate -ae conspirationis⟨ve⟩ . . . queritur. decl. 276 p. 128, 4 haberet tamen aliquam rationem falsa eius -a. TAC. ann. 14, 41 publico iudicio -ae condemnatus. IAVOL. dig. 35, 1, 40 pr. agendo ob -as. PLIN. epist. 6, 31, 12 se vel de -a pronuntiaturum. SVET. Iul. 20 Lucullo . . . tantum -arum metum iniecit. Cal. 38 vario et exquisitissimo -arum et auctionum et vectigalium genere. Nero 32 -is rapinisque intendit animum. Vit. 7 creditorum . . . turbam . . . terrore -ae amovit. Dom. 9 fiscales -as magna calumniantium poena repressit, ferebaturque vox eius: princeps qui delatores non castigat, irritat. GAIVS inst. 4, 163 si -ae iudicium ei oppositum fuerit (*ibid. iterum.* 4, 172 *sqq., et saepe apud* ICTOS). 4, 178 -a enim in adfectu est. GELL. 19, 2, 8 adversarium de -a damnari. APVL. apol. 1. 2 magiae (67). *ibid.* eminus -is velitatur. 8 numquam ferme os suum nisi maledictis et -is aperiat. 25. 29. 33. 46 me -a insectari. 51 se in puero et muliere caducis vanas, sed prorsus caducas -as intendisse. 52 tu . . . caducus, qui iam tot -is cecidisti. 55 quantus . . . campus -is hoc Aemiliani tramite aperiatur. 59 nec quicquam ei de bonis paternis superest nisi una domus ad -am venditandam. 61 omnem -ae textum retexo. 63. 74 hic totius -ae fornacula. 82 multa sunt, quae sola prolata -ae possint videri obnoxia. 83 veritas . . . nunc se effert et velut alto barathro, -a se emergit. 84. *ibid.* intellectas -as, ne corroborarentur . . ., praecipitasti et nulla impertita mora subnervasti. 103 si -as omnes refutavi. PAPIN. dig. 22, 5, 13 in publicis iudiciis -ae damnati. 48, 1, 14 patrem -am intulisse pronuntiaverat. VLP. dig. 3, 6, 1, 1 qui . . . per -am pecuniam accepit. 12, 2, 16 de -a non debet iurare. 37, 14, 1 si -am aliquam eis instruxit (48, 18, 1, 26 argumentum . . . -ae in se instructae). 38, 2, 14, 6 si . . . patroni filius -ae eum (*libertum*) capitis puniri desideravit. PAVL. dig. 22, 3, 25, 3 ipso pro

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-a iurante. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 3 si ... in evidenti -a eum deprehenderit. LEX c. Caesar. (Corp. V 2781) 33 ut beatitudo urbis Romanae ... adversus omnes -as, quas ... Caesarianorum desperatio porrigebat, ... tuta sit. PANEG. 9, 4 te abolitarum -arum, te prohibitarum delationum ... gratulatio *sequebatur.* CAPITOL. Aur. 11, 1 -is quadruplatorum intercessit apposita falsis delatoribus nota. Pert. 9, 10 eos qui -is appetiti per servos fuerant (AMM. 17, 9, 7. 20, 2, 5 AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 24). LACT. mort. pers. 7, 12 iam parata domino -a et poena capitalis erat. AMM. 14, 1, 2. 15, 2, 7 ad Iulianum -arum vertitur machina. 15, 3, 4 in complicandis -arum nexibus erat indissolubilis. 15, 5, 32 metu -arum, quibus factione iniquorum irretitus est. 16, 8, 5. 19, 12, 7 data ... -ae indulgentia. 28, 1, 25 perpeti. 28, 4, 1. 29, 1, 40 *multitudo* in plagas -arum coniecta. 29, 2, 27 repellens -as. 30, 2, 12. COD. Theod. 12, 11, 2 (*a. 386*) quae aboleri ante censuimus, novis -arum facibus inardescant. HIER. epist. 69, 1 indulgentia principis -am sustineret reorum. 100, 15 *divitiarum cura* innoxiis -as struit. *ibid.* -arum et dissensionum urbes ac viculos villasque complet. VVLG. gen. 43, 18 ut devolvat in nos -am (τοῦ συκοφαντῆσαι, הִתְגֹּלֵל, ITALA [Lugd.] ut calumniet nobis). RVFIN. hist. mon. 28 p. $450^{A\cdot B}$ pati. AVG. civ. 22, 22 periuria, oppressiones innocentium, -ae, circumventiones, praevaricationes, falsa testimonia, iniqua iudicia. in psalm. 118 serm. 27, 7 crimen ... falsum, quod est -a, reum non facit hominem, nisi apud iudicem hominem. COD. Theod. 10, 10, 29, 3 (*a. 421*) nullum fomitem -ae patimur litis accendi. FVLG. Virg. cont. p. 99 iurgii -a discitur. VICT. VIT. 2, 52 SACR. Leon. p. 395 nullis -is impiorum, nulla saevitia persequentum. EVGRAPH. Ter. Phorm. 127 tibi scribam dicam: tibi -am indicam. PALLAD. hist. mon. I 20 tam manifestam -am (συκοφαντίαν) ferre non posset. 51 p. 334^{D} execrandas ei criminum -as excitarent. LEX Burg. Rom. 7, 4 -am criminis obiecisse. *inde i. q. calumniae poena*: CIC. Cluent. 163 hic illo privato iudicio ... -am non effugiet. dom. 49 accusare ... propter -ae metum non est ausus. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 1 C. Sempronium Rufum ... -am maximo plausu tulisse (SEN. contr. 9, 4, 18). SEN. contr. 7 praef. 7 iratus -am sibi imposuit. 9, 4, 18 interrogatus 'an -am haberet' ... 'an habeam' inquit 'nescio, accepisse me scio'. SVET. gramm. 28 Epidius -a notatus. TRYPH. dig. 34, 9, 22 nec quisquam iudicum -a notabit tutorem. AVELL. p. 58, 18 ne facile sit cuicumque perdito (cuiquam praedito *Bar.*) notabili pravitate morum aut infami -a notato personam criminatoris assumere.

B *de falsis criminationibus aliisque maligne ac dolose dictis generaliter*: CIC. epist. 1, 1, 1 senatus religionis -am non religione, sed malevolentia et illius regiae largitionis invidia comprobat. CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 4 in hac -a timoris et caecae suspicionis tormento. LIV. 39, 4, 11 de deorum immortalium templis spoliatis ... qualem -am ad pontifices attulerit? QVINT. inst. 2, 17, 18 altera est -a ... rhetoricen adsentiri falsis, non esse igitur artem. 9, 4, 15 ne in -am cadam, qua ne Marcus quidem Tullius caruit (cadere in: *v. p. 188, 49 sq.*). 10, 1, 115 *Calvum* nimia contra se -a verum sanguinem perdidisse. 12, 10, 43 non erit hac -a reprehendendus. TERT. nat. 1, 10 omnia -ae tela infligite huic nomini. IREN. 2, 11, 12 amant incusare et ea quae sunt sine -a. ARNOB. nat. 1, 4 quale sit istud ... -arum libidine non videtis. 1, 22 res per -as creditae. 3, 8 ne ... nobis inconsideratus aliquis -am moveat, tamquam ... credamus. 5, 1 ne quis forte nos aestimet concinnare per -as crimina. LACT. inst. 3, 6, 17 se ipsum -ae invidia liberasset. 3, 16, 10 nos ab hac -a inmunes ac liberi sumus. IVST. 42, 1, 2 Scythae ... cum ... -a tardius lati auxilii mercede fraudarentur. HIL. trin. 6, 10 infer -am ... usurpatae scientiae. 6, 14 temperavit ... se haereticus sermo ... ad -ae ... excusationem. 6, 23 quid -am deo patri professae de filio proprietatis afferimus? 6, 32 sine ementiendae ... -ae occasione. OPTAT. 1, 5 p. 7 tolle hanc -am et noster es. 4, 1 p. 102 a te nobis ... de petito milite frustra -am factam esse ... monstratum est. 7, 1 p. 158 post repulsas quas ingerebatis -as. PRISCILL. tract. 1, 28 scismaticorum -ae. 3, 56. 3, 68 qui -as potius quam fidem diligunt. MAXIMIN. c. Ambr. 93 compendiosa diceretur -a (*fortasse ad II pertinet*). AMBR. exc. Sat. 1, 38 quam gratus error, ... quam suavis -a. HIER. epist. 49, 3 videbis me propter -am declinandam multo plus quam ille voluit in maritos fuisse clementem. 79, 10 haereticorum -ae. 84, 3 epistola in -am reservata. 84, 11 ille ... patet -ae. 96, 11 crebris -is lacessit filium dei. 98, 16 aliam rursus filio dei nectit -am. 108, 23 resurrectionis fidem in -am trahere. 112, 21 *illos* in meam conspirasse -am. 126, 1 *libri* multis Rufini libris adversus -as respuentes (respondentes *al.*). 133, 9 obice deo fortiorem -am, quare ... dixerit. vir. ill. 110 adversus Donatianae partis -am. VVLG. Sirach 26, 7 -am mendacem (καταψευσμόν). RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 21 -arum latratibus. *cf. p. 188, 40.* hist. 5, 28, 6 Victori de hoc -am faciunt (καταψεύδεσθαι). PRVD. ham. 637 sentio ... quo dente obnitens spinosa -a pugnet. perist. 10, 981 veris refutat medicus hanc -am. VICTRIC. 23 infida -a dubitantis. AVG. civ. 13, 16 *philosophorum* -as. 20, 19 ne -am incurreret. 22, 12 contra -as infidelium, quibus christianos ... inrident. CASSIAN. c. Nest. 7, 3, 1 secunda autem perversitatis tuae vel -a blasphematrix vel blasphemia calumniatrix est qua ais. MACR. somn. 1, 2, 3 illam -am persequemur. 1, 2, 5 una -a dissoluta utriusque factum incolumem ... retineat dignitatem. SIDON. epist. 1, 11, 17 assertorem -ae. 4, 6, 4 -am sufflammat invidia.

II ***de maligno iuris usu,*** *iniqua legis aliarumque rerum interpretatione, fraude, dolo, mendacio, sim.*: CIC. Verr. 3, 25 accipite aliam in minore pecunia non minus impudentem -am. 3, 43 imponatur honestissimae civitati turpissima persona -ae? 3, 67 dum iste -ae licentiam sua auctoritate ostendisset. 3, 66 a quo ~~HS~~ C milia per -am malitiamque petita sunt. 4, 38 illa fuit ad -am singulari consilio reperta ratio. *ibid.* quae res ... magnam vim habuit ... ad -as, in quas omnes inciderent, quos vellet Apronius. 6, 108 quem iste ... in omni -a praecursorem habere solebat et emissarium. Caecin. 18 -am stultitiamque eius obtrivit ac contudit. 61 iuris iudicium cum sit et aequitatis, cave in ista tam frigida, tam ieiuna -a delitescas. dom. 36 ne qua -a, ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur. 37 quae maior -a est quam venire imberbum adulescentulum. Sest. 75 cum omni mora, ludificatione, -a senatus auctoritas impediretur. Mil. 74 qui non -a litium ... alienos fundos, sed castris ... petebat (POMP. TROG. Iust. 38, 7, 8 adeo illis odium Romanorum incussit rapacitas proconsulum, sectio publicanorum, -ae litium). rep. 3, 9 *Carneades* saepe optimas causas ingenii -a ludificari solet (*cf.* NON. p. 263. CIC. fat. 31 *Carneades* premebat alio modo nec ullam prohibebat -am. PRISCILL. tract. 3, 56 quod autem ex novo ingeniis et -is repperitur). CIC. part. 136 genus eius modi calliditatis et -ae trahatur in odium iudicis cum quadam invidiosa querela. ac. 2, 3 inimicorum -a triennio tardius quam debuerat triumphavit (SALL. Catil. 30, 4 impediti, ne triumpharent, -a paucorum. VIR. ill. 45, 6 cum per -am triumphus negaretur). ac. 2, 14 nec Arcesilae -a conferenda est cum Democriti verecundia. 2, 65 si in minimis rebus pertinacia reprehenditur, -a etiam coercetur. nat. deor. 2, 20 haec ... facilius effugiunt Academicorum -am. off. 1, 33 existunt etiam saepe iniuriae -a quadam et nimis callida, sed malitiosa iuris interpretatione. Att. 4, 3, 3 Metellus -a dicendi tempus exemit. ad Q. fr. 2, 2, 3 per obtrectatores Lentuli -a extracta (res *add. W*) est (epist. 1, 4, 1 res ab adversariis nostris extracta est variis -is). LIV. 39, 28, 11 decem legatorum decretum -ae impudentissimae (*sic Gelenius* [*ex M ?*], pecunia [plenum *Lov. 2*] -ae impudentissimae *Φ pl.*). SEN. contr. 9, 3, 8 alioqui in infinitum -a excedet. suas. 2, 13 ne grammaticorum quidem -a ab omnibus magnis ingeniis summovenda habebit locum (POMP. gramm. V 159, 18 locum dat -ae). VAL. MAX. 8, 3, 2 *C. Afrania* inusitatis foro latratibus adsidue tribunalia exercendo muliebris -ae notissimum exemplum evasit. 9, 15, 4 neque -ae petitoris neque violentiae plebis iudicantium religio cessit. SEN. nat. 5, 1, 5 haec brevitas satis a -a tuta est. epist. 108, 22 patre ... meo rogante, qui non -am timebat, sed philosophiam oderat, ad pristinam consuetudinem redii. QVINT. inst. 1, 5, 35 quod manifestae -ae est. 12, 1, 26 veritati contra -am aderit. decl. 244 p. 2, 1 in hoc omnem -am suam contrahit. 251 p. 27, 21. 264 p. 79, 20 manifestum est nihil posse -ae admittere verba legis ac scripti. 270 p. 103, 2 etiam honestissima in hanc -am cadere posse (333 p. 313, 7 nemo est, qui non ⟨in hoc⟩ -ae genus possit incidere. *v. l. 9*). 277 p. 129, 23 ex alia parte nascitur origo huius -ae (306 p. 204, 7 una -ae origo est). 308 p. 211, 22 habet ... hoc ius occasionem brevem -ae. 310 p. 219, 9 quam impudenti -a inimicorum suorum vexetur. 329 p. 292, 13 ingens -a. p. 294, 17 legis -a. PS. QVINT. decl. 6, 14 ut hac saltem se -a defendat non reliquisse ⟨se⟩. SVET. Tib. 49 principes confiscatos ob tam leve ac tam impudens -arum genus, ut quibusdam non aliud sit obiectum quam quod ... haberent (58). Cal. 16 legata ... cum fide ac sine -a repraesentata. APVL. apol. 45 quae alia est evidentior -a. LACT. inst. 6, 23, 33 ut omnis -a et occasio fraudis removeatur. VOPISC. Aurelian. 19, 4 *quosdam* cum ingenti -a recusasse. HIL. in Matth. 20, 5 forum ... -arum iniuriarumque contentionibus ... tumultuosum. 23, 3 -am divinis rebus ... proponunt. 23, 4 hanc ... eandem -am afferre plures solent. trin. 1, 27 ut ... non relinqueretur impietatis -a. 1, 29 cesset in professione absoluta adversandi -a. 2, 23 perversitatum quaestiones et infidelitatis -ae moveбuntur. 3, 18 -am in eo inquisitionis intendere. TYCON. 3 p. 23, 5 adversum Abrahae meritum liberi arbitrii -a strepere *quibusdam facile est.* MAXIMIN. c. Ambr. 93. HIER. in Is. 58, 6. 7 p. 690 συναλλάγματα significat ... chartarum fasciculos, in quibus feneratorum -ae continentur. AVG. in psalm. 55, 10 quaerentes alicubi laqueos et nodosas facere -as quibus ... ipsi implicantur. EVSTATH. Bas. hex. 3, 4 p. 894^{A} cessent ... super hoc nobis -am generare. MACR. somn. 2, 15, 18 Aristoteles argutam de verbis -am sarciens. POMP. gramm. V 205, 20 debemus dicere cûias et cuiâtis vitandae -ae causa. 214, 5 promissivus et impersonalis ... habent -am.

III ***i. q. incommodum, iniuria*** (*cf.* calumniari 3 *p. 192, 37 sqq.*): COD. Iust. 9, 16, 2 (*a. 243*) is qui adgressorem ... occiderit, nullam ob id factum -am metuere debet. HIL. trin. 10, 28 in ipsa trunci corporis -a. VVLG. lev. 6, 2 vel vi aliquid extorserit aut -am fecerit (ἠδίκησέ τι). 19, 13 non facies -am proximo tuo. deut. 28, 29 omnique tempore -am sustineas. 28, 33 et sis semper -am sustinens. psalm. 118, 134 redime me a -is hominum (συκοφαντίας, עֹשֶׁק; *cf.* prov. 28, 16 Is. 30, 12). eccles. 4, 1 vidi -as quae sub sole geruntur (συκοφαντίας, הָעֲשֻׁקִים; *cf.* 5, 7. 7, 8). Is. 23, 12 -am sustinens virgo filia Sidonis.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

30, 12 sperastis in -a (*ψεύδει*, עֹשֶׁק). 33, 15. 54, 14. 59, 13 ut loqueremur -am (*ἀδικίαν*) et transgressionem. Ier. 6, 6 haec est civitas visitationis, omnis -a (*καταδυναστεία*) in medio eius. 7, 6 advenae et pupillo et viduae non feceritis -am. 22, 17 tui vero oculi et cor … et ad -am (*ἀδικήματα*) et ad cursum mali operis. 50, 33 -am sustinent filii Israel. Ezech. 22, 29 populi terrae calumniabantur -am et advenam opprimebant -a absque iudicio. Os. 5, 11 -am patiens est Ephraim. 12, 7 -am dilexit. Am. 3, 9 -am patientes. 4, 1 quae -am facitis egenis. Luc. 3, 14 neminem concutiatis neque -am faciatis (*συκοφαντήσητε*). act. 23, 25 timuit enim, ne … ipse postea -am sustineret. HIER. epist. 120, 10 -am facis. in Is. 52, 4—6 p. 604 ab Assyriis … -am sustinuerit *populus Iudaeorum*. QVEROL. p. 51, 4 fraudulento isti magnam iniciamus -am. VICT. VIT. 1, 22 nam et diversae -ae non deerant. 2, 2 provincias regni sui variis -is atque indictionibus onerabat. LEX Burg. lib. const. 6, 2 qui fugitivum … occiderit, omni -a careat. 6, 15. 12, 4 remota omni -a revertatur. 17 *tit.* de … -arum remotione. 27, 6 nullam … -am patiatur (28, 2. 44, 1. 49, 2. 65, 1. 103, 2). 46, 2 nullam ex hoc -am … sustinebat *al.* BRAVLIO Isid. epist. 12, 1 quanquam vacillet -ae obiectio, ubi lacrimarum est intercessio, cum lacrimae non sint signa -ae, tamen sint opto et lacrimabiles -ae et calumniabiles lacrimae (*cf. similem figuram* CASSIAN. c. Nest. 7, 1, 3 *p. 190, 42*). 12, 2 ut quod supplicatione nequivi, vel -a lacessendo adipisci. 12, 4 quamobrem accipe clamores -ae.

inde in nomine loci Calumnia, -ae: VVLG. gen. 26, 20 quam ob rem nomen putei … vocavit Calumniam (*Ἀδικία*, עֵשֶׂק). ITIN. Anton. Plac. rec. A 32.

synonyma: calliditas, fraus, dolus, mendacium. *oppositum*: veritas (PHAEDR. 3, 10, 42 QVINT. inst. 12, 1, 26 APVL. apol. 83). *derivata*: calumniari, calumniosus.

calumniābilis, -e *a* calumniari. *calumnia (i. incommodo, cf. supra p. 188, 76 sqq.) dignus.* BRAVLIO Isid. epist. 12, 1 *v. l. 19.*

calumniātio *a* calumniari. PAVL. FEST. p. 45 cavillatio est iocosa -o. [PS. ASCON. div. in Caec. p. 116, 19 factum est, non est factum, calumniatores (*edd. princ. Berald. Lod.*, calumniationes *ceteri*, 'calumniatores *reposui ex MS, scilicet* dicunt, *vulgo insulse* calumniationes'. *Graevius*)].

calumniātor, -ōris *m. a* calumniari. *per* k *litteram scribi vocabulum et inde etiam notari significat* CIC. S. Rosc. 57 si ego hos bene novi (*accusatores sc. calumniatores*) litteram illam, cui vos usque eo inimici estis, ut etiam kalendas omnes oderitis, ita vehementer ad caput adfigent (*homines*) *eqs.* GAIVS dig. 50, 16, 233 pr. inde (*a* calvi) -es appellati sunt, quia per fraudem et frustrationem alios vexarent litibus. ISID. orig. 10, 42 -r falsi criminis accusator a calvendo id est frustrando et decipiendo dictus. EVGRAPH. Ter. Andr. 919 p. 212, 3 sycophanta: -r. GLOSS. *συκοφάντης, κακοπράγμων, κατασκευαστὴς ὁ κακοπράγμων, διάβολος*, rabula rapidus cavillator (IV 315, 52 rabula rabulus *ac*).

1 *technice*: *cf.* COD. Theod. 9, 39, 3 (*a. 398*) interpr. -es sunt, quicumque causas ad se non pertinentes sine mandato alterius proposuerint. -es sunt, quicumque iusto iudicio victi causam iterare temptaverint. -es sunt, quicumque quod ad illos non pertinet petunt aut in iudicio proponunt. -es sunt qui sub nomine fisci facultates impetunt alienas et innocentes quietos esse non permittunt. -es sunt qui falsa deferentes contra cuiuscumque innocentis personam principum animos ad iracundiam commovere praesumunt. qui omnes infames effecti in exilio detrudentur. hic de iure addendum qui -es esse possunt. RHET. Her. 2, 10, 14 dicemus -is esse officium verba et litteras sequi, neglegere voluntatem (CIC. Caecin. 65 scriptum sequi -is esse, … iudicis voluntatem scriptoris auctoritatemque defendere). CIC. inv. 1, 91 hoc non magis seditiosi quam ambitiosi quam -is quam alicuius hominis improbi vim describit. Quinct. 87 *eum* defensum esse contendi, non ab homine alieno neque ab aliquo -e atque improbo, sed ab equite Romano. Verr. 2, 27 -es ex sinu suo apposuit, qui … dicerent (3, 26). 3, 22 ut ipse praetor cum quaereret -em, paulo … consideratiorem reperire non posset. 3, 25 cum … tot -es in provincia fuissent. Cluent. 163 est hic Ennius egens quidam -r. RVT. LVP. 2, 4 supplicavit, ut se a -bus eripiatis. PHAEDR. 1, 17, 2 -r ab ove cum peteret canis. SEN. dial. 2, 6, 1 cogita nunc an huic fur aut -r aut vicinus impotens … facere iniuriam possit. 4, 28, 7 litem sibi inferri aegerrime -r patitur. 9, 3, 2 tot -bus in deterius recta torquentibus. MART. 11, 66, 1 et delator es et -r. QVINT. decl. 313 p. 230, 5 noluit accusatorem esse -em. 318 p. 251, 12 ambo improbi estis, ambo -es. 333 p. 312, 10 cur … optimum civem -r ille proditionis reum fecerit. SVET. rhet. 28 malle respondit Isaurici esse discipulum quam Epidi -is. APVL. apol. 54 si omnia velim persequi, quorum rationem similiter -r flagitabit. TRYPH. dig. 4, 4, 37, 1. 38, 2, 15 VLP. dig. 2, 7, 5, 1. 43, 30, 3, 4. *ibid.* humilis -r notae nequitiae. PAVL. sent. 1, 5 *tit.* 5, 4, 11 omnes … -es exilii vel insulae relegatione aut ordinis amissione puniri placuit. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 2 -bus poena lege Remmia irrogatur. 48, 16, 1, 5 COD. Herm. 5 *tit.* CAPITOL. Gord. 13, 7 delatores -es procuratores et omnem illam faecem Maximianae tyrannidis occidi iussit. SPART. Sept. Sev. 4, 3 absolutus est -e in crucem acto. HIL. in psalm. 118 ain 7 scriptura in apocalypsi -em eum (*diabolum*) esse testante (VVLG. apoc. 12, 10

accusator. CASSIOD. inst. div. 33 quare nos cotidianis deceptionibus impius -r insequitur?). AMM. 22, 9, 9 acrius in -e sexsurgens. 29, 2, 11 -r ita ut antea honorabiliter colebatur. COD. Theod. 9, 39, 1 (*a. 383*) non est ratio qua manifesti -is supplicium differatur. PS. ASCON. div. in Caec. p. 106 cur aut -is aut praevaricatoris personam subeat, cum aliud agatur. RVFIN. hist. 4, 9, 1 ne … -bus (*συκοφάνταις*) latrocinandi tribuatur occasio. PS. AVR. VICT. epit. 12, 5 Catulli … -is praecipui. AVG. c. Cresc. 3, 61 eo … est impudentior victus accusator, quo fit etiam iudicis -r. MAR. MERC. Nest. adv. Pel. 2, 8 tamquam de iudicio improbus -r. COD. Iust. 2, 58, 2, 8 (*a. 531*) si enim non lites solum, sed etiam -es minuentur. LEX Burg. lib. const. 11, 3 pro -e damnetur, hoc est: ut infamis de iudicio expellatur in exilio deputandus. GREG. TVR. Franc. 5, 48 nobis -r extitit. SCHOL. Hor. sat. 2, 1, 47 hic accusator quidam fuit et -r vel causidicus.

in imagine: ARNOB. nat. 3, 2 ne diutius interrupta defensio palmam criminis comprobati -bus concessisse dicatur. AVG. serm. 67, 4 cum enim tu ipse fueris accusator et deus liberator, quid erit ille nisi -r?

2 *generaliter de iis qui false criminantur, recta detorquent, mentiuntur*: LACT. ira 10, 47 exceptis … duobus tribusve -bus vanis cum constet divina providentia mundum regi. FAVSTIN. trin. 1, 10 p. 44[D] nec adversus piam confessionem … ut calculo -r quasi ex disciplina terrenae supputationis circumscriptor advenias. HIER. epist. 48, 9 erubescit -r meus. 90 -es verae fidei. 106, 30 contentiosus verborum -r. AVG. in psalm. 38, 6 ibi enim contemplator mecum erit amicus, non -r inimicus. serm. ed. Mai 15, 1 valeret enim -is obiectio, si gratis Iob non coleret dominum. PS. ASCON. div. in Caec. p. 116, 19 *v. supra p. 189, 33.* SIDON. epist. 3, 13, 2 -r morati *beneficii*. CLAVD. MAM. anim. p. 3, 17 *tit.* contra fastidiosum et -em horum librorum. PALLAD. hist. mon. I 53 p. 336[A] votivam a -bus occasionem accepit. PLIN. nat. 34, 92 semper -r sui.

3 *de iis qui aliis iniuriam afferunt, alios opprimunt*: VVLG. Iob 35, 9 propter multitudinem -um (*ἀπὸ πλήθους συκοφαντούμενοι*, עֲשׁוּקִים). psalm. 71, 4 et humiliabit -em (*συκοφάντην*, עוֹשֵׁק; *cf.* AVG. in psalm. 71, 7). Ier. 22, 3 et liberate vi oppressum de manu -is (*ἀδικοῦντος*). VICT. VIT. 2, 2 rex egens reditibus magnus est -r.

fem. **calumniātrīx,** -īcis. *subst. technice*: VLP. dig. 37, 9, 1, 14 nisi manifesta sit -x mulier. 37, 9, 1, 16 cum nemo contendit nec -em (*sc. mulierem esse*) dicit. *generaliter*: PALLAD. hist. mon. I 57 p. 340[C] -x miseranda. p. 340[D] ut -x tua (*ἡ συκοφαντήσασά σε*) pariat. *adi. generaliter*: HIER. epist. 74, 4 contra synagogam -em. CASSIAN. c. Nest. 7, 3, 1 secunda autem perversitatis tuae vel calumnia blasphematrix vel blasphemia -x, qua ais.

calumnior, -ātus sum, -ārī (calumnio, -āre) *a* calumnia. calumniatum *supin.*: CLAVD. MAM. anim. p. 2. calumnio: ITALA gen. 43, 18 (Lugd.) calumniet. Luc. 3, 14 (cod. d *et* e) calumniaveritis. 19, 8 (cod. d) calumniavi. ARNOB. nat. 1, 13 calumniare *P.* GREG. TVR. Iul. 43 calumniabant. SERM. de conf. diab. Archiv 14 (1906) 259 calumniaverat. *passive*: STABER. frg. Prisc. gramm. II 385 *v. p. 191, 65.* PAVL. dig. 10, 4, 19 non oportere ius civile -ari neque verba captari. SORT. Sangall. 20, 8 suspectus es; modo non -aris; aliud age. 21, 9 tu tibi molestus es, non -aris in nullo. DIONYS. EXIG. Procl. or. 22 quasi seductor -batur *Christus. cf.* AVG. gramm. V 513, 43 communia verba … -or (CLEDON. gramm. V 26, 23). PRISC. gramm. II 379, 9 ex his multa antiqui tam activa quam passiva significatione protulisse inveniuntur, et maxime ea, quae apud Graecos activa habentur et passiva: … -or. GLOSS. III 158, 62 *συκοφαντῶ*. IV 27, 48 -atur: calumniam facit. 492, 8 cavillatur: -atur vel tergiversatur. V 445, 8 cavillat … ficte cavet vel -atur. *legitur inde a* RHET. Her. [*francog. vet.* chalengier, *hisp.* caloñar. *M.-L.*]

1 technice: *i. q. calumniam intendo.* **a** *absolute*: *cf.* MARCIAN. dig. 48, 16, 1 pr. accusatorum temeritas tribus modis detegitur et tribus poenis subicitur: aut enim -antur aut praevaricantur aut tergiversantur. 48, 16, 1, 1 -ari est falsa crimina intendere. 48, 16, 1, 3 non utique qui non probat quod intendit, protinus -ari videtur. RHET. Her. 2, 6, 9 cum accusatorem -ari criminatur. CIC. S. Rosc. 55 cum enim aliquid habeat quod possit criminose … dicere, aperte ludificari et -ari sciens non videatur. Verr. 4, 38 ut hic quoque Apronio … ex miseris aratoribus -andi quaestus accederet. p. red. in sen. 27 me … etiam, si diutius -rentur, redire iussistis. VARRO Men. 528 Romam *ψαμμακόσιοι* non qui in urbe inter nundinum -rentur. QVINT. inst. 4, 2, 8 -atur … accusator actione sacrilegii. 7, 2, 50 an petitorem -ari an reum infitiatorem esse vel furem. decl. 312 p. 226, 3 videretur huius fiducia -atus. SVET. Aug. 32 praecipuam -andi materiam. VLP. dig. 3, 2, 4, 4 neque enim sufficit -atum *esse calumniatorem.* 5, 1, 2, 10 de negotio abstinere, quod -andi animo instituerat (COD. Iust. 2, 58, 2 pr. actor … iuret non -andi animo litem novisse). 43, 29, 3, 10 persona …, quam verisimile est colludere vel -ari. PAVL. sent. 5, 12, 8 -andi facultatem. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 4 *si iudex* pronuntiavit: '-atus es', condemnavit eum. AMM. 22, 6, 4 evanuit pertinax -andi propositum. GREG. TVR. Iul. 16 -ari coepit ac dicere. Mart. 2, 58 p. 628, 40 -ari coepit dicens. Franc. 5, 18 p. 213, 10 tu autem quid nunc -aris et me forte argues? calumniari in: PANEG. 12, 29 non contenti miseros evolvisse patrimoniis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-bantur in sanguinem. **b** *cum accusativo*: LIV. 42, 42, 5 nondum Romam accusator Eumenes venerat, qui -ando omnia detorquendoque suspecta et invisa efficeret. QVINT. decl. 269 p. 100, 11 si -or amicum meum. SVET. Tib. 53 novissime -atus (*sc. Agrippinam*) ... ad statuam Augusti ... confugere velle Pandatariam relegavit. VLP. dig. 47, 2, 27 pr. -antur debitores quasi indebito soluto. 48, 2, 7, 3 qui in alio crimine eum -atus est. SORT. Sangall. 20, 8 *v. p. 190, 51.* 21, 9 *v. p. 190, 52.* SPART. Sept. Sev. 13, 9 Cincium Severum -atus est quod se veneno appetisset. DIONYS. EXIG. Procl. or. 22 *v. p. 190, 53.* **c** *cum dativo*: ITALA gen. 43, 18 (Lugd.) inducimur, ut -et nobis (VVLG. ut devolvat in nos calumniam *v. p. 190, 46*).

2 ***generaliter*** *de falsis criminationibus, mendaciis, dolis, aliisque moleste et maligne dictis.* **a** *absolute*: CIC. Quinct. 67 isto -ante biennium. Verr. 4, 78 cum omni ratione illi -rentur. ARNOB. nat. 5, 26 -ari nos improbe siquis ... suspicatur. LACT. inst. 7, 7, 2 *Academicis* ad omnia respondere propositum est, quod est potius -ari et illudere. POTAM. epist. ad Athan. p. 1417^{C} doceris -andi pedicas praetendisse. AMBR. Ioseph 6, 31 -ata est meretrix, ubi eum tenere non potuit. HIER. epist. 120, 9 sicut nova haeresis -atur (123, 13 Marcion. 130, 14 stultus Porphyrius). AVG. civ. 15, 27 ineptissime. 16, 19 contra -antem Faustum Manichaeum satis diximus. 19, 23 tantum, quantum volunt daemones. epist. 93, 7 nec clausis oculis -emur. 185, 40 non debent impii foris remanere, ut -entur, sed intrare potius ut iustificentur. *ibid.* usque ... adeo -andi cupiditate caecantur. SIDON. epist. 2, 1, 2 -atur ut barbarus. *nota*: CIC. epist. 9, 2, 3 mihi ... iam pridem venit in mentem bellum esse aliquo exire, ut ea quae agebantur hic quaeque dicebantur, nec viderem nec audirem. sed -bar ipse (*i. falso obiciebam*). *cum praepositionibus*: QVINT. decl. 264 p. 78, 27 solum enim ius excipiunt et circa legem -antur. AVG. epist. 7, 2 nonnulli -antur adversus Socraticum illud nobilissimum inventum. de: HIL. ad Const. 2, 5 professionibus de fide dei -amur. c. Const. 24 non -amur de rescissis, de quibus magis post Nicaenam synodum institutis conquerimur. c. Aux. 7 primumque, ut in foro solet, de persona -atus est damnatum quondam me a Saturnino audiri ut episcopum non oportere. trin. 10, 30 p. 368^{B} ut de ceteris non -er. HIER. epist. 57, 4 interpretem laceras, de syllabis -aris. AVG. c. Faust. 11, 8 loci contextionem, ubi haec sententia est, de qua isti -antur. contra: PELAG. in Rom. 2 p. 654^{A} plerique ... contra se -antur. **b** *cum accusativo*: CIC. div. 1, 35 quae est igitur ista calliditas res vetustate robustas -ando velle pervertere. epist. 9, 7, 1 quod antea te (*M*, ante a te *HD*) -atus sum (*de callide dictis*), indicabo malitiam meam. LIV. 34, 23, 3 haec tanta merita sermonibus tamen aliquorum carpi futura -antium. SEN. benef. 1, 1, 4 *sumus* queruli et minima momenta -antes. dial. 9, 2, 1 omnem calorem corporis sui -antur (*i. in suspicionem vocant*). epist. 81, 25 non -antur verba nec vultus: quicquid accidit, benigne interpretando levat. COLVM. 1, 8, 18 qui seditionibus familiam concitant, qui -antur magistros suos. PLIN. nat. 18, 272 nisi -ari naturam rerum homines quam sibi prodesse mallent. QVINT. inst. 2, 1, 12 neque hanc, ut aliqui putabunt, festinationem meam sic quisquam -etur tamquam ... putem. SVET. Aug. 12 dicta factaque quorundam -atus, quasi alii se puerum, alii ornandum ... iactassent. GELL. 6, 3, 23 verba ponit Catonis et aliis tamen eum verbis -atur. PAVL. dig. 10, 4, 19 *v. p. 190, 50.* ARNOB. nat. 1, 13 non -are (*P*) vos improbe (*v. p. 190, 47*) in apertis conspicitis manifestisque mendaciis. LACT. ira 9, 7 hi sunt, qui tot saeculis, tot ingeniis adsertam atque defensam providentiam -ati sunt. COD. Theod. 12, 6, 12 (*a. 366*) qui id -atur et reprobat. HIER. epist. 45, 2 alius incessum meum -batur et risum. 84, 11 quem cum martyre -rentur. 100, 14 laudantes potentiam et infelicitatem -antes. in Is. 45, 9 p. 537 si lutum et testa confracta -etur (VVLG. Is. 45, 9 dicet) figulum suum quare ficta sit. AVG. epist. 93, 53 hinc velle -ari ecclesiam. SIDON. epist. 7, 14, 2 -ari communis absentiae necessitatem. CLAVD. MAM. anim. p. 156, 7 non ut me -atum eat. GREG. TVR. vit. patr. 5, 1 p. 677, 31 abbatem -ari coepit (p. 678, 2 -ando abbatem). *passive*: STABER. frg. Prisc. gramm. II 385 'non esse positiones regulae, a quibus interdum analogia -atur' *συκοφαντεῖται* (*i. in dubium suspicionemque vocatur*). se: QVINT. inst. 8 prooem. 31 quibusdam tamen nullus paene finis -andi se et cum singulis paene syllabis commoriendi. 10, 3, 10 neque enim rursus eos ... ad infelicem -andi se poenam adligandos puto. *nota*: TAC. hist. 3, 75 sermonis nimius erat: id unum ... -atus est (*i. vituperavit*) rumor. HIER. epist. 42, 2 ut cum videas in virtutibus deum (*Christum*), Beelzebub -eris in factis (*v. supra l. 54*). **c** *cum dativo*: *cf.* BEDA gramm. VII 267 -or innocenti, non innocentem, tametsi quidam interpretum graecam locutionem secuti accusativum posuerint (VVLG. Matth. 5, 44). *v. p. 192, 67. similia fusius* GRAMM. suppl. 177 AVG. in psalm. 118 serm. 26, 3. *v. p. 192, 51.* HIL. trin. 3, 4 non -ari de virtutibus suis deo. AMBR. incarn. 8, 83 ut iam non solum filio -entur, sed etiam patri. Abr. 1, 3, 11 electioni suae non poterit -ari. AVG. gen. c. Manich. 1, 17, 27 qua impudentia de talibus verbis veteri testamento -entur. divers. quaest. 80, 2 potest alius ... ita -ari fidei nostrae, ut dicat. c. Parm. 3, 2, 10 mali desinant -ari bonis. civ. 1, 15 cur -antur temporibus christianis? 16, 34 Abrahae. quaest. hept. 2, 8 qui deo -entur vel scripturae potius veteris testamenti, quia dixerit deus. epist. 52, 2 pars Donati ... atur orbi terrarum. 102, 22 sic euangelio -atur. 108, 8 non eis quisquam -batur illo testimonio. CASSIAN. conl. 21, 33, 6 diligit inimicos suos et orat pro -antibus sibi. c. Nest. 2, 4, 4 -ari deo de suis nominibus. 5, 1, 3 cui ... de partu suo -aris. 6, 16, 1 filio -aris eo quod non eundem ex Maria dicas editum. MAR. MERC. subnot. 6, 14 -atum me tibi ... ne dicas. 9, 8 nec tibi -andi nobis aditus ullus patebit. PROSP. resp. ad Gall. 1, 7 p. 162 non est -andum deo, quare istis non dederit, quod aliis dedit. c. coll. 21, 1 ut catholicarum mentium castitatem gratiae defensoribus -ando corrumpant. PS. PROSP. vocat. gent. 1, 15 quid -amur iustitiae occultae, qui gratias debemus misericordiae manifestae. POMP. gramm. V 205, 11 nam potest aliquis -ari tibi. TAVRENT. ad Ruric. epist. 3 p. 445, 12 praeteritae -amur aetati, quod viros illos admiratione dignos haec saecula non tulerunt. PALLAD. hist. mon. I 20 virgini ... coepit -ari (*ἐσυκοφάντησε*). BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 15, 10 non esse aequum -ari ei, qui. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 222 quando gloriosissimis in aliqua parte -antur. 2, 42 ut dignitates ... -ari conetur eis, qui haec iustissime perceperunt. GREG. TVR. Iul. 43 -bant hominibus. **d** *cum acc. c. inf.*: APVL. met. 1, 17 quem nocte ebrius occisum a me -baris. HIL. c. Aux. 7 *v. p. 191, 34.* HIER. epist. 42, 1 -entur et clamitent daemonis esse virtutem. *cf.* 42, 2 *p. 191, 73.* 134, 1 si diversas inter nos sententias viderint, de animi -bantur rancore descendere. AVG. in psalm. 118 serm. 26, 4 quod a nobis mortuum -antur coli. SERM. Caspari anecd. p. 319, 7 ex aliquo initio coepisse filium et minorem esse -antur. **e** *cum interrog. indir.*: HIL. in Matth. 5, 8 corruptus circa futurorum curam infidelium sensus est -antium quae in resurrectione corporum species sit futura. HIER. in Is. 45, 9 *v. p. 191, 61.* SCHOL. Verg. Veron. Aen. 2, 719 volunt quidam -ari quid dixerit 'vivo'. PROSP. resp. ad Gall. 1, 7 p. 162 *v. supra l. 10.* CAES. AREL. grat. 71 quare tantum reliquiae *salvae factae sint*, -are apostolum. **f** *sequitur* quod: PHAEDR. 1 prol. 5 -ari si quis ... voluerit, quod arbores loquantur. HIL. c. Const. 18 -antibus rursum Iudaeis, quod se per hoc dictum deum faceret. *cf.* AVG. quaest. hept. 2, 8 *v. supra l. 22.*

3 ***latiore*** *sensu de iis, qui factis offendunt, iniuriam afferunt* (*cf.* GLOSS. II 306, 56 *ἐπηρεάζω et* calumnia *sub III*). ITALA Luc. 3, 14 (codd. d *et* e) neminem concusseritis neque -veritis (*συκοφαντήσητε*, VVLG. calumniam faciatis). 19, 8 (cod. d) si cuius aliquid -vi (*εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα*, VVLG. si quid aliquem defraudavi. *cf.* SERM. de conf. diab. Archiv 14 (1905) 259 reddidit ei omnia quae -verat). VVLG. I reg. 12, 3 si quempiam -atus sum (*κατεδυνάστευσα*), si oppressi aliquem. 12, 4 non es -atus (*κατεδυνάστευσας*) nos neque oppressisti. I par. 16, 21 non dimisit quemquam -ari (*δυναστεῦσαι*). Iob 10, 3 numquid bonum tibi videtur si -eris (*ἀδικήσω*) me? psalm. 118, 121 non tradas me -antibus (*ἀδικοῦσι*, לְעֹשְׁקָי) me? 118, 122 non -entur (*συκοφαντησάτωσαν*, יַעַשְׁקֻנִי) me superbi (*cf.* HIL. in psalm. 118 ain 7 -antur enim quia, cum ipsi peccati incentiva suppeditent, calumniam nobis ante deum peccati, quod per eos gesserimus, intendunt. AVG. in psalm. 118, 122 serm. 26, 3 qui ... interpretati sunt: 'non -entur me' graecam locutionem secuti sunt latinae linguae minus usitatam. an forte habet vim, cum dicitur 'non -entur me' quam haberet, si diceretur 'non me capiant -ando'? GRAMM. suppl. 177, 13—20. VVLG. prov. 14, 31 qui -atur (*συκοφαντῶν*, עֹשֵׁק) egentem, exprobrat factori eius. 22, 16 qui -atur pauperem ... et egebit. 28, 3 vir pauper -ans pauperes. 28, 17 hominem qui -atur animae sanguinem. Is. 52, 4 Assur absque ulla causa -atus est eum. Ezech. 18, 18 quia -atus est (*θλίψει θλίψῃ*) et vim fecit fratri. 22, 7 advenam -ati sunt (*ἀνεστρέφοντο ἐν ἀδικίαις*) in medio tui. 22, 12 et avare proximos tuos -baris (*ἐν καταδυναστείᾳ*). 22, 29 populi terrae -bantur calumniam (*ἐκπιεζοῦντες ἀδικίᾳ*). Mich. 2, 2 et -bantur virum (*κατεδυνάστευον*) et domum eius. Zacch. 7, 10 et advenam et pauperem nolite -ari (*μὴ καταδυναστεύετε*). Malac. 3, 5 qui -antur mercedem mercennarii, viduas et pupillos (*ἀποστεροῦντας μισθὸν μισθωτοῦ καὶ τοὺς καταδυναστεύοντας χήραν καὶ τοὺς κονδυλίζοντας ὀρφανούς*, עֹשְׁקִים). Matth. 5, 44 orate pro persequentibus et -antibus (*ἐπηρεαζόντων*, *cf.* GLOSS. II 306, 56 *ἐπηρεάζω* -or, tempto) vos. Luc. 6, 28 orate pro -antibus vos (CASSIAN. conl. 21, 33, 6 orat pro -antibus sibi). I Petr. 3, 16 qui -antur vestram bonam ... conversationem.

part. praes. adi. et subst. **calumniāns**, -tis: *ad 1*: SVET. Dom. 9 fiscales calumnias magna -ium poena repressit. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 13 merito -is poena subdi (*Brencmannus*, subdici *F*, subici *XYMOC*) debuit. *ad 2*: VARRO ling. 6, 1 potius cognationi verborum quam auditori -i geremus (*sic vel* oremus *codd.*) morem. PETRON. 15 ridere acumen non minus cocionum quam -ium coepimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidissent. QVINT. inst. 6, 3, 5 minus obiectus -bus foret. AMBR. Iob 2, 2, 6 ut oraret pro -bus. PAVL. MED. adv. Cael. 2 repressisti insanientis et -is verba. PHOEBAD. c. Arrian. 3 -bus coniecturis. MART. CAP. 4, 330 *Dialectica dicebat se* Atticam demeasse illicque versipellis studii -e proposito etiam Socratis sibi Platonisque amplitudinem mancipasse. INST. Iust. de inst. promulg. praef. princeps Romanus victor existat

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . per legitimos tramites -ium iniquitates expellens. CASSIOD. inst. div. praef. p. 1108B ut insidias -ium commodissime declinasse videamur. *ad 3*: VVLG. Ier. 21, 12 eruite vi oppressum de manu -is (ἀδικοῦντος). BRAVLIO Isid. epist. 12, 3 qui contempsisti postulantem, exaudies forte -em.

derivata: calumniabilis, calumniatio, calumniator.

calumniōsus, -a, -um *a* calumnia. *comp.* FACVND. defens. 7, 5 p. 694D. *superl.* AVG. epist. 141, 11 COD. Theod. 9, 39, 2 (COD. Iust. 9, 46, 8, 1). *v. l. 65.* 1 *dolosus, mendax, falsus.* **a** *de rebus*: GAIVS dig. 2, 1, 11, 1 ne in potestate -a adversarii mei sit, an apud eum (*iudicem*) litigare possim. TERT. anim. 49 fama mentita est nonnumquam in barbaros -a. VLP. dig. 1, 18, 6, 2 neve defensores eorum -is criminibus insectentur innocentes (ARNOB. nat. 1, 33 PALLAD. hist. mon. I 51 p. 335A. 57 p. 339C. *cf.* ARNOB. nat. 1, 1 -as dissolvere criminationes. AVG. civ. 8, 3). VLP. dig. 38, 2, 14, 7 accusationem vel -am instituere (SCHOL. Cic. Bob. p. 236, 4). PAVL. sent. 5, 12, 11 (dig. 22, 4, 2) -am scripturam vim in iudicio optinere non convenit. dig. 31, 82, 2 -a est enim illa adnotatio. NOVATIAN. trin. 15 p. 914A -am blasphemiam . . . refutavit. PANEG. 10, 38 p. 243, 28 veterum -ae ambages recisae captandae simplicitatis laqueos perdiderunt. ARNOB. nat. 1, 43 -is . . . vocibus. 5, 26 nec delatione appetimini -a. FIRM. math. 1, 5, 1 omnem istum -ae quaestionis locum . . . refutemus. 1, 5, 3 ut astuta et -a commenta adulterini sermonis viribus vincerentur. PRISCILL. tract. 2 p. 41, 22 in -as fabulas misit. SCHOL. Cic. Bob. p. 239, 19 testimonia. 309, 4 indicium. 342, 20 cuius sententia . . . quasi mendax et -a redargui potest. 345, 4 quoniam *tabulae* falsae sint et -ae. PRVD. apoth. praef. 20 statum lacessunt omnipollentis dei -is litibus (25 sycophantarum). AVELL. p. 67, 5 (*a. 419*) -is . . . contestationibus *v. l. 65.* OROS. hist. 7, 15, 12 *Antoninus* fiscalium negotiorum -a monumenta . . . iussit incendi. VICT. VIT. 2, 52 appropinquabat iam futurus dies ille -us. 3, 19 sic enim -a series continebat. COD. Iust. 3, 28, 12 -am inofficiosi actionem . . . instituere. CASSIOD. var. 9, 9, 1 -is non pateatis insidiis. **b** *de hominibus*: APVL. apol. 11 an vos potius -i, qui etiam haec in accusatione? PAVL. sent. 1, 5, 1 -us est, qui sciens prudensque per fraudem negotium alicui comparat. 5, 12, 5 ne -us apud suos videatur. COD. Theod. 9, 39, 2 (*a. 385*) -issimum caput et personam iudicio inritae delationis infamem deportatio sequatur. RVFIN. hist. 4, 26, 5 impudentes namque homines et -i (συκοφάνται. *cf.* FACVND. defens. 7, 5 p. 694D quibus eos -iores et impudentiores ostendimus). AVG. epist. 141, 11 in qua cognitione Caecilianum innocentem, illos autem -issimos iudicant. serm. ed. Mai 26, 4 canes sunt -i latrones (*i. calumniatores rapaces?*). retract. 2, 34 ubi eos expertus est in eis criminibus -os. SIDON. carm. 24, 32 -is . . . Rutenis. 2 *molestus* (*cf.* calumnia *sub III*): SCHOL. Hor. sat. 1, 7, 10 molesti: -i. SVLP. SEV. epist. app. 3 in praebendis . . . sibi lignis -us non erit.

masc. subst. **calumniōsus,** -ī: PAVL. dig. 48, 16, 3 (*et* sent. 1, 5, 2) omnes -i extra ordinem pro qualitate admissi plectuntur. IREN. 2, 11, 2 amant incusare et ea quae sunt sine calumnia ut -i concutiunt. AMBROSIAST. in Gal. 2, 4, 5 ut praeveniat -os. RVFIN. Orig. princ. praef. (Hier. epist. 80) 3 non ut -orum ora (calumniosis os *al.*) clauderemus (§ 2 calumniator, contentiosus). apol. 1, 5 p. 544B -orum necessitate compulsus. AVG. quaest. hept. 5, 10 quae ab imperitis et -is tanquam repugnantia reprehenduntur. PS. RVFIN. in psalm. 38, 2 quid dicas turbidis, -is, litigosis? POMER. 2, 16, 1 quem . . . nullus litigator infestat, nullus -s exagitat. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 175 non -i Graecorum, sed sapientia summa conspicui. PALLAD. hist. mon. prooem. p. 247 unde -i etiam nomen incurritur. *inde* Calumniosus, Calumniosa *pro cognomine, v. nom. propr.*

adv. **calumniōsē.** *compar.* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 31 *l. 74*, *superl.* AVELL. p. 67, 5 *v. infra l. 65.* 1 *technice*: PAVL. Papin. dig. 46, 5, 8 pr. potest videri -e satis petere. SVLP. VICT. rhet. 52 p. 345 dicet reus non oportere secum tam -e (calumniosa *B*) agi, ut res ipsa tantum consideretur. AVG. epist. 93, 4, 13 innocentem . . . -e appetierunt. AVELL. p. 67, 5 (*a. 419*) -issime (*V*, calumniosis me *W. Meyer*) crediderunt contestationibus appetendum. NOVELL. Iust. 112, 2 praef. (*a. 541*) ad excludendas . . . -e moventium intentiones (κατὰ συκοφαντίαν). PS. AGENN. grom. p. 24 si . . . possessor vicini agri -e sibi velit fines . . . defendere, non mediocris exinde controversiae genus exoritur. 2 *generaliter*: MAXIMIN. c. Ambr. 105 tu statim -e obiecisti dicens. OPTAT. 1, 5 p. 7 quod -e a te dictum est probationibus verissimis demonstrabimus. SCHOL. Cic. Bob. p. 245, 21 litteras -e compositas de avaritia Flacci. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 31 fortasse enim videbar aliquibus de alio isto contentiosius vel -ius agere. AVG. retract. 2, 61 inveniens in illis (*libris*) -e interpositum meum nomen. CASSIOD. var. 12, 14, 6 quia nimis -e petitur quod loci beneficio non habetur. inst. div. 23 p. 1138B cuius nomini glorioso aliqua pravi homines -e nituntur ingerere. *Burger.*

1. calvo *v.* calvor.

2. calvo, -ātum, -āre *a* calvus. GLOSS. V 493, 42 -o primae coniugationis tondeo decollo. 564, 21. ISID. diff. 1, 130 calvus est natura, -atus manu. MARTYR. *et* CASSIOD. gramm. VII 179, 7 *v. p. 184, 42.* CATO agr. ap. Plin. nat. 17, 196 si vinea ab vite -ata (a vite calva *cod.* CATO agr. 33, 3) erit. *comp.* decalvare. *Hey.*

calvor, -ī (**calvo,** -ere, ?**calvio,** -ere) [*cf. e.* calumnia, *fortasse c. gr.* κηλεῖν, *got.* af-hōlōn *'decipere'. Th.*]. 1 calvor *deponens cf.* CHAR. gramm. I 58, 15 *calumnia* venit . . . a verbo calvor (*p*, calumnior *N*) id est frustror (ISID. orig. 10, 42 calumniator . . . a calvendo, id est frustrando et decipiendo dictus. GLOSS. V 214, 14). NON. p. 6 calvitur dictum est frustratur: tractum a calvis mimicis, qui sint omnibus frustratui. GLOSS. ἐξαπατῶ, frustror, decipio. calveris: frustratus fueris. calvitur: frustratur, moratur. fallit. calventes: frustra calumniantes. *cf. Löwe, Prodr. p. 366 sq.* **a** *absolute*: LEX XII tab. (Paul. Fest. p. 313) si -itur pedemve struit, manum endo iacito (*cf.* LVCIL. 552 'si non it capito' inquit 'eum et si -itur'. GAIVS dig. 50, 16, 233 pr. si -itur: et moretur et frustretur). **b** *transitive*: PLAVT. Cas. 167 sopor manus -itur. PACVV. trag. 136 me -itur suspicio. 241 num me lactans -itur aetas? 396 post quam calamitas plures (complures *Bergk*) annos arvas -itur. ACC. trag. 382 sed memet -or. 2 calvo. *active*: PRISC. gramm. II 431, 21 'calvo cavillo' pro 'calvillo'. EVTYCH. gramm. V 485, 6 l vero ante vo antecedente tertiae coniugationis primitiva inveniuntur ut . . . calvo calvis id est decipio. SCHOL. Ter. p. 140, 13 a verbo calvo id est decipio venit calamitas id est deceptio vel miseria. GLOSS. V 493, 42 calvo (*vel* calvillo *suprascr. m. 1*) . . . tertiae coniugationis decipio. 564, 20 calvo calvis decipio. 616, 36 calvo est decipio. *cf. Löwe, Prodr. p. 367.* *passive* calvor: PACVV. trag. 240 sentio, pater, te vocis -i similitudine. SALL. hist. frg. 3, 109 contra ille -i ratus quaerit extisne an somnio portenderetur thesaurus. 3 calvio: SERV. auct. Aen. 1, 720 *Venerem dicunt appellari* Calvam, quod corda amantium calviat, id est fallat atque eludat. *Burger.*

calus *v.* calos.

calvus, -a, -um [*i. q. med.* kaurvō *'calvus', ind.* āti-kulvaḥ āti-kūrvaḥ *'praecalvus'; cf. nomina osca* Kalaviis, Kalùvieis (*genet.*); *v. Joh. Schmidt, Zur Gesch. d. indogerm. Vokalismus 2, 354. Th.*]. CORP. IV 5148 (*graphio scriptum*) Romulus calvos (*fueratne* calos, *i.* καλός*?*). *fort.* calum *pro* calvum CORP. IV 1377 (*inscriptio trunca incerti sensus*) *v. p. 183, 46.* calvior: APVL. met. 5, 9. GLOSS. φαλακρός. PS. AVG. categ. 18 non . . . recte -us dicitur, nisi eo tempore, quo capillos habere debuerit, non habebit. ISID. diff. 1, 130 *v. p. 193, 81.* [*val.* calv, *ital.* calvo, *francog.* chauve, *hisp.* calvo. *M.-L.*]

I *de personis*: **A** *praedicative vel pro substantivo*: PLAVT. Amph. 462 ego hodie raso capite -os capiam pilleum. CIC. Att. 1, 16, 5 *v. sub* Calvus. VARRO rust. 1, 37, 2 istaec . . . in meo capillo . . . servo, ne [de]crescente luna tondens -os fiam (calvefiam *cod. Laur. m*). PHAEDR. 2, 2, 9 *iuvenis* -us repente factus est; nam funditus canos puella, nigros anus evellerat. 5, 3, 1 -i momordit musca nudatum caput. 5, 6, 1 invenit -us forte in trivio pectinem; accessit alter, aeque defectus pilis. 5, 8, 1 -us comosa fronte, nudo occipitio . . . occasionem . . . significat (PS. CATO dist. 2, 26 fronte capillata, post est Occasio -a. *cf. p. 195, 11*). SEN. dial. 9, 8, 3 (*dictum Bionis*) non minus molestum esse -is quam comatis pilos velli. epist. 66, 25 comatum et crispulum ⟨quam -um *add. Hense*⟩ malis. 95, 21 cum tot feminae . . . -ae . . . sint (MART. 2, 33, 1 -a es, *Philaeni.* APVL. met. 2, 8. MACR. sat. 2, 5, 7 utrum cana esse mallet an -a). PETRON. 15, 4 nescio quis ex cocionibus, -us, tuberosissimae frontis. 107, 15 quid . . . attinuit supplices radere? nisi forte miserabiliores -i solent esse. 109, 8 dicta . . . in -os stigmososque iaculari (*cf.* 15, 9 vers. 3 nudata . . . tempora). MART. 1, 72, 8 -us cum fueris, eris comatus. 10, 83, 11 -o turpius est nihil comato (*sc. caliendro*). 12, 29, 19 linigeri . . . -i (*sacerdotes Isidis.* PRVD. c. Symm. 1, 630 Isidis . . . mimica ridendaque suis sollemnia -is. CARM. c. pag. 98. *cf. l. 82*). SVET. Cal. 27 *proverbialiter*: laniandos . . . 'a -o ad -um' duci imperavit (DIO CASS. 59, 22, 3 ἀπὸ τοῦ φαλακροῦ μέχρι τοῦ φαλακροῦ πάντας . . . σφαγῆναι; *i. ab infante qui nondum capillos habet usque ad senem calvum?*). LAMPR. Hel. 29, 3 ut octo -os rogaret ad cenam . . ., ut de his omnibus risus citaret. FIRM. math. 4, 19, 7 *Luna* tunc caput capillorum raritate denudat aut facit turpiter capillis defluentibus -os. AVSON. 374, 5 Mavors imberbes et -os, Luna, adamasti. VVLG. lev. 13, 40 vir, de cuius capite capilli fluunt, -us et mundus est. IV reg. 2, 23 *pueri ad Eliseum*: ascende, -e, ascende, -e (*cf.* PAVL. NOL. app. exc. Bob. p. 460, 8). BOETH. herm. pr. 1, 9 p. 105, 22 Socrates -us est. 2, 11 p. 159, 9 *al.* ORIBAS. syn. 5, 44 *qui sicca et calida natura*, procedente . . . tempore -i fiunt. *ibid.* -i non fiunt. 5, 46. *dub.* CORP. XIII 10001, 21 villis (*i. vilis?*), calve, ⟨. . .⟩ opig⟨. . .⟩ b⟨. . .⟩an. *figura comoediae, saturae*: POMPON. Atell. 115 quid habes in surpiculis, -e? 135 -e, apportas nuntium. 137. PERS. 1, 56 nugaris, cum tibi, -e, pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet. NON. p. 6 calvitur . . . a -is mimicis, quod sint omnibus frustratui. **B** *cum nominibus personarum*: LVCIL. 972 -us . . . quidam vir. 1211 Myconi -a omnis iuventus. CARM. Suet. Iul. 51 urbani, servate uxores: moechum -om adducimus. CORP. XI 6721, 13 (= I 685, *in glande Perusina*) L. Antoni -e, peristi. 6721, 14 (= I 684) L. A(ntoni) -e, Fulvia, culum pan(dite). PETRON. 27, 1 senem -um . . . inter pueros capillatos. MART. 10, 67, 7 prurit in sepulcro -o Plotia cum Melanthione. IVV. 6, 533 grege linigero circumdatus et grege -o (*cf. l. 57 et* MIN. FEL. 22, 1). 4, 38 cum . . . -o serviret Roma Neroni (*i. Domitiano.* AVSON. 257, 12 quem -um dixit sua Roma Neronem). APVL. met. 5, 9 maritum . . . cucurbita

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-iorem. 8, 24 senem cinaedum, -um quidem, sed cincinnis semicanis et pendulis capillatum. CAPITOL. Opil. 14, 2 vers. 5 ipse etiam -us moechus fuit, inde maritus. AVIAN. fab. 10, 1 eques (apol. 10 miles). SERV. auct. Aen. 1, 720 Ancum ... uxori statuam -am posuisse. *cognomen Veneris* (*Wissowa, PW. III 1408*): *de causis eius agit* SERV. auct Aen. 1, 720 (*cf. etiam sub* calvor *p. 194, 26*). CAPITOL. Maximin. 3, 3 templum Veneri Calvae senatus dicavit (*in honorem mulierum, quae de capillis suis funes fecerant*). LACT. inst. 1, 20, 32 honestius videtur armatam Venerem consecrasse quam -am. AVG. epist. 17, 2 deam Cloacinam, Venerem -am, deum Timorem *eqs.*

C *de corporis partibus*: AVSON. 12, 8 occipiti -o es, *Occasio; v. p. 194, 45.* Ps. RVFIN. in psalm. 46, 1 non permisit -am esse frontem nostram, quam suo signo signavit.

II *de rebus*: CATO agr. 33, 3 si vinea a vite -a erit (*cf. sub* 2. calvo). MART. 12, 32, 20 nec quadra deerat casei Tolosatis ...-aeque restes alioque cepisque. SYMPH. 190 *de pila*: non sum compta comis et non sum -a (compta *codd.*) capillis, intus enim crines mihi sunt. MARCELL. med. 31, 16 de orbita rotae collige -os lapides non praegrandes nec parvos. ITIN. Anton. Plac. rec. A 21 turris ... opus -um, non habens tectum. CATO agr. 8, 2 nuces -as, Abellanas, Praenestinas *eqs.* *hinc fem. subst.* **calva,** -ae (*sc. nux*): PETRON. 66, 4 circa cicer et lupinum, -ae arbitratu et mala singula. APIC. 6, 232 ad aves ... mentam aridam, -am, cariotam *eqs.* (*cf. adnot. Schuch.*). 9, 438. 439. *cf. Heraeus, Spr. d. Petr. p. 17.* GLOSS. II 96, 37 -ae Ποντικὰ πεφρυγμένα. *cf.* galbus.

deriv. calva? calvaria (1. 2)? calvaster, calveo, calvesco, calvitia, -es, -um, 2. calvo. *comp.* praecalvus, recalvus. calvefactio.

*1. **calx,** -cis *f.* [*orig. inc. sunt qui conferant c. slavon.* klŭka '*poples*'. *v. Walde, Lat. Etym. Wörterb. s. v. Th.*]. *de genere*: NON. p. 199 calx est generis feminini. Vergilius lib. XI (*714*) *eqs.* (*v. p. 196, 42*). calx masculini: Plautus Poenulo (*908, v. sub* 2. calx *p. 197, 41*). CHAR. gramm. I 92, 31 calx ..., sive qua calcamus sive qua aedificamus, feminini generis est, ut et Vergilius ait: (*Aen. 11, 714*). sed et Lucilius in XIIII masculino genere dixit. PRISC. gramm. II 169, 10 *vetustissimi dixerunt* hic et haec calx. PROB. inst. gramm. IV 128, 23 qua de causa Vergilius 'calces' feminino genere pronuntiarit (*sequitur explanatio. cf.* SERV. Aen. 11, 714). EXC. Bob. gramm. I 552, 1 calx *inter masculina* (*item* IDIOM. gen. gramm. IV 573, 30). calx *masc.*: GRATT. 278 (*v. p. 196, 55*) AVIAN. fab. 28, 10? (*v. p. 196, 84*). *nomin.* calcis *non recte dici*: PROB. cath. gramm. IV 20, 19. *legitur ap.* ISID. (*v. l. 47*). *de differentia, quam inter nom.* calx *et* cals *statuunt grammatici, v. sub* 2. calx. *de gen. plur. cum* i PLIN. dub. serm. Char. gramm. I 141, 17; *casus caret exemplo.* NON. p. 29 calces a calcando (GLOSS. V 651, 27), quod est nitendo, dictae sunt, non a calcitrando; nam et de omnibus pedibus et de hominum et universorum animantium dici potest. nam sunt -es extrema pars pedum, terrae proxima. ISID. orig. 11, 1, 114 calcis (*sic*) prima pars plantae, a callo illi nomen impositum (*cf.* diff. 2, 71), quo terram calcamus. hinc et calcaneus. GRAMM. suppl. 121, 1 posteriorem partem pedis significat. EXC. Bob. gramm. I 552, 1 πτέρνα (IDIOM. gen. gramm. IV 573, 30 *et* GLOSS.) λάκτισμα (GLOSS.). GLOSS. -es: calcanei. GLOSS. II 358, 41 calcia (calcis? *Götz*) calx λάξ. [*ital.* calce, *hisp.* coz. *M.-L.*]

A ***hominum***: **1** *generatim*: PLAVT. Merc. 952 sequere sis. :: sequor. :: clementer quaeso, -es (*sc. meas*) deteris (VERG. Aen. 5, 324 *v. p. 196, 26*). LVCR. 3, 791 animi vis in capite aut umeris aut imis -bus esse posset (5, 135 LACT. inst. 3, 28, 15). CELS. 8, 1 p. 328 excipitur ... crus infra osse transverso talorum; idque ipsum super os -is situm est. 8, 7 p. 341 tali, -x, manus, planta. 8, 8, 2 *al.* 8, 20 p. 359 *crus* alteri cruri ad -em par est, sed ima planta minus ... inclinatur. 8, 22 p. 361 -x paene conditur, planta maior fit. PERS. 3, 105 *mortuus* alto compositus lecto ... in portam rigidas -es extendit. PLIN. nat. 9, 151 *caniculae* inguina et -es omnemque candorem corporum appetunt. GELL. 13, 22 (21), 5 quibus plantarum -es tantum infimae teguntur. CYPR. GALL. gen. 112 *anguis* post crura virorum serperet et -es. SER. SAMM. 775 *ut podagram depellas*, fervida non timidis tolera cauteria plantis seminecisve hirci reserato pectore -es insere SOL. 1, 93 inter -es et verticem. *in imagine* LVCIF. reg. apost. 1 p. 38, 22 iacere sub omnium eius servorum -e. AMM. 26, 6, 15 a -e in pubem. *de figura sideris* HYG. astr. 3, 4 dextri pedis -e coniungit *Coronam*. PRVD. perist. 6, 91 *martyr* stabat -e mera (*i. pede nudo*). GLOSS. II 337, 45 forma -is καλόπους. **2** *de feriendo* (*interdum significat ipsum ictum*): PLAVT. Poen. 819 is me ... verberat, incursat pugnis, -bus (CIC. Verr. 4, 56 pugnis et -bus concisus. Sull. 71 uti ... pugnis et -bus. Tusc. 5, 77 certantis pugnis, -bus, unguibus, morsu. SEN. epist. 80, 3 QVINT. inst. 2, 8, 13. APVL. met. 7, 25 pugnis pulsatus et -bus contusus. TERT. spect. 18 pugnos et -es et colaphos. scorp. 6 p. 156, 19 CAPITOL. Maximin. 6, 9 AMM. 14, 7, 6. 15, 12, 1 admixtis -bus emittere ... pugnos. RVFIN. hist. 5, 1, 31 CLAVD. MAM. epist. 2 p. 204, 24 GREG. TVR. Franc. 4, 43 LEX Burg. lib. const. 5 *tit.* 102, 1 LEX Visig. 6, 5, 6. *cf. Otto, Sprichw. p. 66*). TER. Eun. 285 qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus, ne tu istas faxo -bus saepe insultabis frustra (APVL. apol. 75 ludibrio iuventutis ianua -bus propulsata). LVCIL. 1064 ipso cum domino -e omnes excutiamus. SEN. dial. 5, 27, 1 si mulam -bus repetat *homo iratus*. PETRON. 64, 7 canis ... admonitus ... ostiarii -e, ut cubaret. IVV. 3, 295 nil mihi respondes? aut dic aut accipe -em. TAC. ann. 16, 6 gravida *Poppaea a Nerone* ictu -is afflicta est (SVET. Nero 35 SCHOL. Iuv. 6, 462 *cf.* COLL. Mos. 1, 10, 1 *a. 290*). SVET. Vit. 7 cum libertino ... iniuriarum formulam, quasi -e ab eo percussus, intendisset. Vesp. 7 confirmaturum crus, si dignaretur -e contingere (*cf. p. 134, 69*). VLP. dig. 9, 2, 7, 1 *aliquem* -e petiit. APVL. met. 2, 26 pugnis ... malas offendere, scapulas ... cubitis impingere, palmis ... latera suffodere, -bus insultare *eqs.* CHAR. gramm. I 293, 34 -em illi duco ('*fortasse* do' *Keil*). VVLG. I reg. 2, 29 quare -e abiecistis victimam meam. PRVD. psych. 596 reluctanti genibusque et -bus instans. SVLP. SEV. chron. 1, 13, 4 Aegyptium -e perculsum. LIB. pontif. p. 153, 2 filium ... ad -es et fustibus interfecisti. *in imagine proverbiali*: PETRON. 46, 5 iam Graeculis -em impingit (*i. eos eicit, aspernatur*) et Latinas *litteras* coepit non male appetere (*cf. Otto, Sprichw. p. 66*). SYMM. epist. 1, 45, 2 instituto ... meo -em pono, dum tuo pareo. TER. Phorm. 78 *v. p. 197, 3.* VERG. Aen. 10, 403 *Rhoeteus vulneratus* caedit semianimis ... -bus arva (*cf. Hom. Od. 18, 99* λακτίζων ποσὶ γαῖαν). 10, 729 -bus atram tundit humum. MELA 1, 57 *Aegyptii* farinam -bus subigunt. ACT. Petr. 11 statuam ... -bus comminuit. HIER. in psalm. 28 'et comminuet eas (*arbores*) ut vitulus (*sic*) Libani': ramos earum et virgulta -bus verberans.

3 *de eundo vel insistendo* (*interdum pro ipso pede*): RHET. Her. 4, 55, 67 subsellium ... -e premens dextera pedem defringit. VERG. Aen. 5, 324 ecce volat -emque terit iam -e Diores (SERV. -em dicimus, unde terram calcamus; ergo non proprie dixit 'calcem -e terit': planta enim -em non potuit terere; unde a parte totum accipiendum, id est -e pedem terebat. *cf.* NON. p. 257. *similiter in imagine* SYMM. epist. 4, 20, 2 eloquentissimus iuvenis ... proximis facundiae -bus urguet parentem. ENNOD. epist. 1, 1, 5 p. 3, 1 quem vicinis -bus pernix insecutor adiunges). CELS. 8, 14 p. 355 -e aliquem super ipsum os debere consistere. IVV. 1, 43 nudis pressit qui -bus anguem. FRONTO p. 128, 22 N. ceteri aegre -e, genu, poplite repere. TERT. scorp. 1 p. 144, 19 diffidentia ... iniciendi (ungendi *codd.*) bestiae -em. AVIEN. orb. terr. 754 aëra pulsant vocibus et crebris late sola -bus urgent. 1033 impressi ... solo ... vestigia -is. SYMM. epist. 3, 23, 1 vina ... -e et prelo subacta. HIER. tract. in psalm. 127 p. 234, 20 semita ... -e gradientium trita. ENNOD. carm. 2, 67, 2 famuli ... ludunt prelo -bus intrepidis. *similiter de Gigantibus anguipedibus*: SIDON. carm. 6, 26 arctoas sueti lambere -e (*i. capite anguis*) rotas.

4 *de equitando*: VERG. Aen. 11, 714 quadrupedem ... citum ferrata -e fatigat (SIL. 7, 696 ferrata -e atque effusa largus habena cunctantem impellebat equum. 13, 169 ferrata rapiebat -e ... cornipedem. 17, 540 cruentat cornipedem. ENNOD. opusc. 4, 1 p. 383, 10 ut equorum celeritas ... ferrata -e provocatur. CORIPP. Ioh. 4, 856. *in imagine*: ENNOD. opusc. 2, 18 p. 293, 15 fetidum opus vestigiis insequar et ferrata, si valeo, -e contundam. epist. 1, 2, 4 p. 4, 10 te ... ferratis verborum -bus animavi). LAVS Pis. 52 -e citat *quadrupedem*. STAT. silv. 5, 2, 116 vexantem ... ilia nuda -e ferocis equi. AMM. 14, 6, 16 equos ignitis (*Petsch.*; signatis *codd.*) quod dicitur -bus (calcis *V*; calceis *vulg.*) agitant.

B ***quadrupedum***: **1** *generatim*: VARRO rust. 2, 5, 8 *pecudes* codam profusam usque ad -es ut habeant. GRATT. 278 *in canibus* siccis ego dura lacertis crura velim et solidos haec in certamina -es. PLIN. nat. 34, 75 (*de statua aenea cervi*) alterno morsu -e digitisque retinentibus solum. **2** *de calcitrando* (*interdum ipse ictus*): *proverbialiter* PLAVT. Poen. 684 it ad me lucrum. :: illud quidem quorsum asinus caedit -bus. QVADRIG. hist. 78 equae ... spargentes terram -bus. NEP. Eum. 5, 5 *iumenta* cogebat exsultare et -es remittere. ALF. dig. 9, 1, 5 mula -em reiecit. VERG. Aen. 10, 890 quadrupes ... -bus auras verberat (*sim.* SIL. 17, 135). HOR. sat. 2, 1, 55 ut neque -e lupus quemquam neque dente petit bos. OV. fast. 3, 755 -e feritur aselli. PHAEDR. 1, 21, 9 asinus ... -bus frontem extudit *leonis*. app. 10, 11 *iuvencus* -e et cornu multos reddit debiles. COLVM. 6, 2, 6 -e contingi (6, 2, 8 -e aut cornu). 6, 37, 9 admissarium -bus proturbat *femina*. SIL. 4, 242 ictu quadrupedis ... porrectus ... elisa incussis amisit -bus ora. 16, 376 *equus* praecedentem ... ascendere currum pone videbatur curvatisque ungula prima Callaicum quatiens pulsabat -bus axem. 16, 492 *equus* prima stringit vestigia planta praegressae -is. APVL. met. 3, 26 feminam spissis -bus feriens et mordicus appetens. *ibid.* infestis -bus *me* insecuntur. 4, 3 posterioribus -bus iactatis in eum. 6, 26 claudi pedis ... -e unica finire *anum*. 6, 27 incussis in eam posteriorum pedum -bus. 7, 16 postremis velitatur -bus (8, 1 crebris -bus). 7, 19 -es in eum validas extuleram. 7, 22 -is illius admonitus, quam inefficacem fuisse ... doleo. 7, 27 ipsum ... incursare -bus (*ibid.* propugnare pedibus). VLP. dig. 9, 1, 1, 4 si equus calcitrosus -e percusserit (9, 1, 1, 7 eum. *ibid.* -e petierit). COMM. instr. 2, 1, 13 -e remissa. SOL. 45, 11 ab equo ... -bus morsuque est lancinatus. LACT. inst. 6, 18, 22 pecudes ... aut -e aut cornu repugnant. HIER. in Ier. lib. 3 praef. p. 923 *diabolus* latrat per Albinum canem ..., qui -bus magis possit saevire quam dentibus. VVLG. II Macc. 3, 25 *equus* cum impetu Heliodoro priores -es elisit (ἔσεισεν τῷ Ἡ. τὰς ἐμπροσθεσίους ὁπλάς). AVIAN.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fab. 28, 10 *bos* immeritam vacua (-o *al.*) -e fatigat humum. ANTH. 130, 2 excussis ... -bus. *in proverbio translate*: TER. Phorm. 78 inscitiast, advorsum stimulum -es (DON. παροιμία cum ἐλλείψει; deest enim 'iactare' [EVGRAPH. Ter. Phorm. 77]. *ibid.* -es non partes plantae, sed percussiones pedum plagasque significat. CHAR. gramm. I 276, 24 *pro exemplo 'parhoemiae', cum interpretatione*: rei contrariae resistere. DIOM. gramm. I 462, 27 POMP. gramm. V 311, 33 GRAMM. suppl. p. 273, 8 ISID. orig. 1, 36, 28. *cf. Otto, Sprichw. p. 331 et sub* calcitro. ENNOD. opusc. 2, 31 p. 297, 3 qui -es stimulis intulerunt).

C ***avium, al.***: COLVM. 8, 2, 8 *gallina* -is aculeis ova perfringit. PLIN. nat. 11, 256 omnibus *avibus* quaterni digiti *sunt*, tres in priore parte, unus a -e. AVSON. 122, 3 *Faustulus pumilio* ad mortem est mulcatus -bus eius (*formicae*).

D ***herbarum***: PLIN. nat. 17, 156 postea avelli cum sua -e coeptus est *malleolus*, ut in fico. *ibid.* tertium genus adiectum etiamnum expeditius sine -e, quod sagittae vocantur.

E ***rerum***: VITR. 9 praef. 8 inferiores -es scaporum *in scalis*. 10, 3, 5 proxime -em mali *in navi*. 10, 15, 6 a capite ... ad imam -em tigni. ITIN. Alex. 45 eius saxi -em naturali vallo munitam.

derivata: calcaneum, calcar, calceus, calcare (GRAMM. suppl. 14, 25), calcitrare. *Hey.*

×2. calx, -cis *f.* [*a gr.* χάλιξ *tractum esse videtur; cf.* calicare decalicatus. *Th.*]. CAPER gramm. VII 98, 10 cals dicendum ubi materia est, per s. DVB. NOM. gramm. V 574, 9 nominativus cals per s litteram, non per x, ut Varro *v. l. 71.* GRAMM. suppl. 120, 32 (*distinguitur* calx *pedis*). PROB. cath. gramm. IV 20, 19 quidam putant haec calcis debere dici, non haec -x, sed errant. *legitur* calcis GLOSS. V 349, 21 III 577, 48 VEN. FORT. carm. 11, 11, 12 ISID. orig. 16, 3, 10. CHAR. gramm. I 92, 31 -x ... feminini generis est. PRISC. gramm. II 169, 10 hic et haec ... -x. EXC. Bob. gramm. I 552, 1 *inter masculina* -x ... ἄσβεστος. *affert masculinum* NON. p. 199 *ex* PLAVT. Poen. 908 (*ubi codd. femin.*) *et* VARR. Men. 288. -e harenato LEX par. fac. (CORP. I 577) 2, 17 *et* CATO agr. 18, 7 *plerisque dici videtur per asyndeton*; -is vivi CHIRON 920, -es coctos GREG. TVR. vit. patr. 12, 3. *significationis sub II prolatae exempla apud poetas demum serioris aetatis leguntur, pluralis apud unum* GREG. TVR. (*cf. l. 70. 71 et p. 198, 59*). [*ital.* calce, *francog.* chaux, *hisp.* cal. *M.-L.*]

I *prisce i. q.* ***calculus*** *lusorius*: PAVL. FEST. p. 46 -es ... per deminutionem appellantur calculi (GLOSS. IV 432, 44. *fortasse* GLOSS. Plac. V 15, 23 [51, 16] -bus [callibus *codd.*] calculorum primigeni⟨a⟩ appellatione). PLAVT. Poen. 908 ad incitas lenonem rediget *adolescens*, si eas (*virgines*) abduxerit. :: quin prius disperibit faxo, quam unam (unum NON. p. 199) -em civerit. LVCIL. 458 naumachiam licet haec ... alveolumque putare et -es.

II *proprie* ***pulvis*** *ex lapide suo coctus in fornace, qui tam inextinctus* ('calx viva') *quam extinctus* (*sc. aqua infusa*) *in usu est*: GLOSS. ἄσβεστος, κονία, ἄσβεστος καὶ τίτανος. *cf.* DIOSC. 5, 141 CAEL. AVR. chron. 4, 2, 17. 4, 3, 61; *adde* 5, 1, 18 liquefactam -em, quam vulgo colatam vocant. A *de coctione et natura*: CATO agr. 16 -em partiario coquendam qui dant, ita datur. perficit et coquit et ex fornace -em eximit calcarius et ligna conficit ad fornacem. 38, 4 *ubi de fornace calcaria facienda agitur*: hoc signi erit, ubi -x cocta erit, summos lapides coctos esse oportebit: item infimi lapides cocti cadent et flamma minus fumosa exibit. VITR. 2, 5, 1 de -e diligentia est adhibenda uti de albo saxo aut silice coquatur. et quae erit ex spisso et duriore, erit *eqs.* (PALLAD. 1, 10, 3). 2, 6, 3 in fornacibus ex -e *eripitur liquor*. 2, 9, 14 *larix* uti saxum in fornace ad -em coquendam aliis lignis *uritur*. 7, 2, 1. PORPH. Hor. sat. 1, 5, 26 *saxa Tarracinae* -i coquendae aptissima. SYMPH. 238 *v. l. 78.* DIOSC. 5, 141 -e conficitur sic: cericis (*i.* κήρυκος) maritimi testa collecta mittis carbonibus vivis aut fornaci et sinis tota nocte *eqs.* PS. PHOEBAD. fid. 8 p. 46ᴬ lapis ... dissolvitur decoctus in -em; *cf.* VLP. dig. 7, 1, 12 praef. -em ... coquere vel harenam fodere. 8, 3, 1, 1 in rusticis computanda sunt ... ius pascendi, -is coquendae. 8, 3, 5, 1 (*bis*). PAVL. dig. 8, 3, 6, 1 VLP. dig. 32, 55, 3. TARR. PAT. dig. 50, 6, 7 (6) *milites*, qui -em cocunt. EDICT. imp. Diocl. 7, 4 -is coctori. COD. Theod. 14, 16, 1 (*a. 359*) ex omnibus praediis, quae iam dudum praestationi -is coeperunt obnoxia adtineri, coctoribus -is per ternas vehes singulae amphorae vini praebeantur, vecturariis vero amphora per bina milia et nongenta pondo calcis. GREG. TVR. vit. patr. 2, 4 quo *tempore* clibanus ad coquendas basilicae ipsius -es succenderetur. 12, 3 -es coctos. VARRO frg. gramm. V 574, 9 cals circumfusa aqua. SEN. nat. 3, 24, 4 vivae -i aquam infunde, fervebit. PLIN. nat. 24, 3 oleum solum -i miscetur, quando utrumque aquas odit. 33, 94. 33, 159 marmor in eo (*sile*) resistit amaritudini -is. 33, 162 *lomentum* -is impatiens. 36, 182 cognata -i res gypsum est. AVG. civ. 21, 4 p. 493 -x igne candicat ... ab igne ignem concipit eumque ... latenter servat ... propter quod eam vivam -em loquimur ... cum extinguitur, tunc accenditur *eqs.* SYMPH. 238 evasi flammas, ignis tormenta profugi: ipsa medella meo pugnat contraria fato; infundor lymphis: gelidis incendor ab undis. ISID. orig. 16, 3, 10 (19, 10, 19). *cf. p. 198, 46. 47. 69.* NIPS. grom. p. 296, 16 -is pes quadratus centum pondo habet.

B *de vario usu*: 1 *in re rustica et architectura hic illic cum re rustica coniuncta*: *in architectura ad iungendos lapides et ad dealbandos parietes*: CATO agr. 14, 1 *faciat faber* parietes omnes ... -e et caementis. 14, 3 ad opus dabit *dominus* ... -em. 14, 4 villa ⟨ex⟩ lapide -e. 14, 5 villae ex -e caementis. 15 macerias ex -e caementis silice. *ibid.* ad opus praebeat dominus -is in p(edes) singulos ... modium unum. 18, 7 fundamenta *torcularii* primum festucato, postea caementis minutis et -e harenato semipedem unum quodque corium struito. *ibid.* de glarea et -e harenato primum corium facito ... eo -em cribro subcretam indito. LEX par. fac. Put. (Corp. X 1781) 2, 17 parietes marginesque ..., quae lita non erunt, -e harenato lita politaque et -e uda dealbata recte facito. quod opus structile fiet, in te⟨r⟩ra -is restinctai partem quartam indito. CIC. Mil. 74 in ... insulam materiem -em caementa arma convexit. LVCR. 6, 1068 saxa ... sola coalescere -e. LIV. 21, 11, 8 caementa non -e durata erant, sed interlita luto. VITR. 1, 5, 8 Babylone habitantes (abundantes *codd.*) liquido bitumine pro -e et harena et cocto latere factum habent murum (PLIN. nat. 35, 182 CYPR. GALL. gen. 394). 2, 4, 3 pinguetudine eius (*tectorii*) -x palea commixta propter vehementiam non potest sine rimis inarescere. 2, 5, 1 quae *calx* erit ex spisso et duriore *lapide*, erit utilis in structura, quae autem ex fistuloso, in tectoriis. cum ea erit extincta, tunc materia ita misceatur, ut si erit fossicia, tres *partes* harenae et una -is infundantur *eqs.* (PLIN. nat. 36, 174). 2, 5, 2 cum recipit aquam et harenam -x tunc confirmat structuram. 2, 6, 1 *genus* pulveris commixtum cum -e et caemento ... aedificiis praestat firmitatem. 2, 8, 2 uti materia ex -e et harena crebriter parietes satiati diutius contineantur. 2, 8, 3 simul ... -x ... ab harena discedat et dissolvatur. 5, 10, 3 inferior ... pars *camerarum* ... testa cum -e trullissetur. 5, 12, 5 structura ex caementis -e et harena compleatur. 7, 1, 2 uti materies ab -is vitiis defendatur. 7, 1, 3 rudus ... ad tres partes una -is misceatur. 7, 1, 4 loricae ex -e et harena inducantur. 7, 1, 5. 7, 1, 7 *canaliculis* impletur -x ex oleo subacta. *ibid.* -x quae erit haerens in canalibus durescendo cum testaque solidescendo non patietur aquam neque aliam rem per coagmenta transire. 7, 2, 1 id ... erit recte, si glaebae -is optimae ante multo tempore quam opus fuerit macerabuntur, uti si qua glaeba parum fuerit in fornace cocta, in maceratione diuturna liquore defervere coacta uno tenore concoquatur *eqs.* 7, 2, 2 -x in lacu macerata ascietur. 7, 3, 2 materies ex -e et harena mixta. 7, 3, 7. 10. 7, 4, 3 *tegulae* -e ex aqua liquida dealbentur. *ibid.* nisi -x subiecta utrasque res inter se conglutinet et cogat coire. 7, 4, 5 e sabulone et -e et favilla mixta materies. 7, 9, 5 vitiatur minium admixta -e. 8, 6, 8 coagmenta ... eorum -e viva ex oleo subacta sunt inlinienda. 8, 6, 14. PAVL. FEST. p. 47 calicata aedificia -e polita (p. 59. 75. VELL. 2, 22, 4 loco ... -e harenaque perpolito. VAL. MAX. 9, 12, 4 AMM. 25, 10, 13). COLVM. 1, 6, 13. 9, 1, 2 caementis et -e formatus ... murus. 11, 3, 54. PAPYR. Genav. 1 V 5, 8 P. Clodius Secundus -em (*sc. coquere vel extinguere ad opus aliquod iussus est vel sim., ut videtur; cf.* 1 V 3, 4 ad cal. *et p. 197, 65*). PLIN. nat. 18, 301 *horrea* sine -e construi *iubent*, quoniam sit frumento inimicissima. 36, 166 cura tuentur picando parietes, quoniam et tectorii -e eroditur *tofus*. 36, 173 cisternas ... -is quam vehementissimae II *partibus* construi *oportet*. 36, 176 ruinarum urbis ea maxume causa, quod furto -is sine ferumine suo caementa componuntur. 36, 177 *experimentum* in albario opere *est*, ut macerata -x ceu glutinum haereat. 36, 186. 187. 188. SVET. Cal. 53 (*Caligulae dictum*) *Senecam* harenam esse sine calce. VLP. dig. 47, 3, 1, 1 tigni ... appellatione continetur omnis materia ex qua aedificium constet ... unde quidam ... aiunt ... -em ... tignorum appellatione contineri. HIER. in Agg. 2, 17 p. 766 caementarius ... inferiorem *lapidem* superiori -e gypsoque conglutinat. VVLG. deut. 27, 2 lapides ... -e levigabis. 27, 4. AVG. civ. 15, 27 p. 118 lapis lapidi adhaerere potest sola -e coniunctus. CYPR. GALL. gen. 390. GREG. TVR. glor. conf. 103 -es inquirit, oratorium desuper construit. ANTHIM. praef. in fabrica domus parietis si -em et aquam quis tantum temperaverit quantum ratio poscit. HIER. in Matth. 23, 27/28 sepulcra forinsecus lita sunt -e. *in re rustica*: CATO agr. 38, 4. 39, 2 ubi sarseris *dolia*, qui colorem eundem facias, cretae crudae partes duas, -is tertiam commisceto. COLVM. 5, 9, 17 altis gyris ablaqueabimus eas (*oleas*), deinde -is pro magnitudine arboris plus minusve circumdabimus: sed minima arbor modium postulat. PLIN. nat. 14, 120 *Africa* aliquibus partibus sui -e *mitigat asperitatem vini* (23, 45. 36, 166). 17, 47 Aedui et Pictones -e uberrimos fecere agros, quae sane et oleis vitibusque utilissima reperitur. 17, 260 cerasos praecoces facit cogitque maturescere -x admota radicibus. 24, 3 oleum solum -i miscetur. VLP. dig. 7, 1, 15, 1 si librarium rus mittat ... et -em portare cogat. POMP. dig. 8, 4, 11, 1 quo (*ad rivum*) ... -em iacere possim. 2 *in medicina* (*cf.* PLIN. nat. 36, 180 -is et in medicina magnus usus): CELS. 5, 6 rodunt ... -x, *multa alia.* 5, 7 exedunt corpus ... -x, *multa alia.* 5, 8 adurunt ... -x, *item multa alia.* 5, 18, 12 *ad digerenda* Panthemus utebatur -is p. s(em.) .... 5, 18, 20 discutit ... omne tuberculum, id quod habet -is, nitri spumae, ... singulorum p. X I. 5, 18, 25. 5, 18, 36 si ... in articulis callus increvit, Dexius docuit imponere -is p. X IV. 5, 22, 2 putrem ... carnem continet ... -x cum cerato. *ibid.* vehementius idem facit ... auripigmentum cum ... -e. *ibid.* idem ... possunt faecis vini combustae et -is et nitri pares portiones. *similia* 5, 22, 4. 5. 6. 5, 28, 12 p. 215 *medicamentum* constat ex chalcitide et saxo -is. *ibid.* scilla ... cocta et mixta cum -e callum exest. 6, 8, 2. 6, 15. 6, 18, 3. 9. 11. 6, 19. SCRIB. LARG. 114.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

228. 230. 239. 248 (*omnibus locis* -is vivae p. X *cum numero*). PLIN. nat. 23, 122 comitialibus et hydropicis ... imponuntur *fici*, efficacius -e ... admixta. 26, 21. 28, 140 (*bis*). 28, 156. 188. 191. 244. 29, 51. 30, 75 SER. SAMM. 1046 DIOSC. 5, 141 PELAGON. 58. 179. *saep.* CHIRON 88. 592. 630 *al.* VEG. mulom. 2, 48, 4. 2, 49, 4. 2, 62, 1 *al.* CAEL. AVR. *quinque locis.* ORIBAS. syn. 7, 6. *nota* PELAGON. 165 florem -is vivae (VEG. mulom. 2, 62, 1. 3, 28, 16; *cf.* GLOSS.). 3 *in variis rebus*: LIV. 39, 13, 12 quia *facibus* vivum sulphur cum -e insit. PLIN. nat. 10, 195 *odore* -is ... formicae necantur. 25, 98 *aristolochiae* piscatores Campaniae radicem ... contusam mixta -e in mare sparsere. 31, 57 commissuris *tubarum* ... -e viva ex oleo levigatis. 31, 114 *nitrum* adulteratur in Aegypto -e. *ibid. nitrum* adulteratum pungit -e. 31, 118. 33, 121. 35, 165 fractis ... testis ... sic ut firmius durent, tunsis -e addita. 36, 181 maltha e -e fit recenti.

III *antiquis temporibus linea in circo calce, post creta ducta, ubi finis erat cursus* (SEN. epist. 108, 32 *et* GLOSS. III 240, 68 νύσσα), *inde translate quilibet* ***finis, terminus***: GLOSS. V 349, 21 calcis finis. 274, 38 -em in finem. 625, 21 ad -em ad finem. NON. 257. *servatur saepius imago cursus, hic illic proverbialiter*: VARRO Men. 288 nemini Fortuna currum a carcere intimo missum labi inoffensum per aequor candidum ad -em sivit. CIC. rep. frg. 7 sumus ab ipsa -e eius interpellatione revocati. Tusc. 1, 15 video -em, ad quam cum sit decursum, nihil sit praeterea extimescendum. Cato 83 quasi decurso spatio ad carceres a -e revocari. Lael. 101 quibuscum tamquam e carceribus emissus sis, cum isdem ad -em, ut dicitur, pervenire. LVCR. 6, 92 supremae praescripta ad candida -is (callis *codd.*) currenti spatium praemonstra. QVINT. inst. 8, 5, 30. GELL. 14, 3, 10 cursus ... eorum ad eandem virtutis -em pergentium ... in aemulandi suspiciones ... delabitur. AVSON. 349, 20 quo progredior? quae finis, quis modus et -x? 419, 79 *gratia mea* spatio non transmeabili terminum -is ignorat. AMM. 21, 1, 14 extra -em, quod dicitur, sermo decurrens (25, 10, 7). HIER. epist. 47, 3 me ... in -e voluminis quasi abortivum et minimum omnium christianorum posui. 48, 8 digamiae et trigamiae disputationem hac -e signavimus. 57, 5. 66, 15. 79, 11. 98, 2. 100, 6. 129, 1. 133, 6 praef. psalt. sec. Hebr. vita Hilar. 47 adv. Pelag. 3, 13 in Ezech. 1 praef. 9 praef. 11 praef. 12 praef. in Zach. praef. AVG. c. acad. 3, 3. 6 COD. Theod. 6, 30, 20. 12, 1, 64 CASSIAN. inst. 5, 9. 8, 16 BOETH. in Porph. dial. 1 p. 38^D ENNOD. epist. 1, 14, 1 ISID. praef. test. 47.

IV *metonymice pro* ***colore albo***: ENNOD. carm. 1, 9, 148 lilia *a vilico* pro nitidae funduntur lumine -is (*cf. etiam s.* calcesta). *obscure* PAVL. FEST. p 46 calces ampullae plumbeae (*fort. corrupt.*).

derivata: calcarius, calico, calcinus, calculus. *compos.*: calcifraga. *Bannier.*

calybīta (-ae) *m.*, καλυβίτης. COPA 25 huic (*codd., sc. Priapo*, huc *edd.*) calybita veni (*sc. ut eius* καλύβην *incolas*), lassus iam sudat asellus. *Mbr.*

calycia, -ae *f. a* calyx. *nomen herbae.* PLIN. nat. 24, 156 coracesia et -a Pythagoras aquam glaciari tradit, quarum mentionem apud alios non reperio. 1, 24, 99.

calyc(u)lāris, -e *a* calyculus. ISID. orig. 17, 9, 41 hyoscyamos ... a Latinis herba -is, quod calyculi eius in figuram cantharorum nascantur. PS. APVL. herb. 5 (*cod. L*) herba yosciamos ... alii -em (caliclarem *cod. Vrat.*) Punici caliclarem. CAEL. AVR. chron. 2, 7, 102 sucum herbae -is (caliclaris *ed. princ.*) quam Graeci ἐλξίνην vocant. 2, 13, 153 herbae -is. 2, 13, 155. 4, 3, 35 herbae calic⟨ul⟩aris. MISC. Tir. p. 61, 27 yosciamu latine simfoniacam -em; *cf. Archiv 10 (1898)* 268. SORAN. p. 104, 12 herbae -is sucus. PLIN. VAL. 1, 37 semen herbae gallicularis, quam alii dentalem, alii symphoniacam dicunt.

calyculārius, -a, -um *a* calyculus. CAEL. AVR. chron. 2, 13, 159 uvae lupinae aut -ae. 4, 3, 51 aut uvae lupinae aut herbae -ae (caricariae *codd.*). GLOSS. III 539, 50 iosciamu ... id est -a. 608, 30/31 altercus ... sive gali coralem. 195, 38 yoscyamu erba calicarca. *cf.* calycularis.

calyc(u)lāta herba *a* calyculus. THEOD. Prisc. add. p. 305, 11 herbae caligulatae folia (caliglate *b*). GLOSS. III 566, 44 iusquiamo . i . caliglata. 625, 22 iusquiami . i . caliclata. *idem latere videtur in*: GLOSS. III 580, 5 altercus . i . iusquiamus sive caniculata. *cf.* 591, 50. 608, 3. 610, 7, 30. 613, 5. MISC. Tir. p. 66, 12 iusquiamo i. e. caniscuta. GLOSS. III 594, 69 sinfoniaca caniculata. 617, 16. 588, 26 (caniglata). 628, 57 (caniorleta). *cf.* calycularis *et* calycularius. [MARCELL. med. 14, 64 *v. s.* caniculatus.] [*prov.* canelhada. *M.-L.*]

calyc(u)lus, -ī *m.* [*a* calyx *deminutive. Th.*]. 1 *i. q. pars exterior floris*: PLIN. nat. 20, 205 *ceratitis herba* -o inflexo ut corniculo. 27, 37 semen in -is pusillum. APVL. met. 4, 2 hae arbores ... pariunt ... porrectos -os modice punicantes. PAVL. NOL. carm. 19, 416 rami vitreolos gestant tamquam sua poma caliclos (calillos *E*). MARCELL. med. 8, 216 mali granati -orum semunciam. PS. THEOD. PRISC. add. p. 307, 16 potio in -o papaveris data. ISID. orig. 17, 9, 41. 2 *echinorum putamen*; *cf.* calyx *4 p. 200, 29 sqq.*: APVL. apol. 35 echinum -os. [*de* caliculis CARM. epigr. 209 *v. s.* caligula *p. 161, 63.*] *derivata*: calycularis, -larius, -lata. *Stadler.*

calymma, -atis *n.*, κάλυμμα. MART. CAP. 1, 67 ipsa vero tecto capite lacteo quodam calymmate praenitebat.

calyptra, -ae *f.*, καλύπτρα. PAVL. FEST. p. 47 genus vestimenti, quo capita operiebant. GLOSS. genus mitrae. genus mitrae vel phrygii (*codd.* caleptra *vel* calestra). GLOSS. V 275, 16 genus mitrae muliebris (metribilia *cod.*, *corr. G. Götz*, mitrae vilis *Schlutter*). *cf.* HESYCH. κάλυπτρα κόσμητρα· κεφαλῆς καλύμματα. [*it. dial.*, *prov.* caleta. *M.-L.*] *Mbr.*

calyx, -ycis *m.* (calix, -icis), κάλυξ (-yx *et* -ix *in codd. legitur*). GLOSS. II 337, 55 κάλυξ -x. 1 *pars floris vel fructus*: PLIN. nat. 12, 25 foliis moro similis, -e pomi cynorrhodo. 15, 86 nuces iuglandes ... pulvinati primum -is, mox lignei putaminis. 16, 19 *glandem* hispido -e. 16, 20 cerro *glans* ... horrida, echinato -e ceu castaneae (15, 92 castaneas ... armatum his echinato -e vallum ... trini quibusdam partus ex uno -e). 16, 23 pungitur durescens -x. 20, 198 papaveris sativi ... albi -x teritur et ... bibitur somni causa ... incidi iubent sub -e et capite. 20, 204 rhoeam ... cum toto -e mandunt. 21, 14 rosa ... rubescens dehiscit ... in -e (calice *Mayhoff*, calices *codd.*) medio staminis complexa luteos apices (21, 21 germinare incipiente -e. 21, 121 in capite aliud cortex, aliud -x). 21, 23 *lilii* odor colorque duplex, et alius -is, alius staminis. 21, 25 huius (*narcissi*) alterum genus flore candido, -e purpureo ... tertio generi ... -x herbaceus. 21, 49 petellio ... intorta folia nasci parvolo -e ac versicolori. 21, 165 nec sucum ... anemonae reddunt aut -es habent. 22, 90 decocta in ... punici mali -e (*sim.* 23, 86. 24, 57. 31, 117). 25, 35 hyoscyamos ... unum *genus* nigro semine ... spinosum -e (calice *Mayh.*, talis *codd.*). 27, 142 tragopon ... super caulem -e lato. 2 *nomen herbae*: PLIN. nat. 27, 58 -x (*Dal.*, calsa *codd.*) duorum generum est. una similis aro ... alterum genus eius quidam anchusam vocant, alii rhinocliam. 1, 27, 36. 37. PS. APVL. herb. 26 chamaeleonem ... alii -em cardiacon.

3 *malorum crusta gypso vel cera facta*: PLIN. nat. 15, 64 incremento -em rumpunt. 4 *ovorum et animalium quorundam putamina*: PLIN. nat. 28, 19 huc pertinet ovorum ... -es coclearumque protinus frangi. 9, 174 cocleae ... ut LXXX quadrantes caperent singularum -es. 9, 100 echinometrae ... quorum -es minimi. 32, 39 tertium genus testudinum ... in dorso pectori similis nec convexo curvata -e.

cf. Blümner, Technologie 2, 348. *derivata*: calycia, calyculus. *Stadler.*

cama, -ae *f.* [*fortasse imminutum pro vocabulo gr.* χαμεύνη. *v. Diez, Etymol. Wörterbuch d. rom. Spr. II s. v. Th.*]. ISID. orig. 19, 22, 29 camisias vocamus, quod in his dormimus in -is, id est in stratis nostris. 20, 11, 2 -a est brevis *lectus* et circa terram. Graeci enim χαμαί breve dicunt. [*hisp.* cama. *M.-L.*]

camaepitys *sim. v.* cham-.

camara, camararius *sim. v.* camer-.

camarōsis (-is) *f.*, καμάρωσις. PS. SORAN. quaest. med. 219 *cerebri fractura* vocatur quaedam ... alia autem -s. 224 quid est -s? cum sine fragmento testa intrinsecus fecerit sonum.

? **camarsus,** -ī *t. t. ignotus agrimensorum.* GROM. p. 332, 14 non per omnes vias finis dinoscitur, sed requirendum oportet in camarsum, qualia (qualis *codd.*) ⟨e⟩dicta in eodem loco inveneris. p. 336, 1 iuris dictio cohercitio in examine camarsis (*ita codd.*) deducantur.

camarus *v.* cammarus.

camasus amfimallus (*i.* ἀμφίμαλλος) GLOSS. IV 315, 53 (Scal. V 594, 7. 595, 64). *an cf. c.* camisia?

camax κοντός GLOSS. III 440, 71 (484, 69). *cf.* II 353, 15 κοντός haec pertica, sudis, camax (III 263, 62). *gr.* κάμαξ. *Mbr.*

camba, cambōsus *v.* gamb-. **cambarus** *v.* cammarus.

cambiārius *v.* cavidarius.

ἀντικαταλλαγή **cambiātio,** permutatio GLOSS. II 229, 35. *a* cambiare.

cambio, -āvī, -āre (-io, campsī, -īre) [*vocabulum gallicum esse videtur; v. tractatum de nominibus gallicis quem ed. Zimmer, Zeitschr. f. vergl. Sprachf. 32, 231. Th.*]. *quartae coniug. formae*: CHAR. gramm. I, 247, 9 cambio, cambis, campsi (262, 5; *cf.* PRISC. gramm. II 541, 13 cambio ... ponit Charisius et eius praeteritum campsi, quod ἀπὸ τοῦ κάμπτω ἔκαμψα Graeco esse videtur, unde et campso campsas solebant vetustissimi dicere. GLOSS. II 297, 23 cambio campsi). GLOSS. ἀνταλλάσσω. ἐναλλάσσω. συναλλάσσω. II 96, 49 cambiat (cacumbeat *codd.*, concambiat *alii*) διαλλάσσει. CHAR. gramm. I 247, 9 -o ... h. e. mut⟨u⟩o. PRISC. gramm. II 541, 13 ἀμείβω. *cf.* NOM. Gall. chron. I p. 613, 13 -are: rem pro re dare. [*it.* cambiare, *francog.* changer, *hisp.* cambiar. *M.-L.*] APVL. apol. 17 mutuarias operas cum vicinis tuis -es. SIC. FLACC. grom. 151, 20 quoniam emendo vendendoque aut -ando mutuandoque (mutandoque *G*) similia finitionum genera inveniri possunt. LEX Sal. 37 emisse aut -asse (conparasse aut concamiasse *3β*). 47 qui caballo ... aut venderit aut -verit. *compositum*: concambio.

? **cambortus.** LEX Sal. 34, 1 si quis ... tres -us (-os *pars codd.*) involaverit aut excervicaverit (*in titulo* de saepibus furatis). *Probst.*

cambus, -a, -um *v.* scambus.

? **camedra** POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 32 *inter nomina colubrarum.* *fort.* chamedra (*χαμέδρα) *scribendum*; *cf.* χαμαδύτης *et* χαμερπής. *Mbr.*

camela, -ae [*orig. inc., nisi imminutum est pro* καμελαύκιον, καμηλαύκιον. *Th.*]. *vestimenti nomen*: LYD. mens. frg. inc. 12 p. 181 W.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα παρασκευὴ σπυρίδος, ἀντὶ πίλου τῇ κεφαλῇ ἐπιτιθεμένη, καλεῖται δὲ παρ' Ἰταλοῖς κάμελα, ἐξ οὗ καὶ καμελαυκία.

camēlārius, -ī *m. a* camelus. *cui camelorum curandorum munus mandatur*: EDICT. imp. Diocl. 7, 17 -o sibe asinario et burdonario (*in capite* de mercedibus operariorum). CHAR. dig. 50, 4, 18, 11 ratione habita et alimentorum et camelorum certa pecunia -is dari debet, ut solo corporis ministerio obligentur. VICT. VIT. 1, 48 uxor ... -o in coniugium traderetur. MART. BRAC. sent. patr. 12 audivi -um loquentem sermones vanos. PALLAD. hist. mon. I 19 p. 297^D^ (καμηλαρίους). INSCR. Acad. des inscr. et bell. lettr. Compt. rend. 1906 p. 118 (*Tunis*) camellus carricatus cum -u f(o)l(les) V *ratariis dare debet. ibid.* ⟨camellus levis⟩ cum camellariu f(o)l(les) III. *veste camelina indutus*: ZENO 2, 38 Iohannes -us.

camēlasia, -ae *f.* [*καμηλασία *pro* *καμηλ-ηλασία; *cf.* καμηλάτης. *Th.*]. CHAR. dig. 50, 4, 18, 11 -a ... personale munus est; *sq. explicatio.*

camelaucia *v. s.* camela *supra l. 2 et v. Ducange s. v.*

camēlīnus, -a, -um [*a* camelus. *Th.*]. *ad camelum pertinens*: PLIN. nat. 11, 261 -o *genitali membro* arcus intendere orientis populis fidissimum. 28, 123 dulcissimum ab hominis *lacte* -um. SOL. 30, 19 *camelopardalis* capite -o. ARNOB. nat. 6, 14 -is ex ossibus. EDICT. imp. Diocl. 11, 1 de saet⟨i⟩s caprinis sibe -is. ORIBAS. syn. 4, 8 caro ... camilina.

camella, -ae *f. a* camera *deminutive.* [*it.* gamella. *M.-L.*] *gr. scribitur* EDICT. imp. Diocl. 15, 51 κάμηλα. *vas potorium*: LABER. mim. 60 cippus obba -a. OV. fast. 4, 779 licet apposita, veluti cratere, -a lac niveum potes purpureamque sapam. PETRON. 64 -am grandem iussit misceri. 135 -am ... vetustate ruptam pice temperata refecit. *ibid.* cum -a lignea. 137 infra manus meas -am vini posuit. CORP. IV 2030 vasa in -a. *Probst.*

camēloparda, -ae (-pardala -ae, -pardalis -is) *f.*, camēlopardus, -ī (-dalus -ī) *m.* *nomen bestiae,* καμηλοπάρδαλις. *de nominis origine v.* VARRO ling. 5, 100 *infra l. 35.* PLIN. nat. 8, 69 *l. 36.* HOR. epist. 2, 1, 195 diversum confusa genus panthera camelo. *cf.* SCHOL. *ad h. l. 44.* ISID. orig. 12, 2, 19 *infra l. 48.* VARRO ling. 5, 100 Alexandrea camelopardalis nuper adducta, quod erat figura ut camelus, maculis ut panthera. PLIN. nat. 8, 69 nabun Aethiopes vocant ... similem ... camelo capite, albis maculis rutilum colorem distinguentibus, unde appellata -is ... etiam ovis ferae nomen invenit. 1, 8, 27. SOL. 30, 19 quam nabum vocant *Aethiopes*, nos -im dicimus (camelopardalum *pars codd.*). ITALA deut. 14, 5 (Lugd.) orygem et camelum pardalin. CAPITOL. Gord. 33, 1 fuerunt ... Romae ... camelopardali decem. VOPISC. Aurelian. 33, 4 praecesserunt ... tigrides, -li, alces. VVLG. deut. 14, 5 orygem, -lum. SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 195 confusa ... panthera camelo, unde -lus. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 3 tauro, cameloparda, orix. IOH. BICL. chron. II p. 213, 573, 6 dentes elephantinos et -am ... munera offerentes. MARCELL. chron. II p. 94, 496, 2 India ... duas ... camelopardalas pro munere misit. ISID. orig. 12, 2, 19 camelopardus (*vulg.* cameleon pardus) dictus, quod dum sit ut pardus albis maculis super aspersus capite tamen camelo est similis. *cf. Friedländer, Sittengeschichte II^6^ p. 543.*

camēlopodion, -ī *n.*, καμηλοπόδιον PS. APVL. herb. 46 Graecorum quidam prasion ..., alii -n ... Itali marrubium dicunt. *Stadler.*

^×^camēlus, -ī, *c.* κάμηλος. *inde a* POMPON.; *cf.* PLVT. Lucull. 11 Σαλλουστίου δὲ θαυμάζω τότε (*a. 74 a. Chr. bello Mithridatico tertio*) πρῶτον ὤφθαι Ῥωμαίοις καμήλους λέγοντος (*cf.* SALL. hist. frg. 3, 42), *contra quae iure disputavit* PLVT. GLOSS. κάμηλος. VARRO ling. 5, 100 -s suo nomine Syriaco in Latium venit. ISID. orig. 12, 1, 35 -is causa nomen dedit, sive quod quando onerantur, ut breviores et humiles fiant, accubant, quia Graece χαμαί humile et breve dicitur, sive quia curvus est dorso ... hos licet et aliae regiones mittant, sed Arabia plurimos. differunt autem sibi. nam Arabici bina tubera in dorso habent, reliquarum regionum singula. *de genere*: DVB. NOM. gramm. V 575, 6 -i genere feminino dicendum. *cf.* CAPER gramm. VII 108, 12 (*trad.* canulus *vel* caminus). *fem.*: PLIN. nat. 8, 67. 11, 164. 12, 65 APVL. met. 7, 14 VVLG. gen. 32, 15 PAVL. NOL. epist. 29, 2. *de scriptura*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 17, 10 -s ... uno l *scribendum; persaepe autem codd. et inscr.* -ll- *tradunt, ex. gr.* POMPON. Atell. 112 EDICT. imp. Diocl. 11, 6 VOPISC. Aurelian. 28, 3 ITALA *omnibus locis.* INSCR. Acad. des inscr. et bell. lettr. Compt. rend. 1906 p. 118 *al.* gamellus: SCAVR. gramm. VII 14, 10 c cognationem habet cum g et ideo alii dicunt ... camellum gamellum; *cf. Archiv 11 (1900) 313.* [*it.* cammello, *francog.* chameau, *hisp.* camello. *M.-L.*]

1 *proprie*: a *de natura et moribus*: *fusius* PLIN. nat. 8, 67 *sq.* (SOL. 49, 9). POMPON. Atell. 112 magnus manduco -s (camillus *codd.*), cantherius (*sc. est*). CIC. nat. deor. 2, 123 quae *animalia* ... altiora sunt, ... ut -i, adiuvantur proceritate collorum. *cf. p. 202, 81.* PLIN. nat. 10, 173 coitus aversis elephantis, -is. 10, 176 singulos gignunt ... -i. 10, 179 -i duodecim mensibus ferunt. 11, 237 tenuissimum *lac* -is. 11, 253 leo ... et -s pedatim *gradiuntur.* 11, 254 -o tali similes bubulis *al.* ARNOB. nat. 2, 25 *discit* -s sese summittere sive cum sumit onera sive cum ponit. LACT. opif. 7, 6 si ... -o brevem *cervicem tribuas deforme est.* HIL. in Matth. 19, 11 *de camelis*: pecus ... hoc a verbis obedit, metu continetur, ieiunii patiens est et oneri suo quadam disciplinae ratione succumbit. VEG. mil. 3, 23 genus animalium (*camelorum*), harenis et tolerandae siti aptum, confusas etiam in pulvere vento vias absque errore dirigere memoratur. *cf.* EVSTATH. Bas. hex. 8, 1 p. 946^B^ -s habet ... tenacem memoriam malorum *eqs.* RVFIN. hist. 2, 23, 6 ad modum -i semper genua flectenda. EVSTATH. Bas. hex. 9, 5 p. 962^B^ -s ... longum guttur habet. ISID. orig. 12, 1, 35 *v. p. 201, 62.* *de voce*: PAVL. FEST. p. 34 -os, cum voces edunt, blatterare dicimus. EVG. TOL. carm. 41, 3 blaterat ... -s. *nota*: HOR. epist. 2, 1, 195 diversum confusa genus panthera -o (*i. camelopardalis*). **b** *de usu*: *pro iumento*: BELL. Afr. 68, 4 -is XXII regis abductis (adductis *codd.*). LIV. 37, 40, 12 -i, quos appellant dromadas. his insidebant Arabes. 37, 41, 11 eques insequendo tumultum ac pavorem equis -isque ... augebat. 37, 43, 9 intermixtis quadrigis elephantisque et -is. CVRT. 3, 3, 24 pecuniam regis sexcenti muli et trecenti -i vehebant (*cf.* 5, 6, 9). 4, 7, 12 *aquam* utribus -i vexerant (ITIN. Anton. Plac. rec. A 36) *al.* SEN. dial. 5, 20, 4 instrumenta epularum -is vehebantur. PERS. 5, 136 tolle ... piper ex sitiente -o. PLIN. nat. 6, 102 -is itur. 8, 67 -os inter armenta pascit oriens, quarum duo genera Bactriae et Arabiae (*sim. passim v. s. h. v.*). 11, 111 praevelocibus -is fugientes Indi (VOPISC. Aurelian. 28, 3. ITIN. Anton. Plac. rec. A 35 vidimus ... homines cum -os fugientes nos). 12, 63 tus collectum Sabotam -is convehitur *al.* TAC. ann. 15, 12 comitabantur exercitum ... magna vis -orum onusta frumenti. INSCR. Acad. des inscr. et bell. lettr. Compt. rend. 1905 p. 155 praedamque totam cum -is apstulit. 1906 p. 118 -s carricatus cum camelariu f(o)l(les) V *ratariis dare debet.* SVET. Nero 11 commisit ... -orum quadrigas (LAMPR. Heliog. 23, 1). GAIVS inst. 2, 16 nec mancipi sunt ... veluti elephanti et -i (VLP. reg. 19, 1. dig. 9, 2, 2, 2 elefanti ... et -i quasi mixti sunt, nam et iumentorum operam praestant et natura eorum fera est). HYG. mun. castr. 29 -is cum suis epibatis singulis pedes V adsignabimus. tendere debebunt, si in hostem exituri erunt in praetentura iuxta classicos, si ad praedam portandam praesto erunt, iuxta praetorium tendere debebunt. *cf.* VEG. mil 3, 23 -os aliquantae nationes apud veteres in acie produxerunt. ARNOB. nat. 2, 25 *v. p. 201, 81.* EDICT. imp. Diocl. 11, 6 sagma -i (VVLG. gen. 31, 34 abscondit idola subter stramenta -i). AMBR. Abr. 1, 9, 93 cum veheretur -o, veniebat ad sponsum. VVLG. gen. 12, 16 fuerunt ... ei oves et boves ... et asinae et -i (24, 35. I reg. 15, 3 *passim*). 24, 61 Rebecca et puellae illius, ascensis -is, secutae sunt virum. 31, 17 impositis liberis ... super -os. 37, 25 -*i* portantes aromata (III reg. 10, 2 II par. 9, 1). iud. 8, 21 tulit ornamenta et bullas (*v. vol. II p. 2242, 12 sq.*) quibus colla regalium -orum decorari solent (*cf.* GLOSS. bullae ornamenta regalium camelorum). IS. 30, 6 portantes ... super gibbum -orum thesauros suos. HIER. epist. 24, 5 cuius oculis duritieS de genibus -orum ... obcaluisse perspecta est. 120, 1 -s tortuosus et curvus est et gravi sarcina praegravatur. 21, 6 *sqq.* p. 215 vidit ... -um currum trahere. ITIN. Silv. 6, 2 Faranitae ... qui ibi consueverunt ambulare cum -is suis. *ibid.* nocte ... signa -i attendunt *Faranitae.* AMM. 14, 4, 3 equorum adiumento pernicium graciliumque -orum. 22, 11, 10 dilaniata cadavera peremptorum -is imposita (29, 5, 55). 25, 8, 6 mactatis -is iumentisque aliis. RVFIN. hist. mon. 30 p. 456^C^ periclitari posse -um suum, si ei tam grave onus imponeret. *ibid. saepius.* CYPR. GALL. gen. 768 ille alacris tumidis imponit dona -is. CORIPP. Ioh. 6, 194 altis ... -is Maurorum qui more sedent *al.* *nota*: CORIPP. Ioh. 2, 93 collocat astrictis muros fossasque -is. 4, 598 muros per castra -is construit octono circumdans ordine campum *al.* PLIN. nat. 12, 31 Indi in utribus -orum aut rhinocerotum id (*lycion*) mittunt. *vestimentum hominum ex saetis camelinis*: IVVENC. 1, 323 texta -orum fuerant velamina saetis *Ioanni Baptistae.* HIL. in Matth. 2, 2 pilis ... -orum vestis adtexta. *ibid.* cum exuviis immundarum pecudum. *cf.* 19, 11 sub vestitu Ioannis, in -o gentes significari admonuimus. SVLP. SEV. Mart. 10, 8 plerique -orum saetis vestiebantur. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 141. *in medicamentis*: PLIN. nat. 28, 91 *contra morbos quosdam*: -i cerebrum ... fel ... caudam ... fimi cinerem (37, 146) ... urinam ... saetas e cauda (*sim. passim ap.* PLIN. *et* CAEL. AVR.). SER. SAMM. 158 curvi ... purgamenta -i urentur cineremque dabunt. *cuppedium*: LAMPR. Heliog. 8, 3 in populum non nummos ... sed boves opimos et -os et asinos et servos (cervos *S*) populo diripiendos abiecit *al.* 20, 5 comedit saepius ... calcanea -orum.

2 *in similitudine apud* ECCL.: ITALA (cod. d) *et* VVLG. Matth. 19, 24 facilius est -um per foramen acus transire quam divitem introire in regnum dei (*cf.* HIL. in Matth. 19, 11. IVVENC. 3, 525 citius tenuis per acus transire foramen deformis poterunt immania membra -i. *camelum intelligunt* ECCL., *ex. gr.* HIER. epist. 120, 1 EVCHER. form. 4 p. 27, 12 ORIG. in Matth. 15, 20 ISID. quaest. testam. 48 GREG. M. moral. 35, 38; *at aliter interpretantur* GLOSS. V 274, 26 -um: funem nauticum. V 444, 21 fune maiore). ITALA Matth. 23, 24 (Iren. 4, 33, 7) liquantes culicem et -um transglutientes (τὸν δὲ κάμηλον καταπίνοντας, VVLG. glutientes). *cf.* HIER. epist. 69, 4. HIL. in Matth. 24, 7 irridet eorum in colandis culicibus diligentiam, quorum in glutiendis -is esset incuria. ORIG. in Matth. 18, 19 glutire i. e. committere maxima delicta, quae nominat -os, animalia videlicet tortuosa et grandia (18, 20). HIER. in Is. 21, 6 *sqq.* p. 304 ascensorem -i *diceret* contrariam fortitudinem propter foeditatem tortuosi animantis. virg. Mar. 18 proverbium: -um vidi saltitantem.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fem. **camēla,** -ae. VVLG. gen. 32, 15 -as (*sic codd. Amiatin., Tolet.*, -os *al.*) fetas cum pullis suis XXX. TREB. Claud. 14, 3 -as annuas X, mulas annuas novem.

compos. latina (*ut vid.*): hippo- pantherocamelus. *Probst.*

camera (**camara**), -ae *f.* [*a gr.* χαμάρα *tractum, cf.* camur. *Th.*]. *de etymologia*: PAVL. FEST. p. 43, 17 camara et camuri boves a curvatione ex Graeco dicuntur. NON. p. 30, 7 camerum obtortum; unde et camerae, tecta in curvitatem formata. ISID. orig. 15, 8, 5 *v. l. 21.* SERV. georg. 3, 55 MACR. sat. 6, 4, 23 GLOSS. V 175, 3 *al. v. sub* camurus. *de orthographia*: CHAR. gramm. I 58, 23 camara dicitur, ut Verrius Flaccus adfirmat, non camera. sed Lucretius 'cameraeque caminis †extritibus' (LVCR. frg. 3) dicendo etiam cameram dici posse ostendit (*in codd. verba partim corrupta, v. adnot. Keil.; sed cf.* BEDA gramm. VII 266, 12). PROB. app. gramm. IV 198, 11 camera, non cammara (*cf. Heraeus ad l. p. 313*). camara *scriptura est codd. vel omnium vel optimorum his locis*: VARRO rust. 5^{ies} (*semel* camera), VITR. *saepe* (*cf. Rose² ad* 5, 10, 3 p. 124, 17) PAVL. FEST. p. 43 PHAEDR. 4, 25, 29 SEN. epist. 86, 6 (*cod. V*) COLVM. 1, 6, 12 *et* 4, 17, 8 (11, 3, 60 caram *trad.*) PLIN. nat. *saepe* PAVL. dig. 8, 2, 19, 1 (F^1, *al.*) CASSIOD. var. 1, 25, 3 *M^a* GLOSS. III 19, 31 *al. alia v. infra l. 63 et sub II.* *de titulis v. p. 204, 11.* *gen. plur.* camerum? *v. p. 204, 6.* ISID. orig. 15, 8, 5 -ae sunt volumina introrsum respicientia, appellatae a curvo: κάμουρ enim graece curvum est (GLOSS. V 174, 40). [*ital.* camera, *francog.* chambre, *hisp.* camara. *M.-L.*]

I *pars aedificii* (*proprie tectum curvum, tum quodvis tectum.* NON. p. 30, 7 *v. supra l. 7.* GLOSS. ὀροφή, arcus aedificii, fornix curva [V 351, 40 *corrupte, ut vid.*, fornax], testudo templi. III 440, 69 *et* 484, 25 camara ὑπόνομος. *videtur* amara, *q. v.*): CIC. ad Q. fr. 3, 1, 1 pavimenta recte fieri videbantur; -as quasdam non probavi mutarique iussi. VARRO rust. 1, 59, 2 *in oporothecis* -as marmorato et parietes pavimentaque faciunt, quo frigidius sit. 3, 7, 3 peristeron fit ut testudo magna, -a tectus. *ibid.* marmorato ... parietes ac -ae oblinuntur. 3, 7, 4 a terra usque ad -am (*cf. p. 204, 12 sq.*). 3, 8 parietes ac -as munitas tectorio. *ibid.* a summo *ordine columbarii* ad -am. *cf.* frg. Serv. Aen. 1, 697. SALL. Catil. 55, 4 *Tullianum* muniunt undique parietes atque insuper -a lapideis fornicibus iuncta. HOR. sat. 2, 3, 272 Picenis excerpens semina pomis ... si -am percusti forte (PORPH. *ad h. l.* semina ex malis ... digitis mittere in -am. *sim.* SCHOL. Hor.). PROP. 3, 2, 10 -a auratas inter eburna trabes. VITR. 5, 10, 3 totae concamarationes in ferro nitentes sint perfectae earumque -arum superiora coagmenta ex argilla ... liniantur (*opp.* inferior ... pars, quae ad pavimentum spectat). 5, 10, 3 -ae in caldariis ... duplices factae. *ibid.* inter duas -as. 7, 2, 2 -arum dispositiones in conclavibus. 7, 3, 1 *sq. explicatur* camerarum ... ratio. 7, 3, 3 imum caelum *camerarum.* 7, 4, 2. 4 -arum coronario opere subtilis ornatus. *ibid.* explicatae -ae purae ⟨et⟩ politae ... pavimentorum non erit displicens ... apparatus. 7, 10, 2 circa parietem et -ae curvaturam (8, 2, 4 *bis*). 8, 2, 4 -ae ... caldariorum. 8, 6, 3 parietes cum -a. VAL. MAX. 6, 7, 2 inter -am et tectum cubiculi. PHAEDR. 4, 25, 29 ruina -ae *in triclinio* (DICT. 5, 5 casu). SEN. epist. 86, 6 vitro absconditur -a (PLIN. nat. 1, 36, 64 -ae vitreae. 36, 189 *ter. cf.* STAT. silv. 1, 5, 42 effulgent -ae, vario fastigia vitro ... nitent). CVRT. 7, 3, 9 ad ultimum in -ae (*Reuss, Rhein. Mus. 61* [*1906*] *635*; carinae *codd.*) ... modum coit *structura* (*cf.* DIODOR. 17, 82, 3). COLVM. 1, 6, 12 horreum -a contectum (*opp.* solum). 11, 3, 60. PETRON. 30, 3 lucerna ... de -a pendebat. 40, 1 sublatis manibus ad -am iuramus. 73, 3 diduxit usque ad -am os ebrium. PLIN. nat. 12, 79 odor redit a -is ad solum. 16, 156 -as levissime suspendunt. 19, 69 *cucurbita* -as ac pergulas operiens. 30, 89 *cubile stelionis* est ... in loricis ostiorum fenestrarumque aut -is sepulchrisve. 31, 30 *guttae* pendentes in ipsis -is. 33, 52 aureae -ae, argenteae trabes et columnae. 33, 57 *app.* parietes. 34, 101 *cadmea* -is lateribusque fornacium ... applicata. *ibid.* -is dependens. 34, 102. 35, 124. FRONTIN. strat. 3, 4, 6 -ae (camarae *P*) tectorum ... rescissae. PAVL. dig. 8, 2, 19, 1 iuxta communem parietem -am ex figlino opere factam (*cf. l. 69*). TERT. spect. 20 deus etiam extra -as et gradus et †apulias (*theatri vel amphitheatri*) oculos habet. VOPISC. Aurelian. 46, 1 habuit in animo, ut aurum neque in -as neque in tunicas ... mitteretur (*sim.* Tac. 11, 6). CET. FAV. 8 p. 295, 6 -is ... salsum umorem remittendo. 17 p. 300, 24 -ae structiles. *ibid.* figulinae. *nota* p. 301, 1 planas -as (*cf.* AVG. gen. ad litt. 2, 9 p. 47, 19 -a non solum curva, sed etiam plana recte dicitur). 21 p. 303, 16 canniciae (PALLAD. 1, 13). p. 304, 9 arcuatilis. 27 p. 307, 16 lacusculus ⟨cum?⟩ curva -a struatur. SERV. Aen. 2, 469 -am duabus sustentatam columnis. VVLG. III reg. 7, 3 tabulatis cedrinis vestivit totam -am quae quadraginta quinque columnis sustentabatur (*cf.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 110 *Iromus rex* incidens pulcherrimam silvam ... ad -am destinavit *Salomoni* [ὄροφος]). PAVL. NOL. epist. 32, 10 p. 286, 6 absidem solo et parietibus marmoratam -a musivo inlusa clarificat. 32, 11 parietis et -ae confinium. carm. 23, 124 in medio tecti -am inter humumque. 27, 388 insculptum -a crispante lacunar. AVG. quaest. hept. 2, 23 vice -ae tabernaculum pellibus ... tegebatur. civ. 21, 6 p. 500, 1 magnetibus in solo et -a ... positis. CASSIAN. conl. 24, 6, 1 teretis absidae -am ... in sublime concludere. CAEL. AVR. acut. 3, 17, 152 in ... balnei fornice, quem appellant †achicholum sive -am. EVSTATH. Bas. hex. 3, 4 p. 893^D lavacrorum marmoreas ... -as. SIDON. epist. 2, 2, 5 fenestras ... confinio -ae pendentis admovit, ut ... lacunar aperiret. 2, 10, 4 vers. 12 marmor percurrit -am, solum, fenestras. 9, 13, 5 vers. 49 erigatur laquearibus coruscis -ae in superna lychnus. CASSIOD. var. 1, 25, 3 pendenti saxo tornatas -as tegularum tegmine custoditas. 7, 5, 5 aut instructor parietum aut sculptor marmorum aut aeris fusor aut -um (*pleriq.*, -arum *rell.*) rotator. GREG. TVR. Franc. 2, 14 *basilica* habet in alto usque ad -am pedes XLV. glor. mart. 12. 46. 99. ITIN. Theod. 20 ecclesia super -as maiores excelsa fabricata est. ISID. orig. 15, 8, 6 laquearia sunt, quae -am subtegunt. 20, 6, 9 *siphonibus* -as expressis ad superiora aquis emundant. NOT. Tir. 100, 82. *in titulis*: CORP. VI 3714 (= 31007) -aram et paretes suis inpendis ... vestibit (*sic*). *cf.* 5532. 23400 ab terra ad -aram. 29224 a solo ad -aram (17703). 30314 ⟨c⟩ameram auri fulgore decoratam. 34013 (*a. 1 p. Chr.*) parietes et -aras. XI 5263 -era(m) límí⟨na⟩. INSCR. Notiz. degli scavi 1899 p. 423 (*Ligur.*) -eras pavimenta tect⟨a⟩. CORP. III 456 (*Asia, periit*) monumentum cum -ara (-era *al.*) s(ua) p(ecunia) f(ecit) (*ibid.* μνημεῖον σὺν τῇ χαμάρᾳ). VIII 1183 aedem trium -erarum vetustate collapsam addito cultu meliori laqueariorum ... reformavit. 1309 arcuus cum -era Signina et osteo patriae dono dedit. 1323, 12 (*trunca*) et hoc amplius ... -eram superposuit et opere museo exornavit. 9316 mausolaeum ... cum -aris. CARM. epigr. 299, 4 (*Hisp. christ. a. 589*) binos porticos arcos, quibus superum ponitur -era curva convexaq(ue). INSCR. graec. ad res Rom. pert. 1057 (*Syr., a. 134 p. Chr.*) τὴν καμέραν ᾠκοδόμησεν. *de conclavi, ut in linguis Romanicis, videntur dicta haec*: AVG. (?) serm. 319, 7 versus ... in cella scripsimus *eqs.* non opus est, ut quaeratur codex; -a illa codex vester sit. CASSIOD. var. 9, 3, 2 (*de metallis*) -is ... ingeniosa praesumptione revolutis, talpinum animal imitantes. *cf.* GLOSS. II 571, 6 camar[i]a ... cubile.

II *navigii genus*: TAC. hist. 3, 47 barbari ... vagabantur fabricatis repente navibus: -aras vocant. *sequitur descriptio.* GELL. 10, 25, 5 *inter navium appellationes*: -arae. *cf. Assmann, PW. III 1424.* *pars navis*: SVET. Nero 34 solutilem navem, cuius vel naufragio vel -arae ruina periret *Agrippina*, commentus est. *cf.* CYPR. GALL. gen. 251 duplicibus -eris arcam compangere iussus *Noe*. ARATOR act. 2, 803 fulta tribus -eris Noe describitur arca (*cf.* VVLG. gen. 6, 16 tristega facies in ea).

III *de variis rebus* (*in comparationibus et translate*): COLVM. 4, 17, 8 pampini ... condensati -ae more. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 6 p. 176, 20 multi ... dicunt mundum ... esse formatum in -ae modum, scilicet ut sub terra non sit similis ac supra caput est mundi facies. ITALA Is. 40, 22 (Ambr. hex. 1, 6, 21 *cf.* 1, 8, 32. 3, 1, 5 Hier. in Is. 40, 22 p. 490 Eustath. Bas. hex. 4, 1 Max. Taur. c. pag. p. 789^A *al.*) *fecit deus* caelum sicut -am (στήσας ὡς καμάραν τὸν οὐρανόν, VVLG. extendit velut nihilum caelos. HIER. *in h. l.* -am, id est fornicem). *hinc* VVLG. IV Esdr. 16, 60 qui extendit caelum quasi -am. RVFIN. hist. 4, 15, 37 flamma ... in modum -ae curvata specie (καμάρας εἶδος). AVG. serm. ed. Mai 1, 2 pendentes fornices *ramorum* unduosa inflarat amoenitas et profusas -as explicarat. 72, 2 artifices rami frondesque flexibiles naturales -as explicaverant. MART. CAP. 6, 582 *de caelo*: circumspectans -ae exterioris ornatum et laqueata sideribus palatia. *obscurius* SIDON. epist. 8, 11, 3 vers. 17 *de crepida*: si ... vinculorum concurrentibus ansulis reflexa ad crus per -am catena surgat. 9, 7, 3 per -am palati. carm. 2, 249 cerebri. CLAVD. MAM. anim. p. 45, 7 in -am capitis quasi in caelum nostri corporis. *de 'ciborio' q. d.*: LIB. pontif. p. 53, 6 (*inter dona Constantini Aug. ad basilicam Petri data*:) -aram ex auro purissimo. p. 53, 19. *de concha absidae*: *ibid.* 57, 8 -eram basilicae trimitam auri fulgentem. *cf.* p. 104, 20. 105, 1. 3. 124, 4.

IV *nomen loci*: VVLG. IV reg. 10, 12 cum ... venisset ad Camaram (*sic Amiat. Tolet. al.*) pastorum in via (בֵּית־עֵקֶד, Βαιθακὰθ τῶν ποιμένων). 10, 14 iuxta -am. *v. s.* Bethacath.

derivata: camerarius, camerare, camella.

camerārius (camararius), -a, -um *a* camera. PLIN. nat. 19, 70 duo genera *cucurbitarum*, -ararium et plebeium (*cf.* 16, 69 *p. 203, 57*). *subst. masc.* camerārius, -ī: GREG. TVR. Franc. 4, 7 ordinatis ... episcopis et -erariis. 4, 26 quosdam de -erariis *regis*. 6, 45 p. 285, 20 ceteri ... duces et -erarii. [*it.* cameraio, *francog.* chambrier, *hisp.* camarero. *M.-L.*] *fem.* creditaria cameraria GLOSS. V 594, 42.

camerātio, -ōnis *f. a* camerare. SPART. Carac. 9, 5 ex aere vel cypro cancelli subterpositi (superp- *cod.*) esse dicuntur, quibus -o tota *thermarum* concredita est. NOT. Tir. 100, 82^a camaratio. *cf.* concameratio.

camereos *sim. v.* carduus *et v.* chamaeleon.

camero (camaro), -ātum, -āre *a* camera. [*ital. sept.* cambrar '*coagulare*', *francog.* cambrer. *M.-L.*] PLIN. nat. 10, 97 *aves* tabulata ramorum sustinendo nido provide eligere, -arare ab imbri, aut fronde protegere densa. *intrans.* AVG. serm. ed. Mai 168, 3 cum ... per crassas nubium ... densitates et per astriferas caelis -erantibus regiones ... pervolasset. *partic. perf. pass. adi.* **camerātus,** -a, -um: NON. p. 58 testudines sunt loca in aedificiis -ata. SERV. Aen. 2, 487 cavae aedes: tecta -ata (*cf.* GLOSS. V 624, 22 tholus est camerata domus). AVG. quaest. hept. 1, 6 in prima ... habitatione ... semel -ata erat arca; in secunda ... bicamerata ..., in tertia ... tricamerata erat. FVLG. RVSP. serm. dub. 15 p. 877^c -atis undis inter pericula fluctus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

constituitur murus. VEN. FORT. Mart. 4, 40 -ati concha palati. COMMENT. Lucan. 6, 644 velut -ato vertice frondibus arborum. CORP. VI 33740 (*periit*) monum⟨enti partem⟩ dimidiam ... cum aedicula ⟨...⟩ quae est sub sec. u⟨...⟩ camarat(a?) emit de Onesimo *eqs.* *transl.* CASSIOD. hist. 1, 1 p. 881^{C} non -ato eloquio caperis. *n. subst.* **camerātum,** -ī: AVG. serm. ed. Mai 168, 2 artifex ... sermo *dei* ... architectante lingua formaverat -ata *caeli* suspendio. [GLOSS. V 500, 42 †cammarare *v. sub* foedo.] *comp.* concamero, bi- tri- cameratus. *deriv.*: cameratio. *Hey.*

camerus *v.* camurus.

camillus, -ī *m.* [*orig. inc.; cf. nomen* Marce Camitlnas *in pictura sepulcrali Tusca scriptum et quae W. Schulze, Eigennamen p. 290 de nomine* Camillus *disseruit. Th.*]. **1** *latiore ac primario, ut videtur sensu i. q. puer nobilis*: PAVL. FEST. p. 93 flamini⟨c⟩us camillus puer dicebatur ingenuus patrimes et matrimes, qui flamini Diali ad sacrificia praeministrabat. antiqui enim ministros -os dicebant. alii dicunt omnes pueros ab antiquis -os appellatos. p. 43 -s proprie appellatur puer ingenuus. SERV. auct. Aen. 11, 543 Romani quoque pueros et puellas nobiles et investes -os et camillas appellabant flaminicarum et flaminum praeministros (MACR. sat. 3, 8, 7). GLOSS. V 616, 32 -i sunt pueri et camillae puellae. 618, 4 -s est puer ingenuus vel minister. CARM. Paul. Fest. p. 93, Serv. georg. 1, 101, Macr. sat. 5, 20, 17 grandia farra -e metes. *iocose de muribus*: VERS. Quint. inst. 8, 3, 19 praetextam in cista mures rosere -i (*an legendum* Camilli *nom. propr.?*). **2** *strictiore sensu i. q. minister iuvenilis sacrorum*: VARRO ling. 7, 34 dicitur nuptiis -s (scamillus *F*), qui cumerum fert ... hinc Casmilus nominatur Samothraces mysteriis olim quidam administer diis magnis ... verbum esse graecum arbitror, quod apud Callimachum in poematibus eius inveni. PAVL. FEST. p. 93 *v. supra l. 14.* IVBA frg. Plut. Num. 7 τὸν ὑπηρετοῦντα τῷ ἱερεῖ τοῦ Διὸς ἀμφιθαλῆ παῖδα λέγεσθαι κάμιλλον. DIONYS. ant. 2, 22 ὅσα δὲ παρὰ Τυρρηνοῖς καὶ ἔτι πρότερον παρὰ Πελασγοῖς ἐτέλουν ... οἱ καλούμενοι πρὸς αὐτῶν κάδμιλοι, ταῦτα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπηρέτουν τοῖς ἱερεῦσιν οἱ λεγόμενοι νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων κάμιλοι. SERV. Aen. 11, 558 ministros enim et ministras impuberes -os et camillas in sacris vocabant. SERV. auct. Aen. 11, 543 *et* MACR. sat. 3, 8, 7 *v. supra l. 18.* GLOSS. V 174, 42 praeminister sacrorum. 618, 4 *v. supra l. 21. v. Wissowa, Religion und Kultus der Römer p. 425 sq.* **3** *translate de vase(?)*: PAVL. FEST. p. 63 cumerum vocabant antique vas quoddam, quod opertum in nuptiis ferebant, ... quod et -um dicebant, eo quod sacrorum ministrum κάσμιλον appellabant. *at cf.* camella.

fem. **camilla,** -ae. **1** *proprie puella nobilis*: *v.* SERV. auct. Aen. 11, 543 *et* MACR. sat. 3, 8, 7 *supra l. 18.* GLOSS. V 616, 32 *l. 21.* **2** *ministra sacrorum*: *cf.* SERV. Aen. 11, 558 *l. 35.* GLOSS. II 96, 52 ἱέρεια. V 174, 41 sacerdos. FRG. Bob. gramm. VII 543, 27 latine -a, graece σύμμυστις. PACVV. trag. 232 *Medea* caelitum -a, expectata advenis (VARRO ling. 7, 34 *ad l.* -am qui glossemata interpretati, dixerunt administram, addi oportet in his, quae occultiora). *v. etiam nom. propr.* Camillus *et* Camilla. *Mbr.*

1. camīno, -ātum, -āre *a* caminus. *ad camini formam construere*: PLIN. nat. 16, 23 acervi consertis taleis recentibus luto -antur 17, 80 *scrobes* -ata fossura ore compressiore.

2. ? cāmīno, -āre. *ire*: VEN. FORT. carm. app. 16, 9 hic quoque sed plures camina iusta (*prop. Leo*, carmina iussa *codd.*) per annos. [*it.* camminare, *francog.* cheminer, *hisp.* caminar. *M.-L.*]

? caminuatae mirum, confusum GLOSS. V 275, 2 (commiscuatum mixtum, conf.? *Goetz*).

camīnus, -ī *m.*, ἡ κάμινος. ISID. orig. 19, 6, 6 -s est fornax et est Graecum derivatum a καῦμα. SERV. Aen. 3, 580 *v. p. 206, 34.* GLOSS. κάμινος, fornax. DVB. NOM. gramm. V 574, 6 -s generis masculini, sicut Pollio Asinius. *neutr.* caminum: AVG.(?) serm. ed. Mai 2, 1 *v. p. 206, 75* NOT. Tir. 102, 71. *loco mutilo*: LVCR. frg. 3 (*v. p. 203, 11*). *it.* cammino.

1 *in usu domestico vel generatim (caloris, coquendi sim. causa; interdum metonymice de ipso igni, ut l. 72)*: CATO agr. 37, 5 ligna in -um ficulna ... compone. CIC. epist. 7, 10, 2 metuo, ne frigeas in hibernis; quamobrem -o luculento utendum censeo. HOR. sat. 1, 5, 81 udos ... ramos urente -o. 2, 3, 321 oleum adde -o (*proverbialiter; v. Otto, Sprichw. p. 253*). epist. 1, 11, 19 incolumi Rhodos ... facit, quod ... per brumam Tiberis, Sextili mense -s. OV. met. 7, 106 ut ... solent pleni resonare -i. SEN. Thy. 765 viscera ... lentis data stillant -is. PLIN. nat. 28, 84 cinere ... ulcera sanari ... addita -orum farina et cera. 30, 63 sacrificio ... facto crudis laterculis ad formam -i. STAT. silv. 1, 5, 32 neu vilis flamma -os ureret *in balneo*. SVET. Vit. 8 flagrante triclinio ex conceptu -i. ITALA gen. 19, 28 (Lugd.) ascendebat flamma a terra sicut vapor -i (καμίνου, VVLG. fornacis). FELIX anth. 213, 9 (*de thermis*:) hic ... ardentis ⟨nemo⟩ timet ora -i (*cf. p. 206, 6*). ARNOB. nat. 4, 6 -orum ... genus (*sc. foci*). ZENO 1, 1, 5 p. 267$_{A}$ anhelantis -i ignis exaestuans. VVLG. exod. 9, 8 tollite plenas manus cineris de -o. SVLP. SEV. dial. 1, 18, 4 casu clibanus propter ardebat, qui multo igne succensus coquendis panibus parabatur: exundabat abruptis flamma fornacibus et intra -i illius concava totis habenis regnabat incendium. OROS. hist. 5, 3, 6 ut de murorum ambitu quasi e -o in unum apicem coartatum exundaret incendium. SIDON. epist. 2, 2, 11 arcuatili -o ... ignis animatus. carm. 5, 303 humili ... -o. *in imaginibus*: VVLG. Sirach 22, 30 ante ignem -i vapor, et fumus ignis inaltatur; sic et ante sanguinem maledicta *eqs.* Zach. 12, 6 ponam duces Iuda sicut -um ignis in lignis et sicut facem ignis in faeno. VAL. CEM. hom. 1, 8 (*de peccato?*) non sine macula diem transigis, si -i ardentis ora contigeris. ENNOD. opusc. 3, 137 p. 366, 17 quis *quaerit* candelae praesidium, ubi -is indesinentibus fidei pyra succenditur? *cf. sub 5.*

2 *ad metalla, argillam, al. coquenda (cf. Blümner, Technol. IV 108. 152, 1. 217. 331)*: **a** *de fornacibus fabricarum*: MANIL. 4, 250 quod ferrum calidi solvant atque aera -i. PERS. 5, 10 anhelanti coquitur dum massa -o (-i *P*) folle premis ventos. PLIN. nat. 33, 69 quae e -o iactatur spurcitia in omni metallo scoria appellatur (*ibid.* argentum, quod exit a fornace). 34, 106 uritur ... Cyprium ... in -is. 34, 135 lapide pyrite cremato in -is. 34, 157 (*ex coni.*). 34, 170. 35, 35. STAT. silv. 4, 6, 28 quid Polycliteis iussum spirare -is. Theb. 3, 277 *Vulcanum* perpetuis mihi (*Veneri*) desudare -is. 3, 588 avidis ... aratra -is ... rubuere. IVV. 10, 61 follibus atque -is ardet adoratum populo caput (*sc. statuae Seiani*). *in imagine* 14, 118 his crescunt patrimonia fabris ... maioraque fiunt incude adsidua semperque ardente -o. ITALA (cod. g) *et* VVLG. apoc. 1, 15 pedes eius similes aurichalco sicut in -o ardenti (fornace ITALA cod. h, Primas., Cypr. testim. 2, 26 p. 93, 12). VVLG. prov. 17, 3 igne probatur argentum et aurum -o (*hinc translationes, v. sub 5*). PRVD. perist. 10, 294 fabri deorum ... si -is institissent segnius, non esset ullus Iuppiter conflatilis. cath. 12, 196 propago ... quaecumque durum (dir- *al.*) fervidis Baal -is coxerat, fumosa avorum numina, ... deserit. CYPR. GALL. exod. 1144 *aurum* mollitum ... ferventis flamma -i. MARCELL. med. 10, 31 argilla de -o vel de furno. RVT. NAM. 1, 353 non Biturix largo potior strictura -o. DRAC. laud. dei 1, 504 non fugit artificem chalybis, quae massa -os sustineat. **b** *de cavernis naturalibus*: *Aetnae montis* (*in* AETNA *appellantur* fornaces): VERG. Aen. 3, 580 Aetnam ... ruptis flammam exspirare -is (SERV. fornacibus. graece dixit). 6, 630 Cyclopum educta -is moenia conspicio. 8, 418 Cyclopum exesa -is antra Aetnaea. OV. fast. 4, 473 antra ... Cyclopum positis exusta -is. SEN. Herc. f. 106 -is ... Aetnaeis (Herc. O. 1157). Phaedr. 191 furentes ... Aetnaeis iugis ... -os. Thy. 585 aeternis ... -is (583 ferventis ... Aetnae). SIL. 5, 71 Cyclopum rapta -is fulmina. STAT. silv. 1, 1, 3 Siculis ... -is. PRVD. c. Symm. 1, 307 *Vulcanum* regnare -is. CLAVD. rapt. Pros. 3, 117 Cyclopum ... extructa -is culmina. *aliis*: PLIN. nat. 2, 237 flagrat ... Susis ... ad Turrim Albam XV -is, maximo eorum et interdiu, campus. SIL. 14, 56 Lipare vastis subter depasta -is. **c** *de incendio mundi in novissimo iudicio*: VEREC. satisf. 179 omnia tunc unum faciunt elementa -um.

3 *instrumentum tormentorum*: *in historia trium Iudaeorum ap. Dan.*: *cf.* VVLG. Dan. 3, 17 deus ... potest eripere nos de -o ignis ardentis. 3, 23 ceciderunt in medio -o ignis ardentis (3, 6 in fornacem ignis ardentis). PS. ORIG. tract. 18 p. 192, 21 de medio ardentis -i incendio liberari. HIL. myst. p. 27, 25 in psalm. 126, 9. 144, 13 ZENO 2, 69 p. 523^{A}. 2, 71 p. 524^{A} *bis*. 2, 73. 75 -o rugiente. 2, 76. HIER. epist. 96, 17 in -o aestuantis incendii (*cf.* 130, 10). AVG. civ. 11, 9 p. 472 *al.* SVLP. SEV. chron. 2, 5, 2. 3 ZACCH. 3, 6 SIDON. carm. 16, 24 (16, 23 in Chaldaei ... fornace tyranni). SEDVL. carm. pasch. 1, 234 op. pasch. 1, 17 FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 28 p. 787^{C} PS. FVLG. RVSP. serm. 8 p. 868^{A} GREG. TVR. glor. mart. 9 ACT. Firm. et Rust. 8. CORP. III 10190 (*in vasculo vitreo cum figuris*) tris pueri de ecne (*i. igne*) cami(ni). *nota*: ISID. sent. 1, 28, 3 apta fit comparatio de -o trium puerorum ad exemplum ignis gehennae. *sequitur explicatio.* ENNOD. carm. 1, 17, 17 -is igne crepantibus ... praecipitem dari *Euphemiam* (*ibid.* fornacis escae tradere martyram). 2, 56, 3 vaporatis Laurenti vita -is constitit. PASS. Matth. p. 234, 22 si ... eum in -o mittere volueris, sic est ei quasi ecclesia. *de gehenna v. sub 5c.*

4 *singulariter de conclavi*: ITALA num. 25, 8 (Lugd.) introiit ... in -um et occidit utrosque (εἰς τὴν κάμινον, VVLG. in lupanar).

5 *translationes*: **a** *de eliquandis metallis*: VVLG. Sirach 2, 5 in igne probatur aurum ..., homines vero receptibiles in -o humiliationis. Is. 48, 10 in -o paupertatis. HIER. in Mal. 3 p. 973 quidquid in auro nostro ... plumbo ... commixtum est, in -o domini percoquatur. tract. in psalm. 145 p. 289, 18 incende (*domine*) ... -um: iste ardor ... nostra purgatio est. AVG. in psalm. 69, 5 -s tribulationis. *ibid.* -s fracturae tuae. APRING. in apoc. 21, 18 -o passionis et temptationis ardore probati. PS. FVLG. RVSP. serm. 69 p. 941$^{B\ et\ D}$. *aliter* ENNOD. epist. 2, 13, 1 -is excocta fabrilibus verba. *sim.* opusc. 2, 11 p. 291, 5. **b** *de usu domestico*: AVG. serm. ed. Mai 2, 1 *mensa Pharisaeorum* erat totum -um sceleris, coquina malitiae. **c** *de poena et supplicio*: VVLG. Is. 31, 9 dixit dominus, cuius ignis est in Sion et -s eius in Ierusalem (HIER. *in h. l.* ut adversarios suos instar stipulae atque lignorum egrediens ... flamma consumat. *plane diversa in* LXX). Mal. 4, 1 dies veniet succensa quasi -s (HIER. *in h. l.* quasi -s sive clibanus. ITALA Firm. err. 15, 4 clibanus) et erunt omnes superbi ... stipula et inflammabit eos dies veniens. Matth. 13, 42 *angeli* mittent eos (*qui faciunt iniquitatem*) in -um ignis (τὴν κάμινον τοῦ πυρός). *sic de gehenna*: PRVD. ham. 922 rapidos ... -os,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

qui pollutam animam ... perenni igne coquunt. FRG. liturg. 2 p. 263 tristibus abyssi tenebris aut ignitis Gehennae -is aut perpetuis Tartari frigoribus. ORIENT. comm. 2, 277 sulphureo flagrantes igne -os. FAVST. REI. serm. 5 p. 241, 2. ENNOD. opusc. 5, 12 p. 396, 23 immortalis -i et dirum anhelantis piacula. LAVRENT. eleem. p. 115B -i Tartarei.

synonyma: clibanus, focus, fornax (*adde* HIER. tract. in psalm. 145 p. 289), furnus. *derivatum*: caminare. *Hey.*

camīsia, -ae *f.* (*de -ī- v. l. 16 sq.*) [*vox peregrina esse videtur, fortasse Gallica aut Germanica; cf. theodisc.* hemidi '*camisia*'. *v. Thurneysen, Keltoromanisches p. 51. Th.*]. camisa (*cf. formam valachicam infra l. 29*): VEN. FORT. vita Radeg. 13, 30 LEX Sal. 41, 2 (*in 1 g*) 58 (*pars codd.*) GLOSS. V 353, 24. 424, 7. *neutr. plur.* camīsia, -ōrum *probare videtur genet. graec.* καμισίων PAPYR. Wessely, Wiener Stud. 24 (1902) 130 (*saec. VI*); *neutr. sing.* καμίσιν *ibid.*, *cf.* LEONT. NEAP. vita Ioh. ed. Gelzer 21 p. 40 τὸ ὑποκάμισον. i *secundae syllabae longam fuisse e linguis romanicis sequitur; cf. Gröber, Archiv 1 (1884) 541.* PAVL. FEST. p. 311 supparus vestimentum puellare lineum, quod et subucula, id est camisia, dicitur (COMMENT. Lucan. 2, 364 *in B* SCHOL. Lucan. 2, 364). ISID. orig. 19, 21, 1 poderis est sacerdotalis linea corpori adstricta (*cf.* HIER. *infra l. 30*) et usque ad pedes descendens et inde nuncupata, quae vulgo -a vocatur (GLOSS. Löwe, prodr. p. 418 tunica linea, quae vulgo -a dicitur). 19, 22, 29 -as vocamus, quod in his dormimus in camis, id est in stratis nostris. GLOSS. III 272, 61 χιτωνίσκος. V 353, 24 haam (*anglosax.* '*Hemd*'). 424, 7 lineum. 620, 21 interula. *cf.* 616, 20/21 blatea dicitur -a linea. GLOSS. Brux. (Mélanges Nicole p. 540) colobium -a sine manicis. SCHOL. Hor. epist. 1, 11, 18 (*gloss. in r*) campestre, id est -a subtilis. [*it.* camigia, *francog.* chemise, *hisp.* camisa, *val.* cămasă. *M.-L.*]

HIER. epist. 64, 11 solent militantes habere lineas, quas -as vocant, sic aptas membris et adstrictas corporibus *eqs.* VICT. VIT. 1, 39 de palliis altaris -as sibi et femoralia faciebant. PALLAD. hist. mon. I 53 p. 336D spoliavitque se vestibus suis, hoc est -a (τοῖς καμισίοις), chlamyde et aliis virilibus rebus. PAPYR. Marini 80, 2, 6 (*a. 564*) -a tramosirica in cocco et prasino valente solidos tres. 80, 2, 13 -a ornata. PAPYR. Wessely, Wiener Stud. 24 (1902) 130 (*saec. VI*) ὑπὲρ τιμῆς καμισίων. *ibid.* ἓν καμίσιν. LEX Sal. 41, 2 *si mortuum* aut de camisa aut de collis aut de quibus rebus celaturus texerit. 58 in -ia (camisa *var. lect.*) discinctus discalci⟨at⟩us palo in manu, saepe sallire debet. GREG. M. epist. 7, 27 (*a. 597*) duas autem -as ... vobis transmisi. VEN. FORT. vita Radeg. 13, 30 camisas, manicas, cofias, fibulas *reginae*. SCHOL. Hor. Vind. ars 124 Clytaemestra *fecit* -am sine capitali foramine, in qua induenda dum laboraret *Agamemno eqs.*

? **camistrus,** -ī *nomen herbae vel medicamenti.* PELAGON. 390 camistri (mentastri *coni. Ihm*, HIPP. gr. χαλαμίνθης), laseris Pontici *eqs.* *huc fort. pertinent* GLOSS. III 545, 6 camitreos britonica. 537, 24 cametrios id est bettonica; *at v.* chamaedrys. *Mbr.*

λιμ⟨ν⟩οκαρίδες (τιμοχαρίδαις *cod.*, *corr. Bücheler*, λιμοχ. *Heraeus*, ποταμοχ. *David*) **cammariunculī** (gamm- *cod.*) GLOSS. III 437, 18. *a* cammarus.

cammaron *v. l. 71.*

cammarus, -ī *m.*, κάμμαρος. *de scriptura*: CAPER gramm. VII 108, 13 -us (*sic B, al.* camarus), non cambarus. NOT. Tir. 113, 8 cambarus (*v. formas romanicas*). gammarus *v. l. 58 et l. 61 et cf.* GLOSS. II 338, 56 καρίς scylla, gabbarus. GLOSS. II 435, 22 -s: σπάρος ὁ ἰχθύς. 97, 1 *al.* -i: καρίδες (*cf.* SCHOL. Hor. sat. 2, 4, 58 *squillas* alii -os, alii caridas dicunt. SCHOL. Iuv. 5, 81). III 437, 27 gammari: ἀσταχοί. V 653, 28 piscus (*sic*) pessimus exiguus. [*it.* gambero, *hisp.* gambaro. *M.-L.*]

VARRO rust. 3, 11, 3 pabulum iis *anatibus* datur triticum ... non numquam etiam ex aqua gammari (*sic codd.*). *cf.* COLVM. 8, 15, 6 datur -s et rivalis alecula. PLIN. nat. 32, 148 cucumis, cynops, -s. MART. 2, 43, 12 concolor in nostra, -e, lance rubes. IVV. 5, 84 tibi dimidio constrictus -s ovo ponitur. LAMPR. Heliog. 19, 6 primus fecit de piscibus isicia, primus de ... -is et scillis. *cf.* APIC. 2, 37 isicia fiunt marina de -is et astacis (2, 39). *Probst.*

? cilicion id est **cammea** GLOSS. III 554, 74 (619, 28). *Mbr.*

cammēnsis *v.* carensis.

cammoron, -ī *n.*, κάμμορον, *nomen herbae*: PLIN. nat. 27, 9 *aconitum habet* radicem modicam, cammaro similem marino, quare quidam cammaron appellavere. 1, 27, 2. DIOSC. 4, 73 aconiton aut pardalianches aut camoro⟨n⟩. *Probst.*

camomilla, camomillinus *sim. v.* chamaemel-.

camox [*vox peregrina. Th.*] *nomen quadrupedis.* POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 10 ibix, camox, mussimus. [*francog.* chamois. *M.-L.*] *Jacobsohn.*

campa *v.* campe.

1. campae, -ārum *f.* PAVL. FEST. p. 44, 1 -as (cappas *boni codd.*) marinos equos Graeci a flexu posteriorum partium appellant. GLOSS. IV 213, 30 campae equi marini. V 275, 6 campe aequi marinae. 633, 12 (cappe). *cf.* hippocampus *et* camphippus. *an cf.* κάμπος, κάμπη (*i.* κῆτος)?

2. [**campae**]. PLAVT. Truc. 942 *loco desperato*: campas (*CD*, capas *B*) dicit.

? **campages** (campania *Her.*) capita regionum, ubi urbes non sunt GLOSS. V 275, 24.

campagus, -ī *m.* [*ex eodem fonte derivatum, unde gr.* κομβαών; *v. Mommsen, Ber. d. sächs. Ges. d. Wissensch., phil.-hist. Kl. 1851 p. 73. Th.*]. *genus calcei*: *Mau, PW. III 1433.* LYD. mag. ind. 1 ζ' περὶ τῶν λεγομένων καμπαγίων. mag. 1, 17 *post descriptionem campagi*: κάμπαγον αὐτὸ (τὸ ὑπόδημα) καλοῦσιν ἐκ τῆς ἐπὶ τὸν κάμπον, οἱονεὶ τὸ πεδίον, χρείας ἔτι καὶ νῦν. CAPITOL. Maximin. 28, 8 calceamentum eius (*Maximini*), id est -um regium, quidam in luco ... posuerunt. TREB. Gall. 16, 4 caligas (corrigias *Momms.*) gemmeas adnexuit, cum -os reticulos appellaret. EDICT. imp. Diocl. 9, 11 ca⟨m⟩pagi militares (*cf. Blümner in loc. p. 127.* frg. Megar. καμπαγῶνες, frg. Geronth. κομβαῶνες). AVG. c. Parm. 3, 2, 16 iurantes ... per -os (*cod. Cassin.* m^1; campagos m^2; compages *codd. interpol., edd.*) eorum, qui viam pacis non agnoverunt. GREG. M. epist. 8, 27 diaconos ecclesiae Catenensis calceatos -is procedere praesumpsisse. MALALAS p. 322, 11 Bonn. *de militibus*: μετὰ χλαμύδων καὶ καμπαγίων.

campāna *v.* 2. campanus.

campānēnsis, -e *a* campanus. GREG. TVR. Iul. 32 ager cuiusdam divitis campanensis (-iensis *al.*).

campāneus (-ius), -a, -um *a* campus (campania, -orum *et* campania, -ae *i. q. campus*). *vocabulum infimae latinitatis.* [*ital.* campagna, *francog.* champagne, *hisp.* campaña. *M.-L.*] GROM. p. 331, 20 in montanioso loco ... in -eis. p. 331, 22 in -eis locis (*opp.* in montibus). p. 332, 22 in -iis (*opp.* montuosum). ITIN. Anton. Plac. rec. A *et* B 9 venimus in loco, ubi dominus ... quinque milia populos satiavit, extensa -ia, oliveta et palmeta. GREG. TVR. Franc. 4, 17 in -iam Remensem (5, 18 Iul. 32. *ibid.* reliquiis ... in -iam translatis). 7, 35 in suburbana urbis -ia. vit. patr. 7, 3 in -ia illa quae a parte aquilonis habetur. GLOSS. II 96, 55 campania πεδιάς.

forsitan hinc **Campānia,** -ae *regio campestris prope Romam, hodie* Campagna di Roma. *v. nom. propr.*

campānicus *v. nom. propr.*

campānula, -ae *f. deminutive a* campana. VITA Fronton. p. 9 (Migne 73, 442B) unus, qui leves ac tinnulas aures habebat, per flamina ventorum -ae rapiens sonitum ... reticuit.

1. campānus, -a, -um *a* campus, *ut vid., ductum, fere i. q.* '*campester*'. CORP. IX 4321 (*Amitern.*) itus actusque est in hoce delubrum Feroniai ex hoce loco in via(m) poplicam campanam, qua proxsimum est. *de cohortibus* (*cf. Cichorius, PW. IV 351. 266 et sub* campestris): CORP. III 8693 (*Dalm.*) miles cho(rtis) campanae. 14246[1] (*Dalm.*) miles cohortis camp. 14623[3] ⟨coh.⟩ campan⟨...⟩. *hinc subst.*: CORP. VI 3520 coh(ortis) primae voluptariae (*sic*) Campanorum. CORP. VI 303 Zoticus fenarius Ercule(m) Ca(m)panum botu redit (*i. votum reddit*).

2. campānus, -a, -um. *conferendum videtur cum* Campanus, Campania. *n. subst.* **campāna,** -ōrum? (*i. vasa aerea? cf.* PLIN. nat. 34, 95 PORPH. Hor. sat. 1, 6, 118): *locus obscurus varie temptatus* PLIN. nat. 18, 360 *praedicit* etiam in -is (*sic codd. praet. E, qui* -us) venturam tempestatem praecedens suus fragor (*cf. Wölfflin, Sitz.-Ber. d. Bayr. Ak. 1900, 4*). ACT. Arv. a. 219, 8 mor[a]e pompae in tetrastylum fercula cum -is et urnalibus mulsi singulorum transierunt (*cf. Henzen, comm. p. 35; Wölfflin l. l.*). *cf.* GLOSS. III 24, 32 τύμπανον -um.

f. subst. **campāna,** -ae. **a** *instrumentum sonorum ex aere factum* [*ab aere Campano nomen accepisse censet Wölfflin, Archiv 11, 538. Th.*]: FERRAND. epist. 11 ministerio *monachos convocandi* sonoram servire -am beatissimorum statuit consuetudo sanctissima monachorum. [*ital. hisp.* campana. *M.-L.*] **b** *genus staterae*: ISID. orig. 16, 25, 6 -a a regione Italiae nomen accepit, ubi primum eius usus repertus est. haec duas lances non habet, sed virga est signata libris et unciis et vago pondere mensurata. GLOSS. χαριστίων. PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 130 λιναρ(ίων) λίτρ(ας) δύο καμπανῷ Ἀλεξανδρείας. LEONT. NEAP. vita S. Ioh. 3 p. 9, 12 πάντα ἐν ἑνὶ καμπανῷ καὶ ζυγῷ καὶ μοδίῳ ... πωλεῖν. [*val.* cumpână, *it.* campana. *M.-L.*] *cf.* Campanus *nom. propr.*

? **camparcus,** -ī *significationis incertae.* AVG. c. Secundin. 23 p. 941, 10 itaque ille (*deus Manichaeorum*) non pancarpus, sed plane -s factus est, qui omni feritate discerptus est (compartus [*in mg.* 'al. campertus'] *b Maur.*).

campē, -ēs *f.*, κάμπη, *eruca* (*cf.* COLVM. 11, 3, 63). [*apul.* campa. *M.-L.*] COLVM. 10, 324 teneras audent erodere frondes implicitus conchae limax hirsutaque -e. 10, 365 volvitur ad terram distorto corpore -e. *eadem saepe* eruca, *ut* 10, 109. 133. PALLAD. 1, 35, 6 -as ... evincere. 1, 35, 13 -as nonnulli ficulneo cinere persequuntur. THEOD. PRISC. eup. faen. 11 p. 12, 10 pini arboris -as (vermes quos medici -as appellant *br*) accipies et cum melle conteres. CASSIOD. hist. 2, 7 p. 927B -a et locusta dicitur virtus magna. *comp.* pityocampe.

campellus, -ī *m. deminutive a* campus. CONC. Aurel. a. 541 p. 91, 90 in campellis vel in vineolis. *cf.* campulus, campicellum.

campēnsis, -e *a* campus. APVL. met. 11, 26 Isidis, quae de templi situ sumpto nomine Campensis (comp- *cod.*) ... propitiatur. ITALA deut. 4, 48 (Lugd.) in terra campe⟨n⟩se (πεδινῇ, campestri

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VVLG.). Luc. 6, 17 (cod. a) in loco -e (πεδινοῦ, campestri VVLG.). *subst.* **campēnsēs,** -ium *i. qui in campis habitant* (*genus haereticorum: Jülicher, PW. III 1443*). OPTAT. app. 1 p. 196, 17 campe⟨n⟩ses et harenarii fecerunt illum episcopum. HIER. epist. 15, 3 ab Arianorum prole, -bus. 15, 5 -es cum Tarsensibus haereticis copulati.

***campester,** -stris, -stre [*a* campus. *Th.*]. *sine comp. et superl.* GRAMM. suppl. p. 124, 15 hic -ster, haec -stris, hoc -stre. PRISC. gramm. II 230, 22 'hic -ster' et 'hic -stris'. Cato in I Originum (*v. l. 20*). campester: VARRO rust. 1, 6, 5 GLOSS. IV 29, 28 *al. cf.* Campester *nom. propr.* campestris *masc.*: CATO orig. 7 COLVM. 3, 13, 8. 7, 2, 3 GLOSS. II 400, 15. *abl.* -i: CIC. Cael. 11 VARRO rust. 1, 6, 4 *et passim.* *secundae declinationis*: -orum: LIB. pontif. p. 73, 11 CORP. III 1607 (*Dac.*). -is: LIB. pontif. p. 69, 11. *cf.* campestre. *de e brevi*: AVDAX gramm. VII 359, 15. *cf.* LYD. ost. 10 p. 35, 8 W. Καμπέστριος. GLOSS. -is: πεδιάς, πεδινός, πεδινή. -e πεδινόν. -ia πεδιασιμαῖα. *notandum videtur vocem deesse inter al. ap.* MELAM *et* AVIEN. *legitur* FRONTO p. 208, 13 *loco mutilo.* [*ital.* campestre, *francog.* champêtre. *M.-L.*]

1 *generatim de quovis campo* (*in campo situs, ad campum pertinens*): **a** *cum nominibus locorum, sim.*: CATO orig. 7 *ager* campestris plerus Aboriginum. VARRO rust. 1, 6, 2 tria genera ... agrorum, -e, collinum, montanum (*cf.* COLVM. 2, 2, 1, *ubi*: genera terreni). LIV. 4, 37, 1. 10, 2, 5 (*opp.* collis). 30, 2, 12. 38, 18, 14 ex -bus vicis agrisque. 40, 38, 2 (*opp.* montes). *al.* COLVM. 1, 2, 3 agrum habebimus ... parte -i, parte alia collibus ... devexis. arb. 1, 5. CAES. Gall. 7, 72, 3 -bus ac demissis *locis*. 7, 86, 4 *opp.* loca praerupta. civ. 1, 79, 1 BELL. Afr. 73, 2 VARRO rust. 1, 6, 6. 1, 20, 2 ex -bus locis ... in dura ac montana. NEP. Eum. 5, 6. LIV. 9, 13, 7 -ia et maritima loca. 31, 41, 8 VITR. 2, 1, 5 *al.* CVRT. 5, 1, 35 COLVM. 3, 2, 6 *v. p. 210, 66.* 3, 13, 7. 6, 2, 12 ex planis et -bus locis in montana et aspera ... vel ex montanis in -ia. PLIN. nat. 25, 97 pinguibus locis et -bus. FRONTIN. strat. 2, 12, 4 AMM. 23, 6, 56 VVLG. Luc. 6, 17 IV Esdr. 7, 6. Ps. BOETH. grom. p. 401, 16 in -ia loca, ubi agri in planitie sunt constituti. ORIBAS. syn. 4, 1. 10. CAES. Gall. 7, 81, 1 munitiones (7, 83, 8). LIV. 23, 45, 10 Nolam, -em urbem, non flumine, non mari saeptam. 27, 39, 12 *oppidum.* 36, 10, 7 urbis sitae in plano, aperto et (-rtae *cod.*) -i ... aditu (40, 22, 12). 40, 58, 2 *vici* (*cf. supra l. 24*). CVRT. 6, 2, 13 regionem -em ac fertilem (regio: HEGES. 3, 6, 4 VVLG. III reg. 7, 46). COLVM. 1 praef. 25 -is positio (*opp.* collis. *item* 1, 2, 4). 3, 1, 8 *solum* nec -e nec praeceps, simile tamen edito campo (solum: PLIN. nat. 26, 52). 3, 14, 1 -is et uliginosa planities (planities: PLIN. nat. 2, 203 *opp.* mons. AMM. 23, 6, 59). 7, 6, 1 dumeta potius quam -em situm desiderat (7, 2, 2 *opp.* collinus). ITALA Ios. 11, 16 (Lugd.) omnem terram montuosam ... -em (ὀρεινὴν ... πεδινήν, VVLG. terram montanam ... et planitiem). VVLG. deut. 1, 1 in solitudine -i (Ios. 20, 8 *al.*). 4, 43 in terra -i (*sim. saepius*). Ios. 13, 21 urbes. Ier. 21, 13 vallis solidae atque -is. 32, 44 *civitates.* ENNOD. opusc. 1, 8 p. 263, 19 -is habitatio (*opp.* invia *neutr.*). GLOSS. IV 29, 28 (*al.*) campe⟨s⟩ter fundus qui in campo est. *c nom. propr. urbium et terrarum: praedicative*: CVRT. 3, 4, 8 -is eadem (*Cilicia*). AMM. 14, 2, 8 Lycaoniam magna parte -em. AMBR. hex. 3, 2, 11 *Aegyptus* HIER. in Ezech. 29, 3 p. 343 Aegyptus -is provincia). HIER. in Hab. 3, 17 p. 667 Ierusalem. *pro distinctivo*: VARRO rust. 2, 1, 17 e Rosea (eros et a *cod.*) -i. PLIN. nat. 5, 5 colonia ... Babba, Iulia Campestris appellata. *c. nomin. viarum, sim.*: CAES. civ. 1, 66, 4 V milia passuum ... itineris -is (*opp.* loca aspera et montuosa). LIV. 21, 32, 6 CVRT. 5, 1, 12 *al. nota* VITR. 10, 2, 11 propter ... viarum -em mollitudinem. APVL. met. 8, 23 -es ... vias (via: APVL. met. 10, 1 VVLG. deut. 2, 8). 9, 9 semitas. **b** *c. nominibus variarum rerum*: *corporalium*: VARRO rust. 1, 6, 4 *fructus* (*opp.* montanus). 1, 6, 5 segetes. VITR. 8, 1, 2 (*al.*) *fontes.* CELS. 2, 18 p. 65 frumentum (*opp.* collinum). COLVM. 3, 1, 2 *palma.* 11, 3, 21 *sationes.* 12, 21, 1 *vineae.* PLIN. nat. 1, 16, 30 *arbor.* 16, 63 *fraxinus* (*opp.* montana). 16, 67 *acer* (*opp.* montanum. *sic* 21, 160 *de habrotono,* 24, 34 *de resina*). 16, 72 *ulmus* (*opp.* montuosa). 16, 97 ex eodem genere *arborum,* quae sunt in palustribus, priora germinant, mox -ia, novissima in silvis. 21, 44 *saliuncae* duo genera ... -e ..., silvestre. *incorporalium*: AMBR. hex. 5, 21, 69 -e exercitium *apium.* CASSIOD. var. 7, 39, 1 non ... -i certamine, sed murali protectione contendere. **c** *c. nominibus personarum*: HOR. carm. 3, 24, 9 Scythae (PORPH. *ad l.* quod in campis sine tectis vivant). LIV. 22, 18, 3 -em hostem gravem armis (*opp.* adsuetior montibus). 39, 53, 13 barbaros. PLIN. nat. 4, 108 Oscidates montani ... Oscidates -es. ITIN. Alex. 28 Uxios. DICT. 1, 16 *exercitus.*

2 *speciatim*: **a** *de campo ludorum, certaminum, exercitationum militarium* (*maxime de campo Martio Urbis*): CIC. Cael. 11 ut exercitatione ludoque -i uteremur. HOR. epist. 1, 18, 54 scis, quo clamore coronae proelia sustineas -ia. ars 379 ludere qui nescit, -bus abstinet armis. PLIN. nat. 36, 85 puerorum ... ludicris -bus. PLIN. paneg. 13, 1 in illa meditatione -i. SVET. Aug. 83 exercitationes -es equorum et armorum (Nero 10). Galba 6 -em decursionem. PORPH. Hor. carm. 1, 8, 1 exercitationum -ium. 3, 12, 7. VEG. mil. 1, 1 in -i meditatione. 1, 3. 1, 20 p. 22, 5. 7 ISID. orig. 19, 33, 1. *extra Romam*: RVF. FEST. 23, 2 cum contra Ctesiphontem ... castra haberet ludosque -es ... per diem agitasset.

b *de campo Martio comitiorum sede* (*fere i. q.* '*comitialis*'; *aliter v. sub a*): CIC. har. resp. 42 *Clodius* quaestum illum maxime fecundum ... -em totum ad se ... redegit. LIV. 7, 1, 2 aedilitatem ... Scipioni ... gratia -i ceperunt. 32, 7, 11 res ex -i certamine in senatum pervenit. VAL. MAX. 4, 1, 14 -em experiri temeritatem (*opp.* curiae beneficio uti). SVET. Aug. 3 inter divisores operasque -is.

c *de campo proeliorum scaena*: *de numinibus campestribus in titulis militaribus* (*Ihm, PW. III 1444*): CORP. VI 533 Nemesi sanctae -i. II 4083 Marti -i sac. VIII 2635 (*Num.*) Marti Aug. et dis -bus. 10760 diis cam⟨...⟩. VII 510 Matr(ibus) tribus Campe⟨strib.⟩ et Genio alae *eqs.* 1084 Matrib(us) Alatervis et Matrib(us) Campestrib(us).

subst. f. **Campestrēs,** -ium (*fere in inscr. saec. II p. Chr.*): CORP. VI 768 Sulevis et Campestribus sacrum. 31139[b], 4 Iun(oni) Victoriae Fortun(ae) Felicitati Minervae Campestrib(us) Fatis, Salut(i) et omnibus deabus. 31140[a], 6 *similiter, sed*: Saluti, Fatis, -bus, Silvano *eqs.* 31141[a], 6 *sqq.* 31146[a], 4 Fatis, Saluti, -bus (*item* 31148). 31149. 31157 sa⟩nct⟨is⟩ -bus et ceteris dis deabusque. 31158 Iunoni Herclenti (*sic*) -bus. 31171 Marti Mercurio -bus Terrae Caelo *eqs.* 31174. 31175. 31167 Campestribus. XIII 6449 -bus sacrum. 6470 -bus ex voto. III 3667 (*Pann.*) ⟨C⟩ampestribus. 7904 (*Dac.*) Eponab(us) et -bus. 11909 (= 5910 *Raet.*) Campest(ribus) et Eponae. 14355[21] (*Pann.*) Campestr. 14355[22]. 11264? VII 1029 Cam⟩pestrib. 1080 Campestr. sacr. 1114 Marti, Minervae, -bus, Hercl(i), Eponae, Victoriae. 1129 -bus et Britanni(ae). 507 (? *cf. Bonn. Jahrb. 99, 265*). *an huc pertinet* CORP. VI 30908 Herculi sanctissimo Camp(estribus? -estri? -ano? *v. p. 208, 44/5*) b. b.

cognomen cohortium etc. (*de cohortibus cf. Cichorius, PW. IV 351, 44. 266, 36 et sub* campanus): CORP. III 8488 (*Dalm.*) (centurio) coh(ortis) I Camp(estris). CORP. III 14216[8] (*Dac.*) mil(es) coh. III Camp(estris). 14216[10] (centurio) coh. III Cam. 7289 ch(ortis) III Campe(stris). CONST. veteran. 37 p. 868 (*a. 110*) int. *et* ext. 11 cohors III Campestris c. R. CONST. veteran. 69 p. 885 (*a. 145/160*) ext. 6 *coh.* ⟨cam⟩p(estris) vol(untariorum) c(ivium) R(omanorum). CORP. III 10052 (*Dalm.*) ⟨t⟩ri⟨b⟩. co⟨h ... Ca⟩mp⟨estris?⟩. [*de* CORP. III 131. 132 *cf. ibid.* 14160[3].] CORP. III 1607 (*Dac.*) Valerius Lo⟨ng⟩inus vet(eranus) n(umeri) Campestror(um).

3 *translate* (*facilis*): FRONTO p. 54, 10 N. cum sint tria ... genera ὑποθέσεων δικανικῶν, cetera illa multo sunt proniora, multifaria, procliva vel -ia; τὸ ἐπιδεικτικόν in arduo situm.

neutr. subst. **campestre,** -is. *campestrum,* -I *v. l. 57/8.* SCHOL. Hor. epist. 1, 11, 18 -e dicitur pannum, quo in -i exercitatione iuvenes inguina tegebant (*cf. gloss. Γ app.*). AVG. civ. 14, 17 p. 40 (*ad* gen. 3, 7 *v. l. 55*) -ia, id est succinctoria genitalium *eqs.* -ia: Latinum quidem verbum est, sed ex eo dictum, quod iuvenes, qui nudi exercebantur in campo, pudenda operiebant *eqs.* (*cf.* campestratus). *sim.* c. Pelag. 1, 16, 32 *et* nupt. et concup. 2, 30, 52, *ubi* perizomata. ISID. orig. 19, 22, 5. 19, 33, 1. GLOSS. V 174, 43 -ia lumbaria sive praecinctoria. HOR. epist. 1, 11, 18 quod *facit* paenula solstitio, -e nivalibus auris. ASCON. Scaur. p. 30 -i sub toga cinctus. ITALA lev. 6, 10 (Rufin. hom. Orig. in lev. 4, 6) -e lineum induet (περισκελὲς λινοῦν, VVLG. vestietur ... feminalibus lineis. *cf.* RVFIN. *l. l. infra*: -i ... lineo cingitur vel, sicut alibi dicitur, femoralibus utitur). GALLICAN. Avid. 4, 7 nudus, -i solo tectus. ITALA gen. 3, 7 (Aug. civ. 14, 17 p. 40 *cf.* gen. ad litt. 11, 1 p. 333, 6) consuerunt folia fici et fecerunt sibi -ia. PASS. Theclae p. 153, 16 *Thecla* accepto circum verenda -i (-ae *BD*). *nota* p. 89, 12 accepit -um. 89, 24 accepto -o. 166, 9 -um. INSCR. Rev. des Étud. grecq. 19 (1906) 104 ἔχων χαλκὸν ... ἤτε ἐν φούνδῃ ἤτε ἐν καμπίστρῳ. *dub.* GLOSS. II 572, 27 -er (campester *al.*) puerilis (*v. Götz in Thes. gloss.*). campestre *aliter p. 211, 2.*

n. pl. subst. **campestria,** -ium 1 *i. q. loca campestria, campus* (*aliter p. 209, 66*): VARRO rust. 1, 6, 3 in -bus ... seruntur (*opp.* in superioribus). 1, 6, 5 qui colunt -ia. SEN. benef. 6, 31, 3 angusta esse classibus maria, militi castra, explicandis equestribus copiis -ia. nat. 3, 27, 9 per -ia fluens Rhenus (4, 2, 3 vagus *Nilus*). COLVM. 3, 2, 6 omni statu locorum -ia largius vinum, sed iucundius afferunt collina. PLIN. nat. 6, 118 in -bus oppida Diospege *eqs.* 12, 101. 16, 77 *opp.* in montibus. 17, 77 *subst.?* 17, 201 in collibus siccisque agris, ... in -bus et umidis. 18, 34 (*ex Catone? v. adnot. ed.*) multo -bus magis quam clivosis respondent eadem. 25, 39 nascuntur in -bus cultis. 25, 120. 26, 70. 27, 97. 27, 139 nascitur ... praecipue -bus. FRONTIN. strat. 2, 2, 11 *opp.* colles. TAC. Germ. 43 pauca -ium, ceterum saltus et vertices montium [iugumque] insederunt. ITIN. Anton. Plac. rec. A *et* B 8 per -ia. PRISCILL. tract. 11, 145 p. 105, 3 sublimaret erecta ..., pressa plenaret (?), aperiret -ia, silvarum tegeret occulta. HEGES. 4, 19 montana atque -ia. HIER. epist. 46, 2. 78 mans. 42 in Is. 14, 22 p. 180. 30, 25 p. 414 valles atque -ia. in Ion. 1, 3 p. 394. in I Eph. 2, 10 montes ... et valles et colles atque -ia. VVLG. gen. 14, 6 ad -ia Pharan (*similia passim in* VVLG.). Ios. 11, 16 montem ... Israel et -ia eius. 12, 8 tam in montanis quam in planis atque -bus. II reg. 15, 28 in -bus deserti (IV reg. 25, 4 solitudinis). Ier. 48, 8 valles et ... -ia. AVG. quaest. hept. 7, 4 p. 452, 31 in -bus sive in vallibus (*opp.* in montanis). GREG. TVR. Franc. 10, 3 in -ia castra posuerunt. LIB. pontif. p. 69, 11 lacum Turni cum adiacentibus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

campestris. p. 73, 11 cum omnem agrum campestrorum. *sing.* campestre, -is: TERT. apol. 40 cum totum orbem cataclysmus abolevit vel . . . -e solummodo. ITIN. Anton. Plac. rec. A *et* B 6 mons surgit in medio -i. *masc.?* ITALA iud. 1, 9 (Aug. quaest. hept. 7, 3 p. 451, 13) qui habitabat [in] montana et austrum et campestrem (VVLG. in -bus). 2 *genus machinae bellicae:* HERO chiroball. 3 p. 128 Wescher τὰ καλούμενα καμβέστρια (*describitur constructio*). *f. subst.* Campestres, -ium *v. sub 2 c.*

opposita: arduus, collinus (*adde* VARRO rust. 1, 6, 5 COLVM. 12, 21, 1), montanus (*adde* PLIN. epist. 1, 16, 30 HIER. epist. 46, 2 in Ion. 1, 3 p. 394 VVLG. deut. 1, 7 Ios. 9, 1), montuosus (*adde* HEGES. 3, 6, 4 VVLG. deut. 11, 11 Ier. 17, 26), muralis, praeceps, silvester.

campestrātus, -a, -um [*a* campestre. *Th.*]. AVG. civ. 14, 17 *post explicationem vocabuli* campestre (*v. p. 210, 44*): unde qui ita (*campestri*) succincti sunt -os vulgus appellat. *sim.* c. Pelag. 1, 16, 32 unde -i appellantur hodieque, qui eadem membra (*pudenda*) cingendo cooperiunt.

camphio *v.* campio.

? **camphippus,** -ī *m.* LVCIL. 1126 (Non. p. 120, 18) camphippi (hippocampi *codd. Non., sed* NON. 'hippocampi ... Lucilius transverso ordine'), elephantocamellos (elefantocamillos *codd.*). *Dousa et Lachm. legunt*: 'camphippelephantocamelos'.

campicellum, -ī *n. a* campus. GROM. p. 312, 9 *casa* sub se -um habens superiorem recturam colli. 312, 17 sub se vallem, quae -m est. *cf.* campellus. [*hisp.* campecillo. *M.-L.*]

campicursio, -ōnis *f. a* campus *et* cursio. *exercitium militare.* VEG. mil. 3, 4 -em, ut ipsi appellant inspectionem armorum, assidue faciunt (*verba* inspectionem armorum *del. Lang.*; inspectionemque armorum *aliq. codd.*). 3, 9 p. 89, 5 in -e, in sagittando, in iaculando, in ordinanda acie.

campidoctor, -ōris *m.* [*coaluit ex* campi doctor. *Th.*]. GLOSS. ὁπλοδιδάκτης. *de variis lapidum et papyrorum scripturis cf. l. 43 sqq.* campiductor *significatione differre a* campidoctor *censet Beurlier, Mélanges Graux p. 301 sqq.* LAMPR. Alex. 53, 9 -es vestri hanc *vocem* vos docuerunt contra Sarmatas . . . emittere. VEG. mil. 1, 13 illo exercitii genere, quod armaturam vocant et a -bus traditur, imbuendus est tiro. 2, 23 non tantum armaturae, qui sub -e sunt, sed omnes aequaliter contubernales. 3, 6 p. 78, 18 exercitatissimi -es vicarii vel tribuni (*genet.*). 3, 8 p. 83, 17 singulae centuriae dividentibus -bus et principiis accipiunt pedaturas. AVG. serm. ed. Mai 119, 4 fac bonus miles, quod tuus te docuit -r. EVCHER. pass. Acaun. 4 cum Exuperio, ut in exercitu appellant, -e (-ductore *al.*). CORP. II 4083 T. Aurel(ius) decimus c(enturio) legionis VII g. fel. praepositus simul et camp(-idoctor *suppl. Mommsen*; campo? *Hübner*). VI 2658 L. Sep(timio) Maximo campi doc(tore) coh(ortis) VII pr(aetorianae). 2697 Aur(elius) Eliaseir (*vel* Aurel. Iaseir) coh(ortis) campidoctor. 32536, 13, 27 (*in laterculo praetorianorum*) cam(pi)d(octor) P. Allius. V †8773 Vassioni camped(octoris) numeri Bata(v)or(um) sen(iorum). VIII †4354 (*Numid. saec. VI*) campi duct(ores? *praecedunt nomina*). *cf.* CORP. V 6886. PAPYR. Wessely Wien. Stud. 24, 1902, 130 ἀπὸ καμπιδουκτόρων ἀριθμοῦ.

campigenī, -ōrum *m. a* campus *et* gignere. VEG. mil. 2, 7 p. 41, 10 -i, hoc est antesignani, quia eorum opera atque virtute exercitii genus crescit in campo.

campio, -ōnis *m.* [*a* campus. *Th.*]. GLOSS. V 564, 22 camphio: pugna (pugnax? *Goetz*, pugnator? *Mbr.*). 594, 21 -es: gladiatores, pugnatores. [*it.* campione, *francog.* champion, *hisp.* campione. *M.-L.*]

campōsus, -a, -um *a* campus. ITALA deut. 11, 11 (Lugd.) terra est montuosa et campusa (ὀρεινὴ καὶ πεδεινή, VVLG. montuosa et campestris).

campsa, campsārius *v.* caps-.

campsanema, -atis? *n. herba.* PS. APVL. herb. 79 pr. est fructifera *libanotis*, quam etiam zeam Soranus appellat, sive chamaedyosmon, canchryn oxean, campsanema, macerinten prophetae *eqs.* (DIOSC. mat. med. 3, 74 λιβανωτὶς . . . κάρπιμος, ὑπ' ἐνίων . . . καμψάνεμα καλουμένη).

[**campsē**] convertibiliter GLOSS. V 584 (*ad Apul. Socr.*), 4 *al.* (APVL. Socr. 4 p. 128 *in aliq. codd.* campse *legitur, sed sine dubio corrupte*). *cf. Landgraf, Archiv 9 (1896) 175.*

campso, -āvī, -ātum, -āre [*ab aoristo graeco* κάμψαι *tractum esse W. Schulze mihi persuasit; cf.* charaxare. *Th.*]. GLOSS. incurvo; *cf. l. 76.* -at flectit. PRISC. gramm. II 541, 15 *a* 'campsi' (*cf.* cambio) campso, -as solebant vetustissimi dicere. Ennius in X (*ann. 328*) 'Leucatam -ant'. ENN. ann. 328 *v. h. l.* ITIN. Silv. 10, 8 ut de via camsemus forsitan miliario sexto. GLOSS. III 46, 48 εἴ σου βαρύνω τὸν τένοντα καὶ κλίνω si te gravo cervicem et camso incurvo. IV 227, 38 deverticulum, ubi camsatur (*sim.* V 284, 12. *cf.* 191, 2/3 deverticulum via ubi camsatur. 567, 7 locus secus viam, ubi cansantur). [*ital.* cansare. *M.-L.*]

[**camptaulas** (*acc. pl.*) *vulg. legitur* VOPISC. Car. 19, 2 (capitaulas *codd.*). *cf.* ceratanles.]

camptēr, -ēris *m.*, καμπτήρ. *cf.* campsare. *flexus.* *in curriculo*: PACVV. trag. 48 extremum intra camterem ipsum praegradat Parthenopaeum. PLIN. nat. 36, 25 *Scopas* fecit . . . Vestam sedentem . . . duosque -as (*B*, camiteras *rell.*, chametaeras *vulg.*, lampteras *Ian*) circa eam, quorum pares in Asini monimentis sunt. TAB. devot. Audollent 295, 21 *equos* χambtηras . . . currere (*v. adn.*).

lapis **camptine** DAMIG. lapid. 46 *tit.*

campulus, -ī *m. a* campus *deminutive.* GREG. M. epist. 9, 71 percepta primitus donatione legitima, id est fundos -os cum conduma *eqs.*

✻campus, -ī *m.* [*dubiae originis. sunt qui conferant c. lituan.* kampas *'angulus, regio', hibern.* camm *'curvus', gr.* καμπή κάμπτειν, *got.* hamfs *'mutilus, truncus'. malunt alii conferre gr.* κῆπος, *theodisc.* huoba *'ager triginta iugerum', quod dissuadet* m *littera vocabuli latini. Th.*]. VARRO ling. 5, 36 quod primum ex agro plano fructus capiebant, 'campus' dictus. GLOSS. πεδίον (*cf.* LYD. mag. 1, 17), πεδίον ἢ χῶρα, κάμπος. campos: agros vel maria. VEREC. in cant. 6, 6 -s planities est terrae latitudine longiore distenta, in quibus nullus collis nec mons nec locus altior invenitur: sed distenta tantum aequalitas, ampliori latitudine ultro citroque diffusa. ISID. orig. 14, 8, 23 -s est terrarum planities (*sim.* RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 149[B]). dictus autem -s, quod sit brevis pedibus nec erectus, ut montes, sed patens et spatio suo porrectus et iacens, unde et graece πεδίον dicitur. sumpsit autem nomen ex Graeca etymologia, χαμαὶ enim Graeci breve dicunt. *sing. et plur. saepius promiscue usurpantur de eisdem locis, ut* -s Stellas, -i Stellates; -s Elysius, -i Elysii *al.*; *sing. semper de areis publicis tamquam individuae unitatis; sic de campis urbis Romae*: -s Martius, Esquilinus *eqs.* (*v. sub I B*). [*val.* cîmp, *ital.* campo, *francog.* champ, *hisp.* campo. *M.-L.*] *loco corrupto legitur* MANIL. 3, 630.

I *de planitie terrae* (*iuncturas v. p. 217, 70; opposita v. p. 215, 60*): A *generatim*: 1 *de superficie, dimensionibus, variis statibus, diverso usu, sim.*: LIV. ANDR. trag. 18 confluges ubi conventu -um totum inumigant (*i. terram Cephei*). ENN. ann. 71 hinc -um (in campo *codd.*) celeri passu permensa *lupa*. 477 isdem -s habet textrinum navibus longis. 608 stant pulvere -i. 628 apud emporium in -o hostium pro moene. PLAVT. Rud. 1034 ubi tu hic habitas? :: porro illic longe usque in -is ultimis. LVCR. 1, 273 *ventus* rapido percurrens turbine -os. 3, 1002. 4, 459 *al.* 5, 603 quam late parvus aquai prata riget fons interdum -isque redundet. CAES. Gall. 7, 79, 3 erat ex oppido . . . despectus in -um. civ. 3, 37, 2 -s circiter milium passuum VI. BELL. Afr. 37, 4 hic -s mirabili planitie patet milia passuum XV (-s patet *sim.*: LIV. 22, 4, 2 HOMER. 280 STAT. Theb. 7, 238 *al.*). SALL. Iug. 57, 1 oppidum in -o situm. 101, 11. VERG. georg. 1, 401 nebulae . . . -o . . . recumbunt. 1, 482. 2, 11 aliae *arbores* . . . -osque et flumina . . . tenent. 2, 486 *al.* Aen. 2, 498. 4, 154. 9, 31 *al.* *nota* 5, 128 immota . . . attollitur unda -s (SERV. saxi latitudo). HOR. sat. 2, 3, 55 ut rupes fluviosque in -o obstare queratur *timidus.* PROP. 1, 22, 9 proxima (*sc. Perusiae*) supposito contingens Vmbria -o. 3, 1, 28. OV. am. 3, 15, 12 Sulmonis . . . moenia, quae -i iugera pauca tenent. met. 1, 314 Phocis . . . tempore in illo pars maris et latus subitarum -s aquarum. 2, 262 mare contrahitur siccaeque est -s harenae. 15, 266 quod . . . fuit -s, vallem decursus aquarum fecit. trist. 4, 7, 22 innumeri montes inter me teque viaeque fluminaque et -i nec freta pauca iacent (campus iacet, interiacet, subiacet *sim.*: LIV. 22, 3, 3. 32, 39, 8 *cf. p. 216, 56* COLVM. 1, 2, 3 SEN. Herc. f. 720 PLIN. nat. 4, 85. 5, 78. 18, 109 TAC. ann. 12, 36 *al.*). fast. 4, 292 qua . . . Tiberinus . . . -o liberiore natat. LIV. 1, 12, 1 quod inter Palatinum Capitolinumque collem -i est. 2, 38, 1 in subiectum viae -um (30, 8, 3. 32, 4, 4 *al.*). 7, 25, 2 per -os maritumaque loca. 10, 27, 8. 21, 31, 4. 23, 44, 7. 25, 11, 16 *al.* VITR. 8, 1, 2 *al.* VELL. 2, 108, 1 PHAEDR. 1, 12, 8 app. 30, 11 SEN. Tro. 667. 895. 1123. Phoen. 544 *al.* benef. 4, 5, 3 *al.* CVRT. 3, 1, 3 circumiectos -os. 3, 7, 9 planitiem . . . -osque esse vitandos. 4, 7, 11 aperuere se -i (*cf. infra et sub III*). 4, 9, 10 si qua -i eminebant (*ibid. supra*: equitabilis et vasta planities). 7, 5, 4 -orum (*in desertis Sogdianorum*) . . . non alia quam vasti . . . aequoris species est. 8, 14, 4 imber . . . -os lubricos et inequitabiles fecerat. 10, 8, 11 occupatis circa Babylona -is. COLVM. 2, 2, 15 tot paludes, tot etiam -i salinarum (*cf. p. 220, 13*). 3, 1, 8 *vineis optimum esse solum* nec campestre nec praeceps, simile tamen edito -o. MELA 1, 55 Moeris, aliquando -s, nunc lacus. 3, 1 *al.* LVCAN. 2, 215 *al.* 3, 376 tumulus . . . parvum diffuso vertice -um explicat (*cf.* 4, 19). PETRON. 116, 9 adibitis . . . oppidum tanquam in pestilentia -os, in quibus nihil aliud est nisi cadavera . . . aut corvi. PLIN. nat. 2, 202 qua . . . -os intulerit Maeander. 2, 230 *al.* 3, 62 Capua, ab XL pass. -o dicta. 5, 116 in continentibus -is. 5, 118 a Zmyrna Hermus -os facit. 35, 163 VAL. FL. 1, 84 *al.* SIL. 1, 159. 2, 171 fallaci gyro -um secat. 6, 390 -um turba vincente propinqui implentur colles. 13, 323 refusis in spatium immensum -is. 15, 209 corripit agmen . . . cursu -osque fatigat. 15, 749 montesque lacusque et -i atque amnes. STAT. Ach. 1, 123 *al.* Theb. 1, 630 *al.* 4, 138 longo . . . attollit pulvere -um (PLIN. paneg. 14, 3). 4, 434 extra, immane patens tellus Mavortia, -i, fetus ager Cadmo. 5, 3 -um sonipes rapit. 6, 258 agger -um exire vetat. 7, 117 Nemeaeum pulvere -um erigit. 8, 397 utrimque . . . adventant mediumque vident decrescere -um. QVINT. inst. 1, 10, 42 qui sit circuitus *iugeri* et quantum -i claudat. TAC. ann. 1, 70 eadem freto, litori, -is facies. 4, 74 *al.* *nota* 15, 40 apud . . . Esquilias finis in-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cendio factus prorutis per immensum aedificiis, ut continuae violentiae -s et velut vacuum caelum occurreret. FLOR. epit. 4, 10, 2. FRONTO p. 151, 14 N. -os formidabat (*ibid.* risum oderat, lucem fugitavit). ITALA gen. 4, 8 (Lucif. Athan. 1, 2 Hier. quaest. hebr. in gen. p. 9, 15) *Cain ad Abel*: eamus (transeamus *Hier.*) in -um (VVLG. foras). *ibid.* cum essent in -o (VVLG. agro). iud. 9, 32 (Lugd.) insidiare in -o (ἀγρῷ, VVLG. agro). ITIN. Silv. 7, 4 *al.* AVIEN. orb. terr. 1103 tellus Arabum producit caespite -os. AMM. 27, 4, 3 terras immensa -orum placiditate ... porrectas. 27, 8, 6 *mare* in speciem conplanari -orum (*opp.* attolli ... aestibus). SERV. Aen. 3, 334 Epirum -os non habere. VVLG. gen. 11, 2 invenerunt -um in terra Sennaar. *nota* I Macc. 4, 22 fugerunt ... in -um alienigenarum (εἰς γῆν ἀλλοφύλων; *reliquis locis* Macc. πεδίον). CLAVD. 26, 181 Macedo miratur Olympum more pererratum -i. CORP. III 6660, 1 (*Syr.*) ⟨infestum utiq⟩ue -um et viantib⟨u⟩s sat⟨i⟩s invisum. *cf. ibid. l. 7.* EVSTATH. ad Dionys. periheg. 357 οἱ Καμπανοὶ ... ἀπὸ τῶν ... κάμπων. *nota locos, quibus campus tamquam persona agere vel sentire quid dicitur*: Ov. met. 1, 43 *deus* iussit ... extendi -os, subsidere valles ... surgere montes. SEN. Phoen. 395 fumo ... similis -s in caelum erigit nebulas. LVCAN. 6, 618 tellus ... aetherque chaosque aequoraque et -i Rhodopeaque saxa loquentur. 7, 768 ingemuisse putem -os. SIL. 5, 536 surgit sublatis -s harenis (*cf.* 10, 203). STAT. Theb. 7, 692 equis ac multo pulvere vertit -um indignantem. 10, 147 adesse deum (*Somnum*) subita caligine sensit -s. TAC. ann. 4, 62 intra vallum deformitas haud perinde notabilis: detexit ignominiam -s et dies. VVLG. psalm. 95, 12 gaudebunt -i et omnia quae in eis sunt. *similia v. infra (nota p. 217, 9/10).*

2 *de usu in* *agricultura, re pecuaria, al.* (*interdum de ipsis herbis quas campus fert cf. infra l. 62/3. 83; imagines hinc sumptas v. sub III*): CATO agr. 1, 7 sexto *loco (bonitatis) est* -s frumentarius (VARRO rust. 1, 79). VARRO rust. 1, 6, 5 pabulum ..., quod in -is aret. 1, 15, 1. 1, 49, 2 falcibus consectanda, quae faenisices praeterierunt ac quasi herba tuberosum reliquerunt -um. 2, 3, 8 *al.* CATVLL. 64, 280 quoscumque *flores* ferunt -i. LVCR. 2, 660 ex uno tondentes gramina -o. VERG. ecl. 4, 28 flavescet -s arista. georg. 1, 72 situ durescere -um. 1, 77 urit ... lini -um seges. 1, 126 partiri limite -um. 1, 210. 314. 2, 178 qualem infelix amisit Mantua -um pascentem niveos herboso flumine cycnos. 3, 161 -um horrentem fractis invertere glaebis. 3, 353 neque ullae aut herbae -o apparent aut arbore frondes. Aen. 3, 220. 538. 6, 709. 7, 486 cui ... parent armenta et ... custodia credita -i. *nota* 9, 272 dabit ... -i quod rex habet ipse Latinus (*i.* τέμενος, *cf.* SERV. *ad h. l.*). 10, 803 -is diffugit arator ... et tuta latet arce (arte *codd.*) viator. DIRAE 21 *al.* AETNA 268 desecto surgant faenilia -o. HOR. carm. 3, 11, 9 *al.* 4, 7, 1 redeunt iam gramina -is arboribusque comae. Ov. epist. 12, 199 -o ..., qui tibi ... arandus erat. am. 1, 3, 9 renovatur -s aratris. 3, 13, 14 *iuvencas* aluit -is herba Falisca suis (Pont. 4, 4, 32 fast. 1, 84). met. 7, 119 ferro proscindere -um. Pont. 1, 3, 55 -i cultore carentes vastaque ... arva. Ib. 137 dum mollia pabula -i *habebunt.* LIV. 25, 12, 10 qui vestros -os pascit placide. MANIL. 2, 21 quod colles Bacchus amaret, quod fecunda Ceres -os. 4, 233. 524. VAL. MAX. 7, 6, 2 pinguissima arva ... fertilissimosque -os. SEN. epist. 60, 2 magnarum urbium -os (*i. qui magnas urbes alere possent*). COLVM. 1, 2, 3 -s, in prata et arva salictaque et arundineta digestus, aedificio subiaceat. 2, 2, 1 -um non aequissima situm planitie nec perlibrata, sed exigue prona. 2, 16, 4 -s concavae positionis. MELA 1, 32 in -is nihil alentibus. LVCAN. 9, 182 depastis summittere gramina -is. PERS. 2, 36 Licini ... -os (*i. fundos*) ..., Crassi ... aedis. CALP. ecl. 5, 29 -os ovibus, dumeta capellis ... dabis. 5, 58. PLIN. nat. 3, 41 tam fertiles -i, tam aprici colles, tam innoxii saltus *eqs.* 12, 95 cinnami -os. 17, 44 *al.* 18, 293 per vineas -osque. VAL. FL. 4, 361. 7, 75. SIL. 2, 441 it liber -i (-is *V*) pastor. 9, 191. 206. STAT. Theb. 5, 528 moritur ... ad sibila -s. 12, 604 *taurus* -um ... lacessens (*i. provocans adversarios in campo?*). IVV. 16, 37 convallem ruris aviti improbus aut -um mihi si vicinus ademit. TAC. Germ. 16 ut fons, ut -s, ut nemus placuit. 26 (*syn.* arva, ager, solum). ann. 13, 55. PLIN. epist. 1, 20, 16 nec arbusta tantum, verum etiam -os curo. 3, 19, 5 agri ... constant -is vineis silvis. 5, 6, 10 prata ... -ique: -i, quos non nisi ingentes boves ... perfringunt. 5, 6, 18 (*app.* prata et arbusta). paneg. 31, 6. LIB. col. I p. 218, 9 -i Tiberiani in iugeribus vicenis quinis sunt adsignati a Tiberio Caesare, et termini Tiberiani nuncupantur (col. II p. 254, 5 *al.*). APVL. flor. 2 p. 9. apol. 16 -o et glebis ... te dedisses. ITALA gen. 29, 2 (Lugd.) puteus erat in -um (πεδίῳ, VVLG. agro. *item* 31, 4 *al.* deut. 22, 25 *opp.* in civitate). deut. 28, 38 (Lugd.) semen ... educes in -um (πεδίον, VVLG. iacies in terram). COMM. instr. 1, 34, 2 NEMES. ecl. 3, 67 TREB. trig. tyr. 18, 9. ITIN. Silv. 8, 1 Ramessen civitas nunc -s est, ita ut nec unam habitationem habeat (*cf.* 29, 5 -i ... pleni ... hominibus). HIL. in Matth. 12, 5 myst. p. 20, 19 (*cf.* exod. 16, 25, *ubi* VVLG. ager; *item* p. 22, 1). ITALA Hab. 3, 17 (Aug. civ. 18, 32 p. 303) -i non facient escam (VVLG. arva non afferent cibum). AVIEN. Arat. 300 (*ibid.* tellus *et* agri). AVSON. 344, 4 *al.* AMM. 31, 2, 19 ibi -i semper herbescunt. 18, 7, 3 -os ... incendi, ne pabulorum suppeteret copia (*sim.* 18, 7, 6). VVLG. psalm. 64, 12 -i tui replebuntur ubertate (AVG. in psalm. 64, 17 -i ... sunt homines ... propter aequalitatem). CLAVD. rapt. Pros. 3, 37 -os horrere situ dumisque repleri rura. SVLP. SEV. chron. 1, 25, 2 *Gedeoni* de -o messis ... revertenti. EVSTATH. Bas. hex. 5, 5 p. 914^C -os ... turgidis messibus exornatos. SIDON. epist. 1, 6, 3 -um stiva tremente proscindas. CAES. AREL. testam. 85 centum aripennos vineae et trecentorum modiorum -os. GREG. TVR. Mart. 3, 58 pecorum in -o custodiam gereret. LEX Sal. 2, 2 si quis porcellum ⟨de -o *add. 1 gms*⟩ furaverit. 27, 8 si quis de -o alieno lino furaverit. 27, 24 *al.* capit. 1, 9 illi in quorum -o vel exitum corpus inventum est (*cf. ibid.* homo ... in vestro agro vel in vestibulum est occisus). GREG. M. epist. 9, 235 -um cum vinea. app. p. 437, 21 cum silvis, -is, pratis, pascuis *eqs.*

3 *de usu in bellis* (*ut locus proeliis maxime idoneus; in imaginibus: v. sub III*): ENN. ann. 474 it nigrum -is agmen *elephantorum* (ACC. carm. frg. 28 VERG. Aen. 4, 404). 285 densantur -is horrentia tela virorum. 369. 472. frg. var. 14 sparsis hastis longis -s splendet et horret. ACC. trag. 317 morte -os contegi. 126 illorum copias fundam in -o. RHET. Her. 4, 18, 25 in -o ... dimicare. LVCR. 2, 5 belli certamina ... per -os instructa. 2, 40 legiones per loca -i fervere. 2, 324 legiones cum loca cursu -orum complent. 2, 330 medios ... quatientes impete -os. 2, 332 CAES. Gall. 3, 26, 6. civ. 1, 65, 2 Caesar in -is exercitum reficit (*opp.* 1, 65, 1 locis superioribus. *item* 2, 40, 4). BELL. Afr. 7, 6 non ut in -o comminus depugnant. 12, 3. 18, 3. 5 *al.* 40, 5 cum ... Caesar ... equitatum ... intra suas munitiones recepisset, -o purgato animadvertit ... corpora *eqs.* BELL. Hisp. 26, 4 exercitum tironem non audent in -um deducere. NEP. Milt. 4, 2 copias in -um Marathona deduxerunt. Ages. 3, 6 numquam in -o sui fecit potestatem. Hann. 5, 4 nemo ei in acie restitit, nemo adversus eum post Cannensem pugnam in -o castra posuit. VERG. georg. 2, 280 Aen. 7, 540. 643. 794 *al.* 8, 596. 9, 55 non aequo dare se -o. *saepe.* 11, 602 hastis horret ager -ique armis sublimibus ardent. *nota* 12, 116 -um ad certamen ... parabant. 12, 444 caeco pulvere -s miscetur. AETNA 474 HOR. carm. 2, 1, 30. 3, 8, 24 epod. 7, 3 CARM. de bell. Aeg. 42 PROP. 3, 3, 43. 4, 10, 35 Ov. rem. 156. LIV. 1, 28, 1 exercitus ... deductus in -os. 2, 30, 9 *al.* 2, 50, 1 aequo -o conlatisque signis certatum (*sim.* 2, 64, 5. 21, 5, 11. 24, 48, 12 *al.* AMM. 24, 4, 11). 3, 8, 6. 3, 61, 8. 4, 17, 11 *al.* 10, 27, 7 descensum in -um (23, 29, 2 *al.*). 24, 14, 6 signis conlatis dimicaturum puro ac patenti -o. MANIL. 1, 900 SEN. Oed. 738 *al.* CVRT. 4, 12, 5 *al.* LVCAN. 1, 38 diros Pharsalia -os impleat. 4, 201 *al.* 4, 703 -um miles descendat in aequum. 7, 702 *Caesar* factus -is felicior istis (*Pharsalicis*). 7, 824 tabentes populi ... -os ... tenent victore fugato. VAL. FL. 3, 151 dux -i Martisque potens. 6, 721 hos ipsae gentes -ique videbant (*cf.* VERG. Aen. 12, 542). SIL. 1, 50 *al.* 5, 269 pandebat -um caede. 6, 319 laxabat ferro -um (*cf.* 7, 715. 9, 557). 10, 267 ante ora fuere sorbentes Latium -i. 12, 196 -s et arma et Mars in manibus. HOMER. 482 *al.* STAT. Ach. 1, 87 silv. 1, 2, 97 Theb. 9, 778 quae funera -is ille daret. PS. QVINT. decl. 3, 13. TAC. hist. 2, 25 compleri fossas, aperiri -um, pandi aciem. 3, 13 *al.* ann. 1, 45 capto propere -o. 2, 20 legato tradit equitem -umque. PLIN. paneg. 12, 2 SVET. Vit. 10. FLOR. epit. 1, 18, 14 armis et in -o ... dimicatum est (*opp.* consiliis ... et domi). 1, 19, 2 *al.* PANEG. 12, 35 *al.* *nota* VOPISC. Aurelian. 23, 5 solum ... ex omnibus, qui oppugnabantur, -s accepit (*i. solus cecidit*). TREB. trig. tyr. 26, 4 *al.* LAMPR. Alex. 53, 10 vocem ... -o ac bellis necessariam. OPT. PORF. 18, 5 IVST. 13, 4, 8 AVSON. 441, 3 AMM. 31, 13, 4 *al.* CLAVD. DON. Aen. 6, 165 cum veniretur ad -um. 6, 176 *al.* VVLG. II reg. 18, 6 egressus est populus in -um contra Israel. I Macc. 10, 78 exiit in -um (*gr. non respondet*). CLAVD. 18, 272 saevi pertemptas Pallada -i (*ibid.* te ... bellis inseris). 20, 457. AVG. civ. 2, 25 p. 90 *dei* pugnas ... suas non solum per scaenicos in theatro, verum etiam per se ipsos in -o ... exhibentes. serm. ed. Mai 74, 1 SVLP. SEV. dial. 2, 11, 7. SIDON. epist. 1, 5, 1 -os proeliorum replicatione monstrabiles. CASSIOD. var. 8, 10, 4 quod ab illo Martio viro ... didicerat, in -orum libertate monstraret. GREG. TVR. Franc. 2, 7 spoliato -o *post pugnam.* 2, 27 -um pugnae praeparare deposcit (*sim.* 5, 17). *de certamine singulari* 10, 10 rex -um diiudicat. *ibid.* in -um uterque steterat. *vocabulum per metonymiam abit in significationem* *pugnantium vel pugnae ipsius; possunt huc trahi nonnulla quae supra allegantur, praeterea haec*: SIL. 5, 434 miscebat -um ... Othrys. 9, 481 absistemus ... -o. 15, 668 per cuneos et per densissima -i corpora ... dantem leto. STAT. Theb. 8, 328 *Tellus*, exorata Pelasgis siste levem -um celeres neu praecipe Parcas. 10, 760 *Menoeceus* clamore profundo convertit -um iussitque silentia bello (SCHOL. ad orationem suam pugnantium ora vultusque). LVCIF. moriend. 6 iniusto a te indicto belli -o moriamur armati. *ibid.* in isto belli -o non terga vertimus. VEG. mil. 1, 11 nec umquam aut harena aut -s invictum armis virum probavit nisi qui *eqs.* CLAVD. 26, 572 hic omnia -s vindicat, haec mundo pacem victoria sancit. 28, 247 male temptato totiens se credere -o. DRAC. Romul. 5, 49 victor ... redit ..., honos et gloria -i. CORIPP. Iust. 3, 346 lituosque mihi -osque minatur. 3, 397 -os, acies et castra parate. Ioh. 4, 51 -is desistere Mauros (6, 619). *nota*: VEG. mil. 3, 25 prior ... de caesis hostibus spolia capiat, quod ipsi dicunt, colligat -um. *aliter in re militari i. q. locus apud castra*: VOPISC. Prob. 10, 4 cum ... manipulatim

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in -o tribuni eos (*milites*) adloquerentur. *cf.* CAPITOL. Maximin. 3, 1. AMM. 27, 6, 5 progressus in -um tribunal escendit (20, 5, 1. 20, 9, 6. 21, 13, 9).

4 *de locis exercendo corpori, certaminibus, cursui, venationi, sim. aptis* (campus Martius *v. sub B 2*): CIC. fin. 1, 69 -um ... canes ... equos ... adamare. fat. 34 nec quod in -um descenderim, id fuisse causae, cur pila luderem. VERG. georg. 2, 145 bellator equus -o sese arduus infert. 3, 103 praecipiti certamine -um corripuere ... currus (Aen. 5, 144). 3, 202 ad Elei metas et maxima -i sudabit spatia. Ov. fast. 2, 366 Romulus et frater ... solibus et -o corpora nuda dabant. VARIVS carm. frg. 3, 3 *equum* insultare docet -is. MANIL. 5, 78. 83. 185 *venatores* claudunt -os formidine mortis. 5, 448 -o ... volantia membra. 5, 639 -um tollere cursu. LAVS Pis. 50 SIL. 2, 97. 16, 345 *al.* STAT. silv. 1, 2, 85 Theb. 6, 401 *al.* MART. 4, 66, 5 saltus aprum, -s leporem tibi misit ..., silva ... turdos dedit. 12, 14, 5 insidias et -s habet (12, 14, 6 fallere plana solent). QVINT. inst. 1, 4, 28 '-s curritur'. PLIN. paneg. 15, 4. FRONTO p. 206, 16 N. milites in -o exercere (207, 11). VLP. dig. 43, 8, 2, 9 NEMES. cyn. 6 *al.* PANEG. 9, 14 non ille aspirare in -um, non exerceri armis, non pulverem pati. *nota* DICT. 3, 19 duplici -o Machaon, singulari Eurypylus ... victores abeunt (*in cursu*). AMM. 21, 2, 1 cum ... Iulianus ... exerceretur in -o. VEG. mil. 1, 26 producendi ... tirones sunt semper ad -um. 2, 23 in acie faciebant quod ludentes in -o fecerant semper. AVG. civ. 14, 17 p. 40 iuvenes ... nudi exercebantur in -o. CORP. II 4083 (centurio) leg(ionis) VII ... praep(ositus) simul et camp(o? *cf. p. 211, 44*). 2391 d(octor?) campi ofic(ialis?) (*v. adnot. Momms.*). VIII 11150 *in opere musivo* campus dilectus *adscriptum ad palmam, quae est inter equos duos. an huc pertinet* CORP. VIII 16728 (*prov. proc.*) ⟨deo pat⟩rio genio -i Aug (*? litt.* g *incerta*) sacr(um). campi doctor *v. suo loco p. 211, 31.* *nota:* SVLP. SEV. dial. 2, 4, 9 non inrationabiliter in -o catechumenos fieri, ubi (*i. in harena?*) solerent martyres consecrari.

5 *de loco aedificandi (area) et de parte aedium ipsarum*: LEX par. fac. Put. 3, 3 locum ... purum pro eo opere reddito. eidem sacella aras signaque, quae in -o sunt ..., ea omnia tollito. AVSON. Mos. 49 tendens marmoreum laqueata per atria -um. SIDON. epist. 2, 2, 3 donec domicilio competens vestibuli -s aperitur. 2, 10, 4 vers. 20 ad cuius (*porticus*) specimen remotiora claudunt atria porticus secundae, et -um medium procul locatas vestit saxea silva per columnas.

6 *de locis fabulosis*: campi Elysii (*v.* PROB. Verg. georg. 1, 36): *plur.* VERG. georg. 1, 38 Elysios ... -os. TIB. 1, 3, 58 LYGD. 5, 23 Ov. Ib. 173 DOM. MARS. carm. frg. 7, 2 SIL. 13, 552 APVL. met. 11, 6 PORPH. Hor. carm. 1, 10, 17 *al.* ANTH. 406, 5 CLAVD. 22, 378 AVG. civ. 10, 30 p. 452 *al.* MACR. somn. 1, 11, 8 CORP. VI 36426, 3 *coll.* 12877, 3 (= CARM. epigr. 435, 3). CARM. epigr. 393, 3. 1165, 3. *sing.* SEN. Tro. 944 -o ... Elysio. SIL. 13, 410 MART. 12, 52, 5. VERG. Aen. 6, 441 partem fusi ... in omnem lugentes -i; sic illos nomine dicunt (AVSON. 324, 1). 6, 640 largior hic -os aether ... lumine vestit. 6, 677 -os ... nitentis. 6, 887 *v. p. 221, 8.* SEN. Herc. f. 720. 848 per -os silentes. LVCAN. 3, 12 sedibus Elysiis -oque expulsa piorum (6, 798 -osque piorum. VAL. FL. 1, 844 amoena piorum ... -osque. *aliter p. 216, 29*). SIL. 13, 530 -s iners *inferorum.* STAT. Theb. 1, 95 per umbras et caligantes animarum examine -os. 2, 5 Styx ... novem circumflua -is. silv. 5, 3, 24 Lethaei ... in gramine -i. LACT. inst. 7, 20, 8 *animas* in -os quosdam fortunatos rapi. Ov. fast. 5, 197 Chloris ..., nymphe -i felicis. LVCAN. 7, 863 umbrarum -os (*Pharsalicos*). VAL. FL. 7, 63 Martius ante urbem *Colchorum* ... iacet horridus ... -s. *iocose* PLAVT. Mil. 13 in -is Curculioniis.

opposita ad I A (*nonnulla invenies supra*): *de planitie*: mons: CATO orig. 57 RHET. Her. 4, 10, 15 (*v. sub III*) VARRO ling. 9, 27 CIC. div. 1, 94 nat. deor. 2, 98. 152 CATVLL. 64, 280 LVCR. 5, 492 TIB. 3, 9, 2 Ov. ars 2, 71 met. 1, 43. 5, 612 LIV. 7, 24, 5. 22, 4, 6. 22, 6, 9. 36, 22, 5 *al.* VITR. 8, 2, 1 SEN. nat. 4, 11, 5 epist. 104, 15 COLVM. 2, 2, 1. 7, 9, 6 PLIN. nat. 2, 160 TAC. ann. 12, 13. SVET. Cal. 37 -i montibus aggere aequati. APVL. met. 1, 2 *al.* ITALA Ios. 12, 8 (Lugd.) AMM. 17, 1, 10 VVLG. deut. 8, 7 *al.* HIER. epist. 78 mans. 34 CLAVD. 21, 172 ORAC. Sibyll. Aug. civ. 18, 23 MEROB. pros. frg. 1 B 4 *al.* montuosus locus: VARRO rust. 2, 1, 16. montana: LVCAN. 4, 52; *cf.* ITALA Ios. 11, 2 (Lugd.). locus superior: CAES. *cf. sub 3.* iugum: PROP. 2, 34[b], 78 LIV. 32, 13, 3 SEN. Ag. 456 TAC. ann. 16, 6. 15, 10 AMM. 31, 7, 2 VEG. mil. 3, 18. collis: LVCIL. 1278 -os collesque. RHET. Her. 4, 18, 25 CIC. Verr. 4, 47. LVCR. 4, 389 collis -osque (5, 784). 5, 1373 collibus et -is. BELL. Afr. 40, 5. 68, 2 SALL. Iug. 50, 6 HOR. epist. 2, 3, 5 LIV. 5, 54, 3 COLVM. 2, 2, 1. 2, 2, 3. 2, 5, 1 *al.* LVCAN. 4, 262 FRONTIN. strat. 2, 5, 18 FLOR. Verg. p. 186, 3 APVL. flor. 21 p. 99 PANEG. 5, 16 PALLAD. 1, 6, 7 AMM. 19, 1, 2 VEG. mil. 3, 2 VVLG. Iudith 3, 3 OROS. hist. 6, 2, 16. clivus: VITR. 10, 2, 12. tumuli: LVCR. 5, 1375 Ov. hal. 81. ardua terrarum: VERG. Aen. 5, 695; *cf.* VEG. mil. 1, 27. scopuli: MANIL. 4, 423. rupes: AVIEN. orb. terr. 284. excelsum: PLIN. nat. 6, 26. vallis: Ov. met. 1, 43 *al.* LIV. 39, 2, 7 SEN. nat. 4, 11, 5 epist. 104, 15 SIL. 16, 105. 17, 63 PLIN. epist. 8, 17, 2 APVL. met. 1, 2 AMM. 23, 6, 47; *cf.* 19, 2, 12 HIER. epist. 78 mans. 34. convallis: LVCR. 5, 1375. fauces: CVRT. 9, 2, 13. angustiae: QVINT. inst. 12, 1, 14. saltus: TAC. ann. 2, 14 NEMES. cyn. 48 (*ibid.* plaga). cava via: LIV. 23, 47, 5. 7. *de aperto campi*: silva: LYDIA 34 TAC. ann. 2, 14. 16. 17 (*syn.* aperta) *al.* AVIEN. orb. terr. 284. nemora: PLIN. nat. 11, 95. urbs: CVRT. 10, 7, 20 TAC. hist. 2, 17 *al.* oppidum: PLIN. nat. 10, 7; *cf.* CAES. Gall. 7, 79, 3. castellum: TAC. ann. 12, 45. civitas: ITIN. Silv. 8, 1. tectum: VEG. mil. 1, 18. *de solido terrae*: rivus: ENN. ann. 69. aquae (*i. mare*): Ov. trist. 1, 10, 23. fluvius: STAT. Ach. 1, 154 *al.* aether: STAT. silv. 4, 2, 24.

B ***speciatim:*** *area publico civium usui destinata (vel in urbibus ipsis vel in vicinia)*: **1** *extra Romam*: *in titulis*: INSCR. Betilieni (Corp. X 5807) 6 porticum, qua in arcem eitur, -um, ubei ludunt *facienda coiravit.* CORP. IX 5305 (= I 1421) duo vir(i) -um et macer(iam) ... faciundu(m) coer(avere). XIV 324 (*Ostiae*) statuam poni in -o Matris deum ... permisi. *cf.* 2940 V 5279 per Neptunalia oleum in -o et in thermis et balineis omnibus ... praeberetur. IX 5076 (*Interamnae*) iter in -um ex c(onsulto) d(ecurionum) pecunia sociorum -i faciundum coeravere. 4786 (*Fori Novi*) *aquam* in piscinam, quae in -o est saliendam curavit. X 1236 (*Nolae*) -um publice aequandum curavit. XII 2493 balineum -um porticus aq⟨uas⟩ *eqs. sim.* 2494. XIII 4324 piscin(am) et -um ... dedit. *ibid.* camp. et piscin⟨...⟩. 3107 deo Vol⟨kano⟩ porticum cum -o consacratum ... vicanis ... conces(serunt). III 7983 (*Dac.*) -um cum suis aditibus clusit et statuam posuit. *dub. signif.* VIII 12573 (*Carth.*) ⟨in tu?⟩rri et in -o. *cf.* PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24 (1902) 130 ἐπὶ τοῦ πρὸς Ὀξυρύγχων πόλ(ει) Σαραπίου ἐπ' ἀμφόδου Ἱππέων Παρεμβολῆς ⟨ἐ⟩ν τῷ Κάμπῳ τρίτον ⟨μέ⟩ρος οἰκίας διπυργίας. *in litteris*: VLP. dig. 13, 6, 5, 15 usum ... balinei ... vel porticus vel -i. SOL. 5, 15 ut sepulcri locus (*fratrum Aetnaeorum*) nominaretur -s piorum. ITIN. Silv. 19, 14 -s intra civitatem subiacens palatio. ITIN. Anton. Plac. rec. A *et* B 13 ante basilica est -s, ager domini, in quo dominus manu sua seminavit.

2 *in urbe Roma* (*cf. Ruggiero, diz. epigr. II 49[b]—59[a]; Richter, Topogr. von Rom[2] 380 al.*): VARRO ling. 5, 154 circum ... Flaminium -um. CIC. Phil. 9, 17 in -o Esquilino (SVET. Claud. 25). Att. 13, 33, 4 -um Martium coaedificari, illum autem -um Vaticanum fieri quasi Martium -um. CATVLL. 55, 3 te -o quaesivimus minore (*v. Riese ad h. l.*). PROP. 2, 23, 6 quaenam nunc porticus illam integit? et -o quo movet illa pedes? LIV. 8, 15, 8 Scelerato -o (PAVL. FEST. p. 332 SERV. Aen. 11, 206 OROS. hist. 3, 9, 5. *Samter PW. III 1447*). PAVL. FEST. p. 31 Martialis *in Caelio.* MART. 3, 47, 3 Horatiorum qua viret sacer -s. GELL. 14, 5, 1 Agrippae (REG. urb. p. 8, 12 *de campo Agrippae?* CORP. VI 874 id quod intra cippos ad camp(um) versus soli est. *v. adnot. edit.*). PLIN. nat. 34, 25 Tiberinum (GELL. 7, 7, 4 Tiberinum sive Martium). PANEG. 3, 19 p. 116, 19 Romani rostra -i. SPART. Pesc. 12, 4 Romae ... in -o Iovis. CORP. VI 9226 (*periit*), 12 ⟨c⟩ancellarus (*sic*) primi ⟨l⟩oci -i Boari. INSCR. Notiz. degli scavi 1902 p. 54 (*Romae*) Q. Brutius ... mercator bova(rius) de -o. CORP. VI 9475 de -o Caelemontano. 9960 negotiator c⟨amp⟩i pecuari. REG. urb. p. 7, 13 -um Viminalem sub ag⟨g⟩er⟨e⟩. p. 17, 12 -um lanatarium. p. 20, 1 -um Bruttianum et Codetanum. *cf.* p. 22, 5 campi VIII: Viminalis, Agrippae, Martius, Codetanus, Octavius, pecuarius, lanatarius, Bruttianus.

celeberrimus est campus inter Tiberim et moenia Serviana situs, τὸ Ἄρειον πεδίον, τὸ πεδίον τὸ Ἄρειον, τὸ πεδίον (τοῦ) Ἄρεως (LYD. mens. p. 98, 26 Ἄρεος πεδίον ἢ τέμενος). LIV. 2, 5, 2 ager Tarquiniorum ... consecratus Marti Martius deinde -s fuit (SCHOL. Iuv. 2, 132). *cf.* SIL. 12, 717. LIV. 21, 30, 11 -um interiacentem Tiberi ac moenibus Romanis. campus Martius: VARRO rust. 3, 2, 5 frg. Cens. 17, 8 CIC. leg. agr. 2, 85 Rab. perd. 11 *al.* de orat. 2, 257 Att. 1, 18, 4 *al.* ad Q. fr. 2, 2, 1. MON. Ancyr. 2, 39 āram ... co⟨nsecrari⟩ ... ad cam⟨pum Martium⟩. LIV. 1, 44, 1. 3, 10, 1. 3, 69, 6. 4, 22, 7. 6, 20, 10. 22, 33, 2 *al.* PAVL. FEST. p. 81 *al.* SEN. apocol. 13 PLIN. nat. 1, 36, 15. 34, 40. 36, 71 FRONTIN. aq. 22 TAC. ann. 1, 86 *al.* SVET. Aug. 97 *al.* POMPON. dig. 18, 1, 6 pr. *et al.* ICTI. GELL. 7, 7, 4 *al.* PORPH. Hor. carm. 1, 8, 8 *al.* SPART. Hadr. 9, 1 *et al.* SCRIPT. hist. Aug. PS. LACT. mort. pers. 32, 5. AMM. 17, 4, 12 in -o ... Martio. SERV. ecl. 1, 34 VEG. mil. 1, 10 MACR. sat. 1, 10, 10 COD. Theod. 14, 14, 1 PASS. Petr. Paul. long. 51 REG. urb. p. 13, 10. FAST. ann. Iul. Amitern. Iul. 4 ara pacis Aug. in camp(o) Mar(tio) constituta est. CORP. IX 5291 ⟨in -o Ma⟩rtio. ACTA graec. Petr. et Paul. 72 ἐν τῷ κάμπῳ Μαρτίῳ (τῷ λεγομένῳ μαρτησίῳ *D*). Martius campus: VARRO ling. 5, 28. 6, 13 CIC. Att. 12, 8. HOR. carm. 4, 1, 40 per gramina Martii -i. LIV. 3, 27, 3 Martio (*del. Madv.*) in -o. 3, 63, 6 in Martium -um. VAL. MAX. 2, 4, 5. 9, 2, 1 SVET. Iul. 39 *al.* AVSON. 419, 3 CLAVD. 18, 438. GLOSS. V 221, 32 Mavortius campus: Martius campus qui est Romae *eqs.* STRABO 5 p. 236 ὁ Μάρτιος ... κάμπος. Ov. trist. 5, 1, 32 Martis ... -s. TAC. ann. 1, 8. MALALAS p. 173, 3 Bonn. Μάρτις ἐν κάμπῳ. SIL. 13, 660 Mavortis (*cf. p. 217, 10*).

campus (Campus) *absolute* (Κάμπος: DIOD. frg. 37, 29, 1 STRABO 5 p. 249): **a** *locus comitiorum, sacrificiorum, funerum publicorum, sim.*: CIC. Verr. 1, 18 consul designatus domum reducebatur e -o. Cluent. 75 qui accipere in -o consuerunt. leg. agr. 2, 100 in -o consules facti (*opp.* in cunabulis). Catil. 1, 11. 2, 1 in -o, ... in foro, ... in curia (4, 2 non forum ..., non -s ..., non curia *eqs.* Rab. perd. 10 carnificem de foro, crucem de -o sustulisse. Mur. 44. 52. 79. Sull.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

49. 89 huic misero notiora sunt itinera iudiciorum et fori quam -i et disciplinarum. EPICED. Drusi 49. SEN. dial. 2, 12, 2 in -o foroque et in curia. QVINT. inst. 11, 1, 47 in foro, curia, -o, theatro, domi. PLIN. paneg. 76, 9 FRONTO p. 103, 8 N.). CIC. Rab. perd. 11 castam contionem, sanctum -um ... servari oportere. Sull. 51 *al.* Planc. 16 in iudicio ..., in -o. de orat. 1, 166 *al.* Att. 1, 1, 1. 4, 3, 4. 5 Milo -um iam tenebat. 4, 15, 7 epist. 7, 30, 1 Q. CIC. pet. 34. VARRO ling. 6, 92 *ex commentario anquisitionis*: ut in -o cum primo luci adsiet. rust. 3, 5, 18 SALL. Catil. 26, 5. *nota* VERG. Aen. 6, 873 quantos ille ... magnam Mavortis ad urbem -s aget gemitus *in funere Marcelli.* *locus sacrificiorum*: LEX reg. Fest. p. 189. *in* FAST. ann. Iul. CORP. I² p. 214 Oct. 7 p. 215 Sept. 23 p. 217 Iul. 30. ACT. lud. saec. Aug. 90 in -o ad Tib⟨erim⟩. 108 in -o s⟨ecu⟩ndum Tiberim. HOR. carm. 3, 1, 11 descendat in -um petitor. EPICED. Drusi 231 Mavors ... accola -i. LIV. 1, 16, 1 in -o ad Caprae paludem. 3, 69, 8. 7, 18, 9 frustra in -um descensum. *ibid. opp.* urbs. 22, 36, 8. 24, 8, 1. 24, 9, 2. 24, 10, 9. 26, 18, 6 civitas ... comitiorum die ... in -um descendit. 35, 10, 12. 40, 45, 8. 40, 52, 4 VITR. 1, 7, 1 FEST. p. 250. VELL. 2, 92, 3 si in -um descendissent *candidati* (VAL. MAX. 7, 5, 4 *al.*). VAL. MAX. 3, 5, 1. 4, 2, 1. 4, 5, 3. 4, 6, 4 LVCAN. 1, 580. 2, 222. PETRON. 119, 39 nec minor in -o furor est emptique Quirites *eqs.* PLIN. nat. 7, 143. 36, 40. 71 SIL. 6, 495. QVINT. decl. 252 p. 33, 25 cum in publicum veneritis et in -um. *ibid.* p. 35, 20 excludite -o divites. IVV. 2, 132 *Quirine,* cede severi iugeribus -i. TAC. ann. 1, 15 e -o comitia ad patres translata sunt. PLIN. paneg. 29, 1. 63, 4 cum ... ex proximis hortis -um et comitia prospectes. 63, 7 sacratum -um nefario ... contaminare vestigio. 92, 3 suffragator in curia, in -o declarator. SVET. Iul. 80. 84 *al* AMPEL. 26, 3. PANEG. 11, 19 multorum ambitu fuit -s infamis. AVSON. 300, 9 -s comitiis *datus*, ut conscriptis curia *eqs.* 419, 13 (*ibid.* saepta ... suffragia ... puncta ... loculos). SCHOL. Hor. epist. 1, 18, 54. CLAVD. 28, 5 -s sollemnis et urna. 28, 10 Mars Augusta sui renovat suffragia -i. CASSIOD. or. frg. p. 468, 2 totum ... in -o venale. *metonymice de ipsis comitiis vel de populo ad comitia congregato; cf.* CIC. de orat. 3, 167 'campum' *appellare* pro comitiis. CIC. Sull. 52 in -um aspirasse Sullam. Pis. 3 sit sane Fors domina -i. Mil. 43 hunc ... diem -i speratum atque exoptatum. dom. 142 vobis ... senatus ... auctoritas ..., vobis Italiae ... motus ..., vobis -s centuriarumque una vox omnium ... omne suum ... studium ... commendatum esse arbitrabuntur. Planc. 15 si -s atque illae undae comitiorum ... sic effervescunt ..., ut. nat. deor. 3, 69 sentit curia, -s, socii, provinciae. OV. am. 3, 8, 57 illis -sque forumque serviat. LIV. 9, 46, 12 humilibus per omnes tribus divisis forum et -um corrupit. VELL. 2, 126, 2 summota e foro seditio, ambitio -o, discordia curia. VAL. MAX. 6, 9, 14 in ... aedilitatis petitione ... -i notam expertus. 7, 5 pr. -i ... condicio. 7, 5, 3 cum ... -um repulsis suis fatigasset. 7, 5, 5. LVCAN. 1, 180 venali -o. 5, 392 fingit solemnia -s. 7, 306 saeptorumque nefas et clausi proelia -i. 8, 685 hoc (*caput Pompei*) leges -umque et rostra movebat. SIL. 8, 257 ambitus et Graio funestior aequore -s. 8, 284. 15, 734 pravi suffragia tristia -i.

b *locus ambulandi, ludendi, militum exercendorum, certaminum, maxime equestrium, sim.*: CIC. Quinct. 59 natura tristi ac recondita fuit; non ad solarium, non in -o, non in conviviis versatus est. off. 1, 104 suppeditant ... et -s noster et studia venandi honesta exempla ludendi. fat. 8 ut in porticu Pompei potius quam in -o ambulemus. HOR. carm. 1, 8, 4 (*cf. Kiessling in h. l.*). 1, 9, 18 -s et areae. sat. 1, 1, 91 asellum in -o ... parentem currere frenis. 1, 6, 126 fugio -um lusumque trigonem (V^1; rabiosi tempora signi *rell.*; *v. Vollmer, Überlief. d. Hor. p. 309*). 2, 6, 49 epist. 1, 7, 59. 1, 11, 4 ars 162 (*Martius?*). PROP. 2, 16, 34 nec cura theatri nec tetigit -i. OV. ars 1, 513. 3, 385. Pont. 1, 8, 37 gramina ... -i. 1, 8, 65 (*app.* porticus *et* forum). fast. 1, 464. 2, 860 *Equirria* deus (*Mars*) in -o prospicit ipse suo (3, 519). 6, 237 in gramine -i. PERS. 5, 57 hic -o indulget, hunc alea decoquit. SEN. dial. 1, 5, 4 (*app.* in popina). COLVM. 1, 8, 2 genus ... mancipiorum otiis, -o, circo, theatris, aleae, popinae, lupanaribus consuetum. MART. 5, 20, 9 gestatio, fabulae, libelli, -s, porticus, umbra, Virgo, thermae (*opp.* atria ... forum *al.*; *cf.* vers 2 tempus otiosum). 10, 6, 3. QVINT. inst. 1, 12, 18 spectaculis -o, tesseris, otiosis ... sermonibus. SPART. Did. 5, 9 praetorianos in -um deduci. TREB. Claud. 13, 6 ludicro Martiali in -o. SCHOL. Hor. epist. 1, 18, 54.

iuncturae ad I: **epitheta**: *appellativa* (*aliquot v. supra*): aequalis: VEG. mil. 3, 20. aequus: OV. ars 2, 71. SIL. 4, 552; *cf. sub I 3 et p. 221, 39.* aestifer: SIL. 17, 448. albens (ossibus): AMM. 31, 7, 16 (*cf.* VERG. Aen. 12, 36). anhelans: SIL. 12, 134 sulphure et igni. STAT. Theb. 11, 17. apert(issim)us: CAES. Gall. 3, 26, 6 VERG. georg. 2, 280 Aen. 9, 25. 11, 493 *al.* OV. met. 1, 285 fast. 2, 227 LIV. 21, 25, 9. 38, 3, 10 *al.* LVCAN. 4, 711 LAVS Pis. 50 SIL. 5, 483 *al.* HOMER. 488 STAT. Theb. 2, 547 *al.* NEMES. cyn. 6 AVIEN. orb. terr. 592 *al.* CLAVD. 26, 139 VAL. CEM. hom. 3, 1. apricus: HOR. carm. 1, 8, 4 ars 162 GRATT. 36 COLVM. 2, 9, 3 CALP. ecl. 5, 8. aquosus: LIV. 9, 2, 7. ardens: CLAVD. 26, 45. aridus: COLVM. 3, 14, 1 VEG. mil. 3, 2. armifer: STAT. Theb. 9, 836. bellator: STAT. Theb. 8, 378. belliger: SIL. 4, 471 STAT. Theb. 10, 739. capax: SIL. 17, 331. cavus (*i. montibus circumdatus*): PROP. 4, 1, 123 (nebulosa cavo ... Mevania -o). Cereri placitus (*Leontinus*): SIL. 14, 130. circumfluus: TAC. ann. 6, 37 Euphrate et Tigre. copiosus: AMM. 23, 6, 47. damnatus: SIL. 7, 483 deum ... per carmina. deformis: CIC. Verr. 4, 47 OV. Pont. 3, 8, 15 STAT. Theb. 10, 5. desertus: ITALA Ios. 20, 8 (Lugd.) (VVLG. campestris solitudo). TAB. Peut. 11, 2 (*Tomaschek, PW. III 1445*). diffusus: MART. 3, 31, 1; *cf. p. 221, 49.* distans: TAC. hist. 4, 57 duum milium spatio. dives: SIL. 4, 545. duplex: DICT. 3, 19 (*ibid.* singularis *v. p. 215, 20*). effusus: LVCAN. 6, 270. equitabilis: AMM. 22, 15, 12. exiguus: HOR. carm. 2, 9, 24. exilis: COLVM. 3, 14, 1. extentus: SIL. 15, 767. facilis operi: LIV. 33, 17, 8. fallax: TAC. ann. 1, 61 (*ibid.* paludes). fatalis: SIL. 12, 521 Aeneadis. fecundus: MELA 1, 116 pabulo. TAC. ann. 1, 79. ferax: CIC. Scaur. 25. fertilis: VERG. georg. 2, 185 ubere. VAL. MAX. 7, 6, 2 SEN. Phoen. 607 epist. 71, 15 PLIN. nat. 3, 41 *al.* fenicularius: *v. p. 219, 5.* fortis: PROP. 4, 10, 35. frondens: LVCAN. 6, 83. frondosus: SIL. 14, 265. frumentarius: VITR. 2 praef. 4 SOL. 22, 8. fumans: VERG. Aen. 11, 908 pulvere (nigrans pulvere: SIL. 3, 406). STAT. Theb. 2, 703 ense meo. germinans: VVLG. sap. 19, 7. gramineus: VERG. Aen. 5, 287 OV. fast. 3, 519 SIL. 6, 217. grandis: ITIN. Silv. 21, 4. harenosus: PROP. 4, 4, 19 SIL. 6, 677. herbidus: VARRO rust. 2, 1, 16 LIV. 9, 2, 7 CVRT. 6, 6, 24 *al.* (frequens herbis: VERG. georg. 2, 185). herbosus: HOR. carm. 3, 18, 9. horrendus: STAT. Theb. 12, 269. horridus: CIC. Verr. 4, 47. hostilis: VAL. FL. 6, 235. iacens: LVCAN. 4, 52 PANEG. 10, 22. iaculatorius: VLP. dig. 9, 2, 9, 4. illustris: COLVM. 10, 421. immanis: PLIN. paneg. 56, 7. immensus: TIB. 2, 3, 41. infaustus: CORIPP. Ioh. 2, 78. infidus: STAT. Theb. 8, 131. infinitus: ITIN. Silv. 10, 4. ingens: VERG. Aen. 12, 36 VAL. FL. 5, 610 SIL. 6, 495. inhabitabilis: TAB. Peut. 11, 2. irriguus: MANIL. 4, 727. 5, 237 LVCAN. 4, 296. laetus: COLVM. 2, 16, 3 *al.* AVIEN. orb. terr. 998 *al.* (*aliter*: VAL. FL. 4, 116). latens: LVCAN. 7, 795 -os sub clade latentes (*i. tectos membris; cf.* COMM. Lucan. *in l.*). latus: ENN. sat. 11 VARRO rust. 1, 6, 3 SALL. hist. frg. 3, 98 D 13 VERG. georg. 1, 492 Aen. 6, 887. 10, 407. 11, 465 HOR. carm. 3, 11, 9 OV. met. 1, 315. 2, 662 LIV. 22, 4, 2. 29, 32, 7 LVCAN. 7, 565 SIL. 1, 297 *al.* MART. 3, 58, 4 NEMES. cyn. 289 AVIEN. orb. terr. 306 HIER. epist. 108, 13 p. 704 AVG. civ. 3, 14 p. 115. laxus: SIL. 5, 443. levis: STAT. Theb 8, 328. liber: OV. fast. 4, 292 LIV. 3, 22, 8. 25, 9, 12. 31, 39, 10 COLVM. 7, 4, 4 SIL. 9, 557. madens: TAC. hist. 5, 17. maestus: STAT. Theb. 6, 191. magnus: VVLG. Iudith 1, 6. 8 *al.* monstrifer: VAL. FL. 5, 221. nigrans: *v. l. 15.* nitidus: CIC. Verr. 4, 47; *cf. p. 215, 20.* nobilis: CIC. Scaur. 25. nudus: OV. trist. 3, 10, 75 sine fronde. LIV. 44, 39, 1 MELA 1, 116 SOL. 27, 19. opimus: CIC. leg. agr. 2, 96 (optimus *al.*). LIV. 31, 41, 7. opulentus: LIV. 22, 3, 3 pecoris et omnium copia rerum. paluster: PLIN. nat. 24, 59. patens: CIC. div. 1, 93 HIRT. Gall. 8, 18, 1 in omnes partes passibus M. SALL. Iug. 101, 11. 105, 3 VERG. georg. 4, 77 Aen. 5, 552 OV. met. 6, 218 late. LIV. 10, 4, 11 ad conspectum undique. 21, 8, 7. 21, 47, 1. 22, 4, 4. 24, 14, 6. 24, 41, 6 *al.* SEN. contr. 2, 1, 13 ? SEN. dial. 6, 18, 4 *al.* CVRT. 4, 12, 5 COLVM. 2, 9, 3 MELA 3, 95 LVCAN. 4, 19 PLIN. nat. 10, 62 SIL. 12, 383 STAT. Ach. 1, 709 TAC. hist. 2, 19 *al.* FLOR. epit. 2, 6, 16 *al.* GELL. 14, 1, 8 NEMES. cyn. 48 SOL. 27, 19 *al.* VEG. mil. 3, 6 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 15, 5 *al.* (subpatens: APVL. met. 7, 24). patrius: FVR. ANT. carm. 6. patulus: SIL. 4, 136 *al.* TER. MAVR. 2062 AVIEN. orb. terr. 424 *al.* CLAVD. 28, 515 *al.* pecuarius: CORP. XII 2462; *cf. p. 216, 48. 51.* piger: HOR. carm. 1, 22, 17. pinguis: VERG. georg. 2, 274 HOR. carm. 2, 1, 30 sanguine (STAT. silv. 5, 3, 39 Theb. 7, 545). epist. 2, 3, 5 COLVM. 1, 2, 4. 2, 4, 1 *al.* PLIN. nat. 25, 63. planus: LVCR. 3, 1002. 5, 952 BELL. Afr. 19, 4 OV. met. 6, 218 LIV. 27, 18, 5 *al.* LVCAN. 7, 237 SIL 7, 532 *al.* PLIN. epist. 5, 6, 8 *al.* IVST. 22, 5, 5 VEG. mil. 3, 24 GLOSS. III 260, 33 πεδίον ἐπίπεδον campus planus. plenus: VERG. georg. 3, 390. perpetuus: VITR. 10, 2, 12. politus: ENN. sat. 11. positus: SIL. 13, 134 ad moenia. profundus (*Libyae*): SIL. 3, 664. pronus: COLVM. 2, 9, 3 ad solem. publicus: VLP. dig. 43, 8, 2, 9. pur(issim)us: BELL. Afr. 19, 4 VERG. Aen. 12, 771. OV. met. 3, 709 ab arboribus. LIV. 24, 14, 6; *v. p. 214, 38.* puter: VERG. Aen. 8, 596 (11, 875). rigidus: PANEG. in Mess. 207. rudis: VERG. georg. 2, 211. rurestris: APVL. met. 7, 14. saevus: STAT. Theb. 7, 415 *al.* CLAVD. 18, 272. sanguineus: STAT. Theb. 3, 314 CLAVD. 15, 361. severus: *v. p. 217, 23/4.* segnis: VERG. georg. 1, 72. siccus: CVRT. 9, 9, 10 COLVM. 1, 2, 4 LVCAN. 7, 226 *cf.* 7854. solidus: MANIL. 5, 684. solutus: COLVM. 2, 9, 3. spatiosus: CVRT. 3, 8, 2; *cf.* NEMES. cyn. 269 EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 953ᶜ. spirans tabo: STAT. Theb. 12, 567. squalens: SIL. 1, 211 *al.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 339. squalidus: OROS. hist. 6, 2, 17 ambusto solo. stagnans: SIL. 3, 48 infuso ... aequore. sterilis: MELA 1, 116 LVCAN. 9, 382 MART. 1, 107, 7 (*opp.* pingue solum). subiectus: TAC. hist. 3, 63 Narniae. ann. 15, 9. summus: VARRO ling. 5, 37 culmi, quod in summo -o nascuntur. MANIL. 5, 78 VAL. FL. 4, 267 STAT. Theb. 8, 730. taurifer: LVCAN. 1, 473. terrenus: LIV. 33, 17, 8. torridus: LIV. 22, 43, 10 siccitate. AMM. 24, 6, 12. totus (totis -is, toto -o): VERG. Aen. 7, 793 CVRT. 3, 8, 18 *al.* TAC. hist. 4, 18 *al.* tristis: SIL. 4, 483. turpis: OV. ars 3, 249 sine gramine. trux: STAT. Theb. 12, 359 *al.* vacuus: OV. Pont. 3, 1, 23 LIV. 8, 7, 9. 30, 34, 8 SEN. Phaedr. 71 SIL. 4, 271 STAT. Theb. 3, 133 (12, 11 vacans). vastus: VERG. Aen. 3, 13 VAL. MAX. 8, 7 ext. 3. uber: CIC. leg. agr. 2, 96 LIV. 30, 33, 9 COLVM. 2, 9, 1 *al.* udus: SIL. 8, 507. vernans: HIER. epist. 3, 4. virens: LVCR. 1, 18 HOR. carm. 2, 5, 6. viridis: CIC. Verr. 4, 47 VERG. georg. 3, 13 MANIL. 1, 705 STAT. Theb. 12, 656 NEMES. ecl. 1, 7 (perviridis: MELA 2, 82). uliginosus: COLVM. 2, 4, 3 *al.* ultimus: CVRT. 10, 9, 12. umens: MELA 1, 52 SIL. 11, 507 TAC. hist. 5,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

14 *al.* umidus: COLVM. arb. 17,1 PLIN. nat. 25,63. *nota* STAT. silv. 4,3,21 gravatus ... -os iter omne detinentes (*sc. palustres*). *in nominibus geographicis*: ENN. frg. var. 8 Campi Magni (LIV. 30,8,3. *cf.* APPIAN. Libyc. 68 τῶν λεγομένων Μεγάλων Πεδίων). CIC. Att. 12,8 utrum ipse (*Caesar*) in Fenicularium (*i. Hispanum; cf. Boot ad loc. et Hübner, PW III 1447*) an in Martium -um cogitet. VARRO rust. 2 praef. 6 in -os Macros (LIV. 41,18,5. 6. 45,12,11 Macros -os. COLVM. 7,2,3 S. C. de aedif. 34 fundos ... in regione Muliniensi qui vocarentur -i Macri, in quibus locis mercatus agi ... solitus esset). LIV. 25,16, 25 ad -os, qui Veteres vocantur. PAVL. FEST. p. 144 in -is Murteis. PLIN. nat. 3,34 -i Lapidei (21,57. SOL. 2,22 lapidarios -os. CAES. AREL. testam. 90; *cf.* STRABO 4,182 πεδίον ... λιθῶδες. *Ihm, PW. III 1445*). CORP. IX 5541 (*Urbisalviae*) viam ad -um La⟨rgum⟩ sternend(am) curave⟨runt⟩. campi Deserti: *cf. p. 218,3.*

nomina propria (*praeter campos urbis Romae et fabulosos, q. v. p. 215,41. 216,32*): campus: Aetolus: STAT. Theb. 9,213. Aonius: STAT. Theb. 9,32 *al.* Argestaeus: LIV. 27,33,1. Atinas: CIC. div. 1,59 *al.* VAL. MAX. 1,7,5 PLIN. nat. 2,225. Byzacius(?): PLIN. nat. 18,94 in Byzacio Africae -o. Cadmeus: STAT. Theb. 7,328. Caedicius: PLIN. nat. 11, 241. Caledianus: TAB. aliment. Baeb. 3,25. Campanus: LIV. 8,23,8 PLIN. nat. 18,111. Cibalensis: ORIGO Const. 5,16. Circaeus: VAL. FL. 5,327. Cirrhaeus: STAT. Theb. 1,568. Cornetus: LIV. 8,3,17. Decianus: TAB. aliment. Baeb. 3,31. Dircaeus: STAT. Theb. 6,908. Hennensis: SOL. 5,14. Hyrcanius: LIV. 37,38,1. Iapyx: SIL. 1,50 *al.* Leborinus: PLIN. nat. 17,28 (nobilis). Leontinus: CIC. Verr. 4,47 *al.* SVET. gramm. 29. Libycus (*in agro Argeo*): PAVL. FEST. p. 121. Magnes: VAL. FL. 2,9. Marathonius: ISID. orig. 14,4,10. Mardiensis: ORIGO Const. 5,17. Metropolitanus: LIV. 38,15,13. Mundensis: BELL. Hisp. 27,6. Naranus: TAB. fund. Volceian. 4,15 f(undus) -s Nar. m. XL. Nemeaeus: STAT. Theb. 7,117. Phlegraeus: PROP. 3,11,37. Phrygius: PROP. 2,34^{b},35 SIL. 15,280. Pollentinus: CLAVD. 28,128. Pomptinus: SIL. 8,379. Priaticus: LIV. 38,41,8. Raudius: FLOR. epit. 3,3,14. Siculus: STAT. Theb. 8,62. Stellas: CIC. leg. agr. 1,20 (*ibid.* ager Campanus). 2,85 LIV. 9,44,5. 22,13,6 (*ibid.* Calenus ager). SVET. Iul. 20. Thessalicus: SEN. Tro. 877. Thriasius: PLIN. nat. 4,24. Tiburs: CATO orig. 57 HEMINA hist. 29. Tromentus: PAVL. FEST. p. 367. Veronensis (minor): ANON. Vales. 11,50. Marathon campus: NEP. Milt. 4,2 SOL. 7,19. campus Iericho: VVLG. deut. 34,3 (*similia saepius in* VVLG). TAC. ann. 2,16 in -um, cui Idiaviso nomen. campi: Achaemenii: LVCAN. 8,224. Adrastei: IVST. 11,6,10. Aeaei: VAL. FL. 7,289. Aetoli: SIL. 1,125 *al.* Afri: VITR. 8,2,8. Alei: CIC. Tusc. 3,63 (*Hom. Il. 6,201*). PLIN. nat. 5,91 HYG. fab. 57 p. 60,12. Allete⟨i⟩ (Alleti⟨ni⟩?): ORAT. imp. Hadr. ad exerc. A 1,3 (*cf. adnot. ad.* CORP. VIII 18042). Aonii: STAT. Theb. 7,229 CLAVD. 4,3. Appuli: MART. 10,74,8. Arectai: PANEG. in Mess. 142. Arusini: FLOR. epit. 1,18,11. Bactriani: TAC. ann. 11,8. Bedriaci: IVV. 2,106 TAC. hist. 2,70. Bistonii: OV. trist. 1,10,23 CLAVD. 8,54. Bithuni: CATVLL. 31,6. Caledonii: STAT. silv. 5,2,142. Campani: LIV. 9,27,4. Canini: AMM. 15,4,1 GREG. TVR. Franc. 10,3. *cf.* SIDON. carm. 5,376. *Ihm, PW. III 1445.* Cannenses: LIV. 22,59, 8 *al.* Cauchae: PLIN. nat. 6,129. *Streck, PW. suppl. I 273.* Chaonii: VERG. Aen. 3,334. Cinyphii: STAT. silv. 4,9,32. Circumpadani: LIV. 21,35,8. Crustumini: LIV. 2,64,3. Curculionii: *v. p. 215,59.* Dardanii: ENN. ann. 358. Dauniaci: SIL. 12,429. Eoi: SEN. Oed. 115. Etausimani: GREG. M. epist. 9,194. Emathii: OV. met. 5,314 LVCAN. 1,1 *al.* Etrusci: LIV. 22,3,3. Euboici: STAT. silv. 4,4,1. Fenectani: LIV. 8,12,5. Geloi: VERG. Aen. 3,701. Hiberi: SIL. 2,185 *al.* Hyperboraei: HOR. carm. 2,20,16. Hyrgaletici: PLIN. nat. 5,113. Idaei: VERG. Aen. 7,222. Iliaci: VERG. Aen. 1,97. 10,334 HOMER. 128 *al.* DRAC. Orest. 371. Illyrici: STAT. Theb. 2,291. Inachii: STAT. Theb. 4,699. Inarimi: OROS. hist. 6,2,16. Laestrygonii: PLIN. nat. 3,89. Laurentes: VERG. Aen. 12,542. Leborini: PLIN. nat. 3,60. Leontini: PLIN. nat. 18,94 Siciliae. SIL. 14,125. Marathonii: IVST. 2,9,9. Mygdonii: HOR. carm. 3,16,42. Myrini: MART. 9,42,1. Petraei: PROB. Verg. georg. 1,12. Pharsalii: PLIN. nat. 4,29 *al.* GELL. 15,18 tit. Pheraei: VAL. FL. 1,444. Philippei (-ici, -enses): MANIL. 1,909 VELL. 2,86,2 VAL. MAX. 1,7,1 *al.* PLIN. nat. 33,39 TAC. ann. 4,35 FLOR. epit. 4,2,43 CORP. I^2 p. 61 IV b 10 (711) (Philippi: CAPITOL. Gord. 34,4). Phlegraei: OV. met. 6,151 PLIN. nat. 3,61 SIL. 9,306 *al.* SOL. 2,22. Phrygii: CATVLL. 46,4 (*app.* Nicaeae ... ager). 64,344 (*cf. codd.*) OV. met. 13,579 SIL. 7,120. Pomptini: MART. 13,112,1. Praenestini: PLIN. nat. 19,97. Raudii: VELL. 2,12,5. Sallentini: VERG. Aen. 3,400 MELA 2,66. Santonici: AVSON. 403,2. Sarmatici: LVCAN. 8,369. Sigaei: VERG. Aen. 7,294 SEN. Tro. 75. Stellates: LIV. 10,31,12 SIL. 11,266. Tanei: ITIN. Anton. Plac. rec. A *et* B 43. Taurinates: PANEG. 9,6. Taurini: SIL. 3,646. Thebaici: VITR. 8,2,6. Themiscyrei: SALL. hist. frg. 3,73 ISID. orig. 14,3,37. Tiberiani: LIB. col. I p. 218,9 *al.* Troiani: VITR. 8,3,14. Vindonii: PANEG. 7,4. Zmyrnaei: SOL. 40,15.

c. gen. locum significante: VARRO rust. 1,7,10 -os Roseae Italiae ... esse sumen (PAVL. FEST. p. 283 PLIN. nat. 17,32). VERG. georg. 1,492 Haemi. Aen. 7,721 Hermi -o aut Lyciae flaventibus arvis. 10,581 Phrygiae -os. CVLEX 323 Dardaniae. HOR. carm. 1,37,19 nivalis Haemoniae. 1,7,10 Larisae ... opimae. epist. 2,3,5 Asiae. LIV. 30,33,9 Italiae (TAC. ann. 1,79). 31,41,7 Thessaliae (32,15,5 *al.* IVV. 8,242). PORPH. Hor. epist. 2,2,49. LIV. 37,19,8 agrum opulentum, quem vocant Thebes -um (*cf.* MELA 1,91. LIV. 44,23,3 in -o, quem Meleona vocant). CVRT. 3,2,3 Mesopotamiae (3,8,2 *al.*). 6,5,24 Themiscyrae. 9,2,23 *Arbelae.* MELA 3,40 Armeniae. LVCAN. 4,552 Phasidos. 7,535 *Pharsaliae.* 8,42 Emathiae (9,15). PETRON. 122,155 Hesperiae. PLIN. nat. 4,7 Cirrhaei Phocidis. 18,94 *v. p. 219,18.* 19,145 superioris Germaniae. VAL. FL. 7,607 Libyes. SIL. 16,90 telluris Hiberae. 17,264 Cannarum. 17,331 Argyripae. 17,600 Gargani. ITALA Ios. 11,17 (Lugd.) -os Libani (VVLG. planitiem). PANEG. 7,6 Vindonissae -os. AVIEN. orb. terr. 1353 -os Gangetidis orae. VVLG. Ios. 12,7 in -o Libani. Iudith 2,17 Damasci. Ier. 39,5 solitudinis Ierichontinae. I Macc. 4,15 in -os Idumaeae. HIER. epist. 108,13 p. 704 Galilaeae. *nota* INSCR. Notiz. degli scavi 1888 p. 228 genio saccariorum salarior(um) totius urbis camp(i) sal(inarum) Romanarum. *cf. Hülsen, PW. III 1447.* *adde haec*: OV. fast. 4,462 e -is ..., Henna, tuis. 6,722 in -is, Algida terra, tuis. LVCAN. 10,545 ad -os, Epidamne, tuos. VERG. Aen. 3,11 -os, ubi Troia fuit. *c. gen. populi*: VARRO Men. 427 Scytharum ... -is. LIV. 34,25,4 Argivorum. GRATT. 36 Tuscorum. CVRT. 6,4,17 Amazonum. LVCAN. 10,293 Aethiopum (CLAVD. 18,178 *al.*). SIL. 16,365 Vettonum. 17,448 Garamantum. RAVENN. p. 176,1 *in Ponto*: Campi Campanidon (*? cf. Tomaschek, PW. III 1445*). *c. gen. personae*: LIV. 25,12,5 Diomedis (25,12,7 PAVL. FEST. p. 75 SIL. 8,241). PERS. 2,36 *v. p. 213,58.* PLIN. nat. 10,122 in -o Rediculi appellato. VVLG. Am. 1,5 disperdam habitatorem de -o idoli.

substantiva: campi: agger: LVCAN. 7,649 STAT. Theb. 2,708. aequora: ENN. ann. 137 LVCR. 3,1002 NEMES. cyn. 269 AVIEN. orb. terr. 855. CIC. div. 1,93 in -orum patentium aequoribus. aequor: VERG. Aen. 7,781 aequore -i (*cf.* 12,710). SIL. 5,376 STAT. Theb. 10,739. APVL. mund. 4 -orum aequore. ambitus: TAC. ann. 14,34. amplitudo: AMM. 31,12,13. area: OV. met. 10,86 planissima (15,297). certamen: SIL. 10,471. cervus *sim.*: VVLG. cant. 2,7 *al.* conditor: STAT. silv. 4,3,72. decursio: VEG. mil. 2,22. doctor: *v.* campidoctor. dorsa: CLAVD. carm. min. 26,54. facilitas: TAC. ann. 15,17. firmitas: VAL. MAX. 3,2,10. flos: VVLG. cant. 2,1. fructus: LIV. 2,5,3. fundamina: CLAVD. rapt. Pros. 2,164. gramen: SIL. 7,289 STAT. silv. 5,3,24. *al. cf. sub B 2.* immensitates: CIC. nat. deor. 2,98. intervallum: LIV. 2,50,5. iugerum: STAT. Theb. 1,568. 6,678 MART. 3,31,1 AVIEN. orb. terr. 306 CLAVD. rapt. Pros. 2,339. latitudo: TAC. hist. 5,14 VVLG. deut. 34,3. latus: OV. met. 10,674. limes: LVCAN. 7,298. ligna: VVLG. psalm. 103,16 *al.* longitudo: LIV. 28,33,14. margo: STAT. Theb. 8,730. pabula: LVCAN. 3,385. pascua: TIB. 3,9,1. pecora: VVLG. psalm. 8,8. placiditas: AMM. 27,4,3. plaga: VAL. FL. 5,327. planities: VITR. 8,1,7 SEN. dial. 6, 18,4 PLIN. nat. 2,160. 162 APVL. flor. 10 p. 41 AMM. 21,10,4 *al.* EVSTATH. Bas. hex. 6,9 p. 932^{B}. prata: ENN. ann. 516 caerula laetaque. pulvis: VERG. Aen. 11,866 VAL. FL. 4,267 STAT. Theb. 3,133 *al.* rivus: APVL. flor. 21 p. 99. spatium: CIC. nat. deor. 2,161 spatia frugifera atque immensa. SEN. dial. 10,17,2 *al.* SIL. 4,284. 14,508 MART. 3,58,4 APVL. met. 8,15 AMM. 17,13,22 *al.* ORAT. imp. Hadr. ad exerc. A 1,6 statio: LVCAN. 5,470. spectacula: CLAVD. 5,63. tempestas (cruenta) *sc. pugna*: CLAVD. 7,75. vastitas: FLOR. epit. 3,11,7. uber (*cf.* οὖθαρ ἀρούρης): COLVM. 10,90 putria maturi solvantur ut ubera -i (*'i. ut campus in ubertatem putrescat' Schneider*). SIL. 4,545 divitis uber -i. AVIEN. orb. terr. 1279. vestigia: STAT. Theb. 7,268 *al.* via: VVLG. Iudith 15,2. uligo: SIL. 8,379. umor: COLVM. 10,50. *c. neutr. adi. pro subst.*: aequum: LIV. 5,38,4. aperta: SIL. 8,556 AVSON. 436,4 AMM. 27,2,8. avia: STAT. Theb. 10,389. devia: STAT. Theb. 6,454 (*opp.* recta). 9,877. exiguum: LIV. 27,27,3. glebosa: APVL. met. 1,2. inania: SIL. 4,136. medium, media: OV. fast. 3,219 LIV. 4,18,3 *al.* SIL. 9,271 TAC. Agr. 35 ann. 1,61 VVLG. Is. 41,18 *al.* mollia: AMM. 24,1,2 *al.* obliqua: LIV. 9,35,7. patens: ALF. AVIT. carm. frg. 2,3. plana: LACT. inst. 7,3,25 AMM. 24,1,2 *al.* recta: *v. l. 57.* supina: AMM. 22,15,7. ultima: OV. fast. 2,215.

II *de aliis **rebus planis***: A *de mari, stagnis, sim.* (*i. q. aequor.* GLOSS. *v. p. 212,14*): PLAVT. Trin. 834 caeruleos per -os. LVCR. 5,488 augebat mare manando -osque natantis (6,405 liquidam molem -osque natantis. 6,1142; *cf.* 6,262 -osque natare. *cf. sub* nato). VERG. georg. 3,198 segetes altae -ique natantes. Aen. 6,724 terras -osque liquentis. 10,214 -os salis aere secabant *navigantes.* OV. met. 1,41 flumina ... -o ... recepta liberioris aquae. 11,356 latarum ... -os ... aquarum (*cf. p. 212,49*). VAL. FL. 4,726 hiemem ... unda per omnem aut -o iacet aut tumido riget ardua fluctu. 5,307 canis ubi tollitur omnis -s aquis (*cf. Langen ad loc.*). SIL. 14,253 caeruleis ... -is pascentia ... cete. 14,368 navali claudens umentem indagine -um. CYPR. GALL. gen. 304 super aequoreum -um. HIER. epist. 14,6 magnos hic -s (*sc. aequor*) montes habet. SIDON. epist. 2,2,16 pelagi mobilis -s. SEDVL. carm. pasch. 3,235 libera per vitreos movit vestigia -os. op. pasch. 1,9 lubrici salis -os. PAVL. PETR. Mart. 2,416 immensus placidarum -s aquarum *sim.* 5,781. CASSIOD. var. 1,21,3 -os liquidos (CORIPP. Iust. 3,293). CORIPP. Ioh. 2,432 -is aequoreis. *nota* MANIL. 5,427 vada mentitus *natans* reddet super aequore -um. AVG. serm. ed. Mai 40,1 populus domini marino -o unda⟨s⟩ sulcabat.

B *de variis rebus solidis*: TITIN. com. 160 velim ego osse arare -um cereum (*i. tabellam*). AVSON. 396,49 fac -um replices, Musa, papyrium (396,48 area). DIOM. gramm. I 462,23 (*in aenigmate de mensa*)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ligneo in -o. MART. 10, 83, 3 latum nitidae ... calvae -um temporibus tegis comatis. SIDON. carm. 22, 4 Cyclopa ... portantem frontis -o ... transfossi luminis antrum. OV. ars 2, 135 'campus erat' *inquit Vlixes in narratione*, campumque facit (*sc. levi virga in arena litoris*). QVINT. inst. 12, 2, 14 parva quaedam animalia in angustiis mobilia -o deprehenduntur. TERT. resurr. 30 statum Iudaeorum ... dispersum in -o orbis.

C *de aëre, caelo*: VERG. Aen. 6, 887 tota passim regione vagantur aeris in -is latis (*cf. Norden comm. p. 23.* AVSON. 325, 1). OV. met. 6, 694 cum fratres caelo sum nactus aperto: nam mihi -s is est. MANIL. 5, 99 *Bellerophonti* caelum -s fuerat. MART. CAP. 2, 149 quid haec aeria latitudo atque atomis perlucentes concurrentibus -i animantum gerant. 2, 200 immensos luminis -os aetheriaeque tranquillitatis. CORIPP. Ioh. 7, 441 aethereos ... -os. 2, 252 sidereos (3, 215). CASSIOD. gramm. VII 209, 25 duodecim signa caelestia totius nobis circuli -os (-um *al.*) solida rotunditate concludunt.

III *de **rebus incorporeis*** (*imagines et translationes, desumptae maxime de certaminibus campi Martii vel de bellis*): RHET. Her. 4, 10, 15 montis belli fabricatus est, -os sustulit pacis. CIC. Caecin. 84 sin ... me ex hoc, ut ita dicam, -o aequitatis ad istas verborum angustias ... revocas. Mur. 18 nullum ... vobis sors -um dedit, in quo excurrere virtus ... posset. Phil. 14, 17 magnus est in re publica -s, ut ... dicere Crassus solebat, multis apertus cursus ad laudem. de orat. 2, 84 aliud ... pugna et acies, aliud ludus -sque noster (*sc. oratoris*) desiderat. 3, 70 ex ingenti quodam oratorem immensoque -o in exiguum sane gyrum compellitis. 3, 124. top. 45 latior est -s illorum (*neutr.*) ac. 2; 112 -s, in quo exsultare possit oratio. off. 1, 61 rhetorum -s de Marathone. Att. 5, 15, 1 non habet satis magnum -um ille tibi non ignotus cursus animi *mei*. CATVLL. 68, 67 *Allius* clausum lato patefecit limite -um *mihi et amoribus meis*. PROP. 2, 10, 2 -um Haemonio ... dare ... equo. OV. am. 3, 15, 16 aurea de -o vellite (*Amor et Venus*) signa meo (*i. ingenii mei*). trist. 2, 327 tenuis mihi -s aratur, illud (*Caesarem canere*) erat magnae fertilitatis opus. SEN. dial. 7, 22, 1 cum ... in divitiis ... temperantia ... -um habeat patentem. 9, 4, 4 latiorem virtuti -um dare. benef. 5, 12, 2 quibus (*ingeniis*) ... -s, in quo vagentur, sternendus est. STAT. Ach. 1, 793 -o maiore exercita virtus. silv. 4, 7, 1 lato satiata -o (*Thebaidos*) ... Erato. QVINT. inst. 4, 2, 39 velut -um nacti expositionis. 5, 14, 31 feratur ... non semitis, sed -is *eloquentia*. 12, 9, 2 oratio ... aequo congressa -o totas vires ... explicabit. IVV. 1, 19 hoc (*i. saturae*) ... decurrere -o. TAC. dial. 39, 8 quo modo nobiles equos cursus et spatia probant, sic est aliquis oratorum -s, per quem nisi liberi et soluti ferantur, debilitatur ac frangitur eloquentia. PLIN. paneg. 31, 1 tuis laudibus ... materiam -umque praesterni (prost- *codd.*). 70, 8 patet ... omnibus honoris et gloriae -s. APVL. apol. 55 quantus ... -s calumniis hoc Aemiliani tramite aperiatur. TERT. ieiun. 17 de -o laxissimae disciplinae ... venis. anim. 18 p. 329, 13 de deo suo quoque -o experiemur cum haereticis. EDICT. imp. Diocl. 2, 8 avaritia, quae velut -is quada⟨m in⟩mensitate diffusis tener⟨i⟩ non poter⟨at⟩. NOVATIAN. trin. 6 p. 895^C figuram divinae maiestatis ... suis ... interminatis magnitudinis (ut ita dixerim) -is sine ullo fine diffundimus. 28 p. 942^D -s ... et quidem latus ac fusus aperietur, ... haereticum ... si agitare voluerimus. LACT. inst. 3, 17, 1 ut eos (*philosophos*) fugientes atque deiectos nostro -o insequamur. 5, 4, 8 in hoc veritatis -o. PRISCILL. tract. 10, 132 p. 97, 7 incorruptae beatitudinis per haec -s aperitur. AMBR. virg. 3, 7, 34 -um castitatis tenebant. HIER. epist. 22, 11 in -o ... erroris. 48, 12 patet -s, stat e contra acies, adversarii dogma manifestum est. 77, 6 se laudum eius -s aperiret. 82, 1 per varios scripturarum -os more apum volans. 102, 2. 115, 1 in Zach. prol. p. 777/8. in Os. prol. p. 820^A quos in prophetae huius -o habuerim praecursores. RVFIN. patr. 5, 3 qui -os animae suae cordisque sui novalia ... verbi dei aratro ... sulcat. hist. 1, 1, 4 rationabilibus -is doctorum flosculos decerpentes (*ἐκ λογικῶν λειμώνων ... ἀπανθισάμενοι φωνάς*). CLAVD. 17, 262 ingeniis patuit -s. AVG. civ. 21, 6 p. 498 de ... isto fano ... non solum in nullas coartamur angustias, verum etiam latitudinis nobis -s aperitur. serm. ed. Mai 57, 1 pratum nobis liliorum ... Christus in euangelico -o plantavit. c. Iul. 5, 13, 49 te ... -os quaesisse verborum, ubi ventose atque inaniter curreres. PETR. CHRYS. serm. 42 p. 318^C misericordia arat caeli -os. EVCHER. form. 3 p. 14, 16 -i sancti sive scripturae divinae eo quod pastum animarum praebent (*psalm. 64, 12*). PROSP. carm. de ingrat. 123 *flumina librorum* -is ... animorum certant vitalis doctrinae immittere rivos. Ps. PROSP. carm. de prov. 851 aspera vitam dat via nec -o capitur, sed fine corona. SIDON. epist. 1, 9, 1 quae (*publica serietas*) rebus actitandis ianuam -umque patefecit. 1, 11, 13 hoc iurgio satiricis -s aperitur. 9, 9, 11 per tanta te genera narrandi toto latissimae dictationis -o secutus. CLAVD. MAM. stat. 2, 12 p. 151, 8 amplissimos -os latissimae quaestionis. VICT. VIT. 1, 11 eloquentiae, quod ubertim per omnes -os ecclesiae decurrebat, ... siccatum est flumen. CASSIOD. inst. div. 32 *expositores scripturarum* sunt florigeri -i, caelestis paradisi poma suavia. ENNOD. carm. 1, 4, 61 rara per immensos saeclorum ... -os coniugii messis *est*. dict. 2, 3 p. 431, 13 cuius merita orationis -um postulant. 13, 1 p. 464, 19 per rhetoricos -os litterarum miles iudicis fit favore sublimior.

syntactica: *ubi?* campo: VERG. georg. 1, 402. 3, 353. 4, 11 Aen. 10, 539 *etc.* TAC. ann. 4, 74. 12, 36 *etc.*; *cf.* QVINT. inst. 12, 2, 14. *c. epitheto*: CATVLL. 55, 3 te -o quaesivimus minore, te in circo *eqs.*; *cf.* LVCR. 5, 952 BELL. Afr. 18, 3. 40, 6 toto -o (85, 3 LIV. 27, 41, 10. *saepe*). VERG. georg. 2, 280 *al.* Aen. 7, 721 torrentur aristae ... Hermi -o. PROP. 2, 23, 6 *etc.* in -o: ENN. ann. 369 CATO orig. 57 *etc. semper* in -o Martio (Martio -o) *sim.* campis: ENN. ann. 285 densantur -is ... tela. 474 it ... -is agmen. LVCR. 5, 603 quam late ... fons ... -is ... redundet (6, 712). 5, 1373 VERG. georg. 1, 210. 314 *al.* SEN. Phaedr. 167 COLVM. 3, 1, 3 (*dat.?*) *etc.*; *cf.* QVINT. inst. 5, 14, 31. *c. epitheto*: ENN. ann. 358 Dardaniis -is ... perire. VARRO Men. 427 incolens Scytharum ... -is (*dat.?*). CAES. Gall. 3, 26, 6 VERG. Aen. 1, 97 *al.* 7, 793 totis ... -is (CVRT. 3, 8, 18. *saepe*). HOR. carm. 1, 22, 17 *etc.* in -is: ENN. ann. 472 PLAVT. Mil. 13 *etc.* campi? SIL. 2, 441 it liber -i (-is *V*) pastor. *unde?* campo, -is: BELL. Afr. 18, 5 hostibus ... -o pulsis 40, 5. VERG. georg. 4, 186 decedere -is. HOR. carm. 3, 8, 24 *al.* LIV. 2, 30, 9 *etc.* e campo, -is: LIV. 3, 61, 8 exigite e (de *MV*) -o. 3, 69, 8 VAL. MAX. 4, 6, 4 *etc.*

synonyma (*de oppositis cf. p. 215, 60*): (aequor), ager (*distinguitur a campo*): CIC. leg. agr. 2, 96 Phil. 3, 22 div. 1, 79 CATVLL. 46, 4 VERG. georg. 2, 274 AETNA 312 LIV. 9, 44, 5. 37, 19, 8 CVRT. 3, 10, 10 *al.*), aperta (TAC. ann. 2, 17), (area), arva (*adde* LVCAN. 8, 369 VAL. FL. 7, 607 SIL. 3, 664. 5, 113. 6, 316 *al.* STAT. Theb. 2, 503, 5, 3), planities (*adde* SIL. 4, 483), planum solum (LVCAN. 8, 369), plana (*adde* PLIN. nat. 4, 80), rura (SIL. 3, 467. LVCAN. 8, 369. 10, 330 aperta), (solum). *cf.* campestria. *derivata*: campanus, campaneus, campellus, campensis, campester, campicellus, campio, Campitae, campulus. *composita*: campicursio, campidoctor, campigeni. *Hey.*

camso *v.* campso. **camtēr** *v.* campter.

camum, -ī *n.* [*vox peregrina. Th.*]. *nomen potionis peregrinae* (*cf. locos ab Holdero, Altcelt. Sprachsch. I p. 728, citatos*). *masc.* camus DIOSC. 2, 70. GLOSS. III 315, 68 *πόμα τὸ ἐκ κριθῶν*. [*cf. francog. vet.* cambe. *M.-L.*] VLP. dig. 33, 6, 9 pr. nec -um nec cervisia continebitur *vino legato* nec hydromeli. EDICT. imp. Diocl. 2, 11 cervesiae, -i, zythi. DIOSC. 2, 70 *furta* quae dicitur hordeo infuso, quem aliqui -um vocant quem pro vino multi utuntur, dolorem capitis commovet *eqs.* *Mbr.*

camurus, -a, -um [*orig. inc., fort. cf. c. gr. καμάρα. de nominibus* Camurius, Camurenus, Camurinus, Camurtius, Camurcius *v. W. Schulze, Eigennamen p. 141. Th.*]. *formae*: camur *v. l. 41.* camerus *v. l. 45. 54.* camirus *v. l. 48. 54.* PAVL. FEST. p. 43 camara et -i boves a curvatione ex Graeco dicuntur (ISID. orig. 12, 1, 35 -r enim verbum Graecum curvum significat. 15, 8, 5). SERV. georg. 3, 55 -is id est curvis, unde et camerae appellantur (GLOSS. V 11, 18. 175, 3. 618, 11 camirus). SERV. auct. *ibid.* -i boves sunt qui conversa introrsus cornua habent (GLOSS. V 549, 54). NON. p. 30, 7 camerum obtortum, unde et camerae, tecta in curvitatem formata (GLOSS. V 650, 1). MACR. sat. 6, 4, 23 -is peregrinum verbum est, id est in se redeuntibus. GLOSS. Plac. V 52, 9 camiris introrsum respicientibus croce (cornibus?), unde camiris cornibus ..., camiris cornua flexibus rotunda. IV 213, 35 camuribus (*l.* camuri boves) brevibus cornibus (V 275, 9). II 96, 50 camuris *ἀγνός* (?) *ταῦρος*. VERG. georg. 3, 55 et -is (camyris *M*²) hirtae sub cornibus aures *boum*. AVIEN. Arat. 429 ignis utrimque sic -is ardet protractibus. PRVD. perist. 12, 53 tum -os (*v. l.* camyros, cameros, camiros) hyalo insigni varie cucurrit arcus.

cāmus, -ī *m.* [*a gr. κημός, dor. καμός tractum. Th.*]. *in codd. scribitur etiam* cham-. *n.* chamum *v. l. 69.* GLOSS. III 241, 10 -s *κημός*. II 578, 11 cilo⟨ter⟩ -s capistrum. *fiscella*: [ACC. trag. 302 quid cesso ire ad eam? em praesto est: -o collum gravem *dub.*]. ITALA I Cor. 9, 9 (cod. d) non -um mittes bovi (*οὐ κημώσεις* [deut. 25, 4 *φιμώσεις*] *βοῦν*, VVLG. non alligabis os bovi). ITALA psalm. 31, 9 (omnes codd.) in freno et -o maxillas eorum constringe (*ἐν χαλινῷ καὶ κημῷ*, VVLG. in -o et freno; *cf.* AMBR. hex. 6, 3, 10). Ezech. 19, 4 (Hier. in Ezech. 19, 4 p. 218 *cf.* p. 219) adduxerunt *leonem* in -o in terram Aegypti (*ἐν κημῷ*, VVLG. in catenis). VVLG. IV reg. 19, 28 ponam ... circulum in naribus tuis et -um (*χαλινόν*) in labiis tuis. prov. 26, 3 flagellum equo et -s (*κέντρον*) asino. Ps. RVFIN. in psalm. 33, 3 *iumenta* domantur frenis, -o, verbere. ISID. orig. 20 (de instrumentis equorum), 16, 2 -s *nullo interpretamento.* CHIRON. 544 si iumentum ⟨mentum⟩ iuxta colomellos, ubi chamum sedet, eo loco fregerit. [*ital.* camo. *M.-L.*] *L.*

×canaba, -ae *f.* [*orig. inc., nisi tractum est a gr. κάν(ν)αβος, quamvis differant significationes traditae. Th.*]. *de scriptura*: *hic illic* cannaba *ut* CORP. VI 1585^b VICT. VIT. 2, 35. kanaba: CORP. p. III 940, 19 XIII 1954. canapa: CORP. III 4850. *cf. Ruggiero, Diz. epigr. II p. 59 sqq.; Schulten, PW. III 1451 sqq.* [*ital.* canova. *M.-L.*]

1 *i. q.* *tabernaculum*: CORP. VI 1585^b, 8 (*saec. II ex.*) aedificare loco -ae a solo iuris sui pecunia sua. *ibid.* 16 tegulas omnes et inpensa⟨m⟩ de casulis item -is et aedificiis idoneis ... ut ad voluptatem suam hospitium sibi extruat. VICT. VIT. 2, 35 ubi -a *mansionis* erat praeparata. *latiore sensu vicus stativis vicinus*: CORP. III p. 940, 19 (*a. 142*) act(um) kanab(is) leg(ionis) XIII g(eminae). *cf.* p. 959, 18. III 6166 (*aet. Hadr.*) c(ives) R(omani) cons(istentes) ad canab(as) leg(ionis) V *cf.* 7474 consisstentibus in -is Aelis. III 4850 in canapa leg(ionis) interfecto a barbaris. XIII 5967 (*saec. II aut III*) ⟨G⟩enio

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vici ca⟨n⟩abar(um) et vi⟨ca⟩nor(um) canabensium. 1954 negotiat(ori) vinari⟨o⟩ Lugud(uni) in kanabis consist(enti). *cf.* INSCR. Comptes rendus de l'acad. d. inscr. 1904 p. 446 negot⟨iator. vinar.⟩ in canab⟨is⟩. **2** *i. q. cella vinaria, penaria; cf.* GLOSS. V 595, 69 -a: came⟨r⟩a post cenaculum. PS. AVG. serm. 141, 2 si et horreum et -am et cellarium annis singulis replemus, unde ... cibum habeat caro nostra (*cf.* SERM. Corp. Vind. 21 p. 286, 9). 270, 5 ut vinum et oleum reponatur in -a. ENNOD. carm. 2, 43 *tit.* ante -am.

canabārius, -ī *m. a* canaba. *i. q. canabensis*: INSCR. Korresp.-Bl. d. Westd. Ztschr. 1905 p. 101. 194 I. O. M. pro ⟨sa⟩l⟨ute Neronis⟩ Clau⟨d⟩i Caesaris ... canaba⟨ri⟩ pub⟨l⟩ice .... CORP. XIII 6730 actor ⟨et⟩ canabari⟨i⟩ ex voto. **canabāria,** -ae *f. quae cellam* (*cf. supra l. 4*) *custodit*: CAES. AREL. reg. virg. 28 si transmissum *vinum* fuerit ... posticiariae accipiant et canavariae tradant. NOT. Tir. 110, 34ᵃ.

***canabēnsis** *a* canaba. *canabarum incola, ubique subst. praeter* CORP. XIII 5967 *v. l. 1.* CORP. III 1008 (*saec. II*) Fortunae Aug. sac. et Genio -ium L. Silius Maximus ... magistra(n)s primus in can⟨abis⟩. 1100 de⟨curio⟩ kanab⟨ensium⟩ leg. XIII G. XIII 6780 (*a. 255*) pro s⟨al(ute)⟩ canabe(nsium) ex v⟨o⟩to.

canabula, -ae *f.* [*orig. inc., nisi ductum est a* canaba; *v. Mommsen, Hermes 7, 304. Th.*]. *canalis ad agros siccandos, quem gromatici inter signa terminalia referunt* (*cf. Rudorff, Schriften der röm. Feldmesser II p. 269*): LIB. col. I p. 227, 14 *delimitatio est* vel -a et noverca, quod tegulis construitur. col. II p. 255, 22 termini ... -ae vel novercae, muri, macheriae, putea. *sic aut sim. passim.*

canacem *v.* acinaces.

? **canachēnus,** -ī *m.* ARNOB. nat. 6, 23 quae *fana* ad ultimum *nudaverint* fures et ... canacheni (Commageni *Zink.*, cacomechani *Vahlen*).

canāle *v. p. 224, 3.*

canālīcius, -a, -um *a* canalis. PLIN. nat. 33, 68 *v. l. 76.*

canālīclārius, -ī *m.* [*a* canaliculus. *Th.*]. *qui canales struit*: CORP. VI 231 genio sancto castrorum peregrinorum Aur. Alexander ⟨c⟩analiclarius.

canālicola, -ae *m. a* canalis *et* colere. PAVL. FEST. p. 45 -ae forenses homines pauperes dicti, quod circa canales fori constiterunt (*cf. p. 224, 50 sqq.*).

canāliculātus, -a, -um [*a* canaliculus, canalicula. *Th.*]. *striatus*: PLIN. nat. 19, 119 semina plurimis rotunda ... quibusdam angusta et -a (caniculata *Q*). *huc pertinere videntur etiam* 27, 78 *thelypteris* foliis ad radicem -a (*sic Barb.*, caniculata *codd.*). 9, 130 *purpura* ... -o (*sic Dal.*, caniculato *codd.*) procurrente rostro et canaliculi (*sic Dal.*, canicula *F² in lac.*, caniculi *cett. codd.*) latere introrsus tubulato, qua proseratur lingua.

adv. **canāliculātim:** PLIN. nat. 9, 103 *de varietate concharum*: distinctione virgulata ... -im (*sic Dal.*, cunic- *a*, canic- *r*) pectinatim divisa, imbricatim undata.

canāliculus, -ī *m. a* canalis *deminutive.* **1** *i. q. canalis sub 1 a p. 224, 11*: VARRO rust. 3, 5, 14 *cantrices* quibus aqua ministratur per -um. COLVM. 8, 10, 5 -i milio repleti. 8, 15, 6 perpetuus -s humi depressus ... per quem ... misti cum aqua cibi decurrant. 9, 14, 15 *apibus* fame laborantibus ad ipsos aditus in -is vel contusam et aqua madefactam ficum ... praebere. *cf. p. 224, 52 sqq.* VITR. 7, 1, 7 tegulae bipedales ... habentes singulis coagmentorum frontibus excisos (*sic Ioc.*, excelsos *GH*) -os digitales (PALLAD. 6, 11, 2). *nota*: *de interiore rostri forma v. supra l. 42 sqq.* **2** *technice*: *triglyphorum pars cava*: VITR. 4, 3, 5 secundum eam (*sic Ioc.*, earum *GH*) *regulam* -i ad normae cacumen imprimantur. *pars machinae ad confectam viam metiendam*: VITR. 10, 9, 3 in ... tympani theca ... fiat foramen unum habens -um, qua calculi, qui in eo tympano impositi fuerint ... in redae capsum et vas aeneum quod erit suppositum singuli cadere possint. 10, 9, 7. 8. *pars catapultae, per quam machina ad impellendum telum movetur cf. p. 225, 45.* VITR. 10, 10, 3 -i, qui graece σύριγξ dicitur, longitudo foraminum XVIII. *apud medicos* (*cf. p. 225, 39 sq.*): CELS. 8, 8, 1 si plura fragmenta sunt, excipienda sunt ex ferula facto -o eodemque intus incerato. 8, 19 potest ... summus *articulus* -o aliquo contineri. *femin.* **canālicula,** -ae. NON. p. 198 canalis masculino ... feminino Lucilius (*1127*) hypo⟨co⟩risticos -am dicit. GELL. 17, 11, 2 duas esse quasi -as quasdam vel fistulas ... per earumque alteram deduci delabique in stomachum esculenta. [*port.* quelha. *M.-L.*]

compositum: semicanaliculus. *deriv.*: canaliclarius, canaliculatus.

canāliēnsis, -e *a* canalis. PLIN. nat. 33, 68 quod puteis foditur, canalicium *aurum* vocant, alii -e. 33, 80 scobes hae (*electri*) reperiuntur in -i *auro.*

***1. canālis,** -is (*de genere v. l. 81 sqq.*) [*sunt qui a* canna *ductum putent. Th.*]. ISID. orig. 15, 8, 16 -is ab eo quod cava sit in modum cannae. *in versione graeca*: GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357ᴬ κανάλης· ἀγωγοῦ ὕδατος. *de genere*: SERV. georg. 3, 330 -is melius genere feminino quam masculino proferimus (ISID. orig. 15, 8, 16 *cf.* GLOSS. V 550, 1). NON. p. 198 -is masculino Gadullius Gallicanus (*v. p. 225, 81 sq.*). *femin.*: CATO agr. 18, 6 (18, 2 *masc. codd.*) VARRO rust. 3, 5, 2. 3, 7, 8. 3, 11, 2 frg. Serv. georg. 4, 265 *cf. p. 225, 3.* *masculin.* CATO agr. 18, 2 (*codd.*) *et inde ab aetate Augustea* (LIV. 23, 31, 9 PAVL. FEST. p. 113 VITR. *saep.*). *neutr.* canale: PS. VARRO sent. 91 GLOSS. III 467, 57. *de formis*: -ium: GLOSS. II 391, 2. -ia *v. p. 225, 69.* *de abl.*: *praeter* APVL met. 6, 18 *et* VEN. FORT. Mart. 3, 114 *ubique abl.* -i *legitur* (*cf.* VARRO frg. Char. gramm. I 122, 27 dicimus ... ab hoc -i). *perraro in codd.* cannalis, *ex. gr.* PLIN. nat. 25, 48 CHIRON 959. *verbum praecipuum orationis solutae* (*singulis locis*: PLAVT. STAT. silv. SIDON. *binis locis*: VERG. georg. CALP. ecl. *ter*: AETNA) *legitur inde a* PLAVTO. [*ital.* canale, *francog.* chenal. *M.-L.*]

1 *proprie:* **a** *meatus aquae* (*saepius arte factus*): GLOSS. ῥοῦς, ῥύαξ, ὀχετός (*ita Herald.* ρουστρυ ἐξοχετος *cod.*), ῥοά, ἔξοδος, σωλὴν δημόσιος, ἀγωγός, ὑδρη(ο)χόος, ὑδροχόη, χαράδρα, ῥεῖθρον, aquae ductus. S. C. Frontin. aq. 124 alveus ... plumbatis -bus per spatium interrupti ductus. CAES. civ. 2, 10, 6 -bus aqua immissa. VERG. georg. 3, 330 currentem ilignis potare -bus undam. AETNA 128 quod nisi (si *codd.*) diversos emittat terra -es hospitium fluviorum (fluvium *codd.*). VITR. 8, 6, 1 ductus ... aquae fiunt ... rivis per -es structiles (8, 6, 5). 8, 6, 3 in suo (*tofo aut saxo*) sibi -is excidatur *al.* PAVL. FEST. p. 113 inlices -es, in quos aqua confluit in viis lapide stratis. EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (Corp. X 4842) 14 resarcire ... fistulas, -es, tubos ponere. CELS. 1, 4 id (*caput*) bene largo -i ... subicere (4, 12). SEN. nat. 3, 11, 2 amisso -i suo flumina. 3, 20, 4 fere sulphuratam aquam circa -es suos rivosque durari. 3, 27, 8 quibus (*Rheno et Danubio*) torrens etiam in -i suo cursus est. 4, 2, 6 *incolae Nili* tenuissimos -es tenent. 4, 2, 8 manu ... -bus factis ... per totam discurrit *Nilus* Aegyptum (AMBR. hex. 3, 2, 9 -bus manu artificis derivata *aqua*). MELA 3, 40 *undam* ultra quam -em habet evehat *Araxes.* PLIN. nat. 33, 74 convalles et intervalla substructis -bus iunguntur. 33, 76 per praerupta suspenduntur -es. FRONTIN. aq. 19 Tepula ... proprio -i et nomine venit (67). SVET. Claud. 20 -em *lacus Fucini* absolvit aegre. APVL. met. 6, 14 angusti -is exarato (exarto *codd.*) contecti *fontes* tramite. VLP. dig. 18, 1, 49 fistulae et -es ... quasi pars aedium ad emptorem perveniunt (33, 7, 12, 24. 43, 21, 3, 2). CET. FAV. 6 p. 293, 14 roboreis -bus aquae ductus componatur *al.* AMM. 24, 6, 1 id *Naarmalcha flumen* Traianus ... egesto solo fodiri in modum -is amplissimi ... curaverat. SIDON. epist. 2, 2, 8 fluvium de supercilio montis elicitum -busque circumactis ... curvatum. carm. 22, 185 *amnis* patulis ... -bus actus. GILD. Brit. 11 chron. III p. 32, 4 stante diu arca prope glareas testamenti in medio Iordanis -i. CORP. IX 4130 -es vetustate corruptos et dissupatos restituerunt. XI 3895 e regione piscinae et -is usque ad ariam. *nota*: APVL. met. 11, 11 eius (*urnulae*) orificium non altiuscule levatum in -em porrectum longo rivulo prominebat. *de parte maris*: MELA 1, 101 exituri ... in Pontum pelagi -is angustior Europam ab Asia ... disterminat, Thracius ... Bosporus. PLIN. nat. 6, 82 mare interest vadosum ... certis -bus ita profundum, ut nullae anchorae sidant (SOL. 53, 5). SOL. 32, 43 Alexandria ... tribus ... tantum -bus admittit navigantes (*cf.* HEGES. 4, 27, 45). *nota de Alpheo*: STAT. silv. 1, 2, 205 flumina demerso trahit intemerata -i. *speciatim*: *cloaca*: PLAVT. Curc. 476 in medio *foro* propter -em, ibi ostentatores meri (LIV. 23, 31, 9. PAVL. FEST. p. 45. TERT. pall. 5 -es non odoro. *fortasse huc pertinet* CORP. IX 4903). *alveus aquarius, unde bestiae bibunt et edunt; cf.* GLOSS. II 462, 13 ὑδρηχόος aquarius -is. VARRO rust. 3, 5, 2 in hoc tectum *ornithonis* aquam venire per fistulam et eam potius per -es angustas serpere. 3, 7, 8 cibus apponitur circum parietes in -bus (3, 11, 2). COLVM. 6, 23, 2 *vaccis* affert salubritatem iuxta consaeptum saxis et -bus sal superiectus (7, 3, 20 *de ovibus*). 7, 10, 7 puteis extracta et large -bus immissa praebenda sunt *suibus* pocula. 7, 10, 8 si fabricentur -es ex tamaricis (-us *S*) e trunco, repleanturque aqua, et sitientibus *suibus* admoveantur. 8, 3, 8 qui aut aqua replentur aut cibo plumbei -es, quos magis utiles esse ligneos aut fictiles compertum est. COLVM. 9, 5, 5 praeterfluens unda vel putealis -bus immissa *apinario.* 9, 13, 5 *medicamentum apibus* ligneis -bus apponi (*cf.* PLIN. nat. 24, 104 *samolum herbam iubent* legi ... contra morbos suum boumque ... neque alibi quam in -i deponere, ibi conterere poturis. CHIRON 957 medicamentum *suibus* disparges de -i ligneo. 959 in -es inicito) COLVM. 9, 13, 7 harundinis infusi -bus ... cibi. VVLG. gen. 24, 20 effundens ... hydriam in -bus (רהט, ποτιστήριον). 30, 38. 30, 40 posuit virgas in -bus ante oculos arietum (HIER. in Ezech. 14, 45 p. 568). exod. 2, 16 impletis -bus adaquare cupiebant greges. HIER. in Ezech. 14, 45 p. 567 quorum alterum de irriguis, alterum de -bus sive piscinis sonat. *hebr.* רַהַט *translate est i. q. cincinnus*: cant. 7, 5 מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים, *quod male vertitur* VVLG. comae capitis tui sicut purpura *regis*, *vincta* -*bus*, *debuit* rex vinctus -bus (*i. cincinnis amicae; aliter LXX* βασιλεὺς δεδεμένος ἐν παραδρομαῖς). *ad irrigandos hortos*: VITR. 10, 4, 2 supposito labro ligneo habente una secum coniunctum -em. ita hortis ad inrigandum ... praebetur aquae multitudo. CALP. ecl. 2, 35 irriguos nutrire -bus hortos. 2, 96 plenum (*Haupt*, primum *codd.*) ... reclude -em et sine ... sitientes irriget hortos. CORIPP. Ioh. 7, 336 quo more -bus horti ... densantur apes. *deducitur aqua pluvialis, umor ex aedificiis*: VITR. 3, 5, 15 ad -em qui excipit e tegulis aquam caelestem. 6, 3, 2 quae *fistulae* non celeriter recipiunt ex -bus aquam defluentem. 7, 1, 7 calx quae erit haerens in -bus ... non patietur

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aquam . . . per coagmenta transire. 7, 4, 1 inter duos parietes -is ducatur inferior quam libramentum conclavis *al.*

b *meatus aliarum rerum*: VERG. georg. 4, 265 mella . . . harundineis inferre -bus (PALLAD. 4, 15, 1 -bus ex canna factis mel . . . infundere). COLVM. 12, 52, 4 ut . . . omnis umor per -es aut fistulas defluat. VITR. 10, 16, 7 quod quisque habuisset aquae stercoris luti per eam fenestram per -es . . . effundere. PLIN. nat. 16, 52 primus sudor *picis* aquae modo fluit -i. 33, 68 vagantur hi venarum -es per latera puteorum. AMBR. Hel. 17, 64 profluvii genus, quo in ora hominum tamquam per fistulas aut -es vina fundantur. *nota i. q. pelvis*: COLVM. 12, 52, 5 qua defluet amurca, sub ipsis fistulis in modum fossularum concavum pavimentum vel -em lapideum esse oportebit, in quo consistat . . . quidquid defluxerit. *speciatim aëris via*: AETNA 150 *non* in rigidos (rivos *G*) exit contenta -es vis animae flammaeve. 446 ni . . . presso . . . -i huc illuc ageret ventos *Aetna* et pasceret ignes. SEN. nat. 5, 13, 2 *ventus* locorum coeuntium in -em devexum tenuemque collectus. SEN. epist. 108, 10 spiritus noster clariorem sonum reddit, cum illum tuba per longi -is angustias tractum . . . effudit. *cf.* CALP. ecl. 4, 77 -es (*i. fistulae pastoralis*) hos preme. *in hydraulo*: VITR. 10, 8, 4 supra tabulae foramina, qua ex -bus habent egressum spiritu. 10, 8, 5 motione . . . spiritus frequens compressus . . . replet anima -es *al.*

c *technice*: *instrumentum olearium* (*v. Blümner, Technol. u. Terminol. I 329 sqq.*): CATO agr. 18, 2 *torcularis* pavimentum binis vasis cum -bus duabus (duobus *codd.*). 18, 5. 18, 6 aram et -em rotundam facito. 18, 8 si trabes minores facere voles, -is extra columnam expolito. COLVM. 12, 52, 6 oleo . . . conficiendo molae utiliores sunt quam trapetum; trapetum, quam -is et solea. *ibid.* trapetum plus operis faciliusque quam solea et -is efficit. *apud medicos*: *de partibus corporis quibusdam*: PS. VARRO sent. 91 canale fissum est auris. CELS. 4, 1 ea (*vulva*) recta tenuataque cervice, quem -em vocant . . . ad dexteriorem coxam convertitur. PLIN. nat. 8, 29 *sanguisuga* ubi in ipso animae -i se fixit *elephanto*. GARG. MART. med. 52 calculos . . . quibus vesicae -is obstruitur (53 obstrictum -em vesicae). PELAGON. 88 deicis *potionem* . . . pecori per -em (*cf.* VEG. mulom. 2, 130, 5, *Hippiatr. p. 76* διὰ τῆς φάρυγγος). VEG. mulom. 1, 11, 4 -is gutturis. 2, 88, 13 faucium. MACR. sat. 7, 15, 4 duas esse fistulas instar -ium easque ab oris faucibus proficisci deorsum. *instrumentum ad ossa fracta reponenda*: CELS. 8, 10, 5 ubi *crus* deligatum est, in -em coniciendum est; *sequitur explicata descriptio*. *pars machinarum*: VITR. 9, 1, 15 si in rota qua figuli utuntur impositae fuerint septem formicae -esque totidem in rota facti sint. 9, 8, 3 -em ligneum sub tigno fixit ibique trocleas conlocavit. *sequitur descriptio machinationis, unde hydrauli sim. orti sunt.* 10, 6, 2 oblique fixae regulae *cocleae* . . . involutos faciunt -es et iustam cocleae naturalemque imitationem. 10, 10, 3 *catapultae* regularum . . . quae dextra ac sinistra -em figuntur, foraminum XIX *longitudo*. 10, 10, 4 -is fundi longitudo foraminum XVI. VITR. 10, 13, 7 ipsam machinam (*terebram*) uti testitudinem in medio habentem collocatum in orthostatis -em, quemadmodum in catapultis aut ballistis fieri solet. *ibid. ter.* AMM. 23, 4, 2 stilus . . . recto -is angusti meatu cavatus. ANON. de mach. bell. 18 arcu . . . ferreo supra -em quo sagitta exprimitur (*sc. ballista fulminali*) erecto. VITR. 8, 5, 2 *chorobates* habeat in superiore parte -em longum pedes V latum digitum altum sesquidigitum eoque aqua infundatur. 8, 5, 3. *cf.* GLOSS. II 97, 3 τοποθεσία. III 313, 24 ἰθυντηρία. *in hydraulo v. l. 20.* *in architectura*: VITR. 3, 5, 7 cymatio, adempto abaco et -i, reliqua sit pars *capituli*. CASSIOD. var. 7, 15, 3 *columnas* concavis -bus excavatas. *in herbis*: PLIN. nat. 19, 82 in omnibus *raphanis* . . . spectantur caules, inmitium enim rotundiores crassioresque ac longis -bus. 25, 48 albi *hellebori folia similia* betae incipientis, haec quoque nigriora et -ium dorso rubescentia.

d *latiore sensu i. q. via*: APVL. met. 6, 18 -e directo (direpto *F*) perges ad ipsam Orci regiam. 9, 11 molae . . . adstituor et . . . propellor ad incurva spatia flexuosi -is. COD. Theod. 6, 29, 2, 1 (*a. 357*) sufficit duos . . . cursum publicum gubernare, ut, licet in -bus publicis haec necessitas explicetur, numerus tamen amplior esse non debeat. 8, 5, 15 (*a. 363*) parangarias aut paraveredos in civitatibus ad -em audeat commovere. GLOSS. IV 409, 14 -ia: locus ubi privilegia canones habent. V 508, 52 in -i: scolasticus de foro. 365, 24 in -bus: in angustis locis [GLOSS. V 305, 12 in -bus locus in fines Africanorum (Canariae insulae *Götz*)]. CANON. Migne 56, 407[A] unus quisque nostrum qui in -i est constitutus. *ibid.* [B] ad civitates eas quae in -i sunt; *ad l. cf.* 839[A] quisque nostrum in transitu vel -i positus. *de l. l. ex* COD. Theod. *et* CANON. *fuse Ducange s. v.*.

II ***translate vel in imagine***: PLIN. nat. 11, 148 cuius (*pupillae oculorum*) angustiae non sinunt vagari incertam aciem ac velut -i dirigunt. QVINT. inst. 11, 3, 167 pleniore . . . haec *verba* -i fluunt. AVG. in psalm. 83, 5 ab his (*tabernaculis i. torcularibus cf. supra l. 23 sqq.*) in illa per desiderii -em (*edd. et codd.* per desiderium carnalem, *cod. Remig.* per desiderii carnalem). *hic ponendum videtur* GADVLL. GALLIC. frg. Non. p. 198 ego vero confiteor, certo -i cuncta decurrere.

2. canālis, -e *a* canis. *iocose fictum* PLAVT. Poen. 1014 ligulas -es ait se advexisse et nuces (*fort. ad* 1. canalis *pertinet*). *item stulta ambiguitate* PETRON. 56 *recitavit* -e[m] et pedale[m]: lepus et solea est allata. *Probst.*

canana *v.* cavannus. **canapa** *v.* canaba.

? **canaplura** λυχναψία GLOSS. III 440, 73. 484, 29 (canaptura *vulg.*; cena pura *Goetz*). *L.*

canārius, -a, -um *a* canis. [*sard.* canardzu. *M.-L.*] *de sacrificio*: PLIN. nat. 18, 14 augurio -o agendo dies constituantur (*ex comm. pontificum*). PAVL. FEST. p. 285, 32 rutilae canes . . . immolantur . . . -o sacrificio. SERV. georg. 4, 424 Romae omnibus annis sacrum -m fit. *de herba*: PLIN. nat. 24, 176 quae -á appellatur lappa. DIOSC. gr. 2, 167 Spr. ἔρβαμ κανάριαμ *i. q.* σκάνθυξ. *Probst.*

canason. *nomen herbae*: GLOSS. III 589, 8 -n andola. 610, 33 canasone id est andola. 607, 37 andola id est -n nigrus (616, 23 -n niger). 586, 23 -n nigra.

cānaster [*a* canus. *Th.*]. GLOSS. II 371, 60 μιξοπόλιος (III 180, 26; *cf.* II 252, 42 *ubi traditur* calvaster). II 572, 19 qui canescit. *L.*

canātim *adv.* [*a* canis. *Th.*]. NON. p. 40 -m suatim bovatim canum et suum et boum genere. Nigidius commentariis grammaticis: sunt etiam adsimulanter dicta haec: -m, suatim, bovatim; quae ab animalibus sumuntur (GLOSS. V 650, 12). *Probst.*

? **canāx,** -ācis *a* canere? APVL. flor. 16 p. 76 libro etiam conscripto plenius gratias ⟨canam⟩ canacique (*F*, capacique *Rossbach*, canam eique *Leo*) libro mandabo, ut *eqs.* *Poeschel.*

cancamum, -ī *n.* κάγκαμον. PLIN. nat. 12, 98 ex confinio casiae cinnamique et -m ac tarum invehitur. 1, 12, 44. DIOSC. 1, 24 -m etiam lacrimus est arboris Arabiae murrae similis *eqs.* *L.*

cancellārius, -ī *m. a* cancellus. GLOSS. III 478, 22 cancellus . . . inde -s. INSCR. Athen. Mitteil. 13 (1888) 24 p. 243 κανκελλάριος. *forma* cancellarus: CORP. VI 9226, 10. LYD. mag. 3, 11 ζεκιτᾶτον . . . διδόναι πρὸς ὑπογραφὴν . . . τοῖς εἰς τοῦτο τεταγμένοις, καγκελλαρίους αὐτοὺς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐπιφημίζουσι (*fusius* 3, 37). GLOSS. V 591, 5 antigraphus. 615, 11 a commentariis est -s. 548, 3 qui vicem regi⟨s⟩ agens (agit?) in civitate. [*francog.* chancelier. *M.-L.*]

officialis nomen (*cf. Seeck, PW. III 1456 sqq.*). *ad primitivam significationem* (*i. ostiarius*) *pertinere videntur*: VOPISC. Car. 16, 3 praefectum urbi unum ex -is suis fecit. NOT. dign. occ. 9, 15. CORP. VI 9226, 10 cancellarus primi ⟨l⟩oci campi Boari. *fere i. q. scriba*: COD. Theod. 6, 27, 1 (*a. 354*) quod et circa scrinia nostra et -os et largitionales et officiales comitum rerum privatarum *volumus* observari. CORP. VI 1770, 20 (*a. 363*) praeda damnata, quam tribunus officium -s et scriba de pecuariis capere consueverant. AVELL. p. 76, 13 (*a. 419*) -um nostrum . . . direximus (*comes Constantius*). COD. Theod. 1, 35, 3 (*a. 423*) quemquam secum ducere, cui domestici vel -i nomen imponat (*cf.* COD. Iust. 1, 51, 3 pr. consiliarios iudicum et -os et eos, qui domesticorum funguntur officio). CASSIOD. var. 1, 35, 2 frumenta publica, quae . . . per -um . . . consuerant destinari. 12, 1 *tit.* diversis -is provinciarum singularum (*cf.* 11, 37 *tit.*). *passim.* CORP. IX 2826, 8 -i n(ost)ri auctoritate. COD. Iust. 1, 27, 1, 21 pro annonis -orum auri libras XX. GREG. TVR. Mart. 4, 28 Claudius quidam ex -is regalibus a febre corripitur. LEX Burg. praef. 5 sciant . . . optimates consiliarii domestici et maiores domus nostrae -i. *translate*: PS. FVLG. RVSP. serm. 53 Gabriel illustris palatii caelestis -s astipulatur.

cancellātim *adv.* [*cf. c.* cancellus, cancellatus. *Th.*]. *in cancellorum modum* (*cf. p. 227, 30*): PLIN. nat. 7, 81 filium . . . eius (*Tritani*) . . . et rectos et traversos -m toto corpore habuisse nervos . . . auctor est Varro. 9, 103 -m reticulata *figura concharum*. 11, 201 terrestrium . . . aliis -m mordacis *asperitatis est venter*. SIDON. epist. 5, 17, 4 stipitibus altatis -mque pendentibus. SCHOL. Verg. Bern. georg. 1, 98 bene perrumpit de obliqua aratione contra sulcum, ut rustici dicunt '**cancellātē** arare'.

cancellātio, -ōnis *f. a* cancellare. *t. t.* GROM. (*cf. p. 227, 5*): SIC. FLACC. grom. p. 154, 17 quamvis una res sit forma *agri divisi*, alii dicunt perticam . . . alii -em. LIB. col. I p. 209, 14 ager . . . est adsignatus in -em limitibus maritimis.

cancello, -āvī, -ātum, -āre *a* cancellus. GLOSS. cancellata: reticulata. [*ital.* cancellare, *francog.* chanceler. *M.-L.*]

i. q. cancellis similem reddere: **a** *generatim*: COLVM. 4, 2, 2 *vitis* cum inferius solum quasi -vit atque irretivit. PLIN. nat. 8, 30 -ata cutis *elephanti*. 9, 164 polypus . . . cavernam -ato bracchiorum implexu claudit. SOL. 1, 75 et manibus -atis et bracchiis. CHIRON 33 interdum . . . -at *ignis duritias* in divisiones. 261 si -atis pedibus vel extensis *equum statuere voles*. PAVL. NOL. carm. 28, 32 *cantharum* -ato tegit aerea culmine turris. COMMENT. Lucan. 3, 455 'stellatis axibus' -atis. OPT. PORF. schol. carm. 22, 2 mixta per amfractus diducunt carmina Musae seu -atos spatia in contraria flexus. **b** *speciatim*: *scriptum cancellis delere*; *cf.* GLOSS. II 475, 33 induco χαράσσω (345, 7 κατα-). 477, 17 χιῶ ἐπὶ τοῦ χαράσσω. V 595, 65 -at: concidit, batuit. SCAEV. dig. 2, 14, 47, 1 si quod instrumentum a te emissum i. e. scriptum . . . vanum et pro -ato habebitur (*ibid.* cautiones). MARCELL. dig. 28, 4, 3 si omnem scripturam testamenti -asset. VLP. dig. 28, 4, 2 -asset quis testamentum (*cf.* COD. Iust. 6, 31, 3 pr. testamentum . . . non -atum). 38, 6, 1, 8 quia incisae sunt tabulae vel quia -atae vel quia alia ratione voluntatem testator mutavit (PAVL.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 47, 2, 83, 3). MODEST. dig. 22, 3, 24 si chirographum -atum fuerit. *in imagine*: MAR. VICTORIN. rhet. p. 253, 13 per conversionem sic reprehendemus, ut -ato veluti respectu primam propositionem ad secundae propositionis dimittamus (sub- *F*) eventum. *technice apud* GROM. *i. q. limitatus*: HYG. grom. p. 118, 25 quae *regio* -ata erat. *adv. part.* **cancellātē** *v. p. 226, 61.*

cancellōsus, -a, -um [*a* cancellus. *Th.*]. *i. cancellis instructus*: CASSIOD. var. 5, 42, 9 in patenti area -is se portibus occulentes.

***cancellus,** -ī *m.* [*ab* 1. cancer *deminutive. Th.*]. PAVL. FEST. p. 46 cancri dicebantur ab antiquis, qui nunc per deminutionem -i. *cf.* GLOSS. *s.* cancer. LYD. mag. 3, 37 κάγκελλον . . . οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν ὑποκοριστικῶς ἀντὶ τοῦ δικτύδιον, ὅτι πρωτοτύπως κάσσης αὐτοὶ τὰ δίκτυα λέγουσιν. *num. sing. damnant* GRAMM., *ex. gr.*: CHAR. gramm. I 32, 19 masculina semper pluralia . . . -i (I 93, 5 DON. gramm. IV 376, 26 *al.*). SERV. georg. 1, 192 ea, quae ex pluribus constant, numeri sunt tantum pluralis, ut -i . . ., licet abutantur poetae. POMP. gramm. V 167, 9 nemo dicit -s, sed hi -i. 176, 25 male . . . dicunt 'tolle -um', sed dicimus 'tolle -os'. *sing. legitur*: ITALA *saepius.* VLP. dig. 43, 24, 9, 1 *et sequentibus temporibus saepius* (*ut* ITIN. Silv. 24, 5 AVG. c. Fel. 1, 20 PAVL. NOL. carm. 21, 588 ITIN. Anton. Plac. rec. A 30 GLOSS. *v. l. 25*), *imprimis in lapidibus* (*nota*: CORP. XIV 337 cancelo). *neutr.*: CORP. III 11206 (*saec. IV*) GLOSS. III 21, 15. 81, 8. 197, 67. καγκέλλιν: PAPYR. Wessely, Wiener Stud. 24 (1902) 129 (*saec. VI*). GLOSS. II 334, 24 -s: κάγκελλος. III 478, 22 -s: χαράδρα, inde cancellarius. IV 103, 8 *al.* -i cai (*cf. p. 228, 15*). III 197, 67 χώνη. *cf.* V 455, 12 extra caulas foris versus vel foris -os. *verbum inde a* CIC. *usurpatum in titulis* (*cf. Ruggiero, Diz. epigr. III p. 64*) *saepius occurrit.* [*ital.* cancello, *francog.* chancel. *M.-L.*]

1 ***proprie***: *instrumentum ad locum saepiendum, i. q. caulae* (*de forma v. l. 40*): *plerumque videntur fuisse aheni* (*cf.* COLVM. 8, 17, 6 ITALA exod. 39, 10 [Wirc.] SPART. Carac. 9, 5 CORP. VI 207. 5306. VIII 2369. XIV 2215, 12), *sed memorantur acernei* CORP. XIV (*saec. I*) 2794, 14, *marmorei* CORP. VIII 7994, *plumbei* AVG. conf. 6, 9, 14, *lapidei* MALALAS p. 255, 19; *cf. l. 71.* CIC. Sest. 124 tantus ex fori -is plausus excitatus, ut (*cf.* TERT. pall. 5 -os non adoro. scorp. 10 quas a -is ordinas potestates. AMM. 30, 4, 19 cum...intra -orum venerint saepta. SIDON. epist. 1, 2, 4 pro foribus immurmurat *turba* exclusa velis, inclusa -is. CASSIOD. var. 11, 6, 5 latere non potest quod inter -os egeris). VARRO rust. 3, 5, 4 in eis traversis gradatim modicis intervallis perticis adnexis ad speciem -orum scenicorum ac theatri (OV. am. 3, 2, 64 -is primos inseruisse pedes. AMM. 21, 6, 3 diffractis -is *circi*, quibus una cum pluribus incumbebat). COLVM. 8, 17, 6 aenei foraminibus exiguis -i, quibus impediatur fuga piscium. CORP. VIII 2369 ambitum fontis -is aereis ⟨concludendum curavit⟩. *cf.* 2370. VLP. dig. 30, 41, 10 legari poterunt. 33, 7, 12, 26 -os . . . instrumento contineri puto. 43, 24, 9, 1 si . . . -s vel specularium sit ablatum. SPART. Carac. 9, 5 ex aere et cypro -i subterpositi *cellae soleari* esse dicuntur, quibus cameratio tota concredita est. VVLG. IV reg. 1, 2 cecidit . . . Ochozias per -os (διὰ τοῦ δικτυωτοῦ) cenaculi. AVG. conf. 6, 19, 4 ingressus est ad -os plumbeos, qui vico argentario praeminent. ITIN. Anton. Plac. rec. A 11 obeliscus . . . clausus -is. 24 inter solium et solium clausura -orum. in uno lavantur viri et in alio mulieres pro benedictione. HIER. in Ezech. 12, 41 p. 501 fenestrae . . . erant factae in modum retis, instar -orum. *cf. ibid.* p. 502. VVLG. cant. 2, 9 per fenestras, prospiciens per -os (διὰ τῶν δικτύων). *cf.* prov. 7, 6 AVG. trin. 11, 2, 4. ITALA exod. 38, 24 (Lugd.) fecit altario -um (περίθεμα, VVLG. 38, 4 craticulam), opus retiae. 39, 10 (Wirc.) fecit -um a⟨e⟩reum altari. ZENO 2, 30 suave redolentibus . . . altaris . . . -is. PAVL. NOL. carm. 28, 19 trina . . . -is currentibus ostia pandunt. 28, 46 interpositis . . . columnas -is fessos incumbere. ITIN. Anton. Plac. rec. A 6 puteus est ante -os altaris. CORP. VII 83 aram cum -is; *cf. infra l. 68 sqq.* AVG. c. Fel. 1, 20 elige tibi aliquem de . . . fratribus, qui ad -um stant. epist. 34, 2 constituitur intra -os eminens atque conspicuus. serm. ed. Mai 94, 7 cum ex istis -is, quibus vos a ceteris distinguebat spiritalis infantia (*i. tempus ante baptismum*) populo permixti fueritis. ITIN. Anton. Plac. rec. A 30 in medio atrio discopertus, per medio discurrit -s. CORP. XIV 2215, 12 -i aenei cum hermulis n(umero) VIII intro et foras. *in sepulcro*: ITIN. Silv. 24, 2 *episcopus* ingreditur intro spelunca (*sepulcri locum*) et de intro -os . . . dicet orationem pro omnibus. *passim.* CORP. III 11206 (*Carnunti in cancellis lapideis, saec. IV*) re⟨p⟩a⟨r⟩atum cancancellum (*sic*) s⟨a⟩ntisse⟨mi⟩. PAVL. MED. vita Ambr. 14 qui vellent ad -os pervenire, quibus . . . sepulcra defendebantur. AVG. civ. 22, 8 cum . . . loci sancti -os, ubi martyrium erat . . . teneret. *ibid.* ut -os attigit (*cf.* serm. 322). PAVL. NOL. carm. 21, 588 claudente sepulchri -o. VEN. FORT. vita Hil. 11, 30. GREG. TVR. Iul. 46^b^ in ipsas . . . -i caelaturas mirabatur rosas intus *iactas esse.* CORP. VI 20305 -um de suo posit. MALALAS p. 255, 19 Bonn. τὸ λείψανον αὐτοῦ κεῖται ἐκεῖ . . . καὶ ἔχει πέριξ κάγκελλον λίθινον. *nota in astronomia*: COMPVT. Carth. 1, 5 quibus *annis* explicitis ad caput reverteris sive in lunaribus -is seu in pascalibus annis. *passim.* *in imagine*: BELL. Afr. 15, 3 intra -os omnes coniecti pugnare cogebantur (*sc. circumventi ab equitibus hostium*). *de cute elephanti*: PLIN. nat. 8, 30 artatis in rugas . . . -is *v. p. 226, 69.* *metonymice*: *pro loco saepto*: GREG. TVR. glor. conf. 5 extat -s, in quo sanctus dicitur stetisse. VITA Caes. Arel. 2, 20 cum se de -o ad altare revocasset. *pro re intra -os acta*: CASSIOD. var. 12, 1, 4 -orum pompa decoratus (*i. dignitate cancellarii*). 12, 1, 5 sic . . . proprie nostros -os agitis (*cf.* inst. div. 17 p. 1134^A^).

2 ***translate*** *i. q. fines*: CIC. Quinct. 36 me facile . . . revocabitis, si extra hos -os egredi conabor, quos mihi ipse circumdedi. Verr. 4, 135 satisne vobis praetori improbo circumdati -i videntur in sua provincia? de orat. 1, 52 esse . . . oratorum . . . certarum rerum forensibus (*v. p. 227, 35*) -is circumscriptam scientiam. AVG. serm. 163, 11, 11 -os tibi fecit lex. COD. Theod. 1, 12, 8 (*a. 400*) pravam licentiam iudicum his -is severitatis includimus.

3 ***mensurae*** *nomen*: PAPYR. Wessely, Wien. Studien 24 (1902) 129 ἀρτάβας τέσσερ[ας] μέτρῳ καγκέλλῳ ἐν τοῖς δημοσίοις ὁρρίοις. *ibid. saepius.*

fem. **cancella,** -ae: GLOSS. IV 531, 46 -ae: cai *vel* kai (V 602, 39). *cf. Holder, Altcelt. Sprachschatz I p. 684.* BREV. de Hier. p. 153, 15 in circuitu in ipso monte *Golgotha* sunt -ae argenteae. p. 154, 2 auro et argento multum ornatae -ae. [*Probst.*

derivata: cancellarius, cancellatim, cancellosus. cancellare.

1. cancer, -crī *m.* [*fortasse cf. c.* carcer (*v. Skutsch, Bezzenbergers Beitr. 22, 127*) *aut c. gr.* κάκαλα· τείχη. HESYCH. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 32 -i dicebantur ab antiquis, qui nunc per deminutionem cancelli (GLOSS.). *deriv.*: cancellus.

***2. cancer,** -crī *m.* [*cf. c. gr.* καρκίνος, *ind.* karkaṭaḥ *'cancer'. Th.*]. ISID. orig. 12, 6, 51 -os vocari, quia conchae sunt crura habentes. *de genere*: PRISC. gramm. II 151, 15 masculina sunt . . . -r; vetustissimi etiam hoc -r de morbo protulerunt. 232, 14. CHAR. gramm. I 82, 16 neutralia sunt . . . -r (46, 7). PROB. cath. IV 13, 11 cer terminata . . . sin aliter *sint* (*sc. non generis omnis*), secundae *declinationis* erunt, ri terminabunt genetivum . . . cancer -i. IDIOM. gen. gramm. IV 578, 33 *inter masculina.* DVB. nom. gramm. V 575, 16 ARS Bern. gramm. suppl. 100, 16; *cf. p. 231, 11.* *formae insolitae et dubiae*: crancus CHIRON 341 DIOSC. 4, 90. cancrus ORIBAS. syn. 2 add. p. 844. crancrus PRISC. gramm. II 200, 9 *cod. A* FAV. EVL. p. 5, 20. *deest apud* CIC. *praeter* Arat. RHET. Her. CATVLL. CAES. HIRT. BELL. Hisp. Alex. Afr. SALL. NEP. HOR. TIB. LIV. GRATT. SEN. rhet. *al.* GLOSS. II 572, 15 nomen infirmitatis et animalis. PROB. cath. gramm. IV 13, 11 signum caeleste aut fluviale animal. [*ital.* grancio *'animal'*; canchero, cancro, *francog.* chancre *'morbus'*. *M.-L.*]

I ***animal*** *fluviatile et marinum* (*piscibus adnumeratur*: OV. hal. 93. PLIN. nat. 9, 43 piscium species sunt LXXIIII. AMBR. hex. 5, 2, 5 omnium piscium genera . . . -os. ISID. orig. 12, 6 *tit.* de piscibus. *aliter*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 1 *inter nomina reptantium.* ISID. orig. 12, 6, 51 *-i* conchae sunt crura habentes). GLOSS. καρκίνος, καρκίνος τὸ ζῷον; *cf.* PALLAD. hist. mon. 17 p. 375^D^. ISID. orig. 12, 6, 51 duo sunt . . . genera -orum, fluviales et marini. PLIN. nat. 32, 146 *inter peculiares maris beluas.* GLOSS. III 318, 33 -r saxatilis. *cf.* PETRON. 39 in mari et in terra multa possideo, nam -r et hoc et illoc quadrat. *de natura et moribus*: PLAVT. Pseud. 955 transversus, non proversus cedit, quasi -r solet. VARRO Men. 42 ut in litore -i digitis primoribus stare. OV. met. 15, 369 concava litoreo (10, 127) si demas bracchia -o cetera supponas terrae, de parte sepulta scorpius exibit. hal. 115 immitisque suae -r (conger *Birt*) per vulnera gentis. MANIL. 2, 225 scopulosus in undis -r. 2, 236 fecundum est . . . -i genus. PLIN. nat. 9, 95 *-i* eodem tempore occultantur *atque locustae* et ambo veris principio senectutem anguium more exuunt renovatione tergorum. *ibid.* vivunt . . . -i mollibus *locis.* 9, 97 -orum genera caravi, astaci, maeae, paguri, Heracleotici, leones et alia ignobiliora. caravi cauda a ceteris -is distant. *ibid.* -is vita longa, pedes octoni, omnes in obliquum flexi. feminae primus pes duplex, mari simplex. praeterea bina bracchia denticulatis forcipibus *eqs.* 9, 99 -i in pavore et retrorsi pari velocitate redeunt *eqs. cf. p. 229, 80.* 9, 142 *pinae comes est* -r dapis adsectator. 9, 158 -i ore coeunt. 11, 52 -i in oblicum adspiciunt, crusta fragili inclusos *oculos* gerentes. 11, 129 quibusdam *piscibus* indiscretum caput, ut -is. 11, 258. 259. 32, 149 *leonum marinorum* bracchia -is similia sunt. 37, 187 carcinias marini -i colore. SERV. georg. 4, 48 'rubentes -*os*' autem, cum uruntur, non qui per naturam sunt huius coloris. VEG. mulom. 2, 105 *iumentum* ambulabit pravus in latere ad similitudinem -i (*ex* CHIRONE 341). AMBR. hex. 5, 8, 22 *-r* ostreo delectatur et carnis eius epulum sibi quaerit *eqs.* (ISID. orig. 12, 6, 51). EVSTATH. Bas. hex. 7, 1 p. 936^C^ licet multa de illis (*natantibus*) habeantur ambigua sicut . . . -i, tamen eis praecipuus est natatus. SIDON. epist. 8, 12, 7. ISID. orig. 3, 70, 26 *-r* incertam habet primam partem, denique ad utramque partem gressum dirigit, ita ut prior pars sit posterior et posterior prior. *cf. p. 229, 20—22.* *in imagine de monstro Orci*: APVL. met. 6, 8 bene quod meas . . . manus incidisti et inter Orci -os iam ipsos datura . . . tantae contumeliae poenas. *de usu et damno*: VERG. georg. 4, 48 neve *propius tectis apium* rubentes ure foco -os (SERV. odore enim ipso pereunt *apes.* COLVM. 9, 5, 6 PLIN. nat. 11, 62 PALLAD. 1, 37, 5). PHAEDR. app. 20, 4 *ursus esuriens* crura . . . demittit vado, quorum inter villos ut haeserunt -i simul in terram abripiens excutit praedam maris escaque fruitur (PLIN. nat. 10, 199). *nota*: SEN. Herc. O. 1219 heu qualis intus scorpios, quis fervida plaga revulsus -r

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

infixus meas urit medullas. PLIN. nat. 8, 97 *cervi* percussi a phalangio ... -os edendo sibi medentur. 8, 99. 18, 293 quidam tres -os vivos cremari iubent in arbustis, ut carbunculus ne noceat. 19, 180 adversus urucas ... -um fluviatilem in medio horto suspensum auxiliari narrant (PALLAD. 1, 35, 3). 20, 120 manipulo ocimi cum -is X marinis vel fluviatilibus trito convenire ad id scorpiones ex proximo omnes (32, 53). 29, 101 *in canis morsu rabiosi* membrana sive senectus anguium vernatione exuta cum -o masculo ex vino trita *prodest.* 32, 53 -i fluviatiles triti potique ex aqua recentes ... contra venena omnia prosunt. 32, 55 Thrasyllus auctor est nihil aeque adversari serpentibus quam -os. *sim.* 32, 58. 74. 78. 82. 87. 88 *al.* APVL. apol. 35 qui minus possit ... -r ad ulcera (*sc. quam sumpta de mari spuria ad res venerias*). PALLAD. 1, 35, 7 PELAGON. 51. 313 VEG. mulom. 2, 7, 3. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 119. *nota de basi in cancri formam constructa*: GREG. TVR. curs. stell. 8 septimum *miraculum* est Pharus Alexandrina, quae super quattuor mirae magnitudinis -os constructa habetur. *ibid.* ferunt super unum quemque brachium -i si homo extensus iaceat, eum operire non possit.

II ***sidus***: GLOSS. καρκίνος. TERT. nat. 2, 15 canes et scorpios et -os in caelum transtulistis. MACR. sat. 1, 17, 63 -r animal retro atque oblique cedit eademque ratione sol in eo signo obliquum ... incipit agere retrogressum. 1, 21, 23 ISID. orig. 3, 70, 26. *de fabula*: GERM. 545 te ... meteret cum ... hydram Alcides, ausum morsu contingere bello, sidere donavit, -r, ... Iuno (MANIL. 2, 33 AMPEL. 2, 14 AVIEN. Arat. 379 COMMENT. Lucan. 4, 527 HYG. astr. 2, 23 SCHOL. Germ. Bas. p. 70, 6). PAVL. FEST. p. 166 Nepa Afrorum lingua sidus, quod -r appellatur. AVIEN. Arat 2, 55. *fort. idem* GLOSS. IV 315, 57 -r naca *et* V 626, 36 cancra nata. 1 *in astronomia*: *de situ*: *ad alias stellas*: CIC. Arat. frg. 23, 2 subiectus *Arcto* mediae est -r (GERM. 147 AVIEN. Arat. 379). VITR. 9, 3, 1 *caput et pectus Leonis* -o sunt attributae. 9, 5, 1 -um Anguis (*i. Hydros*) ... succingit (GERM. 428 AVIEN. Arat. 892 HYG. astr. 3, 22. 4, 3 p. 102, 14). AVIEN. Arat. 964 -r borealis tramite caeli viscera *protendit.* CARM. poet. min. V 68, 14. *in circulo aestivo*: CIC. Arat. 263 totum spatium convestit et (*corrupt.*) orbis *aestivi* ... -r (266 -r totus medius circo *aestivo* disiungitur. MANIL. 1, 568 GERM. 469. 471. 485 HYG. astr. 3, 22. 4, 2 p. 100, 9 MART. CAP. 8, 828). *in coluro altero*: MANIL. 1, 622 *alter colurus* Geminis -um dirimit (MART. CAP. 8, 824. 833). *in zodiaco*: *cum aliis XII signorum*: CIC. Arat. 320 OV. fast. 6, 727 MANIL. 1, 266. 2, 187. 4, 334. 381 GERM. 565 SEN. Thy. 854 PETRON. 35 *al. passim. cf.* OV. met. 2, 83 *Sol ad Phaethontem*: gradieris ... *per* curvantem bracchia -um (4, 625 MANIL. 3, 316). *in cardine zodiaci boreali* (*opp.* Capricornus): CIC. Arat. 311 tantum supera terras semper tenet ille (*zodiacus*) curriculum ... quantum est divisus -r spatio a Capricorno (GERM. 524 AVIEN. Arat. 1031). MANIL. 1, 672 *zodiacum* tenet a summo -r, Capricornus ab imo. 2, 494 -r et adverso Capricornus conditus astro. 4, 323 -r in adversum Capricorni dirigit astrum. SEN. nat. 3, 29, 1. MART. CAP. 8, 878 zodiacus circa -um Capricornumque flexior aequinoctialem *circulum* paene directum secat. *signum solstitiale aestivum, saepe cum aliis tribus cardinibus solis*: CIC. Arat. 264 *in -o* consistens convertit curriculum sol aestivos medio distinguens corpore cursus (LVCR. 5, 617 MANIL. 1, 568. 2, 179. 2, 404 Capricornum opponere -o, Lanigeram Librae. 3, 480. 625. 635. 4, 162 -r ad ardentem fulgens in cardine metam ... articulum mundi retinet. VITR. 9, 3, 1. 9, 8, 12. 13. 14. GERM. 6 qua sol ... -um ambit diversasque secat metas ... Capricorni quave Aries et Libra aequant divortia lucis. COLVM. 9, 14, 5 PLIN. nat. 2, 81. 4, 104. 5, 56. 18, 221. 264 PS. CENS. frg. 2, 1. 6 AVSON. 371, 3 *al. passim*). *tempus longissimi diei, initium deminutionis dierum*: Q. CIC. carm. frg. 5 longaque iam minuit ... lumina -r (MANIL. 1, 569. 3, 229. 264. 397. 625. 651. 673. 4, 164. 326 VITR. 9, 3, 2. 14 LVCAN. 4, 527 PLIN. nat. 2, 81 *al.*). *tempus mensis Iunii*: FAST. ann. Iul. Venus. Iun. 19 (Corp. I^2 p. 221) sol in -o. COLVM. 9, 14, 5. 11, 2, 49 PLIN. nat. 18, 264 SCHOL. Germ. Sang. p. 226, 3 PHILOCAL. fast. Iun. 15 (Corp. I^2 p. 266). *Iulii*: AVSON. 382, 7 -i fert Iulius astrum (COMMENT. Lucan. 4, 527 CARM. poet. min. V 67, 3 MENOL. Colot. Iul. *et* Val. Iul. [Corp. I^2 p. 281]). *tempus aestatis, caloris, messis, siccitatis, sim.*: CIC. Arat. 320 aestifer est pandens ferventia sidera -r. VERG. ecl. 10, 68 si, cum moriens alta liber aret in ulmo Aethiopum versemus oves sub sidere -i. CARM. de mens. 2, 28 morus sanguineos praebet gravidata racemos quae medio -i sidere laeta viret. OV. met. 10, 127 aestus erat ... solisque vapore concava litorei fervebant bracchia -i. MANIL. 2, 658 Cererem -r *ministrans.* 3, 629 *-i temporibus* Cererem ... properat destringere culmo campus et in varias destringunt membra palaestras. *ibid.* Nilusque tumescit in arva (4, 752 LVCAN. 10, 259. 288 PLIN. nat. 5, 56. 57 SOL. 32, 12 AMM. 22, 15, 12 CLAVD. carm. min. 28, 9). GERM. 6 qua sol ardentem -um ... ambit. 151 ubi contigerit *Leonem* Phoebi violentior axis accensa in -o iam tum geminabitur aestas. 476 -um tetigit cum Titan ... timeto aestatem rapidam. 484 SEN. Herc. O. 68 COLVM. 10, 313. 11, 2, 51. PLIN. nat. 9, 99 sole -i signum transeunte ipsorum (*cancrorum*), cum exanimati sint, corpus transfigurari in scorpiones narratur. 5, 90 *Euphrates* Mesopotamiam inundat sole obtinente vicesimam partem -i. 32, 55 cum sol sit in -o serpentes torqueri *Thrasyllus tradit.* SIL. 15, 50. STAT. Theb. 4, 775 solet et rabidi sub limite -i semper *Langia flumen ire.* MART. 5, 71, 2 -i mensibus alget ager. 10, 58, 3 -o fervente cicadae non novere nemus. NEMES. cyn. 158 AVIEN. Arat. 1374. FAV. EVL. p. 5, 20 aestas *agitur* in -o Leone Virgine (HYG. astr. 1, 7 p. 26, 20. 4, 5 p. 104, 9. 12 *cf.* CARM. poet. min. V 67, 3). HYG. astr. 4, 1 p. 99, 7 CLAVD. 22, 460 MACR. somn. 1, 20, 6 MART. CAP. 8, 874 ENNOD. carm. 1, 1, 3. 2, 128, 7. HYG. astr. 4, 1 p. 99, 17 *siquis antipodas dixerit*, quibus ... in -o hiems maxima fiat (MART. CAP. 8, 874). *nota pro aestate*: QVEROL. p. 17, 17 -os in tubulis age. *de tempore et natura ortus et occasus*: CIC. Arat. 350 simul ac primum supero se lumine -r extulit, extemplo cedit delapsa Corona *eqs.* (GERM. 589 HYG. astr. 4, 12 p. 110, 12 MART. CAP. 8, 841). NIGID. Serv. auct. georg. 1, 218 oritur ... Canicula cum -o. OV. fast. 1, 313 ubi nox aderit ... tertia Nonis *Ianuarii* ... octipedis frustra quaeruntur brachia -i. praeceps occiduas ille subivit aquas (COLVM. 11, 2, 97). MANIL. 2, 199 testudine -um surgere. 5, 174 *-o* parte sinistra consurgunt Iugulae. 5, 197 Procyon oriens, cum iam vicesima -o septimaque ex undis pars sese emergit in astra. COLVM. 11, 2, 4 XVI Kal. Febr. -r desinit occidere. 11, 2, 51 pridie Nonas Iul. -r medius occidit. PLIN. nat. 18, 237. CARM. poet. min. V 58, 2, 4 dum -r surgit, Capricornus mergitur undis. FIRM. math. 2, 11, 3 in climate primo id est Alexandriae atque in climate secundo, quod Babylonis est ... -r *oritur anno XXXII eqs.* AVIEN. Arat. 1077. 1104. 1088 premit ab genibus ... Ophiuchum usque umeros -r, -r premit ortus et Anguem *eqs.* SERV. georg. 1, 218 Canis paranatellon est -i, id est cum eo oritur. -r autem, quo tempore sol in Tauro est, post horam quartam diei oritur. HYG. astr. 3, 22 *-um* occidentem et exorientem posteriore corporis parte. MART. CAP. 8, 844 -i signum recte oritur inclinatumque mersatur ... oritur duabus horis et duodecima parte horae et hora occidit ac deunce. *de stellarum numero*: HYG. astr. 3, 22 -r habet in ipsa testa stellas II, quae Asini vocantur, in dextris pedibus singulas obscuras, in sinistro pede primo II ... omnino est stellarum XVII (SCHOL. Germ. Bas. p. 71, 10. PLIN. nat. 18, 353 sunt in signo -i duae stellae parvae aselli appellatae, exiguum inter illas spatium obtinente nubecula, quam praesepia appellant. LACT. inst. 1, 21, 28 AVIEN. Arat. 385 *sqq.* 1652. 1736 HYG. astr. 2, 23 p. 65, 15 SCHOL. Germ. Sang. *et* Strozz. p. 129 *cf.* CARM. poet. min. V 68, 57 aselliferi ... -i). *de situ ad terrae regiones spectante*: VERG. ecl. 10, 68 si ... Aethiopum versemus oves sub sidere -i (MANIL. 4, 758 ardent Aethiopes -o). SEN. Herc. O. 41 -o *subditus* Libys (67 SIL. 1, 194). Phaedr. 287 *ora* subiecta -o. LVCAN. 4, 333 super arentem Meroen -ique sub axe, qua nudi Garamantes arant (*pertinet huc ut videtur* GLOSS. V 175, 10 -i axe: in austro, ubi est †pro humero evo [prope Meroen regio *Bücheler*] ignita). 8, 851 -o torrente Syenen (10, 234). SIL. 12, 374 *Cyrene* arva coquit ... -o fumantibus austris. AVIEN. orb. terr. 778 insula Taprobane ... super aestiferi torretur sidere -i (PRISC. perieg. 597). ENNOD. opusc. 1, 9 non Meroen aut anhelum aestibus -um ut alterius possessor orbis ignoras.

2 *cum planetis (luna) et cum aliis zodiaci signis in astrologia*: GERM. frg. 4, 10 -o placidissimus idem (*Iuppiter*) dat modicas vires. 4, 40. 55. 88. 146. 149 *similia de aliis planetis.* PLIN. nat. 2, 65 Iuppiter *apsidas altissimas habet in* -i quinta decima *parte* (MART. CAP. 8, 885 FIRM. math. 2, 3, 5. 2, 3, 6 hac ex causa Babylonii ... voluerunt ... Iovis *domicilium* -um esse). 2, 77 nec *Iovem et Martem* exortus nisi in duobus signis tantum, -i et Leonis, simul edere. *ibid. Mercurii sidus* in -o ... non citra vicesimam quintam partem *retrogradum fieri.* FIRM. math. 2, 3, 5 deicitur *Mars* ... in -i parte XXVIII. 2, 4, 3 -i primus decanus Veneris est, secundus Mercurii, tertius Lunae. 2, 6, 5 a prima parte *-i* usque ad VII Mars possidet, ab VIII usque ad XIII Venus *eqs.* CHALC. comm. 116 si remissior erit raptatio, *Venus* ab Ariete ad Taurum versus recedet et ad Geminos atque -um. PS. CENS. frg. 3, 10 lunae *domus* -r. FIRM. math. 2, 2, 3. 2, 4, 5. 2, 6, 5. 3, 1, 1 *Aesculapius et Hanubius* constituerunt ... lunam in -i parte XV. AMM. 28, 4, 24 quotam -i sideris partem ... obtineat luna. SERV. georg. 1, 33 SCHOL. Germ. Sang. p. 223, 21. RVFIN. Clement. 9, 25 *Medi* non ... Martem cum luna per diurnam genesim in -o positos habent. MACR. somn. 1, 21, 24. 25 DRAC. Romul. 10, 400. *ex astrologorum doctrina haec affero*: PROP. 4, 1, 150 octipedis -i terga sinistra time. *enumerat* MANIL. *inter similia sidera*: 2, 213 *diurna.* 2, 225 *aquatica.* 2, 236 *fecunda.* 2, 253 *iacentia.* 2, 259 *parte debilia.* 2, 292 *tetragona* (FIRM. math. 2, 22, 5. 6). 2, 364 *hexagona.* 2, 402 *contraria* (2, 417). MANIL. 2, 440 *tueris*, Cyllenie, -um (MENOL. Colot. *et* Vall. [Corp. I^2 p. 281] *Mercurius recte mense Iunio, sed ad falso positos Geminos*). 2, 460 pectusque *hominis* locatum sub -o est (4, 705 FIRM. math. 2, 24 cor in -o). MANIL. 2, 547 in -o genitos Capricorni semina laedunt. 2, 554 Capricornus et illi adversus -r. 3, 570 bis octonos annos, -r, binosque trientes *dabis.* 4, 322 *de decanis*: -r in adversum Capricorni dirigit astrum bis quinas primum partes dignatus in illo temporis articulo, sub quo censetur et ipse *eqs.* 4, 530 -r cum ... feretur ... lumina deficient partus. PETRON. 39 in -o ego natus sum. ideo multis pedibus sto et in mari et in terra multa possideo, nam -r et hoc et illoc quadrat. FIRM. math. 2, 1, 3 *enumeratur inter signa feminina* (*cf.* MANIL. 2, 418). 2, 12 Africo *vento subiacent* -r Scorpius Pisces. 2, 29, 3 Gemini in -um antiscium mittunt et -r in Geminos. 2, 29, 5 Geminorum pars I in XXIX -i partem mittit antiscium, rursus -i XXIX pars in primam Geminorum partem antiscium mittit.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

porta divorum et animarum: VARRO frg. Serv. georg. 1, 34 *Empedotimum* alteram *portam et viam vidisse* per limitem qui est inter Leonem et -um. MACR. somn. 1,12,2 *de animarum portis*: hominum una, altera deorum vocatur, hominum -r, quia per hunc in inferiora descensus est. 1, 12, 4 sat. 1, 17, 63. *allegorice*: ZENO 2, 43, 9 *admonet Christus*, ut ... avaritiam ... fugiatis, quae est incurabilis -r.

III ***morbi*** *genus insanabile*: ISID. orig. 4,8,14 -r a similitudine animalis maritimi est vocatum. vulnus sicut medici dicunt nullis medicamentis sanabile. GLOSS. *καρκίνος ἡ νόσος, γάγγραινα, καρκίνωμα*. DVB. NOM. gramm. V 575,16 -r bubo. CELS. 6, 18, 4 id genus ...-i, quod *φαγέδαινα* a Graecis nominatur. *declinatur* -r -cri *masculine secundae declinationis*, -r -eris *masculine et neutri generis tertiae declinationis. cf. p. 228, 26 sqq.* PLIN. nat. *vitavit*, carcinoma *scribens.* CATO agr. 157,3 *brassica* vulnera putida -esque purgabit sanosque faciet (CELS. 7,27 p. 314 medicamenta, quae ad cohibendos purgandosque -os proposuimus. SCRIB. LARG. 206). *ibid.* -r ater, is olet et saniem spurcam mittit; albus purulentus est, sed fistulosus et subtus suppurat sub carne. QVADRIG. hist. 49 quod verminatum, ne ad -r pervenerit. OV. met. 2,825 (*affertur* DVB. NOM. gramm. V 575,16 [Lius *M*]) malum late solet immedicabile -r serpere et inlaesas vitiatis addere partes (CELS. 5,26,34. 5,26,31 SCRIB. LARG. 206. 240 THEOD. MOPS. in II Tim. 2, 18). CELS. 2, 1 p. 28 *aestas adicit veris morbis* -os et in ceteris quidem partibus, sed maxime in obscoenis (6, 18 *fusius de -o obscoenarum partium.* PS. LACT. mort. pers. 33). 2, 1 p. 29 per imbres ... -i *oriuntur* (7, 27 p. 314. 8, 25 p. 362). 5, 20, 4 Andronis *pastillus* ... est ... ad ... -o laborantia (HIER. adv. Rufin. 1, 28). 5, 22, 6 eadem -o quoque obsistunt. 5,26 praef. cum quid intra seipsum corruptum est, ut in -o. 5, 26, 24 quod nimis *fascia* astrictum est, -o periclitatur. 5, 26, 28 *ex tumidis et sordidis* ad -um transitus esse consuevit. 5,26,31 interdum vel ex nimia inflammatione vel ob aestus immodicos ... vel quia corpus aut senile aut mali habitus est, -r occupat (6,18,3. 7,9 p. 284 SCRIB. LARG. 114. 235 ORIBAS. syn. 2 add. p. 844). 5, 26, 35 ex eius modi casibus saepe -i fiunt (5, 28, 3 SCRIB. LARG. 63). 6, 15 si quando ulcera oris -r invasit. 7, 27 p. 314 considerandum ... est, in quam partem -r is tendat. *ibid.* ubi stare coeperit -r. 7, 27 p. 315 *nisi* ex -o multae magnaeque carunculae ... exciderunt. 8, 2 p. 329 *fistulis ossium* -o occupatis (8, 10, 7). 8, 10, 1 (*bis*). 8, 10, 7 *musculi et umeri* promptiores -os habent. 8, 11 inflammatio ... -os ... movere consuevit. SCRIB. LARG. 62 cum -r os corripit. 235 si ulcus sordidum erit aut -r temptavit (237). ANTH. 205, 3 -r trivit dentes malasque *castellani*. ARNOB. nat. 1, 50 *famuli Christi* contumaciam -is saevi ad subeundam cicatricem circumscriptis evaginationibus compulerunt. CHIRON 70 quodcunque iumentum ab strato -r frigidum creaverit, quod quidam pispisam vocant. *ibid.* scalpello eidem -r et totum latus intercidito, usque quo causa -is dilataverit (85). VEG. mulom. 2, 66, 1 ne putredo ulceris migret in -um. HIER. hom. Orig. in Ezech. 5 p. 927 tract. in psalm. 119 p. 226, 27. PELAG. in II Tim. 2 p. 891[C] -r dicitur vulnus, quod in mamillis nascitur feminarum (AVG. civ. 22, 8 p. 570). AVG. civ. 22, 8 p. 571 ANON. med. ed. Piechotta 64. 76 DIOSC. 4, 89. 90 (*bis*) PS. DIOSC. herb. fem. 24. 63 SORAN. p. 101 *sqq.* PS. PROSP. carm. de prov. 879 VICT. TONN. chron. II p. 202, 9 SALV. eccl. 1, 46 ORIBAS. syn. 2 add. p. 844. 845 ISID. orig. 4, 8, 14. VEN. FORT. vita Leob. 11,33 ut ... -i vulnere percuteretur in naribus (14, 46). GLOSS. Plac. V 10, 8. 52, 11 -i aestus melius dicitur quam *κρύος*.

inde in imagine de amore PETRON. 42 antiquus amor -r est. *translate apud christianos de moribus cf.* VVLG. II Tim. 2, 17 sermo eorum ut -r serpit. CYPR. sent. episc. 1 ⟨*sacrilegi*⟩ os et verba -em mittunt. 10 -r, quod habebant *haeretici* ... per sanctum et caeleste lavacrum sanctificetur. epist. 43, 5 sermones eorum (*pseudoprophetarum*) velut -r et pestem fugiendo vitate. OPTAT. 4, 5 p. 108, 16 *haereticorum sermo* habuit -r ad fidei membra vexanda. p. 109, 1. p. 109, 5. p. 109, 9 vester sermo animis et auribus aliquorum non leve intulit -r. LVCIF. non conv. 9. 13. HIER. epist. 94, 1 *discipulorum Origenis* -r ... multorum corda pervasit. PAVL. NOL. epist. 34, 1 facile ... serpit -r avaritiae in praecordia. PS. PHOEBAD. fid. 1 p. 34[A] multas ... haereses ... -is sui virus infundere.

IV GLOSS. -r **forceps** (*cf.* PLIN. nat. 9, 97). *exempla desunt.*

titulus mimi PRISC. gramm. II 200, 9 Laberius in Cancro (*cf. Ribbeck, Com. p. 342*) *cuius generis cancrorum sit incertum est.*

derivata: cancerare, canc(e)roma, canc(e)rosus, cancrarium, cancrinoma.

canceraticius (-cus), -a, -um [*a* canceratus, cancer. *Th.*]. *ad cancrum morbum pertinens*: CHIRON 570 putorem -um cum umore nigro et liquido subsequenti invenies (VEG. mulom. 2, 43, 1 foetorem habebit canceraticum).

canceratio, -ōnis *f. a* cancerare. *proprie*: SORAN. p. 101, 9 si ... intus fuerit -o, difficilis et periculosa cura effecta est. p. 102, 9 in statuta ... -e, quod visu probari potest iuxta proxima loca si omnis nigredo ceciderit *eqs.* *translate*: LVCIF. non conv. 9 p. 18 cum foetor -is tuae ad omnem pervenerit regni tui locum.

cancero, -āvī, -ātum, -āre *a* cancer. **1** *proprie*: *intransitive*: *cancrosum fieri*: PELAGON. 434 oculus equo si -verit. CHIRON 184. 523 *caput equi* -are solet. PS. AMBR. paenit. 3 vulnus ... tabo et sorde putredinis -are (SORAN. p. 100, 12. 101, 7 PS. APVL. herb. 37, 3 *tit.*). MARCELL. med. 9, 1 si intrinsecus -verint aures (9, 114 PLIN. VAL. 1, 10). *transitive*: *cancrosum reddere*: PASS. Perp. 7 *Dinocrates* per infirmitatem facie -ata male obiit. *his locis part. perf. sumas pro adiect. et subst.* GARG. MART. med. 33 *semen pastinacae* -atis vulneribus imponitur. 53 ulceribus. GARG. MART. med. 38 *cerefolium* potest ... -atis mederi. 49 -atis quanto pinguiores fuerint tritae *fici* et impositae tanto efficacius subveniunt. **2** *translate*: *canceris morbi modo perdere* (*transitive*): LVCIF. non conv. 9 p. 18 nec poteris dicere te non Arrii -asse sermonem. *ibid.* ne ... peste tua Arriana -remur.

derivata: canceratio (canceraticius).

canc(e)rōma, -tis *n.* [*mutatum pro* carcinoma; *cf.* cancer. *Th.*]. DVB. NOM. gramm. V 575, 16 cancer bubo generis neutri ... pluraliter autem -ta dicenda. GLOSS. III 599, 15 -ta vulnus (*cf. p. 231, 8*) insanabile. PLIN. med. 3, 30 remedium ... curat ... -ta. VEG. mulom. 2, 22, 15 si ... oculus ... -ta fecerit. 3, 19, 1 *traumatico* ad -ta ... uteris. MARCELL. med. 10, 62 -a narium curabis. 34, 48 inveterato -is morbo. PS. APVL. herb. 32, 3 *tit.* ad vulnera, ulcera et -ata (35, 3) *cf. l. 30.* SALV. eccl. 1, 46 plagas -a sequitur.

canc(e)rōsus, -a, -um *a* cancer. *cancro morbo vexatus*: HIER. tract. in psalm. 133 p. 256, 20 pedem ... -um et putridum. VEG. mulom. 3, 28, 5 vulnera sordida et -a (PLAC. med. 11, 6 PS. DIOSC. herb. fem. 45. 66). PLAC. med. 17, 21 ulcera. CASS. FEL. 32 ulceratio. *subst.* DIOSC. 3, 88 *poscae mixtus* -is ... medicatur. *cf.* CASS. FEL. 79 ad omnia carcinomata matricis id est -a.

canera *v. p. 229, 24.* **cancraena** *sim. v.* gang-.

cancrārium, -ī *n. a* cancer. GLOSS. Plac. V 10, 8 *et* 52, 11 cancri aestus melius dicitur quam *κρύος*. -m enim putet, quasi putescat ipse cancer.

cancrinōma, -atis *n.* [*mutatum pro* carcinoma, *cf.* canc(e)roma, cancer. *Th.*]. PS. APVL. herb. 20, 7 ad cancrinomata (*codd. LBV*).

cancrus *v.* cancer. [*Bannier.*

candēbrum, -ī *n. a* candere. ITALA apoc. 1, 20 (Primas.) vidisti ... sacramentum septem -orum ... -a septem ecclesiae sunt. 2, 5 movebo -um tuum de loco suo. 11, 4 hi *testes* sunt duo -a (VVLG. *omnibus locis* candelabrum).

candĕfacio, -ere [*cf. c.* candere, candescere *et c.* facere, fieri. *Th.*]. GLOSS. II 358, 34 candefio *λαμπρύνομαι*. **1** *i. q. calefacere*: PLIN. nat. 25, 123 e patinis -ctis. 31, 102 *sal* -ctus. 33, 64 marmori et iis, quae -fieri non possunt, ovi candido inlinitur *aurum*. 34, 96 inter lapides -ctos. CHIRON 522 lapides molares -ito. **2** *i. q. candidum reddere, dealbare*: GELL. 7, 5, 9 argentum ... omnibusque ex eo vitiis detractis emaculatum et -ctum. *proverbialiter*: PLAVT. Most. 259 ebur atramento -ere postules.

comp. ex- in- percandefacio.

×**caudēla,** -ae *f.* [*cf. c.* candere, candescere. *Th.*]. GLOSS. *λαμπτής, κηρίων, φανός*. ISID. orig. 20, 10, 4 -a a candendo dicitur (GLOSS. V 412, 56), eo quod candendo deleatur. PRISC. gramm. II 120, 12 quae vero a verbis fiunt secundae coniugationis a secunda persona, abiciunt s et assumunt 'la': candeo, candes, candela. GRAMM. suppl. 14, 27. 175, 11. VARRO ling. 5, 119 candelabrum a -a. *al. v. p. 233, 2 sqq.* PAVL. FEST. p. 42 cicindela ... quod noctu lucet, videlicet a -a. *distinguitur a* cereus: PAVL. FEST. p. 54 -is pauperes, locupletes cereis utebantur. MALALAS ed. Bonn. p. 285, 4 *λαμπάδων καὶ κανδήλων*. [*ital.* candela, *francog.* chandelle, *hisp.* candela. *M.-L.*]

1 *funiculi cera delibuti, ad res, ut diutius conserventur, involvendas*: HEMINA hist. 87 lapidem fuisse quadratum circiter in media arca evinctum -is quoquoversus (LIV. 40, 29, 6 in altera *arca* duo fasces -is involuti septenos habuere libros).

2 *i. q. fax vel cereus* (*apud priscos forma funiculi, cf.* VARRO ling. 5, 119 *p. 233, 2 et* SERV. auct. Aen. 1, 727 *p. 233, 15*): VARRO frg. Serv. auct. Aen. 1, 727 facibus aut -a simplici. VITR. 7, 9, 3 -a linteisque puris subigat *parietem* (PLIN. nat. 33, 122). COLVM. 2, 21, 3 faces incidere, -as sebare. PERS. 3, 103 hinc tuba, -ae (SCHOL. -ae quoque in sepulturis ante mortuos praecedebant). PLIN. nat. 1, 16, 70 de scirpis, -is. 16, 178 scirpi ... detracto cortice -ae luminibus et funeribus serviunt. [MART.] 14, 40 *lemma.* 14, 43 nomina -ae nobis antiqua dederunt. IVV. 3, 287 breve lumen -ae. 9, 98 -am apponere valvis non dubitat. TERT. nat. 2, 11 ad -ae lumina. LACT. inst. 6, 2, 5 auctori et datori luminis -arum aut cerarum. ITIN. Silv. 15, 5 redirent mature ad -as. 24, 4 incenduntur omnes -ae et cerei. 36, 2 -ae autem ecclesiasticae ... paratae sunt (43, 7). VEG. mulom. 2, 57, 1 papyrum -arum purgatam subtiliter carpis. LIB. pontif. p. 55, 3 columna porfyritica quae portat fialam auream ubi -a est. SIDON. epist. 2, 10, 5 -as et candelabra tenuerunt. ENNOD. opusc. 3. 137 p. 366 quis -ae praesidium *quaerat*. GREG. TVR. Franc. 8, 15 in barbis meis aqua gelu conexa -arum more dependeret. BENED. reg. 22 -a iugiter in eadem cella ardeat. ISID. epist. 1, 14 de -is autem et cereolis cotidianis quidquid superest. *ponitur pro candelabro*: ITIN. Silv. 24, 7 -ae autem vitreae ingentes ubique plurimae pendent et cereofala (*cf. Ducange s. v.*). OPTAT. app. 1 p. 187, 6 -as breves aeneas cum lucernis suis septem.

derivata: candelabrum, candelarius, candelifer, candelula.

candēlāber *v.* candelabrum.

candēlābrārius, -ī *m.* *qui facit candelabra*: CORP. VI 9227 Ti. Claudius Primigenius candelabr⟨arius⟩. 9228 Fl. Aquilio Hedoni -o.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

*candēlābrum, -ī *n.* (-brus, -ī *m.*) [*a* candela. *Th.*]. Varro ling. 5,119 -m a candela; ex his enim funiculi ardentes figebantur. frg. Macr. sat. 3,4,2 sicut locum, in quo figerent candelam, -m appellatum (Serv. auct. Aen. 2,225). Pavl. Fest. p. 42 a candela, unde etiam -a putantur appellata. p. 46 -m dictum, quod in eo candelae figantur. Isid. orig. 20,10,3 -m a candelis dictum, quasi 'candelaferum' quod candelam ferat. Gloss. λυχνία. λυχνοῦχος. λαμπάς. *de genere et forma*: Non. p. 202 -m generis neutri, ut saepe. masculini: Caecilius Meretrice (*com. 11*) -um ligneum ardentem. Petron. 75 -us. Arnob. nat. 1,59 *inter stribiligines* candelabrum *et* candelaber. Ven. Fort. carm. 5,5,125 inter candelabros. Lib. pontif. p. 62,1 -a ante lignum sanctum lucentes. *de mensura*: cāndēlābrum (-os, -is): Ven. Fort. *cf. l. 57 sqq.*

instrumentum in quo figuntur candelae (*cf.* Serv. auct. Aen. 1,727 nonnulli apud veteres -a dicta tradunt quae in capitibus uncinos haberent, quibus affigi solebant vel candelae vel funes pice delibuti, quae interdum erant minores, ut gestari manu ... possent) *aut lucernae ponuntur; v. Mau, PW. III 1461. de materia*: e gemmis: Cic. Verr. 4,65. 71. ex (de) auro: Itala *et* Vvlg. exod. 25,31 Ps. Hil. dedic. eccl. p. 882^C *cf.* Cic. Verr. 4,71. aureum: Hier. epist. 53,8. aeneum: Cic. Verr. 4,60. ligneum: Caecil. com. 11 Petron. 95 [Mart.] 14,44 *lemma.* argenteum: Vlp. dig. 34,2,19,8 Pavl. dig. 33,10,3,5. Caecil. com. 11 *v. l. 9* Cato agr. 11,3 *inter instrumenta vineae*: -m. Cic. Verr. 4,65 -m e gemmis clarissimis opere mirabili perfectum (4,71 -m Iovis, e gemmis auroque perfectum). 4,60 lectos aeratos et -a aenea. Varro Men. 62 in -o pendet strigilis. Vitr. 7,5,3 -a aedicularum sustinentia figuras. 7,5,4 quemadmodum enim potest calamus vere sustinere ... -um. Petron. 64 -m etiam super mensam eversum. 95 ligneum -um ... ille -o se ab omni periculo vindicabat. Plin. nat. 1,34,6 de -is. 34,11 Aegina -orum superficiem dumtaxat elaboravit. [Mart.] 14,43 *lemma* -m Corinthium. 14,44 *lemma* -m ligneum. Mart. 14,44,2 fiet de -o magna lucerna tibi. Qvint. inst. 6,3,99 humile -m. Ampel. 8,16 lucerna sub -um posita (Hil. in psalm. 111 nun 3 *iubet lucernam* in -o ... constitui. Heges. 5,9,4 lucerna quae supra -um ponitur. Avg. civ. 21,6 Veneris fanum atque ibi -um et in eo lucernam. *in imagine* Secvndin. epist. p. 893,19 lucerna, quam in cordis tui -o dextera posuit veritatis. Arator act. 1,545 -i positas velut arce lucernas). Apvl. met. 2,11 lucernam Sibyllam pascimus, quae cuncta caeli negotia et solem ipsum de specula -i contuetur. Min. Fel. 9,6 canis qui -o nexus est (*cf.* Tert. apol. 8 nat. 1,7). Papin. dig. 33,10,9,2 -a *cedunt* suppellectili (*cf.* 33,10,3,1). Vlp. dig. 34,2,19,8 nec -a nec lucernae argenteae ... argenti appellatione continentur. Pavl. dig. 33,10,3,5 si in argento relatum sit -m argenteum, argenti esse videtur. 6,1, 23,2 si quis -o sigillum *adiecerit* ... dominum totius rei effici ... dicunt (*cf.* 10,4,6). Arnob. nat. 6,14 ex -is et lucernis. 2,23 quaerere rota quid sit aut -m. Ps. Hil. dedic. eccl. p. 882^C templum ... in quo erant mensae et -m de auro. Ambr. Iob 3,7,20 in illo -o imago resplendet, quo possimus intellegere in novissimo. Itala (Lugd.) *et* Vvlg. exod. 25,31 facies et -m ductile de auro. *et saepissime.* Chromat. in Matth. 5,5 in cruce velut in -o constituta *lucerna* (*i. Christus*) omnem ecclesiae domum illuminat ... in ipso crucis -o tamquam sol resplenduit. Avg. quaest. hept. 2,129 cum deserviant et sequentes sacerdotes ad mensam et -um et ipsum altare. Sidon. epist. 2,10,5 candelas et -a tenuerunt. Origo Rom. chron. I p. 144,12 *Numa Pompilius* prior hominibus adinvenit ... -a. Ven. Fort. carm. 5,5,7 *in imagine*: supra -um positi *vates* quorum ore corusco dogmatis igne micans luceat alma domus *Christi*. 5,5,125 inter -os radiabat ipse sacerdos. 9,2,118 quasi -is pulchra lucerna nitens. Test. Leon. I (Corp. X 114) 16 -a et lucerna⟨s⟩ bilychnes. Corp. X 202 arcum et -um Iunoni d(e) s(uo) d(onum) d(at). *nota*: Cassiod. hist. 1,1 p. 882^C -m arte mechanica factum et sponte fundens oleum in lucernam. *peculiare candelabri genus illud Israelitarum septemplex fuit, de quo permultis locis* Vvlg. *et* Eccl. *agitur*: Iren. 2,24,3 -m septem quidem habens calamiscos, lucernas autem septem. Hier. epist. 53,8 -mque aureum cum totidem (*i. septem*) lucernis. 64,9 in -o septem lucernas. Vvlg. exod. 25,37 facies et lucernas septem et pones eas super -um. Pavl. Nol. epist. 5,7 per septena domini -a (Bachiar. repar. laps. 22 septiformibus -is. Vincent. Ler. 6,8 in modum septemplicis -i). *allegorice*: Vvlg. apoc. 1,20 -a septem, septem ecclesiae sunt. *cf.* Priscill. tract. 1,30. Evcher. form. p. 45,15 -m: ecclesia vel corpus domini aut sancta scriptura. de laud. her. 36 Apring. 1,12 Isid. in exod. 56,10. epist. 4,7 prima opera faciat, ut non moveatur -m eius. nam -m doctrina sacerdotalis vel honor potestatis, quem gestat, intelligitur. 4,8 -m ergo sive lucerna sacerdotis (quae intelleguntur charismata honoris).

(**candēlafer**) Isid. orig. 20,10,3 *v. supra l. 6.*

candēlārius, -a, -um *a* candela. Forma urbis (Corp. VI 29844) frg. 35 h⟨or⟩rea ⁺candelaria.

candēlifer, -a, -um *a* candela *et* ferre. *cognomen Iunonis Lucinae* (*cf. Aust, PW. III 1464*): Tert. nat. 2,11 -a, quoniam ad candelae lumina pariebant.

candēlula, -ae *f. a* candela *deminutive.* Greg. Tvr. Mart. 3,50 repperitque ibi duas -as ex cera ac papyro formatas.

candentia, -ae *f.* [*a* candens, candere. *Th.*]. Vitr. 9,2,2 extremamque eius (*lunae*) partem, -ae ... ad terram mittere splendorem ... item dimidiam -ae conversam habere ad terram.

*candeo, -uī, -ēre [*cf. c. cambr.* cann *'albus, candidus', gr.* κάνδαρος (ἄνθραξ Hesych.), *ind.* candráh ścandráh *'lucidus, candens' et c.* ac- in- succendere, candor, candidus, candicare, candela.] *Th.*]. Prisc. gramm. II 483,6 alia vero omnia in 'deo' desinentia per 'ui' divisas proferunt praeteritum ut 'candeo, candui' ... quorum supina mutatione 'eo' in 'i' et assumptione 'tum' debent fieri, ut canditum. *supinum non legi.* candunt: Ven. Fort. *v. l. 23.* candio: Gloss. III 440,77. 483,71. candit: Gloss. IV 30,40. 215,14 Plac. V 51,36. Non. p. 266 candet: ignitum est. candidum est. Gloss. candet: splendet, micat; fulgit vel candidum est; candebat: albicabat; candeo λευκαίνομαι; λευκαίνω. *legitur inde ab* Enn.

1 *i. q. candidum i. lucidum, splendidum esse*: *de caelo et sideribus*: Enn. scen. 292 lumine sic tremulo terra et cava caerula -ent (Apvl. met. 11,7 caelum ... luminis proprii splendore -bat). Cic. Arat. frg. 2 tenui quae -et lumine Phatne. Manil. 1,756 stellarum turba ... crasso lumine -et. 1,802 -et circulus orbis. Germ. 203 Andromedae -et nitor. Cypr. Gall. deut. 23 quo -ent sidera cursu. **2** *i. q. album esse*: Catvll. 64,45 -et ebur soliis. Hor. sat. 2,6,103 rubro ubi cocco tincta super lectos -ret vestis eburnos. Nemes. ecl. 4,22 nec semper lilia -ent (Zacch. 3,9 p. 1164^D si nobis ... lilia picta sic -ent. Ven. Fort. carm. 2,9,24 -unt [-ent *codd. interpolati*] rutilis lilia mixta rosis). Hier. epist. 38,5 si tunica non -uerit. Clavd. 22,448 *in imagine*: *saecula* argentea -ent. Cypr. Gall. gen. 432 quia conspicuo -ret corpore Sarra. Carm. de Iona 95 spumea caeruleo -ent vestigia *navis* sulco. **3** *i. q. pallere*: Sen. Phaedr. 832 languido pallore -rent genae. Apvl. met. 8,15 nudatis ossibus cuncta -ere *in via.* **4** *i. q. fervere, calere*: Ov. met. 1,120 siccis aer fervoribus ustus -uit. Colvm. 1,4,9 *loca* quae tepent hieme, sed aestate suavissime -ent (9,6,1 *alvi* nec hieme rigent, nec -ent aestate). Lvcan. 1,214 cum fervida -uit aestas. Clavd. 28,346 liquefactaque fulgure cuspis -uit. **5** *translate i. q. flagrare*: Avien. orb. terr. 204 sic pectus -uit ira (Clavd. 22,82 numquam Stilicho sic -uit ira). Clavd. 17,226 cum viscera felle -uerint ardet stimulis ferturque nocendi prodigus. Hier. in Gal. 3,27/28 p. 445 cum spiritus sancti ardore -uerit.

syn.: uri, ardere.

compos.: ex-, in-, recandeo. candifico, candificus, candefacio.

deriv: candebrum, candela, candesco, candico, candidus.

part. praes. adi. ***candēns**, -entis. Gell. 17,10,19 nam -s ... a candore dictum, non a calore (Macr. sat. 5,17,13). Gloss. IV 28,29 candidi vel nitidi (igniti *d*). 490,39 candidi vel igniti. *de ablat. cf.* Gell. 17,10,18 favilla -e ... nisi si -i dixit pervulgate et inproprie pro ferventi favilla (Macr. sat. 5,17,13. Dvb. Nom. gramm. V 573,21 commune hoc esse: -i et -e). *habent* -i: Lvcr. Varro Catvll. Aetna Fest. Scrib. Larg. Val. Fl. -e: Cic. Hor. Paneg. in Mess. Sen. phil. Plin. nat. *promiscue*: Verg. (*bis* -i, *semel* -e). Cels. (*quinquies* -i, *ter* -e) Colvm. (*ter* -i, *quater* -e) Sil. (*ter* -i, *semel* -e). *comp.* candentior (Val. Fl. 3,481 Cypr. Gall. gen. 745 Potam. tract. 1 p. 1414^A), magis candens (Vitr. 9,4,1), *superl.* candentissimus (Sol. 52,25).

1 ***candidus**, lucidus, splendidus*: **a** *de sideribus*: Enn. scen. 280 sol qui -em (Evrip. λαμπρόν) in caelo sublimat facem (*nota*: 545 aspice hoc sublime -ens, quem vocant omnes Iovem). Acc. trag. 581 sol qui -em fervido cursu atque equis flammam citatis fervido ardore explicas. Lvcr. 6,1197 -i lumine solis. Verg. Aen. 8,720 *Augustus* sedens niveo -is limine Phoebi (Germ. 480 -is currus *Phoebi*. Val. Fl. 3,481 Phoebus -ior. Nemes. cyn. 157 postquam Phoebus -em fervidus axem contigerit. *cf.* Ov. met. 2,297 *Atlas vix* -em sustinet axem. Drac. Romul. 8,467 Phoebo -e. Coripp. Iob. 2,158. 3,26). Colvm. 6,13,1 -e sole (6,32,1 -i sub sole. Plin. nat. 18,346). Plin. nat. 37,137 *iridem gemmam* in sole aperto radios in se -es discutere (Sol. 32,11 fontem ... extractumque radiis -bus). Sol. 52,25 contentis oculis orbem -issimi (candidissimi *pars codd.*) sideris (*i. solis*) contuentur. Cypr. Gall. gen. 745 cum sol -ior axe fulgeret medio. Varro Men. 203 -s corpore Taurus *sidus.* ling. 7,14 signum (*i sidus*) -s. Cic. rep. 1,23 quod serena nocte subito -s et plena luna defecisset (Lvcr. 5,721 *lunae* globus ... -i lumine tinctus. Vitr. 9,2,1 *lunam* pilam esse ex dimidia parte -em [*opp.* caeruleus] ... convertique -em propter eius proprietatem luminis ... inferiorem partem eius quod -s non sit ... obscuram videri. Plin. nat. 18,277 igne eius (*solis*) comminus recepto -s *luna.* Novatian. trin. p. 886^B lunae -em globum. Merob. carm. 1,13 -ia luna⟨e⟩ sidera). Cic. Arat. 248 magnum -em serpere circum (*i. circulus lacteus.* Manil. 1,703 in caeruleo -s nitet orbita mundo. Avien. Arat. 942 -is speciem super inspice lactis protendi caelo. *cf.* Fav. Evl. p. 1,23 lactei circuli lucida ac -s habitatio). Vitr. 9,4,1 -s item magis spica eius (*Virginis sideris*) est. Germ. 233 -s ut balteus Orionis. 416 Chelas. Plin. nat. 2,79 Lucifero -s *color est.* Mart. Cap. 2,196 *Iovialis sideris* lucis natura ex calidis umidisque commixtionibus -s quadam prosperitatis tranquillitate rutilabat. **b** *transfertur ad aerem et lumen diei*: Lvcr. 4,315 insequitur -s confestim lucidus aer (Cypr. Gall. exod. 475 -s cui [*deo*] militat aether). Paneg. in Mess. 65 -e dies apparuit

ortu (*i. aurora*). AMM. 24,1,1 -e iam luce. 31,7,10 die. CYPR. GALL. gen. 98 dicit lumina (*i. oculos*) promptim -i perfusa die. c *de ceteris rebus*: POTAM. tract. 1 p. 1414ᴬ *Christus* sole -ior. APVL. met. 9,18 demonstrat ei novitate nimia -es solidos aureos.

2 *i. q.* ***albus*:** CATVLL. 64,14 gurgite (LVCR. 2,767 *mare ventis* vertitur in canos -i marmore fluctus. VAL. MAX. 4,97 undis. PRVD. cath. 7,129 -s spuma tundit pumices). CATVLL. 64,318 -is mollia lanae vellera. LVCR. 1,258 -s lacteus umor (*i. lac.* LACT. opif. 12,18 -s ac pinguis umor *i. lac maternum*). 2,771 nigrum quod saepe videmus materies ubi permixta est illius... continuo id fieri ut -s videatur et album. CIRIS 320 -es... canos *capillos* (APVL. met. 5,16 canitie. SIDON. epist. 9,9,14 Socrates coma -e [cadente *pars codd.*]). HOR. carm. 1,2,31 umeros (TIB. 1,8,33 lacertos. VAL. FL. 4,380 armos. APVL. met. 7,16 dentium [flor. 15 p. 60]. 8,22 ossa. *inde de persona*: CYPR. GALL. exod. 47 pulchro -em corpore natum). VERG. Aen. 4,61 vaccae (*cf.* GLOSS. IV 432,49 -is vaccae: candidae. 433,1 NVX 173). 5,236 taurum (9,625 iuvencum. SIL. 4,546 tauros). 6,895 *Somni porta* altera -i perfecta nitens elephanto (*i. ebore.* OV. Pont. 3,3,98 ebur). Aen. 9,560 -i corpore cycnum (MART. CAP. 1,26 -i canoraque alite). PLIN. nat. 8,76 simias -es toto corpore. VAL. FL. 2,488 cornipedes (SIL. 4,219 -i sublimis equo. CLAVD. 22,369 PASS. Mar. Iac. 12 p. 61,1). NEMES. cyn. 207 ignicomi -ia terga leonis. TREB. Gall. 8,3 agnae (CYPR. GALL. lev. 49 -is velleris agnum). CYPR. GALL. num. 90 -es pluma columbas. HOR. epod. 1,29 villa. sat. 1,5,26 impositum saxis late -bus Anxur (*cf.* PORPH. mons ille, in qu⟨o⟩ Tarracina constituta est, non candida saxa habet, sed calci coquendae aptissima. ergo a calce videtur candida dixisse. IVL. VAL. 3,33 saxorum. CYPR. GALL. Ios. 91). VAL. FL. 2,447 -ia velis castra (APVL. met. 21,20 velis -bus. AMBR. hex. 4,6,26). 3,432 -i veste sacerdos. 6,225 -is carbasa lini (HIER. epist. 60,9. MART. CAP. 2,114 -is byssi). SIL. 10,204 *ventus* -es torquet harenas. STAT. Theb. 4,290 -sque iugis Lampia nivosis (VVLG. num. 12,10 *Maria* -s lepra quasi nix. CLAVD. 26,345 -i merguntur plaustra barathro *nivium*. MART. CAP. 2,116 -s tenero glaciatur rore pruina. 2,208 *in domo Ioviali* saepta -ia... limbis nivalibus albicabant. *cf. sensu ambiguo* CARM. poet. min. IV 107,1 me nive -i petiit modo Iulia. rebar igne carere nivem: nix tamen ignis erat). APVL. met. 4,1 rosarium (HIER. in Is. 21,13 p. 265ᴰ segetibus, quas ad metendum esse -es, salvator docet. SERM. Corp. Vind. 21 p. 347,17 -bus liliis). AVSON. Mos. 231 -em late speculi explorantis honorem... carae nutrix admovit alumnae. VVLG. Ezech. 1,7 scintillae quasi aspectus aeris -is (Dan. 10,6). RVT. NAM. 2,63 -ia moenia. MART. CAP. 2,115 acerra ... aromate gravidata eademque -i. CYPR. GALL. Ios. 117 manna. SIDON. carm. 22,140 Paron. CLAVD. MAM. anim. p. 74,6 farris. *translate i. q. prosper*: STAT. silv. 1,4,123 nectite nunc laetae -ia fila, sorores *i. Parcae.* *proverbialiter v.* candidus *p. 245,17.*

3 *i. q.* ***ardens,*** *fervens*: *de rebus solidis*: LVCR. 6,148 ferrum (VARRO rust. 3,9,3 OV. fast. 4,287 VITR. 1,4,3 FEST. p. 85 CELS. 3,22 *al.* COLVM. 6,15,1. 8,2,3 SCRIB. LARG. 132. 146 PLIN. nat. 2,112 *al.* SER. SAMM. 722 PELAGON. 119 RVFIN. hist. mon. 15 p. 433ᶜ SVLP. SEV. Mart. 17,7 CAEL. AVR. chron. 1,4,119. 3,4,60 PALLAD. hist. mon. I 2 p. 262ᴮ). VERG. Aen. 12,91 ensem ... -em. HOR. epist. 1,15,36 lamna -e (OV. met. 9,170 VAL. MAX. 6,8,1 COLVM. 6,11 PLIN. nat. 23,151 PELAGON. 254 VEG. mulom. 3,55,7 HIER. hom. Orig. in Ezech. 5 p. 730ᴮ RVFIN. hist. 5,1,21). VITR. 10,16,12 vectes ferreos -es... malleolis -bus. CELS. 3,21 feramentisque -bus *al.* 7,7,8 acus. SEN. Thy. 767 -e aeno (PALLAD. hist. mon. I 1 p. 254ᴬ). PLIN. nat. 33,121 auro -e. 33,127 vatillis ferreis -bus. SIL. 1,171 chalybs. NEMES. cyn. 202 tineas -i pellere cultro. VEN. FORT. vita Radeg. 26,63 aera. PASS. Tarach. 9 -es *obeliscos* ponite inter digitos eius. *hinc in imagine*: ITALA Eph. 10,16 (Lucif. moriend. 5 p. 296,14) scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi -ia (πεπυρωμένα, VVLG. ignea) extinguere. DRAC. Romul. 8,496 telo -e *Amoris.* RHET. Her. 4,46,59 taedas. VERG. Aen. 3,573 favilla. AETNA 551 -i... fornace coerce. APVL. met. 10,24 titione. PS. QVINT. decl. 2,24 perire lumina -ia. AMM. 17,4,15 facis. 25,2,6 scintillas. PROB. Verg. ecl. 6,31 accipiamus Ζεὺς ἀργής ignem qui sit ζέων et -s. AVG. civ. 21,4 igne. CYPR. GALL. Ios. 225 flamma. DRAC. laud. dei 1,657 ignis... lumine -s. CIC. off. 2,25 carbone (DAMIG. lapid. 11). Tusc. 5,58 -bus iuglandium putaminibus (VAL. MAX. 9,13 ext. 4). AETNA 451 -es efflant lapides *saxa* (503 *moles* -i robore fulget. *cf.* SIL. 9,497 *Volturus ventus* se postquam Aetnae mersit -e barathro. CELS. 6,9 silices. SER. SAMM. 449 igne lapis -s). VITR. 10,16,10 harenae coctae -is (PLIN. nat. 31,72. *cf.* VITR. 7,11,2 glaeba silis [silicis *E*] boni coquitur, ut sit in igni -s. PLIN. nat. 31,102 *sal*). CELS. 7,12,1 galla. COLVM. 7,5,9 testis (PELAGON. 254 VEG. mulom. 3,55,7). *de rebus liquidis*: CELS. 6,8,1 atramentum sutorium, quod -s factum. COLVM. 6,5,2 aqua (12,55,4 PELAGON. 21 VEG. mulom. 1,17,14). COLVM. 7,5,13 sevum. SCRIB. LARG. 56 ex oleo -i. PLIN. nat. 33,122 cera. SIL. 9,609 torrente *bituminis.* CARM. epigr. 95,4 picem. HIL. hymn. 2,17 -s frigescit stagnum *Pyriphlegethon.* *de aere et aestu*: MANIL. 1,587 *dies* -em extenta per aestum. VITR. 5,3,2 aer... confervescit et -s adurit. 9,1,16 sol aethera ... efficit -em (*cf.* MEROB. poet. 2 nigro -es aethere terras). SIL. 1,193 Aeoliis -s austris et lampade Phoebi... Libye torretur. 1,258 -ique globo medius coquit aethera fervor. ITALA Os. 13,15 (Weing.) inducet dominus ventum -em (καύσωνα ἄνεμον, VVLG. urentem ventum). *nota cum adverbiis numeralibus composita*: INSCR. christ. Rossi I 1085 (*a. 544*) l⟨ocus A⟩ntonini argent⟨arii⟩ tercandens (*i. sepulcrum tripertitum; cf. adn. Rossii ad l.*). INSCR. Notiz. degli scavi 1905 p. 116 (*Romae*) locum viscandente⟨m⟩ (*i.* bis-).

syn. ad 1: candidus, canus, lacteus, lucidus, nivalis, niveus. *ad 2*: fervidus, confervescens, torrens. *opp. ad 1*: caeruleus, obscurus (VITR. 9,2,1). *deriv.*: candentia.

candes *v.* 1. capedo *et* capis.

candēsco, -ere [*cf. c.* candeo. *Th.*]. EVSTATH. Bas. hex. 6,3 p. 923ᴬ aliud est naturalis candor et aliud quod -it. GLOSS. nitescit.

1 *i. q. calescere, fervescere, ignescere*: LVCR. 1,490 ferrum -it in igni (PROP. 4,7,35 -at lamina vernae. VITR. 7,9,5 donec lamna -at). OV. met. 6,47 solet aer... -ere ab ortu (VAL. FL. 7,22 videt tenui -ere limen eoo). 2,230 currusque suos -ere sentit *Phaëthon.* MANIL. 1,814 subitas -ere flammas aera per liquidum. PLIN. nat. 36,199 vitreae pilae sole adverso in tantum -ant. RVFIN. hist. 4,15,37 argentum in fornace -ret (ἐν καμίνῳ πυρούμενος). EVG. TOL. carm. 71,1 arula sex rebus semper -it. **2** *i. q. albescere, canescere*: TIB. 1,10,43 liceatque caput -ere canis (PROP. 2,18,5 aetas -ret [canesceret *N*, caneret *rell., corr. Heinsius*] annis). HIER. in Agg. 1,9 p. 1396ᶜ cum iam -rent segetes. CLAVD. carm. min. 40,15 -et Geticis Meroe conversa pruinis. EVSTATH. Bas. hex. 4,6 p. 908ᴮ cum stabili coeperit tranquillitate -ere mare (*opp.* purpureum colorem ostentat). **3** *translate i. q. candidum, purum esse*: AVG. epist. 150 non lactescere pectore, sed corde -ere. RVRIC. epist. 2,32 p. 416,2 *animus* sub candidis vestibus habuit hucusque nigredinem... nunc sub pullis vestibus operum luce -at.

comp. ex- in- recandesco. *cf.* excandescentia.

candetum, -ī *n.* [*vox gallica; cf. cambr.* cant 'centum'. *Th.*]. *cf. Hultsch, PW. III 1464.* COLVM. 5,1,6 at Galli -um appellant in areis urbanis spatium C pedum, in agrestibus autem pedum CL quod aratores -um nominant semiiugerum quoque arepennem vocant. ISID. orig. 15,15,6 Galli *eqs. ad* pedum quasi centetum; in agrestibus autem pedum CL quadratorum -um vocant (*cf.* GROM. p. 368,9. 11).

candico, -āre [*cf. c.* candere, candor *et c.* albicare, nigricare. *Th.*]. *adamatur a* PLIN. nat. (*25ies*). *i. q. candefieri*: SCRIB. LARG. 236 ulcus... cum -at (MARCELL. med. 33,3 PLIN. VAL. 3,22). PLIN. nat. 18,356 nube gravida -ante ... grando imminebit. 27,99 alternis inter folia -antibus margaritis *in lithospermo.* 34,127 quod ex eo (*chalcantho*) -at, in uno usu praefertur violaceis. 37,189 polyzonos... multis distincta lineis -at. 37,200 in ficticiis *gemmis* scariphatio omnis -at. APVL. flor. 3 p. 15 lyra eius auro fulgurat, ebore -at. met. 5,22 *per umeros Cupidinis* pinnae roscidae micanti flore -ant. SOL. 53,24 -ant orbiculi *margaritarum.* PS. SOL. add. p. 218,26 *dentes mari nantium* -ant... ad eburnam claritatem. AVG. civ. 21,4 miraculum calcis. excepto eo ... quod igne -at. MART. CAP. 1,70 ipsius *Iovis* canities pruinosis nivibus -bat. 7,728 *femina* vix intellegibili radio -bat.

part. praes. adi. **candicāns,** -antis. VARRO Men. 171 teges, pruina ne iacentem sub ⟨diu⟩ dealbet algu -i (*Bücheler*, danti *codd.*). PLIN. nat. 3,4 taeniae -is vadi. 8,184 in dextro latere *Apis* -s macula. 11,51 in fronte *regis apium* macula quodam diademate -s. 12,41 *costi genus* nigrum et, quod melius, -s. 12,50 cardamomum ... e rufo -s. 14,15 *color* -s enim nigerque *acini.* 15,70 *fici* -e rima. 16,29 *in robore* pilulae ... -es umbilices ... aquosos nucleos -es. 16,86 *populi albae folium* superne -s. 21,41 iris. 21,63 melilotos. 23,19 labusca... -bus foliis. 29,87 *tetragnathius.* 31,47 terra... promittit *aquam* -bus maculis. 35,127 *pictores* quae volunt eminentia videri, -i faciant colore. 35,194 Chia terra -s. 36,56 *ophiten.* 37,131 proxima -ium *gemmarum* est asteria ... contraria soli regerit -es radios. 37,169 menui... xuthos *gemmae*... e fulvo -es. 37,187 aëtites a colore aquilae -e cauda. SOL. 2,44 *gemmae nigricolor facies*, quam ... limites albi intersecant notis -bus. 33,19 medietas *sardonychis* circuitur limite -e. 49,6 Scythae ... nominant ... montem Caucasum Croucasim, id est nivibus -em (candidantem *pars codd.*). FVLG. myth. praef. p. 8,2 -i dente lyra concrepet. AVG. serm. 151,1 *stella magorum* -s visus.

candidārius, -a, -um *a* candidus. *qui panem candidum facit*: CORP. XIV 2302,3 (*in agro Albano*) Eros pistor -s. XII 4502 (*Narbone*) Eroti pistori cand⟨idario⟩.

candidātio, -ōnis *f. a* candidare. AVG. in psalm. 103 serm. 3,15 Libanus autem interpretatur -o. Libanus dicitur -o: videtur autem -o esse saeculi huius, modo nitentis et fulgentis in pompis suis (in psalm. 71,18 PS. RVFIN. in psalm. 28,5 CASSIOD. in psalm. 103,16).

candidātor, -ōris *m. a* candidare. CORP. IX 9229 ⟨qu⟩ieescit in pace Bene⟨dic⟩tus -r (*fortasse i. q. albarius aut dealbator; cf. Kubitschek, PW. III 1465; an candidarius?*). *fem.* **candidātrīx,** -īcis: VITAE patr. 5,6,18 mater autem eius abierat ad quoddam opus; erat enim -x (*fortasse mulier quae togas candidas facit vel lavat*).

candidātōrius, -a, -um *a* 1. candidatus. *ad candidatum perti-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nens: CIC. Att. 1, 1, 2 in omni munere -o fungendo summam adhibemus diligentiam.

⁎1. candidātus, -ī *m.* [*a* candida (veste). *Th.*]. TERT. idol. 18 purpurati regum vocabantur a purpura, sicut apud nos a toga candida -i. PORPH. Hor. carm. 3, 1, 10 *petitor* -um magistratu⟨u⟩m petendorum significat. MACR. sat. 3, 14, 8 filium petitoris id est -i. ISID. orig. 19, 24, 6 toga candida eademque cretata, in qua -i id est magistratum petentes ambiebant. *cf.* LYD. mag. 1, 28 κανδιδάτους δὲ τοὺς λευχειμονας Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν . . . κανδιδάτοι δὲ καὶ οἱ μέλλοντες εἰς ἀρχὰς τῶν ἐπαρχιῶν παριέναι ἐλέγοντο, ὅτι καὶ αὐτοὶ λευχειμονοῦντες προήεσαν. NICEPHOR. hist. synd. ed. de Boor 8, 3 τὴν δὲ ἀξίαν, ἣν κανδιδάτον Ῥωμαίοις κικλήσκειν ἔθος. GLOSS. quod est natum (*cf.* candidus *p. 239, 54*); λευχείμων; -i πράττοντες. *scribitur in lapidibus saepe* kandidatus (CORP. VI 32420 canditatus. XIII 4328). *legitur inde a* PLAVTO.

candida veste indutus: I *generatim*: PLAVT. Cas. 446 -s cedit hic mastigia. Rud. 270 aequius vos *mulieres* erat -as venire hostiatasque. SVET. Aug. 98 vectores nautaeque . . . -i coronatique et tura libantes. *apud christianos de nuper baptizatis et martyribus, interdum symbolice i. q. castus purus*: COMM. instr. 2, 24, 10 donas tu de lacrimis -s; ille ingratus oppressus usuris deplorat factus egenus. PS. LACT. mort. pers. 49, 5 deum videre coepit -is ministris (*i. angelis*) de se iudicantem *persecutor*. HIL. in psalm. 2, 20 qui enim ut coccum et phoenicium erant, . . . hi in nivem albescent eruntque veste beati velleris -i. ZENO 2, 31, 5 hominem istum vestrum veterem foeterosis suis cum pannis abicite, novelli omnes, omnes -i. 2, 35, 7 in fontem quidem nudi demergemini, sed aetherea veste vestiti, mox -i inde surgetis. PS. AMBR. sacr. 5, 3, 14 astare sibi familiam -am spiritali exultatione laetatur *ecclesia*. VVLG. IV Esdr. 2, 40 recipe Sion numerum tuum et conclude -os tuos, qui legem domini compleverunt. PRVD. perist. 1, 67 Christus illic (*in caelo*) -is praesidet cohortibus. 4, 145 *Caesaraugusta* ter senis sacra -is (*i. martyribus. cf.* PS. AV . serm. 317 quid aliud massa candida nisi multitudo intellegenda est martyrio -a?). 10, 355 poscit litari victimas Christo . . . -as simplices. SEDVL. op. pasch. 1, 2 p. 180, 12 agnum *Iesum* . . . purissimum grex omnis sequitur -s. PASS. Mar. Iac. 12 p. 62, 1 iuvenes -i. PASS. Paul. 17 *Paulus* de caelo veniens innumerabilium -orum caterva comitatus.

II *speciatim*: A *de eo qui petit munus publicum* (*cf. Seeck, PW. III 1465*): CIC. Verr. 5, 37 aedilitas . . . alicui -o data. Cluent. 75 eis -is, quorum nummos suppressos esse putant, inimicissimi solent esse. Mur. 43 magis te fortem senatorem mihi videri quam sapientem -um. 44 ex voltu -orum coniecturam faciant. 45 ut . . . -s totum animum atque omnem curam, operam diligentiamque suam in petitione non possit ponere. 69 tota natio -orum (Pis. 55 de officiosissima quidem natione -orum). 73 munia -orum. parad. 46 in coitionibus -orum. Planc. 62 virtus probitas integritas in -o, non linguae volubilitas, non ars, non scientia requiri solet. Mil. 42 improbitati irascuntur -orum. Att. 1, 1, 2 firmior -s fore videatur. epist. 10, 26, 2 tu nunc -um te putas. Q. CIC. pet. 31 *homines* ut . . . tua causa quasi -i sint. 44 quod a -o petant. LEX Vrson. 132, 15 ne quis in c(olonia) G(enetiva) . . . petitor kandidatus quicumque . . . magistratum petet, . . . quo quisque anno petitor kandidatus mag(istratum) petet . . . ad cenam quem vocet praeter⟨dum⟩ quod ipse kandidatus petitor . . . vocar⟨it⟩. neve quis petitor kandidatus, donum . . . det. VARRO ling. 5, 28 qui populum -s circumit, ambit. rust. 3, 2, 1 -o, cui studebamus, vellemus esse praesto. LIV. 4, 6, 10 et prensare homines et concursare toto foro -i coepere. 5, 13, 3 ex patriciis -is. 22, 34, 3 favorem -o suo conciliabat. FEST. p. 347 *suffragator* quem quisque fieri vellet notabat ⟨apposito punc⟩to scriptis -orum hominu⟨m nominibus⟩. PAVL. FEST. p. 88 qui clam (quidam *codd.*) velut infercirent nomina salutatorum in aurem -i. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421) 5 cum . . . propter contentiones -o⟨rum m⟩agistratuus non essent. VELL. 2, 124, 4 mihi fratrique meo, *candidatis Caesaris*. CORP. X 336, 4 in omnibus honoribus -o Caesarum. XI 5211 qui cum esset -s Caesaris. VIII 6706 praet(or) -s Caes(aris). *cf.* VLP. dig. 1, 13, 1, 2 sane non omnes quaestores provincias sortiebantur, verum excepti erant -i *principis*. 1, 13, 1, 4 quidam sunt qui -i principis dicebantur. CORP. III 11135 pr(incipis) pr(ioris) -s. *cf. p. 238, 1.* HIER. vita Hilar. 22 -s Constantini imperatoris. CORP. III 14356, 2 -s dom(ini) n(ostri) (XIII 2596). 2830 ⟨c⟩andida⟨to⟩ div⟨i⟩ ⟨Tr⟩ai⟨ani⟩ (V 877. XIV 2498). V 4347 quaestor -s Augustorum (VIII 5349. 7978. IX 3602). VIII 7036 quae(stori) -o divi Hadriani (IX 5833, 8. XIV 2499. 3599. 3610). X 1123 -o imp. ⟨An⟩tonini. *cf.* LYD. mag. 1, 24 οἱ κανδιδάτοι τοῦ βασιλέως. 1, 28 οἱ κανδιδάτοι καίσαρος. *de re v. Kubitschek, PW. III 1469.* *inde proverbialiter* QVINT. inst. 6, 3, 62 *Galba* pilam neglegenter petenti 'sic' inquit 'petis tamquam Caesaris -s'. VAL. MAX. 4, 5, 4 L. Crassus, cum omnium -orum more circum forum supplex populo ire cogeretur. 7, 5, 2 *cum manum* more -orum tenacius apprehendisset. SEN. contr. 5, 8 tyrannus post abolitionem -s. 7, 7, 3 -s processit contra patrem. SEN. dial. 5, 5, 4 ira *attulit* -o repulsam. 9, 3, 3 nec . . . solus reipublicae prodest, qui -os extrahit. epist. 8, 6 -o vocem et manum commodarem. ASCON. Mil. p. 32 perditas -orum contentiones. PLIN. nat. praef. 9 cum apud Catonem . . . pecunias deponerent -i. TAC. hist. 2, 91 comitia consulum cum -is civiliter celebrans. ann. 2, 36 princeps duodecim -os in annos nominavit. 2, 51 ut numerus liberorum in -is praepolleret, quod lex *Papia Poppaea* iubebat. PLIN. epist. 2, 1, 8 -um me suffragio ornavit. 6, 6, 3 mihi videor omnium *munerum*, quae decucurri, -s. 6, 6, 9 suscepi -um. paneg. 69 reverentior senatus -s. 71 contigit ergo oculis nostris ⟨insolita⟩ ante facies, principem aequatum -is et simul stantem (*Keil*, principis equitum -i et simul stantis *A; similia rel. codd.*). SVET. Aug. 40 si deessent -i senatores. CORP. VI 32420 Fructosus cliens et canditatus. SIDON. epist. 1, 9, 3 *Avienus cum* domesticis -is distringeretur, erga expediendas forinsecus ambientum necessitates minus valenter efficax erat. ENNOD. opusc. 1, 48 p. 274, 14 ut plures habeas consules *Roma* quam ante videris -os. CASSIOD. var. 4, 25, 3 ut . . . -o de sacro ordine crescat ornatus. 5, 41, 4 adhaesit obsequiis -s. or. frg. p. 468, 16 firmabat trepidum -um errans volatus. CARM. epigr. 194, 1 -s quod petit fiat tuus. 195, 1 -s fiat honoratus tuus. *additur quod quisque petit munus*: CIC. Mur. 57 praetorius -s (68 SALL. hist. frg. 2, 45. *cf.* VAL. MAX. 5, 2, 7 pro Q. Calidio, praeturae -o. 6, 9, 14 ASCON. tog. cand. p. 85. 88 TAC. ann. 1, 14 SVET. Vesp. 2. CORP. VI 32412 [*saec. III in.*] pr(aetor) cand(idatus). III 289. 6810. IX 5830, 9. XIV 3902 praetor kandidatus. *cf. p. 237, 65*). CIC. Mur. 62 nomen consularis -i (Att. 4, 18, 3 ad Q. fr. 2, 15, 2 LIV. 10, 15, 8. *cf.* VELL. 1, 11, 7 quartus *filius* -s consulatus. 2, 47, 4 ASCON. Corn. p. 66 PLIN. paneg. 63. 95 SVET. Iul. 23 Aug. 4). CIC. Att. 4, 15, 7 tribunicii -i (ad Q. fr. 2, 14, 4. *cf.* CORP. V 865 tribunus plebis -s. VI 1337 kandidatus trib(unus) pleb(is). IX 5830, 7. XIV 2499. 3599. CORP. inscr. graec. 4029 δήμαρχος κανδίδατος). VARRO rust. 3, 17, 10 -s noster designatus aedilis (*cf.* VAL. MAX. 8, 15, 4 ex -o aedilitatis consulem fecit). SEN. benef. 7, 28, 2 sacerdotiorum -o. SVET. Tib. 42 quaesturae -um (Claud. 40. *cf.* CORP. VI 32412 [*saec. III in.*] quaest(or) -s. LAMPR. Alex. 43, 3 quaestores -os ex sua pecunia iussit munera populo dare. CARM. epigr. 654 [*a. 385*] quaestori -o praetori triumphali. CORP. III 289. 6810. XIV 3902 quaestor kandidatus electus. CORP. inscr. graec. 4029 ταμίας κανδίδατος). SVET. Galba 14 summae equestris gradus -s. COD. Theod. 6, 4, 21, 6 (*a. 372*) duo vel tres de his, qui nominantur -i arcae. CORP. VI 32953 (*a. 450*) Antiochus -s premeceri⟨atus⟩. AVELL. p. 448, 14 ut episcopalis putaretur officii -s. ENNOD. opusc. 2, 134 p. 328, 22 ad gestatoriam sellam apostolicae confessionis vestra (uda *et* vel *codd.*) mittunt limina -os. CASSIOD. var. 2, 1, 4 curules infulas praestitimus -o. CORP. V 3411 magister collegii centenariorum -s. XII 697 cand(idatus) Arelat(ensium). *nota*: HIER. epist. 66, 5 munerarius pauperum et egentium -s (*i. beneficiarius*); *cf.* candida *p. 245, 31*.

inde translate de eo qui alias res petit eisque studet: VAL. MAX. 7, 3 ext. 2 sex reliqui summae potestatis (*i. regni Persarum*) -i (PANEG. 7, 4 palatium non -s imperii, sed designatus intrasti. AMBR. Iac. 2, 3, 10 impigrum regni caelestis -um esse debere. laps. virg. 5, 19). SEN. epist. 118, 2 videre quam multarum rerum -s sit. QVINT. inst. 12, 2, 27 maius enim opus atque praestantius, ad quod ipse tendit et cuius est velut -s. 6 praef. 13 te eloquentiae -um. PLIN. paneg. 63 -s non consulatus tantum, sed immortalitatis et gloriae et exempli. APVL. met. 1, 14 immo vero semimortuus . . . vel certe destinatae iam cruci -s. apol. 99 -o illo socero (*i. qui vult fieri socer*). TERT. orat. 3 angelorum, si meruerimus, -i. bapt. 10 quasi -s remissionis et sanctificationis in Christo. uxor. 2, 7 dei -s (coron. 7 p. 434 Oehler -is diaboli. AVG. serm. 146, 2 -i Christi). resurr. 58 aeternitatis -i (adv. Iud. 2). adv. Marc. 2, 25 p. 371, 5 restitutionis -os. LACT. inst. 6, 18, 35 immortalitatis velut -i sumus. HIER. epist. 69, 3 catechumeni qui sunt fidei -i (85, 5. 107, 1. 122, 4. SACR. Leon. p. 387 *Stefanus* primitivus tuae fidei -s. SVLP. SEV. Mart. 2, 8 necdum tamen regeneratus in Christo agebat quemdam bonis operibus -um baptismi. FAVST. REI. epist. 10 p. 216, 17 saeculi peregrinus et paradisi -s.

B *candidati in deorum cultu*: CORP. VI 406 Tettius Hermes eq(ues) R(omanus) et kandidatus et patronus huius loci . . . pro salute sacerdotium et kandidatorum et colitorum huius loci (409 sacerdotes et kandidati. 413 salvis -is huius loci *in cultu Iovis Dolicheni*). X 8217 Silvano sac(rum) Vrsulus vil(icus) Dian(ae) et -i. CORP. III 4152 genio candida⟨torum⟩. C *candidati militares*: AMM. 15, 5, 16 dum militaret -s. 25, 3, 6 clamabant hinc inde -i. 31, 13, 14. 31, 13, 16. 31, 15, 8 -os aliquos, qui die praeterito ad eos (*Gothos*) defecerant. VEG. mil. 2, 7 -i duplares, -i simplares. hi sunt milites principales, qui privilegiis muniuntur. reliqui munifices appellantur, quia munera facere coguntur. *cf.* CORP. III 11180 d(upliarius) k(andidatus). VICT. TONN. chron. II p. 196, 18 -i militia functus. p. 196, 22 ex -o magister militum ordinarius constituitur. CORP. III 3308 candi(dato) leg(ionis) II (3398. VI 1410. VIII 2801. 2866). 3503 Fl. Severianus de⟨c⟩urio alae I Atectorum Severianae -s eius. VIII 2568, 32 *in militum indice*: can⟨didatus⟩ (2568, 33. 51. 74. 75. 2569, 1. 2).

adi. **candidātus,** -a, -um: TERT. anim. 39 uteri . . . genimina sua daemoniorum -a profitentur. COD. Theod. 6, 4, 22, 2 (*a. 373*) cum praefecto urbi electi ex ordine -o. 14, 10, 1 conventus ordinis -i coeperit agitari.

fem. subst. **candidāta,** -ae: QVINT. decl. 252 p. 34, 18 qui -am sacerdotii rapuit (p. 29, 1 raptor -ae). CYPR. hab. virg. 6 cum integritatis -a sis et pudoris. CASSIOD. var. 2, 2, 5 sacram urbem tuis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

votis aspice -am. CORP. VIII 6951 Fortunula ...-a eius (*Honoris et Virtutis*).

derivatum: candidatorius.

2. candidātus, -ūs *m.* [*cf. c.* candidatus, -i. *Th.*]. COD. Theod. 6, 24, 1 (*a. 372*) per annos singulos ad -um atque honores certos no⟨minant⟩ur.

candido, -āvī, -ātum, -āre [*a* candidus; *cf.* candidatus. *Th.*]. NON. p. 75 albicatur: -atur, exalbescit (*cf.* GLOSS. V 638, 25). ITALA apoc. 7, 14 (Tert. scorp. 12) laverunt vestimentum suum et -verunt ipsum in sanguine agni (ἐλεύκαναν, ITALA [Primas.] candidas fecerunt, VVLG. dealbaverunt; *cf. l. 26. p. 243, 52*). TERT. scorp. 12 sordes quidem baptismate abluuntur, maculae vero martyrio -antur. HIER. tract. in Marc. p. 350, 14 dogmata sua sordida sermonibus quasi candidis -are. PAVL. NOL. epist. 40, 10 *dominus* potens est ... illuminare tenebras et phoenicium -are. AVG. epist. 34, 2 rebaptizatur furens ... albis vestibus -atur. PS. AVG. serm. 316, 2 sanguis agni immaculati -are novit, cruentare non novit. THEOD. PRISC. eup. faen. 6 si -are autem velis *capillos* (albos capillos sic facies *pars codd.*). ISID. orig. 14, 8, 2 orientali lingua Caucasum significat candidum, id est nivibus densissimis -antem (*varia lectio* candicantem).

part. perf. pass. adi. **candidātus,** -a, -um. *i. q. albus; apud christianos symbolice*: APVL. met. 9, 12 *homunculi* farinulenta cinere sordide -i. TERT. pall. 4 p. 943 Oehl. ob cultum omnia -um et ob notam vittae et privilegium galeri Cereri initiantur. AVG. serm. 35, 1 lilia nova ... gratia nutrita et sanguine -a quia isti sunt *baptizati*, qui laverunt stolas suas et candidas fecerunt in sanguine (*cf.* 149, 2 filii mei impinguetur anima lacte et sanguine -a). serm. 43, 2 *Christus* cum conscenderet caelum caelorum portatus nubibus -is. COMPVT. Carth. 1, 1 baptismatis tunicam ut nivem exhibet -am.

comp.: incandido. *derivata*: 2. candidatus (-ūs), candidatio, candidator.

candidulus, -a, -um [*a* candidus *deminutive. Th.*]. *de rebus*: CIC. Tusc. 5, 46 dentes. IVV. 10, 355 -i divina tomacula porci. *de hominibus*: CARM. poet. min. V 64, 16 *candida nigris commixta caterva* quinque nigelli, -i bini. HIER. epist. 54, 13 nec -s (*pars codd.*, candidus *cet.*) et rubicundus assecla adhaereat lateri tuo. *symbolice*: PRVD. cath. 3, 157 feritas . . . territa de grege -o *i. q. nuper baptizato.* *adv.* **candidulē**: ARNOB. nat. 2, 11 ille non est dicendus auctor bonus, qui[s] sermonem -e prompsit. DAMAS. epigr. 29, 6 vos alacres vestris manibus mundasse sepulcra -e.

***candidus,** -a, -um [*cf. c.* candere, candor. *Th.*]. PRISC. gramm. II 137, 9 candeo -s facit, sordeo sordidus. *formae*: PHILOCAL. fast. Dec. 8 (80) (Corp. I² p. 278) kandida. CARM. epigr. 578, 3 candedus. *leguntur etiam comparativus et superlativus. cf.* VARRO ling. 8, 17 a -o -ius, -issimum. GRAMM. suppl. 144, 33 nomina quae a corpore sumuntur, recipiunt comparationem ut . . . -s, -ior, -issimus (*cf.* MART. CAP. 4, 370 magis autem aliquid -o -um dici potest). *legitur etiam* maxime -s (PLIN. nat. 31, 85). PAVL. FEST. p. 121 dictum autem *lycophos, quasi λευκὸν φῶς, id est lumen -um. p. 174 noegeum ... -um ac perlucidum. *ibid.* noegeo ... id est -o. SOL. 38, 5 quicquid -um est cydnum gentili lingua Syri dicunt. SERV. georg. 3, 82 aliud est -um esse, i. quadam nitenti luce perfusum, aliud album, quod pallori constat esse vicinum (*cf.* ISID. diff. 1, 35 orig. 12, 1, 51). AGROEC. gramm. VII 124, 2 album naturae tantum est, -um frequenter et studii (ISID. diff. 1, 35 album natura, -um studio sive cura. DIFF. gramm. VII 520, 3. DIFF. ed. Beck p. 34, 57 album naturalis color est, -um cura fit. *cf.* GLOSS. V 438, 27 album naturaliter -um. IV 407, 23 qui nascitur. *v. s.* candidatus *p. 237, 12*). GLOSS. λευκός. *legitur inde ab* ENN. *et* PLAVTO. *adamatur a* PLIN. nat. (*plus quam 350ies*). [*prov.* cande. *M.-L.*]

A *i. q. micans, splendidus, lucidus*: **1** *de sideribus eorumque lumine*: ENN. ann. 90 *solis* -a lux (PLAVT. Amph. 547 luce clara et -a. CORP. VI 10226, 13 SEN. nat. 1, 17, 2 STAT. silv. 3, 1, 71 APVL. met. 6, 20 PASS. Mar. Iac. 7 p. 55, 10). ENN. ann. 558 patefecit radiis rota -a caelum? scen. 326 lumen -um claret mihi (MANIL. 1, 322 -aque ardenti distinguit lumina flamma. APVL. met. 11, 3 lunae -um lumen). PLAVT. Rud. 3 stella -a (HOR. carm. 3, 15, 6). ACC. trag. 581 sol qui micantem -o curru . . . flammam . . . explicas (TRAG. inc. 183 qui per caelum -s equitas *Apollo*). CVLEX 43 *solis* -a lumina (APVL. met. 11, 23 *cf.* Socr. 3 p. 124). OV. met. 15, 30 -s Oceano nitidum caput abdiderat sol. 194 dei clipeus ... -s (*i. orbis solis*). APVL. met. 7, 1 -um solis curriculum. MART. CAP. 2, 126 ante currum et -os iugales *solis*. EVSTATH. Bas. hex. 3, 7 p. 898^A -s color *solis* (*pars codd.* calor; *gr.* τὴν χροίαν). LVCR. 5, 1210 -a sidera (SEN. Phaedr. 333 CYPR. GALL. iud. 528). VERG. georg. 1, 217 -s Taurus *sidus*. Aen. 7, 8 -a luna (CIRIS 37 -a lunae sidera. OV. epist. 17, 61 dea -a *Luna*. PETRON. 89, 54 Phoebe -um extulerat iubar. SEN. Phaedr. 787 sidus . . . currus non poterit flectere -os. APVL. met. 11, 3 lunae -um lumen. MART. CAP. 1, 73 -a cum sorore sol auratus. DRAC. laud. dei 2, 232 -a sanguineum monstravit luna ruborem). TIB. 1, 3, 94 Aurora nitentem Luciferum roseis -a portet equis. MANIL. 1, 711 -s in nigro lucet sic limes Olympo (*i. lacteus circulus.* 1, 715. PLIN. nat. 2, 7 -iore medio per verticem circulo. 2, 91 in -a *parte caeli*, quae lactei circuli nomen accepit. 18, 346 circa occidentem *solem* -s circulus. HYG. astr. 2, 42 circulus . . . -o colore, quem lacteum esse nonnulli dixerunt. CARM. poet. min. V 68, 34 *circorum* primus is est, qui -s extat in astris. RVT. NAM. 1, 192 caeli plaga -ior. ISID. nat. 3, 3 quartum a stella Mercurii, quam quidam -um circulum dicunt). GERM. 42 -a . . . liquido splendore Helice nitet. 465 -s Cycnus *sidus*. PLIN. nat. 2, 79 Saturno -s *color*. 2, 90 -s cometes argenteo crine ita refulgens. VAL. FL. 3, 559 rota -a Phoebi. 5, 70 -a nox *splendore stellarum*. HYG. astr. 4, 15 *planetarum* maximam colore -o nomine Hesperum. LACT. epist. 67, 4 stellae -iores erunt. AVIEN. ora 657 -am Phoebi facem. *de locis sole illustratis*: LVCR. 5, 779 clara loca -a luce. *de nube*: VVLG. apoc. 14, 14 ecce nubem -am. *de aëre et aethere*: TERT. anim. 3 *in imagine*: -um et purum aërem veritatis infuscant. PS. SOL. Pont. 10 -s aether astrigeram faciem nitido gemmavit Olympo. *de ventis*: COLVM. 10, 78 -s *Zephyrus*. *de die*: OV. fast. 5, 548 -a Lucifero praeveniente dies. trist. 2, 142. PRVD. cath. 9, 77 *Deus* stupentibus tenebris -um praestat diem.

2 *de splendore ignis*: *de lumine facis et sim.*: ENN. ann. 156 *famuli* -a lumina lucent. SEN. nat. 1, 14, 2 *color* -ae lucis (PLIN. nat. 37, 168). VAL. FL. 8, 247 -a flamma. APVL. met. 94 -o fumo sulpuris. CYPR. GALL. num. 152 quas (*faces*) -s ordo distinctim rutilare dedit. *in imagine*: AVG. civ. 9, 16 velut in altissimis tenebris rapidissimo coruscamine lumen -um intermicare. *de nubibus ignitis*: PLIN. epist. 6, 16, 6 -a interdum, interdum sordida et maculosa ex Vesuvio orta. HIL. in Matth. 17, 3 nubes eos (*Iesum Moysen Elian*) -a inumbravit *allegorice* (VVLG. Matth. 17, 5 lucida). DRAC. laud. dei 2, 796 -a dux fuerat nubes *per mare rubrum.*

3 *de aquis, i. clarus, limpidus*: AEDIT. epigr. 2, 4 imber caelo -s praecipitans. MART. 6, 42, 19 *Virgo Marciave aqua* quae tam -a, tam serena lucet. CARM. frg. Diom. gramm. I 499, 14 miscent foede flumina -a sanguine sparso (*cf.* ITALA apoc. 22, 1 [Primas.] *in imagine*: ostendit mihi flumen aquae vitae -um [λαμπρόν, VVLG. splendidum] quasi cristallum). AMM. 20, 11, 29 -ae sunt undae quae litoribus inliduntur. MAR. VICTORIN. gramm. VI 175, 1 *affert* HOR. carm. 3, 13, 1 o fons Bandusiae -ior (splendidior *codd.*; *cf. p. 242, 72*) vitro.

B *coloris notionem habens albi et albidi. distinguuntur rerum species*: COLVM. 2, 6, 3 *far* candoris nitidi. . . . rutilum, atque alterum -um. PLIN. nat. 12, 26 -um piper (*opp.* pallidum *et* nigrum. 12, 28). 12, 92 cinnami duo genera tradidere, -ius nigriusque et quondam praeferebatur -um, . . . varium praeferunt -o. 15, 41 turba prunorum versicolor: [nigra] -a hordearia appellata. 15, 47 tuburum duo genera: -um et a colore syricum (ser- *codd.*) dictum. 15, 122 Cato tria genera myrti prodidit, nigram, -am, coniugulam. 16, 145 -a aut nigra hedera tertiaque vocatur helix. 16, 177 *salicis* tria genera observant: nigram . . . -am. 18, 53 *panicae genera* colore distinguuntur -o, nigro, rufo. 18, 124 *cicer* album nigrumque . . . -um. 19, 119 *semina* differunt et colore nigro, -iore. 19, 168 papaveris *genus*. 20, 76 seris nigra et aestiva . . . hiberna et -ior. *saepius in herbis*. 34, 156 plumbi *genus*. 35, 183 aluminis. 35, 195 cretae.

1 *de animalibus*: **a** *de hominibus*: *de capillis i. q. albus vel canus*: PLAVT. Most. 1148 qui sunt capite -o. VERG. ecl. 1, 28 -ior postquam tondenti barba cadebat. CIRIS 121 -a caesarie tempora (BVC. Eins. 1, 46. 3, 60). PLIN. nat. 7, 28 *Pandararum gens* in iuventa -o capillo. VAL. FL. 6, 61 -s olim crinis. MART. 7, 89, 3 comas Apollinaris ... -as. ITALA (cod. g) *et* VVLG. apoc. 1, 14 caput autem eius et capilli erant -i tamquam lana alba et tamquam nix. AVSON. 17, 4 caput fuligine fucavit atra -um. HIER. in Is. 24, 21 p. 338 cuius caesaries describitur -a. *in imagine*: AVG. in psalm. 91, 11 senecta ecclesiae -a erit. *de dentibus*: VARRO ling. 38 dentes. CATVLL. 39, 1 SCRIB. LARG. 60 HIER. epist. 10, 2. ITALA gen. 49, 12 (Lugd.) -i dentes eius quam lac (ITALA Ps. Orig. tract. 6 p. 73, 25 a lacte, VVLG. lacte -iores. *allegorice* RVFIN. patr. 1, 5^A). *de cute* (*cf.* PHYSIOGN. 10, 2 corporis feminini color -s vel cum pallore nigrior. OV. ars 1, 723 -s in nauta turpis color): PLAVT. Pseud. 1262 manu -a *amica* (STAT. silv. 3, 4, 59 -iore [*sc. crystallo*] manu portat *Earinus*). Vid. 35 corpus -um est (OV. ars 1, 728. LIV. 38, 21, 9 -a corpora Gallorum; *cf.* AMM. 15, 12, 1 -i paene Galli sunt omnes. APVL. met. 10, 31. SIDON. epist. 4, 18, 5 niger naevus -o in corpore). CATVLL. 64, 162 -a vestigia (*i. pedes.* HOR. carm. 4, 1, 27 *pueri* pede -o). 80, 2 labella hiberna fiant -iora nive. CALV. carm. frg. 4 -o . . . ungui *nympha*. VERG. georg. 4, 337 -a colla *nymphae* (PROP. 3, 17, 29 *Dionysi.* OV. ars 2, 457 AVSON. 393, 4 CLAVD. carm. min. 29, 11). VERG. Aen. 9, 430 -a pectora *Euryali* (OV. epist. 15, 250 -iora Iove [*i. cycno*]. Pont. 2, 5, 38 lacte et non calcata -iora nive. 4, 14, 43 tam felix utinam, quam pectore -s essem. LVCAN. 10, 141). HOR. carm. 1, 13, 9 -os umeros *Lydiae*. 3, 9, 2 -ae cervici *Chloes* (IVV. 10, 345 pulchra haec et -a cervix). TIB. 3, 9, 10 crura. LYGD. 2, 10 -aque ossa super nigra favilla teget (2, 17). PROP. 2, 16, 24 bracchia (2, 22, 5. ELEG. in Maec. 1, 62 bracchia -iora nive. OV. am. 3, 7, 8 SIL. 3, 414 STAT. silv. 3, 5, 66). PROP. 2, 3, 9 -a *facies* (MAXIM eleg. 4, 7). 2, 1, 10 ora Briseidos (*cf.* OV. epist. 20, 217 [*i. pallida*]. APVL. met. 8, 30 pudore illo -o. OV. met. 2, 661 ora (medic. 52. SEN. Oed. 509 *Lyaei*. STAT. Theb. 2, 231). OV. met. 2, 607 -a membra (SIL. 4, 204 SVLP. SEV. epist. 3, 17. DRAC. Romul. 8, 519 -a sic roseo perfundens membra rubore. Orest. 792 -a puniceo rutilantur membra cruore). VITR. 6, 1, 3 sub septentrionibus nutriuntur gentes, immanibus corporibus, -is coloribus (*opp.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

meridianae gentes colore fusco. PLIN. nat. 2,189 -a atque glaciali cute esse gentes. *cf.* 31,14). PLIN. nat. 22,156 *lupini* cocti ex aceto cicatricibus -um colorem reddunt. MART. 6,39,12 -o vultu...Lygdo. SVET. Iul. 45 fuisse traditur ... colore -o (Aug. 79 colorem inter aquilum et -um. Tib. 68). APVL. met. 9,28 *nates* (CORP. X 4483). CAPITOL. Alb. 4,6 filius natus est ita -s toto corpore, ut linteamen vinceret (*cf.* 4,4 quod esset -issimus, Albinus est dictus). SPART. Pesc. 6,6 cetera corporis parte -s. PASS. Barth. p. 131,5 capilli capitis nigri et crispi, caro -a. *nota*: POMP. TROG. frg. Plin. nat. 11,276 -a pars *oculorum* extenta notam imprudentiae habet. *inde accedit fere ad notionem pulcher, venustus, formosus*: GLOSS. IV 316,6 -a: pulchra, sancta vel petitio consulatus. II 482,25 ὡραία. III 332,22 -us: λαμπρός (529,50). *cf.* IV 307,46 alma: sancta pulchra -a. 471,30 sancta, clara pulchra, -a. 15,15 lucida aut -a. VARRO Men. 432 *amiculam* proceram -am teneram formosam. 462 nitidi ephebi ... -i. CATVLL. 13,4 non sine -a puella (35,8 HOR. epod. 11,27 TIB. 3,10,17 PRIAP. 46,1 OV. am. 2,4,39 PERS. 3,110. MART. 1,115,2 loto -ior puella cycno, argento, nive, lilio, ligustro. *cf.* VERG. ecl. 7,38 *Galatea* -ior cycnis). CATVLL. 68,70 mea -a diva (*i. puella amata*). 86,1 Quinctia -a. VERG. ecl. 2,16 quamvis tu -s esses *Alexis* (*opp.* niger). 2,46 Nais. 5,56 Daphnis (SERV. -s id est pulcher). Aen. 5,571 Dido. catal. 9,27 -a Tyndaris *Helena*. HOR. carm. 3,7,1 Asterie -a (*Vollmer ex* DIOM. gramm. I 525,6, -i *codd., sc.* Favonii). epod. 3,9 *Iasonem* praeter omnes -um. epist. 2,1,4 puer -s et ... pulcher (PRIAP. 83,2. ELEG. in Maec. 1,3 *iuvenis*). TIB. 3,8,12 nivea -a veste venit *Sulpicia*. PROP. 2,26,16 *Nesaee*. 2,28,51 *Tyro*. 4,8,32 *Teia*. OV. am. 1,4,7 *Hippodamia*. 1,5,10 *Corinna*. 1,7,40 captiva ... -a tota. met. 2,349 Lampetie. 13,789 -ior folio nivei, Galatea, ligustri (CLAVD. rapt. Pros. 3,332 *v. supra l. 18*). fast. 3,493 paelex. PERS. 4,20 sum -s *Alcibiades*. PETRON. 83 Hylas. CALP. ecl. 6,14 pallidus alter...-s alter. STAT. silv. 4,8,29 Helene. MARIAN. carm. frg. 1 -a Roma, Aesculapi filia. AVSON. 164,6 *Aemilia Maura*. FAVST. REI. serm. p. 225,4 castitate nitidus, caritate splendidus, elemosynis -s. CARM. epigr. 1530 B,2 Iuppiter aethram pandit, Feste, tibi, -s ut venias (*nisi interpungendum* tibi -s [*i. benevolus; v. p. 244, 43 sqq.*], ut). 1394,21 -s inter oves Chr⟨ist⟩i sociabilis ibit (*cf.* GLOSS. II 97,9 καθαρός). *de dis et deabus i. q. splendens caelesti nitore*: CATVLL. 68,134 Cupido fulgebat crocina -s in tunica. VERG. Aen. 8,138 *Maia* (MART. CAP. 2,180 -ior Maia). 8,608 *Venus*. catal. 4,10 *Clio*. CIRIS 392 *Thetis*. HOR. carm. 1,18,11 *Bassareu* (LYGD. 6,1 Liber. OV. fast. 3,772 Bacche. SEN. Med. 110 -a thyrsigeri proles generosa Lyaei). PROP. 2,3,24 Amor. OV. fast. 1,637 *Concordia* (MART. 4,13,7). ARNOB. nat. 1,36 *Maia*. POTAM. tract. 1 p. 1414^{A} *Christus* nive -ior, sole candentior (Ps. HIL. libell. 6 *cf.* HIER. epist. 10,2). CLAVD. 1,183 *Latona*. rapt. Pros. 2,18 -a Parrhasii regina Lyaei *Diana*. 1,217 *Proserpina*. DRAC. Romul. 6,62 *Gratia*.

b *de animalibus*: VARRO rust. 3,7,10 *de pullis columbarum*: -ae fiunt parentes eorum (STAT. Theb. 12,20 -a turba *columbarum*. APVL. met. 6,6. DRAC. Romul. 10,158 -a puniceis subduntur colla rosetis columbarum). LVCR. 4,683 arcis servator -s anser (PLIN. nat. 10,53. 54 NEMES. cyn. 314 CARM. poet. min. IV 406,2). VARRO rust. 3,12,6 *lepores* toti -i (PLIN. nat. 8,217). VERG. ecl. 6,75 -a inguina Scyllae (*cf.* CIRIS 59 PROP. 4,4,40 OV. met. 8,43). georg. 2,320 -a venit avis longis invisa colubris (*i. ciconia.* OV. met. 6,96 -a pennis ciconia *Antigone versa*). 3,387 aries (COLVM. 7,2,6. 7,3,1). Aen. 8,82 sus (IVV. 12,72 *scrofa*). AETNA 89 -s ales Iuppiter *in cycnum versus* (SEN. Phaedr. 301 -as ales movit alas *Iuppiter*. APVL. Socr. prol. p. 110 colorem Apollo suis alitibus condonavit, -um olori. MART. CAP. 9,918). CIRIS 205 ciris. TIB. 2,5,38 niveae -s agnus ovis. PROP. 2,32,58 -a forma bovis *Pasiphaes* (SEN. Oed. 299 -um tergo bovem. PLIN. nat. 2,230 in Falisco omnis aqua pota -os boves facit). OV. am. 3,5,10 -a vacca ... -ior nivibus (SEN. Ag. 364 coniunx -a tauri [STAT. Theb. 6,865]. IVV. 6,526 Io [*in vaccam versa*]). ars 1,290 taurus (SEN. Med. 60 taurus ... tergore -o *Iuppiter*. PLIN. nat. 16,250 -i coloris tauros. 28,184 iuvenci. STAT. Theb. 9,334 -a terga *iuvenci*). OV. met. 2,534 cum -s ante fuisses, corve loquax (*cf.* HYG. astr. 2,40) 8,373 nive -ioribus ambo vectabantur equis *Castor et Pollux* (12,403 -a cauda *Cyllari Centauri*. FRONTIN. strat. 1,11,10 equorum. TAC. Germ. 10 FLOR. epit. 1,11,4. 2,12,15 APVL. met. 7,2). OV. trist. 4,2,5 -aque adducta ... victima. COLVM. 8,2,9 *gallinae* maximae -issimaeque aures. CALP. ecl. 71 coeant ne -a fuscis *pecora* (PLIN. nat. 31,14). PLIN. nat. 8,78 *basilisci* -a in capite macula. 8,117 -o colore cervam (FRONTIN. strat. 1,11,13). 8,122 redditque *chamaeleon colores* praeter rubrum -umque. 8,223 mures. 9,81 mutant colorem -um maenae ... mutat et phycis, reliquo tempore -a. 9,100 *echini* circa Toronem -i nascuntur. 9,126 liquoris hic minimi est [in] -a vena purpurae. 10,84 *lusciniam*. 10,86 merulae circa Cyllenen ... -ae nascuntur (SOL. 7,12). 10,89 avis *halcyon* ... colore cyaneo ... -is admixta pinnis collo. 10,126 *Diomediis avibus* esse dentes oculosque igneo colore, cetero -is. 10,133 *lagopo* cetero -ae. 11,48 *in apium generatione* primo vermiculus videtur -s. 11,87 venenum ab iis (*scorpionibus*) -um fundi. 11,118 *culices* in Media quidem [altitudine] -i. 11,167 *dentes* equo tantum -iores fiunt. 28,98 -a...hyaenae caro. 28,119 *scincus* ... -ior *crocodilo*. 29,123 *fel* -i gallinacei. 29,132 *araneus* (30,27 araneorum telae -ae). 30,25 *angues*. 30,127 *cocleae*. 31,123 *spongeae* -ae cura fiunt. 32,62 *ostrea* Cyzicena ... -iora Cerceiensibus. 32,73 icthyocolla Pontica. 32,33 *ibidas*. AMM. 23,6,85 margaritae inveniuntur in testis marinis robustis et -is.

2 *de rebus, quas terra gignit*: **a** *de herbis et floribus*: VERG. Aen. 6,708 -a lilia (PROP. 1,20,38 OV. met. 4,355 COLVM. 9,4,4 CALP. ecl. 3,53. 6,33 MART. 4,22,5 [*pars codd.* condita]. CARM. epigr. 578,3 mihi lilia pone ⟨can⟩ded⟨a⟩ q⟨uae⟩ [... dedas q. *lapis*] viridis dabit ortulus. DRAC. Romul. 10,116). COLVM. 10,97 leucoia. 10,254 pede -a beta (PLIN. nat. 19,135 *betis* -is alvum elici. 20,69). 10,396 *cucumis*. 11,3,26 lactuca (PLIN. nat. 20,61 sucus omnibus -s. 20,66 *datur melancholicis*). 12,28,1 Irim quam -issimam (PLIN. nat. 21,140 iris rufa melior quam -a). SCRIB. LARG. 231 allii -i. PLIN. nat. 12,43 pseudonardum ... latiore folio et colore languido in -um vergente. 12,48 amomum. 12,95 *casia frutex* -s pedali mensura. 12,108 *sphagnis* laus prima -issimis. 12,110 aspalathus nascitur spina -a. 12,129. 13,108 *loti flos*. 13,124 *thapsiae* radix -a. 16,153 smilax ... flore -o. 16,169 *harundo feminea* latiore folio et -iore. 16,174 salices -iores (16,177 *salix* Graeca rubens, -ior Amerina). 18,65 fortunatam Italiam frumento serere -o. 18,96 *sesamae color* -s. 19,46 probatio sinceri *magydaris* in colore modice rufo et, cum frangatur, intus -o. 19,100 *heliotropiis* flos aliis -s. 19,124 *selinorum* caulis aliorum -s est, aliorum purpureus, aliorum varius. 20,93 *brassica silvestris* -ior sativa et hirsutior. 20,95 laprana ... sinapi similis, nisi -ior esset flore. 20,110 *asparago* -iori maior *vis*. 20,152 pulei mas -um habet *florem*. 20,163 *cuminum* -ius. *et saepe*. APVL. met. 11,24 palmae -ae foliis. EVSTATH. Bas. hex. 5,9 p. 919^{C} -s *liquor floris*. BOETH. top. Arist. 1,13 p. 920^{D}.

b *de arboribus*: VERG. ecl. 9,41 populus (*cf.* PLIN. nat. 16,86 populorum foliis grandissima lanugo evolat -a). VITR. 2,9,9 *quaedam arbores* propter raritatem sunt -ae. PLIN. nat. 6,203 ex -ioribus *arboribus similibus ferulis* potui iucunda *aqua exprimitur*. 12,101 *myrobalanus* in Arabia nascens Syriaca appellatur et est -a. 13,62 ⟨e⟩ -a (*codd. Mrv*, -ae *Mayhoff*) *spina arbore* facile putrescunt *navium costae*. 16,65 *tilia* materie -a. 16,67 *acer* campestre enim -um. 16,76 *laburnum* dura ac -a materie. 16,184 in quarundam arborum carnibus ... venae latiores -ioresque. 17,242 fiuntque ex nigris -ae *arbores*. *de arborum lacrimis et sucis et oleis*: SCRIB. LARG. 31 turis -i (PLIN. nat. 12,60 autumno legitur ... purissimum, -um ... novellae arboris -ius esse. 12,64). SCRIB. LARG. 75 *tragacanthi*. 108 mastiches Chiae -ae (PLIN. nat. 12,72). PLIN. nat. 12,32 saccharon ... cummium modo -um. 12,36 *bdellio* Bactrio nitor siccus multique -i ungues. 12,69 *murra* est et -a uno tantum loco (12,70). 13,66 fit et e sarcocolla ... cummis ... -a quam rufa melior. 14,123 in Asia quae fit *resina* ...-a. 16,40 *picea* fundit *resinam* interveniente -a gemma, tam simili turis, ut (24,34). 24,128 *sarcocolla* meliorque -ior. STAT. silv. 3,2,141 -a ... opobalsama. **c** *de fructibus, plerumque nondum maturis*: OV. met. 3,483 *poma* quae -a parte, parte rubent (LYGD. 4,34 -a mala rubent. PENTAD. anth. 234,10 -a quae fuerant, sanguine poma rubent). COLVM. 12,49,3 haec -ior est oliva (12,49,4 -issimas olivas). PLIN. nat. 13,33 multis -isque lignum hoc *in palmae pomo* a carnibus discernitur tunicis. 13,42 margarides *fructus* palmae -ae. 13,48 balani (13,49). 13,112 -ior ei *granato* natura (*cf.* 15,100). 15,37 chrysomela ... colore ad aurum inclinato, qui -ior nostratia cognominat. 15,84 setaniae maius pomum -iusque. 15,97 moris ... trini colores, -s primo, mox rubens, maturis niger (34,133 ex moris inmaturis, id est -is). 15,101 pomum his *cerasis* primo -um. 16,20 *glandis* -um corpus. 17,242 *prodigium* fit ... ex -a uva. 19,70 cucumis ... -a lanugine obductus (20,8 *semen*). 19,104 -issimae cepae (19,105 rufa acrior quam -a). 19,97 *scillarum* -issima *utilissima*. 22,29 hippophaes ... -is, ex parte rubentibus acinis *al.* *nota*: PLIN. nat. 32,22 *curalii bacae* -ae sub aqua. **d** *de lapidibus et gemmis*: CATO orig. 102 lapis -ior quam †pelastes. agr. 38,2 lapidem ... quam -issimum (PLIN. nat. 11,203 in ventre hirundinum pullis lapilli -o aut rubenti colore ... reperiuntur [*cf.* 28,212]. 33,101 spumae lapis -ae nitentisque. HYG. fab. 223 p. 131,7 lapidibus variis et -is. AMPEL. 8,21. VVLG. Tob. 13,22 ex lapide -o et mundo omnes plateae eius [*Ierusalem*] sternentur. AVG. civ. 21,4). VARRO rust. 1,7,8 -a fossicia creta. VITR. 10,2,15 saxum *marmoris*, ex quo crusta -issimo colore fuit deiecta (PLIN. nat. 36,14. 57 PLIN. epist. 5,6,36. IVV. 3,216 -a signa *marmoris*). SCRIB. LARG. 60 vitrum -um, quod simile crystallo est. PLIN. nat. 36,194 massa vitri -i. 17,42 argillam. 17,46 *margae*. 35,191 *terra Samia*. 36,61 *alabastrites* ceteris -ior. 36,128 *magnes quidam* -s neque attrahens ferrum. 36,134 ebur fossile ⟨e⟩ -o et nigro. 36,150 *aëtites*. 36,162 *lapis specularis*. 37,33 -um ac cerei coloris *electrum*. 37,34 lyncurium. 37,90 cingentibus -is venis *onychem* (37,99 anthracitis -a vena. 37,128 leucochrysi interveniente -a vena). 37,129 -arum gemmarum dux est paederos. 37,132 *astrion*. 37,134 est inter -as et quae ceraunia vocatur (*cf.* SOL. 20,15). 37,148 callais sappirum imitatur -ior. *al.* MART. 6,13,3 lygdos. SOL. 37,21 selenites translucet fulgore -o. VVLG. apoc. 2,17 dabo manna absconditum et dabo calculum -um (TERT. scorp. 12). *v. p. 245,12.* *nota*: *de meta*: LVCR. 6,92 supremae praescripta ad -a calcis currenti spatium praemonstra. VARRO

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Men. 288 nemini Fortuna currum ... labi inoffensum per aequor -um ad calcem sinit. **e** *de metallis et pigmentis*: CVRT. 9, 8, 2 ferri -i talenta c (CYPR. GALL. deut. 271 gladius lucet fulgore -s corusco). PLIN. nat. 4, 104 *plumbum* (4, 34. 156. *cf.* 34, 169 *in medicina*). 33, 127 *argentum* (AVG. civ. 21, 7. CORP. XIII 10036, 13 cand⟨idum argentum⟩). 33,161 caeruleum ... in quattuor colores mutatur, -iorem nigrioremve ... (*cf.* 33,162 lomentum ... caeruleo -ius). 34,100 cadmea ... -ior ac minus ponderosa. 34, 109 *aes* (34, 160). 34, 124 ex eo (*chalcantho*), -um colorem sentiente viola, lonchoton appellant. 34,128 *in aerariis* quod sit -um levissimumque pompholygem dixere. 35, 36 *paraetonium* e -is coloribus pinguissimum. 35, 37 melinum -um ... tertius e -is colos est cerussa. 35, 48 anulare quod vocant, -um est. 35, 178 bitumen ... et -um gignitur.

3 *de rebus ab hominibus factis*: **a** *de aedificiis et simulacris*: VARRO carm. frg. 1,1 capella (*sc. marmorea*). OV. met. 10, 595 -a atria. fast. 1,70 templa (trist. 3, 1, 60). 6, 394 ara (Pont. 3, 2, 53 MART. 9, 90, 17). trist. 1, 9, 7 tecta (CLAVD. 22, 227 tecta deae, quae -a lucent). SEN. nat. 1, 13, 2 simulacra. STAT. silv. 2, 2, 89 area. 12, 31, 6 *turris*. ITIN. Anton. Plac. rec. A 38 idolum ... marmoreum, -um tamquam nix. PASS. Mar. Iac. 6 p. 53, 13 tribunalis excelsi et -i *fastigium*. *nota*: *de urbibus et terris*: CIRIS 102 -a Thesei purpureis late ridentia litora conchis. TIB. 1, 7, 58 Alba. PROP. 3, 16, 3 -a culmina *Tiburis*. OV. epist. 20, 82 Delos. STAT. Theb. 9,768 *Thisbe urbs*. MART. 5, 1, 6 *Anxur*. **b** *de vestimentis*: TITIN. com. 167 togis cum -is, tunicis sordidis (LIV. 27, 34, 12. 39, 39, 2. VAL. MAX. 3, 5, 1. PERS. 5, 33 -s umbo [*i. toga*]. PLIN. nat. 7, 120. TERT. idol. 2, 18 purpurati regum vocabantur a purpura, sicut apud nos a toga -a candidati. ISID. orig. 19, 24, 6 toga -a eademque cretata, in qua candidati, id est magistratum petentes ambiebant, addita creta, quo -ior insigniorque esset; Cicero orationem quam habuit contra competitores in toga -a scripsit). CATVLL. 64, 308 *Parcarum* corpus tremulum complectens undique vestis -a (OV. epist. 4, 71 LIV. 5, 22, 4. 9, 40, 9 *saepius*. VAL. MAX. 1, 1, 15 SEN. dial. 4, 25, 1 CVRT. 4, 13, 15 PLIN. nat. 16, 251. 35, 196 STAT. silv. 2, 7, 10 TAC. Germ. 10 hist. 2, 89, 9. HIER. epist. 52, 9 vestes pullas aeque devita ut -as). CVLEX 130 -a velamina (OV. epist. 10, 41 CARM. epigr. 1347 B 19). TIB. 1, 10, 18 sinus. LIV. 9, 40, 3 tunicae linteae -ae (PETRON. 60). VITR. 2, 4, 1 vestimentum -um (HYG. fab. 4 p. 40, 8 *opp.* niger *et* pullus). VAL. MAX. 6, 2, 7 fascia (SVET. Iul. 79). SEN. apocol. 4 *Lachesis* -a de niveo subtemina vellere sumit. LVCAN. 2, 355 infula. PLIN. nat. 16, 251 sago. STAT. Theb. 7, 654 instita. MART. 7, 33, 2 *calceus* -ior prima ... nive. QVINT. inst. 6, 3, 60 -o sudario. FRONTO p. 115, 10 N. *pallio* -o et pare lauto. APVL. met. 10, 30 diadema. 11, 9 amicimine. 11, 15 habitus. HERM. vulg. vis. 1, 2 cathedram de lanis -is (*Pal.* niveis, ἐξ ἐρίων χιονίνων) sicut nix factam (*allegorice, cf.* VVLG. apoc. 20, 11 vidi thronum magnum -um). AMM. 17, 11, 4 fasciola. *apud christianos symbolice pro signo castitatis et sanctitatis; cf.* HIER. epist. 39, 1 secura esto, mi Blaesilla, sentiens omni tempore vestimenta tua -a. candor vestium sempiternae virginitatis est puritas: ITALA apoc. 19, 8 (Apring. *ad loc.*) byssinum splendens -um (βύσσινον λαμπρὸν καθαρόν, VVLG. byssino splendenti et -o. SALON. in prov. p. 991A byssus est genus lini -issimi). apoc. 7, 14 (Primas) stolas suas -as fecerunt in sanguine agni (*v. p. 239, 11*). HIER. epist. 64, 20 induemur veste linea nihil in sese mortis habente, sed tota -a (VVLG. eccles. 9, 8 Dan. 7, 9 *al.* SVLP. SEV. Mart. 23, 5 epist. 2, 3. PS. AVG. serm. 168, 2 omnes enim qui olim in Christo baptizati, assumere non possunt -am vestem, conversationem saltem -am non relinquant). *inde ponitur pro 'candida veste indutus'*: TIB. 2, 1, 16 -a turba (OV. fast. 2, 654. 4, 906 CORIPP. Iust. 3, 161). OV. am. 2, 13, 23 tura dabo fumosis -s aris. MART. 4, 2, 4 minor ordo maximusque ... -s. 8, 65, 5 -a cultu Roma. HIER. epist. 54, 13 nec -s et rubicundus assecla adhaereat lateri tuo. CLAVD. 10, 295 -s ... exercitus armis exultat. 18, 308 *curia*. **c** *de aliis rebus*: CATVLL. 61, 115 -o pede lecti. 64, 235 vela (AETNA 584 PROP. 1, 17, 26 OV. ars 2, 6 fast. 5, 162 CVRT. 7, 11, 11 PLIN. nat. 35, 150; *cf.* VAL. FL. 1, 381 -a velis aequora. HYG. fab. 41 p. 70, 8 *opp.* atra. EVSTATH. Bas. hex. 6, 9 p. 932B). OV. trist. 1, 1, 8 -a nec nigra cornua fronte geras. COLVM. 10, 402 *fiscella*. PLIN. nat. 13, 55 pelles *foliis rhois* -ae conficiuntur. STAT. silv. 1, 6, 31 -asque mappas. MART. 2, 46, 5 prela. 8, 77, 5 crystalla. 14, 167, 2 plectra. IVV. 6, 154 armatis opstat casa -a nautis (*i. taberna mercatorum; v. Friedländer ad l.*).

4 *de cibariis et aliis ad victum et vitam rebus pertinentibus*: CATO agr. 88, 1 salem -um sic facito (COLVM. 12, 21, 2 sal ... quam -issimus. PLIN. nat. 31, 83 *sq. cf.* 31, 107 *nitrum* -um purumque, proximum sali. 35, 183 alumen ... salsugo terrae -um et nigrius. MART. CAP. 1, 80 *Neptunus* albidi salis instar -um *sertum* atque spumarum canitie concolorum *gestabat*). VARRO rust. 3, 7, 9 manducato -o farciunt pane *columbas* (CELS. 6, 6, 1 -i panis interioris partem. PETRON. 64. 66. PLIN. nat. 22, 139 *panis* -s aegris ... madefactus levissimum cibum praebet. QVINT. inst. 6, 3, 60. FRONTO p. 101, 9 N. panem ... bene -um). VARRO Men. 26 lacte (199. SEN. Oed. 495 niveique lactis -os fontes). TIB. 1, 5, 24 musta (COLVM. 3, 2, 23 PLIN. nat. 14, 36). OV. met. 8, 677 favus (PS. QVINT. decl. 13, 13. VRAN. epist. 11 p. 865A favum -issimum mellis). fast. 4, 371 caseus. CELS. 6, 6, 1 farinae. SCRIB. LARG. 122 cervi cornua ... uruntur, donec in cinerem -issimum redigantur. COLVM. 2, 6, 3 far. 2, 9, 13 granum extrinsecus albidum, intus etiam -um. 12, 6, 1 ... quo -ior murria fiat. PLIN. nat. 10, 144 ovorum alia sunt -a (11, 92). 13, 17 *murrae unguentum* rhodino *oleo* -um *fit*. 14, 136 flos vini -s probatur (15, 109 *ex uvis* albis -s *sucus*. PELAGON. 381 cum vino -o tepefacto. VEG. mulom. 2, 132, 7. APIC. 1, 6 vinum ex atro -um sic facies). PLIN. nat. 18, 86 *siligo* Pisana -ior (18, 87). 21, 84 *cerae* florem id est -issima quaeque (21, 85 -issima *cera fit* ... recocta). 28, 236 *glutinum* quo -ius, eo probatius. 28, 73 *lac* mixto praeterea ovorum -o liquore (33, 10. MART. 13, 40, 1 -a si croceos circumfluit unda vitellos. SER. SAMM. 764 pars -a ovi. 1043 -s ovi sucus. *cf. p. 245, 50 sqq.*). PLIN. nat. 33, 109 in lana -a. PLIN. epist. 6, 2, 2 splenium. APIC. 6, 229 ius -um (6, 231).

5 *de nive et rebus nive opertis*: HOR carm. 1, 9, 1 alta stet nive -um Soracte. 3, 25, 10 nive -am Thracen (*cf.* GERM. 584 -s Haemus). OV. ars 2, 232 via per iactas -a facta nives. trist. 3, 10, 10 terraque marmoreo est -a facta gelu. 3, 10, 22 nitet inducto -a barba gelu. PLIN. nat. 6, 50 *Scythae appellavere* Caucasum montem Croucasim, hoc est nive -um. TERT. spect. 9 *factionum in circo color* albus hiemi ob nives -as *votus erat*.

6 *de liquoribus et aqua*: MART. 7, 93, 1 *Nar sulphureo gurgite* -s amnis. PLIN. nat. 28, 68 auguria valetudinis ex ea *urina* traduntur, si mane -a, dein rufa fit (*opp.* nigra). PELAGON. 59 mucus ... crassus -s a cerebro. VISIO Pauli 22 aquae eius erant aquae -ae valde desuper lac.

7 *indistincte de rebus non certis*: LVCR. 2, 732 percipe ne forte haec albis ex alba rearis principiis esse ante oculos quae -a cernis.

C *translate*: **1** *i. q. laetus, prosper, felix*: CATVLL. 8, 3 fulsere quondam -i tibi soles (107, 6 lucem -iore nota). PS. SALL. rep. 1, 3, 3 iis laeta et -a omnia visa. TIB. 1, 7, 64 natalis *dies Messalae* -ior semper -iorque veni (OV. trist. 5, 5, 14 PERS. 2, 2 PETRON. 127). 1, 10, 45 pax (OV. ars 3, 502. CALP. ecl. 1, 54 -a pax ... -a vultu). PROP. 2, 15, 1 o nox mihi -a (OV. epist. 15, 318 MART. 8, 45, 5). 4, 1, 67 omina. OV. met. 15, 47 -aque Herculeo sententia numine facta. Pont. 2, 4, 30 pars fati -a nulla mei est (trist. 3, 4, 34 fato -iore frui. 5, 7, 4 -a fortunae pars. LYGD. 6, 30 fata. ENNOD. opusc. p. 272, 7 -a reipublicae fortuna). OV. Pont. 3, 5, 52 -a iudiciis hora. 4, 4, 18 -s et felix proximus annus erit. EPIST. Sapph. 124 somnia formoso -iora die. VAL. MAX. 4, 2 praef. acerbitas deposita -a relatione celebranda est. SEN. Med. 329 -a nostri saecula patres videre, procul fraude remota. STAT. silv. 2, 2, 149 -a semper gaudia (PANEG. 10, 1 multa et -a *laetitia*. PRVD. psych. 901 -a gaudia). MART. 10, 71, 4 nulli sorte iacent -iore senes. **2** *i. q. benevolus, bonus, simplex, sincerus; apud ecclesiasticos etiam purus, innocens, castus*: HOR. epod. 11, 11 -um pauperis ingenium (SEN. suas. 6, 22 -issimus omnium magnorum ingeniorum T. Livius). sat. 1, 5, 41 *Plotius Varius Vergilius* animae, qualis neque -iores terra tulit neque *eqs.* VAL. MAX. 8, 15 praef. SCRIB. LARG. praef. p. 5, 26 -issimo animo et erga me benevolentissimo (CORP. XIV 4276 *saec. I ex.* animae locu⟨pleti⟩ candidis⟨simae⟩ simplici⟨ssimae⟩. AVSON. 164, 6 *Aemilia Maura* non atra animo, qui clarior esset olore et non calcata qui nive -ior. PS. RVFIN. in psalm. 51, 4 -iorem et perfectiorem reddis animam). OV. trist. 2, 80 *carmina* iudicio possint -iore legi. am. 3, 6, 105 tibi ... non -e torrens, sint rapidi soles siccaque semper hiems. PETRON. 129 animumque eius -a humanitate restitue (*cf.* DECL. in Catil. 107 -issimam opem humanitatis). 132 vers. 4 quodque facit populus, -a lingua refert (HIER. tract. in Marc. p. 350, 14 dogmata ... sordida sermonibus quasi -is candidare. PRVD. perist. 13, 11 nive -ius linguae genus *prophetarum*. CYPR. GALL. gen. 887 -a sanctiloqui percepit dicta parentis *Iacobus*). MART. 7, 25, 2 epigrammata ... cerussata -iora cute. ANTH. 479, 4 sermonis gratia, risus vincunt naturae -ioris opus. AVSON. 419, 18 de pectore -issimo lactei sermonis alimoniam (HIER. epist. 58, 2 puris manibus et -o pectore). AMBR. c. Aux. 21 animae fidem -am et puram. HIER. epist. 125, 7 sordidae vestes -ae mentis iudicia sint. CORP. XII 944, 32 quem -a mente nutristi. PRVD. cath. 4, 16 *spiritus sanctus* intrat pectora -s pudica. CYPR. GALL. gen. 194 cui (*Enocho*) -a corda largitus dominus (DRAC. satisf. 10 -a corda bonorum). *de personis*: HOR. epod. 14, 5 -e Maecenas. sat. 1, 10, 86 -e Furni. epist. 1, 4, 1 Albi, nostrorum sermonum -e iudex. 1, 6, 68 si quid novisti rectius istis, -s imperti. OV. trist. 1, 11, 35 -e lector (4, 1, 132 MART. 7, 99, 5). 2, 565 -s ... refugi. SEN. epist. 7, 7 malignus comes quamvis -o et simplici rubiginem suam adfricuit. LAVS Pis. 258 -e Piso. STAT. silv. 2 praef. 20 iuvenem ... -issimum. 4, 3, 146 -ae sorores *Parcae*. MART. 2, 71, 1 -ius nihil est te, Caeciliane (4, 86, 5 nil -ius benigniusque *quam Apollinaris*. PLIN. epist. 2, 9, 4 Septicium, quo nihil verius, nihil simplicius, nihil -ius, nihil fidelius novi). MART. 13, 2, 9 si -s aure ... venis (INSCR. christ. Leblant 594 quicunque ... pectore pacifico -s ingrederis). HIER. adv. Iovin. 1, 31 fratruelis meus -s in virginitate, rubicundus in martyrio (*cf.* 1, 30 inter virginum -issimos choros). CYPR. GALL. Ios. 485 Aaronis -s heres. **3** *i. q. apertus, perspicuus, facilis ad intellegendum*: CIC. orat. 53 elaborant alii ⟨in⟩ lenitate et aequabilitate et puro quasi quodam et -o genere dicendi. QVINT. inst. 2, 5, 19 eorum (*oratorum et scriptorum*) -issimum quemque et maxime expositum velim. 10, 1, 73 densus et brevis et semper instans

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sibi Thucydides, dulcis et -s et fusus Herodotus. 10, 1, 113 Messala nitidus et -s et quodam modo praeferens in dicendo nobilitatem suam. 10, 1, 121 -um et leve et speciosum dicendi genus *Iulii Secundi*. GELL. 16, 19, 1 vocum filo tereti et -o fabulam scripsit Herodotus super . . . Arione. VOPISC. quatt. tyr. 1, 1 Suetonius Tranquillus, emendatissimus et -issimus scriptor. COD. Iust. de emend. cod. 4 Iustinianus codex . . . -s factus omnibus. 4 *i. q.* ***acutus, clarus, purus***: PLIN. nat. 28, 58 *Venere* vox revocatur cum e -a declinat in fuscam (*cf.* CIC. nat. deor. 2, 146 vocis genera permulta, canorum fuscum *etc.*). QVINT. inst. 11, 3, 15 *qualitas vocis varia* et -a et fusca .... BOETH. top. Arist. 1, 13 p. 920^D -um, in corpore quidem color, in voce autem audibile. 5 *proverbialiter*: *de candido calculo* CATVLL. 68, 148 diem -iore notat *lapide, pro die fausto felici* (*cf.* 107, 6 -iore nota *p. 244, 29*. MART. 12, 34, 7 vincet -a turba *calculorum* nigriorem. PLIN. epist. 6, 41, 3 o diem . . . laetum, notandumque mihi -issimo calculo). *comparationes proverbiales*: candidior lacte, lilio, nive *passim, inprimis in descriptione formosi hominis corporis.*

adv. **candidē:** 1 *de vestibus*: PLAVT. Cas. 767 vilicus . . . -e vestitus, lautus exornatusque. 2 *translate i. q. sincere, sine dolo*: CAEL. Cic. epist. 8, 6, 1 ne parum simpliciter et -e posuisse inimicitias videaris. PETRON. 107 tam -e ad aures vestras perveniat, quam simpliciter gestum est. QVINT. inst. 12, 11, 8 conscius sum mihi, -e me atque simpliciter . . . protulisse. COMM. apol. 956 obtemperant quoniam universa -e (-ae *M*) legis.

fem. subst. **candida,** -ae: 1 *i. q. candida vestis*: SPART. Sept. Sev. 3, 3 praetor designatus a Marco est non in -a, sed in competitorum grege. PASS. Perp. 10 qui erat vestitus discinctam -am. *inde i. q. editio ludorum candidatorum*: PHILOCAL. fast. Dec. 8 (Corp. I^2 p. 278) munus kandida (*opp.* munus arca). (20). *in imagine*: RVFIN. Basil. hom. 3, 4 edamus primam -am in vestitu . . . nudorum. 2 *i. q. exspectatio, spes*: TERT. anim. 58 sub exspectatione utriusque iudicii in quadam usurpatione et -a eius. scorp. 12 -am claritatis usurpant. adv. Marc. 4, 34 p. 537, 26 -a quaedam utriusque iudicii. 3 *i. q. auctoritas, dignitas*: TERT. uxor. 1, 7 tota illa ecclesiae -a. adv. Marc. 4, 7 p. 437, 12 de -a salutis gloriari volebat. 5, 20 p. 648, 20 pharisaeae -ae dignitatem. coron. 1 de martyrii -a melius coronatus.

neutr. subst. **candidum,** -ī: 1 *i. q. color candidus*: DIRAE 99 dulcia amara prius fient et mollia dura, -a nigra oculi cernent et dextera laeva *quam eqs.* PLIN. nat. 8, 62 pantheris in -o (*fort. subintell.* colore) breves macularum oculi. 30, 121 gallinarum fimi -um. 37, 87 sardonyches radice nigra aut caeruleum imitante et ungue minium, redimitum -o pingui, nec sine quadam spe purpurae candore in minium transeunte. 37, 148 Aphrodisiaca *gemma* ex -o rufa est. 37, 181 selenitis ex -o traducet melleo fulgore. 37, 187 lycopthalmos ... [in] media nigrum -o cingit. 37, 188 cissitis in -o perlucet. QVINT. inst. 2, 17, 35 candido -ius . . . non est adversum. SOL. 7, 27 alterius *fluminis* haustu quaecumque vellerum fusca sint in -um verti. *in proverbio de hominibus fallacibus*: OV. met. 11, 314 Autolycus, furtum ingeniosus ad omne, -a de nigris et de candentibus atra, qui facere adsuerat. IVV. 3, 30 maneant, qui nigrum in -a vertunt. 2 *i. q. ovi candidus liquor*: PLIN. nat. 29, 39 -um ex ovo infundi . . . ova per se infuso -o oculis epiphoras cohibent (29, 40. 41. 42. 51. 32, 84. 33, 64). *neutr. plur.* **candida,** -ōrum: *i. q. liquor candidus ovi*: SER. SAMM. 1047 hordea vel franges atque ovi -a iunges.

syn. et iuxta posita: *ad I*: clarus, splendens, fulgens. *ad II 1 a*: tener, procerus, formosus. *ad II 2 d*: nitens. *ad II 3 b*: splendens. *ad III 1*: laetus, felix, procul fraude remotus. *ad III 2*: perfectus, benevolus, purus, simplex, benignus, verus, fidelis. *ad III 3*: purus, expositus, fusus, dulcis, nitidus, emendatus. *praeterea passim*: albus niveus. *opp. passim*: niger, fuscus, pullus. *ad III 2*: ater. *ad III 3*: densus, brevis. *ad III 4*: fuscus.

comp.: in-, per-, subcandidus. *derivata*: candidarius, candidare, 1. candidatus.

candifico, -āre [*cf. c.* candificus. *Th.*]. AVG. civ. 21, 7 *ignis* secundum suum fulgorem lapides coquendo -et et . . . urendo plurima offuscet. *translate*: AVG. in psalm. 67, 21 gratia -buntur in protectione corporis Christi.

candificus, -a, -um [*cf. c.* candor candens candidus *et c.* facere. *Th.*]. APVL. apol. 6 misi . . . tenuem, -um, nobilem pulvisculum. EVG. TOLET. carm. 75, 3 haec -o praenitent tegmina cultu *lavacro*.

candio, cando *v.* candeo *p. 234, 9.* [*Goetz.*

[**candomina**] GLOSS. V 595, 30 *sine interpretatione, i. q.* condamina, *quod v. s.* conduma. *L.*

candor, -ōris *m.* [*cf. c.* candere, candidus. *Th.*]. GRAMM. suppl. 74, 12 candeo, -r (*cf.* GELL. 17, 10, 18). *fem. v. p. 246, 33. plur.* PLAVT. Men. 181 ARNOB. nat. 4, 22. 7, 20 AMM. 31, 1, 2 RVFIN. hist. 5, 18, 11 MART. CAP. 2, 196. 207. GLOSS. λαμπρότης, λευκότης, λαμπηδών. *cf. vol. II p. 846, 43.* MART. CAP. 4, 363 'qualitas' est, secundum quam dicimus quale est, ut '-r'. *ibid.* -r necessario in aliquo ..., sine quo esse non possit. *inde a* NAEV. trag. 48 iam solis aestu -r (*nivis?*) cum (cui *codd.*) liquesceret.

I *de colore* (*hic illic metonymice de re ipsa, cuius color est, ut p. 246, 84. 248, 34; de* ***calore*** *v. p. 246, 33*): **A** ***rerum***: ***nivis, aquarum, sim.***: NAEV. trag. 48? *v. l. 80. in comparatione* RHET. Her. 4, 3, 44 (*v. p. 247, 37.* *item* VERG. Aen. 3, 538 *et* 12, 84 *v. p. 248, 6* SIL. 13, 116 *v. p. 248, 14* IVVENC. 3, 322 *v. p. 247, 16* HIL. myst. p. 17, 27 *v. p. 247, 80* epist. ad fil. 3 *v. p. 247, 17* CLAVD. 28, 476 *v. p. 248, 8* carm. min. 25, 126 *v. p. 247, 67.* *cf.* PLIN. nat. 37, 189 *infra l. 63*). PAVL. FEST. p. 4, 6 nomen Alpium a -e nivium. HIL. in psalm. 148, 6. VVLG. Sirach 43, 20 pulchritudinem -is eius (*nivis? κάλλος λευκότητος*) admirabitur oculus. ZACCH. 1, 10 *nix ex aqua*, quae colorem -e commutet. LVCR. 2, 765 *v. p. 247, 28.* APRING. in apoc. 4, 6 vitreum mare, id est perlucidum simile christalo, docetur quodam -e et eximia puritate perlustrans. GREG. TVR. glor. mart. 12 p. 496, 21 de camera templi cadere tres guttas . . . -em cristalli vincentes. ***caeli sim.***: PACVV. trag. 89 quod complexu continet terram solisque exortu capessit -em, occasu nigret. CIC. Tusc. 1, 68 speciem . . . -emque caeli. LVCR. 4, 232 in luce et claro -e. PAVL. FEST. p. 74 quod aer diurnus dehiscat in -em. AMM. 31, 1, 2 matutinos diei -es. MART. CAP. 2, 122. EVSTATH. Bas. hex. 2, 7 p. 887^B *aquae* lucis -e lustrantur. ***siderum***: CIC. nat. deor. 2, 40 solis . . . -r inlustrior est quam ullius ignis. LVCR. 5, 282 sol inrigat . . . caelum -e recenti. EVSTATH. Bas. hex. 6, 10 p. 932^D sol . . . superat astra -e. *lunae*: LYGD. 4, 29 *v. p. 247, 41.* OV. met. 4, 332 sub -e rubenti lunae (*in defectione*). APVL. met. 11, 1. SOCR. 1 p. 117 proprio seu perpeti -e (*opp.* alienae lucis indigua). AMM. 20, 3, 9 hebetato -e *lunae*. VAL. CEM. hom. 15, 2 (*syn.* claritas). CIC. Arat. 174 *Amnis* exiguo . . . stellarum -e nitescit. 249 candentem serpere circum: lacteus hic nimio fulgens -e notatur. 410 cauda . . . Centauri extremo -e *Coronae* refulget (*opp.* media de parte). rep. 6, 16 *de orbe lacteo.* OV. met. 1, 169 via . . . lactea . . . -e notabilis ipso. SEN. nat. 7, 17, 3 aliis *cometis* rubor est . . ., aliis -r et purum liquidumque lumen, aliis *eqs.* HYG. astr. 2, 35 flammae (*i. stellae*) -em. 4, 13 p. 112, 27. MART. CAP. 2, 196 sidus . . . blandis vibratum -bus. 2, 207 -es lactei fluminis. 8, 810. ***ignis***: CIC. nat. deor. 2, 40 *v. l. 17.* AMM. 23, 5, 14 -em ignis sacri (*i. fulminis*). CLAVD. 8, 195 cum . . . fatalis redimiret tempora *Ascanii* -r. GREG. TVR. glor. conf. 18 cereum mirae (*sic*) -is immenso lumine fulgorantem. *nota haec ad* ***calorem*** *magis quam ad colorem pertinentia*: VITR. 7, 9, 5 *minium in lamna* ad ignem collocetur, donec lamna candescat. cum e -e color mutatus fuerit eritque ater, tollatur lamna. CLAVD. 1, 219 *harundinem* sole perustam aestivo -e mori. *lapidum et aedificiorum, harenae, gemmarum, sim.*: PLAVT. Most. 642 *aedes* speculo claras, can⟨d⟩orem merum. VITR. 7, 3, 4 album opus propter superbiam -is . . . concipit fumum. 7, 3, 7 marmoris . . . -e firmo. PETRON. 79, 4 notabili -e *cretae*. PLIN. nat. 31, 91 paraetonii (*ibid.* pallorem *chrysocollae*). SIDON. epist. 2, 2, 5 parietum facies solo levigati caementi -e contenta est. CVRT. 9, 1, 30 pendebant ex auribus insignes -e ac magnitudine lapilli. PLIN. nat. 2, 207 lapidum . . . discolores maculae interque eos -r alicuius praeter lucem omnia excludens. 7, 132 calculi -r. 9, 107 *margaritarum* (*opp.* fetum sordescere. 9, 109 rufescere -emque perdere [SOL. 53, 26]. 9, 112 *bis. cf.* 27, 98). 9, 50 saxum miri -is a vado ad summa perlucens. 33, 108 ut -r ei detur (*spumae argenti*). 33, 127 *argenti* (*cf. infra l. 73*). 34, 130 spodos Cypria . . . tectis adhaerescit, a fuligine distans -e. 34, 157 calculos nigros paullum -e variatos. 36, 62 *lygdini lapides* -is eximii. *ibid. corollitico lapidi* -e proximo ebori. 36, 132 *chernites* Pario *marmori* similis -e. 36, 152 *lapis Samius* probatur gravitate, -e. 36, 155 *pumicis.* 36, 162 *lapidis specularis.* 37, 21 *de murrhinis*: in pretio varietas colorum subinde circumagentibus se maculis in purpuram -emque et tertium ex utroque (*ibid.* rubescente lacteo). 37, 68 *de vitio smaragdi*: non pertransit aspectus, sed aut intus occurrit aut excipit in fine visum -r. 37, 79 *berullos* gratiores fieri medulla -is exempta. 37, 86 sardonyches . . . intellegebantur -e in sarda. 37, 87 *v. p. 245, 41.* 37, 88. 37, 90 -em unguis humani similitudine. 37, 143 alabastritis . . . -e interstincto variis coloribus. 37, 152 catoptritis . . . -e imaginem regerens. 37, 157 *draconitis* -e tralucido (SOL. 30, 16 naturae -r . . ., quo reluceat). 37, 171 *leucopoecili.* 37, 189 chalazias grandinum . . . -em . . . habet (SOL. 37, 17). 37, 190 *enhygri.* SIL. 12, 230 miro -is honore . . . lapis. AMBR. hex. 5, 11, 33 *sal, marmor.* HIER. epist. 130, 7 p. 984 -e margaritarum. AVG. civ. 21, 5 p. 496 *lapidis selenitae* interiorem -em cum luna crescere. APRING. in apoc. 21, 11 chrystalli (*in comparatione v. supra l. 11*). VAL. CEM. hom. 6, 4 si per . . . verticem . . . liquentes cineres aut pulverulenti aliquid -is asperseris. *rerum ex* ***metallo*** *factarum*: LIV. 9, 40, 9 candida veste et paribus -e armis insignes. PROB. Verg. georg. 1, 233 p. 364, 27 *in clipeo Achillis zonae aereae* habentes temperaturam -is et rutili coloris. CARM. epigr. 1552 A 22 nimio qui ducitur auro, quem trahit argenti . . . -r. ***frugum, florum, ligni, corticis***: COLVM. 2, 9, 13 *triticum* quamvis -e praestet. 2, 9, 16 *hordeum* -is eximii (12, 57, 2 *sinapi*). [*ex coni.* 2, 6, 3.] PLIN. nat. 12, 65 *turis.* 18, 63. 18, 85 *siliginis.* 18, 113 *alicae* (18, 116). RVFIN. hist. mon. 1 p. 401^D panem . . . miri . . . -is. PLIN. nat. 12, 127 laudatur -r eius (*suci ferulae*) coacti. 19, 131 -em . . . contingere his *hortensibus*, dumtaxat, quae sint seminis albi. 19, 132 *betae* (*ibid.* candidius, *opp.* nigrum). 20, 60. 21, 23 *lilii. ibid. convolvuli.* 21, 84 *cerae.* 21, 115 *cypiri Cretici.* HIL. in Matth. 5, 3 *v. p. 247, 16* AMBR. hex. 3, 8, 36 CLAVD. carm. min. 25, 126 *v. p. 247, 67.* RVRIC. epist. 1, 11 p. 364, 12 liliorum. ZACCH. 1, 23 *umor* -em cum specie . . . in floribus creans. *ibid.* cum aristis novus palearum -r emergit. DRAC. Romul. 6, 8 *de corona florum*: -r pallorque ruborque

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

crinibus insidat qui vernat in ore puellae. PLIN. nat. 16, 89 *folia palmarum* noctibus relicta, donec -e inarescant. FEST. p. 174, 31 *naucum* putamen quorundam pomorum ... non sine -e. PROB. Verg. georg. 2, 99 *vitis* argites ... dicta ... a -e. APIC. 2, 53 nucleis ... depilatis ... et lotis ex creta argentaria, ut ad -em ... perducantur. PLIN. nat. 16, 66 *acer* album, quod praecipui -is. 16, 209. VVLG. gen. 30, 37 detractis ... corticibus *virgarum*, in his quae spoliata fuerant, -r apparuit (*opp.* viridis). PLIN. nat. 16, 75 *betulla* Gallica ... arbor mirabili -e. *lini, vestimentorum, al.*: LIV. 10, 39, 12 -e tunicarum fulgentem aciem. 22, 46, 6 linteis praetextis purpura tunicis -e miro fulgentibus. GRATT. 44 damnosus -r *lini*. PLIN. nat. 19, 9 *lini*. 19, 14. 18. 21 -em lintea praecipuum trahunt *genere quodam papaveris* (*Blümner, Technol. I 185*). 19, 24. 48 *lanae* (35, 175). MART. 14, 145 *paenulae*. QVINT. inst. 1, 1, 5 *lanarum*. APVL. met. 11, 3 *vestis* albo -e lucida. 11, 10 vestis -e puro luminosi. IVVENC. 3, 322 vestisque nivis -e nitescit. HIL. in Matth. 5, 3 colorem lilii velamenti -r potuerat aemulari. epist. ad fil. 3 -i eius (*vestis*) nives comparatae ... nigrescebant (*cf.* VEN. FORT. vita Hil. 6, 19). HIER. epist. 29, 5 *ephod* lineum ... toto -e purissimum. 39, 1 *v. p. 243, 37*. tract. in psalm. I 86 p. 101, 8. 12. PRVD. perist. 1, 89 visum textilis -r ... fugit (*de orario martyris in caelum sublato*. GREG. TVR. glor. mart. 92 -em lentei). *de armamentis*: VEG. mil. 4, 37 ne ... naves -e prodantur, colore Veneto ... vela tinguntur et funes. SVLP. SEV. Mart. 23, 8 SALON. in prov. p. 991^B. PLIN. nat. 13, 78 spectatur in chartis ... densitas, -r, levor. *de coloribus pictorum*: CIC. nat. deor. 1, 75 nec *in Venere Coa Apellis* ille fusus et -e mixtus rubor sanguis est, sed quaedam sanguinis similitudo. PLIN. nat. 35, 47 *Armenium* distat a caeruleo -e modico. *non de certis rebus*: LVCR. 2, 765 cur ea quae nigro fuerint paulo ante colore, marmoreo fieri possint -e repente, ut mare ... vertitur in canos candenti marmore fluctus. PAVL. FEST. p. 29, 7 est ... atrum nigrum, id est a -e remotum. EVSTATH. Bas. hex. 6, 3 p. 923^A aliud est naturalis -r et aliud quod candescit.

B *animalium*: **1** *de cute hominum vel de hominibus ipsis, hinc prorsus id quod decor, pulchritudo* (*cf.* PORPH. Hor. epod. 3, 9 candidum ... ducem: -is nomine et Vergilius in significatione pulchritudinis semper utitur): PLAVT. Men. 181 *sol* occaecatus⟨t⟩ ... prae huius (*Erotii*) corporis -bus. RHET. Her. 4, 33, 44 corpore niveum -em ... adsequebatur. CIC. Cael. 36 candor huius (*adulescentis*) te et proceritas, voltus oculique pepulerunt. PROP. 1, 20, 45 accensae Dryades -e puellae. 2, 25, 41 vidistis pleno teneram -e puellam, vidistis fusco. LYGD. 4, 29 -r erat *iuveni*, qualem praefert Latonia Luna et color in niveo corpore purpureus. OV. am. 3, 3, 5 candida -em roseo suffusa rubore ante fuit: niveo lucet in ore rubor. met. 1, 743 de bove nil superest, formae nisi -r, in illa (*Io*). 3, 423 in niveo mixtum -e ruborem (*ibid.* eburnea colla). *sim.* 3, 491. 9, 787 nec -r in ore permanet *puellae in puerum mutatae*. 10, 594. LIV. 38, 21, 9 (*de Gallis*) -r corporum ... sanguine atro maculabatur (*cf.* LACT. frg. Hier. in Gal. 2 praef. p. 425 Galli ... a -e corporis Galatae nuncupabantur). FEST. p. 245, 25 *Q. Fabio* Eburno cognomen erat propter -em, quod eius natis fulmine icta erat. PETRON. 126, 17 pedum -r intra auri ... vinculum positus. PLIN. nat. 9, 152 -em corporum appetunt (*i. candidas partes*). 11, 238. 20, 125 cicatrices nigras reducit ad -em. 28, 89. 183. 184. 30, 127. VAL. FL. 3, 179 iam -r et anni deficiunt. STAT. silv. 2, 1, 41 purpureo suffusus sanguine -r. CARM. poet. min. V 64 (*de Candido et Nigro*) 15 quattuor eximii -is. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 81 Cerinthus ... insigni specie atque -e. PANEG. 11, 5 p. 248, 22 -em decolorare et oris nitorem ... cicatricibus devenustare (*ibid. supra* obliterandam pulchritudinem). CAPITOL. Alb. 13, 1 *Albinus* -e mirabili, ita ut plerique putent, quod ex eo nomen acceperit. ARNOB. nat. 4, 22 ulnarum nivei marmoreique -es. 4, 24 ex ... spuma ... Cythereiae Veneris concretum coaluisse -em. LACT. opif. 12, 12 *marem* aliquid in se habere femineum ... vel formam insignem vel nimium -em. FIRM. math. 1, 10, 2 puro -is splendore praeniteant *corpora* (*opp.* color niger). 1, 10, 11 illius -r ex aliqua parte nigri coloris tenui inumbratione sordescit et illius nigram faciem splendor modici -is illuminat. HYG. astr. 2, 5 p. 40, 8 -e corporis *Eriboeae*. 2, 13 p. 49, 1. CLAVD. 20, 269 nimio nec sanguine -r abundat. carm. min. 25, 126 superat ... nives ac lilia -r *virginis*. CYPR. GALL. iud. 539 conspicuae capitur -e puellae. *nota* SIDON. epist. 4, 8, 5 vers. 12 cum dignatur regina hinc (*e concha argentea*) tinguere vultus, -r in argentum mittitur e facie. DRAC. Romul. 2, 66 *Alcidis comitem* -r lacteus ornat (2, 67 niveo ... in ore). *de falso candore* (*fuco, cerussa, al.*): *in imagine de oratione* CIC. orat. 79 fucati ... medicamenta -is et ruboris. PROP. 1, 2, 19 nec ... falso traxit -e maritum *Hippodamia* (1, 2, 21 facies ... nullis obnoxia gemmis). 3, 24, 8 cum tibi quaesitus -r in ore foret. OV. ars 3, 199 inducta -em quaerere creta. *cf.* 3, 227 PLIN. nat. 34, 176. HIER. epist. 38, 9 facies gypseae et nimio -e deformes. 54, 7 *cerussa* mentitur ... -em oris. RVFIN. hist. 5, 18, 11 vultus prophetantis -bus et ruboribus ... fucatur (βάπτεται)? *de morbis cutis, maxime de lepra*: HIL. myst. p. 17, 27 manus *leprosa* -em nivis accepit. VVLG. lev. 13, 4 sin ... lucens -r fuerit in cute. 13, 13 (*cf.* 13, 20 pilos versos in -em). 13, 28 sin ... in loco suo -r steterit non satis clarus. 13, 38 CYPR. GALL. exod. 196 (*cf. Vulg. exod. 4, 6*). *de clarificato corpore*: HIER. vita Pauli 14 vidit niveo -e Paulum fulgentem in sublime conscendere. VRAN. epist. 10 p. 864^C niveo -e vultus *Paulini mortui* ... et omne corpus affectum est.

2 *de pelle bestiarum* (*pennis avium, squamis piscium, al.*): LVCR. 2, 320 agni ludunt blandeque coruscant *eqs. videtur* in viridi -r consistere colli. COLVM. 7, 2, 6 -r lanae (*ibid.* ex albo *partu*). PROB. Verg. georg. 3, 391. VERG. Aen. 3, 538 equos ... -e nivali. 12, 84 equos ..., qui -e nives anteirent (*Il. 10, 437* λευκότεροι χιόνος. AVSON. 430, 4. CLAVD. 28, 370. 476 *iugalium* impetus excessit zephyros -rque pruinas). VAL. FL. 6, 206 *equorum* -e notato. HOMER. 733 multo -e nitentes .. equos. SVET. Aug. 94 equis -e eximio. COLVM. 8, 2, 7 *de gallinis albis*: propter insigne -is ab accipitribus ... abripiuntur. PLIN. nat. 15, 136. PLIN. nat. 8, 63 ab his (*pardis*) pantheras -e solo discernunt. 31, 13 *fontem* -em facere ... bubus ac pecori (*opp.* nigritiam). SIL. 13, 116 cerva ..., quae -e nivem, -e anteiret olores. STAT. Ach. 1, 315 *iuvenca*. ARNOB. nat. 2, 67 *tauri*. 7, 19 superis diis ... color laetus *hostiarum* acceptus est ac felix hilaritate -is. *cf.* 7, 20. DRAC. laud. dei 1, 246 hae (*aves*) niveo -e nitent. OV. hal. 124 fulgentes soleae -e et concolor illis passer. PLIN. nat. 9, 10 arietes *marinos* -e tantum cornibus adsimulatis. PAVL. FEST. p. 369 *vituli* membranae -em. PLIN. nat. 31, 123 ut -em bibant *spongeae*.

3 *de aliis animalium partibus*: *de dentibus, ossibus etc.*: PLIN. nat. 7, 70 *dentes hominum* -em trahunt quodam medicamine. 8, 8 dentium -e (*in elephantis*. SOL. 25, 3). 20, 179. 22, 75. 134. MIN. FEL. 23, 9 argenti nitore et -e eboris. TREB. trig. tyr. 30, 15 tantus -r in dentibus *Zenobiae*, ut margaritas eam plerique putarent habere, non dentes. BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 242, 18 *Aethiopi* in oculis ... vel in dentibus -r est. *de ungue v. p. 246, 59*. *de oculis*: PLIN. nat. 11, 144 Claudio ... *oculi* ab angulis -e carnoso sanguineis venis ... suffusi. 11, 145. 148 CAPITOL. Maximin. 3, 6? *cf. supra l. 26*. *de carne, al.*: PLIN. nat. 9, 61 *lupi marini* laudatissimi qui appellantur lanati a -e mollitiaque carnis. EXC. Apic. 126 porcellum ... intingis, ut -em habeat. PLIN. nat. 28, 143 *sebum* adsiduo sole ad -em reducitur. APVL. apol. 50 *in morbo comitiali* ex -e compressi aëris albida et tumida tabes fluit. *nota metonymiam*: PLIN. nat. 10, 148 increscente pullo -r in medium vertitur, luteum circumfunditur.

epitheta ad I (*omisi generalia quaedam, ut* exiguus, mirabilis, modicus, notabilis, praecipuus, *quippe quae nil faciant ad notionem candoris illustrandam*): albus, carnosus, clarus, conspicuus (PLIN. nat. 15, 136), illustris, lacteus (*adde* PRVD. cath. 2, 70, *v. infra l. 80*), levis (lenis? PLIN. nat. 37, 190), lucens, marmoreus, matutinus, merus, nitidus, nivalis, niveus (*adde* STAT. Ach. 1, 315 ARNOB. nat. 2, 67 AMBR. hex. 5, 11, 33 *al.*), plenus, puellaris (OV. met. 10, 594), purus, splendidissimus (CIC. rep. 6, 16), tralucidus. *falsi candoris* (*i. cerussae sim.*) *epitheta v. p. 247, 72*.

II *translate* **de moribus** (*de elocutione? v. infra l. 67*): *innocentia, probitas, simplicitas*: OV. epist. 4, 32 si ... ille prior, quo me sine crimine gessi, -r ab insolita labe notandus erat. Pont. 2, 5, 5 -r, in hoc aevo res intermortua paene. 3, 2, 21. 3, 4, 13 viribus infirmi vestro -e valemus. trist. 2, 467 praestantia -r nomina vivorum dissimulare iubet. 2, 572. 3, 6, 7 qui ... est in caris animi tibi -r amicis (SCRIB. LARG. praef. p. 5, 15 humanitatis tuae -isque animi tui, quem ... mihi ... praestas. PORPH. Hor. epod. 11, 11 -r animi mei et honesta simplicitas. sat. 1, 6, 1. GLOSS. V 660, 44 -r animi tui. PANEG. 12, 19 de summo purissimae mentis -e. CARM. epigr. 704 [*christ.*], 13 -r erat mentis verus). OV. trist. 4, 4, 3 cuius inest animo patrii -is imago (4, 4, 4). 5, 3, 53. Ib. 8 -is titulum. ELEG. in Maecen. 1, 135 pretium -is habes. VELL. 2, 116, 5 neque ... iustus sine mendacio -r apud bonos crimini est. VAL. MAX. 4, 7 ext. 1 Romanae urbis (*i. Romanorum*) -r. PHAEDR. 3 prol. 63 sincerum mihi -e noto reddas iudicium. PLIN. epist. 3, 21, 1 qui plurimum in scribendo et salis haberet et fellis nec -is minus. paneg. 84 tua simplicitas, tua veritas, tuus -r. PANEG. 11, 5 p. 248, 27 -em aequitatis ... obumbrare. AVSON. 350, 4 mihi -is tui et amoris fiducia est. DECRET. decur. Puteol. Modest. (Corp. X 1782) 14 -e ordinis nostri ⟨*dignum sit?*⟩ bonum civem ... a tanta avocare tristitia. CORP. X 520, 9 defessum ordinem dispositione[m] -is sui ... relevare. *nota*: QVINT. inst. 10, 1, 101 T. Livium ... in narrando mirae iucunditatis clarissimique -is (*fere i. q. perspicuitatis? sed v. Doederlein, Verhdlg. d. Philol.-Vers. zu Hamburg 1855 p. 50*). *cf.* 10, 1, 73 candidus ... Herodotus (*p. 245, 1*). *christiana*: TERT. pudic. 20 p. 267, 14 conversum ... hominem de pristino carnis habitu in -em fidei (APRING. in apoc. 19, 14). PS. HIL. dedic. eccl. p. 881^D ut *templum marmore Pario exstructum* -em ecclesiasticae castitatis exprimeret. HIL. in Matth. 22, 7 vestitus nuptialis est gloria spiritus sancti et -r habitus (*genet.*) caelestis. 5, 2 ne quid sit horroris ex vitiis, sed magis gratia -is sit in occursu. 5, 11 *angelis* a deo gloriae -r indultus est. HIER. epist. 70, 2 cur ... -em ecclesiae ethnicorum sordibus polluamus. tract. in psalm. I 84 p. 93, 21 impudicitiam operuisti castitate, nigredinem operuisti -e. I 86 p. 102, 24 'super nivem dealbabor': Aethiopes versi sumus in -em (*cf.* PRVD. cath. 2, 70 tu, sancte, qui taetram picem -e tingis lacteo). FAVST. REI. grat. 1, 11 p. 37, 15 *peccator* honoratur -e gratiae et induitur decore iustitiae. VEN. FORT. vita Leob. 16, 56. *cf.* APRING. in apoc. 1, 14. EVCHER. form. 9 p. 52, 24 'byssus' castitatis vel continentiae -r (GLOSS. IV 595, 29). VVLG. sap. 7, 26 *sapientia* -r est ... lucis aeternae.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

syn. ad I: claritas, nitor, pallor. *ad II*: simplicitas: *opp.*: nigredo, nigritia, rubor. *Hey.*

candosoccus, -ī *m.* COLVM. 5, 5, 16 deinde palmites rursus ad harundines submittere, quos nostri agricolae mergos, Galli -os vocant. *v. Holder, Altcelt. Sprachschatz I p. 733.*

candys vestis regia GLOSS. (*v. l.* candius *et* canditus). κάνδυς.

? **canelum,** -ī *n.* *i. q. canalis*: VISIO Paul. 39 p. 32, 1 vidi alios pendentes super -a aquae. *cf. Ducange s. v.* canellus. *L.*

cānentās capitis ornamenta PAVL. FEST. p. 46. *a* caneo, canens. *de capillis canis, qui senibus honori sint, dictum esse fortasse recte explicat Rosenberg in Philol. 34, 761.*

cāneo, -ēre [*cf. c.* canesco. *Th.*]. *a* canus *derivatur* GRAMM. suppl. 29, 21. GLOSS. πολιοῦμαι. *legitur inde a* VERG.; *scriptores rarissime usurpaverunt habentque saepius* canescere, *legi solum apud* TAC. Germ. 31. *part. praes.* (*quod plurimis locis pro adiectivo ponitur*) *abl. sing.* -i: OV. trist. 5, 2, 66 SIL. 3, 519. 4, 247. 5, 486. 14, 362. CYPR. GALL. iud. 303 -e. NEMES. ecl. 1, 50 (*v. infra l. 49*).

a *universim*: *i. q. albere, album, canum esse*: VERG. georg. 2, 13 glauca -entia fronde salicta (2, 120 nemora ... -entia. OV. am. 3, 10, 39 locus nemorum -bat frugibus Idae. ars 3, 67 qui -ent, frutices. met. 1, 110 ager gravidis -bat aristis. 6, 81 -entis olivae. SIL. 13, 69 STAT. Theb. 3, 466 IVV. 14, 144. OV. met. 12, 411 -entia lilia. SIL. 5, 486 quercus ... -enti vertice). VERG. georg. 3, 325 dum gramina -ent et ros in ... herba (ANTH. 589, 2 summaque -bat roribus herba novis). OV. epist. 5, 54 remis eruta -et aqua (17, 137 aequora -ent. SIL. 4, 247 -enti ... aequore. 14, 362 gurgite. STAT. Theb. 5, 337 geminus fragor ardua -et per latera. AVIEN. orb. terr. 1379 ima iugi exstantis vestigia gurgite -ent). OV. ars 2, 440 summo -et in igne cinis. met. 12, 77 tum colla iugo -entia pressos exhortatus equos. fast. 2, 109 veluti -entia dura traiectus pinna tempora cantat olor. trist. 5, 2, 66 -enti ... gelu (SIL. 1, 205 -et barba gelu. 3, 519 lubrica frustratur -enti semita clivo. 3, 534 -entis pruinae. STAT. Theb. 5, 112 -et hiems. AVIEN. Arat. 987 albenti cum -ent tempora bruma. AVSON. 361, 13 rara pruinosis -bat gemma frutetis. CLAVD. 10, 52 -entes ... pruinae. PAVL. NOL. carm. 23, 5 -entibus terris. SIDON. carm. 5, 519 -entem ... Histrum). SIL. 1, 424 -entem mandens aper ore cruorem. 15, 740 -entem pulvere turmam. TAC. Germ. 31 plurimis Chattorum hic placet habitus iamque -ent insignes et hostibus simul suisque monstrati. CYPR. GALL. iud. 303 -enti ut vellere lanae caelestes fluvitent nocturno tempore rores. **b** *speciatim*: *i. q. senectute albere, senem esse*: VERG. Aen. 5, 416 temporibus geminis -bat sparsa senectus (GLOSS. V 444, 28 candidum erat canitie, albicabat). 10, 192 -entem molli pluma duxisse senectam. 10, 417 ut senior leto -entia lumina solvit (SERV. *ad l.* ut hypallage est pro ipse canens, aut physicam rem dixit; dicuntur enim pupillae mortis tempore albescere. MACR. sat. 6, 6, 5 pro vetustate senilia). VAL. FL. 6, 122 expertes -entis Iazyges aevi (*i. senectutis*). SIL. 6, 560 -entes crinibus (13, 312 crinem -entem). NEMES. ecl. 1, 50 caelo dignus -ente senecta conciliique deum.

derivata: canescere, (canentas ?). *Meister.*

canēphoros *f.*, κανηφόρος. canephora *v. l. 60. 61 cf. l. 54.* PORPH. Hor. sat. 1, 3, 10 -oe hodieque Athenis appellantur, quae sacra capite portantes lento gradu incedunt (*inde* SCHOL. Hor. *ad l.*). *cf.* PAVL. FEST. p. 65 canifera mulier appellatur quae fert canuam, id est qualum, quae est cistae genus. *Titulus fabulae* TVRPIL. canephoros. *v. Ribbeck com. p. 99.* *statua*: CIC. Verr. 5, 5 *signa* virginali habitu atque vestitu, quae manibus sublatis sacra quaedam more Atheniensium virginum reposita in capitibus sustinebant; -oe ipsae vocabantur. 5, 18 (*cf.* PORPH. Hor. sat. 2, 8, 13 illas ait quas Tullius in Verrinis canoeforas ait). PLIN. nat. 36, 25 -os eiusdem (*Scopae*). *cf.* 34, 70. SYMM. epist. 1, 29 Polycleti -as (-us *codd.*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 48, 8 *exemplum secundi paeoni* canephorus. *L.*

cānēsco, -uī, -ere [*a* canus; *cf.* canere. *Th.*]. *legitur inde a* SCAEV. *et* CIC. *part. praes. abl. sing.* -i MART. CAP. 9, 999.

A *generatim*: *i. q. albescere*: OV. am. 1, 8, 52 -unt turpi tecta relicta situ. met. 2, 212 pabula -unt *solis aestu.* fast. 3, 880 -erint herbae rore recente. epist. 3, 65 -ant aequora remis (MANIL. 1, 708 ut freta -unt sulcum ducente carina. LVCAN. 10, 322 -it fluctibus amnis. AVIEN. Arat. 1486 spumosum late pelagus -ere cernes. 1678 freta mox -ere ventis. orb. terr. 624 Aeolides ... insulae inserto -unt undique ponto. HIER. epist. 1, 2 spumei fluctus -unt. SIDON. epist. 2, 2, 17 spumoso -it impulsu). SEN. Tro. 73 nivibus -uit Ide. COLVM. 3, 2, 12 -it lanugine *Aminea lanata.* PLIN. nat. 17, 34 redigamus ad ligni cariem et inveniemus illa ... vitia aridae, fistulosae, scabrae -entis. 20, 262 florem purpureum ... celeriter -entem. 31, 106 -entibus siccitate convallibus. 35, 186 capillamenta -entia. SIL. 17, 596 lanigeros cinere Ausoniae -ere lucos. SOL. 22, 10 ignes numquam -unt in favillas (casiescunt, cassescunt *codd.*). PANEG. 3, 9 cum ipsi anhelitus hominum ... concreti rigore -unt (AVG. in psalm. 77, 26 pruina terra -it. ALC. AVIT. carm. 1, 221 -unt arva pruinis. DRAC. laud. dei 1, 193 -unt prata pruinis). AVG. serm. ed. Mai 57, 1 campos *liliorum* -entes. CARM. c. pag. 10 fingeret ut cycnum, voluit -ere pluma. **B** *speciatim*: *senectute albescere*: **1** *de capillis senum*: COLVM. 6, 29, 5 *de quis*: supercilia nonnumquam -ere (*cf.* canities *sub 1 et* canus *sub 1*). PLIN. nat. 30, 134 capilli ne -ant. SVET. Galba 8 capillus repente toto capite -ret. ARNOB. nat. 2, 7 pili ... paulatim adiciendo -ant. SIDON. epist. 3, 13, 7 *barba* senectute -ens. *in imagine*: PLIN. nat. 25, 167 nomen hoc (*erigeron*) Graeci dederunt, quia vere -it. **2** *de ipsis hominibus*: *canum fieri, senescere*: [*dub.* PROP. 2, 18, 5 quid mea si canis aetas -ret (*N*, aetas mea caneret *rell., v. p. 236, 22*)]. OV. met. 9, 422 -ere ... Iasona. PLIN. nat. 7, 23 Indiae feminas semel in vita parere genitosque confestim -ere. GELL. 9, 4, 6 homines, qui in pueritia -ant. MIN. FEL. 21, 11 Minerva -uit antequam peperit. SPART. Hadr. 21, 8 cum cuidam -enti quiddam negaret. CLAVD. 26, 35 totaque sub galeis Mavortia -uit aetas. HIER. hom. Orig. in Luc. 20 p. 311 senectus bona, -ens et in finem usque perveniens. AVG. in psalm. 112, 1 senili honore -itis. BOETH. herm. pr. 1, 9 p. 121, 5 sexagenarium -ere frequentius fit, quam non fit (herm. sec. 3, 9 p. 188, 12. 240, 18). *nota*: PAVL. NOL. epist. 13, 6 quae etsi adhuc flore annorum virebat, tamen morum sanctitate -uerat (*cf.* canus *sub 2 c*). **3** *hinc translate etiam de rebus*: SCAEV. carm. frg. 1 -et saeclis innumerabilibus *quercus Mariana* (*cf.* CIC. leg. 1, 1). HIER. praef. Vulg. euang. -entem mundum. MART. CAP. 9, 999 -enti rota (*fort. temporis i.* -e aevo). *deinde senectute maturescere*: CIC. Brut. 8 cumque ipsa oratio iam nostra -ret haberetque suam quandam maturitatem. PETRON. 2 omnia ... non potuerunt usque ad senectutem -ere. AMBR. virg. 3, 4, 16 donec mens aevi matura -ret. *Meister.*

? cannelam non **canianus** PROB. app. gramm. IV 197, 24 (*corrupt.*, canna non calamus *Heraeus, Archiv 11 [1900] 304*). *L.*

canicae, -ārum *f.* [*a* canis *ductum esse videtur, v. Marx ad Lucil. 711; cf.* cantabrum. *Th*]. GLOSS. IV 28, 5 recrementa. PAVL. FEST. p. 46 -ae furfures de farre a cibo canum vocatae (NON. p. 88. GLOSS. V 639, 29 -as: furfures). LVCIL. 711 quanti vellet quam -as ac pultem (a pulte *L*, apud te *rell. Nonii*). *cf.* caniles.

canicapitus *a* canis *et* caput; *cf.* κυνοκέφαλος. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 254 qui ... sollemnes erant, bovem et hircum et crocodilos et -os volebat inspicere *Amenofis.*

***canīcula,** -ae *f.* [*a* canis *deminutive. Th.*]. GLOSS. IV 30, 8 -a a cane dicta *al.* III 431, 21 κυνάριον. PRISC. gramm. II 115, 8 inveniuntur deminutiva, quae non servant genera primitivorum, ut ... hic canis, haec -a. *sic passim apud* GRAMM. canicla *ex. gr.* ORIBAS. syn. 4, 8. *masc.* caniculus: NOT. Tir. 108, 91 FRG. Bob. gramm. XII 543, 3. *cf. praeterea p. 251, 33 sq.* *propria notione 'canis parva' nusquam legitur.*

1 *de hominibus*: PLAVT. Curc. 598 apage istanc -am. GELL. 4, 20, 3 qui iurabat cavillator quidam et -a et nimis ridicularius fuit. TERT. adv. Marc. 1, 1 illa -a (ille canicola *mavult Engelbrecht, Wien. Stud. 27 [1905] 64*) Diogenes *i.* κυνικός.

2 *de alearum iactu* (*cf.* canis *sub II B*): PERS. 3, 49 damnosa -a quantum raderet (*cf.* SCHOL. Pers. *ad l.* -a genus aleare, in quod de numero quinque subtrahantur). FRG. Bob. gramm. VII 543, 3 tesserarum apud antiquos erant varia nomina, vulturis, -i, Veneris.

3 *de instrumento*: ISID. orig. 20, 15, 4 lupus, qui et -a, ferreus harpax, quia, si quid in puteum decidit, rapit et extrahit.

4 *de canicula marina*: GLOSS. II 356, 57 κυνίσκος θαλάσσιος. VARRO ling. 5, 77 vocabula piscium pleraque translata a terrestribus ... alia a vi quadam ut ... -a. *enumeratur inter pisces*: PLIN. nat. 1, 9, 70. 1, 32, 25. 32, 145 POL. SILV. chron. I p. 544, 9. PLIN. nat. 9, 34 *thursiones* maxime ... rostris -arum maleficentiae assimulati. 9, 151 *sqq. fuse de caniculis piscatori resistentibus.* 13, 139 ⟨maria⟩ -is referta ... remos plerumque ipsos invadentibus. AMBR. hex. 5, 3, 7 vivos fetus edunt de suo corpore, ut mustelae et -ae et cete ingentia. *in medicaminibus*: PLIN. nat. 32, 79 dentium dolores sedantur ... cerebro -ae (*marinae ut videtur; cf.* PLIN. med. 1, 14). 32, 137 idem effectus (*pavores repentinos tollendi*) ... -ae dentis. ORIBAS. syn. 4, 8 splen ex marinis piscibus, canicla, cefalus (οἱ σπλῆνες ... τῶν δὲ θαλαττίων ... κυνός).

5 *de stella*: GLOSS. III 293, 28 κύων. *sidus sit an stella, plerumque diiudicari nequit*: ISID. orig. 3, 70, 14 -a stella, quae et Sirius dicitur, aestivis mensibus in medio centro caeli est: et dum sol ad eam ascenderit, coniuncta cum sole duplicatur calor ipsius, et dissolvuntur corpora et vaporantur. *de situ*: MANIL. 1, 396 subsequitur *Orionem.* PLIN. nat. 18, 281 lacteus circulus ... visu facilis ... duorum siderum observatione, aquilae in septentrionali parte et in austrina -ae (*cf. l. 75 sqq.*). SERV. Aen. 3, 141 -a, in cuius ore est *Sirius.* SCHOL. Hor. carm. 1, 17, 17 stella est in ore Canis. *fabula*: HYG. fab. 130 p. 113, 11 Icarius Arcturus in sideribus est dictus, canis autem Maera -a. *de colore*: SEN. nat. 1, 1, 7 acrior sit -ae rubor. *de ortu, occasu*: VARRO rust. 1, 28, 2 *a solstitio* ad -ae signum dies XXVII. *cf.* COLVM. 9, 14, 5 peracto solstitio usque ad ortum -ae, qui fere dies triginta sunt (VARRO rust. capit. 1, 28 est ex a. d. III Idus Augustas in a. d. V Kal. Octobres). NIGID. Serv. auct. georg. 1, 218 oritur ... -a cum Cancro. MANIL. 5, 207 exoritur ... canis, latratque -a flammas. COLVM. 11, 2, 53 VII Kal. Aug. -a apparet. 11, 2, 89 VII Kal. Decembris -a occidit. 11, 2, 94. PLIN. nat. 2, 123 exoritur ... dies XV ante Aug. Kal. 2, 130 est principium lustri ... intercalario anno -ae ortu. 18, 285 cui (*cani*) praeoccidere -am necesse sit. 18, 288. PORPH. Hor. carm. 3, 29, 18 *procyon* ante

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-am oritur. CENS. 18, 10 p. 38, 26 primo die eius mensis, quem vocant Aegyptii θωυθοί, -ae sidus exoritur. CHALC. comm. 125 Homerus ortum -ae canem Orionis appellat, cum hanc eandem stellam astrocynion quidam, Aegyptii vero Sothin vocent. *observatur ab agricolis*: VARRO rust. 1, 32, 1 inter solstitium et -am plerique messem faciunt (COLVM. 2, 20, 1). 1, 33, 1 inter -am et aequinoctium autumnale oportet stramenta desecari *al.* COLVM. 5, 5, 15 sub ortu -ae palmeis tegetibus vineas adumbrat. 6, 3, 1 *sentes* aestivo tempore per -ae ortum recisi *al.* *a medicis*: SCRIB. LARG. 202 PLIN. nat. 28, 187 CAEL. AVR. acut. 3, 4, 43. *aestum fert*: HOR. sat. 2, 5, 39 rubra -a findet infantis statuas. carm. 1, 17, 17 -ae ... aestus. 3, 13, 9 flagrantis atrox hora -ae. LIV. 40, 22, 7 *frigora* -ae ortu similia brumalibus erant. OV. ars 2, 231 sitiens ... -a. PRIAP. 63, 1 agente terra per -am rimas siticulosam sustinemus aestatem. MANIL. 1, 397 -a nullum terris violentius advenit astrum. 5, 207 *v. p. 250, 79.* PAVL. FEST. p. 45 ad placandum -ae sidus (*cf.* p. 285, 31 *sqq.*). SEN. nat. 4, 2, 1 Nilus ante exortum -ae augetur mediis aestibus ultra aequinoctium. 5, 10, 3 *etesiae* ultra ... ortum -ae non valent. COLVM. 2, 20, 1 *vapores* sunt vastissimi per ortum -ae. 3, 11, 8 per ortum -ae non patiatur *silex* sitire radices. 4, 8, 1 *al.* PERS. 3, 5 siccas insana -a messes ... coquit. PLIN. nat. 2, 123 ardentissimo ... aestatis tempore exoritur -ae sidus. 9, 58 silurus -ae ortu sideratur. HYG. astr. 2, 4 p. 37, 12 -a exoriens aestu Ceorum loca et agros fructibus orbabat. SCHOL. Germ. Bas. p. 86, 8 -ae signum pestiferum. SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 353 est ... in lingua extima -ae stella ardentissima. *nota*: PLIN. nat. 18, 268 quod sidus (*procyon*) apud Romanos non habet nomen, nisi -am hanc volumus intellegi, h. e. minorem canem ... ad aestum magno opere pertinens (*cf.* HYG. astr. 2, 4 p. 36, 20). *pro aestu ipso*: CASSIOD. art. 7 p. 1218[C] aestatis -am ... autumni suspectos imbres. *nota in imagine*: TERT. scorp. 1 medius ardor, ipsa -a persecutionis. *pro robigine, quae aestu efficitur* (GLOSS. II 556, 51 ἐρυσίβη): AVG. in psalm. 77, 27 rubigo occulte nocet; quam etiam aeruginem nonnulli interpretati sunt, alii -am (*aliquot mss.* caniculum). GROM. p. 351, 8 fructus ... -is interient, robigine occidentur.

6 *de dente canino* (*v. p. 252, 27*): GLOSS. III 318, 17 κυνόδους.

canīculāris, -e *a* canicula. *ad caniculam stellam pertinens*: GLOSS. III 599, 19 dies -es: cynocaumatici[s]. ISID. nat. 26, 14 ab hac ... stella (*Sirio*) dies -es nominantur, quoniam hi plus flagrant ardoribus quam totius aestatis tempus. orig. 3, 70, 14 unde (*praecedit explicatio*) ... ex ipsa stella *canicula* dies -es dicuntur, quando et molestae sunt purgationes. VEG. mulom. 1, 18 VIII Kal. Iul. h. e. initio -ium dierum. *indicant dies caniculares nimium aestum*: PORPH. Hor. carm. 3, 13, 9 calorem -ium dierum. PALLAD. 8, 1. 12, 13, 5 (*syn.* aestivus). VEG. mulom. 1, 56, 33 dierum -ium tempore aestu animal fatigabitur. THEOD. PRISC. eup. faen. 68. PLIN. VAL. 2, 18 in sole calido diebus -bus. CASS. FEL. 46 p. 120 -i tempore. *al.* ORIBAS. syn. 7, 22. *om.* dies: PALLAD. 11, 12, 8 si aestu -ium fatigatur. *cum aliis subst.*: TERT. adv. Marc. 1, 19 aura -is. CENS. 18, 10 p. 38, 24 Aegyptiorum annum magnum Graece κυνικόν, Latine -em vocamus (2, 11 p. 46, 20). GARG. MART. med. 43 post -es aestus. SCHOL. Hor. serm. 1, 7, 23 -em stellam h. e. Sirium. VEG. mulom. 2, 100 sol ... -is. SIDON. epist. 2, 2, 2 fallis clementissimo recessu inclementiam -em. *canicularius*: medio aestatis vel hiemis GLOSS. IV 215, 38; *cf.* V 594, 47 *canicularium* (*i. tempus*, call- *cod.*): medium aestatis vel hiemis.

canīculātim *v. s.* canaliculatim.

canīculāta *v.* calyculata, *ubi addendum*: MARCELL. med. 14, 64 uvam -am (caniclutam *cod.*) et cocleam germanam combure.

canīculus *v.* canicula.

? **canicum.** ORIBAS. syn. 4, 28 *ventrem molliunt* de oleribus canicum sive acalifis (κνίδη ἢ καὶ ἀκαλήφη). *Probst.*

? **canier.** GLOSS. leno, seductor, suasor (*v. l.* carier, canifer). *nondum emendatum.* *L.*

canifera *v. p. 249, 54.*

cānifico, -are *a* canus *et* facere. *canum, album reddere*: CARM. frg. Atil. gramm. VI 285, 11 haec mare canificat nec agit freta caerula. *Meister.*

canifōrmis, -e *a* canis *et* forma. PRVD. apoth. 195 quae *superstitio* -em latrantemque throno caeli praeponat Anubem?

? **caniles** ex farina et aqua coquitur GLOSS. IV 27, 52. (caniceus [*sc. panis*] *Nettleship*, τηγανίτης *Heraeus*; *cf.* canicae).

[x]**canīnus,** -a, -um *a* canis. PRISC. gramm. II 79, 16 'i' servant omnia quae a nominibus mutorum animalium ... derivantur in hanc formam ... canis -us. *legitur inde a* PLAVTO, *singulis locis apud*: PLAVT. OV. VAL. MAX. PERS. QVINT. inst. APVL. *binis*: LVCIL. SALL. hist. frg. SCRIB. LARG. PETRON. *ternis*: VARRONEM MART. IVV. *quaternis*: CELS. COLVM. *persaepe*: PLIN. nat. *et* ECCL.

I ***proprie:*** *ad canem pertinens*: *generatim*: PLAVT. Cas. 973 -am scaevam (*i. qua parte canis stat, opp.* lupina scaeva) spero meliorem fore. VARRO Men. 575 medium vinum esse prandium -um (*i. dignum quod canibus detur, Bücheler, Rhein. Mus. 35, 394*). SALL. hist. frg. 4, 27 illi (*Scyllae*) dederunt ... formam hominis -is succinctam capitibus (PLIN. nat. 6, 195 Cynamolgi -is capitibus *vivunt*. 7, 23 GELL. 9, 4, 9. TERT. nat. 1, 14 -o capite ... dii. SOL. 52, 27. QVEROL. p. 31, 4 *cynocefali*. AVG. civ. 16, 8). OV. Ib. 229 guttura ... imbuerunt ... lacte -o (PLIN. nat. 29, 133). FEST. p. 273 *rabies* qui morbus -s est. VAL. MAX. 9, 13 ext. 2 *Masinissa* nihil -o latratu ac morsu valentius duxit. APVL. met. 6, 20 -is latratibus. COLVM. 7, 5, 11 -o similis ... pilus. 8, 17, 2 huic (*murenarum*) generi velut -o solet accidere rabies. SCRIB. LARG. 161 pellem -am. PETRON. 64 Scylax, -o scilicet usus ingenio, taeterrimo latratu triclinium implevit. PLIN. nat. 7, 24 *Choromandae* dentibus -is (SOL. 52, 32). 25, 81 cynoglossos -am linguam imitata. 29, 58 *sanguis*. 29, 98 vermem e cadavere -o adalligavere. 30, 35 *corrigia*. 30, 69 -i capitis cinis (*sic persaepe in medicaminibus*). *al.* MART. 7, 95, 10 naribus -is. 10, 5, 5 oret -as panis improbi buccas (*i. qualis panis dari solet canibus cf.* IVV. 5, 11 sordes farris mordere -i). IVV. 14, 64 stercore foeda -o atria. TERT. nat. 2, 14 -o ubere *educatus Aesculapius* (SIDON. carm. 9, 31 *Cyrus*). CARM. ad senat. 32 cum sistro faciem portare -am (ARNOB. nat. 3, 16. 6, 25 Anubis -a cum facie. *cf.* FIRM. err. 2, 2). PLIN. med. 2, 4 -s catulus lactans. ZENO 2, 68 sacrificium *Iudaeorum appellatur* -a mactatio (*cf.* VVLG. Is. 66, 3). OPTAT. 4, 1 p. 102, 11 victima. PS. AVR. VICT. epit. 23, 6 corpus per ... vias more -i cadaveris ... tractum est. AVG. civ. 5, 7 -a fata. serm. 8, 4, 5 -um est parentes non agnoscere *eqs.* CAEL. AVR. acut. 3, 2, 8 -s vocis sonitus. 3, 9, 98 ex rabie -a morbum conceptum. 3, 11, 103 -a involutio. PASS. Petr. Paul. long. 27 canes exhibuit *Simon*, ut se ostenderet non divinos angelos sed -os (*i. canes*) habere. ORIBAS. syn. 4, 8 caro ... -a. *subst.* *canina* (*sc. caro*), GLOSS. κυνεία: VARRO ling. 7, 31 canis -am non est (*cf. Otto, Sprichw. p. 70*). IVST. 19, 1, 10 Poeni ... -a vesci prohibebantur. *nota in proverbio*: VARRO ling. 7, 31 *v. l. 24.* PETRON. 43 de re tamen ego verum dicam, qui linguam -am comedi. *speciatim*: *de dentibus molaribus, cf.* GLOSS. κυνόδους. ISID. orig. 11, 1, 52 dicti -i, quia ad similitudinem -orum existunt et canis ex ipsis ossa frangit *eqs.* ... hos vulgus ... colomellos vocant. *hominum*: CELS. 2, 1 -is dentibus orientibus. 8, 1. 8, 12 sub iis, qui secant, -i sunt. PLIN. nat. 11, 160 qui discriminant eos (*continuos et cibum conficientes dentes*), -i appellantur. 11, 167 a -is amissi ... numquam renascuntur. PS. SORAN. quaest. med. 367, 10 ex utraque parte *priorum dentium* sunt -i dentes. ISID. diff. 2, 59 -i, qui vigesimo aetatis anno existunt. *in proverbio v. l. 67 sqq.* *bestiarum*: COLVM. 6, 29, 4 cum quartum annum agit, iis, qui -i appellantur, deiectis (PELAGON. 1 CHIRON 778). PLIN. nat. 11, 166 *mutantur* leoni et cani ... -i appellati. *ibid.* lupi dexter -s. 32, 82 -o tantum earum (*enhydridum*) contenti sunt. VEG. mulom. 1, 22, 11 despumantur *animalia* ... a dentibus -is (CHIRON 11). 3, 1, 1 iumentum ... habet ... -os IV. *superstitiose*: PLIN. nat. 28, 45 eum, qui -s vocetur, insepulto exemptum adalligari. 28, 107 *crocodili* -i dentes febris statas arcent ture repleti. 30, 21 dentium doloribus ... medetur ... -s dens sinister maximus. *al.* *de quadam musca, quarta plaga Iudaeorum ex Aegyptio exeuntium* (PS. PROSP. prom. 1, 36, 3. AVG. serm. 8, 4, 5 κυνομυῖα *et al.*): CYPR. GALL. exod. 286 cynomyia fluit, quae musca -a dicitur. HIER. epist. 106, 86 κυνόμυια, non ... musca -a. OROS. hist. 1, 10, 11 post muscas -as ... inferentes tam gravia tormenta quam turpia. LIB. iubil. 48, 5. *translate*: ISID. in exod. 14, 9 interpretes cynomyiam i. e. -am muscam posuerunt, per quam -i mores significantur. *in nominibus herbarum*: *v. s.* cucullus, lingua, robus, rosa, urtica, uva. *t. t. med.*: CAEL. AVR. chron. 2, 2, 63 de -o raptu (*v. s. h. v.*), quam Graeci κυνικὸν σπασμὸν vocant. *al.*

II ***translate:*** *de littera* r: LVCIL. 377 [a]r[e] non multum [ab]est hoc cacosyntheton atque -a si lingua dico. PERS. 1, 109 sonat hic de nare -a littera. *de actione atque oratione* (*cf. Otto, Sprichwörter d. Römer p. 69*): LVCIL. 1095 -o ritu (rito *codd.*) oculisque involem. SALL. hist. frg. 4, 54 -a, ut ait Appius, *facundia* (*explicat* ISID. sent. 3, 56, 2 *cf.* in exod. 14, 9) *cf.* QVINT. inst. 12, 9, 9 LACT. inst. 6, 18, 26 HIER. epist. 119, 1 *al.* PAVL. NOL. epist. 5, 6 PROSP. c. coll. 13, 5. ENNOD. op. 2, 49 p. 303, 8 quid ... incessitis -a loquacitate. OV. Ib. 232 latrat ... in toto verba -a foro. *cf.* PRVD. ham. 401 -a foro latrat facundia toto. COLVM. 1 praef. 8 -um ... sicut dixere veteres, studium. IVV. 10, 271 torva -o latravit rictu ... uxor. FIRM. math. 4 praef. 1 conflictationes et -ae ... contentionis iurgiosa certamina. HIER. epist. 50, 1 libros -o dente rodere (*cf.* praef. par. sec. hebr.) *passim.* AVG. trin. 2 prooem. dentem ... -um vel evitat cautissima humilitas vel retundit solidissima veritas. MART. CAP. 9, 999 -os blateratus. SIDON. epist. 9, 16, 3, 10 mussitans ... chorus invidorum prodat hirritu rabiem -o. *de moribus, i. q.* κυνικός: *cf.* AVG. civ. 14, 20 hoc illi -i philosophi, hoc est Cynici, non viderunt, proferentes contra humanam verecundiam quid aliud quam -am hoc est immundam impudentemque sententiam? TERT. nat. 1, 16 ad horam lucernarum et -um ministerium et ingenia tenebrarum (apol. 8 cum tenebrae ceciderint -ae). 2, 9 telum ... volgare atque -um (*lapis*). patient. 2 affectatio humana -ae aequanimitatis stupore formata. pall. 4 p. 938 Oehl. ne -ae forte constantiae mandatum sit. HIER. epist. 69, 4 ut passim -as nuptias iungeres. *cf.* AVG. c. Iul. 3, 7, 16 ut remota honestate nuptiarum omnes indifferenter ac passim -o more concumberent. serm. 8, 4, 5 *v. l. 19.*

[x]**canis,** -is *c.* [*non facile segregatur a nomine canis quod est hibern.* cū (*gen.* con), *gr.* κύων, *ind.* śvā, *lituan.* szů, *armen.* šun, *got.* hunds, *sed differt vocalis prioris syllabae. antiqui conferre voluerunt cum*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

verbo canendi, id quod cave ne plane derideas, cum apud Hibernienses catulus lupi cano *quasi* 'cantor' *dictus sit.* a *vocalem a voce* catulus *arcessitam esse mavult Osthoff, Etymolog. Parerga 1,251. Th.*]. VARRO ling. 7, 32 -es quod latratu signum dant, ut signa canunt, -es appellatae (*loco corrupto* 5, 99). ISID. orig. 12, 2, 25 -is nomen Latinum Graecam etymologiam videtur habere. Graece enim κύων dicitur, licet quidam eum a canore latratus appellatum existiment, eo quod insonet: unde et canere. *de genere*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 498, 7 -s quamvis sit generis communis, non ex se facit genus neutrum. SERV. Aen. 3, 141. PRISC. gramm. II 160, 10 -s commune, quod et natura sic esse ostendit. *gen. comm. (fem. saepius de canibus venaticis) a temporibus antiquissimis usque ad saec. II p. Chr., deinde plerumque masc.; cf. Neue-Wagener* I^3 *p. 920 sq. de promiscuo usu, ex. gr. masc.*: LIV. ANDR. (?) carm. frg. 32 [*vel* LAEV.] ENN. scen. 415 PLAVT. Mil. 268 Bacch. 1146 CATO agr. 124 TER. Phorm. 706 CIC. *ubique.* VARRO Men. 513 rust. 1, 21, 1 *al. fem.*: ENN. ann. 528 PLAVT. Capt. 485 Most. 854 Men. 933 Pseud. 329 Poen. 1234 PACVV. frg. 38 LVCIL. 2 VARRO ling. 7, 32 rust. 2, 9, 15 *al.* canis femina: PLAVT. Men. 837 IVST. 1, 4, 10 VEREC. in cant. 6, 2. *de formis*: *nom. sing.* canes (VARRO ling. 7, 32 dicta enim apud veteres una canes. CHAR. gramm. I 145, 19): ENN. ann. 528 PLAVT. Trin. 172 LVCIL. 2. 1221 VARRO rust. 2, 9, 1 (*cod.*). *ubique legitur abl.* -e *praeter* CAES. anal. frg. Char. gramm. I 123, 1, *genet.* -um (*cf.* CHAR. gramm. I 89, 8 *al.*). SEN. benef. 2, 34, 2 -em et venaticum et marinum et sidus (BOETH. herm. pr. 1, 5 p. 75, 14). GLOSS. κύων. [*val.* câine, *ital.* cane, *francog.* chien. *M.-L.*]

I ***proprie***: **A** ***animal*** *homini subditum*: *cf.* CIC. nat. deor. 2, 158 canum ... tam fida custodia tamque amans dominorum adulatio tantumque odium in externos et tam incredibilis ad investigandum sagacitas narium, tanta alacritas in venando quid significat aliud nisi se ad hominum commoditates esse generatos? **1** *generatim*: *de natura, moribus, voce, sim.; fusius* CIC. nat. deor. 2, 158 *v. l. 27* OV. hal. 75 *sqq.* GRATT. COLVM. 7, 12 *et* 13 PLIN. nat. 8, 142 *sqq.* SOL. 15, 6 *sqq.* NEMES. cyn. AMBR. hex. 6, 4, 23 *sqq.* AVG. serm. ed. Mai 4, 3. 161, 4 OROS. apol. prol. 3—7 EVSTATH. Bas. hex. 9, 4 p. 961.

PLAVT. Capt. 485 ne -em quidem *irritatam* voluit quisquam imitarier (LVCIL. 2 LVCR. 5, 1063). Epid. 234 -i ... ademptumst nomen. Rud. 842 quasi -em hominem insectarer lapidibus. Trin. 835 quasi -es circumstabant navem ... venti. LVCR. 4, 1203 in triviis ... saepe -es *coeuntes.* 6, 1222 fida -um vis. CIC. rep. 1, 67 ut ... in ... tanta libertate -es etiam et equi, aselli denique liberi ... incurrant. fin. 4, 37 in omni ... animante est summum aliquid atque optimum, ut in equis, in -bus (5, 38). nat. deor. 1, 97 -s nonne similis lupo? (ac. 2, 50). 2, 38 omnia imperfectis ... esse meliora, ut ... in -e quam in catulo. 2, 126 vomitione -es ... curantur. 2, 128 multiplices fetus procreant, ut sues, ut -es (PLIN. nat. 11, 233). 2, 151 sagacitate -um ... abutimur (div. 1, 65 *cf.* SEN. benef. 2, 29, 1 epist. 76, 8). VARRO Men. 503 -s fit e catello. frg. Non. p. 450 -es gannire (*cf.* PAVL. FEST. p. 99 gannitio -um querula murmuratio). VERG. ecl. 1, 22 -bus catulos similes. georg. 3, 265 genus acre luporum atque -um. 3, 404 nec tibi cura -um fuerit postrema. 3, 496 hinc (*siti*) -bus blandis rabies venit (HOR. epist. 2, 2, 75 hac rabiosa fugit -s. PAVL. FEST. p. 101 hirrire garrire, quod genus vocis est -is rabiosae. *al.* CELS. 5, 27, 2 si rabiosus -s fuit. SCRIB. LARG. 171 in Sicilia plurimi fiunt rabiosi -es. *al.* SEN. Oed. 932 mitte ... rabidos -es. COLVM. 6, 13, 1 rabiosae -is ... morsus. PLIN. nat. 2, 107 -es ... toto eo spatio maxime in rabiem agi. 7, 64 in rabiem aguntur gustato eo [*profluvio muliebri*] -es. VAL. FL. 7, 125 aegra ... peste -s rabieque futura. NEMES. cyn. 203 est ... -bus rabies, letale periclum). TIB. 1, 5, 56 aspera turba -um (PRIAP. 70, 11). LIV. 5, 47, 3 sollicitum animal ad nocturnos strepitus. OV. ars 2, 484 haeret adulterio cum -e nexa -s. met. 7, 536 strage -um ... volucrumque oviumque boumque. fast. 5, 140 compita grata -i. hal. 5 pugnant ... morsu -s. 75 *sqq. uberius de virtutibus -is.* PAVL. FEST. p. 231 plauti appellantur -es, quorum aures languidae sunt ac flaccidae et latius videntur patere. GRATT. 154 mille -um patriae ductique ab origine mores quoique sua. PRIAP. 70, 5 -s ... nidorem ... persecuta (prosecuta *plerique*) fumi. CELS. 5, 27, 1 *fit vulnus* morsu ... -is (SCRIB. LARG. 266 *passim.* PLIN. nat. 20, 244). PHAEDR. 1, 4, 2 -s per flumen carnem dum ferret natans. 1, 20, 3 corium ... viderunt -es. SEN. dial. 2, 14, 2 -em acrem obiecto cibo leniet. 4, 25, 3. 7, 19, 2 ad occursum ignotorum hominum minuti -es *latrant.* clem. 1, 17, 1 in iumentis ... et -bus erubescere iras exercere. epist. 76, 9 quanto clariorem *vocem* -es habent *homine* (COLVM. 7, 12, 1). 121, 19 quare pulli ... -em non timeant. apocol. 13 subalbam -em in deliciis habere. COLVM. 4, 17, 1 -bus ferisque reddit obnoxium *fructum.* 7, 12, 4 probatur quadratus potius quam longus aut brevis. 7, 12, 10 omnes sine discrimine -es hordeacea farina ... pascit. 7, 13, 2 pulicosae -i remedia. PERS. 5, 159 luctata -s nodum abripit. PLIN. nat. 8, 46 urinam ... crure sublato reddere ut -es (24, 171. 28, 215). 8, 106 vomitionem hominis imitari ad sollicitandos -es (*sim.* MART. 12, 48, 8). 9, 41 in coitu -um modo cohaeret *al.* 10, 177 *catulos* caecos ... gignunt -es (AVG. serm. 8, 4, 5). 11, 202 angustissima *alvus* -bus. 11, 247 *ungues* recti ... -bus. 24, 40 ad -um et iumentorum scabiem *al.* 25, 91 inveniunt ... -es *herbam*, qua fastidium vincunt. 33, 98 odor ex argenti fodinis inimicus ... maxime -bus (34, 167 plumbi fornacium). MART. 1, 83, 2 non miror, merdas si libet esse (*i. edere*) -i. 5, 44, 8 maior rapuit -em culina. IVV. 8, 34 -bus pigris scabieque vetusta levibus. SVET. frg. p. 250, 1 -um latrare seu baubari. p. 254 *vir* qui -em sibi adiunctum haberet (AMBR. hex. 6, 4, 24). VLP. dig. 9, 1, 1, 5 si -is ... asperitate sua evaserit et alicui damnum dederit. PORPH. Hor. carm. 2, 19, 30 'leniter atterens cauda⟨m⟩'; suaviter, ut solent -es facere dominis blandientes. sat. 1, 7, 2 hibridae ... dicuntur -es, qui ex inparibus parentibus nati sunt, h. e. ex venatico et gregario. LAMPR. Heliog. 28, 1 -es quaternos ingentes iunxit ad currum. ITALA prov. 26, 11 (Hil. c. Const. 25) soli -es ad vomitum suum redeunt. iud. 7, 5 (Lugd.) quomodo -is lambit (VVLG. -es solent lambere aquam). VVLG. psalm. 58, 7 famem patientur ut -es. Luc. 16, 21 -es veniebant et lingebant ulcera eius (*Lazari. cf.* AVG. civ. 1, 11). *saepius.* AVG. serm. ed. Mai 74, 3 equis et -bus, quibus pilos pro vestibus dedi. PHYSIOGN. 17 dociles ut -es. 51 *generosus.* OROS. hist. 5, 18, 9 *-um* naturae est extra homines esse non posse. EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 p. 958^B gratificus -s et memor amicitiae. *laniant homines, devorant corpora*: CIC. Mil. 33 cruentum cadaver ... nocturnis -bus dilaniandum reliquisti. Tusc. 1, 108. CATVLL. 108, 6 intestina -es *vorent.* HOR. epod. 5, 23 ossa ab ore rapta ieiunae -is. OV. met. 3, 140 -es satiatae sanguine erili. trist. 2, 106 praeda fuit *Actaeon* -bus ... suis. *v. p. 256, 72.* Ib. 170 scindent avidi perfida corda -es. 596 dilaniet vigilum te ... turba -um. VAL. MAX. 9, 12 ext. 4 -um morsibus laniatus obiit *Euripides* (GELL. 15, 20, 9). PHAEDR. 1, 27, 3 humana effodiens ossa ... -s (MART. 9, 29, 12 ne tua non possint eruere ossa -es). 2, 3, 1 laceratus quidam morsu vehementis -is. LVCAN. 7, 829 obscoenae tecta ... deseruere -es. VAL. FL. 6, 313 praeda future -um. STAT. Theb. 1, 589 caelum ore trahentem diva -um rabies ... dissicit. *al.* SIL. 13, 474 probatum est Hyrcanis adhibere -es. TAC. ann. 15, 44 laniatu -um interire (SVLP. SEV. chron. 2, 29, 2). SVET. Dom. 10 patrem familias ... -bus obiecit (15). APVL. met. 4, 19. 9, 36 *sq. al.* CAPITOL. Alb. 9, 7 *al.* OPTAT. 2, 19 p. 54, 1 -es accensi rabie ipsos dominos ... laniaverunt. VVLG. III reg. 14, 11 comedent eos -es. 21, 19 *passim.* AVG. serm. ed. Mai 4, 3 ut in dominum meum quasi -is dentium venena convertam. *iuncti cum avibus*: VERG. Aen. 9, 483 HOR. epod. 17, 12 LIV. 41, 21, 6 OV. epist. 11, 83 met. 7, 549 Ib. 169 *sq.* LVCAN. 9, 141 VAL. FL. 6, 647 MART. 10, 5, 11 HOMER. 993 STAT. Theb. 10, 353 IVV. 14, 77 APVL. met. 6, 32 IVST. 41, 3, 9 ARNOB. nat. 2, 41 SALV. gub. 6, 84. *in imagine*: SEN. dial. 6, 22, 5 quos (*canes*) sanguine humano pascebat.

2 *speciatim*: **a** *de cane custode* (cave -em *v. s.* caveo): PLAVT. Trin. 170 dum dormitarent -es. 172 ni haec praesensisset -es (*sic AP*). Most. 848 mane sis videam ne -s — (*sc. me mordeat*). :: agedum vide. :: est, abi -s! abin dierecta! 854 -em istam a foribus ... abducat face. CATO agr. 124 -es ... clausos esse oportet, ut noctu acriores et vigilantiores sint (133 VARRO rust. 1, 21, 1). LVCIL. 1221 laniorum immanis -es ut (VARRO rust. 2, 9, 5 ne a ... laniis -es emas). RHET. Her. 4, 34, 46 cum -es funguntur officiis luporum cuinam praesidio pecua credemus? CIC. S. Rosc 56 -es aluntur in Capitolio, ut significent si fures venerint; at fures internoscere non possunt ... quod si luce quoque -es latrent ... opinor, eis crura suffringantur, quod acres sint (57. *cf.* PROP. 4, 4, 84 *Tarpeia* vocales occupat ense -es *Capitolii.* LIV. 3, 29, 9 lupos ... a -bus fugatos. 5, 47, 3 COLVM. 8, 13, 2 PLIN. nat. 10, 51. GELL. 6, 1, 6 -es semper in alios saevientes neque latrarent eum [*Scipionem*] neque incurrerent. ARNOB. nat. 6, 20). CIC. nat. deor. 2, 37 venandi et custodiendi *causa* -em *esse generatum.* LVCR. 5, 864 levisomna -um fido cum pectore corda. VARRO Men. 471 praeter -em cognoscat nemo *Vlixem* (AVG. mus. 1, 4, 8). rust. 1, 19, 3 villa sine iis (*canibus*) parum tuta. 2, 1, 12 muli, -es, pastores (2, 8, 1). 2, 9, 1 -es (*sing.*) ... custos pecoris *eqs.* VARRO AT. carm. frg. 7 desierant latrare -es (HOR. sat. 1, 2, 128 ne ... latret -s. OV. am. 2, 19, 40 quid latrent ... -es. *cf.* TIB. 1, 6, 32 instabat ... cui ... -s). VERG. ecl. 3, 67 notior ... -bus non Delia nostris. Aen. 8, 461 *sq.* gemini custodes ... praecedunt gressumque -es comitantur erilem. HOR. carm. 3, 16, 2 vigilum -um tristes excubiae. TIB. 2, 4, 32 custos liminis. 2, 4, 34 -s ... tacet (OV. fast. 4, 490 vigiles conticuere -es. 4, 764 *al.* trist. 1, 3, 27 quiescebant voces hominum -umque). PROP. 3, 16, 17 saeva -um rabies. 4, 5, 73 exequiae fuerant ... -is. OV. rem. 182 nec desunt comites, sedula turba, -es. met. 8, 296 non has (*pecudes*) pastorve -sve ... possunt defendere. 11, 599 *non* silentia rumpunt sollicitique -es -busve sagacior anser (*cf.* COLVM. 8, 13, 1 *anser* sollertiorem custodiam quam -s praebet). OV. Pont. 2, 7, 11 -em ... fugit aqua. PRIAP. 62, 1 securi dormite -es. VAL. MAX. 9, 13 ext. 2 Masinissa ... salutem suam custodia -um vallavit. PHAEDR. 1, 23, 3 fur panem misisset -i. 3, 7, 16. SEN. dial. 5, 37, 2 irasceris ergo catenario -i (PETRON. 72. 29 -s ingens, catena vinctus. 64). COLVM. 7, 12, 1 -s falso dicitur mutus custos. 7, 12, 3 de villatico ... et pastorali *-i* (*cf.* APVL. met. 9, 34 *pastoricius al.* LEX Sal. 6, 2 *pastoricialis; var.* pastoralem, pastorem). 7, 12, 8 pecuarius. PLIN. nat. 34, 38 in cella Iunonis -em ex aere volnus suum lambentem. VAL. FL. 1, 159 secuntur pastores fremitusque -um. VLP. dig. 41, 1, 44 cum robustis -bus et fortibus, quos pecoris sui gratia pascebat. CLAVD. 18, 133 pastor obesum lacte -em ferroque ligat. MAX. TAVR. c. pag. p. 782^C -um custodia circa ... deos.

b *de cane venatico* (GLOSS. III 361, 74 κύων θηρευτής. III 361, 75

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-s vestigator: *κύων ἰχνευτής v. p. 253, 24*). LIV. ANDR. (?) Ter. Maur. 1938 (carm. frg. 32 Ribb. trag.³ p. 5, *fort.* LAEV. carm. frg. ?) derige odorisequos ad certa cubilia -es (PLAVT. Mil. 268 ibo odorans quasi canis venaticus. CIC. Verr. 5, 31. VERG. Aen. 4, 132 odora -um vis. HOR. epod. 12, 6 sagacius odoror . . . quam -s. FEST. p. 177 nictit -s in odorandis ferarum vestigiis leviter ganniens. APVL. apol. 57 vincit idem [*Crassus*] sagacitate odorandi -es et vulturios. AVG. civ. 8, 15 quis aequabitur odorando -bus?). PLAVT. Cas. 320 cum -e aetatem exigis. Poen. 648 -es compellunt in plagas lepide lupum. TER. Andr. 57 alere . . . -es ad venandum (*cf.* CIC. fin. 1, 69 -es . . . venandi consuetudine adamare. nat. deor. 2, 37). Phorm. 7 cervam . . . fugere et sectari -es. CIC. fin. 2, 40 ad indagandum -em . . . esse natum. LVCR. 1, 404 -es . . . montivagae . . . ferai (ferare *codd.*) naribus inveniunt . . . quietes. 4, 681 ferarum ungula quo tulerit gressum . . . -um vis ducit. 4, 705 errant . . . -es . . . et vestigia quaerunt (OV. ars 3, 427). 4, 999 venantum -es. 5, 1251 saltum -bus . . . ciere (*cf.* Verg. ecl. 10, 57 -bus circumdare saltus. georg. 1, 140 SEN. dial. 7, 14, 3). SALL. Catil. 14, 6 -es atque equos mercari (*cf.* HOR. ars 162 gaudet equis -busque). NEP. Pel. 2, 5 cum -bus venaticis exierunt. VARIVS carm. frg. 4 -s umbrosam lustrans Gortynia vallem. VERG. ecl. 8, 28 cum -bus . . . venient ad pocula dammae (georg. 3, 540. *cf.* MART. CAP. 9, 907 lepus inmiti contulit ora -i). georg. 3, 371 immissis -bus. 3, 410 -bus leporem, -bus venabere dammas. Aen. 5, 257. 7, 479 -bus rabiem . . . obicit (7, 495). 10, 706 -um morsu . . . actus aper (*cf. vol. I p. 1367, 65 sqq.*). 12, 751 cervum . . . venator cursu -is et latratibus instat. HOR. epod. 2, 31 trudit . . . multa -e apros in . . . plagas. epist. 1, 18, 46 educet . . . iumenta -esque. 1, 18, 51. TIB. 3, 9, 6. 3, 9, 14 demam celeri ferrea vincla -i (OV. met. 7, 769 copula detrahitur -bus. 8, 332 vincula . . . adimunt -bus. SEN. Phaedr. 31 -bus . . . mittite habenas). PROP. 2, 19, 20 audaces . . . monere -es (OV. epist. 4, 42 hortari. met. 10, 535). PROP. 3, 13, 46 sive petes calamo praemia sive -e. OV. ars 2, 374 rabidos (rapidos *vulg.*) . . . rotat ore -es *aper* (*cf.* met. 8, 343 ille [*aper*] ruit spargitque -es . . . obliquo latrantes dissipat ictu. fast. 2, 232). 3, 670 non docet infestos currere cerva -es. met. 4, 723 *aprum* turba -um . . . terret. 5, 629 *lepus* cernit ora -um. 7, 807 naribus acres . . . -es. 10, 711 suem . . . excivere. *al.* fast. 2, 87 -es leporesque umbra . . . sub una. Pont. 2, 2, 40 fugit infestos territa cerva -es. *al.* LIV. 25, 8, 9 -es et alius apparatus *venaticus* sequebatur. GRATT. 185 -s illa suos taciturna supervenit hostis. PAVL. FEST. p. 151 millus collare -um venaticorum. p. 255 sagaces -es, qui ferarum cubilia praesentiunt. MANIL. 5, 188 feras . . . -bus ferrove necant. PHAEDR. 1, 12, 9 cursu levi -es elusit *cervus*. *al.* SEN. contr. 3 praef. 9 alii ad aprum, alii ad cervum -es faciunt. SEN. Phaedr. 77 rostra -es sanguine multo rubicunda gerunt. *al.* dial. 4, 32, 3 more magnae ferae latratus minutorum -um securus exaudit (5, 25, 3). epist. 76, 8 in -e sagacitas prima est, si investigare debet feras *eqs.* PETRON. 63 putares -em leporem persequi. MART. epigr. 30, 4 praedam non tetigere -es. 1, 22, 5 praeda -um lepus est. 13, 200 -s vertragus. *al.* APVL. met. 8, 4 -es venationis indagini (-is *al. codd.*) generosae. *al.* CORP. VIII 1027, 4 -bus prendi lepores. VLP. dig. 33, 7, 12, 12 vestigatores et -es et cetera quae ad venationem sunt necessaria. POMER. 3, 17, 1 utuntur . . . saginatis -bus ad venatum. *nota in signis*: PLIN. nat. 34, 66 *Euthycrates* optime expressit . . . -es venantium. 34, 90 Simon -em et sagittarium fecit. APVL. met. 2, 4 -es utrimque secus deae (*Dianae*) latera muniunt.

c *de cane milite*: PLIN. nat. 8, 143 propter bella Colophonii . . . cohortes -um habuere (SOL. 15, 9). VAL. FL. 6, 107 quis turba -um . . . exilit. PRVD. apoth. 216 -e milite peior (*cf.* DRAC. satisf. 42 peior sum factus deteriorque -e).

d *adhibetur in medicina*: SCRIB. LARG. 175 -is nigri adipis p. X VIII, eiusdem sanguinis p. X X. PLIN. nat. 29, 68 -is ungue adalligatis cervino corio nervisque cervi alternatis et dorcadis. 29, 98 menstrua . . . -is in panno subsidere. 30, 53 -is rabiosi calvariae cinis potioni inspergitur. 30, 81 *sanat* verrucarum . . . genera urina -is recens. *al.* AMBR. hex. 6, 4, 26 omnis fera aegra -is hausto curatur sanguine. CHIRON 515 iecur . . . -is escam coctum dato (VEG. mulom. 2, 148, 1). SERV. georg. 1, 58 *Ponticorum* -um testones apti sunt medicaminibus.

epitheta a patriae nomine: PLAVT. Epid. 234 -em vocant Laconicum (VARRO rust. 2, 9, 5 a regionibus appellantur Lacones, Epirotici, Sallentini. VERG. georg. 3, 44 Taygeti . . . -es *vocant cf.* SERV. *ad l.* Lacones. 3, 345 secum . . . Afer agit . . . Amyclaeum . . . -em. PROP. 3, 14, 16 sectatur *Lacaena* patrios . . . -es. PETRON. 40). PLAVT. Capt. 86 Molossici (LVCR. 5, 1063 inritata -um . . . Molossum mollia ructa. CVLEX 331 HOR. sat. 2, 6, 115. PROP. 4, 8, 24 armillatos colla Molossa -es. STAT. silv. 2, 6, 19). CIC. Verr. 5, 47 Cibyratici. LVCR. 3, 750 -s Hyrcano de semine (*v.* CIC. Tusc. 1, 108 *et* CIRIS 308). VARIVS carm. frg. 4 -s . . . Gortynia. HOR. epod. 5, 58 adulterum latrent Suburanae -es. OV. ars 1, 272 Maenalius. met. 1, 533 Gallicus (MART. 3, 47, 11). GRATT. 187 Aetola . . . -s de stirpe. 202 Petronio est haec fama -i volucresque Sycambros . . . delige. CVRT. 9, 1, 31 nobiles ad venandum -es *in regno Sopithis.* PERS. 1, 60 Apula. LVCAN. 4, 440 venator tenet ora levis . . . Molossi, Spartanos Cretasque ligat, nec creditur ulla silva -i (*cf.* AMM. 30, 4, 8 videre . . . subsidentium divites domus *hominum* ut Spartanos -es aut Cretas. CLAVD. 24, 293 *sqq.* hirsutae . . . Cressae tenuesque Lacaenae -*es*). MART. 6, 93, 4 detracta -i Transtiberina cutis (NEMES. cyn. 232 Tuscus). SIL. 10, 77 Belgicus. SOL. 15, 8 de -bus Albanis. 15, 12 Aegyptii -es e Nilo numquam nisi currentes lambitant. SERV. georg. 1, 58 -es . . . Pontici (ISID. orig. 12, 2, 21). MART. CAP. 6, 702 Canaria, -bus inmensae magnitudinis plena. LEX Sal. 6, 1 Sigusium -em (*v. Holder, Altcelt. Sprachsch. I p. 1457 sq.*). *persaepe nude posita leguntur veluti* Cressa, Laconicus, Molossus, *sim. v. s. nom. propr.*

in proverbio (*cf. Otto, Sprichwörter p. 68—72*): ENN. sat. 63 meum non est, ac si me -s memorderit. ann. 528 tantidem quasi feta -es sine dentibus latrat (*cf.* PLAVT. Most. 852 tam placida est quam feta *canis* quaevis). PLAVT. Amph. 680 expectatum eum (*maritum redeuntem*) salutat magis haud quicquam quam -em. Cas. 971 hac lupi, hac -es (HOR. sat. 2, 2, 64). Stich. 139 stultitiast . . . venatum ducere invitas -es. Poen. 1234 me meae latrant -es. Pseud. 319 alligem fugitivam -em agninis lactibus. PACVV. trag. 38 -s . . . percussa lapide . . . lapidem . . . petit (*cf.* PLIN. nat. 29, 102). VARRO Men. 513 plures dominos servi comederunt quam -es. ling. 7, 31 -s caninam non est. Men. 518 ut -s sine coda. HOR. sat. 2, 5, 83 -s a corio numquam absterrebitur uncto. epist. 1, 17, 30 Mileti textam -e peius et angue vitabit chlamydem. OV. rem. 422 a -e non magno saepe tenetur aper. SEN. contr. 1, 7, 18 panem, quem -i das, patri non das? (QVINT. inst. 8, 3, 22. *cf.* ITALA Matth. 15, 26 [Tert. orat. 6] numquid panem filiis pater aufert et -bus tradit?). CVRT. 7, 4, 13 -em timidum vehementius latrare quam mordere. *cf.* IVL. VAL. 1, 38. SEN. apocol. 10 tam facile homines occidebat quam -s adsidit. PETRON. 43 non . . . in domo -em reliquisse (VOPISC. Aurelian. 22, 5 -em in hoc oppido non relinquo). GELL. 13, 31, 16 quoniam -s vino caret. VVLG. eccles. 9, 4 melior est -s vivus leone mortuo.

3 *animal portentuosum, religiosum sim.*: *pro portento, in prodigio*: TER. Phorm. 706 intro iit in aedis ater alienus -s. VERG. georg. 1, 470 obscoenaeque -es importunaeque volucres signa dabant (*cf.* LVCAN. *p. 254, 27*). HOR. carm. 3, 27, 2 impios . . . ducat . . . praegnans -s. PLIN. nat. 8, 153 -em locutum in prodigiis . . . cum pulsus est regno ⟨Tarquinius⟩. SVET. Vesp. 5 -s extrarius e trivio manum humanam intulit. CAPITOL. Maximin. 31, 2 -es circa tentorium ulularunt et animam quasi flendo posuerunt. AVIEN. Arat. 1859 *portendit* -s id praesentia (praesentiat *Breysig*) ultro tellurem fodiens. *adde* PLIN. nat. 30, 82 fel -is . . . amuletum esse. *in cultu deòrum pro deis*: CIC. nat. deor. 3, 47 pisces, -es, lupos, feles, multas praeterea beluas in deorum numerum reponemus (Tusc. 5, 78). LVCAN. 8, 832 semideos . . . -es. PLIN. nat. 6, 192 *Ptoemphani* -em pro rege habent. IVV. 15, 8 oppida tota *Aegypti* -em venerantur (*cf.* TERT. nat. 2, 8 RVFIN. hist. mon. 7 p. 413ᶜ *al.* MACR. sat. 1, 20, 15). APVL. met. 11, 11 -s . . . Anubis. PRVD. perist. 10, 258 crocodilus, ibis et -es cur displicent? *in sacrificiis*: OV. fast. 1, 389 exta -um . . . libare (4, 908). LIV. 40, 6, 1 caput mediae -is praecisae prior pars ad dexteram, cum extis posterior ad laevam viae ponitur. PAVL. FEST. p. 45 rufae -es immolabantur. CVRT. 10, 9, 12 discissae -is viscera . . . abicerent *in lustrando.* MOD. dig. 48, 9, 9 pr. paricida . . . culleo insuatur cum -e (INST. Iust. 4, 18, 6). ARNOB. nat. 4, 25 *Marti* -es ab Caribus . . . immolari. *nota*: TERT. nat. 1, 10 Socrates . . . quercum et -em . . . iurat. OV. fast. 5, 137 -s ante pedes larium.

B *animal* ***fabulosum***: *canes Scyllae*: CIC. Verr. 6, 146 multo se . . . immanioribus -bus succinxerat *quam Scylla.* har. resp. 59 fingendo exprimere . . . tam eminentibus -bus Scyllam tamque ieiunis . . . mandentem. LVCR. 5, 892 rabidis -bus succinctas . . . Scyllas (VERG. ecl. 6, 75 CVLEX 331. OV. met. 7, 65 cincta. 13, 732 *al.* fast. 4, 500 LYGD. 4, 89 SEN. Med. 351). VERG. ecl. 6, 77 timidos nautas -bus lacerasse marinis (CIRIS 61 SALV. gub. 5, 58). Aen. 3, 432 vidisse Scyllam et caeruleis -bus resonantia saxa. *al.* PANEG. in Mess. 72 cum -bus . . . inter fera serperet undas. PROP. 4, 4, 40 in saevos inguina versa -es (HYG. fab. 199 p. 127, 7). OV. am. 3, 12, 22 premit rapidos inguinibus . . . -es (ars 1, 322). epist. 12, 123. trist. 4, 7, 13 esse -es utero sub virginis. MANIL. 4, 605 usque -es ad, Scylla, tuos. LVCAN. 1, 549. 6, 671 spuma -um. *al.* SIL. 5, 136 saevos . . . -um pandebat hiatus. 14, 474 Scyllaei tacuere -es. HYG. fab. 125 p. 108, 16 sex -es ex se natos habebat. HIER. in Ezech. 6 pr. nequaquam in me Scyllaei saevirent -es, qui latrare non cessant. CLAVD. rapt. Pros. 3, 447 -bus . . . reductis *Scyllae* pars stupefacta silet, pars nondum exterrita latrat. *Actaeonis*: VARRO Men. 513 OV. met. 3, 206. 248. MANIL. 5, 184 ante quam -bus nova praeda fuit (SEN. Phoen. 15). SEN. Oed. 754 dominum . . . -es egere suum. STAT. Theb. 4, 574 reicit . . . -es in vulnus hiantes. *Hecatae et inferorum*: VERG. Aen. 6, 257 visae . . . -es ululare per umbram adventante dea (*Hecate*). HOR. sat. 1, 8, 35 serpentes atque videres infernas errare -es. TIB. 1, 2, 52 feros Hecatae perdomuisse -es. OV. met. 14, 410 latrare -es. 15, 797 nocturnos ululasse -es umbrasque silentum erravisse. LVCAN. 6, 733 Stygios . . . -es in luce superna destituam (*cf.* SERV. Aen. 6, 257 -es . . . Furias dicit Lucanus). VAL. FL. 3, 228 Eumenidum -s. STAT. Theb. 4, 429 nocturni . . . -um gemitus. *Cephali*: OV. ars 3, 695 famulis -busque relictis. met. 7, 754 munus *Cynthiae* (HYG. fab. 189 p. 120, 18). *variorum*: PAVL. FEST. p. 110 *Aesculapius*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

uberibus -is sit nutritus (HYG. fab. 252 p. 139, 19 Antilochus . . . ab -e nutritus). IVST. 1, 4, 10 -em feminam parvulo (*filio Cambysis*) ubera praebentem. SEN. Oed. 172 *Amphionios* ululasse -es. CARM. c. pag. 65 -bus Megales (*i. Cybeles*) . . . circumdatus. *convertuntur Hecuba, alii in canem*: PLAVT. Men. 714 Hecubam quapropter -em Graii esse praedicabant? *cf. p. 258, 24.* CIC. Tusc. 3, 63 Hecubam . . . putant propter animi acerbitatem quandam et rabiem fingi in -em esse conversam (MELA 2, 26 *cf.* MART. 3, 22, 4 HYG. fab. 111 p. 99, 12 *al.*). HOR. epist. 1, 2, 26 vixisset -s inmundus *Vlixes*. GRATT. 392 in furias ve<r>tere -es. APVL. met. 2, 22 -es et mures . . . induunt *versipelles*. TERT. nat. 1, 19 hominis spiritum in -e . . . rediturum. anim. 32 non . . . fient . . . -es ex spurcis. *speciatim de Cerbero; cf.* GLOSS. IV 466, 9 -em tricerberum (*cf.* 181, 14 i. e. tricipitem): Tartareum custodem: ENN. scaen. 415 angue villosi canis (SEN. apocol. 13 SCHOL. Hor. carm. 3, 11, 18). CIC. carm. frg. 41 tricipitem eduxit Hydra generatum -em (HYG. fab. 32 p. 66, 1 *al.*). LVCR. 4, 733 Cerbereas . . . -um facies. PROP. 3, 18, 23 -is tria . . . latrantia colla (OV. met. 10, 66). 4, 7, 52 tergeminus . . . -s (OV. ars 3, 322 trist. 4, 7, 16). OV. am. 3, 12, 26 tria vipereo fecimus ora -i (AVIEN. orb. terr. 961 triformis ora -is). epist. 9, 38 inter . . . haesuros terna per ora -es (9, 93). met. 7, 409 Echidneae . . . e dentibus ortum esse -is. LYGD. 4, 87 -s anguinea (consanguinea *Ambr.*). SEN. Ag. 751 Tartari saevum -em (Herc. f. 649 MART. 5, 34, 4. 9, 65, 12 *al.* ANTH. 415, 46). 860 -is inferorum (Herc. O. 460). Herc. f. 59 atrum . . . ducit . . . -em. 783 Stygius; *seq. fusius de Cerbero.* Herc. O. 1202 triformis. 1526 regnum -is inquieti. PLIN. nat. 27, 4 *aconitum* ortum . . . e spumis Cerberi -is. HYG. fab. 30 p. 65, 2 -em Cerberum Typhonis filium. FRONTO p. 228, 26 *sq.* N. ei . . . -i trinas latrandi fauces ac trinos hiatus trinasque dentium formidines addidisse. APVL. met. 6, 19 -s . . . praegrandis, teriugo et satis amplo capite praeditus, immanis et formidabilis, tonantibus oblatrans faucibus mortuos. *al.*

C *canis* ***marinus*****:** GLOSS. II 357, 23 κύων θαλάσσιος. ISID. orig. 12, 6, 5 -es in mari a terrenis -bus nuncupati, quod mordeant. *v. p. 253, 24.* VERG. Aen. 9, 483 -bus data praeda marinis *corpus.* ALBINOV. carm. frg. 7 saevas undique pistris (*al. codd.* pristis) aequoreasque -es. PLIN. nat. 9, 110 *concharum maior pars* in alto . . . comitantur (?) marinis -bus (SOL. 53, 27). AVSON. 14 *tit.* de lepore capto a -e marino. AMBR. hex. 5, 2, 5 nec praetermittam . . . -es maritimos. AMM. 23, 6, 87 marinorum -um receptacula. SERV. Aen. 5, 822 *ceti* dicuntur -es marini. EVSTATH. Bas. hex. 7, 6 p. 944[A] -s aut xifius. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 128 veretrum atque testes -is aquarii. BOETH. divis. 877[D] est . . . alius marinus -s, qui in immoderatum corporis magnitudinem crescens, caeruleus appellatur. *v. etiam p. 263, 49.*

D ***sidus*** (*cf. Haebler, PW. III 1480 sqq.*): ISID. orig. 3, 70, 15 -s . . . vocatur propterea quod corpora morbo afficiat, vel propter flammae candorem, quod eiusmodi sit, ut prae ceteris lucere videatur. itaque quo magis eam cognoscerent, Sirion appellatus est. VARRO rust. 2, 1, 8 pecuariis *signis* addiderunt capram, haedos, -es. TERT. nat. 2, 15 -es et scorpios et cancros in caelum transtulistis. *v. p. 253, 24.* *de situ, ortu, occasu*: HYG. astr. 2, 35 -s habet in lingua stellam unam, quae ipsa -s appellatur. *v. s.* canicula. CIC. Arat. 108 pedes subter *Orionis* . . . fervidus ille -s. 123 -s infesto sequitur vestigia *Leporis* cursu (GERM. 341. HYG. astr. 3, 34. 4, 4 *circulus* dividit . . . -is sequentis pedes. AVIEN. Arat. 749). 126 -is ad caudam serpens prolabitur Argo (VITR. 9, 5, 2 naviculae *Argus* puppis per summam caudam -i iungitur. GERM. 344 qua cauda -is . . . desinit . . ., fulgent Argoae stellis aplustria puppis. 621. HYG. astr. 3, 36 *Argo* puppis . . . -is caudam contingens. AVIEN. Arat. 756. GLOSS. II 356, 59 κυνόσουρα -is cauda). CIC. Arat. 378 Procyon, qui sese fervidus infert ante -em (HYG. astr. 2, 36 *Procyon* ante maiorem -em exoriri videtur). *passim.* VERG. georg. 1, 218 averso cedens -s occidit astro (MACR. somn. 1, 18, 15). VITR. 9, 5, 2 geminos . . . minusculus (-os *EGH*) -s sequitur contra caput anguis. maior item sequitur minorem. 9, 5, 3. GERM. 333 ei (*Orioni*) custos aderit -s ore timendo. 611 *redeunt* in caelum . . . totius . . . -is rapidi (rabidi *cod.*) vestigia prima. MANIL. 1, 623 *alter circulus* stringit . . . flagrantem ore -em. 5, 206 *sq.* PLIN. nat. 6, 104. HYG. astr. 2 praef. Orion cum -e et eo signo, quod Procyon vocatur. OV. fast. 4, 904 *VI Kal. Maias* exoritur . . . -s. 5, 723 -s Erigoneius exit (*XI Kal. Iun.*). COLVM. 11, 2, 37 pridie Kal. Maias -s se vespere celat. PLIN. nat. 18, 234. 248 *sq.* *de tempore*: LVCAN. 10, 226 ante -is radios. PLIN. nat. 9, 22. 11, 102. 12, 124 *passim.* CENS. 21, 13 multis a -is exortu incipere annus naturalis videtur. *in re magica*: PLIN. nat. 25, 107 *verbenacae* colligi debere circa -is ortum. 26, 60 radix *scamonii* circa -is ortum excavatur. 28, 186 lepras . . . urina asini circa -is ortum *vincit. al.* *nota*: PLIN. nat. 18, 270 neque est minor ei (*cani*) veneratio quam descriptis (discriptis *Mayhoff*) in deos stellis. *de his rebus (imprimis de aestu) quae canis ortum aut occasum sequuntur*: CIC. Arat. 108 fervidus (462). VERG. georg. 2, 353 ubi hiulca siti findit -s aestifer (*v. vol. I p. 1091, 76 sqq.*) arva (*cf.* OV. am. 2, 16, 3 NVX 118). HOR. sat. 1, 7, 25 -em illum, invisum agricolis sidus, venisse. epist. 1, 10, 16 gratior aura leniat . . . rabiem -is. TIB. 1, 1, 27 -is aestivos ortus vitare. 1, 4, 6 aestivi tempora sicca -is (LYGD. 5, 2). 1, 4, 42 quamvis . . . -s torreat arva siti. PROP. 2, 28, 4 incipit . . . sicco fervere terra -e. OV. fast. 4, 939 est -s, Icarium dicunt, quo sidere moto tosta sitit tellus, praecipiturque seges. GERM. 681 -s abscondit totius corporis ignes. MANIL. 5, 17 -s in totum portans incendia mundum. COLVM. 10, 41 Oceani sitiens cum iam -s hauserit undas. 10, 400 -s Erigones flagrans Hyperionis aestu arboreos aperit fetus. PLIN. nat. 3, 117 *Padus* augetur ad -is ortus liquatis nivibus (*cf.* 31, 51. AMM. 25, 6, 12 tumentem . . . -is exortu sideris amnem *Tigridem*). 12, 58 circa -is ortum flagrantissimo aestu. 17, 222 sub ortu -is siccitatum vapor. 18, 270 sentiunt id (*aestus mala*) maria et terrae, multo vero et ferae . . . accenditque *canis* solem et magnam aestus obtinet causam. 34, 116. VAL. FL. 6, 608 acer . . . autumni -s. APVL. mund. 14 eo tempore aestatis, quod de -e uritur. AVIEN. Arat. 1112 pedes -is ignicomantis. 1231 magni -is ignea . . . sidera. CLAVD. carm. min. 28, 33 Titana -is flagrantior armat (*cf.* SEN. Oed. 39). CASS. FEL. 73 tempore magis ferventi, sub -e aut post -em. *cognomina e fabulis orta*: *fuse narrat fabulas* HYG. astr. 2, 35 SERV. georg. 2, 389. *Erigones*: PANEG. in Mess. 11 OV. fast. 5, 723 COLVM. 10, 400 MART. 11, 69, 4 STAT. Theb. 4, 692. *idem et Icarii* (*v. l. 1*): OV. am. 2, 16, 4 fast. 4, 939 *al.* PROB. Verg. georg. 1, 217 (pecoribus . . . -is sidus . . . inimicum).

II ***translate*****:** **A** *contumeliose de* ***hominibus*** (*imago sumitur maxime de latrandi, mordendi, sim. libidine*): PLAVT. Bacch. 1146 est istic clam mordax -s. Curc. 112 -em esse hanc . . . par fuit: sagax nasum habet. Men. 714 *v. p. 257, 5.* 717 *sq.* mala ingerebat, quemquam aspexerat. itaque . . . coepta appellari est -es *Hecuba.* 837 me ab laeva rabiosa femina adservat -s. 933 uxorem suam esse aiebat rabiosam -em. Poen. 1234 etiam me meae adlatrant -es (*i. amator*)? :: . . . hanc -em faciam tibi oleo tranquilliorem. TER. Eun. 803 ain vero, -s? (DON. *ad l.*: hoc verbo impudentibus inimicis convicium fieri solet. nam militare dictum est in hostem . . . et apud Homerum pro gravi contumelia in adversarium dicitur). CIC. Verr. 5, 47 immittebantur illi . . . Cibyratici -es, qui investigabant et perscrutabantur omnia. Att. 6, 3, 6 Gavius . . . Clodi -s. *al.* CATVLL. 42, 17 ruborem ferreo -is exprimamus ore. HOR. epod. 5, 1 quid inmerentes hospites vexas -is? PETRON. 74. *apud christianos de obtrectatoribus, gentilibus sim.*: HIL. in Matth. 6, 1 -es . . . de oblatrandi adversus deum rabie gentes sunt nuncupatae. *cf.* in psalm. 58, 7 AVG. epist. 149, 10 PS. ORIGEN. tract. 14 p. 157, 18. EVCHER. form. 4 p. 29, 1 -s diabolus vel Iudaeus vel gentilis. SALON. in eccles. p. 1012[A] si . . . est adulter aut fornicator aut immundus, -s est aut porcus. ITALA (Tert. bapt. 18) *et* VVLG. Matth. 7, 6 nolite dare sanctum -bus (*ad l.* AVG. serm. ed. Mai 26, 4 -es sunt calumniosi latrones. OP. imperf. in Matth. 17 p. 226 *fusius*). *passim.* apoc. 22, 15 (Tert. pudic. 19) -es, venefici, fornicator, homicida foras (*cf.* TERT. adv. Marc. 2, 5). LACT. inst. 5, 3, 20 quam (*crucem*) vos sicut -es lambitis. HIL. in psalm. 120, 15 ne *fidelem animam* -is oblatret. op. hist. frg. 2, 9 ne . . . -es haeretici rabido furore exciti . . . oblatrarent. DAMAS. epigr. 14, 9 prodere . . . -bus rabidis caelestia membra. HIER. adv. Pelag. 3, 6 haereticorum -es, qui vetus laniant testamentum. adv. Ruf. 1, 1 obici mihi . . . lingua -um meorum ex inimicis ab ipso (VVLG. psalm. 67, 24). 2, 4 contra -es tuos baculum episcopo porrigis (*syn.* 2, 3 latratores). epist. 97, 1 latratu impudentissimorum -um. 125, 2 Scyllaei obtrectatorum -es. praef. Vulg. Iob 1 audiant . . . -es mei. *al. persaepe* VVLG., *ex. gr.* I reg. 17, 43 numquid ego -s sum, quod tu venis ad me cum baculo? II reg. 3, 8 numquid caput -is ego sum adversum Iudam hodie. psalm. 21, 17 quoniam circumdederunt me -es multi. *de incestis*: TERT. apol. 7 incesto quod eversores luminum -es . . . procurent. nat. 1, 2 -es pronubi. VVLG. deut. 23, 18 non offeres mercedem prostibuli nec pretium -is (ἄλλαγμα κυνός). *de philosophis qui* κυνικοί *dicuntur*: VARRO Men. 516 Menippus ille nobilis . . . -s. HOR. sat. 2, 2, 56 Avidienus, cui -s ex vero ductum cognomen adhaeret. MART. 4, 53, 8 non est hic Cynicus, Cosme: quid ergo? -s. 14, 81 dormiat . . . tristi cum -e, pera rogat. SVET. Vesp. 13 Demetrium Cynicum . . . oblatrantem . . . nescio quid satius habuit -em appellare. LACT. inst. 3, 8, 9 obscoenus -s aut sus lutulentus. AVSON. 248, 1 dic, -s, hic cuius tumulus? -s. at -s hic quis? Diogenes.

B *de* ***tesserarum*** *iactu* (*opp.* Venus, senio): ISID. orig. 18, 65 unionem '-em' . . . vocabant. 18, 66 *aleatores* vitant . . . -em, qui damnosus est; unum enim significat. PROP. 4, 8, 46 damnosi subsiluere -es (OV. ars 2, 206 trist. 2, 474). EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 71 ut quisque -em aut senionem miserat (*v. Marquardt, Privatleben d. Römer*[2] *p. 851*). MART. 13, 1, 6 senio nec nostrum cum -e quassat ebur.

C *de* ***vinculo*****:** PAVL. FEST. p. 45 catulus genus quoddam vinculi, qui interdum -s appellatur. PLAVT. Cas. 389 tu hodie -em et furcam feras.

D *in nominibus* ***herbarum*****:** canis caput *et* canis cerebrum *v.* caput, cerebrum. canis lingua *v.* lingua, cynoglossa. canis sentis *v.* sentis.

adde ad p. 254, 84 et 255, 69: VEL. gramm. VII 74, 11 cum actuarios canes quidem ab actu appellemus (*fort. de canibus venaticis?*), *cf.* LEX Sal. 6 add. 1 si quis -em acutarium (argutarium *vel sim. var. lect.*) furaverit. LEX Burg. lib. const. 97 de -bus Veltravis aut Segutiis (*v.* Sigusium *p. 256, 7*) aut Petrunculis.

derivata: 2. canalis, canarius, canatim, canicae (caniles?), ca-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nicula (-us), caninus. *composita*: antecanis. canicapitus, caniformis.

cānīsco *v.* canesco. **caniscuta** *v.* calyculata herba.

canistellum, -ī *n.* [*a* canistrum *deminutive. Th.*]. PAVL. FEST. p. 45 κανᾶ dicunt Graeci, nos canistra et per deminutionem -a. GLOSS. II 338, 33 κανοῦν. III 203, 25 κανίσκιον (218, 43. 653, 11). V 626, 38 canistris: -is. *masc.* canistellus: NOT. Tir. 108, 96. ITALA exod. 29, 3 (Lugd.) inpones ea in -o (κανοῦν, VVLG. canistro) uno: et offeres ea in canistro. lev. 8, 2 -um azymorum (8, 26). SYMM. epist. 2, 81, 2 amicos eburneis pugillaribus et -is argenteis honoravi (*cf.* 7, 76). ITIN. Anton. Plac. rec. A 4 adoravimus ... amula et -um sanctae Mariae. [*prov.* canestel. *M.-L.*]

canister *v. l. 22 sqq.*

canistrāria, -ae *f. quae canistrum in sacris portat* (κανηφόρος). CORP. VIII 9337 (*a. 183*) Iulia Natalis -a. *cf.* 9321. 12919. INSCR. Dessau 4438 (*Romae a. 259*) Flaviae Epicha⟨ridi⟩ sacerdotiae deae Virgini (*sic*) Caelestis ... honorificae feminae ... una cum sacratas et -is dignissimae.

canistrifer, -a, -um *a* canistrum *et* ferre. CARM. epigr. 1233, 19 -ae ... Naides; *v. adn. Bücheleri.*

ˣ**canistrum,** -ī *n.* [*a gr.* κάναστρον, κάννστρον, κάνανστρον, κάνιστρον *tractum. Th.*]. *cf. Mau, PW. III 1482 sq.* *masc.* canister: VEN. FORT. carm. app. 26, 6. *plur. nom.* -stri: SCHOL. Hor. sat. 2, 6, 105 gloss. γ. app. hoc -um, et hi -i. -stros: PALLAD. 12, 17, 1 EPIPHAN. de mensur. 14. canistrus: GLOSS. V 444, 22. VARRO ling. 5, 120 tryblia et -a, quod putant esse latina, sunt graeca; τρύβλιον enim et κανοῦν (canunun *F*) graeca. PAVL. FEST. p. 45 *supra l. 4 sq.* (EPIPHAN. de mensur. 14 *v. infra l. 51*). ISID. orig. 20, 9, 8 -um fissis cannis contexitur unde et nuncupatum, alii graecum asserunt (GLOSS. V 174, 26). *ex viminea materia -a plerumque videntur fuisse* (*cf.* PALLAD. 12, 17, 1 HIER. epist. 125, 11 *al.* ISID. orig. 20, 9, 8 GLOSS. *l. 30*), *sed memorantur argentea* SERV. Aen. 1, 706, *aurea* SEDVL. op. pasch. praef. GLOSS. κανοῦν. κανίσκιον. V 174, 25 sporta. 354, 21 virgis palmarum texitur. 626, 38 -is canistellis. 174, 24 ferculis. GLOSS. calathus: -um vel quasillum *et sim. fort.* III 520, 25 elena (*i.* ἑλένη) ca⟨ni⟩strum (*suppl. Bücheler*). *vox inde a saec. I a. Chr. usurpata deest orationi solutae bonae aetatis usque ad saec. III p. Chr. praeter* VARRONEM ling. 5, 120 *et* CIC. Att. 6, 1, 13. [*it.* canestro, *hisp.* canastro. *M.-L.*]

1 *generatim*: *quasillus ad varias res condendas*: *panem*: VERG. Aen. 1, 701 dant ... famuli (famulae *MP*) lymphas Cereremque (*i. panem*) -is. 8, 180 onerant ... -is dona laboratae Cereris. ANTH. 7, 10. VAL. FL. 1, 254 Cererem ... dedere -is. STAT. Theb. 1, 523 cumulare -is perdomitam saxo Cererem. IVV. 5, 74 consuetis ...-is impleri panisque tui novisse colorem. ITALA exod. 29, 23 (Lugd.) laganum unum a -o azymorum (*v. vol. II 1645, 80 sqq.*). VVLG. gen. 40, 16 vidi somnium, quod tria -a (κανᾶ) farinae haberem super caput meum (*de h. l. fusius* AVG. quaest. hept. 1, 131). exod. 29, 32 panes ... qui sunt in -o. lev. 8, 31 *et passim.* HIER. epist. 125, 20 qui corpus domini -o vimineo, sanguinem portat in vitro. EPIPHAN. de mensur. 14 cana -os appellant, in quibus solet reponi quaedam tritici species in duo divisa quam chondrotos vocant. *alios cibos*: CIC. Att. 6, 1, 13 in felicatis lancibus et splendidissimis -is holusculis nos soles pascere. VERG. georg. 4, 280 pabula ... in foribus plenis appone -is. HOR. sat. 2, 6, 105 quae (*cenae fercula*) procul extructis inerant hesterna -is. PROP. 4, 8, 12 virginis in palmis ipsa -a tremunt (*in quibus erant escae serpentis*). VVLG. iud. 6, 19 carnes ... ponens in -o (ἐν τῷ κοφίνῳ). AVELL. p. 643, 9 ut -a plena omnibus erogarent *propter imminentem persecutionem.* *fructus*: PROP. 3, 13, 28 puniceis plena -a rubis. OV. met. 8, 675 in patulis redolentia mala -is. SIL. 7, 179 opes festas puris ... poma -is composuit. HIER. epist. 31, 3 -um cerasis refertum. *nota*: VEN. FORT. carm. app. 26, 6 munera (*dulcia poma*) quae portet, charta -er erit. *flores*: COLVM. 10, 277 telluris ... comas sacris aptate -is. STAT. Ach. 1, 571 nunc levibus sertis, lapsis nunc sponte -is ... ferit. *translate*: FVLG. myth. 1 praef. p. 7, 15 verborum -a plenis reserate flosculis. *conduntur liquida*: PALLAD. 12, 17, 1 salignis -os fieri debere virgultis, quia genus hoc oleum dicitur adiuvare. SEDVL. carm. pasch. praef. 13 cerea gemmatis flavescunt mella -is. *cf.* op. pasch. praef.

2 *speciatim*: *in sacris*: TIB. 1, 10, 27 myrto ...-a vincta geram. OV. met. 2, 713 puellae ... vertice supposito ... pura coronatis portabant sacra -is. fast. 2, 650 stat puer et manibus lata (*sic RV*, laxa *M*) -a *frugum* tenet. STAT. Theb. 4, 378 sparsis ... correpta -is silvestris regina chori (*Baccharum*). VVLG. num. 6, 17 offerens ...-um azymorum. *al. v. supra l. 45.* PRVD. perist. 4, 15 civitas quaeque pretiosa portans *Christo* dona -is. ARATOR act. 2, 894 forma sacrificii perfecti prisca -o tres panes offerre iubet. *reponuntur vasa*: SERV. Aen. 1, 706 hodieque apud plures pocula in -is argenteis adponuntur, quae -a siccaria dicuntur. SCHOL. Hor. sat. 2, 6, 104 fercula sunt ... vasa, quae plena pulmentariorum ponuntur in -is.

deriv. et compos.: canistellum, canistraria. canistrifer. *Probst.*

cānitiēs, -ēī (-tia, -ae) *f. a* canus. ISID. orig. 11, 2, 29 -es ... vocata a candore, quasi candities, unde est illud 'florida iuventus lactea -es' (*frg. ign.*), prout diceret candida. GLOSS. πολιά, πολιότης. *legitur inde a* CATVLLO, *raro apud scriptores* (SVET. *semel*, CVRT. *bis*, TAC. *ter*, PLIN. nat. *8ies*, *saepius post Traiani aetatem*).

canitia: CHAR. gramm. I 57, 4 -a an -es dicenda sit, quaeritur. -a nec irrationabiliter nec abhorride dicitur, et ideo non est ab analogia recedendum. -es autem poetico decore in levitatem soni corrupta est. porro prosae orationi πεζῷ λόγῳ, cum poetica mollitia parum convenit. *contra* BEDA gramm. VII 266, 11 -es, non -a dicenda. PS. ASPER gramm. suppl. 45, 3 sic declinandum est: acies ... -es ... et his similia. GRAMM. suppl. 131, 10. 298, 4 -es, facies haec omnia per e et s ad novissimam syllabam scribendum. NOT. Tir. 78, 72 -ies. *formam* canitia *exhibent codices his locis*: PLIN. nat. *ter* (11, 169 -ā. 31, 91 -a. 37, 153 -ae [-ei *dh*]; -es *5ies*). PORPH. Hor. carm. 2, 11, 8 (*v. p. 261, 2*). VVLG. Sirach 25, 6 -ae *Amiat.* (-ei *rel. codd.*). *nom.* -ēs *metro probatur* VERG. Aen. 6, 300 HOR. carm. 1, 9, 17 OV. fast. 6, 134 met. 1, 238. 10, 425 trist. 4, 10, 93 SIL. 10, 510 *al.* *nihil satis certi proferri potest de explicandis inscriptionibus* CORP. IV 2019 (*v. p. 261, 16*). 2022. 3054.

1 *proprie*: *i. q. albitudo*: OV. fast. 6, 134 -es pennis ... inest. MANIL. 5, 689 -es ... maris (CLAVD. carm. min. 53, 24 per -em glacies asperrima durat. MART. CAP. 1, 80 albidi salis instar candidum atque spumarum -e concolorum *sertum*). PLIN. nat. 6, 54 frondium -em (*i. villos canos*). 31, 91 -a *salis* in vasis summa est. 36, 55 Tibereum (*lapidem ophiten*) sparsa non convoluta -e. SOL. 5, 10 *Aetna* apicis -e perpetua brumalem detinet faciem (*cf.* MART. CAP. 1, 70 ipsius autem -es pruinosis nivibus candicabat, licet ille etiam puer posse fieri crederetur). AMM. 29, 5, 18 cum omnem paene *Caesaream* incendiis late dispersis vidisset exustam, horridasque -e silices. *nota de capillis Albanorum*: SOL. 15, 5 Albani ... albo crine nascuntur, -em habent auspicium capillorum. *praecipue de capillis senum*: CATVLL. 64, 224 -em terra atque infuso pulvere foedans (OV. met. 8, 529. *cf.* VERG. Aen. 10, 843 -em ... deformat pulvere. 12, 611 -em ... pulvere turpans. CLAVD. 19, 25. LVCAN. 3, 57 prementem -em ... pulvere. STAT. Theb. 3, 138 -em impexam dira tellure volutans. 8, 243 serens -em nigram squalore. APVL. met. 7, 27 trahens cinerosam -em. 10, 7 cinere sordentem -em. HEGES. 5, 53 l. 129 miseri seniores cinerulenta -e et scisso amictu ... sedent [*falso ex Ios. bell. Iud. 7, 377* πρεσβῦται δὲ δύστηνοι τῇ σποδῷ τοῦ τεμένους παρακάθηνται]). VERG. Aen. 6, 300 mento -es inculta iacet (STAT. Theb. 11, 583 veteri stat sordida tabo hirtaque -es. PS. QVINT. decl. 2, 9 riget squalidi capitis concreta -es. *cf.* OV. met. 10, 425 -es rigidis stetit hirta capillis. STAT. Theb. 4, 581 tremefacta adsurgere ... -es). VERG. Aen. 9, 609 -em galea premimus (OV. trist. 4, 1, 74 -em galeae subicioque meam. CLAVD. 15, 25 laxata casside prodit -em). CORN. SEV. frg. 13, 17 sparsamque cruore nefando -em (OV. met. 13, 492 -emque suam concreto in sanguine verrens. SIL. 5, 579 foedavit ... sanguis -em. 10, 510 pulvere -es atro arentique cruore squalebat. AMBR. epist. 18, 4 vetusta -es pudendi sanguinis traxit ruborem). OV. ars 3, 163 femina -em Germanis inficit herbis (PLIN. nat. 28, 164 cinere genitalis asini spissari capillum putant et a -e vindicari. APVL. met. 10, 34 donec in meliorem maculatae speciem -em propriam luteo colore mutarent. TERT. cult. fem. 2, 8 decolorare -em). OV. met. 1, 238 -es eadem est. 7, 289 barba comaeque -e posita nigrum rapuere colorem. trist. 4, 10, 93 iam mihi -es ... venit (CLAVD. 10, 325 -es festina venit). CVRT. 7, 4, 34 -em ostentans (10, 2, 12 TAC. ann. 1, 18 IVST. 12, 8, 12 AMM. 26, 9, 5). PLIN. nat. 11, 131 -es homini tantum et equo, sed homini semper a priore parte, tum denique ab aversa (MACR. sat. 7, 10, 2 pars anterior capitis humidior occipitio est et inde crebro solet incipere -es. *cf.* PLIN. nat. 11, 169 senectus in equis ... intellegitur ... superciliorum -a). 37, 153. 191. VAL. FL. 6, 306 teque per hanc ... oro -em. STAT. Theb. 2, 98 propexaque mento -es. 11, 341 haec tibi -es, haec sunt calcanda ... ubera. silv. 3, 3, 19 parentis -em spargit lacrimis. IVV. 3, 26 dum nova -es, dum prima et recta senectus. TAC. Germ. 38 apud Suebos usque ad -em horrentem capillum retorquere suetum. ann. 14, 57 praematura -e. SVET. Claud. 30 specie -eque pulchra. APVL. met. 2, 27 -em revellens. 4, 34 quid scinditis -em. 8, 21 -em distrahentis. 5, 15 rara -e. 5, 16 candenti -e. PORPH. Hor. epist. 1, 20, 24 propera -e et ante annos albo capillo. IVL. VAL. 1, 4 deum -e caesariatum capitis. CAPITOL. Gord. 6, 1 -e decora. AMM. 14, 6, 6 reverenda ...-es (CLAVD. rapt. Pros. 3, 12 PRVD. perist. 11, 138 GREG. TVR. Mart. 1, 6. *cf.* RVFIN. hist. mon. 9 p. 426A virum -e venerandum. hist. 3, 6, 7 nulla senibus pro -e reverentia. DRAC. laud. dei 2, 318 -es despecta senum). VVLG. III reg. 2, 6 non deduces -em eius ... ad inferos (τὴν πολιάν). prov. 20, 29 dignitas senum -es (πολιαί). II Macc. 6, 23 cogitare coepit ... ingenitae nobilitatis -em. PS. RVFIN. in Os. 7, 9 non apparuisse -em sed defloruisse et effusam esse. RVFIN. hist. mon. 2 p. 405B claritatis -e splendida. CLAVD. 3, 134 in -em mutatis ... colubris. 10, 158 -em ... ligat immortalibus herbis. 22, 443. 26, 460. rapt. Pros. 1, 50 ante pedes soliumque ducis fudere severam -em. PAVL. NOL. epist. 48, 14 -em (*i. canum caput Ioannis*), quae saepe super domini genu iacuit ... nostra manu saepe mulcentes. PALLAD. hist. mon. 1 prooem. p. 249/50 si -e ... numerum ... trahere videantur annorum.

2 *translate*: **a** *i. q. senectus*: VERG. Aen. 10, 548 -emque

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sibi et longos promiserat annos. HOR. carm. 1, 9, 17 donec virenti -es abest morosa. 2, 11, 8 arida pellente lascivos amores -e (PORPH. *ad l.* -ā: -am pro senecta, quam aridam dixit, quia senes parci ac tenaces sunt). PROP. 1, 8, 46 ista meam norit gloria -em. IVV. 10, 208 anne aliquid sperare potest haec inguinis aegri -es. APVL. met. 4, 26 sancta -e. PANEG. 11, 17 a teneris annis usque ad hanc -em. MAXIMIN. c. Ambr. 116 -em execrandam et senectutem eius abominandam. HEGES. 5, 53 l. 166 -e fessos senes. PRVD. praef. 23 irrepsit subito -es seni. EVSTATH. Bas. hex. 9, 4 p. 960^C cum ... iuvenis deformat iniuriis -em genitoris. *hinc etiam i. q. senes*: PERS. 1, 9 cum ad -em et nostrum istud vivere triste aspexi. PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 188, 11 iuventus ... exultat, -es imbecillitate tardatur. VVLG. Sirach 25, 6 quam speciosum -ei (πολιαῖς) iudicium. CLAVD. 18, 91 cum serta refudit -es. carm. min. 17, 30 qui spretis opibus medios properastis in ignes nil praeter sanctam tollere -em (*i. senes parentes*). *dub. an huc pertineat* CORP. IV 2019 (*graphio*) -es de-d(it). **b** *i. q. maturitas animi, gravitas*: AMBR. epist. 16, 5 ea est enim reverenda -es, quae est -es animae, in canis cogitationibus effulgens. virginit. 7, 39 spectet gravitatis -em, morum senectam. PAVL. NOL. carm. 25, 218 gestat apostolicam pectore -em. AVG. mor. eccl. 1, 10, 17 ad maturitatem -emque sapientiae perveniunt. CASSIAN. conl. 14, 13, 5 cum sensuum -e et patientiae fuerint vetustate decocta. **c** *de rebus i. q. antiquitas, auctoritas*: CLAVD. 8, 506 firmatur senium iuris priscamque resumunt -em leges emendanturque vetustae acceduntque novae. 18, 497 quanti foedabitur aevi -es.

cānitūdo, -inis *f. a* canus. GLOSS. V 638, 66 -o canities. PLAVT. frg. inc. 7 stultus est adversum aetatem et capitis -em (PAVL. FEST. p. 62 -em pro canitie). VARRO Men. 5 sed neque vetulus cantherius quam novellus melior, nec -i comes virtus (NON. p. 82 -em pro canitie).

cānitus *adv. a* canus. *i. q. antiquitus*: VIRG. gramm. epit. 1 p. 44 quae antiquioribus Hebraeorum legibus, quas divinas autumant, -s promulgata sunt. *Meister.*

1. canna, -ae *f.* κάννα. *male* ISID. orig. 17, 7, 57 Latinum vocabulum -a de lingua Hebraea sumptum est. kanna *postulat* MAR. VICTORIN. gramm. VI 195, 22. *de genetivo* -ae *cf. p. 122, 2. inde a* VARRONE AT. (carm. frg. 20^a). [*it.* canna, *hisp.* caña. *M.-L.*]

I *proprie* ***herba palustris***: *strictiore sensu distinguitur ab harundine* (OV. met. 8, 337 longa parvae sub harundine -ae. FRONTO p. 195, 9 N. COLVM. 4, 32, 3), *significat etiam vilius genus harundinis* (COLVM. 7, 9, 7 degeneris harundinis, quam vulgus -am vocat), *minus argute vero fere i. q. harundo, calamus* (COMMENT. Lucan. 5, 517 cum omnes harundinem dicant, hic -am dixit secutus Varronem sicut et Ovidium [*depravavit* ISID. orig. 17, 7, 57]. HIER. epist. 121, 2 torrens ... -ae, i. e. calami. BOETH. divis. p. 890 -a ... calamum demonstrat. *cf. p. 263, 30.* GLOSS. κάλαμος, δόναξ, harundo id est -a *sim.*).

A *de natura et nonnullis in architectura et re rustica al. usibus herbae viridis et siccae*: *saepius cum aliis herbis palustribus et arboribus*: OV. ars 1, 554 levis in madida -a palude tremit. rem. 142 *gaudet* limosa -a palustris humo. met. 4, 298 non illic (*ad stagnum*) -a palustris. 6, 326 *ara lacu medio stans* tremulis circumdata -is. 8, 337. 13, 894 incinctus *Acis* ... flexis ... cornua -is. 14, 515. fast. 2, 465 populus et -ae riparum summa tenebant. 6, 406 cassaque (*codd. praeter duos* crassa) -a fuit *in Velabro*. Pont. 4, 3, 47 in caeno Marius iacuit -aque palustri. VITR. 7, 3, 11 cum paries totus luto inquinatus fuerit, tunc in eo opere -ae clavis muscariis perpetuae figantur *eqs.* COLVM. 12, 15, 1 factae ... in hunc usum -ae iugis *ex pertica factis* superponuntur, ita ut duobus pedibus absint a terra *eqs.* 12, 39, 1. 12, 49, 9 oliva pausea ... in -is uno die sub umbra expanditur. 12, 51, 1. 12, 52, 4. 12, 52, 8 *praeparandae sunt* -ae, tegetes, quibus oliva excipitur. 12, 52, 9 substratis tegetibus aut -is cribrari *oliva debet* aut purgari. PLIN. nat. 1, 16, 70 de ... -is (*deest* PLIN. nat. 16 *et aliis libris*). FRONTO p. 195, 9 N. nemo -am ... dixerit felicem. PALLAD. 1, 13, 1 aut tabulis faciemus *cameras in agrestibus aedificiis* aut -is (CET. FAV. 21). 3, 23, 1 canneta ponenda sunt ... oculis -arum per singulas scrobes obrutis. 11, 14, 14 dolium *vini* viridi ac radicata -a per biduum fortiter agitabis. ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 illa spongia et -a, de quibus legitur in euangelio. AMM. 20, 11, 23 aggesti ... manipulis constructi -arum. VEG. mil. 3, 7 equites fasces de -is aridis ... facere consueverunt, super quos loricas et arma, ne udentur, imponunt. CHIRON 483 -ae foliam ... dato *iumento* (PLIN. VAL. 1, 12 *ad surdos* maioris -ae viridis folia contundes). VEG. mulom. 4, 4, 9 cacumina ... oleastri et -ae silvestris ... danda sunt. AVG. in psalm. 33 serm. 2, 10 de -a percutiebant caput *Christi*. MACR. sat. 7, 8, 6 -am nulla facile frangit procella. 7, 10, 11 -a pondere sibi imposito curvatur. CASS. FEL. 14 omnium trium paria pondera ... commiscebis et in membrana de -a illinitum appones *eqs.* SIDON. carm. 22, 198 serica fila per -as torsisse leves. PRISC. periheg. 878 *Arabia* viget ... -ae dulcis honore. CASSIOD. var. 5, 42, 8 *venator* se gestabili muro -arum contra saevissimum animal ... includit *eqs.* ISID. orig. 20, 9, 8 canistrum fissis -is contexitur. PHILOCAL. fast. Mart. 15 (Corp. I^2 p. 260) -a (*i. Attis in canna*) intrat. GLOSS. III 558, 51 χάραξ id est -a agrestis, quae in ripis fluminum nascitur. V 492, 51 bena (*i. avena*) -a agrestis.

B *de usibus aliis ad res varias, et inde metonymice*: *ad fistulas, inde fistula*: SCHOL. Pers. 1, 119 *ex -a* fistulam fecerunt pastores. GLOSS. II 97, 16 συρίγγιον ἐκ καλάμων. OV. met. 2, 682 dispar septenis fistula -is. 11, 171 citharae submittere -as. CALP. ecl. 2, 31 levis obliqua crescat tibi fistula -a. 4, 45 septena modularer sibila -a. 4, 101 Parrhasiae solverunt sibila -ae. SIL. 7, 439 *Paris* tauros arguta revocans ad ... pascua -a. STAT. Theb. 6, 338 ANTH. 393, 6 SIDON. carm. 1, 10. 23, 302. *latiore sensu de aliis instrumentis*: GREG. TVR. vit. patr. 2 praef. *Avitus* me post Davitici carminis -as (*sc. ad quas psalmi canebantur*) ad ... euangelica praedicationis dicta ... perduxit (17 praef.). *ad tegenda tecta, castra, sim.*: OV. met. 8, 630 *domus* stipulis et -a tecta palustri. fast. 3, 184 LVCAN. 5, 517. SIL. 17, 88 castra levi calamo -aque intecta palustri. VEG. mil. 2, 23 porticus. *inde Maurorum mapalia*: CORIPP. Ioh. 2, 16 arboribus religant congesto culmine -as *Mauri*. 7, 65 motis -is. 7, 264. 8, 44. 124. *ad naves*: VAL. FL. 2, 108 dux Lemni puppes tenui contexere -a ausus *et inde* IVV. 5, 89 quod -a Micipsarum prora subvexit acuta (PROB. Iuv. *ad l.* -am navem esse, quae gandeia dicatur *eqs.*). *ad secandas res*: COLVM. 12, 50, 5 *maturam olivam* -a viridi scindito duobus vel tribus locis. PALLAD. 3, 25, 25 *cydonea* -a vel ebore in quattuor partes divisa. VEG. mulom. 4, 5 melius creditur, si ad acutam -am exseces ranulam. SORAN. p. 28, 23 APIC. 7, 264. *apud agrimensores*: NIPS. grom. p. 286, 21 dictare duas -as, quas per quattuor latera diligenter perpendes, unam ultra lapidem et alteram citra lapidem. *scriptoria*: GLOSS. II 337, 17 κάλαμος μεθ' οὗ γράφομεν. ZENO 2, 13, 5 scribens -a divisa est, sed unus calamus. EDICT. imp. Diocl. 10, 17 thecam -arum n. quinque. ANTIDOT. Brux. 52 nomen eius cui fluit *sanguis de naribus* litteris latinis scribis ad -am. *ad vitem ligandam*: PALLAD. 3, 11 -is pluribus circa dispositis ipsa vitis per -as sarmentis ligatis in orbiculos flectitur se sequentes. SERV. georg. 2, 358. *in medicina, sim.*: PALLAD. 4, 15, 1 canalibus ex -a factis mel ... infundere. VEG. mulom. 2, 58, 4 cum ungues indurare volueris, ungulam subradis et factum unguentum in -am viridem mittes, adhibitis carbonibus prope fervens per -am instillas ungulis. 4, 24, 1. PLIN. VAL. 1, 25 mittis de pulvere ... in -am subtilem et inflabis in aures. APIC. 7, 261 sumen elixas, de -is surclas. *aucupis*: AVG. mag. 10, 32 *cum* auceps ostentandi se studio -as expediret. *in imagine* AVG. in psalm. 91, 3 restat ... ut *impius* sive per transennam, sive per -am longam sive per proximam (?) deum accuset (*opp.* directe). *ad sagittas*: AVG. in psalm. 56, 13 de -is infantes faciunt sibi sagittas. *sed cf. p. 263, 45.* GLOSS. IV 316, 11 -a harundo sagitta.

II *translate* ***arteria***: CAEL. AVR. acut. 1, 14, 111 pharyngotomia, hoc est -ae sive gutturis ... divisura. 2, 16, 97. chron. 2, 12, 137. 5, 10, 105 arteriam maiorem sive gutturis -am, quam Graeci βρόγχον appellant.

derivata: cannalis, 1. canalis, canneus, cannicius, cannosus. cannetum, canno [*falso* cannabis ISID. orig. 19, 27, 3 *l. 67*], 1. cannula.

2. canna, -ae *f.* [*fortasse a Germanis tractum, v. Kluge, Etymolog. Wörterbuch d. deutsch. Spr. s. v. 'Kanne'. Th.*]. *genus vasculi*: VEN. FORT. vita Radeg. 19, 44 parata mensa missorium cocleares cultellos -as potum et calices scola subsequente. CORP. XIII 10017, 46 (*in vasculo in Germ. reperto; nominantur vascula varia cum numeris*) ⟨c⟩atilli DC ... cannas s. (?) ... cannas s. (cannas *acc. pro nom.*). [*francog. vet.* chane. *M.-L.*] *deriv.*: 2. cannula (?). *Bannier.*

1. cannaba *v.* canaba. **2. cannaba** *v.* cannabis.

cannabētum, -ī *n.* [*a* cannabis. *Th.*]. CORP. V 3072 in agro versus late ped. X retro usque ad canabetum huic areae cedet.

cannabinus, -a, -um, καννάβινος. LVCIL. 1325 vidimus ⟨vinctum thomice cann⟩abina (*ex* FEST. *suppl. Vrsinus*). VARRO rust. 3, 8 tegeticulae -ae (COLVM. 8, 9, 3). 3, 5, 11 tecta porticus sit rete -a. COLVM. 6, 2, 3 -isque funibus ... ligato. 12, 52, 8 funes -i, spartei (cannali sparteis *SA*). VICT. VIT. 1, 43 allatis ... fortioribus chordis atque -is. 3, 25 demissis iterum -is. NOT. Tir. 110, 35 canabinum.

cannabis, -is *f.* [*a gr.* κάνναβις *tractum. Th.*]. DIOSC. 3, 148 W. κάνναβις ἥμερος ... Ῥωμαῖοι κάνναβεμ. ISID. orig. 19, 27, 3 cannabum a similitudine cannae vocatum. *de genere*: CAPER gramm. VII 108, 11 cannabe hoc, non -is (*BC*; canna cannale hoc, non cannalis *M*). DVB. NOM. gramm. V 573, 12 cannabi generis neutri, non -is. *de formis*: GLOSS. III 587, 37 canapis (608, 26. 617, 28). 631, 21 canapin. 543, 4 canape (552, 44. 587, 73. 608, 68). 537, 34 cannape. *acc.* cannabim: VARRO rust. 1, 23, 6 PS. APVL. herb. 114. *abl.*: -i: VARRO rust. 1, 22, 1 PLIN. nat. 19, 28. 1, 20, 97 PAVL. FEST. p. 539. -e: PERS. 5, 146. cannabus, -ī: DIOSC. 3, 158 de -o. cannabus est omnibus notus. 3, 157. 159. GLOSS. III 195, 12 κάνναβος cannabu. cannaba, -ae: VLP. dig. 14, 1, 12. *cf.* GLOSS. III 580, 17 agrio canapa. cannabum, -ī: ISID. orig. 19, 27, 2 NOT. Tir. 110, 34. *dubia masc. an neutr.*: VARRO frg. Gell. 17, 3, 4 (cannabo). MARCELL. med. 9, 27 (-i). ISID. orig. 19, 27, 2 (-i). PS. THEOD. PRISC. add. p. 271 (-i). ORIBAS. syn. 4, 20 (-i). *deest poetis.* [*it.* canape, *francog.* chanvre, *hisp.* cañamo, *val.* cănepă. *M.-L.*]

1 *de natura*: VARRO rust. 1, 23, 6 seras ... -im, linum. COLVM. 2, 7, 1 leguminum genera ... complura ... faba ... -s. 2, 10, 21 -s solum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pingue ... deposcit. 2, 12, 6 -s seritur. 11, 2, 76 -is grana sex ... ponuntur. PLIN. nat. 19, 173 -s seritur a favonio. 19, 174 ipsa -s vellitur post vindemiam (*ubi plura de generibus et usu*). 19, 62 ferulacea ... in simili genere habebitur et -s (*cf.* nat. 1, 19, 56). 25, 65 eupatoria ... foliis ... quinquefolii aut -is. EDICT. imp. Diocl. 1, 29 -is seminis. PS. APVL. herb. 114 -s alia est usualis alia agrestis, quam ... Itali terminalem appellitant ... herbam -im silvaticam tusam ... -is silvaticae fructum. DIOSC. 3, 159 de -o agresti. -o agreste (DIOSC. 3, 149 W. κάνναβις ἀγρία ... Ῥωμαῖοι τερμινάλις) (*cf.* PLIN. nat. 20, 259). 2 *de usu*: VARRO rust. 1, 22, 1 quae fiunt de -i ... ut funes, restes, tegetes (PLIN. nat. 19, 28 e -i funes. PAVL. FEST. p. 539 thomices Graeco nomine appellantur ex -i inpolita ... leviter tortae restes, ex quibus funes fiunt. PERS. 5, 146 tibi torta -e fulto cena sit in transtro). VARRO frg. Gell. 17, 3, 4 naves loris suebant, Graeci magis -o. ISID. orig. 19, 27, 2 stuppa ... -i est sive lini. PLIN. nat. 1, 20, 97 medicinae ex ... -i. 20, 259 -s in silvis primum nata est nigrior foliis et asprior. semen eius extinguere genituram *etc.* MARCELL. med. 9, 27 -i seminis viridis sucus. 9, 77 -is foliorum sucus. 10, 81 radicem -is (*cod.* conupem) bracchio ... ligato. PS. THEOD. PRISC. add. p. 271 de -i semine sucum tepidum. ORIBAS. syn. 4, 1 rutae semen et canabis (*Aa*, cannapis *La*). 4, 20 caput laedunt ... canapi semen (cannapis *La*). 4, 21 non inflant ... canapis semen. 4, 31 calefaciunt ... canapis semen (cannapis *La*). *cf. Blümner, Technologie I 293.*

derivata: cannabetum, cannabius (cannabinus *graec.?*).

cannabius, -a, -um [*a* cannabis. *Th.*]. GRATT. 47 -as (cannabinas *coni. Vollmer*) nutrit silvas *Alabanda.* [*foroiul.* tschanaipe. *M.-L.*] *Stadler.*

cannabum *et* **cannabus** *v.* cannabis.

cannālis, -e *a* 1. canna. SCHOL. Pers. 3, 14 fistula pro -i calamo posuit exquisite.

[**cannelam**] PROB. app. gramm. IV 197, 24 *v. p. 250, 24.*

cannētum, -ī *n.* [*a* 1. canna. *Th.*]. GLOSS. καλαμών, harundinetum. PALLAD. 3, 23, 1 tempore hoc (*Februario*) -a ponenda sunt factis brevissimis scrobibus et oculis cannarum per singulas scrobes obrutis *eqs.* 3, 23, 2 si sunt antiqua -a hoc tempore sarientur. 3, 24, 13. DIOSC. 5, 145 *adarcen* nascitur locis salsis et aquosis et -is se applicans et feno. CASSIOD. var. 2, 40, 6 *de Orpheo*: leones domestica ... -a reliquerunt. [*it.* canneto, *hisp.* cañedo. *M.-L.*]

canneus, -a, -um *a* 1. canna. AMM. 23, 4, 14 *de malleolis*: sagitta est -a inter spiculum et harundinem ... coagmentata.

cannicius, -a, -um *a* 1. canna. *e canna factus*: CET. FAV. 21 camerae ... -ae sic erunt disponendae *eqs.* (PALLAD. 1, 13 *tit.*). [*it.* canniccio, *hisp.* cañizo. *M.-L.*] *plur. subst.* canniciī, (-ōrum?, -ae, -ārum; -a, -ōrum?) *loca cannis obsita*: AVG. in psalm. 63, 40 nostis quemadmodum sibi faciunt de -is sagittas infantes. *sed cf. p. 262, 41.* GROM. p. 315, 16 *casa per o nomen habens* sub se cannucias et res palestres habet. [*it.* cannuccia. *M.-L.*]

? **cannis** POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 16 *inter nomina natantium* (*fortasse subest* canis *sc. marinus*). *Bannier.*

canno, -ōnis. LEX Sal. capit. 4, 14 nullus latronem vel quemlibet culpabilem ... de atrio ecclesiae extrahere praesumat, *ubi addit 1 g*: cannonibus feriatur. *a* 1. canna? [*it.* cannone, *hisp.* cañon. *M.-L.*] *Mbr.*

cannophorus, -ī *m.* *καννοφόρος. *tantum plural.*: *collegium virorum festis diebus Matris Magnae officio quodam ad cannam pertinente fungens; cf.* PHILOCAL. fast. Mart. 15 (Corp. I^2 p. 260) canna intrat. *v. Cumont, PW. III 1484.* CORP. X 24 d. m. Felix vivit annis x collegius -orum b. m. p. XIV 34 Caecilius ... archigallus coloniae Ostensis imaginem Matris deum argenteam p. I ... kannophris (118) Ostiensibus d. d. 35. 36 cantnoforis. 37. 40. 116 corpus cannophorum (117). 119 (?). 284. 285. X 8339^d. V 5840. *nota* IX 2480 *de feminis*: d. m. Enniae Prisce col(legium) canoforarum.

cannōsus, -a, -um *a* 1. canna. *cannae similis*: DIOSC. 4, 5 poligonon ... virga habens, molle et -a (*gr.* καλαμοειδές). 4, 168 hasta⟨s⟩.

cannucia *v. l. 47.*

1. cannula, -ae *f. a* 1. canna *demin.; cf.* NOT. Tir. 105, 81 cannola *post* canna. 1 *proprie*: APVL. met. 4, 6 parva casula -is temere contecta. *in medicina*: THEOD. PRISC. eup. faen. 42 *ad narium morbos*: *nepetae* siccatae et contusae pulverem per -am insufflato (43 MART. CAP. 3, 224). 2 *translate*: CAEL. AVR. chron. 2, 13, 152 pulmonis -a, quam Graeci arteriam vocant. [*ven.* canola. *M.-L.*]

? 2. ἀρτοφόρον **cannula** (canua *Götz*) GLOSS. III 203, 46. *fort. a* 2. canna *demin.?*

? sanitrix **cannurus** GLOSS. II 592, 4 (ianitrix connurus *Heraeus*).

? annuae **cannuae** meae m. d. CORP. XI 1195. c(ent)annuae *Mommsen dubitanter, v. adn.* *Bannier.*

×cano, cecinī, cantum, -ere [= *hibern.* canid *ʽcanitʼ*; *cf. c. umbr.* kanetu *ʽcanitoʼ*, pro-canurent *fut. exact. ʽcecinerintʼ et c. got.* hana *ʽgallusʼ*, *gr.* καναχή. *Th.*]. VARRO ling. 6, 75 canere, accanit et succanit ut canto et cantatio ex Camena permutato pro m n. 7, 27 ab eadem voce (*a Camena*) canite, pro quo in Saliari versu scriptum est ʽcanteʼ hoc versu: ʽdivum patrem (*Linde, Maurenbrecher,* empta *F*) canteʼ. ISID. orig. 12, 2, 25 licet quidam eum (*canem*) a canore latratus appellatum existiment, eo quod insonet: unde et canere. *inde a* CARM. Sal.; *frequentant* CIC. VERG. PROP. LIV. OV. STAT. AVSON. VVLG. CLAVD. CORIPP. *de formis*: *fut.* canebo: ITALA iud. 7, 18 (Lugd.). *genet. part. praes.* canentum: LVCR. 4, 585. 5, 1385 STAT. Theb. 10, 829. PROB. cath. gramm. IV 39, 11 ʽnoʼ ... tertiae (*coniugationis*) ... correptae ʽniʼ (*facit*), sed in principio syllaba adiecta: cano canis cecini. CHAR. gramm. I 245, 1. 262, 10 PRISC. gramm. II 460, 4. III 466, 15. SERV. georg. 2, 384 etiam ab eo quod est cano, non cecini, sed canui dicebant, unde Sallustius (*hist. 1, 135*): cornua occanuerunt. *cf.* GILD. Brit. 91 chron. III p. 76, 26 et tuba canuerit (*codd. AD*, cecinerit *Q*). INSCR. christ. Hisp. 214, 3 ⟨q⟩ui canuit oficium modulatio carminum. *de supino*: PRISC. gramm. II 530, 4 a ʽcanoʼ ... composita primitivi servant in supino terminationem: ʽcantumʼ enim et ʽsuccentumʼ dicimus. III 467, 3 participia activa: canens et canturus. passiva: cantus et canendus. PAVL. FEST. p. 46 canta pro cantata ponebant. caniturus: HIER. in Os. 14, 2 p. 158 qui ... esse dicunt ... dei laudes ... canituros (*Goelzer, Latinité de St. Jérome, p. 290*, canturos *Migne*). VVLG. apoc. 8, 13 qui erant tuba canituri. *de orthographia*: AVDAX gramm. VII gramm. 326, 21 quotiens a sequitur, per k scribendum est, ut kano, kalendae, kaput. VIRG. gramm. epist. 3 p. 137 in quibusdam Gallorum nostrorum scriptis invenimus canno, cum nos cano scribere consuemus. 138, 1 cannenti domino Seneno. cannenti posuit pro canenti. *de ă brevi cf.* PRISC. gramm. II 460, 4. EVTYCH. gramm. V 479, 11. SERV. Aen. 1, 1 cano: polysemus sermo est. tria enim significat: aliquando laudo, ut (*Aen. 7, 698*) ʽregemque -bantʼ; aliquando divino, ut (*6, 76*) ʽipsa -as oroʼ; aliquando canto, ut in hoc loco. nam proprie canto significat, quia cantanda sunt carmina. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 1, 1 canere quattuor significationes habet; ponitur pro cantare (*1, 742*) ʽhic canit errantem lunamʼ. ponitur pro p⟨raedicare (*2, 124*) ʽet mihi iam⟩ multi crudele -bant exitiumʼ; ponitur pro vaticinari (*6, 76 v. l. 27*) ... pro carmine hic accipitur. GLOSS. II 219, 6 ᾄδω. 462, 63 ὑμνῶ. IV 214, 30 canto.

I ***proprie*: A *strictiore sensu*:** *i. q. clamare, sonare, cantare seu sola voce seu instrumentis adhibitis*:

1 *absolute*: **a** *homines cantant vel clamant*: CIC. leg. 2, 38 nihil tam facile in animos ... influere quam varios -endi sonos. Tusc. 1, 3 solitos esse in epulis -ere convivas ad tibicinem. 2, 12 absurde -at is, qui se haberi velit musicum (AMM. 21, 1, 13). VERG. ecl. 1, 56 sub rupe -et frondator ad auras. 2, 31 mecum ... in silvis imitabere Pana -endo. 5, 9 Phoebum superare -endo. 10, 8 non canimus surdis (*proverbialiter, cf.* LACT. inst. 5, 1, 13 *et* LIV. 40, 8, 10 *p. 267, 82 et v. Otto, Sprichw. p. 335*). Aen. 3, 457 ipsa -at vocemque volens atque ora resolvat. 10, 191 populeas inter frondes ... dum canit *Cycnus.* HOR. carm. 4, 2, 47 ʽo laudandeʼ -am recepto Caesare. TIB. 1, 2, 54 ter -e, ter dictis despue carminibus. 1, 5, 67 canimus frustra. 2, 3, 19. LIV. 7, 2, 9 puerum ad -endum ante tibicinem cum statuisset. OV. ars 1, 563 pars ʽHymenaeeʼ canunt, pars clamant ʽEuhionʼ. 2, 305 vocem ... -entis. 2, 506 qui canit arte, -at. met. 5, 113 qui ... citharam cum voce moveres, iussus eras celebrare dapes festumque -endo. 11, 162. 12, 263 quam (*Mycalen*) deduxisse -endo (*fere i. q. incantando*) ... cornua lunae. 14, 302. 14, 337 rarior arte -endi, unde Canens dicta est. trist. 4, 1, 17 cum traheret silvas Orpheus ... -endo (CVLEX 118 Orpheus Hebrum ... tenuit ... silvasque -endo. MELA 2, 28 -entem Orphea). SEN. contr. 7, 1, 27 omnia ... -entia ⟨sub⟩ sideribus muta erant (mutaverant *corr.* τε). SEN. Med. 739 sonuit ecce vesano gradu canitque. Oed. 567. benef. 4, 21, 3 -endi peritus. epist. 51, 12 -entium nocturna convicia. 84, 10 omnes vias ordo -entium implevit. 87, 12 usus -endi. COLVM. 10, 236 *Cinara* nec Phoebo grata -enti. 12, 2, 4 chorus -entium ... consentit. PETRON. 127 putares inter auras -ere Sirenum concordiam. BVC. Eins. 1, 18 laudatam ... chelyn ... variare -endo. PLIN. nat. 37, 19 -ente se (*Nerone*), dum Pompeiano proludit. STAT. Theb. 3, 141. silv. 4, 5, 19 -enti mutus ager domino reclamat. 5, 1, 31. 5, 3, 11 ibam altum spirans Martem ... aequare -endo (*in imagine*). Ach. 1, 575 occupat ora -entis. QVINT. inst. 5, 10, 123 simplex -endi natura. TAC. ann. 14, 52 inludere voces, quotiens -ret *Nero.* 15, 33. 50. 16, 21 Thrasea ... habitu tragico -erat. PLIN. epist. 3, 18, 9 theatra male musicos -ere docuerunt. *ibid.* bene -ere. SVET. Cal. 11 scaenicas saltandi -endique artes. 54. Nero 21 -endi occasio. 32 inter -endum. APVL. met. 5, 15 choros -ere *iubet*; cantatur. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 48 *mendicus* subsequitur et canit. OBSEQ. 43 virgines dona -entes tulerunt. AVSON. 205, 8 *Vlixes* liquit -entes ... melodas virgines. 407, 5 Musas hortabor, ut -ant. VVLG. I par. 2, 55 -entes atque resonantes. II par. 31, 2 (λειτουργεῖν). II Esdr. 12, 41 clare cecinerunt cantores. Os. 2, 15 et -et *Israel* ibi iuxta dies iuventutis (*cf.* HIER. *ad h. l.*: in eo loco ubi nos posuimus ʽcanetʼ et LXX transtulerunt ʽhumiliabiturʼ; in Hebraico scriptum est ʽanathaʼ, quod Symmachus interpretatus est ʽaffligeturʼ, ... : nos ab Hebraeo κατὰ λέξιν magis accipimus, id est ʽpraecinetʼ). VVLG. Hab. 3, 19 deducet me victor in psalmis -entem. AVG. civ. 4, 11 Camena, quae -ere *doceat.* MART. CAP. 2, 212 Linum Homerum ... -entes ... conspiceres. BOETH. mus. 1, 34 -endi scientiam. CORIPP. Ioh. 8, 202 vox una fremit, populique ducesque Massylaeque manus magno cecinere fragore. Iust. 1, 357 ʽtu

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vincas, Iustine' canunt. CARM. epigr. 1404, 7 per varios fletus ... -bam: 'abstulit hunc ... mors ... ?'. *nota metonymice*: CORIPP. Ioh. 4, 686 vox veneranda -it. *addito ablativo* voce: CIC. div. 2, 122 si velim ... -ere vel voce vel fidibus. VALG. carm. frg. 2. TIB. 2, 5, 118 miles 'io' magna voce 'triumphe' -et (OV. am. 1, 2, 34 trist. 4, 2, 52). PLIN. nat. 7, 204 cum tibiis -ere voce Troezenius Ardalus instituit. GELL. 19, 9, 3 AVSON. 336, 23. CARM. epigr. 489, 9 pia voce -e (*seq. or. dir.*). ore: BVC. Eins. 1, 25 virgo furit et canit ore coacto. CORIPP. Ioh. 4, 269 ore -ens haec verba refert. *speciatim de oratore vitiose pronuntiante*: CIC. orat. 27 cum ... inclinata ululantique voce more Asiatico -ere coepisset.

b *bestiae cantant vel clamant*: TER. Phorm. 708 gallina cecinit. CIC. ac. 2, 128 cum cornix -erit (div. 1, 12 Iuppiter ... cornicem a laeva, corvum ab dextera -ere iussisset). 1, 74 gallos gallinaceos ... adsidue -ere coepisse (*ibid.* quod avis illa victa silere soleret, -ere, si vicisset. 2, 56. 57 COLVM. 8, 2, 11 PLIN. nat. 10, 47. 49. 50. 29, 80 SEDVL. carm. pasch. 5, 108). VARRO ling. 5, 76 noctua quod canit (*cf.* PAVL. FEST. p. 175), lusci⟨ni⟩ola quod luctuose -ere existimatur. VERG. Aen. 12, 864 quae *ales* . . . nocte sedens . . . canit importuna per umbras. TIB. 1, 5, 52 strix. PROP. 1, 2, 14 volucres (STAT. Theb. 6, 383). PAVL. FEST. p. 304 avis ... canit (*syn.* vocem emittit). PLIN. nat. 8, 227 ranae. 10, 80 merula. 10, 82 in ore Stesichori cecinit *luscinia* infantis. 10, 84. 90 *halcyones*. 11, 92 (*bis*) *cicadae* (11, 95 *opp.* silere). *add. abl. instr.*: FEST. p. 197 oscines aves ... esse ..., quae ore -entes faciant auspicium. PLIN. nat. 11, 93 pectus ipsum fistulosum. hoc canunt achetae, ut dicemus.

c *homines instrumentis canunt i. sonant*: *omisso abl. instr.*: CIC. de orat. 2, 338 tibicen sine tibiis -ere ... non possit. Brut. 187 tibicen Antigenidas dixerit discipulo sane frigenti ad populum: mihi -e et musis (*cf.* VAL. MAX. 3, 7 ext. 2 HIER. epist. 50, 2 adv. Rufin. 2, 27 BOETH. mus. 1, 1 p. 186, 25). VARRO ling. 6, 75 nec sine -endo tibicines dicti. 8, 61 ab tibiis et -endo tibicines dicantur. LVCR. 4, 585 tibia quas (*querelas*) fundit digitis pulsata -entum. 4, 1385. SEN. dial. 4, 2, 6 Alexandrum ... Xenophanto -ente manum ad arma misisse. PLIN. nat. 28, 11. APVL. flor. 3 p. 10. 11 *syn.* personare. p. 16 OBSEQ. 42 VVLG. Matth. 11, 17 (αὐλεῖν). VARRO ling. 5, 91 tubicines a tuba et -endo. BELL. Afr. 82, 3 tubicen ... -ere coepit (LIV. 2, 64, 10 cornicines [*cf.* 24, 46, 6 FRONTIN. strat. 3, 9, 6 VEG. mil. 2, 22. 3, 5 cornu ... temperatum arte spirituque -entis] tubicinesque ... -ere. 37, 29, 3 HYG. fab. 96 p. 89, 22 VEG. mil. 2, 22. GLOSS. V 445, 20 cecinit: tubicinavit). VARRO ling. 6, 92 in arce classicus -at (cannatum *F*) circumque muros et ante privati huiusce T. Quinti Trogi . . . [h]ostium -at. HOR. carm. 3, 11, 2 movit Amphion lapides -endo (*sc. testudine*). ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 88 aenatores in funere -ere ⟨solitos⟩. VITR. 5, 5, 7 citharoedis ... cum volunt -ere (SVET. Nero 20 APVL. flor. 15 p. 52. VVLG. Is. 23, 16 bene -e [καλῶς κιθάρισον]). SIL. 14, 469 proiectus *Daphnis* in herba si quando -ret (*sc. avena. cf.* NEMES. ecl. 3, 13). VVLG. IV reg. 3, 15 cum . . . -ret psaltes (ὡς ἔψαλλεν ὁ ψάλλων. I par. 23, 5 psaltae -entes domino, αἰνοῦντες τῷ κυρίῳ ἐν ὀργάνοις; *cf.* GLOSS. IV 316, 10 canit: psallit). VVLG. I par. 6, 32 -entes donec aedificaret Salomon (λειτουργοῦντες ... ἐν ὀργάνοις). AVG. civ. 16, 2 organorum, quae non percutiuntur a -entibus, sed ea, quae percussa resonant, his conectuntur. SIDON. epist. 1, 2, 9 psaltria -it. BOETH. mus. 1, 20 in -endo ad eam chordam, quae erat tertia ab hypate index digitus ... inveniebatur. *metonymice de eis, qui tubicines, cornicines al. canere iubent*: BELL. Alex. 47, 1 Vatinius re bene gesta receptui cecinit (LIV. 3, 22, 6. 5, 36, 8 Romani. 22, 29, 6 Poenus. 25, 14, 3 *dux*. 25, 30, 12 Marcellus. 27, 42, 13 consul. 27, 47, 2 Hasdrubal. TAC. hist. 2, 26 Suetonius). *in imagine*: CIC. Phil. 12, 8 revocante et receptui -ente senatu. Tusc. 3, 33 *ratio* cecinit receptui. SEN. epist. 56, 11 QVINT. inst. 12, 11, 4. PLIN. epist. 3, 1, 11 ratio aetatis receptui -ere permiserit. APVL. Socr. 3 p. 125 PANEG. 6, 9. SIDON. epist. 2, 2, 10 clientularum ... loquacissimus chorus receptui canit.
omisso subiecto: LIV. 29, 7, 6 territus . . . receptui -ere cum iussisset. 30, 34, 11. 34, 39, 13. 42, 59, 11. *impersonaliter*: CAES. Gall. 7, 47, 1 Caesar receptui cani iussit (BELL. Afr. 40, 5 LIV. 4, 31, 3. 26, 6, 7. 31, 42, 1. 35, 29, 7. 37, 32, 6. 44, 35, 20). AMM. 24, 4, 11 cum receptui -retur. *active*: LIV. 26, 44, 4 adeo effusis institerunt, ut, nisi receptui -isset, permixti fugientibus inrupturi fuisse in urbem viderentur. *nota* CORIPP. Ioh. 6, 263 *ductor* signa movenda -it. *c. abl. instr.*: CIC. Tusc. 1, 4 Epaminondas ... fidibus praeclare -isse dicitur (div. 2, 122 QVINT. inst. 1, 10, 14 AVSON. 336, 23). div. 1, 30 *lituo* (PAVL. FEST. p. 116). VARRO ling. 5, 91 classicos a classe, qui item cornu (*corr. ex B*, cornu uo *F*, cornuo *Mommsen*) canunt (canit *F*; *cf.* OV. Pont. 1, 1, 40 PAVL. FEST. p. 20 APVL. met. 8, 26 GRAMM. suppl. 74, 27). CATVLL. 63, 22 tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo (PROP. 3, 17, 34). OV. met. 1, 683 iunctis ... -endo ... harundinibus (SVET. Iul. 32. *cf* NEMES. ecl. 2, 83 *avena*). PAVL. FEST. p. 19 tubis -bant (GELL. 20, 2, 3 ITALA iud. 7, 18 [Lugd.] LAMPR. Heliog. 32, 8. VVLG. num. 10, 10 [σαλπιεῖτε ταῖς σάλπιγξιν]. IV reg. 9, 13 I par. 16, 6. 42 II par. 5, 12. 7, 6. 13, 14 Ier. 4, 5 Ezech. 7, 14 *decies in* apoc. SVLP. SEV. chron. 1, 22, 4. 1, 25, 7). PAVL. FEST. p. 366 tibiis -entium (QVINT. inst. 1, 10, 14 TAC. ann. 14, 60 GELL. 15, 17, 1. 2 APVL. Socr. 21 p. 169 LAMPR. Alex. 27, 9 VVLG. III reg. 1, 40 apoc. 18, 22). PLIN. nat. 9, 9 concha -entem Tritonem. TAC. ann. 14, 14 cithara ludicrum in modum -ere (5, 65 PLIN. nat. 7, 204. 9, 28. 10, 51 PORPH. Hor. carm. 1, 15, 13—15 VVLG. gen. 4, 21 MACR. sat. 7, 1, 14 SVLP. SEV. chron. 1, 34, 2). ACT. Arv. a. 118 II 39 Marsy⟨am et Olympum⟩ su⟨ringe ca⟩nentes. LAMPR. Alex. 27, 9 lyra tibia organo cecinit (VVLG. gen. 4, 21 II par. 34, 12). AVSON. 336, 23 buxo. VVLG. I reg. 13, 3 Saul cecinit bucina (σάλπιγγι σαλπίζει). II reg. 18, 16. 20, 1 III reg. 1, 34. 39 Ezech. 33, 3. EVGRAPH. Ter. Ad. 899 (p. 187, 31) symphonia -rent. *cum praepos.*: ITALA iud. 3, 27 (Lugd.) turba cecinit in tuba cornea (ἐσάλπισεν ἐν κερατίνῃ). 6, 34. VVLG. I par. 23, 5 -entes ... in organis (*cf.* 15, 21 *transitive*: in citharis -bant epinicion). Zach. 9, 14. NICET. psalm. 4 David adhuc puer in cithara suaviter ... -ens. VARRO Men. 131 Phrygius per ossa cornus liquida canit anima. PAVL. FEST. p. 93 funebres tibiae dicuntur, cum quibus in funere -itur.

d *res non animantes, imprimis instrumenta et soni canunt i. sonant*: PLAVT. Amph. 227 tubae utrimque contra -unt (canunt contra *codd.*, *transpos. Guyet.* VARRO ling. 5, 99 tuba ac cornua ... -ere dicuntur. PROP. 4, 11, 9 LIV. 27, 15, 14. 30, 33, 12 LVCAN. 6, 130. COMM. apol. 1001 ecce canit caelo rauca *tuba*. PS. LACT. mort. pers. 47, 1 HIER. epist. 14, 2 VVLG. I Cor. 15, 52 CLAVD. 1, 198). ACC. trag. 385 signa ... -ere ac tela ob moenia offerre imperat (CIC. rep. 1, 3 receptui. SALL. Catil. 59, 1 Iug. 94, 5. 99, 1 VERG. Aen. 10, 309 LIV. 1, 1, 7. 7, 40, 10. 10, 19, 12. 10, 20, 9. 10, 40, 14. 23, 16, 12. 24, 15, 1. 24, 46, 2. 25, 39, 2. 27, 14, 2. 27, 47, 4. 5 IMP. AVG. Mart. 11, 20, 8 QVINT. decl. 315 p. 241, 29 FRONTIN. strat. 1, 9, 2. 2, 7, 8 FLOR. epit. 2, 6, 60. 3, 18, 10. 4, 2, 19 AMM. 20, 11, 8 CLAVD. 3, 348). CIC. Verr. 4, 105 in ... conviviis symphonia -ret (SEN. contr. 9, 2, 14). nat. deor. 2, 22 modulate -entes tibiae (BVC. Eins. 2, 19 PLIN. nat. 16, 171). 3, 27 ad harmoniam -ere mundum (LICENT. carm. ad Aug. 8). AETNA 297 cortina ... canit arte regentis. VITR. 9, 8, 5 bucinae canunt. LIV. 28, 27, 15 classicum apud eos cecinit (SEN. epist. 17, 3). OV. trist. 4, 2, 53 sono plausuque ... fremituque -ente. COLVM. 12, 2, 4 dissonum quiddam ac tumultuosum audientibus -ere videtur (*syn.* resonare. BOETH. mus. 3, 1 videtur auribus consonum aliquid -ere). CALP. ecl. 4, 66 chelyn, blandae cui ... -enti adlusere ferae (SIL. 11, 449). IVL. VAL. 3, 53 spiritu tactam -ere hanc lyram (HIER. epist. 27, 1). LACT. opif. 16, 16 non ... -ere sua sponte fides possunt. AMM. 19, 11, 15 in receptum -entibus lituis (20, 11, 8). CLAVD. 12, 5 omne nemus cum fluviis, omne -at profundum. PS. RVFIN. in psalm. argum. p. 643^A pulsus organi -entis. BOETH. mus. 1, 31 gravem *sonum* ... gravi si misceatur, nullam facere consonantiam, quoniam hanc -endi concordiam similitudo non efficit. SCHOL. Verg. Medic. ecl. 6, 67 huius (*Lini*) in honore m⟨ater?⟩ cord⟨as⟩ ⟨l⟩in⟨eas?⟩ quae -rent fecit. *nota addito abl. instr.*: LVCR. 1, 256 frondiferas ... novis avibus -ere undique silvas.

2 *c. accusativo obiecti: carmina, versus sim.*: a *homines cantant*: ENN. ann. 214 versibus, quos olim fauni vatesque -bant (PAVL. FEST. p. 85 fescennini versus ... -bantur. GELL. 19, 9, 10 versus cecinit ... veteris poetae). TER. Phorm. 495 cantilenam eandem -is (*in imagine*). CIC. de orat. 2, 352 quom cenaret Simonides apud Scopam ... -issetque id carmen, quod in eum scripsisset (Brut. 71 CATVLL. 64, 383 VERG. ecl. 1, 77. LIV. 1, 20, 4 *de carmine Saliari* [PAVL. FEST. p. 3 PORPH. Hor. epist. 2, 1, 86]. LIV. 4, 20, 2. 27, 37, 7. 31, 12, 9 ACT. lud. saec. Aug. [Corp. VI 32323] 21. 148. OV. met. 7, 138 carmen auxiliare. 7, 433 Ib. 85. CVRT. 3, 3, 10 patrium carmen. 4, 724 inconditum quoddam carmen. 5, 1, 22. 6, 2, 5. 7, 10, 4. SEN. Thy. 692 letale carmen ore violento canit. COLVM. 10, 228. LVCAN. 6, 708 carmina fibris humanis ieiuna. CALP. ecl. 1, 92 carmina, quae nobis deus obtulit ipse -enda, dicamus. PLIN. nat. 8, 185 puerorum ... carmen honori eius -entium. SVET. Iul. 49 carmina ... ioculariter canunt. PORPH. Hor. carm. 2, 2, 37 lugubre carmen, quod in mortuos -itur. OBSEQ. 53. VVLG. exod. 15, 1 cecinit Moyses et filii Israel carmen hoc domino. Ezech. 33, 32 carmen musicum quod suavi ... sono -itur.
supplendum carmina: VERG. Aen. 2, 239 puellae sacra -unt [AVSON. 352, 13]). CIC. Tusc. 1, 85 flebiliter illa -rentur. CATVLL. 62, 9 -ent quod vincere par est. 63, 11 -ere haec suis adorta est ... comitibus. 63, 27. VERG. Aen. 3, 438 Iunoni -e vota libens. 6, 657 alios ... laetum ... choro paeana -entis (ARBON. carm. frg. 1 PROP. 3, 15, 41 SEN. suas. 2, 19. STAT. Theb. 4, 157 Herculeum paeana. 10, 306 SIL. 12, 341). VERG. Aen. 7, 398 ipsa ... natae Turnique canit hymenaeos (OV. met. 12, 215 SEN. Tro. 202). HOR. ars 277 plaustris vexisse poemata Thespis qui (*corr. Bentl.*, quae *codd.*) -rent agerentque. OV. met. 1, 561 laeta triumphum vox -et (CLAVD. 3, 54. 21, 4). fast. 3, 388 ad certos verba -enda modos (6, 692. HIER. epist. 21, 13 sacerdotes ... videmus ... amatoria bucolicorum versuum verba -ere). OV. fast. 3, 676 puellae ... coeunt certaque probra -unt (AVSON. Mos. 167). 3, 695 ioci veteres obscoenaque dicta -untur. Pont. 1, 7, 30 dedimus medio scripta -enda foro. CALP. ecl. 1, 29 non pastor, non haec triviali more viator, sed deus ipse canit. SEN. Herc. O. 1031 verum est quod cecinit sacer ... aptans Pieriam chelyn Orpheus. 1092 flebilibus modis haec Orpheus cecinit Getis. epist. 12, 8 ut inter plausus ... hoc ad symphoniam -retur. SVET. Iul. 80 illa vulgo -bantur. Aug. 100 -entibus neniam ... liberis. FRONTO p. 202, 16 N. absonum quid modulatu et

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cantu -erim. GELL. 19, 9, 4 pueri puellaeque iucundum in modum ἐλεγεῖα quaedam erotica dulcia et venusta cecinerunt. APVL. met. 4, 31 Nerei filiae chorum -entes (6, 24). TERT. anim. 9 scripturae leguntur aut psalmi -untur (AMBR. in psalm. 1, 9. HIER. epist. 28, 2 iuncta voce ad organum. PALLAD. hist. mon. I 2 p. 258B. 20 p. 298D. AVG. in psalm. 67, 1 organo adhibito. BENED. reg. 9, 20). HIER. epist. 46, 11 vinitor aliquid Davidicum canit. VVLG. I Macc. 4, 24 conversi hymnum -bant (RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 35 p. 614A PALLAD. hist. mon. I 32 p. 318B). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 77B cantica ... per prophetas vel per angelos -bantur (p. 77C. 78A. C. D SVLP. SEV. chron. 1, 16, 1). MART. CAP. 8, 809 talia adhuc -ente Satura ... me risus invasit. CARM. epigr. 236, 3 ipse caestata can⟨ebat⟩ comica Atella⟨nica⟩.
accedit fere ad notionem efficiendi cantu: SIL. 12, 36 dum dulce per undas exitium miseris -ret *Sirena* non prospera nautis.
sequitur acc. neutr. adi. fere pro adv.: HOR. epist. 2, 2, 9 quin etiam -et indoctum, sed dulce bibenti. OV. am. 2, 4, 25 haec quia dulce canit flectitque facillima vocem. VVLG. Ezech. 32, 18 -e lugubre. CLAVD. rapt. Pros. 2, 345 Eumenides ... lene -entes.

b *bestiae cantant vel clamant*: CIC. progn. frg. 6 pertriste canit de pectore carmen ... accredula. VERG. georg. 1, 378 veterem in limo ranae cecinere querelam. CVLEX 209 effigies ... culicis ... tristis ab eventu cecinit convicia mortis. OV. epist. 2, 118 et cecinit maestum devia carmen avis. met. 14, 430 carmina ... moriens canit exequialia cycnus. SIL. 3, 687 Marmaricis ales populis responsa -bat. APVL. flor. 12 p. 44 id ... quod didicit ita similiter nobis canit *psittacus* vel potius eloquitur. *c. acc. neutr. adi.*: HYG. fab. 154 p. 27, 18 is (*cycnus*) quoque moriens flebile canit. CARM. epigr. 468, 3 mi volucres hic dulce ⟨c⟩anent viridantibus antris.

c *homines instrumentis sonant*: CIC. Verr. 2, 53 illum Aspendium citharistam, de quo ... audistis id, quod est Graecis hominibus in proverbio, quem omnia intus -ere dicebant (leg. agr. 2, 68 PS. ASCON. Verr. p. 173 cum canunt citharistae utriusque manus funguntur officio. dextra plectro utitur et hoc est foris -ere; sinistrae digitis chordas carpunt, et hoc est intus -ere. AMBR. in psalm. 1, 12. *de re v. Crusius, PW. II 1724*). CIC. Att. 6, 1, 13 κέρας Phemio mandatum est; reperietur, modo aliquid illo dignum -at. phil. frg. X 3 admonuisse tibicinam, ut spondeum -ret (*ibid.* gravitate -entis. MART. CAP. 9, 926 BOETH. mus. 1, 1 p. 185, 15). CAES. civ. 3, 82, 1 classicum ... i iubet (SEN. contr. 9, 2, 10 FRONTIN. strat. 3, 9, 5. TAC. ann. 2, 32 cum classicum -ere iussissent). SALL. Iug. 99, 1 tubicines simul omnes signa -ere ... iubet (VERG. Aen. 7, 513 pastorale signum. AVSON. 336, 27). SEN. Ag. 339 licet et chorda graviore sones quale -bas. CALP. ecl. 4, 62 Tityrus ... cecinit ... carmen modulatus avena. QVINT. inst. 1, 10, 33 tibicen qui sacrificanti Phrygium -erat (*cf.* APVL. met. 10, 31 tibicen Dorium -bat bellicosum). 4, 1, 2 citharoedi pauca illa quae antequam legitimum certamen inchoent ... -unt, prooemium nominaverunt. HYG. astr. 2, 17 p. 57, 6 Liber ... comites suos iubet symphoniam -ere. VVLG. I Cor. 14, 7 quomodo scietur id quod -itur (τὸ αὐλούμενον) aut quod citharizatur? VVLG. I par. 15, 21 in citharis pro octava -bant epinicion. II par. 7, 6 hymnos David -entes per manus suas. *in imagine*: CIC. Phil. 7, 3 bellicum me -isse dicunt (*cf.* orat. 39 alter [*Thucydides*] canit ... quodam modo bellicum. LIV. 35, 18, 6 SEN. Thy. 187. QVINT. inst. 9, 4, 11 bellicum est -endum. HIER. epist. 73, 2 *Eustathius* contra Arium clarissima tuba bellicum cecinit. *in prosopopoeia*: CIC. Mur. 30 motus novus bellicum -ere coepit). SIL. 11, 131 Virrius ... cecinit fatale cruenti ... signum belli. SIDON. epist. 7, 5, 1 *ecclesia* sacerdotii quoddam classicum cecinit. *accedit ad notionem praecinere, indicere (v. infra l. 70)*: OV. trist. 4, 9, 31 -e, Musa, receptus (*cod. Guelf.*, recessus *Goth.*). SEN. Thy. 553 ira cum magnis agitata causis gratiam rupit cecinitque bellum.

d *instrumenta vel soni ipsi sonant*: APVL. mund. 30 tuba bellicum cecinit (AMM. 26, 4, 5. 31, 6, 2. 31, 8, 10). FRONTO p. 207, 4 N. tubas quasi fugae signum -entis audirent. BOETH. arithm. 2, 54 p. 171, 27 duodecim *termini* ... ad senarium considerati duplicem quidem proportionem, sed diapason symphoniam -unt.
c. acc. neutr. adi.: SEN. Ag. 359 tibi multifora tibia buxo sollemne canit. AMM. 16, 12, 45 torvum -entibus classicis. CLAVD. 10, 196 tibia pro lituis et pro clangore tubarum molle lyrae festumque -ant.
accedit ad notionem canendo indicere: VERG. Aen. 5, 113 tuba commissos medio canit aggere ludos. PROP. 4, 4, 63 iam quarta canit venturam bucina lucem. OV. met. 1, 340 cecinit iussos inflata *bucina* receptus. CORIPP. Ioh. 4, 676 proelia raucisono cecinerunt cornua cantu. 6, 502 non tuba belligeros cecinit clangore tumultus. *fere i. q. canendo efficere*: PROP. 2, 7, 11 mea tum qualis -ret tibi tibia somnos.

B ***latiore sensu*:** **1** *i. q. dicere memorare narrare* ***referre*:** *cf.* QVINT. inst. 8, 6, 38 id eius (*metalempseos*) frequentissimum exemplum est, 'cano canto', ⟨'canto'⟩ dico', ita 'cano dico'. SERV. Aen. 8, 656 (*v. p. 271, 13*). GLOSS. IV 433, 3 cano: dico, refero. V 273, 21 canit: loquitur. IV 31, 26 canit: respondet. *c. acc. rei (aliquid vel alicui aliquid)*: VERG. Aen. 4, 14 quae bella exhausta -bat. LIV. 40, 8, 10 quae (*praecepta*) vereor ne vana surdis auribus -erim (*cf. p. 264, 43*). OV. epist. 1, 28 illi (*mariti*) victa suis Troica fata -unt. 5, 115 Stygiis -e cetera manibus. STAT. Theb. 7, 679 haec Tyriis -e matribus. 11, 299 nec te inclita nati fata movent: -ere illa patrem et iactare decebat. FLOR. epit. 2, 7, 14 cum hoc ... Nemeae in theatro ... a praecone -retur. IVV. 15, 26 solus ... haec Ithacus *Vlixes* nullo sub teste -bat. CENS. 4, 13 *puer divinus*, qui disciplinam -erit extispicii, quam lucumones exscripserunt. ARNOB. nat. 5, 21 citabimus Tarentinum ... senarium quem antiquitas canit dicens. ZENO 1, 13, 8 quorum (*apostolorum*) salutaria monita -entibus linguis. AVSON. 211, 23 mellitae ... vocis dulcia fatu verba -entem. HIER. epist. 147, 10 liberorum et coniugum vitia, vicinis -entibus, ignorare. PAVL. NOL. carm. 27, 69 barbarus ipse sibi non notis nota -bat verba, suis aliena loquens. DRAC. Romul. 10, 269 grates Veneri facunda -bat Iuno. CORIPP. Ioh. 1, 184 cunctaque gesta -unt Argivi proelia belli. GREG. M. epist. 11, 34 grave nefandumque sit episcopo -ere, quod nec laico religioso conveniat. *c. acc. neutr. adi.*: VERG. Aen. 9, 618 talia iactantem dictis ac dira -entem non tulit Ascanius. QVINT. inst. 1, 10, 24 et voce et modulatione grandia elate, iucunda dulciter, moderata leniter canit *orator*. IVV. 2, 64 fugerunt trepidi vera ac manifesta -entem *Laroniam* Stoicidae. PORPH. Hor. sat. 1, 4, 43 magnas res loquens os et sublima -ens. CLAVD. 24, 231 verum -itur. CORIPP. Ioh. 1, 526 ipse ... memorem insidias ..., et metuenda -ens et quae peragenda revolvens. 3, 12 dum diversa -unt, ductor sic forte locutus (*syn.* memorare, referre). *in prosopopoeia: de fama*: VERG. Aen. 4, 190 haec ... populos sermone replebat ... et pariter facta atque infecta -bat. VAL. FL. 2, 117 quam ... digna atque indigna -entem. MART. epigr. 5, 4 quidquid fama canit, praestat harena tibi. 6b, 2. STAT. Theb. 2, 213 iam bella canit. 10, 669 fama canit monitus. SIL. 4, 5 diros canit improba motus. CORIPP. Ioh. 7, 291 tumidos ... territat hostes aspera verba -ens. *sequitur acc. c. inf.*: LVCAN. 2, 672 fama canit tumidum super aequora Persen construxisse vias (CLAVD. 20, 463 deleta -bat *fama* agmina. 21, 312 Argum fama canit ... unam servasse iuvencam). ZENO 1, 1, 5 omnia quae canit *fides* esse credenda.

2 *seu vocis seu instrumentorum cantu* ***praedicare, celebrare, laudare.*** *cf.* GLOSS. IV 27, 43 canit: praedicat (V 273, 21).
c. acc. rei: CIC. Arat. 148 letum maerenti voce -entes *Phaethontis sorores*. Tusc. 4, 3 qui accubarent, -rent ad tibiam clarorum virorum laudes atque virtutes (VARRO ling. 7, 70 LIV. 45, 38 PAVL. FEST. p. 34. 43 SEN. Herc. f. 829 Herc. O. 1698 SIL. 11, 435. 16, 311 QVINT. inst. 1, 10, 10. 1, 10, 30 SVET. Cal. 16 PANEG. 3, 1 VVLG. II par. 20, 22. 29, 27 ZACCH. 3, 3 p. 1153D CORIPP. Iust. 2, 70. *v. etiam p. 269, 81*). SALL. hist. frg. 2, 92 ⟨a matribus parentum facino⟩ra militaria viri⟨s memora⟩bantur in bellum pergent⟨ibus, ubi il⟩lorum facta ⟨ca⟩nebant (VAL. FL. 6, 94 *v. p. 269, 70 sqq.*). VERG. georg. 2, 417 iam canit effectos (-us *cod. M² SERV.*) extremus vinitor antes. OV. met. 5, 4 nec coniugialia festa qui -at, est clamor, sed qui fera nuntiet arma. PAVL. FEST. p. 131 ut suum (*Mamuri Veturi v. l. 70*) nomen inter carmina Salii -rent (EPIST. Sapph. 28 TAC. ann. 2, 83 CORIPP. Iust. 2, 128). VAL. MAX. 8, 14 ext. 1 cum interrogaretur cuius vox auditu illi futura esset gratissima, dixit, eius a quo artes meae optime -entur. SEN. Herc. O. 130 Thessalicus pastor ... indocta referens carmina fistula cantu nostra -et tempora flebili. 414 cuius triumphos ... Seres -unt (CLAVD. 21, 4). 1982 novum numen. Tro. 835 Chiron ... ingentes acuebat iras bella -endo. CALP. ecl. 4, 77 canales ... preme, qui dignas cecinerunt consule silvas. STAT. silv. 1, 2, 241 noctem -at ipse maritus. Ach. 1, 188 canit ille (*Achilles*) libens immania laudum semina. TAC. ann. 15, 39 *Neronem* -isse Troianum excidium. FILASTR. 155, 7 -itur et praedicatur dei immensitas a Cherubim. HIER. epist. 22, 12 Salomon, per quem se cecinit ipsa Sapientia (133, 2 p. 1027). SACR. Leon. p. 377 vel aguntur crimina vel -untur. CEREAL. 20 p. 766C quam (*fidem veram et catholicam*) omnes sancti patriarchae et prophetae fideliter cecinerunt. NOVELL. Iust. 42 praef. ab Agapito sanctae et -endae memoriae. CORIPP. Iust. 1, 267 pietas laudanda viri ... semperque -enda. *c. acc. personae*: CARM. Sal. (Varro ling. 7, 27) 1, 1 *p. 263, 83*. CATVLL. 34, 4 ⟨Dianam pueri integri⟩ puellaeque -amus. VERG. ecl. 6, 11 te (*Varum*) nemus omne -et. Aen. 7, 698 ibant aequati numero regemque -bant (*cf.* SERV. Aen. 1, 1 *p. 264, 25 sqq.*). HOR. epod. 9, 18 Galli -entes Caesarem. carm. 4, 6, 37 virginum primae puerique ... rite Latonae puerum -entes. 4, 15, 32. TIB. 1, 7, 27 te (*Nilum patrem*) canit ... pubes ... barbara. 1, 7, 61. OV. am. 1, 15, 8 mihi fama ... quaeritur, in toto semper ut orbe -ar. fast. 3, 260 quare ... Salii ... Mamurium ... -ant? SEN. Ag. 310 -ite, o pubes inclita, Phoebum (CLAVD. 2, 12 Phoebum rura -unt). Tro. 293 illum (*Achillem*) laudibus cuncti -ent. COLVM. 10, 430 Lenaeum ... patrem canimus sub tecta vocantes. LVCAN. 1, 566 tum, quos sectis Bellona lacertis saeva movet, cecinere deos. LAVS Pis. 71 recinente senatu ... Caesareum grato -isti pectore numen. VAL. FL. 3, 68 redit venatibus actis ... pater (*Athamas*) Triviam ... -ens. STAT. Theb. 1, 695 Letoiden votis ... -amus. SIL. 8, 420 ibant et laeti ... Sancum voce -bant. 15, 688 ovans Hammona -bat. TAC. Germ. 3 Herculem ... ituri in proelia -unt. ann. 2, 88 -itur (*Arminius*) adhuc barbaras apud gentes. CARM. epigr. 29, 12 Ursum ... -ite voce concorde senem. PS. CYPR. spect. 3 citharae deum cecinerunt. NEMES. ecl. 2, 88 pueri Donacen toto sub sole -bant. AVIEN. Arat. 18 hunc (*Iovem*) primum ... vox ... canit sibi. VVLG. Esth. 13, 17 ne claudas ora te -entium. CLAVD. 24, 283 securis ... -at Stilichonem

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fistula silvis. 25, 24 Celerina per omnes Italiae -itur montes. 26, 124 sublimi ... Curium -it ore vetustas. RVRIC. epist. 2, 19 p. 404, 6 me ... -at ... lingua. CORIPP. Ioh. 1, 480 quem ... fama ... -it. CARM. epigr. 899, 6 Narsim resonans plausus ubique -at. *c. dativo* (*apud* ECCL. deo -ere: *i. deum laudare*): TERT. apol. 2 coetus antelucanos ad -endum Christo et deo. 39. orat. 24 qui in carcere ... orabant et -bant deo. HIER. epist. 120, 11 p. 844 praedicationis suae ... fistulam organumque per quod Christo -ret. VVLG. iud. 5, 3 ego sum quae domino -am (ᾄσομαι τῷ κυρίῳ). I par. 16, 42 organa ad -endum deo. 23, 5 psaltae -entes domino (αἰνοῦντες τῷ κυρίῳ ἐν ὀργάνοις). 23, 30 ad ... -endum domino (αἰνεῖν ... τῷ κυρίῳ).

II ***in imagine et translate***: A *versibus vel etiam oratione prosa canere; fere i. q.* ***componere, scribere,*** *referre, celebrare*: *cf.* GLOSS. IV 29, 1 -o: carmine meo refero. 316, 10 -it: ... per carmen refert.

1 *absolute*: LVCR. 1, 117 Ennius ut noster cecinit. 5, 405 ut veteres Graium cecinere poetae (6, 754). HOR. epist. 2, 2, 80 tu me inter strepitus ... vis -ere. OV. Pont. 4, 8, 56 tanta ... maiestas ore -entis eget. LYGD. 6, 41 sic cecinit ... doctus ... Catullus. MANIL. 1, 22 certa cum lege -entem vatem. VAL. FL. 5, 224 exequar astus Soligenae ... inde -ens. STAT. Theb. 10, 829 vatum de more -entum. silv. 1, 2, 256 simplex ... -endi causa. 2, 1, 17. 2, 7, 5 quos penes est honor -endi. QVINT. inst. 1, 8, 2 se poetae -ere testantur. FLOR. epit. 2, 19, 2 sicut poetae -unt. TERT. scorp. 8 ut canit David. AVIEN. Arat. 257 ut veteres cecinere. HIER. epist. 52, 1 in alio loco idem poeta canit. AMM. 23, 6, 53 ut Homerus fabulosius canit. AVG. civ. 5, 13 idemque (*Horatius*) ... ita cecinit. 11, 9 in psalmo -itur (12, 19. 13, 24. 17, 5. 19, 23 in sacris litteris. SEDVL. op. pasch. 1, 27 p. 191, 12. *metonymice ipsa scripta poetarum canere dicuntur*: COMM. apol. 577 sicut et scriptura -bat (PAVL. NOL. carm. 16, 121). HIER. in Is. 6, 2 p. 92 septuagesimus primus psalmus canit (AVG. civ. 21, 24). DRAC. satisf. 152 ut canit ... pagina sancta dei. *additur abl. instr.*: PANEG. in Mess. 36 undique *convenient* quique -ent vincto pede quique soluto. PROP. 3, 9, 44 sat erit ... -isse modis, dure poeta, tuis. PETRON. 2 Pindarus novemque lyrici Homericis versibus -ere timuerunt (SIDON. epist. 1, 11, 7). *additur, de quo canitur*: APVL. mund. 37 Orpheus ... de eo (*Iove*) ... canit. PORPH. Hor. carm. 1, 1, 31 HIER. in Is. 23, 10. 11 p. 324 VVLG. Iob 36, 24 AVG. civ. 16, 41 PALLAD. hist. mon. I 2 p. 256.

2 *c. accusativo obiecti*: **a** *aliquid*: *α componere, pangere, scribere carmina vel sim.* [*dub.* PACVV. trag. 337 poetae pro sua parte falsa conficta -ant (*cod.*, aggerant *Bücheler*).] VERG. ecl. 6, 84 omnia quae ... beatus audiit Eurotas ..., ille canit. 9, 26 haec, quae Varo necdum perfecta -bat. 9, 44. 10, 70. georg. 2, 176 Ascraeum ... -o Romana per oppida carmen (OV. Pont. 1, 2, 134 trist. 3, 7, 12 SEN. dial. 10, 9, 2 APVL. flor. 20 p. 98 ENNOD. carm. 1, 3, 23). TIB. 1, 4, 73 haec mihi, quae -rem Titio, deus edidit ore. OV. am. 1, 1, 24 'quod' que '-as, vates, accipe' dixit *Cupido* 'opus' (PRIAP. 68, 10). ars 2, 493 haec ego cum -rem, subito manifestus Apollo movit ... fila lyrae. rem. 703 consiliumst quodcumque -o. 715. trist. 5, 1, 45. SEN. dial. 9, 17, 11 cum vulgaria ... contempsit, ... aliquid cecinit grandius ore mortali *mens poetae*. LAVS Pis. 234 latuisset in umbra quod canit ..., si Maecenate careret. STAT. silv. 2, 1, 32 piis cecini solacia natis. 2, 7, 73. 4, 8, 41 nunc demum mea vota -o (CLAVD. carm. min. 31, 62 ENNOD. carm. 1, 6 praef. p. 520, 13. *v. etiam p. 266, 69*). APVL. flor. 16 p. 77 gratias -am canacique libro mandabo (*v. p. 226, 21*). 18 p. 91 eius dei hymnum graeco et latino carmine vobis hic -am. p. 92. 20 p. 98 canit ... Empedocles carmina, Plato dialogos, Socrates hymnos, Epicharmos modos, Xenophon historias, Crates satiras (PORPH. Hor. carm. 4, 2, 10 novas historias). TER. MAVR. 2696 nec non continuos tres pariles dedit *Horatius* versus et cecinit post alium brevem ex uno simili pede. TERT. adv. Marc. 5, 9 dicunt ... hunc psalmum in Ezechiam -isse. PELAG. in Rom. 1, 646[B] illas scripturas ... ante cecinerunt *prophetae*. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 61[A] libellus hic, id est carmen nuptiale, ... videtur a Salomone conscriptus, quem cecinit instar nubentis sponsae. *sequitur acc. neutr. adi. fere adverbialiter*: MANIL. 2, 41 nec silvis silvestre canit. OPT. PORF. epist. ad Constant. 3 tui numinis aeterna felicitas et eius multiformis cum sua veneratione praelatio incentivum cecinit ad audendum. HIER. epist. 52, 3 poetae cycneum nescio quid et solito dulcius vicina morte cecinerunt. *β describere, referre, celebrare rem aliquam*: LVCIL. 621 percrepa pugnam Popili, facta Corneli -e (HOR. sat. 1, 10, 43 pede ter percusso. OV. am. 3, 1, 25 fast. 6, 3 trist. 2, 530 VAL. FL. 1, 11 STAT. Theb. 1, 33 silv. 4, 4, 69. 5, 3, 61 SIL. 13, 794 TAC. dial. 12 LAMPR. Alex. 35, 1 AVSON. Mos. 395). CIC. ad Q. fr. 3, 5, 4 commoveor ... ad ea, quae vis, -enda. LVCR. 5, 327 cur ... non alias alii quoque res cecinere poetae? VERG. Aen. 1, 1 arma virumque -o (9, 774 PROP. 3, 9, 47 OV. am. 2, 18, 35 fast. 1, 13). 1, 742 hic canit errantem lunam solisque labores (SCHOL. Verg. Veron. *p. 264, 29*). DIRAE 2 divisas ... sedes et rura -amus (TIB. 2, 1, 37). HOR. sat. 2, 3, 1 nil dignum sermone -as. 2, 4, 11 ipsa memor praecepta -am (PROP. 2, 34, 77). TIB. 1, 9, 47 laudes tibi ... -bam (OV. ars 3, 50 prosperiore lyra. trist. 2, 74. 5, 11, 24 VAL. MAX. 1, 8 ext. 8 PHAEDR. 4, 22, 5 PLIN. nat. 19, 136. 37, 133 DECL. in Catil. 2 PORPH. Hor. carm. 3, 25, 1 PANEG. 2, 1 LACT. inst. 1, 9, 8). TIB. 2, 4, 16 non ego vos, *Musae*, ut sint bella -enda, colo (DOM. MARS. carm. frg. 7, 4 forti ... pede. PROP. 2, 1, 28. 2, 10, 8. 4, 6, 69 OV. am. 2, 18, 12 met. 5, 319 trist. 2, 360 MANIL. 3, 14. SIL. 12, 410 illustri ... versu. MART. 10, 64, 4 Pieria ... tuba. QVINT. inst. 10, 1, 91). PROP. 2, 10, 7 aetas prima -at Veneres, extrema tumultus. 2, 10, 19 vates tua castra -endo magnus ero. 2, 30, 28 -ere antiqui dulcia furta Iovis (OV. trist. 2, 249 AVSON. 118, 6). 4, 1, 69 sacra diesque -am (OV. fast. 2, 7. 3, 200. 4, 84 maesta ... lyra. 4, 723. 6, 8). 4, 6, 78 hic ... fusca ... regna -at (AVIEN. orb. terr. 1305). AETNA 79 vates Stygias undas ... -entes. OV. fast. 1, 2 tempora ... digesta per annum lapsaque sub terras ortaque signa -am. 1, 104 longi temporis acta -am (MANIL. 3, 22 STAT. Theb. 2, 651). 2, 121 sacras Nonas. 2, 124 praecipuo ... ore -enda dies. 3, 4 *mensem*. 3, 714 festa. 5, 494 signi causa -enda (6, 585). trist. 2, 324. 2, 485 canit formas alius iactusque pilarum. Pont. 2, 10, 13 tu -is ... quidquid restabat Homero. 4, 16, 19 canit domitam Camerinus ab Hercule Troiam. GRATT. 1 dona -o divom. MANIL. 1, 120 naturae forma -enda. 1, 256. 1, 806 signorum ... -am fatalia carmine iura. 2, 7 maximus Iliacae gentis certamina vates ... ore sacro cecinit. 2, 49. 965. 3, 93. 586. 5, 27. SEN. epist. 79, 15 cum amicitiam suam et Metrodori grata commemoratione -isset *Epicurus*. COLVM. 10, 3 cum -ret laetas segetes et munera Bacchi. 10, 217. LVCAN. 1, 2 bella ... iusque datum sceleri canimus. LAVS Pis. 2 quos ... -am titulos. CALP. ecl. 4, 82 aethera. VAL. FL. 1, 1 prima deum magnis canimus freta pervia natis. 1, 105. 6, 116. STAT. Theb. 1, 4 gentisne -am primordia? 8, 5 pugnasque virosque (silv. 2, 7, 102). 8, 228 veteres ... Thebas. silv. 1, 3, 34 quid primum mediumve -am. 1, 5, 12 balnea. 1, 6, 95 largi flumina ... Lyaei. 5, 3, 113 stata laudato ... quinquennia versu. SIL. 11, 291 laetos ... amores. 11, 454 mundum. APVL. apol. 9 lux ... optata -atur. TERT. nat. 1, 19 nec mythici ac poetici soli talia -unt. PORPH. Hor. carm. 3, 26, 3—4 amores ... barbito -isse. NEMES. cyn. 1 venandi -o mille vias hilaresque labores. 36 *sunt qui* extinctas ... -ant ... flammas. 43 Colchidos munera. 65 litus et ... gentes. PANEG. 4, 9 -endis ... virtutibus. AVIEN. orb. terr. 896 Caucaseas arces. 966 *oram*. 1305 Indorum populos. AVSON. 334, 395 patrios ... mores. 367, 1 gesta. CLAVD. 25, 5 consulis ... fasces cecini. AVG. civ. 5, 12 scribebat ista Sallustius -batque Vergilius. 6, 5 poetae -unt et histriones agunt, quae contra dignitatem ... immortalium ficta sunt. 7, 26. 9, 7. FAVST. REI. spir. 1, 9 p. 116, 6 utrum ingenitus ... sit *spiritus sanctus* requiris. nihil ex hoc eloquia sacra cecinerunt. *metonymice* (*v. p. 269, 29 sqq.*): CVLEX 26 sancte puer: tibi namque canit non pagina bellum (PROP. 2, 34, 90 pagina Calvi cum -ret miserae funera Quintiliae. 3, 24, 37 has tibi fatalis cecinit mea pagina diras). *c. acc. neutr. pron. et praep.* de: PANEG. 3, 14 illud quod de vestro cecinit poeta Romanus Iove. AVG. civ. 1, 3 cum de diis victis illa conscriberentur atque -rentur. 18, 8. 14. *c. acc. neutr. adi.*: VERG. ecl. 4, 1 paulo maiora -amus (OV. ars 2, 536 magna -am. met. 15, 147 fast. 4, 3. MANIL. 1, 10 tanta. AVIEN. Arat. 1774). VERG. ecl. 6, 9 non iniussa -o (AVSON. 351, 10). PANEG. in Mess. 107 bellis experta -o. OV. ars 1, 297 nota. met. 10, 300 dira. fast. 3, 325 concessa. 4, 267 mira. 6, 541 laeta (Pont. 3, 9, 35). trist 5, 1, 26 dolenda. MANIL. 1, 91 vulgata. 2, 141. 5, 174. LVCAN. 1, 457 cognita. LAVS Pis. 216 meliora. STAT. silv. 2, 1, 8 intempesta. ZENO 2, 43, 2 duobus salutare -entibus testamentis. *de medicis per libros praecepta referentibus, tradentibus*: PLIN. nat. 28, 56 Hippocrates tradit non prandentium celerius senescere exta; verum id remediis cecinit, non epulis.

b *aliquem carminibus laudare*: VERG. ecl. 6, 3 cum -rem reges et proelia. 6, 61 tum canit Hesperidum miratam mala puellam. 9, 19 nymphas. georg. 2, 2 te, Bacche. 3, 1. 4, 466 te, dulcis coniunx. 4, 566. Aen. 1, 1 virum (*v. p. 269, 75*). HOR. carm. 1, 10, 5 te *Mercurium* -am. 1, 32, 10 illi (*Veneri*) semper haerentem puerum -bat *Alcaeus*. 4, 2, 13 deos regesve. PANEG. in Mess. 1 te, Messalla. 203. TIB. 1, 7, 13 te, Cydne. 2, 5, 111 Nemesim. PROP. 2, 1, 19 Titanas. 2, 34, 67 Thyrsin et attritis Daphnin harundinibus. 3, 3, 7 Curios fratres. 4, 6, 14 *Caesarem*. OV. met. 5, 344 illa (*Ceres*) -enda mihi est. 10, 150 cecini plectro graviore Gigantas. Pont. 4, 10, 76 vir tanto quanto debuit ore cani. 4, 12, 19 te ... -am quacumque nota. 4, 13, 12. 4, 16, 35 Naidas a Satyris amatas. trist. 2, 423 Martem cecinit gravis Ennius ore. 2, 562. 5, 9, 3 GERM. 102. MANIL. 2, 60 -am tacita naturae mente potentem ... deum. LAVS Pis. 14. 24 illos (*Quirites*) cecinere sui per carmina vates. STAT. Theb. 1, 45 Capaneus ... -endus. silv. 2, 7, 19 Lucanum. 3, 2, 41 nec -o degeneri ... Amphiona plectro. QVINT. inst. 10, 1, 62 Stesichorum ... clarissimos -entem duces. decl. 306 p. 201, 25 testis carminum antiquitas, ubi illi ... heroes -bantur. APVL. met. 9, 13 priscae poeticae divinus auctor *Homerus* ... summae prudentiae virum *Vlixem* ... cecinit. 10, 30 NEMES. ecl. 3, 18. cyn. 16 Nioben. AVSON. 168, 2 iusto funere fletos functa piis cecinit nenia nostra modis (174, 2). 191, 12. AVG. civ. 19, 12 faciamus aliquem, qualem canit poetica et fabulosa narratio. DRAC. Romul. 4, 16 coniunx non levibus -enda musis.

3 *c. acc. c. inf. i. q. confingere, narrare*: LVCR. 2, 600 hanc (*Tellurem*) veteres Graium docti cecinere poetae ... agitare leones. OV. epist. 18, 137 has (*feminas*) pluresque -unt ... poetae molle latus lateri composuisse tuo. GERM. 647 cecinere poetae ... hominem divae sacrum temerasse pudorem. MART. 12, 53, 4 quem (*draconem*) -unt

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

poetae custodem Scythici fuisse luci. APVL. mund. 33 haec ... nec Olympo ... contingere poeta ... cecinit.

4 *sequitur interrogatio indirecta*: LVCR. 5, 509 motibus astrorum ... quae sit causa -amus. 6, 84. VERG. ecl. 6, 31 -bat, uti magnum per inane coacta semina ... fuissent. 6, 64. georg. 1, 5 quae cura boum, qui cultus habendo sit pecori, ... -ere incipiam. 4, 119. Aen. 9, 523 adspirate -enti, quas ... strages, quae funera Turnus ediderit. PROP. 2, 12, 24 qui ... -at ut soleant molliter ire pedes. AETNA 92 -am quo fervida motu aestuet Aetna. OV. fast. 2, 246 cur tria *sidera* sint tam sociata -am. MANIL. 2, 713 quid sint, cuiusque -am, quove ordine constent. 3, 164.

B *i. q.* ***divinare, vaticinari,*** *praedicere*: *cf.* SERV. Aen. 1, 1 (*p. 264, 25*). 8, 656 canebat: quasi praedivinabat; nam '-ere' et dicere et divinare significat. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 1, 1 (*v. p. 264, 29*). GLOSS. IV 317, 17 cecinit: praedixit.

1 *absolute*: CIC. div. 1, 115 similiter Marcius et Publicius vates -isse dicuntur (*syn.* vaticinari, praedicere). VERG. Aen. 6, 76 ipsa (*Sibylla*) -as oro (*cf.* SERV. *et* SCHOL. Verg. Veron. *p. 264, 27. 32*). HOR. epod. 13, 11 ut cecinit grandi Centaurus alumno. EPICED. Drusi 247 sic cecinere deae *Parcae*. SEN. suas. 4, 1 novae oportet sortis is sit qui iubente deo -at. SEN. Herc. O. 1792 praesens ab astris ... Alcides -o. LVCAN. 9, 577 nec legit harenas ut -ret paucis. VAL. FL. 1, 234 sic sociis Mopsoque canit *Idmon*. 1, 238. 4, 553. STAT. Theb. 4, 583 desiste -endo, nata. 10, 190. 625. silv. 4, 3, 143 -entem ipsam (*Sibyllam*) ... audi. COMM. apol. 507 is iustus, de quo prophetae -bant (388. 512. 743 SEDVL. op. pasch. 1, 9 p. 183, 21 carm. pasch. 2, 164). ZENO 1, 16, 4 liberius ... canit mortuus *Samuel* quam -ere consueverat vivus. CLAVD. 18, 328 inde canunt Delphi. 20, 47 fac nullos -isse deos. rapt. Pros. 1, 219 sic cecinit longaeva Themis. DRAC. Romul. 8, 135 Cassandra ... canit. CORIPP. Ioh. 7, 515 cecinit sic gentibus Ammon. *metonymice*: CASSIOD. var. 2, 40, 14 Musarum tela loquax, stamina verbosa, fila -entia. *in prosopopoeia: de spe*: TIB. 2, 6, 26 *spes* canit inter opus: spes facilem Nemesim spondet mihi.

2 *c. accusativo*: *aliquid* (*vel alicui aliquid*): CIC. Catil. 3, 18 haec, quae nunc fiunt, -ere di immortales viderentur. Sest. 47 non haec ... a me tum tamquam fata in ipsa re regenda -bantur (div. 2, 98 VERG. Aen. 3, 444. 8, 499 HOR. sat. 1, 9, 30 carm. 1, 15, 4 TIB. 2, 5, 16 OV. epist. 20, 232 Ib. 246 trist. 5, 3, 17 PAVL. FEST. p. 325 MANIL. 2, 767 VAL. MAX. 1, 8, 10 LVCAN. 5, 92 VAL. FL. 5, 43 SIL. 9, 61. 548 HYG. astr. 2, 15 p. 54, 4 fab. 171 p. 27, 21. 174 p. 29, 8 LACT. inst. 1, 22, 9 AVIEN. orb. terr. 316 AVG. civ. 4, 11). NEP. Att. 16, 4 non ... Cicero ea solum, quae vivo se acciderunt, futura praedixit, sed etiam quae nunc usu veniunt, cecinit ut vates. VERG. Aen. 2, 124 mihi iam multi crudele -bant artificis *Vlixis* scelus (SCHOL. Verg. Veron. Aen. 1, 1 et ... -bant exitium. *v. p. 264, 25*). 3, 155 quod tibi delato Ortygiam dicturus Apollo est, hic canit. 3, 183 sola mihi tales casus Cassandra -bat. 3, 366 novum ... harpyia Celaeno prodigium canit (*syn.* denuntiare). 3, 373 haec deinde canit divino ex ore sacerdos. 3, 559 hos Helenus scopulos, haec saxa horrenda -bat. 5, 524 sera ... terrifici cecinerunt omina vates. 6, 99 Sibylla horrendas canit ambages (CLAVD. 5, 335). 11, 399 capiti -e talia ... Dardanio rebusque tuis. 12, 28. HOR. carm. saec. 25 vos ... veraces -isse, Parcae, quod semel dictum est. TIB. 1, 6, 50 canit *sacerdos Bellonae* eventus, quos dea magna monet. 2, 5, 65. 3, 11, 3 te nascente novum Parcae cecinere puellis servitium. PROP. 3, 4, 9 omina fausta -o (LVCAN. 1, 638. 6, 717 SIL. 4, 131). LIV. 1, 55, 6 id ... ita cecinere vates. 5, 15, 10 quae ... -erit *vates* divino spiritu instinctus. OV. epist. 5, 113 hoc tua ... quondam germana *Cassandra* -bat (*syn.* vaticinari). met. 2, 639 fatorum arcana -bat. 15, 450. fast. 1, 635 altera (*Porrima*) quod porro fuerat, -isse putatur. trist. 5, 3, 26 hanc legem nentes fatalia Parcae stamina bis genito bis cecinere tibi. MANIL. 1, 896 quin et bella -unt ignes subitosque tumultus. SEN. Tro. 533 augur haec Calchas canit. nat. 7, 28, 1 illa *signa sunt*, quae Chaldaei -unt. LVCAN. 1, 581 tristia Sullani cecinere oracula manes. 6, 439 -entes arcanum ferale magos. 6, 814. STAT. Theb. 3, 512 feralia bubo damna -ens. 4, 579 talia dum patri *Tiresiae* canit intemerata sacerdos. 10, 725. silv. 5, 3, 174 illa (*Sibylla*) minas divum Parcarumque acta -bat. SIL. 2, 285. 9, 57. 13, 409 cetera, quae poscis, maiori vate -entur. 15, 121 quae ... cecinit sacrato pectore Virtus. 16, 653 vates temeraria coepta -bat. TAC. ann. 2, 54 *sacerdos* ferebatur Germanico per ambages ... maturum exitium -isse. CARM. epigr. 1533, 4 quem *terminum* mihi nascenti quondam Parcae cecinere. APVL. apol. 42 puerum ..., quae futura erant, centum sexaginta versibus -isse. TERT. test. anim. 5 a deo data *anima* eadem canit quae deus suis dedit nosse (*syn.* divinare). bapt. 5 figura ista medicinae corporalis spiritalem medicinam -bat, ea forma qua ... carnalia in figuram spiritalium antecedunt. COMM. apol. 345 hoc Malachiel canit propheta. 1052 haec non de invidia canimus, sed fixa videmus. LACT. inst. 4, 15, 4 quae iam pridem prophetis nuntiantibus -bantur. 4, 15, 15 Sibylla eadem cecinit his versibus. 5, 3, 21. AVSON. 229, 7 hoc letum iam tum mea fata -bant. CLAVD. 15, 355 multae ... -unt praesagia noctes. 20, 288 hoc mihi ... Lachesis ... -bat augurium. carm. min. 30, 82 Nereides ... cecinere futuris auspicium thalamis. rapt. Pros. 2, 7 ter cardine verso praesagum cecinere fores. SEDVL. carm. pasch. 2, 72 angelicus cecinit miracula coetus. DRAC. Romul. 8, 183 canit infelix gemitus Cassandra futuros. CORIPP. Ioh. 3, 106 male facta -ens. 6, 177. 190 regnum cecinit quod gentibus Ammon. NICET. psalm. 4 feminas spiritu divino completas dei -isse mysteria. *c. acc. neutr. adi.*: VERG. Aen. 8, 49 haud incerta -o. HOR. sat. 2, 5, 58 ludis me obscura -endo. TIB. 2, 5, 63 vera -o (LYGD. 4, 77 OV. ars 1, 30. 3, 790 VAL. FL. 2, 218 SIL. 10, 407 CAPITOL. Opil. 3, 1). PROP. 3, 6, 31 si non vana -unt mea somnia (STAT. Theb. 3, 646 DRAC. Romul. 8, 152). OV. met. 12, 455 -isse futura ... Mopsum (SEN. Med. 656 nat. 2, 34, 2 CARM. epigr. 1141, 16 ENNOD. dict. 2, 5 p. 432, 1). LVCAN. 5, 105 fixa -ens. 5, 151 falsa. VAL. FL. 3, 303 tot acerba. STAT. Theb. 4, 491 horrenda. 7, 403 prodigiale -ens certi fors praevia fati. CARM. epigr. 1169, 3 saepe dolenda n⟨imis⟩ -itis, crudelia f⟨ata⟩. COMM. instr. 1, 25, 19 eventura -am paucis. AVR. VICT. Caes. 28, 8 longe aliud Etruscorum artes -erant. 32, 4 prudentes perniciosum rei publicae cecinere. AVG. civ. 18, 23 *Sibylla* cognoscitur de Christo evidentia multa -isse. 18, 27. *aliquem*: TERT. carn. 20 ille (*David*) apud nos canit Christum, per quem se cecinit ipse Christus. CLAVD. 8, 145 te Persae cecinere magi, te sensit Etruscus augur. DRAC. Romul. 8, 162 ⟨hic⟩ hostis quem fata -unt.

3 *c. acc. c. inf.*: *sequitur inf. futuri*: CIC. carm. frg. 3 (de consul.) 32 ea, quae lapsu ... cecidere vetusto, haec fore perpetuis signis clarisque frequentans ipse deum genitor caelo terrisque -bat. VERG. Aen. 6, 345 qui (*Apollo*) fore te ... incolumem ... -bat. 7, 79. 8, 340. 534 hoc signum cecinit missuram diva creatrix. TIB. 1, 7, 1. PROP. 3, 1, 16 qui finem imperii Bactra futura -ent. LIV. 1, 7, 10 te mihi mater, veridica interpres deum, aucturum caelestium numerum cecinit. 1, 45, 5. 5, 15, 4 vaticinantis in modum cecinit ... numquam potiturum Veis Romanum. 26, 5, 14. 30, 28, 2. OV. epist. 15, 49 arsurum Paridis vates canit Ilion igni. CALP. ecl. 1, 34 haec populis ventura -o. VAL. FL. 1, 28 hunc ... fore regi exitio vates ... -unt. QVINT. inst. 3, 7, 11 maiorem patre suo futurum -isse dicuntur oracula. FLOR. epit. 3, 1, 18. TERT. adv. Iud. 7 quem (*Christum*) venturum prophetae -bant. COMM. apol. 227 is erat quem propter vates de tuba -bant in sua venturum propria. 391. IVST. 7, 6, 2 fata ... -erant ... florentissimum fore Macedoniae statum. 11, 7, 4. 18, 5, 7. 30, 4, 4. LACT. inst. 4, 11, 11 quod olim prophetae -erant sic esse futurum. 4, 12, 3. 4, 15, 16. ZACCH. 2, 6 dei regnum ... coepturum praescia prophetarum ora cecinerunt. SACR. Leon. p. 324 salvatorem mundi ... cecinit adfuturum. *nota nomin. c. inf. fut.*: MANIL. 4, 107 cuncta ... temporibus certis ventura -untur. ZENO 1, 13, 9 David filius futurus esse -batur. *sequitur inf. praes. vel perf.*: CIC. div. 2, 78 nec ... ei (*Deiotaro*) cornix -ere potuit recte eum facere. VERG. Aen. 7, 271 hoc Latio restare -unt. 8, 656 argenteus anser ... Gallos in limine adesse -bat (*cf.* SERV. *ad l. p. 271, 13*). LIV. 2, 42, 10 moti ... numinis causam nullam aliam vates -bant ... quam haud rite sacra fieri. 39, 46, 4. VAL. FL. 8, 397 datum hoc fatis ... -bat Mopsus. STAT. Theb. 1, 396 cui (*Adrasto*) Phoebus generos ... -bat ... suem et ... adventare leonem. SIL. 13, 500 te permixtum saeclis rebusque futuris Aeneadum cecini. TAC. hist. 4, 54 possessionem rerum humanarum Transalpinis gentibus portendi ... Druidae -bant. ann. 14, 32 feminae ... adesse exitium -bant. COMM. apol. 285 prophetae -unt invisibilem esse videndum (*i. posse videri*). 295 manifestari eum principem nationibus ... -itur. CYPR. mort. 2 bella et fames ... exurgere praenuntiavit et cecinit. IVST. 3, 4, 14 recuperare illos patriam suam posse Apollinem ... -isse. 23, 4, 8. AVG. civ. 8, 24 psalmus canit aedificari domum in omni terra. *seq. infin. gerundivi notione necessitatis*: VERG. Aen. 2, 176 temptanda fuga canit aequora Calchas. LIV. 7, 6, 3 id ... illi loco dicandum vates -bant.

4 *sequitur interrogatio indirecta*: VARRO rust. 1, 1, 3 Sibyllam non solum -isse quae, dum viveret, prodessent hominibus, sed etiam quae cum perisset ipsa. COMM. apol. 241 quousque veniret dominus, prophetae -ba⟨n⟩t.

synonyma: *ad IA*: clangere (VVLG. iud. 6, 34), insonare (VVLG. iud. 3, 27), personare (APVL. flor. 3 p. 11), sonare. *ad IB1 et IIA*: memorare, referre. *ad IB2 et IIA2*: celebrare: *ad IIA*: scribere (AVG. civ. 5, 12. 7, 26), conscribere (AVG. civ. 1, 3). *ad IIB*: denuntiare, divinare, praedicere, praemonere, praenuntiare, vaticinari.

derivata: canor, (canax?). canticum, canticus (*adi.*), cantio. cantor, cantus, cantula, cantilena (*fort.* cantela *vel* cantila, cantennus, canterma?). cantare, canturire. *composita*: cantocompositor, faticanus, omnicanus, plectricanus. accinere, con- in- interoc- prae- suc- re- supercinere. *Poeschel.*

×canōn, -onis *m.*, ὁ κανών. GRAMM. suppl. p. 113, 27 in 'on' masculina ..., ut hic canon. *acc.* -a: VITR. 10, 8, 3 PLIN. nat. 34, 55 (-em: MAR. VICTORIN. gramm. VI 106, 21 SPART. Sept. Sev. 8, 5 *et saepe*). *acc. plur.* -as: MAR. VICTORIN. gramm. VI 106, 28. 107, 6 AVSON. 136, 4 MART. CAP. 3, 309 *cod.* β (-es: *passim*). CONSENT. gramm. V 353, 30 de regulis, quas Graeci -es appellant. EVCHER. instr. 2 p. 161, 7 regula (ISID. orig. 6, 16, 1 *cf.* BEDA gramm. VII 268, 12). GLOSS. regula, consuetudo. canone: rectum. [*graece editur* CIC. epist. 16, 17, 1 tu (*Tiro*), qui κανὼν (kanon *codd.*) esse meorum scriptorum soles. VITR. *p. 273, 1*].

1 *pars hydrauli*: VITR. 10, 8, 2 arcula sustinet caput machi-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nae, qui graece *κανὼν μουσικὸς* appellatur. 10, 8, 3 ex canalibus … -n habet ordinata in transverso foramina respondentia naribus *eqs.* *ibid.* inter tabulam et -a regulae sunt interpositae.

2 *statua Polycliti*: Plin. nat. 34, 55 Polyclitus … fecit … quem -a artifices vocant, liniamenta artis ex eo petentes veluti a lege quadam.

3 *regula grammatica*: Char. gramm. I 182, 9 ea quae -is ratione subnixa videntur. 58, 2 secundum superius catholicum -em (-em *del. Keil*, superioris catholici -em *Putsch*, superiorem catholicum -em *Lindemann*). Mart. Cap. 3, 309 decursis nominis regulis aequum est … dicere -es (-as β) … verborum. *translate in lusu de Felice grammatico*: Avson. 136, 4 si quis *grammaticus* 'felix' praeter fatum extitit et fas, hic demum excessit grammaticos -as.

4 *schema metricum* (*typus*): Mar. Victorin. gramm. VI 49, 16 decasemus … e quinque longis …, cuius -n per quinque b signabitur. *sim.* 49, 18. 20. 106, 21 proponamus -em dactylici in exemplum reliquorum … metrorum. 106, 27. 28. 34. 35 octo -um, id est metrorum principalium, multiplicationibus. 107, 6 per singulos prototyporum -as.

5 *pensio, vectigal, tributum regulare*: a *canon annonarius urbis Romae e provinciis advectus* (*Kubitschek, PW. III 1487*): Edict. imp. Aurel. Vopisc. quatt. tyr. 5, 4 -n Aegypti … integer veniet. Spart. Sept. Sev. 8, 5 rei frumentariae … ita consuluit, ut excedens vita septem annorum -em p. R. relinqueret. *sim.* 23, 2. Lampr. Heliog. 27, 7 -em p. R. unius anni meretricibus … dari. *ibid.* cum … iuxta provisionem Severi et Bassiani (Traiani *codd.*) septem annorum -n frumentarius Romae esset. Ps. Ascon. Verr. p. 205 (*ad verba*: 'quando *Sicilia* … frumentum quod deberet non ad diem dedit?' *eqs.*) omne genus pensitationis in hoc capite positum est: -is, oblationis, indictionis. Cod. Theod. 11, 14, 2 (*a. 396*) nihil prius ex horreis consequantur, quam omnis -n, qui antiquitus est institutus, fuerit completus. 13, 5, 27 (*a. 397*) tertiam urbani -is. 14, 17, 14 (*a. 402*) post solitum -em, qui urbi … praebetur, certum annonarum modum de novo -e addendum esse (*sim.* Cod. Iust. 11, 25, 2 pr. [*a. 392*]). 14, 15 *rubr.* de -e frumentario urbis Romae. 14, 15, 3 (*a. 397*) si quid frumenti vel olei urbicarii -is remissione indultum est. 14, 15, 5 (*a. 399*) in mutando -e urbis Romae (*ibid.* commutari sibi -em). 14, 16, 2 (*a. 416*) nulli … frumentum de horreis publicis … praebeatur, sed integer -n mancipibus consignetur. *ibid.* -n ab … Constantino praestitutus nec non a divo … avo auctus. Corp. VI 1784 b 4 in -e non amplius in ⟨…⟩ libras adpendat ('*videntur haec pertinere ad canonem vinarium urbis R.*' *Henzen*).

b *variae pensiones ordinariae, sive publicae sive privatae* (*Leonhard, PW. III 1486*): Cod. Theod. 11, 16, 8 (*a. 357*) ea tantum … pensitentur, quae -is instituti forma complectitur. 5, 15, 17 (*a. 364*) qui (*fundi*) … minuto -e … tenerentur. *ibid.* fundos, quos … principum effusio … deminuto -e concessit enfyteuticariis obtinendos (*cf.* 11, 20, 5 [*a. 424*] dempto -e. *ibid.* -em … adimi. *ibid.* -is … relevationem. 10, 3, 5 [*a. 400*] salvo … -e. 11, 1, 30 [*a. 406*] super mutando -e. *talia saepius*). 7, 6, 2 (*a. 368*) omnem -em vestium … nostris largitionibus tradi praecipimus. 1, 10, 1 (*a. 381*) -em propriae administrationis exactum … approbare (*cf.* Cod. Iust. 12, 58, 2 [*a. 399?*]. *ibid.* ad implendum -em). 11, 16, 13 (*a. 382*) neque *praedia* adiectis saepius ac praeter primum delegationis -em postulatis afficiantur impendiis (*ibid.* pensionum praerogativa). 5, 14, 30 (*a. 386*) decretum -em solvendum esse (*ibid.* tributa et -em soluturus. 9, 42, 16 [*a. 399*] -em omnium titulorum … solvi). *ibid.* debitum -em in⟨fera⟩nt (11, 5, 2 [*a. 416*]). 5, 14, 35 (*a. 395*) tertiam portionem eius -is, qui ex locis fundisve rei p. annua praestatione confertur (*sim.* 15, 1, 33 [*a. 395*]). 6, 3, 4 (*a. 397*) exactionem tributorum senatus non posse concurrere, adeo ut in nonnullis provinciis senatorii -is medietas in debitis resideret. 12, 9, 3 (*a. 399*) ex privatae rei -e. 5, 13 (14), 4 (*a. inc.*) capitationis aut -is augmenta (*ibid.* debitum *et* pensio). Cod. Iust. 11, 59, 11, 1 (*a. 400*) certum … tributorum -em. Cod. Theod. 10, 20, 13 (*a. 406*) qui scrinium -um tractant (10, 20, 18 [*a. 436*]. Not. dign. or. 13, 23 *et* occ. 11, 89 primicerium scrinii -um. or. 14, 11 *et* occ. 12, 33 primiscrinium -um. *cf.* Cod. Theod. 6, 30, 7 [*a. 384*]). Cod. Theod. 16, 2, 45 (*a. 421*) -es pristinos ecclesiasticos, qui nunc usque tenuerunt, … servari (*cf. p. 274, 34 et 49*). Novell. Theod. 19 pr. (*a. 440*) -em possessionum ad divinam nostri numinis domum pertinentium comparantes. 19, 2 -em vendi. 26, 1 (*a. 444*) quod … in -em cecidit et anniversaria debet pensitatione persolvi. Novell. Maior. 7, 16 (*a. 458*) -em tam ad arcam praefecturae pertinentem quam sacris vel privatis largitionibus inferendum. Cassiod. var. 5, 39, 7 transmarinorum … -em. 5, 39, 9 telonei. 11, 37, 4 ex -e provinciae Campaniae tertiae illationis tot solidos … dare …, ut. Cod. Iust. 10, 23 *rubr.* de -e largitionalium titulorum. Salv. gub. 4, 14 *stipendia usitata dominorum* implent -em, quamquam non explent satietatem *servorum*. Sidon. epist. 6, 10, 2 ut debitum glaebae -em non petatur (*cf. ibid.* si legitimam … solutionem perexiguae segetis indulgeas). Lex Visig. 10, 1, 11 terras, qu(a)e ad placitum -is dat(a)e sunt, … possideat et -em domino singulis annis … exolvat. *ibid.* -em constitutum implere. 10, 1, 13 -n addatur. *accedunt epitheta*: anniversarius: Cod. Theod. 16, 8, 29 (*a. 420*). annonarius: Cod. Theod. 1, 12, 7 (*a. 399*). aurarius: Cod. Theod. 11, 16, 13 (*a. 382*). civilis: Cod. Iust. 7, 39, 6, 1. ecclesiasticus: *v. p. 273, 67*. emphyteuticus: Cod. Iust. 4, 66, 3, 3 Novell. Iust. 7, 3, 2. 120, 8 (*ibid.* locationis). frumentarius (*urbis Romae*): *v. supra sub* a. metallicus: Cod. Theod. 10, 19, 4 (*a. 367*). patrimonialis: Cod. Theod. 5, 14, 30 (*a. 386*). publicus: Cod. Theod. 10, 20, 8 (*a. 374*). Cod. Iust. 4, 40, 3 (*a. 397*). senatorius: *v. p. 273, 60*. suarius (*urbis Romae*): Novell. Maior. 2, 1 (*a. 458*). superindictus: Cod. Theod. 1, 12, 7 (*a. 399*). urbanus, urbicarius: *v. supra sub* a.

6 *tabellae* (*concordantiarum q. d. biblicarum, al.*): Cassiod. inst. div. 7 Eusebius … Caesariensis -es euangelicos compendiosa brevitate collegit (Isid. orig. 6, 15, 1 euangeliorum). Hier. praef. Vulg. euang. p. 528^{B} cum … -es legeris, qui subiecti sunt (*sunt Eusebii Caesariensis* 'Canones euangeliorum' *recepti ab* Hier. p. 531^{D} *sqq.* *vocabulum* canon *ibid. passim recurrit, ut* p. 529^{A} in -e primo concordant quattuor *euangelistae*). *similiter de tabellis astrologorum*: Avg. civ. 21, 8 p. 505 *stella magorum* turbavit … -es astrologorum. *ibid.* -es sequendo … dicere. Priscill. *scripsit* canones epistularum Pauli apostoli, *i. florilegium doctrinae Paulinae ex epistulis petitum.* can. praef. p. 111, 7 ex ipsis testimoniis quaedam verba decerpens -es iisdem concinnavi saporibus ipsorum testimoniorum constantes. p. 111, 8 *sqq.*

7 *(sing.) corpus librorum sacrorum, quorum auctoritatem ecclesia tamquam regulam recipit*: Praef. bibl. monarch. Ioh. p. 13, 28 in principio -is (*i. in Genesi; opp.* finis … in Apocalypsi). p. 14, 8 *Iohannes* dispositione -is ordinati post Matthaeum ponitur. Priscill. tract. 2, 52 omnia in scripturis …, quae … consentiunt -i euangeliis vel profetis, non posse damnari. *opp. ibid.* quae … contra -em et contra fidem catholicam sentiunt. 3, 56. 58 in -e profetae. *ibid.* inter profetas dispositi -is. 3, 60 *et passim.* Itin. Silv. 20, 10 scriptura -is. Hier. praef. Vulg. Tob. p. 25^{A} contra suum -em. epist. 21, 37 -em … scripturarum. Rvfin. hist. 3, 25, 1 *al.* (*ap. Euseb. non κανών; cf. Zahn, Gesch. d. neutest. Kanons I 126 not. 3*). Orig. in cant. prol. p. 82^{C} symb. 37. Avg. doctr. christ. 2, 8, 13 totus … -n scripturarum … his libris continetur (*seq. libri*). c. Faust. 12, 24 p. 352, 26 *al.* c. Fel. 2, 6 in scripturis apocryphis, quas -n … catholicus non admittit. epist. 64, 3 scripturas, quas -n ecclesiasticus non recepit (ecclesiasticus: Avg. civ. 18, 38 c. Cresc. 2, 31, 39 Bachiar. fid. 6 p. 1034^{A}. *aliter, ut vid., infra l. 49*). epist. 93, 35 ab auctoritate -is (93, 36 civ. 17, 24). civ. 15, 23 p. 111 (*Iudaeorum.* 17, 20 p. 248) *al.* 18, 37 in auctoritatis -e. 18, 38 castitas -is. serm. 294, 17 auctoritas matris ecclesiae, … fundatus veritatis … -n. Ps. Athan. ad mon. 2 p. 73^{B} -is seriem. Bachiar. repar. laps. 1. 9 utrisque divini -is testamentis (Vincent. Ler. 6, 9 *al.*). 12 *al.* Vincent. Ler. 2, 2 *al.* Canon. Migne 56, 429^{A}. Pavl. Petric. Mart. 5, 201 sacrum -em. *similiter de aliis scriptis*: Conc. Turon. a. 567 p. 133, 29 licet libros Ambrosianos habeamus in -e.

8 *praecepta vitae religiosae, maxime monachorum et clericorum* (*Jülicher, PW. III 1487.* *collectiones* Canonvm ecclesiasticorum *habes ap. Mign. tom. 56. 67. 84*): Pacian. epist. 1, 3 p. 10 cano⟨ne⟩s apostolicae antiquitatis eradent. Hier. epist. 51, 2 numquid … -es ignoro? 69, 10 hos in sacerdotibus eligendis -es observare. 63, 2 de -bus ecclesiasticis (82, 3 vir. ill. 38. 45 Cassiod. inst. div. 23 p. 1137^{D}. Cod. Iust. 1, 2, 12, 1 [*a. 451*]. Ivlian. epit. novell. 115, 460 [Novell. Iust. 123, 21, 1 regulae]. *cf. l. 34. aliter p. 273, 67*). Cassian. inst. 2, 2, 1 diversis in locis diversum -em … institutum totque … typos ac regulas … usurpatas, quot … monasteria … conspeximus. 2, 6 congregationibus fratrum generalem -em … constitutum. 4, 22 conl. 18, 7, 6. 21, 29, 1 (*ibid.* quadragensimae lege). Leo M. epist. 44, 3 p. 831^{A} -um Nicaeae habitorum decreta. Avell. p. 115, 10 (*a. 418*) *apostolicae sedis auctoritatem* per -es … regulasque *servare.* p. 150, 9 (*a. 479*). p. 184, 21 *et saepe.* p. 224, 15 (*a. 494?*) inviolabilia sacrosanctorum -um instituta. p. 337, 22 (*a. 535*) sanctorum -um regulis. Canon. Migne 56 *passim, ex. gr.* 412^{A} -es sive decreta concilii Nicaeni expliciunt. 56, 617^{A} secundum -es regulasque ecclesiae. 56, 449^{A} per tales institutiones ab ecclesiastico -e recedentes tamquam leges proprias sibimet condidisse. 56, 829^{C} -um statuta. Marcell. auct. chron. II p. 104, 535, 4 Sidon. epist. 7, 9, 18. Conc. Lugd. a. 516 sqq. p. 33, 4 iuxta statuta antiquorum -um. Conc. Epaon. a. 517 p. 26, 14 Anquiritani -is (*plur.*). Ennod. opusc. 2, 34 p. 298, 6 (*syn.* statuta nostra *et* cana patrum definita). 2, 40 p. 300, 7 -um definitiones. 7, 11 p. 414, 7. dict. 1, 24 p. 429, 23 venerabilium custodia -um. Fvlg. Rvsp. epist. 12, 10, 21 -um sententia paternorum (12, 10, 23 Ferrand. epist. 1, 4). Conc. Rom. a. 501 p. 428, 19 *al.* Conc. Aurelian. a. 511 p. 6, 9 *et saepius in* Conc. *aevi Meroving.* Greg. Tvr. glor. mart. 85 -n sacerdotalis. vit. patr. 2 antiquus. glor. conf. 77 -um decreta. Caes. Arel. suggest. p. 296 *al.* Ven. Fort. vita Germ. 75, 203. Ivlian. epit. novell. 6, 24 (= Novell. Iust. 6, 1, *ubi* regula, *ut semper*) legere … sanctos -es. *ibid.* divini praecipiunt -es. *ibid.* sanctorum -um praecepta. *ibid.* -es patrum vim legum habere oportet. 73, 264 legibus et -bus (123, 2 pr. 123, 14, 2). 115, 430 secundum divinas regulas et sacros -es (Novell. Iust. 132, 2, 1 secundum sanctas scripturas et sacras regulas, *τοὺς ἱεροὺς κανόνας*). Lex Visig. 5, 1, 3 Greg. M. epist. 1, 76 *et passim.* 4, 17 et sanctorum -um et mundanarum legum sanctio. *similia saepe.* Isid. orig. 6, 16 *tit.* de -bus conciliorum. 6, 16, 2 -es … generalium conciliorum a temporibus Constantini coeperunt. Gloss. IV 409, 14 *v. p. 225, 69.*

9 *pars liturgiae in missa*: Greg. M. epist. 14, 2 p. 421, 26

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

coepiscopum nostrum Ianuarium tempore quo sacrificium celebrat tantam pati frequenter angustiam, ut vix post longa intervalla ad locum -is redire valeat. 9,26 p. 59,13 orationem dominicam ... post -em dici. *syn.* (*alia supra sub 5*): constitutio, decretum, definitio, institutum (-tio), lex, regula, statutum. *derivatum*: canonicus.

canonicārius, -ī *m. a* canonicus. *exactor illationis canonicae, compulsor* (*Seeck, PW. III 1488*), κανονικάριος (COD. Iust. 10,19,9 pr. *al.*). NOVELL. Maior. 2,1 (*a. 458*) quod ... in privatum ... nexum emissa curialibus vel -is vel quibuslibet aliis cautione migravit. 2,2 -os superioris militiae auctoritate terribiles. *ibid.* -orum venalis improbitas. *ibid.* nullus ad provinciam ... -us, nullus palatinus, nullus armatae potestatis minister accedat. CASSIOD. var. 6,8,5 -os dirigis, possessores admones (*comes privatarum*). 11,38 *inscr.* Iohanni -o Tusciae. 12,4 *inscr.* -o Venetiarum (12,7). 12,13,1 nonnullam ... *munerum* partem numerariorum nomine -i subtrahebant. NOVELL. Iust. 30,7,1 directis -is ⟨a⟩ gloriosissimo praeposito. 128,5 quibus ... periculum fiscalium exactionis imminet, sive iudices sint sive curiales sive exactores seu vindices aut -i aut alii quidam (*cf.* IVLIAN. epit. novell. 124,545). 128,6 -um talem in provinciam destinari, qui possit periculo ordinantium eum exigere fiscalia tributa. *fem.* **canonicāria,** -ae. *epistula de exigendo canone* (*Seeck, PW. III 1488*). CASSIOD. var. 3,8,2 secundum -ae fidem. 12,16 *inscr.* 'canonicaria'. *cf. p. 276, 11.*

×**canonicus,** -a, -um, κανονικός. *qui ad canonem pertinet.* [*it.* calonaco, *francog.* chanoine, *hisp.* canonigo. *M.-L.*]

1 *de canone musicorum, mathematicorum, astrologorum* (*cf.* canon *sub 3 et 6*): VITR. 1,1,6 *architectus* musicen ... sciat oportet, uti -am rationem et mathematicam notam habeat. 5,3,8 architecti ... quaesierunt per -am mathematicorum et musicam rationem, ut quaecumque vox esset in scaena clarior ... ad spectatorum perveniret aures. AVG. epist. 55,4,7 ut ... defectus solis ... determinatis intervallis temporum -a supputatione praefigerent. civ. 3,15 p. 116 ex -o siderum cursu. p. 117 solis -is defectionibus. *cf.* GELL. 16,18,1, *ubi* κανονική. *de canone grammaticorum*: MART. CAP. 3,278 *in syllabis finalibus* artis auctoritas et -a forma consistit.

2 *de canone scripturarum sacrarum* (*cf.* canon 7): *accedit his subst.*: scripturae: PRISCILL. tract. 1,27 p. 23,11 ex -is scripturis vel ex apocrifis. FILASTR. 88,1.3 HIER. praef. Vulg. Salom. p. 1243^{a} epist. 129,3. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 83^{A} (*opp.* apocryphi). hist. 3,3,2 (ἐν καθολικοῖς). AVG. quaest. hept. 1 pr. *al.* c. Fel. 1,12 p. 813,25 (*syn.* sanctae, ecclesiasticae). civ. 15,23 p. 112 Hebraeae atque christianae. CANON. Migne 56,128^{A} LEO M. epist. 15,13 PS. PROSP. vocat. gent. 1,25 POMER. 3,31,1 ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22,32 FVLG. RVSP. c. Arrian. 7 p. 63 *al.* IVNIL. 1,3 VITA Caes. Arel. 54. *sing.* AVG. in psalm. 50,2. c. Fel. 2,7 p. 834,2 (*app.* divina) *al.* libri: PRISCILL. tract. 3,66 p. 51,22 *al.* HIER. epist. 112,19. RVFIN. symb. 38 (*opp.* ecclesiastici). AVG. c. Fel. 1,3 p. 804,3 *al.* civ. 1,20 (*app.* sancti). POSSID. vita Aug. 18 AVELL. p. 700,13 FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 29 IVNIL. 1,6. *nota*: EPIST. pontif. 850 Migne 63,493^{A} -is libris et synodalibus praeceptis et patrum regularibus constitutis. *sing.* AVG. praed. sanct. 14,26. epistula(e): AVG. gen. ad litt. 3,2 p. 63,23 *al.* (*aliter v. l. 73 et p. 276,11*) IVNIL. 1,6 *al.* CASSIOD. inst. div. 8. litterae: AVG. epist. 28,2,2 (*app.* sanctae). scripta: AVG. civ. 18,24 p. 291 IVNIL. 1,7. monimenta: PS. ATHAN. ad mon. 2 p. 73^{A}. lectio: FAVST. REI. spir. 1,5 p. 108,2 SERM. Caspari anecd. p. 316,2. volumina: ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 20,11 FVLG. RVSP. epist. 17,1,1 (*sing.* c. Arrian. 7 p. 63). euangelistarum narratio: FVLG. RVSP. serm. 11,3. psalmi: ISID. reg. monach. 6,4. ordinatio: PRISCILL. tract. 3,56 p. 45,2. elocutio: PRISCILL. tract. 3,62 p. 48,13. eminentia: AVG. c. Faust. 11,5 p. 321,8 (sacrarum litterarum). auctoritas: AVG. civ. 15,23 p. 111. 112 *al.* doctrina: ZACCH. 2,19 p. 1145^{C}.

3 *de legibus ecclesiasticis* (*i. qui est secundum regulas ecclesiae, interdum fere i. q. religiosus, ut l. 65. cf.* canon *8*): EPIST. pontif. 233 Migne 13,352^{A} monemus, ne -us ordo in sacerdotum ... ordinationibus negligatur. PS. MAR. MERC. Nest. epist. 1,2 -am indignationem beatitudinis tuae (*Caelestini papae urbis R.*) CASSIAN. inst. 3,4,1 hanc matutinam ... -am functionem. 3,5,2 missa -a celebrata. 3,10 -a consuetudine. 3,12 in sollemnibus prandiis vel -a ieiuniorum refectione. 4,19,1 obsequiis, quae -o iure solvuntur. 5,20 -um somni tempus. conl. 5,11,1 ante horam -am (BENED. reg. 37,6. 67,6. *cf.* GLOSS. canonicas: regulares horas. MART. BRAC. sent. patr. 21 ISID. reg. monach. 6,1) *al.* CANON. Migne 56,795^{B} non liceat presbytero ... -as epistulas dare (67,74^{C}). AVELL. p. 115,13 -a antiquitas. p. 343,29 *satisfactio.* p. 351,9 -a et apostolica destrictione. p. 683,27 omnia in eo *libello* recte -a esse. p. 700,6 dogmata. GREG. TVR. vit. patr. 9,1 p. 703,17 mensae -ae *clericorum.* CONC. Rom. a. 501 p. 429,15 statutis -is. CONC. Aurel. a. 538 p. 74,8 multis -is sententiis. CONC. Paris. a. 573 p. 147,1 institutio. p. 147,17 ritu. CONC. Matisc. a. 583 p. 159,6 cannonecis statutis. IVLIAN. epit. novell. 115,457 -is poenis (NOVELL. Iust. 123,18,1 regulari multae). GREG. M. epist. 2,6 regulis. 14,6 ordo. 14,8 ecclesiastica rectitudine et -a ratione. *talia passim.* ISID. sent. 2,34,2 ieiunium. VITA Caes. Arel. 11 -am modulationem monachi. *personae*: CONC. Aurel. a. 538 p. 77,12 -os clericos. *hinc subst.* (*v. infra*).

4 *de pensionibus et tributis ordinariis* (*cf.* canon 5): COD. Theod. 11,16,2 (*a. 323*) ab extraordinariis omnibus fundi patrimoniales ... habeantur immunes, ut -a tantum et consueta dependant. 11,9,1 (*a. 323*) vestes -as (*cf.* 13,5,14 pr. [*a. 371*] vestes atque equi ceteraeque -ae species. 11,17,3 [*a. 401*] equos -os militares). 8,10,2 (*a. 344*) sollemnes et -as pensitationes. 11,11,1 (*ca. a. 370*) xenia aut munuscula, quae -a ex more fecerunt. 16,2,40 (*a. 412*) -am inlationem. 6,26,14 (*a. 407*) -ae indictionis ... tributum. 11,5,2 (*a. 416*) *superindicti necessitas* -um nomen accepit. 11,1,36 (*a. 431*) in -is et superindicticiis titulis. CASSIOD. var. 2,25,2 -os solidos non ordine traditos (*ibid.* illationis quantitas). 11,23 epistularum -arum curam. CORP. VI 1771,12 ex titulo -o vinario. *hinc subst.* canonica, -ae (*v. infra l. 18 sqq.*).

m. subst. **canonicus,** -ī. 1 *astrologus*: PLIN. nat. 2,73 ratio -os fallit. 2 *clericus* (*cf. p. 275, 83*): CONC. Arvern. a. 535 p. 69,2 presbyter adque diaconus, qui neque in civitate neque in parrochiis canonecus esse dinuscitur. Aurel. a. 538 p. 77,13 neque *clerici, qui ministeria detractant,* cum -is ... munera ... percipiant. *f.* **canonica,** -ae. 1 *ministra exsequiarum?* NOVELL. Iust. 59,2 et decanis et ascetriis et -is (κανονικαῖς) et acoluthis. 59,2.3 acoluthos et reverentissimas -as. 59,4,1 ascetriarum aut -arum. *saepius.* 2 *illatio*: CORP. VI 1747^{b} ⟨missus ad exc⟩ussionem et conpulsionem -e (*sic*), ⟨qua⟩e de Campania urbi Romae ministratur. 3 *hora? v. p. 275, 71.* *n. pl.* **canonica,** -ōrum. 1 *in astrologia* (*an f. sing.?*): PLIN. nat. 1,2,12 errantium *stellarum* motus et luminum -a. *cf.* catholica. 2 *in ecclesia*: FAVST. REI. spir. 1,2 p. 105,3 in nullis ... -is, de quibus symboli textus pendet, accipimus, quod (*cf.* p. 104,16 de sacris voluminibus). EPIST. pontif. 849 Migne 63,490^{A} ea, quae a tractatoribus pro captu proprii ingenii disputantur, non ut -a recipi aut ad synodalium vicem pro lege servari. NOVELL. Iust. 17,11 si canonicum sit, quod quaeritur (IVLIAN. epit. novell. 21,76 si quid -um acciderit). 3 *de tributis*: COD. Theod. 11,16,2? *v. l. 3.*

×*adv.* **canonicē.** *secundum regulam*: 1 *grammaticam*: PALAEM. Char. gramm. I 232,7 generaliter ... et -e ... praepositiones gentibus ... adduntur. 2 *ecclesiasticam*: CASSIAN. conl. 21,5,5 non ... generaliter praecipiendum erat nec ut ita dixerim -e ab omnibus exigendum id quod ... passim non potest apprehendi. AVELL. p. 207,4 cribratus es -e a praesulibus nostris. p. 300,9 quae subsequenter et -e a sanctis patribus definita sunt. CASSIOD. hist. 9,14 p. 1132^{D} legaliter et -e ... gestis (*cf. ibid.* 1132^{C} regulariter). CAES. AREL. test. 17 monasterium ... sub potestate ... pontificis -e sit. GREG. TVR. Franc. 4,6 -e adsumpturus ... honorem. 4,26 p. 161,10 non -e eum ... honori datum. GREG. M. epist. 1,82 omnia ... -e coram positis partibus subtili indagatione perquirant. 2,42 districte ac -e ... vivant. 2,51 *episcopo* clerum ... -e ... oboedire. 3,7 p. 166,9 *Adrianum* non legitime neque -e condemnatum (4,13). 3,9. 38 -e ... resecare praecedentia. *et saepius.*

derivatum: canonicarius.

canonizo, -ātum, -āre [*tractum a gr.* κανονίζειν. *Th.*]. AMBR. symb. rec. A p. 56 in libro apocalypsis Ioannis, qui libellus -atur. ORIG. in Matth. 18,28 p. 1637^{A} in libris -atis. p. 1637^{C} extra -atas scripturas. OP. imperf. in Matth. 2 p. 645 alios prophetas ..., qui non sunt nobis -ati. *Hey.*

canor, -ōris *m.* [*cf. c.* canere. *Th.*]. *inde a* LVCR. [*corrupte legitur* canorem PLAVT. Most. 642, *ubi* candorem *corr. Spengel*]. *littera a producta*: CYPR. GALL. exod. 274 *l. 68.* GLOSS. ᾆσμα. ἦχος ἀνθρώπου. ὕμνος. cantus. *de animantium vocibus*: LVCR. 4,181 parvus ut est cycni melior -r ille gruum quam clamor (4,910. *cf.* APVL. Plat. 1,1 olorem illum ... -e musico auditus hominum ... mulcentem. HIER. epist. 60,1 cycneo -e. MART. CAP. 9,918 puella ... inlecta ... -e *oloris*). OV. met. 5,561 ille -r *Sirenum* mulcendas natus ad aures. ars 3,315 res est blanda -r. PAVL. FEST. p. 181 'occentassint' antiqui dicebant, quod nunc 'convicium fecerint' dicimus, quod id clare et cum quodam -e fit. QVINT. inst. 1,10,22 vocis rationem Aristoxenus ... dividit in ῥυθμὸν et μέλος, quorum alterum modulatione, alterum -e ac sonis constat. CYPR. GALL. exod. 274 paribus ... creantur magorum -e modis. SYMM. epist. 8,23,3 nullus in navibus -r. RVFIN. Basil. hom. 1 modulato quodam et delectabili -e humanum censum ad pudicitiam provocante. MART. CAP. 9,917 corda mulcent amor et -r iugati. CLAVD. MAM. anim. p. 76,16 aliquis cantilenae modificatus et per tempus fluens -r illic insonat. ILDEF. vir. ill. 12 *Braulio* clarus ... habitus -bus et quibusdam opusculis. *nota de vocalibus vocis humanae in hiatu orationis collidentibus*: DIOM. gramm. I 467,2 habent quendam -em pronuntiationis, quasi neglegentem decorem. *de instrumentis*: VERG. georg. 4,71 Martius ille aeris rauci -r increpat. OV. epist. 15,180 moenia Phoebeae structa -e lyrae. NEMES. ecl. 3,8 nec resonare -em fistula quem suerat. MART. CAP. 9,905 quo -e *organicorum instrumentorum* diutius circumstantium pectora ... mulcente. 9,916 quam *puellam in calamos versam* dum forte deus *Pan* premit labellis, suspirat velut osculis -em. *de concentu mundi*: VARIVS trag. 6 ad quos mundi resonat -r. FAV. EVL. p. 14,26 terra ... nona, immota semper sede consistens nullo -e concutitur. *in sermone poetico*: PETRON. 5 bella truci

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

memorata -e. CARM. epigr. 1111, 11 ego Pierio vatum monimenta -e doctus cycneis enumerare modis. MAR. VICTORIN. gramm. VI 132, 33 quo (*spondeo*) et -r tragicus paululum in fabulis comprimatur. DAMAS. (?) epigr. 21, 3 dulcia nectario promebat mella -e prophetam celebrans placido modulamine senem. AVG. c. Faust. 15, 5 saecula floribus convestita et -bus plena.

derivatum: canorus.

canōrus, -a, -um [*cf. c.* canere, canor. *Th.*]. *inde a* PLAVTO. *comp.*: magis canorus: PLIN. nat. 11, 92. 16, 179 GELL. 5, 7, 2. plus canorus: TIBERIAN. carm. 1, 15. CHAR. gramm. I 49, 7 item sunt tria *a participiis figurata* tantum simili pronuntiatione, intellectu dissonantia: odorus sonorus canorus. PRISC. gramm. II 138, 13 in ʻrus' denominativa sive verbalia pauca inveniuntur, quae paenultimam producunt: ... cano canorus, sono sonorus. GLOSS. εὐμελής. ἀστικὸς ὁ ᾄδων. εὔφωνος. -a: cantu grata vel suavia. *cf.* CHALC. comm. 44 *infra l. 34.* FAV. EVL. p. 15, 3.

1 *de vocis sim. cantu*: PLAVT. Poen. 33 -a... voce sua tinnire temperent *matronae.* ACC. praetext. 10 cal⟨les⟩ l⟨a⟩eti (*suppl. Scaliger*) voce -a fremitu peragrant. CIC. Brut. 234 exclamationibus, voce suavi et -a. 247. 268. 303. off. 1, 133 sine contentione vox nec languens nec -a (*in malam partem de oratore. cf.* cano *p. 265, 10*; cantatio *p. 279, 41*; canticum *p. 284, 8 sqq.*; canto *p. 288, 50 sqq.*). OV. ars 3, 311 quae (*Sirenes*) voce -a... detinuere rates (MANIL. 3, 655 totum...-a voce nemus loquitur. SEN. Med. 356 Ausonium dirae pestes voce -a mare mulcerent. PETRON. 59 Latine legebat librum. 68 proclamavit. GELL. 18, 5, 2 voce admodum scita et -a). PLIN. nat. 1, 31, 12 quae *aquae* -am vocem *faciunt.* 31, 15 ex quo -ae voces *fiunt.* 34, 177 limpidam et -am. SIL. 5, 540 occubuere femur Fontanus, Buta -um transfixi guttur (NEMES. ecl. 4, 39). 8, 247 vibrarat in ore -o lingua procax. FRONTO p. 142, 10 N. voces ⟨ca⟩noras ac modulationum eloquentiae genera diversa. PANEG. 3, 6 -ae vocis invidia. SPART. Pesc. 6, 5 fuit ... vocis -ae, ita ut ... per mille passus audiretur. CHALC. comm. 44 quemadmodum articulatae vocis principales sunt ... partes nomina et verba ..., ita etiam -ae vocis, quae a Graecis emmeles dicitur (FAV. EVL. p. 15, 3). HYMN. Ambros. I 2, 14 te vox -a concrepet. AMM. 24, 4, 23 felicitatem regis ... -is vocibus extollentes. HIER. epist. 10, 2 (*al.* sonora). MART. CAP. 2, 117 omnis chorus -is vocibus dulcique modulatu praevertit ... organicas suavitates. SIDON. epist. 9, 15, 1 vers. 34 cana et -a colla *oloris.* DRAC. laud. dei 1, 251 brevitas formae pensatur voce -a (*de avibus*). Romul. 7, 97. NICET. psalm. 13 flexibilem vocem vel -am.

2 *de animantibus ipsis voce canora praeditis*: **a** *de deis et hominibus*: CIC. Brut. 105 -um oratorem et volubilem. 317. AETNA 293 sonat ora diu Tritone -o (OV. met. 2, 8). 574 ille *Amphion* -us. OV. met. 14, 102 -i Aeolidae tumulum. ars 3, 142 talis es adsumpta, Phoebe -e, lyra. fast. 6, 671 turbam ... -am convocat. STAT. silv. 1, 2, 225 comiti ... -o ... chelyn ... ferunt. 3, 5, 52 exequias ...-i coniugis. IVV. 11, 162 Gaditana -o incipiant prurire choro. SPART. Geta 5, 1 subbalbe tamen -us. Sept. Sev. 19, 9 -us voce sed Afrum quiddam usque ad senectutem sonans (AVSON. 176, 15 lingua catus, ore -us. AMBR. Iac. 2, 9, 39 quis ... tam -us cantibus quam iste vocibus. 2, 11, 53 chorum non solis -um vocibus, sed etiam passionibus. PAVL. NOL. carm. 23, 28 me ... dulci fac voce -um). IVVENC. 2, 570 Davida -um. CLAVD. 15, 84 crinitos inter famulos pubemque -am. SVLP. SEV. epist. 3, 20 hymnis -a caelestibus turba prosequitur. MART. CAP. 3, 224 quo *gusto* depulsa vocis ... diritate -os ... fieri. 9, 906 agrestes -ique semidei. SIDON. epist. 8, 11, 3 vers. 21 dulciloqua -us *Orpheus* arte. *latiore sensu de poetis* (*v. p. 278, 23 sqq.*): PORPH. Hor. epist. 2, 2, 90 argutos: -os. **b** *de bestiis*: CIC. div. 2, 57 cum ... hoc animal tam sit -um sua sponte. VERG. georg. 2, 328 resonant avibus virgulta -is. HOR. carm. 2, 20, 15 -us ales. PROP. 2, 34, 84 ore -us ... olor (PORPH. Hor. carm. 4, 2, 25 cycni -i esse dicuntur. AVIEN. orb. terr. 996 SIDON. carm. 22, 3). OV. fast. 3, 17 volucres ... -ae. PLIN. nat. 11, 92 illae *achetae* magis -ae. STAT. silv. 2, 4, 9 aeterna silentia Lethes ille (*psittacus*) -us habes. APVL. met. 6, 6 Veneris -a familia (*i. aves eam comitantes*). 11, 7 -ae ... aviculae. PERVIG. Ven. 84 -as non tacere ... alites. TIBERIAN. carm. 1, 15 ales plus -a quam putes. MART. CAP. 1, 26. EVSTATH. Bas. hex. 8, 3 p. 949^{A} -ae atque clamosae *aves.*

3 *de instrumentis et corporeis rebus sonantibus*: VERG. Aen. 6, 120 fretus *Orpheus* cithara fidibusque -is (HOR. carm. 1, 12, 11 VAL. MAX. 8, 8 ext. 2). 9, 501 tuba terribilem sonitum ... aere -o increpuit (OV. met. 3, 704 CYPR. GALL. iud. 347 DRAC. Romul. 8, 645). AETNA 586 -is ... in silvis (SCHOL. Verg. Veron. ecl. 8, 22 argutum nemus est -um). OV. fast 3, 849 tubas ... -as (SIDON. carm. 16, 16 tubis inserte -is). SEN. Tro. 321 -am verberans plectro chelyn (CARM. frg. Bass. gramm. VI 262). PLIN. nat. 4, 31 labitur Penius ... -us avium concentu. 11, 215 asinorum *ossa* ad tibias -a. 16, 179 magis -am bucinam tubamque. STAT. Theb. 7, 283 -is ... vadis (GELL. 1, 2, 2 aquis undique -is). silv. 1, 2, 3 Helicone. CARM. epigr. 227, 1 (*a. 136*) Memnonem (*i. statuam*) vates -um Maximus Statilius audit. LACT. Phoen. 138, 50 Cylleneae fila -a lyrae. AVIEN. Arat. 633 ora -os tenditur ad nervos. CLAVD. 5, 34 adsuetumque choris et laeta plebe -um ... Orontem. rapt. Pros. 3, 256 lyras. SIDON. carm. 2, 71 digitis ...-is compulit auritas ad plectrum currere silvas.

4 *de diversis sonis et variis incorporeis rebus*: VERG. georg. 4, 150 -os Curetum sonitus crepitantiaque aera (GELL. 5, 7, 2 magis claros -osque sonitus). Aen. 7, 700 longa -os dant *cycni* per colla modos (IVV. 7, 18 nectit quicumque -is eloquium vocale modis. PAVL. NOL. carm. 6, 18 modulis evolvere dicta -is). CVLEX 99 pastor ... non arte -a compacta solitum modulatur harundine carmen. SEN. Herc. f. 263 muros ... Amphion ... struxit -o ... modulatu (MART. CAP. 1, 11 nemorum ... susurrantibus flabris -a modulatio melico quodam crepitabat appulsu. 1, 14 lenis undae -i permulsere modulatus). COLVM. 7, 12, 3 *canis* vasti latratus -ique. STAT. silv. 5, 3, 80 fati certus sibi morte -a inferias praemittit olor. QVINT. inst. 11, 3, 170 -o quodam modo proclamantes. SVET. Nero 46 *equum* posteriore corporis parte in simiae speciem transfiguratum ... hinnitus edere -os. GELL. 6, 20, 3 vocalis in priore versu extrema eademque in sequenti prima -o simul atque iucundo hiatu tractim sonat. TER. MAVR. 1377 qui (*pes*) quod in templis -us a sono vocis malae auribus libantis obstat et favet, spondeus est. PERVIG. Ven. 2 ver novum, ver iam -um. CARM. epigr. 272, 3 *sonorem* ipse meis cepi sumpsique -um. AMBR. Iac. 2, 2, 9 populi devotioris -a coepit esse confessio (APRING. in apoc. 1, 11 quid est aliud canticum perfectorum, nisi ... praedicatio euangelii ... vel ecclesiae catholicae -a confessio). CLAVD. 1, 175 colles -is plausibus impulsi septena voce resultant. *de sermone poetico* (*in bonam vel malam partem*): HOR. epist. 2, 2, 76 versus tecum meditare -os. ars 322 versus inopes rerum nugaeque -ae. MAR. VICTORIN. gramm. VI 159, 12 sublime cothurnatum -um et tragici ponderis carmen edatur. HIER. chron. praef. p. 36^{A} quid psalterio -ius (*opp.* dure sonans)? hom. Orig. in Ezech. 3 p. 907 qui (*magistri*) semper sonantia *carmina*, semper -a componunt. *neutr. de re non certa*: CIC. de orat. 3, 28 asperitatem Galba, profluens quiddam habuit Carbo et -um. ac. 2, 21 -um illud *est*, hoc bene olens, hoc asperum.

neutr. subst. **canōrum,** -ī: CIC. Cato 28 omnino -um illud in voce splendescit etiam nescio quo pacto in senectute. nat. deor. 2, 146 -um fuscum, leve asperum *diiudicandum est.* TAC. ann. 4, 61 Haterii -um illud et profluens cum ipso simul extinctum est. APVL. met. 6, 24 Musae quoque -a personabant. TERT. spect. 27 omnia ... seu fortia seu honesta seu sonora seu -a. AVG. gen. ad litt. imperf. p. 473, 21 discernere quae per corpus ad animae iudicium referuntur, id est alba et nigra, -a et rauca.

synonyma: argutus. clamosus. clarus. sonans. sonorus.
opposita: dure sonans. fuscus. raucus.

adv. **canōrē.** APVL. Plat. 1, 9 fieri, ut musice mundus et -e moveatur (*nisi est abl. sing. voc.* canor.). *Poeschel.*

cānōsus, -a, -um *a* canus. GLOSS. III 329, 58 καταπολιός. *i. q. canus*: VOPISC. Prob. 5, 6 mihi autem eo tempore credita est *legio*, quo et me -um (*i. aetate provectum*) ... vidit. CASS. FEL. 2 p. 11, 10 si forte -i capilli fuerint nati, frequenter psilotro emendabis caput. 5 p. 12, 14 -os et veluti flavos capillos. *Meister.*

cantābilis, -e *a* cantare. ITALA (Hil. in psalm. 118 zain 5 p. 421), PSALT. Rom., VVLG. psalm. 118, 54 -es mihi erant iustificationes tuae (HIL. *ad h. l.* -es ei sunt, id est sine intermissione cantatae). CASSIOD. var. 2, 40, 11 vir toto orbe -is (*i. praedicandus*). 8, 9, 8. *Poeschel.*

cantabracius *v.* cantabricius.

cantabrārius, -ī *m. a* **1.** cantabrum. *signifer cantabri.* COD. Theod. 14, 7, 3 (*a. 412*) collegiatos ... signiferos -os et singularium urbium corporatos simili forma praecipimus revocari.

cantabricius, -a, -um *a* **2.** cantabrum. *de morbo* (*cf. sub* cantabries): PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 1 -a urina *inter passiones vesicae.* *de pane ex cantabro cocto*: GLOSS. III 314, 26 πιτυρίτης cantabracius (*in cap.* ʻ*de escis*').

cantabricus (*cursus*) *et* cantabrica (*herba*) *v. s.* Cantabri *nom. propr.*

cantabriēs, -ēī *f. a* 2. cantabrum. *nomen morbi*: CASS. FEL. 6 -em Graeci pityriasin vocant *cf. ibid.* ut ... squamillas albi coloris emittant cantabro similes, unde nomen pityriasin accepit. GLOSS. III 601, 15 fitiriasis (*i.* πιτυρίασις) -em. 598, 34 -em: furfuras.

1. cantabrum, -ī *n., orig. inc., fort. a nom. propr.* Cantabri? *signum militare aetatis imperatoriae.* TERT. apol. 16 omnes illi imaginum suggestus in signis monilia crucum sunt. siphara illa vexillorum et -orum stolae crucum sunt. nat. 1, 12. MIN. FEL. 29, 7 signa ipsa et -a et vexilla castrorum. *derivatum*: cantabrarius.

* **2. cantabrum,** -ī *n.* [*orig. inc., nisi cf. est c.* canicae; *v. Helmreich, Archiv 1 (1884) 326. Th.*]. *fem.* cantabra *l. 76, fort. et l. 77.* SCHOL. Iuv. 5, 11 *gloss. in P* ʻfarris' h. e. -i. GLOSS. III 314, 9 πίτυρα. 581, 3 cantabrae sunt furfures tritici (*cf.* 544, 28, *ubi* comabrum *trad.*). IV 214, 26 cantabrum canta⟨b⟩r(a)e (cantare *Sang.*, a cantare vel catilena *interpol. a b*). *voc. medicorum inde a IV saec.; contra* furfur *ap.* THEOD. PRISC. CAEL. AVR. CASS. FEL. *deesse observavit Helmreich l. l. 324.*

usus in medicina: PELAGON. 6 *cibum* seminis farinam, id est far -um (πιτύρα). 132 clysteriabis suco -i (VEG. mulom. 2, 121, 3). 461. PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 2 -o ... tepido pectinem calefacere. THEOD. PRISC. eup. faen. 50 ex decoctione ... -i (CASS. FEL. 51 p. 132 *saep.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAEL. AVR. acut. 3, 3, 16 chron. 2, 6, 92). log. 17 saccellis ex -o . . . calefactis (CASS. FEL. 38 sacculo calido . . . ex -o vel tritici farina confecto. 71 p. 169 -o in linteolo ligato. CAEL. AVR. acut. 3, 8, 76 *saep.*). gyn. 4 -o cocto. *al.* CASS. FEL. *fere decies, ex. gr.* 6 p. 13 squamillas albi coloris . . . -o similes *p. 278, 65* (*sim.* CAEL. AVR. chron. 5, 4, 64). 7 -o lacte consperso faciem fricabis. 35 p. 76 διὰ πιτύρου anagargarismate, id est ex -o (37 p. 82). CAEL. AVR. *12ies, ex. gr.* acut. 2, 19, 114 sive -o eodem genere fervefacto. 3, 17, 161 -i lotura cum melle. *usus in cibis coquendis*: APIC. 7, 260. 291. *in pane*: SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 123 'pane secundo', id est viliore, qui fit ex -o. *derivata*: cantabricius, cantabries. *Mbr.*

cantābundus, -a, -um *a* cantare. GRAMM. suppl. 75, 24 a participiis inveniuntur derivatae terminationes in bundus, moriens moribundus . . . cantans -s. [QVADRIG. hist. 41 *v. sub* cunctabundus.] PETRON. 62 sedeo ego -us et stelas numero.

cantāmen, -inis *n. a* cantare. *i. q. incantamentum magicum.* PROP. 4, 4, 51 utinam magicae nossem -a Musae. APVL. apol. 26 qui . . . incredibili quadam vi -um polleat. 40 sanguinem profluentem sisti -e. 43 sine ullis -bus. 84 quae . . . relinquitur vis -bus et veneficiis. 102 hoc . . . multis -bus difficile impetravi. met. 2, 1 artis magicae nativa -a totius orbis consono ore celebrentur. 2, 22 diris -bus. COD. Theod. 9, 16, 6 (*a. 358*) magus vel magicis -bus assuetus. PRVD. perist. 13, 23 magicum -n inire per sepulcra. c. Symm. 2, 176 longaevam perimam magico -e matrem.

cantāmentum, -ī *n. a* cantare; *cf.* cantamen. VIRG. gramm. epit. 4 p. 17 quaedam carminum genera, quae quamquam extraordinaria esse videantur, tamen a rhetoribus . . . usurpantur, ut sunt -a et cantatellae, quibus . . . Sagillius . . . et Vitellius utuntur. et ille quidem in libello de mare et luna scripto statim in prooemio -um insuit.

cantarus (-um) *v.* cantharus *p. 280, 62.*

cantātella, -ae *f. a* cantare. VIRG. gramm. epit. 4 p. 17 (*v. supra l. 27*). *ibid.* l. 8 in laude Matronae uxoris suae -am satis iucundam intulit.

cantātio, -ōnis *f. a* cantare. *cf.* PRISC. gramm. III 467, 5 a frequentativis . . . cantatus et cantatio et cantator et cantatrix. VARRO ling. 6, 75 canto et -o ex camena permutato pro m n. *i. q. cantus*: APVL. met. 2, 25 animum meum permulcebam -bus. ITALA deut. 31, 19 (Wirc.) ut fiat mihi -o (ᾠδή, VVLG. carmen) haec testimonium in filios Istrahel. IVL. VICT. rhet. 24 p. 443, 19 virili . . . et recta pronuntiatione, non modulata, ut nunc plerique faciunt, -e (*in malam partem de oratore. cf.* canorus *p. 277, 21*). FILASTR. 129, 1 audent dicere, quod Christi propheta domini non fuerit *David* . . ., sed humanae -is ac saecularis rei conscriptor extiterit. HIER. epist. 46, 11 haec sunt in hac provincia carmina: hae, ut vulgo dicitur, amatoriae -es. VVLG. psalm. 70, 6 in te -o mea semper. AVG. epist. 26, 2 habet suam hilaritatem ipsa -o, etiam cum ad eam membra non movet, cui plena caritatis modulatione cantatur. PROSP. in psalm. 143, 9 perfecta est in caritate -o. GENNAD. vir. ill. 80 volumen . . . pro lectionum textu psalmorumque serie et de -e discretum. CASSIOD. rhet. 16 p. 500 vocis diligentiam in psalmodiae -e (*cod. B*; decantatione *cod. A*) custodiet *monachus.* SCHOL. Hor. epist. 1, 14, 26 *gloss.* strepitum *tibiae*: -em. *i. q. incantamentum*: FIRM. math. 3, 5, 32 valetudines istas . . . aut remedio aliquo aut -bus compescit aut mitigat. *Poeschel.*

? Aron quod Syri **cantatita** (canticam *var. lect.*) DIOSC. 2, 153 (*aliter* DIOSC. gr. 2, 197 Spr. τὸ καλούμενον παρὰ Σύροις λούφα). *Mbr.*

cantātor, -ōris *m. a* cantare. *cf.* VARRO ling. 8, 57 a cantando cantator. PRISC. gramm. III 467, 5 *v. l. 35.* BEDA gramm. VII 268, 16. GLOSS. ἀστής. τραγῳδός. ὑμνητής. III 371, 77 cantatores: τραγῳδητοί. [*ital.* cantatore, *francog.* chanteur, *hisp.* cantador. *M.-L.*] PAVL. FEST. p. 101 hilarodos: lascivi et delicati carminis -r. MART. 13, 77, 2 -r cycnus funeris ipse sui. GELL. 16, 19, 2 vetus et nobilis Arion -r fidibus fuit. PORPH. Hor. sat. 2, 3, 61 Catienis: cantoribus a Catieno nobili -e dictis. MAR. VICTORIN. ad Iust. 9 Babylonis magos et Ctesiphonticos -es. AMBR. in psalm. 118 serm. 7, 26 -es sibi fecit. HIER. epist. 117, 6 personabit . . . aliquis -r ad mensam. PS. RVFIN. in psalm. 39, 4 cantici . . . -es. CAES. AREL. suggest. p. 299 luxuriosos -es. VIRG. gramm. epit. 4 p. 13, 2 unum nosse debet unusquisque -um. *fem.* **cantātrīx,** -īcis. *pro adi.*: APVL. met. 2, 20 -es anus in ipso momento choragii funeris . . . alienam sepulturam antevortunt. 2, 30. CLAVD. 15, 448 imploret citharas -esque choreas offensus stridore tubae. RVST. HELP. benef. 47 falleret ut trepidos -x pagina questus. OP. imperf. in Matth. 1 p. 632 non levis, non iocosa, non -x *mulier.* *subst.*: VVLG. II reg. 19, 35 audire possum ultra vocem cantorum atque -um (ᾀδουσῶν). II par. 35, 25 I Esdr. 2, 65 II Esdr. 7, 67 eccles. 2, 8. CAES. AREL. suggest. p. 299 lusores vel -es. PASS. Thom. 136, 1 circuibat -x ferens tibiam. 137, 1.

cantātus, -ūs *m. a* cantare *cf.* PRISC. gramm. III 467, 5 *l. 35.* ALC. AVIT. carm. 5, 157 unda . . . vicino vixdum purgata cruore ranarum foedis texit -bus (*cod. L*, cantantibus *F*, contractibus *N*, cunctatibus *R*) urbes.

cantēla *v. s.* cantila.

? **cantennus** maleficus GLOSS. V 444, 25 *v. p. 280, 2 sqq.* (cacomechanus *Goetz*, cantilenis maleficiis *Heraeus*). *Pöschel.*

canterius *sim. v.* canther-.

? **canterma** (-atis *n.?*). GREG. M. epist. 5, 32 qui (*Maximianus episcopus*) maleficio, quod vulgo -a dicitur, quosdam didicit maculatos. *fort. cf.* cantus, canere, *ut sit i. q. 'incantatio'; voc. hibride fictum.* *Mbr.*

cantharias (**κανθαρίας?*). *gemmae nomen*: PLIN. nat. 37, 187 myrmecitis innatam formicae . . . effigiem habet, scarabaeorum -s.

ᴹ**cantharis,** -idis *f.*, κανθαρίς. *de formis*: *acc. plur. ubique* cant(h)aridas; -es (-is) DIOSC. 2, 47. *legitur nom.* cant(h)arida: CAEL. AVR. chron. 5, 3, 54 CASS. FEL. 11 (*cod. p*) DIOSC. 3, 66 ISID. orig. 12, 5, 5 *v. l. 13* GLOSS. *v. l. 14*; cantaridia: DIOSC. 2, 57 *al.*; cantareda: GREG. TVR. Franc. 6, 15. ISID. orig. 12, 5, 5 -ris (*sic Ar., al.* cantharida), vermis terrenus. GLOSS. III 441, 7 κανθαρίς. 559, 12 cant⟨h⟩aridas i. e. muscas virides in fraxino. 588, 14 cantarida: vermis in fraxino. *cf.* 610, 2. *cf.* HESYCH. *s. v.* χρυσοειδὴς ἰχθύς, ἢ ζωύφιον λυμαντικὸν σίτου καὶ ἀμπέλου καὶ κήπων. [*it.* cantarella. *M.-L.*]

scarabaeus vel vermiculus venenatus: CIC. Tusc. 5, 117 magnum . . . effecisti, si -dis vim consecutus es (VAL. MAX. 6, 2 ext. 3). epist. 9, 21, 3 Gaius accusante L. Crasso -as sumpsisse (*i. se venenasse*) dicitur. OV. Ib. 308 -um sucos bibas. CELS. 5, 27, 12 si -as aliquis ebibit (PLAC. med. 16, 17. DIOSC. 2, 47 lac . . . contrarium est . . . bibentibus -dis *al. cf.* PLIN. nat. 28, 161 lac contra -as remedio est). PLIN. nat. 11, 118 -as *generant* vermiculi ficorum et piri et peuces et cynacanthae et rosae (*cf. infra l. 53*). 20, 133 valent *rutae* . . . contra . . . -as ac salamandras. 20, 220 contra -as *atriplex* bibendum dedit. 23, 29 -um naturae adversatur *mustum.* 23, 87. *sim. passim.* TERT. adv. Marc. 1, 14 sustine, si potes . . . -dis venena. HIER. adv. Rufin. 3, 42 nec . . . glorieris si facias quod scorpiones possunt facere et -es. *adhibetur in medicina* (*fusius* PLIN. nat. 29, 93 *sqq.*): SCRIB. LARG. 189 -es gustum et odorem similem pici et cedro factae habent. PLIN. nat. 11, 118 venenum hoc *cantharidum* remedia secum habet. CELS. 5, 8 adurunt . . . -es (ISID. orig. 12, 5, 5 -ris, vermis terrenus, qui cum humano corpori fuerit applicatus, statim sui adustione vesicas efficit plenas humore). PLIN. nat. 29, 76 venenum eius (*salamandrae*) restingui . . . -um potu (29, 93). MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 3 ut pigmentarii, si cui temere . . . id, quod lustramenti causa, dederint -as, poena teneantur . . . legis. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 141 -es humorem commovent. 5, 3, 54 renalem faciunt passionem . . . venena, quae specialiter ipsas afficiant partes, ut sunt ex -is confecta (*cf. l. 33*). GREG. TVR. Franc. 6, 15 cantaredarum cataplasmam nimium validam ponens. *medicamenti pars*: CELS. 5, 22, 2. 5, 28, 18 -um purgatarum p. X̶ II. SCRIB. LARG. 231 alii candidi spicae capitis tritae cum -bus XX Alexandrinis, sunt autem variae et oblongae. PLIN. nat. 29, 110 aliqui alopecias -e trita inlinunt cum pice liquida. 30, 75 -es mixtae calce panos scalpelli vice auferunt. 30, 111 unguium scabritiam -es cum pice tertio die solutae *tollunt* (*cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 91). *al.* CHIRON 922 -as pondo. *nocet fructibus*: PLIN. nat. 18, 152 est . . . -ris (cantharidis *codd.*) dictus scarabaeus parvus, frumenta erodens. 28, 78 Metrodorus Scepsius in Cappadocia inventum (*mulieres menstruantes segetem ambire*) prodit ob multitudinem -um. PALLAD. 1, 35, 4 animalia, quae vitibus nocent, -es, quas in rosis (*cf. supra l. 24 sq.*) invenire consuevimus. *compositum*: diacantharida (CHIRON 939).

cantharītēs, -ae *m.*, κανθαρίτης. *vini genus*: PLIN. nat. 14, 75 auctoritas hippodamantio, Mystico, cantharitae *vino.*

cantharulus, -ī *m. a* cantharus *deminutive.* ARNOB. nat. 6, 26 -i (*sc. potorii; cf.* 6, 25) forcipes cornuaque pomifera. PAVL. NOL. carm. 19, 462 *machinula* geminos transverso limite gestans -os (*i. lychnos*).

cantharus, -ī *m.*, κάνθαρος. GLOSS. V 174, 30 -us graecum nomen est. *cf.* EVCHER. instr. 2 p. 147, 11. *scrib.* cantaro CORP. XI 358. *legitur nom.* cant(h)arum: CANON. Migne 56, 894ᴬ CORP. VIII 6982 VIRG. gramm. epit. 5 p. 40, 10. *acc.* -on: NEMES. ecl. 3, 48. *vocem praeter ceteros frequentat* PLAVT. (*16ies*). [*it.* cantero, *hisp.* cantaro. *M.-L.*]

1 vas: GLOSS. V 174, 31 vas quoddam. 352, 33 genus vassis. II 354, 48 κρατῆρος εἶδος. III 441, 6 -i: κρητῆρες. *cf.* HESYCH. *s. v.* ποτηρίου εἶδος. **a** *vinarium vel potui inserviens* (*cf.* MACR. sat. 5, 21, 14 -um et poculi et navigii genus esse. SCHOL. Hor. carm. 1, 20, 2 -is: vasis vinariis ansas habentibus): PLAVT. Asin. 906 mi ob iactum -o mulsum date. Bacch. 69 imponat in manum alius mihi pro caestu -um. Men. 177 mille passum commoratu's -um. 187 uter ibi melior bellator erit inventus -o. Most. 347 da . . . cito -um circum (Persa 801 da illi -um, extingue ignem, si cor uritur, caput ne ardescat. Pseud. 1280 datur -us: bibi). 821 circumfer mulsum, bibere da usque plenis -is (Stich. 693 *cf.* 730 -o potare. HOR. carm. 1, 20, 2 VAL. MAX. 3, 6, 6 *v. p. 281, 10 sqq.*). Pseud. 957 nihil . . . harpagavit praeter cyathum et -um. 1051 ite hac triumphi (triumphe *A*) ad -um recta via. 1262 -um dulciferum propinat (Stich. 712). Rud. 1319 sinus, -us, epichysis. Stich. 705 cur hic cessat -us. HOR. epist. 1, 5, 23 ne non et -us et lanx ostendat tibi te. PLIN. nat. 36, 185 apricantur aliae *columbae* scabentes sese in -i labro. IVV. 3, 205 parvulus . . . -us. APVL. met. 7, 12 quasi soporiferum quoddam venenum -is immi-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sceret illis. PRVD. cath. 9, 28 -is infusa lympha fit Falernum nobile. perist. 10, 299 quos trulla pelvis -us sartagines fracta ... contulerunt vascula. MACR. sat. 5, 21, 2 scyphos ... -osque, consueta vulgi nomina. SIDON. epist. 9, 13, 5 vers. 60 tripodasque -osque rosa sutilis coronet. ISID. orig. 17, 8, 41 quod caliculi eius (*hyoscyami*) in figuram -orum nascantur. *attribuitur Libero* (*cf.* MACR. sat. 5, 21, 6) *eiusque comitibus*: VERG. ecl. 6, 17 gravis attrita pendebat *Sileno* -us ansa (GLOSS. V 174, 31. *cf.* SIL. 7, 197 dextra ... pependit -us. ARNOB. nat. 6, 25 in Liberi dextera pendens potorius -us). VAL. MAX. 3, 6, 6 *Marius* -o (in -o *cod. Par.*) semper potavit, quod Liber pater ... hoc usus poculi genere ferebatur (PLIN. nat. 33, 150). NEMES. ecl. 3, 48 cantharon hic retinet. SIDON. carm. 22, 31 -us et thyrsus ... feruntur ab *Euan.* CORP. XI 358 ad Liberum patrem cum ... thyrso et -o. *sim. aliis divis*: APVL. met. 9, 9 promerent ... aureum -um (*deorum Matris al.*). CORP. III 1769 ludos scaenic(os) per trid(uum) d(edit) et canthar(um) arg(enteum) *Augusto vovit.* VI 407, 5 -um cum vase sua (*sic*) posuerun⟨t⟩ *Iovi.* VIII 6982 -um auro inluminatum (*pars rerum sacrarum Cirtensium sec. Mommsen*). *nota in missa i. q. calix*: CANON. Migne 56, 894^A altaris palla, -a, candelabrum si fuerint vetustate consumpta. **b** *aquarium* (GLOSS. IV 491, 6 ubi aqua mittitur *al.* EVCHER. instr. 2 p. 147, 11 luteres: conchae vel -i aquarii): ITALA III reg. 7, 38 (Legion.) et mensuravit unum -um (χυτρόκαυλος, VVLG. luter) in unum mechonoth. VLP. dig. 30, 41, 11 -i, per quos aquae saliunt, poterunt legari, maxime si impositicii sunt. PAVL. NOL. epist. 13, 13 ubi (*in basilicae vestibulo*) -um ... tholus ornat. 32, 15 sancta nitens famulis interluit atria lymphis -us. carm. 28, 31 cuius (*areae*) in exposito praelucens -us extat. CARM. epigr. 913, 6 (PS. DAMAS. epigr. 74, 2) quos (*latices*) tibi nunc pleno -us ore vomit. PASS. coron. 2 cavare concas et lacus cum sigillis et -is. LIB. pontif. p. 123, 19 ad -um beati Petri cum quadriporticum ... ornavit. *ibid.* 23 *et* 25. p. 124, 6 ante fores basilicae grados fecit in atrium et -um. **c** *translate navigii genus*: MACR. sat. 5, 21, 14 *v. p. 280, 70 cf.* HESYCH. *s. v.* καὶ πλοίου εἶδος. *desunt exempla.*

2 ***animal***: VIRG. gramm. epit. 5 p. 40, 10 -us animal est, cantharum camara domus. **a** *piscis* (*cf.* HESYCH. *s. v.* καὶ ποιὸς ἰχθύς): OV. hal. 103 -us ingratus suco, tum concolor illi orphus. COLVM. 8, 17, 14 -us exiguusque gobio, quisquis denique est incrementi minuti piscis, maiorem alit. PLIN. nat. 32, 146 -us ... cinaedi, soli piscium lutei. ANON. med. ed. Piechotta 170 quod ... nec -us aqua vibet. [*hisp.* cantaro. *M.-L.*] **b** *vermis*: GLOSS. V 422, 40 -i: vermes qui cantant nocte sicut locustae. **c** *scarabaeus* (*videtur diversus esse a* cantharis): HIER. in Hab. 1, 2 p. 619 scarabaeus vel -us vermis est stercoris. RVFIN. Clement. 6, 10 nos ut -i libenter volveremur in stercore. GLOSS. V 394, 7 wibil [*anglosax. i. q.* '*scarabaeus*'; *cf. theod.* wifel. *Sievers*].

3 nodus sub lingua *Apidis* quem -um vocant PLIN. nat. 8, 184.

4 *i. q. camara*: VIRG. gramm. *l. 6.* *Probst.*

canthēlius, -ī *m.*, κανθήλιον. VITAE patr. 10, 107 leo *mansuefactus* iubente sene portabat -um capientem amphoras quattuor ferebatque aquam in monasterium.

cant(h)ēriātus, -a, -um [*a* cantherius. *Th.*]. *i. q. cantherio (v. ibid. sub 2 b) fultus.* COLVM. 5, 4, 1 *vineae* quae pedaminibus adnixae singulis iugis imponuntur; eas rustici -as appellant. *in imagine*: AVG. epist. 222, 13 -am habens conscientiam suam (ORIG. in Matth. 17, 27).

cant(h)ērīnus, -a, -um *a* cantherius. *proprie i. q. equi consimilis*: PLAVT. Men. 395 certe haec mulier -o ritu astans somniat. *in nomine hordei*: COLVM. 2, 9, 14 *hordeum* quod rustici hexastichon, quidam etiam -um appellant, quoniam et omnia animalia ... et hominem ... pascit (ISID. orig. 17, 3, 10). 2, 10, 31 *farrago* fit optima, cum -i hordei decem modiis iugerum obseritur circa aequinoctium autumnale. PALLAD. 10, 4. 11, 1 tit. 11, 1, 2 *Octobri* mense seremus hordeum, quod dicitur -um. *sim. de lapatho*: PLIN. nat. 20, 231 lapathum silvestre ... alii lapathum -um. 1, 20, 85. *inde de pane*: PLIN. VAL. 5, 13 is vero, qui vocetur -us (cyvariticon *codd.*) fugiendus. *masc. subst.*: GLOSS. III 318, 44 *inter pisces*: σφόνδυλος -us.

cant(h)ēriolus, -ī *m. a* cantherius *deminutive per* COLVM. *fictum. i. q. cantherius sub 2 b.* COLVM. 11, 3, 58 cum fecerint caulem *cepinae*, humilioribus quasi -is interpositis rigorem stilorum conservato.

cant(h)ērius, -ī *m.* [*a gr.* κανθήλιος *tractum esse videtur; cf.* κανθήλια, κάνθων. *Th.*]. *sing. neutr. ap.* ISID. orig. 19, 19, 15. canthe- *et* cante- *in codd. promiscue traduntur, sed scribitur* canteri (*genet.*) CORP. II 2248. VI 975^a p. III 6. *inde a* PLAVTO. [*it.* canteo, *francog.* chantier, *portug.* canteiro. *M.-L.*] *v. Rittweger, de equi vocabulo et cognominatis (diss. Hal. 1890) p. 20 sqq.*

1 *proprie* ***animal***: **a** *equus castratus*: VARRO rust. 2, 7, 15 in viis habere malunt placidos *equos*, propter quod discrimen maxime institutum, ut castrentur equi; demptis enim testiculis fiunt quietiores; et ideo quod semine carent, ei -ii appellati. PAVL. FEST. p. 46 -us hoc distat ab equo, quo maialis a verre, capo a gallo, vervex ab ariete. est enim -us equus, cui testiculi amputantur. GLOSS. equus castratus, alii saumarium (*i. sagmarium*) vocant. *saepius ad onera portanda vel trahenda adhibentur (cf. l. 5. 6. 8), inde ubique fere cum despectu quodam appellantur.* PLAVT. Aul. 495 ego faxim muli, pretio qui superant equos, sint viliores Gallicis -is. *v. l. 30.* Capt. 814 qui (*pisces foetidi*) advehuntur quadrupedanti crucianti -o (*cf. in imagine* AVSON. 413, 39 trinodem dactylum vidi paratum crucianti -o, *similiter antea de iambo*: tripedes caballos). LVCIL. 1207 mantica -i (canthari *cod. Porph.*) costas gravitate premebat. VARRO Men. 5 sed neque vetulus -us quam novellus melior. SEN. epist. 87, 9 M. Cato Censorius ... -o vehebatur et hippoperis quidem impositis (*syn.* caballus). APVL. met. 9, 13 quales illi muli senes vel -ii debiles (*in contubernio asini Lucii*). *inde in imagine de senibus decrepitis*: PLAVT. Cist. 307 quamquam vetus -us sum (*loquitur senex amasius*) etiam nunc ... adhinnire equolam possum ego hanc, si detur sola soli. **b** *latiore sensu generaliter i. q. equus* (*equitando varioque usui aptus*): CATO agr. 149, 2 bubus domitis binis, -o uno cum emptor *agri* pascet, domino pascere recipitur. or. frg. 40 descendit de -o. LVCIL. 515 paenula, si quaeris, -us, servus, segestre, utilior mihi quam sapiens. [1307 Tappulam rident legem cantherii opimi *e coni. Marxii*, conterunt *vel* conterere, *ut videtur, apogr. Festi*]. POMPON. Atell. 112 magnus manduco camelus ... -us (est *suppl.?*). CIC. nat. deor. 3, 11 eos (*Castorem et Pollucem*) tu -iis albis nullis calonibus obviam Vatinio venisse existimas? (*cf.* OV. met. 8, 373 candidioribus ... equis). ARNOB. nat. 5, 11 *Bacchum* peniculamenta decurtantem -orum. 7, 41 *Iuppiter spectat* -os de velocitate certantes, replicantes gyros septem *eqs.* 7, 44 *dei* -is frustra currentibus *gaudent.* NON. p. 49 praesepia non tamen, quibus aut -ii aut iumenta cetera pabulantur. AVSON. 403, 15 -i (cantheris *vulgo ex coni. Gronovii*) moneo male nota petorrita vites. SYMM. epist. 7, 69, 1 precarium de amico -um mutuatus. HIER. epist. 27, 3 illi gaudeant Gallicis -is ... nos ... Zachariae asellus delectat. **c** *in proverbiis*: CIC. epist. 9, 18, 4 potes mulo isto, quem tibi reliquum dicis esse, quoniam -um comedisti, Romam pervehi (*cf. gr.* ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους; *v. Otto, Sprichw. p. 233*). LIV. 23, 47, 6 'minime sis', inquit *Taurea*, '-um in fossam' (*sc. regas*), quae vox in rusticum inde proverbium prodita est (*Otto, Sprichw. p. 73*). FEST. p. 282 'rideo, inquit Galba, -o' proverbium est, quod Sinnius Capito ita interpretatur, si qui principio rei alicuius incohatae deficiunt animo. Sulpicius Galba, cum in provinciam exiens ad portam ipsam -um suum animadvertisset cecidisse, 'rideo', inquit, '-i, te iam lassum esse, cum tam longum iter iturus vix id sis ingressus'. **d** *adsimulata ad gr.* κανθήλιος *notione i. q. mulus vel asinus*: APVL. met. 3, 27 quousque tandem, inquit *servus*, -um patiemur istum (*sc. Lucium asinum*) paulo ante cibariis iumentorum nunc etiam simulacris deorum infestum? 8, 23 quem ad finem -um istum *Lucium* venui frustra subiciemus et vetulum ⟨et⟩ extritis ungulis debilem et dolore deformem *eqs.* TERT. apol. 16 vos *pagani* tamen non negabitis et iumenta omnia et totos -os cum sua Epona coli a vobis (*cf.* MIN. FEL. quod vos et totos asinos ... cum vestra Epona consecratis). nat. 1, 14 *Iudaeus aliquis* picturam in nos (*christianos*) p⟨roposuit⟩ sub ista proscriptione: onocoëtes; is erat auribus cant⟨heriorum et⟩ in toga, cum libro, altero pede ungulato (*cf.* apol. 16 is erat auribus asininis. TAC. hist. 5, 4 *Iudaei* effigiem animalis *asini agrestis* ... penetrali sacravere. *cf. etiam famosam picturam in gymnasio Palatini repertam*). **e** *in nominibus propriis*: VARRO rust. 2, 1, 8 in Sabinis Cantherium montem. *de locis*: caput cant(h)eri *v. s.* caput. *in nomine hominum v. nom. propr. s.* Cantherius.

2 *translate in nominibus* ***variarum rerum*** *iugo similium*: **a** *in architectura tigna, lignea contignatio tecti* ('*Sparren*'): VITR. 4, 2, 1 sub tectis ... columen et -ii prominentes ad extremam suggrundationem, supra -os templa. 4, 2, 3 *ter.* 4, 2, 5 *quater.* 4, 7, 5 supraque id fastigium columen, -ii, templa ita sunt collocanda ut stillicidium tecti absoluti tertiario respondeat (*in structura templi Etrusci*). 5, 1, 6 trabes *basilicae* sustinentes -um (*sing. coll.*) et porticum ... tecta. *fortasse huc pertinet* ISID. orig. *l. 78.* **b** *in re rustica iugi genus ad vites adligandas*: COLVM. 4, 12, 2 harundines singulis viticulis applicabimus binas aut ... de vepribus hastilia, quibus adnectantur singulae transversae perticae ... quod genus iugi -um vocant rustici. *ibid.* pampinus ... subnixus -o. 4, 14, 1. 4, 17, 6. 11, 3, 13 *de holerum satione*: locis frigidis ... harundinibus humiles -ii fiunt virgaeque et virgis stramenta supra iaciuntur *adversum pruinas.* PLIN. nat. 17, 164 simplici iugo constat *pedamentum vitium* porrecto ordine, quem -um appellant. **c** *machina sustinendis vel suspendendis iumentis apta* (*v. vol. II 779, 75*): VEG. mulom. 2, 47, 2 iumentum autem *fracturam membri passum* in -o vel in scalis vel in suspenso locato. *fort. huc spectat* GLOSS. *l. 79.* **d** *dubiae significationis*: ISID. orig. 19, 19 (de lignariis), 15 cantherium *sine interpretatione* (*fort. ad 2 a?*). GLOSS. II 97, 11 καβάλλης μηχανικός (*fort. de 2 c?*).

derivata: cantheriatus, cantherinus, cantheriolus.

canthichius *v.* nexti canthichius.

1. cant(h)us, -ī *m.* [*gr.* κανθός. *vox peregrina esse videtur ab Hispanis aut Afris tracta, v.* QVINT. inst. 1, 5, 8 Afrum vel Hispanum ... nomen. *Th.*]. cant- *vel* canth- *promiscue in codd. scribitur. plu-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ralem singulari notione habent GLOSS. III 262, 45. V 354, 35. *legitur inde a* PERSIO. 1 *ferrum, quo rotae curvatura cingitur*: QVINT. inst. 1, 5, 8 ut ferrum, quo rotae vinciuntur, dici solet -us, quamquam eo tamquam recepto (*sc. voce peregrina*) utitur Persius (*infra l. 17*). ISID. orig. 3, 3, 5 'centum' vero vocati a -o, quod est circulus. GLOSS. ἐπίσωτρον. III 262, 45 (*inter ferramenta*) ἐπίσωτρον: ὁ κανθός, -i. V 653, 44 carchus vitus (*corr. Heraeus*). 354, 35 -i felge (*anglosax. sing., idem in gloss. theod. saep.*). *v. etiam s.* caritrix. DIOM. gramm. I 478, 6 *rotae* satis latus ac breviatus -us radiatus † luminibus in angustum modioli circulum cohibetur. PROB. Verg. georg. 1, 163 *vehiculorum in sacris Eleusiniis* rotae non sunt radiatae, sed tympana cohaerentia axi et iuncta -o ferreo. HIER. in Ezech. 10, 8 p. 103 circulos autem rotarum -os ferreos appellavit, quibus lignorum rotunditas arctatur et stringitur. VVLG. III reg. 7, 33 axes earum (*rotarum*) et radii et -i et modioli omnia fusilia. AVG. dialect. 6 unde vietos (*i. vitus*), quod -o ambiantur, rotarum ligna vocant.
2 *latiore sensu i. q. rota*: PERS. 5, 71 vertentem sese ... -um. MART. 14, 168 inducenda rota est ... iste trochus pueris, at mihi -us erit. AVG. vera relig. 30, 56 iudicari rotundum -um.

2. canthus, -ī *m.*, κανθός. MARCELL. med. 8, 157 a n g u l o s o c u l o r u m, quos Graeci c a n t h u s vocant. GLOSS. II 338, 28 κανθὸς ὀφθαλμοῦ: -us, angulus. *cf.* HESYCH. κανθὸς ὁ τοῦ ὀφθαλμοῦ κύκλος. [*it.* canto, *francog.* chant, *hisp.* canto *'angulus'*. *M.-L.*] ORIBAS. syn. 8, 52 de bracchio sanguis auferendus est et de -o (de angulos *La.*) secus oculis similiter auferes (*cf.* 8, 54 de bracchio vel angulis oculorum). *Mbr.*

cantica *v. p. 285, 42 sqq.*

? **canticula**, -ae *f.* *a* canticum *deminutive, si recte traditur.* POMPON. Atell. 118 in colubras callet canticulam (*codd. Nonii, ad-das* ⟨probe⟩ *vel sim.*, cantiunculam *vulgo post Passeratium*).
neutr. **canticulum**, -ī. SEPT. SER. carm. frg. 12 audio -um zephyri. VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 97, 27 refer aeolica musigena -a Tityro. FRG. Bob. gramm. VI 628, 7 choriambus, ut iste 'canticuli'.

ᴥ**canticum**, -ī *n.* [*a* cantus *tractum esse videtur; cf.* canticus *adi. Th.*]. *de formis* canticus *et* cantica *v. p. 285, 38 sqq.* *legitur inde a* CIC.; *frequentant* ECCL. GLOSS. ᾠδή. ᾆσμα. IV 316, 14 laudem. [*val.* cînter, *ital.* cantico. *M.-L.*]

A ***generaliter***: *i. q. c a r m e n vel c a n t u s*: PROP. 4, 5, 45 si -a iactat, ... voces ebria iunge tuas. PHAEDR. 5, 7, 25 chorus ignotum modo reducto -um insonuit. SEN. epist. 114, 1 explicatio ... in morem -i ducta. PETRON. 31 puer ... me acido -o excepit. MART. 3, 63, 5 -a qui Nili, qui Gaditana susurrat. QVINT. inst. 1, 2, 8 omne convivium obscoenis -is strepit. 1, 10, 23 in carminibus ... et in -is exigitur structura quaedam. 1, 12, 14 nec moduletur aut musicis notis -a excipiat. 9, 2, 35 quod nomen (παρῳδή) ductum a -is ad aliorum similitudinem modulatis. APVL. apol. 10 crimen ... de sertis et -is compositum. flor. 15 p. 54 vox in -o interquievit. quod -um videtur ore tereti ... eliquare. met. 4, 22 -is quibusdam Marti ... blanditi. mund. 35 resonantem *civitatem* hymnis et carminibus et -is. TER. MAVR. 298 carminis servant *verba* honorem, non iacentis -i. PORPH. Hor. sat. 1, 5, 15 -a amatoria cantantes (AVG. c. Faust. 15, 5). ANTH. 277, 1 -a gignit amor, et amorem -a gignunt. CAPITOL. Ver. 6, 9 inter symphonias et -a navigabat *Verus*. ITALA (Lact. inst. 4, 19, 3) *et* VVLG. Am. 8, 10 et convertam dies festos in luctum et -a (ᾠδάς) vestra in lamentationem (VVLG. in planctum). AVSON. 418, 16 Dindyma Gargarico respondent -a luco. VVLG. Is. 23, 15 -um meretricis (ᾆσμα). 23, 16 bene cane, frequenta -um. 24, 9 cum -o non bibent vinum. Ezech. 26, 13 quiescere faciam multitudinem -orum tuorum (πλῆθος τῶν μουσικῶν σου). 33, 31 non faciunt eos (*sermones tuos*), quia in -um oris sui vertunt illos (ὅτι ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν). VIGIL. TRID. ad Ioh. 5 p. 554ᶜ tuba percussus qua -um diaboli personabant. RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 impudicis -is et theatralibus sonis. PS. RVFIN. in Os. 2, 11 cum tota regio ... -is epulisque lasciviret. AVG. c. Faust. 22, 12 scio ... istis quam surdis haec cantem; nec tamen despero quod -i mei veritas inventura sit aurem suam. serm. 9, 4, 5 quare ambularemus delectati vanis -is nulli rei profuturis, ad tempus dulcibus, in posterum amaris. civ. 17, 14 erat ... David vir in -is eruditus, qui harmoniam musicam ... dilexerit. MAR. MERC. Theod. adv. Cyr. 5 qui ... paucos alloquebatur, quos etiam variis -is seducebat. MACR. sat. 2, 7, 13 cum -um quoddam saltaret Hylas. SIDON. epist. 9, 15, 1 vers. 24 fide, voce, metris ad fluenta Pegasi cecinisse dictus omniforme -um. carm. 1, 12 mediocria -a semideum (*genet.*). 22, 14 non rumpant -a saltu. BOETH. mus. 1, 1 p. 186, 19 muliebre est, ut cum -o quodam dulcior fiat causa deflendi. 1, 12 p. 199, 18 heroum poema legimus neque continuo cursu ut prosam, neque suspenso segniorique modo vocis, ut -um. CAES. AREL. suggest. p. 300 nec sacrilego more -a turpia proferre. CONC. Autissiod. (*a. 573—603*) p. 180, 15 non licet in ecclesia chorus saecularium vel puellarum -a exercere. Cabil. (*a. 639—654*) p. 212, 14 obscina et turpea -a ... decantare. HIST. Apoll. rec. A 23 fit magnum gaudium in citharis, lyris et -is. PASS. Thom. 136, 17 puella ... -o suo convivas advocabat. VIRG. gramm. epit. 4 p. 15, 10 duum versuum -um in laude Arcae ... posuit. *nota de carmine famoso*: PAVL. sent. 5, 4, 15 qui carmen famosum in iniuriam alicuius vel alia quaelibet -a, quo agnosci possit, composuerit, in insulam deportatur. 5, 4, 16 psalterium quod vulgo dicitur -um, in alterius infamiam compositum et publice cantatum. VVLG. thren. 3, 14 factus sum in derisum omni populo meo, -um (ψαλμός) eorum tota die. EVG. TOLET. carm. 85, 2. *i. q. i n c a n t a m e n t u m*: APVL. apol. 42 hoc emolumentum -is accipimus, praesagium et divinationem. MART. CAP. 9, 928 -is adlici disrumpique serpentes. *de oratorum p r o n u n t i a t i o n e quasi cantantium* (*cf.* cantatio *p. 279, 41*): CIC. orat. 57 hic e Phrygia ... rhetorum epilogus paene -um. QVINT. inst. 1, 8, 2 *sit lectio* non ... in -um dissoluta. 11, 3, 13 rasas fauces ac latus fatigatum deformi -o reficere. 11, 3, 167 -i quiddam habent *haec verba*. PLIN. epist. 2, 14, 13 plausus tantum ac potius sola cymbala ... illis -is desunt. *de cantu a v i u m*: APVL. flor. 17 p. 82 lusciniae -um adulescentiae garriunt. CARM. poet. min. V 61, 14 -a nulla canit *merulus*. *nota usum genet. o b i e c t i v i*: AVG. conf. 6, 2, 2 qui ad -um sobrietatis sicut ad potionem aquatam madidi nausiant.

B ***speciatim***: 1 *technice de cantu s c a e n i c o*: *notatur in codd. vett. Plauti* C(*anticum*). *cf. Reisch, PW. III 1495 sqq.* DON. de com. 8, 9 neque ... omnia isdem modis in uno -o agebantur sed saepe mutatis, ut significant qui tres numeros in comoediis ponunt, qui tres continent 'mutatis modis -i' (*cf.* Ter. Ad. praef. 1, 7). DIOM. gramm. I 491, 20 membra comoediarum sunt tria, diverbium, -um, chorus. 491, 24. 29. 492, 11. CIC. epist. 9, 22, 1 nosti -um, meministi Roscium. VITR. 5 praef. 4 Graeci ... poetae comici interponentes e choro -um diviserunt spatia fabularum. LIV. 7, 2, 9 puerum ad canendum ante tibicinem cum statuisset, -um egisse ... magis vigente motu, quia nihil vocis usus impediebat. PAVL. FEST. p. 17 actus ... significant in comoediis ... certa spatia -orum. SEN. dial. 10, 12, 4 qui in componendis, audiendis, discendis -is operati sunt. PETRON. 35 ipse ... taeterrima voce de Laserpiciario mimo -um extorsit. 73 coepit Menecratis -a lacerare. PLIN. nat. 34, 166 Nero ... lamna pectori imposita sub ea -a exclamans alendis vocibus demonstravit rationem. PLIN. epist. 7, 24, 7 singulos gestus ... cum -is reddebant. SVET. Cal. 54 desaltato -o abiit. Galba 13 Atellanis notissimum -um exorsis. Nero 39 Datus Atellanarum histrio in -o quodam: ὑγίαινε πάτερ, ὑγίαινε μῆτερ. Vit. 11 Neroniana -a. TERT. pudic. 8 allegoricos gestus accommodant *histriones* -is. spect. 29. COMM. instr. 2, 16, 22 choros historicos et -a musica quaeris. DIOM. gramm. I 490, 23 in Latinis ... fabulis plura sunt -a quae canuntur. MAR. VICTORIN. gramm. VI 79, 3 eorum (*versuum*) membra pro clausulis poni ... solent in -is magis quam diverbiis. DON. Ter. Andr. praef. 1, 7 diverbiis ... et -is lepide distincta. AVG. civ. 2, 25 deorum flagitia theatricis -is ... celebrata. 2 *ap.* ECCL. *de c a r m i n i b u s s a c r i s vel s c r i p t i s b i b l i o r u m*: *imprimis* Canticum Canticorum (ᾆσμα ᾀσμάτων) *sc. Salomonis*: CYPR. unit. eccl. 4 in cantico -orum. epist. 69, 2. 74, 11. HIL. psalm. instr. 15. FILASTR. 135, 1 est haeresis quae de c a n t i c i s -orum ambigit (*cf.* OPTAT. 1, 10 p. 11, 21. 2, 8 p. 44, 16 AVG. c. Faust. 15, 6 gen. c. Manich. 2, 14). HIER. praef. Vulg. Salom. Sir hassirim quod in nostra lingua vertitur canticum -orum. VVLG. cant. (*tit.*) *et passim. at* Ps. HIL. dedic. eccl. p. 881ᴰ in amoris -o. *item de p s a l m i s*: HIL. psalm. instr. 16 in quindecim -is g r a d u u m (ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν, VVLG. psalm. 119—133 *titt.*). 19 -um est, cum cantantium chorus, libertate sua utens neque in consonum organi adstrictus obsequium, hymno canorae tantum vocis exultat. -um autem p s a l m i (*cf.* VVLG. psalm. 65. 82. 87 *titt.*) est, cum organo praecinente subsequens et aemula organo vox chori canentis auditur, modos psalterii modulis vocis imitata. p s a l m u s vero -i (*cf.* VVLG. psalm. 29. 47. 66. 67 *titt.*) est, cum choro ante cantante humanae cantionis hymno ars organi consonantis aptatur vocisque modulis praecinentis pari psalterium suavitate modulatur (in psalm. 65, 1 -um ... vocis officium est. ISID. eccl. off. 1, 4, 2 orig. 6, 19, 12). 21 haec ... musicae artis quadrifaria diversitas psalmorum est diversitatibus coaptata: ut psalmus per corporei organi motum in commemoratione gestorum sit, -um vero per sapientiae cognitionem habeat in se doctrinae scientiam; -um vero psalmi est, cum praeeunti gestorum merito cognitio scientiae praestatur, psalmus deinde -i, cum per adeptae scientiae cognitionem fidelium gestorum opera incohatur et geritur (*cf.* in psalm. 65, 1. HIER. tract. in psalm. I p. 180, 2 -um ... refertur in sensum, psalmus ... in corporalia. AVG. in psalm. 4, 1. EVCHER. instr. 1 p. 99, 23 -um pro scientia, pro opere psalmus accipitur). *generaliter*: HIL. in Matth. 9, 8 ingreditur ... dominus domum principis ..., cui in -is legis hymnus luctuum personabat. 11, 8 -o Moysi tenetur (VEREC. in cant. 1, 1). in psalm. 68, 12 omni generi hominum et obtrectatio Christi efficitur et -um. AMBR. in psalm. 1, 5 delectatur ... -o deus non solum laudari, sed etiam reconciliari. *ibid.* legis tabulae priusquam -o firmarentur. *ibid.* duo ... haec -a in libris Moysis tamquam duo mundi oculi. PSALT. Rom. 137, 5 cantent in -is domino (VVLG. in viis domini). HIER. epist. 7, 3 de -is Sion (VVLG. psalm. 136, 3 VEREC. in cant. 1, 2) cantare praecepit. 100, 6 victoriam -is demonstrantes. praef. Vulg. Iob omnia ferme scripturarum -a. VVLG. gen. 31, 27 ut prosequerer te cum gaudio et -is. deut. 31, 19 scribite vobis -um istud (τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς). iud. 5, 12 loquere *Debbora* -um. I par. 13, 8 ludebant coram

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deo omni virtute in -is (ἐν ψαλτῳδοῖς). 25, 7 erudiebant -um domini. II Esdr. 12, 35 in vasis -i David (Am. 6, 5). Iudith 16, 1 cantavit -um hoc domino Iudith. psalm. 17, 1 David, qui locutus est domino verba -i huius (ITIN. Silv. 10, 6). 32, 3 cantate ei -um novum (39, 4. 95, 1. 97, 1. 143, 9. 149, 1 Is. 42, 10 apoc. 14, 3. *sensu spirituali fere i. q. vita nova*: AVG. serm. 9, 7, 8. 33, 5, 5. 34, 1, 1 in psalm. 143, 16). 91, 4 in decachordo, psalterio, cum -o, in cithara (AVG. *ad h. l.* cum -o: verbo; in cithara: opere). psalm. 90 *tit.* laus -i David. Sirach 39, 20 in -is labiorum et citharis. Is. 5, 1 cantabo dilecto meo -um patruelis mei vineae suae. Am. 5, 23 -a lyrae tuae non audiam (ψαλμὸν ὀργάνων σου). II Macc. 7, 6 in protestatione -i declaravit Moyses. Eph. 5, 19 hymnis et -is spiritualibus (Col. 3, 16 NICET. psalm. 3 GREG. M. epist. 2, 2 LIB. pontif. 155, 8). apoc. 14, 3 nemo poterat dicere -um nisi illa ... milia (HIER. epist. 22, 41). RVFIN. hist. 5, 28, 5 psalmi vel -a, quae a fratribus fidelibus scripta sunt. AVG. op. monach. 17, 20 -a ... divina cantare (civ. 21, 24 in psalm. 145, 1 c. Iul. 4, 14, 66). civ. 22, 30 admoneor ... sancto -o, ubi lego. SEDVL. op. pasch. 2, 7 p. 204, 14 Davitico -o. CYPR. GALL. exod. 506 -a dum psallit Moysetis dulcia verbis. iud. 239 venerare deum, da digna perenni -a. FAVST. REI. grat. 1, 11 p. 39, 24 in Esaiae -o. APRING. in apoc. 1, 11 Smirnam ... dicit -um eorum; et quid est aliud -m perfectorum nisi doctrina caelestis et praedicatio euangelii? CASSIOD. inst. div. 2 p. 1113^{D} -um Annae dilucidavit *Augustinus*. VEREC. in cant. 2, 1 deuteronomium ... -um habet (BENED. reg. 13). 3, 1 -um hoc Ieremiae vaticinio decantatum est (8, 1). 7, 1 huius ... -i conscriptio. 8, 2 hoc -um ⟨in⟩ adorationis similitudinem fudit *Iona*. NICET. psalm. 3 primus ... Moyses ... deo -um triumphale perdocuit. BENED. reg. 11 dicantur tria -a de prophetarum quas instituerit abbas; quae -a cum alleluia psallantur. 12 -um de euangelio. 18 cum -is consuetudinariis. ISID. orig. 6, 19, 10 -um est vox cantantis in laetitiam. 6, 19, 17 hymnus est -um laudantium. INSCR. christ. Hisp. 361 qui meditari vis laudes et -a Christi. 393 cum summis civibus -a praecinat *Cixila*. *c. genetivo rerum incorporalium*: AVG. in psalm. 91, 1 nullum aliud -um nos docet deus, nisi fidei, spei et caritatis. SEDVL. op. pasch. 3, 14 p. 244, 6 -o Daviticae iucunditatis impleto. IORD. Rom. 54 cuius (*Manassis*) -um paenitentiae legitur.

masc. **canticus,** -ī *i. q. canticum*: ITIN. Silv. 10, 7 lecta ... pars ... deuteronomii in eo loco nec non etiam et -us ipsius, sed et benedictiones, quas dixerat *Moyses* super filios Israhel. MAR. VICTORIN. in Eph. 5, 19 psalmos ... hymnos ... canticos (*codd.*). *item fem.* **cantica,** -ae: ORIBAS. syn. 1, 5 loquela ... vel lectio aut -a dulci et suavi voce leniter composita ad sanitatem praestandam nihil pertinet. VEN. FORT. vita Radeg. 36, 82 recognovi unam (unum *T*) de meis -is a saltantibus praedicari. 36, 83 meas -as audivi quas tenui (-a ... quae *T*). *adi.* **canticus,** -a, -um. MACR. somn. 2, 3, 7 omnis anima ... delenimentis -is occupatur.

?**cantila** antiqua contentione GLOSS. IV 29, 46 (cantilena antiqua cantione *Goetz*, cantilena canticum a concentione *Leo*; *latetne* cantela *an* cautela?).

cantilātrīx, -īcis *f. a* cantilare. SORAN. p. 48, 14 aliae *mulieres* exercitio vocis ... purgationem consumunt, hoc est -es et virile corpus habentes.

***cantilēna,** -ae *f.* [*cf. c.* canere cantus cantilare. *Th.*]. *inde a* TER. PRISC. gramm. II 120, 19 longam habent paenultimam: ... cantus -a. GLOSS. ᾠδάριον. ᾀσμάτιον. modulatio. cantici compositio. V 51, 18 -as: fraudem dolosque. *cf.* DON. de com. 1, 2 ἀπὸ ... τῆς ᾠδῆς, hoc est ... a -a. *de* IV 29, 46 *v. l. 48 sq.*

1 *propria deminutivi vi i. q. cantus pusillus, despectus, molestus, inde fabula decantata, nugae, futilia*: TER. Phorm. 495 -am eandem canis (DON. *ad l.*: ita dicitur vetus et vulgata cantio). CIC. de orat. 1, 105 qui non Graeci cotidianam loquacitatem sine usu neque ex scholis -am requirunt. Att. 1, 19, 8 ut crebro mihi vafer ille Siculus insusurret Epicharmus -am illam suam. BRVT. Cic. epist. 11, 20, 2 totam istam -am ex hoc pendere, ut quam plurimum lucri faciant. SEN. epist. 24, 18 non sum tam ineptus, ut Epicuream -am hoc loco persequar. GELL. 9, 4, 14 notissima illa veterum poetarum de Caenide et Caeneo -a. HIER. in Is. lib. 10 praef. p. 416 *obtrectatoris* naeniae et lugubres -ae. epist. 109, 4 si tu librorum ipsius ad nos voluisses mittere -as (*cf. ibid.* mitte naenias illius et ineptias). PRVD. perist. 10, 305 quod pavendum rancidae edentulárum -ae suaserint. PAVL. NOL. epist. 16, 4 ut ridiculam anilis fabulae -am non erubesceret *Plato* scriptis suis ... inserere. CASSIAN. c. Nest. 3, 7, 4 seposita impietatis blasphemia ac verborum infidelium -a. 7, 3, 2 ineptae sint hae calumniae tuae et non videntis penitus dei omnipotentiam -ae.

2 *latiore sensu carmen, cantus*: PAVL. FEST. p. 181 inde -am dici, quia illam non cantus iucunditatem puto. GELL. 10, 19, 2 Demosthenis sententia ..., quia lepidis ... vocum modis vincta est, quasi quaedam -a rhetorica ... adhaerere memoriae ... potuit. 19, 9, 8 in -arum ... mollitiis. APVL. flor. 12 p. 45 denuo repetit *psittacus* eandem -am. PS. APVL. Ascl. 9 musicatis hominum -is. TER. MAVR. 2851 Anacreonta dulces composuisse -as. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 48 bene -am mendicorum dixit. 2, 2, 143. VOPISC. Aurelian. 7, 2 iterum de eo facta est -a. quatt. tyr. 7, 4 novarum rerum usque ad -as publicas cupientes *Aegyptii*. CHALC. transl. p. 21^{B} orta causa commemorationis ex Solonis versuum -a. AVSON. 151, 21 fors et haec somnum tibi -a Sapphico suadet modulata versu. 326 poematia, quae ... luseram ... ad domesticae solacium -ae (*fere i. q. naeniae*). 396 respondeas novissimae -ae. 445, 4 Phemius ... incohat flebilem -am navigationis inprosperae. 456 Sirenas praetereat, letalem navigantium -am. SYMM. epist. 1, 1, 2 elaboratam accipe -am. HIER. epist. 28, 6 cuiusdam musicae -ae aut rythmi immutationem (BOETH. mus. 1, 1 p. 187, 15). VVLG. Sirach 47, 18 in -is et proverbiis (ἐν ᾠδαῖς καὶ παροιμίαις). PELAG. in I Cor. 14 p. 760^{A} inanimantia ... non possunt reddere -am. in Col. 3 p. 860^{A} turpibus -is (AVG. serm. ed. Mai 119, 4 AVELL. p. 459, 20). AMM. 22, 4, 6 cum miles -as meditaretur molliores. RVFIN. Basil. hom. 1 delectabilibus modulis -ae vim seriemque doctrinae permiscuit. 8, 2 superscribitur ergo psalmus in tituli adscriptione, id est ne forte levis quaedam et perfunctoria eius -a putaretur. PS. RVFIN. in Am. 5, 16—17 funebres -ae, quas ad rythmum ... turba resonat. in Os. 6, 4 praemissis ... -is. AVG. epist. 159, 3 sonos suavissimae -ae. gen. ad litt. imperf. p. 457, 15 qui cantare sciunt et suavitati universae -ae aliquid conferunt. conf. 10, 33, 50 melos ... -arum suavium, quibus Daviticum psalterium frequentatur. trin. 15, 11, 20 nec solum numeri syllabarum, verum etiam modi -arum. civ. 8, 6 nulla est ... pulchritudo corporalis sive in statu corporis, sicut est figura, sive in motu, sicut est -a. 22, 24 quos -ae modos excogitaverit. SERV. gramm. IV 451, 11 ad -am vocis. Aen. 1, 742 bene philosophica introducitur -a in convivio reginae. SCHOL. Hor. carm. 1, 4, 7 pro sono -ae ad rythmum pede ferientes. SCHOL. Pers. 1, 93 a poeta in fine versus suae -ae ... positum est. PAVL. NOL. epist. 28, 6 mea sollemni ad dominaedium meum -a. SEDVL. op. pasch. 1, 36 p. 196 Daviticam ... dicere -am. 4, 22 turba ... modulans hymnis caelestibus -am. MART. CAP. 2, 117 sacrae ... -ae. 2, 209 dissonis mela dulcia -is. 9, 964 a virili -a transitus in femineos modos fit. 9, 969. EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 953^{A} *de luscinia*: -am trahendo. PETR. CHRYS. serm. 91 p. 458^{B} ut uno sanctitatis organo resonet nativitatis dominicae -a. SORAN. p. 49, 15 quae *mulieres* aut exercitiis aut -a non purgantur. SIDON. epist. 2, 10, 4 paupertinus flagitatae -ae culmus immurmuret. 4, 18, 6 obtulimus ... quod -ae recentis obvium manui fuit. 5, 17, 11 da postulatae tu veniam -ae. 8, 11, 2 aliquid a me veterum flagitare -arum. CLAVD. MAM. anim. p. 76, 16 aliquis -ae modificatus ... insonat. VICT. VIT. 3, 39 aptos modulis -ae ... duodecim infantulos. BOETH. mus. 1, 1 p. 180, 2 nulla aetas a -ae dulcis delectatione seiuncta. p. 184, 8 iracundias -a represserit. p. 185, 29 Pythagorici ... quibusdam -is uterentur. p. 186, 13 infantes -a dulcis oblectat. 1, 2 p. 187, 22 in cithara vel tibiis quae -ae famulantur. 1, 12 p. 199, 14 suspensae ac tardae -ae. 1, 14 p. 200, 24 quot generibus omnis -a texatur. ENNOD. epist. 9, 1, 3 p. 228, 17 post Musarum cantica et inanes aetate nostra -as. dict. 1, 7 p. 425, 4 avium -a comitatur sapore modulato. CASSIOD. var. 1, 45, 6 dulcedinem ... emittere -ae. 5, 42, 1. NICET. psalm. 1 sola nautis convenit -a cum remis incumbunt, mare verrentibus aptissima est. CONC. Matisc. a. 585 p. 170, 11 ubi ... dei est assiduitas -ae, monstrum est ... canes ibi ... habitare. ISID. eccl. off. 1, 5, 1 psalterium ... cum melodia -arum suavium ab ecclesia frequentatur. BEDA gramm. VII 250, 31 -is ecclesiasticis. *fere i. q. incantamentum*: CAEL. AVR. chron. 5, 1, 23 alii -as adhibendas probaverunt. *saepius.*

3 *instrumentorum, sonorum sim. concentus*: CHALC. comm. 44 ex accentibus ... et succentibus variata ratione musicae -a symphonia dicitur *v. p. 287, 23. ibid.* quibus (*diatessaron et diapente symphoniis*) compositis in ordinem nascitur ea -a, quae epogdous et diapason vocatur (FAV. EVL. p. 15, 24). 45. 46. 95 quas (*sirenas*) rotatas cum circulis unam ciere ... -am. AMBR. hex. 5, 12, 39 illos naturales modulos -ae, quibus etiam paludes sonorae cantus edunt. Noe 23, 82 harmonia -ae permixtis gravibus et acutis videtur consistere. FAV. EVL. p. 16 ad efficiendam consonantem iugiter -am. 20. 21. VIRG. gramm. epit. 4 p. 13 multas ... metrorum -as. *translate: de concentu vitae*: AMBR. Abr. 2, 8, 54 istae alae virtutes sunt, quae ... vitae -am resultant.

cantilēnōsus, -a, -um *a* cantilena. SIDON. epist. 3, 14, 1 nugas ... poetarum stilo -as. 4, 1, 2 si quid ... lyricus -um *condidit*.

cantilo, -āvī, -āre [*cf. c.* canere, cantare. *Th.*]. *cf. Funck, Archiv 4 (1887) 226.* APVL. flor. 3 p. 15 quid quod et doctissime et gratissime -at? 15 p. 54 Anacreon Teius amicitiae gratia -at. 17 p. 81 in solitudine -vit Orpheus in silvis, inter delphinas Arion. met. 4, 8 clamore ludunt, strepitu -ant.

cantio, -ōnis *f. a* canere; *cf.* cantus. *inde a* PLAVTO. GLOSS. ᾠδή. ᾆσμα. IV 348, 12 eclogae: -es in carminibus (V 299, 47). [*ital.* canzone, *francog.* chanson, *hisp.* canzon. *M.-L.*] 1 *i. q. carmen, cantus*: PLAVT. Bacch. 38 metuo, lusciniolae (*i. meretrici*) ne defuerit -o. Stich. 707 -o Graecast. VITR. 1, 1, 15 aures suae -bus recipiant iucunditatem. 5, 4, 2 uti in -bus cum flectentes vocem varietatem facimus modulationis. PAVL. FEST. p. 160 extremam -is vocem neniam appellarunt. p. 337 sinciniam: -em solitariam. SVET. Nero 25 quo -um quove fabularum argumento. FRONTO p. 113, 8 N. an tu cycnum coges in ultima -e cornicum voculas aemulari. APVL. flor.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

12 p. 45 hoc illi (*psittaco*) carmen est, hanc putat -em. FORTVN. gramm. VI 294,28 in -bus ... lyricis legitime scriptis (MAR. VICTORIN. gramm. VI 39, 14). ARNOB. nat. 2, 42 -bus . . . praeirent obscoenis. 7, 33 obscoenas compingere -es. DON. Ter. Phorm. 495 *v. p. 285,61sq.* HIL. trin. 4, 33 tene . . . divinae illius -is . . . dicta (in psalm. 2, 31 divinam illam Moysi -em. 67,4). 6,43 novarum atque incomprehensibilium -um hymnos. psalm. instr. 19 humanae -is hymno. SCHOL. Iuv. 7,87 nisi -em inauditam pantomimo vendidisset. VVLG. psalm. 136,3 illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba -um (ᾠδῶν). AVG. epist. 36,12 vinolentae licentiae -is. EVSTATH. Bas. hex. 4,1 p. 902[C] meretriciae -es. NICET. psalm. 2 caelestes Davidicas -es per colorem honesti silentii evacuare. 5 per dulcedinem -is. GILD. Brit. 85 chron. III p. 73,15 transfer a me sonum -um tuarum. IORD. Get. 72 capillatos . . . quod nomen Gothi ... hodie suis -bus reminiscent. *fere i. q. cantilena* (*cf p. 285, 59sqq.*): AVG. conf. 1, 13, 22 unum et unum duo, duo et duo quattuor -o mihi erat. **2** *de cantu instrumentorum, sonorum sim.*: PLAVT. Stich. 760 (*ad tibicinem*) lepidam et suavem -em aliquam occipite cinaedicam. 768 age iam infla buccas . . . redde -em veteri pro vino novam. VITR. 5, 4, 3 -o eius (*harmoniae*) maxime gravem et egregiam habet auctoritatem. PS. ASCON. Verr. p. 173 ut non uteretur *Aspendius citharista* cantu utraque manu, sed omnia id est universam -em, intus et sinistra tantum manu complecteretur. FAV. EVL. p. 15, 17 ex accentionibus ratione musicae -o temperata symphonia dicitur. *cf.* CHALC. comm. 44 *p. 286, 57, ubi* cantilena. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 175 utuntur ... -bus tibiarum varia modulatione.

3 *fere i. q. incantamentum*: CATO agr. 160 luxum siquid est, hac -e sanum fiet. CIC. Brut. 217 id ... veneficiis et -bus Titiniae factum esse. APVL. met. 1,10 quod consilium virtutibus -um antevertit. ARNOB. nat. 2, 32 munimenta domorum ac vestium sollicitae praeparamus diligentia -is. MART. CAP. 9, 926 febrem curabant vulneraque veteres -e.

derivatum: cantiuncula.

cantito, -āvī, -ātum, -āre [*a* cantare. *Th.*]. *inde ab* TER. VARRO ling. 6, 75 ab eo quod semel: canit, si saepius: cantat. hinc cantitat. 8, 60 (*bis*) a cantando -ans. PRISC. gramm. III 467, 5. GLOSS. -at: κελαδεῖ. *i. q. persaepe, identidem cantare*: **1** *absolute*; TER. Ad. 750 habeas quicum -es. OBSEQ. 46 per virgines viginti septem -atum. SEDVL. op. pasch. 2, 12 p. 212, 21 propheta -ans. **2** *addito acc. obi.*: AFRAN. com. 218 ⟨exe⟩quias cantit⟨ant⟩. CIC. Brut. 75 carmina . . . multis saeclis . . . in epulis . . . -ata (SIDON. epist. 8, 4, 2 DRAC. Romul. 1, 2). SVET. Nero 39 quod Naupli mala bene -ret. APVL. met. 6, 6 ceterae quae dulce -ant aves. TER. MAVR. 2852 lyricum ... eundem consonantia verba -asse. SPART. Hel. 4, 2 quos versus cum ... in hortulo spatians -ret. AMM. 15, 9, 8 bardi fortia virorum illustrium facta -arunt. AVG. civ. 1, 19 infernos iudices . . . tales, quales poetarum vestrorum carminibus -antur. 2, 4 die sollemni . . . talia per publicum -bantur a . . . scaenicis. 4, 26 ludi scaenici, ubi haec dictitantur, -antur, actitantur. DRAC. Romul. 6, 66 -et hoc veteranus amor, reverenda senectus cantet.

cantiuncula, -ae *f. a* cantio *deminutive.* [*dub.* POMPON. Atell. 118 haec ... in colubras callet -am (*Passeratius*, canticulam *codd. v. p. 283, 29*).] CIC. fin. 5, 49 si -is tantus vir irretitus teneretur. AVG. util. cred. 7, 17 cum sine ullo sacrilegio poeta uberrimus videri possit libidinosas -as edidisse. gen. ad litt. 2, 36 p. 61, 10 verum quidem, sed non secundum suorum librorum ineptas -as diceret. c. Iul. 4, 14, 66 si -is inanibus vel etiam turpibus delectetur.

***canto,** -āvī, -ātum, -āre [*a* canere. *Th.*]. *inde a* NAEVIO; *ap.* PLAVT. *11*[ies], TER. *ter*, CIC. *8*[ies]; *frequenter ap.* VERG. ecl. HOR. OV. (*47*[ies]) MART. SVET. VVLG. psalm. AVG. *cf.* cano. VARRO ling. 6, 75 ab eo quod semel: canit, si saepius: -at. PRISC. gramm. III 466, 16 frequentativam *formam*, quae est -o. 467, 5. VEREC. in cant. 9, 6 est aliquid inter 'cantare' et 'psalmum dicere': -amus labiis. ISID. diff. 1, 98 -are tantum vocibus vel clamore insonare est, canere autem interdum modulari, interdum vaticinari. DIFF. ed. Beck p. 43, 3 canere est semper -are vel suavi modulatione, -are autem solummodo voce. GLOSS. ᾄδω. II 251, 7 αὐλῶ τὸ ῥῆμα. 391, 55 παιανίζω. [*val.* cîntá, *ital.* cantare, *francog.* chanter, *hisp.* cantar. *M.-L.*]

I ***proprie*: A** ***strictiore sensu i. q.*** ***canere, clamare seu sola voce seu instrumentis adhibitis*:**

1 *absolute*: **a** *de hominibus*: NAEV. com. 79 a labris alium invocat, cum alio -at *meretrix*. CATO or. frg. 40, 5 praeterea -at, ubi collibuit. TER. Eun. 443 Pamphilam -atum provocemus. TITIN. com. 9 si erit tibi -andum, facito usque exvibrisses. LVCIL. 1193 Hymnis, -ando quae me (*Marx*, quem *codd.*) adseruisse ait ad se. NOVIVS Atell. 113 quid ploras, pater? **:** mirum ni -em. MIM. inc. frg. 10 (*in proverbio*) salva res: -at senex. CIC. Catil. 2, 23 pueri . . . saltare et -are . . . didicerunt (SEN. contr. 1 praef. 8 MART. 2, 7, 5 QVINT. inst. 2, 17, 10 ARNOB. nat. 2, 42 LAMPR. Comm. 1, 8 VVLG. Luc. 7, 32 AMM. 19, 1, 10). CIC. de orat. 3, 86 Valerius cotidie -bat; erat enim scaenicus. fin. 5, 49 vocum suavitate *Sirenes* videntur aut novitate quadam et varietate -andi revocare. off. 1, 145 si qui in foro -et. VARRO Men. 348 Φωνασκία sum vocis suscitabulum -antiumque gallus gallinacius. CAES. carm. (?) frg. Quint. inst. 1, 8, 2 si -as, male -as. NEP. Epam. 2, 1 et citharizare et -are ad chordarum sonum doctus. VERG. ecl. 3, 21 -ando victus (*synon.* carminibus *fistulae*). 3, 25 (*de pastoribus*: 5, 72. 7, 5. 9, 52. 64. 10, 32. 75 CALP. ecl. 3, 27. 55. 4, 68. 6, 16 BVC. Eins. 1, 20). HOR. sat. 1, 3, 2 nunquam inducant animum -are rogati *cantores.* PROP. 2, 21, 5 nihil pudet? aspice, -at liber. VITR. 8, 3, 24 egregiis vocibus ad -andum. 8, 3, 25. OV. am. 2, 4, 26 oscula -anti rapta dedisse velim. ars 1, 595 si vox est, -a. 3, 315. 3, 697 'quae . . . meos releves aestus', -are solebat. rem. 333 exige uti -et, siquast sine voce puella. met. 7, 813. fast. 5, 340 ebrius ad durum ... limen amicae -at. 6, 408. trist. 4, 1, 5 hoc est, cur -et vinctus quoque compede fossor. 4, 1, 13 -antis . . . ancillae. Pont. 4, 10, 17 bene -antis . . . puellas (MART. 1, 94, 2 IVV. 7, 194 AVG. vera relig. 47, 90. MACR. sat. 3, 14, 10 optime). MANIL. 5, 336 ipse suas semper -bit ad aures. PAVL. FEST. p. 39 initio in vicis iuvenes -are soliti essent. p. 285 retiario pugnanti adversus murmillonem, -atur: non te peto, piscem peto. p. 366 tibiis canentium, qui ... -antes sustineant. SEN. contr. 2, 1, 26 paene -ante modo diceret. SEN. apocol. 13 procedunt -antes: 'εὑρήκαμεν, συγχαίρομεν'. epist. 56, 4 nec -at, sed exclamat. PERS. 1, 88 -et si naufragus. 5, 166 ante fores . . . -o. PETRON. 31 obiter -bant. *ibid.* an tota familia -ret. 34 a choro -ante. 64 -ando paene pthisicus factus sum. 70 tremula taeterrimaque voce -vit (HYG. fab. 273 p. 147, 10 FILASTR. 155, 7 VVLG. exod. 36, 6 AVG. conf. 10, 33, 49 in psalm. 146, 2 serm. 34, 6 SORAN. p. 12, 7). CORP. IV 3442[a] facitis vobis suaviter, ego -o (*de fidicina an tibicina?*). MART. 1, 89, 4 -as in aurem. 4, 61, 9 Pollione -ante. 12, 40, 2 mentiris, credo, . . . cantas, -o. TAC. hist. 2, 71 *Vitellius* sectari -antem *Neronem in itinere* solitus (SVET. Nero 20. 21. 22. 23 Vesp. 4). IVV. 6, 398 -et potius quam totam pervolet urbem. 8, 220 in scaena nunquam -vit Orestes. 10, 22 -bit vacuus coram latrone viator. 10, 210 -ante . . . citharoedo. SVET. Tit. 3 qui -ret et psalleret iucunde scienterque (SPART. Hadr. 14, 9 ARNOB. nat. 3, 21 VVLG. I par. 16, 9 psalm. 20, 14. 97, 4. 104, 2. 107, 2 Eph. 5, 19). FRONTO p. 19, 12 N. Iove . . . audiente Musae -ant. 58, 15 columbae ... -antem sequebantur. APVL. met. 5, 15 *iubet* choros canere, -atur. 6, 24 Apollo -vit ad citharam. ITALA iud. 5, 1 (Lugd.) -vit Debbora et Barac (ᾖσαν, VVLG. cecinerunt). MACER dig. 48, 5, 25 qui -andi causa in scaenam prodierit. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 1 dulciter. LAMPR. Alex. 27, 7 -vit nobiliter. HIL. c. Const. 4 Hebraeos pueros -asse. OBSEQ. 14 turba (*Ald.*, tuba *Perizonius*) in caelo -are visa. 34 virgines ... in urbe -arunt. AMBROSIAST. in I Cor. 14, 14 sicut adsolent Latini homines Graece -are oblectati sono verborum, nescientes tamen quid dicant. HIER. adv. Pelag. 1, 23 alius ... dulci modulatione -at. epist. 7, 3 de canticis Sion -are praecepit. VVLG. exod. 32, 18 vocem -antium. iud. 9, 27 factis -antium choris (AVG. in psalm. 149, 7). psalm. 97, 4 -ate et exultate et psallite. 137, 5 -ent in viis domini. AVG. catech. rud. 16, 25 in popina -bant. in psalm. 149, 7 concorditer -emus. *ibid.* vox inconvenienter -antis. serm. 336, 1 -are amantis est. civ. 14, 24 loquentis, clamantis, -antis serviunt voluntati. MART. CAP. 2, 138 qui (*libri*) sonorum mela signaque numerorum et -andi quaedam opera praeferebant. GREG. TVR. Thom. p. 116, 18 virgines cum lyris -antes. PASS. Thom. 135, 15 ecce -antium voces in organis (*i.* '*ad organa*'), in tibiis. CARM. epigr. 1557, 1 musi cusincanere, docte -are solebat. *de oratoribus quadam modulatione loquentibus*: CAES. carm. (?) frg. Quint. inst. 1, 8, 2 si -as, male -as, si legis, -as. QVINT. inst. 11, 1, 56 in quibus *litibus* non solum -are, quod vitium pervasit *eqs.* 11, 3, 57 *vitium* -andi. 11, 3, 58 illos ... rhetores paene -are. 11, 3, 59. 60. IVL. VICT. rhet. 24 p. 443 -are ... inutilius sit an foedius nesciam. HIER. in Os. 1, 2 p. 25 in narrationibus atque epilogis Asiatico more -are. *addito alicui*: VERG. ecl. 5, 72 -bunt mihi Damoetas et Lyctius Aegon. PROP. 4, 8, 47 -bant surdo (*proverbialiter; cf.* OV. am. 3, 7, 61 ad surdas si -et Phemius aures). LIV. 7, 2, 10 inde ad manum -ari histrionibus coeptum. *alicui: fere i. q. ad gloriam alicuius*: ITALA iud. 5, 3 (Lugd.) ego domino -bo (VVLG. canam). COMM. apol. 376 -ate domino. OPTAT. 2, 1 p. 35 -are deo aut laudare nomen domini. PSALT. Rom. 137, 5 -ent in canticis domino (VVLG. -ent in viis domini). VVLG. exod. 15, 1 -emus domino (ᾄσωμεν τῷ κυρίῳ). 15, 21. I reg. 21, 11 nonne huic -bant per choros dicentes. 29, 5 cui (*David*) -bant in choris. II reg. 22, 50 nomini tuo -bo. I par. 16, 9 -ate ei. 16, 23 Tob. 12, 18. Iudith 16, 2 -ate domino in cymbalis (*i. ad cymbala; cf. supra l. 49*). psalm. 12, 6. 67, 33. 70, 23. 74, 10. Ier. 20, 13 -ate domino, laudate dominum. Rom. 15, 9. Eph. 5, 19 (*in imagine*) -antes et psallentes in cordibus vestris domino (Col. 3, 16). SEDVL. hymn. 1, 1 (GRAMM. VII 254, 16). **b** *de avibus*: PLAVT. Aul. 624 non temere est quod corvos -at mihi nunc ab laeva manu. Mil. 690 prius quam galli -ent (CIC. div. 2, 56. 57 COLVM. 8, 5, 24 PETRON. 74. SVET. frg. p. 252, 1 gallorum *est* cucurrire vel -are [gallorum — cantare *om. V*; *cf.* GLOSS. II 351, 69 -at: κοκκύζει. III 257, 68]. OPTAT. 7, 3 p. 173 VVLG. Matth. 26, 34. 74. 75 Marc. 14, 68. 72 Luc. 22, 34. 60. 61 Ioh. 13, 38. 18, 27). VERG. ecl. 9, 29 -antes ... ferent ad sidera cycni (OV. fast. 2, 110 flebilibus numeris veluti . . . traiectus pinna tempora -at olor. TERT. nat. 2, 13). PROP. 4, 1, 68 inceptis dextera -et avis. 4, 9, 30 -antes umbra tegebat aves. PAVL. FEST. p. 90 fringilla avis dicta quod frigore -et. MART. 3, 93, 9 Atrianus dulcius culex -et. NEMES. ecl. 4, 40 nulla canoro gutture -at avis. ITIN. Silv. 24, 9 mox ... primus pullus -verit. OPTAT. 6, 8 p. 157 quae *aves* latent in carcere suo, quasi de gutture -ant alieno. VVLG. Soph. 2, 14 vox -antis in fenestra *morabitur* (*cf.* HIER. *ad h. l.* vel daemones intelligi, vel variarum voces volucrum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quae solent in desertis urbibus commorari, ϑηρία φωνήσει ἐν τοῖς διορύγμασιν αὐτῆς). **c** *de hominibus, qui instrumentis sonant*: *omisso abl. instr.*: Plavt. Epid. 316 conducere ... fidicinam sibi ..., ⟨quae⟩ ... -ret sibi. Most. 934 tibicinam -antem. Petron. 28 symphoniacus cum ... tibiis accessit et ... -vit. 36 hydraule -ante. 53 choraulen meum iussi Latine -are. Hyg. fab. 165 p. 19, 2 Minerva tibias dicitur prima ex osse cervino fecisse et ad epulum deorum -atum venisse. p. 19, 4. 274 p. 151, 6 cum aliquis decessit, tubicines -ant. Vir. ill. 34, 1 epulandi -andique ius tibicinibus in publico ademit. Obseq. 42 desinente *tibicine* -are. Rvfin. hist. mon. 16 p. 435^C^ -andi arte victum quaereret *symphoniacus*. Carm. epigr. 513, 5 ⟨multi⟩s ⟨lud⟩is -vi ceraules. *cum abl. instr.*: Plavt. Epid. 500 conducta veni, ut fidibus -rem seni. Hemina hist. 27 mulier -bat tibiis (*cf.* Nep. praef. 1 Vvlg. Luc. 7, 32). Varro rust. 3, 13, 3 cithara -are iussus est (Fronto p. 238, 7 N.). Ov. trist. 5, 10, 25 pastor iunctis pice -at avenis (Lavs Pis. 234 Mart. 8, 3, 21 Nemes. ecl. 2, 82). Sen. benef. 4, 6, 5 calamo ... -are. Ivv. 2, 118 hic (*tubicen*) recto -verat aere. Gell. 20, 2, 2 liticines lituo -are et tubicines tuba; quid istuc autem sit quo siticines -ant, homo ingenuae veritatis scire sese negat. Comm. instr. 1, 14, 2 bene fistula -at *Silvanus*. **d** *de instrumentis et corporeis rebus sonantibus*: Prop. 4, 10, 30 intra muros pastoris bucina lenti -at. Ov. fast. 6, 659 -bat fanis, -bat tibia ludis, -bat maestis tibia funeribus. Avson. 416, 20 inspirata ... vento -vit harundo. Nicet. psalm. 3 *in inquisitione Abrahae* -asse ipsa animalia et fontes et elementa finguntur.

2 *c. accusativo* (*carmina, versus, sim.*): **a** *de hominibus*: Plavt. Cas. 809 dirumpi hymenaeum -ando (Ter. Ad. 905). Scip. min. or. frg. Macr. sat. 3, 14, 6 discunt -are quae maiores nostri ingenuis probro ducier voluerunt. Varro Men. 363 homines rusticos in vindemia incondita -are. ling. 6, 49 Salii quod -ant: 'Mamuri Veturi'. frg. Non. p. 66 neniam -ari solitam ad tibias (Pavl. Fest. p. 160 Sen. apocol. 12 Arnob. nat. 6, 12). p. 77 pueri ... -rent carmina antiqua ... et assa voce et cum tibicine (Moret. 29 Pavl. Fest. p. 333 Sen. Oed. 500 Porph. Hor. carm. 3, 28, 16 Vopisc. Aurelian. 20, 3 Vvlg. prov. 25, 20). Verg. ecl. 2, 23 -o quae solitus ... Amphion. 10, 31. Lydia 7 -at *Lydia* ... interea mihi quae -bat in aurem. Hor. sat. 1, 9, 25 invideat quod et Hermogenes ego -o. Tib. 2, 1, 52 *agricola* -vit certo rustica verba pede. Prop. 2, 1, 3 non haec Calliope, non haec mihi -at Apollo. Ov. am. 3, 1, 27 quod tenerae -ent, lusit tua Musa, puellae. rem. 36 flebile -et amans. fast. 3, 535 -ant quidquid didicere theatris. 3, 675 cur -ent ... obscoena puellae. Tac. dial. 26 plerique *actores causarum* iactant -ari saltarique commentarios suos. Svet. Iul. 84 inter ludos -ata sunt quaedam. Tib. 70 quid Sirenes -are sint solitae. Nero 21 tragoedias ... -vit personatus (Schol. Hor. carm. 2, 1, 9). 43 -urum epinicia. Fronto p. 158, 17 N. citharoedi solent unam aliquam vocalem litteram de Xenone vel de Aedone multis ... accentibus ⟨cant⟩are. Gell. 4, 5, 5 versus hic ... -atus ... esse a pueris ... fertur (Capitol. Maximin. 9, 5). Itala apoc. 5, 9 (Firm. err. 27, 7) -erunt novum canticum (ᾄδουσιν ᾠδὴν καινήν, Vvlg. -bant; *cf.* Pavl. sent. 5, 4, 16 Vvlg. Iudith 16, 1 psalm. 32, 3. 95, 1. 97, 1. 136, 4. 143, 9. 149, 1 Is. 5, 1. 26, 1. 42, 10 Avg. serm. 9, 7 epist. 140, 44 in psalm. 95, 2; *v. etiam sub* canticum *p. 285, 2 sqq.*). Vlp. dig. 47, 10, 15, 27 si ... -et aliquod quod pudorem alicuius laedat. Lact. inst. 5, 10, 16 *stupra* exprimuntur ... in theatris atque -antur (Avg. civ. 7, 26). Hil. c. Aux. 3 hymnum deo in carcere inter catenas ... -antes (Vvlg. Iudith 16, 15 psalm. 136, 3 Avg. civ. 22, 8 Svlp. Sev. epist. 2, 9). Hier. epist. 43, 3 inter querulas aves psalmi dulcius -buntur (Vvlg. psalm. 7, 1. 26, 6. Is. 38, 20 Sidon. epist. 4, 9, 3). Vvlg. I par. 15, 20 in nablis (*i. ad nabla; cf. p. 288, 49*) arcana -bant. Tob. 13, 22 per vicos ... alleluia -bitur (*cf. vol. I p. 1672, 79 sqq.*). Ier. 48, 33 nequaquam calcator uvae solitum celeuma -bit. 51, 14. Avg. serm. 9, 7 Iudaei portabant psalterium, non -bant (*in imagine*). conf. 10, 33, 49 in sonis quos animant eloquia tua, cum suavi et artificiosa voce -antur ... adquiesco. in psalm. 119, 9 non poteritis probare quam vera -etis (epist. 248, 2). epist. 211, 7 nolite -are nisi quod legitis esse -andum. Drac. Romul. 6, 32 -are choreas. Boeth. mus. 1, 21 chroma ... -atur per semitonium. Bened. reg. 9 tria responsoria -entur. *de oratore iocose dicitur*: Sen. suas. 2, 10 explicationes Fusci, quas nemo nostrum non alius alia inclinatione vocis velut sua quisque modulatione -bat. *aliquem cantare (de histrione): i. q. cantando partes alicuius agere*: Svet. Nero 21 Niobam se -urum. *ibid.* inter cetera -vit Canacen parturientem, Oresten matricidam. 46. Clavd. 20, 364 necdum commissa choro -atur Agaue. Avg. civ. 4, 26 *in ludis* Iovem ... histriones -bant agebant. 18, 10. **b** *de avibus*: Ov. am. 1, 13, 8 liquidum tenui gutture -at avis. Sen. Ag. 671 mobile carmen ... -at tristis aedon. *fere i. q. cantando circumdare*: Stat. Theb. 10, 504 te ... falso gurges -atus olori flebit. **c** *de instrumentorum cantu*: Hor. ars 414 qui Pythia -at tibicen. Ov. fast. 1, 716 -eturque fera nil nisi pompa tuba (*i. prosequatur cantando tuba pompam*).

B ***laxiore sensu***: **1** *vocis, instrumentorum cantu praedicare, celebrare, laudare*: **a** *aliquem*: Hor. sat. 1, 5, 15 absentem ut -at amicam ... nauta atque viator certatim. carm. 3, 28, 9 nos -bimus invicem Neptunum et virides Nereidum comas. Tib. 2, 1, 66 textrix ... Minervam -at. 2, 1, 83 vos celebrem -ate deum. 3, 8, 21. Ov. am. 1, 3, 25 nos ... per totum pariter -bimur orbem (rem. 363 trist. 4, 10, 59 Stat. silv. 1, 2, 197. 199 *syn.* clamare. Mart. 7, 17, 10. 8, 61, 3 Nemes. ecl. 2, 85). Ov. epist. 12, 137 nostras Hymen -atus ad aures venit. Stat. silv. 4, 4, 35 talis -ata Briseide venit Achilles. 5, 3, 153 tetricis Alcman -atus Amyclis. Ach. 1, 579. Tert. scorp. 7 Sophia in exitibus -atur hymnis. Porph. Hor. carm. 1, 21, 1 Dianam ... dicite virgines: 'dicite' pro '-ate' positum. 3, 28, 13—14 Venerem. Avg. civ. 6, 9 *Nenia* in funeribus senum -atur. 19, 23 mortuum deum -ans *uxor*. 22, 8 *Christum* (epist. 232, 4). Sidon. epist. 1, 5, 3 -atas ... comissaliter nobis Phaetontiadas. **b** *rem*: Ov. ars 2, 740 -etur toto nomen in orbe meum (*syn.* celebrare. laudes dicere). fast. 2, 658 celebrant ... dapes vicinia ... et -ant laudes, Termine ..., tuas (Itin. Alex. 7. Paneg. 3, 10 laudes gratesque. Psalt. Rom. 105, 12 laudes eius [Vvlg. laudaverunt laudem]. Avg. serm. 34, 6). Gratt. 527 -atus ... Acragas. Flor. epit. 4, 2, 8 cum ... Ponticos ... triumphos in ... theatris Roma -ret (Drac. Romul. 6, 32). Vvlg. psalm. 20, 14 -bimus et psallemus virtutes tuas. 58, 17 fortitudinem. 70, 8 repleatur os meum laude, ut -em gloriam tuam. 88, 2 misericordias. 100, 1. Petr. Chrys. serm. 121 p. 530^B^ elogium tot saeculis ... -ari.

2 *decantare, declamare, recitare*: **a** *absolute*: Hor. sat. 1, 2, 107 -at et apponit: meus est amor huic similis. Capitol. Alb. 5, 2 fertur in scholis saepissime -asse inter puerulos 'arma amens capio'. **b** *c. accusativo rei*: Ov. ars 3, 345 tibi composita -etur epistula voce. Mart. 5, 16, 3 qui legis et tota -as mea carmina Roma (7, 88, 5). 6, 61, 1 laudat amat -at nostros mea Roma libellos (7, 51, 7). 11, 3, 5 dicitur ... nostros -are Britannia versus (Plin. epist. 4, 19, 4). Ivv. 7, 153 eadem -bit versibus isdem. Plin. epist. 7, 4, 9 legitur *hendecasyllaborum volumen*, describitur, -atur etiam et a Graecis quoque ... cithara ... personatur. Optat. 3, 3 p. 73 harum epistularum exemplaria multorum ore ... -antur. *aliquem*: *metonymice pro 'alicuius carmina'*: Hor. sat. 1, 10, 19 nil praeter Calvum et doctus -are Catullum. Ivv. 11, 180 conditor Iliados -bitur atque Maronis ... carmina.

3 *fere i. q. saepius vel alta voce dicere, in ore habere, nuntiare*: **a** *de hominibus*: *aliquid*: *cf.* Qvint. inst. 8, 6, 38 (*v. p. 267, 77*). Gloss. IV 316, 13 cantat: ... dicit, praedicit futura. Plavt. Most. 980 vera -as. Trin. 289 haec dies noctesque tibi -o ut caveas. 350 civi immuni scin quid -ari solet? Ter. Haut. 260 qui harum mores -bat mihi. Novivs Atell. 29 pistillos mihi -ant. Qvint. inst. 8, 3, 76 quae me iuvene ubique -ari solebant. Fronto p. 223, 13 N. Catonem ... verbum -ari solitum commemorasse. Avg. civ. 17, 14 ut aliquid ... prophetice -retur. 18, 12 fabula -at crimen numinum falsum. Cod. Theod. 2, 27, 1, 1 (*a. 421*) hoc ... toto iure -atum est, ut scripturam prolator adfirmet. *aliquem* (*i. in ore habere*): *in bonam partem*: Cic. ad Q. fr. 2, 11, 1 nam, ut scis, iam pridem istum -o Caesarem. *in malam partem*: Hor. sat. 2, 1, 46 qui me commorit ..., flebit et insignis tota -bitur urbe. Hier. epist. 117, 6 et te et illum familia universa -bit (*cf. ibid.* digiti denotabunt). *c. acc. c. inf.*: Avg. conf. 6, 12, 21 prohibebat me ... Alypius ab uxore ducenda -ans nullo modo nos posse ... in amore sapientiae vivere. **b** *de avibus futura nuntiantibus*: Tib. 2, 5, 12 scit ... quid fati provida -et avis. Colvm. 10, 80 veris ... adventum nidis -vit hirundo.

II ***translate***: **A** *poemata pangere*, ***componere***: **1** *absolute*: Hor. epist. 1, 19, 9 adimam -are severis. Prop. 4, 1, 73 accersis lacrimas -ans (*Bährens*, -as *codd.*). Ivv. 4, 35 non est -andum, res vera agitur. 7, 59 neque ... -are sub antro ... potest ... paupertas (*cf. prov. gr.* οὐδεὶς πεινῶν καλὰ ᾄδει). Tert. anim. 33 poetae nihil aliud quam -are malunt. Arnob. nat. 5, 26 *versus* Calliopae filius ore edidit Graeco et -ando ... iuri publicavit humano. Avg. civ. 15, 21 de his est enim, de quibus -atur in psalmo. 15, 22 in sancto cantico canticorum -at sponsa Christi, civitas dei. Serm. Corp. Vind. 21 p. 293, 18 terra, de qua propheta -verat dicens.

2 *c. acc.*: **a** *carmina, sim.*: Hor. carm. 3, 1, 4 carmina non prius audita ... -o. Ov. am. 3, 8, 24. Avgvrin. carm. frg. 1 versibus minutis his, ... quibus ... Catullus et Calvus. Pers. prol. 14 corvos poetas et poetridas picas -are credas Pegaseium nectar (*i. poemata dulcia*). Ivv. 10, 178 madidis -at quae Sostratus alis. Ter. Mavr. 1883 hoc Cereri metro -asse Phalaecius hymnos dicitur. 1886. Hier. adv. Rufin. 1, 10 palinodiam Stesichori more -bo. **b** *i. q. poematibus commemorare, praedicare, celebrare*: *aliquid*: Dirae 26 lusibus et multum nostris -ata libellis optima silvarum. Hor. carm. 1, 6, 19 nos proelia virginum ... -amus. 2, 9, 19 nova -emus Augusti tropaea Caesaris. 2, 19, 11 fontem ... et uberes -are rivos. ars 137 fortunam Priami -bo et nobile bellum. Prop. 2, 12, 21 quis erit qui talia -et. 2, 34, 87 haec ... lascivi -arunt scripta Catulli. Ov. rem. 379 blanda pharetratos Elegeia -et amores (epist. 15, 255 Epist. Sapph. 155 Calp. ecl. 6, 73 Nemes. ecl. 4, 3 Comm. instr. 1, 34, 12. 2, 19, 18). Ov. Pont. 3, 3, 35 dum -o tua regna. Calp. ecl. 4, 7 aurea ... saecula. 4, 163 rura ... arma. Stat. Theb. 6, 359 fratrum ... pius -arat honores. Mart. 4, 55, 5 Thebas carmine -et aut Mycenas. 9, 49, 1 *toga* meis multum -ata libellis. Hier. tract. in psalm. I p. 245, 6 felix ... locus, qui ... prophetarum voce -atus est. hom. Orig. in Luc. 22 p. 317 impletum est illud quod in psalmo -batur. Avg. civ. 6, 6 facinora et flagitia nu-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

minum illa (*fabulosa theologia*) -at. *ibid.* ridicula detestabilia celebrari, quae poeticis -antur carminibus. 18, 12 quod de Iove poetae -ant. 18, 16 excidio illo usquequaque -ato. DRAC. laud. dei 3, 736 merear -are tuas per carmina laudes. *aliquem*: HOR. carm. 1, 22, 10 dum meam -o Lalagen. OV. am. 2, 1, 29 quid mihi profuerit ... -atus Achilles? 2, 17, 33 nec nisi tu nostris -bitur ulla libellis. 3, 11, 19. trist. 2, 427 sua lascivo -ata ... saepe Catullo femina. 5, 14, 37 cernis ut Admeti -etur et Hectoris uxor. LAVS Pis. 248 tu mihi Maecenas tereti -bere versu. MART. 7, 14, 5 Stellae -ata meo ... Ianthis. 7, 29, 7 Maro cum -ret Alexin. 14, 183 Maeonio -atas carmine ranas. TER. MAVR. 1892 ancipitem tali -vit carmine Ianum. AVSON. 327, 5 Bissula in hoc scedio -bitur.

B *fere i. q.* ***incantare***: **1** *absolute*: CATO agr. 160 incipe -are in alio *eqs.* *ibid.* cotidie -ato in alio s. f. et luxato. VARRO Men. 151 se -ando ex ara excantare. VERG. ecl. 8, 71 frigidus in pratis -ando rumpitur anguis (SERV. *ad l.* dum ei incantatur. nam gerundi modus ab omni verbo similiter procreatur: unde modo 'cantando' a passivo ait. *ibid.* veteres 'cantare' de magico carmine dicebant, unde et 'excantare' est magicis carminibus obligare) [*dub.* CHIRON 952 bovi si colli tument, sic ca⟨nto⟩ (*an* canito?)].

2 *c. acc.*: **a** *carmina magica*: VARRO rust. 1, 2, 27 hoc ter noviens -are iubet, terram tangere, despuere, ieiunum -are. OV. met. 14, 369 tum ... -ato densetur carmine caelum. *om. acc.*: NEMES. ecl. 4, 70 -vit quo luna tumet, quo rumpitur anguis. **b** *rem, hominem, bestiam incantare i. maleficio sim. afficere*: PROP. 4, 5, 13 audax -atae leges imponere lunae. OV. am. 1, 14, 39 non te -atae laeserunt paelicis herbae (met. 7, 98). 2, 5, 38 -atis Luna laborat equis. 3, 7, 33 -ata ... uva. epist. 6, 84 -ata ... falce. fast. 2, 575 -ata ... licia. PERS. 4, 22 cum bene discincto -verit ocima vernae. LVCAN. 6, 767 nullos -ata magos exaudiat umbra. SIL. 1, 430 -ato ... igni. 8, 496 chelydris -are soporem. 11, 445 -atas ... turres. PS. QVINT. decl. 10, 8 -ato ferro. APVL. apol. 42 puerum ... carmine -atum. CLAVD. 28, 330 -ata piacula. PS. APVL. herb. 91, 2 omnia mala bestiae -o.

C *fere i. q. alta voce* ***indicare***: PLAVT. Bacch. 985 metuo ne idem -ent *tabellae* quod priores. Rud. 478 haec *urna* litteratast, eapse -at cuia sit. VARRO Men. 320 quid aliud est quod Delphice -at (*Bücheler*, canat *codd.*) columna litteris suis ἄγαν μηδέν.
loco corrupto: PLAVT. Cas. 523 sed facito dum merula per versus quos (*codd.*, quod FEST.) -at colas.
synonyma: ad I B 1 et II A: celebrare, laudare, laudem dicere. *derivata*: cantabilis, -tabundus. cantamen (-tamentum), cantatio, cantatella, cantator, cantatus (-ūs). cantitare. *composita*: accantare, con- ex- de- in- oc- prae- re- succantare.

cantocompositor, -ōris *m. a* cantus (cantum?) *et* compositor. EXC. barb. chron. I p. 266, 7 Euripidus -r (Εὐριπίδης τραγῳδοποιός).

cantor, -ōris *m. a* canere. *inde a* PLAVTO. PROB. inst. gramm. IV 181, 22 quaeritur portitor et -r ... qua de causa a verbis non venire reperiantur. 181, 26 portitor et -r suae positionis nomina, non a verbis venientia sunt pronuntianda. POMP. gramm. V 149, 16 BEDA gramm. VII 268, 16. GLOSS. ᾠδός. ἀστής. -es: αὐληταί. III 504, 70 τραγῳδηταί. [*it.* cantore, *francog.* chantre, *hisp.* cantor. *M.-L.*]

1 *proprie de eo, qui canendi munere fungitur seu sola voce seu instrumentis adhibitis*: **a** *generatim*: HOR. sat. 1, 2, 3 -is morte Tigelli. 1, 3, 1 hoc vitium est -bus. 1, 3, 129 Hermogenes ... -r ... atque ... modulator. ars 407 Musa lyrae sollers et -r Apollo (AVSON. 393, 8). PROP. 2, 22, 19 Thamyrae -is fata. CORP. VI 33422 (*in columb.*) L. Ennius Artema cant⟨or⟩. PAVL. FEST. p. 34 bardus Gallice -r appellatur. SEN. epist. 84, 10 in commissionibus nostris plus -um est quam in theatris olim spectatorum. APVL. flor. 17 p. 81 ambo (*Orpheus et Arion*) miserrimi -es. PORPH. Hor. sat. 2, 3, 61 Catienis: -bus a Catieno ... cantatore dictis. HIER. epist. 54, 13 -r pellatur ut noxius. 79, 9 -is diabolici ... dulcedo. AMM. 14, 6, 18 pro philosopho -r accitur. BOETH. in top. Cic. 2 p. 292, 28 -r ille discipulum sibi ac Musis canere iubebat. diff. top. 2 p. 1184^{A} qui scit canere, -r est. PALLAD. hist. mon. I 56 p. 339^{A} *virgo* a quodam -e (παρὰ ψάλτου) ... corrupta est. CASSIOD. chron. II p. 132, 450 latinum tibicinem cum -e. ISID. eccl. off. 2, 12, 3 -es apud gentiles fabarii dicti sunt. orig. 7, 12, 26 -r ... vocatus, quia vocem modulatur in cantu.

b *speciatim in vet. test. et ap.* ECCL. *de cantoribus regiis atque ecclesiasticis*: VVLG. II reg. 19, 35 vocem -um (ᾀδόντων) atque cantatricum (*cf.* II par. 35, 25 I Esdr. 2, 65 II Esdr. 7, 67 eccles. 2, 8). III reg. 10, 12 fecit ... rex ... citharas lyrasque -bus (ᾠδοῖς). I par. 6, 31 isti ... quos constituit super -es domus domini. 6, 33. 9, 33 principes -um per familias Levitarum (ψαλτῳδοὶ ἄρχοντες). 15, 16. 19. 27 princeps prophetiae inter -es. II par. 5, 12 tam Levitae quam -es. 9, 11. 20, 21 statuit -es domini. 29, 28 -es et ii qui tenebant tubas, erant in officio. 35, 15 I Esdr. 2, 41. 70 habitaverunt sacerdotes et Levitae et de populo et -es et ianitores (*cf.* 7, 7. 24 II Esdr. 7, 1. 73. 10, 28. 39. 12, 44. 46. 13, 5. 10). II Esdr. 11, 22 -es in ministerio domus dei. 11, 23. 12, 28. 29. 41 clare cecinerunt -es. 12, 45 principes ... -um. Sirach 47, 11. Ezech. 40, 44 gazophylacia -um in atrio. CANON. Migne 56, 888^{C} psalmista, id est -r, potest officium suscipere cantandi. EVGIPP. Sev. 24, 1 moderatum, -em ecclesiae. 46, 5 primicerius -um ... ecclesiae Neapolitanae. VEREC. in cant. 3, 14 -es ... a suis officiis ... quieverunt (*cf.* VVLG. thren. 5, 14 iuvenes *defecerunt* de choro psallentium). IVLIAN. epit. novell. 4, 9 cuius (*gradus*) clericus non prohibetur uxorem habere qualis est gradus -um et lectorum. 36, 29. 115, 32. BENED. reg. 9, 14 gloriam ... incipit -r dicere. GREG. M. epist. 5, 57^{a} quidam ad sacri altaris ministerium -es eligantur. *ibid.* -r minister deum moribus stimulet. 13, 50 diaconos et lectores et -es quos omnes clericos appellamus. NICET. psalm. 2. 4 David ... -um princeps. 7 *cantica* non solum -em reficiunt, sed potius stringunt. INSCR. christ. Rossi II p. 67 Davi⟨d⟩ici -r carminis iste fuit.

c *technice de artifice scaenico* (*cf. Reisch, PW. III 1499*): NOVIVS Atell. 37 operaeque actor, -r, cursor. CIC. Sest. 118 (*in imagine*) is, qui antea -um convicio contiones celebrare suas solebat, -um ipsorum vocibus eiciebatur. HOR. ars 155 donec -r 'vos plaudite' dicat. SVET. Cal. 54 Thraex et auriga, idem -r atque saltator. vita Verg. p. 60 bucolica eo successu edidit, ut in scaena quoque per -es crebro pronuntiarentur. VOPISC. Car. 16, 7 pantomimis, -bus atque lenonibus. ARNOB. nat. 2, 38 pantomimos, ... mimulos, histriones, -es. DIOM. gramm. I 488, 1 vinum -bus pro corollario dabatur. PRVD. c. Symm. 2, 647 tragicus -r ligno tegit ora cavato.

2 *translate*: *ironice de iis, qui eadem semper clamant*: PLAVT. Pseud. 366 fraudulente. :: impure. :: leno. :: caenum. :: -es probos! CIC. de orat. 1, 236 praeco actionum, -r formularum. *de poetarum asseclis vel imitatoribus*: CIC. Tusc. 3, 45 o, poetam egregium. quamquam ab his -bus Euphorionis contemnitur.

fem. **cantrīx**, -īcis (BEDA gramm. VII 268, 16 cantor atque -x a verbo cano recte dicitur): PLAVT. Trin. 252 -es, cistellatrices. CORP. VI 7285 Chrysanthe -i. 9230 Pelorinis -is. 33794 Quintiae Antoniae Drusi -is. TERT. adv. Marc. 3, 5 ab hirundinum pullis et vulpeculis et illis monstruosis fabulosisque -bus. SCHOL. Hor. carm. 3, 14, 21 citharistriae sive -i. *adiective*: VARRO rust. 3, 5, 14 intra retem aves sunt omnigenus, maxime -es, ut lusciniolae ac merulae.

cantula, -ae *f.* [*fort. cf. c.* cantare, cantilare. *Th.*]. *nomen avis.* PLIN. VAL. 5, 25 -as, merulas, turdos, turtures ... ministrabis. 5, 36 volatilia dabis ... perdices turdos, merulas, -as, ficedulas. *Pöschel.*

cantuna, ae *f.* *ignotae orig. et significationis, fort. vox Germanica. in nomine loci saepius in signis fictilibus Colonia Agrippinensi oriundis*: CORP. XIII 10015, 99 (*fere saec. I exeuntis*) ad can⟨tun⟩as no⟨vas⟩. 10015, 105 Lucius fecit ad -as novas. 10015, 115^{a} Vindex ... ad g a n t u n a s novas. *sim.* 10015, 115$^{b.\ c.\ d}$. *v. Lehner, Bonner Jahrbücher 110 p. 188 sqq.* *Mbr.*

canturio, -īre [*cf. c.* canere, cantare *et c.* minurire, ψιθυρίζειν. *Th.*]. GLOSS. II 97, 17 canturit: ψιθυρίζει. NOT. Tir. 107, 41 -it. PAVL. FEST. p. 68 *dagnades* vellicando morsicandoque et -endo adsidue non patiuntur dormire potantes. PETRON. 64 solebas ... belle diverbia dicere, melica -ire.

⌘**1. cantus**, -ūs *m. a* canere. *inde a* LIV. ANDR., *frequenter ap.* CIC. OV. SEN. PLIN. nat. QVINT. inst. 4, 1, 2 οἴμη cantus est. GLOSS. ᾆσμα. ᾠδή (*cf.* PRISC. gramm. III 467, 5). IV 316, 15 bona cantilena. sonus. [*val.* cînt, *ital.* canto, *francog.* chant, *hisp.* canto. *M.-L.*]

I *proprie*: **A** *de vocis cantu vel assae vel cum instrumentorum sono coniunctae*; *cf.* ISID. orig. 3, 19, 8 -us est inflexio vocis: **1** *hominum*: LIV. ANDR. trag. 6 tum ... lascivum Nerei simum pecus ludens ad -um *nautarum* classem lustratur (ACC. trag. 405 Silvani melo consimilem ad aures -um et auditum refert. *cf.* CIC. nat. deor. 2, 89 *ad l.* auditoque nautico -u). LVCIL. 1006 quid quaerimus? acri inductum -u, custoditum (*sc. Vlixem*? *Marx ad h. l.*; *cf.* CIC. carm. frg. 29, 2 Vlixes, auribus ut nostros (*Sirenum*) possis agnoscere -us. PLIN. nat. 30, 6 QVINT. inst. 5, 8, 1 HIER. epist. 82, 5. 117, 6). CIC. S. Rosc. 134 ut cotidiano -u vocum et nervorum et tibiarum ... tota vicinitas personet (Tusc. 1, 4 nat. 2, 146 VITR. 5, 4, 9 QVINT. inst. 5, 10, 124). Verr. 6, 92 istum ... reduxerant ... mulieres cum -u atque symphonia. Arch. 19 bestiae saepe immanes -u flectuntur atque consistunt (SEN. Herc. f. 569 ANTH. 415, 46). Pis. 22 cum ... domus -u et cymbalis personaret. de orat. 1, 254 se (*Roscium*) quo plus sibi aetatis accederet, eo ... -us remissiores esse facturum (leg. 1, 11). 2, 34 qui ... -us moderata oratione dulcior inveniri potest? 3, 98 molliores ... et delicatiores in -u flexiones et ... voculae. 3, 174 machinati sunt versum atque -um. 3, 197 illa summa vis carminibus est aptior et -bus. Mil. 80 quos -us, quae carmina. 86 sine -u atque ludis. rep. 2, 69 in -u ipso ac vocibus concentus est quidam tenendus. *ibid.* quae harmonia a musicis dicitur in -u (*cf.* Tusc. 1, 19). 6, 18 quod docti homines nervis imitati atque -bus. leg. 2, 22 loedis publicis ... popularem laetitiam in -u et fidibus et tibiis moderanto. 2, 38. 2, 62 neniae, quo vocabulo ... apud Graecos -us lugubres nominantur (PORPH. Hor. carm. 2, 20, 21). 3, 32 musicorum -bus. orat. 57 suavis varietas perfecta in -bus; est autem etiam in dicendo quidam -us obscurior. 183 a modis quibusdam -u remoto soluta esse videtur oratio. ac. 2, 20 multa quae nos fugiunt in -u, exaudiunt in eo genere exercitati. Tusc. 1, 41 alter (*Aristoxenus*) ... delectatur suis -bus. 3, 41 *voluptates* auditu et -bus *percipiuntur*. 3, 46 corporum complexum et ludos atque -us. 4, 3 -us tum fuisse discriptos vocum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sonis et carmina. 4,71 homines doctissimi et summi poetae de se ipsis et carminibus edunt et -bus. 5,116 si -us eos forte delectant, ...cogitare debent... multo maiorem percipi posse legendis his quam audiendis voluptatem. 3,27 orationem, ...numeros, ...-us. div. 1,80 fit... specie quadam, ...vocum gravitate et -bus ut pellantur animi. 1,114 qui sono quodam vocum et Phrygiis -bus incitantur (APVL. met. 8,30). 2,113 quae (*fabulae*) ... verbis sententiis, numeris -bus adiuventur. LVCR. 5,1380 levia carmina -u concelebrare. 5,1406 ducere ... voces et flectere -us (SIL. 14,1). VARRO Men. 394 demittis ... curas -u castaque poesi. frg. Non. p. 77 melos ... in -bus est bipertitum; unum quod est assa voce, alterum quod vocant organicon. VERG. catal. 9,7 expromere -us. georg. 1,293 -u solata ... arguto coniunx. 4,471 -u *Orphei* commotae ... umbrae. Aen. 7,12 Solis filia lucos adsiduo resonat -u. 7,641 deae, -us ... movete (10,163). 8,285 Salii ad -us ... adsunt. CVLEX 282 silvae ... -us rapiebant cortice avara. CIRIS 92 -us meditanti ... mihi. HOR. epod. 13,17 malum vino -uque levato. carm. 1,24,3 praecipe lugubres -us, Melpomene. 2,12,14 dulces dominae ... -us. carm. saec. 22 orbis ... -us referatque ludos. carm. 4,13,5 -u tremulo. TIB. 1,3,59 choreae -usque vigent. 1,7,37 voces inflectere -u. 1,7,44 chorus et -us. 3,10,10 -us corpora ... levant. PROP. 4,6,61 prosequitur -u Triton (SOL. 15,13 MACR. somn. 2,3,6). LIV. 5,37,8 truci -u clamoribusque variis (CVRT. 10,1,12 TAC. hist. 2,22). 5,39,5 ululatus -usque dissonos. 7,2,7 descripto ... ad tibicinem -u motuque. 7,10,8. 9,30,8 celebrandarum -u epularum. 9,30,10. 21,28,1. 42,60,2. OV. am. 3,10,47 festa dies ... vocat -usque merumque (SIL. 9,345). met. 3,703 Cithaeron -bus et... bacchantum voce sonabat. 4,761 ubique lyraeque tibiaque et -us, animi ... laeti argumenta sonant. 5,334 praebere ... -bus aures. 5,662 finierat doctos e nobis maxima -us. 11,15 tela ... -u mollita. 11,155 Apollineos ... contemnere -us. LYGD. 4,40 felices -us ore sonante dedit (*cf.* MANIL. 5,332 CALP. ecl. 3,45 PS. CYPR. adv. Iud. 5). MANIL. 1,326 omne quod attigerat -u *Orpheus*. 4,153 per varios -us modulataque vocibus ora. PHAEDR. 3 prol. 58 qui (*Orpheus*) saxa -u movit. PAVL. FEST. p. 131 nomen ... in -bus Romani frequentabant. p. 181 -us iucunditatem. p. 191 opilionis genus -us imitatur. CVRT. 8,9,28 inter vota -usque paelicum. MELA 2,18 -u lusuque. SEN. apocol. 4 Phoebus ... detinet intentas -u. *ibid.* nec -u nec voce minor. Herc. O. 1051 laxata nive -bus *Orphei*. 1054. 1064. 1071. 1088. 1090. Med. 229 *Orpheus* saxa -u mulcet (PLIN. nat. 8,114. 11,137 STAT. Theb. 6,355 PORPH. Hor. carm. 1,12,11—12 CLAVD. rapt. Pros. 1,246). 358 -u retinere rates. Thy. 917 ecce, iam -us ciet festasque voces. Tro. 323 Hector ... -us Achillis timuit. dial. 4,2,4 -us nos ... et citata modulatio instigat. 5,9,2. benef. 4,6,5 totos sonos alios spiritu nostro, alios externo -us edituros. nat. 2,6,5 quis sine intentione spiritus -us est? epist. 88,5 inter convivia -usque. 90,19 molles...-us et infractos. COLVM. 1 praef. 3 vocis et -us modulatorem (*cf.* CALP. ecl. 3,93 modulato ... -u). LVCAN. 6,523 nec -u supplice numen auxiliare vocat *maga* (CLAVD. carm. min. 27,46. *cf.* GLOSS. IV 31,24 -u: prece). 8,734 resonent tristi -u fora. 9,643 Cerberus Orpheo lenivit sibila -u. PETRON. 109 exsonat ... -bus totum navigium. CALP. ecl. 2,1 dulci ... contendere -u. 2,25 alternos...distinguere -us. 2,95 -bus obstrepit arbos. 3,41 audito ... mitescere -u. 3,57 medios ... rumpere -us (NEMES. ecl. 2,38). 4,79 -bus iste tuis alterno succinet ore. 6,6. 11. 58. PLIN. nat. 7,204 cum -u Amphion *cecinit cithara*. 11,271 tot -us et moduli flexionesque. 30,14 citharae tragicique -us libido (HEGES. 3,1,1 MAXIM. eleg. 1,28). 34,72. VAL. FL. 3,158 insignem cithara -uque fluenti. 3,448 lustrifico -u vocat. 4,390. 5,217 incipe ... -us alios, dea (TAC. hist. 2,15). 5,443 ludus ... et -us taedaeque. MART. 1,76,3 Pierios ... -us. STAT. silv. 2,7,88 hymenaeon ante postes festis -bus ... personabo (PANEG. 12,37 cuncta -u et crotalis personabant). 5,1,27 nil -us, nil fila ... audita ... mulcere valerent. Ach. 1,54 -u ... quieto ... Tritones eunt. SIL. 11,433 dulcem ... nunc voce infundit Teuthras, nunc pectine -um. 12,35 aequore cuius (*Parthenopes*) regnavere diu -us. 14,473 Siren assuetos effudit in aequore -us. QVINT. inst. 1,10,16 remigem -us hortatur. 11,3,23 cum illi omnes etiam altissimos sonos leniant -u oris. TAC. Agr. 33 fremitu -uque et clamoribus dissonis. Germ. 3 pugnae fortunam ipso -u augurantur. hist. 2,8 citharae et -us peritus. 4,18. 5,15. ann. 1,65 laeto -u. 4,47 -uum et armorum tumultu. 14,14 -us Apollini sacros. 15,37 tecta consonare -u. 16,4 senatus ... offert imperatori victoriam -us. IVV. 8,225 principis ... gaudentis foedo ... -u. 9,160 Siculos -us. 14,46 -us ... parasiti. SVET. Nero 53 Apollinem -u aequiperare. FRONTO p. 124,23 N. et pluma et -us et vigiliae. 202,16 -bus et modis absonum quid modulatu et -u cecinerim. APVL. met. 4,33 -us ... laetus hymenaei lugubri finitur ululatu. 5,15 mellita -us dulcedine. CARM. epigr. 1075,7 (*saec. I vel II*) formosum -u detinet iste rogus. PORPH. Hor. carm. 1,1,33 Musae non denegant mihi studium -us sui. 3,11,21 tantam fuisse gratiam -us. PS. CENS. frg. 9,3 antiquiores -us esse numeris, ... rusticos et inconditos. 9,10 musicis -bus. 11,3. NEMES. ecl. 2,16 ambo aevo -uque pares. 4,13 in ... vicem dulces -u dixere querellas. LACT. inst. 6,21,9 voluptas est audire -us et carmina. epit. 57,6 de -bus qui sensus intimos ... deleniunt. FILASTR. 129,6 cum orationibus psalmorum etiam -u resonante. AVSON. Mos. 476 ibis in ora hominum laetoque fovebere -u. AMBR. hex. 3,5,23 cum undarum ... sono certent -us psallentium. PS. AMBR. laps. virg. 6,22 hymnorum spiritalium -us. CLAVD. 21,3 conubii necdum festivos regia -us sopierat (rapt. Pros. 2 prol. 1). rapt. Pros. 2,268 Mygdonio ... -u. MACR. somn. 2,3,7 nationes -us ... exerceant. 2,3,8. FAV. EVL. p. 15,9 hi soni quasi fundamentum sunt -us. MART. CAP. 2,121 coturnatos ... depromere -us. 9,926 seditiones ... crebriore -u inhibuit. VAL. CEM. hom. 6,5 insidiosis -bus. EVSTATH. Bas. hex. 1,7 p. 874^{B} saltationis et -uum. 4,1 p. 901^{C} -us ... blandos modulationesque lascivas. SIDON. epist. 2,2,14 -uum modulamina. 8,9,5 chori pantomimorum bono -u male dictata commendant. BOETH. mus. 1,1 p. 185,20 Terpander atque Arion ... Lesbios atque Iones ... morbis -us eripuere praesidio. IORD. Get. 41,214 regem -bus honoratum. 49,256 -u funereo. CORIPP. Ioh. 1,425 raucisoni ... -us. ISID. orig. 6,19,8 responsorios -us vocant quod alio desinente id alter respondeat. CARM. epigr. 400,1 musica cum -u resonares carmina.

2 *bestiarum, imprimis avium* (GLOSS. V 492,16 avium -us: planctus): ENN. scaen. 220 favent *galli* faucibus russis, ...-u, plausuque premunt alas (CIC. Mur. 22 te gallorum ... -us exsuscitat. Pis. 67 div. 2,56. HOR. sat. 1,1,10 sub galli -um [GLOSS. III 295,63 ὑπὸ ἀλεκτροφώνιον]. PLIN. nat. 10,46. 49. 155. 16,179. QVINT. inst. 11,3,51 gallorum immaturo -u. IVV. 9,107 SOL. 27,20 VVLG. Marc. 13,35 AVSON. 76,5 OPTAT. 7,3 p. 173,7. ORIG. in Matth. 18,114 signum diei i. e. galli -us). CIC. Tusc. 1,73 *cycni* cum -u et voluptate moriantur (VERG. Aen. 1,398 illi ... -us dedere [GLOSS. IV 29,3 -us dederunt: cantaverunt. *v. etiam p. 293, 30*]. PLIN. nat. 10,63 olorum morte narratur flebilis -us. APVL. Socr. 110. SIDON. epist. 8,9,4 -uum ... olorinorum). CIC. nat. deor. 2,99 volucrium lapsus atque -us. 3,14 cornicis -um. div. 1,2 volatibus avium -busque ... declarari res futuras. 1,14 fulix ... haud modicos ... fundens ... -us. 1,94. 118. 2,16 corvi -us. 2,80 top. 77. epist. 6,6,7 -u sinistro oscinis. LVCR. 5,1084 mutant *volucres* cum tempestatibus ... raucisonos -us. VERG. georg. 1,403 seros exercet noctua -us. 3,328 -u ... rumpent arbusta cicadae (COPA 27 PHAEDR. 3,16,11 PLIN. nat. 22,86 NEMES. ecl. 4,42 EVSTATH. Bas. hex. 8,7 p. 954^{A}). Aen. 7,34 volucres ... aethera mulcebant -u. 8,456 matutini volucrum ... -us (SIL. 14,22). CVLEX 147 volucres ... carmina per varios edunt resonantia -us. HOR. carm. 3,1,20. OV. met. 8,238 perdix ... testata ... gaudia -u est. 11,597 ales ... cristati -bus oris evocat auroram. MANIL. 4,913 avium ... attendere -us. PAVL. FEST. p. 122 minurritiones appellantur avium minorum -us. p. 197. VAL. MAX. 9,1,2 -u commendabiles aviculas. PHAEDR. 3,18,2 luscinii -us (PLIN. nat. 10,81 lusciniis ... garrulus sine intermissu -us. 10,82. 83). CVRT. 8,9,25 *aves* -u ... obstrepere docuerunt. SEN. Med. 628 -u volucris relicto adfuit. PETRON. 120 v. 72 verno persona -u *avium* ... virgulta. 131 aedon ... atque ... Procne ... -u sua furta colebant. PLIN. nat. 1,35,38 de avium -u compescendo. 6,2. 10,34 bubo ... nec -u aliquo vocalis, sed gemitu. 43 *avium* generi -us oris ... differentiam dedit. 10,89. 106. 141 aves -u aliquo aut humano sermone vocales. 18,249 per imitationem -us alitis temporariae (APVL. flor. 13 p. 45 quibusdam avibus brevem et temporarium -um commodavit. 30,85 ante cuculi -um. SIL. 4,86 argutos inter volucrum ... -us. 14,275 sonat halcyones -u. QVINT. inst. 10,3,24. APVL. Socr. 10 quod volatu pepererat, -u amisit *corvus*. NEMES. ecl. 2,61 vocalem longos quae ducit aedona -us. LACT. opif. 10,15 in quibus (*avibus*)...lingua innumerabiles -uum flexiones ... exprimit. AVIEN. Arat. 1760 innumero ... -u graculus instat. VVLG. Tob. 8,11 circa pullorum -um (ITIN. Silv. 24,1. 8. 30,1. 36,1 ANTHIM. 64). AMM. 28,1,7 quid...-us monerent oscinum. CLAVD. 3,214. 10,63. carm. min. 25,106 volucres ... frementem permulcent Athesin -u. MACR. somn. 2,3,10 aves ..., ut lusciniae, ut cycni ... -um veluti quadam disciplina artis exerceant. *v. etiam sub II B.*

B *de sonis* ***instrumentorum*** *(fidium, tibiarum sim.) et de iis qui his instrumentis canunt: de tibia*: PLAVT. Cas. 799 tibicen... suavi -u concelebra (*de tibicinis cantu*: CVRT. 9,10,26 SIL. 6,669 EVSTATH. Bas. hex. 4,1 p. 902^{C}. CARM. epigr. 342 Pallados en studio didicisti Marsyas -u(m)). CIC. S. Rosc. 134 nat. deor. 2,146 phil. frg. 10,3 CATVLL. 64,264. VERG. Aen. 9,615 biforem dat tibia -um (AVSON. 352,16). HOR. carm. 3,7,30 TIB. 1,7,47 LIV. 38,13,6. OV. am. 3,13,11 praesonuit sollemni tibia -u. PAVL. FEST. p. 29 SEN. epist. 90,26 PLIN. nat. 5,7. 106. 13,106. FLOR. epit. 2,7,15 aut fidium. APVL. met. 8,27. 10,32 tibiae multiforabiles -us Lydios dulciter consonant. PORPH. Hor. carm. 3,19,18 SOL. 5,20. 12,6. 24,10. 45,12 FIRM. err. 4,2. 6,5 MART. CAP. 9,928 BOETH. mus. 1,1 p. 186,21.

CIC. Verr. 6,31 locum illum litoris percrepare ... -u ... symphoniae (or. frg. A VI 1 LIV. 39,10,7 SEN. dial. 1,3,10 epist. 51,4. 123,9 PLIN. nat. 2,209. 8,157. 9,24). CIC. nat. deor. 2,149 nares cornibus iis *similes*, qui ad nervos resonant in -bus. LVCR. 2,619 raucisono ... minantur cornua -u (VERG. Aen. 8,2 CORIPP. Ioh. 5,32). HIRT. Gall. 8,20,2 -u t u b a r u m (LIV. 25,24,5 CVRT. 8,14,10 SIL. 4,170. 11,290. 14,372. APVL. met. 10,29 tubae terminalis -us. PORPH. Hor. ars 402. DAMAS. epigr. 40,2 cum lugubres -us tuba concrepuisset. MART. CAP. 5,425. OP. imperf. in Matth. 51 p. 927 tubicen ... bellicos -us in tuba decantans). VERG. Aen. 6,165 aere ciere viros Martemque accendere -u (CORIPP. Ioh. 8,164). 6,172 cava dum personat *Triton* aequora concha

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... et -u vocat ... divos. LYGD. 4, 71 perlucenti -um meditabar avena. PHAEDR. app. 12, 6 si repperisset aliquis hanc (*lyram*) prudentior, divinis aures oblectasset -bus. SEN. Oed. 734 lituus ... adunco stridulos -us elisit aere (*de liticinis cantu* AMM. 14, 2, 16). LVCAN. 4, 186 classica det bello: saevos tu neglege -us. 6, 166. LAVS Pis. 167 dulcis Apollinea sequitur testudine -us (CLAVD. 17, 252). PLIN. nat. 9, 28 ut prius caneret *Arion* cithara, congregatis -u delphinis (SIL. 11, 472 HYG. fab. 165 p. 19, 9 PORPH. Hor. carm. 3, 1, 20. 3, 11, 1 CLAVD. 22, 141 Ps. ASCON. Verr. p. 173 AVG. civ. 16, 2 MART. CAP. 9, 927). PLIN. nat. 16, 170 armamenta ad inclutos -us. MART. 14, 217 -u *harundinis* fallitur ales. STAT. silv. 4, 3, 119 chely, ... repone -us. SIL. 5, 223 ferali ... horrida -u bucina (AMM. 24, 5, 9. CORIPP. Ioh. 1, 512 gemit ... bucina -us. 2, 250. 6, 263. 545). SIL. 13, 347 dulce sonans calamis, ducit stabula omnia -u. HYG. fab. 274 p. 150, 25 Pan fistulae -um primus invenit (PORPH. Hor. carm. 1, 17, 10). PANEG. 10, 20 cum illos ... signorum -us ... accenderet. CLAVD. 7, 62 lyrae -us. VAL. CEM. hom. 5, 5 dulcisonos organi -us. 6, 5.

II ***latiore sensu*:** A *cantus magicus*, ***incantamentum*:** LVCIL. 576 Marsus colubras disrumpit -u (OV. medic. 39 mediae Marsis finduntur -bus angues). VERG. Aen. 7, 754 spargere qui somnos -uque manuque solebat (SYMM. epist. 7, 19). 7, 757 neque eum iuvere in volnere -us somniferi et Marsis quaesitae montibus herbae. TIB. 1, 2, 45 haec -u findit ... solum. 1, 2, 53 haec mihi composuit -us quis fallere posses. 1, 2, 60 amores -bus aut herbis solvere. 1, 8, 19/21 -us vicinis fruges traducit ab agris, -us et iratae detinet anguis iter -us et e curru Lunam deducere temptat. PANEG. in Mess. 63 vel herbis ... vel -u veteres mutare figuras. OV. epist. 12, 167 -us herbaeque artesque. met. 4, 49. 7, 195 adiutrix ... venis -usque artisque magorum. 7, 201 stantia concutio -u freta. 7, 330 -us magicaeque potentia linguae. GRATT. 405 magicis adiutas -bus herbas (SEN. Med. 684 COLVM. 10, 367 LVCAN. 4, 553 SIL. 1, 97 IVV. 6, 610). SEN. Herc. O. 463 nihil ... leges ad meos (*nutricis*) -us tenet. 469 Med. 699. 704. 760. 769. Phaedr. 421 detrahere ... Thessali -us queant. nat. 4, 7, 2 attrahi -bus imbres. LVCAN. 6, 492. 505. 581 -u dirisque ... sucis. 694 cetera -u explicat Haemonio penetratque in Tartara lingua (VAL. FL. 6, 448). 9, 895 nullum ... admittere virus vel -u cessante potens *cruor*. 9, 914 -u verbisque fugantibus. PLIN. nat. 8, 48 serpentes extrahi -u. 28, 19 Marsorum -u. VAL. FL. 1, 62. 7, 184 -u trilingui ... compescere tauros. 7, 488 tacitis ... -bus illum flexerat. 7, 492. 574. 8, 85 adverso luctantia lumina -u obruit *Medea*. 8, 354 (*cf.* 8, 351 magico ... carmine). STAT. Theb. 4, 504 rabido iubeat si Thessala -u. 9, 733 -usque sacros et conscia miscet murmura. silv. 2, 1, 5 (*in imagine*) -us et verba medentia saevus confero. SIL. 3, 301. 5, 353 ferrum ... e corpore -u exigere. 15, 458 ut -u, ducebat *Laelius* corda senatus. CLAVD. 3, 146 novi quo Thessala -u eripiat lunare iubar. MEROB. poet. 187 carmina ... sancta cruentatos vertant ad foedera -us. DRAC. laud. dei 2, 334 -bus infaustis herbis atque arte nefanda.

B *fere i. q.* ***vaticinium*:** CATVLL. 64, 306 veridicos Parcae coeperunt edere -us. MORET. 2 diem -u praedixerat ales. TIB. 1, 8, 4 praecinit eventus ... mihi -us avis. OV. met. 15, 792 tristia ... Stygius dedit omina bubo, ... -usque feruntur auditi ... et verba minantia. fast. 2, 767 dederat -us lucis praenuntius ales.

III ***translate*** *i. q.* ***carmen***, *poema*: MANIL. 1, 5 primus ... novis Helicona movere -bus. 3, 4 vestros extendere fines conor, et indictos in carmine ducere -us. VAL. MAX. 3, 2, 22 Cynaegirum ... verbosa -u laudum suarum Graecia omnium saeculorum memoriae litterarum praeconio inculcat. CALP. ecl. 4, 130 -us viridante licet mihi condere libro. STAT. silv. 2, 6, 29 non fallo aut -us adsueta licentia ducit. 2, 7, 47 eloquente -u ... trahes (*Lucane*) senatum. 3, 3, 41. 4, 4, 50. 4, 7, 7 tuas -u Latio sacravi, Pindare, Thebas. 4, 8, 40 -u signare diem. 5, 3, 205 flere pio Vesuvina incendia -u mens erat. 5, 3, 235. 5, 5, 35 sic me -uque habituque nefastum aspiciant superi. Ach. 1, 3 acta viri multum inclita -u Maeonio. SIL. 8, 593 ad sidera -u evecta *Mantua* Aonio. TAC. ann. 15, 34 per compositos -us grates dis *agens*. NEMES. ecl. 1, 37 accipite hos -us (*G*, calamos *J*) atque haec nostro Meliboeo mittite. AMM. 22, 8, 15 super hoc congruerent omnes priscorum carminum -us. SERV. gramm. IV 468, 8 ille fidicen (*Horatius*) uno metri genere pluribus saepe utitur -bus. 468, 24. 469, 14. 23. 28 *et saepius*. PRISC. Anast. praef. 16 decerpta *pars* lucem conferat quae -bus (*i. carmini meo*). VIRG. gramm. epit. 4 p. 15, 23 ad varietates poeticorum -uum manifestandas. *Pöschel.*

2. cantus *v.* 1. canthus.

canua, -ae *f. a gr.* κανοῦν *tractum esse videtur.* PAVL. FEST. p. 65 canifera mulier appellatur, quae fert -am, id est qualum, quod est cistae genus. GLOSS. IV 29, 36 -am canistrum translatum (*sc. e Graeco*). [*vix huc pertinet* GLOSS. III 203, 46, *v. s.* cannula] CORP. XIII 10017, 45 (*in vasculo*) acitapulus (*i. acetabulum*) canua. Virilis fecit. *Mbr.*

? **canulus** haec, -i hae CAPER gramm. VII 108, 12 (camelus haec, cameli hae *Keil*). *Bannier.*

(**canum**) cana, -orum *pl.*, *n.*, κανοῦν. PAVL. FEST. p. 45. cana dicunt Graeci, nos canistra (*v.* VARRO ling. 5, 120 *p. 259, 27*). EPIPHAN. de mensur. 14 -a canistros appellant, in quibus solet reponi quaedam tritici species. *Mbr.*

cānus, -a, -um [*cf. esse videtur c. osc. paelign.* casnar '*senex*', *anglosax.* hasu '*ravus, canus*', *theodisc.* hasan '*politus, venustus*' (*fortasse c.* haso '*lepus*') *et c.* cascus. *Th.*]. ISID. orig. 12, 1, 51 -us dictus, quia ex candido colore et nigro est (*cf.* GLOSS. IV 28, 49 can[c]um inter nigrum, *ubi fortasse addas* ⟨et candidum⟩). GLOSS. πολιός, πεπολιωμένος. *comp. et superl. non extant, sed fortasse H. Schenkl recte coniecit* PRIAP. 12, 1 quaedam canior Hectoris parente, *ubi* iunior *exhibent libri*). *legitur inde ab* ENN. *et* PLAVTO, *saepius apud poetas* (OV. *43ies* MART. *21ies*), *rarissime apud scriptores usque ad Traiani aetatem; singulis locis*: VARRO rust. (Men. *bis*) RHET. Her. CIC. phil. (Arat. *bis*) VITR. SEN. rhet. VAL. MAX. PETRON. (*5ies in versibus*) QVINT. SVET.; *binis*: PLIN. epist.; *dein* COLVM. *bis* (*ter in lib. 10*); SEN. phil. *quater* (apocol. *semel*, trag. *14ies*); PLIN. nat. *12ies*. kana: OPT. PORF. carm. 16, 24 (*cf.* SCAVR. gramm. VII 15, 4 quotiens kanus ... scribendum erat, quia singulis litteris primae syllabae notabantur, k prima ponebatur *eqs.*). GLOSS. IV 102, 55. 531, 36. [*francog. vet.* chines ('*capilli*) *cani*'. *M.-L.*]

1 ***proprie*** *i. q. albus, albidus, ravus*: *mare vel aqua*: ENN. ann. 478 labitur uncta carina per aequora -a celocis (LVCAN. 4, 587 -o procul aequore. 8, 722). CIC. Arat. 71 -os ... fluctus (LVCR. 2, 767 VERG. Aen. 8, 672 SIL. 15, 304. SVET. frg. p. 244 caecus fluctus tumens necdum tamen -us. MIN. FEL. 3, 3 -is spumosisque fluctibus. AVIEN. ora 127). CIC. progn. frg. 3 saxaque -a salis niveo spumata liquore (SEN. Ag. 441 derimuntque -ae caerulum spumae mare. Phaedr. 1014. *cf.* STAT. Theb. 5, 406 -a ... aspargine ponti. Ach. 1, 235 qua -a ... spumant signa fugae. CARM. poet. min. 3, 25, 12 -um deducat et orbita sulcum. ANTHOL. 21, 92 gurges ... feriat vada marmore -o). CATVLL. 64, 18 nymphas nutricum tenus extantes e gurgite -o (CIRIS 514 STAT. Theb. 11, 43 AVIEN. Arat. 308 ora 67). DIRAE 60 -is ... undis. OV. epist. 2, 16 mersa foret -a naufraga puppis aqua (fast. 3, 592. 5, 162). PLIN. epist. 6, 31, 17 -um ... mare. VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 125, 1 tempora -a crepanti cincta salo resonant. *nota de fumo aquae sulphureae*: MART. 1, 12, 2 -aque sulphureis Albula fumat aquis. 6, 43, 2 -aque sulphureis nympha natatur aquis. *nix, pruina, imber, sim.*: BIBAC. carm. frg. 16 (*cf.* HOR. sat. 2, 5, 41) Iuppiter hibernas -a nive conspuit Alpes (LVCR. 3, 21 SEN. Phaedr. 935 Thy. 118 ANTH. 461, 6 PROB. Verg. georg. 1, 233 CLAVD. 1, 270). VERG. georg. 2, 376 -a ... pruina (HOR. carm. 1, 4, 4 OV. epist. 5, 16 COLVM. 10, 74 SEN. Herc. f. 139 PETRON. 123, 185 ENNOD. carm. 1, 1, 15. *cf.* MART. 7, 31, 5 -um gelidis holus pruinis. ENNOD. carm. 2, 94, 3 -a pruinosis mandentem gramina lustris). VERG. georg. 3, 442 -o ... gelu. OV. met. 1, 266 *Noti* barba gravis nimbis, -is fluit unda capillis (*cf.* VAL. FL. 5, 306 -is ubi tollitur omnis campus aquis. APVL. Socr. 10 p. 143 -o agmine *nubium*). met. 2, 30 glacialis hiems, -os hirsuta capillos (ENNOD. carm. 1, 6, 1 post -as hiemes). SIL. 3, 479 -a ... grandine. SEN. Phaedr. 966 -ae ... brumae (STAT. Theb. 4, 834 AVIEN. Arat. 613). MART. 1, 49, 19 December -us. *adde*: VARRO Men. 467 cana (cata *codd.*) putri gelo montium saxa (VERG. georg. 1, 43 -is montibus. OV. Ib. 202 Athos. SEN. Phaedr. 8 colles. LVCAN. 1, 435 rupe. 1, 680 Pangaea. PETRON. 122, 147 vertice. SIL. 4, 744 apex. 14, 66 summo -a iugo cohibet. STAT. Theb. 4, 654 Othryn. AVIEN. ora 723 Leuce. CLAVD. 3, 335 Rhodope. 20, 164 cornua. ENNOD. opusc. 3, 147 p. 369, 6 iuga). *bestiae*: CIC. progn. frg. 4 -a fulix. OV. am. 1, 8, 56 -is ... lupis (met. 6, 527. 7, 550 *cf. Hom. Il. 10, 334* πολιοῖο λύκοιο). met. 2, 373 -aeque capillos dissimulant plumae *cycni* (*cf.* SEN. Tro. 184 Neptunium -a nitentem perculit iuvenem coma. AVIEN. Arat. 693 -a ... colla. 1118 -um ... olorem. SIDON. epist. 9, 15, 1 v. 34 -a et canora colla). GRATT. 340 -aque de mele galeri. COLVM. 3, 6, 7 variam -amque *ovem* improbabis. MART. 3, 77, 7 melandrya. *poma herbaeque*: VERG. ecl. 2, 51 -a legam tenera lanugine mala (*cf.* SERV. *ad l.* mala dicit Cydonea, quae lanugine plena sunt. GLOSS. -a mala: lanuginem habentia id est cydonia). OV. met. 5, 590 salicta (LVCAN. 4, 131). 6, 456 -is ... aristis (trist. 4, 6, 11). 10, 655 -ae segetis (MIN. FEL. 5, 13). fast. 3, 142 laurea. 5, 272 thyma. trist. 5, 13, 21 absinthia. COLVM. 10, 99 calathisque virentia lilia -is. 10, 304 -o ... vimine. CALP. ecl. 5, 6 gramina (vana *codd.*). PLIN. nat. 12, 108 -i arborum villi. 12, 125 *color styracis* furfurosus et -o situ obductus. 13, 133 frutex. 16, 33 pannos ... muscoso villo -os. 21, 53 sertula. 22, 147 salviam. 27, 100 muscum. MART. 3, 65, 3 vinea ... -a racemis. 7, 53, 7 -is ... prunis. 9, 26, 3 ligustra. ENNOD. dict. 8, 6 p. 477, 17 nemora (epist. 1, 6, 4 p. 14, 15. 8, 4, 2 p. 203, 7 carm. 1, 6). 8 p. 521, 28 in -o flore (1. 8 p. 425, 7. 3, 5 p. 434, 22. 7, 3 p. 444, 4 epist. 6, 23, 2 p. 162, 13. *hinc in imagine*: ENNOD. epist. 1, 10, 4 p. 20, 15 in -o eloquentiae flore. 7, 19, 1 p. 187, 7 quod in -o flore praemisisti in pomorum maturitate non subtrahas. 7, 29, 4 p. 195, 25. opusc. 1, 11 p. 264, 16 in -o flore ... adulescentiae). *cinis, pulvis, harena*: OV. met. 8, 525 -a ... favilla (PETRON. 120, 77 CORP. V 3143, 5. *cf.* STAT. Theb. 1, 512 -is ... altaribus ignes sopitum cinerem ... servabant. silv. 2, 6, 90 -os cineres. CYPR. GALL. Ios. 225 *res* candens flamma rapit -oque pulvere solvit. CARM. de Sod. 130 situ -o cineres incendia signant). OV. Ib. 390 iacto -as pulvere fecit aquas (STAT. silv. 2, 2, 7 cum stadio iam pigra quies -usque sederet pulvis. AVIEN. Arat. 567 *Perseus* vestigia ... pulverulenta quasi -o procul aëre pandit [*cf.* ARAT. phaen. 253 κε-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

κονιμένος ἐν Διὶ πατρί]). VITR. 2,4,1 genera ... harenae fossiciae sunt haec: nigra -a rubra carbunculus. *alia*: Ov. met. 15,372 quaeque solent -is frondes intexere filis agrestes tineae. LYGD. 1,10 ⟨pumex⟩ et -as tondeat ante comas *membranae*. MART. 3,58,34 -a ... mella. AVIEN. Arat. 993 illi zonarum, -i specie quae lactis in aethra cernitur. CLAVD. carm. min. 26,58 despumat niveum fistula -a salem. CYPR. GALL. num. 51 -amque farinam. *praecipue de capillis senum* (GLOSS. III 350,17 capilli ... -i: τρίχες ... πολιαί): PLAVT. Asin. 934 -o capite (Bacch. 1101. 1208 Cas. 518. Merc. 305 si -um [*caput*] seu istuc rutilum sive atrumst, amo. CATVLL. 68,124 TIB. 1, 1,72. Ov. fast. 5,57 capitis reverentia -i. PERS. 1,83 SPART. Sept. Sev. 19,9. HIER. epist. 52,1 iam -o capite et arata rugis fronte. 108,24 in Am. lib. 2 praef. p. 263/4 VVLG. lev. 19,32). CATVLL. 64,350 -o solvent a vertice crinem (CALP. ecl. 7,43 vertice -us. SIL. 6,427. CARM. poet. min. V 101,1,24 -i gravitas verticis). HOR. carm. 2,11,15 -os ... capillos (CIRIS 126 PRIAP. 76,1 Ov. epist. 13,161 ars 2,117 met. 4,474 fast. 3,669 SCHOL. Hor. epod. 17,23). TIB. 1, 2,94 -as ... comas (1,6,86 PROP. 2,18,18. 4,9,52 Ov. ars 3,75 SEN. Phoen. 440 Oed. 555 MART. 4,53,3 NEMES. ecl. 1,9). Ov. met. 8,10 -os crines (13,427 LVCAN. 1,188 STAT. Theb. 9,163). MART. 4,36,1 -a est barba tibi (PLIN. epist. 1,10,6. *cf.* MART. 9,27,5 -a labra). VARRO rust. 2,7,3 supercilia -a *equorum veterum* (*cf. p. 249, 83 et 260, 60*). *iocose dicta*: LABER. mim. 140 cum -o (*fere i.q. senili*) eugio puellitari. MART. 2,34,3 -o ... cunno (9,37,7 -i reverentia cunni. *cf. l. 11*). IVV. 14,10 -a monstrante gula. CLAVD. carm. min. 44,5 -o podice.

2 ***translate*:** **a** *canis capillis praeditus, senilis*: PLAVT. Cas. 239 -a culex (*iocose i. q. senex amator. cf.* TIB. 1,8,29 -us amator). Merc. 639 -um, varum, ventriosum (RHET. Her. 4,49,62 -um subcrispum. AVSON. 415,9 -us comosus, hispidus). ELEG. in Maecen. 1,137 Nestora -um. PROP. 2,13,40. 2,16,22 una fieret -a puella domo. Ov. fast. 4,339 -us sacerdos. PHAEDR. app. 18,10 emerui libertatem, -us servio. SEN. Herc. O. 578. 789. apocol. 5 quendam ... bene -um. PETRON. 83 senex -us. 139 -i Nereos. PLIN. nat. 2,17. 7,12 in Albania gigni quosdam ... a pueritia -os (*cf.* SOL. 52,28 gentem ..., quae in iuventa -a sit. 52,28 natos ... -os ilico fieri). MART. 3,43,3 scit te Proserpina -um. 10,67,2 quam vidit Niobe puella -am. 12,31,5. 14,27,1 mutare paras longaevos -a capillos. IVV. 12,32 prudentia -i rectoris. COMM. instr. 1,26 respice -um. ARNOB. nat. 2,13 senes -os decrepitos. 4,22. *hinc etiam de senectute ipsa*: CATVLL. 61,162 -a ... anilitas. 108,1 -a senectus (TIB. 1,8,42 Ov. epist. 14,109 SEN. Herc. f. 198). PROP. 2,18,5 si -is aetas candesceret (canesceret *N, v. p. 236, 22*) annis (PAVL. NOL. carm. 15,172 -is ... in annis). ENNOD. epist. 7,16,2 p. 185,10 -a aetas (CASSIOD. var. 9,7,5 CORIPP. Ioh. 4,486). opusc. 6,7 p. 404,15 -am ... vitam. *nota*: APVL. apol. 85 viridi pueritia -a (*i. senis*) malitia.

b *i. q. antiquus, vetus, praecipue aetate venerabilis, religiosus* (NON. p. 86 -um: vetus anticum. GLOSS. IV 214,35. 491,33. 315,56 sancta et religiosa): VARRO Men. 141 -a Veritas, Attices philosophiae alumna. CATVLL. 66,70 -ae Tethyi (Ov. met. 2,509 fast. 2,191). VERG. Aen. 1,292 -a Fides (GLOSS. IV 432,48 -a fides: antiqua, in senectute permanens. *sim. saep., cf.* V 175,6 ideo quia apud senes fides maxima invenitur. *cf.* AMM. 26,7,16 AMBR. Iac. 2,11,45 Ioseph 10,58 PRVD. ham. 852 SEDVL. carm. pasch. 1,93 op. pasch. 1,2 DRAC. Romul. 7,59. 112). VERG. Aen. 5,744 -ae ... Vestae (9,259 SERV. *ad l.* venerabilis antiquissimae. *cf.* MART. 1,70,3). Ov. met. 13,653 -aeque Minervae. STAT. Theb. 6,111 -a Pales. CLAVD. carm. min. 50,1 per -i limina Petri. *de rebus*: CATVLL. 95,6 -a ... saecula (MART. 8,80,1 ENNOD. carm. 2,2,9. 2,13,9. *cf.* CLAVD. 24,106 -i ... aevi. SIDON. carm. 2,289 aetas -a. ENNOD. carm. 1,7,17 dict. 21,21 p. 489,2 epist. 9, 33,3 p. 257,13). MART. 1,15,2 -a iura (OPT. PORF. carm. 16,24). VVLG. sap. 4,8 -i (*i. aetate venerabiles*) autem sunt sensus hominum. PAVL. NOL. carm. 18,21 senis sancti -os testatur honores. ENNOD. carm. 2,78,7 tiro tamen felix -a ad rudimenta vocatus (opusc. 4,1 p. 383,11 -a exercitia et veterum gesta). epist. 1,13,4 p. 24,14 -a dignitas (4,26,1 p. 116,27 opusc. 2,29 p. 296,15). 5,25,1 p. 145,11 -a poetarum ... adnuntiatio. 7,21,1 p. 189,4 -a reverentia. 8,15,1 p. 210,14 -am in fide beatitudinem. opusc. 2,34 p. 298,7 -a patrum definita. 2,77 p. 311,19 -o more (3,38 p. 340,13 -a morum integritate). 2,97 p. 317,8 -um possessionis genium. CORIPP. Ioh. 4,486 -a gravitate. ARATOR act. 2,268 -a aenigmata. **c** *animi maturus, peritus*: FRONTO p. 41,26 N. consilium -um et grave (ENNOD. epist. 5,10,3 p. 134,9 opusc. 3,10 p. 333,11). CHALC. transl. p. 22 -a scientia (PAVL. NOL. carm. 28,176 -a prudentia. ENNOD. opusc. 6,20 p. 409,5. CASSIOD. var. 9,25,4 notitia). AMBR. epist. 16,5 -is cogitationibus. ENNOD. carm. 2,79,6 -a tener populis dogmata disseruit. epist. 2,10,3 p. 50,2 -us iam in puero sensus. opusc. 6,6 p. 403,22 aetatis praeiudicium -a moderatione temperans. CASSIOD. var. 8,18,2 -a verba.

I *nom. plur. subst.* **cāni**, -ōrum: GLOSS. πολιαί (EXC. Bob. gramm. I 548,23). CHAR. gramm. I 32,18 masculina semper pluralia hiantes, ... -i (DIOM. gramm. I 327,25). PHOC. gramm. V 428,5 praeter haec alia sunt, quae in singulari non declinantur generis quidem masculini hiantes ... -i. EXC. Bob. gramm. I 552,2 nomina, quae apud Romanos masculina, apud Graecos feminina ... -us πολιά (IDIOM. gen. gramm. IV 573,37 GLOSS. *saepius*). *legitur inde a* CIC. *i. q. capilli cani, metonymice i. q. senectus*: CIC. Cato 62 non -i nec rugae repente auctoritatem arripere possunt. TIB. 1,10,43 caput candescere -is (*cf.* LYGD. 5,15 -i nigros laesere capillos. Ov. met. 3,516 albentia tempora -is. 8,568 sparsus tempora -is [15,211 HIER epist. 84,3 PAVL. NOL. epist. 40,6. *cf.* Ov. Pont. 1,4,1 -is aspergitur aetas. IORD. Get. 182 -is aspersus]. met. 12,465 variabant tempora -i. STAT. Theb. 10,706 signentur tempora -is. EVG. TOLET. carm. 14,18 -os inseris). Ov. met. 3,275 simulavit anum posuitque ad tempora -os (6,26. 14,555). 10,391 -osque suos ... nudans (SIL. 15,658). CIRIS 320 candentes ... -os. SEN. contr. 2,6,7 unguento -os madentis. VAL. MAX. 2,1,10. 4,5 ext. 2 -os eius et annos ... venerati sunt (SEN. Herc. f. 1249 LACT. inst. 7,17,9. *cf.* PS. LACT. mort. pers. 32,2 cedat aetati et honorem deferat -is. VVLG. sap. 2,10 nec veterani revereamur -os). PHAEDR. 2,2,10 -os puella ... evellerat (PLIN. nat. 30,134 evulsi -i). SEN. dial. 2,12,1 post iuventam -osque. 2,17,2 senectutem ... inviti audiunt et -os. 10,7,10 nat. 3, 29,3. LVCAN. 2,122 cuius laceris pendentia -is ora. 2,375 in frontem descendere -os. 5,274 respice -os (PASS. Perp. 5 miserere ... -is meis. 6 parce ... -is patris tui). 7,372 sacros pedibus prosternere -os. PERS. 5,65 petite hinc puerique senesque finem animo certum miserisque viatica -is. PETRON. 126 -os dissimulare (QVINT. decl. 306 p. 203,19 operies flammeo -os. SER. SAMM. 44 properos abscondere -os. PAVL. PETRIC. Mart. 3,391 celat ... -os). PLIN. nat. 20,49 cortex decoctus inlitusque inficit -os. 21,44. VAL. FL. 1,711 sparsisque legens vestigia -is. STAT. Theb. 7,474 oculos ... obsita -is (ARNOB. nat. 4,26 Saturnus ... obsitus -is). APVL. met. 8,20 parvulum ... ereptum -is meis reddite. COMM. apol. 785. AVSON. 168,13 torqueo deceptos ego vita caelibe -os. ANTH. 475,1. VVLG. gen. 42,38 deducetis -os meos ... ad inferos (44,29. 31 III reg. 2,9 LIB. iubil. 42,11). Sirach 6,18 usque ad -os (Is. 46,4). Os. 7,9 -i effusi sunt. RVFIN. hist. 5,24,8 non inaniter -os attulimus (πολιάς. VINDIC. epist. ad Pentad. p. 489 cito adferentes -os in capite). CLAVD. 5,67. rapt. Pros. 3,177 sordida pulvere -os (DRAC. Romul. 8,589 immundat pulvere -os. 9,208 -os pulvere foedans). PAVL. NOL. epist. 21,6 ipsam in -is eius velocitatem mirati sumus. AVG. in psalm. 10,5 per cuius -os iurant. MACR. sat. 2,5,7 Iulia mature habere coeperat -os. 7,10,1 -os huic praecipue parti capitis (*temporibus*) adsignet. PASS. Barth. 131,6 barba prolixa habens paucos -os. *senes ipsi*: COLVM. 12,59,5 nec tamen -is natura dedit cunctarum rerum prudentiam. PAVL. NOL. carm. 24,893 uti vicissim nutriat -os puer. *i. q. peritus* (*v. sub 2c*): HIER. epist. 60,10 -os in sapientia (AVG. mor. eccl. 1,19,17 -os sapientiae. in psalm. 112,2). VIRG. gramm. epit. 4 p. 15 auctoritate -orum. *nota*: TERT. nat. 2,12 legimus ... apud Graecos quoque Diodorum quive alii antiquitatum -os collegerunt (*i. prisca monumenta*).

neutr. plur. subst. **cāna**, -ōrum: *proprie*: AMBR. hex. 3,17,71 inter -a nivium. VEN. FORT. epist. (carm. 5,1) 4 per -a ponti.

derivata: canaster, canities, canitudo, canosus, canutus. canere (-escere). canitus. *compos.*: incanus, praecanus, semicanus. canificare. *Meister.*

canusīnātus, -a, -um *a* Canusinus, Canusium *nom. propr.* *veste ex lana Canusina indutus*: MART. 9,22,9 ut -us nostro Syrus *servus* assere (*i. lectica*) sudet. SVET. Nero 30 *Nero* fecisse iter traditur soleis mularum argenteis, -is mulionibus. *Mbr.*

cānūtus, -a, -um [*cf. c.* canus. *Th.*]. GLOSS. II 412,3 πολιός: canus, -us. III 180,24 πολιός: -us. [*francog.* chenu, *it.* canuto, *val.* cărunt, *hisp. vet.* canudo. *M.-L.*] PLAVT. frg. inc. 16 muriaticam autem video in vasis stagneis naricam (*i. piscem quendam*) bonam et canutam. *Meister.*

[**caotastrifon**] uterem GLOSS. V 352,30 *corrupte; latere videtur* καταστρέφων vertens (*Heraeus*) *vel sim.* *Mbr.*

capābilis, -e [*cf. c.* capere. *Th.*]. BEDA gramm. VII 266,32 capax qui facile capit, -is qui facile capitur. IREN. 2,13,5 subiacens aliquid, in quod emissus est sensus dei, -e eius. EPIST. Alex. p. 206,12 *elephanti* -es in usum bellorum. HIER. Didym. spir. 5 *deus* bonus ipse non factus ab alio, sed subsistens: ideo -is, et non capax. *sic ibidem saepius* capax *et* -is *distinguuntur*. AVG. c. Maximin. 2,9,2 tu ... nobiscum non de ... -i et incapabili, sed de visibili et invisibili ... disputabas. *ibid.* filio incapabilem patrem, filium vero -em patri. MAR. MERC. Nest. Eph. synod. p. 181 eundem (*Christum*) terrenum et caelestem, visibilem et intellegibilem, -em et qui capi non posset. LEPOR. Cassian. c. Nest. 1,5,6 deus ... capax, non -is (-is, non capax *cod. N, Petschenig*) est, penetrans, non penetrabilis, implens, non implebilis. PS. ARNOB. confl. 2,8 p. 281^B evidens est ... utriusque partis corruptio: nam qui capax, non -is; penetrans, non penetrabilis est *eqs.* GENNAD. dogm. 83 *deus* natura subsistens incorporeus -is est suae facturae (*ibid.* illabi ... menti). CASSIOD. hist. 1,14 p. 907^B aiunt eum (*filium dei*) mutabilis esse naturae, virtutis malitiaeque -em. GREG. M. moral. 17,36 rudibus populis plana et -ia, non summa atque ardua praedicare. *cf.* captabilis.

compos.: incapabilis.

capācitās, -tātis *f. a* capax (GRAMM. suppl. 69,15 *al.*). *voca-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bulum fort. fictum a CIC.; *cf.* Tusc. 1, 61 utrum -em aliquam in animo putamus esse, quo tamquam in aliquod vas ea quae meminimus infundantur? *ibid.* quae talis animi figura intellegi potest aut quae tanta omnino -s? *plur. v. l. 34. 46. 80.*

A ***de loco*** (GLOSS. χώρησις, χώρημα, δοχεῖον, amplitudo): *de rebus concavis, sim.*: VITR. 8, 1, 3 in lacunis ..., quae ... propter ... -em diutius conservant humorem. 8, 3, 3 vas aeneum non in summis labris plenum, sed aquae mensurae suae -is habens e tribus duas partes. COLVM. 12, 45, 2 pro -e vasorum. FRONTIN. aq. 26 omnis ... modulus colligitur aut diametro aut perimetro aut areae mensura, ex quibus et -s apparet. 28 fistula ... -em (-is *cod.*) ampliat (*cf. ibid. inf.*). 32. 36. 67 -e ductūs. PAVL. sent. 3, 6, 86 vasis ... ea omnia continentur, quae -i alicui parata sunt. SOL. 20, 5 taurina cornua ... ob insignem -em ... potuum gerula. LACT. opif. 8, 14 cicutae -s (*i. concavum*). CHALC. comm. 221 locus unus ... duobus corporibus praebebit -em. 352 cum ... motus per universam eius (*silvae*) fluctuaret -em (*aliter ap.* CHALC. *de qualitate materiae, v. sub II*). NON. p. 187 vulga: -s vel sinus cum laxitate. ZENO 1, 14 p. 356, 22 *aedis* -em ... fecistis angustam. PALLAD. hist. mon. I 27 puteum maximae -is. ANON. de mach. bell. 17 *in liburnae* alveo vel -e. MACR. somn. 1, 15, 9 in zodiaco latitudinem signorum -s exigebat. 1, 21, 15 huius -is ... vasa. COD. Theod. 13, 9, 2 (*a. 372*) pro modo -is *navis* (13, 5, 28 [*a. 399*] debitae -is). 15, 1, 53 (*a. 425*) -is ac pulchritudinis *exedrarum*. OROS. hist. 1, 20, 3 -s concavi aeris. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 14 mirandae -is arca. EVSTATH. Bas. hex. 4, 4 p. 905B -s sufficiens, ut aquarum ... multitudo conflueret. PETR. CHRYS. serm. 77 p. 419D quod ubique est et loci -e non clauditur. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 74, 4 *grani*. p. 74, 6 brevis -s tenuissimae cutis. 2, 5 p. 116, 2 magnum ... corpus longitudine et latitudine et altitudine dicimus, cuius ... spatium ... pro sui -e censemus (PS. BOETH. geom. p. 373, 26 mensura est quicquid pondere, -e, longitudine *eqs.* ... finitur. ISID. orig. 15, 15, 1). ALC. AVIT. hom. 24 p. 142, 21 dispensatur tabernaculis -s *aquae*. 9, 2 p. 120, 22 vasorum. PASS. Desid. 14 -is mensuram *in lucerna*. GLOSS. V 626, 40 -es: domus. SOL. 52, 4 quinque milia oppidorum praecipua -e. *c. genet. obi.*: AVG. civ. 1, 1 p. 5 in locis ... ad -em multitudinis electis. NOVELL. Valent. 29, 2 (*a. 450*) navem ... instaurare intra -em quadraginta cuparum. *nota*: IVL. VAL. 3, 52 cratera ... -is a d amphoras . . trecentas. *de corporis partibus*: PLIN. nat. 10, 131 *uteri in onocrotalo* mira ... -s. HIL. in psalm. 125, 5 ventri ultra -em infundere. CHIRON 208 VEG. mulom. 1, 40, 1. SORAN. p. 85, 15 vulvae. AVELL. p. 24, 5 oris. CAEL. AVR. acut. 1 praef. 15 viarum. 2, 9, 52 si -s exitum dederit. PS. SORAN. quaest. med. 230 inter testam quae super est et inter -em quae infra est. HIER. hom. Orig. in Luc. 21 p. 313 sermo dei (*Christus*), qui in humani corporis -e consistit. AVG. in euang. Ioh. 111, 3 *nos locus dei sumus* sine spatiosis -bus et sine corporeis molibus.

B ***de viribus*** *et qualitate*: **1** *rerum*: CIC. Tusc. 1, 61 *v. supra l. 1.* CHALC. transl. p. 51 visibilis animalis matrem corporeaeque substantiae receptaculum *esse* ... invisibilem quandam et informem -em (ἄμορφον πανδεχές, *sc. materiam*). comm. 48 sumentur ... maiores numeri, ut totius vocis densitas et omnis quasi quaedam constipatio procedat, admittente id fieri maiorum summarum -e. 274 subiacere corporum diversitati silvae -em. *c. genet. obi.*: CHALC. comm. 331 *materia* natura praedita splendoris atque ornatus -e. AMBR. fid. 3, 3, 20 immortalitas ... sine -e mutabilitatis est. AVG. gen. ad litt. imperf. p. 240, 49 *materia* habet -em specierum atque formarum (*sim.* nat. bon. 18. *ibid.* capere ... formam ... posset). **2** *animalium*: **a** *de capacitate corporis et sensuum*: PLIN. nat. 18, 63 athletarum ... -s iumentis similis. AVG. civ. 12, 16 p. 538 si ... vires suae -is excedat *infans*, deficiet, antequam crescat. *sim.* MACR. sat. 1, 20, 15 vertex *Sarapis* insignitus calatho et altitudinem sideris monstrat et potentiam -is ostendit, quia in eum omnia terrena redeunt. CHALC. comm. 244 *superficies* cum erit aequalis oculorum -i (*opp.* si ... maior erit color ... quam est oculorum ambitus). AVG. serm. ed. Mai 179, 2 illam luminis maiestatem tunc oculis iam incorruptis merebimur intueri, si nos ad hanc -em praesens vita formaverit. **b** *de iure capiendi* (*hereditatem; v. Leonhard, PW. III 1503*): GAIVS dig. 31, 55, 1 si eo herede instituto qui vel nihil vel non totum capere potest, servo hereditario legatum fuerit, nobis de -e videndum est, utrum *eqs. ibid.* de -e quaeri. VLP. frg. 16 rubr. de solidi -e inter virum et uxorem (16, 1 inter se solidum capere possunt). COD. Theod. 9, 42, 1 pr. (*a. 321*) -is privilegio. **c** *de capacitate animi, mentis*: *c. genet. obi.*: AGENN. grom. p. 60, 18 -em (opacitatem *cod.*) rerum generi humano esse concessam. TERT. apol. 21 p. 197 gratiam transferret, pleniorem quidem ob disciplinae auctioris -em. VITA Cypr. 2 plenam veri -em. HIL. in Matth. 32, 2 veritatis. FILASTR. 138, 4 visendi dominum. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 177B *trinitatis*. AVG. c. Iul. op. imperf. 5, 57 contrariorum. IVNIL. 2, 11 artium disciplinarumque. *absolute vel c. genet. subi.* (CIC. Tusc. 1, 61 *v. supra l. 3; cf. p. 300, 10*): TERT. adv. Prax. 14 secundum hominum -es (-em *Vindob. Leid.*). IREN. 3, 5, 1 fecerunt doctrinam secundum audientium -em. CYPR. epist. 69, 1 quantum fidei nostrae -s ... suggerit. SOL. 1, 53 natura *hominem* sensus iudicio et rationis -e praeposuit omnibus. FILASTR. 138, 1 secundum -em hominum videntium atque capientium videre atque audire. 150, 2. HIL. trin. 11, 17 -em sensus nostri. SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 45 *in sorite* ultra modum -is adsensionem audientis *producere*. PELAG. in Eph. 4 p. 831D secundum mensuram ... nostrae -is. RVFIN. epist. Clement. 13. Orig. in cant. 1 p. 86B animae -em. p. 93D pro -is et fidei mensura. Orig. in gen. 11, 1 maior ... ad sapientiam sensibus nostris -s inest. PS. RVFIN. in psalm. 17, 14 AVG. civ. 12, 21 p. 545. 20, 21 p. 457 pro modulo -is humanae. 22, 24 p. 612. gen. ad litt. 2, 5 p. 39, 18 humani ingenii -s. 2, 6 p. 41, 23 parvulorum. c. Pelag. 3, 7, 22 quaest. Simpl. 2, 2, 1 mus. 1, 13, 28 c. Iul. op. imperf. 1, 53. conf. 10, 9, 16 immensa ... -s memoriae (*cf.* GLOSS. V 541, 23 cabasitas: memoria. CIC. Tusc. 1, 61 *v. p. 299, 1*). CLAVD. MAM. anim. 3, 16 p. 186, 10 memoria inlocalis quaedam -s est. AVG. epist. 120, 4 si ... fidelis rationem poscat, ut, quod credit, intellegat, -s eius intuenda est, ut ... sumat fidei suae ... intellegentiam. serm. ed. Mai 28, 1 tenuissimae -is vires. PS. AVG. serm. 223, 2 -em intellegentiae meae. CASSIAN. conl. 13, 15, 2. 5 humanae fidei. VINCENT. LER. 18, 24 p. 28 omnem ... studiorum varietatem mira quadam mentis -e complexus. FVLG. myth. 1, 15 p. 26, 9 Thalia, id est -s. p. 26, 14 post -em est memoria necessaria. LEO M. serm. 76, 5. PROSP. in psalm. 103, 11. 13 secundum mensuram -is (PS. PROSP. vocat. gent. 2, 8 modulum). HYDAT. praef. 1 pro -e proprii sensus aut verbi ... secutus exemplar *patrum*. EVSTATH. Bas. hex. 1, 5 p. 872B -em nostrae mentis. SALON. in prov. p. 985A nostrae fragilitatis -s non valet comprehendere ... altitudinem scientiae. CLAVD. MAM. anim. 1, 14 p. 59, 3 hoc ... incorporea -e percipiunt. 1, 22 p. 81, 10 de his ... adminiculante ratione cognoscens incorporea mundum -e conplector. 2, 5 p. 116, 6 animi magnitudinem sui -e metire. ecce capax est ... sapientiae *eqs.* COD. Iust. 1, 17, 1, 1 humanae naturae -e. **d** *latiore sensu de capacitate universae naturae animalium*: AMBR. fid. 3, 3, 20 *in archangelis* naturae -s vitio obnoxia, sed non obnoxia disciplinae. spir. 3, 18, 136 omnis ... creatura peccatorum -i obnoxia est. PAVL. NOL. epist. 40, 10 p. 353, 14 pro meriti vel fidei -e. AVG. civ. 22, 24 p. 612 talium bonorum -s in natura rationali divinitus instituta. c. Pelag. 3, 7, 23 *iustitia* licet ... in aliquibus iustis pro huius vitae -e perfecta dicitur, parva tamen est ad illam magnam, quam capit aequalitas angelorum. *similiter in christologia qualitas Christi*: CANDID. gen. div. 11 effector, -s, plenitudo *Christus*. MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 21 p. 1252C de duobus his verbis, plenitudine et -e, in aliis libris a me distinctius ... explicatum est. *ibid.* deus plenitudo tantum ..., Christus et -s et plenitudo. *sim.* AVG. c. Maximin. 2, 9, 2 sinum ... fingis ... aliquam -em maioris patris, qua filium minorem capiat atque contineat: sicut hominem corporaliter capit domus. *Hey.*

? isatis (i. herba ἰσάτις), id est **capanacis** GLOSS. III 625, 33. *cf.* 547, 20 isatis c a n a p e. 591, 60 canapis (613, 12). *fort.* cannabis *latet.*

capanna, -ae *f.* [*orig. inc., nisi mutatum est pro* can(n)aba, canapa; *v. O. Keller, Zur latein. Sprachgeschichte 1, 19. 179. Th.*]. *formam* cap- *et* ISID. *tuetur et linguae roman.* ISID. orig. 15, 12, 2 *casulam* faciunt sibi custodes vinearum ad tegimen sui ... hunc rustici -am vocant, quod unum tantum capiat. [*ital.* capanna, *prov.* cabana, *hisp.* cabaña. *M.-L.*]

caparcus *v.* carpacus. **capas** *v.* campae.

? discendunt **capatiunt** GLOSS. V 287, 12 (descendunt καταβαίνουσι *Götz*). *Mbr.*

***capāx**, -ācis [*a* capere. *Th.*]. *inde a* VARR. *et* CIC. (*nisi vetustior est locus* TRAG. inc. 250). PRISC. gramm. II 118, 22 capio capax (140, 9 GRAMM. suppl. 74, 23). *comp. et superl. passim* (MELA 3, 72 magis -x). rapax *in codd.*: *p. 301, l. 53. 302, 70. 303, 46. 47.*

A *qui capere potest* ***res corporales*** (*maxime de loco vel spatio capiendi, sed et de viribus*; GLOSS. χωρητικός, εὐρύχωρος, δεκτικός, continens): *vasa, alia concava*: *addito obi.*: PS. VARRO sent. 89 tantum vasa retinent, quanti -ia sunt. SEN. contr. 7, 1, 8 navigium ... . ix unius -x animae (SEN. nat. 6, 8, 4). SEN. Herc. f. 775 cumba *Charonis* populorum -x (Oed. 166. SIL. 13, 760 vectat ... -i agmina mole Charon). COLVM. 10, 385 *cucurbita* sobolem dabit ... -em Naryciae picis. PLIN. nat. 9, 93 caput *polypi* ... amphorarum quindecim -x. 37, 18 -i plane ad sextarios tres calice. MART. 4, 46, 13 parcae cistula non -x olivae. IVV. 12, 44 urnae cratera -em. PS. GARG. MART. app. 62 p. 210 vas ... quattuor modiorum. HIL. in psalm. 118 gimel 8 horrea ... ingentium fructuum. 128, 11 opera ... manum implent, sed sinus manipulis sunt -es. PAVL. NOL. carm. 19, 346 raeda -x oneris. EPIPHAN. de mensur. 16 batus L sextariorum. *absolute* (*amplus, magnus*): HOR. carm. 2, 7, 22 funde -bus unguenta de conchis. 3, 1, 16 omne -x movet urna nomen. epod. 9, 33 -iores ... scyphos (SEN. dial. 5, 14, 2 epist. 78, 23 PETRON. 65, 8). OV. met. 3, 172 urnis. 7, 568 puteis. 9, 231 pharetram. VAL. MAX. 1, 1, 10 plaustrum tempestive -x. SEN. Thy. 913 -i ducit argento merum. benef. 7, 9, 3 *gemmae* (LVCAN. 10, 160 PANEG. 12, 14 SIDON. epist. 2, 13, 7). PLIN. nat. 9, 98 *testae ostrearum* -iores. 10, 93 *uterus nidi*. IVV. 5, 37 -es Heliadum crustas. IVL. VAL. 1, 26 *cloacae*. VVLG. Ezech. 23, 32 *loco corrupto*: calicem sororis tuae bibes profundum et latum: eris in derisum et in subsannationem, quae est -issima. SIDON. epist. (carm. 22) 5 pateris -ioribus. epist. 2, 2, 4 solii -is. *loca, aedificia, similia*: *absolute*: LVCR. 6, 123 -is moenia mundi (OV. trist. 2, 38 -x mundus [SIL. 14, 350 AVIEN. Arat. 16]). OV. am. 3, 6, 19

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ripis effuse -bus amnis. fast. 4, 279 Rhoeteum (rapax *codd. praeter R V, Peter, al.*). LVCAN. 5, 153 antri . . . -is spatium. PLIN. nat. 4, 26 Aulis -i nobilis portu. 9, 12 in . . . sinu *maris* placido et -i (OPTAT. 4, 9 p. 115, 9). SIL. 17, 320 -es . . . Argyripae campi. STAT. Theb. 4, 419 silva -x. TAC. hist. 2, 21 moles (*amphitheatrum*). PLIN. epist. 2, 17, 11 cella frigidaria spatiosa et effusa, . . . baptisteria . . . abunde -ia. 7, 27, 5 spatiosa et -x domus. HIL. in psalm. 134, 11 -is abyssi inperspicabilem naturam. AMM. 19, 6, 1 locum -issimum. 23, 2, 6 civitatis -issimae (*de Hierapoli*). HEGES. 4, 27 l 26 portus urbis, in statione -ior, in faucibus angustior. SIDON. epist. 3, 3, 5 -issimae domus. ORIG. in Matth. 15, 20 angustiam introitus facere . . . -em. *sic saepe de Orco utpote recipiente cunctos*: TRAG. inc. 250 stagna -is . . . Averni. OV. met. 4, 439 urbs *Ditis*. SEN. Herc. f. 659 *regnum*. STAT. Theb. 4, 521 telluris opertae . . . umbra -x. *similiter de cumba, al. (p. 300, 63), urna (p. 300, 73).* *addito obi.*: OV. ars 1, 136 multa -x populi commoda circus habet. SEN. Thy. 645 turbae -x immane tectum. epist. 90, 25. 115, 8 -em populi cenationem. LVCAN. 1, 512 *Romam* generis . . . -em humani. CVRT. 4, 8, 1 magnae sedis insulam haud -em esse. MELA 3, 72 mare . . . magnorum animalium. PLIN. nat. 3, 9 *fluvius* modicus primo, sed multorum fluminum -x. 3, 21 *Hiberus* navium . . . -x (*ibid.* navigabili commercio dives). 3, 51 navigiorum. 3, 54 (*ibid.* navigabilis. *item* 5, 18. 6, 13 *al.* AMM. 23, 6, 59 PRISC. periheg. 1046). 4, 43 locus Doriscum, decem milium hominum -x. 12, 10 quindecim convivarum ac ministerii -i (*sic R*, -em *rell.*) triclinio. 36, 196 -i materia huius crassitudinis. PLIN. epist. 2, 17, 4 villa usibus -x. STAT. silv. 3, 1, 85 tenuis casa . . . fluctivagos nautas . . . vix operire -x. CLAVD. 5, 339 -ia turbae atria. MART. CAP. 6, 698 domos familiarum -es. SIDON. epist. 2, 12, 1 lembum . . . lecti. PAVL. NOL. carm. 27, 118 illa *via* -x multis, haec ardua paucis. *aliter de locis II 3.* *aliae res corporales*: *absolute*: PLIN. nat. 16, 162 spissius mari *harundini* corpus, feminae -ius. SIL. 14, 388 *navis* velo . . . superba -i. QVINT. inst. 1, 10, 40 ut quaeque forma (*geometrica sim.*) perfectissima, ita -issima est. IVV. 1, 63 ceras inplere -es. 8, 6 generis tabula iactare -i Corvinum (*i. q.* 8, 2 longo sanguine censeri). FLOR. Verg. p. 185, 12 -es . . . amictus. *c. obi.*: VLP. dig. 14, 1, 1, 12 *naves* fluvii -es, ad mare non sufficientes. APVL. met. 11, 11 cista secretorum -x. VINDIC. med. 24 viae *corporis* . . . materiae. MART. CAP. 6, 722 sphaera . . . intrinsecus -x omnium. CLAVD. MAM. anim. 2, 5 p. 116, 4 tantum . . . corporis . . . corpus recipit, quantum pro amplitudine -x est. *nota*: PLIN. nat. 18, 69 *triticum trimenstre* unicalamum . . . nec usquam -x (*i. multum loci capiens?*). SYMPH. 277 *de strigili*: rubea, curva, -x (*i. quae facile capit?*). *corporis partes*: *absolute*: VARRO Men. 237 exercebam ambulando, ut siti -ior (*sic*) ad cenam veniret guttur. CIC. orat. 104 Demosthenes . . . non semper implet auris meas: ita sunt avidae et -es. PAVL. FEST. p. 120 lurcones: -is gulae homines. PHAEDR. 4, 6, 10 -is alvi . . . tartareo specu (PRVD. cath. 7, 115). SEN. Oed. 1039 hunc pete uterum -em, qui virum et natos tulit. COLVM. 6, 1, 3 *boves* -i et tanquam implente utero. PLIN. nat. 11, 3 *natura* telum *culicis* . . ., ut in -i, cum cerni non possit exilitas, reciproca generavit arte (*sc. tam fodiendi quam sorbendi*). 11, 200 -iora intestina. PHYSIOGN. 122 naribus -bus. CAEL. AVR. acut. 1 praef. 15 viae -iores. *sim.* PRVD. cath. 6, 105 bestiam -em (*Antichristum*; rapacem *al.*) populosque devorantem (*ibid.* sanguinis charybdem). *c. obi.*: CELS. 2, 14 p. 60, 18 *membrum* -x . . . novae materiae fiat. 4, 1 p. 121 *pulmo* spiritus (SEN. Oed. 367 animae). *hypallage* SEN. Phaedr. 1030 fluctum refundens ore physeter -x. clem. 1, 25, 1 rictum *leonis* . . . edendorum hominum -em. Herc. O. 1221 sanguinis quondam -x . . . cor (iecur *codd.*). nat. 4, 13, 5 cibi -x stomachus. VAL. FL. 1, 111 dextera nondum par oneri clavaeque -x (*cf.* STAT. Theb. 8, 292 visus . . . sibi nec sceptra -i sustentare manu nec adhuc implere tiaram). IVV. 11, 42 ventrem faenoris atque argenti gravis et pecorum agrorumque -em. LACT. opif. 11, 4 viscus (*sc. pulmo*) . . . inflabile atque aeris -x (*cf. l. 55*). RVFIN. symb. 13 oculus . . . -x est lucis. AVG. civ. 22, 1 p. 554 membrum -x luminis. PRVD. cath. 9, 66 aurium meatus . . . vocibus -x fruendis ac susurris pervius. *de homine*: LIV. 9, 16, 13 cibi vinique -issimum. SEN. epist. 83, 24 vini. PLIN. nat. 24, 35 -iora . . . ciborum . . . corpora. HIER. hom. Orig. in Ier. 9 p. 822 omnes homines figuraliter -es esse vini (*cf. seq.*). PROSP. carm. de ingrat. 632 aurae tenuis lactisque. DRAC. laud. dei 2, 91 *deus* terrarum caelique -x, sed non capiendus ab isdem. PELAG. in I Tim. 1 p. 877^{A} *rex* -x consortis. *nota*: VEN. FORT. Mart. 4, 709 gratia *Martini* . . . iter occupat orbis, arva -x, pelagus intrans, super astra coruscans.

B *qui capere potest* **res incorporales** (*maxime de facultate vel viribus capiendi*): **1** *animantia*: **a** *de capacitate animi, sensus etc.*: *c. obi.*: OV. met. 1, 76 sanctius . . . animal mentisque -ius altae. VELL. 2, 93, 2 *Marcellus* fortunae . . ., in quam alebatur, -x. 2, 123 Seianum . . . laboris ac fidei -issimum. SEN. benef. 5, 19, 1 filius . . . beneficii -x est. 7, 18, 1 (*syn.* potest recipere *beneficium*). epist. 89, 2 nobis . . . singula quaeque ostendi facilius possunt universi nondum -bus. 124, 8 infans . . . boni. CVRT. 4, 7, 29 avidos gloriae magis quam -es. 6, 5, 29 magnorum . . . operum. LVCAN. 10, 183 mundi *Caesar* (*cf.* PLIN. nat. 7, 91 sublimitatem *Caesaris* omnium -em, quae caelo continentur). PLIN. nat. 2, 54 caeli interpretes rerumque naturae -es. SIL. 6, 617 laudum cladumque quieta mente -x *Fabius*. IVV. 15, 144 *nos* soli . . . divinorum . . . -es atque exercendis . . . artibus apti. TAC. hist. 1, 49 *Galba* imperii (2, 77 *cf.* ann. 1, 13). PLIN. epist. 1, 12, 7 uxor . . . secreti -issima. 2, 13, 10 *amicitiae* usque ad intimam familiaritatem. MAECIAN. dig. 36, 1, 67, 3 *muti* si auditus -es sunt. VLP. dig. 29, 2, 8, 1 impubes . . . licet consilii -x non fuerit (PAVL. sent. 4, 12, 7). 47, 2, 23 culpae (COD. Theod. 16, 6, 6 pr. [*a. 413*] criminis). 14, 4, 3, 2 doli (44, 4, 4, 26 *syn.* dolo non careat). *al.* GAIVS dig. 50, 17, 111 furandi et iniuriae faciendae (*cf.* VLP. dig. 9, 2, 5, 2). TERT. test. anim. 1 p. 135, 20 *homo* animal rationale, sensus et scientiae -issimum (anim. 17 p. 325, 21. LACT. inst. 2, 1, 15 rationis. AVG. serm. ed. Mai 74, 2. MAR. VICTORIN. gramm. VI 188, 27 animal rationale . . . risus -x. *idem* defin. p. 24, 13. *sim.* PS. AVG. categ. 7 *cf.* 9 AVDAX gramm. VII 324, 4 BOETH. in Porph. comm. ed. pr. 1, 4 p. 11, 20 [Vind.]. 1, 20 p. 61, 17). TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 179 et nominis et appellationis -ior. PS. TERT. haer. 4 ad magnitudinem videndam -x non fuit. IREN. 1, 30, 14 -es . . . mysteriorum. 2, 17, 7 *Aeones* -es passionis (*opp.* impassibiles). ITALA Is. 56, 4 (Aug. c. Adim. 3 p. 122, 2) -es fuerint testamenti mei (ἀντέχωνται τῆς διαθήκης, VVLG. tenuerint foedus meum). PANEG. 10, 8 *homo* maiestatis (*ibid.* imperando habilem). LACT. inst. 3, 11, 8 *homines* summi boni. HIL. in psalm. 118 gimel 12 -x . . . dei virgo *Maria*. vau 1 divinorum dictorum. daleth 4 doctrinae *propheta*. in Matth. 31, 3 euangeliorum. trin. 11, 22 sacramenti totius. FILASTR. 97, 6 iam -x homo legis divinae, non inpotens. 98, 1. 148, 3 potentem ac -em caelestis sapientiae. 148, 7. AVIEN. ora 19 esse patuli pectoris, sensu (-um *O*) -em. PS. ATHAN. ad mon. 1 p. 71^{C} gratiae. AMM. 20, 4, 16 Augustum -em rationis et prudentissimum. 26, 6, 8 nec reddendae nec accipiendae rationis umquam -x. 27, 6, 8 nec -em adhuc Martii pulveris *Gratianum*. AMBR. Iob 3, 9, 26 homo . . . rationis et gratiae. RVFIN. hist. 1, 2, 23. apol. Orig. 1 p. 549 dignos . . . et -es sapientiae. PS. RVFIN. in psalm. 8, 3. 57, 4. in Ioel 2, 30 p. 1050^{B} donorum. PRVD. perist. 2, 376 Christi (*sc. baptismo*). c. Symm. 2, 162 virtutis. PAVL. NOL. epist. 16, 6 dei. 25, 5 *Christus* largiendi. AVG. civ. 9, 14 *homo* beatitudinis. 10, 27 p. 444 *al.* 15, 1 paratiores ad interrogandum quam -iores ad intellegendum. serm. 23, 4, 4 perfectus . . . auditor, mente iam -x. c. Iul. 1, 5, 19 lib. arb. 3, 24, 72 *al.* PS. AVG. categ. 9. MACR. somn. 1, 8, 8 divini. LEO M. serm. 23, 4 vocationis. 45, 2 nec iustitiae -x est pietatis extraneus. PROSP. in psalm. 119, 3 eruditionis. 136, 2 praeceptorum. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 8 aliud est -em esse continentiae . . ., aliud . . . esse continentem. EVSTATH. Bas. hex. 7, 1 p. 936^{B} sensus . . . -ia *animalia*. POMER. 1, 13, 2. 2, 18, 1 expers peccati, -x dei. SIDON. epist. 5, 9, 1. SEDVL. carm. pasch. 5, 294 *deus* faciat tenues *nos* tanto mansore (*Christo*) -es (*cf.* op. pasch. 5, 24, *ubi*: tenues . . . sibi faciat idoneos et -es). op. pasch. 2, 6 bonae voluntatis. DRAC. laud. dei 1, 385 virgo . . . coniugii subolisque. CASSIOD. var. 1, 3, 2 omnium . . . meritorum. art. 3 p. 1173^{D}. PASS. Andr. long. 8 rationis (δεκτικός). CLAVD. MAM. anim. 1, 11 p. 51, 13 qui sui -x non est. VEN. FORT. Mart. 4, 540 nec se mente -x. PLIN. nat. 30, 19 *magi* nullum religionis -ius iudicant animal *quam talpam*, ut, si quis cor eius . . . devoret, divinationes . . . promittant. FILASTR. 139, 1 animalia . . . inrationabilia, id est non rationis -ia. *cf.* RVFIN. apol. 1, 38 astra . . . rationabilia dicit et delicti -ia. *absolute*: STAT. Theb. 10, 634 Virtus . . . ipsa -es elegit penetrare viros. IVVENC. 3, 490 quisque -x fuerit, celsa virtute capessat . . . munus *dei*. *nota* HIL. in Matth. 12, 11 qui erat habitatio daemonis . . ., deo -x pararetur. 27, 6 in quantum quis -x esset (*sc. pecuniae*), accepit. AVG. civ. 2, 19 p. 77 aetas omnis -x. in epist. Ioh. 4, 6. serm. ed. Mai 76, 1 extendi et dilatari et -es fieri (*cogitatione*). VICT. VIT. 3, 48 minus -es et ignavi (*opp.* prudentiores). BENED. reg. 2 p. 9, 26 -bus discipulis (*opp.* duris . . . corde et simplicioribus. *cf.* GLOSS. continens memoria *vel* memoriae, memoriosus, qui cito aliquid memoria capit *et sim.*; capacior: ingeniosior). **b** *de iure* (*capax hereditatis sim.*): *c. genet. obi.*: PAPIN. dig. 28, 5, 81 si Maevius nullius -x sit (*opp.* 28, 5, 79, 3 si M. solidum capere poterit). 10, 2, 35 *filia* dotis. PAVL. dig. 45, 3, 12 obligationis. 46, 3. 98, 7 solutionis . . . fructuarius, non . . . obligationis. COD. Iust. 6, 59, 8 (*a. 294*) cuiuscumque portionis. *absolute*: PAVL. dig. 34, 3, 29 propter eum qui -x est, et ille capit. *ibid.* -em liberare. COD. Iust. 6, 23, 10 (*a. 293*) si . . . heres sit -x.

2 *animus, ingenium, alia quae sunt hominis*: *c. obi.*: OV. met. 8, 243 animi ad praecepta -is (rapacis *MN, fort. recte*). SEN. contr. 2 praef. 4 ingenium . . . bonarum artium -issimum. VELL. 1, 16, 2 cuiusque clari operis -ia ingenia (2, 29, 5 recta discendi). VAL. MAX. 3, 7, 7 -x generosi spiritus . . . dictum. SEN. Phoen. 159 pectus corque tot scelerum -x. dial. 3, 15, 1 nihil . . . in illis lene aut spei bonae -x est. 10, 18, 4 animi vigorem rerum maximarum -issimum. 12, 15, 3 rerum omnium -issimum (pacat-, pacac- *codd.*) . . . pectus *Augusti*. benef. 4, 40, 2 praebebo me amico . . . exercendae bonitatis . . . -em materiam. OCTAVIA 153 iuvenis infandi ingeni, scelerum -is (scelerumque -x *codd.*). CVRT. 8, 13, 11 -ia . . . bonae spei pectora. LVCAN. 1, 461 viris animae . . . -es mortis. PLIN. nat. 2, 190 ingenia . . . totius . . . naturae -ia. PS. QVINT. decl. 11, 11 -x omnium malorum scelerumque pectus. TAC. hist. 2, 1 Titi ingenium quantaecumque fortunae. 4, 42 nondum honorum -x aetas. ann. 1, 11 *mens* tantae molis (*imperii*). 13, 47 nullius ausi -x natura eius a crimine abhorrebat. PS. APVL. Ascl. 18 mens . . . bene-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ficii. Tert. anim. 24 *anima* oblivionis (*ibid.* p. 337, 13 exorbitationis -em et inde etiam oblivionis affinem. 32 p. 354, 15 translationis in animalia). Iren. 1, 7, 5 bonas ... has *animas* esse, quae -es seminis fiunt (*τὰς δεκτικὰς τοῦ σπέρματος γινομένας. ibid.* nequam nunquam capere ... semen). 2, 13, 4 sensus ... -x omnium. Lact. epit. 65 (70), 1 animus ad discendum -x. Hil. trin. 2, 33 infirmitas nostra neque patris neque filii -x (*cf.* Avg. civ. 21, 16). ad Const. 2, 8 imperatoriae sollicitudinis -x pectus etiam divinorum dictorum conscientia plenum. trin. 11, 43 sensus rationis -x. Priscill. tract. 10, 130 p. 96, 7 ratio communium opinionum non statim apostolici sermonis et caelestis consilii -x. Ambr. Iac. 1, 1, 1 animus ... rationis. Rvfin. Orig. in cant. 4 p. 184^{C} *animam* -em spiritus sancti (p. 187^{C} dei). Orig. in gen. 2, 3 sapientiae -es. *cf.* symb. 13 substantia spiritualis ... -x divini spiritus. *ibid.* anima quae erat dei -x, particeps fiebat etiam carnis. Ps. Rvfin. in psalm. 38, 13 cor ... -ius ... ad excipienda divina munera. Prvd. apoth. 803 *anima* iusti ... -x. perist. 10, 743 omnes -es esse virtutum ... annos. Clavd. 18, 79 mens ... officii. Pavl. Nol. carm. 15, 106 quantum sitiebat corde -i lucis hians animus. Avg. civ. 11, 2 p. 463 mens ... felicitatis. 12, 9 p. 524. 12, 18 p. 540. 22, 1 p. 553 spiritus ... suae (*dei*) contemplationis habiles -esque sui. Prosp. c. coll. 13, 2 bonorum *natura humana*. Clavd. Mam. anim. 1, 23 p. 82, 4 intellectus rationis. 2, 5 p. 116, 6. 7 *al.* Inscr. christ. Rossi II 109, 63, 3 -x Christi ... fides. *absolute* (*cf.* Gloss. *p. 302, 60*): Ov. met. 8, 534 ingenium (Manil. 2, 106. 4, 902). 15, 5 animo maiora -i concipit. *cf.* Epiced. Drusi 262 pectora ..., ingenii magna -xque domus. Sen. epist. 92, 30 -x est noster animus, perfertur illo (*ad unum et deum*). Ps. Hil. libell. 5 *deus homini* liberum ... arbitrium et -em animum dedit. Hier. hom. Orig. in Luc. 21 p. 313 magnum est cor hominis et spatiosum et -x. Rvfin. Orig. in cant. prol. p. 67^{B} -i mente concipere. p. 73^{A} dignas et -es animas. hist. 3, 39, 13 exigui sensus vir et minus -is. patr. 1, 5 quanto -ior effecta fuerit anima. Ps. Rvfin. praef. in proph. p. 962^{A} *Hieronymus* ingenii -is vir. Mart. Cap. 5, 428 tam -is memoriae ... thesaurum (*sc. eloquentiam*). Mar. Victor aleth. 2, 529 cuncta ... oculis ac mente -i accipit. Clavd. Mam. anim. 2, 8 p. 129, 15 est anima ... indeprehensa vis quaedam, quae sine spatio -x corpus haurit et continet. Mart. Brac. form. vit. 1 *libellum* -bus ... auribus ... recitandum.

3 *loca*: Liv. 39, 9, 1 urbis magnitudo -ior patientiorque talium malorum (*Bacchanalium*). Sen. Oed. 930 scelerum -x sacer Cithaeron (*cf. p. 302, 78. 81. infra l. 65*). Tac. ann. 14, 3 nihil tam -x fortuitorum quam mare. Traian. Plin. epist. 10, 50 cum solum peregrinae civitatis -x non sit dedicationis quae *eqs.* Ambrosiast. in Rom. 1, 13 *urbes* ad recipiendam veritatem ... -es. Clavd. 28, 385 sedes ... -ior ulla tantae laudis erit?

4 *alia corporalia*: Manil. 1, 144 omnis partus elementa -ia (rap- *codd.*) reddit. 1, 822 materiam ... sui deprendit flamma -em (rap- *al.*). Sen. nat. 1, 7, 3 virgula *vitrea solis* imaginis bene exprimendae -x. Plin. nat. 17, 121 -issima insitorum omnium ... platanus. 22, 95 -i venenorum cognatione ad virus accipiendum. 22, 130 *milium* caloris -issimum. Apvl. Plat. 1, 5 materiam *esse* ... figurarum -em factionique subiectam. *nota* Tert. resurr. 14 caro -x restitui, ... divinitas idonea restituendi. Iren. 2, 17, 3 substantia ... -x passionum. 5, 2, 2 *caro* incorruptibilitatis. 5, 2, 3 donationis dei (*δεκτική*). 5, 3, 2 perceptrix et -x caro virtutis dei (*δεκτικὴ ... καὶ χωρητική*). 5, 12, 1 corruptelae (*ἐπιδεκτική*). Hil. in Matth. 33, 7 -x ... huius mortui (*Christi*) esse non poterat *terra*. trin. 7, 39 per insitivam -ioris substantiae naturam. Ambrosiast. in Rom. 7, 25 caro ... discernendi. Avg. c. Iul. 1, 8, 37 natura est ... substantia et bonitatis et malitiae -x: bonitatis -x est participatione boni *eqs.* (*ibid.* malitiam ... capit. Bachiar. fid. 5 p. 1032^{A}. Mart. Cap. 4, 366 *substantia* contrariorum). Macr. somn. 1, 11, 6 partem *mundi* ... permutationis -em (*ibid.* mutabilem). Vindic. med. 20 *lingua* gustandi. Cassiod. inst. div. 5 p. 1117^{C} *πανάρετον librum* ... id est virtutum omnium -em.

5 *incorporalia*: *actiones, tempora, notiones*: Sen. Herc. O. 1419 pro -x scelerum dies! epist. 58, 13 genus '*quod est*' ... rerum omnium -x *est.* Ps. Qvint. decl. 11, 6 nihil est tam -x malignitatum ... quam bellum. Apvl. met. 10, 3 -x ... facinoris otium. Diom. gramm. I 427, 5 *syllaba* temporum -x (Don. gramm. IV 368, 19). Don. gramm. IV 400, 25 synecdoche est significatio pleni intellectus -x. Hier. Didym. spir. 5 omne quod alieni boni -x est (*cf.* capabilis). Mart. Cap. 7, 732 *dyas* medietatis. Boeth. arithm. 2, 4 p. 87, 15 unitas nec intervalli nec longitudinis. 1, 16 p. 33, 2 *numerus quidam* partis alieni vocabuli -x. herm. sec. 2, 7 p. 153, 7 *propositio* veritatis ..., falsitatis. Prisc. gramm. II 347, 3 terminatio ... utriusque ablativi. *sim.* III 22, 12 *al.* Macr. somn. 2, 13, 7 ideo est immortale quid, quia per se non est -x mortis (*cf.* 2, 13, 6 animam mortis immunem). Leo M. serm. 46, 1 poenae -x esset substantia infirmitatis. *opera*: Mela 1, 1 impeditum opus et facundiae minime -x. Plin. nat. praef. 12 nec ingeni sunt -es *libelli mei.* 36, 18 momenta omnia -ia artis illi (*Phidiae*) fuere. Ter. Mavr. 2205 sermo pompae regiae -x *in tragoedia.* Fortvn. gramm. VI 284, 5 epicus *versus* ..., quod sermonum -x. Mar. Victorin. rhet. 1, 10 p. 186, 10 causa ... omnium constitutionum -x. Clavd. Mam. epist. 2 p. 204, 15 nec tempus nec opus huiusce rei.

C ***passive*** (*qui capi potest*): *de intellegendo*: Iren. 4, 20, 5 *deus* incapabilis et incomprehensibilis ... visibilem se et comprehensibilem et -em hominibus praestat (*ὁρώμενον ἑαυτὸν καὶ καταλαμβανόμενον καὶ χωρούμενον ... πάρεσχεν. cf.* 4, 38, 2). Comm. apol. 118 *deus* fecit se videri -em (*i. visibilem*). Rvst. Help. benef. 52 tu dominus ... spes manifesta reductae exemplumque -x (*i. quod percipi potest*) animae (*sc. per resurrectionem*). *de loco*: Petr. Chrys. serm. 6 p. 204^{A} *deus* fuit in carne nostra pusillus ... in cunabulis nostris -x. *aliter*: Apvl. met. 2, 5 *maga* urit perpetuum et tu per aetatem ... -x eius es. *cf.* capabilis.

structurae: *c. genet.*: *passim, cf. exempla supra allata et* Char. gramm. I 293, 18 Prisc. gramm. III 218, 3. *ad aliquid*: Ov. met. 8, 243 (*? v. p. 302, 70*) Plin. nat. 22, 95 (*aliter* 37, 18 *v. p. 300, 66*) Ps. Tert. haer. 4 Lact. epit. 65 (70), 1 Ambrosiast. in Rom. 1, 13 Rvfin. Orig. in gen. 14, 4 Ps. Rvfin. in psalm. 38, 13 Avg. civ. 15, 1 c. Faust. 12, 46. *c. dat.*: Plin. epist. 2, 17, 4 Prvd. cath. 9, 66 Hil. in psalm. 128, 11 Pavl. Nol. carm. 27, 118. *c. abl.*: Sen. Phaedr. 1030 (*v. p. 301, 56*) Avien. ora 19 (*v. p. 302, 25*) Sedvl. carm. pasch. 5, 294 (*v. p. 302, 42*) Avg. serm. 23, 4, 4 (*v. p. 302, 35*). *c. acc.*: Clavd. Mam. anim. 2, 5 p. 116, 4 (*v. p. 301, 38*) Ven. Fort. Mart. 4, 540 (*v. p. 302, 47*). 4, 709 (*v. p. 301, 72*). *c. inf.*: Stat. silv. 3, 1, 85 (*v. p. 301, 26*) Tert. resurr. 14 (*v. p. 303, 51*) Comm. apol. 118 (*v. supra l. 4*). Rvfin. Orig. in gen. 4, 1 -x fuit ... excipere. tempestive capax: *v. p. 300, 76.*

synonyma: *ad I*: effusus, magnus, spatiosus, sufficiens. *ad II*: habilis (*adde* Avg. civ. 22, 24), particeps, potens, prudens. *opposita*: *ad I*: angustus, spissus. *ad II*: durus, expers, extraneus, immunis, impotens. *deriv.*: capacitas. *compos.*: incapax.

adv. **capāciter**. **1** *de loco*: Ivl. Val. 3, 10 *deversoria* subter -ius (-ibus *codd.*) spatiata. Ps. Alex. c. Dind. coll. p. 173, 24 in speluncis ... -r habitamus. **2** *de animo*: Gloss. moderate. Filastr. 70, 2 ut possit ab humano genere -r adorari. Avg. epist. 130, 17 tanto illud *bonum* ... sumemus -ius, quanto id et fidelius credimus et speramus firmius et desideramus ardentius. c. Pelag. 4, 6, 16 beatus apostolus curiosius quam -ius proponentibus *quaestionem* ait. trin. 11, 2, 5 quam ... teneriora atque ... formabiliora sunt primordia seminum, tam efficaciter et -r sequuntur intentionem maternae animae. Isid. in gen. 16, 7 qua ... cognatione sint fratres Christus et ... sancti ..., et effabilius dicitur et -ius auditur. Act. Petr. 20 p. 67, 3. *Hey.*

1. capēdo, -dinis *f.*; *cf. c.* capudo, capis. *vasculum idem q. capis. cf. Mau, PW. III 1504.* Gloss. IV 407, 27 -es (capidines *pars codd.*) quod man⟨u⟩ capiantur (V 214, 16 kapedines). *similia* IV 214, 29 (capidinis) *et* V 444, 37. *fort. huc pertinet* Gloss. IV 28, 2 cardens (capedines *cum G. Götzio vel* capides [*Löwe*] *corrigendum*) vasa fictilia (fretiva *codd.*) Saliorum; *utrumque latere potest* Gloss. (*saep.*) candes vasa fictilia; *cf.* capis. *formam* capudo *v. s. v.*

2. capēdo inter parietem spatium Gloss. IV 316, 18. *cf.* V 444, 35 spatium inter parietes (IV 213, 26 capido). IV 27, 33 spatium (V 273, 51. 494, 24 crepeto). V 493, 53 capidum, intervallum, spatium. [*cf. c.* capere, intercapedo. *Th.*]

capedulum *v.* capidulum, capitulum.

capēduncula, -ae *f.* [*a* 1. capedo *deminutivum Th.*]. *i. q. 1.* capedo, capis. Cic. nat. deor. 3, 43 docebo meliora me didicisse de colendis dis immortalibus iure pontificio et more maiorum -is iis, quas Numa nobis reliquit. *Mbr.*

ˣ**capella**, -ae *f.* [*a* capra *deminutive. Th.*]. Scavr. gramm. VII 13, 12 capra per deminutionem -a dicitur (Prisc. gramm. II 112, 17 capra ex capro fit, ex quibus capellus et capella fiunt deminutiva. 231, 3 *al.*). Prisc. gramm. II 110, 16 eandem formam (*geminatae* ll *in deminutivis*) in la ... desinentia ... servant, ut ... capra -a. Gloss. II 220, 44 *αἴξ*. III 258, 65 *αἰγάριον*. *vox a scriptoribus perraro usurpata apud poetas inde a* Pompon. *saepe legitur.*

1 ***proprie capra***: *de natura* (*fuse* Varro rust. 2, 3, 1 Colvm. 7, 6, 8 *sqq.*): Hor. epist. 1, 7, 86 morbo periere -ae (*cf.* Colvm. 7, 7, 1 cum pestilentia vexantur ... solae -ae ... subito concidunt velut aliqua ruina gregatim prosternantur *eqs.*). Ov. ars 2, 486 sustinet inmundum sima -a marem. Colvm. 7, 6, 8 anniculae vel bimae -ae ... submitti haedum non oportet. 7, 6, 4 -a praecipue probatur simillima hirco. 7, 10, 6 -am vel ovem ... bis ad aquam duci praecipimus. Mart. 7, 31, 3 fetum querulae ... -ae. 3, 93, 11 illud oleas quod viri -arum (4, 4, 4 quod pressa piger hircus in -a *redolet.* Sidon. carm. 9, 238 olidae marem -ae). Serv. georg. 3, 308 binos ... pariunt -ae plerumque. *de consuetudinibus*: Lvcr. 6, 970 barbigeras oleaster eo iuvat usque -as. Verg. ecl. 1, 12 -as ... ago (Ov. met. 1, 676 *virga* agit, ut pastor per devia rura -as. Ciris 300 Dictaeas ageres ad gramina nota -as. Anth. 393, 4. *cf.* Verg. georg. 3, 287 lanigeros agitare greges hirtasque -as. Ov. met. 13, 927 Ivvenc. 4, 267 Avien. ora 218. Cvlex 45 *sqq. et* Hor. carm. 1, 17, 3 *sqq. fuse de capellis pastum euntibus.* Prob. Verg. georg. 1, 7 cum ... -as in pabulum deduceret). Verg. ecl. 1, 77 non ... -ae florentem cytisum et salices carpetis amaras (2, 64 sequitur lupus ... -am, florentem cytisum sequitur lasciva -a. Apvl. met. 5, 25 vago pastu lasciviunt ... -ae). 3, 96 pascentes a flumine reice -as: ipse ... omnis in fonte lavabo (*cf.* 9, 23 pasce -as et potum pastas age). 4, 21 ipsae lacte

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

domum referent distenta -ae ubera. 7, 3. HOR. epod. 16, 49 iniussae veniunt ad mulctra -ae. CVLEX 76 rorantes lacte -ae. OV. rem. 179 *v. l. 16.* met. 15, 472 ubera dent saturae manibus pressanda -ae. AVG. mus. 1, 4, 8 de -is verissime dictum est: *seq. Verg. georg. 3, 316, ubi similia de* capris. *nota proverbium de invido*: HOR. sat. 1, 1, 110 quodque aliena -a gerat distentius uber. VERG. ecl. 8, 33 dumque tibi est odio ... -ae hirsutumque supercilium. 10, 7 tenera attondent simae virgulta -ae (APVL. met. 5, 25 comam fluvii tondentes -ae. 10, 30. IVVENC. 4, 267 pastor... lanigeris dextri permittens mollia prati at laevos hirtis dumos tondere -is). 10, 30 nec fronde -ae *saturantur.* 10, 77 ite domum saturae..., ite -ae. georg. 2, 196 urentes culta -as *eqs.* CVLEX 104 compellente vagae pastore -ae... repetebant ad vada lymphae. 154 circa *lympham* passim fessae cubuere -ae *eqs.* DIRAE 92 carpetis pabula, *-ae.* TIB. 1, 1, 31 fetum ... -ae desertum oblita matre referre domum. OV. epist. 15, 55 *Idae locus quidam* nec ovis placidae nec amantis saxa -ae ... carpitur ore (met. 13, 927. rem. 179 petunt rupes praeruptaque saxa -ae: iam referent [referant *vel* ut referant *vulg.*] haedis ubera plena suis. *cf.* met. 13, 691 rodunt arentia saxa -ae). OV. met. 1, 299 qua graciles gramen carpsere -ae (AVIEN. orb. terr. 1185 gramina qui pastor simis petit apta -is). 3, 408 pastae monte -ae (MART. CAP. 9, 919). fast. 4, 511 filia ... duas redigebat monte -as. Pont. 1, 8, 51 pendentes ... rupe -as ... pascere (HOMER. 888 DRAC. Romul. 8, 408). MANIL. 5, 138 nova per montes quaerunt arbusta -ae, semper et ulterius pascentes tendere gaudent. CALP. ecl. 5, 5 errare vides inter dumeta -as. 5, 14 amantes lustra -as. APVL. met. 8, 19 senex de summo colle prospectat, quem circum -ae pascentes opilionem esse ... clamabant. 10, 34 de summo montis cacumine ... prorumpit vino crocus deluta sparsimque defluens pascentis circa -as odoro perpluit imbre. SIDON. carm. 22, 214 dilectum nostrum Musis simul atque -is aspiciam montem. *de usu* (*cf.* COLVM. 6 praef. 6 alterum *genus quadrupedum paramus* voluptatis ac reditus ... causa, ut ovem, -am, suem): VARRO rust. 2, 3, 10 cum ... a caprario quodam, qui adduxit -as ad urbem decem, sibi in dies singulos denarios singulos dare audisset. VERG. catal. 2, 10 meis -a delicata pascuis in urbem adulta lacte portat ubera (*cf. p. 304, 84 sqq.*). MART. 6, 19, 2 lis est mihi de tribus -is. IVV. 15, 12 lanatis animalibus abstinet omnis mensa, nefas illic fetum iugulare -ae. AVIEN. ora 218 hirtae ... -ae et ... caper ... castrorum in usum et nauticis velamina productiores et graves setas alunt. *nota*: IVV. 5, 155 *simius capra vehens* discit ab hirsuta iaculum torquere -a. *in medicina*: SER. SAMM. 312 *stomacho prosunt* semina ... marathri fetae cum lacte -ae (faetae ... pupellae *A*). *in sacrificio*: OV. fast. 1, 361 *Baccho immolatur, nam* nocuit ... culpa -ae. 2, 361 cornipedi Fauno caesa de more -a. PRIAP. 86, 16 sanguine haec *Priapi* ... arma barbatus linit hirculus cornipesque -a. *at* OV. am. 3, 13, 18 invisast dominae sola -a deae (*Iunoni*) *eqs.* *in fabula*: PHAEDR. 1, 5, 3 vacca et -a et ... ovis ... socii fuere cum leone in saltibus. 3, 15, 1 inter -as agno palanti (balanti *codd.*) canis ... inquit. 4, 16, 1 barbam -ae cum impetrassent ab Iove. app. 22, 1 pastor -ae cornu baculo fregerat *eqs.* *Iovis nutrix*: MIN. FEL. 22, 3 nutrix -a est. SCHOL. Germ. Bas. p. 73, 12 esse ... hanc -am Solis filiam. PROB. Verg. georg. 1, 205 Adrastea -a, quae educavit Iovem cum haedis. Capella *titulus comoediae Atell.* POMPONII *v. Ribbeck, Com.*[3] *p. 274.* *in arte*: VARRO frg. Gell. 3, 11, 7 -a Homeri candida haec tumulum indicat. CIC. Verr. 3, 87 -a quaedam est, ea quidem mire ... scite facta et venuste. CORP. X 3160 (*adscriptum est caprae ubera haedo praebenti*) ad -a(m) hic ....

2 *translate*: a *de hominibus*: AMM. 17, 11, 1 *hirsutus Iulianus* -a non homo. 24, 8, 1 *Persas* captivos graciles ... macie iam confectos iussit in medium duci ... 'en ... deformes inluvie -as et taetras'. b *de sidere*: MANIL. 2, 30 *quidam rettulerunt* lacte -am ... pietate ad sidera ductam Erigonen. PLIN. nat. 18, 255 XII Kal. Iun. -a vesperi occidens. 18, 310 V Id. Sept. Caesari -a oritur vesperi. 18, 312 IV Kal. Oct. -am matutino exoriri. OV. met. 3, 594 Oleniae sidus pluviale (fluviale *opt. codd.*) -ae. fast. 5, 113 PLIN. nat. 18, 248.

inde masc. **capellus,** -ī: PRISC. gramm. II 112, 17 *a* capro ... capellus et capella fiunt deminutiva. *dubium*: MANIL. 1, 843 parvos ... -os (capellas, capillos *al.*) mentitur *cometa* (*cf. etiam p. 309, 26*).

capello *v.* 3. capulo.

1. capellus *v. l. 67.* **2. capellus** *v.* cappellus.

caper, -prī *m.* [*i. q. umbr.* kaprum kabru '*caprum*', *anglosax.* hæfer '*caper*', *gr.* (σῦς) κάπρος; *fortasse cf. c. ind.* kāpr̥t '*membrum virile*'. *Th.*]. ISID. orig. 12, 1, 15 -os et capras a carpendis virgultis quidam dixerunt. alii quod captent aspera. nonnulli a crepitu crurum, unde eas crepas vocitatas, quae sunt agrestes caprae (*cf. p. 306, 65 sqq. et 308, 49 sqq.*). GELL. 9, 9, 9 vertit *Vergilius* (*ecl. 9, 23 sqq.*) non infestiviter, nisi quod -um dixit, quem Theocritus ἐνόρχαν appellavit — auctore enim M. Varrone is demum Latine -r dicitur, qui excastratus est (*cf.* GLOSS. V 275, 17 hircus castratus). CHAR. gramm. I 83, 12 (*exemplum genetivi*) τοῦ κάπρου -i. GLOSS. αἴγαγρος, χίμαρος, τράγος ὁ χίμαρος (*adde* PROB. Verg. georg. 2, 380 *sqq.* -r qui Graece τράγος). *legitur inde a* VERG.

1 *proprie i. q.* ***hircus*:** a *generatim de natura, moribus, usu, sim.*: VERG. ecl. 3, 17 -um excipere insidiis (*sc. furum*). 7, 7 vir gregis ipse -r deerraverat. 7, 9 -r tibi salvus et haedi. 9, 25 inter agendum occursare -o, cornu ferit ille, caveto. OV. met. 10, 327 quas ... creavit init pecudes -r. 13, 832 *in deliciis*: dammae leporesque -rque. 15, 304 derepta (*cod. Graec.*, direpta *cett.*) bicorni terga -o. fast. 1, 354 palmite debueras abstinuisse -r. 1, 357 rode -r vitem (*cf. l. 28 sqq.*). COLVM. 7, 3, 3 -os et arietes ... vel amplissimis cornibus. 7, 3, 5 -i vel arietis petulci saevitiam pastores ... repellunt. 7, 6, 2 *fusius de optimo -o.* VERS. metr. Bass. gramm. VI 265, 2 modo pecora rapida -r agitat humi. PLIN. nat. 8, 201 oculos suffusos ... exonerat -r rubi *punctu.* 28, 95 inligatos *dentes* pecoris aut -i pelle. *sim.* PLAC. med. 16 *laudat* cornu, pilos, caseum. MART. 4, 52, 1 gestari iunctis ... -is (CYPR. GALL. gen. 528 coniungens ... verbecem -umque). SIL. 3, 276 humeros ... tegunt velamine -i saetigero. MIN. FEL. 28, 7 de -o etiam et homine mixtos deos dedicatis. LEX port. Zarait. (Corp. VIII 4508 *a. 202*) 10 *in vectigalium formula.* BARNAB. 7, 10 ut cum viderint *hirci et aequales* unum ex illis tunc pascentem, admirentur in similitudinem -i. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 15 -orum pilos non saetam dicens esse, sed lanam (*cf. l. 14*). AVIEN. ora 218 hirtae ... capellae, et multus incolis -r dumosa ... intererrant caespitum. CLAVD. carm. min. 9, 36 eripiunt trucibus Gortynia -is cornua. SERV. ecl. 3, 8 hircos i. e. -os libidinosa constat esse animalia (*cf.* PHYSIOGN. 112, 7 oculos caprinos libidini esse deditos: referri hoc ad -um. 117, 3 refertur hoc, *sc. pronum esse in venerem*, ad -os). ecl. 8, 9 in -o est spes haedorum. DAMIG. lapid. 41 *lapis gagatromanes* similis est colori -i i. e. capriolae agrestis. *convertitur Bacchus in caprum*: OV. met. 5, 329 proles Semeleia -o *latuit.* b *speciatim*: *caper in sacrificio adhibitus*: VERG. georg. 2, 380 Baccho -r ... caeditur (SERV. *ad l. immolantur* per contrarietatem ... ut -r, qui obest vitibus, Libero). HOR. carm. 3, 8, 7 voveram ... album Libero -um. OV. met. 15, 114 vite -r morsa Bacchi mactatus ad aras dicitur ultoris. Pont. 2, 9, 31 nec dabit intonso iugulum -r hostia Baccho. CALP. ecl. 2, 67 si -r imbuat aras. ANTH. 186, 2 fit ... -r Bromio fuerat qui victima carcer. 187, 3 Baccho -r hostia fertur. ARNOB. nat. 7, 18 *cur honoratur* -is ille *deus* cornutis? HOR. epod. 10, 23 libidinosus immolabitur -r et agna Tempestatibus. OV. fast. 2, 435 ille -um mactat ... sua terga puellae pellibus exsectis percutienda dabant (*cf.* QVINT. inst. 1, 5, 66 'Lupercalia' ... quasi 'luere per -um'). *de capro emissario*: VVLG. lev. 16, 8 mittens ... super utrumque (*hircum*) sortem ... alteram -o emissario (ἀποπομπαίῳ *sc.* χιμάρῳ). 16, 10. 26. *datur praemium*: VERG. ecl. 3, 22 quem mea carminibus meruisset fistula -um. BVC. Eins. 7 *durat fidem* vel -r ille, notam frontem qui pingitur albam (nota ... alba *Hagen*). 10 -um ... ponere munus. PROB. Verg. georg. 2, 380 *sqq.* ludis quia praemium victoriae erat -r, qui Graece τράγος, tragoedia coepit appellari genus quoddam carminis, ab antiquis causa spectaculi institutum. *de castrato capro* (*cf. p. 305, 77 sqq.*): MART. 3, 24, 14 dum iugulas hircum, factus es ipse -r. *notatur artificiosum ornamentum*: MART. 8, 51, 9 stat -r Aeolio Thebani vellere Phrixi cultus. 8, 51, 20 videtur ... ipse sitire -r. IVV. 1, 76 criminibus debent ... argentum vetus et stantem extra pocula -um. c *metonymice i. q. foetor*: CATVLL. 69, 6 valle sub alarum trux habitare -r. OV. ars 3, 193 admonui, ne trux -r iret in alas.

sideris nomen *i. q. Capricornus*: MANIL. 2, 179 tropicis praecedunt omnibus astra bina ut Lanigero ... -oque. 2, 659 -r brumam *ministram* genitusque ad frigora Piscis. CARM. poet. min. V 98, 71 quid hiemalis agat ... novit ... piscinusque -r.

2 *nomen* ***piscis*:** PLIN. nat. 11, 267 is, qui -r (*falso fortasse pro* aper; *cf. codd. Barb.*, ARIST. hist. an. 4, 9 p. 535[B], 18 ὁ κάπρος ὁ ἐν τῷ Ἀχελῴῳ, ARCHESTR. *apud* ATHEN. 7, 305[E]; *cf. gr.* καπρός, καπρίσκος) vocatur in Acheloo amne, grunnitum habet.

3 *adsimulata ad gr. notione i. q.* ***porcus*:** GLOSS. II 572, 13 porcus dimisus (divisis ungulis *Loewe, Gl. N. p. 28; Prodr. p. 171.* admissarius *v. d. Vliet, Archiv 9 [1896] 426*) baar (*anglosax.* '*aper, verres*').

⁎fem. **capra,** -ae. VARRO ling. 5, 97 -a carpa. rust. 2, 3, 7 studiose ... in locis cultis virgulta carpunt; itaque a carpendo -ae nominatae (*cf.* PAVL. FEST. p. 48 ISID. orig. 12, 1, 15 *p. 305, 74*). AMBR. Abr. 2, 8, 50 -a ad aquarum similitudinem per aenigmata figuratur eo quod αἴξ graece παρὰ τοῦ ἀίσσειν nomen acceperit ab eo quod est impetu ferri. sic enim currit sicut et aqua. GLOSS. αἴξ. II 477, 11 χίμαιρα ἡ αἴξ. III 258, 64 αἴξ καὶ μηκάς; *adde*: HYG. fab. 87 p. 84, 13 graece -a aega appellatur. PLVT. Rom. 29 τὴν αἶγα κάπραν ὀνομάζουσιν (Public. 11 Cam. 33). VARRO rust. 2, 1, 6 *-as et oves* ⟨a⟩ sua voce Graeci (graece *cod. P*) appellarunt mela. *vox multo usitatior quam masc.* caper — *ob hanc rem exempla dubii generis hic ponuntur — legitur inde ab* ENN. *et* PLAVTO. capris feminis: ACT. lud. saec. Aug. *v. p. 308, 14.* [*val.* capră, *it.* capra, *francog.* chèvre, *hisp.* cabra. *M.-L.*]

I ***proprie*** *i. caper femina, capella* (*cf.* PORPH. Hor. carm. 1, 17, 7 -as dicit uxores olentis mariti, quia hirci, quorum uxores sunt, male olent).

A *animal domesticum*: **1** *de natura, moribus sim.* (*fuse* VARRO rust. 2, 3 PLIN. nat. 8, 200 *sqq.* OP. imperf. in Matth. 54 p. 942 *sq.*): PLAVT. Merc. 229 mercari ... formosam -am *eqs.* [*dub.* Most. 41 canem

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(-am D^1) capran (-am CDB^2) commixtam, *v. p. 99,49.*] CATO inc. libr. frg. 7 et in Italia atras -as lacte album habere. CIC. Lael. 62 -as et oves quot quisque haberet, *homines* dicere posse. phil. frg. XII 1 ut sues quasi -ae ex ramis glande pascantur. LVCR. 4, 641 *veratrum* -is adipes . . . auget. VARRO ling. 7, 22 scopuli in pelago *Aegeo* vocantur ab similitudine -arum Aeges (*cf.* PAVL. FEST. p. 24 PLIN. nat. 4, 51 SOL. 11, 2 MART. CAP. 6, 658). 7, 107 in Dolo *Naevii* 'caperrata fronte' a -ae fronte. rust. 1, 2, 18 quaedam pecudes culturae sunt inimicae ac veneno, ut ... -ae, *eqs.* 2, 1, 14 potius . . . emunt . . . -am amplam quam parvam. 2, 1, 16 *pascas* -as in montuosis potius locis [quam] fruticibus quam in herbidis campis. 2, 1, 19 ventrem fert ... ovis et -a quinos *menses* (PLIN. nat. 8, 200). 2, 3, 5 -as sanas sanus nemo promittit. numquam ... sine febri sunt *eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 8, 202. 28, 153 *et p. 308, 28*). 2, 3, 9 -ae lascivae et quae dispargant se. 2, 9, 1 sunt maxime oves, deinde -ae *indigentes cane comite.* 2, 1, 12 de minoribus pecudibus, cuius genera tria, oves -ae (-a *cod.*) sues (*cf.* VLP. dig. 9, 2, 2, 2 quadrupedes, quae pecudum numero sunt et gregatim habentur veluti oves -ae. VVLG. lev. 1, 10 quodsi de pecoribus oblatio est, de ovibus sive de -is holocaustum. *cf. p. 308, 23 sqq.*). VARRO frg. Non. p. 222, 25 cum amissam -am desiderarent. VERG. georg. 3, 300 frondentia -is arbuta sufficere *eqs.* PAVL. FEST. p. 175 noneolae vocantur papillae, quae ex faucibus -arum dependent. p. 249 *pedo* pastores utuntur ad comprehendendas oves aut -as. p. 330 spirillum vocari . . . -ae barba[ra]m. COLVM. 5, 6, 5 fraxinus . . . -is et ovibus gratissima est (arb. 16, 2). 5, 12, 1 *de cytiso sim.* (arb. 28, 1). 7, 6, 5 ubi -ae primum comparantur. 7, 6, 6 *stercus et umor* sunt -is inimica. PLIN. nat. 3, 152 -is laudata Bruttia. 7, 26 insidentes arietum -arumque dorsis *Pygmaeos.* 8, 200 -ae (capri *Schneider*) pinguitudine sterilescunt (VVLG. gen. 31, 38 oves tuae et -ae steriles non fuerunt). 8, 201 *Muciani fabula.* 10, 115 *v. s.* caprimulgus. 10, 212 somniare . . . -as palam est. 11, 151 -ae lupoque splendent *oculi* lucemque iaculantur. 11, 161 -ae superiores *dentes* non sunt praeter primores geminos (*at* PELAGON. 276 capra *dentes* n. XIX *habet*). 11, 167 maribus plures *dentes* quam feminis in homine, pecude, -a, sue. 11, 233 oves et -ae binas *habent mammas.* 12, 73 maleficum ... frondibus animal *eqs.* 15, 34 oleam si lambendo -a lingua contigerit (17, 236). 20, 119 -as id (*ocimum*) aspernari. 20, 156 gustatum *dictamnum* a pecore -isque balatum concitat (25, 92). 28, 170 -as negant lippire. *ibid.* noctu . . . aeque cernant. GELL. 10, 15, 12 -am ... neque tangere Diali mos est neque nominare. APVL. flor. 6 p. 22 ovem vel -am tondere vel pascere. TERT. anim. 15 *vivunt* -ae et testudines et anguillae, si corda detraxeris. *ibid.* -as . . . sine corde balantes. 32 quomodo *anima* . . . spinas et agrestes amaritudines frondium . . . ruminabit, si in -am transierit. VLP. dig. 47, 14, 1, 2 qui . . . -am vel vervecem abduxit, non ... graviter ... plecti debent (*cf.* LEX Burg. lib. const. 70, 3 si . . . minora . . . furta i. e. porcum vervecem -am apem involaverit. *passim*). MOD. dig. 32, 81, 3 armento ... legato ... non *contineri* greges ovium et -arum. PORPH. Hor. carm. 1, 17, 10 metu colubrarum et luporum -ae meae liberantur. IVST. 7, 1, 7 *grex* -arum imbrem fugientium. AMBR. hex. 3, 9, 40 oves et -ae ea, quae sibi noxia sunt declinare didicerunt *eqs.* AVIEN. Arat. 1795 si -a dumosis errans in saltibus ultro in venerem pergat (*cf.* PHYSIOGN. 84 furiosos esse in venerem: referri hoc ad -as). VVLG. gen. 30, 32 quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit tam in ovibus quam in -is, erit merces mea (*i. Iacobi; cf.* AVG. civ. 18, 5 Iacob de virgis variatis, ut oves et -ae variae nascerentur, effecit). III reg. 20, 27 castra . . . metati sunt ... quasi duo parvi greges -arum. cant. 4, 1 capilli tui sicut greges -arum, quae ascenderunt de monte Galaad. 6, 4. MACR. sat. 1, 17, 63 -ae . . . consuetudo haec in pastu videtur, ut semper altum pascendo petat. 1, 21, 26. 1, 22, 5. SYMPH. 121 culmina difficili peragrans super ardua gressu. SVLP. SEV. dial. 2, 2, 6 per . . . ulceris foramen exiguum ita virus stipasse cum sanguine, ut solet ex uberibus -arum ... pastorum manu pressis longa linea copiosi lactis effluere. PHYSIOGN. 104 *mansuetum animal.* CAEL. AVR. chron. 4, 5, 55 *sq. fuse de cibis caprinis.* GREG. M. epist. 13, 18 oves et -as promiscuas capita viginti. *nota*: HYG. fab. 196 p. 126, 1 *Pan* se in -am ... converterat. *memoratur in prodigiis*: ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 91 *prodigiva hostia.* LIV. 22, 1, 13 -as lanatas . . . factas. 35, 21, 3 -am sex haedos uno fetu edidisse. *mirabilia cetera*: TERT. apol. 23 per quos (*daemonas*) et -ae et mensae divinare consuerunt. HYG. fab. 219 p. 129, 18 *Archelaus* profugit in Macedoniam -a duce. IVST. 7, 1, 7 ducibus -is imperium quaerere. VVLG. Dan. 8, 5 hircus -arum veniebat ab occidente *eqs.* *metonymice i. foetor*: HOR. epist. 1, 5, 29 nimis arta premunt olidae convivia -ae.

2 *de usu*: VARRO rust. 2, 1, 28 extraordinariae fructum species duae . . . , quarum una est tonsura, quod oves ac -as detondunt aut vellunt; altera . . . de lacte et caseo, quam scriptores Graeci separatim τυροποιίαν appellaverunt. *de pilis*: VARRO rust. 2, 11, 11 -a e pilis ministrat ad usum nauticum et ad bellica tormenta et fabrilia vasa *eqs.* MORET. 22 cinctus villosae tegmine -ae. PLIN. nat. 37, 204 *maximum est pretium in* Arabiae -arum villo, quod lanum (*sic B*, ladanum *coni. Ian*) vocavimus. SOL. 33, 3 velamenta -arum pilis texta. VVLG. exod. 25, 4 *v. p. 308, 26.* exod. 36, 14 saga undecim de pilis -arum. num. 31, 20 aliquid in utensilia praeparatum, de -arum pellibus et pilis et ligno, expiabitur. I reg. 19, 13 pellem pilosam -arum (ἧπαρ τῶν αἰγῶν) posuit ad caput eius (*statuae*). *cf.* HIER. epist. 29, 6 non iecur -arum . . . sed pulvillus de -arum pelle consutus, qui intonsis pilis caput . . . hominis mentiretur. AVG. serm. ed. Mai 71, 3 -is capillus inpexus et tegmen efficit et decorem. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 110^B -arum pilis textae *pelles.* *de lacte sim.*: PLIN. nat. 11, 241 -arum gregibus sua laus *Vestini casei* est. GELL. 12, 1, 15 si . . . -arum *lacte* agni alantur. VVLG. prov. 27, 27 sufficiat tibi lac -arum in cibos tuos *eqs.* AVG. serm. ed. Mai 71, 3 vobis -ae boves et cetera pecora ad victum aut lac tribuunt aut laborem. *usus stercoris*: COLVM. 2, 14, 7 generatim quodque *stercus* reponendum est, sicut -arum et avium (PLIN. nat. 17, 52). *in sacrificiis*: ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 93 Achivo ritu . . . agnis feminis et IX -is femi<nis sacrum fiat>. 98. LIV. 25, 12, 13 *facere* sacrum Graeco ritu ... hisque hostiis, Apollini bove aurato et -is duabus albis auratis, Latonae bove femina aurata. 45, 16, 6 L -is in foro sacrificarunt. OV. fast. 3, 443 stat . . . -a (*cf.* GELL. 5, 12, 12 immolatur *Vediovi* . . . ritu humano -a eiusque animalis figmentum iuxta simulacrum stat). VAL. MAX. 2, 2, 9 facto sacrificio caesisque -is. PLIN. nat. 12, 89 boum -arumque et arietum extis impetratur (*sic v*, imperatur *ll.*) venia caedendi. 28, 260 *v. infra l. 40.* SIL. 13, 329 dextera *Panis* lascivit caesa Tegeatide -a. ITALA iud. 6, 19 (Lugd.) fecit haedum ex -is (ἔριφον αἰγῶν, *cf.* VVLG. iud. 13, 15). gen. 15, 9 (Vindob.) accipe (VVLG. sume) ... -am trimam et arietem (*fusa explicatio apud* AVG. civ. 16, 24: *significatur* per -am ... plebs peccatrix futura *eqs.*). exod. 25, 4 *offerat* pilos -arum. 35, 23. 26. lev. 1, 10 de ovibus sive de -is holocaustum (*saepissime et apud* ECCL.). SERV. georg. 2, 380 *immolatur* per contrarietatem ... -a Aesculapio ... cum -a numquam sine febre sit (*cf. p. 307, 12 sqq.*). *in medicina*: SCRIB. LARG. 132 infantibus (inflatibus *R*) lienosis dare . . . lac caprinum -a tantummodo hedera pasta (PLIN. nat. 28, 130). PLIN. nat. 24, 43 scio Democratem . . . efficaciter usum lacte -arum, quas lentisco pascebat. 25, 47 -as purgari pasto illo (*melampodio*) . . . datoque lacte eorum sanasse Proetidas furentes (PLAC. med. 16 *fuse de usu lactis medicinali*). 28, 152 *sqq. varia medicamina imprimis contra anguium ictus ex -is sumpta.* 28, 170 *sanari* nyctalopas . . . -ae . . . iocinere (29, 127). 28, 182 talorum -ae recentium cinis dentrificio placet. 28, 192 *opisthotonum* levat urina -ae . . . aut fimum. 28, 235 *proficit* in ambustis . . . -arum fimum. 28, 255 membrana -arum ... secundas pellit (30, 123). 28, 260 Magi felle -ae, sacrificatae dumtaxat, inlito oculis . . . somnum allici dicunt. *sic et sim. passim.* CAEL. AVR. acut. 2, 37, 209 haedina caro vel mollium -arum vel silvestrium -arum (*cf.* ORIBAS. syn. 4, 16 meliores sunt ad digerendum (ha)edorum carnes quam -arum bimarum et haec digestiora sunt a maioribus -is). chron. 4, 3, 55 -ae . . . multum lac, sed aquatum faciant, quod est constrictioni ventris incongruum. *in signo*: CORP. II 2006 signum -ae (cairae *lapis, corr. Mommsen*) pecunia sua . . . fieri et . . . in foro poni iussit.

B *animal ferum* (GLOSS. IV 442, 8 ferae -ae: capreolae): ISID. orig. 12, 1, 15 *crepae* sunt agrestes -ae, quas Graeci pro eo, quod acutissime videant, ἀπὸ τοῦ ὀξὺ δέρκεσθαι dorcadas appellaverunt. morantur . . . in excelsis montibus et quamvis de longinquo, vident tamen omnes qui veniunt. *de variis generibus*: PLIN. nat. 8, 214 -ae *ferae* ... in plurimas similitudines transfigurantur. sunt -ae, sunt rupicaprae, sunt ibices. EDICT. imp. Diocl. 4, 44 dorci sibe -ae vel dammae. CATO orig. 52 in Soracti . . . -ae ferae sunt, quae saliunt e saxo pedes plus sexagenos (VARRO rust. 2, 3, 3). *ibid.* quas alimus <caprae> a -is feris ortae. CIC. nat. deor. 2, 126 -as . . . in Creta feras, cum essent confixae venenatis sagittis, herbam quaerere, quae dictamnus vocaretur, quam cum gustavissent, sagittas excidere dicunt e corpore (*ex* ARISTOT. hist. an. 9, 6, 1. *cf.* VERG. Aen. 12, 414 non illa feris incognita -is gramina [*i. dictamnus*], cum tergo volucres haesere sagittae. PACIAN. paraen. 11 p. 122). CAES. Gall. 6, 27 *alcium* est consimilis -is figura. VARRO rust. 2, 1, 5 in locis multis genera pecudum ferarum sunt aliquot . . . in Samothrace -arum, quas latine rotas appellant. VERG. Aen. 4, 152 ferae saxi deiectae vertice -ae decurrere iugis *eqs.* VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 -as (ea pars *LA*) . . . ore aperto ex alto ventos recipientes sitim suam sedare. PLIN. nat. 20, 134 -ae (*sic Hard.*, atque *codd.*) . . . silvestres propter visum *ruta utuntur.* SOL. 11, 11 ager Creticus silvestrium -arum copiosus est. RVFIN. hist. mon. 6 vestigia bubalorum -arumque *in Aegypto.* *adhibetur in medicina*: PLIN. nat. 28, 255 silvestrium -arum sanguis cum palma marina pilos detrahit. CAEL. AVR. acut. 2, 37, 209. *de capra silvatica v. s.* caprea.

C *de capra Iovis nutrice*: *exemplis sub* Amalthea (*vol. I p. 1810, 23 sqq.*) *positis adde*: OV. fast. 3, 444 infanti lac dedit illa Iovi. GERM. 167 *v. p. 309, 2.* AVIEN. Arat. 408 lac memoratur alumno infudisse Iovi -a, nutrix dicta Tonantis (SYMPH. 120). *de Aegisthi nutrice cf. vol. I p. 949, 27 sqq.*

II ***translate***: **A** *de homine in convicio*: SVET. Cal. 50 capillo raro ac circa verticem nullo, hirsutus cetera *Caligula erat.* quare transeunte eo prospicere ex superiore parte, aut omnino quacumque de causa -am nominare criminosum et exitiale habebatur. *in comparatione*: TERT. pudic. 13 in parabola ovis -as tuas quaeris. EVCHER. form. 4 p. 28, 16 -ae: iusti interdum ex gentibus venientes.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *de sidere; cf. Haebler, PW. III 1544 sqq.*: *de fabula* (*v. etiam supra IC*): GERM. 167 nutrix ... Iovis, si vere Iuppiter infans ubera Cretaeae mulsit fidissima -ae, sidere quae claro gratum testatur alumnum. SCHOL. Germ. Bas. p. 73. HYG. astr. 2, 13 p. 49, 16 *Iuppiter* inter astra -ae figuram memoriae causa collocavit. *de nomine, situ, ortu, lumine sim.*: ENN. scaen. 243 cum -a aut nepa aut exoritur nomen aliquod beluarum (*cf.* CIC. rep. 1, 30. nat. deor. 3, 40 singulas ... stellas ... beluarum nomine appellas, ut -am, nepam). VARRO rust. 2, 1, 8 a pecuariis addiderunt *signis caeli* -am, haedos, canes. CIC. Arat. 468 oriens (obiens *codd.*) Capricornus ... pellit Aurigam instantemque -am (HYG. astr. 2, 13 p. 48, 7; *sed* AVIEN. Arat. 1236 non aurigam ... -a mox haedive secuntur). Arat. frg. 26, 3 -a laevum umerum *aurigae* clara optinet (*cf.* nat. deor. 2, 110 VITR. 9, 4, 2. GERM. 714 Iovis nutrix umero radiabit in ipso. SCHOL. Germ. Bas. p. 74 *passim.* HYG. astr. 3, 12 *Heniochi* in umero sinistro -a. *ibid.* habet ... in sinistro clariorem, quae -a vocatur. AVIEN. Arat. 414 -a laevo fixa umero clare sustollitur. MART. CAP. 8, 838. 843). VARRO rust. 2, 3, 7 sunt duo haedi et -a non longe a tauro. HOR. carm. 3, 7, 6 post insana -ae sidera frigidas noctes ... agit. GERM. 685 *post canis occasum* mergitur et Perseus et -ae nobile lumen. SEN. Med. 313 non Oleniae lumina -ae *vitare.* COLVM. 11, 2, 37 tertio Cal. Maias mane -a exoritur, Austrinus dies, interdum pluviae. 11, 2, 43 VIII ... Cal. Iun. -a mane exoritur; septentrionales venti (11, 2, 63 VII Idus Sept.). 11, 2, 94 X Cal. Ianuarias -a occidit mane, tempestatem significat.

C *de ignium caelestium genere*: SEN. nat. 1, 1, 2 ignium multae variaeque facies sunt. Aristoteles quoddam genus illorum -am vocat *eqs.*

D *in herbae nomine?* capra rustica *v. s.* cunila.

derivata (*de* caper *et* capra *facta*): capella (-us), caprago, caprarius, caprea (-us), caprilis, caprinus, capronae, caprulinus, capruncuIum. caperrare, capriare. *composita*: Capricornus, caprificus, caprifer, caprifolium, caprigenus (capraginus), caprimulgus, capripes, rupicapra, semicaper.

caperro, -āvī, -ātum, -āre [*fortasse recte cum antiquis a* caper *ducitur, sed terminatio originem non vere latinam indicare videtur Th.*]. VARRO ling. 7, 107 multa apud poetas reliqua esse verba quorum origines possint dici ... ut apud Naevium ... in Dolo '-ata fronte' a caprae fronte. PAVL. FEST. p. 48 -atum rugosum a cornuum caprinorum similitudine dicitur. NON. p. 8 -are est rugis frontem contrahere et asperare tractum a caprorum frontibus crispis. MART. CAP. 5, 509 non sunt audacius usurpanda illa (*vocabula vetera*), quae cum aetate mutata sunt. itaque ... '-atum' similiaque praetereuntes utemur his quae consuetudo recipiet. *formae*: *variant codd. inter* caper- *et* -rr-; -rr- *metro ap.* VARRON. *l. 56 evincitur; utrumque dimetiaris* PLAVT. *l. 49.* GLOSS. Plac. V 15, 30 *et* 51 21 caperrassere: in rugas [se] (inragasse *G*, inrugassere *vel* inrugare *R*) contrahi.

intransitive: PLAVT. Epid. 609 quid illuc est quod illi -at frons severitudine? AVSON. 360 prurire opusculum Sulpiciae, frontem -are.

transitivi usus restat part. perf. adi. **caperrātus,** -a, -um. GLOSS. IV 215, 22 -ata: contracta, rugosa (V 274, 58 *al.*). V 174, 11 -um: erectum, rigidum. 203, 8 frontem -am aut tristem aut superciliosam ac minacem. NAEV. com. 49[b] *v. supra l. 38 sqq.* VARRO Men. 134 quin mihi -am tuam frontem Strobile, omittis? (AVSON. 335 qui hunc iocum nostrum acutis naribus et -a fronte condemnet). APVL. met. 9, 16 -um supercilium (CAEL. AVR. acut. 2, 3, 16 vultus ipse conductus atque concurrentibus superciliis -us. *cf.* GLOSS. IV 29, 34 -um supercilium: triste[s]). Socr. praef. p. 105 vela nostra sinuare ... ne pendula et flaccida neve restricta et -a sint. FVLG. Virg. cont. p. 85, 17 seponas ... -os optutus. *Probst.*

capesco *v.* capesso *l. 71 sqq.*

capessibilis, -e *a* capessere. MAR. MERC. Nest. serm. 7, 42 quis ... suspicetur deitatem furacibus manibus -em esse?

×capesso, -īvī, -ītūrus, -ere [*cf. c.* capere *et c.* incipissere. *Th.*]. PRISC. gramm. II 431, 16 *inter* species derivatorum variae tam terminationis quam significationis: ... facio facesso, capio capesso (*inter verba* paragoga *numerat* CHAR. gramm. I 256, 11). capissam: PACVV. trag. 51. capissat: VIRG. gramm. epit. 2 p. 8, 2 (*cf. Huem. in loc.*). capesco (capisco): *cf.* GLOSS. Plac. V 11, 8 capessitur non per sc *eqs. Sittl, Archiv 1 (1884) 515.* PROSP. carm. de ingrat 790 capescere (*sed cf.* 520). PETR. CHRYS. serm. 42 p. 318[B] capescit. SCHOL. Hor. carm. 3, 6, 4 capescendam (*ex Porph., ubi* -ss-). VICT. VIT. 1, 25 *pars codd.* GREG. TVR. Franc. 9, 25 *pars codd.* FAVST. REI. grat. 1, 14 p. 46, 23 capiscenda. *formae* capesco, capisco *passim in* GLOSS. [*corrigenda*: TAC. ann. 12, 30 *cod.* capesciit. APVL. apol. 86 *cod.* capescere t.] *a* capesco, *ut vid., perf.* capuit: CLEM. ad Corinth. 47. *de perf.* capessivi: PRISC. gramm. II 534, 20 CIC. rep. 4, 13 SALL. hist. frg. 3, 84. TAC. ann. 15, 49 -ivere. AVG. civ. 2, 11 p. 65. capessi: CHAR. gramm. I 246, 3 *et* DIOM. gramm. I 370, 12; *ex utroque* PRISC. gramm. II 535, 13. *forma caret exemplo* [IVST. 6, 3, 11 *lege* capessunt], *sed cf. syncopas* capessisse (LIV. 10, 5, 4), capessisset (TAC. ann. 13, 25). capessiit(?): TAC. ann. 12, 30 *v. supra l. 77.* *coni.* capessuant (?) *v. infra l. 10. part. fut.* capessiturus: TAC. ann. 6, 48. 12, 25 APVL. met. 9, 8. capessurus: VICT. VIT. 3, 67.

de significatione: PRISC. gramm. II 535, 10 *inter* desiderativa: significat ... capesso: desidero capere. *cf.* GLOSS. V 273, 28 (*al.*) -it: libenter accipit vel tenet. CHAR. gramm. I 256, 11 -o capio, figura saepius capiendi. SERV. auct. Aen. 1, 77 -ere ... est saepe capere. *cf.* 4, 346 (*v. l. 43*). *sim.* ISID. diff. 1, 105 GLOSS. Plac. V 12, 18 *al.* GLOSS. δέχομαι, λαμβάνω, χωρῶ. -ret: ἐπιδιώξει. -it: tenet aut capit. -as: incipias. -ere: incipere vel adinplere, capere, facere, invadere frequenter (*cf.* GLOSS. Plac. V 51, 25 -uant inviduant), parere (*ad Verg. Aen. 1, 77? v. Löfstedt, Archiv 14 (1906) 132*), adprehendere, accusare. in -endo: in accipiendo. *verbum invenitur inde a* NAEV. *usque ad infimam latinitatem. usitatius est ap.* LIV. VAL. FL. SIL. TAC. APVL. [VERG. georg. 4, 548 *v. sub* facesso.]

1 *obi.* **res corporales: a** *aliquem*: ENN. ann. 43 *in somniis* errare videbar ... et quaerere te neque posse corde -ere (*i. consequi*). *iunctura* se capessere *i. abire*: PLAVT. Amph. 262 pergam ... imperium exequi et me domum -ere (NON. p. 266 *ad loc.* recipere). Asin. 158 quam magis te in altum -is, tam aestus te in portum refert (NON. p. 266 *ad loc.* inmittere). Bacch. 113 quo nunc -is te⟨d⟩ hinc adversa via? Rud. 172 horsum. TITIN. com. 180 domum se. *transl.*: PLAVT. Bacch. 1077 quam se ad vitam et quos ad mores praecipitem inscitus -at. *intrans.*: PLAVT. Rud. 178 si ad saxum quo -it, ea deorsum cadit. APVL. met. 1, 22 cum dicto ... intro capessit (-ssum *cod.*, -ssit viam *Petavius*). SERV. auct. Aen. 4, 346 *v. infra l. 43.* *i. q. adhibere aliquem testem*: CARM. adv. Marc. 2, 29 *Marcionitae* auctorem ... sui Paulum per multa -unt. **b** *aliquid*: *manu*: VERG. Aen. 3, 234 arma -ant (OV. met. 11, 378 fast. 6, 371 LIV. 4, 53, 1 LVCAN. 4, 702 VAL. FL. 2, 224 SIL. 1, 35 *al.* IVV. 8, 270 DRAC. Romul. 8, 552). VAL. FL. 1, 759 ferrum. 4, 548 vittas laurumque. STAT. Theb. 11, 703 *v. infra l. 53.* *de praeda*: OROS. hist. 1, 14, 3 exercitum invadunt omnemque belli apparatum -unt. *ore, al.*: CIC. nat. deor. 2, 121 pastum -endum conficiendumque (2, 122). 2, 122 *animalia* cibum ... partim oris hiatu et dentibus ipsis -unt, partim unguium tenacitate arripiunt. SER. SAMM. 328 grana ... piperis. 524 salsum mulsumque (*ibid.* edis). 765 modico potu *chelidoniam.* PANEG. 11, 13 *v. p. 311, 1.* *aliter*: FRONTO p. 147, 18 N. *Aesopum histrionem* pro personae vultu gestum sibi -ere ac vocem: LIV. 37, 24, 6 spectaculum -ite oculis. *latiore sensu de acquirendo*: GRATT. 198 ex omni florem virtute -unt, *qui genera canum miscent.* SOL. 37, 8 sagda *lapis* ... ni ... ipsa se -endam daret. *loca* (*capessuntur adeundo*): CIC. Att. 10, 9, 1 Melitam ... -amus. VERG. Aen. 4, 346 Italiam ... iussere -ere sortes (SERV. auct. capessere: occupare. *ibid.* frequentativo verbo usus est, quia *eqs.* quidam -ere pro 'ire' accipiunt, ut Titinius [*com. 180 v. supra l. 21*]). 5, 703 Italasne -ret oras (*opp.* Siculisne resideret arvis). 9, 364 excedunt castris et tuta -unt. 11, 324 alios fines aliamque -ere gentem (11, 325 solo decedere nostro). 11, 466 turris. MELA 1, 97 sedem *Phocaei.* VAL. FL. 1, 74 freta iussa -at. 4, 316 montem celeres silvamque -unt. 4, 344 aequora. 5, 407 monstrata ... limina. 6, 503 murorum extrema. 8, 370 qua vi portus et prima -at ostia. SIL. 4, 478 nubila Mavors aetheraque. 13, 302 trepido ... castra inimica gradu. 15, 472 latebras ac saxa. STAT. Theb. 11, 703 sic thalamos, sic pignora fida -as. CYPR. GALL. gen. 413 sedes alia regione. Ios. 232 dumeta. iud. 227 devia. IVVENC. 4, 124 fugient montesque -ent. AMM. 26, 7, 11 Illyricum. OROS hist. 4, 17, 8 a -enda subruendaque Roma. RVST. HELP. hist. testam. 53 non ... sum dignus, cuius tu tecta -as (*cf.* VVLG. Matth. 8, 8 ut intres sub tectum). GREG. TVR. Franc. 9, 25 exercitum ... ad regionem ... -endam direxit. *transl.*: CIC. Tusc. 1, 42 *v. p. 311, 83.* PRVD. perist. 5, 368 victor relictis artubus caelum -it spiritus.

2 *res* **incorporales: a** *animo* (*i. q. intellegere, sim.*): MANIL. 3, 177 *fortunam* duplici certam ratione -e. GELL. 12, 1, 11 in -endis naturae sensibus ... obsurduit. HIL. in Matth. 33, 4 dei cognitionem. AVG. civ. 1, 31 p. 49 superna doctrina .... fide cor mundans ad caelestia ... -enda. CLAVD. MAM. anim. praef. p. 18, 14 rationum semina. epist. 2 p. 204, 8 *scientiam.* p. 206, 3 eloquentiam. VIRG. gramm. 2 p. 8, 2 'iuvencula' *est* cum ... verborum quandam intellegentiam capissat. *c. inf.*: SOL. 20, 9 *sucinum* sucum esse arboris de nominis -as qualitate. 33, 5 *Arabiam* Eudaemonem non frustra cognominatam hinc -as, quod. RVST. HELP. benef. 102 ut ... -ret orbis, quid cunctis conferre suis tua dextra pararet. **b** *generatim* (*assumere, acquirere, facere, incipere*): *actiones*: PLAVT. Capt. 776 ad senem cursum -am (SIL. 12, 267). Rud. 204 quam spem aut opem aut consili quid -am? PACVV. trag. 51 quod primordium capissam? SALL. hist. frg. 3, 84 diversa ... -ivit (*exercitus Perpernae? v. Maurenbr. in loc.*), namque alii ... fugam ..., ⟨pars⟩ ... eruptionem temptavere. HOR. sat. 2, 7, 7 *hominum* pars ... natat, modo recta -ens, interdum pravis obnoxia. LIV. 1, 25, 7 -it fugam (*passim, cf. sub* fuga). 2, 6, 8 pugnam (*cf. sub* pugna). 26, 25, 5 bellum secum adversus Aetolos (*cf. sub* bellum *vol. II p. 1834, 72*). 44, 2, 8 viam (*cf. sub* via). VAL. MAX. 1, 8, 6 fortitudinem. 3, 2 ext. 7 virtutem (7, 2, 1 LACT. inst. 3, 16, 1 *al.*). CVRT. 3, 10, 3 concitato spiritu -rent proelium (4, 6, 25 segnius. 4, 14, 6 fortiter. SIL. 1, 423 APVL. met. 9, 8. PANEG. 11, 13

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 254, 24 saepius proelium quam prandium). SIL. 15, 111 idem iustitiae cultor, quaecumque -es. 15, 191 nec segnis potiora -e. TAC. ann. 5, 11 facilis -endis inimicitiis. 6, 48 meliora. 12, 11 clementiam ac iustitiam. 15, 29 tuta et salutaria. 15, 49 principium tanti facinoris. APVL. met. 2, 31 titubante vestigio domuitionem -o. 11, 16 reditum. Socr. 12 p. 147 nova. 19 p. 163 omitteret coepta inpraesentiarum, quae tutius ... postea -ret vel alia via adoriretur. PORPH. Hor. carm. 3, 6, 43 ob -endam quietem (SCHOL. Hor. *in loc.* capescendam). SOL. praef. 7 ab urbe Roma principium. SYMM. epist. 1, 11, 1 iter. AMM. 14, 10, 6 *al.* quid. HEGES. 1, 32, 6 ex nobis exemplum. 3, 21, 2 ubi finis esse debuerat, inde exordium malorum -batur. PS. RVFIN. in Os. 2, 3 his contrarios -at affectus. PAVL. NOL. carm. 8, 24 rectos ... mores. MACR. sat. 2, 8, 6 intentiones. CLAVD. MAM. anim. 3, 10 p. 172, 6 corporalitatis -ere indicium, unde incorporalitatis videri debuit argumentum. *officia, opera*: PLAVT. Aul. 590 *servum frugi* in erum matura, in se sera condecet -ere (NON. p. 266 *ad l.* perficere). Trin. 300 si mea imperia -es. VERG. Aen. 1, 77 mihi iussa -ere fas est (SERV. *v. p. 310, 6* NON. p. 266 *ut l. 17*). LIV. 44, 41, 1 iuvenum munia. COLVM. 12, 1, 4 munia, quae domi -untur. PLIN. nat. 2, 98 *Octavianus* nomen ingens *Caesaris*. 6, 66 militiam. TAC. ann. 12, 15 equestribus proelis Eunones certaret, obsidia urbium Romani -rent. 12, 25 partem curarum. 4, 52 *accusationes*. 14, 3 otium. VLP. frg. Vat. 155 administrationem *tutelae*. GELL. 1, 6, 1 matrimonia. 2, 29, 12 laborem. 7, 10, 1 philosophiam. 11, 16, 7 negotia. APVL. mund. 30 competens ... officium. Plat. 2, 19 rerum -endarum ... studia. PS. HIL. libell. 5 deus pater iusserat, filius ... imperium -bat. AVSON. 469, 8 certus iussa -e dei. AMM. 24, 4, 12 officia ... ocissime. 28, 3, 1 nihil gregariis imperans, cuius non ipse primitias alacri -ret mente. PS. RVFIN. in Os. 11, 10 vindictae operam. SIDON. epist. 1, 6, 1 militiae ... munia. 4, 22, 3 molem thematis ... recte -is. *honores, imperia, magistratus etc.*: CIC. Sest. 14 rem publicam (*inde passim; cf. sub* res publica). VERG. Aen. 8, 507 Tyrrhena ... regna -am. LIV. 6, 34, 4 plebeios ... magistratus -endos petendosque. VAL. MAX. 6, 5 ext. 2 principatum Graeciae. SEN. Thy. 527 ornatus cape pares meis laetusque fraterni imperi -e partem. dial. 9, 1, 10 honores fascesque. PLIN. nat. 22, 11 primum pilum. SIL. 13, 63 Saturnia regna. STAT. Theb. 2, 109. TAC. Agr. 6 magistratus (ann. 13, 29) hist. 1, 77 principatus fortunam. ann. 1, 28 imperium populi R. (13, 4 egregie). 3, 29 *munus* vigintiviratus. 3, 30 honores. 4, 16 caerimonias. 6, 27 provincias. *sim. saepius.* PLIN. paneg. 7, 3 *stationem principis* (*ibid.* suscepisti imperium). 39, 5 laeti ... adite honores, -ite civitatem. 66, 2 imperii curas. APVL. met. 10, 18 *fasces*. Plat. 2, 28 honores. PANEG. 12, 7 p. 277, 6 *praeturas*. COD. Iust. 10, 33, 2 (*Diocl.*) honorem. HIL. in Matth. 20, 12 principatum ... gentium. AMM. 26, 10, 3 umbram principatus. CLAVD. 5, 295 sceptrum (MEROB. carm. 2, 11). OROS. hist. 1, 15, 6 *reginae* locum ... filia. SIDON. epist. 1, 11, 6 *diadema*. *varia commoda*: CIC. Phil. 10, 19 principium ... libertatis -endae (SALL. or. Macri 2 libertatem). SALL. or. Lep. 9 quies et otium cum libertate, quae multi probi potius quam laborem cum honoribus -bant. LIV. 9, 40, 12 partem secum -rent decoris. VAL. MAX. 8, 14 ext. 3 *laudem*. VAL. FL. 1, 540 nomen ... -ere bellis ausa manus. TAC. hist. 2, 48 erecto animo -ret vitam. 3, 64 victoriae famaeque partem. ann. 6, 37 parata. APVL. met. 11, 29 laetum -e gaudium. flor. 17 p. 77 ut non minus vobis amicitia mea -enda sit quam mihi vestra concupiscenda. SOL. 7, 10 remedia ... de monitis somniorum. IVL. VAL. 2, 25 p. 87, 6 victoriam (OROS. hist. 2, 16, 4). HIL. in Matth. 10, 2 donum spiritus sancti. 24, 2 gloriam honoris aeterni. op. hist. frg. 1, 1 *aeternitatem*. trin. 11, 42 gloriae plenioris *profectum*. PS. RVFIN. in Os. 9, 2 p. 1005[C] regionis ... fertilitatem (*opp.* respuere). in Am. praef. felicitatis gloriam. PAVL. NOL. carm. 22, 28 laudemque ... vitamque. 22, 162 oris opes a te mentisque -am. AVG. civ. 10, 11 p. 421 beatam vitam. 18, 41 p. 317 beatitudinem. 21, 15 p. 519 pacem. 21, 27 regnum caelorum. in euang. Ioh 24, 7 vitam aeternam (PROSP. carm. de ingrat. 520 ex naturali ... virtute. *ibid. syn.* acquirere. 790 haec propria virtute -ere quemquam). PETR. CHRYS. serm. 42 p. 318[B] perdit fiduciam ..., ... meritum non -it. CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 122, 10 scientiae fructum. FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 30 *salutem*. 1, 14 p. 46, 23 dei dona. VICT. VIT. 3, 67 hereditatem ... aeternae salutis. *iure*: COD. Theod. 8, 16, 1 (*a. 320*, COD. Iust. 8, 57, 1 pr.) sit omnibus aequa condicio -endi, quod quisque mereatur. *mala*: SALL. or. Lep. 9 *v. supra l. 49.* LIV. 21, 4, 5 pericula. 28, 19, 16. VAL. FL. 1, 768 fata (*de suicidio*). STAT. Theb. 9, 891 merui, genetrix; poenas invita -e (*sc. morte mea.* SCHOL. quia te contempsi, aut orbata quia filio privaris). SVET. Nero 49 mortem (AVG. civ. 1, 22 p. 37). APVL. met. 4, 25 laqueus aut gladius aut ... praecipitium -endum est. PAVL. NOL. epist. 16, 2 periculum ... aut damnum. 47, 1 carm. 24, 417. *tempus*: TAC. ann. 4, 48 noctem in castris tutam et vigilem -rent.

3 *subi. res*: NAEV. carm. frg. 49 ⟨topper⟩ -et flammam Vulcani (*aedificium vel simile quid?*). PACVV. trag. 89 *caelum* solis ... exortu -it (rap- *codd.*) candorem, occasu nigret. CIC. nat. deor. 2, 115 omnes ... partes *mundi* ... medium locum -entes nituntur aequaliter. Tusc. 1, 42 animus *elementorum* ... superiora -at necesse est. MANIL. 2, 743 *sidera vaga* ducunt ... sortes dimidias viresque in eis et iura (cura *codd.*) -unt. 2, 983 *stellae* aliena -unt regna. 4, 320 Libra decem partes Geminorum prima -it. 4, 480 *Scorpius* octavo ... manet numero nonumque -it. IVVENC. 1, 377 *saxa* formam ... -ere panis. VICT. VIT. 1, 25 loca nulla sufficiebant ad -endam multitudinem. APVL. apol. 86 ne ... factum oblivio -ret (optuto capesceret *cod.*). CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 34, 16 robur sententia tua -ret. *singulariter* CLEM. ad Cor. 47 haec auditio non tantum in nobis capuit, sed et in alienigenas.

syn.: acquirere, adoriri, concupiscere, temptare. *opp.*: omittere, perdere, respuere. *deriv.*: capessibilis. *Hey.*

capētum *v.* capitum.

? **capex** *πυρκαϊά* IDIOM. gen. gramm. IV 574, 6 *inter mascul. lat.* (GLOSS. II 537, 46. 550, 1). apex *Nettleship*, *κάψις* (*i.* *καῦσις*) *Wölfflin, Archiv 1 (1884) 312.* *Mbr.*

caph, *undecima littera alphabeti Hebraici* (כַּף). AMBR. in psalm. 118 serm. 11, 1 incipit undecima littera **caph**, quae Latina interpretatione significat 'curvati sunt'. HIER. epist. 30, 3 caph *interpretatur* manus (30, 9). *Jacobsohn.*

capiclārius, capiclum *v.* capitul-.

capidula, -ae *f.* *a* capis *deminutive* (PRISC. gramm. II 251, 12 GLOSS. V 617, 41 GLOSS. Pap.). FEST. p. 248 patellae vasula parva picata sacrificiis faciendis apta ... velut capidul⟨ae⟩.

? **capidulum,** -ī *n.* PAVL. FEST. p. 48 -m genus vestimenti, quo caput tegebatur. *huc referas* GLOSS. Plac. V 13, 26 (51, 20) capedulum vestimentum capitis. *de forma* capitulum, *quam fort. etiam his locis restituas, v.* capitulum *sub 6.* *Bannier.*

capillāceus, -a, -um *a* capillus. *in codd. saepe scriptum legimus* capillacius, capillatius. *fere i. q. capillosus*: PLIN. nat. 12, 114 arbori tria genera: tenue et -a coma, quod vocatur eutheriston. 13, 136 alterum genus eiusdem (*fruticis*) -o folio. ITALA exod. 26, 7 (Lugd. Ottob. Wirc. Aug. quaest. hept. 2, 108. 2, 177, 3) facies vela -a cooperimentum tabernaculo (*δέρρεις τριχίνας*, VVLG. saga cilicina). AVG. quaest. hept. 2, 177, 3 ansas ... hyacinthinas dixit, in velis autem -is, quoniam tacuit cuiusmodi essent ansae, quid nisi -as eas credibilius accipimus? civ. 22, 8 ut anulum -o vinculo (*codd. edd.*, cingulo *vg.*). *ibid.* -am zonam, qua fuerat alligatus. OP. imperf. in Matth. 3 p. 649 -am et peregrinam tunicam induebat *Iohannes.*

capillāgo, -inis *f.* [*a* capillus. *Th.*]. *capilli capitis*: TERT. anim. 51 in viventibus etiam pro cerebri ubertate vel affluit -o vel deserit. [*it. centr.* kapellañẹ. *M.-L.*]

capillāmentum, -ī *n.* [*cf. c.* capillus, capillatus. *Th.*]. GLOSS. *τρίχωμα, τρίχωσις.* crines, capilli. **a** *i. q. capilli capitis*: VITR. 4, 1, 7 capitulo *columnae* volutas, uti -o concrispatos cincinnos praependentes dextra ac sinistra collocaverunt. PLIN. nat. 11, 171 -i tenuitate. APVL. met. 2, 9 -i dignitas. 3, 16 iuvenum -a. ITALA cant. 6, 4 (Ambr. in psalm. 118 serm. 15, 12) -um tuum ut grex tonsarum (*τρίχωμα*, VVLG. capilli; *cf.* AMBR. *ad l.* ideo -um, quia virtus omnium sensuum in capite est). POTAM. tract. 2 p. 1416[A] per messem -i. *de crinibus suppositiciis* (SCHOL. Hor. sat. 1, 8, 48 crinis suppositicius sive -um): PETRON. 110 me non minus decoro exornavit -o (*ib., syn.* corymbion). SVET. Cal. 11 ganeas et adulteria -o celatus. TERT. cult. fem. 2, 7 subtilium atque textilium -orum. **b** *de herbis* (*cf.* GLOSS. Plac. V 12, 8 *et* 51, 27 -a summitates arborum. ISID. diff. 1, 117 inter capillos et -a: capilli capitis sunt, -a summitates arborum): SEN. epist. 86, 20 *vitis* -a, si fieri potest, colligenda sunt. COLVM. 4, 11, 1 primi anni -a seminum. 4, 22, 4. PLIN. nat. 16, 38 folium habent -i modo praetenue (21, 33. 24, 152. 27, 91 in -i speciem). 16, 128 minutis haec -is hirsuta. 19, 33 nullisque fibris nixa aut saltem -is (*de radice; cf.* 19, 99. 25, 96 densis radicis -is. 27, 105). SOL. 5, 22 harundinum comis ..., e quarum -is legitur unguentum medicum. **c** *de aliis rebus in imagine*: PLIN. nat. 11, 208 hominum quibusdam (*vesicis*) ... nascentes calculi et saetarum -a (*cf. p. 313, 2. 19 et 317, 66*). nat. 13, 98 rimae aut -a rimas imitata (*in tabulis mensae*). 35, 186 alumini ... genus ... in -a quaedam canescentia dehiscens. 36, 98 translucent ergo iuncturae tenuissimis -is (*i. lineamentis*) lenique adflatu simulacra refovent. 37, 28 *crystalli* infestantur plurimis vitiis ... est et ... rubigo, aliis -um rimae simile (37, 68. 77. 199 SOL. 15, 27. 52, 63 *berylli*, qui ... -is intercurrentibus obscurantur. ISID. orig. 16, 9, 4). *Meister.*

capillāris, -e *a* capillus. PAVL. FEST. p. 57 capillatam vel -em arborem dicebant, in qua capillum tonsum suspendebant. MART. 3, 82, 28 dividere moechae pauperis -e (*unguentum*). herba capillaris: PS. APVL. herb. 48 callitrichon Latini ... herbam -em. ORIBAS. eup. 2, 1 A 4 adianton quam Latini herba(m) -e(m) vocant (*cf.* GLOSS. III 549, 4. 585, 26). *omittitur* herba: GLOSS. III 588, 64 -is politric⟨h⟩on. 610, 25. 585, 26. DIOSC. 4, 135 W. *ἀδίαντον ἕτερον ... Ῥωμαῖοι καπιλλάρεμ.* *v. etiam p. 317, 50 sqq.* *Stadler.*

capillāsco (-ēsco), -ere [*a* capillus, *cf.* capillatus. *Th.*]. GLOSS. IV 27, 27 -it capillis porrectis. 491, 42. V 174, 13. *huc trahendum videtur* GLOSS. IV 215, 7 capillacis (316, 23. V 273, 42) *et* V 355, 41 capillatis. GLOSS. Mai VI 513[b] -it hoc quod est capillescit quasi incipit capillos habere.

capillātio, -ōnis *f.* [*cf. c.* capillatus. *Th.*]. *i. q. capillamentum*: PAVL. NOL. epist. 23, 23 ideo tunc honori fuerit -o, cum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adhuc illud spiritale velamen legis etiam corporali habitu praeferri oportebat (*cf. l. 57 et p. 317, 68*). *morbus vesicae*: CAEL. AVR. chron. 5, 4, 60 in vesica speciales plurimae passiones eveniunt, tumes . . . -o (τριχίασις. *cf. p. 312, 61 et 317, 66*).

capillātūra, -ae *f.* [*cf. c.* capillatus. *Th.*]. *i. q. capillamentum, capitis capilli*: ITALA Ezech. 24, 17 (Wirc.) non erit -a tua innexa super te (τὸ τρίχωμά σου, VVLG. corona tua circumligata sit tibi). cant. 4, 1 (Paul. Nol. epist. 23, 27) -a (VVLG. capilli) eius ut greges caprarum. TERT. cult. fem. 2, 7 frustra peritissimos quosque structores -ae adhibetis. CYPR. epist. 77, 3 semitonsis capitibus -am adaequasti. VVLG. I Petr. 3, 3 (codd. Fuld. Amiat.) quarum non sit extrinsecus -a (ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν κόσμος. *cf.* PAVL. NOL. epist. app. 2, 27). PAVL. NOL. epist. 23, 20 -am illius . . . desectam. PS. AVG. serm. 74, 3 superflua et inordinata -a. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 79 praerasa -a. 2, 9, 41. chron. 1, 1, 35 radendum caput nunc pro -a, nunc contra -am (2, 1, 36). 1, 4, 89. 4, 2, 14. 15. 16 CASS. FEL. 1 p. 6. 8 caput contra -am lines. *de lapide*: PLIN. nat. 37, 190 polythrix in viridi capillaturam ostendit (*sic B et edd.*, -atur *falso alii codices*). *morbus vesicae*: PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 1 cum vesicae multae passiones eveniant: . . . -a (*cf. p. 312, 61 et 317, 66*). [*it.* capellatura, *francog.* chevelure, *hisp.* cabelladura. *M.-L.*]

capillātūriae, -ārum *f.* [*cf. c.* capillatura *et c. got.* kapillōn 'tonderi'. *Th.*] *prima tonsura capillorum*: LEX Sal. capit. 2, 2 quando filius suus ad -as facit, quicquid ei donatum fuerit, extra parte hoc teneat.

capillātus, -a, -um [*a* capillus. *Th.*]. *inepte c. graeco* κάπυς *confert* HESYCH. *s. v.* κεκαφηότα. GLOSS. κομήτης. II 571, 35 comatus. V 550, 13 crinitus. 564, 28 -um: qui grandes habet capillos [*de* GLOSS. IV 215, 7. 316, 23. V 273, 42. 355, 41 *v. p. 312, 80*]. PRISC. gramm. II 441, 22 a capillo intonso -us. PROB. app. gramm. IV 199, 28 inter -um et capillosum hoc interest, quod -um capillos grandes habentem significat, capillosum vero pilosum id est hirsutum esse demonstrat (ISID. diff. 1, 127). NOT. Tir. 78, 67. *comp.* -ior CIC. leg. agr. 2, 13. *verbi* capillari *exemplar satis certum non exstat* (*v. l. 18*). **1** *universim: longis capillis praeditus*: **a** *proprie de hominibus*: CIC. leg. agr. 2, 13 designatus . . . -ior quam ante barbaque maiore. 2, 59 adulescens non minus nummatus, quam bene -us. CATVLL. 37, 17 tu praeter omnes une de -is. PETRON. 27 inter pueros -os (*sic saepius de impubibus*: 29. 57. 63. 70. MART. 2, 57, 5 quem grex togatus sequitur et -us. 3, 58, 31 10, 62, 2 sic te frequentes audiant -i. *cf. Friedländer, cena Trimalchionis p. 200 et 204 et ad* Mart. 2, 57, 5). PETRON. 34 duo Aethiopes -i. IVV. 5, 30 ipse -o diffusum (*vinum*) consule potat (*i. anno a. u. c. 450 vetustius, cf. Friedlaender ad l.*). SVET. Vesp. 23 Parthorum regem, qui -us esset (AVR. VICT. Caes. 13, 3 domitis . . . Dacorum pilleatis -isque nationibus. *cf.* PS. AVR. VICT. epit. 9, 18 capillus effusior). APVL. met. 8, 24 calvum quidem sed cincinnis semicanis et pendulis -um. FIRM. math. 3, 2, 18 philosophos -os. PS. CATO dist. 2, 26 fronte -a. OROS. hist. 5, 23, 18 humanorum capitum ossibus cruentis -isque. *hinc* arbor capillata: PAVL. FEST. p. 57 *p. 312, 70.* PLIN. nat. 16, 235 antiquior sed incerta eius *arboris*-aetas, quae -a dicitur, quoniam Vestalium virginum capillus ad eam defertur. *cf. p. 316, 58 sqq.* **b** *translate de herbis pilosis*: PLIN. nat. 16, 90 -a pino. 19, 98 -ae ut apio, malvae. **2** *speciatim*: **a** *de sacerdotibus Magnae Matris*: CORP. VI 2262 L. Vettio Syntropho religioso a Matre Magna -o Vettia (*cf. Ruggiero diz. II 85 et* VAL. FL. 7, 636 exsectos lacerat Bellona comatos). **b** *apud barbaros i. q. viri nobiles*: CASSIOD. var. 4, 49 universis provincialibus et -is defensoribus et curialibus Siscia vel Savia consistentibus Theodericus rex. IORD. Get. 72 reliquam gentem -os dicere iussit. **c** *nom. propr.* **Capillāti,** -ōrum *m.*: *gens Ligurum, quae provinciam Alpium maritimarum incolebat* (*cf. Ihm, P W. III 1510; Ruggiero diz. II 84; Holder, Altcelt. Sprachschatz p. 758; Mommsen, Corp. V p. 903*): CASS. DIO 54, 24 ὑπὸ Λιγύων τῶν Κομητῶν καλουμένων. PLIN. nat. 3, 47 Alpes populique Inalpini . . . sed maxime -i. 3, 135 -orumque plura genera ad confinium Ligustici maris. 11, 130 apud intonsas utique gentes. atque etiam nomina ex eo -is Alpium gentibus. CORP. XII 80 praef(ecto) Capill(atorum).

synonyma: comatus, crinitus. *derivata*: capillatura, capillaturiae.

capillitium, -ī *n.* [*cf. c.* capillus *et c.* barbitium, calvitium. *Th.*]. *i. q. capillamentum*: APVL. met. 2, 2 flavum et inadfectatum -um. MART. CAP. 2, 181 crebroque -o vulsa *Venus*. 4, 331 -um implexum [CELS. 4, 2 partem quae -o tegitur *scrib.*, capillo *Vat. cod. et edd.*].

1. capillor, -ōris *m. orig. inc.* *genus augurii*: SERV. Aen. 10, 423 sane superius de speciebus stativi augurii dictum est, in quibus -em esse diximus, quod hoc loco tangit. -r autem dicitur, cum auspicato arbor capitur et consecratur Iovi Fulguri.

2. capillor (-ārī) *v.* capillatura *l. 18 et* capillatus *l. 34.*

capillōsus, -a, -um *a* capillus. GLOSS. II 180, 23 τριχώδης. IV 215, 30 calamistratus: -us, compositus vel crispus. PROB. app. gramm. IV 199, 28 *l. 31.* PHYSIOGN. 73 ὀσφὺς id est ima pars spinae et femora similiter -a idem indicant. *ibid.* cervix a capite -a. CASS. FEL. 5 *et* 6 -is in locis. CAEL. AVR. chron. 5, 4, 67 *fluor vesicae* plurimus mixtus cum harenoso vel -o sedimine (*cf. p. 312, 61 et 317, 66*).

***capillus,** -i *m.* [*fort. cf. c.* caput, *sed quomodo derivatum sit, non liquet. vocabulum quoddam* pillo- *inesse, quod coniungendum sit cum vocibus* pilus, pilleus, *persuasit sibi Brugmann, Ber. d. phil. hist. Kl. d. sächs. Ges. d. Wiss. 58 (1907) p. 160 sqq. non minus probabiliter confertur c.* capulare '*concidere, desecare*'. *Th.*] VARRO frg. Aug. dialect. 6 a toto pars ut -us quasi capitis pilus (ISID. orig. 11, 1, 28. *cf.* CELS. 4, 2 sub . . . nomine *capitis* nunc significo eam partem, quae -o tegitur *v. p. 313, 74.* LACT. opif. 7, 9 texit . . . *caput* pilo . . . qui ornatus non est in orbem coactus aut in figuram pillei teres factus, ne quibusdam partibus nudis esset informis).
GLOSS. θρίξ. IV 316, 22 pili. *legitur inde a* PLAVTO, *saepius apud scriptores, praeferuntur* coma *et* crinis *a poetis inde a* CATVLLO *et apud argenteae aetatis script.* (LIV. PETRON. CVRT. TAC.); *deest apud* ENN. (coma *semel*) PACVV. *et* ACC. (coma *binis*, crinis *singulis locis*), LVCR. (coma *semel*), SALL., CVLICEM (coma *et* crinis *singulis locis*) MORETVM (coma *bis*) CORN. SEV. (coma *et* crinis *singulis locis*) NVCEM (coma *bis*) GERM. (coma *et* crinis *singulis locis*) VELL. SCRIB. LARG. OCTAVIAM (coma *quater*, crinis *semel*), MELAM, CALP. ecl. (coma *quater*, crinis *bis*). *contra solum* capillus *usurpatur a* CATONE RHET. Her. Q. CIC. NEP. PERS. *singulis locis*, TER. *quater*, CELS. *15ies*. *singula hac tabula complexus sum*:

	capillus	coma	crinis		capillus	coma	crinis
Plautus	8	—	2	Val. Max.	6	—	1
Lucilius.	2	1	—	Phaedrus.	1	1	—
Varro.	14	5	3	Sen. trag.	4	61	20
Cicero	13	2	2	„ philos.	15	6	6
Catullus	2	4	3	„ apocol. . . .	2	1	1
Caesar	2	—	2	Curtius	2	4	2
Vergilius.	2	28	30	Columella lib. X	2	7	3
Ciris.	7	4	6	„ rell. .	4	—	1
Horatius	18	11	12	Lucanus	2	27	20
Tibullus	12	26	8	Petronius	11	3	14
Lygdamus.	2	3	1	Plin. nat.	93	32	19
Priapea	3	2	1	Val. Fl.	2	18	25
Propertius.	15	29	8	Silius	2	24	27
Ovidius	166	153	65	Hom. lat.	3	1	3
Epiced. Drusi. . .	1	5	2	Statius	4	90	84
Epist. Sapph. . . .	2	2	2	Martialis	32	48	19
Livius	6	1	7	Quintilianus . . .	5	4	—
Manilius	3	2	5	Iuvenalis	5	5	7
Vitruvius	8	—	1	Tacitus	2	3	10
Paul. Fest.	5	1	—	Plin. epist.	9	1	—
Seneca rhet.	6	2	—	Suetonius	18	5	2

neutr. sing. capillum *cf.* NON. p. 198 -us masculini est generis. neutri Plautus (*Most. 254, ubi P* capillus, *A deest*). *acc. plur.* capilla CORP. X 8249, 6. *orthographica*: kapillos *prima littera* k COMM. instr. 2, 19, 10. capilo *pro* capillos TAB. devot. Audollent 135 A 3. *apud poetas semper in hexametri fine, in pentametro ante vocabulum iambicum finale* (*cf.* OV. am. 1, 14, 30 ars 2, 304. 3, 570 EPIST. Sapph. 76). [*it.* capello, *francog.* cheveu, *hisp.* cabello. *M.-L.*] *corrupta*: CIC. or. frg. A IX 27 hunc vos scitote Licinium gladiatorem iam immisisse capillum (*MP*, lapillum *m. prima S*) Catilinae iudic. quā Q. ve Curium hominem quaestorium (Catilinae iudicio itemque Curium *Clark; cf. adnot. Madvigii in ed. Turic. V 2 p. 95, Onom. Tull. III p. 335 et Asconii edit. Kiesslingii et Schoellii. ad l.*). *de ornatu capilli v. Daremberg-Saglio II 1355 sqq. III 1452.*

A *proprie*: *i. q.* ***hominum crines*** *capitis* (GLOSS. II 329, 23 θρὶξ κεφαλῆς. ISID. diff. 1, 117 inter -os et capillamenta: -i capitis sunt, capillamenta summitates arborum): *singularis collective usurpatur; cf.* VARRO frg. Char. gramm. I 104, 20 -um priores singulariter dicebant sicut barbam. nam Varro epistulicarum III negabat pluraliter dici debere (DVB. NOM. gramm. V 574, 2). *pluralem -i hac significatione scriptum legimus*: LVCIL. 955 (*sing.* 991) CIC. Pis. 25 (*sing. ceteris locis*) VERG. Aen. 10, 831 (*sing.* georg. 1, 405) CIRIS *bis* (*sing. quater*) AETNA 594. *plerique poetae pluralem praeferunt*: HOR. *13ies* (*sing. 5ies*) TIB. *10ies* (*sing. bis*) PROP. *12ies* (*sing. ter*) OV. *159ies* (*sing. 7ies*) IVV. *quater* (*sing. semel*), *solo plurali usi sunt* LYGD. PRIAP. EPICED. Drusi MANIL. PHAEDR. SEN. trag. (philos. *sing. quater, plur. 10ies*; apocol. *sing. et plur. singulis locis*) LVCAN. PETRON. LAVS Pis. STAT. HOMER. MART.; *singulis locis et plur. et sing. apud* EPIST. Sapph. VAL. FL. SIL. *contra singularis numeri usum praeferunt plerique scriptores ex. gr.* LIV. *quater* (*plur. bis*) VITR. *quater* (*plur. bis*) CELS. *8ies* (*sing. 6ies*) PLIN. nat. *70ies* (*plur. 17ies*). *nota*: PLIN. nat. 24, 49 umor . . . capillum reddit capiti inlitus, defluentesque continet. *cf. etiam Neue-Wagener, Formenlehre I p. 653 sq.*

scindere, turbare, fundere, sim.: PLAVT. Cist. 383 -o scisso (LVCIL. 955 -os scindunt. TIB. 1, 10, 53 OV. epist. 3, 79. 8, 79 scissa -os. 19, 81 met. 4, 546. 8, 527 fast. 3, 219 trist. 3, 3, 51. APVL. met.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6, 10 -oque discisso). CIC. Tusc. 3, 62 -um sibi evellere (VVLG. I Esdr. 9, 3. SEN. dial. 3, 19, 4 -os avellere. *cf.* PHAEDR. 2, 2, 7 -os homini legere *i. evellere*). TIB. 1, 3, 91 turbata -os (OV. am. 3, 2, 75. 3, 14, 33 ars 2, 169 met. 4, 474. 8, 859 STAT. Theb. 3, 680 MART. 2, 36, 1). OV. am. 1, 7, 11 laniare -os (2, 5, 45. 2, 6, 5 epist. 12, 157. 14, 51 ars 2, 451 met. 5, 472. 9, 354 fast. 6, 493 SEN. contr. 2, 4, 1). OV. epist. 3, 15 rupique -os (5, 141 met. 10, 722). met. 14, 420 lacerare -os (IVV. 6, 490 disponit crinem *dominae* laceratis ipsa -is). APVL. met. 8, 8 -os distrahentem. MART. CAP. 7, 726 trahit -os. PASS. Petr. 5 -os sibi trahentes genasque scindentes. PLAVT. Men. 870 me -o hinc de curru deripit (Rud. 784 de ara -o iam deripiam. OV. epist. 14, 83 raptamque -is. SVET. Galba 20 -o arripere. APVL. met. 3, 6. ANON. Vales. 2, 3 barbarum -is tentis raptum). PLAVT. Merc. 798 me istanc -o protracturum esse in viam (OV. met. 9, 317 -is traxit. APVL. met. 2, 26 -o distrahere). TER. Eun. 646 ipsam -o conscidit. 860 vix me contineo quin involem in -um (PROP. 3, 8, 5 audax invade -os. APVL. met. 6, 9 in -os eius immissa manu). Q. CIC. pet. 10 sinistra -um eius a vertice teneret. TIB. 1, 6, 71 ducarque -o. PROP. 4, 7, 45 suspensa -is. PLAVT. Rud. 377 -um promittam (CAES. Gall. 5, 14, 3 LIV. 2, 23, 4. 6, 16, 4. 26, 34, 5. 34, 19, 7 PAVL. FEST. p. 224. 228 SVET. Cal. 24 IVST. 4, 4, 1 OROS. hist. 5, 17, 12). VARRO frg. Non. p. 550, 1 -o demisso sequerentur luctum (OV. epist. 10, 137 PAVL. FEST. p. 17 PLIN. epist. 1, 10, 6 VLP. dig. 47, 10, 15, 27). OV. met. 6, 168 inmissos . . . -os (fast. 1, 503 EPICED. Drusi 295 VAL. MAX. 1, 7, 7). SEN. contr. 9, 4, 19 -um . . . submittere (SEN. dial. 12, 17, 5 PAPYR. Berol. 611 [*I saec. p. Chr.*] II 22 PLIN. epist. 7, 27, 14 SVET. Iul. 67 Aug. 23 Tib. 68 VLP. dig. 47, 10, 39 IVST. 36, 4, 2). TER. Haut. 290 -us passus (Phorm. 106 QVADRIG. hist. 19 HOR. sat. 1, 8, 24 OV. epist. 6, 89 ars 3, 709 met. 4, 521 *al.* PETRON. 44 GELL. 7, 48, 3 PANEG. 3, 10 AMM. 30, 5, 18 HYG. astr. 2, 21 p. 64, 3).

ATTA epigr. frg. Non. p. 202, 23 sit resoluta crine -us (OV. am. 2, 14, 39 COLVM. 10, 361. *cf.* OV. am. 3, 9, 3 solve -os. PLIN. nat. 28, 78 -o cinctuque dissoluto. MART. CAP. 9, 903). TIB. 3, 8, 9 fusis . . . -is (OV. met. 9, 90. am. 1, 7, 39 effuso . . . -o. epist. 15, 121 MANIL. 5, 557 QVEROL. p. 39, 26. *cf.* OV. epist. 10, 47 diffusis . . . -is. met. 7, 183 umeris infusa -os. fast. 2, 309 umeros perfusa -is. SEN. Oed. 499 infusis . . . -is. NEMES. ecl. 3, 20. SEN. apocol. 4 adfuso . . . -o). PROP. 1, 3, 23 lapsos . . . -os. 2, 1, 7 sparsos . . . -os (OV. ars 1, 541. met. 3, 169 sparsos per colla -os. EPIST. Sapph. 73 HOMER. 87). OV. ars 3, 145 inflatos . . . -os. am. 2, 4, 41 pendent . . . cervice -i (met. 1, 497. 10, 138 Pont. 3, 3, 17 APVL. met. 3, 17). met. 11, 770 iniectos umeris . . . -os. 2, 635 umero protecta -is (12, 273. CARM. frg. Ps. Lact. Plac. fab. 2, 6 velabant colla -i. SEN. Tro. 85 per colla fluant . . . -i. HIER. epist. 117, 7 -i . . . in aures defluunt). *de ornatu capilli*: PLAVT. Most. 254 -us satis compositust commode (CIC. S. Rosc. 135 composito et delibuto -o. p. red. in sen. 13 PAVL. FEST. p. 63 SEN. contr. exc. 5, 6 GELL. 3, 5, 2 AVSON. Mos. 230 SERV. Aen. 10, 832). *cf.* OV. am. 1, 14, 35 dispositos . . . -os (2, 8, 1 ponendis in mille modos . . . -is. epist. 4, 77 positi sine arte -i. met. 1, 477 -i sine lege. MART. 7, 29, 3. 12, 18, 25. QVINT. inst. 8 prooem. 22 -um reponere). TIB. 1, 6, 39 colit arte -os (1, 8, 9). PROP. 1, 2, 1 ornato . . . -o (4, 5, 55 OV. am. 2, 7, 23 met. 11, 385 fast. 4, 309 SEN. apocol. 4 MART. 2, 66, 5 FRONTO p. 143, 2 N. APVL. met. 2, 9 -um distinxerit). OV. ars 3, 133 non sint sine lege -i (CLAVD. carm. min. 25, 100 legemque -o reddidit). FRONTO p. 215, 20 -um neglegere. QVINT. inst. 11, 3, 137 -us . . . nimia curā. SVET. Dom. 18 cura -orum. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 4 ob diligentiam -orum.

CATO orig. 114 -um cinere unguitabant (HOR. carm. 1, 29, 7 -is . . . unctis. OV. am. 2, 7, 7 MART. 11, 39, 11. PLIN. nat. 25, 135 adverso -o caput inungitur). *cf.* TIB. 1, 7, 51 stillent unguenta -o (OV. epist. 20, 161). PROP. 2, 4, 15 perfusa meis unguenta -is. SIDON. epist. 2, 13, 7 madescentes nardo -os. LVCIL. 991 discerniculumque -o (VARRO ling. 5, 129 discerniculum, quo discernuntur -i). VARRO ling. 6, 81 fines -i descripti (*i. discrimen -i*). frg. Non. p. 236, 26 -o pexo (CIC. Catil. 2, 22. OV. epist. 13, 31 pectendos . . . praebere -os. ars 1, 367. 3, 235 met. 13, 738. 765 CELS. 1, 4 CVRT. 8, 9, 22. 27. GELL. 10, 15, 31 neque comit caput neque -um depectit). VERG. Aen. 10, 831 comptos . . . -os (OV. fast. 1, 711 VAL. FL. 5, 589. SEN. epist. 124, 22 -um . . . comis. nat. 1, 17, 7 SIL. 7, 446 MART. 12, 82, 9 SVET. Aug. 99). LYGD. 2, 11 incompta -os (HOR. carm. 1, 12, 41 incomptis . . . -is. PROP. 1, 15, 11. 3, 6, 9 OV. met. 9, 789 MART. 1, 24, 1 SVET. Aug. 69). FAB. PICT. (?) frg. Gell. 10, 15, 11 -um . . . non detonset (MART. 8, 52, 9 detonsis . . . -is). SISENNA hist. 47 intonso -o (HOR. epod. 15, 9 TIB. 2, 5, 121 OV. met. 1, 564 SIL. 1, 403). VARRO rust. 1, 37, 2 non solum in ovibus tondendis, sed in meo -o (CIC. Tusc. 5, 58 CIRIS 382. OV. met. 8, 151 tonso . . . -o. VAL. MAX. 4, 6 ext. 2 SEN. epist. 92, 34 PLIN. nat. 16, 194 MART. 14, 36, 1 IVV. 11, 149 *al.*). VARRO frg. Non. p. 94 -um puerilem demptum (AMM. 22, 4, 9 HYG. fab. 189 p. 120, 19. 274 p. 150, 7 HIST. Apoll. rec. A 28. 29[a]). OV. met. 3, 506 sectos . . . -os (MART. 5, 48, 1). 11, 182 resecare . . . -os (MART. 6, 52, 3. APVL. met. 3, 16 desecti. *cf.* FAB. PICT. frg. Gell. 10, 15, 15 -i segmina). PETRON. 105 -os . . . praecidit (PLIN. nat. 28, 41 -us . . . decisus. CLAVD. MAM. anim. p. 72, 9 -orum . . . praecisione). MART. 12, 84, 1 violare -os. PLIN. epist. 7, 27, 12 amputantem -os. APVL. met. 9, 12 -um semirasi. 11, 10 -um derasi. 11, 30 raso -o (VVLG. lev. 14, 9). FAVST. REI. serm. 14 p. 279, 9 -os minuere. CIC. Tusc. 5, 58 -um adurerent (off. 2, 25 VAL. MAX. 9, 13 ext. 4 PLIN. nat. 28, 41 combustus utique -us). CATVLL. 64, 193 anguino redimita -o (HOR. carm. 2, 13, 35 intorti -is . . . angues. OV. am. 3, 10, 3 spicis redimita -os. epist. 9, 63 fast. 5, 79. 6, 483 HOMER. 1068). HOR. carm. 3, 29, 4 pressa tuis balanus -is (OV. fast. 4, 517 mitraque -os presserat). PROP. 4, 3, 15 -is vitta data est (OV. am. 1, 7, 17 vittatis . . . -is. Ib. 79). OV. epist. 4, 71 praecincti flore -i (fast. 3, 669 mitra . . . incincta -os. 5, 337 SEN. Med. 803). ars 2, 495 induta -is laurus. 3, 53 myrto . . . vincta -os. met. 2, 413 vitta coercuerat . . . -os. 5, 338 hedera conlecta -os. 6, 201 laurumque -is ponite. CLAVD. 20, 185 mitra retinente -um. CIRIS 168 fragrantes tincta -os (OV. am. 1, 14, 2 PLIN. nat. 20, 221 *al.* MART. 3, 43, 1). PLIN. nat. 16, 180 inficiendo . . . -o (22, 153 *al.* COMM. instr. 2, 19, 10). VAL. MAX. 2, 1, 5 -os . . . rutilarunt (PLIN. nat. 28, 191. 15, 87 rufatur -us. 23, 67. HIER. epist. 107, 5 nec -um irrufes). PLIN. nat. 26, 164 -um . . . flavum facit. 23, 99 -um denigrat *saepe*. 23, 164 -orum nigritiam (29, 109). MART. 14, 27, 1 mutare . . . -os. TERT. cult. fem. 2, 6 -um croco vertere. virg. vel. 12. OV. am. 1, 2, 41 gemma variare -os (medic. 19). 1, 7, 49 raptis a fronte -is (met. 2, 476 prensis a fronte -is. LVCAN. 10, 132 refugosque gerens a fronte -os. PETRON. 126 radices -orum retro flexerat. QVINT. inst. 11, 3, 160 -os a fronte contra naturam retro agere. TAC. Germ. 38 -um retorquere. ALC. AVIT. carm. 1, 204 refugo careat frons nuda -o). OV. am. 3, 1, 7 nexa -os (APVL. met. 3, 18 -os in mutuos nexus obditos. *cf.* SEN. contr. 1 praef. 8 -um frangere. APVL. met. 3, 23 -i tui nodulum. PORPH. Hor. carm. 2, 11, 23 -um in nodum colligere). OV. ars 1, 505 ferro . . . torquere -os (PLIN. nat. 28, 91 crispari -um. 29, 82 PORPH. Hor. sat. 1, 3, 98. PS. HIL. libell. 11 -orum incrispationibus). met. 5, 53 ornabant . . . madidos murra curvum crinale -os (Pont. 3, 3, 15 nec habens crinale -os). VAL. MAX. 9, 3 ext. 4 decorem -orum (PLIN. nat. 35, 67 elegantiam -i. STAT. silv. 3, 4, 50 forma -is optima). SEN. epist. 95, 24 species -orum (QVINT. decl. 388 p. 438, 16 -orumque habitus). COLVM. 1 praef. 5 -orum concinnatores. *de fictis -is*: MANIL. 5, 149 appositis caput emutare -is (MART. 6, 57, 1 fictos . . . -os. 6, 12, 1). *varia*: VERG. georg. 1, 405 pro purpureo poenas dat Scylla -o (CIRIS 52. 236. 321 PROP. 4, 4, 39 OV. am. 3, 12, 21 ars 1, 331). AETNA 594 Paphiae rorantis . . . -i (OV. met. 5, 440 udis . . . Aurora -is. 5, 634 eque -is ros cadit. 6, 557 sparsis furiali caede -is. 11, 57 sparsos stillanti rore -os. 11, 656 madidis . . . -is. 11, 691 umente -o. trist. 2, 327 Venus uda -is. MART. 10, 19, 20 madent -i. *cf.* OV. met. 2, 12 virides siccare -os. 5, 575. fast. 4, 141 siccabat sudantes rore -os. LAVS Pis. 149 cessat hiems madidos et siccat vere -os). TIB. 1, 10, 37 perscissis genis ustoque -o (*cf.* PROP. 3, 15, 13 pulchros ussit regina -os, *ut luctum ostenderet*). 2, 3, 23 horrere . . . -os (HOR. epod. 5, 27). *cf.* OV. met. 10, 425 stetit hirta -is (HERM. Pal. vis. 3, 1, 5 -i mei steterunt. CHIRON 406 -os stantes). OV. fast. 1, 97 riguisse -os (SEN. dial. 3, 1, 4 subriguntur -i. APVL. Plat. 1, 16 -isque hirsutum). PROP. 4, 5, 71 rari . . . -i (MART. 10, 83, 1 SVET. Cal. 50. Otho 12 raritatem -orum. PLIN. epist. 3, 62, 2 rari et cedentes -i). OV. ars 3, 161 raptique aetate -i (3, 570). VAL. MAX. 9, 12 ext. 2 *caput* erat . . . -is vacuum. CELS. 6, 1 -is fluentibus (PLIN. nat. 28, 166 *al.*). SEN. epist. 95, 20 -os defluere (PLIN. nat. 25, 132 defluentem -um. 29, 108 -orum defluvia). PETRON. 109 cecidere -i. TAC. ann. 4, 57 nudus -o vertex. CASS. FEL. 5 desertio -orum. OV. met. 14, 278 tetigit . . . virga dea dira -os (14, 295 virga mulcere -os. LIV. 1, 24, 6 verbena caput -osque tangens). 15, 316 Crathis et hinc Sybaris . . . electro similes faciunt auroque -os (VIB. SEQ. geogr. p. 147). VITR. 10, 11, 2 -o . . . muliebri vel nervo funes (10, 11, 9 e nervo -oque textis rudentibus. CAPITOL. Maximin. 33, 1 ut funes de -is muliebribus facerent). PAVL. FEST. p. 57 -um tonsum suspendebant (SEN. frg. 36 sunt, quae Iunoni . . . -os disponant. PLIN. nat. 16, 236 Vestalium virginum -us ad eam *arborem* defertur. STAT. silv. 3 praef. 20 -os suos quos . . . ad Pergamenum Asclepium mittebat. MART. 9, 16, 1 -os Pergameo posuit. CORP. XI 1305 Minervae . . . -orum votum solvit). PETRON. 104 -os deponere (107). PLIN. nat. 7, 42 -um germinante partu (SOL. 1, 64. CENS. 10 quinto *mense* ungues -umve nasci. VINDIC. med. 16). nat. 17, 248 supervacua, sicut nos ungues et -um (*per allegoriam*: AVG. in psalm. 51, 9 isti -i superflua rerum temporalium significant). 20, 89 fluentes -os retinet (23, 101 -um reddunt. 24, 6 cohibent et -um. 26, 48. 27, 138. 25, 132 -um confirmant. 27, 16 -um fluentem continet. 28, 166. 29, 108. 28, 164 spissari -um. SVET. Iul. 45 -um revocare. SER. SAMM. 49 praestant redivivo flore -um. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 275[a] -orum . . . recuperatione curatus). PLIN. nat. 22, 82 nutrit -um (23, 148. 24, 140 -um alunt). 30, 134 -i ne canescant (SVET. Galba 8. SCHOL. Hor. epod. 17, 23 unguentis maturius canos fieri -os). 34, 60 venas expressit -umque diligentius (34, 65). HOMER. 891 sanguineis maestae Clotho Lachesisque -is. MART. 5, 48, 7 brevibus ne crede -is. 10, 65, 7 Hispanis ego contumax -is. 10, 72, 11 siccis (*i. non unctis*) rustica Veritas -is. IVV. 15, 137 ora puellares faciunt incerta -i. 16, 31 dignum barba dignumque -is maiorum. TERT. nat. 22 quae -um pro tegumento et ornamento mulieribus assignarit (VVLG. I Cor. 11, 15). LACT. inst. 5, 2, 3 *philosophi* vitia sua -is . . . praetegebant (ira 22, 2. *cf. p. 313, 48*). AMBR. virginit. 12, 71 cincinnos corporalium -orum. VVLG. cant. 4, 1 *et* 6, 4 -i tui sicut grex caprarum (*cf. p. 312, 46 et 313, 8*). Luc. 7, 38 -is capitis sui tergebat (Ioh. 11, 2. 12, 3). BOETH. in Porph. isag. ed. pr. 2, 2 p. 88, 23 deductioribus alius -is (GLOSS. III

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

329,54. 55 deductis -is ἁπλόθριξ). CORIPP. Iust. praef. 4 colubrimodis Avarum gens dura -is. TAB. devot. Audollent 153 A 3 -os caput pedes ... defigo in has tabellas. *in proverbio*: PLAVT. Epid. 623 usque ab unguiculo ad -um summumst festivissuma (PETRON. 102 a -is usque ad ungues. APVL. met. 3, 21 ab imis unguibus ... adusque summos -os). PVBLIL. E 13 etiam -us unus habet umbram suam. PETRON. 38 non puto illum -os liberos habere (*cf. Otto, Sprichwörter p. 74 et 355*). VVLG. psalm. 39, 13 multiplicatae sunt super -os capitis mei (68, 5. *cf.* AVG. conf. 4, 14, 22 -i eius magis numerabiles sunt quam affectus eius). *in aenigmate*: SYMPH. 190 non sum (*pila*) compta comis et non sum calva -is.

de singulis capillis: CELS. 7, 7, 8 duplicem -um muliebrem. SEN. dial. 10, 12, 3 dum de singulis -is in consilium itur. MART. 3, 93, 1 tres -i quattuorque sint dentes (5, 49, 4 sunt illinc tibi sunt et hinc -i. 12, 7, 1 toto vertice quot gerit -os). PLIN. nat. 29, 138 formica circumligata -o. ITALA iud. 20, 16 (Lugd.) fundibalis iactantes lapides contra -um (σφενδονῆται ἐν λίθοις πρὸς τρίχα καὶ οὐκ ἐξαμαρτάνοντες, VVLG. ut -um quoque possent percutere). ITALA (Aug. civ. 22, 12) *et* VVLG. Luc. 21, 18 dico vobis, -us capitis vestri non peribit (VVLG. act. 27, 34). ITALA Matth. 10, 30 (Aug. civ. 12, 19) -i vestri omnes numerati sunt (VVLG. Luc. 12, 7. *cf.* TERT. scorp. 9 et -orum apud eum regestus est numerus. AVG. civ. 13, 20 qui eis etiam de -orum suorum integritate securitatem dedit. EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 30 audivit deus orationem Ionae et nihil illius corruptum est neque -us neque palpebra). VVLG. iud. 20, 16. I reg. 14, 45 si ceciderit -us de capite eius in terram (II reg. 14, 11 III reg. 1, 52). Matth. 5, 36 neque per caput tuum iuraveris quia non potes unum -um album facere aut nigrum. CAEL. AVR. chron. 2, 11, 129 saepe salivis vel umoribus complexus in imaginem -i unius aut multorum.

B ***sensu latiore*:** **1** *de pilis aliarum corporis humani partium*: PRIAP. 45, 7 mentula quos habet, -i. SVET. Nero 1 ut e nigro rutilum aerique adsimilem -um (*barbae*) redderent. PHYSIOGN. 73 venter et pectus si nimio -o circumtecta fuerint. VINDIC. med. 40 corpus nostrum ex tredecim commixtionibus constat: venis ... -is ... membranis. **2** *de bestiis*: CATVLL. 25, 1 mollior cuniculi -o. VITR. 5, 10, 2 argilla cum -o subacta (5, 10, 3. 10, 15, 1 *de saetis caudae equinae dictum esse videtur*). COLVM. 9, 10, 1 sunt ... reges apium sine pilo sine spiculo, nisi quis forte pleniorem quasi -um, quem in ventre gerunt, aculeum putat. PERS. 3, 10 positis bicolor membrana -is. PLIN. nat. 7, 12 cutibusque cum -is pro mantelibus ante pectora uti. GELL. 12, 1, 15 -um *agnarum* gigni teneriorem (MACR. sat. 5, 11, 18). SYMPH. 118 *capra* longo vestita -o (AVG. serm. ed. Mai 71, 3 capris -us inpexus). CAEL. AVR. acut. 2, 9, 37 lanam vel -os. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 species pertinentes ad vectigal: ... -i Indici. **3** *de herbis*: COLVM. 10, 167 capitis porri longo ... -o (APIC. 8, 407 porro cum -o suo. GLOSS. III 588, 13 -i porri. 589, 16. 609, 8). PLIN. nat. 16, 28 fert *galla* et aliam inutilem pilulam cum -o. 18, 53 milio comae granum complexae fimbriato -o curvantur. 21, 33 optimum *genus croci* ubicumque quod pinguissimum et brevis -i. 21, 122 in flore aliud est semen, aliud -us. capillus Veneris: GLOSS. adiantus, polytrichum (*scripturae variant in codd.*). III 561, 47 evenetri con (*i. ἐβενότριχον cf.* 562, 38). 557, 35 cincinnalis (621, 55). 578, 38 trichomanes. 588, 73 quae nascitur in petris. FRONTO p. 157, 6 N. histriones, quom palleolatim saltant, ... -um Veneris, ... pallio demonstrant. CAEL. AVR. chron. 3, 5, 76 herba adianton quam Latini -um Veneris vocant. ANON. med. ed. Piechotta 166 poletrix (*i. polytrichum*) qui super puteum nascitur -us Veneris. PS. APVL. herb. 48, 2 Graeci callitrichon, iidem adianton. iidem polytrichon, iidem trichomanes ... Latini -um Veneris. 52 Graeci polytrichon ... alii -um terrae ... vocant (DIOSC. 4, 134 W. τέρραι καπίλλους). ISID. orig. 17, 9, 67 -us Veneris vocatus ... quod delapsos post alopeciam -os recreat. *v. etiam s. v.* capillaris. *de hac vel alia simili herba dictum videtur*: LIV. 32, 1, 10 in Herculis aede -um enatum. **4** *de aliis rebus*: MANIL. 1, 835 ceu longi fluitent de vertice crines, flamma comas imitata volat, tenuisque -us (*stellae crinitae*). CELS. 2, 7 si haec (*urina*) crassa carunculas quasdam exiguas quasi -os habet (*v.* capillatura *p. 313, 18 sqq.*). **5** *in imagine*: EVCHER. form. 6 p. 35, 12 -i ornatus iustitiae vel sensus (*cf. p. 312, 84 sqq.*).

epitheta ad colorem spectantia: albus: TIB. 1, 8, 45 PROP. 3, 24, 33 PORPH. Hor. epist. 1, 20, 24 VVLG. Matth. 5, 36. *sim.* albescens: HOR. carm. 3, 14, 25. candidus: PLIN. nat. 7, 28 VVLG. apoc. 1, 14. canus (*cf. p. 297, 15 sqq.*) incanus: SVET. Dom. 20. caeruleus: PLIN. nat. 4, 88. *sim.* viridis: OV. met. 2, 12. 5, 575. croceus: OV. am. 2, 4, 43. flavus: OV. epist. 12, 11 fast. 2, 763. 5, 609 PLIN. nat. 26, 163 APVL. met. 3, 17 CAPITOL. Ver. 107 AMM. 14, 11, 28 HYG. fab. 96 p. 89, 15 VVLG. lev. 13, 30. subflavus: SVET. Aug. 79 Nero 51. *cf.* GLOSS. III 350, 17 flavi -i τρίχες ξανθαί. fulvus: OV. met. 12, 273. niger: HOR. epist. 1, 7, 26 ars 37 LYGD. 5, 15 LAMPR. 10, 4 VVLG. lev. 13, 31. 37 Matth. 5, 36. *cf.* GLOSS. III 329, 27 nigris -is μελάνθριξ. nitens: HOR. carm. 2, 7, 8. nitidus: TIB. 1, 7, 51 HOR. epist. 1, 14, 32 MART. 14, 50, 1 CLAVD. carm. min. 30, 222. pullus: OV. am. 2, 4, 41. purpureus (*cf. p. 316, 33*). Pyrrhacius: SERV. Aen. 2, 263 (*codd. D et Guelf. I*) rufus: VITR. 6, 1, 3. rutilus: OV. met. 2, 319. 2, 635. 6, 715 AMM. 15, 7, 4. subrutilus: SVET. Dom. 20. sucinus: NERO carm. frg. 8 (*cf.* PLIN. nat. 37, 50). *epitheta ad cultum spectantia*: adversus: PLIN. nat. 12, 135. colubrimodus *cf. p. 317, 1.* commodus: PLAVT. Most. 255. compositus *sim. cf. p. 315, 44.* comptus, incomptus *cf. p. 315, 65.* crispus: VITR. 6, 1, 4 PLIN. nat. 22, 72. 24, 26. 31, 14 VOPISC. quatt. tyr. 4, 1 CAPITOL. Pert. 12, 1 EVSTATH. Bas. hex. 6, 6 p. 927[B]. *sim.* crispatus: APVL. apol. 63. subcrispus: CIC. Verr. 3, 108. subanellatus: ITIN. Anton. Plac. rec. A 23. vibratus: PLIN. nat. 2, 189. cultus: OV. am. 2, 5, 45 SEN. dial. 4, 33, 3. incultus: OV. epist. 9, 125. rudis: SEN. Phaedr. 320. deductus: *v. p. 316, 84.* digestus: OV. am. 1, 7, 11. 1, 14, 19. erectus: RHET. Her. 4, 55, 67. flexus: IVV. 6, 493 SPART. Hadr. 26, 1. inflexus: SVET. Aug. 79. reflexus: CAPITOL. Pert. 12, 1 SPART. Pesc. 6, 5. *sim.* renodis: CAPITOL. Alb. 13, 1. fusus (ef- def-) *cf. p. 315, 32.* funestus: OV. fast. 6, 493 *sim.* maestus: OV. am. 2, 6, 5. tristis: MART. 2, 66, 5. non laetus: OV. am. 1, 7, 67. globosus et congestus: APVL. apol. 4. hirsutus: OV. epist. 9, 63. hirtus: APVL. apol. 4. horrens: TAC. Germ. 38 PLIN. epist. 7, 27, 5. horridus: CIC. Sest. 19. rigidus: OV. ars 1, 527 met. 10, 425. lacer: LVCAN. 10, 84 STAT. Theb. 3, 680 MART. CAP. 7, 726. laceratus *cf. p. 315, 8.* laniatus *cf. p. 315, 5.* longus: NEP. Dat. 3, 1 TIB. 1, 3, 91 OV. am. 3, 3, 3 PETRON. 105 MART. 9, 36, 5. 12, 18, 24 *al.* magnus: VARRO rust. 2, 11, 10. maximus: CIC. Verr. 3, 62. *adde* puellaris: IVV. 15, 137. puerilis: VARRO frg. Non. p. 94. mollis: HOR. ars 33 OV. Pont. 3, 3, 17 AMM. 21, 16, 19. 22, 11, 28. 25, 4, 22. neglectus: OV. met. 2, 413 fast. 5, 79. nudus: OV. met. 4, 261. 7, 183 odoratus: HOR. carm. 2, 11, 15. 3, 20, 14 OV. am. 3, 1, 7 medic. 19. ornatus *cf. p. 315, 50.* inornatus: OV. met. 1, 497. 5, 472. passus *cf. p. 315, 27.* pexus *cf. p. 315, 62.* scissus *cf. p. 314, 82.* tonsus, intonsus *cf. p. 315, 71.* tortus: PROP. 4, 7, 45 OV. ars 2, 304 MART. 8, 33, 19. intortus: HOR. carm. 2, 13, 35. turbatus *cf. p. 315, 3.* unctus *cf. p. 315, 57.*

synonyma: caesaries, coma, crinis (-orum crines FIRM. math. 4, 19, 10. 32). *coniungitur plurimis locis cum* barba. *derivata*: capillaceus, capillago, capillamentum, capillaris, capillasco, capillatus, capillitium, capillosus. *composita*: albicapillus, atricapillus, crispicapillus, versicapillus. *Meister.*

? **capinica** hramsa (*anglosax. i. q.* '*cepa*') GLOSS. V 275, 28. caepinica *Gallée; an corrig.* cepanica? *Mbr.*

*1. **capio,** cēpī, captum, capere [*i. q. got.* **hafjan** '*tollere, levare*'; captus *i. q. theodisc.* haft *anglosax.* hæft '*captus, captivus*'; *cf. c. gr.* κώπη, *fort. c. lett.* kampt '*comprehendere*' *et c. got.* haban '*habere*'. *Th.*]. *orthographica*: kapere: LEX VRSON. (Corp. II 5439) 62, 2. 63, 8. 65, 23. 30. 67, 17. 81, 26. 93, 23. *dub.* INSCR. for. Rom. Corp. I[2] p. 368, 11 kapia (*litt.* p i *incertae*). *in codd.*: COMM. instr. 1, 35, 10 ARVS. gramm. VII 489, 3. capp⟨it⟩: INSCR. tab. lusor. Röm. Mitt. 1891 p. 212. cépit: ELOG. Fab. Max (Corp. I[2] 1 p. 193) 13, 16. *compendium scripturae* c: LEX VRSON. (Corp. II 5439) 63, 8 CORP. XIII 10008, 54 TAB. cer. Dac. (Corp. III p. 944. *a.* 159). *formae*: capso (*cepero*): PLAVT. Bacch. 712 GLOSS. capsis: CIC. orat. 154? *v. l. 56.* capsit: ENN. ann. 319 PLAVT. Pseud. 1022 (capsti *codd.*) ACC. trag. 454 PAVL. FEST. p. 57, 15 *v. infra l. 80.* GLOSS. capsimus: PLAVT. Rud. 304. capebat: COMM. apol. 120. cepet: INSCR. colum. rostr. (Corp. I[2] 2 n. 25) 5 CORP. III 14203[22] (*a. u. c.* 587). capiundus (*cf.* PS. PROB. gramm. IV 119, 8): LEX Anton. de Term. (Corp. I 204) 31. *hic illic in codd., velut* PLAVT. Bacch. 325 (*BCD*) TER. Andr. 695 Phorm. 890 (*Call.?* -endus *Bemb.*) BELL. Hisp. 13, 3 SALL. Catil. 5, 6 Iug. 37, 3. 63, 2 LIV. 6, 3, 6 GELL. 1, 12, 10 (*at cf.* 1, 12, 1) APVL. apol. 29. *sup.* captu: MACR. sat. 3, 15, 7. capsis *i. q.* '*cape si vis*': CIC. orat. 154 in uno 'capsis' tria verba sunt (*at cf.* QVINT. inst. 1, 5, 66). *grammaticorum de formis testimonia*: *de perfecto*: CHAR. gramm. I 246, 5 MART. CAP. 3, 233 PRISC. gramm. II 22, 7. 25, 9. 459, 28. 498, 25 GRAMM. suppl. praef. p. LXVIII 6. *de supino*: PRISC. gramm. II 497, 17. *corruptelae in codd.*: *confunditur cum* rapere *hic illic, ut in iunctura* arma rapere. *item cum* cupere, captare. cepi *in libb. scriptorum infimae aetatis saepe habemus pro* coepi (*cf. sub* coepio), *sicut interdum* coepi *pro* cepi (*ut* FEST. p. 339, 17 FRONTO p. 53, 18 N. *passim ap.* GREG. TVR.); *hinc grammaticorum de differentia praecepta*: AGROEC. gramm. VII 116, 13 cepit de capiendo, coepit de incipiendo. *sim.* ISID. diff. 1, 129 DIFF. ed. Beck C 17. *cf. Schuchardt, Vok. II 293. III 261; Bonnet, Grég. de Tours p. 104.* *locis corruptis vel dubiis legitur*: PLAVT. Men. 164. 454. 646 ACC. trag. 680 NOVIVS Atell. 27 CIC. Cluent. 103 leg. agr. 2, 81 Mur. 8 Att. 8, 3, 4 (*cf. Boot in loc.*) part. 100 PVBLIL. M 43 CAES. Gall. 7, 35, 4 SALL. hist. frg. 1, 46 CARM. de bell. Aeg. 16 OV. met. 7, 820. 8, 123 (*cod. N*) LIV. 33, 27, 10. 42, 22, 1 RVT. LVP. 1, 9 PHAEDR. 3 epil. 14 SEN. nat. 4 p. 21 OCTAVIA 133 LVCAN. 4, 372. 9, 27 CALP. ecl. 3, 36 PLIN. nat. 8, 166. 11, 78 SIL. 6, 496 APVL. flor. 14 p. 48 TERT. adv. Marc. 2, 6 p. 91 LAMPR. Heliog. 32, 1 IVST. 24, 1, 3 PRISCILL. tract. 10, 132 p. 97, 14 CORP. VIII 4468. *testimonia de significationibus*: VARRO ling. 5, 131 capit ... id est, ut antiqui dicebant, comprehendit. *cf.* 5, 121 prendi ..., id est capi. PAVL. FEST. p. 57, 15 capsit prenderit. NON. p. 252—254 *fuse agit de multiplici verbi potestate; cuius interpretamenta infra invenies.* LYD. mag. 1, 46 κάπερε οἱονεὶ χωρεῖν. GLOSS. iurispr. cod. Par. gr. 1357[A] καπιούντουρ ἐκρατήθησαν. GLOSS. δέχομαι, λαμβάνω, χωρῶ, θηρῶμαι. κρατεῖ. intellego. accipis. sumit, fruitur, male dividit ('*i.* carpit?' *Goetz*). cir-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cumvenire, obtinere vel dissipare (*cf.* carpere), exequi, praeoccupare, captare, elegere (eligere). prendit, occupavit. captus est: ἑάλω. *vocabulum usque ad infimam latinitatem latissimo usu floruit* [*it.* capire, *prov. hisp.* caber. *M.-L.*].

I ***aliquis** capit **aliquid**:* **A** *de ipso actu capientis:* **1** ***generatim:*** **a** *de rebus, quarum tactio est: manu vel instrumento (tenere vel complecti*; manu capere *sensu technico v. sub* manus): ENN. ann. 319 rastros ... capsit *arator* causa poliendi agri. PLAVT. Amph. 671 situlam. Aul. 48 fustem ... aut stimulum in manum. 469. Bacch. 68 pro machaera turturem. Men. 858 securim. Merc. 931 lora in manus. Mil. 130 tabellas. Persa 362 flagrum. *sim. saepius. saepissime modo imperativo*: PLAVT. Asin. 677 -e hoc sis (*sc. crumenam*). Bacch. 728 -e stilum propere et tabellas tu ⟨h⟩as tibi (*add. dat.*: Pseud. 401 Rud. 481 *al. v. infra*). 1059 hoc tibi aurum (1061 non ... accipiam). 1062/3. Curc. 422 tabellas dare me iussit ... -e, signum nosce. Men. 202 tibi hanc (*pallam*). 219 sportulam. 272. Merc. 309 -e cultrum ac seca digitum. *nota* 875 -e modo vorsoriam (*i. verte cursum, huc redi*. Trin. 1026 -e vorsoriam, recipe te ad erum). 912 *al.* Most. 265 *al.* Persa 155 tunicam atque zonam (*ibid.* chlamydem adferto). 437 -e hoc sis. :: quin das? 815 restim ... tibi. Rud. 438 cedo mi urnam. :: -e. 465 aquam (467 urnam ... acceptura es). 1177 -e dum, hunc si potes fer intro vidulum. CATO agr. 40, 2 -ito tibi scissam salicem. 40, 3 tibi surculum. orig. 72 oreas mihi inde, tibi -e flagellum. agr. 67 *custodes* oleum frequenter -ant (*i. capulent*). TER. Haut. 831 -e argentum (*ibid.* defer). Eun. 595. 767. Phorm. 152 -e, da hoc Dorcio. *obi. suppl.* 950 nolo volo, volo nolo rursum, -e cedo (*cf.* ATIL. com. 3 -e, caede ... come, conde). VARRO Men. 155 stolam calceosque ... propter positos (NON. p. 253 tollere, tenere). 273 Propontis ... quam (*trabem vel sim.?*) ... natantem perfundit, -e (NON. p. 254 complecti). ling. 5, 121 'capulae' a -endo, quod ansatae, ut prendi possent, id est -i (*cf.* 5, 120). VARRO AT. carm. frg. 3 geminis -ens tellurem ... palmis. CIC. Tim. 19 *deus mundo* nec manus adfixit, quoniam nec -endum quicquam erat nec repellendum. off. 1, 52 ab igne ignem -ere. CATVLL. 63, 8 niveis ... manibus ... tympanum. VERG. georg. 3, 420 -e saxa manu, -e robora, pastor (NON. p. 252 tollere, tenere). 4, 380 carchesia Bacchi. Aen. 2, 294 hos (*penatis*) ... fatorum comites. 2, 717 sacra manu patriosque penatis (NON. p. 254 accipere). 3, 488 dona (NON. *ut supra*). 4, 242 virgam. *in imagine*: PROP. 3, 9, 57 coeptae fautor -e lora iuventae. OV. met. 2, 789 baculum. 3, 644 moderamina (*transl.* met. 6, 677 sceptra ... rerumque ... moderamen. Pont. 4, 13, 28 frena ... imperii. VAL. MAX. 9, 11 ext. 4 habenas Romani imperii. PANEG. 12, 12). 8, 92 *al.* LIV. 1, 36, 4 -e haec (*novaculam et cotem*). 33, 5, 7 rami praebebant, quod recte manu -retur. PAVL. FEST. p. 19, 13 anceps ... a -endo, quod ex utraque parte aeque captatur (*cf.* 48, 9. 61, 12. 65, 18). CELS. 7, 26, 2 p. 308 ut ... facilius calculus -i possit *a medico*. SEN. Phaedr. 1181 capitis exuvias -e (*ibid.* accipe ... comam). 1273 *al.* Herc. O. 1648 accipe haec ... dona et munus Alcidae -e. epist. 73, 9 quicquid ... manu -itur. PLIN. nat. 13, 142 sentire *fruticem* ... se -i. 16, 4 manibus lutum. 19, 143 nitri ... quod tribus digitis -atur (20, 242 quantum duobus digitis -ant. *sim.* 22, 133. 24, 81 *al.*). 23, 103 *radicem* manu sinistra. 24, 133. 29, 131. VAL. FL. 1, 660 pateram. 3, 14 pateras et ... frena (*hospitis munera*). 7, 446. SIL. 6, 27 -ptae (*sc. manibus suis*) prohibere nequiret cum Poenos aquilae. 7, 192 *al.* 16, 206 sibi ... enses (*sc. munera*). 17, 41. MART. 14, 134 sit quod -at nostra tegatque manus. TAC. hist. 5, 6 *bitumen* manu. POMPON. dig. 18, 1, 8, 1 *missilia*. GAIVS inst. 1, 121 mancipatio dicitur, quia manu res -itur (VLP. reg. 19, 6 res mobiles ... mancipari possunt ... non plures simul quam quot manu -i possunt). GELL. praef. 2 librum ... in manus. APVL. met. 8, 5 venabulum (*ibid.* ego sumo lanceam). apol. 92 -e sis ... manibus tuis tabulas. 100. VEG. mil. 4, 23 laqueis -ptos arietes (*machinas*). *sic de armis telisque, cum pugnandi causa sumuntur* (arma capere *cf. sub* arma *vol. II 594, 82*): PLAVT. Bacch. 68 *v. supra l. 10*. VERG. Aen. 10, 242 clipeum. 11, 590. OV. epist. 14, 44 tela tremente manu. met. 3, 307 *al.* LIV. 7, 10, 5 pedestre scutum. 22, 19, 10 -ere et aptare arma. 22, 51, 9 telum. 40, 4, 14 ferrum. VELL. 2, 16, 4 (*opp.* deponere). SEN. Herc. O. 1661 nodus (*i. clava*) ... nulla quem cepit manus. PLIN. nat. 33, 13 laeva ..., qua scutum -itur. SIL. 5, 142 TAC. ann. 5, 4 APVL. mund. 30. *nota*: ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (Corp. VIII 2532) B b 11 raptim et cibum et arma -istis. SIDON. epist. 1, 2, 5. *similiter de vestimentis al., quae induendi causa sumuntur (hinc plane i. q.* '*induere*'): PLAVT. Amph. 1007 ornatum -am. Bacch. 71 pro lorica malacum ... -am pallium. Truc. 765 calceos (*cf. Otto, Sprichw. p. 64*). TER. Eun. 370 vestem. ACC. trag. 519. CATVLL. 61, 8 flammeum. SEN. Tro. 883 depone cultus squalidos, festos -e. Thy. 525 squalidam vestem exue ... et ornatus -e pares meis. SIL. 4, 434 thoraca. STAT. Ach. 1, 270 tegmina. PLAVT. Amph. 999 -am coronam mi in caput. OV. fast. 2, 105. STAT. silv. 4, 7, 10 ab intonsa -enda myrto serta. MART. 2, 59, 3 rosas. TAC. ann. 6, 43 *diadema*. *transl.* AVR. Fronto p. 29, 16 N. manus do, vicisti ..., -e coronam. *capere personam alicuius, i. induere, v. sub d. de* PLAVT. Most. 226 *v. p. 327, 34. de furando, surripiendo v. sub B. ore (cibos, potiones)*: PLAVT. Trin. 906 quicum una cibum -ere soleo (*cf. sub* cibus; *nota* LVCIL. 662 -urus cibum, *ad q. l.* NON. p. 254 accipere. CELS. 1, 3 p. 20 cum cibi quis, quantum adsumpturus est, cepit. GELL. 16, 3, 3 loco, in quem cibus -itur). VARRO Men. 443 -e hanc caducam Liberi mollem dapem (NON. p. 254 *v. l. 1*). rust. 2, 11, 1 omnium rerum, quas cibi causa -imus. LVCR. 4, 631 nec refert ..., quo victu corpus alatur, dummodo quod -as concoctum didere possis. OV. met. 13, 639 munera cum liquido -unt Cerealia Baccho. LIV. 24, 16, 13 cibum potionemque. *nota* MANIL. 4, 540 animum ... cibi tam dira cupido corripit, ut -at semet (*tamquam Erysicthon*) neque compleat umquam. VITR. 6, 6, 5 boves ... pabulum. PAVL. FEST. p. 123, 23 *merendam*. SEN. Thy. 450 dapes. *nota* 1040 hoc est quod avidus -ere non potuit pater (*Thyestes*). benef. 1, 10, 2 plurimum meri. MELA 1, 41 humi quies epulaeque -untur. PETRON. 113. PLIN. nat. 9, 90 *conchae* escam ex praedante *polypo*. STAT. Theb. 2, 93 -it ille dapes, habet ille soporem. MART. 8, 50, 8 (8, 50, 7 vescitur). APVL. met. 10, 5 COMM. instr. 2, 29, 17. SER. SAMM. 322 sucum -e tristis aceti. 390 aceris radicem tundis et una cum vino -is. 599 (598 sumantur). 613 SOL. 27, 13. 10, 19 *al.* AMM. 23, 6, 85 *testae marinae* humores ex lunari aspergine. HIER. epist. 96, 14 AVG. civ. 5, 20. CORP. XIV 3696 (*descr.; fuerat in rupe viva*) -e me (*aquam?*), tua sum. *aliter 'capere cibum' etc. i. q. 'capacem esse cibi', v. p. 329, 38. aliis modis corporaliter*: PLAVT. Capt. 722 ponderosas ... -at compedes (*i. vinciatur; sim.* Cist. 244, *ubi opp.* ponere). SEN. Herc. O. 1342 bracchia ⟨et⟩ amplexus -e. OV. fast. 6, 294 iure ... virgo est, quae semina nulla remittit nec -it (SEN. Phaedr. 172 utero ... prolem -ere confusam impio. *hinc, ut videtur, translatio* MANIL. 2, 239 nec -it aut -ptos effundit Aquarius ortus [*i. facit, ut homines non concipiantur eqs. cf.* 2, 238 sterilis Virgo est]). OV. epist. 13, 120 multa ... -es (rap- *duo codd.*) oscula, multa dabis (PETRON. 138, 7 osculum). CELS. 4, 7 p. 130 si ... iam ... fauces et cibum et spiritum -unt (*i. recipiunt*. PLIN. nat. 10, 197). PRVD. c. Symm. 2, 784 unas -it inpius et pius auras. PLAVT. Truc. 293 quasi ... corpori reliqueris tuo potestatem coloris ulli -endi. *nota*: *alicui rei aliquid capere*: VITR. 1, 2, 7 cubiculis ... ab oriente lumina -untur (*sim.* 1, 4, 2). *latiore sensu, ita ut magis effectus capiendi (possessio, acquisitio, perceptio) vel voluntas capientis spectetur quam modus (saepe de donis, quae dis ab hominibus offeruntur)*: CORP. XV 6160 (= I² 2 n. 478; *in urceolo*) Rustiae Rustiu(s) iousit caper(-e? -et? *nisi* Caper *est cogn. Rustii. cf. adnot. ed.*). TER. Phorm. 167 quid ego ex hac inopia nunc -am et quid tu ex ista copia. TIB. 3, 11, 9 magne Geni, -e tura libens (3, 12, 1). PROP. 4, 5, 65 -e torquatae, Venus ..., columbae ... ante tuos guttura secta focos. OV. met. 14, 595 -e, nata, quod optas. fast. 2, 23 quae ... -it lictor domibus purgamina certis (*coni.* versis, *al.*). PAVL. FEST. p. 80, 3 praecipuum, quod ante -itur. PLIN. nat. 11, 38 mel plenilunio uberius -itur. 11, 78 quae ... -pta (carpta *Detl.*) sint. 19, 43 *sucum* e radice atque caule. 22, 25 *glycyrrhizam* vergiliarum occasu. 33, 62 *aurum* solum in massa aut ramento -itur. 37, 111 *de venatu callainarum, quae fundis de rupibus excutiuntur*: quidam ictu primo cepere praeclaras. STAT. Theb. 9, 901 hunc toto -es pro corpore crinem. FRONTIN. aq. 72 *quae superfluunt*, -untur ... ex Augusta *aqua*. 89 ex fontibus. TERT. nat. 2, 1 commentarios ... ex omni theologiae genere (COD. Iust. 1, 17, 2, 11 quidquid ex his *libris* utile ... invenitur, hoc ... -ere studeant). mart. 1 inter carnis alimenta, ... quae vobis ... fratres ... in carcerem subministrant, -ite aliquid et a nobis, quod faciat ad spiritum ... educandum (*sc. librum*). VALERIAN. IMP. Vopisc. Aurelian. 13, 3 -e ... tibi pro rebus gestis tuis coronas murales quattuor, ... hastas ..., vexilla *eqs.* AVSON. 176, 16 -e munus triste parentum (193, 14. SIDON. epist. 4, 8 carm. 4 munus parvum). VVLG. Amos 5, 21 non -am odorem coetuum vestrorum (5, 22 munera ... non suscipiam).

b *de locis et aliis immobilibus quae adeundo occupantur (locum vi bello capere, v. sub 2)*: PLAVT. Merc. 645 certumst exulatum hinc ire me. sed quam -am civitatem, cogito, potissimum. VARRO frg. Serv. auct. Aen. 9, 52 castris locum (*v. sub* locus. *nota*: SALL. Catil. 61, 2 quem quisque vivos pugnando locum -erat, eum ... corpore tegebat. FLOR. epit. 4, 1, 12. *cf. p. 321, 14*). *in imagine*: CIC. Sest. 99 -ere otii ... portum (*v. sub* portus). nat. deor. 2, 11 tabernaculum (*v. sub* tabernaculum). CAES. Gall. 1, 25, 6 -pto monte *a sese recipientibus*. 4, 26, 5 insulam (5, 8, 3). 7, 62, 8 collem. civ. 3, 102, 6 arcem. BELL. Alex. 17, 3 qui primus insulam -isset. 47, 4 Octavium ... regionem Graeciae petisse, inde ut Siciliam, deinde Africam -ret. BELL. Afr. 50, 1 BELL. Hisp. 24, 2. NEP. Eum. 9, 6 flectit iter suum et illum anfractum longiorem copiosae viae -it. *nota*: VERG. Aen. 1, 396 *cycni* terras ordine longo aut -ere aut -ptas iam despectare videntur (SERV. eligere. *cf.* GLOSS. V 444, 40 -ptas: oculis definitas). 6, 754. 12, 562. PROP. 4, 4, 48 tu -e spinosi rorida terga iugi. LIV. 1, 6, 4 Palatium Romulus, Remus Aventinum ad inaugurandum templa -unt. 1, 18, 7 augur ... capite velato sedem. 4, 9, 8. 4, 31, 8 Veios ... sedem belli (*cf.* VELL. 2, 74, 3). 4, 32, 9. 7, 26, 5 tenuit ... ales -ptam semel sedem. 7, 34, 4 *al. in imagine* 9, 3, 11 media via consilii -retur. 9, 31, 15 prima signa planitiem summam. 9, 34, 3. 9, 43, 8. 20 montes proximos fugā. 22, 28, 4 *tumulum* sine certamine (37, 18, 11 castris). 38, 16, 12 sedem ... sibi. 38, 17, 3. 16. 44, 31, 2 *urbem* sibi -erat velut regni ... arcem. MANIL. 1, 921 aequora *Sextus* Pompeius. 2, 812 *primum cardinem* -it excelsa subli-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mem Gloria sede. 4, 223 -unt saltus silvasque pererrant. 4, 399 pelagus. VELL. 1, 2, 4 *al.* SEN. benef. 4, 38, 2 *litora* naufragio. CVRT. 7, 7, 38. 7, 11, 11. 9, 4, 2 *al.* MELA 2, 77 LVCAN. 4, 35 SIL. 5, 1. 6, 132 sibi pectore sedem . . . Fides. 9, 303. TAC. ann. 1, 65 -pto propere campo. 12, 55 montes . . . castris. SVET. Otho 10 *secretum* (*sc. locum*). FLOR. epit. 1, 17, 5 PS. QVINT. decl. 4, 13 IVST. 12, 9, 5. AVIEN. Arat. 352 diva . . . spatium . . . sibi. AVSON. 466, 2 PAVL. NOL. carm. 16, 155. SVLP. SEV. chron. 2, 41, 5 ecclesiam nostri obtinent, Arriani . . . aedem . . . orationis loco -unt. *nota.* DRAC. Romul. 10, 191 *Trivia* caelo . . . regnas, . . . terrena micas, -is atria Ditis.

c *de rebus quae sensibus vel animo apprehenduntur*: *oculis vel imaginatione*: PLAVT. Pseud. 596 ut ego oculis rationem -o (*cf. infra l. 56*). [TRAG. inc. 47 *v. sub* rapio.] VERG. georg. 2, 230 ante locum -es oculis (SERV. eliges. *item ad* Aen. 1, 396 *et* NON. p. 253). Aen. 1, 396 *v. p. 320, 73.* HOR. sat. 2, 3, 209 *Stoicus*, qui species alias veris . . . -et, commotus habebitur (*cf.* καταλαμβάνειν). Ov. met. 3, 246 -ere oblatae . . . spectacula praedae (7, 780). trist. 4, 2, 65. LIV. 1, 18, 7 prospectu in urbem . . . -pto. 9, 17, 14 *senatum* qui ex regibus constare dixit, unus veram speciem Romani senatus cepit. VITR. 1, 2, 2 ichnographia est circini regulaeque . . . usus, e qua -untur formarum . . . descriptiones. SEN. dial. 3, 3, 7 -it . . . visus speciesque rerum. *cf.* 4, 1, 4. nat. 3, 27, 14 *Ovidius* dixit ingentia et tantae confusionis (*i. diluvii*) imaginem cepit. epist. 53, 7 qui leviter dormit, . . . species secundum quietem -it. 58, 19 exemplar picturae te habeo, ex quo -it aliquem habitum mens nostra. 67, 12 -e . . . virtutis pulcherrimae . . . speciem. *transl.* CVRT. 4, 1, 26 magnae indolis specimen ex hoc sermone Abdalonymi cepit *Alexander*. QVINT. inst. 6, 2, 29 φαντασίας . . . quisquis bene -erit, is erit in affectibus potentissimus (*ibid.* εὐφαντασίωτον, qui sibi res . . . optime finget. 10, 7, 15). decl. 347 p. 369 alienorum malorum imaginem (PANEG. 10, 29). AVG. civ. 10, 9 p. 415 (*ibid.* percipitur veritas). *cf.* 11, 27 p. 500 (*bis*). mus. 6, 8, 21 nos ad -enda spatia locorum diffusio radiorum iuvat. *cf. p. 322, 28.* MART. CAP. 2, 154 nec . . . ita sunt corpulenti, ut hominum -antur obtutu. DRAC. laud. dei 2, 662 *Tobias pater* gemino -it orbe diem (*visu recuperato*). ARATOR act. 1, 495 firmior in cunctis -itur substantia rerum corpore sensa suo. LACT. opif. 10, 7 officia . . . ducendi spiritus, . . . -endi odoris *in naso*. 10, 22 saporem -endum. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 97[D] nec videre . . . nec audire . . . nec odorem . . . -ere, quo recepto *eqs.* *auribus*: CIC. rep. 6, 1 ut eum *sonitum* aures hominum -ere non possint. VERG. Aen. 6, 377 -e dicta memor. HOMER. 691 -it aure preces. CARM. epigr. 272, 3 (*saec. II*) Memnonis . . . sonor⟨em⟩ . . . auribus ipse meis cepi sumsique canorum. PANEG. 12, 2 ut bona, quae auribus -eram, etiam visu usurparem. AVIEN. Arat. 743 *Sirium* cum primum vibrat ab ortu, auribus atque animo -imus procul (*cf.* 728 stridit anhelanti face). 1670 -e . . . signa procellarum. orb. terr. 1044 sollers Asiam facili -e carmine totam. HIER. hom. Orig. in Ezech. 11 p. 977 aures . . . vocum dissonantias. VVLG. Iudith 14, 14 cum nullum motum iacentis sensu aurium -ret. AVG. civ. 16, 6 p. 133 aliquid . . . interioribus auribus. serm. ed. Mai 6, 1 quae sentit mens, qui -it auditus? MIRAC. Steph. 2, 1 recitata . . . cum clausula sua -pta sunt atque descripta. BOETH. mus. 1, 2 p. 187, 4 cantilenam . . . auribus atque animo. *animo, mente, voluntate* (*i. q. intellegere, perspicere, sentire; hinc etiam animo vel moribus parem esse alicui rei, aliquid sustinere; cf. sub C*): PLAVT. Aul. 798 gnata peperit decumo mense post: numerum -e (NON. p. 254 accipere). TER. Haut. 959 nec rationem -o (*aliter v. p. 323, 26. 49*). VARRO ling. 10, 11 similitudinum si esset origo recte -pta. CIC. nat. deor. 2, 13 quam (*causam notionis deorum*) -erimus ex magnitudine commodorum. phil. frg. V 51 boni mores . . . ad -enda praecepta molliores (NON. p. 254 accipere). *nota*: Ov. trist. 3, 1, 63 quaeque viri docto veteres cepere . . . pectore, lecturis . . . patent (*in bibliotheca*). LIV. 22, 51, 3 *res* maior . . . quam ut eam statim -ere (-ite *Put.*) animo posset (*sim.* 27, 50, 7; *ibid.* credere. 27, 51, 6). *sim.* MANIL. 2, 128 invitum prendere mundum (*sc. cogitatione*) et velut in semet -ptum deducere in orbem (*cf.* 4, 884 -pto potimur mundo). VELL. 2, 46, 2 neque in pecunia . . . concupiscenda aut modum norat aut -bat terminum. SEN. Herc. f. 412 animo ruinas quod -is magno tuas. dial. 7, 13, 5 tradere . . . nihil magnum animo -entis est. benef. 2, 15, 3 numquid . . ., qui accepturus est *beneficium*, aut fastidiat aut non -at (*supra*: quaedam accipiente maiora sunt). OCTAVIA 91 *tyrannus* spernit superos . . . nec fortunam -it ipse suam. 835 exultat . . . turba nec -it clementiam ingrata nostram ferre nec pacem potest. CVRT. 3, 12, 20 *Alexander* magnitudinem eius (*fortunae*) non cepit. *nota tempus* 3, 12, 25 'et praeteritae fortunae fastigium -o et praesentis iugum pati possum'. 4, 5, 3. *sim.* 4, 11, 8 difficile est . . . continere, quae -ere non possis. 4, 14, 21 imperium . . . una gens non -it. 6, 9, 11. 7, 8, 10 sapientiam. 7, 8, 12 *al.* 10, 7, 15 nec quemquam id -ere nisi genitum, ut regnaret. LVCAN. 1, 185 *Caesar* ingentes . . . animo motus bellumque futurum -erat. STAT. Theb. 10, 166 impatiens . . . dei, fragili quem mente receptum non -it (*cf. p. 323, 19*). QVINT. inst. 1, 1, 15 quod illa . . . aetas . . . intellectum disciplinarum -ere . . . posset. 1, 9, 1 aetates nondum rhetorem. 1, 11, 13 aetas maiora. 1, 12, 19 *al.* 11, 1, 45 *orationem* vel intellegere vel -ere (*cf.* ARNOB. nat. 1, 38 *dei* altitudines . . . -ere et intellegere. FILASTR. 93, 8 scire et -ere et intellegere de deo). *nota*: QVINT. decl. 255 p. 47 manifestiore quadam coniectura -ere possumus: num minus animi sine his . . . desertis? 382 p. 427, 19 non est humilis pectoris libertatem publicam -ere. FLOR. epit. 1, 18, 25 tanta . . . spolia, ut victoriam suam Roma non -ret. MAECIAN. dig. 29, 5, 14 eius aetatis, ut rei intellectum -ere possent (*sim.* PAVL. dig. 41, 2, 1, 3). PAVL. dig. 40, 12, 15 dummodo eius aetatis sit, ut dolum -at. TERT. ieiun. 3 post ecstasin spiritalem . . . nec iam -ens, quae erant spiritus. anim. 18 mente . . . utens . . . ad -endum sincerum quodque rerum. adv. Marc. 4, 21 p. 213 quomodo ille erit obnoxius confusionis qui eam non -it? IREN. 1 praef. 2 mysteria, quae non omnes -unt (χωροῦσι). *nota* 2, 3, 2 simul . . . ac mente cepit (concepit *prop. Stieren*) deus, et factum est hoc quod mente conceperat. LACT. inst. 6, 4, 10 quos . . . voluptas praecipites trahit, invident ei qui virtutem -ere potuit (6, 4, 17). FILASTR. 110, 5. 112, 4 non -entis populi caeleste mysterium incapax . . . infirmitas. 138, 1 secundum capacitatem hominum videntium atque -entium. *similia saepius.* HIL. trin. 6, 15 ratio intelligentiae ab intelligente intimata non -itur. AVIEN. Arat. 1444 -e sollers singula mente (*cf. p. 321, 46*). VVLG. Matth. 19, 11 non omnes -unt verbum istud (χωροῦσι). 19, 12. RVFIN. hist. 4, 14, 8 ex qua (*epistula*) formam fidei eius (μαθεῖν). 5, 2, 1 quid . . . geri potuerit, coniectura -endum est (λογισμῷ στοχάζεσθαι πάρεστιν). PAVL. NOL. carm. 26, 148 hinc -e, quantum . . . valeat. epist. 1, 4 sparge in eum semen fidei et praeceptum pande divinum. si -it verbum *eqs.* (*i. recipit*). 1, 10 vix adhuc intellectum . . . -o mentis angustiis. 8, 3 vers. 26 puer, audi et -e verba patrum. AVG. civ. 8, 11 p. 337 quantum -ere posset, addisceret. 21, 16 p. 519 *aetas* praeceptum. in psalm. 144, 5 quando . . . potest cogitari, qui -i non potest (*sc. deus*)? in euang. Ioh. 14, 12 oculum cordis, unde -ret *deum*, non habebat *homo*. *talia saepe ap.* AVG., *opposito interdum vocabulo 'credendi', ut* in euang. Ioh. 36, 7 -at qui potest, credat qui non potest *eqs.* serm. ed. Mai 83, 2 (*syn.* colligere, intueri, contemplari, cogitare). NICET. fid. 1 fabricam caeli . . . sensu colligere et -ere. *ibid.* deum . . . -ere et mensurare. SVLP. SEV. chron. 1, 20, 1 *praecepta* si quis cognoscere volet, perfectius inde -et. PHYSIOGN. p. 105, 8 ex similitudine intellectum. 136, 15 *medietatem* ex mensura. CLAVD. MAM. anim. p. 112, 10 hinc . . . indicium. p. 89, 3 rationem. PASS. Thecl. D 6 p. 132, 11. *pro subiecto est* **animus** (*mens sim.*): CIC. p. red. in sen. 10 *consulum* mentes angustae . . . nomen . . . consulatus . . . nec intueri nec sustinere nec -ere potuerunt. Pis. 24 *maiestatem consulis* non -unt angustiae pectoris tui. Phil. 3, 4 gratia . . . habenda . . ., quantam maximam animi nostri -ere possunt. Marcell. 6 tam magna . . ., ut ea vix cuiusquam mens aut cogitatio -ere possit. nat. deor. 1, 49 nostram intellegentiam -ere, quae sit . . . beata natura. epist. 2, 6, 2 nullam esse gratiam tuam, quam non . . . -ere animus meus in accipiendo . . . posset. Ov. rem. 392 -unt animi (anni *vulg.*) carmina multa mei. LIV. 9, 9, 14 somnio laetiore quam quod mentes eorum -ere possent. MANIL. 1, 97 caelum ascendit ratio cepitque profundam naturam rerum causis viditque quod usquam est. SEN. contr. 2, 1, 13 magna non -it exigua mens (est *codd.*). SEN. dial. 3, 10, 2 non potest hic animus fidele otium -ere, quatiatur necesse est. 4, 15, 2 nihil . . . tenue et exile -unt ignea et fervida *ingenia*. 11, 15, 3 tantos . . . luctus cepit rerum omnium capacissimum eius pectus (Herc. O. 266 non -it pectus minas. *cf.* GRATT. 274 *pectus canis* magnos -at motus). epist. 33, 7 complecti illas (*chrias*) puerilis animus potest, qui plus adhuc non -it. 38, 2 idonea mens -at (rapiat *opt. codd.*) illa et in se trahat. 87, 21 *animus* nisi purus ac sanctus est, deum non -it. CVRT. 6, 6, 6 unum animum duorum non -ere fortunam. SIL. 11, 171 novi . . . pectora . . . numquam angusta malis: -unt . . . Cannas et Thrasymenna vada. APVL. met. 11, 14 animo . . . tam . . . magnum non -ente gaudium. LACT. inst. 1, 3, 15 intelligentiae lucem pectus humanum. *ibid.* explanationem tantarum rerum . . . lingua mortalis. HIL. hymn. 1, 29. in Matth. 9, 4 infirmas . . . peccatorum et animas et corpora novae gratiae sacramenta non -ere (*translatio de utribus*). AMM. 17, 1, 9 vix indignationem -entibus animis. HIER. hom. Orig. in Luc. 21 p. 313 quantam divinorum sensuum magnitudinem -at *cor hominis*. *ibid.* scientiam veritatis. VVLG. sap. 7, 23. AVG. serm. ed. Mai 6, 1 nec recipit hoc mortalis sensus, viscera . . . humana non -unt, recusat . . . condicio mortalis. 30, 3. ENNOD. carm. 1, 6, 36 tristia nil -unt pectora versiloqui.

d *de rebus incorporalibus* (*in quibus acquirendis actus esse videtur capientis; quae alicuius fiunt, ipso non id agente v. sub B*):
α *quae quis in se capit, ut fiant quasi pars (actio, qualitas) capientis*: *capere statum* (*i. induere, recipere*): PLAVT. Amph. 266 formam cepi huius in me⟨d⟩ et statum (*i. me commutavi*). TER. Phorm. 890 gestus mihi voltusque est -undus novos. CIC. Quinct. 45 petitoris personam -ere, accusatoris deponere. Ov. met. 1, 738 vultus -it illa priores fitque quod ante fuit. MANIL. 2, 834 nascentes . . . quos -ant cultus. PLIN. nat. 11, 49 formam. PAVL. NOL. epist. 24, 9 similitudinem Christi imitatione. *somnum*: PLAVT. Mil. 709 noctu . . . somnum (*cf. sub* somnus. PASS. Matth. p. 236, 19 *syn.* accipere). SISENNA hist. 45 quietem (*cf. sub* quies). LVCR. 4, 956 *soporem*. *sim.* PLIN. nat. 7, 90 matris . . . cepit oblivionem. HYG. fab. 125 p. 106, 13 (RVFIN. hist. mon. 1 p. 404[C] oblivionem . . . -ens terrenorum sollicitu-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dinem gerit de caelestibus). *varios affectus*: PLAVT. Amph. 472 satietatem dum -et pater illius quam amat (*cf.* RVFIN. hist. eccl. 5, 1, 57, *ubi gr.* κόρον ἐλάμβανεν). Trin. 650 -e sis virtutem animo et corde expelle desidiam tuo. CIC. Quinct. 97 ut aliquando misericordiam -ret. Verr. 1, 52 patris vim et acrimoniam ... ad resistendum. Phil. 3, 29 patrium animum virtutemque. 5, 49 sensum verae gloriae. LVCR. 2, 924 suum dimittunt corpore sensum atque alium -unt. OV. met. 12, 506 Iunonis ut altae spem -ret *Ixion* (*cf. sub* spes). SEN. Med. 389 omnis specimen affectus -it *Medea*. Phaedr. 1060 cepit animos *monstrum*. dial. 2, 17, 2 nemo risum praebuit qui ex se cepit (*i. se ipsum derisit*). CVRT. 4, 1, 22 -e regis animum. 5, 8, 16 spiritus. LAVS Pis. 48 *te actore* -it iudex, quam non habet, iram (44 rapis ... iudicis affectum). QVINT. decl. 315 p. 242, 10 fiduciam ex hac ... gratia (*cf. sub* fiducia *et l. 18*). 321 p. 260, 8 membra ... diversos ... affectus. PLIN. epist. 6, 17, 1 indignatiunculam (*opp.* effundere). GELL. 15, 10, 1 voluntatem ... obeundae mortis. APVL. met. 2, 29 praesentem audaciam. 6, 27. 10, 4 bonum ... animum. PANEG. 10, 19 quantumvis fiduciae et spiritus. IVST. 7, 2, 10 ex superstitione animum vincendi.
sim. VAL. MAX. 1, 8, 10 inpulsu -pti (concepti *unus cod.*) numinis instincta *Pythia*. non capere *i. q. non continere affectum*: LVCR. 3, 298 *leones* pectora ... fremitu rumpunt ... nec -ere irarum fluctus in pectore possunt (*cf.* OV. met. 6, 466 nec -unt inclusas pectora flammas). CVRT. 8, 5, 22 *Alexander iram* animo -ere non poterat. *cognitionem, sim.*: CIC. nat. deor. 2, 140 deorum cognitionem. fin. 3, 21 intellegentiam vel notionem potius. 4, 40 duarum ... vitarum instituta. PLIN. nat. 34, 61 *Lysippus* audendi rationem ... pictoris Eupompi responso. PLIN. paneg. 46 principum disciplinam -ere etiam vulgus. GELL. 1, 2, 1 ingenii cultum *in Graecia*. CARM. de aegr. Perd. 153 *medicus* vitae spatio longum ... -erat usum *artis*. HIL. in Matth. 13, 1 divini sermonis intelligentiam. in psalm. 135, 2 cognitionem. EVSTATH. Bas. hex. 3, 4 p. 894^C talem ... de caelestibus opinionem. *nomen*: PLIN. nat. 7, 96 Magni ... nomine in spolium inde (*ex Africa*) -pto. *maxime de rebus, cf. p. 331, 65.* BOETH. mus. 1, 34 p. 224, 16 artifices ... ex ... instrumentis ... vocabula. *varias actiones*: PLAVT. Bacch. 325 tibimet illuc navi -undumst iter. CAES. Gall. 7, 26, 3 fugam (*cf. sub* fuga). LIV. 2, 65, 5 impetu -pto (*cf. sub* impetus. *nota* LIV. 36, 13, 3 impetu -pto Phaestum ... -it). 3, 5, 6 multis saepe frustra conatibus -ptis (9, 4, 1. 21, 29, 5). PHAEDR. app. 21, 3 *viator* moratus paululum ... cepit gradum. CVRT. 3, 7, 1 celeritate, quantam -ere tam grave agmen poterat. PLIN. nat. 8, 166 *equos* tolutim -ere incursum (SVET. Otho 6 cursum). GELL. 15, 2, 5 refici ... animos ... atque ad intentiones rursum -endas fieri habiliores. MANIL. 5, 396 tali -ens sub tempore vitam. TERT. anim. 56 p. 390, 11 *infans* aetatem. *aliter*: PAVL. NOL. carm. 24, 64 intra carinae viscera infuso mari quo vita -etur loco? *cf. p. 328, 70.* β *quae quis in usum suum convertit* (*captare*): *tempus, varia commoda*: PLAVT. Pseud. 1022 occasionem (*cf. sub* occasio). Stich. 138 condicionem ... primariam. TER. Andr. 213 causam (*i. nancisci*). Haut. 964 cepi rationem, ut neque egeres neque *eqs.* (NON. p. 254 invenire). Phorm. 828 tempus conveniundi patris (CIC. epist. 11, 16, 1 VERG. Aen. 11, 783 LIV. 3, 9, 7. 26, 12, 15. 33, 28, 1 TAC. hist. 4, 34 AMM. 15, 5, 5. *cf.* APVL. met. 4, 18 -pto noctis latrocinali momento. PAVL. NOL. carm. 19, 450 horas. SVLP. SEV. chron. 2, 38, 5 fugiendi spatium. GLOSS. Plac. V 14, 42 -pta tempestate: tempore -pto, id est sole consulto). BELL. Hisp. 38, 6 fuga sibi praesidium. HOR. carm. 3, 8, 27 dona praesentis -e laetus horae, linque severa. PROP. 3, 11, 49 -e, Roma, triumphum (SEN. Herc. O. 562). OV. ars 2, 346 *assuetudinem*. SIL. 15, 88 munera divum. APVL. met. 10, 19 libidini medelam *mulier*. AVG. civ. 16, 6 p. 133. CIC. Phil. 11, 37 et bellum et ... arma. SEN. Ag. 31 nefas. STAT. silv. 1, 6, 54 pugnas.
poenam (*i. punire*): SALL. Iug. 68, 3 pro civibus ... poenas. OV. met. 2, 834 verborum poenas ... cepit Atlantiades *ex Aglauro*. CVRT. 4, 6, 29 *poenam* in hoste. APVL. met. 3, 13 ? VVLG. Esth. 8, 13 vindictam de hostibus. Is. 47, 3 ultionem. *aliter* DRAC. laud. dei 1, 51 *de peccato originali: infans* poenam -it (*i. punitur*) ante reatum. LVCAN. 2, 187 *v. p. 329, 74.* *officia religiosa*: CIC. div. 1, 104 omen (*cf. sub* omen). LIV. 10, 7, 10 augurium ... ex arce (VAL. MAX. 8, 2, 1 HYG. mun. castr. 11; *ibid.* augurio accepto). SVET. Aug. 95. Vesp. 7 auspicium (APVL. met. 9, 8 PANEG. 2, 13). VAL. MAX. 8, 15, 3 inde oracula. LVCAN. 7, 331 *milites* praesagia belli. PLIN. nat. 18, 341 a sole ... praesagia. VERG. Aen. 7, 403 -ite orgia mecum. CIC. part. 101 ex quibus (*tribus gradibus causarum*) unus aliqui -endus est *oratori*. HOR. ars 80 *v. p. 332, 8.* γ *de eis quibus quis dolo vel vi potitur* (*captare, expugnare*): CIC. Caecin. 83 aequitatem rei verbi laqueo -i. Flacc. 5 qui indicia communis exitii (*i. coniurationis Catilinae*) cepit (excepit *al.*). LIV. 34, 3, 9 carpentis ... velut triumphantes de lege victa et abrogata et -ptis et ereptis suffragiis vestris (*virorum*) per urbem vectemur (*feminae*). VAL. MAX. 6, 1 ext. 2 neque animus *feminae* vinci nec pudicitia -i potuit. TAC. ann. 13, 42 Romae testamenta et orbos velut indagine eius -i. PAVL. sent. 5, 12, 8 nec ... calumniandi facultatem ex principali maiestate oportet (*cf.* dig. 28, 5, 92 [91]). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 30 p. 239, 35 ad quos (*syllogismos*) -endos et tenendos lectorem ... hortatur *Cicero*. COD. Iust. 4, 20, 19, 2 testes accipere et ... testimonia eorum -ere. *deprehendere*: DRAC. Orest. 619 quasi adulterium -ret pastoris Egisti. δ *in variis iuncturis, maxime verbum circumscribentibus*: PLAVT. Bacch. 300 -imus consilium (*cf. sub* consilium. CIC. Verr. 1, 32 *et* epist. 4, 2, 2 *opp.* dare). Most. 762 hinc (*i. ex hisce aedibus*) exemplum -ere volt (*sc. ut eas imitetur; cf. sub* exemplum. *nota* LIV. 1, 49, 2 ab se ipso adversus se exemplum -i. COLVM. 4, 1, 4 exemplum eius rei ... in arbusto). CIC. Phil. 11, 5 ex quo ... documentum (STAT. silv. 5, 1, 40 hinc). Tusc. 1, 32 specimen naturae ... ex optima quaque natura. SEN. dial. 2, 9, 3 *sapiens per iniuriam* experimentum sui. LIV. 1 praef. 10 inde (*i. ex documentis rerum*) tibi tuaeque rei publicae, quod imitere, -as. CIC. inv. 2, 16 ex facto ipso coniectura -enda est (*cf. sub* coniectura. S. Rosc. 97 *syn.* argumentatio quaerenda ... est). SEN. epist. 18, 3 argumentum firmitatis (52, 12). *mensuram sim.*: PLAVT. Aul. 488 animis ... neque lex neque sutor -ere est qui possit modum. MANIL. 3, 448 -enda tibi est mensura diei. SCRIB. LARG. 73. PLIN. nat. 18, 333 ne quis forte ad exortum -endam putet lineam. *initium etc.*: PLAVT. Poen. 2 *prologus*: inde mihi principium -am, ex ea tragoedia (*cf. sub* principium). VARRO rust. 3, 1, 10 initium -am hinc (*cf. sub* initium). CIC. Phil. 5, 35 a Bruto ... exordium (*cf. sub* exordium). leg. 2, 7 a ... dis ... primordia. PLIN. nat. 8, 161 *mulieres* finem crescendi.

2 ***speciatim*** *in bello* (*sim.*): a *praedam et similia*: LEX reg. Fest. p. 189, 14 cuius auspicio classe procincta opima spolia -untur (*cf. sub* spolium). INSCR. column. rostr. (Corp. I^2 2 n. 25) 13 *sqq.* ⟨auro⟩m -ptom: numei *tot* ... ⟨arcen⟩tom -ptom, praeda: numei ⟨...⟩ -ptom aes⟨...⟩ (PLAVT. Truc. 106 de praedonibus praedam. Vid. 66 -ptam praedam perdidit. *cf. sub* praeda). CATO or. frg. 1, 5 mihi haec monimenta sempiterno posui, quae cepi. 37, 6 quod de hostibus -ptum esset. *ibid.* manubias. VARRO ling. 5, 155 ex hostibus -pta ... rostra. CIC. inv. 1, 85 *equum* ex hostibus (equos, iumenta, elephantos: CAES. Gall. 7, 70, 7 BELL. Afr. 86, 1 SALL. Iug. 53, 4 OV. am. 1, 9, 24 *al.* LIV. 24, 42, 9. 27, 19, 7 *al.* PLIN. nat. 8, 16 de Poenis. SIL. 16, 164 STAT. Theb. 4, 262 VVLG. exod. 22, 10). CIC. Verr. 5, 82 signum. 5, 123 *res*, quas -erat *Marcellus in expugnatione Syracusarum* (5, 88 de praeda. 5, 129 ex Macedonia). 6, 127 *tabulam pictam* ab hostibus victis. epist. 7, 7, 1 essedum aliquod -as *de Britannis* suadeo et ad nos ... recurras. CAES. Gall. 4, 2, 1 quae bello -erint. 6, 17, 5 -pta apud se occultare. HIRT. Gall. 8, 29, 4 *multitudinem* impedimentorum. BELL. Hisp. 26, 4 singulas civitates circumsederunt, ut inde sibi commeatus -ant. SALL. Iug. 87, 1 omnia. 99, 3 arma et signa militaria (VERG. Aen. 6, 859 *Marcellus* arma ... suspendet -pta Quirino. LIV. 22, 46, 4. 25, 18, 15 SIL. 6, 445). VERG. Aen. 9, 262 pocula (*cf.* SERV.). *aliter* TIB. 2, 5, 20 *Aeneas* parentem dicitur et -ptos sustinuisse lares. PROP. 3, 11, 68 signa ... Pompeia, Bospore, -pta manu (signa: OV. trist. 2, 228. LIV. 26, 34, 12 de hostibus. *cf. l. 41*). OV. met. 3, 540 penates ... sine Marte (MANIL. 2, 6). LIV. 1, 29, 4 deos (3, 17, 3). 2, 42, 2 quidquid -ptum ex hostibus est. 5, 20, 5 ex hostibus ... pecuniam. 5, 20, 8 sua manu. *sim. saepius.* 9, 1, 5 res hostium in praeda -ptas. 10, 46, 5 ex urbibus. 29, 1, 16 res ... vi ... per bellum. 30, 28, 7 *Hannibal* fasces ... ex caede imperatorum. 34, 52, 4 *syn.* adimere. 38, 54, 3 quae pecunia -pta ablata coacta ab ... Antiocho est (38, 54, 7. *cf. p. 327, 56*). VITR. 10, 16, 7 machinam. FEST. p. 189, 15. 18. 19. LABEO dig. 49, 15, 30 nostrum. VELL. 2, 91, 1 VAL. MAX. 3, 2, 20. *transl.* SEN. Herc. O. 335 nec meos (*Deianirae*) paelex toros captiva -et. CVRT. 5, 6, 20 LVCAN. 8, 358 PLIN. nat. 7, 94 *al.* 34, 10 bos aereus inde (*ex Aegina*) -ptus. 34, 14 *al.* VAL. FL. 6, 320 vellera. SIL. 10, 564 in Marte secures. 10, 600 *al.* HOMER. 720. STAT. Theb. 8, 112 nil ex me (*Amphiarao*) ... -ptum Thebis. FRONTIN. aq. 6 ex manubiis de Pyrrho -ptis. TAC. ann. 15, 8 *commeatum*. hist. 3, 22 vexilla ... ex hostibus. FLOR. epit. 2, 17, 16. 3, 20, 7 de praetoribus insignia. GAIVS dig. 41, 1, 5, 7 PAVL. dig. 41, 2, 3, 21. *nota* MOD. dig. 48, 13, 15 (13) praedam a b (*i. ex; aliter l. 51 al.*) hostibus -ptam. SOL. 53, 9. PANEG. 2, 5 triumphi ornamenta. 2, 8 carissima omnia. TREB. Val. 4, 3 *al.* IVST. 14, 4, 20 *al.* FILASTR. 12, 1 VVLG. num. 31, 11 I reg. 4, 11 *al.* II Macc. 5, 6 hostium et non civium ... trophaea. AVG. civ. 1, 6. 10, 17 arcam ..., unde -erant, reddiderunt. *in titulis spoliorum, obiecto ex monumentis ipsis supplendo*: CORP. I^2 2 n. 19 ⟨..c⟩osoled ⟨...⟩one -ptum. I 530 (= VI 1281 [*a. u. c. 543*]) M. Claudius ... consol Hinnad cepit. XIV 2935 (*a. u. c. 557*) ⟨Le⟩ucado (*sic*) cepit. I 534 (= XIV 2601 [*a. u. c. 565*]) M. Fulvius ... cos. Aetolia cepit (*sim.* VI 1307 [*a. u. c. 567*]). III 14203^{22} (*a. u. c. 587*) L. Aimilius ... de rege Perse cepet. I 1506 (= Dessau 36 [*a. u. c. 680*]) P. Servilius ... Isauricus imperator cepi⟨t⟩. *cf.* CIC. Verr. 2, 57. *naves* (*apponi solent verba*: mergere, demergere, submergere; incendere; deprimere, opprimere, supprimere; evertere): INSCR. column. rostr. (Corp. I^2 2 n. 25) 11 ⟨v⟩ique nave⟨is cepe⟩t. PLAVT. Mil. 118 -unt praedones navem. TAB. triumph. Aemil. 7 naves longae ... -ptae duae quadraginta. CIC. Verr. 6, 63 navem ... non -erunt (NON. p. 253 occupare, detinere), sed abduxerunt, onere suo plane -ptam (NON. p. 252 inplicare, impedire) atque depressam. 6, 71 *al.* 6, 137 classis ... -pta et incensa est (Manil. 33 -pta atque oppressa). CAES. civ. 1, 58, 4 *al.* 2, 7, 2 (*app.* deprimere. *item* BELL. Alex. 11, 4). BELL. Alex. 16, 6 *al.* BELL. Afr. 44, 2 *al.* BELL. Hisp. 37, 3. NEP. Cim. 2, 2 classem devictam Alc. 5, 5 naves ... -ptae in hostium venerant potestatem (LIV. 37, 30, 7).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Con. 4, 4 Ov. met. 11, 532 Liv. 10, 2, 13 *al.* 26, 47, 9 naves ... expugnatae -ptaeque (36, 44, 9). 45, 43, 10 *lembos* de Gentio. Mon. Ancyr. 1, 19 Vell. 2, 42, 2 Val. Max. 3, 2, 13 *al.* Cvrt. 4, 1, 36 *al.* Lvcan. 3, 564 *al.* Plin. nat. 7, 97 Sil. 14, 404 Tac. hist. 3, 77 *al.* Plin. paneg. 82 Flor. epit. 1, 11, 10. 4, 2, 32 rates ... actis sub mari funibus -ptae quasi per indaginem. Ivst. 2, 9, 13. 43, 5, 2 *al.* Avson. 435, 2 Amm. 14, 2, 19 *al.* Origo Const. 5, 26 Veg. mil. 4, 46.

b *urbes, agros, terras, muros, castra, sim.*: Inscr. columm. rostr. (Corp. I² 2 n. 25) 5 Macel⟨amque ... p⟩ucnandod cepet *Duilius.* Elog. Scip. Carm. epigr. 6, 5 hec cepit Corsica Aleriaque urbe. 7, 5 Taurasia Cisauna Samnio (*abl.? v. Corp. I² 2 n. 7 p. 378*) cepit. Tit. Mumm. Carm. epigr. 3, 1 duct(u) auspicio imperioque eius Achaia capt(a) ... redieit (*cf.* Corp. I 546 = II 1119). Lex agr. (Corp. I 200) 89. Corp. V suppl. ital. 475, 14 castellum. IX 6348. Enn. ann. 495 oppida cepit. 359 *Pergama* neque Dardaniis campis potuere perire nec, cum -pta, capi (Verg. Aen. 7, 295 num -pti potuere -i? Serv. *ad l.* dicit ... omnia quae contigerunt non videri contigisse, quia non obfuerunt. *cf.* Liv. 25, 27, 2 Romanos ... in -pta quodammodo urbe -i. Manil. 4, 30 -ptus et ⟨a⟩ -ptis *Romanis* orbis foret? Petron. 89, 27 ibat iuventus -pta, dum Troiam -it. *cf.* Carm. de bell. Aeg. 16 *et v. p. 324, 55. 335, 28*). *in imagine*: Plavt. Bacch. 711 oppidum anticum (*i. senem. sim.* 959; *cf.* Cic. Cluent. 36 *p. 336, 63*). *nota* 966 *magnificus miles*, urbes verbis qui inermus -it. 972. 1070 urbe -pta per dolum. Persa 506 *al.* Fab. Pict. hist. 6 Romam Galli. Cato or. frg. 14, 1 oppidum. inc. lib. frg. 1 vi. *nota*: Qvadrig. hist. 46 coepit ... hostem delectare, dum collega id -ret, quod captabat. Rhet. Her. 4, 30, 41. 4, 39, 51. 4, 54, 68 Lemnum. Cic. Verr. 2, 55 Syracusas urbem. 2, 56 Olympum vi, copiis, virtute, consilio (*cf.* 5, 120). *transl.* 6, 34 quot praesidia ... pudoris et pudicitiae. Manil. 21 urbes ... uno aditu adventuque. leg. agr. 2, 90 Capua devicta atque -pta. 2, 51 agros ... -ptos veteribus bellis virtute ... imperatorum (dom. 128 de hostibus. rep. 2, 26 bello). Mur. 20 urbes ... vi ... obsidione. 22 urbes aut castra. dom. 98 -pta urbe ..., stante urbe (Phil. 14, 9 *opp.* in urbe ... surrepta). Sest. 85 forum *Romanum* aede Castoris ... a fugitivis occupata (112 *v. p. 334, 74*). rep. 2, 33 silvas. ad Brut. 2, 4, 2 *Rhodum.* epist. 15, 4, 10 Pindenisso -pto obsides accepi. *similia passim ap.* Cic. Vatin. Cic. epist. 5, 10ᵇ sex oppida vi oppugnando (pugn- *Cobet*). *ibid.* turris ... muros ... arcem. Galba Cic. epist. 10, 30, 4 Pollio Cic. epist. 10, 33, 4 Brvt. Cic. epist. 11, 4, 1 Catvll. 62, 24. 66, 36 -ptam Asiam. Caes. Gall. 3, 14, 1 *al.* civ. 3, 59, 2 agros ... ex hostibus (Liv. 1, 46, 1 *et saepe* Sic. Flacc. grom. p. 155, 4 Pompon. dig. 49, 15, 20, 1). 3, 73, 3 Italiam sine aliquo vulnere. Gall. 5, 9, 6 aggere ... adiecto locum. Bell. Afr. 25, 2 Bell. Hisp. 1, 4. 2, 1 *al.* 8, 5 ut civitates Hispaniae non facile ab hoste -antur. Sall. Catil. 7, 7 urbes ... munitas pugnando. 52, 4. Iug. 5, 4 populus R. ... urbes et agros manu. 28, 7 *v. p. 334, 15.* 37, 4 (*appos.* obsidere). 60, 6 summa *muri.* 69, 2 turris. Nep. Milt. 4, 2 Eretriam. Alc. 7, 2 *al.* Elog. clar. viror. Corp. I² 1 p. 189, 1, 191, 7 *al.* 10 oppida de Samnitibus *al.* Verg. Aen. 2, 507. 643 -ptae superavimus urbi (Gloss. IV 433, 7 detentae civitati). *al.* 9, 265 -ere Italiam (Serv. auct. obtinere) sceptrisque potiri. 12, 22 oppida ... manu. Ciris 388 Hor. sat. 2, 3, 191 ars 141 Tib. 1, 2, 68. Prop. 2, 1, 30 Ptolomaeei litora -pta Phari. 2, 10, 18. 3, 1, 32 *al.* 4, 4, 2 antiqui limina -pta Iovis. Ov. epist. 8, 11 *al.* met. 11, 215 moenia Troiae. 13, 226 -ptam dimittere Troiam. fast. 3, 552 potitur -pta ... Iarba domo. 4, 874 bello *Erycem.* Nvx 152 Liv. 1, 1, 1. 1, 10, 4 urbem primo impetu (1, 57, 3. 2, 10, 3 repentino impetu. 2, 30, 14. 5, 41, 4 impetu aut vi. 6, 4, 9 primo clamore atque impetu. 6, 10, 4. *nota*: 25, 38, 17 clamor in portis auditus et primus impetus castra -erit). 1, 11, 2. 7 vi -pta ... arx (vi *passim*; *cf. sub* vis; *opp.* per condiciones tradere: 6, 3, 10. in deditionem recipere: 8, 13, 12). 1, 33, 1. 2 *passim.* 2, 20, 13 castra (2, 25, 4 -pta direptaque. *sic saepe adiuncto verbo diripiendi*). 2, 53, 1 *portam.* 2, 63, 6 Caenonem ... ab Antiatibus. 3, 1, 4 Quincti ductu et auspicio. 3, 17, 6 arcem ab ... Sabinis auro -ptam. 3, 18, 1 (*syn.* occupare. *item*: 3, 67, 11. 4, 32, 9). 3, 67, 11 adversus nos Aventinum. 3, 71, 8 agrum ... manu. 4, 22, 3 scalis *urbem* (*saepius.* 6, 33, 12 moenia). 4, 49, 11 Bolas ... armis (26, 31, 7 vi atque armis). 4, 56, 6 Ferentinum ... de se (*Aequis et Volscis*). 5, 29, 4 proditione. 9, 45, 17 oppida ... oppugnando. 10, 32, 9 quaestorium. 10, 34, 1 Milioniam ... vineis ... iniunctis muro. 21, 15, 4 Saguntum (*opp.* oppugnare). 21, 30, 11 -isse ... Gallos ea, quae adiri posse Poenus desperet. 21, 40, 5 a quibus -pta belli praemia Siciliam ac Sardiniam habetis. 23, 43, 13 -pta an tradita Nola poteretur (*opp.* tradere: 25, 25, 5). 26, 11, 7 eius soli, quod ipse bello -ptum possideret haberetque (-ptum habere 21, 13, 6 *al.; cf. Archiv 2 [1885] 417 et sub* habeo). 26, 32, 2 urbem recipi, non -i (*cf.* 34, 24, 2). 26, 43, 3 in una urbe universam ... Hispaniam. 26, 45, 5 corona ... urbem. 27, 16, 10 *opp.* amittere. 32, 18, 7 nec scalis nec operibus. 32, 26, 8 *Setiam* per caedem et repentinum tumultum. 39, 26, 1 Menelaidem ... Thessalos ... expugnasse, ... Petram ... ab iisdem Thessalis ... -ptam. 39, 31, 17 castra -pta et expugnata (*cf.* 40, 14, 4. 11. 42, 36, 4). 40, 17, 2 *agrum* ab Carthaginiensibus. 40, 29, 1 de Tarquiniensibus. 43, 1, 3 (*suppl. obi.*). Pomp. Trog. Iust. 38, 4, 8 *al.* Mon. Ancyr. 5, 21 Inscr. numm. Babelon II p. 62 n. 148 (*Augustus*) Aegupto -pta (*sim.* Inscr. numm. Cohen I² p. 71 n. 59. p. 385 n. 232 *al.*). Manil. 4, 48 Vitr. 1, 1, 5 *al.* Pavl. Fest. p. 177, 5 Sen. contr. 2, 5, 4 *al.* 10, 6, 2 furto Troiam. suas. 2, 18 *mundum.* Vell. 1, 3, 2 *al.* 2, 84, 2 (*ibid.* expugnare). Val. Max. 1, 1, 10. 1, 5, 9 (*de ominibus*) *Petilius consul* cum ... dixisset 'hodie ego Letum utique -am' ... fortuitum iactum vocis leto suo confirmavit (*cf.* Lvcan. 4, 345 *codd. PU*). 1, 6, 2 *al.* *nota* 2, 10, 4 Karthago ... -pta *a maiore Africano* ... eversa *a minore.* Sen. Tro. 219 *al.* dial. 2, 5, 6 *al.* 2, 6, 8 Carthaginis aut Numantiae moenia una manu -pta. apocol. 6 *v. p. 328, 19.* Cvrt. 3, 7, 7 *al.* 6, 3, 11 aut quae cepimus omittenda sunt aut quae non habemus occupanda. 7, 6, 16 urbem ... corona. 9, 8, 13 cuniculo. 7, 8, 19 Lydiam -isti, Syriam occupasti, Persiden tenes, Bactrianos habes in potestate. Mela 1, 66 *al.* Ascon. Pis. p. 17 Lvcan. 1, 236 *al.* 5, 270 expulso patriae ... tecta senatu. Petron. 50 *al.* Plin. nat. 3, 57 *al.* Val. Fl. 4, 236 iam regna poli, iam -pta Typhoeus astra ferens. Sil. 2, 369 *al.* 14, 640 tot ... uno introitu ... arces. *transl.* Stat. silv. 4, 7, 38 stat domo -pta ... imminens leti spoliis *heres.* 5, 2, 138 palmeta *Iudaeae.* Theb. 1, 633 *al.* Qvint. inst. 8, 3, 67 *al.* Ivv. 2, 160 *al.* Tac. Agr. 41 tot ... vici (viri *codd.*) cum tot cohortibus expugnati et -pti. hist. 1, 50 *al.* 3, 19 coloniam ... impetu (ann. 14, 24). ann. 2, 20 *vallum.* Svet. Aug. 15 *al.* Flor. epit. 1, 1, 11 *al.* Fronto p. 121, 3 N. *oppida* ductu auspicioque tuo armis. p. 206, 5 provincias manu Traiani -ptas omittere. p. 221, 1. Pompon. dig. 50, 16, 123 *et al.* Icti. Tert. nat. 1, 11 *al.* Comm. apol. 410 Nemes. cyn. 72 Sol. 9, 19. 10, 18 *al.* Paneg. 9, 6 *al.* Lampr. Alex. 58, 4 sola ... de hostibus. Spart. Sept. Sev. 16, 2 *et alii* Script. hist. Aug. Ivst. 2, 8, 4 *al.* Rvf. Fest. 28 oppida ... manu. Avson. 224, 6 *al.* Amm. 14, 8, 12. 27, 12, 12 *al.* Veg. mil. 2, 11 *al.* Hier. epist. 142 *al.* Vvlg. num. 21, 32 *al.* II reg. 8, 13 -pta Syria. Ier. 48, 41 -pta est Carioth et munitiones comprehensae sunt. Avg. civ. 1, 2 *al.* 1, 6 urbes ... expugnatas -ptasque. 3, 19 oppida ... -pta et oppressa. Svlp. Sev. dial. 2, 14, 2 ab Antichristo ... Orientis imperium esse -endum. Cod. Iust. 1, 27, 1, 6. 7. *ex urbibus nobilioribus captis anni numerantur, ut*: Cic. div. 1, 100 sexennio post Veios -ptos. 1, 101 multo ante urbem -ptam (*cf.* Att. 9, 5, 2. Liv. 6, 1, 1 ab condita urbe Roma ad -ptam urbem eandem. 5, 33, 5. Vell. 1, 2, 1 anno octogesimo post Troiam -ptam. 1, 7, 4 cum sint a Capua -pta anni ducenti et quadraginta. 1, 8, 4 *al.* Sol. 27, 44 *al.* *extra bellum vel de bestiis*: Sen. Herc. f. 54 cur non ... Erebo ... -pto potitur *Hercules.* Val. Fl. 2, 493 facies maestissima -pti litoris (*sc. a monstro; v. Langen*). Stat. Theb. 5, 604 -pta cubilia *avis a serpente.*

B *de* ***effectu*** *capiendi* (*acquirere, habere incipere, suum facere*) *vel de* ***voluntate*** *capientis* (*non aspernari*): **1** *capere pecuniam, res mancipi*: **a** *quae quivis capere potest*: *praemia, reditus, usuras, pecuniam corrumpendi causa datam, similia*: Plavt. Men. 1161 vix ... tota auctione -et †quinquagesies. Cato or. frg. 37, 6 per symbolos pecunias magnas (*cf. sub* pecunia *et l. 58*). agr. 4, 1 fructi plus -es (*cf. sub* fructus. *nota*: Scaev. dig. 31, 88, 2 fructus -isset dedisset. *cf. Kalb, Juristenlat. p. 40.* frugem: Gell. 4, 6, 8 *al.* Porph. Hor. epist. 2, 2, 158 usum fructum). Ter. Phorm. 790 ex eis praediis talenta ... bina statim -bat (Non. p. 254 accipere). Eun. 80 quod nos -ere oportet, haec (*meretrix*) intercipit. Rhet. Her. 4, 23, 33 praemium ... ex lite (*cf. l. 58. 62 et sub* praemium). Cic. inv. 2, 144 Olympionicarum praemia. Verr. 3, 26 ~~HS~~ quadringentiens ... contra leges (3, 142 quare ... tricies ex hoc ... genere conciliarit et -erit. *cf. vol. IV 44, 21sq.*). Flacc. 59 ex quibus (*honoribus patris*) nihil (*i. nullum rei familiaris emolumentum*). leg. 3, 11 (*in formula*) 'donum ne -unto neve danto'. parad. 49 ex ... praediis sescena sestertia. Varro rust. 2, 3, 10 se -urum de praedio in dies singulos denarium mille (3, 2, 14 e villa). 3, 6, 1. 3, 17, 3. Lex Iul. (Corp. I 206) 122 quei ... ob caput c(eivis) R(omanei) referundum pecuniam praemium aliudve quid cepit -erit. Lvcr. 6, 95 insigni -am cum laude coronam (Gell. 5, 6, 14 civicam coronam. *aliter p. 319, 81*). Sall. or. Phil. 4 quid ille ob bene facta -isset, cuius sceleribus tanta praemia tribuistis? Nep. Att. 7, 2 divitias. Verg. Aen. 5, 232 praemia. Ov. met. 1, 449 aesculeae ... frondis honorem. *nota*: hal. 67 *equi generosi* animis palmam. Lex Vrson. (Corp. II 5439) 63, 8 mercedem pro eo kaperent *apparitores* itque iis s(ine) f(raude) s(ua) c(apere) l(iceto). 71, 29 *al.* *nota*: 93, 23 neve ... mercedem aliutve quid kapito neve accipito neve facito (*cf. sub* merces). Manil. 4, 537 quas -erit ipse, non legabit opes. Fest. p. 258, 30 quartam partem quaestuis. Sen. benef. 2, 16, 2 quas (*urbes dono datas*) quanto maioris animi fuit non -ere quam spargere. Petron. 115, 14 opes fraudibus. Qvint. decl. 318 p. 251, 24 debet ... a me istud petere, quod a patrono non cepit. Lavd. Murdiae (Corp. VI 10230) 11 reddenda mihi statuit, quae ... ex patrimonio meo -isset. Plin. paneg. 32? Svet. gramm. 23 ex schola quadringena annua. Flor. epit. 3, 23, 3 damnatorum civium bona ... male -pta. Florent. dig. 41, 1, 16 agrum ... manu -ptum limitatum fuisse (*opp.* hostibus devictis ... concessus. *aliter* agrum manu -ere *v. sub A 2.* Ivlian. dig. 38, 1, 25, 4 pretium ... mercedem. Gaivs inst. 3, 206 mercedem -endo custodiam praestant. Scaev. dig. 39, 5, 35, 2 mutuam pecuniam dedit et usuras semper cepit. Men. dig. 49, 16, 5, 7 veteranus ... et praemia et emeritum. Pavl. dig. 34, 1, 11 alimenta. 7, 8, 15 pr. *penum* in annum. *absolute de calumniatore*: 3, 6, 2 potest videri -isse (*sc. pecuniam*). Mod. dig. 1, 18, 18 ne quis praesidum munus donum. Pavl. Nol. epist. 13, 28 de tribus pretium margaritis. Evgraph. Ter. Eun. 1073 p. 440, 6 victum. Cod. Iust. 4, 20, 18 pr. securitatem in scriptis -ant

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

debitores a creditoribus de solutione. 7, 64, 10 pr. nihil ... pro sumptibus litis. *aliquid* **h e r e d i t a t e** (*cf.* CIC. Caecin. 102 a civibus ... hereditatem. COD. Iust. 6, 51, 1, 13 *al. syn.* accipere. *cf. sub* hereditas *et infra l. 30*): CIC. leg. 2, 48 morte testamentove ... tantundem. 2, 49. 2, 51 cui plus legatum sit quam sine religione -ere liceat. 2, 52. 53. LEX Falcid. (dig. 35, 2, 1) partem quartam hereditatis ... testamento. PLIN. nat. 2, 95 caelo in hereditate cunctis relicto, si quisquam, qui cretionem eam -ret, inventus esset. QVINT. inst. 3, 6, 96 abdicatus ne quid de bonis patris -at (3, 6, 98 decl. 374 p. 413, 10. 24 ex bonis. bona: PLIN. paneg. 37 GAIVS inst. 3, 14 ? PAPIN. dig. 28, 6, 15 *et al.* ICTI). *absolute* QVINT. inst. 5, 14, 16 '-ere non potes' (*sic* decl. 264 p. 79, 12. *sed ibid.* l. 18 quod illi -ere licuit. *cf. l. 19*). IVV. 1, 55 cum leno accipiat moechi bona, si -endi ius nullum uxori. 9, 88 legatum. SVET. Aug. 66 ex ... testamento quicquam. Nero 6 Dom. 8. IVLIAN. dig. 30, 100 legatum ex testamento (legatum, hereditatem, fideicommissum *passim ap.* ICTOS). 49, 15, 23 iura nepotis. POMPON. dig. 31, 11 pr. libertatem ... ex testamento heredis. PAVL. dig. 6, 2, 2 donationes ... ad exemplum legatorum. sent. 4, 1, 1 aliquid (*opp.* recipere). *simil. passim ap.* ICTOS. *cf. p. 335, 65. saepe obiecto supplendo vel absolute* (*cf. l. 11 al.*): GAIVS inst. 1, 23 testamentum facere vel ex testamento alieno -ere (*cf.* 1, 24 PAVL. sent. 3, 4ª, 9). dig. 39, 6, 31 pr. **m o r t i s c a u s a** -itur, cum propter mortem alicuius -endi occasio obvenit, exceptis his -endi figuris quae proprio nomine appellantur (*cf.* IVLIAN. dig. 39, 6, 18 pr. VLP. reg. 1, 2 MARCELL. dig. 39, 6, 38 pr. *Leonhard, PW. III 1508*). SCAEV. dig. 22, 3, 27 qui usque ad certum modum -ere potuerat. CALL. dig. 49, 14, 2, 2 de iure -endi vel de iure dominii ... quaeratur. VLP. reg. 24, 3 per vindicationem his verbis legamus: do lego, -ito sumito sibi habeto (*cf.* GAIVS inst. 2, 193). 24, 12 non -entis pars. VVLG. psalm. 36, 34 hereditate ... terram. COD. Theod. 16, 5, 7 pr. aut relinquendae aut -endae ... hereditatis (*sim. opp.* relinquere: 16, 5, 23 *al.*). COD. Iust. 5, 27, 9, 5 bona mortui. 6, 20, 19, 3. *alias res, quae iure acquiruntur*: PLAVT. Amph. 68 ut is in cavea pignus -antur togae (*v. sub* pignus). 462 ut ego hodie raso capite calvos -am pilleum (*i. liber fiam. similiter de mutato statu mulieris* Most. 226 soli gerendum censeo morem et -undas crines. *cf. Lorenz ad l.*). Truc. 144 advorsum legem meam ob meam scripturam pecudem cepit. LEX Cincia (frg. Vat. 298) eis omnibus inter se donare -ere liceto. CIC. Att. 1, 20, 7 Paetus ... mihi libros donavit. cum mihi per legem Cinciam licere -ere Cincius ... diceret, libenter dixi me accepturum. *ap.* ICTOS: VLP. dig. 42, 1, 15, 4 rerum, quae pigneris iure -ptae sunt (42, 1, 15, 11 *al.*). 9, 2, 29, 7 pecudes ... pignori (27, 9, 3, 1 *fundum*). *de usucapione* (usu -ere *aliquid v. sub* usus): IAVOL. dig. 41, 3, 23 solum (41, 4, 4, 1 *al.*). VLP. dig. 43, 26, 6, 3 dominium. IVLIAN. dig. 41, 3, 33, 3 fundum longo tempore. *similia saepe ap.* ICTOS, *ut* PAVL. dig. 39, 2, 5 pr. possessionem per longi temporis spatium in suum dominium -ere. IAVOL. dig. 41, 3, 21 fundum ... diutius possidendo. *alia*: PAPIN. dig. 40, 4, 59 *Samia* libertatem iure militiae. COD. Iust. 7, 31, 1, 3 *rem* bona fide. INST. Iust. 3, 7, 4 civitatem Romanam. *nota definitionem*: VLP. dig. 50, 16, 71 aliud est -ere, aliud accipere. -ere cum affectu accipitur: accipere, et si quis non sic accepit, ut habeat. ideoque non videtur quis -ere, quod erit restituturus (*cf.* 50, 17, 31 *et* GAIVS dig. 50, 17, 51 PAVL. dig. 35, 2, 22, 3. 50, 16, 140). *de* **f u r a n d o ,** *surripiendo*: PLAVT. Bacch. 931 (*versu spurio*) cepi expugnavi ... erili filio aurum ab suo patre. LEX repetund. (Corp. I 198) 3 ⟨quoi⟩ ... pequniae quod siet amp⟨lius ~~HS~~ ...⟩ ablatum -ptum coactum conciliatum aversumve siet (*cf. p. 324, 51*). 59. CIC. Verr. 2, 27 quicquid ab horum quopiam (*sc. ex cohorte Verris*) -ptum est, id ... tibi datum. fin. 5, 74 fures earum rerum, quas -erunt, signa commutant. OV. met. 4, 777 id se ... sollerti furtim ... astu supposita -isse manu. POMPON. dig. 27, 7, 1, 1 quod apud pupillum is reliquerit, si heres -it (*i. intercipit*; *cf.* VLP. dig. 27, 3, 1, 23). COD. Iust. 6, 2, 18 (*a. 294*) ex naufragio vel incendio -isse ... quid. *in ludo* (*res pro homine*): NVX 84 quot tetigit virgas *in ludo triangulari nux*, tot -it ipsa nuces. *cf. p. 336, 33 sqq.*

b *quae* **m a g i s t r a t u s ,** *civitates al. suo iure capiunt*: LEX Anton. de Term. (Corp. I 204) 31 quam legem portorieis ... Termenses ... -undeis intra suos fineis deixserint, ea lex ieis portorieis -undeis esto, dum nei quid portori ab ieis -atur, quei. CAES. Gall. 1, 44, 2 stipendium ... iure belli. NEP. Alc. 9, 3 ex quo (*Grynio*) quinquagena talenta vectigalis -bat. LIV. 28, 39, 12 vectigal ex agro *Romani* (42, 12, 9 VLP. dig. 50, 16, 17, 1). 38, 44, 4 portoria (portari ea *codd.*) ... terra marique *Ambracienses*. PLIN. nat. 12, 63 decumas deo ... sacerdotes -unt. COD. Theod. 9, 42, 1, 2 (*a. 321*) quod (*sc. ex bonis damnati*) ... nec uxor nec emancipati liberi potuerunt vindicare, -ptum et incorporatum ... ad me referri ... censeo. COD. Iust. 10, 1, 5 pr. (*ca. a. 300*) bona *officiales*.

2 *capere* **m a g i s t r a t u s , h o n o r e s ,** *sim.* (*cf. p. 319, 40 sqq.*): PLAVT. Bacch. 438 populi ... honorem -bat suffragio (*cf. sub* honos *et infra*). CATO orig. 111 magistratum curulem (*al.*; *saepe apponitur* petere, gerere, habere; *v. sub* magistratus). CIC. Pis. 3 consulatum (*opp.* gerere; *cf. sub* consulatus. *nota*. SALL. Iug. 84, 1 sese consulatum ex victis illis spolia -isse). Flacc. 59 ? (*cf. p. 326, 53*). epist. 3, 7, 5 cepi et gessi maxima imperia (NEP. reg. 3, 1 OCTAVIA 95 SVET. Iul. 75 TREB. Gall. 1, 1 *al.*). LEX Iul. (Corp. I 206) 137 niquis ... potestatem ... petito neve -ito. SALL. Catil. 5, 6 hunc (*Catilinam*) ... libido maxima invaserat rei publicae -undae. Iug. 85, 18. NEP. Att. 6, 2 (*ibid.* petere). 7, 2 *al.* OV. epist. 4, 122 regna paterna. met. 14, 615 regnum ... ab illis. 14, 774 nepotum munere. fast. 2, 851 annua consul iura. 3, 781 fasces ... consul. Ib. 287 sceptrum ... ab illo. LEX colleg. aq. (Corp. VI 10298) 2 ⟨magisteriu⟩m ex h(ac) l(ege) -ere gerere. *nota* LIV. 7, 1, 2 patres praeturam ... Camillo, aedilitatem ... Capitolino et ... Scipioni ... gratia campestri -erunt (dederant ς). 32, 7, 11 per leges. 39, 27, 8 (*opp.* dare). PAVL. FEST. p. 131, 6 dignitates. p. 157, 9. TAC. ann. 6, 50 imperii primordia *Gaius*. 15, 2 Medos (*i. regnum Medorum*). hist. 4, 39 praeturam. PLIN. paneg. 59 potestates. SVET. Iul. 76 honores ad libidinem cepit et dedit. Aug. 26. 37 partem administrandae rei p. Cal. 15 *al.* EDICT. imp. M. Aurel. et Ver. dig. 50, 4, 6 pr. qui pro substantia sua -ant honoris dignitatem. TERT. idol. 17 an servus dei alicuius dignitatis ... administrationem -at. CAPITOL. Aur. 7, 5 regimen publicum (AVSON. 276, 1). GALLICAN. Avid. 7, 1 *stationem regiam*. PAVL. NOL. carm. 15, 109 gradum. COD. Theod. 12, 1, 42 (*a. 354*) *curam?* (*v. adnot. Momms.*). CASSIOD. var. 4, 3, 2 -e ... dignitatem. *nota lusum* SEN. apocol. 6 *Claudius* (*natus Lugduni*), quod Gallum facere oportebat, Romam cepit.

3 *varia* ***munera*** (*eligere, subire*): PLAVT. Stich. 698 utram tibi libet .. -ere, -e provinciam. TER. Phorm. 73 provinciam -isti duram. *loco corrupto* CIC. Att. 8, 3, 4 Capuam (*cf. Boot in l.*). LIV. 26, 36, 3 nec impensa gravis est, cum ⟨ex⟩ ea plus sibi quemque -ere principum vident. TAC. hist. 2, 97 cohortes ... dimissae rursus iussu Vitellii militiam cepere. SVET. Vesp. 2 provinciam sorte. PAVL. dig. 50, 16, 18 municipes ..., quod munera civilia -ant (*cf. sub* municeps). GELL. 1, 13, 1 in officiis -endis, censendis, iudicandis. augurium, omen -ere *sim. v. p. 323, 66 sqq.*

4 ***commoda*** (*nancisci, assequi*): *voluptatem, gloriam, beneficia* (fructum *v. p. 326, 44*; aliquid hereditate *v. p. 327, 2*; iure *v. p. 327, 32*): PLAVT. Amph. 108 *Iuppiter* usuram ... eius (*Alcumenae*) corporis cepit sibi (1136). 114 voluptatem (PS. SALL. in Tull. 1, 1 *opp.* amittere. OV. Pont. 4, 9, 37 mente. *cf. sub* voluptas *et l. 71*). Stich. 422 hunc diem ... volo me eleutheria -ere. CATO or. frg. 2 unde gratiam (31 utrubi bona utrubi mala gratia -atur). 36, 2 laudem (*cf. sub* laus). TER. Eun. 573 quid ... commodi (*cf. sub* commodum). ACC. trag. 507 hanc postremo solis usuram -e (*cf.* TRAG. inc. 47). CIC. off. 2, 32 *benevolentia* -itur beneficiis. fin. 2, 7 bonum ... cibo et potione *eqs.* Lael. 25 gloriam *ob amicitiam servatam* (LIV. 26, 29, 10 ex *Hannibale Marcellus*. 27, 40, 9 VAL. MAX. 9, 3, 1). fin. 2, 96 *laetitiam* (*v. sub* laetitia. Att. 14, 14, 4 oculis). nat. deor. 1, 101 *utilitatem* ex ea (*belua*; *v. sub* utilitas). HIRT. Gall. 8, 8, 2 *legio XI* nondum ... vetustatis ac virtutis ... opinionem. NEP. Epam. 3, 4 de re publica nihil praeter gloriam. OV. met. 7, 296 -it hoc a Colchide munus (*sc. iuvenilem speciem*). 7, 513 gaudia (SEN. benef. 1, 6, 1 gaudium -ens ... tribuendo. *cf. sub* gaudium). trist. 2, 11 pretium ... laborum. LIV. 3, 51, 5 usus mei ... ex privato -etur. 30, 30, 13 ex calamitate ... decus insigne. SEN. contr. exc. 4, 1. GERM. 557 pietatis honorem. VAL. MAX. 2, 2, 3. 4, 7 ext. 2 a quo (*amico*) omnium commodorum incrementa. 5, 5, 1 triumphi praetextum (-ptam *codd.*; *opp.* tradere). 8, 15, 1 quod hodieque eximium -it *Scipio* (*ibid.* quae ... adsignata sint). SEN. benef. 2, 29, 6 magna accepimus, maiora non cepimus (capimus *Hosius, recte, ut mihi vid.*). 6, 43, 1 quanto ... difficilius sit -ere quam fundere *beneficia*. Ag. 869 anime, consurge et -e pretium furoris. PETRON. 76, 1 cepi ipsimi cerebellum. MART. 7, 56, 1 astra polumque pia -isti mente, Rabiri (*i. immortalitatem nactus es?*). TAC. hist. 4, 41 praemium aut honorem ex calamitate civium. SVET. Iul. 10 gratiam. APVL. met. 1, 17 itineris matutini gratiam. 6, 26 nec quicquam ... lucri (VLP. dig. 50, 17, 149 ex ... persona). TERT. nat. 1, 4 *utilitates* de commercio ... nominis. pudic. 14 p. 250, 4. anim. 33 p. 358, 6 ut tardius ea (*iudicia divina*; eam *edd.*) -ant. 55 resurrectionis solacium (*cf. l. 67 sq.*). CYPR. unit. eccl. 11 veritatis promissa non -unt (*ibid.* fidei gratiam perdunt). COMM. apol. 990 dei promissa. SER. SAMM. 325 divinum munus. PANEG. 10, 38 fruendi copiam pro desiderii modo. LAMPR. Alex. 38, 4 continuum ... leporem. LACT. inst. 2, 2, 7 ex ea (*imagine*) solacium ... absentis (2, 4, 37 de ultione solacia; IVVENC. 4, 276. CARM. epigr. 433, 6 d⟨ur⟩i solacia casus; *cf. Verg. Aen. 6, 377*). 1, 5, 17 ex quo (*deo*) omnia quae nascuntur animalia vitam (*cf p. 323, 45 et* PS. DAMAS. epigr. 77, 9 vitam *aeternam*). epit. 57, 8 voluptas ... quae percipitur ex ... pulcritudine ..., quae ... -itur de specie mulierum. IVVENC. 1, 311 fluminis ... lavacra (*i. baptismum*). HIL. myst. p. 24, 6 promissorum effectus. DAMAS. (?) epigr. 3, 4 illis ... -itur felicis gloria vitae. DICT. 4, 22 summum fidei ... testimonium. VVLG. Hebr. 1, 14 hereditatem ... salutis. RVFIN. hist. mon. 1 p. 391ᶜ victoriam ... de tyrannis (NEPOTIAN. 6, 1 Galli de urbe victoriam. LEO M. serm. 5, 1 p. 153 in ... agone *victoriam*. SACR. Leon. p. 328 triumphum de ... hoste. PROSP. epigr. 90, 5). PAVL. NOL. carm. 26, 393 salutem. 38, 11. AVG. civ. 4, 21 ad bona -enda (*opp.* ad depellenda mala). 10, 14 aeterna. MART. CAP. 2, 126 beata virgo (*Philologia*) tantis quae siderum choreis thalamum -is iugalem *Mercuri* (*cf.* DRAC. laud. dei 3, 355 toros ... crimine. SEN. Herc. O. 335 *v. p. 324, 54*). SIDON. epist. 3, 2, 4 bonorum amicitias ... expetas -as referas. DRAC. Romul. 5, 329 sidera sic -es, poteris sic astra me-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

reri. APRING. in apoc. 1, 12 sancti spiritus . . . gratiam. VEN. FORT. carm. 1, 1, 16 veniam. INSCR. christ. Leblant 425, 7 solamen.

5 ***incommoda*** (*pati, subire*): PLAVT. Amph. 640 plus aegri ex abitu viri quam ex adventu voluptatis cepi. 722 ob istuc omen . . . -es quod te condecet (721 malum magnum habebis). 939 miserias (*opp.* voluptates). Bacch. 67 (*versu dubio*) damnum . . . dedecus (*cf. sub* damnum *et* detrimentum). Merc. 146 laborem (*v. sub* labor *et infra l. 33. nota*: TER. Haut. 399 labores . . . quos cepi, *ad q. l.* NON. p. 252 perpeti. TER. Hec. 344 *opp.* molestiam adferre). Mil. 718 satis . . . miseriarum e liberis. Truc. 455 quanta est cura in animo, quantum corde -o dolorem (CIC. Att. 11, 21, 1 *syn.* accipere, *opp.* abicere. Ps. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 1 animo. *cf. sub* dolor). Rud. 190 hancine ego partem (*i. fortunam*) -o ob pietatem praecipuam? TER. Phorm. 370 inimicitias . . . in vestram familiam. Ad. 876 miseriam omnem ego -o, hic potitur gaudia. CIC. Verr. 4, 109 incommŏdi nihil (APVL. Plat. 2, 12). 6, 40 infamiam (*opp.* fugere). Caecin. 17 molestiam (Sull. 1 ex . . . incommodis magnam animo molestiam. Lael. 90 AVSON. 338, 2). Verr. 6, 37 quantum et sollicitudinis et laboris. part. 77 in -endis incommodis et maxime iniuriis. Lael. 48 *angorem* pro amico. div. 1, 29 *populus R.* calamitatem maximam. Cato 54 desiderium . . . e filio. Ps. CIC. exil. 22 neque . . . mors miseranda est, quae ob rem publicam -itur neque exilium turpe est, quod virtute suscipitur. HIRT. Gall. 8, 30, 2 ne detrimento . . . provinciae magna infamia . . . -retur. VERG. Aen. 6, 352 non ullum pro me tantum -isse timorem (OV. hal. 65). OV. met. 9, 617 taedia coepti (taedium: GELL. 6, 18, 11. PAVL. NOL. epist. 12, 1 desiderium . . . potius quam taedium. MART. CAP. 7, 802 fastidia). LIV. 5, 20, 2 invidiam . . . ex prodiga largitione. RVT. LVP. 1, 10 maiorem partem ex illis (*filiis*) doloris et contumeliae -imus. VAL. MAX. 1, 5, 9 *v. p. 326, 2.* COLVM. 6, 14, 4 bos vitium. Ps. QVINT. decl. 3, 1 satis dedecoris. 3, 8 plures mortes. APVL. Plat. 2, 17 possessio mali ab inprudentibus -itur. TERT. monog. 9 repudiata . . . non -it elogium adulterii. PANEG. 6, 6 non . . . tantum . . . cepit laboris . . . quantum voluptatis hausit. IVST. 6, 5, 8 plus . . . tristitiae . . . ex incensa . . . patria. PAVL. NOL. carm. 20, 147 iustum . . . exitium -isse patique. epist. 16, 2 *aerumnam* (*ibid.* damnum capessant). MACR. sat. praef. 1, 1 tantum maeroris. HIPPOCR. aer. 22 morbum.

C *de* ***viribus****, facultate capiendi* (*capere posse, capacem esse, parem esse*): *de cibis, potionibus* (*translatum de vasis*: PLAVT. Curc. 110 sitit haec anus. :: quantillum sitit? :: modica est: -it quadrantal): HOR. sat. 2, 6, 69 seu quis -it acria fortis pocula seu modicis uvescit laetius. *cf.* 1, 1, 46 non tuus hoc -et venter plus ac meus. OV. ars 3, 758 desine citra quam -is *edere.* SEN. epist. 47, 2 est ille plus quam -it et ingenti aviditate onerat distentum ventrem. 59, 13 quantum -am, adhuc nescio. 83, 18 plus sibi ingerere quam -at. 83, 24. 95 venter . . . adsuescit plus -ere quam poterat. 108, 2. 15 *al.* PLIN. nat. 8, 34 dracones . . . tantos, ut totum sanguinem *elephantorum* -ant. 8, 46 nec -ente aviditatem alvo. 14, 138 plus. 26, 43 *alvus* cibos. IVV. 7, 78 nimirum . . . -unt plus intestina poetae *quam leonis.* AVG. civ. 12, 16 p. 538. *transl. de rebus*: STAT. silv. 2, 1, 164 non -it ignis invidus *opes in rogum datas* atque artae desunt in munera flammae. *sim.* MART. 7, 27, 9 noster te (*aprum*) non -it ignis (*i. focus*). *de aliis corporalibus*: SEN. dial. 12, 10, 6 error est, cum tam exiguum -as, cupere multum. nat. 1, 16, 9 obscaenitas mea plus quam -it videat. CVRT. 5, 6, 4 cum *milites praedabundi* omnia quae recipiebant, -ere non possent, iam res non occupabantur, sed aestimabantur. MART. 8, 48, 5 non quicumque -it (*i. dignus est*) saturatas murice vestes. STAT. silv. 3, 1, 160 poma . . . Hesperidum gremio . . . ingere Pollae; nam -it et tantum non degenerabit honorem. HIL. trin. 3, 2 *deus* -ens universa et -endus a nemine. *de incorporalibus* (*actionibus, affectibus etc.; recipere, continere, reprimere, refrenare. similia sunt quaedam, quae dedi sub A 1 c, maxime p. 321, 52 sqq.*): CIC. de orat. 2, 334 haec (*suasiones, sim.*) in senatu minore apparatu agenda sunt . . .: contio -it omnem vim orationis. nat. deor. 3, 32 si . . . *animal* voluptatis sensum -it, doloris etiam -it. OV. met. 6, 610 iram non -it ipsa suam Progne (*cf. p. 323, 20 sqq.*). 11, 118 vix spes ipse suas animo -it, aurea fingens omnia *Midas.* 15, 381 *ursa catulum* lambendo . . . in formam, quantam -it ipsa, reducit. trist. 3, 5, 32 faciles motus mens generosa -it. NVX 4 publica . . . lentam non -it ira moram. VELL. 2, 68, 1 neque . . . persona (*Caeli*) umbram actae rei -it (*i. patitur suum factum obscurari*). VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 haec (*sc. egregia exempla*) e pectoribus . . . eruditis orta sunt, illud . . . admirabile servilis animus cepit. SEN. Oed. 83 regium hoc ipsum reor: adversa -ere. OCTAVIA 864 parcis hosti. :: femina hoc nomen -it? :: si scelera cepit. LVCAN. 2, 187 unum tot poenas -isse caput. QVINT. inst. 1, 1, 20 praemiis . . . quae -it illa aetas evocetur. APVL. mund. 31 mortales oculi non -unt eius adspectum. LACT. opif. 4, 17 morbos -it *homo* (*ibid.* accipiat. 4, 16 morbum non reciperet. *cf. supra l. 35*). 4, 2 animal . . . mortem. Ps. AVG. categ. 2 hominem animal esse quod visum -at et vim rationis admittat. *nota structuram*: GELL. 4, 1, 12 hominem esse animal . . . rationis et scientiae -ens.

D *i. q.* '***incipere***': CVLEX 391 conformare locum -it impiger. IORD. Rom. 128 intra XV dies -ptum (coeptum FLOR. epit. 1, 11, 15) peractumque bellum. SERM. de conf. diab. 107ᵛ *diabolus* -it promptus fieri. *dub.* THEOD. MOPS. in Eph. 1, 10 p. 129, 14. *de perfecto cf. p. 318, 62 et sub* coepio.

II ***aliquid*** *capit* ***aliquid*** (*absolute v. p. 333, 35 sqq.*): **A** *capere* ***res corporales:*** *de* ***locis*** (*recipere, capacem esse; aliquot exempla, quae huc trahi possint, invenies sub IV A*): ENN. ann. 14 terra . . . corpus, quae dedit, ipsa -it (*cf.* LVCAN. 7, 818). RHET. Her. 3, 19, 31 *loci* nimis angusti saepe non videntur posse -ere imaginum conlocationem. CIC. leg. agr. 2, 59 locus . . . tantos acervos pecuniae. Verr. 5, 7 tot domus . . . istius domus una (NON. p. 253 sustinere, habere). Phil. 2, 16 tabulae nomina. leg. 2, 68 nec *sepulchro e lapide plus* imponi quam quod -at laudem mortui. PANEG. in Mess. 33 tua non titulus -et . . . facta. OV. am. 1, 12, 23 vadimonia garrula cerae. ars 3, 365 parva tabella -it ternos utrimque lapillos. met. 9, 604. fast. 1, 109 flamma petit altum, propior locus aera cepit. 4, 618 congestas area . . . opes. trist. 2, 408 vix . . . nomina nuda liber. VITR. 1, 6, 5 uti -at numerus *laterum turris* et nomina et partes *ventorum.* VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 Scyros . . . ossa mortui. SEN. Tro. 992 tellus . . . tumulos meos. Med. 485 *opes* domus. Herc. O. 1118 mundum . . . locus. 1124. 1127. CVRT. 4, 1, 8 quantamcunque *pecuniam* tota Macedonia -ret. 10, 1, 33 domus aurum. COLVM. 2, 2, 10 crassitudinem *sarmenti* . . . solum fossae. MELA 2, 102 *Cyprus* novem regna. LVCAN. 8, 816 quis -it haec tumulus? 9, 800 tumidos iam non -it artus informis globus (792 tendit . . . cutem pereunte figura . . . tumor). PLIN. nat. 2, 4 quae mundus ipse non -at. 8, 201 cum circumactum *caprarum* angustiae *pontis* non -rent. 17, 102 unum *calamum* inserentes, neque enim plus -bat medulla. 18, 32 cum villa Scaevolae fructus non ca⟨pe⟩ret. 19, 54. SIL. 1, 46 cadavera ripae. 3, 666 -entem proelia campum. 6, 704 nec Alpes exiguus domitas (*i. titulum*) -et locus. 8, 482 *portus* innumeras rates. 9, 619. STAT. silv. 1, 1, 11 *equum Domitiani* neque discissis -issent Pergama muris. MART. 14, 186 *al. v. p. 339, 56.* IVV. 11, 171 non -it has nugas humilis domus. 14, 320 quantum *censum* Socratici . . . penates. PLIN. epist. 2, 17, 8 armarium . . . libros. 2, 17, 21. 3, 6, 5. 5, 6, 27 paneg. 22. *nota* AGENN. grom. p. 72 locis agrorum aut -entibus aut non -entibus *terminos.* LAMPR. Heliog. 17, 2 AMM. 31, 11, 4. VVLG. Ioh. 21, 25 *mundus* libros. IV Esdr. 7, 8 AVG. civ. 3, 19 p. 129. serm. 117, 2, 3 quidquid . . . loco -itur, circumscribitur. PRISC. perieg. 1052 quos *fluvios* -it . . . Gangetica . . . tellus. COD. Iust. 4, 2, 17 testimonium trium testium . . . chirographum -at. *aliter*: CVRT. 8, 9, 15 libri arborum . . . haud secus quam chartae litterarum notas -unt. *de vasis et aliis* ***concavis****, quae replentur* (venter, alvus capit *et sim. v. sub I C*; manus capit *i. complectitur*: ELEG. in Maec. 82 hydros ingentes vix -ente manu *Herculis infantis.* SCRIB. LARG. 153 quantum manus -it. PLIN. nat. 25, 41. 26, 75 *al.* MART. 1, 2, 4 *libellum* manus una. DRAC. laud. dei 1, 688. *similia sub I A 1*): CATO agr. 10, 2 ahenum quod -at q. XXX. *ibid.* quod -at culleum I. 13, 1. 154 *labrum culleare* qua fini culleum -et, pertundito. PRIAP. 53, 2 cum -ant alti vix cita musta lacus. OV. am. 3, 6, 86 alveus . . . aquas (3, 9, 40 met. 1, 343. 8, 559 EPICED. Drusi 226). trist. 4, 6, 10 merum . . . grana (*nom.*). LIV. 21, 26, 9 *alvei* onera. FEST. p. 258, 22 vas . . . octo et XL . . . sextarios. CELS. 4, 31 p. 158 lapis . . . excisus sic, ut pedes -at. SEN. Tro. 27 praedam mille non -unt rates. COLVM. 12, 20, 2 defrutarium . . . amphoras XC. PLIN. nat. 9, 174 LXXX quadrantes . . . calices. 26, 132 quantum vas. 33, 10 *cf.* 33, 52 MART. 6, 89, 7. 10, 14, 4. FRONTIN. aq. 14 si eam (*Claudiam aquam*) ductus Marciae non -ret. 26 *al. saepe.* IVV. 13, 74 summam . . . patulae vix . . . angulus arcae. GAIVS inst. 1, 32ᶜ *navis* decem milia modiorum frumenti. POMPON. dig. 19, 1, 6, 4 vas . . . certam mensuram. ITALA Ier. 2, 13 (Filastr. 20, 1) *laci* aquam (VVLG. continere). EDICT. imp. Diocl. 6, 77 mora, fiscilla -ens s(extarium) unum. CHIRON 919 vini Siculi quod -ere potest *compositio.* VVLG. gen. 44, 1 *sacci frumentum.* exod. 16, 33 III reg. 7, 26 *al. transl.* CLAVD. 24, 44 est aliquod meriti spatium, quod nulla furentis invidiae mensura -it. MART. CAP. 7, 756 ut planities duodecim, crassitudo viginti quattuor -at (*ibid.* habet; recipiat, comprehendat). SIDON. epist. 2, 2, 8. CORP. XIII 10008, 54 c(apit) t(esta) p(ondo) XXXIX. VIII 5335 *piscina* antea tenuis aquae pi⟨g⟩ra fluenta -bat. *nota obi. omissum*: PLAVT. Aul. 391 aulam maiorem . . . pete, -ere non quit. *de* ***variis rebus*** (*de corporis partibus v. sub I A et C*): *comprehendere, obtinere, recipere*: COM. pall. inc. 46 aedes ignis cepit. CIC. Verr. 6, 63 *v. p. 324, 78.* VARRO ling. 5, 131 'capitium' ab eo quod -it pectus, id est . . . comprehendit. 5, 161 si relictum erat in medio *aedium*, ut lucem -ret (*apogr.*, carperet *F*). rust. 1, 31, 4 *vitis* locum. LVCR. 6, 1029 spatium *ferri* vacat et -it in se *aëra.* AETNA 553 *lapis in candenti fornace* vincitur (*sc. ignibus*) et solvit vires -ptusque liquescit. PROP. 4, 9, 49 cepit mihi fascia pectus (MART. 14, 66, 2 pellis mammas). OV. Ib. 610 robur diducere fissile temptes nec possis -ptas inde referre manus. PAVL. FEST. p. 84, 3 forcipes . . . quod his forma . . . -untur. *cf.* p. 91, 13. GERM. 696 Oceanus caudam *Chironis occidentis* tinguit, nondum -it ora. COLVM. 5, 6, 25 *torus* summa parte vitem (*ibid.* complectitur). LVCAN. 5, 414 hiberni flatus caelumque fretumque. PLIN. nat. 3, 118 *Padus* amnes . . . navigabiles. *absolute* 17, 108 ne hiscat nimium rima (prima *codd.*) laxeque -at (*sc. calamum*). 19, 5 aliquid (*sc. velum*) . . . ventos procellasque. VAL. FL. 4, 269 in alto Pliade (*i. tempestate*) -pta ratis. CARM. de pond. 116 si

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ter septem numeros texisse cylindri hos videas latices, illos -isse ter octo (*sc. liquores infusi in cylindrum lineis distinctum*). AVSON. Mos. 323 haec (*villa in ripa*) -ptum... sinu sibi vindicat amnem. *inficere*: PLIN. nat. 18, 183 cum hieme praegelida -ptae segetes essent. *capere umorem, sim.* (*attrahere, combibere*): LVCR. 1, 534 neque collidi sine inani... quicquam nec frangi... nec -ere humorem. 2, 929 terram... putor. VITR. 8, 3, 12 radices... ex terrae proprietatibus sucum. COLVM. 1, 5, 8 *aedificia* aestate liberius... perflatus. 2, 2, 24 *radices* facilius... umoris alimentum. arb. 10, 3 cicatrix... humorem. PLIN. nat. 18, 67 optimum frumentum esse, quod in subactum congium aquae -at. PAVL. dig. 8, 2, 19 pr. *fistula* ex caelo aquam. *ibid.* humorem paries. SOL. 32, 13 *Nilum* revocare exitus universos... penitusque intra ripas suas -ere (*at* PLIN. nat. 5, 57 revocatur intra ripas). *capere radicem, sim.* (*facere*): CATO agr. 33, 3 *in vinea macra* quod (*frumentum*) granum -at, ne serito (PLIN. nat. 17, 196). 51 *surculus pullus* radicem (*v. Keil in l.*; radicem: 52, 1. 133, 1. 3 PLIN. nat. 17, 123 *al.*). VARRO rust. 1, 23, 3 lupinum cum... siliculam cepit (*cf.* PLIN. nat. 17, 54 lupini *seges* priusquam siliquet⟨ur⟩. *v. Keil ad h. l.*). SEN. Herc. O. 201 bracchia plumas. STAT. silv. 2, 1, 164 *et* MART. 7, 27, 9 *v. p. 329, 49 sqq.* *nota iuncturam* non se capere (*i. exaestuare*): VERG. Aen. 7, 466 nec iam se -it unda (*fervens in aheno, cf.* SERV.). MANIL. 4, 831 vomit Oceanus pontum sitiensque resorbet (-solvit *codd.*) nec sese ipse -it. SEN. Ag. 489 non -it sese mare *aestuans*. nat. 5, 8, 1 cum illam (*regionem*) inplevit *halitus* et iam se non -it, exprimitur aliquo (6, 20, 2 -ere se desiit *aqua*). MELA 2, 81 *Atax* usque eo solitus insurgere, ut se ipse non -at. *sic de affectibus sim.*: PANEG. 10, 1 non... se -it exundantis laetitiae magnitudo. PAVL. NOL. carm. 15, 175 nec iam se -it ipse, sacer maiorque videri. AVG. in psalm. 26, 2, 16 exultatione gaudiorum gratulatus non se -ret. *capere locum*: LVCR. 5, 451 terrai corpora... imas -bant omnia sedes. AVSON. 369, 13 *sol* vicini stationem... astri. TYCON. 1 p. 2, 25 *lapis* incrementis mundum. *sim. de tempore*: DRAC. laud. dei 3, 156 tempora... mundi rebus sunt -pta duobus (*sc. pace, bello*).

B *capere* ***res incorporales*** (*singulariter, ut videtur, dictum* QVINT. inst. 10, 7, 24 ars... semel percepta non -itur [*i. aufertur?*], stilus quoque intermissione paulum admodum de celeritate deperdit): **1** *capit* ***locus*** (*capax est*): CIC. Mil. 87 -ere eius amentiam civitas, Italia, provinciae, regna non poterant. Manil. 66 civitas... unius tribuni militum animos ac spiritus. Phil. 2, 114 gloriam..., quae vix caelo -i posse videatur. Verr. 2, 78 *Verris libidines* provinciae..., nationes exterae. Ov. epist. 7, 156 (*de Carthagine*) hic pacis leges, hic locus arma -it. Pont. 4, 9, 16 sic essem... superbus, ut -ret fastus vix domus ulla meos. LIV. 39, 16, 3 iam maius est *malum* quam ut -ere id privata fortuna possit. 44, 15, 2 cuius magniloquentiam vix curia... -erat. SEN. Phaedr. 1138 non -it umquam magnos motus... plebeia domus. Thy. 255 quid... struis? **:** nil quod doloris -at assueti modum (-us *Madv.*). epist. 59, 17 voluptates angusto corpori ultra quam -bat ingestae. PANEG. 12, 20 cum... angustior esset materia voluntate nec mentem tuam quamvis diffusum -ret imperium. *sic de tempore*: EPICED. Drusi 339 vix credent tantum rerum -isse tot (*i. tam paucos*) annos.

2 *capiunt variae* ***res***: **a** *de actu et possessione* (*facere, recipere, induere*): *subi. res corporales*: ACC. trag. 37 ad dexteram cepit cursum ab laeva signum praepotens (*sol; de iunctura cf. p. 323, 41*). VARRO Gell. 3, 10, 7 genitale semen... figuram (Ov. met. 1, 421. 10, 212 flos... formam. 13, 605 favilla... faciemque -it sumitque calorem. 15, 309 lympha figuras datque -itque novas. MANIL. 3, 81 genitura novam... formam. AVG. civ. 18, 18 p. 278 phantasticum hominis... mira celeritate formas). LVCR. 2, 1006 effit ut omnes res ita convertant formas mutentque colores et -ant sensus et puncto temporis reddant. 6, 327 non potuit nubes -ere impetis auctum. CAES. Gall. 1, 1, 5 *Helvetiorum* pars... initium -it a flumine Rhodano (VITR. 2 praef. 5 *aedificia* initia. LACT. inst. 7, 1, 6). 1, 13, 7 locus ... ex calamitate... nomen (*cf. sub* nomen). Ov. met. 4, 751 duritiam tacto -ant (captant, -ent *libb.*) ut ab aëre *curalia*. 7, 417 *spumae Cerberi* vires... nocendi. 15, 847 *Caesaris animam* lumen -ere atque ignescere sensit *Venus*. fast. 3, 144 vires flamma referta -it. trist. 1, 2, 27 vires... Eurus. MANIL. 2, 689 *signa* dant vires (*Bentl.*, fines *codd.*) astris -untque vicissim. VITR. 6, 8, 3 materies... vetustate vitium (COLVM. 3, 18, 2). SEN. nat. 6, 20, 6 aer motum (*ibid.* agitatur). CVRT. 4, 3, 14 prorae cohaererent, puppes intervallo, quantum -ere poterant, distarent. COLVM. 2, 10, 12 luna incrementum (incrementum: 2, 20, 2 *al. passim.* FRONTIN. aq. 28. PAVL. NOL. carm. 28, 202 *gemina aula* luminis incrementa). 3, 13, 9 humus mensuram. 4, 1, 7. 4, 21, 1. 4, 23, 1 *al.* 9, 14, 20 mella... meliorem qualitatem. 11, 2, 68. 12, 52, 16. PLIN. nat. 13, 13 *unguentum* rursus... odorem suum. 16, 212 rimam fissuramque non -it sponte cedrus cupressus *eqs.* (*supra*: vetustatem... non sentiunt). 17, 124 robur planta. 17, 161 radix... vires. FLOR. epit. 4, 11, 6 *naves* habiles... ad impetus et recursus flexusque -endos. TERT. anim. 7 imago animae imaginem corporis. 32 p. 353, 24 a quibus (*animalibus*) excludi *anima* (*in metensomatosi*) ac respui magis haberet quam admitti et -i. LACT. ira 17, 3 membra... vigorem... de quiete. AVIEN. orb. terr. 161 *unda* montibus ab Siculis... prona meatum. BOETH. mus. 1, 1 p. 179, 17 *aures* de his (*sonis*) iudicium. arithm. 1, 12 p. 29, 14 terminus... augmenta. SEDVL. carm. pasch. 4, 29 substantia... damnis augmenta (*cf.* op. pasch. 4, 2 detrimentis augetur). GREG. TVR. dorn. 2 *idola* vegetandi usum -ere non possunt. *subi. res incorporalis*: VERG. georg. 4, 316 unde nova ingressus hominum experientia cepit? Aen. 10, 106 nec vestra -it discordia finem (LIV. 5, 51, 6 bellum... finem. TAC. hist. 4, 3 arma). HOR. ars 80 Archilochum... rabies armavit iambo: hunc socci cepere pedem grandesque cothurni. Ov. met. 9, 749 spes est quae -at, spes est quae pascat amorem (LIV. 39, 23, 5 bellum... non, unde plerique opinantur, nec ab ipso Perseo causas cepit. SEN. Thy. 496 vix tempero animo, vix dolor frenos -it. dial. 5, 42, 2 res istae iacturam. nat. 1, 17, 10 incrementum... vitia. OCTAVIA 54 mentis... ardor... malis vires -it (784). QVINT. decl. 343 p. 354 causa fundamenta. IVLIAN. dig. 29, 7, 3, 2 codicilli... vires ex eo *testamento* (PAPIN. dig. 30, 11). GAIVS inst. 4, 118 *exceptiones* ex legibus... substantiam. IAVOL. dig. 45, 1, 108, 1 promissio... ex voluntate promittentis statum. 50, 17, 201 omnia... ita statum eventus -unt, si initium quoque sine vitio -erint. PAPIN. dig. 35, 2, 11, 6 opes patris et contributio legatorum inde... et formam et originem. COD. Hermog. 7, 2 donatio... effectum. LACT. inst. 5, 7, 9 *virtus* stabilitatem. IVVENC. 2, 541 lex omnis summam. VVLG. II Macc. 9, 11 *dolores* augmenta. BOETH. mus. 1, 1 p. 198, 17 fidem... experientia. LEX Burg. Rom. 45, 1 testamenta... firmitatem. *nota*: CARM. epigr. 1295, 6 si cepit illa *pacta* fides (*v. Büch. ad l.*). DON. gramm. IV 363, 13 participium quid est? pars orationis partem -ens nominis (387, 18). PRISC. gramm. III 473, 4 *cf.* 119, 25. DRAC. laud. dei 3, 156 *v. p. 331, 33.*

b *de vi et potestate* (*capere posse, capacem esse*): MANIL. 3, 246 numerum debet ratio, sed non -it usus. SEN. suas. 2, 19 cum tractasset omnia, quae materia -bat. SEN. benef. 3, 32, 6 -it... hoc natura, quod nondum ulla aetas tulit (*i. fieri potest, quod adhuc non factum est*). nat. 4, 13, 4 excogitatum est quemadmodum -ret aqua luxuriam. epist. 46, 2 materia... eligenda est fertilis, quae -at ingenium. 88, 41 metire aetatem tuam: tam multa non -it. 122, 17 cura... pravi... quantumvis novas declinationes -it (*ibid.* multiplex *est*). 124, 19 si natura illorum ordinem -ret. CVRT. 5, 4, 12 quanta ... ipsius fortuna -bat. 6, 1, 17 *res* maiores erant quam quas praefecti modus -ret. 8, 3, 7 quidquid mortalitas -ere poterat, implevimus (10, 5, 36). 9, 6, 14 te... ad ea serva, quae magnitudinem tuam -unt. MELA 1, 32 si fidem res -it (2, 31 -it opinio fidem. 3, 95 SEN. Tro. 169. Ps. QVINT. decl. 17, 10 fidem non -it, ut... probaverint. FLOR. epit. 1, 9, 3 GELL. 3, 17 tit. TERT. adv. Marc. 4, 16 fidem non -it, ut... videatur. CASSIOD. var. 1, 9, 2). MELA 3, 89 -retne terra circuitum an... sine fine se Africa extenderet. PLIN. nat. 16, 68 *mollusci lignum* si magnitudinem mensarum -ret. STAT. silv. 5, 2, 14 mentem *pueri* sua non -it aetas (5, 2, 13 angustis animus robustior annis). QVINT. inst. 5, 7, 1 si reprehensionem non -it ipsa persona *rei*. 12, 11, 25 -ere id (*sc. perficere tantum opus*) rerum naturam. Ps. QVINT. decl. 14, 2 quorum felicitas -ere possit in amore luxuriam. 9, 18 rerum natura peius. 17, 9 -it natura rerum, ut. FRONTIN. aq. 104 modus aquarum... maiorem erogationem -ere non videbatur. VLP. dig. 3, 4, 9, 4 res... restitutionem. GAIVS inst. 35, 1, 16 possunt res ex bono et aequo interpretationem -ere (*syn.* expediri. *sim.* PAVL. dig. 50, 17, 168). PAVL. dig. 45, 1, 73 pr. stipulatio ex re ipsa dilationem -it. GELL. 1, 3, 29 temporum varietates... perpetuum... praeceptum... non -unt. 9, 9, 14 *Dido* (*sc. Vergiliana persona*) nihil eius similitudinis..., quae lusibus... Dianae congruat (*cf.* TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 447, 12 Christus...-ret appellationis communionem, *quae verba inclus. Kr.*). TERT. test. anim. 2 quod... corrumpitur, etiam interitum potest -ere, quem deus non -it. anim. 5 corporis... similitudinem et dissimilitudinem -ere... animam. 10 minuta corpuscula (*subi.*) dei ingenium. 21 *nati factique* natura -it demutationem; et renasci enim poterit et refici (32 p. 354, 20. *ibid.* p. 354, 26 contraria non -it). adv. Marc. 1, 4 *deum* nullius exempli -ere comparationem. adv. Hermog. 7 non -ere ullam deminutionem..., quod sit aeternum (11). 37 quod bonum non desiderat aut non optat aut non -it profectum. resurr. 54 adv. Marc. 5, 14 *al.* adv. Val. 22 tolerabilior infamia est... in diabolum, vel quia origo sordidior -it (*sc. eam*). TER. MAVR. 346 exitus... nostra lingua non... plurimos. CENS. 4, 8 p. 8, 10 quae non -ant similitudinem veritatis. BALB. grom. p. 103, 17 angulus omnis species... duas. TERT. pudic. 19 p. 265, 23 graviora..., quae veniam non -ant. CYPR. unit. eccl. 5 divisionem lucis unitas non -it. ANTH. 451, 2 non -unt vires crimina tanta meae. VOPISC. Car. 11, 2 fabula, quam Marci non -it vita (*i. mores. sim.* SPART. Ael. 4, 3). ARNOB. nat. 1, 51 superlationem res. LACT. inst. 1, 3, 9 quicquid -it divisionem, et interitum -at necesse est. 1, 3, 10 nihil ... tantundem... potestatis. 2, 8, 41 materia... mutationem. HIL. trin. 9, 59 virtus *naturae Christi*... cognitionem rerum non extantium. 11, 44 accessionem plenitudinis... perfecta plenitudo non -at. Ps. HIL. libell. 8. AVIEN. ora 3 -i ut valeret his (*neutr.*) probabili fide. PROB. Verg. georg. 4, 14 vox... multiplex -it partitionem vocis. PRVD. apoth. 976 mendum divinus non -it usus. CLAVD. 24, 133 nec laudem vox ulla -it. AVG. civ. 12, 1 neque... hoc munus adipiscun-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur aut -unt ferae, ligna, saxa. BOETH. Arist. herm. pr. 2, 13 p. 200, 26 ignis non -it frigus. *nota usum verbi ap. grammaticos*: GELL. 1, 16, 13 plurativum (*milia*) . . . casum -ere . . . ablativum. 4, 17, 8 *littera i* vim consonantis -it. 7, 16, 5 'de' . . . in uno eodemque verbo duum significatum. 16, 5, 6. TERT. adv. Hermog. 19 'ἀρχή' non tantum ordinativum, sed et potestativum -it principatum. 20 'principium' nihil aliud . . . quam 'initium'. TER. MAVR. 481 au . . . -ere videtur saepe productum sonum. *pro obiecto est infinitivus* (capere *i. q. posse*): PLIN. nat. 2, 1 *mundi* extera indagare nec interest hominum nec -it humanae coniectura mentis. TERT. spect. 3 'infelix, qui . . .' etiam specialiter interpretari -it. nat. 2, 3 quod . . . non fuit ante initium . . ., non -it . . . videri deus. bapt. 15 nec -it numerari, quod non habetur. pudic. 1 p. 221, 31 *moechia et fornicatio* non -unt (-it *edd.*) et indulgeri quasi modica et praecaveri quasi maxima. adv. Prax. 7 ut . . . -at secundus . . . duos efficere. adv. Hermog. 18 p. 355. adv. Marc. 1, 6 *summum magnum* depretiari -it in creatore (*ibid.* periclitari poterit). VVLG. IV Esdr. 4, 27 *saeculum* non -it portare, quae . . . iustis repromissa sunt. COMM. instr. 1, 6, 4 versari maturum infantia (*abl.*) non -it aevum. HIL. in Matth. 5, 13 natura rei non -it diei deputare mentis affectum. CHAR. gramm. I 142, 8 'rudi'. nec hic ablativus in e mutabit, quoniam non -it esse nomen proprium hominis. PRVD. apoth. 86 natura . . . ignis . . . nescit . . . descendere . . . nec -it . . . excruciari. PAVL. NOL. carm. 9, 23 domini carmen tellus aliena mereri non -it. 11, 67 sensus . . . ut mori sic oblivisci non -it. 29, 16 quae nec mens humana -it nec lingua profari. GAVDENT. serm. 9 p. 899^{C} ut . . . conditorem suum intueri -ret mundus. *hic adiungo* **capit** *impersonaliter* (*fere i. q. licet, consentaneum est,* ἐνδέχεται): *accedit acc. c. inf.*: TERT. idol. 10 fideles magis discere quam docere litteras -it. anim. 4 -it . . . facturam provenisse (pro inesse *B*) poni. 46 non -it solam eam . . . eximi. cult. fem. 1, 2 monog. 2. 15 apol. 17 fug. 1 praescr. 44 adv. Hermog. 32 adv. Marc. 2, 9. 3, 6. 4, 34 *al.* (*cf. Hoppe, Synt. d. Tert. p. 48*). ITALA (aliq. codd.) *et* VVLG. Luc. 13, 33 non -it prophetam perire extra Ierusalem (ἐνδέχεται). HERM. Pal. mand. 11, 12 non . . . -it (ἐνδέχεται) facere haec . . . prophetam. IREN. 2, 13, 1. 3 *al.* *absolute* (*i. fieri potest*): TERT. anim. 28 p. 347, 31 respice ad hypogium eius (*Pythagorae*) et, si -it, crede. *subiecto adsumpto*: TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 452, 10 Kr. separatio per coniunctionem -it de qua fit. *aliter* VVLG. Ioh. 8, 37 sermo meus non -it in vobis (οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν).

III *aliquis capit aliquem*: **A** *corpus alicuius*: **1** *homines capiunt* ***homines***: **a** *per vim vel dolum* (*comprehendere, opprimere*): LEX XII tab. (Porph. Hor. sat. 1, 9, 76) si in ius vocat, i⟨t⟩o. n⟨i⟩ it, antestamin⟨o⟩; igitur em (en *cod.*) -ito. si calvitur . . ., manum endo iacito (*cf.* LVCIL. 552 si non it, -ito . . . eum). PLAVT. Capt. 803 edico, *ut de platea decedat*, ne quis propter culpam -atur suam. VARRO ling. 6, 85 mancipium quod manu -itur (PAVL. FEST. p. 128, 11. *cf.* LAMPR. Alex. 55, 3 qui manu -erant servos. *cf. p. 334, 50 sq.*). CIC. Tusc. 5, 27 occupavi te . . ., Fortuna, atque cepi. VERG. georg. 4, 316 hic (*Nereus*) tibi . . . vinclis -endus (NON. p. 252 tenere. *cf.* Ov. fast. 1, 372 alligat aequorei brachia -pta senis). 4, 399. HOR. carm. 4, 1, 38 nocturnis ego somniis iam -ptum teneo *Ligurinum*. OV. ars 2, 393 ne te -at latebris sibi femina notis. 2, 561 Mulciberis -pti Marsque Venusque dolis (*cf.* STAT. Theb. 2, 270 -pto . . . amori *Martis et Veneris*). met. 6, 111 Iuppiter . . . te, Tirynthia. *in imagine*: MANIL. 2, 954 dies . . . orbem . . . noctis -ptum sub carcere claudit. SEN. Med. 979 sceleris auctorem. STAT. Ach. 1, 401 -ptam sine Marte, sine armis progeniem caeli (*Helenam. cf.* 2, 65 -ptos ad Pergama devehit Argos *Paris*). FLOR. epit. 1, 1, 10 matrimonia a finitimis petita quia non inpetrabantur, manu -pta sunt. ARNOB. nat. 4, 34 *Iuppiter* amasio -ptus ab uxore. IVST. 44, 4, 9 laqueo *puerum* (*tamquam cervum*). VVLG. prov. 3, 26. Os. 6, 2 ipse *dominus* cepit (verberavit ITALA *ap. Hier. in loc.*) et sanabit nos: percutiet et curabit nos. PETR. CHRYS. serm. 3 p. 192^{B} -ere ad vindictam, non recipere ad veniam pater creditur *filium*. DRAC. laud. dei 2, 310 *furem*. *sic maxime in bello, latrocinio, sim.* (*facere captivum; de populis: subicere; persaepe opponuntur* caedere, interficere, interimere, occidere *vel* in deditionem accipere): ENN. ann. 298 -itur meddix, occiditur alter. PLAVT. Amph. 414 legiones Teleboarum vi pugnando cepimus. Capt. 25 ut fit in bello, -itur alter filius. 31 *et passim* (653 *v. p. 336, 58*). Epid. 564 illam esse -ptam (562 hostium est potita). Mil. 120. *transl.* 267 ad eum vineas pluteosque agam . . . vi pugnandoque hominem -ere est certa res. Persa 644. Poen. 109 -ptane an surrupta sit *meretrix*. Pseud. 1029. TAB. triumph. Gracch. 3 (*a. 172*) hostium caesa aut -pta . . . octoginta milia. CAECIL. com. 146 quasi ad hostis -ptus liber servio. ACC. trag. 181 quo -ptus modo *Astyanax* (*cf. Ribbeck, Röm. Trag. p. 415*). RHET. Her. 4, 16, 23 regem . . . armis. VARRO frg. Non. p. 163, 20. CIC. Verr. 6, 72 qui a praedonibus erant -pti. 6, 75. 122 *et saepe*. Flacc. 102 tu . . . praetor . . . nuntios -isti . . . pestem deprehendisti. Verr. 6, 79 *piratam* qua felicitate -erat, eadem recuperavit. Manil. 35 praedones . . . -pti interfectique. de orat. 1, 226 *virtutem solam* etiam si corpora -pta sint armis aut constricta vinclis, . . . libertatem tenere. Brut. 72 -ptum Tarento (-ti *edd. pars*) . . . Livium. fin. 4, 22 -i, vel urere, interfici. Tusc. 1, 114 *Silenus* a Mida -ptus. off. 3, 99 ex insidiis *Regulum*. 3, 114 in acie. Att. 7, 23, 1 victi, oppressi, -pti plane sumus. *nota* 8, 11^{a}, 4 nobis . . . iter illud (*Brundisium*) . . . interclusum . . . neque minus nos esse -ptos quam qui Corfinii fuissent (*nota quae sequuntur*). 9, 6, 2. 9, 19, 2 *al.* epist. 2, 10, 3. 5, 11, 3 *al.* VATIN. Cic. epist. 5, 10^{a}, 1 eum bello (*cf. sub* bellum). CAEL. Cic. epist. 8, 14, 1. DOLAB. Cic. epist. 9, 9, 2 *exercitum*. LVCR. 4, 1013 CAES. Gall. 1, 26, 4. 1, 53, 4 *al.* 6, 3, 2 magno pecoris atque hominum numero -pto. civ. 1, 34, 1 *opp.* dimittere (1, 44, 3). 2, 39, 5 -pti homines equi[tes]que. HIRT. Gall. 8, 3, 3 *al.* 8, 35, 5 vivum -i (*iunctura usitatissima, ut* BELL. Afr. 39, 3 BELL. Hisp. 16, 3 NEP. Dat. 2, 5 LIV. 3, 8, 10. QVINT. inst 6, 3, 61 'vivum . . . -ere vult *murmillo retiarium*'). BELL. Alex. 18, 4 *al.* BELL. Afr. 25, 3. 40, 5 ex . . . proelio. 45, 2 belli iure. 52, 4 *al.* BELL. Hisp. 3, 9 *al.* 16, 3 (*ibid.* praedam . . . sunt potiti). SALL. Catil. 58, 21 *al.* Iug. 5, 4 *al.* 20, 3 multos mortales cum pecore atque alia praeda. 28, 7 mortalis et urbis . . . pugnando. NEP. Paus. 2, 2 *al.* Eum. 5, 3 cum consilio -i non posset, multitudine circumitus est. reg. 3, 3 ELOG. Mar. (Corp. I^{2} 1 p. 195) 18 (*al.*) VERG. Aen. 7, 295 *v. p. 325, 16.* 9, 596 bis -pti Phryges (9, 632. SIL. 1, 43 bis numina -pta). CIRIS 290 HOR. carm. 3, 3, 68 epist. 1, 17, 33. 2, 1, 156 *v. p. 338, 56.* *hypallage* TIB. 1, 7, 6 evinctos bracchia -pta duces. PROP. 3, 4, 18. 3, 5, 16. OV. epist. 3, 16 *Briseidem*. 3, 19. 36 eversa corpora -pta domo. 3, 54 *al.* 13, 335 sum Dardanio, quem cepi, vate potitus. rem. 469 Marte. met. 8, 101. 11, 91 *al.* Pont. 4, 13, 45 -pto Latiis . . . hoste catenis. trist. 3, 10, 61 *al.* LIV. 1, 5, 3 latrones . . . Remum. 2, 16, 9 caesi aliquantum plures . . . quam -pti. 2, 51, 5 -pti . . . eadem arte *Veientes* . . ., qua -erant Fabios. 3, 19, 8 nisi Latini . . . arma sumpsissent, -pti et deleti eramus. 5, 51, 8. 9, 3, 3 omnes -pti atque victi sumus (9, 4, 3 victi . . . ac -pti). 9, 44, 13 mortales et castra. 10, 16, 6 Romanum populum . . . -ptum a se (*Gallis*) auroque redemptum (TAC. ann. 11, 24). 23, 42, 4 *opp.* remittere. 24, 13, 1 -pti dimissique domos. 25, 23, 8 Damippus . . . -ptus ab Romanis navibus. LIV. 25, 27, 2 *v. p. 325, 18.* 27, 19, 3 Hispanorum et ante deditorum et pridie -ptorum. 27, 25, 1 *Tarentinos* armis (*cf.* 31, 31, 8). 32, 33, 5 naves captivosque, quae . . . -pta essent. 36, 9, 12 ne vi -ptis nulla . . . venia esset. 45, 41, 6 rex . . . tradentibus prope ipsis dis . . . est -ptus. MON. Ancyr. 5, 2. MANIL. 1, 509 quot -pti populi. 4, 30 *v. p. 325, 18.* PAVL. FEST. p. 19, 16 *al.* SEN. contr. 1, 2 tit. 1, 2, 5 *al.* VELL. 1, 11, 1 *al.* VAL. MAX. 1, 6, 3 Veientes. 1, 6, 6 *al.* 2, 7, 15 si honeste mori voluissent, turpiter -i non potuisse. *transl.* 3, 2, 7 -i . . . virtus nescit (*cf.* SIL. 2, 576). PHAEDR. 4, 6, 8 SEN. Tro. 133 *al.* dial. 5, 22, 5 *al.* CVRT. 3, 1, 9. 3, 13, 16 *al.* MELA 1, 92 LVCAN. 2, 526 *al.* 10, 542 *Caesar* -ptus sorte loci (*Alexandriae*). PETRON. 89, 27 *v. p. 325, 19.* PLIN. nat. 6, 47 *al.* VAL. FL. 4, 109 qui corpora regi -pta trahant. SIL. 1, 341 -pto stamus in hoste. 2, 35 *al.* 13, 739 Sicania . . . -ptus in ora *Hamilcar*. HOMER. 539 *al.* STAT. Theb. 5, 39 *al.* QVINT. inst. 5, 10, 67. 7, 1, 29 decl. 257 p. 48 *al.* IVV. 4, 126 *al.* TAC. Agr. 13 domitae gentes, -pti reges. 37 sequi, vulnerare, -ere (hist. 3, 17 *al.*). Germ. 37 *al.* hist. 4, 17 *opp.* remittere. PLIN. paneg. 17 SVET. Iul. 4. 68 *al.* FLOR. epit. 1, 16, 12 *al.* *nota* 2, 12, 9 -ptae maiestatis (*i. regis*). CALP. decl. 52 p. 38, 24 FRONTO p. 217, 10 N. *al.* FLOR. dig. 1, 5, 4, 3 mancipia . . ., quod ab hostibus manu -antur. POMPON. dig. 49, 15, 5, 1 in bello . . . hostes . . . aliquem ex nostris. *similia passim ap.* ICTOS. ITALA Ios. 8, 23 (Lugd.). *nota*: ITALA iud. 5, 12 (Lugd.) -e captivitatem tuam (αἰχμαλωσίαν; VVLG. apprehende captivos tuos. *cf.* VVLG. psalm. 67, 19 *et* HIL. in psalm. 67, 17. VVLG. Eph. 4, 8 captivam duxit captivitatem). SOL. 1, 105 *al.* PANEG. 5, 2. 9, 24 *al.* 6, 4 multa . . . Francorum milia . . . interfecit depulit cepit abduxit. CAPITOL. Aur. 24, 3 *et passim ap.* SCRIPT. hist. Aug. IVST. 11, 10, 14 Tyrios (*i. urbem*). 1, 6, 16 *al.* AVSON. 92, 6 nocte -i metuo (*a vigilibus.* 15, 2). 328, 3 Bissula . . . -pta manu, sed missa manu. AMM. 14, 2, 1 *al.* *nota* 21, 4, 8 alios . . . dediticios cepit (*i. in deditionem accepit. cf.* VITA Vedasti 2 Alamannis (*sic*) . . . in dicionem coepit). VEG. mil. 1, 20 *al.* VVLG. gen. 14, 14 *al.* Ios. 11, 19 omnes . . . bellando. IV reg. 6, 22 eos gladio et arcu. Ier. 34, 3 comprehensione -ieris. 38, 23 in manu regis. Ezech. 21, 24 manu. CLAVD. 8, 116 *al.* AVG. civ. 3, 11 *al.* GREG. TVR. Franc. 4, 42 COD. Iust. 5, 16, 27 pr. CORP. VIII 2170. 2615. 9047. *translationes: de bello amatorio*: PROP. 4, 8, 70 Lygdame, nil potui: tecum ego -ptus eram. OV. epist. 9, 103 *Omphale* tulit a -pto nota tropaea viro. am. 1, 2, 27 *in triumpho Amoris* ducentur -pti iuvenes -ptaeque puellae. 2, 12, 4 *Corinnam* servabant, ne qua posset ab arte -i. 2, 12, 8 est ductu -pta puella meo. *de amore ipso cf. sub B.* *de seditione, discordia civili, bellis forensibus*: CIC. dom. 26 oppressa -ptaque re publica (129 Pis. 30). Sest. 52 numquam . . . erit tam oppressus senatus, ut . . ., tam -ptus equester ordo, ut (*cf.* 112 -pta urbe atque oppressa). *sim.* Att. 4, 6, 2 ego . . . si loquor de re publica quod oportet, insanus, si, quod opus est, servus existimor, si taceo, oppressus et -ptus. LIV. 2, 23, 2 *nexi ob aes alienum* fremebant se foris pro libertate . . . dimicantes domi a civibus -ptos et oppressos esse. 2, 54, 5 consulatum -ptum et oppressum ab tribunicia potestate esse. 7, 18, 9 urbem -ptam atque oppressam regno patriciorum. 8, 5, 8 in tuo, Iuppiter, templo, . . . -ptus . . . atque oppressus (*a peregrino senatu*). 24, 47, 6 *Arpinates* venum a principibus datos Poeno, -ptos oppressosque a paucis. 25, 31, 5. 39, 36, 10. PLIN. paneg. 6 imperator *Nerva* . . . obsessus -ptus inclusus. *cf.* CIC. Verr. 3, 46 ex illa domo -pta

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et oppressa (*ibid.* Heraclium bonis exturbare). *de militia Christi*: COMM. instr. 2, 1, 36 matrem (*i. ecclesiam*) defendere -ptam. 2, 9, 3 *de milite Christi* (*sim. transl.* 2, 10, 3).

hinc part. quasi pro adi. subst. **captus,** -ī, *i. captivus*: PLAVT. Capt. 685 meum erum -ptum. *transl.* TER. Eun. 74 tu te redimas -ptum quam queas minimo. CIC. Verr. 6, 65 archipiratam -ptum ... vidisse (6, 67 *al.*). off. 2, 63 redimi e servitute -ptos. CAES. civ. 2, 32, 9 privatus et -ptus ipse in alienam venisset potestatem. NEP. Alc. 5, 6 in -ptos clementia fuerant usi. VERG. Aen. 2, 64 inludere -pto (*cf.* NON. p. 253 *ad h. l.*). 2, 75. HOR. carm. 4, 6, 17 -ptis gravis *Achilles.* PROP. 1, 16, 4 limina . . . -ptorum lacrimis umida supplicibus. OV. Pont. 3, 2, 73 LIV. 2, 16, 9. 6, 22, 4. 8, 14, 6. 9, 7, 10 -ptorum habitu. 9, 11, 3 *cf.* 27, 49, 7. 28, 39, 10. 34, 50, 4 ingens numerus erat bello Punico -ptorum. 38, 52, 5 velut -ptos trahens. 43, 17, 8 bello -ptis et hostibus. SEN. contr. 1, 1, 13 aeger, vinctus, -ptus. 1, 2, 8 gravia -ptis onera. 7, 1, 15 *al.* SEN. Tro. 333. 350. 475 clem. 2, 4, 1 epist. 48, 8 CVRT. 5, 5, 15 LVCAN. 4, 368 *al.* PERS. 6, 46 PLIN. nat. 18, 6 SIL. 2, 605. 6, 496 HOMER. 1003 TAC. hist. 2, 44 ann. 6, 1. 12, 37. 15, 1. ANTH. 472, 5 cella . . . -pti. PANEG. 11, 4 *cf.* IVST. 8, 6, 1. 35, 2, 2 AVSON. 419, 8 AMM. 29, 5, 12. AVG. civ. 8, 22 p. 354 -ptis subditisque. SVLP. SEV. dial. 2, 7, 3 DRAC. laud. dei 3, 424 NOVELL. Iust. app. 7, 4. *nota*: MANIL. 4, 66 quid memorem . . . -pto sanguine regem (*Servium*) Romanis positum? *fem.* **capta,** -ae (*de* Minerva Capta *v. sub* Capta): TER. Haut. 608 dicam hanc esse -ptam ex Caria. VERG. Aen. 4, 326 dum . . . -ptam *me* ducat . . . Iarbas. CIRIS 426. OV. am. 3, 8, 62 imperat ut -ptae, qui dare multa potest. epist. 9, 125 -ptarum more (*ibid.* captiva). SEN. Herc. f. 418 -pta nunc videor mihi. Tro. 814 *al.* Ag. 174 amore -ptae captus. Herc. O. 287 (278 captiva). 362 CVRT. 3, 11, 26. 3, 12, 8 VAL. FL. 2, 146. *cf.* GLOSS. IV 28, 45 -a: viduata.

b *aliis modis*: *eligere*: PLAVT. Most. 557 -e . . . cum eo una iudicem (558. GAIVS inst. 4, 17ª. 18 DON. Ter. Eun. prol. 10). Trin. 64 ego ... si ignotam -am *uxorem.* Truc. 629 dum ... tecum ... arbitrum . . . -erim. TER. Andr. 192 si quis magistrum cepit ad eam rem inprobam. CIC. Verr. 3, 126 in annos singulos . . . sacerdotem sortito. SIL. 13, 511 maius ad imperium . . . -iere. 17, 72 *virginem* thalamis. IAVOL. dig. 46, 1, 44 fideiussores. PS. ASCON. div. in Caec. p. 122 ad hoc symphoniacos -i. MART. CAP. 1, 21 semper ad omne (ab omni *al.*) velle -is socium. *cum duplici accusativo*: PLAVT. Merc. 736 de istac *noxia* sum iudex -ptus. CATO orig. 109 iamne ... pontifex -ar? . . . ecquis me . . . augurem -at? (*cf. Wissowa, PW. III 1509, 18*). TER. Andr. 695 si -undos mihi sciam esse inimicos omnis homines (NON. p. 252 facere). Haut. 500 me cepere arbitrum (ARGVM. Plaut. Amph. II 7). Eun. 887 te mihi patronam -o. Hec. 537 illum generum (NON. p. 253 eligere). ACC. trag. 213 adiutricem coniugem ... sibi. BELL. Alex. 60, 1 legiones . . . Marcellum sibi ducem. VERG. Aen. 5, 712 hunc . . . consiliis socium. LIV. 3, 71, 2 iudicem populum Romanum. PAVL. FEST. p. 75, 4 principem: primum -ptum. ARGVM. Plaut. Amph. I 3 *Iuppiter* Alcmenam uxorem ... usurariam. LEX VRSON. (Corp. II 5439) 67, 17 neve quis quem in conlegium pontificum kapito sublegito cooptato. *maxime de virginibus Vestalibus et sacerdotibus pontificiis* (SERV. Aen. 7, 303 sacerdotes creari, virgines -i dicimus. *cf. Wissowa l. l.*): SVLLA hist. 2 P. Cornelius . . . est flamen Dialis -ptus. LIV. 27, 8, 5 C. Flaccus flamen -ptus a P. Licinio pontifice maximo erat. TAC. ann. 2, 86 virginem *Vestalem* in locum Occiae (4, 16. 15, 22). SVET. Aug. 31 in demortuae locum aliam *Vestalem. cf.* FRONTO p. 149, 6 N. GELL. 1 cap. 12 *de virgine Vestali capienda* (1, 12, 13 '-i' . . . virgo propterea dici videtur, quia pontificis manu prensa ab eo parente, in cuius potestate est, veluti bello -pta abducitur. 1, 12, 14 *in formula pontificis*: 'ita te, Amata, -o'). 1, 12, 15 flamines quoque Diales, item pontifices et augures '-i' dicebantur. GAIVS inst. 1, 130 liberi virilis sexus ... si flamines Diales inaugurentur, et feminini sexus, si virgines Vestales -antur (VLP. reg. 10, 5). FORTVN. rhet. 3, 6 Vestae virginem. PRVD. c. Symm. 2, 1066. *iure acquirere*: GAIVS inst. 2, 221 per praeceptionem legari posse proinde ac si ita scribatur 'Titius hominem Stichum -ito', supervacuo adiecta 'prae' syllaba. *aliter*: VVLG. II Cor. 7, 2 -ite nos (*i. recipite*; χωρεῖτε). GREG. TVR. Franc. 6, 43 filium suum . . . coepit et sicum . . . adduxit.

2 *homines capiunt* ***bestias***: *venatu, piscatu* (*feras, aves, pisces, al.*): ENN. frg. var. 41 *scarus* Nestoris ad patriam . . . -itur. PLAVT. Asin. 218 *aves* si sunt -ptae rem solvont aucupi. Cas. 476 *v. vol. II 210, 44.* Men. 863 equos iunctos . . . -ere . . . indomitos . . . atque in currum inscendere. Poen. 677 *palumbem.* Rud. 301 neque quicquam -ptumst piscium (*de piscatu*: 304. 902. 913. 972 *cf.* 970. 981 *al. transl. de vidulo*: 970. 988 *al.*). TITIVS or. frg. Macr. sat. 3, 16, 16 lupum. LVCIL. 938. 1176. VARRO Men. 297 quid hic venator non cepit (*cf.* NON. p. 253). 549 *piscem* ex salo. ling. 5, 100. 8, 61 *aves, pisces* (*cf. vol. II 1189, 56 sub* auceps). rust. 3, 3, 5 e fluminibus . pisces. 3, 4, 3. 3, 17, 4. frg. Macr. sat. 3, 15, 8 manu . . . murenas. *transl.* CIC. Verr. 5, 47 Cibyratici canes *Verris* . . . si minus eiusmodi quidpiam (*i. maius opus*) venari potuerant, illa . . . pro lepusculis -bantur, patellae *etc.* rep. 2, 8 quae vel -untur vel importantur. nat. deor. 2, 126 *pantheras* venenata carne. 2, 151. 160 off. 3, 58 *al.* CAEL. Cic. epist. 8, 9, 3 (*bis*). CAES. Gall. 6, 28, 2 *uros* foveis. NEP. Dat. 3, 2. HOR. sat. 2, 2, 32 alto *piscem.* 2, 8, 7. 44. OV. am. 2, 9, 9 venator sequitur fugientia, -pta relinquit. ars 1, 763 hic iaculo pisces, illic -untur ab hamis. rem. 207. met. 8, 854. LIV. 21, 36, 8 ut *iumenta* . . . velut pedica . . . -pta haererent in . . . glacie. 25, 8, 9. 25, 9, 8 cum solito -ptae venationis onere. 38, 17, 15. MANIL. 4, 286 populos *piscium.* 5, 189 *al.* PAVL. FEST. p. 87, 8 VAL. MAX. 6, 9 ext. 5. 7, 6, 3 PHAEDR. 1, 5, 5 *al.* SEN. dial. 1, 3, 6 *al. transl.* epist. 48, 6 ne quando in muscipulo syllabas -am. 89, 22 *feram* periculose. 110, 13 quae terra marique -untur. CVRT. 4, 6, 11 *al.* COLVM. 5, 1, 2 *al.* SCRIB. LARG. 16 *al.* PLIN. nat. 6, 162 quae e mari aut silvis -unt (*sc. bestias et res*). 7, 24. 8, 24. 25. 39 *al.* 9, 44 *attilum* catenato . . . hamo. 9, 104 -entium periculo. 9, 181 singulos *pisces* involat verius quam -it. 19, 116 *passim.* VAL. FL. 3, 569 STAT. Theb. 2, 618 Ach. 1, 466 MART. 3, 58, 27 *al.* IVV. 4, 69 PLIN. epist. 1, 6, 1. 5, 18, 2 *al.* paneg. 81 SVET. Tib. 60. *in ioco* Claud. 21. FLOR. epit. 2, 2, 28 *elephantos* venatione (*opp.* bello. APVL. met. 4, 13). AVR. Fronto p. 68, 7 N. PAVL. dig. 41, 2, 3, 21. POMPON. dig. 18, 1, 8, 1 cum -ptum (captura?) piscium vel avium . . . emitur. GAIVS dig. 41, 1, 1, 1. *et saepe* DIG. APVL. apol. 29. 31 flor. 12 p. 44. *transl.* ITALA Ier. 16, 16 (Wirc. Rufin. Orig. in Rom. 1, 4) mitto piscatores . . . et venatores . . . et -ent eos (θηρεύσουσι; VVLG. venabuntur. *cf. infra l. 31*). apoc. 19, 20 (cod. g) -pta est bestia (ἐπιάσθη; ITALA Primas. Apring. *et* VVLG. apprehensa). TIBERIAN. carm. 3, 4 SOL. 27, 24 *al.* (*saepe*) CAPITOL. Pius 9, 5 TREB. trig. tyr. 15, 7 VOPISC. Aurelian. 33, 3 OPTAT. 6, 8 p. 156, 16 AVSON. Mos. 107 *al.* AMM. 14, 4, 6 per aucupium. 23, 6, 50 *al. translate de hominibus* 30, 4, 18 si quem . . . intra retia -erint. HYG. astr. 2, 30 (*ibid.* captare). HIER. epist. 52, 9. VVLG. gen. 27, 33 -ptam venationem attulit. lev. 17, 13 venatione atque aucupio . . . feram vel avem. Iob 10, 16 *al.* Am. 3, 5 numquid auferetur laqueus *aucupis* de terra, antequam quid -erit? Luc. 5, 9 in captura piscium, quam -erant (5, 10 *v. p. 338, 75*). CLAVD. 24, 342 AVG. civ. 9, 16 p. 391 *al.* MACR. sat. 3, 15, 7 *v. s.* captus. *absolute* INSCR. tab. lusor. Röm. Mitteil. 1891 p. 212 ⟨auceps⟩ capp⟨it⟩. *translationes ad homines (maxime amatores) v. sub B.* *aliis modis*: OV. epist. 4, 22 frena . . . vix patitur de grege -ptus equus. met. 2, 694 nitidam -e praemia vaccam. LIV. 1, 7, 12 bove eximia -pta de grege. 22, 49, 7 'L. Aemili, . . . -e hunc equum' (SIL. 10, 273). 44, 26, 3 prolapsorum equitum vacuos -entium ad pugnam equos. MANIL. 4, 904 *homo* animalia cepit *domando.* STAT. Theb. 2, 328 *taurus* -pta armenta reposcit (2, 325 erepta iuvenca). FLOR. epit. 3, 10, 15 *de fluvio tamquam tauro*: cum Rhenum suum sic ponte quasi iugo -ptum viderent. *capere bestias bello (in praeda) v. sub I.*

3 ***bestiae*** *capiunt bestias vel homines*: CIC. nat. deor. 2, 124 *aves* piscem (*opp.* amittere). OV. met. 6, 518 *aquila leporem.* STAT. Theb. 7, 531 *leones* gaudent . . . in corpore -pto . . . differre famem. MART. 1, 14, 5. 1, 104, 15 VLP. dig. 41, 1, 44 SOL. 27, 30. OPTAT. 6, 8 p. 157, 7 captivae *aves* liberas -unt. AMM. 26, 6, 10 VVLG. gen. 31, 39 *al. cf.* deut. 33, 20 (*saepius absolute, ut* Mich. 5, 8). SVLP. SEV. chron. 1, 18, 8. epist. 3, 7 *mergi tamquam daemones* insidiantur incautis, -unt nescientes *eqs.* TRACT. in Luc. 5, 27 *bestiae* in nocte escam requirunt . . .: dracones ipsi et reguli in desertis et abditis -unt.

B ***non corpus*** (*animum, voluntatem, condicionem sim.*): **1** *per argumenta,* ***dolum,*** *fraudem* (*imminuere alicuius dignitatem, iura, libertatem, commoda etc.: i. decipere, intervertere*): PLAVT. Amph. 821 *v. sub* capto. Bacch. 1206 lepide ipsi hi sunt -pti, suis qui filiis fecere insidias. Capt. 255 qui cavet ne decipiatur, vix cavet *eqs.* ... saepe is cautor -ptus est (Epid. 359). 653 me illi . . . scelesti -pti -erunt dolo. Most. 479 hospes necavit hospitem -ptum manu. frg. inc. 15. TER. Hec. 73 *adversarios* qua via te captent, eadem ipsos -i. CIC. S. Rosc. 16 cum proscriberentur homines atque . . . -rentur ii qui. Mur. 22 tu caves, ne tui consultores, ille, ne urbes aut castra -antur. Cluent. 36 tamquam ... machina admota -ere Asuvii adulescentiam. de orat. 1, 174 in tabellis id sit scriptum, quo ille (*cliens*) -atur. ac. 2, 66 *sapientem* cavere, ne -atur, ne fallatur, videre. off. 3, 70 (*formula*) 'uti ne propter te fidemve tuam -ptus fraudatusve sim'. parad. 16 *animus Reguli*, cum corpus eius -retur, capi ... non potuit. Att. 2, 5, 2 cui . . . auguratus deferatur, quo quidem uno ego ab istis -i possum. CAEL. Cic. epist. 8, 2, 1 opstipui et mihi visus sum -ptus esse. Q. CIC. pet. 49 ea . . ., quibus multitudinem -ere possis. CAES. Gall. 1, 40, 9 hac *ratione* (*i. consilio, non virtute*) . . . nostros exercitus -i posse. SALL. Catil. 14, 5 eorum animi molles . . . dolis haud difficulter -bantur. 85, 6 adnitendum est, uti neque vos -amini (*plebs ab optimatibus*) et illi frustra sint. or. Lep. 20. *dub. interpret.* EDICT. M. Anton. triumv. grom. p. 246 neve, si qui minus multa iugera professus est, -atur. NEP. Dat. 10, 1. 11, 5 qui . . . neminem perfidia -erat, simulata -ptus est amicitia. Eum. 13, 1. VERG. georg. 3, 392 munere . . . lanae . . . Pan . . . -ptam te, Luna, fefellit. Aen. 1, 673. 2, 196 -pti . . . dolis lacrimisque (NON. p. 253 decipere, circumvenire). 4, 330 siquis mihi parvulus aula luderet Aeneas . . ., non equidem omnino -pta ac deserta viderer. AETNA 29 ne quem -at fallacia vatum. PROP. 3, 24, 25 nil moveor lacrimis: ista sum -ptus ab arte. semper ab insidiis, Cynthia, flere soles. OV. am. 1, 8, 70 parcius exigito pretium, dum retia tendis, ne fugiant: -ptos

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

legibus ure tuis. 3, 7, 70 sum pollicitis -ptus ... tuis. epist. 2, 54. 74. 19, 66 *v. p. 338, 3.* 20, 104 visa ... simplicitas est mea posse -i. 20, 122. 20, 128 exoranda tibi, non -enda fui. ars 1, 382. 458. 2, 12 arte mea -ptast, arte tenenda meast. 3, 591 cadit in laqueos -ptus ... amator. met. 7, 301 amicitiae ... imagine *Medea Peliades.* LIV. 3, 65, 3 se ab iis (*patribus*) ... fraude -ptum proditumque a collegis. 10, 4, 10 nec magis *Romanum* ... dolo -i quam armis vinci posse. 26, 17, 15. 27, 28, 13 Hannibal suamet ipse fraude -ptus. 32, 36, 8 *al.* SEN. contr. 1, 4, 1 ne truncus quidem -i potui nisi domi (*dicit vir fortis manibus bello amissis de adulterio coniugis; cf.* 1, 4, 3). 1, 6, 6 orbos senes. VAL. MAX. 8, 9 ext. 1 Athenienses ... oratione *Pisistrati* -pti. PHAEDR. 1, 23, 4 *fur canem* cibo. SEN. Tro. 866 arte -etur mea meaque fraude concidet. Med. 260. 881 *al.* nat. 4 pr. 3 -ieris *ab adulatoribus.* epist. 74, 19 intus instruamur. si illa pars tuta est, pulsari homo potest, -i non potest (*translatio de oppido?*). OCTAVIA 312 fraude parentem *Nero.* CVRT. 8, 3, 8 simulato -ptus obsequio. PETRON. 140, 15. QVINT. decl. 301 p. 187, 9 qui circa forenses insidias aliquem scripto callidiore -isset. TAC. ann. 13, 42 *v. p. 323, 79.* 4, 10 (*ex coniectura*). VLP. dig. 4, 4, 9, 2. 4, 4, 11, 5. 4, 6, 21 pr. 13, 7, 43 pr. ut instrumenti facultate subducta debitor -retur. PAPIN. dig. 26, 7, 37, 2 EDICT. praet. Vlp. dig. 15, 1, 36 si quid ... dolo malo patris -pta fraudataque est mulier (*cf. ibid.*). *similia saepius ap.* ICTOS (*de re cf. Leonhard, PW. III 1508*). ARGVM. Plaut. Mil. II 14 -itur ille (*miles*), sperat nuptias. GELL. 6, 4, 2 ut emptores errare et -i non possent. FIRM. err. 22, 4 quos laqueis tuis ceperis. IVST. 13, 6, 5 Antipatrum sub affinitatis obtentu. 8, 5, 1. OPTAT. 2, 20 p. 57, 19 ut, dum ... episcopus deicitur, ... populus -retur. AVSON. 317, 14 -pta venenis (*sc. verbis serpentis*) ... Eva (*ibid.* deceptum ... Adam). 229, 4 insidiis. DICT. 6, 2 Clytaemestra per Aegisthum ... Agamemnonem insidiis. AMM. 24, 1, 2. 27, 5, 8 adulationum ... inlecebris. 27, 12, 3 *al.* (30, 4, 13 *translatio de venatu. sim.* 14, 11, 7). AMBR. Abr. 1, 2, 3. VVLG. psalm. 58, 4 -erunt animam meam. prov. 6, 2 si spoponderis pro amico ..., illaqueatus es verbis oris tui et -ptus propriis sermonibus (*translationes de piscatu vel venatu saepe in* VVLG.). II Cor. 12, 16 dolo. CLAVD. 28, 307 AVG. civ. 1, 29. 2, 26. 10, 11 adulationibus. *nota* 14, 11 p. 30 etsi credendo non sunt ambo decepti (*Adam et Eva*), peccando tamen ambo sunt -pti et diaboli laqueis inplicati. 14, 13 in psalm. 30 serm. 1, 14 *inimicus* nos per cupiditates nostras vult -ere. serm. 311, 4, 4 -i non vis et viscum amas: numquid ideo non -eris quia dulciter -eris? NICET. spir. 2 -ieris *laqueis interrogantium.* DRAC. laud. dei 1, 478 maritum ... insontem ... femina (*Eva*). GREG. TVR. Franc. 2, 41 circumventum dolis. DIFF. ed. Beck p. 44, 8 -imus merentes, decipimus innocentes; aut -imus arte, decipimus insidiose (DIFF. gramm. suppl. p. 289, 1). *nota inf.*: NOVELL. Iust. 8, 14 nisi ... furari -antur (εἰ μὴ ... κλέπτοντες ἁλοῖεν). 8 edict. 1 si quid accipere -antur (εἴ τι λαβόντες ἁλοῖεν). *i. q. corrumpere, pellicere*: SALL. Iug. 16, 4 legatos eadem via aggressus *Iugurtha* plerosque -it. HOR. carm. 2, 18, 36 *Charon* auro -ptus. TIB. 1, 9, 11 muneribus meus est -ptus puer. 1, 9, 19. PROP. 3, 15, 6 nullis -pta Lycinna datis. LYGD. 1, 7 carmine formosae, pretio -untur avarae. OV. fast. 1, 261 armillis *Tarpeiam.* LIV. 21, 24, 5 donis *regulos.* SEN. epist. 9, 12 lucro -ptus. 90, 35 ea philosophia ..., cuius hoc pretium est, non posse pretio -i. LVCAN. 4, 820 Curio ... Gallorum -ptus spoliis et Caesaris auro. HIL. in Matth. 10, 18 pretiis ... voluptatum. *aliter* CIC. Phil. 1, 33 *v. p. 339, 80.* *irretire disputando* (*captionibus*): CIC. Brut. 178 Iuventius ... in -endo adversario versutus. phil. frg. V 63 -ptum me ... putas et ... confiteri coactum (NON. p. 253 decipere, circumvenire). SEN. benef. 4, 26, 1 interrogatione insidiosa. epist. 45, 6 vocum similitudines, quibus nemo ..., nisi dum disputat, -ptus est (*supra*: ne ... nos ... verba decipiant). GELL. 16, 2, 4. *sim.* HIER. in Is. 23, 4 p. 322 alia -pta haeresi alia pertremiscit, et in alterius confusione alter se -endum esse sentit. epist. 51, 6 ne Origenis laqueis -amur. VVLG. Sirach 5, 14. 16. Matth. 22, 15 consilium inierunt, ut -rent eum in sermone. Marc. 12, 13 in verbo (Luc. 20, 20. *cf.* 11, 54 insidiantes ei et quaerentes aliquid -ere de ore eius, ut accusarent eum). RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 videbor meis ipse indiciis -ptus. hoc enim ... testimonio constringet me Iudaeus. CARM. c. pag. 80. PHOEBAD. c. Arrian. 7 ne sermo ille -ret indoctos. PS. PHOEBAD. fid. 7 p. 44[B] haereticorum fraude -amur. *sim.* SACR. Leon. p. 335 ut ... apostolorum ... confessio nec -atur umquam falsis nec perturbetur adversis. *sim.* OV. am. 3, 12, 28 ambiguae -ptos virginis (*i. Sphingis verbis*) ore viros.

2 *per* ***affectus*** (*sive consilium est capientis sive suamet natura quis alterum movet, ut l. 76 al.*): **a** *in amoribus* (*saepe de meretricibus*): TER. Andr. 82 certe -ptus est *filius a meretrice*; habet. LVCR. 4, 1147 vitare, plagas in amoris ne iaciamur, non ita difficile est quam -ptum retibus ipsis exire. HOR. sat. 2, 7, 46 te coniunx aliena -it, meretricula Davum. TIB. 1, 4, 3 quae tua (*Priape*) formosas cepit sollertia. 1, 4, 11 hic *puer* placet, quod ..., hic, quia ..., cepit (*sc. te*). PROP. 1, 1, 1 Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis contactum nullis ante cupidinibus. 2, 9, 24 isto -pta fruare viro. 2, 15, 15. 2, 23, 10. 3, 19, 4 vos (*mulieres*) ... nescitis -ptae (*nom.*) mentis habere modum. OV. am. 2, 4, 13 si ... procax aliquast, -or (*syn.* uror; amem). 2, 4, 23 molliter incedit: motu -it. 2, 4, 39 *al.* epist. 5, 126 hospite -pta *Helena.* 9, 92 sum verbis -pta puella tuis (89 haec animum ... movere). 18, 102 paelice. 19, 43 sit dubium possisne -i, captabere certe; exitus in dis est, sed -iere tamen. 19, 65 dum -ptam (*sc. amore*) tu te cogare fateri, insidiis esto -pta, puella, meis! ars 1, 265 quas sit -enda per artes *puella.* 1, 270. 3, 518 Tecmessam diligat Aiax: nos ... femina laeta -it. rem. 554 siquast duro -pta puella viro. 747 nullast quae -erit Iron (*exspectes*: quam ceperit Iros). met. 7, 802 *al.* *nota* 14, 771 in ... figura -pta dei nymphe est. LIV. 39, 9, 6 consuetudine *adulescentis* -pta *meretrix.* MANIL. 1, 338 qua (*forma cycni*) cepit amantem *Ledam Iuppiter.* OCTAVIA 141 genitam ... fratris coniugem -ptus sibi toris ... iunxit. STAT. silv. 1, 2, 193 Dardana furto ... Martem ... sacerdos. Ach. 1, 637 virginis ignem ... -ptus noctesque diesque dissimulas? MART. 9, 103, 2 -pta ... Lacaena cycno. PAVL. NOL. carm. 32, 58. QVINT. decl. 357 p. 389, 9 adulescentem lenociniis adulterae ... -ptum (379 p. 424, 11). APVL. apol. 98 puellae ... blandimentis et lenonis ... illectamentis -ptus et possessus. IVST. 30, 1, 7 meretricis illecebris. VVLG. Iudith 9, 13 -atur laqueo oculorum suorum in me (*cf.* 10, 17). CARM. poet. min. V 76, 5, 2 puer in ... virgine -ptus erat (*ibid.* Graecinum virgo ... amabat). *sic capere oculos, animum sim.*: PROP. 2, 30, 10 acer custos (*Amor*) ... tollere numquam te patietur humo lumina -pta semel. 3, 10, 15 qua primum oculos -isti veste Properti. OV. am. 1, 2, 27 *v. p. 334, 68.* 3, 2, 40 -pta ... femineus pectora torret amor. epist. 16, 92 his (*blanditiis*) poterant pectora nostra -i. rem. 108. met. 4, 62 -ptis ardebant mentibus ambo. MANIL. 2, 489 Virgine mens -itur *Tauri.* PHAEDR. 2, 1, 5 animos *cuiusdam* ... pulchra iuvenis -erat. SEN. Ag. 276 nulla ... cepit animum *Atridae.* QVINT. decl. 301 p. 189, 15 si forte -isset oculos tuos *ancilla.* SVLP. SEV. chron. 2, 12, 7 *Esther* vi pulchritudinis ... *regis* animum facile cepit. *similiter: forma, facies, os, bracchia al. capiunt aliquem*: PROP. 2, 3, 9 me ... facies *puellae.* LYGD. 6, 45 nec vos aut -ant pendentia bracchia collo aut fallat blanda sordida lingua fide. OV. am. 1, 10, 10 facies oculos ... ista meos. 3, 4, 28 nescio quid, quod te -erit, esse putant. epist. 4, 64 me tua forma -it, -pta parente soror. 16, 180 met. 8, 123? 10, 529. 14, 372 per ... tua lumina ..., quae me -erunt. fast. 3, 499 -erunt matrem (*Pasiphaen*) formosi cornua tauri. LIV. 4, 9, 4 *iuvenis* nulla re praeterquam forma *virginis* -ptus. OCTAVIA 217 mortali ... forma. 695 *Caesarem* tuus ... decor. *aliter* 810 Cupido ... Iovem. VAL. FL. 6, 51 -ptus *Iuppiter* corpore *nymphae.* SIL. 5, 18 flore ... iuvenum primaevo. IVV. 6, 103 qua ... exarsit forma, qua -pta iuventa Eppia? TAC. ann. 13, 46 forma Neronis -ptam *Poppaeam.* SVET. Tib. 44 facie ministri. SVLP. APOLL. perioch. Ter. Ad. 4 citharistriae lepore. APVL. Plat. 2, 13 amor ... est adpetitus ardens, cuius instinctu per libidinem -pti amatores corporum ... putant. PORPH. Hor. carm. 3, 7, 1 adulescentis blanditiis aut specie ipsa (*sim.* 3, 12 pr.). HYG. fab. 125 p. 109, 2 Calypso ... specie Vlyxis -pta. VVLG. prov. 6, 25 nutibus *mulieris* (6, 26 *al.*). SVLP. SEV. chron. 1, 2, 7 forma virginum. 1, 9, 1. CARM. epigr. 1508, 2 multos cum -ret superba forma. amor capit *aliquem et sim. v. sub IV.*

b *in aliis hominum conversationibus* (*animum alicuius movere*): PACVV. trag. 353 -isti me istoc verbo, miseretur tui. CIC. rep. 1, 55 caritate nos -unt reges, consilio optimates, libertate populi. PVBLIL. A 21 avarum facile -as, ubi non sis item. NEP. Alc. 9, 3 *Alcibiades Pharnabazum* adeo sua cepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. Att. 19, 2 elegantia vitae ... principes. HOR. epist. 2, 1, 156 Graecia -pta (PORPH. virtute militari) ferum victorem cepit (PORPH. munditiis et arte liberalium studiorum). LIV. 34, 4, 3 horreo, ne illae magis res (*illecebrae victarum gentium*) nos -erint quam nos illas. MANIL. 1, 325 qua (*lyra*) -erat Orpheus omne, quod attigerat, cantu. SEN. epist. 95, 47 humana ambitio istis officiis -itur (amic. p. 30). 112, 1 cupio ... amicum tuum formari .... sed valde durus -itur, immo ... valde mollis -itur. MART. 9, 88, 2 cum me captares, mittebas munera nobis; postquam -isti, das mihi ... nihil (9, 88, 3). PLIN. epist. 8, 23, 5 legatum tribunus ita et intellexit et cepit, ut. SVET. gramm. 23 -bat homines cum memoria rerum tum facilitate sermonis. *sic de oratore, scriptoribus*: CIC. Brut. 224 Saturninus ... magis specie ... -bat homines quam ... dicendi copia. 295 nomine nos -is summi viri. orat. 63 *philosophi* docendi causa, non -endi loquuntur. QVINT. inst. 8, 3, 5 *audientes* ipsa delectatione -untur, nonnumquam admiratione auferuntur. 9, 4, 129 iudex ... -ptus est oratione ... et voluptate ... ducitur. PLIN. epist. 2, 19, 4 auditorum intentio relanguescit nullis ... blandimentis -pta aut aculeis excitata. IVL. SEV. rhet. 3 genus orationis, quo magis -i suum iudicem senserit *orator.* AMM. 29, 2, 1. MART. CAP. 5, 505 insidiis iudicem. *sim.* VVLG. Luc. 5, 10 ex hoc iam homines eris -ens (*ut pisces*). *aliter de captione dolosa, v p. 337, 55 sqq.* capere *animum, aures alicuius*: LVCIL. 589 voluimus -ere animum illorum (NON. p. 253 delectare). CIC. orat. 170 nimis ... insidiarum ad -endas aures adhiberi. nat. deor. 2, 146 ad ... sensus -endos et perfruendos ... artes repertae sunt. OV. ars 1, 359 mens ... apta -i. LIV. 25, 1, 8 sacrificuli ac vates -erant hominum animos. VAL. MAX. 5, 1, 5 clementi facto etsi non unius civitatis moenia, omnium tamen Celtiberarum urbium animos cepit. 6, 5, 1. CVRT. 8, 8, 17 oculos ... eorum -am (*armis auratis*). STAT. silv. 5,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 233 quam dulce parentis invida (*i. invidiam?*) Tarpei -res (*v. Vollmer ad l.*). IVV. 7, 84 dulcedine -ptos adficit ille animos. IVST. 2, 7, 12 *Solon* omnium ... animos ita cepit, ut ... bellum ... decerneretur. HIL. syn. 20 incautorum aures ... vocabulorum sono. AMM. 30, 4, 9 versutis orationibus iudicum fidem. *cf.* VVLG. Ezech. 14, 5 -atur ... Israel in corde suo. se capere: *v. p. 331, 27 sqq.* *res pro personis*: PANEG. 10, 9 nulla ... est libido tam vecors, quam non -at, cum in consortium venerit, temperantia.

IV ***aliquid capit aliquem*: A *locus capit*:** *magis de actu recipiendi*: VERG. Aen. 8, 363 haec ... limina victor Alcides subiit, haec illum regia cepit (NON. p. 253 sustinere, habere). HOR. sat. 2, 3, 10 si vacuum tepido -isset villula tecto. PROP. 3, 21, 23 ubi Piraei -ent me litora portus. *sim.* 4, 1, 48 felix terra tuos cepit, Iule, deos. OV. met. 1, 75 terra feras cepit, volucres agitabilis aer. 5, 324 fessos Aegyptia tellus. fast. 1, 293 cepit locus unus (*templum*) utrumque *deum*. EPICED. Drusi 68 generos ... locus ille (*sepulcrum*) duos. LVCAN. 5, 10 sordida sedes Romanos ... proceres. SIL. 7, 174 cepere volentem fumosi postes. ANTH. 54, 1 Thesea ... ianua Ditis. *de capacitate* (*maxime per negationem, proprie et translate; locus aliquem non capit i. q. locus alicui aut nimis angustus aut parum dignus est vel certe videtur*): TER. Haut. 254 quid turbaest! aedes nostrae vix -ent (NON. p. 253 sustinere, habere). VARRO Men. 298 quem ... terra non cepit et caelum recepit (NON. p. 253 tollere, tenere). CIC. Catil. 2, 22 ita multi, ut eos carcer -ere non possit. off. 1, 54. Att. 13, 35, 1 *urbs* ipsum (*Caesarem?*). ad Brut. 1, 3, 2. VERG. Aen. 9, 641 nec te Troia -it (*cf.* SERV.). OV. am. 1, 6, 4 aditu fac ianua parvo obliquum -at semiadaperta latus. 3, 2, 48 nil mihi cum pelago, me mea terra -it. epist. 15, 184 Phrygias atria nostra nurus. met. 7, 607 funera portae. 8, 268 *populos* Achaia. fast. 1, 199. Pont. 2, 1, 23 quae ... -it vastis immensum moenibus orbem, hospitiis Romam vix habuisse locum. 4, 4, 42 officium populi vix -ente domo. trist. 1, 3, 83. *nota*: 3, 4, 30 -isset genitor si Phaethonta Merops (*i. si Phaethonti Meropis fortuna non angusta fuisset*). LIV. 5, 40, 5 *plebis turbam* exiguus collis. 7, 25, 9 vires populi Romani ... vix terrarum ... orbis. 10, 21, 12. 22, 28, 6 cavae rupes ... ducenos armatos. 24, 40, 5 longae naves *milites*. 25, 3, 14. 25, 16, 8. 28, 33, 8. 29, 24, 10 nec urbs multitudinem ... neque portus naves. 35, 48, 6. 36, 24, 11 *arx* vix -ere, nedum tueri multitudinem tantam posset. *sim.* MANIL. 2, 52 amnes *Heliconii* ... *non* -unt haustum turbamque ad nota ruentem. 4, 766 domus ... Solis (*Rhodus*) ... lumen magni ... mundi (*Tiberium*). SEN. contr. 2, 1, 1 domus adulescentem. 2, 1, 32. 2, 6, 2. 10, 2, 19 suas. 1, 5. 2, 7. VAL. MAX. 3, 4, 1 incunabula Tulli Hostili agreste tugurium cepit. 7, 4, 4. SEN. Herc. f. 960 non -it terra Herculem. Thy. 444 non -it regnum duos. dial. 12, 9, 3 locus ... virtutium turbam. benef. 6, 31, 8 te Graecia vincet, quia non -it. epist. 20, 13 nos regna non -unt. 87, 2 *servos* unum ... vehiculum. 89, 20 ager uni domino, qui populum cepit, angustus est. 113, 23 PS. SEN. mon. 182 CVRT. 3, 2, 2. 3, 4, 12 iter ... armatos. 3, 7, 9 *al.* *transl.* LVCAN. 1, 111 quae totum possidet orbem, non cepit fortuna duos (*sim.* FLOR. epit. 4, 2, 14). 2, 154 populum latebrae. 7, 402. 9, 609 PETRON. 77 PLIN. nat. 2, 246. 33, 33 ut, quae sub ... Augusto impleri non potuerant, decuriae non -ant eum ordinem (*equestrem*). 36, 115. SIL. 13, 529 -it ... campus iners *Erebi*, quantum interiit. STAT. silv. 3, 1, 88. 5, 3, 228. Theb. 10, 10 portae ... ineuntibus arma angustae populis late cepere reversos. Ach. 1, 151 illum non Ossa. MART. epigr. 4, 3 harena nocentes. 7, 51, 12 cenula parva duos. 8, 39, 1 *al.* *transl.* 14, 186 brevis immensum ... membrana Maronem (14, 190). *nota tempus* IVV. 10, 148 hic (*Hannibal*) est, quem non -it Africa. 11, 197 totam hodie Romam circus. HYG. mun. 37 quos -et semistrigium. TERT. spect. 12 *amphitheatrum* homines. nat. 2, 13. LAMPR. Heliog. 29, 3 -i ... uno sigmate *convivas*. LACT. inst. 7, 1, 20 virtutis ... via ... onera gestantes. IVST. 20, 5, 14 quem ... non Italia -bat. 24, 4, 1 *al.* HIL. trin. 3, 10 *terra* intremuit eum qui moriturus erat (*Christum*) intra se contestata non -ere. QVEROL. p. 59, 7 tris edaces domus una non -it. TRACT. in Luc. 5, 27 VEG. mil. 3, 15. HEGES. 1, 37, 6 nec furentem *Herodem* -bat aula. VVLG. gen. 13, 6 eos ... terra. III reg. 8, 27 caelum et caeli caelorum te -ere non possunt. Marc. 2, 2 convenerunt multi, ita ut non -ret neque ad ianuam (ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν). CLAVD. 5, 156. 9, 2. 22, 36 angustus Boreae certamina collis. carm. min. 32, 15 nec -itur caelo *Christus* (MEROB. Christ. 7 *Christum* sedes non ulla). AVG. civ. 15, 27 p. 117. 118 conf. 1, 3, 3 *al.* COMM. apol. 120 SEDVL. carm. pasch. 2, 61. DRAC. laud. dei 2, 92 *deus* caelique capax ... et ignis, aëris et pelagi, sed non -endus ab isdem. 2, 599 Romul. 8, 403.

B *res capiunt*: 1 *corporales*: *corpus*: AETNA 622 *ignis Aetnae* consequitur fugisse ratos ..., -ptis concrepat. *sim.* SIDON. carm. 23, 95 fulmine -ptus imperator *Carus*. *animum* (*cibi et similia homines delectant*): LVCIL. 569 illi praeciso atque epulis -untur opimis (*cf. Marx in loc.*). CIC. de orat. 3, 98 *picturae* nos (*ibid.* delectant). Phil. 1, 33 ut suspicer te pecunia -ptum (NON. p. 253 delectare). VERG. ecl. 6, 59 *taurum* herba -ptum viridi. catal. 9, 25 *Atalanta* Hesperidum ni munere -pta fuisset. HOR. sat. 1, 4, 28 hunc -it argenti splendor, stupet Albius aere. *nota* PANEG. in Mess. 55 nec valuit lotos -ptos (coeptos ς) avertere cursus (cursu *Leonh.*) *Vlixis et sociorum*. PROP. 3, 21, 29 tabulae -ent mea lumina pictae. OV. epist. 15, 134 lumina nil aliud quo -rentur erat. ars 1, 348 cum ... -ant animos plus aliena suis. 1, 159 parva levis -unt animos. ars 3, 653 munera ... -unt hominesque deosque. trist. 2, 75 -itur minimo turis honore deus. *sim.* SEN. epist. 109, 7 illa (*linguam palatumque*) talis sapor -at. PLIN. nat. 34, 48 signis *Corinthiis* ... plerique in tantum -untur, ut. 34, 92 non aere nec arte *Cato*. STAT. silv. 4, 6, 33 *statua Herculis* multo mea cepit amore pectora. MART. 5, 44, 7 -ptus es unctiore mensa et maior rapuit canem culina. 13, 56 te fortasse magis -at de virgine porca, me materna gravi de sue volva -it. IVV. 5, 162 -ptum te nidore ... culinae. PLIN. epist. 2, 5, 8 quibus -itur *stomachus*. ARNOB. nat. 5, 2 *deos* -ptos mero et dulcedine inlectos mulsi. RVT. NAM. 1, 269 intrantem ... -it discedentemque moratur postibus adfixum ... poema. *sim. de incantamento*: OV. epist. 20, 238 nova forte repertast, quae -at magnos littera lecta deos.

2 *incorporales*: *morbi (sim.) capiunt hominis corpus vel mentem* (*inficiunt, impediunt*): LVCR. 1, 942 (*et* 4, 16) ut puerorum aetas ... *in medicamentis taetris bibendis* ludificetur *poculis melle circumlitis* ... deceptaque non -atur (*sc. morbis*), sed potius ... recreata valescat. *nota* 5, 929 genus humanum multo fuit ... durius ..., nec facile ex aestu nec frigore quod -retur. VERG. Aen. 11, 830 -ptum leto posuit caput. AVG. civ. 8, 24 p. 360 illos homines ... -ptos daemonia possidebant. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 60 catochae vehementes, ut etiam voce -antur aegrotantes. 2, 10, 76. ORIBAS. syn. 1, 7 qui facile ab aegritudine -untur. CORP. XIII 8484 *puer* innoce(n)s funere -ptus (*sed* 8482, 5 raptus). *mala capiunt aliquem* (*invadunt, opprimunt*): NEP. Milt. 2, 5 Cares ... non dicto, sed secunda fortuna adversariorum -pti. SALL. Iug. 51, 1 ubi quemque periculum -erat. VVLG. psalm. 139, 12 virum iniustum mala in interitu. prov. 5, 22 Baruch 6, 4. Os. 10, 6 confusio Ephraim -et et confundetur Israel. *sim.* DRAC. laud. dei 1, 91 nullos -unt tormenta reatus (*i. reos*). *hinc iuncturae*: mente captus (*cf.* PAVL. FEST. p. 159, 4 mente -ptus dicitur, cum mens ex hominis potestate abit. PRISC. gramm. III 222, 16): VARRO rust. 1, 2, 8 si ... quis vult ..., mente est -ptus atque ad agnatos ... est deducendus (*idem* COLVM. 1, 3, 1 *tamquam ex Catone*). CIC. Catil. 3, 21 tam aversus a vero, tam praeceps, tam mente -ptus. Pis. 47 vecordem, ... furiosum, ... mente -ptum. off. 1, 94 ac. 2, 53. LVCR. 4, 1022 quasi mentibus -pti. PLIN. nat. 28, 58 mente -ptis ac melancholicis. QVINT. inst. 8, 3, 4 SCAEV. dig. 28, 3, 20 *et al.* ICTI. LACT. inst. 1, 21, 49 *al.* FIRM. err. 6, 6 (*ibid.* furentibus). RVFIN. hist. mon. 19 p. 441C (*ibid.* insanis). CAEL. AVR. acut. 2, 9, 42 sensibus ac mente. COD. Iust. 1, 4, 28 furiosi vel mente -pti. 6, 26, 9 pr. *al.* INST. Iust. 2, 16, 1. PALLAD. hist. mon. I 41 (πληγεὶς τὴν φρένα). SEN. Herc. f. 107 animo -ptus Alcides. TAC. hist. 3, 73 dux segnis et velut -ptus animi. APVL. met. 6, 20 *v. p. 341, 51.* *cf.* OV. fast. 6, 509 o nimium faciles, o toto pectore -ptae (*Bacchae*). LIV. 24, 26, 12 *virgines* velut -ptae furore (*ibid.* alienata mente). SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 285 aut litigiosus dominus aut mentem litigiosus, id est -ptus sanitate. capta mens: LIV. 8, 18, 11 res ... -ptis ... magis mentibus quam consceleratis similis. 39, 13, 12 viros ... velut mente -pta ... vaticinari. 39, 15, 3 externis religionibus -ptas mentes. SEN. dial. 9, 12, 5 vanitatem *rei* -pta mens non coarguit. FIRM. err. 16, 5 -pta mens languoris vitio morborum semper augmenta desiderat. LIV. 6, 36, 8 *v. p. 342, 23.* captus *membris sim.* (*claudus*): CIC. Rab. perd. 21 Scaevola ... mancus et membris omnibus -ptus ac debilis. SALL. hist. frg. 2, 26 pedibus. LIV. 2, 36, 8. 33, 2, 3 parte membrorum (41, 16, 3). 44, 7, 5 pedibus. CARM. poet. min. V 50, 7, 1 pede ... utroque (AVSON. 133, 1). LACT. inst. 4, 15, 6 AMM. 29, 2, 3. captus *oculis*: *i. q. irretitus, pellectus*: CIC. Verr. 5, 101 ne oculis quidem -ptus in hanc fraudem tam sceleratam ... decidisti: nam id concupisti, quod numquam videras. *i. q. caecus, occaecatus*: CIC. Tusc. 5, 117 oculis et auribus -ptus. fin. 5, 54. div. 2, 9 (*Tiresias*). VERG. georg. 1, 183 oculis -pti ... talpae (SERV. debiles oculis. *cf. adnot. crit. in h. l.* NON. p. 252 inplicare, inpedire). OV. fast. 6, 204 *Appius* multum animo vidit, lumine -ptus erat. LIV. 9, 29, 11 luminibus *Appius*. 21, 58, 6 ingenti sono caelum strepere et ... micare ignes: -pti auribus et oculis metu omnes torpere. SEN. contr. 7, 4, 8 luminibus (*v. quae praecedunt*). VAL. MAX. 1, 1, 17. 8, 7, 5. PLIN. nat. 33, 83 oculis membrisque. SVET. Aug. 53 Vit. 6 vita Verg. p. 57 PAPIN. dig. 50, 1, 17 pr. SOL. 4, 7. 9, 17 IVVENC. 3, 198 AMBR. c. Aux. 10 HIER. epist. 68, 2. SACR. Leon. p. 333 oculis corporalibus (*Paulus*). CLAVD. MAM. anim. p. 75, 23 SEDVL. op. pasch. 4, 3. LIV. 22, 2, 11 *Hannibal* altero oculo -itur. auribus: *v. l. 61 et 66.* *somnus capit aliquem*: VARRO Men. 485 dormitio ... me. SALL. Iug. 99, 2 defessis ... hostibus ac paulo ante somno -ptis. CIRIS 315 dulci ... -pta sopore. IVST. 15, 4, 17 somno. SVLP. SEV. chron. 1, 35, 7. 2, 16, 4. SALL. Iug. 71, 2 aegrum animum ... somnus cepit. STAT. Theb. 10, 79 somni dulcedine -ptos. *sim.* LVCR. 5, 970 *homines* membra nuda ⟨da⟩bant terrae nocturno tempore -pti. *oblivio*: LVCR. 6, 1213 quosdam cepere oblivia rerum. CIC. Mil. 99. LIV. 27, 13, 3 animos. 38, 46, 12 pectora. *superstitio*: LIV. 4, 30, 9 -pti superstitione animi. 26, 19, 4 CVRT. 9, 4, 29 SVET. Nero 56. *error sim. decipiunt*: CIC. Phil. 12, 6 eodem -ptus errore quo nos. VERG. georg. 1, 426 numquam te crastina fallet hora neque insidiis noctis -iere serenae (SERV. decipiere). LIV. 8, 6, 15 ne quo

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

errore milites -rentur. 25, 16, 15 Gracchus fraudem ... abesse ratus ac similitudine veri -ptus. VAL. FL. 2, 43 ignota -ptus regione viarum. *sim.* OV. rem. 402 gaudia ne dominae ... te -ant. DRAC. Orest. 949 praescripto -imur *iudices* (*i. impedimur?*). *affectus, cupiditates corripiunt homines* (*animum*): *formae activi*: ENN. scaen. 257 cupido cepit miseram nunc me proloqui ... Medeai miserias (*Eurip. Med. 57 ἵμερός μ' ὑπῆλθε ... λέξαι. cf. sub* cupido). TER. Eun. 404 eum satietas hominum aut negoti ... odium -erat (*cf. sub* odium *et* satietas [satias]). Hec. 89 te desiderium. PACVV. trag. 410 satietas (*obi. suppl.*). ACC. trag. 454 me ... misericordia (*cf. sub* misericordia). CIC. fin. 2, 78 te amor (OV. met. 4, 170 *al. cf. infra*). HIRT. Gall. 8 pr. 8 quae rerum novitate aut admiratione nos -unt. SALL. Iug. 40, 5 plebem ex secundis rebus insolentia. 85, 47 neque quemquam ex calamitate ... metus (*cf. l. 21 et sub* metus). 99, 1 cunctos ... terror[e] quasi vecordia [ac]ceperat (LIV. 10, 35, 3). VERG. ecl. 2, 69 te dementia (6, 47 *al.* Aen. 5, 465 animum. LIV. 8, 5, 7). georg. 4, 332 te ... taedia laudis (*cf.* NON. p. 253 *ad h. l. et* taedium). CIRIS 238 furor ... Myrrhae ... cepit ocellos. HOR. sat. 2, 3, 222 quem cepit vitrea fama. LIV. 1, 57, 10 Tarquinium ... libido (3, 44, 1). 5, 45, 6 indignitas atque ... ira animos. 21, 16, 2 maeror patres misericordiaque ... et pudor ... et ira ... metusque (*ibid.* tot uno tempore motibus animi turbati. *cf.* 23, 20, 7). 24, 42, 9 verecundia Romanos. 27, 8, 6 animum eius cura sacrorum. 28, 15, 11 quosdam ... religio. 28, 35, 5. 6. *nota* 31, 2, 8 pavor fugaque etiam armatos. 31, 34, 5 *al.* 36, 11, 3 omnes praefectos ... luxuria (*ibid.* in eandem ... milites effusi sunt. IVST. 2, 13, 6). SEN. dial. 4, 36, 6 maximum ... illos (*iratos*) malum. TAC. ann. 16, 26 Neronem ... pudor. ANTH. 415, 58 *Spes* populos urbes totaque regna. IVST. 2, 9, 10 *Miltiadem* fiducia. 18, 5, 13 Afros detinendi ... amor. *simil. saepius.* HIL. c. Aux. 12 vos parietum amor. in Matth. 5, 6 plures ... amor praesentium ... illecebris. OROS. hist. 4, 6, 36 -ptum cor obliquat invidia. GREG. TVR. Franc. 6, 77 p. 304, 1 virum ... insania. 6, 4 mente⟨m⟩ dementia. 7, 6 iracundia. *passive*: CIC. Cael. 42 qui aspernetur oculis pulchritudinem ..., non odore ullo, non tactu ... -atur, excludat auribus ... suavitatem. Cluent. 12 mater Habiti ... adulescentis ... amore -pta (SALL. Catil. 15, 2 VERG. ecl. 6, 10 *al.* OV. am. 2, 17, 16 *al. nota*: ars 1, 83 illo ... loco -itur consultus Amore [amori *frg. Bodl., edd.*]. met. 8, 124 amore iuvencae ... taurus. LIV. 30, 12, 18 *al.* SEN. Ag. 175 *al.* COLVM. 6, 35, 1 *de equabus.* HYG. fab. 72 p. 76, 6. *passim*). Cluent. 13 quibus *rebus* illa aetas -i ac deleniri potest (*ibid.* pellexit. Cael. 41). CIC. de orat. 2, 195 misericordia ... -ptus (NEP. Them. 8, 7). *nota* Tusc. 2, 29 cum ... negas ..., -or et scire cupio, quo modo. SALL. Iug. 1, 4 -ptus pravis cupidinibus *animus.* or. Lep. 1 quo (*metu*) -ptis libertatis curam miseria eximat (*ibid.* ne ... circumveniamini). VERG. Aen. 2, 384 formidine. 4, 194 cupidine (*al. cf. supra l. 6 et sub* cupido). 11, 49 spe. OV. Pont. 1, 1, 44 credulitate (1, 1, 43 movent animos ... numina). VAL. MAX. 9, 1 ext. 1 *luxuria* animi ... pariter et corporis vires expugnantur, ... ut nescias ab hostibusne ⟨an⟩ ab illis -i perniciosius habendum sit. CVRT. 4, 10, 7 *multitudo* vana religione. PLIN. nat. 1, 11, 8 piscium studio. 36, 103 -ptis avaritia animis. VAL. FL. 2, 131 luxu. MART. 2, 61, 5 aerugine. *nota* APVL. met. 6, 20 *mentem* -itur temeraria curiositate. mund. praef. tanto opere nec magnis et oppido paucis inexplebili admiratione -untur (IVST. 11, 10, 1). FIRM. err. 12, 2 Hyacinthi desiderio. ITALA Bar. 6, 4 (Tert. scorp. 8) ne ... timore -amini (VVLG. ne ... metus vos -at). COMM. apol. 3 spe ... inani. AVG. civ. 3, 21 p. 132 desiderio urbis. 8, 14 humanis ... affectibus. c. Iul. 5, 3, 11 *homo* cedit eis (*desideriis suis*) atque consentit, vincitur, -itur, trahitur, possidetur. PALLAD. hist. mon. I 9 p. 280^c immortalitatis desiderio (*πληγείς*). *commoda, virtutes, aliae res gratae animum delectant, occupant*: *active*: CIC. de orat. 2, 187 oratio ... adversantem ac repugnantem ut imperator fortis. 3, 25 voluptates ... nos (SEN. dial. 7, 14, 2 in magnum malum evasere *voluptates* -ptaeque cepere. PS. QVINT. decl. 13, 3). CIC. off. 3, 15 aliquid probi ... ignaros (NON. p. 253 delectare). epist. 5, 12, 1 genus ... scriptorum tuorum ... me ... ita vel cepit vel incendit, ut cuperem. HOR. ars 362 *poesis tamquam pictura* te. OV. ars 2, 145 -it indulgentia mentes. *sim.* met. 4, 271 factum mirabile -erat aures. PHAEDR. 2 prol. 6 iocus ... -at aurem. PLIN. nat. 12, 29 in aliis ... suavitas cepit, in aliis species invitavit (*ibid.* placuisse *piper*). MART. 7, 72, 6 quod te ... iuvat -itque. 10, 74, 9. 11, 104, 9. 12, 48, 16. 13, 56, 1. 2. 14, 59, 1. QVINT. inst. 9, 4, 110 non me -it ... paean *in clausulis.* 10, 1, 44 quosdam elatior ingenii vis. PS. QVINT. decl. 9, 12 duxit me similis aetas *amici*, evicerunt officia, cepit fides. CENS. 1, 1 p. 3, 5 te *blandimenta fortunae.* AVG. in euang. Ioh. 42, 1 sermo dei ... tamquam pisci hamus: tunc -it, quando -itur. PAVL. PETRIC. Mart. 3, 396 qui regem -ant tituli, quae crimina laedant. DRAC. Romul. 1, 16 quos ... dulcedo. *passive*: PLAVT. Trin. 658 vi Veneris vinctus, otio -ptus (aptus *A*, *cf. vol. I 327, 60*) in fraudem incidi. LVCIL. 735 metuis ... ne aspectu et forma -are altera (NON. p. 253 decipere, circumvenire). AFRAN. com. 378 si possent homines delenimentis -i. RHET. Her. 4, 22, 31 Saturninum fide -ptum malorum. CIC. p. red. in sen. 14 est Epicureus ..., -ptus uno verbo 'voluptatis'. Phil. 12, 4 hac voce ... -pti sumus (12, 3 decepti). de orat. 3, 43 -pti quodammodo nomine urbis. leg. 1, 31 voluptate -untur omnes, quae ... est inlecebra turpitudinis (Cato 44 ut pisces. QVINT. inst. 5, 11, 19. PLIN. epist. 9, 6, 3 -o aliquam voluptatem, quod hac voluptate non -or). ac. 2, 8 oratione. fin. 1, 42 splendore nominis. Tusc. 5, 31 dignitate sententiae (*ibid.* commotus). *similia saepius.* CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 5 quibus rebus gaudeat, quibus -atur Caesar. CIC. epist. 9, 15, 2 mirifice -or facetiis. carm. frg. 29, 4 vocum dulcedine -ptus (*cf. sub* dulcedo). Q. CIC. pet. 46 homines ... oratione magis quam ipso beneficio ... -untur. LABER. mim. 91. LVCR. 1, 14 -pta lepore *quaeque bestia* te (*Venerem*) sequitur. 2, 651 *deorum natura* nec bene promeritis -itur neque tangitur ira (NON. p. 252 *ad loc.* -i: propitiari). 5, 1259 nitido -pti levique lepore *metallorum homines.* CAES. Gall. 6, 22, 3 assidua consuetudine -pti (BELL. Afr. 72, 4 iumenta bestiarum [*i. elephantorum*] odorem ... consuetudine -pta [-ptarum *codd.*] ne reformidarent. PHAEDR. app. 22. SVET. Iul. 30 imperii consuetudine). Gall. 7, 31, 2 idoneos homines deligebat, quorum quisque aut oratione subdola aut amicitia facillime -i (capere *AQ*) posset. 7, 43, 3 *Haedui* -pti compendio ex direptis bonis. NEP. Att. 4, 1 -ptus adulescentis ... humanitate (*cf. p. 338, 54*). VERG. georg. 4, 348 carmine (NON. p. 253 delectare). Aen. 4, 84 genitoris imagine *Dido.* 8, 311 locis (SERV. delectatur. NON. p. 253). PROP. 4, 11, 88 -pta dabit vestris moribus illa manus. OV. ars 3, 133 munditiis -imur. met. 1, 678 voce ... -ptus *Argus.* 4, 344 temperie ... aquarum. fast. 2, 94 -pta ... erat lyricis Ausonis ora sonis. LIV. 1, 7, 5 Cacus ... -ptus pulchritudine boum. 4, 29, 5 *Postumius filius* occasione ... pugnandi. 6, 36, 8 -pti et stupentes animi vocibus alienis. 42, 30, 3 pauci ... iustitia imperii Romani -pti. VAL. MAX. 2, 6, 1 deliciis -pti (9, 1 ext. 3). 2, 10, 6 Minturnenses ... maiestate *Marii.* 8, 14 ext. 1 aliena imitatione. CELS. 3, 18 p. 101 *fabulis ludisque* maxime ... sanus. PHAEDR. 3, 15, 20 obsistere homines legibus, meritis -i. 5, 7, 1 animus aura -ptus frivola. 4 prol. 10 fabulis. CARM. epigr. 925, 1 deus (*i. Caesar*) a⟨rte⟩ *pantomimi.* SEN. Phoen. 308 unum hoc habet fortuna, quo possim -i invictus aliis: sola tu affectus potes mollire duros. dial. 4, 5, 4 spectaculo. benef. 4, 21, 1 gratus animus ipsa virtute propositi sui -itur. 4, 24, 1 adspectu. epist. 116, 5 facilitate *amoris.* OCTAVIA 34 fulgore ... aulae (*ibid.* attonitus). PLIN. nat. 8, 154 *Alexander* decore *equi.* SIL. 7, 187 sedulitate senili. MART. 7, 14, 7 nugis (*ibid.* pectus ... damna movent). QVINT. inst. 2, 5, 12 specie. 2, 5, 22 lasciviae flosculis. FRONTIN. strat. 1, 1, 5 gratia locorum. TAC. ann. 15, 52 amoenitate *villae* (SVET. Tib. 11 IVST. 11, 8, 3 *al.*). PLIN. epist. 5, 8, 4 sunt ... homines ... curiosi et ... rerum cognitione -untur, ut qui sermunculis etiam ... ducantur (9, 17, 3 et ... -imur et ducimur). SVET. Nero 20 laudationibus. APVL. Plat. 2, 14 lepidis animarum ingeniis. *nota* TERT. anim. 3 illa, quibus ethnici a philosophia -untur. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 86 *reges* -pti pulchritudine *equorum.* HIL. in Matth. 11, 13 praesentibus. PRISCILL. tract. 10, 139 p. 101, 9 oculorum visibus. AVG. civ. 19, 17 quibus (*terrenis rebus*) -atur et avertatur. VAL. CEM. hom. 6, 5 in hoc ... proficiunt varietates vocum ..., ut homo aut -atur aut -at. *status accipit aliquem*: COD. Iust. 6, 38, 4, 1^b libertas utrumque -at (*i. uterque libertatem adipiscatur*).

synonyma et opposita supra invenies.

***derivata*:** capabilis, capax (GRAMM. suppl. 74, 23), 2. capedo, 2. capio (-onis), (*fort.* capis? *cf.* PAVL. FEST. p. 48, 9 *al.*), capistrum?, capitas, capitarium (*aes*)?, capsa, captio, captivus, capticius, captor, captorius, captura, captus (-ūs), capulus, -a, -um (VARRO ling. 5, 121). [*falso* VARRO ling. 5, 120 catinus. 5, 131 capitium]. capessere (CHAR. gramm. I 256, 11), captare, capulare.

***composita*:** *verba*: accipere (VARRO ling. 7, 90), concipere (DIOM. gramm. I 379, 3), decipere (DIOM. *ibid.*), excipere, incipere (PRISC. gramm. II 497, 19), intercipere, occipere, percipere, praecipere, suscipere. antecapere, concapere, intercapere. *cf.* anticipare, mancipare, occupare, nuncupare, recuperare. *nomina*: [*falso* anceps PAVL. FEST. p. 19, 13 *v. p. 319, 44*], auceps (GRAMM. suppl. 53, 3 *al.*), forceps (PAVL. FEST. p. 84, 3. 91, 13 *al.*), manceps (mancipium), menceps, municeps (GRAMM. suppl. 15, 6 *al.*), particeps (participium: GRAMM. *passim*), pisciceps (VARRO ling. 8, 61), princeps (CASSIOD. in psalm. 2, 2 GRAMM. suppl. 122, 10 *al.*), vesticeps. praecipuus (PAVL. FEST. p. 80, 3 *v. p. 320, 43*). hosticapus, piscicapus, urbicapus. muscipula. *particulae*: deinceps, inceps.

2. capio, -ōnis *f.* [*cf. c.* capere. *Th.*]. *i. q. actio vel ius capiendi. inde a* CIC. usus capio *cf. sub* usucapio; pignoris capio *cf. sub* pignus. IAVOL. dig. 41, 4, 4, 1 ceterarum partium non impedietur longa possessione -o. IVLIAN. dig. 41, 2, 36 cum possessio creditoris non impediat -em. VLP. dig. 42, 1, 15, 4 ut omnibus integris tantum -i res iudicata proficiat. PAVL. dig. 39, 2, 18, 1 dominii -e. 41, 1, 48, 1 perseverat per longum tempus -o. *ibid.* hoc ad ius, id est -em, illud ad factum pertinere. *cf.* DIG. 39, 6 *rubr.* de mortis causa donationibus et -bus (et c. *om. ind. F nec verterunt Graeci*). COD. Theod. 11, 7, 7 *v. sub* pignus. GELL. 6, 10, 3 hanc -em posse dici, quasi hanc captionem et in usu et in pignore. LACT. opif. 10, 20 nihil de quaque materia odoris -o decerpit. *cf.* captio. *Hey.*

capis, -idis *f.* (PRISC. gramm. II 251, 12) [*i. q. umbr.* kapide, capirse '*capide*', capirso '*capidem*'. *sunt qui cum Varrone conferant* capere, capula, capsa, *sed potest tractum esse a gr. σκαφίς*; *v. Froehde, Bezzenbergers Beitr. 1, 185. Th.*]. VARRO ling. 5, 121 -es ... a capiendo, quod ansatae ut prendi possent, id est capi. frg.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Non. p. 547, 11 pocula quae vocant capulos ac -es, quod est poculi genus. PAVL. FEST. p. 48 -s poculi genus, dictum a capiendo. ARRVNT. Prisc. gramm. II 251, 12 -s, vasis genus pontificalis (GLOSS. V 617, 41). GLOSS. candes (*subest* cap⟨i⟩des *aut* ca⟨pedi⟩nes) vasa fictilia. *cf.* IV 28, 2 *p. 304, 43.* LVCIL. 319 hinc ancilia, ab hoc apices capidasque repertas. LIV. 10, 7, 10 *pontifex* ⟨non⟩ conspicietur cum -e ac lituo? PETRON. 52 habeo -em, quam (quas *cod.*) reliquit patronorum meus (*corrupt. ut videtur*), ubi Daedalus Niobam in equum Troianum includit. PLIN. nat. 37, 18 primus ... Pompeius -es et pocula ex eo triumpho Capitolino Iovi dicavit. 37, 20 Nero ... vicit omnes HS x -em unam parando.

deminutivum capidula.

capisco, capisso *v.* capesso *p. 309, 76 et 69.*

capistellum, -ī *n. a* capistrum *deminutive* (NOT. Tir. 10, 84). *loramenti pars*: EDICT. imp. Diocl. 10, 6 (*sub tit.* de loramentis) frenum mulare cum -o. CORP. VIII 8457 carpenti -is et strobilis ve⟨...⟩ieis exornatum.

capistērium, -ī *n.* [*a gr.* σκαφιστήριον *tractum. Th.*]. *vas in agricultura frumento mundando inserviens* (*cf.* GLOSS. *s.* scaphisterium). COLVM. 2, 9, 11 *de semine frumenti*: quicquid exteretur, -o expurgandum erit et semper quod propter magnitudinem ac pondus in imo subsederit, ad semen reservandum. NOT. Tir. 110, 65ª. [*it.* capisteo, *val.* căpistere. *M.-L.*]

capistrārius, -ī *m. a* capistrum. *is qui capistra facit*: CORP. XII 4466 L. Oppio Quieto capistrario.

capistro, -ātum, -āre [*a* capistrum. *Th.*]. *capistro ornare, colligare. part. perf. pro adi. sumi potest. de iumentis*: OV. epist. 2, 80 inque -atis tigribus alta sedet *Ariadna* (SIDON. carm. 22, 23). COLVM. 6, 19, 2 primis ... duobus statuminibus imponitur firmum iugum, ad quod iumenta -antur. 6, 37, 10 *ad clatra* -ata ... equa. PLIN. nat. 18, 117 *boves* fiscellis -ari. *de vitibus*: COLVM. 11, 2, 95 ut iuga vineis imponantur et -entur.

capistrum, -ī *n.* [*orig. inc. Th.*]. ISID. orig. 20, 16, 4 -um a capite iumentorum dictum. GLOSS. φορβεά, (-ειά). II 573, 11 cilo⟨ter⟩: camus -um. [*val.* căpestru, *it.* capestro, *francog.* chevêtre, *hisp.* cabestro. *M.-L.*] **1** *proprie*: *loramenti genus*: **a** *ad ligna sive vites applicanda*: CATO agr. 12 in torculariuum, quae opus sunt ... -a v. COLVM. 4, 20, 3 cum ad summum palum recta vitis extenta est, -o constringitur. **b** *ad iumenta, pecora, bestias regenda, iungenda, vincienda, ornanda sim.*: VARRO rust. 2, 6, 4 *asinorum pullos* leniter -is ... vinctos. VERG. georg. 3, 188 *equus* det mollibus ora -is invalidus. 3, 399 multi ... prohibent a matribus haedos primaque ferratis praefigunt ora -is (*cf.* GLOSS. V 214, 18 quod agnis aut furonibus in caput imponitur). OV. met. 10, 125 mollia purpureis, *Cyparisse,* frenabas *cervi* ora -is (MART. 13, 96, 1). PETRON. 47 tres albi sues ... -is et tintinnabulis culti. CALP. ecl. 1, 41 *non praedator* laxis abiget iumenta -is. 6, 39 niveo frons *cervi* inretita -o. MART. 1, 104, 7 paret purpureis aper -is. VLP. dig. 16, 3, 1, 5 equus cum -o. APVL. met. 6, 29 me adrepto -o dirigere dextrorsum ... gestiebat. 7, 18 cum deberet ... agaso ... -o suspendere. 7, 25 -o prehensum *me* (10, 21). 9, 4 ductum -i ... patiebar. EDICT. imp. Diocl. 10, 4 (*sub tit.* de loramentis) -um equestre cum circulis et ducali. 10, 7 -um mu⟨lare⟩. HIER. interpr. Iob 40, 25 pones -um circa nares *draconis* (φορβαίαν, VVLG. fune). VEN. FORT. vita Germ. 22, 67 -o non capite sed pedibus adligatus. GLOSS. II 568, 8 armentarius -orum factor. **c** *utero feminarum inserviens*: GLOSS. III 194, 22 κατάγαστρα: uteri -um. **2** *translate*: *impedimentum, frenum hominum*: IVV. 6, 43 moechorum notissimus olim stulta maritali iam porrigit ora -o. ITALA Iob 15, 27 (Hier. interpr. Iob *ad l.* in Ezech. 10, 32 p. 381 Aug. *ad l.*) fecit *homo* -um super femora (*Aug.* ut libidinibus suis colligaretur, quo vinculo duceretur ad mortem). ENNOD. epist. 1, 4 me ... -is ora porrigentem ... tenuere sermones.

derivata: capistrarius, capistellum, capistrare. *Bannier.*

×capitālis, -e [*a* caput. *Th.*]. *cf.* PRISC. gramm. II 131, 3 caput capitis -is. caputalem *scribitur* S. C. de Bacch. (Corp. X 104) 25. kap-: CORP. X 6006 (*aetate Antonini Pii*). II 5522. VIII 7050. *raro in codd., velut* SCHOL. Cic. Bob. p. 330, 23. 352, 3. *notatur in* INSCR. *plerumque* cap., *semel* k (*v. p. 345, 38*). ā *tertiae syll. longa*: CORP. XII 3164 capitálí. *comparativum legimus* CIC. Verr. 3, 170 off. 1, 41 Cato 39. GLOSS. II 348, 34 κεφαλικός (*cf.* 348, 35). NOT. Tir. 44, 11. *inde a* NAEVIO (*fort. a* LEGE XII tab.? *v. p. 344, 32 et 346, 24*). [*it.* capitale, *francog.* cheptel, *hisp.* caudal. *M.-L.*]

1 *ad vitam hominis pertinens* (*v.* caput *sub IV A 1*); *accedit* (*inde a* CIC., *v. p. 344, 3*) *interdum ad notionem* 'adversus vitae, *periculosus, perniciosus*': PLAVT. Stich. 502 in re -i mea (Merc. 184. LIV. 39, 13, 2 ne mulieris ... sermonem in rem non seriam modo, sed -em etiam verti vellet. *aliter v. p. 344, 56 sqq.*). PLAVT. Trin. 1088 -i periclo (Rud. 349 FRONTO p. 51, 17 N. EDICT. imp. Diocl. 2, 19 -i periculo subi⟨u⟩getur. Ps. APVL. Ascl. 25 COD. Theod. 8, 5, 41 [Iust. 1, 27, 1, 20 *a. 382*]). PLAVT. Poen. 879 scin tu erum tuum meo ero esse inimicum -em? (CIC. Catil. 2, 3 tam -em hostem. fin. 4, 31 cum -i adversario ... depugnandum. PANEG. 11, 27 inimicorum. SPART. Hadr. 17, 1 SCHOL. Cic. Bob. p. 233, 24. 330, 23. SCHOL. Hor. sat. 1, 7, 9 -es inimici et inexpiabiles. *cf.* VLP. dig. 3, 3, 8, 3 inimicitiae -es intervenerunt. 34, 4, 3, 11 -es vel gravissimae. *al.* PAVL. sent. 2, 27, 1. FIRM. math. 2, 30, 8 -bus ac pestiferis inimicitiis). CIC. Verr. 3, 77 illud est -e, illud formidolosum, quod *eqs.* 3, 170 ut *Verres* prope alter Timarchides numeraretur; hoc erat etiam -ior, quod *eqs.* epist. 7, 13, 2 Treviros vites censeo; audio -es esse. off. 3, 82. Phil. 5, 33 *epistula* ad quendam ... -em hominem (*sc. amicum Antonii*). 4, 3 -em et pestiferum ... M. Antonii reditum. off. 1, 41 totius ... iniustitiae nulla -ior. Cato 39 nullam -iorem pestem quam voluptatem. PLIN. nat. 36, 29 cum *quosdam* -i satisdatione fama iudicet dignos (*i. opinioni communi satisdant statuae quasi vivae*). GELL. 16, 13, 5 ex -i morbo revaluisset. APVL. met. 7, 16 in -e processit exitium (COD. Theod. 8, 5, 47 [*a. 385*]. ENNOD. dict. 14, 4 p. 468, 14 -e mereretur exitium. *cf.* AMM. 26, 10, 10 ibi -is vertitur pernicies). ARNOB. nat. 2, 7 quae -i plerumque contentione defenditis. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 11 fatali labore ... pro -i ac molesto (AMM. 29, 1, 33 -em eis hanc operam scrutandi sublimiora futuram. SORT. Sangall. 43, 8 -em [*sic*] negotium habes [44, 9]). COD. Iust. 2, 19 (20), 7 (*a. 293*) -es minas pertimescendo.

2 *speciatim in sermone iudiciorum* (*v.* caput *sub IV A 1*) *de criminibus, peccatis, poenis, causis sim., quae ad vitam rei vel ad statum civilem pertinent*; *cf.* AFRIC. dig. 37, 1, 13 rei autem -is damnatus intelligitur is, cui poena mors aut aquae et ignis interdictio sit. VLP. dig. 21, 1, 23, 2 -em fraudem admittere est tale aliquid admittere, propter quod capite puniendus sit. 48, 19, 2 *fusius.* PAVL. dig. 48, 1, 2. MOD. dig. 50, 16, 103 licet '-is' latine loquentibus omnis causa existimationis videatur, tamen appellatio -is mortis vel amissionis civitatis intellegenda est. INST. Iust. 4, 18, 2 publicorum iudiciorum quaedam -ia sunt, quaedam non -ia. -ia dicimus, quae ultimo supplicio afficiunt vel aquae et ignis interdictione vel deportatione vel metallo, cetera ... haec publica quidem sunt, non tamen -ia. GLOSS. II 97, 18 ἀτιμοποιός: GAIVS inst. 3, 189 poena manifesti furti ex lege XII tabularum -is erat (LIV. 6, 4, 5. 39, 18, 4. 42, 43, 9. 45, 23, 18 SEN. benef. 3, 10, 3 SVET. Caes. 48 Dom. 14 GAIVS inst. 4, 111 EDICT. imp. [M. Aurel. et L. Veri?] Call. dig. 48, 19, 27, 2. CALL. dig. 48, 19, 28 pr. -ium poenarum fere isti gradus, *fusius eos enarrat, sunt partim mortis, partim*: ad existimationem, non ad capitis periculum pertinent. ICTI *saep.* COD. Theod. 9, 21, 2, 5 [*a. 321*] *al.* COD. Iust. 4, 40, 3 [*a. 397*] *saep.* LACT. mort. pers. 7, 12 LAMPR. Alex. 15, 5 AMM. 29, 1, 43 HIER. epist. 100, 7 tract. p. 384, 14 AVG. civ. 18, 5 PASS. Mar. Iac. 8 p. 57, 6 GREG. M. epist. 13, 50 p. 415, 8). VAL. MAX. 1, 7 ext. 10 ad -e supplicium perduxit (*praeterea sexies.* SEN. dial. 5, 32, 2. 10, 8, 2 nat. 2, 59, 8 epist. 18, 11 CVRT. 3, 2, 17. 6, 2, 11 SVET. Dom. 8 PLIN. epist. 8, 14, 14 TRAIAN. Plin. epist. 10, 30, 1 ARNOB. nat. 1, 26 COD. Theod. 9, 10, 1 [*a. 317*]. 11, 30, 8 [*a. 319*] *saepius.* GALLICAN. Avid. 8, 7 LAMPR. Alex. 18, 2. 53, 7. 54, 7 AMM. 8^ies SVLP. SEV. chron. 1, 18, 2 LEX Visig. 8, 2, 1. 9, 2, 3). SVET. Aug. 24 -i animadversione puniit (COD. Theod. 8, 5, 36 [*a. 381*] AMM. 26, 3, 3 INST. Iust. 4, 18, 9. GREG. M. epist. 13, 50 p. 416, 4 -i et ultima supplicii animadversione). IVLIAN. dig. 50, 16, 200 publicam exercitionem et coercitionem -em. COD. Theod. 7, 18, 17 (*a. 412*) -is in eum severitas exseratur. PLAVT. Mil. 294 tuis nunc cruribus capitique fraudem -em hinc creas (EDICT. aed. cur. dig. 21, 1, 1, 1 si quod mancipium -em fraudem admiserit. CIC. Rab. perd. 26 de orat. 1, 232. 2, 199 LIV. 23, 14, 3 VLP. dig. 21, 1, 17, 18 *al.*). PLAVT. Most. 475 -e scelus est. CAECIL. com. 213 fiunt facinora -a (FAVST. REI. epist. 2 p. 167, 23 factis -bus). res capitalis: S. C. de Bacch. (Corp. I 196. X 104) 25 eeis rem caputalem (*i. poenam mortis*) faciendam censuere. *paulo aliter*: CATO or. frg. 10, 5 *rex* tibi interdixit rem -em (*i. causam; cf.* CIC. rep. 3, 48 res -es et reliquas omnes iudicabant. PAVL. FEST. p. 377 sponsorem ... datum in re -i. POMPON. dig. 1, 2, 2, 23 *quaestores* -bus rebus praeessent). *aliter*: *i. q. scelus, crimen morte (exilio) dignum*: CIC. Verr. 3, 68 in rerum -ium quaestionibus (Pis. 87. CORP. V 862 [*Aquileiae*] iudex quaesitionis rerum capital(ium). *cf.* LIV. 1, 49, 4 cognitiones -ium rerum. SVLP. SEV. chron. 2, 51, 1 rerum -ium iudiciis). CIC. Verr. 3, 68 rei -is accusatus (reus: CIC. Verr. 3, 94. 95. 5, 40. 41. arguere: CIC. Caecin. 25 LIV. 45, 5, 8). Verr. 3, 94 rei -is adfinem. 3, 100 rei -is condemnatus (Cluent. 32 dom. 78 Sest. 84 top. 75 Cato 42 SALL. Catil. 36, 2 TAC. ann. 1, 21 GELL. 5, 14, 27 AFRIC. dig. 37, 1, 13 ICTI *saep.* AMM. 28, 1, 21). CIC. Verr. 6, 108 quem iste *Verres* in decimis, in rebus -bus, in omni calumnia praecursorem habere solebat et emissarium. SALL. Catil. 52, 36 manufestis rerum -ium. 55, 5 vindices rerum -ium (QVINT. inst. 7, 3, 33 iudex rei -is. Ps. ASCON. Verr. p. 155 tamquam si *Minos* praetor sit rerum -ium). LIV. 3, 13, 4 rei -is dies dicta sit (25, 4, 8 *et* 10). 45, 16, 4 ad res -es quaerendas (PAVL. FEST. p. 221 [FEST. p. 258, 30?]). CVRT. 6, 8, 25 de -bus rebus ... inquirebat. GELL. 7, 10, 2 ut ea res ei homini -is esset. COD. Theod. 8, 5, 14 pr. (*a. 362*) -em rem fecisse videtur. CIC. Verr. 6, 23 insimulatio ... -is atque invidiosi criminis (VAL. MAX. 5^ies. SVET. Tib. 61 omne crimen pro -i receptum. TAC. ann. 3, 60 GAIVS inst. 3, 213 dig. 23, 1, 17 APVL. apol. 4 EDICT. imp. M. Aurel. L. Ver. dig. 48, 16, 18, 2. *saep. ap.* ICTOS. LACT. inst. 6, 20, 16 ANTH. 412, 13 COD. Theod. 9, 6, 1 [*a. 376*] OPTAT. 7, 1 p. 160, 30 PRVD. c. Symm. 2, 805 AVG. civ. 18, 3 c. Gaud. 1, 28, 32 NOVELL. Valent. 19, 2 [*a. 445*]. EVGRAPH. Ter. Ad. 721 -ia crimina sunt, quae expresse

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

poenam merentur. LEX Burg. lib. const. 70, 1 INST. Iust. 4, 3, 11 CAES. AREL. suggest. p. 295). LIV. 3, 55, 5 neve ea caedes -is noxae haberetur. EDICT. imp. Aug. (*a. 9 p. Chr.*) dig. 48, 18, 8 pr. -a et atrociora maleficia. SEN. contr. 2, 1, 23 capita⟨lia⟩ quaedam vitia. VAL. MAX. 2, 5, 3 -i iudicio damnatae (9, 8 ext. 2 QVINT. inst. 4, 1, 57 TERT. idol. 19 TRYPH. dig. 16, 3, 31 pr. VLP. dig. 3, 3, 33, 2 ICTI *saep.* PANEG. 12, 29 AVSON. 347, 1). LAVS Pis. 43 -e nefas. QVINT. inst. 8, 3, 14 causae (APVL. met. 9, 40 EDICT. imp. M. Aurel. L. Ver. dig. 49, 9, 1 sin autem non sit pecuniaria causa, sed -is. VLP. coll. Mos. 14, 3, 3. CALL. dig. 49, 14, 2, 3 *opp.* re nummaria. *saep. ap.* ICTOS. PAPYR. Berol. 628^r II 3 [*saec. III*] quoniam -le⟨s⟩ causae aliquid a⟨u⟩x⟨il⟩ium conctationis [*sic*] admittunt. SORT. Sangall. 45, 10 CAPITOL. Aur. 24, 2 DAMIG. lap. 4). QVINT. decl. 331 p. 303, 25 an iniuriarum actio -is sit (VLP. dig. 2, 9, 5 -ium actionum iniuriarumque nomine). TERT. pudic. 9 delicta (21 adv. Marc. 4, 9). COD. Theod. 9, 40, 1 (*a. 314*) non prius -em in quempiam promat severamque sententiam (2, 30, 1 [*a. 315*] *saep.* HERMOG. dig. 32, 22, 1 LACT. mort. pers. 50, 4 QVEROL. p. 16, 24 CONST. Sirmond. 14 tit. [*a. 412*] PS. RVFIN. in psalm. 65, 11 BOETH. in top. Cic. 6 p. 388, 10 THEOD. MOPS. in Eph. arg. p. 115, 12 PASS. Petr. Paul. brev. 13 LEX Burg. Rom. 8, 1 LEX Sal. 40, 5. *nota vim plane aliam* ORIBAS. *l. 68*). MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 13 ad accusationem -em. OPTAT. 7, 1 p. 165, 6 -e peccatum (AVG. serm. 216, 3 a -i magnoque peccato. PS. RVFIN. in psalm. 67, 22 -ia, id est criminalia. GENNAD. dogm. 53 -ia et mortalia). SALV. gub. 3, 55 si -bus malis immunis est. *inde i. q. noxius, culpabilis*: *subst.*: RHET. Her. 2, 26, 41 (*affert exemplum falsae definitionis*) quadruplator, ut breviter scribam, -is; est enim improbus et pestifer civis. *adi.*: AVG. in euang. Ioh. 13, 6 *dominus* tamquam alloquens filios -es. de mend. 14, 25 primum est evitandum -e mendacium longeque fugiendum. *praedicative*: LACT. mort. pers. 38, 1 illud vero -e! OPTAT. 7, 1 p. 160, 12 quod quasi -e potuit obici parentibus vestris. capitale est *c. inf. v. p. 346, 23.* *inde nomen magistratus* triumvir capitalis (*cf.* DIO CASS. 54, 26 οἱ τρεῖς οἱ τὰς τοῦ θανάτου δίκας προστεταγμένοι): LEX Bant. (Corp. I 197. IX 416) 15 aid(ilis) tr(ibunus) pl(ebei) q(uaestor) III vir cap(italis). *item* cap. *notatur*: LEX repetund. (Corp. I 198) 16. 22. INSCR. Ephem. epigr. VIII 144 (*Tarracone, saec. I*) CORP. V 872. VI 31774. IX 5191. kapit. *infra l. 52*; k.: CORP. III 6755 (*Ancyrae*); *saepius in* INSCR. capital. LEX Fest. p. 347 *praetor urbanus* tres viros -es populum rogato, hique tres viri quicumque ⟨iure fa⟩cti erunt sacramenta ex⟨igunto⟩ iudicantoque, eodemque iure sunto, uti ⟨quos⟩ ex legibus plebeique scitis exigere iudicareque esseque oportet. CIC. orat. 156 duorum virorum iudicium aut triumvirorum -ium aut decemvirorum litibus iudicandis. VARRO ling. 5, 81 *maleficia* triumviri -es nunc conquirunt. LIV. 25, 1, 10. 39, 14, 10 triumviris -bus mandatum est, ut vigilias disponerent per urbem servarentque ne *eqs.* VAL. MAX. 6, 1, 10 ASCON. Mil. p. 38 CORP. XI 6163 (*aetate Tiberii*). XIV 2831 (*saec. I*). XII 3164 (*aetate Traiani*) III vir(o) capitálí. V 877 (*sub Hadriano*). POMPON. dig. 1, 2, 2, 30 triumviri -es, qui carceris custodiam haberent, ut, cum animadverti oporteret, interventu eorum fieret. CORP. VIII 5350 (*fere a. 140*) M. Cornelio ... Frontoni (*sc. rhetori*) III vir(o) capital(i). X 6006 (*aetate Antonini Pii*) III vir. kapit. XIV 3900 (*saec. III in.*) *saepius.* *similiter* CORP. IX 2845 quattuor vir -is. 5191 duovir cap(italis) (*sc. uterque municipiorum magistratus*).

3 *latiore sensu i. q.* *gravissimus, qui summi momenti est*: *de rebus* (*v.* caput *sub IV B 1*): NAEV. com. 156 amore -i (SEN. dial. 10, 15, 1 amicitia. inimicus *v. p. 343, 81*). CIC. or. frg. A XIII 2 odium (Lael. 2 CENS. 15, 4 SCHOL. Cic. Bob. p. 352, 3). off. 2, 73 -is oratio est, ad aequationem bonorum pertinens. HOR. sat. 1, 7, 13 ira fuit -is (*Achillis et Hectoris*). OV. fast. 3, 839 nominis (*Minervae Captae in monte Caelio*) in dubio causa est; -e vocamus ingenium sollers: ingeniosa dea est. PLIN. nat. 29, 18 nulla praeterea lex, quae puniat inscitiam -em. TREB. trig. tyr. 10, 3 -i enim ioco regna promeruit *Regilianus*. AVSON. 71, 5 (*cum lusu significationis propriae et translatae*) quam *libidinem* Nolanis -is luxus inussit (*i. et* '*luxuria immanis*' *et* '*luxuria capite i. ore noxia*', *sc. fellantium*). AVG. retract. 1, 3, 3 plures iidemque -es *errores*. ORIBAS. syn. 5, 38 -em usus sum adiutorium (*sic*). 5, 53 ut autem -em tibi dicam sententiam. *speciatim* vena capitalis (*v.* caput *sub III A 3*): ORIBAS. syn. 1, 10 si de bracchio -is incidatur vena. in bracchio enim tres sunt venae, quae flebotomantur necessarie: -is, quae est superior et media, quae dicitur matricalis et tertia inferior *eqs. ibid.* -es venae flebotomantur, si ...; -is vena sine periculo inciditur, si. *nota in nomine loci*: PAVL. FEST. p. 66 -is lucus, ubi si quid violatum est, caput violatoris expiatur. *aliter p. 346, 51.* *de homine* (*v.* caput *sub IV A 3*): CIC. ad Q. fr. 2, 11, 4 Siculus ille (*Philistus historicus*) -is, creber, acutus, brevis, paene pusillus Thucydides.

4 *ad ipsum caput hominis pertinens*: *de* AVSON. 71, 5 *v. l 65.* SCHOL. Hor. Vind. ars 124 Clytaemnestra *fecit* camisiam sine -i foramine (*an* capit⟨i⟩ali? *v. p. 346, 66. 348, 54*).

5 *ad tributum pertinens v.* caput *sub II A 2 et v. s.* capitatio. [*fortasse huc trahas* GLOSS. V 560, 24 aera: numer⟨or⟩um -ium pars, *nisi corrigendum* numerum (*i. numerus*), -ium (*subst.*) pars. *cf.* 560, 21 aera: numerum, capitulum]. COD. Iust. 11, 48, 23 pr. *colonus* sit suppositus una cum subole sua ... -i illationi.

masc. subst. **capitālis**, -is *v. p. 345, 26 et infra l. 73.* *neutr. subst.* **capitāl(e)**, -is (ROMAN. Char. gramm. I 119, 3 animal animale faciet, ut ... capital, capitale. GLOSS. II 572, 28 capital capitale): *de forma nom. sing.*: capital *plerumque scribitur editurve*; capitale *legitur*: MELA 1, 58 QVINT. inst. 9, 2, 67 TAC. Agr. 2 EDICT. imp. Hadr. dig. 48, 8, 4, 2 CALL. dig. 48, 19, 27, 1 TERT. castit. 7 SOL. 1, 62 BENED. reg. 55 GLOSS. II 348, 28. 35. 36. 460, 64. III 197, 5. 209, 37. 272, 40. V 353, 23 LEX Sal. *ubique* (*de* FEST. p. 302 *v. infra l. 46*), *apud posteriores fort. recte.* capital *testantur versu* PLAVT. Men. 92 Merc. 611 SIL. 13, 155.

1 *crimen, peccatum capitale* (*cf.* PAVL. FEST. p. 48 -l facinus, quod capitis poena luitur): PLAVT. Merc. 611 -l facis (Men. 92). TER. Ad. 723 fero alia flagitia ad te ingentia boni illius adulescentis. :: ecce autem? :: nova -ia (SCHOL. *ad l.* mortifera). CIC. leg. 3, 6 *minores magistratus* -ia vindicanto (GREG. M. epist. 13, 50 p. 415, 15). LIV. 26, 40, 17 exules, obaerati, -ia ausi. SVET. Tib. 61 *v. p. 344, 79.* CALL. dig. 48, 19, 27, 1 qui -le admiserunt (MOD. dig. 49, 16, 6, 6 si quis commilitonem vulneravit *eqs.* ... -l admittit. LEX Visig. 7, 15. 7, 2, 4 commiserint). FAVST. REI. epist. 5 p. 187, 10 tria itaque haec -ia, sacrilegium, adulterium, homicidium, nisi hic ... fuerint expiata, perennibus illuc (*sic*) concremabuntur incendiis. capital est, *seq. infinit. perf.*: PLIN. nat. 18, 12 frugem ... noctu pavisse ac secuisse puberi XII tabulis -l erat suspensumque Cereri necari iubebant. VAL. MAX. 5, 1 ext. 1 quod apud Persas -l extitisset, solium regium occupasse (CVRT. 8, 4, 17 in sella regis consedisse. PS. FRONTIN. strat. 4, 6, 3 resedisse). MELA 1, 58 ut quaedam *animalia* ... interemisse -le sit (COLVM. 6 praef. 7 ut tam -l esset bovem necuisse, quam civem. PLIN. nat. 10, 62 *serpentem* occidisse, eademque legibus poena, quae in homicidam). SVET. Cal. 24 *in iustitio* risisse lavisse cenasse ... -l fuit. Tib. 58 ut haec quoque -ia essent, circa Augusti simulacrum servum cecidisse, vestimenta mutasse *eqs.* *seq. inf. praes.*: LIV. 24, 37, 9 praesidio decedere apud Romanos -l esse. SEN. benef. 4, 38, 2 ne miseros tecto iuvare -l sit. CVRT. 8, 9, 34 *arbores* violare -l est. PLIN. nat. 12, 63 degredi via -l reges fecere. SIL. 13, 155 praevetitum namque et -l, committere Martem sponte viris. QVINT. inst. 9, 2, 67 -le est obicere ante acta. FRONTO p. 124, 12 N. testimonium falsum dicere -l visum. TERT. castit. 7 agere pro sacerdote. *seq* si, (nisi): CIC. inv. 2, 96 hostias nisi ad sacrificium quoddam redemptor praebuisset, -l esset. LEX imp. Nervae dig. 47, 21, 3, 1 si servus servave ... dolo malo fecerit (*i. terminos moverit*) ei -l *esto.* EDICT. imp. Hadr. dig. 48, 8, 4, 2 si quis adversum edictum meum fecerit, medico *aliquem castranti* ... -le erit. IVST. 2, 7, 8. VOPISC. Tac. 9, 3 -l esset cum bonorum proscriptione. *seq. enuntiat. relat.*: CIC. leg. 2, 21 quique non paruerit, -l esto. FEST. p. 302 qui id fecisset, -l (capite *cod.*, *an scrib.* capit⟨al⟩e?) esset ei. SEN. contr. exc. 3, 8 qui coetum et concursum fecerit, -l sit. *seq.* cum, quod: TAC. Agr. 2 legimus, cum Aruleno Rustico Paetus Thrasea (*alii*) ... laudati essent, -le fuisse. MACR. sat. 3, 13, 5 -l putavit, quod in umero suo locum ruga mutasset. *inde in nom. propr. montis* Capitalia (*i.* Ποιναὶ θεῶν) 'mons altissimus Indicorum' (PLIN. nat. 6, 74) *v. s. nom. propr.*

2 *capitis periculum* (*cf.* NON. p. 38 -l dictum est capitis periculum. GLOSS. V 650, 8 quod caput petat): LVCIL. 658 facile deridemur, scimus -l esse irascier. SOL. 1, 62 ea propter -le, si pars alterutra (*cor et spina in fetu humano*) noceatur. *inde poena capitalis, supplicium*: GLOSS. V 547, 29 poena capitalis. II 348, 28 κεφαλικὴ τιμωρία. *desunt exempla.*

3 *capitis tegumentum*: VARRO ling. 5, 130 dictum -l a capite, quod sacerdotulae in capite etiam nunc *habent.* PAVL. FEST. p. 57 -l linteum quoddam, quo in sacrificiis utebantur. GLOSS. II 348, 36 κεφαλόδεσμος frontale, -le. III 272, 40 κεφαλοδέσμιον. V 353, 23 cervical et -le unum sunt. *sim.* *stramentum capitis* (*cf.* GLOSS. II 460, 64 τυλοπροσκεφάλαιον [τύλη, προσκεφ. *corr.* *Götz*] -le, pilentum. III 197, 5 προσκεφαλίς. 269, 37 προσκεφάλαιον): BENED. reg. 55 stramenta lectorum sufficiant matta, sagum et laena et -le (capitiale *var. lect.*, *fort. recte*, *v. p. 348, 54*).

4 *in* LEGE Sal. *pecunia, quae pro capite violato numeranda est, 'haubitgeld', inde summa, qua damnum illatum expensetur*: LEX Sal. 2, 1 add. 1 DC denarios ... *fur* culpabilis iudicetur excepto -le et delatura. 9, 1 *si quis messem vastaverit* -le in locum restituat. 9, 3. 10 add. 5 si quis puerum aut puellam de ministerium (*sic*) furaverit, *tot* solidos in -lem restituat. 25, 7 -le ancillae *vi stupratae et inde mortuae* in locum restituat. *saep.*

5 *i. q. tributum?* *v.* GLOSS. V 560, 24 *p. 345, 83.*

adv. **capitāliter**: **1** *generatim de vitae periculo, odio, inimicitiis* (*v.* capitalis *sub 1*): PLIN. epist. 1, 5, 4 quam -r ipsum me apud centumviros lacessisset. AMM. 21, 16, 11 -r oderat. PS. AVG. serm. 154, 8 haec tria -r occidunt. 252, 2 fidei veste nudati et -r mortui in perpetuum demergentur. DECL. in Catil. 19 senatum -r fuisse insectatum. CASSIOD. var. 1, 37, 2 videmus ... arietes pro suis ovibus -r insaevire. **2** *in sermone iudiciali vel morali de crimine*: COD. Theod. 9, 21, 6 (*a. 349*) in hac machinatione deprehensus, -r se fecisse cognoscat. FVLG. RVSP. incarn. 37 sive in fide sive

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in operibus -r peccantes. *sim. de poena capitali*: COD. Theod. 3, 14, 1 (*a. 370 vel 373*) *scelus* -r expietur. 7, 18, 4, 4 (COD. Iust. 12, 45 [46], 1, 4; *a. 380*) in officii *rectoris provinciae* primores -r vindicetur. VEG. mil. 2, 22 cum in militem -r animadvertitur. CASSIOD. chron. II p. 158, 1289 Romanus patricius affectans imperium -r est punitus.

capitāneus, -a, -um [*a* caput. *Th.*]. *vox infimae latinitatis. de initio* (*v.* caput *sub III C*): CASSIOD. in psalm. 135 div. in illis -is versibus. *de summa pecuniae* (*v.* caput *sub IV B 5*): PAPYR. Marini 119, 67 (*a. 551*) centum viginti solidos -os a te . . . accepisse ostendimur. *de litteris quasi caput habentibus i. super lineam eminentibus dictum videtur*: GROM. p. 362, 30 quas litteras singulas in terminis invenies, quae -eas (*i. -ae*) non sunt fundorum, sed rationis terminum ostendit (*sic*) (*seq. terminorum A, B, C etc. explicatio*). *de homine praeter ceteros eminenti, duce, patrono* (*v.* caput *sub IV A 3*): INSCR. Bonner Studien p. 238 nr. 51 (*aevi fort. posterioris*) patronus Sthefanus -us reparavet.

capitārium aes quod capi potest PAVL. FEST. p. 65. *a* caput. *de tributo, ut videtur, v.* caput *sub II A 2.*

(**capitās**), -ātis *f. a* capere *finxit* VIRG. gramm. p. 85, 25 caput a capitate (*i. capacitate*) sumi dictum est.

capitātim *adv. a* caput; *cf. c.* capitatus. *per capita* (*i. res gravissimas*) *narrationis* (*v.* caput *sub IV B 2 et v.* capitulum *sub 7*): SERV. georg. 2, 177 *Vergilius* non ea late exequitur, sed -m et breviter transit, quae latius explanat in singulis.

capitātio, -ōnis *f.* [*a* caput. *Th.*]. *i. q. tributum per capita aetate imperatorum impensum; cf.* caput *sub II A 2 et v. Seeck, PW. III 1513; Daremberg-Saglio II p. 898 sqq. nota graecas translationes*: COD. Iust. 10, 16, 1 αἱ κεφαλιτιόναι. 12, 37 (38), 3 τὰς κεφαλιτίονας. NOVELL. Iust. 8, 2 pr. καπιτατιώνων (*lat.* capitorum).
1 *proprie de tributo capitum, i. hominum* (*huc referuntur etiam loci, de quibus dubites ad 1 an ad 2 referendi sint*): CHAR. dig. 50, 4, 18, 29 *si* immunitas alicui concedatur . . . neque *a* -e . . . excusari possunt. COD. Theod. 13, 10, 2 (COD. Iust. 11, 49, 1 *a. 313*) plebs urbana *Asiae minoris* . . . minime in censibus pro -e sua conveniatur. 8, 1, 3 (*a. 333*) -em eorum, qui censiti sunt, haberi immunem (*ibid. iterum*. 7, 13, 6 pr. [*a. 370*] *miles* uxoriam quoque -em . . . praestet immunem. 7, 13, 7, 3 [*a. 375*] *miles comitatensis* patris quoque et matris nec non et uxoris suae -em . . . excusabit *cf.* 11, 12, 2 [*a. 362*] -is indulgentiam immunitatemque. 1, 28, 2 [*a. 364*] depensae . . . -is relevatione). 12, 1, 36 (*a. 343*) *primores quidam* plebeiam quoque sustineant -em (*cf.* 11, 23, 2 [*a. 362*] exactiones in -e plebeia. 13, 10, 4 [*a. 368 vel 370*] a plebeiae -is iniuria vindicandas *virgines viduasque quasdam*). 7, 13, 7, 3 (*a. 375*) *ne* insertae -is numerus minuatur. COD. Iust. 11, 52 (51), 1 pr. (*sub Theodosio I*) sublato in perpetuum humanae -is censu iugatio tantum terrena solvatur (*cf.* COD. Theod. 11, 20, 6 [*et* NOVELL. Theod. 2, 26, 1 *a. 430*] exceptis his, quae in -e humana atque animalium diversis qualitercumque concessa sunt). AMM. 17, 3, 2 quicquid in -e deesset. 17, 3, 4 exuberare -is calculum ad commeatuum necessarios apparatus. **2** *de tributo iugorum, i. fundorum, praediorum sim.*: COD. Iust. 4, 49, 9 (*a. 293*) si minor a venditore . . . dicebatur -o praedii venditi et maior inventa sit. 11, 55 (54), 1 (*aetate Diocletiani*) *rusticana plebs* extra muros posita -em suam detulit et annonam congruam praestat. COD. Theod. 5, 17, 1 (*a. 332*) apud quemcumque colonus iuris alieni fuerit inventus . . . super eodem -em temporis cognoscat (*interpr.*: tributa eius . . . cogatur exsolvere). 11, 12, 1 (*a. 340*) *aliquis* immunitatem dederat iugorum -bus et professionibus amputatis. 8, 11, 1 (*a. 364*) discriptione facta pro -e aut iugatione (11, 7, 11 [*a. 365*] quidquid pro iugatione vel -e deposcitur. 11, 1, 15 [*a. 366*] pro modo -is et sortium [*interpr.*: pro rata canonis sui]. 7, 13, 7, 1 [*a. 375*] pro modo -is suae. 11, 24, 6, 6 [*a. 415*] pro antiquae -is professione). 5, 13, 4 (*et* COD. Iust. 11, 66, 2 *Valentiniani et Valentis aetate*) -is aut canonis augmenta non patiatur. 13, 10, 8 (COD. Iust. 10, 25, 1 *et* 11, 48, 9 *a. 383*) iugatio vel -o libris publicis factae . . . in functionem pristinam redeant. SALV. gub. 5, 42 *pauperes* cum rem amiserint, amissarum tamen rerum tributa patiuntur; cum possessio ab his recesserit, -o non recedit. **3** *de annona iumentis praebenda, i. q. capitum*: COD. Theod. 7, 4, 8 (*a. 362*) militibus ad Kal. Augustas -o denegetur, ex Kal. Aug. praebeatur. 7, 4, 11 (*a. 364*) species proferantur . . . -is.
syn. ad 1 et 2: canon, caput, tributum. *ad 2*: iugatio.
compos.: decapitatio.

capitātus, -a, -um *a* caput. *capite instructus, caput habens.* GLOSS. III 497, 43 κεφαλωτός. **1** *de corporis humani partibus* (*v.* caput *sub III A 3*): LVCIL. 72 si natibus natricem (*i. mentulam*) impressit crassam et -am. **2** *de clavorum superiore fine* (*v.* caput *sub III A 5*): VARRO rust. 2, 9, 15 cingulum . . . cum clavulis -is. **3** *de vitibus in altum provectis* (*cf.* caput *sub III A 1*): COLVM. 5, 5, 9 alii -as vineas, alii bracchiatas magis probant. 5, 5, 11 in ea deinde vinea, quam -am diximus, iuxta ipsam matrem usque ad corpus sarmentum detrahitur. 5, 5, 13. 15. **4** *de herbarum fructuumque partim radice* (*v.* caput *sub III B 1*) *partim de flore* (*v. ibid. sub III B 2*): porrum -um: COLVM. 11, 3, 30. 32 PLIN. nat. 20, 48. 28, 65. 1, 20, 22 PALLAD. 3, 24, 11. 12, 6. [MART.] 13, 19 lemma. CHIRON 770 radices porri -i. MARCELL. med. 26, 31. 33, 50 APIC. 4, 171. 175 CAEL. AVR. chron. 3, 2, 33. GLOSS. porrum -um: πράσον κεφαλωτόν, πρασοκέφαλον (II 153, 47 porrus -us). *inde subst.*: GLOSS. capitatum: κεφαλωτόν. *de aliis herbis*: PLIN. nat. 19, 105 apud nos duo prima genera *ceparum* . . . alterum -ae *cepae. sequitur descriptio.* 19, 122 fruticant ālia et non -a, ut apium et beta. 24, 173 herba impia . . . thyrsi modo vestita atque -a. 32, 126 cunila -a. **5** *de homine*: AVG. c. Iul. op. imperf. 5, 15 fieri enim -i *homines* ab utraque parte potuerunt (*sc. bicipites in creatione*). **6** *generatim de qualibet re*: PS. AVG. categ. 11 cum dicimus pennam pennati et caput -i, videmur usiae partes in accidentibus ponere. BOETH. categ. 2 p. 224[B] dicendum est caput -ae rei esse caput, et -am rem capite esse -am.

×**capitellum**, -ī *n.* [*a* capitulum, caput *deminutive. Th.*] *cf.* VARRO ling. 8, 79 caput capitulum capitellum. *masc.* capitellus: GLOSS. III 589, 21. 631, 46 DIOSC. 2, 162. 3, 128 (*saepius idem neutr.*). [*it.* capitello, *hisp.* caudillo. *M.-L.*] **1** *columnarum caput, i. pars summa* (*v.* caput *sub III A 5*), *cf.* ISID. orig. 15, 8, 15 -a dicta, quod sint columnarum capita, sicut 'supra collum caput' (19, 10, 24): EPIST. Alex. p. 192, 20 columnas cum suis -is. CORP. III 10107 (*Dalmatia, saec. III vel IV*) cum insisterem ad -a columnarum ad termas (*sic*) Licin(i)an(a)s. VVLG. III reg. 7, 16 duo quoque -a fecit . . . fusilia. 7, 18 perfecit columnas . . . ut tegerent -a. 7, 19 -a autem, quae erant super capita. 7, 41 funiculos -orum super -a columnarum duos (7, 42). IV reg. 25, 17 -um aereum (Ier. 52, 22) *saepius.* AVG. quaest. hept. 2, 110 bases non eas tantum videtur dicere scriptura, quibus columnae ab imo fulciuntur, sed etiam superiores, quae -a nos dicimus (GLOSS. V 616, 14 basis est -um columnae). EVCHER. instr. 2 p. 148, 10 epistylia, quae super -a columnarum ponuntur (ISID. orig. 15, 8, 15. 19, 10, 24 GLOSS. V 410, 49. *inde haustum*: GLOSS. V 358, 23 epistelia -a. 380, 46). 2 p. 149, 12 spiras: -a columnarum. CORIPP. Iust. 4, 59 buxea populeis aptans -a columnis. PASS. coron. 1 columnas vel -a columnarum. *ibid. it.* **2** *herbarum capita, i. florum calices fructusve* (*v.* caput *sub III B 2*): PELAGON. 459 thymi -a. CASS. FEL. 44 p. 111, 9 papaveris -a decoques (62 p. 155, 6 codyas id est papaveris agrestis -a. GLOSS. III 581, 23 κώδιον i. -um papaveris [631, 46 capitellus]. 589, 21 capitellus miconus [*i.* μήκωνος]: papaver). DIOSC. 2, 162 *anemone* sicut meconos in medium -a nigra habens. *ibid.* -u(m) maiore(m) et oblongu(m) habens. 2, 163 *argemone* -um simile meconi riadi (*i.* μήκωνι ῥοιάδι) habet (*sim.* 3, 87). 3, 106 in ipsa virga *leptopetali* sunt et -a minuta . . . in quibus -is duo vel tria sunt semina. 3, 128 supra qua virga *tyfae* -us est *al.*
3 *instrumentorum pars summa* (*v.* capitulum *p. 350, 67*): VEG. mulom. 2, 17, 2 ipsum album *oculi* . . . -o paracenterii deorsum deprimis (CHIRON 74 capulo). **4** *mammarum papillae* (*v. p. 350, 82*): PLAC. med. 2, 22 si inde -um mammillae tangas. PS. THEOD. PRISC. add. p. 275, 27 mulieribus vero de uberibus -um ligaverunt *al.* ORIBAS. syn. 5, 7 *nutrix* habens mammillas grandes et pectus et -a mammarum.
5 *scripti, libri sim. caput, i. particula* (*v.* caput *sub IV B 3*): CAES. AREL. reg. mon. 21 dicite . . . benedictionem . . . et -um (CONC. Agath. a. 506 Mansi 8 p. 330[A] post hymnos -a de psalmis dicantur. VITA Caes. Arel. 2, 44 GREG. TVR. Franc. 9, 6 glor. conf. 4. 70 dicto psalmi -o). GREG. TVR. Mart. 1, 5 -um tantum (*sc. somni mei*) vobis excitantibus non explevi (vit. patr. 6, 7 alleluiatico cum -o expleto).

?**capitiālis**, -e *a* capitium? BENED. reg. 55 *p. 346, 66. cf. p. 345, 80.*

capitilavium, -ī *n. a* caput *et* lavare *derivatum.* ISID. orig. 6, 18, 14 vulgus autem ideo diem hunc (*diem palmarum*) -um vocat, quia tunc moris est lavandi capita infantium (eccl. off. 1, 28, 2).

capitīna, -ae *f. a* caput, *incertae significationis, fortasse i. q. caro capitis porcellini? v.* capitulum *p. 350, 40.* TEST. porcell. p. 244 de meis visceribus dabo donabo sutoribus saetas, rix⟨at⟩oribus (risoribus *Leo coni.*) -as, surdis auriculas *eqs.*

capitium, -ī *n.* [*a* caput. *Th.*]. VARRO ling. 5, 131 ab eo, quod capit pectus, id est, ut antiqui dicebant, comprehendit. [*it.* cavezza, *francog.* chevêt, *hisp.* cabezo. *M.-L.*] **1** *foramen tunicae capiti aptum* (*cf.* GLOSS. V 617, 40 -um est summitas vestis per quod caput hominis egreditur): LABER. mim. 62 induis -um tunicae. VVLG. exod. 28, 32 in cuius (*tunicae pontificalis*) medio supra erit -um (περιστόμιον). 39, 21 *fecerunt* -um in superiori parti contra medium oramque per gyrum -ii textilem. Iob 30, 18 quasi -o tunicae succinxerunt me (περιστόμιον τοῦ χιτῶνος). AVG. in psalm. 132, 9 a barba descendere unguentum ad oram *vestimenti* potuit; quae est in capite, ubi aperitur -um. MYTHOGR. 1, 147 obtulit ei (*Agamemnoni*) Clytemnestra vestem sine -o (2, 147. 202). **2** *tunica mulierum (et sacerdotum christianorum) lato foramine circa collum insignis* (*cf.* VARRO ling. 5, 131 *supra l. 62.* HIER. epist. 64, 14 tunica talaris . . . in superiori parte, qua collo induitur, aperta, quod vulgo -um nominant. SCHOL. Iuv. 3, 81 vestem fucatam et Romanae togae erubescendos habitus, id est -um): VARRO frg. Non. p. 542, 23 tunicas neque -a neque strophia neque zonas. p. 542, 26 neque . . . institutum, quod eae (*matres familiarum*) pectore ac lacertis erant apertis nec -a habebant. PAVL. FEST. p. 118 lacerna, quod minus -o est. VLP. dig. 34, 2, 23, 2 muliebria sunt *vestimenta* . . . stolae, pallia, tunicae, -a, zonae, mitrae *eqs.* **3** *capitis tegumentum* (*cucullus, cappa*): NON. p. 542 -a capitum tegmina . . . haec et ca-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pitula (*q. v.*) appellant. METROL. 1, 268 δύο δὲ δίδραγμα, ἃ καλεῖται ἐπικεφάλαια, κατὰ δὲ Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον καπίτιον. GLOSS. V 353, 17 hood (*anglosax. i. q.* '*cucullus*'). *incertum ad 2 an ad 3 pertineat* FEST. p. 210 pescia in Saliari carmine Aelius Stilo dici ait -a ex pellibus agninis facta. [*corrupt.* GLOSS. V 274, 18 *v. s.* captio.]

capito, -ōnis *m.* [*a* caput. *Th.*]. GLOSS. V 564, 7 magnum habens caput. II 97, 35 κεφάλων. 418, 25 προκέφαλος. CIC. nat. deor. 1, 80 ecquos *deos esse arbitramur* silos flaccos frontones -es, quae sunt in nobis? ARNOB. nat. 3, 14 ergo esse dicendum est quosdam -es cilunculos frontones labeones simos *eqs.* *inde pro cognomine cf.* PLAVT. Persa 60 neque eis (*parasitis*) cognomentum erat duris -bus, *rell. v. s.* Capito *nom. propr.* *in nomine piscium* (*cf.* GLOSS. κέφαλος ὁ ἰχθύς. κέφαλος. cephalus): CATO agr. 158, 1 *in medicamine*: piscem -em et scorpionem *l.* I. AVSON. Mos. 85 squameus herbosas -o inter lucet harenas viscere praetenero (*seq. descriptio piscis Mosellani, num idem sit qui κέφαλος Graecorum, dubitatur*). THEOD. PRISC. log. 101 pisces aut -es. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 17 *inter nomina natantium.* [*it.* cavedine, *francog.* chevène. *M.-L.*]

capitulānus, -ī *m. a* capitulum. *qui capita (i. tributa et tirones) exigendi munus habent*: SYMM. epist. 9, 10, 2 postulant ... -i taxationem tironis ab hominibus meis.

capitulāris, -e *a* capitulum, *cf.* capitularius. *ad tributum capitis pertinens*: LEX port. Zarait. (Corp. VIII 4508 *a. 202*) 6 lex -is (*seq. portitorii enumeratio mancipiorum et bestiarum, opp.* 12 lex vestis peregrinae, 17 lex coriaria). GLOSS. II 201, 39 tributum -e: ἐπικεφάλαιον, φόρος. *i. q. summus, gravissimus*: CASSIOD. hist. 4, 35 quae sunt -ia, non est incongruum breviter explanare.

ˣ*neutr. subst.* **capitulāre,** -is (*masc.* capitularis, -is *eodem sensu*: GREG. TVR. Franc. 9, 30 GREG. M. epist. 11, 14. 14, 13 *var. lect.* EPIST. pontif. Pelag. [Greg. M. epist. app. p. 446, 3] ITIN. Anton. Plac. rec. A 18 GLOSS. IV 17, 10): **1** *scriptum quod res summi momenti continet* (*cf.* GLOSS. II 348, 31 κεφάλαιον γραφεῖον): *generatim*: GLOSS. IV 17, 10 annales: annorum -es. *speciatim i. q. mandatum, constitutio, epistula, qua munus potestasque alicui mandatur, continetur, confirmatur*: NOVELL. Iust. app. 8, 3, 1 (*a. 548*) hoc ... datae ei *praesidi provinciae* a nobis administrationis -e habens (ἀρχῆς κεφάλαιον). GREG. TVR. Franc. 9, 30 Gaiso ... accepto -i, quem anteriores scriptores fecisse commemoravimus, tributa coepit exigere. GREG. M. epist. 1, 39ᵃ, 1 -e, quod dedi, assidue relegendum est. 8, 186 in -e transmisso. 9, 131 quid agere debeant, dato sibi -i ... sunt instructi. 11, 14 omnia secundum -em subter annexum requirere utiliterque disponere. 13, 47 *tit.* -e, quid observandum sit. 14, 13 post longum vero tempus suprascriptus Petrus -em (*var. lect.* -e) protulit, quod sibi datum a suo asserebat episcopo. *saepius.* EPIST. pontif. Pelag. (Greg. M. epist. app.) p. 446, 3 nobis quasi -em vel interdictum potius ostenderunt. *epistula vel scriptum accusatoris*: GREG. M. epist. 8, 7 dato contra te -i *al.* **2** *capitis tegumentum, cf.* ISID. orig. 19, 31, 3 capitulum est, quod vulgo -e dicunt, idem et cappa (*q. v.*). GLOSS. III 369, 63 κεφαλόδεσμον (193, 23 capitula⟨re⟩). ITIN. Anton. Plac. rec. A 18 in virgis ferreis pendentes ... anuli, -es, cingella gyrata. **3** *fort. capitis tributum? v.* CORP. VI 8604 *infra l. 77.*

adv. **capitulāriter:** CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 183 volo capitulariter unum eorum, ... percurrere (κεφαλαιωδῶς).

capitulārius, -a, -um *a* capitulum, *cf.* capitularis. kapit-· LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112) 1, 21. *ad tributum tironum* (*v.* capitulum *p. 351, 28 sqq.*) *pertinens*: COD. Theod. 11, 16, 14 (*a. 382*) omnium vilium munerum ac totius -ae sive, ut rem ... communi denuntiatione signemus, temonariae functionis fieri iubemus exsortes. *masc. subst.* **capitulārius,** -ī: *qui tributum exigendi munus habet* (*v.* capitulanus *et* capitularis); *de tironibus exigendis*: COD. Theod. 6, 35, 3 pr. (COD. Iust. 12, 28 [29], 2, 1 *a. 319*) ne exactorum vel turmariorum quos -os vocant, curam subeant. *fort. huc pertinet* GLOSS. V 495, 46 cornicularius: capiclarius. *de tributis fori exigendis*: CASSIOD. var. 10, 28, 1 macellarios, vinarios, -os horreariorum et tabernariorum, fenerarios et cellaritas. *neutr. subst.* **capitulārium,** -ī: **1** *varia tributa capitis*: *vectigal emptoris mancipii* (*de re v. Schulten, Hermes 32 p. 281*): LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181) 12 ⟨qui mancipia sub praecone venum⟩ dederit ... -um in singula capita *tot* ... conductori socio actorive eius dare debeto. PAPYR. Britann. 229, 5 (*a. 166*) emit puerum ... pretio denariorum ducentorum et -o portitorio. *vectigal intrantis in collegium*: LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112 *a. 136*) 1, 21 ut quisquis in hoc collegium intrare voluerit, dabit kapitulari nomine HS. c(entum) n(ummos) et vi⟨ni⟩ boni amphoram. *vectigal fisco numerandum*: CORP. VI 8604 (*fere saec. I ex.*) procurator ad capitulária Iudaeorum (*de re v. adn. Henzeni et Hirschfeld, Die kaiserlichen Verwaltungsbeamten p. 73. fort. hoc loco acc. plur. voc.* capitulare?). ITALA Marc. 12, 14 (cod. k) licet dare -um Caesari? (κῆνσον, VVLG. tributum). **2** *epistula, constitutio* (*v.* capitulare *sub 1*): GREG. TVR. Franc. 9, 30 ostendens -um, in quo tributa continebantur (*infra ibid.* librum ... in quo census ... est inflictus). **3** *rei corporalis pars prominens*: GLOSS. II 97, 20 -iis τοῖς ἀστραγαλίσκοις τοῦ χάρτου.

capitulātim *adv.* [*a* capitulum; *cf. gr.* κεφαλαιωδῶς. *Th.*]. *secundum capita, i. gravissimas res; accedit ad notionem* '*breviter*' (*cf.* GLOSS. II 299, 38 ἐν κεφαλαίῳ: -m, summatim, in summa): NEP. Cato 3, 4 haec omnia *in Catonis originibus* -m sunt dicta. PLIN. nat. 2, 55 nunc confessa de iisdem breviter ac -m attingam, ratione admodum necessariis locis strictimque reddita. FORTVN. rhet. 2, 1 prius universam causam confuse considerare debemus, tunc omnia quae reperta sunt, -m quaestionibus ordinare. TAVRENT. ad Ruric. epist. 3 p. 446, 9 -m iam librum traditurus inspexi. CASSIOD. hist. 6, 34 -m ista describimus.

capitulātio, -ōnis *f. a* capitulum, *cf.* capitulatus. *i. q. recapitulatio*: NICET. spir. 18 faciam itaque -em dictorum. GREG. TVR. Franc. 3 tit. 37 explicit -o (*antea*: incipiunt capitula). THEOD. MOPS. in Eph. 1, 10 hanc *renovationem hominum* ergo -em omnium vocavit eo quod omnia collecta sunt in unum. *compos.* recapitulatio.

capitulātus, -a, -um *a* capitulum, *cf.* capitulatio. *i. q. capitatus.* *de ossibus* (*cf.* caput *sub III A 3*): CELS. 8, 1 p. 326 *costae* primis partibus rotundae et leniter quasi -ae. *de herbis* (*cf.* capitulum *p. 351, 18 sqq.*): PLIN. nat. 17, 156 solebat *in vitium satione* -us utrimque e duro surculus seri eoque argumento malleolus vocatur etiamnunc. *secundum summam vel res gravissimas* (*cf.* capitulum *p. 352, 14 sqq.*): LIB. gener. a. 334 chron. I p. 132, 167 nomina regum -a a geneseos. *fem. subst.* **capitulāta,** -ae *nomen vasis.* NOT. Tir. 44, 10 (*post* capitulum). AVG. epist. 53, 4 -am argenteam et lucernam argenteam (c. Cresc. 3, 29, 33. 4, 5, 66). *adv.* **capitulātē.** *i. q. capitulatim.* PRIMAS. in I Cor. 15 p. 543ᶜ -e ea quae eis praedicaverat, ad memoriam revocat.

ˣ**capitulum,** -ī *n.* [*a* caput *deminutive. Th.*]. *cf.* VARRO ling. 8, 14 ut ab homine homunculus ab capite -um (8, 79 GRAMM. suppl. 70, 32. 34). NOT. Tir. 44, 9. *aliter* LYD. mag. 1, 46 κάπερε ... ἔνθεν ὑποκοριστικῶς τὰ λεγόμενα καπίτουλ[ι]α πατρίως οἱ Ῥωμαῖοι ὀνομάζουσιν. *de declinatione*: PS. ASPER gramm. suppl. 41, 27. *formae*: PROB. app. gramm. IV 198, 34 capitulum, non capiclum. *masc.* capitulus: PS. CYPR. pasch. 15 SERM. Arrian. frg. I 17 p. 623ᴬ. *inde a* PLAVTO. [*it.* capecchio. *M.-L.*]

1 *caput animantium*: *proprie hominum*: PLAVT. Curc. 293 operto -o calidum bibunt. CAECIL. com. 99 resupina obstipo -o sibi ventum facere tunicula. PLIN. nat. 25, 137 *personarum comicarum.* *v. p. 351, 7.* *bestiarum*: CELS. 2, 22 p. 68 in ungulis trunculisque suum, in petiolis -isque haedorum et vitulorum et agnorum (*cf.* capitina *p. 348, 58 sqq.*; *adde* TERT. apol. 14 cum de opimis et integris supervacua quaeque truncatis, -a et ungulas, quae domi quoque pueris vel canibus destinassetis. nat. 1, 10 supervacua esui -a et ungulas et plumarum saetarumque praevulsa *sacrificatis*). PLIN. nat. 25, 104 viperae. *v. p. 351, 6.* 26, 108 gruum. *v. p. 351, 9.* TERT. pall. 3 -um *chamaeleontis* statim a dorso, nam deficit cervix. PELAGON. 86 -um agninum ... decoques. CHIRON 815 haedinum -um. *metonymice* (*v.* caput *sub II A 1*) *de homine*: PLAVT. Asin. 496 scibam huic te -o (*i. mihi*) hodie facturum satis pro iniuria. TER. Eun. 531 o -um lepidissimum.

2 *rerum corporearum pars summa (interdum ima), prominens, extrema*: *rerum arte factarum summum* (*cf.* caput *sub III A 5*): CATO agr. 28, 4 superiorem partem arborum (*in parietibus torcularii aedificandis*) digitos sex altam facito, eo -um robustum indito. VITR. 1, 2, 6 in columnis pulvinati -i (3, 3, 12 in summo scapo *columnarum* sub -o. 3, 5, 5 scapis columnarum statutis -orum ratio ... his symmetriis conformabitur. *saepius.* PLIN. nat. 34, 13 quae *porticus* Corinthia sit appellata a -is aereis columnarum. 36, 178 *bis.* 179. ITALA exod. 39, 2 [Mon.] a singulis -is [κεφαλῇ]. 39, 6 [Mon.] auroraverunt -a columnarum [κεφαλίδας] auro [Lugd. *utroque loco* capita]. CORP. XII 3101 [*Nemausi, in ipso columnae capitello, deo sc. dedicato*] ⟨deo Nema⟩uso sacrum ⟨...⟩nicci f. -um). VITR. 1, 1, 8 in -is enim *ballistarum catapultarum scorpionum* (*i. in bracchiis arcuum*) dextra ac sinistra sunt foramina hemitoniorum (10, 10, 1 foraminum in -is magnitudo. 10, 10, 2 tabulae quae sunt in summo et in imo -i. 10, 12, 1 in quibus excisionibus *tignorum* includuntur -a catapultarum). CELS. 8, 3 p. 330 terebrarum autem duo genera sunt ... alterum -i longioris, quod ab acuto mucrone incipit, dein subito latius fit *eqs.* 8, 15 p. 356 spatha lignea ... in qua summa -um est rotundum et leniter cavum. FRONTIN. grom. p. 33, 22 ad -um perticae. ITALA num. 3, 36 (Lugd. Monac.) -a tabernaculi (κεφαλίδας τῆς σκηνῆς, VVLG. tabulae. 4, 31 [Lugd.]). CHIRON 581 ures *iumentum* reticulatim interpositis -is (*sc. cauterii*; *cf.* 995 uris cauteriorum -is). ISID. orig. 19, 32, 5 Samothracius *anulus* aureus quidem, sed -o ferreo. *in locis sim. fere i. q. angulus* (*cf.* caput *sub III A 4*): VARRO rust. 3, 5, 10 locus *aedificii* ... deformatus ad tabulae litterariae speciem cum -o; forma, qua est quadrata patet *pedes tot* ..., qua -um rotundum est, pedes *tot.* *fort. huc pertinet* GROM. p. 311, 1 (*dub. interpr., agitur de limitandis agris villisque*) si semper normaturam suam consequitur *casa* ... ita -um ad notas iuris revertatur. *pars prominens in corpore animantium* (*cf.* caput *sub III A 3*): PAVL. FEST. p. 220 papillae -a mammarum dictae (ISID. diff. 2, 65. *cf.* MARC. med. 1, 21 ulcuscula in capite similia mammarum -is). CELS. 6, 18, 9 tertium vitium est ora venarum tamquam is quibus-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dam surgentia, quae saepe sanguinem fundunt: αἱμορροΐδας Graeci vocant (*ibid.* adustis -is fit cicatrix. 7, 30, 3 ut omnia venarum quasi -a conspicua sint *al.*). *herbarum fructus, calix, flosculus* (*v.* caput *sub III B 2*): CELS. 5, 19, 15 -orum Punici mali (5, 20, 1. 2. 4. 5, 22, 2). PLIN. nat. 24, 173 ramuli exsurgunt *herbae impiae* sua -a gerentes. 25, 43. 104 *herbae echio* -a viperae similia sunt. 25, 137 *herba lonchitis habet* -a personis comicis similia, parvam exserentibus linguam. 26, 108 *herba geranion habet* folia, inter quae in cacuminibus -a sint gruum. 27, 36 in cacumine *asteris* -a stellae modo radiata. 27, 37. 61. 71. 94. MARCELL. med. 8, 203 folii -um unum. ISID. orig. 14, 6, 22 in qua (*insula Rhodo*) rosae -um (capitolium *et* capulum *var. lect.*) dicitur esse inventum, dum ibi civitas conderetur, ex quo et urbs et insula Rhodos est appellata. *herbarum radix* (*cf.* caput *sub III B 1*): COLVM. 11, 3, 15 autumno conseri debent ... alium, cepae -a, ulpicum. PELAGON. 147 alii -a (*Hipp. gr.* σκορόδου κεφαλάς) duo purgata (CHIRON 969). *plantarum pars ima, herbarum summa, cacumen* (*cf.* caput *sub III A 1*): COLVM. 3, 17, 4 ita cum suo -o sarmentum *in humum* depresserunt (PALLAD. 3, 24, 3 si -um ponas ipsum macescit et multum semen educit). DIOSC. 3, 21 W. ἠρύγγιον ... Ῥωμαῖοι καπίτουλουμ κάρδους.

3 *tributa capitis varia aetate imperatorum impensa* (*cf.* GLOSS. V 560, 21 aera: numerum, -um. *v. sub* caput *II A 2 et sub* capitatio): *in nomine vectigalis lenonum*: EPIST. imp. Commod. (Corp. III 13750 *a. 185/186*) 36 ⟨officia militum⟩ agentium in vexillatione Chersonesitana d⟨e⟩ -o lenocini. 45 propter -um len⟨ocini⟩. *cf.* 15 τέλους τοῦ πορνικοῦ. 33 (*cf. de re* SVET. Cal. 40 *et Corp. III p. 2243*). *tironum praebendorum munus, capitatio* (*de re v. Seeck, PW. III 1540*): COD. Theod. 11, 16, 15 (COD. Iust. 10, 48 [47], 12, 3 *a. 382*) -i atque temonis necessitas nulla mandetur. 11, 16, 18 (*a. 390*) temonis sive -i onera non sentiet. COD. Iust. 3, 28, 30, 3 (*a. 529*) praestita iam specialia beneficia tam de aliis -is quam de pecuniis super memorata militia a parentibus eorum (*silentiariorum aulae*) datis.

4 *pars scripti* (*v.* caput *sub IV B 3*): *librorum, imprimis scripturae sacrae* (*cf.* HIER. in Zach. 1, 5 p. 815 *volumen* Hebraice dicitur megilla ... versum est διφθέρα, a Symmacho κεφαλίς, id est -um. *saepius in codd., velut Catonis agr. Gellii aliorum, rebus enarratis praemittitur* capitulorum *enumeratio, sed dubium qua aetate orta*): TERT. castit. 3 nemo captet ex hoc -o defensionem (monog. 11). idol. 19 in isto -o (nat. 1, 18 virg. vel. 4. PS. CYPR. pasch. 15 in eodem -o, quem exponimus scriptum. AMBR. serm. 46, 1. OPTAT. 4, 9 p. 116, 17 in hoc -o Ieremiae. CASSIAN. conl. 4, 8 *tit.* in -o apostoli. SEDVL. op. pasch. 2, 17. 4, 15 in alio euangelii sancti -o). TERT. pudic 16 alicuius -i ancipitis occasione. uxor. 2, 2 de illo -o ... primae ad Corinthios (NICET. psalm. 2 testimonia ... de ipso apostoli -o). virg. vel. 6 quod pertineat ad hoc -um (HIER. tract. in Marc. p. 320, 19 refertur). IREN. 2, 1, 1 a primo et maximo -o incohare. MAR. VICTORIN. verb. script. 1 lectio ... -i (*cf.* AVG. serm. 164, 2 -um lectionis. ORIBAS. syn. 1 praef. lecto -o). FAVSTIN. trin. 1, 7 PACIAN. epist. 2, 8 p. 43, 6. 3, 11 p. 67, 17 cur illi -um Iohannis adiungis? (CLAVD. MAM. anim. p. 51, 22 subiungis). FILASTR. 45, 6. 50, 3 utuntur -is scripturarum (GENNAD. vir. ill. 64 disseruit ... obscura quaedam sanctarum -a scripturarum. RVFIN. hist. mon. 2 p. 406B GAVDENT. serm. 7). SERM. Arrian. frg. I 17 p. 623A primus -us. CHIRON 262 singulis -is inferius demonstratur. HIER. *saepius, ex. gr.* adv. Iovin. 1, 10 hucusque primum -um edissertum est. epist. 18, 16 ad finem -i (52, 4. *cf.* 55, 2 de extremis partibus et ut ita dicam cauda -i). 48, 6 interpretamur -um apostoli. 95, 3 quaedam -a blasphemiae obtulit. 112, 6 unius -i epistolae ad Galatas *explanatio*. AVG. *saepius, ex. gr.* serm. 13, 4 euangelicum -um recolamus (119, 1. SEDVL. op. pasch. 2, 8 euangelicum ergo sequens ait ita -um. RVFIN. Orig. in Rom. 5, 1 p. 1005A). in psalm. 103 serm. 1, 5 unum -um Pauli. PS. AVG. serm. 272, 1 pauca -a de scripturis sanctis excerpsimus. RVFIN. Orig. in Rom. 2, 13 p. 912D ad apostolici conclusionem -i revertamur. Adamant. 1, 28 patr. 1 praef. 3 *al.* GAVDENT. serm. 18 de -o obscurissimo. HESYCH. Aug. epist. 198, 2. CASSIAN. conl. 10, 13, 1 -um cuiuslibet psalmi (BENED. reg. 18, 5 quattuor -a psalmi CXVIII. 18, 7. 16. GREG. TVR. glor. mart. 33 dictis psalmorum -is). NICET. psalm. 2 -um de apostolo. CLAVD. MAM. anim. p. 169, 1 POMER. 1 prol. 3 *bis*. AVELL. p. 221, 23 (*a. 493*) quo brevi -o (CAES. AREL. sugg. p. 304). SORAN. praef. p. 3. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 219 his ita dictis unum adhuc mihi -um est relictum. inst. div. 5. 23 p. 1137B AVELL. p. 232, 8 (*a. 553*). p. 234, 4 THEOD. MOPS. in I Thess. 5, 1. VISIO Pauli 29 p. 27, 6 neque scientes scripturas neque psalmos plures, sed uni (*sic*) cappituli memores. *legum, constitutionum, sim.*: TRYPH. dig. 34, 5, 9 (10), 3 stipulatio de dote ex -o 'si in matrimonio mulier decessisset' habebit locum (PAVL. dig. 9, 2, 30, 3 *actio* ex hoc -o oritur). VLP. dig. 9, 2, 27, 4 legis *Aquiliae* secundum quidem -um ... tertio autem capite. COD. Theod. 1, 1, 5 (*a. 425*) si -is diversis expressis ad plures titulos constitutio una pertineat. COD. Iust. 5, 13, 1, 8 (*a. 530*) in sequenti -o (9, 13, 1, 5 [*a. 533*] omnibus legis Iuliae -is [*seq.* in hoc capite]. 6, 51, 1, 1 [*a. 534*] in multis -is *legis Papiae*. NOVELL. Iust. 23, 3 pr. [*a. 536*]). COD. Iust. de emend. cod. 2 (*a. 534*) constitutiones nostras decerpere et in singula discretas -a *colligere*. *epistularum*: GREG. M. epist. 5, 7 sed nunc, ut arbitror, unum mihi -um excidit. *saepius.* *inde translate causarum, actionum, iudiciorum membrum vel pars*: COD. Iust. 2, 4, 42 (*a. 472*) si de plurimis causis vel -is eaedem pactiones initae fuerint, illa tantummodo causa vel pars retractetur ... aliis -is firmis manentibus. 4, 1, 12, 4d (*a. 529*) aliis vel -is vel litis membris a iudice examinandis. IVLIAN. epit. novell. 44, 178 (*a. 536?*) in unoquoque -o litis ... iurare cogebatur *litigator*.

5 *i. q. initium* (*v.* caput *sub III C*): ITALA gen. 1, 1 (MAR. Victorin. gen. div. verb. 27) in -o fecit deus (VVLG. in principio).

6 *capitis tegumentum*: NON. p. 542 capitia capitum tegmina ... haec et -a appellant. ISID. orig. 19, 31, 1 ornamenta capitis feminarum: diadema, nimbus, -um et mitra (GLOSS. V 178, 5). 19, 31, 3 -um est, quod vulgo capitulare dicunt, idem et cappa. [*de* PAVL. FEST. p. 48 *et* GLOSS. Plac. V 13, 26 (51, 20) *v. sub* capidulum *p. 312, 23.*]

7 *rei summa vel gravissimum, argumentum potissimum, quaestio vel dogma principale, sim.* (*cf.* GLOSS. κεφάλαιον *et v.* caput *sub IV B 1*): IREN. 2 praef. 2 evertemus per magna -a omnem ipsorum regulam. FAVSTIN. trin. praef. quomodo -a illa solvantur, quae ab Arrianis adversus catholicos ... opponuntur. VVLG. Hebr. 8, 1 -um (κεφάλαιον) autem super ea quae dicuntur. NICET. spir. 6 de spiritus sancti virtute -a proferimus. CONC. Araus. a. 529 p. 46, 22 rationabile visum est, ut pauca -a (*i. dogmata*) ab apostolica nobis sede transmissa ... ad docendos eos, qui aliter quam oportit sentiunt ... proferre et manibus nostris subscribere deberimus. INST. Iust. 4, 18, 11 *leges Iuliae* de certis -is (κεφαλαίων) loquuntur. MART. BRAC. sent. patr. 100 tria sunt ista -a, timor dei et oratio assidua et bene facere proximo suo. PS. SORAN. quaest. med. 44 quid est aphorismus? ... ratio divisa a ceteris et tamquam per -a prolata. [*hucne pertinet* GROM. p. 311, 1 ad notas iuris revertatur? *v. p. 350, 78 sqq.*] GREG. M. epist. 1, 14 de quibusdam fidei -is. 1, 66a damnationem ... trium -orum *eqs.* (*ubi nominatim afferuntur; adde* 4, 2. 3. 37. app. p. 455, 7. *cf.* epist. 2, 49 *tit.* de trium -orum causa [app. p. 446, 34]. 2, 49 p. 151, 5 synodo, in qua de tribus -is actum est [*saep.*]. 9, 147. app. p. 449, 29 in trium -orum negotio [p. 456, 3]). 7, 31 duodecim -a ... Cyrilli reprobant (9, 147. app. p. 464, 23. 41). 9, 135 quaedam catholica -a. 11, 27 p. 296, 29 errorum -a ... praedicare. 11, 56a p. 335, 4 hinc -o contradixisse. *saepius.* *nota titulum librorum*: PELAGII *ap.* AVG. gest. Pelag. 30, 54 in libro eius (*Pelagii*) qui Capitulorum vocatur. *adde*: ACT. Archel. 62 quattuor libros, ex quibus unum quidem appellavit *Scythianus* mysteriorum, alium vero -orum *eqs.* *speciatim in sermone iudiciali i. q. argumentum principale, causa, summa litis, sim.*: COD. Iust. 12, 19, 15, 4 (*a. 527*) super hoc -o. 7, 70, 1 (*a. 528*) si quis in quacumque lite iterum provocaverit, non licebit ei tertio in eadem lite super isdem -is provocatione uti. de cod. confirm. 4 (*a. 529*) sin vero *constitutiones* pro certis -is factae sunt (*opp.* si privilegium ... indulgent). 4, 1, 12, 1 (*a. 529*) causa vel -um decidatur nullo loco provocationi relinquendo. 2, 58 (59), 2, 7 (*a. 531*) *si reus* sacramentum subire recusaverit, in his -is (*i. causis*), quae narratione comprehensa sunt, pro confesso habeatur. 6, 30, 22, 15 (*a. 531*) constitutionibus pro eisdem -is promulgatis. 7, 54, 3, 1 raro contingit in -is lege nostra tantummodo exceptis. 11, 48 (49), 22, 1 *melius est* ex pluribus -is (*i. argumentis*) condiciones ostendi et non solis confessionibus neque scripturis homines forte liberos ad deteriorem detrahi fortunam. *i. q. pactum, mandatum, edictum, constitutio* (*cf.* capitulare *sub 1 et* capitularium *sub 2*): COD. Iust. 12, 19, 15, 5 (*a. 527*) ceteris scilicet anterioris sanctionis -is in suo robore permansuris. 4, 66, 2 pr. (*a. 529*) si quidem aliae pactiones in emphyteuticis instrumentis fuerint conscriptae, easdem et in aliis omnibus -is observari. 5, 37, 28, 5 (*a. 531*) nullam neque in hoc -o (*i. in hac constitutione*) ambiguitatem relinquentes. NOVELL. Iust. 37, 3 (*a. 535*). 62, 2 pr. (*a. 537*) aliud autem -um ... praesenti lege discernendum esse perspeximus. app. 7, 15 (*a. 554*) illud etiam praeteritis -is inserendum esse censuimus. GREG. M. epist. 2, 46 si -um hoc ... documentis idoneis fuerit approbatum. 3, 54 p. 212, 25. 4, 9 in cunctis praedictis -is se sollerter impendat. 4, 11 de quibusdam neglectis hactenus -is. 13, 11 hoc quoque -o praesenti subiungimus (13, 12, 13). *saep.* CONC. Clippiac. a. 626/27 p. 197, 4 nonnulla ex his -a, quae per diversos canonum scripsimus libros ... congessimus. p. 197, 22 edictum vel -a canonum, quod Parisiis ... constitutum est ... censuemus custodire.

8 *magistratus, honos summus* (*sc. ecclesiarum; cf.* caput *sub IV A 3*): GREG. M. epist. 1, 75 consuetudinem ... immotam permanere concedimus sive de primatibus constituendis ceterisque -is (*seq.* ad episcopatum, ad primatus dignitatem).

9 *i. q. crimen capitale, accusatio, poena, iudicium ad caput pertinens* (*cf.* caput *sub IV A 1 et v. p. 346, 13 sqq.*): GREG. M. epist. 1, 47 omnia praeceperunt gravaminum -a submoveri. 3, 7 p. 166, 8 de quibusdam se -is a fraternitate tua ... non legitime nec canonice condemnatum. p. 166, 14 de pecuniariis criminalibusque -is. p. 167, 5 obiecta sibi confiteretur -a (3, 32 de obiectis tibi calumniose -is fueras absolutus. 3, 54 p. 213, 24). 4, 24 quae sunt corrigenda -a. 8, 7 *syn.* capitulari. 13, 47 de falsis se -is accusatum ... asserit. *ibid.* utrum leviora -a an certe graviora probata sint. *saepius*.

derivata: capitellum, capitulanus, capitularis (-arius), capitulatus (-atio, -atim).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

capītum, -ī *n.*, καπητόν (-īt- *propter Graecum verisimile*). LYD. mag. 1, 46 καπιτά. οὕτω δὲ τοὺς ἀπὸ ῥάβδων κοφίνους ἐκάλεσαν ἀπὸ τοῦ κάπερε, οἱονεὶ χωρεῖν. AMM. 22, 4, 9 pabula iumentorum, quae vulgo dicunt -a. *cf.* LYD. mag. 1, 46 *tit.* πότε ἐπεδόθη πρῶτον τοῖς στρατιώταις τὰ λεγόμενα καπητὰ καὶ τί σημαίνει τὸ καπιτὸν ὄνομα. *ibid.* τότε πρῶτον (*bello Veienti*) διωρίσθη τοῖς στρατιώταις παρασχεῖν ... ὑπὲρ ἵππου δαπάνης τὰ λεγόμενα καπιτά. *de re v. Seeck, PW. III 1543.* VOPISC. Aurelian. 7, 7 *miles* -um animalis non vendat. COD. Theod. 6, 24, 1 (*a. 362*) scias senum -um domesticis per singulas quasque scholas ... debere praestari, ceteris ... neque annonarias neque -um esse mandandum. 7, 4, 7 (*a. 362*) milites ad vicensimum lapidem -um petere iussimus (*syn.* 7, 4, 8 *et* 7, 4, 11 capitatio; 7, 4, 9 paleas). 8, 1, 10 (*a. 365*) actuaris ... senas annonas, senum etiam -um, ... *aliis* quaternas annonas et quaternum -um ex horreorum conditis praecepimus ⟨dari⟩. 7, 4, 17 (COD. Iust. 12, 37, 6 *a. 377*) *milites aliique* annonas et -um singulis diebus aut certe competenti tempore, id est priusquam annus elabatur, de horreis consequantur. NOVELL. Valent. 13 pr. (*a. 445*) mille ducentas militares annonas et ducentum -um Numida provincialis exolvat. 13, 5 *Mauri* quinque milia solidorum et quinquaginta -um in annonis ducis consueto tempore annua functione dependant. COD. Iust. 1, 27, 1, 24 *sqq.*, *item* 1, 27, 2, 20 *sqq.* (*a. 534*) capita *et* annonae *enumerantur* (*frequentius* capitus, *q. v.*). NOVELL. Iust. 8, 2 (*a. 535*) percipere de fisco, quae etiam nunc occasione annonarum et -orum ... percipiebat (προφάσει ἀννόνων τε καὶ καπιτατιώνων, IVLIAN. epit. novell. 15, 52 annonas et -a habeat). NOVELL. Iust. edict. 13, 3 (*a. 538/39*) τὰς πεντήκοντα ἀννόνας καὶ τὰ πεντήκοντα καπιτά. CASSIOD. var. 7, 33 ad equos -um definitum. ITIN. Anton. Plac. rec. A 40 *Saracenae* -um, paleas et hordeum, de publico accipient. *v. praeterea* caput *sub V.*

synonyma (*praeter* capitus): capitatio (*l. 12. 25*), palea (*l. 13 et 29*), alimenta *pecorum* (COD. Theod. 8, 5, 3 *cf. l. 3*), pabula (COD. Theod. 10, 1, 17), (caput?). *coniungitur saepe cum* annona.

capītus, -ūs *m.*, *cf.* capitum *et gr.* καπητόν. *genet. plur.* capitūm? *v. l. 35 et 41.* *i. q. capitum.* [COD. Theod. 7, 4, 13 (*a. 365*) species capitum (*corrigendumne* capitu⟨u⟩m *an* capit⟨or⟩um? *an* caput *i. q.* capitus?) annonarumve ex horreis proferantur]. COD. Iust. 12, 37 (38), 8 (*a. 396*) meminerint faenum militibus iustis -bus praestandum ... nec tamen ad oppidum deferendum. 1, 52 *tit.* de annonis et -u administrantium. 1, 52, 1 (*a. 439*) servabitur modus, ut ea pro annonis et -u dignitati suae debitis pretia consequantur [12, 37 (38), 17 pr. (*Anastasii*) circa annonarum vel capitum (*v. l. 35*) eis praebendorum erogationem]. 12, 37, 17 pr. pro isdem annonis et -u. 1, 27, 1, 21 (*a. 534*) pro annonis et -u pro tempore praefecti praetorio ... auri libras centum (*similiter* 1, 27, 1, 22 *sqq. et* 1, 27, 2, 19 *sqq.* annonae *et* capitus *magistratuum enumerantur, interdum* capitum, *supra l. 22*).

caplātor *v.* capulator. **caplōsus** *v.* complosus.

capniās, -ae *m.*, καπνίας, *nomen gemmae.* PLIN. nat. 37, 118 est et sali Megarico similis *gemma* et velut fumo infecta, quae -as vocatur; magnitudine XVI unciarum vidimus formatam inde effigiem Neronis thoracatam. 37, 128 sunt et in hoc genere -ae.

capnios *f.*, κάπνιος, *nomen vitis.* PLIN. nat. 14, 39 capnios et buconiates et tharrupia in Thurinis collibus non ante demetuntur, quam gelaverit.

capnītis *f. a gr.* καπνῖτις *tractum.* *genus cadmeae*: PLIN. nat. 34, 101 tenuissima est in ipso fornacium ore *cadmea*, quam flammae eructarunt, appellata -is, exusta et nimia levitate similis favillae. *nomen gemmae* (*eiusdem ac* capnias?): PLIN. nat. 37, 151 -is quibusdam videtur suum genus habere, pluribus iaspidis fumidae. 1, 37, 56. DAMIG. lapid. 23 lapis c a p n i t e s.

capnos, *acc.* -on *f.*, καπνός. *nomen herbarum.* *masc.* DIOSC. *l. 70.* PLIN. nat. 25, 155 -os t r u n c a, quam pedes gallinacios vocant (*cf.* 1, 25, 98), nascens in parietinis et saepibus, ramis tenuissimis sparsisque, flore purpureo, viridis suco caliginem discutit, itaque in medicamenta oculorum additur. 26, 35 -on herbam qui edere, bilem per urinam reddunt (26, 58 -os trunca detrahit bilem). MARCELL. med. 8, 182 -os nomine est herba, cuius sucus ... renasci eos (*pilos*) non permittit. PLIN. nat. 25, 156 similis et nomine et effectu, sed alia, est -os f r u t i c o s a, praetenera, foliis coriandri, cineracei coloris, flore purpureo; nascitur in hortis et segetibus hordeaceis. 1, 25, 99. DIOSC. 4, 105 de -os. -os, qui inter hordeu(m) nascitur, herba est fruticosa, coriandro similis *eqs.* (*videtur utramque confudisse*). *Mbr.*

cāpō, -ōnis *m.* [*cf. c.* capus. *gr.* κάπων *a Romanis tractum esse videtur. Th.*]. CHAR. gramm. I 103, 26 -o dicitur nunc, sed V a r r o de sermone latino: iterum ex gallo gallinaceo castrato fit capus. *de* ā *longa (vel pro ea* -pp- *duplicata) v. praeter* MART. 3, 58, 38 *Gröber, Archiv 1 (1884) 542.* [*val.* căpun, *it.* cappone, *francog.* chapon, *hisp.* capon. *M.-L.*]

1 *i. q.* g a l l u s c a s t r a t u s (VARRO *l. 75.* PAVL. FEST. p. 46 cantherius hoc distat ab equo, quo ... -o a gallo): MART. 3, 58, 38 coactos non amare -es. [MART.] 13, 63 lemma: -es (*cf.* ANTH. 132 de -e phasianacio). TREB. Gall. 12, 5 e cavea -em emitti ... iussit. APIC. 4, 173 testiculos -um, glandulas porcellinas. haec omnia in se coquantur. PALLAD. 12, 1, 3 sanguine -is Graeci ... fabae semina macerata *adhibetur in medicina*: PELAGON. 123 -em (*trad.* sasonem, *an* pavonem?) sive gallum ... per ventrem ei et dorsum ter traicito. THEOD. PRISC. log. 61 dabo -um maiorum testes. 102 ventrium (ventrem *r*, venerium *DV*) -um ... membranae combustae. MARCELL. med. 34, 94 adipis de -e libram simul permisce. CASS. FEL. 68 p. 166 -is cerebrum ... potui dabis. DIOSC. 2, 26 *sqq. fusius.* *in sacrificio*: CORP. VIII 8247 capone⟨m⟩ ⟨H⟩erculi (*v. adnot. Mommseni*). **2** *latiore sensu i. q.* g a l l u s: IREN. 2, 12, 4 uti ... generent sine alterius complexu quemadmodum gallinae sine -bus. *nota*: GLOSS. IV 224, 53 *in culleo* includebantur homicidae cum simia, serpente et uno -e ac insuta mittebantur in mare. *iocose de adulescentulo*: PETRON. 59 tu cum esses -o, cocococo, atque cor non habebas (*v. adn. Bücheleri ap. Friedländer p. 280*).

derivata: caponinu(s, -m?), capunculus. [*Probst.*

ἀλεκτόρειον **cāpōnīnum** GLOSS. III 255, 75 (187, 50 capininon).

? **caporidia** NOT. Tir. 104, 63 *inter edulia, seq.* potio. capreida *Koppe, an* capo *conferendum?*

1. cappa *n. indecl. nomen litterae graecae.* AVSON. 348, 20 -a fuit quondam Boeotia, nunc Latium k. ISID. orig. 19, 31, 3 *infra l. 25.* *nota numerorum*: PS. ORIG. tract. 14 p. 159, 3 decem et octo apud Graecos iota et -a (*immo* eta!) signantur, quibus litteris nomen Iesu scribitur. *nota mensurae*: ISID. orig. 16, 27, 5 -a Graecum circa finem cornu adiuncto Y Graeco significat cyatum (METROL. p. 134, 16).

2. cappa, -ae *f.* [*fortasse cf. c.* capitulare, capitulum. *Th.*] *i. q. pilleus vel capitium*: ISID. orig. 19, 31, 3 capitulum est, quod vulgo capitulare dicunt. idem et -a, vel quod duos apices ut cappa littera habeat vel quia capitis ornamentum est. GLOSS. V 353, 20 -a vel capsula (*corrigendum* casula *vel* cappula) cuculla (coccula *cod. Amplon.*, cocula *Epin.*). 353, 25 -a scicing (*ita Epin., anglosax. fere i. q. paenula, chlamys,* scinccing *Ampl.*). 354, 44 snod (*anglosax.* snood *i. q. cucullus*). *cf.* 271, 52 birrum: grossior -a. 279, 2 colobium (colophium *cod.*) simplex -a. 320, 58 paenulam: cocula (*lege* cuculla) sine -a. [*it.* cappa, *francog.* chape, *hisp.* capa. *M.-L.*] GREG. TVR. vit. patr. 8, 5 -a autem huius indumenti (*casublae*) ita dilatata erat atque consuta, ut solent in illis candidis fieri, quae per paschalia festa sacerdotum umeris imponuntur. *v. etiam Holder, Altcelt. Sprachsch. I p. 759; Ducange s. v.* 'capa'.

derivata: cappellus (*fort.* cappula?). *Mbr.*

1. cappara, -ae *f.* *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 103[a] (*cod. C*) herba portulaca ... a Graecis dicitur cappara. GLOSS. III 537, 31 -a (cappatra *cod.*) id est portulaca (555, 45 capatnis. 620, 3 cappatras).

2. cappara *v.* capparis *l. 48 sq.*

capparis, -is *f.* (cappari *indecl. n.*, -are *n.*, -ar, -ris, -rus, -ī *m.*, -ra, -ae *f.*), κάππαρις. ISID. orig. 17, 10, 20 -is a Graecis nomen sumpsisse videtur, quod habeat rotunda in summitatibus seminum capitella. CHAR. gramm. I 103, 12 -im feminino genere dixit V a r r o de forma philosophiae II. erit ergo haec -is nominativo. nam et graece feminine dicitur ἡ κάππαρις (BEDA gramm. VII 266, 22).

f o r m a e: *acc.* capparin: MART. 3, 77, 5. -im *passim. abl.* -i *saep.* c a p p a r a: PS. DIOSC. herb. fem. 60 (59) nomen herbae -ae. GLOSS. III 554, 55. 619, 9 (*cf.* 570, 29. 622, 47 *saepius*). 563, 13 cortex de -a. *dub.*: CHIRON 850 unguentum cappar(a)e. c a p p a r i: CELS. 4, 16 PLIN. nat. 13, 127. 24, 121. 25, 96. c a p p a r: DIOSC. 2, 159 de cappare. cappar, quem multi quinosbaton ... appellaverunt. 1, 28 -ar vero livicus et narcoticus. CHIRON 436. c a p p a r e: CHIRON 851 GLOSS. III 540, 7. V 493, 52. c a p p a r u s: GLOSS. III 588, 49. 610, 16. 628, 4. 632, 44 *add. m. 2* THEOD. PRISC. log. 76. *legitur inde a* PLAVTO.

1 *h e r b a i p s a*: PLIN. nat. 13, 127 -i, firmioris ligni frutex seminisque et cibis vulgati. 15, 117 in fruticoso genere ... -is placet. 20, 165 de -i diximus inter peregrinos frutices. *cf.* EVCHER. instr. 2 p. 147, 3 -is frutecti genus in oriente simile lentisco (GLOSS. IV 216, 5. *cf.* V 493, 52 frutectum. 626, 39 frutecti genus). GLOSS. III 588, 49 herba montana (610, 16). PLIN. nat. 24, 121 alia quam -i, quod medici cynosbaton appellaverunt (*cf.* 13, 127. 1, 13, 44 DIOSC. 2, 159. GLOSS. *saep. corruptelis variis*). GLOSS. III 544, 42 -is lappa Herculi (*cf.* 581, 30). 622, 47 καππάριον (*cf.* 540, 7. 566, 63). III 541, 59 peucedanum -is radix (628, 4. 632, 44 *add. m. 2*). *alia herbarum nomina corrupta in* GLOSS. PLIN. nat. 13, 127 cavenda eius genera peregrina ... Arabium ... Africum ... Marmaricum ... Apulum ... quidam id cynosbaton vocant, alii ophiostaphylen (1, 13, 44). 20, 165 non utendum transmarino *genere*, innocentius Italicum. COLVM. 11, 3, 17 item -is serenda est (PLIN. nat. 19, 163 -is quoque seratur siccis maxime). 11, 3, 54 -is plurimis provinciis sua sponte novalibus nascitur. 10, 117 tempore non alio ... -is ... plantantur. 12, 7, 1 herbas ... colligi et reponi oportebit ... -im. 12, 7, 5 -im ... sub tecto siccari ... et ... condiri convenit. *m e t a p h o r i c e*: VVLG. eccles. 12, 5 impinguabitur locusta, et dissipabitur -is. *cf.* SALON. in eccles. p. 1010[A] per -im populus Iudaicus significatur. p. 1010[D] -is: hoc est peribit propter infidelitatem populus Iudaicus.

2 *f r u c t u s, h e r b a e, g e m m u l a e*: PLAVT. Curc. 90 voltisne olivas ... -im? (caparim *codd.*). CELS. 2, 18 quidquid in caule nascitur, qualis est ... -is. 4, 16 aut ipsum -i ... contritum imponere. PLIN. nat. 25, 96 ferunt baculas parvas ut -i. *ibid.* *olivae* perquam parvae nec -i maiores. 27, 95 *lathyridis* semen tuniculis continetur ut -is. 28, 242 cum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

parvo pondere -is aspersum vino. MART. 3, 77, 5 -in . . . et cepas . . . voras. EDICT. imp. Diocl. 6, 25 -is. APIC. 4, 116 concisi -is minuti. 9, 409 ius in locusta et -i. THEOD. PRISC. log. 76 CAEL. AVR. acut. 2, 9, 54. 55 chron. 1, 1, 25. 3, 2, 39 ORIBAS. syn. 4, 18. 23. **3** *usus in medicina*: CELS. 2, 18 imbecillissimam . . . materiam esse . . . qualis est . . . et -is. 2, 29 alvum movent . . . -is. 2, 31 urinam movent . . . -is. 4, 8 aqua cum qua . . . contrita -is radix sit (*cf.* COLVM. 6, 30, 10 ORIBAS. syn. 2 add. p. 846 THEOD. PRISC. eup. faen. 5 log. 19). CELS. 4, 16 huic rei -i aptum est. 4, 29 mixtus -is cortex concisus (THEOD. PRISC. eup. faen. 25. *cf.* GLOSS. III 563, 13 φλοιὸς καππάρεως id est cortex de -a [539, 22]). CELS. 5, 21 ex radice -is corticis . . . p. ✕IV (*cf.* CASS. FEL. 43 p. 107 ORIBAS. syn. 1, 21 syn. 2 add. p. 847. 848). SCRIB. LARG. 129 -is radicis p. ✕. 261. PLIN. nat. 29, 80 coci cum olere marino . . . aut -i. 24, 96 cum -is . . . radice calculos frangit. *cf.* 27, 27. 1, 20, 59 medicinae ex . . . -i. PELAGON. 365 radicis -is (VEG. mulom. 2, 112, 8). CHIRON 436 caulae -is aut -em salsum tritum . . . dabis. 438 sumito -is radicem. 850 unguentum -(a)e. 851 axungia vetus -(a)e. VEG. mulom. 2, 17, 2 radicis -is tunsae. 3, 10, 4 radices -is Siculae vel bacas cum foliis . . . deteres. 4, 2, 6 folii -is. THEOD. PRISC. log. 80 radicis tunsae -is pulvis. 76 -im *sumant.* CAEL. AVR. acut. 2, 9, 54 *et* 55 cum . . . radicibus . . . et -e. chron. 1, 1, 25 dabimus . . . -es sinapi madidatas. 3, 2, 39 cibo . . . ex aqua -is confecto. ORIBAS. syn. 4, 1 suptiliant . . . -is (*cf.* 4, 23). 4, 18 -is condita digestionem excitat. 4, 13 minus nutrit . . . -is. *Stadler.*

cappellus, -ī *m. a* cappa *deminutive. i. q. pilleus*: GLOSS. V 522, 21 galero: -o (569, 31). 584, 8 cidaris et tiara et mitra unum sunt, scilicet pilleus, calamaucus, -us (capeleus *cod.*) cufia sive galerum. *v. etiam Ducange s.* 'capellus'. [*it.* cappello, *hisp.* capillo, *francog.* chapeau. *M.-L.*]

? **cappula,** -ae *fort. a* cappa *deminutive.* GLOSS. V 353, 20 (*ubi* capsula *in cod.*) *v. p. 354, 27.* *Mbr.*

capra *v.* caper.

caprāginus, -a, -um [*a* capra *et* gignere; *cf.* capreaginus. *Th.*]. MACR. sat. 3, 13, 12 lumbos capraginos (-os *plerique codd.*, capruginos *vel* caprugineos *Salm.*) aprugnos.

caprāgo, -inis *f.* [*a* caper *vel* capra *derivatum esse videtur. Th.*]. *herbae nomen*: PS. APVL. herb. 108 quarta *tithymalidis species* . . . latine cicer columbinum et -o dicitur. DIOSC. 4, 164, 8 W. τιθύμαλλος κυπαρισσίας· . . . Ῥωμαῖοι μουλτιλάγω καπρίνα, οἱ δὲ καπράγινε⟨μ⟩ (ταπάγινε *C*).

caprārius, -a, -um *a* capra, caper. [*it.* capraio, *francog.* chevrier, *hisp.* cabrero. *M.-L.*] *i. q. caprinus*: SOL. 1, 97 Polymestor . . . cum a matre locatus esset ad -os pastus. 9, 12 Caranus . . . ubi -um pecus resedisse adverterat, urbem condidit. REG. urb. 7 p. 9, 14 aediculam -am (CVRIOS. urb. reg. 6 p. 8, 12 aedicula -a). ITALA Am. 7, 14 (Gild. Brit. 53 chron. III p. 57, 11) eram pastor -us vellicans sycomoros (pastor caprarum: Weing., Lucif. non parc. 8 p. 225, 18 *al.*; αἰπόλος, VVLG. armentarius). CORP. VI 33379 Eros caprari(us) Antoni ser(vus). *in herbae nomine*: PS. APVL. herb. 108 *tithymalis speciem* appellant Romani mutilaginem -am (*cf.* DIOSC. 4, 164, 8 W. *supra l. 39*). *masc. subst.* **caprārius,** -ī (*cf.* GLOSS. αἰγοπόλος, αἰπόλος, αἰγονόμος, αἰγοβοσκός, αἰγελάτης. custos caprarum): VARRO rust. 2, 3, 10 a -o quodam, qui adduxit capellas ad urbem. COLVM. 3, 10, 17 an . . . laudabimus . . . -um submittentem fetus earum pecudum, quae trigemino partu commendantur. VICT. VIT. 2, 16 cum -o quodam et rustico ad faciendas scrobes vineis profuturas condemnavit. ISID. orig. 1, 39, 16 quamvis opilionum -orumque sermones in iis (*bucolicis*) et cantica inserantur. *nota sideris nomen* (*v. Boll, Sphaera p. 254*): CARM. poet. min. V 68, 11 Perseus inde gener, tunc est -us, inde Deltoton.

caprea, -ae *f.* [*a* capra. *Th.*]. PRISC. gramm. II 112, 16 capreus . . . cuius femininum in usu est -a. VARRO ling. 5, 101 -a a similitudine quadam caprae. GLOSS. δορκάς. *cf.* HIER. in Is. 13, 14—16 p. 243 dorcades i. e. -ae. ITIN. Anton. Plac. rec. A 39 durgones qui et -ae. ISID. orig. 12, 1, 16 eaedem (*de quibus agitur* 12, 1, 15 *v. p. 305, 74 sqq.*) . . . et -ae. *v. etiam* capreus.

de natura et moribus: VERG. georg. 2, 374 *frondi* silvestres uri . . . -aeque (capraeque *M*) sequaces (*cf. p. 356, 18*) illudunt. HOR. epod. 12, 26 ut pavet . . . agna lupos -aeque leones (PORPH. Hor. carm. 4, 4 pr. hostes ita conterritos esse . . ., ut -am visu leonis in se irruentis. DRAC. Romul. 1, 8 non leonem -a *timebat. cf.* AMBR. hex. 6, 4, 26 leopardus -ae agrestis sanguinem bibit). HOR. carm. 3, 15, 12 lascivae similem ludere -ae. PLIN. nat. 8, 228 non esse . . . in Africa . . . nec apros nec cervos nec -as. 10, 197 venenis -ae et coturnices . . . pinguescunt. 11, 191 cervi, -ae (*sic Pint. coll. Aristot. hist. an. 2, 15*; caprae *codd.*) . . . non habent *fel.* 11, 124 *natura* dedit ramosa *cornua* -is, sed parva nec fecit decidua. 11, 222 *sanguis* cervorum -arumque . . . non spissatur. VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 silvestres -as Cretae genitas . . . sagittis confixas ad salutare auxilium herbae dictamni . . . deducit *aliquid eqs.* (PS. APVL. herb. 63, 3 AMBR. hex. 6, 4, 26 *et cf. p. 308, 57 sqq.*). MART. 13, 99, 1 pendentem summa -am de rupe videbis. [MART.] 13, 99 lemma. VVLG. II reg. 2, 18 Asael cursor velocissimus fuit quasi unus de -is, quae morantur in silvis (μία δορκὰς ἐν ἀγρῷ). I par. 12, 8. *cf.* HIER. in Ier. 2, 24 p. 851 -a levis, quam nos genere communi cursorem diximus, explicat vias et velox fertur ad pabula. VVLG. cant. 2, 7 adiuro vos . . . per -as cervosque camporum (3, 5). 2, 9 similis est dilectus meus -ae (2, 11). 4, 5 duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli -ae (7, 3). SIDON. epist. 8, 6, 11 -as, pecus simum. *nota lusum verborum de Tiberio*: ATELL. inc. 4 (Suet. Tib. 45) hircus vetulus capreis (*ludit cum* Capreis) naturam ligurrit. *quaestus aut voluptatis causa pascitur*: VARRO rust. 3, 3, 3 genus . . . venaticum duas habet . . . species, unam, in qua est aper -a (-ia *cod.*) lepus. 3, 3, 8 ut *leporarium* habeat multos apros ac -as (3, 13, 1 *bis*). 3, 12, 1 neque solum lepores ⟨in⟩ eo includuntur silva . . ., sed etiam cervi aut -ae in iugeribus multis. COLVM. 9 praef. mos antiquus lepusculis -isque . . . iuxta villam plerumque subiecta dominicis habitationibus ponebat vivaria *eqs.* VOPISC. Aurelian. 10, 2 ovium decem milia, -arumque quindecim in privatam villam . . . congereret. *cuppedium*: HOR. sat. 2, 4, 43 vinea submittit -as non semper edulis. CELS. 2, 18 generis valentissimi esse . . . omnem grandem feram, quales sunt -a, cervus, aper. 2, 30 *v. l. 22.* IVV. 11, 142 nec frustum -ae . . . novit . . . noster (*sc. puer*). AVSON. 352, 7 -aeque sequaces *memorantur in ordine cenae nuptialis cf. p. 355, 68.* VVLG. deut. 12, 15 integrum et sine macula, quod offerri licet, sicut -am et cervum comedes (12, 22. 14, 5. 15, 22). APIC. 8, 349—351 ius in -a: *seq. praeceptum.* *adhibetur in medicina*: CELS. 2, 30 *astringunt alvum* lepus, -a. SCRIB. LARG. 127 ad auriginem (*sic ed. princ.*) . . . -ae montanae stercus. PLAC. med. 4 de capra silvatica vel -a: *laudat* iecur, cor, fel, cerebrum, splenem, sanguinem, sebum. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 23 *ad cephalaeam* agrestia dabimus pulmenta ut leporis aut -ae (4, 3, 70 *coeliacis*). *in re magica*: PLIN. nat. 29, 67 dentes eius (*draconis*) illigatos pellibus -arum . . . mites praestare dominos.

fera venatica, cui bestiae (cf. p. 355, 69 sqq.) et homines insistunt: VERG. Aen. 10, 724 si forte fugacem conspexit -am . . . gaudet *leo.* HOR. carm. 4, 4, 13 laetis -a pascuis intenta . . . leonem dente novo peritura vidit. IVV. 14, 81 leporem aut -am famulae Iovis (*aquilae*) . . . venantur. AMM. 29, 4, 7 leo ob cervum amissum vel -am morsus . . concrepans. OV. met. 1, 442 *Apollo* numquam talibus (*venenatis*) armis ante nisi in dammis -isque fugacibus usus. SIL. 10, 19 cum -am venator agit. CARM. epigr. 1526[A], 4 ut quiret volucris -as, ut figere cervos. APVL. met. 8, 4 Tlepolemus . . . petebat . . . feras. quid tamen in -is feritatis est? *ibid.* prospectu vestigatorum obsaeptis -is. *ibid.* nec ulla -a nec . . . dammula . . . exurgit toris. VVLG. III reg. 4, 23 excepta venatione cervorum -arum. Sirach 11, 32 sicut perdix inducitur in caveam et ut -a in laqueum. 27, 22 effugit quasi -a de laqueo (HIER. epist. 119, 7 p. 807). HIER. epist. 9 sub frondente captantes arboris ramos fugaces -as. *in harena agitatur*: OV. fast. 5, 372 cur tibi . . . clauduntur rete . . . imbelles -ae? *in proverbiis*: HOR. carm. 1, 33, 8 prius Apulis iungentur -ae lupis quam (PORPH. *ad l.* prius [ut] lupi concumbent cum capr⟨e⟩is). HIER. epist. 70, 6 ne oculos -arum talpa contemnat (84, 7 ad ceteros talpae -arum in me oculos possidetis).

derivata: capreaginus, capreolus.

capreāginus, -a, -um *a* caprea *et* gignere, *cf.* capraginus. PLAVT. Epid. 18 qui varie valent, capreaginum (-genum *A?P*) hominum non placet mihi neque pantherinum genus.

capreida, -ae. *herbae nomen*: CATO agr. 122 capreidam (*cf. Keilii comment.*) vel iunipirum contundito in pila. *fort. huc trahenda* NOT. Tir. 104, 63 *v. sub* caporidia.

capreola, -ae *v. s.* capreolus.

capreolātim *adv.* [*a* capreolus. *Th.*]. *i. capreolorum vitis modo*: APVL. met. 11, 22 nodosis et in modum rotae tortuosis capreolatimque condensis apicibus . . . lectione munita.

capreolīnus, -a, -um *a* capreolus. *i. ad capreolum pertinens*: PLIN. VAL. 5, 30 de carnibus . . . carnes agrestes, quales sunt cervina . . . caprulina (*Alex. Trall. ed. Puschm. II p. 455* δορκάδεια). *cf.* GLOSS. III 551, 48 capriolina caro: αἰγάγρειον. 560, 24 δορκάδειον. 255, 70 -um: δόρκειον. 187, 48 capriolina: δόρκεια. PS. SORAN. quaest. med. 183 quid est dorcadizon pulsus? -us, *seq. explicatio.*

capreolus, -ī *m.* [*cf. c.* caper, caprea. *Th.*]. PRISC. gramm. II 112, 16 -us quoque videtur a nominativo capreus esse. *scribitur*: GLOSS. III 632, 3 caprolus. 538, 38 cabrolus. 582, 5 *al.* DIOSC. 5, 1. 2 *et* GLOSS. *l. 73* capriolus. *v. Olck, PW. III 1548 sqq.* [*it.* capriolo, *francog.* chevreuil. *M.-L.*]

1 *proprie bestia cf.* GLOSS. dorcadis (δορκάς? *herbae nomen* dorcalis *i.* dorcadis *coni. Stadler, PW. suppl. I 275*). IV 316, 31 capriolus: caprifera. II 571, 26 raa (*anglosax. i. q. caprea*): VERG. ecl. 2, 41 duo, nec tuta mihi valle reperti -i . . . bina die siccant ovis ubera: quos tibi servo. COLVM. 9, 1, 1 ferae pecudes ut -i . . . modo lautitiis ac voluptatibus dominorum serviunt, modo quaestui ac reditibus. AMM. 22, 15, 14 in aridis *Aegypti* vescuntur -i et bubali. ANTHIM. 7 carnes . . . de -is. *cf.* GLOSS. III 576, 40 σναγρία i. e. caro i. AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 12 videbis dominum Iesum similem -o aut hinnulo cervorum (Isaac 6, 50). **2** *instrumentum rusticum*: COLVM. 11, 3, 46 vere . . . -is, quod genus bicornis ferramenti est, terra commoveatur. **3** *vitis cauliculus* (*fusius* RVFIN. patr. 1 praef. 2): GLOSS. III 427, 62 cincinni, caprio⟨li⟩ (*add. David*): ἕλικες, περιπλοκάδες. V 595, 67 botrionis latices. VARRO

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rust. 1, 31, 4 *-us* est coliculus viteus intortus, ut cincinnus. hi sunt enim vitis quibus teneat id quo serpit ad locum capiendum, ⟨a⟩ quo capiendo -us dictus. PAVL. FEST. p. 57, 16 -i, vitium cincinni intorti, quia ad locum capiendum tendunt, appellati. MARCELL. med. 11, 1 -is, i. e. summitatibus vitium. ISID. orig. 17, 5, 11 -i dicti quod capiant arbores; sunt enim cincinni sive uncinuli, quibus se innectere vites et suspendere solent arboribus. VARRO rust. capit. p. 4, 23 qualis sit -us in vite. 1, 31, 4 *vitis* ex altera parte parit -um. 1, 31, 5 *vicia* item -os habet ut vitis. COLVM. 4, 14, 1 *cantherium* teneri adhuc pampini -is illigent suis, ne (nec *SAR*) ventis explantentur. 5, 6, 26 circumcisis undique -is (PLIN. nat. 17, 208). DIOSC. 4, 116 *phaselo* super se folia sunt de -u velut cucurbitae aut vitis. 4, 177 hastas eius (ἀμπέλου λευκῆς) et folias et -i similia sunt viti nostrae. *passim.* *in medicina*: CELS. 2, 33 p. 73 et reprimunt et refrigerant ... -ique vitium. SCRIB. LARG. 193 praemacerantur ... vitis -i. MARCELL. med. 11, 1 vitia oris ... decocta aqua cum ... -is ... curari. 20, 25 prosunt ... stomacho ... -i de vite. DIOSC. 5, 1 vitis communis folia et -i in cataplasma compositi dolorem capitis mitigat (5, 2).

4 *in architectura fere i. q. erisma aut cantherius* (*cf.* GLOSS. II 447, 47 συνστάτης): CAES. civ. 2, 10, 3 *columellas* inter se -is molli fastigio coniungunt *eqs.* 2, 10, 5 trabes, quae (*om. pars codd.*) erant in -is collocatae, lateribus lutoque ... conteguntur. VITR. 4, 2, 1 sub tectis, si maiora spatia sunt, et transtra et -i. 5, 1, 9 transtra cum -is columnarum. 10, 10, 4 *columellae catapultorum* -i tres. 10, 14, 2 supra trabes *testudinis* collocentur -i cardinibus alius in alium conclusi. 10, 15, 1 aliud genus testudinis ... omnia habet ... praeter -os. 10, 15, 3 supra eam (*compactionem testudinis Hegetoris*) -i extollebantur ..., supra -os tignum collocatum coniungebat -orum compactiones. 5 GLOSS. II 424, 13 capriolus: πρότονος. III 190, 51 *al.* capriolum: πρόθυρον; *exempla desunt.*

fem. **capreola,** -ae. *scribitur saepius* capriola. GLOSS. δορκάς. II 220, 2 αἰγάγριον. IV 433, 5 -ae: ferae caprae (442, 8). ITALA Is. 13, 14 (Tycon. 4 p. 51, 18) quasi -a (δορκάδιον, VVLG. damula) fugiens. AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 12 *Iesus* salit enim super ecclesiam ... merito sicut -a; quia caprea in altis pascitur, dorcas dicitur a videndo. TRACT. in Luc. 5, 28 ut -a ex compedibus *liberata.* DAMIG. lapid. 41 *lapis gagatromanes* similis est colori capri i. e. -ae agrestis. GLOSS. IV 230, 15 dorcades quadrupedes -ae similis.

derivata: capreolatim, capreolinus.

capreus, -a, -um [*a* caper. *Th.*]. PRISC. gramm. II 112, 16 *v. p. 355, 61. 356, 67.* GROM. p. 352, 3 in limitibus pro terminibus plantavimus ... ficum caprium (*i. caprificum*). *adde fort.* DIOSC. 2, 159 *p. 361, 54. Probst.*

? **capricius** (-um ?), -ī. PAPYR. Marini 80 (*a. 564*) 2, 12 panario rupto uno -o valente nummos octuginta. *a* caper *derivare possis ac sensu 'anguli' vel 'columellae' interpreteris, nisi totus hic libellus suppositicius est.* *Mbr.*

***capricornus,** -ī *m.* [*cf. c. gr.* αἰγόκερως. *Th.*]. *de compositione ex* cornu *et* capra *varias causas afferunt* PETRON. 39 (*p. 358, 66*) *et* MACR. sat. 1, 17, 63 *cf. l. 66.* PRISC. gramm. II 211, 11 cum plerumque composita simplicium declinationem servant, -us secundae invenitur. *nomen pecudis silvestris e caprarum genere, inde nomen sideris*: VARRO rust. 2, 1, 8 nec satis putarunt de duodecim signis sextam partem obtinere pecudum nomina, nisi adiecissent, ut quartam tenerent, -um. *cf. fabulam et figuram*: AMPEL. 2, 10 -us, cui nomen Pan. quo tempore Typhon speluncas incolens in monte Tauro Aegyptum profectus est ad bellum, Pan se in caprae figuram convertit. igitur dii immortales, postquam Typhonem digna poena affecerunt, Pana astrorum memoria decoraverunt (NIGID. schol. Germ. Bas. p. 87, 11). HYG. fab. 196. astr. 2, 28 *-i* effigies similis est Aegipani. *ibid.* eius inferiorem partem piscis esse formationem (SCHOL. Germ. Bas. p. 87 ISID. orig. 3, 70, 31). *inde attributa*: semifer (CIC. Arat. 55), ambiguus (MANIL. 2, 231), biformis (MANIL. 3, 257 GERM. frg. 4, 130), geminus formā (GERM. 557), hirsutus, saetosus *sim.* (AVIEN. *saepius*). *cf.* MANIL. 2, 170. 240. PETRON. 35 *imposuerat* super -um locustam marinam *propter similitudinem.* *aliter* ISID. orig. 3, 70, 31 -i figuram ... inter sidera fixerunt propter capram Iovis nutricem. GLOSS. αἰγόκερως, signum in caelo. *appellatur etiam* Caper; *v. p. 306, 54—57.*

1 *in astronomia*: *de situ*: *ad alias stellas*: CIC. Arat. 91 -i corpora propter Delphinus iacet. 168 *Piscis australis* volvitur inferior -o. VITR. 9, 4, 3 -i supra in altitudinem Aquila et Delphinus. 9, 5, 1 GERM. 321. AVIEN. Arat. 649 *Aquarius* adstat ad ... caudam ... -i. 707. 828 HYG. astr. 3, 27. *in circulo brumali*: CIC. Arat. 273 *orbis australis* distribuens medium subtersecat ... -um (AVIEN. Arat. 979 HYG. astr. 4, 4 p. 103, 26 MART. CAP. 8, 830). *in coluro ad orientem directo*: MANIL. 1, 626 *colurus* tangit te, -e (MACR. somn. 1, 15, 14 MART. CAP. 8, 833). *in zodiaco*: *cum aliis ex XII signis*: CIC. Arat. 326 Q. CIC. carm. frg. 12 VARRO rust. 2, 1, 8 OV. fast. 1, 651 *al.* *in cardine australi* (*opp.* Cancer *quod vide p. 229 sqq*). *signum solstitiale hibernum (saepius cum aliis solis cardinibus), tempus brevissimi spatii solis et diei (brumae), initium auctionis dierum*: CIC. Arat. 59 *-um* cum perpetuo vestivit lumine Titan brumali flectens contorquet tempore currum. hoc ... mense ... non longinquum spatium labere diurnum, non hiberna cito volvetur curriculo Nox. MANIL. 2, 404. 3, 257 cum *Phoebus* fulget in octava -i parte biformis, tunc angusta dies vernalis fertur in horas dimidiam atque novem; sed nox oblita dici bis septem opposita numerus ne claudicet hora dimidia ... inde cadunt noctes, surguntque in tempora luces. 3, 449. 458. 637. 674 una dies toto Cancri longissima signo cui nox aequalis -i sidere fertur. VITR. 9, 3, 3 cum sol incedit a feminibus Sagittarii, quae pars est attributa -o, ad partem octavam, brevissimum caeli percurrit spatium *eqs.* *similia* 9, 8, 12. 13. 15 GERM. 7. 289 PLIN. nat. 2, 81. 18, 221 PS. CENS. frg. 2, 1. 6 CHALC. comm. 66. 77 AVIEN. Arat. 650. 657. 823. 828 AVSON. 363, 8. 371, 10 PROB. Verg. georg. 1, 233/239 *al.* *tempus mensis Decembris*: COLVM. 9, 14, 12 *bruma* fere conficitur circa VIII Kal. Ian. in octava parte -i. 11, 2, 94 XVI Kal. Ian. sol in -um transitum facit. PORPH. Hor. carm. 2, 17, 19/20 (SCHOL. Hor. *ibid.*) SCHOL. Germ. Sang. p. 226, 12 PHILOCAL. fast. Dec. 18 [CORP. I² 1 p. 278]. *Ianuarii*: AVSON. 382, 1 principium Iani sancit tropicus -us (CARM. poet. min. V 67, 9 MENOL. Colot. *et* Vall. Ian. (Corp. I² 1 p. 280). *natalis Augusti imperatoris*: GERM. 558. SVET. Aug. 94 tantam ... fiduciam fati Augustus habuit ut ... nummum ... argenteum nota sideris -i, quo natus est, percusserit. *sidus gelidum et efficiens tempus frigoris, hiemis, tempestatum, pluviarum sim., saepe* gelidus, rigens *sim.*: CIC. Arat. 59 gelidum ... frigus anhelans ... -us. ... hoc cave te in pontum studeas committere mense (GERM. 289 AVIEN. Arat. 655. 661). Q. CIC. carm. frg. 12 bruma gelu glacians iubar est spirans -i. HOR. carm. 2, 17, 19 tyrannus Hesperiae -us undae (PORPH. *et* SCHOL. *ad l.*). MANIL. 2, 252 tuo, -e, gelu contractus in astris (*cf. attributum* angustus 1, 271. 2, 445). 4, 243 Vesta tuos, -e, fovet penetralibus ignes (2, 445). PLIN. nat. 5, 56 in -um et austrinum polum reverso *sole* sorberi *Nilum* et ob id parcius fluere. APVL. met. 9, 32 annus ... ad hibernas -i pruinas deflexerat. AVIEN. Arat. 56. FAV. EVL. p. 5, 21 hiems in -o Aquario Piscibusque finitur (HYG. astr. 1, 7. 4, 5. *cf.* 4, 1 siquis scriptor ... antipodas ... dixerit, quibus in -o aestas summa fiat. MART. CAP. 8, 874). MART. CAP. 8, 874 cum sol a -o hiemali in ... Arietem surgit, vernum tempus arridet. ISID. orig. 3, 70, 31. *de tempore et natura ortus et occasus*: CIC. Arat. 59 serius ... obitus terrai visit Equi vis quam ... -us. 467 oriens -us ab alto lumine pellit Aurigam instantemque Capram ... emergunt ... e terris Volucres, existit ... Sagitta (GERM. 686 AVIEN. Arat. 1244). COLVM. 11, 2, 51 octavo Idus Iul. -us medius occidit. PORPH. Hor. carm. 2, 17, 19/20 oritur sexto decimo Kal. Ian., occidit autem octavo decimo Kal. Febr. (SCHOL. Hor. *ibid.*). CARM. poet. min. V 58, 2 AVIEN. Arat. 1252 HYG. astr. 3, 11. 12. 3, 27 *-us* occidit praeceps, exoritur autem directus. MART. CAP. 8, 843. 8, 844 Cancri signum recte oritur inclinatumque mersatur, licet hoc in -o parva inflexione curvetur. 8, 845 *signum -i* oritur hora et deunce occidit duabus horis et duodecima parte horae. *de stellarum numero*: HYG. astr. 3, 27 habet in naso stellam I, infra cervices I, in pectore II, in priore pede I *eqs.* (SCHOL. Germ. Bas. p. 89).

2 *in astrologia*: *cum aliis zodiaci signis*: *haec elegi*: HOR. carm. 2, 17, 20 seu Libra seu me Scorpios aspicit formidolosus, pars violentior natalis horae, seu ... -us. PROP. 4, 1, 86 quid moveant Pisces animosaque signa Leonis ... et ... quid -us ..., dicam. *enumeratur apud* MANIL. *saepius inter sidera similia*: 2, 231 mediae legis communia signa. 2, 240 *inter utrumque* (*sterilitatem et fecunditatem*) *manentia.* 2, 252 *sedentia.* 2, 281 *trigona* (2, 286). 2, 290 *quadrata.* 2, 365 *hexagona.* 2, 402 *et* 417 *contraria.* 2, 418 *feminina* (FIRM. math. 2, 1, 3. 2, 2, 5). MANIL. 2, 445 fovet -i sidera Vesta. 4, 245 (MENOL. Colot. *et* Vall. [Corp. I² 1 p. 280] tutela Iunonis, *quia -us Ianuario assignatur cf. p. 230, 70*). 2, 463 -us utrisque imperitat (imperat et *codd.*) genibus (4, 708 FIRM. math. 2, 24). 2, 498 Leo ... -i diligit astrum. 2, 547 in Cancro genitos -i semina laedunt. 2, 554 -us et illi adversus Cancer. 3, 576 ter quinos *annos*, -e, dares, si quattuor essent appositi menses. 4, 350 *de decanis*: principiumque sui donat *-us Cancro*; coniuncta Leoni regna ferunt, summas partis et Virginis esse. 4, 568 ultimus in caudae (*i. piscis*) -us acumine summo militiam ponto dictat puppisque colendae ... ministeria. 4, 791 tu, -e, regis, quicquid sub sole cadente est positum. PETRON. 39 in -o aerumnosi *nascuntur*, quibus prae mala sua cornua nascuntur. FIRM. math. 2, 11, 3 in climate primo, id est Alexandriae atque in climate secundo, quod Babylonis est ... -us oritur anno XXVIII *eqs.* 2, 29, 3 initium antisciorum ... est ... a Sagittario et -o. *ibid.* Sagittarius in -um et -us in Sagittarium *antiscium mittunt.*

ad ventos spectans: AMPEL. 4 -us in austrum ventum (FIRM. math. 2, 12).

porta divorum et animarum: MACR. somn. 1, 12, 1 sat. 1, 17, 63 *cf. p. 231, 3.*

3 *cum planetis, in astronomia et astrologia*: GERM. frg. 4, 20 *Iuppiter* modice ... in -o *hiemi sua munera reddit.* 4, 38. 130. 133 *similia de aliis planetis.* PLIN. nat. 2, 64 apsides altissimae sunt ... Mercurio in -o. 2, 65 Mars *apsides altissimas habet in parte* -i vicesima octava. MART. CAP. 8, 884. *cf.* FIRM. math. 2, 3, 6 dicentes (*Babylonii*) ... Martis domicilium -um esse. PS. CENS. frg. 3, 10 *domus* Saturni -us et Aquarius (2, 2, 5 SCHOL. Germ. Sang. p. 224, 1 FIRM. math. 2, 6, 11 MACR. somn. 1, 21, 24. *cf.* FIRM. math. 3, 1, 1 *Petosiris et Nechepso* constituerunt Saturnum in -i parte XV). FIRM. math. 2, 3, 5 Iuppiter

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... deicitur ... in -i parte XV, Mars exaltatur in -i parte XXVIII. 2, 6, 11 a prima parte usque ad VII -*i* Mercurius possidet fines *eqs.*
4 *allegorice*: ZENO 2, 43, 2 *diabolus* infelicibus nonnumquam immittit -um vultu deformem.
5 *nomen trieris a sidere tractum*: CORP. VI 3095 mil(es) classis pr(aetoriae) Misenensis ex -o triere fecit. 32776. X 3597. XI 1840. *Bannier.*

caprifer αἴγαγρος GLOSS. III 361, 63. [*a* capra *et* ferus, *cf. gr.* αἴγαγρος *et* equifer, ovifer. *Th.*] *fem.* caprifera: GLOSS. III 18, 34 αἰγάγριον. IV 316, 31 capriolus. *cf. Roensch, coll. phil. p. 273. Probst.*

caprificātio, -ōnis *f. a* caprificare. PLIN. nat. 1, 15, 21. 1, 17, 44. 15, 81 quae ratio pulvere et -e ... praestat, ne decidant *fici.* 17, 254 -o maturat *ficos.* 17, 256 -o ipsa post imbrem.

caprifīco, -āre [*a* caprificus. *cf. gr.* ἐρινάζειν. *Th.*]. *culicum morsu ficos maturos reddere*: PLIN. nat. 16, 114 fici caprificantur. PALLAD. 4, 10, 28 circa solstitium caprificandae sunt arbores fici (7, 5, 2).

caprifīcus, -ī *f.* (*m. v. infra l. 65, n. v. infra l. 22*) [*a* caper *et* ficus; *item apud Graecos inter se copulata sunt* ἐρινεός, ἐρινάς *et* ἔριφος. *Th.*]. *formae*: capr(a)eficus: CHIRON 657 SCHOL. Iuv. 10, 145 GLOSS. caproficus: PLIN. med. 1, 13. 3, 6 CHIRON 414 *al.* MARCELL. med. 10, 82. 23, 78. 34, 76 (*aliis locis* caprif-). ANON. med. ed. Piechotta 168 ORIBAS. eup. 2, 1 S 23 GLOSS. caproficum *n.*: GLOSS. *genet. in* -ūs: SCRIB. LARG. 175 MARCELL. med. 23, 68 THEOD. PRISC. eup. faen. 27 (*v. infra l. 74*). PLVT. Romul. 29. Cam. 33 καπρίφικον. GLOSS. ἐρινεός, ἀγρία συκῆ, ficus silvaticus; ὄλυνθος. ISID. orig. 17, 7, 18 appellata eo quod parietes quibus innascitur carpit. SCHOL. Ter. p. 157, 15 arbor caprarum i. caprifolium (*cf.* SCHOL. Hor. gloss. Γ epod. 5, 17). *inde a* TER. [*it.* caprifico. *M.-L.*]
1 ***arbor***: **a** *proprie*: PLIN. nat. 34, 133 cinerem fici arboris vel -i. PALLAD. 4, 10, 28 -i arborem (CAPITOL. Aur. 13, 6). MACR. sat. 1, 11, 36 sub arbore -o. 1, 11, 39. TER. Ad. 577 *ad angipōrtum* -us magna. *in sepulchris*: HOR. epod. 5, 17 sepulcris -os erutas (PROP. 4, 5, 76 urgeat *tumulum* vis, -e, tua. MART. 10, 2, 9 marmora ... findit -us. *cf.* SCHOL. Hor. epod. 5, 17 Pers. 1, 25 Iuv. 10, 145). CAPITOL. Aur. 13, 6 de -i arbore in campo Martio contionabundus. *cf.* PLVT. Romul. 23 Cam. 33. PLIN. nat. 17, 256 -orum laudantur ... nigrae et in petrosis (*cf.* MARCELL. med. 10, 82). 16, 95 fici atque -i ... fructum pro flore gignunt. 16, 114 in Ceo insula -i triferae sunt. 17, 225 -us omnibus *morbis* immunis est. 8, 122 circa -os *est chamaeleon.* 11, 17. 11, 40 huic vindemiae Attici signum dedere initium -i. 14, 134 *a vino* procul abesse ... ficos utique et -os. 15, 80 ficetis -us permittitur. PALLAD. 4, 10, 28 inter ficarios -i arborem serunt. 4, 10, 32 *ficus* inseritur in -o. TERT. praescr. 36 de papavere ficus ... ventosa et vana -us exurgit. COLVM. 5, 11, 9 inseritur -i ramus. PLIN. nat. 12, 35 arbor ... fructu -i. 23, 128 grossi (grossae *codd.*) -i. PALLAD. 4, 10, 28 grossi ex -o. *in sacris*: VARRO ling. 6, 18 *nonis Caprotinis* mulieres ... sub -o faciunt; e -o adhibent virgam (MACR. sat. 1, 11, 36 *sq.*). PLIN. nat. 17, 242 prodigio fiunt ... e -o fici. *in medicina*: PLIN. nat. 23, 126 -us etiamnum multo efficacior fico. *cf.* 23, 126—130. MARCELL. med. 23, 78 die Iovis liduna sinistrum pedem nudum in -o ponet qui dolores splenis patietur. PLIN. nat. 34, 133 antispodon vocant cinerem fici arboris vel -i (SCRIB. LARG. 228 MARCELL. med. 34, 76). 23, 130 cortex (PLIN. med. 3, 6 MARCELL. med. 23, 68). PELAGON. 128 -i folia (VEG. mulom. 1, 38, 8 CHIRON 159. 414 *al.* ANON. med. ed. Piechotta 168). CELS. 5, 7 lac -i (SCRIB. LARG. 175 -us lactis aridi. PLIN. nat. 23, 126 CASS. FEL. 20 MACR. sat. 1, 11, 40 CHIRON 998. MARCELL. med. 14, 21 suco vel lacte. *cf.* SER. SAMM. 834 lacteus -i sucus). SCRIB. LARG. 174 -i liber contritus. PLIN. med. 1, 13 -i radix (MARCELL. med. 12, 28. CHIRON 920 cinerem ex -i radice. 921). **b** *translate*: PERS. 1, 25 nisi quae semel intus innata est rupto iecore exierit -us. *nota lusum verborum* MART. 4, 52, 2 qui modo ficus eras, iam -us eris.
c *metonymice i. q. lignum*: PLIN. nat. 16, 227 cuicumque operi facilia flexilia omnia ... praeterque morus et -us.
2 ***fructus***: *m.* COLVM. 6, 6, 4 ORIBAS. eup. 2, 1 S 23. PLIN. nat. 15, 79 -us vocatur e silvestri genere ficus nunquam maturescens. 11, 118 ficarios culices -us parit (*cf.* 15, 80). 16, 114 -i ab adversis foliis nascuntur. COLVM. 11, 2, 56 ficulneis arboreis -um suspendere (PLIN. nat. 15, 80 *cf.* PALLAD. 4, 10, 28). *in medicina*: PLIN. nat. 1, 23, 64 *medicinae* -orum XLII. COLVM. 6, 6, 4 tres -i aridi conteruntur. 8, 5, 23 decocta cum cibo praebetur. PLIN. nat. 23, 129 hiberna -us in aceto cocta. MARCELL. med. 10, 82 -um quae in lapide nascitur colliges sive siccam seu viridem, id est ipsum pomum. THEOD. PRISC. eup. faen. 27 utamur ... -is in aqua decoctis (-us decoctas *Gel. r*, -o decocta *b*). ORIBAS. eup. 2, 1 S 23 fici ... qui silvestres appellantur, acres sunt et diaforetica sunt virtute, sic et illi qui -i dicuntur. *in defixione*: PLIN. nat. 23, 130 -us tauros quamlibet feroces collo eorum circumdata in tantum mirabili natura compescit, ut immobiles praestet.

caprifolium, -ī *n. a* caper (capra) *et* folium. SCHOL. Ter. p. 157, 15 *v. supra l. 27.* PS. THEOD. PRISC. add. p. 287 -a quae cadunt sicca et in pulverem redige. GLOSS. III 592, 5 ligusticae -i lignum (568, 23. 613, 35). 625, 49 ligustice id est caprafolia. [*it.* caprifoglio, *val.* căprifoi, *francog.* chèvrefeuille. *M.-L.*] *Stadler.*

caprigenus, -a, -um *a* caper (capra) *et* gignere *compos.* PRISC gramm. II 196, 6 similiter (*atque* alienigenus) a genere composita proferebant -us ... idque usus confirmat. **1** *adiect. i. q. caprinus*: PACVV. praetext. 5 qua vix (*sic Herrmann.*, quia via *codd.*, quamvis MACR. sat. 6, 5, 14) caprigeno generi gradilis (pecori grandior MACR. *ad l.*) gressio est. CIC. progn. frg. 9 -i pecoris custos de gurgite vasto. VERG. Aen. 3, 221 videmus -umque (*cf.* PRISC. gramm. II 196, 13 potest etiam per syncopam accipi pro -arum. 292, 10. GLOSS. V 174, 16 caprarum) pecus nullo custode per herbas. ANTH. 188, 2 -um cui (*Lyaeo*) fit victima iusta pecus. AVSON. 76, 2 -umque pecus ... balatu assimulas. CYPR. GALL. iud. 527 -am prolem sancta ad donaria sistens. MART. CAP. 3, 224 *medicamen* ex ferulae -ique tergoris resectione confecerat. **2** *subst.* **caprigena,** -ae *i. q. capra*: ACC. trag. 544 -um (*i. caprigenarum cf. l. 7 et 16*) trita ungulis. TERT. nat. 1, 14 sunt penes vos et canino capite ... dei, -ae vel anguini. PAVL. NOL. carm. 31, 454 gravis hirto tegmine saccus -um (*v. l. 7 et 14*) saetis.

caprīlis, -e [*a* caper capra. *Th.*]. **1** *adiect. i. q. caprinus*: VARRO rust. 2, 3, 3 *semen* -e mobilius. OROS. hist. 5, 21, 7 Marium siquidem de -i casa extractum vinciri Sulla iussit. **2** *neutr. subst.* **caprīle,** -is, *caprorum stabulum.* GLOSS. II 220, 12 αἰγὼν ὁ τόπος ἤτοι ἡ μάνδρα. 364, 46 μάνδρα, αἰγών. III 432, 34 αἰγόστασιν. [*it.* caprile, *prov.* cabril. *M.-L.*] VARRO rust. 2, 3, 6 lapide aut testa substerni oportet -e, quo minus sit uliginosum ac lutulentum. 2, 3, 8 exigunt ... hircos in -ia. VITR. 6, 6, 4 ovilia et -ia ita sunt magna facienda *eqs.* COLVM. 2, 14, 7 quotidie, ut culina et -e (coerile *SA*) ... debent emundari. 7, 6, 5 ut ... in -i maiore concordia quietae *capellae* consistant. 7, 6, 6 -e vel naturali saxo vel manu constratum. PLIN. nat. 28, 153 difficilius sese recolligentes a serpentium ictu in -bus optime convalescunt.

caprimulgus, -ī *m.* [*a* capra *et* mulgere. *Th.*]. **1** *qui capras mulget*: CATVLL. 22, 10 bellus ille et urbanus Suffenus unus -us (*i. q. caprarius*) aut fossor rursus videtur. **2** *avis nomen*: PLIN. nat. 10, 115 -i appellantur grandioris merulae aspectu, fures nocturni ... intrant pastorum stabula caprarumque uberibus advolant suctum propter lactis *eqs.* 1, 10, 5ᵇ. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 21 caprimulgo.

caprīnārius, -ī *m. a* caprinus, *cf.* caprarius. *cf. Ruggiero, diz. epigr. II p. 101.* CORP. VI 9231 (*a. 545*) conparavit S⟨te⟩fanu⟨s⟩ caprinar(ius) (*cf.* INSCR. christ. Rossi I 1088, *ubi interpr.* '*caprarum pastor*'). 10317 mag(istri) conl(egii) caprina(riorum) Galla(rum).

caprīneus *v. nom. propr.*

×caprīnus, -a, -um [*i. q. umbr.* cabriner *genet.* '*caprini*'; *a* caper capra. *Th.*]. CHAR. gramm. I 83, 13 -a et apruna cur dissimiliter derivetur quaeri solet. quibus respondebimus utrumque per i proferri debere, sed in alio usum u litteram celebrasse. GLOSS. -um: αἴγειον. -a: αἴγεια. *vox inde a* CATONE *usurpata ab omnibus fere poetis vitatur.* [*it.* caprino, *prov.* cabrin. *M.-L.*]
1 *proprie*: **a** *de variis rebus a capris oriundis earumque usu*: CATO agr. 36 stercus (151, 2 VARRO rust. 1, 38, 3 COLVM. 2, 15, 2. 5, 9, 14 *al.* PLIN. nat. 17, 54. 19, 185 fabis -i fimi ... si porri ... semina inclusa serantur). CIC. nat. deor. 1, 82 *Sospitam* tu numquam ... vides nisi cum pelle -a (PAVL. FEST. p. 85 mulieres februabantur a lupercis amiculo Iunonis i. e. pelle -a. PLIN. nat. 12, 76 *ladanum* -is pellibus excipi. 30, 99 in pellicula -a. HYG. astr. 2, 13 ossa αἰγὸς -a pelle contecta. VLP. dig. 34, 2, 25, 8 pelles -ae ... vestis erunt. IVST. 43, 1, 7 Luperci simulacrum nudum -a pelle amictum est. EDICT. imp. Diocl. 8, 11 pell⟨is⟩ ⟨ca⟩prina. 8, 42ᵃ tegestrae de -is, ⟨p⟩ellis n̄(umero) octo. CARM. epigr. 437, 2 notus in urbe sacra vendenda pelle -a. ITALA [codd. d, e] *et* VVLG. Hebr. 11, 37 circuierunt in pellibus -is. HIER. tract. in Luc. p. 381, 19. RVFIN. hist. mon. 9 p. 423ᶜ melotem, quae est -a pellis. *et passim apud* ECCL. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 117 prohibent ... supra pellem -am dormire ... aegrotantem). *cf.* ITALA exod. 35, 6 (Lugd.) adferent ... domino ... capillos -os. 35, 26 (Wirc.) capillos -os (τρίχας αἰγείας, ITALA *ibid.* [Aug. loc. hept. 2, 152] pilos -os, VVLG. pilos caprarum). EDICT. imp. Diocl. 11, 1 de saet⟨i⟩s -is. VARRO rust. 2, 11, 1 lac maxime alibile ... -um (*cf.* PLIN. nat. 28, 123. COLVM. 7, 12, 13 -um maxime conveniet praeberi catulis. PLIN. nat. 11, 238 *caseo fertile.* 26, 95 *orchis herba* mollior e lacte -o *pota* inhibeat *libidinem.* 27, 65. 28, 126 *quomodo fit lac schiston -um*). VARRO rust. 2, 11, 3 ex hoc lacte casei ... minimi cibi et qui facillime deiciantur -i. PLIN. nat. 28, 133 *butyrum* pinguissimum ex ... -o *lacte.* 28, 123 *ex -o lacte* fortassis fabulae Iovem ita nutritum dixere (*cf.* COMM. instr. 1, 6, 8 lacte -o nutritum *Iovem.* LACT. inst. 1, 22, 19). PLIN. nat. 28, 148 Drusus tribunus plebei traditur -um sanguinem bibisse *eqs.* (VIR. ill. 66, 11). APVL. met. 3, 17 conspicio ... attondentem -os utres (3, 18 tres inflatos -os utres exanimasti. *cf.* VAL. CEM. hom. 19, 4 exundante vino -i generis vasa corrumpi). VLP. dig. 32, 70, 9 lana legata ... -am credo contineri. EDICT. imp. Diocl. 4, 3 carnis -ae sibe verbecinae (GLOSS. III 551, 49 -a caro: αἰγεία *et l. 46 et 82*). AVSON. 462, 3 propositoque praemio -i ventris omento. *nota*: PROB. Verg. georg. 1, 20 cum ... ex capella puer esset natus, cuius pars inferior erat -a. *subst.* caprina, -ae (*sc. caro*): VOPISC. Prob. 4, 6 -ae pondo X. *in medicaminibus hominum et bestiarum*: VARRO rust. 2, 11, 1 *de lacte* (CELS. 2, 12, 1 SCRIB. LARG. 132 COLVM. 7, 5, 16. 20 PLIN. nat.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

20, 35. 86 *passim*. PELAGON. 37 *al.* CHIRON 289 VEG. mulom. 1, 34, 2 *passim*. PLAC. med. 16, 18 *sqq.* THEOD. PRISC. eup. faen. 50 log. 118 MARCELL. med. 6, 8. 23, 6). CELS. 3, 22 *sebum* (4, 27 *al.* COLVM. 6, 11 PLIN. nat. 22, 42. 124 *al.* PELAGON. 175 VEG. mulom. 1, 10, 3 *passim*. PLAC. med. 16, 29 *sqq.* ORIBAS. syn. 2 add.). CELS. 5, 27, 8 imponendum ... super vulnus stercus -um (PLIN. nat. 28, 198 *fimo bubulo* admiscent fimum -um. 28, 223 fimum item -um decoctum. 28, 227 *al.* VEG. mulom. 2, 55, 8 PLAC. med. 16, 35 *sqq.*). CELS. 6, 6, 28 felle -o ... curatur (PLIN. nat. 19, 137. 20, 45 *al.* SER. SAMM. 199 VEG. mulom. 3, 28, 10). 6, 6, 38 sic laborantes inungui oportet sanie iocineris ... -i (PLIN. nat. 8, 253 si -um iecur vescantur, restitui vespertinam aciem *nyctalopi*. 28, 162). SCRIB. LARG. 158 prodest et omentum -um ... ducit enim sanguinem et dolorem levat. COLVM. 6, 12, 5 supra ustum *vulnus* -a instillatur adeps (PELAGON. 192. 370 VEG. mulom. 3, 28, 30 THEOD. PRISC. eup. faen. 26. 65 MARCELL. med. 15, 84). PLIN. nat. 28, 132 genitalium carbunculis -us *caseus* impositus (28, 152. 156 *al.* PLAC. med. 16, 12 MARCELL. med. 8, 40). PLIN. nat. 28, 145 laudatissima *medulla*. 28, 160 vomitione egeri ... -o iure cantharidas. 28, 162 sanguis (28, 206. 216 *al.* CHIRON 381 VEG. mulom. 2, 113, 2 PLAC. med. 16, 25 *sqq.*). 28, 165 -i cornus farina vel cinis (28, 230 -i cornus nidor aut pilorum. 28, 239 *al.* PELAGON. 180 cornu -um combustum. VEG. mulom. 2, 66, 2 PLAC. med. 16, 2 *al.*). PLIN. nat. 28, 202 corium -um cum suo pilo decoctum (28, 222 corii -i cinis). 28, 210 laudant et -i capitis cum suis pilis discocti sucum (PLAC. med. 16, 11). 28, 213 pili ... -i cinis (PLAC. med. 16, 8 -i pili suffimigati *al.*). 28, 226 comitialibus ... dantur et carnes -ae (*at* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 117 carnis imperant abstinentiam ... -ae). *cf.* SORAN. p. 35, 24 -a carne utantur lac aquatum habentes mulieres. PLAC. med. 16, 46 -i tali combusti. 16, 50 -a ungula combusta. *in proverbio*: HOR. epist. 1, 18, 15 rixatur de lana saepe -a (*cf. ad l.* PORPH.) *huc referas titulum* VARRONIS Men. 71—73 -um proelium. **b** *additur ad definiendum pecoris genus*: CARM. Liv. 22, 10, 3 quod ver attulerit ex suillo ovillo -o bovillo g r e g e ... Iovi fieri (VARRO rust. 2, 3, 1 -um gregem constituere. 2, 3, 9 *numerus* in gregibus est minor -o quam in ovillo. 2, 10, 3 qui greges secuntur, praesertim armenticios ac -os, quibus rupes ac silvae ad pabulandum cordi). VARRO rust. 1, 2, 19 institutum ... ut ex -o genere ad alii dei aram hostia adduceretur, ad alii non sacrificaretur *eqs.* COLVM. 1 praef. 26 aliud -um *pecus exigit*; et id ipsum aliter curatur mutilum et raripilum, aliter cornutum et saetosum (7, 6, 1. 7, 7, 4 sicut in ovillo pecore ... -o medebimur). PLIN. nat. 8, 199 genus musmonium (*sic codd.*, musmonum *Barbar.*), -o villo quam pecoris velleri propius. PHYSIOGN. 84 proxime -o balatu eam (*vocem*) exasperent.

2 *translate*: **a** *de hominum oculis*: PLIN. nat. 11, 141 *oculos conditos* clarissime cernere, sicut in (*del. Mayh.*) colore -os. AMM. 23, 6, 75 *Persae* -is oculis torvi. PHYSIOGN. 83 oculos -os libidini esse deditos. **b** *in nomine herbae*: PLIN. nat. 19, 128 est etiamnum, quae vocatur -a lactuca. 20, 58 lactucae sponte nascentis primum genus est eius, quam -am vocant *eqs.* 26, 62 tithymallum ... vocant alii lactucam -am. CHIRON 483 cannae foliam vel -am herbam aut paleam dato.

caprio, -ātum, -āre. *sensus inc., fort. i. q. macerare? an i. q. castrare, capulare?* (*cf. gr.* καπρ(ι)άω): ANTHIM. 23 *pulli* capriati facti melius comeduntur. 24 *pavones* caprientur bene.

DIOSC. 2, 159 cappar, quem multi ... **caprion** ... appellaverunt (*cf.* DIOSC. *gr. Spr.* καπρία). *fort.* capreus? *q. v.*

capripes, -pedis [*cf. c.* αἰγιπόδης. *Th.*]. LVCR. 4, 580 haec loca -des satyros ... tenere ... fingunt. HOR. carm. 2, 19, 4 vidi ... aures -um satyrorum acutas. PROP. 3, 17, 34 -des calamo Panes hiante canent. AVSON. 334, 172 -des agitat cum laeta protervia Panas. ANTH. 682, 1 -s *Pan.* QVEROL. p. 32, 18 noctivagas ... celeres -des hirquicomantes.

capritus. *i. hircus* (*cf. Ducange s. h. v. et s.* capretus). LEX Sal. 5 siquis capritum (*sic 3 β ε*, caprulum *cett. al.*) sive capram ... furaverit. [*provinc.* cabrit. *M.-L.*]

caprofīcus *v.* caprificus *p. 359, 20.*

caprōn(e)ae, -arum [*orig. inc. Th.*]. PAVL. FEST. p. 48 -nae equorum iubae in frontem devexae, dictae quasi a capite pronae. *cf.* GLOSS. IV 29, 49 hic medios inter tempora capillos, proprie vero equorum iubae (GLOSS. Plac. 5, 14, 33) quae imminent, ita dictae, quod sint in caput pronae. NON. p. 22 -nae dicuntur comae, quae ante frontem sunt, quasi a capite pronae (GLOSS. V 649, 37). *forma* c a p r o n e a e: APVL. flor. 3 p. 14. LVCIL. 288 fluitare -as altas frontibus immissas. APVL. flor. 3 p. 14 crines eius praemulsis antiis et promulsis -neis anteventuli et propenduli.

caprotīnus *v. nom. propr.*

caprulīnus *v.* capreolinus. **caprulus** *v.* capritus.

caprunculum vas fictile PAVL. FEST. p. 48. [*orig. inc. Th.*]

***caprūnus**, -a, -um [*a* caper, capra; *cf. c.* aprugnus, aprunus. *Th.*]. *v. etiam* caprinus. MARCELL. med. 8, 198 de lacte -o aut muliebri. 9, 5 fel. 27, 30 ptisana cum adipe -o cocta. *passim.* ANTHIM. 70 lactes -i (76. 82, *codd. pars ubique* caprinus). ORIBAS. syn. 1, 19 lactem iniciendi sunt -um (αἴγειον) aut bovinum. 4, 2 cervina caro, -a (αἴγεια, *cf.* GLOSS. III 403, 49) *al.* [*hisp.* cabruno. *M.-L.*]

capsa, -ae *f.* [capsa *et* capsus *cf. esse videntur c.* capere, capulus. *gr.* κάψα κάμψα καμψίον, *fortasse* καψάκης καμψάκης *hinc tracta*; campsa *apud Latinos quoque apparet graecissantes. Th.*]. PAVL. FEST. p. 48 -ae a Graeco appellantur; has illi κάμπτρας dicunt (GLOSS. *saep.*). GLOSS. II 545, 16 κάμπτριον (IDIOM. gen. gramm. IV 581, 25). III 269, 53 κιβωτός. 369, 49 κάπτρον. *v. etiam l. 61 sq. et 75 et cf.* GLOSS. II 571, 29 camsarius, qui cistam incenso facit, quae -a dicitur. *de formis*: c a m p s a: GLOSS. II 338, 13. 545, 16. IDIOM. gen. gramm. IV 581, 25 (camsa GLOSS. II 571, 29). *idem latere videtur* GLOSS. II 571, 4 casma caest (*anglosax. i. q.* '*cista*'). GLOSS V 352, 51 c a p s i s cest (*anglosax.*). *de materia*: PLIN. nat. 16, 229 *fagus* -isque ac scrineis sola utilis. *de forma*: ISID. orig. 20, 12, 3 undique contecta *v. p. 363, 44. cf. etiam l. 24. de synonymis v. l. 32 sq. legitur inde a* CIC. [*it.* cassa, *francog.* châsse. *M.-L.*]

1 *instrumentum ad libros sim. condendos, cf.* PORPH. Hor. epist. 2, 1, 113 scrinia -as dicit ... in quibus scripta omnia reponantur: CIC. div. in Caec. 51 mihi quam multis custodibus opus erit, si te semel ad meas -as admisero. HOR. sat. 1, 4, 22 delatis -is ... volgo recitare *scripta*. 1, 10, 63 *Cassium* -is ... esse librisque ambustum propriis. epist. 2, 1, 268 -a ... operta. STAT. silv. 4, 9, 21 de -a miseri libellionis emptum plus minus asse Gaiano donas. IVV. 10, 117 custos angustae vernula -ae. PASS. Scill. p. 114, 19 quae sunt res in -a (σκεύεσιν) vestra? PAVL. dig. 33, 10, 3, 2 supellectili continentur ... -ae, armaria *eqs.* PORPH. Hor. sat. 1, 4, 21 *sq.* *Fannii* imago et -ae cum libris in bibliothecas ultro receptae. GREG. TVR. Franc. 3, 10 viginti euangeliorum -as ... ex auro puro ac gemmis praeciosis ornatas. **2** *receptaculum variarum rerum*: PLIN. nat. 8, 107 -arum modo includitur *corocottae dens*. 15, 65 in floccis -isque *mala et pira* (*cf.* 15, 82 servat in -is *ficos*. MART. 11, 8, 3 poma ... hiberna maturescentia -a). QVEROL. p. 18, 15 da mihi ... -as (*sc. auri*) Titi *Vespasiani*. *cf.* p. 48, 16 omnes intus saccos -as scrinia requirunt. MARCELL. med. 36, 47 pastillos facies et in -a nova repones. PS. PROSP. prom. 1, 33, 45 accepit mater eius (*Moysis*) -am (VVLG. exod. 2, 3 fiscellam; θίβιν). *ad l. cf.* PS. ORIG. tract. 7 p. 81, 12 hoc vasculum (*tibin*) ex hebraea lingua alii -am, alii cistolam interpretati sunt, quod nos expressius ... scrinium appellamus. DRAC. Orest. 319 diademales profert ... -as. ENNOD. carm. 2, 132, 7 angusta ... res mille includere -a. OP. imperf. in Matth. 40 p. 849 modicam habebat farinam in -a. *ibid.* -a autem exuberabat. **3** *pars carpenti, ploxemum, capsus* (ISID. orig. 20, 12, 3 GLOSS. V 174, 17): PAVL. FEST. p. 230 *v. p. 363, 47 sqq.* **4** *ima navis pars*: PASS. Fel. 5 fuit in -a navis.

derivata: capsula (-ella), capsarius (-ararius), capsilago.

***capsacēs**, -ae *m.*, καψάκης. *ubique graece declinatur praeter* AVG. serm. 239, 3 *et* EPIPHAN. de mensur. 18; *ibid. de genere et magnitudine*: de capsace, quae his quidem XII sextariorum solet esse mensura. nihilominus vero aequivoce huic -i appellatur et ille qui Eliae praeparatus est, cum sextariorum non plus sit ipse quam IV. *vas olearium*: ITALA III reg. 17, 14 (Cypr. eleem. 17) *Elias viduae Sareptensi*: fidelia farris non deficiet et -es (καψάκης, VVLG. lecythus) olei non minuet. *huc pertinent*: HIER. epist. 22, 32 -e completo, qui alendus venerat, alit. 54, 16 farina seritur et olei -es nascitur. RVFIN. Orig. in gen. 16, 3 AVG. serm. ed. Mai 39, 1. 137, 3 AVELL. p. 744, 18; *saepius apud* ECCL.

capsārārius, -ī *m. cf. c.* capsarius. *custos vestimentorum, cf.* capsarius *sub 2.* CORP. VI 9232 -us de Antoninianas. *cf.* 9234 ⟨caps⟩arariu⟨s⟩. *fem.* CORP. VI 9233 c a p s a r a r a.

capsāricius *v.* carbasineus.

capsārius, -ī *m.* [*a* capsa campsa. *Th.*]. *de formis*: FAST. ann. Iul. Antiat. a. p. Chr. 51 (Corp. I² 1 p. 247) C 2, 30 campsarius (GLOSS. II 338, 14 *v. l. 75*). SCHOL. Hor. sat. 2, 7, 110 campsarium (can- γ). CORP. XIII 5623, 6 ⟨c⟩absarius. GLOSS. II 571, 29 camsarius. *graece*: EDICT. imp. Diocl. 7, 75 καμψαρίῳ, *at* CORP. III p. 2328⁵⁹ frg. Aegirat. II 7, 75 καψαρίῳ (PAPYR. Florent. 63, 4). *v. Mau, PW. III 1553.* [*it.* cassaio. *M.-L.*]

1 *qui capsam portat*: *cf.* VLP. dig. 40, 2, 13 -us i. e. qui portat libros (*inter officiales proconsulis*). GLOSS. II 199, 16 *al.* καμπτροφόρος. SVET. Nero 36 quosdam cum paedagogis et -is uno prandio pariter necatos. AVG. in psalm. 40, 14 nobis serviunt Iudaei, tanquam -i nostri sunt. **2** *custos vestimentorum*: *cf.* PAVL. dig. 1, 15, 3, 5 mercede servanda in b a l i n e i s vestimenta suscipiunt. GLOSS. 307, 60 εἱματοφύλαξ (518, 16). EDICT. imp. Diocl. 7, 75 (*in tit.* de aeramento): -o in singulis labantibus ✕ duos. SCHOL. Iuv. 3, 263 *guttos* habent -i. *huc pertinere videntur* CORP. VI 6245 Epaphra puer capsa⟨rius⟩. 7368 L. Volusio Heraclae -o. 9232. *nota*: CORP. VI 3952 (*e monumento Liviae*) Eutactus Liviae Asia Liviae capsar⟨ius⟩. **3** *qui capsas facit*: *cf.* GLOSS. II 338, 14 καμπτροποιός. 571, 29 qui cistam incenso facit quae camsa dicitur. **4** *militaris officialis nomen; de ambigua significatione v. Bormann, Der röm. Limes in Österreich 7 p. 134 sq.*: TARR. PAT. dig. 50, 6, 7(6) medici -i, artifices ... *muneribus gravioribus vacant.* CORP. VIII 2553 (*aet. Septimii Sev.*) librarius et discentes capsario⟨rum⟩. XIII 5623 miles legionis VI⟨II⟩ ⟨An⟩to⟨n⟩i⟨ni⟩ane A⟨ug(ustae) c⟩absarius ex vo⟨to⟩. INSCR. Revue archéol. 1906, 4 p. 471, 8 caps(ario) coh(ortis). INSCR. Der röm. Limes *v. l. 77* capsariorum ⟨leg(ionis) X⟩IV g(eminae). *privatus ut videtur homo*: CORP. V 3158 M. Terentius M. f. Marcellus -us sibi et suis.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

subst. neutr. **capsārium,** -ī: GLOSS. III 306, 17 εἱματοφυλάκιον. *cf. Funck, Archiv 8 (1893) 390.* SCHOL. Hor. sat. 2, 7, 110 in -is multae sunt strigiles Romae.

capsella, -ae *f.* [*a* capsula, capsa *deminutive. Th.*]. *formae*: GLOSS. V 354, 24 capsellum (-am *Goetz*): vas rotundum et longum. DIOSC. *v. l. 24.* **1** *i. q. capsula, cistella* (*cf.* FVLG. serm. ant. 50 cistellam dicunt -am): PETRON. 67 *Scintilla* de cervice sua -am detraxit aureolam .... inde duo crotalia protulit. VLP. dig. 33, 7, 12, 1 in quibus (*-is*) fructus componuntur ... instrumenti esse. VVLG. I reg. 6, 8 et vasa aurea ... ponetis in -am (6, 15). 6, 11 *capsella* habebat mures aureos et similitudines anorum. MARCELL. med. 23, 47 splen intra parietem dormitorii cubiculi tectorio i. e. -a inclusus reponitur. PLIN. VAL. 3, 26 *collyria* pones in -a. GLOSS. IV 144, 6 pixides vasa modica ... in similitudinem -ae. *apud christianos conduntur reliquiae, sim.*: MIRAC. Steph. 1, 8 apprehendens -am argenteam, in qua erat reliquiarum portio. AVELL. p. 680, 17 (*a. 519*) singulas ... -as (*argenteas ibid. 15*) per singulorum apostolorum reliquias fieri debere. GREG. TVR. Mart. 3, 43 extractum pulverem, quod de sepulchro sancti abstuleram -a. INSCR. christ. Rossi II p. 245, 5 sub qua -as placidas geminasque. p. 245, 9 -am gaudens unam deducit ad urbem *eqs.* **2** *in nomine herbae; cf.* GLOSS. III 589, 29 -a i. e. fisalidus (φυσαλίς, *Götz; cf. etiam Stadler, Archiv 10 (1898) 93*): MARCELL. med. 20, 115 echios radicis h. e. -ae ... uncias singulas. DIOSC. Vind. C 140^{v} χαμψελλα, N 38 καψελλα *i. q.* θλάσπι; *cf.* DIOSC. gr. 2, 185 Spr. (GLOSS. III 559, 3 obtyron, *ubi Götz cf. gr.* myopteron *mavult*).

? **capsidile** est capsa vel pera GLOSS. V 617, 48 (*fort. i. q.* cassidilis).

capsilāgo, -inis *f.* [*fortasse a* capsa. *Th.*]. *nomen herbae*: PLIN. VAL. 2, 28 p. 48^{D} -is seminis, quod est iusquiami siliquas octodecim.

? **capsipis** (*fort.* γύψος, γύψωσις*?*) i. e. creta argenti GLOSS. III 621, 6 (556, 26 cossipis).

1. capsis *v.* capsa *p. 362, 9.* **2. capsis** *v.* capio *p. 318, 47 et 56.*

capsula, -ae *f. a* capsa *deminutive.* *capsa ad varias res condendas*: FAB. PICT. Gell. 10, 15, 14 apud eius (*flaminis Dialis*) lecti fulcrum -am esse cum strue atque ferto oportet. CATVLL. 68, 36 una ex multis -a (*sc. librorum*) me sequitur. SEN. apocol. 3 *Clotho* aperit tum -am et tres fusos profert. PLIN. nat. 30, 102 cocleas ... includerunt -is. SOL. 27, 26 *corocothae* dens ... naturaliter -arum modo clauditur. VOPISC. Aurelian. 31, 8 habes CCC auri libras ⟨de⟩ Zenobiae -is. GREG. TVR. vit. patr. 15, 1 cum -a reliquiarum. *proverbialiter*: SEN. epist. 115, 2 nosti ... iuvenes ... de -a totos. [*de* GLOSS. V 353, 20 *v. sub* cappula]

capsus, -ī *m.* [*cf. c.* capsa. *Th.*]. [*it.* casso, *francog. vet.* chas. *M.-L.*] **1** *i. q. ploxenum cf.* ISID. orig. 20, 12, 3 -us carruca undique contecta quasi capsa (GLOSS. V 174, 17). GLOSS. V 252, 16 vehiculorum plurima genera sunt i. e. carrum ... -us. III 357, 41 -um: πλινθίον (*inter res ad carrum pertinentes*). *de synonymo*: PAVL. FEST. p. 230 ploxenum appellari ait Catullus (*97, 6*) -um in cisio capsa⟨m⟩ve. VITR. 10, 9, 2 insuper autem ad -um redae loculamentum ... figatur. 10, 9, 3. GLOSS. IV 29, 48 caracutium vehiculum ... -ique devexi. **2** *fere i. q. cavea*: VELL. 1, 16, 2 clausa -o aliove (alioque *AP*) saepto diversi generis animalia. ANTH. 176, 9 plura saginato conclusit fercula -o. **3** *i. q. vesica ad aliquid includendum*: APIC. 6, 253 similiter in -o facies. 8, 369 reexinanies in -um *aedum laureum*. **4** *pars ecclesiae*: GREG. TVR. Franc. 2, 14 habet *basilica* ... fenestras in altario XXXII, in -o XX. *Probst.*

captābilis, -e *a* captare. BOETH. categ. 1 p. 198^{D} *substantia* secundum mutationem suam -is est contrariorum (*ibid.* p. 198^{B} capax contrariorum; *cf. ibid.* p. 198^{D} *al.* susceptibilia ... contrariorum). *cf.* capabilis.

? **captābulum** NOT. Tir. 10, 85 *inter derivata a stirpe verbi* capere (*al.* captapulum, catapulum), *post* capistrum, capistellum. *cf.* catabulum. *Hey.*

? **captam** τὴν ἀπὸ προγόνων οἰκίαν GLOSS. II 97, 22 (capem *Scaliger collato* procapis, *q. v. fort. scribendum* casulam). *Mbr.*

captātēla, -ae *f.* [*a* captatus, captare *ductum esse videtur. Th.*]. *actus capiendi* (*vestimenti*): TERT. pall. 5 ad simplicem captatelam (*sic codd.*) eius (*pallii, sc. dico*): nullo taedio constat (*cf. not. var. ap. Oehl.*).

captātio, -ōnis *f. a* captare. GLOSS. θήρα, αἰχμαλωσία, venatio. CIC. part. 81 imitatur ... illam disputandi prudentiam concertatio -oque verborum. QVINT. inst. 8, 3, 57 corrupta oratio in ... vocum similium aut ambiguarum puerili -e consistit. 8, 6, 51 gratiam rei (*sc. allegoriae*) nimia -e consumpsimus. BOETH. in top. Cic. 1 p. 272, 4 post ... benevolentiae -em Trebatii laudem subiungit. PLIN. nat. 14, 5 coepere orbitas in auctoritate summa ... esse, -o in quaestu fertilissimo. 20, 160 Vindicem *ferunt* ... -i (-e *codd.*) testamenti sic (*i. pallore per cumini potionem effecto*) lenocinatum. QVINT. inst. 5, 13, 54 gladiatorum manus *ad vocandum adversarii ictum prolatae* ... fiunt ... quartae, si geminata -o est, ut bis cavere, bis repetere oportuerit. SCHOL. Stat. Theb. 3 argum. -o auguriorum ab Amphiarao ... in monte.

captātor, -ōris *m. a* captare. GLOSS. θηρευτής, θηρατικός. *heredipeta*: HOR. sat. 2, 5, 57 -r ... Nasica. SEN. benef. 4, 20, 3 -r est et hamum iacit. PETRON. 125, 3 callidus -r. 141, 1. IVV. 5, 98 -r ... Laenas. 10, 202 -i ... Cosso. *nota*: 12, 114 cadat ante Lares Gallittae victima sola tantis digna deis et -bus horum. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 183 *Horatius* heredem -em significat, non agnatum. AVSON. 362, 45 -is praeda est heredis egenus. NOVELL. Maior. 6, 5 (*a. 458*) favor callidi -is (-es *codd.*). 6, 11 -um ... aviditas. *ibid.* testatorum iniquitas et -um ... inprobitas. SCHOL. Hor. sat. 2, 5, 84 anus ... a -e nudo nudam efferri se voluit (*ibid.* elabi captione eius). *cf.* MAR. MERC. app. 22 huiusmodi hominem ... tamquam -em esse fugiendum. *alii*: LIV. 3, 33, 7 *Appius* plebicola repente omnisque aurae popularis -r ... pro truci ... insectatore plebis. AMM. 22, 7, 3 *Iulianus* nimius -r inanis gloriae. AMBR. off. 3, 6, 43 frumentarium pretii -em. 3, 6, 44 (*opp.* largitorem frumenti). AMBROSIAST. in Tit. 1, 5—11 qui ... docet ... non devotionis causa, sed quaestus, turpis lucri -r est. DRAC. laud. dei 3, 38 -r iniquus annonae pretiique vorax. PRVD. perist. 5, 19 verba primum mollia suadendo blande effuderat -r (*i. satelles idoli martyrem deis litare cogens*). MAXIMIN. c. Ambr. 97 aucupes -esque simplicium verborum. *de re*: IVV. 6, 40 *Vrsidius* cariturus turture magno mullorumque iubis et -e macello. *loco corrupto*: COMM. instr. 2, 24, 12 nanctus ... tempus -oribus (-orius *prop. Dombart*) hostis.

f. **captātrīx,** -īcis. APVL. Plat. 2, 8 alia *rhetorice* ... adulandi scientia est, -x verisimilium. TERT. coron. 13 est ... omnis publicae laetitiae luxuria -x.

captātōrius, -a, -um *a* captator. *de captatione testamentorum* (*cf. Leonhard, PW. III 1554*): PAPIN. dig. 28, 5, 71 -as institutiones. PAVL. dig. 28, 5, 72. 28, 5, 82, 1 *bis.* GAIVS dig. 30, 64 -ae scripturae. *n.* captātōrium *quasi pro subst.*: AVG. ord. 1, 4, 10 ne me hoc vafrum quiddam et -um detorqueat. NOVELL. Valent. 21, 3 (*a. 446*) nec -um dici potest (*sc. in heredibus invicem faciendis*), cum duorum fuerit similis affectus. COMM. instr. 2, 24, 12 *v. l. 20.*

captentula, -ae *f.* [*dubia formatione; num cf. c.* tendicula, tenticum*? Th.*]. GLOSS. captio. V 605, 12 muscipula captentula. MART. CAP. 4, 423 ambage ficta praestruis sophismata captentulisve ludis illigantibus pellax soritas ... congeris *eqs.*

captīcius, -a, -um *a* capere, captus. FACVND. defens. 5, 2 p. 634^{C} obscuris et -is adinventionibus (*opp.* conspicuis et evidentibus documentis).

$^{\times}$**captio,** -ōnis *f. a* capere. *inde a* PLAVTO, *frequentatum* GELLIO *et* ICTIS. captionei: *v. infra l. 83.* *ex coni. legitur* CIC. inv. 2, 134 (actiones *codd.*). *de* ICTIS *dedi delectum, reliquos locos omnes.*

1 *de capiendo per dolum, et maxime quidem per verba* (*circumventio, fraus; interdum sensu passivo: damnum, dispendium*): GLOSS. dolus, insidiae (*cf.* V 274, 18). PLAVT. Asin. 790 -es metuis. CIC. Quinct. 53 si in parvola re -is aliquid vererere. Brut. 197 *in imagine*: Scaevolam ex uno scalmo -is centumvirale iudicium hereditatis effecisse. ac. 2, 45 ne ab iis quae clara sint ipsa per sese, quasi praestigiis quibusdam et -bus depellamur. Att. 10, 15, 2 Servii consilio nihil expeditur: omnes -es in omni sententia occurrunt. VITR. 1, 1, 10 si lex perite fuerit scripta, erit ut sine -e uterque ab utroque liberetur. SEN. epist. 45, 9 de istis -bus dico: quo enim nomine potius sophismata appellem? AVR. Fronto p. 49, 19 N. *loco mutilo*: captiosum dictum opinatus -em. FRONTO p. 215, 4 N. adversus diligentes ... et circumspectos ... fraudes et -es et insidiae parantur. GAIVS dig. 29, 3, 7 saepe cum magna -e a rebus nostris revocamur (*opp.* sine captione *alicuius*: POMPON. dig. 9, 2, 43 *et al.* ICTI). GELL. 1, 2, 4 syllogismorum -umque dialecticarum laqueis. 5, 10, 16 -is versute excogitatae frustratus fuit *magister a discipulo.* 6, 3, 35 ἐπαγωγήν ..., rem admodum insidiosam et sophisticam neque ad veritates magis quam ad -es repertam. 16, 2, 5. 7. 18, 1, 12 -o magis lepida quam probum aut simile argumentum videri debet (*ibid.* argutiola). 18, 2, 9 in quibus verbis ... -um fraus esset. 18, 13, 5. 6. COD. Theod. 3, 2, 1 (*a. 320*) inter alias -es praecipue commissoriae legis crescit asperitas. PANEG. 11, 21 p. 261, 13 adversus omnes assentatorum illecebras -esque munitus. DON. Ter. Andr. 412 'observatio' duplex est: vel -is (captationis *V*) vel obsequii. Ter. Ad. 209 in hac scena ... duorum inter se nequam hominum spectanda quaedam vicissim et dolosa -o est. HIER. in Matth. 19, 1 Pharisaeorum ... factio interrogat eum, utrum liceat ..., ut quasi cornuto teneant eum syllogismo, et quodcumque responderit, -i pateat. MACR. sat. 7, 5, 13 quod ... suades ..., habet latentis -is insidias. BOETH. elench. soph. 1, 1 qui nominum virtutis sunt ignari, perfacile -bus allucinantur (ARISTOT. elench. 1, 5 παραλογίζονται), et ipsi disputantes et alios audientes. 1, 4 -um species sunt septem. CASSIOD. hist. 7, 13 p. 1079^{D} Arrianae fallaciae -bus irretita *coniux.* ISID. orig. 2, 10, 6 *lex* ne aliquid per obscuritatem in -em contineat. *in tropologia v. sub 2.*

iuncturae: captio: est: PLAVT. Epid. 297 in ea re. 701. Most. 1144 Truc. 627. CIC. Brut. 198 in verbis ... cum in ceteris rebus tum in testamentis. Att. 5, 4, 4 mea -o est, si quidem ... scribis. IAVOL. dig. 34, 2, 39 pr. *et al.* ICTI. intercedit: VLP. dig. 22, 3, 14. redundat in *aliquem*: PAVL. dig. 17, 1, 22, 11. captioni esse: PLAVT. Most. 922 ne quid -i mihi sit, si dederim tibi. LEX Rubr. (Corp. XI 1146) 1, 45 ne quid ei ... captionei ob e(am) r(em) aut eo nomine esse possit. obviam ire: GELL. 5, 10, 11. captionem: ha-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bere: Cic. part. 133 eam ... sententiam ... nihil habere aut -is aut vitii. Vlp. dig. 40, 12, 27, 1 res. parare: *v. p. 364, 54.* dirigere *in aliquem*: Pavl. dig. 28, 5, 72, 1. mente agitare: Gell. 18, 13, 2. comminisci: Arnob. nat. 5, 20. pati: Cod. Iust. 4, 54, 9, 1. discutere: Cic. ac. 2, 46 (*ibid.* occurrere ... interrogationibus). explicare: Cic. div. 2, 41. refellere: Cic. fat. 30. solvere: Gell. 18, 13, 3 (*cf.* 18, 2, 6. 9 resolvere). captione: ludere *aliquem*: Qvint. decl. 306 p. 200, 1. afficere: Papin. dig. 6, 1, 63. in captionem: se inducere: Cic. div. 2, 41. incidere: Vlp. dig. 4, 1, 1 Pavl. sent. 5, 33, 2. inducere *aliquem*: Vlp. dig. 27, 6, 12. *c. genet.*: *rei*: Sen. contr. 7, 3, 9 vitii quod ex -e unius verbi plura significantis nascitur. Vlp. dig. 22, 3, 14 iuris. Pavl. sent. 5, 33, 2 verborum. Hil. in psalm. 118 nun 17 vitae suae. Zeno 1, 16, 3 p. 374, 2 blanditiarum. Cassian. c. Nest. 2, 4, 5 calliditatis diabolicae. Cod. Iust. 1, 17, 1, 13 siglorum. *personae*: Vlp. dig. 9, 3, 5, 2 actoris (11, 1, 11, 12). Pompon. dig. 9, 2, 43 liberorum. Vlp. dig. 43, 20, 1, 22 possessoris. *cf. supra.* *epitheta* (*cf. sub 2*): anceps: Gell. 5, 10, 11. dolosa: Don. Ter. Ad. 209 Zeno 1, 16, 3 p. 374, 2. dialectica: Cic. fin. 2, 17 Gell. 1, 2, 4. futtilis, inanis: Gell. 7, 13, 7. ingeniosa: Arnob. nat. 5, 20. insidiosa: Cassian. c. Nest. 2, 4, 5. latens: *v. p. 364, 71.* magna: Pavl. dig. 36, 1, 68, 1 Gaivs dig. 29, 3, 7 Pompon. dig. 9, 2, 43. sophistica: Gell. 18, 2, 6. summa: Iavol. dig. 34, 2, 39 pr.

2 *de capiendo corpore* (*captivitas hominum, venatus ferarum, piscatio; hinc tropologice de fraudibus diaboli haereticorum, notione prope accedente ad 1*): Gloss. ἄγρα. Ambr. obit. Valent. 35 illud euangelicum domini in ipsa sui -e dicentis: *eqs.* Rvfin. Ios. antiq. 13, 9 cum fama praeveniente -em Ionathae comperissent (*cf. Ios. arch. 13, 6, 2*). Possid. vita Aug. 12 contigit, ut illi succenturiati ... perderent -em (*ibid.* manus impias evasisset). Oros. hist. 4, 16, 13 *Scipiones milites Poenorum* vel caede vel -e minuerunt. Rvfin. Orig. in cant. 4 p. 194^B vulpium. Evstath. Bas. hex. 7, 3 p. 939^A *ostreae* -o difficilis est *cercino. ibid.* p. 939^C. 9, 3 p. 958^C reliquias suae -is *adit leo.* Cassiod. var. 1, 38, 2 nec indigent *pulli aquilae* alieno labore vivere, quos -o potest propria satiare. 9, 6, 4 *in piscatione, sim.* gratior est plerumque amoenitas oculi quam utilitas -is. in psalm. praef. 15 p. 21^B. Itala psalm. 68, 23 (Hil. in psalm. 68, 19) fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum et in -em et in retributionem *eqs.* (Vvlg. in laqueum et in retributionem; *item deest in gr.; sed cf.* Vvlg. Rom. 11, 9 in laqueum et in -em et in scandalum; εἰς θήραν). Hil. in psalm. 139, 5 cogitatas supplantationes, absconsos laqueos, extensas funium -es. Ambr. fid. 1, 8, 57 piscator bonus (*euangelista*) intra unum omnes (*pisces, i. haereticos*) rete conclusit, ut faceret inhabiles fraudi, quamvis essent inutiles -i. Hier. in Ezech. 19, 1 p. 219 ut conservet tropologicam -em leonum, qua semper in foveis capi solent. *cf.* p. 222. Vvlg. psalm. 34, 8 veniat illi laqueus, quem ignorat, et -o (θήρα), quam abscondit, apprehendat eum (*cf.* Cassiod. in psalm. 34, 9). 123, 6 non dedit nos in -em (θήραν) dentibus eorum (*cf.* Prosp. *in loc.*). II Petr. 2, 12 hi ... velut irrationabilia pecora naturaliter in -em et in perniciem ... peribunt (εἰς ἅλωσιν καὶ φθοράν). Ps. Rvfin. in Am. 3, 3—8 laqueus *aucupis*, id est publicatae vatum ore sententiae, non auferentur, nisi -is suae manus impleverint. Itala Iob 18, 10 (Aug. in Iob p. 547, 6) absconditus est super terram funiculus eius et -o eius in semitis (σχοινίον αὐτοῦ καὶ ἡ σύλληψις. Vvlg. pedica eius et decipula illius). Leo M. serm. 89, 3 illaeso fidei pede laqueos talium conterunt -um (*i. temptationum*). Ennod. opusc. 2, 104 p. 319 probatum in -e hominum rete. Cassiod. in psalm. 9, 15 comprehensos ... illos dicimus, quos -o nodosa constringit.

3 *de capiendis rebus*: Lex met. Vipasc. (Corp. II 5181) 41 conductori ... pignoris -o esto. *cf. sub* capio, -onis. Carm. de Sod. 153 appellunt *cum lembis*, quis est ea -o mercis (*sc. picis in mari mortuo*). *hereditatis?* Schol. Hor. sat. 2, 5, 84 *v. p. 364, 7.*

synonyma: argutiola, decipula, fraus, illecebrae, insidiae, laqueus (*cf.* Hil. in psalm. 118 nun 17), praestigiae, sophisma (*adde*: Gell. 18, 2, 10. 18, 13, 2), supplantatio, syllogismus. *opp.* argumentum.
derivatum: captiuncula.

captiōsus, -a, -um [*cf. c.* captio. *Th.*]. *c. comp. et superl.*
1 *de fraude*: a *res*: Cic. Q. Rosc. 29 o societatem -am et indignam (52 *v. p. 366, 19*). ac. 2, 46 fallacibus et -is interrogationibus circumscripti atque decepti (2, 49 -issimo genere interrogationis. *ibid.* vitiosum ... et -um genus. fin. 4, 9 Gell. 16, 2, 13 Don. Ter. Hec. 451 Hil. in psalm. 55, 6 Hier. c. Lucif. 3 Aug. in psalm. 57, 14. Cassiod. in psalm. 57, 6 *syn.* dolosa verba). Cic. fin. 3, 72 ne cui falso assentiamur neve umquam -a probabilitate fallamur. Sen. epist. 45, 5 -as disputationes, quae acumen irritum exercent. 82, 23 verba mihi -a componis et interrogatiunculas nectis (Novell. Valent. 27, 3 *a. 449* minutias iuris et -a verba. Cassiod. in psalm. 57, 6 *opp.* beluino fremitu. 108, 1). Avr. Fronto p. 49, 18 N. dictum. Pavl. dig. 46, 5, 8 pr. beneficium ... nemini vult esse -um. Vlp. dig. 42, 8, 6, 10 pupilli ignorantia ... non debet esse -a creditoribus et ipsi lucrosa. Papin. dig. 2, 15, 5 liberalitatem ... -am. Vlp. dig. 4, 2, 14, 5 ne metus ... mihi -us sit. Pavl. dig. 18, 5, 7, 1 pacto ..., quod alteri (aliter *F*) -um sit (*Basil.* ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἑνὸς μέρους). Vlp. frg. Vat. 155 -i silentii tempus. Gell. 1, 6, 4 sententiis ... falsis, audacibus, versutis, subdolis, -is. Apvl. met. 8, 11 -a vigilia deceptus. 9, 9 astu -o. Pass. Mar. Iac. 3 p. 49, 11 -as saeculi pompas (captivos a saeculi pompis *al.*). Cypr. epist. 43, 2 mendacio -ae pacis. 49, 2 circumventi ... perfidia et loquacitate -a. Lact. opif. 20, 5 fallacem -amque facundiam. Don. Ter. Ad. 365 fallax ... et -a narratio. Mar. Victorin. defin. p. 20, 15 -a, fallax, non certa rhetorum definitio. Hil. trin. 1, 13 -as et inutiles philosophiae quaestiones (Priscill. 6, 101). 12, 19 -a propositio *sophismatis.* in psalm. 118 heth 11 occursus lascivientium feminarum esse continentium oculis -os. Cod. Theod. 9, 34, 4 (*a. 328*) -a atque occulta conscribtione *libellorum, quae nomine accusatoris caret.* Maximin. c. Ambr. 109 subdolam et -am ... subscriptionem. Prvd. apoth. praef. 25 vae -is sycophantarum strophis, vae versipelli astutiae. Avg. c. acad. 3, 13, 29 de -is ... atque fallacibus ratiunculis. Sacr. Leon. 354 -is adulationibus. Boeth. elench. soph. 1, 1 *sophisticae redargutiones et eae* quae videntur redargutiones sunt ... -ae ratiocinationes, at non redargutiones (ὄντων ... παραλογισμῶν, ἀλλ' οὐκ ἐλέγχων). Ennod. dict. 14, 5 p. 468, 23 benivolentiam -am. Cod. Iust. 1, 17, 2, 6^a -as ... Pegasiani senatusconsulti ambages. Inst. Iust. 2, 23, 7 stipulationes ... quibusdam casibus -as ... Papinianus appellat. *absolute*: Cic. Q. Rosc. 52 quo nihil -ius neque indignius potest dici. Caecin. 40 est -um ... constitui. Brut. 196 quam -um esse populo ... neglegi. fat. 30 'sive tu adhibueris medicum sive non adhibueris, convalesces' -um. fin. 1, 22 qua via -a solvantur, ambigua distinguantur. Ps. Qvint. decl. 12, 24 ne -um esset ... redisse. Nerat. dig. 41, 3, 41 contra statui -um erit. Paneg. 10, 11 p. 222, 6 quis contemplatur ... ambigua certius, -a felicius? Hil. in psalm. 61, 8 haec vana et per naturam sui ad omnium iniquitatum necessitatem -a. Cod. Theod. 11, 2, 5 (*a. 389*) si quis ... -um aliquid putaverit perpetrandum.

b *personae*: Ps. Varro sent. 23 -us de verbis disputator canis est aerem captans pro praeda. Fronto p. 114, 11 N. Zeno ad docendum planissimus, Socrates ad coarguendum -issimus. Don. Ter. Ad. 221 callidi lenonis et -issimi famuli. Ps. Ascon. Verr. p. 126 ut ... magis adversariorum fraudibus occurrat, quam ut ipse sit -us. Ambrosiast. in II Tim. 3, 6—7 nulli ... tam importuni, tam fallaces, tam -i sunt, quam ... quos constat aliud colere et aliud profiteri. Avg. bon. coniug. 22, 27 -o interrogatori.

2 *de captura ferarum*: Stephan. presb. (*ca. 570*) ed. Traube, Archiv 7 (1892) 183 -a industria *venatorum.*
synon.: fallax, subdolus, versutus. *cf. l. 42.* *opp.*: lucrosus.
adv. **captiōsē.** *comp. et superl. non extat.* Cic. ac. 2, 94 -e interroganti. Apvl. met. 8, 5 compellat. Fortvn. rhet. 2, 3 p. 104, 26 -e, insidiose, fraudulenter, dolose ... factum. Serv. ecl. 3, 106 dixit. Ambr. Abr. 1, 8, 71 loquebatur. Ps. Avg. quaest. test. I 66 quaerit. Avell. p. 519, 12 (*a. 515*) si -e contigerit, ut ... videatis. Boeth. herm. sec. 5, 11 p. 358, 18 aut inperite aut -e interrogavit. Cassiod. in psalm. 57, 1 dicebant. 93, 21 'captabunt' ... quasi -e tractabunt. Ioh. Bicl. chron. II p. 214, 32 litora ... obsident.

captito, -āvī, -ātum, -āre [*a* captare. *Th.*]. Gell. 9, 6, 3 capio captus captito. Apvl. Socr. 19 p. 163 ne quisquam arbitretur omina (omnia *codd.*) eum (*Socratem*) vulgo loquentium -asse. Avg. in psalm. 105, 36 diabolus et angeli eius -verant praedestinatos in dei regnum.

captīvātio, -ōnis *f. a* captivare. Gloss. IV 530, 56 iugum servitus -o. Ps. Rvfin. in psalm. 67, 19 in ista -e (*ibid.* capta est nostra captivitas, ut fieret libertas). Cassiod. var. 10, 30, 4 *de elephanto*: initio -is suae. Verec. in cant. 4, 12 -io⟨ni⟩ hostium spiritalium *subdere animam.*

* **captīvātor**, -ōris *m. a* captivare. Gloss. αἰχμαλωτιστής. *de diabolo*: Avg. serm. 130, 2 quid fecit redemtor noster -i nostro? (*ibid.* deceptor). 134, 4 redemptor, veni; agnoscat te captivus, fugiat te -r; tu esto mihi liberator. 134, 6 meus -r. in psalm. 136, 7 -es nostri (*sc. diabolus et angeli eius. sim. l. 64*). *ibid. saepius.* pecc. orig. 40, 45 a -e pessimo ad optimum redemptorem transire. 40, 46 superbia -is redemptoris humilitate destruitur. serm. ed. Mai 82, 1 mundi -r. Prosp. in psalm. 136, 3 pars ..., quae -bus suis volens servit ..., praebet se ministram ad impugnandos redemptos.
de hominibus: Avg. epist. 262, 5 *monachos illos* domus alienae penetratores et tuos (*uxoris, quae res suas illis largita erat*) -es et depraedatores putans. in psalm. 92, 4 civitatis -em (*opp.* irae victorem). 136, 7 sensit ... illa Ierusalem Babylonios, Persas, Chaldaeos et illarum gentium ... homines -es suos. 136, 17 vicit iam captiva turba (*sc. Christiani*) -es suos. Pallad. hist. mon. I 56 p. 339^B -i suo (*mulieris. i. corruptori.* τῷ ... αἰχμαλωτεύσαντι). Fvlg. Rvsp. serm. dub. 5 p. 864^B nullus alligat -r extraneus *Isaac.* *de Christo*: Verec. in cant. 9, 17 captivitatis -r.

f. **captīvātrix**, -īcis. Ivlian. Aug. c. Iul. op. imperf. 2, 11 invicta animorum omnium -x turpitudo. Verec. in cant. 9, 24 *mors* captivaverat universas et -x fuerat humani generis facta.

captivigenae ex captivo natae Gloss. IV 214, 6.

* **captīvitās**, -tātis *f. a* captivus. *inde a* Sen. phil., *nisi quod ex coni. legitur* Sen. contr. 7, 4, 5 (*v. p. 367, 6*). *plur.*: Tac. hist. 3, 70 Vlp. dig. 49, 15, 21, 1 Pass. Mar. Iac. 12 p. 62, 6 Ivl. Val. 2, 13 Arnob. nat. 2, 76 Lib. gener. a. 334 chron. I p. 90, 21 Hil. myst. p. 22, 6 Filastr. 16, 2. 24, 4 Heges. 5, 15 l. 53 Web. Hier. epist. 21, 34. 130, 7 p. 983 Orig. in Matth. 17, 25 Avg. civ. 19, 8 p. 367 Svlp. Sev. chron.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 15, 7. 2, 30, 8 OROS. hist. 2, 19, 13. 3, 14, 10 SALV. gub. 4, 10. 6, 70. VEREC. in cant. 3, 8 *al.* GLOSS. αἰχμαλωσία. [civitatis *pro* captivitatis *legend. vid.* QVINT. decl. 306 p. 202, 14. *cf. l. 39*]

I *de* ***statu*** *captivi* (*interdum de ipso actu capiendi, ut infra l. 24*): **A** *de captivitate belli, latrocinii, venationis, sim.*: **1** *singulorum et populorum* (*de re cf. Leonhard, PW. III 1555*): SEN. contr. 7, 4, 5 quid enim videt *captus*? ⟨notas⟩ captivitatis suae (castitatis suae *codd.*; videt catenas suas *exc.*) et caedes et vulnera *eqs.* SEN. dial. 9, 11, 6 morbus ..., -s, ruina, ignis. benef. 6, 35, 5 paupertatem, ...-em, ... famem ... metum. 6, 36, 1 ut -i patrem eripiat *Aeneas.* nat. 6, 2, 2 *Troianis* subita -e inter ignes et hostem stupentibus. epist. 85, 27 -em, verbera, catenas, egestatem *eqs.* PETRON. 113, 7 -e praeterita. QVINT. decl. 337 p. 328, 10 victa civitas nihil ... passa est praeter -em (*sc. feminarum*). FRONTIN. strat. 3, 16, 1 ex -e remissus. PS. FRONTIN. strat. 4, 5, 16. TAC. dial. 17 si eum ...-as vel voluntas vel fatum aliquod in urbem pertraxisset. Germ. 18. hist. 5, 17 -em clademque et dira omnia obversari *Romanis.* 5, 21 quamquam periculum -is evasisset, infamiam non vitavit. ann. 4, 25. 12, 38. 12, 51 contumeliis -is. FLOR. epit. 4, 12, 17 in ipsa -e rabiem ostendere (*sc. catenas mordendo*; IORD. Rom. 246). 4, 12, 50. IVLIAN. dig. 23, 2, 11 ante triennium -is patris. 24, 2, 6 in -e constitutus. PAVL. dig. 24, 2, 1 -e vel alia contingente servitute. *passim ap.* ICTOS. APVL. met. 4, 11 commilitonem cruciatu ... et -e liberaremus. 6, 29 virgo regia fugiens -em. 7, 13 latronum -is spectator optabam fieri. TERT. idol. 18 Daniel, qui per -em statum verterat. nat. 1, 10 p. 76, 26 -is notae ⟨et⟩ poenae. scorp. 3 p. 152, 10 bello et -e et iugo allophylorum iram dei pensavit Israel. 8 p. 161, 12. CORP. III 12455 (*a. 238*) ⟨receptus⟩ ex -e barb(arorum). ITALA num. 25, 18 (Lugd.) percute eos, quia ipsi obsident adversus vos in -em ut capiant vos (*cf.* ἐχθραίνουσιν ... ὑμῖν ἐν δολιότητι, ὅσα δολιοῦσιν ὑμᾶς, VVLG. decepere insidiis). PORPH. Hor. carm. 1, 37, 30. 3, 5, 5. 13. 18. 27 (SCHOL. Hor. carm. 3, 5, 13. 28). CYPR. epist. 62, 1. 2. SOL. 1, 105 -is sortem. PANEG. 3, 5 p. 106, 2 omitto ... oppressum ...-is vinculis Saracenum. 5, 19 p. 146, 16 *Britanni* gaudio ferebantur post tot annorum miserrimam -em. 7, 6 p. 164, 22 quos -i traderet. VOPISC. Prob. 20, 6 nulla erunt bella, nulla -s, ubique pax. TREB. Valer. 4, 1 ad Valerianum de -e liberandum. Gall. 1, 1 patris -e (3, 8 VOPISC. Car. 1, 4. 18, 3). IVL. VAL. 2, 7 Peloponnesios ...-e subiecit *Alexander.* 2, 13 *Xerxen* gentem Persidos ... superduxisse -bus (civitatibus?) Graeciae. *ibid.* qui *Graecos* ... non -i addixerit. 2, 20 ne illud excidium sibi (*Lacedaemoniis*) et -s perseveraret Alexandro (*i. Alexander in eo proposito perseveraret*). ARNOB. nat. 1, 5 Orientis regna et populos -e ac servitio subiugaret. IVST. 3, 5, 2 *Messenii* cum ... servitutis verbera, plerumque et vincula ceteraque -is mala perpessi essent. 4, 3, 3 victoribus -is iure servissent. 4, 5, 10. 11. 5, 7, 10 (*syn.* servitus). 11, 3, 7 supplicia miserrimae -is. LIB. gener. a. 334 chron. I p. 90, 21 quae ... -es in populo *Iudaeorum* fuerunt (*ibid.* p. 90, 22). HIL. myst. p. 22, 6 post frequentes populi -es. p. 27, 14 in Matth. 25, 2. OPTAT. 2, 25 p. 63, 12 in -em caecos ... populos ... traheretis. FILASTR. 16, 2 crebris -bus (24, 4). 17, 1. 27, 1 *al.* AMM. 19, 1, 1 miserae ...-is. 20, 4, 10. 31, 8, 7 *puellarum* stringebat fera -s manus. 31, 13, 14. SCHOL. Germ. Bas. p. 75, 5 *Hyades* a Lycurgo -em timentes. AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 9 perpetuae -is aerumnam, quam ... Iudaeorum populus habebat exsolvere. AMBROSIAST. in I Tim. 2, 1—4 perturbatio ... et -s nec pietatem servat nec castitatem. HEGES. 1, 29, 9 ut fratris redimeret -em. 1, 30, 9. 2, 1, 1 *al.* HIER. in Ezech. 1 praef. ut ... me ... in -e sanctorum putarem captivum (*de 'Romanae urbis obsidione' a. 392*). VVLG. num. 21, 29 dedit filios eius in fugam et filias in -em. deut. 28, 41 ducentur in -em. III reg. 8, 47. Iudith 7, 2 quos occupaverat -s. 9, 3. psalm. 13, 7 cum averterit dominus -em plebis suae (*sim.* 52, 7 *al.*). 77, 61 *al.* (*saepe*). *nota*: Bar. 4, 24 viderunt vicinae ... -em vestram a deo. apoc. 13, 10 qui in -em duxerit, in -em vadet (αἰχμαλωσία). AVG. civ. 1, 6 p. 11 *al. nota*: 1, 16 stupris quae ... sanctarum ... virginum est passa -s. 3, 1 p. 97 bellum, expoliatio, -s, trucidatio. 3, 16 -s inopinatissima et servitus indignissima *Reguli.* 18, 26 p. 290 relaxata ...-e (*cf. ibid.* soluta -e *de captivitate Iudaeorum*). 19, 8 p. 367 bellis ... morbis ...-bus. 22, 22 p. 605 depraedatio et -s et vincla et carceres *eqs.* AVG. serm. ed. Mai 117, 1 *v. p. 368, 73.* SVLP. SEV. chron. 1, 5, 4 *al.* (*variis iuncturis*). 2, 15, 7 incursionibus hostium aut -bus. COD. Theod. 5, 5, 1 (*a. 366*) si quos ... necessitas -is abduxit. OROS. hist. 4, 9, 5 *al.* LEO M. epist. 159, 1 *al.* HYD. chron. II p. 32, 207. SALV. gub. 5, 22 malunt ... sub specie -is vivere liberi quam sub specie libertatis esse captivi. ALC. AVIT. hom. 8, 3 *Ieremiae* gloriosior in -e libertas. ENNOD. epist. 9, 29, 4 p. 251, 8 *al.* CASSIOD. var. 8, 33, 4 (*opp.* libertas). 12, 9, 4 felix ... et praedicanda -s (*v. Mommsen, Neues Archiv 14, 492*). IORD. Rom. 74 Iudaeorum *sub Ptolomaeo Philadelpho.* Get. 291 ille ... tyrannico iugo senatum ... partemque rei p. -is servitio premat. GREG. TVR. Franc. 5, 29 regionem ... vastaverunt incendio, praeda, -e. INST. Iust. 1, 3, 4 servi ... fiunt ... ex -e. COD. Iust. 1, 27, 1, 8 a durissima -e et iugo barbarico liberati (*opp.* libertas, *item* 1, 27, 1, 15). 1, 2, 21, 1 *al.* GREG. M. epist. 5, 30 p. 310, 14 *al.* *praecipue de transmigratione Babylonia Iudaeorum* (*translationes hinc factae cf. sub B 2*): IREN. 3, 21, 2 in ea -e populi (αἰχμαλωσίᾳ τοῦ λαοῦ) quae facta est a Nabuchodonosor. LIB. gener. a. 334 chron. I p. 127, 137 *Iudaei* fecerunt in -e annos LXX. p. 130, 182 de -e Babyloniae (AVG. civ. 18, 34 *al.* BACHIAR. repar. laps. 5). LIB. gener. chron. I p. 135, 355 post -em. FILASTR. 107, 11. 112, 2. 146? AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 36 (*bis*). hex. 4, 4, 18 in psalm. 118 serm. 16, 9 HEGES. praef. l. 2. 2, 13, 1. HIER. epist. 100, 7 in terra -is (VVLG. II par. 6, 37 *al.*). adv. Iov. 2, 4 post -em Babylonicam (PS. RVFIN. in Os. 1, 10 p. 971^A^). VVLG. iud. 18, 30 (ITALA Lugd. transmigrationis). IV reg. 24, 14. 15 *al.* III Esdr. 5, 7 de -e transmigrationis. *an huc pertinet liber Philonis* de captivitate (*Euseb.* περὶ ἀποικίας) *ap.* RVFIN. hist. 2, 18, 4? AVG. civ. 17, 23 *al.* gen. c. Manich. 1, 23, 39 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 47, 2 *al.* (2, 11, 9 *opp.* restituta civitas). COMM. apol. 945 IORD. Rom. 58. *de excidio Iudaeorum* (*cf. p. 367, 53*): HIER. epist. 22, 35 Iosephus ... in secunda Iudaicae -is historia (*i. bell. Iud. lib. II*). in Is. 64, 8—12 p. 766 quae Iosephus ... septem explicat voluminibus, quibus imposuit titulum 'Captivitatis Iudaicae' id est περὶ ἁλώσεως. vir. ill. 13 adv. Iovin. 2, 14. CASSIOD. in psalm. 73, 3 gens Hebraeorum ... -i subiugata. ORIG. in Matth. 17, 25 *Pilatus* ausus est populum inquinare, quod gravius erat -bus universis *eqs.* VEREC. in cant. 3, 8. 4, 9. *cf. sub II.*

2 *urbium et terrarum* (*expugnatio, deditio, occupatio*): TAC. hist. 3, 83 quantum in luxurioso otio libidinum, quidquid in acerbissima -e scelerum (*sc. erat Romae Flavianis et Vitellianis pugnantibus*). ann. 11, 25 in modum -is nox agebatur *Romae.* 16, 16 in cladibus exercituum aut -e urbium. *plur.*: hist. 3, 70 -bus urbium, deditionibus cohortium. PLIN. paneg. 55, 7 *Brutus Camillus* reges hostemque victorem moenibus depulerunt, hic (*Traianus*) regnum ipsum quaeque alia -s gignit arcet. VOPISC. Prob. 15, 3 urbes ...-e hostium vindicatae. ARNOB. nat. 2, 76 discordias, simultates, bella, -es urbium. VVLG. psalm. 125, 1 -em Sion. Ier. 50, 46 Babylonis. SVLP. SEV. chron. 1, 54, 2 imminere urbi -em. OROS. hist. 3, 1, 1 annum (*a. u. c. 364*) ... gravissimum propter ignotam sibi -em Roma persensit. GREG. M. epist. 2, 37 p. 133, 7 civitas continua -is calamitate premitur. FLOR. epit. 2, 6, 8 vastatione Italiae, -e Africae. PANEG. 12, 33 p. 301, 22 Romani imperii ...-s (*opp.* libertas). VVLG. Is. 20, 4 Aegypti. GREG. M. epist. 5, 36 p. 318, 6 terrae meae (*ibid.* Italia ... captiva).

3 *bestiarum*: *in venatione*: PLIN. nat. 8, 134 ut ...-s occupet *irenaceos.* APVL. met. 1, 9 bestia -i metuens. 4, 13 *ursae* diutina -e fatigatae. SOL. 25, 7. *in bello*: FLOR. epit. 1, 18, 28 beluas, quae non sine sensu -is ... victores equos *in triumpho* sequebantur. 2, 2, 28 elephantorum -s. VVLG. Am. 4, 10 equorum.

B *de aliis captivitatibus*: **1** *corporis, rerum*: TERT. nat. 1, 4 p. 64, 28 *virum* comperta causa novae sedulitatis et inusitatae -is (*sc. uxoris, quae, ubi christiana facta, domi se tamquam captiva tenebat; cf. adnot. Oehl.*) omnem uxori patientiam obtulisse. ENNOD. epist. 7, 8, 2 p. 178, 6 dum ad dulcem sedem libertas mentis excurreret, intra Italiam me corporis -s includebat. *huc pertinere videtur*: PRISCILL. tract. 6, 106 p. 78, 23 quod omne quod sol diei, luna nocti minuitur aut crescit, non imperium -is (*i. fragilitatis?*) nostrae, sed constitutio sit naturae. 10, 128 p. 95, 6 in -bus nostris tolerabilior est consuetudo miseriarum quam ruina felicium. *cf. sub* captivus *p. 374, 61. de morbis sim.*: PETR. CHRYS. serm. 41 p. 315^B^ ubi extat de condicione -s, iudicium de potestate non constat. APVL. met. 1, 6 diffletis paene ad extremam -em oculis suis (caecitatem *Salm., al.; sed cf.* capio *p. 340, 58 sqq*). TYCON. 4 p. 35, 26 -i montium Israhel promittit deus ubertatem (*cf. Ezech. 36, 6 sqq.*).

2 *animae* (*translationes de bello ad militiam christianam*): TERT. idol. 18 p. 52, 12 Christi, qui te -e saeculi liberavit. PS. HIL. libell. 14 -s ... et sub hoste servitus et exilium caelestis patriae ... pertimescenda sunt. FAVSTIN. trin. 3, 1 filius omnipotens ... positis in -e subveniat. PS. AMBR. laps. virg. 1, 4 (*ad* Ierem. thren. 1, 18 'virgines meae ... abierunt in -em':) vere haec est -s, ubi animae a peccato captivae ducuntur ad mortem et a diabolica dominatione possidentur. HIER. epist. 7, 3 Nabuchodonosor (*i. diabolus?*) ... mihi -is iugum imposuit. AVG. civ. 8, 24 p. 360, 8 post eam -em, qua ... homines ... captos daemonia possidebant (*cf.* p. 360, 23 *al*). 21, 15 *de vitiis*: melius est ... bellum cum spe pacis aeternae quam sine ulla liberationis cogitatione -s. c. Fel. 2, 10 in -e fuimus *eqs.* in psalm. 70 serm. 2, 1 ipsa redemptio clamat -em nostram. *cf. quae seq.* psalm. 84, 4 -em, de qua omnes nos volumus liberari. serm. ed. Mai 6, 3 crudeli -e *daemonum* possessos ad suam reducit *Christus* liberam servitutem (*cf. l. 81*). 117, 1 aeterna -s (*opp.* temporalis -s hostium barbarorum). 117, 2 abstulit *Christus* -em daemoniorum. *similia saepius.* EVCHER. instr. 1 p. 101, 17 *anima* ut ... ex peccatorum -e solvatur. PASS. Petr. 11 dominio diabolicae -is. *ibid.* redemptionem -is humanae. LEO M. serm. 70, 1 cum per ... sanguinis effusionem Christus solveret mundi -em. SALV. gub. 6, 70 levius ... est -em corporis christianum quam -em animae sustinere. MAX. TAVR. hom. 60 p. 369^C^ diabolicae potestatis servum de -e erutum. *ibid.* 370^A^ (*ad Eph. 4, 8*) diaboli ...-s servituti subicit, Christi autem -s restituit libertati. CASSIOD. in psalm. 12, 4 *diabolus* ante adventum domini humana -e gaudebat. 24, 21. VEREC. in cant. 3, 11 in -bus peccatorum. *similiter de ecclesiis*: LEO M. epist. 102, 4 indignam -em *ecclesiae* sub haeretici dominatione. 162, 4 ecclesiae Alexandrinae (*opp.* libertas).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ENNOD. dict. 1, 20 p. 428, 23 secunda ... nata est in ecclesia Romana -s. *aliter* (*cf. p. 368, 80*) VVLG. II Cor. 10, 5 in -em redigentes omnem intellectum in obsequium Christi (αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς).

II *per metonymiam de* ***turba captivorum:*** TAC. ann. 11, 23 an parum quod Veneti et Insubres curiam irruperint, nisi coetu alienigenarum velut -s inferatur? ITALA num. 21, 1 (Lugd.) obtinuit Istrahel ex illis (*victis*) -em (κατεπρονόμευσαν ... αἰχμαλωσίαν, VVLG. *rex* duxit ex eo praedam). 31, 12 (Lugd.) adduxerunt ... -em et spolia (τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὰ σκῦλα, VVLG. *aliter*). 31, 18 (Lugd. Monac.) omnem -em mulierum (πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν, VVLG. omnes feminas). iud. 5, 12 (Lugd.) cape -em tuam (αἰχμαλώτισον αἰχμαλωσίαν σου, VVLG. apprehende captivos tuos. *cf.* VVLG. psalm. 67, 19 cepisti -em, ᾐχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν. Eph. 4, 8 captivam duxit -em. PS. ORIG. tract. 7 p. 78, 9 captivam ducens -em. HIER. hom. Orig. in Luc. 27 p. 331 LEO M. serm. 5, 2 PS. HIER. epist. 6, 7. RVFIN. Orig. in num. 18, 4 -em humani generis, quam diabolus ... ceperat. PS. RVFIN. in psalm. 67, 19 ELEVTH. TORN. serm. Migne 65, 85^A^ *al.*; *cf. sub* captivo *et infra l. 35*). ITALA num. 31, 19 (Monac., Lugd.) omnis ... lustrabitur ..., vos et -s vestra (αἰχμαλωσία, *aliter* VVLG.). Ezech. 32, 9 (Tycon. 4 p. 44, 18) ducam -em tuam in nationes (VVLG. induxero contritionem). Ier. 49, 39 (Tycon. 4 p. 50, 2) avertam -em Aelam (VVLG. captivos). VVLG. deut. 30, 3 reducet ... deus tuus -em tuam. 32, 42 gladius meus devorabit carnes de cruore occisorum et de -e. Is. 45, 13 -em meam dimittet. 49, 25 -s a forti tolletur. Dan. 5, 13 Daniel de filiis -is Iudae (I Esdr. 4, 1 III Esdr. 7, 11 Am. 1, 6. 9). Hab. 1, 9 congregabit quasi arenam -em. I Macc. 9, 70. 72. 14, 7. II Macc. 8, 10 de -e Iudaeorum. 8, 36 Ierosolymorum. III Esdr. 9, 4 a multitudine -is (VICT. VIT. 1, 25). HIER. epist. 121, 1 p. 852 venisti dimittere -em et solvere eos, qui in vinculis tenebantur. *nota*: AVG. civ. 1, 4 ibi clausa, hic interdicta -s. HYD. chron. II p. 25, 142 acta est non parva -s. p. 28, 172 grandi ... -e deducta. *nota*: p. 29, 174 magna agitur -s captivorum. p. 30, 186. FAVST. REI. grat. 1, 16 p. 50, 21 universum -is populum. ENNOD. opusc. 3, 141 p. 367, 13 pretium -is Italicae. RVFIN. symb. 48 animarum de infernis revocata -s. CASSIAN. inst. 3, 3, 6 -em sanctorum, quae clausa tenebris ... tenebatur inferni, salubriter captam secum transvexit ad caelos *Christus*. MAX. TAVR. hom. 60 p. 370^B^ dominum ... comitatur gloriosa -s.

de structura: additur genet. capti hominis passim, ut p. 367, 21. 48. urbis, terrarum v. sub I A 2; rerum, animi etc. v. sub I B. genet. tempor. p. 367, 34 al.; nota genet. capientis p. 367, 28. 368, 27/8. 58? 72. 73. 74. 80. 82.

synon.: servitium, servitus (*adde*: AVG. civ. 2, 23 p. 85 SVLP. SEV. chron. 2, 30, 8 GLOSS. IV 358, 4 *al.*). *opp.*: libertas (*adde*: AVG. civ. 1, 4 CASSIOD. in psalm. 1 div. p. 26^D^).

captiuncula, -ae *f.* *a* captio *deminutive.* CIC. Att. 15, 7 Servius ... pacificator ... videtur ... omnes -as pertimescere. GELL. 16, 2, 8 in illa -a ..., in qua haerere eos necessum est (16, 2, 5 in captione).

×captīvo, -āvī, -ātum, -āre [*a* captivus. *Th.*]. *fictum a christianis ad reddendum gr.* αἰχμαλωτίζειν (GLOSS. II 221, 36. 37) *vel* αἰχμαλωτεύειν. *praeter auctores christ. tantummodo* ITIN. Alex. 11 (*v. l. 72*).

I *de capiendo* ***corpore*** (*captivum facere bello, latrocinio, sim.*): **1** *in scripturis sacris*: ITALA gen. 34, 29 (Aug. loc. hept. 1, 130 p. 526, 21) corpora eorum ... -erunt (ᾐχμαλώτευσαν, *ut in sequentibus exemplis*; VVLG. duxerunt captivas). IV reg. 5, 2 (Vulg. cod. Leg. in mg.) cum -asset puellam (VVLG. captivam duxerant). 6, 22 (Ambr. off. 1, 29, 140) non percuties, quos non -asti in lancea et in gladio tuo (VVLG. cepisti). psalm. 105, 46 (Veron.) in conspectu omnium, qui -verant eos (VVLG. ceperant). Am. 5, 27 (Filastr. 18, 2) transmigratione vos faciam -ari (μετοικιῶ ὑμᾶς, VVLG. migrare vos faciam). Luc. 21, 24 (cod. δ, *versione interlineari*) cadent ore gladii et -entur (*sic*) vel captivi ducentur in omnes gentes (πεσοῦνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς, VVLG. captivi ducentur). VVLG. I Macc. 15, 40 coepit irritare plebem ... et -are populum (αἰχμαλωτίζειν). III Esdr. 6, 16 populum -erunt (*Colb.*; captivum duxerunt *rell.*). IV Esdr. 16, 47 filios eorum -bunt. *nota*: ITALA Eph. 4, 8 *ex psalm. 67, 19* (Aug. in Iob p. 602, 2) *de Christo*: -vit captivitatem (ᾐχμαλώτευσεν; VVLG. Eph. 4, 8 captivam duxit c.; psalm. 67, 19 cepisti c.). *hinc similia passim ap. scriptores christ., ut* HIER. in Eph. 4, 8 PAVL. NOL. epist. 12, 6 AVG. epist. 177, 4 *al.* serm. 26, 12 *et saepius* CANON. Migne 56, 477^A^ FVLG. RVSP. epist. 17, 12, 23 ORIG. in Matth. 18, 132. *cf. II 2 b.* **2** *apud auctores*: *homines, urbes, terras*: ITIN. Alex. 11 regressus eos (Aspendios) -vit transitorie (*cf. Kluge de itin. Alex. p. 49*). *transl.* MAR. VICTORIN. ad Iust. 6 ut ... victorem ... metus exagitet -ati. FILASTR. 10, 2 Iudaei -ati. RVFIN. Orig. princ. 4, 23 descendere dicuntur in Aegyptum vel -ari in Babyloniam. PS. RVFIN. in psalm. 58, 12 *Titus et Vespasianus* populum Iudaeorum -erunt. AVG. civ. 1, 1 p. 4 -andi cupiditas. 1, 4 victos ... Troianos ferire vel -are. 1, 7 p. 12. 1, 15 p. 27. 1, 27 p. 43 unius -antis dominatu. 3, 7 p. 103 *al.* gen. c. Manich. 1, 23, 38. quaest. hept. 7, 25 -ati vel iugo servitutis innexi *Iudaei*. in psalm. 64, 1 *cf.* serm. 256, 1. COMM. apol. 814 decretoque dei -at ex parte subactos. 897 -atque prius Tyrum et Sidona subactas. CASSIAN. conl. 5, 12, 4 LEO M. epist. 159, 5. *in imagine de morte* PETR. CHRYS. serm. 118 p. 523^B^. SALV. gub. 5, 46 plurimorum oppressione elaboravimus, ut -ando alios etiam ipsi inciperemus esse captivi. 6, 68 *Vandali* Africam ipsam id est quasi animam -vere reipublicae (*cf.* COD. Iust. 1, 27, 1, 1). VICT. VIT. 1, 12 senatorum ... multitudinem *Geisericus*. 1, 39. ENNOD. epist. 9, 20, 2 succurrite his quos et patria terra -at. VEREC. in cant. 3, 4 *al.* IORD. Rom. 57 *Iudaeos. ibid. regnum.* 235 Hierosolimam. GREG. TVR. Franc. 3, 3 pagum ... devastant atque -ant. 3, 21 CORIPP. Ioh. 7, 507 EVGIPP. Sev. 5, 3 VICT. TONN. chron. II p. 197, 523, 2 LIB. iubil. 13, 19. MIRAC. Theclae 1 p. 170, 13 divinitus vincti praedones a praeda -bantur. *praedam*: VICT. VIT. 1, 24 *Geisericus* regum multorum divitias cum populis -vit. *pisces*: SEDVL. op. pasch. 4, 11 p. 262, 11 *Petrus* aquosi marmoris gentes murali cinctas obsidione -at. *corpus, sim.* (*de morbo*): VEN. FORT. virt. Hil. 4, 11 donec ... varietas *leprae* de corpore quod -verat captiva migraret. vita Marcell. 8, 29 sonum -vit pontificis vox infantis (*i. mutus est factus p. propter vocem infantis*).

II *de capienda* ***anima*** (*arbitrii libertate, sim.*): **1** *in scripturis sacris*: ITALA *et* VVLG. Rom. 7, 23 legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et -antem me in lege peccati (νόμον ... ἀντιστρατευόμενον ... καὶ αἰχμαλωτίζοντά με. AMBR. in psalm. 118 serm. 20, 46 *cf.* in psalm. 1, 22 HIER. tract. in psalm. I p. 212, 8 PAVL. NOL. epist. 37, 2 AVG. epist. 175, 3 serm. 145, 3. 151, 2. 152, 3 *al.* PROSP. c. coll. 4, 2 FVLG. RVSP. epist. 3, 22, 34 *al.*). ITALA II Cor. 10, 5 (codd. d. g HIER. epist. 53, 3 Pelag. in II Cor. 10 p. 797^B^) -antes omnem intellectum (VVLG. in captivitatem redigentes. RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 3, 6 *cf.* in num. 25, 4). II Tim. 2, 26 (Aug. epist. 43, 1 *al.*) resipiscant de diaboli laqueis, -ati ab ipso (ἐζωγρημένοι, VVLG. a quo captivi tenentur. *cf.* PROSP. in psalm. 105, 46). *nota*: VVLG. II Macc. 4, 26 Iason ..., qui proprium fratrem -verat, ipse deceptus (ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπονοθεύσας, ὑπονοθευθεὶς ὑφ' ἑτέρου). **2** *apud auctores*: **a** *in malam partem* (*capiunt mala, infirmitas, diabolus etc.*): MAR. VICTORIN. ad Iust. 3 *caro* valet ... sibi animas -are. FILASTR. 38, 1 *Valentinus* multorum ... animas ... -vit. 61, 4 animas mendacio ... -are. 61, 5 multos ... hac ... fallacia. 84, 6. VIGIL. TRID. ad Ioh. 7 *Alexander martyr* captus non tamen -atur (*cf.* 6 captus liber). AMBR. parad. 3, 17 quicumque fortitudine animi praevaricantia corporis vitia -verit. HIER. hom. Orig. in Ier. 1 p. 745 Satanae -anti animos eorum qui. p. 746 propter delicta nostra ... nos -ari. DIDASC. apost. 65, 4 ne ... -entur omnes (αἰχμαλισθῶσιν). RVFIN. Orig. in num. 20, 1 -antur ... Israelitae non ferro, sed luxu, nec virtute, sed libidine. PS. RVFIN. in psalm. 67, 19 genus humanum ... diabolus -verat per peccatum. AVG. epist. 142, 2 orbem terrae diabolus. conf. 6, 7, 12 quos illa insania -asset. civ. 8, 24 p. 360 immundi spiritus ... cultorum suorum animas ... miserabiliter (*cf.* GAVDENT. serm. 8 p. 887^A^ dum spiritus torquet immundos *Christus*, ut imagini suae -atae [*i. homini a daemonibus possesso*] subveniat). AVG. civ. 11, 22 p. 491 naturam bonam ... turpissime pollutam et crudelissime -atam et oppressam (*sc. a mala*). serm. 145, 5 ecce vincitur *a lege peccati*, ecce trahitur, ecce -atur, ecce subiugatur. 214, 2 diversa sentientes et a diabolo -atos. c. Pelag. 3, 8, 24 liberum arbitrium -atum nonnisi ad peccatum valet; ad iustitiam vero nisi divinitus liberatum ... non valet. in psalm. 34 serm. 1, 6 *animam* hostes invisibiles ... expugnaverunt, -erunt, vicerunt dicendo *eqs.* in psalm. 63, 15 avaritia ... comitem Christi (*Iudam*). in psalm. 90 serm. 1, 4 c. Fel. 2, 11. PETR. CHRYS. serm. 7 p. 205^B^ hypocrisis dum cupit -are oculos, oculis fit ipsa captiva. 114 p. 512^C^ legis consuetudine -ati. NICET. psalm. 13. CHROMAT. in Matth. 17, 3 *mammona* religiosas mentes. CASSIAN. inst. 5, 10 mentem. 6, 13, 1. 7, 24 *al.* conl. 13, 4 -ato liberae voluntatis arbitrio. AVELL. p. 168, 3. POMER. 3, 8, 1 quos ... superbia ... -at. 3, 10, 1 *vanitas*. PROSP. in psalm. 129, 7 *dominus* universa vincula -atis abrumpit. 136, 3. ELEVTH. TORN. serm. Migne 65, 97^A^ fallacia daemonum homines ... decepit, decipiendo -vit et -ando in tenebras ... demersit. RVST. HELP. benef. 32 quod ... moribus obstet vinctaque perpetuis -et pectora poenis. MAX. TAVR. hom. 60 p. 370^A^ captivitatem hominis, quem sibi diabolus -verat. FAVST. REI. serm. 27 p. 333, 16 sectatores tuos appetita (*fallacis mundi figura*) -as. grat. 1, 8 p. 24, 25 longo temulentiae usu -ata sobrietas. VICT. VIT. 3, 53 *animam* -are contenditis. ENNOD. epist. 8, 29, 1 p. 218, 22 quos diligentia insulsa -at. FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 13 totum *hominem* sibi diabolus. epist. 3, 15, 25 ut victus *diabolus* possit -are vincentem. 3, 17, 29 *al.* CASSIOD. in psalm. 13, 14 *diabolus* dei plebem. var. 12, 1, 5 *avaritia* per dulcedinem superat, quos amara deceptione -at. VEREC. in cant. 2, 32 *et passim.* VEN. FORT. vita Marcell. 8, 31. CONC. Lugd. a. 567 *aut* 570 p. 140, 20 ut animas ... proditione ... aut -verint aut -are conentur. LAVRENT. paen. p. 93^D^ anima ... -atur in aspectu. **b** *in bonam et in neutram partem: de Christo* (*cf. p. 369, 66*): PELAG. in Eph. 4 p. 932^A^ quos diabolus captivos tenebat ad mortem, Christus -vit ad vitam. AVG. serm. ed. Mai 85, 1 *Christus* mortis -arat auctorem. PASS. Barth. p. 141, 6 mortem. *nota*: FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 13 in toto *homine* fuit captivitas -anda, ut tota simul acquireretur de -ata captivitate victoria. *de bonis*: RVFIN. Orig. in num. 20, 1 forma vincit armatos, ferrum pulchritudo -at. PS. RVFIN. in psalm. 9, 7 verbo veritatis ... membrorum et sensuum ministeria -antur iniusta et ad bonorum operum militiam transferuntur. ENNOD. epist. 8, 37, 1 p. 224, 4 *nitor* summates viros dicendi venu-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

state -at. opusc. 6, 3 vers. 4 quamvis ... fictum lepido nitore carmen -et docilis momenta cordis. dict. 10, 6 p. 457, 2. 12, 2 p. 461, 22. MAR. VICTORIN. ad Iust. 5 quod in suis positum et commanens vinci recipiat et post -etur (*cf.* 6 *p. 369, 73*). 14 dici non posse principium, quod dominanti perspicis -atum.

derivata: captivatio, captivator (-trix).

˟captīvus, -a, -um [*cf. c.* captus. *Th.*]. *inde a* NAEV. (*v. infra l. 50*). *sine comp. et superl.* capteivei: ARGVM. Plaut. Capt. *in acrosticho.* captivum *genet. plur.?* VEN. FORT. carm. 9, 9, 19 *codd. BL* (*v. p. 372, 17*). captivis *dat. abl. fem. v. p. 373, 8.* GLOSS. αἰχμάλωτος. [*it.* cattivo, *francog.* chétif, *hisp.* cautivo. *M.-L.*]

I *de* ***hominibus***: **A** *de captivitate corporis* (*is qui captus est ab hostibus, latronibus, sim.; de eis qui membris capti sunt v. sub II p. 374, 39 sqq.*): **1** *de masculis*: *cum nominibus personarum*: PLAVT. Capt. 169 eccum ... -om adulescentem ... Aleum (*cf.* 880 *infra l. 53*). 1016 (*versu dubio*) illum huius -om filium. Men. 79 homines (*an nom.?*) -os qui catenis vinciunt ..., nimis stulte faciunt. CIC. Verr. 6, 69 multos -os cives Romanos (Tusc. 3, 54). 6, 156 piratarum -orum. Phil. 8, 32 -i servi frugi et diligentes. off. 3, 100 senex -us, periurus consularis. AETNA 44 temptavere ... -i ... Iovis transferre gigantes imperium (*cf.* Ov. met. 1, 184). LIV. 5, 16, 8 -i (capti *M*) vatis (5, 17, 1). 5, 26, 6 indicem. 9, 43, 1. 21, 42, 1 montanos. 22, 25, 8 hostibus -is. 32, 26, 6 -a aliquot ... empta ex praeda mancipia. 45, 35, 1 reges. 45, 41, 10 liberos. VELL. 2, 40, 5 duces. VAL. MAX. 2, 7, 15 civium. 4, 3, 4 hospitis. 5, 4 ext. 7 *al.* CVRT. 3, 12, 5 spadonibus (4, 10, 18 spado e -is, qui ... comitabantur). 4, 5, 18 remiges. LVCAN. 2, 508 ducem (7, 94). 10, 65 Caesare. SIL. 16, 74 Hannon. MART. 8, 26, 7 Indos. TAC. ann. 15, 15 -a olim mancipia aut iumenta agnoscentes. FLOR. epit. 2, 6, 40 -os pueros puellasque. IVL. dig. 49, 15, 22, 1 heredis -i. VLP. dig. 38, 16, 1, 1 -orum parentium. 49, 179 patre -o vivo. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 16 in -o servo. ITALA Is. 46, 2 (Cypr. testim. 3, 59) ipsi ... -i ducti sunt tecum (VVLG. anima eorum in captivitatem ibit. ducere -um *saepe, ut* VVLG. gen. 34, 29 num. 14, 3 deut. 1, 39. HIER. in Is. 7, 1 p. 101 ducenta milia ... duxisse -a. AVG. civ. 1, 14 p. 24 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 54, 6 *al.* IORD. Rom. 54 *al.* EVGIPP. Sev. 4, 1 quaecumque ... hominum pecudumque repperent, duxere -a. VVLG. Iudith 5, 22. *abducere*: AVG. civ. 1, 15 p. 26. *cf.* GLOSS. αἰχμαλωτίζω capto, -um duco). PANEG. 7, 10 reges. VOPISC. Aurelian. 10, 2 bubus, equis, mancipiis -is. IVST. 18, 1, 10 milites. 14, 4, 16 exercitus. AVSON. 157, 18 Alanos. AMM. 27, 8, 5 *homines.* 28, 6, 4. Silva. HYG. fab. 105 p. 96, 11 Phrygi. HEGES. 5, 47, 3 mancipia. VVLG. III reg. 8, 50 qui eos -os habuerint. IV reg. 17, 27 quos ... -os adduxistis (EVGIPP. Sev. 4, 4). I Macc. 10, 33 omnem animam Iudaeorum, quae -a est a terra Iuda in omni regno meo, relinquo liberam. AVG. civ. 2, 24 p. 89 victor ... victus atque -us. MACR. sat. 3, 9, 2 quod ... nefas aestimarent deos habere -os. MARCELL. chron. II p. 99, 515 quem -um catenatumque ... tenebat. SALV. gub. 7, 22 multi ... inter hostes siti et cotidiano discrimine ac timore -i (*ibid.* traditi a deo barbaris). DRAC. laud. dei 3, 428 -um ... ducem (*Regulum*).

subst. **˟captīvus,** -ī (*cf. sub B*): NAEV. carm. 48 reconciliant -os plurimos. PLAVT. *scripsit fabulam* Captivi (*v. supra l. 8*). Capt. 1 hos ... -os duos. 27. 29 illum -om. 110 *et saepe. nota* 116 liber -os avis ferae consimilis est. 880 -om illum Alidensem. Epid. 210. CIC. dom. 66 regis amici filium, hostem, -um. Sest. 127 *al.* off. 3, 99 -i nobiles quidam. ad Brut. 1, 3, 4 tuos sive -os sive dediticios. CAES. Gall. 1, 50, 4 *et passim* (*sing.* Gall. 6, 37, 9). 7, 89, 5 ex reliquis -is toto (*sic*) exercitui capita singula praedae nomine distribuit. HIRT. Gall. 8, 17, 1 *al.* BELL. Alex. 18, 4 BELL. Afr. 4, 2 *al.* BELL. Hisp. 39, 2. SALL. Iug. 81, 2 praedam -osque et impedimenta (*app.* praeda: LIV. 1, 37, 5. 8, 39, 13. 15. 10, 26, 12. 22, 56, 3 *al.* 30, 9, 10 -is aliaque praeda). hist. frg. 3, 98 B 12 HOR. sat. 1, 3, 89. LIV. 2, 22, 5. 3, 18, 10 de -is, ut quisque liber aut servus esset, ... sumptum supplicium. 5, 45, 8 *al.* 8, 16, 9 -us Romanus (23, 7, 2). 10, 46, 4 nobiles aliquot -i. 22, 59, 1 nulli ... civitati viliores fuisse -os quam nostrae (*Romanae*). 27, 51, 11 *et passim.* 28, 46, 14 Ligurum ... montanorum -os. 34, 16, 6 -i ... et Romani et socium ac Latini nominis. 36, 40, 11 cum -is nobilibus equorum quoque captorum gregem traduxit. VITR. 1, 1, 6 -orum simulacra. SEN. contr. 1, 6, 2 inter bonos -os sepositus. 9, 2, 12 *al.* 10, 5, 22 ex -o cocus. contr. exc. 8, 5 -um ex libero (VAL. MAX. 6, 9, 11). VELL. 2, 65, 3 -os Picentium. VAL. MAX. 5, 1, 8 Persen parvi temporis momento -um ex rege. 9, 8, 1 utrum interfector an -us Scipionis Syphax fieret. SEN. Tro. 715 *puer*, gere -um. 974 *sors* dominos ... -is dedit. dial. 5, 29, 1 -us in servitutem subito depressus. 6, 20, 2 -orum catenas levat. benef. 6, 13, 3 si decem captos cives ex magno -orum numero redemero. CVRT. 4, 14, 22 'maiore mei parte -us sum' (*Dareus, cuius mater filiae al. in potestate Alexandri sunt*). 5, 3, 15 omnes et deditos et -os (*cf.* 5, 7, 1). 5, 12, 16 rex ... -us servorum suorum. 5, 13, 22 plures -i quam qui caperent erant. LVCAN. 6, 238. PETRON. 105, 11 stigmata ... -orum frontibus impressa. PLIN. nat. 7, 145 *al.* SIL. 6, 389 *al.* 9, 127 Carthaginis -us. STAT. Theb. 7, 181 anne triumphatos fugiam (*Liber*) -us ad Indos? QVINT. inst. 5, 10, 115 *al.* IVV. 7, 201 servis regna dabunt, -is fata triumphum. 10, 136 summo tristis -us in arcu (*i. simulacrum eius*). TAC. Agr. 25 *al.* hist. 3, 34 ne quis Cremonensem -om detineret. 4, 80 Caecinam ut -um ac dediticium increpat. SVET. Iul. 28. Aug. 13 splendidissimum quemque -um (-orum *Bentley*). Cal. 47 Vesp. 5. AMPEL. 19, 3 -i illius (*Scipionis*). DIG. 49, 15 *agit* 'de captivis'. *passim ap.* ICTOS. APVL. met. 7, 12 hostes tuos statim -os habebis. 9, 42 *al.* PORPH. Hor. epist. 1, 16, 69 ut -i serviunt dominis victoribus. PANEG. 10, 31 -i alienigenae. TREB. trig. tyr. 22, 8 strangulatus in carcere -orum veterum more. LAMPR. Alex. 58, 3 -os diversarum nationum. IVST. 11, 9, 12 inter -os castrorum. ITALA (*codd. et* Filastr. 107, 14) *et* VVLG. Luc. 4, 19 praedicare -is remissionem (αἰχμαλώτοις). TRACT. in Luc. 5, 14 (*de condicione leprosi*) exulem et captibum. AMM. 17, 10, 4 *et passim.* 31, 6, 5 dediticiis vel -is. 27, 4, 4 Scordisci ... hostiis -orum (*i. captivis pro hostiis*) Bellonae litantes. ORIGO Const. 4, 10 -i habitu, SERV. Aen. 4, 327. 10, 519 HIER. epist. 96, 20 VVLG. deut. 21, 11 *al.* CLAVD. 20, 582 AVG. civ. 1, 4 p. 9 *al.* COMM. apol. 815. SIDON. carm. 5, 392 -o capiente *praedam.* DRAC. laud. dei 2, 733 -orum ... vincla. CASSIOD. var. 3, 51, 8 infelicium -orum sortem. CONC. Rom. a. 502 p. 449, 17 clericos et -os atque peregrinos. CONC. Lugd. a. 583 p. 154, 11 COD. Iust. 1, 2, 21, 2 *al.* VEN. FORT. carm. 9, 9, 19 captivum (*BL*, -orum *rell.*; -o *Leo*) vincula solvens. GREG. M. epist. 6, 32 p. 410, 22 *al.* EVGIPP. Sev. 17, 1 *al.* CARM. epigr. 1378, 4 (*saec. VI*) -is praemia larga ferens (*i. eos redimens*). *de captivis inferni*: AVG. serm. ed. Mai 37, 2 -orum disrupta sunt vincula ... vomuerunt anfractae cavernae -os.

iuncturae (*de sorte et condicione captivorum. cf. E. Koeser, de captivis Romanorum, Diss. Giss. 1904*): captivum: abducere: VVLG. Bar. 6 *tit. et* 1. accipere: TAC. ann. 12, 20. adservare: CVRT. 4, 15, 5. agere: LIV. 28, 4, 1 prae se. AMM. 19, 9, 1. capere: LIV. 32, 33, 5. circumducere: IVV. 10, 280. commercari: PLAVT. Capt. 27 *al.* commutare: CIC. off. 1, 39 *cf.* FLOR. epit. 2, 2, 24. comparare: GREG. M. epist. 6, 32 p. 411, 8. in carcerem condere (conicere): LIV. 45, 42, 5. 45, 43, 9. corripere: TAC. hist. 4, 33. dare: VERG. Aen. 9, 271. dimittere: LIV. 22, 7, 5 GRAN. LIC. p. 27, 3 F. ducere: CIC. epist. 5, 11, 3 in triumpho (VELL. 2, 65, 3). LIV. 6, 4, 2 (*al.*) ante currum. LIV. 10, 46, 4 *al.* SVLP. SEV. epist. 3, 21. LIV. 4, 34, 4 sorte. *adde p. 371, 33 sqq.* emere: PLAVT. Capt. 110. emittere *ex carcere*: LIV. 31, 23, 9. excipere: CVRT. 5, 4, 4. intercipere: TAC. Germ. 10. largiri: TAC. ann. 12, 39. liberare: CVRT. 7, 6, 27 *cf.* ALC. AVIT. epist. 35 p. 65, 29. manumittere: POMPON. dig. 49, 15, 5, 3. mercari: TERT. spect. 12 SVLP. SEV. chron. 2, 21, 7. mutare: PLAVT. Capt. 28 AVG. civ. 1, 15 p. 25 (*sim.* rependere: SIL. 6, 349). nancisci: CAES. Gall. 5, 42, 2. permutare: LIV. 22, 23, 6 VAL. MAX. 2, 9, 8 *al. cf.* GELL. 6, 18, 2 *et* PORPH. Hor. carm. 3, 5, 18. recipere: LIV. 10, 20, 15. 26, 49, 9 *al.* VELL. 2, 23, 5 VAL. MAX. 4, 8, 1. reconciliare: NAEV. carm. 48 *cf.* PLAVT. Capt. 168. recuperare: CIC. de orat. 3, 109 Brut. 55 LIV. 31, 48, 11. reddere: CIC. de orat. 3, 109 off. 1, 38. 39 *al.* CAES. Gall. 7, 90, 3 NEP. Hann. 7, 2 LIV. 32, 33, 3 *al.* VAL. MAX. 1, 1, 14 CVRT. 4, 11, 11 *al. cf.* STAT. Theb. 10, 450 PAVL. dig. 49, 15, 28 PORPH. Hor. carm. 3, 5, 14 IVST. 2, 15, 14 AMM. 17, 10, 4 *al.* ORIGO Const. 5, 21 CLAVD. 15, 340 AVG. civ. 1, 15 p. 25 SVLP. SEV. chron. 2, 23, 6. redimere: RHET. Her. 3, 2, 2 CIC. off. 3, 113 LIV. 22, 57, 12 *al.* VAL. MAX. 5, 1, 1ᵃ *al.* CVRT. 4, 11, 11 TRYPH. dig. 49, 15, 12, 8 IVST. 11, 12, 1 (*v. p. 373, 23*) SVLP. SEV. dial. 3, 14, 6 MARCELL. chron. II p. 100, 517, 1 LIB. pontif. p. 125, 9 (captivorum redemptio: SEN. benef. 6, 13, 5 LACT. inst. 6, 12, 15 CONC. Aurel. a. 511 p. 4, 12 CONC. Matisc. a. 585 p. 167, 9 COD. Iust. 1, 2, 21, 2 *al.* GREG. M. epist. 3, 16 p. 175, 1 *al.*; *cf.* SEN. benef. 2, 21, 1). reducere: LIV. 34, 16, 7 *al.* VVLG. II par. 28, 11. remittere: CIC. off. 3, 101 NEP. Hann. 7, 3 LIV. 2, 22, 5 *al. cf.* 27, 17, 1 CVRT. 4, 11, 15 *al.* repetere: LIV. 6, 17, 7 QVINT. decl. 339 p. 338 TAC. ann. 12, 20. restituere: LIV. 31, 48, 11 *al.* CVRT. 4, 8, 12 FLOR. epit. 1, 18, 15 AMM. 18, 2, 19. retinere: CIC. off. 3, 100 *al.* tradere: CAES. civ. 3, 71, 4 LIV. 23, 41, 7. transducere: IORD. Rom. 53. transferre: AVG. civ. 18, 42 p. 320 *al.* transmittere: AMM. 24, 1, 12. transvehere: FLOR. epit. 2, 12, 13. vendere: HOR. epist. 1, 16, 69 LIV. 39, 42, 1 *al.* SEN. contr. 10, 5 tit. VELL. 2, 42, 3 VAL. MAX. 5, 1, 7 FRONTO p. 220, 20 N. sub corona. POMPON. dig. 50, 16, 239, 1 TRYPH. dig. 49, 15, 12, 8. venum dare: LIV. 33, 11, 2 CVRT. 9, 8, 13 SVET. Aug. 21. in vincula dare: LIV. 22, 7, 5 *cf.* 23, 38, 7 *cf.* 32, 26, 18. captivus: in potestatem venit: LIV. 40, 49, 4. remeat: AMM. 17, 12, 20. repatriat: SOL. 27, 15. revertitur: VVLG. Ier. 49, 6 *al.* servit: HOR. epist. 1, 16, 70. venit: sub corona: LIV. 21, 51, 2 FEST. p. 306 CVRT. 9, 8, 15. sub hasta: LIV. 23, 37, 13 PAVL. FEST. p. 63. *absolute*: FRONTO p. 218, 8 N.

2 *de feminis*: *cum nominibus personarum*: PLAVT. Epid. 43 forma lepida et liberali -am adulescentulam de praeda mercatust. HOR. carm. 2, 4, 6 movit Aiacem ... forma -ae dominum Tecmessae. PROP. 2, 20, 2 Andromacha. OV. met. 13, 560 -arum agmina matrum. fast. 3, 467 inter -as ... puellas (APVL. met. 6, 25. AMM. 16, 7, 10 puella nobilis -a). 3, 843 perdomitis ad nos -a Faliscis venit *Minerva.* 26, 50, 1 -a ... a militibus adducitur ... adulta virgo (APVL. met. 6, 27). SEN. Ag. 1002 -a coniunx (CVRT. 3, 11, 24 -ae mater coniuxque Darei). Herc. O. 278 Iole. 335 paelex (QVINT. inst. 3, 11, 6). ORAT. imp. Claud. (Corp. XIII 1668) 1, 18 -a natus Ocresia. PLIN. nat. 36, 204 Tanaquilis reginae ancillam Ocresiam -am. STAT. silv. 1, 4, 90 -ae ... Veledae. IVLIAN. dig. 24, 2, 6 in marito in civitate degente et uxore -a (HIER. epist. 21, 13. *cf. l. 84*). PORPH. Hor. sat. 1, 6, 8 serva -a Corniculana. TREB. trig. tyr. 30, 4 -ae mulieri (HIER. epist. 21, 13). HYG. fab. 30 p. 64, 21 *al.* HIER. epist. 77, 3 se vinctam et -am ... trahi. VVLG. gen. 34, 29 uxores duxerunt -as (I reg. 30, 2 *al.*, *cf. p. 371, 33.*) *transl.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II Tim. 3, 6). Is. 52, 2 -a filia Sion. CLAVD. rapt. Pros. 2, 264 servitum Stygio ducor -a tyranno. MART. CAP. 1, 7 eam (Ψυχήν) . . . correptam -amque adamantinis nexibus . . . detineri. DRAC. Romul. 8, 227 -a tenetur me regnante soror. *nota*: CORIPP. Ioh. 7, 185 auxilium cuius -a (*i. misera, sec. Petsch.*) rogabo? (*cf. p. 374, 23*). SVLPICIA sat. 52 cum defendier armis suadet amor patriae et -a penatibus uxor (*'quae continetur domo' Büch.*; caritura *Peiper. cf. p. 368, 44*).

subst. ***captīva**, -ae (*dat. abl. plur.* captivis: CVRT. 3, 12, 4. 23. 10, 3, 12 *cf.* TREB. Claud. 14, 8): ACC. trag. 157 vereor plus quam fas est -am hiscere. VERG. Aen. 3, 324 nec victoris eri tetigit -a cubile. 12, 63 CIRIS 447 LYDIA 50 PROP. 2, 8, 37. Ov. epist. 3, 69 victorem -a sequar, non nupta maritum. 9, 123 (9, 125 captarum more). 10, 89 *al.* LIV. 2, 40, 5 *al.* FEST. p. 269 SEN. contr. 1, 2, 2. 17 miraculo esse in -a libertatem, in prostituta pudicitiam. 1, 2, 19. SEN. Tro. 63 *Hecuba ad Troades*: turba -ae mea, ferite . . . pectora. 508. 912. 988. 1178 benef. 3, 23, 4 CVRT. 3, 12, 7 *al.* 10, 3, 12 *amicis* auctor fui ex -is generandi liberos (*ibid.* ex -a liberos tollere). 6, 2, 8 dimitti . . . -am. VAL. FL. 6, 501 spernere nec usquam mendaci -a (*Medea*) viro (*Iasoni*). SIL. 2, 574 STAT. Ach. 1, 955 QVINT. decl. 306 p. 201, 26 FRONTIN. strat. 2, 9, 9. 2, 11, 5. VLP. dig. 38, 16, 1, 1 cum et ex -a rescriptum sit ingenuum nasci. 38, 17, 1, 3. SOL. 1, 2 suadente Rome, nobilissima -arum. 1, 3. TREB. Claud. 14, 8 mulieres speciosas ex -is duas. IVST. 2, 4, 24. 11, 12, 1 redimendarum . . . -arum. 12, 4, 2 VVLG. gen. 31, 26 exod. 12, 29 *al.* SVLP. SEV. chron. 2, 12, 6. *in imagine* AVG. serm. ed. Mai 36, 1 oportuit obviare sponsam sponso . . . , redemptori -am. *accedunt attributa*: PLAVT. Epid. 108 -am genere prognatam bono . . . es mercatus. *in translatione*: Ov. am. 1, 7, 39 *puella* ante eat effuso tristis -a capillo. epist. 3, 101 me quaedam . . . dominam -a vocabat. LIV. 1, 39, 5 inter reliquas -as. 4, 3, 12 Serv. Tullium . . . -a Corniculana natum (FEST. p. 174). 30, 14, 3 nullius . . . -ae. SEN. contr. 1, 6, 2. PLIN. nat. 8, 48 -am . . . Gaetuliae reducem. CORP. X 1971 (*Puteolis*) ⟨Cl⟩audia Aster ⟨H⟩ierosolymitana ⟨ca⟩ptiva. *c. genet.*: PROP. 4, 4, 34 -a mei . . . Tati. LVCAN. 8, 416 *Cornelia olim Crassi*, cladis (*Parthicae*) -a vetustae. PLIN. nat. 8, 48 *v. l. 31.* VAL. FL. 8, 417 Peliacae non sum -a carinae. *in translationibus*: CALP. ecl. 1, 51 nullos iam Roma Philippos deflebit, nullos ducet -a triumphos. AMBR. Abr. 2, 10, 77 ut dominetur corpori *mens* nec sit -a voluptatum carnalium. PS. AMBR. laps. virg. 6, 23 quasi -am *te* . . . libido ducebat. AVG. civ. 15, 4 *civitas terrena* victrix gentium, . . . -a vitiorum. AVELL. p. 415, 18 *diabolus* se humanae substantiae utpote -ae suae dominum deumque iactabat. VAL. CEM. hom. 20, 10 non difficilis erit de . . . vitiorum labe victoria, matre (*i. cupiditate*) -a.

3 *de populis, sim.* (*cf. l. 36 et 39*): HOR. carm. 3, 5, 18 -a pubes *Romanorum* (PETRON. 89, 25). LIV. 7, 27, 9 hanc multitudinem -am. SEN. Phoen. 575 virgo mixta -o gregi. SIL. 6, 349 vinctam inter proelia pubem -amque manum. 6, 401 -o . . . agmine saeptus (7, 27). 6, 464 turba. 10, 650 vulgus. PANEG. 5, 9 -a agmina barbarorum. VOPISC. Aurelian. 48, 2 *familiae*. CLAVD. 26, 616 vulgus. AVG. civ. 17, 1 p. 197 (*al.*) populus (ALC. AVIT. epist. 36 p. 76, 7). 18, 24 p. 288 decem tribus. SVLP. SEV. chron. 2, 7, 1 alienigena -ae gentis. IORD. Rom. 53 gentes. 73. EVGIPP. Sev. 30, 5 plebs (*opp.* libera). *transl. in ludo latrunculorum*: LAVS Pis. 208 tibi -a resonat manus utraque turba. *nota*: VVLG. Eph. 4, 8 -am duxit captivitatem (ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν. *cf. p. 369, 13 sqq. et 369, 66*).

B *de dempta libertate animi, iuris, sim.*: **1** *de eis quos vitia, mala, inimici al. ceperunt*: SEN. dial. 5, 4, 4 ne liber quidem dici possit irae suae capt⟨iv⟩us. *fere ap. christianos de eis qui diabolo, peccato, haeretico errori subditi sunt* (*interdum prorsus i. q. 'malus'*): *de singulis*: PASS. Mar. Iac. 3 *v. p. 365, 84 sq.* PRISCILL. tract. 1, 6 qui . . . confusibilis observantiae vanitate -us . . . mysterium . . . astruxerit. HIER. epist. 78 mans. 28 de hostibus . . . miseris atque -is liberos dei facies. epist. 98, 21 *eos* Origenis error involvit et fraudulentia -os tenet. VVLG. II Tim. 2, 26 a quo (*diabolo*) -i tenentur ad ipsius voluntatem (*cf.* AVG. in psalm. 95, 5). RVFIN. hist. mon. 1 p. 399^{C} -um ducit militem Christi (*monachum*) *mulier*. p. 402^{C} stabat vagus oculis et mente -us. p. 402^{D} cogitationes . . . vinctum -umque eum ad saeculum retrahunt. Orig. in cant. prol. p. 71^{B} impudicitiae libidinisque -i. AVG. quaest. Simpl. 1, 1, 14 homini -o (*sc. a peccato, cf.* 1, 1, 13) non esse praesumendum de viribus. *ibid.* homini victo, damnato, -o (*opp.* victori. *cf.* contin. 14, 31). c. Iul. 3, 21, 44 -um concupiscentiae, desertorem continentiae. nupt. et concup. 1, 19, 21 *peccator gignitur* homo a creatore, -us a deceptore, indigens redemptore. in psalm. 70 serm. 1, 2 per inoboedientiam . . . -i facti sumus, quia ipse Adam non oboediendo peccavit. 125, 2 *et* 3 *et saepius ap.* AVG. *tropologice de peccantibus.* PROSP. resp. ad Vinc. 4 omnem hominem non redemptum diaboli esse -um. VAL. CEM. hom. 1, 5 quos turpis luxuria -os tenet. SIDON. epist. 3, 4, 2 non minus vitiorum quam hostium esse -um, qui. FAVST. REI. grat. 1, 2 p. 13, 27 divinitatis ambitiosus *homo* libidinis coepit esse -us. 1, 16 p. 50, 18 quomodo putabimus redemptos, quos videmus permanere -os (*sc. peccati*)? OP. imperf. in Matth. 20 p. 745 -i dicuntur, quantum ad diabolum . . . sunt conversi. DRAC. laud. dei 2, 260 nos . . . error . . . retinet -os sorte reatus. 2, 473 *homines* sub tegmine carnis -os . . . membra tenent. CASSIOD. var. 3, 11, 3 nullis vitiis esse -um. in psalm. 4, 6. 28, 4 *opp.* liber. PS. VEN. FORT. vita Remed. 6, 16 puella . . . vesani spiritus tenebatur obsidione -a. *in tropologia* BACHIAR. repar. laps. 3 fratri auxilium praesta -o. *de multitudine*: AVG. civ. 20, 7 p. 420 *diabolus* genus humanum potuit tenere -um. CARM. de resurr. 327 huc (*in tartarum*) -a gemens mittetur turba malorum. AVELL. p. 155, 8 ut improbi . . . ecclesiam *Alexandrinam* conentur habere -am. PROSP. carm. de prov. 927 cineres templorum . . . populati cordis in aula plangamus -a manus. SALV. gub. 6, 69 pars plebis erat foris -a hostium, pars intus -a vitiorum (*ibid.* illi . . . extrinsecus carne, . . . isti intus mente -i. *cf. seq.*). DRAC. laud. dei 2, 792 ut quae -a iacebant (-bat *al.*) libera turba foret (*de redemptis a Christo*).

2 *de aliis captivitatibus*: RVRIC. epist. 2, 8 p. 383, 3 ut fratrem ab hostibus redderet liberum, se creditorum maluit esse -um. ENNOD. dict. 21, 7 p. 485, 7 facerem praebitione indebiti alimenti patrem meum pudore -um. ENNOD. dict. 20, 7 p. 482, 13 (*de Minerva in lupanari locata*) interest lupanaribus -um numen. carm. 1, 4, 71 nec te (*Venerem*) . . . -um numen habere iura pudicitiae vel lex malesuada putetur. PASS. Barth. 1 p. 130, 9 deus vester sic -us et religatus catenis igneis strictus tenetur, ut neque suspirare audeat neque loqui. DRAC. Romul. 10, 2 virginis atrae (*Medeae*) -os deos (*sc. arte magica*). CASSIAN. c. Nest. 7, 1, 2 ille vere liber fit, qui coeperit tibi (*deo*) esse -us. *nota*: CORIPP. Ioh. 7, 356 -os (*'miseros' Petsch.*) comprimit Afros . . . mors (*cf. p. 373, 5*).

II ***de corporis partibus, animo,*** *mente*: **A** *de captivitate corporali* (*saepe in hypallagis pro ipso homine; de bestiis cf. p. 375, 9. 15*): VERG. Aen. 10, 519 -o . . . perfundat sanguine flammas (TAC. ann. 14, 30 cruore -o adolere aras). Ov. ars 2, 587 -a resolvit corpora *Vulcanus* (LIV. 31, 46, 16 *pro captivis.* CVRT. 3, 12, 22 ne quis -o corpori illuderet. SIL. 11, 374 praeda et -a corpora. 13, 358 STAT. Theb. 10, 450. 12, 68 FLOR. epit. 3, 7, 3 CYPR. Demetr. 16). Ov. met. 13, 667 parabantur -is vincla lacertis. trist. 4, 2, 21 vincla . . . -a reges cervice gerentes (HEGES. 5, 53, 1 l. 169). Pont. 1, 2, 48 dare -as ad fera vincla manus. 2, 1, 43 -is addita collis vincula (HEGES. 5, 18, 3 ne . . . -a iugo colla subicerent). SEN. Herc. O. 109 -a dabit bracchia vinculis. SIL. 6, 83 cum -o Carthaginis arcem terreres vultu, *Regule*. 17, 629 Syphax *in triumpho* . . . -a premebat lumina. CLAVD. 21, 213 pacem . . . supplice vultu -oque rogant. SIDON. epist. 8, 6, 15 de capite -o . . . exigere . . . pretia. *aliter*: PAVL. NOL. carm. 23, 192 *Theridius, cuius oculum uncus ferreus induerat*, -i . . . oculi ex uno, quo liber agebat, lumine discrimen sociali parte cavebat. SIDON. epist. 3, 13, 8 alarum specubus hircosis . . . latera -a vallatus *Gnatho deformis. sic de hominibus vitio corporali affectis* (*claudus? deformis?*): FIRM. math. 8 p. 112^{r} col. 2 init. (s. part. 29) erunt nani, gibbosi, -i (*cf. ibid.* col. 1 s. part. 20: nani, gibbosi, ridiculi). *nota*: ENNOD. carm. 2, 124, 4 cuius (*mulae*) -um est auribus arbitrium (*cf.* 2, 124, 8 obsequium linguae libera membra ferunt).

B *de captivitate non corporali*: CYPR. epist. 65, 2 manum . . . transferri . . . ad dei sacrificium . . . , quae -a fuerit sacrilegio et crimini. HIL. in psalm. 118 he 14 p. 408 qui (*oculi*) theatralibus ludis -i incubant (PROSP. carm. de ingrat. 870 nec iam -os oculos extollere in altum sponte potest *homo peccator*). MACR. sat. 3, 16, 11 -am illius saeculi gulam servisse mari. 7, 5, 1 aures nostras Graeca lingua -as tenet. LEO M. epist. 44, 1 qui . . . impiis subscriptionibus -as manus dederent (αἰχμαλώτους τὰς χεῖρας ἐπέδωκαν). PAVL. PETRIC. Mart. 2, 609 clausus -o in corpore daemon (5, 408. 6, 130). *animus*: Ov. am. 1, 2, 30 nova -a vincula mente feram. ENNOD. epist. 8, 13 p. 209, 16 *animus* circa diligentiam vestram . . . tota intentione -us. *cf.* 6, 3, 3 p. 150, 13. dict. 7, 2 p. 443, 13 vincta hic ora teneat mens -a. *de vitiis*: HIL. in psalm. 118 ain 3 p. 496 nobilitatem animae . . . -am ebrietati non dereliquit. PRISCILL. tract. 4, 75 p. 57, 10 mortalium sensus rerum saecularium familiaritate -i. AMBR. Isaac 2, 3 quod anima sua -a traheretur ad peccatum. Abr. 2, 10, 77 *v. p. 373, 37.* PS. AMBR. laps. virg. 1, 4. HIER. in Ezech. 16, 44 p. 178 saeculi huius incentiva . . . -am animam ducunt ad interitum. VVLG. Iudith 16, 11 pulchritudo eius -am fecit animam eius. RVFIN. hist. mon. 1 p. 396^{B} rapiant a nobis -am mentem. PAVL. NOL. carm. 24, 159 debitum morti caput -a dignis mens avari vinculis astrinxit in finem ligans. AVG. c. Pelag. 4, 3, 3 posse -am voluntatem . . . dei gratia respirare in salubrem libertatem. epist. 217, 3, 8 arbitrium. 220, 10 anima . . . si . . . malignis cupiditatibus -a teneatur. LEO M. serm. 56, 3 natura, quae in nobis rea semper fuerat atque -a, in illo innocens patiebatur et libera. PROSP. carm. de prov. 918 grassantes . . . hostes -ae mentis in arce. PS. PROSP. vocat. gent. 1, 7 fide perdita, spe relicta, intellegentia obcaecata, voluntate -a (2, 27 ut voluntas depravata prius atque -a recta efficiatur et libera. FAVST. REI. grat. 2, 3 p. 64, 18. ENNOD. dict. 26, 3 p. 503, 9 secuta est *Helena* Paridem voluntate -a [*an nom.?*]). PS. PROSP. vocat. gent. 1, 8 p. 655^{B} corde -o *amatoris mundi*. SALV. eccl. 3, 7 dedimus -as manus vinculis caritatis. FAVST. REI. grat. 2, 10 p. 88, 20 si . . . delictum . . . anima intra domicilium suum -a meditatur.

III ***de bestiis***: *quae capiuntur in venatione, sim.*: VARRO rust. 3, 13, 1 apros . . . et -os et cicures. Ov. met. 1, 475 *ferae*. 13, 932 pisces (SIL. 7, 503). fast. 4, 705 *vulpes*. hal. 45 muraena. COLVM. 8,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10, 1 *turdi.* PLIN. nat. 8, 93 *crocodili.* 10, 61 *ciconia* -a et serva. STAT. Theb. 8, 750 *sus Erymanthius.* Ach. 1, 281 *equus.* MART. 10, 37, 7 mullus. SER. SAMM. 54 *sorex.* CARM. de mens. 2, 35 *lacerta.* CAPITOL. Maximin. 28, 2 ut ... aprunam, anetes, grues et omnia -a ederet. OPTAT. 6, 8 p. 157, 7 -ae *aves* liberas capiunt. AVSON. Mos. 282 inter -as ... catervas *piscium.* CLAVD. 24, 330 fera. carm. min. 49, 16 *torpedo.* SVLP. SEV. dial. 1, 10, 3 *bestia* (*aspis*). *aliter*: SIL. 11, 468 *cantu Orphei* non mota volucris -a pependit in aethra. *hypallage*: VAL. FL. 3, 25 iubas -aque ... ora *leonis.* *de iis quae capiuntur in bello, sim.*: OV. epist. 1, 52 -o ... bove victor arat *Pergama.* LIV. 26, 34, 5 pecua. SEN. dial. 10, 13, 8 ante currum centum et viginti -os elephantos duxisse. SIL. 1, 283 armenta *Geryonis.* 9, 208 *greges.* STAT. Theb. 9, 217 *sonipes.* VOPISC. Prob. 15, 6 iuga Germanica. AVIEN. ora 328 -o gregi *Geryonis.* *hypallagae*: VAL. FL. 6, 216 *sonipes* -a ... terga ministrat *hosti.* SIL. 10, 460 Bagesum ... -o portabat in agmina dorso *sonipes.*

IV *de* **rebus:** A *corporalibus*: 1 *captis bello, latrocinio, sim.* (*praeda, agri, al.*): CIC. dom. 108 ista tua pulchra Libertas ... familiares meos lares expulit, ut se ipsa tamquam in -is sedibus collocaret. CAES. civ. 2, 5, 1 *naves* -ae Massiliensium (BELL. Alex. 42, 3. 47, 2. LIV. 10, 2, 12 navigia. 23, 39, 1 *al.* SIL. 6, 688 puppes [14, 564]. FRONTIN. strat. 1, 4, 12 TAC. hist. 5, 22 IVST. 5, 7, 2. 2, 8, 3 *classis. cf.* SCHOL. Cic. Gron. p. 442, 21). SALL. epist. Mithr. 8 agri -i (LIV. 2, 48, 2 COLVM. 1 praef. 14 TAC. ann. 12, 32 IVST. 43, 3, 13. solum: LIV. 5, 30, 3 SIL. 2, 594 SVLP. SEV. chron. 1, 23, 7). VERG. Aen. 2, 765 -a ... vestis (SIL. 16, 565). 7, 184 -i ... currus (SERV. id est captivorum. OV. met. 13, 251 SIL. 1, 618). 11, 779 -o ... in auro (LIV. 45, 40, 1 CVRT. 8, 7, 11). HOR. epist. 2, 1, 194 -um portatur ebur *in scaena,* -a Corinthus. PROP. 2, 1, 32 *Nilus* septem -is debilis ibat aquis (*cf.* FLOR. epit. 4, 2, 88 CLAVD. 24, 23). OV. am. 1, 14, 45 -os mittet Germania crines. met. 1, 184 inicere ... -o bracchia caelo *Gigantes.* fast. 3, 731 cinnama tu primus (*Bacchus, victor Indiae*) -aque tura dedisti. LIV. 1, 53, 3 -am pecuniam (10, 46, 6 CVRT. 5, 6, 8 PLIN. nat. 6, 85). 7, 14, 7 agasones partim -is, partim aegrorum armis ornatos (9, 40, 15 SIL. 11, 486 FRONTIN. strat. 2, 9, 10). LIV. 7, 37, 13 signa (CORIPP. Ioh. 4, 1155). 21, 33, 11 -o ⟨cibo⟩ ac pecoribus ... exercitum aluit. 33, 23, 4 multa Gallica spolia -is carpentis transvexit (33, 37, 11). SEN. Ag. 206 -a Pergama. CVRT. 6, 6, 10 in -o habitu. SIL. 3, 15 donis. *nota* 7, 71 -a paras moriendo evadere vincla (*i. quae captivi sunt*). 9, 188 Eridanus -o defluit alveo. 14, 578 Triton (*navis*) -us. 14, 649 rostris. 15, 80 Euro (*i. oriente*). 15, 264 opes (SIDON. epist. 7, 9, 21). 15, 281 tentoria ... -is ... plena toris (*i. paelicibus*). STAT. Theb. 2, 457 -o moribundus humum diademate pulses. 7, 103 Thebis. 9, 819 pharetris. 10, 848 moenia. silv. 1, 1, 51 Rheni. 1, 4, 33 tela. 5, 3, 202 fulmina (*i. templum Iovis*). MART. 7, 80, 11 -o ... ab Histro. 14, 26, 2 comis. FLOR. epit. 3, 21, 7 arcem ... quasi -am victor insedit. APVL. apol. 86 *epistulae.* TERT. nat. 2, 17 p. 133, 3 simulacra. apol. 10 *dei Romanorum* (25 p. 224). SYMM. epist. 1, 20, 2 Ennio ex Aetolicis manubiis -a tantum chlamys muneri data. HIER. epist. 60, 16 tracti greges -orum: Arabia ... Aegyptus timore -ae. VVLG. Dan. 11, 8 deos eorum et ... sculptilia ... -a ducet in Aegyptum. I Macc. 2, 9. MEROB. poet. 20 belliger ultor -um reseravit iter clausasque recepit expulso praedone vias. AVG. civ. 3, 20 p. 130 *Saguntum civitas* ne ... -a in manus Hannibalis perveniret. 2 *extra bellum*: STAT. Theb. 10, 578 -a ... plangunt mella *apes.* RVT. NAM. 1, 247 in Euboicis -a (*i. inclusa*) natatibus unda. ENNOD. carm. 1, 5, 15 sibi ... Padus -os texerat agros. 2, 16, 5 -um venis servasset terra metallum. 2, 60, 1 libera -um meruerunt culmina *basilicae* lumen. *aliter* EVCHERIA poet. min. V 60, 7 sit -a (*i. priva?*) sui nunc margarita nitoris. *translationes de bello*: *de amore* ENNOD. carm. 1, 4, 29 orbe -o Venus ... per amoena ludens. *de schismate* INSCR. christ. Rossi II p. 130, 15, 9 Africa ... multos -a per annos.

B *incorporalibus*: 1 *ad captivitatem belli pertinent hypallagae*: SEN. Tro. 91 (*Hecuba ad comites*:) cui coniugio pectora velas, -e pudor? SIL. 6, 476 torpent -o in senio vires *Reguli.* MART. 11, 96, 4 non debet ... -am victrix unda levare sitim. HEGES. 5, 16 l. 9 abductae coniugis -am ... pudicitiam. 5, 16 l. 189 quibus tuta libertas erit pacto deditionis aut -a servitus urbis eversione. AVG. civ. 17, 23 p. 253 -um ... otium *Iudaeorum in exilio.* COD. Theod. 5, 5, 2 (COD. Iust. 8, 50, 20 [*a. 409*]) quos barbarica feritas -a necessitate transduxerat (CONST. Sirmond. 16 [*a. 408*]. *cf.* COD. Theod. 5, 5, 1 necessitas captivitatis). 2 *translationes*: TERT. scorp. 8 p. 161, 10 fides ... sola in illis (*tribus viris Iudaeis, Dan. cap. 3*) -a non fuerat HIER. epist. 100, 8 *Iudaei* nulla vi superari potuerant, ut ... Babyloniorum imperia formidantes -am in se ostenderent voluptatem, sed manserunt liberi. 48, 12 p. 223 videmus exempla -a servire tibi ad victoriam *in disputatione* (*sim.* 57, 6 *Hilarius vertendo* quasi -os sensus in suam linguam victoris iure transposuit). AVG. civ. 19, 17 p. 384, 27 *civitas caelestis* dum apud terrenam civitatem velut -am vitam suae peregrinationis agit. SVLP. SEV. chron. 2, 45, 2 plerique ... fame ... vexati -am conscientiam dedere. ZACCH. 1, 35 incentor criminum fovens largas exultantibus sufficit opes, ut ... in comessationem exuberatio vertatur, et -a temulentia vitiis irrigetur. PROSP. resp. ad Vinc. 5 nec naturali, sed -o motu versatur in vitio *creatura.* carm. de prov. 504 nec te corporeo patrum de semine natum iam reputes; pereant -a exordia carnis. ENNOD. opusc. 2, 76 p. 311, 5 -am orationem exigit imperiosa necessitas. 3 *notabilia propter significationem*: PRVD. c. Symm. 2, 1070 -us pudor *virginum Vestalium* ingratis addicitur aris. CLAVD. 5, 85 maerent -ae pellito iudice leges. PETR. CHRYS. serm. 116 p. 518A quam -a sine gratia fuerit humana fragilitas. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 633 membra ... -o (*i. impedito*) paulatim haesere natatu. ALC. AVIT. carm. 1, 201 in taetris splendentia lumina membris *Indorum* -o fulgore micant. ENNOD. carm. 2, 120, 1 *de quodam stulto, qui 'Virgilius' dicebatur*: -o (raptivo *Barthius*) stultus congaudet stemmate vatis. *sensu, ut videtur, activo* (*is qui capit*): FIRM. math. 6 p. 73v col. 2 init. nec veris eos ... volunt appellare sermonibus, sed conantur eos -a (*i. captiosa?*) semper dissimulatione decipere. ENNOD. opusc. 2, 2 p. 288, 4 eloquium sine quacumque lima -um (*i. quod auditorem capit*). *sim.* ANTH. 279, 16 (*Phaedra*:) me cruciet -us amor. CARM. poet. min. V 58, 8, 3 (*de diebus Aegyptiacis*) mensis quisque duos -os possidet horum.

neutr. subst. **captīvum,** -ī: IVL. VAL. 1, 6 servile quiddam -umque potentum ... natum iri (αἰχμάλωτον *Ps. Callisth.*). PROSP. c. coll. 18, 3 quod -um erat, redemptum erit. *obscurum* ITALA Iob 41, 23 (Priscill. tract. 1, 29) *aestimabit* tartarum ... abyssi sicut -um aeternale (ὥσπερ αἰχμάλωτον, VVLG. quasi senescentem).

structurae: captivus *alicui*: CYPR. epist. 65, 2 *v. p. 374, 48 cf.* HIL. in psalm. 118 he 14 *p. 374, 50* CASSIAN. c. Nest. 7, 1, 2 *v. p. 374, 22* ENNOD. carm. 1, 5, 15 *v. p. 375, 56* CASSIOD. var. 3, 11, 3 *v. p. 374, 1.* *aliqua re*: PRISCILL. tract. 1, 6 *v. p. 373, 61.* 4, 75 *v. p. 374, 61* RVFIN. hist. mon. 1 p. 402c *v. p. 373, 65* SALV. gub. 7, 22 *v. p. 371, 47* ENNOD. dict. 21, 7 p. 485, 7 *v. p. 374, 15.* *alicuius rei* (*genet. qui dicitur inopiae*): EVCHERIA poet. min. V 60, 7 *v. p. 375, 59.*

synon.: dediticius, captus. *opposita*: dominus (*adde* PROP. 2, 9, 11 LIV. 30, 12, 12), domina (SEN. Herc. O. 218), victor (SEN. benef. 3, 23, 4 CVRT. 8, 4, 29), victrix. liber.

derivata: captivare, captivitas. *composita*: concaptivus. captivigena.

×capto, -āvī, -ātum, -āre [*cf. c.* captus, capere. *Th.*]. *legitur inde a* PLAVTO, *deest ap.* ENN. CATONEM LVCR. CAES. NEP. TAC. *al.* [*it.* cattare, *hisp.* catar. *M.-L.*] captantum: IVVENC. 3, 684. *nota fut. sec. ap.* PLAVT. Cas. 966. *depon.?* AVG. serm. ed. Mai 109, 2 *v. p. 378, 84.* NON. p. 275 captare: capere (*cf.* GLOSS.). *de differentia inter* capere *et* captare *cf.* PLAVT. Amph. 821 (*v. p. 379, 41*) TER. Hec. 73 (*v. p. 379, 44*) QVADRIG. hist. 46 (*v. p. 377, 58*) OV. epist. 19, 43 (*v. p. 379, 47*) MART. 9, 88, 1 (*v. p. 379, 57*). SERV. georg. 1, 139 (*v. p. 380, 13*). GLOSS. θηρεύω, θηρῶ. adprehendere. captabis: ἀπολαύσεις.

I *captare* **rem** (*capere velle vel capere*): A *de actu captandi*: 1 *manu, ore, similiter*: TRAG. inc. 169 dum nati dissipatos artus -ret parens. PRIAP. 51, 8 mala ... pirumve tanto ... periculo. OV. epist. 8, 93 non ego -vi brevibus tua colla lacertis. 20, 200 -antem tactus reicio ... manum. met. 3, 428 -antia collum bracchia. 3, 432 simulacra fugacia *Narcissus.* 8, 198 *Icarus* quas vaga moverat aura -bat plumas. 9, 37 modo cervicem *Herculis*, modo crura ... -at *Achelous* aut -are putes. fast. 2, 337 venerat ad strati -ata cubilia lecti (*ibid.* praefert cautas ... manus). PAVL. FEST. p. 19 anceps ... a capiendo, quod ex utraque parte aeque -atur. SEN. Phaedr. 520 sollicito bibunt auro superbi; quam iuvat nuda manu -asse fontem. *in imagine*: SEN. epist. 74, 7 ex quibus (*bonis, quae Fortuna tamquam munuscula in coetum hominum excutit*) quaedam, quia nimis -bantur, amissa et dum avide rapiuntur, expulsa sunt. SIL. 1, 409 in fluctu laceras -are carinas. STAT. Theb. 9, 303 tela natantia *in flumine* -ans (raptans *al.*). MART. 12, 82, 3 tepidum dextra laevaque trigonem. PAVL. MED. bened. 4, 2 *ex mari* victum manu et arte. APVL. flor. 23 p. 103 *medicus* venarum pulsum et momenta -at. CHIRON 77 venas superiores in tempora ... -ato, ut illud tempore uras (*cf.* VEG. mulom. 2, 18 venas ... in temporibus ... diligenter perquires). *cibum, potum ore*: HOR. sat. 1, 1, 68 Tantalus a labris sitiens fugientia -at flumina (*sim. de Tantalo*: OV. epist. 15, 209 ars 2, 605 met. 10, 42 am. 2, 2, 43 Ib. 193. SEN. Thy. 2 ore. Ag. 771 APVL. Socr. 22 p. 172). SEN. epist. 72, 8 *canis* frusta ... carnis aperto ore. CVRT. 4, 7, 14 imbrem ... ore ... hianti (4, 16, 12 aquam). AMM. 22, 15, 19 trochilus ... escarum minutias. *similia p. 377, 84.* *auras, sim.*: VERG. georg. 1, 376 bucula ... patulis -vit naribus auras. CIRIS 211 pressis tenuem singultibus aera -at. OV. met. 7, 557 aurae ... graves -antur hiatu. 7, 820 meo ... spiritus ... tuus semper -atur ab ore (capiatur *opt. codd.*) SEN. Phaedr. 40 nare ... auras. COLVM. 7, 3, 12 austrinos flatus *grex.* LVCAN. 4, 329 pandunt ora ... nocturnumque aera -ant. PLIN. nat. 8, 147 *canes* ventos et odorem -antes. PS. QVINT. decl. 12, 17 auras. *in imagine*: LIV. 3, 37, 1 libertatis ... auram. CVRT. 4, 5, 12 incertae famae -erunt auram. 2 *auribus*: PLAVT. Cas. 44 -andust horum clanculum sermo mihi. TER. Phorm. 869 animum coepi attendere, hoc modo sermonem -ans (GLOSS. IV 30, 31 intellegere cupiens). LVCIL. 696 -are atque observare haec. CATVLL. 61, 55 te (*hymenaeum*) ... cupida novus -at aure maritus. VERG. Aen. 3, 514 Palinurus ... auribus aëra -at (*cf. Leo, Herm. 42 [1907] 44*). OV. epist. 18, 53 auribus ... voces. met. 3, 279 -ato sermone. 4, 72 constiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc inque

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vices fuerat -atus anhelitus oris (*cf.* 4, 69). Pont. 3,4,19 ea vix avidam vulgo -ata per aurem scripsimus. LIV. 38,7,8 aure admota sonitum ... -bant. quem ubi acceperunt *eqs.* SEN. Herc. f. 790 aure subrecta sonum. CVRT. 10, 5, 16 fremitus ... auribus. PLIN. nat. 12, 9 -antem (optantem *codd.*) imbrium per folia crepitus. STAT. Theb. 8, 261 Adrastus laetificos tenui -bat corde tumultus. GELL. 19, 13, 1 sermones ... curiosius. HIER. epist. 48, 18 praeconium pudicitiae intenta aure. in Eph. 4, 13 p. 618 ventos ... sollicita aure. RVFIN. Adamant. 1, 27 -as sermones (λόγον θηρεύεις). 2, 16 -ando sermones (λεξιθηρῶν). *aliter* CLAVD. 22, 164 non inter pocula sermo -atur, pura sed libertate loquendi seria quisque iocis ... miscet. BOETH. mus. 1, 1 p. 179, 16 *aurium* vis ita sonos -at, ut. 1, 9 p. 196, 14 *voces* si minimae sint, difficilius -at auditus. 3 *oculis*: APVL. apol. 57 Vlixes fumum terra sua emergentem ... e litore prospectans frustra -vit, Crassus ... eundem fumum ... in taberna vinaria sedens conspexit. AVIEN. Arat. 1065 *signorum* incunabula quaere, luminis ipsa vagi -ans venatibus. AVSON. 302, 36 *Croesus* stat ... -ans funeris iam instar sui. DRAC. Romul. 8, 546 vestigia nostra ... -atum pervenit iter. *c. inf.*: EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 p. 959[A] multi ... homines echinum ... -erunt duplices cavernas in suis fecisse cubilibus (*cf. ibid.* p. 958[D] vulpes ... deprehensa est ... contulisse). *absolute i. q. 'contueri'?* LEX Sal. 58 *in 2 E H*: *debitor* debet ... intus -are (intus in casa respiciens *et sim. rell.; cf. Behrend in adnot.*). 4 *aliis modis*: SEN. Med. 322 prolato pede *veli* transversos -are notos (PANEG. 5, 14 ventum ... obliquum. OPTAT. 4, 3 p. 105, 8 ventos. PRVD. Symm. 2 praef. 6 flamina linteis. SALV. gub. 1, 3 auras *gubernator*). LVCAN. 6, 520 Thessala *maga* ... egreditur bustis nocturnaque fulmina -at. TERT. spect. 2 p. 3, 15 quaecumque fabricandis idolis materia -atur (capiatur *cod.*). SOL. 15, 30 qui eligunt, purissimum *crystallum* -ant. 30, 23 -antes *aurum* ... ad necem persequuntur *formicae*. *similia de rebus*: PLAVT. Pseud. 1251 *vinum* pedes -at primum, luctator dolosust. PROP. 3, 5, 29 quid flamine -et Eurus. MANIL. 2, 496 Cancri -atur Aquarius astro (*cf.* 2, 512 sublimem ... colit Cancrum). 2, 510 *Capricornus* auribus ... summi -at fastigia Cancri. 5 *loca et alia, quae eundo petuntur*: VARRO rust. 3, 7, 1 columbae ... propter timorem ... summa loca in tectis -ant. CIC. Tusc. 3, 63 solitudines. VERG. ecl. 1, 52 frigus ... opacum. 2, 8 pecudes umbras et frigora (VAL. FL. 1, 448 STAT. silv. 4, 4, 17. CYPR. GALL. gen. 597 frigus ... in umbra). LYDIA 29 a te (*tauro*) vaccula ... secreta cubilia -ans. LIV. 27, 18, 8 *hostis* tumulos. SEN. dial. 7, 7, 3 tenebras ... circa balinea. epist. 94, 3 destinatum locum. COLVM. 11, 1, 16 umbras arborum fonticulorumque amoenitatem vel aurae refrigerationem. CALP. ecl. 1, 19 *umbram.* PLIN. nat. 11, 24 *apes* gerulae secundos flatus -ant (*i. volant cum vento*). FRONTIN. strat. 2, 3, 20 loca. PLIN. paneg. 48, 5 tenebras ... secretumque -antem nec umquam ... prodeuntem. SOL. 10, 14 *grues* Pontum transiturae angustias -ant. IVST. 25, 3, 8 non iam reciperandi regni spem, sed salutis latebras ac fugae solitudines -at. AMM. 16, 7, 7 latebras. ORIENT. carm. app. 4, 22 fertura ..., quae paret homini quaeque -at devia (*Havet*; captat de una *cod.*). CYPR. GALL. exod. 57 *regina* plausibiles ... -at laeta natatus (*i. it natatum*). *sim.* NGT. urb. Const. praef. terrena passibus, freta stadiis, caelestia coniectura -antibus. *in imagine*: HOR. ars 230 ne ... heros *in Satyris* ... migret in obscuras humili sermone tabernas, aut, dum vitat humum, nubes et inania -et (SCHOL. inter nubes caelumque versari). 6 *varias res incorporales* (*actiones, officia, status, sim.*): PLAVT. Asin. 358 quid nunc consili -andum censes? (TER. Andr. 170. 404 CAPITOL. Gord. 12, 3). Trin. 74 *versu dubio*: neque eos (*mores*) antiquos servas, ast -as novos. *nota*: QVADRIG. hist. 46 hostem delectare, dum collega id caperet, quod -bat. VARRO ling. 5, 5 non mediocris ... tenebrae in silva, ubi haec -anda. CIRIS 343 placidam tenebris -are quietem. SEN. epist. 56, 7 somnum (COLVM. 7, 10, 4 CALP. ecl. 5, 64). TERT. anim. 10 ut ... inde coniectura -anda (aptanda *A*) sit. resurr. 40 ex ipsius instrumento ... argumenta. OV. fast. 4, 356 omen. TERT. anim. 57 p. 393, 16 oracula. SERV. Aen. 1, 273 *auguria*. QVINT. decl. 357 p. 389, 21 vindictam adulterii. EVGRAPH. Ter. Andr. 651 p. 202 de te poenas. MART. CAP. 3, 227 *grammatica* genera rerum, verba etiam curandorum cum ratione -bat. *cf.* 5, 512. PS. QVINT. decl. 8, 10 ars (*medicina*) ... auctoritatem formamque -at, ut ... prospiciat.

B *de acquisitione*: 1 *rerum corporalium* (*cibi, pecuniae, sim.*): HOR. sat. 2, 7, 106 quae parvo sumi nequeunt, obsonia -as (*syn.* petere). PAVL. FEST. p. 119 aes, quod ex lucis -atur. VAL. MAX. 8, 2, 2 nummos petendo, quos ut fronte inverecunda, ita inani stipulatione -verat. SEN. dial. 2, 9, 2 si lucrum alicui excussum est aut praemium diu -atum. 9, 9, 6 homini armaria ⟨e⟩ citro ... -anti, corpora conquirenti ... ignotorum auctorum. 11, 14, 2 quae (*matres*) patrimonia filiorum et exhauriunt et -ant. PETRON. 3, 3 cenas divitum (5, 5 MART. 2, 18, 1. 2. 7, 20, 3). SVET. Cal. 42 stipes. Claud. 1 ex hoste super victorias opima quoque spolia. GELL. 14, 1, 2 cibum quaestumque ex mendaciis. TERT. idol. 10 p. 40, 6 strenae -andae. AMM. 19, 12, 1 ex eculeo vel carnifice quaestum fructumque. HIER. in Eph. 4, 11 p. 616 de ovibus lac et lanam. PAVL. NOL. epist. 23, 36 ubi -emus cibum vitae, ubique aucupemur verbum dei. SALV. gub. 7, 73 latrones ... viatorum spolia. CARM. epigr. 36 vigula ma⟨tuti⟩na et ca⟨ptabis⟩ aes cito. *de bestiis*: SOL. 26, 7 nec *ursi* avidius aliud quam mella -ant. 49, 11 *cameli* lutulentas aquas -ant, puras refugiunt. *speciatim de heredipetis* (captare *aliquem v. sub II*): HOR. sat. 2, 5, 23 -es astutus ubique testamenta senum. SEN. benef. 6, 33, 4 qui -andorum testamentorum artem professi sunt. *cf.* PETRON. 141, 10 *p. 379, 19.* QVINT. decl. 388 p. 434, 25 *et* p. 444, 14. 247 p. 13, 25 hereditatem. 321 p. 261, 6. VLP. dig. 29, 6, 1 pr. LACT. inst. 5, 9, 16. *absolute v. p. 380, 22.* 2 *variorum commodorum* (ex *vel* de *aliquo, aliqua re;* ab *v. infra l. 75*): *quae quis dicendo capere solet* (*affectus, elocutionem etc.*): RHET. Her. 1, 4, 6 adversarios criminando benevolentiam -are (1, 5, 8 CIC. inv. 1, 21. 22 PS. RVFIN. in psalm. 37, 1 EVGRAPH. Ter. Andr. 1 p. 174). 2, 6, 9 misericordiam (2, 31, 50 CIC. inv. 2, 51 *al.* SEN. epist. 117, 24. CIC. inv. 1, 106 oratio misericordiam -ans). CIC. inv. 1, 51 inductio est oratio, quae rebus non dubiis -at assensiones eius, qui *eqs.* (SEN. dial. 10, 20, 2 epist. 20, 2 EVGRAPH. Ter. Andr. 399 p. 194). Pis. 60 plausus (*cf. sub* plausus). Tusc. 2, 17 risus (*cf. sub* risus). SEN. contr. 1, 6, 11 sententiam (QVINT. inst. 8, 5, 30). SEN. epist. 33, 7 flosculos. 52, 9 quid turpius philosophia -ante clamores *audientium*? 59, 6 apud quos nondum -batur plausibilis oratio. 100, 5 electa verba ..., non -ata (*cf.* 108, 35). QVINT. inst. 6, 1, 25 *Cicero* illi -vit ex ... praestantia animi favorem (*cf. sub* favor). 6, 3, 47 illa *dicta* obscura, quae Atellani e more -ant. 9, 2, 98 illud ... -andum, quod petitur a iure iurando. 9, 3, 73 vox ... non -ata, sed velut oblata. 10, 1, 32 neque ... Sallustiana brevitas ... -anda nobis est. 11, 1, 53 partitionum ... leporem. 11, 3, 142 quod (*sc. libellum tenere*). 11, 3, 184 actoris ... elegantiam. PS. QVINT. decl. 4, 21 non exitum ..., sed excusationem. 11, 3 *v. vol. II p. 326, 71.* 19, 12 quaestio ... silentium. PAVL. dig. 10, 4, 19 non ... ius civile calumniari neque verba -ari. FORTVN. rhet. 3, 6 p. 124, 20 in elocutione *proprietatem verborum.* AMM. 18, 5, 7 auditorum ... vigiles sensus et aurium delenimenta. *occasiones, tempora*: CIC. har. resp. 55 dissident principes; -atur occasio (*cf. sub* occasio). PLANC. Cic. epist. 10, 23, 2 desperato adventu meo, quem non mediocriter -bat. OV. Pont. 3, 1, 129 tempus ... rogandi (*cf. sub* tempus). LIV. 5, 6, 4 tempestatibus -andis et observando tempore anni (*cf.* EDICT. imp. Diocl. 1, 21). 33, 35, 6 temporum oportunitates (APVL. met. 9, 20). FEST. p. 289, 12 *mortem alicuius* (SVET. Tib. 48 ex senio *veteranorum* mortem, ex morte compendium. COD. Iust. 2, 4, 11 *a. 255 mortem* alterius voto improbabili). SEN. dial. 12, 3, 5 hoc ..., impotens fortuna, -asti, ut ostenderes *eqs.* PS. SEN. mon. 88[b] *inimicus* occasioni locum. SVET. Vesp. 21 ea ... momenta ... ad aliquid petendum. ARNOB. nat. 2, 40 translatis mercibus caritatem ... vilitatemque -rent homines (*cf. infra l. 82.* AVSON. 393, 17 quod ... auctio vendat). FORTVN. rhet. 1, 3 p. 83, 22 -ato obsidentium somno. COD. Theod. 11, 3, 1 (COD. Iust. 4, 47, 2 pr. [*a. 319*]) aliquorum momentarias necessitates (NOVELL. Iust. 34 pr. temporum necessitate -ata). AMBR. off. 3, 6, 41. PAVL. NOL. epist. 38, 4 *diabolus* aditus in praecordia nostra. CAEL. AVR. acut. 2, 22, 133 virium debilitate -ata cibum dare. DRAC. Romul. 10, 388 plenae cornua lunae ... Medea. IORD. Get. 24, 129 adversam eius valetudinem. PALLAD. hist. mon. I 5 p. 266[B] -ato ... adventu (ἐπιτηρήσας). *sim.* OV. ars 2, 597 ista (*mulierum delicta*) viri -ent, si iam -anda putabunt. *alia compendia* (frigus, umbram, *sim. v. p. 377, 36 sqq.*): CIC. fin. 1, 24 ut non modo nullam -et, sed etiam praetereat omnes voluptates (*cf. sub* voluptas). D. BRVT. Cic. epist. 11, 4, 1 nomen imperatorium. SALL. Catil. 20, 2 incerta pro certis. HOR. sat. 1, 4, 83 famam (*cf. sub* fama). epist. 2, 2, 103 populi suffragia. OV. epist. 16, 262 scimus, quid -es colloquiumque voces. trist. 5, 1, 75 *gloriam* (*cf. sub* gloria). VELL. 2, 50, 3 armorum arbitria. SEN. dial. 4, 29, 2 criminatione gratiam (*cf. sub* gratia). benef. 4, 11, 1 lucrum ex beneficio ... voluptatem ... gloriam (*cf. sub* lucrum). 7, 15, 2 alia atque alia -vit, per quae referre gratiam posset. epist. 74, 34 animos libenter aegros et -antes causas doloris. 104, 7 otium (SIDON. carm. 2, 198). 114, 9 commendatio *cenae* ex novitate ... -atur (PLIN. paneg. 91, 2). COLVM. 11, 1, 16 *v. p. 377, 41.* PETRON. 126, 1 quia nosti venerem tuam, superbiam -as vendisque amplexus. SIL. 12, 353 fugae compendia. QVINT. inst. 12, 3, 12 domi ... auctoritatem contemptu ceterorum. decl. 283 p. 148, 19 vos ... novo genere ambitus adorationem miseria -atis. PLIN. paneg. 4, 5 reverentiam ille terrore, alius amorem humilitate -vit. FLOR. epit. 3, 17, 2 Livius Drusus ... dum aliud -at ex alio. 4, 2, 61 quasi de industria -ante fortuna hunc ... regno exitum. DIVI FR. Vlp. dig. 25, 4, 1 pr. hoc ad ... mulieris iniuriam. GAIVS inst. 3, 151 si ... aliud lucri fecerit, quod non -verit. CALL. dig. 4, 6, 4. VLP. dig. 48, 18, 1, 26 impunitatem sibi. APVL. Plat. 2, 9 opinionem imprudentium (-iam *codd.*). Socr. prol. p. 108 laudem (AMM. 25, 4, 7 ex corpore). MIN. FEL. 36, 1 de fato ... solacium (PAVL. NOL. epist. 30, 6). TERT. nat. 1, 6 lex ... a quibus -at obsequium. adv. Marc. 1, 12 fidem non debitam sibi -at. resurr. 16 merces, quae in resurrectione -atur. 49 dignitate, quam disciplina -vit. PORPH. Hor. epist. 1, 15, 13 curam corporis. MAR. VICTORIN. ad Iust. 16 vanitatis barbariem diligenti cura -are. AVSON. 26, 4 sprenit vigentis ... saecli nomina, antiqua -ans stemmata. VEG. mil. 3, 13 auxilium ... ex loco. HYG. astr. 1 praef. p. 22, 10 populi ... existimationem. HEGES. 1, 32, 6 fraude atque insidiis remedia. ITALA prov. 11, 26 (Cypr. testim. 3, 61 Ambr. off. 3, 6, 44) -ans annonam maledictus in plebe est (VVLG. qui abscondit frumenta. *cf.* AMBR. off. 3, 6, 42 PS. HIL. libell. 14). AVG. (?) serm. ed. Mai 109, 2 o quam perdit

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

concessa, qui inconcessa captatur. MAR. MERC. Cyr. apol. p. 262 ex sacris litteris cognitionem. PHYSIOGN. 74 honorem vel potestatem vel lucrum vel nuptias. VINCENT. LER. 7, 11 *haeretici* -ant ... veteris cuiusdam viri scripta. PAVL. PELL. 134 salutem (605). EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 p. 960^A diligentiam. CARM. epigr. 1424, 9 (*saec. VI*) tempsisti mundum semper caelestia -ans. PAPYR. Marini 1 (*saec. VI*) praedecessoris nostri incepta -antes ... ad ... finem adduximus. *pro obi. est infinitivus vel enuntiatum*: [Ov. met. 10, 58 *v. sub* certo]. CIRIS 383 (*loco difficili explicatu*) quod iam -at succurrere amori. LIV. perioch. 103 *Caesare* -ante rem p. invadere. PHAEDR. 4, 8, 6 quid me ... dente -as laedere? 5, 3, 2 *muscam* opprimere -ans. COLVM. 8, 11, 1 agricolae -antis undique voluptates acquirere. PS. QVINT. decl. 2, 14 quasi -et imponere. 8, 1 -et ... parricidii immanitatem metu maiore protegere. 8, 7 -atis ... laudari. AVSON. Mos. 275 *pisces* puer ... stolido -at prensare natatu. MART. CAP. 1, 25 licet hic cursor ... -et festinata praevertere. SIDON. carm. 7, 108 pulcher haberi .. -as. *aliter* TERT. adv. Hermog. 31 illud utique -bitur de caelo ... ista scripturam significasse. SVET. Tib. 14 praegnans ... Livia, cum, an marem editura esset, variis -ret ominibus. PETRON. 141, 10 nec quicquam aliud *Petelini* in hac epulatione -bant nisi tantum ne esurirent. PS. QVINT. decl. 2, 5 utrum pater ... -verit, ut videretur ... non obstare privignus. 7, 13 hoc -vit ... ne crederetur. BOETH. mus. 4, 3 p. 309, 5 musici ... excogitavere notulas ... hac brevitate -antes, ut ... ascriberet.

II *captare* **animalia**: **A** *homines*: **1** *corpus, personam ipsam*: *comprehendere, retinere*: PLAVT. Poen. 709 heus tu, qui furem -as (*i. capere vis*), egredere. HOR. sat. 1, 2, 108 *meus amor* transvolat in medio posita et fugientia -at (*ut venator, cf.* 1, 2, 105). OV. met. 11, 768 silvas -atam saepe per omnes *nympham*. fast. 6, 334 *Priapus* nymphasque deasque -at. LIV. 2, 50, 3 insidiis ... hostem. SEN. contr. exc. 6, 2 -baris, *exul*; timui, ne occidereris. *de certamine singulari* LAVS Pis. 180 et vitare simul, simul et -are (rapt- *al.*) petentem (*cf.* HOMER. 300 *pugnantes* rigido -bant [rimabant *al.*] corpora ferro). QVINT. decl. 278 p. 135, 7 non ego omnes excepi ab acie redeuntes? non nuntios sollicitus -vi? *cf.* GLOSS. II 221, 37 αἰχμαλωτίζω. *eligere* (*cf. Goetz ad* GLOSS. V 531, 31): PLAVT. Cas. 966 ego tecum aequom arbitrum ... -vero. TERT. castit. 12 p. 755 Öhl. cum ... sterilem -asset uxorem. **2** *animum, affectus, dignitatem, al., maxime dolo* (*cf.* GLOSS. V 531, 31 captet: fraude adpetat): PLAVT. Amph. 422 signi dic quid est? :: cum quadrigis sol exoriens. quid me -as, carnufex? 795. *nota genet.*: 821 tu si me inpudicitiai -as, capere non potes. Epid. 215 eos (*amatores*) -bant *meretrices*. Men. 646 <te> scelestus. Most. 1069 *v. infra l. 67*. Poen. 765 -atum me advenis. 1033. TER. Hec. 73 qua via te -ent ..., eadem ipsos capi. CIC. ac. 2, 94 quid ... ad illum, qui te -are vult, utrum tacentem inretiat te an loquentem? PVBLIL. Q 55 quam miserum est, ubi te -ant, qui defenderunt. OV. epist. 19, 43 sit dubium, possisne capi, -bere certe. ars 1, 351 ancillam -andae nosse puellae. 1, 403. am. 1, 10, 28 non aries placitam munere -at ovem. LIV. 22, 28, 2 Minuci temeritatem se (*Hannibalem*) suo modo -urum. 38, 45, 2 cognita fraude consulis, cum saepe colloquiis petitis -atus esset. 39, 13, 14 -ari aetates ... erroris ... patientes. 40, 23, 1 simplicitatem iuvenis ... assentando (*cf. infra l. 61*). 42, 12, 5 Boeotorum gentem. MANIL. 2, 519 ut ... illis insidias tendant, -entur ab illis. SEN. clem. 1, 19, 5 eo quoque tempore, quo non -atur, peti se iudicet. nat. 4 praef. 3 *adulatores* artifices sunt ad -andos superiores. 4 praef. 19 possum ... videri te aut -are aut experiri. MART. 9, 88, 1 cum me -res, mittebas munera nobis; postquam cepisti, das ... nihil. SVET. Nero 23 adversarios ... observare, -are, infamare. ITALA prov. 6, 26 (Aug. civ. 2, 5 p. 59) mulier ... virorum pretiosas animas -at (VVLG. animam capit). TERT. nat. 1, 16 p. 88, 2 qui eum (*puerum*) nutrierat ... vel ... -verat. adv. Marc. 5, 17 p. 325 diabolo -ante naturam. PANEG. 10, 38 -andae simplicitatis laqueos. 11, 19 cum assiduis obsequiis emerebantur donisque -bant. LACT. inst. 6, 4, 19 *hostis* (*i. diabolus*) nos ... variis artibus. AVSON. 177, 3 qui nullum insidiis -as nec lite lacessis. SVLP. SEV. dial. 2, 1, 4 *pauperem*. *obiecto supplendo*: PLAVT. Most. 1069 docte atque astu[te] mihi -andumst cum illo. ACC. trag. 541 (*in Philocteta*) contra est eundum cautim et -andum mihi. PVBLIL. F 2 Fortuna cum blanditur, -atum venit. OV. epist. 20, 3. LIV. 32, 33, 10 Philippum ... in colloquiis insidiari et -are. *nota* 44, 24, 8 inter se duo reges -antes fraude et avaritia certant. 44, 25, 12. ARNOB. nat. 2, 39 ut *animae* ... discerent dissimulare, mentiri, circumscribere, fallere, adulatoria humilitate -are ..., illaqueare, decipere dolis *eqs.* *nota*: ITALA (Lact. inst. 4, 18, 26) *et* VVLG. psalm. 93, 21 -bunt in animam iusti (θηρεύσουσιν ἐπὶ ψυχὴν δικαίου). **3** *de captione per argumenta*: SEN. epist. 102, 20 neque ... quicquam aliud istae disputationes sunt quam inter se perite -antium lusus. IVVENC. 3, 134 Pharisaei ... -antes Christum promunt fallacia dicta. 3, 684 -antum procerum. HIL. trin. 8, 3 simplicis fidei hominem -antes *haeretici*. **4** *de captatione orborum, sim.* (captare testamentum *etc. v. p. 378, 2 sqq.*): SEN. dial. 5, 34, 2 hic me diu in spem supremam -atis (-atus *codd.*) criminatus est. MART. 6, 63, 1 scis te -ari, scis hunc qui -at avarum, et scis qui -at, quid ... velit. QVINT. decl. 325 p. 281, 30 quidam heredes scribunt eos, quos -ant. IVV. 16, 56 Coranum ... castrorum ... aera merentem ... -at pater. PLIN. epist. 2, 20, 7. 4, 2, 2 *filium* mancipatum ... indulgentiae simulatione *pater*. 8, 18, 2. *absolute*: SEN. dial. 10, 7, 7 avaritiam -antium. PETRON. 116, 6 *Crotoniatae* aut -antur aut -ant. MART. 8, 38, 3 qui praestat pietate pertinaci ... bona liberalitatis, -et forsitan aut vicem reposcat. 11, 55, 3 ars est -andi quod nolis velle videri. 12, 10, 1 habet Africanus milies, tamen -at. QVINT. decl. 325 p. 278, 13 dum -at (*dives uxorem pauperis*), fecit testamentum.

B *bestias*: PLAVT. Rud. 297 echinos, lopadas *eqs.* ... -amus (*piscatores*). 300 cibum ... e mari. VARRO ling. 5, 78 mergus ... mergendo in aquam -at escam. rust. 2, 9, 1 *oves* lupus -are solet. CIC. Att. 2, 6, 1 lacertas. VERG. georg. 1, 139 laqueis -are feras et fallere visco (SERV. occupare velle. *cf.* GLOSS. Plac. V 51, 31). HOR. epod. 2, 36 leporem et ... laqueo gruem iucunda -at praemia. TIB. 2, 6, 23 harundine pisces (OV. ars 2, 77 met. 8, 217). PROP. 2, 19, 19 feras. OV. trist. 1, 6, 10 incustoditum -at ovile lupus. MANIL. 5, 398 piscem. SEN. dial. 1, 4, 14 in alimentum feras. COLVM. 8, 17, 8 vile (*sc. genus piscium*). PLIN. nat. 30, 22 crocodilum. STAT. Theb. 8, 575 leo ... pecus. MART. epigr. 11, 6. SVET. Dom. 3 muscas. NEMES. cyn. 52 vulpem. ANTH. 415, 53 laqueo ... volucres. SOL. 2, 33 *anguis* greges bubulos. 25, 13 a draconibus avidissime ... -antur *elephanti*. AVSON. Mos. 332 HYG. astr. 2, 30. HIER. epist. 9 ferae ... capreas. *absolute*: OV. met. 7, 791 fugere hoc, illud captare (latrare *codd.*) putares. MELA 2, 83 *piscis* ictu -antium interfectus. INSCR. Röm. Mitt. 1891 p. 209 (*in tabula lusoria*) auceps -at.

C *res capiunt*: CIC. inv. 2, 157 est quiddam, quod sua vi nos alliciat ad sese, non emolumento -ans aliquo, sed trahens sua dignitate. SEN. epist. 103, 1 illa ... vita, quae nos observant, quae -ant. TERT. anim. 47 somnia ... affectantia atque -antia. monog. 14 p. 784 *infirmitas carnis* indulgentem eum (*Paulum*) -at. SER. SAMM. 863 haec mala ... -ant securos somnos.

synon.: allicere, aucupari, capere, conquirere, excipere, experiri, fallere, insidiari, insidias tendere, irretire, petere (*de aliis v.* ARNOB. nat. 2, 39 *p. 379, 72*). *oppos.*: defendere, perdere, praeterire, refugere, temnere. admittere (SEN. epist. 99, 27).

deriv.: captabundus, -atela, -atio, -ator (-atrix), -atorius, -atus.

comp.: praecapto? *Hey.*

? **capton** pana GLOSS. III 555, 63. *cf.* 620, 21 -n, id est pane<m>. κοπτόν *coni. Bücheler*; *cf. gr.* κοπτή *et v. sub* copta. *vix idem* GLOSS. III 581, 40 capton i. pomum copressi (*i. cypressi*). 544, 38 copton poma copresso ('κοπτόν? capito? κῶνον?' *G. Götz*). *Mbr.*

captor, -ōris *m.* a capere. PAVL. FEST. p. 102 hosticapas hostium -r. AVG. in psalm. 80, 14 -r vulpium. serm. ed. Mai 50, 1 moriuntur -es piscium (*Petrus et Paulus*) et efficiuntur hominum piscatores (SACR. Leon. p. 404). PS. AVG. serm. 205, 1 *saepius*. RVFIN. Basil. hom. 2, 4 habet ... ecclesia dei vivi venatores vel -es. *de ave rapaci* EVSTATH. Bas. hex. 8, 3 p. 948^B. GLOSS. -r captator. *fem.* **captrīx**, -īcis. CAEL. AVR. acut. 2, 39, 226 *clysteres* virium -es.

captōrius, -a, -um [*a* captor, capere. *Th.*]. AVG. c. Faust. 20, 17 *pastor* pecus ... suum solet ponere in illa -a tendicula. *n. subst.* **captōrium**, -ī. GLOSS. σαγήνη. PS. AVG. serm. 205, 1 qui ... -um iaciebat in salo (*Petrus*).

captūra, -ae *f.* [*cf. c.* capere, captus. *Th.*]. *inde a* SEN. rhet. GLOSS. ἐμπολή, apprehensura. detentio (*vel* deceptio). *v. sub* IF. HIER. in Os. 9, 12 p. 100 θήραν, id est venationem sive -am. *ibid.* 'sud' (*hebr.*), id est venationem sive -am. *habetur tam de actu capiendi quam de re capta.*

I *de capiendis* **corporalibus**: **A** *de lucro, mercede, bolo*: SEN. contr. 1, 2, 2 lenonis rationes: -a conveniet. 1, 2, 7 pretia stupri accepisti et manus, quae dis datura erat sacra, <lenoni> -as tulit. 10, 4, 7 tibi cotidiana -a non respondet (*de eo qui debilitatos pro se mendicare cogebat. cf.* contr. exc. 10, 4). VAL. MAX. 3, 4, 4 sordidissimae mercis -is alito *Varroni* (*utpote macellarii filio*). 6, 9, 8 *P. Rupilium* (*qui operas publicanis dedit*) diurnas -as exigentem. 9, 4, 1 inhonesti lucri -a invitati. SVET. Cal. 40 ex -is prostitutarum.

B *de piscatu*: *de ipso actu*: PLIN. nat. 1, 9, 35 tempora -ae. 9, 32 peracta -a. 9, 51 omnis -a *thynnorum* Byzantii est. 9, 53. 56. 71 uberrimam esse -am sole transeunte piscium signum. 9, 180 *anthias* conciliator ... -ae. 10, 2. 19, 10 piscium et alitum -as. AMM. 23, 6, 87 -as *conchularum* ... difficiles et periculosas ... efficit ratio quod. ITALA (Tract. in Luc.) *et* VVLG. Luc. 5, 4 laxate retia vestra in -am (εἰς ἄγραν). *nota* 5, 9 stupor ... in -a piscium, quam ceperant (ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ ... ᾗ συνέλαβον). LEO M. serm. 95, 3 *apostoli* a -a piscium in piscatores hominum ... mutati sunt. *metonymice*: VAL. MAX. 4, 1 ext. 7 piscium se -am vendidisse. PLIN. nat. 35, 99 pinxit ... venatores cum -a. SVET. Aug. 25 abrupti *hami* damnum nulla -a pensari (PS. AVR. VICT. epit. 1, 12). SOL. 5, 6 Pachyno multa thynnorum inest copia ac propterea semper -a larga. SVLP. SEV. dial. 3, 10, 2 negat ... sibi ullam cessisse -am. 3, 10, 3 mitte linum tuum, -a proveniet. SEDVL. carm. pasch. 4, 120 immanis apertas implevit -a sinus *retis*. GREG. TVR. Mart. 2, 16 in eius nomine numquam -a visa est evenisse. ARATOR act. 2, 202 cui plenas -a duas facit esse carinas. *in tropologiis christ.*: HIER. in Hab. 1, 15 *sqq.* p. 607 *de gentibus*: -ae eorum finis interitus est. PAVL. NOL. epist. 20, 6 misisti hamum ad

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

me . . . huius saeculi fluctibus extrahendum, ut -a salutis efficerer. AVG. serm. ed. Mai 42, 2 -a magna est. *ibid.* magnorum piscium -a. *ibid.* integri retis -a. ARATOR act. 1, 988 pisce sine ullo in tenebris -a fuit. *cf. sub F.* C *de aucupio*: PLIN. nat. 10, 23 tempus -ae. 19, 10 *v. p. 380, 69.* PALLAD. 10, 12 apparetur aucupium noctuae ceteraque instrumenta -ae. D *de venatione*: PLIN. nat. 28, 93 si . . . detorserit, deficientis argumentum esse celeremque -am *hyaenae.* FRONTIN. strat. 3, 3, 6 quos (*apros*) . . . tamquam ex -a offerret. SYMM. epist. 8, 2 in solidum assumere noluisti omnem -ae silvestris eventum. HIER. epist. 36, 16 escas eius (*Esau*) atque -am diligit pater. *tropologice*: AMBR. hex. 6, 8, 48 cuius conversatio in supernis est, huius non solet in praedam venire -a. *in aenigmate de peduculo*: SYMPH. 103 est nova notarum . . . -a ferarum. E *de praeda bestiarum*: PLIN. nat. 10, 115 donec -am extorqueat *platea merulae.* 11, 83 cum . . . -a incidit *in rete aranei.* SVLP. SEV. epist. 3, 7 mergos . . . rapacem ingluviem assiduis urgere -is. *translate de hominibus*: ITALA psalm. 123, 6 (Hil. in psalm. 123, 7) benedictus dominus, qui non dedit nos in -am (VVLG. captionem) dentibus eorum. *sim. de praeda rei*: FVLG. aet. mund. p. 161, 25 *Betulea oppidum* erat certa de morte (*i. mortis*) -a. F GLOSS. V 626, 44 (595, 68 *al.*) detentio (*i. captivitas?* deceptio 595, 68) vel (detentio vel *om.* 274, 22. 355, 20) locus piscosus et ubi sedet captu⟨r⟩arius (actuarius 595, 68; capturari⟨us⟩ 274, 22; capturarius 355, 20), qui balneaticum (balneare 595, 68) exigit. *cf. Ducange s. v.*

II *de decipiendo* (*captio, fraus, sim.*): PLIN. nat. 24, 4 fraudes hominum et ingeniorum -ae officinas (*sc. medicorum*) invenere. FVLG. aet. mund. p. 145, 12 numquidnam oportuit matris astutia, fratris -a innocua circumscribi simplicitas (*Esau*)? AVG. serm. ed. Mai 2, 1 erat . . . in confabulatione *Pharisaeorum* -a. LAVRENT. paen. p. 100^C evadere luxuriae crimen et fornicationis -am. EPIST. pontif. 690 Thiel Felix 13, 4 ne *inimico* de sua liceat gaudere -a, succurrendum est irretitis. *nota*: FVLG. aet. mund. p. 162, 15 *Iudith* adstat contra, oculorum -a (*sc. quia* 'captus est in suis oculis Holofernes': *Iudith 10, 17*), amor damnosus et mortalem laqueum praeparans vultus. *sim. de damno, ut vid.*, LEX Visig. 7, 3, 4 ille . . . cuius servus plagiatus fuerat, mercedem -ae a plagiatoris domino non requirat.

III *singulariter de captu, intellegentia?* TERT. ieiun. 13 p. 291, 29 non dico de industria stipium conferendarum, ut vestrae -ae est (*cf. Hoppe, Synt. d. Tert. p. 119*).

capturārius, -ī *m. a* captura. GLOSS. *v. supra l. 22.*

***captus,** -ūs *m. a* capere. *deest plur., non legi dativum* (*sed cf.* faciles -u *p. 382, 4*). *loco obscuro*: PRISCILL. tract. 10, 132.

1 *facultas capiendi, maxime mente vel animo* (*condicio, virtus, intellectus, sim.*): a *in iuncturis*: ut est captus *alicuius* (*sim.*): TER. Ad. 480 ut -us est servo[lo]rum, non malus (DON. *in loc. plures dat vocis interpretationes, quibus subiungit*: ego '-us' sortem intellego; EVGRAPH. *in loc.* p. 180, 9 -us servorum, id est condicio. GLOSS. V 532, 33). AFRAN. com. 313 uti servorum -us est. CIC. Tusc. 2, 65 CAES. Gall. 4, 3, 3 GELL. praef. 10. TER. MAVR. 279 -us ut meus ferebat. PS. RVFIN. praef. in proph. p. 962^A prout -us noster . . . pertulisset. in Am. praef. protulit. pro captu *alicuius*: VELL. 2, 104, 3 mediocritatis meae. GELL. 1, 9, 3 *Pythagoras* alios aliud tempus *tacere iubebat* pro aestimato -u sollertiae. APVL. flor. 9 p. 31. 17 p. 77 apol. 7. TERT. adv. Marc. 2, 27 mediocritatis humanae. CYPR. GALL. lev. 213 -u pro quisque suo. TER. MAVR. 1286 pro -u lectoris. PANEG. 4, 17 p. 129, 4. ARNOB. nat. 1, 1 pro -u et mediocritate sermonis *mei.* 7, 39 pro modulo ingeniique pro -u. SYMM. epist. 6, 57 (58) pro -u consilii mei. AMM. 15, 1, 1 pro virium -u (27, 8, 4 MACR. somn. 1, 6, 76 COD. Theod. 6, 4, 21, 6 *a. 372.* 8, 4, 8, 2 *a. 364.* 8, 4, 8 pr. pro virili -u). FAV. EVL. p. 2, 14 PS. AMBR. sacr. 6, 5, 26 AVG. c. Iul. op. imperf. 6, 38. gen. ad litt. 6, 16 infirmitatis humanae. 9, 16 pro humano -u. PS. PHOEBAD. fid. 6 p. 42^B pro -u, pro viribus, pro fide nostra (= PS. AVG. serm. 113, 1). CASSIAN. inst. 2, 2, 1 mentis (CAEL. AVR. acut. 3, 6, 64 NICET. spir. 1). FAVST. REI. grat. 2, 6 p. 72, 5 CASSIOD. gramm. VII 210, 16 ingenii (inst. div. 16 p. 1109^D *al.* IORD. Rom. 388). CONC. Aurel. a. 533 p. 62, 3 intelligentiae. Turon. a. 567 p. 134, 29 animi (Paris. 556—573 p. 142, 13). *sim.* SEN. clem. 1, 19, 3 pro corporis -u pugnacissimae sunt apes. *alicuius rei*: AMM. 14, 11, 4 pro rerum tunc urgentium -u. 16, 10, 1 temporum (31, 10, 20 OROS. hist. 4 praef. 5. temporis: AMM. 28, 3, 5 OROS. apol. 21, 10. 24, 7). 21, 4, 2 instantium rerum. 25, 6, 5 locorum. 25, 8, 10 incidentium . . . negotiorum (*sim.* 31, 7, 1). APVL. met. 1, 3 quae . . . supra -um cogitationis ardua videantur. flor. 15 p. 59 vir . . . super -um hominis animi augustior. b *extra iuncturas*: PAVL. sent. 5, 4, 2 furiosus itemque infans affectu doli et -u contumeliae carent (*i. contumeliam non capiunt*). TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 24 hic -us haereticus fortasse mutabit, uti dicat *eqs.* PANEG. 10, 23 p. 230, 13 pro negotii modo animosam esse virtutem, quod ex specie rerum -um suum temperat. PAVL. NOL. epist. 13, 26 non de veritate tanti boni, sed de nostri -u meriti dubitare possumus. *dub. an subst.* FVLG. myth. 3, 10 p. 79, 6 si rei expositio quaeritur . . ., vestigandae rationis -us immoritur.

2 *actus capiendi* (*res capta*): VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 *virtus* in . . . -u bonorum suorum tibi ipsi pondus examinandum reliquit, ut quantum subire animo sustinueris, tantum . . . auferas. PLIN. nat. 24, 79 flos *hederae* . . . III digitorum -u dysentericos . . . emendat. [POMPON. dig. 18, 1, 8, 1 captus (*dett.*; captum *F*, *cf. p. 336, 18*) piscium vel avium vel missilium emitur]. MACR. sat. 3, 15, 7 anguillae faciles -u fiunt. PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 172, 21 -u avium. DON. Ter. Ad. 480. EVSTATH. Bas. hex. 8, 3 p. 949^A *perdix* venantibus hominibus ad aliorum -um malitiose consentiens. *Hey.*

capūdo, -dinis *f.* [*cf. c.* capis, 1. capedo, capeduncula. *Th.*]. *i. q. capis, 1. capedo.* CIC. rep. 6, 2 (Non. p. 398) quam simpuvia pontificum dis immortalibus grata sint Samiaeque, ut is (*Laelius*) scribit, -es (cappudines *trad.*). parad. 11 a Numa Pompilio minusne gratas dis immortalibus -es (capu- *A*, -pp- *B*) ac fictiles urnulas fuisse, quam felicatas ⟨S⟩aliorum pateras arbitramur? *Mbr.*

capula, -ae *f.* [*si Varronem sequimur, cf. c.* capulus, capere; *fortasse etiam c. ind.* kapālam '*lanx, calva*', *anglosax.* hafola '*caput*'. *Th.*]. VARRO ling. 5, 121 capides et minores -ae a capiendo, quod ansatae, ut prendi possent, id est capi. *vasis genus antiquum*: VARRO ling. 9, 21 nonne inusitatis formis vasorum recentibus . . . oblitteratae antiquae consuetudinis . . . -arum species? frg. Non. p. 547, 11 armillum, urceoli genus vinarii, etiamnunc pocula quae vocant -as. [*male legitur* SER. SAMM. 344, *ubi distinguendum* quo scapulas (quos capulas *codd.*)]

capulāris, -e *a* capulus. PAVL. FEST. p. 61 a capulo fit -is. SERV. Aen. 6, 222 (ISID. orig. 20, 11, 7). FVLG. serm. ant. 23. *vicinus capulo, nempe morti* (NON. p. 4 SERV. Aen. 6, 222 SCHOL. Hor. Γ carm. 2, 18, 18 ISID. orig. 20, 11, 7), *capulo, feretro dignus* (FVLG. serm. ant. 23 SCHOL. Stat. Theb. 6, 55): PLAVT. Mil. 628 itane tibi ego videor oppido Acheruntieus? tam -is, tamne tibi diu videor vitam vivere? (APVL. apol. 66 -i seni. FVLG. serm. ant. 23). LVCIL. (?) 1369 (*ex Fulg.*) pergit -e cadaver. FVLG. serm. ant. 23 reos.

cap(u)lātor, -ōris *m.* [*a* 2. capulare. *Th.*]. capl- *scribitur* REG. urb. p. 5, 10 (CVRIOS. urb. p. 4, 8). CORP. IX 665. X 5917. XIV 3677 INSCR. Ephem. epigr. VIII 591. *operarius oleo eximendo destinatus.* CATO agr. 66 custodis et -is officia. *ibid.* ubi factores vectibus prement, continuo -r conca oleum, quam diligentissime poterit, tollat, ne cesset. COLVM. 12, 52, 10 quod . . . primum defluxerit in rotundum labrum . . . protinus -r depleat. 12, 54, 2. REG. urb. p. 5, 10 continet . . . scholam quaestorum et -um (CVRIOS. urb. p. 4, 8). CORP. IX 665 -es patrono praestantissimo. 2336 collegium -orum. X 5917. XIV 3677 -es Tiburtes. INSCR. Ephem. epigr. VIII 591.

1. capulo, -āre [*a* 2. capulum. *Th.*]. *vincire, laqueo circumdare*: COLVM. 6, 2, 4 laquei, quibus *cornua iuvencorum* -antur, lanatis pellibus involuti sint, ne tenerae frontes . . . laedantur. DRAC. Orest. 785 dextram -bat Erinys *profectura in Orestem.*

2. capulo, -āre [*sunt qui ductum putent a* capula. *Th.*]. PLIN. nat. 15, 22 *Cato censet oleum* saepius die -andum, praeterea concha et in plumbeas cortinas. *cf.* capulator.

3. capulo (capello), -āvī, -ātum, -āre [*cf. compositum* concipilare (concipulare) *sub 2 vol. IV p. 54, 30; orig. inc. fortasse cf. c.* capus, capo. *Th.*]. capill-: GLOSS. V 273, 48. 444, 34. capel(l)-: ANTHIM. 43. 75 GLOSS. V 564, 5. GLOSS. -are: concidere, spoliare, funditus tollere, scindere, desecare. -assent: minutatim concidissent. -atur dragmatur (?). [*francog. vet.* chapler. *M.-L.*] ANTHIM. 43 assae *anguillae* ita ut -entur partes et sic in brido assentur aptiores sunt. 75 de pane . . . bucellas -atas et minutas. LEX Burg. lib. const. 92 *tit.* de mulieribus, quarum crines in curte sua -atae fuerint. 92, 1 quicumque ingenuus mulieri ingenuae crinem . . . praesumpserit -are. LEX Sal. 7, 4 add. 7—11 pomarium domesticum . . . hortum . . . in silva materium alienum. 14 add. 7 arestatonem. 20 add. mamillam mulierum. 27, 16. 19 in silvam fustem. 29, 2 manum. 29 add. pedes, linguam. 34, 1 virgas. 55 add. 2 cheristonicam super hominem mortuum. capit. 6, 6 lignarium.

1. capulum *v.* capulus.

2. cap(u)lum, -ī *n.* [*cf. c.* capere. *Th.*]. ISID. orig. 20, 16, 5 -um funis a capiendo, quod eo indomita iumenta comprehendantur (GLOSS. V 614, 8 caplum funis). *cf.* 1. capulare. GLOSS. V 444, 30 capulum iugum. [*it.* cappio. *M.-L.*]

capulus, -ī *m.* (-um, -ī *n.*) [capulus '*manubrium*' *cf. c.* capere *et c. gr.* κώπη; -us '*φέρετρον*' *ex eadem radice crescere potuit, cf.* capula, capsa. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 61 -um . . . a capiendo dictum. NON. p. 4 -um dicitur quicquid aliam rem intra se capit. SERV. Aen. 6, 222. 11, 64 SCHOL. Stat. Theb. 6, 55. ISID. orig. 18, 6, 2 -us vocatur vel quod caput est gladii vel quia ibi capitur ut teneatur. 20, 11, 7 -us dicitur, quod super capita hominum feratur. NOT. Tir. 10, 82. *de genere*: GLOSS. Plac. V 15, 41. 52, 14 est . . . -us masculini generis, *sed neutrum legitur* PAVL. FEST. p. 61 TERT. resurr. 32 ANON. idiom. gen. gramm. IV 583, 8 NON. p. 4 GLOSS. *saepe.* NOT. Tir. 10, 82. *de significatione*: PAVL. FEST. p. 61 -um et manubrium gladii vocatur et id quo mortui efferuntur. GLOSS. V 174, 22 locus, in quo mortui efferuntur sive manica gladii. *confunditur cum* caltulum GLOSS. V 214, 12 *al.* in quo mortui deferuntur vel vestimentum detritum seu linteum.

1 *manubrium*: GLOSS. *et* ANON. idiom. gen. gramm. IV 583, 8 λαβή. a *gladii, ensis, sicae*: GLOSS. λαβὴ ξίφους. μαχαίρας λαβή. λαβὴ μαχαιρίου. manubrium gladii . . . spatae, manicus de spatha, pars gladii quae tenetur. ISID. orig. 18, 6, 2 *cf.* PAVL. FEST. p. 61

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GLOSS. V 174, 22 *p. 382, 77.* *de materia*: PLIN. nat. 33, 152 cum -i militum, ebore etiam fastidito, caelentur argento. *sed* eburn(e)us OV. met. 7, 422 SEN. Phaedr. 900 SPART. Hadr. 10, 5 CLAVD. 26, 487. PLIN. 37, 87 *de sardonychibus Arabicis*: tantae ... magnitudinis, ut inde -os factitarent. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 7, 665 ligneis. *de ornatura*: CIC. fat. 5 has ... in -o quadrigulas (VAL. MAX. 1, 8 ext. 9). SEN. Phaedr. 899 aspersum signis ebur -i. PS. SOL. add. p. 218, 26 dentibus mari nantium beluarum insigniunt ensium -os. *additur saepius genetivus* gladii, *semel* ensium. PLAVT. Cas. 909 *v. infra l. 66.* CIC. fat. 5 Philippus hasne in -o quadrigulas vitare monebatur? quasi vero -o sit occisus (VAL. MAX. 1, 8 ext. 9). VERG. Aen. 2, 553 lateri -o tenus abdidit ensem (10, 535 reflexa cervice ... applicat ensem. OV. met. 12, 491 demisit in armos ensem. VAL. MAX. 9, 9, 2 iugulo suo gladium ... demisit. SIL. 9, 382 ferrum *ensis* impulit. STAT. Theb. 2, 534 admovet ensem. APVL. met. 1, 13 gladium ei demergit. *cf.* GLOSS. V 433, 8 -o tenus: usque ad -um. *cf.* STAT. Theb. 2, 8 *in maius ut solet augens*: -o ... largius illi [*Laio*] transabiit animam ... ensis). VERG. Aen. 12, 734 -um ignotum (*sc. quia aurigae sui erat*) ... aspexit *Turnus*. OV. met. 7, 422 pater *Aegeus* in -o gladii cognovit eburno signa sui generis (SEN. Phaedr. 900 regale parvis aspersum signis ebur -o refulget). 12, 133 -o cava tempora *Cycni clipeo tecti* pulsat *Achilles*. SEN. Oed. 935 aptat ... -o manum ensemque ducit. Phoen. 480 redde ... -o manum. LVCAN. 3, 748 -um ... polluerat gladii. 7, 158 -osque solutis perfudit gladiis *aether*. 7, 767 -oque manus absente moventur *somniantium*. PETRON. 82 manum ad -um ... refero. SIL. 1, 516 exigit ensem qua -i statuere morae (*i. qua per impedimentum -i licebat*). 1, 614 dexteraque *senatorum* a curvis -o non segnis aratris. 2, 615 *Tisiphone* pressit ovans -um cunctantemque impulit ensem *Saguntinorum*. 17, 455 illi ... -i ad finem manus incita sedit. STAT. Theb. 2, 426 propior -o manus. 3, 88 absciderat plenum -o latus. 3, 446 incertus ... an ... motos -is astringeret enses. 4, 558. 5, 253 extantesque reclusis pectoribus -os. 8, 387. 10, 436 toto praecordia ... Arcas implevit -o. 10, 661. 11, 343 quid oppositam *Iocasten* -o parmaque repellis. 12, 30 patuere recisae cum -is hastisque manus. Ach. 2, 84 *Achillis* ad -um rediit manus. PS. QVINT. decl. 1, 12. 14 TAC. ann. 2, 21. 15, 58 SVET. Aug. 26 Cal. 49 Dom. 17. PANEG. 12, 35 res venit ad -os. SPART. Hadr. 10, 5 *cum* -o vix eburneo spatham clauderet. ZENO 13, 1 (*bis*). SCHOL. Verg. Veron. Aen. 7, 665 dolones ... ligneis -is. HIER. epist. 1, 8. 14, 2. 106, 1. VVLG. iud. 3, 16 gladium ancipitem habentem in medio -um longitudinis palmae manus. 3, 22 infixitque eam (*sicam*) in ventre eius tam valide, ut -us sequeretur ferrum in vulnere. CLAVD. 22, 91. 26, 487 MACR. somn. 1, 10, 16. PS. VICT. VIT. pass. 9 ut -o persequentis ... supponerent colla. DRAC. Orest. 658. 816. 839 CORIPP. Ioh. 6, 631. *interdum gladius, ensis, nempe metonymice totum pro parte supra intellegi potest, ut* OV. met. 12, 133 SIL. 1, 614 STAT. Theb. 3, 88. 10, 436. 11, 343 PANEG. 12, 35 PS. VICT. VIT. pass. 9. *versa vice* ensis *pro* -o: VERG. Aen. 4, 262 *cf.* SERV. auct. *ad l.* hic *ensem appellat* -um aut vaginam. **b** *cuiuslibet rei*: CVLEX 392 ferri -um repetivit in usum, gramineam ⟨ut⟩ ... foderet de caespite terram (*cuius instrumenti sit, incertum*; palam *suspicatur Leo*). OV. met. 7, 506 in -o regni (*i. in sceptro vel ense metonymice cf. l. 44 sqq.*; sceptri *deteriores codd.*) nitente sinistra *Aeaci*. Pont. 1, 8, 57 ipse manu -um pressi moderatus aratri. PAVL. FEST. p. 349 secespita cultrum ferreum oblongum manubrio eburneo rotundo solido vincto ad -um argento auroque, fixo clavis aeneis (SERV. auct. Aen. 4, 262). COLVM. 4, 25, 1 vinitoriae falcis ... -o pars proxima. PLIN. nat. 13, 106 e radice *loti arboris* cultellis -os ... excogitant. APVL. flor. 9 p. 35 *ampulla olearia* flexa tubulatione ligulae, ut ... ipsa in manu -o moraretur. CHIRON 33 curatur causa cauteris candentibus, quorum praeruptio -is (*scrib. fortasse* capitulis) facta cutem praerumpat. 74 *ypochymam* -o paracenteteri depremes diossum versus. MACR. sat. 1, 19, 16 post nodum caudae *draconum* revocantur ad -um caducei *Mercurii* ornanturque alis ex eadem -i parte nascentibus. AVG. serm. ed. Mai 28, 4 *de Christi crucifixione*: ventum tandem est crucis ad capu⟨lu⟩m, ubi pias manus terebrant saeva vulnera. **c** *in imagine obscoena de membro virili*: PLAVT. Cas. 909 dum gladium quaero, ne habeat, accipio -um. PRIAP. 25, 7 *hoc sceptrum* intra viscera furis ibit usque ad pubem -umque coleorum.

2 *feretrum, lectus mortuorum, sepulcrum* (*rogus secundum* GLOSS. Plac. *l. 75*): NON. p. 4 -um dicitur quicquid aliam rem intra se capiat, nam sarcophagum, id est sepulcrum, -um dici veteres volunt, quod corpora capiat. SERV. *et* SERV. auct. 6, 222 feretro graece dixit, nam latine -us dicitur. 11, 64 feretrum locus ubi mortui feruntur ... latine -us dicitur (SCHOL. Stat. Theb. 6, 55). GLOSS. Plac. V 15, 41. 52, 14 -i lecti funerei vel rogi in modum arcae structi (52, 13). *cf.* PAVL. FEST. p. 61. SCHOL. Iuv. 8, 175 sandapilarum: -orum, in quibus gladiatores mortui de amphitheatro eiciuntur. COMMENT. Lucan. 8, 736 'arcam' -um, id est sandapilam. SCHOL. Hor. Γ carm. 3, 30, 7 libitinam: -um. ISID. orig. 20, 11, 7 feretrum latine -us dicitur. GLOSS. feretrum, ubi mortui efferuntur, ubi mortui conferuntur, quo mortui afferuntur *sim. distinguuntur* capulus *et* sepulcrum TERT. resurr. 32. 38. PLAVT. Asin. 892 *Artemona de sene osculante*: perii misera ut osculatur carnufex -i decus. LVCIL. 61 in -o hunc non esse aliumque cubare. NOVIVS Atell. 76 prius in -o quam in curuli sella suspendes natis. VARRO Men. 222 propter cunam -um positum nutrix tradit pollictori. LVCR. 2, 1174 omnia paulatim tabescere et ire ad -um spatio aetatis defessa vetusto (scopulum *codd., quod probat Bergk, opusc. phil. I p. 274*). APVL. met. 4, 18 -os carie et vetustate semitectos, quis inhabitabant pulverei et iam cinerosi mortui. 10, 12 cooperculo -i remoto. TERT. resurr. 32 *de Iona*: triduo concoquendae carni (tam *add. Kroymann, sed subintellegendum* potius) viscera ceti suffecissent quam -um, quam sepulcrum. 38. *inde translate de corpore humano*: TERT. resurr. 7 *ut* deus ... animae suae umbram (*i. animam humanam*) ... vilissimo alicui commiserit -o.

3 GLOSS. III 568, 58 (*nisi corruptum est*) *sub speciebus medicamentorum* (*herba?*) macton (?) i. capulus. *Bannier.*

cāpunc(u)lus, -ī *m.* [*a* capo *deminutive. Th.*]. *i. q. gallus (vel gallina?) castratus, capo*: ANON. med. ed. Piechotta 169 adversus molestia(m) ... pilorum: ... evulsis pilis ad pinnulam capuncli[s] virginis inponis ... i. e. de pinna de capunclu virgine ei inunguet.

1. cāpus, -ī *m.* [capus *et* capo *orig. inc.; sunt qui conferant c. slavon.* skopiti 'castrare', *lituan.* skōpti 'cultro excavare', *gr.* σκάπτειν κάπετος *et c.* 3. capulare. *Th.*]. *i. q. capo*: VARRO rust. 3, 9, 3 -i semimares, qui (quod *cod.*) sunt castrati. gallos castrant, ut sint -i (2, 7, 15). frg. Char. gramm. I 103, 26 iterum ex gallo gallinaceo castrato fit -us. COLVM. 8, 2, 3 mares autem galli, semimares -i, qui hoc nomine vocantur, cum sunt castrati libidinis abolendae causa.

2. cāpus, -ī. *i. q.* scapus (CHIRON 461. 463) *v. s. h. v.* *Probst.*

3. capus *v.* capys. **4. capus** *v. l. 40 sqq.*

ˣ**caput**, -itis *n.* [*cf. esse videtur c. got.* haubith, haubid 'caput', *fortasse c. ind.* kapucchalam 'crines occipitii' *et c. anglosax.* hafola 'caput' (*cf.* capula); *v. Kluge, Etymol. Wörterbuch d. deutschen Spr.*[6] *s. v.* 'Haupt'. *Th.*]. LACT. opif. 5, 6 datum illi (*voci* 'caput') hoc nomen est, ut quidem Varro ad Ciceronem scribit, quod hinc capiant initium sensus ac nervi (CASSIOD. in psalm. 109, 7 ISID. orig. 11, 1, 25). PAVL. FEST. p. 48 -t ex Graeco dictum, quod illi interdum κάρα τὴν ⟨κε⟩φα⟨λήν⟩ (tenphi *codd., corr. Bugge*) dicunt. HESYCH. *v. p. 385, 9.* *formae*: *nom. sing.*: MART. CAP. 3, 279 t terminatus corripitur, ut 'caput'. GRAMM. suppl. 297, 18 caput ... per t, non per d. *cf.* 107, 23. 123, 30. 300, 3. *capud*: CARM. epigr. 1733, 3 (*Viennae, christ.*). 1384, 7 (*a. 562 prope Viennam*) CORP. VII 897. XIII 10027, 149 *et saepius in codd.* *capus*: CORP. VI 29849[a] (*aetate inf.*) CARM. epigr. 792, 2 (*Treveris, fere saec. VII*). *v. Sittl, Archiv 2 (1885) 562.* *de declinatione*: VARRO ling. 9, 53 esse quaedam verba, ... ut -t, quorum par reperiri quod non possit, non esse analogias. 10, 82 si singularis est vocabuli series ... ut esse putant caput -i -is -e. *cf.* PRISC. gramm. II 21, 8. 324, 5. *abl. (dat.) loc. sing.* capiti: VARRO ling. 3, 2 capillus quasi -i pilus. VERG. Aen. 7, 668 tegumen leonis *Herculeum* ... cum dentibus albis indutus capiti. 10, 270 ardet apex -i (AVIEN. Arat. 265). PROP. 2, 30, 39 -i ... pendere corymbos. OV. rem. 68 haesisset -i purpura. SIL. 6, 251 *hasta* -i tremebunda resedit. STAT. Theb. 4, 129 -i tremit aerea cassis. 4, 154 flavae -i tergoque leonum exuviae. AMM. 18, 8, 5 *tiaram* -i summo ferebat (*codd.*). *de abl. sing. v.* PRISC. gramm. II 341, 9. capiti: CATVLL. 68, 124 OV. ars 1, 582 [GERM. 213 *codd. Z*]. *fortasse* -i *scribendum* CIC. dom. 134 *v. p. 398, 22; idem conicias* PLAVT. Curc. 389 *p. 387, 76 ut hiatum legitimum efficias; dubia sunt* VERG. ecl. 6, 16 HOR. sat. 1, 10, 49 SEN. Thy. 947 *cum dativum interpretari liceat.* *de abl. plur.* capitibus (ENN. ann. 490) *v. p. 408, 45, ubi* capitibus *scripsisse et longam arsis syllabam Ennium dissolvisse putaverim.* *nota formas vulgares abl.* capete: CORP. V 6257 (*Mediolani, christ. a. 409*). capitae: EDICT. imp. Diocl. 7, 23. *de orthographia*: VEL. gramm. VII 53, 7 *k littera* significamus kalumniam, kaput, kalendas (SCAVR. gramm. VII 14, 14 DIOM. gramm. I 424, 29. 30). MAR. VICTORIN. gramm. VI 195, 22 quotiens a sequitur, per k scribendum est, ut ... kaput (AVDAX gramm. VII 326, 21); *contra* POMP. gramm. V 110, 11 *caput* modo enim per c scribitur, antiqui per k scribebant. *sic scribitur in formulis sollemnibus, velut*: kaput ex s(enatus) c(onsulto): LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112) 1, 10 (*a. 136*). kaput ex testamento: TEST. Ones. (Corp. III 6998 *aet. Hadr.*) INSCR. Notiz. degli scavi 1894 p. 21 (*aetate Antonini Pii*) TEST. Leon. I (Corp. X 114) 9. 45. *praeterea* kaput: ACT. Arv. a. 118 I 31 (*bis* caput) EPIST. procur. de salt. Bur. I (Corp. VIII 10570) 3, 4 (*a. 180/83*) CORP. VIII 22600 (*aetate Maximini*). 22616/18 (*a. 212*) PAPYR. Wessely p. 9 n. 21 (*saec. IV ex.*) CORP. V 1039. IX 1175. XI 5942. *passim in codd., velut* GAIVS inst. *saepius* (*v. Vocab. iurisprud.*) FRG. Vat. 197 *bis*. 198 *bis*. ITALA gen. 28, 11. 12. 18. 48, 14. 17 (Lugd.) SCHOL. Cic. Bob. p. 239, 18. 302, 36 *al.* *adde scripturam*: TAB. devot. Audollent 270, 3 σούπρα χάπουθ. *de abbreviatione*: DOSITH. gramm. VII 385, 9 k littera consonans muta notae tantum causa ponitur, cum aut kalendas sola significat ... aut kaput. GLOSS. V 571, 27 k caput. *ita scribitur*: LEX Mamil. grom. p. 263, 3. 12. 264, 7 LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181) 17 S. C. de nund. salt. Beg. (Corp. VIII 11451) 3 [LEX aq. Claud. (Corp. VIII 18587) *dub. interpret. v. p. 408, 1 sqq.*] *sim.* CORP. inscr. Graec. 8657 κ(εφαλαί) *al.* *de abbrev.* Ↄ *v. Mommsen, Herm. 2 p. 119.* *de genere*: DVB. NOM. gramm. V 577, 4 -t

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

generis neutri. *masc.*: GLOSS. III 112, 50 male caput (*voc.*) *p. 405, 34*; COD. Iust. 12, 37 (38), 16, 5 (*Anastasii*) unusquisque -t scholae. LEX Visig. 8, 1, 3 -t huius sceleris infamia notatus. [*aliter* LIV. 10, 1, 3 *p. 421, 76, quem locum constructione κατὰ σύνεσιν explices.*] *de significatione*: PS. SORAN. quaest. med. p. 366, 14 -t est principalis pars corporis (ISID. orig. 11, 1, 25 prima pars corporis -t. GLOSS. Plac. V 29, 32. 79, 20. CASSIOD. in psalm. 109, 7 sublime ac honorabile culmen corporis nostri). DIONYS. ant. 4, 61 κάπιτα ... οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι τὰς κεφαλάς (CAEL. AVR. chron. 1, 1, 4 METROL. gr. p. 268, 4). HESYCH. *s. v.* κεκαφηότα: ἡ κεφαλὴ ὑπὸ Ῥωμαίων κάπουτ κέκληται, ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτέραν εἶναι τοῦ ἄλλου σώματος αὐτὴν πεπνεῖσθαι (*sc. a* κάπυς τὸ πνεῦμα). *cf.* κάπουτις: κεφαλή, Ῥωμαῖοι. GLOSS. κεφαλή. IV 587, 8 Gargara quasi κάρα καρός, id est -t -is. AMBR. in psalm. 118 serm. 20, 1 reš (*hebr.*) quae latina interpretatione -t dicitur (*nota* VVLG. Ezech. 38, 2 *et* 3 *falsam nominis populi* Ros *versionem latinam* capitis). NOT. Tir. 44, 8. *nota distinctionem*: CELS. 4, 2 sub quo nomine (*capitis*) nunc significo eam partem, quae capillo tegitur; *opp. singulatim* oculorum, aurium, dentium (dolor). *cf. O. Küspert, Über Bedeutung und Gebrauch des Wortes 'caput' I. II. (progr. Hof 1903. 1906).* *legitur inde a* LIV. ANDR. *et* NAEV. (*fort. inde a* LEGE XII tab.? *v. p. 420, 74*). [*it.* capo, *francog.* chef, *hisp.* cabo, *val.* cap. *M.-L.*] *locis dubiis vel corruptis habent* VARRO Men. 58. 307 CORP. IV 1990. VII 897 CHAR. gramm. I 123, 19 *al.*

***breviarium dispositionis*: I** *proprie animantium.* **A** *hominum.* **B** *bestiarum (p. 400, 20).* **C** *siderum (p. 401, 82).* **II** *metonymice.* **A** *tota persona (p. 404, 3).* **B** *mens (p. 408, 8).* **C** *os (p. 408, 34).* **III** *rerum non animantium.* **A** *corporearum pars extrema (p. 408, 39).* **B** *pars capiti similis (p. 414, 18).* **C** *incorporearum i. q. initium (p. 415, 16).* **IV** *i. q. gravissimum.* **A** *de animantibus (p. 416, 30. vita, condicio civilis, dux auctorve).* **B** *de rebus (p. 423, 3. summa rei, capitulum, locus principalis, summa pecuniae, s. formae).* **V** *capitum? (p. 427, 23).*

I ***proprie animantium*: A *hominum*:** GLOSS. III 599, 26 κεφαλή: -t humanum.

1 *generaliter*: LVCIL. 948 collo -t ⟨su⟩stentatur, truncus sustinetur [a] coxendicibus (NIGID. frg. Isid. orig. 11, 1, 72 -t collo vehitur, truncus sustinetur coxis et genibus cruribusque). *cf.* LVCIL. 161 haeret verticulis affixum in posteriore parte atque articulis (*ubi* caput *suppl. Marx*). SEN. dial. 1, 6, 8 articulus ... -t collumque committit. CELS. 3, 23 qua summa vertebra cum -e committitur (*cf.* VEG. mulom. 2, 14, 2 a radice auriculae vel commissura -is). 8, 1 p. 325 -t sustinet. *ibid.* ne sustineri quidem -t posset nisi utrimque recti valentesque nervi collum continerent. *adde*: SEN. Phaedr. 368 moriens ... vix labante sustinet collo -t. CIC. nat. deor. 2, 140 *sensus* in -e tamquam in arce ... collocati sunt. Tusc. 1, 20. 70. APVL. Plat. 1, 13 rationabilem *partem animae* id est mentis optimam portionem hanc ait *Plato* -is arcem tenere. TERT. anim. 15 CHALC. comm. 213. 231 LACT. inst. 6, 9, 14 *in -e* sunt sensus omnes collocati, hoc est oculi et aures et lingua. HIL. in Matth. 5, 2 intelligentia omnis in -e est. AMBR. Noe 7, 17. MACR. somn. 1, 14, 10 *rationi* sedes in -e est. 1, 6, 81. *v. etiam vol. II p. 743, 37 sqq.* *aliter*: LVCR. 3, 616 cur animi numquam mens consiliumque gignitur in -e aut pedibus manibusve? 3, 791 multo prius ipsa animi vis in -e aut umeris aut imis calcibus esse posset (5, 135). LVCR. 5, 541 nec -t est oneri collo. VARRO frg. Gell. 3, 10, 7 quarta hebdomade *graviditatis* ... -t et spina quae est in dorso informatur. 16, 16, 3 pueros in utero ... -e infimo nixos, sursum pedibus elatis (*cf.* CELS. 7, 29 aut in -t aut in pedes conversum est *corpus infantis non nati*. PLIN. nat. 7, 46 -e hominem gigni. 10, 183 quaecumque animal pariunt, in -a gignunt). VITR. 3, 1, 2 corpus enim hominis ita natura composuit, uti os -is a mento ad frontem summam et radices imas capilli esset decimae partis ...; -t a mento ad summum verticem octavae. GAV. BASS. frg. Gell. 5, 7, 2 -t et os coperimento personae tectum undique unaque tantum vocis emittendae via pervium. CELS. 8, 1 *fusius.* SCRIB. LARG. praef. p. 6, 11 summum enim et primum locum hoc (*caput*) obtinet. PLIN. nat. 1, 11, 46 de -bus. 1, 11, 48 de ossibus -is. 11, 121 -t habent cuncta *animalia*, quae sanguinem. GELL. 7 (6), 1, 10. APVL. Plat. 1, 13 totum vero hominem in -e vultuque esse ... cetera enim membra ... subservire -i (1, 15 pedes denique umerorum tenus -i oboediunt. IMP. SEPT. SEV. Spart. Sept. Sev. 18, 11 *et* Vopisc. Tac. 5, 2 tandem sentitis -t imperare, non pedes. CHALC. transl. p. 44^{D} est autem -t praeter ceterum corpus honoratius et optimati quadam eminentia cui reliqua membra dominanti parent *eqs.*). PAVL. dig. 11, 7, 44 cum in diversis locis sepultum est *corpus*, ... videtur illum religiosum esse, ubi quod est principale conditum est, id est -t, cuius imago fit, unde (inde *codd.*) cognoscimur (AMBR. hex. 6, 9, 57 quid sine -e est homo, cum totus in -e sit? ... si -t desit, nulla agnitio adesse potest *eqs.*). LACT. opif. 8, 4 *capitis* aulam deus non obductam porrectamque formavit, ut in mutis animalibus sed orbi et globo similem. AMBR. hex. 6, 9, 55 *sqq.* in psalm. 118 serm. 20, 1—5. MART. CAP. 7, 739 homo septem meatus habet in -e sensibus praeparatos *eqs.* CASS. FEL. praef. p. 1, 10 summa civitas corporis a veteribus dicitur -t et honorabile et necessarium sensus hominis domicilium. PASS. Thom. p. 146, 5 -t unum quattuor sensibus constat; habes enim in uno -e visum, auditum, odoratum et gustum. *nota in prodigiis vel fabulis*: VARRO Men. 583 rotundus sine -e *deus Epicureorum* (*cf.* TERT. nat. 1, 10 Varro *ludendi causa* trecentos Ioves ... sine -bus inducit). PAVL. FEST. p. 156 monstra dicuntur ... avis cum quattuor alis, homo cum duobus -bus. PLIN. nat. 5, 46 Blemmyis traduntur -a abesse (MELA 1, 48). SIL. 1, 279 tres animas ... tres corpore dextras armarat ternaque -t cervice gerebat *Geryones* (PANEG. 2, 2 pastorem trino -e deformem. SIDON. carm. 14, 14 uni tergeminum cui [*Geryoni*] tulit [*i. abstulit*] ille [*Hercules*] -t. *nota lusum notionum* SIDON. carm. 14, 20 *v. p. 407, 79 sq.*). AVG. civ. 16, 8 duo erant -a, duo pectora, quattuor manus *in homine monstroso.*

una memorantur aliae corporis partes: PLAVT. Cas. 337 quis mihi subveniet tergo aut -i aut cruribus? Curc. 282 ne quem in cursu -e aut cubito aut pectore offendam aut genu. Mil. 294 tuis nunc cruribus -ique fraudem capitalem hinc creas. CIC. Sest. 90 *ut* -t et cervices et iugulum ac latera tutetur. top. 30 *membra* corporis -t umeri manus latera crura pedes et cetera. Tusc. 2, 44 possunt oculi *dolere*, potest -t, latera, pulmones. nat. deor. 1, 99 tuus autem deus non digito uno redundat, sed -e collo cervicibus lateribus alvo tergo poplitibus manibus pedibus feminibus cruribus. PROP. 2, 12, 23 qui -t et digitos et lumina nigra puellae *pulchrae canit.* CELS. 4, 4. 5 *saep.* SEN. epist. 120, 16 nunc de -e, nunc de ventre, nunc de pectore ac faucibus querimur *eqs.* IREN. 1, 14, 3. 2, 24, 4 totus homo in hunc numerum (*quinque*) potest dividi: -t pectus venter femora pedes. LACT. opif. 7, 4 MACR. somn. 1, 6, 80. *imprimis in execrationibus ac devotionibus*: PLAVT. Cas. 642 pectus aures -t teque di perduint. PETRON. 132 ventri maledicere solemus aut gulae -ique etiam. TAB. devot. Minturn. (Corp. X 8249) 6 *diis* come(n)do ilius mem(b)ra colore(m) ficura(m) -t capilla umbra(m) cerebru(m) frute (*i. frontem*) eqs. TAB. devot. Audollent 135^{a}, 3 capilo -t pedes femus venter. 134^{a}, 7. *item in astrologia*: MANIL. 2, 456 Aries -t est ante omnia princeps sortitus, censusque sui pulcherrima colla Taurus, et in Geminis aequali bracchia sorte scribuntur conexa umeris *et sim. de pectore, lateribus, scapulis, ilibus, clunibus, inguine, etc.* (4, 704 Aries -i, Taurus cervicibus haeret *eqs.* FIRM. math. 2, 24). *opponuntur* caput *et* pedes (*in proverbio v. p. 399, 37 sq.*): CATVLL. 17, 9 per -tque pedesque. LVCR. 3, 616 VARRO rust. 2, 4, 3 SALL. Iug. 94, 1 OV. met. 4, 303. VITR. 3, 1, 3 si a pedibus imis ad summum -t mensum erit (AVG. civ. 15, 26). VAL. MAX. 9, 2 ext. 5 PERS. 5, 18. SEN. nat. 4, 11, 4 -t citius quam pedes *calefieri.* CELS. 3, 16. 7, 29 QVINT. inst. 9, 4, 123. ITALA (Tert. pudic. 20) *et* VVLG. lev. 13, 12 a -e usque ad pedes. SYMPH. 278 VVLG. Ioh. 13, 9. 20, 12 I Cor. 12, 21. *cf. p. 385, 69.* *sim.*: LVCR. 4, 472 -e ... vestigia. SEN. nat. 6, 30, 5 ab imo ad -t. *cf.* AMM. 25, 4, 22 ab ipso -e usque unguium summitates. ACT. Petr. 2 a -e usque ad ungues. *nota adnominationem* caput *et* calx: LVCR. 3, 791. 5, 135 (*metaphorice de tigno*: VITR. 10, 15, 6 *v. p. 412, 47*). *adnominatione coniunguntur*: caput *et* cervices (cervix): ENN. ann. 472 CATO agr. 157, 10 CIC. Arat. 385 Mur. 79 leg. agr. 2, 74 Sest. 90 Phil. 11, 5 VERG. georg. 3, 52. 80 Aen. 2, 219 HOR. sat. 1, 2, 89 OV. epist. 15, 153 met. 4, 785. 11, 794 CVLEX 171 GERM. 618 LIV. 35, 11, 8 CELS. 2, 5 p. 35 *al.* SEN. Herc. f. 1045 LVCAN. 2, 173 HOMER. 480 SIL. 1, 203. 279. 3, 456. 11, 478 IVV. 6, 207 APVL. mund. 27 COD. Theod. 1, 16, 7 (*a. 331*) OPTAT. 2, 26 p. 66, 9 AVG. civ. 19, 17 in epist. Ioh. 7, 2 VVLG. II Esdr. 9, 17 (*de bestiis v. p. 401, 79*). *triplice adnom.*: CIC. nat. deor. 1, 99 *v. l. 17.* caput *et* cor: CIC. div. 2, 37. SEN. apocol. 8 est aliquid in illo (*Claudio*) Stoici dei, ... nec cor nec -t habet. BACHIAR. fid. 7. *proverbialiter: p. 399, 42; in translatione v. p. 410, 44 sqq.* caput *et* collum: LVCIL. 948 CIC. Verr. 6, 27 Mur. 52 nat. deor. 2, 125 LVCR. 5, 541 VARRO rust. 3, 9, 14 VERG. Aen. 10, 135. 11, 830 TIB. 1, 7, 52 PROP. 2, 7, 7 OV. met. 1, 718. 12, 400 LVCAN. 3, 737. 5, 361. 6, 358. 9, 781 SEN. Herc. O. 1283 Phaedr. 368 dial. 1, 6, 8. 8, 5, 4 PLIN. nat. 20, 138 APVL. Socr. 23 p. 173 PAVL. sent. 3, 6, 84 AMM. 10, 4, 17 VVLG. prov. 1, 9 (*bestiarum v. p. 401, 81*). caput *et* cubitum: PLAVT. Curc. 282 *v. l. 12.* caput *et* capilli: LIV. 1, 24, 6 MANIL. 5, 149 COLVM. 1 praef. 5 TAB. devot. Minturn. (Corp. X 8249) 6 TAB. devot. Audollent 135^{a}, 3 PLIN. epist. 7, 27, 12 APVL. met. 2, 8 apol. 59 ITALA (Aug. civ. 22, 12 *al.*) *et* VVLG. Luc. 21, 18; *cf.* VVLG. Matth. 10, 30 Luc. 12, 7 act. 27, 34 apoc. 1, 14. caput *et* coma: LVCIL. 288 OV. ars 3, 76 SVET. Vit. 17. caput *et* corpus: PLAVT. Poen. 343 CELS. 1, 3. caput *et* culus: MART. 9, 27, 3. [*de* caput *et* cauda *bestiarum v. sub I B p. 401, 73.*] *de partibus singulis capitis*: VARRO ling. 7, 44 ad verticem -is (APVL. Plat. 1, 16 AMBR. hex. 6, 9, 56 PHYSIOGN. 5. 7 *bis. cf.* QVINT. inst. 8, 2, 7 propter flexum capillorum pars summa -is *vertex dicitur.* PS. SORAN. quaest. med. p. 366, 14 dicitur autem ipsius *capitis* ea pars, qua capilli colliguntur, vertex). CIRIS 499 qua se medium -is discrimen agebat (*i. in vertice. cf.* PROP. 4, 4, 16 medium. CELS. 8, 1 p. 323). VAL. MAX. 9, 4, 3 cavatam partem -is (PLIN. nat. 9, 163 cavo -is). CELS. 5, 26, 21 in fronte vel superiore parte -is (7, 7, 15. 8, 1 p. 323 *opp.* tempora. 8, 10, 1 -i vel superiori vel inferiori). 8, 1 p. 323 occipitium a summo -e *discernitur* (*cf.* CIC. Arat. frg. 32b, 2 LVCR. 2, 606. 5, 1138 CIRIS 120 VITR. 3, 1, 3 APVL. apol. 50 AVIEN. Arat. 1164 AMM. 18, 8, 5 PHYSIOGN. 5. 88). PLIN. nat. 11, 272 in aversa -is parte (11, 131 a priore parte -is ... ab aversa). LACT. opif. 8, 5 *-is* cum summum fastigium naturali veste texisset (*i. crinibus*), primorem partem, quae dicitur facies *eqs.* MACR. sat. 7, 10, 2 pars anterior -is umidior occipitio est.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 **speciatim** *singulae* ***actiones***, *quae capite fiunt*: a capita *conferre, coniungere sim.* (*ad colloquendum, deliberandum, osculandum al.*): LIV. ANDR. trag. 28 cum illo olim mea voluntate numquam limavit -t (PLAVT. Bacch. frg. 15 nec cum quiquam limares -t. Merc. 537 stupri causa. Scem. frg. 1 CAECIL. com. 140 TVRPIL. com. 112. *nota lusum verborum*: PLAVT. Poen. 292 cum illac numquam limavi -t. :: curram igitur ... limum petam ... ut illi et tibi limem -t). PLAVT. Mil. 1334 -a inter se nimis nexa hic (*plur.*) habent. Poen. 343 quando illi apud me -t et corpus copulas. TITIN. com. 155 laudor quod osculavi privignae -t (AVR. Fronto p. 29,5 N. *si* -t tuum basiare possem! APVL. met. 2, 6 osculato tuo -e. AMM. 28, 4, 10 AVG. in epist. Ioh. 10, 8). CIC. Verr. 4, 31 conferrent viri boni -a, de comissatione loquerentur inter se (de orat. 2, 223 *cum* inter sese de re publica -a contulissent. LIV. 2, 45, 7 velut deliberabundi. SEN. apocol. 12 APVL. met. 3, 26. *in imagine*: AMM. 17, 3, 1 plurimae gentes collaturae -a sperabantur). TIB. 1, 5, 8 per Venerem quaeso compositumque -t (PROP. 2, 14, 22 mecum habuit positum lenta puella -t). OV. epist. 3, 107 perque tuum nostrumque -t, quae iunximus una (PETRON. 22 *servi dormientes* in ipso limine coniunctis manebant -bus).

b caput *operire, tegere, sim.*: NAEV. carm. frg. 4 noctu Troiad exibant -bus opertis (PLAVT. Most. 523 fuge atque operi -t. Poen. 744 operire -a, ne nos leno noverit. Curc. 288 Graeci palliati -e operto qui ambulant. POMPON. Atell. 148 negato esse hic me, ego operibo -t. CIC. Cato 34 VERG. Aen. 11, 680 FEST. p. 47 PAVL. FEST. p. 184 VAL. MAX. 3, 8 ext. 4. 9, 12 ext. 1 CELS. 6, 7, 1 LVCAN. 9, 1033 PETRON. 7. 14. 16. 20 pallio. 90. 101 opertis -bus an nudis. PLIN. nat. 35, 58 mitris versicoloribus [*de statuis mulierum*]. CAPITOL. Aur. 28, 9 -t operuit quasi volens dormire. Pert. 11, 10 SERV. auct. Aen. 3, 407 AMM. 14, 6, 16. 14, 7, 7 *pilleo*. VVLG. II reg. 15, 30 *bis*. 19, 4 Esth. 6, 12 Ier. 14, 3. 4). TIB. 1, 1, 70 tenebris Mors adoperta -t (LIV. 1, 26, 13 -e adoperto velut sub iugum misit *Horatium pater*. FEST. p. 322 SVET. Nero 48 CAPITOL. Pert. 11, 7). *cf.* PAVL. FEST. p. 184 nuptiae dictae a -is opertione. PLAVT. Most. 424 -e obvoluto ut fugiat (CATO or. frg. 43 vadimonium -e obvoluto stitisses. CIC. Phil. 2, 77 orat. 74. LIV. 3, 49, 5 -e obvoluto recipit *se*. 23, 10, 9 CVRT. 10, 5, 24 SVET. Iul. 58. 82 togā. Cal. 51). CIC. Pis. 13 involuto -e (VAL. MAX. 8, 11 ext. 6 [*ut* summi maeroris acerbitatem *exprimeret*]. CELS. 3, 16. APVL. mund. 30 galea). POMPON. Atell. 94 paenulam in -t induce ne te noscat. BELL. Afr. 47, 6 scutisque -a contegebant (VERG. Aen. 12, 885 glauco contexit amictu. APVL. met. 7, 8 mitella. 9, 20 -e contectum. 10, 30 tiara. *ibid.* -t contecta *virgo* fulgenti galea et oleagina corona. 10, 31 cassides. HIL. in Matth. 10, 11. MART. CAP. 1, 66 velamine). PROP. 3, 14, 12 cavo protegit aere -t (CELS. 1, 5. SEN. Ag. 937 ramo. PLIN. nat. 31, 131). 4, 3, 44 texit galeā (OV. met. 6, 592 vite. fast. 6, 623 amictu. PAVL. FEST. p. 48 *vestimento*. VAL. MAX. 1, 8, 6 galea. 2, 5, 4 personis. 8, 13 ext. 1 veste [CVRT. 8, 3, 12]. LVCAN. 6, 625 tenebris. PETRON. 17 retexit ... pallio. HOMER. 228 cassis. SIL. 8, 375 aere. MART. 5, 14, 6 cucullo [11, 98, 10]. VLP. dig. 34, 2, 23, 2 SPART. Hadr. 17, 9 MART. CAP. 1, 67. 70 glaucoque amictu tectus -t. AMM. 31, 2, 6 galeris. VVLG. lev. 8, 9 cidari). CELS. 6, 8 p. 230 obtegendum (CAPITOL. Ver. 4, 6 cucullione). *adde*: VERG. Aen. 7, 632 tegmina ... -um (7, 689. 742 OV. met. 3, 108 SIL. 12, 237). LIV. 22, 1, 3 teg(u)menta (SEN. dial. 11, 7, 9 TERT. orat. 22). SEN. Phoen. 472 tegumen. HOR. sat. 2, 5, 94 cautus uti velet carum -t (OV. met. 1, 382. 398 VELL. 2, 4, 6. VAL. MAX. 4, 6 ext. 3 per simulationem doloris. 5, 1 ext. 4. CELS. 7^{ies}. CVRT. 4, 10, 34. 5, 12, 8. 6, 8, 22. SEN. epist. 114, 6 pallio. QVINT. inst. 6, 1, 48 ex parte. APVL. met. 1, 7 OPTAT. 6, 4 p. 151, 7 SCHOL. Cic. Bob. p. 336, 18. *sim. in signis*: LIV. 23, 19, 18 *statua Anicii* loricata, amicta toga, velato -e. QVINT. inst. 2, 13, 13 *Timanthes pictor* velavit eius [*Menelai*] -t [*ut summum maerorem exprimeret; v. l. 38*]. *cf.* LVCR. 4, 587 pinea ... -is velamina. APVL. met. 9, 15 velamentum). *adde*: ITALA Ezech. 13, 18 (Optat. 1, 2 p. 4, 12) facientibus velamen super omne -t (VVLG. cervicalia sub -e universae aetatis). *cf.* OPTAT. 2, 26 p. 66, 14 tenditis. HOR. sat. 2, 7, 55 odoratum -t obscurante lacerna. OV. met. 8, 25 seu -t abdiderat ... casside (PETRON. 124, 250 abscondit galea victum -t. VAL. FL. 1, 148 vacuo condit ... auro. SIL. 9, 513 -t flavum caligine conditus atra). SEN. Oed. 1000 quis deus ... atra nube (*sc. caecitatis*) perfundit -t? LVCAN. 9, 109 ferali obduxit amictu. PETRON. 32 pallio ... incluserat (*L*, excluserat *H*). 100 somnum obruto tunicula -e mentiri. BVC. Eins. 1, 47 Caesareumque -t merito celavit (velavit *Peiper*) amictu. STAT. Theb. 11, 584 durus sanguine crinis obnubit furiale -t. *idem fit in sacris faciendis*: PLAVT. Amph. 1094 invocat deos immortales ... manibus puris, -e operto (Curc. 389 quis hic est qui operto -e Aesculapium salutat?). TITIN. com. 86 manus lavite mulieres, et -a (capite *codd.*) velate (CAES. STRAB. trag. 1 cum -a viridi lauro velare imperant prophetae. CIC. dom. 124 VARRO ling. 5, 84. 130 Romano ritu sacrificium feminae cum faciunt, -a velant. VERG. Aen. 3, 545. OV. fast. 3, 363 -t niveo velatus amictu. LIV. 10, 7, 10. 24, 16, 18 pilleati aut lana alba velatis -bus volones epulati sunt. FEST. p. 322 Italici auctore Aenea velant -a, quod *eqs.* CVRT. 4, 13, 15 in candida veste verbenas manu praeferens -e velato. SEN. Herc. f. 356. Ag. 583 laeta fronde. IVV. 6, 391. ACT. Arv. a. 90, 30 manibus lautis velato -e [*ita ibid. passim*]. ARNOB. nat. 3, 43. SERV. Aen. 3, 407 sacrificantes deis omnibus -t velare consuetos ... excepto tantum Saturno. VVLG. I Cor. 11, 4 *sq.* omnis vir orans aut prophetans velato -e, deturpat -t suum. omnis autem mulier orans aut prophetans non velato -e [ITALA *ibid.* Tert. orat. 22 intecto] deturpat [ITALA *l. l.* dedecorat] -t suum. *nota*: SVET. Vit. 2 *cum Vitellius C. Caesarem* non aliter adire ausus esset, quam -e velato [*quasi deum*] ... deinde procumbens). *speciatim de auguribus*: LIV. 1, 18, 7. 1, 36, 5 *de statua Atti Navi*. 23, 19, 18 *de statua Anicii (p. 387, 60)*. *de legatis*: LIV. 1, 32, 6 -e velato filo. *de novis nuptis*: PAVL. FEST. p. 170 flammeo -t nubentis obvolvatur, quod antiqui obnubere vocarint (PETRON. 26 puellae -t involverat flammeo). OCTAVIA 702 velata summum flammeo tenui -t (TERT. orat. 22 mentiris nuptam si -t veles). VAL. FL. 2, 254 obnubitque -t *ad templum confugiens* (5, 97). *inde de christianis virginibus castis vel deo consecratis*: CORP. V 6257 (*Mediolani, a. 409*) hic iaciacet (*sic*) Deuteria cum capete (*sic*) velato. *in devotione hominis dis inferis facta*: CIC. nat. deor. 2, 10 ut quidam imperatores etiam se ipsos dis immortalibus (*sc. inferis*) -e velato ... devoverent (LIV. 8, 9, 5 *de Decio*. FLOR. epit. 1, 14, 3). HOR. sat. 2, 3, 37 vellem mittere operto me -e in flumen (LIV. 4, 12, 11 *fame oppressi* multi ex plebe ... -bus obvolutis se in Tiberim praecipitaverunt). *idem fit cum supplicium sumitur de homine*: LEX Cic. Rab. perd. 13 *et* Liv. 1, 26, 6 -t obnubito, arbori infelici reste (*om. Cicero*) suspendito (LIV. 1, 26, 11. PAVL. FEST. p. 170 -t eius obnubere, qui parentem necavisset, quod est obvolvere. SIL. 11, 258 atra veste). CIC. Verr. 6, 72 involutis ... -bus ad palum atque ad necem rapiebantur (6, 156. 157. SEN. apocol. 13 *Mercurius Claudium* trahit -e obvoluto *ad inferos*. *cf.* CIC. Rab. perd. 16 carnifex vero et obductio -is et nomen ipsum crucis absit ... a corpore civium Romanorum. AMM. 14, 7, 21).

contra caput *aperire, detegere sim.*: AFRAN. com. 106 aperto -e (VARRO Men. 161 frg. Non. p. 236. CIC. Phil. 2, 77 -t aperuit. SALL. hist. frg. 5, 20 [*inde* VAL. MAX. 5, 2, 9] LIV. 23, 10, 7. FEST. p. 322 apud eam [*aram Saturni*] supplicant apertis -bus [MACR. sat. 1, 8, 2. 1, 10, 22. 3, 6, 17. *de re v. l. 1 sq. et l. 43*]. VAL. MAX. 6, 3, 10 SEN. epist. 64, 10 LVCAN. 8, 615. PLIN. nat. 28, 60 -a autem aperiri aspectu magistratuum. FRONTO p. 207, 9 N. SPART. Hadr. 26, 1). BELL. Afr. 16, 1 -e nudo versari in prima acie (SALL. Iug. 94, 1 -e atque pedibus nudis. MELA 1, 117 CVRT. 7, 4, 33. 8, 1, 20 PETRON. 101. SIL. 13, 222 nudus ... -t. SPART. Hadr. 23, 1 VEG. mil. 1, 20 p. 22, 18 VVLG. lev. 13, 45 Baruch 6, 30). VERG. Aen. 12, 312 nudato -e (AMM. 10, 11, 12. 29, 2, 15 OPTAT. 6, 4 p. 151, 7 VVLG. lev. 10, 6 deut. 32, 42). Aen. 10, 133 *Ascanius* -t ecce puer detectus honestum (PAVL. FEST. p. 119 lucem facere dicuntur Saturno sacrificantes id est -a detegere. LVCAN. 9, 1033 opertum detexit tenuitque -t *Pompeius*. HOMER. 570 SVET. Iul. 57 VEG. mil. 1, 20 p. 22, 8). *cf.* TAC. ann. 3, 41 intecto -e (13, 35 ITALA I Cor. 11, 5 [Tert. orat. 22] omnis mulier ... intecto -e *eqs. v. supra l. 3 sqq.* AMM. 27, 10, 10). PLIN. epist. 3, 12, 3 cum -t ebrii retexissent. LAVS Pis. 144 et galea miles -t et latus ense resolvit. VVLG. num. 5, 18 discooperiet -t eius (*mulieris*). lev. 21, 10. *inde fere proverbialiter pro 'audaciter ingredi, superbire' (de graecis v. Otto, Sprichwörter p. 75; Weyman, Archiv 13 [1904] 267)*: PLAVT. Capt. 475/76 ipsi de foro tam aperto -e ad lenones eunt, quam in tribu aperto -e sontes condemnant reos. SEN. dial. 7, 13, 2 *Epicureus* indulget illis vitiis non timide nec obscure luxuriatur, sed iam inde aperto -e. PETRON. 57 homo inter homines sum, -e aperto ambulo, assem aerarium nemini debeo.

c *de capillis capitis*: PLAVT. Amph. 462 raso -e calvos capiam pilleum (*ut servus manumissus, cf.* LIV. 34, 52, 12 -bus rasis secuti qui servitute exempti fuerant. 45, 44, 19 pilleatum -e raso *regem Prusiam* ... libertumque se populi Romani ferre. OROS. hist. 4, 20, 3 Romani captivi ... recepti -bus rasis ob detersam servitutem). PLAVT. Rud. 1303 di te ament cum irraso (*part. verbi* irradere) -e. CIC. Q. Rosc. 20 -e et superciliis semper rasis. (*ibid.* ipsum -t et supercilia illa penitus abrasa. PETRON. 103. AMBR. epist. 58, 3 cum ipsi -a et supercilia sua radant, si quando Isidis incipiant sacra). radere: CELS. 6^{ies}. PLIN. nat. 22, 72. 28, 165 SVET. Cal. 5 LAMPR. Comm. 9, 4 SPART. Pesc. 6, 9 OPTAT. 2, 23 p. 60, 9 VVLG. lev. 21, 5 *saep.* CAEL. AVR. chron. 1, 5, 160 PLAC. med. 28, 1 ORIBAS. eup. 4, 3 p. 530 EXC. barb. p. 266, 24 Fr. *cf.* PETRON. 32 adrasum. PLIN. nat. 8, 185 derasis (29, 109 APVL. met. 2, 28. 11, 28). CAEL. AVR. acut. 2, 12, 83 rasuram -is. HOR. ars 300 si ... -t insanabile numquam tonsori Licino commiserit. OV. fast. 4, 655 -t intonsum (SEN. epist. 5, 2 QVINT. inst. 12, 10, 47 SVLP. SEV. chron. 1, 27, 3). CELS. 3, 18 convenit *in morbo quodam* -t ad cutem tondere (6, 6, 15. 6, 8, 1). 3, 23 tondere (4, 11 p. 135. 6, 7, 1. 4 PHAEDR. 3, 10, 26 VVLG. Iob 1, 20 act. 18, 18 Ezech. 44, 20 tondentes attondent. *cf.* CELS. 4, 6 p. 128 attonsum habere. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 160 detonso -e). MART. 6, 57, 3 tonsorem -i non est adhibere necesse. PETRON. 103 -aque cum superciliis denudanda tonsori praebuimus (107 cur nudavere crinibus -a?). 107 exonerare -a molesto et supervacuo pondere. 108 spoliati -is (APVL. met. 2, 8). MART. 9, 27, 3 prostitutis lēvius -t culis (IVV. 10, 199). PLIN. epist. 7, 27, 12 admoventemque -i suo cultros atque ... amputantem capillos (*cf.* VVLG. num. 6, 5 novacula non transibit per -t eius. iud. 13, 5 non tanget -t novacula. 16, 17 ferrum num-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam ascendit super -t. I reg. 1, 11). SVET. Vit. 17 reducto comā -e, ceu noxii solent. APVL. apol. 59 barba et capillo populatum. *de senectute capitis*: PLAVT. Asin. 934 cano -e (Bacch. 1101 cano -e atque alba barba. 1208 Cas. 518 Merc. 305 TIB. 1, 1, 72 SPART. Sept. Sev. 19, 9 HIER. epist. 52, 1 in Am. 2 praef. p. 263/4 VVLG. lev. 19, 32. *inde metonymice pro sene vel senectute*: CATVLL. 68, 124 *nepos sero natus* suscitat a cano volturium -i [*i. ab avo captatorem testamenti removet*]. Ov. fast. 5, 57 -is reverentia cani. PERS. 1, 83 nilne pudet -i non posse pericula cano pellere? VVLG. lev. 19, 32 coram cano -e consurge). PLAVT. frg. inc. 7 stultus est adversum aetatem et -is canitudinem. CVRT. 10, 2, 12 canitiemque -um ostentantes (PLIN. nat. 37, 153. IVL. VAL. 1, 4 *deum* canitie caesariatum -is et genae). PLAVT. Most. 201 ubi aetate hoc -t colorem commutavit. 1148 qui sunt -e candido (AVSON. 17, 3 *v. l. 27*. VVLG. apoc. 1, 14 CASSIOD. in psalm. 91, 10). HOR. carm. 4, 13, 12 -is nives. TIB. 1, 8, 42 vetus infecit cana senecta -t (SPART. Hadr. 20, 8 infecto -e). 1, 10, 43 liceatque -t candescere canis (*i. capillis*. Ov. epist. 13, 162 quod [*caput*] ut videam canis albere capillis. PRIAP. 76, 2 meumque canis cum barba -t albicet capillis). Ov. ars 3, 76 spargentur subito per -t omne comae (*sc. canae, cf.* HIER. epist. 58, 11. 84, 3. *cf.* SEN. Oed. 183 maculaeque -t sparsere leves). TAC. ann. 14, 57 praematura canitie deforme. SVET. Dom. 20 cuiusdam -t varietate capilli subrutilum et incanum (canum *recc.*). NEMES. ecl. 1, 13 nunc album -t (AVG. gen. ad litt. 9, 2 p. 270, 20. *cf.* PLAVT. Trin. 874 ad istanc -is albitudinem). *de ornatu capillorum*: PROP. 2, 18, 24 externo tincta nitore -t (Ov. am. 1, 14, 44 ipsa dabas -i mixta venena tuo [*sc. fucans capillos*]. AVSON. 17, 3 -t fuligine fucavit atra candidum). CIRIS 120 -e a summo regis ... candida caesarie florebant tempora lauro. PRIAP. 45, 2 ferventi -t ustulare (*i. crispare crinem*) ferro. MANIL. 5, 149 appositis -t emutare capillis. COLVM. 1 praef. 5 -umque et capillorum concinnatores. LVCAN. 10, 132 *pars servorum* torta -t refugosque gerens a fronte capillos. APVL. met. 11, 8 attextis -i crinibus. CLAVD. 10, 284 -t distinguit acu. *de calvitie*: VAL. MAX. 9, 12 ext. 2 *aquila* elusa splendore -is *Aeschyli*, erat enim capillis vacuum, ... *testudinem* illisit. PHAEDR. 5, 3, 1 calvi momordit musca nudatum -t (MART. 5, 49, 6 nudum est in medio -t. 10, 83, 5). PLIN. nat. 11, 230 *feminae* defluvio -is invalidae (20, 27. 22, 34). SVET. Galba 21 *fuit* -e praecalvo (VVLG. Ezech. 29, 18 omne -t decalvatum). Otho 12 galericulo -i propter raritatem capillorum adaptato. VVLG. Is. 15, 2 in cunctis -bus eius calvitium (Ezech. 7, 18). Ier. 48, 37 omne enim -t calvitium. *nota gestum*: PETRON. 27 aquam poposcit *Trimalchio* ad manus, digitosque paululum aspersos in -e pueri tersit (LAMPR. Comm. 16, 6 *manum cruentam* ad -t sibi detersit).

d *de doloribus, morbis, medicamentis capitis*: PLAVT. Amph. 1059 -t dolet (Truc. 526 CATO agr. 157, 10 CELS. 3, 10 p. 91. 4, 5 p. 126 leviter. SCRIB. LARG. 2. 10 PETRON. 132 PLIN. nat. 24, 15). PLAVT. Truc. 632 miserae condoluit -t (TIB. 1, 6, 36). *cf.* PLIN. nat. 25, 23 *cruciatus* eorum quae in -e doleant. VVLG. IV reg. 4, 19 -t meum doleo. *bis.* PLAVT. Persa 802 -t ne ardescat (LVCR. 6, 1145 -t incensum fervore gerebant *aegroti*. CELS. 6, 6, 1 calet. PLIN. nat. 21, 130 ardenti. *cf.* 15, 19 fervores -is. 20, 17 ardores. 21, 165 inflammationibus. *in imagine*: PLAVT. Merc. 541 facit amor incendium; ni ex oculis lacrumae defendant, iam ardeat credo -t). LVCIL. 1277 querquera (*febris*) consequitur -isque dolores (*deest verbum*. LVCR. 6, 784. 1202 HOR. sat. 2, 3, 29 Ov. am. 1, 8, 73. 2, 19, 11 sani -is mentita dolores. CELS. *fere 30ies* SCRIB. LARG. *13ies* PLIN. nat. *fere 100ies* QVINT. inst. 2, 17, 39. 5, 10, 82 SVET. vita Verg. p. 56 APVL. met. 3, 13 TERT. pudic. 13 PORPH. Hor. ars 300 DIOSC. 5, 1. *nota*: SCRIB. LARG. 99 correptis -is dolore, quem κεφαλαίαν [κεφαλαργίαν *R*] appellant [*item* 206]. *cf.* GLOSS. II 348, 32 κεφαλαλγία -is dolor [III 29, 54. 524, 59]. III 206, 11 κεφαλαργία [296, 46. 363, 28. *v. infra l. 77*]). *adde*: LVCR. 3, 111 in nullo -t interea sit forte dolore. PLIN. nat. 25, 139 *dolores* ex dimidia parte -is sentiuntur. LVCR. 3, 197 cum -t aut oculus temptante dolore laeditur in nobis (CELS. 1, 4 p. 22. *aliter p. 394, 55*). CELS. 1, 2 si -t patitur (CAEL. AVR. chron. 2, 1, 28 nimia -is passio). 1, 3 p. 19 -is gravitas maior subest (3, 5 p. 82. 4, 5 p. 126 *bis*. 6, 7, 7 p. 243 SCRIB. LARG. 180 PLIN. nat. 27, 130). PLIN. nat. 21, 130 crapulam et gravedines -is (15, 87. 23, 10. 147 CAEL. AVR. chron. 1, 5, 154). *cf.* CELS. 1, 4 p. 22 cum -t gravius esse coeperit (2, 7. 12 SCRIB. LARG. 181 APVL. apol. 51). PLIN. nat. 12, 79 *odor* adgravans -a (25, 50. gravare: PLIN. nat. 21, 128 CAEL. AVR. chron. 1, 1, 25. onerare: PORPH. Hor. carm. 1, 17, 21). CELS. 2, 7 p. 39 -e ... laborant. 2, 8 p. 50 in -e multa porrigo (PLIN. nat. 20, 129. 24, 187). 4, 2 p. 123 in -e ... acutus et pestifer morbus est (PLIN. nat. 31, 63 morbis -is. *cf.* CELS. 8, 14 p. 355 ex casibus -is. PLIN. nat. 20, 127 vitia. PS. THEOD. PRISC. add. p. 313, 1 de -is querelis). CELS. 4, 2 p. 124 umorem in -t contrahit (4, 5 umor de -e *destillat*. GLOSS. III 528, 10 κεφαλαργία humor -is). SEN. epist. 83, 21 incertos oculos, gradum errantem, vertiginem -is (95, 17 PLIN. nat. 23, 46. 25, 35). PLIN. nat. 20, 51 -is ulcera manantia (PLIN. nat. *praeterea 20ies*, ulcera in -e: *7ies*). 20, 101 furfures -is (20, 224). 20, 103 erumpentia in -e (eruptiones: 20, 150. 22, 98. 23, 8). 22, 139 pusulis -is (32, 98). 22, 153 -i et stomacho onerosum *ervum*. 23, 11 -t ... infestant *uvae* (25, 36. 31, 60). *ibid.* temptant (23, 35. 38. 47. 24, 59). VLP. dig. 21, 1, 14, 10 cicatricem ... habebat vel in -e vel in alia parte corporis. APVL. apol. 51 illa pestis in -t redundavit. AVG. epist. 73, 4 tumor -is dolet. PALLAD. hist. mon. I 274C totum -t adeo exesum et consumptum erat illa valetudine, quae carcinus nominatur. CATO agr. 157, 6 *medicamentum* de -e et de oculis omnia deducit et sanum faciet. CELS. 1, 3 perfundendumque oleo corpus et -t (1, 4 p. 22 *saepius*. SCRIB. LARG. 46 PLIN. nat. 28, 55). 1, 3 multa aqua per -t infundenda (1, 4 p. 22 *saepius*. PLIN. nat. 20, 146 infunditur -i *saep.* AVR. Fronto p. 69, 3 N. oleum in -t. VVLG. exod. 29, 7 oleum unctionis fundes super -t eius atque hoc ritu consecrabitur [lev. 8, 12 *saep.*]. *aliter p. 393, 71*). CELS. 1, 4 p. 22 id (*caput*) aliquamdiu perfricare (4, 2 p. 124 *al.*). 6, 6, 29 defricare. 3, 18 p. 99 aqua fovere (4, 5 p. 126 *al.* SCRIB. LARG. 20 calida *aqua* immergatur et foveatur). CELS. 3, 18 p. 99 rosa ... madefaciendum est (4, 6 p. 128). *ibid.* suco ... impletur (PLIN. nat. 21, 146). SCRIB. LARG. 1 ex eo *medicamento* curatur -t (3. 180). 7 purgatur -t his rebus infusis (PLIN. nat. *9ies*). PLIN. nat. 20, 138 inlinentes -a et colla (20, 215 *al.* PLAC. med. 28, 1). 20, 238 *medicamentum* -i inlinitur (22, 82 *al.*). 24, 63 instillatur. 31, 6 *aquae* -i auribus privatim medentur. IVV. 14, 58 vacuumque cerebro (*cf.* PRISC. gramm. III 222, 16 mente captus) iam pridem -t hoc ventosa cucurbita quaerat? (*cf. adn. Friedländeri*). *similiter de pruritu capitis al.*: PLAVT. Bacch. 1193 -t prurit (*seni libidinoso*). LVCIL. 883 -t scabit, pēdes legit (HOR. sat. 1, 10, 71 in versu faciendo saepe -t scaberet). CIC. Pis. 61 -t sinistra manu perfricans. PAVL. FEST. p. 52 quibus (*acubus*) mulieres -t scalpunt (APVL. met. 10, 10 modo hanc modo illam -is partem scalpere). CELS. 2, 8 p. 50 prurigo ... modo per totum -t, modo in parte (PLIN. nat. 25, 136 *hysopum* resistit et prurigini in -e). *inde* scalpere caput *proverbialiter fere proprium impudicorum*: CALV. carm. frg. 18 Magnus (*i. Pompeius*) ... digito -t uno scalpit; quid credas hunc sibi velle? virum! (*inde* SEN. contr. 7, 4, 7. 10, 1, 8 IVV. 9, 133 AMM. 17, 11, 4). *cf.* SEN. epist. 52, 12 impudicum et incessus ostendit et manus mota ... et relatus ad -t digitus. *v. Otto, Sprichwörter p. 116*. *notandum*: PLIN. nat. 7, 27 itaque nec -i nec vestibus eorum (*incolarum Athi*) noxia corpori inesse animalia. 22, 109 foeda -is animalia (31, 65. 117).

e *de vario motu, gestu, habitu capitis*: PLAVT. Asin. 403 quassanti -e incedit (Bacch. 305 CAECIL. com. 271 APVL. met. 3, 26. 4, 29. 8, 19). PLAVT. Merc. 600 tristis incedit, quassat -t (Trin. 1169 quid quassas -t? :: cruciatur cor mihi et metuo. LVCR. 2, 1164 VERG. Aen. 7, 292. 12, 894 SEN. Oed. 913 Tro. 451 dial. 3, 19, 2 VAL. FL. 1, 528. 5, 526 SIL. 1, 298. 6, 600. 15, 128. 17, 238 STAT. Theb. 5, 642 APVL. met. 2, 24. 6, 9 OPTAT. 1, 19 p. 21, 6). MAECEN. carm. frg. 4 quate flexibile -t (SEN. Med. 854 -t feroci quatiens ... motu. PHYSIOGN. 77. *cf.* LVCR. 2, 632 terrificas -um quatientes numine cristas *Curetes*. 5, 1315). Ov. met. 2, 50 concutiens illustre -t (fast. 6, 400 STAT. Theb. 7, 3). APVL. met. 6, 10 -e conquassato (VVLG. psalm. 109, 6). PLAVT. Curc. 360 -t deponit, condormiscit (Most. 382. VERG. Aen. 5, 845 pone -t. 11, 830 captum leto posuit -t. HOR. sat. 2, 8, 58 posito -e ... flere. PROP. 3, 15, 16 -t in dura ponere iussit humo *famulam domina*. Ov. am. 1, 4 36 *in pectore amantis*. 3, 5, 20 terrā deposuisse. met. 11, 649. 15, 727. fast. 6, 332 *capit quietem* positum caespite fulta -t. Ib. 236 super silices imposuere. LIV. 44, 33, 9 super marginem scuti. VAL. MAX. 9, 12 ext. 7 super gremium pueri. VAL. FL. 3, 480 *in transtro*. QVINT. inst. 8, 5, 24 [*dictum cuiusdam de Germanorum longitudine*] -t nescio ubi impositum. APVL. met. 4, 24 inter genua sua deposito). PLAVT. Mil. 207 -e nutat, non placet quod repperit (CIC. de orat. 2, 285 id quoque toto -e adnuit. VARRO Men. 410 PANEG. in Mess. 133. APVL. met. 6, 30 nutanti -e. 10, 32 adnutante). PLAVT. Truc. 525 neque -t tollere (VERG. Aen. 5, 375 -t altum in proelia tollit. Ov. met. 4, 244 *humo*. 5, 575 LVCAN. 1, 582. 3, 10. PETRON. 46 de tabula. 124, 259 late. VAL. FL. 6, 179 per nubila. SIL. 3, 264 celsumque -t super agmina). *cf.* Ov. met. 5, 503 attollo (SEN. Oed. 971 Phaedr. 830 SIL. 4, 660. 693 PANEG. 11, 20). VERG. georg. 4, 352 -t extulit unda *Arethusa* (undis *sim.*: Aen. 1, 127 PANEG. in Mess. 123 Ov. met. 5, 487 fast. 5, 637. EPICED. Drusi 224 sustulit. VAL. FL. 1, 642 HOMER. 158 SIL. 7, 254 CLAVD. 28, 159). HOR. epod. 2, 17 Autumnus agris (Ov. met. 3, 37. 10, 419. 15, 31 SEN. Oed. 620. PETRON. 272 ad superos. SIL. 6, 17. STAT. Theb. 6, 108 antro. LACT. inst. 5, 22, 9). VERG. Aen. 1, 189 -a alta ferentes (3, 678. *cf.* CELS. 4, 8 p. 131 in lecto sublime habendum est. 4, 11 p. 135. 6, 14). Aen. 4, 177 *Fama* -t inter nubila condit (10, 766 SIL. 12, 1 iam terra glaciale -t ... condebat Hiems). VAL. MAX. 4, 7 ext. 2 humi prostratum -t erexit (STAT. Theb. 6, 511 CLAVD. rapt. Pros. 3, 42). CELS. 8, 4 p. 335 altius excitandum. SEN. Ag. 554 Neptunus imis exerens undis -t (Herc. f. 594 *Sol* terris. LVCAN. 5, 598 *de vento*. PETRON. 114 ad osculum. NEMES. cyn. 206 *de Phoebo*. CAPITOL. Opil. 12, 5). SEN. Ag. 716 nunc levat in auras altior solito -t (LVCAN. 3, 737. 6, 719 SIL. 17, 392 excelsum. *cf.* SEN. dial. 11, 1, 3 ex ipso rogo -t adlevanti). LVCAN. 8, 268 relevare (PLIN. epist. 1, 24, 4). *inde proverbialiter fere i. q. superbire, audaci vel innocenti animo esse*: *de hominibus* (*dis*): VERG. georg. 3, 553 inque dies avidum surgens -t altius effert *Tisiphone* (Ov. trist. 1, 9, 45 sive per ingenuas aliquis -t extulit artes. SIL. 8, 250 VVLG. psalm. 82, 3 ZACCH. 3, 7 p. 1159C). Ov. fast. 1, 301 *homines* vitiisque locisque altius humanis exeruisse -t (EPICED. Drusi 46 tenuisse animum contra sua saecula rectum altius et vitiis exeruisse -t. SEN. epist. 21, 5 pauca ingenia -t exerent). LIV. 6, 18, 14 ut -t attollere Romana plebes possit (AETNA

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

227 ingenium sacrare -tque attollere caelo. SIL. 3, 605 aequatum imperio tollens -t *Titus imperator*. 7, 95 tollis ad astra imperii, Romane, -t. STAT. silv. 2, 1, 209 mersum luctu. AMM. 16, 12, 2 erexit confidentiam -t altius attollentum *Alamannorum*). VAL. MAX. 8, 7 ext. 14 fatis iam pressum -t erexit (AMM. 30, 3, 4. CLAVD. 21, 184 mediis erexit Graecia flammis. AVG. in epist. Ioh. 7, 2 erigit -t, erigit cervicem, laudari se vult. civ. 5, 22 in libertatem -t erigere temptaverunt. 7, 23). SEN. Oed. 614 superba fert -t fastu grave (Phaedr. 656 tulit celsum -t). ITALA (Aug. civ. 14, 28) *et* VVLG. psalm. 3, 4 exaltans -t meum (*cf.* VVLG. psalm. 26, 6 super inimicos meos. 109, 7 Sirach 11, 1. 13. 38, 3). VVLG. Iob 10, 15 non levabo -t (Sirach 20, 11 Ier. 52, 31 Zach. 1, 21 Luc. 21, 28 CYPR. GALL. num. 339). PRVD. perist. 4, 13 orbe de magno -t excitata . . . ibit civitas quaeque. *inde in imagine de rebus*: *de incorporeis*: LVCR. 5, 1208 *cura* expergefactum -t erigere infit (CASSIOD. in psalm. 118, 113 hic etiam quaestio illa -t erigit, cur *eqs.*). CIC. Planc. 33 illa antiqua libertas, quae . . . extollere iam -t . . . debebat (OV. trist. 4, 3, 81 -tque conspicuum pietas qua tua tollat, habet). OPTAT. 7, 6 p. 180, 3 iterum vestra -t levare videtur invidia (CASSIOD. in psalm. 90, 1 hic denuo categoricus syllogismus ita sublevat -t). *de urbibus*: VERG. ecl. 1, 24 haec *Roma* tantum alias inter -t extulit urbes (OV. fast. 1, 209 at postquam fortuna loci -t extulit huius [*Romae*] et tetigit summo vertice Roma deos. 4, 256 Roma sustulit . . . -t. VELL. 2, 4, 6 super totum terrarum orbem Roma extulerat -t. VOPISC. Car. 3, 2 AVIEN. orb. terr. 1075 Laodice. *cf.* 611 attollit *Gaddir.*). SIL. 1, 29 Romam -t . . . alte exerere. AVIEN. orb. terr. 528 *Aquileia* celsis -t inserit astris.

de terris insulisque: PANEG. 4, 21 Bataviam Britanniamque squalidum -t silvis et fluctibus exerentem. AVIEN. orb. terr. 12 -t effert insula ponto. 794 salo promit -t. *alia imagine fere i. q. 'oriri'*: VERG. georg. 2, 341 virumque terrea progenies duris -t extulit arvis *vere magno et primo* (LVCAN. 3, 256 quaque -t rapido tollit cum Tigride magnus Euphrates. SOL. 15, 19. 37, 5. 40, 18. 18, 1 unde mediterranea maria -t tollunt). SIL. 3, 447 aggeribus -t Alpinis et rupe nivali proserit in Celtas *Rhodanus*. AVIEN. orb. terr. 1157 *Euphrates* -t exerit antro. AVSON. 3, 2 Danuvius laetum profero fonte -t.

LVCIL. 288 iactari -t atque comas (VERG. Aen. 5, 469 TIB. 2, 5, 66 VLP. dig. 21, 1, 1, 9 LAMPR. Heliog. 7, 2). *cf.* CATVLL. 63, 23 ubi -a maenades vi iaciunt (TAC. ann. 11, 31). L. CRASS. or. frg. Cic. de orat. 2, 267 *Memmius ita magnus ut* -t ad fornicem Fabium demitteret (CIC. Cluent. 58 demisso -e discesserat. dom. 83 occultantem se -e demisso. CATVLL. 88, 8 CAES. Gall. 1, 32, 2 SEN. contr. 1, 3, 1. 9, 2 (25), 7. PHAEDR. 5, 5, 16 in sinum. CVRT. 9, 2, 31 in terram. SEN. Tro. 1133 maestum -t demissa. epist. 70, 23 QVINT. inst. 6, 3, 40 PLIN. epist. 4, 25, 4 APVL. met. 8, 27. 9, 7 in dolium. HIER. in Ier. 2, 26 p. 853. VVLG. III reg. 21, 27 Iob 32, 6. *inde translate i. q. timidum, ignavum esse*: SEN. epist. 65, 21 iubes me vivere -e demisso?). OV. met. 3, 502 -t viridi fessum summisit in herba (SEN. Herc. f. 1045 fessa cervix -e summisso labat. LVCAN. 6, 510 tecto. APVL. met. 9, 13. AVG. epist. 33, 5 -a summittant, qui nos salutant. BACHIAR. fid. 7 quibus -a pro sanctificatione summittimus, his corda nostra humiliare nolimus. *in imag. v. p. 398, 56*). *adde*: APVL. met. 3, 2 -e in terram, immo ad ipsos inferos iam deiecto (4, 35. 10, 17 [2, 21 *codd.* reiecto]. VVLG. thren. 2, 10 abiecerunt).

CIC. Phil. 2, 82 -t in aversam lecticam inserens (*i. nequitiae pigritiaeque documentum. aliter*: LIV. 8, 36, 6 circum saucios milites [*i. curans eos*] inserens in tentoria -t. *in imagine*: SIL. 7, 19 emerito sacrum -t insere caelo. *adde*: APVL. met. 1, 16 immisso -e laqueum induo). CATVLL. 45, 10 Acme leviter -t reflectens (64, 255 *maenades* -a inflectentes. CIRIS 449 SEN. Phaedr. 707 Tro. 47 LAMPR. Alex. 18, 1.

in imagine: AETNA 290 seu forte flexere -t *nubes*). VERG. Aen. 9, 675 cristis -a alta corusci (*i. coruscantes*). 11, 39 fultum (PROP. 3, 7, 30 fultum pluma versicolore -t. SEN. Thy. 910 fulciens laeva -t. STAT. silv. 5, 3, 16 fulta -t cithara). HOR. sat. 1, 5, 58 movet (OV. epist. 18, 46 movet obrepens Somnus anile -t. am. 3, 1, 32 terque quaterque. Pont. 4, 13, 35 CELS. 8, 1 p. 325. SEN. apocol. 5 assidue. Ag. 822. Herc. O. 1283 fessum . . . per colla. Med. 800 PETRON. 92. 134 LVCAN. 9, 700 PLIN. nat. 11, 10. 21, 138 leniter. HIER. in Ier. 18, 16 p. 971 VVLG. psalm. 21, 8. 108, 25 *saep.* AVG. civ. 18, 32 COMM. apol. 495.

in imagine i. q. misereri, consolari, interdum i. q. vituperare: VVLG. Iob 16, 5 moverem -t meum super vos. 42, 11 thren. 2, 15 Nah. 3, 7 commovebit). PETRON. 113 iratum commovens -t. APVL. met. 1, 13 in alterum dimoto latus. *cf.* NIGID. frg. Gell. 10, 4, 4 motus . . . vel -is vel oculorum (OV. met. 8, 780 PAVL. FEST. p. 52 QVINT. inst. 2, 12, 9 SVET. Cal. 38). SEN. apocol. 7 mobile. LVCAN. 4, 619 immotum . . . tenetur (AVG. civ. 14, 24). VVLG. psalm. 43, 15 commotionem -is. HOR. sat. 2, 5, 12 stes -e obstipo (PERS. 3, 80). PROP. 1, 3, 8 Cynthia non certis nixa -t manibus. 3, 7, 58 quaecumque meum degravat unda -t (OV. met. 11, 569 mersum -t obruit unda. trist. 1, 2, 106 obruat. *in imagine v. p. 398, 62 sqq.*). OV. met. 3, 245 -t ille refert. 6, 372 modo submergere membra palude, nunc proferre -t (SEN. Herc. f. 942 IVV. 1, 126). *cf.* QVINT. inst. 11, 3, 113 -e ad dextram ferente. APVL. met. 9, 4 totum -t inferens *in aquam*. OV. met. 9, 97 *Achelous* mediis -t abdidit undis (15, 30 Oceano -t abdiderat Sol. SEN. suas. 4, 2 an abdiderit in noctem obscurum -t Luna. LVCAN. 2, 70 exul limosa Marius -t abdidit ulva). OV. met. 11, 141 subde -t fonti (SEN. Herc. O. 498). *cf.* NEMES. cyn. 40 condentemque -t . . . Titana (*i. Solem*). OV. met. 13, 838 -t exime ponto. LIV. 22, 51, 8 mersis in effossam terram -bus (SEN. nat. 1, 16, 4 merserat. PERS. 2, 16 Tiberino in gurgite. LVCAN. 7, 163 MART. 2, 42, 2. 11, 95, 2 in solium. STAT. Theb. 6, 511 caligine mersum [*in imagine*]. *cf.* 4, 108 glaucoque -t submersus in antro. APVL. met. 11, 1 submerso fluctibus -e. ORIENT. comm. 1, 436). PAVL. FEST. p. 370 his (*pilis in naribus hominum*) evulsis -t vibratur. VAL. MAX. 9, 2 ext. 11 ut -bus tantum modo emineant (NEMES. cyn. 277 pelago). GALL. epigr. frg. 1 qui '-t ad laevam' didicit (*sc. gladiator pugilque*) glossemata nobis praecipit. CELS. 7, 7, 4 *aegrotus* in gremium eius (*medici*) -t resupinus effundat (VVLG. iud. 16, 19 in sinu suo reclinare. Esth. 15, 10 super ancillulam). CVRT. 6, 1, 15 inclinatum ac deficiens -t clipeo paulisper excepit (PETRON. 134 obscuratum dextra -t super pulvinum inclinavi. QVINT. inst. 11, 3, 119 inclinato in umerum dextrum -e. PHYSIOGN. 115 ITIN. Silv. 24, 6 *bis* 25, 3 ITALA [Aug. civ. 16, 41] *et* VVLG. Ioh. 19, 30 VVLG. Iudith 15, 2. *in imagine*: COMM. instr. 2, 27, 8 inclinate -t vestrum pastoribus ipsi. *cf.* CVRT. 7, 4, 36 modica -is declinatione [PHYSIOGN. 55]. SEN. Herc. f. 1086 lassum solitus mandare -t *clavae*). SEN. dial. 5, 10, 3 versatur (ORIENT. comm. 1, 436. *cf.* SEN. Oed. 409 huc adverte favens virgineum -t. 1011 quo avertis -t?). PERS. 3, 58 stertis adhuc laxumque -t compage soluta oscitat hesternum (*i. hesterno vino potum*) dissutis undique malis. LVCAN. 5, 361 infidumque -t feriendaque tendite colla. PLIN. nat. 28, 60 -e in dextrum umerum devexo (SIL. 10, 355). VAL. FL. 4, 272 *Pollux* dubium -t eripit *ictibus adversarii* arte. STAT. Theb. 6, 771 nutu -isque citati . . . obsequio (QVINT. inst. 11, 3, 92 -e atque umeris sensim ad id, quo manus feratur, obsecundantibus). SVET. Claud. 30 -tque *Claudii* cum semper tum in quantulocumque actu vel maxime tremulum. HIER. epist. 50, 4 qui obliquo et arcuato puguet -e *velut athleta*. 108, 27 sustentare -t *aegrae*.

f *exornare, vestire, coronare, unguere sim. caput*: PLAVT. Amph. 999 capiam coronam mi in -t (Trin. 726 cassidem in -t sumam). Mil. 792 ex matronarum modo -e compto (TIB. 1, 8, 16 nitidum compserit arte -t. PAVL. FEST. p. 62 caelibari hasta. SVET. Aug. 79 GELL. 10, 15, 30 AVSON. 374, 6 SVLP. SEV. chron. 2, 16, 1 MART. CAP. 9, 909. incomptum *v. p. 393, 12*). PLAVT. Cas. 237 cesso -t pallio detergere (*sc. ut unguenta abstergat*). TVRPIL. com. 74 *virginem* in -e riculam indutam ostrinam (VERG. Aen. 7, 668 *v. p. 384, 47*. STAT. Theb. 11, 161 induerem -i decus. FRONTO p. 147, 17 N. personam.

nota: PERS. 3, 106 hesterni [*i. liberti*] -e induto [*sc. pilleo*] subiere Quirites). LVCIL. 523 hi quos divitiae producunt et -t unguunt horridulum (HOR. sat. 2, 3, 125 unguere si caulis oleo meliore -tque coeperis impexa foedum porrigine. PLIN. nat. 25, 139 VVLG. Matth. 6, 17 Luc. 7, 46. *in imagine*: PAVL. NOL. carm. 21, 70 mentis -t uncta pudicum spirat odorem. perungere: CELS. 3, 23 p. 113. 6, 7, 1 PLIN. nat. 9^{ies} HIL. in Matth. 29, 6. inunguere: PLIN. nat. 25, 135. 26, 61. *cf.* CIC. Verr. 4, 62 -t atque os suum unguento confricaret. *adde*: ITALA [Optat. 2, 23 p. 60, 6] *et* VVLG. psalm. 132, 2 unguentum in -e. *in imagine*: CATVLL. 10, 11 -t unctius referret). ACC. trag. 445 pro se quisque cum corona clarum cohonestat -t (FEST. p. 360 ornamentum . . . -is honorati. *cf.* VERG. ecl. 10, 24 agresti -is . . . honore [*i. corona*]). LAEV. carm. frg. 4 *Andromacha* -i meo . . . insolita plexit munera (*sc. coronas*). CIC. or. frg. A XIII 24 cum calautica -i accommodaretur (de orat. 2, 250 coronam . . . ad -t accommodanti. AVSON. 449, 3 calauticam). Verr. 6, 27 coronam habebat unam in -e (VARRO ling. 5, 76 plumam elatam. 5, 130. 7, 44 FEST. p. 313 PAVL. FEST. p. 349 VVLG. Ezech. 24, 23. *cf.* VVLG. Bar. 6, 9 habeat super -a. TAB. devot. Audollent 270, 3 ἀδ⟨ιούρο⟩ . . . πὲρ ἕουμ [*sc. deum*] κουὶ ἄβετ ἀρχέπτορεμ [*i. accipitrem*] σούπρα χάπουθ). NEP. Dat. 3, 2 gerens in -e galeam (TIB. 1, 7, 51 -e et collo . . . serta gerat. PAVL. FEST. p. 113 VAL. MAX. 5, 2, 5 pilleum. SEN. benef. 6, 31, 12 tiaram. PLIN. nat. 9, 105 *margaritas*. 15, 137 coronam [SVET. Nero 25 Dom. 4 APVL. met. 9, 16]. SVET. Tib. 69 lauream. PORPH. Hor. carm. 2, 19, 19 angues. VEG. mil. 1, 20 p. 24, 19). PLIN. nat. 37, 49 circumferuntur (AMM. 28, 8, 5 ferebat *v. p. 384, 51*). VVLG. Esth. 8, 15 portans in -e. CIC. S. Rosc. 57 (*in imagine*) *litteram k* ita vehementer ad -t affigent *iudices accusatori* (*sc. ut calumniatoribus, v. p. 189, 37*). LVCR. 1, 929 insignemque meo -i petere inde coronam (4, 4). 2, 606 muralique -t summum cinxere corona (VARRO ling. 5, 84 -t cinctum habebant filo *flamines*. PROP. 4, 2, 31 mitra. OV. epist. 5, 137 -t pinu praecinctus [met. 1, 699]. met. 1, 625 centum luminibus cinctum -t Argus habebat. fast. 3, 254 flore. ars 3, 392 navali . . . honore. VAL. MAX. 2, 6, 5 MART. 8, 77, 4. 9, 23, 6. 10, 83, 5 cirris grandibus. APVL. met. 11, 24. *cf.* FEST. p. 277 cingulum -is). LVCR. 5, 1399 -t atque umeros plexis redimire coronis, floribus et foliis (COPA 1 -t graeca redimita mitella. VELL. 2, 83, 2 harundine. VAL. MAX. 6, 9 ext. 1 sertis). VARRO AT. carm. frg. 8 cuius ut aspexit tota -t angue revinctum (*de furia? adde*: VERG. Aen. 5, 774 -t . . . foliis evinctus olivae. TIB. 1, 10, 28 myrto vinctus . . . -t. OV. met. 11, 165 CVRT. 7, 5, 24 regni insigni. 8, 9, 21 linteis. SIL. 4, 660 glauca fronde revinctum. TAC. ann. 15, 2 diademate. *cf.* VARRO ling. 5, 62 vinclum -is [ANTH. 458, 7]). SALL. hist. frg. 2, 70, 3 coronam -i imponebat (coronam: VELL. 2, 59, 6 VAL. MAX. 3, 7, 1^{e} PLIN. nat. 16, 9. 21, 8. 12 AMM. 14, 11, 12. 31, 10, 21. *adde*: LIV. 30, 45, 5 *pilleum* [PETRON. 41]. PAVL. FEST. p. 16 circulum. VELL. 2, 56, 4 insigne regium [2, 122, 1 TAC. ann. 2, 56]. VAL. MAX. 7, 2 ext. 5 diadema

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[PANEG. 12,45 VVLG. I Macc. 11,13 SVLP. SEV. chron. 2, 26, 3. 2, 30, 2]. SEN. Thy. 544 vincla. PLIN. nat. 21,130. 28,49 SIL. 2,156 PLIN. epist. 6, 16, 16. AMM. 20, 4, 18 torquem [29, 5, 20]. VVLG. lev. 16, 4 Bar. 5, 2 Ioh. 19, 2). FEST. p. 313 insigne in -t imponatur. VVLG. I reg. 17, 38 imposuit galeam . . . super -t (Iudith 10, 3 Esth. 1, 11 Matth. 27, 29. 37). LIV. 1, 34, 8 *pilleum* -i apte reponit (VAL. MAX. 5, 1, 9 *diadema.* 5, 10 ext. 2 *coronam*). FEST. p. 45 superponit -i. VVLG. exod. 29, 6 pones tiaram in -e (III reg. 20, 31. 32 *al.*). VARRO ling. 5, 130 *fasciola* capillum in -e alligarent (PLIN. nat. 28, 77 fascia . . . alligato -e. 30, 97. MART. 12, 89, 1. *cf.* PLIN. nat. 24, 181 -i *herba* contra dolores adalligatur [25, 143]). HOR. epod. 5, 16 illigata viperis . . . incomptum -t. CELS. 5, 26, 14 fasciis -t deligatum est. SEN. Thy. 686 maesta vitta -a purpurea ligat (VAL. FL. 5, 11 NICET. symb. frg. 3 p. 54, 18. *iocose de muribus quasi militantibus*: PHAEDR. 4, 6, 5 -bus cornua suis ligarant). PETRON. 102 praeligemus vestibus -a. VERG. georg. 3, 21 -t . . . foliis ornatus olivae (TERT. nat. 2, 8 VLP. dig. 34, 2, 23, 2 VVLG. IV reg. 9, 30. *adde*: CIRIS 148 exornarat. PETRON. 110 adornat. *in imagine*: HIL. in Matth. 5, 2 bonitatis operibus. TIB. 2, 3, 25 inornatumque -t crinesque solutos. *cf.* PAVL. sent. 3, 6, 84 quibus collo vel -e vel manibus mulieres ornantur). FEST. p. 360 ornamentum . . . -is (PAVL. FEST. p. 46. 355 CVRT. 5, 6, 19 ISID. orig. 19, 31 *tit.*). VERG. Aen. 5, 309 -t nectentur oliva (COPA 32 strophio. NON. p. 537 *calautica* -i innectitur). HOR. carm. 1, 4, 9 nitidum -t impedire myrto (STAT. silv. 4, 3, 67 flavum -t . . . mollibus impeditus ulvis). PROP. 2, 5, 26 hederae circuiere -t (APVL. Socr. 23 p. 173 ornamenta -i et collo circumiacent). 3, 5, 22 -t in verna semper habere rosa. VITR. 2 praef. 1 -tque coronavit populea fronde (VAL. MAX. 5, 19 ext. 1 SEN. Ag. 312 STAT. Theb. 10, 531). MANIL. 5, 517 perque -t ducti lapides. VAL. MAX. 5, 7 ext. 2 diadema in -t . . . transtulit. 9, 1, 5 coronas . . . -e recipiebat (SIL. 15, 666 galea). 9, 3 ext. 4 circa cultum -is sui occupatae. VELL. 2, 70, 2 lacerna -t circumdedit (CVRT. 6, 6, 4 *diadema* -i circumdedit. SEN. clem. 1, 1, 2 PLIN. nat. 24, 183 HIL. in Matth. 33, 3). CELS. 6, 2 p. 223 subinde pectendo repurgare. CVRT. 10, 10, 13 -i adiecta . . . insignia (PLIN. nat. 12, 59 persona additur -i). SEN. Ag. 889 -tque laxi et invii claudunt sinus. Herc. f. 984 Tisiphone -t serpentibus vallata. Oed. 413 cohibere mitra (Phaedr. 756). VAL. FL. 4, 333 ramis . . . implicat (6, 707). 8, 126 aptans umeris -ique leonem *Hercules* (SIL. 5, 138. SVET. Otho 12 galericulo -i . . . adaptato. AMM. 25, 1, 12). MART. 2, 70, 5 necesse est ante hic mentula quam -t lavetur (6, 81, 3. 4 THEOD. PRISC. eup. faen. 4 VVLG. Ioh. 13, 9. *cf.* IVV. 6, 524 ipsis verticibus timidum -t abluet *Tiberi*). MART. 14, 146 tingue -t. STAT. Theb. 7, 784 commissum -i decus. IVV. 6, 503 tot adhuc compagibus altum aedificat -t (PAVL. NOL. carm. 25, 86 implexarum strue tormentoque comarum turritum . . . aedificata -t). PLIN. paneg. 52 illi radiatum -t (TERT. idol. 18 quale aurum de -e radiaret. MART. CAP. 1, 13 radiis perfusum circumactumque). APVL. met. 10, 30 -t stringebat diadema. SOL. 33, 16 mitrata -a *Arabum*. LAMPR. Heliog. 11, 7 philosophi, qui -t reticulo componerent. AMM. 29, 1, 31 torulo -i circumflexo. CLAVD. 1, 220 vivida frondet *harundo* aequaevum complexa -t. MART. CAP. 5, 426 regali -t maiestate sertatum. *ornatu privare, de capite abicere sim.*: CIC. Sest. 58 insigne regium . . . de suo -e abiecerat (BELL. Afr. 16, 3 cassidem de -e deiecit). VERG. ecl. 6, 16 *serta* -i delapsa (VAL. MAX. 1, 1, 5 e -e apex prolapsus. SEN. Thy. 701 regium -i decus . . . lapsum est. SIL. 16, 435 delapsa corona victoris -i). HOR. sat. 1, 10, 49 *in imagine*: detrahere . . . haerentem -i cum multa laude coronam (*in imag.*: PLIN. nat. 22, 12. *proprie*: OV. met. 9, 771 vittam. LIV. 38, 47, 4 coronam. VAL. MAX. 6, 9 ext. 1 CVRT. 9, 3, 4. 10, 8, 20 SEN. dial. 6, 13, 1 MART. 3, 43, 4 personam. TAC. ann. 2, 21 tegimen). VERG. Aen. 3, 371 vittasque resolvit sacrati -is. OV. ars 1, 582 -i missa corona. 2, 528 -i demptas . . . rosas (met. 15, 610 AVSON. 449, 3). VAL. MAX. 5, 1, 10 -t tribus coronis triumphalibus spoliatum. CVRT. 7, 5, 24 derepto ex -e regni insigni (SEN. Ag. 693 deripis -i infulas? FLOR. Verg. p. 184, 19 [*in imag.*] ereptam manibus et -i coronam). SEN. Thy. 947 vernae -i fluxere rosae. PLIN. nat. 7, 185 coronam e -e suo . . . transtulit. TAC. ann. 15, 29 sublatum -i diadema (VVLG. Iob 19, 9 abstulit de -e). SVET. Galba 18 sacrificanti coronam de -e excidisse. PANEG. 12, 43 -i diadema decutitur. VVLG. Ier. 13, 18 descendit de -e vestro corona gloriae vestrae.

g *offendere capiti, vulnerare, verberare, aggredi, sim.*: PLAVT. Amph. frg. 4 optimo iure infringatur aula cineris in -t (Capt. 89 frangi in -t). frg. 5 ne tu postules matulam unam tibi aquae infundi in -t (LVCIL. 841 has e[t] fenestris in -t deiciunt. LIV. 1, 40, 7 elatam securim in -t deiecit. 5, 41, 9 scipione eburneo in -t incusso. PETRON. 95 urceolum fictilem in Eumolpi -t iaculatus est. *adde*: VEG. mil. 4, 6 supra -t suum vergeret *hostis scalis ascendens* saxa. 4, 27 supra -t hostium evolvant atque iaculentur. *in imagine*: CATVLL. 116, 4 telis infestum mittere in usque -t [*i. calumniari*]. *alia v. p. 398, 49 sqq.*). PLAVT. Bacch. 441 puer paedagogo tabula disrumpit -t (SEN. Tro. 1115 -t ruptum). Cas. 391 at tu ut oculos emungare ex -e per nasum tuos (Most. 1110 cerebrum quoque omne e -e emunxti meo). Men. 1014 fac ut oculi locus in -e appareat (*sc. elisi. cf.* Rud. 731 ni ei -t exoculassitis). Poen. 494 colaphis . . . tuom iam dilidam -t (clidam *P*; *cf.* TER. Ad. 245 colaphis tuber est totum -t. AMM. 15, 10, 13 extuberato -e). Aul. 454 implevisti fusti fissorum -t (440 non fissile haberes -t). Men. 304 illi homini diminuam -t (TER. Eun. 803. *cf.* PLAVT. Rud. 1118 comminuam. MART. CAP. 1, 88 puellariter -t illis virga comminuens). *in imagine de re*: PLAVT. Most. 266 illi speculo diminuam -t. CATO orig. 83, 19 vulnus -i nullum evenit (CIC. Verr. 6, 3 quod *vulnus* ille in -e ab hostium duce acceperat. SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 12, 2 *vulnera* unum in stomacho, alterum in -e secundum aurem. PLIN. nat. 24, 36 -is vulneribus [*praeterea quater*]). HIRT. Gall. 8, 23, 5 vulneravit *v. infra l. 43* (LIV. 38, 29, 7 non -a solum hostium vulnerabant *funditores*. CELS. 2, 7 p. 43 SVET. Tib. 68. ITIN. Alex. 37 saxo . . . graviter). CELS. 5, 26 p. 195 in -e . . . vulnerati sunt (VVLG. Marc. 12, 4). VAL. MAX. 3, 2, 23 -e umero femine saucio. SVET. Nero 26 consauciavit. TER. Eun. 1028 utinam tibi commitigari videam sandalio -t (TVRPIL. com. 147 mitigabat). Haut. 762 non possum pati, quin tibi -t demulceam (VARRO Men. 584 -e permulso. QVINT. inst. 11, 3, 158 mulcere. *proprio sensu v. p. 396, 40*). TITIN. com. 31 patibulo hoc ei -t diffringam (IVVENT. com. 7 -t ei testatim diffregero. AMM. 19, 2, 7). NOVIVS Atell. 49 confregit (VVLG. psalm. 73, 14). LIV. 4, 28, 8 saxo perfracto -e (AMM. 23, 4, 7). CELS. 2, 10 p. 84 si -t fractum est (5, 19, 7. 11. 8, 4 p. 337. PETRON. 22 [tetigit *Bücheler*]. 134 bracchia mea -tque. CARM. epigr. 947 [*Pompeis*], 4 quit ego non possim -t illae [*Veneri*] frangere fuste? PLIN. nat. 29, 114. PS. SORAN. quaest. med. 8 quae *passiones* frangunt -t). TVRPIL. com. 174 -t offendi ad limen (LIV. 8, 6, 2. 25, 37, 9 flere . . . et offensare -a. QVINT. inst. 6, 3, 67 ad fornicem Fabium offendisse). LVCIL. 179 assequitur necopinantem in -t insilit, ipsum commanducatur totum complexa comestque (*de puella amante, ut videtur, atque osculante*). RHET. Her. 3, 15, 27 feminis plangore et -is ictu . . . uti oportebit (*sc. in planctu. cf.* CIC. or. frg. A XIV 8 -t feriebas, femina plangebas. Tusc. 3, 62 muliebres lacerationes genarum . . . -is percussiones. SEN. Tro. 119 *Hectori* nostra -t dextera pulsat. epist. 99, 16 -i suo manus ingerunt). CIC. Quinct. 29 (*in imagine*) iste -t petere non desinebat (*antea de eodem* cum isto gladiatore vetulo). Mur. 52 Catilinam non latus aut ventrem, sed -t aut collum solere petere (OV. Ib. 50 petet hasta -t. AVSON. 170, 14 tegula missa. VEG. mil. 1, 11. 2, 23 punctim caesimque). LVCR. 3, 385 nec supera -t eiusdem (*araneae*) cecidisse vietam vestem nec plumas avium (HOR. carm. 2, 13, 12 te triste lignum [*arborem*], te caducum in domini -t. CVRT. 4, 6, 11 *gleba* cum regis -i incidisset. MART. 13, 25, 2 ne cadat in miserum nostra [*nucum*] ruina -t. VVLG. Sirach 27, 28 qui in altum mittit lapidem, super -t eius cadet. *cf.* VITR. 8, 2, 4 *aqua* stillat supra lavantium -a. *imagines similes inde tractae v. p. 398, 71 sqq.*). VARRO Men. 291 cui . . . rutro -t displanat. HIRT. Gall. 8, 23, 5 gladio -t percussit (*α*, vulneravit *β*. *cf.* LIV. 39, 42, 12. OV. met. 14, 300 percutimurque -t virga. LVCAN. 1, 535 PETRON. 96 APVL. met. 8, 17. VLP. dig. 47, 10, 7, 1 gladio. ITALA [Aug. in psalm. 33 serm. 2, 10] *et* VVLG. Matth. 27, 30 [*item* Marc. 15, 19] de canna. *cf.* IVV. 3, 246 tignum -i incutit. APVL. apol. 44 -t succussisset. decutere *v. p. 395, 23*). BELL. Afr. 78, 10 *Pacideius* -t ictus (LIV. 42, 15, 9 EPIT. Alex. 77. *cf.* VAL. MAX. 1, 8 ext. 2 cum ictum lapidis -e excepisset). SALL. hist. frg. 2, 105 circumventis dextera nuda ferrum saxa aut quid tale capit⟨a⟩ affligebant (VAL. MAX. 3, 2, 7 scipionem . . . -i inflixit. TAC. ann. 4, 45 saxo -t afflixit. 14, 8 fusti). HOR. epod. 17, 29 -tque Marsa dissilire nenia. TIB. 1, 2, 86 miserum sancto tundere poste -t (LAMPR. Comm. 9, 6 -a Isiacorum graviter obtundebat). PROP. 4, 7, 26 laesit . . . obiectum tegula curta -t (OV. met. 4, 741). VELL. 2, 7, 2 illiso -e in postem lapideum (VAL. MAX. 9, 12, 6. SEN. Phaedr. 1093 scopulis. epist. 77, 14 parieti. SVET. Aug. 23 foribus. *adde*: VELL. 2, 120, 5 *catenas* illisit -i suo [VVLG. iud. 9, 53]). SEN. benef. 5, 24, 3 in -e lecta ossa (*i. vulnere denudata.* QVINT. inst. 8, 5, 21). LVCAN. 6, 176 -t obterit (VVLG. Sirach 36, 12 contere. Am. 2, 7 conterunt super pulverem terrae -a pauperum). LVCAN. 7, 529 *equus* in -t effusi calcavit (PANEG. 11, 6 *v. p. 399, 14*). PETRON. 64 -t illi perfunde *vino* (*ludibrii causa*). SIL. 6, 50 truncum raptis -t auribus. MART. 3, 81, 5 (*iocose*) castrandum -t est. IVV. 5, 172 pulsandum vertice raso (*i. velut servus*) praebebis . . . -t. 9, 98 fuste aperire -t. PLIN. epist. 3, 16, 12 parieti -t ingenti impetu impegit. SVET. Nero 42 -e converberato. NEMES. ecl. 3, 33 applauditve manu. PANEG. 10, 24 *clavae* -bus applicatae. AMM. 16, 12, 53 discissa trabalibus telis. PRVD. perist. 3, 116 gladio feriere -t. *caput abscidere, revellere, trucidare sim.*: ENN. ann. 472 oscitat in campis -t a cervice revulsum (VERG. georg. 4, 523. OV. met. 3, 721 avulsumque -t digitis complexa cruentis. LVCAN. 8, 711. 9, 1043. PLIN. nat. 11, 10 avulsum. PANEG. 12, 45 avulsum umeris. AMM. 21, 15, 2 avulso. 29, 5, 42. 31, 2, 22). ENN. ann. 519 cumque -t caderet. QVADRIG. hist. 10^b, 18 ubi eum (*Gallum Manlius*) evertit, -t praecidit (CIC. Tusc. 5, 55 LIV. frg. 60 VAL. MAX. 9, 2 ext. 5 SEN. contr. 7, 2 (17), 9 SEN. dial. 5, 20, 1 PETRON. 1 VVLG. I reg. 17, 51. 31, 9 IV reg. 6, 32). CIC. Phil. 11, 5 cervicibus fractis -t abscidit idque affixum gestari iussit in pilo (LVCR. 3, 654 LIV. *saep.* VELL. 2, 66, 3 VAL. MAX. 9, 13, 2 SEN. contr. 7, 2 (17), 1 PHAEDR. app. 8, 28 SEN. Thy. 1038 SIL. 10, 147 TAC. hist. 3, 74 SPART. Sept. Sev. 11, 6 AMM. 14, 11, 33 VVLG. Iudith 13, 10 SCHOL. Germ. Bas. p. 83, 1. *in imagine*: VAL. MAX. 2, 8, 5 Siciliae -t abscisum, Syracusae. SIL. 10, 52 -t hoc abscidere rebus turbatis, o Paule, paras?). OV. fast. 3, 339 caede -t (LVCAN. 9, 679 caesa -t Gorgon. RVFIN. hist. 1, 11, 3 *Iohannem* -e caesum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[2,1,5 CASSIOD. var. 11,1,12]). VELL. 2,70,3 deciderat Cassii -t (SEN. suas. 6,20 CVRT. 7,2,32 SEN. clem. 1,26,3). LVCAN. 2,173 cervice recisum (8,677. SIL. 11,478 a cervice. QVINT. decl. 247 p. 15,3). SIL. 5,413 succiderat. APVL. met. 5,24 excideres. VVLG. Iudith 13,27 inciderat (ORIGO Const. 4,12). CORP. XIII 10027,149 capud Gorg⟨o⟩nis Perseus concidera⟨t⟩. CIC. de orat. 3,10 C. Iuli -t ... scelere proditum cum L. Iuli fratris -e iacuit (*sc. abscisum*. *cf.* VERG. Aen. 9,768 deiectum comminus ictu cum galea longe iacuit -t. VAL. MAX. 4,7,4 abscisum iacebat. SIL. 4,239 divisum umeris iacuit -t. 13,247 ante pedes domini iacuit -t). Q. CIC. pet. 9 qui (*Galli*) tum Titiniorum ... ac Tanusiorum -a demebant (CVRT. 4,9,25 gladio). VERG. Aen. 9,330 -t ipsi aufert domino (12,382 abstulit ense -t [*nota metonymice*: 10,393 -t Euandrius abstulit ensis]. OV. Pont. 2,1,66 LIV. 23,45,8 SEN. Oed. 1006 IVV. 10,286 FLOR. epit. 4,7,13 CAPITOL. Opil. 10,3 VVLG. gen. 40,19 I reg. 17,46 *al.* SVLP. SEV. chron. 1,34,5. *nota*: SEN. apocol. 11 *Claudius* nomen *Magni* illi [*Crasso*] reddidit, -t tulit [*i. abstulit*], occidit in una domo Crassum, Magnum, *eqs.*). VERG. Aen. 10,553 -t ... deturbat terrae (*i. ad terram*). PROP. 2,7,7 citius paterer -t hoc discedere collo, quam *eqs.* (OV. epist. 15,153 ante recessisset -t hoc cervice cruenta. Pont. 2,8,65). OV. met. 4,785 eripuisse -t collo (SEN. Med. 911 rapuisse. LVCAN. 10,6 VAL. FL. 6,619 SIL. 15,807. CORIPP. Ioh. 3,297 rapta ex umeris). met. 5,104 decutit ense -t. 8,769 detruncat (LVCAN. 6,566 truncavit. COD. Theod. 1,16,7 [*a. 331*]. AMM. 29,1,42 -e truncatus. EXC. barb. chron. I p. 283,149 PASS. Paul. 7). LIV. 31,34,4 divisa a corpore -a (SEN. Ag. 45 divisum gravi ictu bipennis regium video -t. SIL. 4,239 *supra l. 9*). SEN. contr. 7,2 (17),2 umero tenus recisum amputat -t (SEN. Ag. 902 STAT. Theb. 10,315 TAC. hist. 2,49 ann. 14,64. 15,67 SVET. Cal. 32 Galba 20 APVL. met. 9,38 VVLG. II reg. 16,9 I par. 10,9 *al.* ANON. Vales. 12,69. *cf.* CALL. dig. 48,19,28 pr. -is amputatio). SCRIB. LARG. 194 palpitare lingua similiter decollatorum -bus. SEN. Ag. 986 impium ferro -t demetere. Herc. f. 1025 corpori trunco -t abest. Thy. 729 querulum cucurrit murmure incerto -t (HOMER. 480 ense deiectum longe -t a cervice cucurrit). SIL. 15,728 cum galea ex alto lapsum -t. HIL. c. Const. 5 gladio desecat (SVLP. SEV. chron. 2,16,4. AMM. 17,7,7 praesectis). VVLG. II reg. 20,22 abscissum -t (II Macc. 15,30). Os. 11,6 comedet *gladius* -a eorum. *nota iocum*: AMM. 29,3,6 muta ei -t (*i. amputa*), qui sibi mutari provinciam cupit.
nota brevitatem: CIC. Deiot. 33 multorum enim -a civium viderat (*i. capita abscisa mortuorum*), multos iussu Caesaris vexatos, verberatos, necatos. VAL. FL. 1,52 si mihi quae quondam vires ... iam et regis -t hic atque arma videres. STAT. silv. 2,7,99 sic ripis ego murmurantis Hebri non mutum -t Orpheos sequebar. capita abscisa (revulsa *sim.*) *vario modo ludibrio habentur*: CIC. Phil. 11,5 affixum gestari ... in pilo *p. 394,78* (VERG. Aen. 9,464 in hastis praefigunt -a. LIV. 4,19,5 -tque abscisum victor spiculo gerens. 10,26,11 *Galli* pectoribus equorum suspensa gestantes -a et lanceis infixa. 42,60,2 *Thraces* cum cantu enim superfixa ⟨hastis⟩ -a hostium portantes redierunt. *similia narrantur*: VELL. 2,27,3 VAL. MAX. 9,4,3. 9,9,1 SEN. Phoen. 18 LVCAN. 8,684 SIL. 2,204. 210 STAT. Theb. 2,221 TAC. hist. 1,44 SVET. Iul. 85 PANEG. 9,18. 12,46 CAPITOL. Alb. 9,6 *et saepius apud script. hist. Aug.* HIER. epist. 60,16 CLAVD. 5,335. 434). CIC. or. frg. A IX 19 -t *M. Marii* etiam tum plenum animae et spiritus ad Sullam ... manibus ipse suis detulit (Q. CIC. pet. 10 -t sua manu tulerit. CAES. Gall. 5,58,6 refertur in castra. civ. 3,19,7 NEP. Alc. 10,6 BELL. Hisp. 39,3 SALL. Iug. 12,6 VERG. Aen. 10,862 LIV. 24,14,6 frg. 60 *al.* VELL. 2,119,5 VAL. MAX. 3,1,2. 5,1 ext. 4. 9,2,1. 9,5,4 SEN. contr. 7,2 [17],1 *saep.* CVRT. 3,13,17. 5,12,2 *al.* SEN. dial. 5,15,1 epist. 83,25 LVCAN. 6,358. 8,775 OCTAVIA 439 PLIN. nat. 33,48 SIL. 11,320 STAT. Theb. 11,320 TAC. hist. 2,16. 14,59. 64 SVET. Iul. 11 Tib. 13 FLOR. epit. 3,10,8. 3,11,10 relatum -t ludibrio hostibus fuit. *script. hist. Aug. saepius.* ITALA [Hil. in Matth. 14,3. 7. 8] *et* VVLG. Matth. 14,11). *cf.* HOR. sat. 2,3,303 manibus cum portat Agave gnati *caput* (VAL. MAX. 9,2,2 lactis manibus ... tenuit. SEN. contr. 9,4 [27],4 tenuit ecce cruentum tyranni -t. ASCON. tog. cand. p. 84 per urbem sua manu Catilina tulerat. p. 87. 90 gestasse. STAT. Theb. 8,739. 755. 9,18 ore tenens. 9,135). *sim.*: VAL. MAX. 5,1,10 munus portatum est. SVET. Dom. 6 apportatum. FLOR. epit. 2,11,6 reportabit (rettulit *Naz.*). 3,11,11. *adde*: TAC. hist. 2,9 Romam pervectum est. FLOR. epit. 4,9,7 circumlato ... per urbes. CIC. de orat. 2,269 *Septumuleio* pro C. Gracchi -e erat aurum repensum (SEN. suas. 6,3 consularia -a auro rependentur. FLOR. epit. 3,15,16 sacrosanctum -t tribuni pl. percussoribus auro repensatum. AVG. civ. 3,24 *Gracchi* -t quantum grave erat tanto auri pondere consuli vendidit). BELL. Hisp. 32,2 occisorum in gladiorum mucronibus -a hominum ordinata *in vallo* ad oppidum conversa. VERG. Aen. 12,512 curruque abscisa duorum suspendit -a (LIV. 10,26,11 *supra l. 47*). OV. met. 6,658 Ityisque -t Philomela cruentum misit in ora patris (CVRT. 7,2,32. LVCAN. 7,628 longe mittat. 9,1071 fratri ... pro munere. 10,464 SVET. Aug. 13 PANEG. 10,32 CAPITOL. Maximin. 23,7 AMM. 22,14,4 *al.*). OV. Ib. 164 indeploratum proiciere -t (LIV. 24,15,5. 27,51,11 -t Hasdrubalis ... proici ante hostium stationes. 38,24,9. VAL. MAX. 6,1 ext. 2 abiecto *capite* ante pedes *mulieris*. FLOR. epit. 2,6,53 PORPH. Hor. carm. 4,4,70. CAPITOL. Maximin. 26,3 in profluentem abiciatur). OV. trist. 3,9,30 scopulo proponit in alto pallentesque manus sanguineumque -t *Medea fratris* (SEN. contr. 7,2 [17],5 proposito in rostris -e Ciceronis. suas. 6,20. 21. VELL. 2,19,1 erectum et ostentatum pro rostris *Sulpicii caput.* LVCAN. 7,305 OCTAVIA 510 FLOR. epit. 3,21,14. 4,6,5 PANEG. 9,20 AVG. civ. 3,27). LIV. 3,5,9 legatique -t ferociter ostentantes *Aequos* (43,4,1. SEN. dial. 1,3,8 ostendi. TAC. hist. 3,62 SVLP. SEV. chron. 2,16,5). LIV. 23,24,12 purgato inde -e *caesi Romanorum ducis*, ut mos iis (*Boiis*) est, calvam auro caelavere idque sacrum vas iis erat *eqs.* (MELA 2,9 -a ubi fabre expolivere, auro vincta pro poculis gerunt *Essedones.* 2,13. PLIN. nat. 7,12 ossibus humanorum -um bibere *Anthropophagos. similia*: SIL. 13,482 FLOR. epit. 3,4,2 SOL. 15,13. 15 RVF. FEST. 9 AMM. 27,4,4 OROS. hist. 5,23,18). VAL. MAX. 9,2,3 principum civitatis -a hostiarum -bus permixta sunt. 9,10 ext. 1 -t Cyri abscisum in utrem humano sanguine repletum demitti iussit *Thamyris.* LVCAN. 8,673 -t ense rotare (CLAVD. 20,525 matrique rotatum conspexere -t *Penthei*). STAT. Theb. 8,72 qui rabidarum more ferarum mandat atrox hostile -t. TAC. hist. 1,44 nullum -t *Otho* tam insatiabilibus oculis perlustrasse dicitur *quam eqs.* 1,49 -t *Galbae* per lixas calonesque suffixum laceratumque ... postera demum die repertum et cremato iam corpori admixtum est. ann. 14,57 perlatum -t eius illusit Nero. HYG. fab. 84 p. 83,13 -a humana super valvas fixa (AMM. 22,8,34 fani parietibus praefigebant).

h *tenere manibus caput, attrectare, sim.*: PLAVT. Rud. 510 contine quaeso -t (*aegrotantis*; CELS. 6,7,14. 8,12 p. 354). *cf.* LIV. 1,18,9 teneo (PAVL. FEST. p. 159 *dominus* aut -t eiusdem servi aut aliud membrum tenens *in manumissione*). LIV. 1,24,6 verbena -t capillosque tangens (MART. 2,66,6. FLOR. epit. 3,14,7 manu. VVLG. Iob 20,6. IVV. 14,194 -t intactum buxo [*i. pectine*]). EPICED. Drusi 253 flamma diu cunctata -t contingere sanctum (CELS. 3,23 p. 114 APVL. apol. 44 SPART. Sept. Sev. 18,10). LIV. 1,18,8 dextra in -t Numae imposita (TERT. bapt. 8 -bus [*dat.*] impositis ... manibus. ITALA gen. 48,14 [Lugd.] exporrigens ... manum dextram inposuit ⟨super⟩ capud Ephrem. 48,17 [Lugd.] super -d [VVLG. *bis* super -t]. OPTAT. 1,2 p. 4,8 -bus. VVLG. num. 27,23 -i. exod. 29,15 super. SVLP. SEV. epist. 2,4 superpositam -i meo manum). CELS. 8,12 p. 354 -t per ministrum urgeatur, quo sit immobilius. *ibid.* -t apprehendendum est. PHAEDR. 3,10,26 temptat in tenebris -t *dormientis.* SIL. 1,104 olli permulcens genitor -t oscula libat (SVLP. SEV. dial. 1,14,5).

i *capite sistere, -e deorsum ferri, cadere sim.*: PLAVT. Curc. 287 quin cadat, quin -e sistat in via de semita (*in imagine de re non animanti*: Mil. 850 illi crebro -e sistebant cadi). TER. Ad. 316 sublimem medium arriperem et -e pronum in terram statuerem (LVCR. 4,472 qui -e ipse sua [suo *codd.*] in statuit vestigia sese). SISENNA hist. 33 multi plagis adversis icti et congenuclati ... ipsi supra voluti in -t (VERG. Aen. 1,116 pronus ... volvitur in -t. 12,293 involvitur ... in -t inque umeros). CATVLL. 17,9 ire praecipitem in lutum per -tque pedesque. OV. ars 1,547 *Silenus ebrius* in -t aurito cecidit delapsus asello (SEN. dial. 1,6,9 in -t lapsos. nat. 4,2,6 in -t missi. VAL. FL. 7,599 in -t inque umeros ... proruit. STAT. Theb. 6,804 effunditur). VAL. MAX. 9,2 ext. 7 *Atossam* vivam -e defodit *Artaxerxes.* PHAEDR. 5,7,39 -e est protrusus foras. SEN. dial. 6,20,3 -e quidam conversos in terram suspendere (*in supplicio scilicet*). AVG. civ. 19,12 velut si quisquam -e deorsum pendeat, perversus est utique situs corporis et ordo membrorum (EXC. barb. chron. I p. 283,149 *Petrus* crucifixus in Roma -e deorsum. *inde proverbialiter fere*: AVG. civ. 9,9 quaenam tandem istos mediatores falsos atque fallaces quasi -e deorsum nequitia vel poena suspendit).

k *capite aliquid ferre, portare sim.*: CIC. Verr. 5,5 *signa* sacra quaedam more Atheniensium virginum reposita in -bus sustinebant (PAVL. FEST. p. 16 *vasa* -e portabantur. p. 45 qui aliquid est laturus in -e. CVRT. 7,4,11 magnum onus sustines -e, reg⟨i⟩um insigne. PORPH. Hor. sat. 1,3,10 sacra -e portantes). PROP. 4,4,16 urguebat medium fictilis urna -t (LVCAN. 7,163 *signa* maiori pondere pressum signiferi mersere -t). OV. am. 3,8,13 -t hoc galeam portare solebat (MART. CAP. 2,188 perhibent -t aurea lumina ferre). fast. 4,219 cur turrifera -t est onerata corona? (*cf.* MELA 1,57 onera illae umeris, hi -bus accipiunt). SEN. Herc. f. 70 subdidit mundo -t *Hercules.* 1294 onus omne ... in meum vertam -t. SIL. 3,456 nunc celso -e et cervicibus arma tuentur (*i. portant nantes*). IVV. 3,252 vix ferret ... tot res impositas -i. VVLG. gen. 40,16 quod tria canistra farinae haberem super -t. *nota*: LVCAN. 6,97 fessumque -t se ferre recusat. SEN. Oed. 593 aegreque lassum sustinens Morbus -t. *in imagine*: PROP. 3,9,5 turpe est, quod nequeas (*sc. ferre*), -i committere pondus.

l *in rebus sacris faciendis* (*de capite velando v. p. 387,74 sqq., de consecratione et devotione capitis v. p. 416,50 sqq.*): VERG. ecl. 8,102 *cineres* transque -t iace nec respexeris. HOR. sat. 2,3,200 spargisque mola -t *Iphigeniae immolandae.* PROP. 4,8,86 terque meum tetigit *Cynthia* sulphuris igne -t (*purgandi causa.* OV. ars 3,241 *in devotione v. p. 416,63*). OV. met. 1,372 ubi libatos irroravere liquores *aquae* vestibus et -i (fast. 4,315 ter -t irrorat *pura aqua.* 4,655 bis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-t intonsum fontana spargitur unda. *nota*: met. 5, 544 sparsumque -t Phlegetontide lympha *in avem vertitur*). FEST. p. 289 vinum in -t infun⟨debatur sollemni cum pre⟩catione. PAVL. FEST. p. 66 capitalis lucus, ubi ... -t violatoris expiatur. *nota apud Iudaeos christianosque luctus proprium*: TERT. pudic. 18 nisi *reus paenitens* omnium focorum cineres in ecclesia de -e suo excusserit. VVLG. Ios. 7, 6 miseruntque pulverem super -a (Iudith 7, 4 cinerem). I reg. 4, 12 conspersus pulvere -t (II reg. 13, 19 aspergens cinerem -i [Esth. 4, 1]. Iob 2, 12 sparserunt pulverem super -t. II Macc. 10, 25 -t terra aspergentes. *sim. saep.* SVLP. SEV. dial. 2, 3, 9 *pulvere* -t atque ora conspersi).

m *varia*: PLAVT. Capt. 597 *te* pix atra agitet apud carnificem tuoque -i illuceat (Rud. 765 ego dabo ignem, si quidem in -e tuo conflandi copiast. *in imagine*: TIB. 1, 9, 21 ure meum potius flamma -t). TER. Haut. 1035 si ex -e sis meo natus, ut aiunt Minervam esse ex Iove (Ov. fast. 3, 841 de -is fertur ... paterni vertice cum clipeo prosiluisse suo. FAV. EVL. p. 8, 27 AVG. civ. 4, 10. 6, 5. 18, 8). CIC. nat. deor. 1, 121 -t arsisse Servio Tullio dormienti (LIV. 1, 39, 1 PLIN. nat. 36, 204 FLOR. epit. 1, 6, 1 APVL. Socr. 7, 135. *cf.* Ov. fast. 6, 635 cum -t igne corusco contigit *deus* inque comis flammeus arsit apex. VAL. MAX. 1, 6, 1 circa -t flammam emicuisse [PLIN. nat. 2, 241 ex -e]. *similia de aliis narrantur*: LIV. 25, 39, 16 flammam ei [*Marcio*] contionanti fusam e -e sine ipsius sensu. VAL. MAX. 1, 6, 2 PLIN. nat. 2, 101 hominum quoque -a vespertinis magno praesagio circumfulgent. SVLP. SEV. dial. 2, 2, 1 globum ignis de -e illius [*Martini*] vidimus emicare. VITA Vedasti Mon. Germ. script. Merov. III p. 411, 17 ignis columna ... -d tenuit). CIC. nat. deor. 2, 143 sudorem a -e et fronte defluentem. div. 1, 23 fingebat Carneades in Chiorum lapicidinis saxo defisso -t extitisse Panisci (2, 48). HOR. sat. 2, 7, 61 contractum genibus tangas -t (*i. moechus manifestus et colligatus*). Ov. met. 14, 737 inseruitque -t *laqueo*. supra (super) caput: CIC. Verr. 4, 77 *versus* supra tribunal et supra praetoris -t scribebantur. LVCR. 5, 85 quae supera -t aetheriis cernuntur in oris (6, 61). 6, 262 supera nostrum -t esse. SALL. Iug. 71, 4 epistulam super -t in pulvino *positam* (SEN. dial. 4, 33, 5. *cf.* VITR. 10, 15, 5 collocatum). VERG. Aen. 3, 194 mihi caeruleus supra -t astitit imber (5, 10. *cf.* 4, 702 *de Iride dea. cf. Hom. Il. 2, 20* ὑπὲρ κεφαλῆς). Ov. met. 12, 516 super ora -tque crevit onus. 13, 955. LIV. 4, 22, 6 clamor. 10, 41, 14 scuto super -t elato (*similia* 21, 28, 1 *saep.* CVRT. 4, 9, 17. 5, 3, 23. 8, 13, 12 FLOR. epit. 3, 10, 13. 4, 10, 6 AMM. 21, 12, 13. 26, 8, 9). LIV. 21, 33, 2 imminentes *hostes* (*proprie. cf.* 22, 4, 4. 32, 11, 3. 32, 11, 8 CVRT. 5, 3, 5 VEG. mil. 3, 6 p. 79, 10. *in imagine v. p. 398, 34 sqq. et 399, 17*). LIV. 22, 53, 9 stricto super -a gladio (VAL. MAX. 8, 7 ext. 7). 24, 39, 5 cum ⟨alii⟩ super aliorum -a ruerent (SVET. Cal. 51 per manus ac super -a hominum translatus est). MANIL. 3, 320. VELL. 2, 70, 5 reiecto ... bracchio (SEN. dial. 5, 14, 2 allevata ... sinistra manu). CVRT. 4, 15, 26 SEN. epist. 80, 8 nat. 2, 27, 3 PLIN. nat. 9, 151. 35, 27 *passim. v. p. 392, 56. 393, 5. 75. 394, 36. 40. 396, 35. 74. 397, 7. 9.* circum (circa) caput: TER. Haut. 290 *capillus* reiectus. VERG. georg. 2, 392. 9, 584. 11, 579. Ov. met. 2, 40 micantes ... radios *Solis*. 12, 296 SIL. 1, 315 PLIN. nat. 30, 95 VEG. mil. 2, 23. 3, 14 p. 99, 3. *cf. supra l. 20.* PLIN. nat. 30, 41 praeligata infra -t vipera.

3 ***in signis, nummis, effigie sim.***: PLAVT. Trin. 84 *surripuisse* Iovi coronam de -e ex Capitolio. RHET. Her. 4, 6, 9 statuas facere non isto modo didicit, ut Lysippus -t ostenderet Myronium, bracchia Praxitelae, pectus Polycletium. CIC. Verr. 5, 128 ex aede Liberae Pari⟨a⟩num (*i. marmoreum*) -t illud pulcherrimum ... num dubitasti tollere? Att. 1, 8, 2 Hermae ... cum -bus aeneis *me delectant*. div. 1, 75 *in Lysandri statua* in -e corona subito extitit ex asperis herbis (2, 68. *cf.* PLIN. nat. 17, 244 in -bus statuarum vel aris *herba nata*. 24, 170. 1, 24, 106). 2, 48 *quasi* non in omni marmore necesse sit inesse vel Praxitelia -a. VARRO ling. 9, 79 si in Alexandri statua imposueris -t Philippi (PLIN. nat. 36, 32 signo -t reposuit). 9, 78 signa quae non habent -t. PROP. 2, 10, 21 -t in magnis ubi non est tangere signis. LIV. 27, 11, 3 Fortunae de -e signum *coronae* ... prolapsum (VAL. MAX. 1, 6, 10 per se abrupto -e *simulacri*. SVET. Galba 1 -a omnibus simul statuis deciderunt). LIV. 40, 59, 7 *in lectisternio* deorum -a, quae in lectis erant, averterunt se *al.* PRIAP. 83 (Tib. 2), 5 sacrum revinctus pampino -t *Priapus*. 13 *corvus graculusve* sacrum feriret *Priapo* ore corneo -t. VAL. MAX. 3, 5, 1 in quo *anulo* -t Africani sculptum erat. PLIN. nat. 34, 65 *Lysippus* -a minora faciendo, quam antiqui. 35, 64 *Zeuxis* reprehenditur tamen ceu grandior in -bus articulisque (35, 128 *idem de Euphranore*) *saep.* STAT. silv. 1, 1, 32 celsum -t aere saeptus *Domitianus in statua*. 1, 1, 70 movet *Curtii statua* ... -t venerabile quercu (*i. corona quercea*). ACT. Arv. a. 101 II 8 *epistula* signo signata -t Augu⟨sti quod exprimit⟩ (a. 118 I 31 Kaput Augusti. a. 120, 25, *cf. Henzen p. 155*). IVV. 8, 55 *Hermae statuae* marmoreum -t est, tua vivit imago. 10, 62 ardet odoratum populo -t et crepat ingens Seianus (*i. statua combusta*). TAC. ann. 1, 74 in statua amputato -e Augusti effigiem Tiberii inditam (SVET. Tib. 58 dempserat, ut alterius imponeret. Cal. 22 LAMPR. Comm. 17, 10. PLIN. epist. 2, 5, 11 avolsum statuae -t). APVL. mund. 27 *si qui* in ligneolis hominum figuris gestus movent ... torquebitur cervix, nutabit -t, oculi vibrabunt. HYG. astr. 2, 20 p. 62, 1 qui simulacra faciunt Hammonis, -e cornuto instituunt. MACR. sat. 1, 7, 22 ut quoniam ille (*Saturnus*) navi fuerat advectus, ex una quidem parte *nummorum* sui -is effigies, ex altera vero navis exprimeretur (PS. AVR. VICT. orig. 3, 4) ... hodieque intellegitur in aleae lusu, cum pueri denarios in sublime iactantes -a aut navia ... exclamant (AVG. anim. 4, 14, 20 sicut in nummo dicitur '-t et navia'. PAVL. NOL. carm. 32, 75 ut pars una *nummi* -t, pars sculperet altera navem, cuius nunc memores ... -a haec et navia dicunt. PS. AVR. VICT. orig. 3, 5 unde hodieque aleatores posito nummo opertoque optionem collusoribus ponunt enuntiandi, quid putent subesse, -t aut navem, quod nunc vulgo corrumpentes ... 'naviam' [naviandi *codd., an* navia*?*] dicunt. *de re v. Mau, PW. III 1513*). PS. RVFIN. in Am. 5, 25 -t idoli fabricatum. CORP. VIII 6981 (*Cirtae*) Iovis Victor argenteus in Kapitolio habens in -e coronam argenteam. XIV 2215, 2 (*Nemore Dianae*) res traditae fanis utrisque: ... -t Solis. *huc fere referendum* capita deorum: PAVL. FEST. p. 64 -a deorum appellabantur fasciculi facti ex verbenis (p. 347). *inde nomen vici regionis Romanae XIV* caput Gorgonis (REG. urb. 14 p. 21, 2 CVRIOS. urb. reg. 14 p. 18, 12) *v. Hülsen, PW. III 1565.* *fortasse hinc explicandum* caput Africae, *nomen vici urbis Romae; v. nom. propr.*

4 ***in proverbiis et in imagine***: CIC. leg. agr. 2, 74 praesidium in -e atque cervicibus nostris collocare (Mur. 79 in -e atque in cervicibus nostris restiterunt. *cf.* VVLG. thren. 1, 5 facti sunt hostes eius in -e). dom. 134 ut in vivi etiam et spirantis (*Ciceronis sc. exulantis*) -e bus⟨tum⟩ (capitibus *codd., an* capiti *scribendum?*) suis manibus imponeret. 145 obieci meum -t pro vestris caerimoniis (epist. 1, 9, 13 iecit quidam casus -t meum ... in mediam contentionem. VERG. georg. 1, 386 -t obiectare fretis. Aen. 2, 751 periclis [SVLP. SEV. chron. 1, 35, 8]. PROP. 2, 27, 2 obiectum ... tumultu. LIV. 8, 34, 11. 22, 40, 3. SIL. 3, 121 telis. 15, 39 armisonae -t obiectare procellae. 16, 651 solusque ruenti obieci caelo -t atque in me omnia verti. STAT. Theb. 1, 652 fatis). *cf.* CVLEX 85 adversum saevis ultro -t hostibus offert (SEN. Med. 436 leto fuit -t offerendum. dial. 11, 19, 5). SEN. Ag. 231 oppone cunctis vile suppliciis -t (946 vulneri. Phoen. 407 armis). LVCAN. 5, 771 fulminibus ... tantaeque ruinae absentem praestare -t. CIC. ad Q. fr. 1, 2, 6 ecce supra -t homo levis ac sordidus *est* (SALL. Catil. 52, 25 VERG. Aen. 4, 702. PROP. 2, 30, 7 instat semper Amor supra -t. LIV. 3, 17, 2 SEN. contr. 9, 6 [29], 18. SEN. Thy. 1017 noxiae supra -t animae vagentur nostrum. dial. 5, 42, 4 stat supra -t fatum. 9, 10, 3 benef. 7, 14, 5 nat. 2, 43, 3. epist. 52, 13 super ipsum *philosophi* -t mirantium turba consistit. 108, 28. TAC. hist. 4, 69 iamque super -t legiones esse. PANEG. 12, 41 si ultima supra -t steterit hora. DRAC. laud. dei 3, 206. *paulo aliter*: TERT. nat. 2, 8 curam frugum super -t eius [*Serapidis*] fuisse. *translate de non animantibus*: LIV. 42, 42, 6 eam arcem [*Pergami regnum*] supra -t finitimarum civitatium impositam. EXPOS. mundi 35 p. 113 *Alexandria* supra -t enim habens Thebaidis Indorum genus). LVCR. 3, 959 necopinanti mors ad -t astitit. HOR. carm. 3, 24, 8 non mortis laqueo expedies -t (*cf.* LAVS Pis. 256 possumus impositis -t exonerare tenebris et lucem spectare novam). TIB. 1, 8, 72 nescius ultorem post -t esse deum. PROP. 1, 1, 4 -t impositis pressit Amor pedibus. 2, 8, 16 in nostrum iacies verba superba -t (CVRT. 7, 1, 25 in hostium effunditur -a *ira*. ITALA Hab. 3, 13 [Aug. civ. 18, 32] misisti in -a iniquorum mortem [βαλεῖς εἰς κεφαλὰς ἀνόμων θάνατον, VVLG. *aliter*]. AVG. gen. ad litt. 11, 39 p. 374, 13 replicatum est igitur in -t superbi). PROP. 3, 11, 26 imperio subdere Bactra (*i. Parthas*) -t (Ov. trist. 3, 12, 48 *Germaniam* magni triste -t pedibus supposuisse ducis. CVRT. 5, 10, 9 ruinae rerum subdere illos -a. *cf.* IVV. 6, 207 summitte -t cervice parata ferre iugum. HIL. c. Const. 10 benedictioni. COMM. instr. 1, 18, 5 mittebant -a sub numine. VVLG. Sirach 4, 7 magnato humilia -t tuum). PROP. 3, 18, 26 ille licet ferro cautus se condat et aere, mors tamen inclusum protrahit inde -t. Ov. am. 3, 11, 6 venerunt -i cornua sera meo (*i. obduratus sum animo velut taurus*). trist. 2, 102 pressere hoc fluctus Oceanusque -t. 3, 2, 26 *cur* obruit infelix nulla procella -t? (Pont. 2, 7, 54 obruit hoc absens vasta procella -t. VAL. MAX. 5, 3, 3 qua procella verborum impium Sextili -t obrui meretur. SEN. Herc. f. 860 obrutum tota -t esse terra. SIL. 17, 607 caelum licet omne soluta in -t hoc compage ruat. OCTAVIA 227 utinam nefandi principis dirum -t obruere flammis caelitum rector paret). LIV. 7, 34, 2 imminentem -i hostem (SEN. epist. 47, 4 periculum imminens in -t suum. 117, 31 tanta mole impendente -i tuo. APVL. met. 9, 29. 10, 28). LIV. 9, 8, 9 omnem iram hostium nostris -bus excipientes. 21, 10, 10 Sagunti ruinae ... nostris -bus incident (36, 29, 8 prava consilia atque in ipsorum -t semper recidentia. Ov. Pont. 1, 9, 14 cum domus ingenti subito mea lapsa ruina concidit in domini procubuitque -t. CVRT. 9, 5, 25 ne in ipsius -t parum prosperae curationis recideret eventus. SEN. epist. 42, 5 quam multa in -t suum casura temptaverit. ANTH. 412, 8 repetunt motum saxa remissa -t [*sc. eius qui ipse saxa iecit*]). *cf.* Ov. epist. 19, 127 in -t ut nostrum dominae periuria quaeso eveniant (Ib. 448 eveniant -i vota sinistra tuo). ars 1, 340 poena reversura est in -t ista tuum (CVRT. 8, 2, 27 in suum -t alienam cladem esse versurum. VVLG. Esth. 9, 25 malum ... reverteretur in -t eius. psalm. 7, 17. CLAVD. 23, 2 *Scipio maior* in proprium vertit Punica bella -t). SEN. contr. 10 praef. 6 magna exempla *vindictae* in -t invenientium regerunt *di.* (VAL. MAX. 2, 4, 5 ut puerorum periculum in ipsius -t transferrent dei. ITALA iud. 9, 57 [Lugd.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

omnem malitiam virorum Sicimorum reddidit d<omi>n<u>s in -a eorum [κεφαλήν, VVLG. quod operati erant, retributum est]. VVLG. I reg. 25, 39 malitiam . . . reddidit dominus in -t [III reg. 2, 44 *sim. al.*]. III reg. 8, 32 reddens viam suam super -t eius [II par. 6, 23 in -t proprium. Ezech. 9, 10 *sim. saepius*]). VAL. MAX. 4, 7 ext. 1 eidem *gladio* -t suum subiecerat (SEN. epist. 48, 8 intentae securi subiectum . . . -t). PERS. 5, 18 mensasque relinque Mycenis (*sc. Thyestae*) cum -e et pedibus. IVV. 3, 33 praebere -t domina venale sub hasta (ANTH. 415, 25 iussus praebere -t). SVET. Iul. 22 insultaturum omnium -bus (Tib. 45 feminarum quoque et quidem illustrium -bus . . . illudere). ITALA Matth. 8, 20 *et* Luc. 9, 58 (Tert. idol. 18) filius hominis non habet, ubi -t collocet (VVLG. *utroque loco* reclinet). LACT. mort. pers. 49, 2 *mala* deus i n -t eius ingessit (OPTAT. 2, 25 p. 63, 12 miserorum properastis in -a). PANEG. 11, 6 *per* calcata regum -a supervolans *imperator* (*cf.* VVLG. Am. 6, 7 migrabunt in -e transmigrantium). OPTAT. 2, 19 p. 55, 5 *manus* -i innocentis iniecit. VVLG. gen. 49, 26 fiant in -e Ioseph et in vertice Nazaraei. II reg. 1, 16 sanguis tuus s u p e r -t tuum (Ios. 2, 19. II reg. 3, 29 III reg. 2, 32. 33. 37 Ezech. 33, 4 act. 18, 6. Iudith 8, 3 venit aestus super -t eius et mortuus est. prov. 10, 6 benedictio domini super -t iusti. 11, 26 Is. 35, 10. 51, 11. Rom. 12, 20 carbones ignis congeres super -t *al.*). II Esdr. 9, 17 induraverunt cervices suas et dederunt -t, ut converterentur ad servitutem suam. psalm. 37, 5 quoniam iniquitates meae supergressae sunt -t meum. *sim. saep.* PAVL. MED. adv. Cael. 5 *in foveis* demersum -t conscientiae suae nititur occultare. AVG. epist. 33, 3 de homine quem falsae blanditiae faciunt arrogantem recte etiam vulgo dicitur c r e v i t -t (140, 74 ut ei -t in superbiam crescat. in psalm. 140, 13 non crescet -t meum de adulatione. *translate de re*: QVINT. inst. 4, 1, 62 nec minus evitanda est immodica eius [*prooemii*] longitudo, ne in -t excrevisse videatur). AVG. in psalm. 29, 14 proverbium est antiquum et verum: ubi -t, et cetera membra (*v. Weyman, Archiv 13 [1904] 267*). *adde praeterea iuncturas proverbiales supra sub I A 2 (v. p. 387, 15. 388, 50. 389, 52. 390, 26. 77 sqq. 391, 44. 54. 67. 392, 47. 393, 76. 394, 31. 396, 58. 76. 397, 13. 398, 2 sqq.) iam allatas.*

5 ***res non animantes*** *(imprimis res incorporeae) in* ***comparationibus*** *et in* ***proverbiis*** *corpori humano assimilantur*: PLAVT. Asin. 729 quin nec -t n e c p e s sermonis apparet (Capt. 614 garriet quoi neque pes umquam neque -t compareat. CARM. devot. Plin. nat. 27, 131 nec -t nec pedes habeat *morbus*. CIC. epist. 7, 31, 2 tuas res ita contractas ut, quemadmodum scribis, nec -t nec pedes. HOR. ars 8 vanae fingentur species, ut nec pes nec -t uni reddatur formae. *adde*: LIV. perioch. 50 [*C a t o n i s d i c t u m*] legationem nec -t nec pedes nec cor habere. *cf. Otto, Sprichw. p. 74*). CIC. Mur. 51 dixit *Catilina* duo c o r p o r a esse r e i p u b l i c a e, unum debile infirmo -e, alterum firmum sine -e. huic . . . -t se vivo non defuturum (LIV. 5, 46, 6 corpori valido [*i. exercitui Romano*] -t deerat. VAL. MAX. 8, 9, 1 eratque non solum deformis, sed etiam miserrimus rei publicae status, a -e eius cetera parte corporis pestifera seditione [*i. secessione plebei*] divisa. CVRT. 10, 9, 2 cum pluribus corpus [*i. regnum Macedonum*] quam capiebat <capitibus> onerassent, cetera membra deficere coeperunt. 10, 9, 4 *imperator* lucem caliganti reddidit mundo, cum sine suo -e discordia membra trepidarent. PLIN. epist. 4, 22, 7 *ut* in corporibus sic in imperio gravissimus est morbus, qui a -e diffunditur. PANEG. 12, 36 sub uno -e diversa rei publicae membra [*i. duae factiones*] coalescunt. SYMM. or. 4, 6 unum corpus est rei publicae atque ideo maxime viget, quia -is robusta sanitas valetudinem membrorum tuetur. CLAVD. 24, 129 *potestas olim exulans nunc recuperata* -ique errantia membra reponit). CIC. Att. 8, 1, 1 nec sum miratus eum qui -t ipsum reliquisset, reliquis membris non parcere. epist. 1, 9, 15 *v. p. 418, 45*. LVCR. 3, 138 -t esse quasi et dominari in corpore toto consilium. GELL. 16, 16, 3 pedes cruraque arboris ramos appellat *Varro*, -t stirpem atque caudicem. LABER. mim. 88 -t sine lingua pedarii *senatoris* sententia est. VERG. Aen. 4, 249 *cinctum Atlanti* nubibus atris piniferum -t et vento pulsatur et imbri, nix umeros infusa tegit, tum flumina mento praecipitant senis et glacie riget horrida barba (*cf.* SIL. 1, 203 sidera nubiferum fulcit -t aetheriasque erigit . . . compages ardua cervix). VAL. MAX. 5, 3, 4 -t Romanae eloquentiae et pacis clarissimam dexteram (*Ciceronem*). CVRT. 6, 9, 28 *de exercitu*: velut truncum corpus dempto -e sine spiritu, sine nomine (*cf.* SIL. 10, 310 ceu truncus -is saevis exercitus *Romanorum caeso duce* armis sternitur. PLIN. paneg. 26 frustraque *imperator* proceres plebe neglecta, ut defectum corpore -t nutaturumque instabili pondere, tuetur. CLAVD. 26, 300 *relicta Roma* considet regnum Rhodano -ique superstes truncus erit?). CALP. ecl. 1, 53 immergentque -t *bella* tenebris lucemque timebunt. SEN. Herc. O. 740 ipsa tellus spumeos motus agit . . . quassat -t (*cf.* Phaedr. 1020 quae novum tellus -t ostendit astris?). LACT. inst. 3, 2, 2 ut ipso -e *falsae philosophiae* destructo facilior nobis aditus pateat ad excindendum omne corpus (*cf.* 1, 16, 2 quamvis ipso religionum -e destructo universas sustulerim. HIER. epist. 84, 11 sexti libri *Eusebii* -e detruncato cetera membra sociarit). ITALA (Ambr. in psalm. 118 serm. 20, 2 Aug. epist. 187, 20 serm. ed. Mai 93, 2 *al.*) *et* VVLG. Col. 1, 18 *Christus* ipse est -t corporis ecclesiae (ITALA [Aug. civ. 22, 18 *al.*] *et* VVLG. Eph. 4, 15. *cf.* AVG. civ. 10, 6. 20 *saep.* NICET. symb. 10 PROSP. in psalm. 102, 1. 142, 1 *al.* GREG. M. moral. praef. 14 SACR. Leon. p. 328. *sim. de Petro*: ENNOD. opusc. 2, 95 p. 316, 21 totius corporis -t esse designatur. *contra*: AVG. gen. ad litt. 11, 22 p. 354, 22 mali homines vasa eiusdem diaboli et tamquam -is corpus). VVLG. iud. 9, 36 umbras montium vides quasi -a hominum. CLAVD. 26, 112 Italiam quotiens circumstetit atrox tempestas ipsumque -t laesura pependit. OROS. hist. 1, 1, 13 quid impedimenti est, nos eius rei -t pandere (*i. initium narrationis*), cuius illi corpus expresserint. 2, 6, 14 magna Babylon et ingens Lydia, amplissima Orientis cum -e suo bracchia. AVG. civ. 7, 28 p. 312 nec ibi facit unum -t error nec hic sanum furor. SYMPH. 274/75 *de malleo*: -is pugna nulli certare recuso, grande tamen -t est totum quoque pondus in illo. 277/78 *de pistillo*: una mihi cervix, -um sed forma duorum; pro pedibus -t est, nam cetera corpore non sunt. BOETH. arithm. 2, 5 p. 90, 12 superficies numerorum, cum ipsa solidum corpus non sit, additi tamen latitudini solidi corporis -t est. COD. Iust. 1, 17, 2, 23 tanto operi legum -t impositum est. MART. BRAC. humil. 3 *adulatio* lęvi quadam et suavi unctione -t interioris hominis, quod est cor, quasi unguendo dinitidat. *adde proverbialia, quae p. 391, 58. 394, 3. 82. 396, 44. 398, 42. 399, 28 attulimus.*

B ***bestiarum:*** PLAVT. Amph. 1109 *angues* continuo e x t o l l u n t ambo -a (OV. hal. 70 *equus victor* sublimius altum attollat -t. SEN. Oed. 337 taurus. SIL. 3, 195 serpens. APVL. met. 7, 24 ursa. 11, 4 extollens arduum *anguis*. *cf.* OV. fast. 6, 754 depositum terra sustulit *anguis*. PLIN. nat. 18, 177. SIL. 6, 272 *de serpente*: in nubes tolli -t). SEN. Oed. 729 *anguis* erexit caeruleum -t (PLIN. nat. 8, 35 *dracon*). COLVM. 2, 2, 22 sublimes et elatis -bus *boves* (SIL. 6, 186 extulit assurgens *serpens*. PLIN. nat. 9, 145 elato extra aquam -e). VEG. mil. 4, 14 *testudo* modo reducit, modo proserit -t. HIER. epist. 69, 1 *vipera* contritum -t elevat. ENN. scaen. 117 (*dubiae interpretationis*) circum sese urvat ad pedes a terra quadringentos -t (*fort. draco Andromedae imminens*). PACVV. trag. 3 quadrupes tardigrada, agrestis, humilis, aspera -e brevi, cervice anguina aspectu truci (*i. testudo*). LVCIL. 1090 <sine> sensu nutricatu<m> asini (*Marx*, sine *vel* sane *codd.*) -t opprimit ipse (*sententia obscura*). MVMM. Atell. 2 in testu quantum sit -t (*bestiae scilicet, ut videtur, in patina coctae*). CIC. progn. frg. 6, 5 cornix demersit -t (*in mare*) et fluctum cervice recepit (LVCAN. 5, 555 -t spargens undis *cornix*. PLIN. nat. 18, 190 mersis -bus totis. APVL. met. 9, 13 circa praesepium. *cf.* AVIEN. Arat. 1704 cornix -t altis inserit undis). CIC. nat. deor. 2, 124 *avem plataleam* premere *aliarum avium* -a mordicus (PLIN. nat. 10, 115 morsu corripiens). 2, 125 *grues volantes* in tergo praevolantium colla et -a r e p o n u n t (PLIN. nat. 8, 114 -a imponentes praecedentium clunibus *cervi* [SOL. 19, 12 sustinent]. SIL. 6, 165 ponebat margine ripae). VARRO rust. *passim, ex. gr.* 2, 7, 9 *equus* -e obvoluto (PLIN. nat. 8, 54 operto -e *leo*. SVET. Galba 7 involuto). 3, 9, 20 perpurgarunt -t *gallinarum*, ne quos habeat pēdes (*cf.* EDICT. imp. Diocl. 7, 21 deple<tu>rae et purgat<u>rae -is *mulomedico tot*). VERG. georg. 3, 422 fuga timidum -t *abdidit* alte *serpens* (PLIN. nat. 8, 33 in ipsas nares *elephantorum* -t condunt *dracones*. 10, 59 *grues* dormiunt -e subter alam condito. 11, 117 toto -e conduntur. 9, 59 -e abscondito [SOL. 17, 9]. AMBR. in psalm. 118 serm. 20, 2). HOR. sat. 1, 5, 22 nautae mulaeque -t lumbosque saligno fuste dolat (APVL. flor. 12 p. 43 ferrea clavicula tunditur *psittaci*). TIB. 2, 1, 8 coronato stare boves -e *debent*. OV. met. 3, 68 ille *draco* dolore ferox -t in sua terga retorsit (COLVM. 2, 2, 23 retractis et resupinis -bus *boves* [PLIN. nat. 8, 93. 10, 129 resupinato]. LVCAN. 9, 738 torta -t retro dipsas). OV. met. 8, 425 ipse *Meleager* pede imposito -t exitiabile *apri* pressit. 12, 400 colla -tque *equi*. hal. 41 quassatque -t *lupus piscis* (LIV. 8, 7, 10 cum equus *vulneratus* prioribus pedibus erectis magna vi -t quateret. SIL. 7, 354 quassantibus aegra armentis -a. *cf.* LIV. 22, 17, 3 -umque irrita quassatio). LIV. 21, 45, 8 -t pecudis (*agni immolandi*) saxo elisit (PLIN. nat. 9, 41. FLOR. epit. 3, 5, 24 *angues* obtrito -e postremum cauda minantur. ITALA gen. 3, 15 [Tert. cult. fem. 1, 6] *femina* calcabit *anguis* -t [VVLG. conteret -t tuum]). LIV. 22, 3, 11 *equus corruens consulem* super -t effudit (27, 32, 5 VAL. MAX. 1, 6, 5). PAVL. FEST. p. 178 de cuius (*equi Octobris*) -e non levis contentio solebat esse . . . ut . . . ad turrim Mamiliam id figerent (*cf.* COLVM. 10, 344 -t Arcadici nudum cute fertur aselli Tyrrhenus fixisse Tages in limite ruris). p. 220 panibus redimibant -t equi immolati (*Octobris*). PHAEDR. 1, 2, 17 profert e stagno -t *rana* (COLVM. 7, 10, 2 -a . . . proclinent *sues*. SIL. 12, 10 coruscum fert -t *serpens*). MELA 3, 98 praegrave -t aegre sustinens *catoblepas* (COLVM. 6, 7, 4 praegravato -e. 6, 9, 2 gravatum. *cf.* 6, 30, 5. PLIN. nat. 8, 77 praegrave aegre ferens [SOL. 30, 22]). CARM. frg. Pers. 1, 100 raptum vitulo -t a b l a t u r a *Maenas* (PLIN. nat. 30, 53. 55. 70. 90. demere: PLIN. nat. 11, 49. 30, 70 APVL. met. 7, 26 [demetere *coni. v. d.*]. adimere: PLIN. nat. 30, 74. avellere: PLIN. nat. 29, 139. detrahere: PLIN. nat 29, 141. praecidere: PLIN. nat. 11, 197. 29, 114. 30, 38. 101. 139. 32, 41. decidere: PLIN. nat. 30, 53. 99. 32, 118 TERT. anim. 15. abscidere: PLIN. nat. 30, 88. 98. 37, 157. circumcidere: PLIN. nat. 32, 43. percutere: PLIN. nat. 30, 65. amputare: PLIN. nat. 11, 72. 32, 33. discutere: SIL. 6, 280. desecare: SOL. 30, 18). SEN. Herc. O. 1254 serpens squalidum crista -t vibrans (*cf.* PLIN. nat. 11, 151 circumacto -e). COLVM. 6, 2, 5 ne -e moveri possint *boves* (PHYSIOGN. 128 velociter et facile commovebunt *colubri*). 6, 6, 3 agitare -t. 6, 30, 9 si admovent -t utero. 7, 10, 1 obstipae sues transversa -a fe-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

runt (PLIN. nat. 8, 88 obliquo -e. 8, 207. *cf.* 9, 85 natant obliqui in -t). LVCAN. 9, 719 in geminum vergens -t amphisbaena (SOL. 27, 29 consurgit). PLIN. nat. 9, 158 in terram verso -e (29, 83 *bubo* inverso -e affigatur. CLAVD. 20, 315 *struthio avis* oblita fugae stat lumine clauso ... revoluta -t creditque latere). VAL. FL. 8, 89 nutatque coactum *sopore* iam -t *draconis* (SIL. 6, 234 altum nutat utroque -t *serpens*). MIN. FEL. 9, 3 audio eos turpissimae pecudis (*asini*) -t consecratum ... venerari (28, 3 -t asini rem nobis esse divinam. *ibid.* colat [*de ipsis capitibus figuris hominis impositis haec intellegenda esse sequitur locis p. 282, 50 allatis*]. 28, 7 boum -a et -a vervecum et immolatis et colitis). *in medicamentis*: SCRIB. LARG. 71 menarum. CALP. ecl. 5, 79 scillae. PLIN. nat. *passim, imprimis bestiarum variarum* capitis cinis. VEG. mulom. 2, 130, 3 CASS. FEL. 40 p. 92. *de bestiis fabulosis*: *de Cerbero*: HOR. carm. 3, 11, 18 quamvis furiale centum muniant angues -t. LYGD. 4, 88 *Cerbero* tres sunt linguae tergeminumque -t. SEN. Herc. f. 784 trina vasto -a concutiens sono. 785 sordidum tabo -t lambunt colubrae. 803 cuncta lassus -a summisit canis. 826 tum sub Herculeas -t abscondit *solem timens* umbras. STAT. Theb. 2, 27 aeque omnes -um surrexit hiatus. 4, 487. *de hydra Lernaea*: VERG. Aen. 8, 300 te ... Lernaeus turbā -um circumstetit anguis. OV. met. 9, 71 nec ullum de centum numero -t est impune recisum. SEN. Herc. f. 781 fecunda mergit -a Lernaeus labor (Herc. O. 258. 1293 fecundum ... -t explicaret). epist. 113, 9 hydrae multa habentis -a *eqs.* FLOR. epit. 1, 18, 19 *Pyrrho* quasi ab angue Lernaeo tot caesa hostium -a quasi de sanguine suo renascuntur (*in comparatione exercitus Romani*). *in prodigiis sim.*: LIV. 27, 11, 5 cum elephanti -e puerum natum. 31, 12, 7 agnus cum suillo -e ... porcus cum -e humano natus. 32, 9, 3 agnum cum duobus -bus natum. VAL. MAX. 1, 6, 5 *puerum* cum elephantino -e natum. PLIN. nat. 11, 197. praecisa hostiarum -a repsisse sanguinem suum lambentia. TAC. ann. 15, 47 natus vitulus, cui -t in crure esset. VVLG. Dan. 7, 6 quattuor -a erant in bestia. apoc. 12, 3 *draco* habens -a septem (13, 1. 17, 3. 7. 9). ANON. Vales. 14, 84 duo dracones ... unum -t habentes. *nota comparationem*: HOR. epist. 1, 1, 76 belua multorum es -um, *o multitudo*. *bestiarum capita in signis, sim.*: VERG. Aen. 1, 444 Poeni effodere loco signum ... -t acris equi. VITR. 3, 5, 15 in simis ... -a leonina sunt scalpenda (7, 5, 5. CORP. X 1598 -a leonina argent⟨ea⟩). 7, 5, 3 sigilla alia humanis alia bestiarum -bus. IVV. 6, 538 movisse -t visa est argentea serpens. 11, 97 parvis frons aerea lectis vile coronati -t ostendebat aselli. *nota in imagine*: AMM. 17, 13, 9 quem habitum *aciei* -t porci simplicitas militaris appellat (VEG. mil. 3, 19 porcinum). GROM. p. 354, 20 ager si -t bubulum fuerit, id est duo trigona isopleura iuncta. *in nominibus herbae*: caput canis: GLOSS. III 537, 27 κυνοκέφαλος (555, 42. 561, 23. 581, 56. 619, 67). III 552, 26 antirhinon (auterinon *traditur*). 557, 11 canis cerebrum -t canis, herba (621, 37. *cf.* PS. APVL. herb. 86 canis -t *i. q.* cynephalion [*cod. Casin., rell. ibid.* canis cerebrum]). 559, 53 digitus Veneris. 570, 61 ormus. 570, 61 Ὀσίρεως ταφή (orsireostapo *cod.*) *in nominibus locorum*: Caput arietis, *nom. castrorum* (GREG. TVR. Franc. 8, 30) *v. PW. III 1564.* Caput bovis *et* Caput bubali (*Moesiae loca*) *v. PW. III 1565.* (Ad) Capita bubula, *nom. reg. urbis Romae* (SVET. Aug. 5). Caput canteri, *nom. vici Cordubensis* (CORP. II 2248ᵃ VI 975ᵃ III 6). *v. de his s. nom. propr.*

additur adiectivum, quo bestiae, cuius -t est, significatur: SALL. hist. frg. 4, 27 *Scyllae* formam hominis caninis succinctam -bus (PLIN. nat. 6, 195 Cynamolgi caninis -bus. 7, 23 genus hominum -bus caninis. GELL. 9, 4, 9 caninis -bus et latrantibus. SOL. 52, 27. AVG. civ. 16, 8 QVEROL. p. 31, 4. PLIN. nat. 25, 140 *psyllion herba* foliis canino -i non dissimilibus. 30, 72 farina ex ossibus canini -is. *octies* canini -is cinis. TERT. nat. 1, 14 sunt penes vos *simulacra deorum* et canino -e et leonino). VITR. 3, 5, 15 (*al.*) leonina. *cf.* TERT. nat. 1, 14 *l. 60 et* VITR. *l. 36.* LIV. 31, 12, 7 suillo *l. 27.* PAVL. FEST. p. 32 bubuli (SVET. Aug. 5 IVST. 18, 5, 15. HYG. fab. 40 p. 69, 15 *Minotaurum* -e bubulo. GROM. p. 354, 20). VAL. MAX. 1, 6, 5 elephantino *l. 29.* PLIN. nat. 8, 124 cervino (SOL. 30, 25. 52, 39). 8, 154 taurini (SOL. 40, 10. 45, 8). 10, 136 equino (28, 181 AVIEN. Arat. 646. *cf.* PLIN. nat. 19, 180 -is ex equino genere). 18, 124 arietino (AMPEL. 8, 13 AMM. 19, 1, 3). 28, 210 caprini. 29, 121 viperini (30, 110). TERT. nat. 1, 11 somniastis -t asininum esse deum nostrum (*cf.* apol. 16 *et supra l. 7sqq.*). SOL. 30, 19 camelino. [MART.] 14, 211 lemma: vervecinum. AVIEN. Arat. 635 cycneum. VEG. mil. 3, 19 porcinum. mulom. 2, 130, 3 agninum (CASS. FEL. 40 p. 92). CASS. FEL. 40 p. 92 haedina. *nota*: SEN. Herc. f. 798 Cleonaeum -t (*i. leonis Nemaei*). *adnominatione coniunguntur bestiarum* caput *et* cauda: PLIN. nat. 28, 119. 29, 68. 107. 118. 32, 43. 118 FLOR. epit. 3, 5, 24. *adde in stellis*: VITR. 9, 4, 5. 6. 9, 5, 3 AVIEN. Arat. 1264. *ita in imagine*: VVLG. deut. 28, 13 constituet te dominus in -t et non in caudam. 28, 44. Is. 9, 14 disperdet dominus ab Israel -t et caudam. 19, 15 quod *opus* faciat -t et caudam (*cf.* HIER. in Is. 27, 2 p. 362 *synagoga* de -e versa est in caudam). caput *et* cervix: PACVV. trag. 3 CIC. Arat. 295. 385 progn. frg. 6, 5 GERM. 618 AVIEN. Arat. 480. 1089. 1121. caput *et* collum: CIC. nat. deor. 2, 125 OV. met. 12, 400.

C ***siderum*** *cum hominibus vel bestiis comparatorum*: CIC. Arat. *passim, ex. gr.* 46 inter flexum genus et -t Alitis haesit *Fides* (VITR. 9, 5, 3 inter Piscis ... -t et caudam Ceti). 79 Arcti -t ... minoris. 216 -t atque oculos torquens *Hydra.* 376 clarum -t Hydrae (*cf.* 413 Andromedae clarum -t). 385 a -e et longa cervice latescit *Equus.* 417 -t atque umeros palmasque reclinat *Cepheus* (HYG. astr. 2, 10 resupinato -e *Cassiopea.* 3, 2 -e tamquam reducto. AVIEN. Arat. 413 inclinatur). CIC. Arat. 439 demergere. 454 -e et manibus *Anguitenens prolabitur.* 455 profert (COLVM. 10, 156 *Aries* -t efferet undis. AVIEN. Arat. 504 exerit. 1111 proserit. 1205 sustollit). CIC. Arat. frg. 9, 5 obstipum -t *Draconis.* frg. 10 -t ... recondit (GERM. 618 abscondet. 642 abditur). nat. deor. 2, 111 *Tauri* -t stellis conspersum est frequentibus. VARRO ling. 7, 50 *Orionis* -t dicitur ex tribus stellis. 7, 76 Leo in -e iubam *habet* (TIRO Gell. 13, 9, 4 quae *stellae* in -e Tauri sunt [GELL. 13, 9, 6]. PLIN. nat. 2, 93 *cometa* in -e septentrionalis austrinaeve Serpentis). VITR. 9, 3, 1 pervenit *sol* ad -t et pectus Leonis (GERM. 284 ad -t *Equi* ... Aquarius exit. HYG. astr. 4, 3 p. 103, 13 ad ipsum -t Draconis habitant). VITR. 9, 4, 5 caudae -bus earum (*Cynosurae et Helicae*) adversae contra dispositae figurantur (9, 4, 6 a -e minoris ad maioris caudam). *al.* OV. ars 3, 388 Virginis aetheriis cum -t ardet equis. MANIL. 1, 392 -t Orion excelso immersus Olympo. 1, 441. GERM. *19ⁱᵉˢ, ex. gr.* 29 -t alterius *stellae* super horrida terga alterius lucet. 75 -t *Ophiuchi* ... et vastos umeros *videbis,* tum cetera membra sequuntur. 177 -t et patulas nares et cornua Tauri. 415 immania membra Centauri -e atque hirsuto pectore et alvo ... hominem reddentia. COLVM. 11, 2, 84 -t Tauri occidit (HYG. astr. 3, 24 *Virgo* occidens -e. 3, 28). LVCAN. 6, 338 rapidique Leonis solstitiale -t. HYG. astr. *saepius, ex. gr.* 2, 6 Draco *habet* -t erectum (AVIEN. Arat. 1147 -t oraque sursum Arcus agit). 3, 10 stella et umbilicus Pegasi et Andromedae -t appellatur. 3, 11 quod Gorgonis -t vocatur (fab. 64 p. 62). 4, 11 -t extremum Draconis. SCHOL. Germ. Bas. *saep., ex. gr.* p. 81, 4 convertit autem *Aries* -d ad Taurum (*cf.* AVIEN. Arat. 122 in -t inque umeros Helice Cynosuraque versae. 1143 versus in -t). 81, 7 super -d Arietis. AVIEN. Arat. *passim, ex. gr.* 265 ardet apex -i. 471 odorato qua vertex crine tumescit Andromedae -i. *item lunae et solis*: LVCR. 5, 754 cur luna queat ... a terris altum -t obstruere ei (*soli, sc. in defectu solis. cf.* VERG. georg. 1, 467 *sol* -t obscura nitidum ferrugine texit. OV. met. 14, 368 quo *carmine* solet *Circe* ... patrio -i [*i. Soli*] bibulas subtexere nubes. SEN. Herc. O. 1530 -t turpes nebulae pererrent). LVCAN. 1, 540 ipse -t medio Titan (*i. sol*) cum ferret Olympo, condidit ardentes ... currus involvitque orbem tenebris. TAC. Germ. 45 radios -is *solis* aspici *in mari Sitonico* persuasio adicit. LACT. Phoen. 54 igniferumque -t ter venerata. AVSON. 333, 3 prome coruscum, sol aeterne, -t.

epitheta: **1** *describentia vel ornantia*: acre: CALP. ecl. 6, 53. acutum: MART. 6, 39, 15. aegrum: CELS. 3, 14 p. 95 SIL. 7, 354. aequaevum: CLAVD. 1, 220. album: *v. p. 389, 23.* altum: LVCR. 5, 754 (*solis*) VERG. Aen. 2, 219. 5, 375. 9, 675 OV. hal. 70 IVV. 6, 503. *praedicative v. p. 390, 57. 66. 71. 79. 81.* amplum: APVL. met. 6, 19. anguiferum: OV. met. 4, 741. angustum: PHYSIOGN. 105. anile: OV. epist. 18, 46. arcuatum: HIER. epist. 50, 4. arduum: VERG. Aen. 5, 428 SIL. 5, 239. 16, 386 STAT. Theb. 4, 462 APVL. met. 11, 4. *cf.* 7, 16 arduus -e. argenteum: CORP. X 1598. argutum: VERG. georg. 3, 80 APVL. Socr. 109. atrum: SEN. Herc. f. 942 (*Noctis*). augustum: MART. CAP. 1, 13. aureum: APVL. met. 5, 22. breve: PACVV. trag. 3 HOR. sat. 1, 2, 89 PHYSIOGN. 6. 16 *bis.* 116. caeleste: VAL. MAX. 1, 8, 6. 9, 1, 5. caeruleum: SEN. Oed. 729 (*de angue*) VAL. FL. 1, 642 SIL. 17, 238 (*uterque de Neptuno*). praecalvum: SVET. Galba 21. candidum: *v. p. 389, 14.* canum: *v. p. 389, 3 sqq.* carum: HOR. sat. 2, 5, 94 (*aliter p. 404, 75 sqq.*). celsum: SEN. Phaedr. 656 SIL. 3, 264. 456 STAT. silv. 1, 1, 32. clarum: ACC.-trag. 445 CIC. Arat. 376. 413 LIV. 1, 41, 3 VELL. 2, 66, 3 SEN. Herc. O. 1239. concavum: PHYSIOGN. 16. conspicuum: OV. trist. 4, 3, 81. cornigerum: OV. am. 3, 5, 20 (*Bacchi*) epist. 5, 137 (*Fauni*) SEN. Phaedr. 756. cornutum: HYG. astr. 2, 20 p. 62, 1. coruscum: SIL. 12, 10 STAT. Theb. 5, 572 AVSON. 333, 3. crispum: SPART. Sept. Sev. 19, 9. cristati -t: SEN. Herc. f. 216. cruentum: OV. met. 6, 658 SEN. contr. 9, 4 (27), 4. declive: AVIEN. Arat. 164. decorum: HOR. epod. 2, 17 SEN. Herc. f. 223 (multo auro) NEMES. cyn. 245. deforme *v. p. 389, 22.* densum caesarie: OV. am. 3, 1, 32. destitutum: SEN. dial. 2, 18, 1. dirum: OCTAVIA 227 STAT. Theb. 1, 104. durum: PETRON. 39 QVINT. inst. 6, 3, 83 *cf.* APVL. flor. 12 p. 43 duritia -is. PLIN. nat. 10, 117 -i ... duritia *est.* eminens: PHYSIOGN. 16. enorme: PHYSIOGN. 116. excelsum: VAL. FL. 4, 333 SIL. 17, 392. exiguum: COLVM. 6, 29, 2. 7, 6, 2. exitiabile: OV. met. 8, 425. fecundum: SEN. Herc. f. 781 Herc. O. 1293 (*sc. hydrae Lernaeae*). fessum: OV. met. 3, 502 SEN. Herc. O. 1283 LVCAN. 6, 97. firmum: CELS. 8, 1 p. 323 PLIN. nat. 8, 130. *cf.* QVINT. inst. 11, 3, 16 firmitas ... -is. SOL. 27, 18 firmitas in -e praecipua (infirmum: CIC. Mur. 51 HOR. epist. 1, 16, 14 CELS. 1, 4 p. 22 PLIN. nat. 8, 199). fissile: PLAVT. Aul. 440. flaccum: VARRO rust. 2, 9, 4. flavum: VAL. FL. 1, 613 SIL. 9, 513 STAT. silv. 4, 3, 67. flexibile: MAECEN. carm. frg. 4. foedum: HOR. sat. 2, 3, 125. frigidum: CELS. 2, 4 p. 34. fulgurans: MART. CAP. 1, 67. furiale: HOR. carm. 3, 11, 18 STAT. Theb. 11, 584. geminum: PLIN. nat. 8, 85 (*amphisbaenae*). gibberum: VARRO Men. 156. glaciale: SIL. 12, 1 (*Hiemis*). grande: OV. fast. 6, 133 PLIN. nat. 16, 220. 29, 85 PHYSIOGN. 5. 120. 122 SYMPH. 275. grave: *v. p. 389, 69. adde*: SEN. Oed. 614 fastu grave. AVG. civ. 3, 24. *cf.* praegrave: MELA 3, 98 PLIN. nat. 8, 77

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SOL. 30, 22. harundiferum: OV. fast. 5, 637. honoratum: CHALC. transl. p. 44^D MART. CAP. 1, 73. horridulum: LVCIL. 523. humile: CELS. 7, 26, 5 PHYSIOGN. 16 *bis*. igniferum: LACT. phoen. 54. illustre: OV. met. 2, 50. imbecillum: *cf.* CELS. 1, 5 p. 23 -is imbecillitas. 4, 2 p. 123 in -e longa imbecillitas. immensum: PHYSIOGN. 16. imminens: PHYSIOGN. 16. 17. indiscretum: PLIN. nat. 11, 129. infelix: OV. trist. 3, 2, 26. inferius: *v. p. 386, 78.* infestum: CATVLL. 116, 4. ingens: SIL. 5, 438. inquietum: APVL. met. 10, 31. *cf.* SOL. 1, 62 -is inquietudo. integrum: CELS. 6, 2 p. 222 SVET. Nero 46 AVG. in psalm. 57, 10. invictum: MART. 9, 23, 6. iuvenile: HOMER. 228. lacerum: OV. met. 9, 97 SEN. Oed. 978 LVCAN. 8, 667. languidum: VVLG. Is 1, 5. lanigerum: SIL. 3, 686 (*arietis*). lassum: SEN. Herc. f. 1086 Oed. 593. latum: CELS. 7, 7, 15. laxum: PERS. 3, 58. lĕve: CELS. 2, 18 p. 65. *cf.* SEN. dial. 2, 16, 4 levitas -is. lēve: MART. 9, 27, 3. longum: PHYSIOGN. 119. maculosum: *cf.* AVSON. Mos. 104 praesignis maculis -t. magnum: PLAVT. Pseud. 1219 CIC. de orat. 2, 250 VARRO rust. 2, 9, 4. 3, 9, 4 COLVM. 7, 12, 4. 8, 2, 8 PLIN. nat. 11, 129. PHYSIOGN. 16. *ibid.* maius est quam exigit modus. *ibid.* mediae magnitudinis (116). non magnum: VARRO rust. 2, 7, 5. malleo simile: PAVL. FEST. p. 353 PHYSIOGN. 16 (*cf.* 106 in modum mallei prolixum). marmoreum: IVV. 8, 55. medium: *v. p. 386, 74.* mobile: SEN. apocol. 7 PHYSIOGN. 131 (immobile: CELS. 8, 12 p. 354). moderatum: PHYSIOGN. 16. molle: VARRO rust. 2, 2, 11. 3, 10, 5 PROP. 4, 3, 44 OV. Ib. 236. mutilum: NEMES. ecl. 3, 33. nigrum: PAVL. FEST. p. 124 PLIN. nat. 8, 72. nimium: PHYSIOGN. 116. nitidum: VERG. georg. 1, 467 TIB. 1, 8, 16 HOR. carm. 1, 4, 9 OV. met. 13, 838. 15, 30. nitidiusculum: PLAVT. Pseud. 220. nudum: *v. p. 388, 37. 389, 36. 400, 67.* obliquum: PLIN. nat. 8, 88. 207 PHYSIOGN. 16. 105 HIER. epist. 50, 4. obscurum: SEN. suas. 4, 2. obstipum: CIC. Arat. frg. 9, 5 HOR. sat. 2, 5, 12 PERS. 3, 80. odoratum: HOR. sat. 2, 7, 55. pallens: NEMES. cyn. 206. parvum: VARRO rust. 2, 1, 14 SVET. Dom. 4 PHYSIOGN. 126. 128. 131 (minus: PLIN. nat. 34, 65. minimum: OV. met. 6, 142). phoeniceum: PLIN. nat. 10, 136 (*tragopanae avis*). planum: PHYSIOGN. 16. portentosum: SVET. Dom. 4. prodigiale: CLAVD. 5, 434. prolixum: PHYSIOGN. 16. 106. pronum: VAL. FL. 6, 707. propius terrae: SEN. nat. 6, 27, 4. pulchrum: CIC. Verr. 5, 128. purum: OV. ars 3, 137. pusillum: CATVLL. 54, 1. quadruum: CORP. IV 1990. quantum: MVMM. Atell. 2. rectum: PHYSIOGN. 16. resupinum: *v. p. 400, 54.* rotundum: PHYSIOGN. 16. 125. 126. 128. 130. *cf.* APVL. met. 11, 13 -t rotundatur. subrutilum: SVET. Dom. 20. sacrum: PRIAP. 83 (Tib. 2), 5. 13 LVCAN. 8, 677 SIL. 7, 19. 12, 207. sacratum: VERG. Aen. 3, 371 MART. CAP. 2, 188. sacrosanctum: FLOR. epit. 3, 15, 16. sanctum: EPICED. Drusi 253. sanguineum: OV. trist. 3, 9, 30 PETRON. 124, 259. sanum: HIER. epist. 58, 11 AVG. in euang. Ioh. 45, 5 (insanabile: HOR. ars 300. *adde infra l. 64*). saucium: VAL. MAX. 3, 2, 23 FLOR. Verg. p. 183, 3. sidereum: OV. met. 15, 31 (*Noctis*). solstitiale: LVCAN. 6, 338 (*stellae*). sonorum: MART. CAP. 9, 909 (*Harmoniae*). sordidum: SEN. Herc. f. 785. squalidum: SEN. Herc. O. 1254 PANEG. 4, 21 HIER. epist. 14, 10. sublime: CLAVD. rapt. Pros. 1, 81 carm. 28, 159. *praedicative v. p. 390, 67.* subtile: SOL. 27, 34. superius, summum: *v. p. 386, 78 sqq.* taetrum: PANEG. 10, 31. tempestivum: PLIN. nat. 20, 67. tenue: PHYSIOGN. 128. torvum: SEN. Herc. f. 392. *cf.* PLIN. nat. 8, 62 -is torvitate. transversum: COLVM. 7, 10, 1. tremulum: SVET. Claud. 30 IVV. 6, 622. triste: MART. 2, 61, 3 (*i. q. non pulchrum, aliter infra l. 72*). tuber: TER. Ad. 245. turpe: VERG. georg. 3, 52 OV. ars 3, 250 NEMES. cyn. 263. turritum: PAVL. NOL. carm. 25, 86. vacuum capillis: *v. p. 389, 35.* vacuum cerebro: IVV. 14, 57. valens: SOL. 52, 44 (invalidum: PLIN. nat. 8, 130 SOL. 26, 7). venerabile: STAT. silv. 1, 1, 70. *v. infra l. 69.* venerandum: SEN. Thy. 544. vile: SEN. Ag. 231 IVV. 11, 97. *alia v. p. 405, 10 sqq.* virgineum: PROP. 3, 14, 12 OV. met. 4, 20 SEN. Oed. 409. umidum: *v. p. 386, 84.* **2** *ad mentem hominis ipsumve hominem pertinentia (metonymice dicta)*: avidum: VERG. georg. 3, 553. dubium: VAL. FL. 4, 272. impium: VAL. MAX. 5, 3, 3 SEN. Ag. 986 ZACCH. 3, 7 p. 1159^C. infestum: CATVLL. 116, 4. infidum: LVCAN. 5, 361 SIL. 15, 807. insanum: MART. 2, 66, 6. iratum: PETRON. 113. laetum: AVSON. 3, 2. maestum: LVCAN. 3, 10 SEN. Tro. 1133 Thy. 686. mite: OV. am. 1, 4, 36 fast. 3, 789. non mutum (*Orphei*): STAT. silv. 2, 7, 99. noxium: SEN. Thy. 153 (*aliter p. 405, 8*). pavidum: AVIEN. Arat. 779. placidum: VERG. Aen. 5, 375 SIL. 7, 254 (*cf.* GLOSS. IV 458, 30 placidum -t venerabile et propitium). propitium: *v. h. l.* pudibundum: SEN. Oed. 620. querulum: SEN. Thy. 729. superbum: PETRON. 17 SEN. Herc. O. 1974 STAT. Theb. 8, 673 LACT. inst. 5, 22, 9. timidum: VERG. georg. 3, 422 IVV. 6, 524. triste: OV. trist. 3, 12, 48 SIL. 6, 17 SVLP. SEV. dial. 1, 14, 5. **3** *is, cuius caput est, adiectivo significatur*: humanum: VARRO ling. 5, 41 HOR. ars 1 LIV. 1, 34, 9. 1, 55, 5. 5, 54, 7. 24, 15, 5. 31, 12, 7. 32, 9, 3 VITR. 7, 5, 3 OV. fast. 1, 300 PHAEDR. 3, 3, 5 SEN. contr. 9, 2 (25), 24 MELA 3, 73 CVRT. 8, 3, 13 PLIN. nat. 6, 108. 7, 12. 17, 89. 28, 15 FLOR. epit. 1, 7, 9 HYG. fab. 84 p. 83, 13 AMBR. hex. 6, 9, 56 ORIGO Rom. chron. I p. 144, 20 (*aliter p. 404, 83 sqq.*). *bestiarum nomina in adiectivis posita v. p. 401, 54 sqq.* Ariadnaeum: AVIEN. Arat. 198. Caesareum: BVC. Eins. 1, 47. Gorgoneum: OV. met. 4, 618 SCHOL. Germ. Bas. p. 73, 19 (*bis eadem* Gorgonis). Olium: MART. CAP. 3, 223. *aliter p. 405, 42 sqq.* hostile: STAT. Theb. 8, 72. 755. 9, 18. muliebre: PAVL. FEST. p. 21. patrium: OV. met. 14, 368. regium: SEN. Ag. 45 Oed. 325. senile: HIER. epist. 85, 6. *adde de eo sumpta, qui fecit caput*: Myronium: RHET. Her. 4, 6, 9. Praxitelium: CIC. div. 2, 48. Parianum *v. p. 397, 56.*

II ***metonymice*: A** caput *pro **tota persona.***

1 ***generatim*:** meum caput *pro persona loquentis (i. q. 'ego'); accedit interdum fere ad notionem 'vita' (v. IV A 1)*: PLAVT. Asin. 538 meum -t contemples, si quidem ex re consultas tua. Capt. 687 meumque potius me -t periculo praeoptavisse . . . ponere. 946 propter meum -t (*i. mea causa*) labores homini evenisse optumo. CIC. Planc. 100 multos . . . menses a -e meo non discessit. epist. 7, 2, 3 cum omnis res publica in meo -e discrimen esset habitura. PROP. 3, 10, 18 inque meum semper stent tua regna -t. OV. epist. 12, 20 dempta forent -i quam mala multa meo. CVRT. 8, 8, 7 hostem meo -i fuisse. SEN. nat. 6, 1, 9 (*syn. bis* me). LVCAN. 8, 647 meum videat -t. VAL. FL. 5, 486 HIER. epist. 102, 2 p. 738. *item* hoc caput *i. q. 'ego'*: PLAVT. Pseud. 723 si quidem hoc vivet -t. Stich. 751 fugit hoc libertas -t. VERG. Aen. 8, 570 Mezentius . . . huic -i insultans (*loquitur Aeneas*). 9, 494 invisum hoc detrude -t sub Tartara (*alloquitur Iovem*). PROP. 2, 9, 26 cum -e hoc Stygiae iam poterentur aquae. OV. trist. 1, 1, 72 venit in hoc illa fulmen ab arce (*i. ex Augusto*) -t. 3, 3, 45 sine funeribus -t hoc . . . barbara terra teget. Pont. 1, 2, 55 -t hoc miserabile. LVCAN. 2, 307 hoc -t . . . damnatum. 7, 451 hoc potius feriet -t. VAL. FL. 1, 203. 267 servate. SIL. 5, 653 mactare. AVSON. 332, 6 *Roma* hoc -e (*i. consulis Ausonii nomine*) aeternis signat sua tempora fastis. *nota lusum propriae et metonymicae significationis*: PLAVT. Aul. 425/26 cum magno malo tuo, si hoc -t sentit (*i. si recte sentio*). :: pol ego haud scio quid post fuat; tuom nunc -t sentit (*i. verberatum dolet caput*). *de persona alterius (praesentis)*: VERG. Aen. 9, 298 per -t hoc (*i. Ascanium*) iuro, per quod pater ante solebat (*cf. de hoc l.* APVL. Socr. 5 p. 130 si nemo huic -i crediderit. *potest referri locus ad notionem 'vitae' v. IV A 1. de* iurare per -t *v. p. 405, 46 et p. 417, 73*). VAL. FL. 5, 18 hoc, pater, hoc nobis refove -t. caput nostrum: CATVLL. 15, 16 ut nostrum insidiis -t lacessas. PROP. 4, 11, 10 cum subdita nostrum detraheret lecto fax inimica -t. PHAEDR. 1, 30, 11 -t ad nostrum furor illorum pertinet. SIL. 2, 27 nostrum ferre -t parat illa per aequora navis. VVLG. psalm. 65, 12 imposuisti homines super -a nostra. *nota lusum*: INSCR. christ. Rossi I p. 110, 68 cui -t est Christus (*i. imperator; sumas etiam sensu mystico velut p. 399, 81 sqq.*), despicit ipse suum (*i. se*). tuum caput *pro persona alterius* (tu): CIC. Verr. 3, 98 tui -is causa. VERG. Aen. 4, 493 testor . . . te, germana tuumque dulce -t (testari *v. etiam p. 406, 78*). OV. trist. 2, 46 vidi qui tulerant in -t arma tuum. Ib. 516 hominis sit -t esca tuum. LIV. 22, 50, 6 aestimarique (*i. in venditione*) -a vestra. 28, 42, 21 fortunam publicam et maiestatem imperi, quae tum in tuo (*i. Scipionis*) -e periclitabantur, commisisti. LVCAN. 10, 364 meque tuumque -t. SIL. 1, 484 speque tui flagrat -is *mens mea*. APVL. met. 3, 13 si quid adversi tuum -t respicit. VVLG. Ier. 13, 21 docuisti eos adversum te et erudisti in -t tuum. PASS. Thom. 109, 20 rex in -t tuum (*superscr. in cod.*: contra te) iratus est. ENNOD. opusc. 2, 77 p. 311, 21 quod -i vestro ascribatur. AVELL. p. 497, 10 (*a. 515 ad papam*) venerando -e vestro. p. 497, 14 beato -i vestro. *cf.* p. 496, 13 alloquor beatum vestrae sanctitatis -t. *idem in conviciis, execrationibus, minis (cf. graeca ap. Otto, Sprichw. p. 75)*: PLAVT. Amph. 741 vae -i tuo (Curc. 314 Men. 512. 840 Mil. 326 Most. 1002. Rud. 375 vae -i atque aetati tuae. *cf.* TER. Hec. 334 aliquid tulisse comminiscentur mali -i atque aetati illorum). Poen. 645 -i vestro istuc quidem! Rud. 885 isti -i dicito (CIC. Att. 8, 5, 1 multa . . . mala cum dixisset suo -i, ut aiunt. SEN. benef. 4, 31, 4 mihi et -i meo. *cf.* CIC. Phil. 11, 12 suo -i salvis nobis ominetur). TER. Phorm. 491 *metuo* ne quid suo suat -i. CAEL. Cic. epist. 8, 1, 4 quod illorum -i sit. VERG. Aen. 8, 484 di -i ipsius generique reservent *mala*. TIB. 1, 2, 12 -i sint precor illa *mala* meo. OV. Ib. 636 noxia sint -i rustica tela tuo. *paulo aliter p. 386, 26.* *cum epithetis (et accedit fere ad notionem 'homo')*: PLAVT. Mil. 725 o lepidum -t (TER. Ad. 966 Phorm. 559). Persa 184 verbereum -t. TER. Andr. 371 ridiculum -t (SCHOL. *ad l.* homo risu dignus). Ad. 261 festivum -t. CATO or. frg. 8, 1 decem -a libera interficis (Q. SCAEV. dig. 26, 1, 1 pr. tutela est . . . vis ac potestas in -e libero. LIV. 5, 30, 8. 6, 12, 5 *saep. nota* 29, 29, 3 octo milia liberorum servorumque -um. PLIN. nat. 3, 28 *bis*. 33, 16 GAIVS inst. 1, 166^a. 168 VLP. reg. 11, 5 PAVL. dig. 14, 2, 2, 2). CIC. Pis. 30 indemnati civis atque integri -is . . . proscriptio. Phil. 11, 1 duo haec -a nata sunt post homines natos taeterrima et spurcissima, Dolabella et Antonius. CALV. carm. frg. 3 Sardi Tigelli putidum -t venit (VERG. catal. 6, 2. 12, 1). VERG. Aen. 4, 613 infandum -t (SEN. Oed. 871. *cf.* Phoen. 7 nefandi [IVST. 18, 7, 10]). Aen. 4, 354 -isque iniuria cari (HOR. carm. 1, 24, 2 desiderio . . . tam cari -is. VAL. FL. 2, 404 carius . . . patre. 4, 24. 8, 346 APVL. met. 3, 14 *v. p. 417, 74. de* CATVLL. 68, 120 *v. p. 405, 62*). VERG. Aen. 10, 638 divini. PROP. 2, 1, 36 fidele -t *i. Maecenatem* (SEN. Herc. f. 1334 o fidum -t). 3, 11, 3 criminaque ignavi -is mihi turpia fingis. 4, 11, 55 dulce -t (*cf.* VERG. Aen. 4, 493 *l. 41*). OV. met. 12, 613 *Achilles* -t insuperabile bello (VAL. FL. 3, 510 odiis -t insuperabile. SIL. 17, 288 nullo superabile bello). met. 14, 131 'nec dea sum', dixit *Sibylla*, 'nec sacri turis honore humanum dignare -t' (*i. hominem. cf.* Pont. 4, 9, 84 fiat an humanum victima dira -t. LIV. 45, 34, 5 APVL. met.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

8, 15. MACR. sat. 1, 7, 31 cumque diu humanis -bus Ditem et virorum victimis Saturnum placare se crederent [*infra ibid.* hominum -a]). OV. met. 15, 613 illud meritis clarum ... invidere -t (SEN. dial. 9, 14, 10 clarissimum). fast. 3, 426 cognatum ... tuere -t (SEN. Oed. 291 proximum Phoebo -t *i. Tiresias*). 3, 706 polluerant pontificale -t (*i. Caesarem*). Ib. 85 -i male fido (VAL. MAX. 6, 8, 3 perfidum. SIL. 2, 298 infidum). Pont. 1, 2, 55 miserabile *v. p. 404, 21.* LIV. 2, 5, 6 ab ignotis -bus (3, 7, 7 VAL. FL. 6, 651). 5, 11, 5 ex duobus noxiis -bus (8, 34, 11 vestra obnoxia -a. 10, 40, 13. 40, 10, 1 SEN. Med. 1005 QVINT. decl. 274 p. 122, 25 TAC. hist. 5, 25). LIV. 9, 26, 22 viliora -a (*opp.* clara nomina. *cf.* 24, 5, 13. 25, 6, 9 SEN. Oed. 521 Thy. 996 QVINT. decl. 338 p. 333, 18 APVL. met. 10, 33). 27, 16, 7 xxx milia servilium -um (servorum *v. p. 404, 69* [*adi.?*]. *405, 70. cf.* PAVL. dig. 4, 5, 3, 1 servile -t nullum ius habet). 42, 8, 6 tot milia -um innoxiorum (SEN. nat. 2, 42, 2). CIRIS 224 o nobis sacrum -t (SEN. dial. 2, 2, 3 SIL. 16, 17. *contra* PANEG. 12, 30 *i.q. homo devotus, detestatus*). SEN. Ag. 163 lustrale (*i. in lustratione mactatum*) classi Doricae peperi -t (*sc. Iphigeniam Clytemestra*). Ag. 953 impium atque audax -t (Phaedr. 1280 impio). Herc. f. 920 cruore -is invisi (Thy. 188 MART. 9, 68, 2. *adde*: VERG. Aen. 9, 494 *p. 404, 17*). SEN. Herc. O. 1330 infelix. Med. 465 ingratum. Phaedr. 677 sidereum -t, radiate Titan (*i. Sol*). Phoen. 233 tenebris grave. Thy. 244 dirum (OCTAVIA 861). dial. 6, 20, 5 in civilia -a. 7, 18, 1 malignissima -a et optimo cuique inimicissima (*cf.* PLIN. epist. 3, 17, 3 pro -e amicissimo). epist. 13, 11 in alienum -t (PAVL. dig. 6, 1, 2 PANEG. 9, 18). LVCAN. 7, 713 nobile nec victum fatis -t. 8, 96 tantum. SIL. 2, 287 exitiale. 13, 862 decorum et gratum terris, Magnus *Pompeius*, -t. STAT. Theb. 1, 168 cunctosque minores et nusquam par stare -t. APVL. met. 9, 10 impuratissima illa -a. 9, 21 periurum. LACT. inst. 5, 3, 8 delirum. COD. Theod. 9, 39, 2 (*a. 385*) calumniosissimum -t et personam ... infamem. PANEG. 12, 32 nefario. PACIAN. epist. 1, 1 a -e christiano. 1, 3 principale. VVLG. Sirach 25, 22 nequius. SIDON. epist. 8, 6, 15 captivo. DRAC. laud. dei 3, 375 sublime. LEX Visig. 8, 3, 15 minora -a (*sc. pecoris*). GLOSS. III 112, 50 κακὴ κεφαλή male (*sic*) -t. 642, 18 malum. *adde* beatum *p. 404, 51*, canum *p. 389, 6 sqq.*, venerandum *p. 404, 51.*

inter propriam et metonymicam notionem ludunt consulto: SEN. apocol. 7 quae gens mobile eduxit -t? (*de Claudio imperatore*). *cf.* IVV. 6, 622 Agrippinae boletus ... tremulumque -t (*i. Claudium*) descendere iussit in caelum (*proprie*: SVET. Claud. 30 -t ... tremulum *Claudii*). AMM. 14, 11, 33 quot -a, quae horruere gentes, funesti carnifices absciderunt? CONC. Turon. a. 567 p. 128, 19 rectius est ut -d morbidum ... amputetur. *cum epithetis nominum gentilium vel nom. propriorum personae*: VERG. Aen. 4, 640 Dardaniique rogum -is (*i. Aeneae*). 11, 399 Dardanio (*i. Troiano*). OV. met. 15, 869 *dies* qua -t Augustum ... accedat caelo (VAL. MAX. 9, 11 ext. 4). trist. 3, 5, 46 Caesareum -t est, quod -t orbis erat (Pont. 3, 3, 68 per matrem iuro Caesareumque -t). LIV. 22, 52, 2 in -a Romana ... in socios ... in servos (SEN. dial. 6, 16, 2). VAL. FL. 5, 294 Aesonium (6, 579. 687).

cum participiis: HOR. epod. 5, 74 o multa fleturum -t. VAL. MAX. 1, 7, 1 destinatum iam immortalitati. 9, 15 ext. 2 imperio dementer imminens. LVCAN. 7, 713 victum fatis *supra l. 25.* SEN. Thy. 712 Atreus -a devota impiae speculatur irae (*i. liberos fratris.* IVST. 14, 4, 10). VAL. FL. 4, 401 dilectum. APVL. met. 4, 13 damnatorum -um funera (IVVENC. 4, 600. *de* LVCAN. 2, 307 *v. p. 404, 22*). TERT. nat. 1, 10 famosum et deminutum -t (*i. mimum*) imago cuiusdam dei vestit. VLP. dig. 7, 1, 68, 2 in locum -um defunctorum (23, 3, 10, 3 mortuorum). ARNOB. nat. 6, 13 prostituti. HIER. epist. 2, 1 obsessum omni crimine. PAVL. NOL. carm. 24, 158 debitum morti. ANTH. 410, 4 extinctum. AVG. civ. 1, 27 p. 43 liberatum. LEX Visig. 8, 1, 3 ut -t huius sceleris infamia notatus (*sic*) ... extensus publice flagella excipiat. *cum genetivo personae*: CIC. Lig. 33 *p. 406, 60.* CATVLL. 68, 120 nec tam carum confecto aetate parenti una -t seri nata nepotis alit. OV. Ib. 6 nec quemquam nostri nisi me laesere libelli: artificis periit cum -t arte sua. GRATT. 453 amici sollicitare -t. LIV. 1, 52, 4 -a nominis latini stare ac sentire. 3, 3, 9 censa civium -a (LIV. *saep.* MON. Ancyr. 2, 4 cívium Rōmânórum. 2, 7. PANEG. 11, 17 in -a civium potestatem). LIV. 27, 23, 4 in -a consulum ... exitiabilis prodigiorum eventus vertit. 45, 10, 11 in -a noxiorum versura *maleficia* (*at* noxia -a *supra l. 8 sqq.*). PAVL. FEST. p. 238 servorum (MOD. dig. 31, 34 pr.; *contra* servile -t *supra l. 12*). VAL. MAX. 1, 7 ext. 6 insontium. 4, 8, 5 captivorum. SEN. contr. 10, 3, 1 mulierculae. CVRT. 6, 8, 12 regis. SEN. dial. 3, 2, 1 principum. 6, 9, 4 inimicorum. VAL. FL. 7, 94 tyranni. SVET. Nero 36 *ostenta* a semet in -a procerum depellere. SCAEV. dig. 45, 1, 133 et ipsius et heredis -t. ARNOB. nat. 3, 3 alia numinum -a. 3, 34 Dianam Cererem Lunam -t esse unius deae (*i. unam esse personam*) triviali germanitate. MACR. sat. 1, 7, 31 inferentes Diti non hominum -a, sed oscilla ad humanam effigiem arte simulata (*v. supra l. 1*). VVLG. II reg. 3, 8 numquid -t canis ego sum? IV reg. 6, 25 *in fame* venumdaretur -t asini octoginta argenteis. Ier. 31, 7 hinnite contra -t gentium. CONC. Aurel. a. 541 p. 90, 21 ut est gentilium consuetudo, ad -t cuiuscumque ferae vel pecudis ... fortasse iuraverit. *cum genetivo nominis proprii*: PROP. 4, 1, 52 carmina ... longaevum ad Priami ... -t (*i. ad Priamum dicta*). OV. fast. 3, 84 pinigerum

Fauni Maenalis ora -t *colit.* Ib. 272 Thamyrae Demodocique -t. VAL. MAX. 9, 7, 4 adversus Sempronii Asellionis praetoris urbani -t *exarsit consternatio.* VVLG. IV reg. 25, 27 sublevavit ... -t Ioachin, regis Iuda, de carcere. *nude cum verbis*: PROP. 3, 4, 20 hoc (*sc. Augusti*) sit in aevum, cernis ab Aenea quod superesse -t (OV. met. 15, 766 quantaque -t cum fraude petatur, quod de Dardanio solum mihi [*Veneri*] restat Iulo [*i. Caesar*]). SEN. suas. 4, 1 non eodem vitae fine ... -t sit, quod gentibus futura praecipiat (*sc. vates*). PHAEDR. 3, 4, 4 quale -t est, talis praestatur sapor. LVCAN. 8, 643 in istud a superis immisse -t. SIL. 16, 126 duret -i (*i. huic homini, sc. Masinissae*) per saecula lumen. MART. 8, 59, 3 aspicis hunc ... ne contemne -t, nihil est furacius illo. POMPON. dig. 9, 4, 43 servi, quorum noxa -t sequitur (AFRIC. dig. 13, 6, 21, 1. 47, 2, 62 [61] pr. GAIVS inst. 4, 77 omnes autem noxales actiones -t secuntur, *quod explic.*: nam si filius tuus servusve noxam commiserit . . tecum est actio, ... si sui iuris coeperit esse, directa actio cum ipso est. dig. 9, 4, 20. VLP. dig. 9, 1, 1, 12 cum etiam in quadrupedibus noxa -t sequitur, adversus dominum haec actio datur. *saep.* PAVL. sent. 2, 31, 8. 9 *al.* GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] νόξα κάπουτ [*κάπουα cod.*] σεκούτα· τὰ πταίσματα τῇ κεφαλῇ ἕπονται. *cf.* PAVL. dig. 4, 5, 7, 1 iniuriarum et actionum ex delicto venientium obligationes cum -e ambulant). PAPIN. dig. 37, 11, 11, 2 dando se in arrogandum testator cum -e fortunas quoque suas in familiam et domum alienam transferat. CARM. epigr. 205 (*in lamina plumbea, aetat. fere Antoninorum*) locus capillo ribus (*i. rivus*) expectat -t suum (*'capillum rivo mersum sequatur oportet caput' Bücheler*). VLP. dig. 6, 1, 3 pr. ea sola ... -a, quae redempta sunt. 7, 1, 70, 1 quae demortua sunt. MARCIAN. dig. 20, 1, 13 pr. prioribus -bus decedentibus. ARNOB. nat. 1, 39 quid cuique debeatur vel personae vel -i.

translate etiam de rebus non animantibus: COLVM. 11, 1, 28 res tamen ipsa *in negligentia quadam agricolae* iam domino decoxit, nec mox in tantum exuberat, ut et iacturam -is amissi restituat et quaestum resarciat. *accedit fere ad notionem 'exemplum'*: APVL. Plat. 2, 28 tyrannis illa, singulare dominationis -t, tunc oritur.

2 *speciatim*: *in distributionibus sim.*: CATO agr. 83 in capita singula boum votum facito (CAES. civ. 3, 32, 2 in -a singula servorum ac liberorum). VARRO rust. 2, 9, 7 in singula -a boum (LEX met. Vipasc. [Corp. II 5181] 12. 13 AFRIC. dig. 21, 1, 34, 1 CALL. dig. 21, 2, 72). EDICT. imp. Diocl. 7, 21 per singula -a (VEG. mulom. 4, 1, 7 VVLG. exod. 16, 16 num. 3, 47 LEX Visig. 8, 3, 10. 15. 8, 4, 3. 10). CIC. Verr. 4, 215 *cum sesquimodios* populo Romano in capita describsisses (LIV. 2, 33, 11 sextantibus collatis in -a [VAL MAX. 4, 4, 2]. 22, 58, 4 pretium fore in -a equiti *tot*, pediti ... servo. 32, 17, 2. 34, 50, 6. SEN. epist. 73, 8 quantum in -a promissum est. LEX met. Vipasc. [Corp. II 5181] 17 in k(apita) *tot* d(are) d(ebeto). GAIVS inst. 3, 8 non in -a sed ⟨in⟩ stirpes hereditates dividi [3, 16 *bis.* 61 VLP. reg. 26, 2 *al.* PAVL. sent. 3, 2, 3 *al.* COD. Theod. 9, 42, 9 pr. (*a. 280*) *saep.* COLL. Mos. 16, 2, 16 *al.* INST. Iust. 3, 1, 16 *al.* COD. Iust. 5, 9, 9 pr. *saep.* LEX Burg. Rom. 10, 8]. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] ἳν κάπητα, κατὰ κεφαλήν. ἰν κάπιτα, ἐξ ἴσου). CAES. Gall. 7, 89, 5 ex reliquis captivis toto exercitui -a singula ... distribuit (VITR. 5, 9, 9 mensurae tributim singulis -bus designantur. COLVM. 7, 4, 2. 7, 6, 7 ex geminis singula -a. 8, 4, 5. PLIN. nat. 11, 127 singulis -bus quaterna. VLP. dig. 6, 1, 1, 3 [*syn.* singula corpora]. 7, 1, 70. PELAGON. 370 singulas singulis -bus. 373. VVLG. num. 1, 20 *per* nomina -um singulorum. 1, 22. I par. 23, 24 numerum -um singulorum). VEG. mulom. 1, 18 per -t animalium (2, 6, 5 per -a animalium. mil. 3, 3 p. 70, 12 militum. VVLG. num. 1, 16 per tribus et cognationes suas et -a. 1, 18). *coniunctum cum nomine numerali vel certo vel incerto vel voce 'numerus' sim.*: CIC. Lig. 33 de unius -e nos agere (*opp.* tres Ligarii). Phil. 12, 23 Lentonem uno -e esse contentum (PAVL. FEST. p. 225 progenies, quae ab uno -e procedit. SEN. suas. 4, 2 *opp.* tot. SEN. clem. 1, 3, 4 *opp.* tot milia. LVCAN. 2, 187 unum tot poenas cepisse -t. 5, 365 unumque -t tam magna iuventus [*milites*] ... timet. SIL. 5, 153 unum hoc pro cunctis sat erit -t. 14, 620. STAT. Theb. 2, 491 in unum plebs ferro iurata -t. IVST. 12, 9, 6. EDICT. imp. Diocl. 7, 20 in -e uno. 7, 23 in uno capitae [*sic*]. LACT. inst. 4, 3, 7 ad unum -t et ad unam summam. PELAGON. 370. CLAVD. 5, 151 tot signis unum petitur -t. BOETH. in Porph. isag. ed. pr. 1 p. 73, 10 Vind. diversarum cognationum gens ad unum -t generis duci potest. *adde*: -t unius deae *p. 405, 76*). VERG. Aen. 3, 391 sus triginta -um fetus enixa (8, 44. *al. numeri*: 5, 62 bina boum ... numero -a. LIV. 27, 16, 7 *p. 405, 12.* COLVM. 7, 6, 5 numerum ... maiorem, quam centum -um. 7, 9, 13. 8, 2, 7. 8, 5, 7. 8, 11, 13 MARCELL. Vlp. dig. 6, 1, 3 pr. PELAGON. 371. PAPYR. Wessely p. 9 n. 21 [*saec. IV*] annonas quaternas kapitum quatuor ... prevere [*i. praebere*] *protectoribus*. GREG. M. epist. 13, 16 armenta -a quinque, oves et capras promiscuas -a viginti. 12, 11 in peculio -a quindecim, aeramenti -a duo. LEX Visig. 8, 3, 12 per duo -a tremissem unum reddat). VERG. Aen. 4, 357 testor utrumque -t (ANTH. 11, 94). HOR. sat. 2, 1, 27 quot -um vivunt, totidem studiorum milia (*in proverbio. cf.* PAVL. FEST. p. 238 *Laribus* tot pilae, quot -a servorum ... ponebantur. FRONTO p. 195, 14 N. raro umquam tot simul -a de caelo tacta sunt, quot tu condemnasti. MARCELL. Vlp. dig. 6, 1, 3 pr. totidem. VLP. dig. 50, 16, 195, 2 quotquot. MOD. dig. 31, 34 pr. tot. CAES. AREL. testam. 105 immunitas ecclesiae in tot -bus daretur). HOR. carm. 1,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

28, 20 nullum saeva -t Proserpina fugit. epist. 2, 2, 189 *genius hominis* in unumquodque -t vultu mutabilis (*v. Kiessling ad l.; cf.* PROP. 4, 1, 84 grave Saturni sidus in omne -t). COLVM. 7, 3, 14 itidem vel etiam plura -a. LVCAN. 6, 8 alea fati alterutrum mersura -t. OPTAT. 2, 24 p. 61, 10 quattuor genera -um in ecclesia, episcoporum, presbyterorum, diaconorum et fidelium. VVLG. num. 31, 30 accipies quinquagesimum -t hominum et boum et asinorum *eqs.* (31, 47. LEX Visig. 8, 5, 1 vicensimum -t *gregis porcorum* ... cogatur exolvere). *inde in enumerationibus, summis, censibus*: CIC. rep. 2, 40 *qui* omnino nihil in suum censum praeter -t attulissent, proletarios nominavit. CAES. Gall. 1, 29, 2 summa erat -um Helvetiorum milia *tot.* 2, 33, 7 -um numerus (4, 15, 3 COLVM. 8, 4, 3 PLIN. nat. 3, 28 *ter*). LIV. 3, 3, 9 censa civium -a *tot* ... dicuntur (3, 24, 10 *saep.* MON. Ancyr. 2, 4. 2, 7 PLIN. nat. 33, 16). LIV. 9, 19, 2 censebantur eius aetatis lustris *tot* milia -um (10, 47, 2 *saep.*). 25, 14, 11 supra VII milia -um ... capta (26, 49, 2 *saep.*). LACT. mort. pers. 23, 2 hominum -a notabantur *in censu.* *inde* capite censeri, -e census: PAVL. FEST. p. 226 proletarium -e censum dictum. *aliter* IVL. PAVL. Gell. 16, 10, 10 *qui* nullo aut perquam parvo aere censebantur, -e censi vocabantur (*opp.* proletarii). extremus autem census -e censorum aeris fuit CCCLXXV. 16, 10, 12 proletariorum tamen ordo honestior aliquanto et re et nomine, quam -e censorum fuit. EXVP. 2 quibus nullae opes erant, -t suum ... censebantur. GLOSS. V 273, 54 -e census: qui solum -t suum vel divitias deducit ad censum vel in honorem (*sim.* 355, 48). III 441, 17 ἐναπόγραφος (479, 3). *cf.* IV 316, 26 -e census (*i. subst.*) taxatio possessionum (215, 8. 273, 43. 355, 11). 594, 16 taxatio possessionis. *de re vide Kübler, PW. III 1521.* SALL. Iug. 86, 1 *Marius* milites scribere, non more maiorum neque ex classibus, sed ... -e censos plerosque (VAL. MAX. 2, 3, 1 *ter.* 7, 6, 1 FLOR. epit. 3, 1, 13 IVL. PAVL. Gell. 16, 10, 14. *cf.* 16, 10, 11 neque proletarii neque -e censi milites nisi in tumultu maximo scribebantur). SEN. benef. 7, 8, 1 omnia illius *sapientis* esse dicimus, cum ad hoc ius cotidianum ... -e censebitur. ARNOB. nat. 2, 29 *homo* cum -e censeatur (*syn.* proletarius). *aliter* GLOSS. IV 213, 51 -e census: qui de captivis (capitebis *cod.*) sub corona vel sub hasta vendebatur. 27, 28 coronam qui in -e gerit (316, 25. 491, 31. V 594, 11). *speciatim in nomine tributi per capita impensi*: FEST. p. 364 tributorum collationem, cum sit alia in -a, aliud ex censu *eqs.* TERT. nat. 1, 10 agri tributo onusti viliores, hominum -a stipendio censa ignobiliora. VLP. dig. 50, 15, 3 pr. *incolae Syriae* tributo -is obligantur (PAVL. dig. 50, 15, 8, 7. HIL. c. Const. 10 censum -is remittis). CHAR. dig. 50, 4, 18, 8 exactores pecuniae pro -bus (LACT. mort. pers. 23, 6 pecuniae pro -bus perdebantur. AMM. 16, 5, 14 pro -bus singulis tributi nomine vicenos quinos aureos flagitari). *inde metonymice i. q. ipsum tributum capitis*: CIC. epist. 3, 8, 5 ne in venditionem tributorum et illam acerbissimam exactionem ... -um atque ostiorum inducerentur sumptus minime necessarii. COD. Theod. 7, 13, 6 pr. (*a. 370*) ex eo tempore, quo militiae sacramenta susceperit, proprii census -t excuset (*opp.* uxoriam quoque capitationem). *translate de rebus non animantibus*: COLVM. 4, 33, 4 spatia ... -a castanearum recipiunt *tot,* cuius summae ... iugera singula *eqs.* 5, 3, 8 ordo per longitudinem recipiet -a tringinta quinque *vitium,* per latitudinem XVIII. GREG. M. epist. 12, 11 aeramenti -a duo *v. p. 406, 76.* *inde speciatim in censuum tributorumque exactionibus sim. fere i. q. iugum, fundus agerve (vel possessio alius generis) in tributorum, tironum, capitorum calculatione pro mensura habitus; v. Seeck, PW. III 1564.* PANEG. 8, 11 septem milia -um remisisti, quartam amplius partem nostrorum censuum (8, 12 septem milia -um sola donasse). COD. Theod. 11, 16, 6 (COD. Iust. 12, 23 [24], 1 *a. 346*) palatini pro -bus seu iugis suis tantum pensitationem atque obsequia recognoscant (15, 3, 5 [COD. Iust. 10, 25, 2 *a. 412*] pro iugorum numero vel -um ... astringi cogantur *possessores ad munera.* 12, 4, 1 [COD. Iust. 10, 36 *a. 428*] pro singulis earum [*possessionum*] iugis et -bus ... *tot* exsolvant). 11, 23, 1 (*a. 361*) nec cuiusquam alterius iuga aut -a senatorum censibus aggregentur. 7, 6, 3 (COD. Iust. 12, 39, 2 *a. 377*) provinciae Thraciarum per viginti iuga seu -a conferant vestem, Scythia et Moesia in triginta iugis seu -bus *eqs.* 13, 11, 2 (COD. Iust. 11, 48, 10 *a. 386*) cum antea per singulos viros, per binas vero mulieres -is norma sit censa, nunc binis ac ternis viris, mulieribus autem quaternis unius pendendi -is attributum est. 11, 20, 6 (*a. 430*) eorum iugorum sive -um sive quo alio nomine nuncupantur privati iuris vel patrimonialis sive civilis sive templorum, quae ... relevata sunt vel adaerata levius, ... quinta pars commodi (*i. redituum*) ... ex aequo societur. *ibid. saep.* *cf. graeca*: COD. Iust. 10, 27, 2, 8 (*ante a. 505?*) ἕκαστος τῶν κτητόρων πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῶν ζευγῶν (*i. iugorum*) ἤτοι ζυγοκεφαλῶν (*i. capitum*) ὑποκείσθω τῇ συνωνῇ. NOVELL. Iust. 17, 8 (*a. 535*) τό τε ποσὸν τῶν ζυγοκεφαλῶν ἢ ἰούγων (zygocephalorum aut iugorum) ἢ ἰουλίων ἢ ὁπωσδήποτε ἂν αὐτὰ κατὰ χώραν καλοῖεν. *nota lusum significationum ap.* SIDON. carm. 13, 20 Geryonem nos esse puta (*sc. tricipitem*) monstrumque tributum; hinc -a, ut vivam, tu mihi tolle tria (*cf.* binis ac ternis viris *l. 69*). *huc fort. addas*: LEX aq. Claud. (Corp. VIII 18587), *ubi nominibus hominum, qui usi sunt aquaeductu per horas quasdam, additum:* k. *et seq. numerus; videtur legendum* 'k(apita) *tot*', *ut sit* caput *notio quantitatis (aquae scilicet) ab illis hominibus usurpatae.* *in* LEGE Sal. *i. q. pecunia pro capitibus singulis (pecoris, al.) restituenda possessori ab eo qui damnum dedit ('Hauptgeld', v.* capitale *sub 4 p. 346, 68)*: LEX Sal. 10 add. 5 si quis puerum aut puellam ... furaverit, XXXV solidos in -e restituat. 27, 4 *si* caballi ipsi perierunt, ipsos in -e restituat. 61, 1 rem in -t reddat. 65, 1 caballum in -e reddat.

B caput *pro* ***mente,*** *cf.* ISID. orig. 11, 1, 25 *caput* ipsius animae, quae consulit corpori, quodammodo personam tulit. PLAVT. Epid. 95 plane hoc corruptumst -t (*de* Aul. 425 *v. p. 404, 26*). HOR. sat. 2, 1, 25 saltat Milonius, ut semel icto accessit fervor (*vini*) -i. 2, 3, 132 incolumi -e es? (*cf.* 2, 3, 128 tun sanus? 2, 3, 130 insanum te. *adde*: PASS. Petr. Paul. long. 41 hominem vanum et alieni -is). sat. 2, 6, 34 aliena negotia centum per -t et circa saliunt latus. epist. 1, 1, 44 quanto *mala* devites animi -isque labore. PROP. 3, 17, 42 *ad Bacchum*: hoc sollicitum vince sopore -t. 4, 2, 30 cum est imposta corona, clamabis -i. vina subisse meo (*opp.* sobrius). OV. ars 1, 568 precare *deos* ne iubeant -i vina nocere tuo (COLVM. 3, 2, 18 *vites quaedam* vini dulcis, sed -i nervisque non aptae). 3, 763 *bibe* qua patiens -t est animusque pedesque constant. SEN. epist. 114, 8 motum illi felicitate nimia -t. IVV. 7, 161 sexta quaque die miserum dirus -t *iuvenis discentis* Hannibal implet. 15, 23 tam vacui -is (*codd.,* sic vacuum cerebri *Priscianus ex glossemate*) populum Phaeaca putavit? FLOR. epit. 2, 10, 3 cum subinde crapula et -is errore lapsaret. ITALA (Aug. civ. 20, 23) *et* VVLG. Dan. 7, 15 visus (VVLG. visiones) -is mei conturbabant (VVLG. conturbaverunt) me (*cf.* VVLG. Dan. 2, 28. 4, 2 *saep.* *huc referenda videntur*: CORP. VIII 4468 sacrum solvet ex viso capit(is) orco mor. (*supplem. dubium*). 6939 viso -is [CAPLIIS *legebatur*] don(um) solvit. 10856 viso capi⟨tis⟩ aram de suo posuit). TERT. idol. 24 nihil esse facilius potest, quam cautio idololatriae, si timor eius in -e sit. VVLG. Am. 9, 1 avaritia enim in -e omnium. AVG. mus. 3, 3, 5 sume tibi ab ipso -e (*i. de mente tua*) pedes pyrrichios. MART. CAP. 2, 123 -t artibus inclita virgo (*i. Philologia*).

C caput *pro* ***ore*** (*sensu obscoeno*): PRIAP. 22, 2 *Priapo femina* cunnum, -t hic (*vir*) praebeat, ille (*puer*) nates. MART. 14, 74 in -t intravit mentula nulla tuum. LACT. inst. 6, 23, 11 de istis loquor, quorum taeterrima libido et execrabilis furor ne -i quidem parcit.

D caput *pro* ***capillis*** *v. sub I A 2 c p. 388, 58 sqq.*

III ***rerum non animantium:*** **A** *rerum corporearum* ***summum,*** *pars extrema; vel rerum, quae in altitudinem eriguntur,* ***pars altissima*** *vel rerum in longitudinem porrectarum* ***pars extrema.*** *cf.* CASSIOD. in psalm. 26, 9 nam plerumque illud dicimus -t, quod eminere monstratur.

1 ***cacumen arborum,*** *herbarum, sim.*: *arborum*: ENN. ann. 490 capitibus (*arsi, ut videtur, soluta, v. p. 384, 57*) nutantes pinos rectosque cupressos. LABER. mim. 131 in *autumno ubi -t [a foliis] decidua folia pandit. VERG. Aen. 9, 679 intonsaque caelo (*i. ad caelum*) attollunt -a *quercus* et sublimi vertice nutant (STAT. Theb. 6, 93 *silva* extulerat super astra -t. CLAVD. rapt. Pros. 3, 370 tollebant geminae -a inviolata cupressus). SEN. Oed. 532 cupressus altis exerens silvis -t (CARM. frg. Quint. inst. 9, 4, 90 -t exeruit mobile pinus repetita. SIL. 5, 482 aesculus umbrosum magnas super ardua silvas nubibus insertans altis -t. FRONTO p. 216, 4 N. intonsas abietes neglectasque piceas -t aemulum nubibus addere). SEN. Tro. 173 movere silvae -a. CALP. ecl. 1, 10 rapidoque -t levat obvia soli *silva.* VAL. FL. 8, 110 qua *via* se arduus heros *Iason* ferret ad aurigerae -t arboris. VOPISC. Aurelian. 7, 4 ut duarum arborum -a inflecteret, ad pedes militis deligaret easdemque subito dimitteret (PS. RVFIN. in Am. 8, 1 ad se inflectunt -a ramorum). AMBR. hex. 6, 9, 56 in -e arboris omnis est fructus, ibi omnis est pulchritudo. *nota de Daphne iam in laurum mutata*: OV. met. 1, 567 utque -t visa est agitasse cacumen. *vitium, cf.* COLVM. 3, 10, 1 extrema pars eius (*vitis*), quod -t vitis appellant, id est ultimum et productissimum flagellum: CIC. Cato 53 *me delectant* adminiculorum ordines, -um iugatio, religatio et propagatio vitium. COLVM. *19ies, ex. gr.* 3, 10, 3 aut in -e vitis aut in crure vicino radicibus. 4, 17, 4 infra trunci -t. 4, 24, 11 a trunco et -e vitis. 4, 26, 2 iuxta -t infraque bracchia. 5, 6, 35 si ex uno -e duae virgae submittuntur. PLIN. nat. 17, 195. 196. 204. 205 caulis a -e ad duas gemmas reciditur. 17, 264. *aliarum herbarum*: COLVM. 10, 335 *eruca* exurit semina (*i. hortorum herbas*) morsu, quae -is viduata coma spoliataque nudo vertice trunca iacent. PLIN. nat. 17, 96 *rubi* defigunt rursus in terram -a iterumque nascuntur ex sese repleturi omnia. 17, 123 *castanea seritur* exiguo super terram relicto -e eoque ipso harena cooperto. 27, 89 *gallidraga herba* caule ferulaceo alto, cui summo -e inhaereat simile ovo. EVSTATH. Bas. hex. 5, 3 p. 912C calamus avenae ... nullum scilicet gerit pondus in -e. *contra sarmentorum, malleolorum finis inferior*: COLVM. 3, 18, 1 praetorto -e et recurvato ... semen demersit (3, 18, 2 quae *satio* contortis -bus malleolos recipit. PALLAD. 3, 9, 8 -t sarmenti cum deponitur torquendum non est *eqs.*). COLVM. 3, 18, 6 *malleoli* imum -t. *ibid.* *sarmentum* radices e -e, qua recisum est, emittit. 3, 19, 2. *granorum, seminum germen, gemma, oculus*: PLIN. nat. 18, 51 ex hordeo alterum -t grani in radicem exit, alterum in herbam. *sim.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fructuum pars summa: PLIN. nat. 15, 109 *sucus* lacteus in -e ficis, in corpore non item.

2 *de **fluminibus**, rivis, sim.*: a *i. q.* ***fons***; *cf.* SIC. FLACC. grom. p. 150, 13 *infra l. 56.* PORPH. Hor. carm. 11, 22 *l. 12.* VLP. dig. 43, 20, 1, 8 -t aquae illud est, unde aqua nascitur (DIFF. ed. Beck p. 81, 11 fons est -t aquae nascentis). *ibid.* si aqua ... effluere atque ibi apparere incipit, eius hoc -t dicemus, ubi primum emergit. GLOSS. III 246, 37 *αἱ πηγαί*: -a fluviorum. PLAVT. Trin. 940 ad -t amnis, quod de caelo exoritur sub solio Iovis (LVCR. 6, 729 fit quoque uti pluviae forsan magis ad -t ei [*Nilo*] ... fiant. HIRT. Gall. 8, 41, 4 ad venas ... et -t fontis. VERG. georg. 4, 319 *ad* -t astitit amnis. HOR. carm. 1, 1, 22 ad aquae lene -t sacrae *stratus* [PORPH. *ad l.* id est apud fontem]. VITR. 8, 6, 4. LIV. 1, 51, 9 ad -t aquae Ferentinae [2, 38, 1 FEST. p. 241]. VELL. 2, 105, 3 ad -t Lupiae fluminis. PANEG. 5, 3 porrectis usque ad Danuvii -t Germaniae Rhaetiaeque limitibus. OROS. hist. 5, 24, 6 ad -t Silari fluminis castra metantem. CORP. XI 5942 [*Tiferni Tiberini*] fontem et conceptum aquae suis terminis usq(ue) ad kaput formae publicae Tifernatibus Tiberinis d(onum) d(edit). IVL. HON. cosmogr. B 45 usque ad -t fluminis Astroboris). LVCR. 5, 270 materies umoris ... ad -t amnibus omnis confluit, inde super terras redit (6, 6. 36. *cf.* SALON. in eccles. p. 995^C per occultas venas ad -a fontium revertuntur *flumina*). ELEG. in Maecen. 1, 48 territus ad Nili dum fugit ille -t (*adde l. 73*). VARRO ling. 5, 29 Tiberis quod -t extra Latium *habet*. VERG. georg. 4, 368 spectabat ... -t unde altus primum se erumpit Enipeus. Aen. 12, 816 adiuro Stygii -t implacabile fontis. TIB. 1, 7, 24 quibus in terris occuluisse -t *Nilum dicam*? (OV. met. 2, 255 Nilus in extremum fugit perterritus orbem occuluitque -t, quod adhuc latet. LVCAN. 10, 191 noscere malim ... fluvii causas ... ignotumque -t [*infra*: Niliacos fontes]. 10, 295 arcanum natura -t non prodidit ulli. STAT. silv. 3, 5, 21 septemgemini -t impenetrabile Nili. FRONTO p. 8, 23 N. sine homines ... requirant, ut Nili -t, ita nostri amoris originem. CLAVD. carm. min. 28, 13 *Nilus* secreto de fonte cadens ... nec contigit ulli hoc vidisse -t. *sim.*: AVSON. 4, 1 Danuvius penitis -t occultatus in oris). PROP. 2, 15, 33 *potius* fluminaque ad -t incipient revocare liquores, *quam eqs.* (*cf.* 3, 19, 6 fluminaque ad fontis sint reditura -t. OV. am. 1, 8, 6 *saga* inque -t liquidas arte recurvat aquas. trist. 1, 8, 1 in -t alta suum labentur ab aequore retro flumina. Pont. 4, 6, 46). OV. met. 15, 277 Mysum -isque sui ripaeque prioris paenituisse ferunt. VITR. 8, 1, 1 quaerenda sub terra sunt -a et colligenda. 8, 1, 6 si erit -t aquae inventum (8, 2, 8 -a fontium. SEN. nat. 6, 8, 3 ad investigandum -t Nili). 8, 2, 6 -a fluminum ... maximaque inveniuntur egressa ab septentrione. VITR. 8, 2, 7 ex Mauretania autem -t Nili profluere ex eo maxime cognoscitur, quod ex altera parte montis Atlantis ⟨sunt⟩ alia -a item profluentia (IVL. HON. cosmogr. B 8 *fluvii* -a quinque ... ex alia parte montis Caucasi nascuntur [COSMOGR. 1, 8 alius *fluvius* cum -bus quinque]. *adde*: PLAVT. Trin. 940 exoritur *supra l. 9*). VITR. 8, 3, 3 *bis*. 8, 3, 11 *Hypanis* a -e profluit *milia tot* (8, 6, 2. 6. 9 *bis*. SEN. nat. 3, 11, 6 per hiemem aestatemque par est a -e deiectus). CORP. IX 3018 [*saec. I med.*] aquam ... repetitam a -e ... reduxit [PROC. dig. 8, 6, 16 *aquam* a -e duceret. VLP. dig. 43, 20, 1, 7. 39. PAVL. dig. 8, 3, 9 ex -e vel ex fonte]. IVL. HON. cosmogr. B 46 *Nilus* a -e lenis meat). MELA 3, 24 prope a -e (FRONTIN. aq. 5 ductus eius [*aquae Appiae*] habet longitudinem a -e usque ad Salinas *milia tot*. 7. 89. PLIN. epist. 10, 90, 1 statim ab -e. SIC. FLACC. grom. p. 150, 13 quidam enim rivi ab origine, id est a -e ... fines possessionibus praestant. CORP. VI 1258 [*a. 81*] *aquas Claudiam et Caeruleam* cum a -e aquarum a solo vetustate dilapsae essent, nova forma reducendas ... curavit). VITR. 8, 6, 3 -t fontis. 8, 6, 5 si -t habeat libramenta. MELA 2, 61 Timavus novem -bus exurgens (SCHOL. Stat. Theb. 12, 629 Callirhoe fons novem -bus means). SEN. nat. 3, 29, 1 *terram concussam* nova fluminum -a detegere. 4, 1, 2 -t eius (*Danuvii*) in Germania esse comperimus (6, 8, 5 sive -t illa *rupes* ... est Nili. PLIN. nat. 8, 77 Nili. 31, 25 ibi -t amnis eius [*Danuvii*] intellegit fama [*ibid. syn.* fontem *et* exortum]. STAT. silv. 4, 3, 157 ibis, qua ... Nili -t). SEN. nat. 6, 7, 2 tot fontes, tot -a fluminum subitos et ex occulto amnes vomentia. epist. 41, 3 magnorum fluminum -a veneramur. COLVM. 9, 8, 7 complura -a rivorum. LVCAN. 6, 279 hunc (*Peneum*) fama est Stygiis manare paludibus amnem et -is memorem *eqs.* [3, 256 *et* SOL. 15, 19. 37, 5. 40, 8 -t tollere *v. p. 391, 30 sqq.* SIL. 3, 447 proserere *p. 391, 32*]. FRONTIN. aq. *passim de aquis et aquae ductibus, ex. gr.* 64 ante omnia itaque -a ductuum metiri aggressus sum. 65 *Appiae* ⟨a⟩quae ad -t inveniri mensura non potuit, quoniam ex duobus rivis constat (ad -t *13^ies*). PLIN. epist. 8, 8, 5 praeter illum *fontem* quasi parentem ceterorum sunt minores -e discreti. ITIN. Anton. Aug. p. 446, 10 -t fluminis Anae. AVG. gen. ad litt. 5, 7 p. 151, 19 *paradisus* quattuor illa flumina ex -e sui fontis emitteret (PAVL. NOL. epist. 21, 3. *cf.* AVG. gen. ad litt. 5, 7 p. 151, 24 ut de diversis per omnem terram -bus fluminum ac fontium *aquae* iam manarent). VVLG. II par. 32, 3 ut obturarent -a fontium. CARM. epigr. 1531 B 2 (*saec. V*) diversum sortita capis finemq⟨ue -tq⟩ue, nymfa: -t cautes, term⟨inus unda⟩ tibi est. *inde in nom. propr.*: Caput Thyrsi, *nom. loci Sardiniae* (ITIN. Anton. Aug. p. 81, 1 *v. PW. III 1565*). caput Tasaccora (CORP. VIII 22616/18 [*a. 212*]). *v. nom. propr.* *inde in imagine de rebus imprimis incorporeis*: CIC. Cael. 19 sin autem est rivulus arcessitus et ductus ab ipso -e accusationis vestrae. Planc. 28 ad -t et ad fontem generis utriusque veniamus. 57 si quid sine -e manabit aut quid erit eiusmodi, ut non extet auctor. de orat. 1, 42 iam ab illo fonte et -e Socrate. 1, 195 legum fontes et -a. 2, 117 a -e ... arcessere et unde omnia manent videre (*antea*: rivulos consectari, fontes rerum non videre). Tusc. 4, 83 fons miseriarum et -t. orat. 199 *debent verba* tota a -e (*syn.* a principio) ita fluere. top. 31 ad -t generis (*sc. notionis 'genus'*) et quasi fontem referri. fin. 2, 34 ab isto -e fluere necesse est omnem rationem bonorum et malorum (LVCR. 5, 601 ex uno -e hic ut profluat ardor). FRONTO p. 63, 2 N. *Cicero* -t atque fons Romanae facundiae cluet (PANEG. 9, 1). LACT. inst. 5, 17, 2 -t ipsum fontemque iustitiae non tenebat. *simili imagine de luce*: LVCR. 5, 293 ni suppeditet lucis -t ipsum *sol*. *nota*: CASSIOD. in psalm. 92, 5 *apostoli sunt* -t fluminum et fons aquarum. *alia, ubi ipsa imago fontis non adeo teneri videtur, vide infra sub III C p. 415, 16 sqq.* b *i. q.* ***ostium***: CAES. Gall. 4, 10, 5 multisque -bus in Oceanum influit *Rhenus* (HOR. sat. 1, 10, 37 diffingit Rheni luteum -t). VERG. Aen. 8, 65 hic mihi (*Tiberi flumini*) magna domus, celsis -t urbibus exit. LIV. 33, 41, 7 ad -a quae vocant Sari fluminis foeda tempestas ... demersit (*sc. navigantem mari*). 37, 18, 6 ad -t Caici amnis stativa habuit (37, 37, 3 *Romani* ad -t Caici amnis pervenerunt. *utroque loco ostium, non fontem dictum esse ex conexu rerum enarratarum sequitur*). PANEG. 3, 16 qua fervidum -t Danuvius evolvit (MAR. VICTOR aleth. 1, 270 quadrifido tumidum laetus -t amne resolvens). SCHOL. Stat. Theb. 8, 358 *Nilus* septem -bus fluens, unde a Graecis ἑπτάστομος dictus est. *inde in nom. propr.* Caput Basensis, *nom. loci ad confluentes Basantem Savumque siti* (NOT. dign. occ. 32, 9). *v. PW. III 1564 et sub nom. propr.* c *metonymice i. q.* ***totum flumen***, *rivus, sim.; interdum etiam i. q. pars,* ***bracchium*** *fluminis*: LVCAN. 2, 52 indomitum Rheni -t. 3, 202 *ubi* multifidi Peucen unum -t alluit Histri. 10, 223 omne -t fluvii, quodcumque soluta praecipitat glacies, ingresso vere tumescit prima tabe nivis. VVLG. gen. 2, 10 *fluvius paradisi* inde dividitur in quattuor -a. d *translate de **maribus** i. q. initium vel finis*: PLIN. nat. 4, 93 maria omnia interiora illo -e *Ponti* nasci, non Gaditano freto, existimavere. VAL. FL. 4, 91 magni iam iam subeuntibus astris Oceani genitale -t. 4, 561 hinc iter ad Ponti -t. SIL. 17, 244 *Neptunus* totum Oceani turbat -t. AVIEN. orb. terr. 193 pelagi -t incipit Imbro.

3 *pars summa in **corpore** vel membris **animantium***: *in iecinore bestiarum quae in auspiciis immolantur*: CIC. div. 1, 119 -t in iecore non fuit (LIV. 30, 2, 13 immolanti -t iocineris defuit. 41, 14, 7. 41, 15, 3. PAVL. FEST. p. 244 pestifera auspicia esse dicebant, cum cor in extis aut -t in iocinere non fuisset. PLIN. nat. 11, 189 defuit in extis. CAPITOL. Pert. 14, 2 cor et -t in hostiis non est repertum). CIC. div. 2, 32 -t iecoris ex omni parte diligentissime considerant *haruspices*. si vero id non est inventum, nihil putant accidere potuisse tristius. 2, 36 exta sine -e *bis* (LIV. 27, 26, 13 iocur sine -e. VAL. MAX. 1, 6, 9 iecur sine -e inventum est, proxima *hostia* -t iocineris duplex habuit). CIC. div. 2, 36 haec decessio -is aut accessio subitone fieri potest? 2, 37 -t est in iecore, cor in extis. iam abscedet ... deus id eripiet *eqs.* LIV. 8, 9, 1 Decio -t iecinoris a familiari parte caesum haruspex dicitur ostendisse (OV. met. 15, 795 caesumque -t reperitur in extis. SEN. Oed. 361 *infra l. 56* PLIN. nat. 11, 190 *l. 61*). LIV. 27, 26, 14 *iocur* auctum etiam visum in -e. VAL. MAX. 1, 6, 9 -t duplex *supra l. 49* (*cf.* SEN. Oed. 360/61 en -a paribus bina consurgunt toris, sed utrumque caesum tenuis abscondit -t membrana. LVCAN. 1, 627 ecce videt -i fibrarum increscere molem alterius -is). PLIN. nat. 11, 189 iecur in dextera parte est, in eo, quod -t extorum vocant, magnae varietatis (1, 11, 73 de -e extorum. 11, 190 -t extorum tristis ostenti caesum quoque est. CAPITOL. Pert. 11, 2 -t extorum non deprehendit). PLIN. nat. 28, 11 repente extis adimi -a vel corda aut geminari victima stante. LVCAN. 6, 710 si quisquis vestris -t extaque lancibus infans imposuit. AVG. civ. 2, 24 Sulla ... vidit in -e vitulini iecoris similitudinem coronae aureae.

obscoene de membro virili: PRIAP. 83 (Tib. 2), 2 nec viriliter iners senile penis extulit -t (MART. 11, 46, 4 nec levat *mentula* extinctum sollicitata -t). 32 ut tuum ter aut quater voret profunda fossa (*cunni*) lubricum -t (MART. 7, 20, 15 devorato -e turturem [*i. penem*] truncum). 37 simul vagum sonante merseris luto -t. PETRON. 132 vers. non potui supplicio (*i. ad supplicium*) -t *mentulae* aperire (*sc. qui abscidere id ferro voluit*). AVSON. 359, 7 nudato -e. RVT. NAM. 1, 388 *gens Iudaeorum* genitale -t propudiosa metit. *de venarum exitu*: CELS. 2, 10 venae, si forte praecisa est, -a comprimuntur neque sanguinem emittunt. 7, 19 p. 299 *linis* -a earum continebuntur.

de scabie quadam (*ἀλωπεκία*): CELS. 6, 4 p. 224 ad aures duobus -bus serpit ... donec se duo -a in priore parte committant. *fistularum similiumque*: CELS. 7, 4, 4 p. 268 ad ultimum eius (*fistulae*) -t incidi cutis debet. *ibid.* ad -t alterum recens linum alligandum. 8, 9, 1 p. 344 si nusquam -t se ostendet, ubi maxime pus subsit. PLIN. nat. 26, 6 *nascitur carbunculus* plerumque sub lingua, duritia rubens vari modo, sed -e nigricans. 26, 125 si nondum -t fecerint *furunculi*. SORAN. p. 99, 17 si autem -t hoc foras collectio fecerit, cataplasmatibus maturari *potest*. *ossium*: CELS. 8, 1 p. 326

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

os quoddam altero -e in eo, quod posui, altero in exiguo sinu pectoralis ossis insidit. *ibid.* umerus ... extremis utrimque -bus tumidus, mollis *eqs.* (p. 327 superius ... umeri -t ... inferius. 8, 15 p. 356 infra umeri -t *bis. ibid.* in summo -e *cubiti.* p. 328 *feminum* -a rotundiora etiam quam umerorum sunt *eqs. ibid.* inferiora et superiora *distinguntur.* 8, 7 p. 340 *os fissum fractumve* nonnumquam retusa habet -a, nonnumquam acuta (8, 10, 7 p. 351 si -a acutiora sunt). 8, 10, 1 p. 345 fasciis utrimque -a articulorum deligando. 8, 21 p. 360 -t tibiae. CHIRON 134 *iumentum* -bus ungularum ingreditur (389 calcat). VINDIC. med. 26 *si* semen in vasculorum *vulvae* -a ceciderit (*cf.* PS. THEOD. PRISC. add. p. 340, 16 suppones in -e matricis). CASS. FEL. 36 p. 79, 1 *si* -t linguae obtinuerit. 40 p. 91, 2 digitorum -a robusta efficiuntur *eqs.* (PS. SORAN. puls. p. 276, 12 *digitorum* -bus in aliquantum premere debebis). CASSIOD. in psalm. 4, 7 antiqui enim -t gulae frumen vocabant (*ibid.* summa parte gulae).

4 ***terrae** vel rerum in planitie sitarum* ***finis,*** *extrema pars,* ***angulus:*** *pontium finis:* PLANC. Cic. epist. 10, 18, 4 *pontem* castellis duobus ad -a positis reliqui. FRONTIN. strat. 2, 13, 5 *Horatius Cocles* in -e eius *pontis* propugnator ipse insequentes *hostes* detinuit. VEG. mil. 3, 7 *pons* in utroque -e ... milites debet accipere. *viarum initium vel exitus:* VARRO ling. 5, 47 hinc (*a Carinis*) oritur -t sacrae viae. VVLG. Ezech. 42, 12 ostium *gazophylacii* in -e viae, quae via erat *eqs.* CORP. IX 1175 *viam* straverit per milia pass⟨uum *tot*⟩ ad kaput eiusdem viae. 1426 ex hoc cap⟨ite⟩ iter latum. *fort. inde in nom. propr. urbis, cf.* CORP. VIII 22000 (*aetate Maximini imp.*) a kaput urbe (*'i. urbs, a qua via exorditur' ed.*). *paulo aliter i. q. viarum angulus, trivii congressus:* VVLG. Is. 51, 20 dormierunt in -e omnium viarum (Ezech. 16, 31 lupanar in -e omnis viae). Ezech. 16, 25 ad omne -t viae aedificasti signum prostitutionis tuae. 21, 19 in -e viae civitatis. Nah. 3, 10. thren. 2, 19 defecerunt in fame in -e omnium compitorum. 4, 1 quomodo dispersi sunt lapides sanctuarii in -e omnium platearum? (VICT. VIT. 3, 68 in -bus omnium platearum). Ezech. 21, 21 in bivio, in -e duarum viarum. prov. 1, 21 *sapientia* in -e turbarum (*sc. viarum turbulentarum*) clamitat. *adde nomen stationis Hispaniae* Tria capita (ITIN. Vicarell. III [Corp. XI 3283] 2, 6). *de qua v. sub nom. propr.* CVRT. 4, 2, 23 turres ex -e molis (*i. aggeris in mare iacti*) exerxit. 4, 3, 3 opera in -e molis posita, 4, 4, 3. *terrarum, fundorum sim. finis (saepe i. q. exordium, initium finium):* MELA 1, 25 eius orae (*Mauretaniae*) finis Muluccha, -t atque exordium est promonturium, quod Graeci Ampelusiam ... appellant. 2, 87 Tarraconensis *provincia Hispaniae* altero -e Gallias, altero Baeticam Lusitaniamque contingens. PLIN. nat. 4, 119 in ipso vero -e mox Baeticae ab ostio XXV *m. p.* Gadis *insula est* (NIPS. grom. p. 286, 13 in -bus centuriae [286, 16. 288, 7. 293, 2. 18. GROM. p. 344, 16. 353, 11]. PLIN. epist. 10, 77 in -e Bithyniae. SOL. 23, 12 Baeticae. OROS. hist. 5, 7, 2 Gallaeciae. GROM. p. 355, 10 in uno -e *agri*). PLIN. nat. 5, 130 quattuor *insulae* ante promonturium ex adverso Syriae Clides, rursusque ab altero -e Stiria (6, 126 Seleucia abest a -e Mesopotamiae *tot passus.* SIC. FLACC. grom. p. 142, 9 per singulorum possessorum spatia, id est a -e usque ad -t, positi inveniuntur termini. CORP. III 9315, 7 [*cippus prope Salonas*] finis loci ... item a cap(ite) sinis(tro) lon(gum) p(edes) *tot*). SOL. 40, 14 -t Maeoniae Sipylus excipit. ITIN. Anton. Aug. p. 368, 3 -t Germaniarum. AVIEN. orb. terr. 104 *Gadibus* -t principiumque Europae et Libyae est. 265 -t huius caespitis (*Hispaniae*) ... conducit litora. 408 unum et utrique (*Europae et Libyae*) -t, similis quoque finis utrique est. 564 Isthmi ... -t summum conducitur (*i. coartatur*). 589 Threiciumque -t subducitur (*i. prope adest*). 741 hoc -t amplae proditur Europae. 822 vastius est Asiae diti -t (*i. Asia minor*). OROS. hist. 1, 2, 49 usque ad -t et portas Caucasi (ITIN. Theod. 29 *fluvius* ad -d civitatis mergit. *adde l. 50*). MART. CAP. 6, 614 latitudo eius (*terrae*) a meridiano situ in septentrionis -t plurimum minor est. 6, 675 Aegyptus dehinc, hoc est Asiae -t. PRISC. perieg. 574 -t Europae *dicunt cognomine.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 34 venimus in civitate(m) Elsisa in -t eremi. *nota:* GLOSS. V 275, 24 campages -a regionum (*i. regiones ad fines sitae, vel quae longe absunt?*) ubi urbes non sunt. *aedificiorum, arearum finis, pars extrema, angulus (aliter p. 412, 84 sqq., ubi de summo agitur):* PLIN. nat. 11, 270 currit eadem (*vox humana*) recto vel conchato parietum spatio quamvis levi sono dicta verba ad alterum -t perferens. PLIN. epist. 2, 17, 20 in -e xysti deinceps ... diaeta est, amores mei. 5, 6, 19 a -e porticus triclinium excurrit (CORP. VI 31893 d, 4 -t porticus [*Liviae?*]). 5, 6, 36 in -e *hippodromi* stibadium candido marmore vite protegitur. CAPITOL. Gord. 32, 6 ut in -e *campi vel deambulatorii* basilica esset pedum D. ITALA (codd. Itin. Burdig. p. 590. Priscill. tract. 5, 88) *et* VVLG. Matth. 21, 42 lapidem, quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in -t anguli (*cf.* VVLG. psalm. 117, 22 Marc. 12, 10 Luc. 20, 17 act. 4, 11 I Petr. 2, 7 PROSP. in psalm. 117, 23. 24 SEDVL. op. pasch. 1, 28). SIDON. epist. 2, 2, 10 in extimo deambulacri -e. 4, 8, 3 e -e vici. *fort. hinc tractum nomen* Caput cellae (cellarum? cellani?), *nom. loci Mauretaniae* (NOT. dign. occ. 25, 14. 32. 30, 9. 18. NOT. episc. Maur. Caes. 38 ITIN. Anton. Aug. p. 31, 2) *v. PW. III 1565 et v. sub nom. propr.* *in figuris mathematicis, inde etiam in litterarum figuris:* PLIN. nat. 2, 160 *terrae* amplexus, si -a linearum comprehendantur ambitu, figuram absoluti orbis efficiat (18, 333. BALB. grom. p. 107, 21 ex quolibet puncto, qui per -t *lineae* recta linea transeat. p. 107, 24 a -e rectae lineae. CLAVD. MAM. anim. p. 89, 11. 12. 16 BOETH. arithm. 2, 4 p. 89, 26 categ. 2 p. 204[C]). CHALC. comm. 38 singularitas (*i. numerus 'unus'*) quae est utriusque lateris -t (*duorum ordinum numerorum ex I exeuntium; comparatur velut cum triangulo. cf.* 33 apex numerorum singularitas). AVIEN. Arat. 529 summum signo (*stellae Deltoto, i. triangulo*) -t angulus artat. HIER. monogr. p. 195, 24 supradictus gravis (*signum*) duobus suis -bus circumflectitur, hoc est superiore et in sinistro -e modicum in dexteram inclinatur. MART. CAP. 3, 273 accentus partim fastigia vocamus, quod litterarum -bus apponantur. COMPVT. Carth. 1, 5 in cancellorum -e. BOETH. arithm. 2, 4 p. 89, 28 *linea* secundi intervalli -t est. *fossarum finis:* FRONTIN. strat. 2, 3, 17 Sulla fossas ... duxit et -bus earum castella communiit. CORP. V 2546 (*Ateste*) -t limitis Lontriconis permutatum ex d(ecreto) d(ecurionum) (GROM. p. 307, 16 terminus si fuerit quinque pedes intra limitem, aliis quinque pedibus in -t limitis terminum invenies). *inde fort. in nomine proprio vici cuiusdam:* CORP. XIII 6764 (*a. 219*) vicani -e limitis (*v. nom. propr.*) ITIN. Silv. 2, 2 haec ergo vallis ipsa est, in cuius -e (*i. in angulo*) ille locus est *eqs.* (2, 3. 4. 4, 5. 7. 5, 2 in primo -e ipsius vallis). *in imagine de acie militum (fere i. q. frons):* PANEG. 9, 6 obtruncato illo -e *cunei* deiectaque acie (*cf.* VEG. mil. 3, 19 *cunei genus* milites nominant -t porcinum. AMM. 17, 3, 9 -t porci). *fortasse huc addas:* VEG. mil. 2, 6 *prima cohors* -t est legionis, ab hac cum pugnandum est prima acies incipit ordinari (*at v. p. 423, 53*).

5 *pars summa* ***rerum*** *arte ab hominibus* ***factarum:*** *palorum, tignorum erectorum sim.:* VARRO frg. Cassiod. gramm. VII 151, 4 intervalla ... spatia quae sunt inter -a vallorum, id est stipitum, quibus vallum fit. VITR. 10, 2, 1 tigna duo ... a -e ... fibula coniuncta. 10, 2, 11 in -bus scaporum. 10, 3, 6 in -e mali summo (DICT. 3, 18 religatum linum ... utriusque *mali* -i annectebatur). 10, 15, 4 arrectaria duo compacta ... coniuncta -bus. CELS. 8, 10, 7 paxillus tenuis ... inter ea (*vulnera*) demitti debet sic, ut -e paululum supra ulcus emineat. COLVM. 5, 9, 3 palorum -a. VVLG. II par. 5, 9 vectium autem quibus portabatur arca ... -a parebant ante oraculum (*aliter infra l. 77*). *iacentium tignorum, lignorum sim. pars prominens:* VARRO frg. Serv. Aen. 1, 740 proceres ... quia eminent in ea (*civitate*), sicut in aedificiis mutuli quidam, hoc est -a trabium (ISID. orig. 9, 4, 17. GLOSS. V 622, 32 [tribuum *codd.*]). CAES. civ. 2, 9, 1 ut -a tignorum *turris* extrema parietum structura tegerentur (VITR. 10, 2, 11). VITR. 6, 8, 3 extra trabes aut liminum -a. PLIN. nat. 36, 186 necessarium *in pavimento sternendo* binas per diversum coaxationes substerni et -a earum praefigi, ne torqueantur. *speciatim de trabe arietis:* VITR. 10, 13, 1 sumpserunt tignum idque manibus sustinentes -eque eius summum murum continenter pulsantes *eqs.* 10, 13, 7 -e ferrato tignum. 10, 15, 5. 6 a -e autem ad imam calcem tigni (*i. a fronte arietis usque ad posteriorem partem*). 10, 16, 12. VEG. mil. 4, 14 -t ipsius *testudinis* vestitur ferro et appellatur aries (HEGES. 3, 11, 1 validae ac nodosae arboris -t ferro vestitur). HEGES. 3, 11, 3 -t machinamenti (*sc. arietis*). *clavorum:* VARRO rust. 2, 9, 15 cingulum ... cum clavulis capitatis: quae intra -a insuitur pellis mollis. PLIN. nat. 35, 182 tinguendo ferro clavorum ⟨in⟩ -bus. HIER. epist. 100, 14 stringunt clavorum -a. *vasculorum:* VITR. 5, 5, 1 habeant locum vacuum et ab summo -e spatium *vasa aerea musica in theatris.* AMPEL. 8, 13 scyphus factus ex hedera, cuius -a foras quattuor arietina magna cornibus ... contortis. SIDON. epist. 4, 7, 5 *versus* curvis ... -bus *conchae* (*i. vasculi*) inscribere. CASSIOD. in psalm. 150, 4 tympanum est quasi duobus modiis (*sc. vasculis cuiusdam generis*) solis -bus convenientibus supra eos tensi corii sonora resultatio. VITR. 10, 2, 2 funis habet -t ad suculam religatum (10, 2, 6 *bis.* 10, 15, 6 *funium* -a fuerunt ex ferro). *cf.* IVST. 11, 7, 16 -a loramentorum (*in nodo Gordiaco Alexandri*) intra nodos abscondita (AVSON. 417, 50 lora ... utroque -t celantia nodo). VITR. 10, 2, 4 trocleae in summo -e machinae. *ibid.* ad -t machinae (10, 2, 6. 9 [*syn.* in summum *sc. machinae, opp.* ad imum, ad machinam imam]. 10, 13, 7). *cf.* 10, 6, 4 extollatur -t cocleae. 10, 11, 2 in -bus *ballistae* foramina. *columnarum:* VITR. 10, 10, 4 columellae. PLIN. nat. 34, 13 Syracusana sunt in Pantheo -a columnarum a M. Agrippa posita. 36, 96 super -a columnarum (VVLG. III reg. 7, 16). CORP. III 138 (*Antonini Pii aetate*) -a columnarum dua aerea auro inluminata. HIER. epist. 128, 5 p. 965. VVLG. exod. 26, 32 habebunt -a aurea, sed bases argenteas. 26, 37. 27, 10 III reg. 7, 19 *sq.* II par. 4, 12 columnas duas et epistylia et -a. *saep.* CORP. III 6691[A] (*cf.* 12097, *Beryti*) ⟨cap⟩it(ibus) et columnis. INSCR. Jahrb. d. arch. Inst. 1902 p. 89 -t columnae aeneum. *adde:* PRVD. psych. 871 quadrum *columnae* tegit edita calculus albens in conum caesus -a. VITR. 10, 3, 2 vectes ... -bus ad circinum circumactis. *ibid.* -t eius (*vectis*) unius hominis viribus pressum id onus extollit. 10, 3, 3 *quater.* 10, 3, 6 *cum* -t eius (*vectis*) summum deducitur (*opp.* si per medium premitur). LIV. 38, 7, 12 -t fistulae. CELS. 2, 17 p. 63 ferramenta duo ... -bus paulo latioribus. 8, 15 p. 356 spatha ... ad alam bracchio dirigitur sic, ut -t eius summae alae subiciatur (*ibid.* -e ligni *de eodem instrumento*). SEN. Ag. 92 nubibus ipsis inserta -t turris (ITALA gen. 11, 4 [Aug. civ. 16, 4 loc.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hept. 1,35 p. 513,5] turrem, cuius -t [κεφαλή, VVLG. culmen] erat usque ad caelum. *cf.* HIER. in Is. 32, 9 p. 430 *turris* ad nubes erigeret -t. EXC. barb. chron. I p. 94, 22 cuius -d sit usque ad caelum). ITALA gen. 28, 12 (Lugd.) scalae -d pertingebat in caelo (κεφαλή, VVLG. cacumen; *cf.* LIB. iubil. 27, 21 -t eius perveniebat in caelum. OP. imperf. in Matth. 2 p. 636 -t pertingebat usque ad caelum. CARM. epigr. 906, 5 (*a. 396, Mediolani*) in -e est templi vitae Nazarius almae (*in imagine*). 906, 7 crux ubi sacratum -t extulit orbe reflexo, hoc -t est templo Nazarioque domus (907, 2 [*ante a. 397*] qua ... sacrataeque crucis flectitur orbe -t). VVLG. gen. 47, 31 conversus ad lectuli -t (Iudith 13, 8. SORAN. p. 91, 3 a -e lecti). Hab. 3, 13 percussisti -t de domo impii. PRVD. ham. 490 angulus hic portae in -e est, hic continet omnem saxorum seriem. SYMPH. 274 *de malleo*. 277 *de pistillo v. p. 400, 10 sqq.* MART. CAP. 2, 176 virga, cuius -t auratum. COMM. instr. 2, 3, 17 civitas illa (*i. urbs dei*) ... radicem in terra sed -t cum caelo peraequat. SIDON. epist. 1, 7, 9 verecunde ac leviter in imo subselliorum -e consedit. SCHOL. Hor. epod. 16, 59 -a velorum cornua dicuntur. ISID. orig. 18, 6, 2 capulus vocatus, vel quia -t est gladii vel *eqs.*

speciatim capita *de duobus finibus* (*velut dextera ac sinistra parte etc.*) *rerum in longitudinem extensarum*: *de finibus duobus arcus*: VERG. Aen. 11, 861 *tetendit* donec curvata coirent inter se -a (SIDON. epist. 1, 2, 5 insinuatis e regione -bus intendit *arcum*). PLIN. nat. 17, 39 in quo loco arcus caelestes deiecere -a sua. *de chorobata, regula, stateris sim.*: VITR. 8, 5, 1 *regula* habet ancones in -bus extremis aequali modo perfectos inque regulae -bus ad normam coagmentatos. 8, 5, 3 ⟨ad⟩ extrema -a dextra ac sinistra. *ibid.* -a dextra ac sinistra inter se librata esse. 10, 3, 4 ansa *staterae* propius -t, unde lancula pendet. CELS. 7, 14 p. 291 earum (*regularum*) -bus deligatis. VITR. 10, 2, 2 sucularum -a. *bis.* *tignorum, trabium*: VITR. 10, 2, 12 epistyliorum -a in medias rotas inclusit (10, 2, 14 in his rotis -a lapidis inclusit). 10, 4, 1 -bus *axis machinae* lamna ferratis (*ibid.* sub -a axis. 10, 5, 2 in uno -e axis. 10, 9, 5). 10, 6, 1 *bis tigni* (*ibid.* ab -e *tigni* ad alterum -t. 10, 6, 3 *bis*). CELS. 6, 7, 9 p. 244 tabula ... media inhaerens, -bus utrimque pendentibus. PLIN. nat. 16, 184 ad -t trabis ... ab altero -e (VEG. mil. 4, 21 trabes longior ... conectitur ... ut si unum -t depresseris, aliud erigatur. in uno ergo -e cratibus sive tabulatis contexitur machina ... per funes attracto depressoque alio -e elevati *milites* imponuntur in murum. 4, 46 *trabes* utroque -e ferrato). VEG. mil. 4, 15 p. 138, 11 *rotarum* una in medio, duae in -bus *plutei* apponuntur. *de iugo*: VITR. 10, 3, 8 utraque -a. 10, 3, 9 ⟨a⟩ centro ad -a intervalla. *de bipennibus*: PAVL. FEST. p. 19 anceps ... quod ex utraque parte -t habeat, ut secures bipennes (GLOSS. V 563, 19 bipennis securis quae amba -a acuta habet). *lintei, fasciae, veli, vestis sim.*: CELS. 6, 18, 8 p. 258 linteolum aut panniculus quadratus ... qui ad duo -a duas ansas, ad altera duo totidem fascias habet. 7, 7, 4 p. 274 lini duo -a (7, 7, 11 p. 279. 7, 19 p. 299. 7, 21, 1 p. 302 duo lina ... binisque singulorum -bus *eqs.* VEG. mil. 4, 30 linum uno -e nectitur). CELS. 7, 25, 2 p. 306 fili -a. 8, 5 p. 338 *habena* fronti *hominis* duobus -bus agglutinanda est (8, 7 p. 340 *fasciae aut mollis habenae*. 8, 10, 2 p. 347. 8, 15 p. 356). 8, 10, 3 p. 348 *mitella* latitudine ipsi bracchio, perangustis -bus collo *saucii* inicitur. PLIN. nat. 24, 138 foliis *herbae centunculi* ad similitudinem -is paenularum (*et accedit fere ad notionem 'capitii'*). CELS. 7, 5, 3 lamina vel ferrea vel etiam aenea ab altero -e duos utrimque deorsum conversos uncos habet, ab altero *eqs.* COLVM. 9, 15, 4 culter oblongus ex utraque parte acie lata, uno -e aduncum scalprum, alterum prima fronte planum et acutissimum. *lapidum*: PLIN. nat. 37, 78 convenit non oportere perforari *beryllos* ... umbilicis tantum ex auro -a comprehendentibus (SOL. 52, 64 [67] ex utroque -e insertis aureis umbilicis). HIL. trin. 6, 12 ut lampas papyro eodem intexta utroque -e luceret (SERV. auct. Aen. 1, 727 nonnulli apud veteres candelabra dicta tradunt, quae in -bus uncinos haberent, quibus affigi solebant).

6 montium, *saxorum cacumen*: *cf.* GLOSS. IV 315, 18 cacumen: vertex vel -t montis. VERG. Aen. 4, 249 *de Atlante v. p. 399, 63 sqq. cf. de metamorphose eius*: OV. met. 4, 659 quod -t ante fuit, summo est in monte cacumen. *de saxis in ora maris extantibus*: VERG. Aen. 6, 360 prensantemque *Palinurum* uncis manibus -a aspera montis (*cf. Norden ad l.*). *iam de montis cacumine*: SEN. Herc. O. 493 qua trepidus astris inserit Pindus -t (AVIEN. orb. terr. 252). PLIN. nat. 33, 75 ad -a deiectūs *montium* in superciliis montium piscinae cavantur. SIL. 2, 314 subsidet ... Alpibus aequatum attollens -t Appenninus (STAT. Theb. 7, 106 qua summas -t Acrocorinthus in auras tollit. Ach. 1, 451 Caphereus latratum pelago tollens -t. OPTAT. 3, 2 p. 71, 3 *mons Sion* per omnem orbem Romanum -t tulit sub toto caelo). SIL. 4, 742 summo piniferum caelo miscens -t Appenninus. STAT. Theb. 1, 356 iam Taenariis contermina lucis Arcadiae -a alta madent *imbribus*. 2, 34 qua formidatum Maleae spumantis in auras it -t et nullos admittit culmine visus. 3, 319 *Iuppiter* nivalem Othryn et Arctoae gelidum -t institit Ossae. 7, 349 propellentemque Lilaeam Cephisi glaciale -t. Ach. 2, 139 *docet* -t aerii scandentem prendere montis. APVL. Socr. 10 p. 142 *nubes* infra iuga ... gravatae -t editi montis ceu quibusdam curvis torquibus coronarent (AVIEN. ora 230 caligo semper nubilum condit -t). ITALA gen. 8, 5 (Aug. civ. 15, 14) paruerunt -a montium (κεφαλαί, VVLG. apparuerunt cacumina). SOL. 24, 8 ultra nubila -t condit. AVIEN. ora 90 prominentis hic iugi surgit -t (orb. terr. 485). 504 superbum mons Acer -t exerit. 606 inter assurgentium -a iugorum. orb. terr. 670 procera -t ... Cythera. VVLG. cant. 4, 8 coronaberis de -e Amana (*sc. floribus ex eo*). Ier. 22, 6 Galaad, tu mihi -t Libani. Os. 4, 13 super -a montium sacrificabant (Ioel 2, 5 sicut sonitus quadrigarum super -a montium exilient). CLAVD. rapt. Pros. 1, 148 -t inde Pachyni respuit Ionias praetentis rupibus iras. RVT. NAM. 1, 432 nubiferumque -t *montium Corsicae* concolor umbra levat (*sc. oculis intuentis altius videtur*). ITIN. Theod. 2 ibi habet -d mons Libanus. EXPOS. mundi 66 in -e montis. *huc referendum videtur*: PLIN. nat. 3, 66 mensura *urbis Romae* currente a miliario in -e Romani fori (*i. in loco eminenti prope rostra*) statuto. *inde tracta nom. propria*: (Praeter) Caput saxi, *nom. viae* (PLIN. nat. 5, 38). Caput Vadorum (Vada), *nom. promonturii Africae* (CORIPP. Ioh. 1, 309, *v. PW. III 806*) *v. s. nom. propr.*

B *rerum corporearum* *pars aliqua (interdum summa)* ***similitudine*** *quadam formae capiti animantium collata*: **1 *radix*** *herbarum vel arborum*: *de vitibus*: CATO agr. 33, 1 -a vitium per sementim ablaqueato. 33, 3 circum -a addito stercus. 41, 4 replicatoque ad vitis -t *surculos*. 95, 2 vitem circum -t *unguito*. VERG. georg. 2, 355 diducere terram saepius ad -a. *de arboribus*: CATO agr. 36, 1 circum -a maiora amphoras, ad minora urnas *amurcae* cum aquae dimidio addito. 51 haec omnia (*varias arbores*) a -e propagari eximique serique eodem modo oportet (133). *de olivis*: CATO agr. 43, 2 circum sulcos et -a oleagina ... fodere oportet. SEN. epist. 86, 17 arborum truncos ... cum rapo suo transtulit, amputatis radicibus, relicto tantum -e ipso, ex quo illae pependerant. *de aliorum et ceparum genere*: CATO agr. 71 -t ulpici conterito cum hemina vini. VAL. ANT. hist. 6 -e cepicio *v. p. 418, 38* (*cf.* OV. fast. 3, 339 'caede -t' dixit *deus*, cui rex *Numa* 'parebimus', inquit, 'caedenda est ... cepa'. *sim. ap.* MACR. sat. 1, 7, 35 *l. 45. adde*: COLVM. 11, 3, 57 -a maxima generis Ascalonii. PLIN. nat. 19, 94 sucum omnem in se trahunt -a. 19, 102 ut in -a crescant potius quam in semen. 19, 104 -a crassescunt). MORET. 73 hic siser et nomen -i debentia porra (*i. porra capitata quae dicuntur v. p. 347, 83*. 92 singula tum -um nodoso cortice nudat. PRIAP. 51, 16 crescensve semper in suum -t porrum [*v. l. 35*]. COLVM. 10, 167. 11, 3, 18. 31 quod magni -is efficere voles. *ibid.* ut fiant -a latioris incrementi. PLIN. nat. 19, 108 si nutriatur in -a. 19, 109 *bis*. 19, 114 porri crassitudinem -e effecit *alium*. 19, 115. 116 -e praetenui. 20, 49 *bis*. CASS. FEL. 40 p. 92, 10). SCRIB. LARG. 231 alii candidi ... -is (COLVM. 6, 34, 1. 8, 5, 12. 11, 3, 20. 21. PERS. 5, 188 PLIN. nat. 19, 106 *ter*. 19, 114 *v. l. 41*. 20, 53. 56. 26, 33. 28, 200. MACR. sat. 1, 7, 35 -bus alii et papaveris supplicari iussit *Brutus*, ut responso Apollinis satis fieret de nomine -um [*de re simili v.* VAL. ANT. hist. 6 *et* OV. fast. 3, 339 *supra l. 31 sqq. ubi* cepa]). PLIN. nat. 19, 107 getium paene sine -e est, cervicis tantum longae et ideo totum in fronde. COLVM. 11, 3, 62 rapae semina ... inspergi debere, quoniam fiunt laetiora -a. *betae herbae*: PLIN. nat. 19, 134 *natura* -e ipso exilientis bulbi. SER. SAMM. 454 -t asparagi.

2 *i. q.* ***fructus, flos,*** *calix sim. herbarum variarum*: *fungorum pars superior*: *desunt exempla, sed nota comparationem*: PLAVT. Trin. 851 pol hic quidem fungino genere, -e se totum tegit. *papaveris, cf.* GLOSS. III 544, 19 -t papaveris κώδυον (*cf.* capitellum *p. 348, 34 sqq.*): VERG. Aen. 9, 435 *veluti* lassove papavera collo demisere -t (OV. met. 10, 192 *l. 66*). LIV. 1, 54, 6 *Tarquinius* summa papaverum -a dicitur baculo decussisse (VAL. MAX. 7, 4, 2. FRONTIN. strat. 1, 1, 4 eminentia. FLOR. epit. 1, 7, 7). SCRIB. LARG. 22. 73 *bis*. 220 PLIN. nat. 13, 107. 108. 109 *loti herbae papavera* -t ipsum et florem vespera mergi usque in medias noctes ... ad exortus solis emergere extra aquam ac florem patefacere *eqs.* 20, 198 incidi iubent sub -e et calice. 20, 202 rotunda ei -a. 20, 204. 208. 209 *ter*. 25, 76. 102 (*comparationes v. l. 71 et 74*). MACR. sat. 1, 7, 35 *supra l. 45*. SYMPH. 135 grande mihi (*papaveri*) -t est. *florum*: OV. met. 10, 192 ut siquis violas riguove papaver in horto liliaque infringat, ... marcida demittant subito -t illa vietum ... spectentque cacumine terram. SEN. Phaedr. 769 languescunt folio ut lilia pallido et gratae -i deficiunt comae (PLIN. nat. 21, 23 *lilia* languido semper collo et non sufficiente -is oneri). PLIN. nat. 18, 122 -t *fabae* papaveri *simile*. 19, 60 in hortis nascentium alia bulbo commendantur, alia -e, alia caule, alia folio, alia utroque *eqs.* 21, 70 *cerintha* -e concavo mellis sucum habente. 22, 77 *bupleuron* -e aneti. 25, 66 *centaurio herbae* in his (*caulibus*) -a ceu papaverum. 25, 76 est et alia nymphaea ... radice alba, -e luteo rosae magnitudine. 25, 111 *daucus* -bus rotundis. 26, 42 *chamaerops* -bus Graeculae rosae. 26, 51 statice septem caulibus veluti rosae -a sustinens (AVSON. 361, 28 *rosa* mucronem [*i. caulem*] absolvens purpurei -is). 26, 69 *helioscopion* nomen accepit, quoniam -a cum sole circumagit. 27, 22 alypon ... molli -e. 27, 133 *smyrnion* -bus caulium orbiculatis. *saep.* PS. QVINT. decl. 13, 12 cum se ruptis iam tunicis in patulum -a *florum* fuderunt. *inde in nomine herbae*: PLIN. nat. 22, 20 ex his *generibus herbae eryngii* candidam nostri centum -a vocant. 1, 22, 8. GLOSS. ἠρύγγιον id est centum -a. *cf.* COMM.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

apol. 6 plus eram quam palea levior, quasi centum inessent in umeris -a. *cucurbitae et cucumis*: COLVM. 10, 382 (*observans fere capitis humani comparationem*) si tibi cordi longior est, gracili -is quae vertice pendet (*opp.* globosi corporis atque utero nimium quae vasta tumescit). APVL. met. 1, 15 nos cucurbitae -t non habemus, ut pro te moriamur. *de brassicarum foliorum compage*: PLIN. nat. 19, 140 Cumanum *brassicae genus* sessile folio, -e patulum. 19, 141 nuper subiere Lacuturnenses . . . -e praegrandes, folio innumeri . . . nec plus ullis -is post Tritianum. *herbarum fructus*: PLIN. nat. 21, 121 usus eius (*rosae*) dividitur in folia et flores, -a . . . in -e aliud *est* cortex, aliud calix. 21, 124 *rosae* -a pota ventrem et sanguinem sistunt (*aliter* rosae caput *p. 414, 77*). 25, 167 -t eius (*erigeri herbae*) numerose dividitur lanugine. *de lapparum genere*: PLIN. nat. 22, 41 *herbae helxinae* semina in -bus lappaceis adhaerescentia vestibus.

C *de* ***rebus incorporeis*** *latiore sensu ac translate fere i. q.* ***initium,*** *origo (at v. p. 410, 1 sqq.). cf.* SERV. Aen. 11, 361 -t principium, et est antiquum. GLOSS. V 531, 56 initium, principium.

1 ***generatim:*** *c. genetivo*: TAB. triumph. Aemil. (Liv. 40, 52, 4 *a. 179*) 10 duello magno dirimendo, regibus subigendis, -t patrandae pacis haec pugna exeunti . . . (*desunt quaedam*). CIC. S. Rosc. 74 nonne his vestigiis ad -t maleficii perveniri solet (CYPR. zel. 3 ad -t *zeli* atque ad originem recurramus. PAVL. NOL. epist. 21, 3 usque ad -t mundi et visibilium creaturarum exordia). CIC. leg. 2, 34 id . . . -t esse exitiorum omnium. IVV. 3, 236 inde -t morbi. GELL. 10, 20, 7 totius huius rei iurisque . . . -t ipsum et origo et quasi fons (frons *pars codd.*) rogatio est. VLP. dig. 50, 16, 195, 5 mulier autem familiae suae et -t et finis est. ARNOB. nat. 2, 2 *deus* bonorum omnium solus -t et fons est perpetuus (2, 46 deus omnium virtutum -t). LACT. inst. 5, 14, 11 -t eius (*iustitiae*) et origo in illo primo est (*sc. in pietate*). HIL. syn. 38 -t enim, quod est principium omnium, filius. -t autem . . . Christi deus. trin. 9, 8 -t ac principium omnis potestatis. QVEROL. p. 3, 7 pecunia illa rerum ac sollicitudinum causa et -t. PS. APVL. Ascl. 17 haec ergo sunt principalia et antiquiora et quasi -a vel initia omnium (19 rerum -a vel initia). PELAG. in Rom. 1 p. 653ᴬ omnium horum -t et causa est idololatria (caput et causa *v. p. 421, 48*). AVG. civ. 14, 3 p. 8 quorum omnium malorum -t atque origo superbia est. PRVD. ham. 203 hinc natale -t vitiorum. MART. CAP. 9, 943 media (*in arte musica*) dicitur, quia tam gravis modi finis est, quam in tropis omnibus futuri acuminis -t. FAV. EVL. p. 8, 30 ad senarium . . . monas (*i. pes unus*), quae est -t numerorum, cum accesserit, septenarium creat. PETR. CHRYS. serm. 124 p. 542ᶜ lingua in capite -t mali. VAL. CEM. serm. 20, 10 *cupiditas* -t belli est (*supra*: causam belli . . . auctorem pugnae). TERT. idol. 3 exinde iam -t facta est idololatriae ars omnis, quae idolum quoquomodo edit. CYPR. unit. eccl. 3 ad veritatis originem non reditur nec -t quaeritur (12 veritatis -t atque originem reliquerunt). CARM. de mens. 2, 3 annorum saeclique -t *Ianuarius* (CARM. poet. min. V 67, 4 autumni -t Augustus *mensis* parat ore Leonis. *cf.* AVG. civ. 7, 7 *decem mensibus* usque ad Decembrem -t est Martius. RVFIN. hist. 2, 13, 6 -t . . . totius pravitatis et principium omnis haeresis a Simone coepisse. OROS. hist. 1, 1, 13 eius rei -t *v. p. 400, 7*). MART. CAP. 5, 564 anacephalaeosis est veluti a -e causae brevis repetitio quaestionum. COMPVT. Carth. 1, 2 *ut* anni CCCCXX . . . in -e primae ogdoadis complerentur. *ibid.* secundi vero circuli *paschalis* -t annum habet *hunc*. BENED. reg. 15, 4 usque -t quadragesimae (41, 12. 48, 18. 21 in -t quadragesimae). *absolute*: CIC. leg. 1, 18 a -e . . . repetis (2, 46. fin. 5, 17 omnis ab eo *fonte* quasi -e . . . disputatio ducitur. top. 39 usque a -e arcessere *argumentum*. SEN. benef. 5, 19, 4 a -e repetitio est. APVL. met. 8, 1 referam vobis a -e. QVEROL. p. 33, 24 a -e exponere). SAB. Paul. dig. 3, 5, 18 (19), 1 a -e rationem reddendam (QVINT. inst. 7, 1, 25 idem a -e primum est. GAIVS dig. 2, 13, 10, 2. ARNOB. nat. 5, 35 ad finem a -e. PANEG. 12, 4 a -e proposito ordine persequamur. AVG. divers. quaest. 57, 1 si a -e numerentur. BENED. reg. 18, 53 dominico die a -t [-e *codd. recc.*] reprendatur psalterium. ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 17, 11 *verbum* constat a -e). CIC. Tim. 33 *absolutum annum magnum compleri*, cum se octo ambitus confectis suis cursibus ad idem -t rettulerunt (*Plato p. 39ᴰ* σχῇ κεφαλήν. *cf.* AVG. civ. 16, 3 reditur tamquam ad -t. COMPVT. Carth. 1, 3 ad -t iterum revolvatur. 1, 5 ad -t reverteris). LVCR. 1, 64 *religio* -t a caeli regionibus ostendebat. PROP. 3, 7, 4 semina curarum de -e orta tuo (*sc. de pecunia. cf.* MANIL. 3, 541 -e ex uno menses annosque diesque incipere atque horas). QVINT. inst. 3, 8, 10 *in suasoria* etiam cum prooemio utemur, breviore tamen et velut quodam -e tantum et initio debebimus esse contenti. GELL. 11, 3, 3 varietatem istam eiusdem quidem fontis et -is, non eiusdem tamen esse finis putatam (ARNOB. nat. 2, 45 oblitae *animae* unius esse se fontis, unius genitoris et -is). CENS. 2, 4 generi *hominum* -t exordiumque nullum extitisse. LACT. inst. 4, 3, 23 *honor deorum paganorum* -t atque originem non habet (AVG. c. Pelag. 4, 9, 26 *virtutem* ab ipso *deo* -t, ab ipso originem sumere. MAR. VICTOR aleth. 3, 116 hinc artes traxere -t). CARM. de alphab. 66, 4 *littera b* principium libri, mutis -t (*esse c. dat. v. l. 49*).

2 ***speciatim*** *in grammatica*: *initium verbi*: TER. MAVR. 106 cum -t verbi tenent *litterae gn.* VLT. SYLL. gramm. IV 244, 26 in -e verbi (MACR. exc. gramm. V 607, 7 *al.* CASSIOD. gramm. VII 158, 21 *al.*). MACR. exc. gramm. V 614, 24 in -e graeci pronominis. 618, 28 tertia persona *verbi* -e deminuta. *versus*: TER. MAVR. 2273 trimetrus quando duplicem pedem a -e sumet tunc quadratus dicitur. 2858 ‘iuverunt’ -t est id hexametri. CARM. epigr. 1830, 7 (*a. 315*) si a capita (*pro capite erratum*) explores, ingenium nomenque probabis (*sim. de acrostichis*: 676, 10 [*a. 395*] eius autem nomen -a ver⟨suum edunt⟩. 708 [*Romae a. 539*] qui legis revertere per -a versorum et invenis prop⟨r⟩ium nomen. 108, 10 [*Romae*] -a nunc versorum inspice. 745, 7 require. CORP. IX 4796 per -a versorum nomen declaratur. XII 631 a -e per litteras deorsum legendo cognoscis). VLT. SYLL. gramm. IV 220, 7 *syllaba* pedi faciat -t. RVFIN. apol. 2, 36 ad versiculorum -a. AVG. civ. 18, 23 p. 285 in -bus versuum ordinem litterarum ita se habentem, ut haec in eo verba legerentur. *ibid. saep.* 18, 43 ad -a versuum. CASSIOD. inst. 15 p. 1128ᴬ -t versus heroici (gramm. VII 211, 6). AVDAX gramm. VII 326, 3 EVGRAPH. Ter. Andr. 28 SCHOL. Hor. epod. 8, 2. *librorum, carminum initium vel finis*: AVSON. 298, 36 utque -t numeri (*i. enumerationis in illo carmine factae*). Roma incluta, sic -e isto (*i. fine*) Burdigala. VEG. mulom. praef. 4 alia remedia in -e, alia inveniantur in fine (PELAG. in Rom. 15 p. 713ᴮ quod in -e dixerat. VVLG. psalm. 39, 8 in -e libri scriptum est de me [Hebr. 10, 7 AVG. civ. 18, 27 p. 291]. AVG. civ. 6, 3 p. 249 in -e posuit [18, 27 p. 291]. ALC. AVIT. c. Arr. 28 p. 11, 20 in -e dominicae generationis . . . commemorat. CASSIOD. inst. 6 p. 1117ᴰ in -e *codicis*. in psalm. 14, 1 *imaginem* in pandectis maioris -e collocari [*at* 86, 1 in corpore pandectae]. HYD. chron. II praef. in -e istius voluminis). ISID. orig. 1, 3, 6 librorum -a.

IV ***summum*** *i.* ***gravissimum*** *in persona vel re quadam*: **A** *de* ***animantibus:***

1 *i. q.* ***vita:*** **a** ***generatim:*** PLAVT. Asin. 132 -is te perdam ego et filiam (Bacch. 490 Mil. 371. *genetivi structura ex sermone iudiciali videtur sumpta, v. sub b p. 418, 67 al.*). Epid. 369 leno sceleratum -t suum imprudens alligabit (*i. pro pignore dabit.* HOR. carm. 2, 8, 6 obligasti perfidum votis -t. LIV. 26, 48, 12 obstringere periurio non se solum suumque -t, sed signa militaria et aquilas sacramentique religionem. QVINT. decl. 348 p. 371, 22 cum ad probationem rei -t suum obligaret. AMBR. Tob. 9, 34 fenerator pecuniae -t obligat, manum tenet, sortem ducit). PLAVT. Rud. 625 more antiquo in custodelam deae suum commiserunt -t (LIV. 26, 22, 6 sibi aliorum -a ac fortunas committi. CVRT. 6, 7, 9 -t suum permisisset. 9, 9, 1. LAMPR. Alex. 45, 7 quibus (*rectoribus provinciarum*) et fortunae hominum committerentur et -a). *cf.* OV. met. 8, 94 patrium tibi crede -t (PHAEDR. 1, 14, 15 -a vestra non dubitatis credere. CVRT. 6, 9, 21 cui -t meum credam?). PLAVT. Rud. 1346 Venus eradicet -t atque aetatem tuam (caput et aetas *infra l. 50*). Trin. 962 si -is res sit (TER. Phorm. 631 non -is eius res agitur, sed pecuniae. *cf.* CIC. Lael. 61 in quibus eorum [*voluntatibus amicorum*] aut -t agatur aut fama. SEN. contr. 7, 8 [23], 11 de -e agi). CARM. devot. Macr. sat. 3, 9, 10 uti vos eas urbes agrosque -a aetatesque eorum devotas consecratasque habeatis (CIC. Balb. 33 cum -t eius . . . consecratur. VERG. Aen. 3, 371 vittasque resolvit sacrati -is. LIV. 2, 8, 2 *lex de* sacrandoque cum bonis -e eius, qui regni occupandi consilia inisset. 3, 48, 5 *verba Verginii*: te . . . Appi, tuumque -t sanguine hoc *filiae* consecro. 10, 38, 3 ⟨eius⟩ -t Iovi sacratum esset [sacrum *coniecerunt*]. PLIN. paneg. 64, 3 *verbis* -t suum, domum suam . . . deorum irae consecraret. *cf.* LIV. 3, 55, 7 eius -t Iovi sacrum esset, familia . . . venum iret. *adde*: CIC. Balb. 33 *foedus* -is consecratione . . . confirmas. *v. L. Lange, Kleine Schriften, p. 91 sqq. de consecratione capitis*). CIC. dom. 145 me . . . atque meum -t ea condicione devovi. fin. 5, 64 pro salute patriae sua -a voverunt (VAL. MAX. 5, 6, 5. 6, 2 ext. 2 LVCAN. 7, 359 SVET. Cal. 14 FRONTO p. 6, 11 N.). OV. ars 3, 241 devovet et tangit dominae -t illa (met. 13, 330 meumque devoveas . . . -t. epist. 3, 94 devovit nati *Meleagri* spemque -tque parens. CVRT. 8, 6, 28 STAT. Theb. 10, 794. FLOR. epit. 1, 17, 7 diis manibus. TERT. anim. 39 totum filii -t reatui vovet. LAMPR. Heliog. 18, 3 utique inferis eius -t dicaretur devovereturque, per quem id esset factum. *cf.* CIC. dom. 145 devotionem -is mei). LIV. 5, 11, 15 neminem . . . qui illo die non -t, domum fortunasque L. Verginii ac M. Sergi sit exsecratus. 30, 20, 7 in se quoque ac suum ipsius -t execratum (39, 51, 12 in -t regnumque Prusiae. PLIN. epist. 2, 20, 6 iram deorum . . . in -t infelicis pueri detestatur). LIV. 10, 38, 10 iurare . . . carmine in execrationem -is familiaeque et stirpis composito. SEN. benef. 6, 35, 4 execraris enim illum et -t sanctum tibi dira precatione defigis. TER. Andr. 677 -is periclum adire (RHET. Her. 4, 53, 66 -is mei periculo. CIC. *22ies in oratt., ex. gr.* S. Rosc. 110 Verr. 3, 33. Caecin. 24 terrore mortis ac periculo -is. Balb. 25 in periculum -is atque in vitae discrimen. off. 2, 50. epist. 14, 4, 2 periculum fortunarum et -is sui. *al.* CAES. Gall. 7, 1, 5 civ. 3, 10, 6 NEP. Timoth. 4, 3. OV. trist. 4, 1, 65 insidias -isque pericula. VAL. MAX. 7, 3 ext. 6 PETRON. 138. QVINT. inst. 4, 2, 122 -is aut fortunarum. 5, 14, 3 decl. *5ies* PLIN. paneg. 48 FRONTO p. 235, 9 N. MAECIAN. dig. 40, 5, 36, pr. -is famaeve. ICTI *saep.* VVLG. I par. 12, 19. INSCR. Notiz. degli scavi 1890 p. 342). *cf.* CIC. Verr. 6, 157 hoc -is vitaeque discrimen (Rab. perd. 2 Deiot. 2

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VAL. MAX. 8, 1 amb. 1 QVINT. inst. 11, 1, 49 decl. 348 p. 370, 29 IVV. 14, 258 TAC. Germ. 12 APVL. apol. 26 met. 3, 4. 9, 10. 27. 41 COD. Theod. 9, 1, 19 pr. [COD. Iust. 9, 46, 10 *a. 423*]). PACVV. trag. 236 possum ego istam -e cladem averruncassere (CIC. Font. 44 ab huius nunc -e Gallorum impetus terroresque depellite. Cluent. 195 a filii -e. VAL. MAX. 6, 5, 3 tota illa tempestas ab utriusque fortunis et -e depulsa est). ACC. trag. 295 *cur* huius dubitem parcere -i? (360 haud dubitarit vitam offerre nec -i pepercerit. CIC. Verr. 6, 48 Font. 3 Sest. 120 Cael. 67 VAL. MAX. 8, 7 ext. 7 QVINT. decl. 383 p. 428, 16). RHET. Her. 4, 39, 51 aliorum famam depeculans, aliorum -t oppugnans (CIC. Quinct. 40 QVINT. inst. 11, 1, 62. *cf.* MET. CEL. Cic. epist. 5, 1, 1 fratrem . . . -e ac fortunis per te oppugnatum iri). *cf.* VAL. MAX. 8, 1 abs. 11 -t alterius petentem (QVINT. inst. 6, 3, 28 decl. 260 p. 62, 17 GREG. M. epist. 13, 50 p. 417, 4). CIC. Quinct. 8 qui -t alterius, famam fortunasque defendam (S. Rosc. 149 Tull. 50. Mil. 58 domini -t. ac. 2, 119 -t et famam. OV. Pont. 1, 4, 40 FRONTO p. 212, 5 N. *cf.* CIC. Rab. perd. 1 in hac defensione -is, famae, fortunarumque omnium. Mil. 81 sui se -is . . . defensorem). CIC. Quinct. 45 -t incolume (PHAEDR. 1, 8, 11). *cf.* Caecin. 20 quod videretur salvo -e fieri posse (Cluent. 42 Phil. 2, 99 OV. trist. 1, 2, 72). CIC. Quinct. 72 qui de -e decernit (Att. 10, 9, 2 utinam meo solum -e decernerem. *cf.* Sest. 1 reos de -e, de fama . . . dimicantes. Planc. 101 decertare pro meo -e vel vitae periculo. LIV. 2, 12, 10 ut in singulas horas -e dimices tuo). Rab. perd. 5 in tanta dimicatione -is, famae fortunarumque omnium (Balb. 23 qui *se* dimicationi -is, qui morti obiecerit. Mur. 8 prov. 23 Mil. 100). off. 1, 38 certamen honoris et dignitatis . . . -is et famae.

CIC. S. Rosc. 128 -i S. Roscii mederi. Verr. 3, 28 qui nostrae famae -ique consulant (AVELL. p. 55, 19 [*a. 378*] Hisacem . . . non bene -i consulturum, si). Verr. 4, 132 -i et fortunis tuis prospiceres. 4, 131 -i ac fortunis tuis providere. *cf.* Cluent. 67 auxilium -i ac fortunis suis petere. CIC. div. in Caec. 71 *accusatorem* non minus . . . de fama sua, quam . . . *reos* de -e ac fortunis suis pertimescere (SEN. epist. 96, 3 de -e timuisti). Verr. 6, 13 ad omnium liberorum -t et sanguinem pertineret (Caecin. 63 ad -t et vitam. PHAEDR. 3, 3, 7). Cluent. 20 vitae periculum et cotidianas -is insidias (OV. trist. 4, 1, 65). *cf.* CVRT. 6, 2, 4 comparatae in -t eius insidiae (6, 7, 31). 6, 9, 17 -i meo impias comparavit insidias. 6, 11, 6 cum insidiaretur -i regis et amici (8, 8. 6).

CIC. Cluent. 198 non minus de -e huius, quam de sua vita laborat. Sull. 84 meum -t obtuli pro patriae periculis omnibus (LVCR. 3, 1041 sponte sua leto -t obvius obtulit ipse *Democritus*. VERG. Aen. 5, 815 unum pro multis dabitur -t. LIV. 9, 9, 19 nos . . . vosque ceteri vilia haec -a luendae sponsionis feramus. DAMAS. epigr. 13, 6 seque suumque -t prior obtulit ipse). CIC. Sest. 26 vosque pro meo -e ad pedes lenoni impurissimo proiecistis (Att. 1, 16, 4 *ut* iugula sua pro meo -e . . . ostentarint. VAL. MAX. 7, 3, 5 pro periclitantium . . . -e. ORIGO Rom. chron. I p. 144, 15 daret pro -e suo dimidium vervecem). CIC. prov. 45 proscriptionem -is mei (*aliter p. 404, 71*). Pis. 34 mei -is conservandi causa (COLVM. 6, 5, 4 minimae partis [*sc. auriculae*] iactura -t *bestiae aegrae* conservatur. SIL. 3, 127 serva -t inviolabile *Teucris*. *cf.* CIC. Planc. 102 servatorem -is).

CIC. Pis. 49 pretio mei -is (VELL. 2, 6, 5 quod -is non dicam Gracchi, sed civis Romani pretium se daturum. SIL. 9, 26). off. 3, 107 pactum pro -e pretium (*cf.* OV. am. 1, 8, 63 -is mercede. CVRT. 4, 1, 12 licemini hostium -a [*sc. pretium pro vita pronuntiantes*]. 9, 6, 11 tuo vero -e ignobilem vicum emi. SIL. 15, 816 Cannas pensavimus . . . tecum [*i. Hannibale*] fraterno [*Hasdrubalis*] -e. QVINT. decl. 253 p. 36, 22 bene tamen redimi -e unius civis pacem putarem). CIC. Pis. 56 prodebas -t et salutem meam. 75 in hominis -t ille tam crudelis. 84 quorum omnium -a regi Cotyi vendidisti (MANIL. 4, 225 nunc -t in mortem vendunt et funus harenae [*i. ad gladiatorium munus*]. *cf.* CIC. Pis. 86 in venditione mei -is. FLOR. epit. 1, 18, 21 medicum venale regis *Pyrrhi* -t offerentem). CIC. Planc. 97 custodiam mei -is dimittere (101. Phil. 7, 24 excubias et custodias mei -is. PLIN. paneg. 67 *si* a custodia tui -is oculos dimoverent. *cf.* CIC. p. red. in sen. 35 custos -is. Phil. 12, 25 VVLG. I reg. 28, 2). CIC. Mil. 99 cur non id meo -e potius luitur quam Milonis (LIV. 9, 5, 5 PAVL. FEST. p. 78 VAL. MAX. 1, 7, 3 CVRT. 3, 8, 6 SEN. epist. 95, 31 SVET. Cal. 37. SATVRN. dig. 48, 19, 16, 4 -e luendum vel minore supplicio. COD. Theod. 16, 1, 4 [*et* 16, 4, 1 *a. 386*] -e ac sanguine. poenas luere *v. p. 418, 79*). *cf.* LIV. 28, 32, 4 XXX hominum -bus expiasse VIII milium . . . noxam (VAL. MAX. 7, 2, 5). SEN. nat. 2, 36 *necessitatem* si sacrificiis aut -e niveae agnae exorari iudicas. Oed. 510 cuius -e placemus deos. PETRON. 105 cuius -bus debeat navigium lustrari. CIC. Brut. 277 cum pestem -is sui, cum iudicia mortis se comperisse *diceret*. CATVLL. 66, 40 adiuro teque tuumque -t (SIL. 8, 106 iuro. 10, 385. APVL. met. 3, 14 adiuro enim tuum mihi carissimum -t). OV. trist. 5, 4, 45 per -t ipse suum solitus iurare tuumque (SIL. 10, 437 MART. 9, 48, 2 IVV. 6, 17. VLP. dig. 12, 2, 5, 4 si ego detuli, ut per deum iurares, tu per -t tuum iurasti. VVLG. Matth. 5, 36 neque per -t tuum iuraveris). *cf.* OV. met. 1, 763 perque suum Meropisque -t . . . oravit. *de* epist. 3, 107 *v. p. 418, 52.* VERG. Aen. 4, 699 Stygioque -t damnaverat Orco (LVCAN. 5, 205 Pompei damnare -t. SIL. 11, 161. 15, 649 [*om. codd.*]. VVLG. Dan. 1, 10 condemnabitis -t meum regi. *cf.* OV. fast. 6, 452 sit -is damno Roma soluta mei. *aliter* -t damnatum *p. 405, 53 sq.*). PROP. 3, 22, 31 nec cuiquam absentes arserunt in -t ignes exitium nato matre movente suo. OV. met. 9, 296 meumque (*parturientis Alcmenae*) quae donare -t Iunoni vellet iniquae *Lucina* (fast. 6, 593 et -t et regnum facio dotale [*i. donum dotis*] parentis. QVINT. decl. 294 p. 167, 2 -tne meum tam cito donastis?). OV. met. 15, 505 hostilique -t prece detestatur euntis (*cf.* LIV. 39, 10, 2 in -t eorum detestari minas periculaque). trist. 4, 5, 21 tutare -t nulli servabile, si non, qui mersit Stygia, sublevet illud aqua (5, 13, 10 tueare. QVINT. inst. 9, 2, 74. *cf.* ASCON. tog. cand. p. 85 -t eius a se protectum). OV. Ib. 392 inque -t domini *Vlixis* qui (*Melanthius*) dabat arma procis. CIRIS 386 -i Scylla est inimica paterno. LIV. 2, 52, 5 in multa temperarunt tribuni . . . ea in -t vertit *Coriolanus* (*sc. ad mortem ignominia coactus*). 24, 5, 9 coniuratio in tyranni -t facta (CVRT. 8, 8, 21 initi consilii in -t regis). 25, 16, 6 nisi imperatoris . . . -e ac sanguine foedus cum hostibus sanxisset (FLOR. epit. 4, 2, 55 foedus amicitiae. *aliter p. 420, 16*). 26, 3, 11 litteras miserabiliter pro fratris -e scriptas. VAL. MAX. 1, 7 ext. 2 praeparati iam adversus -t suum veneficii. CVRT. 6, 9, 5 *quosdam* in -t meum subornavit (PLIN. paneg. 42 in -a dominorum servos subornantem. *cf.* EVTR. 2, 14, 1 quae contra -t eius [*Pyrrhi*] medicus spopondisset). CVRT. 10, 1, 27 *potentiam* in -t nobilissimi et insontis exercuit. ASCON. Mil. p. 35 quod -t suum ulti essent. LVCAN. 8, 101 mallem felicibus armis dependisse -t. 9, 666 *Athena* fratri *Perseo* pacta -t monstri. OCTAVIA 133 pretium stupri iustae maritum coniugis poscit -t (capta *codd., corr. Gronov*). PLIN. nat. 34, 38 -e tutelarios cavere pro *pretio signi*. QVINT. decl. 331 p. 302, 3 -e periclitatus sit (p. 305, 5. 7. 24. APVL. met. 8, 31 -is periclitatum. MART. 6, 26, 1 *v. l. 53*). QVINT. decl. 334 p. 316, 5 si non satis momenti publica pericula habent, vestri respectu -is inquirite. IVV. 12, 49 quis audet argento praeferre -t rebusque salutem? SVET. Nero 49 ne potestas cuiquam -is sui fieret (APVL. met. 10, 8 mancipabatur potestas -is in manum carnificis). vita Lucani p. 51 intemperans *Lucanus*, ut Caesaris (*Neronis*) -t proximo cuique iactaret. FLOR. epit. 3, 1, 4 potitus Hiempsalis -e *Iugurtha*. PANEG. 3, 18 de perduellibus ultionem non armis, non exercitu -is . . . fecistis. 9, 20 *Cinna et Marius* non solo se Octavii consulis -e satiarunt. PS. CIC. exil. 7 famam fortunas familiam liberos -t corpus *abicere*. VVLG. Dan. 13, 55 mentitus es in -t tuum (13, 59). BENED. reg. 65, 18 cuius periculi malum illos (*noxios*) respicit in -e.

nota oppositionem ludumque notionis: VAL. ANT. hist. 6 'expiabis' . . . dixe *Iovem* '-e fulgurita.' regem respondisse 'caepicio', Iovem rursus 'humano' (*cf.* MACR. sat. 1, 7, 34 responso Apollinis . . . praeceptum est, ut pro -bus [*i. vita hominum*] -bus supplicaretur). CIC. de orat. 3, 10 Antonii in ipsis rostris . . . positum -t illud fuit (*sc. abscisum*), a quo erant multorum civium -a servata (*cf.* VAL. MAX. 5, 3, 4 se -t ferre *Ciceronis abscisum,* quod pro -e eius quondam peroraverat. SEN. suas. 6, 19): CIC. epist. 1, 9, 15 ut Apelles Veneris -t et summa pectoris politissima arte perfecit, reliquam partem corporis incohatam reliquit, sic quidam homines in -e meo (*i. in servanda vita ac condicione civili*) solum elaborarunt, reliquum corpus (*i. condicionem rei familiaris*) imperfectum ac rude reliquerunt.

inter propriam et translatam notionem consulto ludunt: CIC. Mil. 30 *ut vim* a corpore, a -e, a vita sua propulsarent. VERG. Aen. 3, 371 *v. p. 416, 52.* OV. ars 3, 241 *v. p. 416, 63.* epist. 3, 107 perque tuum nostrumque -t, quae iunximus una, . . . iuro. MART. 6, 26, 1 periclitatur -e Sotades noster. reum putatis esse Sotaden? non est . . . lingit.

b ***speciatim in iudiciis sim., quibus de vita vel de graviore poena rei agitur*** (*postea de quolibet iudicio, quo de persona contendebatur*): PLAVT. Aul. 700 ubi de -e meo sunt comitia (Pseud. 1232 Pseudolus mihi centuriata habuit -is comitia. Truc. 819 meo illic nunc sunt -i comitia. CIC. leg. 3, 35 neque tributa -is comitia rata esse posse). LEX Cato or. frg. 57 (Fest. p. 241) probrum virginis Vestalis ut -e puniretur (LIV. 3, 55, 14 tergo ac -e puniretur. SEN. contr. exc. 5, 8. 6, 5. QVINT. inst. *quater* decl. *13ies* PLIN. epist. 8, 14, 23 SVET. Tib. 60 Otho 1 Vit. 14 POMPON. dig. 1, 8, 11 ICTI *passim.* GELL. 9, 15, 7 CALP. decl. 15 MIN. FEL. 28, 8 EDICT. imp. Maxim. et Diocl. coll. Mos. 15, 3, 6 CAPITOL. Aur. 25, 7 VOPISC. Aurelian. 49, 4 INST. Iust. 4, 18, 8 LEX Burg. Rom. 4, 1. 18, 1. *nota*: VLP. dig. 38, 2, 14, 6 *si* eum -is puniri desideravit [48, 20, 5 pr.; *idem abl. 6ies*]). CIC. Verr. 5, 85 poenam -is constitutam (Cluent. 128 dom. 45 CAES. Gall. 7, 71, 6 OV. fast. 3, 845 PAVL. FEST. p. 48 CVRT. 8, 14, 12 QVINT. decl. 331 p. 301, 28 IVV. 13, 174. VENVL. dig. 48, 2, 12, 4 pecuniaria poena . . . vel etiam -is. ICTI *passim, nota*: VLP. dig. 50, 16, 131, 1 non tantum pecuniaria verum -is et existimationis. MARCIAN. dig. 48, 19, 11, 3 -is poena est bestiis obici vel alias similes poenas pati vel animadverti. MOD. dig. 48, 9, 9, 1 *syn.* ultimo supplicio. LAMPR. Alex. 45, 6 INST. Iust. 4, 18, 10 INSCR. Notiz. degli scavi 1890 p. 340). SALL. Iug. 69, 4 -e poenas solvit (SEN. Ag. 1001 persolvet. CVRT. 7, 10, 10). VARRO rust. 1, 2, 19 ut Libero . . . hirci immolarentur, proinde ut -e darent poenas (VELL. 2, 4, 1). TAC. ann. 12, 19 poenas -e expenderet (APVL. met. 9, 42 pensurum). 12, 54 -e poenas luerent (13, 35 SVLP. SEV. chron. 1, 11, 5. 1, 18, 2). LIV. 4, 15, 4 decemviros bonis exilio -e multatos (FLOR. epit. 3, 11, 2 SIDON. epist. 1, 7, 12). VAL. MAX. 1, 7, 7 supplicium -is (SVET. Galba 12 LACT. inst. 2, 9, 23 AVG. civ. 2, 24 p. 87 COD. Iust. 1, 3, 53 [54] pr. 1, 3, 54 [56], 11. 9, 13, 1 pr. NOVELL. Iust. 143 praef.). SEN. Med. 297 -e supplicium lues. CALL.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dig. 48, 19, 28, 3 -e plectendi (EDICT. imp. Sept. Sev. Vlp. dig. 47, 12, 3, 7 MACER dig. 48, 11, 7, 3 COD. Theod. 10, 10, 13 *a. 380.* RVFIN. hist. 2, 9, 3 [ἐκαρατομήθησαν]). COD. Theod. 9, 38, 2 (*a. 353*) quae -e vindicantur. COM. pall. inc. 57 obicitur crimen -is (AMM. 22, 3, 6. *cf.* 18, 8, 12 miles quidem discriminato -e). LVCIL. 783 minitari aperte, -is dicturum diem (LIV. 3, 11, 9). de capite: LEX Corn. (coll. Mos. 1, 3, 1 *cf.* CIC. Cluent. 148) *praetor* uti quaerat . . . de -e *sicarii* (CIC. de orat. 1, 183 quaereretur de duobus civium -bus [*i. de vita duorum hominum*]. QVINT. decl. 291 p. 162, 1). *cf.* CIC. leg. 3, 11 de -e civis nisi per maximum comitiatum... ne ferunto (dom. 43 legem nominatim de -e civis indemnati tulisti. 68 Sest. 65. 73. leg. 3, 44 rogari. rep. 2, 61 statui. *nota*: LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 122 queive ob -t c(eivis) R(omani) referundum pecuniam ... ceperit). CIC. Quinct. 31 de -e suo ... causam esse dicturum (S. Rosc. 5 pro -e et fortunis. Deiot. 1). de orat. 1, 182 causam contentionemque ... de ordine, de civitate, de libertate, de -e hominis consularis. *cf.* Quinct. 32 causam -is ... diceret (71. 95 p. red. ad Quir. 11 de orat. 1, 181. 3, 211 Brut. 47. epist. 9, 21, 1 -is aut famae. NEP. Iph. 3, 3 Phoc. 2, 3 SOL. 53, 16 LACT. mort. pers. 22, 3). Quinct. 44 de -e alterius *non* libenter iudicat ... contra -t non didicit dicere (Rab. perd. 12 *lex Gracchi* ne de -e civium Romanorum iniussu vestro [*populi*] iudicaretur. Verr. 3, 33 har. resp. 13. Sest. 73 de -e non modo ferri, sed ne iudicari quidem posse nisi comitiis centuriatis [Sest. 65. *ibid.* rogari]. POMPON. dig. 1, 2, 2, 23 de -e civis Romani iniussu populi... ius dicere. TERT. idol. 17 neque iudicet de -e alicuius vel pudore... neque damnet neque praedamnet *christianus*. CAPITOL. Aur. 10, 6 LAMPR. Alex. 66, 4. *nota*: LIV. 26, 3, 8 vel -is vel pecuniae iudicasset privato). CIC. Verr. 4, 135 de suo -e iudicium fieri (Mil. 7. LIV. 3, 53, 10 de -e nostro fortunisque. QVINT. inst. 5, 11, 12. *nota*: CIC. Balb. 6 in iudicium -t Cornelii, factum Pompei vocatur). Verr. 4, 152 praeiudicium ... de -e C. Verris. *cf.* Q. Rosc. 16 privata iudicia summae existimationis et paene dicam -is (Verr. 6, 141. Planc. 31 in iudicio -is ... in dimicatione fortunarum. Caec. 9 Cluent. 192 har. resp. 13 prov. 24 Rab. Post. 47 de orat. 1, 231 Brut. 135 epist. 3, 10, 5. 7, 30, 3 Tusc. 1, 71 off. 2, 51 NEP. Epam. 8, 5. LEX Iul. repet. [dig. 48, 11, 7 pr.] *ob* iudiciumve -is pecuniaeve faciendum vel non faciendum. PLIN. nat. 7, 200 QVINT. decl. 331 *sexies*). CIC. Verr. 3, 77 sententiam de -e civis ferat (Catil. 4, 10 LIV. 23, 3, 3 VAL. MAX. 3, 8 ext. 3. 7, 2 ext. 1 SEN. clem. 1, 21, 2 epist. 4, 7. *cf.* CIC. dom. 46 de eius -e liberis fortunis omnibus ... suffragium ferre). CIC. Verr. 4, 133 sponsio fit de -e ac fortunis tuis. LIV. 23, 3, 6 citari singulos senatores iubebo, de quorum -e vos consulam. VAL. MAX. 6, 2, 4 de Manilii -e in consilium iudices mittam. SEN. benef. 2, 12, 2 de -e consularis viri soccatus audiebat *imperator Caesar*. QVINT. decl. 383 p. 428, 23 litigatorem *litium pecuniariarum* esse non reum, non qui de -e sortiatur. TAC. ann. 13, 32 prisco instituto propinquis coram de -e famaque coniugis cognovit et insontem pronuntiavit. AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 25 inter duos, hoc est accusatorem et reum ... de -e decernentes.

RHET. Her. 1, 11, 18 *Teucer Vlixem* -is arcessit (CIC. inv. 2, 97 Deiot. 30 SALL. Iug. 73, 5 QVINT. decl. 313 p. 228, 11. 12). RHET. Her. 4, 24, 33 at eum vos iurati -e damnastis (CIC. Verr. 6, 109 Tusc. 1, 98. LIV. 27, 34, 1 temeritatem consulum ipsorum -bus damnasse *deos*. SVET. Tib. 61 Claud. 39 Nero 10 VLP. dig. 28, 3, 6, 6. 12. 29, 1, 11 pr. 48, 24, 1 COD. Theod. 9, 42, 4 [*a. 358*] *bis*. AMM. 14, 5, 3 SVLP. SEV. chron. 2, 1, 8. 2, 50, 8 SIDON. epist. 1, 7, 1 INST. Iust. 4, 18, 5.

in imagine: CIC. Tusc. 1, 50 animos ... quasi -e damnatos morte multant *qui eos immortales esse negant*). CIC. Quinct. 32 ipse se capitis damnaret (CAES. civ. 3, 83, 4. 3, 110, 3 NEP. Alc. 4, 5 Chabr. 3, 1 Eum. 5, 1 Paus. 3, 4 Phoc. 3, 2 LIV. 26, 33, 3. 39, 35, 8. 39, 36, 2. 39, 43, 2. 45, 24, 3 SEN. dial. 3, 2, 3 PLIN. nat. 6, 90 QVINT. decl. 331 p. 300, 8. p. 301, 27. p. 304, 5 SVET. Cal. 2 APVL. met. 10, 5 PORPH. Hor. carm. 2, 14, 19 AMM. 30, 8, 3 SVLP. SEV. chron. 2, 29, 3. 2, 51, 2 PS. SEN. mon. 109). CIC. Rab. perd. 12 -is condemnari (de orat. 1, 233 LIV. 45, 10, 14 FEST. p. 238 SVET. Dom. 11). CIC. inv. 2, 60 reum -is (Deiot. 1 Rab. perd. 31 rep. 5, 2 CVRT. 6, 10, 30. 7, 2, 6 SEN. benef. 3, 9, 2 QVINT. inst. 12, 10, 70. decl. 331 p. 303, 8 qui reus -is accusatur. PLIN. epist. 5, 1, 7. 7, 6, 7 SVET. Tib. 2 APVL. met. 3, 7 PAPIN. dig. 48, 2, 21 VLP. dig. *ter*. AMM. 19, 12, 10. 14. 28, 1, 57. 29, 3, 7 AVG. civ. 2, 21 p. 82). CIC. Cluent. 116 ut lis haec -is aestimaretur. *ibid.* lis -is. CIC. Cluent. 182 in filii -t quaestionem habere (TAC. ann. 2, 30 EDICT. imp. Anton. Pii Call. dig. 48, 18, 15, 1 CHAR. dig. 48, 18, 10, 2). SEN. contr. 7, 1 (16), 14 quidam tam mites sunt, ut non possint in -t ne testimonium quidem dicere (VLP. dig. 38, 2, 14, 5. *cf.* QVINT. inst. 11, 1, 69 contra -t diceret). POMPON. dig. 1, 2, 2, 16 ne possent in -t civis Romani animadvertere iniussu populi (*cf.* 1, 2, 2, 18 *dictatoribus* etiam -is animadversio data est). VLP. dig. 48, 18, 1, 7 in -t civium torqueri *servum* (ICTI *saep.* AMM. 28, 1, 55 lacerabat. LEX Visig. 6, 1, 3 in -e dominorum *bis*). PAVL. sent. 5, 23, 10 qui *iudex* in -t fortunasque hominis pecuniam accepit (*v.* LEX Iul. munic. *supra l. 13*). dig. 48, 18, 18, 6 servus in -t *domini*... interrogari non potest (*saep.* CHAR. dig. 48, 18, 10, 2 VOPISC. Aurelian. 9, 4). CIC. opt. gen. 21 cum ipse *Aeschines* a Demosthene esset -is accusatus (VARRO ling. 6, 90 LABEO dig. 38, 2, 51. QVINT. decl. 331 9ies. CLEM. dig. 37, 14, 10 ICTI *passim*. EDICT. imp div. fratr. dig. 37, 14, 17 pr. APVL. apol. 100. *in imagine de re non animanti*: CIC. fin. 2, 27 *ut cupiditatem* tamquam -is accuset). *adde*: LIV. 8, 32, 9 accusatorem -is sui. LABEO Clem. dig. 37, 14, 10 -is accusationem eam esse, cuius poena mors aut exilium esset (*cf.* COD. Theod. 9, 1, 14 [*a. 383*] cuiusquam -t accusatione pulset). NEP. Milt. 7, 6 -is absolutus pecunia multatus est (Paus. 2, 6 accusatus -is absolvitur, multatur tamen pecunia. *cf.* GLOSS. IV 31, 32 -e absolutus: -is periculo liberatus. 215, 15 [solutus *cod.*]. 316, 24. V 355, 46. 47 periculo absolutus). LIV. 2, 52, 5 in multa temperarunt tribuni; cum -is anquisissent, duo milia aeris ... multam edixerunt (26, 3, 7 cum bis pecunia anquisisset, tertio -is se anquirere diceret). 8, 33, 17 -e anquisitum ob rem bello male gestam de imperatore ... esse (26, 3, 6). SEN. benef. 6, 1, 1 -e agam (PS. SEN. mon. 95). QVINT. inst. 6, 1, 25 Milonem pro -e suo supplicantem (11, 1, 43 orantem pro -e). PAPIN. dig. 46, 1, 53 -is postulati. PANEG. 12, 45 culpam -is.

inde caput *i. q. poena capitis*: CATO or. frg. 18, 2 sacra stata sollemnia -e sancta deseruisti (CIC. Att. 10, 1, 2 *Solo* legem ... -e sanxit. rep. 4, 12 duodecim tabulae cum perpaucas res -e sanxissent. leg. 3, 46 *ut* vis -e ... sanciatur. VARRO rust. 2, 5, 4 LIV. 7, 16, 8 AVG. civ. 2, 9 p. 63. 2, 12 p. 66). QVINT. decl. 331 p. 302, 30 obiecisti, quod lex morte dignum putavit, quod lex -e taxavit. CAPITOL. Opil. 12, 11 delatores ... -e affecit. *i. q. crimen capitale* (*v.* capitulum *p. 352, 74*): ARNOB. nat. 7, 33 actores *turpium rerum* inhonestos esse ius vestrum et inter -a computari iudicavit infamia. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 1 accusationis ... gravissimum -t (2, 31 ad illud iam nequissimum incusationis eius -t ... veniendum est). ACT. Archel. 25, 12 ad illud -t recurram, quod obiecit adversarius.

2 *summa iuris personarum*, **condicio civilis, status** *civis*: *de servis manumissis; accedit fere ad notionem 'libertas'*: PLAVT. Merc. 153 liberum -t tibi faciam ⟨cis⟩ paucos menses (SCHOL. Hor. carm. 3, 5, 42 *p. 421, 30*). Most. 211 pro tuo -e quod dedit perdiderit tantum argenti (242 pro illius -e quod dedi. 300 Poen. 24. 519 quom argentum pro -e dedimus, nostrum dedimus, non tuum [*loquuntur homines pauperes liberique, at conicias libertos eos fuisse*]. IVLIAN. dig. 41, 4, 10 PAVL. dig. 24, 1, 28, 1). PLAVT. Persa 36 pendam (SEN. benef. 2, 21, 2). Pseud. 225 numeras (SEN. epist. 80, 4). Rud. 929 pollicitabor. PETRON. 57 mille denarios pro -e solvi (AFRIC. dig. 33, 8, 16 pr. quidquid enim pro -e servi praestitum sit). PAPIN. dig. 15, 1, 50, 3 *pecunia* pro -e servi facta. *aliter*: PLAVT. Capt. 229/30 vides pro tuo caro -e carum offerre meum ⟨me⟩ -t vilitati (*loquitur in servitutem se tradens*). INST. Iust. 1, 16, 4 servus autem manumissus -e non minuitur, quia nullum -t habuit (*cf.* THEOPHIL. inst. Iust. 3, 17 pr. οἱ οἰκέται ἀπρόσωποι ὄντες ἐκ τῶν προσώπων τῶν οἰκείων δεσποτῶν χαρακτηρίζονται). *nota lusum propriae et translatae significationis*: PLAVT. Pseud. 175 hodie experiar, quae -i (*i. libertati*), quae ventri operam det, quae suae rei, quae somno studeat. SEN. contr. 7, 6 (21), 7 servus *libertate donatus* ... tergus ⟨et⟩ -t suum deliciis praesentibus praetulit. *de civibus liberis*: CIC. dom. 33 ut nihil de -e civis aut de bonis sine iudicio senatus aut populi ... detrahi possit. SEN. contr. exc. 3, 5 tam longum tibi ius in -t civis permissum? PAVL. dig. 48, 1, 2 per has enim poenas (*sc. mortem et exilium*) eximitur -t de civitate. COD. Theod. 9, 42, 9 pr. (*a. 280*) per rescissionem (*fere i. q. 'deminutionem'*) -is.

inde **capite deminuere** (-is deminutio): PAVL. FEST. p. 70 deminutus -e appellatur, qui civitate mutatus est, et ex alia familia in aliam adoptatus et qui liber alteri mancipio datus est et qui in hostium potestatem venit et cui aqua ignique interdictum est. GAIVS inst. 1, 159 est autem -is deminutio prioris status permutatio (dig. 4, 5, 11) eaque tribus modis accidit, nam aut maxima est -is deminutio aut minor, quam quidam mediam vocant, aut minima (inst. 1, 160—162 CALL. dig. 50, 13, 3 VLP. reg. 11, 10—13 PAVL. dig. 4, 5, 5. 11 INST. Iust. 1, 16, *ubi fusius de his tribus deminutionibus. cf.* AVSON. 336, 65 -isque minutio triplex). VLP. dig. 4, 5, 6 -is enim minutio privata hominis et familiae eius iura, non civitatis amittit. COD. Iust. 3, 33, 16, 3 tali -is deminutione, quae vel libertatem vel civitatem Romanam possit adimere. ISID. orig. 10, 54 captus, captivus dicitur, quasi -e deminutus (*sc. deminutione quae dicitur maxima*); ingenuitatis enim fortuna ab eo excidit, unde et iuris peritis -e deminutus dicitur. GLOSS. II 97, 19 -is deminutio: κεφαλῆς ἐλάττωσις. *de re v. Leonhard, PW. III 1523.* CIC. top. 18 *mulier* quae se -e numquam deminuit. 29 qui -e non sunt deminuti (EDICT. praet. Vlp. dig. 4, 5, 2, 1 qui quaeve ... -e deminuti deminutae esse dicentur). GAIVS inst. 1, 170 *tutore* mortuo aut -e deminuto. 3, 21. 3, 27 *bis*. 3, 51 si neque ipsa patrona neque liberta -e deminuta sit, ex lege XII tabularum ad eam hereditas pertinet. 4, 38 -e deminutus ... velut mulier per coemptionem, masculus per arrogationem. ICTI *passim*. *iocose de re v. p. 416, 4.* POMPON. dig. 38, 16, 4 quorum parens -e minutus est (ICTI *passim, velut* VLP. dig. 2, 4, 10 patronum autem accipimus etiamsi -e minutus sit, vel si libertus -e minutus. PAVL. dig. 4, 5, 5, 1 qui deficiunt *ad hostem*, -e minuuntur. DIG. 4, 5 *tit.* de -e minutis. PAVL. dig. 4, 5, 3 pr. liberos, qui arrogatum parentem secuntur, placet minui -t, cum ... familiam mutaverint. LIV. 39, 19, 5 utique Feceniae Hispalae -is (datio *codd.*) deminutio, gentis enuptio, tutoris optio item esset, quasi ei vir testamento dedisset (*pro praemio haec dari annotandum*). ICTI *pas-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim, ex. gr. GAIVS inst. 1, 158 agnationis quidem ius -is deminutione perimitur (1, 163. 3, 26. 27. VLP. dig. 38, 17, 2, 19 ius consanguineae ...-is deminutione amittit). 3, 83 *res* quae per -is deminutionem pereunt, quales sunt usus fructus, operarum obligatio ... lites contestatae (3, 84 dig. 33, 1, 8 *saep.* VLP. dig. 7, 4, 1 *al.*). 3, 153 -is deminutione solvi societatem, quia civili ratione -is deminutio morti coaequatur. VLP. dig. 4, 5, 2 pr. pertinet hoc edictum ad eas -is deminutiones, quae salva civitate contingunt (PAVL. dig. 4, 5, 5, 2). 17, 2, 63, 10 intereunt autem homines quidem maxima aut media (*v. p. 420, 58 sqq.*) -is deminutione aut morte. PAVL. dig. 37, 1, 6, 1 *liberi* propter -is deminutionem desierunt sui heredes esse (*sim.* GAIVS inst. 3, 27 dig. 38, 16, 13 VLP. dig. 38, 16, 1, 4 *al.*). COD. Iust. 3, 33, 17 pr. -is deminutione filii magna vel media vel morte vel emancipatione. THEOPHIL. inst. Iust. 1, 16 *tit.* de -is deminutione, περὶ ἀρχῆς ἐλαττουμένης. 1, 15, 3 πάσαις ταῖς -is deminutiosin (*sic cod. L*[1]). 3, 5, 1 ὑποστάντες -is deminutiona (*sim. saepius*). -is minutio *passim ap.* ICTOS. *singula v. Vocab. iurisprud. sub III A. cf.* INST. Iust. 1, 16 *tit.* de -is minutione. TERT. spect. 22 quadrigarios scaenicos *aliosque* .... manifeste damnant ignominia et -is minutione, arcentes curia, rostris, senatu, equite ceterisque honoribus omnibus. *speciatim de servitute vel captivitate*: CAES. civ. 2, 32, 9 *sacramentum militum* deditione ducis et -is deminutione sublatum est. LIV. 22, 60, 15 deminuti -e, abalienati iure civium, servi Carthaginiensium facti (*sc. captivi*). *de poenarum vario genere*: VLP. dig. 28, 3, 6, 7 qui deportatur ... -e minuitur. COD. Theod. 3, 30, 4 (*a. 331*) -is deminutione plectantur et desinant cives ⟨esse R⟩omani. PANEG. 12, 25 *summorum virorum* bona publicata, -a deminuta. *sim.* minor capitis: HOR. carm. 3, 5, 42 coniugis osculum parvosque natos ut -is minor (*i. captivus*) ab se removisse (SCHOL. *l. l.* servi enim minores -is vocantur, eo quod non habent liberum -t). *inde* caput *latiore sensu fere i. q. fama, opinio de homine*: CIC. Verr. 3, 57 qua in re ipsius praetoris -t existimatioque ageretur. 3, 173 *ne quid* contra -t suum aut existimationem valere posset. IVV. 6, 49 auratam Iunoni caede iuvencam, si tibi contigerit -is matrona pudici. TAC. hist. 4, 42 appetitumque *ut* morsu (*i. calumnia*) Pisonis -t obiectaret. CARM. epigr. 1733, 3 (*Viennae*) sacra capud flo⟨ruit ... s⟩ponsa et disci⟨pula⟩.

3 ***homo princeps vel auctor alicuius rei***: *cf.* SERV. auct. Aen. 11, 361 quia qui ductor et princeps rei gestae fuerat, -t a veteribus dicebatur (Aen. 12, 600). -t est *cum dativo rei*: PLAVT. Asin. 728 ego -t huic argento fui hodie reperiundo. TER. Ad. 568 te esse huic rei -t. *alicui*: MART. 3, 66, 4 illud (*Pompeius*) laurigeros ageres cum laeta triumphos, hoc tibi, Roma, -t (*Cicero*) cum loquereris erat. PRVD. perist. 11, 80 ipsum *senem* christicolis esse -t populis. *cum genetivo rei incorporalis*: PLAVT. Bacch. 829 scelerum -t (Curc. 234 Mil. 494 Pseud. 446. 1054 Rud. 1098 MAR. VICTOR aleth. 2, 58 *de diabolo.* 3, 171). Pseud. 132 periuri -t (Rud. 1099). VERG. Aen. 11, 361 -t horum et causa malorum (PS. AMBR. laps. virg. 2, 5 *et* NICET. virg. laps. 5 *de virgine. contra mutato versu*: HIER. epist. 127, 10 -t horum et causa bonorum. *adde*: VERG. Aen. 12, 600 se causam clamat crimenque -tque malorum [PAVL. PETRIC. Mart. 2, 612]. ACT. Archel. 77, 15 Iudas, malorum -t ... effectus est sceleris pater. DRAC. laud. dei 1, 460 -t omne malorum. 2, 580 Paulus erat -t extans grande malorum). PROP. 2, 24, 6 non ego nequitiae dicerer esse -t. LIV. 5, 39, 12 senatus -t publici consilii (8, 31, 7 in -t consilii, in ducem incurrere). VAL. MAX. 5, 3, 4 -t Romanae eloquentiae. *v. p. 399, 67.* SVET. Tib. 37 -a factionum ... relegavit. LACT. inst. 6, 9, 13 *deus* virtutis ac doctrinae -t *v. p. 424, 60.* AMM. 30, 4, 19 ipsa -a splendoris ingressa alia secum advocatorum simulacra inducunt. VVLG. prov. 17, 14 qui dimittit aquam, -t est iurgiorum. Col. 2, 10 *Christus* est -t omnis principatus et potestatis. BACHIAR. fid. 1 Abraham -t fidei. *ibid.* -t haeresis Balaam (GREG. TVR. dorm. 6 -t autem huius haeresis fuerunt Theodorus et Gaius episcopi). AVG. serm. ed. Mai 2, 1 morbi princeps, languoris magister, pestilentiae -t. PAVL. NOL. carm. 10, 44 summae -t *deus.* 25, 88 *ne* pestiferae nequam sis -t illecebrae. ZACCH. 3, 7 totius perfidiae -t ac fallaciae *diabolus.* NICET. vigil. 8 p. 65, 1 criminum -t diabolus. SIDON. epist. 8, 6, 4 studiorum omnium -t ... litterarumque. VAL. CEM. hom. 18, 3 sublato coniuratae virtutis -e omne bellum posse finiri. ENNOD. opusc. 2, 95 p. 316, 21 Musa, dictorum -t optimorum. ALC. AVIT. carm. 4, 608 vosque -t generis, fecundo semine prolem spargite. *cum genet. gerundii* (*gerundivi*): CIC. Flacc. 42 -t est omnium Graecorum concitandorum. LIV. 35, 36, 7 ut -t agendae rei esset, regii generis aliquem ... assumendum. *cum genet. nominum actionis*: BELL. Hisp. 33, 3 Scapula, totius seditionis [familiae et libertinorum] -t. LIV. 8, 19, 13 animadversum in eos, qui -a coniurationis fuerant (9, 26, 7. 10, 1, 3 -aque coniurationis eius ... virgis caesi ac securi percussi. 39, 17, 7 CVRT. 6, 10, 6). TAC. hist. 1, 5 -e defectionis ablato. TERT. nat. 2, 5 is est -t facti. HIER. vita Pauli 1 alii asserunt Antonium huius propositi -t (*ibid.* principem istius rei). PASS. Petr. 2 perditionis -t scilicet antichristus Nero, consummata iniquitas. *c. genetivo personarum* (-t coniurationis *v. supra l. 76*): LIV. 3, 38, 10 iam -t fieri libertatem repetentium. 10, 6, 4 ipsa -a plebis, consulares triumphalesque plebeios (VVLG. Am. 6, 1 optimates -a populorum. BACHIAR. fid. 7 *doctores* sunt -a populi; *syn.* columna). LIV. 25, 16, 5 Flavus Lucanus fuit -t partis eius Lucanorum ... quae cum Romanis stabat. VELL. 2, 101, 2 hominum *v. infra l. 50.* ITALA (Priscill. tract. 1, 34. 6, 108 Aug. serm. ed. Mai 20, 3 divers. quaest. 57, 1) *et* VVLG. I Cor. 11, 3 omnis viri -t Christus est, -t autem mulieris vir, -t vero Christi deus (*cf.* CYPR. hab. virg. 22 VVLG. Eph. 5, 23). AMM. 28, 1, 54 -t sontium. OPTAT. 2, 4 p. 36, 15 omnium apostolorum -t Petrus (7, 3 p. 172, 7). VVLG. num. 7, 2 principes Israel et -a familiarum (II par. 5, 2). 10, 4 principes et -a multitudinis. I par. 9, 34 -a Levitarum per familias suas principes. AVG. civ. 7, 28 p. 311 dicitur -t deorum Ianus, -t dearum Tellus (MART. CAP. 7, 731 -t ac pater deorum *Iuppiter*). BACHIAR. repar. laps. 14 confessorum -t et martyrum. LIB. pontif. p. 212, 7 pontifici (*i. papae*) utpote -i omnium sacerdotum. CASSIOD. in psalm. 140, 5 quasi duces criminum, quasi principes latronum et -t omnium perditorum. *de* ITALA *et* VVLG. Eph. 5, 23, Col. 1, 18 *et similibus v. p. 399, 81 sqq.* *inde in imagine* (*rerum personatarum*): AVG. in psalm. 3, 4 *mens humana* -t animae non absurde appellatur. 3, 10 *spiritus noster* -t est animae et carnis. *nude positum*: VARRO Men. 230[a] pareutactae (*i. ephebae*) assunt. mulier, quae mulier, Venus, -t! (*i. dux earum, cf. Bücheler, Rhein. Mus. 48, 631*). 475 hic enim omnia erat, . . . denique idem senatus populus kaput. HOR. sat. 2, 5, 74 sed vincit longe (*i. praestat in captandis hereditatibus*) prius ipsum expugnare -t (*i. ipsum testatorem*). CVRT. 10, 6, 8 -e opus est ... militarem sine duce turbam corpus esse sine spiritu (*cf.* SEN. clem. 1, 4, 3 *de coniunctione Caesaris cum re publica*: nam et illi [*Caesari*] viribus opus est et huic -e). ITALA iud. 11, 8 (Lugd. Aug. loc. hept. 7, 45 p. 626, 25) et eris nobis in -t (-ud *Lugd.*, εἰς ἄρχοντα, VVLG. sisque dux omnium). 11, 9 (Lugd.). IVST. 13, 3, 3 seditio crevit, ubi -t et consilium habere coepit. VVLG. Is. 9, 15 longaevus et honorabilis ipse est -t. Os. 1, 11 ponent sibimet -t unum. RVFIN. hist. mon. 7 p. 415[D] qui inter gentiles quasi -t erat. 16 p. 437[D] in iudicio si fui -t, neminem condemnavi. PRVD. perist. 11, 81 si foret extinctum propere -t. ALC. AVIT. carm. 2, 103 fons generis (*i. Adam*) pereat, -is deiectio victi semen mortis erit.

speciatim: *i. q. summus magistratus rei publicae, sim.*: CORN. SEV. carm. frg. 13, 13 *Cicero* egregium semper patriae -t, ille senatus vindex *eqs.* (*nota mutatum pro usitato 'pater patriae'*). OV. trist. 3, 5, 46 Caesareum -t est, quod -t orbis erat (LVCAN. 9, 123 summa -tque orbis *Pompeius*). LIV. 5, 27, 4 *captorum puerorum* parentes -a ibi (*Faleriis*) rerum sint (26, 16, 5. 26, 40, 13. TAC. ann. 15, 47 parari rerum humanarum aliud -t. *sim. de deo*: ARNOB. nat. 1, 29 -t rerum et columen. 2, 48. 6, 3 rerum -t ac dominum summumque ipsum regem. LACT. epit. 62, 5 fons et -t rerum. SEDVL. carm. pasch. 1, 318 rerum -t est deus unus). LIV. 6, 3, 1 -t rei Romanae Camillus erat (38, 51, 4 unum hominem -t columenque imperii Romani esse [*i. Scipionem*]). VELL. 2, 52, 3 collisa inter se duo rei publicae -a (*Caesarem Pompeiumque pugna Pharsalica. cf.* 2, 99, 1 *Tiberius* vere alterum rei publicae lumen et -t [*scil. praeter Augustum*]. TAC. ann. 1, 13). VELL. 2, 101, 2 cum duo inter se eminentissima imperiorum et hominum coirent -a (TAC. hist. 1, 84 -t imperii [*i. senatum*] ... ad poenam vocare). SIL. 13, 261 perfidiae ductorque -tque senatus (ANON. Vales. 11, 53 -t senati [15, 92 LIB. pontif. p. 122, 1]). OPTAT. 3, 2 p. 71, 7 *deus ecclesiae* rex et sponsus et -t est (COD. Iust. 1, 1, 8, 11 [*a. 534*] quia -t est omnium sanctarum ecclesiarum vestra sanctitas [*i. papa*]). COD. Theod. 6, 26, 5 (COD. Iust. 12, 19, 2 *a. 389*) vel principe vel corniculario vel -bus officii (*at* COD. Iust. 1, 48, 3 primates officiorum). VVLG. Is. 7, 8 -t Damasci. 7, 9 Samariae. AVG. civ. 3, 6 p. 102 Paris Troianorum -t. CARM. epigr. 1384, 7 (*prope Viennam a. 562*) urbes (*i. urbis*) ab antiqua noveletate (*i.* nobilitate) erat capud (*i. praefectus*). *omisso genetivo*: LIV. 1, 17, 4 et esse igitur aliquod -t placebat. 1, 23, 4 ab ipso -e (*i. rege Albanorum*) orsum in omne nomen Albanum expetiturum poenas *numen divinum.* 3, 6, 9 deserta omnia *Romae*, sine -e, sine viribus (3, 51, 1 quia sine -e multitudo fuerit). LVCAN. 5, 686 *cum* tantus -t hoc sibi fecerit orbis. 10, 393 mittet ad umbras, quod debetur adhuc mundo -t. PANEG. 12, 16 praefectus attollitur, imponendum est provinciis -t. *nota*: ORIENT. carm. app. 2, 5 *inter epitheta salvatoris* -t. *cf.* 2, 126 est -t, in promptu est, quod nostro auctore creemur. ITALA (Priscill. tract. 1, 36 Aug. civ. 22, 18) *et* VVLG. Eph. 1, 22 ipsum dedit -t super (VVLG. supra) omnem ecclesiam. VVLG. I reg. 15, 17 nonne -t in tribubus Israel factus es? *in exercitu fere i. q. dux*: LIV. 28, 35, 12 -t rerum in omni hostium equitatu Masinissam fuisse. VEG. mil. 2, 8 decani, denis militibus praepositi, qui nunc -t contubernii vocantur (2, 13). *ibid.* centurio primi pili ... tamquam -t totius legionis. AMM. 25, 10, 8 quos *milites* -a scholarum ordo castrensis appellat (COD. Iust. 12, 37 [38], 16, 5 [*sub Anastasio*] unusquisque [*sic*] -t scholae). VVLG. Hab. 3, 14 male dixisti ... -i bellatorum eius. *omisso genetivo*: VELL. 2, 85, 4 illis (*militibus Antonii*) etiam detracto -e (*i. post fugam ducis*) ... pugnandi duravit constantia. SIL. 9, 226 quis positum agminibus -t imperiumque Nealces. TAC. hist. 4, 69 quod bello -t? *de populo inter alios primario*: LIV. 4, 56, 5 -t rerum Antiates esse. CVRT. 6, 2, 12 in Parthienen perventum est, tunc ignobilem gentem, nunc -t omnium, qui ... rubro mari terminantur. PLIN. nat. 3, 25 -tque Celtiberiae Segobrigenses. 3, 147 Saus *fluit*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

per Colapianos Breucosque: populorum haec -a. TAC. Germ. 39 ut se *Semnones* Sueborum -t credant.

B *de* ***rebus non animantibus*** (*imprimis de rebus incorporeis*), *i. q. summum, res principalis*: **1** ***generaliter***: GLOSS. II 97, 32 κεφάλαιον, κεφαλή (III 336, 61. 528, 8. *adde*: QVINT. *l. 8*). PLAVT. Merc. 609 ad -a rerum perveni (*sc. in enarratione*). Truc. 790 -a rerum expedite. CIC. Brut. 164. HOR. epist. 1, 17, 45 rerum -t hoc erat, hic fons. QVINT. inst. 3, 11, 27 ut dicimus '-t rei est', et apud Menandrum κεφάλαιόν ἐστιν. FRONTO p. 47, 9 N. LACT. inst. 5, 9, 23 *religio* rerum omnium -t est. caput est *c. genet. nominis actionis*: *sequitur acc. c. inf.*: CIC. Verr. 4, 148 hoc ... esse vis -t defensionis tuae, magno te decimas vendidisse. *seq.* ut (ne): CIC. epist. 12, 26, 2 -t autem est meae commendationis, ne patiare *eqs.* *seq.* quod: AVG. civ. 6, 8 p. 261 interpretationis huius ... -t est certe, quod Mater deum terra est. *absolute*: PLIN. epist. 3, 19, 5 quod deliberationis nostrae -t est. *c. genet. notionis incorporalis*: CIC. Cluent. 9 -t illius atrocitatis atque invidiae. Mil. 43 *audaciae.* fin. 2, 25 cedo -t cenae (*i. bonum sermonem. aliter*: Tusc. 5, 98 *Dionysius* negavit se iure illo nigro, quod -t cenae [*i. ciborum optimum*] erat delectatum. MART. 10, 31, 4 nullus tibi quattuor emptus librarum cenae pompa -tque [*i. res principalis*] fuit). LIV. 5, 8, 4 *Vei*, quod tum -t omnium curarum publicarum erat. COLVM. 3, 4, 3 id enim quasi -t et columen est impensarum. APVL. mund. 24 quod -t est sermonis huius. TERT. idol. 2 si -t iniustitiae idololatria est. LACT. inst. 4, 16, 5 quod -t sceleris illorum fuit. AMBROSIAST. in Rom. 6, 6 gravissimum crimen et -t totius erroris est (*cf.* AVG. civ. 7, 28 p. 312 facit ... -t error *p. 400, 9*). PHOEBAD. c. Arrian. 2 ab ipso -e perfidiae AVG. conf. 3, 8, 16 haec sunt -a iniquitatis. fid. et op. 19, 35 quid enim opus est in tantum discrimen ambiguitatis -t mittere? *sequitur infinitivus*: CIC. de orat. 1, 132 -t esse artis decere (QVINT. inst. 11, 3, 177). rep. 2, 45 *id* est -t civilis prudentiae ... videre itinera flexusque rerum publicarum. COLVM. 11, 1, 28 cuius est disciplinae -t, semel fecisse quicquid exegerit ratio culturae. *seq.* cum, quod: FRONTO p. 18, 2 N. quod -t est omnis mei gaudii, cum (quod *ex Heindorfii coni. scribitur*) te bene valere cognovi. QVEROL. p. 40, 2 *illud* nostrae felicitatis -t, quod inter nos zelotypi non sumus. *seq.* ut: APVL. Plat. 2, 1 moralis philosophiae -t est ... ut scias *eqs.* *speciatim* caput belli (*saepius de urbibus sim. dictum*): VERG. Aen. 12, 572 hoc -t ... haec belli summa nefandi (LIV. 3, 10, 8 *Antium* id -t, eas vires belli esse. 44, 31, 2). LIV. 6, 29, 7 ad -t belli Praeneste ventum. 26, 7, 3 -t ipsum belli Romam petendi (34, 26, 8). 27, 20, 6 eundum ... in Italiam, ubi belli -t rerumque summa esset (28, 42, 16 ubi Hannibal sit, ibi -t atque arcem huius belli esse). FLOR. epit. 2, 2, 21 iam ipsam, -t belli, Carthaginem urgebat. 3, 10, 23 ipsa -a belli aggressus. *metonymice etiam de hominibus*: LIV. 45, 7, 3 Perseus -t belli erat. OV. Pont. 2, 1, 46 belli summa -tque Bato. LVCAN. 7, 117 velim -t hoc funesti lancea belli ... feriat. STAT. Theb. 10, 29 -a ardua belli. FLOR. epit. 1, 18, 1 -t belli Tarentinos. CYPR. GALL. iud. 12 ipse -t belli Donibezecus. *c. genet. personae*: *sequitur* ut: CIC. de orat. 1, 87 -t enim arbitrabatur esse oratoris, ut et ipsis ... talis ... videretur *eqs.* *c. genet. rerum corporearum*: VITR. 10, 8, 2 arcula sustinet -t machinae (*i. hydrauli partem principalem*), quae graece κανὼν μουσικός appellatur. *fortasse huc pertinet* VEG. mil. 2, 6 prima cohors -t est legionis (*antea*: reliquas et numero militum et dignitate praecedit, *sed v. p. 412, 25*). *absolute*: caput est: CIC. Pis. 47 id est -t. Mil. 53 videamus nunc id quod -t est (Phil. 12, 24 de orat. 3, 42 div. 2, 117 Att. 1, 17, 4 epist. 3, 7, 4 *saep.*). *sequitur* si: CIC. inv. 2, 24 -t illud erit accusatori, si demonstrare poterit (*opp.* secundarium). *seq.* ut (ut ne, ne): CIC. inv. 2, 175 mihi -t illud videtur esse, ut quaeramus. epist. 4, 9, 4. 11, 7, 2. 13, 19, 3. *seq. infinitivus*: CIC. de orat. 1, 150 -t autem est ... quam plurimum scribere. caput est in *aliqua re*: *seq.* ut: CIC. off. 2, 75 -t autem est in omni procuratione negotii et muneris publici, ut avaritiae pellatur etiam minima suspicio. *seq. infinitivus*: CIC. dom. 107 in religionibus suscipiendis -t esse interpretari, quae voluntas deorum immortalium esse videatur. Tusc. 3, 76 *Chrysippus* -t esse censet in consolando detrahere illam opinionem maerenti. COLVM. 1, 1, 2 -t est in omni negotio, nosse quid agendum sit. caput est ad *rem aliquam*: CIC. Lael. 45 -t ... esse ad beate vivendum securitatem. *seq. infinitivus*: CIC. de orat. 2, 337 ad consilium ... dandum -t est nosse rem publicam. *c. aliis verbis coniunctum*: CIC. de orat. 2, 130 aperiamus autem -a ea, unde omnis ... disputatio ducitur (*oppos.* singularum causarum defensiones). 2, 146. leg. 2, 51 quas *quaestiunculas* qui non intellegat, si ad -t referat, per se ipse facile perspiciat (Tusc. 4, 36). ac. 2, 49 non idem faciendum puto, sed ipsa -a dicenda. *nota*: Att. 8, 1, 1 eum qui -t ipsum reliquisset, reliquis membris non parcere. *fort. huc pertinet*: INSCR. Notiz. degli scavi 1891 p. 266 (*Pompeis*) duo -a, os et venas, non habet.

2 ***speciatim in scriptis,*** *dictis sim. id quod summi momenti est* (*aliter infra sub IV B 3 p. 424, 81*): CIC. Phil. 2, 77 -t autem litterarum (*seq. acc. c. inf.*; *sim.* Att. 14, 17, 3). SVET. Claud. 3 quid ... opinatus sit, quo certius cognoscatur, -a ex ipsius epistulis posui. QVINT. inst. 10, 7, 32 in his, quae scripserimus velut summas in commentarium et -a conferre. FAVORIN. Gell. 14, 2, 14 ut pauca tibi nunc quaestionum -a attingam. GELL. praef. 25 -a rerum, quae cuique commentario insunt, exposuimus hic universa (*seq. capitulorum index*). FAVST. REI. spir. 1, 1 p. 102, 3 spiritum sanctum de -e fidei, id est de symbolo, intellegendum. QVINT. inst. 6, 1, 2 quae repetemus quam brevissime dicenda sunt et, quod graeco verbo patet, decurrendum per -a. AMBR. hex. 1, 4, 16 alii dixerunt ἐν κεφαλαίῳ, quasi in -e, quo significatur in brevi et in exiguo momento summa operationis expleta. ... κεφάλαιον vel -t, ut dicamus latine, quasi summam operis. *imprimis testamentorum* (*cf.* GAIVS inst. 2, 229 testamenta vim ex institutione heredis accipiunt, et ob id velut -t et fundamentum intellegitur totius testamenti heredis institutio. *aliter p. 425, 52*): CIC. leg. 2, 53 partitionis -t scriptum caute. TEST. Sever. (Corp. XI 6520, *saec. II in.*) 2, 1 -t ex testamento Cetraniae Severinae (TEST. Ones. [Corp. III 6998, *aet. Hadr.*] 1 kaput ex testamento. INSCR. Notiz. degli scavi 1894 p. 21 [*aetate imp. Antonini Pii*] kaput ex t. *ibid. infra* -t testamenti. TEST. Leon. I [Corp. X 114] 9 kaput ex t. CORP. IX 449). SCAEV. dig. 32, 40, 1 cum generali -e fidei commisisset *testator* (33, 2, 32 pr. generali -e proposito quidam ... ita adiecit. 40, 4, 59 pr. MOD. dig. 31, 34, 6 addidit -t generale). SCAEV. dig. 5, 2, 13 ex -e supra scripto. TEST. Leon. I (Corp. X 114) 45 totum loco (*sc. incidendum esse*) kaput, quod ad vestrum honorem pertinet. *item legum (senatus consultorum, edictorum, sim.) pars gravissima, contentum, iussum*: *edicti*: CIC. Verr. 2, 118 sicut in illo -e Anniano de mulierum hereditatibus, cur ea -a in edictum provinciale transferre nolueris? VARRO ling. 6, 92 scriptum -t edicti hoc est (*seq. verba*). PAVL. dig. 22, 6, 1, 3 sibi ex successorio -e (*i. ex edicto successorio praetoris*) competere bonorum possessionem. *legum*: CIC. p. red. in sen. 4 *cum* -t meae proscriptionis (*i. legis eius*) recitaretur (8 cum praeclarum -t recitaretur; *seq. verba ipsa.* CAEL. Cic. epist. 8, 8, 3 legit. PLIN. epist. 5, 13, 7 recitavit -a legum, admonuit senatus consultorum). PLIN. epist. 10, 79, 5 -a legis, tum edictum Augusti litteris subieci (10, 114, 3). SVET. Cal. 40 additumque ad -t legis, ut *eqs.* EPIST. procur. de Salt. Bur. I (Corp. VIII 10570) 3, 4 ut kapite legis Hadrian(a)e, quod supra scriptum est, ademptum est *ius.* LACT. inst. 3, 15, 2 philosophiam nominari ... legem bene vivendi, cuius -a longe dissonant. PS. HIL. libell. 22 *in caritate* universa legis -a pendere. RVFIN. Adamant. 1, 10 si esset contrarium -t istud, quod protulit, legis (ὃ προέτεινε κεφάλαιον) euangeliorum praecepto. FRONTIN. aq. 110 ex -e mandatorum manifestum erit, quod subieci. VLP. dig. 29, 1, 1 pr. exinde mandatis inseri coepit -t tale. -t ex mandatis: *eqs.* MARCIAN. dig. 48, 3, 6, 1 -t mandatorum extat. OPTAT. 1, 21 p. 23, 13 in -bus mandatorum. POMPON. dig. 48, 22, 1 -t ex rescripto divi Traiani. LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112, *a. 136*) 1, 10 (*quasi pro titulo*) kaput ex s(enatus) c(onsulto) p(opuli) R(omani). CAPITOL. Opil. 6, 2 -a ex oratione Macrini et Diadumeni imperatorum: (*seq. verba*). QVEROL. p. 58, 18 visne interdictorum -a iam nunc eloquar? *inde i. q. lex ipsa, edictum, praeceptum*: PELAG. in Rom. 4 p. 662^D revocavit illos ad -t circumcisionis. RVFIN. Adamant. 1, 18 istud -t (κεφάλαιον) simile est illi, de quo superius diximus 'oculum pro oculo' *eqs.* AVG. spir. et litt. 7, 11 seque sibi ad vivendum -t facit. LIB. pontif. p. 188, 4 tales afflictiones posuit populo ... per diagrafa seu -a. *in disputando, narrando sim. certa causa, argumentum, auctoritas*: CIC. Cael. 31 horum duorum criminum video fontem, video auctorem, video certum nomen et -t (*opponitur*: 30 omnia sunt alia non crimina, sed maledicta iurgii). epist. 12, 10, 1 cotidie quae volumus audimus, sed adhuc sine -e, sine auctore, rumore, nuntio. PROP. 3, 20, 28 -t argutae praebeat historiae (*i. de illo historiae narrentur*). VVLG. Sirach 32, 11 habeat -t responsum tuum. *nota lusum verborum*: LACT. inst. 6, 9, 13 omnis doctrina et virtus eorum (*philosophorum*) sine -e est, quia deum nesciunt, qui est virtutis ac doctrinae -t. *in philosophia sim. i. q. dogma principale, sententia gravissima*: CIC. ac. 2, 83 quattuor sunt -a, quae concludunt nihil esse ... e quibus primum est: *seq. acc. c. inf. ibid.* horum quattuor -um secundum et tertium omnes concedunt ... omnis pugna de quarto est. 2, 101 ex uno Epicuri -e, altero vestro perceptio et comprehensio tollitur. fin. 4, 8 -t esse faciunt ea, quae perspicua dicunt. 4, 23 quod esse -t debebat, si probari posset. SEN. epist. 94, 4 nisi decreta ipsa philosophiae et -a cognovit. CASSIAN. inst. 4, 37 tu eius -a, id est cogitationum principia, semper observa. *t. t. rhetoricae artis*: QVINT. inst. 3, 6, 2 quod nos 'statum', id quidam 'constitutionem' vocant ... Theodorus '-t ad quod referantur omnia', id est κεφάλαιον γενικώτατον (3, 11, 27 Theodori schola ... omnia refert ad -a). 3, 6, 21 id (ζήτημα γενικόν) si quis generalem quaestionem vel -t generale dicere malet (3, 6, 51 Theodorus quoque, ut dixi, isdem generalibus -bus utitur. 3, 11, 3 *quod alii* proprie quaestiones vocant, Theodorus, ut dixi, -a generalia). 3, 6, 89 dicere vel status legales vel quaestiones vel -a quaedam minora. 3, 11, 27 in universum autem, quidquid probandum est, erit -t, sed id maius aut minus.

3 ***capitulum, particula*** (τομή, παράγραφος) ***scripti*** *alicuius*: *orta videtur translatio aut eo quod in legibus graviores particulae nova linea praeter ceteras spatio complurium litterarum ex ordine provecta scribebantur* (caput *igitur sensu sub III A 5 memorato*), *aut*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

translata est ex notione sub IV B 2 allata. *legum:* CIC. inv. 2, 131 *oportet* videre, ecquae in ea ipsa lege ... sit exceptio aliquo in -e (leg. agr. 2, 26. LEX Anton. de Term. [Corp. I 204] 29 ea quae in hoc -e scripta sunt. SVET. Iul. 28 eo -e. MARCIAN. dig. 48, 8, 3 pr.). CIC. leg. agr. 2, 15 a primo -e legis usque ad extremum. 2, 16 primum -t est legis ... iubet *eqs.* (2, 39. 47 sequitur enim -t, quo -e ne permittit quidem *lex eqs.* leg. 2, 62 quo -e iubentur sumptum ... removere. GAIVS inst. 3, 210 *legis Aquiliae* primo -e cautum est. 3, 215 -e secundo ... constituitur *al.* ICTI *saepius*). CIC. leg. agr. 2, 57. 59. 3, 4. Rab. Post. 9 hoc totidem verbis translatum -t est (*ex antiquis legibus. cf.* PLIN. nat. 10, 139 quod deinde -t translatum per omnes leges ambulavit). 12 illo inquit -e *lex.* Att. 3, 15, 6 quoddam -t legis Clodium in curiae poste fixisse. 3, 23, 2 rogatio tria -a habuit. LEX Mamil. grom. p. 263, 3 k(aput) l(egis) III (p. 263, 12 k. l. IV. p. 264, 7 k. l. V). LIV. 3, 34, 6 de unoquoque legum -e *rumores.* LEX met. Vipasc. (Corp. II 5181) 8 quod ex hoc -e legis ... ⟨debebitur⟩. SVET. Claud. 23 -i Papiae Poppaeae legis ... obrogavit. GAIVS dig. 9, 2, 2, 2 primo -e *legis Aquiliae* contineri. VLP. dig. 9, 2, 27, 5 tertio autem -e ait eadem lex Aquilia. PAVL. coll. Mos. 4, 2, 1 per ipsa -a ire malui ordinemque legis serrare. ICTI *talia passim.* *edictorum:* CIC. epist. 3, 8, 4 diligentissime scriptum -t est (*edicti provincialis*), quod pertinet ad minuendos sumptus civitatum, quo in -e sunt quaedam nova *eqs.* MARCELL. dig. 37, 8, 3 propter id -t edicti, quod a Iuliano introductum est, id est ex nova clausula. CALL. dig. 4, 6, 2 hoc autem -e adiuvantur *eqs.* VLP. dig. 3, 1, 1, 7 qui superioribus -bus notantur. CIC. Att. 3, 12, 1 idemque -t rogationis proponi scribis. 3, 23, 2 rogatio tria -a habuit. *ibid. saep.* *orationum:* CIC. Cluent. 140 *cum* ex duabus eius orationibus -a alterna inter se contraria recitanda curasset. Brut. 164 ex quibusdam -bus expositis nec explicatis intellegi potest. QVINT. inst. 9, 4, 73 primum pro Q. Ligario (*Ciceronis orationis*) -t claudit. FRONTO p. 222, 4 N. multa istic (*i. in orat. Ciceronis de lege Manilia*) reperies praesentibus consiliis tuis -a apte considerata. TREB. trig. tyr. 4, 2 vel unius -is *declamationum Quintiliani* lectio. PS. ASCON. div. in Caec. p. 98. Verr. p. 205 SCHOL. Cic. Bob. *et* Gron. *saepius.* *epistularum:* CIC. Att. 9, 13, 8 lege, quaeso, et illud infimum -t ipsius Balbi (*epistulae*). epist. 3, 8, 2 prima duo -a epistulae tuae. *librorum:* CIC. leg. 1, 21 si audierint *Epicurei* te primum -t libri optimi prodidisse, in quo scripsit *Epicurus eqs.* epist. 7, 22 id -t, ubi haec controversia est, notavi et descriptum tibi misi. FEST. p. 329 inferiore -e ... ait *Verrius* (PAVL. dig. 48, 13, 11 [9], 3 eodem -e inferius scribit *Labeo.* CELS. 5, 8 p. 163 quod proximo -e supra comprehensum est. LACT. inst. 6, 11, 11 alio -e. HIL. in Matth. 4, 19 in hoc -e. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 75 de qua *passione* -e de lumbricis scribentes memoravimus). CELS. 6, 12 prima parte superioris -is. 8, 9, 2 prima parte huius -is. S. C. de nund. salt. Beg. (Corp. VIII 11451 [*a. 138*]) 3 descriptum et recognitum ex libro sententiarum in senatu dic⟨ta⟩rum k(apite) VI *consulum quorundam.* ARNOB. nat. 4, 15 ac ne longum videatur et nimium, minutatim velle -a ire per singula. POMP. gramm. V 282, 30 in fine -is. *nota lusum verborum:* AVR. Fronto p. 29, 5 N. o si ad singula -a *libri Frontoniani* -t tuum basiare possem! *testamentorum* (*plane aliter p. 424, 9*): ALF. dig. 33, 8, 15 alio -e omnes ancillas suas uxori legaverat. SCAEV. dig. 32, 41, 1 in testamento ita scriptum fuit ... et alio -e. 40, 7, 40, 7 proprio -e ita scripsit *saep.* PAVL. dig. 29, 1, 40, 2 alio deinde -e. MOD. dig. 40, 5, 14. LIV. 42, 23, 4 illo haud ambiguo -e foederis deterreri. CALL. dig. 48, 19, 27, 2 alio quoque -e mandatorum in haec verba cavetur. VLP. dig. 43, 27, 1, 9 differentia duorum -um interdicti haec est. MOD. dig. 4, 4, 29, 1 adversus unum -t sententiae. *translate i. q. gradus, locus:* COD. Theod. 9, 42, 9, 1 [*a. 280*] (*de hereditate agitur*) prima successio ... tum -e secundo pater ac mater. 9, 42, 9, 2 tertii -is haec erit regula *eqs.* 9, 42, 9, 3 iungimus tamen -e tertio.

4 *de* ***locis*** *inter cetera aliquo momento excellentibus:* CIC. Verr. 4, 47 quod -t est rei frumentariae campus Leontinus. leg. agr. 1, 21 *Capuam* -t patrimonii publici, pulcherrimam populi Romani possessionem, subsidium annonae, horreum belli (LIV. 6, 14, 10 fundum in Veienti, -t patrimonii). 2, 80 fundum pulcherrimum populi Romani, -t vestrae pecuniae (*sc. agrum Campanum*). Mil. 90 curiam ... templum sanctitatis, amplitudinis, mentis consilii publici, -t urbis, aram sociorum *eqs.* IVST. 13, 6, 11 ad ipsum fontem et -t regni *Macedoniam.* LACT. inst. 1, 11, 49 *Capitolium* summum -t religionum publicarum (3, 17, 12 Romanae urbis et religionis -t summum). RVF. FEST. 9 ipsam -t gentis Thraciam vicit. *inde de* ***urbibus,*** *quae principem civitatis, terrae, populi sim. locum obtinent:* *c. genetivo terrae:* CIC. epist. 15, 4, 8 Eranam ... quod erat Amani -t *cepimus.* NEP. Epam. 10, 4 *Thebas* -t fuisse totius Graeciae (VAL. MAX. 3, 2 ext. 5). BELL. Hisp. 3, 1 eius provinciae -t esse existimabatur *Corduba* (VLP. dig. 1, 16, 7 si in aliquam celebrem civitatem vel provinciae -t advenerit *proconsul.* SOL. 23, 8 PELAG. in II Cor. 9 p. 794[D]). LIV. *18ies, ex. gr.* 5, 33, 9 *Etrusci* incoluere urbibus duodenis terras ... totidem, quot -a originis (*i. patriae terrae*) erant. 26, 25, 8 Famphorynnam, -t arcemque Maedicae. 30, 12, 3 Cirta -t regni Syphacis erat (37, 18, 3 -t arcemque regni Pergamum. CVRT. 4, 5, 8 PLIN. nat. 6, 115. 122. 12, 51 FRONTIN. strat. 1, 8, 12 IVST. 11, 14, 10. 43, 1, 13 AVIEN. ora 588 SVLP. SEV. chron. 1, 48, 1 dial. 2, 14, 2 OROS. hist. 3, 17, 5). LIV. 21, 33, 11 castellum inde, quod -t eius regionis erat ... capit (23, 40, 5. 45, 29, 9 CVRT. 5, 4, 33. 7, 4, 30. 9, 4, 4 FLOR. epit. 1, 20, 1 SOL. 29, 5). VELL. 2, 16, 4 -t imperii sui Corfinium legerant. VAL. MAX. 9, 1 ext. 2 (*de* 2, 8, 5 *v. p. 394, 82*) CVRT. 5, 8, 1. PLIN. nat. *7ies.* SIL. 1, 8 quaesitumque diu, qua tandem poneret arce terrarum Fortuna -t (*v. infra l. 45*). TAC. hist. 2, 78 FLOR. epit. 1, 18, 2. 2, 16, 1. 3, 1, 11 APVL. met. 10, 18 SOL. 35, 4. 40, 12 IVST. 11, 11, 13 VVLG. Is. 7, 8. 9 CLAVD. 20, 571. OROS. hist. 3, 13, 2 imperii sedes et totius -t orientis *Constantinopolis.* AVG. civ. 16, 17 p. 154. *c. genet. populi:* LIV. *7ies, velut* 6, 9, 1 *Antium,* id -t Volscorum. 9, 31, 4 -t hoc erat Pentrorum Samnitium longe ditissimum atque opulentissimum armis virisque. VAL. MAX. 7, 4, 5 urbemque ⟨Con⟩trebiam, -t eius gentis (*Celtiberorum*). PLIN. nat. *10ies* FRONTIN. strat. 3, 6, 3 TAC. hist. 1, 68 ann. 3, 43. 13, 39 FLOR. epit. *quater* SOL. 37, 2. 56, 1. FLOR. epit. 1, 16, 6 ipsa -t urbium Capua (*cf.* PRVD. perist. 4, 37 Lusitanorum -t oppidorum. INST. Iust. 4, 11, 7 omnes provincias -t omnium nostrarum civitatium [*i. urbium*] id est hanc regiam urbem *Constantinopolim* ... sequi). *caput est alicui:* VERG. Aen. 10, 203 ipsa *Mantua* -t populis (SIL. 11, 531 populis sis omnibus una tum, Carthago, -t terrasque colere per omnes). LIV. 23, 10, 2 brevi -t Italiae omni Capuam fore. SIL. 8, 506 Marruvium ... urbibus est illis -t. 15, 195 terris memorabile Hiberis haec *Carthago nova* -t est. FLOR. epit. 1, 1, 4 Alba tum erat Latio -t. TAC. hist. 5, 8 Hierosolyma genti -t (ann. 1, 56). *absolute positum:* FLOR. epit. 2, 1, 2 adeo difficile fuerat dare Italiae -t. 2, 6, 33 grande illud et ante id tempus invictum -t, Syracusae. 4, 12, 60 ibi gentis esse consilium, illud observari -t. *imprimis de Roma:* OV. am. 1, 15, 26 Roma triumphati dum -t orbis erit (met. 15, 435 fast. 5, 93. LIV. 1, 16, 7 [*loquitur Romulus*] ut mea Roma -t orbis terrarum sit. 21, 30, 10 SOL. praef. 7 IVST. 43, 1, 2. VINCENT. LER. 30, 42 non solum -t orbis, verum etiam laterna. COD. Iust. 1, 17, 1, 10 [*a. 533*] orbis terrarum). OV. met. 15, 736 iamque -t rerum Romanam intraverat *navis* urbem (LIV. 1, 45, 3. 1, 55, 6 arcem ... imperii -tque rerum fore. 5, 54, 7 -t rerum summamque imperii. TAC. hist. 2, 32 ann. 1, 47 AVSON. Mos. 409. CLAVD. 15, 459 -t insuperabile rerum. CASSIOD. var. 9, 22, 4. 10, 32, 1). GRATT. 324 *maiores nostri* imposuere orbi Romam -t. LIV. 8, 4, 5 concedentibus *Latinis* Romam -t Latio (Latii *M*) esse (AVIEN. orb. terr. 117 *ibi* populis -t Aeneadarum *est*). 21, 35, 9 arcem et -t Italiae in manu ... habituros (22, 32, 5). PLIN. nat. 28, 15 hic (*Romae*) -t invenimus. LVCAN. 2, 136 tunc cum paene -t mundi rerumque potestas mutavit translata locum (2, 655 CASSIOD. var. 9, 17, 1. CORP. VI 29849[a] Roma capus mundi). PLIN. nat. 3, 38 Roma terrarum -t (FLOR. epit. 1, 7, 9 imperii sedem -tque terrarum). STAT. silv. 1, 2, 192 quis septemgeminae posuisset moenia Romae, imperii Latiale -t (HIER. in Ezech. lib. 1 praef. imperii Romani truncatum -t. NOVELL. Valent. 5, 1 pr. [*a. 440*] *Romam* merito -t nostri veneramur imperii). HIL. op. hist. frg. 2, 9 ad -t, id est ad Petri apostoli sedem, de singulis quibusque provinciis domini referant sacerdotes. RVFIN. apol. 2, 23 Roma ... -e christianorum. PRVD. perist. 10, 167 saeculi summum -t. OROS. hist. 2, 12, 2 -t gentium (MART. CAP. 6, 637). AVG. civ. 15, 5 p. 64 *ea civitas* fuerat huius terrenae civitatis ... -t futura. CASSIOD. var. 5, 42, 5 -t urbium. *inde nom. propr.* Caput saltus, *nom. loci Mauretaniae* (CORP. VIII 8425 [*a. 192*]. 8426 [*a. 213*]). *aliter ut videtur explicanda* Caput urbs (*p. 411, 26*) *et* -t Africae (*p. 398, 18*). *translate i. q. summus locus, principatus, cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 20, 1 *hebr.* 'res' latina interpretatione -t dicitur vel primatus. serm. 20, 6 diximus de -e, dicamus et de primatu, quod licet sermone distet ac littera, sensu tamen in eandem concurrit intellegentiam. ITALA (Aug. civ. 17, 16. 20, 30) *et* VVLG. psalm. 17, 44 constitues me in -t gentium (*cf.* VVLG. II reg. 22, 44 custodies. COMM. apol. 430 in -t eritis, gentes; nam increduli retro). AMM. 14, 6, 23 apud eos (*nobiles*) ut in -e mundi (COD. Theod. 6, 26, 11 [*a. 397*] qui sunt in -e constituti, uno anno teneant proximatum. HIER. in Is. 3, 3 p. 49 *quinquagenarii* in -e erant quinquaginta militum. VVLG. I reg. 9, 22 dedit eis locum in -e eorum. I par. 5, 12 Ioel in -e et Saphan secundus. II par. 11, 22. GREG. TVR. Franc. 10, 9 in quorum [*militum*] -e Beppolenum et Ebracharium duces delegit). AVG. spec. 24 p. 154, 19 -t in canone testamenti novi ... euangelia tenuerunt. CHROMAT. beat. 8 ad illum summum gradum, ad ipsum -t atque fastigium. CARM. epigr. 792, 2 (*Treveris, saec. VII*) qui capus in nomero vicarii nomine sum⟨p⟩sit.

5 *de* ***pecunia*** *i. q. summa* (*de origine translationis huius v. quae coniecit Max P. Schmidt, Kulturhistor. Beiträge I [1900] p. 107 sq.*): CIC. Verr. 4, 77 demit de -e medimna DC (4, 78. 80. 81. 83. *cf.* 2, 11 de -e ... frumenti decumani detraxerit. 4, 82 de -e vectigalium ... remisisti). Att. 15, 26, 4 de illo Tulliano -e libere ... loquere (*cf.* 15, 29, 1 de Tulliano semisse). ITALA lev. 6, 5 (Rufin. Orig. in lev. 4, 2) restituet ipsum -t (τὸ κεφάλαιον) et quintas insuper augebit (VVLG. reddet omnia quae per fraudem voluit obtinere). VVLG. num. 5, 7 reddent ipsum -t. *speciatim de summa pecuniae quae usuras, fructus fert:* HOR. sat. 1, 2, 14 quinas hic -i mercedes execat (*cf.* PORPH. *ad l.* quod feneratores ... primi mensis usuras -e ipsius

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sortis statim movebant [*i. detrahebant*]). LIV. 6, 15, 10 de -e deducite, quod usuris pernumeratum est (6, 35, 4 *lex* de aere alieno, ut deducto eo de -e, quod usuris pernumeratum esset *eqs.*). ITALA deut. 15, 1 (Rufin. Adamant. 1, 18) anno septimo remittes ei usuram et -t pecuniae feneratae remittes ei (καὶ τὸν τόκον καὶ τὸ κεφάλαιον; LXX *et* VVLG. *aliter*). AMBR. Tob. 5, 20 *vix* haec *pecunia* solvit usuram, -t debes. COD. Theod. 4, 19, 1, 2 (*a. 380*) *si* casu usurae per annorum curricula summam -is impleverint ... usurae duplices non utriusque debiti currant, sed -is quidem duplae, usurarum vero simplae. NOVELL. Iust. app. 8 qui necessitate[m] debiti faciente[m] beneficia vel usuras in -e debiti redigunt, quod etiam bonis temporibus fieri leges minime patiuntur *eqs.*

6 *t. t. grammaticorum, i. q.* ***forma principalis*** *vocis. in nominis declinatione i. q. casus rectus i. nominativus*: VARRO ling. 9, 79 obliquos casus *vocum* '*Hercules*', '*homo*' *al.* non habere -t ex sua analogia. 9, 89 *opp.* obliqui casus. 9, 90 quod quisque -t prenderit (*in vocabulo complurium stirpium velut* '*Alcaeus*', '*Alcaeon*') sequi debet eius consequentis casus in declinando. 9, 103. 10, 50 *bis. syn.* rectus casus, *opp.* obliqui. *in verbo i. q. prima persona praesentis temporis*: VARRO ling. 9, 102 nam ut illic (*in nomine*) ... -t rectus casus, sic hic in forma est persona eius qui loquitur et tempus praesens, ut 'scribo, lego'. 9, 103 *bis.*

V *fort. i. q.* ***capitum, capitatio****? (orta esse videtur haec translatio, dummodo iure loci infra allati huc pertineant, ex confusione formarum, non sumpta ex notione sub II A 2 allata*): PAPYR. Wessely Wiener Studien 24 (1902) p. 130 (*a. 295*) ἐλάβομεν παρά σου εἰς διάδοσιν τῶν στρατιωτῶν κάπιτα ἁπλᾶ ἑκατὸν πεντήκοντα. *ibid.* (*saec. VI*) φανερὰς ἀννώνας καὶ -α ἐκταττόμενα ⟨ε⟩ἰ⟨ς⟩ Κέρκη τὴν κώμην. *ibid.* -α ἕξ (*an his locis καπιτά?*). COD. Theod. 7, 4, 13 (*a. 365*) species -um (*v. p. 353, 35*) annonarumve ex horreis proferantur. COD. Iust. 12, 37 (38), 17 pr. (*a. 491—518*) circa annonarum vel -um eis praebendorum erogationem. 1, 27, 2, 20 *al.* (*a. 534*) *dabuntur quibusdam* -a *tot*, singulis -bus solidi *tot* (*an* capīta? *et* -bus *pro abl. vocis* capitus *intellegendum?*). NOVELL. Iust. 24, 6, 1 (*a. 535*) ὑπὲρ ἀννόνων καὶ καπίτων, pro annonis et -bus.

in ***nominibus propriis****: ad ea quae iam supra allata sunt* (*v. p. 398, 16. 18. 401, 49. 409, 82. 410, 27. 411, 25. 35. 414, 15. 426, 55*) *adde talia, ubi quid sit ac cuius* caput, *non explicari potest*: Caput Amsaga (CORP. VIII 5884), -t Budelli, -t Stenarum, *de quibus v. nom. propr.* de -t Cilani *v. p. 411, 80.*

derivata: capitalis (capital, *cf.* VARRO ling. 5, 130), capitaneus, capitarium, capitina, capitium, capito, Capitolium (VARRO ling. 5, 41), capitulum (VARRO ling. 8, 14, 79). *fortasse* capillus? (VARRO ling. 3, 2 *et v. s. v.*) [*falso* ISID. orig. 20, 16, 4 capistrum.]

composita: capitilavium, canicapitus. anceps, biceps (*de his* PRISC. gramm. II 280, 13 GRAMM. suppl. 122, 11), triceps, quadriceps, uniceps, centiceps, quinticeps (terticeps, quarticeps?), preceps (PRISC. *l. l.*) (menceps?). occiput (-pitium), sinciput. bicapitis (-itus; *v. vol. II p. 1970, 29*). *fortasse* procapis *cf.* FEST. p. 225. *Mbr.*

caputālis *v.* capitalis.

capys, *acc. plur.* -yas [*si Servio fidem habemus, vocabulum Tuscum est. Th.*]. *formam* capus *v. l. 56 sqq.* SERV. Aen. 10, 145 *falco* Tusca lingua -ys dicitur. *ibid. hominum quorundam* pollices pedum curvi ... quemadmodum falcones aves habent, quos viros Tusci -as vocarunt. GLOSS. V 175, 12 avis armata unguibus, quam nos falconem vocamus. ISID. orig. 12, 7, 57 capus itala lingua dicitur a capiendo. hunc nostri falconem vocant, quod incurvis digitis sit (*cf.* GLOSS. V 493, 51 *al.* -us: falco). *Probst.*

? **caquillus** ἀετός GLOSS. II 96, 6 (aquilus *coniecerunt v. d.*).

Gargara, quasi **cara,** caros (*an* κάρα, καρός?), id est caput, capitis GLOSS. IV 587, 8. *gr.* κάρα, *cf. sard. hisp.* cara, *francog.* chiere *et Gröber, Archiv 1 (1884) 542.* *Mbr.*

carabus, -ī, *m.* κάραβος. *neutr.* -um: GLOSS. *l. 72.* **1** *genus cancrorum*: PLIN. nat. 9, 97 cancrorum genera -i ... -i cauda a ceteris cancris distant. AMBR. hex. 5, 2, 5 -os cancros. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 35 maritima ... ut squillae ... -i. ORIBAS. syn. 4, 17 indigesta sunt astacus ... -i. 4, 27. 4, 30 carides, -i et his similia. *huc pertinere videtur*: POL. SILV. chron. I p. 544, 7 carahuo (*corrigas* carabus *an* carabo) *inter nomina natantium.* **2** *naviculae genus*: *cf.* ISID. orig. 19, 1, 26 -us, parva scapha ex vimine facta, quae contecta crudo corio genus navigii praestat (GLOSS. V 595, 6). GLOSS. V 218, 32 lintres naviculae sive -i brevissimi. 423, 44 -um modica navis minor quam scafa. 614, 11 -us navicula. GREG. M. dial. 4, 57 nauta ... post navem -um regebat ruptoque fune cum eodem -o ... disparuit. [*hisp.* carabo. *M.-L.*] *Stadler.*

caracalla -ae, *f.* [*nomen cum vestimento a Gallis tractum esse videtur. Th.*]. *formae*: caracallis: *l. 84.* caracallium *n.*: *p. 428, 10. 12 sqq. 16*; *fort.* caracallum *v. p. 428, 11. 13.* EVCHER. instr. 2 p. 156, 6 ephod vestis sacerdotalis, est autem velut in -ae modum, sed sine cucullo (GLOSS. *Mai VI 525, ubi* garacella *trad.*; *cf.* HIER. *p. 428, 8*). GLOSS. V 275, 26 vestis sine manicis auro texta. II p. XII garalla genus vestis talaris, a qua et quidam Romanus imperator Caracalla est appellatus. EDICT. imp. Diocl. 7, 44 pro -a maiori. 7, 45 pro caracalli minori. SPART. Carac. 9, 8 ipse Caracalla nomen accepit a vestimento, quod populo dederat demisso usque ad talos ... unde hodieque Antoninianae dicuntur -ae huiusmodi in usu maxime Romanae plebis frequentatae (*de Caracallae imp. nominis origine a veste tracta*: SPART. Sept. Sev. 21, 11 LAMPR. Diad. 2, 7 AVR. VICT. Caes. 21, 1 PS. AVR. VICT. epit. 21, 2 HIER. chron. a. Abr. 2229 IORD. Rom. 277 GLOSS. *p. 427, 81 al. v. nom. propr.*). LAMPR. Diad. 2, 8 paenulas populo coloris russei dare ... quae vocarentur Antoninianae, ut -ae Bassiani dictae sunt. HIER. epist. 64, 15 *palliolum* in modum -arum, sed absque cucullis. *adde scripturas graecas*: GLOSS. II 338, 52 καρακάλλιον cuculla (*an scribendum* ⟨sine⟩ cucullo?). EDICT. imp. Diocl. 26, 120 καρακάλλων (26, 135ᵃ. ACT. Christoph. p. 73, 15 ed. Vsener καράκαλλον). PAPYR. Wessely Wiener Stud. 24 p. 130 (*saec. VI*) καρακάλλια β. *ibid.* καρακάλλ⟨ι⟩ον ξενικόν (*an* καράκαλλον?). PALLAD. hist. mon. 46 p. 135, 5 ed. Butl. παιδαρίου καρακάλλιον λαβοῦσα (*lat. interpr.* I 33 p. 319ᶜ sumpta veste puerili). ACT. Ioh. 71 (act. apost. apocr. II 1 p. 185, 24 Bonn.) καρ⟨α⟩κάλ⟨λ⟩ιον.

? **caracta** -ae (*f.*). *nomen, ut videtur, herbae cuiusdam.* GREG. TVR. Andr. 12 adhibentes fasces -ae scirpique et facularum (*de carectum vel* carecta *cogitavit Krusch*).

caractēr, caractērārius *et sim. v.* charact-.

caracutium *v.* carrac-.

carag(i)us, -ī *m.* [*orig. inc. Th.*]. *forma* -agus *l. 26. 27. 28. i. q. fatidicus, praestigiator, magus sim.*: PS AVG. serm. 264, 4 auguria observare et praecantatores adhibere et -ios sortilegos inquirere, totum hoc ad pompam vel ad opera diaboli non est dubium pertinere. 278, 1 contestor, ut nullus ex vobis -gos vel divinos vel sortilegos requirat. 278, 3 auguria ipsa et -gi vel divini ... vera annuntiant? 278, 5 *qui* -gis et divinis, haruspicibus vel phylacteriis et aliis quibuslibet auguriis crediderit. CAES. AREL. suggest. p. 300 nullus cara⟨g⟩ios vel divinos inquirat. CONC. Autiss. a. 573—603 p. 99, 1 non licet ad sortilegos vel auguria respicere nec ad -gius nec ad sortes *eqs.*

chamaedaphne (*herba*) aliis hydragogos seu **caragogos** dicitur PS. APVL. herb. 28 (GLOSS. III 551, 72 agregogos). *cf.* GLOSS. III 558, 1 charegogos camellea (*i.* chamaelea). *estne* *χαρηγωγός?

carahuo *v.* carabus. **cararis** *v. nom. propr.*

? careum, hoc est **caravita** (*Vrb.*, caruitam *Phil.*, careotam *coni. Humelberg*) APIC. 5, 193.

caraulis POL. SILV. nom. anim. chron. I 544, 7 *inter nomina natantium.*

carauma *v.* charagma. **caraxo** *v.* charaxo.

carbās -ae? *m.*, κάρβας *nomen venti.* VITR. 1, 6, 10 circa solanum -s *flare solet. de forma* carbasus *ap.* SVET. frg. *v. p. 429, 72 sqq.* *Mbr.*

carbaseus, -a, -um *a* carbasus; *cf.* καρπάσιος. *i. q. carbasinus*: CIC. Verr. 6, 30 tabernacula -is intenta velis (6, 80. LYGD. 2, 21. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 vela tincta -a. *cf.* VEN. FORT. Mart. 4, 75 -o ... velamine tectum). VERG. Aen. 11, 776 sinusque crepantes -eos ... in nodum collegerat (*cf.* STAT. Theb. 7, 658 -ique sinus. CLAVD. 20, 183). CARM. de mens. 2, 41 -os ... artus indutus amictus *sacerdos.* PRVD. psych. 186 -a ... palla. *v. etiam* carpasia.

carbasineus, -a, -um *a* carbasinus. VARRO frg. Non. p. 541 eadem (*fort. sc. theatra*) postea -o magis ⟨velo *aut sim. suppl.*⟩ ut pellibus tegerentur. *fort. addendum*: SCHOL. Iuv. 8, 108 aut ⟨quae⟩ linteis -eis (capsariciis *P*, *em. Dufresne*; *an* carbasinis?) tegitur (tergiet *P*; *sc. popina*).

carbasinus, -a, -um *cf.* καρπάσινος. *i. q. e carbaso factus, ad carbasum pertinens*: PLIN. nat. 19, 23 -a deinde vela primus in theatro duxisse traditur Lentulus Spinther Apollinaribus ludis. VVLG. Esth. 1, 6 tentoria aerii coloris et -i (*i. viridis, v. s.* carpasinus). GREG. TVR. glor. mart. 94 palliolis siricis aut carbassinis. *cf. l. 55.* MART. CAP. 2, 136 -is voluminibus implicati libri. *neutr. subst.*: CAECIL. com. 138 -a molochina ampelina. APVL. met. 8, 27 crocotis et -is et bombycinis. HERM. Pal. vis. 3, 1, 4 supra scamnum sparsum -um (λίνον καρπάσινον). *v.* carpasinus.

ˣ**carbasus,** -ī *f.* (-um, -ī *n.*) *plur.* -a -ōrum *n.* [*a gr.* κάρπασος *tractum. Th.*]. *cf. Olck, PW. III 1572 sqq.* CASSIOD. gramm. VII 179, 7 'va' syllaba in medio nominis posita per v scribetur ... praeter -um, quod nomen graecum magis quam latinum arbitror. *de genere*: SERV. Aen. 3, 357 in numero singulari haec -us dicimus, in plurali haec -a (*cf.* POMP. gramm. V 162, 26 PHOC. gramm. V 426, 17). PRISC. gramm. II 169, 11 sciendum ... quod vetustissimi ... inveniuntur confudisse genera, nulla significationis differentia coacti ... ut hic et haec ... -us. *passim sic aut sim. apud* GRAMM., *at* GLOSS. V 550, 5 -us est in singulari numero masculini generis et in plurali feminini. *sing. ubique fem. nisi quod masc.*: VAL. MAX. 1, 1, 7 PRVD. c. Symm. 1 praef. 48. *plur. masc.*: AMM. 14, 8, 14. *v. etiam Bednara, Archiv 14, 345.* *nom.* carbasum: PANEG. 12, 33 NOT. Tir. 99, 88. GLOSS. V 175, 24 carpasu. *plur.* -a *frequentissime inde ab* OV. *de scriptura*: carpasum *v. s. h. v.* GLOSS. V 175, 29 carvasus. Plac. V 11, 5 (52, 22) carvasa per v scribi oportet. *cf. supra l. 68 sq. vox inde ab* ENN. *usurpata et a poetis adamata legitur perraro apud scriptores.*

1 *proprie, cf.* GLOSS. V 175, 24 lini genus, linteum grossum.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

IV 28,19 linum (29,13): a *i. q. velum*: SERV. Aen. 3,357 -us autem genus lini est, quod abusive plerumque pro velo ponitur (GLOSS. V 175, 29). GLOSS. IV 433, 9 genus li[g]ni unde vela fiunt. V 550, 5 genus li[g]ni seu velum. 445, 38 genus li[g]ni vel a significatu vestigia (vela significat navigii *Götz*). 444, 47 lentea vela de nave. 493,57 lente vela navigii vel operimenta. IV 29,18 *al.* vela II 379,51 ὀθόνη πλοῖον. ENN. ann. 573 -us alta volat pandam ductura carinam (*cf.* SEN. Med. 319 pandere vasto -a ponto. VAL. FL. 2,579 panditur...-us alis. SIL. 2,425 magnis pandebat -a fatis. *in imag.*: SIDON carm. 22, 8 pandat -a fandi). CATVLL. 64, 227 ut luctus...-us obscurata decet ferrugine Hibera. VERG. Aen. 3,357 tumidoque inflatur -us austro (CASSIOD. var. 2,40,10 -a ventus inflaret). 4, 417 vocat iam -us auras. OV. epist. 7, 171 praebebis -a ventis. ars 2, 337 *dare* (fast. 6,715 LVCAN. 5, 560. AVIEN. Arat. 69 velivolo dare -a ponto). *cf.* SEN. Herc. f. 152 -a ventis credit. ENNOD. carm. 1,7,45 -a ventis commendans. OV. epist. 10,30 praecipiti -a tenta Noto (SEN. Herc. f. 538 qua plena rates -a tenderant. LVCAN. 8,50 ad vestros quae *ratis* tendit -a portus. 8,185. 9,77 tendunt mihi -a venti *al.* VAL. FL. 1,575 permissa profundo -a... Boreas speculatus... Aeoliam Tyrrhenaque tendit ad antra. 4,422. OPT. PORF. carm. 19,24 -a... si scrupea tendo. HIER. epist. 108,6 DRAC. Orest. 43 *al.* CASSIOD. var. 1,35,2). OV. epist. 20,71 adverso redierunt -a vento. rem. 531 referent (-ant *vulg.*) tua -a venti. met. 6,233 undique rector -a deducit (11,477 LVCAN. 2, 697). 13, 419 flatuque secundo -a mota sonant. 14, 533 perque altum ad -a malum ibat *Mulciber (i. ignis)*. fast. 3,578 torto subducere -a lino. SEN. Oed. 466 fugientia -a (STAT. Theb. 4, 29). LVCAN. 3,596 venturis componere -a ventis (SIL. 6, 354). 5, 421 languida ... comprendant -a remis (*cf.* 8, 471 nec -a languent). 5, 428 flexo navita cornu obliquat laevo pede -a. 9, 324 deprendit -a malo. 9, 799 nec tantos -a coro curavere sinus (SIL. 1, 688 venturum in -a corum). PLIN. nat. 19,10 tenuitas mira ibi (*in Hispania*) primum -is repertis. VAL. FL. 1, 607 necdum aliae viderunt -a terrae. 4, 615 aequali transcurrat -us aura. SIL. 3, 130 pulsanti -a vento. 3, 537 inveniunt ventos securo -a malo. 15, 163 aspirans... propellit -a flatus (SIDON. carm. 2, 537). STAT. Theb. 6, 405 quae ... -a ponto ... volant? 7, 793 damnata sororis igne Therapnaei fugerunt -a fratres. silv. 3, 2, 49 donec tua ... assignet -a ripis. 3, 2, 100 sequar tua -a votis. 4, 3, 106 -a ventilatis aurae. 4, 4, 89 collegit -a. Ach. 1, 446 totos consumunt -a ventos. 1, 588 dextras ... -us auras poscit. 1, 704 succedere terris -a. 2, 25 oculisque in -a fixis. 2, 47 zephyroque fruuntur (feruntur *M*) -a. MART. 12, 29, 17 substringere -a. APVL. met. 11, 16 *navis* felicis alvei nitens -us. AVIEN. Arat. 676 solve ... vaga -a malo. orb. terr. 659 inque notum ... -a siquis torqueat. 799 si ... flectantur -a cumbae. AMM. 14,8,14 a fundamento carinae ad supremos usque -os aedificet onerariam navem. CLAVD. 15, 59 videbam Punica Niliacis concurrere -a velis. 15, 464 imperium ... vestra sequatur -a. 24, 369 insolitae mirantur -a tigres. SIDON. epist. 2, 2, 2 in -o sudat. HIST. Apoll. rec. B 11 perierunt -a ventis. CORIPP. Ioh. 1,129 -a ventus agens. 1, 320 refulgent -a ponto. *nota adiect. usum*: PROP. 4, 3, 64 -a lina. *metonymice i. q. navis* (*hinc inde locis supra allatis haec vis subesse potest*): VAL. FL. 1, 8 postquam tua -a vexit oceanus. RVT. NAM. 1, 221 aestivos penetrent oneraria -a fluctus. *nota poetice*: GLOSS. V 272, 64 tumor veli a vento factus (II 571, 39); *quo spectet incertum*. *in theatro, sim.*: LVCR. 6, 109 -us... magnis intenta theatris. PRVD. psych. 744 tentoria apertis cuncta patent velis, reserantur -a. IVV. 4, 703 -aque in geminas partes disrupta dehiscunt.

b *vestimentum*, *cf.* NON. p. 541 -us: pallium quo fluvii amiciuntur vel opulenti. SCHOL. Stat. Theb. 7, 658 -us, qua fluvi⟨i⟩ (flusi *codd., corr. Skutsch*; fusi *Jahnke*, fluxurii *Rabbow*) amiciuntur vel divites, sericum est aut certe linum tenue: VERG. Aen. 8, 34 *deum Tiberinum* tenuis glauco velabat amictu -us. PROP. 4, 11, 54 *virginis* exhibuit vivos -us alba focos (VAL. MAX. 1, 1, 7 SOL. 11, 15. *cf.* DIONYS. ant. 2, 68). OV. met. 11, 48 obstrusaque (obscuraque *var. lect.*) -a pullo naides et dryades ... habuere. CVRT. 8, 9, 21 corpora usque pedes -o velant. *ibid.* 22 distincta sunt auro et purpura -a *regis*. LVCAN. 3, 239 fluxa coloratis astringunt -a gemmis. VAL. FL. 5, 424 Sarmaticis permutant -a bracis. 6, 225 candentis -a lini. PANEG. 12, 33 illos... vix leve -um vitando sole tolerantes... sistra ducebant.

2 *varia translate*: *i. q. liber linteus*: CLAVD. 26, 232 quid carmine poscat fatidico custos Romani -us aevi. GLOSS. V 493, 63 ligna mediae navis, in quibus antennae quiescunt (*an* lina? *cf. supra l. 3 sq.*). *venti nomen*: SVET. frg. Isid. nat. 37, 5 (p. 232, 5 Reiff.) quosdam autem Tranquillus proprios locorum flatus certis appellat vocabulis ... in Syria -us (*fort. idem qui* carbas? *q. v.*). *Probst.*

carbatinus *v.* carpatinus.

? πολυπόδιον **carbatium,** plumbiolum GLOSS. III 431, 62. *nomen bestiae.* *Mbr.*

***carbo,** -ōnis *m.* [*fort. cf. c. slavon.* krada *'rogus, altare', theodisc.* herd *anglosax.* heorth *'focus', got.* hauri *'carbo', hibern.* cir *'gagates'; v. Walde, Lat. etymolog. W. s. v. Th.*]. ISID. orig. 19, 6, 7 carbo *dicitur,* quod flamma caret. PRISC. gramm. III 523, 1 alia o in aliquis casibus servant et producenda sunt... ut -o -ōnis (GRAMM. suppl. 110, 11). CHAR. gramm. I 122, 28 (*ex Varrone apud Plinium*) dicimus... ab hoc... -e. GLOSS. ἄνθραξ. V 354, 51 gloed (*anglosax. i. q. fervor, candor ignis*). III 598, 7 -es brasas. SERV. Aen. 11, 788 pruna ... quamdiu ardet, dicitur ..., cum autem extincta fuerit -o nominatur (SCHOL. Ter. p. 67, 6 ISID. orig. 19, 6, 7. GLOSS. *saep.* pruna (*vel* prunae): -es vivi. *cf.* VVLG. prov. 26, 21 sicut -es ad prunas ... sic homo iracundus suscitat rixas. AVG. civ. 21, 4 p. 492 *ignis* ex pruna fulgida -em taeterrimum reddit). *inde a* PLAVTO *et* CATONE.

[*val.* carbune, *it.* carbone, *francog.* charbon, *hisp.* carbon. *M.-L.*]

I ***ligna*** *caesa et cocta vel* ***reliquiae*** *rerum ustarum*: *nota dicta*: -es cupressi, gallae, ferulae, e radice brassicae vel myrti vel tamaricis, e buxo, querneus *et differentiam*: AVG. in psalm. 119, 4 extincti -es mortui dicuntur, ardentes vivi appellantur. -o purus: PLIN. nat. 34,103. 35,187. 36,155. *ligna*: *coniunguntur vel opponuntur* ligna, virgae, materia *sim.* CATO agr. 38, 4 si ligna ... non poteris vendere ... de lignis -es coquito. PLIN. nat. 16,23 *latifolia quercus* minus utilis ...-i. 16,24 pessima...-i... haliphloeos dicta. 16,53 *pix fit* si alvei non sint, struis congerie velut in -is usu. 16,71 nec buxus -e utili. PAPIN. dig. 8,1,4,1 modum adici servitutibus posse constat: veluti ... ut ... -o portetur. VLP. dig. 19, 1, 17, 6 si ruta et caesa excipiantur in venditione ... placuit ... caesa ... esse ... -es et his similia. 32, 55, 1 cui ligna legata sunt, ad eum omnia ligna pertinere, quae alio nomine non appellantur, veluti ... -es .... 32,55,7 si lignum sit paratum ad -es coquendos atque conficiendos *eqs.* 33, 9, 3, 9 TARR. PAT. dig. 50, 6, 7(6) GELL. 4, 1, 22. *reliquiae*: *coniungitur saepius* cinis: VARRO ling. 1, 7, 8 ex quibusdam lignis combustis -bus. VITR. 2, 9, 14 nec *larix aliis lignis usta* -em remittit (PLIN. nat. 16, 45). 2, 9, 16. 7, 10, 3 *de atramento faciendo*: sarmenta aut taedae schidiae comburantur, cum erunt -es, extinguantur. FEST. p. 122 *de mamphula*: in clibano antequam percoquatur, decidit in -es cineremque. SCRIB. LARG. 60. PLIN. nat. 2, 82 e flagrante ligno -o cum crepitu ... expuitur. 12, 65 tus probatur ... -e. 12, 122 *balsamum* deprehenditur -e ... quod cera resinaque adulteratum est. 16, 45. THEOD. PRISC. eup. faen. 5. AVG. civ. 21, 7 *apud christianos saepius* -o ignis. *proverbialiter de re nullius pretii*: PHAEDR. 5, 6, 6 -em, ut aiunt, pro thesauro invenimus. *cf.* PLIN. nat. 36, 203 (*v. p. 431, 21*). *de animantibus*: VERS. gramm. VI 461, 28 postquam Crassus -o factus, Carbo crassus factus est. *cf.* CELS. 4, 7 p. 130. 4, 27, 5 *et p. 431, 25 sqq.*

A *de natura*: TER. Ad. 849 tam excoctam reddam *psaltriam* atque atram quam -ost. LVCR. 6, 802 -umque gravis vis atque odor insinuatur... facile in cerebrum. PLIN. nat. 33, 94 -i vis maior exusto iterumque flagranti (36,201). 37, 99 anthracitis... -bus similis. 37, 104 *gemmas circa Thebas nascentes* morienti -i similes. VVLG. thren. 4, 8 denigrata est super -es facies eorum. Ezech. 1, 13 aspectus eorum quasi -um ignis ardentium. EPIPHAN. Avell. p. 749, 21 *carbunculum* in modum ... -is ignis naturaliter scintillas emittere. AVG. civ. 21, 4 p. 492 ut -es ictu levissimo frangantur, pressu facillimo conterantur ... ut nullo umore corrumpantur, nulla aetate vincantur. in psalm. 123, 6 -es de morte revivescunt. BOETH. in Porph. isag. sec. 5, 24 nigrum ... corvo adest et -i et hebeno et quibusdam aliis. GREG. M. in Ezech. 1, 5, 6 -es ardent quidem, sed eius loci, in quo iacuerint tenebras non expellunt.

B *de usu*: 1 *ad urendum et calfaciendum*: PLAVT. Rud. 532 *fabri ferrarii* apud -es assident. Truc. 904 puero opust ... veteris vini... ut dies noctesque potet, ... opust -bus. CATO agr. 108, 1 vini sextarium *in caliculo polentae grandis* ... imponito in -es (SCRIB. LARG. 37 patella aeris Cyprii super -es posita. 122 *calix* super -es imponitur. 173. PLIN. nat. 24, 135 radix ... imponitur -bus cupressi. VVLG. Tob. 6, 8. 8, 2 THEOD. PRISC. eup. faen. 39. 46 *al.* ANON. med. ed. Piechotta 144 CAEL. AVR. acut. 2, 9, 37. *obscure*: COLVM. 12,57,1 cum *semen sinapis* compresseris, scarificato et impositis paucis -bus vivis aquam nitratam suffundito). CIC. off. 2, 25 *Dionysius* candente -e sibi adurebat capillum (OV. trist. 3, 11, 47 inclusum *in bove* lentis -bus ure. PLIN. nat. 33, 122. 34, 120. *cf.* APVL. met. 3, 18 capillos ... vivis -bus adolendos). HOR. carm. 3, 8, 3 positusque -o in caespite vivo (PELAGON. 294). VITR. 7, 9, 3 -bus in ferreo vase compositis eam ceram *punicam* ... cum pariete calfaciundo sudare cogat (PLIN. nat. 33, 122). VAL. MAX. 3, 3 ext. 1 *in pueri* bracchium -o ardens delapsus est. 4, 6, 5 ardentes ore -es haurire. COLVM. 12, 42, 2 quae in colo subsederunt ... in suo sibi iure lento igni, ne adurantur, -bus decoquuntur (PLIN. nat. 28, 202. 34, 96. 103. 35, 187 PELAGON. 323. 335 VEG. mulom. 2, 119, 5). SCRIB. LARG. 271 haec omnia infervescunt super -es. PETRON. 135 Oenothea mensam veterem posuit in medio altari, quam vivis implevit -bus. PLIN. nat. 2, 240 subiectis Ariciae arvis, si -o deciderit, ardere terram. 10, 36 *avis* -em ferens ex aris vel altaribus. 13, 128 radice *sariphae* ferrariis officinis praecipua -is usu. 16, 23 -o *quercus latifoliae* in aerarium tantum officinis compendio *est,* quoniam desinente flatu protinus emoriens saepius recoquitur, cetero plurimus scintillis. idem e novellis melior. 16, 24 emortuo -e sacrificatur. 18, 103 ex aqua hordeoque bilibres offae ... torrentur cinere et -e. 18, 156 balneatores, cum velint turbam pellere, -bus id semen (*aerae*) inicere. 18, 272 *vites* quodam uredinis -e exustae. 18, 358 tollentibus ollas -o adhaerescit. *ibid.* -o vehementer perlucet. 24, 72 *de myrice arboris*: -o ex eo genere urina ea (*bovis castrati*) restinctus in umbra conditur. 26, 118. 135. 33, 108. 33, 163 *de lomento*: caerulei sinceri experimentum in -e, ut flagret. 34, 95 Capuae *aes* li-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quatur non -is ignibus. 34, 128. 134. 35, 46 *Indicum* probatur -e. 36, 155. IVV. 10, 131 *Demosthenem* pater ... a -e et forcipibus ... ad rhetora misit. 13, 116 Iuppiter, ... in -e tuo (*sc. in altari*) ... tura ... ponimus. SVET. Tib. 74 favilla et -bus ad calfaciendum triclinium illatis. ITALA prov. 6, 28 (Ps. Cypr. singul. cler. 2) quis ambulabit super -es ignis? (VVLG. prunas). Is. 6, 6 (Cassiod. in psalm. 119, 4) in manu habebat -em ignis (VVLG. calculus), quem forcipe acceperat de altari (AVG gen. ad litt. 12, 2 p. 382, 2). PS. GARG. MART. p. 211. CAPITOL. Pert. 3 cum apud lares sacrificaret, -es vivacissimi extincti sunt, cum inflammari soleant. LAMPR. Heliog. 31, 4. ARNOB. nat. 4, 16 *fuerunt in vertice Iovis* incudes mallei fornaces folles -es et forfices? 7, 3. 30 FILASTR. 156, 1 VEG. mulom. 1, 19, 3. mil. 4, 8 ad arma facienda ferrum ... et -es servantur in conditis. HYG. fab. 219. SCHOL. Germ. Bas. p. 99, 14 *Sacrarium sidus* habet ... duas *stellas* in -bus. VVLG. II reg. 22, 9. 13 psalm. 17, 9. 13. 14. 119, 4. 139, 11 Is. 44, 19 SVLP. SEV. dial. 3, 14, 8 THEOD. PRISC. eup. faen. 7 DAMIG. lapid. 11. AVG. in psalm. 119, 5 vastatores -es dicuntur, quia vastando et desolando ad desolationem facile perducunt. PLIN. VAL. 1, 36 COD. Theod. 11, 16, 15. 18 CAEL. AVR. acut. 2, 10, 77. 3, 8, 174 suppositis -bus (chron. 3, 2, 43). chron. 3, 2, 40. 5, 11, 134 CASS. FEL. 66 ANTHIM. 21 PASS. Matth. 236, 14.

2 *in medicina, victu, architectura, agrimensura*: *cf.* PLIN. nat. 36, 203 in rebus damnatis ... ac iam nullis sunt aliqua commoda, ut -e. CATO agr. 70, 1 *in medicamento bubus sanis dato*: -es vivos III (GARG. MART. cur. boum 1). VARRO rust. 1, 7, 8 *regiones accessi*, ubi ... -bus salsis pro eo (*sale*) uterentur. CELS. 4, 7 -emque eius (*pulli hirundinini*) contritum in aquam mulsam ... infriari. 5, 27, 5 -em eius (*scorpionis*) super vulnus deligant. SCRIB. LARG. 54 suffire ... oportet ore aperto alterci semine -bus asperso. PLIN. nat. 24, 135. 26, 135. 28, 81. 30, 97. 35, 43 fit *atramentum* et ligno et taedis combusto tritisque in mortario -bus (VITR. 7, 10, 3). 36, 203 carbunculum ... querneus -o tritus cum melle sanat. APVL. apol. 8 *dentes* iustius -e de rogo (*sc. quam exotico pulvere*) obteruerit. VITR. 3, 4, 2 sin ... solidum non invenietur ... sublicae ... machinis adigantur quam creberrimae -busque expleantur intervalla palorum. 5, 9, 7. 5, 12, 6. 7, 4, 5 PLIN. nat. 36, 95. 188 PALLAD. 1, 9, 4 AVG. civ. 21, 4 p. 493. GROM. p. 361, 31 collectaculum de -bus in calce miscitatos ... ne dispicias: signales constituimus. AVG. civ. 21, 4 p. 493 ut eos (*-es*) substernere soleant, qui limites figunt. 3 *ad notas, scripturam, picturam; interdum translate*: PLAVT. Merc. 409 impleantur elegeorum meae fores -bus. CATO agr. 155, 2 signare -e *tegulam*. HOR. sat. 2, 3, 246 Quinti progenies Arri ... -e notati. 2, 7, 98 *gladiatorum* proelia ... picta ... -e. PERS. 5, 108 illa (*sequenda*) prius creta, mox haec (*evitanda*) -e notasti? PLIN. nat. 35, 41 inventi sunt pictores, qui -es infestatis sepulcris effoderent. 35, 89 arrepto -e extincto e foculo imaginem in pariete delineavit *Apelles*. MART. 12, 61, 9 VEN. FORT. carm. 6, 8, 15. *cf.* OV. ars 3, 628 fallitque oculos e lacte recenti littera, -is pulvere tange: leges.

C *translate et allegorice*: *in scriptura sacra et commentariis*: ITALA prov. 25, 22 (Cypr. testim. 3, 1) si esurit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi. hoc enim faciens -es ignis (VVLG. prunas) superfundes capiti eius (VVLG. Rom. 12, 20. *cf.* AMBROSIAST. *in l.* veluti -es mortui reviviscent. AVG. doctr. christ. 3, 16, 24 -es ignis esse urentis paenitentiae gemitus). VVLG. Sirach 8, 13 non incendas -es (*i. furores*) peccatorum arguens eos. AVG. in psalm. 17, 9 -es succensi sunt ab eo: qui iam mortui erant ... rursus accensi et illuminati revixerunt (PS. RVFIN. in psalm. 17, 9. 13. CASSIOD. in psalm. 17, 10 *et* 119, 4 peccatores dicit *eqs.*). 119, 4 exempla sunt -es vastatores. *ibid.* exempla ... multorum iniquorum, qui conversi sunt ad dominum, -es dicti sunt (PROSP. *ibid.*) CASSIOD. *ibid.* potest ... illud intellegi, ut -es desolatorios orationes accipiamus caritatis igne succensas *eqs.* (EVCHER. form. 1). PROSP. in psalm. 139, 11 -es eius sunt operationis, quae et illustrare valeat fideles et punire peccatores. CASSIOD. in psalm. 139, 11 -es ignis sunt paenitentiae cruciatus. GREG. M. in Ezech. 1, 5, 6 quia ... sancti viri quosdam iuxta se positos quasi tangendo ad amorem patriae caelestis accendunt, -es sunt. 1, 5, 7 qui ... in occulto bene vivit sed alieno provectui minime proficit, -o est. *aliis locis*: HIER. epist. 18, 6 mihi quoque *ad interpretandum* de altari -o mittatur. PS. AMBR. laps. virg. 2, 7 *de virgine lapsa*: conversa es in -em (*sc. ex lumine*). AVG. conf. 6, 7, 12 de corde et lingua mea -es ardentes preparatus es, quibus mentem spei bonae adureres tabescentem ac sanares.

II *morbi genus, i. q. carbunculus*: SER. SAMM. 718—735 horrendum magis est perimit quod corpora carbo, urit hic inclusus, vitalia rumpit apertus *eqs.*

derivata: carbunculus (*cf. p. 432, 27—29*), carbonarius, carboneus, carbonescere, (carbunica?).

carbōnārius, -a, -um *a* carbo (NOT. Tir. 99, 87). *ad carbones pertinens, carbonibus inserviens.* [*val.* cărbunar, *it.* carbonaio, *francog.* charbonnier, *hisp.* carbonero. *M.-L.*] VIR. ill. 72, 1 *pater Scauri* ob paupertatem -um negotium exercuit. SERV. auct. ecl. 9, 1 tabernam -am. GLOSS. -a cella ἀνθρακοθήκη. *masc. subst.* carbōnārius, -ī: *carbones coquens vel vendens*: GLOSS. ἀνθρακοπώλης, ἀνθρακεύς, ἀνθρακάριος, *cf. Helladius apud Phot. p. 530.* PLAVT. Cas. 438 remittam ad te virum cum furca in urbem tamquam -um. CORP. VI 9235 locus Caeciliae Arratis se⟨...⟩ carbonaro, quem emit ab⟨...⟩. VI 9236. IX 1716. *subst. fem.* carbōnāria, -ae: *titulus fabularum* NAEVII (PRISC. gramm. II 522, 9) *et* PLAVTI (FEST. p. 330 PRISC. gramm. II 516, 11 NON. p. 251). *fabrica carbonibus coquendis cf.* GLOSS. II 571, 25 -us locus carbonum construc⟨tus⟩. TERT. carn. 6 (*proverbialiter*) pervenimus de calcaria ... in -a⟨m⟩. QVEROL. p. 9, 11 egomet ... apud -as agere te putabam. SCHOL. Verg. Bern. ecl. 9, 24 cum per -as fugeret *poeta*.

carbōnēsco, -ere [*a* carbo. *Th.*]. *carbonem fieri*: CAEL. AVR. chron. 2, 13, 168 usque eo inuritur *spongia*, donec carbonescat. 5, 1, 20 CASS. FEL. 53.

? **carbōneus**, -a, -um *a* carbo. *subst. neutr.*: GLOSS. III 441, 29 carbon⟨e⟩um (carruonum *codd.*) ἀσβόλη (479, 7).

carbōnica *v.* carbunica.

carbunculātio, -ōnis *f. a* carbunculare. *morbus arborum*: PLIN. nat. 17, 222 sideratio *arborum* tota e caelo constat. quapropter et grando in his causis intellegi debet et -o et quod pruinarum iniuria evenit.

carbunculo, -āre [*a* carbunculus, *cf. c. gr.* ἀνθρακιᾶν. *Th.*]. *morbo carbunculi vexari. de arboribus et hominibus*: PLIN. nat. 12, 27 *olivae* caeli intemperie -ant. 14, 33 [*formam* -ari *in codice E scriptam iam non probant editores*]. 18, 272. 23, 69 *sucus foliorum oleae* -antibus circa oculos ulceribus ... efficax. 24, 113.
deriv.: carbunculatio.

carbunculōsus, -a, -um *a* carbunculus. *carbunculis lapidibus mixtus*: COLVM. 3, 11, 9 -um agrum, nisi stercore iuves, macras vineas efficere.

carbunculus, -ī *m.* [*a* carbo *deminutive. Th.*]. *cf.* EPIPHAN. Avell. p. 749, 21 CASS. FEL. 22 ISID. orig. 16, 14, 1 GRAMM. suppl. 70, 16 NOT. Tir. 99, 86. carbunculum *n.*: DIOSC. 2, 62. carbunclus: ANON. med. ed. Piechotta 112. GLOSS. ἄνθραξ, ἀνθράκιον (-ος), -κίσκιον. *legitur inde a* PLAVTO, *in versu heroico demum infimis temporibus apud christianos.* [*it.* carbonchio. *M.-L.*]

I *genus* ***materiae***: A *fere i. q.* ***carbo***: RHET. Her. 4, 6, 9 si Prometheus, cum mortalibus ignem dividere vellet, ipse a vicinis cum testo ambulans -os corrogaret, ridiculus videretur. APVL. met. 7, 19 deque proxima villula spirantem -um furatus oneris in ipso meditullio reponit. *cf.* HIER. in Is. 6, 6 p. 94 calculus iste, qui a solis LXX ἄνθραξ, id est -us est interpretatus, potest non carbonem significare vel prunam ... sed ἄνθρακα id est -um lapidem. GLOSS. V 493, 37 calculus numerus vel pruna carbo. *inde in imagine*: PLAVT. Most. 986 qui cum istaec sciet facta ita, amburet ei misero corculum -us.

B ***materia lapidea*** *rubens*: 1 *in terra genus harenae fossiciae*: VARRO rust. 1, 9, 2 *in partibus terrae est* -us. VITR. 2, 4, 1 genera ... harenae fossiciae sunt haec, nigra, cana, rubra, -us. 2, 6, 6 in Etruria excocta materia efficitur -us. 8, 1, 2 sabulone ... harenaque et -o certiores ... sunt copiae *aquarum* (PLIN. nat. 31, 48). COLVM. 3, 11, 7 quis ... agricola nesciat ... -um ... putrescere caloribus ac resolvi eumque pulcherrime radices vitium per aestatem refrigerare sucumque retinere, quae res alendo surculo sunt accommodatissimae. PLIN. nat. 17, 29 -us, quae terra ita vocatur, emendari vite macra videtur. 17, 147 *castanea* quaerit ... -um (GARG. MART. pom. 4, 5). 2 *in agris genus carbonum vel lapidum terminis inserviens*: LIB. col. I p. 227, 16 *de terminis et limitibus*: muros macerias scorofiones congerias -os. 228, 6. 243, 11 in saltibus sunt scorofiones et -us, id est scorofion molis petrarum constructi. II p. 252, 21. 259, 26. 3 *gemma pretiosa*: PLIN. nat. 37, 92—98 principatum *gemmarum* habent -i a similitudine ignium appellati, cum ipsi non sentiant ignes, a quibusdam ob hoc acaustoe appellati. horum genera Indici et Garamantici *eqs. fusius de natura et generibus.* HIER. in Is. 6, 6 p. 94 ἄνθρακα id est -um lapidem, qui ob coloris flammei similitudinem igneus appellatur. epist. 18, 18. EPIPHAN. Avell. p. 749, 17 -us habet speciem rubricae nimis acutissimae. nascitur autem apud Carthaginem Libyae, quae Africa vocatur *eqs. nota*: *ibid.* quibuslibet vestimentis occulat, splendor extra vestimenta collucet. unde et -us appellatus est, ob hanc scilicet causam. ISID. orig. 16, 14, 1. GLOSS. IV 29, 43 -i gemmae; hos Graeci σπινθῆρες vocant. PETRON. 55 vers. quo Carchedonios optas ignes lapideos? nisi ut scintillet probitas e -is. PLIN. nat. 5, 34 *cum Trogodytis* commercium gemmae tantum *est*, quam -um vocamus, ex Aethiopiae invectae (SOL. 28, 2). 8, 137 lyncum umor ... glaciatur arescitve in gemmas -is similes. 37, 80 est in his (*opalis*) -i tenuior ignis. 37, 91. 103 quidam *lychnitine* remissiorem -um esse dixerunt. 37, 122 *amethystus Indica* fundit ... aspectum leniter blandum neque in oculos, ut -i, vibrantem. 37, 123. 173. 1, 37, 25/26. EPIST. Alex. p. 193, 6 thalami ... atque cubilia omnia margaritis, unionibus et -is ornata. EXPOS. mundi 6 FVLG. myth. 1 praef. p. 14. VVLG. Sirach 32, 7 gemmula -i. HIER. in Agg. 2, 17 p. 767 AVG. doctr. christ. 2, 16, 24 gen. c. Manich. 2, 10, 14. DRAC. laud. dei 1, 324 frigidus ... roseo -us ardet honore. CARM. de resurr. 214. CORP. II 3386 in basilio *Isidis* ... gemma -us. XIV 2215, 11 corona analempsiaca I (*ut videtur Isidis*) cum ... -os n(umero) LXXXIV. EPIST. imp. Aug. Macr. sat. 2, 14, 12 (*loco dubio*) vale mi ... -um habeas (Hadriae *Iahnius*). *in scriptura sacra et apud christianos*: ITALA gen. 2, 12 (Ambr. parad. 3, 14 Hier.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quaest. hebr. in gen. p. 5, 11 Aug. gen. ad litt. 8, 17) *in terra Evilat* est -us (ἄνθραξ, VVLG. bdellium. HIER. epist. 37, 1. 125, 3 AVG. gen. c. Manich. 2, 10, 14 MAR. VICTOR aleth. 1, 282 CYPR. GALL. gen. 59). ITALA Is. 54, 11 (Hier. *ad l.* p. 635 in Ezech. 28, 11 *sqq.* p. 333) ecce ego praeparo -um lapidem tuum (ἄνθρακα τὸν λίθον, VVLG. lapides). ITALA (Lugd.) *et* VVLG. exod. 28, 18 *in secundo ordine rationalis Aaronis* -us sapphirus et iaspis (39, 11 EPIPHAN. Avell. p. 749 HIER. epist. 64, 16 CYPR. GALL. exod. 1099). *cf.* VVLG. Ezech. 28, 13 *de rege Tyri*: omnis lapis pretiosus operimentum tuum . . . sapphirus et -us et smaragdus. *allegorice et translate*: AMBR. parad. 3, 15 Phison . . . prudentia est et ideo habet . . . splendidum -um . . . in quo quidem animae nostrae vivit igniculus. 3, 23 Enoch . . . -us quidam est lapis boni odoris. HIER. in Is. 54, 11 -us . . . videtur mihi ignitus sermo doctrinae, qui fugato errore tenebrarum illuminat corda credentium. AVG. gen. c. Manich. 2, 10, 14 prudentia terram circumit, quae habet aurum et -um et lapidem prasinum, id est disciplinam vivendi. serm. ed. Mai 53, 2 *dominus expectans Petrum* primum -um lapidem pretiosum.

II ***morbi vel vitii*** *genus*: **A** ***hominum*: 1** *papulae, pustellae*: SCRIB. LARG. 25 *-os* ἄνθρακας vocant (CASS. FEL. 22 ORIBAS. syn. 7, 12). CASS. FEL. 22 *-i* nigri ut carbones efficiuntur, unde ipso nomine -i vocantur. ORIBAS. syn. 7, 12 rustici pustellas malas appellant (PALLAD. hist. mon. I 14. GLOSS. III 599, 4 mala pustella, qui dicitur clavus). GLOSS. III 551, 33 agrantimata (*lege* ἀποστήματα) id est -us sive furunculus. 597, 16 acidiva -us, quae in pectore coquitur quasi aqua calida. V 349, 46 -us spryng (*anglosax.* '*pustula, fissura cutis*'). *cf.* PLIN. nat. 26, 5 L. Paullo Q. Marcio censoribus (*a. 164 a. Chr.*) primum in Italia -um evenisse annalibus notatum est, peculiare Narbonensis provinciae malum *eqs.* (1, 26, 4 *cf.* 36, 203). *distinguuntur* -i in oculis (CELS. 6, 6, 10 ANON. med. ed. Piechotta 112), in palpebris (CELS. 6, 6, 10), genitalium (PLIN. nat. 28, 132), verendorum (PLIN. nat. 28, 213. 32, 108), in veretro (PLAC. med. 5, 2). CELS. 5, 28, 1 *ex eis quae interius nascuntur* non aliud -o peius est. 6, 6, 10 solent . . . -i ex inflammatione nasci, nonnunquam in ipsis oculis, nonnunquam in palpebris et in his ipsis modo ab interiore, modo ab exteriore parte, *sequitur remedium. ibid.* si tamen -us in exteriore palpebrae parte est, ad cataplasmata aptissimum est lini semen *eqs.* 6, 18, 5 -us . . . ibi natus . . . per oricularium clysterem eluendus est: deinde ipse quoque medicamentis urendus *eqs.* SCRIB. LARG. 25 ⟨ad⟩ -os . . . facit bene et per se mel Atticum pyxide Cyprii aeris conditum et repositum mensibus duobus (63). 206 *emplastrum* ad -os . . . imponendum est (PLIN. nat. 23, 16. 77. 123. 28, 132). PLIN. nat. 20, 130 -os *nasturcium* ad suppurationem perducit et rumpit (22, 152 *ervum* -os rumpit. 22, 156. 23, 78. 26, 118. GARG. MART. med. 13 *disrumpere*. DIOSC. 2, 62). 20, 141 -um *ruta* ex aceto emendat. 20, 206 -is medentur ex melle folia *papaverum* (23, 148). 20, 217 -os *sanat coriandrum* (23, 101. 32, 134. 36, 203 PLAC. med. 5, 2). 22, 103 -is . . . superlitum *laser* (24, 102 *herba Sabina* -is . . . *illinitur*. 28, 132 *-is* saprum interlinitur. 28, 243. 32, 127). 23, 123 -os extrahunt *fici siccae*. 24, 38 *pix* -os purgat. 28, 213 verendorum -is cerebrum apri vel suis sanguisque *prodest*. 28, 243 adversus -os suis feminae cerebrum tostum *proficit*. 30, 107 -us fimo columbino aboletur. 32, 108 -os verendorum . . . salsamenta . . . restingunt. 32, 127 -os coracinorum salsamenta . . . discutiunt. THEOD. PRISC. eup. faen. 61. 62. 78 *al.* DIOSC. 2, 91 CASS. FEL. 22 ORIBAS. syn. 6, 25. **2** *odor fumosus*: THEOD. PRISC. log. 95 si de fervore . . ., ut tempore digestionis, odor fumosus quidam, quem aliqui -um appellant, dolorosos singultus procuraverit. ANTHIM. praef. p. 7, 13 *cibi non bene cocti* -os et ructus graves faciunt. ORIBAS. syn. 4, 19 qui . . . calidam habent ventris distemperantiam, usturam, id est -um patiuntur (5, 30). 5, 47 *si venter* fumosus et insuavis generat ruptus, quod nos -um vocamus (*bis*). *translate*: PROSP. carm. de ingrat. 583 transcurrit . . . per omnes peccati ebrietas, corrupti et cordis in alva persistit, cruda fervet -us esca.

B ***pecorum*:** SERV. georg. 3, 564 ardentes papulae id est -i.

C ***arborum,*** *herbarum*: COLVM. 3, 2, 4 pruinas et caliginem et -um facile propulsat *vitis*. PLIN. nat. 17, 222 *carbunculatio* adurit lactescentes germinum oculos, quod in flore -um vocant. 17, 251 -i ac robiginum remedia. 18, 272. 275. 279 *iniurias caeli* aliis robiginem, aliis uredinem, aliis -um appellantibus. 18, 293.

derivata: carbunculare, carbunculosus.

carbunica, -ae *f.* *vitis genus*: PLIN. nat. 14, 43 septem his annis in Narbonensis provinciae Alba Helvia inventa est vitis uno die deflorescens, ob id tutissima. -am vocant, quam nunc tota provincia conserit. *fort.* carbōnica *scribendum?* *Bannier.*

carcar *v.* carcer *p. 434, 23.*

*****carcer,** -is *m.* [carcer, carcar (*apud Sophronem* κάρκαρον), *orig. inc.*; *cf. esse c. theodisc.* harug '*locus, ubi sacrificatur*', *anglosax.* hearg '*lucus*' *censet Noreen, Abriß d. urgerm. Lautlehre 87. Th.*]. VARRO ling. 5, 151 -r a coercendo, quod exire prohibentur (CAPER gramm. VII 104, 19 CHAR. gramm. I 32, 16 ISID. orig. 15, 2, 46. *cf.* PLIN. nat. 10, 141 -e animalia coercere). 5, 153 in circo primum unde mittuntur equi, nunc dicuntur -es, Naevius 'oppidum' appellat. -es dicti, quod coercuntur equi, ne inde exeant. SERV. Aen. 5, 145 -es . . . quibus equi arcentur: unde et -es quasi arceres secundum Varronem (1, 54 georg. 3, 104 CASSIOD. in psalm. 141, 9 ISID. orig. 5, 27, 13). PAVL. FEST. p. 256 querqueram frigidam cum tremore a Graeco κάρκαρα certum est dici, unde et -r (*v. infra l. 23*). *cf.* DIOD. frg. 31, 9, 1 εἰς τὸν κάρκαρον. PLVT. Aem. 37 ἐκ τοῦ καλουμένου κάρκερε (κάρκαρε *PM*). *de significatione et numero*: SERV. Aen. 1, 54 -r autem est undecumque prohibemur exire . . . locum autem, in quo servantur noxii, -em dicimus numero tantum singulari; unde vero erumpunt quadrigae, -es dicimus numero tantum plurali (ISID. orig. 5, 27, 13 GLOSS. II 252, 51). 5, 145 -r est numero tantum singulari custodia noxiorum (*cf.* georg. 3, 104); -es vero numero tantum plurali ostia, quibus equi arcentur. *v. etiam p. 433, 83 sqq.* DIFF. ed. Beck p. 43, 1 -es sunt, unde quadrigae emittuntur; -r vero, in quem malefici includuntur. *sim. passim apud* GRAMM., *recte de sensu sub II allato, ubi pauca sunt pluralis exempla, falso de I, quo scriptores promiscue numeris utuntur.* GLOSS. II 549, 43 φυλακή, ἀφετηρία καὶ κιγκλίς (III 353, 48 λαξ [φυλακή *coni. Götz*; λαξευτήριον *Vulc.*]). *de genere*: PROB. cath. gramm. IV 13, 13 cer terminata quamvis non sint generis omnis, tamen tertiae sunt declinationis, ris faciunt genetivo, hoc cicer ciceris, hic -r -is. CHAR. gramm. I 32, 16 masculina semper pluralia, hi antes, hi -es a coercendo. PRISC. gramm. II 151, 16 hoc -r quidam protulerunt, quos non sequimur. PROB. app. gramm. IV 197, 32 -r, non carcere; *exempla desunt, at cf. l. 4. 28.* *de formis et scriptura*: carcar (*gr. cf. l. 2. 4*): ACT. Arv. a. 87 II 36. a. 89, 72 a. 105 II 20 *al.* ITALA Luc. 3, 20. 21, 12 (cod. d) Matth. 5, 25. 14, 3 (cod. k) CORP. IX 1617, 10 INSCR. Notiz. degli scavi 1893 p. 370 LIV. 26, 13, 15 *cod. P.* CORP. XIII 1833 optionis karceris. *cf.* VI 531 optio karc⟨eris⟩. ACT. Arv. a. 81 B 19 de querceribus. *legitur inde ab* ENN. [*it.* carcere, *francog. vet.* chartre, *hisp.* carcel. *M.-L.*]

I *i. q.* ***claustra,*** *repagula, saepta, quibus in circo equi continentur, cf.* PORPH. Hor. epist. 1, 14, 9 spatiis obstantia claustra sunt -es. GLOSS. V 444, 49 unde quadrigae emittuntur. II 537, 28 φυλακή, ἀφετηρία. 252, 51 -es: ἀφετηρίαι (*adde*: EXC. Bob. gramm. I 548, 21 αἱ ἀφετηρίαι ἀπὸ τοῦ συνέχειν). 97, 52 ἱππάφεσις. III 11, 1 ἱππαφυτης (ἱππαφέσεις *Götz. cf.* GLOSS. III 302, 54 ἱππαφίδες caballi am[m]issi [*fort.* ἵπποι ἀφεθέντες?], *v. etiam supra l. 5 sqq.*). **A** *proprie* (*cf. Pollack, PW. III 1582 sqq.*): ENN. ann. 85 omnes avidi spectant ad -is oras, quam mox emittat pictis e faucibus currus. 484 e -e fusi currus (*cf.* VERG. Aen. 5, 145 effusi -e currus. georg. 1, 512. 3, 104). RHET. Her. 4, 3, 4 si quis Olympia cum venerit cursum et steterit, ut mittatur . . . ipse intra -em stet. CIC. Brut. 173 nec enim in quadrigis eum secundum numeraverim aut tertium, qui vix e -bus exierit, cum palmam iam primus acceperit. LVCR. 2, 264 patefactis . . . -bus (4, 990). HOR. sat. 1, 1, 114 -bus missos . . . currus (TIB. 1, 4, 32 Eleo . . . -e missus equus. OV. epist. 17, 166. am. 3, 2, 9 sacro de -e missis . . . equis. 3, 2, 66 quadriiugos aequo -e misit equos. trist. 5, 12, 26 tempore qui longo steterit, male curret et inter -bus missos ultimus ibit equus). OV. am. 2, 9, 20 -e liber equus. 3, 2, 77 reserato -e (ars 3, 595 trist. 5, 9, 29. SIL. 16, 315 -bus . . . reseratis). met. 10, 652 -e pronus uterque emicat. fast. 4, 680 -e partitos . . . equos. LIV. 8, 20, 1 -es eo anno (*330 a. Chr.*) in circo primum statuti. 41, 27, 6. SEN. benef. 2, 25, 3 illum (*gratum*) velut ⟨in⟩ certamen cursus compositum et -bus inclusum opperiri debere tempus suum. ACT. Arv. a. 58, 1 perfecto sacrificio e -bus reciniatus . . . signum quadrigis et desultoribus misit. *cf.* a. 59 a 20. a. 87 II 36 sup⟨r⟩a carcares excidit (*sic*). a. 185 II 20 supra carcares adscendit, *at* a. 155, 44 supra -es ascendit. Corp. VI 32391 ⟨supra⟩ carcar(es) circ(i) adscendi⟨t⟩ (*aosc lapis*). LVCAN. 1, 294 quamvis iam -e clauso immineat foribus *Eleus equus* (*cf. l. 44*). PLIN. nat. 8, 160 excusso in -bus auriga. STAT. Theb. 6, 522 -bus . . . solutis. SIL. 8, 279 -e rupto. 15, 210 prosiluit Pisaeo -e praeceps. 16, 394 ceu tunc e -e primo corriperet spatium. SVET. Claud. 21 circo vero maximo marmoreis -bus auratisque metis, quae utraque et (*del. Madvig*) tofina ac lignea antea fuerant, exculto. AVSON. 252, 3 agens primos a -e cursus. *latiore sensu et in imagine*: SEN. apocol. 4, 29 Sol . . . primos a -e concitat axes. HIER. epist. 124, 1, 4 p. 920 velut de quibusdam repagulis atque -bus missae . . . animae. *nota*: MANIL. 4, 740 *adde* duplici clausos elephantas -e terrae. *obscure*: ITALA thren. 3, 12 (Wirc.) extendit arcum suum et statuit me s⟨icut⟩ -em in sagittam (ἐστήλωσέ με ὡς σκοπὸν εἰς βέλος, VVLG. quasi signum ad sagittam). *huc pertinere videntur*: GLOSS. III 240, 33 ὁ καμπτός, ἡ νύσσα, ὁ καμπτήρ: -es (*tit.*: *res* quae in stadio *sunt*).

B *translate i. q. initium* (*opp.* calx *v. s. h. v.*): VARRO Men. 288 nemini Fortuna currum a -e intimo missum labi inoffensum per aequor candidum ad calcem sivit. rust. 1, 3 ars (*cultura*) id an quid aliud et a quibus -bus decurrat ad metas. 2, 7, 1 aperiam -es. CIC. Cato 83 *et* Lael. 101 *v. p. 199, 23 sqq.* BELL. Alex. 24, 5 ut ex -bus in liberum cursum emissus.

II *i. q.* *locus* ***custodiae,*** *cf.* GLOSS. φυλακή. εἱρκτή, φυλακή. pedatum. IV 213, 52 locus inclusionis. V 440, 50 ubi rei clauduntur. II 268, 42 δεσμωτήριον. **A** *proprie* (*cf. Hülsen, PW. III 1576 sqq.*): **1** *hominum*: *in carcere esse, in carcerem ducere, venire sim.*: PLAVT. Pseud. 1172 an . . . expugnavit -em, patriam tuam? (*cf.* CIC. Verr. 6, 143 -r ille . . . quae lautumiae [*v. s. h. v.*] vocantur, in istius imperio domicilium civium Romanorum fuit [LIV. 3, 57, 4]. leg. agr. 2, 101 timeam, ne mihi in -e habitandum sit. AMM. 30, 5, 6 flagitantium ministrorum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

amaritudine quidam expressi ... erant perpetui -um inquilini). PLAVT. Rud. 498 utinam ... in -e illo potius cubuissem die (SEN. contr. exc. 1, 6 in -e ... ac tenebris iacebam). 715 donec totum -em contriveris. CIC. Verr. 6, 118 aderat ianitor -is (MANIL. 5, 621 quisquis in Andromedae ... tempora ... nascitur, immitis veniet ... -is et duri custos. *cf.* FIRM. math. 3, 5, 26. 8 p. 106ᵛ col. 1 *et v. sub* optio. *contumeliose*: PLAVT. Asin. 297 quid agis, custos -is?). CIC. Catil. 2, 27 sentiet in hac urbe ... esse -em, quem vindicem nefariorum ... scelerum maiores nostri esse voluerunt (*cf.* SALL. Catil. 55, 3 est in -e locus, quod Tullianum [*cf.* AMM. *l.* 63] appellatur, *seq. descriptio.* VITR. 5, 2, 1 aerarium, -r, curia foro sunt coniungenda. LIV. 1, 33, 8 -r ad terrorem increscentis audaciae media urbe imminens foro aedificatur *ab Anco.* PLIN. nat. 7, 212 a columna Maenia ad -em. IVV. 3, 314 sub regibus ... viderunt uno contentam -e Romam. *adde*: DIOD. frg. 31, 9, 1 ἔστι δὲ ὁ κάρκαρος ὄρυγμα κατάγειον βαθὺ *eqs.*). CIC. Sull. 70 cui non ad illius poenam -r aedificatus esse videatur. Vatin. 28 *filiam* in -e collocatam. Phil. 5, 18 de templo -em fieri (*cf.* LIV. 6, 36, 12 repleri vinctis nobiles domus, et, ubicumque patricius habitet, ibi -em privatum esse. PETRON. 105 de nave -em facere). CIC. or. frg. A XIII 33 non te iudices urbi, sed -i reservarunt (Att. 1, 16, 9). POMP. TROG. Iust. 38, 6, 6 -em ac triumphi spectaculum experiretur. OV. am. 1, 6, 64 sollicito -e dignus. MANIL. 4, 45 Mariumque in -e victum. VAL. MAX. 6, 9, 9 captivus -em exhorruerat. SEN. contr. 9, 1, 10 non erat ... mihi poena in -e esse. 9, 2, 19 crudelitas intra -em. SEN. Ag. 1000 vincite saeptam *Electram* nocte tenebrosi specus, ut inquietam virginem -r domet. clem. 1, 26, 2 quem ... ludi in -e iuvent? epist. 24, 4 in -e Socrates disputavit ..., ut ... metum demeret mortis et -is (FRONTO p. 71, 21 N.). 57, 2 nihil illo -e (*i. crypta Neapolitana*) longius. 70, 9 XXX tamen dies in -e et in expectatione mortis exegit. SIL. 6, 343 te, Regule, vidit Sidonius -r. 6, 438 Punicus ... -r. IVV. 6, 365[13] accipit has animas aliosque in -e nervos. FLOR. epit. 2, 2, 23 nec Poenico -e infractus est. GELL. 3, 3, 15 fabulas eum (*Naevium*) in -e duas scripsisse ..., cum ... in vincula ... coniectus esset. TERT. nat. 2, 9 filia patris in -e fame defecti uberibus suis educ⟨atrix⟩ (HYG. fab. 254 p. 140, 16). 2, 15 cum et ⟨numina sua⟩ habeant ... in -e. ieiun. 12 cum -r edìscendus ... sit, ut in -em talis introeat christianus, qualis inde prodisset, non poenam illic passurus. MOYS. Cypr. epist. 31, 5 ut nos ... dominus ... firmet ac roboret, ut qua optimus imperator milites suos, quos ... in castris -is (*cf. p. 438, 39 sq.*) exercuit et probavit. VVLG. II Esdr. 3, 25 contra flexuram et turrim ... i. e. in atrio -is. CLAVD. 21, 240 sub iudice nostro ... disquirit crimina -r. ANTH. 415, 31 -r foribus praeclusus aenis. PALLAD. hist. mon. I 3 p. 264ᴮ omnibus suis rebus per ... -es (φυλακαῖς) divisis. *de fornice*: IVV. 10, 239 *Phiale* steterat multis in -e fornicis annis. PLAVT. Amph. 155 **in** -em *compingere* (Men. 942 Poen. 1409 Rud. 715 FRONTO p. 84, 1 N. *cf.* CALL. dig. 48, 3, 13 inpacti sunt in -e). RHET. Her. 1, 13, 23 in -em ductus est (CIC. Verr. 6, 77 Vatin. 21 LIV. 3, 57, 4. 25, 4, 8. 38, 57, 4 *al.* VAL. MAX. 2, 10, 7 SEN. epist. 14, 13 QVINT. decl. 348 p. 370, 20 TAC. Agr. 45 ann. 3, 51 SVET. Iul. 20 CALL. dig. 48, 20, 2). CIC. inv. 2, 149 in -em deductus (SALL. Catil. 55, 2. APVL. met. 9, 42 in publicum ... -em). Att. 4, 6, 2 reduci in -em. VELL. 2, 19, 2 in -em ... perductus est. PLIN. nat. 21, 8 in -em abductus. CIC. Verr. 6, 17 hominem ... in -em conici (*v. vol. IV p. 308, 78 sqq.*). 6, 76 *piratas* in -em condi (LIV. 26, 16, 6. 29, 22, 7 *al.* SEN. benef. 1, 5, 4). LIV. 34, 44, 8 in inferiorem demissus -em est. 7, 4, 4 quod filium ... in -em ... dederit (ARNOB. nat. 2, 77). VAL. MAX. 9, 5, 2 in -em praecipitem egisse. SEN. contr. 9, 1, 6 redde me -i *eqs.* (SVLP. SEV. chron. 1, 54, 4). SEN. Ag. 988 abstrusa *Electra* -e et saxo exigat aevum. TAC. ann. 4, 68 tracto in -em illustri equite R. (SIL. 2, 342). 5, 9 portantur in -em (6, 48 in -em fertur). 6, 40 in -em raptus est (SVET. Tib. 11. 61. *cf.* PANEG. 7, 10 abrepti in -em). CALL. dig. 48, 3, 13 cum recepti essent in -e. PAVL. dig. 4, 2, 22 qui in -em quem detrusit (VVLG. gen. 41, 10 retrudi. AMM. 28, 1, 57 trusumque in -em Tullianum [*Haupt*, in -e Tulliano *G*]. 28, 6, 24 RVFIN. hist. 5, 1, 8 SVLP. SEV. chron. 1, 54, 3 *al.* PALLAD. hist. mon. I 25 p. 310ᴮ [*gr.* κονστωδίαν]. OROS. hist. 5, 19, 7 *Marius* Minturnas deductus contrususque in -em). HIL. in Matth. 11, 1 spiritus sancti gloriam in -e posito defuisse (VVLG. Matth. 14, 3 posuit in -em). HIER. epist. 1, 3 mulierculam ... poenali -is horrore circumdedit. VVLG. gen. 39, 20 tradiditque Ioseph in -em. 40, 3 misit eos in -em (OPTAT. 2, 1 p. 33, 20). Is. 42, 22 in domibus -um absconditi sunt. CIC. Verr. 6, 147 cum completus iam mercatorum -r esset. Catil. 2, 22 ut eos -r capere non possit. LIV. 3, 68, 1 ubi ... -em impleveritis principibus. SEN. contr. 9, 2, 4 plenum -em damnatis habuisti (SEN. dial. 4, 9, 3 CALP. ecl. 1, 61). SIL. 11, 254 panditur acri imperio -r. MIN. FEL. 35, 6 de vestro numero -r exaestuat. CLAVD. 18, 178 procerum squalore repletus -r. VINCENT. LER. 4, 6 oppleta *sunt* sanctis ergastula, -es, metalla. SIDON. epist. 2, 1, 3 implet ... -es clericis. PLAVT. Stich. 621 veni. :: hucine? :: immo in -em (624 in -em ires. Poen. 692 irem in -em recta via. VVLG. Luc. 22, 33). CIC. Tusc. 1, 97 vadit enim in eundem -em atque ... scyphum Socrates. SEN. dial. 11, 13, 4 Socrates ... -em intravit ignominiam ipsi loco detracturus. PS. AMBR. laps. virg. 9, 40 petas ultro -em paenitentiae. BACHIAR. repar laps. 16 ingredere monasterii tui -em. PLAVT. Cist. 275 conclusos vos ⟨me⟩ habere in -e (VVLG. act. 22, 19 in -em. RVFIN. hist. 3, 5, 6 hist. mon. 18). CIC. Verr. 6, 117 includuntur in -em condemnati (Tusc. 5, 58 Att. 2, 1, 8 LIV. 24, 19, 11. in -e: LIV. 38, 59, 10 *al.* PAVL. FEST. p. 209 SEN. contr. 9, 2 [25], 6. -e: LIV. 38, 60, 6 VAL. MAX. 2, 7, 15 SEN. Herc. f. 737. CVRT. 8, 7, 8 Callisthenis vox. HYG. fab. 25 p. 140, 16 ITALA Luc. 3, 20 [cod. d] *al.*; *in imagine*: LACT. inst. 4, 20, 13 tamquam -e stultitiae inclusi. VEN. FORT. vita Albin. 6, 17 infra -em sui cordis semper inclusus. SEN. dial. 6, 17, 4 tot milia ... -r incluserat). OV. Pont. 1, 6, 37 -e ... clausi (OCTAVIA 682. APVL. met. 4, 24 inque isto saxeo -e serviliter clausa. HIL. op. hist. frg. 2, 11. VVLG. iud. 16, 21 in -e. IV reg. 14, 26. *per iocum de sepulcro*: PHOC. carm. de Verg. 76 -e montoso clausus Ballista tenetur). IVST. 26, 1, 7 coniuges in -em recluduntur (VVLG. num. 15, 34 OP. imperf. in Matth. 6 p. 671). QVINT. decl. 277 p. 130, 14 -e continetur (HIL. in Matth. 11, 2 ad Const. 1, 6 VLP. dig. 1, 18, 13, 1). TAC. ann. 6, 19 -e attinebantur. HIL. in Matth. 11, 1 detentus in -e (RVFIN. hist. mon. 7 p. 411ᴰ). SVET. Vit. 17 ut custodiretur ... in -e (VVLG. sap. 17, 15. *cf.* act. 12, 6 custodes ... custodiebant -em). APVL. met. 5, 5 *Psyche* beati -is custodia saepta. 9, 1 custodela salutaris mihi ... -is. VVLG. gen. 42, 19 frater ... ligetur in -e. act. 12, 5 Petrus quidem servabatur in -e. CONC. Aurel. a. 549 p. 107, 11 qui pro quibuscumque culpis in -bus deputantur. CIC. Verr. 6, 22 de -e emitti (6, 24 e -e. Sest. 78 Planc. 31. LIV. 24, 32, 9 -e ... emissi). Verr. 6, 120 qui ... producuntur e -e, deligantur. har. resp. 34 iudices tribunus e -e in forum effudit. LIV. 37, 46, 5 cum e -e ... effugisset. VELL. 2, 19, 3 profugit e -e. SEN. contr. 1, 2, 2 quas aut -r aut lupanar eiecit. 9, 1, 7 te -i exemi. 9, 2 (25), 6 extrahitur quidam e -e. CELS. prooem. p. 4, 38 nocentes homines a regibus ex -e acceptos. SEN. dial. 6, 20, 2 *mors* e -e educit, quos exire imperium impotens vetuerat (VVLG. gen. 40, 14 ut educat me de isto -e). 12, 14, 4 eripuit fratrem -e. epist. 67, 7 calix venenatus, qui Socratem transtulit e -e in caelum. CVRT. 5, 5, 19 quin illi ex hoc -e erumperent? (VLP. dig. 47, 18, 1, 1 PAVL. dig. 48, 19, 38, 11). APVL. met. 10, 34 populo postulante illam de publico -e mulierem. IVST. 21, 1, 5 *nexos* e -e dimittit (VLP. dig. 47, 2, 52, 12 de -e). HIL. c. Const. 5 non trudit -e ad libertatem, sed intra palatium honorat ad servitutem. VVLG. iud. 16, 25 adductus de -e. act. 16, 40 exeuntes autem de -e. AMM. 28, 1, 57 exinde (*i. e carcere*) rapuit. AVG. civ. 18, 4 de -e liberatum (ITIN. Theod. 13). SVLP. SEV. chron. 1, 11, 6 minister ... -e exemptus. CIC. Rab. perd. 35 si ... -em refregisset (LIV. 6, 17, 6 *al.*). LIV. 29, 22, 10 effringendi (fringendi *P*[1]) -is occasio (SEN. clem. 2, 5, 1 TAC. ann. 1, 21 CALL. dig. 48, 3, 13). VAL. MAX. 9, 7, 1 claustris -is convulsis (CLAVD. rapt. Pros. 1, 4 revulso -e). TERT. orat. 29 claustra -is aperire. VVLG. Is. 14, 17 vinctis eis non aperuit -em? act. 5, 19 angelus ... aperiens ianuas -is. 5, 22 aperto -e. RVFIN. hist. mon. 7 p. 412ᴬ -is claustra patefecit. *in carcere mori, sim.*: PLAVT. Curc. 692 in robusto -e ut pereatis. CIC. Verr. 6, 147 cervices in -e frangebantur indignissime civium R. (Vatin. 26). Catil. 4, 13 in -e necatum esse (SALL. Iug. 31, 7 LIV. 29, 19, 5. 34, 44, 8 VELL. 2, 34, 4 VAL. MAX. 5, 4, 7 POMPON. dig. 1, 2, 2, 24 OPTAT. 1, 13 p. 16, 4). EPICED. Drusi 278 spiritus ille minax ... carnifici in maesto -e dandus erit. LIV. 39, 52, 8 in -e et in vinculis expiravit. VAL. MAX. 1, 1, 21 in -e taeterrimo genere morbi consumptus est. 5, 3 ext. 3 in -e et vinculis mori (SEN. dial. 9, 16, 1). 6, 3, 3 corpus contumelia -is et detestanda Gemoniarum scalarum nota foedavit. SEN. contr. exc. 9, 1 Miltiades ... in -e alligatus decessit. VELL. 2, 7, 2 illiso capite in postem (pontem *A P*) lapideum ianuae -is effusoque cerebro expiravit. 91, 4 abditusque -i ... mortem ... obiit. SEN. dial. 9, 5, 3 *Socratem* in -e occiderunt. epist. 104, 28 post haec -r et venenum. QVINT. decl. 348 p. 372, 3 post incendium -is, post mortem suspectorum nobis civium. PLIN. epist. 2, 11, 8 strangulatus in -e (FLOR. epit. 4, 11, 8). TREB. trig. tyr. 22, 8 OROS. hist. 5, 10, 5. PAVL. dig. 48, 3, 8 ferrum venenumque in -em inferri. AVSON. 345, 14 -e in Argivo Philopoemena lenta adiit mors. VVLG. Matth. 14, 10 decollavit Ioannem in -e. CLAVD. 28, 381 Iugurthinam subiturus -e poenam praeberet fera colla iugo. OROS. hist. 5, 1, 9 de regibus ... in -e trucidatis. PETR. CHRYS. serm. 103 p. 487ᶜ *prosequi* euntem iam -is ad sepulcrum. MARCELL. chron. II p. 101, 519, 2 Theocritus ... in -e saxis contusus ingentibus. *coniungitur cum aliis rebus ad poenam pertinentibus* (*cf.* GLOSS. IV 316, 35 -i: metallum, ergastulum, custodia): CATO or. frg. 12, 2 nervo, -e, moletrina. CIC. Verr. 4, 59 mitto vincla, mitto -em, mitto verbera. 6, 21 cum esset talis vir in -e, in tenebris (*cf.* CVRT. 5, 5, 10 ex tenebris et -e procedere). 6, 23 tenebrae, vincla, -r. 6, 130 ne -r, ne catenae, ne verbera, ne secures ... quaestus posset esse (VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 catenas et -em. FLOR. epit. 1, 24, 3 dominationem ... in -em et catenas detraxit. 3, 21, 10 HIER. epist. 100, 12 VVLG. eccles. 4, 14 PACIAN. epist. 3, 3. *cf.* HIL. c. Aux. 3 in -e inter catenas). CIC. Verr. 6, 147 cedo rationem -is, quo quisque die datus in custodiam, quo mortuus, quo necatus sit. Catil. 1, 19 quam longe videtur a -e atque a vinculis abesse debere. LVCR. 3, 1016 -r et horribilis de saxo iactus deorsum (eorum *codd.*) *eqs.* (*cf.* SEN. contr. 1, 3, 2 quod iacuit in -e, quod ducta est ad saxum, quod inde proiecta *virgo*?). LIV. 3, 58, 2 -e et vinculis ... digni (IVV. 1, 73 brevibus Gyaris et -e dignum. APVL.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

apol. 81 o subtilitas digna -e et robore. *cf.* PAVL. FEST. p. 264 robus quoque in -e dicitur is locus, quo praecipitatur maleficorum genus). LIV. 7, 4, 4 quod filium ... in opus servile prope in -em atque in ergastulum dederit. 25, 4, 8 prendi a viatore atque in -em duci (VAL. MAX. 8, 1 absol. 3 viator et -r ante oculos obversabantur). SEN. contr. 2, 3, 11 qui in custodia est, qui in -e. 38, 60, 6 in -e et vinculis esse. SEN. dial. 3, 16, 2 vincula publica et -r adhibebitur. 5, 32, 2 vinculis, -e, fame vindicamus rem castigandam flagris levioribus. clem. 1, 15, 7 non culleum, non serpentes, non -em decrevit. benef. 6, 30, 1 propone animo tuo -em, vincula, sordes, servitutem, bellum, egestatem (*sim.* Tro. 585). epist. 14, 5 cogita . . . -em et cruces et eculeos et uncum *eqs.* (IVV. 13, 245 nigri patietur -is uncum. TERT. scorp. 10 erit ... -r in caelo ... et vincula ... et eculeus). 26, 10 quid ad illum -r et custodia et claustra? 85, 41 dolor, egestas, ignominia, -r, exilium ubique horrenda. LVCAN. 2, 73 vincula ferri exedere senem longusque in -e paedor *al.* SIL. 6, 475 vinclis et longo -e torpent captivo in senio vires. TAC. ann. 3, 50 neque -r neque laqueus, ne serviles quidem cruciatus in eum suffecerint. FLOR. epit. 2, 2, 25 sive -is seu crucis supplicio deformata maiestas. IVV. 10, 276 exilium et -r Minturnarumque paludes. 14, 24 quid suadet iuveni laetus stridore catenae, quem mire afficiunt inscripta, ergastula, -r? GELL. 3, 3, 15 *v. p. 435, 32 sqq.* APVL. met. 9, 17 -em et perpetua vincula, mortem denique violentam defamem comminatus. 9, 21 dignus qui et ista vincula conteras et insuper -is etiam tenebras perferas. TERT. scorp. 15 -es illic et vincula et flagella et saxa et gladii ... interpretem non habent. anim. 33 si metallorum et ergastulorum et operum publicorum ipsorumque -um licet otiosorum recordentur! (*v.* GLOSS. *p. 436, 70*). LACT. inst. 5, 8, 9 neque -bus neque gladiis praesidum neque terrore poenarum. HIL. op. hist. frg. 2, 3 ad haec virginum nudationes, incendia[rum] ecclesiarum, -es adversum ministros dei. in Matth. 5, 1 sanctorum oratio inter feras, -es, flammas ... suscepta est. c. Aux. 4 terret exiliis et -bus ecclesia *eqs.* ad Const. 1, 6 orantque vincula, -es, tribunalia et omnem illum feralem habitum ... inhiberi. VVLG. Ier. 29, 26 ut mittas eum in nervum et in -em. AMBROSIAST. in II Tim. 2, 9 pressuris ... tribulabatur et -bus. AVG. civ. 22, 22 vincla et -es et exilia et cruciatus *eqs.* COMM. instr. 1, 28, 8 ferro parantur supplicia meritis aut longo -e flere. *titulus mimi* LABERII Carcer NON. p. 214 (*cf. Ribbeck, Com. p. 393*).

2 *de carcere non hominum*: MANIL. 1, 924 Discordia ... in -e clausa. *cf.* AVG. civ. 3, 25 Concordia ... meruit in illa aede tamquam in -e includi. c. Secundin. 21 feminae quippe conceptus apud vos -r est et vinculum dei (*ibid. syn.* dei vestri ... ergastula). VERG. Aen. 1, 52 Aeolus ... ventos ... -e frenat (*cf.* SEN. nat. 6, 18, 4 *sq. ad l.*). 1, 141 clauso ventorum -e regnet (*cf.* GLOSS. IV 433, 10 -r ventorum: spelunca [*trad.* -r sp. v.]). OV. met. 4, 663 clauserat Hippotades aeterno (*sic codd., cf. p. 438, 20*) -e ventos. 11, 432 -e fortes contineat ventos. 14, 224. 15, 301. fast. 2, 456 carceris Aeolii ianua. STAT. Theb. 3, 432 silv. 1, 1, 92. 3, 2, 42 IVV. 10, 181. *adde*: LVCAN. 5, 609 Aeolii iacuisse notum sub -e saxi. VAL. FL. 1, 602 qualis eram (*Boreas*) nondum vinclis et -e clausus! 1, 610 fundunt se -e laeti Thraces equi. 3, 499 viden Arctoo de -e quanta tollat se nubes? SIL. 3, 658 perfracto populatus -e terras. 9, 491 *Aeolo* flamina -r imperio compressa tenet. 12, 188 rupto terras invadunt -e venti. IVV. 5, 101 *auster* dum sedet et siccat madidas in -e pinnas. AVIEN. orb. terr. 628 effundere -e ventos. CIC. Scaur. 4 corpore animus tamquam -e saeptus. rep. 6, 14 qui e corporum vinculis tamquam e -e evolaverunt. Tusc. 1, 74 nec ... illa vincla -is (*i. vitae*) ruperit *Socrates.* VERG. Aen. 6, 734 *animae* clausae tenebris et -e caeco (*cf.* MACR. somn. 1, 10, 9 *corporibus* inclusae animae -em foedum ... patiuntur). SEN. benef. 3, 20, 1 cui (*-i*) inclusa est *mens.* dial. 12, 9, 3 animus ... velut ex diutino -e emissus. LVCAN. 6, 722 aspicit ... umbram exanimes artus invisaque claustra timentem -is antiqui. TERT. anim. 35 *anima* detrusa identidem in -em corporis. 53 corpus istud Platonica sententia -r *eqs.* (AVG. civ. 12, 27). ARNOB. nat. 2, 45 *corporum animae* indutae -bus. IVVENC. 1, 192 -e corporis aegri depositi (PRVD. perist. 13, 63 eripe corporeo de -e vinculisque mundi hanc animam. CARM. epigr. 783, 3 corporeo ... gaudent se -e solvi. INSCR. christ. Rossi II p. 112, 76, 5 -is humani sors est, quae claustra resolvit nec retinet animam. p. 267, 19, 3 solve, precor, miseram tali de -e vitam). AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 36 cum ... quodam -e isto fuerit absoluta *anima* corporeo. Ioseph 6, 31 in hunc corporeum -em venerit. bon. mort. 11, 48 quod ex hoc corruptibili -e in lucem libertatemque perveniret *al.* HIER. epist. 51, 4 corpora credentium ... -es damnatorum. 100, 12 animae ... instar -is et catenarum corporibus illigatae sunt. RVFIN. apol. 2, 42 animae in corpore ... velut in -e tenerentur. AVG. civ. 10, 30 correctus est ... Porphyrius, ut saltem in solos homines humanas animas praecipitari posse sentiret, beluinos autem -es evertere minime dubitaret. 12, 27 nihil esse aliud quam fabros compedum -umve nostrorum. *sic aut sim. apud* ECCL. *passim.* *nota*: PLIN. nat. 35, 120 -r eius (*Famuli*) artis domus aurea fuit.

3 *de variis rebus et locis.* *imprimis de inferis*: OV. met. 4, 453 -is ante fores ... sedebant ... angues (Ib. 80). SEN. Herc. f. 57 rupto -e umbrarum. 1222 inferorum -r. Herc. O. 1008 diras -is video fores (1141). Thy. 16 custos -is diri (*i. Cerberus*). 70. 805 aperto -e Ditis (LVCAN. 6, 797 -e Ditis constrictae ... manus). epist. 82, 16 descriptus est -r infernus (TERT. anim. 35 ne ... *angelus executionis* te in -em mandet infernum. ITALA II Petr. 2, 4 [Aug. civ. 11, 33 Iunil. 2, 17] deus angelis peccantibus non pepercit, sed -bus caliginis inferi retrudens [σειροῖς ζόφου ταρταρώσας, VVLG. rudentibus inferni]. *cf.* AVG. serm. ed. Mai 136, 4 frequenter ... divina scriptura infernum -em appellare consuevit unde illud prophetice dictum est [*psalm. 141, 8*]: 'educ de -e animam meam' [ἐκ φυλακῆς, VVLG. de custodia]. *cf.* AVG. epist. 164, 16. PROSP. epitaph. 14 inferni -is ima. FAVST. REI. epist. 3 p. 177, 22 *animae* -e clauduntur inferni). SEN. dial. 6, 19, 4 nullas imminere mortuis tenebras nec -em. CALP. ecl. 1, 52 Tartareo subigentur -e bella (OPTAT. 1, 21 p. 24, 20 Tartareo -e subito clausi ante sunt sepulti quam mortui. AVG. serm. ed. Mai 36, 1 lugete animae miserorum, quae non meruistis post Tartari -em superos revidere). TERT. anim. 55 si -r mortuis idem? 58 cum -em ... inferos intellegimus. VVLG. apoc. 20, 7 solvetur satanas de -e suo (OPTAT. 2, 17 p. 51, 6 diabolus de suis -bus relaxatur). OP. imperf. in Matth. 11 p. 693 mittet te in -em gehennae. *ibid. transl. explicatio* (*cf.* POMER. 3, 2, 1 in hunc caliginosi aeris -em trusum *diabolum*). DRAC. laud. dei 2, 545 *animas* claustra tenebant -is aeterni. ITALA apoc. 18, 2 (cod. g) *Babylon* facta est habitatio daemoniorum et -r (φυλακή, Primas. refugium, VVLG. custodia). HIER. epist. 14, 10 quamdiu fumosarum urbium -r includit te? (58, 5). 39, 6 quos adhuc saeculi -r includit. 125, 8 mihi oppidum -r et solitudo paradisus est. AVG. in psalm. 141, 17 quod spelunca et -r iste mundus sit. serm. ed. Mai 136, 4 dominus ... postquam egressus est de -e, totius mundi dominatum obtinuit. MANIL. 2, 93 concharum -e clausa ... animalia. ENNOD. carm. 1, 5, 13 Lyaeus distendit tunicas uvarum -e musti. ANTH. 186, 2 fitque caper (*i. uter caprinus*) Bromio ... -r. IVVENC. 3, 235 belua cum tenuit ventris sub -e vatem (*Ionam*). LVCAN. 4, 327 desuetae silvis in -e cluso (clauso *codd. plur.*) mansuevere ferae. 10, 446 fera nobilis ... frangit ... praemorso -e dentes. PLIN. nat. 10, 141 -e animalia coercere. STAT. silv. 2, 4, 15 vacat ille beatus -r *psittaci.* MANIL. 4, 287 celare ... -e fraudem. 5, 662 in laxo securas aequore phocas -bus claudent raris. IVV. 12, 123 inclusus -e nassae. CLAVD. carm. min. 34, 1 quae tegitis cognato -e lymphas. rapt. Pros. 2, 184 -bus laxantur aquae.

B *translate et metonymice*: *i. q. captivitas*: CVRT. 4, 14, 22 coniugem in illo -e amisi. IVV. 6, 561 si longo castrorum (*cf. p. 435, 39*) in -e mansit. STAT. Ach. 1, 625 imbelli -e (*i. vita otiosa*) perdes florem animi. *i. q. tenebrae*: MANIL. 2, 954 noctis captum *orbem terrarum* sub -e claudit *occidens.* SEN. Phaedr. 836 vastoque manes -e umbrantem polum. PROSP. in psalm. 114, 2 merui -em i. e. tenebras ignorantiae. FERRAND. epist. 3, 1 doctrinam carentem lumine rationis perpetui silentii -r abscondat. *contumeliose*: *i. q. homo scelestus*: TER. Phorm. 373 dignum autem hoc illost. :: ain tandem -r? (*ad l.* DON. *v. l. 68 sq.*). LVCIL. 1128 -r vix -e dignus. CIC. Sest. 95 -em totum in forum effudit (Piso 16).

derivata: carceralis, carcerarius, carcereus, carcerare, -erizare.

ˣ**carcerālis**, -e *a* carcer. *ad carcerem pertinens*: PRVD. perist. 5, 269 -is caecitas splendore lucis fulgurat (*cf.* ISID. ort. et obit. 122 -es tenebras *sustinere.* GREG. TVR. Franc. 7, 15 ut ... -bus tenebris truderetur). 5, 552 per -em stipitem. COD. Iust. 1, 4, 9 pr. (*a. 409*) productos reos e custodia -i (SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 229, 3 inque -em detrusi *custodiam.* COD. Iust. 4, 20, 19 pr. -i custodia detrudi [GREG. TVR. Andr. 15]. PASS. Rogat. 3 in custodia -i retrudi. VICT. VIT. pass. 9 -i custodiae mancipari [ISID. ort. et obit. 109]. GREG. TVR. Franc. 4, 43 custodia -i coartas). COD. Theod. 9, 40, 23 (*a. 416*) claustris -bus *teneri.* NOVELL. Theod. 17, 1, 2 (*a. 439*) sub -bus vinculis *observari.* PASS. Petr. 5 a -i custodia (*sic BD*) et compedum nexibus ... liber. GREG. TVR. Mart. 4, 16 vinctos ab ergastulo -i fuisse resolutos *al.*

ˣ**carcerārius**, -a, -um *a* carcer. 1 *adiect. i. q. carceralis*: PLAVT. Capt. 129 facere quaestum -um. AMBR. exc. Sat. 1, 73 quasi in -a relegatae claustra membrorum ... animae. 2 *subst.* **a** *i. q. carceris custos* (*cf.* GLOSS. II 571, 37; *huc pertinet* III 353, 50 cloacarius [*confusa ut videtur*]: δεσμοφύλαξ): PASS. Montan. 17 obnitentibus etiam -orum (*B*, catheractesiorum *T*) ministris. DON. Ter. Phorm. 373 non -um (*ed. pr.*, carcereum *Schöll*, carceri *codd.*) sed carcerem asperius appellavit. VICT. VIT. pass. 9 dato munere -is (PASS. Thom. p. 150, 12 dato munere -o). VITAE patr. 10, 108 didicit e -o. PASS. Thom. p. 152, 3 in fide sua suscepit eum a -is (*pars codd.* cercerariis). PASS. Theclae 18 dedit -o speculum suum argenteum. ACT. Archel. 66, 3 filia -i. LEX Visig. 7, 4, 3 si ... -us aut custus eos, quos compeditus habuit ... laxare presumserit. CORP. VI 1057, 7, 4 karc⟨erarius⟩ C. Calpurnius Severus. III 10493^{k} locus Val⟨...⟩ kar(cerarii) leg(ionis). VI 1058, 3, 7. XIII 8002. **b** *i. q. carcere inclusus, cf.* GLOSS. II 98, 7 φυλακίτης (φυλακτήρ *Vulc.*): GREG. TVR. Franc. 5, 8 -us (-is A^1C^1, carcararios $B^{3.5}$) acclamantibus ... solutisque eisdem. 10 *tit.* 6 de -is Arvernis. Mart. 2^{b} *tit.* 35 de -is demissis. *passim.*

carcereus, -a, -um *a* carcer. *i. q. carceralis*: AMBR. bon. mort. 2, 5 *anima* ore emissa evolet tamquam -o corporis huius gurgustio. PRVD. ham. 850 exuperatque polum fervens scintilla remensum -os exosa situs, quibus haeserat exul. c. Symm. 1, 491 catenis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

squalens -is (*cf.* perist. 6, 16 ad -am viros catenam...trahebat). 2, 469 antrum -um dissolvite. CASSIOD. in psalm. 118, 156 *Ioseph* -is nexibus tenebatur inclusus. compl. in act. 16, 11 caesos virgis . . . -is vinculis illigarunt. *adde p. 438, 69.*

carcerizo, -āre *a* carcer. EPIST. pontif. 600 (Felix 7 Thiel) Acacius, qui secundo a nobis admonitus statutorum salubrium non destitit esse contemptor meque in meis credidit -andum, hunc deus . . . de sacerdotio fecit extorrem.

carcero, -ātum, -āre *a* carcer. *i. q. includere, in carcerem conicere*: GAVDENT. serm. 18 p. 974^B cum . . . se . . . -atum fuisse perhibeat *Christus.* PETR. CHRYS. serm. 137 p. 571^B qui vestes suas -at et panem claudit. SALV. gub. 2, 19 fletu effunditur, solitudine -atur *reus.* MAX. TAVR. hom. 105 p. 495^B quid -atorum visitatio? serm. app. 21 p. 889^B ut...esset...-ato carcer angustior. FAVST. REI. epist. 5 p. 188, 7 in inferni ergastulo -atus *dives (sic Sangall.).* IORD. Rom. 360 comprehensum -atumque saxis contusit ingentibus. VEN. FORT. vita Albin. 16, 45 ut...saxeus quadrus exiliens portae aditus fieret -atis. ELEVTH. TORNAC. serm. (Migne 65 p. 89^C) educens de vinculis captivatos, emittens de tenebrarum locis -atos. PASS. Desider. script. rer. Merov. III 2 p. 630, 19 praebuit infirmo -atoque solatium. *Probst.*

carchadana i. bryonia GLOSS. III 557, 39 (558, 43 carcadana. 557, 41 caliadiana. 564, 65 gadiana). *cf.* PS. APVL. herb. 66 *herbam bryoniam* Aegypti . . . dardiadana (gardiadana *T*) *appellavere.*

carcharus, -ī *m.* [*κάρχαρος, *cf.* καρχαρίας. *Th.*]. *piscis (ceti) genus.* COLVM. 8, 17, 12 scombri -ique et elacatae ventriculos. *Mbr.*

carchēdonia *v. nom. propr.*

carchēsium, -ī *n.*, καρχήσιον. MACR. sat. 5, 21, 1—7 *fusius* (*cf. Athen. 11 p. 474e—475a*). NON. 546 -a genera poculorum. alias summa pars mali. *sing. legitur*: VITR. 10, 16, 3 APVL. flor. 23 p. 102 met. 11, 16. MACR. sat. 5, 21, 3—5 (*quater*). *reliquis locis (excepto* VERG. Aen. 5, 77) *est plurale tantum. scribitur* carcesium, charchesium, karkesium, carcessium, carcesum. *deest* PLAVTO (*cf.* MACR. sat. 5, 21, 3), *legitur inde a* LIV. ANDR. *apud poetas. e scriptoribus pedestribus habent*: VITR. (*ter*) APVL. (*bis*) *grammatici* (MACR.). [*it.* calcese *M.-L.*]. *cf. p. 131, 81 et 439, 69.*

1 *genus poculorum*: NON. *l. 28.* SERV. Aen. 5, 77 -a . . . genus poculorum est (georg. 4, 379 GLOSS. *saep.* IV 433, 11 -a ⟨genus pocu⟩lor⟨um⟩). GLOSS. II 97, 58 εἶδος ποτηρίου. V 550, 36 generatio poculorum. V 617, 10 -a est vas vinarium vel tonna. *nota*: GLOSS. V 564, 19 carcesa species vel acumen oculorum (*contaminatas esse glossas* species poculorum *et* acumen oculorum [*cf.* acies] *suspicatur Goetz*). *describit*: MACR. sat. 5, 21, 3 est autem -um poculum Graecis tantum notum. 5, 21, 4 -um procerum *est* et circa mediam partem compressum, ansatum mediocriter, ansis a summo ad infimum pertingentibus (*cf.* GLOSS. V 585, 2 vasa pontificum circa mediam partem coangustata dependentibus ansis a summo usque ad infimam partem). 5, 21, 2 de -iis . . . , quae apud Latinos haud scio an unquam reperias, apud Graecos autem rarissime. **a** *generatim*: LIV. ANDR. trag. 30 florem anculabant Liberi ex -is. OV. met. 12, 318 -a mixta tenebat. 12, 326 fluxit...in...ipsa niger -a sanguis. VAL. FL. 2, 655 duci porgens -a Graio (*ibid.* aurea...pocula bellorum casus expressa). **b** *in libatione*: VERG. georg. 4, 380 (*et* AVSON. 356, 6) cape Maeonii -a Bacchi (*cf. l. 49*): Oceano libemus. Aen. 5, 77 duo rite mero libans -a Baccho fundit humi, duo lacte novo, duo sanguine sacro (*cf.* OV. met. 7, 246*sq.* tum super invergens liquidi -a vini, alteraque invergens tepidi -a lactis). VAL. FL. 1, 193 ter aequoreo libans -a patri (SIL. 11, 300 augusto libat -a ritu. STAT. Ach. 1, 680. MART. 8, 56, 15 libata dabat roseis -a labris). STAT. Theb. 4, 502 laevaque convulsae dedimus -a terrae. *nota*: SIDON. carm. 2, 88 gemmantem pateram rex...retentans fudit...carchesia...aris.

2 *summa pars mali navis vel apparatus quidam ibi collocatus*: MACR. sat. 5, 21, 5 Asclepiades . . . -a a navali re existimat dicta. . . . ait enim navalis veli (*immo* mali, *nam* ἱστοῦ, *non* ἱστίου *habet Athen. 11 p. 474f.*) . . . summam partem -um nominari. NON. p. 546 summa pars mali, i. e. foramina, quae summo mali funes recipiunt. SERV. auct. Aen. 5, 77 dicitur autem et summitas mali (*cf.* GLOSS. V 353, 2) per quam funes traiciunt. COMMENT. Lucan. 5, 418 -a ligna, quae antemnam tenent aut certe quod est in summum arboris, quod nunc calcese dicunt, in quo troc⟨hl⟩i⟨a⟩e per quas funes currunt. *cf. l. 35. 75.* GLOSS. V 617, 19 -a (carcena *cod.*) sunt loca in cacumine arboris navis, ubi funes stant ad trahendum (ISID. orig. 19, 2, 9. 10). IV 29, 35 -um est in summo malo na⟨vis⟩. LVCIL. 1309 tertius hic *fluctus* mali superat -a summa (SEN. Oed. 456 summa ligat vitis -a). CINNA carm. frg. 4 (*cf.* CATVLL. frg. 11) lucida cum fulgent summi -a mali. LVCAN. 5, 418 *aquilo* utinam summi curvet -a mali. APVL. flor. 23 p. 102 navem . . . procero malo, insigni -o, splendentibus velis. met. 11, 16 malus insurgit, pinus rotunda splendore insignis, sublimi (*coni. Oud.*, sublimis insignis *cod.*, insigni *Helm*) -o conspicua.

3 *pars machinae tractoriae*: VITR. 10, 2, 10 harum machinationum . . . rationes . . . etiam ad onerandas et exonerandas naves sunt paratae, aliae erectae, aliae planae in -is (-chesis *H*, -thesis *G*) versatilibus collocatae. 10, 16, 1. 10, 16, 3 supra id (*exemplar muri*) machinam in carc⟨h⟩es⟨i⟩o versatili constituit, qua helepolim . . . corripuit et transtulit intra murum [10, 10, 5 *coni. Degering*]. *Elsperger.*

carcina, -ae *f.*; *cf.* carcinus, καρκίνος. *genus morbi*: ANON. med. ed. Piechotta 76 ad cancer et -as (*an* καρκινάς?).

carcinēthron *v.* -othron *l. 47.*

carciniās, -ae *m.*, καρκινίας. *gemmae genus*: PLIN. nat. 37, 187 ab animalibus cognominantur: -s marini cancri colore (1, 37, 72 ISID. orig. 16, 15, 18).

[murta agrestis . . . aut **carciniona**] DIOSC. 4, 139 *corrupte, ut videtur* (DIOSC. gr. 4, 144 W. ἄκαιρον).

carcinōdēs, -is, καρκινώδης, *cancrosus*: *adi.*: CASS. FEL. 32 p. 66 *cancerosam ulcerationem* Graeci carcinoden vocant (*cf.* CELS. 5, 18, 17. 23. 6, 8, 2). *neutr. subst.*: *genus morbi*: PLIN. nat. 20, 187 narium carcinodes consumit *anesum* illitum ex aqua.

carcinōma, -atis *n.*, καρκίνωμα. *fere i. q. cancer morbus v. p. 231, 13. dativ. et abl. plur. in* -is: PLIN. nat. 28, 44. 31, 103 MARCELL. med. 4, 60. CATO agr. 157, 4 si quid in mammis ulceris natum et -a, brassicam tritam opponito, sanum faciet (PLIN. nat. 20, 81). CELS. 5, 28, 2 *id* vitium fit maxime in superioribus partibus, circa faciem nares aures labra mammas feminarum *eqs. pergit de curatione*: primum id fit, quod κακόηθες a Graecis nominatur; deinde ex eo id -a quod sine ulcere est, deinde ulcus, ex eo thymium *eqs.* (*cf.* SCRIB. LARG. 102. 220). *ibid.* discernere . . . cacoethes, quod curationem recipit, a -e, quod non recipit nemo scite potest, sed tempore et experimento *eqs.* 7, 7, 7 *vitium id* interdum naturam -is habet. 7, 14 p. 290 *carnem* -i similem. PLIN. nat. 21, 151 adiecto rosaceo illinitur ad -ta *melilotos.* 22, 32 *urtica* -ta et sordida ulcera . . . sanat (24, 67. 146. 176. 188. 27, 102. 32, 97. 134 MARCELL. med. 4, 38 PLAC. med. 11, 6). 22, 158 *irion* illinitur . . . parotidum et -um malis. 23, 123 -i, si sine ulcere sit . . . ficum imponi. 24, 44 platani . . . -ta . . . emendant. 24, 146 ulcera omnium generum, sive phagedaenae sint sive -ta sive serpant (PLIN. nat. 29, 37 MARCELL. med. 4, 60) sive polypi in naribus. 24, 188 *farina faeni Graeci* -ta subacta ex vino purgat. 25, 175. 26, 146 ad -ta argemonia ex melle efficacissima est. 26, 149. 27, 81 folia *galeopsis herbae* . . . -ta . . . discutiunt. 28, 37 arceri . . . -ta malo (manipulo *Gesner*) . . . terrae subacto. 28, 41 combustus . . . capillus -i *medetur* (28, 44). 28, 242 -ta curat coagulum leporis. 30, 113. 114. 31, 103. 32, 126 CHIRON 33 *de iumentis.* MARCELL. med. 7, 20 si vulva . . . -ta contraxerit. 10, 63 quae res . . . -ta extirpat. 36, 72 ad gingivarum -ta. CAEL. AVR. acut. 3, 15, 123. CASS. FEL. 79 -ta matricis. *translate*: SVET. Aug. 65 *Augustum non aliter Agrippam et Iuliam cum filio* appellare quam tres vomicas ac tria -ta sua.

carcinōsus (-a, -um) *a* carcinus. *i. q. cancrosus*: MARCELL. med. 4, 45 vetera ulcera etiam -a foveri debent aqua calida.

carcinōthron (-ī) *n.* καρκίνωθρον, *nomen herbae.* PLIN. nat. 27, 113 qui plura genera polygoni faciunt, hanc marem intellegi volunt appellarique a multitudine seminis aut densitate fruticis, . . . alii -on (1, 27, 91). GLOSS. III 558, 20 cartinotron polligonos. PS. APVL. herb. 19 carcinethron (*item* DIOSC. 4, 4 PS. DIOSC. herb. fem. 9 *cf.* GLOSS. III 557, 71 carcetron).

carcinus (-os), -ī *m.*, καρκίνος. **1** *sidus*: LVCAN. 9, 536 *in circulo solstitii* idem, quod -us ardens, umidus Aegoceros. AMPEL. 2, 4 Cancer, καρκίνος, receptus beneficio Iunonis, quod eius iussu . . . -us ingressus Herculis pedes . . . incommodiorem faciebat eum quam ipsa excetra. **2** *animal*: EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 937^C ea quae mollitestia nominantur, id est astaci, cercini et his proxima (ORIBAS. syn. 4, 17. 27). 7, 3 p. 939^A ferunt . . . cercinum ostreae carnem concupiscere *eqs.* **3** *morbus*: PALLAD. hist. mon. I 6 p. 274^C illa valetudine, quae -us nominatur. II 17 in summitate naturae vulnus . . . , quod dicitur cancer seu -us. *fem.* carcina? *v. l. 1.* *Bannier.*

? **carcio,** -īre. GLOSS. IV 214, 48 carcire abicere. ʽarcere? coercere? *cf. tamen* car(r)io' *Götz.*

carco *v.* carrico.

barbarorum . . . , peditum centum milia, quos illi (*Persae*) **cardacas** appellant NEP. Dat. 8, 2. *gr.* κάρδακες. *Mbr.*

κάρδαμον . . . οἱ δὲ **καρδαμίνακαμ** DIOSC. 2, 155 W. (*codd.*, καρδαμίνη *Wellmann*).

cardaminē, *acc.* -ēn (-a, -ae), καρδαμίνη. MARCELL. med. 36, 51 quam herbam latine berulam, graece -en vocant. PS. APVL. herb. 21 Graeci cardamon . . . . alii -am . . . Itali nasturtium. DIOSC. 2, 112 sisimbriu, quem multi -e . . . appellant. . . . nam ideo cardaminon nuncupatur, quod cardami habeat folia.

^gr^ **cardamōmum,** -ī *n.*, καρδάμωμον. *masc.*: cardamōmus: ORIBAS. syn. 4, 33 GLOSS. III 588, 18 DIOSC. 1, 5. PLIN. nat. 12, 50 simile . . . *amomo et amomidi* et nomine et frutice -um, semine oblongo. metitur . . . in Arabia. quattuor eius genera *eqs.* DIOSC. 1, 5 de -mu. -mu(s) melior est de Armenia et de Commagenis et de Bosporu veniente. PLIN. nat. 13, 8 metopium . . . cui addidere -um. 13, 12 cyprinum *oleum constat* ex cypro . . . et -o. 13, 18 regale unguentum . . . constat . . . -o. 15, 30 gleucinum . . . fit et ex . . . -o. 1, 12, 29. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 species pertinentes ad vectigal . . . -um. *usus in medicina*: CELS. 3, 21 urinam movet . . . -um. 5, 2 glutinant . . . -um. 5, 6 rodunt . . . -um. 5, 15 molliunt . . . -um. CHIRON 370 -um infusum. VEG. mulom. 2, 110, 3 -i species aequis ponderibus contundes. PLIN. VAL. 1, 47 nuclei -i. APIC. 7, 20 lasar, gingiber, -um. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 43 admixto . . . -o. 3, 8, 141 -um, quantum ventrem

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

valeat . . . deducere. ISID. orig. 17, 9, 10. *medicamentis adduntur -i pondera diversa*: CELS. 5, 18, 3. 7. 18, 8, 14. 23, 1 *al.* SCRIB. LARG. 170. 258. 261. *al.* PELAGON. 90 CHIRON 375. 830. 839 *al.* VEG. mulom. 2, 109, 6. 2, 130, 4. 6. MARCELL. med. 8, 14. 22, 37. 23, 19, 24. 36, 47. 57 *al.* APIC. 1, 35. *non huc sed ad cardamum pertinent*: DIOSC. 2, 112 folia similia -o. GLOSS. III 544, 22 eruga. 556, 60 semen nasturcii (620, 40 *al.*). 588, 18 nasturcium (609, 12). 631, 50 cicer eraticus sive nasturcio.

cardamum, -ī *n.*, *κάρδαμον, herba nasturtium. masc.* DIOSC. 2, 141 *l. 13?* ORIBAS. syn. 4, 18. 31. PLIN. nat. 19, 118 ex vetere semine . . . celerius proveniunt . . . -um. HIER. in Dan. 7, 5 p. 665 parcioris victus . . . ita ut in pulmento sale uteretur et -o. adv. Iovin. 2, 13 polenta et -o et sale . . . victitare. DIOSC. 2, 141 de -o. -u(s) dicitur utilior esse babylonisium. 2, 144 erisimon . . . ferens semen simile -o. 2, 112 *v. p. 440, 68 sq.* 4, 188 de -u agreste. -u agreste nascitur ubique . . . odore -i habet. *usus in medicina*: SCRIB. LARG. 129 -i nigri id est nasturcii seminis p. ✻ II (MARCELL. med. 23, 3). CHIRON 513 radicem cartami (*καρδάμου*) albi. VEG. mulom. 3, 28, 10. MARCELL. med. 9, 117 -um, id est nasturcium, tritum. THEOD. PRISC. log. 78 (-momum *rg*). 81, 4. 81, 7 (-um *V*, -momum *r*, -um . . . ana ÷ I. *b*). gyn. 17 post encolpismum ex . . . speciebus disponendum, -o dictamno . . . (-um *Gel.*, chardamomum *B*, -momum *fvrg*). CAEL. AVR. chron. 4, 8, 125 -um, quod nasturtium vocamus (*cf.* 3, 1, 9). 3, 2, 41 semine erucae aut -i. 1, 1, 34 -o aut erucae semine (*cf.* GLOSS. III 544, 22 cardamonio. eruga). ORIBAS. syn. 1, 35 -i semen roborem . . . inducit. . . . stercus . . . cum -i semen contritum. 4, 1 suptiliant in cibis . . . -a. 4, 18 apta stomacho . . . -us. 4, 31 calefaciunt . . . -us. [*non huc pertinent* GLOSS. III 537, 70. V 354, 4 *v. sub* cartamis]. *cf.* cardamomum.

cardēlis *v.* carduelis.

cardel(l)us, -ī *m.* *a* carduus *vel* cardus *deminutive*: **1** *nomen herbae 'carduus'*: GLOSS. IV 5, 39 achantus (*i.* ἄκανθος). **2** *nomen avis* (*ἀκανθίς, carduelis*): *scribitur* -ellus: GLOSS. V 161, 27. 274, 31; -ēlus GLOSS. *rell. locis et* POL. SILV. *v. l. 37.* GLOSS. V 161, 27 acalant⟨h⟩us -us, alibi carduelis. II 97, 46 *ἀστραγαλῖνος* (III 188, 7. 319, 52). 222, 14 *ἀκανθυλλίς* (III 360, 68. 488, 10. *cf.* 319, 51 *ἀκάνθυλλος*). V 274, 31 genus avis cristati. POL. SILV. nom. anim. chron. I 543, 17 cardolus (o *expunctum, correctum in* e) *inter nomina volucrum.* [*it.* cardello. *M.-L.*] *fem.* **cardella** thistil (*anglosax. i. q. 'carduus'*) GLOSS. V 353, 51. *adde nomina propr.* Cardēlus *et* Cardēla, *v. nom. propr.* *Stadler.*

cardiacē *v.* cardiacus.

✻**cardiacus,** -a, -um, *καρδιακός* (*cf.* GLOSS. II 338, 55. III 207, 22). *fem.* c a r d i a c ē (*καρδιακή sc. νόσος*): ISID. orig. 4, 6, 4; *v. l. 74.* PRISC. gramm. II 69, 6 alia ex morbis, ut -us *sunt eodem more derivata ac possessiva.* *scribitur*: c o r d i a c u s GLOSS. II 338, 55 (card- *a e*). NOT. Tir. 111, 52 (*ibid.* 51 cardiacus). *cf. etiam* GLOSS. III 444, 16 c o r d i a t u s *καρδιακός*. 484, 14 cordiatus *καρδιακός*, leg(e) cardiacus. c o r d i a l u m: PLIN. VAL. 3, 9 (*ibid.* ad insanos et mente motos et si qua alia vitia in capite habuerint. *cf. l. 58 sqq. 80*).

plerisque locis s u b s t a n t i v e *de homine vel animali;* a d i e c t i v e *de morbo ipso*: CELS. 3, 19 PLIN. nat. 11, 187 SCHOL. *et* GLOSS. Hor. sat. 2, 3, 30. TERT. anim. 43 p. 371, 18 -am *valetudinem.* CHALC. comm. 224 -a passio. CAEL. AVR. acut. 2, 32, 165. 2, 35, 187 *passim.* THEOD. PRISC. log. 35 -am diaforesin. *cf.* CELS. 3, 18 p. 101 (*sc. morbus*).

g e n e r a l i t e r (*cf. descript.* CAEL. AVR. acut. 2, 30, 161 *usque ad* 2, 36, 190 *adde*: 2, 33, 173 utrum -i febricitent. 2, 33, 176 quibusdam -is inest fervor mordicans. 2, 35, 187 -a passio est solutionis [ex solutione *al.*]. *cf. l. 67 sqq.*): CIC. div. 1, 81 an nec -is hoc tribuendum sit, nec phreneticis (*cf. l. 80*). HOR. sat. 2, 3, 161 non est -us . . . hic aeger (SCHOL. *ad l.*). TERT. anim. 43 p. 371, 18 aemulas somno valetudines, phreneticam et -am. FIRM. math. 3, 4, 36. 3, 5, 29 deliros aut -os aut freneticos. 4, 19, 20 Iuppiter valetudinem -orum faciet ex vino et ex cruditate *al.* PELAGON. 408 -um *equum* intellegimus sic: si terrae caput impegerit, si frequenter sibi ilia mordicus appetierit, *etc.* (*cf.* 287 VEG. mulom. 2, 116, 1). CHIRON 259 -us . . . fit a nimia epifora totius stomachi et . . . pressura cordis *eqs.* 276. 303. 305 (VEG. mulom. 2, 4). *pertinet ad cor* (*cf.* GLOSS. III 598, 38 passio cordis, non stomachi): THEOD. PRISC. log. 35 cordis vitio hanc aegritudinem fieri . . . est autem totius corporis et virium plena resolutio quam -am diaforesin (*al. alia*) appellamus (*cf.* GLOSS. III 599, 52). CAEL. AVR. acut. 2, 30, 162 putant principaliter cordis esse aegritudinem. 2, 34, 180 praepati in -is . . . cor dixerunt, alii membranam, quae cor circumtegit. *ibid.* si quidem ideo -a dicatur passio, quod ex cordis veniat causa. nam *καρδίαν* Graeci cor vocaverunt (*cf.* ISID. orig. 4, 6, 4). 2, 35, 184 -os atque eos, qui stomachi supinitate decoquuntur, ita internosci *eqs.* CASS. FEL. 64 p. 156 est autem -a passio distensio membranae cordis; aliquanti etiam vero hanc passionem syncopen appellaverunt (*cf.* GLOSS. III 606, 17). PLIN. nat. 11, 187 negatur *cor* cremari posse in eis qui -o morbo obierint. *cf. p. 442, 6.* *pertinet ad s t o m a c h u m*: CELS. 3, 19 contrarium est id genus, quod *καρδιακόν* a Graecis nominatur, quamvis saepe ad eum phrenetici transeunt . . . id autem . . . est . . . nimia imbecillitas corporis, quod stomacho languente immodico sudore dirigitur. 3, 18. CHALC. comm. 224 si quis nominis praesumptione inductus -am passionem dicat frequenter esse curatam, errat in nomine, quippe cum constet illam passionem non cordis esse, sed stomachi. *laudantur m e d i c a m i n a*: *v i n u m*: VARRO frg. Plin. nat. 14, 96 cum sibi -o medicus *vinum* dedisset. SEN. epist. 15, 4 bibere et sudare vita -i est. PLIN. nat. 23, 50 -orum morbo unicam spem hanc ⟨e⟩ vino esse certum est. IVV. 5, 32 -o nunquam cyathum missurus amico. *a l i a*: PLIN. nat. 20, 77 *serium* radices stomachi causa sorbentur et -is illinuntur super sinistram mammam (*cf.* 23, 44. 23, 160. 24, 117). 20, 87. 32, 117 *al.* PLIN. med. 3, 20 PELAGON. 408 CHIRON 17 VEG. mulom. 1, 25, 2 MARCELL. med. 27, 137 CAEL. AVR. acut. 2, 37, 191 *usque ad* 2, 40, 235.

cardimona *passio*, quam Graeci *καρδιωγμόν* vocaverunt CAEL. AVR. acut. 2, 35, 187. *cf. l. 63.* *Elsperger.*

cardinālis, -e *a* 1. cardo (PRISC. gramm. II 131, 3). **I** *ad cardinem c o r p o r e u m pertinens*: **a** *i a n u a e*: VITR. 4, 6, 4 fores ita compingantur, ut scapi -es sint ex latitudine luminis totius XII parte. GLOSS. Mai, auct. ant. VII 565 Kardineam pagani dixerunt in domorum ostiis -em deam. **b** *c a e l i*: FIRM. math. 4, 17, 7 *vide,* an . . . *partium dominus* locum Fortunae -i radiatione respicit. SERV. Aen. 1, 85 -es quattuor venti sunt. 1, 131 *Eurus et Zephyrus* sunt -es. SCHOL. Hor. carm. 1, 3, 14 *Notus ventus* -is est. CASSIOD. in psalm. 4 concl. ISID. nat. 37, 1—4 ventorum primus -is septentrio . . . secundus ventorum -is subsolanus *eqs.* *subst.*: GLOSS. IV 426, 30 quattuor -es orbis (*gr. κλίματα*), oriens occidens septentrio et meridianum. **2** *ad cardinem i n c o r p o r e u m pertinens i. principalis*: **a** *de n u m e r i s* (*opp.* ordinalis, dispertitivus *al.*): PRISC. gramm. III 412, 27 omnibus -bus numeris minores usque ad novem adduntur. 416, 14. **b** *de v a r i i s r e b u s incorporeis*: AMBR. exc. Sat. 1, 57 ad conclusionem -ium virtutum . . . iustitiae partes . . . advertere. AVG. civ. 9, 22 p. 397 aeternas temporum causas et quodam modo -es. CASSIAN. conl. 1, 20, 6 *nomismata* non sunt a legitimis monetariis nec de -i ac publica . . . prodeunt officina. EVSTATH. Bas. hex. 3, 2 p. 892[A] ex ipsa, ut ita dixerim, -i cogitatione fit participatio voluntatis. **c** *de h o m i n i b u s*: AVG. bapt. 1, 6, 8 inter nos et ipsos quodam modo -es Donatistas nulla est controversia. NOT. dign. or. 6, 70 officium . . . magisteriae in praesenti potestatis (*sc. magistri militum*) -e habetur (*opp.* in numeris militat *et* in officio deputatur). 7, 59. CASSIOD. var. 7, 31, 1 principem -em obsequiis nostris deesse non patimur. *de sacerdote apud christianos*: EPIST. pontif. Thiel Gelas. frg. 5 *presbyterum* visitatoris te nomine, non -is creasse pontificis. GREG. M. epist. 1, 15 *ad Balbinum episcopum*: ut unum -em illic presbyterum (2, 15. 9, 165. 180 EPIST. pontif. Löwenfeld Pelag. 25) et duos debeas diacones (1, 81. 6, 11) ordinare. 1, 77 *ad Martinum episcopum*: in ecclesiam te Alirensem . . . -em . . . constituimus . . . sacerdotem (1, 79 coepiscopum . . . -em consistere sacerdotem. 2, 37. 3, 13 *ter* 3, 14 *bis* 3, 24). *ibid. ut* ecclesia dei . . . gaudio repleatur -em te suscepisse pontificem. 2, 12 episcopum (14, 7).

adv. **cardināliter**: *apud astrologos i. q. in eodem cardine*: FIRM. math. 4, 17, 6 si sint *domini totius signi et partis istius* ambo invicem sibi -r iuncti. 4, 17, 8 *dominus signi* si . . . in altitudine sua vel in domo sua in principalibus cardinibus genituræ collocatus locum Fortunae -r viderit, magnam et nobilem genituram decernit.

cardinārius arcarius vel primarius GLOSS. V 352, 7. *a* 1. cardo.

cardineus, -a, -um *a* 1. cardo. *ad cardines pertinens*: SEPT. SER. carm. frg. 23, 3 stridula cui limina, cui -i tumultus. GLOSS. IV 491, 44 -um supraliminarium (*v.* VVLG. *p. 443, 44 sqq.*). *inde nom. propr.* Cardinea *v. supra l. 16 et sub nom. propr.*

cardino, -ātum, -āre *a* 1. cardo, *cf.* cardinalis *sub 2c.* *sacerdotem cardinalem reddere, primo loco ordinare*: GREG. M. epist. 4, 14 *Felicem* in . . . Syracusana ecclesia . . . praevidimus -andum. 6, 11. *part.* **cardinātus** *adi. i. q. cardine praeditus*: VITR. 10, 15, 4 arrectaria . . . coniuncta capitibus transversario -ato tigno et altero mediano inter duos scapos -ato et lamnis ferreis religato. *Bannier.*

qui . . . **cardiōgmon** patiuntur i. e. stomachi dolore vexantur, relevantur, si *eqs.* ORIBAS. syn. 5, 4. *καρδιωγμός. cf. supra l. 11 sq.* *Elsperger.*

✻**1. cardo,** -inis *m.* [*fort. cf. c. gr. κράδη κραδᾶν κραδαίνειν, island.* hrata *'titubare' aut c. theodisc.* scerdo *'cardo'; v. Walde, Lat. etymol. Wörterb. s. v.; Zupitza, Die german. Gutturale 155. Th.*]. ISID. orig. 15, 7, 6 -o . . . dictus *ἀπὸ τῆς καρδίας* (*cf.* SERV. Aen. 1, 449 -o dictus quasi cor ianuae). *de genere*: NON. p. 202, 15 -o generis masculini . . . feminino G r a c c h u s in Peliadibus (*trag. 1. 2*). PRISC. gramm. II 169, 9 vetustissimi . . . inveniuntur confudisse genera . . . ut hic et haec . . . -o, *sed* 206, 10 hic -o -inis, *item* DVB. NOM. gramm. V 575, 22 CAPER gramm. VII 101, 13. 108, 13 ARS anon. gramm. suppl. 111, 16 NOT. Tir. 92, 60. *de scriptura* kardo *et compendio* k *v. p. 445, 52.* *inde a* PLAVTO *et* ENN. *deest apud* TER. CATVLL. LVCR. CAES. HIRT. BELL. Afr. Alex. Hisp. NEP. VELL. PHAEDR. CVRT. *al.*
[*it.* cardine, *francog. vet.* charne. *M.-L.*]

I *proprie de re corporea in instrumentis domesticis et in rerum natura ex materia quadam facta sive animo ficta*:

A *r e r u m d o m e s t i c a r u m*: **1** *i a n u a r u m*: *vertebra in summa et ima ianua liminibus infixa, minus accurate lacunae, in quibus ianuae moventur*: GLOSS. *στρόφιγξ, στροφεύς, κέντρον*, vertebrum ostei, summa pars ostei, ubi vertitur ianua, extrema pars

valvae, ima pars [h]osti⟨i⟩. -es κυλάδες. SERV. Aen. 1, 449 *-e* movetur *ianua*. VVLG. prov. 26, 14 ostium vertitur in -e suo. ISID. orig. 15, 7, 6. *cf.* APVL. met. 1, 14 -es ad foramina residunt. *praeter ligneos usitatiores* (*cf.* PLIN. nat. 16, 210 ulmus ... -bus ... portarum utilissima. 16, 230 ex olea ... -es) *in usu erant etiam* aerei (CIRIS 222 SERV. Aen. 1, 449) *et* aurei (VVLG. III reg. 7, 50). *cardinem vertere, movere, impellere al.*: VARRO Men. 577 fores pessulis liberatae dehiscunt graves atque innixae in -um tardos turbines. VERG. Aen. 3, 448 *folia Sibyllae* verso ... cum -e ventus impulit. 7, 621 -e verso Belli ... rumpit Saturnia postes. 9, 721 portam vi magna converso -e torquet *Pandarus*. HOR. carm. 1, 25, 6 *ianua* prius multum facilis movebat -es (IVV. 4, 63 facili patuerunt -e valvae). OV. met. 4, 93 versato -e Thisbe egreditur. am. 1, 6, 2 ianitor, ... moto -e pande forem. fast. 1, 120 ius vertendi -is. GRACCH. trag. 1 o grata -o, regium egressum indicans. MANIL. 5, 76 cum *equi* laxato fugerunt -e claustra (STAT. Theb. 8, 349 multo laxantur -e Thebae. PAVL. NOL. carm. 18, 412). SIL. 12, 595 impulso patefactae -e portae. 13, 251 -e verso obnixi torquent obices *Campani*. STAT. silv. 2, 5, 11 stat -e aperto ... cavea *ferarum*. HYG. mun. castr. 55 adaperto circino *claviculae* ad -em portae. SERV. auct. Aen. 1, 672 *ianua* motu -is hac atque illac impelli potest. CLAVD. 28, 637 perpetuisque immoto -e claustris Ianus bella premens. rapt. Pros. 1, 270. 2, 6. 3, 147 resupinati neglecto -e postes. SIDON. carm. 11, 23. ALC. AVIT. carm. 4, 422 DRAC. laud. dei 3, 203. *notatur sonitus cardinis versi*: ENN. scaen. 93 saeptum altisono -e templum. PLAVT. Curc. 94 num muttit -o? 158 prohibe ... crepitum -um. VERG. Aen. 1, 449 foribus *templi* -o stridebat aenis. 6, 573 horrisono stridentes -e ... panduntur portae. CIRIS 222 marmoreo aeratus stridens in limine -o. TIB. 1, 2, 10 neu *ianua* furtim verso -e aperta sones. 1, 6, 12 -e ... tacito vertere ... fores. PROP. 1, 16, 26 *ianua* tacitis mutua -bus. 4, 8, 49 sonuerunt -e postes (OV. am. 1, 6, 49 VAL. FL. 7, 322). OV. met. 11, 608. 14, 782. GRACCH. trag. 2 sonat impulsa regia -o. SEN. Med. 177. SIL. 1, 103 *non palluit Hannibal* diros templi ritus aspersaque tabo limina et audito surgentes -e (*codd. vet., puto recte,* carmine ς) flammas (*cf.* VERG. Aen. 3, 448 *l. 9*). SERV. Aen. 1, 449 VVLG. Am. 8, 3 PRVD. psych. 666. PAVL. NOL. carm. 18, 412 CORIPP. Iust. 1, 90. *cardinem effringere, evellere, obtorquere sim.*: PLAVT. Amph. 1026 paene effregisti ... foribus -es. Asin. 388. LVCIL. 773 confectores -um (NON. p. 268 conficere frangere). 839 vecte atque ancipiti ferro effringam -es. 840 ancipites ferro effringat -es (*ut videtur ridicule*). VERG. Aen. 2, 480 bipenni limina perrumpit postesque a -e vellit. 2, 493. APVL. met. 1, 11 ianuae ... fractis et evolsis funditus -bus prosternuntur. 3, 5 -bus obtortis. 9, 30 nisu valido reducto vel diffracto -e ... patefaciunt aditum. VVLG. Is. 6, 4 commota sunt superliminaria -um. Am. 9, 1 percute -em et commoveantur superliminaria. PS. RVFIN. in Am. 8, 1—3 -es templi convellendos. PRVD. cath. 9, 72 fracta cedit ianua *Tartari* (*i. gehennae*) vectibus cadit revulsis -o indissolubilis. SIDON. epist. 7, 6, 8. *nota metonymice*: PRVD. c. Symm. 2, 686 Collinae a -e portae Hannibalem repulsum.

2 *variarum rerum*: CATO agr. 18, 1 *inter instrumenta torcularii*: arbores ... altas p(edes) VIIII cum -bus. 18, 2 stipites ... altos cum -bus p(edes) X, suculam praeter -es p(edes) VIIII (VITR. 10, 3, 2). VITR. 8, 5, 1 inter regulam et ancones *chorobatae* a -bus compacta transversaria. 9, 8, 11 *in tympano maiore* minus tympanum includatur -bus ex torno (*cf.* MAECEN. carm. frg. 9 -e tornus [turnus *vel* turnum *codd.*]) masculo et femina inter se coartatis. 10, 10, 2 parastaticae *ballistarum* ... praeter -es altae foraminum IV. 10, 10, 3 crassitudo bucculae ... securiculatis -bus fixa. *sim.* 10, 10, 4. 5. 10, 11, 6. 10, 14, 1. 2. PLIN. nat. 36, 116 theatra ... duo fecit *Curio* ... -um singulorum versatili suspensa libramento (36, 119. 120). TERT. spect. 3 *de theatro*: vias ... et -es vocant balteorum per ambitum. 20. CARM. de pond. 142 siste iugum *librae* mediique a -e centri intervalla nota. PROB. Verg. georg. 1, 163 *horum vehiculorum* axis ... cum rota volvitur, non rotae circa eiusdem -em. EVSTATH. Bas. hex. 5, 7 p. 917B mala Punica ... vel ... amygdalas hoc modo ferunt posse molliri, si iuxta radicem truncis earum terebratis taedae cuneus per medium -is transfigatur. ALC. AVIT. epist. 87 *de signatorio*: anulo ferreo ... velut concurrentibus in se delphinulis concludendo, sigilli duplicis forma gemino -e volubilis inseratur. **3** *hinc translate et in similitudinibus, de corpore*: LIV. 40, 18, 8 ut promontorium iis Minervae velut -o in medio esset. 41, 1, 3. VAL. MAX. 3, 3 ext. 5 *in satellite* totius dominationis summa quasi quodam -e versabatur. CELS. 8, 1 p. 325 *alter processus maxillae* brevior et rotundior ... -is modo fit. PLIN. nat. 21, 18 Caepio ... negavit centifoliam in coronas addi praeterquam extremas velut ad -es. AVG. gen. ad litt. 8, 21 p. 260, 11 *sqq.* si posset *anima* diligenter inspicere tamquam -es membrorum corporis sui ... inveniet *eqs.* doctr. christ. 2, 37, 55. SEDVL. carm. pasch. 5, 310 quis poterit servare deum (*i. Christum sepultum*) cui -e rerum cuncta patent? *cf.* MIRAC. Steph. 2, 2, 1 exclusis a locis suis ipsis -bus dentium et arteriarum.

B *mundi*: *in similitudinem ianuarum ficti (inde locutiones*: -em vertere, convertere, evertere, emovere; se -e vertere, per -es verti, -e converti, -e torquere *sim.*; *audiunt* -o mundi, axis, caeli, siderum *sim.*), *nodi, puncta, articuli, latiore sensu maiores partes mundi vel caeli*: *borealis et australis*: VITR. 9, 1, 2 in his locis naturalis potestas ... collocavit ... -es tamquam centra unum a terra et mari in summo mundo ac post ipsas stellas septentrionum, alterum transcontra sub terra in meridianis partibus. 6, 1, 5. 9, 5, 4 APVL. mund. 1 ISID. orig. 3, 38. 13, 1, 8 nat. 12, 3. *cf.* FRONTIN. grom. p. 28, 15 SIC. FLACC. grom. p. 153, 21 *al. grom.* CIC. Arat. frg. 4 extremus ... adeo duplici de -e vertex dicitur esse polus. VARRO rust. 1, 2, 4 sunt regiones inter circulum septentrionalem et inter -em caeli, ubi sol ... sex mensibus continuis non videtur. OV. Pont. 2, 10, 45 -e mundi, qui semper liquidis altior extat aquis. MANIL. 1, 280 qui ... consurgit ad Arctos axis libratum ... regit diverso -e mundum. 1, 449 *sidera notia* nusquam in conspectum redeuntia -e verso. 1, 455 *orbem notium* -e tam simili fultum quam vertice. 1, 592 quantum a nostro sublimis -e gyrus distat, ab adverso tantundem proximus illi (*aliter* VAL. FL. 1, 827 -e sub nostro rebusque abscisa supernis Tartarei sedet aula patris). 1, 605 *circuli* (*i. coluri*) gemino coeuntes -e mundi. 1, 617. 629. 2, 929. 3, 623. VITR. 6, 1, 6 spatium proximum imo -i. 6, 1, 7 axis meridiani -em ac septentrionalis. 9, 1, 2. 9, 5, 4 Septentriones circum axis -em versantes. GERM. 20 axis ... -e firmo orbem agit. 46 Cynosura totam fido se -e vertit (AVIEN. Arat. 133). SEN. Herc. f. 1139 *sum* sub -e glacialis Vrsae? Phaedr. 963 celerique polos -e versas. Thy. 877 nos ... visi ... digni premeret quos everso -e mundus? nat. 7, 29, 1 *cometae* fere ... compelluntur in -es. COLVM. 1, 1, 4 tempus fore, quo -es mundi loco moverentur. MELA 3, 36 Hyperborei super aquilonem Riphaeosque montes sub ipso siderum -e iacent (PLIN. nat. 4, 89 SOL. 16, 3). LVCAN. 1, 552 -e tellus subsedit. STAT. Theb. 1, 349 axemque *venti* emoto -e vellunt. 2, 236 supero ... -e lapsae Pallas et ... Phoebi soror (BOETH. cons. 1, 3, 7). 7, 35 *Cyllenium* Arctoae labentem -e portae. 11, 114 Notus et Boreas gemino de -e mundi ... bella cient. PORPH. Hor. carm. 3, 3, 54 *australis* -o est torrentissimus. ARNOB. nat. 2, 58 axis *mundi* ... extremis -bus nitens. 4, 5 si orientem solem respexero, -o mihi frigoris et septentrio fit laevus. AVIEN. Arat. 61 qua parte polus sublimior alto -e ... Thetidis non tangeret undas. 97 teres in gemina stridit vertigine *Noti et Aquilonum* -o. 121 Iovis altrices teretem prope -is axem ... Helice Cynosuraque versae. 255 quo -e torqueat axem *Callisto*. 540 in ... Notum ... boreali ab -e ductos ... oculos. 558. 771 Andromedam boreae celso rotat aethere -o. 824 -is immersi, qua sunt australia flabra. 853 imbrifer austri Aram -o premit. 978 *alter circulus* -e in austri dividit ... corpus medium Capricorni. 1133 Arcturumque *Bootes* ... alto -e succendit. 1157 devexi -e mundi ... specie⟨m⟩ monstri super invehit auster. 1228. 1389. orb. terr. 101 *de Gadir*: hic duro torquetur -e caelum. 764 sol obliquo (obliqui *codd.*) torquetur -e (*i. septentrionali*) mundi. 878. 1232 AMM. 23, 6, 13 COMMENT. Lucan. 9, 496 SCHOL. Hor. carm. 3, 3, 56 FAV. EVL. p. 8, 1 PRVD. cath. 11, 107 CLAVD. 20, 602. 24, 16. 28, 21 carm. min. 30, 44 MEROB. poet. 31 AVG. gen. ad litt. 2, 10 p. 48, 5 MART. CAP. 8, 811. 8, 823. 827. 828. 832. CYPR. GALL. gen. 275 diffundere nimbos -e ab aetherio. 877 SIDON. carm. 7, 96 BOETH. cons. 1, 3, 7 DRAC. laud. dei 2, 533 Romul. 6, 74. *variarum regionum mundi*: MANIL. 2, 789 *-es* per mundum sunt quattuor omnes dispositi semper ... unus ab exortu caeli ... alter ab adversa ... ora ... tertius excelsi signat fastigia caeli ... ima tenet quartus. 2, 808 diversa ... vis est in -e quoque. 2, 841. 868. 873. 895. 2, 939 surgentem primo de -e mundum. 3, 90. 180 -e ... qui tenet exortum vel qui demergit in undas. 3, 185. 189 ortivo ... de -e. 3, 208. LVCAN. 4, 73 ubi ... zephyri fines et summus Olympi -o tenet Tethyn. 4, 672 qua sunt longissima regna *Iubae* -e ab occiduo ... Atlas terminat. 5, 72 Hesperio tantum, quantum summotus eoo -e Parnasos. 9, 528 cum -e summo stat librata dies. PLIN. nat. 18, 217 tempestates ipsas -es (*Pintianus, codd.* arbores) suos habere. STAT. Theb. 1, 158 sol emissus eoo -e. QVINT. inst. 12, 10, 67 quattuor ventos generaliter totidem -bus accepimus flare. ITALA Ier. 49, 36 (Tycon. 4 p. 49, 19) superducam quattuor ventos a quattuor -bus caeli (VVLG. plagis caeli. LXX Ier. 25, 36 τεσσάρων ἄκρων τοῦ οὐρανοῦ). ARNOB. nat. 2, 13 cum mundus occeperit ab occiduis partibus exoriri et in -em vergere, qui est orientis solis. 6, 5 maria montes silvae et quadrini ... -es. 7, 40. PALLAD. 3, 19, 2 plantas ... notabimus, ut ipsis, quibus steterant, -bus opponamus. AMM. 15, 11, 7. 17, 7, 3 VEG. mil. 4, 38 HIER. hom. Orig. in Ezech. 1 p. 895 RVFIN. Orig. in num. 3, 3 CLAVD. 5, 274. 18, 397 alio Phoebi de -e surgunt crimina. CYPR. GALL. Ios. 351 sol sistitur et vaga luna cohibuit faciles utroque in -e (*i. in ortu et occasu, ut videtur*) cursus. 406 -e terrae, unde rubet ... flamma diei. MACR. somn. 2, 5, 18. 19 OROS. hist. 2, 1, 5. 6, 12, 8 EPIST. pontif. 702 Gelas. 43, 6 Thiel SEDVL. hymn. 2, 1 SIDON. carm. 2, 220 CASSIOD. in psalm. 113, 3 VEN. FORT. carm. 2, 12, 6 CARM. epigr. 1368, 10. *ab astrologis ficti*: MANIL. 2, 675 *de trigonis, quadratis sim.*: quotquot *sidera* -bus proprie variante (*corruptum?*) moventur, quae quamquam in partes divisi quattuor orbis sidera quadrata efficiunt, non lege quadrati censentur, (*subintellige* nam) minor est numeri (*sc. quadrati*) quam -is usus (*sed fort. versus non sani*). 3, 505 *de horoscopo*: ut cum exacta (*Bentley*, ex hac *codd.*) fides steterit sub -e primo fallere non possint summi fastigia caeli, non seri te obitus *eqs.* (*de re cf.* FIRM. math. 2, 15, 1 in genituris -es sunt quattuor, ortus, occasus, m(edium) c(aelum), im(um) c(aelum). 2, 19, 2 primus *duodecim locorum* est locus id est illa pars, in qua horoscopus est constitutus .... est autem -o primus et totius geniturae compago atque substan-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tia). 3, 590 si bene constiterit primo sub -e luna. 3, 603 quaeque super signum nascens a -e primum tertia forma est et summo iam proxima caelo. 3, 611. FIRM. math. 3, 3, 1 si Iuppiter in primo -e fuerit constitutus *sim.* AVG. civ. 5, 5 p. 196. *zodiaci et circulorum*: MANIL. 4, 162 Cancer ad ardentem fulgens in -e metam (4, 327 diverso in -e). SEN. 5, 17, 2 *circuli quinque* per mundi -es eunt. AGENN. grom. p. 62 altitudinem *oecumenes* septentrionalis facit -o. ANTH. 864, 2 Iunius aestivo Geminorum -e surgit. AVIEN. Arat. 653 *in Capricorno* Threicio veniens a -e Phoebus vertit iter. AVSON. 369, 22 quinti . . . -e signi incutit attonitam vegetato infante parentem *sol.* AMM. 26, 1, 8 spatium anni vertentis id esse . . . , cum sol . . . ad eundem redierit -em.

fere i. q. caelum: AVIEN. Arat. 722 celso late se -e pandit *Orion.* 1736 *praesepe* excelso quod Cancer -e solvit. CYPR. GALL. gen. 5 *tenebras* dum disiungi *deus* iussit a -e fatur. CARM. de resurr. 197 beataque nimis sereno in -e sedes. *cf.* VAL. FL. 1, 827 *p. 444, 13.*

pars, regio terrae vel caeli: ALBINOV. carm. frg. 18 alio positas ultra sub -e gentes. PLIN. nat. 6, 197 meridiano -e *Aethiopiae* silvae (SOL. 30, 14). SIL. 3, 3 positos finiti -e mundi populos. 4, 779 quocumque in -e mundi bella moves. FLOR. epit. 4, 12, 4 omnes illius -is populos . . . perpacavit. MAR. VICTORIN. ad Iust. 7 p. 1003 suae genti praecipiat *Indus aut Persa,* suo -i consenescat. VVLG. I reg. 2, 8 domini . . . sunt -es terrae. Iob 22, 14 circa -es caeli perambulat. 36, 30 -es . . . maris operiet. prov. 8, 26 adhuc terram non fecerat et flumina et -es orbis terrae. HIER. in Is. 45, 14 *sqq.* p. 540 cunctos caelorum -es et omnia terrae litora ei creditura (52, 9/10 p. 610). MART. CAP. 1, 92 *Maiugena solus potest noscere* quantos rapiat margine -es . . . dissona nexio (*si huc pertinet*). CLAVD. rapt. Pros. 3, 428 quo te sub -e quaeram? CYPR. GALL. exod. 1192 ceu . . . sidera caeli stellantesque micant mundano in -e gemmae. num. 440 -e rupto terra patens *Coram hausit.* ENNOD. opusc. 1, 9 p. 264, 5 qui ad mundi paratur gubernacula necesse est, ut universis veniat -bus institutus. 2, 89 p. 315, 4 ex omnibus orbis -bus devotos attrahit *ecclesiarum fundamentum.* PRISC. perieg. 479 -bus ternis laterum quam (*Siciliam*) terminat actus. *fere i. q. terminus, finis*: LIV. 37, 54, 23 terminus est nunc imperii vestri mons Taurus; quidquid intra eum -em est, nihil longinquum vobis debet videri. PLIN. nat. 6, 45 *Cyrum amnem* -em Alexandri Magni itinerum fecere *auctores.* VVLG. deut. 30, 4 si ad -es caeli fueris dissipatus. *medius locus, centrum*: PLIN. nat. 2, 11 *terram* universo -e stare pendentem. 2, 44 proxima . . . -i *luna* ideoque minimo ambitu. 2, 160 *in caelo* cava in se convexitas vergit et -i hoc est terrae undique incumbit. APVL. mund. 1 *mundi* -em — sic enim dixerim centron — robustum et immobilem . . . habet tellus. *cf.* PLIN. nat. 31, 43 reperiuntur aquae in convallibus maxime et quodam convexitatis -e. *nota de hemisphaerio horologii*: VARRO rust. 3, 5, 17 in eodem hemisphaerio medio circum -em est orbis ventorum octo, ut Athenis in horologio, quod fecit Cyrrestes; ibique eminens radius a -e ad orbem.

C *agrorum*: *in agris assignandis dividendis limes a meridie ad septentrionem ductus* (*opp.* decimanus, *limes ab oriente sole ad occasum ductus*). *de nomine*: FRONTIN. grom. p. 28, 15 -o nominatur, quod directus ad -em caeli est. SIC. FLACC. grom. p. 153, 21. 167, 8 *al.* *passim apud agri mensores: in titulis per compendium* k *scribitur, similiter saepe in libris manu scriptis* kardo *legitur.* PAVL. FEST. p. 71 decimanus appellatur limes, qui fit ab ortu solis ad occasum, alter ex transverso currens appellatur -o. PLIN. nat. 18, 326 *stantibus sic,* ut ortum eum (*solis*) a sinistro umero habeant, contra mediam faciem meridies et a vertice septentrio erit. qui ita limes per agrum curret, -o appellatur. FRONTIN. grom. p. 28, 9 alterum *limitem duxerunt* a meridiano ad septentrionem, quem vocaverunt -em . . . -o *dividebat agrum* citra et ultra. HYG. grom. p. 108, 10 SIC. FLACC. grom. p. 153, 21 HYG. lim. grom. p. 166, 9. 167, 8. 170, 8 -o in horam sextam. ISID. orig. 15, 14, 4 *al.* *contra doctrinam*: FRONTIN. grom. p. 29, 5 *in agro Campano* est -o in orientem. HYG. lim. grom. p. 170, 15. SERV. georg. 1, 126 cum agri colonis dividerentur, fossa ducebatur ab oriente ad occidentem, quae -o nuncupabatur. *notantur maximus, quintus, alii*: HYG. grom. p. 108, 16 ita rationabile videtur . . . ut . . . crescat . . . -o maximus in meridianum. p. 112, 10 quintum quemque limitem diligenter agi oportet et praecidere mensura -em, ut quadraturae diligenter cludi possint. HYG. lim. grom. p. 168, 9 decimanus . . . primus maximus appellatur, item -o: nam latitudine ceteros praecedunt. PLIN. nat. 17, 169 vineas limitari decumano XVIII pedum latitudinis ad contrarios vehiculorum transitus aliisque traversis limitibus denum pedum distingui per media iugera aut si maior modus sit totidem pedum -e. HYG. grom. p. 111, 12 maximus . . . -o plus patere *debet* sive ped. XXX sive ped. XV sive ped. XII sive quot volet, cuius auctoritate fit. p. 111, 16 in maximo . . . ⟨. . . -e⟩ lapidem ponis et inscribis . . . '-o maximus'. p. 111, 19 forma *agri* . . . scribi debebit . . . citra -em et ultra. p. 111, 27 sinistra d(ecumanum) I k(itra) k(ardinem) I sic inscribi debet . . . ut. *ibid.* quae . . . pars *lapidis* ad -em spectat sic inscribi debet, ut septentrionem spectanti sit sursum versus inscriptum c(itra) k(ardinem) I. ultra autem . . . quae pars *lapidis* ad -em spectat sic inscribi debet, ut meridie spectanti sit inscriptum u(ltra) c(ardinem) I. *similia de* dextra decumanum *his praemittuntur, sed corrupta sunt.* p. 113, 6 in sortem inscribi *debet* sors prima d. d. I . . . citra -em illum. p. 120, 20 statuerunt . . . -es maximos patentiores ceteris esse, quintarios autem et subruncivos minime patentes. SIC. FLACC. grom. p. 159, 17 si habet centuria iugera CCXL, sint oportet per decimanum aut -em ab lapide ad lapidem actus XXIIII et per alterum limitem actus XX. HYG. lim. grom. p. 171, 17 multi tantum decimani maximi et -is lapides inscripserunt. p. 194, 17 -i maximo omnes lapides in frontibus inscribamus, reliquos in lateribus clusaribus (*cf. quae leguntur* p. 172, 7—173, 15 *de verticibus aut lateribus lapidum inscribendis*). *extant tales lapides aetatis Gracchanae, cf.* CORP. X 3861 (*in vertice scriptus*). INSCR. Comptes rendus de l'académ. des inscr. 1904 p. 499 INSCR. Notiz. degli scavi 1897 p. 125.

II ***translate de rebus incorporeis***: *momentum, discrimen, articulus, summa; saepe cum genetivo rei*: **A** *de tempore*: SEN. Tro. 52 mortalis aevi -em extremum premens *Priamus.* benef. 4, 22, 1 in illo . . . -e positi (*sc. moribundi*) abire e rebus humanis quam gratissimi volumus. LVCAN. 7, 381 ultima fata deprecor ac . . . extremi -is annos. PLIN. nat. 18, 218 omnis . . . ratio observata est tribus modis, exortu siderum occasuque et ipsorum temporum -bus. 18, 220 -es temporum quadripertita anni distinctione constant per incrementa lucis. 18, 222. 18, 264 magnus hic anni -o (*solstitium*). SIL. 9, 140 sat magnum hoc miserae fuerit mihi -e vitae solamen cavisse meis. STAT. silv. 2, 6, 70 vitae modo -e (*Gronovius, recentiores,* carmen *P*) adultae nectere temptabat iuvenum pulcherrimus . . . cum tribus Eleis unam trieterida lustris. CLAVD. 22, 475 in . . . novos . . . revoluto -e *anni* cursus. *cf.* PRVD. praef. 3 septimus . . . annum -o rotat. AVG. serm. ed. Mai 49, 2. LEO M. serm. 19, 2 per ipsius mundi -es (*quadragesima, pentecoste al.*) quasi per quattuor euangelia . . . discimus.

B *de variorum discriminum generibus* (*etiam* GLOSS. V 444, 48 origo radix stir⟨p⟩s *huc pertinere videtur*); *nota*: SERV. Aen. 1, 672 *proverbio* dicitur res in -e est, hoc est in articulo: VERG. Aen. 1, 672 haud tanto cessabit *Iuno* -e rerum (SERV. auct. *ad loc.* cum in incerto statutae res sunt, in -e esse dicuntur, *at* GLOSS. IV 433, 12 -e[m] rerum extremitate[m] rerum. *cf.* IV 441, 32; *adde*: ARNOB. nat. 7, 39 ad ipsum articulum causae, ventum rei ad -em. LACT. inst. 2, 8, 55 hic est -o rerum, hic vertuntur omnia. 7, 5, 2. AMBR. hex. 1, 7, 25 *fundamenta terrae et caeli substantia* sunt . . . velut -es rerum). VAL. FL. 5, 19 *labor noster* -e summo vertitur. STAT. Theb. 10, 853 *Thebani* attoniti fatorum in -e summo . . . omnibus e tectis . . . saxa . . . rotant. QVINT. inst. 5, 12, 3 si negat *accusatus* hic causae -em ponit; in quo si victus fuerit, etiam in sequentibus ruit. 12, 8, 2 *neglegentium* nihil refert, ubi litium -o vertatur. TERT. cult. fem. 2, 5 de modo et -e et iustitia corporis excolendi. SOL. 1, 16 cum annorum ratio faciat -em veritati. LACT. inst. 3, 7, 6 in quo totius sapientiae -o versatur. epit. 28, 13. ira 6, 2 summa omnis et -o religionis pietatisque. mort. pers. 24, 4 LVCIF. Athan. 2, 10. HIER. epist. 31, 2 ut scripturarum -e iocularis sermo non fugiat. 57, 4 CLAVD. 28, 96 AVG. conf. 4, 15, 24. 5, 8, 15 exaudiens -em desiderii eius. lib. arb. 3, 1 motus quo huc atque illuc voluntas convertitur est quasi quidam -o voluntatis. PS. PROSP. carm. de prov. 710. CLAVD. MAM. anim. 1, 12 p. 53 arbitrantium . . . auctoritate totus nihilominus argumentationis tuae -o titubaret. 1, 23 p. 82 administrante deo . . . ininitiato substantiarum -e . . . ut sint animae. 2, 7 p. 124, 7. DRAC. laud. dei 1, 126 lux opus auctoris primum, lux -o pudoris (EVG. TOLET. candor). BOETH. cons. 2, 4, 69 ostendam . . . tibi summae -em felicitatis. 3, 10, 122 summa, -o atque causa expetendorum omnium bonitas esse . . . credatur.

C *fere i. q. status, qualitas*: TERT. anim. 43 medici omne contrarium vitali salutari auxiliari extra naturales -es relegant. *saepius in imagine cf. p. 443, 68 sqq.*

D *series, ordo sim., ut videtur*: MART. CAP. 3, 259 si . . . h aspirationi dabitur supervacuaeque erunt q et k, x autem ut duplex in elementi -e non probatur, z vero a Latinis excluditur, XVIII *litterae* numero . . . supersidunt. OROS. hist. 2, 2, 8 Nabuchodonossor ceterique post eum usque ad Cyrum reges . . . in numero . . . et -e (*sic codd.*; *R m. alt. corr. in* ordine) regum non habentur illustrium.

syn. ad II 2: modus, articulus, summa.

deriv.: cardinalis, cardinarius, cardineus, cardinare. *cf.* OV. fast. 6, 101 *Carna* dea -is est (6, 127). TERT. idol. 15 Cardeam a -bus appellatam (nat. 2, 15 AVG. civ. 4, 8 p. 156. 6, 7 p. 258). *Bannier.*

2. cardo, -ōnis *m. cf. c.* carduus, cardus. *i. q. carduus herba.* [*hisp.* cardon, *francog.* chardon, *it. centr.* cardone. *M.-L.*] MARCELL. med. 8, 115 sucum -is. 12, 25 vermiculus in -e herba inventus. MISC. Tir. p. 51, 18 -oñ (*i.* -is) radices. 66, 22 -e. NOT. Tir. 92, 59 -is. GLOSS. cinarios (cinario, cinargio *var. lect., i. κινάρα?*). enarra (eranara, enangra, ena nagra *var., i. κινάρα*). III 546, 15 erattilidus (*i. ἀτρακτυλίδος cf.* 538, 52). 630, 7 tibia. 562, 74 erugines (*i. ἠρύγγιον*). 582, 15 enenera i. centonodia sive -o. *genera cardonis adiectivis distincta*: GLOSS. cardo agrestis: camirion (*var. lect.* camereos). σκόλυμος (*var. lect.* scolumbus, scoliesmes, columbis, columbi). III 581, 48 colimeo ('*dubito utrum* cameleo *scribam an* scolimus' *Götz*). 560, 35 dratalidos (*i. ἀτρακτυλίδος*). *v. p. 447, 46.* GLOSS. amilia -o fullonicius (folinicius, fulnicus *var. lect.*). -o maior: amiliunta. scoliesmus (*i. σκόλυμος*): -o niger. dat foca (*i. dipsacos*) -o niger. *cf. p. 448, 11. 20.* III 588, 30 cinario (*κινάρα?*): -o rusticus. 575, 49 scolambo

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*i.* σκόλυμος) -o silvester. *v. infra l. 51 sq.* *dubium utrum huc pertineat an ad* cardus: GLOSS. III 588, 9 cardopan -o rotundus (609, 5 cardopane). GLOSS. eringio (*i.* ἠρύγγιον) cardopan (*var. lect.*: cardopane, cardo panis, cardopian. cardu pan, cardopanus, panecardus). III 547, 21 iringio pane calido. 582, 29 eringuae i. panis candidus. *v. praeterea Geyer, Archiv 8 (1893) 473. Woelfflin, ibid. 9 (1894) 6. 297.*

carduēlis -is *f.* [*a* carduus. *Th.*]. *nomen avis*: PROB. Verg. georg. 3, 338 acalantis est ea, quae graece dicitur ἀκανθίς, dicta est latine a carduo. SERV. *ad l.* acalanthis . . . alii . . . -em (carduelim *et* carduelum *codd.*) quae spinis et carduis pascitur (*cf.* ISID. orig. 12, 7, 74). GLOSS. III 258, 10 ὁ ἀστραγαλῖνος, ἡ ἀκανθυλλίς -is (89, 74 astragalinos car⟨d⟩ullus). V 161, 27 *v. p. 441, 33.* PLIN. nat. 10, 116 minimae avium -es imperata faciunt. 1, 10, 57. *forma* cardēlis: PETRON. 46 iam tres cardeles occidi (*cf. Goetz, comm. Wölfflin. p. 127*). carduēlus: GLOSS. III 89, 74 *l. 11 et* SERV. *l. 9. v. etiam* cardellus.

carduētum, -ī *n.* [*a* carduus. *Th.*]. *locus carduorum*: PALLAD. 4, 9, 4 contra talpas prodest cattos . . . habere in mediis -is.

card(u)us, -ī *m.* [*recte conferri videtur cum* carrere, *cum postea in Italia a* 2. cardo *verbum* cardare *'carrere' derivatum sit. Th.*]. CHAR. gramm. I 74, 34 -uus trium syllabarum est . . . ideoque similiter declinandum est 'huius -ui' et 'huic -uo', pluraliter 'hi -ui -uorum -uis', quod si quis 'huius -u⟨u⟩s' dicere voluerit, cogit nonnunquam genetivum singularem u duplici posse finiri (*cf.* BEDA gramm. VII 266, 1 GLOSS. V 520, 27). GRAMM. suppl. 103, 24 item per duo u hic -uus. *forma* cardus (-ī): ORIGO Rom. chron. I p. 147, 23 THEOD. PRISC. log. 111 *VB Gel.* DIOSC. 3, 8 W. *ter.* 3, 9. 11. 12. 19. 3, 21 *quater.* 4, 89 W. CASS. FEL. 1 (*codd.*) PASS. Petr. Paul. long. 58 PASS. Petr. Paul. brev. 13 MISC. Tir. p. 62, 26 ORIBAS. eup. 2, 1 S 15 syn. 4, 8. 4, 15 p. 17. 4, 18 GLOSS. *passim. cf. gr.* ATHEN. 2, 83 p. 70 e τὴν κάκτον εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων μὲν καλουμένην κάρδον. [*it. hisp.* cardo *M.-L.*] *adde nomen* Cardus *s. nom. propr.* cardus, -ūs: CAPITOL. Pert. 12, 2. EDICT. imp. Diocl. 6, 1 -us maiores. DIOSC. 3, 21 W. καπίτουλουμ κάρδους; *cf. l. 22. 24.* cardus *fem.*: DIOSC. 3, 8 W. σπίνεα -ους, λάκτεα -ους. 3, 9 -ους νίγρα. 3, 12 -ους ῥαμπτάρια. 3, 19 γ⟨ε⟩νι⟨κουλάτα⟩ -ους. 3, 21 ἰρουνδινίνα -ους. cardum, (-ī) *neutr.*: CASS. FEL. 1 p. 6 cardū *gpc.* GLOSS. III 609, 11 cerfolium id est -um silvaticum. SERV. auct. ecl. 5, 39 -uus spinae genus. GLOSS. κινάρα (cinario, cinaris *al. corruptelae. cf.* ORIBAS. syn. 4, 15 p. 17 cinaru id est -dus). ἀγριοκινάρα. II 475, 19 χαμαιλέων ἡ βοτάνη. III 560, 70 eratilidos (*i.* ἀτρακτυλίδος?). 620, 60 cevaria (*estne* sefria?). V 353, 56 thistil (*anglosax.*). *adde*: III 536, 66 bereo, id est flores de -do. 586, 10 scolembos (*i.* σκόλυμος) bordus (*corr.* cardus, *v. vol. II 2130, 49*). IV 266, 29 paliurus spina vel genus [palat(a)e mass(a)e caricarum] -di spinosi. 373, 20 paliurus -dus herbae vel spinae (472, 14. *cf.* V 472, 20. 509, 20). V 509, 14 paliorus -dus spinosus vel radix herbae. *huc pertinent*: GLOSS. III 557, 24 camereos (*i.* χαμαιλέων) i. -us agrestis (*cf.* COLVM. 7, 8, 1 MARCELL. med. 6, 10 *et. v.* cardo agrestis *p. 446, 78*). ORIBAS. eup. 2, 1 S 15 scolimbu (*i.* σκόλυμον) -u(m) credo esse silvaticu(m) (*Aa*, -us dicitur silvester *La. cf.* MARCELL. med. 9, 115 PS. APVL. herb. 109. GLOSS. III 609, 11 *l. 36.* 537, 32. 545, 14 origano [*i.* ἠρύγγιον] -o silvatico). ORIBAS. syn. 4, 18 scolimus i. e. ca⟨r⟩dus silvestris (VEG. mulom. 1, 17, 14. 4, 3, 7. *cf.* cardo silvester *supra l. 1*).

1 *herba silvestris inutilis*: VERG. ecl. 5, 39 -uus et spinis surgit paliurus acutis (*cf.* CYPR. GALL. gen. 121). georg. 1, 151 horreret in arvis -uus. PAVL. FEST. p. 220 pappi -uorum flores. PLIN. nat. 18, 153 lolium et . . . -uos . . . inter frugum morbos potius quam inter terrae pestes numeraverim. 20, 262 silvestrium genera sunt duo, unum fruticosius . . . alterum unicaule *eqs.* 21, 91 quaedam spinosa foliata sunt ut -uus. 21, 94 -uus et folia et caules spinosae lanuginis habet . . . quaedam . . . multicaulia ramosaque sunt ut -uus. 21, 96 scolymus -uorum generis. COLVM. 7, 8, 1 *lac* possit et agrestis -ui flore conduci. SER. SAMM. 836 -uus est nondum doctis fullonibus aptus (*cf.* cardo fullonicius *p. 446, 81*). ORIGO Rom. chron. I p. 147, 23 polyfagus natione Italus, qui manducavit . . . -os cum suas sibi spinas. ISID. orig. 17, 10, 20. **2** *herba edulis hortorum* ('*Cinara scolymus*' *et* '*Carduncůlus*' *L.*): PLIN. nat. 19, 54 mirum esset non licere pecori -uis vesci: non licet plebei. 19, 152/153 -uos apud Carthaginem Magnam Cordubamque . . . sestertium sena milia e parvis reddere areis . . . serimusque . . . duobus modis. 19, 153 condiuntur . . . ne quis dies sine -uo sit. 20, 262 de -uorum satu inter hortensia diximus. 20, 263 Glaucias . . ., qui circa -uos diligentissimus videtur. CAPITOL. Pert. 12, 2 ut dimidiatas lactucas et -ūs . . . convivis apponeret. ARNOB. nat. 2, 23 dederis . . . cepe, -uum, cucumerem. 7, 16 -uos, radices, cucurbitas . . . tribuere dii . . . alimoniarum in parte. APIC. 3, 106 -uos liquamine, oleo et ovis concisis. aliter -uos . . . aliter -uos elixos. EDICT. imp. Diocl. 6, 1. **3** *mastiche*: PLIN. nat. 12, 72 herba . . . emittens . . . -uum similem malo . . . plenum lacrimae, quae erumpit . . . vix ut dinosci possit a mastiche vera. 20, 263 mastiche ⟨e⟩ -uis odorem commendat oris. **4** *usus in medicina*: PLIN. nat. 20, 263 *-uus* contusus . . . alopecias replet. radix . . . sitim facere narratur, stomachum corroborat et vulvis . . . conferre aliquid traditur, ut mares gignantur (1, 20, 99). 29, 83 *vespertilionis* sanguinem . . . cum -uo contra serpentium ictus laudant. GARG. MART. med. 17 -uo natura mordax et subaustera est. VEG. mulom. 1, 17, 14 eryngion . . . -uo (-do *L*) silvestri paene similis. 4, 3, 7 eryngion . . . folia eius sunt quasi folia -ui silvestris. AVG. mor. Manich. 2, 16, 46 cur . . . elixati -ui minime obsunt valetudini? MARCELL. med. 1, 44 radicem atractylidos herbae quam nostri -uum vocant . . . mederi constat. 6, 10 herbam -ui agrestis in mortario terito. 9, 115 -ui silvatici semen . . . coques (*cf.* 9, 17). 33, 50 herbae rebus veneriis aptae . . . -ui. THEOD. PRISC. log. 111 -uus (-uū *r g Cas.*, -dum *V B Gel.*) coquitur. CASS. FEL. 1 p. 6 omni nervositati contraria probantur . . . oryza -uus. **5** *cum epithetis varia genera distinguentibus*: PS. APVL. herb. 109 -uum silvaticum . . . Latini -uum varium (*v.* DIOSC. *l. 12*), -uum irinum, -uum lacteum (*v.* DIOSC. *l. 13*), -uum nigrum (*v.* DIOSC. *et* GLOSS. *l. 20 sqq.*). DIOSC. 3, 8 W. χαμαιλέων λευκός . . . Ῥωμαῖοι κάρδους οὐαριάνους (*l. 10*), οἱ δὲ σπίνεα -ους, οἱ δὲ λάκτεα -ους. 3, 21 ἠρύγγιον . . . Ῥωμαῖοι καπίτουλουμ κάρδους, οἱ δὲ κάρ⟨δους⟩ τέρ⟨ραι⟩ (κάρτερε *codd.*), οἱ δὲ Μουσάρουμ -ους, οἱ δὲ ἰρουνδινίνα -ους, οἱ δὲ -ους ἄλβους (*cf.* GLOSS. III 537, 57 χαμαιλέοντα id est sefram, hoc est cardu albu). *singula* (-uus agrestis, silvaticus, silvester *v. p. 447, 46. 49. 52*): DIOSC. 3, 19 W. λευκάκανθα . . . Ῥωμαῖοι γ⟨ε⟩νι⟨κουλάτα⟩ (*corr. Wellmann, cf. gr.* πολυγόνατον) κάρδους. 3, 9 W. χαμαιλέων μέλας . . . Ῥωμαῖοι -ους νίγρα (*cf.* GLOSS. III 610, 52 dat foca [*i.* dipsacos] id est -dus niger. *v.* PS. APVL. herb. *l. 11 et v.* cardo niger *p. 446, 83*). 3, 12 ἄκανθα λευκή . . . οἱ δὲ (Ῥωμαῖοι) -ους ῥαμπτάρια. 3, 11 δίψακον . . . οἱ δὲ κάρδουμ Βένερις. *de* cardopane *et sim. v. p. 447, 2 sqq.* **6** *proverbialiter*: LVCIL. (?) 1299 similem habent labra lactucam asino -uos comedente. EVGEN. TOL. carm. 87 -uus et spina cum pastum praebet asello, lactuca labris cum compar est. *translate*: *de re aspera*: APVL. flor. 11 p. 42 scilicet ut eos flores -uis suis misceant. VINCENT. LER. 23, 30 absit . . . ut rosea illa catholici sensus plantaria in -uos spinasque vertantur. *de hominibus*: VVLG. IV reg. 14, 9 -uus Libani misit ad cedrum . . . et conculcaverunt -uum (*cf.* II par. 25, 18). *de instrumentorum vel stimulorum genere*: PASS. Petr. Paul. long. 58 -dis (cardiis *G*) ferreis acceptis iubeo eos . . . consumi. brev. 13 accipiant utrique -dos ferreos et invicem se lacerare cogantur.

carēbaria, -ae *f.* καρηβαρία. PS. SORAN. quaest. med. 122 cum -a fit, id est cum capitis gravitate. 123 phricodes febris . . . fit cum -iis. ORIBAS. syn. 2 add. p. 842 qui superfluos umores habent in cerebro, unde . . . -as patiuntur. *cf.* carobaricus.

cārectum, -ī *n.* [*a* carex. *Th.*]. DVB. NOM. gramm. V 573, 2 -a Virgilius in bucolicis, nunc caricta. căr-: CLEDON. gramm. V 33, 1 amphibrachys . . . in paenultima habet . . . si positione *longa est*, acutum ut -a. *forma* carectrum: GLOSS. V 617, 26. carectus: GLOSS. V 564, 33. *fem.* car(r)ecta: GLOSS. II 326, 26. V 570, 38 (*fort.* II 475, 2). *fortasse* caracta? *v. s. h. v. p. 428, 17.* SERV. ecl. 3, 20 -a loca caricis plena (*cf.* GLOSS. IV 29, 24. V 351, 22). GLOSS. V 617, 26 -um est locus quo lisca crescit. 564, 33 -us quod vulgo dicitur lisac (*scribendum* lisca) unde bude fiunt. 354, 33 -um hreod (*anglosax.* '*Ried*'). IV 30, 48 -o papyrione[m]. II 326, 26 θάμνος dumus. V 355, 35 -a densa loca spinarum (IV 491, 2). 570, 38 in carectam in locum palustri(?). [*it.* caretto. *M.-L.*] VERG. ecl. 3, 20 tu post -a latebas. COLVM. 6, 22 *loco lacunoso*: melius nemoribus herbidis et frutetis et -is (curetis *S*). HIER. epist. 78, 7 lacus qui et -o et iuncis plenus fuerit. VVLG. exod. 2, 3 et exposuit eum in -o ripae fluminis. Iob 8, 11 numquid . . . potest . . . crescere -um sine aqua? PS. AVG. serm. 18, 1 proiectus in -um fluminis. *dubium an huc pertineant*: MISC. Tir. p. 48, 20 caregio. GLOSS. II 473, 2 φραγμός saepes carrecta, carrectum. 401, 18 πεντάπους τὸ ὄρυγμα carrecta (*an derivatum vocis* carrum? *v. Thes. Gloss. sub v.*). *Stadler.*

carēnsis pistoribus, a caria, quam Oscorum (Afrorum *R*) lingua panem esse dicimus GLOSS. Plac. V 14, 26 *et* 26, 16 (carcasis *coni. Bugge, Altital. Studien, Christiania 1878 p. 45 sq.*; *cf. etiam Bücheler, Rheinisches Museum 33, 42*). *cf. osc.* karanter '*vescuntur*'. *huc pertinere videtur* PAVL. FEST. p. 58 cammensem cursorem Titinius (*com. 184*) pro pistore dixit.

carentia, -ae *f. a* carēre. *i. q. privatio, indigentia*: CHALC. comm. 283 Aristoteles . . . tria initia constituit corporeae rei: silvam speciem -am (*gr.* στέρησις. *cf.* 287. 288). 286 nobis ergo dividua videtur esse silva -ae, ita ut silva non sit existens sed ex accidenti, -a vero principaliter et omnino nihil . . . -ae nulla prorsum sit substantia. *saepius ibid.* 288 consequenter . . . dicemus malitiam esse atque initium malorum non silvam sed -am, haec enim est informitas et nullus cultus et turpitudo silvae proptereaque etiam maleficentia. 301 malitiam porro aiunt virtutis esse -am ut informitatem, inopiam intemperantiam. BOETH. top. Arist. 3, 2 p. 936[B] -a tristitiae in senectute magis quam in iuventute . . . valet.

ᴕ**careo,** -uī, -itūrus, -ēre [*i. q. falisc.* carefo '*carebo*', *osc.* kasit '*oportet*' *vel* '*decet*'; *cf. c. ind.* śasati '*secat, caedit*' *et c.* castus castrare. *v. Planta, Gramm. der osk.-umbr. Dialekte 2, 634. Th.*]. *falso cum* caerimonia *conferunt* SAB. Gell. 4, 9, 8 caerimoniae a carendo *dictum. al.* (*v. p. 100, 5 sqq.*); *item falso cum* caro: ISID. diff. 1, 116 caro a -endo vel a cadendo. *de notione v.* CIC. Tusc. 1, 87 triste enim est nomen ipsum -endi, quia subicitur haec vis: habuit, non habet, desiderat, requirit, indiget. . . . cum id non habeas, quod tibi nec usu nec natura sit aptum, non -eas, etiamsi sentias te non habere. 1, 88 -ere igitur hoc significat: egere eo, quod habere velis . . . dicitur alio

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

modo etiam -ere, cum aliquid non habeas et non habere te sentias, etiamsi id facile patiare. Cato 47 non -et is, qui non desiderat. CHALC. comm. 338 omnia -ere dicuntur quae, cum natura talia sint ut habeant, non habent. CAPER gramm. VII 103, 19 patre ac matre -et quis, cognato fratre sororeve, non opibus -et aut nummis. NON. p. 466 -ere etiam re bona dici potest (Ps. ASPER gramm. suppl. 50, 23 neutralia . . . verba haec sunt: . . . -ere). *de differentia, quae est inter* carere *et* indigere *cf.* SEN. dial. 7, 7, 2 *voluptate* virtus saepe -et, numquam indiget. GLOSS. *στέρομαι.* II 97, 39 -ent *ἐστέρηνται.* 315, 28 -ens *ἐστερημένος* (*cf.* PLVT. Rom. 21 *τὸ στέρεσθαι καρῆρε*). 232, 43 *ἀπαλλάττομαι.* 272, 42 *διαμαρτάνω.* IV 214, 43 nolo. 316, 36 -ere: exsolvi, liberari. V 547, 18 -eant perdant. *legitur inde a* PLAVTO, *adamaverunt* CIC. (*269ies*) OV. (*129ies; contra* TIB. *et* PROP. *singulis locis usurpaverunt*) SEN. philos. (*109ies*) PLIN. nat. (*95ies*) QVINT. (*75ies*); *deest apud* RHET. Her. BELL. Alex. Hisp. (CAES. *bis* HIRT. Gall. *semel* BELL. Afr. *bis*) GRATT. VITR. GERM. *de formis*: PRISC. gramm. II 485, 10 a -o futuri participium non cassurus sed cariturus. 492, 6 a -o vel caritum vel cassum videtur posse dici, quia futuri participium cariturus, praeteriti cassus invenitur. 512, 17 -o cassus (573, 21). 559, 16 cassum cassu, unde cassus, an caritum caritu, unde cariturus. 566, 9 addunt quidam etiam a -o cassus; quod si esset, deberet cassurus facere futurum, non cariturus. *neque formas* cassum cassus cassurus *hoc sensu usquam legi* (*at cf. adi.* cassus), *neque sup.* caritum. *part.* cariturus *inde ab* OV. (epist. 4, 1 met. 2, 222. 14, 132 Pont. 4, 5, 41). *genet. plur. part. praes.* carentum: LVCR. 4, 35 VERG. georg. 4, 255. 472. *orthographica et prosodiaca*: kareo: GRAMM. VII 488, 28. PRISC. gramm. II 460, 17 a brevis modo manet eadem ut careo carui. *longam facit*: CYPR. GALL. gen. 512 exod. 392. 699. 1298 lev. 173. *deponens* careor: PRISC. gramm. II 393, 11 passivas quoque pro activis vel neutralibus vocibus . . . antiquissimi proferebant careor pro -o . . . cuius auctores apud Caprum legant, qui eos scire desiderant. *de formis passivis* careri -retur -endus *v. p. 455, 20 sqq.*

I ***voluntas non afficitur***: *i. q. non habere; liberum, orbum esse*: **A** *de* ***hominibus***: **1** *rebus incommodis*: PLAVT. Bacch. 1004 noxia. *cf.* culpa: PLAVT. Most. 858 Trin. 1129 TER. Hec. 663 CIC. inv. 2, 101 epist. 5, 21, 5 SEN. Med. 935 benef. 4, 26, 3 PERS. 3, 33 *al.* suspicione: CIC. S. Rosc. 55. 144 NEP. Paus. 3, 5 VELL. 2, 45, 2 QVINT. inst. 4, 2, 96. crimine: CIC. Lig. 4, 18 HIRT. Gall. 8 praef. 3 LIV. 9, 25, 3 VAL. MAX. 3, 7, 11 QVINT. inst. 2, 2, 14 *al.* CIC. off. 1, 144 reprehensione. 2, 37 dedecore. Phil. 14, 6 nomine hostis. OV. am. 3, 5, 4 adulterii labe. trist. 1, 9, 43 vitae labe. VAL. MAX. 6, 9, 12 sugillatione. PHAEDR. 4, 18, 34 contumelia. SEN. Herc. O. 481 scelere. epist. 56, 15 convicio. TAC. hist. 3, 41 infamia. SVET. Tit. 1 vituperatione. IVV. 10, 287 poena. AVG. civ. 21, 23 supplicio. MET. MAC. or. frg. Gell. 1, 6, 2 molestia (CIC. Tusc. 1, 118 Att. 13, 6, 3 SEN. benef. 1, 1, 7 PLIN. epist. 2, 12, 3 *al. cf.* CIC. Tusc. 3, 27 miseria. MANIL. 4, 20 damno. SEN. epist. 55, 7 incommodis. PLIN. epist. 5, 20, 3 adversis. AVG. civ. 4, 23 infelicitate). LVCR. 2, 4 malis (CIC. fin. 2, 41. 5, 22 Tusc. 3, 40 SEN. nat. 1 praef. 6 *al.*). *cf.* CIC. leg. 3, 28 vitio (opt. gen. 8 HOR. carm. 3, 27, 39 SEN. Phaedr. 483 *al.*). SEN. epist. 85, 25 malitia. CIC. Cluent. 154 periculis (Phil. 4, 25 PVBLIL. C 31 SVET. Aug. 19. Claud. 9 discriminibus). Mil. 5 metu (SEN. Phaedr. 243). HOR. epist. 2, 2, 207 formidine. OV. met. 11, 426 timore. IVV. 7, 57 anxietate. 10, 357 terrore. CIC. off. 1, 102 perturbatione (SEN. benef. 7, 2, 3 dial. 2, 9, 3. *cf.* CATVLL. 63, 57 rabie. SEN. Herc. f. 1219 tumultu. epist. 85, 15 affectu. dial. 2, 9, 3 ira *al.* INSCR. christ. Leblant 556 felle -ens, animo placidus). CIC. Phil. 4, 25 cupiditate (QVINT decl. 343 p. 355, 5. *cf.* HOR. epist. 2, 2, 206 ambitione. PLIN. epist. 3, 2, 4 ambitu). CIC. Phil. 10, 20 dolore (fin. 2, 10 LYGD. 6, 44 [*codd.*, cavere *exc. et frg. Cuiac.*] SEN. epist. 66, 45 PLIN. nat. 28, 1 *al.* sensu doloris: CIC. ad Brut. 1, 9 SCRIB. LARG. 181 PLIN. nat. 11, 277 *al. cf.* CIC. ac. 1, 38 morbis. Att. 10, 16, 6 quartana. 16, 15, 1 febri [CELS. 2, 15 *al.*]. LVCAN. 3, 741 torpore. IVV. 14, 156 debilitate. AVG. civ. 22, 8 podagra). CIC. Phil. 12, 12 fraude (CELS. dig. 16, 3, 32 *saepe.* PAPIN. dig. 29, 4, 26 pr. dolo *saepe.* VLP. dig. 42, 5, 9, 5 dolo malo *al.*). CIC. Lael. 10 errore (TERT. pudic. 1 AVG. civ. 19, 1. *cf.* HOR. epist. 1, 1, 42 stultitia. TERT. anim. 17 proprietate fallaciae. AVG. civ. 12, 25 superstitione). CIC. epist. 2, 16, 2 onere (7, 17, 3 labore. HOR. epod. 16, 16 malis . . . laboribus. OV. met. 7, 693 munere). HOR. carm. 2, 10, 7 -et invidenda sobrius aula. 2, 14, 13 cruento Marte (bello: SEN. Phoen. 524 PETRON. 89, 15). 3, 19, 8 frigoribus. ars 211 cura. OV. epist. 7, 48 dum me -eas, est tibi vile mori (VAL. MAX. 6, 2 ext. 2). am. 1, 8, 20 eloquio lingua nocente. met. 13, 139 invidia (CORP. VI 35423. *cf.* LVCAN. 2, 377 odiis). Pont. 1, 2, 66 loco (3, 7, 29 Scythicis . . . finibus. 4, 14, 10 praesenti . . . humo). SEN. suas. 6, 23 si -isset Antonio *res publica.* LAVS Pis. 130 asperitate. OCTAVIA 567 interitu -et, cum procreetur semper humanum genus. TERT. anim. 57 nullum paene hominem -ere daemonio. AVG. in psalm. 74, 1 dubitatione. **2** *rebus commodis sive mediis*: CIC. Brut. 279 qui hac virtute -erit (OV. epist. 8, 49 SEN. contr. 1 praef. 23 *al. cf.* VAL. MAX. 6, 4 ext. 2 gravitate. SEN. epist. 92, 19 honestate. PLIN. paneg. 42 magnitudine). CIC. rep. 6, 19 ea gens . . . propter magnitudinem sonitus sensu audiendi -et. fin. 2, 14 inter eum qui potiatur corporis expetitis voluptatibus, et eum, qui excrucietur summis doloribus, esse eum, qui utroque -et. 2, 115 has maximas artes, quibus qui -bant, inertes a maioribus nominabantur (OV. am. 1, 15, 19 Ennius arte -ens. ars 1, 113 plausus . . . arte. QVINT. inst. 10, 1, 4. 11 loquendi facultate. 10, 2, 17 cultu atque sententiis). CIC. parad. 35 animi . . . arbitrio -entis (ac. 2, 1 ingenium L. Luculli . . . -uit . . . rebus urbanis. VAL. MAX. 5, 1, 11 Antoni animus talis humanitatis intellectu non -uit. *cf.* HOR. sat. 1, 3, 66 molestus communi sensu plane -et, *i. urbanitate*). OV. am. 2, 8, 10 mente (fast. 4, 316 ISID. orig. 1, 38, 4. *cf.* OV. am. 3, 119 animi indociles et adhuc ratione -entes. PLIN. nat. 7, 157 infantiae anni, qui sensu -ent. PAVL. dig. 5, 1, 12, 2 impubes, quia iudicio -ent). OV. am. 3, 4, 23 Penelope *intemerata* mansit, quamvis custode -bat. met. 7, 851 viribus. 14, 268 figura (PRIAP. 39, 5 forma). PRIAP. 32, 7 *puella*, quae suco -et. LABEO Gell. 4, 2, 12 dente (PAVL. FEST. p. 52 partibus corporis. PLIN. nat. 6, 188 naribus. 7, 42 -entem unguiculis partum. SOL. 30, 13 linguis. 52, 32 cervicibus). PLIN. nat. 5, 45 *trogodytae* sermonis commercio -ent. MART. 4, 78, 6 nec -et officio consul uterque tuo. HIL. trin. 9, 4 *homo* semper proficit augmento, numquam vero deminutione contrahitur nec sese -et, quod excrevit in sese. **3** *de mortuis*: PLAVT. Most. 500 praemature vita -o (VAL. MAX. 9, 1 ext. 7 SEN. Ag. 963 AVG. civ. 13, 24. 20, 20). CIC. Rab. perd. 29 sensu et vita -et (Sest. 47. fin. 1, 40 quod mors sensu -eat. Tusc. 1, 25 nos . . . non miseros sensu -entes. leg. frg. 1 sensu -ente animo. LVCR. 3, 356 dimissa anima corpus -et . . . sensu. OV. met. 12, 325 mors -uit sensu *al.*). CIC. Tusc. 1, 12 luce (OV. met. 14, 725 SEN. Med. 549 Tro. 603 dial. 1, 5, 2 CARM. epigr. 1829; 3. *cf.* LVCR. 4, 35 simulacraque luce -entum. VERG. georg. 4, 472. 255 corpora luce -entum). VAL. MAX. 7, 2 ext. 11 *Callisthenes* spiritu -ere (*i. necari*) iussus seram neglecti salubris consilii paenitentiam egit. SEN. Phoen. 208 die (CARM. epigr. 1849, 10). TERT. anim. 17 -ens anima corpus (AVG. civ. 13, 9. *cf.* TERT. anim. 44 anima, ut aiunt, in somno -bat *Hermotimus*). AVG. civ. 13, 19 mortuos id est . . . -entes corporibus (13, 19 aeternitatem animarum volunt -ere corporibus). CIC. inv. 1, 108 communi . . . honore in morte -uit (Cato 75 VERG. Aen. 6, 333 VAL. MAX. 4, 4, 2. 4, 7, 1). carm. frg. 48 mors mea ne -eat lacrimis (SEN. Oed. 56 questu. *cf.* PROP. 1, 19, 3 amore). CIC. leg. 2, 42 iustis exequiarum (EPICED. Drusi 168 exequiis. VVLG. eccles. 6, 3 sepultura). Tusc. 1, 109 bonis laudis et gloriae . . . mortui non -ent. HOR. sat. 2, 3, 196 sepulcro (SEN. Tro. 55 VAL. FL. 6, 314. *cf.* PETRON. 122, 137 bustis. STAT. Theb. 1, 36 tumulis). HOR. carm. 4, 9, 25 vixere fortes . . . ignotique . . . -ent quia vate sacro. SEN. Herc. O. 1465 cur minis nostris -et ipsum cadaver.

B *de* ***deo***: CIC. nat. deor. 1, 21 *bonitate* deum -ere vultis. 1, 30 -eat deus sensu . . . necesse est -eat etiam prudentia. 1, 33 deus . . . -ens corpore. 2, 70 nec vero ut fabulae ferunt, bellis proeliisque -erunt di. HOR. carm. 2, 8, 12 divos morte -entes (*cf. de animabus*: OV. trist. 3, 3, 61 morte -ens vacua volat altus in aura. met. 15, 158 morte -ent animae. SEN. Herc. O. 1201 leto . . . -rem). PS. APVL. Ascl. 26 voluntas . . . dei -et initio (AVSON. 153, 3 principio extremoque -ens. HIL. hymn. 1, 71 *et* 77 ortu. DRAC. satisf. 5 principio seu fine -ens). TERT. nat. 2, 3 deus -ens substantia divinitatis, id est aeternitate. ARNOB. nat. 7, 28 deus -et robore corporis (PRVD. cath. 3, 140 deus . . . corporeisque -ens vitiis). HIL. hymn. 1, 51 non . . . ipsis, quae dederit -et *dei virtus.* PASS. Paul. 11 non est scisma in divinitate, quia -et pluralitate.

C *de* ***bestiis***: VARRO rust. 2, 7, 15 *equi castrati* fiunt quietiores, ideo quod semine -ent. OV. am. 1, 10, 25 pecudes ratione -entes (AMM. 18, 3, 8. 22, 15, 21 AVG. civ. 8, 17. *cf.* SEN. dial. 3, 3, 6 muta animalia humanis affectibus -ent. 5, 27, 2 consilio -ent. QVINT. inst. 11, 2, 6 intellectu. VLP. dig. 9, 1, 1, 3 sensu. AVG. civ. 7, 23 animo). OV. ars 2, 149 -et insidiis hominum, quia mitis, hirundo. met. 15, 130 victima labe -ens. COLVM. 8, 17, 11 *pisces* dentibus -ent (PLIN. nat. 8, 67 dentium superiore ordine, ut boves, -ent). PLIN. nat. 1, 9, 15 *animalia marina*, quae pilo -eant (9, 43). 1, 9, 44 piscibus sanguine -entibus (1, 42. 9, 83 *al. cf.* 9, 267 arteria. 32, 73 venis. TERT. anim. 32 pulmonibus et arteriis. *ibid.* item contraria sanguini quae -ent purpura eius, cochleas, vermiculos et maiorem piscium censum). 8, 42 semper insigni hoc (*i. iuba*) -ent . . . feminae *leones.* 8, 52 *leones* dolis -ent. 8, 89 *crocodilus* linguae usu -et (10, 7 *aquilae* mutae . . . -entique lingua). 8, 117 quamdiu *cervi* -ent iis (*i. lanugine*). 9, 16 genera . . . branchiis -entia. 9, 48 *partes caudae proxima* pingui -ent. 9, 90 -ent conchae visu (9, 167. 10, 115. oculis: 9, 101. 11, 140). 10, 114 *apodes* -ent usu pedum (11, 1 pedibus -entia. 11, 208). 11, 5 -entibus corde. 11, 7 animatu -ere in ipso spiritu viventia. 11, 101 quaedam insecta -ent pinnis. 11, 193 -ent eo (*felle*), quae apsinthio vescuntur (TERT. bapt. 8 felle -eat columba). 31, 95 piscibus squama -entibus. QVINT. inst. 2, 16, 16 sermone (11, 3, 66. FRONTO p. 136, 18 N. oratione). TERT. anim. 10 formica . . . membris huiusmodi -et.

D *de* ***rebus***: PLAVT. Capt. 357 collus collari -et. Curc. 17 -uitne febris te. VARRO ling. 9, 79 utraque pars in suo genere -et analogia. rust. 1, 27, 3 cortices . . . -eant . . . glacie (nive: HOR. carm. 3, 26, 10 OV. met. 2, 222 Pont. 3, 1, 2). VERG. georg. 1, 435 *dies* pluvia ventisque -bunt (HOR. carm. 3, 29, 24 ventis *al.* OV. ars 1, 647 imbribus. SEN. nat. 4, 2, 18 pluvia. COLVM. 2, 4, 6 suco [*sc uliginis*]. 2, 10, 18 umore. 7, 3, 20 uligine. LVCAN. 9, 938 nimbis. AVIEN. Arat. 566 nube). CIC. Rab. Post.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

17 quae *vita* quoniam honore -et, -eat etiam molestia (Tusc. 5, 75 nihil in bonis ducendum, quod honestate -et. Ov. Pont. 1, 1, 28 Caesareo . . . non -et ex nostris ullus honore liber. *cf.* CIC. fin. 3, 2 nec ullum . . . bonum, quod virtute -eat). har. resp. 29 fanum antiquitate religionis -ere (FRONTO p. 78 N. vetustate). Lig. 17 isto . . . nomine . . . adhuc causa -uit (LVCAN. 5, 398. QVINT. inst. 3, 3, 9 nomine Latino *al. cf.* 8, 2, 5 appellatione. TERT. idol. 11 titulo idololatriae). CIC. orat. 13 eloquentia . . . adiumentis (*cf. de oratione*: CIC. orat. 73 viribus. 186 numero. 187 versibus. Brut. 116 laude oratoria. Tusc. 2, 26 ornamento. nat. deor. 2, 74 *sale.* HOR. epist. 2, 2, 123 virtute. QVINT. inst. 1, 5, 54 soloecismi vitio. *ibid.* schemate. 5, 12, 17 nervis. 9, 1, 14 figuris. 9, 3, 50 coniunctionibus. 9, 4, 5 compositione. 11, 3, 62 natura. TAC. dial. 22 vitio antiquitatis. AVSON. 159, 3 fandi . . . cultu). CIC. leg. 1, 47 *bona* dulcedine hac et scabie -ent (VAL. MAX. 1, 8 ext. 2 praecepta . . . dulcedine -isse). 2, 12 lege -ens civitas. 3, 24 invidia summus ordo -et (VELL. 2, 40, 4 LVCAN. 9, 740 SIL. 15, 387. *cf.* PVBLIL. M 7 miserrima est fortuna, quae inimico -et). CIC. ac. 1, 27 -entem . . . omni qualitate materiam (APVL. Plat. 1, 5 specie. AVG. civ. 8, 6). 2, 116 lineamentum . . . latitudine -entem. Tim. 13 nec . . . tangi potest, quod -eat solido. Tusc. 5, 4 culpa . . . -ens *virtus* (Ov. epist. 15, 286 hanc faciem culpa posse -ere. met. 7, 724 culpa domus ipsa -bat *al. cf.* CIC. div. 2, 71 *auspicium* omni vitio -et. Ov. Pont. 2, 7, 49 vita prior vitio -et *al.* am. 2, 14, 7 crimine *al.* ars 3, 92 damni . . . metu. Pont. 4, 8, 20 labe. SEN. epist. 75, 17 noxia. 90, 44 fraude. CALL. dig. 22, 5, 3 pr. suspicione. VLP. dig. 25, 6, 1, 7 calumnia). CIC. nat. deor. 1, 29 *naturas* . . . sensu omni -ere (1, 35. 2, 22. 46. LVCR. 2, 652 terra . . . -et . . . sensu. 2, 990. PLIN. nat. 20, 1 rerum surdarum ac sensu -entium. *saepe. cf.* MANIL. 1, 67 rudis . . . vita . . . operum ratione -bat. anima: SEN. dial. 4, 26, 4 PLIN. nat. 12, 1 QVINT. inst. 3, 7, 6 GAIVS inst. 3, 217 *al.* vita: IVST. 36, 3, 7 AVG. civ. 8, 5. 12, 4. *de singulis corporis partibus*: CELS. 4, 1 *adeps* sensu -et. PLIN. nat. 11, 220 arteriae. 11, 226 cutis). CIC. div. 1, 34 alterum genus *divinationis*, quod arte -eat (1, 70. *cf.* HOR. ars 31 culpae fuga, si -et arte. LVCAN. 3, 413 simulacraque maesta deorum arte -ent). CIC. Lael. 89 monitio acerbitate -eat (QVINT. inst. 1, 6, 44 nihil horum -et reprehensione. FRONTO p. 198, 9 N. severitate. AVSON. 129, 5 miseratio non -et ira). CIC. fin. 5, 47 aegrum corpus . . . -et viribus (off. 3, 82 *membra* sanguine . . . -ere coeperunt. MANIL. 5, 589 DRAC. Romul. 10, 246 Orest. 881. *cf.* Ov. am. 2, 10, 24 nervis corpora . . . -ent). CIC. Tusc. 1, 64 ne haec quidem . . . illustriora -ere vi divina videntur. CATVLL. 61, 71 *terra* -eat sacris. LVCR. 1, 343 sollicito motu privata -rent (QVINT. inst. 10, 1, 55 materia motu -et. BOETH. arithm. 1, 1 p. 8, 30 manentia motuque -entia). LVCR. 1, 573 principio . . . natura -bit (1, 964 -et . . . fine modoque. MANIL. 1, 124 principio . . . fatoque -entem. Ov. met. 14, 132 lux aeterna . . . -uraque fine. CENS. 16, 4 praeteritum initio -et, exitu futurum. AVG. civ. 12, 18 initio -ente). VERG. Aen. 2, 44 dona -ere dolis Danaum (GLOSS. IV 28, 26 *et* 492, 33 -ere dolo: esse sine fraudibus). Aen. 5, 173 nec lacrimis -uere genae (Ov. rem. 509 -eant tua verba querelis. SEN. Tro. 77 maerore. dial. 7, 5, 1 tristitia). Aen. 9, 537 partem, quae peste -et (SIL. 2, 658 flamma). HOR. carm. 1, 28, 1 numeroque -entis harenae (AVIEN. Arat. 80 pars *siderum* numero et honore -et. CYPR. GALL. gen. 512. exod. 599 -entis turbae numero). carm. 1, 36, 10 cressa ne -eat pulchra dies nota. 2, 1, 36 quae -et ora cruore nostro (Ov. am. 2, 12, 6 sanguine praeda -et. rem. 26 sanguine tela -ent. LVCAN. 6, 580 caede. VAL. FL. 6, 751 Marte *al.*). PANEG. in Mess. 27 nec tanto -eat mihi carmine charta. Ov. epist. 1, 18 successu posse -ere dolos (*cf.* effectu: Ov. am. 2, 3, 16 PHAEDR. 1, 20, 1 OPTAT. 3, 8 p. 92, 10. Ov. Pont. 3, 9, 40 profectu. VAL. MAX. 8, 10 pr. labor . . . fructu non -bit. SIL. 7, 506 dicione -ere virtutem. CLAVD. 26, 72 furor -et eventu). Ov. epist. 2, 26 verba -ere fide (16, 40. 18, 68 VAL. MAX. 3, 8 ext. 1 PLIN. nat. 7, 7 *al. cf.* Ov. epist. 6, 110 pondere verba -ent. ars 3, 398 teste -et. TERT. ieiun. 10 auctoritate). Ov. epist. 19, 99 omina re -eant (*cf.* LVCAN. 9, 1098 -uere deis mea vota secundis). am. 1, 15, 32 carmina morte -ent (ANTH. 417, 9 fato. SIL. 3, 123 gloria . . . fine -et. *cf.* QVINT. inst. 12, 11, 30 memoria posteritatis. TERT. nat. 2, 15 notitia). Ov. ars 3, 261 mendo facies -et (3, 781). met. 1, 67 gravitate -entem aethera (2, 162 iugum gravitate -bat). 2, 762 domus . . . sole -ens (TERT. scorp. 10 *al.* Ov. met. 10, 450 igne. 15, 53 regna -entia luce. SEN. Oed. 256 -entes luce . . . domos. STAT. Theb. 11, 135 dulci terrae -uere sereno. AVIEN Arat. 519 propriis -et ignibus. *cf.* AVSON. 342, 10 nox, qua -et Aethiopum plaga). Ov. met. 3, 226 aditusque -entia saxa (PLIN. nat. 6, 39 accessu). 3, 552 lacrimae . . . pudore -rent (trist. 4, 4, 50 LVCAN. 8, 605). 6, 354 -et os umore loquentis. 6, 574 os mutum facti -et indice (SIDON. epist. 1, 11, 2. *cf.* NVX 42 inopis vindice facta -ent). fast. 1, 57 nonarum tutela deo -et. trist. 1, 2, 43 periclo (COLVM. 1, 6, 3 incendii periculo). 4, 8, 10 domino rura paterna -ent (Pont. 1, 3, 55 campi cultore -entes. COLVM. 1, 7, 7 domini praesentia). 5, 11, 14 *navis* -et portu (*cf.* Pont. 1, 4, 18 liquidis sicca -bit aquis). Pont. 1, 9, 9 lusus gravitate -entes. 3, 1, 38 exilium pace -ere. Ib. 474 liquidis quae -et Arctos aquis (AVIEN. Arat. 819 ponto. *cf.* MANIL. 4, 466 terque -et caelo). PAVL. FEST. p. 37 corona . . . -et . . . aspiratione (PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. I 120, 4 'e' littera -ere). CELS. 3, 6 dictum ratione -et (SEN. Tro. 903 ratione . . . -eat . . . magnus dolor. QVINT. inst. 1, 1, 28 stilus . . . intellectu -et. PS. APVL. Ascl. 34 vocabulum . . . intellectu -et). SEN. Herc. O. 969 -ura Hercule lux vilis ista est (LVCAN. 6, 311 nec sancto -isset vita Catone). Phaedr. 554 -uit exemplo nefas (LVCAN. 9, 169. SEDVL. op. pasch. 2, 7 -et verbis haec culpa, -et excusatione perfidia). 846 virtus robore . . . -et. dial. 9, 3, 7 solitudinem omni studio -entem. 11, 13, 8 exilium . . . contemptione . . . -ere. COLVM. 3, 10, 14 virga . . . fructu -eat (4, 11, 3 *al.* 3, 20, 6 stirpe. PLIN. nat. 17, 77 semine. PS. APVL. Ascl. 14 fecunditate). 7, 1, 1 pascuo (9, 1, 6 pabulo). MELA 1, 41 victus asper et munditiis -ens. LVCAN. 3, 443 fronde -ens (SOL. 52, 49 foliis. DRAC. laud. dei 2, 236 comis). 3, 648 qua -et hoste ratem (6, 318 SIL. 14, 540). PLIN. nat. 16, 145 quod -et odore (19, 113). 17, 216 quid . . . genitum -et his malis? 21, 93 *radix* morsu -ens. 24, 1 ne silvae quidem . . . medicinis -ent. STAT. Theb. 4, 425 nec -et umbra deo. HOMER. 142 vix telis -uere manus (306 manus ense -bat). QVINT. inst. 1, 6, 25 quaedam *vocabula* casibus -eant. TAC. hist. 4, 40 insignis publica severitate dies ne privatim quidem laude -uit. FLOR. epit. 3, 11, 1 -et solacio clades. TERT. anim. 17 nulla sensuum frustratio causa -bit. pudic. 3 *paenitentiae speciem quandam* venia -ere (HIL. in Matth. 12, 18 blasphemia . . . spiritus -eat venia). VLP. dig. 47, 10, 1 pr. iure et iustitia -et *iniuria*. 32, 50, 5 *aetas*, quae -et in integrum restitutione. SOL. 54, 10 *Carmania*, cuius pars non -et vitibus. LAMPR. Diad. 7, 5 quid boni adepti sumus . . . -et aestimatione. VVLG. prov. 20, 21 hereditas . . . benedictione -bit. AVSON. 116, 1 quod est beatum morte et aeternum -ens. 398, 28 cultu . . . -entis . . . Abydi. FAV. EVL. p. 6 tertia *parte* -et *numerus octo* (AVSON. 368, 21 dodrans quadrante -ens. BOETH. arithm. 2, 2 p. 81, 11 novenarius . . . medietate -et *al.*). BOETH. arithm. 2, 4 p. 88, 4 intervallo -et. COD. Iust. 5, 13, 1, 16[d] (*et* INST. Iust. 4, 18, 6) instrumenta enim iam confecta viribus suis -ere non patimur.

II *voluntas afficitur* *quodammodo*: **A *sponte*** *carere i. se abstinere re, loco (v. l. 36 sqq.), non interesse alicui rei (v. l. 43)*: PLAVT. Asin. 535 cibo (PLIN. nat. 8, 46 FRONTO p. 76 N. *cf.* VAL. MAX. 9, 1, 1 ostreis. MART. 11, 56, 8 nigro pane. IVV. 6, 39 turture. TERT. anim. 48 victu). PLAVT. Asin. 802 vino (SEN. epist. 108, 16 GELL. 13, 31, 16 canis vino -et. *cf.* PLAVT. Rud. 833 temeto. PLIN. nat. 7, 78 potu). CIC. Verr. 6, 38 annum tibi illum unum domo -endum esse meretricis (Att. 13, 39, 1 domo sibi -endum propter matrem). *cf.* Mil. 18 -uit foro . . . Pompeius, -uit senatu, -uit publico (Sest. 63 senatu. har. resp. 49 publico. Brut. 32 forensi luce. LIV. 22, 61, 9 luce ac publico). Att. 3, 26 patria (VAL. MAX. 3, 8, 4). 9, 19, 1 Roma (Phil. 10, 7 urbe. epist. 5, 17, 3 re publica. VERG. Aen. 4, 432 Latio. LIV. 27, 34, 4 urbe et omni coetu. COLVM. 1, 36 penatibus. IVV. 6, 564 Seripho). CIC. epist. 7, 33, 1 declamationibus (Phil. 1, 36 Brutus, qui ludis suis . . . -uit. IVV. 11, 53 circensibus). CIC. Cluent. 150 quam multa sunt commoda, quibus -emus, quam multa molesta et difficilia, quae subimus (TAC. hist. 2, 33 nisi forte maiora pericula subeunda, delenimentis curarum et periculorum -endum esse). Catil. 1, 17 aspectu civium. Flacc. 91 relinquere hanc urbem, libertate -ere (HOR. epist. 1, 10, 40). Cael. 42 ne intersit insidiis, scelere -eat. Att. 6, 1, 3 sorte -et, usura, nec ea solida contentus est. epist. 16, 3, 2 utilitatibus tuis possum -ere (NEP. Epam. 3, 4 amicorum in se tuendo -uit facultatibus). ad Q. fr. 1, 1, 15 pecuniae cupiditate adducti -eant iis rebus omnibus, a quibus nos divulsi esse non possumus. LVCR. 4, 1073 Veneris fructu (LIV. 39, 11, 2 concubitu. SEN. contr. 7, 1, 14 matrimonio. TERT. nat. 1, 16 sexus necessitate. AVG. civ. 15, 27 sexu). PAVL. FEST. p. 71 certis quibusdam rebus -endum erat (p. 253). PHAEDR. app. 28, 11. SEN. epist. 5, 3 auro argentoque (AVG. de duab. anim. 6). LVCAN. 9, 201 casta domus luxuque -ens. STAT. silv. 3, 2, 34 officio -eat (*fere i. q. neglegat*) glaucarum nulla sororum. QVINT. inst. 1, 4, 9 nostrarum ultima *littera*, qua . . . -ere potuimus. decl. 271 p. 112, 3 -ere liberis orbitatis metu. FRONTO p. 51 N. -ere omni fructu amoris tui malim. p. 103, 24 balneo. EPIT. Alex. 71 amiculo duplici contenti reliquo vestitu -bant. *huc afferas* -ere aequo animo: CIC. S. Rosc. 144 commodis. dom. 97 ea rei publicae causa reliquissem, quibus aequo animo -rem. Vatin. 38 honore. Mil. 63 patria. Brut. 23 *prudentia.* Tusc. 3, 26 regno (IVST. 15, 2, 14 regum nominibus). Att. 4, 18, 5 te. epist. 7, 1, 2 apparatu non dubito quin aequissimo animo -ueris. facile: MARCELL. Cic. epist. 4, 11, 2 reliqua . . . quibus . . . facile et aequo animo -bam. CIC. top. 69 iis, quibus facile -ere possis. NEP. Phoc. 1, 33 *pecuniis.* PS. RVFIN. in Os. 3, 1—5 p. 981[B] flagitii voluptate. libenter: TAC. hist. 4, 58 ut undecim per annos libens patria -ret. HIER. epist. 52, 11 libenter -bo . . . beneficio. *ibid.* poculo. VVLG. Ruth 4, 6 utere privilegio, quo me libenter -ere profiteor.

B *invite* *carere i. egere, desiderare*: PLAVT. Asin. 595 te (Cist. 633 invita te -bo. Mil. 1033. 1210 ero te -endum est optimo *al. cf.* Capt. 925 hoc. Poen. 1189 quibus annos multos -ui. CIC. Att. 3, 15, 2 me uno non sine maerore -es. CARM. epigr. 959, 6 conleibertus . . . quo -es). PLAVT. Cist. 533 -bo filia (SEN. contr. 2, 1, 20 filio. SEN. dial. 11, 15, 1 complexu fili carissimi. CORP. IX 5813 filio pie(n)tissimo. *cf.* CIC. Sest. 49 liberis. VERG. Aen. 12, 209 matre. HOR. carm. 3, 24, 17 matre). PLAVT. Stich. 3 viro (Ov. rem. 775 uxore. met. 10, 246 thalami . . . consorte. SEN. Herc. O. 405 toris. LVCAN. 765 marito. APVL. met. 5, 6 conubio. AVSON. 171, 9 coniuge). PLAVT. Mil. 368 oculis (CIC. Tusc. 5, 111 sensibus oculorum. SEN. Oed. 295 visu

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

benef. 3, 17, 2 acie. PANEG. 10, 5 videndi facultate. AVG. civ. 22, 1 lumine. *cf.* CELS. 7, 8 audiendi usu. IVV. 8, 5 auriculis nasoque). PLAVT. Mil. 1426 testibus. Rud. 36 patria (TER. Haut. 137. 257 CIC. Sest. 145 Mil. 63 *al.* NEP. Pel. 1, 4. 5, 1 OV. trist. 3, 7, 45. 1, 5, 83 patria tellure. 5, 10, 47 patriae vultu *saep.* SEN. contr. 7, 1, 18 patria populo lare. SEN. Herc. O. 359 patrio lare). *cf.* domo: CIC. Verr. 5, 41 dom. 146 Lig 11. off. 3, 59 villa. Att. 4, 2, 7 suburbano. 12, 46 fundo. Sest. 63 senatu. Att. 12, 23, 1 foro. Rab. perd. 15 quem non modo foro, sed etiam caelo hoc ac spiritu...atque urbis domicilio -ere voluerunt. Manil. 55 provinciis atque oris Italiae...-bamus. re publica: CIC. Mil. 93 Brut. 332. epist. 6, 6, 13 minore desiderio perdita r. p. -ere *al.* urbe: CIC. Phil. 1, 6 epist. 7, 3, 3. dom. 137 quoad *res publica* mecum simul expulsa -ret his moenibus. BELL. Afr. 22, 2 civitate. SEN. Herc. f. 270 finibus. Med. 655 Thebis. LVCIL. 697 commodo (CIC. S. Rosc. 44 Tusc. 1, 87). POMPON. Atell. 183 pulchra penu (*cf.* CIC. Verr. 6, 137 frugibus frumentoque. CAES. Gall. 6, 38, 1 cibo. 7, 17, 3 frumento). MET. NVM. or. frg. Gell. 17, 2, 7 neque aqua neque igni -o et summa gloria fruniscor. CIC. Verr. 6, 57 ut hac utilitate . . . sit -endum. 6, 66 fructu (LIV. 2, 23, 5 agri . . . fructu. VAL. MAX. 7, 8, 9 vitae fructibus. ITIN. Alex. 4 fructu victoriae. *cf.* CIC. Phil. 5, 35 *mercede*). CIC. leg. agr. 2, 1 laude populari atque honoris vestri luce -erunt (Brut. 140 loquendi laude. QVINT. inst. 2, 20, 10 doloris laude. *cf.* gloria: CIC. Tusc. 1, 110 VAL. MAX. 4, 8, 4 SVLP. SEV. epist. 2, 9. honore: CIC. Att. 3, 10, 2 OV. ars 3, 483 met. 15, 614 *al.* TAC. dial. 13 neque apud divum Augustum gratia -uit, neque apud populum notitia). CIC. Catil. 1, 24 tu ut illa (*aquila*) -ere diutius possis? 2, 23 mulierculis (*cf.* OV. epist. 16, 97 formosis. ars 2, 249 puella. met. 15, 683 Orithyia. MART. 3, 53, 1 et vultu poteram tuo -ere et collo manibusque cruribusque. ANTH. 448, 3 dulci . . . flamma). CIC. p. red. ad Quir. 2 voluptate (fin. 1, 47 Tusc. 5, 111 nat. deor. 1, 30 SEN. dial. 6, 5, 2 benef. 5, 12, 7 *al.* *cf.* CIC. nat. deor. 1, 22 oblectatione. epist. 16, 14, 1 delectatione. APVL. Plat. 2, 14 delectationibus corporum). CIC. p. red. ad Quir. 5 omnibus divinis muneribus -remus (VERG. Aen. 5, 651 tali . . . munere. OV. ars 3, 104). Sest. 26 publicis ducibus res publica -ret (Balb. 22 praesidio. 23 propugnatore. rep. 2, 22 rege. BELL. Afr. 54, 4 militibus. OV. met. 10, 168 -erunt praeside Delphi. EPICED. Drusi 233 duce ... victore. VAL. MAX. 2, 7, 6 patriam militari disciplina -ere. 4, 1 ext. 5 egregio advocato. 5, 3, 2ᵇ principe. LVCAN. 9, 24 tutore. TAC. dial. 36 mixtis omnibus et moderatore uno -entibus). CIC. de orat. 2, 46 si habuerit, bene rebus iis usum, si non habuerit, sapienter -isse. 2, 144 *civitas* voce L. Crassi -bit (Brut. 157 tua voce p. R. -ere. Att. 1, 17, 6 consilio atque sermone). 3, 137 Graecos . . ., quibus -ere . . . non possumus. rep. 1, 43 cum *multitudo* omni consilio communi ac potestate -eat. 1, 51 nomen illi principes optimatium...tenent, re autem -ent. 1, 55 libertate (*cf.* 1, 69 aequabilitate. 4, 10 honore civium. PLIN. epist. 4, 11, 3 togae iure. APVL. Plat. 2, 7 pessimi cives luce -eant dignitatis). CIC. Tusc. 3, 27 usque eo *Dionysius* imperio -ere non poterat (*cf.* SEN. Herc. O. 1841 regno. CVRT. 7, 4, 17 STAT. Theb. 1, 74). Tusc. 5, 63 consuetudine amicorum (Lael. 80 amicitia. Att. 12, 13, 2 conviviis. 12, 15 omnium colloquio. epist. 2, 1, 2 fructu iucundissimae consuetudinis. 4, 13, 2 familiarissimis multis. PLIN. nat. 9, 26 hominum conversatione. PANEG. 3, 13 aditu suorum). CIC. Tusc. 5, 63 omni cultu et victu humano. CAEL. Cic. epist. 8, 4, 1 -isse te pulcherrimo spectaculo (8, 14, 1). LVCR. 5, 1427 nos nil laedit veste -ere. SALL. Catil. 13, 5 haud facile libidinibus -bat. or. Phil. 11 luxu atque licentia. NEP. Milt. 2, 3 nomine *regis*. HOR. carm. 1, 31, 20 senectam ... cithara -entem. ars 355 venia -et (LVCAN. 7, 604. *cf.* FRONTIN. aq. 112 vilicus . . -bit excusatione). OV. epist. 13, 108 dum -o veris, gaudia falsa iuvant. am. 1, 7, 24 utiliter potui parte -ere mei (trist. 4, 10, 32 coepi parte -ere mei). rem. 331 quacumque -et tua femina dote (SEN. contr. 1, 6, 5 divitiis. contr. exc. 6, 3 patrimonio. QVINT. decl. 283 p. 149, 2 hereditate. IVV. 1, 59 -et omni maiorum censu). OV. met. 8, 228 nudos quatit ille lacertos remigioque -ens. 9, 331 virginitate -entem (LEO M. serm. 27, 2). trist. 5, 13, 2 mittere si quisquam, quo -et ipse potest (Pont. 1, 10, 2 mittere rem siquis, qua -et ipse potest). Pont. 2, 8, 67 -eam raptis, o publica numina, vobis. LIV. 3, 29, 2 praedae parte (VAL. MAX. 9, 4 ext. 1 praeda). 3, 52, 8 patriciis magistratibus (QVINT. decl. 284 p. 150, 2 sacerdotio. SVET. Vit. 2 ordine. PASS. Petr. 17 praefectura). PHAEDR. 4, 20, 10 somno (IVV. 3, 56). SEN. Med. 437 fide. epist. 70, 17 hoc contubernio (*corporis*) -endum. 78, 11 non est acerbum -ere eo, quod cupere desieris. LAVS Pis. 235 Maecenate. PLIN. nat. 2, 157 ferro, quo -ere non possumus. STAT. Theb. 2, 324 taurus amata valle -ens. PLIN. epist. 5, 6, 1 quoque propius accesseris ad fruendum, eo impatientius -eas. paneg. 31 nos Aegypto posse et nobis Aegyptum -ere non posse. FLOR. epit. 3, 12, 6 satius fuerit populo Romano Sicilia et Africa contento fuisse aut his etiam ipsis -ere. APVL. apol. 13 plurimis rebus possessu -o, usu fruor. met. 6, 14 extremo solacio. 7, 23 servitio . . . necessario. Plat. 2, 17 medicina. AVSON. 157, 30 potius -isse fruendis, quam trepidare malis. AVG. civ. 10, 29 beatitudine. 19, 13 tranquillitate. lib. arb. 1, 12, 26 in voluntate nostra constitutum, ut hoc vel fruamur vel -eamus tanto et tam vero bono. ZACCH. 2, 8 praemiis. RVRIC. epist. 1, 9 numquam fere aliquis eius rei portione ad integrum -et, ad quam scandere ac pervenire contenderit. BOETH. mus. 1, 2 p. 187, 10 ut ea (*musica*) ne si velimus quidem -ere possimus. COD. Iust. 1, 21, 3 desiderio suo -bit.

III *apud recentiores saepius accedit ad notionem* ***amittere, privari,*** *liberari*: SCRIB. LARG. 38 vitio . . . facilius inter initia -bunt (122 quanto malo -erint. PLIN. nat. 28, 29 his remediis -ere ipsos lippitudine praedicantes. SORT. Sangall. 40, 7 ut -eas valetudinem, medicum adhibe. HIPPOCR. progn. 24 septimo . . . die -bunt *dolore*. PLIN. VAL. 1, 8 dolore -bit. ANON. med. ed. Piechotta 82 -es lippitudinem). SIL. 17, 210 contentus -isse Noto. CYPR. laud. mort. 6 -erunt omnem hanc mundi deterrimam labem. VVLG. II par. 21, 19 languore pariter et vita -uit (PASS. Lucian. 6 ut hac, quam putas esse vitam, -entes veram . . . consequamur. CORP. XIII 3098, 4 -uit praesentem vitam. CARM. epigr. 1044 qui -uit vita, quom -et hac anima. 1328, 1 cito vitam -isti. *cf.* lucem: CARM. epigr. 113. 503, 2. 542, 3. CORP. VI 35126 -ui spiritum). AVG. civ. 1, 24 illata sibi morte omnibus -ere cruciatibus (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 71 p. 403ᴬ ut . . . malis omnibus cum mali -eamus auctore. THEOD. MOPS. in Gal. 3, 11 omnem -ere molestiam. PASS. Barth. 5 p. 140, 1 faciam te...cognoscere quanto malo -isti [ἐλυτρώθης]. PAPYR. Berol. 628ʳ II 14 interesse honestatis suae, ut quam primum molestia -eant). AVG. civ. 4, 23 -ere non potest fame, qui panem pictum lingit. 5, 19 non enim *Romani* cura existimationis amissa dominationis cupiditate -erunt. 12, 2 erroris impietate...-bit expeditius et facilius. 22, 8 illumque ilico daemone -isse. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 21 quae suis manibus tetigerunt, computrescant et difficile -eant odore concepto. CASSIOD. Ios. antiq. 6, 1 cogitabant quemadmodum ea (*arca*) -ere (*i. liberari*) possent. EVGIPP. Sev. 6, 1 omni -erat incolumitate membrorum. 46, 3 statim -uit omnium languore membrorum. DIOSC. 1, 67 his admixtis viscitudinem -et. 3, 74 hanc herbam dicitur cervi cum comederint, cornua -ere 4, 59 *mecon* citius -et florem. 4, 60 sucum -et, cum maturaverit. GREG. TVR. Franc. 2, 7 lumen -uit oculorum. 8, 18 ducatum -uit (GREG. M. epist. 8, 16 primatus locum . . . -ere). Mart. 1, 2 quem *languorem* obtentu pontificio -erat. VITA Desid. 17 tanti pastoris abrogata -isse remedia. PASS. Perp. 3 -issem patrem. CARM. epigr. 1208, 7 tot bona tum -ui. 1339, 9 multorum invidiam tandem -isse memento. 1578, 5 te talem -ui. 1593, 5 quae filios duos -uit. CORP. III 2663 -uit minas saeculi. XI 4446 coniugi, quam prae tempore -ui. *praecipue apud* ICTOS: POMPON. dig. 9, 4, 43 *dominus* -ere dominio potest si eos (*servos*) non defendat. GAIVS dig. 9, 2, 32 pr. familia. 9, 3, 7 *mercedes* operarum, quibus -uit aut -urus est ob id, quod inutilis factus est. VLP. dig. 3, 3, 25 lite propria (COD. Iust. 2, 12, 25 litis sorte). 11, 7, 14, 1 legato (MARCIAN. dig. 34, 9, 1 legato seu fideicommisso). 12, 4, 5, 3 et servo et toto pretio -ere. 27, 4, 3, 1 vel his (*usuris*) a quibus pupillum liberavit vel quibus -uit tutor. 30, 50, 2 ut ei hereditas abdiceretur et oneribus -ret. 36, 1, 15, 4 qui compulsus adit hereditatem, sicuti ceteris commodis -et, ita hoc quoque casu -eat, ne possit paenitendo quartam retinere. 42, 3, 3 bonis. 43, 16, 1, 38 *parte possessionis*. PAVL. dig. 49, 15, 17 postliminio -ent, qui armis victi hostibus se dederunt. CONC. Matisc. a. 583 p. 159, 18 mancipium -eat. CONC. Clippiac. a. 626 p. 199, 8 emptio -eat firmitatem. LEX Visig. 7, 2, 14 -eat libertatem.

IV *structurae*: **A** *absolute*: TRAG. inc. 194 quam cara sint quae post -endo intellegunt. CIC. dom. 146 et in utendo rationem et in -endo patientiam. p. red. ad Quir. 3 non tam id sentiebar, cum fruebar, quam tum, cum -bam. . . . dies festi quid haberent voluptatis, -endo magis intellexi, quam fruendo. Tusc. 1, 26 istuc ipsum vereor ne malum sit non dico -ere sensu sed -endum esse. 1, 90 odiosum, si id esset -ere. . . . quid potest esse in eo odiosum, qui nec -eat nec sentiat. 5, 93 nec ad potiendum difficile...nec vero ad -endum. *v. etiam p. 448, 81 sq. 449, 2 sq.* Att. 7, 2, 3 nihil vidi melius. itaque -o aegre. OV. rem. 540 cum credes posse -ere. SEN. contr. 9, 3, 8 -ere primum etiamnunc poteras. PLIN. epist. 5, 19, 5 -endi metus. 8, 5, 2 -endi dolor. AVG. doctr. christ. 3, 18, 27 non . . . est in -endo difficultas. ANON. med. ed. Piechotta 156 ad vertiginem capitis: rusci radicem in forno siccabis et tritam cum melle dabis manducare et -et.

B *c. abl. inde a* PLAVTO *passim per totam latinitatem* (*v. praecipue sub A et B*). **C** *c. acc.*: PLAVT. Curc. 137 id quod amo -o. Poen. 820 quod amat -et. TVRPIL. com. 32 meos parentes -o. TER. Eun. 223 non ego illam -eam (illa DON. *cf.* GLOSS. V 536, 32 illa caream: sine illa sim). *saepius apud recentiores* (*cf.* PS. ASPER gramm. suppl. 60, 28 -o vitio et vitiis, non vitium et vitia): FRONTO p. 196, 13 N. ista causa tempus argumenti probandi -eat. ITALA sap. 18, 4 (Lucif. Athan. 1, 34 p. 125, 27) -ere lumen (VVLG. luce). SERM. Arrian. frg. I 18 filius . . . initium non -et. AVG. epist. 130, 29 fructum. 140, 56 caritate, quam si -erint. EVOD. Aug. epist. 158, 6 cum corpus hoc solidum -et. 158, 9 cum mundum et corpus -et. HESYCH. Aug. epist. 198, 5 tempus -ere computum. HERM. Pal. mand. 4, 1, 1 coniugis semper memor tuae -bis hoc peccatum. 8, 6 haec sunt, quae -ere debeas (*fere i. q. evitare. cf.* GREG. TVR. Franc. 6, 27 maledictum . . . -ere). FVLG. myth. 1 praef. p. 3 res, quae -et effectum. aet. mund. p. 150 humani similitudinem non -ent ordinis. p. 150 maturum hominum genus Aegyptiacae aetatis tenebras -erit. p. 168 ne a facinore coeptum primordium facinorosum -isset argumentum. p. 172 Iudaea...sortis medullam, quam habere magis debuerat, -erat. ANON.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

med. ed. Piechotta 60 qui suas vires -ent. ARNOB. in psalm. 138 p. 547B -ens nervos, -ens cutem, spiritum non habens. FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 28, 2 remedium -eat. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 23, 19 *veritas* -et coniecturam. PS. AGENN. grom. p. 6, 18 nomen centuriae non -bit. p. 25, 15 argumentorum -et demonstrationem et partium magis exiget narrationem. IORD. Get. 5, 46 ossa -entibus. GREG. TVR. Franc. 2, 6 oratorium tuum -bit incendium. VITA Vedast. 3 lumen, quod -bat. VIRG. gramm. epist. 2 p. 128 'se' nominativum casum -et. CARM. epigr. 1247, 3 podagram -o. *v. etiam sub III.* *nota attractionem relativi*: OV. epist. 4, 1 quam nisi tu dederis -urast ipsa, salutem mittit . . . Cressa puella. **D** *genet.*: TER. Haut. 400 tui -endum quod erat. LAEV. carm. frg. 9 -endum tui est (pro 'te' dixit GELL. 19, 7, 7). PLIN. nat. 32, 59 in petrosis -entibusque aquarum. **E** *seq. infinitivus*: MART. CAP. 1, 21 de pectore fixis praeoptare -et. CARM. de Sod. 143 quodque (*mare*) -et proferre aliquam de gurgite gentem squamigeram. VICTORIN. Christ. 86 fit latro beatus et -uit fecisse nefas. VEN. FORT. carm. 4, 26, 134 congaudent *iusti* nimium se -isse mori. **F** *imperson.* caret *alicui aliquid* (*i. q. deest*): ASSVMPT. Moys. 12, 11 peccantibus et neglegentibus mandata -bunt bona, quae praedicta sunt. **G** *passive*: OV. epist. 1, 50 virque mihi dempto fine -endus abest. AVG. civ. 1, 20 cavendi -endive mali causa. ISID. diff. 2, 164 metum rei -endae. *impers.* -endum est *saepius* (*cf. ex. gr. p. 452, 36. 75*). PANEG. 5, 10 non erat causa doloris in singulis cum paene omnibus -retur. MARCELL. med. 36, 62 quo facto doloribus facile -eri hoc remedio quidam frequenter comperti sunt.

synonyma: non habere, desiderare, egere, indigere, relinquere, requirere; amittere, perdere. *opposita*: frui, frunisci (*cf. p. 453, 18*), potiri, subire (*cf. p. 452, 46*). uti.

derivata: carentia, carescere.

carēsco, -ere *a* carēre. GLOSS. II 437, 32 στέρομαι careo caresco privor. NOT. Tir. 57, 57. [*hisp.* carecer. *M.-L.*] *Meister.*

1. careum, -ī *n.* [*cf. c. gr.* κάρος. *Th.*]. *nomen herbae*: COLVM. 12, 51, 2 cum ... aridis condimentis. haec ... sunt -um, cyminum *eqs.* PLIN. nat. 19, 164 peregrinum et -um gentis suae nomine (*sc. Cariae*) appellatum, culinis principale . . . laudatissimum . . . in Caria, proximum Phrygia. PAVL. dig. 33, 9, 5 piper . . . et -um . . . in penu non esse improbatum est. DIOSC. 3, 62 de -u. -u(m) semen est omnibus notu(m). GLOSS. III 588, 10 -o. (h)erba quae simulat cumino (609, 6 -eio). *usus in medicina*: CHIRON 830 MARCELL. med. 29, 11. VINDIC. med. 33 -ei semen. THEOD. PRISC. log. 94 ameos, -um (-eu *V*, -eum *B*, castoreum *r*), ligustici apii semen. DIOSC. *v. l. 38.* *in culinis*: APIC. 1, 31 laseratum . . . piper -eum. *cf.* 3, 74 *et* COLVM. *l. 34.*

(**2. careum**, -ī). ISID. orig. 20, 2, 33 *v. sub* caseus.

cārex, -icis *f.* [*sunt qui conferant cum* carrere. *Th.*]. *in codd. interdum* carix (*v. l. 50. 53. 55*). *nomen herbae*: PRISC. gramm. II 164, 20 femininum est . . . etiam -x. 167, 5 alia vero omnia in x desinentia feminina sunt ut haec . . . -x. PHOC. gramm. V 420, 31 haec -x, -is. AVG. gramm. V 496, 10 si quis dicat in latino sermone †dellas pro -e, quod utique punicum est. SERV. ecl. 3, 20 -ix autem herba est acuta et durissima, sparto similis (ISID. orig. 17, 9, 102). georg. 3, 231 herba durissima. GLOSS. II 259, 34 βούτομον. V 617, 25 -x lisca. 353, 34 -ix sech (*anglosax.* secg '*carex*'). *cf.* COLVM. 11, 2, 62 filix quoque aut -x ubicunque nascitur. [*it.* carice. *M.-L.*]

VERG. georg. 3, 231 -e pastus acuta (GLOSS. II 349, 32 -ix et -e pastus acuta *falso addita sunt ad*: κινάρα hic ⟨c⟩arduus. *cf.* V 175, 14). COLVM. 12, 15, 1 crates pastorales . . . vel -e vel filice *textae* (CALP. ecl. 3, 94 acuta -e tectus. PALLAD. 1, 22 quae . . . tegentur -bus aut genestis. HIER. vita Hilar. 9 tuguriunculum iunco et -e texerat). AVG. serm. 137, 11, 13 aliquando invenimus . . . vitem positam super -em, quia ibi habet saepem spinosam. *Stadler.*

carfiathum (-ī) *n.* [*orig. inc. Th.*]. PLIN. nat. 12, 60 rufum hoc *genus turis vere excisum* exit, . . . illud (*tus autumno partum*) carfiathum, hoc dathiatum vocant. *Mbr.*

carensis pistoribus, a **caria**, quam Oscorum (Osqorum *G*, aforum *R*) lingua panem esse dicimus GLOSS. Plac. V 14, 26 (26, 16) (*v. sub* carensis). *Meister.*

cariāns, *acc.* -tem [*cf. c.* caries. *Th.*]. *de re, quae iniquitate temporum corroditur*: MART. CAP. 1, 10 alibi lauros primores arentesque hederas, alibi -antem (carientem β) tripodem crepidasque situ murcidas . . . reppererunt. *cf. p. 456, 18.*

cariārius *v.* carinarius.

cārica (*ficus*) *v.* Cares *nom. propr.*

caries est vetustas vel putrilago: unde **cariceum** (*?* cariosum *coni. L. Müller*) veteres dixerunt NON. p. 21, 24.

car(i)co *v.* carrico. **cārictum** *v.* carectum.

cāricula (*ficus*) *v.* Cares *nom. propr.* **cariēns** *v.* carians.

cariēs, *acc.* -em, *abl.* -ē *f.* [*cf. c. hibern.* er-chre '*interitus, defectus*', ara-chrin '*deficit*', do-cer '*cecidit*'; *ind.* śīryatē '*frangitur, decidit, marcescit*'; *gr.* κήρ. *Th.*]. GLOSS. Plac. V 12, 19 (52, 19) proprie putredo lignorum est, quae isdem evenit carentibus virtute (ISID. orig. 17, 6, 28). NON. p. 21, 24 *v. l. 74* (*cf.* GLOSS. V 649, 36). *nota*: GLOSS. V 175, 16 -s ossa 175, 18 -s quod de antiquitate loqui scit. *scriptum*: CORP. X 6656 totius *scarie* vetustatis (*cf. p. 456, 15*) *per dittographiam.* *legitur inde a* TVRPIL. *et* AFRAN. [*raet.* kera, *prov.* keiro, *neap.* caria, *port.* quera. *M.-L.*]

1 *proprie i. q. putredo sicca* (*cf.* GLOSS. V 638, 71 putredo): *de rebus corporeis*: **a** *generatim*: VARRO Men. 227 lectos stratos . . . amisimus propter -em et tineam. VITR. 2, 9, 13 reliquae res cum sunt unctae *cedreo*, uti etiam libri, a tineis et -e non laeduntur (PORPH. Hor. epist. 1, 20, 9 -e [charte *P*] consumeris, *liber*. AVSON. 34, 1 si tineas -emque pati te, charta, necesse est). PLIN. nat. 15, 32 existimaturque et ebori vindicando a -e utile esse *oleum*. 23, 40 in materiis -em fumus erodit. MART. 13, 29, 1 pruna peregrinae -e rugosa senectae. ARNOB. nat. 6, 16 signa *deorum* modo casibus stillicidiorum labi, putredinis modo -e relaxari (*cf.* CORP. VIII 12285, 1 [*Bisicae*] ⟨vultumque *Veneris* pr⟩iorem [*suppl. Momms.*] quem veternosa -s squalorque taeterrimus ita possede⟨rat, ut . . .⟩). CORP. X 6656 (*Anti, a. fere 380*) Thermarum speciem . . . exclusa totius [s]carie vetustatis reparavi. AMM. 16, 2, 1 *muros* -e vetustatis invalidos. 20, 7, 9 loca *moenium* -e . . . nutantia. 31, 2, 5 *tunica* diuturna -e in pannulos defluxerit defrustata. MART. CAP. 1, 10 absque lauri arentis . . . foliis vittisque semivulsis, quas . . . tinearum morsus -sque carpebant. VAL. CEM. hom. 7, 4 panes reconditos et incontaminatos solet -s exesa consumere. ENNOD. carm. 2, 12, 7 p. 562 vix -s senium comitata hoc deterit unquam, gloria factoris quod bene condiderit. *per imaginem*: HIER. epist. 98, 2 p. 585 haereticorum . . . impietatem et tendiculas . . . quibus . . . quasi quadam veternosa et immundissima -e deceptorum corda commaculant. **b** *speciatim*: *de solo*: COLVM. 3, 11, 2 *quod solum* non amiserit virus et -em illam vetustatis, quibus hebetata quasi aliquibus venenis humus torpeat (torreat *SA*). *cf. p. 459, 1 sqq.* *de lignis* (ISID. orig. 16, 7, 28 -s, putredo lignorum. *cf. p. 455, 81*): OV. trist. 5, 12, 27 vertitur in teneram -em rimisque dehiscit, si qua diu solitis cumba vacabit aquis (*cf.* TERT. resurr. 60 *navem* -e dissolutam. AMM. 26, 10, 19 diuturna -e fatiscentem). VITR. 1, 5, 3 *taleis olcagineis ustilatis* nec -s nec tempestates nec vetustas potest nocere. 2, 9, 6 *abies* quod habet in se plus caloris, procreat et alit -em (pariem *G*, partem *H*) ab eaque vitiatur. 2, 9, 12 *amarus sapor cupressi et pinus* propter acritudinem non patitur penetrare -em. 2, 9, 14. 5, 12, 7 meridianae regiones propter aestus -em tineam teredines reliquaque bestiarum nocentium genera procreant. 7, 3, 1 *asseres abiegnei* ab -e et ab vetustate celeriter vitiantur. *ibid.* ex ea materia . . . , cui nec -s nec vetustas nec umor possit nocere, i. e. e buxo iunipero *eqs.* COLVM. 3, 2, 17 tardius altera *vitis* recipiet (-at *S vulg.*) -em vetustatis (*cf.* MART. 6, 49, 6 nec longae -em timet senectae *cupressus*). 11, 2, 11 omnis materia sic (*luna decrescente*) caesa iudicatur -e non infestari (VEG. mil. p. 152, 13). PLIN. nat. 1, 16, 78 quae *ligna* -em non sentiant, quae rimam. 12, 28. 16, 188 cortice inextricabili et -e subnascente ei (*ligno*) materiaque nigrescente. 16, 197 cedri oleo peruncta materies nec tineam nec -em sentit (*v. l. 5. 6*). 16, 212 (*ibid.* vetustas). 16, 222 priusque -e *oleae* quam viribus deficiunt (16, 223). 17, 34. 21, 15. 35, 91 consenuit haec tabula -e. APVL. met. 4, 18 capulos -e et vetustate semitectos. HIER. adv. Iovin. 2, 7 p. 334 *vermes* nascuntur in lignorum -e. in Os. 5, 12 p. 57 (*bis. ibid.* putredo). *de corporis partibus, potissimum ossibus* (*cf.* GLOSS. *p. 455, 83*): LVCIL. 266 ne auriculam obsidat -s, ne vermiculi qui (*Lachm.*, que *codd.*). SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 126 porrigo est quidam morbus capitis -em faciens. CELS. 5, 28, 12 p. 214, 3. 4 si *ad os* labitur specillum, nondum -s est (*bis. ibid.* os exesum est). 7, 7, 7 p. 276, 26. 8, 2 p. 329, 24 (*ibid.* nigrities). p. 329, 29 soliditate quadam *ossis finiri vitium* ex -e. p. 329, 32. 34 *specillum* magis minusve intrando vel in summo -em esse, vel altius descendisse testatur. p. 330, 3. 11. 8, 3 vix umquam nigrities, -s interdum totum os perrumpit (*ter*). **2** *translate*: **a** *sapor minus acer* (*amarus mitisve*): PLIN. nat. 15, 7 blanda inveterati *vini* -s. 15, 55 usque in amaritudinem -e indomita (*agit de vino vetere*). [23, 40 *loc. corrupt.*] APVL. met. 9, 32 lactucae . . . , quae seminis enormi senecta ad instar scoparum in amaram caenosi sucus -em exolescunt. **b** *languor quidam animi*: SYMM. epist. 3, 12, 2 eluctatus longi otii -em Caesium . . . revisas. AMM. 28, 4, 31 neglegentiae tanta est -s. 29, 2, 14 rectoris imperii -s tota stoliditatis. **3** *i. q. vetustas*: NON. p. 83, 7 -s est vetustas. GLOSS. IV 30, 21. 213, 46. V 175, 17. *proprii usus desunt exempla* (*nonnullis locis vetustas iuxta positum, non synonymum est*). *per metonymiam de senibus*: TVRPIL. com. 104 viden ut osculatur -em? AFRAN. com. 250 nemo illa vivit -e curiosior. PRIAP. 57, 5 cornix et -s vetusque bustum. *cf.* GLOSS. *p. 455, 83.*

iuncturae nominales: -s senectae: MART. 13, 29, 1. 6, 49, 6. -s vetustatis, -s putredinis: ARNOB. nat. 6, 16. veternosa -s: CORP. VIII 12285. veternosa et immundissima: HIER. epist. 98, 2. -s exesa: VAL. CEM. hom. 7, 4.

deriv.: carians, cariosus, carius, (cariceum ?). *Elsperger.*

carifera *v.* carifesta.

? **carifesta**. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 27 *inter nomina volucrum* (*praecedit* asteria, *seq.* columba): carifera (r *expuncta, superscr.* st).

(**carimōnia**, -ae *f.*) *a* careo *per grammaticum (Varronem?) fictum.* AVG. retract. 2, 37 a carendo appellatas caerimonias, quasi carimonias (ISID. orig. 6, 19, 36). *Mbr*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

×**carīna**, -ae *f.* [*cf. esse videtur c. gr.* κάρυον, καρύινος. *a Graecis tractum esse censet O. Keller, Lat. Volksetymologie p. 279, fortasse recte; cf.* carinus. *Th.*]. ISID. orig. 19, 2, 1 -a a currendo dicta, quasi 'currina'. *legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO, *saepe apud poetas, rarissime apud scriptores, quorum ante Traiani aetatem soli usi sunt:* VARRO frg. SALL. VELL. VAL. MAX. CVRT. TAC. PLIN. epist. *singulis locis,* CAES. *bis,* LIV. *ter,* PLIN. nat. 7*ies*. [CVRT. 7, 3, 9 *v.* camera]. *prosodiaca:* PRISC. gramm. III 521, 37 appellativa ... eundem accentum servant a terminata, ut ... -a. AVG. mus. 2, 8, 15 amphibrachys ex brevi et longa et brevi ut -a, temporum quattuor. *apud poetas semper fere in fine hexametri (exceptis* ENN. ann. *l. 20 et genet. plur.* LVCAN. 2, 703 AVIEN. orb. terr. 587), *in pentametro ante vocabulum iambicum finale.* [*it.* carena, *francog.* carène, *hisp.* carena. *M.-L.*]

1 *proprie: putamen nucis:* PLIN. nat. 15, 88 sunt bifidae putaminum -ae. SER. SAMM. 444 quod superest styraci iunges ramenta -ae. PALLAD. 2, 15 ponamus autem *nuces* transversas, ut latus id est -a ipsa figatur in terra. **2** *translate: de navi:* **a** *praecipue infima navis pars* (PAVL. FEST. p. 47 *-a* est infima pars navis. GLOSS. τρόπις, τρόπις πλοίου. IV 28, 42 medium navium): ENN. ann. 386 labitur uncta -a (478. VERG. Aen. 4, 398 natat uncta -a). VERG. Aen. 5, 158 sulcant vada salsa ... -ae (10, 197. 295 sulcum ... premat ... -a. CARM. Isid. orig. 1, 36, 4. MANIL. 1, 708 sulcum ducente -a. LVCAN. 2, 703 totque -arum ... sulcis. HIER. epist. 108, 24 crispantia maris aequora labens -a sulcavit. *cf.* VVLG. sap. 5, 10 semitam -ae). HOR. carm. 1, 35, 8 lacessit ... pelagus -ā (SIL. 3, 174 maria ... turbare -as. STAT. Ach. 1, 34 video ... -is ... premi *mare*). OV. epist. 6, 67 caerula propulsae subducitur unda -ae. PLAVT. Mil. 916 -am collocavit. 918 -a satis probe fundata (OV. Pont. 4, 3, 5. *cf.* CATVLL. 64, 10 pinea coniungens inflexae texta -ae. VERG. georg. 2, 445 ratibus posuere -as. LIV. 28, 8, 14. 28, 45, 21 CVRT. 10, 1, 19). VARRO frg. Non. p. 163 *captivos* crudelissime pro palangis -is subiecerat (VAL. MAX. 9, 2 ext. 1). CAES. Gall. 3, 13, 1 -ae aliquanto *planiores*, ... quo facilius vada ac decessum aestus excipere possent (TAC. ann. 2, 6 *naves* planae -is, ut sine noxa *siderent*. *cf.* VERG. Aen. 10, 300 sedere -ae. OV. fast. 4, 300. LIV. 22, 20, 2 -as fixerant vadis. LVCAN. 5, 447. 9, 343 terrae ... haerente -a. STAT. Theb. 5, 170 primis ... offendere -ae litoribus). CAES. civ. 1, 54, 1 -ae ac prima statumina ex levi materia fiebant. HOR. epod. 10, 20 sinus Noto -am ruperit. carm. 1, 4, 2 trahuntque siccas machinae -as (TER. MAVR. 2930. *cf. etiam p. 458, 62. 64sq.*). OV. met. 14, 552 mediisque -a subdita navigiis spinae mutatur in usum (*de metamorphosi navium Aeneae*). LVCAN. 5, 642 nubila tanguntur velis et terra -a. PLIN. nat. 9, 79 *echeneide* -is adhaerente naves tardius ire creduntur (*cf.* SOL. 37, 9 *sagda* -is ... tenaciter accorporantur). IVLIAN. dig. 6, 1, 61 proprietas totius navis -ae causam sequitur. POMPON. dig. 30, 24, 4 -a eadem manente. FRONTO p. 98 N. altiores antemnae sunt prora vel potius -a. TERT. resurr. 60 p. 121, 20 navem sine -a, sine prora, sine puppi. AMM. 14, 8, 14 a fundamento ipso -ae ad supremos usque carbasos (EVSTATH. Bas. hex. 1, 5 p. 875B sicut in domibus fundamentum, in navibus -a). CLAVD. 21, 289 declinat aquarum verbera nunc recta nunc obliquante -a. *nota de signo Argus:* HYG. astr. 3, 36 habet ... circa -am (ὑπὸ τρόπιν) quinque stellas (SCHOL. Germ. Bas. p. 97, 18). **b** *de ipsa navi:* ENN. ann. 573 carbasus alta volat pandam ductura -am (OV. epist. 13, 101 remoque move veloque -am. MANIL. 1, 298 dant vela -ae. SIL. 2, 25 fundentem vela -am). CATVLL. 64, 249 cedentem ... -am (PROP. 1, 3, 1). VERG. georg. 1, 303 portum tetigere -ae (Aen. 4, 658 OV. epist. 6, 1 *al.*). Aen. 2, 23 statio male fida -is (*cf.* OV. epist. 17, 207 aptum ... navale -ae. VAL. FL. 1, 154 freta tuta -ae). Aen. 3, 465 stipatque -is ingens argentum (OV. epist. 15, 31 merces portante -a. SEN. Med. 363. ARATOR act. 2, 202 plenas captura duas facit esse -as). Aen. 4, 76 cursum ... vento tenuisse -as (OV. met. 12, 37 accipiunt ventos a tergo ... -ae. EPIST. Sapph. 72 agitur vento ... -a). Aen. 6, 391 vectare -a (OV. am. 1, 10, 1 OCTAVIA 908 *al.* SEN. Med. 665 revehi -a. Herc. O. 1551 te nullae referunt -ae. MART. 13, 72, 1 Argoa ... transportata *avis phasianus* -ā). HOR. carm. 1, 14, 7 sine funibus vix durare -ae possint ... aequor (LVCAN. 2, 621 contentae fune -ae). PROP. 2, 16, 39 versis dare terga -is. 3, 7, 35 (*proverbialiter fere*) haut ulla -a consenuit, fallit partus et ipse fidem. OV. epist. 13, 125 venti prohibent exire -as (SEN. Med. 623 partibus lentis retinet -as). met. 3, 593 regimen dextra moderante -ae (LVCAN. 4, 540 dux ... -ae. VAL. FL. 5, 14 imperium ... -ae. 7, 326 pro rege -ae. SIL. 6, 356 rector ... -ae *al.* HOMER. 1064 moderare -am). OV. met. 3, 604 voco repetoque -am (SIL. 2, 47 revocate -am). 6, 444 -as ... deduci (8, 104. LVCAN. 5, 705 solvere -as. STAT. silv. 1, 2, 246 mota ... -a). met. 11, 559 membra -ae trunca (Ib. 17 MANIL. 4, 278. *cf.* MANIL. 4, 55 fragmenta -ae *al.*). 13, 731 vorat haec raptas revomitque -as (*cf.* OV. met. 14, 185 ne deprimeret ... -am. 14, 240 mergunt ... -as [LVCAN. 3, 632 MART. 10, 85, 8]. met. 15, 694 pressa ... dei gravitate -a. SEN. Tro. 1030 ponto ... -as obrui). OV. met. 13, 769 veniunt abeuntque -ae. 14, 164 petitur vestra quae terra -a (LVCAN. 3, 183 *al. cf.* OV. met. 13, 24 intravit ... Colcha -a). Ib. 495 vela -ae (STAT. silv. 5, 3, 238 *al. cf.* GERM. 374 clavum ... -ae. LVCAN. 1, 502 compage -ae. 3, 610 de puppe -ae. 8, 564. PLIN. nat. 2, 101 -ae ima. SIDON. epist. 8, 12, 5 pandi -arum ventres). LVCAN. 5, 789 deflecte -am. 5, 801 illata -ae est (8, 146 -ae imposuit comitem. VAL. FL. 1, 487 viros ... -ae intulit). 8, 541 -am instruit. 10, 506 nocte -is insiluit Caesar. 10, 535 in vacuas Martem transferre -as. PLIN. nat. 3, 4 frequentes ... taeniae candicantis vadi -as territant (*i. animos vectorum. cf.* STAT. Theb. 4, 224 dubiis Malea vitata -is. silv. 4, 3, 77. CLAVD. rapt. Pros. 3, 257 vox blanda *Sirenum* -as alligat). SIL. 11, 586 texamus ... -as (AVIEN. ora 103 CLAVD. 21, 314. *cf.* IVV. 10, 264 aedificare -as). 12, 379 appulsis animos anxere -is. 17, 277 dissiliens sonuit, rupta compage, -a. HOMER. 169 egere -as (203 duxere -as). STAT. silv. 1, 4, 120 immensae veluti conexa -ae cumba minor. PS. QVINT. decl. 6, 4 detritam lateribus meis consciam malorum -am (*cf.* GLOSS. V 444, 42 navium margines). **c** *nota comparationes:* SALL. Iug. 18, 8 *mapalia* oblonga incurvis lateribus tecta quasi navium -ae sunt (SVLP. SEV. dial. 1, 3, 3). *cf.* VELL. 2, 77, 1 *S. Pompeius* cum in navi Caesaremque et Antonium cena exciperet, dixit in -is suis se cenam dare referens hoc dictum ad loci nomen, in quo paterna domus ab Antonio possidebatur. VIR. ill. 84, 4. SERV. Aen. 8, 361 -ae sunt aedificia facta in -arum modum. *v. nom. propr.* Carinae).
PLIN. nat. 9, 14 *orca* emineret dorso multum supra aquas -ae vice inversae. 11, 7 membra, quae velut -ā sensus invehant. PLIN. epist. 8, 20, 6 *insulae* in speciem -ae humili radice descendunt. LACT. opif. 5, 4 *deus* quasi -am compegit, quam nos dicimus spinam (5, 6. MACR. sat. 7, 9, 22 spinali medullae, quae hoc est animali, quod est navi -a). *v.* OV. *p. 457, 40.* NEMES. cyn. 110 multamque trahat *canis* sub pectore lato costarum sub fine decenter prona -am.

epitheta notabiliora: aerata: SIL. 11, 586. alta: CARM Isid. orig. 1, 36, 4 (*cf.* celsa: LVCAN. 8, 564 PAVL. NOL. carm app. 1, 21). audax: SEN. Med. 607 STAT. silv. 3, 2, 1 IVV. 10, 264. bellatrix: STAT. Theb. 7, 57. caerulea: CARM. epigr. 1109, 21. cava: LVCAN. 3, 649 AVIEN. orb. terr. 1065. celer: VARRO AT. carm. frg. 2 OV. epist. 9, 447. 16, 105 met. 9, 447 LVCAN. 4, 434 (*cf.* cita: VAL. FL. 5, 106. subita: SIL. 14, 287. trepida: LVCAN. 8, 662. volucris: SIL. 3, 156). celsa *v. l. 27.* coronata: PROP. 3, 24, 15 VAL. FL. 1, 301. curva: VERG. georg. 1, 360 Aen. 2, 179 OV. met. 1, 298 (incurva: OV. met. 14, 534. 15, 644. inflexa: CATVLL. 64, 10 CVLEX 346). fessa: OV. ars 3, 748 rem. 811 met. 11, 393. 531 trist. 1, 10, 20 (defessa: ELEG. in Maecen. 1, 5). gravida: PETRON. 119, 3. lacera: LVCAN. 8, 755 SIL. 1, 409 (*sim.* fracta, rupta). misera: VAL. FL. 6, 666 SIL. 14, 316 STAT. Theb. 9, 94. panda: ENN. ann. 573 VERG. georg. 2, 445 OV. am. 2, 11, 24 epist. 15, 112 ars 2, 430. picta: VERG. Aen. 7, 431. 8, 93 OV. met. 3, 639. 6, 511. turrigera: LVCAN. 3, 514. 4, 226. velifera: PROP. 3, 9, 35 OV. met. 15, 719 Pont. 3, 2, 67.

derivata: 2. carinare. carinula.

carinārius, -ī *m. a* carinus. PLAVT. Aul. 510 flammarii, violarii, carinarii (*codd.*, cariarii NON. p. 541 *et* 549).

carinātor, -ōris *m. a* 1. carino. GLOSS. Plac. V 15, 40 (52, 18) carinator maledic[t]us, conviciator. [*de* GLOSS. Plac. V 14, 27 (52, 15) *v. sub* carminator.]

1. carino, -āre (-or, -āri) [*fortasse cf. c. hibern.* caire *'vituperatio'*, *lett.* karināt *'lacessere, ludificari'*. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 47 -antes probra obiectantes, a carina dicti, quae est infima pars navis; sic illi sortis infirmae. GLOSS. inludentes, inridentes. II 98, 8 -ari χαριεντίζεσθαι. *lib. gloss.* argutantes. SERV. Aen. 8, 361 -are ... est obtrectare. ENN. ann. 563 contrā cărīnantes (*arsi dissoluta, cf. Skutsch, PW. V 2620. nam ita metiendum esse neque vero contră corripiendum ex ann. 564 l. 56 sequitur*) verba atque obscaena profatus. 564 neque me decet hanc -antibus edere chartis.

2. carīno, -ātus, -āre [*a* carina. *Th.*]. PLIN. nat. 9, 103 saliunt pectines et extra volitant seque et ipsi -ant (*i. navem imitantur*).
part. perf. carīnātus *fere i. q. carinae similis:* PLIN. nat. 9, 94 concham esse acatii modo -atam, inflexa puppe, prora rostrata. 11, 207 pectus homini tantum latum, reliquis *animalibus* -atum. FORTVN. gramm. VI 299, 13 -atas (*metri causa fictum v. l. 64*).

carīnula, -ae *f. a* carina *deminutive.* FORTVN. gramm. VI 299, 11 'trahuntque siccas machinae carinas' (*Hor. carm. 1, 4, 2*) syllaba brevior est quam trimeter iambicus, qua reposita sic expletur, trahuntque *eqs.* ... -ulas (302, 29 DIOM. gramm. I 507, 22).

carinus (-a, -um) *cf. c. gr.* καρύινος (*fortasse inde tractum*) *et c.* carina. *de veste:* PLAVT. Epid. 233 cumatile aut plumatile carinum (*sic A,* gar- *P,* cerinum NON. p. 549) aut gerinum — gerrae maxumae (*nota verborum lusum*). *v.* caryinus. *Meister.*

cario *v.* carrio *et* carians.

? cum novem cyathis **carioferi** MISC. Tir. p. 65, 14. *conferendumne* caryon *an* caryophyllon?

cariofolium *v.* caryophyllon.

? in summum virg(a)e sicut **cariola** (*P,* cariola *M,* cariolas i. camerolas *rec. alph.*) cucurbitarum ex ⟨s⟩e dimittet *herba glycyside* DIOSC. 3, 152. *deest gr. an demin. vocis* caryon? *Mbr.*

cariophyllon *v.* caryophyllon.

cariōsus, -a, -um [*a* caries. *Th.*]. DON. Ter. Andr. prol. 7 'veteris' pro -i et quasi rancidi posuit. NON. p. 21, 24 *v. p. 455, 74.* *compar.:* VARRO rust. 1, 67 IVL. VICT. rhet. 27 p. 448, 13. *superl.:* GLOSS. IV 316, 39 -issimum vetustissimum. *inde a* CATONE.

I *i. q.* ***putredine affectus:*** GLOSS. II 319, 27 εὐρωτιῶν ὁ ῥυπαρός -us. 427, 45 ῥερυπωμένος. **A** *de rebus corporeis:* CATO

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

agr. 5, 6 terram -am cave ne ares, neve plostrum neve pecus impellas (34, 2. 37, 1. COLVM. 2, 4, 5 ne ... ager tractetur ... exiguis nimbis semimadidus, quam terram rustici variam -amque appellant. PLIN. nat. 17, 34 *syn.* arida fistulosa scabra canescens [canens *codd.*] exesa pumicosa; *explicat*: est enim ... natura sua anus terra. 18, 44). *ligna*: LVCIL. 1062 clauda (plauda *codd., em. Guyet*) una est pedibus -is mensula nobis (*ci. Marx*, mensulibano *codd.*, mensula vino *al.*). COLVM. 4, 26, 2 pedamenta. PLIN. nat. 17, 213 -asque ... vitis partes incipientesque inarescere. APVL. met. 8, 22 in ipso -o (-a *codd.*) *arboris ficulneae* stipite (*cf.* GLOSS. V 444, 44 -o [*sic ab*, cariso *Casin.*] pro inane, vacuo). *in imagine*: ENNOD. epist. 1, 5, 2 p. 10, 2 dignitatum ... -as fores robustus reseravit impulsor (*ibid.* tremebunda marcescentium cardinum limina iuveniscunt). *poma, vinum*: VARRO rust. 1, 67 vetustate ... palmula *fit* -ior. MART. 13, 120 de Spoletinis quae sunt -a lagoenis malueris quam si musta Falerna bibas. *os*: CELS. 8, 2 id, quod vitiatum est, primo fere pingue fit; deinde vel nigrum vel -um (*bis*). PHAEDR. 10, 5 -is dentibus. PLIN. nat. 32, 82. PLIN. nat. 18, 149 si *semen* -um fuit, cum sereretur. *fictilia*: MART. 11, 50, 7 amphora ... nigri -a Falerni. APVL. met. 9, 7 scabiem vetustam -ae testae (*sc. dolii*) occipit exculpere. *de vulneribus*: APVL. met. 9, 13 cervice⟨s⟩ *mulorum* -a vulnerum putredine follicantes. HIER. in Ezech. 7, 3—4 p. 64 incidere ... putridas carnes et -a vulnera adurere cauterio. LACT. inst. 5, 12, 13 cum diis suis -is (*i. deorum statuis. cf.* PRVD. c. Symm. 1, 434 ut -orum venereris monstra deorum). *de corpore humano*: HIER. epist. 52, 2 non dico senilibus, sed paene iam -is artubus. AVG. c. Iul. 6, 11, 35 nec in -o quidem corpore libidinem posse refrenari. *ex huiusmodi locis videntur derivata*: GLOSS. vetustus. V 175, 20 -um senem vetustum antiquum. **B** *de rebus incorporeis*: 1 *pertinet ad vetustatem*: MANIL. carm. frg. 1 cascum duxisse Cascam non mirabile est, quoniam -as (*Lachm.*, cariores *cod.*) conficiebat nuptias. OV. am. 1, 12, 29 vos -a senectus rodat (PRVD. cath. 10, 141 si -a vetustas dissolverit ossa favillis. VICT. VIT. 1, 26 ut nec defessis membris nec -ae iam senectuti parceret). IVL. VICT. rhet. 27 p. 448, 13 nec historia occultior addenda nec proverbium ignotius aut verbum -ius aut figura putidior. MAR. MERC. Cyr. resp. p. 274 non -as (*Baluz.*, curiosas *al. ed.*; *cf. p. 456, 23*) fabulas sordidasque proferre. GLOSS. Plac. V 12, 19 (52, 19) -i generis suboles: veterescentis generis filii et ad putredinem redigendi. 2 *fortasse de sapore vini sim.* (*cf. p. 456, 61*): GLOSS. II 571, 39 -us iucundus delectabilis. 3 *latiore sensu*: BACHIAR. fid. 2 p. 1024^{A} quae (*domus*) -ae vel tinnientis lepra haeresis scindatur. ENNOD. epist. 3, 27 p. 91, 10 in affectione -am subrepere taciturnitatem ... non perfero. *nota*: SERM. Caspari anecd. p. 331, 16 dum -a perditione vos redemit *salvator*. **II** *i. q.* **putredinem efficiens**: PACIAN. epist. 2, 4 p. 32 litteras tuas vivaci cedro perliniam propter -os hostes Musarum. *cf. etiam l. 32 sq.* *Elsperger.*

cariōta *v.* carota *et* caryota.

? **cariphus** (-ī) *m.* GLOSS. V 462, 18 kariphus falsa opinio (griphus *Bücheler, an* σκάριφος?).

1. cāris, -idis (*acc. pl.* -das) *f.*, καρίς. OV. hal. 132 sinuosaque -is (*in enumeratione quorundam piscium*). PLIN. VAL. 3, 24 ad vomicas exteriores: -as (charidas *codd.*) vivas in oleo necabis et ex hoc ungues. ORIBAS. syn. 4, 27 astaci, paguri, carcini, carabi, -es et alia his similia, qui incorruptibiles habent carnes. 4, 30 -es, carabi et his similia, quaecumque sunt maritima. [*corrupt.*: VARRO Men. 383.]

2. caris *v.* Cararis *nom. propr.* **carisa** *v.* carissa.

cariscus, -ī *m. mutatum ex gr.* καρυΐσκος. 1 *proprie*: ITALA exod. 25, 33 *et* 34 (Ottob.) crateres deformati charyssos (carysos) (LXX ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, VVLG. in nucis modum); *cf.* EVCHER. instr. 2 p. 149, 81 troiscos vel -os quasi in nucis modum deformatos (GLOSS. IV 215, 27. *cf.* V 173, 39). 2 *nomen arboris*: GLOSS. *cod. Epin. post* V 353, 16 -us cuicbeam (*anglosax. i. q.* '*arbor viva*'). 3 *nomen bestiae*: GLOSS. V 354, 69 -us musca modica (*cf.* casnomia).

carissa, -ae *f.* [*orig. inc. Th.*]. -issa: PAVL. FEST. *et* GLOSS. V 493, 55. 596, 14; -isa: GLOSS. *rell. locis*; carisia: GLOSS. Plac. *v. l. 68.* PAVL. FEST. p. 44 -am apud Lucilium (*1129*) vafrum significat. GLOSS. Plac. V 15, 6 (52, 20) vetus lena percallida, unde et in mimo (*mim. frg. inc. 18 R.*) fallaces ancillae cata⟨e⟩ carisiae (*G*, -ia *R*, *corr. Hildebrand*) appellabantur (Scal. V 596, 14 lena vetus et litigiosa, ancilla dolosa fallax). II 97, 43 μαυλιστής, πορνοβοσκός. IV 28, 3 lena est dupla (*cf.* GLOSS. Plac. V 7, 45 *al.* altriplicem duplicem, dolosum). 214, 31 faba (vafra *corr. Götz*). *v. Jordan, Krit. Beitr. z. Gesch. d. lat. Spr. p. 80; Sonny, Archiv 12 (1902) 126.*

caristia, -ōrum *n. fort. ex gr.* *χαριστίον *mutatum. nomen diei festi, qui et* cara cognatio; *cf.* GLOSS. dies festus inter cognatos. V 274, 50 graece quasi gratia. OV. fast. 2, 617 (*ad 22. Febr.*) proxima cognati dixere -a cari et venit ad socios turba propinqua deos *eqs.* VAL. MAX. 2, 1, 8 convivium etiam sollemne maiores instituerunt idque -a appellaverunt, cui praeter cognatos et affines nemo interponebatur *eqs.* PHILOCAL. fast. Febr. 22 (Corp. I² p. 258) -a. *de re v. Wissowa, PW. III 1592 et cf.* cognatio. *Mbr.*

***cāritās**, -ātis *f. a* carus. *de numero*: GRAMM. suppl. 84, 31 sunt semper singularia generis feminini, ut fames ... -s. inde grammaticus dicit: spes et fides et -s pluralem non habent numerum. *at plur. legitur ex. gr.*: CIC. fin. 3, 73 off. 1, 57 PS. QVINT. decl. 2, 7 APVL. met. 5, 28 ARNOB. nat. 1, 43 PANEG. 11, 24 HIL. in Matth. 10, 24 (*saepius apud* ECCL.) CORP. XI 5635 AMM. 18, 5, 2 *al.* *varie definitur vel tractatur*: CIC. part. 56 aut -e moventur homines, ut deorum, ut patriae, ut parentum; aut amore, ut fratrum, ut coniugum ... aut honestate, ut virtutum. *sim.* part. 88. QVINT. inst. 6, 2, 12 amor πάθος, -s ἦθος. *fusius*: AMBR. off. 1, 27, 127 AVG. civ. 14, 7 divers quaest. 36, 1 serm. ed. Mai 14, 1 *sqq.* 31, 2 psalm. 9, 15 POMER. 3, 13 ISID. diff. 2, 139. 142. *apud christianos ubique fere intellegitur tertia quae divina dicitur virtus* (fides, spes, -s *cf.* VVLG. I Cor. 13, 13), *de qua*: AVG. doctr. christ. 3, 10, 16 -em voco motum animi ad fruendum deo propter ipsum et se atque proximo propter deum. *sim. passim.* *de scriptura*: cáritat ⟨. . .⟩: CORP. IX 2861. char-: CORP. XII 2090 *et in* ECCL. *codd.* kar-: CORP. XI 5717 CARM. epigr. 1837, 3 *et saepius codd., ex. gr.* SCHOL. Cic. Bob. p. 272, 17 VICT. TONN. chron. II p. 200, 542, 26 VEN. FORT. vita Albin. 5, 12 *al.* GLOSS. τιμιότης, πολλοῦ πωλούμενον, ἀγάπησις, ἀγάπη, dilectio (*cf.* ISID. orig. 8, 2, 6 -s graece, latine dilectio interpretatur).

I *i. q. magnum* **pretium** *rerum*: CATO agr. 3, 2 -em expectare. CIC. Verr. 4, 47 annonae -em non verere (*v. vol. II p. 110, 82 sqq. cf.* ARNOB. nat. 1, 16 annonaria -e). 4, 216 alter annus in vilitate, alter in summa -e fuit *eqs.* 4, 217 propter -em frumenti. Manil. 44 ex summa inopia et -e rei frumentariae. dom. 11 cum ... non -s timeretur *eqs.* 18 cum ad causam -is accederet iste speculator communium miseriarum. 25 primum -s nata est, deinde inopia. Att. 9, 9, 4 propter nummorum -em. VARRO rust. 1, 69, 1 ut tum vendas, cum -s est. 2, 1, 6 pecudes propter -em aureas habuisse pelles. LIV. 2, 12, 1 frumenti cum summa -e inopia. VITR. 7, 14, 2 non ... chrysocolla propter -em uti. SEN. benef. 7, 10, 1 quot (quod *N*) rerum -e aurum tuum victum est. PLIN. nat. 18, 273 olei -e (*cf.* CORP. XI 5717 in karitate olei). 18, 299 -s operarum. 18, 320 avaritia insidiantium -i (*sic v*, -is *codd.*). SVET. Aug. 42 *queri* de inopia et -e vini. APVL. met. 1, 25 edulium -e. ARNOB. nat. 2, 40 translatis mercibus -em semper vilitatemque captarent. EDICT. imp. Diocl. 2, 8 vis ... -is. 2, 14 in -is necessitate. HIL. trin. 6, 40 pretiosa autem sunt quae commendant -em.

II *i. q.* **amor**, *dilectio*, **affectus** *sim.*: **A** *absolute*: CIC. p. red. ad Quir. 4 patria ... dici vix potest quid -is, quid voluptatis habeat! Phil. 2, 107 magno quidem studio, iudicio, benevolentia, -e (*cf.* fin. 1, 52 benevolentiam sibi conciliant et ... -em. Lael. 20, 46. 102 -e ... benevolentiaque sublata. off. 1, 54 sanguinis coniunctio et benevolentia devincit homines et -e). de orat. 2, 206 haec res amorem magis conciliat, illa virtutis defensio -em. part. 88 amicitiae autem -e et amore cernuntur. rep. 1, 55 -e nos capiunt reges. 2, 14 *principes* appellati sunt propter -em patres. leg. 1, 60 societatem ... -is. 2, 5 -e ... praestare (*cf.* epist. 12, 16, 2 -e et amore). fin. 2, 83 si nulla -s erit, quae faciat amicitiam. 1, 35 *consecutus est* laudem et -em ... praesidia firmissima (*cf.* off. 2, 29 *sq.* adipisci cum honore et fide -em. sed ea non pariter omnes egemus). 5, 66 id a communitate et -e ac societate humana non abhorrebit. ac. 2, 140 -s, amicitia, iustitia, reliquae virtutes *ruunt* (fin. 3, 73 Tim. 15). nat. deor. 1, 124 omnis in imbecillitate est et gratia et -s. Lael. 52 nulla fides, nulla -s, nulla ... fiducia. off. 2, 24 ut ... -s retineatur. LIV. 1, 39, 5 in -e atque honore fuisse. 5, 47, 8 argumentum ingens -is. 7, 40, 3 -e cives ... complexus. PAVL. FEST. p. 44 caerimoniarum causam ... alii a -e dictam iudicant. VAL. MAX 2, 1, 6 in pari iugo -is. 2, 2, 1 abiecta privata -e publicam induebant. 4, 6 ext. 2 effusis -is habenis. 5, 5, 2 *pietas* fraternae -is. 7, 2 ext. 10 a -e istud (*sc. amor*) praestatur. CVRT. 3, 6, 1 eximia -e diligebat (SVET. Tib. 52. AVG. civ. 5, 26 christiana -e dilexit *al.* BENED. reg. 72. VVLG. Ier. 31, 3 in -e perpetua dilexi te. *cf.* HIL. ad Const. 1, 6 -e amandus est deus). QVINT. decl. 321 p. 261, 23 nec -s fuit illa, sed invicem satisfactio. PS. QVINT. decl. 16, 2 servitutem -is attendunt. TAC. Agr. 16 -em paraverat loco auctoritatis. 32 vincla -is (ann. 1, 55 LACT. opif. 3, 8 AMBR. in psalm. 118 serm. 14, 39 VVLG. Os. 11, 4 HIER. epist. 51, 8 SIDON. epist. 3, 1, 1 INSCR. christ. Kraus I 199. HIER. epist. 3, 3 glutino -is haerere. SIGIST. epist. nodo ... -is. *cf.* APVL. met. 4, 31 per ... maternae -is foedera. 8, 8 HIL. ad Const. 1, 2). TAC. ann. 1, 5 signa -is. 6, 46 sanguine et -e propior. 14, 27 consensu et -e. PLIN. paneg. 49 saeptus -e. 62 dignissimi cuiusque -e certatur. APVL. met. 8, 7 multis -is nominibus. PS. APVL. Ascl. 6 nexu ... -is. ITALA Ioh. 15, 13 (Cypr. testim. 3, 3 Lucif. Athan. 2, 26) maiorem hac -em (ἀγάπην, VVLG. dilectionem) nemo habet (COMM. instr. 2, 7, 12 *et passim*). PS. MAR. VICTORIN. hymn. 3 p. 1143^{D} -s, gratia, communicatio *eqs.* HIL. syn. 5 ex affectu -is. OPTAT. 3, 8 p. 92, 22 -is desertores. AVSON. 413, 27 blanda atque sancta -is nomina. AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 2 ignis -is (AVG. civ. 10, 3. in psalm. 3, 9 ardor -is. OROS. apol. 31, 5 calore -is. *sim. passim.* AVG. civ. 18, 32 fervor -is. BENED. reg. 66. *cf.* VVLG. cant. 8, 7 aquae multae non potuerunt extinguere -em). AMBR. Isaac 3, 7 considera ... ecclesiam ... vulneratam -is. HIER. epist. 79, 5 *eos* sibi -e sociarat. 82, 11 veterata vulnera ... oblitteret -e. 107, 7 *Maria* -is iaculo vulnerata. VVLG. Iudith 9, 13 ex labiis -is meae. I Thess. 5, 8 induti loricam fidei et -is. AVG. civ. 18, 32 laborem -is. 20, 7 in regnum filii -is suae. PETR. CHRYS. serm. 4 p. 194^{B}

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

chorus -is. SIDON. epist. 8, 14, 4 comitantibus victimis -is castitatisque ... incensum ... adoletis (PASS. Petr. 1. CORP. XII 2143 castitas fides -s. *cf.* CLAVD. MAM. anim. p. 56, 19 flagrantia castae -is). OP. imperf. in Matth. 4 p. 660 *columba* cultrix est -is. 24 p. 757 ut quasi columbae columbis -is oscula porrigatis. GREG. M. epist. 14, 11 ut domum ... amicus ad -em (*fere i. q. hospitium*) nunquam introeat. *cf.* BENED. reg. 53 occurratur *hospiti* ... cum omni officio -is. 35 sibi sub -e invicem serviant. 68 ex -e monachus oboediat (71). CORP. V 6518 coniug⟨i⟩ eximiae -is et adfectionis in matrimonio insignis (XII 1724 adfectu et carita⟨te⟩). III 7584 pro -e (INSCR. christ. Kraus I 92; *at* 101 pro -em *et al.*). *sic aut* propter -em (*ex. gr.* INSCR. christ. Kraus I 123) *passim in titulis.* VIII 827 ob...consortium -is. *nota.* GLOSS. III 295, 9 τὰ τοῖς κατοι⟨χο⟩μένοις ἐπιφερόμεν⟨α⟩ dies festi et -is (cast- *cod.*) feriae. *de rebus*: CIC. leg. 2,5 necesse est -e eam (*patriam*) praestare. Tim. 15 *mundus* se concordi quadam amicitia et -e complectitur. fin. 2, 85 si amicitiam sua -e metiare. LIV. 5, 54, 3 quae vos ... movcant ... -e sua. SERV. Aen. 6, 221 ex notitia *velaminum* enim gignitur -s. *proverbialiter, ut videtur*: VVLG. prov. 10, 12 universa delicta operit -s. 15, 17 vocari ad olera cum -e (*opp.*: ad vitulum saginatum cum odio). AVG. serm. 4, 19 -s omnia tolerat. OP. imperf. in Matth. 32 p. 799 perfecta -s vitia non sentit.

B *c. genet. obiect.*: **1** *animantium*: CIC. carm. frg. 33, 20 matris. Verr. 6, 109 liberum (ad Brut. 1, 12, 2 liberorum. LIV. 8, 7, 18 APVL. apol. 93 LAVD. Murdiae [Corp. VI 10230] 5). dom. 98 *patriae* salutem -i anteponit suorum (fin. 2, 45 off. 3, 100 TAC. ann. 15, 38. *cf.* LIV. 8, 34, 2 posthabita filii -s publicae utilitati. 40, 9, 3 filii). de orat. 2, 237 parcendum ... est -i hominum, ne temere in eos dicas qui diliguntur. rep. 6, 2 Claudii invidiam Gracchi -s deprecabatur. fin. 5, 65 -s generis humani, quae nata a primo satu ... serpit sensim foras. Lael. 50 si *virtus* a -e vulgi abhorreret. 101 senes in adulescentium -e acquiescimus. epist. 6, 12, 1 tui -e (10, 6, 2 *al.* PLIN. epist. 3, 7, 15. 4, 19, 1. *cf.* PS. QVINT. decl. 14, 2 mei -e. PLIN. epist. 4, 19, 2. 6, 6, 3 *al.* PANEG. 3, 2 vestri). LIV. 1, 51, 8 -e domini (SEN. benef. 3, 19, 4 TAC. ann. 14, 44). 10, 17, 3 -e ducis (*cf.* TAC. hist. 2, 49 -e principis). 25, 28, 7 Syracusanorum. VAL. MAX. 2, 6, 7 Massilienses ... -e populi Romani praecipue conspicui. 4, 3, 3 intra coniugis -em (CORP. V suppl. ital. 684, 9 *cf.* PLIN. nat. 7, 122 uxoris -e. 8, 169 partus -s summa. 10, 102. PS. QVINT. decl. 14, 1 a deterrimae mulieris -e discessi). VAL. MAX. 5, 4 ext. 5 parentium. CVRT. 3, 6, 17 quantum huius utique regis ... -e flagraverint (*cf.* AVG. civ. 5, 26). QVINT. inst. 6, 2, 14 praeferunt eorum ipsorum ... -em. decl. 279 p. 139, 25 -e filii neglecta (TAC. ann. 12, 4 -e filiae). TAC. ann. 4, 17 iuvenum. 4, 19 Sosia Galla, -e Agrippinae invisa principi (16, 14). 12, 51 ob ... mariti -em. PLIN. epist. 3, 3, 5 iudicio ... non obstat -s hominis (5, 19, 4). 9, 9, 1 amissi. APVL. met. 3, 7 per pignorum -em. PANEG. 2, 19 *sidera* vobis ... vestrorum generum -em ... conciliant. LACT. ira 5, 10 ex bonorum -e. HIL. in Matth. 30, 3 et affectu et -e Christi (HIER. epist. 51, 1; *persaepe apud* ECCL.). AMBR. hex. 3, 17, 70 non est -s dei omnium infusa visceribus (VVLG. Rom. 5, 5 quia -s dei diffusa est in cordibus nostris I Ioh. 5, 3 haec est enim -s dei, ut mandata eius custodiamus. II Ioh. 6). VVLG. I Ioh. 2, 15 si quis diligit mundum, non est -s patris in eo. RVFIN. hist. mon. prol. fratrum -s ... exposcit, ut. AVG. serm. ed. Mai 115 ad puram dei et proximi -em (PROSP. in psalm. 103, 3). civ. 5, 18 -e liberandorum hominum. SVLP. SEV. epist. 2, 15 in cuius erit -e solacium? MACR. sat. praef. 1, 1 nulla nos magis quam eorum, qui e nobis essent procreati, -e devinxit. SEN. benef. 5, 9, 1 a qua (*natura*) ad -em sui compositus est *homo* (epist. 121, 24 ⟨in⟩ conciliationem et -em sui. PS. QVINT. decl. 14, 5 ut de sui -e corpori credant. BOETH. cons. 3, 11, 91 haec sui -s non ex animali motione, sed ex naturali intentione procedit). *cf.* SEN. epist. 14, 1 insitam esse nobis corporis nostri -em (PS. QVINT. decl. 2, 7 corporum -es). GELL. 12, 5, 7 amorem nostri et -em. *nota*: CIC. Lael. 80 non ut aliquam a se ipse mercedem exigat -is suae. SVLP. SEV. dial. 1, 1, 4 me de te ... cogitantem totum tua -s possidebat. **2** *rerum*: CIC. Sest. 37 patriae (53 Phil. 2, 60. 8, 18 *al.* orat. 118 leg. 1, 43 Tusc. 1, 90 epist. 10, 5, 1 NEP. Alc. 5, 1. 8, 1 Epam. 4, 2 LIV. 5, 54, 2. 9, 4, 15 *al.* VAL. MAX. 2, 2, 1 PLIN. paneg. 20 AVG. civ. 1, 31). *cf.* CIC. Phil. 2, 27 rei publicae (3, 36 LIV. 2, 2, 5. TAC. ann. 16, 28 *civitatis* -em ... exuisset). CIC. Rab. Post. 15 nihil ... sine magna cura et summa -e vestri ordinis loquor. epist. 11, 8, 1 tui nominis -s (LIV. 33, 31, 8 nominis Romani. LAMPR. Diad. 9, 4 HIL. in Matth. 10, 24). CIC. fin. 2, 99 memoria et -s amicitiae. LIV. 2, 1, 5 -sque ipsius soli. 5, 42, 1 -e sedum suarum. SEN. benef. 4, 15, 4 sola beneficii -e (*cf.* AVG. civ. 5, 26 si ... benefaciendi -e flagraret). TAC. hist. 2, 37 pacis -e. COMM. instr. 2, 19, 4 -em mundi sequentes. HIER. in psalm. 96 boni et mali -es. AVG. civ. 1, 19 pudicitiae -s. 5, 18 fidei -e. 5, 24 propter -em felicitatis aeternae. 19, 19 -s veritatis. POMER. 3, 14, 1 consulendi -e. MART. BRAC. ira praef. tuae ... diligentiae -s.

C *c. genet. subiect.*: CIC. Phil. 1, 29 credo enim vos ... -em civium et gloriam concupisse (2, 112 LIV. 1, 49, 4. 24, 4, 8). prov. 29 devocant ad ... equestris ordinis gratiam, populi -em. nat. deor. 1, 122 hominum -s et amicitia gratuita est. quanto igitur magis deorum. 1, 124 ut nulla gratia, nulla hominum -e teneatur *deus.* LIV. 2, 14, 9 hospitum urbisque -s (FLOR. Verg. p. 184, 7 urbis). 31, 34, 1 Philippus aliquid et ad -em suorum ... ratus profecturum se. TAC. ann. 4, 11 *v. p. 462, 23.* VVLG. Matth. 24, 12 refrigescet -s multorum. CIC. Sest. 6 -em illius necessitudinis et benevolentiam non ademit *mors.* Lael. 32 natura gigni sensum diligendi et benivolentiae -em. AMM. 20, 8, 11 -e sanguinis sociamur. VVLG. Rom. 12, 10 -e fraternitatis invicem diligentes (OP. imperf. in Matth. 35 p. 829 BENED. reg. 72).

D *pro genet. ponuntur praepositiones*: **1** *pro genet. obi.*: CIC. nat. deor. 1, 122 nulla est -s naturalis inter bonos. Lael. 20 ut omnis -s aut inter duos aut inter paucos iungeretur. 27 ex ea -e, quae est inter natos et parentes, quae dirimi nisi detestabili scelere non potest. FAV. EVL. p. 19, 30 ad perspiciendam numerorum inter se -em. RVFIN. hist. mon. 29 p. 453^C -is ... inter se et erga omnes ... studium. FERNAND. epist. 10 si inter me et beatitudinem vestram minor existeret -s. CIC. fin. 3, 69 ut conservetur omnis homini erga hominem societas, coniunctio, -s. LIV. 1, 34, 6 oblitaque *Tanaquil* ingenitae erga patriam -is. VAL. MAX. 4, 7, 4 constantem erga amicum suum -em. PLIN. nat. 9, 21 magna erga partum -s. TAC. hist. 1, 83 veni postulaturus a vobis ... erga me modum -is. ann. 16, 30 -e erga parentem. HIER. epist. 51, 2 in -e Christi, quam te erga parvitatem nostram habere credebam. RVFIN. hist. mon. 29 *v. l. 11.* SERM. Corp. Vind. 21 p. 429, 26. AVG. serm. 4, 11 -s maior erga primogenitum. CIC. Lael. 70 retinent tamen -em in pastores. CVRT. 7, 10, 9 custodes ... nulli Macedonum in regem -e cesserunt. TAC. ann. 4, 11 ex nimia -e in eum Caesaris. 14, 9 -e in patronam. TERT. idol. 2 in neglegentia -is in fratrem. LACT. ira 16, 7 -s in bonos. HIER. epist. 51, 3 rumpitis -em, quam in vos habuimus (51, 6 *al.*). 96, 17 *calor* in deum ferventissimae -is. VVLG. II Cor. 2, 8 ut confirmetis in illum -em. *nota c. abl.*: VVLG. I Ioh. 4, 16 credidimus -i, quam habet deus in nobis *al.* LIV. 37, 56, 7 fraternam ... cum iis -em. LACT. inst. 6, 12, 4 -e cum proximis. OPTAT. 3, 8 p. 92, 1 habuisse cum fratribus -em. VVLG. I Cor. 16, 24 -s mea cum omnibus vobis. PS. MATTH. euang. 30, 1 ut cum infantibus mutuam haberet -em (*sic A*, ut -em habeat inter filios Israel *B*). SERM. Arrian. frg. II 10 -s dei ad hominem. SVLP. SEV. Mart. 2, 7 multa illius (*Martini*) circa commilitones benignitas, mira -s. ITIN. Anton. Plac. rec. A 5 dum nulla sit -s Hebraeis circa christianos.

2 *pro genet. subiect.*: CIC. epist. 10, 22, 3 tantam ... apud omnes bonos tui -em. LIV. 1, 54, 4 apud milites ... praedam munifice largiendo tanta -e esse. 33, 31, 8 si veram -em ac maiestatem apud omnes nominis Romani vellent esse. 40, 9, 3 si -em filii apud te haberem. 45, 31, 5 apud suos -s. SEN. benef. 6, 15, 1 omnium horum apud nos magna -s, magna reverentia est. BENED. reg. 2 p. 10, 47 aequalis sit ab eo (*abbate*) omnibus -s. inter *v. supra l. 7.*

III *metonymice pro homine dilecto, imprimis dicitur ad clericos et christianos; cf.* amor (*vol. I p. 1969, 32*), dilectio *et sim.*: *in allocutione*: AVR. Fronto p. 36, 7 N. vale mi magister ... suavitas et -s et voluptas mea. PS. ORIG. tract. 4 p. 40, 17 -i vestrae disserui (10 p. 105, 8). 20 p. 208, 4 amor -is vestrae. HIL. syn. 7 obsequor igitur -is vestrae impatientissimae voluntati. HIER. epist. 101, 2 -i tuae. GAVDENT. serm. 4 p. 867^A allocuti -em vestram. AVG. serm. ed. Mai 16, 1 admonuerim -em vestram. 21, 1 praesentem psalmum simul nobiscum cantavit -s vestra. in psalm. 98, 1 fratres, notum esse iam debet -i vestrae. *passim.* CASSIAN. c. Nest. praef. 1 mi Leo, veneranda ac suspicienda -s mea. AVELL. p 95, 13 librum ... a vestra -e transmissum. p. 354, 10 -i vestrae ... scripta dirigere. *ibid. et in epist. eccl. persaepe.* SERM. Corp. Vind. 21 p. 309, 3 cum -e vestra aliquid loqui. *aliter*: AMM. 18, 5, 2 cum coniuge, liberis et omni vinculo -um. 18, 8, 14 multis -es diversas invocantibus. *sim. passim.* HIER. epist. 79, 9 pro uno homine duos filios recepisti, auctus est numerus -is. AVG. fid. et symb. 9, 20 istam communionem, quam sive deitatem -emve appellamus. *inde* Caritas *pro nomine, v. nom. propr.* *i. q. commune christianorum convivium*: ITALA Iud. 12 (Lucif. non conv. 15 p. 33, 26) hi sunt in -bus (ἀγάπαις, VVLG. epulis) vestris maculae.

epitheta *notabiliora ad II pertinentia*: admirabilis: CIC. epist. 11, 8, 1 PS. QVINT. decl. 16, 2. arta: QVINT. decl. 321 p. 262, 2. benigna: VVLG. I Cor. 13, 4. benevola: CIC. Lael. 28. concors: CIC. Tim. 15. consanguinea: VAL. MAX. 5, 5, 3. dispersa: AMM. 23, 6, 76. divina: HIER. epist. 98, 15. domestica: HIL. in Matth. 10, 24. dulcis: PHAEDR. 3, 8, 13. eximia: CVRT. 3, 6, 1. fervens: HIER. epist. 96, 17. fervida: AVG. civ. 10, 3. fraterna: LIV. 37, 56, 7 VAL. MAX. 2, 7, 5 PS. HIL. dedic. eccl. p. 879^D. individua: PS. HIL. libell. 19 HIER. epist. 4, 2 *passim apud* ECCL. ingenita: LIV. 1, 34, 6. 8, 7, 18 (*cf.* insita: MART. CAP. 1, 92. ingenua: PANEG. 8, 3). longa: PLIN. epist. 5, 19, 4. 6, 6, 3. magna *et sim. persaepe.* multa: TAC. ann. 12, 30. mutua: CVRT. 6, 7, 4 SEN. epist. 9, 11 TAC. Agr. 6 *passim.* materna: APVL. met. 4, 31. naturalis: CIC. nat. deor. 1, 122. par: PLIN. epist. 4, 19, 1. parilis: APVL. Plat. 2, 13. patiens: VVLG. I Cor. 13, 4. patria: SVET. Tib. 52. pristina: CVRT. 6, 9, 4. privata: VAL. MAX. 1, 1, 10 *al.* simplex: PANEG. 8, 3. sincera: TAC. ann. 2, 42 HIL. op. hist. frg. 2, 13 ITALA Tit. 2, 2 (PS. Cypr. singul. cler. 37). subita: PLIN. epist. 6, 19, 1. uxoria: PS. QVINT. decl. 2, 14.

synonyma (*cf.* HIST. Apoll. rec. A 23): affectus, amor, dilectio. *opposita*: inimicitia (AVG. serm. ed. Mai 115), invidia (PAVL. NOL. epist. 23, 34), odium.

derivatum: caritative.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

? **cāritātīvē** *adv. a* *caritativus; *cf.* caritas. EPIST. pontif. (Felix II epist. 1, 18) Migne 13, 22^B (*fort. aevi posterioris*) suae provinciae causas episcoporum liceat -e et concorditer agere. *Probst.*

? **caritrix** est extrema pars rotae GLOSS. V 617, 14 ('canthus?' *Götz*). *Mbr.*

carius est animal; qui et tinea dicitur GLOSS. V 444, 44. *cf. c.* caries. [*val.* cariu. *M.-L.*] *Elsperger.*

cārix *v.* carex. **carmasis** *v.* camarsus. [*Mbr.*

? **carmellus** mollis, cognitio GLOSS. V 353, 28 (*v. Thes. Gloss.*).

×**1. carmen**, -inis *n.* [*a canere mihi ductum esse videtur, quamvis dubitent multi, varia proponentes; v. Walde, Lat. etymol. Wörterb. s. v. Th.*]. *de genere neutro* DVB. NOM. gramm. V 577, 1. *de declinatione* GRAMM. suppl. 42, 20. karmin.: CORP. XIII 2977 (*saec. VII p. Chr.*). *plur.* carmena? CARM. epigr. 1682, 1 (*in titulo mutilo; fort.* carmen a). *cf. l. 29.* ISID. orig. 1, 38, 4 *carmini* datum nomen existimant seu quod 'carptim' pronuntiaretur ... seu quod, qui illa canerent 'carere mente' existimabantur. PLVT. aet. Rom. 56 p. 278^C ἔστι δὲ τοῦ ὀνόματος (*sc.* Καρμέντης) τὸ ἔτυμον 'ἐστερημένη νοῦ' διὰ τὰς θεοφορήσεις. ὅθεν οὐ τὰ κάρμινα τῇ Καρμέντῃ τοὔνομα παρέσχεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπ' ἐκείνης ἐκλήθη διὰ τὸ τοὺς χρησμοὺς ἐν ἔπεσι καὶ μέτροις ἐνθουσιῶσαν ᾄδειν. DIFF. ed Beck. p. 43, 4 -n dictum est a Carmente matre Euandri. SERV. Aen. 3, 287 -n dici quicquid pedibus continetur (ISID. orig. 1, 39, 4). FRG. Cens. 11, 3 p. 64, 19 -n est modus vocibus iunctus, cuius discrimina cantus, modus, motus. CASSIOD. in psalm. 53 praef. -n ... est, quod metri alicuius pedibus procedens statutis regulis continetur, sicut omne psalterium in Hebraea lingua constat esse formatum. DIONYS. ant. 1, 31 τὰς ... ᾠδὰς καλοῦσι Ῥωμαῖοι κάρμινα. PLVT. aet. Rom. 56 p. 278^C τὰ ... ἔπη κάρμινα καλοῦσιν (*idem* Romul. 21, *ubi codd.* κάρμενα. LYD. mens. frg. inc. sed. 9 p. 180 W.). GLOSS. ὕμνος, ᾠδή, ἔπος, cantus, laus, canticum, quod poeta componit, poema. -a ἔπη, μέλη, dicta, responsa, cantilena vel musica. IV 28, 47 -ae (Camenae *Büch.*) litterae.

vocabulum habetur inde ab LEGE XII tab. *locos usque ad* VERG. *et* HOR. *dedi omnes* (*deest ap.* PLAVT. TER. RHET. Her. PVBLIL. CAES. NEP. *al.*). [CIC. fin. 5, 43 *lege* germen. PROP. 2, 10, 23 *legendum* culmen? (*sed cf. p. 469, 51*). CALP. ecl. 4, 129 *lege* gramina. STAT. silv. 2, 6, 70 *corrupte, ut vid.*, vitae modo -n adultae; *Gron.* cardine; *alii alia.* SYMPH. 13 *corrupte*: de -e; *coni. alii alia.*]

magna fuit olim inter doctos controversia, an carmen *apud veteres dici potuerit id, quod non certis metri legibus astringebatur; de qua re v. Schanz, Röm. Litt. I 1^3 p. 15. mihi recte iudicasse videtur Norden, Kunstprosa p. 160: ipsa scilicet pronuntiatione vel sollemnitate verborum confit carmen, etsi nullo accedente metro; cuius generis exempla aliquot invenies sub I A. cf. Thulin, Ital. sakrale Poesie p. 51 sqq.*

I *de carmine quod fit* **per vocem humanam:** **A** *de variis generibus carminum*: *antiquissima ad cultum deorum pertinentia*: VARRO ling. 5, 110 in -e Saliorum. 7, 2. 3. 26. 9, 61 LIV. 1, 20, 4 CAPITOL. Aur. 4, 4 (*cf. sub* Salius *et p. 473, 9*). ACT. Arv. a. 218 A 31 -n descindentes tripodaverunt in verba haec: *sequitur carmen arvale* (*de iunctura cf. Henzen p. 33* a. 219, 3 dic(entes)). *praecepta,* ποιήματα διδακτικά: CATO *scripsit librum, 'qui inscriptus est* carmen de moribus' (*Gell. 11, 2, 2*). CIC. rep. 4, 4 Appii Caeci -n (*cf.* FEST. p. 317, 24 in Appi sententis). 1, 56 *Arati* (nat. deor. 2, 104). Lael. 24 *Empedoclis* (LVCR. 1, 731). LVCR. 1, 934 (*Lucreti, plur.* 1, 946 *sing.*). VERG. georg. 2, 176 *al.* CIRIS 40 AETNA 4 *bis.* 28 *al.* OV. am. 1, 15, 23 fast. 1, 17 *al.* GRATT. 22. 28 *al.* PAVL. FEST. p. 93, 4 in antiquo -e, cum pater filio de agricultura praeciperet (MACR. sat. 5, 20, 18 in libro enim vetustissimorum -um ... invenitur hoc rusticum vetus canticum). p. 165, 28 *de praeceptis Marcii vatis.* MANIL. 1, 1 *al.* GERM. 2. COLVM. 1, 1, 12 *Vergilius agricolationem* -um quoque potentem fecit. PLIN. nat. 19, 185 ut -e quoque comprehensum reperiam ... semina ... mire provenire. 21, 180. 22, 83. 91. 25, 87 *al.* PS. CATO dist. 1. DIOM. gramm. I 482, 22 Lucreti -a. AVIEN. Arat. 1 *al.* CIC. de orat. 1, 245 ut ... illud ... non in XII tabulis ..., sed in magistri -e scriptum videretur. *sim.* leg. 2, 59 discebamus ... pueri XII (*sc. tabulas*), ut -n necessarium, quas iam nemo discit. *cf.* SEN. contr. 2, 2, 8. CIC. Tusc. 4, 3 cum -bus soliti illi (*Pythagorei*) esse dicantur ... praecepta quaedam occultius tradere. *sollemnia vitae publicae* (*dicta, sententiae, rogationes, precationes, sim.*): CIC. Rab. perd. 13 Tarquinii ... ista sunt cruciatus, -a, quae tu ... libentissime commemoras: 'caput obnubito, arbori infelici suspendito'. Mur. 26 *irridens formulas verbosas iurisconsultorum: praetori* quoque (*non solum litigantibus*) -n compositum est ... absurdum ... in illo: 'suis utrisque superstitibus praesentibus istam viam dico: ite viam'. LIV. 1, 24, 6 pater patratus ad ... sanciendum fit foedus multisque id verbis, quae longo effata -e non operae est referre, peragit. 1, 24, 9 sua item -a Albani suumque ius iurandum ... peregerunt. 1, 26, 6 'duumviros ... secundum legem facio'. lex horrendi -is erat: duumviri perduellionem iudicent *eqs.* 1, 32, 8 *fetialis* haec (*sc. quae antecedunt*), cum fines suprascandit, haec, quicumque ... obvius fuit, haec portam ingrediens *eqs.* ... paucis verbis -is concipiendique iuris iurandi mutatis peragit. 3, 64, 10 recitabat ... rogationis -n, in quo sic (si *codd.*) ⟨erat⟩: 'tribunos plebei decem rogabo' *eqs.* 33, 32, 4 praeco *Flaminini* ... in mediam aream, unde sollemni -e ludicrum indici solet, processit. 39, 15, 1 cum sollemne -n precationis, quod praefari solent ... magistratus, peregisset. 39, 18, 3 initiati erant et ex -e sacro praeeunte verba sacerdote precationes fecerant. VAL. MAX. 4, 1, 10 cum ... scriba ... solemne ei (*censori*) precationis -n praeiret. SEN. dial. 6, 13, 1 sollemnia pontificii -is verba concepit (*syn.* precatio). PLIN. paneg. 3, 5 qui delubris *deorum* ... meditatum -n intulerit (*supra*: accuratis ... precibus). 63, 2 perpessus es longum illud -n comitiorum. 92, 3 comitiis praesidere, ... sanctissimum illud -n praeire. AMM. 29, 1, 31 litato conceptis -bus numine. *oracula, sortes, sim.* (*exhibui omnes locos*): *sic de libris Sibyllinis*: CIC. div. 2, 111 non esse ... illud -n furentis cum ipsum poema declarat ..., tum vero ea quae. 2, 112 in Sibyllinis ex primo versu cuiusque sententiae primis litteris illius sententiae -n omne praetexitur. VERG. ecl. 4, 4 ultima Cumaei venit iam -is aetas. Aen. 3, 445 quaecumque in foliis descripsit -a virgo. 6, 74. OV. fast. 4, 257 -is Euboici fatalia verba (6, 210). 4, 875 -e vivacis ... Sibyllae. LIV. 10, 8, 2 -um Sibyllae interpretes. 22, 1, 16. 29, 10, 4 invento -e in libris Sibyllinis (29, 10, 6). 38, 45, 3. LVCAN. 1, 564 Cumanae -a vatis (CLAVD. 18, 11). 5, 138. 8, 824 STAT. silv. 1, 2, 177. 5, 1, 182 Chalcidicum. TAC. ann. 6, 12. APVL. Socr. 7 p. 136 Sibyllarum. AVSON. 336, 86 *Sibyllarum* tergemini fatalia -a libri. AMM. 22, 9, 5 -e Cumano monente (23, 3, 3). CLAVD. 26, 231 quid -e poscat fatidico custos Romani carbasus aevi. 15, 30 si stant immota Sibyllae -a. AVG. civ. 18, 23 p. 285 Sibyllae Erythraeae (p. 287). *alia*: LVCR. 6, 381 Tyrrhena retro volventem -a frustra indicia occultae divum perquirere mentis (*cf. Munro ad h. l.*). SALL. or. Phil. 3 mussantes et retractantes verbis et vatum -bus pacem optatis. CVLEX 134 quam comitabantur fatalia -a quercus (*i. oracula.* CLAVD. 7, 118 rursusque locutae in te Chaoniae moverunt -a quercus). HOR. ars 403 dictae per -a sortes. PROP. 4, 1, 51 Pergameae sero rata -a vatis. OV. epist. 20, 235 hoc deus, hoc vates, hoc et mea -a dicunt. fast. 1, 474 ore dabat pleno -a vera dei. LIV. 1, 45, 5 cecinere vates ... fore ..., idque -n pervenerat ad antistitem. 23, 11, 4 ex Graeco -e *Apollinis Pythii.* 25, 12, 1 *de oraculis Marcii vatis* (25, 12, 4. 5. 8. 10 *cf.* PAVL. FEST. *p. 463, 59*). 38, 18, 9 vaticinantes fanatico -e. LVCAN. 1, 599 qui fata deum secretaque -a servant. CALP. ecl. 1, 35 arbore sacra laeta patefactis incidere -a fatis. BVC. Eins. 1, 25. SIL. 7, 483 damnato ... deum ... per -a campo (*sc. Cannensi*): 9, 60 STAT. Theb. 3, 659. TAC. ann. 3, 63 Zmyrnaeos oraculum Apollinis ..., Tenios eiusdem -n referre, quo ... iussi sint. SVET. Galba 9 APVL. apol. 4 PANEG. 7, 21 p. 177, 16. CAPITOL. Pert. 4, 2 vaticinationibus -um (earum *codd.*), quae de templo Caelestis emergunt. ARNOB. nat. 7, 48 fatalia ... -a multum veris aberravisse praesagiis. CLAVD. 27, 3 quidquid fatidico mugit cortina recessu, -a sunt. MART. CAP. 2, 159 *v.* Carmentis. *de effatis Parcarum*: CATVLL. 64, 321 talia divino fuderunt -e Fata. 64, 383 -a divino cecinerunt pectore Parcae. PROP. 4, 7, 51 iuro ego Fatorum nulli revolubile -n. OV. met. 8, 455 'tempora' dixerunt *Parcae* 'eadem lignoque tibique, o modo nate, damus'. quo ... -e dicto excessere deae. CARM. epigr. 55, 13 en hoc in tumulo cinerem nostri corporis infistae (*sic*) Parcae deposierunt -e. *incantamenta magica, defixiones, sim.* (*dedi omnes locos*): LEX XII tab. (Plin. nat. 28, 18) qui malum -n incantassit (*aliter de carminibus famosis v. p. 465, 58*). VERG. ecl. 8, 67 *sqq.* nil hic (*in apparatu magico*) nisi -a desunt. ducite ab urbe domum, mea -a, ducite Daphnim (*versus intercalaris*: 8, 72 *etc.*). carmina vel caelo possunt deducere Lunam; -bus Circe socios mutavit Vlixi (*extremus hexameter* CORP. IV 1982. *cf.* 1598. 1635?). 8, 103. 109 parcite, -a. Aen. 4, 487 -bus ... solvere mentes ..., aliis ... immittere curas, sistere aquam fluviis et vertere sidera retro. DIRAE 19 nec desit nostris devotum -n avenis. HOR. epod. 5, 72 solutus ambulat veneficae scientioris -e. 17, 4 libros -um valentium. 17, 28 Sabella pectus increpare -a (*syn.* nenia). sat. 1, 8, 19 -bus quae versant atque venenis humanos animos (*app.* venenum, veneficium: OV. rem. 290 VAL. FL. 6, 275 IVV. 6, 133 TAC. ann. 4, 22 APVL. apol. 69. 90). TIB. 1, 2, 44 fluminis ... rapidi -e vertit iter. 1, 2, 54. 1, 5, 12 -e cum magico praecinuisset anus (magicum *dicitur*: PROP. 2, 28, 35 OV. fast. 2, 426 *v. l. 77* SEN. Oed. 561 *v. l. 79* LVCAN. 6, 822 PETRON. 134, 12 vers. 13 VAL. FL. 8, 351 ANTH. 406, 4 ARNOB. nat. 1, 43 CARM. c. pag. 119 ZACCH. 1, 13 EVSTATH. Bas. hex. 6, 11 ACT. Petr. 6. magum: SEN. Herc. O. 467). TIB. 1, 8, 17 num te -bus, num te pallentibus herbis devovit (*app.* herba: 1, 8, 23 OV. am. 3, 7, 28 met. 10, 397 fast. 2, 426 *v. l. 77.* SEN. epist. 9, 6 sine medicamento, sine herba, sine ullius veneficae -e. LVCAN. 6, 822 SIL. 8, 497. *cf. l. 76*). PROP. 1, 1, 24. 1, 18, 9? OV. am. 1, 8, 5 magas artes Aeaeaque -a. 1, 8, 18. 2, 1, 23 *sqq.* 3, 7, 31. 32 epist. 6, 83 ars 2, 104 rem. 254. *cf.* 814. met. 7, 137. 203 verbis et -e. 7, 208. 253. 424. 8, 455. 9, 300. 301. 13, 952 purgante nefas ... -e. 14, 20. *nota lusum verborum* 14, 34 -e cum tantum, tantum quoque gramine possim (*cf. p. 465, 34*). 14, 44. 58. 357. 369. 387. 15, 326. fast. 2, 426 non ... pollentibus herbis nec prece nec magico -e mater eris. 3, 323. 4, 551. 552. 6, 141 Ib. 85 *cf.* 249. 307 SEN. Phaedr. 791 Med. 688 (*cf.* 684 magicis cantibus). Oed. 561 -n ... magicum volvit et rabido minax decantat ore quidquid ... placat ... aut cogit umbras. MELA 3, 48. LVCAN. 6, 444 dirae ... -a gentis (*Thessalicae*). 6, 452 Thessalidum. 6, 463. 480. 497 -a ... imperiosa. 6, 507. 528. 578. 647. 682. 707. 728. 766. 775. 9, 927. PETRON. 131, 5 hoc peracto -e. 134, 12 vers. 9 PLIN. nat. 17, 267. 28, 9 polleantne ali-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quid verba et incantamenta -um. 28,21 *ter.* 28, 29 -a ... contra grandines. VAL. FL. 1, 738. 783 *Thessalis* exorabile retro (rite *Braun, al.*) -n agens. 3, 408 -a turbatos volvit placantia manes (*cf.* 5,98). 7,353 maiora precatur -a, maiores Hecaten immittere vires nunc sibi. 7,463 -a nunc totos volvit figitque per artus Aesonidae *Medea* (*v. Langen in loc.*). 8, 69. 342 SIL. 1,103. 431 -e pollens (*ibid.* magica ... lingua). 8, 440 *Circes.* STAT. Theb. 4, 549. 6, 688. QVINT. inst. 7, 3, 7 *inter controversias de nomine*: 'an -a magorum veneficium?' PS. QVINT. decl. 10, 7 noxium sepulcro circumdatur -n. 10, 19 nec ut horridum -n exerceas. TAC. ann. 2, 28 ut infernas umbras -bus eliceret. 2, 69 -a et devotiones et nomen Germanici plumbeis tabulis insculptum. APVL. met. 2, 5 maga primi nominis et omnis -is sepulcralis magistra. 3, 22 nullo decantatus -e. apol. 40 veteres ... medici ... -a remedia vulnerum norant. 42. 43. 44. 45. 47. 67. 71. 102 PORPH. Hor. carm. 1, 27, 21 *al.* SER. SAMM. 930 febrem vario expelli -e posse. SOL. 2, 28 -um maleficiis (*Circes*). SPART. Did. 7, 10*?* LAMPR. Heliog. 9, 1. AMM. 29, 1, 29 imprecationibus -um secretorum. 29, 2, 26 anum ... febribus mederi leni -e consuetam. PELAGON. 278 nocivum quia video orcum, his -bus istis equis dabo remedium. hoc -n in aurem dextram equo dices: 'semel natus, semel remediatus' (*syn.* praecantatio). FAV. EVL. p. 19, 4*? nota translationem*: AMBR. c. Aux. 34 hymnorum ... meorum -bus deceptum populum ferunt *Arriani.* plane nec hoc abnuo. grande -n istud est, quo nihil potentius. COD. Theod. 16, 10, 7 (*a. 381*) diris -bus *profanare templum* (*ibid.* vetitis sacrificiis. *opp.* castis ... precibus. *cf.* 9,16,7). CLAVD. 28, 348 Chaldaea mago seu -a ritu armavere deos, seu ... mores potuere *eqs.* AVG. civ. 10, 9 p. 415 incantationibus et -bus nefariae curiositatis arte compositis, quam vel magian vel ... goetian vel ... theurgian vocant. 10, 11 p. 420 qui -bus cogit *deos.* 10, 27 p. 445 *dei* nullo modo -bus invidi hominis ligarentur. 18, 54 p. 345 *nos* Petri de Christo aedificati sermonibus, non -bus venenati (*ibid.* decepti maleficiis). 21, 6 p. 499 illiciuntur ... daemones ... per varia genera lapidum herbarum, lignorum animalium, -um rituum. SVLP. SEV. dial. 1, 10, 3 aspis quasi incantata -bus. MARCELL. med. carm. 17 gramine seu malis aegro praestare medellam -e seu potius; namque est res certa saluti -n ab occultis tribuens miracula verbis SEDVL. carm. pasch. 4, 169 tempore Moysi -bus quidam vanae Memphitis in oris signa (*i. miracula*) dabant (*cf.* op. pasch. 4, 14 dolis ... magicis). ALC. AVIT. carm. 5, 81 magos vel -a doctos. ACT. Petr. 8 *Simonis magi* (*de eodem* PASS. Petr. Paul. brev. 8 incantare atque inmurmurare dira -a. *de Petro ibid.* 13). PASS. coron. 4 haec -a non sunt nisi magicae artis. PASS. Theclae 37 p. 104/105. *nota*: SCHOL. Hor. epist. 1, 10, 10 *sacerdos* crustum panis -e infectum dat singulis *servis.* CORP. VIII 2756, 15 -bus defixa iacuit *matrona. translate?* SEN. epist. 98, 4 *v. p. 468, 39.*

devotiones sim.: LIV. 5, 41, 3 pontifice ... praefante -n devovisse eos se pro patria. 10, 38, 10 iurare *eum* cogebant diro quodam -e in execrationem capitis familiaeque ... composito. 10, 41, 3 dira execratio ac furiale -n. 31, 17, 9 praeeuntibus execrabile -n sacerdotibus iureiurando adacti. SEN. Thy. 692. PLIN. nat. 28, 12 Deciorum. MACR. sat. 3, 9, 2 morem Romanorum ... fuisse, ut certo -e evocarent tutelares deos *hostium ex eorum oppido* (*sim.* SERV. auct. Aen. 2, 244). 3, 9, 7 *sqq. affertur* carmen *vetustissimum* ..., quo di evocantur.

carmina maledica, famosa (*cf. Leonhard, PW. III 1593*): CIC. rep. 4, 12 XII tabulae cum perpaucas res capite sanxissent, in his hanc quoque sanciendam putaverunt (LEX XII tab. 8, 1 Br.): si quis occentavisset sive -n condidisset, quod infamiam faceret flagitiumve alteri (*cit.* AVG. civ. 2, 9 p. 63 *cf.* 2, 12). Tusc. 4, 12 *cf.* HOR. sat. 2, 1, 82 epist. 2, 1, 152 (*dicitur* malum: *v. p. 472, 10*). PAVL. sent. 5, 4, 6 *iniuriarum actio* lege duodecim tabularum de famosis -bus. 5, 4, 15 qui -n famosum in iniuriam alicuius ... composuerit, ex auctoritate amplissimi ordinis in insulam deportatur *eqs.* -n facit non tantum qui satiras et epigrammata, sed ⟨et qui⟩ quid aliud alio genere componit. ARNOB. nat. 4, 34. SEN. contr. exc. 5, 6 num quid -n famosum composui? *cf.* TAC. ann. 6, 39 -a ... in principem factitata. 16, 14. SVET. Aug. 55 qui libellos aut -a ad infamiam cuiuspiam ... edant. GRAN. LIC. p. 15, 4. ANTH. 412 -a mortifero tua sunt suffusa veneno. *cf. sub epithetis*: maledicum, turpe *sim.*

carmina militaria (*castrensia, triumphalia*): LIV. 3, 29, 5 cum -e triumphali et sollemnibus iocis comissantium modo currum secuti sunt. 4, 20, 2 in eum (*Cossum*) milites -a incondita aequantes cum Romulo canere. 7, 10, 12. 28, 9, 18. 39, 7, 3. 45, 43, 8. PLIN. nat. 19, 144 -bus ... iocisque militaribus. SVET. Iul. 49 CLAVD. 24, 21.

nutricum: QVINT. inst. 1, 10, 32 Chrysippus ... nutricum illi quae adhibetur infantibus allectationi suum quoddam -n assignat.

inscriptiones (*votivae, sepulcrales etc. cf.* CIC. Arch. 27 *D. Brutus* Accii ... -bus templorum ac monumentorum aditus exornavit): CIC. Cato 61 -n incisum in sepulcro (*syn.* elogium). VERG. ecl. 5, 42 tumulo super addite -n. *seq. duo versus* (SERV. duos versus -n vocavit: nec mirum, cum etiam de uno -n dixerit, ut ... [*Aen. 3, 287*]). VERG. Aen. 3, 287 clipeum ... postibus ... figo et rem -e signo: 'Aeneas haec de Danais victoribus arma' (SERV. epigrammate. *cf. p. 463, 22*). LYGD. 2, 28 in celebri -a fronte *sepulcri* notet. PROP. 2, 14, 26. 2, 28, 43. 4, 7, 83 OV. am. 2, 6, 60 epist. 2, 146. 5, 28. 7, 194. 20, 107 met. 2, 326. 9, 793. 14, 442 fast. 3, 548 PLIN. nat. 35, 58. 115. 36, 12. SIL. 9, 266 signavit moriens ... sanguine -n (*i. inscriptionem clipei, v.* 9, 175). 15, 491. SIDON. epist. 2, 8, 2 saxo -n saxeum contineri (2, 8, 3 epitaphion). CARM. epigr. 112, 10. 592, 5 (593, 5). 889, 2. 990, 9. 1017, 3. 1191, 4. 12. 1357, 1 *al.* *de epigrammate litterarum genere*: MART. 1, 4, 6 *al.* 3, 69, 2 (*syn.* epigrammata).

carmina convivalia, nuptialia, bucolica (hymni), alia q. d. lyrica (*qui loci ad instrumenta musica succentui adhibita pertinent, v. sub II*): VARRO frg. Non. p. 77, 1 in conviviis pueri modesti ut cantarent -a antiqua, in quibus laudes erant maiorum, et assa voce et cum tibicine (VAL. MAX. 2, 1, 10 maiores natu in conviviis ad tibias egregia superiorum opera comprehensa pangebant). CIC. Brut. 71 *de carminibus convivalibus ap. Homerum.* 75. de orat. 2, 352 quom ... cecinisset *Simonides* ... id -n, quod in eum (*Scopam*) scripsisset. *ibid.* CATVLL. 61, 12 nuptialia concinens voce -a tinnula. 64, 24 vos (*heroas*) ego saepe meo, vos -e compellabo. 64, 116. 68, 149 confectum -e munus. *al.* VERG. ecl. 2, 6 o crudelis Alexi, nihil mea -a curas? 3, 61. 86. 90. 4, 55. 5, 45. 55. 63. 81. 6, 5. 18. 25. 7, 21. 8, 3. 12. 9, 10. 11. 33. 53. 10, 3. 62 *al.* georg. 4, 510 *Orpheum* agentem -e quercus (*de Orpheo*: HOR. carm. 2, 13, 33 OV. am. 3, 9, 22 SEN. Herc. f. 590 VAL. FL. 1, 471). 4, 565. Aen. 8, 287 *de choro senum et iuvenum.* catal. 9, 13 *sqq.* HOR. *quattuor libros lyricos* 'carminum' *inscripsit* (*sic subscr. codd. et* GRAMM. *passim; cf.* DIOM. gramm. I 518, 26 Horatii corpus ..., quod -um inscribitur. SVET. vita Hor. p. 46; *ceterum apud gramm. et* odae *appellantur. cf. Elter, Donarem pateras p. 47. nota subscr. cod. Porph. epod.* Horati Flacci -um liber V explicit). carm. 1, 2, 28 minus audientem -a *virginum* Vestam. 4, 8, 11. carm. saec. 8 *de carm. saec.* (ACT. lud. saec. Aug. [Corp. VI 32323] 148. 149). epod. 14, 7 promissum -n, iambos, ad umbilicum adducere. *sed* epist. 2, 2, 59 -e tu gaudes, hic delectatur iambo, ille Bioneis sermonibus et sale nigro. 2, 2, 91 -a compono, hic elegos. TIB. 1, 9, 49 *al. de elegis.* PANEG. in Mess. 3 *de panegyrico.* OV. am. 1, 1, 5 *al.* fast. 2, 84 *Arionis* (2, 116). LIV. 27, 37, 13 -n in Iunonem reginam canentes. *de celeumate*: VAL. FL. 1, 471 -e tonsas ire docet (CLAVD. rapt. Pros. 2, 360). STAT. Theb. 1, 9 *Amphionis* (2, 454). silv. 1, 2, 251 date -a festis digna toris. GRAN. LIC. p. 13, 10 -n in deos ⟨ab⟩ Amata (Amatae *cod.*) compositum. GELL. 16, 19, 14 *Arion* carmen quod orthium dicitur voce sublatissima cantavit. PS. CATO Mus. (= AVSON. 367) 6 plectra gerens Erato saltat pede, -e, vultu. CHAR. gramm. I 110, 10 Calvus in -bus. DIOM. gramm. I 486, 17 bucolica dicuntur poemata secundum -n pastorale composita. VOPISC. Aurelian. 20, 3 lustrata urbs, cantata -a, amburbium celebratum *eqs. talia passim.*

aenigma: OV. met. 7, 759 -a Laïades non intellecta priorum solverat ingeniis. SEN. Oed. 98. 102 triste -n alitis solvi ferae. 246 HYG. fab. 67 p. 73, 14. 18. 21.

epos: DIOM. gramm. I 484, 3 *epos* latine paulo communius -n auditur. CIC. Cato 16 *Appius* non dubitavit dicere illa, quae versibus persecutus est Ennius (*seq. duo hexametri*) ... ceteraque gravissime: notum enim vobis -n est. SALL. hist. frg. 1, 101 Homeri. VERG. Aen. 7, 733 nec tu -bus nostris indictus abibis, Oebale. 9, 444 si quid mea -a possunt. catal. 14, 4 PROP. 1, 7, 4. OV. trist. 1, 1, 118 mutatae ter quinque volumina formae, ... -a (1, 7, 13). FEST. p. 257 apud ... Naevium in -e Punici belli (PRISC. gramm. II 153, 6 *al.*). PLIN. nat. 7, 85 Iliadem, Homeri -n. SIL. 4, 400 -a nostra. 5, 421. 6, 41 STAT. Theb. 1, 16 QVINT. inst. 2, 4, 2 *v. p. 468, 3.* 10, 1, 62 Stesichorum ... epici -is onera lyra sustinentem. TAC. ann. 15, 49 *Lucani.* SVET. vita Verg. p. 59 amborum Homeri -um. PS. CATO Mus. 9 -a Calliope libris heroica mandat. IVVENC. 2 praef. 19 mihi -n erit Christi vitalia gesta. CVLEX 3 haec propter culices sint -a docta. 12 CIRIS 68.

satura: HOR. sat. 2, 1, 63 est Lucilius ausus primus in hunc operis componere -a morem. PERS. prol. 7 APVL. apol. 10. DIOM. gramm. I 485, 32 -n, quod ex variis poematibus constabat, satira vocabatur (486, 12). EVANTH. de com. 2, 5 haec satyra ... eiusmodi fuit, ut in ea ... sine ullo proprii nominis titulo -n esset. *ibid.* quod *genus comoediae* primus Lucilius novo conscripsit modo, ut poesin inde fecisset, id est unius -is plurimos libros. *cf.* STAT. silv. 1, 2, 27.

scaenica: LVCIL. 567 -a ... Orestae (*cf. Leo, Gött. gel. Anz. 1906, 852*). CIC. Cael. 18 *de prologo Medeae.* Cato 22 *de Oedipode Coloneo Sophoclis.* Tusc. 1, 37. 3, 59 *de versibus Euripidis.* fin. 5, 3 VERG. ecl. 8, 10 HOR. epist. 2, 1, 185 *al.* LIV. 7, 2, 4 sine -e ullo, sine imitandorum -um actu ludiones ex Etruria acciti ad tibicinis modos saltantes *eqs.* 7, 2, 8. MANIL. 5, 468 (*syn.* actus). SEN. epist. 115, 15 CVRT. 8, 1, 28 TAC. ann. 11, 13. 16, 4. *cf.* 14, 20. APVL. apol. 37 -a senis (*Sophoclis*). *huc pertinere videtur* Nelei -n: FEST. p. 371, 22 (*cf. Schanz, Röm. Litt. I³ p. 61*).

antiqua incerti generis: VARRO frg. Non. p. 21, 7 versus vetus est in -bus (*sequitur octonarius trochaicus*). ling. 7, 28 -n Priami (*cf. Schanz, Röm. Litt. I³ p. 61*). FEST. p. 197 in veteribus -bus: 'sed iam se caelo cedens' *eqs.*

hebraea et christiana: PLIN. epist. 10, 96, 7 *christianos* -n ... Christo quasi deo dicere secum invicem. HIL. hymn. 1, 111. in psalm. 54, 1 hymnos aliqui translatores nostri -a nuncupaverunt. ZENO 1, 7, 5 propheticum -n. 1, 12, 5 *caro* omnes animas, omnes aetates isto -e invitans (*sequitur locus ex libro Sap.*). 2, 1, 1 in exordio -is sacri (*i. Geneseos*). 2, 23 Isaiae beatissimi ... -n. 2, 26 divini -is (*i. Is. cap. V*) textus. AVSON. 153, 84 consona quem celebrant modulati -a David. AMBR. c. Aux. 34 *v. p. 465, 21.* HIER. epist. 123, 12 p. 909 in Carminum libro (*i. in Cantico canticorum*). VVLG. exod. 15, 1 cecinit Moyses

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . -n hoc domino. num. 21, 17. deut. 31, 19 sit mihi -n istud pro testimonio (*ibid.* canticum istud). 31, 30 *al.* I par. 16, 35 ut confiteamur nomini sancto tuo et exultemus in -bus tuis. *saepe.* Iob 35, 10 ubi est deus qui fecit me, qui dedit -a in nocte. psalm. 4, 1 in finem in -bus, psalmus David (εἰς τὸ τέλος ἐν ψαλμοῖς ᾠδὴ τῷ Δ. 6, 1 *al.*). 39, 4 *syn.* canticum. Sirach 44, 5 requirentes modos musicos et narrantes -a scripturarum (μέλη μουσικῶν . . . ἔπη ἐν γραφῇ). NICET. psalm. 3 *al.* FAVST. REI. spir. 1, 1 p. 102, 8 symboli salutare -n. SERM. Caspari anecd. p. 317, 3 *de symbolo*: caelestis sapientiae vitale -n. *barbarorum cantica*: LIV. 10, 26, 11 Gallorum equites . . . ovantes . . . moris sui -e. LVCAN. 1, 449 *bardorum.* SIL. 3, 346 barbara nunc patriis ululantem -a linguis. 10, 230. TAC. Germ. 2 celebrant -bus antiquis . . . Tuistonem. 3 sunt illis haec quoque -a, quorum relatu, quem barditum vocant, accendunt animos *eqs.* (*ibid.* cantu). ann. 4, 47 *Thraeces* ante vallum more gentis cum -bus et tripudiis persultabant (*ibid.* cantuum). *stridor vel ululatus umbrarum*: PS. QVINT. decl. 10, 2 *umbra* barbaro -e gravem terram totis noctibus pulsat. AMM. 31, 1, 3 umbrae . . . caesorum per quietem stridendo -a quaedam nimium horrenda multos . . . agitabant.

B *loci notabiles propter sententiam, synonyma, opposita etc.*: CIC. Tusc. 1, 64 *negat* poetam grave plenumque -n sine caelesti aliquo mentis instinctu . . . fundere. VARRO ling. 7, 2 poetice . . . in -bus servavit multa (*vocabula*) prisca quae essent. LVCR. 5, 1451 delicias . . . vitae . . ., -a, picturas, *eqs.* AETNA 77 vates sub terris nigros viderunt -e manes. HOR. sat. 2, 2, 94 quae (*fama*) -e gratior aurem occupet humanam. epist. 1, 19, 2 nulla placere diu nec vivere -a possunt, quae scribuntur aquae potoribus. 2, 1, 138 -e di superi placantur, -e manes. ars 292 -n reprehendite, quod non multa dies et multa litura coercuit *eqs.* 351. TIB. 1, 4, 63 -e purpureast Nisi coma, -a ni sint, ex umero Pelopis non nituisset ebur (*sim.* OV. am. 1, 3, 21. Pont. 4, 8, 55 di quoque -bus . . . fiunt). OV. am. 1, 15, 32 -a morte carent (*similis sententia* 3, 9, 28. ANTH. 417, 9 *cf.* 418, 6). 3, 12, 13 nocuerunt -a semper. met. 7, 167 quid enim non -a possunt? Pont. 4, 8, 36 Naso suis opibus, -e, gratus erit. 4, 8, 47 -e fit vivax virtus. 4, 8, 53 quis Thebas . . . sine -e nosset? trist. 1, 1, 41 -a secessum scribentis et otia quaerunt. 1, 1, 43. 1, 7, 11 -a maior imago sunt mea. 5, 12, 3 -a laetum sunt opus et pacem mentis habere volunt. EPIST. Sapph. 14 vacuae -a mentis opus. STAT. silv. 1, 3, 23 habentes -a somnos. NEMES. ecl. 4, 19 cantet, amat quod quisque: levant et -a curas (*versus intercalaris*: 4, 25 *etc.*). AVG. gen. ad litt. 11, 28 p. 361, 10 magis . . . serpentes moveri -bus hominum quam ullum aliud genus animantium. DIOM. gramm. I 502, 13 qualitates -um sunt sex: heroica comica tragica melica satyrica dithyrambica (*cf. p. 468, 13*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 52, 17 -n . . . versibus aestimamus. PROB. Verg. ecl. praef. p. 329 omne -n in tres characteres dividitur: dramaticon . . ., diegematicon . . ., micton. BOETH. mus. 1, 34 p. 224, 27 tria . . . genera *musicae* sunt *eqs.* unum . . . est, quod instrumentis agitur, aliud fingit -a, tertium, quod instrumentorum opus -nque diiudicat. *v. quae sequuntur.* *syn.* cantus: CIC. Mil. 80 de orat. 2, 34. 3, 197 Tusc. 4, 3. 71. *cf.* LVCR. 5, 1380 CVLEX 147 TIB. 1, 2, 54 OV. met. 5, 334. MANIL. 3, 4 indictos in -e (-a *al.*) ducere cantus. SEN. Herc. O. 129 CALP. ecl. 4, 80 SIL. 13, 708 TAC. ann. 13, 15 *al.* *cf. sub* cantus *I A.* QVINT. inst. 1, 10, 23 in -bus . . . et in canticis. APVL. mund. 35 hymnis et -bus et canticis. PAVL. sent. 5, 4, 15. APVL. met. 11, 9 *app.* antecantamenta. LVCR. 2, 506 cycnea mele Phoebeaque daedala chordis -a. VERG. Aen. 9, 772 musarum comitem, cui -a semper et citharae cordi numerosque intendere nervis. AETNA 576 -e . . . lyraque (PROP. 1, 2, 27). HOR. ars 401 honor . . . vatibus atque -bus venit (*ibid.* versibus *et* Pieriis . . . modis). TIB. 2, 5, 2 cum cithara -busque veni (*cf.* OV. met. 11, 317. 12, 157 SEN. apocol. 4). PROP. 3, 2, 13 *opp.* Musae *et* Calliopea. VAL. FL. 1, 846 thiasique chorique virorum -aque. SIL. 14, 29 *syn.* camena. STAT. Ach. 1, 573 dulcia notae fila lyrae tenuesque modos et -a monstrat. silv. 2, 1, 10 *syn.* chelys (2, 2, 115). 3, 1, 67 *syn.* Pieridum flores. MART. 7, 17, 3 *syn.* lascivae . . . Thaliae. TAC. dial. 5 quisquis . . . studium poeticae et -um gloriam fovet. 9 -a et versus. NEMES. ecl. 1, 24 dignus . . ., quem -e Phoebus, Pan calamis, fidibus Linus . . . concinerent. CARM. epigr. 219, 2 qui -n et Musas amas. *opp. varia prosae genera vel singula verba*: LVCR. 1, 143 quaerentem dictis quibus et quo -e . . . clara tuae possim praepandere lumina menti (SVET. Nero 39). PAVL. FEST. p. 139, 7 scripta et -a. SEN. epist. 33, 2 -a . . ., historiae (*opp.* historia: QVINT. inst. 2, 8, 7 PS. QVINT. decl. 9, 8 SVET. Dom. 20. *tertium accedit* oratio: PLIN. epist. 5, 19, 3 SVET. Aug. 89 GAIVS inst. 41, 1, 9, 1 GELL. 2, 13, 1 AVSON. 322, 52. 403, 22). epist. 94, 27 aut -i intexta . . . aut prosa oratione in sententiam coartata (*opp.* prosa: QVINT. inst. 1, 8, 2. 10, 7, 19). MELA 1, 64 -bus ac fabulis (2, 40 PS. QVINT. decl. 9, 8). TAC. dial. 11 magis . . . -um quam orationum gloria (PLIN. epist. 5, 8, 4 SVET. Cal. 23 Nero 12 SALV. gub. praef. 1. *cf. l. 74*). ann. 4, 43 annalium memoria vatumque -bus (PANEG. 12, 33). FRONTO p. 234, 22 N. poetarum -a aut sapientium praecepta. GELL. 6, 14, 1 et in -e et in soluta oratione. AVG. civ. 6, 9 p. 266 in litteris sacerdotum . . ., in -bus poetarum. 22, 24 p. 613 elocutionis ornatus, . . . diversorum -um copiam. OROS. hist. 6, 4, 6 ab omnibus . . . scriptoribus rerum vel -um. AETNA 91 debita -bus libertas ista, sed omnis in vero mihi cura. QVINT. inst. 2, 4, 2 in tragoediis atque -bus (*epicis?*).

C *metonymiae, sim.*: *de parte carminis, singulis libris, versibus. talia sunt*: CIC. Cato 16 *v. p. 466, 44.* CATVLL. 64, 116 a primo digressus -e. LVCR. 6, 937 repetam quam raro corpore sint res commemorare, quod in primo quoque -e (*i. 1, 418 sqq.*) clare⟨t⟩. HYG. frg. Gell. 10, 16, 7 in primo -e . . . et aeque in sexto libro *Aeneidos.* HOR. carm. 3, 28, 13 tu . . . recines . . . summo -e (PORPH. in consummatione -is), quae Cnidon . . . tenet. OV. fast. 3, 390 extremo -e (AVSON. Mos. 391). MART. 14, 192 -a Nasonis quinque decemque (*sc. Metamorphoseon*). AVIEN. orb. terr. 1048 primo quod -e Musa locuta. TAC. ann. 15, 70 *de particula Pharsaliae Lucani.* *de versus genere*: DIOM. gramm. I 502, 7 species -um sunt quattuor: acatalecta, catalectica *eqs.* (*ibid.* acatalecta est integer versus *eqs.*). *dub.* 518, 14 ⟨ex⟩ iambico novum -n refert Varro, cuius exemplum est tale (*sequitur versus*). *de materia carminis*: AETNA 1 Aetna mihi . . . -n erit. 585 tu quoque Athenarum -n . . ., Erigone. CLAVD. 27, 17 Enceladus mihi -n erat. carm. min. app. 2, 10 Alcides mihi -n erit. *de imaginibus e carminum argumento sumptis*: SVET. Nero 47 scyphos . . ., quos Homerios a caelatura -um Homeri vocabat. *de opere carminum faciendorum*: PETRON. 118, 1 multos . . . iuvenes -n decepit. 118, 2 forensibus ministeriis exercitati ad -is tranquillitatem tanquam ad portum feliciorem refugerunt. 118, 7 non viderunt viam, qua iretur ad -n. CALP. ecl. 6, 17 si quis tibi -is usus inesset. QVINT. inst. 2, 8, 7 alius historiae magis idoneus, alius compositus ad -n, alius utilis studio iuris. TAC. hist. 4, 86 *Domitianus* amorem -um simulans. ann. 2, 54 *sacerdos* ignarus plerumque litterarum et -um edit responsa versibus compositis. PORPH. vita Hor. p. 1, 15 cum -i incumberet. CARM. epigr. 1388, 3 (*a. 577*) te florale decus primo cum -e c(o)epto doctorem doctor vidit et obstipuit. 1388, 8 doctiloqum cupidus, -is ardor eras. PANEG. 4, 15 p. 126, 17 quod . . . tantum -n (*i. vis canendi*) Amphioni, quae tanta plectro . . . dulcedo? *de carminibus scriptis*: AETNA 618 *fugientem* sua -a tardant. PRIAP. 61, 13 -a pessimi poetae ramis sustineo. *alia v. sub iuncturis p. 470, 37 sqq.* MART. 12, 2, 1 *v. l. 56.*

D *translate de dicto* (*cogitatione*) *animum mulcente*: CIC. leg. agr. 2, 68 hoc -n (*de commodis legis suae*) hic tribunus plebis non vobis, sed sibi intus canit. SEN. epist. 98, 4 ut -n fortius ac iustius petam (*quam illud*: 'dis aliter visum est'), quo . . . animum . . . fulcias, hoc dicito . . .: 'di melius'.

E *carmen personatum* (*cf. sub iuncturis p. 469, 30 sqq.*): LVCR. 1, 731 -a *Empedoclis* . . . vociferantur et exponunt praeclara reperta. VERG. ecl. 8, 68 *et* 109 *v. p. 464, 52. 56.* CVLEX 35 mollia . . . tenui pede currere -a. AETNA 642 *Aetnaeos fratres* mirantur -a vatum. PANEG. in Mess. 106 per dubias errant mea -a laudes. PROP. 2, 10, 25 Ascraeos norunt mea -a fontes. OV. fast. 1, 709 ipsum nos -n deduxit Pacis ad aram. Pont. 1, 9, 43 -a . . . raros testantia mores. 3, 6, 6 appellent ne te -a nostra. 4, 8, 45 -a vestrarum peragunt praeconia laudum. trist. 1, 1, 63 ne te mea -a laedant. 2, 11, 22 exorant . . . -a . . . deos. 2, 79 -a . . . te venerantia. 2, 207. 4, 10, 25 -n numeros veniebat ad aptos. MANIL. 1, 118 caelo descendit -n ab alto. 2, 754 veniat per singula -n. SEN. Herc. O. 464. PERS. 1, 20 cum -a lumbum intrant. 1, 41 nec scombros metuentia -a. PETRON. 118, 1 *supra l. 22.* STAT. silv. 3, 5, 34 procurrentia primis -a nostra sonis. MART. 1, 35, 10 nisi pruriant *carmina.* 7, 72, 13 atro . . . madent veneno. 12, 2, 1 litoreos ibatis, -a, Pyrgos. 14, 219 nullos referentia nummos -a. IVV. 15, 117 quae -a tradunt. AVSON. 469, 18 parant erumpere. CLAVD. carm. min. 19, 5 -a ieiunas . . . solantia fauces (*sequitur imago de avibus*). 21, 10. MEROB. poet. 186.

II *de carmine, quod fit* ***instrumentis musicis*** *sive solis sive voci humanae succinentibus* (*cf. sub iuncturis*): *tubae*: ENN. ann. 519 (*de tubicine moriente*) cumque caput caderet, -n tuba sola peregit (STAT. Theb. 11, 56). STAT. Theb. 8, 347 *de tubis, sim.* QVINT. inst. 9, 4, 11 nec idem signorum concentus est procedente . . . exercitu, idem receptui -n. CARM. frg. Fronto p. 158, 6 N. BOETH. mus. 1, 1 p. 186, 30 pugnantium animos tubarum -e accendi. *tibiae*: CIC. ac. 2, 86 simul inflavit tibicen, a perito -n agnoscitur. VARRO rust. 1, 2, 15 est altera *tibia* eiusdem -is modorum incentiva, altera succentiva. VERG. ecl. 3, 22 quem mea -bus meruisset fistula caprum? 3, 27 stridenti . . . stipula disperdere -n. 10, 51. DIRAE 75 dicit mea fistula -n. HOR. carm. 4, 1, 24 delectabere tibia mixtis -bus non sine fistula. 4, 15, 30 Lydis remixto -e tibiis. epod. 9, 5 sonante mixtum tibiis -n lyra. PROP. 4, 6, 7 -n . . . recentibus aris tibia Mygdoniis libet eburna cadis. OV. epist. 12, 139 tibia . . . effundit socialia -a vobis. trist. 4, 1, 12. CALP. ecl. 2, 92 -a poscit amor et fistula cedit amori. STAT. Theb. 6, 123 -n *tibiae* . . . minoribus umbris utile (*v. Mau, PW. III 351, 3*). APVL. carm. frg. 4, 11. NEMES. ecl. 2, 9 nec resonare canorem fistula quem suerat nec vult contexere -n; sed pro -bus male dissona sibila reddit. SOL. 9, 17 tibicines -n Cyclopium quasi de colludio concinuisse traduntur. *citharae, sim.*: LVCR. 2, 506 *v. p. 467, 56.* 4, 981 citharae liquidum -n chordasque loquentes. HOR. carm. 1, 15, 15 *v. p. 469, 67.* 1, 32, 4 age dic latinum, barbite, -n. epod. 9, 5 *v. l. 73.* PROP. 2, 1, 9 lyrae -n digitis percussit eburnis. 2, 3, 19 Aeolio cum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

temptat -a plectro. 3, 3, 35 *v. infra l. 40.* 4, 6, 32 *v. p. 473, 57.* Ov. met. 1, 518 per me (*Apollinem*) concordant -a nervis. 10, 16 *al.* Pont. 3, 4, 46. trist. 4, 10, 50 Horatius ... ferit Ausonia -a culta lyra. EPIST. Sapph. 13 dispositis ... iungam -a nervis. *cf.* 197. SEN. Ag. 335 leviore lyra flectere -n. 361. BVC. Eins. 1, 33 Phoebus ... docta repercusso generavit -a plectro. LAVS Pis. 241 VAL. FL. 4, 88 *v. p. 470, 15* STAT. silv. 5, 3, 93 *v. p. 470, 5* Theb. 10, 445. *hydrauli*: AETNA 296 -e ... irriguo magnis cortina (*i. hydraulus*) theatris ... canit. CLAVD. 17, 319 qui ... trabali vecte laborantes in -a concitet undas.

generatim: MART. CAP. 1, 11 ita fiebat, ut nemus illud harmoniam totam superumque -n modulationum congruentia personaret.

III *de avium vocibus et inanimis*: CIC. Arat. frg. 6, 1 pertriste canit de pectore -n et matutinis acredula vocibus instat. VERG. Aen. 4, 462 ferali -e bubo saepe queri et longas in fletum ducere voces (Ov. met. 10, 453 DRAC. Romul. 10, 307). CVLEX 147 volucres ... dulcia ... -a per varios edunt resonantia cantus. TIB. 1, 3, 60 dulce sonant tenui gutture -n aves. PROP. 2, 34, 84 anseris. 4, 3, 32 non dare -n aves. Ov. am. 2, 6, 6 *avium.* epist. 2, 118. met. 5, 387 cycnorum. 14, 430 -a iam moriens canit exequialia cycnus. SEN. Ag. 670. COLVM. 10, 350 nocturnas ... volucres ... altis culminibus vetuit feralia -a flere. STAT. silv. 4, 5, 11 volucrum questus inexpertumque -n, quod tacita statuere bruma. APVL. flor. 12 p. 45 *psittacus* conviciabitur ... maledictis: hoc illi -n est, hanc putat cantionem. 13 p. 46 *aves* vario modo occinunt et occipiunt -e. 17 p. 82 olores apud avios fluvios -n senectae meditantur (*opp.* canticum adulescentiae). AVIEN. Arat. 1703 matutinas ululae dant -e voces. 1741 modulatur noctua -n. RVT. NAM. 1, 112. *de arboribus*: CVLEX 134 *et* CLAVD. 7, 118 *v. p. 464, 26 sq.* rapt. Pros. 1, 205 *pinus* nulla lucos agitante procella stridula coniferis modulatur -a ramis.

iuncturae verbales: *nom.* carmen (-ina): bene cedit: Ov. trist. 5, 12, 52. crescit: Ov. trist. 1, 7, 22. currit: MART. 11, 90, 1. decurrit: LAVS Pis. 210 laudem *alicuius.* CALP. ecl. 4, 152. floret: Ov. fast. 5, 377 FEST. p. 359, 30. fluit: Ov. Pont. 4, 2, 20 vena pauperiore. PERS. 1, 63 molli ... numero. fluitat: LAVS Pis. 163 ludenti ... versu. laborat: PETRON. 115, 4. mulcet mentes: Ov. met. 10, 301. personat: HIER. epist. 21, 13. resonat: Ov. am. 2, 6, 6. LAVS Pis. 241 Romanis ... chordis. sonat: Ov. rem. 766. met. 10, 205 *aliquem.* SEN. Oed. 402. surgit: MANIL. 2, 760. STAT. Theb. 10, 445 inferiore lyra.

acc.: *de carmine componendo vel canendo* (*recitando*): agere: VAL. FL. 1, 783 *v. p. 465, 2.* 4, 87. aptare: PROP. 3, 3, 35 nervis. bacchari: IVV. 6, 636 Sophocleo ... hiatu. canere: CIC. Arat. frg. 6, 1 *al.* (*v. sub* cano). cantare: VARRO frg. Non. p. 77, 1 *v. p. 466, 7. al.* (*v. sub* canto). cantitare: CIC. Brut. 75 in epulis. cogere: QVINT. inst. 9, 4, 53 in varias mensuras. commendare: Ov. ars 2, 283 dulci ... sono. compilare: MART. 11, 94, 3. componere: CIC. Mur. 26 HOR. sat. 2, 1, 63 epist. 2, 2, 106 Ov. Pont. 4, 16, 22 *al.* LIV. 10, 38, 10 *al.* PAVL. FEST. p. 3 *al. saepe.* concelebrare: LVCR. 5, 1380 cantu. concinere: *v. vol. IV p. 53, 62—65.* concipere: AMM. 29, 1, 31 conceptis -bus. concludere: DRAC. Romul. 7, 137. condere: *v. vol. IV p. 153, 75.* conectere: COLVM. 10, 227. conscendere (*tamquam currum Musarum? cf. Meusel, Curae Propertianae p. 51*): PROP. 2, 10, 23 (*edd.* culmen). contexere: CIC. Cael. 18 *al.* creare: Ov. trist. 3, 14, 14 (*in comparatione*). dare: ELEG. in Maecen. 1, 2 PROP. 4, 3, 32 Ov. Pont. 1, 9, 43. 4, 6, 18 in ora. *al.* deducere: HOR. carm. 3, 30, 13 Aeolium -n ad Italos ... modos. ars 129 in actus. PROP. 1, 16, 41 novo ... versu. Ov. met. 1, 4 ab origine mundi ad mea ... tempora. Pont. 4, 1, 1 trist. 1, 1, 39. LAVS Pis. 165 facilis deducit pagina -n. AVIEN. Arat. 626. demurmurare: Ov. met. 14, 58. descindere: *v. p. 463, 50.* dicere: VERG. ecl. 6, 5. 10, 3. georg. 1, 350 Cereri. 6, 644 DIRAE 75 HOR. carm. 1, 32, 4. 4, 12, 10 fistula. carm. saec. 8 dis. TIB. 1, 2, 54 PROP. 1, 9, 9 Ov. met. 8, 455. 9, 300 tacita ... voce. 13, 952 *al.* LIV. 39, 7, 3 in imperatorem. SEN. epist. 108, 11 CALP. ecl. 1, 93. 2, 30 mihi. PLIN. epist. 10, 96, 7. NEMES. ecl. 1, 63 avena. ACT. Arv. a. 219, 3 PANEG. 12, 37 AVSON. 393, 12. PELAGON. 278 in aurem. dictare: HOR. sat. 1, 10, 75 in ludis. epist. 2, 1, 110 Ov. am. 2, 1, 38 *al.* EPIST. Sapph. 27 (*subi.* Pegasides). CLAVD. carm. min. 26, 4. *cf.* PROP. 4, 1, 133. disperdere: VERG. ecl. 3, 27. disponere: LVCR. 3, 420. dividere: HOR. carm. 1, 15, 15 imbelli cithara. docere: HOR. carm. 2, 19, 1. ducere: PROP. 4, 6, 13 Ov. Pont. 1, 5, 7. trist. 1, 11, 18 trementi ... manu. 3, 14, 31. CALP. ecl. 4, 80 ducite ... vicibusque reducite -n. edicere: APVL. met. 11, 9. effingere: SVET. vita Verg. p. 59 lambendo (*more ursae*). effundere: Ov. epist. 12, 139 *al.* ἐλελίζειν: AVSON. 211, 11. exerere: STAT. silv. 2, 7, 53. exordiri: TAC. ann. 13, 15. facere: VERG. ecl. 3, 86 PROP. 2, 8, 11. 2, 34, 19 Ov. ars 3, 533 Pont. 1, 8, 10 *al.* factitare: TAC. ann. 6, 39 *al.* ferire: IVV. 7, 55 communi ... moneta. fingere: VERG. georg. 2, 45 -e ficto. catal. 9, 59 HOR. carm. 4, 2, 32 epist. 2, 1, 228 ars 331 LVCAN. 6, 578 MART. 7, 69, 9 AVG. civ. 9, 7 p. 377. flectere: SEN. Ag. 335 *v. supra l. 4.* STAT. silv. 3, 5, 65 *cantando.* fundere: CIC. Tusc. 1, 64 SEN. Herc. O. 1080 LVCAN. 1, 449 VAL. FL. 8, 69 SIL. 10, 230. 13, 539 STAT. silv. 5, 5, 33 CLAVD. carm. min. 40, 4. gesticulari: SVET. Nero 42. hiare: PROP. 2, 31, 6 tacita ... lyra. iactare: VERG. catal. 9, 19 alterno versu. LIV. 28, 9, 18. incantare: *v. p. 464, 51.* SPART. Did. 7, 10. insonare: STAT. silv. 2, 7, 114. integrare: VERG. georg. 4, 514. intendere: CLAVD. 8, 650 thalamis. involvere: Ov. Ib. 57 historiis ... caecis. iterare: APVL. met. 11, 9. libare: NEMES. cyn. 76 *al.* loqui: CLAVD. carm. min. 3, 4. luctari: CLAVD. carm. min. app. 2, 20 mecum. ludere: VERG. georg. 4, 565. Ov. ars 3, 318 Niliacis ... modis. trist. 1, 9, 61 STAT. silv. 1, 2, 267. meditari: LYDIA 6 summissa ... voce. TAC. ann. 3, 5 *al.* metiri: SEN. dial. 10, 12, 4 *digitis.* STAT. silv. 5, 3, 93 testudine. miscere: STAT. silv. 5, 3, 27. mittere (*i. dicere*): SEN. Med. 108. modulari: VERG. ecl. 10, 51 pastoris Siculi ... avenā. Ps. VERG. Aen. 1, 2 CVLEX 100. TIB. 2, 1, 54 avena. Ov. rem. 181 harundine (met. 11, 154). met. 14, 341 voce. VAL. FL. 4, 386 SIL. 14, 471 STAT. silv. 3, 3, 174 AMM. 28, 4, 15. movere: Ov. met. 10, 149 ab Iove. 14, 20 ore. MANIL. 5, 335 VAL. FL. 5, 98. nectere: LAVS Pis. 163 STAT. silv. 2, 2, 114. nere: AVSON. Mos. 396 subtili ... filo (*de Musis*). nutrire: Ov. Pont. 3, 4, 26 (*subi. res*). pandere: STAT. silv. 5, 3, 157. pangere: LVCR. 1, 934 (4, 9) MART. 3, 38, 7 TAC. ann. 13, 3 *al.* parere: SVET. vita Verg. p. 59 more ursae. pellere: VAL. FL. 4, 88 fide (*cf. Leo, Gött. gel. Anz. 1897 p. 965*). peragere: ENN. ann. 519 LIV. 1, 24, 9 *al.* (*v. p. 463, 76 sqq.*). perdere: LVCIL. 567. perducere: Ov. am. 2, 18, 1 ad ... Achillem. polire: CVLEX 10 Ov. Pont. 1, 5, 61. praefari: LIV. 5, 41, 3 *al.* praeire: LIV. 31, 17, 9 *al.* promere: APVL. flor. 17 p. 82. recitare: CIC. Cato 22 PROP. 2, 26, 25 Ov. Pont. 1, 5, 58 *al.* LIV. 3, 64, 10 *al.* SEN. contr. 1 praef. 19 *al. saepe.* reddere: HOR. carm. 4, 6, 43 BVC. Eins. 1, 19. referre: Ov. met. 5, 335. SEN. Herc. O. 129 indocta ... fistula. CVRT. 8, 1, 28. repetere: DIRAE 14. resolvere (*in prosam orationem*): SEN. dial. 12, 11, 5. resonare: DIRAE 30. revocare: DIRAE 54 *al.* 97 avena. saltare: Ov. trist. 5, 7, 25. sancire: STAT. silv. 3, 3, 215. sequi: HOR. ars 240 (*aliter* Ov. met. 11, 45). serere: STAT. Theb. 4, 549 AVIEN. carm. ad Nort. 5 AVSON. 417, 110. sociare: Ov. met. 11, 5 nervis. solvere: *v. p. 466, 42 sq.* sonare: VERG. ecl. 5, 63 HOR. epod. 9, 5 PROP. 2, 31, 16 *al.* stridere: AMM. 31, 1, 3. stringere: ? MART. 10, 33, 8 (*pars codd.*, scribere *rell.*). ANTH. 412, 9. struere: TER. MAVR. 2582. subicere: PROP. 1, 7, 20. subiungere: Ov. met. 5, 340. tangere: Ov. am. 3, 12, 17. temperare: PROP. 2, 34, 19 docta testudine. AVSON. 404, 5 felle ... atque melle. temptare: Ov. Pont. 2, 5, 25. tenuare: PROP. 3, 1, 5 STAT. silv. 4, 7, 9. texere: DIOM. gramm. I 495, 4 AVSON. 38, 1. tollere: STAT. silv. 5, 3, 18. traducere: MART. 1, 53, 3. volvere: SEN. Oed. 561 *v. p. 464, 79.* LVCAN. 9, 927 spumanti ... lingua. CALP. ecl. 4, 5 VAL. FL. 3, 408 (*aliter* 7, 463 *v. p. 465, 4*). *de carminibus scriptis* (*scribendis*): carmen: abolere: SVET. Cal. 34. commentari: SVET. gramm. 2. committere famae (*i. publicare*): Ov. Pont. 2, 3, 77. compungere notis (*de Aristarcho*): SEN. epist. 88, 39. conquirere: LVCR. 3, 420. cremare: PLIN. nat. 7, 114. dare: Ov. Pont. 4, 2, 7 *al.* decidere: CALP. ecl. 3, 44 rutilanti ... libro. delere: HOR. epist. 2, 1, 69. describere: VERG. ecl. 5, 14 in ... cortice fagi. Aen. 3, 445. dicare: SVET. Nero 10. donare: HOR. carm. 4, 8, 11. edere: Ov. trist. 2, 541 MART. 4, 33, 3 *al.* emere: MART. 2, 20, 1. exprimere (*i. vertere*): CATVLL. 65, 16. ferre: HOR. epist. 1, 13, 17 CALP. ecl. 3, 44. incidere: CALP. ecl. 1, 35 arbore. iungere: VERG. Aen. 3, 451. legere: PROP. 2, 24, 21. 2, 33, 38 *al.* Ov. ars 1, 2 *al.* linere cedro: HOR. ars 331. mandare foliis: VERG. Aen. 6, 74. mittere: CATVLL. 65, 16. 116, 2 HOR. epist. 2, 2, 25 Ov. ars 3, 533 *al.* (*aliter v. supra l. 6*). notare: VERG. ecl. 5, 14 -a ... modulans alterna notavi. LYGD. 2, 28. perlegere: Ov. trist. 1, 28. praelegere: FLOR. Verg. p. 187, 18. praescribere: PANEG. in Mess. 178. proponere: VLP. dig. 47, 10, 15, 27. rapere: Ov. trist. 3, 14, 20. redimere: MART. 6, 60, 8. referre: PROP. 1, 16, 16. retractare: SVET. gramm. 2. rodere: IVV. 3, 207 *de muribus.* scribere: CIC. de orat. 2, 352 in eum. HOR. sat. 2, 5, 74 PROP. 4, 7, 83 Ov. Pont. 4, 2, 34 *al. saepe* (conscribere: VLP. dig. 47, 10, 15, 27). servare cupresso: HOR. ars 331. sublegere (*i. furari*): VERG. ecl. 9, 21. subtexere chartis: PANEG. in Mess. 211. sumere: Ov. Pont. 1, 1, 30. torrere flamma: TIB. 1, 9, 49. retro volvere: LVCR. 6, 381 *v. p. 464, 23.* volvere (*aliter l. 35*): STAT. silv. 5, 3, 182. vulgare: MART. 10, 93, 4 *al.* *nota de carmine audiendo*: bibere: AVIEN orb. terr. 261 patulo ... rictu.

abl. carmine (-bus): *de consilio vel vi carminis* (*de incantamentis v. p. 464, 49 sqq.*): adorare deos: Ov. met. 14, 366. agere gratias: Ov. met. 7, 148. canere: AETNA 296 HOR. carm. 4, 15, 30 MANIL. 1, 806. cantare: MART. 4, 55, 5 *al.* capere *aliquem*: VERG. georg. 4, 348 LYGD. 1, 7. celebrare *aliquem, aliquid*: CIC. Rab. Post. 43 VERG. Aen. 8, 303 HOR. carm. 1, 7, 6 Ov. am. 1, 10, 59 met. 2, 252 LYGD. 4, 57 LIV. 45, 43, 8 CVRT. 7, 10, 6 MELA 1, 64. 2, 40. 3, 57 *al.* *cf.* SEN. dial. 6, 17, 3. compellare: CATVLL. 64, 24. complecti: QVINT. inst. 3, 1, 4. comprehendere: VAL. MAX. 2, 1, 10. deducere: COLVM. 10, 40. deflere *aliquid*: ELEG. in Maecen. 1, 1. delenire *aliquem*: Ov. met. 11, 163. describere: HOR. epist. 2, 1, 153. destringere *aliquem*: Ov. trist. 2, 563. dicere: VERG. ecl. 6, 67 georg. 2, 95. 394 Baccho ... honorem. VAL. FL. 2, 244 AVIEN. Arat. 717. noctem ducere: PROP. 4, 6, 85. effingere: PETRON. 4, 5. expedire *aliquid*: VERG. Aen. 12, 500. ferre laudes: VERG. Aen. 8, 287. flere: MANIL. 5, 559. fundere fata: CATVLL. 64, 321. habere nomen: Ov. Pont. 4, 11, 2. implere laudes: PETRON. 94, 2. infamare: VLP. dig. 47, 10, 15, 44. invocare deos: CVRT. 8, 9, 30. laedere: Ov. Ib. 523. laudare: Ov. Pont. 3, 1, 61 *al.* linere splendida facta: HOR. epist. 2, 1, 236. loqui: PETRON. 94, 5. ludere: QVINT. inst. 10, 5, 15. minuere curas: HOR. carm. 4, 11, 36. movere vocem: Ov. met. 10, 147. mulcere *aliquem*: HOR. carm. 3, 11, 24 STAT. silv. 5, 3, 215. narrare: HOR. ars 91. nobilitare: LIV. 37, 19, 8 SEN. dial. 11, 19, 5. oblectare:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CATVLL. 68, 7. placare: HOR. epist. 2, 1, 138 *deos, manes.* plangere: STAT. silv. 5, 3, 44. praecinere: TIB. 1, 5, 12. proscindere *aliquem:* PLIN. nat. 36, 48 *al.* recinere *aliquem:* HOR. carm. 3, 28, 13. gratiam reddere: TIB. 2, 1, 35. referre *aliquid:* OV. Pont. 2, 1, 63. repetere: DIRAE 1 cycneas ... voces. resonare: SIL. 14, 29. rogare: OV. Pont. 3, 1, 89. sacrare *aliquem:* OV. Pont. 4, 8, 64. salutare *aliquem:* OV. Pont. 2, 6, 1. sonare: STAT. Theb. 2, 377 *al.* tenere mentes: VERG. georg. 3, 3. tradere: LVCR. 5, 1444 res gestas. QVINT. inst. 2, 4, 18. vaticinari: CIC. Lael. 24. venerari divos: CATVLL. 90, 5. vexare Troiam (*de poeta malo*): OV. trist. 2, 318. *talia passim.* surgere: OV. Pont. 3, 3, 31. per carmen: vocare deum: VERG. georg. 2, 388. canere *aliquem:* LAVS Pis. 24. in carmen: conferre: COLVM. 9, 16, 2 de cultu hortorum. in carmine ponere: OV. trist. 3, 4, 66. 5, 9, 2.

iuncturae nominales: *epitheta* (*praeter nom. propr., quae v. p. 472, 76*): abstrusum: MART. CAP. 3, 227. acceptum: CATVLL. 90, 5. aeternum: MART. 10, 26, 7. agreste: SEN. benef. 4, 6, 5 PROB. Verg. georg. 3, 40. alternum: VERG. ecl. 5, 14. *aliter* EPIST. Sapph. 6 (*v. vol. I p. 1756, 15*) CALP. ecl. 6, 2. *cf.* VERG. catal. 9, 19. amabile: HOR. epist. 1, 3, 24. amatorium: [SPART. Hadr. 14, 10]. amoebeum: SERV. ecl. 3, 28. antiquum: VARRO frg. Non. p. 77, 1 AETNA 23 *al.* aptum: CIC. de orat. 2, 34 artificiosa verborum conclusione. argutum: PLIN. epist. 7, 9, 9. asperum: SCHOL. Pers. 1, 96. astrabicon: PROB. Verg. ecl. praef. p. 324, 20. non prius auditum: HOR. carm. 3, 1, 2. auxiliare: OV. met. 7, 137 PLIN. nat. 28, 21. barbar(ic)um: HOR. epod. 9, 6 OV. met. 11, 162 SIL. 3, 346. 10, 230 *al.* bellum: MART. 2, 7, 2. blandum: *v. vol. II p. 2039, 12.* bonum: HOR. sat. 2, 1, 83 OV. am. 3, 9, 39 trist. 4, 1, 105 STAT. silv. 2, 2, 116 AVSON. 393, 104. breve: OV. met. 14, 442 fast. 3, 547 Pont. 3, 6, 2 MART. 6, 85, 11. 9 pr. 2. 10, 1, 3. 12, 61, 1 PLIN. epist. 7, 9, 9. bucolicum: *v. vol. II p. 2234, 62 sqq.* caecum: AVIEN. Arat. 927. caeleste: MART. 5, 5, 7. carum: PROP. 3, 2, 13. celebre: COLVM. 3, 1, 1 *al.* choriambum: AVSON. 399, 37. citharoedicum: PLIN. nat. 7, 204. claudum (*de disticho*): OV. trist. 3, 1, 11. comicum: DIOM. gramm. I 502, 13 *al.* comptum: SALV. gub. praef. 1. confine studio *alicuius:* OV. Pont. 2, 5, 71. consolabile: GELL. 16, 19, 12 casus ... sui. continuum: PLIN. epist. 7, 9, 9. contrarium: STAT. silv. 5, 3, 87 Phoebo. conubiale: CLAVD. 8, 650. convivale: PRVD. ham. 318. cultum: OV. ars 3, 342 *al.* daedalum: LVCR. 2, 505 Phoebea ... daedala chordis -a. deductum (*i.* bucolicum SERV., tenue, gracile, subtile SCHOL. Veron.): VERG. ecl. 6, 5 (*cf.* QVINT. inst. 8, 2, 9). delicatum: PAVL. FEST. p. 101, 10. detestandum: TAC. ann. 16, 28. devotum: *v. p. 464, 58.* dignum: LVCR. 5, 1 pro rerum maiestate. VERG. ecl. 8, 10 Sophocleo ... cothurno. catal. 14, 4. CVLEX 10 tuo ... sensu. CIRIS 5 HOR. ars 91 socco. PRIAP. 2, 2 horto ..., non libello. OV. am. 1, 3, 20 *al.* dilectum: CLAVD. carm. min. 25, 45. dirum: OV. Ib. 85 *al.* (*de incantamentis*) dissonum: STAT. silv. 2, 2, 115. dithyrambicum: DIOM. gramm. I 502, 13. divinum: CATVLL. 64, 321 *cf.* 322 VERG. ecl. 6, 67 COLVM. 7, 3, 9 CALP. ecl. 1, 32 PANEG. 7, 21 p. 177, 16. divulgatum: SVET. gramm. 2. doctum: CVLEX 3 (*v. Leo, comm. p. 25*). TIB. 2, 3, 20 *al.* dulce: CATVLL. 68, 7 CVLEX 147 VERG. catal. 9, 19 DIRAE 71 TIB. 1, 3, 60 MANIL. 3, 38 CALP. ecl. 4, 55 QVINT. inst. 12, 10, 33 AVSON. 418, 65 HIER. epist. 22, 18. CLAVD. 2, 13 Musarum. durum: SCHOL. Pers. 1, 96. effeminatum: SEN. epist. 101, 13. egregium: PLIN. epist. 1, 17, 3. elegans: VAL. MAX. 1, 7 ext. 3 *cf.* PLIN. nat. 37, 178. elegiacum: PORPH. Hor. epist. 2, 2, 101. epicum: *v. p. 466, 53.* execrabile: *v. p. 465, 48.* exequiale: OV. met. 14, 430 *al.* exorabile: *v. p. 465, 2.* fabulosum: CVRT. 3, 1, 2. facetum(?): *cf.* QVINT. inst. 6, 3, 20. facile: AVIEN. orb. terr. 1044. famosum: *v. p. 465, 59. 60. 63.* fanaticum: *v. p. 464, 34.* fatale: CVLEX 134 *al.* faustum: OV. epist. 20, 182. felix: OV. am. 2, 17, 27. ferale: VERG. Aen. 4, 462 *al.* festinum: CLAVD. carm. min. 25 pr. 1. festum: CLAVD. 24, 21. fictum: HOR. ars 240. flebile: EPIST. Sapph. 70. OV. trist. 5, 1, 5 *al.* foedum: HOR. epist. 2, 1, 236. forte: SCHOL. Pers. 1, 76. fraternum: SEN. apocol. 4. funebre: QVINT. inst. 8, 2, 8. funereum: AVSON. 187, 7. funestum: DRAC. Romul. 10, 307. furiale: *v. p. 465, 48.* geminum: OV. Pont. 4, 16, 12. genitale: STAT. silv. 5, 5, 70. gentile: CORIPP. Ioh. 1, 452. grande: CIC. Tusc. 1, 37 IVV. 6, 636 AMBR. c. Aux. 34 AVG. civ. 17, 15 p. 237. gratuitum: SEN. nat. 4 praef. 14. gratum: HOR. carm. 1, 15, 15. 3, 11, 24 OV. trist. 4, 5, 15. grave: CIC. Tusc. 1, 64 PROP. 1, 9, 9. harundineum: OV. trist. 4, 1, 12. hero(ic)um: PROP. 3, 3, 16 *al.* hexametrum: DIOM. gramm. I 483, 27 *al.* honorum: VAL. FL. 4, 343 STAT. silv. 1, 4, 97. horrendum: LIV. 1, 26, 6 *al.* horridum: *v. p. 465, 9.* humile: PROP 2, 10, 11. ignobile: VERG. ecl. 9, 38. ignotum: OV. met. 14, 366. imbelle: STAT. Theb. 10, 874. imperiosum: *v. p. 464, 82* FAV. EVL. p. 19, 4. improbum: OV. trist. 2, 441. inane: OV. am. 3, 8, 24. inclitum: SEN. nat. 6, 2, 9. incomptum: PRIAP. 1, 1 *al.* inconditum: LIV. 4, 20, 2 *cf.* 10, 30, 9 *al.* indoctum: PROP. 2, 34, 84 *cf.* SEN. Herc. O. 129. inerme: PROP. 4, 6, 32 OV. Ib. 2 iners: CALP. ecl. 3, 60. infame: OV. rem. 254. infandum: LVCAN. 6, 682. inlaudabile: STAT. silv. 5, 5, 33. intactum: STAT. silv. 1, 2, 238 thalamis. 3, 1, 67. invigilatum: CINNA carm. frg. 11, 2 Arateis multum invigilata lucernis -a. iocosum: FEST. p. 363, 21 *al.* ioculare: SVET. Nero 42 *al.* irriguum: *v. p. 469, 8.* iuvenale (-ile): OV. Pont. 3, 3, 29 *al.* MART. 14, 189. lacrimosum: OV. trist. 5, 1, 35. laetum: VERG. georg. 2, 388 OV. Pont. 3, 4, 46 *al.* lamentabile: STAT. silv. 5, 3, 1. lascivum: OV. trist. 5, 1, 15 *al.* laudabile: HOR. ars 408. lene: PROP. 1, 9, 12 (*codd.* -v-) *al.* lepidum: APVL. apol. 11. letale: OV. met. 10, 453 *al.* lĕve: LVCR. 5, 1380. lēve: OV. met. 11, 154 CALP. ecl. 2, 30 MART. 7, 8, 9 TAC. ann. 16, 19 (*app.* faciles versus). liquidum: LVCR. 4, 981. longum: MANIL. 2, 928. PLIN. epist. 7, 9, 9. lucidum: LVCR. 1, 934 obscura de re (4, 9). luctificum: CARM. epigr. 1370, 3. lugubre: CIC. Tusc. 3, 46 et rebus et verbis et modis *al. cf. sub* nenia. lyricum: FEST. p. 217, 3 *al.* maestum: CATVLL. 65, 12 OV. epist. 2, 118 AVSON. 180, 6 CARM. epigr. 582, 2? mag(ic)um: *v. p. 464, 64.* magnificum: PANEG. 4, 16. magnum: *v. p. 465, 4.* malum: LEG. XII tab. (Plin. nat. 28, 18) *v. p. 464, 50.* HOR. sat. 2, 1, 82 *sensu ambiguo* (*v. Leonhard, PW. III 1593, 45*). 2, 5, 74 epist. 2, 1, 153. 2, 2, 106 CVRT. 8, 5, 8 (*ex coni.*) MART. 7, 42, 5. 12, 40, 1 ARNOB. nat. 4, 34 AVSON. 395, 5. maledicum: SVET. Iul. 75. mansurum: STAT. silv. 4, 2, 3. medicabile: VAL. FL. 4, 87. meditatum: *v. sub iunct. verb.* melicum: DIOM. gramm. I 502, 13. militare: *v. p. 465, 72.* miserabile: VERG. georg. 4, 514 PRIAP. 68, 15 OV. met. 5, 118. 6, 581 EPICED. Drusi 3. miserandum: MANIL. 5, 559 STAT. silv. 2, 4, 23. miserum: VERG. ecl. 3, 27 (triste, flebile SERV.). mobile: SEN. Ag. 670. modulatum: SVET. Aug. 57 *al.* molestum: AVSON. 326, 4. molle: CIC. fin. 5, 3 CVLEX 35 OV. trist. 2, 349 *al.* mordax: OV. trist. 2, 563. mortale: OV. Pont. 2, 6, 34 (non m.) GERM. 99. mortiferum: HIER. epist. 22, 18 Sirenarum. 54, 13. musicum: VVLG. Ezech. 33, 32. nauticum: PANEG. 2, 12 p. 99, 27. nefandum: SEN. Oed. 246 *Sphingis.* nobile: AETNA 75 STAT. silv. 2, 7, 114. noxium: *v. p. 465, 9.* nuptiale: CATVLL. 61, 12 *al.* obliquum: STAT. silv. 1, 2, 27 (*v. Vollmer ad loc.*). obscaenum: PROP. 1, 16, 10. obscurum: LIV. 25, 12, 8. omnigenum: PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 335, 24. operosum: HOR. carm. 4, 2, 32. orthium: *v. p. 466, 35.* parvum: HOR. epist. 2, 1, 258 MART. 7, 29, 6. 8, 82, 2 CARM. epigr. 712, 31. 1192, 5. pastorale: *v. p. 466, 39.* patrium: VERG. georg. 2, 394 catal. 9, 62 CVRT. 3, 3, 10. 8, 9, 30 INSCR. christ. Leblant 413, 24. perpetuum: HOR. carm. 1, 7, 6 OV. met. 1, 4 STAT. Theb. 7, 289. perplexum: LIV. 25, 12, 8 SIL. 9, 60. pium: CARM. epigr. 986, 1 *al.* plenum: CIC. Tusc. 1, 64. PRIAP. 49, 2 ioci. OV. trist. 5, 1, 42 laetitiae. plumbeum: AVSON. 395, 2 (*opp.* aurea mala). poeticum: AVG. civ. 6, 6 p. 256. pontificium: *v. p. 464, 4.* praeclarum: CIC. Tusc. 3, 46 PLIN. nat. 2, 89 APVL. apol. 102. primaevum: STAT. silv. 5, 3, 136. priscum: AMM. 22, 8, 15. privatum: HOR. ars 91 (*ib.* socco dignum). probrosum: TAC. ann. 4, 31 *al.* profanum: SPART. Did. 7, 10. properatum: OV. Pont. 3, 4, 59. proprium: MANIL. 3, 35. 4, 430. publicum: OV. trist. 5, 1, 23. puerile: STAT. Ach. 1, 240. pulchrum: APVL. flor. 7 p. 24 AVG. civ. 11, 18 p. 485 ISID. vir. ill. 23. rarum: STAT. Theb. 2, 377. regale (*Corneli Severi*): OV. Pont. 4, 16, 9. robustum: PERS. 5, 5. rude: HOR. sat. 1, 10, 66 (*ib.* Graecis intactum). OV. trist. 1, 7, 22 *al.* rusticum: MORET. 29 OV. am. 2, 4, 20 CALP. ecl. 4, 147 SERV. Verg. ecl. 3, 84 PROB. Verg. ecl. praef. p. 324, 17. sacrum: PRIAP. 68, 18 *de Iliade.* PROP. 2, 28, 43 OV. rem. 252 LIV. 39, 18, 3 STAT. silv. 1, 2, 1 SOL. 7, 22 LAMPR. Heliog. 9, 1. saeculare: HOR. carm. saec. *tit. teste* PORPH. *et parte codd.* (SVET. vita Hor. p. 46). salutare: SEN. dial. 10, 9, 2 *al.* sanctum: MART. 7, 17, 3 PLIN. paneg. 92, 3 *v. p. 464, 7.* satyricum: DIOM. gramm. I 502, 13. saxeum: *v. p. 466, 2.* sceleratum: SIL. 9, 266. secretum: MANIL. 5, 335 LVCAN. 1, 599 STAT. silv. 4, 2, 55 MART. 1, 66, 5 *al.* securum: VAL. FL. 4, 87 numeris. sempiternum: AMM. 21, 14, 5. sepulcrale: *v. p. 465, 12.* serium: PLIN. paneg. 54, 2. sociale: OV. epist. 12, 139. sollemne: *v. p. 463, 84 sqq.* SEN. Oed. 498 STAT. silv. 4, 6, 99 PANEG. 4, 10 ALC. AVIT. carm. 5, 704. solutum: SEN. contr. 2, 2, 8. QVINT. inst. 10, 1, 31 quodammodo (*de historia*). spumosum: SCHOL. Pers. 1, 96. stridulum: CLAVD. rapt. Pros. 1, 205. stultum: OV. Pont. 3, 3, 37. suave: TER. MAVR. 2821. suaveloquens: LVCR. 1, 946 -nti -e Pierio (4, 21). sublime: OV. am. 3, 1, 39 *al.* supinum: MART. 2, 86, 1. tantum: PANEG. 4, 15. tenerum: OV. am. 3, 8, 2. tenue: COLVM. 10, 40. tergeminum (*Sirenarum*): STAT. silv. 2, 1, 10. terrificum: NICET. psalm. 3. taetrum: IMP. OPIL. carm. Capitol. Opil. 11, 6. theatrale: HIER. in Ezech. 33, 23 p. 404. togatum (*Lucani*): STAT. silv. 2, 7, 53. tragicum: HOR. ars 220 *al.* triste: DIRAE 54 ELEG. in Maecen. 1, 1 OV. trist. 2, 493 SEN. Oed. 102 STAT. silv. 5, 5, 48 MART. 10, 17, 3 AVSON. 417, 110. triviale: IVV. 7, 55. triumphale: *v. p. 465, 68.* turpe: AETNA 40 sine pignore. OV. trist. 2, 211 PAVL. sent. 5, 4, 15 (*cf.* famosum). valens: *v. p. 464, 59.* varium: VERG. catal. 14, 4 AETNA 582 SER. SAMM. 930 RVT. NAM. 1, 112. venustum: APVL. met. 11, 9. veridicum: AVIEN. orb. 897. verum: OV. fast. 1, 474 PANEG. 4, 16. vetus: OV. trist. 1, 9, 61 FEST. p. 197 FRONTO p. 63, 16 N. GELL. 2, 22, 1. vetustum: PLIN. nat. 35, 58 MACR. sat. 5, 20, 18. victurum (*i. mansurum*): MART. 8, 73, 4. vigilatum: OV. ars 2, 285 fast. 4, 109. vile: TER. MAVR. 1926. vitale: *v. p. 467, 10.* vitiosum: OV. Pont. 4, 13, 18. vividum: MART. 12, 61, 1. vocale: OV. met. 11, 317. vulgatum? SVET. Iul. 49. utile: APVL. flor. 17 p. 82. ψυχρόν: AVSON. 401, 11. *nomina propria:* Aeaeum: *v. p. 464, 72.* Aeneium: LAVS Pis. 230. Aeolium: HOR. carm. 3, 30, 13. 4, 3, 12. Aonium: LAVS Pis. 165. Aratium: CIC. nat. deor. 2, 104 leg. 2, 7. Ascraeum: VERG. georg. 2, 176. Castalium: SIL. 11, 482. Chaldaeum: *v. p. 465, 25.* Chalcidicum: *v. p. 464, 18.* Cumaeum, Cumanum: *v. p. 464, 13 sqq.* Cureticum: CALP. ecl. 4, 96. Cyclopium: *v. p. 468, 80.* Cythalinum? PROP. 1, 1, 24. Daviticum: VEN. FORT. vita Hil. 14, 50. Dorium: HOR. epod. 9, 6. Euboicum: *v. p. 464, 15.* Euripideum: CIC. Tusc. 3, 59. Georgicum (*Vergili*): COLVM.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 5, 10 *al.* Graecum: CIC. Lael. 24 *al. cf.* HOR. sat. 1, 10, 66. Graium: MELA 3, 57. Haemonium: LVCAN. 6, 480. Hecateium: OV. met. 14. 44. Homericum: MELA 2, 104 *al.* Iliacum: HOR. ars 129. Latinum: CIC. nat. deor. 2, 104 HOR. carm. 1, 32, 4 GELL. 2, 22, 2 APVL. flor. 18 p. 91. Maeonium: HOR. carm. 1, 6, 2 *al.* Mantuanum: SOL. 46, 4. Marcianum: LIV. 25, 12, 2. Odrysium: VAL. FL. 5, 439. Orphicum: CIC. nat. deor. 1, 107. Phoebeum: LVCR. 2, 506. Pierium: LVCR. 1, 946 STAT. silv. 5, 3, 44. Pythagoreum: CIC. Tusc. 4, 4. Romanum: LVCAN. 1, 66 PANEG. 3, 16. Stygium: LVCAN. 6, 766. Sabellum: HOR. epod. 17, 28. Saliare: HOR. epist. 2, 1, 86 Numae. MON. Ancyr. 2, 21 *al.* Thessalicum: SEN. Phaedr. 791. Tyrrhenum: LVCR. 6, 381. Vergilianum: EXPLAN. in Don. gramm. IV 486, 8 *al.* *pendet ex nominibus: rerum*: carminis (-um): actus: LIV. 7, 2, 4 CLAVD. carm. min. 30, 19. aestus (*in imagine*): MANIL. 1, 22. amaritudo: PLIN. nat. 36, 12. ars: HOR. carm. 4, 6, 30 epist. 1, 19, 27. auctoritas: COLVM. 7, 3, 9. avocamentum: APVL. apol. 43. auspicium: AVIEN. orb. 10 *al.* austeritas: PORPH. Hor. carm. 4, 9, 7. cantus: AMM. 22, 8, 15. certamen: VAL. MAX. 8, 7 ext. 13. color: OV. Pont. 4, 13, 4. convicium: TERT. anim. 34. dulcedo: VELL. 1, 7, 1 APVL. apol. 9. exilium (*de Archilochi libris exportari iussis*): VAL. MAX. 6, 3 ext. 2. exordium: ZENO 2, 1, 1 *v. p. 466, 80* VEG. mil. 2, 1. finis: FRONTO p. 237, 20 N. fons (*Libethra*): MELA 2, 36. fulgor: VELL. 1, 5, 1. genus: OV. am. 2, 17, 21. hypographum: SVET. vita Verg. p. 61. infamia: PAVL. sent. 5, 4, 15. incondita: LIV. 7, 10, 13. initium: FRONTO p. 157, 16 N. intervallum: PANEG. 4, 15. lectio: SEN. dial. 5, 9, 1. lex: COLVM. 11, 1, 1 MAR. VICTORIN. gramm. VI 114, 21. liber: AVSON. 195, 11 *al.* licentia: SEN. contr. 2, 2, 12 *al.* limes: STAT. Theb. 1, 16. lusus: PRIAP. 1, 1. materia: OV. trist. 2, 70 *al.* mens: AETNA 28. metrum: MAR. VICTORIN. gramm. VI 172, 1. arta necessitas: SEN. epist. 108, 10. nitor: STAT. silv. 2, 7, 81. observatio: QVINT. inst. 10, 4, 115. offa: PERS. 5, 5. opus: PROP. 3, 3, 16 OV. fast. 3, 724 VELL. 2, 36, 2? orbis: PROP. 3, 1, 39. ordo: LAVS Pis. 1 ALC. AVIT. carm. 5, 2. organum: VVLG. II par. 7, 6. pes: SEN. benef. 2, 34, 2. principium: HOR. sat. 2, 6, 22 PRIAP. 68, 18 *al.* qualitas: DIOM. gramm. I 502, 13. relatus: TAC. Germ. 3. sales: PLIN. nat. 35, 4. sententia: SVET. Galba 9. sonus: TAC. dial. 10. species: *nota*: FRG. Cens. 12, 1 DIOM. gramm. I 502, 7. structura: OV. Pont. 4, 13, 4 *al.* sublimitas: QVINT. inst. 1, 8, 5. summa: PETRON. 55, 4. textus: *v. p. 466, 81.* tumultus: VVLG. Am. 5, 23. varietas: QVINT. inst. 10, 1, 95. verba: LIV. 1, 32, 8 VVLG. deut. 31, 30 *al.* BOETH. mus. 4, 3 p. 309, 8 (*opp.* melos ... ipsum). vis: PHAEDR. 3 pr. 3. *personarum*: actor: LIV. 7, 2, 8. ales: HOR. carm. 1, 6, 2. auctor: *v. vol. II p. 1202, 60 sq. et 1210, 76. fem.*: OV. fast. 6, 709. cantator: PAVL. FEST. p. 101. conditor: CVRT. 8, 5, 8. dea: OV. fast. 3, 833 (*Pallas*). deus: PANEG. 4, 10 (*Apollo*). incentor: AVIEN. Arat. 1. inventrix: OV. fast. 6, 709. Laverna: AVSON. 393, 104. lector: CARM. epigr. 112, 10. princeps (*Vergilius*): VELL. 2, 36, 3. repertor (*Phoebus*): OV. rem. 76. scriptor: QVINT. inst. 1, 5, 11. thesaurus (*sc. David*): NICET. psalm. 4 (*ib.* cantorum princeps). *cum attributis per genetivum: auctoris vel canentium*: VARRO ling. 5, 110 (*al.*) Saliorum. CIC. Rab. perd. 13 Tarquinii. Arch. 27 Accii. Rab. Post. 43 poetarum (*passim*). de orat. 1, 245 magistri. nat. deor. 1, 107 Cercopis. Tusc. 4, 4 Appii Caeci. CATVLL. 65, 16 (*al.*) Battiadae. SALL. or. Phil. 3 vatum (*passim*). frg. hist. 1, 101 Homeri. VERG. georg. 4, 565 pastorum (*i. bucolica*). HOR. epist. 2, 1, 69 Livi. 2, 1, 86 Numae. PROP. 2, 3, 22 Erinnes (*ex coni.*). OV. met. 6, 2 Aonidum. *et sic saepe.* LVCR. 1, 731 pectoris eius (*Empedoclis*). AETNA 585 Athenarum. PROP. 1, 3, 42 Orpheae ... lyrae. 4, 6, 32 testudineae -n inerme lyrae. *nota*: OV. met. 12, 157 -a vocum (*opp.* citharae). Ib. 2 Musae ... meae. APVL. flor. 17 p. 82 senectae. *materiae vel qualitatis*: Priami: *v. p. 466, 74.* Nelei: *v. p. 466, 71.* MART. 5, 5, 7 Capitolini . . . -a belli. QVINT. inst. 6, 3, 96 ex tetrastichon Macri -e. IVV. 7, 82 -n amicae Thebaidos. AVSON. 175, 2 supremi . . . honoris. HIER. in Is. 27, 11 p. 367 lamentationis. PRVD. ham. 318 nequitiae. DRAC. Romul. 7, 137 amoris (*i. epithalamium*). PETRON. 2, 8 sani coloris. carmen: *in aliquem, aliquid*: CIC. de orat. 2, 352 (scribere). PLIN. nat. 37, 178 Timaridis. TAC. ann. 4, 31 (probrosum). 6, 39 (factitare) *al.* SVET. Nero 42 GRAN. LIC. p. 13, 10. adversus *aliquem*: TAC. ann. 14, 48 (factitare). contra *aliquid*: PLIN. nat. 28, 29 (*v. p. 465, 1*). de *aliquo*: PLIN. epist. 2, 1, 2 (scribere). SVET. Tib. 28 APVL. flor. 17 p. 82.

pluralis q. d. poeticus difficilis est agnitu, cum quaevis carminis pars, velut liber, stropha, ipsi denique versus 'carmina' recte dici possint; cf. sub I C, Riese ad CATVLL. 65, 16 (mitto haec expressa tibi -a Battiadae, *i. Comam Berenices*). *pro plurali singularis poni posse videtur in his*: CATVLL. 116, 2 CINNA carm. frg. 11 LVCR. 1, 934. 3, 420 VERG. ecl. 5, 14. 55. 63. 8, 12. 68. 9, 21 CVLEX 3. 10 DIRAE 25 MANIL. 2, 151 PETRON. 23, 2 CARM. epigr. 990, 9. 1192, 1 *etc. cf. Bednara, Archiv 14 (1906) 555.* *singularem habes, ubi pluralem expectes:* PROP. 1, 7, 10 hinc cupio nomen -is ire mei. 2, 5, 6 OV. Pont. 4, 16, 12 trist. 2, 87 MART. 14, 189 PORPH. Hor. carm. 4, 9, 7 *cf.* 3, 30, 13 MACR. exc. gramm. V 646, 24.

synonyma: camena, canticum, cantus, incantamentum, incantatio, libellus (PROP. 3, 2, 16), melos (*adde* MAR. VICTORIN. gramm. VI 54, 14), Musa, Pierides (OV. trist. 5, 7, 32), poema, scriptum (PROP. 2, 3, 22), versificatio (DIOM. gramm. I 473, 11), versus (OV. ars 2, 274 trist. 5, 7, 25).

derivata: 1. carminare, carminulum, Carmenta (-es). *Hey.*

2. carmen, -inis *n.* [*cf. c.* carrere. *Th.*]. *vel pecten, quo lana purgatur (cf. Blümner, Technologie I 104; Marquardt-Mau, Privatleben p. 503) vel lana ipsa carminata i. purgata*: CLAVD. 20, 458 quam bene texentum laudabas -a tutus (*seq.* dum tua vellera vitas). *nota lusum duarum vocum* 'carmen': VEN. FORT. epist. (carm. 5, 6). 1 *cum* neque nancisceretur quicquam occasionis ex themate, quod digereretur in poesi et ... nihil velleretur ex vellere, quod carminaretur in -e.

derivatum: 2. carminare. *Meister.*

carmentārius, carmentēs (SERV. auct. Aen. 8, 336), καρμεντία *v.* Carmenta *nom. propr.*

carminābundus, -a, -um *a* 1. carminare. SIDON. epist. 8, 11, 6 *Lampridius orator* in bucolica *materia* vigilax, parcus, -us. *Hey.*

carminātio, -ōnis *f. a* 2. carminare. *cf. Blümner, Technologie I 107.* *lanae pectinatio*: PLIN. nat. 11, 77 in vellera hanc (*lanuginem*) ab iis cogi subigique unguium -e, mox trahi inter ramos, tenuari ceu pectine. *Meister.*

1. carminātor, -ōris *m. a* 1. carminare. PASS. Paul. 8 *Nero Paulum appellat* maleficum . . . impostorem . . . -em (criminatorem, carnitorem *al.*) ... sensuum alienatorem ... mentium immutatorem. *Hey.*

2. carminātor, -ōris *m. a* 2. carminare. *cf. Ruggiero, diz. epigr. p. 115; Blümner, Technologie I 97 et 107.* CORP. XI 1031 haec loca sunt lanariorum carminator(um) sodalici. *huc pertinere videtur*: GLOSS. Plac. V 52, 15 (14, 27) carminatoribus (carenatoribus *codd.*) lanariis, quia cariunt id est carpunt, dividunt (*cf.* carrio). *Meister.*

1. carmino, -āvī, -ātum, -āre *a* 1. carmen. [*francog.* charmer. *M.-L.*] GLOSS. IV 316, 43 -at i⟨u⟩ngit. 136, 13 pangit: -at coniungit aut fungit (*leg.* fingit) in cithara (*cf.* 137, 10. 353, 48. V 384, 30). V 128, 43 panget: -at vel conponit, iungit (*cf.* 230, 27). AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 117 quaero cum quibus poetis in talem incurreris Hippocrenem, ut bimembrem bestiam fingeres, non quidem -ando, sed blasphemando. SIDON. epist. 1, 9, 6 exeras . . . veterem Musam votivum quippiam vel tumultuariis fidibus -antem. 9, 13, 5 vers. 82 date -ata socco, date dicta sub coturno. 9, 15, 1 vers. 25 quotiens ... verba Graia -erit. *de praecantatione*: MARCELL. med. 8, 171 pertractans oculum ter dices: *sequitur incantatio.* item ipso oculo clauso, qui -atus erit, patentem perfricabis et ter carmen hoc dices. 14, 26 idem *incantamentum* dices cumque ter ipsum feceris et -eris, collo dolentis subligabis *phoenicium.* 15, 102 glandulas mane -bis. 28, 74 si iumenta -bis (*ibid.* praecantatio).

derivata: 1. carminator, carminabundus. *compositum*: decarminare. *Hey.*

2. carmino, -ātus, -āre [*a* 2. carmen. *Th.*]. ISID. orig. 1, 38, 4 lanam, quam purgantes discerpunt, -are dicimus (*v.* carrio). GLOSS. ξαίνω. II 377, 19 ξαίνω ἐπὶ ἐρίου. *i. q. pectinare*: VARRO ling. 7, 54 -ari dicitur tum lana, cum ex ea car⟨ri⟩unt (carent *F*), quod in ea haeret. PLIN. nat. 9, 134 lana ... -ata. 19, 18 linum ... -ari. VEN. FORT. epist. (carm. 5, 6) 1 *supra l. 9.* *translate usurpatum esse videtur*: AVG. c. Faust. 32, 6 Iesus per testamentum vetus adnuntiatus nunc dimicat et -at (*i. discernendo legem purgat; var. l.* terminat *b*) docetque pauca eius accipienda esse.

derivata: carminatio, 2. carminator. *Meister.*

carminulum, -ī *n. deminutive a* 1. carmen. VIRG. gramm. epit. 2 p. 8, 1 adulescentula cum poetica metra per versuum -ula (-ola *V*) soffat. *Hey.*

carmonii (VVLG. IV Esdr. 15, 30) *v. nom. propr.*

⌘carnālis, -e *a* 2. caro. GRAMM. suppl. 191, 23 *derivata* quaedam in lis, ut carnalis. GLOSS. II 429, 57 σάρκινος. NOT. Tir. 90, 90. [*it.* carnale, *francog.* charnel, *hisp.* carnal. *M.-L.*] *dubiae significationis*: VARRO Men. 494 vix effatus erat, cum more maiorum ultro -es (NON. p. 86 -es edules. *de sexagenariis depontatis dictum esse suspicatus est Bücheler. fort. i. q. carnifices*) arripiunt, de ponte in Tiberim deturbant.

1 *proprie: e carne constans, animalis*: TERT. adv. Val. 24 -em superficiem postea aiunt choico supertextam (*cf.* IREN. 1, 18, 2 choicum *hominem* ... in sexto dierum dicunt formatum, -em [σαρκικόν] autem in octavo). RVFIN. hist. 3, 28, 5 hostias -es ... iugulandas (ἱερείων σφαγαῖς. *cf.* SACR. Leon. p. 327 -ium victimarum). CAEL. AVR. acut. 2, 10, 65 -i cibo (chron. 1, 4, 131). DRAC. laud. dei 1, 616 nec -e genus minuit fetura creando. VEN. FORT. carm. 11, 9, 10 cum collibus altis undique -i monte (*i. acervo carnis*) superbus apex. *i. q. pinguis, bene carnosus*: GLOSS. III 601, 18 farcim: vermis -is. *in imagine*: ITALA (Aug. doctr. christ. 3, 34, 48) *et* VVLG. II Cor. 3, 3 non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis -bus. RVFIN. Orig. in lev. 7, 7 hi ... qui squamas non habent, velut ex integro carnei sunt et toti -es. **2** *translate apud script. eccl. i. q. corporalis, temporalis, terrenus, libidinosus* (*cf.* TERT. adv. Val. 26 materiali ... id est -i. AVG. mag. 12, 39 ut more auctorum nostrorum loquar, illa *sensibilia* -a, haec *intellegibilia* spiritualia nominamus): ITALA (Aug. civ. 14, 4) *et* VVLG. I Cor. 3, 1 non ... loqui vobis quasi spiritalibus, sed quasi -bus (οὐχ ὡς πνευματικοῖς ἀλλ' ὡς σαρκίνοις). 3, 2 (Aug. civ. 14, 4) -es

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

estis (3, 3. VVLG. Rom. 7, 14 -is sum). Eph. 6, 5 (Aug. c. Faust. 5, 9) servos oboedire . . . d o m i n i s -bus (VVLG. Col. 3, 22. CYPR. epist. 50 patronae suae -i. RVFIN. Adamant. 5, 18 ipsa eius -is domina [σαρκίνης δεσποίνης]). MIN. FEL. 18, 10 quem (*deum*) si p a t r e m dixero, -em opineris (EXPOS. fid. Caspari Anecd. p. 283, 9 sine patre -i *al. adde*: BACHIAR. repar. laps. 7 mater. CASSIAN. conl. praef. 1, 6 parentum. GREG. TVR. Mart. 1, 13 genitorem. PASS. Mar. Iac. 8 p. 56, 13 frater). 32, 6 -bus o c u l i s (HIL. trin. 7, 37 HIER. epist. 59, 1 AVG. civ. 8, 25 CASSIOD. in psalm. 12, 2 *al.* inst. div. 5 p. 1116ᴮ -i lumine. *cf.* TERT. anim. 40 -bus sensibus *al.* RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 172ᴰ -is auditus. PASS. Petr. 15 -es aures). TERT. anim. 38 pubertatem . . . animalem cum -i . . . convenire. bapt. 7 baptismi -is actus (ieiun. 16 sacrificiorum -ium. HIER. epist. 59, 3 -es . . . caerimoniae). ieiun. 2 -ium c o m m o d o r u m (*cf.* HIL. in psalm. 118 nun 9 nobilitas -is. AVG. civ. 15, 22 bonum. 17, 7 felicitatem. *ibid.* beatitudo. SVLP. SEV. epist. app. 2, 12 -ia ornamenta et terrena. CASSIOD. in psalm. 33, 3 utilitas). TERT. adv. Marc. 5, 10 -em et corporalem . . . r e s u r r e c t i o n e m (*cf.* resurr. 35), quam per -a et corporalia exempla commendat. *ibid.* operatio. *ibid.* o p e r u m (HIL. myst. p. 7, 8 RVFIN. hist. mon. 31 p. 457ᶜ. *cf.* Adamant. 5, 22 actibus). 5, 17 p. 637, 1 -i v i t i o (GAVDENT. serm. 15 CASSIOD. in psalm. 24, 1 *al.*). *cf.* MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1240ᶜ d e s i d e r i i s -bus et materialibus (HIL. myst. 12, 21 VAL. CEM. hom. 19, 1 *al.* concupiscentiae: PRISCILL. tract. 10, 140 AVG. civ. 1, 9. 18 *al.* PRISCILL. tract. 1, 35 -ium luxuriarum. AVG. civ. 17, 20 voluptatis *al.* 19, 4 libidines *al.* 21, 16 delectatione [CASSIOD. in psalm. 12, 5]. gen. c. Manich. 2, 19, 29 voluntate. *ibid.* gaudiis). CYPR. epist. 4, 4 circumcisio -is. NOVATIAN. trin. 15 p. 911ᴮ -em . . . Christi n a t i v i t a t e m (LACT. inst. 4, 13, 4 in secunda vero *nativitate* -i ἀπάτωρ fuit. HIL. in Matth. 1, 1 in -i ortu. RVFIN. apol. Orig. 1 p. 555 adventum -em. hist. 3, 20 de -i genere. AVG. civ. 2, 29 -em originem. 14, 21 fecunditatem. *ibid.* -es . . . fetus. 15, 17 -es . . . generationes. 16, 16 de -i . . . semine. 18, 32 -is cognationis. TYCON. 3 p. 27, 16 de affectu -is necessitudinis. ALC. AVIT. carm. 2, 30 -is copula sexus. VICT. VIT. 2, 29 -is pietas. POMER. 3, 24, 1 -i pietate commoti). MAR. VICTORIN. homous. 1 errore -i. HIL. in Matth. 27, 9 *Iudaei* populus totus -is (LVCIF. non conv. 1 p. 39 AVG. civ. 18, 45 *al.*). trin. 4, 14 quod creatum in nobis atque -e est. ZENO 2, 20 p. 458, 4 -e hoc indumentum (*i. corpus. cf.* HEGES. 5, 53, 1 anima . . . -i adhaeret consortio. PRVD. perist. 2, 487 vinculi -is. AVG. civ. 15, 7 pars . . . -is. serm. 36, 10, 10 -i domo). LVCIF. non conv. 2 p. 5, 6 -e adulterium (11 p. 24, 28 -i fornicatione). FILASTR. 8, 1 -is observantia (AVG. c. Pelag. 3, 4, 10 observatione -i. epist. 196, 3 sabbati -is vacatio). 75, 2 -em vanitatem (AVG. civ. 13, 23 corruptionem. serm. 15, 8, 8 infirmitas. serm. ed. Mai 21, 2 necessitas fragilitatis -is). SCHOL. Pers. 2, 62 ambitionibus . . . -bus (OROS. apol. 15, 2 -i arrogantia). VVLG. Esth. 14, 10 -em regem. Iudas 23 eam quae -is est maculatam tunicam (τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα). II Cor. 1, 12 in s a p i e n t i a -i (AVG. in psalm. 103 serm. 1, 2 nebula -is cogitationis. SALON. in eccles. p. 1006ᴮ -is et dissoluta cogitatio *al.*). II Cor. 10, 4 a r m a militiae nostrae non -ia sunt (AMBR. off. 1, 37, 185. AVELL. p. 182, 9 certamen nostrum non -e est). Hebr. 7, 16 secundum legem mandati -is (κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 63ᶜ ad exteriorem et -em v i r u m (AVG. serm. ed. Mai 153, 1 in homine -i. ISID. sent. 3, 43, 4 rudibus populis seu -bus. 3, 43, 5 adhuc exterioribus hoc est -bus). PAVL. NOL. epist. 5, 2 -em in nobis substantiam (CASSIOD. var. 10, 30, 1 *elephanti* solent in -i substantia supra millenos annos vivere). 7, 3 votis -bus. 44, 5 -es inimicitias (AVG. civ. 5, 18 ab inimicis -bus). AVG. civ. 10, 20 promissa -ia (10, 25 -es . . . terrenasque promissiones). 11, 28 -em vitam (14, 2 EVSTATH. Bas. hex. 8, 1 p. 945ᶜ *al.*). 12, 24 -i consuetudine (serm. ed. Mai 6, 1 condicio. SEDVL. carm. pasch. 1, 308 lex). civ. 16, 34 nec haeretici nec Iudaei -es (*opp. christiani*). 20, 7 -bus epulis. 20, 21 -es mille annos (*i. temporales*). epist. 126, 7 *Thagastensis ecclesia* -is patria mea est. mus. 6, 1, 1 a -bus litteris duce ratione avellerentur (CASSIAN. inst. 8, 3 -i et pingui secundum litteram significatione). GAVDENT. serm. 5 -ium pedum. CASSIAN. inst. 10, 12 non gladio -i eos addicens, sed auctoritate sancti spiritus. CLAVD. MAM. anim. p. 113, 3 -es formas. OP. imperf. in Matth. 3 p. 654 iudicia -ia et terrena. VEN. FORT. Mart. 2, 320 cum sua -is raperetur ad astra figura. CASSIOD. in psalm. 72, 22 -is aemulatio. GREG. M. moral. 2, 65 -a corda perscrutari *solet diabolus*.

masc. subst. **carnālis,** -is: HIL. in Matth. 10, 7 omnis sermo eius -bus tenebrae sunt. AMBR. hex. 6, 6, 39 in -bus . . . *deus* non permanet. MAXIMIN. c. Ambr. 114 a -i spiritales . . . iudicari non posse. PS. RVFIN. in psalm. 2, 8 dominus . . . -es confringit. AVG. in psalm. 9, 2 multitudinem imperitorum et -ium. civ. 10, 24 -es, infirmi. 16, 24 -es inter se dividuntur. *ibid.* de -ium divisione. GREG. M. moral. praef. 14 *uxor Iob* vitam -ium designat. *i. q. paganus*: CYPR. sent. episc. 5 cum -bus in iudicio domini damnari. *neutr. plur.* **carnālia,** -ium: TERT. anim. 58 *anima* et in -bus prior est, quae concipit. bapt. 5 -ia in figuram spiritalium antecedunt (adv. Marc. 4, 9 per -ia spiritalia significantem. LACT. inst. 4, 17, 21 ut per -ium figuram spiritalia noscerentur). ieiun. 3 -ium appetitionem, spiritalium recusationem. orat. 1 omnia de -bus in spiritalia renovavit. adv. Prax. 27 sed et spiritus -ia et caro spiritalia egisset ex translatione aut neque -ia neque spiritalia, sed tertiae alicuius formae ex confusione. VVLG. Rom. 15, 27 in -bus ministrare (ἐν τοῖς σαρκικοῖς). I Cor. 9, 11 magnum est, si nos -a vestra (τὰ σαρκικά) metamus? (HIER. epist. 125, 11). HIER. epist. 100, 16 *virtus* praeferens -bus spiritalia. in Matth. 1, 1 p. 21ᴮ a -bus (*i. -i nativitate*) . . . coepit, ut per hominem deum dicere incipiamus. RVFIN. Adamant. 5, 22 -ia sapiunt (Orig. in exod. 2, 1. *cf.* PACIAN. bapt. 6 p. 1092ᴰ -ia cogitare). AVG. civ. 7, 3 ista -ia. PROSP. in psalm. 102, 3—5 ut spretis et abiectis -bus atque terrenis spiritalia et caelestia concupiscat. CASSIOD. in psalm. 46, 4 contigit, ut Iacob felici commercio -ia (*i. lenticulum*) offerret, quatenus spiritualia conquirere potuisset. *neutr. sing. cf.* GLOSS. II 529, 51 -e σάρξ: TERT. adv. Marc. 5, 19 *commutare* -e pro spiritali. RVFIN. hist. mon. prol. nihil terrenum, n i h i l -e cupiunt (nihil -e: APRING. in apoc. 4, 2 PASS. Barth. 134, 11 Thom. 142, 15). APRING. in apoc. 4, 1 ut non -e hostium sentiamus, vocem . . . tubae consimilem fecit.

s y n o n y m a: corporalis, creatus, exterior, materialis, mortalis, rudis, temporalis, terrenus. *o p p o s i t a*: aeternus, caelestis, spiritalis.

d e r i v a t u m: carnalitas.

adv. **carnāliter:** ITALA Gal. 4, 23 (Tert. adv. Marc. 5, 4 Tycon. 3 p. 13, 14) qui de ancilla -r (κατὰ σάρκα, VVLG. secundum carnem) n a t u s est (COMM. apol. 281. 403 *al.* TERT. carn. 20 -r ut ex virginis carne. *cf.* adv. Marc. 3, 18 Christus a Iudaeis, -r fratribus). TERT. anim. 11 in carne -r agenti. bapt. 7 in nobis -r currit unctis. orat. 6 -r admittitur ista vox *scripturae* (ITIN. Silv. 46, 2 scripturas . . . exponens -r. AMBR. fid. 5, 11, 135 ne totum -r credant. HIER. tract. in Marc. p. 351, 16 -r lego. p. 381, 21 videns -r. in Matth. 10, 41 p. 68ᴰ -r prophetas intellegentes. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 64ᴰ vitiose et -r advertentes [CASSIOD. in psalm. 30, 16 legem dei non spiritualiter, sed -r advertere]. PRVD. apoth. 368 -r cernens. AVG. c. Adim. 2 -r observari. civ. 20, 14 si -r cogitetur. CLAVD. MAM. anim. p. 29, 18 -r humanitusque sapientibus. ISID. sent. 3, 12, 1 qui -r verba legis percurrit). TERT. resurr. 11 -r vivit (HIER. epist. 54, 9 AVG. civ. 22, 29 *al.*). IREN. 1, 30, 9 c o i s s e . . . -r et generasse Cain (OPTAT. 6, 4 p. 151, 15 -r nubunt. PS. RVFIN. in Os. 1, 2 conubium illud -r opinantur impletum). CYPR. eleem. 17 dum in opere salutari -r vita contemnitur, spiritaliter anima servetur. MAXIMIN. c. Ambr. 55 et -r et spiritualiter ut filium suum in fide educavit. HIER. epist. 120, 12 p. 848 quicquid in priori populo -r factum est (CASSIOD. in psalm. 80, 3 quod hodieque -r faciunt *Iudaei*). AVG. civ. 14, 5 animam -r appetit et carnem -r fugit. 17, 7 Iesu . . . non -r, sed spiritaliter regnaturo. 18, 28 istos . . . -r Israelitas. 21, 26 humano more -r diligendo Christo (*ibid.* amat -r. LEO M. serm. 70, 5 -r cupiunt). serm. 4, 16 -r . . . moritur (ISID. sent. 3, 28, 5). 9, 6 sabbatum -r Iudaei celebrant. 91, 6, 7 *Paulus* reliquit et matrem Synagogam, de qua -r natus est (in psalm. 85, 22 paganae filius -r. ISID. sent. 3, 21, 5 proximis . . . -r praestatur, quod extraneis pie impenditur.

ᴹ**carnālitās,** -ātis *f. a* carnalis. *i. q. corporalitas, carnalis cogitatio, libido*: RVFIN. in psalm. 2, 8 per iustitiae rectitudinem in eis -em destruit, mentis elationem conterit. 49, 12 secundum -em tuam dicta sunt (AVG. in psalm. 49, 19 *al.*). 71, 10 -em suam rationabiliter regendo. AVG. in euang. Ioh. 10, 4 pro eius -e et corde adhuc lapideo. in psalm. 137, 7 remove -em. *saepius.* serm. 267, 2, 2 -as vetustas (*i. vetus testamentum*) est, gratia novitas est. EVCHER. instr. 1 p. 121, 5 quarta *virgo stulta* -as, quinta infructuosa. ALC. AVIT. c. Arr. 30 p. 14, 16 praeventus -e peccat. c. Eutych. 1 p. 18, 35 mentes -e depressas (APRING. in apoc. 1, 10). epist. 4 p. 31, 27 fluxum -is obscaenae (*i. sanguinis menstruationis*) tactu fideliter medente restrinxit. 18 p. 50, 15 -is cumulum rebellionis augmentum *al.* ISID. sent. 3, 21, 5 -is affectum. *plur.*: AVG. civ. 14, 2 postremo sicut -es, ut ita dicam, si quis audisset, non dubitaret, carni tribuere, ita nemo dubitat animositates ad animam pertinere.

carnārius, -a, -um *a* 2. caro. *adi. usus non legitur.* **1** *subst. masc.* c a r n ā r i u s, -ī: MART. 11, 100, 6 amicam nolo mille librarum -us sum (*i. amator puellae bene carnatae*), pinguiarius non sum. **2** c a r n ā r i a, -ae *f.*: VARRO ling. 8, 55 taberna, . . . ubi caro venit, -a. **3** c a r n ā r i u m, -ī *n.* (-ius, -ī *m.* GLOSS. *v. l. 68. 69*): *locus (cella, uncus), quo carnes condebantur (v. picturam Pompeianam apud Daremberg-Saglio II 925)*: GLOSS. II 355, 4 -us: κρεμαστὴρ κρεῶν. 571, 37 -us: rota vel domus, ubi caro conditur (III 498, 56 krenastrus -us, *fort.* κρέμαστρος). GLOSS. -um: κρεμάστρα, κρεμαστήριον, κρέμαστρον (II 529, 18 creothetes, *fort.* κρεοθήκη). II 355, 12 κρεῶν ὁ τόπος. 571, 9 domus turricula, in qua conduntur carnes. III 204, 58 κρεάγρα. *huc fortasse referenda sunt*: GLOSS. III 355, 3 c a r n a l i u m: κρεμάστρα. 24, 1 carnaplum: κρεάγρα. [*it.* carnajo, *francog.* charnier, *hisp.* carnero. *M.-L.*] PLAVT. Capt. 914 deturbavit totum cum carne -um. Curc. 324 in -o fortasse dicis *esse carnes enumeratas.* Pseud. 198 nisi -a tria gravida tegoribus onere uberi hodie mihi erunt. CATO agr. 13, 1 -um unum, scalas duas. 14, 1 cellas familiae, -a tria, orbem. 162, 3 suspendito in -o (VARRO rust. 2, 4, 3 COLVM. 12, 55, 3). LVCIL. 79 ut lurcharetur lardum et -a fartim (-a l i a *cod. Harl. Nonii p. 11*). VARRO Men. 12 dum recentes musteos in -o fluitare suspiciunt *pueri*. 263 cellae, claves, claustra, -a, dolia. rust. 1, 54, 2 alia *uva*, quae in aream (aram *cod.*) in -um escendat. MORET. 55 non . . . suspensa focum iuxta -a . . . vacabant. PETRON. 95 furca de -o rapta. 135 pannum de

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o detulit furca. 136 sinciput in -um furca reponit. PLIN. nat. 18,227 puleium in -is florere (19,160). 19,57 ubi indiligens esset hortus, quippe e -o et macello vivendum esse. MARCELL. med. carm. 34 prome, ... quod viride hortus habet vel quod -a siccum. *in imagine de ludo gladiatorio*: PETRON. 45,6 ferrum optimum daturus est, sine fuga, -um in medio, ut amphitheater videat.

carnātio, -ōnis *f.* [*cf. c.* carnatus. *Th.*]. CAEL. AVR. chron. 1, 4,113 est ... semper gravabilis -o (πολυσαρκία).
composita: concarnatio, incarnatio.

carnātōrium, -ī *n. cf. c.* carnatus. GLOSS. Plac. V praef. p. V l. 11 ut alimones meis -is (*fort. i. q. cibis carnalibus*) quam censiones extetis.

carnātus, -a, -um [*a* 2. caro. *Th.*]. [*corruptum videtur*: ITALA Ezech. 24,4 (Wirc.) crus et umerum et -a (*fort. i. q. carne privata?* excarnata *coni. Skutsch, recte ut videtur*) ab ossibus (σκέλος καὶ ὦμον ἐκσεσαρκισμένα ἀπὸ τῶν ὀστῶν, VVLG. electa et ossibus plena]. ZENO 2,6,2 *Christus* -us (*i. cum corpore*) ascendit in caelum. CAEL. AVR. chron. 1,4,95 -um corpus ostendit (εὔσαρκον).
compos.: excarnatus? *v. l. 14.*

ˣ**carneus,** -a, -um *a* 2. caro. **1** *i. q. carnosus; de ipsa carne*: VEN. FORT. carm. 11,10,4 -a dona (*de eulogiis transmissis*). EVG. TOLET. carm. 7,4 grandescit corporis auctu, -a fit moles *vorax*.
de aliis rebus: ITIN. Anton. Plac. rec. A 42 in pelago ipso ... est insula modica petra viva, in qua pendent digiti molles ut -i in modum dactalorum, qui fundent unguentum, quod oleum petrinum appellant. CASSIOD. var. 12,4,4 ut dicas esse *vinum* aut -um liquorem aut edibilem potionem (*cf. p. 480, 54*). *in imagine*: ITALA (Aug. c. Faust. 15,4 grat. 16,32 *al.*) *et* VVLG. Ezech. 11,19 (*cf.* Ezech. 36,26) auferam eis cor lapideum et dabo eis cor -um (EVCHER. instr. 1 p. 87,16 -i significatione cor molle ostendit et docile). RVFIN. Adamant. 5,27 manebunt ... cordis -ae tabulae (LEO M. brev. fid. Migne 13,663ᴬ ascensionem domini in -is tabulis, id est in cordibus discipulorum. *cf.* ITALA II Cor. 3,3 *p. 474,76*). RVFIN. Orig. in lev. 7,7 hi ... qui squamas non habent, velut ex integro -i sunt et toti carnales, qui deponere nihil possunt.

2 *sensu latiore apud script. eccl. i. q. corporeus, terrenus*: TERT. adv. Marc. 3,11 Christus nascibilis ac per hoc -us (resurr. 2 *al.*). 5,14 missum filium ..., ut peccati carnem simili substantia redimeret, id est -a, quae peccatrici carni similis esset, cum peccatrix ipsa non esset (HIER. epist. 36,16 -um salvatoris adventum *al.*). NOVATIAN. cib. Iud. 5 nec enim -us deus est. VVLG. II par. 32,8 bracchium -um. Iob 10,4 oculi -i (AVG. in psalm. 133 serm. 2,11 *al.* de duab. anim. 3 -is luminibus. *cf.* HIER. tract. in psalm. 93 p. 132,11 auris -a. hom. Orig. in Ezech. 3 p. 951 -i intellectus. in Ezech. 8,27 p. 319 -os sensus. MAX. TAVR. c. Iud. p. 805ᴬ -o et culpabili sensu *al.* PAVL. PETRIC. Mart. 4,46 -a ... sententia. OP. imperf. in Matth. 15 p. 717 non cuius facies -a deum quaerit). HIER. hom. Orig. in Ezech. 3 p. 905 voluptatis -ae. in Nah. 1 p. 549 -i Iudaei. tract. in psalm. 127 p. 238,2 hoc vinum -um non laetificat cor hominis. RVFIN. Orig. in psalm. 38 hom. 2,8 quod ... crassescat et, ut ita dicam, -a efficiatur anima peccatoris, indicatur ex eo, quod scriptum est. PRVD. apoth. 370 lex -a (PAVL. NOL. carm. 21,171 *al.*). PAVL. NOL. carm. 16,205 sitis -a. epist. 12,10 conversationis terrenae et -ae labe pollutus. 41,2 -os tactus et amplexus illicitos. AVG. conf. 10,42,67 -o corpore (MAXIM. eleg. 1,86 -a membra). serm. ed. Mai 3,1 anima, quae intra -os fragiles parietes habitas (PASS. Desid. 18 -am materiem anima deserens). PS. AVG. serm. 119,3 -a prole. PROSP. epigr. 26,4 proelia divinus -a vincat amor. CASSIOD. in psalm. 105,15 -a beneficia. 115,4 -am fragilitatem. GREG. M. moral. 2,8 *Satan* nulla est -a natura vestitus.
masc. subst. **carneus,** -ī *i. q. homo carnalis*: MAR. VICTORIN. ad Iust. 3 in caelo ..., ubi -us nullus est. HIER. epist. 84,9 appellant nos -os, quod non recipiamus ea, quae spiritus sunt. in Gal. 6,1 p. 426ᴰ iurgium esse inter spirituales et -os. CASSIOD. in psalm. 129,7 *misericordia* potest ... facere ... ex -o angelis similem. *neutr. subst.* **carneum,** -ī: IREN. 1,5,6 corpus ... a limo et -um (τὸ σαρκικόν) a materia.
synonyma et iuxta posita: carnalis, culpabilis, fragilis, terrenus. *opp.*: spiritualis.
compositum: incarneus.

? cytisum, quod Graeci aut zeas aut **carnicin** (*sic AR, om. S*, -ui, -um, καργονμ *alii codd. rec.*, καρνίκην *J. G. Schneider*) aut triphارim vocant COLVM. arb. 28,1. *Schneider ad l. confert* HESYCH. κάρνος· φθείρ, βόσκημα, πρόβατον. *simili modo Graeci nomen, quod cytiso indebatur, a vocabulo ἀρήν traxerunt. cf.* HESYCH. ἀ⟨ρ⟩νό⟨φυλλ⟩ον· κύτισον.

carnicula, -ae *f. a* 2. caro *deminutive*. PRISC. gramm. II 209,5 ab eo ..., quod est carnis carnicula debet esse. GLOSS. II 354,58 κρεάδιον. *v. etiam s. v.* carquila.

carnifer, -a, -um *cf. c.* 2. caro *et c.* ferre. *i. q. corpore praeditus*: IGNAT. ad Smyrn. 5,2 dominum ... meum blasphemat, non confitens ipsum -um (σαρκοφόρον). CORIPP. Iust. 4,354 *pietas Augusta* sic punit iniquas carniferas (*Mommsen*, carne veras *M*) animas (*i. animas viventes in terra*), ut mortis poena ⟨perennis⟩ non maneat, breviusque luant.

ˣ**carnifex,** -ficis *m.* [*cf. c.* 2. caro *et* facere. *Th.*]. DON. Ter. Hec. 441 -es dicti, quod carnes ex homine faciant (ISID. orig. 10,49 quod carnem efficiat). GLOSS. δήμιος. II 97,47 δήμιος, σαρκοβόρος. 572,20 occisor. V 531,32. *v. l. 76. inde a* NAEVIO. *de forma cf.* PRISC. gramm. II 25,23 carnufex antiqui pro carnifex. *ita* PLAVT. *cod. A*: Poen. 1302 Pseud. 707 Rud. 778 (carnifex: Persa 547 Poen. 369).
de genere: GRAMM. suppl. 119,14 duorum generum ut hic et haec -x (*v. p. 479,28 sqq.*). *de neutro cf. p. 479,49; de vi adiectiva v. p. 479,33 sqq.*

1 *occisor*: **a** *qui supplicium sumit de condemnatis, tortor* (*praecipue de servo publico cf. Hitzig, PW. III 1599*): NAEV. com. 13 -em cedo. PLAVT. Asin. 311 omnes de nobis -um concelebrabuntur dies. Bacch. 688 ad -em rapiet (Poen. 369). Cist. 384 -is angiporta. Capt. 597 te ... pix atra agitet apud -em (*cf.* LVCR. 3,1017 verbera, -es, robur, pix, lammina, taedae. DAMAS. epigr. 32,1 *infra l. 55*). 1019 ad -em dabo (GLOSS. V 531,33 -i dandus: puniendus. *cf.* PLAVT. Poen. 1302 -i dabo. Rud. 857 ad -em traderent. CIC. Verr. 6,125 ut ... -i Sextio dederetur. Rab. perd. 12 -i tradidit *al.*). PLAVT. Pseud. 950 -x me accipito. Rud. 322 ad -em est aequius quam ad Venerem commeare. 778 promisimus -i aut talentum magnum aut hunc hodie sistere. CIC. Quinct. 50 bonorum emptores ut -es *conveniunt* ad reliquias vitae lacerandas (*cf. in imagine de bestiis*: PETR. CHRYS. serm. 118 p. 523ᴮ ad unum corpus hominis innumeros -es a se vermes dedisse proclamat *mors*. 163 p. 629ᴮ *corvus*, -x nequissimus, exanime grassatur in corpus, laniat). CIC. Verr. 6,14 -e internuntio. 6,113 -is voltum et manum (OV. Ib. 165 VAL. MAX. 6,9,13. 7,2 ext. 2. 9,12,6 TAC. ann. 6,39 *al.*). Verr. 6,118 -x praetoris. Rab. perd. 10 me in consulatu meo -em de foro ... sustulisse. 11 -em ... adhiberi (SEN. contr. exc. 8,1 QVINT. decl. 315 p. 241,6). 16 -x ... et obductio capitis (AMM. 14,7,21). har. resp. 35. Planc. 41 ad -es veniremus (SEN. contr. 2,5,3). Phil. 11,7 ponite ... ante oculos ... eculeum tortorem -emque Samiarium (SEN. contr. 7,8,1 proponite vobis ... -em, securim). 11,8 -um cruciamenta. OV. trist. 3,11,37 -i fortuna potest mea flenda videri. LIV. 3,57,3 deorum hominumque contemptor, -bus non lictoribus stipatus. 6,17,5 in tenebris obnoxiam -is arbitrio ducere animam (*cf. p. 479,16*). MANIL. 5,625 -is ... imago (APVL. met. 3,1 -em imaginabundus. *cf.* QVINT. decl. 247 p. 14,13 mentionem -is). SEN. contr. 7,2,3 -x te culleo insuisset. SEN. dial. 9,11,9 quod regnum est, cui non parata sit ruina ... et dominus et -x. 9,11,11 ex eo nihil superfuit, quod -x traheret (FLOR. epit. 3,21,14 Numitorem ... unci traxere -um *al.*). epist. 24,14 turbam -um (AMBR. in psalm. 118 serm. 15,18 -um pompa). CVRT. 6,10,33 tibi -x spiritum adimet. 8,2,2 -is ministerium (CALP. ecl. 1,61 -um ... opus. LACT. ira 3,2 -is officium. HIER. adv. Rufin. 3,3 -um officina). QVINT. inst. 5,10,59 non ... si traditum sibi eum (*tyrannum*) -x occideret, tyrannicida dicatur. decl. 305 p. 197,14 sume -is animum. 309 p. 217,28 securis ... -is (*cf.* AVG. epist. 153,16 ungulae -is. SIDON. epist. 1,7,12 laqueum ... -is). TAC. ann. 5,9 *filiam Seiani* a -e laqueum iuxta compressam. 6,29 metus -is (MIN. FEL. 37,1 horrorem -is). 14,48 -em et laqueum pridem abolita. SVET. Tib. 54 ei -x ... missus. 61 virgines ... vitiatae prius a -e, dein strangulatae. Claud. 15 -em ... acciri. LACT. inst. 4,26,32 necessarium -es non putaverunt ossa eius suffringere. FIRM. math. 3,5,26 praepositi -um (PASS. Petr. 12 magistros -um. *ibid.* ministros -um). DAMAS. epigr. 27,2 -umque vias pariter tunc mille nocendi vincere quod potuit. 32,1 verbera -is flammas tormenta catenas vincere Laurenti sola fides potuit. PANEG. 12,19 satellites atque adeo -es. AMM. 19, 21,1 ex eculeo vel -e quaestum fructumque captabat. PASS. Mar. Iac. 5 p. 51,15 per stationarium militem, iustorum piorumque -em. VAL. CEM. hom. 16,4. 17,4 sustinuisse -em. *idem contemptui habebatur*: CIC. Rab. perd. 11 funestari contionem contagione -is veto. 15 -*em* non modo foro, sed etiam caelo hoc ac spiritu censoriae leges atque urbis domicilio carere voluerunt. CATVLL. 97,12 aegroti culum lingere -is. PAVL. FEST. p. 64 -is loco habebatur is, qui se vulnerasset, ut moreretur. SEN. contr. 1,3,1 -is manu incesta (PLIN. epist. 4,11,9 cum ... ei manum -x daret, aversata est). 9,2,3 etiam -es cenaturi abluunt. 9,2,22 cena sine -e. COLVM. 1 praef. 3 pessimo cuique servorum, velut -i. MART. 2,61,4 miseri meruit taedia -is. IVV. 8,175 permixtum nautis et furibus et fugitivis, inter -es et fabros sandapilarum. TERT. resurr. 16 p. 46 frictricis vel archigalli vel gladiatoris aut -is. HEGES. 3,17 l. 142 moriar ut Hebraeus, non ut latro, non ut -x, non ut hostis. *inde convicii loco*: PLAVT. Amph. 376. 422 quid me captas -x. 518 -x, non ego te novi. 588 Asin. 482. 697. 892. Bacch. 785 etiam, -x minitare? 876 ut subblanditur -x. Merc. 618 excrucia, -x, quandoquidem occepisti semel. Most. 1114 Persa 547. 747. Pseud. 707 ut paratragoedat -x. Rud. 882. TER. Andr. 183 -x quid loquitur (GLOSS. V 531,32 expurcus lictor. DON. *ad l.* aut excarnificans dominum aut ipse dignus -e, ut caro fiat, id est lanietur). 852 Ad. 363. 777. Eun. 670 os ut sibi distorsit -x. TVRPIL. com. 101 ut fastidit -x. CIC. Pis. 11 haec sunt, o -x, in gremio sepulta consulatus tui. SEN. contr. 10,4,5 si illis temporibus iste -x apparuisset, conditorem suum Roma non habuerit. *nota*: 10,5,10 sic iste -x (*Parrhasius pictor servum tortum pingens*) colores temperat. **b** *sensu latiore i. q. interfector, deinde is, qui necem alicuius faciendam curavit*:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

MANCIA or. frg. Val. Max. 6, 28 indemnati sub te -e occidissent. VAL. MAX. 4, 1, 15 -es sanguinis sui. SEN. dial. 4, 33, 6 perierat alter filius, si -i (*i. Caligulae*) conviva non placuisset. 6, 20, 4 Aegyptium -em (*i. interfectorem Pompei*). 9, 5, 1 coibat cotidie -um triste collegium (*triginta tyrannorum*). FRONTO p. 42, 17 N. -x quidam Herodes in hac causa est constituendus. FIRM. math. 1, 7, 31 a nefario patriae -e (*i. Sulla*). VVLG. II Macc. 7, 29 non timeas -em (δήμιον) istum (*i. regem Antiochum*). *de bestiis*: EVSTATH. Bas. hex. 9, 5 p. 961C non facile deleretur genus earum a -bus expensum feris.

2 *cruciator, perditor*: **a** *de hominibus*: TER. Andr. 651 meus -x (DON. *ad l.* in me -x, qui me torserit). CIC. Verr. 2, 9 crudelissimum -em civium sociorumque. 6, 129 me suam salutem, te suum -em appellans. OV. am. 2, 3, 36 simulet lacrimas -emque vocet. LIV. 2, 35, 1 eum sibi -em novum exortum. 2, 56, 8 non consulem, sed -em ad vexandam et lacerandam plebem. 42, 23, 10 sub acerbissimi -is (*Massinissae*) arbitrio spiritum ducere. SEN. contr. 10, 5, 4 crudelis ille Graeciae -x (*Philippus*). SEN. dial. 5, 15, 3 non adhortabimur ferre imperia -um. PLIN. paneg. 90 spoliator et -x. APVL. met. 8, 1 sic ille nequissimus -x (*coquus*) contra me manus impias obarmat. LAMPR. Comm. 18, 4 hostis deorum, -x senatus, hostis deorum, parricida senatus. FIRM. err. 27, 1 perditus -x (*i. diabolus*). GILD. Brit. 29 chron. III p. 42, 19 animae propriae -x. SALV. eccl. 3, 95 isti *deceptores* sunt -es ac tortores tui. *in convicio de medico*: PLIN. nat. 29, 13 vulnerarium eum (*Archagathum*) fuisse egregium . . . mox a saevitia secandi urendique transisse in nomen -em et in taedium artem omnesque medicos. PS. QVINT. decl. 8, 19 accipit -x ille telum. **b** *de rebus*: PLIN. nat. 28, 39 fortuna gloriae -x. NOVATIAN. cib. Iud. 6 -es salutis, ventrem et gulam. PANEG. 12, 43 ipsa sibi -x conscientia est. DON. Ter. Andr. 937 duo -es futurarum rerum: spes et metus. HEGES. 5, 18, 1 quibus . . . vehementior -x fames. *nota*: AVG. serm. ed. Mai 108, 1 assit accusatrix cogitatio, testis conscientia, -x timor.

adiective m. et f.: PLIN. nat. 7, 43 -x animus. MART. 11, 84, 10 -em avem. 12, 48, 10 -es . . . pedes. ARNOB. nat. 1, 65 quae libido tam -x. LVCIF. reg. apost. 6 p. 50, 6 spiritus tuus in corpore illo -e sit manens. Athan. 1, 4 p. 71, 30 ad gladium putasti tendendam -em dexteram tuam. moriend. 3 p. 290, 19 si in hoc iustitiae agone tua -e manu nobis contingat pro dei iugulari filio. CLAVD. 15, 178 -es epulas. BACHIAR. repar. laps. 16 ut manu -is voluntatis per abstinentiae poenam costarum compago nudata visceribus sit. PLIN. VAL. 1, 56 nec -em medicum patiaris. SEDVL. carm. pasch. 5, 205 inter -es sancto pendente (*Christo*) latrones. DRAC. Orest. 148 -is nati. 721 -es frangant membra secures. Romul. 5, 66 -es flammas.

synonyma et iuxta posita: cruciator, dominus, gladiator, hostis, ianitor carceris, latro, lictor, miles, parricida, satelles, sicarius, spoliator, tortor. *opposita*: consul, iudex, salus.

derivata: carnifico, carnificina, carnificus, carnificius.

carnificātor, -ōris *m.*, **carnificātrīx,** -īcis *f.* *a* carnifico. CHAR. gramm. I 50, 4 sunt quaedam verba, quae ex se trium generum nomina creant . . . sic carnificator et carnificatrix et carnifex.

carnificīna, -ae *f.* [*a* carnifex. *Th.*]. **1** *proprie i. q. officium carnificis, cruciatus, tormentum sim.*: PLAVT. Capt. 132 vel -am hunc facere possum perpeti. Cist. 203 credo ego amorem primum apud homines -am commentum. CATO or. frg. 9 dolores atque -as. CIC. Tusc. 5, 78 *Aegyptii* quamvis -am prius subierint, quam ibim . . . violent. SVET. Tib. 62 -ae . . . locus. APVL. met. 4, 24 sub incerta salutis et -ae laniena. 7, 27. 8, 28 pausam -ae dedere. TERT. scorp. 10 -ae . . . desaevit (LACT. inst. 6, 17, 7). adv. Marc. 3, 18 bovis illis exprobrant am. CYPR. Demetr. 13 insatiabilis -ae rabies (LVCIF. moriend. 1 p. 284, 9). Fort. 11 -am regis et duros variosque cruciatus (LACT. inst. 5, 12, 1 -as veterum tyrannorum). LACT. inst. 5, 11, 8 hominis damnatio ad -am. 5, 19, 8 longe diversa sunt -a et pietas, nec potest aut veritas cum vi aut iustitia cum crudelitate coniungi. epit. 49, 6 hanc adversus innocentes -am exercent. LVCIF. non parc. 9 p. 228, 5 frendores -ae tuae. moriend. 4 p. 294, 8 cruciatus tuae -ae ac tormenta crudelitatis. PS. SEN. epist. Paul. 12 *Neroni* voluptas -a est. AVSON. 108, 10 tam diversa locis vaga -a pererrat (*de scabioso*). PRVD. perist. 3, 146 ultima -a. AVG. serm. ed. Mai 37, 2 *tortores Christi* coeperunt sentire quod fecerant et suis se poenis -a torquebat *al.* *de loco* (*cf.* GLOSS. II 363, 51 μαγειρεῖον. 571, 8 coquina. IV 30, 33 *al.* macellum): LIV. 2, 23, 6 ductum se . . . in ergastulum et -am esse. AMBR. Hel. 8, 25 non coquinam, sed -am putes, proelium geri non prandium; ita sanguine omnia natant. **2** *translate de aliis rebus i. q. excruciatio*: CIC. Sest. 135 non est ea medicina, cum sanae partis corporis scalpellum adhibetur atque integrae; -a est ista et crudelitas (*cf.* FVLG. myth. 1 praef. p. 9 chirurgicae -ae). Tusc. 3, 27 -a est aegritudo. AVG. c. Iul. op. imperf. 6, 14 experiebantur primi homines -am timoris. mor. eccl. 1, 22, 41 anima . . . super omnem -am libera et admiranda volitabit *ad dei amplexum*.

carnificius, -a, -um [*cf. c.* carnifex *et* pontificius. *Th.*]. *adi.*: PLAVT. Most. 55 o -um (carnificum *codd.*) cribrum. *neutr. subst.* **carnificium** -ī, *fere i. q. cruciatus*: TERT. pudic. 22 negationem . . . quanta compellunt ingenia -ii (-cis *cod.*) et genera poenarum.

carnifico, -ātus, -āre [*a* carnifex. *Th.*]. *i. q. cruciare, obtruncare*: SISENNA frg. inc. 1 vitam cum dolore et insigni cruciatu -atus (PRISC. gramm. II 385, 3 βασανισθείς) amisit. LIV. 24, 15, 5 vulnerari hostem, -ari iacentes. TERT. nat. 1, 2 ceteros ad hoc tenditis et -atis, ut negent quod esse dicuntur. CASS. FEL. 19 p. 29 collyriis . . . sub hora formatis competenter *ulcus* -bis (*i. carne implebis; cf.* σαρκοῦν). 20 p. 31.

depon.: *cf.* PRISC. gramm. II 379, 9 multa antiqui tam activa quam passiva significatione protulisse inveniuntur: . . . carnificor.

derivata: carnificator, -atrix. *compositum*: excarnifico.

carnificus, -a, -um [*cf. c.* carnifex, carnificare. *Th.*]. SIL. 1, 173 carnificae (*i. carnificis*) . . . manus.

carniger, -a, -um *cf. c.* 2. caro *et c.* gerere. *i. q. carnifer*: CASSIOD. hist. 7, 7 p. 1075C a semet ipso deum existentem carnigerum et hominem deiferum.

σαρκικῶς **carnīnē** GLOSS. II 429, 56. *a* 2. caro *adv.*

carnis *v.* 2. caro *p. 481, 3.*

carnisūmus, -a, -um *cf. c.* 2. caro *et c.* sumere. *i. q. carnivorus*: EVSTATH. Bas. hex. 9, 5 p. 962A *deus* beluis . . . carnisumis acutos dentes apposuit.

carnivorāx, -ācis *adi.* [*cf. c.* carnivorus *et c.* vorax. *Th.*]. *i. q. carnivorus*: FVLG. RVSP. serm. 22 corpus situ mortis obductum vermium -x agmen obsederat.

carnivorus, -a, -um [*a* 2. caro *et* vorare, *cf. c. gr.* σαρκοβόρος. *Th.*]. GLOSS. III 431, 5 -um σαρκοφάγον. *qui carne vescitur*: PLIN. nat. 9, 78 omnia . . . -a *animalia*. 10, 199 serratorum dentium -a sunt omnia. TERT. resurr. 32 bestiae et alites -ae.

carnōsitās, -ātis *f.* *a* carnosus. CASS. FEL. 32 p. 67 cum videris gingivas bene purgatas cephalico medicamento ad -em uteris, si forte minutam inveneris (-as minuta *cf. c. gr.* ὀλιγοσαρκία).

carnōsus, -a, -um *a* 2. caro. [*val.* cărnos, *it. hisp.* carnoso. *M.-L.*] *multa carne constans, carne praeditus*: **1** *proprie de ipsa carne corporis animalis*: CELS. 1, 3 calefacit . . . unctio . . . -a (*i. cibus carnosus*). 2, 8 cartilago exigua et -a. 4, 1 cervice plena et -a. 4, 22. 6, 8, 2 part..us, quae -issimae sunt. 7, 3. PLIN. nat. 11, 171 -um aquatilibus palatum. 11, 179. 203. 243. 253 crura -a. 11, 254. 276. 13, 19 -ae partis *manus* calor. 27, 63 atropha -iora faciunt. 32, 60. 34, 109 narium -a vitia (CASS. FEL. 18 p. 28 *ulcus* -um. 29 p. 50 -us tumor. *cf. p. 482, 8 sqq.*). APVL. met. 3, 17. HIPPOCR. aer. 19 species eorum (*Scytharum*) pingues sunt et -ae. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 95 volantia . . . mediocriter -a. chron. 1, 4, 103 quod fuerit acrioris virtutis . . . et -ae (*de cibo*). ORIBAS. syn. 1, 31 in -is locis.
2 *translate de aliis rebus*: *de herbis*: PLIN. nat. 1, 1, 27 de -is pomis (15, 96 reliqua *poma* -i sunt generis). 9, 146 -ae frondis. 15, 15 -issimis *olivis*. 16, 19 folia . . . -a (16, 90. 18, 71. 21, 27. 25, 161. 27, 137). 16, 126 -us *cortex* (25, 53 -issimo cortice. 25, 97). 16, 128 robori -ae *radices sunt* (19, 98. 21, 25. 34. 25, 147). 16, 183 lignum . . . -um. 19, 36 misy . . . -ius. 19, 60 tunicis -is. 19, 63. 21, 113 holoschenus . . . mollis et -us est. CASS. FEL. 20 p. 30 papyrum . . . -um id est quod non fuerit fragile et flaccidum. PLIN. nat. 11, 144 Claudio Caesari ab angulis candore -o sanguineis venis subinde suffusi *oculi*. PLIN. nat. 14, 123 *resina Cypria* est . . . melleo colore, -a (24, 34). PLIN. nat. 37, 91 Satyrus -as *onychas* esse Indicas *tradit* (*cf. p. 484, 37*). CASS. FEL. 42 p. 102 vinum nigellum et fortissimum et -um calefacies (*cf. p. 477, 26*). ALC. AVIT. carm. 5, 136 Nilo sanguis in extremum certans manare canalem, -us, non carnis erat, nec corpore fusus (*cf.* VVLG. exod. 7, 17).

carnotina POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 22 *inter nomina avium; cf. Holder, Altcelt. Sprachsch. I p. 801.*

carnufex *v.* carnif-.

carnulentus, -a, -um *a* 2. caro. *i. q. carnosus, carnis similis*: SOL. 2, 41 frutices . . . fluxi . . . tactu prope -o (*cf. supra l. 43*). 49, 9 reciprocis quibusdam pulmunculis vestigia (*i. pedes camelorum*) -a. MARCELL. med. 7, 20 -ae aures (*cf. l. 33 sqq.*). PRVD. perist. 10, 372 -a nationum pectora (*i. carni dedita*).

carnuncula *v.* caruncula. **1. caro,** -ere *v.* carrio.

×2. caro, -rnis *f.* [*i. q. umbr.* karu *'pars', osc.* carneis *genet. 'partis', umbr.* karne *abl. 'carne'; cf. c. umbr.* kartu *'partitor, distribuito', osc.* karanter *'vescuntur, edunt', ita ut primo singulas carnis partes significaverit; cf.* carnifex, *in quo vocabulo significatio illa non plane evanuit et infra l. 83 sqq. Th.*]. DON. Ter. Hec. 441 -o . . . dicta est eo quod careat anima. et -o proprie dicitur mortuorum. CASSIOD. in psalm. 77, 24 -o . . . dicta est, quod cara sit animae suae. ISID. orig. 11, 1, 14 -o . . . a creando est appellata. 20, 2, 20 -es dictae, quia carae sunt, sive a creando. diff. 1, 116 inter corpus et -em: quod in omni -e corpus est, non in omni corpore caro. -o enim proprie ossa et sanguis est, quod tamen et corpus est. corpus autem et lapis et lignum est, quod tamen -o non est. dictum autem . . . -o a carendo vel a cadendo (2, 93 orig. 11, 1, 17). ISID. orig. 11, 1, 16 -o . . . ex quattuor elementis compacta est. nam et terra in cornu est, aer in halitu, umor in sanguine, ignis in calore vitali. habent enim in nobis elementa suam quaeque partem. *significatio 'pars' subest adhuc in iunctura* -em petere (*v. p. 482, 25; cf. Bücheler, Rhein. Museum 38 [1883] p. 479*). *pluralis* carnes *saepe i. q. 'offae*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carnis' (*cf. p.* 482, 21. 25 *sqq.* 81. 483, 30); *sing. i. q. offa carnis*: PHAEDR. 1, 4, 2 canis per flumen -em dum ferret natans. *pluralis notione 'diversa genera carnis' v. p.* 482, 41. 62. 483, 11. *nom.* carnis: PRISC. gramm. VI 208, 19 vetustissimi ... etiam nominativum 'haec carnis' proferebant (GRAMM. suppl. 111, 22). *cf.* LIV. ANDR. carm. frg. 39 carnis vinumque, quod libabant, anclabatur. LIV. 37, 3, 4 (*in prodigiis*) carnis ... data non fuerat. CHAR. gramm. I 58, 4 non enim ipsa carnis (*N*, -o ω), qua concha praegnans est. *de declinatione*: FEST. p. 294 satur et vir et -o non habent ⟨ἀναλογίαν⟩. PROB. cath. gramm. IV 11, 4 unum o litteram in genetivo et in omnibus casibus utriusque numeri perdit haec caro huius carnis excepto vocativo singulari o caro. CHAR. gramm. I 63, 16 caro -is et Anio Anienis quasi debilia adnotantur *al.* EXC. Bob. gramm. I 553, 17 MART. CAP. 3, 292. *abl.* carni *propter metrum fort. restituendum* PLAVT. Capt. 914 *p. 482, 20. formae plur.* -es, -ium, -bus *saepe. legitur inde a* LIV. ANDR., *rarissime apud poetas, e quibus usque ad Traiani aetatem soli usi sunt*: LIV. ANDR. NAEV. ENN. *singulis locis*, PLAVT. LVCR. PHAEDR. *binis*, HOR. sat. *ter*, OV. met. MART. IVV. 6^{ies}. *e scriptoribus usurpaverunt*: TAC. *semel*, CAES. SALL. VITR. SVET. *binis locis*, VAL. MAX. CVRT. *ternis*, PETRON. QVINT. *quaternis*, CIC. MELA 5^{ies}, CATO COLVM 6^{ies}, LIV. FEST. 8^{ies}, SCRIB. LARG. 9^{ies}, SEN. phil. 12^{ies}, VARRO 13^{ies}, *saepissime* CELS. PLIN. nat. VVLG. ECCL. [*val. it.* carne, *francog.* chair, *hisp.* carne. *M.-L.*]

I pars corporis animantium: GLOSS. κρέας. σάρξ.

A propriе: 1 *hominum*: ENN. ann. 322 Cyclopis venter ... -bus humanis distentus (*cf.* OV. met. 14, 208 -es ... condebat in alvum. PETRON. 141 humanas edere -es. *ibid.* ut obiurgentur aegri frequenter, quod -em suam faciant peiorem. humana -e vesci: PLIN. nat. 6, 195 IVV. 15, 13 HYG. fab. 30 p. 64, 17 AVG. civ. 18, 17. IVV. 15, 28 nil ... hac -e libentius edit. HYG. fab. 125 p. 106, 18 -em humanam epulabatur. 176 p. 30, 11 -em humanam ... in epulo ei apposuerunt. OROS. hist. 2, 14, 1 pascebantur. VVLG. lev. 26, 29 ut comedatis -es filiorum *eqs.* Is. 9, 20 unusquisque -em bracchii sui vorabit. 49, 26 cibabo hostes tuos -bus suis *al.* *in imagine*: VVLG. deut. 32, 42 gladius meus devorabit -es. psalm. 26, 2 ut edant -es meas. Iob 13, 14 lacero -es meas dentibus meis. eccles. 4, 5 stultus ... comedit -es suas. Mich. 3, 3 Ezech. 39, 17. OPTAT. 2, 14 p. 48, 16 sanctorum sanguine et -e opimatur). CATO agr. 157, 3 cancer ... suppurat sub -e (*cf.* CELS. 5, 28, 14 radicula, quae penitus descendit ad -em. 8, 1 ungues -i ... radicibus suis inhaerent). LIV. 25, 12, 6 iis *feris* fuat esca -o tua (VVLG. gen. 40, 19 lacerabunt volucres -es tuas. I reg. 17, 44 dabo -es tuas volatilibus et bestiis terrae. IV reg. 9, 36 comedent canes -es Iezabel. psalm. 78, 2 -es sanctorum tuorum bestiis terrae. apoc. 19, 21 aves saturatae sunt -bus eorum). LIV. 38, 21, 9 plus sanguinis ex multa -e fundebatur. CELS. 2, 10 plenioribus *corporibus* magis -o abundat (*cf.* LACT. mort. pers. 9, 2 -o ingens et in horrendam magnitudinem diffusa et inflata. VEG. mil. 1, 6 pedibus non superflua -e distentis. CAEL. AVR. chron. 5, 11, 129 de superflua -e, quam Graeci πολυσαρκίαν vocant). CELS. 4, 31 lapis ... qui -em exedit, quem σαρκοφάγον Graeci vocant (5, 28, 3 exesa -e). 5, 26, 5 -o alia parte abscissa, alia dependet (5, 26, 23). 5, 26, 24 si ab altera parte -o magis recessit (PLIN. nat. 23, 22 recedentes ab ossibus -es). 5, 28, 12 victus ... quo -em ali docui (PLIN. nat. 23, 37 aqua -es *alit al.* CELS. 7, 20 plus creare -is possit. PLIN. nat. 34, 155 -es recreandas). CELS. 7, 3 sinus -e impleatur (8, 2). *ibid.* produci -em convenit (7, 5, 2 -o diduci debet. CAEL. AVR. chron. 5, 11, 138 elimatio -is atque diductio). 8, 11 -o emarcescit (VVLG. Is. 17, 4 pinguedo -is eius marcescet). SEN. dial. 4, 36, 2 tanta deformitas eius est per ossa -esque. epist. 102, 25 detrahetur -o et suffusus sanguis. PLIN. nat. 11, 198 nulla est ei (*membranae praecordiorum*) -o, sed nervosa exilitas. 26, 7 *cute* ad ossa -es apprimente. 37, 86 -e ungui hominis imposita. MART. 11, 102, 2 te mihi dixit habere formosam -em, Lydia, non faciem. IVV. 2, 116 supervacuam cultris abrumpere -em (*de eviratione cf.* TERT. pudic. 1 meram et veram integritatem -is obtruncant. adv. Marc. 1, 1 p. 291 quis enim tam castrator -is castor, quam qui nuptias abstulit?). ITALA (Aug. civ. 16, 26) *et* VVLG. gen. 17, 11 circumcidemini -em praeputii vestri (VVLG. Iudith 14, 6. Eph. 2, 11 circumcisio in -e. *in imagine*: VVLG. Col. 2, 13 mortui essetis in delictis et praeputio -is vestrae. *cf.* exod. 28, 42 ut operiant -em turpitudinis suae. lev. 20, 19 ignominiam -is suae nudavit. Ezech. 16, 26 fornicata es cum filiis Aegypti vicinis tuis magnarum -ium. HIER. in Ier. 2, 16 p. 848 tanta fuit libido Aegyptiorum, qui sunt magnis -bus). TERT. adv. Hermog. 31 p. 160 factam a deo dixit cutem vero et ossa et -em et oculos *eqs.* (resurr. 32 p. 71 IREN. 5, 2, 3). CENS. 6, 1 ex umore primum -em fieri (9, 2 a quarta mense -em *infantis* fieri concretam. 9, 3 dum aut semen in sanguinem, aut sanguis in -em, aut -o in hominis figuram convertitur. 11, 3 novem dies accedunt iam -em facientes. SOL. 1, 62 corda primum ex universa formari -e). OPTAT. 5, 9 p. 139, 9 veternosam naturalem duritiam in infantilem -em immutari ac molliri posse. VVLG. gen. 2, 21 tulit unam de costis eius et replevit -em pro ea. lev. 13, 2 homo in cuius cute et -e ortus fuerit diversus color (13, 3 speciem leprae humiliorem cute et -e reliqua. 13, 15 -o viva si lepra aspergitur *al.*). 19, 28 super mortuo non incidetis -em vestram. prov. 5, 11 quando consumpseris -es tuas et corpus tuum. Iob 19, 20 pelli meae, consumptis -bus, adhaesit os meum. 33, 21 tabescet -o eius (Sirach 31, 1 vigilia tabefaciet -es). *saepius.* RVFIN. hist. 5, 1, 22 -es ... eius adustae igni defluebant. VINDIC. med. 3 *sanguinis* alia pars -e bibitur, alia superans in seminales cadit vias. *nota de pictura hominis*: PLIN. nat. 35, 129 *Theseum* apud Parrhasium rosa pastum esse, suum (*Euphranoris*) vero -e. *apud auctores rei medicinae de carne aegra vel mutata*: CELS. 1 prooem. p. 9, 2 ex naturalibus partibus -e prolapsa (PLIN. nat. 7, 63 *mola ex utero mulieris* est -o informis). 5, 19, 19 -em supercrescentem (6, 7, 4 super ulcera -o increvit. SCRIB. LARG. 37 excrescentem -em. *saepe. cf.* CELS. 5, 26, 36 eminentem -em). 5, 22, 6 increscentem -em coercent (5, 22, 36 putrem -em continet. SCRIB. LARG. 37 -em ex palpebris tollit. PLIN. nat. 23, 110 -es excrescentes cohibent. 32, 69 -es oculorum supervacuas consumit. 34, 122 absumit et excrescentes -es. 34, 178 -es ... narium). CELS. 5, 26, 31 -o in ulcere vel nigra vel livida est (5, 28, 13 viridis intus -o apparet). 5, 26, 31 -o ... corrupta (SERV. georg. 3, 560). 5, 26, 33 -em putrem *saepius.* 5, 28, 1 vitiosa -o. 5, 28, 8 pars -is in pus versa (5, 28, 9). 5, 28, 15 exulcerata -o. 7, 6 -i hebeti et cruentae (7, 13). 8, 2 -em subsecare (SEN. epist. 121, 2. HIER. epist. 40, 1 mortuas -es secare. CAEL. AVR. chron. 3, 6, 85 resectis vitiosis -bus).

2 *bestiarum*: PLAVT. Capt. 914 deturbavit totum cum -e carnarium. CATO agr. 162, 2 caveto ne caro -em tangat. ... ubi iam omnes composueris sale insuper obrue, ne -o appareat (*cf.* COLVM. 12, 55, 4 offulae -is spissae componuntur). VARRO ling. 5, 110 insicia ab eo quod insecta -o. 6, 25 populis, quibus ex Albano monte ex sacris -em petere fuit ius cum Romanis (CIC. Planc. 23. LIV. 32, 1, 9 sibi in monte Albano Latinis -em ... datam non esse. 37, 3, 4 -is, quae dari debet. PLIN. nat. 3, 69 -em in monte Albano soliti accipere. *cf. Wissowa, Rel. u. Kultus der Römer p. 109*). VARRO rust. 2, 4, 5 quod dentes fervorem -is ferre nequeant. 2, 4, 6 -is iucundum saporem. 2, 4, 12 prae pinguitudine -is. *ibid.* ut in eius (*suis*) corpore sorex exesa -e nidum fecisset (PAVL. FEST. p. 359 genus vermiculi -em exedens. PLIN. nat. 32, 51 -busque *a formicis* erosis. *cf.* 28, 242 sanguis equi arrodit -es septica vi. *iocose*: MART. 6, 64, 32 vacua dentes in pelle fatiges et tacitam quaeras, quam possis rodere, -em). LVCR. 6, 967 ignis ... -em trahit et conducit in unum. 6, 969 umor aquae ... coria et -em mollit durata calore. CIC. nat. deor. 2, 126 *pantherae* in barbaria venenata -e caperentur (PLIN. nat. 8, 100 pantheras per fricatas -es aconito barbari venantur. 27, 7 tangunt -es aconito necantque gustatu earum pantheras. SOL. 17, 10 Hyrcani aconito -es illinunt. *cf.* PLIN. nat. 8, 136 corpus eius [*leontophoni*] exustum aspergunt aliis -bus polentae modo insidiantes ferae. SOL. 27, 21 leontophoni exuruntur, ut earum cineris aspergine -es pollutae ... leones necent). HOR. sat. 2, 2, 29 -e tamen quamvis distat nil hac magis illa. OV. met. 7, 269 ipsis cum -bus alas (PLIN. nat. 30, 74 cochleas ... cum sua -e. 32, 67. CORP. VI 1770, 12 -o cum pelle *pecoris*). LIV. 3, 10, 6 inter alia prodigia et -e pluit (PLIN. nat. 1, 1, 57. 2, 147. VAL. MAX. 1, 6, 5 -is quoque in modum nimbi dissipatae partes ceciderunt. TERT. adv. Marc. 4, 26 de caelo dedit manna et -em. VVLG. psalm. 77, 27 *deus* pluit super eos sicut pulverem -es). FEST. p. 242 absegmen -is. CELS. 5, 27, 3 calida eius -o statim super vulnus imposita (PLIN. nat. 32, 74 *al.* 32, 75 -es *ranae* doloribus oculorum superponunt). SEN. epist. 121; 21 *animal* sentit se -e constare (PLIN. nat. 11, 176 ex cartilagine et -e arteria, gula e nervo et -e constat). PETRON. 136 dum illa (*sacerdos*) -is etiam paululum delibat. PLIN. nat. 11, 215 corpus circulis -is vinctum. 18, 17 carnis pondo duodecim (COD. Theod. 14, 4, 10 quinas in obsoniis libras -is). 25, 57 tradunt absumi -es, si coquatur una *helleborum* (VVLG. iud. 6, 21 *ignis* -es ... consumpsit. AVG. civ. 21, 5 non ... admittit ... ulla ratio, ut -o ardeat nec absumatur). 32, 50 -bus earum (*ranarum*) reti vel in hamum additis ... purpuras allici. 32, 91 praecipiunt et cochleae crudae -em tritam bibere (32, 93). IVLIAN. dig. 13, 1, 14, 2 bove surrepto et occiso condictio et bovis et corii et -is domino competit. HIL. syn. 89 vidi carnes -bus similes; sed postea mihi naturae dissimilitudinem sapor prodidit. VVLG. exod. 16, 3 sedebamus super ollas -ium (SIDON. epist. 6, 1, 3 ad -is sarcinas sedent). 29, 34 de -bus consecratis (Ier. 11, 15 -es sanctae. Ezech. 40, 43 -es oblationis. Agg. 2, 13 -em sanctificatam). lev. 7, 18 de -bus victimae pacificorum (PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 179 deum caesis -bus expiare). AVG. civ. 21, 4 -o ... putesceret (21, 7. EVSTATH. Bas. hex. 6, 10 p. 934^{A} -es ... putredine corrumpuntur).

iuncturae notabiliores: NAEV. carm. frg. 42 -em victoribus danunt (CATO agr. 157, 13 -em assam dato. CELS. 4, 19 assa -o danda. LAMPR. Alex. 26, 1 -em populo addidit. VOPISC. Aurelian. 35, 2 -em populo Romano distribuit. VVLG. I par. 16, 3 divisit universis ... partem assae -is bubulae). *cf.* CELS. 1, 2 -o assumenda est (4, 5 adicienda est cibo ... -o). PLIN. nat. 23, 121 Pythagoras exercitator primus ad -es eos (*athletas*) transtulit (*i. eis dedit*). VVLG. prov. 23, 20 qui -es ad vescendum conferunt. CATO agr. 88, 2 -em ... condas (PLIN. nat. 32, 118). VARRO rust. 2, 4, 10 salem quae servaret -em (PLIN. nat. 20, 218. 31, 87. COLVM. 12, 55, 4 -o ... conservatur. PLIN. nat. 30, 95 inveteratas -es. 31, 111 in -bus ... quas inveterari volunt). COLVM. 12, 55, 3 perfricatur -o. PLIN. nat. 29, 100 salliuntur ... -es. VVLG. Tob. 6, 6 assavit -es *piscis*. VARRO Men. 401 coquam -es (PLIN. nat. 27, 42. FLOR. epit. 3, 3, 13 -is ... coctae *al.* PLIN. nat. 28, 156 -is decoctae *saepius*). PLIN. nat. 9, 133 despumatis ... -bus. VARRO

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ling. 8, 55 ubi -o venit, carnaria (GLOSS. III 498, 22 -is venditor, κρεοπώλης). PAVL. FEST. p. 350 ex -e divendita (diu vendita *codd.*). PAVL. dig. 1, 12, 1, 11 cura -is omnis, ut iusto pretio praebeatur, ad curam praefecturae pertinet. VARRO rust. 2, 9, 10 vesci -e (CIC. Tusc. 5, 90 SALL. Iug. 89, 7 *saepe*). CAES. Gall. 5, 14, 2 -e vivunt (PLIN. nat. 6, 195. AMM. 31, 2, 18 -e ... victitant. *cf.* CVRT. 7, 4, 25 horum -e ... traxere vitam). CAES. Gall. 6, 22, 1 pars ... victus ... -e consistit (AVG. civ. 15, 27 quibus -o cibus est). OV. met. 12, 156 corpora tosta -e replent. 15, 83 -e ferae sedant ieiunia (TAC. ann. 14, 24 -e pecudum propulsare famem). CELS. 1, 3 -e utendum (TERT. ieiun. 4 -is usum. VVLG. num. 18, 18 -es in usum tuum cedent). CELS. 3, 24 -is ... aliquid esse (PLIN. nat. 32, 48 VVLG. exod. 16, 8. *cf.* deut. 12, 15 esus carnium. PLIN. nat. 30, 66 qui -em comederint *al.*). PLIN. nat. 8, 119 -em ... degustare (VVLG. exod. 22, 31 -em, quae a bestiis fuerit praegustata). 10, 31 -e ... aluntur. 23, 73 -e mandenda (SOL. 2, 37. *cf.* manducare -em: VVLG. psalm. 49, 13 II Macc. 6, 18 *al.*). 35, 129 (*in imagine*) -e pastum esse (IVV. 7, 76 multa pascendum -e leonem). TERT. ieiun. 9 -e saturare (HIER. epist. 130, 19). SOL. 27, 14 -es ... devoratas. VEG. mil. 4, 7 adminiculo -is frumenta sufficiant. HIER. epist. 100, 6 -ium edulio delectemur (107, 8 -ium edulio sustentetur). SVLP. SEV. dial. 1, 20, 4 labiis admotis -bus. VITR. 5, 9, 8 si defit ... -e. 8, 3, 28 animalium natura si frumenti fructu privata fuerit ... aut -e. CELS. 3, 2 cibo -em subtrahere. PLIN. nat. 28, 53 abstinere se ... -e (32, 101 *al.* HIER. epist. 54, 10 abstinentiam -is. *cf.* VVLG. Ezech. 4, 14 non est ingressa in os meum omnis -o immunda. Dan. 10, 3 -o et vinum non introierunt in os meum). SPART. Sept. Sev. 19, 8 -is frequenter ignarus. PHAEDR. 1, 25, 8 -is ... cupidum (TERT. ieiun. 16 populus -is avidissimus). TERT. anim. 24 -em desiderabit (HIL. myst. p. 20, 13. 33). COLVM. 12, 55, 4 -o in libraria frusta conciditur (VVLG. exod. 29, 17 pedes pones super concisas -es). *diversa genera carnis*: PLAVT. Sat. frg. 1 catulinam (CAEL. AVR. chron. 1, 4, 134 catulorum). VARRO ling. 5, 109 pecudis (COLVM. 10 praef. 1). rust. 2, 4, 8 suillae (VVLG. Is. 65, 4. 66, 17 I Macc. 1, 50 *al.* porcina: VVLG. II Macc. 7, 1 CAEL. AVR. chron. 1, 1, 26 EDICT. imp. Diocl. 4, 1ª. apruna: ANTHIM. 8). SALL. Iug. 18, 1 -o ferina (LIV. 35, 49, 7 PLIN. nat. 6, 161 MELA 1, 41 *al.* CVRT. 5, 6, 18 ferarum. *cf.* IVST. 41, 33 -e ... venatibus quaesita). OV. met. 2, 769 vipereas -es (PLIN. nat. 5, 45 serpentium. 7, 27 viperinis -bus). LIV. 23, 30, 3 -is ... omnis generis quadrupedum suetae insuetaeque. VAL. MAX. 8, 1 damn. 8 bubulae -is (PLIN. nat. 23, 127 EDICT. imp. Diocl. 4, 2 *al.* PLIN. nat. 28, 156 vituli *al.* 28, 185 vaccina. PS. RVFIN. in Am. 4, 1—3 vaccarum. VVLG. psalm. 49, 13 taurorum. ORIBAS. syn. 4, 8 bovina. *ibid.* taurina. ANTHIM. 12 bubulina). SCRIB. LARG. 46 cochleae ... -em (*cf.* MELA 2, 97 piscium. PLIN. nat. 9, 86 conchyliorum. 18, 294 siluri. 30, 65 irenacei. 32, 35 ranarum. 32, 56 scorpionum -es et fluviatilium cochlearum. 32, 127 coracinorum. 32, 129 muricum. 32, 154 spondyli. SOL. 54, 11 testudinis). CELS. 2, 21 -o domestica. PLIN. nat. 8, 128 ursorum (*cf.* 28, 97 hyaenae. 28, 247 lupi. SOL. 30, 6 pantherarum et leonum). 9, 61 asellorum (28, 230 asininae. VVLG. Ezech. 23, 20 asinorum. *cf.* GLOSS. II 384, 7 asinina -o ὄνειον κρέας). nat. 28, 226 caprinae (*cf.* 28, 264 hircorum. 29, 105 arietum. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 2, 714 agnina. EDICT. imp. Diocl. 4, 3 caprinae sibe verbecinae. ANTHIM. 5 agnellinae. ORIBAS. syn. 4, 8 capruna hircina). PLIN. nat. 28, 228 cervorum (SOL. 19, 17 cervina). 28, 265 caballinam (VVLG. apoc. 19, 18 equorum). 29, 81 columbarum (30, 110 palumbina. *cf.* 30, 103 cornicis. LAMPR. Heliog. 32, 4 fasianorum. HIL. myst. p. 20, 11 coturnicum. CAEL. AVR. acut. 1, 17, 176 -is gallinaceae). ORIBAS. syn. 4, 8 camelina. *inde omissa voce* caro *pro subst.* bubula, catulina, porcina, suilla *eqs. v. s. his voc.* *alia epitheta varia*: alba: ANTHIM. 22. arida: GELL. 2, 24, 7. assa: CATO agr. 157, 13 CELS. 1, 3. 6 SCRIB. LARG. 133 *al.* (*cf.* GLOSS. III 514, 68 δὸς κρέας ὀπτόν: da -em assam). ANTHIM. 9. 14 assata. cocibilis: PLIN. nat. 16, 25. cocta *et* decocta *v. p. 482, 83. 84.* incocta: FAB. PICT. Gell. 10, 15, 12. discocta: PLIN. nat. 28, 265. cruda: MELA 3, 28 SVET. Nero 37. FLOR. epit. 2, 18, 12 -is semicrudae (AMM. 31, 2, 3). *cf.* CELS. 4, 11 -o recens (4, 18. 6, 18, 2 PLIN. nat. 28, 154). calida *v. p. 482, 50.* crassa: CELS. 2, 28. deterior: HOR. sat. 2, 8, 44. dulcis: PLIN. nat. 9, 45 -e praedulci. dura: CELS. 2, 28 (*cf.* PLIN. nat. 16, 25 solida. MACR. sat. 7, 8, 4 -es validiores). elixa: CELS. 1, 3. 2, 30 PLIN. nat. 27, 136 *al.* exanima: PLIN. nat. 11, 114. fungosa: PLIN. nat. 16, 25. glutinosa: CELS. 3, 12. 4, 28. gravis: ANTHIM. 6. horrida: AMM. 28, 4, 34. immunda: MART. 3, 24, 6 (*cf.* subrancida: CIC. Pis. 67). iners: HOR. sat. 2, 8, 44 SEN. epist. 95, 25. iucunda: PLIN. nat. 19, 43. iurulenta: CELS. 2, 27. lassa: PORPH. Hor. sat. 2, 8, 6. laxa: EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 937ᶜ. levis: CELS. 4, 5 ANTHIM. 8. permacra: CELS. 2, 21. misera: ANTHIM. 31. mollis: *v. p. 484, 9.* morticina: SEN. epist. 122, 4. nigra: ANTHIM. 27. nuda: PLIN. nat. 21, 82. pinguis: CELS. 2, 22. 29 PLIN. nat. 20, 96 *al.* (*cf.* VVLG. gen. 41, 18 obesa). putida: CIC. Pis. 19. recens: *supra l. 65.* rubra: SIDON. epist. 2, 2, 17. sallita: FABIAN. Char. gramm. I 375, 22 MACR. sat. 7, 12, 2. salsa: CELS. 2, 21 (insalsata: ANTHIM. 12). sicca: COLVM. 12, 55, 1. strebula: ARNOB. nat. 7, 24 -em strebulam, quae taurorum ex coxendicibus demitur (7, 25). suavior: PLIN. nat. 24, 93. tenera: CELS. 2, 28 PLIN. nat. 21, 93 EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 937ᶜ. vilis: SEN. epist. 78, 24. virgo: PLIN. nat. 28, 43 -es virgines (*i. ex bestiis nondum venerem passis demptae, cf. p. 486, 68*).

nota de partu informi: OV. met. 15, 380 nec catulus, partu quem reddidit ursa recenti, sed male viva -o est (PLIN. nat. 8, 126 *catuli ursarum* sunt candida informisque -o. SOL. 26, 5 *ursae* -es pauxillulas edunt). PLIN. nat. 7, 63 *v. p. 482, 7.* 8, 44 *catulos leonum* informes minimasque -es magnitudine mustellarum esse. 9, 159 *ranae* pariunt minimas -es nigras, quas gyrinos vocant. *de informi corpore orcae*: PLIN. nat. 9, 12 *orcae* imago nulla repraesentatione exprimi possit alia, quam -is immensae dentibus truculentae.

in proverbio: PETRON. 57 in molle -e vermes nascuntur.

B *translate*: **1** *de herbis*: PLIN. nat. 13, 31 *palmarum* pomi -o (13, 33 -o maturescit anno. 15, 116 -e palmae placent. CASS. FEL. 42 p. 96 -es ... palmarum. dactulorum -es: MARCELL. med. 27, 141 ORIBAS. syn. 6, 6). PLIN. nat. 15, 9 oliva constat nucleo, oleo, -e, amurca (15, 10 oleum crescere olivae -e. 15, 13 posia, cui plurimum -is. 15, 15 *olivae Syriae* -e ... commendantur. 15, 21 in amurca et fracibus; hae sunt -es et inde faeces. 15, 111 bacis, quarum intus lignum et extra -o, ut olivis. PALLAD. 12, 17, 1 de solis -bus sit prima confectio *olei*). PLIN. nat. 15, 43 Damascena ... grandiore ... ligno et exiliore -e. 15, 96 reliqua *poma* carnosi sunt generis eaque bacis atque -bus distant. alia acinis -o, alia moris (15, 97 moris sucus in -e vinosus. 15, 100 totis ... *acinis* sucus et -o est. 15, 112 -e et suco mora constant. 23, 106 -e acinorum). 16, 164 nihil est ei (*syringae*) cartilaginis atque -is. 16, 248 *acini visci* amissis corticibus interiore -e lentescunt. 19, 60 in hortis nascentium alia bulbo commendantur ... alia -e (ORIBAS. syn. 1, 18 e leguminibus ... quam maxime -es *expediunt* [τὰ πίονα τῶν κρεῶν]). PLIN. nat. 19, 61 cucumis cartilagine et -e constat (*cf.* 20, 11 -o *peponum*. 20, 15. 16 *colocynthidis*. 28, 205 cucurbitae -es). 19, 98 aliquis *hortensiis radices* ex cortice et -e constant, ut raphano, rapis. PALLAD. 3, 25, 12 -es *pirorum*. CASS. FEL. 80 p. 192 caricarum pinguium -o. *de arboribus i. q. pars ligni interior*: PLIN. nat. 16, 181 in totum corpori arborum, ut reliquorum animalium, cutis, sanguis, -o, nervi, venae, ossa, medullae. 16, 182 subest huic (*molliori parti ligni*) -o. 16, 183 ossa non habent sorba, -em sabuci. 16, 184 in quarundam arborum -bus pulpae venaeque sunt. 16, 185 quibus sunt tubera sicut sunt in -e glandia, in iis nec vena nec pulpa, quodam callo -is in se convoluto. 16, 186 totum e -e corpus fico.

2 *de vitio quodam gemmarum*: PLIN. nat. 37, 73 sarcion ... hoc est quaedam gemmae -o. **3** *in imagine de oratione*: QVINT. inst. 5, 12, 6 nudos et velut -e spoliatos artus. 10, 1, 77 *Aeschines* -is ... plus habet, minus lacertorum. decl. 270 p. 102, 14 -o ipsa per se quid sit intellegitis (*antea*: ossa et nervos controversiae). ORIG. in Matth. 17, 22 sicca et sine -e verba. **4** *convicii loco de homine improbo*: CIC. Pis. 19 ego istius pecudis ac putidae -is consilio aut praesidio volebam niti? *cf. p. 486, 73 sqq.* **5** *in aenigmate*: DIOM. gramm. I 462, 23 'mare concretum in creta ligneo in campo, ubi -o humana ossibus ludebat'; cum significare vult salem in salino fictili fuisse, quod super mensam esset, in qua manus talos iactabat. HIST. Apoll. rec. A 4 maternam -em vescor (rec. B 4 materna -e utor; *de incestu dictum*).

II *totum corpus* (GLOSS. II 97, 53 κρέας, σῶμα. III 85, 10 σῶμα), *praecipue de corporis infirmitate et libidinibus; accedit ad hunc usum*: SEN. dial. 6, 24, 5 omne illi (*i. animo*) cum hac gravi -e certamen est. epist. 65, 22 numquam me -o ista compellet ad metum. 74, 16 non est summa felicitatis nostrae in -e ponenda. 92, 10 huic *virtuti* committitur inutilis -o. *saepissime apud script. eccl.*

A *de ipso corpore*: TERT. anim. 27 de limo -o in Adam (AVG. civ. 13, 3 ex terra facta sit -o. *cf.* IREN. 5, 6, 1 plasmatio -is. *ibid.* -i, quae est plasmata secundum imaginem dei. AVG. civ. 17, 5 ne ... credatur homo in -is huius effigie factus ad imaginem dei). TERT. ieiun. 7 saccum -i suae imposuit et ieiunavit (VVLG. exod. 22, 27 quo operitur indumentum -is suae. III reg. 21, 27 operuit cilicio -em suam. IV reg. 6, 30 cilicium, quo vestitus erat ad -em intrinsecus. Iob 16, 16 operui cinere -em meam. EVGIPP. Sev. 4, 9 -em suam plurimis subiugabat inediis). VVLG. exod. 30, 32 -o hominis non ungueturex eo (*i. oleo sancto*. *cf.* psalm. 108, 24 -o mea immutata est propter oleum). lev. 16, 24 lavabit -em suam (16, 28. 22, 6). num. 8, 7 pilos -is suae (Iob 4, 15). IV reg. 4, 34 calefacta est -o pueri (psalm. 27, 7 refloruit -o mea. 37, 4 non est sanitas in -e mea). Iob 6, 12 nec -o mea aenea est. 7, 5 induta est -o mea putredine et sordibus pulveris. 41, 14 membra -ium eius cohaerentia sibi. sap. 7, 1 in ventre matris figuratus sum -o. Sirach 19, 12 sagitta infixa femori -is. Ezech. 11, 19 auferam cor lapideum de -e eorum (36, 26). Eph. 5, 29 nemo -em suam odio habuit. Col. 2, 1 quicumque non viderunt faciem meam in -e. HIER. epist. 22, 7 squalida cutis situm Aethiopicae -is obduxerat. AVG. in psalm. 119, 2 cibum mater comedit, ut per -em traiciat ad infantem lac factum. serm. ed. Mai 63, 2 -o ... esca vermium. PROSP. in psalm. 131, 17 in cornu altitudo significatur ... quia sublimitas cornuum mensuram totius -is excedit. *saepissime de corpore, quoad opponitur animae, spiritui sim.* (TERT. scorp. 13 exterior homo noster ... -o scilicet [EVCHER. form. 6 p. 37, 19 -o: homo exterior]. resurr. 49 homo nulla alia substantia est, quam -o et anima. 51 *quae* mortalitatem *patiuntur*, -o scilicet et sanguis): TERT. anim. 25 non in utero concipi animam nec cum -is figulatione (27 corporale semen ex -is defaecatione. 36 anima in utero semi-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nata pariter cum -e). 27 animam et -em simul fungi, animam concupiscentia -em opera, animam instinctu -em actu (37 diversa ratione pro generum condicione, -o modulo, anima ingenio, -o habitu, anima sensu). 34 *Helenae animam* vinculis -is coercendam (mart. 2 etsi corpus includitur, etsi -o detinetur, omnia spiritui patent. anim. 38 domus animae -o. scorp. 12 vestitus... animae -o. AVG. serm. ed. Mai 6, 1 animus -is onere praegravatus. SEDVL. carm. pasch. 2, 294 -is velamine. INSCR. christ. Leblant 650 A 3 de carcere -is). TERT. anim. 38 -is animaeque... societatem (53 animam ... concretione -is infaecat. resurr. 15 -is animaeque contextum. 16 -o ... consata, conformata congenita animae. AVG. civ. 13, 6 animae -isque complexu. *cf.* TERT. scorp. 9 ex duabus substantiis hominis, -o aut anima. IREN. 5, 9, 1 perfectus homo constat -e anima et spiritu). anim. 41 sequitur animam nubentem spiritui *sancto* -o (resurr. 51 quemadmodum ... nobis arrabonem spiritus reliquit, ita et a nobis arrabonem -is accepit. 63 -o est sponsa, quae et in Christo Iesu spiritum sponsum per sanguinem pacta est. orat. 22 nupsisti Christo. illi -em tuam tradidisti. pudic. 20 nondum ... -o a Christo manumissa). anim. 49 motus animae somniantis facile per -is teneritatem erumpere in superficiem. 52 opus mortis, separationem -is atque animae (PAVL. NOL. carm. 18, 87 -em terris, animam dedit astris. INSCR. christ. Leblant 650 A 6 -e tenet *sepultus* tumulum, spiritus igne polum. PRVD. praef. 29 -is post obitum. AVG. civ. 21, 3 -is interitus. SVLP. SEV. Mart. 16, 4 solo spiritu vivit iam -e praemortua). TERT. bapt. 4 spiritus ... dominatur, -o famulatur (*ibid.* spiritus ob imperium, -o ob ministerium. FILASTR. 97, 3 -o organum, anima res rationabilis. AVG. civ. 2, 6 rectore -is animo. 13, 20 -o spiritui serviens. 19, 26 non est a -e, sed super -em, quod -em facit vivere. 21, 16 -i praeposita mente. serm. ed. Mai 136, 2 -o ... ancilla est animae. *cf.* civ. 14, 15 infantia, quae sine ullo renisu subiacet -i). TERT. adv. Marc. 4, 37 habet ... et -o salutem. 5, 20 gloriam -is in nota circumcisionis. orat. 4 ex interpretatione ... figurata -is et spiritus nos sumus caelum et terra (HIL. myst. p. 4, 3 scriptura humani corporis -em terram solita est nuncupari. AVG. civ. 14, 21 terram intellegant -em). TERT. orat. 25 priora ... habenda sunt spiritus refrigeria et pabula quam -is. pudic. 10 -em spiritu librans. 13 resurrectionem -is (63 resurget igitur -o et quidem omnis et quidem ipsa et quidem integra. ITIN. Silv. 46, 6 -is in aeternum resurrectione. AVG. civ. 22, 28 de monumentis resurgente -e. *saepe. cf.* TERT. resurr. 4 -is recuperandae. 11 restitutionem -is. 12 deum -is etiam resuscitatorem. 18 -is recidivatum. 28 *virtus dei* -em de sinu mortis retractura. 32 redhibitionem -is. AVG. civ. 1, 12 -is ... reformatio. 20, 5 -o ... regenerabitur. 22, 20 reddetur ... -o illa homini). TERT. pudic. 20 conversum ... hominem de pristino -is habitu (COMM. apol. 795 in pristina -e. *sim.*: AVG. civ. 13, 22 ut non in spiritum -o vertatur. 20, 16 hominibus etiam -e in melius innovatis. 20, 26 in immortali -e et mente sanctorum. 22, 21 de novitate corporis spiritalis, in quam sanctorum -o mutabitur. 22, 27 animas in aeternum cum aeterna -e victuras). TERT. pudic. 22 quis ... in terris et -e sine culpa (EPIST. Paul. et Cor. I rec. B 6 VVLG. Rom. 7, 5 *al.* Gal. 2, 20 vivo ... in -e [Phil. 1, 22]. Phil. 1, 24 permanere in -e. AVG. civ. 8, 25 in condicione -is. 14, 24 in -e ... ducentibus vitam. epist. 166, 5, 15 gestae ante -em vitae [*i. ante corporalem vitam*]. PASS. Petr. 7 in -e morari. CARM. epigr. 656, 9 [*saec. IV in.*] quam dominus nasci ... iusserat in -em. INSCR. Notiz. degli scavi 1905 p. 113 parva fuit in -e, verum profecta *puella*. *cf.* TERT. resurr. 62 p. 123, 25 in sollemnibus -is [*i. in actibus corporalibus*]). TERT. scorp. 6 sed respice compensationem, cum -o et anima dependitur. test. anim. 4 nihil ... sentire possis sine -is passionalis facultate. HIER. epist. 108, 22 *rationales creaturas* in morbidas -es et domus inopum venientes. praef. Vulg. Ier. oculis -is (PAVL. NOL. epist. 18, 7 AVG. civ. 8, 7 *al. cf.* OP. imperf. in Matth. 47 p. 900 rerum visibilium domina -o. CASSIOD. inst. div. 5 Didymum ... -e caecum. PS. PROSP. vocat. gent. 1, 8 auribus -is). VVLG. gen. 2, 24 erunt duo in -e una (Matth. 19, 5. 6. Marc. 10, 8 I Cor. 6, 16. *cf.* RVFIN. hist. mon. 30 p. 456[A] spiritu magis essent quam -e sanguineque coniuncti). lev. 17, 11 anima -is in sanguine est. Is. 10, 18 ab anima usque ad -em consumetur. Hebr. 9, 10 iustitiis -is. 9, 13 ad emundationem -is *al.* AVG. civ. 9, 17 nec -e posse contaminari veram divinitatem, nec ideo putandos daemones nobis esse meliores, quia non habent -em. 14, 3 *superbia* sine -e regnat in diabolo. VEN. FORT. carm. praef. 1 vivere credantur *veteris aetatis ingenia* etsi non -e vel carmine.

B *de corporis infirmitate et libidine* (*cf.* RVFIN. Adamant. 5, 22 -em dicit *Paulus* carnalem et pessimam conversationem. *ibid.* -em dicebat vitam -i deditam. AVG. c. Faust. 9, 7 -em ... hoc loco non ipsam corporis nostri substantiam ... sed corruptionem mortalitatemque -is vult intellegi. fid. et symb. 10, 23 anima ... cum carnalia appetit, -o nominatur): ITALA gen. 6, 3 (Hil. in psalm. 55, 5) non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quoniam -o sunt (*ibid.* Aug. quaest. hept. 1, 134 propter quod -es sunt. VVLG. in homine in aeternum, quia -o est. *cf.* HIER. quaest. hebr. in gen. p. 11, 33 hoc est quia fragilis est in homine condicio. VVLG. psalm. 77, 39 recordatus est, quia -o sunt *homines*). ITALA Ier. 17, 5 (Aug. grat. 4, 6) maledictus homo, qui spem habet in homine et firmat -em bracchii sui (VVLG. ponit -em bracchium suum. *cf.* AVG. *ad l.* bracchium pro potentia posuit operandi. in nomine autem -is intellegenda est humana fragilitas). Rom. 8, 3 (Tert. pudic. 17) propter delinquentiam damnaverit delinquentiam in -e (VVLG. per -em). ITALA (Tert. pudic. 17) *et* VVLG. Rom. 8, 13 secundum -em vivitis (VVLG. Rom. 8, 12. *cf.* 8, 1 secundum -em ambulant *al.* Ioh. 8, 15 vos secundum -em iudicatis). I Cor. 5, 5 (Tert. pudic. 13) in interitum -is. ITALA I Cor. 7, 28 (Tert. pudic. 16) pressuram (VVLG. tribulationem) ... -is habebunt. II Cor. 7, 1 (Tert. pudic. 15) emundemus nos ab omni inquinamento -is (*cf.* macula -is: TERT. pudic. 12 SEDVL. carm. pasch. 2, 34 CARM. epigr. 913, 1 PRAEF. bibl. monarch. in Ioh. a corruptione -is. AVG. civ. 14, 3 corruptibilem -em. *ibid.* vitia ... -i tribuit. CARM. epigr. 712, 13 -is pestifera vitia. LIB. iubil. 16, 5 spurcitias exercentes in -bus. INSCR. christ. Hisp. 413[b] contagia -is). ITALA (Aug. civ. 21, 15) *et* VVLG. Gal. 5, 17 in quo -o concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus -em. 5, 19 (Tert. pudic. 17) manifesta sunt opera -is (TERT. anim. 11 HIER. epist. 79, 109 AVG. civ. 21, 25 *al. cf.* IREN. 5, 10, 2 -is operationes, quae sunt mortiferae. AVG. civ. 21, 15 facta -is mortificemus). ITALA (Tert. ieiun. 17) *et* VVLG. Eph. 6, 12 non est luctatio adversus -em et sanguinem. TERT. anim. 11 peccatricem ... -em (40 *al.* VVLG. Rom. 7, 25 -e autem *servio* legi peccati. PAVL. NOL. carm. 9, 55 est -o peccatis mater. AVG. civ. 10, 22 polluti -e peccati. 14, 3 -em causam esse in malis moribus. 14, 5 vitiorum omnium causas naturae -is ascribit). TERT. bapt. 20 de pristinis satisfacimus conflictatione -is (pudic. 13 malae tractationis -em exterminando satis deo facere. 22 titillatam [*v. infra l. 44*] prosternens -em. resurr. 7 despoliationem -is. 43 offuscationem -is. scorp. 5 -em laedendo iuvare. HIER. epist. 108, 17 lascivientem ... -em ... frangebat ieiuniis. 125, 13 flammam -is extingere. VVLG. eccles. 12, 12 frequens ... meditatio -is afflictio est. Gal. 5, 24 -em suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. AVG. civ. 1, 9 -is excruciatio. VEN. FORT. carm. 4, 27, 9 -is iniqua domans. PALLAD. hist. mon. I 30 p. 315[D] -es ad nihilum redegisset. PASS. Mar. Iac. 8 p. 56, 8 -is continentia. CARM. epigr. 1622, 3 rite -e devicta). TERT. idol. 2 in amplexibus et in ipsa -is congressione (monog. 3 ut ne unis quidem nuptiis fervorem -is despumare permitteret. pudic. 4 si adulterium et si stuprum dixero, unum erit contaminatae -is elogium. LVCIF. non conv. 6 p. 14, 18 -is adulteria. VVLG. II Petr. 2, 10 qui post -em in concupiscentia immunditiae ambulant. Iudas 7 abeuntes post -em alteram [*i. mulierem alteram*]. AVG. civ. 21, 26 commixtione -is). TERT. idol. 11 -em meam a lupanaribus segregavi (*cf.* VVLG. Sirach 25, 36 a -bus tuis abscinde illam *mulierem*). 14 si quid et -i indulgendum est (PROSP. in psalm. 136, 4 homo deditus -i). ieiun. 1 studio -is (*cf.* VVLG. II Cor. 12, 7 stimulus -is meae angelus Satanae. Gal. 5, 16 desideria [Eph. 2, 3]. Eph. 2, 3 voluntatem. HIER. epist. 55, 2 titillationem. 98, 1 tumentibus -is fluctibus. AVG. civ. 1, 16 sine -is aliqua voluptate *al.* 1, 25 libidini -is. *saepius.* 6, 9 concupiscentia -is. *saepe.* 14, 16 cum -is appetitu. fid. et op. 16, 28 amore ... -is uxoriae. VEN. FORT. carm. 2, 16, 20 dulcia -is alens mortis amara parat). TERT. pudic. 6 luserit ante Christum -o. 10 -is vacillatio. 17 infirmitatem -is (22 -o infirma. VVLG. Matth. 26, 41 spiritus quidem promptus est, -o autem infirma. *saepe.* HIL. in Matth. 30, 3 imbecillitatem -is. AMBR. hex. 2, 5, 22 fragilitas -is. AVG. civ. 11, 22 egenam -is huius fragilemque mortalitatem *al.*). TERT. pudic. 17 quid autem intellegimus -is sensum et -is vitam, nisi quodcumque pudet pronuntiare (VVLG. Sirach 17, 30 quid nequius quam quod excogitavit -o et sanguis? Rom. 8, 6 prudentia -is mors est. 8, 7 sapientia -is inimica est deo. I Cor. 1, 26 sapientes secundum -em. II Cor. 1, 17 secundum -em cogito). TERT. resurr. 41 qui ab adventu domini deprehenduntur in -e. IREN. 5, 8, 1 iacturam -is (FILASTR. 112, 5 iactantia). TYCON. 3 p. 16, 17 lex ... a -e fieri non potest. AMBR. epist. 5, 14 male ... se habet causa, ubi potior est -is quam mentis praerogativa. VVLG. eccles. 2, 3 abstrahere a vino -em meam. Sirach 23, 23 homo nequam in ore -is. Matth. 16, 17 beatus es Simon Bar Iona, quia -o et sanguis non revelavit tibi (ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 24, 35 non -e tantum nudo et sanguine censuisti). Rom. 9, 8 non qui filii -is, hi filii dei. 13, 14 -is curam (HIER. epist. 38, 3). Eph. 2, 14 inimicitias in -e. Phil. 3, 3 non in -e fiduciam habentes (3, 4 quamquam ego habeam confidentiam et in -e). HIER. epist. 84, 9 amo -em castam, virginem ieiunantem (CASSIOD. inst. div. 32 p. 1147[D] in virginitate -is. INSCR. christ. Leblant 394 adulescens integrae -is. CORP. V 3216, 1 munus virgo tuum inviolata -e iuvasti). HIER. epist. 107, 13 sit in -e sine -e. AVG. civ. 19, 12 -is pacem (19, 14 quietem -is). VRAN. epist. 8 p. 863[C] flevit -o, sed spiritus gloriatur. PETR. CHRYS. serm. 117 p. 521[A] sanguis siluit, -o stupuit. *i. q. homo libidini deditus*: VVLG. psalm. 55, 5 quid faciat mihi -o. AVG. epist. 92, 5 audiat -o carnalibus cogitationibus ebria.

C *de origine corporali*: ITALA (Tert. anim. 11) *et* VVLG. gen. 2, 23 hoc nunc os ex ossibus meis et -o ex -e mea (VVLG. gen. 29, 14 os meum es et -o mea. *saepius*). PRAEF. bibl. monarch. in Marc. Marcus ... secundum -em Levita (VVLG. Rom. 4, 1 Abraham patrem nostrum secundum -em? 9, 3 cognati mei secundum -em *al.*). VVLG. gen. 37, 27 frater enim et -o nostra est. lev. 18, 12 -o est patris tui *soror*. 18, 13 -o sit matris tuae. II Esdr. 5, 5 sicut -es fratrum nostrorum, sic -es nostrae sunt. Sirach 44, 21 in -e eius (ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ) stare fecit testamentum. Is. 58, 7 -em tuam ne despexeris.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ioh. 1,13 neque ex voluntate -is (οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός) nati. Hebr. 2,14 pueri communicaverunt -i et sanguini (τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός). 12,9 patres ... -is nostrae (τοὺς ... τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας). HIER. epist. 54,6 copulam -is (*i. affinitatem*) solvisset interitus. AVG. civ. 16,2 a suae -is gente et domesticis sanguinis suae (17,3. 20,21 ex genere -is et sanguinis). 16,41 -is propaginem. 17,16 Israelitae sola -e. AVSON. 172,11 germane -is lege et ortu sanguinis, amore paene filius.

D *de corpore Christi*: *de ortu corporali*: ITALA (Tert. pudic. 16) *et* VVLG. Ioh. 1,14 et sermo (VVLG. verbum) enim -o factus est (FILASTR. 70,1 verbum conversum in -em. HYMN. Ambros. I 4,7 mystico spiramine verbum dei factum est -o *al.*). Rom. 8,3 (Tert. pudic. 17 VVLG.) miserit deus per -em filium suum. ITALA Gal. 4,23 de ancilla secundum -em natus est (VVLG. Rom. 1,3 factus est ... ex semine David secundum -em. GREG. M. moral. 2,59 redemptoris mater iuxta -em synagoga extitit *al.* *cf.* TERT. adv. Marc. 3,11 originem -is. 3,20 ventris ... fructus -o Christi, quae ex utero Mariae floruit. AVG. civ. 15,15 generationem dominicae -is. 17,11 substantia populi eius, ex quo natura est -is eius). TERT. carn. 15 licuit et Valentiniano ex privilegio haeretico -em Christi spiritalem comminisci. 16 Christum terreni census induisse -em (AVG. civ. 16,29 *Christum* ante indumentum -is fuisse visibilem. VVLG. Hebr. 10,20 per velamen id est -em suam. CORIPP. Iust. 2,59 verae sese velamine -is induit). TERT. adv. Marc. 3,8 -o nec -o, homo nec homo. 3,10 Christum suum non in veritate -is exhibuit (FILASTR. 40 non veram habuisse -em Christum hominis. ALC. AVIT. c. Arrian. 28 p. 11,32 veritas -is Christi. c. Eutych. 2 p. 24,5 -o vera. *cf.* TERT. adv. Marc. 3,11 mendacium -is. *ibid.* imaginariae -is. 4,42 si -o non fuit, sed phantasma -is. 5,4 non putativam, sed veram et solidam -em. 5,14 *Christum deus* misit in similitudinem -is peccati. *sim. de angelis*: adv. Marc. 3,9 ut *non* putativa fuerit in angelis -o, sed verae et solidae substantiae humanae. 3,11). TERT. adv. Marc. 4,42 spiritus expiravit semet ipsum an -o spiritum (*de Christo moriente*). resurr. 51 Iesus ... -o et sanguis etsi nostris puriora (APRING. in apoc. 2,18 cuius -o immaculata rutilat). PRAEF. bibl. monarch. in Marc. initium -is in domino et dei advenientis habitaculum (MAXIMIN. c. Ambr. 100 Christi -o nec in initio creata nec ante saecula fundata neque ante omnes colles genita). COMM. apol. 54 eum -em invenisse pro nobis. 120 sumptus est in -em (HIER. epist. 98,4 -em humanae fragilitatis assumeret. *cf.* HIL. trin. 1,13 -em ... recepit. FILASTR. 70,1 -em ... accepit. AVG. civ. 9,15 -is infirmitate suscepta). COMM. apol. 284 -o deus erat. 367 humilis in -e cum esset. 632 deus in -e latebat. FILASTR. 44,2 apparuisse in -e. 93,8 in -e constitutus. VVLG. Col. 1,22 in corpore -is eius (ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ). Hebr. 5,7 in diebus -is suae. I Ioh. 4,2 in -e venisse (II Ioh. 7 in -em. AVG. civ. 16,43 Christi adventus in -e *al.*). *de passione et resurrectione*: TERT. adv. Marc. 3,8 omnia quae per -em Christi gesta sunt. adv. Prax. 27 p. 282,3 *ut* -o passiones suas functa sit. VVLG. I Petr. 4,1 passo in -e (I Petr. 3,18 mortificatus -e. COD. Iust. 1,1,8,12 Christum ... passibilem -e. 1,1,8,15. 18 passiones quas sponte -e sustinuit). VVLG. act. 2,31 neque -o eius vidit corruptionem. AVG. civ. 22,5 cum -e in qua resurrexit ascensio toto iam mundo praedicatur. 22,8 in caelum cum -e sublatus. 22,10 immortalitatem resurrectionis in sua -e primus ostendit. *nota*: VVLG. Ioh. 6,52 panis quem ego dabo -o mea est. 6,54 nisi manducaveritis -em filii hominis. 6,56 -o ... mea vere est cibus. RVFIN. Orig. in gen. 10,3 -es verbi dei cotidie sumunt. PASS. Petr. 11 o crux, quae cotidie -es immaculati agni fidelibus dividis populis.

E *i. q.* *universitas generis humani et omnis creaturae*: ITALA (Hil. in psalm. 64,4) *et* VVLG. psalm. 64,3 ad te omnis -o veniet (HIL. *ad l.* humani generis universitatem scriptura sub -is nomine designat). ITALA Ioel 3,1 (Tert. adv. Marc. 5,11) effundam de meo spiritu in (VVLG. super) omnem -em (*cf.* TERT. anim. 47 VVLG. act. 2,17). Is. 40,6 (Tert. adv. Val. 32 VVLG.) omnis -o faenum. Luc. 3,6 (Hil. in psalm. 55,3) videbit omnis -o salutare dei (*cf.* VVLG. Is. 40,5 videbit ... omnis -o pariter, quod os domini locutum est). ITALA Is. 66,16 (Aug. civ. 20,21) in igne ... domini iudicabitur omnis terra et in gladio eius omnis -o (VVLG. dominus diiudicabit ... in gladio suo ad omnem -em. *cf.* VICT. VIT. 2,90 quia venturus est arguere omnem -em). Rom. 3,20 (Aug. civ. 14,4) ex operibus legis non iustificabitur omnis -o. VVLG. gen. 6,12 omnis ... -o corruperat viam suam super terram. 6,13 finis universae -is venit coram me (AMBR. off. 3,18,108 Noe tempore mortua est omnis -o). 6,19 ex cunctis animantibus universae -is bina induces. 7,15 ingressae sunt bina et bina ex omni -e. 9,15 cum omni anima vivente, quae -em vegetat. lev. 7,19 -o quae aliquid tetigerit immundum. num. 16,22 deus spirituum universae -is (27,16). 18,15 quidquid ... erumpit e vulva cunctae -is. deut. 5,26 quid est omnis -o, ut audiat vocem dei viventis? Iudith 7,16 simus opprobrium omni -i. psalm. 135,25 qui dat escam omni -i. Iob 12,10 spiritus universae -is hominis. Sirach 13,20 omnis -o ad similem sibi coniungetur. 33,21 non immutabit te omnis -o. 44,27 invenientes gratiam in oculis omnis -is. Ier. 12,12 non est pax universae -i. PS. DAMAS. epigr. 92,6 -o omnis resurgit. AVG. civ. 13,24 *hominis animam* quam non sicut aliarum -ium aquis et terra producentibus, sed deo flante creatam voluit intellegi. 15,11 omnem -em, quam vivere in aquis natura non sinit. BACHIAR. repar. laps. 15 omni -i imminet *mors*.

iuxta posita: coniungitur plurimis locis per adnominationem cum vocabulis cor *et* corpus, *etiam cum* carmen (VEN. FORT. carm. praef. 1). *opp.*: anima, mens, spiritus *sim.*

derivata: carnalis, carnarius, carnatus (carnatio), carneus, carnosus, carnulentus. carnine. carnicula, caruncula. *composita*: carnifer, carniger. carnifex (carnificus, carnificius), carnisumus, carnivorax, carnivorus. *Meister.*

3. cārō *adv. v.* carus.

carobaricus, -ī *m. a. gr.* καρηβαρικός *tractum.* CHIRON 255 haec sunt autem valitudines, quas cyclo curare oportet: insani, carobarici *eqs.* (VEG. mulom. 2,6,12 insanabiles valetudines ... id est insani, -i [corrobarari *codd.*]). *Mbr.*

caroenārius, -a, -um *a* caroenum. MARCELL. med. 26,34 *vinum coctum* condetur in vasculo -o. *fem. subst.* caroenāria, -ae (*sc. olla*): PALLAD. 8,7 in tribus aquae sextariis unum sextarium non despumati mellis admiscebis ac diligenter per -as divisum ... curabis agitare, vasa ipsa concutiens.

caroenum, -ī *n.*, κάροινον, κάρυνον. GLOSS. III 652,14 κάροινον. IV 124,9 nectar. 540,33 nectar: -um aut potio. ISID. orig. 20,3,15 -um eo quod fervendo parte careat; tertia enim parte musti amissa quod remanserit -um est (*cf.* PALLAD. 11,18,2 -um *effectum est*, cum tertia perdita duae partes *musti* remanserint). *de scriptura*: GLOSS. Plac. V 11,1 (52,21) caroenum (*cod. Palat.*, caro enim *PR*) sic scribimus per o. *contra* GLOSS. III 218,5 carinon aut carenum. carenum *passim in codd.*, carinum EXC. Apic. 12.

genus musti decocti: EDICT. imp. Diocl. 2,13 -i Maeonii (Corp. III p. 2328[58] frg. Aegirat. I 2,13 καρυήνου Μεονίου). PALLAD. 11,18,1 nunc defrutum, -um, sapam conficies. AVG. mor. Manich. 2,13,49 mulsum, -um passum et nonnullorum pomorum expressos sucos. 2,13,30 hominem placentas, -um, piper ... ructantem. 2,16,47 -um, quod bibitis nihil aliud, quam coctum vinum esse videamus. MARCELL. med. 22,34 pulverem ... cum -i cyatho in potione ieiuno dabis. 26,135 -i optimi potio. *ibid.* tres -i maiusculas potiones. 28,65 herba ... trita ex passo vel mulso vel -o epota. THEOD. PRISC. log. 23 si cum passo vel -o teratur *andronius trociscus*. APIC. 2,43 subassabis cum -o. 2,44 cum pipere, liquamine, -o. 2,47 mittis liquaminis optimi calicem -i tantundem. 2,53 -um vel passum (3,63). 4,121 cuminum, laser cum liquamine, -um, lacte et ovis. ANTHIM. 3 ubi ... fuerit mel aut sapa vel -um. ANTIDOT. Brux. 25 bibat cum -i mero ieiunus. 52 in potione -i (192). 193 tribus cyathis ... -i (197).

fem. **caroena**, -ae: ANON. med. ed. Piechotta 137 *potio* tam diu bulliat (villiat *codd.*) donec colorem faciat -ae. *Meister.*

caroeophilum *v.* caryophyllon.

? **carofitea** i. ova solubilia GLOSS. III 555,60 (ὠὰ ῥοφητέα *et* sorbilia *G. Götz*); *cf.* 620,18 carofita (ὠὰ ῥοφητά?) id est ova servilia. *Mbr.*

caros, -ī *m.*, *acc.* -on. *nomen herbae.* PLIN. nat. 26,80 est aliud hypericon quod aliqui -on (caro *codd.*) appellant. 26,119 semen hyperici, quod -os appellatur (26,130. 1,26,54 -os sive hypericon). *cf.* DIOSC. 3,154 W. ὑπερικὸν ... οἱ δὲ κόρ⟨ι⟩ον. 3,157 W. κόρις, οἱ δὲ καὶ τοῦτον ὑπερικὸν καλοῦσιν. caros *e Plini errore natum esse videtur; v.* corium *et* corissum.

carōta, -ae *f.* [*a Graecis tractum, cf.* καρωτόν. *Th.*]. *nomen herbae.* DIOSC. 3,52 W. σταφυλῖνος ἄγριος ... Ῥωμαῖοι καρώταμ. GLOSS. pastinaca: -a (III 556,74 *et* 620,66 *codd.* cariota. *cf.* 430,41 σταφυλῖνοι: pastinacae, cariotae. 537,74 cariota id est pastinace agreste). II 518,7 careta: σταφυλῖνος. APIC. 3,113 -ae seu pastinacae. -ae seu pastinacae frictae oenogaro inferuntur. 3,114 aliter: -as sale *eqs.* 3,115 aliter: -as elixatas concisas ... coques (*ubique* caroet- *codd.* APIC.). *v. etiam* caryota.

carōticus, -a, -um, καρωτικός. CHALC. comm. 214 deinde per arterias ... pervenit *spiritus* ad -as ita appellatas venas, quod eaedem vulneratae mortem afferant soporiferam. DIOSC. 3,61 virtus est ei *herbae* ... -a. 4,60 maxima -a habet virtutes. 4,64 maniam pr(a)estant et -i. 4,70 et istum dicitur -um esse. 5,92 somnu(m) -u(m) facit id est grave (καροῦν). *Stadler.*

1. carpa, -ae *f.* [*vox peregrina, fortasse germanica, esse videtur. cf. esse c. gr.* κυπρῖνος, *lituan.* szapalas *'cyprinus dobula', ind.* śapharah *'cyprinus sophore' suspicatur Vhlenbeck, Beitr. z. Gesch. d. deutsch. Spr. u. Lit. 19,331. 26,288. Th.*]. *nomen piscis.* CASSIOD. var. 12,4,1 destinet -am Danuvius. ... pisces a diversis finibus afferantur. [*hisp.* carpa. *M.-L.*]

(2. carpa), -ae *f.* VARRO ling. 5,97 capra 'carpa', a quo scriptum 'omnicarpae caprae' (*sc. fictum a* carpere *etymologiae causa*).

? **carpacus** pistor GLOSS. IV 214,37 (*Sang.*, -us dicitur pistor ionica lingua *codd. Cassin. et Vat. cf.* Scal. V 594,2 caparcus pistor). ἀρτοκόπος *contulit Martini,* κάρδοπος *Bücheler, fort. cf. c.* caria, carensis *vel c. gr.* καρπός.

? **carpasia** navis a Carpatho insula nominata ISID. orig. 19,1,11. *cf.* 14,6,24 ex hac insula (*Carpatho*) dicuntur et -ae (Carpasinae *Otto*),

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

naves magnae et spatiosae. *conferendumne c. gr. κάρπασος, καρπάσιος (sc. de velis dictum)?*

carpassini graesgroeni (*anglosax. fere i. q. 'viridis ut gramen'*) GLOSS. V 354, 41. *cf.* 493, 58 c a r p a s i ⟨nu⟩m color gemmae viridis. *gr.* καρπάσινος, *cf.* carbasinus. *hinc explicandum* VVLG. Esth. 1, 6 *v. p. 428, 60.*

carpasum, -ī *n.*, κάρπασος (*cf.* carbasus). *nomen herbae.* COLVM. 10,17 *terra* negat elleboros et noxia -a suco nec patitur taxos. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 species pertinentes ad vectigal .... carpasum *inter lapides, herbas al.* [GLOSS. V 175, 24 carpasu(m): lini genus, linteum grossum; *corrigas* carbasus]. *num eadem herba, quae scribitur* carpathum*? v. s. v.*

carpathius (-a, -um) *a* carpathum, *cf.* carbasius. *i. q. carbasinus, linteus.* AMM. 29, 1, 31 linteis quidam *sacerdos* indumentis amictus calceatusque itidem linteis soccis ... pensilem anulum librans sartum ex -io (*sic Gelenius*, carfathio *V*, carpasio *Valerius*) filo perquam levi (*falso nomen proprium* Carphatium *restituisse editores e conexu sequitur*).

carpathum, -ī *n.* [*cf.* carpasum *et* opocarpathum. *Th.*]. *nomen herbae.* PLIN. nat. 32, 58 *iis* qui sucum carpathi biberint, praecipue e iure sumpti *echini prosunt.*

carpatinus, -a, -um [*a Graecis tractum, cf.* καρβατίνη *et* καρπάτινον *Hesychii. Th.*]. *de crepidarum genere, cf.* HESYCH. καρπάτινον· ἀγροικικὸν ὑπόδημα μονόδερμον. CATVLL. 98, 4 ista cum lingua ... possis culos et crepidas lingere carpatinas.

? **carpella** sadulbogo (*anglosax. 'Sattelbogen'*) GLOSS. V 354, 9 (*'corbellus?' Götz*). *Mbr.*

carpentārius, -a, -um *a* carpentum. *ad carpentum pertinens*: PLIN. nat. 16, 34 subere utantur in -is praecipue fabricis. LAMPR. Alex. 52, 1 artifex -us (HIER. tract. in psalm. 109 p. 200, 11 artifex -us fecit scamnum). TREB. trig. tyr. 30, 17 usa vehiculo -o *Zenobia.* VVLG. exod. 35, 33 opere -o. EVSTATH. Bas. hex. 2, 2 p. 881^A *ars* -a circa lignum *exercetur.* *masc. subst.* c a r p e n t ā r i u s, -ī, *faber carpentorum vel vehiculorum, apud posteriores etiam faber tignarius ut videtur* (*cf. l. 50*): ISID. orig. 19,19,1 -us speciale nomen est, carpentum enim solum facit. GLOSS. λεπτουργός. -i carrarii. III 528, 61 λεπτουργός lintearius (*contam.?*) vel -us. SCHOL. Hor. gloss. Γ sat. 1, 8, 2 'faber' -us. [*francog.* charpentier, *hisp.* carpintero. *M.-L.*]

TARR. PAT. dig. 50,6,7 EDICT. imp. Diocl. 7, 10 TREB. Claud. 14, 11. COD. Iust. 10, 66, 1 (*a. 337*) -ii *enumerantur inter* artifices artium. VEG. mil. 1, 7 -os ... convenit sociare militiae. 2, 10. COD. Theod. 8, 5, 31 (*a. 370*) nec mulionibus nec -is nec mulomedicis cursui publico deputatis. HIER. reg. Pachom. praef. 6 -i, fullones, gallicarii seorsum a suis praepositis gubernantur. VVLG. I par. 9, 15. OROS. hist. 3, 21, 6 -os mille in armis ... stetisse. OP. imperf. in Matth. 2 p. 642 uxor -i. 9 p. 679 -us si viderit arborem bonam, concupiscit eam praescindere ad opus artificii sui. EVSTATH. Bas. hex. 9, 6 p. 964^B LEX Burg. lib. const. 10, 2 Rom. 2, 6 LEX Sal. 10 add. 4 (*om 1 a*) VEN. FORT. vita Radeg. 33, 75. PALLAD. hist. mon. I 19 p. 297^D fabros ferrarios ... -os (τέκτονας). p. 298^B -i ... arte clarebat (τεκτονεῖον, *sc.* ἔχων). 22 p. 301^A -i ... artem (τεκτονικήν) ... didicit. ISID. reg. monach. 20, 1 opus -orum sive fabrorum. CORP. V 5922 C. Cassio ... -o. *inde in nomine virorum v. nom. propr.*

compos.: carrocarpentarius.

carpente, -is *v. infra l. 62 sqq.*

carpentum, -ī *n.* [*orig. inc., fortasse a Gallis tractum, si recte conferuntur nomina oppidorum* Carbanto-rate (*postea* Carpentoratensis) *in Gallia Narbonensi et* Καρβαντόριγον (Carbantium) *in Britannia; cf. hibern.* carpat *cambr.* cerbyd *'currus', quae tamen non genuina esse videntur. Th.*]. GLOSS. ἅμαξα, ἁρμάμαξα, ὄχημα, carrum, vehiculum. CASS. DIO 60, 22, 2 τῇ Μεσσαλίνῃ ... τὸ καρπέντῳ χρῆσθαι ἔδοσαν (60, 33, 2). NOT. Tir. 112, 68. *abl. plur.* carpentibus: AMM. 31, 2, 18 *cod. V; fort. etiam* 14, 6, 16, *ubi* capitibus *V*, *Bentl. coni.* carpentis; *cf. abl. sing.* carpenti 29, 4, 5 *V nisi corruptela inest tribus his locis.* *legitur singulis locis apud* LIV. ANDR. NAEV. VARRON. PROP. VAL. MAX. LVCAN. TAC., *binis* OV. PLIN. nat. IVV., *ter* APVL., *quater* SVET., *5^{ies}* FLOR., *18^{ies}* LIV. [*francog.* charpente, *rhaetor.* carpient. *M.-L.*] *v. Holder, Altcelt. Sprachsch. I p. 802 sqq.; Daremberg-Saglio, dict. des ant. II p. 926. 1633; Mau, PW. III 1606.*

1 *pompaticum vehiculi genus* (*cf.* ISID. orig. 20, 12, 3 quasi carrum pompaticum), *praecipue vecturae urbanae, rarius itineribus serviens*: LIV. ANDR. carm. frg. 20 me -o v e h e n t e m (vehementem *cod.; cf.* FEST. p. 245 pilentis et -is per urbem vehi matronis concessum est. VAL. MAX. 9, 11, 1 cum *Tullia* -o veheretur. FLOR. epit. 1, 7, 3. LAMPR. Heliog. 4, 4 quae *matrona* -o mulari veheretur. Alex. 47, 2 aegrotantes ... -is vexit. 48, 4 *fatigatum Camillum* -o imposuit. TREB. Gall. 8, 3 *in Gallieni pompa vehebantur* -a cum mimis). NAEV. com. 116 -i adstratio. VARRO ling. 5, 159 supra *patrem* -um mulio ut inigeret (*Scal.*, iniceret *codd.*) iussit *Tullia* (OV. fast. 6, 603 filia *Servii* -o patrios initura penates. LIV. 1, 48, 5 *Tullia* -o ... in forum invecta. 1, 48, 7 Tullia per patris corpus -um egisse fertur. PAVL. FEST. p. 332 corpus *Servii* iacens filia -o supervecta sit. VAL. MAX. *v. l. 75*). PROP. 4, 8, 23 serica ... -a. OV. fast. 1, 619 prius Ausonias matres -a vehebant. LIV. 1, 34, 8 *Lucumoni* -o s e d e n t i (LVCAN. 9, 590 APVL. flor. 21 p. 99. AMM. 16, 10, 6 insidebat aureo ... -o fulgenti claritudine lapidum variorum). LIV. 1, 34, 8 *aquila* super ... -um ... volitans. 1, 48, 6 flectenti -um dextra in Vrbium clivum. 5, 25, 9 ut pilento ad sacra ludosque, -is festo profestoque uterentur (34, 3, 9 ut -is festis profestisque diebus ... per urbem vectemur). PLIN. nat. 7, 82 -a apprehensa una manu retinere. 11, 262 ostentabat ... hermaphroditas subiunctas -o suo equas. IVV. 8, 147 volucri -o rapitur. 9, 132 undique ad illos convenient et -is et navibus. TAC. ann. 12, 42 -o Capitolium ingredi. SVET. Tib. 2 aegre procedente -o. Cal. 15 instituit ... matri Circenses -umque quo in pompa traduceretur (Claud. 11). Claud. 17 currum eius Messalina uxor -o secuta est (*cf. p. 489, 61*). FRONTO p. 210, 17 N. pompas et -a et tensas ... a maioribus dicatas. APVL. met. 11, 26 -o pervolavi. LAMPR. Heliog. 31, 8. CORP. VI 3744 (*cf.* 31075 [*a. 362*]) matronae cum -is (*cf.* VIII 8457, 17). RVF. FEST. 25 AVSON. 399, 39. 450, 3 *Vlixes* impositus ... -o. QVEROL. p. 37, 5 moveri inutile -um non vult (ORIENT. comm. 1, 159 -a movebis). SYMM. epist. 9, 65 (61) ut omne -um affabre et firmis compaginibus explicetur. AMM. 14, 6, 18. 14, 11, 20. 17, 10, 9. 18, 2, 6. 23, 3, 7. 29, 4, 5. PAVL. MED. vita Ambr. 12 *sacerdotem* superpositum -o (*ibid.* in eodem superpositum -o). RVT. NAM. 1, 561 offert ... -a tribunus. CASSIOD. var. 5, 10, 3 *Gepidarum* -a itinere longiore quassantur. EVGIPP. Sev. 44, 7 funus ... -o trahentibus equis impositum evehitur. PAVL. PELL. 212 -is evectio tuta decoris. GREG. TVR. glor. conf. 76 *Berecynthiam* in -o pro salvatione agrorum ... deferrent. LEX Burg. Rom. 17, 3 ubi -a vel carra conversari possunt. VEN. FORT. vita Germ. 3, 11 cum annona destinavit plena -i vehicula. SCHOL. Prud. ham. 155 ante -um id est currum Idaeae matris. CARM. epigr. 1448, 1 (*loco obscuro*) hic inhumata pridem -a lapsa iacebant arida comnexis frustris et atra rotis (*Büch.*, comesis frustis arida et atra satis *de Rossi II p. 46*). *s p e c i a t i m de vehiculo publico quo magistratus Romani utebantur*: VOPISC. Aurelian. 1, 1 vehiculo suo me et iudiciali -o ... Tiberianus recepit (AMM. 29, 6, 7 *filiam Constanti* iudiciali -o impositam). COD. Theod. 8, 5, 18, 1 (*a. 364*) ne amplius in singulis quibusque -is quam bini ... homines invehantur. 8, 5, 30 (*a. 368*) ut in -is raedarum mensuram subditam nullus excederet. CASSIOD. var. 6, 15, 2. 6, 18, 2 -um praefecti urbis ... conscendis. 6, 20, 2 -i etiam subvectione decoraris. inst. div. 32 p. 1148^A -um *praefecti* ... transire.

2 *quodlibet vehiculum ad varium usum, imprimis bellicum, destinatum*: LIV. 10, 30, 5. 31, 21, 17 cum ... -is Gallicis multa praeda oneratis. 32, 30, 12 -a supra ducenta *capta sunt.* 33, 23, 4 Gallica spolia captivis -is transvexit (33, 37, 11. 36, 40, 11. 39, 7, 2). 33, 23, 8. 33, 36, 13. 35, 5, 13. 36, 38, 6. FLOR. epit. 1, 18, 27 -a Gallorum. 3, 2, 5 *rex Gallorum* in ... argenteo ... -o. 3, 3, 16 obiectis undique plaustris atque -is. 3, 10, 17 trepidantia ad conspectum rei novae -a volitabant. SCHOL. Hor. carm. 3, 24, 9 *tentoria Scytharum* -is moventur (*cf.* SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 104). VEG. mil. 2, 25 onagri ... in -is bubus portantur armati. 3, 7. 4, 15. CYPR. GALL. num. 123 Merara cohors ... quattuor accepit rebus -a ferendis. PANEG. 8, 7 ut *militares viae* vix semiplena -a, interdum ⟨solum⟩ vacua transmittant. CAPITOL. Opil. 12, 7 tribunum ... -o rotali subteradnexum. AMM. 15, 10, 4 iumenta procidunt et -a. 21, 10, 3. 22, 8, 42 -a quo libuerit convolventes *Scythae.* 24, 7, 4. 31, 2, 10 *Hunni* dispalantur cum -is, in quibus habitant (31, 2, 18. 31, 12, 11). HIER. in Ezech. 1, 19 p. 19 *rotas* in -is plaustrorum raedarumque et currum aspicimus. VVLG. II reg. 12, 31 circumegit super eos ferrata -a (I par. 20, 3 fecit super eos ... ferrata carpenta transire. *cf.* HIER. in Is. 25, 9 p. 342 *syn.* plaustrum). MARCELL. chron. II p. 92, 481, 1 iacentis super -um teli acumine. *nota*: PALLAD. 10, 1, 2 stercoris -a. *obscurum*: CORP. VIII 8457, 17 (*a. 288*) -i capistellis et strobilis (*titulo lacunoso*). *metonymice de iumentis*: APVL. met. 10, 18 spretis ... vehiculis ac posthabitis decoris raedarum -is. VEG. mulom. 4 praef. 3 nisi ... adminiculis subvehendis -a sudarent.

syn.: currus, vehiculum, raeda, pilentum, tensa, essedum.
derivatum: carpentarius. *Hoppe.*

carpeo *v.* carpo.

carpēsion (-ī) *n.*, καρπήσιον, *nomen herbae.* GLOSS. III 537, 62 carpes[s]io id est ebuli semen (545, 5 c⟨a⟩rpesio. 556, 67 corpiscio. 620, 42 carpisscio). VINDIC. med. 33 *aegris quibusdam* -on epithymo permixto ... ieiunis bibendum dedi.

carpha (-ae) *f.*, κάρφη. GLOSS. III 200, 19 σκύβαλα carfa (*v. Thes. gloss. s. v.*).

carp⟨h⟩ōdēs (-dis *codd.*) id est lana sucida GLOSS. III 559, 19 (588, 96. 609, 27). καρφώδης.

carphologia, -ae *f.*, καρφολογία. *nomen morbi.* CAEL. AVR. acut. praef. 21 phrenitin esse alienationem mentis celerem cum febre acuta atque manuum vano errore, ut aliquid suis digitis attrectare videantur, quod Graeci κροκυδισμόν sive -am vocant. 1, 3, 34. 1, 5, 48 -am, quae est festucarum levium a parietibus veluti detractio. 1, 4, 42. 44. acut. exc. 8 p. 693 carfalogia. CASS. FEL. 62 aliquando *phrenetici* e parietibus stipulas legunt, quod Graeci -am appellant.

carphos, *acc.* -os *n.*, κάρφος. *nomen herbae*: PLIN. nat. 24, 184 *faenum Graecum* telin vocant, alii -os (carpos *E*), aliqui buceras *eqs.* DIOSC. 2, 85 farina faeni Graeci, quem multi buceron aut aegoceras aut carfos *appellaverunt* (*cf.* 2, 102 W.). *huc pertinere videtur*: GLOSS.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

III 585, 9 ox⟨iac⟩anthus (*suppl. Stadler*) id est carpo et alius ciricen (alias miricen *Stadler*).

carpiēs ῥυπαρὸς πόκος GLOSS. II 96,39. *a* carpere. *v. Ducange, gloss. s. v.* carpia.

carpineus, -a, -um *a* carpinus. *e carpini arboris ligno factus.* PLIN. nat. 16,231 Hyginus manubria rusticis -a, iligna, cerrea *fieri iubet.* COLVM. 11, 2, 92 *manubriorum* optima sunt iliginea, deinde -a, post haec fraxinea.

carpinus, -ī *f.* [*orig. inc. cf. esse c. lituan.* skirpstus '*fagus*', *boruss.* skerptus '*ulmus*' *censet* Schrader, *Reallex. d. indog. Altertumskunde 117. Th.*]. *nomen arboris ex genere fagorum* ('*carpinus betulus*' *et* '*carpinus ostrya*' *Linné*). [*val.* carpin, *it.* carpino, *francog.* charme. *M.-L.*] CATO agr. 31,2 prelum *olearium* ex -o atra potissimum facito (*citat* PLIN. nat. 16,193, *qui* ex sappino *habet; v. s. h. v. et cf. it.* sappino '*arbor fagorum generis*'). VITR. 2, 9,12 -us, quod est minima ignis et terreni mixtione, aeris autem et umoris summa continetur temperatura, non est fragilis, sed habet utilissimam tractabilitatem. itaque Graeci ... ζυγίαν eam appellant. COLVM. 5, 7, 1 cornus et -us et ornus nonnumquam et salix a plerisque in hoc ipsum *genus arbusti* (*antea*: arborem humilem nec frondosam) disponitur. PLIN. nat. 16, 67 *Graeci* tertium genus *aceris* zygian *vocant*, rubentem, fissili ligno, cortice livido, scabro. hoc alii generis proprii esse malunt et latine -um appellant. 16, 73 *montes amat* -us (*at*: 16, 74 descendunt et in plana ... fagus, -us). 16, 75 *facibus apta.* 16, 206. 226. 17, 201 *nascitur in Transpadana Italia.* *adiect.? cf.* APOLLOD. poliorc. p. 176, 5 W. κλῖμαξ ... ἀπὸ ξύλων μελείνων, ὀξεΐνων, πτελεΐνων, καρφίνων καὶ ἄλλων τοιούτων, ὅσα καὶ ἐλαφρά ἐστι καὶ εὔτονα.

carpio, -īre *v.* carpo.

carpisc(u)lum, -ī *n.* [*confertur c. gr.* κρηπίς, *serb.* krplje '*calceamenta, quibus ad nives transgrediendas utuntur*', *čech.* krpec '*genus calcei*'. *sed dubitare licet, num vox vere sit latina. Th.*]. VOPISC. Aurelian. 30, 4 superest, patres conscripti, ut me Carpisculum vocetis; -clum enim genus calceamenti esse satis notum est. *fort. eadem vox*: **carpusculum,** -ī *n., t. t. architecturae, fort. i. q. pes basisve fastigii vel tecti?* CORP. III 9768 (*Dalmatia*) ⟨car⟩pusculis inauratis fastigi a⟨edis⟩. XII 1904 (*Viennae*) tegulas aeneas auratas cum -is et vestituris basium et signa Castoris et Pollucis ... d(e) s(uo) d(edit). *Mbr.*

carpistēs (-ae) *m.*, καρπιστής. *nomen Aeonis, v. nom. propr.*

×**carpo,** -psī, -ptum, -ere [*cf. c. gr.* καρπός, *theodisc.* herbist *anglosax.* hærfest '*autumnus*', *fort. c. lituan.* kirpti '*forfice recidere*', *hibern.* cirrid '*concīdit, lacerat*', *gr.* κρώπιον. *Th.*]. *de coniug. perf.*: CHAR. gramm. I 245, 19 MART. CAP. 3, 319. NOT. Tir. 89, 37 -psit. carpeas: APIC. 4,151. carpiunt: VICT. VIT. 3, 66. GLOSS. Plac. V 52, 15 (*G, at* 14, 27 -punt *R*). -iebamus: GREG. TVR. glor. conf. 104. -io: GLOSS. V 493, 62. [*it.* carpire, *francog.* charpir, *hisp.* carpier. *M.-L.*] cartus: GLOSS. IV 490, 20 (*errore cod., ut videtur*). GLOSS. detraho, colligo, inchoo. -it: ξαίνει, ἐξανθίζει, δρέπεται, σπαράσσει. dissipat vel corrumpit. concīdit aut detrahit aut poma incidit. detrahit, fruitur. -itur: τρύχεται, δρέπεται, κακοπαθεῖ. -ens: δρεπόμενος, ἀποτρυγῶν. *legitur inde ab* LEGE XII tab.

summa significationis est, quod a toto aliquo et multitudine partes demuntur vel, quod rarius est, totum in partes dirimitur; cf. CIC. Cluent. 129 in multorum peccato -i paucos ad ignominiam. de orat. 3, 190 saepe -enda membris minutioribus oratio est. LIV. 3, 61, 13 quid ... in multa proelia parvaque -rent summam unius belli. 9, 27, 6 -i parvis cotidie damnis ... vires. 26, 38, 2 in multas parvasque partes -ere exercitum. VAL. MAX. 7, 3, 6 validi *equi* caudam ... paulatim -i, infirmi ... universam convelli. *cf. p. 492, 84.* SEN. Thy. 1060. nat. 2, 13, 2 totum potest excidere quod potest -i. dial. 4, 29, 1 tota *ira* vincetur, dum partibus -itur. epist. 108, 2 nec passim -enda sunt ... universa, per partes pervenietur ad totum. PLIN. epist. 3, 9, 11 tam numerosum agmen reorum ita ... posse superari, si per singulos -retur. APVL. met. 9, 19 *v. p. 495, 9.* FIRM. math. 1, 7, 31 cum hinc inde damnis fluentibus minutatim spiritus -retur. VICTRIC. 29 -psimus pauca de multis. BOETH. in Porph. comm. 1 p. 83^{B} syll. categ. introd. p. 767^{A}. *speciatim de summis et extremis partibus rerum, ut* summa papavera (VERG. ecl. 2, 47 OV. met. 2, 792), summas herbas (VERG. georg. 3, 465), summam aquam (OV. Ib. 198). *cf.* COMM. apol. 523 non tota sed summa fastigia -o. HIER. in Is. 19, 1 in Ezech. 10, 32 p. 388. *cf. etiam sub I C p. 493, 61 sqq.* *saepius etiam cum notis temporis longioris*: VERG. georg. 3, 215 -it vires paulatim uritque videndo femina (OV. met. 3, 490 VAL. MAX. 7, 3, 6 *l. 60*). *cf.* SEN. epist. 26, 4 non ... subito impulsi ac prostrati sumus: -imur. OCTAVIA 550 florem decoris singuli -unt dies. LIV. 9, 27, 6 *cf. l. 59.*

I ***de actione corporali** ad homines, animalia, res corporales pertinente*:

A *decerpere, demere, rescindere, vellere, apprehendere, haurire*: **1** *fruges, fructus, frondem, gramina, herbas, flores sim.*: **a** *homines decerpunt*: GLOSS. δρέπομαι. *additur saepius qua re* (manibus [manu], ungue, pollice, *sim.*), *unde* (arbore, ab *sive* de arbore, de palmite), *ubi* (in callibus horti, luco, in vinea), *quando* (autumno, per messes). CATO agr. 54, 3 manibus -ito *ocinum.* CATVLL. 62, 43 flos ... tenui -ptus ... ungui (HOR. carm. 3, 27, 44 OV. ars 3, 79. 80. met. 9, 342 *loti.* 9, 380 ab arbore. NEMES. ecl. 2, 5. *in imagine v. p. 494, 28 sqq. 47. 75 sqq.*). VERG. ecl. 2, 47 nais ... violas (PRIAP. 23, 1 OV. met. 5, 392) et summa papavera (OV. met. 2, 792 *opt. codd.*; cacumina *deteriores*) -ens. 2, 54 et vos, o lauri -am et te ... myrte (OV. trist. 3, 1, 46 NEMES. ecl. 1, 65). 9, 50 poma (NON. p. 252 auferre, decerpere. *adde* VERG. georg. 4, 134 PRIAP. 23, 1. 58, 3 OV. ars 3, 576 [*in imagine*] PETRON. 82 PORPH. Hor. carm. 1, 11, 8. NEMES. ecl. 3, 39 fetus *pomorum.* OPTAT. 7, 1 p. 161, 2. AVIEN. Arat. 182 aurea mala. CYPR. GALL. lev. 179 ENNOD. epist. 2, 4, 1 [*in imagine, cf. p. 494, 74*]). VERG. georg. 2, 90 *vindemiam* de palmite. 2, 366 uncis -endae manibus frondes *palmitis* (OV. am. 2, 19, 32 arbore frondes). 2, 501 quos rami fructus, quos ... rura ... tulere ..., -psit (COLVM. 3, 21, 6 fructum *vindemiae.* PLIN. nat. 22, 4 fruge⟨m⟩. *cf. p. 494, 32*). 3, 176 frumenta manu -es sata. 4, 134 rosam (PRIAP. 23, 1. *cf.* CORP. VI 31934, 4 [*in imagine*] bis nonam -ura rosam mihi decidit aetas). Aen. 6, 146 *aureum ramum* ... manu. 12, 412 dictamnum ... Cretaea ... ab Ida. PRIAP. 23, 1 olus (NVX 136). 30, 3 *vitium* uvam (OV. am. 1, 10, 55 SEN. apocol. 2. PLIN. nat. 12, 48 amomi *uvam* cum radice). 31, 1 proterva nil mihi manu -es. PROP. 4, 3, 19 qui -psit ab arbore vallum. OV. met. 5, 392 lilia (COLVM. 10, 270). 7, 232 Euboica vivax Anthedone gramen (fast. 4, 397 vivax e caespite gramen). 15, 478 alimenta ... mitia. fast. 4, 443 NVX 134. COLVM. 2, 9, 18 *panicum et milium.* 2, 12, 4. 5, 6, 7 herbas (PLIN. nat. 22, 4. *cf.* HOMER. 371 moribundus dentibus). 10, 297 *amaracum* narcissique comas sterilisque balausti. LVCAN. 6, 111 vulgus in pecudum cecidisse cibos et -ere dumos. 9, 821 toxica. PLIN. nat. 18, 321. 20, 61 *lactucam.* 24, 130 *trixaginem.* STAT. silv. 1, 4, 105 virus ... Amphrysiaco ... de gramine. PS. QVINT. decl. 12, 5 arbusta. AVIEN. orb. terr. 1301 munera ... cerealia. VVLG. lev. 19, 10 in vinea tua racemos et grana decidentia ... pauperibus et peregrinis -enda. Iob 8, 12 carectum ... cum adhuc sit in flore nec -atur manu. CLAVD. rapt. Pros. 2, 123 *Venus* doloris -it signa sui (*i. anemonen ex sanguine Adonidis ortam*). SVLP. SEV. dial. 1, 16, 1 ignarus germinis eligendi nociva plerumque -bat.

b *bestiae carpunt* (CIC. nat. deor. 2, 122 alia *animalia* sugunt, alia -unt, alia vorant. *cf.* PLIN. nat. 10, 196 *p. 493, 12*): *additur* patulo ore; de montibus, e bustis; in stabulis, in pratis; longis diebus *sim.*: VARRO rust. 1, 2, 18 *caprae* omnia novella sata -endo corrumpunt (COLVM. 10, 351 novas segetes animalia). 2, 3, 7 *caprae* virgulta -unt (PAVL. FEST. p. 48). 3, 16, 24 neque *apes* quae afferunt ad quattuor res faciendas ... ex iisdem omnibus rebus -ere dicunt. simplex quod ⟨e⟩ malo punico et asparago cibum -ant solum. *ibid. apes* ex aliis floribus ita -ere, ut. VERG. ecl. 1, 78 non ..., capellae, ... cytisum et salices -etis. georg. 2, 201 quantum ... -ent armenta. 3, 296 stabulis ... in mollibus herbam -ere oves (3, 465. TIB. 2, 5, 55 -ite ... tauri ... herbas. OV. met. 13, 927 *herbas* nec ... -istis oves hirtaeve capellae. SEN. Oed. 134. AVSON. Mos. 278 -ptas moribundis piscibus herbas. EVSTATH. Bas. hex. 9, 3 p. 959^{A}. VVLG. num. 22, 4 solet bos herbas usque ad radices -ere. *cf.* MART. 9, 71, 4). VERG. Aen. 9, 351 -ere gramen equos (OV. met. 1, 299 *de capellis.* trist. 4, 8, 20 SIL. 7, 299. MART. 3, 65, 4 *de ovibus.* ANTH. 467, 3 *de tauris.* AVIEN. Arat. 1758 *de anseribus*). DIRAE 92 non iterum -etis pabula nota, *capellae* (OV. am. 3, 5, 27 -entes pabula tauros. met. 4, 217 quadrupedes *Solis* caelestia pabula -unt. fast. 4, 750 pabulaque e bustis ... -psit ovis. VAL. FL. 4, 379. *cf.* SEN. Herc. f. 140 pastor ... grege dimisso pabula -it [*i. -ere iubet, cf. l. 68*]). CVLEX 52 pendula proiectis -untur ... arbuta ramis *a capellis.* 54 haec *capella* suspensa rapit -ente cacumina morsu. HOR. carm. 4, 2, 29 apis -entis thyma ... circa nemus uvidique Tiberis ripas. PROP. 3, 17, 16 *vites et colles* -ant nullae ... ferae. OV. fast. 1, 381 verbenas ... -psit *ovis.* SEN. epist. 84, 3 *apes* flores ... -unt. COLVM. 8, 13, 2 anser ... quicquid tenerum contingere potest, -it. CALP. ecl. 2, 45 *greges* -ere frondes condiscant. PLIN. nat. 12, 73 *capras* -ere germinum caules *ladani.* PS. QVINT. decl. 12, 13 AVIEN. Arat. 492 VVLG. gen. 41, 18 MACR. sat. praef. 1, 5. *in synecdoche*: VERG. georg. 3, 142 *pecus* -ere prata fuga (NON. p. 252 celeriter praeterire. SEN. Thy. 232). 3, 325 rura -amus (SERV. *ad l.* -ere cogamus animalia. *cf. supra l. 56.* SIL. 3, 467). PRIAP. 28, 2 -endo ... horto. 71, 1 pomaria (OV. epist. 4, 29). OV. epist. 15, 56 nec *locus* ... -itur ore bovis. Pont. 3, 4, 62 rosaria. SEN. Ag. 853 arborque pomis fertilis ... extimuit manus insueta -i. PRVD. c. Symm. 2, 874 *semitam.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 86 *Henna loquitur*: merear divino pollice -i.

2 *lanam, vellera*: CATVLL. 64, 310 aeternumque manus *Parcarum* -bant rite laborem. VERG. georg. 1, 390 nocturna ... -entes pensa puellae (NON. p. 252 attenuare, aperire. *cf.* HOR. carm. 3, 27, 64 PROP. 3, 6, 16 DRAC. Romul. 2, 61). georg. 4, 335 Milesia vellera (NON. p. 252 *v. l. 75. cf.* AVIEN. orb. terr. 936 vellera per silvas Seres nemoralia -unt. CLAVD. 1, 180. *adde p. 493, 68*). CELS. 6, 6, 1 lana ... bene ... -pta (COLVM. 7, 4, 4 PLIN. nat. 29, 34 AMBR. in Luc. 8, 11 [*traditur* PLAVT. Men. 797 lanam -ere, *sed* VARRO ling. 7, 54 *cod. F* carere, *v. s.* carrio *p. 497, 66. 79*]). PORPH. Hor. carm. 2, 18, 7/8 purpuram.

3 *varias res*: VERG. Aen. 6, 245 summas -ens media inter cornua *iuvencorum* saetas ignibus imponit sacris *Aeneas* (PROP. 2, 5, 23 -ere crines. VAL. MAX. 7, 3, 6 *p. 491, 60* [FRONTIN. strat. 1, 10, 1 *syn.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

paulatim vellere]. SIL. 10, 398 galeis -psere ... cristarum decus. CYPR. GALL. lev. 184 barbam). HOR. sat. 2, 3, 256 *Polemonem* ex collo ... -isse coronas. OV. Ib. 198 siquis ... summam Libyco de mare -at aquam. CELS. 2, 6 p. 36 *de signis mortis*: si quis ... in adiuncto pariete, si qua minuta eminent, -it (*cf.* carphologia *p. 490, 74 sqq.*). SIL. 15, 697 correpta ... velamina palmis -bat *Arabus*. PS. ASCON. Verr. p. 173 dextra plectro utitur ... sinistrae digitis chordas -unt *citharistae*.

B *discerpere, discindere, lacerare, laniare, delere, vorare*: **1** *animantia, cibos*: GLOSS. -bant: satiabantur, -psit: discerpsit, -ptus ἐσπαραγμένος, discerptus id est conscissus. -ptus discissus. *additur* rostris, dente fero, ungue, ferro, manibus, leto, funere *sim. cf.* CIC. nat. deor. 2, 122 *p. 492, 36.* PLIN. nat. 10, 196 alia *animalia* rostri aduncitate -unt. LEX XII tab. (Serv. Aen. 12, 606) *in luctu* mulier faciem ne -ito. OV. ars 3, 755 -e cibos digitis (SEN. Herc. O. 655 *pauper* -it faciles vilesque cibos. STAT. silv. 2, 4, 5 *psittacum* gratae -entem munera mensae. ARNOB. nat. 7, 4 cibos ex his [*animalibus*] -ere). OV. met. 10, 43 nec -psere iecur *Tityi* volucres. fast. 6, 137 -ere dicuntur ... *puerorum* viscera rostris *volucres* (Ib. 460 tua dente fero viscera -at equus. 543 SEN. Herc. O. 1898 epist. 24, 18). Ib. 149. PHAEDR. 1, 28, 4 vulpinos catulos aquila ... posuit pullis, escam ut -rent (*cf.* PRVD. cath. 8, 76 dicatas -imus escas). SEN. Herc. O. 827 membra vasta -it avellens manu *Hercules* (1790 *Alcmene loquitur*: -ent greges *equorum* mea membra diri. LVCAN. 2, 122 te sparsum per viscera, Baebi, innumeras inter -entes membra coronae discessisse manus. 6, 551 -ere membra ... ferro manibusque suis. SIL. 3, 343 PRVD. perist. 10, 695 VICT. VIT. 2, 36). SEN. Oed. 113 -itur leto tuus ille, Bacche, miles. Phaedr. 476 quam varia leti genera mortalem ... -unt ... turbam. Thy. 1060 corpora exanima ... in parva -psi frusta (LVCAN. 6, 544 pendentia corpora -psit *maga*). SEN. dial. 5, 18, 2 *Catilina M. Marium* ante bustum Quinti Catuli -bat. LVCAN. 8, 709 -itur *Magnus* in scopulis hausto per vulnera fluctu. 8, 777 -itur et lentum Magnus destillat in ignem ... bustum. 9, 741 -itque medullas ignis edax *viri*. PETRON. 36 obsonium. VAL. FL. 8, 8 crinemque genasque ungue. STAT. Theb. 4, 511 aegras functorum -ere fibras. silv. 2, 1, 140 hunc nec ... potuisset -ere Procne. 2, 6, 78 -psitque *Rhamnusia* ... adunca ora verenda manu. MART. 3, 13, 1 pullos. 9, 71, 4 socias -it uterque (*leo et aries*) dapes. ITALA iud. 14, 6 (Lugd.) -psit *Samson* illum (*catulum leonis. συνέτριψεν,* VVLG. dilaceravit). SER. SAMM. 317 cochleas. NEMES. cyn. 192 *canes* docti victam contingere praedam exanimare velint tantum, non -ere sumptum. LACT. inst. 1, 22, 16 *Orpheus* dilaceratus et -ptus est (AVIEN. Arat. 627. *cf.* HYG. fab. 155 *Liberum* Titanes -erunt. DRAC. Orest. 549 *famuli* -ere dentibus optant corpus Egisteum). DON. Ter. Eun. 426 cum in convivio -atur *lepus* appositus. SCHOL. Iuv. 9, 110. PRVD. cath. 4, 67 liba. psych. 719 -itur innumeris ... bestia dextris. CLAVD. carm. min. 27, 16 *Phoenix* -ens alimenta vaporis. VINDIC. med. 13 quamdiu ... parvus fuerit foetus, sufficiens -it ex matre nutrimentum. APIC. 4, 133 pullum -ptum (raptum *codd.*) ex iure coctum (6, 251 [cariotum *codd.*] *opp.* integrum). 4, 151 denticem, auratam et mugilem .. in pulpas -eas. SIDON. carm. 7, 405 Phaethonta levem cum -ret axis. VICT VIT. 1, 37 PASS. Thecl. epit. 4, 6.

2 *res varias*: OV. fast. 4, 925 gladios, *Titan*, et tela nocentia -es (*sc. rubigine. cf.* SEN. contr. 2, 2, 8 ferrum situ -itur [contr. exc. 2, 2 rubiginem duxit]). OV. Ib. 167 *flammae* -unt omnia. Pont. 1, 1, 72 tineae -itur ore liber. SCRIB. LARG. 205 linteola (237. PELAGON. 256 *pannos*). CVRT. 8, 9, 10 Etymandrus *fluvius* ... ab accolis rigantibus -itur (*sc. fossis*). SEN. epist. 71, 13 haec, quibus immixti atque impositi sumus veluti solidissimis -entur. STAT. Theb. 7, 811 exedit ... putre solum -psitque terendo unda latens. 9, 467 *Ismenus fluvius* -it putres servantia ripas arbusta. MART. CAP. 1, 10 *vittas* tinearum morsus cariesque -bant.

C *vexare, urgere; perdere*: CAES. civ. 1, 63, 2 uti equitatu agmen adversariorum ... -ret. 1, 78, 5 equitatu praemisso, qui novissimum agmen -ret. BELL. Afr. 75, 3 LIV. 6, 32, 11. 8, 38, 6 novissimos. 22, 32, 2. 27, 46, 6. 27, 48, 2. 31, 40, 8. 31, 42, 9. 42, 64, 5 LVCAN. 4, 156 FRONTIN. strat. 1, 10, 1 (PS. FRONTIN. strat. 4, 7, 6) TAC. ann. 12, 32. *cf.* LIV. 3, 5, 1 hostes -ere multifariam vires Romanas ... aggressi sunt. SIL. 12, 530 Fregellae agmine -untur volucri. *in imagine*: PROP. 2, 16, 8 *de amatore expilato*: stolidum pleno vellere -e pecus. OV. am. 1, 8, 91 et soror et mater, nutrix quoque -at amantem (ars 1, 420 amantis opes. Pont. 4, 8, 32 -psit opes illa ruina meas. 4, 9, 122). PLIN. epist. 3, 9, 11 *v. p. 491, 65.* ZACCH. 3, 7 p. 1161[A] quos violentia ... nequiverit corrumpere, nitetur illecebra -ere. *cf.* GERM. 259 numero ... -itur una *Pleiadum* deficiente oculo distinguere corpora parva.

D *viam, iter, spatia sim. i. facere, perficere, percurrere; additur* per aera, crepuscula, agros, arva, loca, avia, inane; pede, remige, alis, alatis equis, remis *sim.*: VERG. georg. 3, 191 -ere ... gyrum incipiat *equus* (NON. p. 252 celeriter praeterire). 3, 347 viam (Aen. 6, 629 HOR. sat. 2, 6, 93. OV. ars 2, 44 aërias ... vias. *similiter passim, ex. gr.*: OV. fast. 5, 496 Iuppiter ... -bant socias Mercuriusque vias. LVCAN. 9, 408 irreducemque viam deserto limite. SIL. 5, 28 consul -bat iniquas ... vias. AVIEN. Arat. 920 si quis prora nitatur ab alta in puppim proferre pedem, via -itur olli cursibus inceptis contraria). HOR. sat. 1, 5, 95 longum -entes iter et factum corruptius imbri (*sic passim, ut*: OV. met. 10, 709 *Venus* iunctis ... per aera cycnis -it iter. 14, 122 iter horrendum per opaca crepuscula -it. trist. 1, 10, 4 *navis* remige -it iter. SEN. nat. 7, 8, 2 cometarum *motus* ... compositus *est* et destinatum iter -ens. VICT. VIT. 3, 66 angustae viae ... iter. *translate*: HOR. carm. 2, 17, 12 supremum ... iter). VERG. georg. 4, 311 aera (OV. met. 4, 616. *aliter* ZACCH. 1, 15 *cf. infra l. 40.* OV. met. 8, 219 aethera. fast. 3, 416). CVLEX 231 avia. PROP. 1, 6, 33 pontum -ere remis. OV. met. 10, 53 -itur acclivis ... trames. 11, 752 *mergum* mare -entem. 12, 196 *Caenis* secreta ... litora -ens (15, 507). trist. 1, 10, 23 Bistonios ... pede -ere campos. SEN. Phaedr. 1078 aequa ... spatia (MART. 3, 20, 11 spatia ... Argonautarum). STAT. Theb. 3, 109 Elysias ... plagas. NEMES. cyn. 28 Arabum ... arva. PAVL. NOL. carm. 14, 72 strata Latinae *viae*. *nota de actione*: LAVS Pis. 54 *auriga* incipit effusos in gyrum -ere cursus. SIL. 10, 62 i demens, i -e fugam. STAT. Theb. 1, 311 sublimis ... per inane volatus -it *Mercurius*. *in imagine*: APVL. met. 7, 6 rei noscendae -o ordinem (HIER. epist. 108, 3). HIER. in Abd. 13 p. 376 manifestiora -entes ad ea quae obscura sunt pergere. *similiter, ut videtur*: PAVL. MED. bened. praef. quae ... litteram refugiunt, ea per spiritalem intellegentiam, sicut et spiritali sunt intellectu -enda, discutiamus. *huc trahendum videtur*: LVCIL. 917 hiemem unam quamque -am (NON. p. 252, 13 celeriter praeterire).

II ***translate de actione animi*** *mentis sensuum, **de viribus** rerum res et animantia ad se trahentibus*:

A *excerpere, eligere, sumere, attrahere, arripere, frui: grata, utilia, necessaria, animo et corpori* (*studia, litteras; vires, quietem, otium sim.*). *cf.* GLOSS. -am eligam. *additur* undique, exinde, de, ex, a *sim.*: TER. Ad. 591 unum quicquid, quod quidem erit bellissumum, -am et ... hunc producam diem. CIC. Sest. 119 ut omnes undique flosculos orationis -am (*cf.* HIER. epist. 61, 1 operis mei est et studii multos legere, ut ex plurimis diversos flores -am. 98, 19 varios -entes flores scientiae. 107, 9 pensum ... de scripturarum floribus. 125, 12 de amaro semine litterarum dulces fructus. AVSON. 322, 72. ISID. vir. ill. 14 haec ... ex pretiosis doctrinae floribus -psimus. *adde l. 47*). CIC. de orat. 1, 191 dum haec quae dispersa sunt coguntur, vel passim licet -entem ... undique repleri iusta iuris civilis scientia. nat. deor. 1, 27 animum esse per naturam rerum omnem intentum et commeantem, ex quo nostri animi -rentur. VERG. georg. 3, 435 molles sub divo -ere somnos (4, 522 placidum -bant fessa soporem corpora. 4, 555. 7, 414 quietem. SIL. 16, 119. 17, 160 STAT. silv. 2, 6, 98 *al.*). VERG. Aen. 1, 388 auras vitales (SERV. *ad l.* -is accipis. SIL. 3, 712 ZACCH. 1, 15 AMBR. hex. 1, 8, 29 Cain et Ab. 1, 10, 43). PROP. 1, 20, 27 oscula (OV. am. 2, 11, 45 epist. 11, 117 met. 4, 358 PHAEDR. 3, 8, 12 STAT. Theb. 3, 711 CLAVD. 21, 120 CORIPP. Iust. 3, 29. MART. 4, 22, 7 basia. 5, 46, 1. *cf.* APVL. met. 2, 10 dulce et amarum gustulum). PROP. 2, 34, 74 agricolae ... -ere delicias. CVLEX 166 *serpens* obvia vibranti -ens lingua (*cf.* STAT. Theb. 4, 791 *puer Archemorus* obvia -it). OV. met. 10, 85 citra ... iuventam aetatis breve ver et primos ... -ere flores. epist. 4, 27 nova servatae -es libamina famae. ars 3, 661 gaudia (STAT. Theb. 11, 184 MART. 7, 47, 11 NEMES. ecl. 2, 7 CORIPP. Iust. 3, 86 CARM. epigr. 1801, 5). OV. fast. 3, 622 regni commoda. trist. 4, 8, 8 otia. LIV. 34, 3, 2 *feminas* -ere singula et extorquere et aequari viris. PERS. 5, 151 dulcia. VAL. FL. 1, 178 virtutis honores. SIL. 11, 439 *Teuthras canens* e multis -it mollissima mensae. MART. 11, 24, 8 quod Roma legit ... laudat causidicus, poeta -it. GELL. 9, 4, 5 in legendo -psi exinde (*ex libris*) quaedam. APVL. met. 1, 17 itineris matutini gratiam. mund. 25 corpora ... caelestia, quanto finitima sunt ei, tanto amplius de deo -ere. TERT. pudic. 19 p. 263 de epistula ... Iohannis -unt. anim. 26 *si Esau* animam ... de aëris rigore -bat. COMM. apol. 523 summa fastigia *v. p. 491, 72* (HIER. in Is. 19, 1 iuxta tropologiam summa quaeque *prophetiae* -enda sunt. in Ezech. 10, 32 p. 388). ARNOB. nat. 5, 28 uxorias voluptates (7, 2). HEGES. 3, 16 l. 33 -ere desideras lumen istud ausim dicere servitutis. AVG. civ. 10, 28 p. 446 spretis atque abiectis infimis ... de superioribus -ere. 22, 11 p. 585 cur ... non ... de elemento tertio (*i. aere*) terrenum animal -it hanc vitam? VICTRIC. 29. MACR. sat. 1, 11, 6 *quasi servi non* eundem spiritum ab eodem principio -ant. MART. CAP. 9, 888 seria. 9, 915—919 melos. PROSP. in psalm. 113, 16 sinceritatem ubertatemque sapientiae. PETR. CHRYS. serm. 18 'tenuit *Christus* manum eius (*mulieris*)'. ut acciperet indulgentiam manus, quae -erat de morte sententiam. SIDON. carm. 2, 47 temperiem. CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 104 neque mihi ... cordi foret mutuum ex his -ere quippiam. BOETH. in Porph. isag. ed. sec. 1, 10 p. 161 in omnibus genus unum est, non quod de eo singulae species quasi partes aliquas -ant. ENNOD. epist. 2, 4, 1 de caritate -o poma possessor (CASSIOD. in psalm. praef.). CASSIOD. var. 11 praef. 9 si quid ... in nobis redolet, studiorum flos est, quod nihilominus marcidum redditur, si a matre (*sc. studiorum*) lectione -atur. CARM. epigr. 1373, 5 (*saec. VI*) ⟨cae⟩lestia munera. *similiter de hominibus*: CIC. Cluent. 129 si erunt plures ... tu non animadvertes in omnes, sed -es ut velis et paucos ex multis ad ignominiam sortiere? *ibid. it. v. p. 491, 56.* *etiam de temporum et temporalium rerum notionibus*: CATVLL. 68, 35 *Romae* mea -itur aetas (HIER. epist. 128, 5 Pacatula ... primam -it aetatem). HOR. carm. 1, 11, 8 -e diem (PORPH. *ad l.* translatio ... a pomis sumpta est quae ... ideo -imus, ut fruamur). VAL. FL. 5, 48 -ere securas

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . Aesona noctes. CARM. epigr. 1165, 6 (*aetate fere Traiani*) vitae tempora . . . tenerae (AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 31 *iusti mortui* vitam incorpoream -unt. Iob 2, 5, 19 vitam aeternam. ALC. AVIT. carm. 1, 2 PASS. Desider. 17 CARM. epigr. 706, 10. 718, 1). *inusitatius*: HIER. epist. 125, 18 per intervalla quaedam vix pauca verba -bat (*i. effundebat*) *Grunnius*.

B *discerpere, discindere*: CIC. de orat. 3, 190 saepe -enda membris minutioribus oratio est (BOETH. syll. categ. introd. p 767^{A} minutatim tota orationis membra -ere). APVL. met. 9, 19 miroque mentis salo et cogitationum dissensione misellus in diversas sententias -batur ac distrahebatur.

C *vexare, cruciare, urgere, demendo perdere*: **1** *amore, libidine, cura, iniuria, morbo sim.*: LABER. mim. 118 *Fortuna, cur* non flexibilem me concurvasti, ut -res? VERG. georg. 3, 215 vires *v. p. 491, 74* (NON. p. 252 auferre, decerpere. LIV. 9, 27, 6 *v. p. 491, 59.* COLVM. 6, 7, 2 corpus ac vires. 7, 12, 11 IVL. VAL. 1, 16). VERG. Aen. 4, 2 regina . . . vulnus alit venis et caeco -itur igni (SERV. *ad l.* paulatim consumitur ut [*georg. 3, 215 v. p. 491, 74*]. HOR. carm. 4, 9, 33 non . . . tuos patiar labores impune, Lolli, -ere lividas obliviones. OV. met. 3, 490. 10, 370). VERG. Aen. 4, 32 perpetua maerens -ere iuventa? PROP. 3, 5, 3 *non* inviso pectus mihi -itur auro. OV. ars 2, 114 *forma* fit minor et spatio -itur ipsa suo. 3, 680 curā -itur ista mei. rem. 724 quid imagine muta -eris? (fast. 2, 769 -itur *Tarquinius* attonitos absentis imagine sensus). met. 2, 781 -itque *Invidia* et -itur una. Pont. 1, 4, 22 immodicus . . . -it utrumque (*otia et animum*) labor. EPICED. Drusi 5, 3 ne quid non improba *Fortuna* -at. SEN. epist. 26, 4. 120, 18 -it nos mors, non corripit. Herc. f. 874 prima quae vitam dedit hora -it. dial. 4, 29, 1 tota *ira* vincetur, dum partibus -itur. 6, 19, 6 non libidinis per voluptatem animos -entis stimulis incessitur. nat. 2, 13, 2 *p. 491, 62.* 6, 10, 2 *senectus* solida quoque et magni roboris -it. epist. 71, 13. 108, 2 *p. 491, 63.* apocol. 2 deformis hiems gratos -bat (rapiebat *Bücheler*) honores divitis autumni. OCTAVIA 550 *p. 491, 77.* COLVM. 9, 13, 6 morbus horridas contractasque *apes* -it. LVCAN. 7, 397 non aetas haec -psit edax. VAL. FL. 3, 365 aegra assiduo mens -itur aestu. 3, 393 sua -unt facta viros. SIL. 2, 458 -batque dies urbem, dum signa manusque expectant . . . socias. 5, 591 *num te* atra dies properato funere -psit? (13, 627 INSCR. christ. Rossi II 69, 37). 15, 1 nova Romuleum -bat cura senatum. STAT. Theb. 4, 755 sitis aspera . . . inertia robora -it (SCHOL. consumit). silv. 3, 4, 66 ne prima genas lanugo . . . -ret. 5, 1, 150 -itur eximium fato Priscilla decorem. 5, 1, 229. PS. QVINT. decl. 9, 18 *insolentiae opinio* fere immeritam quoque potentiam -it. 12, 15 fames aspera . . . praecordia -it (*cf.* APVL. met. 9, 26 mihi penita -bantur praecordia). PLIN. epist. 3, 9, 11 *v. p. 491, 65.* APVL. met. 6, 26 nec me . . . mediocris -bat scrupulus contemplatione comminatae mihi mortis. 8, 7 luctu ac maerore -bat animum. ANTH. 417, 8 quodque opus . . . -et dies. SER. SAMM. 574 colum . . . intima -it. 688 obscaenos . . . locos nova vulnera -ent. 1054 quicumque tuo -etur lividus auctu. NEMES. ecl. 1, 47 florentes mors . . . -ret annos. ARNOB. nat. 3, 28 FIRM. math. 1, 7, 31 *v. p. 491, 66.* PRVD. ham. 26 ius varium non est plenum, quia non habet alter quidquid dispar habet, cumulum discretio -it. 602 alvus fetibus in lucem nitentibus excruciata -itur. 617 animam crudelia vulnera -unt. 836 -unt tormenta . . . materiem sine fine datam. cath. 10, 102 nulla senectus frontis decus . . . -et. MAR. VICTOR aleth. 3, 400 ne -aris . . . quod. SIDON. carm. 7, 294 dividua ancipitem -erunt vulnera vitam. EVG. TOLET. carm. 35, 11.

2 *inimico, maligno, iniusto dente, vocibus, sinistris sermonibus, i. e. vituperare, persequi sim. additur causae loco saepius* ut, quod: **a** *homines*: VARRO frg. Non. p. 284, 13 si modo civili concordia exequi rationem parent, rumore famam differant licebit nosque -ant. CIC. Balb. 57 more hominum invident . . . non illo inimico, sed hoc malo dente -unt. ad Q. fr. 2, 3, 2 *Pompeius* -batur a Bibulo Curione Favonio Servilio. MATIVS Cic. epist. 11, 28, 7. CATVLL. 62, 36 lubet innuptis . . . te, *Hespere*, -ere questu. quid tum, si -unt tacita quem mente requirunt? CAES. Gall. 3, 17, 5 *ut Sabinus* etiam nostrorum militum vocibus non nihil -retur. HOR. sat. 1, 3, 21 Maenius absentem Novium cum -ret. OV. Pont. 3, 4, 74 vivos livor . . . iniusto -ere dente solet. LIV. 7, 12, 12 milites . . . inter se dictatorem sermonibus -ere. 44, 38, 2 absentem -ere imperatorem. 45, 35, 5 Paulum . . . obtrectatio -psit. VAL. MAX. 4, 5, 3 utque nimis impotens *Scipio* sermone vulgi -batur. PHAEDR. 2 epil. 17 meliores -ere. QVINT. inst. 9, 4, 64. PLIN. epist. 1, 9, 5 sinistris sermonibus. 7, 28, 3 *multi* -ere amicos suos iudicium vocant. SVET. Cal. 34 *de Vergilio et Livio*: alterum ut nullius ingenii minimaeque doctrinae, alterum ut verbosum in historia neglegentemque -bat *Caligula*. Dom. 2 defunctum . . . obliquis orationibus et edictis. TERT. pudic. 8 p. 234 PORPH. Hor. sat. 1, 4, 52/53. 82/83. 1, 8, 23/24 *Canidiam*, ut veneficam. 1, 10, 3/4. 2, 2, 1 CAPITOL. Aur. 22, 5. ARNOB. nat. 1, 64 odiis acrioribus. *ibid.* maledictis mordacibus. 2, 45 IVST. 12, 5, 2. 15, 2, 15. AMM. 17, 11, 1 ut hirsutum Iulianum -entes. 22, 7, 1 SCHOL. Verg. Veron. georg. 4, 462 SCHOL. Iuv. 1, 1 AMBR. in psalm. 1, 29 HIER. epist. 24, 1. 54, 5 dentibus pumicatis. 69, 10 RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 30 PAVL. NOL. carm. 10, 185. 190. SVLP. SEV. Mart. 27, 2 venenatis linguis et vipereo ore. dial. 1, 8, 4 RVT. NAM. 1, 606. PETR. CHRYS. serm. 40 p. 313^{B} quasi ab extraneis canibus rabido dente. SIDON. epist. 1, 11, 2. POMER. 2 praef. 1 malevolo dente. 3, 19, 2 ENNOD. opusc. 7, 8 CASSIOD. inst. div. 21.

b *res, facta, sim.*: ELEG. in Maecen. 1, 21 quod discinctus eras animo quoque (*sic codd., coniec. alii alia*) -itur unum, diluis hoc nimia simplicitate tua. OV. rem. 361 nostros quidam -ere libellos (Pont. 3, 9, 2 carmina . . . nostra. MART. 1, 91, 1. 2. 5, 33, 1. 11, 94, 3 QVINT. inst. 11, 1, 24). OV. met. 6, 129 non illud -ere livor possit opus. Pont. 3, 1, 64 facta (SVET. Aug. 27 CYPR. GALL. iud. 463). LIV. 33, 31, 1 Aetoli decretum . . . clam mussantes -bant. 34, 23, 3 merita sermonibus . . . aliquorum -i. 34, 36, 5 non tam. omnia universi, quam ea, quae ad quemque pertinerent, singuli -bant. VELL. 2, 32, 6. MART. 6, 64, 7 felices -ere nugas. OCTAVIA 585 *Fama* excelsa metuit. :: non minus -it tamen. PLIN. epist. 1, 8, 6 quae in obscuritate et silentio reponuntur. 5, 9, 6 Nepotis edictum. 6, 13, 2 senatus consultum. 8, 22, 4. 9, 26, 11. paneg. 53 famam vitamque (PORPH. Hor. epist. 2, 1, 148 vita civium -batur. HIER. epist. 45, 4. 97, 2 AVG. civ. 6, 11 p. 65). PLIN. paneg. 55 arcus . . . et statuas, aras . . . templaque. GRAN. LIC. p. 33 delicta. APVL. Plat. 1, 4 tres ad Siciliam adventus *Platonis* mali quidem -unt. apol. 85 pudor tuus -itur. PORPH. Hor. sat. 1, 4, 21/22 vitia (epist. 1, 11 SIDON. epist. 1, 11, 2). IVVENC. 2, 83 dictum (CASSIOD. inst. div. 15 p. 1129^{C}). AMM. 22, 7, 1. SCHOL. Verg. Veron. ecl. 8, 32 degeneris viri . . . societatem. SERV. ecl. 1, 27 tempora (4, 13 SCHOL. Iuv. 1, 1 SIDON. epist. 3, 13, 2). SCHOL. Cic. Bob. p. 363 humilitatem natalium. HIER. in Ion. 4, 10/11. epist. 48, 16 illud . . . in commentariolis meis eiusdem apostoli -itur, in quibus dixi. praef. Vulg. Ios. sanctum opus venenata -ere lingua. SVLP. SEV. dial. 1, 8, 6. PETR. CHRYS. serm. 124 p. 542^{C} *lingua divitis* misericordiam -it. CASSIOD. inst. div. praef. p. 1109^{A} praecipitanter emendantium impolita praesumptio posteris -enda. 15 p. 1128^{B} *locutionem*.

synonyma et iuxta posita: *ad IA1*: tondere (PLIN. nat. 18, 321). *ad IB*: trahere (SEN. Phaedr. 476). *ad IC*: male habere (CAES. Gall. 1, 63, 2), lacerare (FRONTIN. strat. 1, 10, 1). *ad IIC1*: distrahere (APVL. met. 9, 19), maledicere, laniare (ARNOB. nat. 2, 45), increpitare (PAVL. NOL. carm. 10, 190), vexare (SVLP. SEV. dial. 1, 8, 4). labefactare (PLIN. epist. 6, 13, 2). detractare (HIER. in Ion. 4, 10/11). lacerare, exponere (SVLP. SEV. dial. 1, 8, 6).

opposita: *ad IA1*: falcula secare (CATO agr. 54, 3). *ad IIC1*: corripere (SEN. epist. 26, 4). *ad IIC2*: laudare (HIER. epist. 24, 1 PLIN. epist. 5, 9, 6 AMM. 22, 7, 1).

derivata: carptor, carptus, carptura. carpies(?). carptim. *falso* VARRO rust. 2, 3, 7 a -endo caprae nominatae (PAVL. FEST. p. 48). *v. etiam s.* 2. carpa. *composita*: decerpo (DIOM. gramm. I 379, 4), concerpere, dis-, excerpere, intercarpere, praecerpere (praecarpere). *Bannier.*

carpobalsamum, -ī *n.*, *καρποβάλσαμον*. ISID. orig. 17, 8, 14 fructus eius (*arboris balsami*) sive semen -um *dicitur* (GLOSS. V 175, 27). GLOSS. -i: id est semen balsami. -um: cassamum (*var. lect.* capsamo, capsamum, cassamus, cassamo, cabramo *al.*). III 537, 58 -o id est semen balsami sive cortex. DIOSC. 1, 19 *tit.* de -mu et xylobalsamu. *in medicamentis datur*: CHIRON 827. 843 CASS. FEL. 45 p. 112.

carpodesmus, -ī *m.*, **καρπόδεσμος*. *i. q. manica*: CASS. FEL. 24 p. 41 paulo sursum a patiente loco carpodesmo ligabis.

carpophyllon (-ī) *n.*, **καρπόφυλλον, nomen herbae.* PLIN. nat. 15, 131 chamaedaphne silvestris frutex et Alexandrina, quam . . . alii carpophyllon *vocant*. PS. APVL. herb. 59. *Mbr.*

carpos *v.* carphos.

carptim *adv. a* carpere, carptus. PRISC. gramm. III 75, 11 a carptu -m. *sparsim, ex universo vel multitudine singulis arreptis*: GLOSS. *ἐξηνθισμένως, ἀκροθιγῶς, δρεπτικῶς* (DOSITH. gramm. VII 412, 12), *ἐν ἐπιτομῇ, ἐξ ἐπιτομῆς*, sparsim. vellicatim (tullicatim *vel* tillicatim *codd.; an* tillicatim *recte?*). *cf.* AVG. retract. 1, 24, 1 non -m, id est aliqua praetermittens, sed continuanter et totam *epistulam exposui*. *coniungitur cum* pars, singuli, per intervalla. *opponitur* universi, totus.

de actionibus corporis et animi: SALL. Catil. 4, 2 res gestas populi Romani -m, ut quaeque memoria digna videbantur (*cf.* AMM. 28, 1, 2) perscribere. LIV. 22, 16, 2 -m Poeni et procursando recipiendoque sese pugnavere. 28, 25, 10 ut stipendium petendum convenirent Carthaginem, seu -m partes seu universi mallent. 44, 41, 7 aggrediendo. COLVM. 9, 15, 12 *in qualum saligneum* -m congeruntur favi. PLIN. nat. 18, 362 si *corvi* . . . -m vocem resorbebunt. TAC. hist. 4, 46 alii *dimissi* ob culpam, sed -m ac singuli. PLIN. epist. 6, 22, 2 egit uterque pro se, egit autem -m et *κατὰ κεφάλαιον*. 8, 4, 7. 8, 14, 16 dixi (AMM. 25, 4, 16 SVLP. SEV. chron. 1, 1, 1 EVSTATH. Bas. hex. 5, 9 p. 920^{A}. AVG. quaest. euang. 1 praef. dictabantur). PLIN. paneg. 25 ea pro quibus aguntur principi gratiae . . . -m breviterque perstringi (AMM. 23, 6, 10). SVET. Dom. 9 divisis . . . agris. VOPISC. Aurelian. 18, 6 omnes Aurelianus -m vagantes occidit. SVLP. VICT. rhet. 26 persequimur . . . criminum signa non simul omnia, sed -m singula. AMM. 14, 4, 2 pauca de isdem expediam -m. 16, 7, 4 -m eius praecipua monstrabo. 21, 16, 8 dinumeratis -m bonis. 23, 6, 10 locorum situm . . . absolvam. 28, 1, 2 explanabo. 30, 2, 8 explicari. COD. Theod. 10, 10, 12 praef. (*a. 380*) poscentur. AVG. civ. 18, 23 p. 288 Lactantius -m per intervalla disputationis suae . . . adhibuit testimonia. epist. 140,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1,1 disseram retract. 1, 24, 1 exposui. EVSTATH. Bas. hex. 3, 3 p. 893[B] scriptura rettulit. CYPR. GALL. exod. 889 cuius forte pecus segetem vitemque virentem ... -m depaverit. BOETH. cons. 5, 3 carm. 3, 4 quae -m singula constent. ISID. orig. 1, 38, 4 quod *carmen* -m pronuntiaretur.

carptor, -ōris *m. a* carpere. *qui carnem carpit*: IVV. 9, 110 librarius archimagiri -es (SCHOL. infertores qui illata carpunt). *qui carpit aliquem sermone malo*: PELAG. in II Cor. 13 p. 804 in vobis -bus sui (*sc. Christi*). *nota compositum ridiculum*: LAEV. carm. frg. 7 subductisupercilicarptores (*i. vituperatores*) (*nisi erravit* GELL. 19, 7, 16 *et potius genetivus intellegendus est*).

carptūra, -ae *f. a* carpere. VARRO rust. 3, 16, 26 ut *apes* ... aliud discrimen sequantur in carptura *florum*.

carptus, -ūs *m. a* carpere. GLOSS. ξάνσις. σπάραξις. PRISC. gramm. III 75, 11 a carptu carptim. *Bannier.*

1. carpus, -ī *m.*, καρπός, *pars inferior lacerti*. PS. SORAN. quaest. med. 52 -i ... dicuntur fines lacertorum. *v. etiam nom. propr.*

2. carpus i(d est) galla GLOSS. III 559, 15. *estne* καρπός (*sc. vesparum*)? *Mbr.*

carpusculum *v.* carpisculum.

? **carquila** κρεάδιον GLOSS. III 441, 28 (484, 26). carnic(u)la *corr. Götz.* *Meister.*

carracutium, -ī *n. fortasse cf. c.* carrum. GLOSS. IV 29, 48 caracutium vehiculum altissimarum rotarum capsique devexi, quo solo in Campania per (*Nettleship*, pro *codd.*) arenas silvae Gallinariae vehebantur (*Nettl.*, verebantur *codd.*, ferebantur *Löwe*), antequam lapides sternerentur. *cf.* ISID. orig. 20, 12, 3 carracutium vehiculum altissimarum rotarum, quasi 'carrum acutum'. GLOSS. V 252, 16 *v. p. 499, 34.*

carrāgo, -inis *f.* [*a Germanis tractum, apud quos fuisse videtur* *carrhago '*saepes carrorum*'. *Th.*]. *convallatio ex carris facta* (*cf. v. Domaszewski, PW. III 1611*): VOPISC. Aurelian. 11, 6 quaerere ... ubi -o sit hostium. TREB. Gall. 13, 9 Scythae facta -e per montem Gessacem fugere sunt conati. Claud. 8, 2 *Claudius imperator* -em tantam ... nunc incendi fecit, nunc cum omnibus familiis Romano servitio deputavit. 8, 5 ingens -o deserta est. AMM. 31, 7, 7 accivere *Gothi* vastatorias manus, quae ad -em, quam ita ipsi appellant, regressae *eqs.* *fere i. q. multitudo carrorum*: TREB. Claud. 6, 6 trecenta viginti milia armatorum fuerunt; adde servos, adde familias, adde -em et epotata flumina consumptasque silvas.

carrāricus (-a, -um) *cf. c.* carrarius *et c.* carrucaricius. EDICT. imp. Diocl. 15, 30 τροχοῦ καρραρικοῦ.

carrārius, -ī *m. a* carrus. GLOSS. ἁμαξοποιός. V 564, 14 carpentarii: -i. *Gloss. Werth. Gallée 361* pl⟨a⟩ustrarius: -us. PAPYR. Genav. 1 IV 6 (*saec. I p. Chr.*) armorum custos ... conductor ... -us (*inter varia militum munera*). [*it.* carraio '*carpentarius*', *portug.* carreiro '*conductor*'. *M.-L.*]

carrecta, carrectum *v.* carectum.

car(ri)co, -āvī, -ātum, -āre *a* carrus. GLOSS. V 500, 19 farcinatus: oneratus, carrecatus (455, 55 fascinatus honoratus). IV 180, 46 suffarcinatus: sub bracchio -atus (V 484, 20 carrecatus [514, 17]). *cf. gloss. lat. arab. p. 701, 42* -o onero. *formam* carcare: LEX Sal. *v. l. 55. 57.* [*it.* carcare, *francog.* charger, *hisp.* cargar. *M.-L.*] *i. q. portare, vehere*: LEX Visig. Eur. 279 *si iumentum* nimium sedendo v⟨el fasces⟩ -ando mortuum fuerit (LEX Visig. 5, 5, 2). LEX Visig. 8, 4, 9 si quis bovem alienum iunxerit ... ad aliquid -andum. *i. q. onerare*: LEX Sal. 27, 14 *si vinum* in carro carcaverit (*3a*, in carro carraverit *H*) et ad domum suam duxerit. capit. 6, 6 *si lignarium* in carro carcaverit. INSCR. Acad. des inscr. et bell. lettr. Comptes rend. 1906 p. 118 (*Africa*) burdo -atus cum burdonariu f(o)l(les) *tot dare debet ratariis* (*opp.* burdo levis). *ibid.* camellus -atus cum camelariu *tot dato.*

? χαλιφίδαι **carriculī** GLOSS. III 436, 71 (*in tit.* de piscibus). *iidem videntur esse pisces cochleaeve, quae etiam* corriculae *vel* gerriculae *appellantur, v. s. his vocibus.* *Mbr.*

carr(i)o, -ere (-īre?) [*cf. c. lituan.* karsziu '*lanam pecto*', *ind.* kaṣati '*fricat, scabit*' *et c.* 2. carmen, carduus; *fortasse c. theodisc.* haru '*lini herba*'. *v. Zupitza, Die german. Gutturale 110. Th.*]. *scripturam* -rr- *tuentur et etymologia et metrum* PLAVT. *l. 79; eandem tradunt* GLOSS. Plac. *G l. 76, et* Scal. *l. 77; contra* carere *cod. F* VARRO ling. 7, 54 *bis.* VARRO ling. 7, 54 carere a carendo, quod eam (*lanam*) tum purgant ac deducunt, ut careat spurcitia. ex quo carminari dicitur tum lana, cum ex ea carent (*sic F*, carunt *apogr.*), quod in ea haeret neque est lana, quae in Romulo Naevius (*com. 35[a]*) appellat tasta ab Oscis (*sic F*, casca *Ribbeck, participium huius verbi casta subesse coniecit Bücheler*). GLOSS. Plac. V 14, 27 (52, 15) carenatoribus (carminatoribus *fortasse scribendum; v. p. 474, 27*) lanariis, qui [car]carriunt (*sic G*, cariunt *R*) id est carpunt, dividunt. Scal. V 595, 27 carrio divido. *i. q. pectere* (*cf. Blümner, Technologie I 104. 106*): NAEV. com. 35[a] *v. supra l. 72.* PLAVT. Men. 797 inter ancillas sedere iubeas, lanam -ere (carpere *codd.*, carere *cod. F Varronis*). [*vix huc pertinet* GLOSS. IV 214, 48 carcire *v. s. v.*]. *Meister.*

1. carro, -āvī, -āre *a* carrus. *i. q. carricare, onerare, vehere*: LEX Sal. 27, 11 si fenum in carro carraverit et ad domum suam adduxerit. 27, 14 *v. supra l. 56.*

2. carro, -ere *v.* carrio.

carroballista, -ae *f.* [*a* carrus *et* ballista. *Th.*]. *ballista carro iumentisque ducta* (*cf. picturam ap. Cichorius, Die Reliefs der Trajanssäule I tab. 31, 104—5. 46, 163—64*): VEG. mil. 2, 25 per singulas centurias singulas -as habere *legio* consuevit, quibus muli ad trahendum et singula contubernia ad armandum vel dirigendum (hoc est undecim homines) deputantur. *ibid.* in una autem legione LV -ae esse solent (*sc. in legione tertii fere p. Chr. saeculi*). 3, 14 in quinta acie ponebantur interdum -ae et manuballistarii fundibulatores funditores. 3, 24 -as aliquanto maiores — hae enim longius et vehementius spicula dirigunt — superpositas curriculis cum binis equis vel mulis post aciem convenit ordinari.

carrocapsum *v.* carrus *p. 499, 35.*

καρροπηγός **carrocarpentārius** GLOSS. III 308, 25 (525, 50 karropeios. καρροποιός *Goetz*). *a* carrum *et* carpentarius.

carrūca, -ae *f.* [*cf. esse videtur c.* carrus. *Th.*]. carruc-: EDICT. imp. Diocl. 10, 1[a] INSCR. Nuovo bollett. crist. 1901 p. 270, *item codd.*, *ut videtur, meliores*; car(r)uch- *interdum codd., ut* DIG. *passim in F* AMM. 14, 6, 9 *al.* *graece* καρούχα (*velut* LXX Is. 66, 20 MALALAS p. 361, 17 Bonn. THEOPHIL. inst. Iust. 2, 1, 48 p. 118 *al. et infra l. 68*). *cf.* GLOSS. II 338, 62 καρούχιον raeda. *et sim. p. 499, 10. 12.* carrūga *v. infra l. 79.* *masc.* carrūcus *v. infra l. 68.* *genet. graecus* carrūcēs: CVRIOS. urb. reg. 1 p. 2, 7 (REG. urb. p. 3, 6 *pars codd.*). GLOSS. III 195, 52 ἀπήνη -a (262, 29). V 175, 30 -a graecum est. ISID. orig. 20, 12, 13 capsus -a undique contecta. SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 104 petorrita: genus vehiculi, alii carpenta intellegunt, nonnulli -as (*aliter* PORPH. *ad l. v. p. 499, 24*). NOT. Tir. 112, 59 caruca (*antecedit* iugum *derivataque*). [*francog.* charrue. *M.-L.*] *oppidi nomen* Carruca *v. nom. propr.*

1 *vehiculi genus* (*de quo v. Mau, PW. III 1614; pictam habes in codd.* NOT. dign. or. 3 occ. 2. 4; *v. praeterea Daremberg-Saglio, dict. des antiq. II p. 928*): **a** *primitus (ut videtur) de plaustris imperatorum, magistratuum, divitum pretiose exornatis*: PLIN. nat. 33, 140 nos -as argento caelare invenimus. MART. 3, 47, 13 nec feriatus (*i. iners servus*) ibat ante -am (*antea*: plena Bassus ibat in raeda). 3, 62, 5 aurea quod fundi pretio -a paratur. 12, 24, 20 iucunda ... solitudo, -a magis essedoque gratum ... mihi munus Aeliani. SVET. Nero 30 numquam minus mille -is fecisse iter traditur *Nero* (LAMPR. Heliog. 31, 5 Neronem quingentis -is iter inisse. OROS. hist. 7, 7, 3). LAMPR. Alex. 43, 1 -as Romae et raedas senatoribus omnibus ut argentatas haberent, permisit *Alexander Severus* (VOPISC. Aurelian. 46, 3 dedit *Aurelianus* praeterea potestatem, ut argentatas privati -as haberent, cum antea aerata et eburata vehicula fuissent [*falso, cf.* PLIN. *et* MART. *l. 32. 33*]. IVLIAN. epit. novell. 17, 1 habeat autem *praeses Pisidiae* et -am argenteam [NOVELL. Iust. 24, 4 δίφρον τε ἐξ ἀργύρου]. 18, 1 [NOVELL. Iust. 25, 5, 1 ἐπί τε ἀπήνης ἀργυρᾶς καθέδεῖται]. 22, 1 [NOVELL. Iust. 30, 6 pr. ὄχημά τε ἐξ ἀργύρου]). SYMM. epist. 10, 20, 1 cum clementia vestra meminisset faciendae -ae impendium de sacro aerario esse decretum. AMM. 14, 6, 9 alii *Romani nobiles* summum decus in -is solito altioribus ... ponentes. COD. Theod. 14, 12, 1 (COD. Iust. 11, 20, 1 [*a. 386*]) omnes honorati seu civilium seu militarium dignitatum vehiculis dignitatis suae, id est -is biiugis ... semper utantur. PAVL. NOL. epist. 29, 12 tota huius saeculi pompa, qua honorati et opulenti poterant circumflui senatores, prosequebantur, -is nutantibus, phaleratis equis, auratis pilentis et carpentis. GLOSS. V 633, 65 aedilis currulis (*sic*): qui -as habet (547, 49). *cf.* IOH. MALALAS p. 361, 17 Bonn. εἰς τὴν καροῦχαν τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως. *huc pertinere videtur*: INSCR. Nuovo bollett. crist. 1901 p. 270 hic requiescit in pace Iovinus de scola -arum (*nisi est* carrucar(ior)um?). *inde in nomine loci urbis Romae reg. primae*: REG. urb. p. 3, 6 aream caruces (CVRIOS. urb. p. 2, 7 -es; carruce, carsucae, caruces *al. codd.* REG.). **b** *latiore sensu de quovis vehiculo*: VLP. dig. 7, 1, 13, 8 stabulum ... domus iumentis et -is vacans. PAVL. sent. 3, 6, 91 -a cum iunctura legata, mulae quoque legatae. 5, 6, 5 qui -a aut equo deicitur. dig. 13, 6, 17, 4 qui -am ... vel lecticam commodavit. 24, 1, 28, 4 *si* res empta deterior facta est, vel grex vel -a. PASS. Mar. Iac. 7 p. 55, 5 cum eiusdem -ae vehiculo ... viam communiter carperemus. EDICT. imp. Diocl. 10, 1[a] averta primae formae in -a. 15, 37 καρούχου βιτωτὸν χωρὶς σιδήρου. VVLG. Is. 66, 20 adducent omnes fratres vestros in mulis et in -is (καρούχα). GREG. TVR. Franc. 6, 45 uno -ae effracto axe. 7, 9 equorum atque -arum apparatus. Iul. 14 praeparatis -is compositoque plaustro. Mart. 2, 6 paralyticus ... -a devectus. 2, 24 *mendici* posuerunt eum *puerum* in -am. 4, 6. 30. glor. conf. 5 egressi ... cum equitibus et -is, cum curribus atque raedis. *in imagine*: PS. AVG. serm. 227, 3 corpora sanctorum gremia integra ad -am carnis Christi levantur (*comparantur*: manipuli *segetis* non solvuntur, sed integri iactantur ad carrum). *speciatim*: SCAEV. dig. 34, 2, 13 -a dormitoria cum mulis (*cf.* EDICT. imp. Diocl. 15, 34 *et* 15, 35 δορμιτώριον *inter vehicula*). **2** *aratri genus*: LEX Sal. 34, 2 si quis per aliena(m) messe(m) ... carrugam traxit. 38, 1 si quis caballum qui carruca(m) (caballum carrucaricium *al. codd.*) trahit, involaverit. *nota eandem notionem vocis francog. l. 27.*

synonyma et iuxta posita: carpentum, carrus (PS. AVG. *v. l. 74*), currus, essedum (MART. 12, 24, 2), petorritum, pilentum (PAVL. NOL. epist. 29, 12), plaustrum, raeda, vehiculum.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

derivata: carrucarius. *adde graeca* καρούχιον (*p. 498, 20*), καρουχαρεῖον (*l. 12*). *compositum*: carrucotechnites.

carrūcāricius (-a, -um) *a* carrucarius. LEX Sal. 38, 1 caballum carrucaricium *v. p. 498, 80.*

carrūcārius, -a, -um *a* carruca (NOT. Tir. 112, 60). car(r)uch-: GLOSS. II 338, 61 *et* DIG. *adi.*: VLP. dig. 21, 1, 38, 8 plerasque ... -as *mulas* tales esse, ut non possint transiungi. CAPITOL. Maximin. 30, 6 a mulionibus -is deturbatus est. *masc. subst. i. q. mulio, rector carrucae*: VLP. dig. 19, 2, 13 pr. cisiarius, id est -us. GLOSS. II 338, 61 καρουχάριος mulio, cisiarius, -us. *adde fort.* INSCR. *supra p. 498, 57.* *neutr. subst. i. q. stabulum?; cf. fort.* IOH. MALALAS p. 345, 11 καρουχαρεῖον τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων.

carrūcha *v.* carruca.

⟨hic es⟩t ille situs ⟨m⟩irus Nicys ⟨**car**⟩**rūcotechnītēs** CARM. epigr. 1259, 1. *a* carruca *et* technites.

carrulus, -ī *m. a* carrus *deminutive.* VLP. dig. 17, 2, 52, 15 iumentorum carrulorum⟨ve⟩ vecturas.

carrus, -ī *m.* (carrum, -ī *n.*) [*sunt qui vocem gallicam esse putent, conferendam c. lat.* currus, *id quod probare videtur nomen gallicum quattuor oppidorum, quod est* Καρρόδουνον. *sed v.* HESYCH. καραρύες· οἱ Σκυθικοὶ οἶκοι, ἔνιοι δὲ τὰς κατήρεις ἁμάξας. *cf.* carruca. *Th.*]. ISID. orig. 20, 12, 1 -um a cardine rotarum dictum, unde et currus dicti, quod rotas habere videntur. *i. q. vehiculum, et videtur generali notione dictum, cf.* PORPH. Hor. sat. 1, 6, 104 petorritum genus vehiculi est, quod vulgo -um dicitur. ISID. orig. 20, 12, 3 carpentum ... quasi -um pompaticum. *ibid.* carracutium ... quasi -um acutum. GLOSS. ἅμαξα. carpentum. plaustra: -a. III 262, 36 ἅμαξα, ἁρμάμαξα. IV 144, 30 plaustrum: r(a)edam aut -um vel vehiculum (548, 24. V 134, 13. *cf.* 234, 11 vehiculum aut -um). 295, 1 vehiculum: iumentum, -um vel omne quod ad portandum utile est (400, 16 quodcumque portat, -us, navis). V 252, 15 vehiculum: currus, raeda, -um. 311, 25 monoscuibium (*var. lect.* monacosmum; *an* μονοκοίτιον*?*) genus -i. *aliter*: GLOSS. V 252, 16 vehiculorum plurima genera sunt, id est -um r(a)eda carpentum plaustrum cara⟨cutium⟩ capsum (*suppl. Götz, an scribas* car⟨r⟩ocapsum*?*) pilentum vel p[r]etor⟨r⟩itum. IV 189, 38 vehiculum: currus regalis vel -us. *de genere*: NON. p. 195 -a neutri generis esse consuetudine persuasum est. masculini Sisenna historiarum (*v. infra l. 53*) ... Varro (*v. l. 54*). *masc. antiquiores, ut videtur*: SISENNA VARRO frg. *singulis locis*, CAES. 6^{ies} (5^{ies} *genus inc.*). GLOSS. III 262, 36. IV 189, 38. 400, 16. *graece* EDICT. imp. Diocl. 15, 39 κάρρος (*semel idem neutr., bis genus inc.*). *neutr. plur.* carra, -ōrum: BELL. Hisp. ITALA NON. (*v. l. 37*) TREB. trig. tyr. FILASTR. CYPR. GALL. PS. VEN. FORT. vita Med. LEX Burg. *singulis locis.* *neutr. sing.* carrum, -ī: PORPH. (*v. l. 24*) ISID. orig. *ter*, GLOSS. *passim.* *graece* κάρρον: EDICT. imp. Diocl. 15, 38^{a}. *de fem.* carra, -ae *v. Holder, Altcelt. Sprachsch. 1 p. 808.* *nota graecum* κάρριον: GLOSS. II 117, 27. *deest poetis praeter* CYPR. GALL., *ex pedestribus scriptoribus deest ex. gr.* CIC. SALL. SEN. rhet. SEN. phil. TAC. SVET. *al., habent singulis locis*: SISENNA VARRO HIRT. Gall. BELL. Hisp. LIV. VITR., *at* 11^{ies} CAES. Gall. [*val.* car, *it.* carro, *francog.* char, *hisp.* carro. *M.-L.*] *de re v. Marquardt-Mau, Privatleben p. 732 sq.; Daremberg-Saglio, dict. des antiquités II p. 928.*

proprie: SISENNA hist. 91 impedimentum collocant omne, construunt -os et sarraca crebra disponunt. VARRO frg. Non. p. 195 Gallica porta (petorrita *Scaliger*) -os accuratiusque politos (*deest verbum*). CAES. Gall. 1, 26, 3 iumentorum et -orum quam maximum numerum *Helvetios* coemere. 1, 6, 1 *iter angustum* vix qua singuli -i ducerentur (CYPR. GALL. num. 122 geminis bis ducta iuvencis -a duo [*syn.* plaustra *et* carpenta]. PS. SORAN. quaest. med. *v. p. 500, 5*). CAES. Gall. 1, 24, 4 Helvetii cum omnibus suis -is secuti (1, 51, 1 cum multis -is magnisque impedimentis, ut fert Gallica consuetudo. LEX Sal. 12 add. 1 cum -o aliquid trahere. 34, 2 *si per messem* cum -o sine via transversaverit. 34, 3 [*pars codd.*]). CAES. Gall. 1, 26, 1 ad impedimenta et -os suos se contulerunt (PS. AVG. serm. 227, 3 iactantur ad -um. *v. p. 498, 74*). 1, 26, 3 inter -os raedasque (4, 14, 4 inter -os impedimentaque). *ibid.* pro vallo -os obiecerant *Helvetii* (*cf.* 1, 51, 2 omnemque aciem suam raedis et -is circumdederunt *Germani.* VEG. mil. 3, 10 p. 92, 16 omnes barbari -is suis in orbem conexis ad similitudinem castrorum ... exigunt noctes). CAES. Gall. 1, 54, 3 *naves* -is iunctis devehit (transvehere *v. infra l. 78*). 7, 18, 13 -os impedimentaque sua ... abdiderunt. HIRT. Gall. 8, 14, 2 magna enim multitudo -orum etiam expeditos sequi Gallos consuevit. BELL. Hisp. 6, 2 -a complura multosque lanistas retraxit (PS. VEN. FORT. vita Med. 7, 21 vehiculorum -a vel saumas trahentium). LIV. 10, 28, 9 essedis -isque superstans armatus hostis (*Gallorum exercitus*) ... advenit. VITR. 10, 2, 11 *propter* viarum campestrem mollitudinem non confisus -is. ITALA (Colb.) *et* VVLG. III Esdr. 5, 55 dederunt -a (κάρρα *vel* χάρρα) Sidoniis et Tyriis, ut transveherent illis de Libano trabes cedrinas. Sirach 33, 5 (Aug. in psalm. 132, 12) praecordia fatui quasi rota -i. TREB. trig. tyr. 8, 5 -a venientia digito salutari reppulisse dicitur. COD. Theod. 8, 5, 47 pr. (COD. Iust. 12, 50, 12 [*a. 385*]) raedae mille librarum onus imponi debet, -o sescentarum nec amplius addito. FILASTR. 108, 4 -a portabant instructionem armorum. AMBR. c. Aux. 15 praeparaverunt. PAVL. MED. vita Ambr. 12 ut -um constitueret *in domo*, quo facilius raptum *Ambrosium* superpositum carpento ad exilium perduceret. MIRAC. Steph. 2, 2, 3 *de puella aegra*: ipsa ... iunctura quasi -i, ubi oris et maxillarum retinacula quaedam continentur, exclusa est a locis suis. AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. A 5 *boves* et -o et aratro aptus est (PS. SORAN. quaest. med. p. 363, 8 *boves* -um ducunt). EVGIPP. Sev. 45, 1 corpusculum super -um positum (Sev. capit. 45 sub -o). VEN. FORT. vita Pat. 9, 29 *cellulas* instruxerat in -o (14, 41 in -o cooperto reclusus. LEX Sal. 14 add. 1 *si quis* in -o aliquid exinde [*ex domo*] duxerit. 27, 8 in caballo aut in -o portaverit. 27, 11 [*pars codd.*] capit. 6, 6). LEX Burg. Rom. 17, 3 viam iter actum, hoc est ubi carpenta vel -a conversari possunt.
adde latinograeca: EDICT. imp. Diocl. 15, 38 *tit.* περὶ κάρρων. 15, 38^{a} -ον τετράτροχον μετὰ ζυγοῦ χωρὶς σιδήρου. 15, 39 -ος σεσιδηρωμένος ὑπὲρ τοῦ ξυλικοῦ καὶ τοῦ σιδήρου λόγον γενομένου 'οὕτως ὀφείλει πιπράσκεσθαι'. 17, 3 ⟨βε⟩κτούρα -ον γεγω⟨μέ⟩νον ἰς λείτρας tot καθ' ἕκαστον μείλιον. *translate nomen sideris*: GLOSS. III 425, 20—23 ἄρκτος ὅντινα καταχρεστικῶς ἅμαξαν καλοῦσιν οἱ πλεῖστοι: septentrio quemque vulgo -um vocant plerique.

synonyma: carpentum, currus, plaustrum, raeda, vehiculum. *adde*: essedum (LIV. 10, 28, 9), petorritum, pilentum (GLOSS. *v. p. 499, 35*), sagma (PS. VEN. FORT. vita Med. 7, 21). *iuxta ponuntur praeterea*: iumentum (CAES. Gall. 1, 26, 3), impedimentum (*passim in usu bellico*), sarracum (SISENNA hist. 61).

derivata: carrago, carrarius, carruca, carrulus. carrare, carricare. *gr.* κάρριον (*v. p. 499, 46*). [carracutium *non latine.*]
composita: carroballista, carrocarpentarius (carrocapsum?).

lapis **carsydonius** DAMIG. lapid. 27. *ibid. fusius de eo.*

carta *v.* charta.

? **cartalamum** -ī *n.* *vox gallica, ut videtur, fortasse corrupta.* VARRO frg. Lyd. mag. 2, 13 τὴν ὅλην κατασκευὴν τοῦ ⟨πε⟩ριζώματος οἱ Γάλλοι καρταμέραν, ἣν τὸ πλῆθος καρτάλαμον ἐξ ἰδιωτείας ὀνομάζει. ὅτι δ' οὐ Ῥωμαικὸν τουτὶ τὸ ῥημάτιον, μάρτυς ὁ Ῥωμαῖος Οὐάρρων ἐν βιβλίῳ πέμπτῳ περὶ Ῥωμαικῆς διαλέκτου. *cf.* GLOSS. II 339, 17 καρταλάμιον cartalama.

cartallum, -ī *n.* (-us, -ī *m.*), κάρταλλος (*ex* LXX *sumptum videtur*). *neutr.* GLOSS. 8^{ies}, *masc. semel* (*v. l. 37*). GLOSS. canistrum. calathum: canistrum, id est -um. V 349, 41 cartellus vindil (*anglosax. 'canistrum nexum'*). BEDA gramm. VII 268, 12 -os graece, latine fiscella. *cf.* HESYCH. κάρταλλον τὸ πλεκτὸν ἀγγεῖον, ἐν τοῖς ὀψαρτυτικοῖς. [*sic.* karteddu. *M.-L.*] VVLG. deut. 26, 2 *primitias frugum* pones in -o. 26, 4 suscipiensque sacerdos -um de manu tua ponet ante altare domini dei tui. Ier. 6, 9 converte manum tuam quasi vindemiator ad -um (HIER. *in l.* p. 723^{B} *addit*: LXX revertemini ... in -um suum).

? **cartamis** id est agrione GLOSS. III 537, 70. *cf.* V 354, 4 cartamo ly[p]bcorn (*anglosax. fere 'venenum, herba venenosa'*). *nomen herbae ignotae vix eiusdem ac* cardamum, *q. v.*

[**cartamum** *falso pro* cardamum CHIRON 513 *v. p. 441, 18*].

cartārius, carthārius *v.* chart-.

cartellus *v.* cartallum *l. 37.*

cartibulum (-ī) *n.* [*orig. inc. Th.*]. VARRO ling. 5, 125 altera vasaria mensa *in atrio* erat lapidea quadrata oblonga una columella, vocabatur cartibulum, haec in aedibus ad compluvium apud multos me puero ponebatur et in ea et ⟨cir⟩cum ea⟨m⟩ aenea vasa: a gerendo cartibum (cartib⟨ul⟩um *suppleverunt*) potest dictum. *cf.* GLOSS. IV 30, 3 ca⟨r⟩tipulum mensa quadrata, quae in atriis ponitur. Scal. V 595, 36 castipulum mensa quadrata. *de talibus mensis Pompeis repertis v. Marquardt-Mau, Privatleben p. 238 adn. 7.*

? **carticula** δεῖπνον GLOSS. III 441, 30 (484, 27). *Heraeus huc attulit* TITIN. com. 90, *ubi* farticula (*H*, fert- *L*) *Nonius*, craticula *vel* graticula *Priscianus.* *fort. cf. c.* caria *'panis'* (*q. v.*), cartibulum, *osc.* karanter *'vescuntur'.* *Mbr.*

cartilāgineus *v.* cartilaginum *et p. 501, 19.*

cartilāginōsus, -a, -um *a* cartilago. *quod e cartilagine constat*: **1** *de partibus corporis*: **a** *naturalibus*: CELS. 4, 1 p. 120, 20 arteria dura et -a (*cf.* VINDIC. epit. alt. 14). 5, 26, 27 *si vulnus* in articulis, digitis, locis -is *est.* CASS. FEL. 27 p. 44 *steomata* nascuntur frequenter in articulosis et nervosis locis vel musculosis et -is. *speciatim de ossibus*: CELS. 8, 1 p. 326, 25 *scutula operta* in imo -a. p. 326, 38 umerus ... extremis utrimque capitibus tumidus, mollis, sine medulla, -us. p. 327, 21 radius in caput -um consurgens. p. 328, 21. 8, 8, 2 sunt ... ossa fere immobilia vel dura vel -a.
b *videtur dictum de vulneribus sim.*: CHIRON 85 succisorio eam gumbulam -a(m) vel osso alta caedito. 898 emplastrum ad -um. 930. **2** *de herbis*: PLIN. nat. 12, 126 *galbanum* maxime laudant -um, purum ad similitudinem hammoniaci minimeque lignosum.

cartilāginum, -ī *n. a* cartilago; *cf.* ferruginus, siliginus. *ubique plur.* -a. *genus quoddam piscium cartilagines habens* (*videtur fictum a* PLIN. *vel ab auctore quem secutus est*): PLIN. nat. 9, 78 nos *haec* (*sc. pisces*) distinguere non possumus, nisi si -a appellare libeat. 9, 165 omnia quae -a appellavimus. 11, 136. 137. 165 in *marinis* crustata et -a (-nea *d*, -na *cet.*) primores *dentes* habere. 11, 215 -a aquatilium habent medullam in spina [29, 53 *v. p. 501, 19*].

cartilāgo, -inis *f.* [*fortasse cf. c. hibern.* certle *'glomus'*, *gr.* χο-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

τώνη et c. κάρταλος, cratis, *q. v. Th.*]. GLOSS. χόνδρος, τράγανον. CELS. 8, 1 p. 327, 25 *non posset articulus* cum carne nervisque coniungi, nisi ea media quaedam materia (*sc. cartilago*, '*Knorpel*') committeret (LACT. opif. 8, 8 quod esset horum [*mollium pellicularum ac solidorum ossium*] medium, excogitavit *deus*, ut *aures* -o mollior alligaret et haberent aptam simul et flexibilem firmitatem). ISID. orig. 11, 1, 88 -es ossa mollia et sine medulla, quod genus auriculae et narium discrimen et costarum extremitates habent, sive opercula ossium, quae moventur et dictae -es, quod leni attritu carent dolore dum flectuntur. GLOSS. V 493, 61 speciem ossi⟨um⟩ habet, non firmitatem, ut sunt aures et extremitas costarum. NOT. Tir. 78, 45.

I *pars corporis hominum et animalium*: **A** *naturalis*: **1** *generatim; cf.* VINDIC. med. 40 corpus ... nostrum ex tredecim commixtionibus constat ... ossibus, unguibus, -e *eqs.* (PS. SORAN. quaest. med. p. 364, 20 corpus humanum constat de ... nervis et ossibus et condris i. e. -bus): CELS. 5, 26, 23. 7, 9 si -o in eo, quod incisum est, eminet, excidenda est. PLIN. nat. 29, 53 *urinum* crusta -is (cartilagineis *Detlefsen*) velut acetabulis bracchiorum polypi crebris insigne. PELAGON. 44 pertundito *armum* a summa iuba infra digitos octo, ne -em tangas (VEG. mulom. 2, 45, 4). *iuxta ponitur* os *vel* spina: CELS. 5, 26, 3 quodcunque *vulnus* ... aut os aut -em laesit (*cf.* CHIRON 94 VEG. mulom. 2, 27, 1 nervus aut -o aut os. *cf. l. 2. 16. 31 sq.*). 5, 26, 22. 5, 28, 12 (*bis*). 8, 2 (*bis*). 8, 5 *cf. l. 50. 52.* PLIN. nat. 1, 11, 87 quibus nec ossa nec spinae, -es. 11, 215 vituli marini -em, non ossa *habent* (SOL. 15, 1 *pisces*, quibus ossa nulla sunt, nec aliud quam -es tenerrimae. IORD. Get. 46). 11, 216 -o rupta non solidescit, nec praecisa ossa recrescunt. 20, 29. VVLG. Iob 40, 13 ossa eius (*Behemoth*) velut fistulae aeris, -o illius quasi laminae ferreae. CHIRON 628. PLIN. nat. 9, 78 piscium ... genus, quod pro spina -em habet. 11, 9 *insecta* non videntur habere nervos, nec ossa, nec spinas, nec -em *eqs.* *ossa vertuntur in -em*: CELS. 8, 1 (*9ies*) p. 326, 12 *costae* in -em degenerant. p. 326, 15 *pectoris os* ipsum quoque -e mollitum terminatur. p. 326, 18 *costae breves* ipsae ... paulatim in -em versae. p. 327, 24 plurima ossa in -em desinere. *cf.* PS. SORAN. quaest. med. p. 367, 20 fines ... pectoris -o. *continentur ossa -e*: CELS. 8, 1 p. 326, 4 *vertebrae* multis ... nervis ac multa -e continentur. p. 327, 15. 326, 36 cum lato osse scapularum infra caput *iuguli* nervis et -e conectitur. LACT. opif. 5, 9 eos nodos *ossium* (*i. vertibula*) firmiter solidatos leni quodam operculo texit *deus*, quod dicitur -o. *iuxta ponuntur* caro *et* callum: PLIN. nat. 11, 122 nec carnem *insigne gallinaceorum* esse, nec -em nec callum. *cf.* CELS. 2, 8 p. 45, 20 cuius (*pectoris*) -o exigua et carnosa est. *cf. l. 65.* **2** *speciatim singularum partium corporis*: *palpebrarum*: CELS. 7, 7, 3 *tubercula in palpebris* incidi debent; si sub cute sunt, ab exteriore parte, si sub -e, ab interiore. 7, 7, 8. 9. *narium*; *cf.* GLOSS. II 467, 13 ὑπόμυξις τὸ μέσον τῶν μυκτήρων. V 564, 8 -es: molligines narium (564, 23 *cod.* murigines). 349, 45 naesgristlae (*anglosax. i. q.* '*cartilago narium*'): CELS. 7, 9, 10 -o *narium*. 8, 1 p. 324, 18 *nares* osse incohantur ... deinde in -em versae, quo propius ori descendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur (LACT. opif. 10, 6). 8, 5 (*6ies*) in naribus et os et -o frangi solet. *cf.* PELAGON. 63 (CHIRON 547 VEG. mulom. 2, 34, 1). CHIRON 331 -em narum *caduci* digito ... subtemperabis (VEG. mulom. 2, 97, 1). 332. *huc pertinere videtur* 537 si recens fuerit aut percullsus oculus, sanguinem emittito de temporibus, aut de -e vel desub oculo. *aurium*: CELS. 8, 6 in aure quoque interdum rumpitur -o. *ibid.* non quidem -em ipsam glutinari. *ibid. bis.* ITALA exod. 29, 20 (Lugd.) inpones super -em (λοβόν, VVLG. extremum) auriculae Aron dextram (*bis*). LACT. opif. 8, 8 *v. l. 4.* AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 3 pastor ... qui extraheret de ore leonis crura ovis aut ⟨auris⟩ (*add. ed. Rom. cf.* LXX Am. 3, 12 λοβὸν ὠτίου) -em. CHIRON 61 (VEG. mulom. 2, 14, 1) CAEL. AVR. chron. 2, 3, 67. *arteriae*: PLIN. nat. 11, 176 ex -e et carne arteria ... constat. *cf.* THEOD. PRISC. log. 70 pingui ... et frigido flegmate angustiis (-stis *b*) cartillaginis (-bus *r b*) pulmonibus (*om. b*, flegmate pulmonibus *reliq., om. a c*) adhaerente. *cf. p. 500, 66.* *uvae faucium*: GLOSS. III 310, 25 κιονίς (525, 61 k⟨yonis⟩). **B** *de excremento quodam vulnerum sim.*: CHIRON 97 quod si in alto *vulneris* spurcitia aliqua ... aut -o remanserit (VEG. mulom. 2, 27, 4. *cf.* CELS. 7, 6 in iis vero *tuberculis* quae cedunt aut melli simile aliquid ... aut quasi rasae -i aut carni hebeti et cruentae *reperitur*). CHIRON 615 si radix clavi morticini remanserit, inde scies -em nasci. 932 collirium ad -es (*ibid.* collirium fistularum). 935. VEG. mulom. 2, 22, 1 gingivulam vel -em vel os, quod excrescere coeperit, caedito.

II *de herbis earumve fructibus*: PLIN. nat. 15, 116 -e nuclei (*fort.* nuculae?) *placent* (19, 60). 15, 117 neque corpus neque lignum nec -o dici potest *semen siliquae*. 16, 157 nostratibus calamis fungosior subest natura -e bibula (*huc fortasse pertinet* GLOSS. III 468, 5 λοήαξ, *quod videtur corruptum e* δόναξ). 16, 164 nihil est *syringiae* -is atque carnis. 19, 61 cucumis -e et carne constat, cucurbita cortice et -e. 19, 75 reliqua *praeter cucumeres et cucurbitas* -um naturae terra occultantur. 19, 78 cortice et -e constant raphani. 19, 88 lignosiora sunt reliqua in -um genere a nobis posita. 19, 102 omnibus *cepis* corpus totum pingui tunicarum -e. *huc pertinere videtur* GLOSS. III 246, 59 ὁ χόνδρος: -o alica.

obscura: GLOSS. V 274, 35 -o grurzapa dicitur rustic[a]e (*Ampl.*, grunzopa grece dicitur *Voss.*; *cf.* 355, 24 -o gg. grund suopa. *v. Löwe, Prodrom. p. 418 et Schlutter, Amer. Journ. of philol. 17, 84*). GLOSS. V 595, 21 -i lardo bradone (633, 2 *cf.* ANTHIM. 14).

derivata: cartilagin(e)um, cartilaginosus. *Elsperger.*

cartipulum *v.* cartibulum.

cartula, cartulārius *v.* chart-.

carucia *v.* carycia. **carudia** *v.* carydia.

coloquintida freneticis utilissima est et **carūmenīs** (καρουμένοις) vel qui gravitatem capitis patiuntur ORIBAS. syn. 2 add. p. 841. *Mbr.*

caruncula, -ae *f.* *a* 2. caro *deminutive.* PRISC. gramm. II 209, 2 eius, quod est caro, deminutivum -a est, ut virgo virguncula, ratio ratiuncula. VARRO Men. 31 sed quidvis potius homo quam -a nostra (*dubiae interpretationis*). CIC. div. 2, 52 rex Prusias cum Hannibali apud eum exulanti depugnari placeret, negabat se audere, quod exta prohiberent. 'ain tu?' inquit, '-ae vitulinae mavis quam imperatori veteri credere?' (VAL. MAX. 3, 7 ext. 6; PARIS *ibid. codd.* vili carnunculae). CELS. 7, 7, 4 ne ... ex angulo *oculi* -a ... abscindatur (*i. glandula lacrimalis*). 7, 7, 9 in medio -am citet. 8, 1 nares ... quo propius ori descendunt, eo magis -ā quoque molliuntur. *praecipue de particulis carneis in membris aegrotis*: CELS. 2, 7 *urina* crassa -as quasdam exiguas quasi capillos habet. 5, 26, 31 -aeque corruptae. 6, 8, 2 in naribus ... -ae quaedam ... nascuntur. *ibid.* polypus vero est -a modo alba, modo subrubra. 6, 19 *in digitis* recedere ab ungue -a cum magno dolore consuevit. 7, 7, 4. 9. 7, 27 -ae lanulis similes. *ibid.* ex cancro multae magnaeque -ae. 8, 3 subit ... inter integram atque emortuam partem -a, quae, quod abscessit, expellit. 8, 4 si -a increscere coeperit. SERV. georg. 3, 280 Theophrastus *dicit hippomanes* -am in fronte equini pulli. *contemptim de corpore humano*: ARNOB. nat. 2, 76 in -ae (calunculae *codd.*) huius folliculo. *Meister.*

×cārus, -a, -um [*i. q. lett.* kārs '*appetens*', *got.* hōrs '*stupro deditus*'; *cf. c. hibern.* carid '*amat*', *ind.* cāruḥ '*carus, gratus*'. *Th.*]. *comp.* magis -us, *ex. gr.*: LVCR. 1, 730 VERG. Aen. 5, 725 VAL. FL. 7, 336.
de scriptura: karus: VEL. gramm. VII 53, 14 *litteram k* necessariam putant esse nominibus, quae cum a sequente hanc litteram incohant. unde etiam religiosi quidam epistulis subscribunt 'karissime' per k et a (*cf.* SCAVR. gramm. VII 15, 4). *in scriptorum codicibus praeferri videtur* carus, *in titulis multo saepius* karus *legitur.* charus *praeter posteriorum scriptorum (in primis ecclesiasticorum) codices habent*: CORP. XII 1717. XIII 3849 *al.* *nota*: INSCR. Revue épigr. V (1904) p. 101 nr. 1585 coniugi kharissimae. *saepius -isimus lapidibus insculptum, ex. gr.* CORP. VI 32297. VIII 165. XI 6179. *apices*: cár-: CARM. epigr. 1030, 1. 1544, 3 CORP. III 3241. VI 34808. IX 3203 *al.* caríssimo: CORP. VIII 16561. XI 7094 *al.* *notatur* k: CORP. V 6114. 6486 *al.* IX 1402. 3588. *in codd. saepe cum* clarus *confunditur* (*ex. gr.* HOR. carm. 3, 14, 7 SEN. Herc. O. 1452 STAT. silv. 1, 2, 169), *frequentissime in titulis, imprimis sepulcralibus, et epistulis occurrit.* [*it.* caro, *francog.* cher, *hisp.* caro. *M.-L.*]

I *i. q.* ***gratus, dilectus, iucundus,*** *sim.* (*opp.* invisus): **A** *de* ***hominibus*** (*nota de diis non dici nisi p. 503, 24. 26*):

1 *generaliter*: **a** *absolute*: -um habere *aliquem* (*syn.* amare, diligere, *opp.* odisse): PLAVT. Mil. 1041 *v. p. 507, 41.* TER. Andr. 273 *quam* ego animo egregie -am pro uxore habuerim. RHET. Her. 2, 27, 43 CIC. Quinct. 38. Verr. 4, 155 in cohorte. p. red. in sen. 2. Balb. 59 Phil. 5, 49 Att. 2, 20, 1; *passim.* CAES. frg. Prisc. gramm. II 227, 4 SALL. Iug. 10, 3 NEP. Att. 10, 5 Alc. 11, 6 SEN. benef. 2, 29, 6 PETRON. 97 QVINT. inst. 5, 10, 74 SVET. Cal. 15 VLP. dig. 48, 18, 1, 3. HERM. vulg. sim. 9, 11 (ἀγαπῶμεν). CAPITOL. Ver. 4, 3 CORP. II 172 *et passim.* CIC. Catil. 4, 3 fratris -issimi atque amantissimi maerore non movear (CATVLL. 66, 22 fratris -i flebile discidium. OV. am. 3, 7, 22 a -o fratre verenda soror. SEN. Phaedr. 631 -os ... fratres colam. ITALA [cod. d] *et* VVLG. Philem. 16 ECCL. *passim.* PS. APVL. Ascl. 1 CORP. VI 3529). CIC. dom. 96 deflevi liberorum -issimorum solitudinem (Sest. 49). Vatin. 29 eripuerisne partes illo tempore -issimas ... a Caesare? prov. 43 -issimum filium (Deiot. 15 SEN. dial. 6, 2, 4 *al.* ITALA [codd.] *et* VVLG. Marc. 9, 6 *al.* CORP. VI 2968. *cf.* VERG. Aen. 11, 33 comes ... -o datus ... alumno. CORP. VI 35078. VII 328*ᵃ* *et saepe*; STAT. Theb. 12, 361 -ae gemitus ... alumnae). CIC. fin. 1, 53 diligi et -um esse iucundum est (Q. CIC. pet. 16 -um et iucundum esse maxime prodest. IVV. 5, 140). Phil. 1, 33. off. 1, 57 -i sunt parentes, -i liberi, propinqui, familiares. epist. 3, 10, 1 auctoritate -i hominis (de orat. 2, 238 in vita hominum neque -orum neque calamitosorum. 2, 304 in homines -os iudicibusque iucundos). CIC. fil. Cic. epist. 16, 21, 1 ex (et *codd.*) humanissimi et -issimi patris epistula (VAL. FL. 6, 570 -o ... patri. CORP. V 5166, 8. *cf.* VERG. Aen. 1, 646 -i ... cura parentis. VAL. FL. 1, 724. *adde* 9, 83 -a parens). CATVLL. 64, 380 -os ... sperare nepotes (VERG. Aen. 6, 682 AVSON. 170, 3. *cf.* VAL. FL. 6, 126 *proles*). LVCR. 3, 85 saepe homines patriam -osque parentes prodiderunt (CIC. off. 1, 57 *v. supra l. 73.* OV. am. 1, 7, 5 -os ... violare parentes. epist. 20, 43 QVINT. decl. 368 p. 403, 9 FLOR. Verg. p. 184 CORP. VIII 18356 *passim*). SALL. Iug. 100, 3 perfugae, minume -i. VERG. Aen. 1, 677 accitu -i geni-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

toris (2, 560 *al.* *cf.* 1, 689 paret Amor dictis -ae genetricis). 4, 91 -a . . . coniunx (*v. vol. IV p. 342, 44 sqq. et 343, 71 sqq.*). HOR. sat. 1, 1, 83 ut te . . . reddat gnatis -isque propinquis (*cf.* PERS. 3, 70 patriae -isque propinquis quantum elargiri deceat). carm. 1, 36, 5 -is multa sodalibus . . . dividit oscula *Numida* (Ov. ars 1, 753 trist. 4, 8, 11 SEN. contr. 1 pr. 13 MART. 7, 84, 5 *al.*). HOR. epist. 1, 18, 74 -aeve puellae munere (TIB. 1, 2, 93 PROP. 2, 8, 1. 3, 4, 15). carm. 4, 9, 51 pro -is amicis (CARM. epigr. 964, 3 [*saec. I a. Chr.*] Ov. Pont. 3, 2, 21 *al.* PETRON. 71 MART. 3, 5, 5 IVV. 5, 140 CORP. II 2520 *et passim*). *cf.* CVRT. 6, 7, 28 a -issimo . . . amicorum (7, 1, 11 CORP. X 7914). PROP. 1, 11, 21 -ae custodia matris (3, 7, 17. LYGD. 2, 13 -ae matris . . . dolore. Ov. epist. 12, 112 STAT. Theb. 9, 330 CORP. VIII 16581). LYGD. 6, 56 quamvis perfida, -a tamen. Ov. am. 3, 4, 29 non proba fit . . . sed adultera -a. epist. 12, 62 soror (met. 9, 368 SEN. dial. 12, 15, 3 VAL. FL. 7, 117 SCAEV. dig. 40, 5, 41, 6 VVLG. Philem. 2 *al.*). Ov. epist. 18, 19 cum -a . . . nutrice susurro (STAT. Theb. 4, 788). met. 4, 222 mater -ae dedit oscula natae. fast. 2, 617 proxima *festa* cognati dixere caristia -i (*cf.* TERT. idol. 10 -ae cognationis honoraria. *v. sub* caristia *et sub* cognatio). LIV. 39, 42, 8 -um ac nobile scortum. CVRT. 3, 6, 20 pariter -us ac verecundus (*sic cod. A*). SEN. Tro. 811 manesque -i (STAT. Theb. 3, 168. *cf.* VAL. FL. 5, 57 -as humus haec non dividat umbras. MART. 10, 71, 3 condidit hac -as tellure . . . umbras. STAT. Theb. 12, 159 silv. 2, 6, 96). SEN. dial. 11, 2, 4 -issimum virum . . . extulisti. LVCAN. 3, 353 a -o . . . marito (MART. 9, 30, 3 APVL. met. 8, 9. 12). 7, 346 -osque penates *al.* (CIRIS 419 VAL. FL. 7, 145). VAL. FL. 4, 37 -i comitis . . . imago. 4, 362 da -ae munera nuptae. 5, 345 -ae Proserpina iuncta Dianae. STAT. Theb. 3, 283 sociare marito progeniem -am (HIL. hymn. 1, 59 -a progenies dei). 3, 682 parvumque . . . -o Thersandrum portabat avo. 7, 12 -aeque in sanguine gentis. APVL. met. 4, 24 tam -is vernulis . . . desolata *puella*. TERT. adv. Prax. 23 p. 273, 5 -us discipulus (adv. Marc. 4, 13 p. 458, 12). CORP. VI 8857 uxori karissimae. XIII 5155 *al.* 9029 conlibert. karissimae. *cf.* 11770 libertae karissimae (9041 INSCR. Notiz. degli scavi 1905 p. 16). *pro homine ponuntur corporis partes*: PLAVT. Capt. 229 vides pro tuo -o capite -um offerre ⟨me⟩ meum caput vilitati (CATVLL. 68, 119 VERG. Aen. 4, 354 HOR. carm. 1, 24, 2 sat. 2, 5, 94 VAL. FL. 2, 404 *al.* APVL. met. 3, 14). CALV. carm. frg. 6 -a iugavit corpora (CATVLL. 66, 32 LIV. 28, 22, 7 Ov. met. 7, 847 Ib. 311 SEN. Phaedr. 1247 VAL. FL. 2, 220 *al.* STAT. Theb. 9, 79). CATVLL. 64, 220 cui . . . lumina sunt gnati -a saturata figura (CARM. epigr. 480, 5 oculos animumque longius ut karara [*sic*] posset saturare figura). VERG. Aen. 11, 216 -a sororum pectora (VAL. FL. 3, 287 STAT. Theb. 7, 462. 495 *al.* ARATOR act. 2, 830). Ov. ars 3, 742 -a lumina conde manu (VAL. FL. 1, 812 fida manus . . . -a. STAT. silv. 5, 1, 196 -a pressit sua lumina dextra). Ov. met. 4, 596 inque sinus -os . . . ibat. trist. 1, 7, 8 ora (3, 8, 10 SIL. 12, 589). CARM. epigr. 964, 5 (*saec. fere I a. Chr.*) -a sepulcro condidit ossa. SEN. Phaedr. 247 per . . . -a ubera precor. Phoen. 329 abstineri sanguine a -o manus. LVCAN. 6, 564 -is . . . Thessalis incubuit membris. VAL. FL. 1, 259 -aque diu cervice pependit *puer* (STAT. Theb. 12, 388 -a . . . cervice fruuntur. silv. 3, 2, 58 Ach. 1, 929). CORIPP. Iust. 1, 249 -a per exanimum circumdans bracchia corpus. *alia substantiva*: VERG. Aen. 11, 550 -oque oneri timet (Ov. fast. 5, 563 videt Aeneam oneratum pondere -o [*sic V; v.* CORP. I 218]). Ov. met. 3, 134 pignora (*i. liberi. cf.* fast. 3, 218 trist. 1, 3, 60 CVRT. 4, 14, 11 STAT. Ach. 1, 782 PLIN. paneg. 37). Ov. met. 14, 112 cognosces simulacraque -a parentis *Anchisae in campis Elysiis*. CVRT. 4, 3, 20 si -issimam sui partem (*coniuges ac liberos*) extra sortem periculi communis habuissent.

b *c. dativo*: PLAVT. Capt. 400 meus mihi, suosque cuique est -us *gnatus*. Epid. 133 quia meo neque -a est cordi neque placet (Men. 246 TER. Eun. 201). CIC. inv. 1, 108 qui illis -us debeat esse (2, 66 de orat. 2, 168 Tusc. 3, 73). Verr. 4, 8 eos vobis esse -issimos. Sull. 62 ita -us utrisque est atque iucundus (Cluent. 202 Catil. 4, 11 Sest. 6 Att. 4, 15, 10 epist. 1, 9, 24 rep. 1, 18 Brut. 10 *passim*. CATVLL. 62, 47. *cf.* CIC. Att. 16, 16, 7 mihi nemo est amicior nec iucundior nec -ior Attico. de orat. 2, 15 homines mihi -issimos et amicissimos). CIC. Mur. 10 *frater* mihi est -issimus (Planc. 69 epist. 13, 63, 1 OCTAVIA 470 SEN. dial. 12, 15, 4). p. red. ad Quir. 2. Balb. 64 ut hominem sibi -issimum . . . audiat. Rab. Post. 48 iudicat fletus quam sis -us tuis (NEP. Timoth. 4, 2 quam -us suis fuerit. CORP. I 1103 *al.*). or. frg. A XV 9 reginam sororem suam -am acceptamque populo (*v. vol. I p. 320, 79 sqq. nota*: VAL. MAX. 4, 5 pr. *verecundia* [*tamquam persona*] -a proximis, accepta alienis). CIC. epist. 16, 7 -us omnibus expectatusque venies (CIRIS 200. *cf.* CIC. Att. 5, 15, 1 nihil exoptatius adventu meo, nihil -ius). CIC. Att. 3, 22, 3 *mei* mihi me -iores semper fuerunt. fin. 5, 29 sibi -i sunt seseque diligunt. Lael. 80 quod per se sibi quisque -us est (*cf.* SEN. contr. 4 praef. 5 homo -issimus sibi. IVV. 10, 350). CASS. Cic. epist. 12, 13, 2 liberi propinquique . . . merito tibi -issimi (*cf.* TAC. Agr. 31 liberos cuique ac propinquos suos natura -issimos esse voluit). CATVLL. 62, 45 sic virgo, dum intacta manet, dum -a suis est (*cf.* CORP. VIII 726 iu⟨venis⟩ . . . semper parentibus -us). 62, 58 *virgo* -a viro magis et minus est invisa parenti. SALL. Iug. 6, 1 omnibus . . . -us esse (*cf.* INSCR. christ. Hisp. 413^{b} cunctis). 10, 1 non minus me tibi quam liberis . . . ob beneficia -um fore. 96, 3 *Sulla* Mario militibusque -issumus factus (*cf.* LIV. 1, 13, 6 pax -iores Sabinas viris ac parentibus et ante omnes Romulo ipsi fecit. QVINT. decl. 357 p. 389, 17 -iorem sibi virum factum. AVSON. 419, 78 cunctis salute nostra -ior factus. *cf.* IVV. 5, 140. APVL. met. 8, 2 carior -iorque factus). SALL. hist. frg. 2, 78 qui regi . . . graves -ique erant. VERG. Aen. 12, 639 *Murrano* non superat mihi -ior alter. catal. 4, 3. HOR. sat. 1, 6, 70 vivo -us amicis (epist. 1, 3, 29 CORP. IX 3622. ELEG. in Maecen. 1, 15 tanto tam -us amico. *cf.* MART. 4, 73, 5 sibi defunctus -is dum vivit amicis. AVSON. 153, 66 sim -us amicis). LYGD. 2, 1 qui primus -am iuveni -umque puellae eripuit iuvenem (MART. 2, 48, 6 -am puero meo puellam). 4, 51 tantum -a tibi, quantum nec filia matri. LIV. 4, 42, 8 -us . . . militibus. 21, 4, 3 utrum imperatori an exercitui -ior esset (*cf.* CVRT. 9, 8, 24 regi an popularibus -ior esset, dubitari potest). SEN. contr. 2, 1, 5 si -um tibi servum venderes (*cf.* PLIN. nat. 22, 44 verna -us Pericli. TAC. ann. 4, 10 Lygdus aetate atque forma -us domino. PLIN. epist. 9, 24, 1 libertum . . . tibi -um. SVLP. SEV. chron. 2, 11, 1 Neemias minister regius . . . Artaxerxi . . . -issimus). SEN. contr. exc. 8, 6 mihi -iorem futuram puellam. CVRT. 4, 8, 7 in paucis Alexandro -us (6, 8, 2). OCTAVIA 187 *paelex* -a est viro. 949 *genetrix* rexit principis aulam -a marito. SEN. epist. 83, 19 *Alexander* Clitum -issimum sibi ac fidelissimum . . . transfodit. 104, 5 quid enim iucundius quam uxori tam -um esse, ⟨ut⟩ propter hoc tibi -ior fias? PETRON. 80 -issimum sibi commilitonem . . . destituit. QVINT. inst. 9, 2, 34 *mater* mihi cum -issima, tum dulcissima fuit. PLIN. epist. 2, 13, 10 quam probatus -usque sit nobis. paneg. 10 -us omnibus ac desiderandus *al.* APVL. met. 7, 3 in hospitem mihi -issimum. PANEG. 10, 19 tam amans tui quam tibi -us. AVSON 394, 1 salve -o mihi dico Theoni. CARM. epigr. 1564 me reliquit . . . natam . . . sibi unice -am. *nota*: PROP. 1, 19, 18 -a tamen lacrimis ossa *puellae amatae* futura meis. *ironice*: SEN. contr. 1, 2, 7 ita -a fuit suis, ut rapta non redimeretur. CIC. Flacc. 69 *gens* -a dis immortalibus (fin. 3, 66 ut dis immortalibus -i simus et ab iis diligamur. HOR. carm. 1, 31, 13 dis -us ipsis. Ov. met. 7, 61 dis -a ferar *Medea*). STAT. silv. 2, 1, 77 penatibus olim -us uterque parens. NEMES. ecl. 1, 10 iuvenis -usque deis. COMM. apol. 728 ex omni populo nos sumus -issimi Summo? HIL. in Matth. 5, 11 Salomon . . . deo -us (*sic passim apud* ECCL.). CIC. Verr. 4, 15 *rex* Siculis -issimus fuit. Vatin. 9 tu me -um esse dixisti senatui populoque Romano (SALL. Iug. 9, 2). Phil. 2, 65 cuius virtute terribilior erat populus exteris gentibus, iustitia -ior. 5, 49 senatui atque optimo cuique -issimus (PLIN. paneg. 62 senatui. SVET. Dom. 11). 10, 21 -issimum populo Romano civem (ANTON. Cic. Phil. 13, 23 Q. CIC. pet. 10 SEN. clem. 1, 1, 5). CIC. off. 3, 80 nemo umquam multitudini fuit -ior. Lael. 11 civitati -us *Scipio*. SALL. Iug. 88, 1 Metellus . . . plebi patribusque . . . iuxta -us (LIV. 2, 33, 10). NEP. Att. 2, 3 ita vixit, ut universis Atheniensibus merito esset -issimus. Ov. fast. 6, 51 nec gens mihi -ior ulla est. LIV. 2, 32, 8 placuit . . . mitti Menenium . . . plebi -um. LVCAN. 8, 747 *umbra* neglecta nec ulli -a tuo. STAT. silv. 2, 7, 52 *Lucanus* -us Latio. TAC. hist. 4, 73 an vos -iores Civili Batavisque . . . creditis quam maioribus eorum patres avique vestri fuerunt? CORP. XII 2089 civebus -us. PLIN. paneg. 28 non quia -iores parentibus liberi, sed quia principi cives. 42 nec pater patriae alienis se mancipiis -iorem quam civibus suis credit. CAPITOL. Aur. 26, 2 omnibus orientalibus provinciis -issimus fuit. Gord. 4, 5 populo satis -us *al.* *nota pro dativo praepos.* apud: CIC. Verr. 3, 110 non dicam amicum tuum, quod apud homines -issimum est. CAES. civ. 3, 59, 3 non solum apud Caesarem in honore erant, sed etiam apud exercitum -i habebantur. *adde p. 506, 77.*

c *additur comparatio*: CIC. Verr. 2, 112 quid enim natura nobis iucundius, quid -ius esse voluit *filiabus*? (*cf.* Font. 49). Sull. 88 huic puero, qui est ei vita sua multo -ior, metuit (*cf.* SEN. dial. 12, 7, 4 -iorem tibi spiritu tuo Caesarem esse. VERG. Aen. 5, 725 *v. infra l. 84*). CIC. Att. 5, 1, 5 nihil . . . te mihi nec -ius esse nec suavius (epist. 2, 10, 1 *al.*). CATVLL. 68, 159 longe ante omnes mihi quae me -ior ipso est, lux mea (Ov. trist. 5, 14, 2 *v. p. 505, 6 sq.*). 82, 3 eripere ei noli, multo quod -ius illi est oculis *eqs.* (*sc. amatam puellam. cf.* 104, 2 maledicere vitae [*i. puellae*], ambobus mihi quae -ior est oculis). TIB. 1, 8, 31 -ior est auro iuvenis. Ov. met. 8, 405 o me mihi -ior . . . pars animae consiste meae. trist. 4, 6, 46 *uxore* nulla mihi -ior. TAC. ann. 1, 42 non mihi uxor aut filius patre et re publica -iores sunt. GELL. 12, 5, 7 ut nihil quicquam esset -ius pensiusque nobis quam nosmet ipsi. CORP. IX 1088 nihil habuit -ius quam suum coniugem et liberos. LVCR. 1, 730 nil *Siciliam* . . . hoc habuisse viro (*Empedocle*) praeclarius in se nec sanctum magis et mirum -umque videtur.

2 *speciatim in allocutione*: CIC. epist. 11, 21, 3 vir optime mihique -issime Brute (CASS. Cic. epist. 12, 13, 1 *al.*). 14, 14, 2 meae -issimae animae. 14, 4, 6 mea -issima filiola (SEN. dial. 6, 22, 6 *filia*. MOD. dig. 31, 34 pr. HIER. epist. 123, 18 -issima in Christo filia). CIC. ad Q. fr. 2, 5, 4 mi -issime et suavissime frater (4, 4, 6. 3, 8, 6 mi -issime frater. MART. 9 praef. *plur. saepissime apud eccl., ex. gr.*: HIL. dedic. eccl. p. 879^{D}. VVLG. Phil. 4, 1 fratres mei -issimi et desideratissimi. AVG. in psalm. 65, 17. *adde*: SALL. Iug. 14, 22 frater animo meo -issume. AMBR. exc. Sat. 1, 75. *cf. p. 506, 60 sq.*). CIC. Cato 79 o mihi -issimi filii (SEN. contr. 2 praef. 3 fili -issime. SCAEV. dig. 32, 34, 3 AVG. civ. 1 pr. *al.* *cf.* VERG. Aen. 5, 725 nate mihi vita quon-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dam . . . -e magis. CORP. XIII 10018, 54). VERG. Aen. 2, 707 -e pater (OV. met. 2, 649 fast. 5, 412 CVRT. 6, 10, 32 PETRON. 98 STAT. Ach. 1, 892 SIL. 13, 654. *cf.* OV. met. 1, 486 genitor -issime. VAL. FL. 2, 293 -e parens. STAT. Theb. 3, 710). VERG. Aen. 4, 492 -a . . . germana (*cf.* OV. epist. 11, 59 soror o -issima. APVL. met. 5, 19). 4, 634 -a mihi nutrix. 8, 377 -issime coniunx (OV. met. 9, 382. trist. 5, 14, 2 o mihi me coniunx -ior. CARM. epigr. 965, 7. *cf.* APVL. met. 5, 5 dulcissima et -a uxor. SCAEV. dig. 31, 88, 16. *v. etiam sub* coniunx). VERG. Aen. 8, 581 -e puer (LYGD. 6, 5 VAL. FL. 4, 53 MART. 1, 88, 7 STAT. silv. 3, 4, 60 *al.* SIL. 4, 475. 6, 537). VERG. ecl. 4, 49 -a deum suboles (CIRIS 398. *cf.* SEN. Med. 945 -a proles. Phoen. 334 o propago -a). OV. epist. 10, 70 nomina -a. met. 6, 496 -e gener. fast. 1, 521 -e nepos. 4, 447 -issima mater (SEN. dial. 11, 14, 1 *al.* *cf.* SIL. 9, 117 -a parens. 13, 624). STAT. Theb. 11, 188 -e socer. SEN. nat. 3, 26, 6 Lucili -issime. *sic passim in* epist., *ex. gr.* 23, 6. 32, 3 *al.* PETRON. 48 Agamemnon mihi -issime. 71 amice -issime. MART. 1, 107, 1 Luci -issime Iuli (9, 97, 1). 4, 29, 1. 5, 20, 1. 6, 1, 2 STAT. silv. 1 pr. 23. 2 pr. 29. 4 pr. 4, 8, 32 iuvenum -issime. PLIN. epist. 7, 21, 1 collega -issime. TRAIAN. Plin. epist. *ubique* (mi) Secunde -issime. *cf.* VVLG. III Ioh. 1 senior Gaio -issimo.
saepe in rescriptis imp, ex. gr.: CORP. III 355, 8 Hesper -issime. ACT. lud. saec. Sept. Sev. 2, 4 valete c⟨oll⟩egae -issimi nobis. 2, 6. PIVS Vlp. dig. 48, 6, 6 Gemine -issime. ALEX. Paul. dig. 31, 87, 3.

substantive: *masc.*: PLAVT. Men. 105 *sqq. v. p. 507, 39 sq.* SEN. dial. 3, 5, 2 *ira vult* -issimos petere (*opp.* ignotus). 5, 3, 3 -issimorum . . . carnifex. 5, 14, 1 unus ex -issimis (11, 16, 1). 6, 18, 8 -issimorum acerba desideria et mors. 6, 7, 1 amissione -issimorum (TERT. patient. 14 p. 21, 23 LACT. inst. 3, 28, 8 AMM. 23, 5, 18). epist. 3, 4 -issimorum conscientiam reformidant. QVINT. decl. 253 p. 36, 30 tam -o uni pepercisse. APVL. met. 9, 36 suam suorumque -orum salutem . . . adiurans. PORPH. Hor. carm. 3, 19, 9 sub . . . -issimorum sibi nominibus (*cf.* AVSON. 159, 1). ITALA (cod. d) *et* VVLG. Rom. 11, 28 inimici propter vos . . ., -issimi (ἀγαπητοί) propter patres. ITALA Zach. 12, 10 (Aug. civ. 20, 30) plangent . . . quasi super -issimum (ἐπ' ἀγαπητῷ, VVLG. *al.*). TERT. adv. Marc. 3, 14 p. 399, 15 *nos* amputantem etiam a -issimis. LACT. inst. 6, 12, 23 -os suos deo relinquere. PS. AVR. VICT. epit. 9, 15 -os admittere. LVCIF. non conv. 12 ut vos, disrupti fuissemus per illos -issimos vestros. AVSON. 158, 2 -orum meorum obitus. AMBROSIAST. in I Cor. 15, 18 -orum suorum excessum nolunt aestimare perditionem. HEGES. 5, 39, 2 necabantur -issimi. HIER. vir. ill. 99 Serapion . . . -us Antonii (*cf.* CASSIAN. c. Nest. 5, 10, 1 -issimus dei Iohannes. PASS. coron. 8 estote -i et amici nobilium principum). HIER. epist. 65, 4 canticum . . . canitur -issimo atque dilecto. VVLG. thren. 1, 2 non est qui consoletur eam ex omnibus -is eius. GAVDENT. serm. praef. orbitatibus -orum. RVFIN. hist. 3, 6, 17 caedes inter -os ipsosque parentes ac liberos. AVG. civ. 19, 8 de -issimorum mortibus. DIDASC. apost. 63, 2 pertinaces et -i custodientes . . . corpus vestrum immaculatum. SVLP. SEV. dial. 1, 15, 3 agnitos non refugit seque -issimis . . . non negavit. *fem.*: PS. AMBR. paenit. 20 -as pariter ac vicinas *mulier* invitat ad gaudium inventae drachmae.
speciatim in allocutione: PROP. 3, 10, 11 o -a mihi (OV. met. 13, 746 o -issima. trist. 3, 3, 27 VVLG. cant. 7, 6. STAT. Theb. 3, 301 -a *al.*). OV. met. 11, 421 -issime (Pont. 2, 4, 21 *al.* VVLG. III Ioh. 2 *al.* *plur.*: HIL. dedic. eccl. p. 883^{B} -issimi. ITALA Hebr. 6, 9 [cod. d, VVLG. dilectissimi]. HEGES. 2, 9, 1 VVLG. cant. 5, 1 Rom. 12, 19 I Ioh. 2, 7 *passim*). OV. trist. 3, 5, 17 -e (VAL. FL. 2, 603). OV. met. 10, 705 -e mihi. trist. 3, 4, 1. 5, 4, 23 o . . . -ior illi omnibus. STAT. Theb. 8, 329 deis. VVLG. I Cor. 10, 14 -issimi mihi. SALV. eccl. 3, 65. ELEG. in Maecen. 2, 27 mi -e (VVLG. Phil. 2, 12 -issimi mei). *inde pro nomine virorum mulierumque, v. nom. propr.*

B ***de rebus et locis***, *sim.* (*saepissime additur comparatio*):
1 *absolute*: carum habere: CIC. inv. 1, 69 quid hunc (*Epaminondam*) Thebanorum gloria . . . -ius atque antiquius habere convenit? Lig. 37 Phil. 13, 1 epist. 11, 6, 1. 12, 1, 2 LVCR. 1, 730 CAES. Gall. 5, 33, 6. 7, 19, 5 SALL. Iug. 110, 3 PS. SALL. in Tull. 4 NEP. Att. 15, 2 SEN. dial. 6, 20, 4 QVINT. decl. 272 p. 115, 11 TERT. adv. Marc. 4, 36 p. 545, 3 CORP. IX 1088 *et passim.* *cf.* SALL. Iug. 85, 41 quod -um aestumant (SEN. epist. 81, 28 nihil -ius aestimamus quam beneficium. OPTAT. 3, 4 p. 85, 8 -iorem aestimantes hereditatem scismatis quam praecepta . . . salvatoris. *cf. et. p. 507, 70*). CIC. rep. 3, 8 cum iustitiam quaeramus, rem multo omni auro -iorem. off. 1, 57 omnium societatum nulla est gravior, nulla -ior quam. 3, 95 *res publica* debet esse -issima. Att. 3, 19, 3 si me omnibus amplissimis, -issimis iucundissimisque rebus . . . spoliatum . . . vides. fin. 5, 40 haec multo esse -iora, quae accesserint. PVBLIL. D 9 discordiā fit -ior concordia. VERG. Aen. 1, 24 pro -is . . . Argis. CVLEX 293 oscula (TIB. 1, 4, 53 OV. Pont. 1, 4, 50). HOR. sat. 2, 2, 104 *patria* (AVG. civ. 9, 17). PROP. 1, 17, 21 illa meo -os donasset funere crines (*cf.* OV. am. 3, 12, 21 Scylla patri -os furata capillos). 2, 14, 4 -ae litora Dulichiae. OV. epist. 8, 26 pro -o . . . toro. met. 9, 750 non te custodia -o arcet ab amplexu. Pont. 2, 3, 15 quod prodest, -um est. 3, 4, 51 cunctarum novitas -issima rerum. 3, 6, 52 nomina (HIL. in Matth. 4, 21). LIV. 21, 60, 9 omnibus fere -is rebus . . . relictis (22, 42, 6). MANIL. 5, 253 -a Ariadneae quondam monumenta coronae. VITR. 7, 13, 1 *ostrum* et -issimam et excellentissimam habet . . . aspectus suavitatem. SEN. Ag. 783 o -a . . . terra. Med. 809 -osque pati posse cruores. Phoen. 580 moenibus -is . . . hostem admovere (STAT. Theb. 7, 281 pro -is . . . muris). dial. 9, 11, 1 quicquid -iorem vitam facit. VAL. FL. 3, 4 Aenidae -is . . . digressibus haerent. 5, 47 *rates.* 7, 336 o nimium iucunda dies, quam -a sub ipsa morte magis! STAT. Theb. 2, 363 -o . . . se limine profert. 7, 184 -a . . . ab arce. 12, 315 de funere -o. 12, 800 *ignes.* silv. 1, 2, 225 fores. CARM. epigr. 1028, 3 vixisti mecum . . . -osque per annos. APVL. Plat. 2, 22 -issimis orbatus affectibus. TERT. scorp. 6 *carne et anima* in homine -ius nihil est. IVST. 44, 2, 5 arma sanguine -iora. CLAVD. rapt. Pros. 3, 285 *silvae.*

2 *cum dativo*: PLAVT. Cas. 757 tam mihi mea vita quam tua tibi -ast (CIC. Phil. 1, 37 -am populo Romano vitam A. Hirtii fuisse. 12, 21 *vita* mihi quidem minime -a est. epist. 11, 20, 2 nihil enim tua mihi vita potest esse iucundius neque -ius. CVLEX 211 tua dum mihi -ior ipsa vita fuit vita. LIV. 3, 50, 6 sibi vitam filiae sua [*sic Barb.*, suae *rel. codd.*] -iorem fuisse. CVRT. 6, 4, 11 nihil esse miseris mortalibus spiritu -ius). CIC. inv. 2, 141 lèges nobis -as esse. Catil. 1, 21 tibi auctoritas est . . . -a, vita vilissima (p. red. in sen. 20 Phil. 5, 53. SALL. Iug. 22, 2 sibi neque maius quicquam neque -ius auctoritate senatus esse). CIC. Catil. 1, 27 *patria* mihi vita mea multo est -ior (dom. 98 Sest. 53 Mil. 93). epist. 10, 12, 5 *res publica* mihi vitast mea -ior (Catil. 4, 16 quis est enim cui non haec templa, aspectus urbis, possessio libertatis, lux denique haec ipsa et ⟨hoc⟩ commune patriae solum cum sit -um tum vero dulce atque iucundum. Sull. 75 *res publica* fuit semper Sullae -issima. Phil. 2, 94. 13, 7 epist. 10, 1, 3 *al.* PLIN. epist. 1, 12, 11). *cf.* CIC. Phil. 5, 50 nihil est illi re publica -ius (Att. 16, 15, 5 epist. 2, 15, 3 *al.* CVRT. 5, 5, 20). Flacc. 103 speravi, etiam si honos noster vobis vilior fuisset, salutem certe -am futuram (p. red. in sen. 22 Sest. 45. 125 salutem et dignitatem. Planc. 2. 68 Mil. 68 Phil. 11, 38 Lael. 3, 25 Att. 3, 13, 2 *al.* SEN. dial. 4, 23, 1 TAC. Agr. 31. *cf.* CIC. epist. 4, 14, 3 quibus . . . -issima mea salus et meae fortunae esse debebant. ad Q. fr. 1, 1, 13). CIC. Rab. Post. 1, 33 ego, cui omnium civium libertas -issima fuisset (Phil. 5, 53. *cf.* LIV. 1, 9, 14 quo nihil -ius humano generi sit, liberum fore). Phil. 14, 27 militibus . . . senatus populique Romani -um nomen esse (LAMPR. Heliog. 1, 5 *et al.*). fin. 3, 23 ipsam sapientiam nobis -iorem fieri quam (5, 49 *scientiam* . . . sapientiae cupido patria ⟨esse⟩ -iorem. epist. 15, 4, 16 *philosophia* nec mihi -ior ulla unquam res in vita fuit). de orat. 1, 19 quorum gloria nobis et dignitas -ast (epist. 3, 4, 1 existimationem et dignitatem. 12, 30, 7 dignitatem. ANTON. Cic. Att. 10, 8^{a}, 1 dignitas amplitudoque). CIC. orat. 35 *Catonis* memoriam mihi -am (PLIN. epist. 3, 10, 3). Att. 5, 14, 3 illud ἐνδόμυχον, quo mihi scies nihil esse -ius. ad Brut. 1, 15, 12 rationem tuae voluntatis, quae mihi -issima est. CAEL. Cic. Att. 10, 9^{a}, 2 (epist. 8, 16, 2) si spes tuae reliquae tibi -ae sunt. SALL. Iug. 15, 3 quibus bonum et aequom divitiis -ius erat. 16, 4 paucis -ior fides quam pecunia fuit (SVLP. SEV. chron. 2, 37, 7). HOR. epist. 1, 20, 10 -us eris Romae *liber.* PROP. 2, 31, 10 patria Phoebo -ius *templum.* 3, 2, 13 carmina -a legenti. IMP. AVG. Mart. 11, 20, 8 quid quod mihi vita -ior est ipsa mentula? AETNA 273 avidis semper quaevis res -ior ipsis. EPICED. Drusi 143 matri lux haec -issima venit. VAL. MAX. 5, 1 ext. 1 cui gregarii militis incolumitas proprio fastigio -ior erat. SEN. Herc. f. 381 una res superest mihi fratre ac parente -ior, regno ac lare: odium tui. Herc. O. 1875 magno tellus -a Tonanti (Tro. 971 -a tellus sedibus patriis. STAT. Ach. 1, 384 -a mihi tellus). Oed. 453 Phoebo laurus -um nemus. dial. 6, 23, 2 nec umquam magnis ingeniis -a in corpore mora est. 10, 18, 2 -is turbae voluptatibus. epist. 109, 13 bonum omne -um est bono. VAL. FL. 2, 95 Lemnos -a deo. MART. 8, 18, 4 -ior ut mea sit quam tua fama tibi. STAT. silv. 3, 5, 102 -aque non molli iuga Surrentina Lyaeo. APVL. met. 1, 16 grabattule . . . animo meo -issime. AVG. civ. 19, 11 *pax* omnibus -a est. AVSON. 171, 7 verum vita cui -ius. VICTRIC. 28 fides . . . -am unitatem exhibet deo. TER. Ad. 49 solum id est -um mihi (*v.* DON. *ad l.*). CIC. inv. 2, 86 ad parentes aut ad liberos . . . aut ad aliquam rem, quam -am esse omnibus . . . necesse est. leg. agr. 2, 9 omnia, quae vobis -a atque ampla sunt. ac. 2, 134 homuncio . . . multa putat . . . homini partim -a esse, partim etiam necessaria (*sim.* SEN. epist. 109, 12). fin. 5, 37 ea nobis ipsa -a esse propter se. SALL. Catil. 25, 3 ei -iora semper omnia quam decus atque pudicitia fuit. Iug. 86, 3 cui neque sua -a (curae *var. lect.*). AETNA 619 quod cuique fuit -i (LIV. 21, 21, 5 quae cuique . . . -a sunt. VAL. MAX. 6, 6 ext. 1). OV. trist. 1, 3, 3 tot mihi -a reliqui. LIV. 35, 31, 15 omnia quae hominibus sancta -aque sint (40, 8, 18 nihil -i, nihil sancti est). AVG. civ. 1, 13 si quid huiusmodi (*vestis vel anulus*) tanto -ius est posteris.

3 *sequitur enuntiatum*: CATVLL. 107, 3 hoc est gratum, nobis quoque -ius auro, quod te restituis. *c. infin.*: EPIST. pontif. Siric. 6, 2, 4 Migne 13, 1165^{B} -ius apud illos dari sumptum est transeunti quam sacerdotium. CASSIOD. var. 3, 51, 1 -um est enim homini repperisse *eqs.*
subst.: CATVLL. 2, 6 -um nescio quid libet iocari. SALL. hist. frg. 3, 95 sibi quisque -issimum domi recordari. SEN. epist. 87, 16 virtus . . . hominem . . . super -a mortalibus collocat. 98, 4 nihil ex his optabilibus et -is utile esse. TAC. ann. 14, 23 -issima secum *abdere.* PANEG. 2, 8 -issima omnia capta. SALON. in prov. p. 990^{B} ut . . . -iora domum reportet *navis.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *latiore sensu i. q.* **pretiosus,** *quod magno constat* (*opp.* vilis): PLAVT. Aul. 374 rogito pisces: indicant -os *eqs.* Capt. 495 -a annona (*v. vol. II p. 110, 72 sqq.*). Epid. 411 non -ust auro contra. Persa 668 non edepol minis trecentis -ast. Pseud. 688 aurichalco contra non -um fuit meum mendacium. 805 nemo illum (*coquom*) quaerit qui optimus et -issimust (848). TER. Eun. 927 quod ei (in A^1) amorem difficillimum et -issimum ... confeci sine molestia, sine sumptu. Phorm. 344 (*in cena*) quam sint suavia et quam -a sint. CIC. Tull. 14 quanti integrum *agrum* ... -issimis pretiis ipse Claudius ⟨emerat⟩. Verr. 4, 192 ut ibi accipiat *frumentum*, ubi est -issimum. 6, 44 quod erant -issimae *res* maximeque eum delectabant. BELL. Afr. 91, 1 ex cuncto regno omnem pecuniam -issimasque res comportaverat. VARRO rust. 1, 53, 1 si sunt spicae rarae et operae -ae. CIRIS 177 -um non respicit aurum (VITR. 8 praef. 3 difficilia et -a, uti ... aurum. PLIN. nat. 33, 4 aurum ... caelando -ius fecimus. *cf.* CENS. 1, 1 p. 3, 2 munera ... caelato opere quam materia -iora). HOR. sat. 2, 2, 19 non in -o nidore voluptas. 2, 4, 37 -a pisces averrere mensa. carm. 4, 13, 14 -i (clari *pars codd.*) lapides (OV. ars 3, 129 non -is aures onerate lapillis. MART. 10, 38, 5 *nox* notata est -is litoris Indici lapillis). TIB. 3, 8, 15 cui mollia -is vellera det sucis bis madefacta Tyros. PROP. 3, 23, 7 non illas (*tabulas*) fixum -as effecerat aurum. OV. met. 11, 88 nec -is erat invidiosus harenis. CVRT. 3, 11, 21 -iora ornamenta. SEN. nat. 4, 13, 4 adeo nihil illi potest placere nisi -um. PETRON. 55 quo margarita -a tibi, bacam Indicam? (tibi baca Indica *cod. Bern.*, tribaca indica *cett. codd.*). MART. 10, 36, 6 cellis Setia -a suis. 13, 9, 2 vilior est alica, -ior illa faba. 13, 46, 2 Persica -a *pira*. 13, 76, 2 -ior est perdix. 13, 102, 2 accipe fastosum, munera -a, garum *sociorum*. IVST. 16, 4, 19 -iora eorum (*senatorum*) pretia fecit. ITALA act. 20, 24 (Lucif. non parc. 29 p. 271, 32) pro nihilo aestimo animam meam -am esse mihi (*τιμίαν*, VVLG. pretiosiorem quam me). LAMPR. Alex. 22, 7 interrogavit, ... quam *carnis* speciem -am putarent. AVSON. 396, 57 ne sit charta mihi -ior ostreis. RVFIN. hist. 4, 15, 43 ambusta ossa pretiosissimis gemmis -iora. AVG. serm. 21, 4 *argentum* -um est *eqs.* NOVELL. Valent. 18, 4 ne vero necessitatis occasione ... -ioris cuiquam vendere liceat pretia necessariarum rerum. *proverbialiter*: CATO ad fil frg. 10 quod non opus est asse -um est.

luditur duabus significationibus: PLAVT. Bacch. 309 in Ephesost Ephesiis -issimus. :: ne ille hercle mihi sit multo tanto -ior, si me illo auro tanto circumduxerit. Men. 105 domi domitus sum usque cum -is (*v. p. 505, 23*) meis. nam neque edo neque emo nisi quod est -issimum. id quoque iam: -i qui instruuntur deserunt. Mil. 1041 ecastor haud mirum, si te habes -um, hominem tam pulcrum et praeclarum *eqs.* CALP. hist. 8 Romule, si istud (*non multum bibere*) omnes homines faciant, vinum vilius sit. his respondit: immo vero -um, si quantum quisque volet, bibat. *nota alios lusus verborum adnominationesque*: TRAG. inc. 194 quam -a sint quae post carendo intellegunt. PVBLIL. R 4 rarum esse oportet, quod diu -um velis. VOPISC. Car. 8, 5 Carus, princeps noster vere -us. AVG. civ. 19, 22 caritas -a *al.* VEN. FORT. carm. 2, 4, 19 -a caro.

synonyma et iuxta posita (*cf.* VAL. MAX. 5, 5): acceptus, amicus, amplus, antiquus, dulcis (*persaepe*), familiaris, gratus, iucundus probatus, suavis, unanimus.

derivatum: caritas. *compositum*: percarus.

adv. **cārē** (GLOSS. III 441, 23 *τιμίως*). *c. comp. et superl.*: **1** *i. q. pretiose*: CATO agr. 144, 4 quo olea legunda ... -ius locetur (APVL. apol. 59). mor. frg. 2 equos -ius quam coquos emebant (CIC. dom. 115 VARRO rust. 1, 16, 3 HOR. epist. 2, 1, 238 [SEN. suas. 7, 10] PS. QVINT. decl. 12, 20). LVCIL. 668 quod mihi constat -ius (*aliter infra l. 76*). VARRO rust. 3, 5, 2 *aves* veneunt -e (3, 16, 23). SEN. contr. 1, 7, 6 quam -e tyrannicidas vestros emancipat. VAL. MAX. 7, 6, 3 -e ... comparato cibo (SVET. Cal. 27. APVL. met. 9, 10 -ius quam prius me comparaverat Philebus, quidam pistor ... praestinavit. AVG. civ. 11, 16 PETR. CHRYS. serm. 83 p. 436^A CASSIOD. var. 12, 28, 8). SEN. dial. 10, 16, 5 *noctes* tam -e mercantur. benef. 6, 38, 1 non ut multis venderet, sed ut -e (PS. QVINT. decl. 12, 4. IVST. 5, 5, 6 ut -ius eis ipsam victoriam venderet. EDICT. imp. Diocl. 2, 16 SVLP. SEV. dial. 1, 23, 4 SCHOL. Iuv. 1, 56 CASSIOD. hist. 6, 40 p. 1057^B). SEN. epist. 115, 8 circa tabulas ... insanimus -ius inepti. MART. 1, 37, 2 -ius ergo cacas. 14, 215, 2 -ius ut futuant. PS. QVINT. decl. 6, 4 utrum me -ius redimant an lugeant. AVG. civ. 9, 9 aurum ... argento ... -ius aestimatur (*cf. p. 508, 3; aliter infra l. 74*). SCHOL. Iuv. 11, 15 quae -ius distrahuntur (VAL. CEM. hom. 20, 7 CASSIOD. in psalm. 70, 15). **2** *grate, iucunde, libenter*: PLANC. Cic. epist. 10, 4, 2 *bona* a te propter amorem -ius sunt aestimata (BRVT. Cic. ad Brut. 1, 16, 6 SEN. epist. 81, 28; *at cf. praedicative p. 505, 66 sqq.*). SEN. dial. 10, 8, 2 congiaria homines -issime accipiunt. benef. 2, 1, 4 nulla res -ius constat (epist. 42, 6). APVL. flor. 18 p. 86 libri mei non alia ubique laude -ius censentur quam. AVG. gen. ad litt. 10, 1 p. 296, 21 quanto enim -ius amantiusque diceret. VEN. FORT. carm. app. 34, 18 -ius (*i. q. magis*) et populis ... amore places.

adv. **cārō.** *i. q. pretiose* (*cf.* DIOM. gramm. I 404, 11 *adverbia significant* aestimationem ut -o, vili): PS. QVINT. decl. 6, 22 mihi ista laus tua -o constat. 9, 10 cum tam -o redemptus sim. VLP. dig. 19, 1, 13, 3 -o *vendere* (AMBROSIAST. in Eph. 5, 5 *venumdare*. AVG. serm. 86, 7, 7 carum te habuit, quem tam -o emerat). AVG. serm. 21, 4 -o valet *argentum*. conf. 11, 2, 1 -o mihi valent stillae temporum. PAVL. NOL. epist. 23, 34 unguentum ... -o aestimavit. *fort. proverbialiter*: MIM. inc. frg. 12 vili vultis emere et -o vendere. *Probst.*

carya *v.* caryon. **caryatis** *v. nom. propr.*

? **carycia,** -ae *f.* *cf.* caryx. GLOSS. III 588, 56 carucia (*καρύδια Götz*) nucis (*i. nom. sing.*) minor (609, 32).

carydia, -ae *f. a gr. καρύδιον tractum.* GLOSS. III 544, 2 carudias: nuces Avel⟨lanas⟩ (aiiel *cod.*). *cf.* 581, 49 carodias i. nucis Avallanae arbor vel Avellana (*sc. nux ipsa*). *Mbr.*

caryinus, -a, -um, *καρύϊνος*; *cf.* carinus. PLIN. nat. 15, 28 oleum ... fit et e ... nucibus iuglandibus, quod -um vocant (1, 23, 44). 23, 88 e nuce vero iuglande, quod -um appellavimus, alopeciis utile. DIOSC. 1, 37 de sesaminu et nucinu. sesaminum oleum et carenum conficitur sic.

caryiscus, -ī *v.* cariscus.

caryitēs, *acc.* -ēn, *m.*, *καρυΐτης*. PLIN. nat. 26, 66 alterum genus tithymalli myrtiten vocant, alii -en (1, 26, 40 -es). PS. APVL. herb. 108 tithymali species ... alia femina, quam ... -en ... appellant. DIOSC. 4, 159 titimallo ... una vero femina ... carsites dicitur ... femina vero quam ... cari[t]iten dixerunt. PS. DIOSC. herb. fem. 34 tytymallos femina ... alii carueten vocant ... et femina quam ... carothen (caidten L^2P) vocant. *Stadler.*

caryodendron (-ī) *n.*, **καρυόδενδρον*, *nomen arboris.* GLOSS. III 555, 14 cariodend⟨r⟩o arbore nucario (619, 42 caadendo *cod.*). 588, 8 cariadentron nucis Gallica (609, 4). ORIBAS. eup. 2, 1 *infra l. 33.* *Mbr.*

caryon, -ī *n.*, *κάρυον*. *fem.* carya (*fuitne forma vulgaris vocis* caryon *an idem ac gr. καρύα 'arbor nucis'?*): ORIBAS. *v. l. 33.* GLOSS. *v. l. 35. utrumque confudit* DIOSC. *l. 31 sq.* PLIN. nat. 15, 87 -on a capitis gravedine propter odoris gravitatem convenit dictum (*i. a κάρα*). DIOSC. 1, 137 de carea basili[s]ca, id est nuces Alexandrinas. carea basilica quam multi persicam dicunt ... cacostomaca et indigestibilia sunt *et fusius.* ORIBAS. eup. 2, 1 C 9 caria id est nucis (*Aa; at La*: caria dentron. nucaria caria dentron [*i. ἡ καρύα*]). GLOSS. III 555, 20 carias: nuces (619, 48). *cf.* 537, 38 -ia nixa (620, 7. 555, 49 mixta. *latetne* nuces?). *semigraece*: CASS. FEL. 35 p. 77, 1 diacrisma stomaticon ... appellatur e diaton -ion (*ἡ διὰ τῶν καρύων*).

demin. fort. latinum cariola (*q. v.*). *v. etiam* carioferi.

caryophalum *v. l. 42.*

caryophyllon (-um), -ī *n.*, *καρυόφυλλον*, *nomen herbae.* *in codd. formae maxime variae, quas v. infra. nota*: GLOSS. Plac. V 10, 17 (52, 17 *cf.* 563, 60) caroeophilum sic scribimus, quod vulgus cariophalum (*cf. voc. it. l. 55*) dicunt. *forma latinae linguae magis assimulata* cariofolium *latet fort. apud* PS. GARG. MART. *v. l. 48.* LIB. pontif. 59, 29 *cod. K.* GLOSS. *l. 54.* *nom. sing.* -phyllum: *v. infra l. 51. masc. l. 55.* PLIN. nat. 12, 30 est ... in India piperis gravis simile quod vocatur -on ... advehitur odoris gratia. 1, 12, 15. PS. GARG. MART. p. 210 costi pondo denarii tres ... -i (cariofili, cariofoli *codd.*) similiter. PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 39 -um (de cariofile, cariofilum *G*) nimium virtutis calidae et acris est. LIB. pontif. 59, 29 cariophylo (cariophylon B^1, cariopilu B^4, gariophilu C^3, cariophile B^2, gariofilum A^1, cariofolum *K*) lib. CL. ANTHIM. 3 cariofili quantum pensat tremissis I. 13 parum cariofili. GLOSS. III 543, 6 adarciscippel (*lege*: adarces capitellus): gariofoli (*cf.* 580, 28 adarces id est capitellos de gariofilo). 558, 75 cariosillus: nucifolia (*cf.* 622, 61 cariofiliu). [*it.* garofano, *francog.* girofle. *M.-L.*]

caryōta, -ae *f.*, *ἡ καρυωτή* (*φοῖνιξ*). *passim in codd. scribitur* cariota, careota *sim.*; *cf. Heraeus, Sprache d. Petronius p. 10 adn. 1. arboris fructusve nomen, cf.* CAEL. AVR. acut. 2, 37, 200 palmulae nucales, quas -as appellant. **1** *generaliter*: VARRO rust. 2, 1, 27 non scitis palmulas -as Syrias parere in Iudaea, in Italia non posse? PLIN. nat. 6, 205 Canariam ... et palmetis -as ferentibus ... abundare (SOL. 56, 18). 13, 44 ab his (*Aethiopibus*) -ae maxime celebrantur et cibo quidem et suco uberrimae, ex quibus praecipua vina orienti inimica capiti, unde pomo nomen. 13, 45 nicolai ... sapore -arum sorores. 15, 116 placent ... suco uvae et -ae. 19, 91 mixta defruto ... uvisve passis aut pinguibus -is. PETRON. 40 sportellae ... duae ... altera -is altera Thebaicis repleta. *ibid.* Thebaicasque et -as ad numerum divisere cenantibus. MART. 8, 33, 11 hoc linitur sputo Iani -a Kalendis. 13, 27 aurea porrigitur Iani -a Kalendis. [MART.] 13, 27 lemma: palathium -arum. PLIN. epist. 1, 7, 6 accepisse me -as optimas. APIC. 1, 34 hypotrima: ... uvam passam, -am. 3, 69 cucurbitas more Alexandrino ... adicies -am (careotam *cod. Vrb.*). 7, 277. *cf. Daremberg-Saglio II p. 1281.* **2** *usus in medicina*: SCRIB. LARG. 74 -arum recentium trium pulpas medias detracta exteriore cute interioribusque venis (MARCELL. med. 14, 6). 148 palmae -ae. PLIN. nat. 23, 97 illinuntur -ae stomacho, vesicae, ventri, intestinis. PELAGON. 16. 26. 191. CHIRON 828 ad deiectionem. -am et gallam contunsam ... offam facito. 837 -am de palma. 986. VEG. mulom. 2, 80, 1 -as tundes. 2, 128, 2 -ae viridis. MARCELL. med. 14, 46 -arum pinguium suci. 20, 30. DIOSC. 1, 118 dactuli -ae comesti. CAEL. AVR. acut. 2, 37, 200.

perperam cariotam *pro graeco καρώ*: ORIBAS. syn. 4, 1 (*cod. Aa*) cariotae semen (caris semen *La*). 4, 13 pastinaca, daucu -a (careu *La*).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 15 -a. *ibid.* medio autem inter eucymus et cacocymus sunt -as *La*, αἵ τε τῶν ἄρων). 4, 17 (careus *La*). 4, 31 (carus *La*). *perperam pro* carota: GLOSS. II 518, 7 *et* III 430, 41 *v. sub* carota *p. 488, 58 sq.* *cf.* caryotum.

caryōtis, -idis *f.*, καρυῶτις. STAT. silv. 1, 6, 19 et latente palma praegnates caryotides (*Ital.*, cariades *M*) cadebant. MART. 11, 31, 10 et notas -as theatris.

? **caryōtum**, -ī *n.*, *cf.* caryota. *videtur nomen vini vel musti esse.* APIC. 1, 34 hypotrima: . . . vinum, oleum, defritum aut -um (cariotam *codd.*). 7, 310 acetum, defritum, -um (caroetam *codd.*). 8, 385 suffundes acetum, liquamen, -um (careotam *codd.*). *Stadler.*

? **caryx**, -ycis (*m.?*) *fort. cf. c.* κάρυον, caryon *et c.* carycia. GLOSS. III 496, 39 karix nux. HIER. epist. 52, 12 quid prodest oleo non vesci et molestias quasdam difficultatesque ciborum quaerere, carycas (*an* Caricas?) piper *eqs.* *Mbr.*

*casa, -ae *f.* [*orig. inc. Th.*]. PAVL. FEST. p. 47 -a a cavatione dicta. GLOSS. καλύβη. II 337, 51 καλύβη -a hoc tugurium pergula (III 261, 50 καλύβη -a teges). III 261, 52 καλιός -a tugurium. *cf.* HESYCH. κάσα· οἰκία καλύβη οἴκησις παρὰ Ῥωμαίοις. NOT. Tir. 100, 22. *notatur* k: TAB. aliment. Baeb. (Corp. IX 1455) 3, 53 (*ibid.* casa). TAB. fund. Volceian. (Corp. X 407) 2, 9 *al.* *scribitur* kasa: TEST. Iulian. (Corp. XIV 2934) 18. *masc.* casus: GLOSS. II 571, 33 -us domus [*cf. francog.* chez. *M.-L.*]. [CORP. V 3259 *errore lapicidae* casarum *pro* Caesarum.] *legitur inde a* TER. (*in proverbio*). [*val.* casă, *it.* casa, *hisp.* casa, *francog. v. l. 23. M.-L.*]

I *domicilium stabile*: **A** *de exili habitatione pauperum, sim.* (GLOSS. V 487, 37 tugurium: hospitium pauperis modicum, i. e -a brevis. *cf.* 251, 21. 395, 20): LVCR. 6, 1254 penitusque -a contrusa iacebant corpora paupertate et morbo dedita morti. VERG. ecl. 2, 29 sordida rura atque humiles habitare -as (OV. epist. 5, 16 defensast humili cana pruina -a. PETRON. 135 *sqq.* *cf.* SCHOL. Hor. ars 229 *syn.* tabernas *et* humilia cubilia). TIB. 2, 3, 28 in parva. . .-a (OV. ars 2, 240 SEN. Phoen. 593 *opp.* regia superbia. STAT. silv. 3, 1, 82 stabat dicta sacri tenuis -a nomine templi et magnum Alciden humili lare parva premebat). OV. met. 5, 448 tectam stramine vidit . . . -am parvasque fores pulsavit. 8, 633. 699. fast. 4, 516 tecta suae subeat quantulacunque -ae. 4, 526 exiguae . . . -ae. 5, 500. SEN. Herc. O. 125 lapsaque sordidae fient templa -ae. Phaedr. 1127 praebetque senes -a securos. dial. 11, 9, 3 in qua *regione* lautissimum receptaculum -a est. LVCAN. 5, 527 praedam civilibus armis scit non esse -as *al.* CALP. ecl. 7, 42 qui nescius auri sordida tecta, -as et sola mapalia nosti? PLIN. nat. 35, 118 -a Protogenes contentus erat in hortulo suo. MART. 10, 20, 8 Scythicas . . . -as (*syn.* Gaetula mapalia Poeni, *opp.* Roma). 11, 34, 2 adeo nigra vetusque -a est (*agit de aedibus Apri*). 12, 66, 4 -a divitiis ambitiosa latet. 12, 72, 2. QVINT. inst. 9, 4 *opp.* domus. SIDON. epist. 7, 17, 2 vers. 22 placet paupertinus . . . recessus et -a, cui culmo culmina pressa forent. IORD. Rom. 314 saucius in -a(m) portatur vilissima(m) *Valens.* *nota*: PROP. 2, 23, 10 uti possis . . . captus . . . immunda saepe latere -a (*agit de laboribus amatoris*). **B** *de primorum vel priscorum hominum sedibus simplicibus*: LVCR. 5, 1011 inde -as postquam ac pelles (pellus *codd.*) ignemque pararunt *homines.* VARRO rust. 3, 1, 3 quo *tempore* agri coli sunt coepti atque in -is et tuguriis habitabant. TIB. 2, 5, 26 stabant humiles in Iovis arce -ae. PROP. 2, 16, 20 utinam . . . ipse straminea posset dux habitare -a (OV. am. 2, 9, 18 PRVD. c. Symm. 2, 298). 4, 1, 6. VITR. 2, 1, 3 efficiebant in dies meliora genera -arum. 2, 1, 5 (*ibid.* tuguria). 2, 1, 7 non -as, sed etiam domos fundatas et latericiis parietibus aut e lapide structas materiaque et tegula tectas perficere. OV. fast. 1, 491 sparsas per loca sola -as. 3, 66 *al.* 5, 94 hic ubi nunc Roma est, . . . -a rara fuit (*cf.* MANIL. 4, 27 Roma -is enata foret?). SEN. epist. 90, 9 furcae utrimque suspensae (-am *Lips.*) fulciebant -am. QVINT. inst. 2, 10 -as . . . primi illi sine arte fecerunt. FLOR. epit. 1, 13, 18 pastorum -as ignis ille *Gallorum* et flamma paupertatem Romuli abscondit. CLAVD. 3, 203 -a angusta Curios tegebat. 8, 416. casa Romuli: VITR. 2, 1, 5 in Capitolio commonefacere potest . . . mores vetustatis Romuli -a. LIV. 5, 53, 8 si nullum melius ampliusve tectum fieri posset, quam -a illa conditoris est nostri. VAL. MAX. 2, 8 pr. 4, 4, 11 per Romuli -am perque veteris Capitolii humilia tecta. SEN. dial. 11, 9, 3. [PETRON.] anth. 472, 6 Romuleam . . . -am. INSCR. Revue archéol. 1906, 8 p. 222 n. 99 (*a. 78*). REG. urb. p. 15, 9 *regio X* continet -am Romuli (CVRIOS. urb. reg. 10 p. 14, 7). *alluditur ad eam*: OV. fast. 1, 199 dum -a Martigenam capiebat parva Quirinum. SEN. contr. 1, 6, 4. 2, 1, 5 MART. 8, 80, 6. **C** *sedes agrestis vel pastoralis*: GLOSS. II 337, 25 καλιὸς ἀγροίκου οἴκημα: -a tugurium *cf.* 433, 23 σκηνὴ ἀγροίκων. 571, 33 (*cod. Cantabrig.*) cas[s]as domus agrestes et viles. ISID. orig. 15, 12, 1 -a est agreste habitaculum palis atque virgultis harundinibusque contextum. CIC. Scaur. 25 adii -as aratorum, a stiva ipsa homines mecum colloquebantur. GALL. Fest. p. 302, 23 saltus est, ubi . . . pastiones sunt, quarum causa -ae quoque. LIV. 5, 53, 8 in -is ritu pastorum agrestiumque habitare. TIB. 1, 10, 40. 2, 1, 24 VALG. carm. frg. 7 OV. fast. 1, 491 *al.* *cf. supra l. 58.* 4, 804 tectis agrestibus ignem et cessaturae supposuere -ae. SEN. Phaedr. 79 repetit . . . -as rustica longo turba triumpho. LVCAN. 9, 292 gaudet in Hyblaeo securus gramine pastor divitias servasse -ae. CALP. ecl. 2, 60 ne contemne -as et pastoralia tecta (STAT. Theb. 12, 268 tectum . . . pastorale -ae). PLIN. nat. 17, 101. MART. 10, 96, 1 repetam saturae sordida rura -ae. SIL. 14, 464 (*de Poeno quodam agresti*) mutare -as infido marmore. FLOR. epit. 1, 1, 3 pastor tulit in -am. IVV. 14, 167 saturabat glaebula talis patrem ipsum turbamque -ae. TERT. anim. 30 p. 350, 6 tantae urbes, quantae non -ae quondam. HYG. fab. 126 p. 110, 2 Vlixes . . . Ithacam pervenit ad quandam -am suam, ubi erat . . . Eumaeus *al.* HIER. in Am. prol. ultra nullus est viculus, nisi agrestes quaedam (ne . . . quidem *codd.*) -ae et furnorum similes, quas Afri appellant mapalia. AMM. 17, 13, 13 nec quemquam *barbarorum* -a vel trabibus compacta firmissimis periculo mortis extraxit (*ibid.* tuguria). 31, 13, 14 *Valentem* prope ad agrestem -am relatum *esse* secunda contignatione fabre munitam (*cf. p. 509, 47 et* IORD. Get. 138, GREG. TVR. Franc. 1, 41, *ubi* casula). CLAVD. 22, 196. 26, 363 salutem Alpinae peperere -ae *al.* RVT. NAM. 1, 30 laceris . . . fundis vel pastorales aedificare -as. DRAC. Romul. 8, 61 fontes, -a, pascua, silvae . . . pigent. Orest. 141 *Aegisthum* post tecta -ae regalis suscipit aula. ENNOD. carm. 1, 5, 19 p. 518 mutans terras mansit fortuna -arum (*sc. a Pado turgido raptarum*). LEX Sal. 16, 2 -a(m) cletem salina(m) (*videtur significare cratibus salignis factam*). GREG. TVR. Franc. 10, 9 p. 416, 13. *de domicilio servorum*: CIC. Tull. 54 -a mea incensa est a tuis *servis.* VAL. MAX. 7, 6, 1 a pastoralibus -is collecta mancipia. SEN. epist. 47, 10 alium *ex nobilibus Marii sectatoribus* pastorem, alium custodem -ae fecit. ENNOD. epist. 3, 1, 2 p. 71, 11. *de stabulo*: OROS. hist. 5, 21, 7 Marium . . . caprili -a extractum vinciri Sulla iussit. **D** *pertinet ad fundum*: 1 *aedificium horti vel fundi*: CIC. epist. 16, 18, 2 PLIN. nat. 35, 115 *v. p. 509, 41.* MART. 43, 1 -a iugeribus non onerosa suis. TAB. aliment. Baeb. (Corp. IX 1455) 2, 14 fundi Pacciani et -ae Aureliani *al.* 2, 24 fundi Albiani cum -is *al.* 3, 33 fundi Petilliani cum -is et parietinis. 3, 59 fundi Vareiani cum -a Foederna. TAB. aliment. Vel. (Corp. XI 1147) 1, 8 fundum Suiganum cum -is III *al.* 4, 43 cum -is in Carricino et silvis sagatis. TAB. fund. Volceian. (Corp. X 407) 2, 10 k(asa) Postumia, *ibid.* f(undus) Casianus *al.* INSCR. Notiz. degli scavi 1895 p. 351 n. 2, 11 [*Tusculi*] memoriam . . . cum loco qui est post dorso memoriae . . . una cum -a et aedificio superposito. APVL. met. 3, 29 cum multas villulas et -as amplas praeterimus (*cf.* OROS. hist. 7, 33, 15 in cuiusdam villulae -am. MARCELL. chron. II p. 100, 518, 3 *Darae possessionis* humilis villae -as imperator . . . emit). SCAEV. dig. 8, 5, 20 pr. testatrix fundo . . . -as iunctas habuit (*bis*). 32, 41, 3. CALL. dig. 48, 19, 28, 12 qui . . . incenderint intra oppidum . . . plerumque vivi exuruntur, qui vero -am aut villam, aliquo levius *puniuntur* (PAVL. sent. 5, 20, 2 *et* coll. Mos. 12, 2, 1). RVT. NAM. 1, 30 *v. supra l. 14.* ENNOD. epist. 5, 3, 5 p. 126, 22. *nota de sepulcro*: CORP. VI 15526, 3 hanc -am cum agro et pomaris . . . emi. 2 *latiore sensu i. q. villa vel fundus*: (*huc fortasse spectat*: TAB. aliment. Vel. [Corp. XI 1147] 2, 32 item -as pag⟨o⟩ et adf⟨ines⟩ s. s. et fund⟨um⟩ *eqs.*). HIER. hom. Orig. in Ier. 4 p. 783 perdices mansueti in -is nutriuntur. CASSIOD. var. 2, 11, 2 -am Arcinatinam (*i. possessionem; cf.* 4, 40, 2). 5, 12, 1. TEST. Iulian. (Corp. XIV 2934) 6 ⟨ka⟩sam cui vocabulum est Fulgeritam, ter⟨ritorio Prae⟩nestino (*bis*). GROM. *inde a* p. 310 *usque ad* p. 338 *saepissime*: p. 325, 16 *-a B* super se montem habet, ad pectus stricta est. alia -a eam ibidem mordet. . . . non longe fines a rivo ei iacent. p. 325, 25 -a . . . per collem iacet sicut Aemilianus fundus. *in nominibus propriis*: Duae Casae, Casa Romaniana, -a Florana, -a Cuculi *al.* *v. nom. propr.* **E** *de qualibet domo minore*: CIC. div. 2, 105 negant id esse alienum maiestate deorum. scilicet -as omnium introspicere, ut videant, quid cuique conducat. Tusc. 5, 97. NEP. Alc. 10, 4 ligna contulerunt circa -am [eam] (summeam *DAP*) in qua quiescebat *Alcibiades*, ea(m)que succenderunt. PROP. 4, 9, 28 putris odorato luxerat igne -a. 4, 9, 56. OV. met. 5, 283 subiere minores saepe -as superi. trist. 3, 10, 66 cremat insontes hostica flamma -as. PAVL. FEST. p. 146 mapalia -ae Poenicae appellantur. LVCAN. 9, 460. PETRON. 38 -am (cum *cod.*, oecum *Gronov.*) . . . proscripsit. PLIN. nat. 6, 109 testudinum superficie -as tegentes. 9, 35. 7, 26 -as *Pygmaeorum* luto pinnisque et ovorum putaminibus construi. 16, 3. STAT. Theb. 4, 161 gloria nota -ae (*agit de Hercule*). Ach. 2, 142. AVIEN. orb. terr. 888 *Camaritae* Bacchum . . . accepere -is mensasque dedere Lyaeo. COD. Theod. 14, 14, 1 (*a. 397*) qui in campo Martio -as seu tuguria collocare temptaverint. CORIPP. Ioh. 2, 10 celsis frondea silvis tecta latent pendente -a (*sc. Maurorum fugientium*). *in imagine*: INSCR. christ. Rossi I 493 (*fortasse ca. a. 400*) inq(ue) . . . ⟨c⟩asam perpetuam (*cf.* VVLG. Luc. 16, 9 in aeterna tabernacula). PRVD. psych. praef. 62 *Christus* parum pudici cordis intrabit -am. *latiore sensu de qualibet domo* (*cf.* GLOSS. II 98, 9 οἶκος. 571, 33 casus domus): PAPYR. Marini 84, 2, 12 (*a. 491*) ei dono contuli -am iuris mei, cui vocabulum est Domicilium in Corneliensi. LEX Sal. 11, 1 si quis . . . de foris -a quod valet duos dinarios furaverit (11, 5 in domo). 12, 1 (add. 1 domum). 16, 1 si quis -a(m) qua(m)libet (add. 1 domum) . . . incenderit *al.* GLOSS. *Werth. Gallée 344* thermae i. e. -a ampla *eqs.* *nota de ludo infantium*: HOR. sat. 2, 3, 247 aedificare -as. 2, 3, 275.

II *domicilium mobile*: **A** *i. q. tabernaculum*: *militum in castris* (*cf.* GLOSS. IV 182, 26 tentorium: -a militaris vel tabernaculum [quod dicunt mil⟨it⟩es papiliones *add. cod. Werth. sim.* 573, 8]. 396, 43 t. -a militis): CAES. Gall. 5, 43, 2 ferventes . . . glandes . . . et

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fervefacta iacula in -as, quae more Gallico stramentis erant tectae, iacere coeperunt. hac ... ignem ... in omnem locum castrorum distulerunt. BELL. Hisp. 16, 2 LIV. 25, 39, 3. 30, 5, 7 *al.* VEG. mil. 2, 10 tabernacula vel -ae militum. *Nomadum*: PS. ORIG. tract. 2 p. 15, 13 tabernaculum ... i. e. -a, ubi Abraham pro tempore manebat. VVLG. sap. 11, 2 in locis desertis fixerunt -as (σκηνάς) *Iudaei.* **B** *de tabernaculis, in quibus non semper habitant*: VARRO rust. 2, 10, 6 non villa, sed -is repentinis imbres vitant. *pertinet ad ritus sollemnes*: OV. fast. 3, 528 sunt quibus e ramis frondea facta -a est (*in festo Annae Perennae*). PAVL. FEST. p. 377 umbrae vocabantur Neptunalibus -ae frondeae pro tabernaculis. PERVIG. Ven. 6 amorum copulatrix inter umbras arborum implicat -as virentes de flagello myrteo. 44 choros videres ... ire ... inter myrteas -as. AVG. in psalm. 80, 2 quam multi baptizati aut -as in vicis faciunt aut non fieri conquerantur! 80, 17 alii defendunt circum, ... alii -as in vicis, ... alii postremo deos recentes suos. serm. 133, 1 scenopagia: ... quando -as fabricant (vocant *codd.*) *Iudaei* (*ibid.* tabernacula). *cf.* GLOSS. IV 566, 34 scenopegia -a aut tabernaculorum ... fabricatio (V 330, 58. IV 168, 7 -a vel tabernacula. V 389, 27. 394, 47 -a). *in circo*: CORIPP. Ioh. 2, 413 Caesaris ante -am *mulieres supplices* ... pectora ... illidunt terrae. *deverticulum piscatorum*: PETRON. 115 -am piscatoriam subimus. GAIVS dig. 1, 8, 5, 1 in mare piscantibus liberum est -am in litore ponere, in qua(m) se recipiant. *custodum*: POMPON. dig. 7, 1, 73 -am aedificare *in area* custodiae causa. ITALA Is. 1, 8 (Cypr. testim. 1, 6) derelinquetur ... sicut -a (σκηνή, VVLG. umbraculum) in vinea et sicut custodia in cucumerario (*cf.* PS. ORIG. tract. 2 p. 15, 17. 18. *at* ITALA Hil. in psalm. 124, 2 ut tabernaculum in vinea et sicut -a custodiaria [ὀπωροφυλάκιον, VVLG. tugurium] in cucumerario). *cf.* casula *sub IB1.* *taberna mercatorum*: MART. 9, 59, 4 inspexit molles pueros ... non hos, quos primae prostituere -ae. IVV. 6, 154 mense ... brumae, quo iam mercator Iaso clausus et armatis obstat (ops- *codd.*) -a candida nautis (*cf.* SCHOL. *ad l.* tunc mercatores -as de linteis faciunt, quibus picturam [*in porticu Traianarum thermarum*] obstruunt).

III ***in proverbio*:** TER. Phorm. 768 ita fugias ne praeter -am (*cf.* DON. *ad l.* ita fugito, ne praetermittas -am tuam, quae sit tibi tutissimum receptaculum *eqs.* POMP. gramm. V 311, 35). SEN. epist. 66, 3 potest ex -a vir magnus exire.

obscurum: GLOSS. V 273, 5 cas(a)e: ruin(a)e inmaiti, *ubi aut cf.* V 424, 49 cassuae (*i.* casus) ruinae *aut scribendum* casse, *v. p. 523, 35.*

synonyma et iuxta posita: tugurium, taberna, humilia cubilia, mapalia; paupertinus recessus (SIDON. epist. 7, 17, 2 vers. 22); fontes pascua silvae (DRAC. Romul. 8, 61), tabernaculum. *opposita*: domus, regia superba; Roma (MART. 10, 20, 8); urbs, regalis aula. *acced. adiectiva*: *ad I*: putris, parva, humilis, straminea, angusta, tenuis (STAT. silv. 3, 1, 82), exigua, sordida, nigra, vilissima, immunda; agrestis, pastoralis; caprilis (OROS. hist. 5, 21, 7). insons (OV. trist. 3, 10, 66), satura (MART. 10, 96, 1). *ad ID*: ampla. *ad II*: repentina (VARRO rust. 2, 10, 6), myrtea (PERVIG. Ven. 44), candida (IVV. 6, 154).

derivata: casalis (casilis), casanicus, casarius, casella, casula. *Elsperger.*

? **casabus** flagelli copidermos GLOSS. V 444, 60 (flagello *et* *κοπίδερμος *Götz, v. sub* 2. flagello). *Mbr.*

casālis, -e *a* casa. *i. q. ad casam pertinet.* *scribitur* casilis GROM. p. 329, 5. p. 329, 5 casilieas (*estne acc.* casileas?). *vox infimae aetatis. de locis ex* GROM. *allatis plerumque nihil diiudicari potest.* [*it.* casale, *frangog. vet.* chesal, *hisp.* casal. *M.-L.*] **1** *adiective*: GROM. p. 315, 9 cui mitto -bus accepta mensuris ad singulos: fit pedes IV. p. 312, 5 finis -is rivo descendens super se alveum transit (*omittitur* finis: GROM. p. 312, 1 quae premit finem eius *casae* proximum vineam -em habens [*aut coniungendum* proximum -em, *aut* proximum habens, *ita ut* -em *praedicative positum sit*]. p. 312, 2 -is ipse in limite positus. p. 315, 8 hoc in alio -e impinget, partiens miliarium in sinistra. *cf.* p. 330, 30. p. 316, 31 super se fines grandes habet, sub se alios -es. *cf.* p. 316, 31. p. 319, 27 *casa habet* de una parte -em, qui in silva ad finem eius pertinet. p. 320, 11 terminus cursorius ... positus mittit in proximum -em. p. 321, 18. p. 323, 10 de una parte limes proximum casa venit aquam habens, sub se vero -em, qui eidem fundo appertinet [*cf.* p. 326, 21. 324, 19]. p. 325, 9 arca in monticello posita, cui -es conveniunt [*cf.* p. 315, 17. 328, 30]. p. 362, 8 unde et territoria dividuntur, ut requiras -es secundum litteras istas, quomodo sunt positae in monte et in planis locis). *idem fere significare videtur* casāle (*sc. signum*): PS. AGENN. grom. p. 21, 28 silvae (*sc. publici iuris*) . . . sunt iuxta hoc alveo (*Tiberis*), suis circumdatae terminibus, quae -ia non utuntur. GROM. p. 315, 25 multa -ia fundum constituent. *cf.* p. 315, 30. 329, 5. p. 319, 9 a sextanea parte aut casa aut -e, qui est finis istius casae, eum premit. p. 323, 5 a dextra . . . fines ampliores et -e. p. 329, 11 arca constituta in trifinio posita inter OPI multa -ia (*i. inter -ia casarum OPI*). **2** *masc. subst.* casālis, -is (*videtur de aedificiis dictum esse*): GREG. M. epist. 9, 194 asserit Ferrocinatum quendum . . .. ecclesiae sancti Ioannis ... duos -es fundi ... reliquisse. epist. app. p. 437, 18 fundos cum mancipiis ... vel cum omni iure et proprietate eorum, cum -bus atque appendicibus suis. INSCR. christ. Rossi II 192, 8 p. 445 castrum montis Vrselli cum omni sua pertinentia, cum duobus -bus. PAPYR. Marini 121, 17 (*saec. VI*) sex uncias fundi Geniciani cum -e et omnibus ad easdem pertinentibus. *dicitur de fundo, quod haud scio an appendix (cf. l. 1) sit alius*: PAPYR. Marini 80 II 16 (*a. 564*) uncias duas ex -e Petroniano. 120, 12 (*a. 572*) fundum, cui vocabulum est Curtinis, uncias quinque iuris sui ..., sed et -is ad se pertinentis nomine Bassianum uncias duas. 120, 35 duarum s. s. unciarum -is Bassiani. 120, 63. 68. 73. 78. 82 duarum unciarum fundi s. s. p. p. Bassiani[s] et duarum unciarum -is eius. *huc fortasse spectat* GROM. p. 330, 20 ideo super se montem habentem et trans montem alius -is constat (*cf.* p. 318, 1 ideoque super se montem ⟨et⟩ aliquos fundos habere constat). p. 323, 20. 319, 28 *sq.* ipse -is fines graciles habet et in ipsa casa est -is ipse. *cf. locos, ubi* casa *iuxta ponitur*: GROM. p. 315, 30 in sinistra parte arca constituta in trifinio inter arcam et casam et -es. p. 322, 16 inter casa(m) et -es et in ipsis locis aspratiles ponuntur. *neutr. subst. v. p. 511, 74 sqq.* **3** *nimis obscura* GROM.: p. 328, 26 cui demitto -bus (*sed cf.* p. 315, 9). p. 323, 12. p. 366, 7 -e eius si in monte posita finis .... *Elsperger.*

in oratione Labieni — sive illa Corneli Galli est — in Pollionem **casamo** ʻassectatorʼ e Gallia ductum est QVINT. inst. 1, 5, 8. *v. etiam nom. propr.*

? **casana** (capana *cd*) σκέπη πλοίου GLOSS. II 98, 19. casa na⟨vis⟩ *coni. in marg. edit. Stephani; Haupt, opusc. III p. 482 contulit* QVINT. inst. 8, 2, 13, *ubi* in verbis iam ab usu remotis *legitur*: in malo cosanum (*estne* casānum *deriv. vocis* casa?). *cf.* casanicus. *Mbr.*

casānicus (-a, -um) *a* casa. CORP. IX 2100 Silvano -o. *fortasse huc pertinet*: IX 725 (*in ara*) Lar⟨ibus⟩ cas⟨anicis⟩ ... votum solvit.

casār(i)us, -ī *m. a* casa. *de servis ad villam pertinentibus, fere i. q.* *colonus* (*cf.* GLOSS. καλυβεύς): COD. Theod. 9, 42, 7 (COD. Iust. 9, 49, 7, 1 [*a. 369*]) plena descriptio *bonorum* comprehendat, ... quot mancipia in praediis ... teneantur, quot sint -i vel coloni. CORP. VI 9238 bene merenti Exuperantio, qui vixit a(nnos) *tot* casarus a Furca. 9237 Fl. Aur⟨elius⟩ -ius. *fem.* **casāria,** -ae: PAVL. FEST. p. 48 -a quae custodit casam. *adde nom. propr.* *Elsperger.*

cascabus caccabus grandis GLOSS. II 571, 34. caccabus catinus grandis *coni. Löwe,* cabus *Stowasser. at cf.* [*prov.* cascavel. *M.-L.*] (*a* *cascabellus). *Mbr.*

cascus, -a, -um [*cf. esse videtur c. osc. paelign.* casnar ʻsenexʼ, *lat.* canus *q. v. Th.*]. VARRO ling. 7, 28 -um significat vetus, [secundo] eius origo Sabina, quae usque radices in Oscam linguam egit. PAVL. FEST. p. 47 -um antiquum. GLOSS. παλαιός. vetus, antiquum. [*it.* casco. *M.-L.*] ENN. ann. 24 quam prisci -i populi tenuere Latini (VARRO ling. 7, 28 -um vetus esse significat Ennius. *cf.* CIC. Tusc. 1, 27 priscis ... quos -os appellat Ennius. HIER. epist. 8 rudes illi Italiae homines, quos -os Ennius appellat). CARM. Priami Varro ling. 7, 28 -am rem volo profari. MANIL. carm. frg. 1 Cascum duxisse -am non mirabile est. POMPIL. epigr. 1, 1 ridiculum est, cum te -um tua dicit amica. VARRO ling. 10, 73 vetera ut cascus -i. AVIEN. ora 591 dehinc Besaram stetisse fama -a (*sic fort. recte Opitz,* cassa *codd.*) tradit. AVSON. 415, 27 et nunc paravit triticum -o (*sic codd., Peiper*; vesco *Bentley, Schenkl*) sale. *nomen hominum* Cascus, Casca *v. nom. propr.* *adv.* **cascē:** GELL. 1, 10 lemm.: adulescentem -e nimis et prisce loquentem. *Meister.*

cāseārius, -a, -um *a* caseus. VLP. dig. 8, 5, 8, 5 non putare se ex taberna -a fumum in superiora aedificia iure immitti posse. *ibid.* tabernam -am ... conduxit. [*hisp.* quesera. *M.-L.*]

cāseātus, -a, -um *a* caseus. GLOSS. III 441, 34 -um τυρωτόν. **1** *i. q. caseo instructus*: APVL. met. 1, 4 dum polentae -ae ... offulam grandiorem ... contruncare gestio. ITALA psalm. 67, 17 (Psalt. Veron. Hil. in psalm. 67, 16) ut quid suscepistis montes -os? (τετυρωμένα, ITALA Aug. in psalm. 67, 22 montem incaseatum, VVLG. coagulatos). *cf.* HIER. epist. 66, 10 puer qui butyro et melle saginatur, qui inter -os nutritus est montes. **2** *i. q. in caseum redactus: in imagine*: HIL. in psalm. 67, 16 haec genera doctrinarum ... corrumpuntur in vitia, fiuntque corruptione sui coagulata vel -a, ne lac sint.

comp.: incaseatus (*v. l. 62*).

casella, -ae *f.* [*a* casula, casa *deminutive. Th.*]. GLOSS. V 214, 24 kasula: kasella modica. 214, 25 kasulas kasellas sive pastorum cubilia. [*it.* casella, *hisp.* casilla. *M.-L.*] *de villa parva*: PS. AVG. serm. 75, 2 contractis debitis multis necesse habeat infelix vendere -am (*bis*; *ibid.* villa aut colonia). CONC. Clippiac. a. 626—627 p. 199, 15 -as aut manicipiola ecclesiae episcopi . . . neque vendere neque ... alienare pr(a)esumant.

casellula, -ae *f. a* casella *deminutive.* *i. q. casa vilis*: PS. AMBR. epist. 2, 13 domum propriam . . . et res universas parentum et -as venumdantes. ENNOD. epist. 9, 29, 4 p. 251, 12 ut vel de -is ipsius ... dum ab eis fisci onera derivantur, ad praefatae alimenta sufficiant. *i. q. deverticulum vile*: CASSIOD. in psalm. 78, 2 gentes ... templi pulchritudinem singularem sic contemptibilem putaverunt tamquam -am pomorum, quae vilis atque despecta ... deseritur.

cāseolus, -i *m. a* caseus *deminutive.* COPA 17 sunt et caseoli, quos iuncea fiscina siccat. [*raet.* kižiel. *M.-L.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

×cāseus, -ī *m.* [*fortasse cf. c. slavon.* kvasŭ *'fermentum', ind.* (*pracrit.*) chāsī *'potus ex lacte factus, qui butyro perfecto superest'. v. Pischel, Abhandl. d. Gött. Ges. d. Wiss. V n. 4 (1902) p. 47 sq. Th.*]. VARRO ling. 5, 108 -us a coacto lacte ut 'co⟨a⟩xeus' dictus. 6, 43. PAVL. FEST. p. 48 -us a coeundo dictus. ISID. orig. 20, 2, 33 -us vocatur quod careat sero quasi 'careum'; nam serum ei omne deducitur, ut ponderibus arguatur. GLOSS. τυρός. *significat et substantiam -i et ipsum formatum; sed utra significatio praevaleat, plerumque incertum est. de substantia potius cogites*: CELS. 2, 18. 25. 26. 28. 30. 4, 16 COLVM. 7, 8, 2. 6 PLIN. nat. 13, 134. 23, 126. 28, 123. 30, 144 TERT. carn. 19 DIOSC. 2, 48 ANTHIM. 79. *de -o formato*: CATO agr. 88, 2 MORET. 57 FEST. p. 253 PHAEDR. 1, 13 PLIN. nat. 16, 181. 30, 144 APVL. met. 8, 28. 9, 38 DRAC. Romul. 8, 416. *pluralis legitur*: CATO agr. 88, 2 VARRO rust. 2, 11, 3 (*bis*) FEST. p. 253, 9 PLIN. nat. 1, 11, 96. 97. 1, 28, 34. 28, 131. 30, 144 APVL. met. 8, 28. *legitur inde a* PLAVTO (*quater*); *e poetis habent: novies* MART.; *binis locis* MORET. OV. fast. PHAEDR. CALP. ecl.; *singulis* LVCIL. POMPON. NOVIVS VERG. ecl. TIB. STAT. silv. SER. SAMM. AVIEN.; *frequentant*: CATO agr. (*15^ies^*) VARRO (*7^ies^*) CELS. (*10^ies^*) COLVM. (*23^ies^*) PLIN. nat. (*36^ies^*) APVL. (*7^ies^*). *masc. inde a* PLAVTO; *neutr.* **cāseum**, -ī (*cf.* NON. p. 200 CHAR. gramm. I 79 [BEDA gramm. VII 266]): PLAVT. Paras. med. frg. 2 (*ter masc.*) CATO agr. 76, 2. 3. 4 (*sed* 88, 2 -os). POMPON. Atell. 62 NOVIVS Atell. 46 VARRO rust. 2, 1, 4 (*sexies masc.*) APVL. met. 1, 5 (*sed* 8, 28 -os). PASS. Perp. 4 PLAC. med. 14, 14. 24 (*cod. Cass.*) PS. THEOD. PRISC. add. p. 287, 10. 319, 5 DIOSC. 2, 48 ANTHIM. 79. 80 VEN. FORT. carm. app. 11, 3 ISID. orig. 20, 2, 33 *Gu. 1.* GLOSS. *scribitur* casium: CORP. IV 4422 (-u(m)). 5380 I 2. 23. 25. II 5. 18 NOT. Tir. 109, 43 (*cf.* CORP. IV 1761 casiu). *nota*: GLOSS. III 364, 13 (398, 15) casiuor. [*val.* caş, *it.* cacio, *hisp.* queso. *M.-L.*]

I *proprie*: **A** *generatim*: PLAVT. Paras. med. frg. 2 cum virgis -um radi potest. VARRO rust. 2, 1, 28 altera *fructuum species* ... de lacte et -o. TIB. 2, 5, 37 fecundi ... munera ruris, -us et ... agnus. OV. fast. 4, 769 referat mihi -us aera. PHAEDR. 1, 13, 3 cum ... corvus raptum -um comesse vellet (PORPH. Hor. sat. 2, 5, 56). 1, 13, 10. SEN. (*5^ies^*) epist. 48, 6 (*in conclusione*) mus ... -um rodit. CALP. ecl. 2, 70 per totum niveus premitur mihi -us annum. 5, 29. PLIN. nat. 11, 242 omni in salem -o senescente, quales redire in musteum saporem aceto et thymo maceratos certum est. 31, 88. PROB. Verg. ecl. praef. p. 326, 1 *agricolae* contenti tamquam mercede fructu -i vel lactis. *de ratione casei faciendi*: VARRO rust. 2, 11, 4 -um facere incipiunt a vergiliis vernis exortis ad aestivas vergilias. mulgent vero ad -um faciundum mane *eqs.* (COLVM. 12, 13, 1). COLVM. 2, 21, 3 feriis ... ritus maiorum permittit ..., -um (naso *add. S*, nase *A*) facere. 7, 8, 1. 2 optimus -us est, qui exiguum medicaminis habet. *ibid.* fici ramulis glaciatus -us iucundissime sapiat *al.* PLIN. nat. 13, 134 inventus est hic frutex (*cytisus*) ... magno -i proventu. 16, 181 umor ... ficis lacteus — huic ad -os figurandos coaguli vis. 23, 126 surculo quoque *caprifici* lacte coagulatur in -o (*cf.* 28, 123 densato lacte in -i speciem. HIL. in psalm. 67, 16 lac cum corrumpitur, densatur et ex vitio in coaguli -ique speciem concrescit). 30, 144 serum exempto -o potum (*cf.* GLOSS. V 331, 45 serum liquor -i. *cf.* IV 566, 10 *et* 394, 52). TERT. carn. 19 ex coagulo in -o vis est substantiae, quam medicando constringit, i. e. lactis. DRAC. Romul. 8, 416 lacte novo iam -us albens formatur, manibusque premit lac pastor ad orbem. *in imagine*: VVLG. Iob 10, 10 nonne . . . sicut -um me coagulasti? AVG. in psalm. 67, 22 lac unde fit -us miro modo significat gratiam (PS. RVFIN. in psalm. 67, 16). *de ratione conservandi*: CATO agr. 88, 2 ea muries erit, vel carnem vel -os . . . quo condas. COLVM. 7, 8, 6 hoc genus -i potest etiam trans maria permitti. 12, 43 -um sic condiemus (*ter*). PLIN. nat. 24, 148 in foliis ari -us optime servari traditur. 30, 144 -os, si cerebrum mustelae coagulo addatur, negant corrumpi vetustate aut a muribus attingi. *laudatur inter alimenta*: CIC. Cato 56 villa . . . abundat porco haedo agno gallina lacte -o melle. Tusc. 5, 90. CAES. Gall. 6, 22, 1 maior ... pars *Germanorum* victūs in lacte -o carne consistit. MORET. 57 traiectus medium sparto ... -us orbem et vetus astricti fascis pendebat anethi. FEST. p. 253, 19. COLVM. 7, 2, 1 tum ... -i lactisque abundantia non solum agrestes saturat, sed etiam elegantium mensas ... exornat. PLIN. nat. 11, 239 mirum barbaras gentes, quae lacte vivant, ignorare aut spernere ... -i dotem. 15, 83 cum recenti fico salis vice -o vesci nuper excogitatum est. MART. 3, 58, 50. 4, 46, 11 ficus Libyca gelata testa cum bulbis cocleisque -oque. STAT. silv. 4, 9, 36 SVET. Aug. 76 *v. p. 514, 36.* APVL. met. 1, 5 melle vel -o et huiuscemodi cauponarum mercibus. 1, 18. 19 *al.* SPART. Hadr. 10, 2 cibis ... castrensibus ... libenter utens, hoc est larido -o et posca. FILASTR. 74 qui panem et -um offerant *in cena domini*. VVLG. I reg. 17, 18 decem formellas -i has deferes. Iudith 10, 5 imposuit ... palathas et panes et -um (*cf.* LIB. iubil. 29, 15 et tradidit *Iacob* patri suo ... -um). AVG. civ. 18, 18 p. 278, 8 mulieres ... in -o dare ... viatoribus, unde in iumenta ilico verterentur (*bis*). PALLAD. hist. mon. I 19 p. 298^B^ olivas ... et -um. CASSIOD. var. 10, 28, 1 prorogatores tritici vini et -i. *nota*: PASS. Perp. 4, 9 de -o, quod **mulgebat**, dedit mihi quasi bucellam. *in usu culinarum vel medicinae*: CATO agr. 75 *bis*. 76 *5^ies^*. 78. 79. 82. 84. 85. 150, 1. VARRO ling. 5, 106 circuli, quod mixta farina et -o et aqua circuitum aequabiliter fundebant. OV. fast. 4, 371 candidus elisae miscetur -us herbae. CELS. 2, 18 p. 64, 24 opus pistorium . . . quod ex frumento adipe melle -o constat. COLVM. 6, 7, 2 remedio sunt cupressini quindecim coni, totidemque gallae et utrorumque ponderis vetustissimus -us (VEG. mulom. 4, 4, 7). 12, 59, 1. 3. 4 PLIN. nat. 20, 140. 28, 187 *al.* PS. THEOD. PRISC. add. p. 287, 10. *quanti alimenti sit*: VARRO rust. 2, 11, 3 -i ... maximi cibi sunt bubuli ... secundo ovilli, minimi cibi ... caprini et etiam est discrimen, utrum -i molles ac recentes sint, an aridi et veteres, cum molles sint magis alibiles, in corpore non resides, veteres et aridi contra (*cf.* PLIN. nat. 28, 131). CELS. 2, 18 *generis valentissimi* -um. 2, 25 *aliena stomacho sunt* lac, omnis -us. 2, 26 inflant. 2, 28 facile ... intus corrumpuntur ... -us et recens et vetus. 2, 30 *astringit alvum* -us, qui vehementior vetustate fit, vel ea mutatione, quam in transmarino videmus; aut si recens est, ex melle mulsove decoctus. 4, 16 dulcia omnia inimica sunt *lienosis*; item lac et -us. 6, 11 p. 250. DIOSC. 2, 48 -us ⟨s⟩al⟨l⟩itu(s) non tantum carnes replet, maciem pinguibus facere novit. ANTHIM. 79 -um ... non solum infirmos sed sanos gravat.

B *variae species*: **1** mollis, recens *sim.*: GLOSS. III 315, 12 τυροὺς ἁπαλούς: -os mollis. PLAVT. Capt. 851 mollem. LVCIL. 454 -us a⟨u⟩la mollis (ala mol lit *vel* alumol lit *N Charisii*). POMPON. Atell. 61 -um molle. PAVL. FEST. p. 90, 2 CELS. 2, 20. COLVM. 8, 11, 14 mollis vehementer expressus. PETRON. 66 mollem ex sapa. PLIN. nat. 20, 53. 28, 169 *cf. l. 64.* APIC. 4, 137 mollem excaldatum. CORP. IV 5380 II 25. GLOSS. III 255, 22 ὁ χλωρὸς τυρός: -us recens. CATO agr. 85 CELS. 2, 28 *v. supra l. 13* COLVM. 7, 8, 6. 8, 17, 13 quique sunt cibi sorbilibus proximi, ut e mulctra recens -us. PLIN. nat. 28, 131 stomacho utiles, qui non sunt salsi, i. e. recentes. 28, 161. 205. 28, 229 caprinus recens ... diligenter sero expresso. APVL. met. 1, 5 -um recens et sciti saporis. 8, 19 lactem vel adhuc liquidum vel in -um recentem incohatum (coactum *coni. Vulc.*). EDICT. imp. Diocl. 6, 96. VARRO rust. 2, 11, 3 -i molles ac recentes. *cf. l. 8 sqq.* SCRIB. LARG. 158 -us mollis recens. 140 veteratum -um mollem. ANTHIM. 80 -um ... recens et dulce sanis congruum est. VERG. ecl. 1, 34 pinguis -us (AVIEN. ora 487). SVET. Aug. 76 -um bibulum manu pressum (COLVM. 7, 8, 7). COLVM. 12, 6, 2 dulcem -um. DIOSC. 2, 48 -u(m) viride sine sale (SCHOL. Verg. Bern. georg. 3, 402). **2** vetus *sim.*: MORET. 97 sale durus adeso -us (*cf.* CELS. 2, 30 -us, qui vehementior vetustate fit [*v. supra l. 14 sqq.*]. PLIN. nat. 11, 242 in salem -o senescente [*v. p. 513, 38*]. DIOSC. 2, 48 *v. supra l. 17*). VARRO rust. 2, 11, 3 (*cf. supra l. 8*) aridi et veteres (*cf.* PLIN. nat. 28, 156 -um siccum. 28, 233. 243 EDICT. imp. Diocl. 5, 11). CELS. 2, 21 vetus -us (PLIN. nat. 28, 131. 207. COLVM. 6, 7, 2 vetustissimus -us [VEG. mulom. 4, 4, 7]. PS. THEOD. PRISC. add. p. 319, 5 DIOSC. 2, 48). ANTHIM. 80 assum vel elixum (*opp.* recens et dulce). COLVM. 12, 59, 1 et -um recentem et salsum (*videtur agere de diversis generibus -i*). **3** *casei variorum animalium* (*cf.* VARRO rust. 2, 11, 3 *supra l. 8 sqq.*): ovillus: CATO agr. 76, 2. VARRO rust. 2, 1, 4 ovium. PLIN. nat. 30, 55 ovillus vetus. PS. THEOD. PRISC. add. p. 319, 5. bubulus: PLIN. nat. 9, 238 bubulum *lac* -o fertilius quam caprinum. *cf.* PLIN. nat. 28, 205 -us vaccinus. caprinus: PLIN. nat. 28, 152. 169 (*cf.* SER. SAMM. 872 -us ... pavidae de lacte capellae). 28, 243 (*8^ies^ lib. 28*). PLAC. med. 16, 12 *al.* PLAC. med. 12, 6 asinae -us. 14, 14 equinum -um. PLIN. nat. 11, 237 -us non fit ex utrimque dentatis (*animalibus*). 11, 238 quae plures quaternis mammas habent, -o inutilia, et meliora quae binas. **4** *a locis denominati*: NOVIVS Atell. 45 Sardiniense (sardis veniense *codd.*, veniens ς) -um. COLVM. 12, 59, 3 -um Gallicum. PLIN. nat. 11, 240 laus -o Romae ... e provinciis Nemausiensi ..., Lesure Gabalicoque pagis *eqs.* MART. 12, 32, 18 nec quadra deerat -i Tolosatis. 13, 30 Lunensis. 13, 31 Vestinus *al.* CAPITOL. Pius 12, 4 Alpinum -um. CASSIOD. var. 12, 12, 1 *ad* Silani -i suavitatem currente ... sermone.

II *de homine vox blanda*: PLAVT. Poen. 367 meum mel, ... mea colustra, meus molliculus -us. 390 huius dulciculus -us (*vers. om. A; sed* dulciculus -us *corrector in A superscr. versui 390 a*).

deriv.: casearius, caseatus, caseolus. *Elsperger.*

×casia, -ae *f.*, κασία. GLOSS. -a κασσία. casia *metro evincitur*, cass- *saepissime in codd., velut*: MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 ITALA psalm. 44, 9 (Firm. err. 23, 2) PELAGON. *et* CHIRON *passim* VEG. mulom. 2, 109, 6. 3, 13, 2 HEGES. 5, 48 (*Cassell.*) THEOD. PRISC. log. 110. gyn. 10, 18, 22 (casia *r*). PASS. Theclae A 35 p. 96, 5 LIB. pontif. 59, 25. 60, 5. 61, 9 GLOSS. *passim.* *legitur inde a* PLAVTO. *de re v. Marquardt-Mau, Privatleben p. 784 et Olck, PW. III 1637; Murr, Epitheta der Blumen bei griech. u. röm. Dichtern p. 28.*

1 *aromatum genus; cf.* GLOSS. III 559, 20 -a id est pigmenta optima (588, 39. 609, 22). *cf.* APVL. apol. 32 tus et -am et myrrham ceterosque id genus odores. **a** *generatim de natura*: PLIN. nat. 10, 4 *phoenicem* -ae turisque surculis construere nidum (*cf.* 1, 12, 43 MART. 6, 55, 1). 12, 82 non sunt eorum (*Arabum*) cinnamomum aut -a et tamen felix appellatur Arabia (*contra* ISID. orig. 17, 8, 12 -a nascitur in Arabia virga robusti corticis et purpureis foliis, ... est autem virtutis cinnamomi similis, sed potentia inferior. AVIEN. orb. terr. 1115 gignit humus -am, ... *sc. quae* aequore rubri tangitur oceani). PLIN. nat. 12, 85 cinnamomum et -as fabulose narravit antiquitas princepsque

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Herodotus avium nidis et privatim phoenicis ... ex inviis rupibus arboribusque decuti ... -am circa paludes propugnante unguibus diro vespertilionum genere. 12, 95 frutex et -a est, iuxtaque cinnami campos nascitur. 12, 98 ex confinio -ae cinnamique et cancamum ... invehitur. 12, 99 gabalium ... cum cinnamo -aque nascentia. 16, 136 vivit in Italia piperis arbor, -ae vero etiam in septentrionali plaga. 37, 204 rerum ... maximum est pretium ... in frutice cinnamo, -a. COLVM. 3, 8, 4 quippe compluribus locis urbis iam -am frondentem conspicimus. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 143^c -a ... quoniam id genus herbae aquis indesinentibus nutriri dicitur et coalescere. Ps. RVFIN. in psalm. 44, 9 -a herba est, quae crescit in aquoso loco et crescit in magnam altitudinem et reddit magnum odorem. CASSIOD. in psalm. 44, 9 *v. l. 59.* **b** *de casiae generibus*: SCRIB. LARG. 36 -ae rufae fistularum victoriati pondus. PELAGON. 111 -ae fistulae (209. 367. 390. 402. 463 CHIRON 970. 976. 817 -ae syringae [terringe *codd.*]. VEG. mulom. 1, 59. 2, 133, 1. 3, 13, 3. 4, 3, 10 HIER. epist. 65, 14 quod sequitur -a est ipsa quae ab aliis σύριγξ id est fistula nuncupatur. CASSIOD. in psalm. 44, 9 -a, quae a nostris fistula dicitur. GLOSS. III 610, 44 cinnamomum id est -a fistula). CELS. 5, 18, 3 -ae corticis. 5, 23, 1 *et* 2 -ae nigrae (SCRIB. LARG. 177. 269 PELAGON. 390 CHIRON 820. 827. 842 VEG. mulom. 3, 13, 3). SCRIB. LARG. 36. 70 -ae rufae (CHIRON 820. 842). 152 -ae daphnitidis (269 CHIRON 816. 817. 827. 828. 833. 841. 842. 909 VEG. mulom. 3, 13, 4). CHIRON 820 -ae Illyricae. 841 -ae Indicae. 911 Oxirinca. 827 -a †ematisca (*an* ἐμπόρφυρος?). VEG. mulom. 3, 13, 4 -ae daphnitis -ae marmalitis (asmalitae *L*, masmalitem *A*) -am nardinam. **c** *de usu*: *inter aromata*: OV. met. 15, 398 quo simul ac -as et nardi ... aristas ... substravit. ELEG. in Maecen. 1, 133 -as hic donat olentes. COLVM. 12, 20, 5 *ad* mustum ... adici debent odores ... -ae selibram. 6, 5, 3 -ae myrrhaeque ... ponderibus. PERS. 6, 35 seu spirent cinnama surdum seu ceraso peccent -ae. PLIN. nat. 13, 11 fit oleum ... quod in unguenta transit admixtis ... iunco, -a. 13, 13 megalium ex ... xylobalsamo, -a. 13, 18 regale unguentum ... constat ... murra, -a. 14, 107 aromatiten ... factitatum ... ex ... amomo, -a. MART. 6, 55, 1 quod semper -aque cinnamoque ... fragras. 10, 97, 2 dum myrrham et -am flebilis uxor emit. 11, 54, 1 unguentum et -as et ... myrrham. APVL. apol. 32 ut si tus et -am ... ceterosque id genus odores funeri tantum emptos arbitreris, cum et medicamento parentur et sacrificio. ITALA (Firm. err. 23, 2) *et* VVLG. psalm. 44, 9 myrra et gutta et -a a vestimentis tuis (*cf.* AMBR. Ioseph 9, 46 AVG. civ. 17, 16). ITALA Ezech. 27, 17 (Weing.) in emptione ... unguenti et ⟨c⟩asiae. LACT. Phoen. 85 non -ae mites nec olentis vimen acanthi. HEGES. 5, 48 cinnamomum et -am. CLAVD. 10, 95 hic -ae matura seges. PRISC. perieg. 878 *Arabia* thyo smyrnaque viget cum turis odore et -a. ISID. ort. et obit. 38 post fetores ulcerum -ae fragrantiam edidit. GLOSS. *p. 514, 75.* PASS. Theclae A 35 p. 96, 5 quaedam mittebant folium ... quaedam -am ... ita ut esset multitudo odoramentorum. *cf.* C 35 p. 97, 7. CARM. epigr. 1559, 6 in spica et -a es. LIB. pontif. 59, 25 aromata -a (*cf.* 60, 5). *oleum perdit*: VERG. georg. 2, 466 nec -a liquidi corrumpitur usus olivi. PERS. 2, 64 haec sibi corrupto -am dissolvit olivo (SCHOL. *ad l.* est autem -a odoris genus, quod oleum corrumpit). *aliter*: GLOSS. V 175, 37 -a odoris genus quod decoquitur oleo et fit unguentum. *v. sub 2.* *nota de odore vini*: PLAVT. Curc. 103 tu crocinum et -a es. *usus in medicina*: SCRIB. LARG. 36. 93. 152 *saep.* PLIN. nat. 25, 175 contra faetores ... hederae bacas cum -a. CELS. 3, 21. 4, 27. 5, 11. PELAGON. *saep.* [*de* 16 *v. p. 516, 43*]. CHIRON 371 syringa, -a, storace. 929. 951. 976. VEG. mulom. 2, 22, 12 spicae nardi, -ae ... ana semunc(iam). 2, 80, 2. 2, 109, 6 *saep.* THEOD. PRISC. log. 110 gyn. 10. 18. 22. **d** *allegorice*: CASSIOD. in psalm. 44, 9 -a ... redemptio generis humani per aquam baptismatis indicatur, quoniam hoc herbae genus aquosis locis dicitur inveniri.

2 *frutex floris odoriferi; cf.* PLIN. nat. 21, 53 cneorum, quod -am Hyginus vocat (1, 21, 29 cneorum sive -a). SERV. georg. 2, 466 -a herba est, de qua fit unguentum (*cf.* SCHOL. Verg. Bern. *ad l.*). ecl. 2, 49 -a herba suavissimi odoris ... quam Graeci κασίαν dicunt. PROB. Verg. georg. 4, 30 -a genus herbae est odoratae. GLOSS. IV 30, 49 -a flores bene olentes unde unguentum fit. 492, 47 -a flores olentes unde unguentum conficitur (*cf.* V 175, 36). V 176, 1 -a herba rufi coloris est odorifera (*an huc pertineat* 175, 37 *dubium, v. supra l. 52*). *de* DIOSC. 3, 25 W *v. p. 516, 58.* VERG. ecl. 2, 49 tum -a atque aliis intexens suavibus herbis ... pingit vaccinia. georg. 2, 213 vix humiles apibus -as roremque ministrat. 4, 30 haec circum -ae virides et ... serpula. 4, 182 et glaucas salices -amque crocumque. 4, 304 thymum -asque recentes (*cf.* GLOSS. V 444, 53 -a nomen herbae in Vergilio). TIB. 1, 3, 61 fert -am non culta seges. CIRIS 370 narcissum -amque herbas incendit olentes. COLVM. 9, 5, 6 -ae atque pini et rosmarinus. 10, 301 balsama cum -a nectens croceosque corymbos. PLIN. nat. 21, 70 *apium* causa oportet serere ... conyzam -am, melilotum. 27, 74 elatine folia habet -ae. SIDON. epist. 9, 13, 5 vers. 38 -as, ligustra, calthas. carm. 2, 414 -am, colocasia, calthas. 24, 61 -am, crocum atque caltham.

3 *de aliis herbis*: GLOSS. II 429, 44 σάμψουχον -a sambuchum (III 629, 39 sansucum id est herba -a [595, 40 samsucus. 588, 69 *et* 609, 38 cassa]. *hucne pertinet* II 522, 6 -a saphricon?). GLOSS. III 542, 13 partenio id est herba -a. *cf.* 540, 39 linote sagria id est mercurialis id est herba -a (*idem latere potest in hisce glossis*: III 556, 72 cacasia, id est mercurialis [621, 30. 537, 68 cacassia]. 568, 54 mercurialis cacusia sive cistus. 572, 43 posttenuo [*i. parthenion*] i. cacasio vel mercurialis). GLOSS. 580, 51 -a herba quam agazarius dicunt rustici.

derivata: casitus, casium. *Stadler.*

casiarius *v.* casearius.

casignētē, *acc.* -ēn, κασιγνήτη, *nomen herbae.* PLIN. nat. 24, 165 *hestiaterida herbam nominari* casigneten, quoniam secum ipsa nascatur nec cum aliis ullis herbis. 1, 24, 102.

casila *v.* cassida *l. 72.*

casīleus, casīlis *v.* casalis *p. 511, 55. 56.*

casitus, -a, -um *orig. inc.* *de resinae genere*: GLOSS. glaria id est resina (*vel* rasina) casita (cas- *ter*, cass- III 624, 44). III 585, 44 rasia id est rasina casita. *subst.* casita, -ae *f.*: GLOSS. III 585, 48 resina id est pix sive -a. *Mbr.*

casia herba est odorifera, unde oleum **casium** (cass- *cod.*) GLOSS. V 175, 38. *a* casia. *Goetz.*

cāsivor *v.* caseus *p. 513, 29.* **cāsius** *sim. v.* caseus.

casmēna *v.* Camena *nom. propr.*

casmīlus *v.* camillus. **casmo** *et deriv. v.* chasmo.

casnar, -aris *m. cf. c.* cascus *et* canus. VARRO ling. 7, 29 pappum senem, quod Osci -r appellant (PAVL. FEST. p. 47 -r senex Oscorum lingua. GLOSS. Plac. V 15, 34 [52, 30] -i seni, Oscorum lingua). NON. p. 86 -es: seniculos. GLOSS. -r senex (*scribitur* casinar, kaniser, cannar). INSCR. Zvetajeff inscr. Ital. inf. dial. 14 (*in Paelignis*) casnar oisa aetate. *Meister.*

? **casnomia** (casmonia *al.*) musca venenosa GLOSS. *de* coenomyia (*v. s. h. v.*) *cogitavit Goetz.* *Mbr.*

casona *v.* cnāsōn.

cāssābundus, -a, -um [*a* 2. cassare. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 48 -us crebro cadens. GLOSS. instabilis, vacillans. instabilis, titubans. Plac. V 13, 34 (52, 24) -um: dubitantem, titubantem. IV 29, 42 -ae saepius cadendae (*i. cadentes; cf. Löwe, Prodr. p. 4*). NAEV. com. 120 risi egomet mecum -um ire ebrium. MACR. sat. 5, 21, 16 Herculem vero fictores veteres ... cum poculo fecerunt et non numquam -um et ebrium. *Goetz.*

cassamum, -ī *n.* (-us, -ī *m.*), κάσσαμον, *nomen herbae.* GLOSS. III 537, 50 cassamo id est semen balsami (545, 4. *cf.* 556, 55 cassamu [621, 23]). 588, 12 -um carpobalsamum (588, 34 *et* 609, 20 -us). *idem latere videtur in corruptelis*: GLOSS. III 544, 27 carpobalsamo capsamo (581, 43 casnos. 609, 7 capsamum. 610, 23 capsammo. 631, 55 cabramo). *cf.* PELAGON. 16, *ubi pro gr.* κασσάμου casiae. *Mbr.*

cassātim *adv. a* 1. cassare, cassatus. *i. q. in cassum*: AVG. c. Secundin. 16 p. 928, 22 quaero enim, quid alliciat animae consensionem, an irruat illa -m et propterea consentire dicatur, quia *eqs.*

cassātus, -a, -um *v. p. 520, 3.*

cassēsco, -ere [*a* 1. cassus. *Th.*]. GLOSS. *cod. Cas. 439* ca⟨s⟩siscere exinanire (*cf. Löwe, gloss. nom. 143*). *inde* cassītus *v. infra l. 56.* *i. q. cassum fieri, desinere* (*cf. G. Löwe, Jahrb. f. klass. Phil. 1879 p. 710*): SOL. 22, 10 in cuius (*Minervae*) aede perpetui ignes numquam -unt (*MP²*, casiescunt *S*, canescunt *cett. codd.*) in favillas. AMM. 22, 13, 4 aquarum incessit inopia metuenda, ut et rivi -rent (*Haupt*, casse soerent *VP*) quidam et fontes antehac aquarum copiosis pulsibus abundantes. *part. perf.* **cassīta** exinanita GLOSS. (*codd. bis* calixica, *ter* classica, *corr. Löwe*). *Goetz.*

ὕσσωπον Ῥωμαῖοι ὑσσώπονμ, οἱ δὲ λάτερ, οἱ δὲ κασσίαλα (?) DIOSC. 3, 25 W. κάσιαμ *Wellmann*, capsilago (*vel* cassilago) *Stadler, Archiv 10 (1898) 101.* *Mbr.*

cassiculum, -ī *n.* [*a* 2. cassis. *Th.*]. *masc.* HIER. *l. 64.* PAVL. FEST. p. 48 -um reticulum a cassibus per deminutionem. GLOSS. reticulum. retiaculum. Plac. V 15, 45 (52, 27) -o reticulo, ⟨a⟩ cassibus. HIER. adv. Rufin. 3, 20 nequaquam aranearum mihi opponas -os (*v. p. 518, 52 sqq.*).

cassida, -ae *f. cf. c.* 1. cassis, *v. p. 517, 13.* SACERD. gramm. VI 479, 15 haec cassis huius ... cassidis quamvis Vergilius haec -a declinaverit (PROB. cath. gramm. IV 28, 24 CHAR. gramm. I 103, 15 *p. 517, 20* PRISC. gramm. II 251, 3 BEDA gramm. VII 266, 24). PRISC. gramm. II 218, 15 -a quoque accusativus est graecus, ab eo quod est cassis, quo usus est pro nominativo cassis. GLOSS. Plac. V 11, 7 *v. p. 517, 34.* PAVL. FEST. p. 48 casilam (cassidam *coni., sed neglecta conson.* s *geminatio et* l *pro* d *posita vetustiorem formam indicant*) antiqui pro casside ponebant. ISID. orig. 18, 14, 1 -am (-em *vulg.*) autem a Tuscis nominatam; illi enim galeam cassim nominant, credo a capite.

i. q. cassis: VERG. Aen. 11, 775 aureus ex umeris erat arcus et aurea vati -a. PROP. 3, 11, 15 aurea cui postquam nudavit -a frontem. STAT. Theb. 4, 302 his -a crines integit. TERT. carn. 11 nemo ostendere volens hominem, -am (*B*, -em *pars codd.*) aut personam ei inducit. COD. Theod. 10, 22, 1 (*a. 374*) cum senae per tricenos dies ex aere tam apud Antiochiam quam apud Constantinop(olim) a singulis barbaricariis cassides, sed et bucculae tegerentur, octo vero apud Antiochiam -as totidemque bucculas per dies triginta et tegerent argento et deaurarent, apud Constantinopolim autem tres solas, statuimus ut

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Constantinopoli quoque non octonas singuli -as per tricenos dies, sed senas sic pares numero buccularum auro argentoque condecorent.

cassidārius, -ī *m.* *a* 1. cassis. *qui cassides facit*: CORP. VI 1952 Philodamus ... cas(s)ida(rius).

cassidātus, -a, -um *a* 1. cassis. *qui cassidem fert*: GLOSS. V 175,21 coruscabat (caristabat *codd.*) -us aut galeatus fulgebat. 448,29 cristatus, galeatus, -us. *cf. nom. propr.*

cassidīle, -is *n.* (-lis, -is *m.*) [*a* 1. cassis *ductum esse videtur. Th.*]. *cf. Traube, Archiv 6 (1889) 265.* *masc.* GLOSS. V 594, 43 *et Papias.* GLOSS. V 617,48 capsidile est capsa vel pera. 594, 43 -is: pera marsupium. 354, 40 cassidele pung (*anglosax. i. q.* '*saccus, marsuppium*'). VVLG. Tob. 8, 2 protulit de -i suo partem iecoris.

*1. **cassis**, -idis *f.* [cassis, cassida, casila *fortasse cf. c. theodisc.* huot '*cassis*', *anglosax.* hōd '*pileus*' *et c. cambr.* cadw '*servare, custodire, pascere*', *theodisc.* huota *anglosax.* hōd '*custodia*', *nisi a Tuscis tractum est, cf.* ISID. *p. 516, 74. Th.*]. *de declinatione*: SACERD. gramm. VI 479, 15 'sis' omnia nomina tertiae sunt declinationis, is faciunt, latina quidem 'sis' ... peregrina 'sis' vel 'dis' ... haec -s, huius -is vel -idis (*cf.* PROB. cath. gramm. IV 28, 23). CHAR. gramm. I 103, 15 -idem dicimus nos ab eo, quod est haec -s. sed multi cassidam dicunt ut Propertius (*cf. p. 516, 77 et* PRISC. gramm. II 251, 3 BEDA gramm. VII 266, 44). MART. CAP. 3, 302 in genetivo plurali 'i' ante 'um' syllabam dicimus 'glirium litium' ... non ut superiora 'lapidum ... -um'. PRISC. gramm. II 218, 19. *de genere*: MART. CAP. 3, 302 eorum quae syllaba crescunt species sunt duae, quarum altera corripit i litteram, in qua forma sunt masculina 'sanguis pulvis lapis', feminina 'cuspis -s'. PRISC. gramm. II 161, 11 masculina sunt ... excipiuntur haec ... -s, -idis, quorum extremae syllabae amborum ab 's' coeperunt, quod in eiusdem formae masculinis non invenitur. 169, 11 *vetustissimi dixerunt* nulla significationis differentia coacti ... hic et haec -s (*masc. nusquam legi, fort. confudit* 1. cassis *et* 2. cassis). DVB. NOM. gramm. V 576, 22 -em generis feminini ut Propertius *cf. l. 21.* GRAMM. suppl. 117, 17 feminina haec -s. *de differentia*: ISID. orig. 18, 14, 1 -s de lamina est, galea de corio (diff. 1, 120). GLOSS. Plac. V 11, 7 (52, 28) -s et retia dicitur et galea capitis. sed hoc differt, quia retia huius cassis facit, galea vero huius cassidis, quamvis quidam nominativum sic dixerunt: haec cassida. GLOSS. galea. galea de corio. περικεφαλαία. NOVELL. Iust. 85, 4 σκουτάρια καὶ περικεφαλαίας ἤτοι κασσίδας. *legitur inde a* PLAVTO *apud* CAES. BELL. Afr. OV. PAVL. FEST. LVCAN. PETRON. PLIN. nat. VAL. FL. SIL. HOMER. STAT. MART. IVV. PLIN. epist. TAC. FLOR. APVL. *al.*

armatura capitis: PLAVT. Trin. 726 quom extemplo arcum [mihi] et pharetram et sagittam sumpsero, -em in caput. CAES. Gall. 7, 45, 2 mulionesque cum -bus equitum (ITIN. Alex. 12 una clipeo loricaque vel telo cum -e). BELL. Afr. 16, 3 -em de capite deiecit. 78, 10 pilo per -em caput ictus. OV. met. 8, 25 caput abdiderat cristata -e pennis (SIL. 1, 401. 4, 352 nutantes -e cristae. 16, 451 cristis horrens Sidonia -s. STAT. Theb. 6, 331 concolor est albis et -s et infula cristis. VEG. mil. 2, 38 transversis -um cristis. CLAVD. 7, 194 altum fulminea crispare in -e conum festinat Steropes. 8, 524 incedis ... rutilus cristis et -e maior). OV. met. 12, 89 equinis fulva iubis -s (SIL. 5, 78. 7, 638. CLAVD. rapt. Pros. 2, 21 Tritonia -e fulva caelatum Typhona gerit). 13, 107 neque Dulichius sub Achillis -e vertex pondera tanta feret (SIL. 2, 346. puerilia ... ora sub galea et pressae properata -e malae. 5, 277 clausum sub -e vulnus. 5, 303 lacrimae sub -e fusae. STAT. Theb. 7, 242 *matres liberis* formidandos monstrant sub -e patres. *saepius*). OV. met. 14, 806 posita ... -e Mavors. fast. 1, 700 factaque de rastri pondere -s erat. 3, 2 Mars ... nitidas -e solve comas. Pont. 4, 7, 37 spicula ... haerent in -e (SIL. 1, 501. 532. STAT. silv. 2, 6, 42 qualis bellis in [*Vollmer*, bellis iam *M*, bellus iam *Krohn*] -e visu Parthenopaeus erat [*cf. p. 518, 3*]. EDICT. imp. Diocl. 7, 34. CLAVD. 1, 118 et placidi radiant in -e vultus. 7, 194). OV. trist. 1, 10, 2 a picta -e nomen habet *navis.* PAVL. FEST. p. 48 *p. 516, 72 sqq.* LVCAN. 7, 586 plebeia contectus -e vultus (VAL. FL. 1, 386 vittataque frontem -s *tegit.* SIL. 10, 648 puerilis -e vultus clauditur. 14, 158 aerato -s munimine clauserat ora. MEROB. poet. 74 tege -e vultus). PETRON. 124, 260 oraque ... cruenta -e velat. 3, 53 Martia. 3, 197 extrema sonuit cita cuspide -s (*cf.* 6, 198). 6, 760 cava superest de -e vultus. 7, 617 *Iason vidit* infesta vibrantes -e terras. SIL. 2, 153 non hasta manu, non vertice -s (*cf.* MART. 14, 179, 1 cum sit tibi [*Minervae*] -s et hasta. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 1, 16 ⟨Iunoni poeta⟩e hastam et -em tradunt). SIL. 3, 262 aerea (STAT. Theb. 4, 129. 6, 389 aena. VVLG. I reg. 17, 5 et -s aerea super caput eius. *cf.* SIL. 5, 132 aere ... -s erat munita. 10, 236 perfractae -is aera). SIL. 7, 460 assuetum -e crinem *Minervae.* 14, 163 -is a mento malefidae vincula rumpit. 15, 679 cornigera. *saepe.* HOMER. 228 fulgens auro -s (*cf.* STAT. Theb. 6, 920 aurata. TREB. Claud. 14, 5 inauratam. AVSON. 425, 3 aurea *v. p. 518, 7*). STAT. silv. 5, 2, 180 torvaque induceret ora -e (Theb. 2, 717 *Pallas* cui torva genis horrore decoro -s ... crudescit. 8, 708 quique apicem torvae Gradivus habebat -dis. 12, 189. *cf.* 9, 541 torvos laxavit -e vultus). STAT. Theb. 4, 111 patrius stat -e Mavors. 4, 204 minanti. 8, 166 nitidae nec -dis altam compsit adornavitque iubam. 8, 469 *hasta* dispulsa -e fixit. 9, 109 ingloria. 9, 237 demissa -e. 9, 700 anhela. 9, 879 laxata -e (CLAVD. 15, 24). 10, 755 frontem -is. 10, 759 exempta manifestus -e nosci. 11, 397 regia. 12, 713 pulverea *et saepissime* (*plus quam 30ies*). MART. 5, 24, 13 Hermes -e languida timendus. 9, 56, 8 -e dum liber Parthenopaeus erat. IVV 10, 134 fracta de -e. 11, 103 caelata. PLIN. paneg. 13 aut -i tuae aut clipeo gravior ictus incideret. TAC. Germ. 6 paucis loricae, vix uni alterive -s aut galea. FLOR. epit. 4, 12, 16 foculum gerens super -em agitatum. APVL. met. 10, 31 ovatae. TERT. carn. 11 *v. s. v.* cassida *p. 516, 79.* AVSON. 425, 3 vomit aurea flammas -s. VEG. mil. 1, 16 bellatores -bus catafractis loricisque munitos. 2, 14 contos et -es frequenter tergere et curare. 2, 15 haec erat gravis armatura, quia habebant -es catafractas ocreas scuta gladios maiores *eqs.* 3, 24 ut in bracchiis eorum (*militum*) et in -bus vel umeris aculei ingentes ponerentur e ferro. *passim.* CLAVD. 3, 352 stat -s utrique sidereis hirsuta iubis. 21, 262 serpentum patulos gestant pro -e rictus. SIDON. epist. 3, 3, 5 alii de concavo tibi -dis exituro flexilium laminarum vincla diffibulant. carm. 2, 99 tritus cui -e crinis ad diadema venit. DRAC. Romul. 4, 42 *Minerva* patrius cui -e fulgurat ardor. PALLAD. hist. mon. I 23 p. 304C equitem ... -em capite suo gestantem, cui in tiarae modum crista surgebat (τιαρηφόρον κράνος). *metonymice pro bello*: PLIN. nat. 13, 23 ista patrocinia quaerimus vitiis, ut per hoc ius sub -e (*i. in bello*) unguenta sumantur. IVV. 7, 33 defluit aetas et pelagi patiens et -dis atque ligonis. *nota*: STAT. silv. 5, 2, 47 Bolanus ... secundus apex bellorum et proxima -s (*i. qui post imperatorem secundum obtinet gradum*).

derivata: cassida, cassidarius, cassidatus (cassidile?), 1. cassita.

2. cassis, -is *m.* [*c.* catena *cf. esse censet Fröhde, Bezzenbergers Beitr. 1, 206. Th.*]. SERV. Aen. 2, 85 unde (*sc. a* cassus) et retia -es, qui multum in se vacui habeant (*cf.* 11, 104). ISID. orig. 19, 5, 4 -s genus venatoriae (venatorii *var. lect.*) retis, quod capiat. *de genere et numero*: CHAR. gramm. I 32, 18 masculina semper pluralia ... hi -es (DIOM. gramm. I 327, 25). PHOC. gramm. V 428, 6 praeter haec alia sunt, quae in singulari numero non declinantur, generis quidem masculini: hi antes . . . -es. PRISC. *v. p. 517, 30.* BEDA gramm. VII 268, 3. *cf.* GLOSS. II 277, 46. V 175, 35.

1 *proprie*: **a** *instrumentum venatoris et piscatoris, rete*; *cf.* GLOSS. retia leporum. retiae militum. retia minuta. retia leporum vel minuta. venantia. δίκτυα. δίκτυα, θήρατρα, ἄρκυες καὶ στάλικες, πλέγματα. LYD. de mag. 3, 37 κάσσης αὐτοὶ (οἱ Ῥωμαῖοι) τὰ δίκτυα λέγουσι. VERG. georg. 3, 371 *cervos Scythae* non immissis canibus, non -bus ullis ... agitant. TIB. 3, 9, 17 tunc veniat licet ad -es *aper.* PROP. 4, 2, 33 -bus impositis venor. OV. ars 1, 392 non bene de laxis -bus exit aper. met. 5, 579 nec posuit studiosius altera -es. GRATT. 24 -es plagiique exordiar astus. 28 -em ... per senos circum usque sinus laqueabis. SEN. Ag. 893 ut ... aper cum -e vinctus temptat egressus ... et in cassum furit. PERS. 5, 170 artos rodere -es. STAT. Ach. 1, 460 curva feras indago latentes claudit et admotis paulatim -bus artat. MART. 3, 58, 28 *dammam* impeditam -bus (1, 49, 23 *syn.* plaga). NEMES. cyn. 299 nec non et -es idem venatibus aptos atque plagas longoque meantia retia tractu. PANEG. 12, 38 clausae -bus ferae (SIDON. carm. 2, 145 *feras* deprensas modo claudere -bus artis). AVIAN. fab. 20, 13 *piscator* nefas captum referens absolvere piscem difficilis queritur -bus esse vices. 8, 6, 12 retibus -busque. DRAC. Orest. 265 aper implicitus venantum -bus ingens. **b** *aranearum telae*, *cf.* SERV. Aen. 11, 104 et vestimenta araneorum -es dicuntur. GLOSS. aranearum tela. ὑφάσματα ἀράχνης (EXC. Bob. gramm. I 548, 23). VERG. georg. 4, 247 invisa Minervae laxos in foribus suspendit aranea -es MART. 3, 93, 5 araneorum -bus pares mammas. ARNOB. nat. 6, 16 non ... ab araneis ordiri retia atque insidiosos -es. NON. p. 45 verbi (*cassus*) proprietatem ab aranearum -bus ductam quod sint leves ac nullius ponderis. AVIEN. Arat. 1771 si solvit aranea -es. AVG. in psalm. 80, 13 licet illos iam vetustos aranearum -es contexerint. *nota lusum verborum*: c. Iul. op. imperf. 4, 97 quid est, quod nobis casibus nominum, velut -bus aranearum, quanto subtilius, tanto infirmius tendis insidias? CAEL. AVR. chron. 1, 4, 62 *marmarygmata* araneorum -bus aut nubibus tenuissimis similia. EVSTATH. Bas. hex. 6, 6 p. 928A argumenta similia sunt -bus aranearum. **c** *nota singulariter*: AVIEN. carm. ad Flav. (anth. 876) 17 multiplicemque trahunt per vellera mutua pallam, unde ligant teneros examina flammea -es, *de vulva mali granati.* SIDON. epist. 3, 13, 8 ventris inflexi pendulos -es ... turpibus rugis turpius praebere velamen, *de rugis corporis contaminati.*

2 *translate*: *i. q. illecebrae, insidiae*: TIB. 1, 6, 5 mihi tenduntur -es (*syn.* insidiae). OV. ars 2, 2 decidit in -es praeda petita meos. 3, 554 novus viso -e (visa caere *R*) resistet amans. AMM. 29, 2, 2 multos intra -es lugubres includebat *delator* (HIER. c. Lucif. 6 cum totum circumieris saltum, meis -bus concluderis. epist. 117, 10 adulescentem ... ita bracchiis tuis quasi -bus inclusisti. MAR. MERC. subnot. 7, 3 tu mox tuis -bus concludendus es). AMM. 30, 4, 18 si quem *iuris consulti* semel intra retia ceperint, -bus mille impedicant (ENNOD. opusc. 2, 73 p. 310, 6 numquam . . . -bus vestris libera regnantis verba cepistis). SIDON. epist. 1, 6, 5 sin autem illecebrosis deliciarum -bus involutus mavis . . . Epicuri dogmatibus copulari. 6, 12, 4 teque quodam venatu apostolico feras Photinianorum mentes spiritalium praedicationum -bus implicare. ENNOD. carm. 1, 9, 111 quem necdum -bus artis lubrica terrenis innectunt saecula culpis. 2, 64, 4 quicumque meos paradisi vere labores de-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mulcet, -es convivii patitur. 2, 95, 10 -bus exutis concedes praemia membris.

deriv.: cassiculum (PAVL. FEST. p. 48).

cassīsco *v.* cassesco.

1. cassīta, -ae *f.* [*a* 1. cassis *ductum esse videtur; cf.* galerita. *Th.*]. *nomen avis, cf. gr.* κόρυδος. GELL. 2, 29, 3 (*ex* ENNIO) avicula, inquit *Aesopus*, est parva, nomen est -a; habitat nidulaturque in segetibus *eqs. fusius. cf. Sittl, Archiv 2 (1885) 478.*

2. cassita *v.* casitus. **3. cassīta** *v.* cassesco.

cassiterinus, -a, -um, κασσιτέρινος. PELAGON. 135 cassiterina lamella aurem sinistram pertundito.

?**cassiteris,** -is *f. i. q.* cassiterum. PROB. Verg. georg. 1, 233 p. 364, 24 ut -is, id est plumbi albi, zonas dixerit septentrionales et australes, ut scilicet frigidas et cana nive oppletas (*an* cassiteri *scribendum?*).

cassiterum, -ī *n.* [*gr.* κασσίτερος. *Th.*]. CHAR. gramm. I 34, 20 metallica semper singularia sunt, ut puta ... -um (DIOM. gramm. I 328, 13 EXC. Bob. gramm. I 550, 24. GLOSS. II 339, 28 -um plurale non habet, κασσίτερος). PLIN. nat. 34, 156 pretiosissimum hoc candidum *plumbum*, Graecis appellatum -um fabuloseque narratum in insulas Atlantici maris peti vitilibusque navigiis et circumsutis corio advehi. 34, 158 *plumbum* album habuit auctoritatem et Iliacis temporibus teste Homero, -um ab illo dictum. ANTH. 719e, 32 -o †molli. AVIEN. ora 260 Cassius inde mons tumet: et graia ab ipso lingua -um prius stannum vocavit. PROB. Verg. georg. 1, 233? *v. l. 12 sqq.*).

cās(s)ito, -āvī, -āre [*a* cadere, 2. cas(s)are. *Th.*]. *saepius cadere*: PAVL. dig. 8, 2, 20, 3 ubi -are coepisset stillicidium. 8, 2, 20, 4 si antea ex tegula -erit stillicidium, postea ex tabulato vel ex alia materia -are non potest.

cassium *v.* casium.

***1. casso,** -āvī, -ātum, -āre [*a* 1. cassus. *Th.*]. *inde a saec. IV p. Chr.* 1 *cassum vel irritum reddere, delere, tollere*: GLOSS. στερῶ. -at: evacuat, frustrat. -are: vacuare. -atur: castratur. -bitur: annullabitur, dissipabitur. GLOSS. Plac. V 52, 25 -antem: tardantem *eqs.* (*debuit* cessantem). -or frustror, ματαιῶ. TIBERIAN. carm. 3, 5 -ato solito vigore pennae. EPIST. pontif. Siric. 1, 2 (Migne 13 p. 1133^{A}) -atum Ariminense concilium. FVLG. myth. 1 praef. p. 9, 23 -ata inquisitione. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 184^{A} -are laqueos. Orig. in num. 20, 1 -atur ... et in irritum deducitur ex peccatis numerus. AVG. epist. 182, 3 cum adiutoriá divina -rent. 182, 5 videntur mihi ipsum baptismum velle -are (*cf.* c. Pelag. 2, 4, 7). serm. ed. Mai 97, 10 sciebas *Ionas* praedicationem tuam illorum (*Iudaeorum*) conversatione -ari. COD. Theod. 14, 4, 8 pr. (*a. 408*) oportet viribus vacuari nullique ad ... honorem atque militiam aditus tribuatur, nisi ... quolibet genere fuerint elicita vel emendicata -entur. CASSIAN. conl. 5, 11, 8 tristitiae genera sunt duo: unum quod vel iracundia desinente vel de illato damno ac desiderio praepedito -atoque generatur. 10, 7, 1 quam (*dominicam orationem*) credimus nullo modo posse -ari. 14, 9, 4 ne studium lectionis ac desiderii tui labor vana elatione -etur. c. Nest. 1, 1, 1 -atis totiens in efficaci opere virtutibus (CLAVD. MAM. anim. 2, 2 p. 181, 3 virtus actionis -atur). CASSIAN. c. Nest. 7, 13, 3 hostis generis humani omni modo ... -ari ea voluit, quae. *saepius.* LEO M. epist. 10, 9 p. 636 ne ... praesumptori locus ultra iam pateat privilegia vestra -andi. 90, 1 p. 933 *consilium* vestra clementia ... -vit. 105, 3 p. 1000 consensiones vero episcoporum ... generali prorsus definitione -amus. EPIST. pontif. 592 (Felix 2, 4 Thiel) *scripta*, quibus Petri ... ac Timothei haeretici iam defuncti ordinationes vel ea, quae de secreto per domos dicebantur actitare, -vit. 664 (Gelas. 26, 6 Thiel) Ephesenam ... conspirationem iure -atam. SIDON. epist. 1, 11, 13 obiecta *crimina* si non improbabiliter -verimus. carm. 7, 311 littera Romani -at, quod barbare vincis. RVRIC. epist. 2 p. 444, 18 laborem ... mors redemptae *uxoris* protinus subsecuta -vit. ALC. AVIT. carm. 5, 500 consiliumque ducum -ato dissipat actu. FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 1 cum ipsius fidele promissum nulla ratione -etur. epist. 2, 19, 35 ut merces boni operis humanae laudis intentione -etur. 4, 3, 6 neque enim Iacobi apostoli praedicatio aliqua potest argumentatione -ari. IVNIL. 1, 7 in prophetia mediae auctoritatis libri praeter apocalypsin non reperiuntur nec in proverbiali specie omnino -ata. CASSIOD. var. 2, 10, 2 contractu ... legum ratione -ato. 5, 14, 2 ut ... omni redemptione -ata pro possessionum atque hominum qualitate assis publicus imponatur. 10, 9, 2 ne -etur desiderium. COD. Iust. 1, 2, 16 pr. -atis et rescissis, quae per ... iussiones ... aut constitutiones ... subsecuta sunt. COD. Iust. 4, 38, 14 superiore lege -ata. LIB. pontif. p. 220, 11 quaeque ei visa essent, stabiliret et quae adversa, renuendo -ret. GREG. TVR. Franc. 10, 24 nec illa -ata sunt, quae viro huic ... sunt effata. GREG. M. epist. 3, 6 -atis prius atque ad nihilum redactis ... decretis. 4, 9 ne piae defunctorum voluntates ... -entur. VIGIL. THAPS. c. Arrian. praef. p. 180^{C} quo ... impiae pravitatis -retur intentio. 1, 12 sacrilega opinionis sententia ... -ata est. FERRAND. epist. 6, 6 videntes talium virorum iudicia repente -ari. VITA Caes. Arel. 1, 60 quod optaverat diabolus repentina animositate -are. ISID. epist. 8, 1 maioris sententiae innodatio, nisi ... nequaquam valeat enodari, sed potius ... iure mediante -etur. INSCR. christ. Rossi II p. 274, 5 hostis et insidiae dir⟨a⟩e -antur (-entur *cod.*) atrocis.

2 *i. q. privare, orbare aliqua re*: ANTH. 188, 5 -atur nomine Liber. CONSVLT. 9, 3 pacta quidem per vim et metum apud omnes satis constat -ata viribus esse respuenda.

part. perf. adi. **cassātus,** -a, -um: GLOSS. effectu privatus. privatus effectuum. -um solutum vel evacuatum. CASSIAN. conl. 7, 21, 5 super -o (*i. frustra consumpto*) labore suo necesse est, ut confundantur et erubescant. VEN. FORT. carm. 1, 16, 14 deceptus arte noxia -a deflet crimina (*i. q. cassa, mendacia*).

syn. et iuxta posita: *ad I*: in irritum deducere, rescindere, ad nihilum redigere.

derivatum: cassatim.

?**2. cāsso,** -āre [*vetustiore scribendi modo pro* *casare *scriptum esse videtur, a* cadere cas(s)us; *cf.* cassabundus. *Th.*]. *i. q. labare*: PLAVT. Mil. 851 validé -bant (cassavat *CD*, cessavit *B*) cadi. 856 ubi bacchabatur aula, -bant cadi. *estne forma verbi* quassare?

deriv.: cassabundus. cassitare.

3. casso *v.* quasso. **4. cassō** *adv. v. p. 523, 38.*

***1. cassus,** -a, -um [*orig. inc. conferendum esse c.* cadere, *gr.* κεκαδών *putat Osthoff, Zur Geschichte d. Perfekts im Indogerm. 537 sqq. post alios; cum adverbio Albanensium* kot *'frustra' mavult conferre Prellwitz, Etymol. Wörterbuch d. griech. Spr. s. v.* τήτη. *Th.*]. NON. p. 45 -um veteres inane posuerunt. et arbitrandum est verbi proprietatem magis ab aranearum cassibus ductam, quod sint leves ac nullius ponderis, non, ut quibusdam videtur, quasi quassum. SERV. Aen. 2, 85 -um privatum, vacuum. et -um est quasi quassum et nihil continens; nam et vas quassum, quod umorem in se non continet et est vacuum, unde et retia casses, qui multum in se vacui habeant. *cf.* 11, 104. DIFF. ed. Beck p. 44, 9 inter -um et inane et vanum: -um est veluti quassum, quod nulli usui esse possit; inane est vacuum; vanum est quod similitudine veri decipit. ARVS. gramm. VII 489, 8 kassus. PRISC. gramm. II 559, 22 quibusdam tamen hoc, id est -us, magis nomen esse videtur, ut lassus. *quidam deducunt a* careo; *de qua re v. p. 449, 18 sqq.* GLOSS. sine causa. -um inane, a cassibus aranearum, perditum, inanem, vacuum, supervacuum, vacuum vel peccatum. μάταιος, κενός, ἄχυρον. -a vana, vilia[s]. *habent* PLAVTVS VARRO CIC. LVCR. SALL. VERG. OV. LIV. SEN. phil. LVCAN. PETRON PLIN. nat. VAL. FL. SIL. STAT. TAC. PLIN. epist. APVL. *al.* [*it.* casso, *hisp.* caso. *M.-L.*]

1 *proprie*: *i. q. inanis, vacuus*: **a** *absolute*: PLAVT. Pseud. 371 amatorem esse inventum inanem quasi -am nucem. Rud. 1324 glandem. OV. fast. 6, 406 canna (PETRON. 136 ignem -is harundinibus collectum. OV. rem. 446 -aque (R^2, haesa- R^1, saeva- R) seducto stipite flamma perit (SIL. 5, 572 ignis iners -amque dabat sine robore flammam). PLIN. nat. 12, 27 fiuntque semina -a et inania. 18, 150 *avenae granum* -um et inane in spica evanescit (18, 161). GELL. 10, 15, 6 anulo uti nisi pervio -oque (*i. sine lapide*) fas non est. SER. SAMM. 119 -is ostrea testis usta dabit cinerem. CHALC. comm. 84 iamque alias *sphaeras esse* -as, item alias solidas, stellarum corpora continentes (*Theo Smyrn. p. 274* τὰς μὲν κοιλάς, τὰς δὲ ... στερεάς). AVIEN. ora 491 nuda litorum iacent adusque -ae Chersonesi terminos. PAVL. NOL. carm. 31, 482 -aque sudantum dolia Danaidum. SISEBVT. anth. 483, 26 sidere -o (*i. e. pallido*) pallescit *luna*. *nota*: VAL. FL. 6, 561 Calais ... tandem dulces iam -us in auras respicit (*i. moribundus*). **b** *cum ablativo i. q. orbatus, carens*: PRISC. gramm. III 222, 5 illa quoque nomina quae vim habent passivam, ablativo iunguntur 'lassus labore ... -us lumine'. PLAVT. Aul. 191 virginem ... dote -am atque illocabilem. CIC. div. 2, 153 *cochleam* domiportam, sanguine -am. LVCR. 3, 562 -um anima corpus. 4, 128 simulacra vagari ... nulla vi -aque sensu. 4, 368 lumine -us aër (5, 719 quia -um lumine fertur *corpus quod una cum luna labitur*. 5, 757. AVSON. 163, 26 uno lumine [*i. oculo*] -us eras. PRVD. apoth. 125 nec solis sanctorum oculis, sed lumine -is [*i. caecis; cf.* SCHOL. Prud. *ad l.* -is carentibus]. HIL. euang. 96 gentes caecis erroribus actae ... *salutis* lumine -ae. MAR. VICTOR aleth. 3, 306 in ... -as luce figuras impegit mortale genus. *de mortuis*: VERG. Aen. 2, 85 *Palamedem* nunc -um lumine lugent [*cf.* GLOSS. IV 433, 20 -us lumine inanis lumine]. Aen. 11, 104 nullum cum victis certamen et aethere -is. SEN. Tro. 603 ut luce -us [caruit *EA*] inter extinctos iacet [*syn.* exanimis]. STAT. Theb. 2, 15 nec livida tabes ... et iam lumine -is defuit. AVSON. 139, 5 quos [*Oedipodionidas*] nec discordia -os luce nec in semet linquit atrox animus. 144, 2 Stella prius vivis fulgebas Lucifer, at nunc extinctus -is lumine Vesper eris). CHALC. transl. 46^{E} *causae* mente prudentiaque -ae (*opp.* cum intellectu prudentiaque). AVIEN. Arat. 83 sideribus -um fit cetera *astra* vulgus. orb. terr. 72 sterilis regio est et inhospita late aret humus, -aeque solo torrentur harenae. PAVL. NOL. carm. 27, 29 quae, rogo, votis -a dies oritur. 27, 548 rusticitas non -a fide neque docta legendi. CYPR. GALL. gen. 1256 alias *spicas* tenues et farris semine -as (*opp.* gravidus). **c** *cum praep.* ab: APVL. Socr. 8 p. 138 cur ... quartum elementum aëris ... -um ab omnibus, desertum a cultoribus suis natura pateretur? **d** *cum genetivo*: CIC. Arat. 369 Orion ... retinens non -um luminis ensem. APVL. Socr. 1 p. 117 *luna* parte luminis compos, parte altera -a fulgoris. AVIEN. ora 132 caespitem Ligur[g]um subit -um incolarum. orb. terr. 602 *Python* sanguinis ... -us. 938 ista *tellus* ... -a virum est. PAVL. NOL. carm. 18, 364 *vita mea* sociis vestris ut

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praedae -a remansit. 21, 500 -us opum, nec opum, sed verius expers damnatorum onerum. 24, 148 mors -a virtutis fuit. MART. CAP. 1, 7 Ψυχήν . . . in conubium Arcas superiorum *virginum* -us optabat. CLAVD. MAM. anim. p. 123, 8 -a rerum verba fundentem *Lysiam Platon increpat*. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 50, 22 ut non videretur veritatis falsitatisque -um esse.

2 ***translate***: *i. q. vanus, futilis, irritus, inutilis*: AFRAN. com. 270 terriculam (AVSON. 325, 100 terror). CIC. Tusc. 5, 119 ut . . . omne . . . id illi (*philosophi*) -um quiddam et inani vocis sono decoratum esse dicant. LVCR. 3, 981 -a formidine torpens (3, 1049 sollicitamque geris -a formidine mentem. STAT. Theb. 6, 158 timor. APVL. met. 8, 5 formidine. SYMM. epist. 1, 31, 2 formidines). LVCR. 4, 511 verborum copia -a (ARNOB. nat. 4, 1 verba [causa *P*]. HIER. in Ezech. 8, 27 p. 309). VERG. Aen. 12, 780 vota (MIN. FEL. 12, 1 irritae pollicitationis -a vota. HIER. in Is. 23, 18 p. 232). SEN. Tro. 570 consilia. 679 furor. 793 praesidia. LVCAN. 2, 663 labor (SIL. 4, 312 laborem . . . . -um videt. STAT. Theb. 11, 80 labores. PLIN. epist. 8, 23, 6 -i labores et infructiferae preces. APVL. flor. 17 p. 79 IVL. VAL. 2, 27. -o labore: SIL. 2, 470 HIER. adv. Iovin. 1, 27 adv. Rufin. 2, 11 AVG. civ. 9, 8 SIDON. epist. 6, 4, 1 HIST. Apoll. rec. B 41 *cf. p. 522, 7* GREG. TVR. Andr. 12 glor. mart. 8. 30 vit. patr. 20, 1 VIGIL. THAPS. c. Eutych. 4, 18). LVCAN. 5, 130 fraude. VAL. FL. 4, 423 postera non -ae Minyis Aurora retexit noctis iter. 6, 566 -a frendens ira (SIL. 7, 223 irarum). 7, 60 pudor -i reditus. SIL. 3, 17 fides (SYMM. epist. 1, 15, 2 PAVL. NOL. carm. 32, 3). 7, 698 trepidat -a sonipes exterritus umbra. 10, 116 ad -os furor impulit ictus (STAT. Theb. 2, 670. PRVD. cath. 7, 116 transmissa raptim praeda -os dentium eludit ictus *Ionas*. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 472 discussa repente ferri acies -o ferientem deserit ictu). SIL. 16, 340 querelis. STAT. Theb. 5, 318 omen (*syn.* inanis). 5, 562 -a ducis virtus. 6, 70 -a tamen sterilisque dolentes fama iuvat (AVIEN. ora 591). 9, 106 -a Pheretis hasta redit. 9, 770 numquam -a manus. 11, 449 bis -ae periere viae (SYMM. epist. 5, 60 non -am . . . viam capessunt). TAC. hist. 3, 55 apud sapientes -a habebantur, quae neque dari neque accipi salva re publica poterant. APVL. apol. 66 invidiam. 77 praesumptione. met. 6, 5 masculum tandem sumis animum et -ae speculae renuntias fortiter (ARNOB. nat. 1, 55 *gentes inductae* in spes -as. 2, 15. HIER. in Ezech. 10, 33 p. 401 spe. in Ioel 3 p. 217). 6, 27 frustra fletibus -um tumultum commovebat. 9, 37 impetu. ANTH. 806, 46 sententia. TER. MAVR. 1201 ut -ae pariter sint consona et uda (*i. litterae liquidae*). ARNOB. nat. 1, 31 rumoris -i opinatione. 2, 4 si quod dicitur imminere -um fiat et vacuum. 3, 39 inanissimas subdit et res -as (6, 16 circa res -as [*Sab.*, causas *P*]). 4, 3 fictionibus. 6, 23 *fana*. 7, 3 ut in operibus geratur -is et in vacuis ludat inanitatis erroribus. 7, 19 inferorum penitus -um esse nomen (HIER. in Am. 3, 9 p. 350 repromissiones *prophetarum* non inanem sonum habent et -a solius tropologiae nomina. in Ier. 19, 10—11 p. 976 -um est hodie nomen ipsius civitatis *Ierusalem*. epist. 96, 14 -um et inane . . . divinitatis nomen. *cf.* COD. Theod. 12, 1, 74, 3 [*a. 371*] umbra nominis). LACT. epit. 66, 7 preces (AMM. 19, 11, 15. CYPR. GALL. iud. 197 precatu). AVR. VICT. Caes. 3, 20 mortalium conatus vacuos a fortuna -osque esse (HIER. epist. 113, 1). ZENO 1, 10 p. 332, 44 pervigil sollicitudine -a (VVLG. eccles. 2, 26 vanitas est et -a sollicitudo mentis). AVSON. 108, 13 libido (*syn.* irritus). 168, 21 non ego opes -as et inania gaudia plango. 325, 54 suffugia. 368, 19 si defuit uncia, totus non erit as nomenque deunx iam -us habebit. SYMM. epist. 3, 10 oratio. 10, 19, 2 obiectum -ae praescriptionis amavimus. COD. Theod. 16, 2, 4 (*a. 321*) non sint -a iudicia. 12, 1, 57 (*a. 364*) qui legem nostram neglexerint . . . capiant -i honoris augmentum. 11, 12, 3 (*a. 365*) si quis privatorum rescriptione nitatur, -a eadem sit. AMM. 19, 2, 15 offensionibus. 21, 16, 21 Ioviano imperium quidem, sed et -um (*A*, sede et assumt *VP*). SCHOL. Hor. epist. 1, 2, 54 (gloss. app.) -a sunt omnia bona, quae possidet is, qui his nescit uti. VEG. mulom. 3, 11, 1 -a est enim medicina, quae sera est. HIER. in Ezech. 4, 13 p. 124 omnia sunt -a quae praedicant (*syn.* vana, mendacia). p. 128 qui illis vana promittunt et -um pollicentur auxilium in Dan. 6 p. 662 fabulis. c. Ioh. 14 praeconiis. in Is. 9, 7 p. 134 -a dei promissio. 19, 19—21 p. 208 Onias . . . prophetiam Christi -a implere temeritate conatus est. 29, 1—8 p. 390 sitis . . . -a potione delusa est. in Gal. 5 p. 498 -a sunt universa quae facimus. epist. 52, 6 hereditas. 98, 2 huius vitae cura. 98, 10 ut allegoriae umbris et -is imaginibus scripturarum tolleret veritatem (COD. Theod. 12, 1, 74, 4 [*a. 371*] inanes umbras et -as imagines). 98, 20 sermo enim et ratio . . . et fides absque opere -a sunt et instabilia. 123, 5 adulatione. VVLG. I reg. 19, 10 lancea autem -o vulnere perlata est in parietem. Ezech. 12, 24 visio (13, 7). PRVD. psych. 525 -os (*i. fessos*) ludit fortuna lacertos. PAVL. NOL. carm. 18, 240 erroribus. ZACCH. 2, 5 p. 1115C nec pluritas -a (*i. superflua*) est. MART. CAP. 1, 91 -um est (*i. stolidum*) nolle loqui sensa decentia. 2, 100 opinatione. 9, 905 dulcedinis. CYPR. GALL. exod. 300 favilla. Ios. 550 -a placent et mortua numina cordi. CASSIAN. inst. 7, 22 voluntatis. PETR. CHRYS. serm. 66 p. 387B ibi -a vox est, istic inanis est clamor. SALV. eccl. 2, 55 -a est operatio, si fides certa non fuerit. CLAVD. MAM. anim. p. 187, 20 sine hoste pugnare -a contentio est et virium frustratio. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 449 porrecta et -um suspendit dextera ferrum. DRAC. Romul. 8, 344 sors -a duelli. BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 10 p. 160, 9 quae non sunt, animi nobis -a cogitatione (imaginatione *cod. F*) formamus. ENNOD. epist. 5, 22, 1 p. 143, 14 expectatione. carm. 2, 68, 6 motibus. GREG. TVR. Mart. 2, 18 conabantur *daemones* eum -is telorum acuminibus perfodere. COD. Iust. 1, 14, 5, 1 illud quoque -um atque inutile esse praecipimus. HIST. Apoll. rec. A 41 non sinit hos fletus -o dolore relinqui (rec. B -o labore). VIGIL. THAPS. c. Eutych. 5, 26 ruinosum pravi dogmatis aedificium, quod . . . -is perfidiae nisibus erigebat. CARM. epigr. 524, 2 ter repetens patr⟨i⟩am -o nunc tumulo dico. *de hominibus i. q. fallax mendax*: STAT. Theb. 4, 503 -usne sacerdos audior? 9, 629 simque augur -a futuri! *nota*: ISID. diff. 2, 43 homines . . . proni ad voluptates, -i labore (*i. fatigabiles*).

neutr. sing. subst. **cassum, -ī**: TERT. resurr. 4 quod se *caro* receptura quandoque sit in integrum de corrupto, in solidum de -o, in plenum de inanito, in aliquid omnino de nihilo. *acc. sing. neutr.* cassum *adverbialiter i. q. frustra cf.* GLOSS. II 365, 29 -um μάτην. SEN. Herc. O. 355 quid -um times. TERT. pall. 4 studia palaestrae, male senescentia et -um (*codd. Vatic.*, in -um *A man. sec.*) laborantia. MAR. VICTORIN. ad Iust. 16 -um nunc usque iugi inedia . . . membra tenuasti. MART. CAP. 2, 109 quippe perferendos . . . ignes ardentium siderum mortalibus adhuc artubus . . . non -um tremebunda formidat. 6, 576 felix . . . dispendiaque lini perflagrata -um devorante Mulcifero, qui . . . philosophiam non agnoscis. 8, 803 feminam . . . reverendam non -um parentem superum creditam recognoscit . . . Pallas . . . exquirit.

quasi adverbialiter **in cassum** *i. q. temere, frustra*: SERV. georg. 3, 371 et in -um dicimus, i. e. sine causa, quasi sine cassibus. Aen. 7, 421 ut tot tui labores fundantur in -um, id est in irritum cadant. *nota abundantiam* in -um frustra(que) *l. 33. 34. 35. 64. p. 523, 2. 10. plane coaluisse videtur e. gr. ap.* MART. CAP. *v. p. 523, 3.* PLAVT. Poen. 360 omnia in -um cadunt (LVCR. 2, 1165 in -um manuum cecidisse labores. SEN. Thy. 1066 dolor. dial. 10, 11, 1 omnis . . . labor. VAL. FL. 2, 54 tumor arduus undae). LVCR. 2, 1060 temere, in -um frustraque coacta tandem col⟨u⟩erunt. 5, 1002 temere in -um frustra mare . . . saevibat. 5, 1129 in -um defessi sanguine sudent. 5, 1430 hominum genus in -um frustraque laborat (VERG. Aen. 8, 378 exercere labores. *cf. l. 28.* COLVM. 4, 22, 7 dependitur opera. ITALA psalm. 126, 1 [Hil. in psalm. 126, 3] laboraverunt [VVLG. in vanum]. LACT. inst. 7, 1, 4 labores in -um suscipi. 6, 9, 17. AMM. 14, 2, 9 labores rettulere gravissimos. 17, 1, 10 laboratur. 20, 11, 13. 21, 12, 17 opera consumeretur. HEGES. 5, 27, 24 fusis in -um tantis laboribus. AMBROSIAST. in Rom. 1, 10 non in -um laborem itineris subire. HIER. monogr. 31 laborant. VVLG. lev. 26, 20 consumetur in -um labor vester. AVG. in psalm. 49, 22 attendit ad labores suos et consumptam omnem operam in -um. PETR. CHRYS. serm. 7 p. 207A sustinere se laborem in -um). SALL. or. Macri 11 turbae in -um agebantur. VERG. georg. 1, 387 gestire. 3, 100 furit (SEN. Ag. 894. MAR. MERC. contrad. 12, 1 quid furit in -um? quid insanit inaniter?). Aen. 3, 345 longosque ciebat in -um fletus (STAT. Theb. 3, 716 flevisse quereris). LIV. 2, 49, 8 in -um missae preces. 10, 29, 2 in -um iactare tela. SEN. Med. 26 querelas verbaque in -um sero (TAC. ann. 1, 4 pauci bona libertatis in -um disserere. IVST. 11, 15, 6 nec in -um postremas voces emissurus. AMM. 15, 5, 8 ventis tamen loquebatur. 20, 4, 4. 25, 9, 2. 28, 2, 8. CYPR. GALL. num. 412 stolida in -um mittentes verba Chanani. SIDON. epist. 9, 11, 6 carm. 5, 273. VEN. FORT. virt. Hil. 11, 30 in -um sua verba . . . expendit). LVCAN. 4, 281 deflagrare minaces in -um et vetito passus languescere bello. SIL. 10, 49 in -um moves . . . furores. STAT. Theb. 1, 471 acta. APVL. apol. 97 bestia in -um hiavit. TERT. adv. Val. 10 p. 188, 15 sed in -um enisa, ut vires deserebant, in preces succidit *Sophia* (*cf.* ANTH. 940, 11 niteris in -um nec te aurea praeda sequetur). PS. APVL. Ascl. 24 Aegyptios in -um . . . divinitatem . . . servasse. ITALA Ier. 8, 8 (Cypr. testim. 1, 3) in -um facta est metatura falsa (εἰς μάτην, VVLG. *om.*). IVL. VAL. 3, 8 discrimina profunditis. HIL. in psalm. 68, 7 odia in eum multiplicantur in -um. in Matth. 24, 11 frustra hunc impendit affectum et in -um. 26, 5 molens in -um et non factura caelestis cibi panem. ZENO 2, 17, 2 p. 448A festinant. 2, 17, 3 p. 449A *ecclesia* non in -um . . . magna civitas dicta est. AVIEN. Arat. 219 non tulit omnipotens . . . in -um decurrere pensa sororum (*i. Parcarum*). 866 in -um zephyri volvunt mare. SYMM. epist. 10, 40, 6 iudicium . . . in -um provocandum. DICT. 3, 18 reliquis in -um *certamen* tendentibus. 4, 19 Alexander in -um sagittam contendit. AMM. 14, 11, 26 fastus tumentes in -um. 20, 7, 8 perstabat. 25, 6, 13 refragaretur. 27, 6, 4 cogitantur. 29, 6, 16 post . . . conatus temptatos in -um. 31, 15, 13 funditoris amento in -um excusso. SCHOL. Cic. Gron. p. 457, 13 ne crudeles sint et in -um interficiant. HIER. hom. Orig. in Ezech. 4 p. 924 gloriantur. VVLG. deut. 32, 47 non in -um praecepta sunt vobis. Ios. 23, 14 unum *verbum* non praeterierit in -um. CLAVD. 5, 302 exitium nobis meditare remotus in -um, Stilicho. 15, 80 in -um totiens lituis navalibus arsit *fretum*. 20, 324 nuntius in -um *recurrit*. 26, 614 in -um ante pedes venientibus obicit hostis. PAVL. NOL. carm. 18, 361 quid vacua in -um crudeles ostia vultis frangere. epist. 23, 25 in -um pressura frontem capillo. AVG. civ. 10, 25 putavi me in -um tibi servisse. 15, 17 non in -um notandum arbitror. epist. 175, 5 ut in -um super populum dicere videamur. de duab. anim. 21 p. 77, 24 quaeri. POSSID. vita Aug. 15 erogasset. SVLP. SEV. Mart. 1, 2 suam

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

memoriam, licet in -um propagabant. dial. 3, 10, 3 omnium spebus intentis non in -um (*Av*, incassa *BFV*). MART. CAP. 1, 10 frustra in -umque disquiritur *Apollo*. AVELL. p. 663, 19 in -um certe videntur pacem recipere. COD. Theod. 12, 12, 9, 1 (*a. 382*) in -um peregrinationem suscipiendam *esse*. 6, 27, 16, 1 (*a. 413*) in -um pulsari sub iudiciaria cognitione. MARCELL. chron. II p. 67, 23 in -um aemuli fuere. p. 98, 34 Macedonio *episcopo* in -um ab Anastasio principe exulato. CAEL. AVR. acut. 2, 25, 141 adiutoriis ex parte in -um praerogatis. HYD. chron. II p. 22, 101 Symphosius ... legatus missus rebus in -um frustratur arreptis. ARNOB. in psalm. 95 p. 464[B] *gloriam* in -um idolis praebuistis. SIDON. epist. 2, 8, 2 si quis haud in -um honor cadaveribus impenditur (PASS. Saturnin. 4 quos [*daemones*] in -um non tam hostiis pecudum ... honoratis). 9, 11, 6 munusculi mei in -um pressus invidia. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 690 qui quondam retia iussit ducere nocturno in -um molimine fessos discipulos. ENNOD. carm. 2, 72, 5 in -um ... proscindit vomere terga. APRING. in apoc. 1, 11 nec in -um praefatarum urbium sunt conscripta vocabula. 20, 9—10 et non in -um haec omnia in scripturis sanctis inserta perlegimus. ISID. in deut. 10, 2 quia paenitentia in -um misericordiam sperat. 10, 3 in -um iustitiam metuit. CASSIOD. in psalm. 43, 7 sagitta enim plerumque in -um mittitur, ensis vero certissimae mortis operatur effectum. IVST. VRGELL. in cant. 58 cur in -um superfluo conatu vexamini? INSCR. christ. Rossi II p. 113, 78, 4 viator in -um quaerens. p. 128, 9, 6 quid fremis (*mors*) in -um?

neutr. plur. subst. **cassa,** -ōrum. 1 *proprie*: SOL. 2, 47 ne operimenta desint, si forte lignorum -a venti auferant. 52, 59 lychnites aut palearum -a aut chartarum fila ad se rapit. HIL. hymn. 2, 9 hanc sumis ante pompam tanti proelii, sputus, flagella, ictus, -a harundinis. 2 *translate i. q. vana, inania*: SIL. 4, 128 ni vano -a volatu mentitur superos praepes. 15, 298 Epirum -is lustrabat futilis ausis. 17, 83 -a monebat ductor. ARNOB. nat. 2, 12 *Christum* -a et nuda iactantem. DON. Ter. Ad. 796 putare est enim falsa et -a (casta *C*, infructifera *V*) a veris et utilibus resecare.

adv. **cassē:** GLOSS. V 273, 18 -e inane, vacuum (355, 4). *fort. huc pertinet* GLOSS. V 273, 5 (*v. p. 511, 39*), *ubi dubitans coni. E. Sievers* cas⟨s⟩e inane (*vel* vane; ruine *cod.*) in maiti (in *maitî *i. q. theod.* in gimeitun *'frustra, incassum, vane'*), *recte ut videtur*.

adv. **cassō:** GREG. TVR. Andr. 25 quid me -o invocas? Mart. 2, 25 frustra Martini limina petitis, -o eius aedem aditis (3, 50 -o eius aedem expetis).

syn. et iuxta posita: *ad I*: carens, desertus, inanis, vacuus. *ad II*: inanis, infructifer, instabilis, inutilis, vacuus, vanus. — mendax. *oppos.*: *ad I*: solidus, gravidus, compos (APVL. Socr. 1 p. 117). *ad II*: certus.

deriv.: 1. cassare, cassescere, cassatim. *compos.*: incassus. *Goetz.*

2. cassus *v. sub* careo *p. 449, 19 sqq.*

3. cāssus *v.* casus.

cassytās, -ae *m.*, *κασύτας vel καδύτας, nomen herbae*. PLIN. nat. 16, 244 in Syria herba, quae vocatur cas⟨sy⟩tas (cadytas *vulgo*). 1, 16, 92 (cassytas *FR*, cassitas *E*, cassitias *F*[a]*a*). *cf.* HESYCH. *κασύτας Συριακὸν βοτάνιον.* *Stadler.*

παιωνία ἄρρην ἢ γλυκυσίδη ... Ῥωμαῖοι **κάστα** DIOSC. 3, 140 W. *estne fem. adi.* castus (*sc. herba*)? *Mbr.*

castanea, -ae *f.* [*a graecis tractum, quibus appellantur κάρυα καστάνεια vel καστανάϊα. Th.*]. *cf.* GLOSS. III 256, 16 *τὰ κάστανα* -ae (264, 20). ISID. orig. 17, 7, 25 -am Latini a graeco appellant vocabulo. hanc enim *κάστανον* vocant eo, quod fructus eius gemini in modum testiculorum intra folliculum reconditi sunt, qui dum eiciuntur, quasi castrantur. *v. Ruge, Bemerk. zu d. griech. Lehnwörtern p. 28.* *formae*: castania *passim in codd.* castanae *fem. pl.*: EDICT. imp. Diocl. 6, 49. castanum, -ī *n.*: GLOSS. II 339, 31 ORIBAS. syn. 4, 12. *plur.* castana: GLOSS. II 362, 45. III 185, 13 (192, 6 castina). castaneus, -ī *f.*: GREG. TVR. glor. mart. 73 *p. 524, 8.* GLOSS. *λόπιμα. λόπισμα. κάστανα.* II 339, 31 *κάστανον λόπιμον*, castanum (ORIBAS. syn. 4, 12). V 353, 31 cistimbeam (*i. q.* cestinbeam *anglosax. 'arbor castanea'*). [*it.* castagna, *francog.* châtaigne, *hisp.* castaña. *M.-L.*]

1 *de arbore*: VERG. georg. 2, 14 posito surgunt de semine ... altae -ae (*cf.* PLIN. nat. 17, 59 natura ipsa docuit ... semen serere ... non aliter proveniunt ... -ae). 2, 70 et steriles platani malos gessere valentes, -ae fagos. COLVM. 4, 30, 2 vulgaresque silvae, vel consulto consitae -is, prius facienda sunt. 4, 32, 5 -a roboribus proxima est. 4, 33, 1 pullam terram et resolutam desiderat. 4, 33, 2 *in satione* breves harundines ab latere -arum panguntur. 4, 33, 4. 5 quercus ... biennio tardius quam -a deciditur ... dumosi glareosique montes ... glandem magis quam -am postulabunt. 4, 37, 2 depressio sulcis committitur. 5, 10, 14 inter Nonas et Idus Martias ... -am serere oportet (*cf.* arb. 22, 3. PLIN. nat. 16, 98 *germinant* vere coepturo ... -a, glandes. 17, 135 tempora serendi distribuit ... -ae a Kal. Martiis ad idus easdem). PLIN. nat. 13, 110 radicem habet *lotos* opertam nigro cortice, qualis et -as tegit. 16, 74 montes et valles diligit abies, robur, -ae, tilia. 16, 76 aquas odere ... -ae. 16, 138 iuxta Romam ipsam -ae cerasique aegre proveniunt. 17, 122 Corellius ... insevit -am suomet ipsam surculo ... sic facta est -a, quae ab eo nomen accepit. MART. 10, 79, 6 -as centum sevit Otacilius. GARG. MART. pom. 3 *fusius de serendis -is*. AMBR. hex. 3, 13, 54 quid ... enumerem ... quam nemorosa et rediviva *sit* -a, quae simul ut excisa fuerit, tamquam silvam ex se pullulare consuevit (ISID. orig. 17, 7, 25). MACR. sat. 3, 18, 7 nux -a, de qua Vergilius ... vocatur et Heracleotica. nam vir doctus Oppius in libro, quem fecit de silvestribus arboribus sic ait: Heracleotica haec nux, quam quidam -am nominant, *aliaeque* ... germina atque flores agunt similiter isdem temporibus, quibus Graecae nuces. GREG. TVR. glor. mart. 73 -eum diu aridam ... obtinuit viriditate redire. *per hypallagen adiectivi*: VERG. ecl. 7, 53 stant et iuniperi et -ae hirsutae (ANTH. 218, 2 mittis ... hirsutae munera -ae). 2 *de fructu*: a *adi.* nux castanea: VERG. ecl. 2, 52 -asque nuces (SERV. ecl. 2, 52 bene speciem addidit dicens -as. nam nuces generaliter dicuntur omnia tecta corio duriore ut ... -ae. *cf.* ISID. orig. 17, 7, 22 GLOSS. II 339, 31). OV. ars 2, 268 -as non amat illa nuces. COPA 19. CALP. ecl. 2, 82 -asque nuces ... cum ... maturis nucibus virides rumpentur echini. SER. SAMM. 555 -as coxisse nuces. MACR. sat. *l. 4 sqq.* b *subst.*, *cf.* PS. AVG. categ. 1 orationis vis ... cum sit arbor et nucis et -ae et glandis ... singulari omnia et communi vocabulo astrinxit: VARRO rust. 3, 15, 1 intra maceriem iacere oportet glandem et -am. 3, 15, 2 addunt glandem aut nuces iuglandes aut -am. VERG. ecl. 1, 81 -ae molles (*vix recte* SERV. *ad l.* -ae id est mala antiquiores. *cf.* TER. MAVR. 2773). OV. met. 13, 814 nec tibi -ae ... deerunt. PLIN. nat. 1, 15, 25 -arum genera XVIII. 15, 28 Indi e -is ... *oleum* facere dicuntur. 15, 92 nuces vocamus et -as, quamquam accommodatiores glandium generi *eqs.* 15, 112 clauduntur ... corio -ae. 15, 114 quorundam extra geminantur vitia ut in -is. 16, 20 echinato calyce ceu -ae. 24, 121 *rubus* gignit pilulam -ae similem. MART. 5, 78, 15 lento -ae vapore tostae. EDICT. imp. Diocl. 6, 49. HIER. adv. Iovin. 2, 7 sues qui glande, -is ... ali solent. AVG. civ. 15, 27, 5 multa animalia ... vescantur ... fico atque -is. SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 248 pueri ... premunt copiam nucum vel -arum manibus. APIC. 5, 191 lenticulam de -is: accipies caccabum novum et -as purgatas diligenter mittis. CASSIOD. var. 9, 14, 3 apex ... quasi quibusdam capillis -arum densitate crispatus ... depingitur. *usus eius in medicina*: PLIN. nat. 1, 23, 78 *medicinae ex* -is. 23, 150 -ae vehementer sistunt stomachi et ventris fluctiones *eqs.* SER. SAMM. 555. PELAGON. 29 -as furnatas, tostas et tunsas ... praebeto, ita tamen ut nec satis minutae sint -ae nec ... integrae. THEOD. PRISC. log. 64. 65 ex decoctionibus -arum. ANTHIM. 88 -ae elixae bene aptae sunt ...; nam crudae non bene digeruntur. ORIBAS. syn. 4, 2. 12. 15 -as non sunt càcocyma. 4, 17 *dyspepta sunt.* 3 *de ligno*: PLIN. nat. 16, 206 lignum non alio paene quam ad radios rotarum utile ... item ilex ... atque -a. 16, 212 cariem vetustatemque non sentiunt ... -a. 17, 147 -a pedamentis omnibus praefertur. *cf. Blümner, Technologie 2, 271.*

deriv.: castanetum. Castaniola *nom. propr.*

castanētum, -ī *n.* [*a* castanea. *Th.*]. COLVM. 4, 30, 2 -i iugerum totidem *sufficere* palandis quot. 4, 33, 3 propter quae saepe novella -a (-ieta *SAR*) calvescunt. *Stadler.*

castaneus *v. p. 523, 63.* **castanum** *v. p. 523, 61.*

? **castaos** calciamenta GLOSS. V 275, 12. calceos *vel* campagos *Heraeus; an κάσσος?* *Mbr.*

castellāmentum, -ī *n. a* castellum. *cuppedii carnei ut videtur genus fortasse castelli specie factum*: ARNOB. nat. 2, 42 *idcirco deus animas misit, ut* isicia castellamenta lucanica suminatam cum his carnem *facerent*.

⌐**castellānus,** -a, -um *a* castellum. [*it.* castellano, *francog.* châtelain. *M.-L.*] 1 *masc. subst.*: *qui in castello habitat, qui castellum tuetur*. SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 24 quem agrum poplicum iudicamus esse, eum agrum castelanos Langenses Veiturios posidere fruique videtur oportere. BELL. Alex. 42, 3 castella complura locis editis posita, quorum oportunitas -os impellebat ad decursiones faciendas et bellum inferendum. SALL. Iug. 92, 7 iter -orum angustum. LIV. 34, 27, 2 decem milia popularium cum -is agrestibus in armis habuit. 34, 27, 9 *Ilotae* sunt ... -i, agreste genus. 38, 45, 9 omnes ... angulos peragrasti stipem ab tyrannis -isque deviis colligens. FRONTIN. strat. 3, 9, 9 -i securiores ab altera parte *castelli* facti eam solam, quam muniri videbant, custodire coeperunt. ANTH. 205 de -o: -e sorex cluacae *eqs.* CORP. III 7821 Apollini Plator Panentis ex ⟨v⟩oto -is v. s. l. m. V 5059, 3 pro salute -orum Vervassium. 2 *adi.*: *ad castella pertinens, in castellis positus*: CIC. Brut. 256 malim mihi L. Crassi unam pro M'. Curio dictionem quam -os triumphos duo. CONST. veteran. 90 p. 2001 ⟨qui cum filis in⟩ provincia ex se procreatis ⟨milites ibi castel⟩lani essent. AVG. epist. 209, 4 quidquid a -is illius regionis hominibus de intolerabili dominatione ... obiciebatur. COD. Theod. 7, 15, 2 (*a. 423*) quod si ulterius vel privatae condicionis quispiam in his locis (*castellis*) vel non -us miles fuerit detentator inventus (COD. Iust. 11, 60 [59], 2, 1).

castellārius, -ī (-āris, -is *l. 82*) *m. a* castellum. *servus publicus, qui castella aquaeductus custodiebat*: FRONTIN. aq. 117 *utraque familia huius rei (tutelae ductuum) causa parata* in aliquot ministeriorum species diducitur, vilicos, -os, circitores *eqs.* CORP. VI 2346 Onesimus ... -us publicus ser(vus). 8492 Naucellis castellaris. 8493 Soter servos publicus castellar(ius) aquae Annionis veteris. 8494.

castellātim *adv. a* castellum. *per castella*: LIV. 7, 36, 10 hostes

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

...circa collem -m dissipatos. GLOSS. Plac. V 103, 1 vicatim -m. *castellorum modo*: PLIN. nat. 19, 112 quidam ulpicum et alium in plano seri vetant -mque grumulis imponi distantibus inter se pedes ternos.

×castellum, -ī *n.* [*a* castrum *deminutive. Th.*]. PRISC. gramm. II 111, 11 in . . . ellum faciunt diminutiva . . . in rum desinentia . . . castrum -um (SERV. Aen. 6, 775 VEG. mil. 3, 8 GRAMM. suppl. 71, 3 GLOSS. Plac. V 52, 31. 273, 55 ISID. orig. 15, 2, 13). *legitur primum in* SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 5 *et* 16, *ubi* castelum *et* casteli *sculptum est. in aliis titulis saepius* kastellum *sive per compendium* kast. *vel* k., *in* LEGE Rubr. (Corp. XI 1146) *saepius per compendium* c. *scribitur. masc.* castellus: *prisce* SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 16; *postea vulgariter*: VLP. dig. 30, 41, 10 CORP. VIII 8426 (*a. 213*) INSCR. Dessau 5792 ITALA Marc. 11, 2 (cod. d), Luc. 9, 56 (codd. d *et* e). 10, 38 (cod. e). 17, 12 (codd. d *et* e). 19, 30 (cod. d) ITIN. Anton. Plac. rec. A 41 GLOSS. II 473, 24. *graece* κάστελλος PROCOP. aedif. 2, 6 HESYCH. *s. v., contra* MALALAS *saepius* καστέλλιον. [*it.* castello, *francog.* château, *hisp.* castillo. *M.-L.*]

I *in re militari et aliis* **rebus publicis.** GLOSS. φρούριον. κώμη, municipium. πολίχνιον. vicum.

A ***proprie:*** *castri parvi genus ad castra vel res alias tutanda extructum.* CAES. Gall. 7, 69, 7 castra oportunis locis erant posita ibique -a XXIII facta. civ. 3, 66, 5 minora castra inclusa maioribus -i atque arcis locum obtinebant. LIV. 5, 12, 4 Veis castra, . . . recuperata -is praesidiisque firmabantur. PLANC. Cic. epist. 10, 18, 4 -is duobus ad capita *pontis* positis (BELL. Alex. 19, 1 -umque ad pontem . . . communivit. LIV. 21, 45, 1). CAES. civ. 2, 8, 1 magno sibi esse praesidio posse, si ibi pro -o ac receptaculo turrim ex latere sub muro fecissent. BELL. Hisp. 8, 6 praesidii causa -um . . . constitutum. LIV. 21, 11, 10 ut -um in ipsa urbe velut arcem imminentem haberent. 26, 7, 9. 35, 51, 7 in Euripo -um Romani milites pauci custodiae causa loci communiebant. VEG. mil. 3, 8 per loca idonea, qua . . . ambulat commeatus, praesidia disponantur sive illae civitates sint sive -a murata. quodsi non reperitur antiqua munitio oportunis locis circumdata maioribus fossis tumultuaria -a firmantur. AMM. 19, 9, 4 -a praesidiaria. 25, 3, 14 occupato -i vicini praesidio (*i. tutela*). ANON. de mach. bell. 20 *limitum reipublicae* tutelae assidua . . . -a prospicient. ita ut millenis interiecta passibus stabili muro et firmissimis turribus erigantur *eqs. al.* LIV. 28, 14, 4 pro cornibus ante Punicam aciem elephanti -orum procul speciem praebebant (CVRT. 8, 12, 7). FLOR. epit. 4, 11, 5 *naves* turribus . . . allevatae -orum vel urbium specie. VEG. mil. 4, 10 *-um parvulum* burgum vocant. *latiore sensu* *munitionis vel habitaculi parvi genus quodlibet plerumque ex castello militari ortum*: ISID. orig. 15, 2, 11 vici et -a et pagi sunt, quae nulla dignitate civitatis ornantur, sed vulgari hominum conventu incoluntur et propter parvitatem sui maioribus civitatibus attribuuntur. *cf.* CIC. rep. 1, 3 'urbes magnas atque imperiosas', ut appellat Ennius, viculis et -is praeferendas puto. LIV 39, 28, 4 ut . . . reciperem quaedam -a magis quam urbes. AVG. cons. euang. 3, 25, 71 -um . . . etiam villam potuisse appellari. *sic saepissime cum aliis domiciliorum generibus; affero ex multis*: LEX Rubr. (Corp. XI 1146) o(ppido) m(unicipio) c(olonia) p(raefectura) f(oro) v(eico) c(astello) c(onciliabulo) t(erritorio)ve (*quinquies*, FRONTIN. grom. p. 35, 15 PAVL. sent. 4, 6, 2). MELA *et* PLIN. nat. 3 *saepe. item* ITALA *v. Wordsworth, Old Latin biblical texts II p. 227. adde* VVLG. *p. 526, 38.* NOVELL. Iust. 11, 5 Aquensis . . . episcopus habeat praefatam civitatem et omnia eius -a et territoria et ecclesias. GREG. M. epist. app. 1 fundorum Laveriani . . . Ancessani cum -o suo (*saepius*).

1 ***actiones*** *et res variae ad -a pertinentes*: *castello locum idoneum eligere, castellum ponere, constituere, facere, collocare, aedificare sim.*: BELL. Alex. 61, 2 cum . . . Marcellus locum idoneum -o cepisset. SALL. Iug. 92, 5 mons saxeus mediocri -o satis patens. PLANC. Cic. epist. 10, 18, 4 -is . . . positis *supra l. 25* (CAES. Gall. 7, 69 *l. 21* civ. 3, 58, 1 BELL. Alex. 42, 3. LIV. 23, 18, 7 plano loco. 36, 30, 6 adversus arcem. TAC. Agr. 22 [*bis*]. ann. 1, 56 super vestigia paterni praesidii in monte Tauro. CORP. VIII 1615. 1616. 8369. XI 1062). *cf.* BELL. Hisp. 20, 1 circum ea loca -a disposuit (LVCAN. 6, 40 TAC. ann. 3, 74. PANEG. 7, 11 per intervalla). LIV. 21, 45, 1 tutandique pontis causa -um insuper imponunt (TAC. ann. 3, 74 idoneis locis. 15, 3 fontibus). TAC. ann. 2, 7 -um Lupiae flumini appositum. CAES. Gall. 2, 8, 4 ad extremas fossas -a constituit (BELL. Hisp. 8, 6 *l. 28.* 14, 1 trans flumen Salsum. CORP. VIII 8426 [*a. 213*] CASSIOD. var. 3, 41, 2. *cf.* CORP. V 7809, 5 -i restitutor). Gall. 7, 69, 7 -a XXIII facta (BELL. Afr. 26, 6. 38, 1 LIV. 5, 5, 5. 5, 19, 9 densiora). civ. 3, 44, 3 -is XXIIII effectis. BELL. Alex. 61, 5 -is idoneis locis collocatis (BELL. Afr. 36, 4 -um in montis loco munito locatum). LIV. 25, 22, 8 -a excitant modicis intervallis. 34, 35, 11 neu quod -um in suo alienove agro conderet. 38, 4, 5 unum -um loco edito contra arcem obiecit. STAT. silv. 5, 2, 145. TAC. Agr. 14 paucis . . . -is in ulteriora promotis. ann. 4, 46 -a rupibus indita. FLOR. epit. 4, 12, 26 in Rheni . . . ripa quinquaginta amplius -a direxit. AMM. 28, 2, 1 extollens altius . . . -a. VVLG. II par. 27, 4 aedificavit . . . in saltibus -a. RVT. NAM. 1, 407 vetustas . . . -um . . . fundavit (CASSIOD. var. 7, 5, 4 -orum . . . novitatem. EVGIPP. Sev. 15, 1). MARCELL. chron. II p. 96, 504 -a latere lutoque constructa. *cf.* TREB. Gall. 16, 2 *Gallienus* de pomis -a composuit. *de partibus castelli*: VARRO ling. 5, 146 ea loca, *ubi olerum copia*, Iones *vocant* ostia ⟨h⟩ortorum, macellotas ⟨h⟩ortorum et -i macella (macelli *codd.*). SALL. Iug 93, 2 latere -i, quod avorsum proeliantibus erat. 94, 4 moenibus (CORP. VIII 8369 [*a. 128*]. 8701 [*a. 234*] muros). LIV. 34, 13, 3 munimenta (TAC. ann. 2, 80). VITR. 2, 9, 15 portam (SVET. Iul. 68 SOL. 1, 13). TAC. ann. 4, 51 summa. VEG. mil. 3, 5 turribus. *habere, inhabitare castellum sim.*: LIV. 21, 11, 10 *p. 525, 29.* 32, 14, 3 qui Argenta quique Pherinium et Timarum . . . habent aliaque -a iuxta ignobilia (NOVELL. Iust. 11, 5). 33, 34, 11 tenere . . . -a (45, 29, 6 qua *parte* Perseus tenuisset . . . -a). PLIN. nat. 5, 1 -a ferme inhabitant. 6, 116 Magi obtinent Frasargida -um. CORP. III 6733 -um diu ante a latronibus possessum. *cf.* CIC. Att. 3, 7, 1 BELL. Hisp. 8, 6. CORP. VIII 8777 (*a. 243*) colonis eius -i Cellensis. *dare, tradere castellum*: NEP. Dat. 10, 2 complura -a ei tradit. Hann. 12, 3 *-um* ei a rege datum erat. LIV. 31, 16, 5. 38, 13, 4. 38, 31, 2. 38, 39, 14 TAC. ann. 15, 14. *de magnitudine et fama castelli*: SALL. Iug. 92, 5 *v. p. 525, 61.* SEN. dial. 5, 22, 4 parvolo. CVRT. 5, 3, 9 exigui (AMM. 26, 1, 1). CORP. VIII 20487 (*aetate Gordiani*) kast(ellum) Thib. . . . quod ⟨ante hac⟩ angusto spatio cinctu⟨m muro⟩ continebatur . . . pro latum est (20602 INSCR. Revue archéol. 4 série I 1903 p. 336). COD. Iust. 1, 27, 2, 14 -a . . . nimiae esse magnitudinis. *cf.* LIV. 31, 16, 5 -a quaedam ignobilia (32, 14, 3. 32, 18, 9 CVRT. 5, 3, 9). TAC. ann. 12, 13 -um insigne fama. AMM. 20, 7, 17 vilioribus. *de loco castelli*: LEX Rubr. (Corp. XI 1146) 2, 3 o(ppido) . . . -o . . ., quae sunt eruntve in Gallia Cisalpeina (2, 26. 53). CAES. Gall. 6, 32, 4 hoc *-um* fere est in mediis Eburonum finibus. BELL. Alex. 63, 5 -um Marcelli . . . proximum erat regis castris. VERG. georg. 3, 475 Norica *pastorum* . . . -a in tumulis. LIV. 10, 46, 11 -a locis sita munitis. 26, 48, 4. 32, 13, 14 Cyphaera . . . opportune Dolopiae imminens -um. 38, 14, 2 -um imminens flumini Indo. 44, 2, 11 -um, quod super Ascuridem paludem erat. 44, 7, 12 -a . . ., quae super Tempe essent et circa Philan. MELA *saepe, ut* 1, 31 *citra Caesaream est* Avisa -um. 1, 83 hic (*in Caria*) -a sunt aliquot. PLIN. nat. *item saepius, ut* 3, 142 in hoc tractu sunt Burnum, Andetrium, Tribulium, nobilitata proeliis -a. 4, 4. 19, 90 Gelduba . . . -um Rheno impositum. ITIN. Alex. 44 ITIN. Anton. Plac. rec. A 41. AMM. 15, 11, 3 circumclusum ambitu insulari Parisiorum -um. 27, 4, 6 Hister . . . multis . . . contiguus . . . -is. VVLG. Matth. 21, 2 Luc. 9, 12. 19, 30. 24, 13 (*gr. ubique* κώμη) AVG. civ. 22, 8. SIDON. epist. 4, 15, 3 -a . . . Alpinis rupibus cinctum. *cf.* VERG. Aen. 5, 440 montana . . . -a. LIV. 25, 20, 3 maritima (38, 30, 6). *adde*: NEP. Eum. 5, 3 -um Phrygiae. LIV. 28, 8, 9 Potidaniae atque Apolloniae. 32, 18, 9 Phocidis. 33, 18, 20 Peraeae. 35, 51, 8 Euripi (36, 7, 16). 37, 33, 3 Thraciae. 39, 28, 4 Thessaliae Perrhaebiaeque. 44, 21, 4 PLIN. nat. 32, 16 TAC. ann. 2, 80 VVLG. I Macc. 7, 46 Marc. 8, 27 Luc. 5, 17 RVFIN. hist. 1, 8, 12 MARCELL. chron. II p. 91, 476. 100, 518. *castellum munire*: VEG. mil. 3, 8 *v. p. 525, 31 sqq.* 4, 1 urbes atque -a aut natura muniuntur aut manu aut utroque, quod firmius ducitur; natura aut locorum edito aut abrupto aut circumfuso mari sive paludibus vel fluminibus, manu fossis ac muro. CIC. Att. 3, 7, 1 -um munitum (5, 20, 3 CAES. civ. 3, 36, 3 BELL. Alex. 30, 3 BELL. Afr. 49, 1. 80, 2 SALL. Iug. 54, 6. 87, 1. 89, 1 NEP. Thras. 2, 1 LIV. 39, 1, 6 VITR. 2, 9, 15 SIL. 9, 623 FRONTIN. strat. 2, 5, 18 TAC. ann. 2, 80 AMM. 24, 5, 6. 27, 12, 12 VEG. mil. 3, 4). CAES. Gall. 1, 8, 2 -a communit (civ. 3, 43, 1 BELL. Alex. 19, 1 NEP. Alc. 7, 4 LIV. 25, 20, 2. 35, 51, 7 PLIN. nat. 6, 30 FRONTIN. strat. 1, 3, 9. 1, 8, 11). BELL. Alex. 21, 5 Alexandrini eo loco -um magnis munitionibus multisque tormentis confirmarunt. LIV. 22, 11, 4 quibus oppida -aque immunita essent. LVCAN. 6, 40 turrita. VEG. mil. 4, 10. *de castellorum praeposito, principe*: CAES. Gall. 2, 9, 4 *-o* praeerat Q. Titurius legatus (BELL. Hisp. 27, 2 TAC. ann. 3, 20). civ. 3, 32, 3 -isque singulis ⟨singuli⟩ cum imperio praeficiebantur. VAL. MAX. 3, 2, 23 *-o* praepositus erat *centurio.* SVET. Iul. 68 commissi *centurioni* -i. *cf.* LIV. 21, 34, 2 principes -orum (CORP. VIII 9005). 23, 18, 7 dux -i. COD. Theod. 7, 18, 13 primatium . . . -orum. CORP. VIII 6298 mag(ister) -i Phue(nsium) . . . Martialis (6272). 15721 seniores -i (15722). 15726 praef(ecto) -i; *cf.* EVGIPP. Sev. 16, 1 -i presbyter. *de custodia et praesidio castelli*: CAES. Gall. 7, 69, 7 in -is interdiu stationes disponebantur, . . . haec eadem noctu excubitoribus ac firmis praesidiis tenebantur. civ. 3, 88, 4 reliquas cohortes VII in . . . -is praesidiis disposuerat. 3, 99, 3 LIV. 33, 18, 9. 34, 8, 6 SEN. benef. 7, 3, 2 TAC. ann. 12, 45 AMM. 30, 5, 15 COD. Iust. 1, 27, 2, 14. SVET. Iul. 68 una sextae legionis cohors praeposita -o. *castellum temptare, adoriri, aggredi, oppugnare*: CAES. civ. 3, 52, 1 plura -a Pompeius pariter . . . temptaverat (SALL. Iug. 93, 6). 3, 67, 6 nostri . . . in -um . . . irruperunt (TAC. ann. 2, 62 GRAN. LIC. p. 38?). HIRT. Gall. 8, 34, 3 expeditionibus nocturnis -a nostrorum adoriuntur. BELL. Alex. 30, 3 -um . . . Caesar aggressus omnibus copiis (SALL. Iug. 87, 1 APVL. met. 7, 8). 63, 5 in . . . -um Marcelli . . . impetum fecerunt. BELL. Hisp. 9, 1 -um oppugnare (LIV. 5, 8, 10. 21, 57, 6. 31, 26, 4. 5 temptata . . . oppugnatio . . . -i est. 34, 11, 2. 35, 51, 8. 39, 1, 6. 43, 21, 4 VELL. 2, 95, 2 SIL. 9, 623 TAC. Agr. 25 SVET. Vesp. 4 AMM. 25, 4, 11 VEG. mil. 1, 16). LIV. 27, 39, 8 suaque -a . . . peti crediderant (AMM. 18, 10, 2). CVRT. 5, 3, 9 haerere in obsidione -i. TAC. ann. 2, 7 -um . . . obsideri (4, 73 soluto . . . -i obsidio).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6, 43 assidendo -um. 15, 13 -um . . . appugnare. ITIN. Alex. 43 invaso -o (MARCELL. chron. II p. 82, 447. 96, 504 IORD. Get. 76). AMM. 24, 5, 6 -um offendit . . ., ad quod explorandum ausus accedere obscurior . . . cum paucis obequitans muros . . . latere non potuit. VEG. mil. 4, 12 violenta . . . impugnatio . . . -is . . . praeparatur. VVLG. II Macc. 3, 6 superveniens -is . . . improvisus. EVGIPP. Sev. 11, 1 dum adhuc paene nullum -um barbarorum vitaret incursus. *cf.* LIV. 26, 48, 4 *quod milites* non -um in alto tumulo situm . . . deterruisset. *castellum expugnare, capere, incendere al.*: CIC. Brut. 255 Ligurum -a expugnaverunt (Att. 1, 16, 12 CAES. Gall. 2, 9, 4. 3, 1, 4 BELL. Alex. 30, 3. 42, 3. 43, 2 NEP. Dat. 10, 2 LIV. 6^ies^ QVINT. decl. 348 p. 370 TAC. Agr. 22 ann. 3, 48. 13, 39 IVST. 6, 6, 6 OROS. hist. 3, 1, 10. 6, 18, 23). CIC. Att. 5, 20, 3 -a munitissima nocturno Pomptini adventu, nostro matutino cepimus (epist. 2, 10, 3. 15, 4, 8 BRVT. Cic. epist. 11, 4, 1 SALL. Iug. 54, 6 LIV. 8^ies^ VITR. 10, 13, 1 TAC. ann. 12, 13. 14, 24. 15, 8 AMM. 19, 6, 1. 24, 5, 11 CORP. III 6687). CIC. Att. 5, 20, 3 -a . . . incendimus (epist. 2, 10, 3. 15, 4, 8 SALL. Iug. 54, 5 hist. frg. 1, 112 TAC. hist. 4, 15. 16 ann. 4, 25 AMM. 24, 5, 11 OROS. hist. 4, 6, 25. *cf.* LIV. 39, 32, 2 urendo . . . -a eorum). BRVT. Cic. epist. 11, 4, 2 multa -a vastari (LIV. 35, 21, 10 igni ferroque pervastavit. FLOR. epit. 2, 2, 19. 3, 19, 6. 4, 2, 41 RVFIN. hist. 4, 2, 3). BELL. Afr. 26, 5 -aque dirui (LIV. 9, 41, 6 IVV. 14, 196. *cf.* LIV. 28, 44, 9 semiruta Bruttiorum -a. TAC. ann. 4, 25). BELL. Afr. 36, 4 -um . . . vi expugnando est potitus. BELL. Hisp. 6, 3 *Pompei* in adventum praesidii causa Caesar complura -a occupasset (LIV. 31, 16, 4. 42, 36, 9. 44, 7, 1 TAC. ann. 2, 80 IVST. 5, 9, 6. 6, 6, 6 CORP. III 6733). SALL. hist. frg. 3, 58 -a, custodias thesaurorum, in deditionem acciperent (LIV. 9, 38, 1 multa alia -a . . . in potestatem venere. 32, 18, 9. 33, 20, 5 omnibus -is aut metu aut voluntate sine certamine in dicionem acceptis. 33, 37, 4. 43, 19, 5 PLIN. nat. 7, 97 OROS. hist. 5, 4, 12. *cf. IC p. 529, 21 sqq.*). HOR. epist. 2, 2, 34 -um evertere (OROS. hist. 6, 15, 9). OV. trist. 4, 2, 37 haec tot -a . . . plena cruoris erant. LIV. 33, 18, 20 in -is . . . recipiendis . . . tempus teritur (36, 10, 2. 36, 14, 12. 39, 28, 4. 43, 20, 4). 42, 23, 2 -aque agri Carthaginiensis . . . Masinissam vi atque armis possedisse. 44, 7, 12 -a . . . tenere. LVCAN. 6, 268 vicina . . . -a *Pompeius* . . . incursu gemini Martis rapit. TAC. hist. 4, 15 excidiis -orum imminebant (FRONTO p. 208, 4 N. -orum excidendorum. MARCELL. chron. II p. 82, 447). ann. 2, 64 excindere -a (11, 9. 13, 39. 15, 27). 15, 17 ad Corbulonem missi nuntii, detraheret -a trans Euphraten. FLOR. epit. 3, 7, 4 Metellus . . . -a et urbes redegit. 3, 19, 10 -a diripiens (IVST. 22, 5, 7). AMM. 20, 7, 17 interceptis -is aliis vilioribus. 24, 5, 11 eruendum -um. VVLG. Iudith 2, 12 ascenditque omnia -a eorum. *cf.* VVLG. num. 31, 10 -a flamma consumpsit. MARCELL. chron. II p. 100, 518 terrae motu viginti quattuor -a collapsa sunt. *castellum deserere, relinquere*: CAES. Gall. 2, 29, 2 cunctis -is . . . desertis (BELL. Afr. 26, 5 SALL. Iug. 94, 3 TAC. Agr. 22 hist. 4, 16 EVGIPP. Sev. 22, 2). BELL. Afr. 2, 6 complura . . . -a . . . relinquit (LIV. 44, 7, 1). LVCAN. 6, 126 qua *parte* Minuci -a vacant. TAC. ann. 14, 33 omissis -is. Agr. 32 vacua -a. *castellum defendere, recuperare, tueri*: CIC. Brut. 256 -um . . . defendi (TAC. hist. 4, 15. VEG. mil. 3, 3 armis, sagittis, fustibalis, fundis etiam et saxis, onagris ballistisque). CAES. civ. 3, 53, 5 eius . . . opera -um . . . conservatum esse. LIV. 33, 18, 6 reciperandi -i causa (43, 20, 4). 37, 22, 3 quaedam Peraeae -a obsidione exemerunt. QVINT. inst. 7, 10, 13 -a tuenda (TAC. hist. 1, 67 militibus ac stipendiis. ann. 4, 47. OROS. hist. 6, 15, 19).

2 ***adduntur nomina propria.*** *genetivus vel adiectivum incolentium*: SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 5 Vituriorum. CIC. Caecin. 46 Caecinae. Brut. 255 Ligurum. CAES. civ. 2, 4, 5 Massiliensium. BELL. Alex. 63, 5 Marcelli. LIV. 27, 32, 7 Eliorum. 28, 44, 9 Bruttiorum. 36, 17, 1 Aetolorum. 39, 28, 4 Athamanum. 42, 36, 9 Dassardiorum et Illyriorum. CORP. III 3201 (*a. 19/20*) Daesitiatium. LVCAN. 6, 126 Minuci. PLIN. nat. 4, 12 Pellenaeorum. TAC. ann. 3, 48 Homonadensium. IVV. 14, 196 Brigantum. GRAN. LIC. p. 38 ⟨vetera⟩norum Sullano⟨r⟩um. ITIN. Anton. Aug. p. 517 Syracusanorum. ACT. Archel. 6, 4 Arabionis (65, 7. 66, 3). *nota de singulis*: VVLG. Ioh. 11, 1 Lazarus . . . de -o Mariae et Marthae. AMM. 25, 8, 7 Persicum . . . -um. 29, 5, 25 Tingitanum -um. 29, 5, 44 Audiense. 29, 5, 49 Duodiense. 29, 5, 55 Subicarense. MARCELL. chron. II p. 91, 476 Lucullano. *de castellorum nominibus*: CAES. civ. 2, 4, 5 Tauroenta, quod est -um Massiliensium. NEP. Thras. 2, 1 Phylen . . ., quod est -um in Attica munitissimum. LIV. 22, 39, 16 Gereoni -i Apuliae inopis. 32, 13, 14 Cyphaera . . . Dolopiae imminens -um *saep.* PLIN. nat. 4, 12. 32, 16. TAC. ann. 12, 13 Ninos . . . -um insigne fama. ITIN. Alex. 44 Petram aggreditur, id -um est praeruptis impositum rupibus. SVLP. SEV. dial. 3, 8, 4 in vico Ambatiensi, id est -o veteri. SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 16 -um, quei vocitatust Alianus. CAES. Gall. 6, 32, 3 Aduatucam, id -i nomen est. NEP. Eum. 5, 3 -um Phrygiae, quod Nora appellatur. LIV. 27, 32, 7 Eliorum -um, Pyrgum vocant. 43, 19, 4 -um Draudacum nomine. 44, 2, 11. VITR. 2, 9, 15 -um munitum, quod vocabatur Larignum (2, 9, 16). PLIN. nat. 6, 30. 19, 90. TAC. ann. 2, 80 -um . . ., cui nomen Celenderis. 4, 25. 72. 15, 10 ITIN. Alex. 45 AMM. 15, 11, 3. 25, 8, 7. 27, 12, 3 ITIN. Anton. Plac. rec. A 41 MARCELL. chron. II p. 96, 505. 98, 512. 100, 518 EVGIPP. Sev. 11, 2. 44, 7. CIC. Caecin. 20 Caecina . . . venit in -um Axiam. Deiot. 17 -um Blucium. 21 Peium. BELL. Hisp. 24, 2 Aspavia. NEP. Alc. 7, 4 LIV. 26, 5, 4. 31, 27, 2 *al.* PLIN. nat. 2, 147. 6, 116 FRONTIN. strat. 1, 3, 9 TAC. ann. 2, 7. 12, 45 AMM. 15, 10, 6 *al.* VVLG. II Macc. 14, 16 Ioh. 7, 42 MARCELL. chron. II p. 96, 503. 99, 515. *nota*: CORP. VIII 8369 (*a. 128*) -um Victoriae.

3 ***structurae variae** secundum **praepositiones** ordinatae, **abl. instrumenti, acc. dat. abl. loci***: in, ad -um *venire, ducere, al.*: SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 16 sursum iugo recto in -um. CIC. Caecin. 20 (*bis*) Caecina . . . venit in -um Axiam (Deiot. 17. 21 SALL. Iug. 94, 3 LIV. 38, 14, 2 APVL. met. 8, 15 AMM. 25, 8, 7 VVLG. Ioh. 11, 30 EVGIPP. Sev. 11, 2). CAES. civ. 3, 53, 4 milia sagittarum circiter XXX in -um coniecta. 3, 43, 2. 3, 44, 4. BELL. Afr. 34, 6 *Caesar legiones equitesque* dimissos in -a munitionesque disponit. 36, 4 *in -um* Iuba . . . frumentum . . . comportaverat. NEP. Eum. 5, 3 in -um Phrygiae confugit (TAC. ann. 14, 24 IVST. 14, 2, 2). LIV. 25, 20, 3 in ea duo . . . -a frumentum . . . convectum est. 27, 32, 7 copias ad propinquum . . . -um . . . eduxit. 33, 18, 6 castra . . . movet . . . ad alterum -um. 33, 36, 8 Boi . . . in -a sua . . . dilapsi sunt (40, 17, 6. 40, 33, 8). 35, 3, 6 per quod (*praesidium*) in -a . . . ageretur. 36, 17, 1 consul . . . Catonem et . . . Flaccum . . . ad -a Aetolorum . . . mittit. 36, 19, 1 Flacco . . . subire ad ea -a conato. CORP. III 3201 (*a. 19/20*) ⟨Ti.⟩ Caesar . . . viam a Salonis ad . . . -um . . . munit. TAC. ann. 4, 47 montem . . . aequali dorso continuum usque ad proximum -um. 12, 45 Mithridatem compulit in -um. OPTAT. 2, 18 p. 15 qui . . . concurrerunt ad -um Lemellefense. AMM. 15, 10, 6 declive . . . iter . . . ad usque -um Virgantiam patet. 25, 6, 4. 27, 12, 3. 29, 5, 25. 44. 49 VEG. mil. 3, 3 VVLG. II Macc. 8, 1. 14, 16 Matth. 10, 11. 14, 15. 21, 2 Marc. 8, 27 *al.* RVFIN. hist. 1, 11, 6 OROS. hist. 6, 4, 6 MARCELL. chron. II p. 96, 505. 98, 512 SIDON. epist. 4, 15, 3 CASSIOD. var. 3, 41, 2 EVGIPP. Sev. 44, 7 ACT. Archel. 66, 3. *cf.* BELL. Hisp. 40, 1 Didius . . . proximo se recepit -o. LIV. 10, 12, 8 -is . . . illatus ignis. APVL. met. 7, 10 proximum -um petam. 9, 4 casulis atque -is oberratis. VVLG. Luc. 17, 12 cum ingrederetur quoddam -um. 24, 28 appropinquaverunt -o. in -o *esse, tenere, occidere, facere*: CIC. Caecin. 46 primo in -o Caecinae dixit Aebutius se homines coegisse et armasse. Deiot. 25 in -o circumsederi. LEX Rubr. (Corp. XI 1146) 2, 3 a quoquomq(ue) pecunia certa credita . . . in eorum quo o(ppido) . . . -o . . . petetur (2, 26. 53. 56. 58). CAES. Gall. 6, 37, 8 qui in eodem occiderint . . . -o. civ. 3, 53, 3. NEP. Hann. 12, 3 Hannibal . . . se tenebat in -o, quod ei a rege datum erat muneri. LIV. 10, 18, 8. 28, 8, 9 hominum quod aut in agris aut in propinquis -is . . . fuit. 31, 30, 6 delubra . . . in parvis . . . -is vicisque consecrata. 38, 30, 6 exulum . . . magna pars in maritimis Laconicae orae -is . . . habitabant. SEN. dial. 5, 22, 4 cum in parvolo quodam -o Graeci obsiderentur. TAC. ann. 2, 80 Cilices se . . . -o claudunt. 2, 81 ut . . . maneret in -o. 4, 72 Olennius . . . receptus -o. 15, 10 coniunx ac filius -o . . . abditi. PAVL. sent. 4, 6, 2 testamenta in . . . -o . . . facta. APVL. met. 8, 29 in quodam -o . . . instruunt dapes. TERT. nat. 1, 1 in agris, in -is, in insulis christianos *esse*. AMM. 16, 7, 10 filiam . . . in -o Sinhorio reliquit. PROB. Verg. georg. 3, 113—115 ii, qui in Nephele -o morentur. HIER. c. Lucif. 9 in -is . . . baptizati. epist. 22, 34 habitant . . . in . . . -is. 58, 5 AVG. civ. 22, 8 NOT. dign. or. 38, 25 occ. 32, 41. 33, 55 COD. Theod. 16, 2, 16 CANON. Migne 56, 762^A^ MARCELL. chron. II p. 91, 476 (IORD. Rom. 344 Get. 242). p. 100, 518 IORD. Rom. 352. 353 ACT. Archel. 6, 4 (65, 7) CORP. V 942. VIII 6357. X 6104. XIII 8098. -o, de, ex -o *ducere, venire al.*: SISENNA hist. 65 praetor . . . de -is . . . pedites conducit. CIC. Caecin. 20 de -o descendunt. CAES. Gall. 2, 33, 3 ex proximis -is eo concursum est. 7, 81, 6 ex ulterioribus -is deductos (7, 87, 4 LIV. 45, 26, 12). civ. 1, 34, 5 frumentum . . . ex omnibus -is in urbem convexerant. 3, 42, 4 Lisso Parthinisque et (ex *Menge*) omnibus -is quod esset frumenti conquiri. 3, 43, 2 ex -o in castellum perducta munitione (3, 44, 4. 3, 67, 1. HIRT. Gall. 8, 35, 4 ex proximis -is in frumentarios . . . impetum facit. BELL. Alex. 30, 4 refugientes Alexandrinos ex -o in castra sunt milites insecuti. BELL. Afr. 6, 7 legationes venire. BELL. Hisp. 9, 3 repugnare. 24, 2 -o . . . excludi. 40, 3 eliciebatur. 40, 5 processisset. NEP. Eum. 5, 6 ut aeque nitida iumenta . . . educeret. LIV. 21, 33, 2 montani . . . ad stationem solitam conveniebant. 31, 26, 3 si ex -o ab Eleusine in praedantes suos impetus fieret. *similiter* LIV. 34, 19, 8. 38, 38, 4. 5. 44, 35, 7 TAC. ann. 4, 49. 12, 30. 38. 46. 13, 36 APVL. met. 8, 30. 9, 10. 31. 39 VVLG. I Macc. 7, 46 Luc. 5, 17 Ioh. 7, 42. 11, 1 RVFIN. hist. 1, 8, 12 ITIN. Tungr. (Corp. XIII 9158). CAES. civ. 3, 65, 3 significatione per -a fumo facta (LIV. 37, 33, 3 aegri . . . per omnia . . . -a . . . relicti. 43, 20, 4 TAC. Agr. 16 AMM. 14, 2, 5 VVLG. gen. 25, 16 Luc. 8, 1. 9, 6. 13, 22 COD. Theod. 11, 20, 3 CASSIOD. compl. in act. 8, 9 EVGIPP. Sev. 17, 1). VERG. Aen. 5, 440 qui . . . montana sedet circum -a sub armis (SERV. *ad l.* hoc est circumsedet. *cf.* VVLG. Matth. 9, 35 circuibat Iesus omnes civitates et -a. Marc. 6, 6. PLIN. nat. 2, 147 lana pluit circa -um Compsanum). LIV. 44, 2, 11 ad -um . . . Hippias tenere saltum . . . iussus. VAL. MAX. 3, 2, 23 cum pro -o . . . dimicaret *centurio*. TAC. ann. 2, 7 cuncta inter -um Alisonem ac Rhenum. 4, 25 Numidas apud -um semirutum . . . consedisse (MARCELL. chron. II p. 99, 515 captivum . . . apud Acres -um tenebant). AMM. 18, 10, 1 cum prope -a Romana

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

venisset. MARCELL. chron. II p. 96, 503 iuxta Syficum -um ... cum ... Persis ... pugnaturi. *castello munire, saepire, defendere, circumdare al.*: CIC. Phil. 5, 9 -is et operibus ab ingressione fori populum tribunosque plebis propulsari. epist. 15, 4, 10 sex -is castrisque ... saepsi *oppidum*. CAES. Gall. 2, 30, 2 vallo ... crebrisque -is circummuniti (civ. 1, 18, 6. NEP. Milt. 2, 1 loca -is ... communiit. Dat. 4, 2 AMM. 18, 7, 6. 30, 7, 6). CAES. Gall. 3, 13, 5 -is vigiliisque ... civitates tutae. OV. trist. 5, 10, 27 vix ope -i defendimur (TAC. ann. 12, 29 -is sese defensare). LIV. 5, 12, 4 Veis castra ... -is praesidiisque firmabantur (27, 26, 9). 38, 21, 1 -o iter impedituros. SIL. 1, 328 -oque urbem circumvallare frequenti. TAC. Agr. 20 civitates ... praesidiis -isque circumdatae (FLOR. epit. 3, 10, 25). AMM. 14, 8, 13 Arabia castris oppleta validis et -is (23, 6, 4). SIDON. epist. 4, 21, 5 montium ... saxosa -is *cingunt aequor agrorum*.

B ***translate*** *et in imagine*: CIC. Pis. 11 *Clodio* templum illud *Castoris* fuit ... -um forensis latrocinii. div. 2, 37 urbem philosophiae ... proditis, dum -a (*sc. haruspicinam*) defenditis. LIV. 3, 57, 2 respicerent tribunal *Claudii decemviri* homines, -um omnium scelerum. CARM. epigr. 91, 1 dum haberet *Furius Philocalus* clausam in -o ani⟨mu⟩lam ... parce pudensque vixit omni tempore.

C ***metonymice*** *de eis qui in castellis sunt*: SALL. Iug. 89, 1 consul ... -a ... adire, partim vi, alia metu aut praemia ostentando avertere ab hostibus. LIV. 33, 36, 14 -a ... duodetriginta ad consulem defecerunt (34, 16, 9. 35, 22, 6 *cf. p. 527, 27 sqq.*). VAL. FL. 3, 739 inclusaque *lea lugente* longo pervigilant -a metu. TAC. hist. 1, 67 raperant *milites unaetvicesimae legionis* pecuniam missam in stipendium -i, quod olim Helvetii suis militibus ac stipendiis tuebantur. CAPITOL. Maximin. 15, 6 singulis ... -is salutem dicit. EVGIPP. Sev. 11, 1 ut certatim eum (*Severinum*) -a pro suis munitionibus invitarent. 25, 2 antistes ... universa dioecesis suae -a scriptis ... admonuit. CORP. V 4488 quodsi meae voluntati non satis fecerit *collegium centonariorum*, iubeo (h)abere -um Ingenan *legatum*.

II ***receptaculum*** *aquae*: *in aquae ductibus*: PAVL. FEST. p. 70 dividicula antiqui dicebant, quae nunc sunt -a, ex quibus a rivo communi aquam quisque in suum fundum ducit. VLP. dig. 44, 20, 1, 39 ex -o *aquam* ducit ... id est ex eo receptaculo, quod aquam publicam suscipit. HESYCH. *s. v.* ὄνομα τόπου ἄνω φέροντος καὶ κάτω φέροντος καὶ μερίζοντος τὸ ὕδωρ. VITR. 8, 6, 1 cumque venerit *aqua rivis ducta* ad moenia, efficiatur -um et -o coniunctum ad recipiendam aquam triplex immissarium, collocenturque in -o tres fistulae. 8, 6, 4 sin autem fistulis plumbeis ducetur, primum -um ad caput struatur, deinde ad copiam aquae lumen fistularum constituatur eaeque fistulae e -o collocentur ad -um quod erit in moenibus. 8, 6, 7 (*bis*). LABEO dig. 18, 1, 78 pr. PLIN. nat. 31, 58. 36, 121 Agrippa ... fecit ... -a CXXX, complura et cultu magnifica. FRONTIN. aq. 3. 19 pars *aquae* Iuliae ad Spem veterem excepta -is Caelii montis diffunditur. 23. 27. 35. 36. 76. 78—84 (*7ies*) *al.* CELS. dig. 19, 1, 38, 2. VLP. dig. 8, 4, 2 si quis servitutem -o imposuerit. 19, 1, 17, 8. 30, 41, 10 -i *legari non poterunt*. 44, 20, 1, 38. 39. PAVL. dig. 8, 2, 19 pr. *fistula* ex -o ... aquam capit. COD. Theod. 15, 2, 5 (*a. 389*) eos, qui aquae copiam ... meruerunt ... eius usum aut ex -is aut ex ipsis formis iubemus elicere. CORP. VI 564. 2345. 3866. XI 1062 INSCR. Dessau 5792 (*9ies*). *latiore sensu quodlibet receptaculum aquae*: VITR. 9, 8, 11 post frontem horologii intra collocetur -um in idque per fistulam saliat aqua. ... ad id autem affixum sit ... tympanum habens foramen, per quod ex -o in id aqua influat. *similia* 10, 4, 3. 4. 10, 7, 3.

derivata: castellamentum, castellanus, castellarius, castellatim. *Bannier.*

caster *v.* castrum *p. 548, 51 sqq.*

castēria, -ae *f.* [*vocabulum graecum esse videtur. idem esse ac* σχαστηρία (*cf.* HESYCH. *s. v.* ὁρμιστηρία καὶ μέρος τι ἐν τῇ νηί) *censet Vossius, Etymol. s. v., cum Turnebo*; καταστατήρια (καταπαυστήρια, κατάστασιν ἔχοντα, ἀπόπεμπτα, καθεσταμένα HESYCH.) *mavult conferre Weise, D. griech. Wörter im Latein p. 370. Th.*]. NON. p. 85 -a locus ubi, cum navigatio conquiescit, remi et gubernacula conquiescunt. *cf.* GLOSS. V 639, 10 repositio remorum. PLAVT. Asin. 519 si reposivi remum, sola ego in -a, ubi quiesco (*aliter* SCHOL. Stat. 6, 775 [800] pertica est quaedam in navi, quam hortator remigum tenet, quam si incusserit, remiges non desinunt; si deposuerit, quiescunt a labore. hanc Plautus -am nominavit).

castidicus (-a, -um). *cf. c.* 1. castus *et c.* dicere. *qui casta (i. deo grata) dicit*: POTAM. tract. 2 p. 1416B -i iuvenis *Isaiae prophetae*.

? **castiferum** qui flagellum portat GLOSS. Scalig. V 595, 5. *corrig.* masti⟨go⟩phorum (*cf.* GLOSS. V 464, 57 mastigophorus flagellarius), fasciferum (*cf. p. 532, 30 sqq.*) *an* cast⟨er⟩iferum (*v. l. 69 sq.*)? *vix cf. c.* 1. castus *et c.* ferre.

castificātio, -ōnis *f. a* castificare. *i. q. purificatio, sanctificatio*: ITALA num. 6, 2 (Lugd.) quicumque magne orare voluerit orationem domino, omni -e (ἁγνείαν) sanctificabitur. 6, 4. 5 omnibus diebus orationis et -is (τῆς εὐχῆς τοῦ ἁγνισμοῦ, VVLG. *aliter*) suae. PRISCILL. tract. 6, 96 si '-o' corporis 'fructu divinae' excolitur 'voluntatis'. 10, 130 (*videtur alludere ad* ITALAM I Thess. 4, 3 *et* Rom. 6, 22, *ubi gr.* ἁγιασμός, VVLG. sanctificatio). 6, 94 -em terrenae carnis et spiritus ... in triumphum peccati operantis exposcit. 6, 107. PS. AVG. serm. 135, 1 post partum glorificata est Mariae -o (*ibid.* filium genuit mater et casta est).

castifico, -āvī, -ātum, -āre *a* castificus. *i. q. castum (i. purum) reddere; pertinet ad religionem, apud Graecos respondet ubique* ἁγνίζειν. **1** *generatim*: ITALA II Macc. 12, 38 (Ambros.) more solito -ati (VVLG. purificati) ibidem sabbatum transi⟨g⟩ebant. I Ioh. 3, 3 (Tert. pudic. 19 p. 264 monog. 3 p. 765 Oehl.) omnis ... -at (VVLG. sanctificat) se(met ipsum), quia et ille castus est (*cf.* AVG. in epist. Ioh. 4, 7 quis nos -at nisi deus? ... -as te non de te [*quater*]. 4, 9). PRISCILL. tract. 6, 95 p. 72 vetus testamentum -andi corporis deo ... mancipatur. 6, 103 p. 77 -ans in his *cogitationibus* opus carnis, ne quid homo extra unum deum velut deum vellet. AMBR. off. 1, 50, 248 -batur etiam populus per biduum ... ut ad sacrificium purus accederet. Cain et Ab. 2, 6, 21. VVLG. I Petr. 1, 22 animas vestras -antes in oboedientia caritatis. *cf. l. 33.* MAX. TAVR. hom. 1 p. 225B -emus corda nostra, mundemus conscientiam, purificemus spiritum. OP. imperf. in Matth. 1 p. 618, 14 *ecclesia* educta de mundo et -ata facta est sponsa Christi. FVLG. RVSP. epist. 3, 19, 30 qui te -vit in sponsam. IGNAT. ad Ephes. 8, 1 ed. Zahn (Patr. apost. II) -er. ad Trall. 13, 3. PS. IGNAT. ad Trall. 13 -et vos spiritus meus. *nota*: ITALA num. 6, 3 (Lugd.) a vino et sicera -bitur (VVLG. abstinebunt). **2** *de abstinentia a rebus venereis*: PS. CYPR. singul. cler. 40 cupidinem domat mentemque -at, concupiscentiam subigit ... carnalia crucifigat. AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 6 qui cor suum spiritali circumcisione -at. PS. RVFIN. in Os. 1, 2 *sq.* p. 964D mulier "prostituta ... -ata consortio prophetae. AVG. bon. viduit. 7, 10 quo *tempore* Christo ... *non* coniugalibus fetandis visceribus, sed -andis (castigandis *codd. deter.*) vidualibus moribus melius serviretur. serm. 95, 3 forte effeminati corriguntur et -antur. 142, 3 (*opp.* adulterat). conf. 9, 9, 19 toleravit *uxor* cubilis iniurias, expectabat enim misericordiam tuam super eum (*maritum*), ut in te credens -retur. SVLP. SEV. epist. app. 2, 11 p. 240, 14 *Petrus* si nullam animae constuprationem nosset, nec -ari eam desiderasset. *cf. l. 15.* *nota*: PRISCILL. tract. 5, 87 p. 65 *ut* terrenae materiae naturam -ata (*i. casta creata*) caro vinceret (*opp.* concupiscentiae voluntate deceptus). *cf. l. 12.* *deriv.*: castificatio.

castificus, -a, -um. *cf. c.* 1. castus *et c.* facere. *is qui castum (i. purum a venere, deo gratum) reddit*: SEN. Phaedr. 169 expelle facinus mente -a horridum ... metue concubitus novos (*proleptice*). CARM. epigr. 1233, 15 (*saec. III*) quae tibi -o promisit munera (*sc. ut aeterna vivas forma*) cursu olim iussa deo simplicitas facilis. PAVL. NOL. carm. 28, 188 -o socians pia sacramenta lavacro.

deriv.: castifico.

castīgābilis, -e *a* castigare. *castigatione (vituperatione) dignus*: PLAVT. Trin. 44 hic ille est senecta aetate qui factus est puer, qui admisit in se culpam castigabilem.

castīgātim *v. p. 537, 30.*

***castīgātio,** -ōnis *f. a* castigare. *legitur apud scriptores inde a* CIC. Att. 3, 10, 3 *et* philos., *saepius habent* LIV. (*9ies*) SEN. philos. (*7ies*), PLIN. nat. (*6ies*), TERT. (*10ies*). *pluralem numerum legi*: CIC. Tusc. 4, 45 LIV. 39, 5, 6 TERT. resurr. 9 p. 37 ZACCH. 1, 36 RVFIN. hist. mon. 1 p. 394D SALV. gub. 7, 3. [LIV. 31, 46, 11. 36, 9, 12 *falso codd.*]

I *i. q.* ***correctio***: GLOSS. V 358, 37 ἔλεγχος. *A fit potissimum verbis*: *cf.* PAVL. FEST. p. 196, 7 obiurgatio post turpe factum -o (*opp.* monitio). **1** *hominis ipsius*: CIC. Att. 3, 10, 3 -e aut obiurgatione dignum. Tusc. 4, 45 ut homines -bus reprehensionibus ignominiis affici se in delicto dolerent. off. 1, 88 animadversio et -o contumelia vacare debet neque ad eius, qui punitur aliquem aut verbis castigat ... utilitatem referri. 1, 137 (*ibid.* obiurgatio). LIV. 28, 26, 3 ad multitudinem -em (*opp.* poena) satis esse (*cf.* VELL. 2, 125, 3 inter severam praecipue noxiorum ultionem mitis aliorum -o). 31, 46, 11 -is (-bus *codd.*) regis in admissa culpa et simul minarum simul promissorum in futurum memores. 36, 9, 12 revocati ... -e (*codd. recc.*, -es *B*, -bus *M*) principum *milites* (IVST. 1, 6, 15). 39, 5, 6 his victus -bus (*i. oratione Gracchi*). 42, 42, 8 corrigi me et emendari -e hac posse. VELL. 2, 114, 3 admonitio frequens, interdum et -o, vindicta tamen rarissima. CVRT. 10, 2, 13. SEN. epist. 94, 36 et denuntiatio et -o insanos coercuit (*ibid.* praecepta). PS. CYPR. singul. cler. 29 hac -e non compuncti. PANEG. 12, 45 p. 312, 30 nemo convicio aut denique -e perstrictus culpam capitis aurium saltim molestia luit. EVSTATH. Bas. hex. 1, 5 p. 872C (*syn.* doctrina). ZACCH. 1, 36 p. 1106A nec praedictis vel similibus -bus emendantur. SIDON. epist. 6, 9, 2 -is huiusce tenore (*ibid.* cum parcentis verba censurae maxima emendationis incitamenta sint). EVGRAPH. Ter. Hec. 674 p. 356, 23 iungitur cum -e correctio. OP. imperf. in Matth. 11 p. 691 verbum LIV. 27, 15, 2 clementerque ... cum verborum tantum -e ob errorem malum species est aliqua -is. *acced.* verborum (*cf. p. 531, 3 sqq.*): praeteritum acceptis. SEN. epist. 47, 19 verborum -e uteris (*opp.* verberibus). PORPH. Hor. carm. 3, 12, 2 exanimari metuentis patruae verbera linguae: cruciari -e verborum. **2** *i. q. reprehensio vitiorum*: LIV. 30, 37, 1 *legatis* cum multa -e perfidiae monitis. SEN. dial. 4, 24, 2 (*ibid.* obiurgemus). QVINT. inst. 3, 8, 54 ille in -em, hic in exhortationem vitiorum compositus alloquitur. AVG. anim. 4, 2, 3 nostrae ignorantiae dissertissima et luculentissima -o. VAL. CEM.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hom. 6, 3 quae in -e indisciplinatae linguae diximus. **B** *fit puniendo, interdum fere i. q. poena*: GLOSS. νουθεσία μετὰ ἐπιπλήξεως. 1 *hominis; acced.* flagellorum, fustium, corporis *sim. nota*: CALL. dig. 48, 19, 7 sunt poenae, quae . . . coercitionem corporis contineant . . . veluti fustium: admonitio; flagellorum: -o; vinculorum: verberatio. VLP. dig. 1, 16, 9, 3 aut verbis aut fustium -e emendare. PAVL. dig. 1, 15, 3, 1. 47, 18, 2 post fustium -em in opus . . . dandi sunt (*ibid.* fustibus caesi). BENED. reg. 2 l. 62 improbos . . . verberum vel corporis -e . . . coerceat *abbas. cf. l. 58 sqq. acced.* verborum *v. p. 530, 77 sqq.* grandinis: RVFIN. Orig. in exod. 4, 8 -em grandinis admovet *deus*, ut luxuriam . . . coerceat. PAVL. FEST. p. 71, 17 deprensa dicitur genus militaris animadversionis, -e maior, ignominia minor (*cf.* MOD. dig. 49, 16, 3, 1). VAL. MAX. 2, 7, 14 aspero enim et absciso -is genere militaris disciplina indiget. 4, 1 ext. 2 amico -is arbitrium mandavit. SEN. dial. 3, 15, 1 meliorque . . . faciendus *est* non sine -e, sed sine ira (LACT. ira 23, 14 sine ira et -e). 4, 27, 3 bonorum magistratuum, parentium *sim.* epist. 94, 44 (*opp.* admonitio). QVINT. inst. 1, 3, 14 hac -e (*sc. caedendo*). decl. 339 p. 339, 23 (*ibid.* punitur). GELL. 10, 48 *tit.* causa huiusce modi -is (*i. sanguinis dimissionis*). VLP. dig. 7, 1, 23, 1 modicam . . . -em . . . , ut neque torqueat *servum* neque flagellis caedat (2, 1, 12 *opp.* supplicium. *cf.* LACT. ira 21, 16 ut in omni -e modum ac iustitiam teneremus). 9, 2, 5, 3 levis dumtaxat -o concessa est docenti. COD. Iust. 7, 24, 1, 1 servum . . . -e competenti corrigere. 11, 48, 21, 1 moderatā. TERT. pudic. 2 p. 224 alia *delicta* (*sc. remissibilia*) -em mereri, alia (*inremissibilia*) damnationem. 7 p. 233. patient. 11 p. 17 gratulari nos docet dignatione divinae -is. adv. Marc. 2, 14 p. 354 *Aegyptum* decemplici -e percussam. ARNOB. nat. 4, 33 neque ullo saltem -is metu luxuriantium litterarum coercetis audaciam. PS. AMBR. laps. virg. 8, 35 *v. infra l. 66.* VVLG. psalm. 72, 14 fui flagellatus tota die et -o mea in matutinis. IER. 30, 14 plaga enim inimici percussi te -e crudeli (*cf.* PALLAD. hist. mon. II 10 p. 363ᶜ). I Macc. 2, 49. VICTRIC. 29 omnes sunt morae -e pulsatae. RVFIN. hist. mon. 1 p. 393ᶜ (*syn.* plaga aliqua et correptio). 1 p. 394ᶜ animae languoribus aliisque huiuscemodi -bus purificantur. SALV. gub. 7, 3 curare nos vult -bus suis *deus* (*ibid.* poena). SACR. Leon. p. 370 *al.* CAES. AREL. epist. de hum. 5, 5 cum homo aut per -em aut per aliquam districtionem ventilatus fuerit. 5, 7 disciplina vel -o sancta. *de nota censoris*: LIV. 29, 37, 16 -o inconstantiae populi censoria. PLIN. nat. 18, 32. 37, 49. *nota*: LIV. 27, 10, 10 tacita -o. 2 *animalium, herbarum*: PLIN. nat. 10, 105 saepe et ex hac causa (*i. ex amore subolis columbarum*) -o, pigrius intrante femina ad pullos. APVL. met. 9, 13 costas perpetua -e ossium tenus renudati. PLIN. nat. 17, 262 olearum . . . nudatas radices hiberno frigori opponunt, eaque -e proficiunt. *de amputatione*: PLIN. nat. 17, 173 ni cohibeatur viviradix -e tali.

II *actio se* ***cohibendi, continendi,*** *etiam hic nonnullis locis significatio emendationis subest*: **A** *i. q. abstinentia*: 1 *additur genetivus rei*: TERT. ieiun. 1 p. 275 nunc de -e victus secunda[e] . . . continentiae pugna est (9 p. 284. cult. fem. 2, 9 humilitatem animae suae in victus quoque -e deo immolant. HIER. adv. Iovin. 2, 13 umores corporis nimia victus -e siccabant). PS. HIL. dedic. eccl. p. 883ᴬ numero *quadragenario* -em vitae praesentis signari (*ibid.* ieiuniis et continentia -ari oportet). TERT. resurr. 9 p. 37 *carnis* -es probat *deus.* adv. Marc. 2, 18 p. 360 *libido atque luxuria* fere ventris -e frigescunt (ENNOD. opusc. 6, 7 p. 403, 27 *pudicitia* ventris -e procuretur; *opp.* ferculorum populosis erroribus). AVG. epist. 130, 16, 31 in ieiuniis et vigiliis et omni -e corporis quam plurimum adiuvatur oratio (LEO M. serm. 86, 1 *opp.* pauperum alimoniae. BENED. reg. 2 l. 62 *v. supra l. 8*). *nota*: CASSIAN. inst. 5, 22, 3 ieiuniorum -em. 2 *absolute*: AVG. serm. 210, 10, 12 -o volentis fit sustentatio non habentis. CASSIAN. inst. 5, 8 ieiuniorum et continentiae modum in mensura parcitatis tantum et -e consistere. 5, 26 perceptionem cibi parvissimi acriore -e nec solum panis sed etiam somni ipsius deminutione durius exigentes *al.* PS. AMBR. laps. virg. 8, 35 mens ac membra singula digna -e punienda. LEO M. serm. 41, 2 purificationis ratio . . . diligentiam nobis propositae -is indicit. SACR. Leon. p. 295 occultae proposito -is afflicti. GENNAD. vir. ill. 70 *Hilarius* in docendo gratiam habuit et absque personarum acceptione omnibus -em (castigatum opus praedicationis *Herding*) ingessit. **B** *fere i. q. modestia*: ENNOD. epist. 5, 3, 1 p. 126, 4 cum enim eminentissimos attollat -o sua. *cf. p. 535, 66 sqq.* **C** *de stilo, fere i. q. severitas, disciplina*: MACR. sat. 2, 4, 12 -em loquendi, quam alias ille (*Augustus*) scribendo servabat (*opp.* stilo esse remisso, molli et dissoluto).

syn. et iuxta pos.: *ad I A*: obiurgatio, reprehensio, ignominia, animadversio, minae *et* promissa (LIV. 31, 46, 11), denuntiatio *et* praecepta (SEN. epist. 94, 36), convicium, doctrina (EVSTATH. Bas. hex. 1, 5), praedicta (ZACCH. 1, 36), censura (SIDON. epist. 6, 9, 2). *ad I B*: deprensa, ignominia, districtio, disciplina, plaga, correptio, poena. *ad II*: ieiunia, continentia, vigiliae, mensura parcitatis (CASSIAN. inst. 5, 8). *oppos. ad I A 1*: monitio, poena, ultio, vindicta. *ad I A 2*: exhortatio. *ad I B*: admonitio, damnatio. *ad II*: alimonia (LEO M. serm. 86, 1), ferculorum errores (ENNOD. opusc. 6, 7).

castīgātor, -ōris *m. a* castigare. *legitur inde a* PLAVTO, *e scriptoribus primus habet* LIV. 1 *is qui corrigit, admonet*: **a** *generatim*: *cf.* GLOSS. ammonitor. PLAVT. Trin. 187 vicisti -em tuom. 614. SEN. dial. 3, 16, 1 ad coercitionem errantium . . . irato -e non opus est (MART. BRAC. ira 6). PLIN. paneg. 40 nemo observator, nemo -r adsistet. TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 618, 13 Galatarum -r (*ibid.* comminatur). GREG. TVR. Franc. 4, 36 p. 170, 28 -r delinquentium poenitentumque remissor. **b** *fere i. q. vituperator*: *cf.* GLOSS. ἐπιπλήκτης. HOR. ars 174 laudator temporis acti . . . -r censorque minorum. LIV. 1, 59, 4 Brutus -r lacrimarum . . . auctorque . . . arma capiendi. COLVM. 8, 16, 6 ne videamur tot saeculorum seri -es. **c** *fere i. q. punitor, vindex*: PS. RVFIN. in Os. 11, 8 p. 1020ᴬ in peccata tua -r insurgo. in Am. 7, 4 p. 1090ᴬ si iram hostium ipse, qui iudicat, quasi -r accenderet. 2 *is qui aliquid (se) continere iubet*: TERT. ieiun. 15 p. 294 -es et interdictores victus. HIER. c. Vigil. 15 mulierum . . . vitat aspectum *monachus* et . . . -r sui est. AVG. epist. 130 p. 49 Timotheum nimium . . . corporis -em admonet, ut modico vino utatur.

castīgātōrius, -a, -um [*cf. c.* castigator, castigare. *Th.*]. *ad castigatorem (i. correctorem severum) pertinens*: PLIN. epist. 5, 16, 10 memento adhibere solacium, non quasi -um et nimis forte, sed molle et humanum. SIDON. epist. 4, 1, 3 cum ille adhuc aetatulam nostram mobilem . . . -a severitate decoqueret.

castīgeo *v.* castigo *l. 28.*

ˣ**castīgo,** -āvī, -ātum, -āre [*ambigitur utrum cf. sit c.* castus *an potius c. ind.* śāsti *'docet, castigat'*, śāstíh *'castigatio'. Th.*]. *de significationibus cf. Doederlein, Synon. 2 p. 156. 161. de constructione cf.* PRISC. gramm. III 276, 21. *nota formam* castīgēre: ITALA IV Esdr. 5, 30 (Ambian.), *ubi* VVLG. -ari. [*errore scribae traditum pro* fastigatus CAES. Gall. 2, 8, 3 (cast- β, castigatus castratus α), *sed cf. p. 535, 57 sqq.*; *pro* fastigetur AVG. in psalm. 38, 11]. *legitur inde a* CARM. Nelei *rarius apud poetas, e quibus saepius*: PLAVT. (*10ⁱᵉˢ*), STAT. (*8ⁱᵉˢ*), IVV. (*5ⁱᵉˢ*); *e scriptoribus*: CIC. (*9ⁱᵉˢ*), LIV. (*42ⁱᵉˢ*), SEN. rhet. (*9ⁱᵉˢ*), CVRT. (*11ⁱᵉˢ*), SEN. philos. (*19ⁱᵉˢ*), ICTI (DIG. *23ⁱᵉˢ*). [*val.* căştigá, *it.* gastigare, *francog.* châtier, *hisp.* castigar. *M.-L.*]

I *i. q.* ***coercere, corrigere,*** *interdum fere i. q. emendare*: **A** *generatim*: GLOSS. νουθετεῖ, δέρει, σωφρονίζει. IV 416, 21 monet -at. *cf.* V 141, 51 redarguere: reprobare vel -are; *apud auctores Graecos plerumque respondet* παιδεύω. 1 *aliquem*: **a** *alteros*: CARM. Nelei Fest. p. 317, 23 foede stupreque -or cotidie. PLAVT. Trin. 23 amicum -are ob meritam noxiam immoene est facinus (*ibid.* concastigabo). 216 TER. Haut. 592 quid illum porro credas facturum, . . . nisi eum . . . servas, -as, mones? CIC. off. 1, 136 ad hoc genus -andi (*sc. obiurgationes*) raro invitique veniemus, . . . si nulla reperietur alia medicina (*cf.* SEN. contr. 2, 6, 11 hoc -andi genus commovent⟨ius⟩ visum). LIV. 27, 34, 14 haec taliaque arguentem et querentem -bant patres. SEN. contr. 2, 1, 28 quos abdicatione non potuit terrere, putat se -urum adoptione. 2, 6, 5 si ad -andum filium *luxuriandi* consilio usus est (*ibid.* vindicare, emendare) *bis.* 10, 3, 9 dixi . . . iratus, cum vellem -are, non occidere *filiam.* CVRT. 9, 3, 18 nec -are obstinatos nec mitigare poterat iratos. SEN. dial. 4, 28, 1 indignamur aliqua admonitione aut coercitione nos -atos esse. benef. 7, 24, 1 mollius. epist. 95, 50 *dei* -ant quosdam et coercent et irrogant poenas et aliquando specie boni puniunt. 99, 2 -entur et discant. PS. SEN. mon. 34 minorem fratrem -ando (cedendo *al.*, docendo *ci. Wölffl.*) demereberis. CARM. (scaen?) frg. Suet. Dom. 9 qui delatores non -at irritat. STAT. silv. 2, 6, 51 saepe ille volentem -bat erum. GELL. 7, 14, 2 causa *puniendi*, quae graece ⟨vel κόλασις⟩ vel νουθεσία dicitur, cum poena adhibetur -andi atque emendandi gratia. ITALA deut. 21, 18 (Lugd.) si -bunt (VVLG. coercitus) *parentes* eum (*filium*) et non obaudierit eos. prov. 15, 12 (Cypr. epist. 4, 4) non diligit indisciplinatus -antem (ἐλέγχοντας, VVLG. qui . . . corripit) se. ITALA (Clem. ad Cor. 56) *et* VVLG. psalm. 117, 18 castigans -vit me dominus et morti non tradidit me. apoc. 3, 19 (Tert. patient. 11 p. 17) quos diligo -o. VVLG. Ier. 31, 18 -asti me et eruditus sum. 46, 28 non consumam, sed -bo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi. *cf. p. 534, 78 sqq.* (*cf.* PS. RVFIN. in Os. 2, 18/20 p. 979ᶜ qualem *te* nunc -antia iudicia reddiderunt. in psalm. 38, 12 p. 791ᴰ). AMM. 30, 8, 5 hoc ioci genere -atum eum absolvit. AVG. civ. 1, 28 p. 44 illinc probatae, hinc -atae, illinc iustificatae, hinc emendatae. 7, 30 p. 313 *bellis* emendandum et -andum est genus humanum. ZACCH. 1, 21 p. 1089ᴰ mediocriter vindicans viventes in errore -at. 1, 28 p. 1097ᴮ *ut memoriae* praesentes pro abusione -ent *al.* ENNOD. opusc. 2, 93 p. 316, 5 lex probitatis et mentis . . . hominem viventem sine lege -at. CONC. Aurel. a. 511 p. 6, 2. **b** *se*: CIC. Tusc. 5, 4 in hoc me ipse -o, quod ex aliorum . . . fortasse malitia non ex ipsa virtute de virtutis robore existimo. *fere i. q. paenitere*: SEN. dial. 5, 25, 2 demus illi spatium, quo dispicere, quid fecerit possit. ipse se -bit. benef. 2, 3, 2 ut ille se -et, quod . . . fuit (*cf. p. 533, 5*). *nota constructionem*: LACT. inst. 6, 24, 6 -at se ipse dementiae. 2 *affectus, vitia, sim.*: CIC. Tusc. 4, 66 utrumque (*invidere et malis alienis voluptatem capere*) immanitate et feritate quadam proponenda -ari solet (*cf.* EVSTATH. Bas. hex. 7, 6 p. 943ᴮ *libidines* marinis exemplis . . . -andae). SEN. contr. 9 praef. 2 nihil est,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quod errorem *declamantis* aliquo damno -et. SEN. dial. 4, 6, 2 iram ipsam -andam habet *virtus*. VAL. FL. 3, 370 *v. p. 535, 56.* 6, 660 -atque metus *Medea*. STAT. Theb. 2, 271 capto postquam nihil obstat amori *Veneris et Martis* poena, nec ultrices -vere catenae. PLIN. paneg. 46, 6 vitia sua. *cf. l. 58 sq. et p. 532, 79.* PRISCILL. tract. 1, 13 *al.* AVG. civ. 5, 23 p. 236 irruptione barbarica graviora ⟨pati⟩ dignos mores hominum -are. *cf. p. 534, 43 sqq.* SALV. eccl. 2, 16 *arbitrium* virga interdictorum caelestium non -batur. PALLAD. hist. mon. I 39 vir -atorum ad perfectam regulam morum. *cf. p. 536, 77 sqq.* **3** *opera sim.*: HOR. ars 294 *carmen* quod non ... multa litura coercuit atque praesectum deciens non -vit ad unguem. SYMM. epist. 1, 4, 1 quod haec *epigrammata* aeque sobria †nec (decies *coni.* Seeck) tamen -ata sunt, illa bono metallo cusa torno exigi nescierunt. PROSP. resp. ad Gen. 1—3 p. 244 nos ad -andas opiniones nostras ... exemplo suae correctionis instituit. FAVST. REI. grat. 1, 12 p. 44, 3 quem *sensum* ex adverso propositum sequenti increpatione -at.

B *speciatim: verbis corrigere, fere i. q. reprehendere, obiurgare; nonnullis locis intentio corrigendi minus apparet*: NON. p. 251 -are est increpare et reprehendere. SERV. Aen. 5, 387 ⟨increpat⟩ (*add.* SERV. auct.) obiurgat. GLOSS. verbis corrigit. II 310, 22 ἐπιπλήττω: -o increpo obstrepo. 312, 11 ἐπιτιμῶ: obiurgo intermino⟨r⟩ increpo. IV 263, 10 obiurgat oppugnat -at. 546, 45 -at culpat. **1** *aliquem*: PLAVT. Asin. 513 ego te volui -are, tu mihi accusatrix ades. 517. Bacch. 981 ad lacrimas coegi hominem -ando maleque dictis. 1175 *v. IV p. 5, 17. al.* Merc. 316 tu me credo -are cogitas (*ibid.* obiurga). CIC. leg. 1, 62 qua *oratione* -et improbos, qua tueatur bonos, qua laudet claros viros. CAES. civ. 1, 3, 1 segniores -at atque incitat. 3, 57, 5 *Clodius* ad colloquium non admittitur -ato Scipione a Favonio. 3, 60, 1 *Caesar* illos secreto -vit, quod *eqs.* LIV. 3, 19, 4 non in plebe coercenda quam in senatu -ando vehementior fuit. 3, 63, 3 *consul* increpare, sicubi pugna segnior esset. -ati fortium statim virorum opera edebant. 6, 24, 8 *tribunus* non -ando ... sed ab imperio totus ad preces versus orare singulos (*cf.* 27, 10, 1 *opp.* qui precentur). 7, 6, 3 M. Curtium ... -asse ferunt dubitantes, an ullum magis Romanum bonum quam arma virtusque esset. 21, 30, 1 varie militum versat animos -ando adhortandoque. 24, 16, 9 (*opp.* laudatos). 26, 21, 17 militum animos nunc consolando nunc -ando sedavit. 27, 9, 8 -ando increpandoque plus quam leniter agendo profecturos rati. 27, 49, 3 *fessos* nunc precando nunc -ando accendit. 30, 15, 10 nunc solatur, nunc, quod temeritatem temeritate alia luerit ..., leniter -at (36, 31, 8). 34, 5, 3 (*ibid.* reprehenderet). 39, 5, 1 (*opp.* deprecari) *saepe.* LIV. perioch. 48 -ato senatu ..., quod *eqs.* CVRT. 4, 2, 18 (*ibid.* omnibus stimulatis). 4, 13, 8 Parmenionem nuper acrius ... increpitum rursus -are non sustinebat. 4, 13, 18 *Alexander* arcessere ipsos et interdum -are morantes assueverat. 8, 6, 1 Polyperconti ... -ato diu ignovit. 10, 8, 3 -atosque et Meleagri mancipia identidem appellans *terruit satellites al.* SEN. dial. 5, 40, 1 -are vero irascentem et ultro obirasci incitare est (*opp.* varie aggrediens blandeque). PETRON. 109 vehementissime. 132 quidam tragici (*sc. personae*) oculos suos tamquam audientes -ant (*ibid.* litigat). STAT. Theb. 9, 78 comites tenuere socerque -at, bellique vices ad fata revolvens solatur tumidum. QVINT. decl. 321 p. 261, 22 animis laceratis et ... -atis. 356 p. 388, 12 saepe secreto, saepe etiam palam -atum *esse filium* (*ibid.* obiurgatum). *ibid.* sed nihil -ando profecerat. IVV. 14, 54 corripies nimirum et -bis acerbo clamore *filium*? (*cf.* CAPER gramm. VII 104, 3 '-vit me' uti dicas, non 'corripuit me'). TAC. Agr. 21 hortari privatim, adiuvare publice ... laudando promptos et -ando segnes. hist. 3, 35 -atis oblique patribus, quod *eqs.* PLIN. paneg. 46, 6 -erunt vitia sua ipsi, qui -ari merebantur. *cf. supra l. 5.* TERT. idol. 15 p. 48, 23 scio fratrem per visionem eadem nocte -atum graviter, quod *eqs.* VLP. dig. 37, 14, 1 -ari *libertum inofficiosum* sub comminatione aliqua severitatis ... et dimitti oportet. PORPH. Hor. sat. 1, 10, 20. IVST. 12, 11, 7 nunc -are milites, nunc lenibus verbis monere. 18, 6, 4 a regina -ati, si *eqs. al.* LACT. opif. 1, 2 quamvis *philosophi* nunc male audiant -enturque vulgo, quod. AVG. serm. 387, 1 necesse nobis est quoscunque neglegentes aut secrete aut publice -are (*ibid.* corripimus). CYPR. GALL. Ios. 311 amice. SIDON. epist. 7, 17, 3 (*opp.* collauda). ENNOD. dict. 7, 9 p. 445, 18 dictio -antis (*syn.* monitoris). epist. 1, 10, 3 p. 20, 9 tibi non delenificam orationem, sed vocem debeo -antis. 1, 24, 3 p. 36, 5 (*ibid.* stimulo). *acced.* dictis, verbis, oratione *sim.*: PLAVT. Bacch. 908 eum dictis plurimis -em (VERG. Aen. 5, 387). CIC. Tusc. 3, 64 verbis (*cf. p. 534, 29*). off. 1, 88 (*opp.* punitur). LIV. 36, 20, 4 tantum verbis. 42, 40, 3 aut verbis aut armis (*cf. p. 534, 43 sqq.*). PS. FRONTIN. strat. 4, 5, 1 -atis oratione gravi ... obiecit. FIRM. math. 1, 7, 18 in quadam parte orationis suae *Plotinus* ... homines ... severa orationis obiurgatione -at. EXVP. 8 tanto verborum pondere -ati. *cf. supra l. 15.* *i. q. vituperando adhortari*: RHET. Her. 4, 17, 25 ii sapienter faciunt, qui adulescentes maxime -ant, ut ... velint. PLANC. Cic. epist. 10, 23, 5 Lepidum -are non destiteram, ut extingueret bellum. *cf.* CAES. civ. 3, 25, 3 crebris Pompei litteris -bantur, quoniam primo venientem Caesarem non prohibuissent, ut reliquos eius exitus impedirent. **2** *male facta, vitia sim.*: CIC. de orat. 1, 185 quoniam de impudentia dixi, -emus etiam segnitatem hominum atque inertiam (LIV. 31, 6, 6 *ut* -ret ... segnitiam populi atque edoceret *eqs.*). Tusc. 2, 50 videsne ut obmutuerit non sedatus corporis, sed -atus animi dolor (LVCAN. 8, 71 immodicos -at voce dolores). VERG. Aen. 4, 407 pars *formicarum* agmina cogunt -antque *moras* (GLOSS. V 176, 5 accusant. Virgilius de formicis *eqs.* [*falso* NON. p. 251 *ad l.* -are expedire]. *adde*: MART. 10, 104, 17 tumidus vocat magister -atque moras. *cf.* PLIN. nat. 11, 25 cessantium inertiam notant, -ant mox et puniunt morte *apes*. SOL. 10, 13 volatus desidiam -at voce *grus,* quae cogit agmen). VERG. Aen. 6, 567 Rhadamanthus ... -atque auditque dolos subigitque fateri. LIV. 4, 56, 5 ignaviam. 33, 16, 10 ultro aliquid etiam queri et -are iniquitatem simul in se crudelitatemque ausi. 33, 38, 5 per legatos leniter alloquendo -andoque temeritatem ac pertinaciam spem conabatur facere. 39, 55, 1 nimiam lenitatem populi Romani -erunt, quod *al.* SEN. contr. 1, 8, 5 cotidie omnia haec *vitia* aut -antur aut puniuntur *al.* SEN. dial. 4, 28, 8 tempestiva filii convivia. nat. 3, 18, 1 luxuriam. epist. 99, 32 ut -rem exiguam illam moram, qua a te recessisti. PLIN. nat. 7, 151 oracula velut ad -andam hominum vanitatem a deo emissa. STAT. silv. 2, 6, 18 quisnam haec in funera missos -et luctus. PLIN. epist. 6, 5, 3 *oratio, quae* -ret peractum, cui potuisset occurrere. IVV. 2, 9 turpia. 2, 21 vitia ultima ... -ata remordent. 6, 455 verba. MART. CAP. 8, 809 vetitus ille ac durissime -atus ... risus. VAL. CEM. hom. 14, 1 homo meliora laudat, deteriora -at.

C *pertinet ad poenam*: **1** *poena corrigere, fere i. q. punire; intentio corrigendi interdum minus manifesta est*; NON. p. 251 -are: vindicare punire. NOT. Tir. 74, 32 (*ibid.* coercet, conpescet, flagrum, fustis). ISID. diff. 1, 96 corripimus verberibus, obiurgamus verbo, -amus verbis caedibus et verberibus. GLOSS. νουθετῶ μετὰ ἐπιπλήξεως. **a** *accedit* verberibus *sim.*: PLAVT. Most. 882 -bit eos bubulis exuviis. CIC. Tusc. 3, 64 pueros ... magistri -are etiam solent, nec verbis solum, sed etiam verberibus (LIV. 26, 27, 8 verberibus -atum *servum.* CVRT. 8, 6, 5 LVCAN. 6, 747 PAVL. dig. 4, 4, 24, 3 *al.* SCHOL. Cic. Bob. p. 42, 1 Hild. EVSTATH. Bas. hex. 9, 5 p 963^{B} *praeceptor infantum* lascivias ... minis verberibusque -at. *cf.* SOL. 19, 10 teneros *cervi* occulunt et ... pedum verbere -ant ad latendum). FRONTIN. strat. 1, 1, 3 baculo ut servum -vit (APVL. met. 7, 15 frondoso baculo). APVL. met. 9, 28 plagis. VLP. dig. 1, 12, 1, 10 corrigere eum aut comminari aut fustibus -are aut ulterius procedere in poena eius solet (47, 10, 15, 30 fustibus a praeside ob hoc [*eventum sententiae venditum*] -atum. 48, 2, 6. 50, 2, 2, 2 ne fustibus -etur et ne in metallum detur *al.* PAVL. dig. 1, 15, 3, 1). AVG. c. Petil. 2, 83, 184 per misericordiam dei tribulationum flagellis solet perfidia -ari. *nota de exorcismo*: FIRM. err 13, 6 *deos vestros* religiosi sermonis flagella -ant. **b** *accedunt alii oblat. modi vel instrumenti*: LIV. 39, 1, 4 hostis magna clade *milites neglegenter habitos* -vit. 39, 25, 13 equum frenis asperioribus. 42, 40, 3 armis *v. p. 533, 73.* VELL. 2, 119, 2 gravi poena (QVINT. decl. 348 p. 370, 10 praesenti poena). SEN. dial. 5, 32, 2 vinculis carcere fame vindicamus rem -andam flagris levioribus. FLOR. epit. 3, 10, 17 nisi improbam classem naufragio -asset Oceanus. PS. QVINT. decl. 9, 2 ultimo fulmine (*i. abdicatione*). AVG. civ. 5, 23 p. 236 irruptione barbarica *v. p. 533, 5 sq.* OROS. hist. 2, 1, 1 terra propter nostram intemperantiam comprimendam defectu ceterorum animalium et sterilitate suorum fructuum -atur. MART. CAP. 7, 727 *Venerem* Saturnia de propinquo velut deprehendentis -bat obtutibus. EVSTATH. Bas. hex. 8, 4 p. 949^{C} propria paenitudine -antur *apes*; nam si pupugerint aliquem, dimittunt animam cum aculeo.

c *absolute, generatim i. q. punire*: LIV. 7, 4, 6 naturae damnum utrum nutriendum patri ... an -andum ac vexatione insigne faciendum fuisse (*praecedit* in opus servile prope in carcerem atque in ergastulum *filium* dederit). VAL. MAX. 1, 6, 11 sic humana consilia -antur, ubi se caelestibus praeferunt. 8, 2, 2 si eadem formula Varro ... damnari *potuisset* ... non dubito quin turpem et inconcessum errorem libenter -urus fuerit *Aquilius*. SEN. suas. 1, 6 publicae *Atheniensium* blanditiae non tantum deprensae, sed -atae sunt. SEN. dial. 5, 12, 6. clem. 1, 22, 23 non tamquam probet *vitia*, sed tamquam invitus ... ad -andum veniat. SENT. procos. Sard. (Corp. X 7852) 9 *non* parentes decreto suo se -are voluisse. MART. 5, 65, 3 -atum Libycae cestra (*i. luctator*) palaestrae *Alcidae astra dedit*. QVINT. inst. 2, 2, 5 quo saepius monuerit, hoc rarius -bit *magister*. decl. 339 p. 339, 25 ostendant legem, qua -ari possit *res* (*bis*). PLIN. epist. 1, 10, 7 nec -at errantes, sed emendat. FLOR. epit. 4, 2, 75 quasi furorem civicum -ret Oceanus. TERT. scorp. 6 p. 157, 10 quosdam reprobare et -atos cum ignominia summovere? adv. Marc. 4, 15 p. 463, 22. ITALA lev. 26, 18 (Aug. loc. hept. 3, 62 p. 581, 25) si usque adhuc non oboedieritis mihi, apponam -are (παιδεῦσαι, Lugd. -em, VVLG. correptiones) vos septies. COD. Iust. 8, 46, 3 (*a. 227*) -are *filium* iure patriae potestatis non prohiberis. LACT. inst. 5, 9, 8 qui peccantium frontem etsi non verbis ... tamen ipso vitae genere dissimili ferunt et verberant. -are enim videtur, quicumque dissentit. VVLG. Tob. 11, 17 tu *deus* -asti me. 13, 11. II Cor. 6, 9 ut -ati (παιδευόμενοι) et non mortificati. Hebr. 12, 6 quem enim diligit dominus -at (παιδεύει, *ibid.* flagellat). *al.* *cf. p. 532, 63 sqq.* AVG. civ. 1, 29 p. 46 *deus* cum me adversis rebus exagitat aut merita examinat aut peccata -at. in epist. Ioh 7, 11 quando *pater* filium -at, ad disciplinam -at. *ibid.* ut corrigat, sine felle -at. util. ieiun. 4, 5 servum tuum diligis et -as et in -ando ob-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oedientem facis. psalm. 70 serm. 1, 14 (*opp.* parcitur). OROS. hist. 4, 17, 11 *urbem Romam* pro parte sui incredula -atam. ALC. AVIT. carm. 4, 371 *dum* -atum vomerent ergastula pastum (*i. belua Ionam*). *cf. p. 534, 58.* PALLAD. hist. mon. II 10 p. 363^B propter hoc (*fornicationem*) -atur (παιδεύεται). *de nota censoris*: LIV. 24, 18, 2 *censores* ad mores hominum regendos animum adverterunt -andaque vitia. 39, 41, 4 -are se nova flagitia et priscos revocare mores posse.

d *fere i. q. verberare cf.* DOSITH. gramm. VII 435, 20 ξυλοκοπῶ, νουθετῶ. GLOSS. II 268, 31 δέρω ἐπὶ τοῦ τύπτω vapulo -o. V 562, 26 -at flagellat: LIV. 34, 15, 4 *procurrentes* sparo percutit et tribunos centurionesque -are iubet. CVRT. 8, 8, 3. EPIST. imp. Hadr. (Call. dig. 47, 21, 2) -ari et ad opus biennio dari (*ibid.* verberibus decidere). CALL. dig. 48, 3, 12 pr. ITALA exod. 5, 16 (Lugd.) pueri tui -ati sunt (μεμαστίγωνται, VVLG. flagellis caedimur). PAVL. coll. Mos. 3, 2, 1 servus si plagis defecerit . . . dominus homicidii reus non potest postulari; modum tamen -andi et in servorum coercitatione placuit temperare. dig. 40, 9, 17, 1. MACER. dig. 49, 16, 13, 4 qui centurioni -are se volenti restiterit (*ibid.* si vitem tenuit *etc.*). MOD. dig. 48, 3, 14, 2 *al.* LACT. ira 18, 8 differenda *erat poena propter iram*, ne aut peccanti maiorem iusto dolorem inureret aut -anti furorem. VVLG. IV Esdr. 15, 51 (*syn.* plagata). e *acced. adverbium*: LIV. 8, 32, 14 satis -atam adulescentiam Fabii esse (45, 23, 17 satis . . . -ata illa legatio erat cum tam tristi responso vestro dimissa). CVRT. 4, 6, 6 gravius. GAIVS dig. 47, 9, 9 levius. APVL. met. 5, 30 asperrime. RVFIN. Orig. in exod. 4, 8 ubi vero sufficienter fuerit -ata anima pro moribus et pro emendationis vitae correptione coercita. f *in, sub aliqua re*: OROS. comm. 1 per te dominus deus . . ., *Augustine*, quos -vit in gladio, emendet in verbo. ORIG. in I reg. 10 p. 1006 -or in languoribus, in persecutionibus, in angustiis (*ibid.* impugnor). VAL. CEM. hom. 16, 3 scelerum blandimenta sub quodam tortore -ata. 2 *fere i. q. luere*: SEN. benef. 4, 36, 1 damno -bo promittentis temeritatem. SOL. 16, 4 mortem accersunt, voluntario interitu -ant obeundi tarditatem. 17, 7 propriam tarditatem voluntaria -antes ruina *tigres*. FIRM. err. 19, 7 praecedentia vitae facinora religiosa devotione -a. EVGIPP. Sev. 2, 1 errata praeterita -bant gemitibus et lamentis. 18, 2. ARNOB. nat. 2, 5 ne quod hoc die credere obstinata renuitis perversitate, redarguat serum tempus et inrevocabilis paenitentia -et.

II *i. q.* **continere, cohibere**: A *generatim*: 1 *res incorporeas, actiones*: PETRON. 47 subinde -amus crebris potiunculis risum. *cf. infra l. 51.* PLIN. nat. 18, 160 luxuria segetum -atur dente pecoris (PAVL. NOL. epist. 24, 10 putabimur, . . . ut -ata luxurie palmitis nostri fructuosius pullulemus. *cf. infra l. 61. cf.* ENNOD. epist. 4, 32, 2 p. 115, 9 censuram -ans rancida iudicantum depone fastigia). STAT. Theb. 6, 700 molis praevalidae -at pulvere lapsus (*i. pulvere terit manus, ne discus elabatur*). 9, 687 colla sedent nodis et -ata iubarum libertas *est.* ITIN. Alex. 2 itinerarium pro breviario superscripsi -ans operis eius etiam nomine facultatem. PRISCILL. tract. 5, 90 tenebra corruptibilis corporis -ata et divini spiritus in vobis luce composita. *cf. p. 536, 10.* AMM. 25, 4, 9 ut poenarum asperitatem genuina lenitudine -ret. 30, 8, 4. VAL. CEM. hom. 5, 3 -andus est linguae sonus, ne de facilitate verborum faciat venenum. MARCELL. med. 14, 33 hoc medicamen asperitatem faucium mollit destillationemque -at. 20, 61. SIDON. epist. 3, 3, 7 *te* infreniores hostium ante discursus -atis coercuisse populatibus *al.* *nota*: VAL. FL. 3, 370 tristissima rerum -anda duci vultuque premenda sereno.

2 *loca, res corporeas*: SIL. 5, 50 mediamque per alvum sensim -ans (*L*, fast- *FOV*) *nassam* compressa cacumina nectit. 12, 356 insula fluctisono circumvallata profundo -atur (*OV*, fast- *ChLF*) aquis compressaque gurgite terras enormes cohibet. ENNOD. dict. 8, 10 p. 448, 22 sine subole ramos ferro -are. *cf. supra l. 43.* *huc fortasse pertinet*: PERS. 1, 7 non si quid turbida Roma elevet, accedas examenve improbum in illa -es trutina (*i. noli examen in illa trutina [i. lingulam trutinae], cum false soleat propendere, temperare; cf.* SCHOL. -are est digito libram percutere, ut temperetur). *in imagine*: ENNOD. opusc. 2, 47 p. 302, 18 *Christi milites* concessa fastigia celsiore humilitate -ant, inde laudum cumulos mercaturi, unde indepta culmina sublimi parcitate moderantur. epist. 4, 7, 4 p. 103, 2 fastum in sublimitate -at. 5, 1, 2 p. 123, 15 culmina. 3 *syllabas* (*apud* GRAMM.): *i. q. attenuare*: VEL. gramm. VII 50, 4 nos vero postquam exilitas sermonis delectare coepit, usque i littera -vimus illam pinguitudinem (*syllabarum per u enuntiatarum*). 71, 5 'quare', quod una syllaba -atum fit 'cur'. *i. q. corripere*: CONSENT. V 389, 8 *systole* cum poeta longiorem syllabam metri necessitate -et.

B *speciatim de abstinentia a voluptatibus sim.*: 1 *desideria, voluptates sim.*: SEN. epist. 21, 11 *desideria* licet differre, licet -are et opprimere. APVL. Plat. 2, 24 p. 100, 19 *fortitudo* vi sua appetentiam -at et reprimit. TERT. cult. fem. 2, 9 itaque -ando et castrando . . . saeculo erudimur a deo. CASSIAN. inst. 5, 8 si desideria, quae fragilitas carnis non exigit, mentis rigore -et. conl. 22, 6, 4 escae potusque est nimietas -anda. VAL. CEM. hom. 6, 6 -atis illecebris truncare luxuriam (17, 6 *ibid.* refrenanda). 13, 7 -anda invidia est. 16, 5 qui -atis vitiis animo purificatus incedit. 19, 3 conviviorum luxum. 19, 4 desideria gulae. 20, 10 si cupiditatis oculus -etur (*ibid.* cupiditatem). PAVL. PELL. 162 hac lege -ans incentiva repressi. POMER. 2, 24, 2 corpora nostra vel certe corporum incentiva rigore districtioris abstinentiae -amus (*ibid.* carnalibus desideriis absoluti). 3, 3, 2 -et industriae virtus ignaviam. 3, 19, 1 *temperantia* libidines frenat, affectus temperat, desideria . . . vitiosa -at. CARM. epigr. 707, 5 (*a. 534*) turpia -as (-ans *interpretatur Rossi*) vivens cum coniuge casta.

2 *corpus, partes corporis*, se; *apud* ECCL. *interdum fere i. q. castum reddere* (*cf.* GLOSS. V 633, 8 -at castum facit): IVV. 14, 126 servorum ventres modio -at iniquo ipse quoque esuriens (EVG. TOLET. carm. 7, 10 -et ventrem). PRISCILL. tract. 6, 97 *natura corporis* -ata per legem veteris testamenti et oblata in tabernaculum dei nihil temporibus (*i. saeculo*) debeat. 6, 101 quid ad destruendum opus mundi -ato corpore in crucem figi ⟨oporteat⟩ (*cf.* 6, 92. VVLG. I Cor. 9, 27 -o (ὑπωπιάζω) corpus meum et in servitutem redigo. AVG. civ. 10, 6 corpus cum temperantia. POMER. 2, 24, 2 *l. 2.* CARM. epigr. 1565, 7 [*p. a. 506*] iam dudum castum -ans aspera corpus). AVG. util. ieiun. 5, 6 *modesti homines* -ant se aliquantum et a libertate satietatis (PS. AVG. serm. 144, 4 ieiunium tuum te -et, sed laetificet alterum. ISID. eccl. off. 2, 18, 1 sectatores et sectatrices perpetuae continentiae pullularunt, -antes se nec solum in corpore, sed etiam in ipsa concupiscentiae radice castrantes. *cf. p. 535, 42*). PS. AVG. serm. 290, 3 primum cor mundemus, deinde carnem nostram per ieiunia et vigilias ad laborem utilem -emus. CASSIOD. var. 5, 35, 1 inopia facie -ata (*i. qualem -antes se habent*). *mentem*: PS. RVFIN. in psalm. 38, 12 p. 792^A carnem ieiuniis et vigiliis macerat et mentem a desideriis illicitis -at. *medialiter* -ari *i. q. se -are*: PS. HIL. dedic. eccl. p. 883^A in hac vita ieiuniis et continentia -ari oportet. EVGIPP. Sev. 17, 3 mirabili abstinentia -atus. 3 *victum, cibum sim.*: TERT. ieiun 6 rationes -ati a (-anda *cod.*) deo victus et -andi propter deum a nobis. ENNOD. epist. 5, 8, 5 p. 131, 20 *epulas* lavacra Aponi coacta in artum carnis lege -ant. *plura v. s.* -atus *2 b.*

syn. ad I A: terrere (SEN. contr. 2, 1, 28), coercere, corripere, emendare. *ad I B*: obiurgare, accusatricem adesse (PLAVT. Asin. 513), male dicere (*cf.* PLAVT. Bacch. 981), incitare, increpare, reprehendere, stimulare, litigare (PETRON. 132), lacerare (QVINT. decl. 321), male audire (LACT. opif. 1, 2), corripere, vetare (MART. CAP. 8, 809). *ad I C*: verberibus decidere, plagare, flagellare, vindicare. *ad II*: coercere, cohibere, comprimere (SIL. 5, 50), moderari, opprimere, reprimere, castrare, refrenare, frenare, temperare.

iuxta posita: *ad I A*: servare, monere, arguere. *ad I B*: coercere, adhortari, arcessere, queri, obicere. *ad I C*: sparo percutere (LIV. 34, 15, 4), impugnare, damnare, reprobare (TERT. scorp. 6), ferire, verberare (LACT. inst. 5, 9, 8). *ad II*: exigere, mundare, macerare.

oppos.: *ad I A*: occidere, mitigare (CVRT. 9, 3, 18), corripere (CAPER gramm. VII 104, 3), morti tradere, consumere; sedare. *ad I B*: laudare, orare, consolari, leniter agere, precari, deprecari; ignoscere (CVRT. 8, 6, 1); varie blandeque aggredi, lenibus verbis monere, leniter alloqui, collaudare, puniri; occurrere (PLIN. epist. 6, 5, 3). *ad I C*: deprehendere, monere, emendare; parcere. *ad II*: laetificare.

deriv.: castigabilis, castigatio, castigator. *compos.* concastigo.

part. praes. subst. **castīgāns**, -tis *i. q. monitor v. p. 533, 68 sqq.*

part. perf. adi. **castīgātus**, -a, -um. *i. q. temperatus, moderatus, cf. locos sub II allatos. legitur inde ab* OV. *comparat.* castigatior, -ius *v. l. 78 sqq. 82. 84; superlat. l. 76 et p. 537, 2.*

1 *temperata laxitate, i. q. astrictus*: a *de partibus corporis, fere i. q. intensus, convexus*: OV. am. 1, 5, 21 forma papillarum quam fuit apta premi! quam -o planus sub pectore venter! (*cf.* SER. SAMM. 353 si -as studium est praestare papillas). STAT. Theb. 6, 872 riget arta cutis durisque laborum -a toris. silv. 2, 1, 43 -ae collecta modestia frontis. b *de oratione sim. i. q. astrictus atque brevis*: QVINT. inst. 10, 1, 115 *Calvo* est et sancta et gravis oratio et -a et frequenter vehemens quoque. DIOM. gramm. I 483, 19 μέσος *character poematos* est ut (*Verg. Aen. 1, 343 sq.*); est enim -a narratio, sic tamen, ut omnia complexa sit. HIER. vir. ill. 106 episcopus -ae (castitate *al. codd.*) eloquentiae. GENNAD. vir. ill. 70 *v. p. 531, 68.* 80. MACR. somn. 1, 1, 3 aliquid -o operi adiecisse. ENNOD. epist. 2, 7, 3 p. 46, 19 -us sermo (*ibid.* quadrata elocutio). 6, 20, 2 p. 160, 27 quid epistularis concinnatio -ae terminum dictionis excedit? *cf.* CASSIAN. inst. 2, 18 ne -um modum volumen excedens aut fastidio legentem oneret aut labore. BOETH. arithm. 1, 27 p. 57 propter -am introducendi brevitatem. in Porph. comm. pr. 1, 22 p. 66, 13. 2 *temperata luxurie*: a *pertinet ad vitam, mores, actus*: *fere i. q. severus*: GELL. 4, 20, 1 inter censorum severitates tria haec exempla in litteris sunt -issimae (castissime *P*) disciplinae. *i. q. moderatus, interdum fere i. q. purus*: AMM. 26, 6, 1 vita moribusque -ior. AVG. civ. 5, 24 p. 237 si luxuria tanto eis est -ior, quanto posset esse liberior. CASSIAN. conl. 10, 9, 1 -ae vitae iugis intentio (RVRIC. epist. 2, 15 p. 398, 7 *quos* -ioris vitae disciplina correxit). MAX. TAVR. hom. 78 p. 420^A adversus haec . . . mala -is et castis actibus resistamus. AVELL. p. 85, 22 omnes . . . populos religio -iore sub praesentia principum ritu celebranda collegerat. SERM. Corp. Vind. 21 p. 329, 11 festinent amplius, quia tardius abstinere coeperunt, ut -iores

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et puriores introeant *in arcam Christi.* SALV. gub. 7, 85 *barbari* etiamsi continentissimi et -issimi semper fuissent. PALLAD. hist. mon. I 39 p. 326^{B} *v. p. 533, 8.* AVELL. p. 101, 8 perquam rarum sit, ut longa et -a cunctatio ad veri cubile non perveniat. *nota de specie lunae*: AVIEN. Arat. 1454 haec -o si tertia fulserit ore (*ci. v. Winterfeld,* ortu *codd.*), pura sit ut foedis ab sordibus. **b** *de victu, fere i. q. parcus*: HIER. adv. Iovin. 2, 11 p. 341 tenui cibo et -o victu, quae λεπτὴ δίαιτα dicitur. adv. Pelag. 3, 11 p. 794 -is cibis. MACR. sat. 2, 1, 1 -is dapibus. CASSIAN. inst. 5, 23, 1 ut -is . . . *escis* contentus sit monachus. PALLAD. hist. mon. I 56 p. 338^{C} (*syn.* parca). CASSIAN. inst. 5, 5, 2 *nec* sicci panis refectio -a conceditur. LEO M. serm. 12, 3 si autem parcior fuerit in susceptis terra seminibus et -iore proventu vites oleaeque defluxerint.

syn. et iuxta pos.: *ad 1* artus; quadratus. *ad 2 a*: purus, continens, castus. *ad 2 b*: parcus. *oppos.*: *ad 1*: planus. *ad. 2*: liber. *compos.*: incastigatus.

adv. **castīgātē**: *compar.* -atius *v. l. 20 sqq. 28 sq.* **1** *i. q. moderate, astricte*: *pertinet ad vitam, mores, i. q. moderate*: SEN. contr. exc. 6, 8 vixit modeste, -e; non cultus in illa luxuriosior, non conversatio cum viris licentiosior (AMM. 22, 3, 12 ut -ius viveret [*opp.* alte spirantem et dirum *eqs.*]. SACR. Leon. p. 430 restrictius -iusque viventes. LEO M. serm. 42, 5. *cf.* AMM. 31, 14, 3 ut -ius agerent inquieti *aulici* [*opp.* lucris inhiabant]). *pertinet ad victum*: PASS. Perp. 16 cum a tribuno -ius . . . tractarentur. **2** *i. q. astricte, breviter, pertinet ad genus dicendi*: AVG. c. Faust. 12, 1 p. 330 haec strictim interim et -e . . . responderim. doctr. christ. 4, 14, 31 (*opp.* affluentissima fecunditate facundiae). MACR. somn. 1, 6, 10 haec de monade -ius *disseruit*, quam se copia suggerebat. BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 4 p. 93, 9 -ius explicandum est.

adv. **castīgātim** *enumerat* EXPLAN. in Don. gramm. IV 560, 10 *inter adverbia participialia.*

castimōnia, -ae *f.* [*a* 1. castus. *Th.*]. *abstinentia quaedam vel puritas abstinentia effecta.* NON. p. 197 castitas et -a generis feminini. *de derivatione et de quantitate syllabae* -tĭm- *cf.* PRISC. gramm. II 120, 2 GRAMM. suppl. 68, 27. 98, 27. *pluralis*: PLIN. nat. 31, 95 APVL. met. 11, 6 TERT. ieiun. 2 NOT. Tir. 55, 90. *legitur inde a* CIC. (*ter.*) *et* VARRONE *tantum apud scriptores, saepius apud* AMBR. HIER. *neutr.* **castimōnium**, -ī: AMBR. serm. 48, 8 Abr. 1, 2, 9. 1, 5, 39 GLOSS. *saepe. genet. plur.* -orum: APVL. met. 11, 19.

I *pertinet ad religionem* (*cf.* ISID. diff. app. 100 -a quasi caeremonia dicitur, castitas autem tantum corporis. DIFF. ed. Beck p. 44, 11 -a religionis *est.* GLOSS. ἁγνεία, sanctimonium. II 216, 44 ἅγνισμα purificatio. NOT. Tir. 55, 90 -ae): *de abstinentia a venere*: CIC. Verr. 5, 102 quae sacra per summam -am virorum ac mulierum fiant, eadem per istius stuprum ac flagitium esse violata. *cf. l. 68 sqq.* LIV. 39, 9, 4 Bacchis eum se initiaturum . . . decem dierum -a opus esse. *generatim*: PLIN. nat. 31, 95 -arum superstitioni etiam sacrisque Iudaeis dicatum. APVL. met. 8, 29 sacerdotum purissimam laudantes -am. 11, 6 si sedulis obsequiis et religiosis ministeriis et tenacibus -iis numen nostrum promerueris. 11, 19 -orum *Isidis* abstinentiam satis arduam. ITALA II Cor. 7, 1 (Tert. pudic. 15) emundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes -am (ἁγιωσύνην, VVLG. sanctificationem) in [fi]dei timore. *cf. p. 538, 20.* VOPISC. Aurelian. 20, 6 -a pontificum caerimoniisque sollemnibus iuvate principem. MACR. sat. 1, 23, 13 subeunt *simulacrum dei* proceres . . . longi temporis -a puri. *de abstinentia a cibis*: APVL. met. 11, 30 inanimae protinus -ae iugum subeo (*i.* ἐμψύχων ἀπεσχόμην). TERT. ieiun. 2 p. 275, 31 xerophagias . . . quales -ae Apim, Isidem et Magnam Matrem certorum eduliorum exceptione purificant. anim. 48 p. 379, 15 apud oracula incubaturis ieiunium indicitur vel -a[m] inducit⟨ur⟩. PAVL. NOL. epist. app. 1, 8 in ieiuniorum -a . . . permanens. *nota*: MACR. sat. 2, 1, 1 modestus edendi modus cessare fecit -am ferculorum. *c. genet.*: CIC. leg. 2, 24 caste iubet lex adire ad deos, animo videlicet . . .; nec tollit -am corporis (RVFIN. hist. 1, 11, 5 *baptismus sumatur* ad -am [ἁγνείᾳ] corporis). CHALC. comm. 255 *vox*, quae ob egregiam -am tersae . . . animae *Socratis* praesentiam . . . divinitatis revelaret.

II *pertinet ad res venereas*: **A** *fere i. q. castitas*: GLOSS. II 216, 39 -um castitas. V 626, 50 -a pudicitia. *cf.* RVFIN. Clement. 6, 10 -ae . . . species multae . . . prima, ut observet et unusquisque, ne menstruatae mulieri misceatur. 6, 12. **1** *latiore sensu* (*adde supra l. 43 sqq.*): TERT. pudic. 15 p. 251, 3 *Paulus qui* post ieiunia et vigilias -am quoque praedicarit. 19 p. 264, 15. AMBR. serm. 48, 8 praedicator -ii (*ibid.* castitatis). Abr. 1, 2, 9 -um coniugii defendit *deus* (*ibid.* periculum pudoris). 1, 9, 84 accedit aliud signum -ae, si credas a tuo deo tibi quod sortitus es coniugium datum. epist. 6, 2 (*ibid.* pudicitiae). PAVL. MED. bened. 1, 2 ruptis -ae habenis infrenis irruit ad construprandam coniugem patris. HEGES. 2, 4 l. 33 conscius coniugalis -ae (*sc. coniugis*). HIER. epist. 48, 11 viduitatis -am (*cf.* COD. Theod. 9, 25, 1 [*a.* 354] pudorem virginum sacrosanctarum et -am viduae labefactare). 52, 5 huiusce modi consanguinitatis -aeque personae (*ex. gr.* sanctus frater, germana, mater). 66, 3 ut reddito fructu nuptiarum secundum -ae gradum acciperet. HIER. hom. Orig. in Luc. 17 p. 302 monogamum et virginem et eum qui in -a perseverat. RVFIN. hist. 4, 7, 14 honestatem et -am plebis nostrae. 4, 17, 6 pro -ae amore (*syn.* castitas). SERV. auct. Aen. 4, 339 ne aut legitime iugatam contra fas reliquisse videretur aut foedus i. e. fidem rupisse perpetuae -ae. SALV. gub. 7, 99 *ut* duplici praesidio (*sc. conubii affectu et metu legum*) -a niteretur (*ibid.* puritatem utriusque sexus). 7, 107. epist. 1, 5 praeter ceteras -ae sapientiaeque virtutes etiam fide nobilis. GENNAD. dogm. 65 virginitas vincit pugnam pace -ae, quae pro solo amore pudicitiae in pace est. ENNOD. dict. 24, 5 p. 499, 13 nec dura -ae obscaenitatis evisceratione mollire *crederetur uxor.* PASS. Petr. 2 p. 3, 18 *Christo* devoverant -am (*syn.* castitas). 4 p. 5, 20. *corporis, animi sim.*: AMBR. exc. Sat. 1, 52 cum quo (*pudico mentis pudore*) -a quoque corporis congruebat (Abr. 2, 10, 68 ut sit *bonum* corporis -a, patientia vel temperantia). 2, 11, 82 et visus et auditus et odoris et gustus et tactus et vocis ipsius quaeritur quaedam -a. GREG. TVR. vit. patr. 6, 2 (*ibid.* pro honestate vocis). SERM. corp. Vind. 21 serm. 22 p. 310, 9 (*cf.* PS. AVG. serm. 14, 2) nec pluris fecit vestimenta corporis quam animi -am *Ioseph.*

2 *i. q. virginitas*: ARNOB. nat. 4, 26 arguitur rex maris Amphitritas . . . Alcyonas per furiosae cupiditatis ardorem -ae virginitate privasse. AMBR. exc. Sat. 1, 53 in tantum -am dilexit, ut nec uxorem expeteret; licet in eo non solum castitatis appetientia fuerit, sed etiam pietatis gratia. virg. 1, 8, 53 virgines propter -am in caelum transisse. epist. 6, 2. HIER. epist. 77, 8. PACIAN. epist. 3, 6 praeditus -a virginali. GAVDENT. serm. 8 p. 888^{C} -ae beatitudinem condicione praetulit nuptiarum *apostolus.* 8 p. 889^{A} in sanctarum numero feminarum puellas -ae dicatas enutriant. SERV. auct. Aen. 4, 402. LEO M. serm. 31, 3 diligite -ae puritatem, quia Christus virginitatis est filius (*opp.* carnalia desideria). *nota de eunuchis*: HIER. in Matth. 19, 12 p. 147 quibus -ae necessitas, non voluntas est. *corporis*: AMBR. Abr. 1, 5, 39 *puer* qui innocentiam tenerae servet aetatis . . . incorrupti corporis custodiat -um (*al.* -am). AVELL. p. 37, 4 -am corporis sacro rigore custodit. *de turture*: AMBR. Abr. 2, 8, 53 quod in turture incorruptae generationis natura vel immaculati corporis -a *sit.* *allegorice*: AMBR. Abr. 2, 8, 53 ut verbo adhaerere intellegas incorruptam -am et spiritalem gratiam. 2, 8, 56 qui tales offert hostias, fidem et -am mentis. **B** *i. q. castigatio*: AMBR. Abr. 2, 11, 78 *mens* exuta superfluis voluptatibus et cogitationibus restringit animam ad sui -am (RVFIN. hist. 4, 7, 13 *catholica ecclesia* -a sui [τὸ σῶφρον] ac puritate et divinae conversationis gloria . . . refulgebat). SALON. in prov. p. 992^{A} -am carnis, linguae refrenationem. MAX. TAVR. hom. 1 p. 223^{B} operositatem . . . fortis -ae restringentis libidinem ad pudicitiam plus miratur *Christus.*

III *de puritate vitae*: CIC. Cael. 11 qui se ipse sua gravitate et -a . . . defenderet. TREB. Claud. 13, 5 Claudius insignis morum gravitate, insignis vita singulari et unica -a. AMBR. in psalm. 61, 21 existimationem meam, -am meam sauciandam falsis calumniis putaverunt. VEG. mil. 4 praef. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 7, 24 sancta puraque actuum -a. *latiore sensu*: VARRO frg. Non. p. 162, 18 quod sunt paupertina, sine elegantia ac cum -a.

iuncturae notabiliores: PLIN. nat. 31, 95 -arum abstinentia. APVL. met. 11, 6 superstitioni. ARNOB. nat. 4, 26 virginitas. GAVDENT. serm. 8 p. 888^{C} beatitudinem. PAVL. MED. bened. 1, 2 habenae. GENNAD. dogm. 65 pax. SERV. auct. Aen. 4, 339 foedus i. e. fidem. LEO M. serm. 31, 3 puritatem. SALV. epist. 1, 5 virtutes. *c. genet. obi.*: AMBR. Abr. 1, 2, 9 -um coniugii. HIER. epist. 48, 11 viduitatis. MACR. sat. 2, 1, 1 ferculorum. PAVL. NOL. epist. app. 1, 8 ieiuniorum. SALON. in prov. p. 992^{A} carnis. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 3 actuum. *adde p. 537, 64 sqq. 538, 11 sqq. 29 sqq. 36. 38 sqq.* *adi.*: APVL. met. 11, 30 inanima -a. HEGES. 2, 4 l. 33 coniugalis. PACIAN. epist. 3, 6 virginalis.

syn. et iuxta posita: *ad I*: ieiunium, caeremoniae sollemnes (VOPISC. Aurelian 20, 6). *ad II*: castitas, pudor, pudicitia, honestas. *ad III*: gravitas, existimatio. *oppos.*: *ad I*: stuprum, inquinamentum. *ad II*: obscaenitas, carnalia desideria. *ad III*: elegantia.

castimōniālis, -e *a* castimonia. *quod ad castimoniam (sc. religiosam) pertinet*: PALLAD. 3, 25, 12 liquamen de piris -e sic fiet. AVG. in psalm. 75, 16 p. 968, 30 virgo est -is iam dicata deo [*de* CORP. IV 2569. 2609 *v. s.* castus *p. 565, 62*]. *subst.* castimōniālis (*sc. virgo*): *i. q. virgo sacrata*: OPTAT. 2, 19 p. 54, 15 invenerunt matres, quas de -bus fecerant mulieres. AVG. in psalm. 75, 16 p. 967, 25 (*opp.* nuptae). *ibid.* p. 967, 50 nescio quae -is nubere voluit.

castimōnium *v.* castimonia *p. 537, 38 sq.*

castipulum *v.* cartibulum *p. 500, 57.*

ˣ**castitās**, -ātis *f. a* 1. castus. *de genere et declinatione cf.* NON. p. 197 *p. 537, 35.* GRAMM. suppl. 115, 24. *pluralis non legitur.* NON. p. 440 -s *est* et ab his (*turpibus libidinibus*) continens ac remota et praeterea religiosa munditia et puritas. *ibid.* ideo plus est -s a pudicitia, quod pars sit pudicitia, cum aliis ceteris -s. *cf.* SEN. contr. 1, 2, 13 utrum -s tantum ad virginitatem referatur, an ad omnium turpium et obscaenarum rerum abstinentiam. AVG. divers. quaest. 23, 1 omne castum -e castum est. *ibid.* sed duobus modis castum -e dicitur, vel quod eam gignit, ut ea sit castum -e quam gignit et cui principium atque causa est ut sit, aliter autem vel participatione -is quidque castum est, quod potest aliquando esse non castum. *cf. p. 564, 13.* ISID. diff. app. 100 -s autem tantum corporis *est.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

DIFF. ed. Beck p. 44, 11 *usu non probante.* *formae*: castatatis SOL. 1, 126 *Ha.*, castetas -ātis: INSCR. christ. Leblant II 708, 9 (*saec. VI ex.*). CORP. V 1973. XII 4057. kastitas: CORP. VIII 17386 (*nota* CORP. XI 6424 *et* XIV 2271 castitas, *quamquam ibid.* karissima). cistitas: INSCR. christ. Perret (Catac. de Rome) V 28, 65. [*errore positum*: SEN. contr. 7, 4, 5 (⟨notas⟩ captivitatis *edd.*). GLOSS. III 295, 9 *v. s.* caristia. *in loco mutilo*: CARM. epigr. 676, 2]. · *legitur apud scriptores inde a* CIC. leg., *saepius apud* PLIN. epist. paneg. LACT. (*septenis locis*) TERT. (*qui scripsit* de castitate) ENNOD. (*novenis*), *saepissime apud* AMBR. HIER. AVG. *e poetis tantum habent* HOR. carm. PHAEDR. SEN. Phaedr. (*singulis locis*). *adde* CARM. epigr. (*passim*).

I *generatim de puritate morum, cf.* GLOSS. IV 276, 28 integritas. PLIN. epist. 1, 22, 7 nemini . . . *philosophorum* -e, pietate, iustitia, fortitudine . . . cesserit. FRONTO p. 135, 18 N. simplicitas, -s, veritas, fides Romana plane (*sc. est ei*). APVL. Plat. 1, 3 *Pythagoreorum* continentiam et -em. AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 6 vultus liberior est, ubi est -is conscientia. VVLG. I Tim. 2, 2 *ut* tranquillam vitam agamus in omni pietate et -e (σεμνότητι). 3, 4. AVG. de mend. 19, 40 custodienda est autem in animi -e, quod ad dilectionem proximi pertinet, innocentia et benevolentia, quod autem ad dei, pietas. *cf. l. 47 et p. 540, 64.* ENNOD. opusc. 2, 85 p. 313, 23 o -em praecepti. 6, 7 p. 404, 5 tit. CORP. XIV 352, 15 (*Ostiae*) memor eius sanctimoniae -is.

II *pertinet ad religionem*: NOT. Tir. 55, 89 (*inter* augurium, castus, castimoniae *sim.*). *gentilium*: GELL. 4, 9, 9 *templa ac delubra* non vulgo ac temere, sed cum -e caerimoniaque adeundum. 15, 18, 2 sacerdos . . . -e vitae sanctus. *cf. p. 540, 9.* CHALC. transl. 24[A] ne contagione aliqua profana -s *sacerdotum* polluatur. *christianam*: GLOSS. ἁγνεία. ITALA Sirach 1, 18 (Priscill. tract. 6, 92) -s (VVLG. religiositas) custodiet et iustificabit cor. II Cor. 11, 3 (Lucif. non parc. 27 Aug. civ. 14, 7) *ne* corrumpantur sensus vestri a -e (ἁπλότητος καὶ ἁγνότητος, ITALA Act. Arch. 38, 13 simplicitate et -e, VVLG. simplicitate), quae est in Christo Iesu. I Tim. 2, 10 (Cypr. testim. 3, 36 *al.*) ut decet mulieres promittentes -em (θεοσέβειαν, VVLG. pietatem) per bonam conversationem. TERT. orat. 28 p. 199 *hostiam* (*i. orationem*) -e mundam. pudic. 5 p. 226 post spiritalem enim -em sanctitatemque corporalis sequebatur integritas (OP. imperf. in Matth. 15 p. 718 *v. p. 541, 50*). BARNAB. 8, 3 -em (ἁγνισμόν) praecordiae. PS. HIL. dedic. eccl. p. 881[D] erat autem templum dei marmore Pario . . . extructum, ut candorem ecclesiasticae -is exprimeret (*cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 26 ecclesia enim domus est -is). LVCIF. non conv. 12 p. 25, 24 a -e fidei. FILASTR. 110, 9 HIER. in Zach. 14, 16 p. 932 *v. infra l. 81.* tract. in psalm. I p. 88, 12 *v. p. 540, 49.* epist. 100, 16 firmissimas possessiones -is et sanctimoniae. VVLG. II Cor. 6, 6 in -e (ἁγνότητι). I Tim. 4, 12 exemplum esto fidelium . . . in -e (ἁγνείᾳ). AVG. in epist. Ioh. 4, 19 iam ergo par et aequalis est -s nostra -i dei? de mend. 19, 40 p. 461 custodienda est autem in animi -e, quod ad dilectionem . . . dei *pertinet* pietas. *cf. supra l. 19.* 20, 41 p. 462, 9 *fides* violatur in animi -e atque sanctitate servanda. *cf. p. 540, 67.* MAX. epist. p. 2, 17 in apostolatus tui intimos sinus -is (p. 2, 15 tuae sanctitatis fidissimus portus). INSCR. christ. Leblant II 708, 9 (*saec. VI exeunt.*) soboles . . . sulo penetensiae castetates munere notret (*i.* nutrit). AVG. civ. 18, 38 *scripta Noe et Enoch* -s canonis non recepit. *nota*: VVLG. I Macc. 14, 36 inferebant plagam magnam -i (*i. cultui sacro, ἐν τῇ ἁγνείᾳ*).

III *pertinet ad res venereas*: GLOSS. σωφροσύνη (*cf.* HIER. adv. Iovin. 1, 27 non sobrietas . . . est legenda [*I Tim. 2, 9*] sed -s, i. e. σωφροσύνη). PS. HIL. libell. 17 est -s species continentiae. AMBR. vid. 4, 23 *docemus* triplicem -is esse virtutem: unam coniugalem, aliam viduitatis, tertiam virginitatis (AVG. serm. ed Mai 136, 2 tria . . . sunt exempla in ecclesia -is . . . Ioseph, Susanna, Maria). ISID. diff. app. 100 *et* DIFF. ed. Beck p. 44, 11 *v. p. 538, 84 sq.* ISID. diff. 1, 84 quidam -em accipiunt in mente, virginitatem vero in corpore.

A *generatim*: **1** *hominis ipsius*: VAL. MAX. 6, 1, 4 amaritudine poenae teneris adhuc puellae sensibus -is disciplinam ingenerari (SOL. 30, 3 afflicta disciplina -is [*ibid.* omnibus in venerem vulgo licet]. 35, 10). 6, 1, 5 a filio dubiae -is. SEN. contr. 1, 2, 1 quo mihi sacerdotem, cuius precaria est -s? PLIN. paneg. 20 adventum tuum non pater quisquam, non maritus expavit: affectata aliis -s, tibi ingenita et innata. CARM. epigr. 91, 6 (*aet. Hadr.?*) summa quom (*i.* cum) -e in discipulos suos. TERT. spect. 29 aspice impudicitiam deiectam a -e. ARNOB. nat. 2, 41 gemmas lapillos margaritas -is dispendio compararent. 5, 41 -e pollentia obscaenis commemorantur in vocibus. 7, 30 *vinum, res* verecundiae pudoris et -is inimica *al.* LACT. inst. 6, 23, 36 nec illibata -s videri possit, ubi conscientiam cupiditas inquinavit. 6, 23, 37 (*syn.* pudicitia, *opp.* voluptas). LAMPR. Alex. 10, 6 (*syn.* verecundia). GALLICAN. Avid. 3, 4 veneris cupidus et -is amator (*cf.* INSCR. christ. Rossi I 523 [*a. 403*] amans -em). AMBR. off. 1, 18, 69 *ter.* epist. 6, 19 est igitur domino -is tuendae voluntas, quanto magis est defensandae integritatis? Ioseph 10, 58 p. 504 maior in iuvene quam in sene laus -is est *al.* HIER. in Zach. 14, 16 p. 932 ligni nomen, quod graece dicitur ἁγνός, indicat -em. tract. in psalm. I p. 265, 10 (*opp.* fornicatio *cf.* AVG. serm. ed. Mai 115. PS. AVG. serm. 291, 3 nutriat filios in -e deo, non in fornicatione diabolo). epist. 54, 7 p. 286 lingua personat -em et totum corpus praefert impudicitiam. 54, 15 p. 292 in morem scortorum prostituere -em, ut augeantur divitiae. 54, 16 p. 293 (*opp.* libidinem. PASS. Thom. 155, 7 *al.*). VVLG. Iudith 16, 26 erat etiam virtuti -s adiuncta, ita ut non cognosceret virum . . . ex quo defunctus est . . . vir eius (AMM. 25, 4, 2 inviolata -e enituit, ut post amissam coniugem nihil unquam venereum agitaret. CORP. XII 1724, 9 [*a. 472*] ut linquens coniux maritum . . . in -e perpetua perduraret). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 132[B] -is et pudicitiae . . . honestatem. PANEG. 12, 20 p. 289, 15 *te* -e pontificum . . . viventem. *cf. p. 539, 27.* AVG. civ. 1, 16 p. 28 ipsa virtus, quae -s dicitur. 1, 19 p. 33 habent quippe intus gloriam -is, testimonium conscientiae *feminae christianae compressae.* 1, 28 p. 44 excellentiam sanctitatis et -is. 2, 26 p. 92 (*ibid.* probitas). 18, 4 p. 261 integritas -is (IORD. Get. 31, 160 quam ob integritatem -is . . . suo matrimonio legitime copulavit). epist. 220, 12 ut in -e (sanctitate *al.*) continentiae viveres. bon. coniug. 23, 30 oboedientia praeceptorum sine virginitate quidem potest, sed sine -e esse non potest. ad -em namque pertinet non fornicari, non moechari, nullo illicito concubitu maculari. gen. ad litt. imperf. 16 p. 499, 9 nihil castius ipsa -e. serm. 51, 15, 25 -s christiana, Iudaica. PS. AVG. serm. 14, 4 blanditur tibi -s sancta intus in cubiculo cordis tui. 16, 4 (*opp.* luxuria. ORIG. in Matth. 12, 13. 24). 54, 2 puritatem -is (FAVST. REI. grat. 2, 12 p. 92, 8). 85, 1 si pulsant, qui desiderant -em, dat eis deus continuo gratiam et sanitatem. 291, 3 omnibus . . . -s pernecessaria est, sed maxime ministris Christi altaris. 292, 3 *quoties* sacramenta Christi percipere volueritis ante dies plures -em servate. *saepe.* MAR. MERC. subnot. 5, 1 opus concupiscentiae magna vasa plerumque de -is arce deiciens MACR. somn. 1, 8, 7 temperantiam sequuntur modestia . . . abstinentia, -s, honestas . . . pudicitia. VICTRIC. 5 ubi nulla est cogitatio voluptatum, ibi est domicilium -is. BACHIAR. repar. laps. 13 p. 1050[A] verecundiae nostrae et delicatae -is forma. 18 p. 1057[B] mystici fontis (*i. baptismi*) disrupta monumenta, quae sunt -is insignia (*ibid.* soluto per luxuriam continentiae pariete). PETR. CHRYS. serm. 22 p. 261[B] cincti -is balteo . . . fluxeam carnis detruncemus ignaviam. COD. Theod. 16, 2, 44, 1 (*a. 420*) illas etiam non relinqui -is hortatur affectio, quae ante sacerdotium maritorum legitimum meruere coniugium. VAL. CEM. epist. p. 758[A] pura -s sobrietate nutrita. SALON. in prov. p. 992[C] pulchritudo -is. SIDON. epist. 3, 13, 1 -is affectu contubernia fugis impudicorum. 8, 14, 4 caritatis -isque flagrantissimum incensum. POMER. 3, 7 execratione peccati refrenent inquietos carnis affectus, quod est -is consummatae fastigium. EVGRAPH. Ter. Andr. 79 p. 179, 26 signum fuerat -is inter amatores non fuisse gnatum. Ad. 855 p. 186, 34 mores -e duros, integritate intolerandos. CASSIOD. or. frg. p. 480, 6 frontem *coniugis* -s caelestis instituat. IVLIAN. epit. novell. 6, 28 cum -e vivere. PASS. Petr. 1 caritatis et -is gratiam audientium pectoribus inserebat (*ibid.* ut pudice et continenter se gererent). *nota de Antichristo circumciso*: ZACCH. 3, 7 p. 1161[A] feralem in corpore enervato quasi purus praeferens -em. *de animalibus*: HIER. tract. in psalm. I p. 88, 12 turtur animal -is. *de collectivis*: PLIN. epist. 3, 3, 3 rhetor Latinus, cuius scholae severitas, pudor, in primis -s constet. *cf. p. 539, 70.* RVFIN. hist. 4, 7, 14 adulterino maledicorum fuco ecclesiae -em (σεμνότης) pudicitiamque lacerari (*ibid.* honestatem et castimoniam plebis nostrae). **2** *vitae, corporis, mentis sim.*: SVET. Aug. 71 infamiam impudicitiae . . . refutavit . . . vitae -e (AVG. civ. 2, 6 vitae probitas -sque). HIER. epist. 14, 9 p. 36 nec sibi quisquam de corporis tantum mundi -e supplaudat (AMBR. exc. Sat. 1, 52 nec minorem ratus pudicitiae reverentiam referendam integritate verborum, quam corporis -e. PS. AVG. serm. 230, 2 -em corporis, puritatem cordis . . . studeamus. CASSIOD. var. 8, 19, 3 ad . . . gymnasium . . . deductus . . . nobilissimo pudore -em corporis sub nimio labore transegit. *adde p. 538, 84*). PORPH. Hor. sat. 1, 8, 39 Pediatius . . . etiam -em oris amiserat et mollis evaserat, ut omnem libidinem cum voluptate pateretur. AVG. de mend. 19, 40 p. 460 consensio sane ad impudicitiam corporalem et -em animi violat (*cf.* epist. 111, 9. *ibid.* animi quippe -s est in bona voluntate et sincera dilectione, quae non corrumpitur, nisi cum amamus . . . quod amandum . . . non esse veritas docet. 19, 40 p. 461 corrupta auctoritate doctrinae nullus aut cursus aut recursus esse ad -em animi potest. *cf. p. 539, 49.* 20, 41 p. 462 est enim animi -s amor ordinatus non subdens maiora minoribus; minus est autem quidquid in corpore, quam quidquid in animo violari potest). c. mend. 19, 38 p. 522 pia vera sancta -s non nisi ex veritate est. *ibid.* cum omnis ex veritate sit -s et sit non corporis, sed mentis -s veritas, atque in mente habitet etiam corporis -s. *cf. p. 539, 63.* **3** *per prosopopoeiam, fere i. q. mulier casta*: AMBR. vid. 9, 57 -s solitudinem quaerit: pudica secretum. HIER. epist. 30, 14 saluta reliquum -is chorum (*i. virgines*). AMM. 31, 8, 8 -sque nuptarum . . . ducebatur. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 254[A] monitor, qui addici iubeat libidini -em. ENNOD. dict. 16, 6 p. 473, 1.

B *de fide coniugali*: **1** *proprie*: HOR. carm. 3, 24, 23 dos est . . . metuens alterius viri certo foedere -s. LIV. 1, 57, 11 spectata -s *Lucretiae* incitat *Tarquinium.* VAL. MAX. 8, 15, 12 *Sulpicia, Flacci uxor*, cunctis -e praelata est (*cf.* ASCON. Mil. p. 43 cuius -s pro exemplo habita est). PHAEDR. app. 9, 1 cum -em Iuno laudaret suam.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SEN. Phaedr. 261 -is vindicem armemus manum. frg. 87 praecipere -em (*sc. adulterae*). PLIN. nat. 24, 59 matronae ... -em custodientes. TAC. Agr. 4 *mater* rarae -is (CORP. IX 1893). ann. 1, 33 (*ibid.* amore mariti). PLIN. epist. 1, 14, 8 debet enim hoc *decorum esse maritum* -i puellarum quasi praemium dari. 4, 19, 2 amat me *uxor*, quod -is indicium est. 7, 19, 4 (*ibid.* sanctitas, gravitas, constantia). APVL. met. 9, 18 famosa -e. TERT. nat. 2, 9 Penelopa, quae inter tot vilissimos amatores diversata obsessam -em tenēre protexit. SOL. 1, 126 navis a Phrygia gerula sacrorum, dum sequitur vittas -is (castatatis *H^a al. aliter*), contulit Claudiae principatum pudicitiae. 10, 3 quod maximum insigne ducunt -is *viduae*, praecipites in flammas *rogorum coniugum* eunt. ARNOB. nat. 4, 35 ut *Iuppiter* fallere -em alienarum possit familias matrum. 5, 9 vi matrem aggressus est et apertissime coepit venerabilem subruere -em. 5, 20 -e imminuere genetricem. LACT. inst. 6, 23, 23 nondum omnia -is officia executus sum: quam deus ... terminat, ut cum quis habeat uxorem, neque servam neque liberam habere insuper velit, sed matrimonio fidem servet. epit. 61, 8 -is vinculis obligata. 61, 10 -is fulgor. ITIN. Alex. 23 quo -is honore utque regie *affines Darii* haberentur. AMBR. Abr. 1, 9, 84 prima coniugii fides -is gratia est. SCHOL. Iuv. 1, 56 vendens coniugis -em. AVG. c. mend. 19, 38 esse adulterandum nemo discat a -e. adult. coniug. 2, 8, 7 maritus uxorem de adulterii crimine accusare non sinitur, cui moribus suis non praebuit -is exemplum. bon. coniug. 24, 32 ad fidem -is illud (*I Cor. 7, 4*) pertinet: uxor non habet potestatem corporis sui, sed vir *et contra*. serm. 343, 4 coniugalis. PS. AVG. serm. 14, 4 te amatorem esse carnis uxoris tuae et non -is *al.* PETR. CHRYS. serm. 92 p. 459^B *lex* remisit in sacerdotio legali coniugii -em. COD. Iust. 6, 57, 5, 1 (*a. 529*) in mulieribus ingenuis et illustribus, quibus -is observatio praecipuum debitum est, et nominari spurios satis iniuriosum ... iudicamus. CARM. epigr. 765, 1 (*ibid.* fides, caritas, pietas, obsequium). CORP. V 1778 femina -is et verecundiae cultu singulari. VI 3573 coiugi dulcissimae, tant(a)e -is et diligentiae. 31955. 31981 (*ibid.* innocentiae). VIII 7705 (*Cirtae*) antiquae -is femin(a). IX 1524 (*in pago Veiano*) de queius -e nunquam questus sum. X 483 ob eximiam -em fidemque (eidem *lap.*) verecundiamque. 3058 feminae ... univiriae virginali suae ⟨p⟩ro -e. 3980, 9 -e illustris ⟨t⟩enacitatis. 4885 incognitae -is. XI 6424, 8 qu(a)e vixit mecum in coiugio per -em suam. XIV 2271 (= VI 3393) coniug(i) kariss(imae) et incomparab(ili) -i eius memoriam fecit. 2 *in imagine, pertinet ad incolumitatem fidei*: HIER. hom. Orig. in Ezech. 8 p. 958 abstuli *animae* decennalem -em (*sc. quam ei vir, i. sermo dei, dederat*). AVG. bon. viduit. 19, 23 affectibus veris et sanctissima -e a viro tali (*sc. Christo*) amate amari. 21, 26 deliciae spiritales deliciis carnalibus in sancta -e succedant. c. Adim. 13 p. 146 vocamur ad coniugium dei et non vult nos turpi amore corrumpi ... et diligit -em. in Gal. 51 recte fornicationi opponitur caritas, in qua sola est custodia -is. serm. 15, 3, 3 christiani mali *anima* adultera *est* ... quia nec -em diligit nec virum deserit. *ibid. adulterae sunt* ipsi legitimo coniugio non servantes animae -em. OP. imperf. in Matth. 15 p. 718 (*cf. p. 539, 37*) -s spiritualis *est* fidelem esse deo. *cf.* HIER. epist. 14, 8 p. 34 clerici sponsam domini sobria -e conservant.

C *de abstinentia coniugum in matrimonio*: LACT. inst. 6, 23, 26 *deus* solam mulierem patientem viri (*sc. post fetum conceptum*) fecit, ... ne ... -is gloriam non tenerent. TREB. trig. tyr. 30, 12 *Zenobiae* ea -s fuisse dicitur, ut ne virum suum quidem scierit, nisi temptatis conceptionibus. PS. HIL. libell. 11 coniunctionis vinculum pudica et communi -e gerere. AMBR. in psalm. 118 serm. 11, 28 studia -is. AVG. bon. coniug. 11, 12 decus ergo coniugale est -s procreandi et reddendi carnalis debiti fides. 22, 27 -s nuptiarum. 23, 28 -em nuptialem. trin. 13, 18, 23 carnali concupiscentia ... bene utatur -s coniugalis. *huc fortasse spectant*: CORP. V 1973 uxori incomparabili cum qua religiose et omni castetate vicxit. IX 5860 pietate ac -e cum co⟨iuge vivens⟩. XII 4057 inter se confidentes in deo ⟨pietat⟩e amore c⟨aritat⟩e castetate.

D *de abstinentia ab omni venere, saepe i. q. virginitas*: 1 *proprie*: ISID. diff. 1, 84 -s est corporis incorruptio, continentia vero post corruptionem sexui renuntiatio. *ibid.* alii continentiam in coniugiis specialibus, -em in virginibus intellegunt. *ibid.* illa est autem vera -s, quae nec corpore, nec mente polluitur. *cf. p. 540, 63 sqq.* CIC. leg. 2, 29 *Vestae* colendae virgines praesint, ut sentiant mulieres naturam feminarum omnem -em pati. VAL. MAX. 8, 1 abs. 5 Tucciae virginis Vestalis incesti criminis reae -s infamiae nube obscurata emersit (FEST. p. 339, 26). 9, 1 ext. 2 lege sanxerunt, ... ne qua virgo ingenuo nuberet, cuius -em non ante ex numero ipsorum *servorum* aliquis delibasset. SEN. contr. 1, 2, 13 si ad virginitatem tantum refertur -s. 1, 2, 18 ut futurae sacerdotis non violaret -em. POMPON. dig. 1, 2, 2, 24 -em filiae vitae quoque eius praeferendam putans (putaret *cod.*) *Virginius*. TERT. cult. fem. 2, 4 -is exactor omnis maritus. adv. Marc. 5, 15 p. 628 destructores ... nuptiarum non sectatores -is retundo. COD. Iust. 9, 10, 1 (*cf.* COD. Theod. 9, 8, 1 [*a. 326*]) si tutor pupillam ... violata -e stupraverit. ARNOB. nat. 4, 16 Minerva, ... totiens -is purae imminuta es sanctitate. AMBR. virg. 1, 5, 20 in caelo profecto est patria -is (AVG. serm. 343, 4). 1, 5, 21 est -s virginalis ... expers contagionis integritas. parad. 3, 16 -s omnes corporis passiones abolere consuevit. PS. AMBR. laps. virg. 5, 19 perdere -em (*syn.* virginitas). 10, 48 carnem pollicita servare virginem et -em protessa publice *virgo consecrata* (SACR. Leon. 16, 1 p. 331). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 132^C (*syn.* pudicitia, virginitas). HIER. epist. 50, 3 p. 237 ne -em habitu pollicens verbis destruat *monachus*. OPTAT. 6, 4 p. 151, 10 in mitella indicium est voluntatis, non -is auxilium (*cf.* 6, 4 p. 150, 18). AVG. civ. 4, 10 p. 159, 14 cum tantum honoris et quasi -is igni tribuerint (*sc. ut virgines ei serviant*). 14, 23 tit. utrum contra aestum libidinis pugnatura *in paradiso* fuisset ratio -is. bon. coniug. 22, 27 -s caelibum. 23, 28 meliorem esse -em continentiae, quam -em nuptialem. BACHIAR. repar. laps. 21 p. 1060^B post peccatum longa -s imitatrix est virginitatis. 23 p. 1062^A byssum -is imitari. OP. imperf. in Matth. 15 p. 718 -s carnis est nescire mulierem, -s spiritualis, fidelem esse deo. *cf. p. 541, 50.* PALLAD. hist. mon. I 2 p. 259^A -is (ἁγνείας) virginitatisque conversationem. 16 p. 293^B custodem ... -is (σωφροσύνης). ENNOD. opusc. 3, 28 p. 338, 2 in *iuvene pudico* domum sibi statuerat -s et continentia radices fixerat in profundum. epist. 7, 20, 2 p. 188, 19 qua aurea -s districtione teneatur. 8, 10, 1 p. 207, 7 sic virginitas prosit ad subolem, ut -i tuae fecunditas nihil decerpat. 8, 11, 2 p. 208, 12 *si* mundo impenderet liberam -em. HIST. Apoll. 27 rec. A *et* B. 40 rec. A virginitatem meam inter naufragium (-ia *rec. B*) -is (*i. in lupanari*) inviolabiliter servo. PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 1, 12 ne vi -em deponere cogeretur *nympha*. PASS. Theclae B 27 p. 74 ut -s Theclae inviolata maneret. *nota adnominationem*: CARM. epigr. 1617, 2 Castula ... properans -is sumere pretia digna. HIER. epist. 48, 14 p. 225 ad comparationem purissimae et angelicae -is (VEN. FORT. vita Leob. 16, 56 vir angelicae quoque -is candore super nivem dealbatus). AVG. civ. 12, 6 p. 521 unum *angelum* noluisse, alterum voluisse a -e deficere. PS. AVG. serm. 291, 1 -s ... angelica est vita. 2 *per prosopopoeiam de Minerva*: PALLAD. 1, 6, 14 Graeci iubent olivam ... a mundis pueris atque virginibus operandum, credo recordati arbori huic esse praesulem -em. *cf.* AVG. cons. euang. 1, 23, 32 quid tantum mali -s ... commeruit, ut inter astra ... Minerva *stellam* non habeat? ENNOD. dict. 20, 2 p. 481, 7 -is profligat ruborem, quam indignis associat *is qui in lupanari statuam Minervae locavit*.

E *latiore sensu i. q. verecundia, pudicitia*: GLOSS. IV 276, 28 pudicitia. V 538, 13. QVINT. decl. 247 p. 13, 22 noli tamen mirari pudicam, si -s non statim irae suae imperare potuit. AVG. civ. 2, 4 p. 57 offensa -e debuit abire confusa (*sc. multitudo, quae Megalesia spectabat*). MACR. sat. 1, 1, 4 sermones ut -e integros ita appetibiles venustate. INST. Iust. 1, 22 pr. dignum esse -e temporum nostrorum ... quod in feminis et antiquis impudicum esse visum est, i. e. inspectionem habitudinis corporis (*sc. ut cognoscatur, num quae adulta sit*), hoc etiam in masculos extendere.

IV *i. q. abstinentia a pecuniis*: VITR. 1, 1, 7 *architectus sit* fidelis sine avaritia ...; nullum enim opus vere sine fide et -e fieri potest. AMBR. exc. Sat. 1, 55 de parsimonia quid loquar et quadam habendi -e? VVLG. act. 24, 25 disputante autem *Paulo* de iustitia et -e (ἐγκρατείας). MACR. sat. 7, 3, 15 provincia ... observata ... praeturae maxima -e (*ibid.* alienissimus a suspicione furtorum). ENNOD. opusc. 3, 106 p. 358, 13 ad quae beneficia ... dispertienda tanta se -e continuit, ut. CORP. IX 1596, 3 (*Beneventi, fortasse saec. VI*) iustitia ⟨admir⟩abili, -e conspic⟨uo repar⟩atori fori.

syn. et iuxta posita: *ad I*: continentia, innocentia *et* benevolentia (AVG. de mend. 19, 40); pietas iustitia fortitudo (PLIN. epist. 1, 22, 7), simplicitas veritas fides (FRONTO p. 135, 18 N.). *ad II*: caerimonia, sanctitas, sanctimonia, pietas. *ad III A*: verecundia, pudor, integritas, sanctitas (AVG. civ. 1, 28), probitas (AVG. civ. 2, 26), modestia abstinentia honestas pudicitia (MACR. somn. 1, 8, 7), continentia (BACHIAR. repar. laps. 18 p. 1057^B), caritas. *ad III B*: innocentia (CORP. VI 31981), caritas, fides *et* verecundia (CORP. X 483). *ad III C*: pietas. *ad III D*: virginitas, continentia. *ad IV*: fides, parsimonia, iustitia. *opp.*: *ad III A*: impudicitia, cupiditas, voluptas, fornicatio, libido, virginitas (AVG. bon. coniug. 23, 30), luxuria, concupiscentia (MAR. MERC. subnot. 5, 1), carnis ignavia (PETR. CHRYS. serm. 22 p. 261^B), carnis affectus (POMER. 3, 7). *ad III B*: adulterium (AVG. adult. coniug. 2, 8, 7). *ad IV*: avaritia.

ἁγνεύω **castitor** (*Harl. cet.*, castigo *Laudun.*) GLOSS. II 216, 41.

a 1. castus.

castitūdo, -inis *f.* *a* 1. castus. NON. p. 85, 11 castitudinem pro castitatem (GLOSS. V 639, 6). ACC. trag. 585 ibi fas, ibi cunctam antiquam castitudinem. *Elsperger.*

castor, -oris *m.*, κάστωρ. SERV. georg. 1, 58 -es a castrando dicti sunt (*cf.* TERT. *p. 543, 6* ISID. orig. 12, 2, 21). *acc. sing.* -a: IVV. 12, 34. *plur.* -as: PLIN. nat. 32, 26. PLIN. nat. 32, 26 febris, quos -as vocant (SOL. 13, 2). GLOSS. V 200, 11 fibri genus animalium; ipsi sunt et -es, qui etiam Pontici canes vocantur (*cf.* ISID. *l. l.*).

CIC. Scaur. 2, 7 quem ad modum -es ... a venatoribus redimunt se ea parte corporis, propter quam maxime expetuntur. NVX 165 sic, ubi detracta est ... causa pericli, quod superest tutum, Pontice -r habes. PHAEDR. app. 28, 1 canes effugere cum iam non possit fiber

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Graeci ... quem dixerunt -em, et indiderunt bestiae nomen dei ...) abripere morsu fertur testiculos sibi. PLIN. nat. 32, 26 amputari hos (*castores*) ab ipsis ... negat Sextius. IVV. 12, 34 imitatus -ora, qui se eunuchum ipse facit. APVL. met. 1, 9 amatorem suum ... mutavit in feram -em, quod ... se praecisione genitalium liberat. TERT. adv. Marc. 1, 1 castrator carnis -r. MACR. sat. 7, 5, 26 inserentes poculis testiculos -um. GLOSS. *infra l. 21.* *nota lusum*: CLAVD. carm. min. 10, 1 nam dicere birrum, si -r (Castor?) iuret, castoreum nequeo.

deriv.: castorinus (-inatus), castoreum.

ˣ**castoreum,** -ī *n. a* castor; *cf.* καστόρειος, καστόριον (GLOSS. καστόριον). *formae*: GLOSS. III 555, 56 castreon i. -eum. 620, 14 castreum. *saepius scribitur* -ium *in codd.* *masc.*: VARRO Men. 440 *v. infra l. 32* GLOSS. III 581, 37. V 353, 57. *fort.* ORIBAS. syn. 2 add. p. 843? *v. l. 53.* *plur.* castorea, -ōrum: VERG. georg. 1, 59 (*cf.* PROB. *et* SERV. *ad l.*) PLIN. nat. 32, 26. 91. 99. 101. 1, 32, 13. 14 NEMES. cyn. 217 SIDON. carm. 5, 48. *plur. de ipsis bestiae testiculis, sing. de medicamento dici videtur.* PLIN. nat. 8, 109 easdem partes (*testiculos*) sibi ipsi Pontici amputant fibri ... -um id vocant medici. 32, 26 febris, quos castoras vocant et -a testes eorum. GLOSS. III 544, 57 testiculus. 588, 16 testiculus fibri[s] (V 176, 6). 581, 37 -us id est e castor⟨e⟩ et sunt testiculi bebiris. 609, 9 testiculus de bebro. IV 31, 13 testiculi beluarum (490, 27 beluorum). V 176, 7 medicamenti genus quod conficitur ex testiculis fibrorum (IV 490, 26 *et* V 275, 4 medicamentum). 353, 57 -ius bebir (*anglosax.*). *generatim*: VERG. georg. 1, 59 mittit ... virosaque Pontus -a (*cf.* SERV. *et* PROB. *ad l.* SCRIB. LARG. 175 -i Pontici. PERS. 134 advehe Ponto -um. NEMES. cyn. 216 virosa tibi sumes -a. SIDON. carm. 5, 48 Pontus -a ... defert). PLIN. nat. 12, 110 erysisceptrum ... odore -i. 32, 133 si -um fibrumve supergrediatur gravida, abortum facere dicitur. CLAVD. carm. min. 10, 1 nam dicere birrum, si Castor iuret, -um nequeo. *usus in medicina*: VARRO Men. 440 absinthium uti bibam gravem et -um (LVCR. 6, 794 -oque gravi mulier sopita recumbit). CELS. 3, 16 in aqua diluta ... -um. 3, 20 odore foedo movent ... -um ... adiuvat ... -um ... mixtum cum scammonia. 3, 23 bibat ... ex aqua -um. 4, 6 recte datur -um. dandum potui -um. 6, 7, 1 -i ... pares portiones. 6, 7, 8 -um miscent. 6, 78 -um cum aceto (*dantur -i varia pondera in medicamentis*: CELS. 5, 22, 23. 25. 6, 6, 5. 6. 7 *al.* SCRIB. LARG. 3. 5. 10. 23. 88. 101 *al.* PLIN. nat. 20, 193. 26, 114. 32, 112 PELAGON. 81. 323. 383. 451. 453. 454 CHIRON 309. 310. 977 *al.* VEG. mulom. 1, 15, 3. 1, 20, 1. 59. 2, 70, 2 *al.* PLAC. med. 2, 10 CAEL. AVR. acut. 2, 12, 84). PLIN. nat. 1, 32, 13. 14 de -is medicinae et observationes. 20, 194 anesum ... bibatur cum -o. 26, 105. 126. 32, 36 cum -o clystere infunditur. 32, 69 -um cum melle. 32, 77 -um cum papaveris suco. 32, 89. 91. 99. 101. 120 -o si ex oleo perunguantur. 32, 132. 136. 35, 182. PELAGON. 67 -um ... aceto commisce. 181 -o carbonibus imposito ... fumigari. CHIRON 190. 193. 227. 456 -um impones in vivis carbonibus. VEG. mulom. 1, 19, 3 -um et opopanacem ... permisces. 1, 44, 4 mixto nitro ... et -o. 1, 45, 5. THEOD. PRISC. eup. faen. 3 storax vel -um vel reliqua, quae orbis longinquus peculia habet. 19 -um ... utile est. log. 15 mixto quippiam -i (-o *codd.*) ... accipere ... -i pulverem ... unguenta ... ex -o ... odores naribus admovendi ex -o. 19. 29. 31. 41 *al.* CAEL. AVR. acut. 2, 12, 83. 85 est ... -um acre. ORIBAS. syn. 2 add. p. 843 -um tritum ... iniciendus est. p. 847 his sucis rutae cum -o facto ceroto superponis.

castorīnātus, -a, -um [*a* castorina pelle *vel* veste. *Th.*]. SIDON. epist. 5, 7, 4 incedunt ... castorinati ad litanias.

castorīnus, -a, -um *a* castor. *adi.*: EDICT. imp. Diocl. 8, 31 pellis -a in⟨fecta⟩. MARCELL. med. 35, 3 oleo -o ... perungi. *subst. neutr. i. q. castoreum*: GLOSS. V 595, 35 castorīnum febrinum (vebr- *cod.*). *v. Blümner, Technol. 1, 193; Marquardt-Mau, Privatleben p. 500.* *Stadler.*

castra *v.* castrum.

ˣ**castramētor,** -ātus sum, -ārī, *coaluit ex* castra metari (*v. p. 549, 36*), *i. q. castra ponere, locare, exercitum ponere; cf.* GLOSS. V 275, 22 castra metati: exercitus posuerunt. *usus est primus, ut videtur,* HIER. *in* VVLG. (*fere 60^ies^*), *ubi* LXX παρεμβάλλειν, στρατοπεδεύειν; *in* ITALAE *codd. et auct. legitur* castra constituere, promovere, devertere *sim.* *coniungitur cum variis praepositionibus et adverbiis loci.* VVLG. exod. 13, 20 profectique de Socoth -ati sunt in Etham. 14, 2 reversi -entur e regione Phihahiroth. 15, 27 iuxta aquas. 18, 5 in desertum, ubi erat -atus iuxta montem dei. num. 1, 51 cum -andum *erit*, erigent *Levitae tabernaculum.* 2, 2 singuli per turmas signa atque vexilla et domos cognationum suarum -buntur filii Israel per gyrum tabernaculi foederis. 2, 25 ad aquilonis partem. 3, 38 ante tabernaculum foederis, id est ad orientalem plagam. 21, 13 contra Arnon. Ios. 10, 5 circa Gabaon. iud. 11, 18 trans Arnon. I reg. 29, 1 super fontem (*contra seiunxit verba* VVLG. num. 1, 51). *sic uno verbo, ut videtur,* HIER. sit. et nom. p. 121, 25. 131, 31. 157, 15. 175, 30. 177, 24. 29 in Ezech. 48, 30 *sqq.* p. 614 in Os. 1, 4 p. 44. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 75. 99 contra Assyrios atque Medos. 1, 172. 200. 241 hist. 1, 6. 9 IORD. Get. 277 ISID. in gen. 31, 37 in num. 7, 1. *Bannier.*

castrātio, -ōnis *f. a* castrare; *cf. Hitzig, PW. III 1772.* *i. q. actus castrandi*: GLOSS. IV 316, 52 -o herma. V 601, 16 hernia -o (601, 11). **1** *testiculorum amputatio*: *bestiarum*: FEST. p. 293 harum bestiarum omnium inviolati sunt tauri, quae pars scilicet caeditur (creditur *cod.*) in -e. COLVM. 6, 26, 1 fissa ferula comprimere testiculos, et paulatim confringere. idque optimum genus -um putat *Mago.* 7, 5, 22 -is autem ratio iam tradita est. 7, 11, 1 -is autem ... duo tempora servantur. VLP. dig. 21, 1, 38, 7 nisi propter ipsam -em facta sunt imbecilliora *animalia.* SOL. 49, 12 inventum ... est, ut desiderium eis (*camelis*) coitionis quadam -e exsecaretur. *hominum*: TERT. adv. Marc. 1, 29 quae *est* temperantia gulae in fame? ... quae libidinis infrenatio in -e? **2** *i. q. arborum vel ramorum circumcisio*: PLIN. nat. 1, 17, 42 -o arborum. 16, 207 ramis saepe deputatis. -o illa est adimitque vires.

castrātor, -ōris *m. a* castrare. *is qui castrat, cf.* GLOSS. II 318, 41 εὐνουχιστής. TERT. nat. 2, 13 oderat *Iuppiter* patrem incestum ... ⟨et avi quondam⟩ (*add. Reiff.*) -em. adv. Marc. 1, 1 p. 291, 23 quis enim tam -r carnis castor, quam qui nuptias abstulit (*i. Marcion*)? *in imagine*: ANTH. 109, 5 omnem grammaticam -r sustulit artem.

castrātōrius, -a, -um *a* castrare. *ad castrandum pertinens*: PALLAD. 1, 42, 3 cauteres, castratoria ferramenta atque tonsoria vel quae ad animalium solent pertinere medicinam.

castrātūra, -ae *f. a* castrare. *fere i. q. castratio*: PLIN. nat. 18, 86 iustum est, e grano Campanae, quam vocant castratam, e modio redire sextarios IV siliginis vel e gregali sine -a (*i. percolatione*) sextarios V. PALLAD. 6, 7, 2 vulnera vero -ae cinere sarmentorum et spuma linentur (linientur *E*) argenti.

compos.: incastratura. *Goetz.*

castrēnsārius *v.* castrensiarius.

castrēnsiānus, -a, -um [*a* castrensis. *Th.*]. *ad castrenses i. palatii milites pertinens*: COD. Theod. 6, 32 rubr. (*a. 416*) de -is (COD. Iust. 12, 25 [26] *rubr.*). *cf.* MALALAS ed. Dind. p. 430, 5 καστρισιανοὺς στρατιώτας. *cf. etiam* castricianus *p. 546, 29.* *pro cognomine hominum v. nom. propr.*

castrēns(i)ārius, -a, -um [*a* castrensis. *Th.*]. *fere i. q. castrensianus*: CORP. V 5932 Ponti ... negotiatoris lentiari et -ri. *subst.*: CORP. VI 1739 corpus pistorum magnariorum et castrensariorum.

ˣ**castrēnsis,** -e [*a* castrum, castra. *Th.*]. PRISC. gramm. II 133, 13 castrum -is. NOT. Tir. 45, 31. *cf.* LIV. 7, 36, 8 hic Decii -is triumphus fuit incedentis per media castra (PAVL. FEST. p. 57 -i corona donabatur, qui primus hostium castra pugnando introisset. GELL. 5, 6, 17 PAVL. sent. 3, 4^a^, 3 *v. infra l. 82* GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357^A^). *scribitur* kastrensis GROM. p. 354, 2 (METROL. p. 125, 16). *formae*: castrēsis: CORP. III 12376. VI 7281^a^. 8512. 8523. 30911 *al.* *gr.* καστρῆσιν: INSCR. Dessau 8856. *stulte* γασστρησίου: EDICT. imp. Diocl. 3, 8 frg. Aegirat. I (Corp. III suppl. 2328^59^). καστρησίους: HERON metrol. I p. 204, 4. castrīsius: EXC. barb. chron. I p. 290, 198. *gr.* καστρίσιον APSYRT. hipp. 300. κανστρεσ- NOVELL. Iust. 22, 34 GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357. castriēnse: CORP. VI 7281. *scribitur per compendia*: k: EDICT. imp. Diocl. 1 *passim* ACT. Arv. a. 219 b 40 CORP. VI 727. 8511. 8521. 8522 PAPYR. Genav. 1 I A 8. B 7. c: CORP. VI 776. 8514. kas.: CORP. VI 8518. kast.: CORP. III 3468. kastr. (castr.): CORP. VI 8511. 8519. X 6005 *sim.* *v. etiam nom. propr.*

1 *ad castra pertinens, in castris usitatus, militaris, interdum i. q. agrestis, rusticus*: GLOSS. II 398, 3 παρεμβολικός. IV 31, 21 -es militares. **a** *de rebus*: CIC. Catil. 3, 17 nisi *Catilinam* ex domesticis insidiis in -e latrocinium compulissem. Cael. 11 eademque erat, si statim mereri stipendia coeperamus, -is ratio ac militaris. epist. frg. Plin. nat. 7, 135 *Ventidium* mulionem -is furnariae fuisse. VARRO frg. Gell. 1, 25, 1 indutiae sunt ... pax -is paucorum dierum. ling. 6, 61 hinc (*sc. a dico*) in manipulis -bus ducibus (*corrupt.*). PROP. 3, 9, 19 -bus utilis armis. 4, 3, 33 noctibus hibernis -ia pensa laboro. LIV. 7, 36, 8 *v. supra l. 36.* 28, 21, 10 ludi funebres additi pro copia provinciali et -i apparatu. 44, 22, 15 consiliis (44, 35, 5). PAVL. FEST. p. 12 tecta. p. 57 corona (*v. supra l. 37. adde* AMM. 24, 6, 16). VAL. MAX. 2, 9 praef. disciplinae (SEN. dial. 11, 12, 2 PS. QVINT. decl. 3, 15 TERT. coron. 11 AMM. 16, 5, 10. 22, 4, 6). 7, 8, 6 honores (8, 14, 5 CORP. IX 3158 GLOSS. IV 29, 26. 492, 40. V 273, 61). SEN. epist. 101, 6 laborum. LVCAN. 1, 380 numina miscebit -is flamma monetae. PLIN. nat. praef. 1 verbum '*conterraneum*'. GELL. 17, 2, 9). praef. 3 contubernio. 10, 46 vigilia. TAC. Agr. 9 iurisdictio. PLIN. epist. 8, 14, 5 stipendiis. 9, 25, 1 negotiorum (AMM. 25, 4, 11. 26, 7, 4. 30, 7, 11). paneg. 5 furorem motumque. SVET. Cal. 9 ioco. Galba 18 sellam. Dom. 12 sumptus. PAPYR. Genav. 1 I A 8 *fort. intell.* ⟨saturna⟩licium k(astrense) dr(achmas) XX (B 7). FLOR. epit. 2, 2, 35 Romana classis prompta levis expedita et quodam genere -is. FRONTO p. 205, 18 N. multos militum imperator suo quemque nomine proprio atque -i cognomine ⟨et io⟩culari appellabat. PAPIN. dig. 36, 1, 56 (54) pecuniae. 38, 12, 2 bona militis intestati defuncti -ia fisco non vindicantur (VLP. dig. 24, 1, 32, 8 si miles uxori donaverit de -bus bonis. PAVL. dig. 10, 2, 25, 1 si miles alium -ium, alium ceterorum bonorum heredem fecerit). VLP. dig. 18, 1, 2 praef. rebus (CAPITOL. Alb. 10, 7 AMM. 20, 1, 2. 21, 9, 5. 23, 6, 83. 27, 10, 6. 30, 7, 3). *maxime apud iurisconsultos* -e peculium *et* quasi -e peculium; *cf.* PAVL. sent. 3, 4^a^, 3 -e ... peculium est, quod in castris acquiritur vel quod proficiscenti ad militiam datur. MACER dig. 49, 17, 11 -e peculium est, quod a parentibus vel cognatis in militia donatum est vel quod

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ipse filius familias in militia acquisiit, quod, nisi militaret, acquisiturus non fuisset. nam quod erat et sine militia acquisiturus, id peculium eius -e non est. COD. Iust. 3, 28, 7, 1 vel . . . paganum est peculium vel -e vel quod medietatem inter utrumque obtinet, quod quasi -e nuncupatur. in tali igitur peculio, quod quasi -e appellatur *eqs.* THEOPHIL. inst. Iust. 2, 12 praef. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357A *κανστρέσιον πεκούλιον· τὸ ἐκ τῶν κάστρων ἤτοι λαφύρων. ibid. κούασι κανστρέσιον· τὸ ἐξ οἰκείου ἐπιτηδεύματος πεκούλιον. scripsit librum de re Tertullianus, cf.* DIG. 29, 1, 23. 39, 17, 4 COD. Iust. 5, 70, 7, 1a: PAPIN. dig. 49, 17, 15 pr. pater militi filio reverso quod donat, -is peculii non facit, sed alterius peculii, perinde ac si filius nunquam militasset. VLP. dig. 2, 4, 8 pr. adoptivum patrem . . . in ius vocare non potest *quisquam* . . . nisi sit filius qui -e habuit peculium. 37, 6, 1, 15 nec -e nec quasi -e peculium fratribus confertur. *cf.* VEG. mil. 2, 20 HIER. epist. 60, 10. PAPIN. dig. 45, 3, 18 pr. si servus communis Maevii et -is peculii . . . stipuletur. CHAR. dig. 48, 18, 10, 2. PAPIN. dig. 49, 17, 15, 3 servus, qui peculii -is est quique nullo iure, quamdiu filius vivit. *supple* peculium: MACER dig. 29, 1, 26 ius testandi de -i, quod filiis familias militantibus concessum est. PAPIN. dig. 29, 1, 43 filius familias equestri militia exornatus . . . testamentum de -i facere potest. VLP. dig. 37, 11, 1, 8.

TERT. nat. 1, 12 religio (apol. 16). coron. 11 munium (COD. Theod. 8, 6, 1. PANEG. 12, 10 munerum). PANEG. 11, 11 cibo (12, 13 SPART. Hadr. 10, 2). 12, 8 cum patre . . . -e collegium. 12, 9 statione. CAPITOL. Pert. 8, 2 purpureasque chlamydes Graecanicas atque -es. LAMPR. Diad. 3, 3 indumenta coccea ceteraque -ia imperii insignia. VOPISC. Aurelian. 7, 3 peccata. 9, 6 panes militares. ARNOB. nat. 4, 7 flagitiis. IVST. 14, 4, 14 exilio. AVSON. 264, 1 -is caligae cognomine Caesar. SYMM. epist. 1, 1, 3 vestem. AMM. 19, 6, 9 tubarum. 22, 15, 17 foedere. 26, 1, 4 necessitatum. VEG. mil. 3, 5 exercitatione. PRVD. psych. 665 portae. COD. Theod. 7, 22, 7 stirpe. 16, 5, 65, 3 militia. SIDON. epist. 2, 2, 9 cella . . . discriminata tantum pariete -i. 8, 6, 1 -is oratoriaeque scientiae. carm. 23, 223 censum. SEDVL. epist. p. 173, 6 munimine. ENNOD. opusc. 1, 13 p. 265, 9 gloria. 3, 124 p. 363, 7 pulvis. dict. 3, 4 p. 434, 11 sudor. COD. Iust. 6, 61, 8, 2 occasionibus. PASS. Perp. 7 carcerem. CORP. XII 3058 ⟨si⟩gna deorum argentea -ia. *speciatim* -is modius, iugerus: EDICT. imp. Diocl. 1, 1—8 *et* 26—34 *de frumentis*: k(astrensem) mo(dium) unum X *tot.* 3, 8 salis k. mo. unum X centum. PELAGON. 25 *tritici* diurnum modium -em praebebis. APSYRT. hipp. 300 *μόδιον καστρίσιον.* HERON metrol. I 204, 4 *καστρησίους . . . μοδίους.* GROM. p. 354, 2 (METROL. p. 125, 16) -is iugerus quadratus habet perticas CCLXXXVIII. p. 126, 3 -is iugerus capit k(astrenses) modios III. HIER. in Ezech. 4, 9 p. 44 ut hin mensura sit Iudaici sextarii nostrique -is, cuius sexta pars facit tertiam partem sextarii Italici. *subst.*: AMM. 22, 6, 7 nec tamen, cum corrigendis civilibus ita diligenter instaret, omisit -ia. EXC. barb. chron. I p. 290, 198 in eodem anno castrisius (*i. panis, cibus -is vel sim.*) in Alexandria donatus est. *adde l. 18—21.*

b *de hominibus et bestiis, hic illic subst.*: FEST. p. 158 muger dici solet a -bus (-ium *cod.*) hominibus quasi muccosus is, qui talis male ludit. SEN. dial. 4, 2, 6 equosque -es erigit crepitus armorum (CHIRON 29. 94). FRONTIN. strat. 2, 5, 30 missa principia quietem omnibus -bus dabant. VLP. dig. 40, 9, 30, 2 servum (41, 1, 33 pr. 47, 2, 52, 4. 49, 17, 9). EPIST. Alex. p. 196, 8. VOPISC. Tac. 8, 4 paruit praeceptis et voluntati -ium ordo ille. CORP. III 12376 ⟨pro⟩pter tutela⟨m c⟩astresium et ⟨c⟩ivium Montanesium. XIII 1833 Gordus medicus -is. AMM. 21, 16, 2 cunctae -es et ordinariae potestates . . . praefectos semper suspexere praetorio (31, 4, 9). 25, 10, 8 *milites quosdam* capita scholarum ordo -is appellat (30, 3, 5). *speciatim nomen officii militaris* (*fort. praefecti castrorum*): AMM. 14, 6, 17 virgae dexteris aptatae velut tessera data -i. 26, 8, 5 antehac rectoris -is apparitorem, id est ventris ministrum et gutturis. CORP. III 3468 kast(rensis) leg(ionis) IV Fl(aviae). 14214[24] (*enumerantur inter circitores, equites*): castre⟨nses⟩ Valens Iovinus Iulius *al.*

2 *ad castra imperatoris, i. palatium pertinens*: *de rebus et officiis inferiorum graduum, plerumque libertorum Augusti* (*v. Hirschfeld, Die kaiserl. Verwaltungsb.*[2] *p. 307—317*): SVET. Tib. 72 *Tiberius* -bus ludis interfuit. TERT. coron. 12 est et alia militia regiarum familiarum. nam et -es appellantur, munificae et ipsae sollemnium Caesarianorum (CORP. VI 8532 plebei collegi Concordiae Augustianorum familiae -is. 8533 M. Vlpius Aug. lib. . . . praeco familiae -is. 30911. VIII 5234). LAMPR. Alex. 41, 3 fullones et vestitores et pistores et pincernae, omnes -es ministri. CORP. VI 652 Saturninus Aug. lib. proc(urator) -is (727. 8511. 8512. 8513. X 6005. XI 3612. XIV 2932. INSCR. Dessau 8856 *M. Αὐρ(ήλιον) Σεβαστῶν ἀπελεύθερον Κρήσκεντα ἐπίτροπον καστρῆσιν*). VI 776 Costantius Augg. et Caes. tabul(arius) s(tationis) c(astrensis). *cf.* 8523. 33735. ACT. Arv. a. 219 b 40 ⟨Secundinum⟩ tab(ellarium) rat(ionis) k(astrensis) (*cf.* CORP. VI 8519 M. Aur(elius) . . . ex comm(entariensibus) rat(ionis) kastr(ensis). 8521 Chryseros . . . pedissec(us) r(ationis) k(astrensis). 8522. 8528. VIII 2702 familia rationis -is. 18250. X 5336 proc(uratoris) rationis -is [XIII 10029, 44?]). CORP. VI 5183 P. Aelius Aug. lib. . . . praepositus velaris -bus. 5248 Iulius . . . vesta(rius) -is. 7281 ⟨Ca⟩llistioni cellar(io) conleg(ium) -e (7281a). 8514 Primigenio . . . proc(uratori) f(isci) -is (8515. 8516 disp(ensator) fisci -is. 8517. 8531? VIII 12609). VI 8518 Chresimo . . . adiutori offici commentari kas(trensis) et Aphrodisio . . . adiutori offici tabulari kas(trensis). *cf.* 8529 Hermeti Aug. ⟨lib.⟩ a tabulario castr⟨ensi⟩. 8530. X 3878. VI 8524 Zosimo C(aesaris) n(ostri) ped(isequo) num(eri) castren(sis). 8525 Atimeti Aug. l. a supell(ectili) -i. 8526 Ti. Claudius . . . tabellar(ius) -is (8527. 8528). 8537 Pelorus . . . a copis castr(ensibus). XIV 2832 Alcimus . . . a veste -i. *cf.* REG. urb. V p. 7, 13 amphitheatrum -em (CVRIOS. urb. reg. V p. 6, 12). CORP. VI 8498 M. Aurelio . . . ordinato a divo Commodo in -e. 8534 Ti. Claudius . . . discens -is maioris.

3 *de dignitatum posteriorum temporum generibus* (*cf. Seeck, PW. III 1774*): NOT. dign. or. 1, 19 -is sacri palatii (17, 1 sub dispositione viri spectabilis -is. 17, 2. 6 officium . . . viri spectabilis -is. occ. 1, 17. 15, 1. 3. 7). COD. Theod. 6, 32, 1. 2 (COD. Iust. 12, 25 [26], 1). 6, 35, 3 praef. (*a. 319*) qui sub -i militant (COD. Iust. 12, 28, 2). 6, 35, 7 (*a. 367*) qui sub -i officio . . . obsecundant. 11, 18, 1 (*a. 409*) non -em . . . eadem damni multa (*sc. praebendi tirones*) percellet. 12, 1, 38. COD. Iust. 12, 5, 2 pr.

deriv.: castrensianus, -iarius. *syn.*: militaris. *opp. ad 1*: domesticus, civilis, civicus *al.* (GELL. 5, 6).

castreon, castreum *v.* castoreum. **castrēsis,** -ius *v.* castrensis.

castriānus, -ī *a* castrum. *i. q. castricianus, miles castelli.* VOPISC. Aurel. 38, 4 septem milibus lembariorum et ripariensium et castrianorum et Daciscorum interemptis. *adde infra l. 28.*

castriciānus, -ī *m.* [*cf. c.* castricius. *Th.*]. *i. q. castellanus miles.* COD. Theod. 7, 1, 18 (*a. 400*) sciant . . . comites vel duces, quibus regendae militiae cura commissa est . . . ne de ipsis quidem pseudocomitatensibus legionibus seu de ripariensibus -is (castrianis COD. Iust. 12, 35, 4 *cod. J*a, castrensianis *ibid. codd. KOJ*b) ceterisque cuiquam eorum transferendi militem copiam attributam. *v. nom. propr.*

castra castrensis **castricius** castellum NOT. Tir. 45, 32. *fort. i. q. castricianus. v. etiam nom. propr.* *Bannier.*

castriēnsis *v.* castrensis *p. 544, 46.* **castrīsiānus** *v.* castrensianus. **castrīsius** *v.* castrensis *p. 544, 44.*

***castro,** -āvī, -ātum, -āre [*cf. esse videtur c. ind.* śástram '*culter, gladius*' śásati '*secat, caedit*' *et c.* carēre, castus. *Th.*]. PS. ORIG. tract. 10 p. 116, 4 -atum, id est testibus amputatis. GLOSS. II 318, 42 *εὐνουχίζω.* III 432, 57 -at *ἐκτομάζει.* IV 232, 8 enervat -at. 316, 47 cassatur -atur (Scal. V 594, 18. 595, 70). *leg. ap.* PLAVT. CATON. LVCIL. CIC. VARRON. VITR. SEN. rhet. VAL. MAX. CELS. SEN. phil. CVRT. COLVM. PLIN. nat. MART. QVINT. IVV. SVET. *recentioresque.* [*it.* castrare, *francog.* châtrer, *hisp.* castrar. *M.-L.*]

I ***proprie*:** **A** *strictiore sensu i. q. animalia utriusque sexus generationis membris privare*: **1** *de viris*: PLAVT. Asin. 237 domi servi qui sunt -bo viros. Aul. 251 ut tu me quoivis -andum loces. Merc. 275 quasi hircum metuo ne uxor me -et mea. LVCIL. 235 uxorem caedam potius quam -em egomet me (se [*cf. p. 547, 71 sqq.*]: ITALA [*multi codd.*, Tert. resurr. 27 p. 64, 13] *et* VVLG. Matth. 19, 12 sunt eunuchi qui se ipsos -erunt [*εὐνούχισαν ἑαυτούς*] propter regna [regnum VVLG.] caelorum. *cf.* HIER. epist. 14, 6 cum derelicta militia te -asti propter regna caelorum. 22, 30 AVG. c. Adim. 3 p. 121, 27. ZACCH. 3, 5 p. 1157A *spadonibus* regni *caelestis* possessio deputatur, qui se eius causa et amore -verint. *cf.* ISID. eccl. off. 2, 18, 6). VAL. MAX. 6, 1, 13 Carbo Attienus . . . item Pontius . . . deprehensi -ati sunt. SEN. dial. 3, 21, 3 *libido* puerorum greges -at (PLIN. nat. 9, 80 ut -rentur nobiles pueri. MART. 2, 60, 3 vae tibi *puero*, dum ludis, -bere. IVV. 10, 307 nullus ephebum deformem saeva -vit in arce tyrannus. VLP. dig. 9, 2, 28 si puerum -erit et pretiosiorem fecerit. AMM. 18, 4, 5 *Domitianus* interdixerat, ne intra terminos iuris dictionis Romanae -ret quisquam puerum. *cf.* SVET. Dom. 7 -ari mares vetuit). SEN. frg. 34 in regiae libidinis voluptatem -ati sunt quidam (AVG. civ. 6, 10). EDICT. imp. Hadr. Vlp. dig. 48, 8, 4, 2 nemo enim liberum servumve invitum sinentemve -are debet, neve quis se sponte -andum praebere debet (*syn.* excidere). VENVL. dig. 48, 8, 6 qui servum -andum tradiderit. VLP. dig. 23, 3, 39, 1 si spadoni mulier nupserit, distinguendum est, -atus fuerit necne; ut in -ato dicas dotem non esse; in eo qui -atus non est (*cf.* MARCIAN. dig. 40, 2, 14, 1). PAVL. sent. 5, 23, 13 qui hominem invitum libidinis aut promercii causa -erit -andumve curaverit (MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 4). dig. 48, 8, 5 in eadem causa sunt, qua hi qui -ant. MOD. dig. 48, 8, 11 -antis poena irrogatur. TERT. nat. 1, 10 p. 80, 9 vidimus saepe -atum Attin deum a Pessinunte (CARM. c. pag. 109 vidimus . . . Attin -atum subito praedicere Solem). 2, 12 p. 117, 13 nam Saturnus quidem Caelum ⟨castra⟩vit dormientem (SCHOL. Verg. Veron. Aen. 3, 707 AVG. civ. 7, 19. 26). AMM. 14, 16, 17 *Semiramis* teneros mares -vit omnium prima. CLAVD. 18, 45 rapitur -andus ab ipso ubere. AVG. anim. 4, 20, 33 hoc (*i. concumbere*) aufertur et his qui -antur. PETR. CHRYS. serm. 56 p. 355B eunuchus . . . quem -erat humana teneritas ad hominis servitutem. *nota iocos*: MART. 1, 35, 14 nec -are velis meos libellos (*i. obscaena demere*). 3, 81, 5 abscisa est quare Samia tibi mentula testa? . . . -andum caput est (*i. praecidenda lingua*). **2** *de bestiis: generatim*: COLVM. 11, 2, 33 quadrupedia tempus idoneum est -andi . . . omnia recte pecora -antur. ITALA lev. 22, 24 (Wirc.) *animal* con⟨f⟩ractis testiculis aut -atum (*ἐκτομίαν*) aut avulsum non

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

of⟨f⟩eretis ea domino. ORIBAS. syn. 4,15 *animalia* quae -ata sunt (τὰ τῶν εὐνουχισθέντων) meliora sunt. LEX Visig. 8,4,4 qui alienum animal...-erit...vel bovem aut quae non -antur secaverit. *speciatim*: PLAVT. Merc. 272 ego illunc hircum -ari volo (*cf. p. 546,47*). VARRO rust. 2,2,18 -are oportet agnum non minorem quinque mensum (COLVM. 7,4,4 prius quam feminas inire possint, mares -ati ... enecantur. PLIN. nat. 8,198. 30,41). 2,4,21 -antur verres commodissime anniculi (PLIN. nat. 18,322 verres, iuvencos, arietes, haedos decrescente luna -ato). 2,5,17 vitulos -are non oportet ante bimum ... qui autem postea -antur, duri ... fiunt (COLVM. 6,26,1 -are vitulos Mago censet, dum adhuc teneri sunt: ... nam ubi iam induruit, melius bimus quam anniculus -atur). 2,7,15 institutum ut -entur equi; demptis enim testiculis fiunt quietiores (PLIN. nat. 11,169 equo -ato prius non decidunt dentes. VLP. dig. 21,1,38,7 AMM. 17,12,2). 2,9,14 quidam eos (*i. canum catulos*) -ant. 3,9,3 vocantur feminae ... gallinae, mares galli, capi semimares, qui (quod *cod.*) -ati; gallos -ant, ut sint capi (*cf.* GLOSS. II 338,49 gallus -atus κάπων. VARRO frg. Char. gramm. I 103,26 ex gallo gallinaceo -ato fit capus. COLVM. 8,2,3 *cf. p. 384,23.* PLIN. nat. 10,50 desinunt canere -ati *galli*). PAVL. FEST. p. 234 ⟨polimenta⟩ ... dicebant testiculos porcorum, cum eos -bant (COLVM. 7,9,4 mares trimi aut quadrimi -antur, ut possint pinguescere. ORIBAS. syn. 9,11 cum -atur porcus). PLIN. nat. 8,108 *hyaenae mares* timent libidinis aemulos et ideo gravidas custodiunt morsuque natos mares -ant. 24,72 si bovis -ati urinae misceatur *cinis bryae* (PELAGON. 276 LEX Visig. 8,4,4). 30,148 si unus *sorex* -atus emittatur. VLP. dig. 21,1,38,7 mulus -atus. VEG. mulom. 2,88,2 in hanc valetudinem *tetani* incidunt, qui, cum ab igne -ati fuerint, negleguntur et ... frigore laeduntur. GLOSS. II 569,48 vervex aries -atus. 597,1 vervex hircus -atus. **3** *de feminini sexus bestiis*: PLIN. nat. 8,69 -andi genus etiam feminas *camelos*, quae bello praeparentur. 8,209 -antur feminae *in suibus* quoque, sicuti et cameli.

B *latiore sensu i. q. truncare, amputare, praecidere, vulnerare*: **1** *arborum herbarumque ramos supervacuos*: CATO agr. 33,2 *vites* veteres quam minimum -ato, potius...deicito biennioque post praecidito (PLIN. nat. 17,195). VITR. 2,9,4 ea *arbusta* enim cum suo quoque tempore ad imum perforata -antur. COLVM. 4,32,4 tolerabilius tamen harundo -atur antequam caeditur (*cf.* PLIN. nat. 17,144 reficiturque *harundo* ex sese vetere harundineto extirpato, quod utilius repertum quam -are). PLIN. nat. 24,49 umor quoque e medulla, ut diximus, -atae arboris effluens capillum reddit capiti.
2 *alvaria*: COLVM. 9,15,4 dies vero -andi *alvos* fere matutinus occupandus est (9,15,11 -atae deinde alvi si quae transversos favos in aditu habebunt, convertendae sunt ... sic enim proxime ⟨cum⟩ -buntur, veteres potius favi quam novi eximentur ... curae erit nobis, ut semper ... -entur. 11,2,50. 12,10,6. PALLAD. 7,7,2 -buntur autem alvearia matutinis horis. 11,13 *mense Octobri* alvearia -buntur. **3** *alias res*: COLVM. 7,12,14 catulorum *canum* caudas ... sic -are conveniet (*cf.* PLIN. nat. 8,153). PLIN. nat. 18,136 quoniam in umido vermiculi umbilicum eius (*i. lupini*) in sterilitatem -ant (*i. steriles faciunt*). TERT. nat. 1,8 p. 72,5 -atis faucibus (*i. vulneratis*) quae etiam extrinsecus periculose vulnerantur. apol. 25 *archigallus* sanguinem impurum lacertos quoque -ando libabat.
nota: PLIN. nat. 19,53 inveterari vina saccisque -ari (*i. percolari. cf.* QVEROL. p. 38,12 cum lagoena vetere -ata [*i. privata*] suco [.i. vino *R*] rursus completur novo). 37,79 *beryllos* gratiores fieri ... -ata (*Ian*, castraca *vel* constrata *codd.*) perspicuitati crassitudine (*i. sublata. cf.* GLOSS. IV 316,47 *supra p. 546,39*).

II ***translate*:** **A** *debilitare, attenuare, atterere, coercere*: CIC. de orat. 3,164 nolo dici morte Africani '-atam esse rem publicam' (*cf.* QVINT. inst. 8,6,15. MART. CAP. 5,512 vitandum quoque ne turpis sit similitudinis usurpatio, ut si dicas '-atam Africani morte rem publicam'). SEN. epist. 19,19 nisi *Maecenatem* enervasset felicitas, immo -asset. TERT. adv. Val. 8 p. 186 -ata est vis et potestas et libido genitalis Aeonum. cult. fem. 2,9 itaque castigando et -ando ... saeculo erudimur a deo. CYPR. hab. virg. 23 carnis desideria -antes. SERV. Aen. 3,519 dicta autem 'castra' quasi casta, vel quod illic -retur libido: nam numquam his intererat mulier (ISID. orig. 9,3,44. *cf.* 15,2,13 castrum ... quod -batur licentia inibi habitantium). CLAVD. 18,193 vis nulla cruentam -at avaritiam.

B se castrare *ab re i. q. abstinere*: HIER. epist. 48,2 -ant se ab uxoribus suis, ut imitentur virginum castitatem (*syn.* renuntiare, abstinere, *opp.* iungere). SVLP. SEV. epist. app. 2,8 p. 234,14 illicitum aliquid incurrere, quae (*virgines*) se etiam a licitis -vere. ISID. eccl. off. 2,18,1 sectatores et sectatrices perpetuae continentiae pullularunt, castigantes se nec solum in corpore, sed etiam in ipsa concupiscentiae radice -antes. *nota*: LACT. inst. 6,15,3 Stoici ... abscidunt rebusque natura insitis -are (*i. liberare*) hominem quodammodo volunt.

part. perf. pass. adi. **castrātus**, -a, -um. GLOSS. hermaphroditus. ἐκτετμημένος, ἀπόκοπος. THEOPHIL. inst. Iust. 1,11,9 τῶν γὰρ εὐνούχων οἱ μὲν εἰσὶ σπάδονες, οἱ δὲ καστράτοι, οἱ δὲ θλιβίαι. *saepius*. **1** *proprie i. q. testiculis privatus*: **a** *de hominibus*: CVRT. 6,3,12 Bagoae, hominis -i. PAVL. dig. 37,14,6,2 si -um libertum iureiurando adegerit. CLAVD. 20,49 fatalem -i consulis annum. 20,550 Rufini -us prosilit heres. **b** *de bestiis*: VARRO Men. 369 si non plus testiculorum offenderis quam in -o pecore in Apulia. COLVM. 6,20,1 neque enim alio distat bonus taurus a -o, nisi. PLIN. nat. 8,117 non decidunt -is *cervis* cornua nec nascuntur (SOL. 19,14 *cornua* -is *cervis* numquam crescunt). VLP. dig. 21,1,38,7 non omnia animalia -a ob id vitiosa esse. **c** *de herbis*: PLIN. nat. 15,51 *mala vocantur* a condicione -i seminis, quae spadonia appellant Belgae (*i. sine nucleis*). 18,86 *siliginem Campanam*, quam vocant -am (*i. purgatam. cf.* 18,90). **2** *translate i. q. attenuatus, coercitus*: PLIN. nat. 11,61 *apes aculeo amisso* velut -is viribus pariterque et nocere et prodere desinere. TERT. castit. 7 in vetere lege animadverto -am licentiam saepius nubendi. monog. 3 apostolus propterea et ipse -us (*i. continens*) continentiam mavult. PRVD. ham. 956 candida virginitas animum -a recisum (*i. sine macula*).

subst. **castrātus**, -ī *i. q. eunuchus*: GLOSS. II 318,40 εὐνοῦχος ὁ ἀφαιρεθεὶς τῶν ὄρχεων -us. SEN. contr. 10,4,17 *principes* -orum greges habent, exoletos suos (*cf.* GLOSS. V 176,8 -orum eunucum). CELS. 4,31 *articulorum vitia* raro vel -os vel pueros ante feminae coitum vel mulieres ... temptant. CVRT. 1,37 audieram ... in Asia olim regnasse feminas, hoc vero novum est regnare -um. PLIN. nat. 11,230 *pili* castr⟨at⟩is non nascuntur. 11,269 in homine etiam -is *vox exilior*. AVG. civ. 7,26 ista magna deorum mater etiam Romanis templis -os intulit. INST. Iust. 1,11,9 qui generare non possunt, quales sunt spadones, adoptare possunt, -i autem non possunt.

deriv.: castratio, castrator, castratorius, castratura. *compos.*: excastrare. *Goetz.*

***castrum**, -ī (**castra**, -ōrum) *n.* [*dubiae originis. potest conferri c.* castrare, carēre, *ita ut primo locum ad segregandum instructum significaverit, aut c. cambr.* cadw '*servare*', *theodisc.* huota '*custodia*' *et aliis vocibus, quas attulimus s. v.* 1. cassis. *dubitationem auget nomen oscum et umbricum* castru- *neutri generis* (*osc.* castrous *gen.*, *umbr.* kastruvu kastruvuf castruo *acc. plur.*), *quod* '*caput*' *ne an* '*fundum*' *significet, adhuc ambigitur; v. Buck, Grammar of Oscan and Vmbrian p. 236. Th.*]. SERV. Aen. 3,519 dicta ... -a quasi casta vel quod illic castraretur libido (CASSIOD. in psalm. 77,30 ISID. orig. 9,3,44). *aliter* ISID. orig. 15,2,13 -um ... quasi casam altam. *inde ab* INSCR. column. rostr. *scribitur* kastra *sive per compendium* k. *vel* kas(tr). *saepius in titulis ut* CORP. III 14187. 14514. VI 3183. 3191. 3266. 3279. 3288. 31871 *al.* *de numero*: CHAR. gramm. I 33,26 neutra semper pluralia ... -a. 93,4; *similiter omnes fere grammatici. distinguuntur* -um *et* -a: SERV. Aen. 6,775 -um ... civitas est, nam -a (*subintellege* '*militum*') numero plurali dicimus. ISID. orig. 15,2,13.
de genere: NON. p. 200 -a generis sunt neutri, feminini Accius (*trag. 16*) ... -a haec vestra est. *item fem. posterioribus temporibus*: ITALA (Lugd. Wirc.) exod. 32,19 num. 5,2. 3 deut. 23,14 Ios. 1,10. 3,2 iud. 4,15. 16 Hebr. 11,34 (cod. d) COMM. instr. 2,3,12 CORP. III 6627. VI 3289. VIII 9725. 10937. 21531. IX 795 CARM. epigr. 1616,12 PAPYR. Lips. 97 XXII 9. *cf.* PROB. app. gramm. IV 198,25 vico -orum, non vico -ae. *masc.*: MAR. AVENT. chron. II p. 237,563 GREG. TVR. Franc. 3,13 (caster). 4,31. 7,17 (?) GREG. M. epist. 1,16b. GLOSS. *s. v.* piraticus (*quater* caster, *bis* carcer). CORP. V 5418. *dat. abl. plur.* castreis: INSCR. column. rostr. (Corp. I² 2 n. 25) 4 DECRET. Paulli (Corp. II 5041) 9 LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 91. 101. *de significatione*: *generaliter domicilii genus* (*opp.* urbs *al.*): CIC. Mur. 22 ne urbes aut -a capiantur. VERG. catal. 9,43 -a urbi praeponere. LIV. 4,31,9 omnia -is quam urbi similiora. 24,18,15. SEN. epist. 51,11 non villas ..., sed -a. 96,5 in macello an in -is *al. distinguuntur* -a: CLAVD. DON. Aen. 1,470 -a non soli parietes faciunt, verum etiam collecta in unum militum multitudo (9,315. 11,350. 445. 915). AVG. loc. hept. 6,11 -a appellans etiam productas acies in proelio constitutas, cum -a non soleant appellari nisi ubi exercitus ad manendum consistit *cf.* SERV. Aen. 6,775 ISID. orig. 15,2,13. *cf.* GLOSS. II 398,2 falanx παρεμβολή. [*sard.* krastu '*saxum*'. *M.-L.*]

I ***proprie***: ***domicilii et stationis*** *militaris genus, in quo exercitus consistit vel refugit, navium statio*: GLOSS. παρεμβολή (RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 4,3). SERV. Aen. 2,462 ubi exercitus sit, -a dicuntur. 3,519 -a sunt, ubi miles steterit. COMMENT. Lucan. 1,478 -a sunt proprie hiberna militum. HIER. epist. 78,2 quas Graeci ἀπάρσεις vocant, nos propter linguae proprietatem significantius mansiones sive quia de exercitu dicitur -a transtulimus. CASSIOD. in psalm. 26,4 -a ... valida munitio est, quam expugnare facile non potest impetus irruentis. LYD. mag. 2,6 *cf.* TIB. 1,2,68 Martia -a (MANIL. 4,220). SALL. Iug. 51,4 neque illis -a esse ... quo cedentes tenderent. LIV. 4,31,3 -a ... turbatos ac terga dantes accepere. 44,39,3 -a sunt victori receptaculum, victo perfugium. CVRT. 8,4,13 LVCAN. 4,714 VEG. mil. 1,21. SERV. Aen. 3,519 modo ... classem significat, quia et -a nautica dicuntur. SERV. auct. Aen. 4,604 classes dixit -a ut (*3,519*). 5,669. *cf.* CAES. Gall. 5,22,1 uti ... -a navalia ... adoriantur. SALL. hist. frg. 1,124. NEP. Alc. 8,5 ⟨ne⟩ iuxta hostem -a habeas nautica. Hann. 11,6 LIV. 29,35,14. 30,9,6 navalia -a oppressuros. *opponuntur aut coniunguntur saepe aliae res militares, ut* CIC. Sest. 40 vim arma exercitus imperatores -a. de orat. 1,210 de exercitu, de -is, de agminibus, de signorum col-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lationibus *eqs. maxime* acies. *temporibus rei publicae liberae castra tantum in expeditionibus militaribus in agris campis collibus in brevius tempus facta in usu erant. inde vero ab imperatoribus etiam perpetua aedificabantur, ut ex. gr. a Tiberio Romae* -a praetoria, *cf.* TAC. ann. 4, 2 SVET. Tib. 37. *materiem sic ordinavi ut locis selectis ad rem spectantibus praemissis ex eis, qui supererant, nonnulla secundum structuras ordinata adiecerim.*

A *de* **actionibus** *et* **rebus** *variis ad castra pertinentibus*: 1 *de* **positione** *et* **extructione** *castrorum*: *castris locum idoneum eligere*: HYG. mun. castr. 56 quod attinet ad soli electionem in statuenda metatione *castrorum* primum locum habent, quae ex campo in eminentiam leniter attolluntur . . . secundum locum habent *eqs.* . . . quintum, quae in loco necessario, unde et necessaria -a dicuntur. VEG. mil. 1, 22 -a . . . tuto semper facienda sunt loco, ut lignorum et pabuli et aquae suppetat copia et . . . loci salubritas eligatur *eqs.* (3, 8). VARRO frg. Serv. auct. Aen. 9, 52 duces . . . hastam in . . . agrum mittebant, ut -is locum caperent. CIC. Rab. Post. 42. CAES. Gall. 2, 17, 1 exploratores centurionesque praemittit, qui locum idoneum -is deligant (*cf.* VEG. mil. 2, 7 metatores *vocantur*, qui praecedentes locum eligunt -is). civ. 1, 18, 1 ad explorandum idoneum locum -is . . . data facultate. *cf.* 2, 37, 5 -a erant ad bellum ducendum aptissima natura loci . . . et maris propinquitate et aquae et salis copia. HIRT. Gall. 8, 7, 4 locum -is excelsum in silva circumdata palude delegisse. SALL. Iug. 50, 1 uti locum -is antecaperet. 98, 3 colles duos . . . quorum in uno -is parum amplo fons aquae magnus erat, alter usui opportunus, quia magna parte editus et praeceps pauca munimenta quaerebat. LIV. 3, 43, 2 ad locum -is capiendum mittunt. 27, 26, 7 insidiis quam -is aptiorem *tumulum*. 35, 28, 6 -is . . . quem locum caperet, quantum munimento amplecteretur loci, qua opportuna aquatio, qua pabuli lignorumque copia esset *quaerendo exequebatur*. 43, 21, 7 propter altitudinem nivis locum quoque -is aegre invenit. LVCAN. 3, 378 rupes tutis . . . aptissima -is. STAT. Theb. 7, 441 tutisque accommoda -is arva. TAC. hist. 3, 60 locus . . . -orum placebat. VVLG. num. 10, 33 arcaque . . . praecedebat eos per dies tres providens -orum locum. *castra metari* (*v.* castrametor *p. 543, 63*): PAVL. FEST. p. 123 metari -a dicuntur, quod metis deriguntur. CAEL. hist. 41 omnes simul terram cum classi accedunt, navibus atque scaphis egrediuntur, -a metati signa statuunt. CIC. Phil. 11, 12 Saxa . . . -orum . . . metator. CAES. civ. 3, 13, 3 cum prope Dyrrhachium Pompeius constitisset -aque metari iussisset. HIRT. Gall. 8, 15, 2 SALL. Iug. 106, 5. LIV. 8, 38, 7 locum -is dimetari. 27, 48, 2 -a metari . . . in tumulo super fluminis ripam. 35, 14, 9 *Pyrrhum* -a metari primum docuisse. SEN. benef. 7, 3, 2 CVRT. 3, 8, 19 PLIN. nat. 18, 32 FLOR. epit. 2, 6, 50. AMM. 25, 4, 11 salubriter et caute -a metata. 27, 5, 2. VVLG. num. 1, 51/52 metabuntur autem -a filii Israel unusquisque per turmas et cuneos atque exercitum suum. PS. RVFIN. in Am. 2, 9/10 silvam . . . quasi -orum metator excidi. *cf.* VEG. mil. 2, 7. *l. 19, aliter* COMMENT. Lucan. 1, 382 metator dicitur qui mittitur ab imperatore ut -is vallum paret. *castra locare, collocare*: CIC. Verr. 6, 96 tabernaculis positis -a luxuriae collocarat. Catil. 1, 5 -a sunt in Italia contra populum Romanum in Etruriae faucibus collocata. epist. 15, 2, 2 -aque ad Cybistra . . . locavi. BELL. Afr. 68, 2 SALL. Iug. 106, 2. hist. frg. 2, 87 -a in plano locaverat. LIV. *passim, ut* 3, 22, 4 extra portam Capenam. 3, 52, 3 in monte sacro. 9, 2, 1 circa Caudium . . . quam potest occultissime. 21, 24, 1 ad oppidum Iliberri. 21, 32, 9 inter confragosa omnia praeruptaque quam extentissima potest valle. CVRT. 4, 3, 20 haud procul Carthaginis muris. LVCAN. 4, 169 exiguo paulum distantia vallo. 4, 587. SIL. 12, 541 *ad Thybrin* signa . . . dimensaque -a locavit *Hannibal*. 13, 4. *castra ponere* (*fere* 200^{ies}): CIC. Catil. 2, 14 *Manlius centurio* in agro Faesulano -a posuit. parad. 31 in foro -a posuisti. epist. 15, 1, 2 Pacorum . . . -a posuisse Tybae. POMP. Cic. Att. 8, 12^{d}, 1 Caesarem apud Corfinium -a posuisse. LEPID. Cic. epist. 10, 34, 1 ultra me -a posuit. CASS. Cic. epist. 12, 13, 4 -a . . . ante oppidum Laodiceam posita. CAES. Cic. Att. 9, 13^{a}, 1 Brundisium veni, ad murum -a posui. CAES. Gall. 1, 22, 5 milia passuum tria ab eorum (*hostium*) -is. 2, 8, 3 collis, ubi -a posita erant, paululum ex planitie editus. 7, 69, 7 oportunis locis. civ. 1, 81, 1 procul ab aqua et natura iniquo loco. 3, 37, 4 edito natura loco. 3, 41, 1 iuxta *Pompeium*. HIRT. Gall. 8, 5, 2 in oppido Carnutum Cenabo. 8, 16, 3 loco munitissimo. BELL. Alex. 30, 2 non magno intervallo relicto ab hoste. 61, 3 coniuncta . . . moenibus. BELL. Afr. 69, 5 eo loco . . ., ubi omnino aquae nihil esset. BELL. Hisp. 27, 5 contra Pompeium. NEP. Dat. 6, 2 iis . . . locis . . ., ut neque circumiri multitudine adversariorum posset neque impediri, quominus ipse ad dimicandum manum haberet expeditam. VERG. georg. 3, 348 *Romanus* hosti ante expectatum positis stat in agmine -is. TIB. 1, 2, 68 *licet* ponat . . . in capto Martia -a solo. LIV. 6, 25, 7 ante portas. 21, 37, 1 in iugo . . . aegerrime ad id ipsum loco purgato. 21, 60, 5 in conspectu hostium. 26, 10, 1 inter Esquilinam Collinamque portam. 27, 15, 4 in ipsis faucibus portus. 27, 28, 2 *in montibus* loco alto et tuto undique. 36, 16, 5 prope fontes calidarum aquarum adversus regem. 42, 60, 5 trans amnem in tuto. 44, 2, 7 prope divortium itinerum. SEN. benef. 5, 16, 5 in circo Flaminio. TAC. hist. 3, 82 iuxta pontem Mulvium. AMM. 25, 6, 5 pro captu locorum reperta in valle -a ponuntur velut murali ambitu circumclausa. *castra facere*: CATO or. frg. 1, 13 aliquot pauca -a feci. POMP. Cic. Att. 8, 12^{a}, 1 ut Domitius . . . neque satis firmus esset ad -a facienda. 8, 12^{c}, 2. LEPID. Cic. epist. 10, 34, 1 ad Forum Voconii veni et ultra -a ad flumen Argenteum contra Antonios feci. CIC. epist. 15, 4, 2 in Lycaonia apud Iconium. 15, 4, 4 in Cappadocia extrema non longe a Tauro apud oppidum Cybistra. 15, 4, 8 apud Epiphaneam. CAES. Gall. 7, 83, 2 necessario paene iniquo loco et leniter declivi. civ. 1, 87, 4 ut *legiones* non longo inter se spatio -a facerent. HIRT. Gall. 8, 33, 1 tripertito cohortibus divisis trina excelsissimo loco. BELL. Afr. 7, 2 non longe ab oppido secundum litus. 76, 2 ad aquam. NEP. Milt. 5, 2 ORAT. imp. Hadr. ad exerc. (Corp. VIII 2532) ant. A 1, 7. *castra munire, vallare, munitio castrorum sim.*: VEG. mil. 1, 24/25 -orum . . . diversa triplexque munitio est. nam si nimia necessitas non premit, caespites circumciduntur e terra et ex his velut murus instruitur . . . sed ubi vis acrior imminet hostium, tunc *eqs.* (3, 8). *cf.* HYG. mun. castr. 52 quotiens cervoli desunt et est locus suspectior, armorum ordinibus IV -a muniunt. SERV. Aen. 8, 603 novimus -a per naturam munita esse non posse, nisi in collibus fuerint. VEG. mil. 1, 21 -orum . . . munitionem debet tiro condiscere. 1, 22 pro numero . . . militum vel impedimentorum munienda sunt -a. SCIP. min. or. frg. Fest. p. 258 -a nostra ita munita erant, ut posses partem exercitus abducere. CAES. Gall. 1, 49, 2 primam et secundam aciem in armis esse, tertiam -a munire iussit. 2, 5, 6 -a in altitudinem pedum XII vallo fossaque duodeviginti pedum munire iubet. 2, 19, 5 *legiones* opere dimenso -a munire coeperunt. 5, 11, 7 subductis navibus -isque egregie munitis. 5, 15, 3 imprudentibus nostris atque occupatis in munitione -orum. 5, 49, 6 quam aequissimo loco potest -a communit. civ. 1, 80, 2 una fronte contra hostem -a muniunt. 2, 25, 1 -a Vari . . . admodum munita natura loci, una ex parte ipso oppido Vtica, altera . . . substructionibus *theatri*. BELL. Alex. 27, 5 magna cum prudentia consuetudine nostra -is vallatis. 73, 1 eas valles, quibus regia -a munirentur, eodem intervallo sua -a munituras. BELL. Afr. 31, 7 egregiae munitiones -orum . . . aditum adversariis prohibebant. BELL. Hisp. 8, 1 loca . . . edita et ad -orum munitiones non parum idonea. SALL. Iug. 58, 6 Iugurtha munimento -orum impeditus. VERG. Aen. 7, 159 sedes -orum in morem pinnis atque aggere cingit. PANEG. in Mess. 83 tutam -is praeducere fossam. PROP. 4, 4, 8 suggesta -a coronat humo. LIV. 9, 2, 13 -a propter aquam vallo circumdant. 9, 44, 9 munimentis -a firmavit. 10, 35, 12 -a circumvallaturi. 23, 26, 10 -a vallo permunit. 23, 46, 10 ante urbem in aperto. 25, 25, 8 -a contextu parietum pro muro saepta. 27, 12, 10 -a . . . raptim . . . permunita. 28, 16, 7 -a tumultuaria raptim Poeni tumulo editissimo communiverunt. 33, 5, 6 cum -a his (*arboribus*) ante obiectis saepsissent. 44, 39, 8 -a praealta fluminis ripa tuta vallo insuper saepta ⟨ac⟩ crebris turribus. VAL. MAX. 9, 1 ext. 6 -a vallo atque fossa cingere. IVV. 8, 248 si . . . muniret -a dolabra. TAC. hist. 3, 26 Germanicus miles . . . -is vallum circumiecerat. *cf.* CAES. Gall. 7, 36, 7 fossam . . . a maioribus -is ad minora perduxit. civ. 1, 73, 3 vallum . . . ex -is ad aquam ducere. BELL. Hisp. 13, 1 Pompeius ex -is suis bracchium ⟨ducere⟩ coepit. LVCAN. 3, 384. *varia*: CASS. Cic. epist. 12, 13, 4 -a oppido coniunxit (CAES. civ. 2, 25, 1). CAES. civ. 2, 26, 2 nondum opere -orum perfecto (BELL. Alex. 72, 2 veteribus . . . -orum refectis operibus. 73, 3 opere incepto Caesaris -orum. 37, 5 TAC. ann. 4, 2 AMM. 16, 12, 3 CORP. III 14149. *cf.* SALL. Iug. 53, 5 Romani . . . opere -orum . . . fessi). BELL. Afr. 11, 3 *ad oppidum Ruspinam* -is constitutis (*cf.* VEG. mil. 1, 21 si recte constituta sunt -a, ita intra vallum securi milites dies noctesque peragunt *eqs.*, nemo enim iam diu ductis fossis praefixisque sudibus -a constituit. BELL. Hisp. 7, 1 trans flumen Salsum per convalles . . . inter duo oppida . . . in monte. 8, 6 in conspectu duorum oppidorum. 25, 7. 27, 3. 6 contra Pompeium. 28, 3 SVET. Iul. 39 Tib. 37 GRAN. LIC. p. 12 ITALA num. 1, 51 *sqq.* [Lugd.] *saepe*. VEG. mil. 3, 10 SVLP. SEV. chron. 1, 15, 3). SALL. hist. frg. 2, 99 parte legio⟨num⟩ flumen transducta -a dilatavit (LIV. 27, 46, 2. CORP. III 13796 [*a. 140*] -a n(umeri) burg. et vered. quod ancuste (*sic*) tenderet duplicato valli pede . . . ampliavit). LIV. 8, 1, 7 consuli . . . non -a Samnitium opposita. 22, 29, 7 -a cum Fabio iungamus. 25, 26, 2 trinis -is per idonea dispositis loca (27, 40, 11 PLIN. nat. 18, 19 ITALA num. 2, 3 [Lugd.]). 27, 44, 1 -a Punica obiecta Romanis moenibus portisque (38, 4, 5 Fulvius bina a campo -a . . . loco edito contra arcem obiecit). 31, 41, 8 subicientes . . . -a Pharcadoni urbi. 32, 30, 5 flumini -a applicuit (VVLG. I Macc. 7, 39 ad Bethoron. 10, 75. 11, 67. 15, 25). 44, 3, 6 -a tumulo . . . sunt acclinata. MANIL. 3, 641 *hieme* condita -a (*sc. hiberna*. CORP. III 133 Diocletianus ⟨et Maximianus . . .⟩ . . . -a feliciter condiderunt). LVCAN. 4, 18 nec Caesar colle minore -a levat (VAL. FL. 2, 447). 4, 31 prope consertis obduxit -a maniplis. 6, 1 -a duces . . . imposuere iugis (SIL. 5, 164 Tarpeio). SIL. 3, 556 -aque praeruptis suspendunt ardua saxis. TAC. hist. 3, 26 Germanicus miles moenibus Cremonensium -a sua . . . circumiecerat. 4, 7 extructa . . . sponte praefecti -a (CORP. III 22 [*a. 228*] *Diocletianus et Maximianus* -a cohortis I . . . providentia suae maiestatis extructa dedicaverunt. 13578. VIII 10937). hist. 5, 22 -*a* hiema-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

turis legionibus erigebantur. ann. 11, 20 -a in hostili solo molienti Corbuloni (SVLP. SEV. chron. 1, 21, 5). VLP. dig. 50, 4, 3, 1 qui -is operam per militiam dant. VOPISC. Aurelian. 9, 3 ordinanda -a. TREB. trig. tyr. 5, 4 nonnulla ...-a, ⟨quae⟩ Postumus ... in solo barbarico aedificarat ... reformavit (CORP. III 6627 -am aedificaverunt et refecerunt). ITIN. [Silv.] 10, 4 in eo campo, in quo ... filii Israel -a fixerant (12, 9 AMM. 29, 4, 5. 31, 16, 3). AMM 16, 11, 14 -orum opera mature exurgunt. 28, 2, 1 -a extollens altius. INSCR. Revue archéol. 3 ser. n. 41 (1902) p. 344 *Gallienus* -a... oportuno loco a solo instituit. *adde*: TIB. 1, 10, 32 in mensa pingere -a mero.

2 ***locus ubi -a sunt significatur vel describitur***: CIC. Att. 13, 52, 1 -a in agro (LIV. 22, 21, 6). CAES. Gall. 6, 40, 2 quoniam tam propinqua sint -a (LIV. 23, 17, 7. 24, 38, 9 in propinquo. 35, 28, 10 FEST. p. 253. *cf.* CAES. Gall. 6, 7, 9 in tanta propinquitate -orum. civ. 1, 75, 3. 1, 82, 5. 3, 76, 2 LIV. 8, 38, 4). CAES. Gall. 7, 26, 2 *non* longe ab oppido -a Vercingetorigis aberant (civ. 3, 66, 3 LIV. 41, 1, 8. 44, 3, 7. 44, 31, 10. 29, 5, 7 procul agro urbibusque eorum. 34, 29, 2. 37, 12, 5. 45, 34, 1. SVLP. SEV. chron. 1, 33, 5 haud longe sita). CAES. Gall. 1, 82, 4 non ... amplius pedum milibus duobus ab castris -a distabant (civ. 3, 103, 2. LIV. 4, 27, 2 parvo inter se spatio distantia. 27, 12, 10. 37, 4, 5 modico inter se distantia intervallo). CAES. Gall. 7, 80, 2 -a summum undique iugum tenebant. civ. 1, 48, 3 inter flumina duo. 3, 66, 2 -orum hic situs erat. BELL. Afr. 61, 2 in colle (39, 30, 10). NEP. Eum. 9, 4 iis locis esse -a (LIV. 4, 59, 2. 9, 2, 1. 10, 15, 4. 23, 35, 11. 26, 44, 2. 31, 33, 10. 39, 30, 1. 40, 48, 1 VAL. FL. 4, 616 ITIN. [Silv.] 5, 3 VVLG. Ios. 10, 21). LIV. 21, 53, 4 in Italia ac prope in conspectu urbis (30, 3, 4 in conspectu Hasdrubalis). 22, 21, 6 ad Novam Classem (27, 46, 4. 35, 38, 13). 22, 22, 11 cis Hiberum (40, 28, 1). 23, 39, 8 in Tifatis. 25, 13, 8 circa Bovianum (28, 1, 7. 37, 37, 6). 25, 14, 10 in plano sita (TAC. hist. 5, 23). 26, 10, 7 extra urbem. 28, 1, 7 dextra *viae* Punica tenere -a. 32, 6, 5 *in ripa* (LVCAN. 4, 265 -a ... contingere ripas. TAC. Germ. 37, 3). CVRT. 4, 11, 19 liberalissimum ... dotis ... terminum -a mea transeunt. PLIN. nat. 5, 59 *in paeninsula Syene* -a sunt latere Arabiae et ex adverso. 25, 21 *in Frisorum gente* -a erant. SIL. 1, 128 *molis Alpium* in ... vertice. VVLG. num. 2, 18 ad occidentalem plagam erunt -a filiorum Ephraim. iud. 7, 1 -a Madian in valle ad septentrionalem plagam collis excelsi. 7, 8 subter in valle. CAES. Gall. 2, 9, 3 *Axonam* esse post nostra -a. civ. 1, 40, 4 pontem ... -is ... coniunctum. 1, 64, 1 *superiora loca* Caesaris -is erant coniuncta. 3, 37, 3 rivus difficilibus ripis subiectus -is. 3, 43, 1 erant circum -a Pompei ... colles. 3, 95, 4 *altissimi montes* ad -a pertinebant. HIRT. Gall. 8, 14, 4. BELL. Alex. 36, 4 quibus ex -is cum locus angustus ... esset transeundus. 63, 5 *castellum Marcelli* proximum erat regis -is (73, 1. BELL. Afr 38, 2 *turris* proxima fuit -is adversariorum. LIV. 7, 23, 5. 21, 60, 7 propinquum -is oppidum. 25, 36, 13. 35, 27, 6. 40, 25, 4. 41, 19, 7 VAL. MAX. 3, 8 ext. 6). BELL. Afr. 78, 1 erat oppidum infra -a Scipionis. LIV. 7, 34, 3 collem imminentem hostium -is (22, 24, 6. 27, 17, 3. 36, 18, 3). 22, 44, 2 amnis utrisque -is affluens. 26, 14, 6 *porta Iovis* adversus -a Romana erat. 27, 26, 7 pars eius *tumuli*, quae vergeret ad hostium -a. 44, 40, 4 flumen erat haud magnum propius hostium -is. LVCAN. 6, 435 vicinaque moenia -is Haemonidum. TAC. ann. 12, 36 campus -a praeiacet. CIC. leg. agr. 2, 53 inter nostra atque hostium -a hasta posita (Phil. 12, 27 Pompeius ... cum P. Vettio ... inter bina -a collocutus est. CAES. Gall. 6, 36, 2 *segetes* inter et -a. civ. 3, 19, 1 inter bina -a Pompei atque Caesaris unum flumen intererat. 3, 37, 1. 2. HIRT. Gall. 8, 10, 2 inter bina -a palude interiecta. BELL. Alex. 29, 1 inter -a et Caesaris iter flumen intercedebat. 30, 5 mediocre intervallum inter -a et flumen Nilum. BELL. Hisp. 29, 1 planities inter utraque -a intercedebat. LIV. 2, 30, 11 medio inter -a campo. 3, 60, 3. 4, 18, 3 utrimque acies inter bina -a in medium campi procedunt. 6, 24, 2 clivus erat inter aciem et -a. 7, 7, 6. 9, 43, 3. 10, 26, 8. 22, 16, 1 quod viae inter bina -a erat. 22, 28, 3. 23, 16, 4 proelia ... inter urbem -aque ... vario eventu fiebant. 27, 26, 3). *sim.* BELL. Alex. 73, 3 cum ... vallis -a hostium divideret ab opere incepto Caesaris -orum. VERG. Aen. 9, 228 stant ... -orum et campi medio. LIV. 27, 41, 4 -a Punica ac Romana interiacebat campus. 38, 25, 2.

3 ***de forma magnitudine generibus partibus*** *castrorum sim.*: HYG. mun. castr. 21 -a ... tertiata esse debebunt ... ut puta longum pedes MMCCCC, latum pedes MDC. si longiora fuerint, classica dicentur ..., si latior⟨a⟩ fuerint, proxime quadraturam sequens est dictatio. VEG. mil. 1, 23 interdum ... quadrata, interdum trigona, interdum semirotunda, prout loci qualitas aut necessitas postulaverit, -a facienda sunt (3, 8). BELL. Afr. 80, 2 castello munito ... ipse *Caesar* cum reliquis copiis lunatis (locatis *Schneider*) -is Thapsum operibus circummunivit. LIV. 3, 28, 1 contemplatusque, qui tractus -orum quaeque forma esset (25, 13, 10. 30, 4, 2). 31, 34, 8 admiratus ... universam speciem -orum et discripta suis quaeque partibus cum tendentium ordine tum itinerum intervallis. CAES. Gall. 2, 7, 4 -a ... amplius milibus passuum VIII in latitudinem patebant. 4, 30, 1 *cum* paucitatem militum ex -orum exiguitate cognoscerent, quae hoc erant etiam angustiora, quod sine impedimentis Caesar legiones transportaverat. 5, 49, 7 etsi -*a* erant exigua per se, vix hominum milium VII praesertim nullis cum impedimentis, tamen angustiis viarum, quam maxime potest, contrahit. *saepe* -a maiora, minora, maxima. VELL. 2, 113, 1 contractisque in una -a decem legionibus. TAC. ann. 1, 61 prima Vari -a lato ambitu et dimensis principiis trium legionum manus ostentabant *cf. p. 553, 51.* *de -is perpetuis*: TAC. hist. 3, 7 -orum legionis septimae. ann. 1, 39. 14, 37. CORP. III 14187 kastrorum leg(ionis) XIII. 14387^{h}. 14514. VI 31871. VII 1345. IX 4686 *al. cf.* TAC. hist. 5, 20 -a decumanorum. TAC. hist. 5, 20 cohortium alarumque -a (PANEG. 4, 18. INSCR. Revue archéol. 3. sér., n. 41 (1902) p. 344 -a coh(ortis) VIII). CATO orig. 128 ubi anni tempus venit, -a hiberna *feci* (LIV. 29, 35, 13. 34, 13, 2 PLIN. nat. 10, 16 TAC. ann. 1, 27 CORP. VIII 10018. 10023. *cf.* VARRO ling. 5, 162 in -is ab hieme hiberna. PAPYR. Britann. 229, 17 actum Seleuciae Pieriae in -is in hibernis vexillationis clas(sis) pr(imae) Misenatium). TAC. ann. 1, 16 -is aestivis tres legiones habebantur (SVET. Claud. 1 *cf.* HYG. mun. castr. 48 munitio aestivalium *castrorum* observatur generibus quinque. VLP. dig. 34, 20, 1, 3 -a aestiva, quibus interdum etiam hieme, plerumque autem aestate utamur). CAES. civ. 3, 30, 3 -is stativis (3, 37, 1 BELL. Afr. 26, 3 SALL. Iug. 44, 4 hist. frg 2, 93 LIV. 3, 2, 1. 43, 23, 5 VITR. 1, 4, 9 TAC. ann. 3, 21 AMM. 24, 7, 7. 25, 8, 17. 27, 5, 5. VEG. mil. 3, 8 stativa ... -a aestate vel hieme hoste vicino maiore cura ac labore firmantur. *seq. descriptio. cf.* CIC. Verr. 5, 29 iste novo quodam genere imperator pulcherrimo Syracusarum loco stativa sibi -a faciebat). CAES. civ. 3, 66, 1 vetera -a. 3, 67, 2 novis Pompei -is (3, 76, 1. 2 LIV. 24, 39, 12. 44, 40, 2 *al. saepe*). CORP. VI 3183 eq(ues) sing(ularis) d(omini) n(ostri) tur(ma) Materni kastr(is) priorib(us). 3191. 3196. 3241. 3279 *al.* 3198 eques sing(ularis) Aug(usti) n(ostri) -is nobis (*i. novis*). 3254. 3266 *al.* PLIN. nat. 3, 67 -is praetoriis (TAC. hist. 1, 31 -a praetorianorum. SVET. Claud. 21 -is praetorianis. VLP. frg. Vat. 195 CAPITOL. Aur. 7, 9 SPART. Did. 2, 5 Carac. 2, 4 CAPITOL. Max. Balb. 10, 5 LACT. mort. pers. 26 CORP. VI 2771. 2772. 2774. 9992 REG. urb. p. 9, 8 *regionis VI*). *aliter l. 68—70 et p. 553, 30.* AMM. 16, 12, 66 -a *peregrina* in monte sunt Caelio (REG. urb. II p. 3, 13 CVRIOS. urb. reg. II p. 4, 1). *praesidiaria cf. p. 554, 35* CIC. ad Brut. 1, 10, 5 in ... -orum principiis (SERV. auct. Aen. 9, 228 in mediis -is principia sunt semper. VARRO rust. 3, 4, 1?). CAES. Gall. 2, 5, 5 latus unum -orum (civ. 1, 42, 1 VERG. Aen. 9, 68). 2, 23, 5 summum -orum locum (3, 19, 1 BELL. Alex. 31, 1. SEN. dial. 7, 8, 2 eo ... loco ..., quo sunt in -is auxilia et armaturae leves. TAC. ann. 1, 25 certis -orum locis). CAES. Gall. 3, 4, 2 ut quaeque pars -orum nudata defensoribus premi videbatur (7, 28, 6 quae cuique civitati pars -orum ab initio obvenerat. civ. 3, 54, 1. LIV. 10, 5, 9 in ultimam -orum partem conglobantur. 22, 42, 6 in parte -orum, quae vergat in hostem. 31, 42, 6 per aversam partem -orum. 44, 35, 23 ad imam partem -orum. VELL. 2, 63, 1 per aversa -orum). CAES. Gall. 3, 17, 6 vallum -orum (6, 42, 2 civ. 3, 76, 1 BELL. Alex. 30, 6 LIV. 23, 47, 3. 25, 7, 7. 28, 39, 14. 44, 35, 18. PAVL. FEST. p. 377 *vallum militare* fit circa -a. PLIN. nat. 35, 169 TAC. hist. 1, 36. 4, 34 PANEG. 5, 6. STAT. Theb. 8, 260 aggere. 10, 262). Gall. 4, 32, 1 portis -orum (5, 53, 1. 6, 42, 2 civ. 2, 35, 3. 3, 54, 2 LIV. 7, 37, 6. 9, 22, 4. 10, 36, 6. 27, 18, 20. 34, 16, 2. 38, 33, 6. PAVL. FEST. p. 223 praetoria porta in -is. p. 224 principalis -orum porta. p. 257 quintana porta. *cf.* VERG. Aen. 7, 522 auxilium -is effundit apertis. LIV. 24, 40, 11 SIL. 1, 569. 5, 428. 7, 404 claude ... -a. 7, 508. 10, 642. 15, 812 STAT. Theb. 7, 555 CLAVD. 5, 73). CAES. Gall. 5, 48, 5 ut tragulam ... intra munitionem -orum abiciat (7, 52, 3. 7, 83, 1 civ. 2, 35, 5. 3, 67, 4. 3, 68, 2. TAC. hist. 4, 58 munimenta. ann. 14, 32). civ. 3, 37, 1 frontem -orum (BELL. Afr. 56, 1 LIV. 44, 36, 6). 3, 66, 6 angulo -orum sinistro (HYG. mun. castr. 54). VARRO ling. 5, 118 *mensa escaria cilliba* erat quadrata, ut etiam nunc in -is est (5, 121). 5, 161 sub divo qui esset *locus* dicebatur testudo ... ut est ... in -is. LIV. 10, 32, 9 tergo -orum. 10, 38, 5 mediis fere -is locus est consaeptus cratibus *eqs.* (SERV. auct. Aen. 9, 228 *v. l. 36*; *aliter intellegendum* per media -a ire, in mediis -is esse *sim.*). 25, 17, 4 in vestibulo Punicorum -orum. LVCAN. 4, 266 bracchia *-orum*. SIL. 8, 634 -orum limina. TAC. hist. 4, 34 turris ... -orum. ann. 2, 13 -orum vias. ITIN. [Silv.] 10, 4 fundamenta. AMM. 16, 12, 49 primanorum legionem ... locatam in medio, quae confirmatio -a praetoria dictitatur (*cf.* SERV. Aen. 8, 678 ille ... ducit exercitum qui habet in potestate -a praetoria). CORP. III 10596 muros cum turribus horum -orum. VIII 9908 ⟨bal⟩neum -orum. *speciatim tabernacula*: CAES. civ. 1, 80, 3 Caesaris -a posita tabernaculaque constituta. 2, 35, 6 in -is ... paucis ad speciem tabernaculis relictis 3, 96, 1 in -is Pompei videre licuit ... recentibus caespitibus tabernacula constrata, L. etiam Lentuli et nonnullorum tabernacula protecta hedera. LIV. 22, 42, 2 ut *hostes* tabernaculis stantibus -a reliquerint. CVRT. 4, 10, 25. 5, 11, 6. 5, 12, 12. 6, 2, 16. LVCAN. 5, 241 -orum ... tentoria (*cf.* OV. met. 13, 250). FLOR. epit. 2, 17, 14. VVLG. *saepius*.

4 ***de iis qui tenent, incolunt, regunt castra***: *castra habere* (*saepius quam 60^{ies}*): CIC. inv. 2, 123 quod prope muros hostes -a haberent. Att. 5, 20, 2 cum dies quinque ad Cybistra Cappadociae -a habuissem. 5, 20, 3 -a paucos dies habuimus ea ipsa, quae contra Darium habuerat apud Issum Alexander. 8, 11^{d}, 3 ad oppidum. 9, 14, 1 ad portas. epist. 3, 8, 10 in agro Mopsuestiae. 15, 4, 9

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in radicibus Amani . . . apud Aras Alexandri quadriduum. CASS. Cic. epist. 12, 13, 4. VARRO ling. 5, 51 *in colle Quirinali.* BELL. Hisp. 7, 3 circiter passus duo milia e regione oppidi in montibus. NEP. Eum. 5, 7 sub divo. LIV. 5, 48, 2. 7, 9, 6 ad tertium lapidem Salaria via trans pontem Anienis. 7, 19, 9 ad finem Tusculanum. 22, 22, 10 extra urbem in ipso litore. 23, 29, 1 quinque milium intervallo -a distantia habuere paucos dies. 23, 33, 5 circa Luceriam. 23, 36, 1 super Capuam in Tifatis. 28, 2, 15 in Baetica ad sociorum animos continendos in fide. 31, 27, 1 inter Apolloniam ac Dyrrhachium ad Apsum flumen. 34, 11, 1 haud procul Emporiis. 34, 19, 2 -a separatim Celtiberi et Turdetani habebant. 42, 60, 5 in tuto. 44, 18, 3 intra saltus. 44, 32, 7 sub ipsis navalibus. *castra tenere, incolere sim.*

CIC. Phil. 12, 24 teneant alii -a . . . nos . . . urbem . . . tuebimur (VERG. Aen. 8, 604 Tarcho et Tyrrheni tuta tenebant -a locis. LVCAN. 10, 521 HOMER. 738 STAT. silv. 5, 3, 190. TAC. hist. 4, 35). FEST. p. 322 -um in imo clivo Capitolino incolebant (MELA 3, 34 *gens Parthica* semper -a habitant. FLOR. epit. 4, 12, 59).

saepe cum genetivo vel adiectivo eius qui tenet: PLAVT. frg. 49 -um Poenorum. CATO or. frg. 14, 1 hostium (CIC. har. resp. 59 Catil. 1, 27 CAES. Gall. 3, 25, 2 civ. 1, 72, 5 LIV. 6, 28, 5 *al. saepe*). CIC. div. 1, 72 Samnitium (LIV. 8, 1, 7). LIV. 4, 17, 12 Etruscorum 4, 59, 2 Volscorum. 7, 23, 5 Gallorum. 9, 21, 3 Romanorum. CIC. S. Rosc. 20. 105 Sullae. Cluent. 24 Metelli. leg. agr. 1 frg. 1 Pompei (2, 99 Lig. 27 Phil. 2, 37. 13, 26 CAES. civ. 3, 70, 2 *al. passim*). CIC. Sest. 48 Porsennae. Balb. 25 imperatorum populi Romani, *similia passim.*

CIC. Mil. 55 Etrusca. prov. cons. 4 Thraeciis. VERG. Aen. 6, 88 Dorica. 10, 634 Laurentia. LIV. 22, 21, 6 Punica . . . Romana. 38, 20, 3 Gallicorum. SIL. 11, 2 Sarrana. 15, 328 Rutulis. AMM. 16, 10, 3 hostilia (19, 9, 5). CIC. Catil. 1, 10. 30 Manliana. BELL. Afr. 85, 4 regia (LIV. 32, 6, 2). LIV. 27, 47, 5 praetoriis (*i. praetoris.* FLOR. epit. 2, 17, 15) . . . consularibus. VELL. 2, 72, 5 Brutianis (2, 76, 2. 2, 78, 1). VAL. MAX. 9, 2, 4 contrariis (*i. Caesaris*). ANTH. 463, 13 Maevius a -is miles melioribus (*sc. Augusti*). *adduntur nomina -orum: substantivo*: NEP. Alc. 9, 3 Grynium . . . in Phrygia -um (AVSON. Mos. 11 Noiomagum . . . -a . . . Constantini). PAVL. FEST. p. 136 Maecia tribus a quodam -o sic appellatur (ITIN. [Silv.] 7, 1 locus . . . de -o. quod ibi est, appellatur Clesma). TAC. hist. 4, 18 -a, quibus Veterum nomen est (SVET. Claud. 1 in aestivis -is, quae . . . Scelerata sunt appellata. EVTR. 10, 9 -o, cui Helenae nomen est. AMM. 24, 2, 1 -a . . . nomine Thilutha. 31, 10, 20 HEGES. 1, 6, 3. 1, 13, 2. MALALAS p. 329, 6 *τὸ Ῥωμαικὸν κάστρον τὸ λεγόμενον Κιρκήσιον.* p. 444, 20 *τὸ κάστρον τὸ λεγόμενον Ἀνασαρθόν*). CAPITOL. Gord. 34, 2 Gordiano sepulchrum milites apud Circesium -um fecerunt (HIER. vita Hilar. 30 -um Theubatum. VVLG. II Esdr. 1, 1 Susis -o. Dan. 8, 2. HYD. chron. II p. 31, 195 Portumcale -um. GREG. TVR. Franc. 2, 9 MALALAS p. 329, 12). ITIN. [Silv.] 7, 6 Phitona -um est (EVTR. 9, 2, 3 *Circesium* -um . . . Romanorum est. CASSIOD. hist. 5, 10 p. 992[D]). *adiectivo*: NOT. Gall. 9, 5/6 chron. I p. 597 -um Vindonissense. -um Ebrodunense. HYD. chron. II p. 30, 186 Coviacense. *cf. nom. propr.* Castrum.

castra tutari, defendere, obtinere, servare: CIC. Phil. 14, 28 hic . . . adulescens . . . -a multarum legionum paucis cohortibus tutatus est (CAES. civ. 3, 94, 6 tuemini . . . -a. VERG. Aen. 9, 64 Ov. met. 14, 456 LIV. 9, 45, 11. 22, 60, 26. 25, 38, 13. 40, 25, 7). CIC. Phil. 14, 37 cum . . . Caesar . . . consilio diligentiaque sua -a feliciter defenderit (CAES. Gall. 3, 3, 4. 4, 14, 2 civ. 3, 67, 5. 3, 94, 6. 3, 95, 2. 3 HIRT. Gall. 8, 10, 1 BELL. Alex. 76, 3 LIV. 7, 7, 3. 26, 6, 6. 35, 11, 2. 37, 46, 8). CAES. Gall. 7, 83, 3 haec (*castra*) . . . Reginus et . . . Rebilus legati cum duabus legionibus obtinebant (LIV. 4, 46, 6 -aque eo die aegre retenta. 9, 42, 6. 33, 15, 12 -orum tenendorum. TAC. ann. 15, 10 retineri). VERG. Aen. 9, 42 -a modo . . . servarent (SIL. 7, 522 STAT. Theb. 10, 15). VAL. MAX. 3, 2, 20 -orum . . . suorum potentem esse. LVCAN. 5, 352 sunt ista . . . curae -a deis. AMM. 27, 6, 9 -is propugnabit. VVLG. I Macc. 3, 3 *Iudas Maccabaeus* protegebat -a gladio suo.

de castrorum ducibus, principibus: CIC. Catil. 1, 5 *Catilinam,* eorum . . . -orum imperatorem. epist. 16, 12, 5 me -is . . . praefuturum (CAES. civ. 2, 38, 3. 2, 39, 2 LIV. 5, 8, 9. 6, 25, 2 collega *consulis.* 8, 35, 10 *Valerius legatus.* 37, 43, 1 M. Aemilius tribunus militum). CAES. Gall. 6, 32, 6 -isque *Caesar* . . . Ciceronem praeficit (civ. 1, 18, 5. 3, 51, 1. LIV. 4, 27, 9 Sulpicium legatum. 24, 39, 12. TAC. ann. 1, 20 Rufus diu manipularis dein centurio, mox -is praefectus). *saepe* praefectus -orum, *ut* VELL. 2, 112, 6. 2, 119, 4. 2, 120, 4 TAC. *passim.* SVET. Vesp. 1. *maxime in* INSCR. *nota*: CORP. X 4868 Aulieno . . . primopil(o) II tr(ibuno) mil(itum) praef(ecto) levis armat(urae) praef(ecto) -orum. *cf.* VEG. mil. 2, 10 erat . . . -orum praefectus, licet inferior dignitate (*sc. praefecto legionis*) . . . , ad quem -orum positio, valli et fossae aestimatio pertinebat *eqs. ibid.* is post longam probatamque militiam peritissimus omnium legebatur. BELL. Hisp. 32, 7 Caucilius, qui -is . . . Pompei praepositus esset (LIV. 4, 29, 4 praepositoque consule -is. 10, 25, 11 praepositoque -is L. Scipione pro praetore. 45, 27, 5 VAL. MAX. 3, 2, 9 OCTAVIA 845 PAPYR. Amherst. II 142, 16 PAPYR. Wessely, Wiener Studien 24, 131). LVCAN. 4, 4 iure pari rector -is Afranius illis ac Petreius erat (SIL. 6, 593. 9, 17 STAT. Theb. 7, 384 *cf.* rector castrensis *p. 545, 61*). SIL. 4, 712 sub nutu *Flaminii* -a fuere. MART. 6, 76, 2 credita cui (*Fusco*) summi -a fuere ducis. IVV. 11, 87 aliquis . . . -orum imperiis . . . functus. TAC. hist. 1, 57 principes . . . -orum (VVLG. num. 2, 10 in -is filiorum Ruben . . . erit princeps Elisur. 2, 18 *al.* CORP. X 5064. XI 7093[a]. INSCR. Notiz. degli scavi 1905 p. 196). CARM. epigr. 250, 2 (*a. 156*) *in imagine*: Silvane . . . qui nemus Idaeum Romanaque -a gubernas. PANEG. 2, 2 an . . . enumerare conabor . . . , quae -a *te* dominum habitura susceperint? CORP. VIII 19278 magister kas(trorum?). IVST. 13, 4, 5 -orum . . . cura Meleagro et Perdiccae assignatur. PAPYR. Wessely, Wien. Stud. 24, 131 *ἔπαρχος εἴλης κάστρων Διονυσιάδος, δεκαδάρχῃ κάστρων Διονυσιάδος.* *de custodia et praesidio castrorum*: CAES. Gall. 1, 51, 1 Caesar praesidium utrisque -is, quod satis esse visum est, reliquit (3, 23, 7 LIV. 3, 60, 4. 34, 13, 2). 3, 26, 2 *cohortes* praesidio -is relictae (7, 40, 3. 7, 49, 1. 7, 60, 2 civ. 1, 41, 2. 1, 64, 6. 2, 39, 1. 3, 89, 2. 3, 88, 4 cohortes VII -is . . . praesidio disposuerat. 3, 94, 6. HIRT. Gall. 8, 35, 2 Drappes -is praesidio . . . resistit. BELL. Afr. 80, 4. BELL. Hisp. 6, 3 in excubitu -is praesidio esse. VARRO ling. 5, 90 LIV. 3, 3, 1. 22, 23, 10. 22, 59, 9. 37, 39, 12 FLOR. epit. 4, 2, 83). CAES. Gall. 5, 15, 3 qui erant in statione pro -is collocati (7, 24, 5 civ. 1, 43, 4. SALL. hist. frg. inc. 1 ex parte cohortium . . . stationes locatae pro -is. Iug. 100, 4 excubitum in portas cohortes ex legionibus, pro -is equites auxiliarios mittere. LIV. 6, 23, 12 validamque stationem pro -is opponit. 27, 18, 1 pro -is equitum stationes habebant. 35, 30, 1. 41, 1, 6. 41, 2, 3. 44, 40, 6 aliud pro -is stativum erat praesidium sub C. Cluvio legato). NEP. Thras. 4, 4 *cum non* satis diligenter in -is eius agerentur vigiliae (*cf.* HIRT. Gall. 8, 35, 4 vigiles -orum. LVCAN. 7, 25 AMM. 19, 6, 7). LIV. 5, 45, 2 -a Gallorum intuta neglectaque (23, 35, 18 -a Campana ut in pervigilio neglecta. 24, 40, 11. 25, 37, 16 neglegentia in -is custodiendis). 40, 27, 7 duae cohortes et triarii duarum legionum in praesidio manere -orum iussi. FEST. p. 253 *procubitores* noctu custodiae causa ante -a excubant. CVRT. 5, 4, 14 Cratero . . . ad custodiam -orum relicto. STAT. Theb. 10, 388. TAC. hist. 1, 28 stationem in -is agebat. HYG. mun. castr. 52 quotiens cervoli desunt et est locus suspectior, armorum ordinibus IV -a muniunt, ut per singulos ordines vigiliae crebrius ponantur et equites alterna vice -a circuire debent. *aliter* -a praesidiaria *de eis quae praesidio erant*: AMM. 18, 7, 10. 23, 3, 7. 28, 2, 4. 28, 3, 7. 29, 6, 2. *nota*: AMM. 30, 5, 15 -is praesidio competenti (*i. custodia*) munitis.

5 *de motu et mutatione castrorum* (*castra movere, commovere al. saepius quam 120ies. cf.* SERV. Aen. 11, 446 -a . . . aciemque movebat, id est ducebat exercitum): CIC Verr. 5, 40 ex Sicilia . . . -a commoverat. 6, 96 praetorem commovisse ex eo loco -a. div. 1, 77 cum *Flaminius* Arretium versus -a movisset. epist. 3, 6, 6 -a movi ab Iconio. PLANC. Cic. epist. 10, 23, 2 eodemque die ad me -a moverunt LEP. Cic. epist. 10, 34, 1 ab confluente (*corrupt.*) ab Rhodano -a movi. CAES. (*fere 20ies*) Gall. 1, 40, 14 se proxima nocte de quarta vigilia -a moturum. 1, 48, 1 eodem die -a promovit. 5, 49, 5 postero die luce prima movet -a. 6, 7, 8 maiore strepitu et tumultu, quam populi Romani fert consuetudo. 7, 8, 5 ex Biturigibus . . . in Arvernos versus. 7, 18, 1 propius Avaricum. 7, 20, 3 quod -a movisset, factum inopia pabuli. 7, 41, 1 tribusque horis noctis exercitui ad quietem datis -a ad Gergoviam movit. VARRO rust. 3, 16, 30 *apes* cum iam evolaturae sunt . . . consonant vehementer, proinde ut milites faciunt, cum -a movent. SALL. Catil. 56, 4 modo ad urbem, modo in Galliam versus. Iug. 45, 2 transversis itineribus cotidie. LIV. (*fere 60ies*) 2, 40, 10 retro ab urbe. 9, 24, 4 prope adiuncta moenibus Romana -a ut sex milia ab oppido removerentur. 21, 47, 2 proxima nocte iussis militibus vasa silentio colligere -a ab Ticino mota. 25, 4, 4 dum Hippocrates atque Himilco admoverent -a. 26, 10, 3 ad Anienem fluvium tria milia passuum ab urbe. 35, 4, 5 multa nocte solitus erat movere -a, ne nox terrorem in tumultuario proelio augeret. VAL. MAX. 1, 8 ext. 19 Romana inde summovisse -a. PLIN. nat. 25, 20 in Germania trans Rhenum. AMM. 21, 7, 7 dum perfugae motum -orum hostilium indicarent. 27, 2, 4 in tertium cuneum -a commovit. VVLG. num. 4, 15 cum . . . involverint Aaron et filii eius sanctuarium et omnia vasa eius in commotione -orum. 10, 5 movebunt -a primi qui sunt ad orientalem plagam. DRAC. Romul. 8, 567 remis -a moventur (Orest. 45). *nota orationem saepe per* ac atque et que *continuari, cum motio castrorum plerumque tantum initium actionis maioris alicuius sit, ut* CAES. Gall. 1, 48, 1 -a promovit et . . . consedit (SALL. Catil. 57, 3 LIV. 21, 19, 1). 2, 2, 6 -a movet diebusque . . . XV ad fines Belgarum pervenit (civ. 3, 80, 6 BELL. Alex. 57, 6). 7, 18, 1 Vercingetorigem . . . -a movisse . . . atque *eqs.* civ. 1, 23, 5 -a movet iustumque iter conficit. VERG. Aen. 3, 519 -a movemus temptamusque viam. LIV. 27, 2, 10 movit -a et . . . abiit. 27, 40, 12 -a . . . movit atque . . . concessit. LIV. 34, 26, 9 -a . . . movit et . . . -a posuit. *nota etiam*: LIV. 42, 54, 6 incenso oppido profectus ad Phalannam -a movit (44, 2, 4 profectus decumo post die, quam exercitum acceperat, -a movit. *cf.* 21, 48, 4 tacito agmine profectus ad Trebiam fluvium . . . in loca altiora . . . -a movet). *castra convertere, mutare, proferre, transferre al.*: SISENNA hist. 51 -a de planitie convertit in montes (VVLG. I Macc. 6, 51 convertit -a ad locum sanctificationis). CAES. civ. 1, 81, 3 quantum . . . -a protulerant, tanto aberant ab aqua longius (LIV. 10, 33, 7. 30, 29, 8). 2, 31, 4 -orum . . . mutatio . . . habet . . . turpem fugam (*cf.* VAL. MAX. 2, 7, 2

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-orum . . . locum mutavit. LVCAN. 6, 44 ALC. AVIT. epist. 54). 3, 66, 4 Caesar paulo ultra eum locum -a transtulit (BELL. Alex. 60, 5 Baetim. LIV. 3, 42, 7. 27, 28, 1 in tumulum. 42, 60, 3 trans Peneum. 42, 62, 1 in locum tutiorem. SEN. epist. 83, 5 ad Tiberim. TAC. ann. 4, 48). HIRT. Gall. 8, 36, 4 -a eorum, ut barbarorum fere consuetudo est, relictis locis superioribus ad ripas esse fluminis demissa. BELL. Afr. 68, 2 -is ex campo in collem ac tutiora loca collatis (conlocatis *codd.*). LIV. 2, 62, 4 rettulere -a in tutiora loca (4, 17, 11 colles inter Fidenas atque Anienem ceperunt referentes -a. 26, 11, 8 ad Tutiam fluvium. 30, 16, 1. 31, 25, 1). LIV. 10, 4, 3 -a in tutiorem locum redacta. 10, 15, 1 ni P. Decius . . . iis (*Samnitibus*) ad Maleventum -a obiecisset (23, 49, 9 -a castris modico intervallo sunt obiecta). 22, 24, 2 -a in planum deferuntur (22, 15, 12). 36, 17, 11 intra penitus retractis -is. VAL. FL. 5, 681 retro . . . -a dabit. TAC. ann. 2, 46 ni Maroboduus -a in colles subduxisset. *cf.* EPIST. Alex. p. 202 -a . . . iussi proficisci. VVLG. I Macc. 3, 15 ascenderunt cum eo -a impiorum (6, 48). 11, 68 -a alienigenarum occurrebant in campo. 13, 20 Simon et -a eius ambulabant in omnem locum. *castra iungere, coniungere cum aliquo sim.*: CAES. civ. 1, 63, 1 cum duabus legionibus . . . -a coniungunt (BELL. Alex. 64, 1 -a Marcellus cum Lepido coniungit. LIV. 3, 8, 11 consules -a coniungunt. 3, 69, 9. 4, 32, 6. 10, 31, 5. 10, 44, 2. 25, 32, 4 FLOR. epit. 2, 6, 52). VERG. Aen. 8, 476 tibi . . . iungere -a paro (LIV. 1, 28, 1 -a Albanos Romanis -is iungere. 7, 26, 10. 27, 40, 6. 27, 46, 6 VELL. 2, 51, 2 LVCAN. 4, 260. 5, 461 SIL. 15, 607). STAT. Theb. 10, 157 adiunctis (a iunctis *B M*) arcet sua nubila castris *Graiorum* . . . vis . . . dei (*Somni*). BELL. Afr. 24, 1 unis -is factis . . . considunt *Scipio Labienus Petreius*. LIV. 10, 27, 2 ne unis -is miscerentur omnes. SIL. 3, 377 socio stant -a labore. 15, 517 bina coire hinc atque hinc -a. FLOR. epit. 3, 10, 22 ex distantibus hibernis -a contraxit. ENN. scaen. 159 -isque *Hector* -a ultro iam ferre occupat (*temptaverunt varia viri docti*; ⟨con⟩ferre?). CIC. div. 2, 114 -a . . . in Thessalia -is collata (CAES. civ. 3, 79, 3 HIRT. Gall. 8, 9, 2 BELL. Alex. 61, 4 BELL. Hisp. 20, 1. 23, 1 SALL. hist. 3, 28 LIV. 2, 30, 10. 4, 27, 5. 8, 23, 9. 23, 28, 9. 26, 12, 14 cum hoste *al.* SIL. 4, 56 PS. QVINT. decl. 3, 6 TAC. hist. 3, 57 ann. 11, 8 PANEG. 12, 35. SVLP. SEV. chron. 1, 25, 5. *v. IV 180, 73 et supra l. 30*). CAES. civ. 1, 81, 3 *Pompeiani* animadverso vitio -orum . . . munitiones proferunt -aque -is convertunt (converunt *S*).

6 ***actiones hostiles bellicaeque,*** *quae castris fiunt. ad castra accedere, -is appropinquare, adequitare sim.*: CIC. Phil. 14, 37 *copiae hostium* ad -a *Caesaris* accesserant (CAES. Gall. 1, 51, 1 *Caesar* triplici instructa acie usque ad -a hostium accessit. 5, 50, 4. 5, 58, 1. LIV. 7, 7, 1 *Hernici* contemptim ad -a Romana cum haud dubia expugnandi spe succedentes. 7, 37, 7 infestis signis ad -a hostium succedit). CAES. Gall. 6, 37, 2 nec prius sunt visi *hostes* quam -is appropinquarent (civ. 3, 88, 1. VERG. Aen. 9, 369 propinquabant *al.*). LIV. 2, 45, 3 lacessere ad pugnam obequitando -is (25, 34, 4 FLOR. epit. 4, 10, 4 adequitat. TAC. ann. 6, 34). 23, 27, 1 *equites Hispani* obversati -is. AMM. 20, 7, 2 -orum ambitum circumcursans. *castra explorare*: CAES. Gall. 3, 25, 2 equites circumitis hostium -is Crasso renuntiaverunt. 5, 57, 3 Indutiomarus sub -is eius vagabatur, . . . ut situm -orum cognosceret (7, 83, 1). BELL. Afr. 35, 2 ex Gaetulis duos . . . speculandi gratia in -a Caesaris mittunt. SALL. hist. frg. 4, 4 turmam equitum -a regis succedere et . . . explorare iubet. VERG. Aen. 12, 349 -a ut Danaum speculator adiret. LIV. 3, 28, 1 *v. p. 551, 77.* 10, 20, 8 ad -a accessit gnarosque Oscae linguae exploratum quid agatur mittit. 21, 29, 1 Hannibal Numidas equites quingentos ad -a Romana miserat speculatum. 37, 34, 6 PLIN. nat. 36, 138 STAT. Theb. 10, 388 AMM. 16, 10, 3. 24, 1, 7 SERV. auct. Aen. 12, 349 VVLG. I Macc. 12, 26. *castra oppugnare, adoriri, obsidere sim.*: oppugnare, *saepius quam 60^ies^, ex. gr.*: QVADRIG. hist. 46 Fabius . . . coepit hostibus -a simulare oppugnare. CAES. Gall. 1, 50, 2 -a minora. 5, 40, 3 multo maioribus coactis copiis. civ. 2, 35, 5 quae *res* ad oppugnationem -orum erant usui. HIRT. Gall. 8, 11, 1 neque oppugnari -a eorum sine dimicatione perniciosa . . . posse. BELL. Alex. 76, 4 *Pharnaci* nisi -orum oppugnatio facultatem attulisset liberius profugiendi. LIV. 7, 8, 5 -orum oppugnatione, quia serum erat diei, abstinuere. 26, 13, 6. 41, 26, 1 repentina oppugnatione -orum Romanorum. CAES. Gall. 3, 25, 2 circumitis hostium -is (BELL. Alex. 31, 1 LIV. 41, 19, 9 CAPITOL. Gord. 28, 3). 5, 22, 1 uti coactis omnibus copiis -a navalia . . . adoriantur (civ. 3, 9, 7 BELL. Afr. 31, 5. 87, 4 LIV. 3, 22, 7. 4, 27, 6. 5, 8, 7. 25, 26, 4 frg. 47). SALL. Iug. 38, 4 multitudine Numidarum Auli -a circumvenit (LIV. 3, 22, 7). VERG. Aen. 10, 109 -a *Troum* obsidione tenentur. *cf.* LIV. 3, 26, 5 *si* -a hostes obsiderent (28, 16, 9 VAL. MAX. 2, 7, 7 SVET. Iul. 58 FLOR. epit. 4, 2, 39). VERG. Aen. 11, 351 Troia temptat -a (LIV. 2, 25, 1 SEN. epist. 66, 50 FLOR. epit. 4, 2, 27). LIV. 2, 53, 1 -a Sabina . . . aggreditur (4, 18, 4 *et praeterea 8^ies^.* FLOR. epit. 4, 12, 54). LIV. 3, 4, 8 vi -a sunt circumsessa. 3, 70, 11 imminere hostium -is SEN. benef. 6, 25, 4 magna vis hostium circumfusa -is. STAT. Theb. 2, 491 ceu -a subire apparet *plebs.* FLOR. epit. 2, 2, 20 cum . . . serpens . . . -a vexaverit. TAC. ann. 4, 48 -a Romana appugnarent. AMM. 31, 2, 8 *Hunni* -a . . . pilantes. VVLG. I Macc. 10, 80 circuierunt. *in castra irrumpere, invadere, intrare, ingredi sim.*: CIC. div. 1, 50 *Syracusanos* in -a irrupisse (CAES. Gall. 4, 14, 3. 6, 37, 1 ab decumana porta. civ. 3, 9, 6. 3, 67, 6 exciso . . . ericio. LIV. 7, 37, 9. 24, 16, 6. 25, 14, 5 per fossam vallumque. 25, 38, 22. 26, 5, 14. 26, 6, 9. 33, 10, 6 VAL. MAX. 3, 2, 20). VARRO rust. 2, 4, 1 impressionem facere . . . in -a. BELL. Hisp. 3, 8 eruptionem in adversariorum -a fecerunt. SALL. Iug. 21, 2 Iugurthini -a hostium invadunt (58, 1 VERG. Aen. 9, 145 LIV. 5, 45, 2. 6, 30, 5. 9, 14, 10. 9, 37, 4. 10, 35, 3. 23, 35, 18 simul omnibus portis. 24, 19, 2. 27, 1, 8. 30, 5, 4. 35, 21, 9. 37, 39, 4 per vallum). NEP. Dat. 2, 1 cum -a *hostes* iam intrassent (LIV. 2, 12, 5. 2, 20, 12. 10, 36, 8. 21, 46, 2. 24, 40, 11. 38, 23, 3. 45, 34, 12 VAL. MAX. 2, 7, 1. 3, 3, 1). OV. epist. 1, 42 Thracia nocturno tangere -a dolo. LIV. 8, 27, 7 -a Romana ingredi (26, 7, 6 specie transfugae. 27, 46, 4. 39, 30, 5. 43, 4, 1 VELL. 2, 80, 3). LIV. 3, 5, 5 ne qua . . . in -a vis fieret (9, 22, 3). 4, 34, 2 in . . . hostium -a penetraverat (4, 39, 8. 25, 39, 2 APVL. Socr. 18, 159). 25, 25, 8 ne quis . . . militum impetus in -a fieri posset (30, 4, 12. 30, 12, 5. 31, 21, 16. 35, 30, 4. 41, 2, 9). 26, 5, 11 utrum in -a perrumperet (TAC. hist. 2, 15. 4, 34. 77). PAVL. FEST. p. 57 qui primus hostium -a pugnando introisset. *castra capere, saepius quam 80^ies^*: CIC. Mur. 22 ne urbes aut -a capiantur. 38 hoc duce. div. 1, 72 Sulla Samnitium -a cepit. GALBA Cic. epist. 10, 30, 4 Antonius tamquam victor -a putavit se posse capere. CAES. *bis* (Gall. 6, 37, 7. 7, 46, 5). LIV. 2, 30, 14 impetu. 2, 65, 6 in eo pavore. 3, 8, 11 fusis hostibus. 4, 47, 4 captis direptisque -is. 7, 36, 12 turbatis stationibus. 26, 13, 10 oppugnavit et ex parte cepit. 38, 23, 2 consul captis -is direptione praedaque abstinet militem. 40, 31, 9 sine certamine. 40, 50, 4 victos Celtiberos -aque eorum capta et direpta esse. *castra incendere, expugnare, occupare, diripere, -is potiri sim.*: CATO or. frg. 14, 1 cum . . . -a hostium incensa essent (BELL. Afr. 67, 1. VERG. Aen. 5, 671 -a Argivum . . . uritis. PROP. 2, 8, 32 fervere . . . Hectorea Dorica -a face. LIV. 9, 23, 12. 15 ardentia procul vidit -a. 10, 43, 11. 30, 3, 10. 30, 7, 2. 30, 7, 9 conflagrassent. 30, 30, 14 CVRT. 3, 3, 3. 4. 5. 12 SIL. 17, 103 semusta. 17, 178). ACC. trag. 126 *hostium* -a mactabo (NON. p. 351 mactare: praecipitare) in mare. CIC. har. resp. 59 quis minus umquam pepercit hostium -is? (LVCAN. 7, 328). off. 3, 113 -*orum* erant potiti Poeni (CAES. 7^ies^, *ut* Gall. 2, 26, 4 Labienus -is hostium potitus. 3, 6, 2 in spem potiundorum -orum venerant. BELL. Alex. 76, 3. Afr. 86, 1. 87, 6 -a . . . potiri. LIV. 7, 17, 5. 7, 33, 17. 9, 35, 8 *al.* LIV. 34, 21, 2 praedones receptos totum suae potestatis id -um fecisse). CAES. civ. 2, 31, 2 -a expugnari (3, 9, 7. 3, 70, 2 LIV. 4, 46, 5 *al.*). 3, 66, 4 Pompeius occupaverat -*a* (3, 69, 1. 3, 72, 2 praeoccupatis -is). SALL. Iug. 38, 8 nox atque praeda -orum hostes . . . remorata sunt (LIV. 7, 16, 4 -a . . . vobis hostium . . . praedae do. 7, 24, 9 praeda omni -orum militi data. 24, 40, 15 cetera omnis praeda -orum Romanis concessa est. LVCAN. 1, 251 nos praeda furentum primaque -a sumus). VERG. Aen. 9, 13 turbata (AMM. 24, 4, 2 VVLG. iud. 7, 21) arripe -a. PROP. 3, 9, 55 -aque Pelusi Romano subruta ferro. LIV. 4, 34, 3 urbs -aque diripiuntur (6, 23, 5 -a . . . primo impetu rapere. 31, 42, 7 per direptionem -orum *die* absumpto). 25, 14, 12 deletis hostium -is (30, 6, 6 FLOR. epit. 2, 6, 56. 3, 20, 10). VAL. MAX. 1, 7 ext. 8 -is subita irruptione oppressis (1, 8, 6). LVCAN. 3, 211 peritura. 4, 89 impulsaque gurgite multo -a labant. TAC. hist. 3, 46 -a . . . excindere (4, 32. 34. 72. 78). 5, 23 -a in plano sita vi fluminis differebantur. SVET. Galba 19 teneri -a ab Othone. *adde*: OV. ars 2, 140 fluctus abstulit . . . Rhesi cum duce -a suo. *castra relinquere, deserere, amittere sim.*: SISENNA hist. 66 exinanitis -is. QVADRIG. hist. 58 quin -a relinquerent (RHET. Her. 4, 24, 34 HIRT. Gall. 8, 20, 1 VERG. Aen. 10, 68 linquere. 10, 603. LIV. 17^ies^, *ut* 3, 63, 4 hosti ad praedam. 27, 44, 2 sine duce. SIL. 5, 531. 7, 407. 15, 655 STAT. Theb. 11, 442 TAC. hist. 3, 14 ann. 1, 30). CAES. Gall. 2, 23, 4 totis fere a fronte et ab sinistra parte nudatis -is (7, 70, 7). LIV. 3, 50, 15 cuius iussu -a deseruissent (4, 39, 7. 8 *saep.* LVCAN. 1, 397. 4, 148 SIL. 7, 137. 15, 482 TAC. hist. 3, 61. 4, 62 ann. 13, 35). LIV. 22, 60, 16 -a prodi (27, 46, 10). *cf.* vacua -a *passim, ut* CAES. Gall. 7, 45, 7 civ. 3, 66, 7 LIV. 23, 36, 4. 25, 19, 7. 26, 17, 14. 29, 8, 1. *cf.* κάστρα ἐρημωθέντα: INSCR. Arch. epigr. Mitt. aus Oesterr. XV 98, 26 XVII 188, 44 XIX 237, 1. 242, 7. 8. 245, 10. LIV. 2, 65, 7 -is . . . amissis (3, 42, 5. 5, 12, 4. 21, 61, 1. 23, 5, 6. 26, 6, 11. 40, 32, 1. 41, 3, 7). 5, 11, 8 tradita Faliscis Romana -a (22, 52, 4. 22, 59, 9. 22, 60, 26. *cf.* VVLG. iud. 7, 14 I reg. 28, 19 I Macc. 4, 30). SIL. 10, 373 dedita. MARCIAN. dig. 48, 4, 3 *qui* arcem ⟨non⟩ tenuerit aut -a concesserit. *cf.* CAES. Gall. 2, 26, 5 quanto . . . in periculo . . . -a *versarentur* (LIV. 26, 5, 12 periculumque -orum Fulvius ubi vidit. *sim.* TAC. hist. 4, 75 -*is* intutis. *opp.* 1, 80 quietis). LIV. 5, 12, 4 -a quae amissa erant recuperata (TAC. hist. 5, 16 FLOR. epit. 1, 11, 12). 41, 3, 5 recipienda (41, 4, 8). 10, 33, 5 liberatis (PLIN. nat. 22, 7). SIL. 7, 335 *a Romanis* obsessa evellere -a.

B ***structurae variae*:** **1** ***praepositionum,*** *quibus addidi iuncturas transitivas (velut p. 557, 32. 52 sqq.) et locales*: **in** *c. acc.*, **ad:** in, ad -a *venire (fere 50^ies^), pervenire, redire (saepius quam 30^ies^, deest apud* CAES.*), reverti, se recipere (fere 40^ies^) al.*: PLAVT. Amph. 256 in -a ex urbe ad nos veniunt . . . principes (CIC. S. Rosc. 25 legati in -a veniunt. off. 3, 86 perfuga . . . venit in -a Fabrici. epist. 15, 3, 1 *cum* legati missi ab Antiocho Commageno venissent in -a ad Iconium. 15, 4, 3. CAES. Gall. 7, 44 cum in minora -a operis perspiciendi causa venisset. SALL. Catil. 56, 2 LIV. 3, 25, 6. 29, 3, 6 ad colloquium. FLOR. epit. 3, 10, 26 rex . . . supplex). CIC. Catil. 1, 30 si iste . . . in Manliana -a pervenerit (CAES. Gall. 6, 40, 4 incolumesque ad unum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

omnes. civ. 1, 48, 4 neque maximi commeatus [comitatus *codd.*] . . . in -a pervenire poterant. BELL. Hisp. 34, 1 ut clamor in -a nostra perveniret. SALL. Catil. 57, 1. LIV. 21, 35, 5 iumentaque aliquot, . . . sequendo vestigia agminis in -a pervenere *al.*). BELL. Afr. 26, 2 in -a Caesaris devenire. LIV. 10, 18, 2 omnis . . . multitudo ad -a Samnitium conveniebat (34, 26, 12). CAES. Gall. 4, 32, 1 *cum* pars *hominum* . . . in -a ventitaret. PLAVT. Epid. 381 (*in imagine*) cum praeda in -a r e d e o (CIC. off. 3, 86. LIV. 2, 44, 11 iniussu. 2, 46, 5 fugientes. 9, 36, 13. 22, 58, 8. 23, 28, 4 retro. 37, 21, 2. 40, 25, 10 ad -a. LVCAN. 2, 644 omnes redeant in -a triumphi [*sc. gentes a Pompeio devictae*]. TAC. ann. 13, 36 trepida fuga. *cf.* CIC. off. 3, 113 reditu . . . in -a liberatum . . . esse. LIV. 21, 56, 3 cum . . . in -a reditus *non* esset. 22, 61, 4 fallaci reditu in -a). ACC. trag. 291 in -a r e v e r t i (CIC. off. 3, 115 CAES. civ. 1, 55, 3. 3, 87, 6. 3, 98, 3 SALL. Iug. 58, 7 LIV. 33, 15, 14. 36, 19, 6 CVRT. 6, 1, 16. 8, 2, 40 HOMER. 644 TAC. hist. 4, 17 AMM. 14, 5, 9 VVLG. *saepius*). GALBA Cic. epist. 10, 30, 4 r e c i p e r e me novissimus coepi ad -a (CAES. *19^ies^*, *ut* 4, 15, 3 ad unum omnes incolumes perpaucis vulneratis. HIRT. Gall. 8, 27, 5 re bene gesta. BELL. Afr. 29, 3 perterriti fuga. BELL. Hisp. 25, 9. LIV. 3, 4, 8 pulsus se intra -a recepit. 23, 36, 6 retro in -a. 44, 44, 1 victor). LIV. 7, 36, 6 vos . . . cum tanta gloria in -a reduces. 10, 20, 10 r e g r e d i in -a (22, 60, 9. 24, 18, 5 *al.* MOD. dig. 49, 16, 3, 2 VVLG. deut. 23, 11). HOMER. 711 ne . . . gressum in sua -a referret. PLAVT. Persa 608 (*in imagine*) curabo ut praedati pulchre ad -a c o n v e r t a m i n i (*cf.* LIV. 21, 48, 5 in aviditate praedae in vacua Romana -a Numidae devertissent). SISENNA hist. 37 plerique inermes in -a p e r f u g i u n t (CIC. Att. 4, 6, 2 confugere. HIRT. Gall. 8, 36, 2 refugisse. BELL. Afr. 32, 3. 35, 6. 40, 2 fugere *al.* LIV. 7, 8, 5 usque ad -a fugientes. 8, 29, 12 *saep.* TAC. hist. 3, 61 in -a refugi. 4, 18 fuit effugium legionibus in -a. VVLG. IV reg. 7, 4 transfugiamus ad -a Syriae *al.*). CIC. Cluent. 24 se in -a . . . Metelli c o n t u l i t (Catil. 2, 14. 21 ad Brut. 1, 14, 2 CAES. civ. 2, 42, 5 *al.*). Balb. 25 ne quis suorum civium -a imperatorum populi Romani iniret (Att. 14, 22, 2 ἰτέον in -a? CAES. Gall. 3, 18, 5 ad -a iri. 3, 24, 5. SALL. hist. frg. 4, 10 -a sine vulnere introitum. LIV. 25, 35, 15 in -a abeunt. CVRT. 5, 12, 7 quin transeundum esset in -a Graecorum. STAT. Ach. 1, 484 cum . . . Phlegraea in -a coirent caelicolae. VVLG. I reg. 29, 6 exitus tuus et introitus tuus mecum est in -is). CIC. Mil. 55 in -a Etrusca properabat (Att. 5, 16, 4 AMM. 16, 12, 58). CAES. civ. 1, 83, 3 utrique in -a discedunt. SALL. Iug. 109, 3 ambo in sua -a d i g r e s s i sunt (LIV. 7, 25, 4. 38, 27, 5 ingressos in -a. VELL. 2, 63, 2. TAC. hist. 2, 69 Vitellius . . . transgressus in -a. *cf.* LIV. 45, 7, 4 Perseus ingressus est -a. TAC. hist. 1, 82. 4, 46 ann. 1, 39. 49 SVET. Vit. 8 ORAT. imp. Hadr. [Corp. VIII 2532] frg. B 2, 11 introgressi -a). ad -a *accedere sim. v. p.* 555, 40 *sqq.*, in -a *irrumpere, invadere sim. v. p.* 555, 82. *similiter* in (ad) -a incedere (procedere, abscedere, concedere), iter facere, proficisci, contendere (tendere, pertendere), pergere, currere (ad-, re-, decurrere) *sim.* in -a, -a *s e q u i*, -a *p e t e r e sim.*: VARRO frg. Non. p. 59, 1 consules ac praetores qui s e c u n t u r in -a (NEP. Att. 7, 2 invitissimi. Cat. 1, 2 TIB. 2, 6, 1 PROP. 2, 10, 19 OV. am. 3, 8, 26 met. 5, 128 Pont. 2, 2, 11 SEN. contr. 1, 4, 8 SEN. epist. 4, 10 LVCAN. 2, 348. 519. 4, 676. 10, 407 VAL. FL. 6, 2 IVV. 4, 135). *cf.* PROP. 2, 7, 15 si vera meae comitarent -a puellae. *aliter* LVCAN. 7, 831 volucres civilia -a secutae conveniunt. BELL. Afr. 85, 4 -a p e t e b a n t (NEP. Milt. 5, 5 ut Persae non -a, sed naves petierint. VERG. Aen. 5, 669. 9, 313. 10, 634 TIB. 2, 6, 9 LIV. 2, 59, 2. 4, 47, 3. 7, 37, 15 VAL. MAX. 2, 7, 10. 5, 1 ext. 3. 5, 4, 1 OCTAVIA 440 *al.*). LIV. 6, 24, 4 -a repetebat (9, 35, 7 *al.* SIL. 7, 731 TAC. ann. 15, 11 SVET. Tib. 12). LIV. 21, 46, 2 lupus intraverat -a (VVLG. num. 31, 24 purificati . . . -a intrabitis. act. 23, 16 in -a).

in, ad -a, (-is) *d u c e r e, m i t t e r e, f e r r e, p e l l e r e sim.*: SISENNA hist. 65 praetor . . . de castellis ad -a maxima pedites c o n d u c i t (BELL. Afr. 67, 1 copias . . . in -a conducit. TAC. ann. 4, 2). CIC. S. Rosc. 20 res ad Chrysogonum in -a L. Sullae Volaterras d e f e r t u r (CAES. Gall. 6, 42, 3 Germani . . . ad -a . . . delati. LIV. 25, 17, 6 SVET. Claud. 10 Nero 8). S. Rosc. 105 in -a L. Sullae mors S. Roscii . . . n u n t i a t u r (LIV. 3, 43, 5. 23, 47, 2. 25, 28, 1. 42, 65, 12). Catil. 2, 23 mulierculas . . . in -a d u c t u r i (CAES. civ. 3, 66, 1 BELL. Afr. 20, 1 SALL. frg. hist. 3, 96 LIV. 5, 28, 9 *saepe*). CIC. leg. agr. 2, 60 in . . . -a xviri cum imperio . . . m i t t u n t u r (CAES. civ. 2, 38, 3 BELL. Afr. 34, 3 SALL. Iug. 58, 5 LIV. 21, 29, 1 VAL. MAX. 7, 6, 1 PLIN. nat. 10, 110 FLOR. epit. 3, 3, 2 SERV. auct. Aen. 12, 349). epist. 3, 8, 4 qui me in -a persequi non possent (LIV. 21, 59, 3). CAES. Gall. 1, 49, 5 *legiones* in -a r e d u x i t (*sic* CAES. *11^ies^*, BELL. Afr. *7^ies^*, LIV. *17^ies^*, CVRT. *al.*). 4, 31, 2 frumentum . . . in -a conferebat. 5, 58, 6 caputque eius r e f e r t u r in -a (HIRT. Gall. 8, 48, 7 LIV. 2, 20, 9 *al.* VAL. MAX. 2, 8, 7. 3, 2, 21 CVRT. 6, 1, 5 *al.* SIL. 12, 632 FLOR. epit. 4, 4, 5). CAES. Gall. 7, 31, 4 certum numerum militum . . . in -a a d d u c i (civ. 1, 74, 4 BELL. Hisp. 11, 1 LIV. 30, 13, 1. 44, 32, 3. 45, 7, 2 VVLG. iud. 21, 12). 7, 45, 7 milites . . . ex maioribus -is in minora t r a d u c i t (civ. 1, 21, 1 BELL. Hisp. 5, 1). 7, 80, 8 nostri cedentes usque ad -a insecuti (BELL. Alex. 30, 4). civ. 1, 60, 3 *frumentum* in -a deportant. 3, 67, 3 reliquas cohortes . . . ad . . . -a . . . priora . . . eduxit (LIV. 4, 5, 2). 3, 82, 1 r e c e p t i s omnibus in una -a (BELL. Afr. 65, 2 LIV. *7^ies^* VAL. MAX. 2, 7, 15. 7, 4, 4 CVRT. 4, 6, 20 STAT. Theb. 11, 52 TAC. hist. 4, 72). 3, 97, 3 partem *legionum* in -a sua remisit (BELL. Alex. 55, 1 LIV. 23, 16, 11. 33, 6, 5 STAT. Theb. 7, 551). HIRT. Gall. 8, 38, 4 Cotuatus in -a perducitur (LIV. 22, 22, 18. 23, 10, 9 VAL. MAX. 6, 5, 1. 9, 2 ext. 2 SVET. Galba 17). *similiter* in -a praemittere, distribuere, revocare, asportare, comportare, evocare, submittere. compellere (*saepius quam 20^ies^*), revocare, repellere, portare, redigere, ferre (*fere 10^ies^*), perferre, agere, accipere *al.*

in castris, totis castris, castris (*hoc saepius apud poetas, cf.* SERV. auct. Aen. 2, 172 castris pro in -is): DECRET. Paulli (Corp. II 5041) 9 a c t (u m) in -eis a. d. XII K. Febr. (LIV. 5, 6, 16 AMM. 18, 5, 6). ENN. scaen. 157 quid in -is s t r e p i t i est? (*cf.* CAES. Gall. 7, 28, 6 ne qua in -is seditio o r e r e t u r. LIV. 3, 7, 3 totis . . . -is fremitu orto. 4, 27, 8 in alteris . . . -is . . . tumultus est. 28, 24, 5 civilis . . . furor in -is . . . ortus). CATO orig. 79 milites mercennarii inter se . . . alteri alteros in -is o c c i d e r e (BELL. Alex. 31, 3 magnam multitudinem hostium in -is interfecerunt). LVCIL. 100 viamque degrumabis, uti -is mensor facit olim. CIC. Sull. 33 Catilina in -is . . . constitutus *dux.* off. 3, 114 *homines* r e l i c t i in -is (CAES. Gall. 2, 8, 5 duabus legionibus . . . relictis. civ. 1, 81, 4 praesidio. 2, 35, 7 bucinatore. BELL. Alex. 73, 2 impedimentis. SALL. Iug. 36, 4 Aulo fratre . . . pro praetore. LIV. 6, 24, 2 aliquot validas cohortes . . . armatas instructasque). CAES. Gall. 1, 16, 5 *principum* magnam copiam in -is h a b e b a t (civ. 1, 74, 5 quos . . . secum in -is habebant obsidum loco. BELL. Afr. 43 frumenti . . . copiam. SALL. Iug. 45, 2 servum aut iumentum). CAES. Gall. 4, 34, 4 *tempestates* nostros in -is c o n t i n e b a n t (LIV 36, 23, 8 quietos in -is tenuit. *cf.* tenere continere -is *passim apud* CAES. LIV. SIL. 12, 650). Gall. 6, 29, 5 i g n e s in -is fieri (NEP. Eum. 8, 7 SALL. Iug. 106, 4 LIV. 12, 41, 9. 35, 30, 9 lumina. VVLG. I Macc. 12, 28 accenderunt focos). CAES. civ. 2, 29, 1 in -is Curionis magnus . . . incessit t i m o r (Gall. 6, 37, 6 totis trepidatur -is. BELL. Afr. 48, 3 erat in -is Caesaris . . . magnus terror). 3, 96, 1 in -is Pompei videre licuit trichilas structas, magnum argenti pondus expositum *eqs.* HIRT. Gall. 8, 14, 1 compluribus diebus in -is consumptis. BELL. Afr. 63, 1 in -is cum opera circumiret. SALL. Catil. 7, 4. epist. Pomp. 5 hiemem . . . egi. VERG. Aen. 12, 408 spicula -is densa cadunt. TIB. 2, 5, 47 mihi lucent Rutulis incendia -is. LIV. 2, 45, 11 totis -is . . . ad consules curritur. 3, 3, 2 in -is obsessus hostis. 7, 21, 9 dictus in -is . . . C. Iulius dictator. 27, 47, 3 semel bisne signum canat in -is. VAL. MAX. 3, 2, 23 talis in -is divi Iuli disciplina milites aluit. CVRT. 6, 2, 16 ut vasa colligerent totis -is. SIL. 4, 479 fessas acies -is clausere tenebrae. 5, 379 belli -is se condere nubem. STAT. Theb. 7, 467 bacchatur utrisque Tisiphone -is. *similiter* in -is manere, durare, haerere, quiescere, iacere, pernoctare, nasci, gigni, pubescere, *alia passim; cf.* διακεῖσθαι, διάγειν, διατρίβειν *in* PAPYR. *et* THEOPHIL.

ab, e(x), de castris, castris, extra castra: -is, e(x), a -is *f u g e r e, e g r e d i, v e n i r e, p r o f i c i s c i sim.*: INSCR. column. rostr. (Corp. I² 2 n. 25) 4 lecione⟨s . . . ma⟩ximosque macistr⟨a⟩tos . . . -eis e x f o c i o n t (CAES. civ. 2, 27, 1 centuriones Marsi duo ex -is Curionis . . . perfugiunt. 3, 79, 1 fugientes. 3, 99, 4 refugiens. BELL. Alex. 31, 6 BELL. Afr. 32, 3. BELL. Hisp. 11, 3 transfugit. 21, 1 LIV. 4, 47, 4. 8, 33, 3 profugit. VAL. FL. 6, 8 SIL. 17, 131. VVLG. II reg. 1, 3 de -is. *cf.* CAES. Gall. 7, 88, 5 fit . . . ex -is Gallorum fuga. LIV. 41, 10, 6). CIC. off. 3, 113 *unus e g r e s s u s* e -is (1, 40. CAES. Gall. 1, 27, 4 hominum milia sex . . . e -is Helvetiorum egressi [*praeterea 8^ies^*]. 1, 50, 1 *Caesar* a maioribus -is progressus. 2, 11, 1. 7, 73, 1 *copiae nostrae* longius ab -is progrediebantur. civ. 1, 59, 2. 3, 84, 2 BELL. Afr. 12, 1. 65, 3. 75, 1 SALL. Iug. 91, 3. 93, 2 OV. fast. 2, 199 LIV. *17^ies^*. VELL. 2, 76, 2 digressum. HOMER. 698 VVLG. lev. 14, 3 AVG. civ. 2, 24 p. 88 SVLP. SEV. chron. 2, 16, 2. 4. *cf.* VVLG. num. 31, 13 egressi sunt . . . Moyses et Eleazar . . . in occursum eorum extra -a). CIC. Att. 5, 20, 2 ex his -is . . . perrexi in Ciliciam. GALBA Cic. epist. 10, 30, 3 *legio tironum* v e n i e b a t ex -is (LIV. 28, 2, 10 SEN. contr. 10, 3, 14. VVLG. II reg. 1, 2 de). 1, 12, 2 de tertia vigilia cum legionibus tribus e -is p r o f e c t u s (BELL. Alex. 61, 2 LIV. *7^ies^* VELL. 2, 78, 1 VAL. MAX. 7, 2, 6). 3, 5, 3 dato signo ex -is e r u m p e r e n t (LIV. 21, 59, 7 *al.* LVCAN. 4, 782). 4, 30, 2 ex -is d i s c e d e r e (4, 32, 3 cum paulo longius a -is processisset. civ. 3, 75, 2 ex conspectu -orum discessit. HIRT. Gall. 8, 7, 6 SALL. Catil. 36, 5. 61, 8. VERG. Aen. 9, 364 excedunt -is. 12, 169. LIV. 21, 59, 6 recessum a -is. AMM. 19, 9, 5 abscessisse. VVLG. num. 14, 44 non recesserunt de -is. *cf.* SVLP. SEV. chron. 1, 16, 5 extra -a. 1, 25, 6). CAES. Gall. 7, 20, 10 ex -is e x i s s e (civ. 1, 69, 3 BELL. Afr. 12, 2. 30, 2 prodiret. SALL. Iug. 107, 2 abire. VERG. Aen. 9, 798 manus e -is . . . coit. LIV. 9, 45, 13. 10, 35, 9 nisi . . . extra -a exissent. STAT. silv. 1, 1, 28 iret. VVLG. I Macc. 4, 13 de -is. Hebr. 13, 13 extra -a). CAES. Gall. 7, 24, 5 ut . . . omnis . . . ex -is multitudo . . . concurreret (civ. 1, 69, 1 procurrebant. 3, 98, 3 occurrere. LIV. 3, 54, 7 40, 30, 5. AMM. 20, 11, 18 procursus . . . ex -is). civ. 2, 5, 3 ex -is prospicere. 2, 14, 3 alii ex -is sese incitant. 2, 35, 6 ex -is . . . sese recipiunt. LIV. 9, 4, 1 Herennius domum e -is est avectus. *similiter*: ruere, effundi, dilabi (elabi), advehi, crescere, affluere (confluere), reverti, prosilire, se subtrahere, evadere *al. cf.* ASIN. Cic. epist. 10, 31, 2 ea -a fugi, in quibus . . . tutum me . . . sciebam non futurum. SEN. contr. 10, 5, 1 aedem Minervae tamquam -a Macedonum fugiunt. LIV. 7, 36, 1 evaserant media -a. SIL. 10, 189 HOMER. 769. -is, a, e(x) -is, extra -a: *d u c e r e, p e l l e r e, m i t t e r e, t o l l e r e al. et composita*: PLAVT. Amph. 216 Amphitruo -is . . . p r o d u c i t . . . exercitum (CAES. Gall. 7, 45, 2 magnum numerum impedimentorum ex -is mulorumque produci). LVCIL. 220

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praesidium -is educere (Cic. Phil. 14, 27. 36 Caes. *20ies* Bell. Alex. 39, 1. Bell. Afr. 37, 2 extra -a. *cf.* Cato mil. frg. 12 e -is eductio). Lvcil. 399 praetor . . . spurcos (-us *codd.*) ore . . . extra -a, ut stercus, foras eiecit (Caes. Gall. 4, 15, 1 civ. 3, 96, 3 Sen. contr. 1, 8, 3). Caes. Gall. 3, 26, 2 ne *cohortes* ex hostium -is conspici possent. 4, 34, 5 si Romanos -is expulissent (civ. 2, 35, 4. 3, 9, 7 Liv. 3, 22, 7. 9, 14, 12). 4, 37, 2 Caesar omnem ex -is equitatum suis auxilio misit (Liv. 27, 50, 8 litterae . . . missae ex -is). 4, 28, 2 *cum naves* ex -is viderentur. civ. 1, 45, 7 ex -is cohortes . . . submittebantur (3, 64, 1). 1, 75, 2 nostros repellit a -is (Liv. 10, 36, 12). 2, 20, 4 *legio* ex -is . . . signa sustulit. 3, 62, 2 cohortes . . . ex . . . -is . . . deductas (Bell. Afr. 56, 1). 3, 75, 1 *impedimenta* ex -is Apolloniam praemisit. Ov. fast. 2, 815 patrem . . . cum coniuge -is evocat. Liv. 1, 14, 9 mota e -is signa (25, 9, 7 Sil. 11, 517. 12, 729). 2, 53, 4 eos . . . Latini . . . -is exuerunt (Liv. *24ies*, *ut* 3, 67, 5 totiens fusi fugatique, -is exuti. 9, 31, 12 victum acie, -is exutum. Vell. 1, 9, 4 Sen. epist. 13, 8). Liv. 2, 59, 6 cum . . . agmen e -is explicaretur. 3, 5, 9 ex -is eruptione facta (4, 28, 1. 5, 13, 11. 23, 49, 9). 3, 46, 5 acciri e -is (5, 8, 12 Sil. 4, 217). 5, 13, 10 ⟨e⟩ maioribus -is . . . circumductae copiae. 6, 24, 4 Volsci . . . e -is impetum fecerant. 7, 24, 5 propulistis *Gallos* a -is. 8, 39, 7 si . . . e -is signum pugnae accepissent (Val. Max. 7, 7, 1). 9, 37, 4 sibi e -is cibaria . . . deferri. 10, 19, 12 ut hostes e -is exciret (25, 22, 7. 26, 44, 6. 33, 5, 2). Vvlg. lev. 4, 12 pellem . . . efferet extra -a. 16, 27 vitulum . . . et hircum . . . asportabunt foras -a *al.* *similiter* a, ex -is efferre, ferre, fundere, exigere, emittere, summittere, elicere *al.* *nota in subscriptionibus epistularum Ciceronis et amicorum*: Cic. epist. 5, 9, 2 a. d. v Id. Quinct. ex -is, Narona. 10, 24, 8. 10, 30, 5. 10, 34a, 4 *al.* a -is, procul, longe a -is *abesse, facere aliquid*: Cic. epist. 13, 29, 4 *Antistius afuit* a -is (Caes. Gall. 1, 22, 1 cum . . . ab hostium -is non longius MD passibus abesset. 1, 43, 1 aequo fere spatio. 7, 9, 2 longius triduo. Bell. Alex. 29, 1 Bell. Afr. 69, 1 Liv. 10, 4, 7. 25, 8, 5. 32, 6, 2 *al.* Cvrt. 7, 5, 13 haud procul -is abesse). Cic. epist. 13, 29, 4 abdidit se in intimam Macedoniam, quo potuit longissime a -is. Caes. Gall. 1, 21, 1 hostes . . . consedisse milia passum ab ipsius -is octo (5, 47, 5 Bell. Afr. 24, 1. 67, 3. 80, 3 Liv. 8, 19, 5. 9, 45, 9. 30, 8, 3). 5, 17, 1 procul a -is hostes in collibus constiterunt (Bell. Afr. 30, 2. 77, 4). Bell. Afr. 30, 1 non longe a suis -is . . . instruere aciem. *similia passim.*

***cum aliis praepositionibus*:** pro -is: Cato orig. 91 proelium factum depugnatumque pro -is. Caes. Gall. 1, 51, 1 *Caesar* omnes alarios pro -is minoribus constituit. 2, 8, 3 loco pro -is ad aciem instruendam natura oportuno atque idoneo. 5, 16, 1 dimicaretur. 7, 66, 2 copias se omnes . . . habiturum. 7, 83, 8 copiae . . . sese ostendere coeperunt. 7, 89, 4 *Caesar* in munitione . . . consedit (Liv. 1, 25, 2). Hirt. Gall. 8, 9, 1 copias instruunt (8, 14, 2 Bell. Alex. 60, 3 Bell. Afr. 40, 4 Tac. ann. 3, 20). Sall. Iug. 53, 1 consistunt. 59, 1 agitare. Liv. 6, 23, 2 explicare aciem. 27, 18, 6 stantem . . . hostium aciem. *adde p. 554, 18 sqq.* *in imag.*: Plavt. Rud. 692 aram habete hanc vobis pro -is. Cic. Att. 4, 3, 2 domum P. Sullae pro -is sibi ad eam impugnationem sumpserat. Cato or. frg. 1, 15 exercitum adduxi pone -a hostium (Liv. 40, 30, 9 pone -a utrique pabulatum et lignatum ibant). per castra: Lvcil. 1069 Troginus calix per -a cluebat. Bell. Afr. 47, 6 vagabantur (Liv. 30, 4, 2 *primi ordines* vagi per -a). Verg. ecl. 10, 23 perque horrida -a secutast *Lycoris alium.* Liv. 2, 47, 8 Romanos terror per tota -a . . . agit. 3, 28, 7 ne per media sua -a fieret eruptio. 4, 33, 11 agmen fertur. 7, 36, 8 *Decii* incedentis per media -a. 10, 4, 8 per media -a . . . tuto agere. 25, 26, 7 vis aestus per utraque -a omnium . . . corpora movit. 26, 4, 2 per media . . . -a . . . egressus; *similiter* per -a vadere, perrumpere, tesseram dare, circumduci, ignes relinquere, caedi, terrorem diffundere *al.* Caes. Gall. 1, 22, 3 copiae prope hostium -a visae. Cic. Phil. 9, 15 *cum Sulpicius* iam prope -a venisset. Bell. Afr. 61, 2 propiusque Caesaris -a . . . se conferre coepit. Liv. 33, 8, 9. Val. Max. 5, 5, 4 *fratrem* prope -a transtulit. Caes. Gall. 1, 48, 2 praeter -a Caesaris suas copias traduxit. Bell. Afr. 68, 2. Liv. 6, 29, 3 praelati. 34, 14, 1 circumducit. *cf.* Cic. epist. 3, 7, 4 te . . . -a praetergressum esse (Liv. 1, 23, 4 praeteritis hostium -is. 5, 26 7 effusa fuga -a sua . . . praelati). Caes. Gall. 5, 57, 3 Indutiomarus sub -is vagabatur (civ. 1, 41, 2. 1, 82, 1). Aetna 474 prona iacet campis acies et -a sub ipsa (Sil. 4, 511). Caes. Gall. 5, 58, 1 omnes suos custodiis intra -a continuit (Liv. 21, 53, 5 consules consularesque exercitus in media Italia paventes intra -a. Cvrt. 10, 3, 6 Macedonibus intra -a cohibitis. Tac. hist. 4, 19 ann. 13, 36 Svet. Iul. 75 Vvlg. I Macc. 11, 18). inter castra *v. p. 551, 54 sqq.* Caes. Gall. 7, 58, 6 contra Labieni -a considunt (7, 62, 8 Liv. 24, 41, 5). Bell. Afr. 35, 4 insidiae elephantis ante -a . . . factae (70, 7 *elephantos* ante -a in acie . . . collocaverat. Liv. 23, 16, 4 Poenorum *acies instrui coeptae* ante -*a* sua. 27, 27, 3. 27, 47, 1. Pavl. Fest. p. 225 *procastria* sunt ante -a. p. 253 *v. p. 554, 30.* Porph. Hor. carm. 4, 4, 70 *caput Hasdrubalis* ante -a *Hannibalis* . . . proici). Bell. Afr. 73, 7 propter hostium -a praetergressus. Varro ling. 5, 90 praesidium dictum, qui extra -a praesidebant (Cic. Phil. 12, 28 extra -a congrediemur. 12, 26 Tac. ann. 1, 30. 34 Gaivs dig. 29, 1, 17, 1 extra -a contracto aere alieno. Vvlg. exod. 29, 14 carnes . . . vituli et corium et fimum combures foris extra -a. 33, 7 Moyses . . . tabernaculum tetendit extra -a procul. *sic* Vvlg. *passim, ut* lev. 8, 17. 9, 11. 13, 46. 17, 3 num. 15, 35. *alia v. p. 558, 43 sqq. 81 sqq.*). Liv. 2, 51, 7 ad -a hostium aciem erexit (4, 19, 7 ad -a Romana pugnatum est. 8, 12, 8 cum . . . ad -a . . . integer labor restaret. 23, 26, 8 tumultus erat. 38, 5, 7 Flor. epit. 2, 6, 53). Liv. 7, 14, 8 super -a in montes evadere (*cf.* 3, 28, 3 superat . . . -a hostium). 10, 44, 3 circa -a . . . fuerat certamen (22, 60, 10 dum paucitas hostium circa -a esset. 34, 47, 4. 37, 43, 5 Pavl. Fest. p. 577 Svet. Galba 20 *Galbae caput* circum -a portarunt. *cf.* Vvlg. exod. 16, 13 ros iacuit per circuitum -orum. num. 11, 31 *ventus demisit coturnices* ex omni parte -orum per circuitum. 11, 32 iud. 7, 18. 20. 21 I Macc. 12, 27). *adde p. 552, 48.* Liv. 22, 43, 7 omnibus ultra -a . . . exploratis (25, 39, 1). Tac. hist. 5, 14 apud vetera -a consedit (Pavl. dig. 35, 1, 84).

2 *dativus*: Caes. civ. 3, 37, 2 Domitius -is Scipionis aciem suam subiecit (3, 56, 1). Bell. Hisp. 9, 3 maioribusque -is Caesaris *cum* nuntius esset allatus (18, 3 Liv. 31, 36, 11). Liv. 3, 28, 2 exercitum . . . circumdat hostium -is. 32, 12, 1 cornua dextra laevaque admovet -is. Sil. 15, 482 signa immittit miles -is. 17, 291 obviaque *fluctus* adversis propellunt agmina -is. Stat. Ach. 1, 548 -is inducere Achillem. Tac. ann. 2, 13 assultatum est -is. 11, 35 ad minas erumpentem -is infert (12, 69. Svlp. Sev. chron. 1, 20, 4 deus . . . copiam coturnicum -is intulit). Verg. Aen. 8, 56 hos -is adhibe socios. Prop. 4, 3, 18 texitur haec -is quarta lacerna. Ov. trist. 2, 169 assueta . . . Victoria -is. Liv. 3, 4, 10 Quinctium subsidio -is . . . mitti. 23, 16, 3 Marcellus . . . -is metuens. Lvcan. 1, 374 per signa decem felicia -is (*i. victorias per decem annos reportatas. varia* Comment. Lucan. *ad loc.*). 4, 664 *Curio* indulsit -is. 4, 696 Caesareis nunquam devota iuventus . . . nimis -is. 5, 724 summa . . . discrimina Martis . . . -is instare. 9, 1051 hoc -is prodesse tuis (Spart. Hadr. 13, 7). Plin. nat. 14, 19 inserta -is . . . imperium . . . continet centurionum in manu vitis. Sil. 6, 22 puer addere sese . . . -is optarat. 14, 615 Poenorumque parem -is fert atra laborem *serpens.* Stat. silv. 4, 6, 81 -is . . . comes ire nefandis. Tert. orat. 19 laetitia sive tristitia obveniens -is. *cf.* -is locum eligere *p. 549, 9 et* -is appropinquare *al. p. 555, 39.*

3 *abl. instrum.*: -is *circumdare, includere, munire aliquid sim.*: Cic. prov. 4 via . . . nostra . . . -is Thraeciis distincta ac notata. Marcell. 30 Mil. 74 off. 2, 84. epist. 15, 4, 10 sex castellis -isque maximis *oppidum* saepsi. Caes. Gall. 7, 46, 3 superiorem partem collis . . . densissimis -is compleverant. 7, 66, 2 circiter milia passuum x ab Romanis trinis -is Vercingetorix consedit (Bell. Afr. 67, 3. 79, 2 Verg. Aen. 11, 915 Liv. 27, 25, 13. 27, 45, 12. Lvcan. 6, 17 collem . . . insedit -is. Plin. epist. 8, 4, 2 Flor. epit. 2, 6, 47). Caes. civ. 1, 68, 1 itinera -is tenebantur (Tac. Agr. 33). 3, 9, 4 Octavius quinis -is oppidum circumdedit (Sil. 14, 181 Flor. epit. 2, 18, 13). 3, 67, 6 *castellum* erat inclusum maioribus -is. Bell. Afr. 85, 4 ad . . . -a . . . perfugerunt, ut refecti (refatis *codd.*) -is rursus se defenderent. 87, 3 *oppidum* ante portam bellicam -is fossaque . . . muniverat. Liv. 9, 13, 4 -is . . . fugam impedire. 22, 27, 11 -is . . . se separari magister equitum voluit. Sen. contr. 1, 8, 6 ad occupandum -is locum . . . ire (Vell. 2, 107, 1 cum citeriorem ripam praedicti fluminis -is occupassemus. Tac. ann. 15, 9 colles adversi . . . legionum -is occupantur). Vell. 2, 51, 1 cum Dyrrachium ac vicina ei urbi regio -is obtineretur. Lvcan. 1, 478 densisque incedere -is. Calp. ecl. 1, 66 agmina Romuleis . . . ardentia -is. Val. Fl. 5, 537 frater . . . -is me ingentibus urguet. Sil. 7, 381 vestigia pulsi *Hannibalis* . . . premeret -is *Fabius.* 10, 621 quo (*die*) -is viderit ire Varronem. 11, 591 ne castris . . . potentum atque opibus sancite modum. 12, 572 -is turmas inflexit ovantis *Hannibal.* 15, 187 *ductores Libyae* sua . . . trinis diducunt agmina -is. 15, 249 urbem vallari -is. Stat. Theb. 7, 168 *turba Bacchi* imbellis rarisque exercita -is (silv. 1, 4, 72). 7, 259 iungunt se -is . . . Ocalea Medeonque (Clavd. 3, 322 *Hunnos* se coniungere -is). 9, 906 primis arma infelicia -is. Tac. ann. 12, 31 cuncta -is . . . cohibere. 12, 32 Silurum gens . . . -is legionum premenda. Clavd. 16, 5 an tibi, *Thalia*, continuis crevit fiducia -is. 26, 298 profugis Ararim praecingere -is. *cf. III 1 et 2, quo loci nonnulli hic allati spectare videntur.*

4 *notabiliores genetivi structurae*: Cic. Phil. 11, 13 -orum M. Antonii lumina (*translate de hominibus*). Caes. civ. 3, 94, 6 -orum praesidia confirmo (Liv. 3, 60, 4. 7, 37, 6. 21, 56, 8. 21, 60, 7). Nep. Eum. 9, 1 ex fumo -orum eius suspicio allata est ad Eumenem. Prop. 4, 4, 31 ignes -orum. Ov. met. 12, 286 -orum turba (Lvcan. 7, 46). Pomp. Trog. prol. 13 optimates -orum (*cf.* Lvcan. 7, 70 proceres -orum. Tac. hist. 3, 31 primores -orum). Vell. 2, 104, 3 hoc tempus me . . . -orum Ti. Caesaris militem fecit. Phaedr. app. 8, 13 *de milite fure*: dedecus -orum. Lvcan. 4, 414 miles . . . -orum . . . volserat herbas. 6, 144 -orum in plebe merebat *Scaeva.* Sil. 16, 18 -orum opibus. Call. dig. 27, 1, 17, 7 inquilini. Min. Fel. 29, 7 signa et cantabra et vexilla -orum. Vvlg. I reg. 17, 46 cadavera -orum. cant. 7, 1 choros. Sirach 43, 9 *in imagine: luna est* vas -orum in excelsis. I Macc. 4, 28 spolia -orum. Corp. VI 31172 medicus -orum.

5 *accusativus*: Cic. de orat. 2, 76 qui . . . numquam -a vidisset (2, 226 Verg. Aen. 2, 27. 462. 9, 736 Liv. 7, 32, 4 Stat. Theb. 10, 385 Ach. 1, 517). *cf.* Verg. Aen. 10, 4 aspectat. 10, 260 in conspectu . . . habet (Liv. 29, 5, 6). Ciris 176 prospectat. Liv. 6, 24, 4 spectatis (Cvrt. 7, 11, 9 Sil. 2, 611). 24, 13, 3 -a conspecta (30, 25, 4. 44, 4, 1). Vell. 2, 27, 2 conspicata. Cvrt. 4, 12, 18 prospiciebantur. Tac. hist. 5, 22 visenda

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-a. MELA 3, 95 -a ostenduntur. LIV. 2, 14, 3 Porsennam . . . -a . . . Romanis dono dedisse *al.*

II *latiore sensu de statione et mansione qualibet, primitus militari, postea etiam hominum cuiuslibet generis et animalium. saepe singulari numero: cf.* HIER. in Dan. 8, 2 p. 535^B in Susis -o: non quo -um ipsa sit urbs . . ., sed quo (?) tanta firmitate aedificata, ut -um esse videatur. COD. Iust. 12, 45 (46), 3 relictis militaribus -is. LIV. 37, 56, 4 Telmessum . . . et -a Telmessium (37, 56, 5). COLVM. 6, 23, 3 si *pecora* velut ex militari disciplina intra stabulariorum -a manserint. MELA 1, 105 *in campo ad Thermodonta* fuere . . . Amazonum -a. FRONTIN. aq. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 86 ex eo -is (I, IV, IX) quinariae *tot* (*intellege* -a lecticariorum silicariorum *sim. cf.* REG. urb. p. 27, 8). APVL. met. 4, 8 (*latro loquitur*) incolumi numero -a nostra petivimus (4, 22). VOPISC. quatt. tyr. 11, 3 *Saturninum* obsessum . . . in -o quodam. IVL. VAL. 3, 18 -um consitum undique harundinibus. ITIN. [Silv.] 7, 2 *milites* nos deducebant . . . de -o ad -um. 7, 4. ITIN. Anton. Plac. rec. B 35 *in heremo* est -um, ubi est synodochium sancti Georgii. HEGES. 1, 15, 2 confugit in Alexandrium -um munitum. VVLG. I Esdr. 6, 2 in Ecbatanis, quod est -um in Medena provincia. II Esdr. 1, 1 ego eram in Susis -o (*cf.* HIER. *supra l. 5*). NOT. dign. *saepius.* HYD. chron. II p. 30, 186 Coviacense -um . . . hostibus . . . obsistit. MAR. AVENT. chron. II p. 237, 563 *ut mons ruens* -um qui vicinus erat et vicos oppressisset. RVRIC. epist. 1, 17 *erat* aestus in -o. VICT. VIT. 1, 9. 3, 57 nec boves suberant nec -a omnino remanserant post bellum. SEDVL. carm. pasch. 4, 190 PAVL. PETRIC. Mart. 5, 531 CASSIOD. hist. 5, 10. compl. in act. 7, 54 *Stephanum* eiectum foras -a (ἔξω τῆς πόλεως). COD. Iust. 6, 23, 31, 1 in omnibus . . . civitatibus et in -is orbis Romani. THEOPHIL. inst. Iust. 2, 11 praef. NOVELL. Iust. 128, 20 τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὄντας ἄρχοντας πολιτικούς τε καὶ στρατιωτικοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἤτοι κάστροις τοποτηρητάς. IORD. Get. 7, 51 GREG. TVR. Franc. 2, 9. CONC. Paris. a. 573 p. 147 in -o Dunensi, parrocia . . . Carnotina, quod -um nec ad terreturium civitatis vestrae . . . manifestum est pertenere. GREG. M. epist. 1, 16. 1, 23 *oratorium Archangeli* in Lucullano -o iuxta sancti Petri basilicam esse *al.* CORP. V 5418. VII 268. VIII 4354. 9835. 10232. 14439. 21531 CARM. epigr. 296, 4. 1616, 12 MALALAS *saepe.* *huc trahi possunt etiam loci complures p. 553, 33—49 sub I A 4 allati, ut* NEP. Alc. 9, 3 Grynium . . . in Phrygia -um. PAVL. FEST. p. 136 Maecia tribus a quodam -o sic appellatur. ITIN. [Silv.] 7, 1 locus nunc de -o, quod ibi est, appellatur Clesma. 7, 6 ipsud nunc Phitona -um est. AVSON. Mos. 11 Noiomagum divi -a inclita Constantini. HEGES. 1, 6, 3. 1, 13, 2. HIER. vita Hilar. 30 ad -um Theubatum. HYD. chron. II p. 31, 195 Portumcale -um . . . hostis invadit. *cf. etiam nom. propr. s.* Castrum.

speciatim *palatium imperatoris:* IVV. 4, 135 ex hoc tempore iam, Caesar, figuli tua -a sequantur. SPART. Hadr. 13 *Hadrianus* a Cappadocibus servitia -is profutura suscepit. CLAVD. 8, 10 in mediis effulget curia -is (*etiam* 16, 5 *et* 22, 406 *huc pertinere censet Birt*). MACR. sat. 2, 4, 6 cum *Augustus Herennium iuvenem* -is excedere iussisset. CORP. VI 8520 Astus dispesator -orum. 33469 Felix Caesaris ex familia -orum ordinarius. LYD. mag. 2, 30 *Κωνσταντῖνος Κωνσταντινόπολιν κάστρα . . . ἴσα ταῖς ἄλλαις τῶν χωρῶν δείκνυται καλῶν.* *apium, avium, locustarum* (*cf.* PLIN. nat. 11, 20 statio *apium* ad portas more -orum [11, 26]): VERG. georg. 4, 108 non illis (*regibus apium*) quisquam cunctantibus . . . -is audebit vellere signa. Aen. 12, 589 *apes* per cerea -a discurrunt (CLAVD. rapt. Pros. 2, 126; *cf. obscurum* NOVIVS Atell. 66 ut sol[e] orescit, cerea -a crebro catapulta impulit; *fort. de tabella cerea i. scriptoria dictum, cf. adn. Ribbeckii*). PLIN. nat. 11, 54 ubicumque ille *rex* consedit, ibi cunctarum -a sunt. PS. QVINT. decl. 13, 4. 17 LACT. inst. 3, 10, 4 PALLAD. 1, 37 *tit.* 1, 37, 4. 12, 8 *tit.* AVIEN. Arat. 1767 DRAC. satisf. 62 PS. VEN. FORT. vita Med. 5, 16 CORIPP. Ioh. 1, 431. OV. met. 12, 527 *Caeneum avem* lustrantem leni sua -a volatu. 13, 611 quarto *clangore* seducunt *Memnonides* -a volatu. EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 953^C -a constituunt *locustae.*

III ***metonymice:*** 1 *fere idem, quod qui in -is sunt, exercitus, milites sim.:* CIC. Catil. 1, 10 nimium diu te imperatorem tua illa Manliana -a desiderant. 2, 14 illa -a nunc non Catilinam ducem expectant. Phil. 2, 39 erant . . . illa -a plena curae (LIV. 3, 43, 7 invidiaeque plena -a erant). 13, 26 -a Pompei senatum appellatis. an vero tua -a potius senatum appellaremus? PLANC. Cic. epist. 10, 18, 3 perculsas illius copias Ventidiique mulionis -a despicio. HOR. carm. 1, 10, 16 iniqua Troiae -a fefellit *Priamus* (LVCAN. 5, 679. *cf.* ARATOR act. 2, 975 *tribunus Paulum* -is torquendum misit iniquis). PROP. 4, 6, 34 egessitque *Phoebus* . . . Dorica -a rogis. OV. epist. 6, 52 hospita *Argonautarum* feminea pellere -a manu. 15, 370 cedent Marti Dorica -a meo. LIV. 1, 60, 2 liberatorem urbis laeta -a accepere (SEN. dial. 3, 18, 4 cum magno gaudio -orum). 3, 50, 3 respersusque ipse *Verginius* cruore tota in se -a convertit (6, 23, 8). 4, 39, 6 -a tenuit pavor (33, 15, 6). 5, 6, 11 ut seditionibus . . . -a impleantur (5, 12, 7. 22, 44, 5. 28, 24, 10. 28, 34, 4). VAL. MAX. 9, 7 mil. Rom. 2 milites sacrificare incipientem *Pompeium* adorti . . . mactarunt tantumque scelus curia -is cedere se confessa inultum abiit (AVSON. 279, 4). SEN. Phoen. 326 septena muros -a Thebanos premunt. epist. 44, 2 -a . . ., quos ad laborem et periculum recipiant, fastidiose legunt (*cf.* CORP. IX 5401 *ut pater* -is iuvenem daret legendum). LVCAN. 4, 250 fervent . . . -a tumultu (7, 128). 5, 12 *de senatoribus et consularibus:* quis -a vocet tot strictas iure secures, tot fasces? 5, 352 sunt . . . curae -a *Pompei* deis. 5, 362 *tirone rude* solo stabunt . . . robore -a. PETRON. 89 aperitur ingens antrum et obducti specus *equi lignei* qui -a caperent. PLIN. nat. 33, 49 interdixisse -is suis Spartacum, ne quis aurum haberet aut argentum. VAL. FL. 5, 396 ingentia . . . -a alios aditus *obsident.* SIL. 2, 653 vix Punica fletu cessassent -a. 8, 3 Romana parentem *Fabium* solum -a vocant. 8, 345 si surda mihi pugnabunt -a monenti. 8, 446 ruricolae firmarunt robore -a. 9, 37 turbidus *Varro* aegra pestifero pugnae -a incendebat amore. 14, 597 labes Tartarea . . . populari -a. STAT. Theb. 4, 663 sunt illic (*in comitatu Bacchi*) -a simillima regi. 7, 505 si verba . . . monitusque tuorum dignaris, dum -a silent. silv. 5, 1, 130 tecum, si -a darent, vellet *Priscilla* gestare pharetras. TAC. Agr. 16 similis petulantia -orum. hist. 1, 28 corrupta . . . -a . . . metuens. 1, 33 ut *Otho* compositis -is forum invadat. 1, 37 quae -a sunt nisi cruenta et maculata, aut . . . emendata et correcta? 2, 88 plebes totis se -is miscuerat. 2, 94. 4, 58 ann. 1, 30. 44 ut avellerentur -is trucibus. 1, 48 quod maxime -orum sincerum erat. 1, 49 adversis e -is . . . discedunt in partes. 2, 79. PLIN. paneg. 34 -is . . . pacem . . . reddidisti. CYPR. epist. 58, 8 ad aciem . . . dei -a procedant. SPART. Carac. 9, 3 *Bassianus* praeter milites praetorianos omnibus -is exosus. AVSON. 257, 4 Caesar, cognomen Caligae cui -a dederunt. VVLG. num. 10, 25 novissimi -orum omnium profecti sunt filii Dan. Ios. 6, 18 omnia -a Israel sub peccato sint atque turbentur. iud. 8, 11 *Gedeon* percussit -a hostium (II reg. 5, 24 I par. 14, 15. 16 I Macc. 14, 3). Iudith 16, 13 ululaverunt -a Assyriorum. Sirach 48, 24 Ezech. 4, 2. I Macc. 5, 34 cognoverunt -a Timothei. 6, 5 *al.* PS. RVFIN. in Os. 2, 4 potentia ductoris, non condicio regionis -is *Iudaeorum* pocula ministrabat. CLAVD. 1, 137 tua pro Latio victricia -a laborant (8, 502). 10, 194 (*Venus loquitur*) fas sit -a meis hodie succumbere signis. 21, 169 in vulgus manant exempla regentum utque ducum lituos, sic mores -a sequuntur. carm. min. 30, 61 Punica messis -orum devota cibo. CORIPP. Ioh. 7, 311 insequitur fortis fugientia -a magister.

VAL. MAX. 6, 1, 11 certissima Romani imperii custos, severa -orum disciplina (PLIN. paneg. 6. 18 SVET. Vesp. 4 AMPEL. 18, 3 PANEG. 12, 16 PAVL. dig. 49, 15, 19, 7); *trahas huc et complures locos supra sub I B 3 allatos.* *castrorum filius, mater, genius:* SVET. Cal. 22 *Caligula* -orum filius . . . vocabatur. *saepius quam 100^ies* mater -orum, mater -orum et senatus et patriae *sim. prima erat Annia Faustina, uxor M. Aureli, cf.* CAPITOL. Aur. 26, 8 *Faustinam* secum *Aurelius* et in aestivis habuerat, ut matrem -orum appellaret. CORP. XIV 40 INSCR. numm. Cohen III² p. 149, 159. *maxime de Iulia Septimi Severi, quae et Iulia Domna audiebat, ut* CORP. II 810 Iuliae Aug(ustae) matri -or(um) coniugi imp(eratoris) Caes(aris) L. Sept(imi) Severi Pii Pertinacis Aug(usti) et matri M. Aur(elii) Ant(onini) imp(eratoris). II 2661 Iuliae . . . matris Antonini Aug(usti), -orum, senatus ac patriae. III 6714 Iul. Domnam Aug(ustam) mat⟨r⟩e(m) ka⟨str⟩o⟨r⟩u⟨m⟩. INSCR. Arch. epigr. Mitteil. aus Österreich X 243, 11 *Ἰουλία Δόμνα . . . μήτηρ κάστρων.* INSCR. Graec. ad res Rom. pert. III 333 INSCR. numm. Cohen IV² p. 115, 120. *similiter de Iulia Mammaea Alexandri Severi, Marcia Otacilia Severa Augusta Philippi, Vitruvia sive Victoria* (TREB. trig. tyr. 5, 3. 6, 3. 25, 1. 31, 2), *Salonina Gallieni* (INSCR. Graec. ad res Rom. pert. III 237), *Magnia Vrbica Carini* (CORP. II 3394), *Herennia Cupressenia Etruscilla* (CORP. IX 4056). CORP. III 11111 g(enio) c(astrorum) . . . pro sal(ute) Aug(usti). VI 230 pro salute imp(eratoris) Caes(aris) M. Aur⟨elii⟩ Severi Alexandri Aug(usti) genio sancto kastr(orum) per(egrinorum) totiusque exercitus. VI 231. VIII 2529. XIII 5966. XIV 7.

2 *fere i. q. militia, bellum, exercitus, res militaris bellica sim.:* CIC. Mur. 30 cedat . . . forum -is, otium militiae. Att. 7, 1, 4 si . . . -is res geretur, video cum altero vinci satius esse quam cum altero vincere. 14, 19, 1 assentiris . . . mihi nostram aetatem a -is . . . abhorrere. 14, 21, 3 mihi . . . non est dubium, quin res spectet ad -a. 14, 21, 4 quidvis . . . potius quam -a. CAEL. Cic. epist. 8, 14, 3 ubi ad bellum et -a ventum sit. CAES. Gall. 1, 39, 5 qui magnum in -is usum habebant. 1, 44, 3 omnes Galliae civitates . . . contra se -a habuisse. LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 91 *et* 101 quae stipendia in -eis inve provincia . . . fecerit (*cf.* LIV. 26, 41, 4 provinciam aut -a *p. 563, 23.* VAL. MAX. 5, 5, 4 in -is Cn. Pompei stipendia peragens. TAC. ann. 2, 52 in -is Romanis stipendia meritus). VARRO rust. 2, 7, 15 ad -a habere volunt acres *equos.* SALL. Catil. 7, 4 iuventus . . . in -is per laborem usum militiae discebat. NEP. Epam. 5, 4 -is est vobis utendum, non palaestra. VERG. catal. 9, 43. AETNA 42 Aetnaei verticis ignes . . . sollicitat Phlegraeis fabula -is. HOR. carm. 1, 1, 23 multos -a iuvant. PANEG. in Mess. 39. PROP. 2, 10, 4 Romana mei dicere -a ducis. 3, 12, 25 *non Vlixi nocuere* -a decem annorum. LIV. 3, 68, 6. 21, 53, 12 *Galli* in utrisque -is militabant (23, 15, 12. VELL. 2, 9, 4 Iugurtha ac Marius . . . militantes in iisdem -is didicere, quae postea in contrariis facerent). LIV. 21, 60, 9 -a militem ditavere. SEN. contr. 2, 1, 17 census in -is ordinem promovet. 7, 1 (16), 14 sunt qui -a timent. 10, 4 (33), 18 maxime idoneum -is in ludum coiciunt. VELL. 2, 125, 4 viro nescias utiliore in -is an meliore in toga. VAL. MAX. 3, 2, 17. 23 talis in -is divi Iuli disciplina milites aluit. 9, 1, 5 *Sertorio* patris sui Numidica -a exciderant. SEN. dial. 4, 9, 3 LAVS

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Pis. 158. Plin. nat. 16, 208 exploratorum hoc usus in -is pastorumque repperit. Sil. 6, 617 par ingenium -isque togaeque *Fabii*. Stat. silv. 1, 2, 267 Latio properate nepotes, qui leges qui -a legant. 2, 2, 124 quem ... non leges, non -a terent. 5, 2, 127 fortes -orum concipe curas. 5, 2, 165 quique aquilas tibi nunc et -a recludit. Qvint. inst. 11, 1, 47. decl. 304 p. 193 -a vindico. 315 p. 242 debetur *hoc* -orum severitati. Ivv. 14, 198 longos -orum ferre labores. 16, 15 legibus antiquis -orum et more Camilli servato. 16, 55 Coranum ... -orum ... aera merentem. Tac. Agr. 5 prima -orum rudimenta in Britannia ... approbavit. 16 Trebellius ... nullis -orum experimentis, comitate quadam curandi provinciam tenuit. hist. 3, 56, 9 taedio -orum ... Romam revertit. ann. 1, 67 quae domi cara, quae in -is honesta. 2, 10 qui in -is Romanis ... meruisset (Vlp. dig. 27, 1, 23, 1). Plin. paneg. 20 amoremque -orum superabat caritas patriae. Svet. Aug. 38 ne qui expers -orum esset. Flor. epit. 1, 18, 21 in -is ... in pace. Tert. patient. 7 p. 12, 16 *gentiles* -is sese locant. Avson. 1, 10 *Augustus* indulget ... inter -a Camenis. Anth. 433, 5 -a alios operosa vocent. Paneg. 12, 22 dicamne ego receptos servitum Gothos -is tuis militem, terris sufficere cultorem? Capitol. Alb. 8, 1 quae ad res bellicas pertinerent et ad secreta -orum. Treb. Claud. 16, 1 *Claudium* -is, senatui et rei publicae necessarium. *adde*: L. Crass. or. frg. Cic. de orat. 2, 225 qui numquam -a videris (Cic. de orat. 2, 76 Liv. 22, 39, 6. 26, 41, 7 priusquam provinciam aut -a viderem).

3 *i. q. unius diei iter* (*cf.* Comment. Lucan. 5, 374 die decimo ... hoc est decimis -is): Caes. Gall. 7, 36, 1 Caesar ... quintis -is Gergoviam pervenit. Liv. *14^ies, ut* 21, 31, 3 quartis -is ad Insulam pervenit. 28, 16, 10 septuagensimis -is ... Tarraconem rediit. Cvrt. *sexies*. Lvcan. 5, 374 Brundisium decimis ... attingere -is. Plin. nat. 5, 15 Tac. hist. 3, 15. 4, 71. *cf.* Vvlg. num. 10, 28 haec sunt -a et profectiones filiorum Israel.

IV ***translate** et in **imagine** de rebus cum militum castris moribus vita comparatis; de rebus corporeis et incorporeis saepius cum genetivo qualitatis*: Plavt. Epid. 381 *v. p. 557, 7.* Persa 608 *v. p. 557, 23.* Rud. 692 *v. p. 559, 47.* Cic. carm. frg. 32, 9 (*Prometheus vinctus loquitur*) -um hoc furiarum incolo. Verr. 6, 33 aleatoris Placentini -a ..., in quibus *Verres* ... aere dirutus est. Caecin. 83 si ad interdicti sententiam confugis ... in meis -is praesidiisque versaris. de orat. 1, 157 educenda ... dictiost ... in -a atque in aciem forensem. epist. 7, 12, 1 indicavit mihi Pansa meus Epicureum te esse factum. o -a praeclara! (9, 20, 1 Sen. epist. 2, 5). Att. 14, 19, 1 nostram aetatem a -is ... civilibus abhorrere (Lvcan. 7, 831 volucres civilia -a secutae). Varro rust. 3, 2, 15 quidni, ..., ubi aestate diem meridie dividere soleam, cum eo Reate ex urbe aut cum inde venio hieme, noctu ponere -a? Hor. carm. 3, 16, 23 nil cupientium nudus -a peto. Tib. 2, 3, 34 cui tristi fronte Cupido imperat, ut nostra sint tua -a domo. Prop. 4, 1, 135 finge elegos ... haec tua -a. 4, 8, 28 cum fieret nostro totiens iniuria lecto, mutato volui -a movere toro. Ov. ars 2, 236 nox et hiems longaeque viae saevique dolores mollibus his -is *Amoris* et labor omnis inest (3, 559 am. 1, 2, 32). rem. 152 vade per urbanae splendida -a togae. epist. 7, 32 -is militet ille (*Aeneas*) tuis (*Veneris*. Drac. Romul. 6, 20. 10, 84. 339). 18, 157 in tua -a redi, *Leander*. am. 1, 9, 1 militat omnis amans et habet sua -a Cupido. 1, 9, 44. 2, 9, 4. 2, 18, 40. fast. 3, 174 (*Mars loquitur*) nunc primum studiis pacis ... advocor et gressus in nova -a fero. Pont. 2, 9, 37 tu ... fac profugo prosint tua -a iacenti. 3, 3, 82. Manil. 2, 964 *stellae* in externis subsidunt hospita -is. Sen. contr. 9, 1, 13 Sallustius in suis illum (*Thucydidem*) -is cecidit (*sc. brevitate*). Val. Max. 2, 4, 1 urbana -a, id est theatra. 8, 5, 5 eloquentiae. Sen. dial. 11, 5, 2 sapientibus me viris dedi et nondum in auxilium mei validus in aliena -a confugi. epist. 67, 15 malo me fortuna in -is suis quam in deliciis habeat. Mart. 5, 14, 3 sedere primo solitus in gradu semper tunc, cum liceret occupare, Nanneius bis excitatus terque transtulit -a. Ivv. 6, 419 *mulier* balnea nocte subit ..., -a moveri nocte iubet. Apvl. met. 5, 12 sexus infestus et sanguis inimicus (*sorores Psychae*) iam sumpsit arma et -a commovit. Tert. idol. 19 signo Christi et signo diaboli, -is lucis et -is tenebrarum (coron. 11). pudic. 14 ecclesiae. Cypr. epist. 31, 5 milites suos, quos ... *dominus* in -is carceris (*i. in carcere*) exercuit. Comm. instr. 2, 1, 20 conveniunt ... propter mysteria -is *Christi*. 2, 3, 12 *de resurrectione*: non frigus in aurea -a *est*. 2, 4, 5 sanctorum (Avg. civ. 20, 8 p. 423. 20, 11 p. 435). Lact. mort. pers. 16, 4 *militem Christi* nullus lupus de -is caelestibus rapiat (Facvnd. defens. 10, 5). Chalc. comm. 233 vigorem ... ut militarem iuventutem in cordis -is manentem. Hier. epist. 14, 2 donativum quod militaturus *miles Christi* acceperas hostilia -a suspirant. 100, 1 virtutum (Rvfin. hist. 2, 14, 6 Petr. Chrys. serm. 41 p. 314^D). Clavd. 3, 267 servandis hic (*Stilicho*) -a bonis. rapt. Pros. 1, 41 Tisiphone ... ad -a vocat pallentia manes. Avg. quaest. hept. 1, 101 -a dei ... angelorum fuerat multitudo. Mart. Cap. 5, 566 Tulliana (*i. rhetorica*). Ps. Prosp. carm. de prov. 623 invidiae. Marcell. chron. II p. 98, 512, 3 religionis. Epist. pontif. Thiel (Felix II 11, 5) formidinis. Petr. Chrys. serm. 11 p. 220^A vitiorum. 12 p. 225^A ieiunium *esse* Christi -a. Sidon. epist. 6, 1, 3 spiritalia (Pomer. 3, 9, 2 Isid. reg. monach. 4, 2). 8, 12, 4 *versuum* in te -a ... commovebuntur. Sedvl. epist. 1 p. 7, 6 regis aeterni. Pavl. Petric. Mart. 2, 429 piis (Corp. II 1399). Op. imperf. in Matth. 25 p. 765 desideriorum carnalium. Drac. Romul. 6, 59. Pallad. hist. mon. II 10 p. 360^D daemonum.

deriv.: castellum (*cf.* Veg. mil. 3, 8 *et v. p. 525, 6* Gramm. suppl. 71, 3), castrensis, castricius (Not. Tir. 45, 31. 32). *compos.*: castrametari. *adde semigraecum* καστροφύλαξ (Epist. Abgari 5 ed. Lipsius, Acta apost. apocr. vol. I p. 282). *Bannier.*

[**castula** Cassiod. gramm. VII 205, 7 *cod. B pro* astula? *v. II 912, 32.*] *v. etiam nom. propr.*

castuōsus Not. Tir. 55, 88 (*inter* castus *et* castitas). *a* 2. castus.

*1. **castus**, -a, -um [*cf. c.* 2. castus, carēre, castrare; *v. W. Schulze Z. Gesch. d. latein. Eigennamen p. 474. Th.*]. Isid. orig. 10, 33 -us primum a castratione nuncupatus. Avg. gen. ad litt. imperf. 16 p. 498 quaecunque sunt -a, castitate sunt -a. *cf. p. 538, 80 sqq.* *de declinatione cf.* Ps. Asper gramm. suppl. 40, 29 Gramm. suppl. 95, 23. *comparativum e scriptoribus primus habet* Cic. *quater, e poetis nemo nisi* Mart. *ter*, Stat. Avson. *singulis locis. superlativum e scriptoribus primus* Cic. (*13^ies, 16^ies gradum positivum*), *e poetis soli* Mart. *et* Stat. *singulis locis.* maxime casti: Cic. har. resp. 24. *scribitur* kast-: Corp. VIII 11581. X 489. XIV 1897. [*errore scribae traditum* Mart. Cap. 8, 857 -iore *pro* vastiore.] *significare vocem i. q. suave, iucundum unus testatur* Non. p. 267 *afferens* Varron. Men. 394 *v. p. 568, 14.* *vox poetici potissimum sermonis legitur inde a* Plavto (*semel*); *non habent e poetis* Gratt. Germ. Pers. Calp.; *singulis locis*: Plavt. Lvcr. Dirae Lydia Bvc. Eins. Colvm. Avien.; *frequentant*: Catvll. Verg. Prop. (*denis locis*) Ov. (*44^ies*) Sen. trag. (Phaedr. *14^ies*, rell. trag. *7^ies*, epist. *semel*) Mart. *et* Stat. (*23^nis locis*) Sil. (*28^ies*). *e scriptoribus habent singulis locis*: Sen. epist. Petron. Qvint. decl.; *binis*: Rhet. Her. Liv. Val. Max. Plin. nat.; *trinis*: Colvm. Plin. epist. Apvl.; *quinis*: Pavl. Fest. Tac.; *septies*: Vvlg.; *saepissime apud* Cic. (*37^ies*) Avg. Inscr. *v. nom. propr.*

I ***latiore sensu** i. q. **carens** maculis vitiisque quibuslibet, **purus** generali sensu, quae notio primaria videtur esse, cf. praeter etymologiam* Plavt. *l. 38 et p. 570, 35 sqq.*; *cf.* Avg. beat. vit. 18 eumne *vocas -um*, qui nihil peccat, an eum, qui ab illicito tantum concubitu temperet? Gloss. II 216, 47 ἁγνὸς ὁ καθαρός. III 487, 43 ἁγνός: -us vel purus.

A *accedit* ab: ab *aliqua re*: Plavt. Poen. 1186 ut deceat nos esse a culpa -as. Cic. Phil. 13, 8 res familiaris cum ampla, tum -a a cruore civili. Colvm. 9, 14, 3 pridie us ab rebus veneriis. Corp. VI 30934, 6 ab is rebus, q⟨uibus abstinere decet, c⟩astus adito. Arnob. nat. 7, 16 ab omni ... labe puros lautos -issimosque. Ps. Avg. serm. 125, 4. ab *aliquo*: Lvcan. 10, 370 quem non e nobis credet Cleopatra nocentem, a quo -a fuit? Damig. lapid. 30 si *uxor* erat -a ab omni altero viro.

B *absolute*: 1 *de hominibus*: Rhet. Her. 2, 3, 5 si vehementer -us adversarius, dicet facta, non famam spectari oportere. Cic. Cael. 73 Q. Pompeio proconsuli ... -issimo homini atque omnis officii diligentissimo (Att. 6, 7, 2). Q. Rosc. 47 *Cluvius* nunc omnibus necesse est -issimus et constantissimus esse videatur, qui id quod scit familiaribus suis dicit. Balb. 9 quem ultimae gentes -iorem, moderatiorem, sanctiorem (*sc. quam Pompeium*) ... cogitaverunt? (Manil. 4, 571 si quem sanctumque velis -umque probumque). leg. 2, 26 homines existimare oportere omnia, ⟨quae⟩ cernerent, deorum esse plena; fore enim omnes -iores, velut quom in fanis essent maxime religiosis. Phil. 5, 12 legem etiam iudiciariam tulit, homo -us et integer (Att. 11, 6, 5 *Pompeium* hominem ... integrum et -um et gravem cognovi). Inscr. Revue archéol. 3. sér., 41 (1902) p. 354 Brutius ... heic cubat frugi, castu(s) amabili(s) omnibus (Hor. ars 207 populus [*i. Athenienses prisci*] ... et frugi -usque verecundusque coibat). Stat. silv. 3, 3, 17 insontes -osque voco. Tert. nat. 1, 20 p. 92, 24 eritis, *Romani*, in extraneos -i, in vosmet ipsos in⟨cesti⟩. Salv. gub. 7, 99 timuerunt ... ne nimis -i homines ac puri essent, si ab omni eos penitus impuritate prohiberent. 7, 107. Ven. Fort. virt. Hil. 11, 32 -ior est iste in examinatione iudicii quam in electione florum illa, quae ceram -a producit. *cf. p. 568, 40.* *substantive*: Cic. Q. Rosc. 21 probus improbum, periurum -us *fraudasse dicatur*? Cael. 42 ne probrum -is, labem integris, infamiam bonis inferat.

2 *de hominis animo, vita sim., de eius corpore corporisque partibus*: Cic. Font. 32 hoc *flagitii* vestrae mentes tam -ae, tam integrae sibi suscipient? (Stat. silv. 4, 6, 91 -a [-stra *M*] ignaraque culpae mens domini. Plin. paneg. 3, 5 *v. p. 565, 41*). Q. Rosc. 17 falsum crimen in purissimam et -issimam vitam collatum (Edict. imp. Diocl. et Maxim. coll. Mos. 6, 4, 1 si cunctos piam religiosamque et quietam et -am in omnibus more colere perspexerimus vitam). Cic. Tusc. 1, 72 qui *animi* ... se integros -osque servavissent, quibusque fuisset minima cum corporibus contagio (div. 1, 121. phil. frg. IX 12 -os [*suppleas animos*] ... puros, integros, incorruptos ... ad deos i. e. ad naturam sui similem, pervolare). Ov. epist. 14, 50 timor et pietas crudelibus obstitit ausis, -aque mandatum dextra refugit opus. Sen. Phoen. 222 ego (*Oedipus*) -am manum (*Antigones*) nefandus incestificus attrecto? epist. 108, 14 laudare -um corpus (Tac. dial. 12 -a et nullis contacta vitiis corpora). Avien. Arat. 298 medias -o res more tenebas. Paneg. 11, 12 p. 253, 27 ut -am quidem, sed hilarem ducamus aetatem.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AMM. 16,5,2 *Cato* cui Censorii cognomentum -ior vitae indidit cultus. AVG. in psalm. 129,2 *vidit* non inveniri cor -um praesumens de sua iustitia. MAX. TAVR. hom. 78 p. 420^{A} adversus ... multiformia saeculi mala castigatis et -is actibus resistamus. 3 *de rebus*: *incorporeis*: CIC. inv. 2,114 praemia virtutis et officii sancta et -a esse oportere. SIL. 11,458 *chelys* -a ... Saturni monstrabat saecula (*cf.* VOPISC. Aurelian. 15,6 -a illa tempora). *de corporeis*: CIC. Cael. 9 in M. Crassi -issima domo (TAC. ann. 14,22 *Plautus* placita maiorum colebat ... -a et secreta domo. *cf.* CLAVD. 17,125 *Iustitia* -os ... ingressa penates). STAT. silv. 4,6,32 -ae ... mensae. ROMAN. Char. gramm. I 201,12 libro tab(ularum) -arum patris sui. SVLP. SEV. dial. 2,6,5 componitur -us reginae manibus apparatus. CARM. epigr. 924,4 saeccule -us abito. *nota de puritate naturali*: DIRAE 90 -i fontes. CLAVD. 24,260 *v. p. 569,27.*

II ***artiore sensu*** *i.q. puritate dis (deo) gratus*: PAVL. FEST. p. 14,8 ἀπὸ τοῦ ἁγνοῦ, quod significat -um (GLOSS. II 98,12. III 373,50. *cf.* II 96,43. III 487,32. 302,12. 507,1). NON. p. 267 -um religiosum. GLOSS. III 238,39 τὸ ὅσιον -um sanctum pium. 170,36 NOT. Tir. 55,87. **1** *pertinet ad cultum gentilium*: **a** *de hominibus*: CIC. dom. 103 nisi quem forte illius -issimi sacerdotis superstitiosa dedicatio deterret (VERG. Aen. 6,661 sacerdotes -i. OV. fast. 1,587). CIC. har. resp. 12 quod *sacrificium* ... huius unius -i tutoris religionum scelere violatum est. VERG. Aen. 3,409 hac -i maneant in relligione nepotes. 6,563 nulli fas -o sceleratum insistere limen. 8,665 *v. p. 566,58.* CIRIS 365 vates. HOR. carm. saec. 6 pueros ... -os dis ... dicere carmen. 42 -us Aeneas. VAL. FL. 3,424 tempora ... supplice -us olivā implicat. SIL. 13,414. PLIN. paneg. 1,3 -us et sanctus et dis simillimus princeps. GELL. 2,28,2 *veteres Romani* in dis immortalibus animadvertendis -issimi cautissimique. CORP. VI 30934,6 *v. p. 564,41.* LAMPR. Alex. 7,6 sacrum nomen -us accipiat (*ibid.* sanctus). AVG. civ. 8,18 homo -us et ab artium magicarum sceleribus alienus. SERV. Aen. 3,409. MART. CAP. 2,125 vers. sacraque -is dogmata ferre. VAL. FL. 5,239 infernae ... sacrata Dianae fert -os (*i. virginum castarum*) Medea choros. *nota*: SIL. 7,183 nulloque cruore polluta -us mensa cerealia dona attulit *Falernus*. **b** *de hominis animo, vita, corpore sim.*: CIC. leg. 2,24 quom ... observetur ..., ut -a corpora adhibeantur *coram deis*. OV. met. 15,675 -os (-us *al.*) evinctus vitta crines ... sacerdos. fast. 2,26 -a sacerdotum tempora. MANIL. 1,49 *sacerdotibus* numinis accendit -am praesentia mentem (PAVL. FEST. 43,16 quod sint *Camenae* -ae mentis praesides. SIL. 13,818 -ae augurio ... mentis. PLIN. paneg. 3,5 gratiorem ... existimari qui delubris *deorum* puram -amque mentem ... intulerit). HOMER. 33 -am ... vitam. QVINT. decl. 323 p. 273,4 -ae manus. APVL. met. 11,6 *sacerdos* sollemnissimas preces de -o praefatus ore. **c** *de rebus sacris*: *incorporeis*: ACC. trag. 528 *mysteria* -is (-tris *F*) concepta sacris (STAT. Ach. 1,370). CIC. har. resp. 24 qui *ludi* sunt more ... maxime -i, sollemnes, religiosi. 27. Rab. perd. 11 qui -am contionem, sanctum campum ... defendo servari oportere. nat. deor. 2,71 cultus ... deorum est optimus idemque -issimus atque sanctissimus plenissimusque pietatis. VITR. 8 praef. 4 -a religione. OV. am. 3,13,3 festa. *de rebus corporeis*: CIC. leg. 2,45 ebur ex inani corpore extractum haud satis -um (PLATO leg. p. 955^{E} εὐαγές) donum deo (LACT. inst. 6,25,1). CATVLL. 64,384 domos invisere -as heroum ... caelicolae nondum spreta pietate solebant (VAL. FL. 1,6. *cf.* CIRIS 94 -os postes. SIL. 13,62 -um penetrale). VARRO Men. 181 tum sacra relligio -aeque fuerunt res omnes. VERG. Aen. 7,71 -is adolet ... altaria taedis (*cf.* HOR. carm. 4,11,6 ara -is vincta verbenis). CIRIS 146 -os gustaverat ignis honores (439. CARM. epigr. 767,2). HOR. carm. 1,12,59 -is lucis (VAL. FL. 5,335 *al. cf.* TAC. Germ. 40 -um nemus). TIB. 2,1,13 *v. p. 568,36.* OV. fast. 4,412 parva bonae Cereri, sint modo -a placent. LYGD. 4,23 -a lauro. CORP. IV 2569 (*in urceo*) ⟨g⟩ar(um) cast⟨um⟩ (5660 *al.*). 2609 mur(ia?) cast⟨a⟩. PAVL. FEST. p. 65 -a mola genus sacrificii, quod Vestales virgines faciebant (SERV. auct. ecl. 8,82. *cf.* APIC. 7,308 mel -um). COLVM. 10,220 Dindyma -a Cybeles. VAL. FL. 1,840 -aque in veste sacerdos. STAT. silv. 3,1,133 *Mulciber* -is exornat Pallada donis. SIL. 2,698 -as sedes ... piorum. SCHOL. Germ. Bas. p. 100,14 de lacu ... quod fuit -um (ἁγιωτάτη) antequam vinum ostenderetur. *de hostia*: SIL. 13,431 caeditur ... -a cervice iuvenca. **2** *pertinet ad fidem*: SIL. 1,481 fer tecum -amque fidem servataque iura (2,525 *al.* CARM. epigr. 924,1 cura est -a fides, -a custódia nobis *cf. adnot. Buech.*). SIL. 3,1 rupta fides Tyriis et moenia -ae (*i. Romanis fidae*) ... eversa Sagunti. 17,130 -i ductoris foedera rupit. SIL. 14,84 *Hieron* socialia iura multos servarat -a per annos. 17,86 -as polluti foederis aras testatus. **3** *pertinet ad religionem christianam, saepe fere i.q. sanctus*: *cf.* GLOSS. II 430,38 σεμνός venerabilis, -us (III 468,7). V 444,58 -a ... ἁγνά, σεμνή (semni *cod.*). **a** *de hominibus*: MAR. VICTORIN. in Gal. 5,3 p. 1189 a vere christiano et -issimo. PS. AMBR. laps. virg. 3,10 quid facies coram -is apostolis. VVLG. I Tim. 5,22 te ipsum -um (ἁγνόν) custodi. AVG. civ. 2,2 p. 55 ad consolandas sanctas feminas et pie -as. bon. coniug. 19,22 tanto meliores sunt coniugati, quanto -iores et fideliores deum timent *al.* PRVD. psych. 640 agmina -a super vultum sensere tonantis. COMM. instr. 2,27,1 mysterium Christi, zacones, exercite -i (-e *codd.*). CORP. XII 1503 pax tecum -a christiana. 1553 beatus ex operebus, -us, subrius, benignus. XIV 1897 Septimia Agape ... kast(a) f(i)d(e)lis) *al.* INSCR. christ. Rossi I n. 1018 (*a. 529*) hic requies⟨cit ...⟩ -a deo f⟨emina⟩. christ. Leblant II p. 391 n. 594,1 corpore mente fide -issimus incola Christi. **b** *de hominis animo, affectibus, vita, corpore sim.*: ITALA prov. 20,9 (Cypr. eleem. 3 *al.*) quis gloriabitur -um (ἁγνήν, VVLG. mundum) se habere cor? (*ibid.* mundum esse a peccatis. *cf.* AVG. in psalm. 55,17 non est -um cor, si deum ad mercedem colit. *cf.* CHROMAT. beat. 10 mundum cor et -um corpus). ITALA psalm. 18,10 (Ps. Hil. libell. 16) timor domini -us (ἁγνός, VVLG. sanctus) permanet (AVG. civ. 14,9 timoris quippe -i nomine ea voluntas significata est, qua nos necesse est nolle peccare. in psalm. 127,8 p. 1682 -us timor ... venit de amore; ille autem timor nondum -us praesentiam *domini* et poenas timet. *passim*). BARNAB. 2,3 *timor et sustinentia, patientia et continentia* cum apud dominum permanent -a (ἁγνῶς). PS. HIL. libell. 22 *dilectio* -a et sincera. VVLG. I Petr. 3,2 considerantes ... -am (ἁγνήν) conversationem *mulierum christianarum*. COD. Theod. 16,5,7,3 (*a. 381*) quibus *nominibus* plerique ... probatae fidei et propositi -ioris dici ... volent *mysteria feralia*. AVG. civ. 10,1 qui non *deo* ... puritate -i amoris adhaeserit (serm. 385,5,6 *dei* amore nihil -ius nihil desiderabilius *al.* CAES. AREL. testam. 67. *cf.* CLAVD. MAM. anim. p. 56,18 flagrantia -ae caritatis. p. 80,1 sancta anima affectu -o in deum rapitur). PALLAD. hist. mon. I 43 -issimis moribus (σεμνοτάτη) femina ac dei amore flagrantibus. CARM. epigr. 1365,7 (*a. 506*) *Caretene* -um castigans ... corpus. INSCR. christ. Rossi II p. 171,29,9 (*saec. VII ex.*) tu -o labio pudica verba promebas. PALLAD. hist. mon. I 42 p. 327^{D} ad -um (σεμνόν) atque tranquillum vitae portum venirent (*per enallagen*). **c** *de rebus*: *incorporeis*: ITALA (Aug. civ. 17,5) *et* VVLG. psalm. 11,7 eloquia domini eloquia -a (ἁγνά. *cf.* CASSIOD. inst. div. praef. p. 1106^{D} -o atque purissimo eloquio). POTAM. epist. ad Athan. p. 1417^{A} -is ... titulis. HIER. epist. 52,12 sint tibi pura -a simplicia ... ieiunia. COD. Theod. 16,10,7 (*a. 381*) -is deum precibus excolendum. AVG. epist. 235,2 ut vir bonus piis iustis puris -is veris dictis factisque promereatur deos. beat. vit. 18 ritu -issimorum sacrorum. CARM. epigr. 311,5 (*a. 402*) -o baptismate. AVELL. p. 37,5 animae puritatem -a piae fidei observatione conservat. SACR. Leon. p. 377 ut divina mysteria -is iucunditatibus celebremus *al.* PASS. Thom. 114,14 amare deum -issima et mundissima servitia. *substantive*: DRAC. laud. dei 2,469 *angeli* ante tribunal erant, ubi -a et sancta viderent. *de rebus corporeis*: LACT. inst. 6,25,1 non -um donum deo quidquid corrumpi ... potest. *in imagine*: POTAM. epist. ad Athan. p. 1417^{C} -is ... te transfixere missilibus. DAMAS. (?) epigr. 3,9 dapibus satiant quae (*scripturae*) pectora -is. VINCENT. LER. 4,6 inter sacratae ... vetustatis -issimos limites. **d** *de Christo vel deo*: ITALA I Ioh. 3,3 (Tert. pudic. 19 p. 264 *al.*) quia et ille -us (ἁγνός, VVLG. sanctus) est. AVG. in epist. Ioh. 4,9 *deus* -us est aeternitate, nos -i fide.

B ***purus quod ad venerem attinet*** (NON. p. 267 -um sine libidinis et turpitudinis nota): **1** *de homine qui venere illicita non utitur vel de rebus ad eum pertinentibus*: AVG. beat. vit. 18 qui ab illicito tantum concubitu temperet. *cf. p. 564,34. adde locos p. 564,40. 44 sq. allatos.* **a** *de feminis, saepe fere i.q. fida*: GLOSS. II 430,37 σεμνή pudica -a. 450,58 σώφρων ἐπὶ γυναικός pudica -a. *cf.* V 444,58. CIC. Verr. 6,28 *mulieres* -iores ... lucem ... vitabant. har. resp. 27 quae matronarum -issima putabatur (PVBLIL. C 9 -a ad virum matrona parendo imperat. PS. AVSON. 309,5 quae matrona -a est? de qua mentiri fama veretur. *cf.* VERG. Aen. 8,665 -ae ducebant sacra per urbem ... matres. *cf. p. 569,57*). TIB. 1,3,83 tu (*Delia*) -a precor maneas. 1,6,75 nec saevo sis -a metu, sed mente fideli (*cf.* OV. am. 3,4,3) *al.* PROP. 3,12,15 in -a coniuge ... felix (PHAEDR. app. 6,9. OCTAVIA 192 amor perennis coniugis -ae manet). 3,12,37 -a domi persederat uxor *Penelope*. OV. am. 3,4,36 *ut* in laudem *custodis* -a sit illa. 3,4,41 quo tibi formosam, si non nisi -a placebat. ars 1,623 delectant etiam -as praeconia formae. epist. 5,133 manet Oenone fallenti -a marito. 15,293 vix fieri ..., Iovis et Ledae filia, -a potes *al.* ars 2,399 dum fuit Atrides una contentus et illa -a fuit. met. 2,544 vel -a ... vel inobservata. fast. 2,139 *Caesar* -as ... iubet esse maritas. 4,307. 5,241 cur ego (*Iuno*) desperem ... parere intacto, dummodo -a, viro *al.* trist. 2,308 multa licet -ae non facienda legant. LYGD. 1,23 haec tibi vir quondam, nunc frater, -a Neaera, mittit. LIV. 10,23,8 ara *Pudicitiae plebeiae* ... sanctius et a -ioribus coli dicatur. PRIAP. 68,29 sic -a manes ut iam convivia visas. PHAEDR. 3,10,14 plura *mentitus* de flagitiis -ae mulieris. app. 13,5. SEN. contr. 1,2 *thema* sacerdos -a e -is *sit* (TAC. dial. 28). SEN. Phaedr. 1184 morere, si -a es viro, si incesta amori. Herc. O. 897 praegredi -ae solent *virum al.* LVCAN. 10,60. MART. 1,62,1 -a nec antiquis cedens Laevina Sabinis. 7,88,4 coram tetrico -a puella viro. 10,68,9 *al.* STAT. Theb. 3,705 nescis, quantus amor -ae (causae *BM*) misero nupsisse marito. silv. 2,7,62 -ae titulum decusque Pollae. IVV. 6,287 praestabat (servabat *al.*) -as humilis fortuna Latinas. ORAT. imp. Hadr. de Matid. (Corp. XIV 3579) 24 in eximio flo⟨re iuventutis et⟩ summa pulchritudine formae -issima. AVSON. 78,3 nec studeat *amica* quasi -a loqui *al.* AVG. civ. 1,19 adultera *Lucretia* an -a iudicanda est?

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al. 2,2 pudorem humiliatarum feminarum quamvis -arum atque sanctarum. c. Iul. 5,9,37 in coniugibus -is et voluntas est in subolis procreatione et necessitas in libidine *al.* Comm. instr. 2,19,19 tu licet sis -a, non te purgat sinistra sequendo. Sidon. epist. 2, 8, 3 vers. 6. Drac. laud. dei 3,328 *nefas* -ae ingessit adulter. 3, 507 *al.* *saepissime in titulis sepulcralibus, ut* Carm. epigr. 959, 2 (*saec. I a. Chr. init.*) Aurelia . . . -a, pudens, volgei nescia, feida viro. 496, 4. 843 -a pudica decens sapiens generosa probat(a) *al.* Corp. III 10222 uxori optim(ae) -issim(ae) ⟨obs⟩equentissi⟨ma⟩e piissim(ae). 13971 coniugi caris⟨simae⟩ -(a)e sed ver⟨e incom⟩parabili (X 3116). V 4609 uxori amantissimae, -issimae . . . conservat⟨rici⟩. VI 3452, 3 paterna sancta e(t) -a fide. 11252 uxori supra aetatem -issimae et pudicissimae et frugalissimae, quae innocenter maritum . . . amavit. 34268 ultra modum sexumque muliebrae sanctissimae -issimae. VIII 870 matronaliter nupta, uxor -a, mater pia. 3798 formosa et -a. 7384 univir⟨i⟩a, conservatrix dulcissima . . . -issima . . . rarissima. 7665 (*ibid.* cum grandi pietate marita). 23208 sacerdoti . . . -issimae, matri carissimae. IX 4708 coniugi in omnibus -issimae. X 517 (*Salerni, a. 323*) divi Constanti -issimae coniugi. XII 843 cum quo vixit -a. XIII 2238 ⟨ux⟩ori . . . inter ceteras -ae ⟨mi⟩hi -issimae. Inscr. christ. Rossi I 346 (*a. 384*) ca⟨sti⟩ssimae feminae. *huc fortasse spectat*: Corp. VI 28560 Tertia Basilia L. f. cas⟨ta?⟩ pia. X 1378. *in imagine*: Avg. lib. arb. 2, 14, 37 *sapientia* singulis *amatoribus* -a est. **b** *de feminarum vita, animo sim.; corpore sim.*: Carm. epigr. 62, 3 -a veitae . . . ratio (Avson. 178, 5 inviolata tuens -ae praeconia vitae). 959, 9 (*saec. I a. Chr. init.*) corpore -o ⟨c⟩oniunxs (Rhet. Her. 4, 16, 23). Liv. 1, 59, 1 per hunc . . . -issimum . . . sanguinem *Lucretiae* iuro (Ov. fast. 2, 841 cruorem). Ov. epist. 1, 23 -o . . . amori *Penelopae* (Sen. Phaedr. 645. Mart. 10, 35, 8 -os docet et probos amores. Sil. 3, 113. *cf.* Sen. Phaedr. 237 Venere non -a. Mart. 2, 34, 4. 6, 45, 3 *al.* Stat. Theb. 12,194 -issimus ardor). Ov. epist. 13,30 pectora legitimus -a momordit amor (Sen. Phaedr. 130). fast. 4, 260 -a est accipienda manu. 4, 324. Sen. Ag. 111 -a . . . fide (241 Herc. f. 309 Colvm. 10,279 *al.*). Lvcan. 8,156 pudor . . . probitas -ique modestia vultus. Stat. Theb. 8, 557 -us squalor. Tac. ann. 14, 60 -iora esse muliebria Octaviae . . . quam os *Tigellini*. Avg. civ. 1, 19 -issimam voluntatem *Lucretiae*. Comm. instr. 2, 18, 11 -o ac pudico (claros atque pudicos *C*) sensu pertundite pectus. **c** *de viris (deis); cf.* Gloss. II 450, 57 σώφρων ἐπὶ ἀνδρός: pudicus -us. Ivlian. epit. novell. 6, 28 -us autem est qui habet vel habuit uxorem -am et ipsam ab ipso ⟨virgine⟩ (*add. M*) virginem receptam. Cic. Verr. 2, 137 venit *ad meretricem* . . . frugalissimus homo et -issimus. dom. 105 hoc auctore tam -o . . . potestis . . . non commoveri. Phil. 3, 15. Catvll. 16, 5 -um esse decet pium poetam ipsum, versiculos nihil necesse est (Plin. epist. 4, 14, 5 *al.* *cf.* Lygd. 4, 43 -o . . . rite poetae Phoebusque et Bacchus . . . favent). Hor. carm. 3, 7, 15. Tib. 3, 9, 20 -e puer -a retia tange manu. Sen. contr. 1, 2, 15 'e -is' cum dicit *lex* vult illos, a quibus veniat virgo -os esse. Sen. Phaedr. 1241. Mart. 6, 28, 6 -us moribus, integer pudore. Sil. 8, 361 -i . . . Bruti (Drac. laud. dei 3, 327). Ivv. sat. 10,324 -o quid forma nocet? Tert. pudic. 1 p. 219, 14 *ut* moderatio libidinum pudicitia credatur isque satis -us habeatur, qui minus non -us fuerit. nat. 1, 7 p. 68, 5. Firm. err. 15, 2 purioris . . . et -ioris hominis *quam Pelopis* reliquias. Spart. Pesc. 6, 7 *sacra*, quae -issimis decernunt . . . suscepit (*antea*: rei veneriae nisi ad creandos liberos prorsus ignarus). Amm. 30, 9, 2 omni pudicitiae cultu domi -us et foris. Pelag. in II Cor. 7 p. 791^{B} vos -os probatis in negotio. Comm. apol. 211. Avg. civ. 4, 3 moribus -um *al.* conf. 2, 3, 5. 7 ne vilior haberer quo eram -ior. mus. 4, 11, 12 male -um. c. Iul. 3, 25, 57 bellum, quod in se -i sentiunt, sive continentes, sive etiam coniugati. in psalm. 90 serm. 1, 4 p. 1152 inter fornicarios -us esse. serm. 9, 9, 12 ne -us erubescat inter impudicos. epist. 144, 2 animo -um. civ. 2, 8 adulterum Iovem si poetae fallaciter prodiderunt, dii utique -i . . . irasci ac vindicare debuerunt *al.* Op. imperf. in Matth. 13 p. 705 quis . . . est homo -us? . . . qui non concupiscit? absit: sed qui concupiscentiam suam vincit. Cassiod. inst. div. 23 p. 1138^{A} -us nimium cum alienas cotidie videret uxores. Carm. epigr. 1387, 15 (*a. 573*) sic -us carnis ubique. *nota ironice*: Arnob. nat. 4, 26 Apollo . . . immaculatus ille, -issimus atque purus Arsinoas . . . appetisse *arguitur*.

d *de virorum ingenio, affectibus, corpore sim.*: Tib. 3, 9, 20 -a . . . manu *l. 46*. Stat. silv. 5, 1, 41 hic (*sc. quod diligis umbram*) est -issimus ardor. Ivv. 10, 300 -um ingenium. Hier. epist. 52, 15 non solum oculos -os servare, sed et linguam. Rvfin. hist. 2, 13, 7 -is et pudicis auribus execrabilia (Orig. in cant. prol. p. 63^{C} audire pure et -is auribus amoris nomina nesciens. Pomer. 3, 6, 3). Avg. civ. 1, 6 *Marcelli* -am misericordiam. 2, 26 -o corde. Cod. Theod. 15, 6, 1 (*a. 396*) verecundia -is moribus perseveret. **e** *metonymice de rebus: corporeis*: Catvll. 66, 83 -o colitis quae iura cubili (Verg. Aen. 8, 412 Val. Fl. 2, 137. Avson. 419, 66 nor pontificis cubile -ius nec pulvinar flaminis tam pudicum. Hier. epist. 65, 2 matrimonii cubile *al.*). Varro Men. 119 quae -a vestis (*sc. adest gallantibus*) aetasque adulescentium. Verg. georg. 2, 524 -a pudicitiam servat domus (Hor. carm. 4, 5, 21 nullis polluitur -a domus stupris. Prop. 2, 6, 28 Lygd. 4, 60 Sil. 6, 439 *al.* Clavd. carm. min. 25, 92). Prop. 2, 19, 3 nullus erit -is iuvenis corruptor in agris. Val. Max. 4, 6, 5 -issimos ignes (*i. carbones ardentes, quos Porcia ore hausit*). Sen. contr. 1, 2, 15 '⟨e⟩ -is' cum dicit *lex*, ⟨intellego e -is⟩ penatibus (Sil. 6, 668). Sen. Herc. O. 959 *non* memor -ae facis stricto cruenta Belias ferro stetit. Thy. 1099 -is nunc fidem reddi toris (Avg. in psalm. 146, 2). Clavd. 18, 446 visceribus frustra -um Lucretia ferrum mersit *al.* (*cf.* Ps. Avson. 118, 9). Sidon. epist. 2, 2, 6 *pugilum* luctas, si involvantur obscaenius, -a confestim gymnasiarchorum virga dissolvit. *in imagine*: Stat. silv. 4, 7, 12 nunc . . . bibendus -ior amnis. Rvfin. hist. 4, 22, 6 -um ecclesiae cubile. Ps. Rvfin. in psalm. 18, 6. Avg. in psalm. 148, 8 elegit sibi *Christus* hic thalamum -um, ubi coniungeretur sponsus sponsae. *de rebus incorporeis*: Cic. Cluent. 175 ius illud matrimonii -um atque legitimum (Ov. epist. 15, 284 -aque legitimi fallere iura tori). Catvll. 15, 4 quicquam . . . quod -um expeteres et integellum. Varro Men. 394 cantu -aque poesi. Ov. epist. 6, 73 preces. am. 2, 2, 14 -um, multis quod placet, esse putet. met. 7, 725 culpa domus . . . carebat -aque signa dabat. Pont. 1, 1, 8 -is versibus (*cf.* Catvll. *p. 567, 43*). Sen. contr. 1, 2, 15 e -is disciplinis. Mart. 3, 69, 1 scribis -is epigrammata verbis. Stat. silv. 5, 1, 59 -a Mycenaeo conubia polluit auro. 5, 2, 102 *cum* -um vibraret Iulia (*sc. lex*) fulmen (*i. immineret condemnatio stupri e lege Iulia*). Sil. 17, 29 -o labori. Apvl. met. 7, 10 nuptiarum. Tert. pudic. 22 cum sua infelicitate, sed -a. Arnob. nat. 2, 8 coniugalia copulatis consortia . . . -a et officiosi foederis in maritos. Chromat. in Matth. 10, 1 p. 351^{B} matrimonii -um coniugium (Avg. in psalm. 55, 17). Rvfin. Orig. in gen. 5, 4 ne -ior fuerit *filiarum Lot* incestus quam pudicitia multarum. Avg. civ. 2, 28 populi confluunt ad ecclesias -a celebritate, honesta utriusque sexus discretione. in psalm. 50, 10 opus -um in coniuge non habet culpam. Val. Cem. hom. 1, 2 quid igitur adultero -um *esset*? Op. imperf. in Matth. 45 p. 890 quid prodest meretrici, si nomen habeat -um? Drac. Orest. 166 leges. Romul. 6, 54 has matronali societ . . . catervae blanditus sub fraude dolor, sub vulnere -o. Cassiod. inst. div. 21 p. 1135^{C} *Hieronymus* modo virginitatem praedicans, modo matrimonia -a defendens. Pallad. hist. mon. I 55 cuius (*feminae*) . . . -us apud omnes et sermo et conspectus erat. Carm. epigr. 1399, 1 -us de semine -o filius. Avg. civ. 3, 7 Roma -ior. *neutr. subst.*: Tib. 2, 1, 13 discedat . . ., cui tulit hesterna gaudia nocte Venus. -a placent superis. Prvd. cath. 2, 32 *mane, cum* -um . . . nugator sapit. Clavd. 22, 107 temperies *corpus instruit*, ut -a petas (*Stilicho*). **f** *de animalibus*: Anth. 95, 4 -is apibus (*cf.* Ven. Fort. virt. Hil. 11, 32 *p. 564, 65*). 762, 20 -us turtur atque columba gemunt. Hier. tract. in psalm. 83 p. 88, 14 passer et turtur aves -issimae.

2 *de homine, qui omnem venerem fugit, vel de rebus ad eum pertinentibus* (Isid. orig. 10, 33 -us primum a castratione nuncupatus; postea placuit veteribus etiam eos sic nominare, qui perpetuam libidinis abstinentiam pollicebantur): **a** *de virginibus* (Sen. contr. 1, 2, 13 an -a sit in haec divisit: utrum castitas tantum ad virginitatem referatur, an ad omnium turpium et obscaenarum rerum abstinentiam. Diff. ed. Beck p. 44, 10 -a corpore est, velut est virgo): Cic. dom. 144 *Vestae* -issimas sacerdotes (Sen. contr. 1, 2 Arnob. nat. 4, 35 Corp. VI 2134 *al. cf. l. 75*). Catvll. 62, 23 *Hespere, qui possis* iuveni ardenti -am donare puellam (Prop. 1, 1, 5 *Amor* me docuit -as odisse puellas. 1, 9, 29 Ov. met. 2, 711 Homer. 880 Mart. 9, 90, 8 *tibi* -issima pruriat puella. Avson. 13, 2). Lvcr. 1, 98 *ut* -a inceste nubendi tempore in ipso hostia concideret (*sc. Iphianassa*). Verg. Aen. 5, 735 -a Sibylla (Sil. 13, 444 *al.*). Prop. 2, 32, 60 Danae . . . non potuit . . . -a negare Iovi. 4, 8, 13 si fuerint -ae *virgines*. Ov. am. 1, 8, 43 -a est, quam nemo rogavit (*cf.* Mart. 4, 71, 5 *sqq.* nulla puella negat. -a igitur nulla est? [*ter*]. 4, 84, 4). Pavl. Fest. p. 87 ut *nova nupta* -a puraque ad virum veniret. Manil. 4, 763 Virgine sub -a (*cf. infra l. 77*). Sen. contr. 1, 2, 3 -am te putas, quia invita (*Burs.*, invisa *cod.*) meretrix es? 1, 2, 9 *al.* Homer. 56 -am Chryseida. Mart. 4, 6, 1 credi virgine -ior pudica *cupis*. 7, 69, 10 -ior haec *quam Sappho* fuit. Avg. c. Iul. 6, 18, 55 contra genitalium concupiscentiam vehementius meretrix, quando -a esse voluerit, quam quae semper fuit -a, confligit. Ps. Avg. serm. 135, 1 filium genuit mater (*Maria*) et -a est. Pass. Theclae Ba 31 p. 86, 10 me -am inviolatamque servavit. *nota per ironiam*: Corp. IV suppl. 1940 add. p. 704 Arescusa prudent⟨er⟩ sumpsit sibi -a muthunium. *de deabus*: Minerva: Catvll. 64, 212 Ciris 23 Hor. carm. 3, 3, 23 Plin. epist. 7, 9, 11 v. 3 Clavd. carm. min. 53, 41 *al. cf.* Prop. 3, 20, 7 -ae Palladis. Sen. Phaedr. 1152. Homer. 69 *al.* Mart. Cap. 7, 725 (vers.) -a maritalem reprimit Tritonia mentem. *cf.* Ov. met. 4, 799 *Minerva* -os aegide vultus . . . texit. Diana: Tib. 2, 5, 122 Mart. 10, 92, 9 Clavd. carm. min. 30, 125. Ov. fast. 3, 415 Vestae (Prop. 2, 29^{b}, 27). Priap. 2, 7 -as, Pierium chorum, sorores. *cf. etiam p. 569, 62 sqq.* *in imagine*: Avg. serm. 188, 4 unde 'virginem -am' (*sc. ecclesiam dicit, cf.* Vvlg. II Cor. 11, 2) nisi in . . . caritatis integritate (Act. Archel. 81, 5 p. 116 virgo -issima et immaculata ecclesia). Mart. Cap. 9, 893 virgines eruditionis -ae (causa β). **b** *de virginum animo, qualitatibus, corpore sim.*: Catvll. 62, 46 cum -um amisit polluto corpore florem (*opp.* intacta). Lydia 53 -os violare pudores (Ov. ars 1, 100 *theatrum* -i damna pudoris habet. met. 13, 480 *v. p. 569, 69.* Sil. 5, 15 *al.*). Ov. epist. 19, 10 manus (fast.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

290 *al.*). met. 12, 30 -umque datura cruorem *Iphigenia*. STAT. Theb. 2, 254 thalamis ubi -a adolesceret aetas. PLIN. epist. 4, 11, 9 foedum ... contactum quasi plane a -o puroque corpore novissima sanctitate reiecit *virgo Vestalis*. RVFIN. hist. 3, 29, 3 -a virginitate (*cf. in imagine* HIL. ad Const. 1, 2 -am veritatis virginitatem). AVG. civ. 10, 1 p. 401, 19 *v. p. 566, 20.* PASS. Petr. 3 -ae vitae. CARM. epigr. 656, 12 [*saec. IV/V*] *animam* -am, pudicam. c *de masculis*: HOR. epist. 2, 1, 132 -is cum pueris ignara puella mariti. SEN. Phaedr. 923 *Hippolytus* -us intactus rudis (986. 1195 iuvenisque -us crimine incesto iacet pudicus insons. *cf.* MART. 8, 46, 2 puero -ior Hippolyto). COLVM. 12, 4, 3 (*ibid.* aut ab impubi aut certe abstinentissimo rebus veneriis). PLIN. nat. 21, 42 ut -i legant *irim*. ARNOB. nat. 4, 19 *deos* immaculatos -issimos puros, nescientes, quae sit foeditas ista coeundi, *esse ducimus*. RVFIN. hist. mon. 1 p. 400B -us et religiosus (*opp.* spurcitia, impuritate satiatus). AVG. serm. ed. Mai 134, 3 (*opp.* coniugatos). serm. 354, 4 coniugalem agentes vitam ... superbis -is meliores sunt. PALLAD. hist. mon. I 45 monachus -issimus (σώφρων) atque mitissimus. *de spadonibus* (*cf. p. 568, 44*): CLAVD. 18, 468 execti Veneris stimulos et vulnere -i. CORIPP. Iust. 3, 214. d *de puerorum animo, moribus, corpore sim.*: SEN. Phaedr. 237 -os ritus. 704 impudicos corpore a -o amove tactus *al.* 714 contactus ensis deserat -um latus. MIN. FEL. 31, 5 -o sermone, corpore -iore plerique inviolata corporis virginitate perpetua fruuntur. HIER. epist. 84, 9 amo carnem -am, virginem. PS. AVG. serm. 291, 3 -a iuvenum pudicitia. ORIENT. comm. 1, 455 si corporeas calcaris corpore (*cod.*, pectore *Havet*) -o illecebras. *de spadone*: OV. fast. 4, 224 Attis turrigeram -o vinxit amore deam. *nota*: CLAVD. 24, 260 *Nymphas* -o genuit quas flumine Ladon (*sc. quia virgines sunt*). e *metonymice de rebus*: *corporeis*: CATVLL. 64, 87 -us ... lectulus *Ariadnae*. 65, 20 -o virginis e gremio. OV epist. 2, 116 (*Phyllis loquitur*) cui (*Demophoonti*) mea virginitas avibus libata sinistris -aque fallaci zona recincta manu. fast. 2, 173 virgineos ... coetus desere (*sc. gravida Callisto*) nec -as pollue ... aquas (STAT. Theb. 3, 201 fontes). 3, 698 a -is Vesta locuta focis (trist. 4, 13 *Vestales virgines* -os perpetua servant virginitate focos). SERV. Aen. 3, 519 dicta autem 'castra' quasi -a ... nam nunquam his intererat mulier. *cf. p. 570, 26.* STAT. Theb. 4, 749 te Latonia -o (*i. castarum*) de grege transmisit thalamis. *de rebus incorporeis*: CLAVD. carm. min. 30, 220 -ae ... per dulcia noctis otia. RVFIN. hist. mon. 11 p. 429B cum omni continentia -issimis institutionibus enutritus. symb. 41 carnem in -is pudicitiae actibus ... subiugaverunt. POMER. 3. 16, 3 continentia ad delectationes puras -asque delicias invitat. PALLAD. hist. mon. I prooem. p. 247, 28 -a viduitate (*ibid.* virginitate). HIER. epist. 75, 2 sororem te habere coeperat, immo fratrem, quia -a coniunctio sexum non habet nuptialem (AVG. gen. c. Manich. 1, 19, 30 erat prius [*i. ante peccatum*] -a coniunctio masculi et feminae). VVLG. sap. 4, 1 quam pulchra est -a generatio (ἀτεκνία) cum claritate (FAVST. REI. grat. 1, 2 p. 14, 9 futura erat ... -a et sincera generatio [*si homines non peccavissent*]). *in imagine*: AVG. civ. 4, 8 p. 155 *anima* dei ... -um dedignata complexum. soliloq. 1, 13, 23 *sapientiae* vere -a est et sine ulla contaminatione coniunctio. PASS. Thom. 102, 2 *regis caelorum* nuptiae -ae sunt. f *de animalibus*: MART. 1, 109, 14 -ae tantus inest pudor catellae, ignorat Venerem. ARNOB. nat. 7, 22 Minervae *iugulare* -as et virgines *hostias*.

3 *inde latiore sensu: i. q. decens, verecundus sim.* (*cf.* GLOSS. IV 119, 35 modestum: -um vel verecundum): *epitheton ornans matronarum* (*aliter p. 566, 56*): PRIAP. 8, 1 matronae ... -ae, turpe est vos legere impudica verba (*cf.* MART. 3, 86, 1. 3). *huc addere possis inscriptiones sepulcrales p. 567, 6—22 allatas.* PHAEDR. 4, 24, 7 matronarum -a delibo oscula. STAT. Theb. 2, 227 -a matrem cinxere corona Argolides (CLAVD. rapt. Pros. 2, 322). SIL. 7, 78 gens -a. *dearum* (*cf. p. 568, 70*): MANIL. carm. frg. 3 Latona. VERG. ecl. 4, 10 -a fave Lucina (BVC. Eins. 2, 38). Aen. 6, 402 -a licet patrui servet Proserpina limen (SIL. 13, 546). CIRIS 73 *pater* coniugium -ae (carte *codd.*) violaverat Amphitrites. TIB. 3, 12, 14 dea -a (*i. Iuno natalis.* STAT. Theb. 10, 58). COLVM. 10, 279 -a Fides (SIL. 2, 525 *al. cf. p. 565, 70 sq. et 567, 33 sq.*). STAT. silv. 4, 3, 11 Cereri. *cf.* CATVLL. 66, 56 Veneris -o ... in gremio. *sim. de qualitatibus, corpore, dictis al.*: OV. met. 13, 480 cura fuit *Polyxenae*, partes velare tegendas ... -ique decus servare pudoris. PRIAP. 49, 2 non nimium -i carmina plena ioci. STAT. Theb. 11, 355 nec -a retardat virginitas *Antigonen*. TAC. ann. 14, 60 os *cf. p. 567, 36.* ARNOB. nat. 5, 27 *partes*, quas inter aures -as sine venia nefas est ... appellare. AVSON. 358, 1. HIER. epist. 52, 15 lingua *v. p. 567, 72.*

C ***pecuniae** non cupidus, non prodigus* (NON. p. 267 -um: a furtis et rapinis abstinens): CIC. Verr. 2, 100 (*ironice*) quod tu homo -issimus aliud in tabulis habebas. Sest. 93 *quo* summum civem in invidiam homo -us ac non cupidus vocaret. Flacc. 68 ante pedes praetoris ... expensum est auri pondo centum ... per S. Caesium ..., -issimum hominem atque integerrimum. inv. 2, 36. VARRO Men. 27 nec manus visco tenaci tinxerat viri -as. LVCAN. 9, 201 -a domus luxuque carens. SIL. 1, 609 -a ... beatos paupertate patres. PRVD. psych. 451 -is pedibus. AVG. civ. 2, 19 -a et modesta (*ibid.* contra luxum et avaritiam praecepta). COD. Theod. 8, 11, 4 (*a. 383*) gerulum iubemus esse -issimum. COD. Iust. 1, 3, 30, 3 (*a. 472*). AMM. 21, 16, 6 impendio -us.

D *de genere dicendi: i. q. purus, simplex*: CIC. orat. 64 *oratio philosophorum* -a verecunda virgo incorrupta quodam modo. GELL. 19, 8, 3 vir ... sermonis ... -issimi.

neutr. subst. (*v. etiam p. 566, 40. 568, 36*) **castum, -ī** *i. q.* 2. castus. PAVL. FEST. p. 154, 10 *minuitur privatis luctus*, cum in -o Cereris est. TERT. ieiun. 16 p. 296, 9 nostris xerophagiis blasphemias ingerens -o (*Gel.*, sacco *cod.*) Isidis et Cybeles eas adaequas (HIER. adv. Iovin. 2, 17 p. 354 *ibid.* ieiunium panis). HIER. adv. Iovin. 2, 5 p. 330 de ciborum sibi placent abstinentia quasi non et superstitio gentilium -um Matris Deum observet et Isidis.

syn. et iuxta posita: *ad I*: integer, diligens (CIC. Cael. 73), constans (CIC. Q. Rosc. 47), moderatus, sanctus, frugi, gravis, verecundus, probus purus, insons, bonus, ignarus culpae (STAT. silv. 4, 6, 91), incorruptus, nullis contactus vitiis (TAC. dial. 12). *ad II A*: sanctus, diis simillimus, sacer, vere christianus (MAR. VICTORIN. in Gal. 5, 3), fidelis, sincerus, bonus, pius, iustus, purus, verus (AVG. epist. 235, 2), mundus. *ad II B 1*: pudicus, fidus, frugalis, purus, integer, immaculatus. *ad II B 2*: inviolatus, intactus, rudis, abstinens rebus veneriis, virgo (HIER. epist. 84, 9). *ad II C*: modestus.

opp.: *ad I*: incestus, periurus, nefandus, incestificus. *ad II B 1*: incestus, adulter. *ad II B 2*: coniugatus. *ad II C*: cupidus.

deriv.: castificus, castigare, castimonia (*cf.* PRISC. gramm. II 120, 2 GRAMM. suppl. 68, 27), castimonium, castitas, castitari, castitudo, *fortasse* castrum (SERV. Aen. 3, 519 *p. 569, 35.* CASSIOD. in psalm. 77, 30) *et* castrare.

compos.: 1. incestus (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 10, 7), malecastus, pseudocastus.

adv. ***castē**. *compar.*: LIV. 10, 7, 5 APVL. Plat. 2, 20 AVG. civ. 4, 31. 7, 5. *superl.*: CIC. har. resp. 29 div. 2, 85 epist. 14, 4, 1 COLVM. 12, 8, 4. *e poetis habent*: PLAVT. CAES. trag. LVCR. OV. SIL. CLAVD. *singulis locis; adde* CARM. epigr. (*quater*); *apud scriptores legitur inde a* CATONE. *frequentant* CIC. (*11ies*) *et* AVG.

I *generatim: i. q. pure, sincere*: PLAVT. Trin. 550 *fortunatorum* insulas, quo cuncti qui aetatem egerint -e suam conveniant (CIC. fin. 63 cum -e et integre viverent [*opp.* homines sceleribus et parricidiis inquinatos]. APVL. Plat. 2, 20 *anima* pro merito vitae purius -iusque transactae hoc ipso usu deorum se condicioni conciliat. NICET. symb. 12 *haec vita* solis est fidelibus et -e viventibus praeparata [*opp.* vitiis et criminibus serviens]). RHET. Her. 3, 3, 4 hospitia clientelas cognationes affinitates -e colenda (-as *al.*) esse dicemus. CIC. Manil. 2 meus labor in privatorum periculis -e integreque versatus. II *speciatim*: A *pertinet ad religionem*: 1 *gentilium*: CATO agr. 132, 2 Iovi -e profanato sua contagione. COMMENT. augur. Varro ling. 7, 8 templa tescaque me ita (mea *vel* finita *ci. A. Speng.*) quoad ego -e (*ci. Scalig.*, eas te *cod.*, ea rite *L. Speng.*) lingua nuncupavero. CAES. STRAB. trag. 2 prophetae sancta -e qui purant sacra. CIC. dom. 134 nihil rite, nihil -e, nihil more institutoque perfecit. har. resp. 29 quod *fanum* cum Deiotarus religione sua -issime tueretur (*cf.* VITR. 1, 7, 2 religiose -e sanctisque moribus is locus debeat tueri). leg. 2, 19 ad divos adeunto -e, pietatem adhibento. 2, 24. div. 2, 85 *Iuppiter* -issime colitur a matribus. nat. deor. 1, 3 haec (*pietas, sanctitas, religio*) enim omnia pure atque -e tribuenda deorum numini ... sunt. epist. 14, 4, 1. 14, 7, 1 deo ... pie et -e satis facies. LIV. 7, 20, 4 hospitium flaminum Vestaliumque a se -e ac religiose cultum invocabant (CVRT. 4, 10, 33 *v. p. 571, 5*). 10, 7, 5 -ius eum sacra privata facere et religiosius deos colere quam se? 27, 37, 11. OV. Pont. 2, 1, 33 *fama narrat victorem* iustitiam ... sui -e placasse parentis. COLVM. 12, 18, 4 sacrificia ... quam sanctissime -issimeque facienda. ASCON. Scaur. p. 21 minus recte -eque. SIL. 13, 779 -e cui (*Homero*) vitta ligabat *crines*. CARM. epigr. 1508, 4 (*saec. I ex.*) *vir* qui nunc pro meritis bene atque -e corpus *uxoris* . . . ut numen colit. SVET. Aug. 6 huc introire nisi necessario et -e religio est. APVL. Plat. 2, 20 *v. supra l. 38.* PORPH. Hor. epist. 1, 1, 36 velut ad sacrificandum -e ac lotis manibus accedendum putat. AVG. civ. 4, 31 p. 186, 33 -iusque *Varro* existimat sine simulacris observari religionem *al.* HYG. fab. 26 p. 55, 15 *al.* SERV. auct. ecl. 8, 82 'piare' est propitiare, quod accidere non potest, nisi -e inservitum erit rebus sacris. CORP. VIII 7604 (*Cirtae*) cui (*numini et religioni*) ego ... servivi etiam nudo pede -e et pudice et instanter. *de legibus*: GELL. 11, 18, 19 quam -e autem ac religiose ... quid esset 'furtum', definitum sit. EDICT. imp. Diocl. coll. Mos. 6, 4, 1 quae Romanis legibus -e sancteque sint constituta. *i. q. fideliter*: LVCR. 5, 1025 magnaque pars *hominum* servabat foedera -e (*Flor. 31*, -i *cett.*). *nota de cibis*: MACR. sat. 1, 2, 12 tametsi ea (*cibus et potus*) ubertim -eque affuerint. 2 *Iudaicam vel christianam*: ITALA Phil. 1, 17 (*cf.* Aug. civ. 16, 2 p. 123, 17) Christum annuntiant non -e (οὐχ ἁγνῶς, VVLG. sincere). MIN. FEL. 33, 3 quamdiu enim *Deum* -e innoxie religioseque coluerunt *Iudaei*. PS. MAR. VICTORIN. phys. 17 conceptūs (*sc. Christi per virginem*) vero ratio -e inspicienti possibilis. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 23 quam -e se in his *commentariis* et continenter egerit *Hieronymus*. AVG. epist. 235, 2 si mundus non est, pie iuste pure -eque non vivit. in psalm. 55, 17 nos deum amemus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pure et -e (COMM. instr. 2, 27, 1 mysterium ... exercite *v. p. 565, 84*). BENED. reg. 64 si illud (*ut abbatem constituant*) -e et zelo dei faciant (*al.* fiat). **B** *pertinet ad amorem* (GLOSS. σωφρόνως): **1** *de abstinentia a rebus veneriis*: GRACCH. or. frg. Gell. 15, 12, 3 cum a servis eorum tam -e me habuerim. CVRT. 4, 10, 33 -e sancteque habitam esse reginam. PLIN. nat. 22, 27 radix *tribuli* -e pureque collecta. *cf. p. 569, 12.* VOPISC. Aurelian. 7, 8 *milites* in hospitiis -e se agant. AVG. serm. 51, 13, 22 tam -e enim habebant illi ..., ut non accederent ad carnalem commixtionem nisi procreationis causa. CLAVD. 8, 264 tum vivere -e asperius *est*, cum prompta Venus. PASS. Theclae Ca 12 nisi -e permanseritis (-e vixeritis ACc) et carnem vestram non coinquinaveritis (*ibid.* avertit...ne nubant) *al.* C c 27 *ut* -e custodiret eam. **2** *de fide coniugali*: CARM. epigr. 968, 1 seic florem aetatis tenuit Veratia -e (-ae *Bonada minus bene*), nulla ut perciperet gaudia dedecoris. LACT. inst. 6, 23, 29 immo exemplo continentiae docenda uxor, ut se -e gerat. PS. HIL. libell. 11 p. 743^C -e vivere cum viro suo *al.* (CHROMAT. in Matth. 10, 1 -e ac pure. CARM. epigr. 1287). AVG. civ. 16, 36 p. 182, 31 intellegamus quam -e Abraham fecerit, quod hominibus impudicis ... videtur fecisse libidine. in psalm. 55 17 non maritum -e diligit, quae propterea diligit, quia aliquid donavit *passim.* OP. imperf. in Matth. 50 p. 922 matrimonium -e conservat. CARM. epigr. 1831, 4 nomen hoc (*sc. coniugis*) -e pariter cum corpore serves. **3** *de amore amicorum*: AVG. epist. 130, 13 ii nos multum iusteque delectant, a quibus vicissim sancte -eque diligimur. BENED. reg. 72. caritatem fraternitatis -e (-o *interpol.*) impendant amore. **C** *de genere dicendi*: CIC. Brut. 330 tueamurque *orbam eloquentiam* ut adultam virginem -e et ab amatorum impetu quantum possumus prohibeamus. GELL. 6, 14, 11 genus *dicendi* cum -e pudiceque ornatur, fit illustrius (*opp.* cum fucatur atque praelinitur). 17, 2, 7 Metellus ... qui -e pureque lingua usus latina videtur.

syn. et iuxta posita: integre, pure; rite, more institutoque (CIC. dom. 134), religiose, sanctis moribus, pie, iuste, sancte, recte, bene, innoxie (MIN. FEL. 33, 3); pudice.

2. castus, -ūs *m.* [*cf. c.* 1. castus, carere. *Th.*]. *de genere cf.* NON. p. 197. *abl.* castud INSCR. *l. 40sq.* *abstinentia quaedam, quam religionis causa subibant. cf. Wissowa, PW. III 1780.* **1** *pertinet ad ritus Romanos*: NAEV. carm. frg. 30 res divas edicit, praedicit -ūs. CORP. I^2 2 n. 360 (*Norbae, saec. fere III a. Chr.*) Iunonei Loucina dedit meretod Diovos -ud (*fere i. q. dies festus*). *cf.* 361 (*Romae, eiusdem aetatis*) Iunone Loucinai Diovis -ud facitud. VI 87 ⟨C⟩ereres ca⟨stu⟩ (castae *Mommsen*). GELL. 10, 15, 1 caerimoniae impositae flamini Diali multae, item -us multiplices. **2** *pertinet ad ritus peregrinos: cf. p. 570, 7sq.* VARRO frg. Non. p. 197, 14 nostro ritu sunt facienda quam his civilibus Graeco -u. p. 197, 16 et religiones et -us id possunt, ut ex periculo eripiant nostro. ARNOB. nat. 5, 16 quid *sibi vult* temperatus ab alimonio panis, cui rei dedistis nomen -us (*pertinet ad cultum Matris Magnae*). *loco obscuro*: COMM. apol. 696 nunc azyma sequitur, qui -um †sederat ante.

deriv.: castuosus. *compos.*: 2. incestus. *Elsperger.*

cāsuālis, -e *a* casus. *qui casum habet, ad casum pertinet.* **1** *in grammatica* (πτωτικός. *cf.* casus *sub IV*): VARRO ling. 8, 52 declinationum genera (*in vocabulis*) sunt quattuor: unum nominandi, ut ab equo equile, alterum -e, ut ab equo equum, tertium augendi ..., quartum minuendi (declinatio: VLT. SYLL. gramm. IV 245, 30 AVG. gramm. V 520, 8 PRISC. gramm. III 140, 6). 10, 20 pars -is (*i. in qua vocabula et nomina sunt quae casus habent.* SERV. gramm. IV 443, 14 -es partes orationis. *omittitur* pars: PRISC. gramm. III 160, 16 si praeponatur coniunctio -i, necesse est aliam quoque partem -em copulari). DON. gramm. IV 377, 23 sunt formae -es sex, ex quibus sunt nomina alia monoptota, alia diptota *eqs.* (CONSENT. gramm. V 351, 21 PRISC. gramm. II 187, 15 GRAMM. suppl. 88, 25. 35. 89, 18). CHAR. gramm. I 150, 21 de formis -bus. formae -es sunt sex, senaria, quinaria *eqs.* (DIOM. gramm. I 308, 7). VLT. SYLL. gramm. IV 253, 4 *praepositiones* aliae sunt loquellares ..., aliae autem -es vocantur, quod casibus serviant (255, 1 CLEDON. gramm. V 75, 29 POMP. gramm. V 271, 35. 272, 2). PRISC. gramm. II 54, 10 *participium est* verbum ... -e (III 63, 1). 56, 17 dictiones -es (183, 20. III 25, 6. 8). 549, 1 modum verbi -em. III 119, 14 -es figuras. EVTYCH. gramm. V 456, 23 clausulae -is. *n. plur. pro subst.* **cāsuālia,** -ium: ROMAN. Char. gramm. I 237, 23 cum, apud, penes ... *non* aliis quam -bus praeponuntur, id est nomini, pronomini, participio. CHAR. gramm. I 161, 11 alia per singulares casus declinantur neque sunt -ia, ut 'ego'. PRISC. gramm. II 56, 5 adverbium et sine -bus potest praeponi. 451, 2. 595, 8. III 13, 13. 26, 6 *adverbia* sunt praepositiva -ium. 51, 12. 68, 7. 83, 28. 84, 2. 85, 28. 127, 23. 160, 22. 164, 1. 169, 19. 197, 16. 222, 25. 223, 29. 226, 8. 369, 15. 468, 28. *sic n. sing.* **cāsuāle,** -is: *v. l. 58* (*cf.* PRISC. gramm. III 160, 20 aliquid -e).

2 *generatim* (*fortuitus sim.; cf.* casus *sub III*): ALC. AVIT. epist. 5 p. 32, 26 unde nihil hic (*i. morte filiae regis*) -e praesumo, nil asperum. CASSIOD. var. 4, 33, 1 haec ratio (*lex*) a feritate *homines* divisit, ne arbitrio -i vagarentur. 5, 22, 4 iudicium nostrum non per -e votum, sed per electionis studium ... esse conceptum. COD. Iust. 6, 27, 6 sin ... -is est condicio et ex fortunae insidiis defecerit. 6, 51, 1, 7 sub condicione ... -i ..., quarum (*condicionum*) eventus ex fortuna ... pendeat. SCHOL. Lucan. 1, 457 p. 74 dicebant ... tres esse mortes: naturalem, fatalem, -em. p. 75 -em, si vel gladio vel aliqua infirmitate moriebatur. CORP. III 10265 (*Pannon. inf.*) Fortuna⟨e⟩ Casual⟨i⟩ Ael. Balbin⟨us⟩ tes⟨ser⟩ar(ius) v. s. l. m.

adv. **cāsuāliter** *i. q. forte, fortuito.* SIDON. epist. 9, 11, 6 si quid ibi (*in libro*) vel -r (causaliter *M*^{1}, *Mohr*) placet, tu per consilium meum lectitas. ZACCH. 1, 18 p. 1085^c ne ... *Moyses* indoctus -r vel mediocris intellectu ... incautus quae susceperat ... credidisse videretur. FVLG. myth. 1, 6 p. 20, 14 accidens est *odium*, quod ... verbis -r oboritur. CASSIOD. in psalm. 21, 19 ut non aliquid transitorie aut -r fecisse videantur (64, 12 ne aliquid -r factum putares. 134, 8 ista miracula ... non -r facta). 88, 5 conversiones ... rerum non -r agi (*opp.* virtute *dei* ... contineri). VITA Caes. Arel. 33 si sibimet -r ista adversa contingerent. PS. QVINT. decl. exc. Monac. 8 p. 366, 23 cum fallaces sint medici et -r operentur. SCHOL. Lucan. 2, 5 sive necessario eveniunt res sive -r. *Hey.*

casub(u)la, -ae *f.* [*cf. c.* **casula**, casulla. *Th.*]. *i. q. casula sub II*: GREG. TVR. vit. patr. 8, 5 p. 696, 1 diacono cuidam huius casublam (casulam, casubulam, capsalam *al.*) tribuit...; cappa autem huius indumenti ita dilatata erat ... ut solet in illis candidis fieri, quae per pascalia festa sacerdotum umeris imponuntur. *cf. p. 573, 4. 10.* p. 696, 8. VITA Sev. Abb. 6 (Mon. Germ. Script. Merov. III) p. 170, 8 exuens casubulam (casulam *al.*) suam. NOT. Tir. 11, 74. *francog.* chasuble.

casula, -ae *f. a* casa *deminutive.* *scribitur* kasula GLOSS. V 214, 24. 25. *de* casulla *v. p. 573, 13.* *legitur inde a* MORETO; *e scriptoribus saec. I et II tantum habent* PETRON. (*quater*), IVV. (*ter*), APVL. met. (*10^{ies}*).

I *domus minor*: **A** *domicilium stabile*: **1** *exigua sedes pauperum, plerumque rure sita*: GLOSS. II 337, 53 καλύβιον -a tugurium. V 176, 9 casa modica. 214, 25 -as kasellas (*cf. p. 512, 70*) sive pastorum cubilia. 415, 18 domunculas (425, 4. 354, 18 ca⟨s⟩ulas domun⟨culas⟩ [*coni. Schlutter*]). *cf.* III 381, 37 ὑποστεγήν (*corruptum iam in graeco ex* ὑποστιγμήν) -am. NOT. Tir. 100, 23. MORET. 60 hortus erat iunctus -ae. 66. PETRON. 44 si perseverat haec annona, -as meas vendam. 46 ad villam venias et videas -as nostras. 77 aedificavi hanc domum ... -a (cusuc *cod.*) erat; nunc templum est. IVV. 9, 61 rusticus infans cum matre et -is et collusore catello. 11, 153 -am et notos tristis desiderat haedos. APVL. met. 4, 6 parva -a cannulis temere contecta. 8, 27 nec paucis pererratis -is ad quandam villam possessoris beati perveniunt. 9, 4. 32 cum ... dominus prae nimia paupertate ... frondoso -ae contentus umbraculo degeret. [9, 8 *in loco corrupto.*] HIER. in Mich. 3, 9 p. 473 ubi amplae quondam domus erant ..., ibi vix parva sit -a. in Mal. 1, 7 p. 948 reversi de Babylone *Iudaei* ... manentes in -is et in ruinis urbis antiquae. epist. 125, 7 filii prophetarum ... aedificabant sibi -as propter fluenta Iordanis et turbis urbium derelictis ... victitabant (ISID. eccl. off. 2, 16, 1). ARNOB. in psalm. 78 p. 440^B ut putes illam civitatem magnam (*Ierusalem*) in vilem -am hortulani conversam. IORD. Get. 138 ignorantibus ... quod imperator in tam vili -a delitesceret Gothis ... crematus est. GREG. TVR. Franc. 1, 41 incensa -a. *de domicilio priscorum hominum* (*cf.* GLOSS. II 97, 22 *sub* captam *p. 363, 64*): IVV. 14, 179 'vivite contenti -is et collibus istis' ... Marsus dicebat et Hernicus olim. ARNOB. nat. 2, 66 si culpam velimus infligere prioribus illis atque antiquissimis saeculis ... quod structis domibus et lautioribus successibus institutis non antiquas adamaverint -as. **2** *latiore sensu*: **a** *quaelibet domus parva*: APVL. met. 8, 15 quidquid in -a pretiosum conditumque servabat. 7, 20 *v. l. 64.* EPIST. de aedif. ration. (Corp. VI 1585 b) 16 tegulas omnes et impensa de -is ... adsigna Adrasto ... ut ... hospitium sibi exstruat. PAVL. dig. 32, 92 pr. (*e testam.*) habeto fundos meos ... cum -is et custodibus omnium horum fundorum. **b** *videtur dictum de villa, praedio* (GLOSS. V 214, 24 kasella modica. 214, 25 *v. supra l. 32*): APVL. met. 7, 20 ligno ... quod gerebam in proximam -am vendito. 9, 35 cum ... paupere modicae -ae domino. *ibid.* -ae parvulae conterminos magnos et beatos agros. 9, 36. *de camera sepulcrali*: PETRON. 111, 5 secundum illam -am, in qua recens cadaver matrona deflebat (111, 2 in hypogaeo). CARM. epigr. 1583, 5 hanc -am in parvo fecit supremi temporis sedem. **B** *domicilium non stabile*: **1** *custodum*: ITALA Is. 1, 8 (Hier. in Hab. 3, 17 p. 664 Orig. in Matth. 18, 29) derelicta ... sicut tabernaculum in vinea et sicut -a (ὀπωροφυλάκιον, ITALA [Hil. *cf. p. 511, 27*] casa, VVLG. tugurium) in cucumerario. *alludit ad hunc locum* TERT. adv. Marc. 3, 23 p. 417, 21. 4, 31 p. 528, 10. 4, 42 p. 564, 20 adv. Iud. 13. HIER. in Is. 1, 8 p. 17 in cucumerario parvulae fiunt -ae propter ardorem solis (*hinc pendet* ISID. orig. 15, 12, 2 GLOSS. V 582, 8). **2** *tabernacula Nomadum*: VVLG. Sirach 14, 25 beatus vir statuet -am (σκηνή) suam ad manus *sapientiae* et requiescent in -a (*gr. aliter*) illius bona per aevum. Hebr. 11, 9 in -is habitando *Abraham* cum Isaac et Iacob. *cf.* RVFIN. Orig. in num. 23, 11 in -is i. e. in tabernaculis.

II *species quaedam vestimenti. cf.* ISID. orig. 19, 24, 17 -a est vestis cucullata, dicta per deminutionem a casa, quod totum hominem tegat quasi minor casa; unde et cuculla, quasi minor cella

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*hinc* GLOSS. V 564, 29 casulla, *v. infra l. 14*). AVG. civ. 22, 8 p. 574 homo ... pauper; sartoris se arte pascebat; -am perdiderat. serm. 107, 6 numquid *vis habere* ... -am malam? numquid vel caligam malam? CAES. AREL. testam. 35 vestimenta paschalia ... cum -a villosa meliore et tunica. VEN. FORT. vita Germ. 27, 80 *manum mulieris* sub -a (*agit de monacho*) receptam. 72, 192 contentus una -a vel tunica. VITA Fulg. 37 -am pretiosam vel superbi coloris nec ipse habuit nec monachos suos habere permisit; subtus -am nigello vel lactinio pallio circumdatus incessit. VITA Caes. Arel. 1, 44 -am quam processoriam habebat albam paschalem exhibens dedit. 2, 15 de -a, sub qua ipsum pannulum ferebam. 2, 30 manum sub -a habens. *de* GREG. TVR. vit. patr. 8, 5 *et* VITA Sev. Alb. 6 *v. p. 572, 20. 24.*

casul(u)la, -ae *f. a* casula *deminutive. i. q. casula II.* GLOSS. V 564, 29 -a id est cuculla, quasi minor casa. *cf. p. 572, 84.* PS. VEN. FORT. vita Med. 2 -am, quam ei sua genetrix fecerat, ... quam in itinere caeco ... praebuit. *hisp.* casulla. *Elsperger.*

cāsūra, -ae *f. a* cadere, *cf.* casus. *i. q. casus:* SOL. 20, 7 *arbor* prope -am (-a *aliq. codd.*) secatur (*ex* PLIN. nat. 8, 39, *ubi: arbore* incisa ad insidias).

*1. **cāsus**, -ūs *m.* [*cf. c.* cadere. *Th.*]. kasus: CORP. VI 1245 (*a. 212*). cassus: QVINT. inst. 1, 7, 20 Ciceronis temporibus paulumque infra fere quotiens s littera media vocalium longarum vel subiecta longis esset, geminabatur, ut ... 'cassus'. *sic* VARRO ling. 8, 39 *cod. F (bis), sed passim* casus *in F.* CORP. XIII 6668 (*v. infra l. 38*). CARM. epigr. 63, 5 (*descr.*). 1076, 4 (*saec. I, descr.; trad.* cassius). 1178, c, 39 (*saec. II*) cassūs (*gen.*). NOVELL. Iust. 123, 40 τὸν κάσσον (53, 5, 1 *al.* κάσος). GLOSS. V 274, 24. GLOSS. iurispr. cod. Paris. 1357 A κάσσω· πτῶσις. κκάσος· μέρος ἢ συμφορά. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421) 18 cású. ORAT. imp. Claud. (Corp. XIII 1668) 1, 19 cásús. 2, 18 cású. *cf.* LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 2, 64 casús (*acc.*). *syllabam* cās- *versu corripit* PAVL. NOL. carm. 24, 332. *gen.* -us: RHET. Her. 4, 20, 28. *passim* (cassūs *v. l. 26*). -uis? VARRO ling. 10, 62 *ex coni. O. Müller* (casus his *F*). *dat.* -ui: CAES. Gall. 6, 42, 1 (-u *β*, *corrupte*) *al. plur. nom. acc.* -uus: PROB. inst. gramm. *cod. Vatic. saec. VI/VII saepe* (*sec. apogr. Lindemanni, cf. Keil gramm. VI praef. p. XIV*). VERG. Aen. 12, 32. 61 *al.* (*cod. Rom.*). *gen.* -um: RHET. Her. 4, 22, 30 P^1B^1. -uum: RHET. Her. 4, 22, 31 VARRO ling. 9, 77 *al. passim.* *dat.* cassubus: CORP. XIII 6668 (*v. p. 575, 43*). *acc.* casos: CARM. epigr. 658, 1 (*a. 345*) INSCR. christ. Rossi II p. 99, 9, 31. PAVL. NOL. epist. 16, 4 p. 117, 27 -us significatio cadentium vel accidentium. *dubiae lectionis vel locis corruptis:* CIC. epist. 6, 10, 2 PS. CIC. exil. 13 PVBLIL. S 39 QVINT. inst. 5, 11, 13 (excursus *Raderm.*). SEN. Herc. O. 352 *lege* cassum (*adi.*). *delend.* BELL. Alex. 7, 1.

I *proprie de motu* (GLOSS. πτῶσις, ἀνάπτωσις; -um: lapsum, ruinam [GLOSS. V 424, 49 cassuae ruinae, *ubi Goetz contulit* CASSIAN. inst. 7, 13 -us ac ruinae]. II 243, 29 ἄπτωτος ὁ σταθερὸς καὶ βέβαιος: sine -u. *de plur. q. d. poetico cf. l. 53. 55. 74 p. 574, 24*): **A** ***animantium*:** PLAVT. Pseud. 1280 voluptati ... fui ob -um (*cf.* 1277 ubi circumvortor, cado). ACC. trag. 24 ictu *arietis* me ad -um dari. CIC. nat. deor. 2, 59 nec iis corporibus sunt *di*, ut -us aut ictus extimescant. LVCR. 5, 1333 *iumenta* gravi terram consternere -u. *sensu ambiguo* VERG. Aen. 5, 350 -us miserari insontis amici (*qui in curriculo concidit.* SERV. adlusit, a cadendo. *cf. infra l. 75*). 5, 453 non tardatus -u. 6, 32 -us *Icari* effingere in auro (*sim.* AVSON. Mos. 301). OV. met. 8, 259 *Perdix* antiqui ... memor metuit sublimia -us. 11, 791 pluma levat -us *Aesaci.* LIV. 5, 47, 5 cuius (*Galli*) -us prolapsi cum proximos sterneret. 8, 7, 11 attollentem se ab gravi -u. 10, 11, 1 (*ibid.* equo effusus). 31, 37, 10. 39, 49, 3. MANIL. 5, 441 *in petauro* huius -u suspenditur ille. PHAEDR. 5, 7, 7 concidit -u gravi. SEN. Tro. 1112 ossa ... gravi elisa -u. PLIN. nat. 8, 150 ad -um eius (*elephanti*) tellure concussa. 33, 25 bratteas infercire *anulis* ... propter -um tutius gemmarum sollicitudini putant. SIL. 16, 455 miseratus ... sortem -us (*cf.* 16, 453 perfracto ... subsederat axe). QVINT. inst. 1, 12, 10 corpora infantium ... -us, quo in terram totiens deferuntur, ... graviter affligit. IVV. 10, 107 excelsae turris tabulata, unde altior esset -us. APVL. met. 1, 17 -u nostro ... experrectus (*cf.* 1, 16 ego de alto recidens). TERT. nat. 2, 4 p. 102, 8 -us eius (*Thaletis in puteum*) per figuram philosophos notat. SOL. 16, 5 praecipitem -um in maria. 23, 16 a -bus hominum Myrtoum vel Hellespontum *mare dictum.* SPART. Sept. Sev. 11, 2 equi (IORD. Get. 48, 25). CHALC. transl. p. 43^{E} inclinationes ... resupinis -bus similes (ὑπτίας). HIL. in Matth. 8, 3 gregis ... per praeceps in mare -us. 10, 19 -us in terram (*opp.* volatus in caelum). 10, 20. 15, 1 in foveam. AVSON. 2, 5 mirantur -usque novos *ferae interfectae* subitasque ruinas. *ambigue dictum* 84, 1 deceptae felix -us se miscuit arti: histrio, saltabat qui Capanea ruit. AMBR. hex. 3, 9, 40 HEGES. 1, 43, 5 VVLG. II Macc. 14, 44 PAVL. NOL. carm. 20, 93. BACHIAR. repar. laps. 2 subito prostratus est -u (*in pugna*). VINDIC. med. 33 ut ... -um corporis faciat (ἱερᾷ νόσῳ *correptus*). CAEL. AVR. acut. 3, 5, 53 siquidem ... *apoplexia* repentinum tamquam ex letali percussu faciat -um. chron. 5, 1, 1 *inter causas ischiadis* terrena cubatio aut -us. ENNOD. epist. 1, 9, 1 p. 18, 11 Herculei certaminis et triumphalium Antaei -uum faciens mentionem. GLOSS. Plac. V 11, 14 -us Empedocleos. CARM. epigr. 1332, 7 peri (*auriga*) ... ob grave (*sic*) -us. *nota genet.*: CARM. epigr. 1157, 4 hunc -us putei (*i. in puteum*) detulit ad cineres. *strictiore sensu de iis qui in pugna vulnerati vel moribundi concidunt* (*prope accedit ad notionem translatam; similia habes sub III p. 577, 41 sqq.*): ENN. ann. 399 occumbunt multi letum ferroque lapique (*i. lapide*) ... praecipe -u. NEP. Epam. 9, 2 *Epaminondae* -u aliquantum retardati sunt Boeoti. LIV. 1, 25, 6 ad quorum (*duorum Romanorum*) -um cum conclamasset ... Albanus exercitus. 2, 46, 5. 9, 22, 7. SIL. 1, 518 ingenti -u *Murri* turbata iuventus. 2, 121. 12, 415 HOMER. 372. APVL. met. 7, 4 fortissimum quemque *commilitonum* variis quidem, sed impigris -bus oppetisse. *sim.* PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 1, 10 (13) a -u eius (*Argi*) Argiphontes est cognominatus *Mercurius.*

B ***rerum*** (*cf.* TERT. adv. Hermog. 36 p. 166, 3 accidens substantiae et corpori, ut ... lapsus et [ut *codd.*] -us, ita et motus): *quae de suo loco decidunt:* LVCR. 1, 313 stillicidi -us lapidem cavat. 2, 231 per aquas quaecumque cadunt ..., haec pro ponderibus -us celerare necessest. 5, 205 assiduus ... geli -us (*opp.* fervidus ardor). LIV. 21, 35, 6 nivis (PLIN. nat. 4, 88). EDICT. praet. VLP. dig. 9, 3, 5, 6 ne quis ... id positum habeat, cuius -us nocere cui possit (9, 3, 5, 11. GAIVS dig. 44, 7, 5, 5 cuius -us periculosus est. PAVL. dig. 9, 2, 31). PLIN. nat. 2, 135 immunem Scythiam ... a fulminum -u. STAT. Theb. 11, 500 funestae -um prior occupat hastae. MART. 12, 74, 8 -um *poculi* tremulae non timuere manus. IVV. 1, 90? (*v. p. 582, 55*). PLIN. epist. 6, 16, 16 pumicum (*in eruptione Vesuvi*). APVL. mund. 9 nimbus ... breviore -u restringitur. PERVIG. Ven. 18 gutta ... sustinet -us suos. SOL. 15, 20 pruinarum. 10, 15 *scrupulorum.* ARNOB. nat. 1, 3 p. 6, 15 -us frequentissimi grandinis. 2, 30 saxorum (*ibid.* montium ... ruinis). HIL. in Matth. 26, 1 stellarum. in psalm. 51, 12 ex editis ... locis decidentium -us. OPTAT. 2, 19 p. 54, 5 *ampullae abiectae.* DICT. 5, 5 -u camerae. AVG. serm. 109, 1, 1 -us vitreo vasi timentur. *quae in suo loco concidunt:* HOR. carm. 2, 10, 10 graviore -u decidunt turres. LIV. 34, 29, 6 *turris.* 37, 32, 4. LVCAN. 2, 678 ora profundi artantur -u (COMMENT. amputatione) nemorum. PLIN. nat. 28, 21 post unum ancipitem vehiculi -um. PORPH. Hor. carm. 2, 17, 22 arboris (SVLP. SEV. Mart. 13, 4). *nota:* ARNOB. nat. 6, 16 p. 228, 5 ab ruinarum -bus. HIL. in psalm. 68, 3 in -um ruinamque *domus.* SYMM. rel. 10, 26, 4 *pontis* (CARM. epigr. 900, 4). HEGES. 4, 1, 4 *domorum* (*syn.* ruina). CARM. epigr. 1440, 1 -u prostrata (*mulier*) ruinae. *nota:* ORIG. in Matth. 15, 5 ut reaedificent -us Ierusalem (πεσοῦσαν τὴν Ἰ.). VINDIC. med. 19 *sensifica virtus* ad pupillam *oculi* omnis concidens celerrimo lapsu per eius raritates accipit -um *eqs.* *siderum sim.* (*i. q. occasus*): VERG. georg. 1, 340 extremae sub -um hiemis (SERV. auct. pro 'occasum', id est finem). AVIEN. Arat. 115 nescia signa salis nocturnique inscia -us. 1029 simili conduntur sidera -u (*opp.* ortus, scandendi lex, lapsus. *sim.* 1871). *cf.* CASSIOD. in psalm. 106, 3 occasus ... quasi horarum -us. *de corporis partibus:* THEOD. PRISC. eup. faen. 91 post quorum (*sc. unguium*) -um. SORAN. p. 110, 16 *tit.* de -u matricis (110, 17 *al.*). CASS. FEL. 29 p. 50 proptosis ... est oculorum ex nimio tumore prominens -us. *vocis: v. sub IV p. 583, 8.*

II ***in imaginibus*:** **A** ***de hominibus*** (*de imminutione potentiae, iuris, innocentiae sim.*): CIC. Sest. 140 ne quis ex nostro ... -u hanc vitae viam pertimescat. Cael. 41 vias adulescentiae lubricas ..., quibus illa insistere ... sine -u aliquo aut prolapsione vix posset. LVCR. 1, 741 *Empedocles aliique* principiis ... in rerum fecere ruinas et graviter magni magno cecidere ibi -u (causa *codd.*). SALL. Iug. 62, 9 quam gravis -us in servitium ex regno foret. *de civitate:* VERG. Aen. 1, 623 *al. v. p. 582, 10.* LIV. 6, 2, 1 erigendae ex tam gravi -u rei publicae. TAC. hist. 3, 53 -um Cremonae bello imputandum (*ibid.* plurium urbium excidiis). FILASTR. 15, 2 -um ... illis atque civitati adventurum. CLAVD. 15, 122 alio ... prosternite -u *Romam.* *sic maxime in sacr. script. et ap. christianos de hominis peccato et de diaboli lapsu:* ITALA Luc. 2, 34 (Ps. Cypr. pasch. 18) hic positus est in -um (VVLG. ruinam) et resurrectionem multorum. DOCTR. apost. 4, 3 non deprimes quemcunque in -u suo. HIL. in Matth. 10, 2 nullus in turbas vexator irruperat neque -u aliquo motuque perculsae iacebant. PACIAN. epist. 3, 8 qui post -um (*i. peccatum*) resurgunt. VVLG. Sirach 3, 34 in tempore -us sui inveniet firmamentum (ἐν καιρῷ πτώσεως. *cf.* 4, 27. 11, 32). 20, 20 lapsus falsae linguae, quasi qui in pavimento cadens; sic -us malorum festinanter veniet. 23, 9 *al.* 31, 6 multi dati sunt in auri -us (εἰς πτῶμα χάριν χρυσίου). PAVL. NOL. carm. 17, 233 satanae. AVG. civ. 22, 1 p. 554 -um angelorum voluntarium. in psalm. 129, 1 *hominis* (*opp.* resurrectionem). ZACCH. 1, 33 diaboli (CLAVD. MAM. anim. p. 164, 19). CASSIAN. inst. 7, 13 *seniores* innumeros diversorum -us ac ruinas experti sunt. BACHIAR. repar. laps. 10 ne ... -us fratris vel ruina seminetur. PETR. CHRYS. serm. 174 p. 654^{B} sufficit infelix caro sibi suis -bus ad ruinam. FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 10, 1 serpens ... machinas sibi ad hominem subruendum de -u proprio lapsuque disposuit. CASSIOD. in psalm. 32, 17 qui sub modestia non graditur, ruinosis -bus semper exponitur. GREG. M. moral. 2, 1 (*syn.* lapsus, *opp.* virtutes, victoria).

B ***de rebus*:** [*dub. interpr.* AFRAN. com. 350 quo -u cecidit spes reducendi domum, quam cupio.] PVBLIL. E 16 excelsis multo facilius -us nocet. OV. Pont. 4, 3, 36 subito -u quae valuere ruunt. AMM. 24, 2, 14 imperator omnes aleae -us ... experiri festinans. CAEL. AVR.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

acut. 2, 10, 72 repentinus virium -us. 2, 38, 219 corpus in mortem solvere ... atque -um virium augere. *nota de amissione rerum* (ἔκπτωσις): NOVELL. Iust. 7, 11 pretiorum -um imponimus accipienti (τῶν τιμημάτων ἔκπτωσιν ἐπιτίθεμεν κτλ.) et venditorem quoque damnificamus et rei -u et pretii amissione (πράγματος ἐκπτώσει ... τιμήματος ἀπωλείᾳ). 8, 12, 1 et emolumentorum et militiae sustinebunt -um.

III *translate de eo quod accidit, evenit: definitiones*: CIC. div. 2, 15 quid est ... aliud fors, quid fortuna, quid -us, quid eventus, nisi cum sic aliquid cecidit, sic evenit, ut vel aliter cadere atque evenire potuerit? *cf.* 2, 39 -um in eo ... esse ... quasi sortem quandam cum deorum voluntate coniunctam. PAVL.·FEST. p. 58 *v. p. 583, 14.* CHALC. comm. 159 -us *est* concursus simul atque una accidentium sine ratione causarum in vita carentibus vel mutis animalibus (*opp.* fortuna. *cf.* 158 -us citra propositum hominis fit). AVG. c. acad. 1, 1, 1 nihil ... aliud in rebus -um vocamus nisi cuius ratio et causa secreta est. BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 239, 15 -us subrepit, quae est indeterminata causa et sine ulla ratione cadens. cons. 5, 1, 38 quotiens ... aliquid cuiuspiam rei gratia geritur aliudque quibusdam de causis quam quod intendebatur obtingit, -us vocatur (*v. quae sequuntur*). MAR. VICTORIN. rhet. p. 264, 16 ἔκβασις, id est eventus, accidentia, effectus, -us. GLOSS. συμφορά, συντυχία, ἡ κατὰ τύχην ἔκβασις. μέρος *v. p. 573, 28.* -ūs δυστυχίαι. periculum, eventus [*cf.* SERV. Aen. 3, 317], fortuita, fortuna vel fortuita pericula, periculum adversae partis. -u proventu. -bus calamitatibus, *cf.* GLOSS. II 101, 31. SERV. auct. Aen. 2, 10 '-us cognoscere nostros': 'casus' ... fortunam pericula; *cf.* 3, 265.

A **generatim** (*cf. sub iuncturis*): *magis in bonam partem* (*occasio, bona fortuna; cf. sub epithetis* admirabilis, bonus, gratus, prosper *al.*): RHET. Her. 4, 19, 27 ei non multum potest obesse fortuna, qui sibi firmius in virtute quam in -u praesidium collocavit (*sed cf. ibid.* si qui spei non multum collocavit in -u, quid est quod ei magnopere -us obesse possit (*infra syn.* fortuna). CIC. epist. 15, 2, 8 consilio vestro, -u incredibili ac paene divino. CATO Cic. epist. 15, 5, 2. SALL. Iug. 25, 9 aut vi aut dolis sese -um victoriae inventurum. 56, 4 fortunam illis praeclari facinoris -um dare. SEN. dial. 1, 4, 4 laeti ... meliori -u (*v. Hermes in loc.*). MART. 3, 38, 14 si bonus es, -u vivere, Sexte, potes *Romae.* TAC. ann. 1, 13 Arruntium ..., si -us daretur, ausurum. 4, 50 ne ... -um insidiantibus aperirent. 12, 50 -um invadendae Armeniae obvenisse. 12, 28 si ... -um pugnae praeberent. 13, 36. DICT. 6, 15 postquam ... ictum iuvenis -u quodam intercipit, ipse in parentem ... iaculum emittit infelicissimum -um vulneri contemplatus. AMM. 27, 8, 2 si fors -um dedisset optatum. 29, 5, 27. *hinc* Cāsūs *personati*: CORP. XIII 6668 (*Mogont., periit*) Bonis Cassubus vex(illatio) leg(ionis) XXII *eqs.* *maxime in neutram partem*: CIC. inv. 1, 34 *inter 'res attributas personis'*: studia, consilia, facta, -us, orationes. 1, 36 -us ... ex temporibus considerabuntur: ... quid ipsi acciderit ... quid ipsi accidat ... quid ipsi casurum sit. 2, 23 quo animo quid quisque faciat, non quo -u utatur, ad rem pertinere. 2, 112 *beneficia considerantur* ex -u, si non fortuna, sed industria factum videbitur aut si industriae fortuna obstitisse. Sest. 130 Metelli -um vel gloriosum vel gravem. Planc. 35 nullum crimen est in -u. Marcell. 7 numquam ... ad consilium -us admittitur. div. 2, 85 quibus in rebus temeritas et -us, non ratio nec consilium valet. 2, 95 dissimilis et naturas et vitas et -us habent. off. 2, 19 fortuna ceteros -us rariores habet (*sequuntur varia mala ab inanimis vel bestiis illata*) ... at vero interitus exercituum ... clades imperatorum *eqs.* ... rursusque secundae res, honores, imperia, victoriae, quamquam fortuita sunt, tamen *eqs.* leg. 2, 28 Fors, in quo incerti -us significantur. parad. 52 incertas atque in -u positas possessiones. Tusc. 5, 36 omnia ... suspensa aliorum aut bono -u aut contrario pendere. Att. 8, 1, 3 quemcumque fors tulerit -um. epist. 14, 2, 2. PVBLIL. U 20 utrumque -um aspicere debet, qui imperat (SALL. Iug. 97, 3 SEN. epist. 85, 38 COLVM. 9, 9, 5). LVCR. 6, 31 mali ..., quod fieret naturali ... seu -u seu vi. CAES. civ. 1, 78, 4 plures rem posse -us recipere (3, 51, 5). BELL. Alex. 23, 1 secundis rebus ... adversis ... tertium -um. SALL. Iug. 1, 5 si *homines* ... *non* regerentur magis quam regerent -us. frg. hist. 2, 15 adversa in pravitatem, secunda in -um, fortunam in temeritatem declinando. NEP. Att. 9, 1 bonitas, quae nullis -bus agitatur. VERG. Aen. 9, 297 -us factum quicumque sequentur. PANEG. in Mess. 105 duplicem seiunctim cernere Martem ..., uti ... sit duplex gemini victoria -us. OV. am. 2, 12, 15 nec -um fortuna meis immiscuit actis. ars 1, 379 -us in eventust. Pont. 2, 6, 23 turpe sequi -um et fortunae cedere amicum. LIV. 2, 44, 12 multis invicem -bus victos victoresque. 4, 27, 6 rem in -um ancipitis eventus committunt. 7, 14, 5. 9, 18, 18. 22, 7, 10. 28, 42, 15 adversa -bus incertis belli et fortunae delegare. 30, 30, 5 hoc quoque ludibrium -us ediderit fortuna, ut. MANIL. 1, 2 sidera diversos hominum variantia -us. 1, 53 singula ... proprio signarunt tempora -u (1, 52 fata). *saepe.* SEN. Herc. f. 328 Tro. 273 *al.* Ag. 146 caeca est temeritas quae petit -um ducem. Thy. 529 habere regnum -us est, virtus dare. 605 moventes cuncta divinat metuitque -us mobiles rerum. Herc. O. 894 nihil ... ab illa -us et fatum grave nisi regna traxit. dial. 1, 1, 2 (*ibid.* fortuiti impetus). epist. 71, 3 necesse est multum in vita nostra -us possit, quia vivimus -u. CVRT. 4, 3, 18 quod in eiusmodi -u accidit. 9, 6, 8 cum ... periculis offeras corpus, oblitus tot civium animas trahere te in -um. LVCAN. 2, 13 fors incerta vagatur, fertque refertque vices, et habet (-ent *al.*) mortalia -us (-um *al.*). PLIN. nat. 8, 57 *al.* 12, 73 destillantem ... ab iis (*arboribus*) -us mixtura sucum (*v. Mayhoff in loc.*). 17, 101 insitionem ... -us *docuit*, magister alius. 17, 122 reliqua genera -us ingenio suo excogitavit. VAL. FL. 1, 670 seu -ūs nox ista fuit. SIL. 1, 139 latent -us longique labores. STAT. Theb. 6, 936 omina -um fecimus (SCHOL. -us sunt subiti proventus). 10, 14 *naves* deus et -us tempestatesque gubernant. QVINT. inst. 5, 10, 48 -us ... et ipse praestat argumentis locum. *nota*: PS. QVINT. decl. 1, 4 homo *caecus* ferrum missurus in -um. TAC. Agr. 25 cum ... sua quisque facta, suos -us attollerent. hist. 1, 4 -us eventusque rerum, qui plerumque fortuiti sunt (*opp.* ratio ... causaeque). ann. 4, 53 vitam suam et -us suorum ... memoravit. 15, 29 nunc versos -us *esse.* 12, 43 navibus et -bus vita ... permissa est. PLIN. epist. 5, 20, 3 liber et secundis -bus et adversis caret. GRAN. LIC. p. 15, 16 superiore -u. GELL. 14, 1, 23 non modo -us et eventa, quae evenirent extrinsecus, sed consilia quoque *etc.* ... agitari desuper e caelo. APVL. flor. 20 p. 98 conatus in laude, effectus in -u est. TERT. nat. 1, 10 p. 79, 4 *Homerus* -bus et passionibus humanis deos imbuens. 1, 16 p. 87, 6 *natura* neque ignorantiae neque errori neque -ui opposita. 1, 16 p. 87, 12 resurr. 4 p. 30, 6. PAVL. dig. 40, 5, 33, 1 nec refert in dando an in faciendo an in aliquo -u condicio consistat. ANTH. 38 omnia -us agit. fatum consulta sequuntur. cedamus fatis. omnia -us agit. 415, 65 incerto ludit -u Fortuna per orbem. SOL. 7, 6 imago *Arionis* ... ad effigiem -us et veri operis expressa. DICT. 2, 24 eundem -um atque exitum utriusque *captivi* custodiendum. 2, 40. *nota* 3, 14 si fortuna in se -um mutaret: COD. Iust. 6, 37, 21 (*a. 339*) quis talem voluntatem verborum -us exceperit. AMM. 30, 4, 22 cum iurgia mille -bus cadant. 31, 5, 4 venturos muniens -us. HYG. astr. 1, 8 p. 28, 21 quod pares eodem (*in hiemalem circulum*) perveniant -us. HIER. tract. in euang. Luc. p. 384, 31 o condicio varia et -us hominum! VVLG. eccles. 9, 11 vidi ... tempus -umque in omnibus. PAVL. NOL. epist. 16, 10 in nominibus vacuis -uum atque fatorum. AVG. civ. 5, 2 p. 193 in geminorum voluntatibus actibus moribus -busque diversitas. serm. 109, 1, 1 inter -us ambulamus (*v. quae sequuntur*). 232, 8, 8 vitae finis incertus est; omnis homo cum -u suo ambulat. ALC. AVIT. carm. 3, 361 *orbis* in -u discrimen habens et crimen in actu. CASSIOD. in psalm. 35, 1 mundum ... -bus regi (*opp.* supernis administrationibus ordinari). HIST. Apoll. 16 rec. A *et* B universos -us suos exposuit (*sic saepius*).

sic abl. cāsū *quasi adv.*: GLOSS. τῇ τύχῃ, τυχηρῶς, ἐκ τύχης, forte. RHET. Her. 1, 11, 19 -u et fortuitu navis in portum incolumis delata est. 2, 16, 24 utrum -u nescierit an culpa (*opp.* culpa: CIC. epist. 7, 28, 3 ALF. dig. 10, 3, 26). 3, 6, 10 quae -u aut fortuna secunda aut adversa accidere possunt (accidit: CIC. S. Rosc. 96 div. 2, 67 CAES. Gall. 6, 30, 2 SALL. Iug. 79, 5 NEP. Hann. 12, 1 SEN. contr. 1, 8, 9 ASCON. Scaur. p. 23 PLIN. nat. 25, 17 *al.* QVINT. inst. 2, 17, 31 TAC. hist. 2, 21 PLIN. epist. 6, 33, 5 *v. p. 577, 6.* POMPON. dig. 26, 7, 61 *et al.* ICTI. CHALC. comm. 158 VVLG. I reg. 6, 9 SIDON. epist. 1, 11, 3. *cf.* AVG. civ. 15, 13 -u mendositatis. evenit: CIC. nat. deor. 2, 6 *al.* PLIN. nat. 11, 103 forte -uque. TAC. ann. 14, 8 AVG. civ. 12, 21 p. 547. fit: CIC. nat. deor. 1, 91. incidit: LIV. 2, 50, 4 *al.* SCRIB. LARG. 172. contingit: SCAEV. dig. 40, 5, 41, 7 VLP. dig. 4, 6, 38, 1). RHET. Her. 3, 7, 14 corporis commoda ..., quae -u et natura tamquam quilibet gladiator habuerit. 4, 41, 53 aliquid ... potest in istum -u cecidisse. 4, 48, 61 omnes res ... artificio, -u, natura comparatas. 4, 50, 63 CIC. inv. 2, 95 carm. frg. 39, 5 div. in Caec. 50 (*opp.* consulto. *sic* EDICT. imp. Hadr. Vlp. coll. Mos. 1, 11, 3). *al.* leg. agr. 2, 6 non modo consilio, verum etiam -u lapsum esse (*opp.* consilio: Sull. 83 *v. l. 63* Tusc. 4, 64 epist. 5, 2, 9. 7, 28, 3. CAES. Gall. 1, 12, 6 *opp.* consilio deorum). Catil. 3, 29 ea virtute, non -u gesta esse. har. resp. 19 fieri (*opp.* tanta mente). Sull. 83 ea ... -u magis et felicitate ... quam virtute et consilio gesta esse. or. frg. A II 14 *opp.* huius persuasu et inductu. de orat. 2, 180 *opp.* usu. 3, 179 *opp.* arte (*cf. l. 67. 70. 83*). Brut. 33 natura ... -uque (*opp.* aut ratione ... aut observatione). orat. 170 fit ... plerumque -u, saepe natura. top. 62 habitu ... natura ... arte ... -u. top. 76 concursio ... fortuitorum talis est, ut si interventum est -u, quom. div. 1, 23. 2, 48. 74 *opp.* coniectura. nat. deor. 2, 87 *opp.* arte. 2, 94 temere atque -u. div. 2, 141 ni ista -u nonnumquam forte temere concurrerent (fat. 6). 2, 39 *opp.* duce deo. nat. deor. 2, 88 -une *mundus* ... sit effectus aut necessitate aliqua an ratione ac mente divina (*cf. p. 577, 4*). div. 1, 125 -u et fortuito (2, 18). 2, 121 *opp.* Veneris ... impulsu. 2, 18 -u ... aut forte fortuna. 2, 47 *opp.* numine deorum. 2, 67 *opp.* divinitus (SVET. Claud. 13). Att. 11, 25, 1 nihil est contractum -u ... sed omnia fecimus ... erroribus *eqs.* (*cf.* 11, 9, 1). epist. 2, 7, 2 *opp.* iudicio (SEN. contr. 2, 1, 25). 6, 4, 4 *opp.* divinatione. LVCR. 4, 741. 6, 1096 -u sunt forte coorta. CAES. Gall. 2, 21, 6 *al.* BELL. Afr. 6, 1 *al.* (11, 4 *app.* imprudentes). SALL. Iug. 12, 3 *al.* AETNA 309 HOR. sat. 1, 6, 53 *al.* OV. am. 2, 5, 42 *al.* trist. 3, 3, 1 si -u miraris. 5, 12, 65 *opp.* dolo. LIV. 2, 23, 13. 5, 52, 9 neglegentia -uve. 5, 54, 1 si fraude, si -u ... incendium ortum sit (26, 3, 10) *al.* 42, 47, 8 *opp.* arte. VITR. 9 praef. 10. VAL. MAX. 2, 12, 2 vel sponte vel -u. *al.* SEN. dial. 7, 24, 1 -u et impetu. nat. 6, 17, 2

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

manu vel -u. epist. 95,8 *opp.* voluntate *et* sponte. 114,21 *opp.* scientes volentesque. PLIN. nat. 12,73 forte -uque hoc ... fieri (PLIN. paneg. 1,4. *cf. p. 576, 52*). 14,69 sive cura sive -u. MART. 6,88,1 salutavi vero te nomine -u. QVINT. inst. 3,6,26 necessitate an -u (*opp.* necessitate: BOETH. herm. sec. 3,9 p. 193,23). PLIN. epist. 2,11,24 -u an conscientia. 6,33,5 tanta diversitas accidit -u, non quod -us videretur. PROC. dig. 32,86. GAIVS dig. 47,9,9 si ... -u, id est neglegentia, *aedes combusserit* (*opp.* sciens prudensque). MARCIAN. dig. 48,19,11,2 delinquitur ... aut proposito aut impetu aut -u (*ibid.* -u ..., cum in venando telum in feram missum hominem interfecit). *sim. saep.* ICTI. SOL. 1,110 metu ... -u ... morbo. PANEG. 11,23 -u ac temere (*opp.* ratione. AVG. in psalm. 9,2 *omnia* -u et temere et nulla divina administratione fieri). AVG. civ. 1,18 sive malevolentia sive inscitia sive -u. BOETH. mus. 2,8 -u atque inscitia. LEX Visig. 10,3,2 *opp.* voluntate. ex casu: VITR. 7,12,2 QVINT. inst. 1,4,25 GAIVS dig. 50,17,139,1 BOETH. herm. sec. 3,9 p. 194,15. *nota:* BOETH. herm. pr. 1,9 p. 112,6 (sec. 3,9 p. 201,22) nihil ... neque est neque fit nec a casu ... erit (*Aristot.* ἀπὸ τύχης). per casu(m): LEX Visig. 5,5,4 *al.* ad casum: CASSIOD. var. 6,19,3. CHIRON 758 si casus (*i. casu*) equa ... super herbam mixerit. *cf.* 57. *cum epithetis* (GLOSS. κατὰ τύχην τινά -u aliquo): CIC. Verr. 3,98 nescio quo -u non respondit (epist. 5,15,3). 3,162 quod ... vento aut aliquo -u fieri solet. Catil. 1,16 *sica* excidit -u aliquo. Pis. 26 *al.* rep. 5,2. div. 2,15 quod temere fit caeco -u et volubilitate fortunae. off. 2,44 aliquo -u atque fortuna. Lael. 42 BRVT. Cic. epist. 11,13a,4 CAES. Gall. 6,27,2 *al.* 6,37,1 hoc ipso tempore et -u Germani equites interveniunt. SALL. hist. frg. 2,28 NEP. Milt. 7,3. CIRIS 457 vel fato ... vel -u incerto, merita vel denique culpa. OV. trist. 3,6,27. LIV. 1,1,7 unde aut quo -u profecti domo. 1,3,5 *al.* PAVL. FEST. p. 178 SEN. clem. 1,4,2 *al.* PLIN. nat. 36,79 iustissimo -u. VAL. FL. 3,683 VLP. dig. 3,3,8,2 *et al.* ICTI. *nota:* GAIVS dig. 3,5,21 si ... vinum ... -u quodam interierit, forte incendio ruina. APVL. met. 5,26 -u ... pessumo. 9,42 -u fortuito (AVIAN. fab. apol. 12 vidit ... -u fortuito prosilire. fortuito -u: EVSTATH. Bas. hex. 1,2 p. 870A INST. Iust. 2,1,39 COD. Iust. 4,20,18,1 *al.* BENED. reg. 38). SCHOL. Germ. Bas. p. 80,12 *aries* -u repentino apparuit. GREG. TVR. Franc. 4,49 ut nullo caso culparentur ... habitatores. 5,18 p. 212,5 ut ea ... nullo -u praetermittamus. *nota:* PORPH. Hor. sat. 1,2,1 *Ambubaiis* nomen hoc -u (ab usu *Meyer*) vanorum et ebrietate balbutientium verborum videtur esse inditum.

in malam partem, *cf.* DIFF. ed. Beck p. 43 (C 5) -us est qui adversus cadit, fortuitum ambiguum est. *sic de calamitate, infortunio, miseria, maxime de morte* (*cf. sub epithetis* acerbus, adversus, calamitosus, extremus, fatalis, funestus, gravis, horridus, infestus, tristis, ultimus *al.*): AEM. PAVL. or. frg. Val. Max. 5,10,2 vos potius meo -u doleatis quam ego vestro. CIC. de orat. 3,13 et eorum -us, de quibus dixi, et ea, quae nosmet ipsi ... pertulimus. Tusc. 3,81 de exilio, de interitu patriae, de servitute *eqs.* ..., de omni -u, in quo nomen poni solet calamitatis. 4,38. 5,3 Att. 4,8b,2 (*de exilio*). PLANC. Cic. epist. 10,18,3 quae res nullam habebat dubitationem ..., ea nunc magnam affert sollicitudinem magnumque habet -um. 10,23,4 manus ... sibi afferre conatus est, in quo -u ... interpellatus ... vivit. CATVLL. 68,105 quo tibi ... -u (*sc. raptu Helenae*) ... ereptum est ... coniugium (*Laudamia*). PVBLIL. N 29 nocere -us non solet constantiae. LVCR. 3,983 *mortales* -um ... timent quem cuique ferat fors. CAES. Gall. 7,1,4 hunc -um (*mortem Acconis*) ad ipsos recidere. civ. 3,81,2 collata fortuna Metropolitarum cum -u Gomphensium. HIRT. Gall. 8,13,4 utrum secundis minimis rebus insolentiores an adverso mediocri -u timidiores essent. 8,20,2 qui silvarum beneficio -um evitaverant. *saepe ap.* VERG., *cf.* Aen. 1,240 fortuna viros tot -bus actos insequitur. 4,560 hoc sub -u ducere somnos (4,561 pericula cernis). 8,533 quem -um portenta ferant. HOR. sat. 2,8,71 OV. trist. 1,5,43 *et saepe.* 5,1,50 *syn.* mala. 5,12,16 scribere in hoc -u ... opus. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421) 12. 18. LIV. 6,33,7 SEN. suas. 6,6 VAL. MAX. 1,1,20. 8,13,5 SEN. dial. 2,5,4 *al.* LVCAN. 4,342 inter ... priorem fortunam -usque novos. 8,92 Assyrios in castra tuli civilia -us. PLIN. nat. 7,141 SIL. 11,539 *al.* STAT. silv. 2,7,91 cur plus, ardua, -bus patetis? Theb. 4,188 *augur* -us et dira videbat signa. MART. 3,52,2 abstulit *domum* ... nimium -us in urbe frequens (*sc. incendium*). QVINT. decl. 248 p. 17,29 est ..., ut sibi aliquis unum -um remittat. IVV. 13,9 nec rara videmus quae pateris; -us multis hic cognitus ac iam tritus et e medio fortunae ductus acervo. TAC. ann. 2,25 *al.* PLIN. epist. 8,11,3 *al.* AVR. Fronto p. 231,12 N. GAIVS dig. 48,19,29 praeoccupat hic -us (*sc. capitis damnatio*) mortem. VLP. dig. 3,1,1,5 in ... edicto excepit praetor sexum et -um. *sim. saepius.* 7,1,12 pr. si ... ager sit hunc -um passus. PAVL. dig. 45,1,83,5 -um adversamque fortunam spectari hominis liberi. *nota:* POMPON. dig. 3,5,10 -um praestare (*i. damnum quod casu fit; opp.* culpam, dolum. GAIVS dig. 13,6,18 pr. ut tantum eos -us non praestet, quibus resisti non possit, veluti mortes servorum *eqs. ibid.* piratarum et latronum et naufragii -um praestare. IMP. CARAC. Vlp. dig. 19,2,9,4 *al.* COD. Herm. 13,1 dolum, non etiam -um praestare). *sim.* PAPIN. dig. 3,5,31 in qua lite culpam aestimari satis est, non etiam -um. APVL. met. 5,17 *nos sociae* doloris -usque tui. 6,22 licet tu (*Amor*) ... pectus meum ... convulneraris assiduis ictibus crebrisque terrenae libidinis foedaveris -bus (*i.* πάθεσιν). COD. Iust. 3,28,3 (*a. 197*) repentini -us iniquitas (*de morte*). CORP. VI 1245 (*a. 212*) Aquam Marciam variis kasibus impeditam. TERT. spect. 15 p. 17,10 nemo affectum sine -bus suis patitur. ipsi -us incitamenta sunt affectus. anim. 18 p. 329,2 animae principaliter -us est *dementire.* resurr. 57 p. 116,23 adv. Val. 14 p. 193,5. 16 p. 196,4 CYPR. epist. 62,1. ANTH. 438,1 ('*morte omnes aequari*') iunxit magnorum -us Fortuna virorum. SOL. 1,112 *al.* ITIN. Alex. 48 *al.* CAPITOL. Pert. 4,10 cum ... -um Commodi (*i. mortem*) lacrimasset. IVL. VAL. 1,33 qui (*Nectanabus*) ... cum ... praescivisset fortunae suae lapsum, locum -uum declinasset. FIRM. err. 12,5 ex Marsyae -bus ... tormentorum cruciatus *discere.* *sim.* 12,6 Tantali -bus. IVST. 12,5,4. 19,2,11 *al. de morte.* COD. Iust. 10,51,4 (*ca. a. 300*) -us patris corporis munerum personalium filio iure non praestat excusationem. AVSON. 174,6 *de morte* (DICT. 1,5 *al.*). 449,3. AMM. 17,7,6 *al.* 25,3,21 *al. de morte.* AVG. civ. 22,22 p. 606 a perniciosis animalibus -us metuunt agrorum fructibus. SVLP. SEV. Mart. 21,3. COMM. instr. 2,32,1 filiorum -us (*i. mors*). PS. SORAN. quaest. med. p. 244,16. COD. Iust. 4,63,5 (*a. 409*) quos humani subtraxerint -us (*cf.* 1,2,4, *ubi:* defuncti). COD. Theod. 9,45,4,3 (*a. 431*) se ... cognoscant omnibus -bus esse subdendos. SIDON. epist. 1,7,1. ENNOD. epist. 9,1,3 plenum -bus iter. PRISC. Anast. 129 (*syn.* clades). 283 LEX Visig. app. 7? CORIPP. Ioh. 1,41 nobilis et pauper -u rapiuntur in uno. PASS. Theclae C a *et* C b 10 p. 27,2 timens -us (-um *al.*) eius. PAPYR. Marini 4,3. *in* INSCR. *saepe de morte, ut* CORP. V suppl. ital. 684,10 filiae similem -um toleravit. CARM. epigr. 445,6. 454,1 (*cf.* INSCR. Westd. Korr.-Bl. 1903 p. 168). 541,1. 658,1 hic titulus pueri -os describit iniquos. 708,3. 984,2 fletus et -us quid facis immeriteis, *mors* (*cf. Büch. in loc.*). 1076,4. 1153,4. 1168,10 (*plur.*). 1178 C 39. 1514,4. *nota* 1849,6 non est in -u mors metuenda tibi (*sc. mortuo*). CORP. III 3004,2. 14850,5. 9. 11. VIII 5001 scriptor -ui dolet (*sim.* 7271). INSCR. christ. Rossi II 240,2,5 *al.* *de morbis sim. v. sub B 3.*

B ***technice:*** **1** *ap. causarum actores* (*genus purgationis*): CIC. inv. 1,15 purgatio est, cum factum conceditur, culpa removetur. haec partes habet tres: imprudentiam, -um, necessitatem (2,94. 99 MART. CAP. 5,458). 1,41 *purgationis* partes sunt inscientia, -us, necessitas. 2,31. 42. 96 -us ... infertur in concessionem, cum demonstratur aliqua fortunae vis voluntati obstitisse, ut *eqs.* 2,124 per imprudentiam ... per vim ... per -um. de orat. 2,106 aut imprudentia aut -u facta. part. 37 facta et eventus aut consilii sunt aut imprudentiae, quae est aut in -u aut in ... animi permotione; -u, cum aliter cecidit ac putatum est. 42 iure factum ... necessitate insci⟨en⟩tia -u. 131 imprudenter ... necessitate ... -u. 137. MART. CAP. 5,458 -us ... culpam eventūs exonerat. EVGRAPH Ter. Ad. 160 p. 173,22 prodest ... absolutioni reorum imprudentia aut -us aut necessitas. COD. Iust. 4,65,28 (*a. 294*) in iudicio ... dolum et custodiam, non etiam -um ... venire. *cf.* OV. trist. 2,108 (*syn.* fortuna). QVINT decl. 296 p. 171,7 illud in -um non cadit, quod. **2** *ap. iurisconsultos al. de concursu causarum qui materiam iudicandi vel iurisdictionis praebet, causa iudiciali* (GLOSS. θέμα, -bus κανόσιν. GLOSS. iurispr. *v. p. 573, 27. cf. Leonhard, PW. III 1781*): PROC. dig. 41,1,55 si tuum putas fuisse, si solutum eum in silvam dimisissem, eo -u tuus esse desisset? QVINT. inst. 7,7,5 'mulier tyrannum occidit'. ... neque mulieris imago ullo alio -u poni potest. 9,1,34. 11,1,82 sunt ... -us quidam qui hoc (*sc. paenitentiam*) natura ipsa rei non indecens faciant. IAVOL. dig. 38,2,36 multi ... -us intervenire possunt, quibus. IVLIAN. dig. 15,1,12 hoc -u etiam cum eo agi potest. 38,13,1 hic -us verbis edicti non continetur. 46,8,22,8. POMPON. dig. 21,2,16,2. 36,2,13 nisi alter -us vivo legatario extiterit. SCAEV. dig. 28,2,29,6 *lex Vellea* multos -us rumpendi abstulit. *similia passim ap.* ICTOS. *nota* COD. Iust. 10,11,5 pr. (*a. 335*) quod ex cuiuscumque patrimonio ceciderit in -um. AMM. 19,12,9 COD. Iust. 3,28,30 pr. 5,9,10,6 *al.* (*saepe*). NOVELL. Iust. 22,45 haec ... tam sine filiis -u [moriente] matri quam remanentibus filiorum heredibus conservato (*gr.* ἐξ ἀπαιδίας casu). INST. Iust. 4,6,2 uno -u qui possidet nihilo minus actoris partes optinet. THEOPHIL. inst. Iust. 3,19,2 p. 336,11 (= 4,8,6 p. 454,5) ἡνίκα γὰρ θέμα εἰς τοιοῦτον περισταίη κάσον, ἀφ' οὗ (INST. Iust. 3,19,2 si ... in earum qua causa ... devenerit. 4,8,6 in eum -um deducta sit). 3,19,22 p. 344,20. *nota:* NOVELL. Iust. 53,5,1 sancimus ea quae appellantur ex -u non omnibus prompte subiacere (τὰ[ς] ἐκ τοῦ καλουμένου κάσου στρατείας μὴ παντὶ προχείρως ὑποκεῖσθαι. *v. adnot. ed.*). *metonymice:* NOVELL. Iust. 123,40 retineat vir nuptialem donationem et -um dotis ex morte mulieris placitum (τὴν γαμικὴν δωρεὰν καὶ τὸν κάσσον τῆς προικὸς τὸν ἀπὸ τῆς τελευτῆς τ. γ. συμφωνηθέντα. '*ex dote quod in casum mortis mulieris pacto convenerat*' *ed.*). **3** *apud medicos de morbis sim.* (*cf.* VERG. georg. 4,251 HOR. sat. 1,1,81): CELS. 1 praef. p. 11,32 non eadem omnibus, etiam in similibus -bus opitulantur. 2,4 p. 34 ex quo -u ... membrum debilitatur. 2,7 p. 41 eiusmodi -um ... profusio alvi sequitur. 2,7 p. 42. 2,10 p. 53 ex aliquo subito -u. *ibid.* in aliis -bus repentinis. 3,7,1 pestilentiae -us. 3,9 *al.* 4,18 p. 138 sive levior sive vetustior -us est (7,1

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 263). 5, 23, 1 gravissimis -bus opitulantur. 5, 27, 4 p. 202 -us cuiusdam pueri. 6, 6, 1 ingentibus ... et variis -bus oculi nostri patent. 6, 7, 3 omnes aurium -us. 8, 9, 1 p. 343 -us asperior est. 8, 10, 1 -us curationesque ... umeri. *passim.* SCRIB. LARG. 84 medici ... neglegentes in ancipiti -u hominum. 175 PLIN. nat. 28, 33. SER. SAMM. 809 isdem ... monitis -us sanabimus omnes. EVTR. 8, 10, 3 subito sanguine ictus -u morbi, quem Graeci apoplexin vocant (*Paean.* νόσον). AMM. 19, 4, 2 tusses et oculares -us perferunt. MART. CAP. 3, 227 *v. p. 583, 60.* CAEL. AVR. chron. 4, 8, 107 quibusdam ... repentinus -us occurrit, ut oppressi obmutescant. ORIBAS. syn. 6, 25 fiunt in pestilentia pessima -us per singulas aegritudines. 4 *ap. grammaticos* (*aliter sub IV*): POMP. gramm. V 103, 5 tractat primo de illis communibus et postea redit ad istos speciales -us. TER. MAVR. 8029 vacare prorsus omni diceremus syllaba ..., -us unus ni probaret rectius poni semel, syllabam ... cum facit. 1050. 5 *in re militari*: VEG. mil. 3, 20 uno -u utiliter pugnabitur, si.

C *iuncturae*: *verbales*: *nom.* casus: accidit: CIC. Phil. 1, 13 CAES. civ. 1, 75, 1 BELL. Alex. 14, 5. consequitur: CIC. Phil. 1, 38. contingit: MANIL. 3, 68. dominatur: SVLP. RVF. Cic. epist. 4, 12, 1 (*coniunct.* natura). est: CIC. Verr. 4, 60 *dub.* (*al. leg.* causa). Flacc. 31 in capiendo *praedone* (*coniunct.* eventus, occasio). leg. 3, 26 D. BRVT. Cic. epist. 11, 1, 3 *al.* evenit: CIC. Tusc. 3, 59. fluctuatur: VAL. MAX. 9, 8, 1. imminet: VAL. MAX. 1, 7, 6 *al.* impendet: CIC. Brut. 329. incidit: CIC. fin. 3, 68 *al.* CELS. 8, 11 p. 353 *al.* incurrit: SEN. nat. 5, 18, 8 *al.* intercedit: CAES. civ. 1, 21, 1. intervenit: CIC. epist. 7, 5, 2. migrat: DIRAE 100. oritur: PAVL. dig. 1, 15, 3, 4. pendet: LVCAN. 9, 19. propinquat: VAL. FL. 1, 763. ruit: LVCAN. 6, 597. supervenit: CVRT. 9, 9, 8. urget: TAC. ann. 15, 10. *agit aliquid: passim, ut*: RHET. Her. 4, 20, 27 (administrat). 4, 32, 44 (eripit). CIC. Verr. 3, 98 (adiuvat. *ibid.* fortuna). Cluent. 70 si quis eum forte -us ex periculo eripuerit. Sull. 1 fert (*item* LVCR. 3, 1086. LIV. 7, 6, 9 forte. 8, 31, 5 *al.* POMPON. dig. 38, 17, 10, 1 AMM. 16, 12, 60). CIC. prov. 35 (addit, aufert). Pis. 71. 72 Planc. 66. Deiot. 37 (*syn.* fortuna). Phil. 9, 5 *al.* de orat. 3, 8 ? orat. 177 div. 1, 23. 2, 57 *al.* Tusc. 5, 29 Att. 3, 14, 1. 15, 9, 1. 15, 25, 1 epist. 1, 9, 13. 16, 12, 1 ad Q. fr. 1, 1, 42 MAT. Cic. epist. 11, 28, 8 Q. CIC. pet. 27 *al.* CAES. Gall. 5, 44, 8 BELL. Alex. 46, 7 BELL. Hisp. 29, 5 SALL. Catil. 56, 3 Iug. 97, 5 VERG. Aen. 1, 615. 3, 317. 5, 201. 6, 531. 9, 209 rapiat -usve deusve (*cf.* 12, 321 CIRIS 279 OV. met. 14, 162). 9, 720 quo sit fortuna loco, qui -us agat res. 12, 32. 61 CIRIS 422 HOR. sat. 1, 1, 81. 2, 3, 292. 2, 5, 49 OV. rem. 673 met. 4, 142. 8, 411. 13, 933 *al.* LIV. 2, 23, 12. 24, 26, 14 VAL. MAX. 3, 8 ext. 2 *al.* CELS. 1 praef. p. 8, 1 SEN. Herc. f. 328 *al.* dial. 2, 6, 5 habet *aliquem* (*item* STAT. Theb. 8, 189 DRAC. Orest. 181. *cf.* LVCAN. 2, 13 *p. 576, 2*). *saepe.* PETRON. 87 *al.* STAT. Theb. 8, 421 QVINT. inst. 2, 17, 34 *al.* VLP. dig. 19, 2, 11, 1 *al. etc.* *nota ellipsim*: CIC. Att. 16, 5, 3 expectantem, si qui forte -us. *casum*: graviter accipere: CIC. de orat. 2, 211. agere: STAT. Theb. 2, 403 (SCHOL. hypallage pro agitur -bus. Virgilius [*Aen. 1, 9*]: tot volvere -us). aperire: OV. met. 15, 559 -us ... futuros (*de haruspicibus*). TAC. ann. 4, 50 *v. p. 575, 38.* avertere: VERG. Aen. 3, 265 (SERV. auct. -um ... id est periculum). collacrimare: CIC. Sest. 123 *al.* commiserari: CIC. Arat. 191. coniungere (*sc. cum casu alterius*): SIL. 13, 687. conqueri: QVINT. inst. 6, 1, 18. dare: *v. p. 575, 38.* deflere: CIC. dom. 96 *al.* deplorare: CIC. de orat. 3, 3 *al.* deserere: VAL. MAX. 4, 7 pr. amicorum. dolere: CIC. Sest. 145 -um luctumque, Vatin. 31 *al.* ducere: CVLEX 162 incertos ... -us. effugere: SEN. dial. 9, 16, 3. evadere: VERG. georg. 4, 485 *al.* exanclare: APVL. met. 11, 2. exire (*i. evadere*): STAT. Theb. 4, 601. experiri: LIV. 35, 26, 10 *al.* extimescere: CIC. Marcell. 22 *al.* ferre: CIC. de orat. 2, 346 Tusc. 3, 73 *al.* Phil. 3, 28 *al.* CAES. Gall. 3, 22, 2 *al.* OV. epist. 19, 189 Pont. 1, 3, 62 trist. 4, 10, 107 *al.* SEN. Tro. 1029 Herc. O. 231 epist. 16, 5 TAC. Agr. 29 *al.* festinare: TAC. ann. 6, 44. flectere: MANIL. 3, 667. flere: CIC. Sest. 60 *al.* habere: CIC. div. 2, 95 PLANC. Cic. epist. 10, 18, 3 (*v. p. 577, 50*). horrere: SIL. 16, 599. incu⟨r⟩sare: TERT. patient. 10 p. 16, 14. ingravare: OV. trist. 3, 4, 60. iungere *cum aliquo*: STAT. Theb. 10, 221. lenire: SIL. 8, 76 STAT. Theb. 7, 705. levare: CIC. ad Q. fr. 1, 4, 4 OV. Pont. 2, 10, 20 SIL. 5, 371. lugere: CIC. Sest. 29 *al.* maerere: CIC. epist. 14, 2, 2: metuere: CIC. Arat. 191 Sest. 12 *al.* minari: VERG. Aen. 8, 578 (*subi.* Fortuna) *al.* miscere: QVINT. decl. 320 p. 255, 25 (*syn.* fortunas conferre). miserari: SALL. Catil. 51, 9 *al.* (*cf. p. 573, 53*). ⟨o⟩mittere: QVINT. inst. 10, 7, 3. onerare: SEN. Phoen. 194. pati: OV. trist. 5, 8, 4 SEN. dial. 6, 12, 5 PAVL. dig. 50, 12, 7 *al.* pavere: SEN. dial. 7, 15, 3 *al.* perhorrescere: OV. trist. 5, 9, 15. pertimescere: CIC. Cael. 79 *al.* perferre: PLIN. epist. 6, 20, 1. perpeti: VAL. FL. 3, 318. praestare: *v. p. 577, 79.* queri: SVET. Aug. 43. recipere (*de re*): *v. p. 575, 65.* regere: *v. p. 575, 67.* relevare: OV. trist. 5, 3, 43. renovare: VERG. Aen. 2, 750. revolvere: VERG. Aen. 10, 61. sequi: SEN. Ag. 144. solari: MANIL. 2, 261 *al.* subigere: SEN. epist. 74, 20. subire: CIC. har. resp. 39 PLANC. Cic. epist. 10, 23, 1 CAES. civ. 2, 41, 6 *al.* LIV. 6, 32, 11 *al.* suscipere: CIC. fin. 2, 65. sustentare: CIC. epist. 4, 13, 1. sustinere: CAES. Gall. 5, 30, 3 *al.* temptare: LIV. 33, 19, 4 *al.* timere: CIC. div. 2, 114 Att. 13, 28, 3 CAES. civ. 3, 10, 4 *al.* tolerare: APVL. met. 3, 29 *al.* vaticinari: OV. Ib. 269. vereri: HIRT. Gall. 8, 34, 1. vincere: LVCAN. 9, 888. vitare: CIC. epist. 5, 16, 2 *al.* volvere: VERG. Aen. 1, 9 (*syn.* adire labores. *cf.* SERV. *in loc. et supra l. 47*). *casui (casibus)*: committere: CASSIOD. var. 12, 19, 4. permittere: TAC. ann. 12, 43 (*v. p. 576, 15*) *al.* subdere: PLIN. epist. 3, 19, 4. subiacere: APVL. met. 11, 19. *casu (casibus)*: affligi: CIC. epist. 9, 11, 1 *al.* commoveri: CIC. epist. 5, 17, 5. conflictari: VAL. MAX. 1, 7, 5. defungi: CVRT. 4, 4, 21. uti: CIC. inv. 2, 23 div. 2, 108 epist. 15, 15, 3 SIL. 9, 592. *in casum*: dare: LIV. 42, 62, 3 TAC. ann. 1, 47. deducere: CAES. Gall. 2, 31, 6. demittere *aliquem*: PLANC. Cic. epist. 10, 8, 2 (*subi.* fortuna). ferre: LVCAN. 6, 7. impellere: CIC. Att. 3, 9, 1. incidere: CIC. div. 2, 20 Att. 10, 8, 7 *al.* mittere: SEN. contr. 1, 6, 3 LVCAN. 7, 239 VAL. FL. 7, 448. venire: CIC. Cluent. 81 LIV. 22, 32, 2. περιίστασθαι εἰς: *v. p. 578, 70.* perducere *ad*: CAES. Gall. 3, 5, 1. trahere: *v. p. 576, 2.* *in casu*: esse: CIC. fin. 2, 89 Tusc. 5, 25 epist. 6, 10, 6. 16, 12, 3. iacere: CIC. Sull. 61. situm esse: CIC. off. 1, 115 Att. 7, 9, 4 *cf.* TAC. ann. 15, 38. *sub casibus* esse: LIV. 42, 50, 5. 42, 52, 12.

epitheta (*cf. etiam sub III B 3*): acer: VEG. mil. 4, 44. acerbus: *v. vol. I p. 368, 71.* *adde* CIC. epist. 15, 2, 6 AVSON. 1, 74, 6. admirabilis: QVINT. inst. 2, 7, 31 IVST. 23, 3, 11. adversus: *v. vol. I p. 871, 43.* *adde* TERT. resurr. 58 p. 118, 22 AVSON. 362, 48 ANTH. 193, 6 CARM. epigr. 108, 2. 1153, 4. alienus: CIC. epist. 5, 12, 5. amarus: OV. trist. 5, 4, 15. anceps: CIC. orat. 98 epist. 5, 12, 5 VAL. MAX. 6, 2, 1 SCRIB. LARG. 84 LVCAN. 3, 753 *al.* TAC. ann. 6, 51 AMM. 16, 2, 58 *al.* antiquus: VAL. MAX. 5, 4 ext. 1. artior: AMM. 18, 6, 14. asper: AMM. 19, 10, 1 CASSIOD. var. 3, 46, 1 *al.* Assyrius: *v. p. 577, 67.* atrox: AMM. 14, 7, 8 *al.* bellicus: CIC. Verr. 6, 132 BELL. Alex. 75, 3. bonus: CIC. Tusc. 5, 36 *v. p. 575, 60* D. BRVT. Cic. epist. 11, 1, 3 SEN. dial. 1, 4, 4 *v. p. 575, 36* epist. 9, 12 CORP. XIII 6668 *v. p. 575, 43.* caecus: *v. p. 577, 24* LVCAN. 6, 597 *al.* caelestis (*i. caeli*): TERT. nat. 2, 6. calamitosus: CIC. Verr. 6, 92. certus: MANIL. 4, 15. communis: CIC. ad Q. fr. 1, 4, 4 epist. 5, 17, 3. 6, 20, 3 CAES. Gall. 5, 30, 3 civ. 3, 72, 4 AVG. civ. 15, 4 p. 63 OROS. hist. 7, 22, 2 *al.* consors: PROP. 1, 21; 1. contrarius: *v. p. 575, 60.* crudelis: IVST. 5, 9, 7 *al.* detestabilis: LIV. 29, 17, 19 *al.* difficilis: SALL. Iug. 97, 3 VITR. 6 praef. 2 SEN. dial. 1, 4, 3 AMM. 21, 14, 1 *al.* dirus: SIL. 2, 650 *al.* dissimilis: CIC. epist. 15, 15, 3. diversus: *v. p. 575, 77* VAL. FL. 4, 447 AMM. 27, 1, 1 CASSIOD. inst. div. 4. divinus: *v. p. 575, 33.* diuturnus: AMM. 18, 6, 22. dubius: CIC. Cluent. 58 CATVLL. 64, 216 HOR. sat. 2, 10, 108 VELL. 2, 75, 2 LVCAN. 5, 693 *al.* HOMER. 721 STAT. silv. 2, 1, 221 (*ibid.* caecae lubrica vitae) *al.* TAC. hist. 3, 66 CLAVD. 20, 495. durus: BELL. Alex. 14, 5. 25, 4 VERG. Aen. 6, 377 SIL. 5, 237 STAT. Theb. 8, 511 APVL. met. 3, 26 *al.* execrabilis: VEN. FORT. vita Marcell. 10, 43. extremus: CAES. Gall. 3, 5, 1 (*cf.* 3, 3, 4) BELL. Alex. 7, 1 MANIL. 5, 84 LVCAN. 7, 239 SIL. 1, 567 *al.* IVV. 15, 95 APVL. met. 5, 12. 6, 4. 8, 31 AMM. 25, 9, 11 CLAVD. 28, 206. fabulosus: IVST. 44, 4, 12. fatalis: *nota* CIC. Phil. 6, 19 fuit aliquis fatalis -us, ut ita dicam, quem tulimus. 10, 19 *al.* fixus: STAT. Theb. 3, 646. flammeus: AMM. 23, 4, 11 *al.* fortuitus: ALF. dig. 19, 2, 30, 4 *et al.* ICTI COLVM. 1, 3, 5 TAC. Agr. 3 ANTH. 38 *tit.* AVG. lib. arb. 3, 2, 5 COD. Iust. 4, 66, 1 (*post 476*) PHYSIOGN. 11 p. 19, 4 BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 197, 5 CASSIOD. inst. div. 17 p. 1133^{C}. *alia v. p. 577, 33 sqq.* funestus: CIC. Verr. 6, 92. futurus: OV. met. 15, 559 Ib. 269 *al.* geminus: *v. p. 575, 71.* germanus: IVST. 27, 3, 12. gladiatorius: CIC. epist. 5, 13, 3. gloriosus: CIC. Sest. 130. gratus: CIC. leg. 3, 26. gravis: RHET. Her. 4, 20, 27 CIC. Phil. 1, 13 Sest. 53. 130 Flacc. 1 de orat. 1, 2 *al.* Tusc. 4, 38 *al.* epist. 4, 6, 1 *al.* MAT. Cic. epist. 11, 28, 5 RVT. LVP. 2, 1 LIV. 6, 2, 1 VELL. 2, 30, 5 PHAEDR. 1, 21, 2 SEN. epist. 91, 14 *al.* MART. 2, 65, 3 *al.* TAC. ann. 14, 6 *al.* FRONTO p. 117, 6 N. *al.* APVL. met. 8, 1 SOL. 11, 25 AMM. 30, 5, 6 *al.* AVG. civ. 22, 21 p. 602 CARM. epigr. 63, 5. Herculeus: SEN. Herc. O. 1607 *al.* herilis: AMM. 22, 8, 41 CLAVD. rapt. Pros. 3, 248. heroicus: AMM. 22, 8, 3. Hispaniensis: CIC. Att. 10, 8, 2 (10, 8, 1 quid in Hispania geratur). epist. 2, 16, 6. horribilis: CIC. Sest. 53 de orat. 3, 11. horridus: SEN. Herc. f. 657. humanus: CIC. Marcell. 22 (*coniunct.* eventus). 23 Tusc. 5, 4 Lael. 7 VARRO rust. 1, 69, 3 OV. Pont. 3, 2, 92 LIV. 9, 17, 6 *al.* SEN. contr. 1, 1, 16 ? VAL. MAX. 5, 1 ext. 4 SEN. dial. 2, 8, 3 *al.* SIL. 8, 59 TERT. nat. 1, 10 p. 79, 4 *al.* AMM. 15, 5, 1 *al.* AVG. civ. 14, 27 p. 56 COD. Iust. 4, 63, 5 *v. p. 578, 20* INSCR. christ. Leblant 425, 1 PAPYR. Marini 7, 1. Iliacus: VERG. Aen. 10, 61. immeritus: TAC. ann. 1, 39. impotens: SEN. Herc. O. 715. improvidus: APVL. Plat. 1, 12. improvisus: *v. p. 582, 16; adde* PAPIN. dig. 29, 1, 36, 2. incertus: CIC. Verr. 4, 227 (*coniunct.* eventus). orat. 98 leg. 2, 28 Tusc. 1, 91. 5, 2 epist. 5, 17, 3 CVLEX 162 CIRIS 457 LIV. 28, 42, 15 SEN. Tro. 916 *al.* LVCAN. 5, 66 SIL. 10, 544 *al.* incredibilis: *v. p. 575, 33; adde* TAC. ann. 4, 58. indignus: ORAT. imp. Claud. (Corp. XIII 1668) 2, 18 TAC. ann. 16, 9 infandus: VERG. Aen. 8, 578. infelix: CARM. epigr. 708, 3 (*a. 539*). infestus: CIC. Sull. 1 APVL. met. 11, 15. iniquus: CIC. dom. 84 VERG. Aen. 6, 475 CLAVD. 21, 367 CARM. epigr. 63, 5 *al.* inopin(at)us: AVG. civ. 22, 22 AMM. 31, 15, 12 *al.* insperatus: AMM. 28, 1, 49 *al.* irrevocabilis: LIV. 42, 62, 3. iustus: *v. p. 577, 30.* lacrimosus: SIL. 8, 272. lamentabilis: AMM. 30, 8, 8. levis: CIC. Verr. 6, 113 CELS. 4, 13 SEN. nat. 3 pr. 9 ANTH. 415, 18. luctuosus: AMM. 31, 10, 19. lugubris: VAL. MAX. 5, 1, 4. maestus: STAT. Theb. 1, 452 NEMES. ecl. 2, 18 AMM. 19, 12, 18. magnus: PLANC. Cic. epist. 10, 18, 3 (*v. p. 577, 50*) CAES. Gall. 6, 30, 2 civ. 3, 14, 3 SIL. 16, 599. GAIVS dig. 44, 7, 1, 4 (cui humana infirmitas resistere non potest). PAVL. dig. 2, 13, 7 pr. AMM. 31, 4, 2. malignus: CORP. III 14850, 5. malus: EPICED. Drusi 103 (pessimus: *v. p. 577, 33*). marinus: VERG. georg. 2, 68 *al.* maritimus: LIV.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

42, 52, 12. memorabilis: LIV. 37, 30, 9 PLIN. epist. 6, 16, 2 IVST. 38, 9, 1. mirabilis: NEP. Timol. 5, 1 PLIN. nat. praef. 12 SVET. Claud. 10. mirificus: CIC. Att. 16, 13ª, 1 *al.* miser: CIC. de orat. 3, 11 QVINT. inst. 6, 2, 22 FRONTO p. 236, 12 N. miserabilis: CIC. de orat. 2, 197 *al.* CVRT. 8, 11, 12 *al.* miserandus: SIL. 4, 768. missilis: AMM. 23, 4, 11. multiplex: CVRT. 6, 1, 9 TAC. hist. 1, 3 AMM. 23, 5, 20 *al.* multivagus: APVL. met. 8, 7. mutabilis: SEN. contr. 1, 1, 5. naturalis: *v. p. 575, 64.* necessarius: CIC. Phil. 10, 19 SEN. contr. 1, 8, 12. necopinatus: *v. p. 582, 16.* nefandus: INSCR. christ. Rossi II 99, 9, 31. nocturnus: PAVL. NOL. carm. 23, 323. novus: CIC. Manil. 60 *al.* novissimus: CATVLL. 60, 4 (*de morte vel de summa miseria*). TAC. hist. 2, 48 (*rei publicae*). ann. 12, 33 (*aliter* MOD. dig. 46, 3, 76). omnis: CIC. Att. 3, 21, 1 epist. 6, 12, 4 VERG. georg. 4, 485 Aen. 1, 599. 9, 512. 11, 244. 12, 21 *al.* ad omnes -us: CIC. Tusc. 5, 108 PLANC. Cic. epist. 10, 24, 2 BRVT. Cic. epist. 11, 20, 4 CAES. Gall. 4, 31, 2. 7, 65, 1. 7, 79, 4 civ. 3, 39, 2 VERG. georg. 4, 485 Aen. 1, 599 LIV. 24, 35, 8. 44, 39, 2 SEN. epist. 71, 30 QVINT. inst. 10, 1, 2 *al.* TAC. hist. 5, 10. AMM. 21, 7, 2. in omnes -us (omnem -um): VERG. Aen. 9, 275. 290 LIV. 30, 30, 16 VAL. FL. 5, 215 SIL. 1, 76 STAT. Theb. 2, 191 SOL. 9, 4 *al.* SCAEV. dig. 32, 37, 4 *al.* -u ab omni: VAL. FL. 7, 164. par: CATVLL. 28, 12 SEN. dial. 6, 2, 2. Parthicus: CIC. Att. 7, 26, 3. parvus: CAES. Gall. 6, 42, 1 (minimus). patrius: MANIL. 2, 934 VAL. FL. 2, 2 STAT. Theb. 5, 626. periculosus: LIV. 29, 7, 6 TERT. adv. Val. 13 p. 192, 8 SVLP. SEV. epist. 1, 8 PS. CIC. exil. 12. postremus: AMM. 23, 5, 9. praeceps (*cf.* ENN. ann. 399 *p. 574, 4*): CIC. de orat. 3, 13 LIV. 6, 25, 3 SEN. Ag. 71 LVCAN. 5, 746 CLAVD. 26, 115. praesens: OV. trist. 4, 1, 40 *al.* pristinus: LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 2, 64. privatus: IVST. 5, 7, 7. proprius: *v. p. 575, 78 et 582, 6.* prosper: AMM. 29, 6, 8 *al.* AVG. c. acad. 1, 1. publicus: CIC. Planc. 66. pudendus: STAT. Theb. 11, 735. quantus: CAES. Gall. 6, 35, 2 SEN. Phaedr. 1123 MART. 1, 82, 3 TERT. patient. 10 p. 16, 14. quicumque: CIC. Att. 8, 1, 3 *al.* recens: LIV. 22, 42, 9 STAT. Theb. 3, 49 TAC. ann. 15, 34. repens: LIV. 33, 2, 7. repentinus: CIC. Sest. 53 CAES. civ. 3, 39, 2 CELS. 2, 10 *v. p. 578, 82* SVET. Aug. 73 *al.* saevus: SEN. dial. 11, 13, 6 APVL. met. 11, 2. secundus: NEP. Dat. 5, 4 SEN. dial. 9, 10, 6 LVCAN. 7, 246 PLIN. epist. 5, 20, 3 SVET. Otho 9. sinister: STAT. Theb. 6, 726 DRAC. laud. dei 3, 417 CASSIOD. var. 12, 7, 1. subitus: CAES. civ. 3, 77, 1 OV. epist. 13, 132 *al.* VAL. MAX. 8, 15, 9 *al.* CELS. 2, 10 *v. p. 578, 82* LVCAN. 6, 597 MART. epigr. 14, 4 QVINT. inst. 10, 3, 3 FRONTIN. aq. 117 IVV. 3, 273 SVET. Aug. 73. supremus: VAL. FL. 7, 201 (*v. adnot. Langen*) CLAVD. 20, 289. talis: ad talem -um (*sing. plur.*): LIV. 24, 2, 11. 25, 15, 9. 39, 51, 8 PLIN. nat. 2, 197 *al.* tantus: CIC. de orat. 3, 13 nat. deor. 1, 90 VERG. Aen. 1, 614. 3, 299 VAL. FL. 7, 443 SIL. 11, 347 TAC. Agr. 28 IVVENC. 4, 309 EVTR. 8, 12, 2. terrenus (*i. terrae*): APVL. mund. 8 (*Ps. Aristot. mund. 4* πάθη). tristis: CIC. carm. frg. 3 (de consul.) 29 ad Brut. 1, 10, 4 OV. met. 14, 473 SEN. benef. 7, 16, 3 STAT. Theb. 2, 403 TAC. hist. 1, 29 PLIN. epist. 4, 21, 1 VLP. dig. 50, 4, 3, 2 AMM. 25, 8, 3 *al.* RVT. NAM. 1, 119. varius: CIC. Cluent. 58 de orat. 1, 2 Tusc. 5, 2 epist. 5, 12, 5 VERG. Aen. 1, 204 (CORP. XIII 8371, 2). 10, 351 LIV. 1, 1, 2 *al.* MANIL. 2, 25 *al.* VELL. 1, 2, 4 *al.* SEN. Tro. 262 Med. 569 *al.* OCTAVIA 927 COLVM. 4, 33, 3 SIL. 5, 531 *al.* HOMER. 388 *al.* QVINT. inst. 6, 3, 101 *al.* TAC. hist. 3, 73 *al. etc.* (variatus: AMM. 23, 6, 86). versabilis: AMM. 31, 10, 7. vetus(tus): CIC. de orat. 2, 194 heroum. CELS. 4, 13 SIL. 14, 154. violentus: AMM. 19, 6, 11. ultimus: CIC. fin. 2, 65 (*de morte Reguli*). LIV. 27, 10, 11 VEG. mil. 3, 25. volubilis: PANEG. 10, 7 per varios et volubiles -us. AMM. 26, 1, 3 *al.* voluntarius: CIC. Phil. 6, 19 *al.* voluptarius: CIC. fin. 2, 65. uterque: *v. p. 575, 62.* utilis: TERT. adv. Val. 23 p. 200, 14. vulgaris: MOD. dig. 28, 6, 4, 2. assidui: AMM. 18, 5, 9. cotidiani: AVG. civ. 1, 11. innumeri: LVCAN. 5, 447 *al.* mille: LIV. 30, 31, 6. *c. genet. personae casum patientis* (*fere in malam partem, alia exempla v. supra*): CIC. inv. 1, 49 *v. p. 582, 33.* Cluent. 174 multorum ... -um. dom. 96 fratris. Sest. 29 Cael. 79 *al.* de orat. 2, 197 *al.* div. 2, 89 -us cuiusque eventusque fingi. Att. 11, 6, 5 *Pompei* (*ibid.* de Pompeii exitu). epist. 6, 6, 12 PLANC. Cic. epist. 10, 8, 4 *al.* MAT. Cic. epist. 11, 28, 5. CAES. Gall. 5, 52, 4 Sabini et Cottae (*de interitu*). civ. 1, 7, 5 Saturnini atque Gracchorum -bus. SALL. Iug. 73, 1 Bomilcaris. hist. frg. 3, 96 D 10 NEP. Alc. 6, 4 Eum. 11, 2. VERG. Aen. 1, 221 Amyci (*ibid.* fata Lyci). 1, 614. 754. 2, 93. 563 Iuli (SERV. auct. aut interitus aut captivitas) *al.* CIRIS 454 hominum (SEN. dial. 9, 13, 3). OV. met. 14, 221 *al.* LIV. 22, 42, 9 Flaminii (*syn.* Claudi ... clades). 23, 20, 3 Perusinorum. 30, 12, 8 *al.* SEN. contr. 9, 5, 13 VELL. 2, 19, 3 VAL. MAX. 1, 6, 13. 1, 8 ext. 1. 11. 3, 2 ext. 9 duarum puellarum -um. 7, 3, 9 *al.* SEN. dial. 3, 12, 3. VAL. FL. 2, 351 ducis. 7, 281 SIL. 17, 345 HOMER. 626 *al.* STAT. silv. 2, 1, 118 Theb. 1, 688 *al.* QVINT. inst. 4, 2, 114 *al.* TAC. ann. 2, 63 *al.* PLIN. epist. 5, 5, 2 *al.* SVET. Aug. 65 C. Lucique (*de morte*). PAPIN. dig. 1, 9, 7, 2 *et al.* ICTI APVL. met. 5, 25 *al.* 11, 25 miserorum. NEMES. cyn. 39 Tantalidum. *passim.* *similiter pron. poss.*: AEM. PAVL. or. frg. Val. Max. 5, 10, 2 *v. p. 577, 45.* CIC. S. Rosc. 98 illum miserum, ignarum -us sui. Verr. 6, 113. prov. 45 -um illum meum funus esse rei publicae. Sest. 123 *al.* de orat. 1, 2 Brut. 282 rep. 1, 7 div. 2, 140 Cato 84 Tusc. 5, 112 Att. 3, 13, 2. 3, 15, 4. 3, 23, 2. 4, 3, 5 epist. 4, 6, 1. 4, 13, 1. 5, 12, 4. 6, 10, 1 PLANC. Cic. epist. 10, 8, 6 SALL. Catil. 35, 4 Iug. 14, 22. 23, 2 VERG. Aen. 2, 10 (*syn.* labor, *ut* OV. met. 9, 278. *cf.* SERV. Aen. 2, 10 'fortunam, pericula'. *aliter* VERG. georg. 4, 251). TIB. 1, 9, 82 PROP. 1, 13, 1. 3, 1, 33. 3, 16, 21 OV. am. 1, 12, 1. 2, 1, 10 *al.* LIV. 2, 36, 6 *al.* MANIL. 4, 856 *al.* VAL. MAX. 1, 7, 4 PHAEDR. 2, 7, 10 SEN. Tro. 83 *al.* OCTAVIA 81 LVCAN. 7, 658 *al.* VAL. FL. 1, 398 STAT. Ach. 1, 665 QVINT. inst. 6 pr. 4. 6, 2, 34 in nostro simili -u. decl. 291 p. 161, 2 APVL. met. 3, 7 *al.* TERT. scorp. 6 p. 157, 4 *al.* *sim.* OV. trist. 1, 9, 39 proprio -u. *casus rei publicae sim.*: CIC. Vatin. 31 Sest. 29. 60 Flacc. 1 Phil. 5, 26 Lael. 40 SALL. Catil. 51, 9 AMM. 30, 8, 8. CIC. div. 2, 6 civitatis (epist. 6, 20, 3. CAES. civ. 3, 81, 1 -u civitatis Gomphensis cognito [*cf. p. 577, 57*]. SALL. Catil. 40, 2 IVST. 20, 4, 6). LIV. 26, 14, 4 patriae (SIL. 16, 1). VERG. Aen. 1, 623 urbis Troianae (GLOSS. IV 433, 15 interitus et ruina civitatis). 2, 507. OV. ars 2, 127 Troiae. met. 13, 577 cladibus et -u Troiaeque Hecubaeque. LIV. 37, 17, 7 LVCAN. 2, 240 SIL. 2, 476 *al.* STAT. silv. 5, 3, 148 IVV. 3, 214 TAC. ann. 16, 13. CIC. de orat. 3, 3 senatus. TAC. hist. 3, 58 principatus. ENNOD. opusc. 1, 17 p. 266, 4 dominatuum. CIC. epist. 15, 12, 2 hic necopinatus et improvisus provinciae -us. HIL. trin. 10, 55 gentis. VLP. dig. 7, 1, 70, 4 gregis. 50, 17, 23 animalium. *nota*: CIC. div. 2, 38 non hostiarum -um (causam *prop. Christ*) confirmas sortium similitudine. COD. Iust. 10, 51, 4 (*ca. a. 300*) corporis (*v. p. 578, 15*). FRONTO p. 219, 17 N. de -u et postliminio anuli *Polycratis.* NOVELL. Iust. 7, 11 *al. v. p. 575, 3 sqq.* *c. genet. rerum incorporalium, ad quas casus pertinet* (*fere in neutram partem, i. q. fors, incertus eventus; in bonam partem v. p. 575, 34 sqq.*): RHET. Her. 3, 9, 16 *genus dispositionis* ad -um temporis accommodatum (*opp.* ab institutione artis profectum). CIC. Manil. 60 ad novos -us temporum novorum consiliorum rationes accommodasse (temporum: CIC. Phil. 3, 28 de orat. 1, 2 TAC. ann. 14, 64 VOPISC. Car. 3, 8). CAES. civ. 2, 5, 4 eius diei (*ibid.* fortunarum eventus). 2, 14, 6 CVRT. 6, 1, 9. CIC. Balb. 9 -us eventusque rerum ... comites ... consiliorum fuerunt (part. 121. Brut. 12 post rerum nostrarum ... gravissimos -us. leg. 3, 26 rerum, quas ... gessimus. CAES. Gall. 3, 13, 9 MANIL. 3, 667 VELL. 2, 75, 2 VAL. MAX. 9, 8, 1 QVINT. inst. 6, 1, 39 TAC. hist. 1, 3 IVST. 23, 3, 11 AMM. 27, 1, 1). CIC. inv. 1, 49 exemplum est, quod rem auctoritate aut -u alicuius hominis aut negotii confirmat. CIC. S. Rosc. 129 quae ad huius vitae -um causamque (discrimen -umque *G*, casum *et* que *del. Ruhnken*) pertineant (AMM. 21, 14, 1. DRAC. Orest. 181 communis ... -us vitaeque necisque). CIC. orat. 98 dicendi. Att. 6, 1, 9 propter -um (-us *coni. Wesenb.*) navigandi. 15, 9, 2 quid ... iste in domo tua -us armorum (*v. Boot in loc.*). epist. 6, 1, 7 huius ... belli (CAES. Gall. 5, 30, 3 civ. 3, 72, 4 BELL. Alex. 23, 1 LIV. 8, 31, 5 *coniung.* Mars communis *al.* LVCAN. 3, 719 *al.* [*cf.* 9, 553]. VAL. FL. 2, 654 SIL. 2, 572 STAT. Theb. 8, 182 TAC. Germ. 18 *al.* PANEG. 9, 9 *al.* pugnae: LIV. 6, 32, 11 *al.* proelii: CIC. div. 2, 114 QVINT. inst. 7, 10, 13 AMM. 31, 8, 1 *al.* *cf.* LIV. 22, 32, 2). *nota*: CIC. epist. 6, 10, 1 consilium tuum vel -us potius diutius in armis civilibus commorandi. VERG. Aen. 10, 315 -us evadere ferri (*in partu, in bello*). QVINT. inst. 5, 2, 4 iudiciorum. 8, 4, 17 vomendi (*opp.* necessitas). GELL. 14, 2, 3 difficultatum. PAVL. dig. 2, 9, 6 libertatis. VITR. 6 praef. 2 fortunae (LIV. 28, 42, 15 IVV. 13, 86 APVL. Plat. 1, 12 IVST. 27, 1, 5 AMM. 22, 1, 1 31, 10, 7 fortunarum. HIST. Apoll. rec. A 34 CARM. epigr. 63, 5. *cf.* LIV. 4, 27, 6 *p. 575, 74*). OV. met. 8, 714 loci (VAL. FL. 4, 349). OV. trist. 5, 2, 29 viae (*ibid.* pericula ponti). STAT. Theb. 3, 519 terraeque marisque. QVINT. decl. 269 p. 98, 18 itineris. IVV. 12, 17 pelagi. TAC. ann. 2, 23 maris (15, 46 AMM. 19, 10, 1). SVLP. SEV. dial. 1, 3, 5 saevientium ventorum. *nota*: IVV. 1, 90 neque enim loculis comitantibus itur ad -um tabulae (*i. ludendi*). *c. genet. malorum*: CIC. de orat. 2, 211 singuli -us humanarum miseriarum. Cato 67 *adulescentia* multo plures quam nostra -us mortis habet (VERG. Aen. 10, 790 APVL. met. 8, 8. 10, 27). epist. 5, 16, 5 ferre immoderatius -um incommodorum tuorum. 6, 4, 3 ad omnis -us subitorum periculorum ... obiecti (CATVLL. 23, 11 BELL. Alex. 7, 1 LIV. 2, 13, 2). 15, 2, 5 -um illum interitus paterni. HIRT. Gall. 8, 34, 1 obsessionis. CVRT. 4, 10, 2 sub tanti discriminis -um. SVET. Claud. 25 incendiorum (PAVL. dig. 1, 15, 3, 4 *al.* LEX Burg. lib. const. 49, 1). VLP. dig. 47, 10, 17, 11 propter furorem vel quem alium -um dementiae. APVL. met. 10, 5 noxiae potionis. PORPH. Hor. carm. 2, 4, 9 excidii Troiae. IVST. 18, 6, 10 discordiarum. EVTR. 8, 12, 2 pestilentiae. RVFIN. hist. 3, 6, 21 obsidionis. SVLP. SEV. epist. 1, 7 naufragiorum atque serpentium. LEX Burg. lib. const. 46, 2 mortis aut debilitatis. *sim.* Rom. 13, 4 *al.* HIST. Apoll. rec. A *et* B 29 infirmitatis. rec. A 34 infelicitatis. PAPYR. Marini 5, 7 fragilitatis humanae.

substantivis additum: casūs (-uum): acerbitas: CIC. dom. 64 VAL. MAX. 6, 9, 13 *al.* ambigua: AMM. 26, 7, 1. atrocitas: VAL. MAX. 1, 7, 6 *al.* alea: *v. vol. I p. 1522, 19 sqq.* causa: CIC. de orat. 2, 63. condicio: VAL. MAX. 5, 4 ext. 1. diritas: AMM. 26, 1, 3. facies: MANIL. 1, 748. fortuna: TAC. ann. 15, 34. impetus: CIC. Tusc. 3, 31. incerta: LIV. 30, 30, 11. incursus: VAL. MAX. 8, 15, 9. iniquitas: SEN. dial. 9, 9, 3 *al.* iniuria: PLIN. nat. 7, 90. levamen: VERG. Aen. 3, 709 omnis curae -usque. levitas: SEN. epist. 98, 4. licentia: TERT. anim. 20. ludibrium: *v. p. 575, 76.* minae: SEN. dial. 6, 20, 2. miseratio: PANEG. 4, 4. mobilitas: SEN. epist. 101, 9. moles: AMM. 15, 5, 18. munus: SIL. 9, 411. necessitas: MARCELL. dig. 23, 3, 59, 1. novitas: VAL. MAX. 9, 12 ext. 2. oblivia: OV. Pont. 1, 5, 55. opus: MANIL. 1, 531. praeconia: OV. trist. 5, 1, 9. praesagium: SVET. Galba 6. ratio: TERT. adv. Val.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10 p. 188, 10. similitudo: TAC. ann. 16, 16. solacia: VERG. Aen. 6, 377 *al.* sors: CARM. epigr. 1178 C 39. varietas: SEN. contr. 1, 1, 16 (veritas *codd.*). VAL. MAX. 6, 9, 10 SEN. dial. 9, 9, 3 *al.* AMM. 28, 5, 9 *al.* HIER. epist. 100, 14. violentia: VAL. MAX. 1, 7 ext. 4 *al.* comes: SEN. Tro. 83 VAL. FL. 1, 763 ORAT. imp. Claud. (Corp. XIII 1668) 1, 19. interpres: SEN. dial. 7, 15, 4. moderatrix (*Fortuna*): AMM. 15, 5, 1.

IV ***in grammatica*: *forma declinationis*** (GLOSS. πτῶσις; *cf. haec de casu vocis*: VITR. 5, 3, 4 verborum -us certa significatione ad aures pervenire. 5, 8, 2 *loci* circumsonantes *sunt* ... in quibus circumvagando coacta *vox* exsolvens in medio, sine extremis -bus sonans ibi extinguatur incerta verborum significatione. *ibid.* in quibus [*resonantibus*] *vox* ... novissimos -us duplices faciat auditu. BOETH. mus. 1, 8 sonus ... est vocis -us emmeles. 2, 20 p. 253, 10).
definitiones: PAVL. FEST. p. 58 -us dicimus non modo ea quae fortuita hominibus accidunt, sed etiam vocabulorum formas, quia in aliam atque aliam cadunt effigiem. PROB. inst. gramm. IV 74, 20 -us ... dicti sunt, quod per eos partes aliquae orationis in declinatione cadant. MAR. VICTORIN. gramm. VI 189, 16 *casus sunt* gradus quidam declinationis ... *dicti*, quia per eos pleraque nomina a prima sui positione inflexa varientur et cadant (*idem* AVDAX gramm. VII 341, 15. *sim.* ISID. orig. 1, 6, 36. DIOM. gramm. I 301, 31 *addit*: alii sic: -us sunt variatio compositionis in declinatione nominis per immutationem novissimae syllabae). SERV. gramm. IV 433, 14 -us ... ab eo quod faciat nomen cadere (*similia de derivatione* CLEDON. gramm. V 11, 25 *al.* POMP. gramm. V 170, 26 *cf.* PRISC. gramm. II 172, 7 *sqq al.* 172, 14 -us dicitur non solum illud, in quod cadit aliquid, sed etiam ipsa res, quae cadit. GRAMM. suppl. p. 86, 20 *al.*). CONSENT. gramm. V 350, 16 -us est, ut Graeci definiunt, nominis quaedam positio vel, ut alii, commutatio ultimae syllabae in nomine. *variae definitiones etiam* GRAMM. suppl. 86, 17 *sqq.* PRISC. gramm. II 183, 20 -us est declinatio nominis vel aliarum casualium dictionum, quae fit maxime in fine. RHET. Her. 4, 20, 28 'similiter cadens' exornatio appellatur, cum in eadem constructione verborum duo aut plura sunt verba, quae similiter isdem -bus efferuntur. *ibid.* 'similiter desinens' est, cum, tametsi -us non insunt in verbis, tamen similes exitus sunt. *ibid.* quorum *generum* alterum in exitum, alterum in -us similitudine versatur. *ibid.* verba, quae -us habent. CIC. de orat. 2, 358 similium verborum conversa et immutata -bus ... notatio. 3, 40 verba ... sic et -bus et temporibus et genere et numero conservemus, ut (*cf.* part. 18). orat. 164 -us habent in exitu similes. VARRO ling. 8, 46 sexum, multitudinem, -um. 8, 63 *sqq. de casibus et analogia.* 8, 65 Graeci nostra senis -bus ... dicere debebant. 10, 14 cum 'nox' succedere debeat sub -uum ratione⟨m⟩. 10, 23 *de -uum vocabulis, loco mutilo.* 10, 47 in -bus ... vocabulorum (*opp.* in verborum ... temporibus). RVT. LVP. 2, 13 ὁμοιόπτωτον in duobus verbis eundem habet -um (2, 14). SEN. nat. 5, 17, 1 -us sex dicimus. QVINT. inst. 1, 5, 45 fit soloecismus genere, numero, proprie autem -bus (*cf.* DON. gramm. IV 394, 2). 1, 5, 47 *et saepe.* 9, 3, 78 quod in eosdem -us cadit: ὁμοιόπτωτον. SVET. gramm. 25 dicta praeclare per omnes figuras, per -us et apologos aliter atque aliter exponere. GRAMM. *passim, ut* PROB. inst. gramm. IV 74, 18 -us sunt sex, nominativus *eqs.* (*eadem saepe ap.* GRAMM.). DON. gramm. IV 359, 4 *verbum est* pars orationis cum tempore et persona sine -u. GRAMM. suppl. 205, 32 quidam voluerunt -us esse in verbis infinitivis modis, unde et Persius: scire tuum *eqs.* ... i. tua scientia.
IAVOL. dig. 50, 16, 122 ⟨a⟩ singulari -u hoc 'filio' ad pluralem videtur transisse. GELL. 1, 16, 13. 14 *al.* TER. MAVR. 710 dubius ... videri numerus et -us potest. 713 *al.* PORPH. Hor. carm. 1, 14, 12 *et saepe.* AQVILA rhet. 37 p. 33, 23 πολύπτωτον ex pluribus -bus. DON. Ter. Eun. 237 *al.* HIER. epist. 57, 6 dum -bus et figuris servit oratio. *ambigue*: MART. CAP. 3, 227 (*grammatica tamquam medica inducitur*) -us etiam non tacebat, quanta vel vitia creare possent vel ... declinare. 3, 306 *al.* BOETH. herm. pr. 1, 2 p. 53, 6 'Catonis' ... vel 'Catoni' ... non sunt nomina, sed -us nominis (*Aristot.* πτώσεις ὀνόματος). p. 53, 8 ut quicumque -us sit alterius inflexio videatur. herm. sec. 1 pr. p. 8, 11. diff. top. 2 p. 1192^{B} -us est alicuius nominis principalis inflexio in adverbium (CASSIOD. art. 3 p. 1187^{B}). CASSIOD. inst. div. 15 p. 1127^{D} -us generaque nominum. in psalm. 34, 17 *v. sub* antiptosis (*vol. II p. 173, 72*). SCHOL. Ter. p. 53, 1 (*al.*) -us pro -u. GREG. M. epist. 5, 53^{a}, 5 p. 357, 40 praepositionum -us servare contemno.
nota de verbo: VARRO ling. 9, 103 fit ... ut rectus -us nonnumquam sit ambiguus, ut in hoc verbo 'volo' ... a voluntate ... a volando. QVINT. inst. 9, 3, 80 nomina ... mutatis -bus repeti: 'non minus cederet quam cessit'. EXPLAN. in DON. gramm. IV 505, 13 modi declinationem habent et ideo quasi -us verborum sunt. BOETH. herm. pr. 1, 3 p. 60, 28 vel 'curret' vel 'currebat' non verbum est, sed -us verbi (*Aristot.* πτώσεις ῥήματος. 1, 5 p. 72, 19).

iuncturae*: *verbales: casum: assumere: VARRO ling. 9, 94 *al.* commutare: RHET. Her. 4, 22, 31 CIC. orat. 135 VARRO ling. 9, 54 QVINT. inst. 9, 1, 39. convertere: CIC. nat. deor. 2, 64. declinare: VARRO ling. 8, 16. 22 *al.* dicere: VARRO ling. 8, 66. habere: *v. supra l. 37; adde* VARRO ling. 6, 36 *al.* mutare: CIC. top. 30 QVINT. inst. 1, 6, 18 *al.* permutare: VARRO ling. 9, 90. ponere: DIOM. gramm. I 454, 9 *al.* redigere: CONSENT. gramm. V 355, 16 ad 'e'. regere (*de verbis*): CONSENT. gramm. V 384, 32. sequi (*de verbis*): EXPLAN. in Don. gramm. IV 553, 11 *al.* sociare: PRISC. gramm. III 162, 7. terminare: PRISC. gramm. II 327, 3. variare: CONSENT. gramm. V 355, 18. casibus (*dat.*): addici (*de nominibus*): POMP. gramm. V 172, 35. servire: COMINIAN. Char. gramm. I 230, 6 (*de praepositionibus*). CLEDON. gramm. V 37, 27 (*de nominibus*). PRISC. gramm. III 51, 16 (*de adverbiis*). casibus (*abl.*): construere: PRISC. gramm. III 267, 6. declinare: VARRO ling. 8, 53. dicere: VARRO ling. 5, 4 *al.* efferre: CONSENT. gramm. V 384, 32. iungi: CLEDON. gramm. V 37, 29 *al.* uti: CIC. top. 30 QVINT. inst. 1, 5, 59. per casus: currere: AVG. gramm. V 524, 27. declinare: SCAVR. gramm. VII 28, 4 *al.* ducere: QVINT. inst. 1, 5, 58 *al.* efferre: FEST. p. 301. flectere: MART. CAP. 4, 388. in casus: declinare: VARRO ling. 7, 110 *al.* inclinare: VARRO ling. 9, 34 *al.* *epitheta* (*cf. Jeep, Zur Geschichte d. Lehre v. d. Redeteilen p. 134 sqq.*): ablativus: PAVL. FEST. p. 140 *al.* accusandi: VARRO ling. 8, 66. accusativus: VARRO ling. 8, 67. activus: GRAMM. suppl. p. 243, 18. barbarus: CIC. orat. 160. causativus: PRISC. gramm. II 185, 25. commendativus: PRISC. gramm. II 185, 23 *al.* communis: VARRO ling. 8, 46. comparativus: PRISC. gramm. II 186, 2. dandi: NIGID. Gell. 13, 26, 4 VARRO ling. 8, 36 GELL. 4, 16, 4. 7. dativus: PAVL. FEST. p. 140 *al.* directus: CONSENT. gramm. V 349, 9. finitus (numero): VARRO ling. 9, 81. genetivus: PAVL. FEST. p. 163 *al.* hortativus: GRAMM. suppl. 249, 12. impositicius: VARRO ling. 10, 61. incusativus: CHAR. gramm. I 17, 6. interrogandi: NIGID. Gell. 13, 26, 4 GELL. 20, 6, 8. intransitivus: PRISC. gramm. II 555, 6. Latinus: POMP. gramm. V 181, 33 *al.* multitudinis: NIGID. Gell. 13, 26, 4 VARRO ling. 10, 54 *al.* naturalis: VARRO ling. 10, 61. nominandi: VARRO ling. 8, 42 *al.* nominativus: VARRO ling. 10, 23 *al.* (*an recte* casus *dici possit, saepe ap.* GRAMM. *ambigitur; cf.* PRISC. gramm. II 172, 5 *sqq.*). obliquus: VARRO ling. 8, 6. 49 *al.* FEST. p. 294. *al.* octavus: SERV. gramm. IV 433, 23. paternus: PRISC. gramm. II 185, 14. patricus: VARRO ling. 8, 66 *al.* patrius: GELL. 4, 16, 1 DIOM. gramm. I 301, 36. possessivus: PRISC. gramm. II 185, 14. quartus: TER. MAVR. 705. rectus: CIC. orat. 160 NIGID. Gell. 13, 26, 4 VARRO ling. 5, 4. 7, 33. 8, 3. 6. 7 *al.* (*de verbo v. p. 583, 70*) PAVL. FEST. p. 246. 294 QVINT. inst. 1, 4, 13. 1, 5, 61 GELL. 5, 21, 8 *al.* CAPER gramm. VII 106, 16 SCAVR. app. gramm. VII 34, 2 DON. gramm. IV 377, 16 *et al.* GRAMM. AVSON. 138, 4. salutatorius: PRISC. gramm. II 186, 1. secundus: TER. MAVR. 703. septimus (*i. abl. abs.*): SACERD. gramm. VI 447, 13 *et al.* GRAMM. SERV. Aen. 1, 8 *al.* sextus: VARRO ling. 10, 62. *al.* singularis: VARRO ling. 7, 33 *al.* vocandi: NIGID. Gell. 13, 26, 1 VARRO ling. 8, 42 *al.* GELL. 13, 26, 2 *al.* vocativus: GELL. 14, 5, 1 *al.* *nominales*: casūs (-uum): articulus: SERV. gramm. IV 436, 17 vocativi -us (*sc.* o). POMP. gramm. V 209, 4. commutatio: RHET. Her. 4, 22, 30. 31. consortium: ROMAN. Char. gramm. I 132, 31. constructio: PRISC. gramm. III 210, 10. declinatio: FEST. p. 294 *al.* exitus: VARRO ling. 10, 21. forma: SACERD. gramm. VI 483, 31 PROB. cath. gramm. IV 32, 28. formula: DON. gramm. IV 384, 27. idioma: IDIOM. cas. *inscr.* gramm. IV 566, 2. immutatio: DIOM. gramm. I 454, 9. mutatio: QVINT. inst. 7, 9, 9. *al.* positio: CONSENT. gramm. V 350, 4. series: VARRO ling. 9, 77. tenor: EXPLAN. in Don. gramm. IV 528, 2. vocabula: VARRO ling. 10, 23. transitus de -u in -um: VARRO ling. 8, 39.

V ***in tabula lusoria*:** MALALAS p. 103, 13 *Palamedes* ὁρίσας τὴν τάβλαν τὸν γήινον κόσμον, τοὺς δὲ δυοκαίδεκα κάσους τὸν ζῳδιακὸν ἀριθμόν, τὸ δὲ ψηφόβολον κτλ. *aliter de tabula lusoria* IVV. 1, 90 *v. p. 582, 55.*

synonyma: *ad I et II*: lapsus, prolapsio, ruina. *ad III*: calamitas, condicio (CIC. dom. 84), discrimen (VERG. Aen. 1, 204), eventus, eventum (*adde* CIC. Tusc. 3, 31. 5, 36 Att. 3, 9, 1 LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 2, 64 PLIN. nat. praef. 12 QVINT. inst. 7, 7, 2 TAC. hist. 5, 10 *al.*), exitus (*adde* LVCR. 3, 1086), fatum (*adde* LVCAN. 2, 240 HOMER. 657), felicitas, fors, fortuita *res* (TAC. Germ. 7), fortuitum (SEN. dial. 2, 9, 1 nat. 1 praef. 14 epist. 113, 2 PLIN. nat. 25, 23), fortuna (*adde* CIC. Cluent. 58 dom. 84 Font. 43 leg. 2, 28 div. 2, 108 Tusc. 4, 38. 5, 2. 3. 25 CATVLL. 68, 1 CAES. Gall. 6, 35, 2 VERG. Aen. 3, 317 OV. trist. 2, 108 LIV. 28, 44, 8. 42, 49, 4 MANIL. 2, 934 SEN. contr. 2, 5, 8 SEN. Ag. 414 epist. 64, 4. 81, 25 LVCAN. 7, 487 STAT. Theb. 6, 706 QVINT. decl. 270 p. 108 *al.* IVV. 15, 95 PLIN. paneg. 25, 5 SVET. Tib. 19 APVL. met. 9, 39 VLP. dig. 50, 4, 3, 2 *et al.* ICTI EVGRAPH. Ter Phorm. 761. *nota* SERV. Aen. 4, 653 fortuna, id est -u, qui ad omnia pertinet quae extrinsecus sunt. *de differentia inter* fortunam *et* -um: CHALC. comm. 158). incerta (p. 518, 34 PS. QVINT. decl. 2, 16), malum, occasio, periculum (*adde* LVCAN. 5, 693 VAL. FL. 1, 158 SIL. 2, 572), sors (LVCAN. 5, 66 HOMER. 1042 TAC. ann. 1, 61). *ad* casu: fortuito, -itu (*adde* AVG. civ. 18, 41 p. 318), forte, temere (*adde* CIC. nat. deor. 2, 6. 115).
opposita: *ad III*: ars (*adde* OV. ars 2, 14. 3, 155? VAL. MAX. 8, 11 ext. 7 STAT. Theb. 6, 453), coniectura, consilium (*cf.* CIC. Planc. 66. *adde* CIC. epist. 15, 15, 3 PVBLIL. Q 49 LIV. 28, 44, 8. 45, 5, 1 SEN. dial. 7, 24, 1 QVINT. inst. 7 praef. 3 TAC. ann. 1, 70), culpa (*adde* CIC. Att. 11, 9, 1 *al.* VELL. 2, 118, 4 SEN. Herc. f. 1201 GAIVS inst. 3, 211 PAPIN. dig. 3, 5, 31 *et al.* ICTOS APVL. met. 3, 14 LEX Visig. 5, 5, 4 *al.*), cura, deus *et sim.* (*cf. p. 576, 71 sqq.; adde* CVLEX 193 OV. trist. 5, 3, 13 MANIL. 1, 531. 2, 903 SEN. contr. 1, 3, 9 VAL. MAX. 7, 2, 5 SEN. epist. 16, 5 CVRT. 4, 7, 13 PLIN. nat. 25, 16 [*cf.* 27, 8] VAL. FL. 4, 483 STAT. silv. 2, 6, 58 [causas *cod.*] PLIN. paneg. 1, 4), dolus malus (GAIVS inst. 3, 211), fatum (*cf. sub syn.; de differentia* SERV Aen. 8, 334. CIC. div. 2, 20 SEN. epist. 16, 5), fortuna

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*sc. bona*: CAES. civ. 3, 81, 3 LVCAN. 4, 342 QVINT. decl. 320 p. 255, 25; *cf. sub syn.*), industria (AVG. civ. 15, 13 p. 83 SIDON. epist. 1, 11, 12), iudicium (QVINT. decl. 352 p. 383, 1), labor (VAL. FL. 3, 574), natura (*adde* CIC. div. 2, 55. 57), necessitas (*adde* CIC. rep. 2, 22 LIV. 45, 8, 5 SEN. epist. 51, 9), neglegentia (PAVL. dig. 2, 13, 7 pr. LEX Visig. 5, 5, 4), propositum (*adde* QVINT. inst. 2, 18, 3), ratio (*adde* CIC. nat. deor. 2, 97 SEN. benef. 1, 15, 3 COLVM. 4, 29, 2 ASCON. Scaur. p. 23 QVINT. inst. 5, 7, 29 *al.* TAC. hist. 2, 25. 86), sapientia (TAC. ann. 1, 28), virtus (FLOR. epit. 1, 18, 11), voluntas (PAPIN. coll. Mos. 4, 9 VLP. coll. Mos. 1, 6, 1 *et al.* ICTI). *ad* casu: consulto (*adde* QVEROL. p. 39, 7), divinitus, sponte (*adde* COLVM. 2, 1, 3 QVINT. decl. 308 p. 214, 10).

derivata: casualis, casura. *Hey.*

2. casus *v.* casa *p. 509, 22.* **casytās** *v.* cassytas.

cata *praep.*, κατά. GRAMM. suppl. 216, 1 *diversis sensibus accipitur* et -a: dicimus enim -a Matthaeum i. secundum, et -a mane i. iuxta. [*val.* cate, *prov. hisp.* cada. *M.-L.*] *de* catalepton, catamontem *al. v. s. his vocibus.*

I *termini ex ipso Graeco mutuati*: A *cum nominibus propriis*: *in euangeliorum titulis*: *sequitur forma nominis Graeca*: CYPR. testim. 1, 3. 12. 2, 1 -a Iohannen (*cod. M*). FILASTR. 45, 5 -a Lucan autem euangelium solum accipit (*cf. infra l. 41*). GLOSS. V 352, 26 -a Matthaeom (cata maqoeom *cod.*) secundum Matheum. *sequitur forma nominis Latina*: ITALA cod. k *marg. fol. 1* -a Marc(um). *fol. 41b* euangelium -a Marcum exp(licit), incip(it) -a Mattheum feliciter. CYPR. testim. 1, 10 in euangelio -a Matthaeum (*sic ubique omnes codd. praeter A qui praebet* secundum; *sed cf. l. 29*) (1, 12. 13. 2, 6. 7). 2, 7 -a Lucam (2, 11). 1, 3 -a Iohannem (1, 12. 22. 2, 3. 6. 19; *cf. l. 20*). 1, 18 -a Iohannem (*LMB et A [ut videtur]*). *cf.* 2, 1 -a (*WLMB*, secundum *A*) Iohannem dominus dicit. PS. CYPR. mont. 1 in euangelio -a Iohannem (rebapt. 9 p. 81, 18 epist. 3 p. 273, 25 FIRM. err. 18, 7. 19, 5 ITIN. [Silv.] 37, 7 FILASTR. 60, 1 HIER. sit. et nom. p. 99, 23. PS. AVG. quaest. test. I 72 p. 2266 hic liber euangelium est, quod -a Ioannem intitulatur. *cf.* ZENO 2, 6, 3 -a Iohannem ipso dicente). FIRM. err. 19, 6 in euangelio -a Lucam (*cf.* ZENO 2, 14, 3 -a Lucam domino . . . dicente). LVCIF. non parc. 25 p. 263, 22 in euangelio -a Matthaeum (PRISCILL. tract. 3 p. 48, 2. AVG. in psalm. 11, 7 *beatitudinis gradus* dominus exequitur -a Matthaeum. *cf.* HIER. epist. 33, 7 [*v. Pitra, Spec. Sol. III p. 316*] ΚΑΤΑ ΜΑΘΗΥΜ euangelium. *sed ibid. graece* ΚΑΤΑ LOVKAN). GRAMM. suppl. 216, 1 *v. supra l. 14*. *nota*: ITIN. [Silv.] 33, 2 quae scripta sunt in euangelio in -a Matheo. PRISCILL. tract. 3 p. 47, 4 in euangelio -a Lucanum (*cf. Schepss, Archiv 3 [1886] 315*). *de aliis auctoribus*: SCHOL. Germ. Bas. p. 80, 1 -a Hesiodum. p. 98, 6 -a Aratum. B *termini alii techn.*: *grammaticorum*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 523, 13 caesurae . . . -a triton trochaeon, -a tetarton trochaeon (FIN. METR. gramm. VI 240, 2 BEDA gramm. VII 246, 4). POMP. gramm. V 259, 39 dicunt verbum deponens esse ab eo, quod non deponat r litteram, quasi -a antiphrasin. SERV. Aen. 1, 407 -a to siopomenon (SCHOL. Hor. epist. 1, 10, 13 gloss. figura -a to siopomenon). *medicorum*: CASS. FEL. 76 p. 183, 8 -a en (ἓν) i. e. singulatim. *aliud*: GLOSS. V 424, 29 -a logum (*coni. Goetz*, locum *cod. an* catalogum?) secundum numerum.

II *iuncturae latinae*: A *fere i. q. ad, iuxta, secundum*: ITALA Ioh. 5, 4 (cod. e) angelus enim -a tempus (κατὰ καιρόν, VVLG. secundum tempus) descendebat. ITIN. [Silv.] 7, 2 ut -a mansiones monasteria sint cum militibus et praepositis. 15, 5 semper -a pascha. 24, 1 -a singulos (h)ymnos vel antiphonas (*bis*). 24, 8. 12 -a singulos psalmos vel antiphonas. FILASTR. 49, 1 alii . . . surrexerunt -a Frigas in Frigia provincia habitantes (*cf.* GLOSS. V 352, 5). VVLG. Ezech. 46, 14 faciet sacrificium super eo -a mane mane (LXX τὸ πρωί, *cod. Complut.* τὸ πρωὶ πρωί; 46, 15 faciet agnum . . . -a mane mane holocaustum sempiternum. PLIN. VAL. 2, 12 coques in aqua . . . et dabis -a mane. PS. THEOD. PRISC. add. p. 295. 3. 7. 10 GRAMM. suppl. 216 *v. supra l. 14*). ANTHIM. 77 lingat -a modicum (*i. paulatim cf. p. 591, 8 sqq.*). *cf.* GLOSS. V 525, 25 paulisper: minutatim, paulatim, -a modum (*an est* mod⟨ic⟩um?), aliquantisper. B *i. q. penes*: NOVELL. Iust. 159 pr. domum, quae in Antiochia *est* -a Mammianum (*quater*). INSCR. christ. Rossi II p. 413, 25 olibet(um) qui est . . . -a Gemmulu⟨m⟩ mag(istrum) milit(um) (*ibid.* l. 26 olibet(um) quem tenet Franculus colonus).

composita latina: catafricare, catamodice, (*fort.* catacumba, catamontem?). *adde Graecos terminos, qui male intellecti apud Romanos singulos coaluerunt*: catalepton, catantiphrasis, catatropi, catexoche, catomum, catoxy (*fort.* catampo?).

? **cataantis** contrarius GLOSS. V 417, 18 (*ex tit.* verborum interpretatio; '*spectatne ad* HIER. in Matth. 16, 22/23 Satanas interpretatur adversarius sive contrarius?' *Götz*; κατενάντις *coni. Bücheler*).

i⟨s⟩trignus (*i.* στρύχνος *herba*) i. uva lupina vel **catabascia** (?) GLOSS. III 583, 46. cacabasia *vel* caccabus (*v. p. 4, 61. 5, 23. 71*) *conferendum esse putavit Ihm.*

catabasis, *abl.* -ī *f.*, κατάβασις. MACR. sat. 1, 21, 10 ritu eorum (*Phrygum*) -i (*Attidis ad inferos*) finita simulationeque luctus peracta celebratur laetitiae exordium . . ., quem diem Hilaria appellant.

catabathmos *v. nom. propr.*

catabaticum (-ī) *n.*, καταβατικόν. ADDIT. Prosp. chron. I p. 494 in apocalipsis *libris* invenitur, ubi et catavaticum est ipsius Isai(a)e, ubi et Manasse canticum invenitur.

catabibazōn (-ontis) *m.*, καταβιβάζων (*sc.* κύκλος). CHALC. comm. 88 et eius (*sc. lineae unius per medios orbes planos tam solis quam lunae ductae*) summa pars scindens proximum circulum -on appellatur; ima vero secans aeque sursum versum maiorem orbem anabibazon.

catabolēnsis (catabulēnsis), -is *m.* [*a* catabulum. *Th.*]. *is qui iumenta oneraria agit* (*sed cf. Seeck, PW. III 1782*): CORP. III 2403, 33. 34 (*Thamugadi, ante a. 367*) ex c⟨a⟩t⟨abolensi⟩ (*suppl. Mommsen, alii aliter*). COD. Theod. 14, 3, 9 (*a. 368?*) ex libertinis -ium corpori statuimus sociari eum, cuius tota substantia XXX librarum . . . colligitur. 14, 3, 10 (*a. 368?*) libertini . . . -ium necessitatibus obsequantur. CASSIOD. var. 3, 10, 2 (*a. 507—11*) ut marmora . . . ad Ravennatem urbem per -es (-bul- *cod. M*) . . . dirigantur. 4, 47, 5 multam iam non veredarius sed -is (-bulnensis *Ae*) incurrat, quisquis ultra C libras parhippum crediderit onerandum.

catabolicus, -a, -um, καταβολικός. *pertinet ad infernalia*: *dictum, ut videtur, de spiritibus diabolicis, qui hominem obsessum humi prosternunt* (καταβάλλουσιν): TERT. anim. 28 p. 348, 8 scimus etiam magiae (*cod.*, magiam *Reiff.*) licere (*A*, dicere *B teste Reiff.*, elicere *B teste Oehl.*) explorandis occultis †per -os (pericatabolicos *Reiff.*, procatabolicos *Gelen.*) et paredros et pythonicos spiritus (*an scribendum* magiam elicere . . . pericatabolicos [*vel simile quid*] *eqs., an lacuna statuenda?*). *de hominibus*: POTAM. tract. 2 p. 1416^B Belias . . . mathematicus, -orum fatidicorum et pythonicorum antistes. *de libris vel carminibus*: FVLG. Virg. cont. p. 86, 3 illa quae aut Dardanus in dinameris aut Battiades in paredris aut Campester in -is infernalibusque cecinerunt.

catabulum, -ī *m.* [*a Graecis tractum cf.* κατάβολος. *Th.*]. GLOSS. V 614, 10 stabulum (*cf. Hülsen, PW. III p. 1782*). LIB. pontif. p. 44, 2 *Marcellus* damnatus est in -um. p. 44, 3 *sq.* dum serviret in -um (-bulo *al.* -bola *E*) *bis*. p. 44, 11 animalia -i congregata starent et ipsis beatus Marcellus deserviret. NOT. Tir. 10, 85 -pulum *v. s.* captabulum *p. 363, 81.*

catacarisia(e) *v.* carissa *p. 459, 65 sqq.*

catacarpōsis, *acc.* -in *f.*, κατακάρπωσις. ITALA lev. 6, 11 (Lugd.) efferet -in (ἐξοίσει τὴν κατακάρπωσιν, VVLG. cineres) extra castra in locum mundum (*cf.* AVG. quaest. hept. 3, 9 p. 243 non enim ait: 'auferet holocarposin', sed 'auferet -in', hoc est reliquias holocausti, quod ignis consumpsit).

? **catacixin** ('κατασχάζειν?' *Götz*) phle⟨bo⟩tomum rectum tenere GLOSS. III 599, 3.

catacecaumenē, catacecaumenītēs *v. nom. propr.*

catachanna, -ae *f.* [*eandem vocem esse ac graecam* καταχήνη *censet Unger, Jahrb. Phil. 119, 1879 p. 493 sq. Th.*]. *significat, ut videtur, rem risu dignam*: AVR. Fronto p. 35, 5 N. videre arborem multorum ramorum, quam ille (*pater*) suum nomen -am nominabat. sed illa arbor mira et nova visa est mihi, in uno trunco omnia omnium fere germinum (*suppl. fere* pomorum ferens; *cf.* PLIN. nat. 17, 120. *arbor ridicula dici videtur propter perversam discrepantium rerum mixturam*). p. 155, 20 N. confusam eam . . . eloquentiam, -ae ritu partim igneis nucibus Catonis, partim Senecae mollibus et febriculosis prunuleis insitam. SPART. Hadr. 16, 2 -as (-cannas *B*, -cannos *P sed ex priore* n *rasura est* i *factum*, o *in rasura*; -caymos *V*, -crianos *M*, -chenas *Is. Voss. ad. Hesych.* καταχήνη) libros obscurissimos Antimachum imitando scripsit *Hadrianus*.

catachrēsis, *acc.* -in, *abl.* -ī *f.*, κατάχρησις. *i. q. abusio.* 1 *proprie*: *graece* VARRO Men. 62 -ις est enim vera, cum in candelabro pendet strigilis. 2 *t. t. gramm.*: *graece*: CIC. orat. 94 Aristoteles autem tralationi et haec ipsa (*i. metonymiam*) subiungit et abusionem, quam -ιν vocant. QVINT. inst. 8, 2, 5 abusio, quae -ις dicitur necessaria (8, 6, 34. *cf.* DIOM. gramm. I 458, 1 de -i. -is est necessaria similium ⟨pro⟩ propriis abusio et usurpatio nominis alieni *cf. l. 75. 77*). *lat.*: PAVL. FEST. p. 58 -in tropum nos abusionem dicimus, cum alienis abutimur perinde ac si propriis, cum propria deficiunt (TERT. adv. Marc. 3, 15 p. 401, 9 quibus [*proprietatibus appellationum*] deficientibus . . . Graeca -is de alieno abutendo succurrit. *cf.* CASSIOD. in psalm. 48, 24 -is . . . quam recte dicimus abusionem, quae rebus nomen commendat alienum. 74, 11 BEDA rhet. p. 612, 12). MART. CAP. 5, 512 -in etiam Graeci, quam nos abusionem dicimus, ut cum perhibemus 'naturam deorum' pro 'substantia' [CHAR. gramm. I 285, 4 *in loco spurio*]. *aliter*: SACERD. gramm. VI 463, 3 -is est dictio impropria alterius dictionis sibi vindicans proprietatem ut 'camposque liquentes' pro mari. DON. gramm. I 400, 1 -is est usurpatio nominis alieni. *cf. supra l. 63 sqq.* (POMP. gramm. V 306, 14). CHAR. gramm. I 273, 1 de -i. -is est dictio alienae rei necessario imposita (*cf. l. 63 sq.*) . . . haec quia non habet proprium alieno utitur (*cf.* ISID. orig. 1, 36, 6). AVG. doctr. christ. 3, 29, 40 quis non dicit piscinam etiam quae non habet pisces . . . qui tropus -is dicitur. CHAR. gramm. I 12, 6 dicitur autem per -in syllaba et is sonus, qui de singulis vocalibus redditur. CONSENT. gramm. V 350, 30.

catachrēsticōs *adv.*, καταχρηστικῶς. *t. t. gramm.*: *i. q. per abusionem*: *graece*: DON. Ter. Eun. 816 etiam his, quae cibo po-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

culoque non sunt, frui dicitur -ς, ut rebus veneriis *sim.* *latinis litteris*: SERV. Aen. 1, 260 magnus et parvus, quoniam mensurae sunt, ad animum non nisi -s adhibentur. 1, 577 'et Libyae (lustrare extrema iubebo)': -s; nam Dido Libyae regna non retinet. POMP. gramm. V 146, 25 proprie patronymicon est *nomen* quod a patre ducitur, -s iam omnia. 147, 26 proprie hoc (*quod ad quantitatem pertinet*) a mensura trahitur, si autem -s, etiam qualitati datur mensura.

catachysis *v.* catacussis.

cataclīs, *acc.* -īdem *f.*, κατακλείς. *i. q. finis, conclusio rei. spec. de ano*: CHIRON 213 *stercora* botronatim procurrunt usque ad longaonis -em, ubi fit reclusio intestini maioris. VEG. mulom. 1, 42, 1 prohibet *hoc vitium* illa (*stercora*) ad -em (catochidem *P*, catadidem *F*, cataclidum *A*, catachlytum *vulg.*) longaonis decurrere.

cataclīstus, -a, -um, κατάκλειστος. *fortasse i. q. sepositus (sc. de veste melioris notae), an gemmis circumdatus*: APVL. met. 11, 9 amoenus lectissimae iuventutis veste nivea et -a (cathaclista *F*, -y- φ) praenitens sequebatur chorus. TERT. pall. 3 et pavo (*dat.*) pluma vestis et quidem de -is (-clitis *codd.*). *cf.* cataclyzum, cataclyzicus, cataclyzoma.

cataclizum *v.* cataclyzum.

cataclysmus, -ī *m.*, κατακλυσμός. *i. q. inundatio vel illisio aquarum; cf.* HYG. fab. 153 p. 26 -us, quod nos diluvium vel irrigationem dicimus, factum est. GLOSS. III 57, 23 περὶ κατακλυσμοῦ de -o. NOT. Tir. 120, 53. 124, 38. 125, 55. *pluralis*: CAEL. AVR. 1, 1, 42. 46. cataclysmos (*acc.* -on): VARRO rust. 3, 1, 3. CENS. 18, 11 (*sed* 21, 1 -um). *neutr.* cataclysmum, -ī: TERT. nat. 2, 12 *cod. A.* LIB. geneal. chron. I p. 164, 58 *cod. Sang.* GLOSS. IV 492, 25. *cf.* HYG. fab. 153 p. 26 *supra l. 23* [OPTAT. 5, 1 p. 120, 17 quid -um, quod semel fuit, commemorare voluisti? quod *potius coniunctio videtur esse; cf. ibid.* p. 119, 1]. *orthographiae discrepantiae potiores*: cataclismus: *persaepe.* cathaclismus (*vel* -clys-): LACT. inst. 2, 10, 10. 11 *cod. R*, FIRM. math. 3, 1, 9. 16 *PVR.* cathaclysimum: OPTAT. p. 120, 17 *cod. G.* *legitur inde a* VARRONE (*semel*). *e poetis habent*: CARM. adv. Marc. PS. EVG. TOLET. *singulis locis.*

1 *i. q. inundatio, diluvium* (FIRM. math. 3, 1, 9 exustionem diluvio i. e. pyrosin -us sequitur. GLOSS. diluvium): **a** *de diluviis mythicis sub Deucalione vel Noe*: *Deucalionis*: *cf.* HYG. astr. 2, 29 quod eo (*Deucalione*) regnante tanta vis aquae se de caelo profuderit, ut -us factus esse diceretur. *terminus computorum*: VARRO rust. 3, 1, 3 Thebae, quae ante -on Ogygi (*i. ab Ogyge*) conditae dicuntur. TERT. nat. 2, 12 p. 120, 15 decima, inquit *Sibylla*, genitura hominum, ex quo -us prioribus accidit. CENS. 21, 1 ab hominum principio ad -um priorem (*bis*). 21, 2. PROB. Verg. georg. 1, 60/3 PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 1, 8 (*et* MYTHOGR. 2, 17) post factum -um. *delevit omnia*: HYG. fab. 153 p. 26 -us . . . cum factum est, omne genus humanum interiit praeter Deucalionem et Pyrrham. AMPEL. 2, 11 Deucalion cum maximo -o solus evasisset (SCHOL. Germ. Bas. p. 85, 14). TERT. nat. 1, 9 p. 73, 22 cum totum orbem -us abolevit. apol. 40. LACT. inst. 2, 10, 10 -us ideo factus est, ut malitia perderetur. 2, 10, 11. ira 23, 4. *in imagine*: TERT. adv. Marc. 4, 3 p. 428, 14 si tam funditus deletum est *germanum apostolorum instrumentum*, ut -o quodam ita inundatione falsariorum obliteratum. COMMENT. Lucan. 5, 620 auxilio maris -um Iupiter fecit. SCHOL. Stat. Theb. 1, 118 quod -i tempore terrae fuerat discrimen et astris *Parnasus.* 3, 560 p. 178 fama -i inanis est . . . sed mystice per fabulam figuratum est, quia . . . genus mortalium iniuria atque ignavia invasit (*ibid.* diluvium). *sub Noe*: ITALA Matth. 24, 39 (cod. a, c, ff[1], e) quoadusque veniret -us (κατακλυσμός, VVLG. diluvium). 24, 38 (cod. e). II Petr. 2, 5 (Priscill. tract. 3 p. 46, 13) -um (VVLG. diluvium) mundo super impios inducens. TERT. Scap. 3 p. 543 -um . . . et retro fuisse propter incredulitates et iniquitates hominum. cult. fem. 1, 3 *scripturam Enoch* ante -um editam post eum casum orbis omnium rerum abolitorem salvam esse *non* potuisse. *ter.* PS. TERT. haer. 2 p. 218, 12. IREN. 1, 18, 3. 3, 3, 3 PS. CYPR. ad Novat. 4. 5 -us . . . qui sub Noe factus est. FIRM. err. 27, 3 de -o humanum genus arca lignea liberavit. PS. AMBR. paenit 28 p. 1001[C] implacabilem -um. CARM. adv. Marc. 4, 44 in -o enecans pariter cum prole parentes. HIER. adv. Iovin. 1, 14 -i poena. VVLG Sirach 39, 28 -us aridam inebriavit. 40, 10. GAVDENT. serm. 10 p. 913[A] *deus* mundum vel -o delevit vel post diluvium reparavit. PS. ORIG. tract. 12 p. 139, 21 LIB. geneal. chron. I p. 164, 58. FVLG. aet. mund. p. 135, 5 in gigantei -i rugientes undas et ultrices scelerum exprompt as caelitus guttas. p. 136, 26. 138, 2 pugnat . . . cum aestuante -o. PS. FVLG. RVSP. serm. 76 p. 948[B] cum -o orbem dominus iudicaret. APRING. in apoc. 4, 3 unum *iudiciorum* iam consu(m)matum est in -um per aquam. GREG. TVR. stell. 2 per illuviem -i. ISID. praef. test. 18. PS. EVG. TOLET. carm. app. 20, 30 *oremus*, ne -us aquae terrarum germina perdat. *imago baptismi*: OPTAT. 5, 1 p. 120, 12 -i fecisti mentionem; erat quidem imago baptismi. p. 120, 17. *cf.* FVLG. aet. mund. p. 136, 17. *terminus computorum*: IREN. 3, 11, 8 p. 472 ante -um . . . post -um. LACT. epit. 22, 5 -i tempus (*ibid.* diluvium). LIB. gener. a. 334 chron. I p. 139, 12 usque ad Noe, hoc est usque ad -um. p. 139, 13 HIER. epist. 36, 5. ISID. orig. 7, 6, 13 non vixisse *Matusalem* post diluvium, sed in eodem -o fuisse defunctum. **b** *de diluvio in apocatastasi mundi*: CENS. 18, 11 cuius (*maximi*) anni hiems summa est -os, quam nostri diluvionem vocant. FIRM. math. 3, 1, 9 cum CCC milibus annorum maior apocatastasis . . . per pyrosin aut per -um fieri consueverit. **c** *translate, fere i. q. eversio* (GLOSS. eversio): ITALA Dan. 9, 26 (Weing., Ps. Cypr. pasch. 13. 15) sanctuarium (civitas et illud sanctum *Cypr.*) . . . excide(n)tur in -o (VVLG. finis eius vastitas). **2** *t. t. medicorum*: CAEL. AVR. chron. 1, 1, 42 vehementioribus illisionibus aquarum — Graeci -ōs appellant (1, 4, 99. 2, 3, 70 ex illisione aquarum supercadentium. 4, 7, 103). 1, 1, 46 -i, quos nos aquarum illisiones appellamus (3, 1, 10 aquarum illisio superne. 4, 1, 1).

cataclyzicus, -a, -um *a* cataclyzum. *i. q. pertinet ad artem gemmas inserendi*: VEN. FORT. Mart. 4, 325 quae manus artificis -a (*NP*[2], -clyt- *P*[1], -cliz- *cet.*) fila rotavit.

cataclyzōma, -atis *n. hibride a* cataclyzum. *ars gemmas inserendi*: PS. ARNOB. confl. 1, 9 p. 252[C] unum diadema video, sed in ipso diademate -is arte sunt gemmae constructae. *bis.*

cataclyzum (-ī) *n.* *corruptum videtur pro* cataclistum, κατάκλειστον. *gemma alii materiae inserta*: VEN. FORT. carm. 3, 467 cycladis aut qualis -clyzis (-cliz- *M*; -lyc- *PN*, -lys- *BC*, -lis- *d*) effora rasis. GREG. TVR. glor. conf. 62 p. 785, 12 calicem non comminuit, quia -cliza (-glipha *cod. 4*) in ipso fuerant solidata.

catacthonia, ōrum *n.*, καταχθόνια. *titulus carminis* LVCANI: VITA Lucani p. 336, 18 catacthoniōn (*genet. plur., suppl.* libri. -αχθο- *cod. Q*, -axco- *C*, -asco- *W*). *nota inde pro nom. sing.*: SCHOL. Stat. Theb. 9, 424 Lucanus in -o (cat(h)agonio *codd.*).

catăc(u)lum clod[or]um GLOSS. Plac. V 15, 22 (53, 1; -cl- *G*, -cul- *R*). *cf.* ANTH. 19, 7 (praef. cod. Salmas.) ne mihi . . . cataclum carmen inreptet. *a* catax *deminutive, cf. Loewe, Gloss. nom. p. 82.* catacium (*genet. plur.*) *coni. Deuerling.* *Elsperger.*

catacumba, -ae *f.* [*orig. inc.; v. Hülsen, PW. III 1782. Th.*]. *forma* catatumba (-tymba): LIB. pontif. *l. 40 sqq.* GREG. M. *l. 44* ACT. Petr. Paul 87 ἐν τόπῳ λεγομένῳ κατακούμβας (*G*, κατακόμβας *D*, -ἀς *B*). *cf. l. 44.* ORIGO Rom. chron. I p. 148, 33 t(h)ermas in Palatio fecit et circum in catecumbas. CHRONOGR. a. 354 chron. I p. 71, 5 Fabiani in Callisti et Sebastiani -as. p. 71, 15 Petri in -as et Pauli. PS. AMBR. act. Seb. 88 hoc *corpus* tu dum levaveris, perduces ad -as. LIB. pontif. p. 25, 4 quem (*Pontianum*) beatus Fabianus . . . sepelivit in -as. p. 29, 5 corpora apostolorum beati Petri et Pauli de -as levavit noctu. p. 83, 8 fecit *basilicam* in catatymbas (*codd. I*; -cumbas *K*, -tumbas *codd. II*, -cumbis *codd. III*) ubi iacuerunt corpora . . . Petri et Pauli. p. 99, 17 fecit autem monasterium in catatymbas. GREG. M. epist. 4, 30 p. 265, 21 *corpora apostolorum* usque ad secundum urbis milliarium in loco, qui dicitur -as (*R*[1.3], -tumbas *pars codd.*, -tymbas *r*[1.3]) collocata sunt. PASS. Petr. Paul. long. 66 comprehenderunt eos in loco, qui dicitur -a (-as *CMNS*, catha- *V*) via Appia milliario tertio. *Goetz.*

? **catacussis** NOT. Tir. 101, 61 (*inter nomina vasorum*). *idem esse ac gr.* κατάχυσις *censet W. Schmitz, Rhein. Mus. 25 (1870) 161.*

catadiēgēsis (-is) *f.*, καταδιήγησις. FORTVN. rhet. 2, 19 p. 112, 11 species narrationis quot sunt? . . . -is, cum sola narratione materia continetur, quae in his controversiis collocatur, in quibus tota oratio narrativa est. *graece* MART. CAP. 5, 552.

catadromārius, -ī *m. a* catadromus. CORP. VI 10157 -us, ⟨ludis Ro⟩manis qui catadrom(um) ⟨decucurrit⟩ CCXXVI in Glauce.

catadromus, -ī *m.*, κατάδρομος. *funis, per quem decurritur*: SVET. Nero 11 notissimus eques R(omanus) elephanto supersidens per -um (gat- *codd.*) decucurrit. PAVL. dig. 19, 1, 54 pr. eum fuisse servum, qui per -um descendere . . . solitus esset. CORP. VI 10157 *v. supra l. 54 sq.*

cataegis (-idis?) *m.*, καταιγίς. *nomen venti*: NOT. Tir. 110, 78 categis (*inter ventos*). *huc fortasse pertinent*: GLOSS. de Euseb. V 423, 8 totegis procella (καταιγίς Clem. Rom. rec. X 32). SEN. nat. 5, 17, 5 Pamphyliam -is *infestat* (*coni. Fortunat.*, c(h)agreus *vel* chagreis *codd.*, Cragreus *G. Müller*). *eiusdem verbi aliae formae*: APVL. mund. 12 at enim procellosus flatus **catagīs** (*sic codd.*) dicitur, quem praefractum possumus dicere, ventus qui de superiore caeli parte submissus inferiora repentinis impulsibus quatiat (*de cataegide agi apparet collato Ps. Arist. mund. 4 p. 395 a 5, sed* catagis *elocutus est* APVL. *derivavitque a* καταγείς [κατάγνυμι]). LIB. geneal. chron. I p. 164, 58 quoadusque super eos adveniret horrenda **cathago** (catago *codd. Taur. Sang.*) et operuit eos cataclysmus.

catafora *et sim. v.* cataphor-. **catafract-** *v.* cataphract-.

catafrico, -āre *a* fricare *et* cata (κατά). CASS. FEL. 1 p. 8 totum caput -bis (*sic gc*, cataplasmabis *p*) et adiecta aqua calida lavabis, et postquam laveris . . . moderate fricabis et iterum lavabis.

catagelasimus (*καταγελάσιμος) *v. nom. propr.*

catagīs, catago *v.* cataegis.

ochimo (*i.* ὤκιμος) herba est, quae latine **catagoga** (?) GLOSS. de Euseb. V 422, 51 (καταγωγή?).

catagraphus, -a, -um, κατάγραφος. *masc.*: CATVLL. 25, 7 remitte pallium mihi meum . . . sudariumque Saetabum -osque Thynos (*utrum substantivum sit, i. res quaelibet picta, an adiectivum i. q. pictus, non satis constat*). *neutr. pl.*: *t. t. pictorum*:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. nat. 35,56 hic (*Cimon Cleonaeus*) -a invenit, hoc est obliquas imagines. *v. etiam nom. propr.*

catagūsa, *acc.* -am, κατάγουσα. *statua feminae quae nendo filum deducit*: PLIN. nat. 34,69 Praxiteles . . . fecit . . . -am.

? **catalagēs.** *vox magica*: CORP. XIII 10026, 86 (*in lamina argentea*) bis dontaurios -es. *Elsperger.*

catalanma *v.* cataplasma *p. 593, 47.*

catalēcticus, -a, -um, καταληκτικός, *cf.* acatalectus *et* hypercatalectus. *neutr. sing.* catalecticon: TER. MAVR. 1829 FORTVN. gramm. VI 294,2. 302,21 MAR. VICTORIN. gramm. VI 178,20 PS. BASS. gramm. VI 305,17. SACERD. gramm. VI 501,13 -a species est quae minus una syllaba ⟨vel uno tempore⟩ terminatur, quam sui pedis quantitas exigit syllabarum vel temporum (520,11 deest . . . una syllaba ut sit dimetrum plenum, ideo -um *est.* FORTVN. gramm. VI 281, 12 καταληκτικόν quando syllaba deest. MAR. VICTORIN. gramm. VI 61, 6. 18 -um *erit metrum* si una syllaba ei detrahatur. DIOM. gramm. I 502, 8 -a *species carminum* est versus minus habens metricae constitutionis. 519, 20. SERV. gramm. IV 457, 13 -um versum dici cui syllaba una deest. PRISC. gramm. III 419, 12. 422, 15. 460, 1). *de notis* CATAL. *vel* CATL. *vel* CAT., *quibus in collectionibus prosodiacis Carolinorum versus pentametri dactyl. significantur, v. Traube, Rhein. Mus. 44, 479.*

TER. MAVR. 1520 -a quos *pedes* s y l l a b a terminat frequenter (1824. EXPLAN. in Don. gramm. IV 524, 4. 16. GRAMM. VI 638, 9). 1829 -on hoc genus omne et semipedem vocitari. SACERD. gramm. VI 501, 13 -a s p e c i e s *v. supra l. 11* (DIOM. gramm. I 502, 7. 8 *l. 17*). 520, 6 d i m e t r o -o iambico (520,11 FORTVN. gramm. VI 287, 4. 25. 294, 2. 302, 21 MAR. VICTORIN. gramm. VI 73, 4. 81, 23. 144, 23. 178, 20 PRISC. gramm. III 422, 15. 425, 24. 428, 6 SCHOL. Hor. carm. 2, 18 pr. p. 197, 9). SACERD. gramm. VI 521, 12 t r i m e t r o -o iambico (527, 11. 529, 22 FORTVN. gramm. VI 287, 27. MAR. VICTORIN. gramm. VI 77, 15 trimetrum -um in syllabam cui si una longa praeponatur syllaba fiet heroum. PRISC. gramm. III 428, 10 PS. BASS. gramm. VI 305, 17 SCHOL. Hor. carm. 2, 18 pr. p. 197, 22). SACERD. gramm. VI 524, 10 t e t r a m e t r o -o comico (528, 13. 530, 6. 533, 18. 21 -um *tetrametrum* contrarium est miuro. FORTVN. gramm. VI 285, 6. 288, 2 MAR. VICTORIN. gramm. VI 75, 28. 83, 1. DIOM. gramm. VI 505, 18 tetrametrum . . . -um perfectissimum est quod appellatur Priapium. PRISC. gramm. III 419, 12 FRG. Bob. gramm. VI 620, 3 BEDA gramm. VII 227, 11. 255, 22). SACERD. gramm. VI 527, 3 p e n t a m e t r o -o iambico (530, 15). 528, 8 octametro -o iambico. FORTVN. gramm. VI 283, 23 dactylicus h e x a m e t e r si -us fiat, hoc est si disyllabum pedem in ultimo habeat (MAR. VICTORIN. gramm. VI 73, 18). MAR. VICTORIN. gramm. VI 61, 6 *m e t r u m supra l. 16* (61, 18. 31. 78, 17 DIOM. gramm. I 504, 16. 519, 20). 62, 6 iambica metra gaudent acatalectis et -is et hypercatalectis conclusionibus. 78, 13 monometrum anapaesticum -um, id est suprema longa deficiente. 164, 11 haec *penthemimeres tome* -a est. DIOM. gramm. I 520, 29 duos -os *versus* . . . habet *metrum Alcaicum* (SERV. gramm. IV 457, 13 PRISC. gramm. III 460, 1).

1. catalēcton, *abl.* -ō, τὸ κατάληκτον. *pes metri syllaba deficiens*: MALL. THEOD. gramm. VI 590, 3 metrum dactylicum pentametrum recipit pedes hos, spondium loco primo et secundo, dactylum locis omnibus, -on in medio et in fine (BEDA gramm. VII 242, 29). 590, 7. 8. 16 primo loco spondius, secundo dactylus, deinde -on, post duo dactyli collocentur. BEDA gramm. VII 255, 23 metrum dactylicum tetrametrum catalecticum constat ex spondeo, dactylo, -o, dactylo, spondeo. SCHOL. Prud. *post* cath. 2, 104 catalectum, in quo -on, acatalecticum, in quo non -on . . . heptemimere⟨s⟩, ut -on in septima sit syllaba.

2. catalecton *v.* catalepton.

1. catalēctum (-ī) *cf.* 1. catalecton. *i. q. catalecticum* (*sc. metrum*). SCHOL. Prud. cath. 2, 104 *v. supra l. 56.*

? **2. catalectum** κατάλεκτος GLOSS. III 297, 22 *in tit.* de navigatione (525, 1).

catalēmpsia *v. l. 71.*

catalē(m)psis, *acc.* -im *et* -in *f.*, κατάληψις. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 56 vicina atque similis est lethargiae passio, quam Graeci κατάληψιν appellant, nos apprehensionem vel oppressionem vocare poterimus. *ibid.* Asclepiades . . . -in appellavit. 2, 10, 57 Asclepiadis sectatores hanc passionem a lethargo discreverunt et nomine adiecto -im vocaverunt. *nota*: CAEL. AVR. acut. exc. prooem. Ianus 2 (1847) p. 482 apoplexia, c a t a l e m p s i a, spasmus.

catalē(m)pticus, -a, -um, καταληπτικός. catalempticus: GLOSS. III 598, 15 catalem⟨p⟩ticis: cessatio vocis. *adi.*: CAEL. AVR. acut. 2, 10, 74 passionem supra dictam, hoc est -am sive catocham ut Graeci appellant, designant febres acutae (2, 10, 77). 2, 10, 78 lethargicum simul atque -um esse . . . aegrotantem. *s u b s t. f e m. i. q. catalempsis* (*morbus ipse*): SORAN. p. 58, 22 huic valetudini propter silentium similes sunt caducae apoplecticae, quae de lumbricis tacent, lethargicae etiam et -ae. *ibid.* lethargicae . . . et -ae separantur quod semper cum febribus sunt, (h)ystericae autem numquam. *m a s c. s u b s t. i. q. aegrotus*: CAEL. AVR. acut. 2, 10, 75 -is . . . pulsus maior . . . invenitur. 2, 10, 76. 80 quorum nihil in -is invenitur. 2, 10, 82 Chrysippus scribens de -is. 2, 10, 86 de -is . . . Soranus ordinavit.

catalepton, *n.*, *coaluit ex* κατὰ λεπτόν. *titulus carminum collectionis Vergilianorum; saepius falso in codd.* catalecton. SVET. vita Verg. p. 58 deinde -on (catalecton *codd.*) et Priapea et epigrammata *fecit Vergilius*. SERV. Aen. 1 praef. scripsit *Vergilius* etiam septem sive octo libros hos: . . . Priapeia -on (calepton *Paris.*[1]; catelepton *V Burmanni*; catalectum *G*; catalecton *Paris.*[2] *et reliqui*). *cf. titulum* VERG. catal. *in codd.*: catalepton Virgilii incipit (*HM*); Vergilii -on (*RA*); *adde in catalogo Murbacensi*: catalepion (*sic*). *cf. Vollmer, Sitz.-Ber. d. phil.-hist. Kl. d. Bayr. Ak. d. Wiss. 1907 p. 339.* *p l u r.*: AVSON. 349, 5 dic quid significent -a (catalecta *C*) Maronis.

catalēxis, *acc. sing.* -in; *acc. plur.* -īs; *abl.* -ibus, κατάληξις. *graece*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 61, 1 hanc Graeci κατάληξιν vocant, id est cum legitimum metrum in syzygia simplicem pedem, in monopodia vero, id est in simplici pede, syllabam perdit. 71, 16. TER. MAVR. 1469 -is . . . dicitur ea clausula versus, quam syllaba vel pes numeri datus minoris ita terminat, ut discrepet id quod inde restat. MAR. VICTORIN. gramm. VI 164, 11 diximus -in esse cum legitimum metrum aut pedem e syzygia aut syllabam e simplici pede amittit. TER. MAVR. 1880 fiet -is in istum *pedem*, quia non eiusdem generis deprensus in imo est. SACERD. gramm. VI 501, 5 -in cuius species sunt quattuor: acatalecta catalectica brachycatalecta hypercatalecta. 517, 22 dactylicum metrum et eius species XVII ex quattuor -bus unam solam non recipit brachycatalectam. 520, 3 crescit . . . iambicum metrum a dimetro usque ad tetrametrum et -is recipit totas, id est quattuor. 534, 11 qualem *dactylum* . . . -is exegerit. 540, 10 -is ⟨id est finis⟩ ionici aut trochaeo terminatur aut spondeo. MAR. VICTORIN. gramm. VI 85, 23 si -in habuerit *trimetrus acatalectus* Euripidium vocatur. 144, 17. 166, 3 in quo *bacchio* -is est (*cf.* 178, 26 *bacchius* -in facit. DIOM. gramm. I 504, 4). DIOM. gramm. I 504, 24 -in facit *trochaicus* aut in amphimacro aut in epitrito quarto. 504, 35 hoc metrum -in facit aut in ionico . . . aut in molosso. AVDAX gramm. VII 333, 19 cum finis versus consideratur huius species sunt quattuor id est -is, acatalexis brachycatalexis, hypercatalexis.

catallicē *v.* catastactice *et* catastalticus.

catalogus, -ī *m.*, κατάλογος (GLOSS. 341, 59). *neutr.* -um *v. l. 36.* GLOSS. IV 214, 24 ordo, series (492, 27). V 417, 45 -um: series nominum. V 274, 39 graece enumeratio; *cf. p. 585, 52.* AVSON. 422, 9 sequitur *in Iliados B* enumeratio copiarum viritim, ut per -i seriem milites naves duces patriae retexantur (*de poeticis militum, ducum, sim. e n u m e r a t i o n i b u s: cf.* MACR. sat. 5, 15, 1 enumerantur auxilia, quem Graeci -um vocant. SERV. Aen. 1, 286 omnis poetae intentio . . . ad laudem tendit Augusti sicut et in sexti *carminis* -o. 10, 166 -us in quo enumerantur hi qui venerint de Tuscia. 10, 545 sicut ipse *Vergilius* in -o ait. PROB. Verg. georg. 3, 89—91 in -o ducum. SCHOL. Stat. Theb. 6, 887. 7 praef. p. 340, 24 sequitur descriptio -i exercitus Thebanorum. 7, 247 *Homerus* per inquisitionem narrationem -i inducit. 7, 641. 8, 364. 707 in -o dum arma ipsius poeta describeret. 9, 745. 11, 32. 35. 45. 12 p. 470, 11 -us exercitus Thesei). HIER. hom. Orig. in Ezech. 7 p. 945 -us p e c c a t o r u m Ierusalem (p. 952). in Ezech. lib. 4 praef. -um . . . v i t i o r u m Ierusalem (in Gal. 5, 19—21 p. 509. 510 in Is. 1, 23 p. 26 CASSIAN. conl. 5, 27 tit.). in Ezech. 6, 18 p. 203 videamus -um v i r t u t u m patris quae mihi videntur in decem et septem partes dividi (adv. Pelag. 1, 22 epist. 22, 40 GAVDENT. serm. 11. CASSIAN. inst. 11, 10, 1 virtutum tam prolixum -um . . . replicare. 14, 16, 8 texere ⟨*syn.* ordo⟩. NICET. vigil. 7). HIER. vir. ill. praef. *Cicero* in Bruto oratorum linguae latinae texens -um (*cf.* CASSIAN. *l. 54.* EVGIPP. epist. 4 contexens). 12 *Senecam* non ponerem in -o sanctorum (*cf.* epist. 47, 3 post -um plurimorum ⟨*virorum illustrium*⟩ me quoque in calce voluminis . . . posui). 18 apparet ex ipso -o nominum alium esse Iohannem *eqs.* adv. Iovin. 1, 47 in -o feminarum *insignium.* epist. 60, 8 in -o i u s t o r u m (EVGIPP. epist. 4. GLOSS. IV 28, 13 -us: iustorum numerum. 492, 26). 74, 3 Matthaeus . . . in -o apostolorum publicanus dicitur. 77, 7 -us . . . omnium mansionum *populi Israel.* 118, 2 hic est -us tentationum tuarum. PS. RVFIN. in psalm. 43, 4 in -o (*deut. 7*) . . . dinumerantur septem nationes (CASSIAN. conl. 5, 16, 2). AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 12 legimus . . . in deuteronomio, in -o praeceptorum quibus vita . . . populi . . . ordinatur. PS. AVG. serm. 264, 1 in illo -o ubi omnes antiquos sanctos collaudavit *Paulus.* OROS. hist. 7, 42, 4 de -o t y r a n n o r u m . . . loquar (7, 42, 5). CASSIAN. conl. 2, 1, 3 completo omni -o spiritalium c h a r i s m a t u m (11, 12, 7). 17, 17, 2 *Raab* in patriarcharum adnumerata -o. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 7 si . . . haec distributio secundum praecedentium operum merita proveniret, non ipsorum donorum -um tali conclusione apostolus terminaret. GENNAD. vir. ill. 1 in -o scribarum. 36 haereticorum. IORD. Get. 119 gentium. 174 Amalorum familiae. CONC. Cabil. a. 639—654 p. 209, 13 episcopus presbyter aut diaconus vel quicumque ex sacerdotale c a t a l o c o. *de ea descriptione quae fit enumerando*: HIER. in Tit. 1, 9 p. 704 apostolum post -um conversationibus episcopi etiam doctrinam . . . praecepisse. 2, 12 p. 724 post -um doctrinae. RVFIN. apol. Orig. 1 p. 549 -us ecclesiasticae praedicationis.

syn. enumeratio. ordo. series. *Poeschel.*

cataltìcus *v.* catastalticus.

catalysis, *acc.* -in, κατάλυσις. *graece*: SERV. Aen. 5, 484 arma deponit et arti renuntiavit i. e. κατάλυσιν fecit. *latine* SERV. auct.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ecl. 7, 24 ⟨est⟩ intellectus 'pendebis fistula': malo -in facere quam deterior esse.

catamaiti *v.* catomum.

? cerniculi **catamites** recrementorum GLOSS. V 594, 24 (IV 317, 43 secrem- *codd.*). *corruptum esse e gr.* καταμιξις, *dubitanter proposuit Roensch, d. n. Test. Tertullians p. 651.*

catamītus *v. nom. propr.*

catamodicum *v.* cata *p. 585, 63.* **catamodicē** *adv. i. q. quodammodo*: RVSTIC. c. aceph. p. 1208ᴮ quod enim coepit aut proficit aut perficitur non deus *est*, vel si propter incrementum catamodice ita dicitur.

? **catamontem** caeli aspectum GLOSS. IV 490, 47 (-men-). V 273, 14. 355, 3. 593, 24 *cf. Loewe, Prodr. p. 29 not. 1.*

catampo genus est lusus PAVL. FEST. p. 44. [*fortasse a* κατ' ἄμφω, *ut visum est Scaligero. Th.*]

catanancē, -ēs *f.*, κατανάγκη. PLIN. nat. 1, 27, 35. 27, 57 -en Thessalam herbam qualis sit describi a nobis supervacuum est, cum sit usus eius ad amatoria tantum. DIOSC. 4, 126 de -e. *ibid.* est alterum genus -īs.

catantiphrasis, *acc.* -in *f.*, *non nisi in iunctura* per -in, *quae videtur orta esse ex male intellecto gr.* κατ' ἀντίφρασιν. CLEDON. gramm. V p. 18, 36 deponentia per -in, hoc est per contrarietatem, sicut Parcae quod nulli parcant. p. 28, 25. 57, 31. 58, 30 deponens, quod litteram r nunquam deponat, per -in.

catantlēsis, *acc.* -in *f.*, κατάντλησις. MARCELL. med. 1, 32 ad ulcera, quae in capite effervescunt ... prodest aqua calida bis terve die per spongiam saepius super ulcera expressa, quod Graeci -in appellant.

catapetasma, -atis *n.*, καταπέτασμα. *i. q.* *aulaeum*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 23 quae (*purpura et coccus*) ad usum reposita -is *templi* servabantur.

cataphagās, -ae *m.*, καταφαγᾶς. GLOSS. II 32, 15 ganeo. 36, 44 gulatores. PETRON. 39 in Leone (*signo*) -ae nascuntur. *forma* catafagus: GLOSS. II 132, 58 *marg.* -us [k *superscripto* c] nebulo.

cataphasis, *acc.* -in, *abl.* -ī *f.*, κατάφασις. *modo graecis, modo latinis litteris scribitur.* FORTVN. rhet. 1, 2 a p. 82, 4 intentio *est*, quod prima pars praeponit, quae facit litem ... hoc Graeci quid vocant? -ιν. (*lat. litt. P, item* p. 82, 6). AVG. rhet. 11 p. 143, 28 dictum, quod Graeci φάσιν nominant, ... scinditur in duas partes et est eius alterum κατάφασις (*sic E, latine F*), alterum ἀπόφασις. -in ... intentionem verbo factam possumus dicere, i. e. verbum quo crimen intenditur. IVL. VICT. 2 p. 375, 30 per -in. p. 375, 37 ex -i ... i. e. ex intentione. p. 375, 39 relicta -i. 6, 3 p. 400, 31 a contrario in coniectura *argumentum ducitur*, quod fit per -in et apophasin. RHET. lat. min. p. 585, 15 fasis est res, ex qua quaestio nascitur, catafasis accusatio, apofasis defensio. *aliter*: ISID. orig. 2, 27, 3 *interpretatio* res mente conceptas prolatis sermonibus interpretatur per -in (-frasin *pars codd.*) et apophasin i. e. affirmationem et negationem.

cataphora, *acc. sing.* -ān, *abl. plur.* -īs, καταφορά. 1 *t. t. astrologorum*: FIRM. math. 3, 5, 5 si Mars ... solus in cardinibus geniturae fuerit inventus, vel in cataforis (*sic ubique codd.*), vel in anaphoris eorum. 3, 5, 7 in ceteris cardinibus geniturae, vel in anaforis vel in -is cardinum. *ter.* 3, 5, 8. 2 *t. t. medicorum*: CAEL. AVR. acut. exc. 5, Ianus 2 (1847) p. 498 eiectatio vehemens ... pressionem (paracopen Graeci dicunt hanc cataforan) affert ... ⟨et⟩ debilitationem virium.

cataphorēticus (-a, -um), καταφορητικός. DIOSC. 2, 14 *cf. l. 64.* ORIBAS. syn. 4, 32 (*rec. La*) *papaveris semen* -as facit i. e. nimis gravantur somno.

cataphoricus (-a, -um), καταφορικός. ORIBAS. syn. 4, 32 (*rec. Aa*) si amplius *papaveris semen* assumatur cataforicum facit.

cataphorus (-a, -um), κατάφορος. DIOSC. 2, 14 *castoreum* cum aceto et oleo roseo capiti inunctus cataforu(m) (τοὺς ... καταφερομένους, cataforeticis congruit *rec. alph.*) praestat. *Elsperger.*

cataphracta *v.* cataphractes.

cataphractārius, -a, -um *a* cataphractus. *scribitur* kata-: CORP. III 10307 XIII 6238 (*saec. III vel IV*). catafract-: CORP. III 99. 10307. 14406ᵃ. V 6784. XIII 3493 (XIII 7323 *in corruptela infra l. 75*). INSCR. Notiz. degli scavi 1890 p. 343 *et passim in codd.* *ad equitem cataphractis indutum (clibanarium) pertinens (de pedite l. 84?).* 1 *adiective*: CORP. III 99 (*Arabia; a. 244—249*) praef(ectus) alae novae firmae catafract(ariae) Philippianae (*cf.* 10307 [*Pannonia inf.*]) ala firma katafractaria ex numero Hosroruorum (*an* Hosruenorum?). XIII 7323 [*ad Moenum, saec. III*] memoriae ... dec(urionis) a⟨l⟩ae firmae catafract(ariae) [cataef- *lapis*] bello desiderati. VOPISC. Aurelian. 11, 4 habes ... equites -os octingentos (NOT. dign. or. 5, 34 equites -i Biturigenses. 6, 35. 6, 36 equites -i Ambianenses [*v. p. 592, 2*]. 8, 29 Albigenses. 39, 16 cuneus equitum -orum. occ. 7, 200 equites -i iuniores. 40, 21. CORP. III 14406ᵃ [*Macedonia*] militavi inter e⟨q⟩uites -os Pictavensis. INSCR. Notiz. degli scavi 1890 p. 343 [*Concordiae*] centenarius de numerum equitum -orum. *adde*: PAPYR. Berol. Bruns font. iur.[6] p. 325 l. 6 [*a. 359*] βίαρχος οὐεξιλ⟨ατίωνος⟩ ἱππέων καταφρακταρίων εἱδρυμένων τὰ νῦν ἐν ⟨τῇ Ἀρσι⟩νοειτῶν πόλει τῆς Αἰγύπτου). VOPISC. Aurelian. 34, 4 -ii milites. NOT. dign. or. 7, 25 comites -i bucellarii iuniores. 2 *masc. substant.*: CORP. XIII 3493 (*Ambianis, saec. III exeuntis*) circit(or) n(umeri) cat⟨a⟩fr(actariorum) (*iidem appellantur* NOT. dign. or. 6, 36 *p. 591, 78. cf.* CORP. XIII 6238 [*Worms, saec. III—IV*] eq(ues) ex numer(o) kata(fractariorum)). LAMPR. Alex. 56, 5 -os *Persarum*, quos illi clibanarios vocant, decem milia in bello interemimus. TREB. Claud. 16, 2 *dabis* ex -iis centum. AMM. 16, 2, 5 adhibitis -is solis et ballistariis. 16, 12, 7 inter quas (*equestres turmas*) -i erant et sagittarii. 16, 12, 63 Innocentius -os ducens. NOT. dign. or. 31, 52 ala prima Iovia catafracta⟨rioru⟩m. CORP. V 6784 (*Ioveae*) circito⟨r⟩ de vixilla⟨ti⟩one catafr⟨a⟩ctariorum.

cataphractātus, -a, -um *a* cataphractus *vel* cataphractes. *i. q. cataphractarius* (*de equitibus scil.*). CORP. XI 5632 (*Camerinae*) praef(ecto) alae I Gallorum et Pannoniorum catafractatae.

cataphractēs (-a), -ae *m. et f.*, καταφρακτής. *acc.* -ēn *l. 36*; -am *l. 35*; *nom. sing.* -a: GLOSS. *ter.* NOT. Tir. 77, 44. 1 *masc. i. q. cataphractus, miles ipse* (GLOSS. κατάφρακτος): SISENNA hist. 81 custodiae in muro statuuntur -arum. 2 *fem. i. q. lorica ferrea peditis equitisve* (*cf. v. Domaszewski, PW. III 1783*): TAC. hist. 1, 79 *Sarmatae impediti* lapsantibus equis et -arum pondere. IVL. VAL. 1, 35 *ex Syria Alexander* mille etiam cum -is viros accipit, quod armaturae genus orientis inventio est. VEG. mil. 1, 16 bellatores cassidibus -is loricisque munitos. 1, 20 6ⁱᵉˢ, *ex. gr.* ab urbe enim condita usque ad tempus divi Gratiani et -is et galeis muniebatur pedestris exercitus. ... postulant primo -as, deinde cassides [sedere] refundere. *ibid.* pedites autem scutati praeter -as et galeas etiam ferreas ocreas ... cogerentur accipere. 2, 14 eosdem *equites* cogere loricas suas vel -as ... frequenter tergere et curare. 2, 15 cassides -as ocreas, scuta gladios maiores *eqs. habebant milites gravis armaturae* (*sc. pedites*). *ibid.* sagittarii cum cassidibus -is et gladiis, sagittis et arcubus (3, 14 in secundo ordine circumdati -is sagittarii). 2, 16 triarii (*sc. legionis saec. fere III*) cum scutis -is et galeis ocreati *eqs. ibid. sim. de centurionibus.* 4, 6 *contra sagittarios* -as vel scuta in civitatibus debent habere. 4, 9 cornua ... vel cruda coria proficit colligi ad -as texendas. SCHOL. Stat. Theb. 4, 268 loricae squamas explicuit, quam alii -am vocant. *in imagine*: TERT. pall. 4 triumphalem -en amolitus in captivo sarabara decessit.

cataphractus, -a, -um, κατάφρακτος. *lorica ferrea indutus* (*de re v. Daremberg-Saglio II p. 966*). 1 *adi.*: *proprie*: SALL. hist. frg. 4, 64 et sequebantur equi⟨tes⟩ -i (*sc. Mithridatis. cf.* 4, 66 qui praegradiebantur, equites -i, ferrea omni specie. LIV. 35, 48, 3 *equites* loricatos, quos -os vocant. 37, 40, 11. 37, 42, 1 PANEG. 10, 23 p. 230. AMM. 16, 10, 8 -i equites, quos clibanarios dictitant. 16, 12, 38. 18, 8, 7. 24, 6, 8. 25, 6, 2. 28, 5, 6. VEG. mil. 3, 23 -i equites propter munimina, quae gerunt, a vulneribus tuti, sed propter impedimentum et pondus armorum capi faciles *eqs.* PS. RVFIN. in Ioel 1, 4. *cf.* SERV. Aen. 11, 770 -um eum fuisse significat; -i autem equites dicuntur, qui et ipsi ferro muniti sunt et equos similiter munitos habent. *adde*: LIV. 37, 42, 7 cum auxiliis et -o equitatu). LIV. 37, 40, 5 tria milia peditum (*codd.*, equitum *vulgo ex Sigonii coni.*) loricatorum (-os ipsi appellant) adiunxit. VEG. mil. 3, 24 p. 117 bini -i equi iungebantur ad currum *contra elephantos* (*de* SALL. hist. frg. 4, 64 *v. l. 40*). *ibid.* alii contra elephantos -os milites immiserunt (4, 44 ut -i vel loricati, galeati etiam et ocreis muniti sint milites). *translate*: AMM. 22, 15, 16 terga -a *crocodili*. 2 *masc. subst.*: *i. q. eques loricatus* (GLOSS. V 550, 10 -us: eques munitus): PROP. 3, 12, 12 ferreus aurato ... -us equo. FRONTO p. 208, 11 N. sciret -os similes esse beluis piscibus. PANEG. 10, 24 p. 231 AMM. 19, 7, 4. 20, 7, 2 cum agmine -orum fulgentium. 25, 3, 4 -orum Parthicus globus. 29, 1, 1 -os et sagittarios. *de equo*: GLOSS. V 564, 17 -os: graece equos loricatos. 3 *neutr. subst. i. q. lorica ferrea*: ANON. de mach. bell. 14 funis ... ligatur circulo haerenti -o (*i. ad loricam*) in posterioris lateris parte exteriore, per quod vestiti equi *eqs.* *Mbr.*

derivata: cataphractarius, -atus.

catapīrātēs, *acc.* -em, *m.* [*καταπειράτης, *cf. ion.* καταπειρητηρίη. *v. Marx ad* LVCIL. 1191. *Th.*]. ISID. orig. 19, 4, 10 (*in tit.* de funibus) -es (cataporates *vulgo*, -pior -par- *al. codd.*; cataprorates *Otto*) linea cum massa plumbea, qua maris altitudo tentatur. Lucilius: (*1191*) 'hunc (hanc *codd.*) -em (*ita* INSCR. Gauckler, monum. de la fond. Piot. XII [1905] p. 113 [*in opere musivo*], *ubi* ⟨cat⟩apirat⟨em⟩ ... devoret unctum; cataparatem, -pior- *var. lect. codd. Isid.*) puer eodem devoret (deforet *codd. Isid.*, deferat *Areval*) unctum, plumbi pauxillum rodus linique mataxam. GLOSS. V 617, 20 cataporates. *Elsperger.*

ˣ**cataplasma**, -atis *n.*, κατάπλασμα. *inde a* CATONE *passim ap. medicinae scriptores.* *de declinatione*: *dat. abl. plur.* -atis: CATO ad fil. frg. 4 CELS. 4, 8. 9. 12. 29. 30. 7, 2. 26 CASS. FEL. 34 p. 74, 11. 42 p. 97, 5. 99, 19. 101, 9. 43 p. 109, 1. -atibus: APVL. met. 5, 10 CHIRON 87. 484. 650. 724 VEG. mulom. 2, 25 THEOD. PRISC. eup. faen. 51. 73 (*ter*). log. 21. 23. 29 CAEL. AVR. acut. 2, 9, 48 chron. 2, 1, 22 CASS. FEL. 18 p. 26, 13 ORIBAS. syn. 1, 25. *heteroclitice* cataplasma, -ae *f.*: -ae (*genet. dat. sing.*): CHIRON 700 PELAGON. 230. 260. 448 DIOSC. 3, 68 ORIBAS. syn. 1, 26. 2 add. p. 846 ANON. med. ed. Piechotta 127. 166. -am: PELAGON. 261 (*ter*). CHIRON 390. 555. 568. 594 (*bis*). 639. 641. GREG. TVR. Franc. 6, 15. -ā (*abl. sing.*)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LVCIL. 814 CHIRON 107 ANON. med. ed. Piechotta 165 ORIBAS. syn. 1,26. -īs (*dat. abl. plur.*): VEG. mulom. 2,67,2 DIOSC. 1,13. 116. 2,108. 110. 115. 118. 144. -ās: CHIRON 668. SCRIB. LARG. 159 -a, id est superpositum medicamentum; tollit enim triduo dolorem. ISID. orig. 4,9,11 -a: eo quod inductio sola sit. emplastrum: eo quod inducatur. GLOSS. medicamentum.

i. q. species fomenti: CATO ad fil. frg. 4 ex medicamentis bibendis, ex -atis. LVCIL. 814 ventrem alienum maestum fovere, ex molito hordeo uti -ā (CELS. 4,9. 12. 29. 7,19. 7,26,5 CHIRON 87. 484 VEG. mulom. 2,67,2 THEOD. PRISC. eup. faen. 68 CAEL. AVR. acut. 2,9,48 chron. 2,1,22 CASS. FEL. 2 p. 10,20 ORIBAS. syn. 1,26). CELS. 2,33 calfacit ... ex qualibet farina -a sive tritici sive farris sive hordei (4,31. 7,26,5). *ibid.* ea *cataplasma* deferbuit calidaque (4,2. 6.8. 9. 12. 19. 20. 6,7. 9. SCRIB. LARG. 160 THEOD. PRISC. eup. faen. 72) imposita est (CELS. 3,19. 4,2. 12. 15. 20. 22. 27. 31. 5,28,3. 6,6. 9. 7,12,1. 7,19. 8,9,1 SCRIB. LARG. 160 PLIN. nat. 20,191 HIER. in Is. 38,21 p. 475 CHIRON 390. 568. 639. 641. 668 VEG. mulom. 2,7,2. 2,14,2. 2,42,2. 2,54,3 THEOD. PRISC. eup. faen. 77. 94 ORIBAS. syn. 2 add. p. 846. superimponere: CELS. 3,10 THEOD. PRISC. eup. faen. 61). CELS. 3,10 -ata reprimentia (3,19. 21. 3,27,4. 4,12. 5,26,23. 5,28,3. 11). 4,6 admovere ex farina calidum -a (4,20). 4,28 -ata imo ventri ... circumdare (*cf.* 6,18,2 superdare). 4,30 in iisdem ... -atis ... praesidium est. 6,6,10 -ata et medicamenta. 6,6,16 -a ... superiniciendum est. 6,7,1 adici -ati debent papaveris cortices (7,19). 6,9 quaedam *medicamenta* quasi -ata ... illinuntur. 7,2 satis ... est -atis efficere. 7,20 superhabendum -a. 7,30,3 -ate *foveri* (CHIRON 724). 8,9,1 potest -a decidere. SCRIB. LARG. 160 ad frigidam podagram ... -a. PLIN. nat. 22,161 semen utile ad -ata. 23,115 fiunt -ata e piris ad discutienda corporum vitia (36,133 PELAGON. 261 CHIRON 507 THEOD. PRISC. eup. faen. 24. 25. 81 ORIBAS. syn. 2 add. p. 845). nat. 26,152. APVL. met. 5,10 fomentis olidis et pannis sordidis et faetidis -atibus. EPIT. Alex. 110 Alexandrum -a ab Roxane in praecordia elaboratum levabat. PELAGON. 230 coques in modum -ae (260. 414. 448 ANON. med. ed. Piechotta 127. 166). 261 antequam -am commisceas (CHIRON 272). CHIRON (*persaepe*) 555 aqua coques -am (594). 650 -atibus et fomentis. VEG. mulom. (*persaepe*) 2,43,2 -ate apposito (CAEL. AVR. acut. 3,4,41 chron. 1,6,184). 2,48,7 -a ex faeno Graeco et vino confectum inducis. AVG. serm. ed. Denis 21,8 adhibeat *medicus* -a quod leve est aut emplastrum (THEOD. PRISC. eup. faen. 58. 71. 81. 87 ORIBAS. syn. 2 add. p. 847). THEOD. PRISC. (*passim*) eup. faen. 27 hoc fici folia ... sicut -a ... operabuntur. *ibid.* in vicem -atis imponatur *scilla* (65. 71. 76). 28. 29. 32 -atis utilissimum adiutorium (*cf.* log. 21 adiutoria omnia pleuriticorum adhibeo ... in ... -atibus ... constituta). 35 quae oculis rheumatizantibus ordinata sunt ... semper in -ate profuerunt. 42 pro -ate ... impones (59. 60. 61. 87. ANON. med. ed. Piechotta 165 pro catalauma *codd.*). 51 nos fortioribus oportet occurrere -atibus. *ibid.* inter ea -atum beneficia (68). 62 super ... -ate loca tegenda sunt. 73 -atibus de seminibus ⟨lini⟩ ... imminendum erit (78 log. 23. 29). 97 -ata paregorica (log. 23 chalasticis vel paregoricis). log. 29 -atibus de cymini pulvere ... temperatis. CAEL. AVR. chron. 1,6,184 constrictiva ... -ata. 2,3,67 laxativa. SORAN. (*passim*) p. 27,9 ea quae relaxare possunt, fomentatio scilicet olei calidi vel aquae calidae et sucorum -ata. 95,15. PS. SORAN. quaest. med. 37 extrinsecus ... accedere dicuntur ... -ata. DIOSC. 1,13 -is admistum *amomum*. 1,116. 2,108 *andracla* cum polenta -is ad(h)ibita. 2,110. 115. 118. 144. 3,68 -e additus. 5,1 in -a compositi. CASS. FEL. 1 p. 6,8 cavendum a -ate vel diversarum rerum vaporationibus. 34 p. 74,11 -atis dies expleveris (*cf.* 42 p. 99,19 post dies -atis expletos. 43). 48 p. 125,9 -a dysentericis conveniens. SIDON. epist. 3,13,8 unctis -atum pannis. ORIBAS. (*persaepe*) syn. 1,25 fumentationibus et -atibus. GREG. TVR. Franc. 6,15 cantaredarum -am nimium validam ponens. *in imagine*: AVG. c. Iul. op. imperf. 3,162 imposito ex eucharistia -ate. *syn.* fomentum. medicamentum.

? **cataplasmaticum,** -ī *n.* *i. q. cataplasma?* CHIRON 57 sollicite curabis cataplasmaticis (cataplasmatis?) oleaticis.

***cataplasmo,** -āre [*a* cataplasma. *Th.*]. *passim ap. medicinae scriptores.* *i. q. cataplasma praeparare atque imponere*:
1 *absolute*: PELAGON. 64 -bis triticea polline. 217 sales et axungia et oleum ... renibus superimponentur et cum necesse fuerit, -bitur. 266 axungium misces et sic -as. CHIRON 105 si fluxum umoris et clodigo persequetur, -bis donec umor et impetus et clodigo desiniat. 251 oleo -bis et defricito bene. 507 -as quousque sanum fiet *iumentum*. 519 alii ... loteo -ant aut suprascriptis et de singulis sibi quisque -ant simul assidue hoc facientes. sed antequam -ent *eqs.* 651 -to ex farina ordeacea. 652. THEOD. PRISC. eup. faen. 33. 71 desuper ficis tritis incoctis -bo. 76 ex coriandro viridi. log. 88. 96 hederae foliis in vino coctis. CAEL. AVR. acut. 2,24,136 aqua solutis pollinibus. 2,38,218 ex lasere et bulbis. chron. 5,1,17 solo sinapi. CASS. FEL. (*persaepe*) 42 p. 99,15 erit -andum ex faeni graeci polline.
2 *transitive*: **a** *medicamentum quo curatur*: VVLG. Is. 38,21 iussit Isaias ut tollerent massam de ficis et -rent super vulnus. CHIRON 606 farinam ... coques et per dies aliquot -bis. 621 co⟨n⟩uzam fricabis et conteres et -bis. 677. THEOD. PRISC. eup. faen. 76 nasturcii sicci pulverem ... -bimus (log. 108). 77 pampinorum folia ... -bis (ORIBAS. syn. 6,41). ORIBAS. syn. 2 add. p. 847 apii semen per se solum aut cum farina -bis. **b** *id quod curatur: vulnus, partes corporis sim.*: CHIRON 91 quod si coeperit *tumor* crescere et tumere et dolere ex quo manducare vix possit *pullus*, -bis eum donec maturum faciat. THEOD. PRISC. eup. faen. 65 mandragorae foliis ... altiores percussus -bimus. CAEL. AVR. acut. 2,9,38 hinc caput -andum. 2,19,120 praecordia. 2,29,151 thoracem. 3,8,78 spinam. 3,16,135 podicem. CASS. FEL. 1 p. 4,13 frontem cum temporibus -bis pane ex posca frigida et modico oleo rosaceo. p. 5,3. ORIBAS. syn. 2 add. p. 846 ventris ... reugmam. *animantes ipsos*: CHIRON 390 -bis eum (*orthocolum*) ex polline ordeacei et lini semine (VEG. mulom. 2,54,3). THEOD. PRISC. eup. faen. 23 ex pane mundo infuso et cum oleo contrito -entur *aegri*. 35 ex his *foliis* ... -ati ... curati sunt. 36. 90. log. 65. 78 -bo eos *ictericos* ... admiscens seminibus ... absinthium. ORIBAS. syn. 2 add. p. 845 -andi sunt *febrientes* de lini semine. 6,44. *Poeschel.*

cataplēctātio (-ōnis) *f. hibride fictum e gr.* καταπλήττω, καταπληγμός. ITALA Sirach 21,5 (Tolet.) -o (καταπληγμός, VVLG. obiurgatio) et iniuriae annullabunt substantiam.

cataplēxis (-is) *f.*, κατάπληξις. *res quae admirationem faciat*: LVCR. 4,1163 magna atque immanis (*sc. amica videtur esse*), cataplexis plenaque honoris.

cataplūs, -ī *m.*, κατάπλους. *apud poetas legitur tantum nom. sing. in fine hexam. dact.* GLOSS. adventus navium. conventus navium vel adventus. *nota nom. sing. neutr.* cat(h)aplum: GLOSS. IV 214,33. 492,52. CIC. Rab. Post. 40 -us ille Puteolanus, sermo illius temporis, ... aestatem unam, non plures, aures refersit istis sermonibus. MART. 12,74,1 dum tibi Niliacus portat crystalla -us (*i. adventus navium a Nilo*). AVSON. 297,21 quidquid ... advehitur, toto tibi navigat orbe -us. ANTH. 910 (719e),67 quidquid confert medicis Lagea -us. SIDON. epist. 6,8,1 -i recentis nundinas. 7,7,1 *si* -us arriserit *Amantio*. GREG. TVR. Franc. 4,43 advenientibus ad -um Massiliensim navibus transmarinis. *v. nom. propr.*

catapōsis (-is) *f.*, κατάποσις. PS. SORAN. quaest. med. 59 quid est -is? gluttitio cibi et potus ab ore transvoratus.

? **catapota** genus calicis GLOSS. VI 30,9 (213,42. *cf.* V 274,10 cataputa). *estne* καταπότης *an* κατάποτον, καταπότιον?

catapotium, -ī *n.*, καταπότιον. *i. q. pilula, t. t. medicorum, cf.* SCRIB. LARG. 87 -um i. e. medicamentum, quod non diluitur, sed ita ut est devoratur. MARCELL. med. 16,2. ISID. orig. 4,9,9 -a eo quod modicum potetur vel ingluttiatur (GLOSS. V 564,25). GLOSS. III 599,10 -as pilosas purgatorias. 604,26 pilulas trochiscus vel -as. *apud recentiores forma* catapotia, -ae *f.*: THEOD. PRISC. eup. faen. 14. 17 CASS. FEL. DIOSC. ORIBAS. syn. 1,17 p. 818,25 (*cod. La*). ISID. *l. 41.* GLOSS. (*scribitur saepius* cataputia). CELS. 3,21 p. 107,4 ieiuno recte -a dantur facta ex absinthii duabus, murrhae tertia parte (MARCELL. med. 16,55 -a facienda, quae cum calda aqua et mane et sera ... dari oportet. CASS. FEL. 66 p. 163,21 -a bechica i. e. tussicularia ... dabis). CELS. 4,15 p. 141,24 -um devorare. 5,25,1 ex quibus (*catapotiis*) quod ervi magnitudinem habet, satis est devorasse (5,23,4 ad nostrae fabae magnitudinem. SCRIB. LARG. 89 MARCELL. med. 16,43 ex eo ad piperis magnitudinem -a fiunt, inde bina ieiuno data devoranda. *cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 14 -as [-am *cod. r*] in modum ervi grani conficimus. CASS. FEL. 1 p. 4,3 -as in modum ciceris informabis. 48 p. 125,6 in modum ervi. CAEL. AVR. chron. 4,7,105 erant -a facienda in ervi magnitudinem, quorum quattuor vel quinque dabis transbibenda. ORIBAS. syn. 1,17 p. 815,25 [*cod. La*]). CELS. 5,25,3. 9 SCRIB. LARG. 88. 89. 154. PLIN. nat. 26,64 est et semen *tithymalli* in usu cum melle decoctum ad -a solvendae alvi gratia. 28,8. GARG. MART. 30 p. 168 -a Corneliana alectoria fiunt ex brassica. MARCELL. med. 30,50. THEOD. PRISC. eup. faen. 17 omnibus contritis cum suco cydoniorum -a conficimus. *cf. supra l. 55* (DIOSC. 4,159 p. 76,12 pollines hervi mixtos -as faciunt et siccant. ORIBAS. syn. 1,17 p. 818,23 si -as ex *aloe* fiant cum suco caulium [*ter*]. p. 819,28 = 820,12). CASS. FEL. 2 p. 10,11 -ae Galeni. 24 p. 40,20. 48 p. 125,4. *cf. supra l. 61.* CAEL. AVR. acut. 3,4,33 ex vino medicamen transvorandum, quod -um appellavit *Erasistratus*. chron. 3,8,146 -a medicaminum (*ter*). DIOSC. 1,84 coeliacis datus in modum -ae (-podjae *cod.*). 1,101. 3,22. 107 ut -a accepta. 3,168. *oppos.*: CELS 5,27,2 p. 201,29 antidotum ... per -a sumi potest (*opp.* potui ex aqua dandum est). SCRIB. LARG. 91 licet et hinc -a facere (*opp.* pastilli). 155 (*opp.* dantur ex passi cyathis tribus). *Elsperger.*

catapso, -āre, καταψάω. GLOSS. V 633,9 catapsat (catapsum *cod., corr. Löwe, Prodr. p. 359*) caedit. *compos.* percatapsare.

catapulta, -ae *f.* [*a gr.* καταπέλτης *tractum. Th.*]. PRISC. gramm. II 143,15 excipitur ... -a, quae, cum sint masculina apud Graecos, apud nos etiam genus cum terminatione mutaverunt. NOT. Tir. 77,43.
1 *machina bellica, qua tela mittuntur* (*partim tela sagittis similia, v. p. 595,8 sq. [inde nata est translatio sub 2 allata], partim lapides grandes v. p. 595,10 et 35; utrumque p. 595,26*): PLAVT. Curc. 394 -a hoc (*oculus*) ictum est mihi apud Sicyonem (CAECIL. com. 27 si umquam quisquam vidit quem -a aut ballista icerit VARRO frg. Non. 552,21. *cf.* ITIN. Alex. 19 *Alexander* -a umerum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vulneratur). PLAVT. Curc. 690 ex te hodie faciam pilum catapultarium, atque ita te nervo torquebo itidem ut -ae solent. TITIN. com. 125 (*lectionis atque interpret. dubiae*) quem procul aspexit, immitt⟨i⟩er voluit (*i. se immittere?*), revortit, quoniam -a volat (quasi quom -a avolat *Bothe, sc. sensu sub 2 allato*). LVCIL. 219 custodem classis -as pila, sarissas (*suppleas ferentem vel sim.?*). SISENNA hist. 40 -as sedecim, quattuor ballistas, viginti plaustra scorpiis ac minoribus sagittis onusta. 41 longius scorpios -a concitos (PAVL. FEST. p. 367 trifax telum ... quod -a mittitur. EPIT. Alex. 75 quidam -ā telum tripedale misit). CAES. civ. 2, 9, 4 aut tela tormentis immissa ... aut saxa ex -is. BELL. Afr. 31, 7 scorpionum -arum ceterorumque telorum, quae ad defendendum solent parari, magnam copiam habebat. GELL. 7, 3 (*ex Tuberone*) *serpentem* ballistis atque -is diu oppugnatum (TAC. ann. 15, 9 -isque et ballistis *ex navibus* proturbat barbaros. AMM. 24, 2, 13 cum prohibitores -is nostrorum urgerentur atque ballistis). LIV. 21, 11, 7 *cum* -is ballistisque per omnia tabulata *turris* dispositis muros defensoribus nudasset (32, 10, 11 -ae ballistaeque in omnibus prope rupibus quasi in muro dispositae. VITR. 10, 13, 6 in quo tabulato summo *turris* statuebantur scorpiones et -ae. 10, 15, 4 scorpiones et -ae collocabantur). LIV. 21, 11, 10 collatisque eo -is ballistisque (24, 40, 15 -as ballistas tormentaque alia, quae oppugnandae urbi comparata erant, ... Apolloniam devexere. 26, 21, 7 -ae ballistaeque et alia omnia instrumenta belli lata). LIV. 26, 47, 5 -ae maximae formae ... minores ... ballistae maiores ... minores ... scorpionum maiorum minorumque *ingens numerus*. 31, 46, 10 ballistis -isque et alio omni genere tormentorum tela ingerentes et pondere ingenti saxa. 39, 5, 16 -ae ballistae tormenta omnis generis. VITR. 1, 1, 8 musicen autem sciat oportet, uti ... ballistarum -arum scorpionum temperaturas possit recte facere (*cf.* 10, 12, 2 cuneorum conclusionibus ad sonitum musicis auditionibus -ae temperantur). 10, 10 *et* 10, 12 *fusius de constructione*. 10, 11, 1 -arum rationes e quibus membris et proportionibus componantur dixi. 10, 11, 2. 9. 10, 13, 7. 10, 16, 1. PLIN. nat. 7, 201 *invenisse* Cretas -am. TAC. ann. 12, 56 ex quis *propugnaculis navium* -ae ballistaeque tenderentur. SIDON. carm. 22, 123 stridentes torquet -a molares. **2** *telum tormento missum, sagitta*: *cf.* NON. p. 552 iaculum celer vel sagitta. GLOSS. V 616, 36 est sagitta toxicata. 350, 18 sagittae: [*de* TITIN. com. 125 *v. supra l. 3 sqq*]. AMM. 15, 12, 1 emittere coeperit pugnōs, ut -as hostilibus nervis excussas. EPIT. Alex. 41 credit -as arcu extensas volare. -a icere *et* vulnerare (*p. 594, 82 sqq.*) *huc fort. addi potest.* **3** *imagines iocosae* (*ad notiones 1 et 2 spectantes*): PLAVT. Capt. 796 nam meus est ballista pugnus, cubitus -ast mihi. Curc. 398 (*de aula cineraria ad caput parasiti iacta*) nam illaec -ae ad me crebro commeant. Persa 28 vide modo, ulmeae -ae (*i. verbera*) tuom ne transfigant latus. NOVIVS Atell. 66 ut sol orescit (aurescit *Ribbeck*), cerea castra (*i. tabellas scriptorias*) crebro -a impulit (*sc. de stilo*).

coniunguntur: ballista, scorpio (-us), tormentum *passim, adde* pilum *et* sarissae (LVCIL. 219). *derivatum*: catapultarius.

catapultārius, -a, -um *a* catapulta. PLAVT. Curc. 689 pilum -um *v. supra l. 1.* *Mbr.*

cataputa *v.* catapota. **cataputia** *v. p. 594, 46.*

cataracta, -ae *f.*, καταρ(ρ)άκτης. *omne quod vi quadam decidit.* *de genere*: PRISC. gramm. II 143, 14 excipitur ... haec -a ..., quae cum sint masculina apud Graecos, apud nos etiam genus cum terminatione mutaverunt. *forma*: catar(r)actēs, -ēn, -ē, *m.* (*tantum de Nilo*): PLIN. nat. 5, 54. 59 SOL. 32, 7; CORP. III 14147⁵, 5 catarhacte⟨n⟩. *praeterea* GLOSS. V 353, 4 *p. 596, 21. acc.* catirecten: ITALA Lugd. *v. p. 596, 60. forma* -a *generis masc.*: VITR. 8, 2, 6 ad -am ab eoque. *scribitur plerumque* cataracta, *apud poetas secunda syllaba brevis est. legitur inde ab* INSCR. *a. 29 a. Chr.* (*v. l. 65*) *et* LIV. (*bis*) *passim apud scriptores, saepius habent* AMBR. AMM. AVG. VVLG. (*septies*); *e poetis singulis locis*: LVCAN. PROSP. RVT. NAM.

I *deiectus aquae* (*cf.* GLOSS. II 343, 22 καταράκτης -a obex): **A** *naturalis*: *potissimum Nili*: CORP. III 14147⁵, 5 (*a. 29 a. Chr.*) exercitu ultra Nili catarhacte⟨n transd⟩ucto (περάσας τὸν καταράκτην). VITR. 8, 2, 6 pervenit per montes ad -am, ab eoque se praecipitans *eqs.* SEN. nat. 4, 2, 4 excipiunt *Nilum* -ae, nobilis insigni spectaculo locus. LVCAN. 10, 318 praecipites -ae. PLIN. nat. 5, 54 *Nilus* novissimo -e inter occursantes scopulos non fluere ... sed ruere (*cf.* AMM. 22, 15, 9 ad -as i. e. praeruptos scopulos venit). 5, 59 inter novissimum -en. *ibid.* ad -as. SOL. 32, 7 a -e (-teracte *L M, Leid., al. aliter*) ultimo tutus est. IVL. HON. cosmogr. A 45 cadit per -as. HEGES. 4, 27 l. 6 HIER. in Ezech. 29, 8 p. 348. 30, 1 p. 360 ubi Nilus innavigabilis est et -arum fragor. AMM. 14, 4, 3. 15, 4, 2 ⟨per⟩ -as inclinatione praecipiti funditur Nilus. 22, 15, 11. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 17 *bis.* FVLG. aet. mund. p. 166, 14 Niliaci liquoris diffusitrices -as. ITIN. Anton. Plac. rec. A 43 *bis.* *quasi nom. propr.*: IVL. HON. cosmogr. A 45 exiens *Nilus* de loco memorato, qui Blemyes vocatur ⟨et⟩ Cataractae. *plura v. s. v. nom. pr.* *aliorum fluminum vel aquarum*: PLIN. nat. 5, 85 a -is iterum navigatur *Euphrates.* HEGES. 1, 30, 9 praecipitum fluentorum ruina et saxum imminens -is (charybdis *cod. Cass.*). ITALA (Ambr. Iob 4, 4, 17 Aug. *ad l.*, conf. 13, 13, 14 *et* VVLG. psalm. 41, 8 abyssus abyssum invocat in voce -arum tuarum (*per allegoriam cf. ad h. l.* HIER. in Hab. 3, 11 p. 652 abyssus, novum testamentum, ... invocat abyssum veteris testamenti, ut per -as Christi i. e. apostolos [*sc. quasi voces Christi*] firmior fiat praedicatio. epist. 120 praef. p. 819 in voce -arum i. e. prophetarum et apostolorum suorum [*cf.* EVCHER. instr. 1 p. 92, 8]. TRACT. in Luc. 5, 4 in voce -arum divinae praestantiae. AVG. in psalm. 41, 13 *opp.* in voce sua. PS. RVFIN. in psalm. 41, 8 i. e. praedicatorum. GLOSS. -arum voce: tonitruorum. *aliter*: HIER. in Os. 7, 5 sq. p. 73 hoc [*illusores et pestilentes*] enim iuxta LXX significant -ae, quae non sursum levant, sed allidunt deorsum). *in imagine*: AMBR. Noe 14, 49 tunc se insipientia, iniustitia ... de superiore parte tamquam -ae mentis videntur effundere. Iob 4, 4, 17 -as autem intellegimus profunda verborum et vim caelestis eloquii, quae fluxere nobis sicut imber e caelo.

B *arte factus, i. q. saeptum*: **1** *proprie*: PLIN. epist. 10, 61, 4 expeditum tamen erat -is aquae cursum temperare. AMM. 24, 1, 11 -is avulsis ad defundendas reprimendasque aquas ... opere saxeo structis. 24, 3, 10 Persae ... sublatis -is undas evagari fusius permiserunt. *cf. l. 25.* 24, 6, 2. PS. RVFIN. in psalm. 41, 8 -ae dicuntur proprie aquaeductus, unde ebullit aqua. RVT. NAM. 1, 481 -arum claustris excluditur aequor (*sc. maris a salinis*). NOT. Tir. 100, 81 *inter* aquatura *et* camera. GLOSS. V 353, 4 ca⟨ta⟩ractes ⟨w⟩uaetert[h]rouch (*anglosax.* '*Wassertruhe*', *vas collectorium aquarum*). **2** *translate*: **a** *de saeptis quibusdam caeli, quibus apertis pluviae credebantur effundi*: ITALA (Ambr. Noe 14, 49) *et* VVLG. gen. 7, 11 -ae caeli apertae sunt (*cf.* PS. CYPR. ad Novat. 4. 5. AMBR. Noe 15, 51 non immerito exundavit aqua, quando caeli -ae apertae sunt. *cf. l. 17.* HIER. in Mal. 3, 7 p. 978 si non tantas pluvias effundero, ut -ae caeli apertae esse credantur. in Ephes. 6, 11 p. 675 epist. 51, 5 MAX. TAVR. serm. 26. ISID. ord. creat. 3, 5 in quibus *nubibus* -as apertas scriptura commemorat). ITALA (Ambr. Noe 17, 59) *et* VVLG. gen. 8, 2 clausi sunt fontes aquarum (abyssi VVLG.) et -ae caeli (*cf.* AVG. quaest. hept. 1, 12). VVLG. Is. 24, 18 quia -ae de excelsis apertae sunt. *in imagine*: VVLG. IV reg. 7, 2 si dominus fecerit etiam -as in caelo. 7, 19. Mal. 3, 10. HIER. in Mal. 3, 7 p. 979 aperientur super eum -ae caeli et effundetur pluvia spiritualis. AVG. conf. 13, 13, 14 aperuit -as donorum. PROSP. carm. de ingrat. 95 scripta manent, quae de -is aeterni fontis fluxere. **b** *de oratione*: AVG. serm. ed. Mai 97, 1 aperuit super civitatem -as oris sui *Ionas.*

II *variae res a similitudine saeptorum dictae*: **A** *fores pendentes*: LIV. 27, 28, 10 porta -a deiecta clausa erat. 27, 28, 11 remisso fune quo suspensa erat -a magno sonitu cecidit. VEG. mil. 4, 4 ut ante portam addatur propugnaculum, in cuius ingressu ponitur -a, quae anulis ferreis ac funibus pendet. **B** *i. q. nervus*: ITALA Ier. 20, 2 (Wirc.) percussit eum et immisit eum in catarac⟨tam⟩ (VVLG. nervum). 20, 3 eduxit ... de -a (VVLG. nervo). *cf.* HIER. *ad l.* p. 977 pro 'nervo' LXX et Theodotio vertere '-en'. GLOSS. IV 89, 60 in ⟨n⟩ervo: in -a. **C** *i. q. fenestra sim.*: HIER. in Os. 13, 3 p. 145 -am autem proprie vocat *Symmachus* foramen in pariete fabricatum, per quod fumus egreditur. in Is. 60, 8 sq. p. 724 'ad fenestras suas', iuxta Aquilam: ad -as suas. PS. RVFIN. in psalm 41, 8 -ae enim dicuntur fenestrae. **D** *i. q. clatri*: AVELL. p. 680, 4 (*a. 519*) ad secundam -am ipsa sanctuaria deponere (*cf. Thiel epist. pontif. p. 874*). **E** *in imagine de palpebris vel oculis*: GREG. TVR. Franc. 5, 6 Leonastis ... decedentibus -is lumen caruit oculorum. Mart. 2, 19 cum prae umore capitis decedentibus -is oculorum aditus haberet ... graviter obseratos. *ibid.* reseratis -is luminum, lumen videre promeruit (vit. patr. 19, 3). 2, 41 a decidentibus -is obstrictisque palpebris valde caecatus est.

III *nomen avis*: PLIN. nat. 10, 126 nec Diomedias praeteribo aves. Iuba -as vocat. ITALA lev. 11, 17 (Lugd.) abominamini ... et bubonem et catirecten (καταράκτην, VVLG. mergulum).

derivata: cataractarius. (cataractria?).

cataractārius, -ī *m. a* cataracta. *i. q. custos carceris cf. l. 43—47.* PASS. Perp. 15 ait ... quidam ex ministris -orum (catarect *cod. A*). PASS. Montan. 17 obnitentibus etiam catheracteriorum (*cod. T*, carcerariorum *B*) ministris.

cataractria, -ae (*f.?*) *orig. inc. nisi est a* cataracta *fictum. species condimenti*: PLAVT. Pseud. 836 terrestres pecudes cicimalindro condio [aut] hapalocopide aut cataractria.

catarrhactes, -a *v.* cataracta.

catarr(h)oicus, -a, -um, καταρροϊκός. CHIRON 156 a morbo venit umor multus et crassus, pallidus, catacroricus (*cod., corr. Bücheler*), profluvius Atticus (VEG. mulom. 1, 38, 4). CHIRON 394 *v. s.* catharticus.

catarr(h)ōsus, -a, -um [*a* catarrhus. *Th.*]. THEOD. PRISC. log. 44 catarrosis medetur (*sic cod. Brux.*, cerotario *cett. q. v.*).

catarrhus, *acc.* -um, *abl.* -ō *m.*, κατάρρους. ISID. orig. 4, 7, 11 -us est reuma iugis e naribus. GLOSS. II 343, 31 κατάρρους destillatio. III 598, 41 reumaticus humor in pectore. GLOSS. Iuven. V 652, 28 ⟨cat⟩arr⟨us⟩ und⟨e⟩ (*cod.* arrunt, *emend. Wirz*) mucci et salivae excurrunt (*cf.* IVV. 10, 199). *scribitur plerumque* catar(r)us; *scripturam* -thar(r)- *v. p. 597, 4*, -tarron *p. 597, 4. 12*, -tarros *p. 597, 12. forma* catar⟨rh⟩eōn (καταρρέων): GLOSS. III 599, 16 ⟨c⟩atarion tussis humida. *cf.* THEOD. PRISC. *p. 597, 4.* DIOSC. *p. 597, 12.* CASS.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

FEL. 34 p. 72, 7 *l. 5.* MARCELL. med. 5, 8 ad -um sive destillationem umoris ex capite. 5, 16 ad -um restringendum. 5, 19. 20. 13, 6. 5, 18 adversum ingruentem -um. THEOD. PRISC. log. 57 tit. de -o (-rron *B*). 57 omnis -us (-tarron *B*, -tharrus *b*) sollicite visitandus est (*cf.* ORIBAS. syn. 9, 1 p. 266 *bis*). CASS. FEL. 34 p. 72, 7 ex viscosi flegmatis infusione . . . quam Graeci catareon (*p*, -tereo(n) *gc*) sive -um (*sic codd.*) vocant. 37 p. 81, 20 corporibus frequenti -o (-arru *g*, -aro *c*) temptatis. CAEL. AVR. acut. 1, 15, 117 tussicula atque -o vexantur. 2, 17, 101 (*sc. similia pleuriticae passioni dicuntur*) ad nares -us, quem vocant coryzan. 3, 1, 4. chron. 2, 11, 126 antecedente . . . multorum dierum tussicula vel -o. 2, 14, 196. CAEL. AVR. acut. exc. praef. p. 480 -rros h. e. tussis. DIOSC. 2, 152 tussientibus et -arron habentibus. 3, 87 -rron compescet. ENNOD. opusc. 3, 191 p. 380, 19 *Epiphanium* coagulatus in vitalibus umor infudit, quem -um medici vocant. ANTHIM. 90 in -o quando incipit maturare. 93. ORIBAS. syn. 4, 32 (*Aa*) iuvat . . . eos *papaver*, quibus de capite reuma currens -um excitat. 5, 46 (*Ab*) facile ex qualibet causa frigdoris -aru (-arrus *La*) vel coriza comprehenduntur (*bis*). 6, 6 si -arus *febrim de frigdore* fuerit subsecutus, non labit antequam -arus digeratur. si aut(em) ex calore fuerit -arus, labit de praesenti. 9, 1 p. 268 qui sanguinem ex -aro exspuunt. p. 269 constrictum . . . -arum.

deriv. lat.: catarrhosus.

catasceua (-ē), -ae, *acc. sing.* -ān, κατασκευή. *scriptura* catascefe GLOSS. IV 30, 27. QVINT. inst. 2, 4, 18 opus destruendi confirmandique *narrationes* quod ἀνασκευή vel -ή vocatur. SVET. rhet. 25 p. 122, 5 saepe fabulis fidem firmare aut demere, quod genus thesis et anasceuas et -as Graeci vocant. SVLP. VICT. rhet. 3 p. 314, 36. 315, 12 legis -αί...h. e. confirmationes et suasiones. SERV. auct. Aen. 2, 402 est autem -e non potuisse eos vincere, quamvis fortiter dimicarent. 2, 408. ISID. orig. 2, 12, 1 -a est confirmatio propositae rei (*opp.* anasceua). 2, 12, 2 -ae autem et anasceuae in his rebus quae verisimiles non sunt, sed pro veris proponuntur, plerumque versantur. *nota*: GLOSS. IV 213, 50 (*cod. d*) instructio. *aliter*: SACERD. gramm. VI 455, 20 -an, cum mediocri oratione res maximae deprimuntur. *cf.* GLOSS. destructio distructio.

catascopiscus *ascriptum est ad navigii cuiusdam imaginem, quae extat inter aliarum navium simulacra in pavimento operis tesselati Althiburi in Africa reperti, cf.* catascopus *et* catascopium. *v. Bücheler, Rhein. Mus. 59 (1904) p. 323.*

catascopium (-ī) *n.*, κατασκόπιον. GELL. 10, 25, 5 navium . . . appellationes hae sunt: gauli corbitae . . . ratariae -ium.

catascopus (-ī) *f.*, κατάσκοπος *sc.* ναῦς. BELL. Afr. 26, 3 litteris celeriter in Siciliam . . . conscriptis et per -um missis (*a Caesare ex Africa*). NOT. TIR. 110, 8 -um *inter vocabula navalia. cf.* ISID. orig. 19, 1, 18 κατάσκοπος navigium, quod latine speculatorium dicitur.

catasta, -ae *f.* [*imminutum esse videtur pro* κατάστασις, *etsi graecum vocabulum plane eadem significatione qua latinum non invenitur. Th.*]. *plural.*: MART. 9, 29, 5. 10, 76, 3. SALV. gub. 3, 22; *plur. poeticus*: PRVD. perist. 1, 56. 6, 33. *neutr.*: catasta, -ōrum: AVG. in psalm. 137, 3 PASS. Perp. 6 *cod. A* (-am *cod. B*). [*it.* catasta. *M.-L.*]

i. q. *tabulatum vel podium*: **1** *in quo servi venales stabant* (*cf. Mau, PW. III, 1785*): TIB. 2, 3, 60 quem saepe coegit barbara gypsatos ferre -a pedes. [LIV. 28, 21, 2 gladiatorium spectaculum fuit non . . . servorum de -a (de causa *S*, *om. P*, catasta *coni. Vrsinus*)] PERS. 6, 77 Cappadocas rigida pingues plausisse (*examinantem*) -a. PLIN. nat. 35, 200. STAT. silv. 2, 1, 72 non te barbaricae versabat turbo -ae. MART. 6, 29, 1 avarae verna -ae. 9, 59, 5 quos *pueros* arcanae servant tabulata -ae. 10, 76, 3 nec de Cappadocis eques -is. SVET. gramm. 13 Staberius . . . emptus de -a et . . . manumissus. *per metonymiam i. q. turba vilium hominum, servorum barbarorumve*: MART. 9, 29, 5 non illam *lenam* mille -ae vincebant. RVT. NAM. 1, 393 mendacis deliramenta -ae nec pueros omnes credere posse reor. GILD. Brit. 23 chron. III p. 39, 2 *patria Saxonum* mittit satellitum canumque prolixiorem -am.

2 *in quo martyres supplicium subibant*: **a** *proprie*: PASS. Perp. 5 fiet in illa -a (βῆμα), quod deus voluerit. 6 ascendimus -am (*cod. B*, in -a *A*). PASS. Mar. Iac. 6 p. 54 illic erat -a non humili pulpitu nec uno tantum ascensibilis gradu (*ter*). CYPR. epist. 38, 2 ad pulpitum post -am venire. PRVD. perist. 6, 33 fratres tergeminos tremunt -ae. 10, 467 emitto vocem de -a celsior. AVG. in psalm. 96, 18 habebant gaudia in -a, qui Christum praedicabant inter tormenta. 137, 3 cum in -a levabatur *Crispina*. **b** *latiore sensu i. q. ipsa machina tormentaria*: PRVD. perist. 1, 56 seu foret praebenda cervix ad bipennem publicam . . . post -as igneas. 2, 399 postquam vapor diutinus decoxit exustum latus ultro e -a iudicem compellat *Laurentius* (*cf.* GLOSS. V 594, 44 lectus ferreus. *huc fortasse spectat*: V 352, 49 -a gloed [*coni. Sievers e cod. Epinal.*, geleod *cod. Ampl.*] *anglosax. i. q.* '*ardor*.'). AVG. serm. 275, 2 cum in hac vita tribunal iudicis -a torserit martyris. SALV. gub. 3, 22 scalas sibi de eculeis -isque fecerunt (*cf.* GLOSS. V 176, 1 -a scala [a]eculeo similis). PS. FVLG. RVSP. serm. 75 p. 947[C] iuvenem moriturum (*Absalom*), nullius manu arboris -a suspensum. PASS. Rogat. 6 iussit eos in eculei -a suspendi. GREG. TVR. glor. mart. 105 martyrem exturbare a iustitiae tramite nec turbo verborum praevaluit nec -a. NOT. TIR. 92, 57. GLOSS. genus poenae (*vel* supplicii), est eculeo similis. genus poenae, eculeus. *sim.* *nota*: GLOSS. V 494, 7 omne genus machinae quod ingenio componitur. *in imagine*: AVG. in psalm. 96, 16 pone in -a conscientiae animam tuam, torque te ipsum timore iudicii. serm. ed. Mai 27, 1 illud convivium velut -am ante se constituens conscientiae tormento confiteri compulit reum *Christus*. *Elsperger.*

catastacticē, *acc.* -ēn *f.*, *κατασταχτική, *nomen herbae.* PS. APVL. herb. 9 Graeci batrachion . . . alii stacticen . . . alii -en. GLOSS. III 557, 57 chatalticе i(d est) butracion (622, 15 catallice. *v. etiam l. 22*).

***catastalticus**, -a, -um, *κατασταλτικός. CHIRON 86 traumatico curato et -o (*sc. medicamento*) labraturum cutis consumito (CHIRON *bis* stalticus; *cf.* VEG. mulom. 2, 22, 2 -o quoque medicamento *eqs.*). VEG. mulom. 3, 28, 2 haec bene trita et cribrata aequo pondere -um faciunt quod carnem supercrescentem comedendo fovet. DIOSC. 1, 117 ambae *herbae* stipticae sunt et -ae. 1, 119 ipsum stipticum est et sucum et -um (*sc. habet*). 3, 22. 5, 98 virtus est ei stiptica et exerantica, leptintica et -a (5, 113 malaptica et stiptica, leptintica et pleurotica et leviter -a et catulotica. 5, 116 -a scarotica et stiptica). [GLOSS. III 556, 23 cataltici i(d est) fomentatio (fum- *cod.*); *videtur* κατασταλτική *subesse* (καθαρτική *Heraeus*)]. *adde*: GLOSS. III 620, 32 catallici id est sumentano (? κατασταλτική *Götz*, κατάκλεις *Bücheler*; *potius huc referendum videtur quam ad herbam catastacticen*).

catastēma, -atis *n.*, κατάστημα. PROB. app. gramm. IV 195, 16 nomina generis neutri, quae nominativo casu numeri singularis a littera terminantur . . . -a. *genet. sing. gr.* -tos? *v. l. 29.* CHIRON 165 morbus maleus . . . corruptio⟨ne⟩ sanguinis et spirit[u]i oritur aut ex malo -e aeris (191 catastamate). *cf.* VEG. mulom. 1, 17, 5 recursu . . . -is (-os *Sang.*) . . . animalia ille aer corrumpit et perimit.

catastolium, -ī *n.*, καταστόλιον. AVG. c. Faust. 20, 9 ita fabula vestra velut in tapete theatrico ad illius ultimi (*sc. post conflagrationem mundi*) globi -um (castatolium *C*, capitolium *S*) pervenire non possit (*cf. syn.*: haer. 46 p. 38 quasi coopertorium atque tectorium).

catastrōma, -ae *f.*, *ex gr.* κατάστρωμα *tractum.* *i. q. stega, constratum navis.* SCHOL. Germ. Bas. p. 97, 17 *Argo* habet stellas *tot*, in puppe IV, in -a (ἐπὶ καταστρώματι) V, in malo summo III *eqs.*

catastropha, -ae (-ē, -ēs) *f.*, καταστροφή. *nom. sing.* -ē: EVANTH. *et* DON. *v. l. 45. 46.* *acc. sing.* -ēn: GLOSS. *v. l. 40* EVANTH. *et* DON. *v. l. 45.* GLOSS. V 352, 11 catastrophen (cacastrofon *codd.*) conversationem (395, 48 trofon *codd.*), *fort. addendum p. 298, 62.* **1** *de fortunae mutatione*: PETRON. 54 pessime mihi erat, ne his precibus per ridiculum aliquid -a quaereretur. *inde nomen partis tragoediae comoediaeve*: EVANTH. de com. 4, 5 comoedia per quattuor partes dividitur: prologum, protasin, epitasin, -en (DON. de com. 7, 1) . . . -e conversio rerum ad iucundos exitus (*cf.* DON. de com. 7, 4 -e explicatio fabulae, per quam eventus eius approbatur). DON. Ter. Andr. 796. 849 vult enim poeta iam -am patefieri. 915 ut res progredi ad -am possit. Phorm. 179 usque ad cognitionem rerum et -am fabulae (*graece* Hec. 488. 567. 623. 799). **2** *de corporis conversione vel casu*: SIDON. epist. 2, 9, 4 vix quodcumque vestibulum intratum et ecce huc sphaeristarum contrastantium paria inter rotatiles -arum gyros duplicabantur. 5, 17, 7 *cum iuvenis pila ludens* huc per -am saepe pronatus aegre de ruinoso flexu se recolligeret. **3** *de machina theatrali*: SCHOL. Iuv. 4, 122 'pueros . . . inde ad velaria raptos': per -am aut de pegmate excussos.

catasyllogizo, -āre, κατασυλλογίζω. BOETH. anal. pr. 2, 20 ut autem non catasyllogizetur, observandum *eqs.*

catatechnus *v.* catatexitechnus *l. 66.*

catatēxitechnus, -ī, κατατηξίτεχνος. PLIN. nat. 34, 92 ex omnibus autem maxime cognomine insignis est Callimachus, semper calumniator sui nec finem habentis diligentiae, ob id -us appellatus (calatex- *B*, catotex- *rell.*, *corr. Sillig*, cacizotechnus *al.*; *cf. Pausan. 1, 26, 7, ubi* κατατηξίτεχνον *opt. codd.*, κακιζότεχνον *y*[1]). *cf.* VITR. 4, 1, 10 *Callimachus* propter elegantiam et subtilitatem artis marmoreae ab Atheniensibus cata⟨texi⟩technos fuerat nominatus.

catathema (-atis) *n.*, κατάθεμα. ACT. Petr. 8 improbe, inimice omnium, catathema ab eius ecclesia filii dei sancti omnipotentis.

catathematizo, -āre, καταθεματίζω. IREN. 1, 13, 4 *mulieres* exsufflantes et -antes (καταθεματίσασαι) enim separaverunt se ab huiusmodi insano. 1, 16, 3 quam sententiam digne exsufflantes et -antes (καταθεματίσαντες) oportet porro alicubi et longe fugere ab eis.

catatonus, -a, -um, κατάτονος. VITR. 10, 10, 6 ⟨sin⟩ minus altum capitulum *ballistae* fuerit, quod catatonum dicitur *eqs.*

antidotum (*adversus asthma*) Antipatri ex **catatopī⟨s⟩** (*p*, *om. rell.*), quo usus est Galenus CASS. FEL. 41 p. 95, 12. *videtur titulum operis Galeniani* κατάτοποι (catatopi) *sibi finxisse; cf.* GALEN. περὶ συνθέσεως φαρμάκων τῶν κατὰ τόπους 7, 3 (Kühn XIII p. 66): πότιμα πρὸς βῆχας . . . Ἀντιπάτρου ᾧ χρῶμαι. *Mbr.*

catatumba *v.* catacumba.

catāx (-ācis) [*orig. inc. Th.*]. PAVL. FEST. p. 45 -x claudus (GLOSS. Iuven. V 653, 42). NON. p. 25 -x dicitur, quem nunc coxonem vocant (GLOSS. Non. V 649, 41 -x coxo quod quasi gressu cadat. *cf.* GLOSS. Scal. V 615, 20 cadax claudus qui saepe cadit). GLOSS. claudus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*vel* clodus) a coxa (a coxa claudus). clodus a coxa vel claudicans. claudus, clodus, coxus. *cf. corrupta*: GLOSS. V 278, 46 coltax collo dura coxa (-x clodus a coxa *coni. Goetz, fort.* catax coxo ⟨a⟩ dura coxa). *cf. Löwe, Prodr. p. 308 sq.* *scribitur*: coltax (GLOSS. V 180, 39. 220, 28. 278, 46. 495, 7), catex (GLOSS. IV 491, 35. V 273, 12), cadax (GLOSS. V 355, 1. 615, 20). LVCIL. 77 pestem perniciemque, -x quam et Manliu' nobis. MYTHOGR. 1, 176 -x tamen permansit *Vulcanus*.

deriv. deminut.: catac(u)lus.

catēchēsis, -eōs *f.*, κατήχησις. *declinatur plerumque more graeco; latino*: HIER. c. Ioh. 11 p. 419 catechesibus. ITIN. [Silv.] 46, 4 -is (*genet.*). *nota*: *acc.* -ēn ITIN. [Silv.] 46, 4. *scribitur*: -thecis- (ITIN. [Silv.]), -thechec- *vel* -theches- (HIER. *v. l. 17*), -taces(s)- GLOSS. *i. q. disputatio*: HIER. reg. Pachom. 156 per singulas hebdomadas binae disputationes, i. e. -es a praeposito complebuntur. *i. q. instructio fidei*: IOH. epist. ad Senar. 3 -is enim graece instructio dicitur. GLOSS. doctrina. HIER. tract. in psalm. I p. 31, 1 de principio -eos (-thecheceos *vel* -thecheseos *codd.*) diximus. c. Ioh. 11 p. 419 quae et semper ... in ecclesia docemus et in -bus. vir. ill. 38 ecclesiasticam scholam tenuit et -eon magister fuit *Clemens Alexandrinus*. ITIN. [Silv.] 46, 2 et de resurrectione, similiter et de fide omnia docentur per illos dies, hoc autem cathecisis appellatur. 46, 3 per tres horas fit -is (-in *cod.*). 46, 4 ad audiendum intrant in -en ad ea, quae dicuntur vel exponuntur per episcopum. *ibid.* missa autem facta -is hora iam tertia.

catēchismus, -ī *m.*, κατηχισμός. *scribitur* -thec-: AVG. fid. et op. 13, 19. -thes-: AVG. fid. et op. 19, 35. *i. q. actus instruendi*: PS. HIL. libell. 11 debet *vir* tam in -o, quam etiam in laica vita conversationem suam mundissimam exhibere. AVG. fid. et op. 19, 35 ut in -is competentium nec quaererentur nec percuterentur haec vitia. *i. q. sermo vel liber, quo instruitur*: PAVL. MED. vita Ambr. 36 ad quam (*reginam quandam Marcomannorum*) epistulam fecit *Ambrosius* ... in modum -i. AVG. fid. et op. 13, 19 non enim totos -os inserere debuit *euangelista* (*ibid.* his breviter commemoratis). 18, 33 praeceptis et -is validissime flagellantur.

catēchista, -ae *m.*, κατηχιστής. *i. q. doctor*: HIER. epist. 50, 1 Gregorium ... et Didymum in scripturis sanctis catechistas habui.

catēchizātio, -ōnis *f. a* catechizare. *scribitur* -tec-: DIDASC. apost. 77, 27. *i. q. instructio*: IREN. 4, 24, 1 illis (*apostolis Iudaeorum*) facilis -o fuit, videlicet cum ex scripturis haberent ostensiones. DIDASC. apost. 77, 27 si qua autem per verbum -o fit. SENAR. Ioh. epist. ad Sen. 2 requiro ... quid sibi habeat hoc vocabulum (*sc. catechumenus*) vel haec -o. *cf. l. 15.*

catēchizo, -āvī, -ātum, -āre, κατηχίζω. MAR. VICTORIN. in Gal. 6, 6 κατηχίζειν est circumsonare vel iuxta assonare, quod contingit, cum aliqui initio christianus incipit esse, et illi deus et Christus assonantur et dicitur in aures eius atque in animum immittitur (*sc. deus*), hoc est qui -atur verbum (*6ies*). HIER. in Gal. 6, 6 p. 523 *non* ei ... qui -atur, sed ei qui [se] (*om. Palat. Cistert.*) -at, i. e. non discipulo, sed magistro. RVFIN. hist. 6, 3, 8 -andi i. e. docendi (κατηχεῖν). epist. Clement. 13 qui -ant, hoc est, qui verbo instruunt incipientes. CANON. Migne 56, 389A -ati vel instructi. *cf.* GLOSS. IV 28, 10. V 352, 6. GLOSS. edocet, confutat, redarguit, obiurgat, [educit aut eicit(?)], imbuit. arguit, instruit. NOT. Tir. 55, 49 a. *in codd. scribitur*: -thec-, -tec-, -thez-, -tez-, -tac-, -taz-, -tic- (GLOSS. IV 28, 10 *V*), -thet- (PASS. Theclae B c 39), -thecz- (NOT. Tir. 55, 49 a); -tec- *correctum ex* -tech-: AVG. c. Faust. 13, 1 *S G P*. 13, 4 *S*. *formam perfecti unam inveni*: ACT. Petr. 17 -aram. [*falso* HIER. in Gal. 4, 8/9; *scribendum* causati]. *legitur inde ab* ITALA *et* TERT., *nunquam apud poetas.*

TERT. idol. 10 p. 40, 25 an idololatrian committat qui de idolis -at (AVG. serm. 116, 7 de pluribus -atus. fid. et op. 18, 33 de morum correctione -andos esse ... competentes). adv. Marc. 4, 29 p. 522, 13 ⟨ut⟩ et illic -at *Marcion*. coron. 11 p. 444 Oehl. quem (*centurionem*) Christus probat et quem Petrus -at. ITALA (cod. d. g, Theod. Mops. *ad l.*) *et* VVLG. Gal. 6, 6 communicet autem is qui -atur (ὁ κατηχούμενος) verbum (*etiam Amiat. Fuld.*, verbo VVLG. *rell.*) ei, qui ⟨se⟩ (*add.* VVLG. Theod. Mops.) -at (τῷ κατηχοῦντι, catecizatus *et* catecizanti *add.* cod. g), in omnibus bonis. IREN. 4, 24, 1 gentes -bat apostolus ... discedere ab idolorum superstitione. AVG. *scripsit* de -andis rudibus (*cf.* retract. 2, 14, 1). in psalm. 65, 17 et in sacramentis et in -ando et in exorcizando adhibetur prius ignis. serm. 336, 1 cum vero -antur baptizantur *homines*, formantur (*cf.* OP. imperf. in Matth. 49 p. 910). c. Faust. 13, 1 p. 378, 16 ponamus aliquem nunc a nobis -ari gentilem. 13, 4 p. 381, 16. fid. et op. 6, 9 quid nobis praeciperent a quibus -bamur (*bis*). 13, 19 pertinere ad eum, a quo baptizandus -atur, docere et monere de moribus (*cf.* GLOSS. doceo). in euang. Ioh. 98, 5 ita primum -ati, ut lacte alerentur. gest. Pelag. 2, 4 qua (*scientia legis*) ... baptizandi -antur (*cf. l. 65 sqq.*). AVELL. p. 362, 14 -antur infantes, ut ... eruditi ... transferantur. FVLG. aet. mund. p. 136, 27 ad ecclesiae arcam confugit, ut -atus hostem effugiat. ACT. Petr. 4. 17 quos ego -aram in nomine domini. PASS. Theclae B c 39. *res -at*: DIDASC. apost. 68, 3 producti ad verticem traditionis, quae -at. ORIG. in Matth. 15, 15 verbis ... Petri -antibus animam eius.

part. praes. subst. **catēchizāns**, -ntis: ITALA (cod. g) *v. l. 67.*

AVG. in Iob p. 580, 13 misericordia, qua participat -anti qui -atur. catech. rud. 5, 9 per ministerium -antis. fid. et op. 9, 14 *nihil tale* dicendum est -anti ac profitendum credenti? CASSIOD. compl. in Gal. 6, 1 sequitur ut -atus -anti morum probitate respondeat.

deriv. latinum: catechizatio.

***catēchūmenus**, -ī *m.*, κατηχούμενος. *de significatione et usu*: EPIST. pontif. Thiel, Gelas. frg. 49 -i (latine dicuntur instructi vel audientes [*cf.* GLOSS. V 410, 22]) ii sunt, qui fidem Christi instructi audiunt, Christi praecepta et recte credunt et etiam a sacerdote consignati sunt et per exorcisma purgati et resipiscunt, sed necdum sacro baptismate sunt abluti. GLOSS. instructus. *cf. infra l. 80.* NOT. Tir. 55, 50. *adhibetur tam latiore sensu, ita ut omnes sic nominentur nondum baptizati* (*cf.* AMBR. in Luc. 6, 107 ad sacramentum fidelium tendens -us. FVLG. RVSP. epist. 12, 13 sicut officium credulitatis et confessionis pertinet ad -um, sic effectus baptismatis pertinet ad ministrum. GREG. TVR. Franc. 10, 15 p. 424, 28 neque baptismum ... ullus -us obtinebit), *quam angustiore, ita ut segregentur mox baptizandi, qui etiam competentes nominantur* (*cf.* AMBR. epist. 20, 4 post lectiones atque tractatum dimissis -is symbolum aliquibus competentibus ... tradebam. *de gradibus*: PS. ORIG. tract. 12 p. 135, 2 primum etenim -um ... deinde ad competentem ... tertio ad fidelem. FERRAND. epist. 1, 2 ISID. eccl. off. 2, 21, 1). *sed nota* ITIN. [Silv.] 46, *ubi modo seiunguntur competentes* (46, 2 -us autem ibi non intrat tunc, qua episcopus docet illos, *qui baptizandi sunt*, legem) *modo et ipsi in -is numerantur* (46, 6 verba autem, quae sunt ... ipsius baptismi, quia adhuc -i ⟨estis⟩, audire non potestis [*ter*]). *reliquis cognomen audientium vel auditorum erat; sed cf. p. 601, 3 sq.* (*cf.* TERT. paenit. 6 p. 652. 653 Oehl. inter auditorum tirocinia deputatur. *ibid.* alius est intinctis Christus, alius audientibus? p. 654 CYPR. epist. 18, 2. PS. CYPR. rebapt. 11 [*cf.* epist. 73, 22]. 12 licet negator ille antea haereticus fuerit vel audiens vel audire incipiens, qui nondum baptizatus sit. 14). AVG. serm. 132, 1, 1 qui inter vos adhuc -i vel audientes vocantur (*bis*). EVCHER. instr. 2 p. 160, 15 -us: instructus sive audiens (*cf.* GLOSS. IV 213, 18). CANON. Migne 56, 444B -us i. e. audiens. ISID. eccl. off. 2, 22, 1 -i tantum audiunt, necdum petunt. orig. 7, 14, 7 -us dictus pro eo, quod adhuc doctrinam fidei audit, necdum tamen baptismum percepit. nam κατηχούμενος graece auditor interpretatur (*opp.* 7, 14, 8 competentes). *cf. l. 63 sq. et p. 601, 7.* *formae*: catecuminus: COMM. instr. 5, 1 (*in acrosticho*), INSCR. christ. Rossi I 446 (*a. 397 ex codd.*) bene quaesquenti (*i. quiescenti*) catecumino. *in codd. usitatissima est forma* cathecuminus (*vel* -menus; *ex. gr.* TERT. coron. 2 *B* CYPR. testim. 3, 98 *tit.* p. 106, 18 *L* COMM. instr. 5, 1, 9 ITIN. [Silv.] *ubique* AVG. adult. coniug. 1, 26, 38 *TER*). *praeterea scribitur* -thic-, -tic- (VEN. FORT. *codd. ubique*); -thac-, -tac-; -men-, -min-; chathec- (TERT. coron. 2 *C*) chatac- (AMBR. in Luc. 6, 107 *A*), -tacom- (GLOSS. V 352, 17 *cod. Epin.*). *apud poetas syllaba secunda brevis est. vox plerumque substantivi loco est; adiectivi potius vim habet his locis*: PASS. Perp. 2 adulescentes -i. AMBR. c. Aux. 29. AVG. serm. 324 filium -um. PS. ORIG. tract. 12 p. 135, 2 -um hominem. *fem.* **catēc(h)ūmina**, -ae: HIER. hom. Orig. in Luc. 22 p. 315/6 RVFIN. hist. 6, 4, 3 AVG. epist. 35, 4. *legitur inde a* TERT. *apud* ECCL. *non ita saepe; frequentant* AMBR. HIER. ITIN. Silv. (*24ies*) AVG., *non habere videntur* ARNOB. LACT. *al.*; *e poetis habet* COMM. (*bis*) VEN. FORT. (*quater*).

1 *generatim*: TERT. praescr. 41 p. 39 ante sunt perfecti -i *haereticorum* quam edocti. adv. Marc. 5, 7 p. 594, 11. CYPR. testim. 3, 98 *tit.* -um peccare iam non debere. epist. 8, 3 et -i apprensi infirmitate decepti esse non debebunt. ACT. Archel. 10, 5 p. 16, 25 qui non praestiterit electis eius alimenta ... transformatur in -orum corpora, usque quo faciat misericordias multas. FILASTR. 152, 2 spiramen itaque datur ab infantia et -is, spiritus autem ... est salutaris baptismi plena dei gratia. 152, 4. AMBR. myst. 4, 20 credit etiam -us in crucem domini, qua et ipse signatur. *cf. p. 601, 46.* PS. AMBR. serm. 11, 1. 2 vos -os diligentius oportuit hoc audisse. *cf. l. 26 sqq.* *ibid.* -us, cum diutius -us permanet, in deterius conversus intra semet ipsum vilescit et deperit *al.* HIER. epist. 69, 3 p. 415 -i qui sunt fidei candidati. hom. Orig. in Ier. 3 p. 778. 781. hom. Orig. in Ezech. 6 p. 938 dum -i estis, dum necdum estis baptizati. in Mal. 3, 2 sqq. p. 973 -um, qui necdum in civitate Christi civis effectus est. tract. in psalm. I p. 281, 26. PAVL. MED. bened. 10, 14 in filiis ecclesiae, aliis -is quasi adhuc intra matris uterum (ubera *codd.*) iacentibus, aliis autem more iam genitorum ubera materna lambentibus (*cf.* AVG. serm. ed. Mai 94, 1). OPTAT. 5, 9 p. 139, 6. GAVDENT. serm. 1 p. 851A -is adhuc tantum primitiva daemonum sunt interfecta (*opp.* fidelibus). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 161B. AVG. in psalm. 41, 1 qui cum sint -i ad gratiam sancti lavacri festinant. epist. 151, 14 molestissime fero quod, cum sis et huius iam aetatis et huius vitae ac probitatis, adhuc vis esse -us (*opp.* fidelis). 259, 3. conf. 2, 3, 6 adhuc -us et hoc recens erat. 5, 14, 25 statui esse -us in catholica ecclesia ... donec aliquid certi eluceret, quo cursum dirigerem. in euang. Ioh. 4, 13 et -us est instructus (*cf. supra l. 11*) etiam forte doctrina salutari supra multos fideles. adult. coniug. 1, 26, 33. serm. 132, 2, 2 -i exhortandi sunt, ut ad gratiam regenerationis accedere non morentur. 229 quando -i differebamini, in horreo servabamini. SVLP. SEV. Mart. 2, 3. 17, 4 statim -us factus nec multo

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

post baptizatus est. PS. ORIG. tract. 12 p. 135, 2 -um hominem quasi ad hospitium corporis sermo legis ingreditur (*opp.* competentem, fidelem). CANON. Migne 56, 397^A de -is vero lapsis placuit ... ut tribus annis inter auditores sint tantummodo; post haec vero orent cum -is. 56, 444^B *-us* si peccare fuerit visus, figens genua audiat verbum ... si in eo (*idoli peccato*) perdurat, omnino debet abici. IOH. epist. ad Sen. 3 hunc oportet prius -orum auditorium introire. *cf. p. 600, 26 sqq.* GREG. TVR. Franc. 10, 15 p. 424, 28 non celebrabo pascha domini neque baptismum ... ullus -us obtinebit. VEN. FORT. Mart. 1, 159 sacro -us ore docendus. 442 *al.* GREG. M. epist. 8, 23. ISID. eccl. off. 2, 21, 2 exorcismus autem sermo increpationis est contra immundum spiritum in energumenis sive -is factus.

2 *decreta patrum*: a *de -is ante baptismum defunctis*: CYPR. epist. 73, 22 si quis ex his (*-is*), antequam in ecclesia baptizetur, in confessione nominis apprehensus fuerit et occisus, an spem salutis et praemium confessionis amittat (*bis*). AMBR. obit. Valent. 53. AVG. serm. 324 mulier amisit ... filium -um, infantem lactantem. quae cum vidisset ... irreparabiliter perditum *eqs.* SVLP. SEV. Mart. 7, 1. GENNAD. dogm. 74 nullum -um vitam aeternam habere credimus excepto martyrio. AVG. symb. 8, 16 -i quamdiu sunt, super illos sunt omnia peccata eorum. NICET. appell. 2 p. 4, 23 ardorem pateris peccatorum vel maxime, quicunque es -us. MAR. MERC. Nest. adv. Pel. 2, 10 *sq. bis.* *cf.* AMBR. Noe 8, 25 *si quis* veniat ad baptismum ... nonne is peccatorum remissione donatus abundantiorem honestatem habet, quam ille -us, cuius vita innocentior aestimabatur? Abr. 1, 4, 23. b *praecepta ad cultum pertinentia*: HIER. in Gal. 6, 6 p. 523 ut putaret *Marcion* fideles et -os simul orare debere. ITIN. [Silv.] 24, 6 orant omnes, tam fideles quam -i simul. 25, 7 benedicuntur ab episcopo primum -i, item fideles. 27, 5 semper quarta et sexta feria etiam et a -is ieiunatur. 37, 2 *ut* omnis populus ... tam fideles quam -i acclinant⟨es⟩ se ad mensam osculentur sanctum lignum et pertranseant. 43, 9 benedicuntur -i et sic fideles et fit missa. CANON. Migne 56, 444^B -us ... si peccare fuerit visus, figens genua audiat verbum. 56, 716^C quoniam -orum orationem separatim et prius post tractatum episcoporum oporteat celebrari. CONC. Epaon. a. 517 p. 26, 1 *lapsi* etiam ipsi, cum -i[s] procedere commonentur, abscedant. IVNIL. 2, 16 -orum humilitas. *ibid. -i* per publicum capitibus tectis incedunt. *non intersunt sacramentis celebrandis*: HIL. op. hist. frg. 2, 5 ex toto mysterium non fuisse celebratum, eo quod -i intus fuerint (*cf.* CANON. Migne 56, 843^C). ITIN. [Silv.] 25, 2 intrat omnis populus, fidelis tamen, nam -i non. DIDASC. apost. 75, 5 -us in cena dominica non concumbat. AVG. in euang. Ioh. 11, 3. serm. 46, 13, 31 quaeris ne forte -us sit et irruat sacramentis. 49, 8, 8 post sermonem fit missa -is. CASSIAN. inst. 11, 16. *-orum sacramenta* (*cf.* IOH. epist. ad Sen. 3): DIDASC. apost. 75, 1 -is vero panis exorzicatus detur et calicem singuli offerant. AVG. serm. 302, 5, 3 ab isto signo (*crucis*), ab isto charactere, quem accipit christianus, etiam cum fit -us (SVLP. SEV. dial. 2, 4, 9 cunctos imposita manu -os fecit [*bis*]). pecc. mer. 2, 26, 42 et -os secundum quendam modum suum per signum Christi et orationem manus impositionis puto sanctificari; et quod accipiunt, quamvis non sit corpus Christi, sanctum est tamen (CANON. Migne 56, 421^A ut etiam per solemnissimos paschales dies sacramentum -is non detur, nisi solitum salis [*bis*]. ISID. eccl. off. 2, 21, 3). AVG. bapt. 4, 21, 28 *neque* -i sacramentum sacramento baptismi praeferendum putamus (*septies*). serm. ed. Mai 94, 1. in euang. Ioh. 44, 2 -us inunctus est, nondum lotus. *non audiunt quaedam mysteria*: AMBR. c. Aux. 29 adulescentem -um sacrae lectionis ignarum. ITIN. [Silv.] 47, 2 GAVDENT. serm. 1 p. 851^A. 2 p. 854^B ea solum de ipsa lectione carpenda sunt, quae praesentibus -is explanari non possunt et tamen necessario sunt aperienda neophytis. AVG. serm. 232, 7 agnoscit Christum, qui fidelis est, qui autem -us est, ignorat. 307, 2. in euang. Ioh. 96, 3 omnia *fidelium sacramenta* nunc ferant -i. SVLP. SEV. chron. 2, 39, 5 quia etiam tum -us sacramentum (*i. symbolum*) fidei merito videretur potuisse nescire. MAR. MERC. Nest. adv. Pel. 1, 12 horum omnium in nullo nulli pars est -o. NICET. instr. 1 frg. 2 p. 7, 11 -us quasi hospes et vicinus fidelium de foris audiens mysteria nec intellegens ... ex hoc vero fidelis incipit appellari (*cf.* GLOSS. V 352, 17 deforis audiens). MAX. TAVR. bapt. 1 p. 771^A dimissis iam -is vos tantum ad audiendum retinuimus.

iuxta posita: VITA Cypr. 1 plebeiis et -is. HIL. op. hist. frg. 2, 5 gentilis (*cf.* CANON. Migne 56, 843^C. AMBR. parad. 12, 58 Abr. 1, 4, 23 FAVST. REI. spir. 1, 10 p. 118, 1). AVG. symb. 8, 16 pagani, haeretici. serm. 19, 6 Iudaei, pagani, -i, omnes sunt baptizati (PASS. Rogat. 2). *distinguuntur vel opponuntur*: TERT. coron. 2 omnes ... ⟨a⟩ -is usque ad confessores et martyres vel negatores. praescr. 41 fidelis (MAXIMIN. c. Ambr. 114 ITIN. [Silv.] 24, 2 OPTAT. 5, 7 p. 134, 7. PACIAN. epist. 3, 11. AVG. serm. 181, 5, 7 oratio ista [*sc. pater noster*] ecclesiae est? fidelium est an -orum? 294, 13, 14 respondetur: christianus; -us an fidelis? serm. ed. Mai 49, 1 mor. eccl. 1, 35, 80 *al.* COD. Theod. 16, 7, 2, 1 [*a. 383*] christiani et -i ... christianis ac fidelibus). VITA Cypr. 6 episcopus. PRISCILL. tract. 4 p. 58, 19 fidelis, paenitens. HIER. in Is. 19, 18 p. 207 quinque ecclesiae ordines: episcopos, presbyteros, diaconos, fideles, -os. epist. 69, 2 p. 414 baptizatos ... apostolus elegit ad episcopatum, an -os? (AVG. bapt. 4, 21, 28 -um catholicum ... haeretico baptizato anteponere. *ibid.* bonum -um malo baptizato. BACHIAR. repar. laps. 22 GENNAD. dogm. 74). ITIN. [Silv.] 47, 2 neofiti et fideles (GAVDENT. serm. 2 p. 854^B). OPTAT. 5, 7 p. 135, 18. 19 paganus. *cf. p. 600, 17. 37.*

catectus *v.* cathetus.

catēgoria, -ae *f.*, κατηγορία. GLOSS. V 274, 41 graece accusationes (accusatore *codd.*) vel praedicationes. *formae graecae*: MACR. -an *v. l. 14.* BOETH. *-ίαι v. l. 16. cf. l. 28.* *scribitur*: kat-, kath-; -theg-, -thec-; -tag-. *legitur inde a* CHALC. 1 *i. q. accusatio sim.*: GLOSS. IV 103, 21 -am delati⟨onem⟩ nominis (dil- *cod., suppl. Housman*). *ibid. cod. a* -a dilatatio nominis (denotatio *coni. Nettleship*). V 355, 25 -as accusationes. HIER. epist. 82, 9 apologia eius, immo -a et laciniosus contra nos sermo. *adde*: MACR. sat. 7, 3, 2 praeter -an, quae ψόγος est. 2 *i. q. praedicamentum*: BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 14 *librum* de decem praedicamentis, quae apud Graecos *-ίαι* dicuntur. herm. sec. 3, 9 p. 186, 23 si -a praedicamentum est. CASSIOD. art. 3 p. 1169^D. 1170^A Aristotelis -ae sive praedicamenta. ISID. orig. 2, 26, 1. *cf.* GLOSS. -as adscriptiones. CHALC. comm. 226 ex omnibus -iis proprium essentiae fore suscipere contrarias passiones. 319. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 29 p. 232, 7 secundum Aristotelem decem -ae sunt i. e. decem res, in quibus omnia quae in mundo sunt continentur. AVG. c. Iul. 1, 4, 12 quae *tibi* Aristotelis -ae *succurrent*, quibus, ut in nos velut artifex disputator insilias, videri appetis elimatus (2, 10, 37 BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 1. 3. 5. 7 [*bis*] CASSIOD. art. 3 p. 1169^D. 1170^A hist. 5, 13 ISID. orig. 2, 26 *tit.* 2, 26, 1. *cf.* SIDON. epist. 4, 1, 3 Aristotelicas -as. CLAVD. MAM. anim. p. 69, 4). MACR. exc. gramm. V 622, 27 in significationibus rerum, quas Aristoteles numero decem *-ίας* vocat. EXPLAN. in Don. gramm. IV 487, 25 (*ibid.* significationes i. e. partes). PS. AVG. categ. 8. 9. 11 BOETH. categ. *tit.* herm. sec. 6, 13 p. 463, 26. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 14 si -ae genera sunt rerum (*quater*). 1, 6 (*ter*). 1, 7 p. 19 (*bis*). CASSIOD. art. 3 p. 1169^D organa vel instrumenta -arum. ISID. orig. 2, 26, 2 instrumenta -arum sunt tria. 2, 26, 5 -arum autem species decem sunt. 2, 26, 14. *aliter*: CAEL. AVR. acut. 1 praef. 10 quod secundum Asclepiadem causa ea (*phrenetis*) scriptionum sive partitionum sit, quas Graeci -as appellant (*opp.* appellationum, prosegorias).

catēgoricus, -a, -um, κατηγορικός. *i. q. praedicativus* (*cf. l. 46 sq. et l. 50*): CHALC. comm. 319 omne genus corporis sub -am redigitur appellationem. *de syllogismo* (*cf.* CASSIOD. in psalm. 1, 2 -us itaque syllogismus est ... oratio in qua positis quibusdam alia quaedam ex necessitate veniunt *eqs.*): VICTRIC. 23 hypothetici et -i syllogismorum nodi. BOETH. syll. categ. *tit.* in Porph. comm. pr. 1, 6 p. 15, 10 libro de -is syllogismis. herm. sec. 2, 7 p. 172, 27. in top. Cic. 4 p. 351, 10 quaecunque per -um syllogismum proferri possunt. CASSIOD. in psalm. 1, 2. 90, 1 hic denuo -us syllogismus ita sublevat caput. 96, 10. art. 3 p. 1171^B formulae -orum i. e. praedicativorum syllogismorum sunt tres. p. 1179^D (*opp.* condicionales, hypotheticos). SIDON. epist. 9, 9, 15 spiris -is lubricas quaestiones tu potius innodas. *de propositione*: BOETH. herm. sec. 2, 5 p. 112, 12 simplicem propositionem, quam -am Graeci dicunt, nos praedicativam interpretari possumus. 2, 7 p. 147, 8. 3, 9 p. 186, 13 -as propositiones Graeci vocant, quae sine aliqua condicione positionis promuntur ut est: dies est. p. 186, 21. p. 199, 1. 4, 10 p. 251, 21 -arum propositionum numerum. p. 255, 26 est -a propositio quae aliquid de aliquo praedicat vel negat. *Elsperger.*

catēia, -ae *f.* [*vocabulum peregrinum, fortasse gallicum esse videtur. Th.*]. gallica *l. 66. 71. 72. 74, at* theotisca *l. 69*, Persarum *l. 64* (*cf. Holder, Altcelt. Sprachsch. I p. 839*). GELL. 10, 25, 2 *telorum vocabula* frameae, mesanculae, -ae, rumpiae *eqs.* SERV. auct. Aen. 7, 741 -am quidam asserunt teli genus esse tale, quale aclydes sunt, ex materia quam maxime lenta, cubitus longitudine, tota fere clavis ferreis illigata, quas in hostem iaculantes lineis, quibus eas adnexuerant, reciprocas faciebant. SERV. *ad l. v. infra l. 74.* POMP. gramm. V 284, 23 -a telum dicimus lingua Persarum. ISID. orig. 18, 7, 7 *clava* haec et -a, quam Horatius caiam dicit; est enim genus Gallici teli ... quae iactu quidem non longe propter gravitatem evolat, sed quo pervenit, vi nimia perfringit, quod si ab artifice mittatur, rursum venit ad eum, qui misit. *paulo aliter*: SERV. auct. Aen. 7, 741 -as id est hastas. -ae lingua Theotisca hastae dicuntur. CONSENT. gramm. V 386, 23 *barbarismus* ut cum dicimus -as utique hastas Gallorum (DON. gramm. IV 392, 7 *barbarismus* ut siquis dicat mastruga -a). GLOSS. V 214, 26 -as Gallica lingua dicimus lanceas, unde et Vergilius (*seq. Aen. 7, 741*). VERG. Aen. 7, 741 *Campani* Teutonico ritu soliti torquere -as (SERV. *ad l.* -as tela Gallica, unde et Teutonicum ritum dixit. CLAVD. DON. *ad l.*). VAL. FL. 6, 83 *Scytharum* puer e primo torquens temone -as. SIL. 3, 277 *Afris* pandā manus est armata -a. *Mbr.*

1. catella, -ae *f.* [*a* catena *deminutive. Th.*]. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 55 -am: catenam diminutive. NON. p. 199 -ae diminutivum est catenarum; et dicuntur genere feminino. PRISC. gramm. II 110, 13 feminina ... in 'na' desinentia ... geminant in diminutivis l ante a ut catena -a (*cf.* GLOSS. IV 29, 40). GLOSS. II 346, 9 κατῆνα. *v. Mau, PW. III 1786.*

pro ornamento: a *muliebri*: FEST. p. 273 redimiculum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vocant mulieres -am, qua[m] maxime utuntur ornatus causa. SCHOL. Hor. epist. 1, 17, 55 -am alii ornamentum capitis volunt, alii colli. ISID. orig. 19, 31, 11 *geruntur* a feminis monilia et -ae. 19, 31, 15 -ae sunt catenulae colli invicem se comprehendentes. HOR. epist. 1, 17, 55 refert meretricis acumina saepe -am, saepe periscelidem raptam sibi flentis. **b** *militari*: LIV. 39, 31, 18 Quinctius ... suos equites -is ac fibulis donavit. PLIN. nat. 33, 152 vaginae -is ... crepitent. *dubie*: CATO agr. 135, 1 ornamenta, murices, -as (*equorum fort. ornamentum*).

2. catella, -ae *f. v.* catellus *l. 41sqq.*

? **catellulus,** -ī *m. a* catinus *deminutive.* DIOM. gramm. I p. 326, 7 apud antiquos aliae diminutiones reperiuntur. descendebant enim ad tertiam usque formam, tam quam ... catinus catinulus -us. *exempla desunt; estne* catillulus?

catellus, -ī *m.* [*a* catŭlus *deminutive. Th.*]. PRISC. gramm. II 109, 17 in 'nus' ... et in 'lus', si non habeant geminatam l ... nomina duplicant l ante 'us' ... catulus -us. *cf.* PROB. app. gramm. IV 198, 2. GRAMM. suppl. 70, 18 catus -us. VARRO ling. 9, 74 ubi magnitudo animadvertenda sit in unoquoque gradu ... ut est ... canis catulus -us. *de forma* catellum: NON. p. 199 neutrum *catellum* a catulis similiter (*ac catellae diminut. a catena*) diminutivum *eqs.* PLAVT. Curc. 691 *v. l. 37sqq.* [*val.* cătel, *it.* catello, *francog.* cheau, *hisp.* cadillo. *M.-L.*] *v. nom. propr.*

1 *proprie i. q. catulus* (GLOSS. III 259, 24 σκύλαξ, κυνάριον, σκυλάκιον): PLAVT. Stich. 620 tantillum loculi, ubi -us cubet, id mi satis est loci. VARRO Men. 503 canis fit e -o. frg. Non. p. 94 qui suis -is (GLOSS. V 640, 4 parvulis) ministrant quod edint. CIC. div. 1, 103 erat ... mortuus -us eo nomine (*sc. Persa.* VAL. MAX. 1, 5, 3). MART. 1, 83, 1 os et labra tibi lingit ... -us. IVV. 6, 551 exta -i. 9, 61 infans cum ... collusore -o. APVL. met. 8, 15 gerebamus ... haedos -os. VVLG. Matth. 15, 27 -i (τὰ κυνάρια) edunt de micis, quae cadunt de mensa (Marc. 7, 28). AVG. op. imperf. 3, 150 -is atque porcellis, pisciculis atque vermiculis. PLAC. med. 11, 1 -us primum natus, antequam oculos aperiat, occisus et comestus *tollit intestinorum dolorem.* TAB. devot. Audollent 111, 4. 7. 112, 2. *vox blanda*: PLAVT. Asin. 693 dic igitur me⟨d⟩ aniticulam, columbam vel -um. HOR. sat. 2, 259 sume, -e! *nota ancipitem verbi potestatem*: PLAVT. Curc. 691 delicatum te hodie faciam, cum -o (*cf.* 1. catella *et p. 258, 73 sqq.*) ut accubes, ferreo ego dico. **2** *nomen piscis*: GLOSS. γαλεός (*v. infra l. 52*).

fem. catella, -ae [*val.* cațea, *hisp.* cadilla. *M.-L.*]. **1** *proprie i. q. catula*: PETRON. 64 -am nigram atque indecenter pinguem prasina involvebat fascina. *ibid.* -am in terram deposuit. 71 ut secundum pedes statuae meae -am ponas. *ibid.* -am cingulo alligatam ducat *Fortunatae statua.* MART. 1, 109, 5 Issa est deliciae -a Publi. *cf.* 7, 87, 3 Publius exiguae si flagrat amore -ae. 14, 198, 1 delicias parvae si vis audire -ae. 1, 109, 14 castae tantus inest pudor -ae. 3, 82, 19 inter -as anserum exta lambentes. [MART.] 14, 198 lemma. IVV. 6, 654 animam servare -ae. CARM. epigr. 1176, 1 portavi lacrimis madidus te, nostra -a. *adhibetur in blanditiis*: HIER. epist. 22, 29 mi -a, rebus tuis utere, et vive dum vives. **2** *piscis nomen* (*v. l. 39*): GLOSS. II 261, 15 γαλεὸς ὁ ἰχθύς.

***catēna,** -ae *f.* [*orig. inc.; cf. esse c.* 1. cassis *censet Fröhde, Beitr. z. Kunde d. indog. Spr. 1, 206; alii coniungere maluerunt c.* caterva; *v. Havet, Mém. soc. ling. 4, 86. Th.*]. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 27 -a autem proprie dicta est, quod canem teneret. ISID. orig. 5, 27, 9 -ae autem, quod capiendo contineant (*cf.* 20, 13, 5 *p. 607, 81*) utraque vestigia, ne progrediantur. item -ae, quod se capiendo teneant plurimis nodis. *cf. de formatione*: RVT. LVP. 1, 13 -am multi inter se circuli coniuncti vinciunt (*opp.* AVSON. 337 circuli -arum separati). PORPH. Hor. carm. 1, 29, 5 -ae ipsae enim nexibus quibusdam constant. SERV. Aen. 1, 295 sunt -ae nodi plures. *de forma et usu v.* SYMPH. 28*sqq.* *de scriptura*: κατῆνα: EDICT. imp. Diocl. 15, 15. katena: APRING. in apoc. 20, 1. cathenas: INSCR. christ. Rossi II 12 p. 134, 1 PASS. Paul. 6 (*pars codd.*) *et saep. codd.* GLOSS. κλοιός, ἅλυσις, ἁλυσίδιον. II 346, 9 catella: κατῆνα [*dubium* GLOSS. IV 317, 14 cautumniae citanae (318, 45 *et* V 494, 23 citane, V 594, 29 citenae; catenae lautumiae *Hildebrand p. 53*)]. *legitur inde a* PLAVTO. [*it.* catena, *francog.* chaîne, *hisp.* cadena. *M.-L.*]

I ***proprie*: A** *instrumentum ad vinciendum, vinculi genus*: **1** *vinciuntur homines. in -as venire, in -is esse*: PLAVT. Asin. 298 quid agis, custos carceris? :: o -arum colone! Capt. 112 his indito -as singularias istas, maiores, quibus sunt iuncti, demito (FRONTO p. 221, 1 N. illis ... -ae inditae sunt. *cf.* SVET. Nero 36 e vinculis triplicium -arum). Capt. 203 cum -is sumus. 767 redauspicandum esse in -as: denuo. Men. 79 homines captivos ... -is vinciunt (CIC. Verr. 6, 108 MANCIA or. frg. Val. Max. 6, 2, 8 CAES. Gall. 1, 53, 5 OV. met. 15, 601 VELL. 2, 82, 3 VAL. MAX. 1, 7 ext. 6 *al.* SEN. Herc. f. 53 Herc. O. 1377 SIL. 6, 465 *al.* TAC. ann. 4, 28 IVST. 11, 15, 1. VVLG. iud. 16, 21 *al. cf.* SIL. 2, 340 geminas artis post terga -is evinctus palmas. 8, 276 Latia devinctum colla -a Hannibalem. 11, 117. 17, 142. AVG. serm. ed. Mai 28, 1 sacras manus *Christi* sacrilegae -ae vinxerunt). CIC. Verr. 6, 106 hominibus ... inici -as (LIV. 1, 51, 8 *al.* VAL. MAX. 6, 6, 2 *al.* CVRT. 4, 5, 21. 6, 8, 22 TAC. hist. 4, 13 ann. 1, 58 *v. p. 604, 66.* 12, 47. *cf.* SIL. 4, 359 iniectus Spartanis colla -is Regulus). Verr. 6, 110 -as habebat hospes tuus. CATVLL. 64, 296 *Prometheus* silici restrictus membra -a. CAES. Gall. 1, 47, 6 conantes dicere ... in -as coniecit (LIV. 29, 21, 2). 5, 27, 2 quos Aduatici ... in servitute et -is tenuissent (BELL. Afr. 26, 5 in -is teneri. *cf.* CVRT. 7, 5, 36 cum tenebat collo inserta -a. OROS. hist. 5, 7, 18 unum Numantinum victoris -a non tenuit). SALL. Iug. 64, 5 Iugurtham in -is habiturum *se ait.* VERG. Aen. 6, 558 stridor ferri tractaeque -ae (VAL. FL. 3, 225 Coeus vincla ... fractoque trahens adamante -as; *sed* AVG. in psalm. 34, 13 omnes -ae martyres traherent. IVV. 14, 23 laetus stridore -ae. HIER. tract. in Luc. p. 384, 15. DRAC. laud. dei 3, 650 tibi vincla levo stridente -a). HOR. carm. 1, 29, 5 Medo nectis -as (*cf.* OV. am. 2, 2, 41 aspicis indicibus nexas per colla -as? SIL. 11, 241 magnanimo ... meritas innecte -as. 11, 248 necte ocius ... -as). HOR. carm. 3, 4, 80 amatorem trecentae Pirithoum cohibent -ae (SVLP. SEV. dial. 1, 22, 4 ut ... -a cohiberet *fugitivum*). 3, 8, 22 Cantaber sera domitus -a. 3, 11, 45 me pater saevis oneret -is (TAC. hist. 1, 48. 3, 74 ann. 2, 3. 65. *cf.* OV. ars 1, 215 duces onerati colla -is. VAL. MAX. 3, 8, 1 -is onustum. AMM. 15, 3, 10. 14, 5, 3 iniecto onere -arum. COD. Theod. 9, 40, 22 [*a. 414*] -arum ponderibus praegravati. CORIPP. Ioh. 1, 22 saeva superpositis plectuntur colla -is). PROP. 2, 1, 33 regum auratis circumdata colla -is (SIL. 6, 505. VVLG. act. 28, 20 -a hac circumdatus sum. *cf.* SIL. 7, 32 Libycis praebebat colla -is. 15, 246 victa -is Poenus colla dedit [STAT. Ach. 944]. 7, 72 arta serventur colla -a. 17, 630). PROP. 3, 15, 20 corrumpit dura -a manus (*cf.* SEN. contr. 1, 6, 2 obtritas -is manus). 3, 22, 29 Andromedae resonant pro matre -ae (*cf.* SEN. Thy. 669 -is lucus excussis sonat. epist. 9, 8 cum ... crepuerit -a [CLAVD. 20, 434]. clem. 1, 26, 3 delectari sono -arum. AMM. 28, 1, 55 -isque sonantibus triste [CLAVD. 15, 366]. 29, 1, 23 inter -arum sonitus [VAL. CEM. hom. 16, 3] *adde l. 74 et 81*). PROP. 4, 7, 65 livere -is brachia (EPICED. Drusi 273 liventia colla -is). OV. am. 1, 6, 1 ianitor ... dura religate -a (*cf.* SVET. rhet. 27 ostiarius *dicitur* vetere more in -a fuisse. *adde*: OV. epist. 10, 89 ne religer dura captiva -a. fast. 1, 701 *p. 606, 29.* SIL. 13, 609 saevis religatur rupe -is. TAB. devot. Trag. [Corp. III p. 961] 5 *diabolum* Gabriel de -is igneis religa⟨vit⟩). OV. am. 1, 6, 47 in me durae transite -ae. 1, 7, 1 *manus* meruere -as. met. 4, 176 graciles ex aere -as retiaque et laqueos ... elimat *Vulcanus* (*cf.* SEN. Phaedr. 125 stirpem perosa Solis invisi Venus per nos -as vindicat Martis sui suasque. VAL. FL. 2, 100 tacitae Martem tenuere -ae. MART. 5, 7, 7 STAT. Theb. 2, 271. 3, 274 HYG. fab. 148 p. 22, 1). OV. epist. 14, 131 pondere lapsa (*sic P*[1], lassa *P*[2]) -ae est manus. 19, 85 nec me compesce -is. Pont. 4, 13, 45 capto Latiis ... hoste -is. LIV. 6, 16, 2 in vinclis et -is esse (*cf.* SEN. contr. 1, 2, 8 praeferentes ante se vincula et -as, gravia captis onera [HIL. op. hist. frg. 2, 3 ferrum et -as praeferebat]. ARNOB. nat. 5, 31 in vinculis habitos ... in -is. VVLG. Ier. 27, 2 fac tibi vincula et -as. *cf.* SVET. Nero 36 *v. p. 603, 74.* FIRM. math. 3, 5, 26 publicarum -arum vincula. err. 12, 8 ferrea -arum vincla sustinuit). LIV. 29, 21, 12 homines *damnatos* ... in -is Romam miserunt. 45, 40, 6 in -is ante currum victoris ducis ... ductus *Perseus* (*cf.* VAL. MAX. 6, 2, 3 FLOR. epit. 2, 18, 17). MANIL. 4, 41 speratum Hannibalem nostris ... -is. 5, 573 teneant quae membra -as. VELL. 2, 120, 5 complexus -arum ... seriem. VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 paternas induere -as. *ibid.* -as et carcerem (FLOR. epit. 1, 24, 3 dominationem ... in carcerem et -as ... detraxit. 3, 21, 10). 6, 3, 3 ut ... turpiter in -is consumeret *spiritum.* 6, 9, 11 a XII securibus ad Karthaginiensium perventurum -as. SEN. contr. exc. 5, 4 inter -as filii mei iaceo eodem clausus ergastulo. contr. 7, 4, 1 *lege* -as minatur. 7, 4, 2. 10, 5, 4 ut admoveri sibi -as vidit. SEN. Herc. f. 419 gravent -ae corpus. Phoen. 574 matres ... -a miles imposita trahet? (CLAVD. 5, 386). dial. 2, 4, 2 *a Xerxe* demissis in profundum -is. 9, 5, 4 armis circa et -is frementibus. epist. 5, 7 eadem -a et custodiam (custodem *L*) et militem copulat (*cf.* dial. 9, 10, 3 eadem custodia universos circumdedit alligatique sunt etiam qui alligaverunt, nisi forte tu leviorem in sinistra -am putas). epist. 14, 4 ferrum circa se et ignes habet et -as et turbam ferarum. 85, 27 describe captivitatem, verbera, -as, egestatem. OCTAVIA 939 saevas passa -as (TAC. ann. 1, 58 inieci -as Arminio et ... iniectas perpessus sum). ASCON. Mil. p. 47 Pompeius ... Tigranis filium in -is deposuerat apud Flavium. LVCAN. 7, 304 Caesareas spectate cruces, spectate -as *eqs.* PETRON. 1 piratas cum -is in litore stantes. PLIN. nat. 7, 104 in -is aut compedibus custoditus. VAL. FL. 7, 370 tremunt sub falce -ae. SIL. 2, 44 Fabiusque e puppe -as ostentat. 6, 341 dextera ... tristi damnatur sorte -ae. 17, 172 ut cervice -as regnator tulerit Libyae. 17, 367 perferre -as (ANTH. 415, 21 COD. Theod. 9, 37, 2 *a. 369*). STAT. Theb. 8, 25 multisonas exertat (exercet *B M*) Poena -as. 10, 562 saevas mente accepere -as. STAT. Theb. 12, 460 dextras iuvat insertare -is (PLIN. epist. 7, 27, 11 ossa inserta -is et implicita. TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 639, 18 quos pueros quosve regulos -is victor inseruit). silv. 1, 4, 43 tristes invitum audire -as. QVINT. decl. 257 p. 51, 25 non recusarem -as. TAC. ann. 2, 18 repertis inter spolia eorum -is, quas in Romanos ... portaverant. PLIN. epist. 7, 27, 5 manibus -as gerebat quatiebatque. 7, 27, 9 scribentis capiti -is insonabat. FLOR. epit. 2, 14, 5 ducem ... in -is reduxit (SVET. Cal. 45). 2, 11, 6 cum -as morsibus et ore temptassent (4, 12, 17). 3, 1, 17 opertum -is Iugurtham in triumpho p. R. aspexit (*cf.* AMM. 14, 5, 9 coopertos paene -is adducit). 3, 5, 30 Aristo-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bulum ... in -as dedit. 4, 8, 8 venturus ibi in manus hostium et -as. IVV. 13, 175 abreptum ... hunc graviore -a. HYG. fab. 118 p. 102, 20 *Proteum* Menelaus . . . -a alligavit. SVET. Cal. 27 curatorem . . . -is verberatum ... occidit. Dom. 14 custodias, receptis quidem in manum -is, audiebat. HIL. c. Aux. 3 hymnum deo in carcere inter -as et post flagella cantantes. COD. Theod. 9, 3, 1 (*a. 320*) exhibito non ferreas manicas et inhaerentes ossibus mitti oportet, sed prolixiores -as. VVLG. Marc. 5, 3 neque -is (ἁλύσει) iam quisquam poterat eum ligare. act. 21, 33 alligari -is duabus (δεθῆναι ἁλύσεσι δυσί). CLAVD. 5, 386. rapt. Pros. 3, 110 motae ... -ae. AVG. serm. 26, 10 quando sequebaris *ligatus*, -am non sentiebas. *-as solvere, sim.*: PLAVT. Men. 84 se ex -is eximunt aliquo modo. PROP. 2, 20, 11 aeratas r u m p a m ... -as (STAT. Theb. 10, 915 Stygias rupisse -as). OV. am. 1, 6, 25 sic umquam longa relevere -a. met. 3, 700 lapsasque lacertis sponte sua fama est nullo solvente -as. 4, 738 resoluta -is incedit virgo *Cassiope* (HIL. in psalm. 118 heth 15 -ae et vincula resolvuntur). SEN. dial. 6, 20, 2 haec (*mors*) captivorum -as levat. clem. 2, 6, 2 -as solvi (TAC. hist. 3, 31 -as Caecinae ... exolvunt. DRAC. laud. dei 3, 721 solutum clade -arum). ASCON. Mil. p. 47 *Tigranem* habuit extra -as. LVCAN. 6, 793 abruptis Catilina minax fractisque -is exultat. 10, 57 corrupto custode Phari l a x a r e -as (TAC. ann. 6, 14 CLAVD. rapt. Pros. 1, 114). STAT. silv. 3, 2, 120 Actias Ausonias fugit Cleopatra -as. SVET. gramm. 15 puer adhuc -is (*sic codd.*, Athenis *Heinsius*) subreptus. VVLG. eccles. 4, 14 de carcere -isque interdum quis egreditur. Ier. 28, 10 tulit Hananias ... -am de collo Ieremiae. 28, 12. 40, 4 solvi te hodie de -is quae sunt in manibus tuis. Marc. 5, 4 compedibus et -is (πέδαις καὶ ἁλύσεσιν) vinctus dirupisset -as. *liberti vovent deis catenas*: HOR. serm. 1, 5, 65 donasset iamne -am ex voto Laribus, quaerebat (*ad l. fusius* SCHOL.). MART. 3, 29, 1 has cum gemina compede dedicat -as . . . anulos priores.

2 *v i n c i u n t u r b e s t i a e*: RHET. Her. 4, 39, 51 belua soluta ex -is (*cf.* CIC. Sest. 16 *p. 606, 23*). HOR. serm. 2, 7, 71 quae belua, ruptis cum semel effugit, reddit se prava -is? carm. 1, 37, 20 daret ut -is fatale monstrum (*de Cleopatra*). PROP. 4, 11, 26 iaceat ... laxa (lapsa *F*) -a *C e r b e r i*. *cf.* OV. met. 7, 412 nexis adamante -is Cerberon abstraxit (*codd. opt. pars* attraxit). 10, 65 tria ..., medio portante -as, colla canis vidit. SEN. Ag. 860 tractus ad caelum canis inferorum triplici -a tacuit. Herc. f. 816 vastas furens quassat -as (*cf.* Oed. 581 ira furens triceps -as Cerberus movit graves). 1106 colla gerit vincta -is. Herc. O. 1602 canis inferorum ... abruptis trepidus -is. SIL. 13, 593 fractis mille -is ... latrans. PHAEDR. 3, 7, 16 a -a collum detritum canis (sani *V*). COLVM. 7, 12, 12 *catuli* -is per diem continendi et noctibus solvendi. PERS. 5, 160 *cani* a collo trahitur pars longa -ae. PETRON. 29 canis ... -a vinctus (64). PLIN. nat. 8, 27 tumultuantem elephantum -is coerceant. VVLG. Ezech. 19, 4 adduxerunt eum (*leonem, per imag. i. q. principem*) in -is. 19, 9. apoc. 20, 1 vidi angelum . . . habentem . . . -am magnam in manu sua *ad ligandum draconem* (*i. diabolum*).

3 *v i n c i u n t u r r e s*: CAES. Gall. 3, 13, 5 ancorae pro funibus ferreis -is revinctae. VERG. Aen. 8, 225 ruptisque immane -is deiecit saxum, ferro quod ... pendebat. LIV. 24, 34, 10 *tollenonis* ferrea manus (*i. harpago*), firmae -ae illigata (*cf.* LVCAN. 3, 565 manicaeque ligant teretesque -ae. SIL. 14, 330 laxatis arte -is *tollenonis*). LIV. 30, 10, 17 *-is harpagones* suspensi iniciebantur. VITR. 5, 10, 5 *ex hemisphaerio* clipeum aeneum -is pendeat. 5, 12, 1 *ex turribus* -ae traduci per machinas possint. 9, 8, 8 *pars horologiae*: inque eo axe aenea mollis -a est involuta, ex qua pendet ex una parte phellos *eqs.* 10, 4, 4 in ... rotae axe involuta duplex ferrea -a ... habens situlos pendentes aereos congiales. 10, 8, 1 pendentia ... -is cymbala. 10, 15, 6 *funium* capita fuerunt ex ferro factae quadruplices -ae. CVRT. 4, 3, 22 aurea -a devinxere simulacrum. LVCAN. 2, 671 roboraque immensis ... religare -is. 4, 421 *cuparum* series constricta -is. 4, 451 religatque -as rupis ab Illyricae scopulis. PLIN. nat. 34, 150 extare ferream -am apud Euphratem amnem ..., qua Alexander Magnus ibi iunxerit pontem *eqs.* 36, 92 *ex petaso* pendeant exapta -is tintinnabula. SIL. 14, 523 *navium nexarum* -as ... et vincla abrumpere ferri. FRONTIN. strat. 1, 5, 6 obiecta ad ingressum *portus* -a (*cf.* AMM. 26, 8, 8 claustrum per -am ferream valde robustam ori portus insertum, quae ... erat altrinsecus colligata). 1, 5, 21 ex vimine silvestri -as conseruit, quibus demissus ... evasit. POMPON. dig. 50, 16, 245 tabulae religatae -is. APVL. met. 5, 9 domum seris et -is obditam custodientem (*cf.* QVEROL. p. 42, 18 seras et -as adhibe). PETR. CHRYS. serm. 104 p. 491B -ae horreorum tuorum strinxerunt fauces pauperum. OROS. hist. 5, 14, 2 pontem ... compactis lintribus -isque conexum. SIDON. epist. 8, 11, 3 v. 17 ad crus per cameram -a surgat. CORIPP. Iust. 1, 69 limina quassabat ductis munita ca⟨t⟩e⟨nis⟩. GLOSS. Werth. Gallée 340 pergulae: virgae ferreae pendentes in -is cyprinis *eqs.*

B *v a r i a i n s t r u m e n t a*: *i. q. o r n a m e n t u m* [*de* GLOSS. catema (catena?) *v. p. 614, 24*]: PLIN. nat. 33, 40 discurrant -ae circa latera *feminarum*. PAVL. sent. 3, 6, 84 ornamentis legatis ea cedunt, per quae ornatior efficitur mulier, veluti anuli, -ae ..., quibus collo vel capite vel manibus ornantur. ARNOB. nat. 2, 41 *animae* innecterent -is colla. HIER. epist. 24, 3 *de murenula*: metallo in virgulas latescente quaedam ordinis flexuosi -a contexitur. NICET. symb. frg. 3 p. 54 ut cervicem *mulierum* premant -ae vel lapides. VVLG. exod. 28, 22 facies ... -as sibi invicem cohaerentes. 28, 24 *sq.* 39, 17. STAT. Theb. 9, 697 audire pharetrae murmur et a cono missas in terga -as. *cf.* SCHOL. *ad l.* a parte enim galeae descendunt -ae, quae ab ictu colla sedentis defendant. *i. q. r e t i n a c u l u m* (*de materia*: VITR. 7, 3, 1 -ae ex ea materia comparentur ... i. e. e buxo iunipero olea robore cupresso ceterisque similibus praeter quercum. *cf.* PALLAD. 1, 13, 1): CATO agr. 18, 9 in eum orbem *olearium* tris -as indito. eas -as cum orbi clavis ferreis corrigito. VITR. 5, 12, 3 arcae stipitibus robusteis et -is inclusae. 5, 12, 5 arcae ... -is colligatae. *de rebus ad similitudinem catenarum factis*: LVCAN. 7, 498 torta graves lorica -as opponit. VAL. FL. 6, 233 riget his molli lorica -a. STAT. Theb. 12, 775 qua subtemine duro multiplicem tenues iterant thoraca -ae. Ach. 1, 431 quod mille -is squalentes nectat tunicas *ferrum*. SIDON. carm. 2, 143 inque ... equi dorsum ... indutas Chalybum saltu transferre -as.

II *i n i m a g i n e e t t r a n s l a t e*: *i n c o m p a r a t i o n e*: CIC. Arat. 14 horum (*piscium*) e caudis duplices velut esse -as (-ae *codd.*) dices. LVCR. 6, 910 -am saepe ex anellis reddit *magnes* pendentibus ex se (PLIN. nat. 34, 147 AVG. civ. 21, 4). SALL. hist. frg. 1, 144 nexuit -ae modo (*naves?*). PLIN. epist. 2, 8, 3 *v. l. 57*. APVL. mund. 16 aly[p]sis est -a quaedam luminis clarioris *eqs.* met. 2, 6 manu eius velut -a quadam memet expedio. HIER. epist. 100, 12 animae ... instar carceris et -arum corporibus illigatae. VVLG. III reg. 7, 17 *capitella facta* quasi in modum retis et -arum. CIC. Sest. 16 beluam ... constrictam legum sacratarum -is solvit subito lege curiata consul. HOR. epist. 1, 2, 63 *animum* compesce -a. TIB. 2, 4, 3 teneorque -is, et numquam misero vincla remittit Amor (3, 11, 15). PROP. 2, 15, 25 utinam haerentes sic nos vincire -a velles, ut numquam solveret ulla dies. OV. am. 3, 11, 3 asserui iam me fugique -as. epist. 4, 135 illa coit firma generis iunctura -a. fast. 1, 701 religata -is ... bella. SEN. dial. 7, 16, 3 qui ad superiora progressus est ... laxam -am trahit. 9, 10, 3 omnes cum fortuna copulati sumus: aliorum aurea -a est et laxa, aliorum arta et sordida. epist. 26, 10 una est -a, quae nos alligatos tenet, amor vitae. MART. 12, 43, 9 qua plures teneantur a -a *obscaene coeuntium*. STAT. silv. 5, 1, 44 si vos . . . iunxit inabrupta Concordia longa -a. DECL. in Catil. 55 quas -as scelerum conflaverit nobis (OROS. hist. 6, 17, 6). HIER. epist. 4, 2 -a languoris innector. 58, 6 convivia veluti quasdam -as fugias voluptatum. VVLG. sap. 17, 17 una -a tenebrarum omnes erant colligati (OP. imperf. in Matth. 36 p. 833 *caeci* soli sedebant indissolubili tenebrarum -a ligati. *cf.* GREG. TVR. Mart. 4, 20 caecitatis ... -a constrictus). AVG. conf. 2, 2, 2 obsordueram stridore -ae mortalitatis meae. 8, 5 velle meum tenebat inimicus et inde mihi -am fecerat et constrinxerat me. PROSP. c. coll. 11, 2 *impietatum conexio* in nullo a damnati erroris -a absoluta monstrabitur. FAVST. REI. grat. 1, 16 p. 51, 13 nosse ... -as obnoxiae servitutis. POMER. 2, 15, 2 tenet nos lucrorum poenaliter dulcium -is addictos. BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 246, 18 necessitatis -a. NICET. instr. frg. 4 p. 8, 4 has -as (*i. mala*) post dorsum suum ... proiciens. INSCR. christ. Rossi II 82 p. 114, 1 solve ... terrarum, Petre, -as. ENNOD. epist. 2, 10, 2 p. 49, 20 animum meum sollicitudinis -a laxaverat. GREG. TVR. vit. patr. 14, 1 subrietatis -a constrictus. *i. q. s e r i e s*: MANIL. 4, 394 nec mirere viae flexus, r e r u m q u e -as (GELL. 7, 2, 1 sempiterna quaedam et indeclinabilis series rerum et -a. *de Stoicorum* εἱμαρμένη, *cf. p. 607, 22 sqq. et 74. adde sim.* MAR. VICTORIN. adv. Arrium 1, 25 quo alternatis in se invicem partibus, ut -a continens corpus *totius universi* est: -a enim deus). QVINT. inst. 5, 14, 32 quae apprensa (*varias orationis figuras*) Graeci magis in -as ligant et inexplicabili serie conectunt. PLIN. epist. 2, 8, 3 tot nexibus, tot quasi -is ... occupationum agmen extenditur. *metonymice fere i. q. captivitas*: PANEG. in Mess. 117 terga domator libera Romanae subiecit colla -ae. LIV. 35, 38, 10 splendidiore nunc eos -a, sed multo graviore vinctos esse. SEN. apocol. 12, 16 Brigantas dare Romuleis colla -is iussit. VVLG. lev. 26, 13 confregi -as cervicum vestrarum. Is. 58, 9. CLAVD. 8, 117 multosque subactos aspera laturae commendavere -ae. 11, 29. *t. t. r h e t o r u m*: ISID. orig. 2, 21, 4 hanc figuram (*climacem i. q. gradationem*) nonnulli -am appellant, propter quod aliud in alio quasi nectitur nomine *eqs.* LAVS Pis. 60 dare subtili vivacia verba -ae. *cf.* RVT. LVP. 1, 13 quem ad modum -am ... circuli ... vinciunt, sic huius schematis (*i.* ἐπιπλοκῆς) utilitatem complures sententiae inter se conexae continent.

epitheta notabiliora ad materiam pertinentia: adamantea: MANIL. 1, 923 *cf.* (ex) adamante: OV. met. 7, 412 VAL. FL. 3, 225 HYG. fab. 148 p. 22. aenea: VITR. 5, 10, 5 *al.* aerata: PROP. 2, 20, 11; ex aere: OV. met. 4, 176. argentea: AMM. 27, 12, 3 OROS. hist. 6, 19, 3. aurea: VELL. 2, 82, 3 CVRT. 4, 3, 22 SEN. dial. 9, 10, 3 SVET. Aug. 94 TREB. trig. tyr. 30, 26 MACR. somn. 1, 14, 15; aurata: PROP. 2, 1, 33 SIL. 17, 630; ex auro: HIER. epist. 64, 16. e buxo: *v. l. 5.* cyprina: *v. p. 605, 76.* ferrea: CAES. Gall. 3, 13, 5 VITR. 10, 4, 4 *al.* VAL. MAX. 1, 7 ext. 6 PLIN. nat. 34, 150 HYG. astr. 2, 15 p. 53, 20 VVLG. Ier. 28, 13 *et saepius*; ex ferro factae: VITR. 10, 15, 6 (*cf.* VERG. Aen. 6, 558 BACHIAR. repar. laps. 16); ferri: SIL. 14, 523. ferrata: CLAVD. 22, 374. lignea: VVLG. Ier. 28, 13. ex vimine: FRONTIN. strat. 1, 5, 21.

synonyma et opposita (*cf.* GLOSS. V 656, 3 lautumia: vincula, verbera, -ae, carcer, nervi, custodia): PLAVT. Asin. 550 advorsum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

stimulos, laminas, crucesque compedesque, nervos, -as, carceris, numellas, pedicas, boias (*cf.* FLOR. epit. 3, 19, 8. ISID. orig. 5, 27, *ubi* de poenis in legibus constitutis). *his adde*: claustrum (HIER. vita Hilar. 17 non -as, non compedes, non claustra ... patiebatur). copula (DIFF. ed. Beck p. 46, 29 inter copulam et -am: copula coniungit vel sociat, ut in matrimoniis; -a nectit vel ligat, ut reos). fidicula (GLOSS. V 362, 38), robur, manica (GLOSS. IV 113, 29), saxum, vinculum.

derivata: 1. catella, catenula. catenaceum, catenarius, catenatim, catenosus, catenatus (catenare).

ἀλυσίδιον **catēnāceum** GLOSS. III 324, 16. *cf. l. 84.* *a* catena. [*it.* catenaccio. *M.-L.*]

catēnārius, -a, -um *a* catena. *i. q. catena vinctus*: SEN. contr. 7, 5, 12 canis ... -us (SEN. dial. 5, 37, 2 PETRON. 72).

catēnātim *adv. a* catena. *i. q. catenae modo*: AVG. spir. et litt. 30, 52 omnia haec quae velut -m conexi.

catēnātio, -ōnis *f. a* catenare. *i. q. catena p. 606, 4 sqq.*: VITR. 2, 9, 11 in commissuris et coagmentationibus ab lentitudine firmas recipiunt -es *ulmus et fraxinus.* 10, 1, 2 *scansoria ratio* -bus et transversariis et plexis colligationibus et erismatorum fulturis continetur. *id quod catenis continetur*: PETRON. 34, 9 cum ... *larvae* -o mobilis aliquot figuras exprimeret. *in imagine*: COMMENT. Lucan. 9, 573 *fato* omnia esse constricta et ex aeternitate quadam -e causarum implicata. *v. p. 606, 53.*

***catēnātus**, -a, -um *a* catena. *legitur inde ab* HOR. GLOSS. II 268, 44 -us: δεσμώτης. IV 16, 8 ⟨h⟩amata: -a.

1 *proprie i. q. catenis vinctus*: **a** *de animantibus*: HOR. epod. 7, 8 Britannus ut descenderet sacra -us via (*cf.* CLAVD. 26, 293 colla ... -i Cimbri. SIDON. carm. 7, 188). SEN. contr. 1, 6, 3 hic -us, egens, squalidus quid possum? VAL. MAX. 6, 2, 3 duorum regum ... ante triumphales currus caten⟨at⟩ae (*add. Kempf*) cervices (*cf.* LACT. inst. 1, 11, 2 ante currum triumphantis ducitur -us. EVTR. 4, 27, 6 HIER. epist. 7, 3). 6, 5, 6 cum servo -o. 6, 9 ext. 7 *Syphax* -us a Laelio legato ad Scipionem imperatorem pertractus est. COLVM. praef. 10 a -o repulsum ianitore (*cf. p. 604, 31 sq.*). CALP. ecl. 1, 60 nulla -i feralis pompa senatus carnificum lassabit opus. STAT. silv. 4, 6, 66 -os Bromio detraxerat Indos. PS. QVINT. decl. 6, 6 me iam -is manibus amplexus (IVST. 14, 4, 1 laxatisque vinculis prolatam, sicut erat -us, manum ostendit. SEDVL. carm. pasch. 3, 75 saeva -is gestantes vincla lacertis). FLOR. epit. 3, 19, 3 frequentia ergastula -ique cultores *agri*. SVET. Aug. 13 ceteri ... cum -i producerentur. Tib. 64 nurum ac nepotes ... -os obsutaque lectica loco movit. PAPYR. Wessely p. 10 n. 24 -us esse debet. HIL. ad Const. 1, 6 sacerdotes carceribus continentur, plebs in custodia -i ordinis constricta disponitur (*cf.* SVLP. SEV. dial. 3, 4, 1 sequentibus ... miserabili facie ordinibus -is). AVELL. p. 27, 73 inter eos et ipse -us fame frigore necatus est. SYMM. epist. 10, 47, 1 vidimus ... -um agmen victae gentis induci. HEGES. 3, 16 *Iosephum* -um Vespasianus ... dirigat. SVLP. SEV. Mart. 2, 5 *Martinus* captus et -us sacramentis militaribus implicatus est (OROS. hist. 5, 1, 9 de regibus ... captis, serviliter -is *eqs.* MARCELL. chron. II p. 95, 498, 7 *al. cf.* p. 99, 515, 14 quem captivum -umque tenebat. IORD. Rom. 364). *nota i. q. catenis ornatus* (*cf. p. 605, 77*): HIER. epist. 22, 28 viros ... fuge, quos videris -os. *masc. subst.*: QVINT. inst. 8, 3, 69 acti ante suum quisque praedonem -i. decl. 342 p. 352, 16 complexa est illa (*filia*) -um. GALLICAN. Avid. 4, 4 denos -os in profluentem mergi iubebat. MIRAC. Theclae 4 p. 171, 25 -os absolvit. *de bestiis*: STAT. Theb. 4, 731 ora *equorum* -as procul exertantia linguas. **b** *de rebus*: STAT. Theb. 7, 63 *Mars* -o luerat conubia lecto. MART. 7, 61, 5 nulla -is pila est praecincta lagonis. PLIN. nat. 9, 44 attilus (*piscis*) ... -o captus hamo nec nisi boum iugis extractus. IVV. 3, 304 -ae ... compago tabernae. *i. q. in catenarum modum conexus*: APVL. apol. 40 ossa ad similitudinem talorum suillorum in ventre eius (*leporis marini*) conexa et -a sunt. met. 8, 30 flagro illo pecuinis ossibus -o verberantes. PRVD. psych. 674 squalentia quamvis texta -o ferri subtemine corpus ambirent sutis. ITALA exod. 28, 22 (Aug. quaest. hept. 2, 116) facies ... fimbrias complectentes opus -um de auro puro (VVLG. *v. p. 605, 84 sq.*). exod. 28, 24 (Aug. loc. hept. 2, 122) pones super rationale iudicii fimbrias -ata (*subst., ex falsa coniunctione verborum interpretis cf.* LXX).

2 *in imagine et translate*: STAT. silv. 2, 1, 110 -is curvatus membra palaestris. MART. 1, 15, 7 -ique labores (AVSON. 362, 14). QVINT. inst. 1, 1, 37 ut ... versus ... ex pluribus et asperrime coeuntibus inter se syllabis -os et confragosos quam citatissime volvant *pueri*. PS. APVL. Ascl. 39 εἱμαρμένη est necessitas omnium, quae geruntur, semper sibi -is nexibus vincta. PANEG. 10, 31 importunitas -a. LACT. inst. 4, 26, 28 subactam et -am mortem. 7, 1, 19 -i et compediti serviunt ad nutum dominae cupiditatis. CLAVD. 24, 25 -o ... Rheno. AVG. civ. 8, 21 elementorum quasi -a series. serm. ed. Mai 76, 1 deus cum doleret ... hominem ... mortiferis criminibus -um. LEO M. serm. app. 5, 1 tam duris fuimus vinculis -i.

subst. catēnātum, -ī: ISID. orig. 20, 13, 5 -um (*?, vulg.* catena *cf. p. 603, 57*), quod capiendo teneat. *quod custodibus carceris debetur*: LEX Visig. 7, 4, 4 qui reos capiunt ... ab his, quos in custodia miserint innocentes, -i (catenacii R^2) nomine nihil requirant.

syn.: captus (captivus), compeditus, conexus, ligatus (OP. imperf. in Matth. 1 p. 626), vinctus.

inde verbum **catēno**, -āre. *i. q. catenis circumdare, vincire.* COLVM. 6, 19, 2 ut *numellae* inserto capite descendentibus per foramina regulis cervix -etur. VEN. FORT. carm. 2, 13, 3 caelos qui (*Petrus*) clave -at. 8, 3, 271 brattea gemmatam cycladem fila -ant.

comp.: concateno. *Probst.*

[**catenoplia** *vulgo legebatur* AVSON. 399, 41. *trad.* catenautia *i.* κατ᾽ ἐναντία.] *L.*

catēnōsus, -a, -um *a* catena. *i. q. catenae similis*: ALC. AVIT. carm. 5, 509 -i crepitant per corpora panni.

catēnula, -ae *f. a* catena *deminutive* (GLOSS. II 570, 42). *de synonymo*: EVCHER. instr. 2 p. 149, 10 fimbrias: -as. *pro ornamento*: ITALA num. 31, 50 (Rufin. Orig. in num. 26, 1) obtulimus munus domino ... vas aureum, torquem aut viriolam aut anulum aut dextrale aut -am (ἐμπλόκιον, Lugd. Monac. ornamentum, VVLG. murenulas). VVLG. II par. 3, 5 sculpsit ... palmas et quasi -as se invicem complectentes. 3, 16 *fecit* quasi -as in oraculo et superposuit eas capitibus columnarum; malogranata ... quae -is interposuit. HIER. tract. in psalm. 132 p. 248, 25 *enumeratur inter sacerdotalia vestimenta* (*cf.* AVELL. p. 757, 6 *in superhumerali* erant -ae aureae desuper imminentes). QVEROL. p. 23, 9 uncinuli hamati, torques et -ae. PAVL. NOL. carm. 19, 462 *cantharulum* de calce -a pendens sustinet. *cf.* PAPYR. Marini n. 80 (*a. 564*) col. II 7 lucerna cum -a anixe (*sic*) aerea. AVELL. p. 757, 24 duo lapides -is aureis videbantur inserti (p. 768, 25). ISID. orig. 19, 31, 15 catellae sunt -ae colli. *in imagine*: HIER. tract. in psalm. 143 p. 285, 24 non habent retem (*sic*) apostolicum, sed -as dialecticas. p. 328, 14 *scriptura sacra* quasi una -a est. LEO M. epist. 98, 1 (= CONC. Chalc. a. 451) quam ipse tamquam auream -am ... deductam in nos conservasti. *Probst.*

cateperōtiāna, -ōrum *n. pl.* *κατεπερωτιανός. SORAN. p. 3 sed cum vidissem grande corpus futurum ..., placuit -orum brevitatem fuisse secutus, ut omnia dicere videar et non grande corpus perfecisse. p. 46 hactenus de -is transtulimus. p. 119 de Sorani -is et curis de gynaeciis triacontadis in latinum translata sermonem.

labia hiantia ... Graeci chile **caterrōgota** vocant CASS. FEL. 14 p. 21, 6 (*trad.* caterrogata, *i.* χείλη κατερρωγότα). *cf.* GLOSS. III 602, 25 laviancia terrogiata (*i.* labi⟨a hi⟩antia ⟨ca⟩terrogota). 599, 12 cilica terrogi cata elefantiosus (*i.* chile caterrogota elephantiasis). 606, 25 terrogiata passio partis pustularum. *L.*

***caterva**, -ae *f.* [*cf. c. umbr.* kateramu caterahamo *imperat.* '*catervatim vos collocate*', *fortasse c. hibern.* cethern '*manus peditum, milites mercenarii*', *slavon.* četa '*agmen*'; *v. Bezzenberger, Beitr. 16, 240. Th.*]. GLOSS. multitudo, multitudo aut grex, multitudo hominum, globus; πλῆθος, συνστροφή, σύστημα, πολυπληθία, συνδρομή, ὅμιλος, συνστροφὴ ἐπὶ ὄχλον, ἄθροισμα, σύλλεγμα. MARTYR. gramm. VII 186, 10 excipiuntur -a Minerva, quia ... habuere longam positione paenultimam. katerva: SEDVL. hymn. 2, 37 (*in abecedario*). *legitur inde a* CAECILIO com. *apud* CIC. CATVLL. LVCR. NEP. SALL. VERG. CIRIM HOR. TIB. PROP. OV. LYGD. LIV. SEN. rhet. VELL. SEN. phil. LVCAN. PETRON. PLIN. nat. VAL. FL. HOMER. MART. TAC. SVET. *al. adamatur a* SIL. (17^{ies}) *et* STAT. (24^{ies}). *cf. nom. propr.*

i. q. multitudo, turba: **1** *generatim*: **a** *de hominibus*: CAECIL. com. 38 gladiatoria (PLIN. nat. 8, 20 qui *elephantus* pedibus confossis repsit genibus in -as *gladiatorum*. *cf.* SVET. Cal. 18 munera gladiatoria ... edidit, quibus inseruit -as Afrorum Campanorumque pugilum). CIC. S. Rosc. 135 cum magna -a togatorum (Sest. 118 togata). Verr. 5, 113 non testium modo -as. Mur. 69 Postumius obviam cum bene magna -a sua venit (*cf.* LIV. 4, 14, 4 Maelius recipere se in -am suorum. 6, 14, 3 cum -a sua accurrit. VELL. 2, 3, 2). CIC. dom. 110 cum forum armatis -is perditorum hominum possideres (CATVLL. 64, 396 armatas hominum ... -as. SEN. dial. 10, 13, 7 tot miserorum hominum -as. CLAVD. 1, 44 innumeras hominum ditare -as. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 272^{c} hominum ... curabat -as [πλῆθος]. *cf.* DRAC. laud. dei 2, 113 quod humanis vitium est generale -is). CIC. Cael. 14 in magnis -is amicorum (77. SYMM. epist. 1, 7, 1 *edulia* quibus tu amicorum -as minaris). Pis. 55 -am imperatori suo novam praebuerunt. Scaur. 17 agmen tu mihi inducas Sardorum et -as. de orat. 1, 184 vagari cum magna -a toto foro. 3, 196 ut a multitudine ac populo non modo -ae (*de histrionum choro*) atque concentus, sed etiam ipsi ... discrepantes eiciantur. Tusc. 1, 77 -ae veniunt contradicentium, nec solum Epicureorum. LVCR. 2, 611 Idaeam vocitant matrem Phrygiasque -as dant comites (2, 628 matrem *deorum* comitumque -as. 2, 630. CIRIS 143 matrum comitumque -am. VAL. FL. 8, 27 sparsis comitum per lustra -is). SALL. Catil. 14, 1 Catilina ... omnium flagitiorum atque facinorum circum se ... -as habebat. VERG. Aen. 1, 497 *Dido* incessit magna iuvenum stipante -a (4, 136. CIRIS 85 *Scylla* iuvenum quod saepta -a. HOR. carm. 3, 20, 5 per obstantes iuvenum -as. TIB. 1, 6, 81 LIV. 3, 37, 7. 4, 14, 6). VERG. Aen. 2, 40 magna comitante -a (2, 370 Danaum magna comitante -a Androgeos *se* offert nobis [*syn.* agmen]. 5, 76 DRAC. laud. dei 2, 554). Aen. 11, 478 ad templum ... subvehitur magna matrum regina -a (*v. l. 74.* OV. met. 12, 216 cinctaque adest virgo matrum nurumque -ā. GELL. 1, 23, 10 venit ad senatum ... matrum familias -a. MACR. sat. 1, 6, 22

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad senatum copiosae matrum familias -ae confluunt. SEDVL. hymn. 2, 37. *cf.* LVCAN. 2, 29 maestaeque tenent delubra -ae *matronarum*). Aen. 11, 533 *Opim*, unam ex virginibus sociis *Dianae* sacraque -a (*cf.* Ps. DAMAS. epigr. 77, 7 accessit summo sancta -a deo. CLAVD. 2, 16 convenit ad nostram sacra -a lyram). HOR. sat. 1, 10, 35 magnas Graecorum *poetarum* -as. TIB. 1, 2, 47 iam tenet infernas magico stridore -as (*sc. mortuorum*). PROP. 4, 11, 98 venit in exequias tota -a meas. SEN. contr. exc. 5, 5 servorum -ae. SEN. Oed. 588 fratrum -ae dente Dircaeo satae. benef. 6, 34, 4 commeantium ... -is itinera compressa. nat. 1, 5, 5 (*syn.* turba, *opp.* unus). LVCAN. 2, 13 stratas ... -as *cadaverum* (*cf.* STAT. Theb. 10, 468). VAL. FL. 4, 603 femineas ... -as *Amazonum* (SIL. 13, 545 *Tartari* septima femineis reseratur porta -is. MART. 11, 47, 1 DRAC. laud. dei 3, 524 Orest. 113. *cf. p. 610, 7*). VAL. FL. 5, 342 aequali Scythidum comitante -a (*cf.* AMM. 31, 5, 15 Scythicarum gentium -ae. SIDON. epist. 8, 9, 5 vers. 40 Scythicae plagae -as). VAL. FL. 6, 497 aequales. SIL. 10, 495 virgineas (STAT. Ach. 1, 603). STAT. silv. 2, 3, 8 Nympharum tenerae ... -ae. Theb. 12, 111 nigrae (*i. nigra veste indutae*). MART. 9, 29, 7 matutini cirrata -a magistri. APVL. met. 4, 31 Tritonum -ae. 8, 6 civium maestae -ae. PORPH. Hor. sat. 1, 6, 72 Flavium -arum (*sc. puerorum in ludo*) doctorem. ARNOB. nat. 4, 3 nobis -as ignotorum alias inducitis deorum. PANEG. 11, 11 ingentes aulicorum -ae legionum sumptum facile vincebant. 12, 37 ferebant se obviae tripudiantium -ae. PACIAN. bapt. 4 impiorum -am. AVSON. 325, 55 in coetum mediae traxere -ae *Cupidinem*. AMM. 14, 8, 4 duae provinciae ...-is mixtae praedonum. 14, 11, 17 interfectorumque -ae (*i. manes*). 17, 12, 16 maximus numerus -arum confluentium nationum et regum. 21, 16, 18 -is antistitum. HIER. epist. 1, 10 tota lictorum -a. 96, 18 animarum in caelo -ae *al.* VVLG. exod. 35, 4 ad omnem -am filiorum Israel. RVFIN. hist. 3, 33, 1 immensae -ae martyrum. CLAVD. 10, 171 nudae Venerem cinxere -ae (*i. Amores*). 16, 1 tantae subiecta (*Thalia*) -ae (*de coetu Palatino*). rapt. Pros. 2, 56 comitantur euntem Naides et socia stipant utrimque -a. 3, 16 populatrices. COMM. instr. 2, 16, 4 cum -a mali (*i. diaboli*) pergis ad spectacula vana (*cf.* HYMN. Ambros. 1, 10, 6 fuga -as daemonum). SIDON. epist. 4, 8, 1 e tenaci -a prosecutorum. NOVELL. Mart. 1, 1 pr. videtis agmina, videtis -as adeuntium infinitas. NOVELL. Theod. 15, 2, 1 (*a. 444*) magna stipatus barbarorum -a. SEDVL. carm. pasch. 1, 148 innumeras caelesti pane -as angelicos sumpsisse cibos (*cf.* DRAC. laud. dei 2, 557 legimus innumeras veniam meruisse -as Iudaea de gente reas). DRAC. laud. dei 2, 116. 773 -ae paupertatis (*i. pauperum*). satisf. 111 nec mihi dissimilis quam quod solet esse -is (EVG. TOLET. omnibus). 153 sacrilegis referens caelestia iura -is. Romul. 5, 9 humiles -as. 6, 100. 8, 628 *al.* PALLAD. hist. mon. I praef. p. 247/8 omnisque eorum (*i. Manichaeorum*) -a (*σύνταγμα*). PASS. Paul. 17 innumerabilium candidatorum -a comitatus *Paulus*. INSCR. christ. Leblant 594 hinc senior sociae congaudet turba -ae. **b** *de bestiis*: LVCR. 6, 1092 hominum generi pecudumque -is. VERG. Aen. 11, 456 in luco ... -ae consedere *avium* (STAT. Theb. 9, 27 -ae incestarum avium). LYGD. 4, 87 canis anguinea redimitus terga -a (*de Cerbero*). STAT. Theb. 3, 532 septem ... armigeras summi Iovis exultante -a (*sc. aquilarum*) intuor (*cf.* 3, 543). Ach. 1, 557 melle novo gravidas ... -as (*i. apes*). APVL. met. 4, 20 Thrasyleonem nostrum -is canum saevientium cinctum. SOL. 10, 13 fidens meatu *grus* praeit -as. 32, 33 *ibides* in aëre occursant -is pestilentibus. PS. SOL. Pont. 2 salis aequoreas spirantis mol⟨l⟩e -as. AVSON. Mos. 84 caeruleo fluitantes amne -as (*i. pisces. cf.* 151 multiplicesque satis numerasse -as). EVSTATH. Bas. hex. 8, 7 p. 953^C -ae vulturum. **c** *de rebus* (*cf. p. 608, 76*): PLIN. nat. 18, 251 *natura* iam vergilias in caelo notabiles -ā fecerat. GELL. 15, 2, 3 atque id genus vili et incondita verborum -a hortabatur omnes ad bibendum. AVG. c. Iul. 6, 18, 56 remansit tamen ... adversus -as desideriorum malorum ... exercenda luctatio. PAVL. MED. bened. 1, 6 vitiorum omnium impuram -am (CASSIOD. in psalm. 134, 10). PETR. CHRYS. serm. 81 p. 428^B insistebant mentibus eorum cogitationum -ae.

2 *speciatim: in re militari, saepe de barbararum gentium copiis, opp.* legio, cohors *Romanorum, v. ex. gr. l. 77 et p. 610, 10. 33. 41. 77. nota de peditibus tantum dictum l. 80. p. 610, 20. 23. de equitibus l. 82. p. 610, 5.* LVCR. 5, 1304 magnas Martis turbare -as (SIL. 9, 561 ubi turbantem leviores ense -as agnovit iuvenem. *cf. l. 77.* STAT. Theb. 2, 577 agmina turbatā vidit laxare -ā). NEP. Chabr. 1, 2 fugatis ... conducticiis -is. VERG. Aen. 7, 804 agmen agens equitum et florentes aere -as (*cf.* 8, 593 fulgentes aere -as. 11, 433. SEN. Phoen. 545 fulgentes procul armis -as vidit). 11, 564 magna propius iam urgente -a (AMM. 29, 5, 41 Isaflenses pondere -arum urgentium [ingentium *VGA*] inclinati sunt). 12, 264 densate -as et regem ... defendite (SIL. 17, 418 patrio densarat more -as; *cf.* LVCAN. 7, 492 Pompei densis acies stipata -is. TAC. ann. 1, 51 turbabantur densis Germanorum -is leves cohortes). HOR. carm. 1, 8, 16 ne virilis cultus in caedem et Lycias proriperet -as *Achillem*. 3, 3, 63 victrices. 4, 9, 43 per obstantes -as explicuit sua victor arma. epist. 2, 1, 190 dum fugiunt equitum turmae peditumque -ae (STAT. Theb. 7, 618 una equites mixti peditumque -ae et rapidi currus. 10, 520. 12, 657 innumeris peditumque equitumque -is. CLAVD. 21, 102 turma equitum peditumque -as hostilesque globos. AMM. 24, 6, 9 -is peditum infirmis. 17, 13, 9 pedites -as peditum obtruncabant). TIB. 1, 2, 67 Cilicum victas agat ante -as. Ov. am. 1, 9, 27 custodum transire manus vigilumque -as militis et ... amantis est. LIV. 7, 26, 7 Gallorum -as. 25, 39, 5 incidunt inermes inter -as armatorum (TAC. Agr. 37 -ae armatorum paucioribus terga praestare. hist. 2, 88 ann. 12, 33). SEN. Ag. 601 barbaricis equitum -is (LVCAN. 2, 498 equitum properate -ae. STAT. Theb. 12, 657 *p. 609, 82*). Oed. 481 Thermodontiacae (Phaedr. 400 *Amazonum*. STAT. Theb. 9, 611 Amazoniae). LVCAN. 2, 308 hostiles (7, 337 STAT. Theb. 5, 682). 3, 293 Marmaricas. 6, 249 ne solum totae fugerent te, Scaeva, -ae (*opp.* cohortes Caesareae). 7, 527 civilia bella non bene barbaricis umquam commissa -is (*v. supra l. 5.* SIL. 9, 77). 7, 699 spumantes caede -as. 8, 424 Dacis Rhenique -is. PETRON. 124, 281 toto fluitantes orbe -as. VAL. FL. 5, 137 securigeras. SIL. 5, 233 infestas inter non aequo Marte -as. 5, 646 -is Boiorum ... patriis. 14, 135 urgens ... -as. 16, 50 quamquam fundi ... videret agmina, deleta gentilis pube -ae. 16, 202 dispersas sine lege -as. 17, 115 trepidas. HOMER. 342 socias. 357 Troumque cadunt Danaumque -ae. 680 leves. 923 Phrygias. STAT. silv. 4, 3, 4 certe non Libycae sonant -ae. 5, 1, 67 armiferas pro coniuge laeta -as ... exciperet *Priscilla*. Theb. 4, 321 ensiferas. 9, 812 Ogygias. TAC. hist. 2, 42 comminus eminus, -is (*sc. peditum*) et cuneis (*i. equitibus*) concurrebant. 4, 22 ripas ... Germanorum -is complet (4, 58). ann. 1, 56 tumultuarias. 2, 17 visis Cheruscorum -is. 4, 51 barbari -is decurrentes. 14, 34 Britannorum copiae passim per -as et turmas (*i. peditum equitumque copiis*) exultabant. FLOR. epit. 3, 21, 7 cum consules ... obiecissent -as suas. SPART. Did. 3, 1 stipatusque *Iulianus* est -a imperatoria per Maurentium. LACT. inst. 3, 4, 13 (*in imagine*) si natura rerum sciri potest, haec tironum -a interibit; si non potest, veterani conficientur. IVST. 2, 11, 18 inter ingentes stratorum hostium -as occiderunt. AVSON. 441 1 intulerat fluvio trepidas fuga foeda -as. AMM. 15, 3, 1 militarium -ae. 19, 6, 8 frendentium -ae Persarum. 21, 13, 16 -is expeditorum. 25, 1, 12 erant omnes -ae fe[rratae] *Persarum*. 27, 10, 6 contracta undique mole maxima -arum *saepe*. VEG. mil. 2, 1, 2 Galli atque Celtiberi pluresque barbarae nationes -is utebantur in proelio ... Romani legiones habebant. CLAVD. 3, 316 tua cum Geticas stravisset dextra -as (5, 36 MEROB. carm. 4 43). 28, 632 partitis inde -is in varios docto discurritur ordine gyros. carm. min. app. 2, 83 Martique domando assuetas morsu fudit graviore -as *leo*. DRAC. laud. dei 4, 484 ensiferas saevo sub Marte -as (*v. l. 19*). PASS. Desid. 20 ubi tempus certamini patuit et [e] diverso stipata caterba conflixit. ISID. orig. 9, 3, 46 proprie autem lingua Macedonum phalanx, Gallorum -a, nostra legio. *nota i. q. pugna*: AVG. doctr. christ. 4, 24, 53 cum ... dissuaderem pugnam civilem, vel potius plus quam civilem, quam -am vocabant; neque enim cives tantummodo verum etiam propinqui, fratres, postremo parentes ac filii lapidibus inter se in duas partes divisi ... solemniter dimicabant.

deriv.: catervarius, catervatim, catervatus.

syn. et iuxta pos.: *ad 1*: agmen, cohors (STAT. Theb. 3, 531), turba. *ad 2*: agmen, globus, manus. *opp.*: *ad 2*: cohors, cuneus (TAC. hist. 2, 42), legio, phalanx, turma.

catervārius, -a, -um *a* caterva. GLOSS. qui in catervis populi est. *v. Pollack, PW. III 1787.* CORP. X 1074 d, 6 (*Pompeis, a. 3/2 a. Chr.*) pugiles -os et pyctas. *ibid.* 11 succursores, pugiles, -os. SVET. Aug. 45 pugiles ... non legitimos atque ordinarios modo ... sed et -os oppidanos, inter angustias vicorum pugnantes temere ac sine arte. *inde pro nomine, v. nom. propr.* *nota formas*: CORP. VIII 7413 T. Iotelus citirvarius. 7414 C. Irius (*an* Cirius?) cathruarius (*'is est qui n. 7151 appellatur* scenicus viarum' *Wilm.*).

catervātim *adv.* [*a* caterva. *Th.*]. SERV. Aen. 6, 283 vulgo: temere passim -m (*cf.* georg. 3, 494). GLOSS. gregatim, multipliciter; ἀθροιστικῶς, σωρηδόν. LVCR. 6, 1144 -m morbo mortique dabantur. BELL. Afr. 32, 3 perfugere -m non intermittunt. SALL. Iug. 97, 4 -m, uti quosque fors conglobaverat, in nostros incurrunt (*cf.* LIV. 44, 41, 8). VERG. georg. 3, 556 -m dat stragem (OROS. hist. 3, 10, 2 undique -m strages egerebantur). LIV. 23, 27, 5 currerent (MART. BRAC. ira 2 in iram uno saepe agmine curritur -m). PAVL. FEST. p. 26. COLVM. 3, 19, 3 an ... vites habendae sint ⟨e⟩aeque separatae ac distinctae specialiter an confusae et mixtae -m. 7, 9, 9 sues -m atque incondite ... inclusae. PLIN. nat. 10, 73 sturnorum generi proprium -m volare (SOL. 40, 19 Memnonis sepulcrum, ad quod ... ex Aethiopia -m aves advolant ... has easdem ... in Aethiopia -m coire. ISID. orig. 12, 7, 30). TERT. apol. 35 vicatim epulari ... -m cursitare ad iniurias. SOL. 11, 21 ortyges ... coeunt -m, deinde globatae vehementius properant (40, 19 *v. l. 71*). ARNOB. nat. 7, 39 cumque -m et populus interiret (VEG. mulom. 1, 17, 1 -m quoque obeunt. OROS. hist. 4, 6, 11 populo -m cadente. AVSON. 468, 2 procorum animas ... -m Mercurius ad inferna compellit). AMM. 16, 2, 6 barbaros in se -m ruentes (AVG. conf. 10, 8, 12 quaedam -m se proruunt. SVLP. SEV. dial. 2, 4, 8 cuncti -m ad genua beati viri *Martini* ruere coeperunt. SALV. gub. 7, 70 in morem crapulatarum turbarum -m in se ruentes [*sc. homines*]). HIER. in Dan. 9, 24 p. 696 Iudaeorum gens -m caesa. AVG. civ. 18, 41 -m pro sua quisque opinione certabant *philosophi*. quant. anim. 33, 71 rerum imagines secum -m et multipliciter versat. in psalm. 55, 19 neque hoc paulatim, sed -m, uno ictu, uno im-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

petu. c. epist. fund. 17 quibus -m discedentibus et succedentibus. SVLP. SEV. chron. 2, 21, 2 tum vero -m in eos grassata mors est. 2, 43, 4 facta semel inclinatione animorum -m in partem alteram concessum. 2, 46, 6 mulieres ... -m ad eum (*Priscillianum*) confluebant. AVELL. p. 13, 29 tantus episcoporum numerus -m dederunt manus impietati. EVSTATH. Bas. hex. 7, 4 p. 941^C -m cuncti *pisces* simul revertuntur. SIDON. epist. 1, 11, 9 -m (*opp.* singuli) oscula ac dexteras mihi dederunt. 5, 13, 3 -m vincti trahuntur. IORD. Rom. 147 hactenus cum singulis (*bellum*); mox -m (*cf.* FLOR. epit. 1, 17, 1 acervatim). GREG. TVR. Mart. 1, 17 apesque ex alveariis -m emergere. vit. patr. 8, 6 vidit immensum -m populum. VEN. FORT. vita Germ. 70, 190 cadebant circa sancti -m vestigia diversis modis effusa (*sc. daemonia*). VITA Caes. Arel. 1, 35 conveniunt inibi virginum multitudines -m.

catervātus multitudine[m] circumdatus GLOSS. IV 29, 2. *a* caterva. *compos.*: concatervatus. *Goetz.*

catexochē figura discretiva SCHOL. Hor. gloss. γ carm. 1, 29, 15. *detortum ex* κατ᾽ ἐξοχήν. *L.*

cathago *v.* cataegis.

catharista, ae *v. nom. propr.*

catharmoe *nom. plur.*, καθαρμοί. APVL. apol. 27 Empedocli -oe, Socratis daemonion, Platonis τὸ ἀγαθόν.

catharticālis, -e *a* catharticum. *purgativi vim habens*: PS. DIOSC. herb. fem. 34 est enim -is *tithymallos.*

catharticus, -a, -um, καθαρτικός. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 45 utuntur etiam purgativis medicaminibus, quae καθαρτικά vocaverunt, hoc est ventrem deducentibus. acut. 2, 19, 123. 3, 5, 46. ISID. orig. 4, 9, 8 -a *medicamenta* graece, latine purgatoria dicuntur. HIER. in Ier. 25, 15 p. 1017 instar -ae potionis quidquid ... in pectore est foras exire compellat. in Ezech. 23, 28 *v. infra l. 47.* CHIRON 181 quae vulnera ... curantur potionibus -is vel nimis amarioribus (190. 402 *cf.* VEG. mulom. 1, 14, 4. 2, 89, 5. 1, 14, 5 ut etiam per ventrem his -is potionibus digeratur umor infestus. CHIRON 394 haec enim res lenes et -as [catoricans *cod.*, *corr. Oder p. 335*, catarroicas *ed.*] et simplices ... potiones accipiendo leniuntur). CHIRON 373 si haec medicamenta eum sanabunt, -is uteris (CAEL. AVR. acut. 2, 20, 125 purgat etiam -is medicamentis). MARCELL. med. 30, 49 salis -i (30, 51. 81 sales -i sine stomachi iniuria ... accipiuntur. DIOSC. 4, 166 sales -os). 30, 52 liquamen -um. 30, 56 absinthiati -i. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 79 lac offerendum probant, quod σχιστόν appellatur sive -um. DIOSC. 1, 36 virtus est et -a *balanino*. 4, 161. 5, 134. ORIBAS. syn. 1, 17 p. 818 aloes acutus non est -us, sed stomacho aptissimus est.

inde subst. n.: **catharticum,** -ī, *sc. medicamentum.* GLOSS. III 599, 8 purgatorium. TERT. pall. 5 dabo -um impuritati Scauri. PS. GARG. MART. p. 212 *si* addatur dacrydium ... -um utile fit stomacho. HIER. in Ezech. 23, 28 p. 269 quaedam dantur -a, ut noxius umor, qui inest corporibus, egeratur. THEOD. PRISC. eup. faen. 27 quae (*adiutoria*) et corpus reliquum -is purgare possint. 72 *si* -a ... praetermittenda sunt. 96. 97 adiutoriis catholicis ... ut est phlebotomus vel -um. log. 52. 80. 99 scamoniae purgandi *sunt* -o (*bis. cf.* ORIBAS. syn. 1, 17 p. 819). CASS. FEL. 1 p. 3 Galeni -o dia tes aloes appellato (ORIBAS. syn. 1, 16 *tit.* Galeni de -is). 1 p. 4. PS. SORAN. quaest. med. 34 per evacuationem corporis utilitatem perficiunt ... -a. DIOSC. 3, 22 mixtus -is. 4, 165 aquae mixta pro -o dari potest. PS. APVL. herb. 18, 2. SCHOL. Hor. ars 302 qui -um accipio ad purgandum me (*cf.* PORPH. *ad l.* purgationem sumunt, quod vocatur καθαρτικόν). ORIBAS. syn. 1, 16 p. 816 oportet ... extenuare ... pingues umores et meatus per quos transitum ... facturi sunt per -um relaxari. *ibid.* species ne -i ... submersionem generet magis quam purgationem procuret. 1, 17 p. 820 *tit.* accepto -o. *ibid.* quodsi accepto -o non fuerit ventri solutio (*cf.* GLOSS. III 601, 16 filaicus [inflatio *Bücheler*] quae -um accipit et non solvit). 1, 25. 26 -i potione accepti. ITIN. Anton. Plac. rec. A 10 aquae ... quae pro -um bibitur. PS. IGNAT. ad Ephes. 20 (ed. Zahn, Patr. Apost. II p. 289) -um, expellens malum (καθαρτήριον ἀλεξίκακον), sit in vobis. *adde*: GLOSS. V 275, 29 -um fectio plurimorum (*an* confectio, purgatorium?). *nota masc.* catharticus, -ī: ORIBAS. syn. 1, 7 p. 809 hos ... -is, qui melancholicum deducit umore(m), purgabis. 1, 17 p. 817 optime datur elleborus, si -o admisceantur suavia et bene olentia ... ut delectabilis fiat -us.

catharus (-a, -um), καθαρός. ZACCH. 2, 17 mundos se atque, ut ipsorum verbo utar, -os vocant *Novatiani* (*cf.* GLOSS. V 422, 22. 431, 13 -os mundos). ORIBAS. syn. 1, 17 dantur ... radices *polypodii* ... in mulsa aut aqua. nam et cum sardinis vel in cat(h)ara (*sc. aqua?*). [*it. septentr. vet.* gazaro. *M.-L.*] *adde etiam nom. propr.* *Elsperger.*

***cathedra,** -ae *f.*, καθέδρα. *producitur syllaba paenultima in arsi versus dactylici, troch. hendecasyllabi* (*sic* HOR. PROP. CALP. MART. CAP. SIDON. PAVL. PETRIC. ENNOD. ALC. AVIT. VEN. FORT. CARM. epigr. *singulis locis*, MART. *quater*, IVV. *5^ies*, AVSON. *ter*, PRVD. *bis*); *at brevis est in thesi* (*sic* PHAEDR. *et* INSCR. christ. *p. 612, 50. 613, 32 singulis locis.* MART. *ter*, AVSON. *5^ies*), *corripitur etiam in derivatis* (*p. 614, 7. 10*). GLOSS. καθέδρα, θρόνος. CASSIOD. in psalm. 1, 1 -a est ... ex aliqua materia composita forma sedibilis, quae nos curvatos molliter a dorso suscipit suoque gremio demissos velut habilis theca complectitur. *formae*: catedras: CORP. VI 10037. cathetra: FRG. Mur. 75. kathedra: AVG. c. Faust. 16, 29 (*SM*) APRING. in apoc. 4, 4. NOT. Tir. 101, 23. *legitur inde ab* HOR. *locus notabilis*: ITALA I reg. 6, 5 (Legion. *in marg.*) sedes aureas, alias '-as aureas' (ἕδρας, VVLG. anos). I reg. 6, 11. *cf. Denk, Archiv 14 (1906) 280.*
[*it. sept.* carega, *francog.* chaire, chaise, *hisp.* cadera. *M.-L.*]

1 ***generatim*** *sella delicatior, qua imprimis utebantur mulieres, apud posteriores etiam sedile quodvis*: HOR. sat. 1, 10, 91 discipularum inter ... plorare -as. PROP. 4, 5, 37 posita tu scribe -a quidlibet. PHAEDR. 3, 8, 4 speculum in -a matris ... positum. SEN. clem. 1, 9, 7 alteram Cinnae poni -am. CALP. ecl. 7, 27 inter femineas spectabat turba -as (MART. 3, 63, 7. 12, 38, 1 femineis ... -is insidit. *cf.* SIDON. epist. 2, 9, 4 inter matronarum -as [*opp.* subsellia patrum familias]). PLIN. nat. 16, 174 *salices* supinarum in delicias -arum aptissimae *sunt*. MART. 2, 14, 8 assidet et -is, maesta iuvenca (*sc. Isis*), tuis. 4, 78, 3. 11, 99, 1 de -a ... surgis. 12, 18, 18 datur petenti rupta proxima vestis a -a. IVV. 7, 47 reportandis posita est orchestra -is. 9, 52 strata positus longaque -a. 1, 65 *de lectica*: sexta cervice feratur hinc atque inde patens ac nuda paene -a. *metonymice*: 6, 91 *famae* apud molles minima est iactura -as (SCHOL. *ad l.* id est matronas). PLIN. epist. 2, 17, 21 lectum et duas -as capit *zotheca*. 3, 16, 12 exiluit -a. 8, 21, 2 positis ante lectos -is. PAVL. sent. 3, 6, 56. TERT. orat. 16 si quis in -a aut subsellio sederit. ACT. Arv. a. 218 A 8 ⟨fratres Arv⟩ales -is conseder⟨unt⟩ ⟨p⟩raetextati. a. 241, 14. HERM. Pal. vis. 1, 2, 2 video contra me -am (καθέδραν) candidam de lanis niveis factam magnam. AMBROSIAST. in I Cor. 14, 31 ut sedentes disputent, seniores dignitate in -is, sequentes in subselliis, novissimi in pavimento super mattas. VVLG. I reg. 20, 25 cum ... sedisset rex super -am suam. II reg. 23, 8. Iob 29, 7 quando ... mihi in platea parabant -am? Sirach 7, 4 noli quaerere ... a rege -am honoris (καθέδραν δόξης). 12, 12 ne forte ... inquirat -am tuam. Ezech. 28, 2 in -a dei sedi in corde maris. Matth. 21, 12 -as vendentium columbas evertit (Marc. 11, 15. *cf.* HIER. in Matth. 21, 12/13 p. 165 columbarum institores sedebant in -is. 21, 15 p. 166 -as confringere). 23, 6 amant ... primas -as (τὰς πρωτοκαθεδρίας) in synagogis (Luc. 11, 43. 20, 46. Marc. 12, 39 in primis -is sedere in synagogis. *cf.* HIER. epist. 12 Iudaicus populus primas sibi -as et salutationes in foro vindicans). AVG. in psalm. 98, 4 (*in imagine*) figurabas animo quandam -am caelestem, ingentem, gemmatam. SVLP. SEV. dial. 2, 1, 3 *Martinus* in secretario sedens nunquam -a usus est. SORAN. p. 60 obstetricalis sella sive -a (PS. SORAN. epit. 61. ORIBAS. syn. 5, 5 e -a celerius surgere). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 26 corpus movemus ... fertoria sella sive -a. 2, 13, 161. 2, 14, 209. 3, 6, 86 -a exercendus aegrotus. 5, 1, 14. ITIN. Anton. Plac. rec. A 4. 20 ibi sunt et septem -ae marmoreae seniorum. VEN. FORT. vita Germ. 43, 120 ei in sacrario -a deportata offertur paralytica. PALLAD. hist. mon. I 19 p. 296^B paululum reclinès -as (θρόνους οἰκοδομητούς). I 35 p. 321^A residens in -a. II 3 p. 347^D in -a (ἐν τῷ θρόνῳ) sedente me. LEX Sal. capit. 1, 7. 1, 8, 2. INSCR. christ. Leblant 169 pro scamno aut -a.
per synecdochen i. q. ***consessus*** *cf.* TERT. spect. 3 -a ... nominatur ipse in anfractu ad consessum situs. ITALA psalm. 1, 1 (Tert. spect. 3 adv. Marc. 4, 42 p. 565, 19) in -a pestium sedit (ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν. Tert. adv. Marc. 2, 19 p. 361, 15 pestilentium. pudic. 18 *et* VVLG. pestilentiae. *cf.* TERT. spect. 27 fugies ... -am pestilentiarum [RVFIN. Basil. hom. 1, 6 p. 1732^B *pestilentium* fugiendam esse -am]. MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 14 p. 1276^D in -a pestilentiae sedere est docere haereticas disciplinas. RVFIN. Basil. hom. 1, 6 p. 1732^B non sedeas in -a pestilentiae. HIER. tract. in psalm. 1 p. 2, 6 in -a Pharisaeorum. AVG. in psalm. 1, 1 *superbia* -a pestilentiae recte intellegitur. LEO M. serm. app. 14, 4 in -a ... pestilentiae residet qui errorum pestes populum docet. *ibid.* reprobatorum -a. 14, 5 pestilentiae -am ... acquirere). TERT. spect. 3 apud spectacula ⟨et⟩ in -a ⟨sedetur⟩ et in via statur. VVLG. psalm. 106, 32 in -a seniorum. AVG. conf. 9, 2, 4 sedere in -a mendacii.

2 ***speciatim*** *de sella doctorum vel professorum tam rhetorum quam ecclesiasticorum* (*cf.* HIER. in Am. 3, 8 p. 338 in -is quasi magistri. ISID. orig. 20, 11, 9 subsellia ... ceterorum, -ae doctorum *sunt*. CASSIOD. in psalm. 1, 1 -*a* proprie doctoribus datur. ALC. AVIT. epist. 53 nec discentem sed doctorem -a suscipiat): **a** *proprie*: MART. 1, 76, 14 circum pulpita nostra et steriles -as basia sola crepant (*cf. p. 613, 17*). TERT. praescr. 36 apud quas (*ecclesias apostolicas*) ipsae adhuc -ae apostolorum suis locis praesident. adv. Val. 11 duae scholae ... duae -ae. ITIN. [Silv.] 37, 1 ponitur -a episcopo in Golgatha ..., residet episcopus in -a (37, 5. 46, 1. 5 *cf.* 45, 2 sedent ... presbyteri in -is et stant clerici omnes. GREG. M. epist. 6, 44 -a posita sacra). AVSON. 47, 2 *Rufus* in -a est. HIER. epist. 69, 9 *momentaneus sacerdos* de -a quodammodo ducitur ad -am id est de superbia ad superbiam (*cf. supra l. 60*). ITALA Matth. 23, 2 (Aug. c. Faust. 16, 29 p. 476, 24) in -a (*L P*, -a *G*, -am *M S*) Moysi sedent scribae et pharisaei (Aug. serm. 137, 13 qui -am Moysi sedent. in euang. Ioh. 46, 6 sedendo ... -am Moysi. serm. 137, 13 in -a. VVLG. super -am). AVG. c. Petil. 2, 51, 118 *Christus* -ae, in qua sedebant *pharisaei*, ullam fecit iniuriam? nonne illam -am Moysi commendavit et illos servato -ae honore redarguit? discipl. 14, 15 (*in*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

imagine) *Christus* -am in caelo habet... schola ipsius in terra est (serm. 261, 2 in hac schola omnes sumus condiscipuli. caelum est -a magistri nostri. serm. ed. Mai 119, 1. in epist. Ioh. 3, 13 -am in caelo habet qui corda docet). in euang. Ioh. 119, 2 tamquam lignum illud, ubi erant fixa membra morientis, etiam -a fuerit magistri docentis. *accedit ad notionem* d o c t r i n a (*cf.* HIL. in psalm. 138, 7 p. 796D doctrina necessario significatur in -a. EVCHER. form. 7 p. 44, 12 -a doctrina): HIER. epist. 16, 2 si quis -ae Petri iungitur, meus est. 97, 4 praedicationem ... -ae Marci ... -a Petri ... sua praedicatione confirmet. AVG. serm. 3, 20 a -a catholica noli discedere. *ibid.* ipsam -am dimisisti. *ibid. -ae Moysi* successit -a Christi. *cf.* epist. 105, 16 *deus* in -a unitatis doctrinam posuit veritatis. *metonymice de* h o m i n i b u s *ipsis*: MART. CAP. 7, 802 cetera Cecropias aequum perhibere -as (*i. oratores*). HIER. epist. 15, 2 beatitudini tuae (*sc. Damasi*), id est -ae Petri communione consocior.

b *translate de* m u n e r e *doctoris*: IVV. 7, 203 paenituit multos vanae sterilisque -ae (AVSON. 200, 29 mutasti sterilem urbe alia -am *cf. p. 612, 71*). INSCR. Sitzungsber. Berl. Ak. 1905 p. 945 (*Sicae, s. III in.*) proc(uratori) centenario primae -ae. AVSON. 191, 8 non sit Burdigalae dum -a inferior. 197, 10 quantus *titulus* exili satis est -ae. 199, 1 *Iucundum* -am temere usurpasse. 200, 24 *Phoebicius* Burdigalae -am ... obtinuit. 200, 44 gloriolam exilem et patriae et -ae perdidit. 201, 3 *Herculanus* -ae ... successor meae. 212, 17 exili nostrae fucatus honore -ae. *de* m u n e r e s a c e r d o t a l i *vel ecclesiastico* (*imprimis episcopali*): *cf.* HIL. in Matth. 21, 4 -a sacerdotii sedes est. AMBR. c. Aux. 21 quid sunt -ae nisi honores? FRG. Mur. 75 s e d e n t e -a urbis Romae ecclesiae Pio episcopo (AVG. epist. 53, 3 qui *episcopus* nunc eandem -am sedet. c. Petil. 2, 51, 118 *in -a ecclesiae Romanae* Petrus sedit. CARM. epigr. 1516, 13 [*a. 479*] summi pontificis sedens -am. GREG. M. epist. 7, 37 qui *Petri* -am sedet. CORP. X 7753, 4 *Bonifatius episcopus* sedit -a annis VII. INSCR. christ. Rossi II p. 217, 88, 6 iuvenis -am sedit apostolicam *al. cf. p. 612, 79*). CYPR. epist. 17, 2 episcopo honorem sacerdotii sui et -ae reservantes. 43, 5 -a una super Petrum domini voce fundata. 55, 8 cum locus Petri et gradus -ae sacerdotalis vacaret. 68, 2 episcopo Cornelio ... adulteram -am collocare. OPTAT. 1, 10 p. 12, 21 nec Caecilianus recessit a -a Petri vel Cypriani, sed Maiorinus, cuius tu -am sedes (1, 15 p. 17, 11 *Maiorini* tu -am sedes). 2, 2 p. 36, 13. 2, 6 p. 42, 18. 2, 9 p. 45, 10 *al.* FVLG. aet. mund. p. 153, 23 *Heli* ex -a propellitur et eius posteritas perenni sacerdotio repulsatur. EPIST. pontif. 255 Migne 13 p. 1143A episcopalem -am ... adipisci. PACIAN. epist. 3, 1 p. 45 vacantem -am in ecclesia consecutus. AMBROSIAST. in Eph. 4, 11/12 quamvis non sint sacerdotes, euangelizare tamen possunt sine -a. HIER. vir. ill. 62 *episcopus* adiutor -ae sacerdotalis esse deberet. praef. Vulg. catal. Petr.-am sacerdotalem tenuit (epist. 117, 1, 2). epist. 130, 16 *Innocentius* apostolicae -ae ... successor. RVFIN. epist. Clement. 2 *Clementi* soli meae ... doctrinae -am credo (*cf.* AVG. epist. 105, 16 ne ... doctrinae salutaris -a desereretur. APRING. in apoc. 4, 4 *patriarchae et apostoli* sanctae -am supersedere doctrinae). RVFIN. epist. Clement. 3 destinans honorem -ae. 17 *Christus episcopo* docendi credidit -am. Orig. in num. 2, 1 p. 590D *ut is qui humilem sensum gerit* excelsum sacerdotii gradum vel -am doctoris insideat. hist. 6, 19, 13 qui ... -am presbyterii adornat (*ἐν τῷ πρεσβ. καϑεζόμενον*). 6, 29, 4. PRVD. perist. 2, 462 *Petrus* -am p o s s i d e n s (ENNOD. opusc. 3, 151 p. 370, 4). 11, 32 quam *fidem* Paulus retinet quamque -a Petri. PAVL. NOL. epist. 7, 2 ut non succederet in -a episcopo, sed accederet (POSSID. vita Aug. 8). AVG. c. Petil. 2, 51, 118 blasphemaretis -am apostolicam. c. Faust. 33, 6 p. 792, 26 cum *apostolorum* -as usque ad praesentes episcopos ... servarent. epist. 208, 2 sunt ... qui propterea ... tenent ... pastorales -as, ut Christi gregibus consulant. BACHIAR. fid. 2 p. 1023A *nulla haeresum* -am Petri hoc est sedem fidei aut tenere potuit aut movere. CASSIAN. c. Nest. 6, 10, 2 occupare -am, praesumere sacerdotium, profiteri magistrum. LEO M. serm. app. 14, 1 *Petrus* in ista ... pontificali -a cum magna gloria est sublimatus. 14, 4 ecclesiastici primatus -a divinitus sibi est tradita, ut perpetua sit soliditate fundata. ab exordio quippe mundi multas -as non solum bonas, sed etiam malas fuisse cognoscimus in populo dei; sed in -a Petri Christus et malas funditus evertit et bonas aeterna stabilitate firmavit. epist. 14, 8 *episcopus* a -a ... pelletur aliena. SACR. Leon. p. 423. PS. PROSP. prom. 3, 38, 5 Aurelius ... -am illic ... et habuit et sedit. SIDON. epist. 7, 6, 9. 7, 9, 2. 17 parentes ... aut -is aut tribunalibus praesederunt (*cf.* GLOSS. IV 186, 29. 398, 12 *al.* tribunalia -ae). 7, 9, 24 aut litterarum aut altarium -as ... tenuerunt. 9, 11, 5 antistitum ceterorum -is. 9, 16, 3 vers. 66. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 186 dignus honore -ae (*cf.* 2, 13). ENNOD. opusc. 2, 120 p. 324, 15 *Romam* nutricem pontificii -am. carm. 2, 79, 5 *episcopus Mediolanensis* conscendit fulcra -ae. ALC. AVIT. epist. 25. carm. 6, 654 sanctas meruere -as. FVLG. RVSP. trin. 1 p. 497C. FACVND. defens. 4, 1 p. 610A -am episcopatus sui relinquere. INSCR. christ. Rossi II p. 170, 26, 19 Ticinensem -am decoravit moribus. CONC. Tur. a. 567 p. 133, 20 in festivitate -ae domni Petri. CONC. Cabil. a. 639 p. 214, 18 episcopale⟨m⟩ -a⟨m⟩ nec tenere nec regere. *de* r e g i a *dignitate*: GREG. TVR. Franc. 2, 7 *Thorismodus* prior patris -am adepturus. 2, 38 *Parisiis* -am regni constituit. 4, 22. VEN. FORT. carm. 9, 1, 54 rediit proprio celsa -a loco.

syn. ad 1: sella (SORAN. p. 60 CAEL. AVR. chron. 2, 1, 26), sedile (RVFIN. Basil. hom. 1, 6 p. 1731D), sedes (PAVL. NOL. epist. 13, 16). consessus. *ad 2*: tribunal (GLOSS. IV 186, 29 *al.*). sacerdotium (FVLG. aet. mund. p. 153, 23).

deriv.: cathedralis, cathedrarius, cathedraticus.

cathedrālicius, -a, -um *a* cathedralis. *i. q. ad cathedram pertinens*: MART. 10, 13, 1 cum cathedralicios (*i. molles vel effeminatos*) portet tibi raeda ministros.

cathedrālis, -e *a* cathedra. *i. q. ad cathedram pertinens*: AVSON. rhop. 32 dans claves superas cathedrali (-is *Schenkl*) incohatori (*sc. Petro*). *deriv.*: cathedralicius.

cathedrārius, -a, -um *a* cathedra. *i. q. ad cathedram pertinens*: PAVL. dig. 33, 10, 5 pr. subsellia -a *tapetis* insterni solent. SIDON. epist. 1, 11, 9 per -os servos ... domum raptus ac reportatus est. *de hominibus in cathedra docentibus*: SEN. dial. 10, 10, 1 non ex his -is philosophis, sed ex veris et antiquis. SIDON. epist. 4, 3, 10 apud municipales et -os oratores aut forenses rabulas garriamus.

cathedrāticus, -a, -um [*a* cathedra. *Th.*]. *neutr. subst.* (*sc. tributum*): *i. q. pensio pro sustentatione sedis episcopalis*: IVLIAN. epit. novell. 115, 5 *iubemus* dare pro -o solidos centum (*saepius*). *ibid.* neque pro -is neque pro alia consuetudine aliquid dare. EPIST. pontif. Thiel, Gelas. frg. 20 -um ... non amplius, quam vetusti moris esse constiterit, ab eius loci presbytero noveris exigendum. *Hoppe.*

cat⟨h⟩ema collare muliebre GLOSS. *lib. gloss.* *gr. κάϑεμα. Probst.*

cathēmerinos, *genet. pl.* -ōn, *καϑημερινός.* PRVD. *librum* cathemerinon (*sc. hymnorum*) *confecit*. CASS. FEL. 59 typus cotidianus graeco vocabulo amfemerinos sive -os appellatur.

catheter, *abl. sing.* -e *et* -i, *acc.* -a, *m.*, *καϑετήρ.* *instrumentum medicorum.* PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 3 postremo iniciendus est per veretrum -r. SORAN. p. 83, 13 si ... lapis in collo vesicae positus urinam deneget, eum retro in vesica de -e impellimus. 99, 17 per -a *medicamina accipiat*. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 13 nisi adhibito -i. 23 adnexo folliculo -i. 3, 8, 134 per -a liquorem ... omnem auferendum. 5, 10, 124 per -a immissa. *cf. Daremberg-Saglio II p. 1109 fig. 1397.*

cathetērismus, -ī *m.*, *καϑετηρισμός.* CAEL. AVR. chron. 2, 1, 23 tunc -us faciendus.

*****cathetus,** -ī *f.*, *κάϑετος, sc. γραμμή.* *cf.* PS. CENS. frg. 6, 3 recta linea supra rectam lineam stans ... graece -os, latine normalis dicitur. *nom. pl.* -oe: VITR. 3, 5, 5. *forma* c a t e c t u s: NIPS. grom. p. 290, 10. chatetus: *ibid.* p. 300, 15. *m a s c. bis l. 47.* *t. t.* **1** *architectorum*: VITR. 3, 5, 5 secundum extremi abaci quadram lineae demittendae quae -oe dicuntur. 3, 5, 6 ea erit oculi magnitudo et in ea -o respondens diametros agatur. **2** *mathematicorum*: HYG. lim. grom. p. 190 eiciamus in -um. NIPS. grom. p. 286 cathetus -o par est. p. 287 -i quamvis partem solidam sumes et referes a puncto lapidis per ipsum -um. p. 290 -us trigoni actus. GROM. p. 346 -um vero in terminum praesidentem in formam trifinii collocavimus *al.* **3** *astronomiae*: CHALC. comm. 124 duplex est coniugatio *stellarum*, altera per -um, altera per diametrum. *Reisch.*

catholiciānus, -ī *m. officialis nomen*: COD. Iust. 9, 49, 9, 3 (*a. 396*) exceptis ... Caesarianis, id est -is (*om.* COD. Theod., *habent Basil.*), qui ab omni iuris beneficio excluduntur, nisi *eqs.*

*****catholicus,** -a, -um, *καϑολικός.* ISID. orig. 7, 14, 4 -us universalis sive generalis interpretatur. GLOSS. universalis, *cf. l. 77. 84 al.* rectus, iustus. *producunt in versu primam syllabam*: DAMAS. PRVD. SIDON. VEN. FORT. *de scriptura*: catolicae: CORP. VIII 5176 *al.* chat-: CORP. VIII 2311 *add.* FRG. Mur. 66 SERV. Aen. 3, 398 *G et saep. codd.* *neutr. sing.*: SERV. Aen. 3, 398 -on. *legitur superl.* -issimus: AVG. serm. 294, 16 PROSP. c. coll. 2, 2 VINCENT. LER. 29, 42 VITA Caes. Arel. 2, 45. 46. *cf.* SVLP. SEV. dial. 1, 7, 3 maxime -us. *habent*: PLIN. nat. GRAMM. THEOD. PRISC., *imprimis* ECCL.

i. q. u n i v e r s a l i s, *ad omnes vel omnia pertinens*: TERT. adv. Marc. 2, 17 p. 358, 4 protectorem -ae et summae bonitatis (*i. deum*). 3, 21 p. 413, 18 -um dei templum, in quo deus colitur. 4, 9 p. 443, 2 apud ecclesiam per Christum Iesum, -um patris s a c e r d o t e m (PRISCILL. tract. 2, 55 MARCELL. chron. II p. 99, 24 *al.*). DON. Ter. Hec. 380 et est haec -a sententia. MAR. VICTORIN. in Gal. 6, 14 quoniam -um ille (*Christus*) corpus ad omnem hominem habuit, omne quod passus est -um fecit. SERV. Aen. 3, 398 potest enim ... -on esse epitheton Grais (*malis*). PROB. inst. gramm. IV 164, 1 sunt aliqua verba, quae ... forma -a sustineant declinari. 180, 3 -am disciplinam retinere non reperiantur. CHAR. gramm. I 148, 14 aliis et de ablativo casu et -is eius observationibus ita placuit definire. THEOD. PRISC. eup. faen. 27 praeeuntibus -is a d i u t o r i i s (32. 97. log. 45). 30 iuvat ... totius corporis purgatorium -um beneficium (*cf.* log. 109. 116). 58 -is primo purgationibus relevandi sunt. log. 80 in plerisque passionibus -is sive generalibus curis prius adhibitis (-is generalibus *r*, sive *add. Neu.*, -is generaliter *VB Gel.*) specialia vel partilia adiutoria melius adhibentur. 117 si -is praeceptis rectius serviatur.

speciatim apud ecclesiasticos transit in notionem o r t h o d o x u s; *cf.* AVG. epist. 52, 1 ipsa est enim ecclesia -a unde *καϑολική* graece appellatur, quod per totum orbem terrarum diffunditur. EVCHER. instr. 2 p. 160, 8 'ecclesia' evocatio vel collectio; -a universalis. MAR.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

MERC. subnot. 9, 6 ecclesia universalis, quam graeco sermone -am dicimus. ISID. orig. 8, 1, 1 ecclesia -a universalis, quasi ἀπὸ τοῦ καθ' ὅλον, id est secundum totum. sent. 1, 16, 6 sancta ecclesia ideo dicitur -a, pro eo quod universaliter per omnem sit mundum diffusa... ecclesia vero -a sicut per totum mundum extenditur ita et omnium gentilium societate construitur. *cf.* eccl. off. 1, 1, 3. EXPOS. fid. Caspari Anecd. p. 285, 23 credite ecclesiam -am hoc est universalem in universo mundo. TERT. monog. 2 adversus -am traditionem. adv. Marc. 3, 22 p. 416, 4 apud veram et -am Hierusalem. 4, 4 p. 429, 14 cum et pecuniam in primo calore fidei -ae ecclesiae contulit *Marcion* (FRG. Mur. 61 in honore ecclesiae -ae. 66. CYPR. epist. 66, 8 ecclesia quae -a una est scissa non sit neque divisa. LACT. inst. 4, 30, 11. 13. HIL. in Matth. 10, 9 ecclesia quae -a dicitur. syn. 34 sancta et -a ecclesia. OPTAT. 2, 9 p. 45, 10 in ecclesia sancta -a. 7, 6 p. 178, 7 agnita matre -a [*i. ecclesia*] secuti sunt pacem *et passim.* GAVDENT. serm. praef. FILASTR. 45, 1 *et saepissime.* AMBR. fid. 1, 18, 120 anathematizat -a et apostolica ecclesia. RVFIN. hist. 4, 7, 13 verae et -ae ecclesiae splendor. Adamant. 2, 22. AVG. civ. 1, 26 *saepe.* gen. ad litt. imperf. 1 p. 461, 2 constitutam ab illo [*Christo*] matrem ecclesiam, quae -a dicitur. PS. PHOEBAD. fid. prol. 31ᴮ -a et apostolica ecclesia. PAVL. MED. adv. Cael. 1 extra sinum matris -ae ecclesiae. COD. Theod. 16, 5, 47 [*a. 409*] -ae sacrosanctae ecclesiae. OROS. hist. 7, 33, 4. CASSIAN. c. Nest. 6, 10, 2 quid facis in ecclesia -a, -orum praevaricator. CORP. III 13124 [*a. 426 vel 430*] ecclesiae -ae Sal(onitanae). PAPYR. Marini 5, 11 te itaque sanctam ecclesiam -am Ravennatem... heredem mihi ... esse iubeo. NICET. symb. 10 ecclesiam -am in omni orbe terrae constitutam. LIB. pontif. p. 97, 1 HYD. chron. II p. 23, 118 MARCELL. chron. II p. 60, 20 FAVST. REI. grat. 1, 14 p. 47, 15 *saepe.* ALC. AVIT. epist. 11 p. 45, 8. PS. BOETH. fid. cath. 244 ecclesia -a per orbem diffusa. ENNOD. opusc. 6, 25 p. 410, 3 splendidissimum -ae lumen ecclesiae. APRING. in apoc. 1, 4 caelestem patriam, quam ecclesiam -am dicimus. FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 4 CONC. Arvern. a. 535 p. 68, 21 IVLIAN. epit. novell. 107, 363 GREG. M. epist. 4, 20 p. 255, 10. 9, 227 a p. 220, 25 sancta -a collegit ecclesia. VIGIL. THAPS. c. Arrian. 1, 18 -a et apostolica ecclesia. CORP. VIII 2311 add. fabrica chatolicaru(m) eclesiaram [*sic*]. 5176 beatam ecclesiam -am. IX 6150 aepiscopus aecletiae [*sic*] catolicae sancte Brundisine. *adde*: HIL. syn. 39 quia multis et occultis cuniculis in -am domum ea ... haeresis tentaret irrepere). PS. ORIG. tract. 17 p. 180, 14 quamquam fides -a ... integra perseveret ac tuta (17 p. 181, 24 absit hoc a fide -a. HIL. syn. 45. c. Aux. 15 -am autem et euangeliorum *fidem* quam tradiderunt apostoli, hanc fideliter custodivimus. op. hist. frg. 2, 1 fidem rectam et -am. LVCIF. Athan. 1, 42 p. 142, 8 PRISCILL. tract. 1, 4. 36 *al.* GAVDENT. serm. praef. -ae fidei professionem. SERM. Arrian. frg. I 17. FILASTR. 68, 2 *passim.* DAMAS. 37, 6 AMBR. fid. 2, 16, 139. PRVD. praef. 39 *opp.* haereses. c. Symm. 1 praef. 56 heu quam -am nil prope profuit puppim nasse sacri remigio stili, quem Paulus variis gentibus edidit [*per similitudinem de fide agitur*]. AVG. civ. 13, 15 *saepe.* serm. ed. Mai 119, 8 omnipotentem deum dum credit fides -a, omnium haereticorum, paganorum, Iudaeorum destruit falsa commenta. 294, 16 fides -issima est. SVLP. SEV. chron. 2, 39, 4. AVR. epist. p. 1011ᴬ fidem rectam et -am. OROS. hist. 7, 28, 23 *al.* VINCENT. LER. 2, 1 -ae fidei veritatem ab haereticae pravitatis falsitate discernere. EPIST. pontif. 632 Thiel [Gelas. 12, 5] -a... veraciter illa est *fides,* quae ab omnium perfidorum atque ab eorum successorum consortio sincera, pura, immaculata communione divisa est. LIB. pontif. p. 102, 12. CORP. VI 31996 [*a. 462*] depositus... in pace fidei -ae. HYD. praef. chron. II p. 13, 9 *al.* SALV. gub. 5, 13. SIDON. epist. 4, 11, 6 vers. 12 -am fidem lacessunt. CLAVD. MAM. anim. p. 143, 15 VICT. VIT. 2, 56. CORP. VIII 9286 [*a. 495*] multis exiliis probatus et fidei -ae assertor dignus inventus. ALC. AVIT. c. Arr. 13 p. 6, 18. PS. BOETH. fid. cath. 111 *opp.* haeresis. ENNOD. opusc. 3, 63 p. 346, 24 per -ae fidei dogma. APRING. in apoc. 19, 9—10. FVLG. RVSP. ad Tras. 2, 5 veritas ... -ae et apostolicae fidei. CASSIOD. in psalm. 1, 7 CONC. Aurel. a. 541 p. 89, 5 GREG. M. epist. 1, 17 p. 23, 16 NICET. fid. 3 PASS. Thom. p. 139, 15). COD. Theod. 16, 5, 1 (*a. 326*) -ae tantum legis observatoribus (SALV. gub. 4, 64 ALC. AVIT. epist. 7 p. 35, 9. CONC. Aurel. a. 533 p. 62, 2 de observatione legis -ae tractaturi). POTAM. epist. ad Athan. p. 1417ᴬ -a virginitate perfectus. MAR. VICTORIN. ad Iust. 16 est illud verum ac -um sancto ore probatum. HIL. in Matth. 10, 9 penes se esse veritatem -am mentiuntur (PACIAN. epist. 1, 1 p. 1 fidem -ae veritatis. FILASTR. 87, 2 quosdam christianos indoctos legis eorum [*Iudaeorum*] sequi vanitatem quam regulam -ae veritatis. CHROMAT. in Matth. 17, 1 amisso lumine -ae veritatis perfidus ac blasphemus existit. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 23, 12 -ae veritatis sensus excluditur. APRING. in apoc. 2, 8 qui pulchre confessi sunt -am veritatem). HIL. syn. 7 vos an -a an haeretica sint ... comprobate. c. Aux. 15 episcopi (LIB. pontif. p. 48, 21 PAVL. MED. vita Ambr. 9 HYD. chron. II p. 23, 120 MARCELL. chron. II p. 77, 14 VICT. VIT. 2, 44 GREG. M. epist. 1, 72 p. 92, 12). HIL. c. Const. 23 omnem rursum adversum Photinum Sirmium -ae doctrinae tuae commoves curam (VINCENT. LER. 8, 12 apostolicae -aeque doctrinae). PRISCILL. tract. 1, 1 fides nostra ... securum -ae dispositionis iter tendens ad deum libera est. 1, 2 symbolum -ae observationis. 1, 27 -o et deo Christo credenti ore. 2, 42 -ae pacis sequebamur quietem. 2, 46 auribus. 2, 49 sufficeret apud duos sola de -a professione testatio (5, 90 PHOEBAD. c. Arrian. 3. GREG. M. epist. 6, 62 p. 438, 10 adversus -ae professionis integritatem). 3, 73 nominis (PACIAN. epist. 1, 2 p. 5. AVG. civ. 18, 51 christianum et -um nomen. PS. PROSP. prom. 4, 5 haeretici ... a toto segregati -um sibi nomen asciscunt. SIDON. epist. 7, 6, 6. FVLG. RVSP. c. Arrian. 7 nomine -o quod nec in veteri nec in novo reperitur positum testamento). AMBR. hex. 3, 1, 3 populus (PRVD. perist. 11, 30 CONC. Aurel. a. 538 p. 83, 5. plebs: PRVD. apoth. 291 SVLP. SEV. chron. 2, 39, 9 MARCELL. chron. II p. 60, 25). MAXIMIN. c. Ambr. 27 haec intellegentia ⟨est⟩ -a. HIER. vir. ill. 1 epistulas, quae -ae nominantur (in Is. 65, 8 epist. 46, 7 LIB. pontif. p. 2, 10). epist. 67, 9 auctoritas (AVG. epist. 157, 53). 82, 2 ab ipsis ... cunabulis -o sumus lacte nutriti. 83 contra -am regulam (FAVST. REI. grat. 1, 4 p. 18, 22 iuxta -am regulam). adv. Rufin. 2, 15 in omnibus -um inesse sensum (MAR. MERC. Cael. 5, 1 quem dicunt a sensu -o deviare. VINCENT. LER. 2, 2 ecclesiastici et -i sensus norma. ALC. AVIT. epist. 53 p. 82, 25 ad -os sensus intuendos. NICET. fid. 5. VITA Caes. Arel. 2, 46 dilexi *Augustini* -issimum sensum). HIER. adv. Rufin. 2, 17 ecclesiasticos et -os viros (GENNAD. dogm. 7 -i et eruditi viri. SVLP. SEV. chron. 2, 35, 5. dial. 1, 7, 3 Hieronymus, vir maxime -us. POMER. 2, 24, 1 quemlibet hominem -um. GREG. M. epist. 6, 34 p. 413, 7 -i homines et religiosi). PRVD. apoth. 2 ne dira relatu dogmata -am maculent male prodita linguam. psych. 107 -o in templo divini fontis ad aram consecrat *Pudicitia gladium.* PAVL. NOL. epist. 23, 37 quod privilegium sola sibi -a dilectio iure vindicat. AVG. civ. 11, 13 quis enim -us christianus (*saepe* MAR. MERC. subnot. 8, 19 COD. Theod. 16, 1, 2 [*a. 380*] VINCENT. LER. 3, 4. PS. PROSP. prom. 4, 5 huic generali ecclesiae communicans christianus est -us. ab hac segregatus haereticus est et antichristus. POMER. 2, 24, 2). AVG. civ. 18, 51 veris illis -is membris Christi. epist. 53, 1 animo. 135, 46 communio. 160, 22 unitas. lib. arb. 3, 21, 59 tractatoribus *saepe.* MAR. MERC. Cael. 2, 8 lector (*cf.* FAVST. REI. grat. 1, 13 p. 46, 6 lectione). SVLP. SEV. chron. 2, 43, 1 disciplinam (SEDVL. epist. 1 p. 8, 4 ALC. AVIT. epist. 42 p. 70, 15). 2, 44, 4 fidem -a ratione conceptam. ZACCH. 2, 16 p. 1138ᴮ si adoptionis -ae fidem serves. 2, 17 a credulitate -a discedentes. 3, 5 interpretatio. COD. Theod. 16, 5, 11 (*a. 385*) sanctitati. 16, 5, 37 (*a. 400*) -ae confidentiae stabilita constantia. VINCENT. LER. 29, 42 hoc -issimum fidelissimum atque optimum. 2, 3 quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est: hoc est etenim vere proprieque -um. LIB. pontif. p. 101, 10 Marcianum Augustum orthodoxum principem -um (CONC. Paris. a. 573 p. 150, 4 a -o principi. CONC. Aurel. a. 538 p. 83, 3 regum. *cf.* VITA Caes. Arel. 2, 45 gloriosissimum Childeberti -issimum in Christi nomine regnum). LIB. pontif. p. 107, 13 auctoritatem et principatum sanctae sedis -ae et apostolicae. PROSP. c. coll. 2, 2 intulit *Cassianus* definitionem -issimam dicens. MARCELL. chron. II p. 61, 1 in oratorio -o. p. 65, 9 Ambrosius ... orator -us. p. 65, 22 volumina suo operi -o addidit. p. 84, 8 ab iisdem -is patribus. p. 98, 8 iuxta morem -um. p. 98, 16 Flavianus Antiochiae -us patriarcha. p. 99, 27 Illyriciani -i militis. SIDON. epist. 7, 6, 7 -i status valetudinem. CLAVD. MAM. anim. p. 23, 2 -ae sanitati opiniones inimicae. FAVST. REI. grat. prol. 4, 14 ne ... is ... -am vocem ad Pelagii sensum discretionis nescius applicaret. VICT. VIT. praef. extant quam plurima -i dogmatis monumenta dictorum (SEDVL. op. pasch. 2, 8 p. 208, 8. 5, 24 p. 293, 10. FVLG. RVSP. ad Tras. 3, 1 rectitudo -i dogmatis). SEDVL. op. pasch. 5, 16 scismatici ... sciant, quid impietatis exerceant -am lacerando concordiam. 5, 17 vera siquidem fides -aque confessio, quae designabatur in Christo (APRING. in apoc. 19, 9—10 testimonium Iesu -ae confessionis est vera professio). 5, 35 piscis supra prunas appositus ... -a religione cernitur non carere (ALC. AVIT. epist. 39 p. 68, 14. BOETH. trin. 1, 6 quod eius *religionis* cultus per omnes paene mundi terminos emanavit, -a vel universalis vocatur. PS. BOETH. fid. cath. 8 religio nostra quae vocatur christiana atque -a. CONC. Aurel. a. 511 p. 2, 11 religionis -ae cultus). ENNOD. opusc. 2, 77 p. 311, 19 ritu -o et cano more. 2, 78 p. 312, 2 aestimatione. 2, 115 p. 322, 14 diversum est ab intellectu -o (FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 28). VEN. FORT. carm. 6, 1 a, 29 cultu. GREG. M. epist. 2, 46 p. 147, 24 baptisma. 14, 12 p. 431, 6 ut ... -ae rectitudinis auxilio muniretis. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 1, 10 ut ... tres a se invicem separatos criminentur -os colere deos (*patrem et filium et spiritum sanctum*). CAES. AREL. grat. 73 utrum possit deus una die totum mundum -um facere. BENED. reg. 9, 18 expositiones, quae a nominatis doctorum orthodoxis -is patribus factae sunt. INSCR. christ. Hisp. 155 in nomine d(omi)ni consecrata ecclesia s(an)ctae Mariae in -o (*sc. loco; fortasse pro substantivo*).

masc. subst. ***catholicus,** -ī. *is qui fidem catholicam sectatur*: HIL. in Matth. 26, 5 et haereticorum et -orum eadem atque una confessio est ... unitatem patris et filii ... -orum veritas praedicabit. syn. 56 quod tamen quia haeretici dicunt, recte -i condemnant. ad Const. 1, 2 -us sum, nolo esse haereticus; christianus sum, non Arrianus. OPTAT. 7, 5 p. 178, 11 pacificis (*opp.* schismatici). LVCIF. Athan. 2, 3 p. 150, 6 (*opp.* haeretici). PACIAN. epist. 1, 4 p. 11 christianus mihi nomen est, -us vero cognomen. PRISCILL. tract. 2, 52 nec enim nos damnari debemus, qui -i sumus. AMBROSIAST. in II Tim. 2,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

16, 17 adversarii . . ., ex quibus unus -us est et alter profanus. MAXIMIN. c. Ambr. 84 nullus -us veritatisque doctor. HIER. epist. 61, 2 me vel -um vel haereticum pronuntiare. adv. Rufin. 2, 16 doctissimum dixi *Eusebium*, non -um. 2, 22 occidentis -orum synodus. RVFIN. hist. mon. 5 nullus . . . ibi invenitur aut haereticus aut paganus, sed omnes cives christiani, omnes -i. AVG. civ. 18, 52 cum ibi (*in Gothia*) non essent nisi -i, quorum plurimi martyrio coronati sunt. 21, 20 apud -os. MAR. MERC. Cael. 4, 4 nullus -orum . . . dubitat. SVLP. SEV. chron. 2, 37, 6 *Arriani* -os se gerebant. PHOEBAD. c. Arrian. 1 -um me probabo *al.* OROS. hist. 7, 29, 4 Arrianorum potius ecclesiae quam -orum. CASSIAN. c. Nest. 6, 10, 1 duos . . . in te videmus, -um et apostatam, et prius quidem -um, nunc apostatam. 7, 26, 1 Hieronymus, -orum magister *passim.* VINCENT. LER. 20, 25 p. 29 verus et germanus -us. LIB. geneal. chron. I p. 192, 546 proelium . . . sicuti et nunc inter veros christianos et falsos -os. HYD. chron. II p. 23, 120. MARCELL. chron. II p. 61, 6 nostris -is restituit imperator. SALON. in prov. p. 992ᴬ turbas malorum -orum. SALV. gub. 7, 47 nos -os esse dicimus. RVRIC. epist. 2, 4 p. 379, 13 fidelis -us. ALC. AVIT. epist. 31 p. 62, 17 -is Arrianisque certantibus. c. Eutych. 1 p. 14, 23 (*opp.* Iudaeus, haereticus, gentilis). BOETH. trin. 3, 30 -is vero nihil in differentia constituentibus. c. Eut. praef. 8 (*opp.* Eutychiani). 1, 56 (*opp.* Nestorius). ENNOD. opusc. 3, 54 p. 344, 24 si est -us et Romanus. CASSIOD. in psalm. praef. totus -us, totus orthodoxus invenitur *Augustinus.* CONC. Aurel. a. 511 p. 3, 4 a -orum convivio separetur. VEN. FORT. carm. 9, 1, 44 sis quoque -is relligionis apex. GREG. M. epist. 6, 14 p. 393, 6 hoc quisquis negat, -us non est. VITA Caes. Arel. 1, 30 ut . . . nullus -orum posset agnoscere. 1, 54 doctorum -orum. BRAVL. Eug. Tolet. epist. 2, 8 quos *presbyter chrismate non ab episcopo sacrato* chrismavit, non habeantur -i.

fem. subst. ˣ**catholica,** -ae, *sc. ecclesia* (*cf. Rottmanner, Revue bénédictine 1900 p. 1—9*): TERT. praescr. 30 in -ae (-am *deteriores*) primo doctrinam credidisse. FRG. Mur. 69 epistolae . . . Iohannis duae in -a habentur. CYPR. epist. 49, 2 non ignoramus . . . unum episcopum in -a esse debere. COD. Theod. 16, 2, 4 (*a. 321*) sanctissimo -ae venerabilique concilio decedens. OPTAT. 1, 26 p. 28, 11 illam esse -am, quae esset in toto orbe terrarum diffusa. 2, 1 p. 33, 13 ubi ergo erit proprietas -i nominis, cum inde dicta sit -a, quod sit rationabilis et ubique diffusa *saepe.* PACIAN. epist. 3, 22 adultera mulier haeretica congregatio est, -a enim ab initio de viri suo toro et thalamo non recessit. SYMM. epist. 10, 21, 3 tragicas quaestiones de ministris -ae iactavit agitatas. AMBROSIAST. in I Cor. 3, 15 extra -am enim quicquid est contrarium est. AVG. vera relig. 7, 12 ipsi quoque haeretici -am nihil aliud quam -am vocant. serm. ed. Mai 120, 13 non crederis veram fidem tenere -ae, quae fidem non doces esse servandam Romanam. c. epist. fund. 4, 5 tenet postremo ipsum -ae nomen . . . ubi ad -am conveniatur. mor. Manich. 26, 75 in tanta -ae multitudine. retract. 2, 18 ne adversus -am suum schisma defendant *saepissime* (*cf. supra l. 30*). *cf.* epist. 58, 3 -a mater *passim.* LIB. pontif. p. 133, 14 *Iohannes* summo fervore ecclesias Arrianorum in -a dedicavit, *cf. ibid. P* summo fervore christianitatis hoc consilio usus est, ut ecclesias Arrianorum -as consecraret. CANON. Migne 56 p. 820ᴬ quod irreprehensibile est, vindicat -a. CHRON. Gall. chron. I p. 662, 138 cum . . . infanda Arrianorum haeresis . . . -ae nomen toto orbe infusa praesumat. CLAVD. MAM. anim. 25, 25 sanitas -ae nostrae non recipit. FAVST. REI. spir. 1, 2 p. 104, 2 extra -am exul salutis exclusus est. VICT. VIT. 2, 44 quia -ae universae una est causa. ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 19, 31 quid porro miremur Eutychianos contra -am fremere. epist. 7 p. 39, 15 ubicumque -a est. 8 p. 40, 5 princeps . . . in -am vestram . . . commigrans. 30 p. 62, 3 in -a baptizati. CONC. Epaon. a. 517 p. 25, 10 in -a baptizati. COD. Iust. 1, 2, 1 habeat unusquisque licentiam sanctissimo -ae venerabilique concilio decedens bonorum quod optavit relinquere. BRAVL. Eug. Tolet. epist. 2, 9 quia in -a actum est. *fere i. q. symbolum catholicum*: PS. VIGIL. THAPS. trin. 1 p. 244ᴰ in synodo Sirmiensi -ae auctor fuisti.

neutr. subst. **catholicum,** -ī. 1 *i. q. generale praeceptum* (*saepius apud grammaticos*): PLIN. nat. 1, 2, 15 -a siderum errantium. 1, 2, 55 -a fulgurum. VEL. gramm. VII 69, 15 non enim firmum est -um grammaticorum, quo. 72, 9 quia nonnulli inventi sunt, qui q litteram illo -o tuerentur, quo (*cf.* 78, 6). SACERD. gramm. VI 470, 22 de -is vero nominum atque verborum (PROB. cath. gramm. *tit. operis et* IV 3, 2 PRISC. gramm. II 218, 23). CHAR. gramm. I 58, 2 secundum superius -um [canonem] (*cf.* 58, 8 observatione superioris -i). 110, 12 -o utuntur. DIOM. gramm. I 303, 30 de casu ablativo singulari -a. 306, 6 horum autem nominum . . . declinatio nullo -o continetur. PS. PALAEM. gramm. V 542, 28 de ceteris vero dicemus istis -is et generalibus explicatis. ATIL. gramm. VI 285, 1 haec interim -a eius tibi erunt. 285, 15 huic *metro* naturale -um est . . . terminare. PORPH. Hor. ars 128 nunc in aliud -um ⟨trans⟩it quasi interrogans (*cf.* ars 14 tertium καθολικόν. 179 in tale transit καθολικόν). 2 *ad catholicam ecclesiam pertinens, fere i. q. fides orthodoxa*: HIL. syn. 8 non pateret uno atque eodem apostolicae fidei sensu -a sentientes, aliqua saltem a -ae fidei sinceritate . . . differre. PRISCILL. tract. 1, 26 falsa veris et -is mendacia miscuerunt. HIER. vir. ill. 2 epistulam quae de septem -is est. RVFIN. hist. 2, 23, 24. SVLP. SEV. chron. 2, 51, 2 Felicissimus et Armenius qui nuper a -is . . . desciverant. *acc. neutr. plur. pro adv.*: GREG. M. epist. 11, 55 p. 329, 30 ita falsavit epistulam, ut, quicumque eam legeret, vos nec -a nec recta sapere evidenter argueret.

adv. **catholicē,** *superl.* -issime *v. l. 33.* 1 *i. q. universe*: TERT. fug. 3 ab eo permittatur vel imperetur necesse est -e fieri haec, a quo et ex parte. praescr. 26 regulam . . . -e in medium proferebant *apostoli.* THEOD. PRISC. log. 108 haec omnia adhibenda erunt perseverantibus exercitiis et laboribus -e salutem procurantibus. CASSIAN. inst. 1, 2, 2 quidquid . . . inter famulos dei praesumitur ab uno vel paucis nec -e per omne corpus fraternitatis tenetur. 2 *i. q. secundum regulam universalem*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 46, 33 insinuandum esse credidi, ne syllabarum numero inducti aut simplices aut compositos pedes proprii status vim semper cum vocabulo obtinere -e pronuntiaretis. 104, 30 cum metrorum principalium, quae -e excepto rhythmo paeonico recipienda sunt, octo genera censeantur. 3 *i. q. christiane, orthodoxe*: HIL. in Matth. 10, 10 quia illis ignorato Christo errasse sit levius, his vero inexpiabile sit, aut praedicatum non recepisse aut receptum non sancte neque -e praedicasse. HIER. adv. Rufin. 2, 11 de eiusdem rebus in aliis locis eiusdem auctoris -e dictum legeram (2, 16 quod omnes ecclesiastici reprobant, -e et pie dictum esse defendunt. RVFIN. Adamant. 4, 16 satis recte et -e dicit euangelista. CASSIOD. in psalm. 17, 13 mirabiliter et -e. GREG. M. epist. 6, 14 p. 393, 3 loca quaedam -e dicta et omnino orthodoxa velut haeretica adnotavit. 7, 31 p. 479, 12 locutus est). RVFIN. Adamant. praef. considerans, quam -e . . . defensor extiterit. apol. ad Anast. 7. apol. adv. Hier. 1, 12 quaedam de fide ita -e scripta. apol. Orig. praef. p. 544 advertamus, quam integre et -e de omnibus tractationibus suis in praefatione eorum librorum . . . protestatus est. AVG. epist. 100, 50 -e servire. SVLP. SEV. dial. 1, 6, 2 ne falsata sequerentur et tamen -e disputata retinerent (POMER. 1 praef. 3). PS. PHOEBAD. fid. praef. p. 33ᴮ patrem et filium -e nominamus. VINCENT. LER. 15, 21 p. 23 ipse deus verbum natus est ex virgine -issime credatur. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 2, 10 nam plerique orthodoxi cum sensum utrarumque naturarum -e exponunt, -e retineant. *Goetz.*

cathruārius *v.* catervarius. **catia** *v.* cattia.

catilio *v.* 2. catillo *l. 58. 59.* **catilla** *v.* catillus.

catillāmen, -inis *n.* [*a* catillare. *Th.*]. *i. q. cibus delicatus*: ARNOB. nat. 7, 24 p. 257, 17 ex quibus quod primum est (*sc. taedae*), in exiguas arvina est miculas catillaminum (catillaminuam *cod.*) insecta de more.

? **catillārius,** -ī *m. a* catillus. *fort. i. q. artifex qui catinos facit*: CORP. VI 31893 frg. c. (*in tabula marmorea*) per Priminum catill⟨arium?⟩. *cf. Bull. comun. 1891 p. 352.*

catillātio grave opprobrium hominibus generosis obiciebatur, si qui provincias amicas populi Romani expoliassent. PAVL. FEST. p. 44. *a* catillare.

1. catillo, -ātum, -āre [*a* catillus. *Th.*]. *i. q. catillos lingere cf.* FVLG. serm. ant. 22 -are dicitur per alienas domus infrontate gyrare, a catulis tractum, quod per omnes domus circuant, unde et Propertius: '-ata geris vadimonia' et Plautus similiter ait: 'quin meam uxorem mittam -atum?' (*utrumque testim. fictum*). GLOSS. -atum medicamentum (mendicatum *Loewe gloss. nom. p. 216*); acquisitum (*cf. Funck, Arch. 4, 83*). PLAVT. Cas. 552 operam uxoris polliceor foras quasi -atum [LVCIL. 750 nec parvo -o pretio (*Mercier*; catullo *codd.*)]. *derivata*: catillamen, catillatio.

2. catillo, -ōnis *m.* [*cf. c.* catillare. *Th.*]. 1 *i. q. ganeo, lurco, homo edax*: PAVL. FEST. p. 44 -es (catiliones *codd.*) appellabant antiqui gulosos. p. 90 -es (catiliones *codd.*) catillorum ligurritores. GLOSS. λίχνος, homo multum desiderans, gulosus, a catelli appetentia. MACR. sat. 3, 16, 17 -es dicebantur qui . . . catillos ligurribant. 2 *nomen piscis*: LVCIL. 1176 pontes Tiberinus duo inter captus -o. *cf.* MACR. sat. 3, 16, 17 Lucilius . . . hunc piscem egregii saporis . . . quasi ligurritorem -em appellat. GLOSS. *Salom.* nomen piscis a catino dictus, ob cuius suavitatem homines catinum corrodunt.

catillulus *v.* catellulus.

catillus, -ī *m.* [*a* catinus *deminutive. Th.*]. GLOSS. πίναξ. πινάκιον. *cf.* ATHEN. 14 p. 647 e κάτιλλος . . . ὀρνᾶτος ὁ λεγόμενος. VARRO frg. Char. *cf. p. 619, 9.* *neutr.* catillum: GLOSS. III 22, 47. PRISC. gramm. II p. 30, 22 catinum -um (*cf.* CAPER gramm. VII p. 108, 12 catinus hic, non -us [*sic M*]). PETRON. 50 fecerunt -a. *fem.* catilla: GLOSS. III 324, 70. *legitur non raro* catilus *cf.* SCHOL. Iuv. 7, 80.

1 *i. q. catinus parvus*: CATO agr. 84 pone cum -o et lingula. POLLIO carm. frg. Char. gramm. I 80, 3 volitantque urbe tota -i. HOR. sat. 1, 3, 90 -um Euandri manibus tritum. 2, 4, 75 piper album cum sale nigro incretum puris circumposuisse -is. PAVL. FEST. p. 90 -orum ligurritores (*cf.* MACR. sat. 3, 16, 17 *supra l. 61*). VAL. MAX. 4, 3, 5 e . . . ligneo -o cenantem *M'. Curium.* COLVM. 12, 59, 1 mixturam cum in -o composueris. PETRON. 66 habuimus . . . hepatia in -is . . . et -um concacatum. PLIN. nat. 30, 54 vermem . . . -o ligneo ante fisso et ferro vincto impositum. *ibid.* aquam bibere -o. SCHOL. Iuv. 7, 80 -um fictilem, in quo ea quae salsa sunt apponuntur. CORP. III 1952 Curia Prisca Matri magnae . . . cymbala tynpana -um . . . dat. XII 5686, 1002 (*in vasculo*) . . . annis sum cati⟨llus?⟩. XIII 10017, 46 (*in fundo vas-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

culi) ⟨c⟩atilli DC...⟨catil⟩li DCC. 10017,49 -us Similianus. 10017,50. 10017, 189[d] Attici -us [CORP. IV suppl. 4227. 4228 *incertum, utrum* -us *nom. propr. an appellativum sit*]. 2 *molae molendariae pars superior* (*cf. Marquardt-Mau, Privatleben p. 421sq.*): PAVL. dig. 33, 7, 18, 5 est autem meta inferior pars molae, -us superior.

deriv.: 2. catillo, catillare. catillarius.

catīna *v.* catinus *l. 26.*

catīnulus, -ī *m. a* catinus *deminutive.* CHAR. gramm. I 80, 3 Varro ad Ciceronem XI catinuli dixit, non catilli. DIOM. gramm. I 326, 7 catinus catinulus catellulus (*apud antiquos*).

catīnus, -ī *m.* [*sunt qui conferant c. anglosax.* heden *'cocula' aut c gr.* κότυλος κοτύλη, *v. Zupitza, d. german. Gutturale 207, Curtius, Grundzüge d. gr. Etymol.*[5] *p. 154. Th.*]. VARRO ling. 5,120 vasa in mensa escaria: ubi pultem aut iurulenti quid ponebant, a capiendo -um (catinon *F*) nominarunt, nisi quod Siculi dicunt κάτινον ubi assa ponebant. EVCHER. instr. 2 p. 148, 8 parapsis acitabulum maius, aliqui et -um appellari putant (GLOSS. V 129,1). GLOSS. πίναξ (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 19 p. 297[A]). πινάκιον. patena, lanx, lancula. -i: scyphi et cymbia poculorum sunt genera. -a: λοπάδας. *de genere*: CHAR. gramm. I 79, 23 -us masculino genere dicitur (DVB. NOM. gramm. V p. 575, 1. CAPER gramm. VII 108, 12). *aliter* ISID. orig. 20, 6, 5 catinum vas fictile, quod melius neutro quam masculino dicitur genere (GLOSS. V 10, 4 melius sic dicimus quam -us). *neutr. praeterea certo legitur*: CATO agr. 84 -um fictile. PAVL. NOL. epist. 23, 7 p. 164, 5 -a fumantia. GLOSS. III 193, 69/70. 203, 23. 369, 17. *plur.* -a: GLOSS. III 215, 25. 650, 9. *fem. nom. sing.* catīna: GLOSS. II 407, 61. [*ital.* catino, *port.* cadinho *M.-L.*] *v. Olck, PW. III 1790 sq.*

1 *vas cibarium fictile vel ligneum vel ex alia quapiam materia factum* (*cf.* ORIG. in Matth. 18, 22 utrumque [*sc.* -*us et paropsis*]... vas cibi habetur): CATO agr. 84 in -um indito (*cf.* 157, 9), -um testo operito. 156, 6 infundito in -um. CORP. I 2[2] n. 480 (*sub pede -i*) Statia catino⟨m⟩. LVCIL. 445 Samio curtoque -o. VARRO rust. 1, 63 in sole ponere oportet aquae -os. frg. Non. p. 546, 7 dicuntur enim patellae, salini, acetabula, -i, patinae. MAECEN. carm. frg. 8 ingeritur fumans calido cum farre -us. HOR. sat. 1, 3, 92 paullum in parte -i sustulit. 1, 6, 115 domum me ad porri et ciceris refero laganique -um. 2, 2, 39 porrectum *mullum* magno magnum spectare -o vellem. 2, 4, 77 angusto... vagos pisces urgere -o. PERS. 3, 111 algente -o. 5, 182 rubrum amplexa -um cauda natat thynni. IVV. 6, 343 ridere... nigrum... -um. 11, 108 ponebant... Tusco farrata -o. APVL. apol. 44 cum eo ex eodem -o cenare, eodem poculo bibere. TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 513, 14 calicis et -i exteriora emundare (*cf.* VVLG. Luc. 11, 39 quod deforis est calicis et -i [πίνακος]). p. 515, 2 munditias -orum. ITALA Matth. 14, 8 (cod. k) da mihi hoc in -o (πίνακι, VVLG. disco) caput Iohannis (14, 11). exod. 38, 12 (Monac.) fecit -os (σκεύη, VVLG. 37, 16 vasa) et parobsides. VVLG. Marc. 14, 20 qui intingit mecum manum in -o (εἰς τὸ τρυβλίον). MARCELL. med. 20, 126 *cydonea* eicies de olla in -um vel mortarium. CHIRON 952 opsum in -um effundito. SIDON. epist. 8, 11, 3 vers. 45 serpylliferis olet -is (catenis *codd.*, catillis *Luetj.*)... botellus. OP. imperf. in Matth. 44 p. 885 si -us ab intus mundatur. GREG. TVR. mart. 96 -us lymphis saepe diluitur. Franc. 3, 7 suum perdidisse -um (3, 24). PALLAD. hist. mon. I 21 p. 300[D] sordes -i (πίνακος). CORP. XIII 10016, 7 (*in vasculo*) -os. *fortasse huc pertinent etiam tituli in vasculis fictilibus* CORP. IV 2777. 2786 P(ublii?) cat(inus?). 2 *vas aliis usibus inserviens*: PLIN. nat. 33, 69 -i fiunt ex tasconio. 33, 88 pulvis... in -os digeritur. 33, 107 *spuma argenti* ex superiore -o defluens in inferiorem (34, 135 aes ipsum in -os defluit). 35, 186 *alumen* coquitur in -is (*B*, patinis *rel.*). SVET. Galba 18 senem in -o vitreo tus tenentem. APVL. apol. 18 simpulo et -o fictili sacrificat. 3 *pars Ctesibicae machinae*: VITR. 10, 7, 1 fistulas... in medium -um concurrentes. *ibid.* in quo -o fiunt asses. *ibid.* quod spiritu in -um est expressum. 10, 7, 2 supra -um paenula ut infundibulum inversum est attemperata et per fibulam cum -o cuneo traiecto continetur. 10, 7, 3. 4 *i. q. caverna*: PLIN. nat. 34, 125 *chalcanthon* fit et in saxorum -is.

deriv.: catillus, catellulus, catinulus. *Hoppe.*

catirectēs *v.* cataracta. **catlaster, catlītio** *v.* catul-.

cato *v.* catto.

catōblepās, -ae *m.* [*vocabulum graecum, cf.* κατῶβλεψ, κατωβλέπων. *Th.*]. *legitur* cacoplepa: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 12. *nomen bestiae*: MELA 3, 98 -as non grandis fera, verum grande et praegrave caput aegre sustinens. PLIN. nat. 8, 77. SOL. 30, 22 iuxta Nigrim fluvium -as (-plebas, -plepas *v. l.*) nascitur modica atque iners bestia. app. rubr. p. 227 cap. 30h de -a (-blefa *v. l.*).

catocha, -ae *f.*, κατοχή (*acc.* -ēn? *l. 80*). *nomen morbi*: CAEL. AVR. acut. 2, 10, 57 passionem inquit quam appellamus -am. 2, 10, 60 passiones fiant -ae vehementes. 2, 10, 61. 74 passionem supra dictam hoc est catalepticam sive -am, ut Graeci appellant. 2, 10, 82. *fort. etiam* 2, 10, 56 *et* 58, *ubi* cathoden *trad.*; catocham *coniecit Helmreich, Archiv 12 (1902) 319* (*an* catochen?).

catochītis (-dis?), -tēs, *acc.* -ēn *m.*, κατοχῖτις *sive* *κατοχίτης, *nomen lapidis.* PLIN. nat. 37, 152 -is Corsicae lapis est. 1, 37, 56. SOL. 3, 4 ager Corsicanus... solus edit quem -en (-ien, cathochiten, κατοχειτεν *v. l.*) vocant lapidem. app. rubr. p. 223 cap. 3b de -e lapide. PRISC. perieg. 472 *Corsida* solam perhibent -en gignere terram. ISID. orig. 14, 6, 42 lapidem, quem -en Graeci vocant.

catochos, -ī (*c.?*), ἡ κάτοχος (*sc.* νόσος). PS. SORAN. quaest. med. 208 quid est -os? animae insensibilitas et complexio totius corporis. species autem -i sunt tres. *de aegroto*: *ibid.* -on enim nominant phreniticum. *Reisch.*

catōmidio, -āre [κατωμίζω, *cf. Crusius, Untersuchungen zu den Mimiamben des Herondas p. 69 et* catomum. *Th.*]. *i. q. verberare aliquem super umerum inclinatum.* PETRON. 132 *mulier* ad ultionem decurrit vocatque cubicularios et me iubet -ari (catorogare *codd.*, *em. Salmasius*). SPART. Hadr. 18, 11 decoctores bonorum suorum... -ari in amphitheatro et dimitti iussit.

catōmum *quasi adv., coaluisse videtur ex* κατ' ὦμόν. *de homine vapulante supra umerum elato*: LABER. mim. 87 tollet bona fide vos Orcus nudas in -um (GELL. 16, 7, 4 *ad. l.* obsoleta quoque et maculantia ex sordidiore vulgi usu *verba*). CIC. epist. 7, 25, 1 magister (*sc. Caesar quasi ludi magister*) adest citius, quam putaramus; vereor ne in -um (*codd.*, catonium *coniecerunt*) Catoninos. *inde eodem sensu aliae formae*: **catōmūs** (-ōs), κατ' ὤμους: SCHOL. Iuv. 2, 142 palmas ideo dicit, quia aut -us levabantur (*Rönsch*, laetabantur *PS*, catomis caedebantur *ex Salmasii coni. Jahn.*) aut... quia manibus vapulabant (*cf.* INSCR. Hülsen, Das Forum Romanum, 1904, p. 149 ubi s(an)c(tu)s Cuiricus catomu(s) lebatus est [*adscriptum imagini Quirici virgis caesi*]). GLOSS. V 550, 12 *et* 563, 64 cathomus *infra l. 30.* VICT. VIT. 1, 28 venerabilem senem catomos ceciderunt (*adde infra l. 27*). **catōmis,** *κατωμίς? *cf.* κατωμαδίς. PASS. Petr. Paul. long. 65 statuerunt, ut publice cat(h)omis (*plur. codd.*, cathomos *nonnulli*) tamdiu caederetur, quousque ut erat meritus expiraret. GLOSS. *l. 31.* *inde male intellecta structura pro nom. subst.*: GLOSS. V 550, 12 -us virga nodosa (563, 64 scorpio vel cardus ferrei). 494, 5 cathomis cardi ferrei vel virgae nodosae. *fort. huc referendum*: GLOSS. V 595, 20 catomain ('catomium?' *Götz*) ergastulum (594, 25 catamaiti). *v. etiam Rönsch, Collectan. philol. p. 257 sqq.*

de andrafraxin (*i. herba* ἀνδράφαξυς) id est **catone** (?) DIOSC. 2, 103. *gr.* 2, 119 W *deest nomen.*

[**catonium** *falso legebatur* CIC. epist. 7, 25, 1 *v. l. 18.*]

? **catonperenmatossia** libri VI ⟨de⟩ experienti⟨a⟩ dei GLOSS. V 352, 27 (κατ' ἐμπειρίαν θεοῦ *Heraeus*).

catoptrītis (-is) *f.*, κατοπτρῖτις, *nomen gemmae.* PLIN. nat. 37, 152 -is Cappadocia provenit, candore imaginem regerens. 1, 37, 56.

[**catorchītēn** *falso* PLIN. nat. 14, 102 *v. s.* trochis.]

catorogāre *v.* catomidio *supra l. 10.*

catōtericus, -a, -um, κατωτερικός. CASS. FEL. 48 p. 126, 6 trociscus -us, id est qui deorsum per podicis partes iniectus servando inferiores intestinorum partes medetur *eqs.*

quid est **catoxy** pathos? passio, quae secundum virtutem et phantasiam maior est et periculosa et acuta PS. SORAN. quaest. med. 91. *ex* κατ' ὀξύ *coaluit.*

? **catrios** id est semen draconteae GLOSS. III 537, 48 (555, 58. *cf.* 609, 42 carion). *idem* citraos *scrib.* GLOSS. III 558, 76. 620, 16. [*falso* III 626, 38 catrius *pro* cacrius *i.* cachrys].

catta *v.* cattus.

cattia (-ae) *f.*, *orig. inc.* *i. q. trulla, cochlear.* GLOSS. II 521, 54 ζωμάλιστρον (ζωμάρυστρον *var. lect.*) *cf.* 595, 49 trulla: panna, cacha (*lege* -a), i. ferrum unde parietes liniunt. V 517, 41 trulla: cazza ferrea. PAPYR. Wessely Wien. Stud. 24, 131 (*saec. IV*) κάττια εἰς πρᾶσιν. *it.* cazzo, cazzuola, *hisp.* cazo, *v. Meyer-Lübke, Wien. Stud. 25, 96.*

αἰλουρείας (*Götz*, eloireas *cod.*) i(d est) **cattīna** (gatcina *cod.*) GLOSS. III 562, 33 (*i. herba* αἰλούριος). *a* cattus. *Mbr.*

cattīn(e)us, -a, -um *a* cattus. *i. q. felinus, imprimis de colore oculorum* (GLOSS. III 86, 63 γλαυκός: gathineis oculis. IV 131, 32 oculi caesii: gattinei. V 508, 24. *cf. etiam l. 65*). SCHOL. *Γ* Hor. epod. 16, 7 a caesio colore oculorum i. e. -o. DIOSC. 1, 137 coria eius cum oleo trita oculos cactineos (γλαυκοφθαλμῶν) inuncta inficere. PS. THEOD. PRISC. addit. 1, 7 (18) p. 270, 22 stercus -um.

cat(t)o, -āre, *cf.* cattus. ISID. orig. 12, 2, 38 *musionem* vulgus catum a captura vocant. alii dicunt, quod cattat (*al.* catat, captat; *cf.* GLOSS. II 492, 43 capta [*pro* catta]: αἴλουρος) i. e. videt. [*hisp.* catar. *M.-L.*]

ἀγριοκάττα **cattoferus** (gatt- *cod.*) GLOSS. III 431, 12. *cf. c.* cattus *et c.* ferus.

cattūna *v.* cattus *l. 82.*

cattus, -ī *m.* [*orig. inc.*; *v. Sainéan, La création métaphorique en français et en roman p. 5 sqq. Th.*]. *de origine*: GLOSS. V 176, 16 -us latinum est. ISID. orig. 12, 2, 38 *v. l. 67. cf.* GLOSS. V 621, 20. *de significatione v. Sittl, Archiv 5 (1888) 133 sqq. et l. 68 sq.* GLOSS. -us (gattus *saepius codd.*): αἴλουρος. Scal. V 605, 11 murilegus. 607, 34 pilax murilegus. *de genere*: SERV. Aen. 5, 610 *arcum* genere feminino ponunt referentes ad originem sicut haec -us et haec gallus. *de scriptura: hic illic codd.* catus; *cf. etiam l. 68.* gattus *v. l. 78 et p. 621, 10. 14. cf.* GLOSS. III 42, 16 **cattuna.** [*it.* gatto, -a; *francog.* chat, chatte; *hisp.* gato, -a. *M.-L.*]. PALLAD. 4, 9, 4 contra talpas prodest -os frequenter habere. ANTH.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

181, 3 -us in obscuro cepit pro sorice picam. 357, 1 immensi soricis -us dum membra vorasset. CASS. FEL. 5 p. 13 -i stercoris partes duas . . . cum aceto teres. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 10.

fem. **catta**, -ae, *cf. p. 620, 79.* NOT. Tir. 109, 9. GLOSS. αἴλουρος (III 259, 42 αἰλουρίς). II 220, 32 felix heccatta (*i.* felis haec catta). 346, 40 κάττα. 540, 18 ἰχνεύμων (IDIOM. gen. gramm. IV 576, 53). 571, 2 bestiolae genus quod dicitur merth (*anglosax.* mearth '*Marder*'). *stulte* VIRG. gramm. epist. 1 p. 110, 15 H -a *i. q. canis femina.* *fere i. q. felis*: VVLG. Bar. 6, 21 supra corpus eorum . . . volant . . . aves etiam similiter et -ae (ITALA cod. Leg. gutae [*lege* gattae], αἴλουροι). RVFIN. Clement. 5, 20 alii eorum (*Aegyptiorum*) bovem, qui Apis dicitur, colendum tradidere, alii hircum, alii -as (*inde* GLOSS. V 422, 39 -as: muric⟨ipe⟩s). PLAC. med. 18 *tit.* de -a seu fele. *ibid. saepius* -ae (*vel* gattae) stercus. *avis nomen* (*sec. Hehn apud Friedländerum*): MART. 13, 69, 1 Pannonicas nobis numquam dedit Vmbria -as. *v. etiam nom. propr.* *Probst.*

catulārius, -a, -um *a* catulus. PAVL. FEST. p. 45 -a porta Romae dicta est, quia non longe ab ea ad placandum caniculae sidus frugibus inimicum rufae canes immolabantur. *masc. subst.* Catularius (*sc. mimus*) *nomen mimi* LABERII, *v. com. fragm. Ribbeck*[3] *p. 343.* *Mbr.*

cat(u)laster, -trī *m.* [*a* catulus. *Th.*]. catlaster: VITR. 8, 3, 25 CHAR. gramm. I 85, 4. PRISC. gramm. II 114, 17 in 'ster' . . . satis pauca in usu inveniuntur deminutiva (*om. P*) . . . catulus -r. 127, 4 in 'er' derivata a nominibus pleraque s et t habent ante er . . . ; deminutiva quoque huiuscemodi formae . . . a habent ante ster: . . . -r. *de significatione*: PRISC. gramm. II 101, 22 solent autem deminutiva . . . proferri . . . adulationis et maxime puerorum ut -r. GLOSS. II 98, 30 βούπαις (259, 31 catulester. *cf.* 393, 4 πάλληξ pupa, pupula, catulester. III 181, 27 pallix: celaster). 572, 16 iuvenis XII (XV *ab; at cf.* GLOSS. V 550, 14) annorum. VITR. 8, 3, 25 transmarinos -os (*sic EGH*) emere formosos et puellas maturas eosque coniungere. DRAC. satisf. 225 non -r agit puerilia (*quod fort. mutavit* EVG. TOLET. sat. 193 *in*: non catulastra gerit puerilia).

catuligenus, -a, -um; *cf. c.* catulus *et c.* gignere. EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 937[C] aliud etiam genus est ovificorum, et aliud -orum (*sic libri vett., al.* cataligenorum).

catulīnus, -a, -um *a* catulus. *cf.* GLOSS. II 571, 15 ca⟨t⟩ulinum: catulus diminut(ive); *inepte vocis compositionem explicat* PROB. inst. gramm. IV 55, 11. *i. q. caninus* (*cf.* GLOSS. -um: σκυλάκειον): PLAVT. Sat. frg. 1 -am carnem esitavisse. *fem. subst.*: PLIN. nat. 29, 58 in cenis deum etiam nunc ponitur catulina (*caro*). *v. etiam nom. propr. s.* Catilina *et* Catulinus.

catullio, -īre [*a* catulus, *cf.* equire. *Th.*]. NON. p. 90 -ire: surire vel libidinari (*cf.* GLOSS. V 639, 50 *ubi* catullire); *v. etiam l. 48.* LABER. mim. 56 -entem (catulentem *Leid.*[1] *Flor.*[1] *Nonii*) lupam. VARRO rust. 2, 9, 11 feturae principium admittendi *canes* faciunt veris principio: tum enim dicuntur -ire i. e. ostendere velle se maritari.

cat(u)lītio, -ōnis *f. a* catulire. PLIN. nat. 16, 94 catlitionem rustici vocant, gestiente natura semina accipere. *Probst.*

catulōticus, -a, -um, κατουλωτικός. CHIRON 52 quod *vitium* curatur . . . non sine alligatura et malagmatibus -is. VEG. mulom. 3, 28, 4 igitur medicamentum . . . -um est. DIOSC. 5, 113 virtus est illi (*cerussae*) malaptica et stiptica . . . et leviter catastaltica et -a. 5, 141 fit *asbestus* peptica aut malaptica, cicatrices ducens, id est -a. *Mbr.*

ˣ**catulus**, -ī *m.* [*i. q. umbr.* katel *gen.* katles '*catulus*'. *sunt qui conferant c. theodisc.* hatele '*capra*', *island.* hadna '*capella*', *hibern.* cadla '*capra*'; *v. Osthoff, Etymol. Parerga 1, 250. Th.*]. CHAR. gramm. I 94, 3 deminutionis inaequalitas dura est, ut . . . canis -us. VARRO ling. 9, 74 ubi magnitudo animadvertenda sit in unoquoque gradu . . . ut . . . canis -us catellus, quod in pecoris usu non est. *stulte*: CASSIOD. in psalm. 103, 21 -i enim *leonum* dicti sunt eo, quod calleant sensu narium. GLOSS. σκύμνος (*cf.* LVCR. 5, 1036), σκύλαξ. *legitur inde a* PLAVTO. *v. etiam nom. propr.* [*it.* cacchio. *M.-L.*]

1 ***proprie*** *i. q.* ***pullus***: **a** *generatim variarum bestiarum* (NON. p. 457 -i non solum canum deminutive, verum omnium animalium appellantur. SERV. Aen. 2, 357 -i non solum canum, sed et serpentum . . . Plautus [*v. l. 70*] etiam suum. *cf. p. 622, 32*): PLAVT. Epid. 579 *v. p. 622, 81.* Truc. 268 te . . . quasi sus -os pedibus proteram (frg. inc. 42). LVCIL. 164 concursaret agros, -os fetumque ferai (ferat *codd. cf.* HOR. carm. 3, 3, 41 dum . . . -os ferae celent. OV. epist. 5, 18 tegeret -os qua fera rupe suos. LIV. 26, 13, 12 si ad cubilia et -os earum [*ferarum*] ire pergas. SEN. contr. 9, 6, 9 ferarum -i. SEN. dial. 6, 7, 2. epist. 74, 21 feras -orum amor in venabula impingit. QVINT. inst. 12, 6, 6 ferarum . . . -i. PLIN. paneg. 27). LVCIL. 287 ⟨i⟩ratae ⟨leae⟩ (*suppl. Leo*) ad -os accedere inultum (*cf.* VERG. georg. 3, 245 -orum oblita leaena. HOR. carm. 3, 20, 2 quanto moveas periclo . . . Gaetulae -os leaenae. OV. ars 2, 375 lea, cum -is lactantibus ubera praebet. met. 13, 547 -o lactente orbata leaena. fast. 5, 177 petit . . . -osque leaenae. CALP. ecl. 6, 4 PLIN. nat. 8, 45 *al.* STAT. Ach. 170 Theb. 10, 419 SIL. 10, 127. 16, 236 SOL. 27, 17 TIBERIAN. carm. 2, 14 SVLP. SEV. dial. 1, 15, 5 PALLAD. hist. mon. I 6 p. 276[B]. II 10 p. 364[D]). LVCR. 5, 1036 -i pantherarum (PLIN. nat. 8, 59) scymnique leonum (*cf.* VAL. MAX. 9, 3 ext. 2 -os leoninos. VAL. FL. 6, 347 saeptus in arto dat -os post terga leo. GELL. 13, 7, 3 leones . . . plures gignere atque educare -os. ITALA gen. 49, 9 [Cypr. testim. 1, 21] recubans obdormisti velut leo et velut -us leonis [VVLG. leaena, σκύμνος]. num. 24, 9 [Cypr. testim. 2, 10]; *unde transl. de Christo*: AVG. serm. ed. Mai 93, 2 PS. ORIG. tract. 6 p. 67, 16 *al.* ISID. ort. et obit. 11, 24. VVLG. iud. 14, 5 -us leonis saevus. psalm. 103, 21 -i leonum rugientes ut rapiant [*ad l.* PROSP. in psalm. 103, 20 *sq.* insidiabantur . . . -i leonum h. e. saeviores quique daemonum] *passim.* CLAVD. 26, 324 relinquens ieiunos . . . -os . . . leo). VARRO rust. 3, 12, 4 *lepores* cum habent -os recentes. VERG. georg. 3, 438 -os . . . aut ova relinquens *anguis.* Aen. 2, 357 -ique relicti . . . expectant *lupos* (FLOR. epit. 1, 1, 3 relictis -is lupa secuta . . . ubera admovit infantibus *Romulo et Remo. cf.* IVST. 43, 2, 5. EVSTATH. Bas. hex. 9, 4 p. 960[B] ut etiam lupus pro -is suis pugnet. SIDON. carm. 7, 180 escas . . . parantem . . . -is . . . lupam. OP. imperf. in Matth. 42 p. 867). OV. met. 13, 836 villosae -os *ursae* (15, 379 VVLG. II reg. 17, 8 OS. 13, 8). PHAEDR. 1, 28, 3 *vulpinos* -os aquila . . . sustulit (PLIN. nat. 10, 205). 2, 4, 24 *felis.* MELA 3, 43 *tigridum* -i (PLIN. nat. 8, 10. 66 VAL. FL. 1, 493 MART. 3, 44, 6 SOL. 17, 6 SIDON. epist. 9, 9, 7). PLIN. nat. 8, 216 *simiae* gestant -os (SOL. 27, 57). 9, 21 pariunt *delphini* -os. 10, 170 *vipera* intra uterum -os excludit (PRVD. ham. 606 lambunt natale cadaver reptantes -i). 10, 187 per se -i *lacertae* erumpunt (11, 84). 10, 197 si tenerior est *serpentium* -is adhuc aetas (11, 153). 10, 208 *aspis* enixa -os. 25, 14 draconis. 29, 60 mustelae (EVSTATH. Bas. hex. 7, 2 p. 937[C]). 29, 115 murini -i. QVINT. decl. 388 p. 435, 23 quaedam animalia ipso ore in periculis -os suos transferunt. FRONTO p. 166 N. pleraque animalia . . . ova atque -os suos unguibus aut dentibus male contrectant. VVLG. thren. 4, 3 lamiae . . . lactaverunt -os suos. HIER. in Is. 34, 8 *sqq.* ericium . . . ibi enutrire -os. EVSTATH. Bas. hex. 7, 1 p. 937[A] quae -os pariunt i. e. vitulos marinos. 8, 7 p. 953[A] *vespertilionum.*

b *speciatim canis* (*cf.* SERV. georg. 3, 438 -os abusive dixit, nam -i proprie canum sunt. *cf.* ISID. orig. 12, 2, 27 *et p. 621, 67*): *fusius* COLVM. 7, 12, 12 *sqq.* NEMES. cyn. 134 *sqq.* PLAVT. Asin. 184 et quoque -o meo (*i. lenae*) subblanditur novus amator. CATVLL. 42, 9 videtis . . . ridentem -i ore Gallicani. LVCR. 4, 997 consueta domi -orum blanda propago. 5, 1067 -os blande cum lingua lambere temptant *canes Molossi.* CIC. fin. 3, 48 nec -us ille, qui iam appropinquat ut videat, plus cernit quam is, qui modo est natus (4, 64 *sq. cf.* VARRO rust. 2, 9, 12 -i diebus XX videre incipiunt. PLIN. nat. 10, 177. 30, 64). nat. deor. 2, 38 omnia in perfectis . . . esse meliora ut . . . in cane quam in -o. VARRO rust. 2, 9, 3 -i et vetuli neque sibi neque ovibus sunt praesidio. 2, 9, 7 ut -i sequantur matrem *eqs.* VERG. ecl. 1, 22 canibus -os similes . . . noram (QVINT. inst. 5, 11, 30). georg. 3, 405 veloces Spartae -os . . . pasce sero pingui. HOR. carm. 1, 1, 27 visa est -is cerva fidelibus. epist. 1, 2, 67 venaticus . . . militat in silvis -us. OV. rem. 201 leporem pronum -o sectare sagaci (MANIL. 5, 200. 709). *cf.* SEN. clem. 1, 16, 5 quique instituit -os vestigia sequi. GRATT. 178 -is . . . Britannis (*cf.* PLIN. nat. 3, 152 Melite, unde -os Melit⟨ae⟩os appellari Callimachus auctor est. ITIN. Theod. 26 p. 148, 2 septem fratres dormientes et -us Viricanus ad pedes eorum). GRATT. 328 imperium -is unusque magister additur. 383 per -os rabies . . . praecipitat letale malum. 425 illum spumosi -os mergentem litoris aestu respicit. SEN. dial. 6, 12, 2 -os avesque et frivola animorum oblectamenta . . . nutriunt (*cf.* LAMPR. Alex. 41, 5 oblectatio . . . , ut -i cum porcellulis luderent). PLIN. nat. 29, 100 quo (*vermiculo lytta*) exempto infantibus -is nec rabidi fiunt. HIER. in Matth. 15, 25 sq. p. 116 humilitas, qua se non canibus, sed -is comparat. 15, 27 sq. contenta cum reliquiis -orum. AMM. 22, 16, 16 leonem canis -us (*cf.* THEOD. PRISC. *l. 72; an adi.?*) longius circumlatrans. CLAVD. carm. min. 9, 8 *de hystrice*: parva sub hirsuto -i vestigia dorso. *de voce*: SVET. frg. p. 250 -orum glattire. *cf.* EVG. TOLET. carm. 41, 6 glatit (gratit *var. lect.*) -us. AVSON. 76, 1 latratus -orum . . . fingis. *de usu medicinali*: PLIN. nat. 29, 101 necantur -i statim in aqua ad sexum eius, qui momorderit, ut iocur crudum devoretur ex iis. 29, 117 glaucomata dicunt magi cerebro -i septem dierum emendari. 30, 42 *praecordiorum* in dolore . . . si -us lactens admoveatur . . . transire in eum dicitur morbus (SER. SAMM. 439). *sim.* 30, 64. 88 PLIN. med. 2, 4 *al.* PELAGON. 204. CHIRON 199 *al.* PLIN. nat. 30, 52 duum dierum -i *lien.* PELAGON. 17 coquis tisanam cum -o brevi (σκῦλον μικρόν; *cf.* 370 VEG. mulom. 3, 28, 30). 208 -um dierum X cum favo misces. THEOD. PRISC. log. 27 canum -orum (*cf. l. 59*) coagulum. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 134 neque -orum carnibus propter suae qualitatis horrorem. *adhibetur in sacrificio*: GRATT. 485 solito -i velantur honore. COLVM. 2, 21, 3 nisi prius (nisi si *SA; sic etiam* 2, 21, 4) -o feceris. 10, 343 Rubigo . . . sanguine lactentis -i placatur et extis. PLIN. nat. 29, 58 -os lactentes adeo puros existimabant ad cibum, ut etiam placandis numinibus hostiarum vice uterentur iis *eqs.* *de homine* (*cf. p. 623, 12*): PS. AVR. VICT. epit. 25, 2 conclamantibus cunctis militari ioco, ex pessimo genere ne -um habendum. *in proverbio*: PLAVT. Epid. 579 . . . (*desideratur genet.*) aliter -i longe olent, aliter suis.

2 ***vinculi genus*** (PAVL. FEST. p. 45 -us genus quoddam vinculi, qui interdum canis appellatur): LVCIL. 854 cum manicis -o collarique, ut fugitivum, deportem. ITALA Ier. 40, 1 (Wirc.) qui ac-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cepit eum in -um (ἐν χειροπέδαις, VVLG. tulit eum vinctum catenis). 40, 4 ecce solvi te de -o (VVLG. de catenis) qui erat in manibus.
3 ***piscis nomen:*** GLOSS. III 89, 9 γαλεός (caleos *cod.*); *cf.* catellus.

fem. **catula,** -ae. VARRO ling. 10, 66 omnia multitudinis quae declinantur ab uno ... sunt eiusmodi ut singulari subiunga⟨n⟩tur (*sic vulg.*), sic merulae duae, -ae tres. PROP. 4, 3, 55 glaucidos et -ae vox est mihi grata querentis. CHIRON 812 -am lactantem occides et interiora eius proicies. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 133 agninae carnis ... et -arum. EVG. TOLET. carm. 42, 7 lupus et -a formant coeundo lyciscam. 89, 7 sat melior vivens -a quam functa leaena. ANTH. 359 *fusius.* *de homine*: Ps. AVR. VICT. epit. 23, 6 *Heliogabali* corpus per urbis vias ... tractum est, militari cavillo appellantium (?) indomitae rabidaeque libidinis -am.
deriv.: catularius, catulaster, catulinus. catulire. *compos.*: catuligenus. *Probst.* [*Mbr.*

? **catumeum** *i. q. librorum genus* ARNOB. nat. 7, 24. [*orig. inc. Th.*]

1. catus, -a, -um [*i. q. ind.* śitáḥ *'acutus, incitatus'. cf. c. ind.* śíśāti *'acuit' et c.* cos. *Th.*]. *de origine et significatione*: VARRO ling. 7, 46 -a (*sc. signa v. l. 72*): acuta, hoc enim verbo dicunt Sabini; quare 'catus Aelius Sextus' (*v. l. 42*) non, ut aiunt, sapiens, sed acutus *eqs. cf.* PORPH. Hor. carm. 3, 12, 10 -us: acutus ac per hoc doctus significat (AVG. civ. 4, 21 *Catius* qui -os i. e. acutos faceret). DON. Ter. Andr. 855 -us: callidus, doctus, ardens, παρὰ τὸ καίειν, unde ⟨et⟩ Cato dictus. SERV. Aen. 1, 423 a graeco venit -us i. e. ingeniosus ἀπὸ τοῦ καίεσθαι (ISID. orig. 12, 2, 38). AVG. gen. ad litt. 12, 18 p. 407, 6 soleo autem, cum me quisque interrogat ... quid sit -us et respondeo 'prudens vel acutus' nec ei sufficit, sed pergit quaerere, unde dictus sit -us, vicissim referre et quaerere, unde dictus sit acutus. GLOSS. doctus, sollicitus, sapiens (NON. p. 92 -us pro sapiente. *cf.* GLOSS. V 639, 63), acutus. IV 27, 34 cautus (*i. q.* catus *ex gloss. cf.* 215, 36 *al.* cautus: sollicitus *v. etiam l. 30*): prudens vel astutus (*cf.* IV 27, 34 cautus: prudens vel acutus). Plac. V 12, 22 acutus, callidus, sapiens, prudens. GLOSS. V 595, 14 cata: docta [multorum cautica]. *cf.* GLOSS. Plac. V 16, 3 -am pueram: doctam puellam; sic hoc genere dicti usi sunt antiqui.
adde: PLVT. Cat. 1 Ῥωμαῖοι ... τὸν ἔμπειρον κάτον ὀνομάζουσιν, *unde Catonis nomen cf. etiam supra l. 25. vox haud raro in codd. cum* cautus (*cf. l. 32*) *confusa, legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO. *v. etiam nom. propr.*

i. q. acutus (*opp.* stultus): **1** *de hominibus mentis acie praeditis*: *absolute*: ENN. ann. 331 egregie cordatus homo, -us Aelius Sextus. PLAVT. Men. 131 dari facete verba custodi -ae. Mil. 794 ecqua ancillast illi. :: est prime -a. Most. 186 miror tam -am, tam doctam ... nunc stultam stulte facere. Persa 622 ita -ast et callida. Poen. 1107 eu hercle mortalem -um. Most. 1142 nimis qui ⟨e⟩s orator -us. Pseud. 681 bene ubi quoi scimus consilium accidisse, hominem -um eum esse declaramus. Trin. 677 corde amantes sunt -i. TER. Andr. 855 senex ... confidens -us. VARRO carm. frg. 2 Demetrius ... -us. MIM. frg. inc. 18 -a caris⟨s⟩a (*v. p. 459, 68*). CIC. ac. 2, 97 quam sit -us is, quem isti tardum putant. Tusc. 2, 45 homo -us. HOR. carm. 1, 10, 3 Mercuri ... qui feros cultus hominum ... voce formasti -us. epist. 2, 2, 39 ille -us, quantumvis rusticus. SEPT. SER. carm. frg. 23, 2 o -e rerum sator. APVL. met. 33 apud legiferos Athenienses -os illos et omnis scientiae magistros. apol. 24. SIDON. carm. 9, 314 -um Leonem. *sequitur ablativus rei*: APVL. Socr. 17 p. 158 Pylius ... experimentis -us. CARM. epigr. 492, 19 (*saec. III*) consilio miro, -a mente. AVSON. 93, 1 Phegeus -us arte palaestrae (*cf.* CARM. de fig. 60 equitando insignis, Castor, -us [castus *C*] hic pugilamine, Pollux). 176, 15 lingua -us. *c. genet.*: AVSON. Mos. 400 legumque -os. *seq. infinit.*: HOR. carm. 3, 12, 10 -us idem ... fugientes ... cervos iaculari. APVL. flor. 3 p. 10 ante alios -us (cautus *F*) canere. MAR. VICTOR aleth. 3, 413 auxiliumque novis ductor -us addere castris. SEDVL. carm. pasch. 1, 329 certare -i *viri*. *potius substantive*: PLAVT. Truc. 493 strenui nimio plus prosunt populo quam arguti et -i. CIC. leg. 1, 45 quis ... prudentem et, ut ita dicam, -um non ex ipsius habitu, sed ex aliqua re externa iudicet? AVSON. Mos. 400 *v. l. 61 sq.* **2** *de rebus*: ENN. ann. 529 tunc coepit memorare simul -a dicta (*cf.* CARM. de fig. 104 rata, non -a verba ... quaerit amicus). PLAVT. Epid. 258 dederim vobis consilium -um. OPT. PORF. carm. 3, 30 *mens.* INSCR. christ. Hisp. 413[b] sollers magnanimus pius ingenio -o. *de sono fere i. q. acutus, clarus*: ENN. ann. 459 iam -a signa fere sonitum dare voce parabant.
adv. **catē:** PLAVT. Men. 413 *mulier* te novit tam -e. Poen. 131 sapienter, docte et cordate et -e. CIC. Arat. 304 tam tornare -e contortos ... orbes. *Probst.*

2. catus *v.* cattus.

cavaedium, -ī *n.* [*a* cavum aedium. *Th.*]. *de re v. Mau, PW. III 1799.* PLIN. epist. 2, 17, 5 est contra medias *porticus* -um hilare. *ibid. triclinium* a tergo -um ... mox atrium, silvas et longinquos respicit montes [*de* VARRO ling. 5, 20 *v. p. 649, 83 sqq.*]. *cf. etiam* cavum aedium *sub* cavus.

cavāmen, -inis *n.* [*a* cavare. *cf. gr.* κοίλωμα. *Th.*]. GLOSS. Plac. V 13, 6 -a sunt loca cavata [*corrupt.* 53, 10 -a r(equire) utraria bello canta (*vel* cauta)]. *i. q. caverna*: SOL. 9, 9 in latebrosis rupium -bus (cacuminibus *H*), quae fluctuum confligiis ... adesa sunt. AMM. 23, 4, 2 apponit in temonis -e sagittam. *Hoppe.*

cavannus, -ī *m.* [*vocabulum gallicum esse videtur, cf. aremor.* couann *cambr.* cwan, cuan *'noctua'. Th.*]. *fem.* cavanna -ae *fort.* DAMIG. lapid. 28 *l. 18.* ITALA (Lugd.) *l. 15?* EVCHER. instr. 2 p. 155, 25 ululas aves esse nocturnas ... quas vulgo -os dicunt. SCHOL. Verg. Bern. ecl. 8, 55 ululae aves ... cuius deminutivum est ulluccus, sicut Itali dicunt, quam avem Galli -um nuncupant. GLOSS. -ani: ululae aves. -nnus: genus alitis. ululae: onocentauri vel aves nocturnas quas vulgo cavamus (*i.* -os) vo⟨cant⟩ (cabalos vulgus appellat aves nocturnas *cod. Palat. 1773*). *cf. Loewe, Prodr. p. 416; Landgraf, Archiv 9 (1896) 444.* [*francog.* chouan. *M.-L.*] ITALA deut. 14, 15 (Lugd.) non manducabitis ... et passarem et cauua⟨nnu⟩m (*estne* cava⟨nn⟩am?) et similia ei (γλαῦκα, VVLG. noctuam). EVCHERIA anth. 390, 29 tristis perspicua sit cum perdice -us. DAMIG. lapid. 28 lychnites lapis ... adversus nyctalopas, id est adversus nocturnas aves, hoc est strigas sive cananas aptus collo est idoneus. *Reisch.*

cavāticus, -a, -um [*a* cavus, cavum. *Th.*]. PLIN. nat. 8, 140 in Balearibus ... insulis *cochleae* -ae appellatae non prorepunt e cavis terrae (30, 45).

cavātio, -ōnis *f. a* cavare. *i. q. cavum.* VARRO ling. 5, 19 Ennius item ad ⟨ca⟩vationem (va////tionem *F*; *estne* vacationem?): 'caeli ingentes fornices'. 5, 20 quare ... et cavea e -e (cavitione *F*), ut cav[i]um, sit ortum. 5, 123 sinum ab sinu, sinum maiorem cav⟨a⟩tionem quam pocula habeba[n]t. PAVL. FEST. p. 47 casa -e dicta. [TERT. Hermog. 29 p. 157, 8 segregatis ... aquis in -em sinuum, *Rig., sed rectius cum codd.* in cavatiorem sinum.] ITALA lev. 14, 37 (Monac.) videbit *sacerdos* ... domus -es (κοιλάδας, VVLG. valliculas) albicantes aut flavescentes. III reg. 7, 15 (Legion.) grossamen instructurae columnae IV digitorum -es (κοιλώματα, *deest in* VVLG.). [AMM. 26, 6, 15 per aulaeum vel intimam -em, *Stangl*; miciam cavalltionem *V.*] SERV. Aen. 9, 697 specum ... pro -e posuit. EVSTATH. Bas. hex. 4, 4 p. 905[C] in profundam -em liquore delapso. 6, 9 p. 932[C] medium -is locum ... attingere. 9, 5 p. 963[A] admiror ... speluncarum -es. *de favis apium*: 8, 4 p. 950[B] *apes* umorem ... reconditum in -bus singulis conservarent.

cavātor, -ōris *m. a* cavare. *is qui cavat*: PLIN. nat. 10, 40 *aves* arborum -es. *i. q. sculptor*: CORP. VI 9239 cabatores de via sacra. GLOSS. V 509, 46 Pegasus -r marmorum (*ad Iuv. 4, 77*). PAPYR. Wessely p. 33 (*saec. VI*) καβάτωρ. *v. Marquardt-Mau, Privatleben p. 707.* fossorium **cavātōrium,** sarculum GLOSS. V 501, 45. *a* cavare.

cavātūra, -ae *f. a* cavare. *i. q. cavum*: CET. FAV. 29 p. 310, 18 in hac -a tres circuli fiunt, unus prope summitatem horologii, alius per mediam -am. CHIRON 16 sub -a temporum (VEG. mulom. 1, 25, 2). VEG. mulom. 2, 26, 1 ad longitudinem et -am vulneris. MARCELL. med. 12, 42 in iuncturis aut radicibus aut -is *dentium.* DIOSC. 4, 148 lacrimum in -a illa colligat. *i. q. decrescentia*: HIL. pasch. 9 p. 1111[A] sex dies -arum lunae. *Hoppe.*

caucalia, caucalida *v.* caucalis.

caucalis, -dis *f.,* καυκαλίς, *nomen herbae. formae variantur apud posteriores.* PLIN. nat. 1, 21, 52 -is. 1, 22, 40 -e XII *medicinae.* 21, 89 -is. 22, 83 estur et -is feniculo similis, brevi caule flore candido, cordi utilis. DIOSC. 2, 124 de cauculis: cauculis, quam multi dauca appellant, agreste (h)erba (*cf.* DIOSC. 2, 139 W. καυκαλίς· ἔνιοι δὲ δαῦκον ἄγριον καλοῦσι). PLIN. VAL. 5, 7 de holeribus vero manducant betam caucaliam, rapam et porrum mixtum. ORIBAS. syn. 4, 41 cum caleda autem cum pyscicolis cocta (καυκαλίδας ... μετά τινος ἰχθυδίου ἑφθοῦ [-ούς *v. l.*]). 8, 49 caucalidae herbae sucus (καυκαλίδος [*edd.*; -ίδων *Paul.*; *om. codd.*] χυλοῦ).

cauculātor, cauculo, cauculōsus, cauculus (-um) *v.* calcul-.

caucum, -ī *n.* [*si vere est latinum, ductum esse potest a* cavus, *sed cf. gr.* καῦκα, καυκίον, καυκάλιον, *hibern.* cuach *'poculum', cambr.* cawg *'lanx, poculum'. Th.*]. GLOSS. V 182, 39 condy poculum vel scyphus unde bibitur id est -um. *masc.?* GLOSS. *Pap.* -us vasis genus. *fort. huc referendum* ISID. orig. 16, 26, 4 *i. q.* cyathus? *v. sub* caulacus *p. 651, 15.* [*hisp.* coca *'caput', dial. portug.* coco *'poculum'. M.-L.*] SPART. Pesc. 10, 1 milites ... in -o argenteo ... bibere. TREB. Claud. 14, 4 item in -o et scyfo et zuma pondo XI. HIER. adv. Iovin. 2, 14 *Diogenes* habens ad potandum -um ligneum vidit puerum manu concava bibere et elisisse illud fertur ad terram. MARCELL. med. 25, 45 vermis terrenus effoditur et in ligneo -o ponitur ... aqua ... in eodem poculo bibitur. ENNOD. tit. carm. 2, 25 *et* 29 versus de -o habente Pasiphaen et taurum. NOVELL. Iust. 105, 2, 1 *argentum* spargere ... et in melis et in -is (καυκίοις). *cf.* 105, 2, 3 (*var. lect.* caveis). *Reisch.*

***cauda,** -ae *f.* [*orig. inc.; sunt qui conferant c. lituan.* kūdas *'capillus erectus, crista', theodisc.* huot *'cassis', anglosax.* hōd *'pilleus', gr.* κώδεια κωδία κωδίς (*v. s. v.* 1. cassis), *alii cum* codex (caudex). *Th.*]. *inde a* LVCILIO; *frequenter in astrologorum carminibus, ap.* PLIN. *et mulomedicinae scriptores.* coda *saepe in codd., velut:* VARRO Men. 518 rust. 2, 5, 8. 2, 7, 5 PAVL. FEST. p. 38. 178. 230. 242 PETRON. 44 SCHOL. Hor. sat. 2, 4, 15 SACERD. gramm. VI 524, 7 CHIRON

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

25 (*quater*). 127. 462 (*bis*). 690 PAPYR. Amherst II 26 II 27 PS. APVL. herb. 40 ORIBAS. syn. 4, 11 GLOSS. II 102, 31. III 432, 29. IV praef. p. XVIII. V 445, 11. 639, 16. *cf. etiam* DIOM. gramm. I 383, 3 dicimus ... caudam et codam. PROB. inst. gramm. IV 119, 2. cuda: ORIBAS. eup. 2, 1 I 4 GLOSS. III 566, 45. 582, 62. 583, 54. 591, 37. 625, 8. SACERD. gramm. VI 524, 7 in coda, id est novissima parte quam Graeci οὐρὰν vocant (GLOSS. *saep.*). GLOSS. σόβη. οὐραγία. κέρκος. [*val.* coadă, *it.* coda, *francog.* queue, *hisp. vet.* coa. *M.-L.*]

I *pars corporis animantium*: A *strictiore sensu* ***bestiarum***: **1** *proprie*: LVCIL. 716 cocus non curat -am (*sc. galli; v. Marx*) insignem esse illam dum pinguis siet. 1022 hic ut muscipulae tentae atque ut scorpios -a sublata (OV. met. 15, 371 -ā ... minabitur unca. hal. 5 -ae ... ictu *pugnat.* PLIN. nat. 8, 75. 11, 87 semper -a in ictu est. 11, 88. 91. 100. 164. 20, 7. 22, 39. 60. 30, 100. 32, 102. TERT. scorp. 1 unus omnium *scorpionum* violentiae gestus de -a nocere; quae -a erit quodcumque de postumo corporis propagatur. VVLG. apoc. 9, 10. *in imagine de Scorpione sidere v. infra p. 627, 5*). ACC. trag. 390 (*et* CIC. carm. frg. 32, 15) sublime avolans pinnata -a nostrum adulat *aquila Iovis* sanguinem. CIC. fin. 3, 18 membrorum ... alia *videntur a natura esse donata* ... quasi ad quendam ornatum, ut -a pavoni (LVCR. 2, 806. HOR. sat. 2, 2, 26 picta ... -a. PROP. 2, 24, 11 -ae flabella superbae. OV. met. 1, 723 gemmis -am stellantibus implet *Iuno.* 15, 385. PHAEDR. 3, 18, 8 gemmeam -am explicas. COLVM. 8, 11, 8 -ae gemmantibus pinnis. PLIN. nat. 10, 43 conchata ... -a. 10, 44. 13, 96. 16, 66. MART. 14, 67 -a superba. STAT. silv. 2, 4, 26 gemmata ... -a. TERT. anim. 33). CIC. de orat. 3, 222 equo aut leoni saetas -am aures ad motus animorum declarandos dedit *natura* (*cf.* PLIN. nat. 8, 48 leonum animi index -a. QVINT. inst. 10, 7, 26 -a leones facere *dicitur.* SOL. 27, 18 animos leonum frons et -a indicant). CATVLL. 63, 81 caede (*leo*) terga -a. LVCR. 3, 658 minanti serpentis -a. VARRO Men. 518 ut canis sine coda. ling. 5, 76 *motacilla* semper movet -am (OV. met. 14, 258 PLIN. nat. 10, 209 GELL. 5, 14, 12). VARRO rust. 2, 2, 3 -is *ovium* ... in Italia prolixis (SOL. 40, 21), in Syria brevibus (GRATT. 272 COLVM. 7, 12, 4). 2, 5, 8 codam profusam (PLIN. nat. 8, 216 -a late fusa). 2, 5, 14 bestiolae quaedam minutae sub -a *vaccae* ali *solent.* 2, 7, 5 coda ampla subcrispa (COLVM. 6, 21, 1). 2, 8, 6 -am ... similem asini. 2, 9, 4 -a crassa. 3, 9, 5 -is magnis. 3, 9, 20 ex alis ... et e -a *gallinae.* VERG. georg. 3, 59 gradiens ima verrit *bos* vestigia -a (OV. met. 10, 701. 8, 674). 3, 423 medii nexus extremaeque agmina -ae (*colubri*) solvuntur (STAT. Theb. 5, 538). Aen. 3, 428 delphinum -as. 8, 210 hos (*boves*) nequa forent pedibus vestigia rectis, -a in speluncam tractos ... occultabat *Cacus* (*cf.* PROP. 4, 9, 12 LIV. 1, 7, 5). 11, 812 -am ... remulcens *lupus.* CIRIS 453 verbere -arum ... minitantur *pristes* (OV. hal. 13 SEN. Oed. 96 LVCAN. 1, 208 STAT. Theb. 5, 538 DRAC. Romul. 8, 352. *cf.* OV. hal. 38 mugil -a pendentem everberat escam. PLIN. nat. 9, 185). HOR. carm. 2, 19, 3 leniter atterens *Cerberus* -am. epist. 2, 1, 45 -ae ... pilos ... equinae (PAVL. FEST. p. 38. 46. 58). OV. epist. 9, 86 immanes ... hydros infantem -is involuisse manum *Herculis.* met. 3, 94 ima parte flagellari gemuit (*arbor*) sua robora -ae (*cf.* VEN. FORT. vita Marc. 10, 44 viderunt ingentem beluam ... vasta mole -a flagellante labentem). 3, 681 falcata novissima -a est (PLIN. nat. 10, 47). 4, 364 -a spatiantes implicat *serpens* alas (PLIN. nat. 8, 121). 4, 726 tenuissima -a desinit in piscem (*cf.* PLIN. nat. 8, 121 -a praelonga in tenuitatem desinens). 5, 456 -a est mutatis addita membris. 6, 559 salire solet mutilatae -a colubrae. 9, 648. 12, 403 candida -a. hal. 17. 113 laude insignis -ae melanurus (PLIN. nat. 32, 152 placentem -a). fast. 2, 417 -a teneris blanditur *lupa* alumnis (*cf.* STAT. silv. 3, 2, 38 blanda ... -a. VVLG. Tob. 11, 9 blandimento suae -ae. VEN. FORT. vita Marc. 10, 45 *draco* coepit veniam blandiente -a precari). LIV. 21, 55, 1 aversos *elephantos* sub -is ... fodiebant. GRATT. 237 effecta levi testatur *canis* gaudia -a (*cf.* CARM. epigr. 1176, 13 -a gaudente). PAVL. FEST. p. 54 cercolopis: genus simiae, qui ultimam partem -ae villosam habet (*cf.* PLIN. nat. 7, 30 -a villosa. 8, 138 villosior -a). 57 caviares hostiae dicebantur, quod caviae, id est pars hostiae -a tenus, dicitur. 178. VAL. MAX. 1, 8 ext. 19 compluribus *milites* -ae voluminibus elisis (AMM. 16, 10, 7). PHAEDR. app. 1, 1 vulpem rogabat partem -ae simius. SEN. Oed. 465 lunata scindit *delphin* -a mare. Herc. f. 787 torta sibilat -a draco. 812 -a pulsat *Cerberus* anguifera latus. epist. 90, 24 *pisces* -a reguntur (*cf.* PLIN. nat. 9, 88 media se -a ut gubernaculo regit *nautilos.* 10, 113). COLVM. 6, 1, 3 -is *boum* longissimis et saetosis. 6, 6, 3 -am ... crebrius agere (*cf.* AMM. 15, 3, 5 canis submissius agitans -am). 6, 6, 4 sub -a sanguis emittitur. 6, 30, 9 -am saepius iactant *iumenta* (*in imagine, cf. p. 626, 60*). 7, 12, 14 (*ter*) catulorum -as. 8, 2, 10 procerissimae -ae (*cf.* PLIN. nat. 8, 183). 8, 5, 19 plumulae ... sub -a ... detrahendae. 8, 7, 2. PERS. 5, 183 rubrum ... amplexa catinum -a natat thynni (PLIN. nat. 9, 44). LVCAN. 4, 724 aspidas ... Pharias -a sollertior hostis (*i. ichneumon*) ludit. 9, 721 contentus iter -a sulcare parias (*anguis*). PETRON. 89, 38 dat -a *anguium* sonitum. PLIN. nat. *fere centies, velut* 1, 10, 18 quae *aves* a -a nascantur (*cf.* 10, 38 cornicem a -a de ovo exire). 8, 26 laeva *manu* apprehenditur -a *elephanti* (8, 132. 32, 11 VVLG. exod. 4, 4). 8, 30. 33 gressus *elephantorum* ... alligant *dracones* -a (*cf.* SIL. 13, 594 viperea ... circumligat *Cerberus* ilia -a). 8, 85 geminum caput amphisbaenae, hoc est et a -a (*cf.* SOL. 27, 29 amphisbaena consurgit in caput geminum, quorum alterum loco suo est, alterum in ea parte qua -a). 8, 88 -am attollens. 8, 147 quam significans demonstratio est -a *canis!* 8, 198 Syriae cubitales ovium -ae *sunt.* 8, 207 intorta -a id etiam notatum *est* facilius litare *suem* in dexterum quam in laevum detorta. 9, 11 cuius *beluae* ... ultimae -ae cubita sedecim fuissent (*cf.* 11, 107 ultimo -ae reflexo). 9, 48 pisce circa -am exercitatissima. 9, 85 -a *polyporum* ... bisulca et acuta. 9, 158 quibus *piscibus* -a non est ⟨crassa⟩ aculeataque (SERV. Aen. 6, 39). 9, 159 pedes *ranarum* figurantur -a findente se in posteriores. 9, 175 -ae motu. 9, 185 -ae ... amputentur (11, 264 SOL. 12, 4). 10, 3 caeruleam roseis -am *Phoenicis* pinnis distinguentibus (*cf.* LACT. Phoen. 131 -a ... porrigitur fulvo distincta metallo). 10, 7 albicante -a *pygargi* (10, 20. *cf.* 37, 187 candicante -a). *ibid.* prominentiore -a. 10, 28 -ae *milvi* flexibus. 11, 264 -ae praeter hominem ac simias omnibus fere et animal et ova gignentibus *sunt.* 28, 119 squamarum (*scinci*) serie a -a ad caput versa. 31, 22 (*pro omine*) quem (*cibum*) ... -is abigunt *pisces* (32, 17. PS. ORIG. tract. 10 p. 114, 22 -a est tutela quaedam animalibus unde sibi muscas et tabanos ... abigunt. *in imagine*: p. 115, 6. 14 omnia daemonia ... -a religionis abigi debent. p. 115, 15. 17). MART. 7, 78, 1 Saxetani ponatur -a lacerti. 9, 48, 10 nec costa *apri* data est -ave missa mihi. 11, 31, 14. 14, 202 si mihi -a foret, cercopithecus eram (SOL. 27, 58). STAT. silv. 3, 2, 38 litoream blanda feriens *Glaucus* Anthedona -a (ISID. nat. 38 [*ex* SVET.]). SIL. 13, 330 verbera laeta movens *Paniscus* festa per compita -a. 13, 340 hirtae ludibria -ae. IVV. 5, 82 saepta asparagis ... despiciat convivia -ā *squilla.* 7, 212 citharoedi -a magistri *Chironis.* FRONTO p. 157, 6 N. histriones quom palleolatim saltant, -am cycni, capillum Veneris ... eodem pallio demonstrant. 218, 10. APVL. met. 3, 24 de spinae meae termino grandis -a procedit. 7, 18 -ā sublevare *asinum.* flor. 2 p. 8 velificatas alas ... advertens modico -ae gubernaculo (EVSTATH. Bas. hex. 8, 2 p. 947C). SOL. *saepius, ex. gr.* 27, 60 lata -a. 32, 30 hippopotamus ... -a tortuosa. ARNOB. nat. 5, 23 rumigantem *Iovem* pallentes herbas et ex parte postica -am suffragines talos molli fimo perlitum. CAPITOL. Aur. 9, 4 qui (*anguis*) se a -a medium comedit. PAPYR. Amherst II 26 II 27 codam su⟨c⟩census (τὴν κέρκον ἅψας). VVLG. exod. 4, 4. 29, 22 tolles adipem de ariete et -am. lev. 3, 9. 7, 3. 8, 25. 9, 19. 22, 23 iud. 15, 4 -as ... iunxit ad -as. Iob 40, 12 stringit *Behemoth* -am suam quasi cedrum. apoc. 12, 4 -a eius (*draconis*) trahebat tertiam partem stellarum. PELAGON. 292 mobilem -am *equi. ibid.* stabilem atque erectam. 294 rigidam. CHIRON 25 (*quater*) de coda sanguis mittitur. 127. 140 duram. 146 -a soluta. 462. 690 sic curabis et quaeque in coda cancer frigidum nutrierit. VEG. mulom. 1, 27, 2 erige et resupina -am. SCHOL. Germ. Bas. p. 90, 2 -am ... satyri. CLAVD. 20, 427 moderamine -ae temperat *monstrum.* 24, 357 -am ... retorquens *leo.* PLAC. med. 3, 11 vulpis -a summa. DRAC. Romul. 412 -a *agni* crispante. CASSIOD. in psalm. 57, 4 *aspis* unam aurem -ae suae inflexione dicitur obturare, alteram vero in terram deprimere. ORIBAS. syn. 4, 11 collus animalium, coda, alae. 4, 13. LEX Visig. 8, 4, 3 caballi ... -am. *nota in pantomimo*: VELL. 2, 83, 2 *Plancus* cum caeruleatus et nudus caputque redimitus harundine et -am trahens genibus innixus Glaucum saltasset. *in proverbio et in imagine*: HOR. sat. 2, 3, 53 sapientior ille, qui te deridet, -am trahat (PORPH. *ad h. l.* ut pecus, id est stultus; aut ex consuetudine puerorum sumptum est pro: deride⟨a⟩tur. solent ... pueri deridentes nescientibus ⟨stuppas⟩ suspendere ut velut pecus -am traha⟨n⟩t. *cf.* LACT. inst. 6, 18, 6 ut vitium bono viro quasi -am turpissimam apponeret). PETRON. 44 haec colonia retroversus crescit tamquam coda vituli. PERS. 4, 15 blando -am iactare popello desinis (*i. e.* προσκυνεῖν). TERT. scorp. 1 trahentes (*gnostici*) ... -am (*scorpionum modo*) de affectibus applicant aut quasi in vacuum flagellant. *adde l. 21.*

2 *bestiarum siderearum*: CIC. Arat. 14 horum (*Piscium*) e -is duplices velut esse catenas (151. 352 GERM. 244. 591 AVIEN. Arat. 553). 126 Canis ad -am serpens prolabitur Argo (GERM. 344 qua -a Canis languenti desinit astro. AVIEN. Arat. 756). 178 spinigeram ... -am Pistricis (275. GERM. 487 intorta ... -a. 718. HYG. astr. 3, 30 habet in extrema -a [CATAST. graec. 36 p. 176 Rob. ἐπὶ τοῦ οὐραίου] stellas II obscuras. 4, 4 p. 103, 27. 4, 12 p. 110, 6 a -a exoriens. 4, 12 p. 110, 13. AVIEN. Arat. 981 -ae ... caeruleae). CIC. Arat. 218 Centaurum levi contingit *Hydra* lubrica -a (398 -am contegit umbra. 449 GERM. 626 HYG. astr. 4, 12 p. 110, 30 AVIEN. Arat. 893. 1135. *Serpentis* -a: MANIL. 1, 610 GERM. 51 AVIEN. Arat. 1268. *Anguis*: SCHOL. Germ. Bas. p. 101). Arat. 383 Avis ad summam -am primasque recedit pinnas (VITR. 9, 4, 3). 410 -a ... Centauri extremo candore refulget (476. 1151 quae Centauro diffunditur extima -a. 1264). frg. 9, 6 obstipum caput a tereti cervice reflexum obtutum in -a maioris (*Vrsae*) figere dicas (εἰς Ἑλίκης οὐρήν. *cf.* VITR. 9, 4, 6 GERM. 142. HYG. astr. 3, 1 habet in -a [ἐπὶ τῆς κέρκου] ipsa tres *stellas.* PROB. Verg. georg. 1, 67 AVIEN. Arat. 158. 161. 355. SCHOL. Germ. Bas. p. 59 in summa -a. *Vrsae minoris, i. e. Cynosurae*: MANIL. 1, 629 VITR. 9, 4, 6 GERM. 189 SCHOL. Germ. Bas. p. 60. *utriusque*: MANIL. 1, 303 VITR. 9, 4, 5). VITR. 9, 3, 1 ad -am Tauri (COLVM. 11, 2, 77 -a occidit. PLIN. nat. 2, 110. HYG.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

astr. 2, 21 p. 64, 10 puellas *Pliadas* postea a nonnullis astrologis -am Tauri appellatas). 9, 5, 1 -am . . . ceti (9, 5, 3. *cf.* GERM. 383 -am Belua flectit. AVIEN. Arat. 839 curvam Belua -am terminat. 1300 -a et cristae rigor). OV. met. 2, 196 est locus, in geminos ubi bracchia concavat arcus Scorpius et -a flexisque . . . lacertis porrigit in spatium signorum membra duorum (fast. 4, 163 elatae metuendus acumine -ae. MANIL. 1, 269. 690. 4, 217 violenta. 4, 553 extremae . . . lumina -ae. GERM. 311. 393 erecta . . . -a. frg. 4, 42 LVCAN. 1, 659. HYG. astr. 3, 25 p. 92, 13 habet . . . in -a [ἐπὶ τῆς κέρκου] V *stellas.* 4, 4 p. 104, 1. 4, 7 p. 105, 16 extremam -am. AVIEN. Arat. 845 venenatae . . . agmine -ae. SCHOL. Germ. Bas. p. 63 *Scorpius* ob magnitudinem in duo domicilia partitur. et enim aliud attendunt bracchia eius, aliud corpus et -a intelliguntur ad aculeum). GERM. 506 nigra . . . -a (*Corvi; cf.* HYG. astr. 3, 39 p. 98, 4 habet . . . infra pennam ad -am versus [ἐπὶ τοῦ ὀρθοπυγίου] II *stellas*). 616 utraque penna volans *Cycni* -am vix lucet ad ipsam (639 HYG. astr. 3, 7 p. 84, 9. AVIEN. Arat. 1119 vix iam -a salum superat). MANIL. 4, 568 in -ae Capricornus acumine summo militiam ponto dictat (HYG. astr. 3, 27 p. 93, 6 AVIEN. Arat. 649 SCHOL. Germ. Bas. p. 89, 15). HYG. astr. 2, 24 p. 67, 1 -am Leonis (3, 23 p. 91, 15 in media -a. *ibid.* in extrema. SCHOL. Germ. Bas. p. 62. 72). 3, 26 p. 92 *Sagittarius* habet in -a (ἐπὶ κέρκου) I *stellam* (SCHOL. Germ. Bas. p. 91). 3, 2 p. 81, 19 Draconis (AVIEN. Arat. 145 SCHOL. Germ. Bas. p. 60). 3, 16 *Delphini* (AVIEN. Arat. 700 SCHOL. Germ. Bas. p. 92). 3, 19 *Arietis. sim. ap.* AVIEN. Arat. *et in* SCHOL. Germ. Bas. *passim.*

3 *in nomine herbae*: ORIBAS. eup. 2, 1 I 4 ippuris id est -a caballina. PS. APVL. herb. 40 (*cod. V*) caballi coda (*i. equiseta*). GLOSS. III 566, 45 caballi cuda: isquilaticon. 583, 54. 582, 62 farfara id est cuda caballina seu seueana (*deletum punctis G*) vel anabis (anabasis? *G*) sive quisipium (*i. equisetum*) seu epyricum. 613, 15 cauda caballi: fera (farfara? *G*), iquilancon.

B *latiore sensu* **hominum,** *i. q. penis* (*cf.* CIC. epist. 9, 22, 2 -am antiqui penem vocabant. PAVL. FEST. p. 208. 230. GLOSS. Vat. IV praef. p. XVIII penem antiqui codam vocabant, id est veretrum): HOR. sat. 1, 2, 45 accidit ut quidam testes -amque salacem demeteret ferro. 2, 7, 49 turgentis verbera -ae

C *in imagine et per similitudinem dictum de* **aliis rebus:** *i. q. peniculus* (*cf.* PAVL. FEST. p. 230 peniculo grandi, id est -a. p. 208 peniculi spongiae longae propter similitudinem -arum appellatae): MORET. 23 praeverrit *agricola* -a silices gremiumque molarum. *genus bestiolarum marinarum*: VEG. mulom. 1, 20, 2 equuleos id est caballiones marinos, -as marinas numero VII, ungues marinos. 3, 12, 3. *avium*: GLOSS. III 258, 21 -a tremula: σεισοπυγὴ ἢ ἴυγξ, ὁ σείσουρος.

II *i. q.* **extrema pars** *alicuius rei*: *nominis*: CIC. Verr. 3, 191 (*ambigue et cum allusione*) videtis Verrucium? videtis litteras primas integras? videtis extremam partem nominis, -am illam Verrinam tamquam in luto demersam in litura. *ima pars radicis*: PLIN. nat. 27, 9 -a radicis incurvatur paulum scorpionum modo quare et scorpion aliqui vocavere. SER. SAMM. 917 ut possis . . . talem prohibere furorem *febris*, involves cera sine -is (*B*, causis *A*) grana cumini. *fluvii*: IVL. HON. cosmogr. A 22 fluvius Rhodanus nascitur in medio campo Galliarum. occurrit ei Bicornis a Patavione veniens relicta -a ortus sui. *agminis*: ITALA deut. 25, 18 (Rufin. Orig. in num. 19, 1) memento quanta tibi fecerit Amalec in via cum exisses de Aegypto quomodo obstitit tibi in via et excidit -am tuam (τὴν οὐραγίαν, τοὺς κοπιῶντας ὀπίσω σου, VVLG. extremos agminis tui. *cf.* RVFIN. Orig. *ad h. l.* -am . . . : id est eos . . . qui retro positi erant, qui ultimi sequebantur. *ibid.* nos . . . retro respicientes atque in ultimis. et in -a positos). *versus*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 67, 25 in ultima miuros ob decurtationem, ut Graeci dixerunt, -ae, id est extimae partis. *fere i. q. truncus* (*imago ex hebr. tracta est*): VVLG. Is. 7, 4 cor tuum ne formidet a duabus -is titionum. *i. q. infimus locus*: HIER. in Matth. 20, 1 p. 153 et nos de -a mutemur in caput. in Is. 1, 2 p. 11 illi (*primogeniti*) . . . appellabantur caput: nos secundi qui dicebamur -a, versi sumus in caput. 27, 2. 3 p. 362 synagoga quae de capite versa est in -am. 66, 21 p. 825. epist. 55, 2 de extremis partibus et, ut ita dicam, -a capituli. 129, 7 p. 975. VVLG. deut. 28, 13 constituet te dominus in caput et non in -am. 28, 44 ipse erit in caput et tu eris in -am. Is. 9, 14 disperdet dominus ab Israel caput et -am. 9, 15 propheta docens mendacium ipse est -a (*opp.* caput). 19, 15 non erit Aegypto opus quod faciat caput et -am. DIDASC. apost. 13, 16 non . . . oportet te, o episcope, cum sis caput, -ae intendere, id est laico vel seditioso homini.

derivata: caudeus. caudula, caudilla. cauditus. codeta (*cf. I A 3*). *comp.*: bicodulus. caudificare.

multa apud poetas reliqua esse verba, quorum origines possint dici non dubito, ut apud Naevium (*com. 62*) . . . in Nagidore (?) **caudacus** (? *sic F*, caudatus *apogr., varia coniecerunt*) suavis, tametsi a magistris accepimus mansuetum VARRO ling. 7, 107.

caudeus, -a, -um *a* cauda (*sc. notione I A 3*). PLAVT. Rud. 1109 cistellam isti inesse oportet -am in isto vidulo (1133, *ubi* gaudeam *codd. cf.* PAVL. FEST. p. 46 -ae cistellae ex iunco, ad similitudinem equinae caudae factae). GLOSS. Plac. V 14, 18 (53, 12) -am: iunceam quod iuncea⟨m⟩ cauda (caudae *codd.*) emergat. dicitur et scirpum, dicitur et tibin (tibim *G*, *vox hebr.*). *Pöschel.*

caudex *v.* codex.

caudica, -ae *f.* [*cf.* caudiceus *et* naves codicariae (caudicariae). *Th.*]. GELL. 10, 25, 5 gauli, corbitae, -ae *inter navium genera.* ISID. orig. 19, 1, 27 *trabariae naves* ex uno ligno cavato factae, et inde -ae, quia a quattuor usque ad decem homines capiunt.

caudicālis, -e [*a* caudex, codex. *Th.*]. PLAVT. Pseud. 158 te (*servum*) cum securi caudicali praeficio provinciae (*i. muneri ligna caedendi*).

caudicārius *v.* codicarius.

caudicātus radicatus GLOSS. V 176, 17. *a* caudex, codex.

caudiceus, -a, -um [*a* caudex, codex; *cf.* caudica. *Th.*]. AVSON. Mos. 197 navita caudiceo fluitans super aequora lembo.

caudiculus *v.* codiculus.

caudifico, -āre; *cf. c.* cauda *et c.* facere. *i. q. caudam demetere, curtare. in imagine de oratione*: CLEDON. gramm. V 9, 15 luxuriosos tonde sermones, doctiloqua serie corrigentis extende, curta, -a.

caudilla, -ae *f. a* cauda, caudula *deminutive.* NOT. Tir. 96, 30 *v. l. 24.*

? **caudīnō** (*abl.*) organo GLOSS. V 494, 10.

caudītus, -a, -um *a* cauda. *cauda ornatus. de Pane*: ANTH. 682, 2 hirpigena pernix caudite petulce saetiger *eqs.*

cauda **caudula** (caudol- *cod.*) caudilla NOT. Tir. 96, 28/30. *Mbr.*

***cavea,** -ae *f.* [*a* cavus. *Th.*]. VARRO ling. 5, 20 a cavo -a . . . et -a e cavatione (cavitione *F*) . . . sit ortum. GLOSS. κλωβός (IDIOM. gen. gramm. IV 576, 35). ζῶγρος ζῶγρον (ζωγρεῖον *Vulc.*). γαλεάγρα. *formae*: GLOSS. III 404, 6 cabia (TAB. devot. Audollent 252, 12 κάβια). *saepius* cavia *in codd., ex. gr.* VARRO rust. 3, 5, 11. PASS. Theclae C d 28 p. 77, 20 cavia (*Paris*; p. 77, 23 cabiae *Paris.*, cabie *Oxon.*). *cf.* PROB. app. gramm. IV 198, 5 cavea, non cavia [*de* cavia, *quod fort. pro* caula *scriptum est v. p. 651, 7*]. *adde* GLOSS. III 360, 35 (*et* 397, 52) gabia γαλεάγρα (436, 6 gavia). *genet. sing.* caveāī: LVCR. 4, 76. [*locus mutilus* CARM. epigr. 1712, 5. *dub. interpr.* CORP. X 7295.] *legitur inde a* PLAVTO, *singulis locis apud* RHET. Her. HOR. MANIL. VAL. MAX. PETRON. VAL. FL. IVV. TAC., *binis* OV. SIL. PLIN. epist., *ternis* LVCR. VERG. CVRT. STAT. [*it.* gabbia, *francog.* cage, *hisp.* gavia. *M.-L.*]

I *generatim i. q.* **locus conclusus vel saeptus:** A *proprie i. q. saeptum quo bestiae continentur*: 1 *volucrum*: PLAVT. Capt. 124 avis me ferae consimilem faciam. :: . . . si faxis, te in -am dabo. Cist. 732. Curc. 449 in -a si forent conclusi . . . ut pulli gallinacei. VARRO rust. 3, 5, 11. 3, 9, 6 duae -ae coniunctae magnae constituendae *sunt.* 3, 9, 7 in -is crebrae perticae traiectae sint (*cf.* 3, 5, 4). 3, 9, 14. 16. CIC. div. 2, 72 attulit . . . in -a pullos. 2, 73 *avis* inclusa in -a. nat. deor. 2, 7 -a liberati pulli (LIV. 6, 41, 8 si *pulli* ex -a tardius exierint. perioch. 55 pulli ex -a evolaverunt [OBSEQ. 24]. VAL. MAX. 1, 6, 7 pulli -a emissi. COLVM. 8, 5, 17 *bis.* 18 *pulli* circa -am continendi sunt. 8, 11, 14 *pulli* transferantur in -am. 8, 11, 15. MIN. FEL. 25, 12 pullos -a reclusos. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 10, 241. AVG. civ. 3, 21 volaverant . . . pulli de -a). OV. Pont. 1, 3, 39 cum bene sit clausae -a Pandione natae (*i. lusciniae*). MANIL. 5, 386 qui gestant -is volucres. COLVM. 8, 7, 1 *gallinae* -is angustioribus vel sportis inclusae. 8, 7, 4 avis paululum deposita -a dimittitur. 8, 10, 1 *turdi* -is clausi. 8, 11, 3 harundinea saepta in modum -arum, qualia columbarii tectis superponuntur. PETRON. 28 super limen . . . -a pendebat aurea, in qua pica varia intrantes salutabat. MART. 3, 60, 8 immodicis turtur te clunibus implet, ponitur in -a mortua pica mihi. 14, 77 -a eburnea. PLIN. epist. 9, 25, 3 *passerculos et columbulos* continendos -a nidove curabis (*in imagine*). AMPEL. 8, 16 e columna pendet -a ferrea rotunda. NEMES. ecl. 2, 66 -am totis praeponere silvis. TREB. Gall. 12, 5 e -a caponem emitti. OPTAT. 6, 8 p. 156, 23 aves clausas portat in -a. p. 157, 2. HIER. tract. in Marc. p. 362, 22 columbae non includuntur in cathedris sed -is (in Matth. 21, 12 p. 165 in Am. 3, 8 p. 338). VVLG. Sirach 11, 32 perdix inducitur in -am (ἐν καρτάλλῳ). 2 *quadrupedum*: RHET. Her. 4, 39, 51 sicut e -a leo emissus (missus *b l. cf.* SVET. Nero 29 *ut Nero* ferae pelle contectus emitteretur e -a. GREG. M. dial. 3, 11 p. 237ᴮ dimissus . . . ursus ex -a est). LVCR. 3, 684. *in imagine*: 6, 198 *venti* clausi nubibus in -isque ferarum more minantur. VARRO rust. 3, 5, 3 in -a, in qua tauri pugnare solent. 3, 12, 5 exceptos e leporario condant in -is et loco clauso faciant pingues. HOR. ars 473 obiectos -ae . . . frangere clatros. LIV. 24, 39, 5 caeduntur Hennenses -a inclusi (OV. Ib. 519 inclusus . . . necem -a patiaris. IVST. 15, 3, 5 *Callisthenem* in -a cum cane clausum. EVSTATH. Bas. hex. 9, 6 p. 964ᶜ ferae cum includuntur in -is). LIV. 41, 27, 6 (*locus corruptus*). SEN. dial. 4, 11, 5 leones redigit in -am. 5, 3, 6 bestiarum immanium -ae. 5, 17, 3. 9, 3, 2 leonum animaliumque impetus -is coercetur (SVET. Cal. 27 *multos homines* bestiarum more quadripedes -a coercuit). epist. 70, 6 *ille Rhodius* cum in -am coniectus esset. CVRT. 5, 1, 21 leones . . . et pardales -is praeferebantur. COLVM. 6, 19, 2 in -am . . . induci. PLIN. nat. 8, 65 tigrim . . . in -a mansuefactum. 36, 40 per -am intuens. *ibid.* ut ex alia -a panthera erumperet. MART. 1, 48, 6 nec -a tanta conditur *lepus* fide. 9, 57, 10 rasum -a latus bisontis. 9, 71, 3 *leo et aries* -a stabulantur

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in una. 9, 88, 4 de -a fugiat ne male pastus aper. IVV. 14, 247. APVL. met. 4, 15 socium ... bestiam factum immittimus -ae. 4, 16. 17 ut ex arbitrio nostro -am locaremus (AMM. 29, 3, 9 ut ursarum -as prope cubiculum suum locaret). *ibid.* pro -a ista excubare. 4, 18 *Thrasyleon* prorepit -a. ARNOB. nat. 7, 6 *ne ferae* -arum discutiant claustra. VOPISC. Prob. 19, 6 e -is egredientibus *bestiis*. AMM. 19, 6, 4 31, 8, 9 barbari ... velut diffractis -is bestiae. VVLG. Ezech. 19, 9 miserunt eum in -am. CLAVD. 24, 325 fagis texuntur et ornis frondentes -ae. COD. Theod. 15, 11, 2 (*a. 417*) -as exigere. PASS. Theclae B 28 p. 76, 9 statuerunt eam (*Theclam*) super -am leaenae (*sim.* C a b c d 28 p. 77). C a d p. 77, 23 leaena vero mittens linguam per clatros -ae (C b claustra -ae, C c foramen -ae). PASS. epit. IV 3 p. 152, 8 productae de -is bestiae. *nota ironiam*: HIER. epist. 22, 16 praecedit -as Basternarum ordo semivirorum. *metonymice*: STAT. silv. 2, 5, 12 stat cardine aperto infelix -a (*i. leones*). 3 *apium* (*i. q. alveare*): VERG. georg. 4, 58 emissum *agmen apium* -is ad sidera caeli. COLVM. 9, 7, 4 ora -arum, quae praebent apibus vestibula, proniora sint quam terga. 9, 14, 13 angustiae -arum per hiemem concalescant. 9, 15, 7 favi ... -arum tectis ... adhaerentes (9, 15, 9).

B *translate*: 1 *corbis vel sporta fullonis*: APVL. met. 9, 24 *adulterum* contegit viminea -a. 9, 25 remota ... -a. 2 *i. q. saepes*: COLVM. 5, 6, 21 *vites* ab iniuria pecoris -is emuniri. 5, 9, 11 constitutas plantas circumvenire -is. 8, 8, 4 *fenestra columbarii* habeat ... appositam satis amplam -am retibus emunitam. PLIN. nat. 17, 185 breves ad ⟨l⟩imitandum -as circumdant. 3 *i. q. carcer, custodia hominum*: *in imagine*: SEN. epist. 88, 34 cum *animus* ex hac effugerit -a. AVG. serm. ed. Mai 56, 2 cremata est ... angusta et fragilis corporis -a. BACHIAR. repar. laps. 13 p. 1050^B donec *qui captus est in rete vitiorum* recludatur in -a.

II *speciatim* **pars theatri:** *cf.* GLOSS. spectaculi locus. consensus (*legendum* consessus) spectaculi. domus in theatro. V 445, 5 cave⟨a⟩: theatri vel spectaculi ⟨locus⟩. 356, 21 de -is: de domibus in theatro. 405, 27 (*cf.* EVSEB. eccl. hist. 7, 26) -ae theatrali⟨a⟩ spectacula, in ⟨quae⟩ diversa animalium genera includunt. TAB. devot. Audollent 252, 12 ἐν καβίᾳ κορόνα ἀμφιθεάτρι. SERV. Aen. 5, 340 -a consessus est populi (*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* -am dici quod inclusos spectatores teneat). 8, 636 -a est ubi populus spectat. *v. Reisch, PW III 1804 sq.* A *locus theatri vel amphitheatri, in quo sedet populus* (*pluralis fort. de singulis cuneis vel sedilibus, velut* STAT. silv. 1, 6, 28 *l. 49* CLAVD. 20, 404 *l. 59* DRAC. laud. dei 3, 198 *l. 65*): PLAVT. Amph. 66 eant per totam -am (CIC. Lael. 24 tota -a. APVL. met. 10, 34 tota suave fraglante -a). 68. CIC. har. resp. 25 si examen apium ludis in scaenam -amve venisset. 26 servos de -a exire iubebant. Cato 48 qui in prima -a spectat ... qui in ultima. LVCR. 4, 78 consessum caveai supter et omnem scenai speciem ... inficiunt (VERG. Aen. 8, 636 *cf.* 5, 340 TAC. ann. 13, 54). LIV. 34, 54, 6 cur immisceri sibi in -a patres plebem nollent? SEN. epist. 84, 10 -a aeneatoribus cincta est. PLIN. nat. 36, 115 -a ipsa cepit hominum LXXX. STAT. silv. 1, 6, 28 -as subit per omnes ... plebes altera, non minor sedente (*sc. famuli dona plebi dispensantes*). PLIN. epist. 10, 39, 3 porticus supra -am. SVET. Aug. 44 ne quis pullatorum media -a sederet (Claud. 21 per ... mediam -am. AMM. 17, 4, 15 *obeliscus* -a locatur in media *Circi maximi*). APVL. met. 3, 2 populus ... -ae consaeptum ... complevit. TERT. nat. 1, 2 in -am conveniretur. VLP. dig. 47, 10, 13, 7 in -a publica sedere. CYPR. ad Donat. 7. ARNOB. nat. 4, 36 -ae omnes concrepant fragoribus atque plausu. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 185 in eadem -a etiam ferarum gladiatorumque munera spectabantur. AMM. 29, 1, 17 in amphitheatrali -a. CLAVD. 20, 404 *clamor* resonantibus exoritur -is. RVFIN. hist. 7, 30, 9 voces tanquam de -is dari. AVG. civ. 1, 31 -am theatri ... construere. OROS. hist. 7, 4, 11 amphitheatri -a populo gladiatorium munus spectante collapsa est. SALV. gub. 6, 37 -a ludi publici. 6, 60 quicquid immoderationis in circis, quicquid furoris in -is. SIDON. epist. 1, 10, 2 theatralis -ae fragor (ENNOD. opusc. 1, 85 p. 284, 17 inter theatrales -as). DRAC. Romul. 7, 89 favor excussus -is circensibus ingens. laud. dei 3, 198 residens -is ... populus. B *totum theatrum* (*cf.* GLOSS. V 444, 31 theatrum) *vel amphitheatrum*: PLAVT. Truc. 931 quod verbum in -a dixit histrio. CIC. leg. 2, 38 ludi publici quoniam sunt -a circoque divisi. APVL. met. 10, 29 ad consaeptum -ae ... deducor. 10, 23 *aliqua bestiis addicta* publicam -am frequentaret. TERT. spect. 30 circo et utraque -a et omni stadio gratiora. nat. 1, 10 p. 80, 6 religiosiores estis in gladiatorum -a (apol. 15). adv. Marc. 1, 27 voluptates circi furentis et -ae saevientis. ZENO 1, 8, 3 p. 325, 9 de illo ferali -ae ... funereo ambitu excedit *puella*. SYMM. rel. 6, 2 ut ... scaenicas voluptates circo et Pompeianae -ae suggeratis. epist. 1, 89, 1 facundiam tuam curiae magis quam -ae convenire. AVG. cons. euang. 1, 33, 51 theatra, -ae turpitudinum et publicae professionis flagitiorum. MACR. sat. 2, 7, 13 exclamavit e -a (*i. scaena*) *Pylades histrio*. *nota de concilio quolibet*: SIL. 16, 472 implevit -am clamoribus omnem Eurytus. C *metonymice de iis qui in theatro spectant*: VERG. Aen. 5, 340 totum -ae consessum ingentis ... clamoribus implet (SERV. *ad l.* per -am ... plebem significat). SEN. dial. 9, 11, 8 verba ad summam -am spectantia. VAL. FL. 4, 228 -ae favor (APVL. met. 10, 32 cum magno favore -ae). TAC. ann. 13, 54 consessum -ae ... percontantur. PANEG. 12, 17 in plausus aptata -arum. RVFIN. hist. 2, 10, 5 hinc atque hinc -is conclamantibus. MARCELL. chron. II p. 95, 501, 2 nutat et congemiscit theatri -a. SIDON. carm. 23, 138 qui Pandioniam movebat arte orator -am. *de alibi spectantibus*: SIL. 16, 535 -a damnante furorem. STAT. Theb. 1, 423 -ae dissensus ephebos concitat. 6, 654 -a stimulante. *translate i. q. secta*: AVG. serm. ed. Mai 120, 13 perversa et tortuosa -a, haeresis Arriana.

III *translate i. q.* **caverna,** *locus cavus et vacuus*: SEN. nat. 3, 15, 8 ex magnis -is (causis *codd., corr. Gercke*, cavernis *Diels*) magnisque conceptibus excidunt amnes (*cf.* 5, 8, 3 causis *codd.*, caveis *Gercke*. 5, 12, 3 causa *codd.*, -a *Gercke*). PLIN. nat. 11, 3 *natura* disposuit ieiunam -am uti alvum avidam. LACT. mort. pers. 49, 5 exilierunt oculi eius de -is. SCHOL. Hor. epist. 1, 1, 70 *ferae* intrantes ad se (*leonem*) in -am. PRVD. cath. 3, 94 pulsat ... resonam lingua sub ore latens -am (SCHOL. *ad l.* -am palatum).

syn.: *ad I A*: claustra, alveare, nidus (PLIN. epist. 9, 25, 3). *ad I B*: sporta (COLVM. 8, 7, 1). *ad II*: theatrum, spectatores.

deriv.: caveatus. caveola.

caveālis *v.* scabialis.

caveātus, -a, -um [*a* cavea. *Th.*]. 1 *in modum caveae theatri dispositus*: PLIN. nat. 4, 30 -is ante eos LXXV urbibus. 2 *saepto conclusus*: PLIN. nat. 9, 13 *ballaenas* -as angustiis trucidare. *Hoppe.*

cavefacio, -fēcī, -facere *cf. c.* cavere *et c.* facere. *i. q. cavere*: VEN. FORT. carm. 8, 3, 193 per tribulos gradiens spinae cavĕfecit acumen.

caventia fama, laus boni GLOSS. II 571, 7 (*i. q. prudentia vel laus prudentiae fuisse videtur*; cluentia *Löwe*). *fort. a* cavere? *Mbr.*

✱**caveo,** cāvī, cautum, -ēre [*i. q. gr.* κοέω; *cf. c. theodisc.* scouwōn '*spectare*', *ind.* ā-kuvatē '*animum intendit*', kavíḥ '*sapiens*'. *Th.*]. *inde a* NAEVIO; *frequentant* PLAVT. CIC. ICTI.

de coniugatione: LEX agr. (Corp. I 200) 6 exceptum cavitumve est. PRISC. gramm. II 22, 4 producuntur *perfecto* plerumque omnes: ... caveo cāvi (*cf.* PS. PRISC. gramm. III 527, 17). 569, 16 tria a longam in 'au' convertentia: ... cavi cautus (*cf.* 480, 18). *de imperativo* cavĕ: SERV. Aen. 4, 409 dicimus a tertia coniugatione ĕsse imperativum, ut 'cavo cavis' (SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 38. epist. 1, 13, 19) *v. etiam Neue-Wagener III³ 299 sq.* -ve *corripitur: saepe apud scaenicos poetas, apud quos propter iambicarum syllabarum correptionem metricam, non grammaticam, mensura certa, pronuntiatio incerta est; nota iuncturam* cavĕ sis *apud eosdem*: NAEV. trag. 36 PLAVT. Amph. 845 Asin. 43 Aul. 584. 660 Bacch. 402 Mil. 1245 Persa 316. 389. 816 (*in thesi versus bacchei, fort.* causis?) Poen. 1023 Pseud. 1143 Rud. 828. 945 Stich. 37. 604 Trin. 513. 555. 1011 TER. Eun. 799. *apud reliquos poetas* căvĕ: CIC. Arat. 62 CATVLL. 50, 18 căvĕ sīs (caveris *codd.*; căvĕ sis: PROP. 2, 13, 41 IVV. 9, 120 [*codd.* causis, *fort. recte v. infra l. 53*]). CATVLL 50, 19. 61, 152 HOR. sat. 2, 3, 38. 177. 2, 5, 75 epist. 1, 13, 19 (cavē: epod. 6, 11 *bis* epist. 1, 6, 32). PROP. 1, 7, 25. 1, 10, 21. 4, 8, 77 OV. am. 1, 8, 72 Pont. 3, 1, 45 trist. 1, 1, 25 (cavē: ars 1, 753 rem. 717 met. 2, 89 fast. 1, 58 Pont. 3, 1, 139 trist. 1, 1, 87). *apud scaenicos longa* (cavē): [*dub.* NAEV. com. 82] PLAVT. Most. 324 Pseud. 1296. *de syncope alterius syllabae* (ve), *qua pro* cav(e) n(e) eas *enuntiatum sit* cauneas, *cf.* CIC. div. 2, 84 PLIN. nat. 15, 83. *sim.* causis *pro* cav(e) sis *supra l. 46*. NON. p. 437 inter cavere et vitare Lucilius esse distantiam voluit, et esse plus vitare. GLOSS. ὁμολογίαν ποιῶ. ἀσφαλίζομαι. φυλάσσομαι. veto (*corrigas* vito). -et: vitat. devitat. -e: observa. -ere: declinare vel subterfugere. vetare (vitare?). cavi: ἐχειρογράφησα. -it: praecepit vel iussit. cautum est: ἠσφάλισται.

I *praevalet voluntas negativa propulsandi, abstinendi, fugiendi, defendendi; i. q.* **prospicere, vitare:**

A **absolute:** ENN. scaen. 330 cedo et -o convestitus (cum vestitus *Non.*, quam ve⟨...⟩ *Fest.*) squalida saeptus stola. PLAVT. Bacch. 1017 prius te -isse ... quam pudere aequom fuit. Cas. 902 -bunt qui audierint Epid. 292 hic poterit -ere recte, iura qui et leges tenet. Rud. 193 parate curavi ut -rem. Trin. 289 dies noctesque tibi canto ut -eas. Rud. 999 nisi -es (*cf.* TER. Haut. 730. 932. 1003 Ad. 173 QVADRIG. hist. 41 CIC. Verr. 5, 41 Rab. Post. 18 ac. 2, 93 div. 1, 30 QVINT. inst. 8, 3, 47 FRONTO p. 101 N. AVSON. 93, 6). TER. Ad. 551. 711 sciens -bo. RHET. Her. 2, 12, 18 *quaeretur*, utrum consulto de ea re scriptum non sit, quod noluerit -ere an quod satis -tum putarit. CIC. S. Rosc. 110 illum identidem monere ut -ret. Rab. Post. 29 -ere ... et fugere discamus. CAES. Gall. 1, 14, 2. HOR. sat. 2, 7, 68 metues doctusque -bis (*cf.* 2, 1, 80 monitus -eas. PROP. 2, 21, 18 experta ... -ere potes. PS. AVG. cant. nov. 8, 8). LIV. 42, 13, 11 praedicendum ut -retis. OV. epist. 19, 36 -eas tu licet, ipse petam. PLIN. nat. 6, 83 -ent a solstitio maxime centum dies, tunc illo mari hiberno. 15, 58 in aegris medentes -ent. QVINT. decl. 252 p. 31, 15 omnia ... providentia -entium videret. 255 p. 47, 12 -eamus, obsecro, dum plures sumus. 294 p. 167, 1. 331 p. 300, 5 et semper -entes nequitia vicisset. SVET. Tib. 25 tantum -ere contentus. PORPH. Hor. epist. 1, 19, 46 laedere non caventem. TREB. trig. tyr. 19, 3 Valens diligentissime -ens et providens. COMM. instr. 1, 24, 1 dubie vivendo -ere (*C*, *i. q. persecutionis pericula fugere?* carere *BA*) ... tot vane prospicis? 2, 10, 11 vincere qui poterit aut certe iam scire -ere. VEG. mil. 3, 11 cum Romani

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

duces per imperitiam non -issent (*syn.* declinare). AVG. in psalm. 32 serm. 1,4 si credis, -es. CARM. epigr. 1190,4 vívere quo prodest, nisi sí post morte(m) -emus. *de bestiis*: CIC. fin. 3,63 *pinoteres* videatur monuisse, ut *pina* -ret. PLIN. nat. 18,2 -ere ac refugere alitibus ferisque satis est. HIL. in Matth. 5,13 animal, quod et -eat et prospiciat et curet. *nota*: SEN. dial. 4, 31, 8 *poena* non ... irascitur, sed -et. *imperat.* cave: PLAVT. Bacch. 744 Cas. 386 Pseud. 517. Truc. 801 -e tu (catu *codd., an* ca⟨ve⟩to?) nisi quod te rogo. TER. Andr. 205 Phorm. 398 TITIN. com. 172. CIC. de orat. 2,279 cum ille diceret '-e'. HOR. epod. 6,11 -e, -e! carm. 1,14,16. OV. trist. 1, 1, 87 ergo -e, liber, et timida circumspice mente. PRIAP. 11,1 ne prensare, -e! (prendare *Bücheler*, prensere *codd. interp.*). SEN. epist. 10,1 Crates '-e' inquit '... et diligenter attende'. CORP. IV suppl. 6701 fur -e. MART. 11, 25, 2 lingua, -e. STAT. Theb. 11, 111 *seu* plebes ..., -e, Lernaea, moretur. APVL. met. 6,14 'quid facis vide' et 'quid agis -e' et 'fuge' ... clamant. AVSON. 399, 24 turbida ... echo: tene, feri, duc, da, -e. caveto: TIB. 1, 2, 87 tu, qui ... rides ..., -eto. PLIN. nat. 18, 335 cum frigidum senties, -eto, ad quaecumque (*Mayhoff*; atquecumque *codd.*) praedicetur (-itur *codd.*). CAPITOL. Alb. 74, 5 cavete igitur diligentissime. *impersonaliter*: CIC. Tusc. 4, 66 -ere, confidere providere decet, timere non decet. VELL. 2, 111, 1 decimo die, ni -retur, posse hostem ... venire. PLIN. nat. 18, 179 ibi utique -eatur, ubi inventum est *crimen*. 30, 64 vespertilionis sanguine contacto ventre ... -eri tradunt. QVINT. inst. 5, 13, 54 quartae *manus fiunt*, si geminata captatio est, ut bis -ere, bis repetere oportuerit (*technice ap. gladiatores. cf. infra II*). FRONTIN. strat. 3,9,9 qua non -batur, subiit castellum. AVSON. 336, 69 medicina triplex: servare, -ere, mederi. AVG. serm. ed. Mai 25, 1 propter quod *triticum* laboratur, propter quod -etur. *gerund.*: CIC. Brut. 139 iudices illo dicente ... non satis parati ad -endum (nat. deor. 3,14 SALL. Catil. 26, 2 NEP. Alc. 5, 2 LIV. 25, 18, 2. 39, 15, 5 PLIN. nat. 9, 111 SVET. Claud. 37 SOL. 7, 32 HIER. epist. 92, 6. VEG. mil. 1,10 ad -endum vel resistendum. DICT. 2,40). CIC. ac. 2,135 metum *a natura datum* -endi causa (PLIN. nat. 21, 179). PVBLIL. C 3 -endi occasio (SEN. Thy. 487 -endi tempus). CIRIS 380 fiducia ... -endi. VAL. MAX. 4, 8 ext. 1 providentia -endi. IVST. 44, 2, 7 ipsum ... -endi scientem declinandorumque periculorum peritum (*cf.* AMM. 15, 4, 12 -endi immemores. 25, 3, 6). SVLP. SEV. Mart. 22, 6 res ... memoriae dabitur in exemplum -endi.

B *cum accusativo, i. q. evitare*: **1** *aliquid*: **a** *c. subst.*: PLAVT. Asin. 43 -e sis malam rem. Mil. 967 -e mendacium. 1335 *labra* aufer, nauta, -e malum (*Brix*, fer ad macellum *B*, fer inaut acemalum *CD, solet* PLAVT. -e malo, *v. p. 633, 16. sed cf.* CIC. de orat. 1, 247 quam sit bellum, -ere malum. SALL. Iug. 67, 2 neque -eri anceps malum. PRIAP. 52, 11 qui sapiet, malum -bit. LACT. inst. 1, 9, 5 *syn.* vitare. 6, 10, 17. COMM. instr. 2, 7 *tit.* AVG. civ. 1, 20 -endi carendive mali causa. 2,15 animi *mala* -enda. 3,1. in epist. Ioh. 9,5 non bona desideras, sed mala -es. CORP. V 8110, 176 -e malum, si non raseris lateres. VI 35050 INSCR. Notiz. degli scavi 1898 p. 238. 495). CATO agr. 38, 4 austrum -eto maxime (*cf.* PLIN. nat. 18, 329). TER. Andr. 300 verbum ... -e de nuptiis (VAL. FL. 7, 296). CIC. S. Rosc. 17 inimicitias ... tam -ere potuisset, quam metuere solebat. Caecin. 81 quae *res* aut comprehendi satis aut -eri aut excipi possit. leg. agr. 1, 20 si luxuries *-enda* ...; si superbia (*cf.* AVG. serm. 115, 2) ...; si praesidium. Brut. 202 -enda est ... oratori inopia et ieiunitas. div. 1, 119 quae ... portendebantur, ... ut *Caesar* videret interitum, non ut -ret. off. 1, 68 -enda ... gloriae cupiditas. 1, 130 huic simile vitium in gestu ... -eatur (QVINT. inst. 8, 2, 2). 1, 222 -eant intemperantiam, meminerint verecundiae. Att. 2, 24, 2 ut *Pompeius* -ret insidias (LIV. 23, 17, 10. VAL. MAX. 3, 8 ext. 6 TAC. ann. 13, 13 SVET. Iul. 86 [*opp.* subire]. SEN. epist. 120, 6 SOL. 15, 12 AVG. civ. 16, 19). CIC. Att. 16, 11, 1 Caleni interventum et Calvenae -bis. epist. 4, 3, 1 in hoc ... bello -endo et praedicendo (STAT. silv. 2, 6, 30 SIL. 11, 560). ad Q. fr. 1, 1, 15. 16 e Graecis ipsis diligenter -endae sunt quaedam familiaritates. LVCR. 6, 406 -eamus fulminis ictum (*de teli ictu*: STAT. Theb. 6, 771 providus ... Lacon hos reicit ictus, hos -et. QVINT. inst. 4, 2, 26 antiquior -endi quam ictum inferendi cura est. 9, 1, 20 [*syn.* propulsare]. LACT. inst. 3, 29, 20 prosternetur ... qui alio intentus venientem vitalibus ... ictum nec praeviderit ante nec -erit). CAES. civ. 1, 28, 4 moniti a Brundisinis, ut vallum caecum fossasque -eant. PVBLIL. Q 72 quod est venturum, sapiens ut praesens -et (*cf.* SEN. epist. 78, 12 -ere venturum et obsistere imminenti. AVG. adult. coniug. 2, 4, 3 muta antecedentia, si vis -ere sequentia). SALL. or. Macri 21 -endus est dolus (MART. CAP. 9, 918). VERG. Aen. 10, 416 fata -ens (*alii* canens. *cf.* SERV. *ad l.* fata canens: quasi divinus. alii 'cavens' legunt; secundum, quod non statim et divinus: nam et ab aliis audita -ere potuerat) silvis genitor celarat Halaesum. HOR. ars 353 *maculas* humana parum cavit natura. PROP. 3, 14, 24 gravis ... poena -enda. 4, 8, 6 tale iter. VITR. 7, 3, 3 -endae sunt in cameris crustarum dispositiones. LIV. 3, 50, 8 documentum ... -endae ... iniuriae (*cf.* VAL. MAX. 6, 3, 11 potius -ret iniuriam quam vindicaret). 27, 28, 3 duces ... moti sunt, alter ad inferendam, alter ad -endam (*om. cod. P*) fraudem (*cf.* SEN. dial. 3, 11, 8 pericula dum inferre vult, non -et. AVSON. 463, 2 -ere vim vel inferre). 34, 27, 7 si modo proditio satis -eatur (SEN. contr. 7, 7 *tit.* -ete proditionem. 2. 5 *bis*. 8. 11. 18. 19 *bis*. 20. exc. 7, 7 d). 38, 17, 18 -enda ac fugienda ... amoenitas est Asiae. OV. ars 1, 591 iurgia ... -eto. 2, 302 timida, -eat frigora voce roga (*cf.* CELS. 1, 2. 9. 4, 6). rem. 579 loca sola -eto (*cf.* 738). fast. 2, 226 tela cave (Pont. 4, 3, 56 AVSON. 163, 24). 6, 222 tempora taedis apta requirebam, quaeque -enda forent (*cf.* COLVM. 11, 1, 32 providus erit, cui licebit ... -ere suspecta tempora). trist. 1, 9, 20 -ta (*proleptice*) ... terga dedere fugae. DIRAE 61 nauta ... -eto rura. GERM. 401 inter certa ... numeres sub nocte -enda signa Turibulum (*cf.* AVIAN. fab. 7, 10). VELL. 2, 57, 2 *Caesar* diligentissime iduum Martiarum -ret diem (VAL. MAX. 8, 11, 2). VAL. MAX. 1, 7 ext. 2 -endi ... periculi consilio (SEN. dial. 3, 11, 8 *p. 631, 82* SVET. Iul. 81 Galba 19. GELL. 13, 28, 3 ad pericula -enda atque declinanda. IVST. 31, 2, 2 virum ad prospicienda -endaque pericula paratum. AVG. civ. 16, 19). CELS. 3, 23 cruditates -endae. 27 -endus sanguinis vomitus. SEN. dial. 5, 9, 3 (*syn.* fugere). epist. 98, 7 fortunam. PETRON. 129. 130 paralysin (PLIN. nat. 30, 86). PLIN. 8, 42 *cervi* semitas ... -ent (*sim. de bestiis*: 10, 206. 24, 161. 25, 48 SOL. 15, 12). 10, 7 ruinam. 12, 131. 13, 127. 20, 244 herba ... -enda ... exulceratae vesicae et renium vitiis. 23, 106 *punica mala* -entur aeque vomitionibus ac bilem reicientibus. 25, 25 magica portenta. 28, 56 dolores. *saep.* MART. 12, 34, 9 (*syn.* vitare). STAT. Theb. 6, 780. 793 mille -et ... mortes (SIL. 2, 223 -etur mors reditura metu. AVG. in psalm. 38, 19 [*syn.* devitare]. civ. 13, 8). SIL. 3, 260 procul cavit non aequos Ruspina fluctus. QVINT. inst. 4, 2, 44. 7, 2, 49. 9, 4, 143 *suspicionem* (HIER. epist. 52, 5). TAC. ann. 11, 1 vim atque opes (SVET. Tib. 72 AVSON. 463, 2 *p. 631, 83*). PLIN. epist. 1, 8, 8. IVV. 14, 274 brumamque famemque illa reste -et. SVET. Tib. 53. APVL. apol. 3 peccatum ... quisque sollicitus -et (AVG. spir. et litt. 5, 8 civ. 1, 27. 21, 27 *saepius*). TERT. patient. 10 si ignoscet *deus ultor*, tamen iudicantis impatientiam -erit (*em. Kroymann*; cavit *codd.*). adv. Marc. 4, 28 p. 516, 10 exemplum (IVST. 29, 2, 5 AMM. 27, 3, 7 AVG. civ. 16, 30). VVLG. lev. 15, 31 docebitis ... filios Israel, ut -eant immunditiam. prov. 11, 15 qui ... -et laqueos, securus erit (*cf.* LACT. inst. 6, 22, 5). AMM. 22, 10, 13. 23, 6, 6. 27, 3, 7 *saepius*. AVG. gen. c. Manich. 16, 26 usurpa utilia, -e perniciosa, relinque superflua. agon. 13, 14 *errorem, nequitiam*. in euang. Ioh. 46, 6 botrum carpe, spinam -e. civ. 1, 9 offensiones (15, 6). 10, 10 -enda et detestanda fallacia. 19, 28 fines bonorum et malorum, illos expetendos, istos -endos. PS. AVG. serm. 249 dum maiora timentur, minora -eantur. DRAC. Orest. 589 quaeso -e ... praescripta. ANTHIM. 36 -endum ... albumina ovorum dura facta.

b *c. neutr. pron. vel adi.* (*v. etiam sub I E 2 d p. 635, 49*): id: PLAVT. Aul. 577 CATO agr. 28 CIC. leg. agr. 3, 8 LIV. 25, 33, 6 STAT. Theb. 5, 648. ea, quae: CIC. Mil. 66. id ipsum: BRVT. Cic. ad Brut. 1, 17, 4 (*syn.* vitare. *opp.* arcessere. attrahere). hoc: CIC. Verr. 2, 110. Att. 4, 16, 3 hoc mihi -endum putavi in Scaevola (*cf.* PLIN. nat. 17, 109 hoc maxime -endum in ... trunco). HOR. carm. 3, 5, 13 VITR. 8, 6, 13 PLIN. nat. 31, 71 (*de bestiis*: 8, 33). AMM. 23, 5, 13. haec: OV. ars 3, 625 COLVM. 6, 2, 8 APVL. met. 2, 5. 5, 24 AMM. 26, 3, 4. idem: PORPH. Hor. epist. 1, 16, 50 (*de bestiis*). quod (quae): PLAVT. Rud. 833. Trin. 416 prius quod -tum oportuit ... post rationem putat (*cf.* SALL. hist. frg. 4, 50). TER. Eun. 761 CIC. har. resp. 26 orat. 295 Marcell. 32 Phil. 1, 28 div. 1, 101. 2, 54. off. 2, 84 providendum est quod ... -eri potest. Att. 10, 16, 2 PROP. 1, 10, 20 (*opp.* petere) CELS. 2, 23 (*syn.* vitare) SEN. epist. 103 (*opp.* praestare) COLVM. 8, 5, 20 QVINT. inst. 11, 3, 27 SOL. 27, 27 (*de bestiis*). quid: PLAVT. Bacch. 44 *v. p. 636, 27* Pseud. 894 LVCIL. 615 (*syn.* vitare) CIC. orat. 138 div. 2, 44 (*opp.* facere) OV. rem. 756 GERM. 13 (*syn.* vitare) CELS. 2 praef. SEN. nat. 2, 49, 1 QVINT. inst. 6, 5, 2 (*opp.* sequi) IVST. 1, 10, 8 PLIN. nat. 8, 9 (*de bestiis, opp.* petere). aliquid: CIC. epist. 6, 21, 1 (*opp.* neglegere) SEN. dial. 4, 3, 5 (*opp.* petere). CIC. Tusc. 2, 51 -e turpe quicquam. TERT. pudic. 9 contraria quaeque -eamus. nihil: HOR. sat. 2, 3, 92 FRONTIN. strat. 2, 9, 10 TAC. ann. 2, 52. omnia: CIC. Sull. 85 (*coniunct.*: credere. *cf.* p. red. ad Quir. 21) Mil. 66 (*syn.* timere) LIV. 23, 43, 7 (*syn.* providere). 24, 37, 3. 34, 27, 6 (*syn.* timere) SEN. nat. 4 praef. 5. cetera: CIC. fin. 2, 21. **2** *aliquem*: CIC. Verr. 2, 39 cum, qui palam est adversarius, facile -endo vitare possis (*cf.* OV. trist. 3, 6, 17 SIL. 6, 375). dom. 28 illum, ut me metueret, me -ret, monerent. Phil. 11, 10 diligentius et vigilantius -eamus Antonium. Att. 12, 38, 2 o hominem -endum! 13, 37, 2 fidem nobis habendam non esse, me vero etiam -endum. epist. 1, 7, 10 considerares, ... quibus crederes, quos -res (PHAEDR. app. 6, 15 malos -ete, nulli ... credite). VARRO Men. *tit.* 75 -e canem (143. PETRON. 29 CORP. X 877). HOR. sat. 1, 4, 85 hunc. OV. epist. 13, 65 Hectora. ars 1, 753 cognatum fratremque -e carumque sodalem. fast. 2, 162 cavit mortales *Callisto*. VAL. MAX. 8, 9 ext. 2 civem (SEN. contr. exc. 7, 7 *sexies*. QVINT. inst. 7, 1, 30). PLIN. nat. praef. 28 ut obiter -eam istos Homeromastigas. 21, 12 *Cleopatram* tu nova praegustantium diligentia -es. IVV. 3, 283 (*syn.* vitare). 11, 130 convivam. TAC. hist. 1, 36. 3, 38 hostem (4, 71 *opp.* contemnere). SVET. Iul. 45 Vesp. 14 APVL. met. 6, 22 TERT. nat. 1, 7. CAPITOL. Maximin. 9, 4 -e multos, si singulos non times. 30, 7 -endum infantem. HIL. c. Aux. 12 antichristum. AVSON. 312, 5 HIER. epist. 51, 9. 89 (*syn.* effugere). 97, 2 (*opp.* amare) VVLG. I reg. 18, 5. AMM. 14, 1, 6 homines ... vilitate ... parum -endi. 30, 10, 13 AVG. c. acad. 2, 5, 12 mus. 4, 11, 12 (*quinquies*)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in euang. Ioh. 10, 1 civ. 5, 24 (*coni.*: opprimere). 8, 10. 19, 12 (*opp.* se committere). LEO M. serm. 9, 4 SIDON. epist. 3, 1, 1 (*opp.* expetere). COD. Iust. 2, 41, 2 personas. cavendus (-a, -um) *pro adi.*: SIDON. epist. 2, 9, 5 saevus -endusque tractator. 3, 13, 10 patronorum est praecipue -endus. cavere se *v. p. 636, 50.* 3 *aliquid alicui* (*fere i. q. defendere aliquid ab aliquo*): CATO agr. 5 scabiem pecori et iumentis -eto. FLOR. epit. 4, 2, 90 *Faustus Sulla* posteris -batur (*i. evitabatur*). *aliquid: fere i. q. custodire aliquid*: SERM. Corp. Vind. 21 p. 309, 24 maritus deberet -ere oculos uxoris.

C *c. dativo vel ablativo* (*vel praepos.* ab), *i. q. se defendere, tueri, cautum providum esse ab aliqua re* (*aliter dativus intelligendus est sub II p. 636, 4*): *abl.*: APVL. met. 8, 17 discernere ... nequiremus, qua ... -remus clade. AMBR. hex. 5, 7, 17 -e scopuloso litore. INSCR. Korr.-Bl. d. Westd. Zeitschr. 1907 p. 1 (*in tessera*) trade me, -e multa. *dativus*: APVL. met. 11, 21 aviditati contumaciaeque summe -ere. *ablativus potius quam dativus videtur esse*: PLAVT. Bacch. 147 (*bis*) -e malo (463 Cas. 411. 838 Men. 121. 249 [*de* Mil. 1335 *v. p. 631, 41*]. Persa 369 *sq.* malo -ere meliust te. :: at si non licet -ere quid agam? nam ego tibi -tum volo. 835 Rud. 945. 1089 PETRON. 82. LACT. inst. 3, 10, 3 *animalia* utilia sibi appetunt, malo [*cod. V* malo. P^3 *corr.* mala] -ent, periculum vitant. *cf.* malum cavere *p. 631, 41*). PLAVT. Rud. 828 -e sis infortunio (*cf.* 833 quid ... -eam? :: em, a crasso infortunio). CIC. Att. 2, 20, 1 pragmatici homines omnibus historiis, praeceptis, versibus ... -ere iubent. 6, 8, 8 uti -eatur incipientibus *vitiis* exposni. AMBR. parad. 7, 35 si medicus praescripserit aegrotanti quibus *rebus* videatur -endum.

D *c. praepositionibus*: 1 ab: a *aliquo*: PLAVT. Asin. 119 non esse servos ... potest ... quo ab -eas aegrius. Men. 345. Most. 924 egone aps te ausim non -ere, ne quid committam tibi? 927. Pseud. 128 a me ut -eant, ne credant mihi. 474. 511 TER. Eun. 883 CIC. Sest. 41 (*syn.* timere). 133 (*syn.* metuere) Phil. 2, 117 (*opp.* committere. credere). 12, 25 Att. 10, 6, 2 SALL. Catil. 52, 3 hist. frg. 3, 82 LIV. 25, 16, 4. 34, 49, 7 (*opp.* credere). SVET. Cal. 57 IVST. 11, 8, 6. MAR. VICTORIN. in Phil. 3, 2 -ete a canibus (*syn.* attendere). VVLG. Sirach 9, 21 (*v. p. 636, 51*). 32, 26 Matth. 10, 17 Marc. 12, 38 CLAVD. 26, 512. b ab *aliqua re*: PLAVT. Persa 317 -e sis a cornu. Pseud. 1143 (*v. p. 636, 24*) Rud. 833 (*v. l. 23*). TIRO Gell. 6, 3, 27 incidendum ... erit in insidias, a quibus ... non -erimus (SALL. Iug. 108, 2 LIV. 27, 16, 15). CIC. Rab. perd. 33 a nostris ⟨cupi⟩ditatibus, ... a domesticis co⟨nsiliis⟩. har. resp. 25 a servitio. fin. 5, 64 a veneno ut *rex* -ret (LIV. 39, 51, 11 SEN. dial. 4, 23, 2). CAES. civ. 1, 21, 4 ab eruptionibus (*syn.* asservare). VITR. 1, 4, 5 -endum ... in moenibus collocandis ab iis regionibus. LIV. 3, 52, 11 monent, ut ipsis ab invidia -eatur. 27, 16, 15 a fraude (43, 3, 7). 39, 14, 10 ut ab incendiis -retur. CELS. 6, 6, 8. FRONTIN. strat. 3, 2, 1 oppidanis ... nihil ab eo conatu -entibus. FRONTO p. 85 N. GELL. 2, 1, 5. TERT. scorp. 2 ab omni factura atque cultura idolorum -ere (*cf.* COMM. apol. 685 ab idolis valde -eri). orat. 23. adv. Marc. 5, 19 p. 645, 4 -endum a subtililoquentia et philosophia. VLP. dig. 19, 2, 13 ab hac re. LAMPR. Heliog. 17, 7 a quo (*odio communi*) speciatim -ere debent imperatores. VVLG. lev. 22, 2 -eant ab his quae consecrata sunt. Sirach 26, 14 ab ... irreverentia (φύλαξαι). Matth. 16, 6 a fermento Pharisaeorum et Sadducaeorum (16, 11. 12 [*gr. ter* προσέχετε ἀπό] Marc. 8, 15 [βλέπετε ἀπό] SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 226, 13 *v. p. 636, 52*). Luc. 12, 15 (φυλάσσεσθε ἀπό) AMM. 30, 1, 22 COD. Iust. 6, 43, 3, 3 THEOD. MOPS. in Gal. 2, 15. 16 p. 30, 9 *doctrina* nos docet illa, facere quae conveniunt et a quibus -eri. 2 *c. aliis praepos.*: cum: PLAVT. Most. 1142 mihi tecum -endum est, nimis qui es orator catus. Pseud. 909 malus cum malo stulte cavi. S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 7 -endum fisco cum harena. contra: ITIN. Alex. 30 Darius omnibus appetendis corruptis contra insequentes -bat. AVG. civ. 12, 28 contra vitium discordiae ... -endum. de (*cf. p. 636, 6*): CIC. inv. 2, 152 stulti scriptoris esse non posse omnibus de rebus -ere, quibus velit. PLIN. nat. 18, 29 *Cato* ante omnia de impensae ratione cavit. BENED. reg. 2 (87) timens ... discussionem pastoris de creditis ovibus, cum de alienis ratiociniis -et, redditur de suis sollicitus. PLIN. VAL. 5, 43 homini ... de pluvia -endum.

E *additur enuntiatum*: 1 *nudo coniunctivo sine coniunctione*: a *imperativus* cave, -eto (-ete): α *c. secunda persona coniunctivi*: NAEV. trag. 36 -e sis tuam contendas iram. com. 46 -e ... faxis (PLAVT. Asin. 256. 625 Mil. 1125. 1245. 1372 Most. 808 Truc. 943. TER. Andr. 753 faxis -e. HOR. sat. 2, 3, 38. feceris: PLAVT. Poen. 1023 Trin. 513). NAEV. com. 82 -e cadas (*at* PLAVT. Most. 324 -e ne cadas. ITALA I Cor. 10, 12 *v. p. 634, 81*). PLAVT. Amph. 608. Asin. 30 dic ... quod te rogem, -e mihi mendaci quicquam (*sc. dicas*). 467 Aul. 90. 608. Bacch. 402 -e sis ... siris (Epid. 400 Most. 401). 910 -e parsis. 1188 -e ... amissis. Capt. 431 -e ... fuas. 439. Cas. 332 -e ... flocci feceris (Stich. 285). 530 -e in quaestione mihi sis (*cf.* Persa 51). Epid. 400. 437. 439 Merc. 113. 484 -e ... dixis (Vid. 83. dixeris: Persa 389. Trin. 555). Mil. 1368. Most. 523 -e respexis. 810. 1025 Persa 816 Rud. 704 Vid. 91. *nota discrepantiam personarum*: PLAVT. Poen. 117 -e dirumpatis. CATO agr. 1 -eto ... contemnas (28. 31). 34 -e ... tractes. TER. Ad. 170. 458 Andr. 760 ACC. trag. 304 CIC. Arat. 62 Caecin. 61 Sull. 24 Lig. 16 (*bis*) Mil. 60. rep. 1, 65 -e putes (leg. 2, 7 fin. 2, 71 Tusc. 5, 19 Att. 5, 21, 5. 7, 20, 1. 9, 9, 1 epist. 7, 25, 2. 10, 12, 1 BALB. Cic. Att. 8, 15^a, 2 PLIN. nat. 18, 267). Att. 1, 10, 4. 1, 11, 3. 1, 19, 10. 2, 2, 3. 9, 9, 4. epist. 5, 20, 6 -e dubites (6, 12, 5). 9, 24, 4 -e ... existimes. 10, 5, 3. 16, 22, 1 ad Q. fr. 9, 4. CATVLL. 50, 19 -e despuas. LVCR. 2, 755 -e contingas. PVBLIL. C 35. G 26 VARRO Men. 245. SALL. Catil. 58, 21 -ete ... amittatis. PROP. 1, 7, 25. 4, 8, 77 LIV. 5, 16, 9. 8, 32, 8. 22, 49, 9. 30, 14, 11 OV. rem. 717 Pont. 3, 1, 45. trist. 1, 25 tu -e defendas. CVRT. 4, 1, 22. 4, 10, 26. 5, 2, 21. 7, 8, 28 SEN. epist. 106, 1 COLVM. arb. 10, 3 PETRON. 38. 58 (*bis*). MART. 6, 78, 3 bibas -eto. 10, 72, 12 APVL. met. 1, 13 PORPH. Hor. sat. 2, 6, 30. COMM. instr. 2, 11, 8 -e delinquas (*at* 2, 5, 7 -e ut non delinquas). CLAVD. 8, 333. *nota*: APVL. met. 2, 18 -e regrediare (*i.* -e ne non regr.) cena maturius. 2, 23 -e diligenter ... custodias. β *c. prima vel tertia persona coniunctivi*: PLAVT. Aul. 660 -e sis †te videam (revideam *Bothe*, revenias *Brix*). Bacch. 1033 -e tibi ducenti nummi dividiae fuant. Curc. 461 -e in te sit mora mihi. Men. 994 -e quisquam ... vostrum ... fecerit. Stich. 37 tace sis, -e sis audiam (TER. Haut. 1031). TER. Andr. 403 -e te esse tristem sentiat (*cf.* EVGRAPH. Ter. *ad l.*: hoc verbum, id est -e, significat vide ne. 752 SCHOL. Ter. p. 55). Haut. 1032 -e ... sentiam. Phorm. 764 -e resciscat quisquam. ACC. trag. 456 -e lassitudo ... cursum levet. CIC. Mur. 62 -e quicquam habeat momenti gratia. Lig. 14 -e te fratrum ... misereat. HOR. sat. 2, 5, 75 -e te roget. PROP. 4, 8, 77 colla -e inflectas ... aut lectica tuae sidat (sudet *codd.*) aperta morae. MART. 6, 79, 1 sciat hoc fortuna -eto. cavete: VERG. Aen. 11, 293 armis concurrant arma -ete. LIV. 24, 38, 7 -ete quisquam supersit. b *alii modi*: PLAVT. Men. 785 -res, neuter ad me iretis. CATO agr. 66 -eat *custos* quam minimum ... in cellam introeatur.

2 *sequitur* ne: a *imperativus* cave (-eto): α *c. secunda pers. coniunctivi*: PLAVT. Amph. 845 -e sis ne tu te ... perduis. Asin. 5 age ... reside, -e modo ne gratiis (*sc. residas*). 372 -eto ne ... attingas. Aul. 584 *v. p. 636, 55*. Most. 324 *v. p. 633, 74*. 326 -e modo ne ... accubas. CATO agr. 5 -e ne ares. 31 -eto ne ... tractes. 32. 37. 38. 40. 45. 49. 53 TER. Eun. 751 Haut. 302 ACC. trag. 191. AFRAN. com. 279 -e ne pendeas. CIC. epist. 7, 6, 2 *v. p. 636, 80*. CATVLL. 61, 152 -e ne neges. HOR. sat. 2, 177 -e ne minuas. epist. 1, 13, 19 -e ne titubes. PROP. 1, 10, 21 -e ne ... cupias. OV. ars 3, 237 ne sis morosa -eto. 801 tantum ... ne sis manifesta -eto. rem. 689 ne moveare -eto. fast. 1, 58 ne fallare -e. trist. 1, 1, 25 ne ... loquare -e. 1, 1, 104. 5, 13, 26 [*de* PRIAP. 11, 1 *v. p. 631, 11*]. SEN. benef. 1, 10, 4 tu -e ... ne admittas. COLVM. 5, 11, 11 -eto ... ne laedas. 12, 56, 1. PLIN. nat. 17, 125. 198 -e ne ... saucies. APVL. met. 2, 10. 8, 26. LACT. opif. 16, 13 *v. p. 635, 56*. AVSON. 123, 4 ne ... decipiare -e. HIER. epist. 52, 13 -e ne ... aucuperis. 52, 14. VVLG. 21^{ies}, *ut* gen. 24, 6 -e ne ... reducas. 31, 24. cavete ne: CIC. Rab. Post. 18 ne ... discedatis -ete. Phil. 7, 25 *ne* amittatis. 7, 27 ne ... dimittatis. TERT. scorp. 8 *ne* consimiles sitis. VVLG. exod. 19, 12 ne ascendatis. Ios. 3, 4. 6, 18. GLOSS. V 661, 2 -e ne prave insistas (*sc. ad. Ter. Hec. 484, ubi* vide ne *eqs.*). β *c. prima vel tertia persona*: PLAVT. Pseud. 128 *et* 511 *v. p. 633, 30*. 1296 -e ne cadam. CATO agr. 38 ne ... intermittatur *ignis* -eto. *ibid.* ventus ... -eto ne accedat. 161 *bis*. 162. CIC. ac. 2, 63 hoc quaeso -e ne te terreat. epist. 16, 12, 5 quae -e ne te perturbent. HOR. carm. 3, 7, 24 ne ... Enipeus plus iusto placeat -e. epist. 1, 6, 32 -e ne portus occupet alter. TIB. 1, 6, 17 neu iuvenes celebret *amata* ... -eto. 3, 8, 3. OV. am. 1, 8, 72 -e ne ... tibi constet amor. 1, 8, 95 ne securus amet ... -eto. epist. 19, 232 noceant ne ... tela -e. met. 2, 89 ne sim ... muneris auctor ... -e. Pont. 1, 9, 32. 2, 4, 32 MART. 7, 15, 6. 11, 102, 7 PLIN. epist. 5, 10, 2 VVLG. deut. 15, 9 Ruth 3, 14 AVG. serm. 134, 14 SVLP. SEV. dial. 1, 9, 3. cavete: CIC. S. Rosc. 153 -ete ... ne ... proscriptio instaurata esse videatur. Font. 48. OV. fast. 1, 683 Pont. 2, 8, 63. b *alii modi*: α *principalis et secundarii enuntiati subiecta eadem sunt*: PLAVT. Aul. 101 *Bona Fortuna* ne intro mittatur -et. Capt. 255 qui -et ne decipiatur. Merc. 958 cavi ne quid facerem. Most. 924 *v. p. 633, 29*. Stich. 122 -eat ne faciat quod pigeat. Truc. 37 ne effugiat -et. CATO agr. 20 -eat ni (*i. ne*) labet columella. 67. CIC. Verr. 6, 116 virgis ne caederetur ... -eat. leg. agr. 1, 14. fin. 2, 69 *Voluptas* -ret ne quid faceret imprudens. ac. 2, 66 sapientis ... vim esse ... -ere ne capiatur, ne fallatur, videre. 2, 133 div. 2, 84. off. 1, 14 -et *natura ratioque*, ne ... faciat. 1, 37. 73. 131. Att. 8, 11^d, 3 -remus ne exciperemur. 12, 2 cavi ne ... offenderem (*cf.* LIV. 36, 5, 3 TERT. nat. 2, 7). epist. 3, 12, 4. 8, 6, 1 -endum tibi erit ne ... videaris (*cf.* VAL. MAX. 6, 2, 7 SEN. epist. 14, 8 IVST. 2, 11, 11). 11, 21, 4. SALL. Iug. 55, 3 intentior ... -ere ..., necubi hosti opportunus fieret. NEP. Att. 11, 6 cavit ne ... iure plecteretur. HOR. ars 244 -eant ... Fauni, ne ... iuvenentur. LIV. 3, 10, 13. OV. met. 10, 685 ne sim spernenda futuris, exemplo -o. VAL. MAX. 1, 6, 8. SEN. benef. 1, 11, 6 COLVM 3, 4, 1. 11, 1, 29 -eat ne improvidus ab opere vincatur. 11, 3, 60 PLIN. nat. 18, 184 MART. 5, 76, 3. IVV. 8, 37 -bis et metues ne tu sic Creticus. FRONTO p. 140 N. oratori -endum, ne quod novum verbum percutiat. GELL. 9, 8, 3 (*syn.* prospicere). ITALA I Cor. 10, 12 (Aug. civ. 20, 10) qui se putat stare, -eat ne cadat (βλεπέτω μὴ πέσῃ, VVLG. videat). *nota*: CELS. 3, 22 -endae destillationes ne ... exasperent. β *utriusque enuntiati subiecta discrepant*: PLAVT. Rud. 378 -istis ... tu atque erus ne abiret. TER.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Andr. 444 cavit ne ... infamiae ... res sibi esset. Haut. 235. Hec. 470 me -isse ne ... contumelia fieri ... posset. CIC. Verr. 3, 173 diligenter -ret atque prospiceret, ne quid esset. Font. 33 -retis, ne ... novum ... bellum ... concitaretur. Mur. 22 -es ne tui consultores ... capiantur. dom. 82 -isti ne me ... censor in senatum legeret. de orat. 3, 97. ac. 2, 63 -res ne quis ... arriperet te. phil. frg. V 97 nobis ... -entibus ..., ne ... illa *mentis acies* hebescat. Att. 11, 24 ne accidant -eamus. SALL. Iug. 62, 1 -eat ne ... Numidae sibi consulant. HOR. sat. 2, 1, 80. carm. 3, 8, 26 ne qua populus laboret, parce ... nimium -ere. LIV. 2, 37, 4 venio ... -tum, ne admittant. 4, 4, 6. 4, 25, 11 multum providisse ..., qui -erint, ne cui patricio plebei magistratus paterent. 26, 24, 13. 27, 22, 13. 36, 7, 14. OV. fast. 1, 428 ipsa sui flatus ne sonet aura, -et. 2, 60 cetera ne ... caderent ..., cavit ... provida cura ducis. Pont. 2, 3, 52. 7, 80 spes ..., vivere ne nolim deficiamque, -et. 4, 8, 46 carmina ..., ne ... sit ... fama caduca, -ent. trist. 3, 14, 4 ne videar totus abesse -es. CARM. epigr. 1112, 6 supremas error ne posset rumpere ceras arte sua cavit. CELS. 4, 31. SEN. dial. 1, 6, 7 COLVM. 11, 1, 25. PLIN. nat. 18, 44 *Cato* -et, ne familiae male sit. 29, 91. MART. 1, 101, 7 ne ... ad Stygias famulus descenderet umbras ... -imus. 2, 44, 5 ne quid forte petam timet -etque. PLIN. paneg. 34 provida severitate -isti, ne ... civitas eversa ... videretur. SVET. Tib. 37. VOPISC. quatt. tyr. 8, 10 -eas tamen, ne his *calicibus* Africanus noster indulgenter utatur. LACT. mort. pers. 12, 4 vicit sententia ... Diocletianus ... -ens, ne ... incendio facto pars ... civitatis arderet. 23, 9. CLAVD. 20, 75. c *impersonaliter*: CATO agr. 22, 1 orbes -ere oportet ne quid mortarium terant (*cf.* VARRO rust. 2, 5, 14 COLVM. 12, 46, 4 QVINT. inst. 1, 1, 20). CIC. Brut. 209 difficilius -ere ne quid dicas. LVCR. 4, 1145 melius vigilare sit ante qua docui ratione, -ereque ne illiciaris. COLVM. 1, 7, 5 liceat ... -ere ne talis praeficiatur negotio (*syn.* curare). TERT. anim. 25 *Plato* in sexto Legum monens -ere, ne vitiatio seminis ... labem corpori et animae supparet. *passive*: PLAVT. Bacch. 418 dum ... -eatur, praeter aequom ne quid delinquat, sine. Capt. 253 tibi ne in quaestione essemus -tum intellego (*cf.* Cas. 530. Persa 51 *v. p. 633, 79*). Cist. 531 amens ne quid faciat, -to opust (Merc. 466). CIC. leg. agr. 1, 16 ubi ... -etur, ne in Ianiculo coloniam constituatis? LIV. 23, 19, 11 intentiore custodia -tum ne quid falleret. OV. epist. 17, 110 quo brevius spatium ... dabatur, hoc magis est -tum ne foret illud iners. Pont. 3, 1, 101 quae tibi ne desint, bene ... -etur. CELS. 7, 25, 1 magna ... cura -etur ne ... venae ... incidantur. 7, 31. PLIN. nat. 17, 158. 18, 245. 19, 113. 148. VEG. mil. 4, 30. cavendum (est) ne: RHET. Her. 1, 9, 14. 4, 10, 15. CIC. Marcell. 21. de orat. 2, 256. Brut. 225. off. 1, 26. 80. 89 *saepius.* ad Q. fr. 1, 1, 44 POMP. Cic. Att. 8, 12^c, 2 CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 3 CELS. 1, 1. 2, 17. 6, 7, 5. COLVM. *10^ies*. PLIN. nat. *30^ies*. QVINT. inst. *6^ies*. SVET. Tib. 67. HIL. syn. 90 VEG. mil. 1, 22 *saepius.* AVG. civ. 1, 25 (*syn.* timere). 12, 9. 16. 14, 8. COD. Theod. 2, 17, 1, 3. LIV. 3, 65, 11 -endo ... ne metuant, homines metuendos ... se efficiunt. 30, 4, 7 neglegentia ... orta -endi ne quid ... paterentur. d *additur acc. pron. neutr. vel adiectivi*: PLAVT. Rud. 1246 semper -ere hoc sapientis aequissimumst, ne conscii sint (SEN. contr. 7, 3, 3 SEN. epist. 14, 8 TERT. idol. 8). QVINT. inst. 5, 7, 15 -ere debet hoc ipsum, ne cupiditas eius appareat. LIV. 2, 1, 8 id ... -tum est, ne, si ambo fasces haberent, duplicatus terror videretur (QVINT. inst. 1, 1, 20). PLANC. Cic. epist. 10, 21, 1 illud cavi et -bo ne ... rei publicae summa fallatur (CIC. ad Q. fr. 1, 3, 8 SEN. contr. exc. 2, 2 LACT. opif. 16, 13). PLAVT. Men. 270 id utrumque ... -ero, ne tu delinquas neve ego irascar tibi. VAL. MAX. 6, 2, 7 utrumque. CIC. off. 1, 123 nihil aeque -batur quam ne bellum metu eluderent (TAC. ann. 2, 52). OV. ars 1, 668 tantum ne noceant ... rapta *oscula* labellis, ... -e (3, 801 GRATT. 51). e ut ne: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 38 -eamus ... ut ne quod in nobis insigne vitium fuisse dicatur. Lael. 99 quod ut ne accidat, magis -endum est. LIV. 34, 17, 8 id ut ne fiat, ... -eri posse. COMM. instr. 2, 5, 7 -e ut non delinquas.

3 *sequitur post negationem* quin: LACT. inst. 4, 19, 1 excaecatos ... fuisse ... qui haec *verba prophetae* ... legentes neque intellexerunt neque quin facerent -ere potuerunt?

4 *sequitur infinitivus*: a *imperativus c. inf. praes.*: CIC. Att. 3, 17, 18 tuas litteras ... expecto, in quibus -e vereri ne ... veritas acerba sit. CATVLL. 50, 21 laedere hanc (*deam*) -eto. VERG. ecl. 9, 25 occursare capro ... -eto. OV. Pont. 3, 1, 139 PRIAP. 70, 9 DAMAS. epigr. 3, 6 SYMM. epist. 4, 33, 1 AMBR. Abr. 1, 9, 84 hex. 4, 1, 1 AVG. civ. 5, 14. PRVD. c. Symm. 1, 496 -e, egregium caput orbis, inania ... prodigia ... fingere. PROSP. epigr. 103, 12 innecti ... vanis occiduisque -e. b *alii modi*: *c. inf. praes.*: SALL. Iug. 64, 2 *Marius* -ret ... petere a populo Romano. PROP. 2, 17, 17 dominam mutare -bo. FRONTO p. 29 N. -bis ... tam multa mentiri. VLP. frg. Vat. 205 -eat hoc facere. SYMM. epist. 5, 9, 1 AVG. trin. 5, 1, 2 pie -et ... de eo sentire. fid. et op. 26, 48 -eamus ... diligenter non facere homines male securos. in psalm. 18, 10 epist. 185, 50 SVLP. SEV. dial. 1, 5, 1. 3, 13, 5 satis cavit *Martinus* cum illa ... communione misceri. COMM. instr. 2, 22, 8. PROSP. sent. 360 *homini* -endum est superbire. epigr. 62, 5 PAVL. PELL. 165 BOETH. mus. 4, 3. COD. Iust. 7, 45, 16. 7, 62, 39, 1 -eant ... litigatores ... verbosis uti assertionibus. 11, 48, 23, 2. *c. inf. perf.*: HOR. ars 168 *aetas virilis* commisisse -et, quod ... mutare laboret.

II *praevalet voluntas positiva curandi, favendi, efficiendi; fere i. q.* **consulere, prospicere**: A *c.* **dativo** (*alio sensu dativus p. 633, 10*): 1 *sibi* (*adde l. 55 et l. 60*): PLAVT. Capt. 558 gliscit rabies, -e tibi. Cas. 627. Men. 931 de illis verbis -e tibi. Stich. 604 -e sis tu tibi. TER. Eun. 782 ut hosce instruxit, ipse sibi cavit loco (*cf.* GLOSS. V 532, 58 cavit loco: -to et tuto). CAECIN. Cic. epist. 6, 7, 4 in oratore tuo -es tibi per Brutum. PROP. 4, 1, 94 *Lupercus* sibi prolapso non bene cavit equo. LIV. 35, 21, 24 Roma, -e tibi (VAL. MAX. 1, 6, 5). 36, 31, 9. OV. ars 1, 84 qui ... aliis cavit, non -et ipse sibi. PHAEDR. 1, 9, 1 sibi non -ere et aliis consilium dare. SEN. nat. 5, 1, 3 ille abunde sibi -erit. MART. 12, 77, 11 quamvis sibi -erit crepando, compressis natibus Iovem salutat. STAT. Theb. 7, 806 sibi quisque -ent. PLIN. epist. 6, 14, 1 qua pactione invicem mihi -o. APVL met. 2, 5 utpote pignori meo ... provisum cupio, -e tibi, sed -e fortiter a malis. SORT. Sangall. 20, 11. 24, 11. PANEG. 10, 22. DON. Ter. Hec. 760 et -ere nobis et praestare aliis. LVCIF. non parc. 5 p. 219, 8. VVLG. Sirach 13, 16 (*syn.* attendere). LEX Visig. 8, 4, 23 *v. l. 25.* *adde*: SIL. 8, 494 capiti cudone ferino sat -tum. *sibi* ab *aliquo*: PLAVT. Bacch. 739 ab eo ... -eas tibi. Cas. 681 ⟨Cist. 472⟩. Men. 151 Pseud. 898 ⟨1227⟩. CHAR. gramm. I 295, 23 -o mihi a te. 296, 16 *v. l. 53.* DIOM. gramm. I 319, 31. ab *aliqua re*: PLAVT. Pseud. 1143 tibi a curvo infortunio. APVL. apol. 87 sibi ab insidiis (PARIS 6, 5, 1). LEX Visig. 8, 4, 23 quadrupes sibi *occasionem* cabere non potuit. 2 *aliis hominibus rebusve*: a *alicui aliquid*: PLAVT. Bacch. 44 id ... huic -eas. :: quid isti -eam? LIV. 3, 55, 2 quidquid ... libertati plebis -retur. *alicui* ad *aliquid*: CIC. Verr. 2, 88 satis -tum tibi ad defensionem fore. b *alicui*: CIC. Verr. 4, 26 -es Siculis et miseros respicis aratores. Phil. 1, 6 *veteranis* hic ordo diligentissime -erat. 2, 59. 8, 26 -et mimis, aleatoribus, lenonibus: Cafoni etiam et Saxae -et. -eri volt eis, qui secum sint, quicquid contra leges commiserint (*syn.* prospicere). Att. 15, 4, 1 -etur Buthrotiis. epist. 3, 1, 3 melius ... ei -ere volo, quam ipse aliis solet. LIV. 3, 56, 11 Horatia lege consulibus quoque et praetoribus ... -tum esse. OV. ars 1, 84 *v. l. 11.* SIL. 9, 141 solamen, -isse meis. CARM. epigr. 1112, 8 laudabit studium, cui sua cura -et (*sed v. adn. Bücheleri*). GALLICAN. Avid. 2, 8 liberis meis -endum esse morte illius. AVR. VICT. Caes. 10, 2 possidentibus ... sponte cavit prospexitque. INST. Iust. 2, 20, 27 debet quis pro tutela suae posteritati -ere. c *rei alicui*: VELL. 2, 48, 5 unice -ente Cicerone concordiae publicae. SEN. benef. 3, 13, 2 minuitur ... gloria eius officii, cui diligenter -tum est. 6, 43, 2 bene illi -tum est. PETRON. 133 cura ... sollerti deposito meo -o. PLIN. nat. 36, 6 moribus -eri utilius fuerat. PLIN. epist. 10, 54, 2 recte rei publicae -eant. SVET. Tit. 6 securitati satis cavit. CAPITOL. Aur. 11, 1 cavit et sumptibus publicis. HIL. in Matth. 11, 3 cui rei Ioannes -isset ostendit. CLAVD. 14, 9 non quisquam fruitur veris odoribus ... si fronti -eat, si timeat rubos. 18, 188 eunuchus ... nec generi natisve -et.

B *c.* **accusativo,** *i. q. tueri, curare, fovere*: *se*: SORT. Sangall. 52, 3 cave te, quia f⟨ugit⟩; custodiendus est. VVLG. Sirach 9, 21 -e te a proximo tuo (22, 32. SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 226, 13. *cf.* CHAR. gramm. I 296, 16 -o me et -o mihi abs te). TAB. Trag. (Corp. III p. 961) 23 -e te. *alicui aliquid v. l. 26.*

C *c. enuntiato secundario*: 1 *sibi*, ne: PLAVT. Aul. 584 -e sis tibi, ne tu immutassis nomen. Trin. 1011 -e sis tibi, ne bubuli in te cottabi crebri crepent. ITALA deut. 12, 30 (Tert. scorp. 2 p. 148, 16) -e tibi, ne sequaris eas *nationes* (πρόσεχε σαυτῷ, VVLG. cave ne imiteris). 2 *seq.* ut: a *alicui*: PLAVT. Bacch. 42 haec ... me orat, sibi qui -eat aliquem ut hominem reperiam, ... ut ... se revehat domum. CIC. Pis. 28 -erat ... sibi ... sororius adulter, ut ... omnium suorum scelerum socium te ... praeberes. b *absolute*: PLAVT. Capt. 225 -o est opus, ut hoc sobrie ... agatur. CIC. off. 1, 141 -eamus, ut ea ... moderata sint. LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 1, 36 quae rara ut essent ... fortuna cavit. LIV. 3, 10, 14 -isse deos ..., ut ... libertas defendi posset. 27, 24, 8 *C. Terentius* cavit ... cum cura, ut omnia in potestate sua essent. COLVM. 1, 5, 4 -endum erit, ut a tergo potius quam prae se flumen habeat *villa*. 2, 8, 3. 7, 3, 18. PLIN. nat. 17, 84 plerique id ... -ent, ut plaga deputati cacuminis meridiem spectet. DICT. 2, 40 -ent, uti ... aggrederentur. VVLG. deut. 8, 1 quod ... praecipio ... -e diligenter ut facias *eqs.*

III *technice in iure et publico et privato*: A *de iurisconsultis i. q. pro clientibus* **cautionum formulas scribere**: *absolute*: CIC. Caecin. 78 cuius prudentiam populus Romanus in -endo, non in decipiendo perspexerit. Mur. 19 Servius ... urbanam militiam respondendi, scribendi, -endi plenam ... secutus est (*cf.* 22). de orat. 1, 212 ad respondendum et ad agendum et ad -endum peritus. leg. 1, 17 non ... quaerimus hoc sermone ..., quem ad modum -eamus in iure (*cf.* off. 2, 65) aut quid de quaque consultatione respondeamus. *alicui*: CIC. epist. 7, 6, 2 tu qui ceteris -ere didicisti, in Britannia ne ab essedariis decipiaris -eto (*luditur ambigua significatione verbi. cf.* 3, 1, 3 melius ... ei -ere volo quam ipse aliis solet).

B *i. q. securitatem, cautionem* **praestare**: 1 *sibi*,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fere i. q. s t i p u l a r i, p a c i s c i: a *pronomen additum*: CIC. Q. Rosc. 35 quid ita Flavio sibi -ere non venit in mentem? IAVOL. dig. 40, 7, 39 creditores pecuniam aut satis accepissent aliove quo modo sibi -issent. POMPON. dig. 36, 1, 22 heres . . . cavit sibi stipulatione. SCAEV. dig. 2, 15, 3 pr. in transactione hereditatis . . . cavit sibi pro oneribus hereditatis. 32, 38, 7 heredes invicem sibi -rent. VLP. dig. 13, 7, 9 creditori satisfactum, si ut ipse voluit sibi cavit. reg. 7, 3 si maritus pro muliere se obligaverit . . ., divortio facto . . . -ere sibi solet stipulatione tribunicia. 35, 3, 1, 6. a b *aliquo*: AFRIC. dig. 39, 2, 44 qui emit . . . diligentius a venditore sibi -ere . . . possit. MARCIAN. dig. 12, 6, 39 si quis, cum a fideicommissario sibi -ere poterat, non -erit. b *pronomen supplendum*: α *absol.*: CIC. Verr. 2, 31 stultitia fuissem, si, quam diem . . . in cautione viderunt cum ita -rent: si post Kalendas Ianuarias in consilium iretur, in eam diem . . . incidissem. POMPON. dig. 18, 3, 2 venditor . . . ita cavit: si *eqs.* β a b *aliquo*: VLP. dig. 48, 9, 7 paricidii poena tenebitur, qui quaesierit pecuniam (*sc. ad scelus committendum*) quique eorum ita crediderint aut a quo ita -erint. a b *aliquo, seq.* u t (n e): LIV. 24, 2, 5 optimum visum est ad Hannibalem mitti legatos -erique ab eo, ut receptus Croto Bruttiorum esset. FEST. p. 363 *Tatius* in pace facienda -erit a Romulo, ut ea *aedes* Sabinis semper pateret. TEST. Galli (Corp. XIII 5708) 2, 4/5 cave-r⟨int⟩ ab herede . . ., ut . . . omnia serventur. PAPIN. dig. 18, 7, 6 si venditor ab emptore -erit n e serva manumitteretur. a b *aliquo, seq. acc. c. inf.*: CIC. Verr. 3, 55 ab sese -eat de . . . hereditate cum Epicrate neminem esse acturum. Brut. 18 tibi . . . non solvam nisi prius a te -ero amplius eo nomine neminem . . . petiturum. γ *c.* u t (n e): VARRO rust. 1, 38, 2 qui aviaria conducunt, si -et dominus stercus ut in fundo maneat, minoris conducunt. POMPON. dig. 8, 6, 19 si partem fundi vendendo . . . -erim, uti per eam partem . . . aquam ducerem. 12, 1, 3 VLP. dig. 21, 1, 21, 3 PAVL. dig. 13, 7, 18, 3. δ *c. acc. c. inf.* (*cf. l. 25*): SCAEV. dig. 2, 14, 47 venditor cavit sibi convenisse. VLP. dig. 17, 1, 6, 7 Marius Paulus . . . -erat sibi certam quantitatem dari. *in imagine*: PETR. CHRYS. serm. 25 p. 271C deus tot et tantis voluminibus -et, et debitor non tenetur.

2 a l t e r i: *i. q.* p r o m i t t e r e, s a t i s d a r e *stipulatione aut fideiussoribus aut pignoribus aut poena.* a *absolute*: TERT. idol. 23 pecuniam de ethnicis mutuantes *christiani* sub pignoribus fiduciati iurati -ent. POMPON. dig. 46, 8, 18 -et . . .: si quid ibi ruet . . ., aedificabitur. PAPIR. dig. 50, 1, 38, 6 eos qui compulsi magistratu funguntur -ere debere. PAVL. dig. 2, 8, 8, 1 qui mulierem adhibet ad satisdandum, non videtur -ere. 19, 1, 53, 2 parum -veris. INST. Iust. 4, 11, 4 sive in iudicio promiserit sive extra iudicium -erit. *et passim ap.* ICTOS. *impersonaliter*: GAIVS dig. 2, 10, 1 quo *die* -tum promittitur. PAVL. dig. 2, 8, 6 quotiens vitiose -tum vel satisdatum est, non videtur -tum. 46, 5, 4 praetoriae stipulationes . . . interponuntur, cum sine culpa stipulatoris -tum esse desiit. LABEO dig. 19, 1, 53, 1 parum h a b e s . . . -tum. 2, 6 *tit.* in ius vocati ut eant aut satis vel -tum d e n t. b *alicui*: α *abs.*: CIC. Att. 5, 8, 2 ut Faustae cui -tum ille esse voluisset, ratum esset. VITR. 1, 1, 10 ut legibus scribendis prudentia -ere possit et locatori et conductori. GAIVS inst. 3, 117 sponsores . . . et fidepromissores et fideiussores . . . solemus accipere, dum curamus, ut diligentius nobis -tum sit. CALL. dig. 48, 18, 15, 2 eum qui vindicanti servum cavit (*syn.* satisdare), domini loco habendum. VLP. dig. 12, 6, 31 creditori. PAVL. dig. 2, 4, 17 officio (*i. apud officium*) non -eat (*syn.* promittere). 3, 4, 10 actori. 13, 6, 17, 3. *et passim.* β *additur accus. rei*: PLIN. epist. 5, 9, 4 iurare . . . iubebantur nihil se . . . cuiquam dedisse, promisisse, -isse. SCAEV. dig. 39, 2, 98 heredes . . . Sempronio -erunt summam, qua quisque condemnatus erat. PAPIN. dig. 21, 2, 68 pretium emptor . . . venditori -erit. 50, 8, 5 qui creditoribus rei publicae . . . pecuniam cavit. VLP. dig. 50, 13, 1, 12 si cui -tum est honorarium (*syn.* promittere). SIDON. epist. 4, 24, 1 ut chirographo facto docetur, -ta centesima est faeneratori. γ *add. abl.*: CIC. Verr. 2, 142 praedibus et praediis populo -tum est. 2, 143. Att. 5, 21, 12 *Salaminiis creditores* Bruti familiares . . . dare volebant quaternis, si sibi senatus consulto -retur. LIV. 22, 60, 4 TAC. ann. 6, 17. GAIVS inst. 4, 166 si . . . adversario suo fructuaria stipulatione -erit. δ *add. genet.*: POMPON. dig. 10, 4, 15 per me non stetit quominus d a m n i i n f e c t i tibi . . . -eatur. VLP. dig. 43, 19, 3, 11. c *aliquam rem* (*adde sub* bβ *supra l. 58*): SCAEV. dig. 45, 1, 122, 5 Seia heres . . . maiorem partem *pecuniae* solvit, residuam cavit. TRYPH. dig. 24, 3, 52 maritus dotem . . . repetet, quia non numeratam -erat. VLP. dig. 36, 4, 1 praef. si sciens heres indebitum cavit, repetere non potest. CORP. II 1936 ex *denariis*, quos -erat ob honorem flamoni. LEX Visig. Eur. 285. c a u t i o n e m: VLP. dig. 10, 2, 49 hic debuerit duplam -ere. HERMOG. dig. 46, 8, 6 cautionem ratam rem dominum habiturum -ere. c h i r o g r a p h u m: SCAEV. dig. 46, 3, 89 pr. ex ceteris chirographis, quae non Stichus cavit, sed ipse debitor, . . . manet actio ex reliquis chirographis per ipsum debitorem -tis. VLP. dig. 13, 6, 5, 8 chirographum debitorem tuum -ere feceris. d *c. genet.* (*adde sub* bδ *supra l. 69*): VLP. dig. 3, 3, 35, 2 si stipulatione legatorum vel damni infecti velit -eri. 6, 1, 19. 43, 20, 1, 38. 43, 23, 1, 1. e *c. abl.* (*adde supra l. 65*): CAES. Gall. 6, 2, 2 obsidibus . . . de pecunia -ent. 7, 2, 2. PLIN. nat. 34, 38 capite tutelarios -ere pro ea *summa* institutum . . . fuit. SVET. Cal. 12 de . . . ea re et iureiurando et chirographo cavit (CALL. dig. 49, 14, 3, 3). GAIVS dig. 35, 1, 18 -ere debet Muciana cautione. VLP. dig. 37, 6, 1, 9 an pignoribus -eri possit. 50, 4, 6, 1 ut quis aut pignoribus aut fideiussoribus -eat. PAVL. dig. 50, 16, 188 -tum intellegitur sive personis sive rebus -tum sit. MOD. dig. 2, 14, 35 *instrumentis.* s t i p u l a t i o n e: POMPON. dig. 46, 8, 18 PAPIN. dig. 36, 3, 5 VLP. dig. 2, 1, 4. *et passim ap.* ICTOS. f *c. praepositionibus*: d e (*v. l. 1. 2*): LEX Malac. (Corp. II 1964) 2, 57 -eritque de pecunia communi. 3, 59. IVLIAN. dig. 37, 6, 3 praef. nisi -isset de collatione. SCAEV. dig. 46, 8, 4 de ratihabitione. TERT. adv. Prax. 1 p. 228, 16 -erat pristinum doctor (*Praxeas*) de emendatione sua et manet chirographum apud psychicos. VLP. dig. 5, 3, 16 pr. de restituendo . . . debito. 7, 6, 5, 5 de evictione ususfructus. 17, 1, 10 pr. de sanitate servi. 39, 2, 9 pr. de damno infecto. *et passim.* p r o: *persona*: PAPIR. dig. 50, 1, 38, 2 fideiussores . . . qui pro his (*heredibus*) -erunt. PAVL. sent. 1, 13ª, 1 mortuo eo pro quo -erat. p r o *re*: PLIN. nat. 34, 38 *v. l. 2.* GAIVS dig. 39, 2, 32 pro damno . . . aedium. VLP. dig. 36, 4, 5, 27 pro lite. c u m: GAIVS inst. 4, 89 cum satisdatione -ere. PAVL. sent. 5, 9, 4. p e r: VLP. dig. 37, 6, 1, 9 per satisdationem. o b: VLP. dig. 9, 4, 14, 1 ob evictionem. i n *c. acc.*: TAC. ann. 6, 17 debitor populo in d u p l u m praediis -isset (SVET. Aug. 41). SCAEV. dig. 36, 3, 18, 2 tutor . . . absente pupillo . . . fideicommissi nomine i n s o l i d u m . . . cavit (VLP. dig. 10, 3, 6, 7). PAVL. dig. 50, 1, 21 Lucius . . . neque pecuniam accepit neque in eam cavit. sent. 5, 33, 7 assertor si provocet, in eiusmodi tertiam *partem* -ere debet, quanti causa aestimata est. g *additur acc. c. inf.*: α *praesentis*: *activi*: ALF. dig. 6, 1, 57 possessori -ret vel satisdaret, si alter fundum evicisset, eum praestare. SCAEV. dig. 49, 1, 28, 1 *rationes* apud se esse -erat. VLP. dig. 2, 14, 52, 1 quis coheredem sibi aliquem esse cavit. 10, 2, 20, 5 indemnes . . . coheredes suos praestare -bit. *passivi*: POMPON. dig. 19, 1, 3, 2 -ere debes per te non fieri quo minus utar. AFRIC. dig. 30, 107 -ere . . . indemnes *coheredes* praestari. VLP. dig. 5, 1, 2, 6 -ere in iudicio sisti. β *perfecti act.*: AFRAN. dig. 14, 1, 7 *Stichus* pecuniam mutuatus cavit se in refectionem navis eam accepisse. MOD. dig. 2, 14, 35 nihil . . . sibi commune remansisse -erunt. *pass.*: MOD. dig. 20, 6, 9, 1 -erat Seius fundum nulli alii esse obligatum. γ *futuri. act.*: NERAT. dig. 46, 6, 11 rem salvam fore -etur. POMPON. dig. 39, 2, 39, 3 -ere debebit is . . . dominum ratam rem habiturum (GAIVS inst. 4, 84). VLP. dig. 4, 2, 14, 5 -ero . . . me si in potestatem pervenerit *servus*, restituturum. 10, 4, 5, 6 -eat se exhibiturum. PAVL. dig. 6, 1, 69 actor -ere . . . non debet actiones . . . se praestaturum. 12, 2, 30, 5 -eam boni viri arbitratu me usurum. LEX Visig. 9, 1, 12. *omisso* s e: VLP. dig. 6, 1, 18 -ere petitorem oportere lege Aquilia non acturum. TEST. Quadroni (Corp. II 4511) si -eant . . . daturos. *pass.*: IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 16 cavit, quod amplius . . . cepisset, redditum iri. POMPON. dig. 40, 4, 40 -eatur . . . eum restitutum iri. VLP. dig. 36, 1, 17, 3 defensum iri eum. PAVL. dig. 6, 1, 47 quod per se non fiat possessionem . . . non traditum iri. h *sequitur* u t *vel* n e: IAVOL. dig. 8, 4, 4 -eri, ut ad certam altitudinem monumentum aedificetur. POMPON. dig. 13, 6, 13 pr. is qui commodatum accepit si non apparentis rei nomine commodati condemnetur, -endum ei est, ut repertam *rem* dominus ei praestet. SCAEV. dig. 46, 7, 20. VLP. dig. 4, 2, 14, 11 ut servum . . . reddat. 12, 4, 5, 3. 36, 1, 1, 16 -endum est heredi a fideicommissario, ut . . . habeat heres -tum. PAVL. dig. 8, 2, 33. 18, 1, 51 -eri solet, ut viae, . . . litora et loca publica in modum cedant. CORP. IX 4786 cum venditor soli, in quo balineum est, parum -isset emptori de aqua, ut posset in balneo fluere aquam suam in id balneum. n e: CAES. Gall. 7, 2, 2 obsidibus -ere inter se . . ., ne res efferatur. civ. 1, 86, 4 ne quid eis noceatur . . ., a Caesare -etur. POMPON. dig. 8, 4, 11 depressurum vel allevaturum rivum, per quam aquam iure duci potestatem habes nisi si ne id faceres -tum sit. VLP. dig. 43, 19, 3, 14 in servitute constituenda -tum sit ne . . . reficiendi ius sit.

C *i. q.* ***constituendo, excipiendo, sanciendo,*** *paciscendo* ***prospicere***: 1 *legibus, decretis, edictis, senatusconsultis sim. constituere aliquid*: a *impersonaliter*: α *addito ablativo* lege, decreto *etc.*: d e *aliqua re*: CIC. inv. 2, 119 de eo, quod adversarius intellegat, . . . lege -tum esse. LEX Malac. (Corp. II 1964) 1, 54 TAC. ann. 2, 50. 6, 16 GAIVS inst. 1, 68. 165. 3, 217 dig. 29, 5, 25 GELL. 4, 2, 1 MACER dig. 47, 15, 3, 3 *et passim ap.* ICTOS. SCHOL. Cic. Bob. p. 122, 7 Hild. *sequitur* u t: RHET. Her. 1, 12, 22 -etur publicis legibus, ut ante . . . iudicium de accusatore fiat. FEST. p. 237. VAL. MAX. 2, 8, 4 *iure.* 6, 5 ext. 4. CVRT. 6, 11, 20 TAC. ann. 4, 20 SVET. Aug. 1 Tib. 75 PLIN. epist. 3, 9, 30 GAIVS inst. 1, 3. 13. 47. 78 (*bis*). 85. 111 *passim.* GELL. 1, 12, 11. 2, 24, 11 PAVL. dig. 2, 6, 1 PORPH. Hor. epist. 1, 1, 62 LACT. mort. pers. 13, 1 SCHOL. Cic. Bob. p. 43, 21 Hild. INST. Iust. 3, 7, 4. COD. Iust. 4, 32, 28 pr. *syn.* constituere. *passim ap.* ICTOS. CALL. dig. 47, 14, 1 epistula . . . i t a -etur, u t . . . relegarentur. n e: VARRO ling. 6, 74 -eri . . . lege . . ., vadem n e darent. LIV. 4, 25, 8. 8, 28, 9. 31, 32, 3. 32, 22, 3. 39, 18, 8 VAL. MAX. 2, 4, 2. 2, 8, 1. 6, 2, 5 SEN. contr. 9, 4, 9 S. C. de aedif. (Corp. X 1401) 25 SEN. benef. 4, 38, 2 PLIN. nat. 28, 28. 33, 78 TAC. ann. 2, 85.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 63. 11, 5 PLIN. epist. 10, 56, 3 FRONTO p. 193 N. GAIVS inst. 2, 226. 227 VLP. dig. 2, 12, 6 *passim ap.* ICTOS. *lege divina*: LVCAN. 8, 825 haud... immerito Cumanae carmine vatis -tum, ne Nili... tangeret ora... miles. *alicui*: LIV. 3, 56, 11 *v. p. 636, 35.* *inf. vel acc. c. inf.*: CELS. dig. 23, 2, 23 lege -etur omnibus ingenuis... libertinam uxorem habere licere. VENVL. dig. 48, 19, 15 puniendos mandatis... -tum st. PAPIN. dig. 31, 67 *constitutione* -etur non cogendum praestare legatum heredem. CALL. dig. 49, 14, 2, 7 *rescriptis principalibus* -etur non obesse errorem. VLP. dig. 47, 9, 3, 8 senatusconsulto -etur eos ... poenis afficiendos. PAVL. dig. 19, 2, 54 MARCIAN. dig. 45, 5, 53. AMM. 22, 6, 5 *lege* -etur nullum interpellari suffragatorem. COD. Iust. 5, 9, 10 pr. 5, 11, 7, 2. 6, 61, 6, 3. NOVELL. Iust. 37, 7 legibus anterioribus ... -etur ... illibatum custodire. *sequitur oratio directa*: VENVL. dig. 48, 3, 10 mandatis ita -etur (SCAEV. dig. 50, 9, 6 VLP. dig. 40, 4, 13, 3 PAVL. dig. 23, 2, 44 pr.). VLP. dig. 38, 4, 1 senatusconsulto ... in haec verba -etur. PORPH. Hor. sat. 1, 9, 76 his verbis ita *refertur ad praecedentia*: GAIVS inst. 1, 167. 2, 42. 4, 14. *β* in *vel* ex *lege sim.*: CIC. Verr. 3, 123 -tum est in Scipionis legibus ne plures essent in senatu. FEST. p. 348. SEN. nat. 4, 7, 2 in XII tabulis -etur, ne quis ... excantasset. LEX agr. (Corp. I 200) 6 ⟨quei ager ex⟩ lege ... exceptum cavitumve est nei divideretur. *γ omisso ablativo*: de *re*: CIC. inv. 2, 135 ita -tum una quaque de re, ita ... exceptum. SVET. Iul. 10 -tum est de numero gladiatorum quo ne maiorem cuiquam habere ... liceret. VLP. dig. 21, 1, 17, 18 specialiter -etur infra de fraudibus. *sequitur* ut: LIV. 3, 30, 8 tricesimo sexto anno a primis tribuni plebis decem creati sunt, bini ex singulis classibus, itaque -tum est, ut postea crearentur. SVET. Aug. 29 publicatum est -tumque ut ... iudicia ... fierent. Nero 17. PAPIN. dig. 1, 21, 1 pr. nominatim -etur, ut. LAMPR. Heliog. 18, 3 ne ... ingrederetur utique inferis caput eius dicaretur devovereturque. IVST. 43, 1, 4 -tum est, ut Saturnalibus servi cum dominis recumbant. NOVELL. Iust. 23 praef. antiquitati -tum erat, ut. CELS. dig. 28, 5, 61 ita -etur, ut. *seq.* ne: FEST. p. 237 -tum est, ne quis Pinariorum ex eo sacrificio vesceretur. LIV. 8, 28, 9 -tum ..., ne necterentur. PLIN. nat. 18, 11. TAC. hist. 2, 62 -tum severe, ne. LAMPR. Heliog. 18, 3 DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421). LIV. 34, 6, 14 -tum erat quo ne plus auri ... haberemus (*cf.* SVET. Iul. 10 *supra l. 22*). *sequitur oratio directa*: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 75 QVINT. decl. 331 p. 302, 5.

b *additur pro subiecto id quod cavetur*: PRVD. cath. 12, 145 -tum et statutum ius erat quo ... liceret. COD. Theod. 10, 10, 12 pr. -tum legibus supplicium delator excipiat. id: QVINT. decl. 276 p. 126, 24 (*syn.* excipere). GAIVS inst. 2, 47. 3, 216. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (Corp. XI 1421) 42 legitume id -eatur. hoc: QVINT. inst. 7, 8, 7. decl. 337 p. 327, 8 (*codd.* hoc -etur de hoc). PAVL. dig. 48, 2, 3 pr. (*syn.* praecipere). quod (quae): VELL. 2, 6, 3 ASCON. Corn. p. 57 FRONTIN. aq. 106. TERT. pudic. 18 quae ... ad communicationem ecclesiasticam ... negandam ... antiquitus -ta sunt. VLP. dig. 48, 5, 28, 16 VEG. mil. 1, 8. VINCENT. LER. 9, 13 sicut haec morum mandata, ita ... illa quae de fide -ta sunt. COD. Iust. 3, 1, 13, 3. 4, 1, 12, 6. 11, 48, 21 pr. CIC. inv. 2, 140 non omnia scriptis, sed quaedam ... perspicua ... tacitis exceptionibus -eri. QVINT. inst. 7, 8, 6 nihil de vomere -tum, nihil de ovibus. **c** *leges cavent*: CIC. leg. 2, 61 *legum* altera ... aedificiis, altera ... sepulcris -et. SEN. contr. 1, 3, 2 non putas legem -isse, ut perires quae cavit quemadmodum perires (VLP. reg. 1, 25 PAVL. dig. 44, 7, 41 SCHOL. Cic. Bob. p. 34, 13 Hild. ita -bat, ut). SEN. contr. 9, 4, 9 quid opus est legem -ere, ne puniatur. QVINT. decl. 264 p. 81, 13 illud non -erunt leges ne plures feminae ... testamento scriberentur (SCHOL. Cic. Bob. p. 106, 12 Hild. illud -bat ne). 277 p. 131, 7 cuius rei gratia legem -isse existimetis. TERT. adv. Marc. 3, 6 p. 383, 18 nauclero illi non quidem Rhodia lex, sed Pontica -erat errare Iudaeos in Christum suum non licere. PAVL. frg. Vat. 308 leges nominatim id -isse. CYPR. GALL. gen. 1437 genesis ut formula cavit. LEO M. epist. 6, 3 ut auctoritas divinae legis -et. **d** *legum latores cavent*: *c. acc. pron.*: CIC. Verr. 1, 110 hoc ... non -es (*sc. edicto*). SEN. Phoen. 151 optime hoc cavit deus (*sequitur oratio directa*). CIC. leg. agr. 3, 8 id ... -es. QVINT. decl. 264 p. 86, 20 apparet potuisse legum latorem, ut ... id ipsum -ret. VLP. dig. 43, 15, 1, 6 nihil praetor hic cavit. PAVL. dig. 37, 8, 2. *c. dat.*: CIC. leg. agr. 3, 10 si illa solum sanciret, quae a Sulla essent data, tacerem ...; sed non modo illis -et (3, 12 his *agris* -et, hos defendit. *cf.* 3, 3 agris iis, qui a Sulla sunt dati, ... diligenter Rullum sua lege consulere). *de re*: SVET. Aug. 40 cum ... de numero ... eorum qui manumitterentur curiose -isset. FORTVN. rhet. 2, 10. *adde infra l. 78.* *sequitur* ut: COM. pall. inc. 6 lege cavit vitia uti transcenderent auctoris poenae. CIC. leg. agr. 2, 62 *Rullus* -et, ut, si qua pecunia ... recipiatur, ea decemviri utantur. leg. 2, 51 PLIN. paneg. 39. 40. epist. 6, 10, 4 (*syn.* mandare). SVET. Aug. 65 GAIVS inst. 3, 56 PANEG. 7, 20. *nota*: SPART. Hadr. 18, 6 de thesauris *Hadrianus* ita cavit, ut si *eqs.* VOPISC. Tac. 9, 3 in eadem oratione cavit, ut si quis *eqs.* 9, 4 (*syn.* decrevit, iussit). ne: LIV. 41, 8, 12 lege -rent ne quis quem civitatis mutandae causa suum faceret. PAVL. FEST. p. 143. VIR. ill. 20, 3 idem lege cavit ne cui ... liceret. CAPITOL. Aur. 13, 4 (*syn.* sanxerunt). CORP. XII 3619.

2 *testamento constituere, legare, decernere*: **a** *omissa voce* testamento *vel sim.*: *absolute*: TEST. Leon. I (Corp. X 114) 35 haec ita ut cavi fieri praestarique volo. *c. dat.*: CIC. inv. 2, 120 amentiam ... fuisse, cum heredi vellet -ere, id ascribere, quo non ascripto nihilominus heredi -retur. Verr. 2, 123 P. Trebonius viros bonos ... fecit heredes .... ei cum -tum vellet. Cluent. 162. CELS. dig. 22, 3, 9 tam heredibus nostris quam nobismet -emus. POMPON. dig. 23, 4, 10. *c. acc. pron. vel adi.*: CIC. Caecin. 53 verbis hoc satis erat -tum. leg. 2, 53 quod si, qui testamentum faciebat, -ere noluisset. PLIN. epist. 4, 10, 4 omnia diligentissime -erit. VLP. dig. 29, 1, 19 pr. id quod cavit valere. de *re*: SVET. vita Verg. p. 64 *Vergilius* nihil ... de ea (*Aeneide*) cavit. MARCELL. dig. 40, 5, 56. VLP. dig. 11, 7, 12, 4 de hac re defunctus non cavit. *sequitur* ut: CIC. fin. 2, 101 *Epicurus* tam accurate tamque diligenter -eat et sanciat, ut ... heredes ... dent. SVET. Dom. 9 legatum ... ex testamento Rusci Caepionis, qui -erat, ut ... summam ... praestaret heres. VLP. dig. 47, 12, 3, 3. CLEM. dig. 38, 2, 40 pater ... ita cavit, ut. ne: VLP. dig. 26, 7, 5, 9 pater -erit ne quid rei ... distraheretur. 47, 12, 3, 3. *c. acc. c. inf.*: CORP. VIII 3079 cum sibi in funus et monimentum HS II mil. erogari -isset. *sequitur oratio directa*: CELS. dig. 29, 7, 18 Lucius Titius his verbis ita cavit (AFRIC. dig. 30, 108, 13 MARCELL. dig. 40, 5, 56). *omisso* ita: SCAEV. dig. 26, 7, 47 pr. VLP. dig. 36, 1, 18, 3. **b** *addito ablativo* testamento *vel sim.*: *c. acc. rei*: QVINT. decl. 318 p. 251, 7 testamento tempus non est -tum. *pron.*: CIC. fin. 2, 102 id ... testamento -bit is. VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 (*syn.* statuere, sancire). SVET. Tib. 50. MARCELL. dig. 40, 5, 56 (*syn.* legare). TRYPH. dig. 27, 10, 16 PAVL. sent. 3, 5, 13. *sequitur* ut: CIC. fin. 2, 103 testamento -ere, ut *dies natalis* ageretur. SEN. contr. exc. 3, 9 QVINT. decl. 318 p. 249, 27 SVET. Aug. 59 PAPIN. dig. 31, 77, 14 VLP. dig. 10, 2, 18, 2. 27, 2, 1, 1. 27, 9, 1, 2 FORTVN. rhet. 1, 23. ne: PETRON. 71 SCAEV. dig. 32, 38, 4. *c. acc. c. inf.*: CORP. II 1359 testamento ... -erat sepulcrum sibi fieri. XI 3110. *sequitur oratio directa*: IVLIAN. dig. 34, 3, 12 Lucius Titius ... codicillis ita cavit (MARCELL. dig. 30, 123 pr. 35, 1, 36 pr. SCAEV. dig. 5, 2, 13 *et saepe ap.* SCAEV.). *omisso* ita: SCAEV. dig. 33, 1, 19, 1. **c** in testamento *sim.*: IVLIAN. dig. 36, 4, 6 in testamento -tum, ne ... satis daretur. GAIVS inst. 2, 181 in prioribus tabulis -emus ne. 2, 270 ut. 2, 270ª PAVL. dig. 35, 1, 81 pr. ita in testamento -tum esset (MOD. dig. 31, 34, 1).

3 *i. q. foedus sancire, inire*: *addito ablativo* foedere: CIC. Verr. 6, 50 Tauromenitanis ... -tum et exceptum sit foedere, ne navem dare debeant. leg. agr. 1, 10 de quibus *agris* -tum sit foedere (2, 58). 1, 11 Hiempsali satis est -tum foedere (2, 58). Balb. 37 -eri foedere, ut maiestatem populi Romani ... conservent. OV. met. 5, 532 sic Parcarum foedere -tum. *omisso ablativo*: CIC. leg. agr. 2, 58 quod regi amico -et, non reprehendo. Balb. 37 de nostra maiestate, nihil de illorum -retur. LIV. 9, 42, 8 sociis Samnitium nihil -tum. 21, 19, 4 satis -tum erat Saguntinis sociis, utrorumque exceptis. **c** in foedere: CIC. Balb. 38 in foedere nihil esse -tum praeter pacem. LIV. 21, 18, 8 in quo *foedere* cum -retur utrorumque sociis, nihil de Saguntinis ... -tum est. 33, 13, 10 in foedere ... -tum esse, ut.

IV *latiore sensu fere i. q. scriptis confirmare, deponere*: ACT. Arv. a. 218 I 21 *fratres Arvales* subsellis consederunt et ca⟨v⟩erunt se adfuisse et sacrum fecisse (*ibid.* 20 *promagister* in tetrastylo reversus ... in codice cavit). *ap. eccles.*: ARNOB. nat. 4, 27 nonne vestris -tum est litteris adamatum esse ab Aurora Tithonum? LACT. inst. 4, 8, 6 sanctae litterae in quibus -tum est illum dei filium dei esse sermonem. VICTRIC. 22 -tum est: timor domini expellit peccatum. AVELL. p. 101, 11 non ... omni, sicut -tum est, spiritui credendum.

synonyma et coniuncta: *ad I et II*: providere: CIC. de orat. 2, 295 off. 2, 84 LIV. 4, 25, 11 PS. APVL. Ascl. 16. timere: CIC. Sest. 41 Mil. 66 LIV. 34, 27, 6 MART. 2, 44 CAPITOL. Maximin. 9, 4 AVG. civ. 1, 25. 14, 8 CLAVD. 14, 9. fugere: LIV. 38, 17, 18 (refugere: PLIN. nat. 18, 2. effugere: HIER. epist. 89). vitare: OV. trist. 3, 6, 17 APVL. met. 11, 21 GERM. 13. curare: COLVM. 1, 7, 5. attendere: SEN. epist. 10, 1. consulere: CIC. leg. agr. 3, 3 FRONTO p. 85 N. prospicere: GELL. 9, 8, 3 COMM. instr. 1, 24, 1. declinare: GELL. 13, 28, 3. praevidere: LACT. inst. 3, 29, 20 NOVELL. Theod. 2, 3 observare. *ad III*: excipere: CIC. inv. 2, 135 Verr. 6, 50 Caecin. 81 QVINT. decl. 276 p. 126, 22. sancire: CIC. fin. 2, 101 VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 CAPITOL. Aur. 13, 4. praecipere: PAVL. dig. 48, 2, 3 pr. decernere: VOPISC. Tac. 9, 2. iubere: VOPISC. Tac. 9, 5. constituere: COD. Iust. 4, 32, 28 pr.

opposita: *ad I et II*: credere: PLAVT. Pseud. 128 CIC. Sull. 85 p. red. ad Quir. 21 Att. 2, 20, 1 epist. 1, 7, 10 LIV. 34, 49, 7 GERM. 13. se committere: CIC. Phil. 2, 117. petere: PROP. 1, 10, 19 OV. epist. 19, 36 (expetere: AVG. civ. 19, 28). sequi: QVINT. inst. 6, 5, 2. subire: SVET. Iul. 86. amare: HIER. epist. 97, 2.

derivata: cautela, cautio, cautor. caventia (?). *compos.*: dis- prae- recavere. cavefacere.

gerund. adi. **cavendus**, -a, -um *v. p. 633, 3.*

part. perf. adi. ⁎**cautus**, -a, -um. *inde a* PLAVTO, *item comp.* cautior; *superl.* cautissimus *inde a* CIC. GRAMM. suppl. 68, 18 -us cautella. ISID. orig. 10, 41 -us a cavendo dictus (*cf.* GLOSS. IV 407, 39). GLOSS. ἀκριβής. ἀσφαλής. ἠσφαλισμένος. πρόσοχος. φυλακτι-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

κός. sollicitus. tectus. IV 165, 48 sagacior: -ior sensu. [*hisp.* coto. *M.-L.*] *v. nom. propr.*

1 *de animantibus*: a *absolute*: PLAVT. Mil. 467 sublinitur os custodi -o (Pseud. 1037). Pseud. 290 -o seni. TER. Phorm. 715 -us est ubi nihil opus est. CIC. S. Rosc. 117 illi homines honestissimi ... parum putantur -i providique fuisse (Phil. 12, 25 LIV. 36, 9, 7. 36, 12, 7 TAC. hist. 3, 3 ARNOB. nat. 5, 10). CIC. Cluent. 108 qui distulit -us ... existimatur. Sest. 41 monuerunt, ut esset -ior (*cf.* div. 1, 51. 2, 21 VAL. MAX. 7, 3 ext. 10). de orat. 1, 236 leguleius quidam -us et acutus (PAVL. FEST. p. 6). div. 1, 82 erimus ... -iores, si sciemus *ea quae eventura sunt.* 2, 102. [Tusc. 2, 45 homo catus (*Non.*, cautus *codd.*) nunquam terminat nec magnitudinis nec diuturnitatis modum.] Phil. 10, 17 desinant ... aut ei qui non timent simulare se timere et prospicere rei publicae, aut hi -i, qui omnia verentur, nimium esse timidi (*cf.* 12, 24. LIV. 22, 12, 12 pro -o timidum. 22, 39, 20 OV. Pont. 3, 2, 19 SEN. epist. 45, 7 HIER. epist. 52, 16 VEG. mil. 3, 9 AMM. 18, 6, 23). CIC. Att. 14, 14, 2 qui se -os ac sapientes putant (TAC. Agr. 27. *cf.* AVG. c. acad. 2, 3, 9 ero -ior cum sapiens fuero). 15, 13, 3 -um Marcellum! me sic, sed non tamen -issimum. epist. 7, 26, 2. 16, 9, 4 -us sis, mi Tiro. PLANC. Cic. epist. 10, 18, 3. BRVT. Cic. epist. 11, 20, 2 non te -um esse volo et insidias vitantem. CAES. anal. frg. Char. gramm. I 126, 11 neque pro -o ac diligente se castris continuit (CIC. ad Q. fr. 1, 1, 17 *v. p. 642, 25.* QVINT. inst. 4, 1, 70 AMM. 31, 10, 22). HIRT. Gall. 8, 23, 4 quem ... ne temptando -iorem faceret (*cf.* LIV. 36, 12, 7 PLIN. nat. 21, 78 PANEG. 10, 25 AMM. 20, 11, 13 AVG. civ. 12, 20 SIDON. epist. 4, 6, 3. 5, 6, 2 CLAVD. MAM. anim. p. 191, 8. efficere: CASSIOD. in psalm. 1 praef.). HOR. sat. 2, 5, 88 -us adito. 2, 5, 94. 2, 6, 45 matutina parum -os ... frigora mordent. carm. 2, 10, 3 procellas -us horrescis. ars 267 tutus et intra spem veniae -us. PROP. 3, 18, 25 ferro -us se condat. 4, 11, 86 -a noverca. LIV. 25, 34, 7 dux -us et providens (ELOG. Q. Fab. Maxim. [Corp. I^2 1 p. 193, 13] 17 dux aetatis suae -issimus et re [*sic*] militaris peritissimus. AMM. 31, 9, 4. 31, 10, 22. *cf.* SIL. 15, 323 ductoris titulus -i). 30, 26, 9 -ior ... quam promptior. 37, 12, 9. 44, 15, 5. OV. epist. 1, 44 bene -us eras et memor ... mei. 18, 210. ars 2, 386 crimina sunt -is ... timenda viris. 3, 357 -a (*syn.* callida) ... non stulte latronum proelia ludat *puella.* rem. 737 -us ... navita (rem. 34 CLAVD. 24, 5). met. 1, 136 -us humum ... signavit ... mensor (PRISCILL. tract. 3, 59). 5, 361 tyrannus ... ambibat Siculae -us fundamina terrae. 9, 751 -i cura mariti. trist. 1, 2, 9 ferox -um petiit Neptunus Vlixem (*cf.* SEN. Tro. 38 non -us ignes Ithacus aut Ithaci comes ... in vos sparsit). 2, 271 -us praecingitur ense viator (HIER. epist. 48, 12 EVSTATH. Bas. hex. 6, 4 p. 925^{C}). VAL. MAX. 5, 8, 5 -i patris ... opus. CELS. 3, 9 sub -ioribus medicis. PHAEDR. 1, 25, 1 consilia ... dant prava -is hominibus. SEN. Phaedr. 36 Spartanos ... nodo -us propriore liga. epist. 14, 8. 22, 7 -iores quam fortiores sunt (*cf.* PANEG. 7, 10). CVRT. 3, 8, 10 regem ... -um pro temerario factum (*cf.* MART. 6, 25, 5 VEG. mil. 3, 9). COLVM. 11, 2, 6 -ior vilicus. PERS. 4, 49 puteal multa -us vibice flagellas. PETRON. 115 ite -i (*cf.* STAT. Ach. 1, 941). PLIN. nat. 14, 139 -issimos ... in balineis coqui videmus. 21, 78 -iorem minusque avidum. 28, 206. 29, 9 -ior religiosiorque. STAT. Theb. 6, 699. MART. 5, 4, 3 merum -a ... miscet *Myrtale.* 8, 59, 5 convivam -us servare memento. SIL. 10, 387 -o ... fratri (*sc. Hannibali*). 16, 672 sat gloria -o non vinci pulchra est Fabio. 16, 687 *Hannibalem* vosmet -i consultaque vestra ... fecere senem. QVINT. inst. 4, 1, 70. 5, 13, 34. 6, 2, 9. TAC. hist. 5, 20 Cerialem ... satis -um. PLIN. epist. 1, 18, 5 tutius putas illud -issimi cuiusque praeceptum. 2, 16, 4 cunctantior ... et -ior (9, 13, 6. *cf.* AMM. 14, 10, 4 cunctator et -us. 31, 12, 6). IVV. 6, 348 -a est ... uxor. 6, 661 praegustabit Atrides ... -us medicamina. 7, 163 post nimbos ... -us circumagat *Hannibal* ... cohortes. GELL. 12, 12, 4 prudentis et -i patris familias (HIL. syn. 6 AMM. 29, 5, 39). TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 5 -ior ... et fidelior in dei rebus. SORT. Sangall. 21, 7 -us esto quia et turbaberis. VOPISC. Aurelian. 43, 4 bonus, -us, optimus ... imperator. SPART. Sept. Sev. 18, 8 domi ... minus -us. HIL. syn. 6 est ... de quibusdam nimium apud se -is et prudentibus (*v. supra l. 60*) metus. AVIEN. Arat. 1447 -us ... deum circumspice. AVSON. 403, 13 -us conscende veredum. HIER. epist. 48, 3 (*opp.* improvidus). 95, 1 -us speculator. VEG. mil. 3, 9 nosse utrum temerarii an -i, audaces an timidi (*v. supra l. 15 et 46*). 3, 18 -i ... adversarii. AMM. 15, 2, 5 fidus defensor et -us. 15, 5, 30. 16, 12, 47 illi feri et turbidi, hi quieti et -i. 21, 13, 10 -us navigandi magister. 22, 8, 22 navis -issimus rector. 23, 5, 5 -issimo suasore. 23, 6, 78 immane ... restricti et -i ... nec cupiant ... nec contingant *Persae.* 27, 9, 2 princeps ... prae se ferebat ipse -issimus. 28, 1, 44 -us ... et civilis. CLAVD. 8, 77 novitas audere priori suadebat -umque dabant exempla sequentem (8, 79 *syn.* providus). AVG. c. acad. 2, 5, 12 discipulum -um. PS. AVG. cant. nov. 8, 8. QVEROL. p. 6, 11 avarus et -us senex. SVLP. SEV. chron. 2, 41, 7 adulescentes parum docti et parum -i. COMM. instr. 1, 32, 13 blanditur quando tibi tempus ..., -ior esto. PHYSIOGN. 34 species oculi ... sollicitum, ... -um ... significat (*cf.* LAMPR. Alex. 44, 2 *p. 642, 37* CLAVD. MAM. anim. p. 191, 8). VRAN. epist. 8 p. 863^{C} fuit ... -us ut Thomas. SIDON. epist. 4, 6, 3 praesentia faciunt (*cf. supra l. 26*) -os quos videbunt futura securos (5, 6, 2). DRAC. Romul. 10, 463 attonitas inclinat -ior aures *Medea.* PS BOETH. geom. p. 401, 15 prisci ... sophismatis -issimi dispectores. CASSIOD. inst. div. 1 p. 1110^{C} disertus atque -issimus disputator (18 p. 1134^{D} in psalm. praef. 9^{B}).

technice: VLP. dig. 46, 5, 1, 4 hoc agitur in stipulationibus, ut quis -ior sit et securior interposita stipulatione. *de Amore*: OV. epist. 17, 190 in freta non -us ... mittet Amor. *de bestiis*: HOR. epist. 1, 1, 73 vulpes aegroto -a leoni respondit (QVINT. inst. 5, 11, 20). epist. 1, 16, 50 -us ... metuit foveam lupus. CLAVD. 24, 320 non -a latent, non mole resistunt fortia *animalia.* AVIAN. fab. 21, 7 -ior hos (*pullos*) remeans prohibet decedere mater. CASSIOD. in psalm. 123, 8 passer ... avis est ... -issima. b *coniungitur c. ablativo*: IVST. 23, 4, 11 consilio (in *addunt*) -um et manu promptum. AMM. 14, 8, 13 civitates ... murorum firmitate -issimas. VVLG. Dan. 1, 4 -os scientia et doctos disciplina. CLAVD. MAM. anim. p. 47, 16 callido ... -us ingenio. GENNAD. vir. ill. 12 vir scientia -us et lingua disertus. GLOSS. IV 165, 48 -ior sensu. *v. p. 641, 1.* c *c. genet.*: AMM. 16, 12, 29 -ior sui hostium tela praetervolans (29, 6, 2). 17, 11, 4 *Pompeio* nec fortior nec -ior (*P*, necantautior *V* [u *in rasura*], nec amantior *coni. Haupt*) quisquam patriae fuit. PRISC. Anast. 207 quid quod dispensas cerealia munera vitae luxurie prohibens urbes -usque futuri (PAVL. NOL. carm. 10, 305 *v. p. 643, 10*). CLAVD. MAM. anim. p. 18, 5 reticendi -us et loquendi pensus arbiter. d *c. praepos.*: in *c. abl.*: CIC. leg. agr. 1, 27 consulis ... -i in periculis. Att. 4, 7, 2 qua re in hoc thecam nummariam non retexeris; in aliis eris -ior. epist. 7, 10, 2 in re militari ... es -ior quam in advocationibus. ad Q. fr. 1, 1, 17 in eiusmodi rebus ... -us esse velim ac diligens. AMM. 21, 5, 5 in crebritate bellorum consideratus et -us. POMER. 3, 28, 2 -iores in pluribus fiant.

c. abl. gerund.: CIC. Att. 3, 23, 4 in abrogando ... -i. 10, 9, 3 in credendo. ad Q. fr. 3, 9, 3 in scribendo. HOR. ars 46 in verbis ... tenuis -usque serendis. PLIN. epist. 5, 12, 4 -ior in continendo *libro* vel constantior in edendo. SVET. Iul. 58 in obeundis expeditionibus ... -ior an audentior. GELL. 2, 28, 2 in dis immortalibus animadvertendis castissimi -issimique. MAR. VICTORIN. defin. p. 25, 1 -iores plenioresque in docendo. AMM. 21, 16, 3 in conservando milite nimium -us. POMER. 3, 31, 6 in explicandis scripturis ... -us (*syn.* circumspectus).

ad: TIB. 1, 9, 46 poteram ad laqueos -ior esse tuos. QVINT. inst. 6, 1, 20 -iores ad custodiam ... religionis iudices. LAMPR. Alex. 44, 2 ad servandum *aurum* -us, ad inveniendum sollicitus. AMM. 30, 9, 4 ad bella sollertissimus, -us. CLAVD. 21, 291 -us ad omnes restiteris fraudes. EXPLAN. in Don. gramm. IV 507, 20 -i ... esse debemus ad ipsas significationes. adversus: LIV. 38, 25, 7 consuli parum -o adversus colloquii fraudem. VAL. MAX. 3, 8 ext. 5 adversus Heraclidem et Callippum ... insidias ei nectentis -ior esset. erga: CVRT. 10, 1, 40 raro quisquam erga bona sua satis -us est. ab: LVCAN. 4, 409 -us ab incursu belli. SORT. Sangall. 5, 10 -us esto ab illo. *huc fortasse pertinet*: LIV. 24, 3, 17 in dies -ior tutiorque ab insidiis fiebat.

de: CASSIOD. in psalm. 1 praef. de futuris ... -iores. e *c.* ne: PLAVT. Pseud. 298 -iores sunt ne credant alteri. COMM. apol. 702 ne cadas in fauces latronum, -ior esto. instr. 1, 28, 13 sis -us ne venias ignis in aestu. f *c. inf.*: HOR. sat. 1, 6, 51 amicum ... -um dignos assumere. PERS. 5, 24 dinoscere -us, quid *eqs.* CLAVD. 18, 89 -ior elusi fremitus vitare mariti.

2 *de animantium mentibus, consiliis, corporis partibus sim.*: CIC. Phil. 13, 6 -ioribus utitur consiliis, in posterum providet (Att. 9, 12, 1 ad Q. fr. 1, 4, 2 PLANC. Cic. epist. 10, 18, 2. LIV. 22, 14, 14 his segnibus consiliis, quae timidi -a vocant. TAC. hist. 2, 25. ann. 11, 29 *opp.* acer. AMM. 25, 8, 12). CIC. Att. 8, 15, 2 -ior ... est mansio; honestior existimatur traiectio. ad Q. fr. 1, 1, 12 tertius ... annus habeat integritatem eandem quam superiores -iorem ... ac diligentiorem. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4, 4 -iorem ac moderatiorem liberalitatem. OV. ars 2, 196 artis erunt -ae mollia iussa meae. fast. 2, 336 huc illuc temerarius errat adulter et praefert -as subsequiturque manus. trist. 3, 4, 65 timor officium -us compescit. Pont. 3, 6, 3 si -a parum scripsisset dextra quis esses. VAL. MAX. 2, 3, 2 illa *ars* impetu huius fortior, haec *virtus* illius scientia -ior (SIL. 15, 186 MART. 6, 25, 5). SEN. Herc. O. 64 fraudes -ique doli. MART. 12, 6, 3 recta fides, hilaris clementia, -a potestas. STAT. Theb. 6, 324 formidine -a (SIL. 16, 599). SIL. 1, 679 Fabius -a speculator mente futuri (12, 42 CLAVD. 15, 492). 7, 65 providus et -a sollertia tecta quiete. 8, 324 -i medicamina belli. QVINT. decl. 328 p. 288, 23 -a sunt huiusmodi scelera et circumspecta. PS. QVINT. decl. 8, 15 homo -issimae vanitatis. TAC. hist. 2, 76 adversus -issimam Tiberii senectutem. APVL. met. 10, 4 -ae promissionis dilatione. 11, 19 -o ... circumspectu vitam (*cf.* MART. CAP. 2, 127 intenta circumspectione -issima ... Prudentia). TERT. idol. 24 velificata spiritu dei fides navigat, tuta si -a, secura si attonita. CLEM. ad Cor. 1 quis ... consummatam -am scientiam ... non beatificaverit? SER. SAMM. 17 -a nare trahes *puleium coctum.* ANTH. 21, 180 crimine -o insidias tendunt. HIER. epist. 33, 5 cito sermone, sed non -o (RVFIN. Orig. in gen. 1, 17 LIB. pontif. p. 117, 17). epist. 48, 3 -o moderamine (48, 11). 71, 3 -a rei familiaris dispensatio. AMM. 16, 12, 33 pensatione moderata ... et -a. 17, 5, 1 studio -iore. COD. Theod. 15, 1, 21 (*a. 380*) studio -ae celeritatis. 7, 2, 1 (*a. 383*) inquisitio tam -a. CLAVD. carm. min. 17, 18 -ior ... labor. 23, 9 versiculos non -a voce notavi. AVG. anim. 1, 8, 9 etsi non docta, tamen -a nostra cunctatio. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 90 curare ... -a diligentia. chron. 2, 37, 214 modera-

tione -issima. SIDON. epist. 4, 6, 2 sententiae -iori. CASSIOD. inst. div. 9 p. 1122^{C} -issima disputatione. 16 p 1133^{A} -issima retractatione. 17 p. 1133^{B} lacteo ... sed -issimo nitore. 22 p. 1137^{A} -a nimis observatione. in psalm. 31, 6 ingeniosa simplicitas et mille tergiversatoribus -ior puritas. 66, 7 -a sollicitudine. 67, 27 canes pro domino latrare non desinunt domumque eius -a sagacitate custodiunt. *coniungitur cum praepos.*: CVRT. 8, 4, 24 contra quam (*fortunam*) non satis -a mortalitas est. GELL. 13, 28, 4 aut ad vitandos ictus -a sunt *membra athletarum* aut ad faciendos parata. *c. genet.*: PAVL. NOL. carm. 10, 305 gestit ... anima id iam -a futuri.

3 *de rebus vel ipsis providis vel homines providos reddentibus*: **a** *incorporalibus*: CIC. S. Rosc. 56 tametsi bestiae sunt, tamen in eam partem potius peccant, quae est -ior. GELL. 1, 3, 30 duas ferocissimas affectiones ... intra modum -iorem (cauturum *A*) coercuit. AMM. 20, 5, 3 remedia permutatae rei iusta colligantur et -a. ALC. AVIT. carm. 2, 281 -as naturae irrumpere leges. ENNOD. opusc. 4, 26 p. 389, 14 -ioribus scelerum sordes texit obstaculis. *neutr. plur.* cauta, -ōrum *pro subst. i. q. consilia cauta*: SIL. 4, 804 haec dubios vario ... timore ad -a illexere patres. 7, 386 factis nondum ... te -a probare erudiit fortuna meis. **b** *corporeis*: OV. epist. 20, 26 tegitur tepido littera -a sinu. COLVM. 8, 9, 3 cellulae -ae efficiuntur. SER. SAMM. 508 sementis ... genestae ... -is ducitur undis. RVFIN. Basil. hom. 2, 1 circumdare tutioribus saeptis ... et circumvallare -ioribus munimentis. 5, 1 humanos actus linea quadam dirigens -iore (PS. BOETH. geom. p. 411, 3 -issima ... veritatis linea). AMM. 14, 8, 13 quae (*castella*) sollicitudo veterum per oportunos saltus erexit et -os. 15, 10, 5 ligneos stilos per -iora loca defigunt. 16, 12, 9 -iorem viam ... eligamus. CLAVD. 14, 187 invigilat -is, fronte imperterritus, armis. AVG. serm. ed. Mai 75, 5 *oculi* -is palpebris velut armigeris muniuntur. *coniungitur c. dat.*: HOR. carm. 2, 13, 14 quid quisque vitet, nunquam homini satis -um. *dat. et abl. v. infra l. 33.* *c. abl*: MART. 2, 1, 11 esse tibi tanta -us *liber* brevitate videris? *technice*: CIC. Caecin. 11 cum uteretur uxoris dote numerata, quo mulieri res esset -ior. HOR. epist. 2, 1, 105 -os nominibus rectis expendere nummos.

4 *impersonaliter*: TER. MAVR. 1290 vos sequar: in vestro satis est examine -um. AMM. 18, 8, 4 nec congredi cum hoste -um existimantes. 19, 6, 8 nec ... -um deinde expergefactis existimantes. 22, 1, 3 nec -um ducebat coniecturis credere.

synonyma et coniuncta: circumspectus, diligens, moderatus, providens, providus, prudens, restrictus, sapiens, securus, sollers, sollicitus, timidus, tutus. *opposita*: audax, audens, improvidus, temerarius.

neutr. subst. **cautum**, -ī. *i. q. cautio* (*v. ibid. sub 2 a et b*): CYPR. sent. episc. 33 secundum -um Christi privatus fons noster est. AVG. serm. ed. Mai 30, 1 inveteratae legis -um novo sanctionis ordine mors amisit. DRAC. Romul. 5, 232 submovet ... legis -a furor. CASSIOD. var. 5, 14, 7 sicut legum -a tribuerunt. 5, 24, 1 legum -a decreverunt. 8, 20, 4 lucra renuimus, quae legum -a profanant. CORIPP. Iust. 2, 389 debita persolvit genitoris, -a recepit. *plur. subst. v. l. 17.* *fort. acc. neutr. pro adverbio*: INSCR. Ephem. epigr. VII 928 cautum attiggam; *v. l. 76.*

adv. ***cautē**. *comp.* cautius *inde a* PLAVTO; *saepius idem fere valet ac* satis caute (*imprimis ap.* AMM.). *superl.* cautissimē *inde a* CIC. GLOSS. II 407, 8 πεφυλαγμένως. IV 166, 1 sagacius: -ius (V 146, 2). V 445, 4 -ius scrupul⟨osi⟩us (*suppl. Götz*).

PLAVT. Curc. 32 -e ut incedas via. Men. 151 eo mi abs te caveo -ius. Trin. 327 qui -e et cogitate suam rem tractavit (CIC. de orat. 2, 242. CASSIOD. in psalm. 57, 10 *syn.* diligentius. 138 concl. -e nimis luculenterque). CATO orig. 95 quanto nos inter nos privatim -ius facimus (CIC. orat. 228 *opp.* vehementer. Att. 8, 15, 2. 15, 17, 1. epist. 14, 6 *syn.* diligenter. AMM. 29, 5, 51). TER. Hec. 738 quo magis omnes res -ius ne temere faciam accuro. LVCIL. 1232 verba dare ... -e possint. ACC. trag. 568 -e ingredimini. RHET. Her. 1, 9, 16 de ... rebus -e confingendum est. 2, 11, 16 -e et expedite loqui (HIER. adv. Pelag. 2, 8). 3, 7, 13 quid quamque tute -eque egerit (CIC. Caecin. 15 *syn.* callide. PLIN. nat. 15, 12 TERT. bapt. 18 SORT. Sangall. 41, 12. 44, 7 AMM. 18, 4, 6. 26, 6, 3. RVFIN. hist. 4, 15, 8 *syn.* circumspecte. SIDON. epist. 3, 7, 3). CIC. Arat. 196 prospiciens vitaveris, omnia -e armamenta locans. Verr. 1, 18 quae ... pedetemptim (Cluent. 118 AVG. civ. 16, 8) -eque dicentur (ASCON. Pis. p. 13 QVINT. inst. 9, 2, 76 RVFIN. Adamant. 1, 13. BOETH. in Porph. comm. sec. 3, 2 p. 200 -issime). Verr. 2, 110 -ius composuisses de orat. 2, 330. leg. 2, 22 -e vota reddunto. 2, 53 partitionis (*sc. in testamento*) caput scriptum -e (Att. 11, 4, 2 OV. epist. 19, 38 HIER. epist. 53, 8). Brut. 44 -ius ... historiam attingam. Deiot. 18 et conari occultius et efficere -ius. div. 2, 13 -e ... ab iis coniecturis ... abducere divinationem. Att. 6, 1, 21 monui ... eum ..., ut ... -ius viveret (COMM. instr. 2, 7, 6. ORIBAS. syn. 1, 27 *syn.* continenter). 15, 26, 3 quam -issime navigem (epist. 16, 9, 4). epist. 8, 10, 2 diligenter et -e perscribas. CAES. Gall. 5, 49, 3 *syn.* diligenter. VERG. Aen. 11, 153 -ius ... saevo ... credere Marti HOR. carm. 1, 8, 10 olivum sanguine viperino -ius vitat (CVRT. 5, 12, 1 *syn.* prudenter. HIER. epist. 22, 27 AMM. 25, 2, 7. 25, 4, 3 AVG. ord. 2, 8, 25 civ. 21, 6 SALV. gub. 3, 38. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 5, 19 superiore capitulo Cyrillus hoc -issime et catholice praecepit evitandum). OV. am. 1, 12, 6 limen transire ... -ius. epist. 13, 146. ars 2, 167 pauper amet -e (SEN. contr. 2, 2, 10). Ib. 485. VITR. 10 praef. 4 -e summaque diligentia. LIV. 3, 5, 7 se temere magis quam satis -e ... infert. 22, 38, 11 -e ac consulte gesta (VAL. MAX. 6, 5, 1 COMM. instr. 2, 25, 10 AMM. 30, 7, 8). CVRT. 5, 5, 1 sensim ... et -e (AMM. 21, 12, 6). 8, 11, 15 acrius quam -ius dimicat. COLVM. 7, 5, 13 quam -issime circumsecari. PLIN. nat. 9, 145 -ius ... glanis ... mordet hamos. SIL. 5, 49 QVINT. inst. 2, 15, 21. 10, 2, 3 -e et cum iudicio. TAC. Agr. 4 vehementius quam -e. hist. 4, 65 avidius quam -ius. PLIN. epist. 8, 4, 8 quanto ... tardius -iusque (*opp.* celerius et incautius). 9, 33, 5. SVET. Claud. 16 parcius aetatulae indulgeret aut certe -ius. vita Crispi p. 89 decenter et -e. GELL. 16, 2, 11 rectius ... -iusque. APVL. met. 3, 21 -e praepararem. 9, 17. MIN. FEL. 13, 3 philosophari ... -e indocti possunt. PORPH. Hor. sat. 1, 1, 37—38 (*syn.* sapienter). epist. 2, 2, 80. 190. COMM. instr. 2, 8, 10 -ius ire (VVLG. I Macc. 6, 40 -e et ordinate. *gr.* ἀσφαλῶς καὶ τεταγμένως). TREB. trig. tyr. 10, 12. HIL. in Matth. 10, 9 -e et diligenter utendum. PS. HIL. libell. 13 -e custodiens. HIER. epist. 48, 12 -ius . . pugnare. VVLG. Tob. 2, 4. Marc. 14, 44 ducite -e (ἀσφαλῶς). Eph. 5, 15 -e ambuletis (ἀκριβῶς *cf.* CASSIOD. in psalm. 24, 14). MAXIMIN. c. Ambr. 46 -e instructus (*syn.* diligenter). VEG. mil. 1, 25 celeriter et -e. 3, 8 quibus -e studioseque provisis. AMM. 15, 5, 26 erat -ius observandum (27, 2, 1). 15, 8, 13 praeeundo -issime. 16, 11, 14. 16, 12, 59. 17, 1, 9 gradientes -ius (24, 1, 2). 17, 13, 10. 18 -e consistere (ZACCH. 1, 32). 19, 7, 6. 20, 11, 1 quae ... prospere succedunt et -e. *et passim.* SCHOL. Cic. Bob. p. 76, 15 Hild. -ius multo existimavit. p. 77, 1 -ius multo correxit. RVFIN. symb. 18 -issime ... symbolum tradiderunt. AVG. in euang. Ioh. 46, 6 -e lege (CASSIOD. in psalm. 150 concl. si -issime legas. inst. div. 1 p. 1112^{A} -e sapienterque). QVEROL. p. 7, 10 -issime confitebor. SEDVL. op. pasch. 3, 14 commendo -ius. COD. Theod. 6, 29, 6 (*a. 381*) -e atque sollerter. SIDON. carm. 23, 9 -ius ... stilum movebit. POMER. 1, 16 navem ... -e ... regere. OP. imperf. in Matth. 24 p. 757 sibi -e prospicere. BOETH. arithm. 1, 29 p. 62 *syn.* diligenter. herm. sec. 6, 14 p. 473, 10 facile -eque perspiciens. p. 486, 4. in Porph. comm. pr. 1, 13 p. 37 -issime additum est. ENNOD. dict. 14, 2 p. 467, 23 nemo -ius malus est quam qui absconditur sub appellatione pietatis. ANTHIM. 23 *aves* delonge a foco -ius assentur. IVNIL. 2, 2 temerarie magis quam -e. COD. Iust. 6, 2, 2 -ius negotiari. CASSIOD. inst. div. 6 p. 1118^{A}. 8 p. 1121^{D}. 15 p. 1131^{A}. 22 p. 1137^{A}. in psalm. 118, 156 -issime debemus advertere. 137, 9 breviter ... -eque oratum est. THEOD. MOPS. in Thess. 1, 1 -issime discere. VEN. FORT. vita Leob. 17, 58 -e vult transire.

synonyma: callide, circumspecte, cogitate, consulte, diligenter, pedetemptim, prudenter, sapienter, sensim, sollerter, tute. *opposita*: acriter, incaute, temerarie, temere, vehementer.

adv. **cautim**. TER. Haut. 870 -m et paulatim dabis. ACC. trag. 77 tibi -m est adeundum ad virum. 541 contra est eundum -m et captandum mihi. *Poeschel.*

caveola, -ae *f. a* cavea *deminutive.* GLOSS. III 441, 43 ζώγριον. II 322, 50 ζωγρεῖον caviola (III 484, 22 ζώγριον). [*it.* gabbivola, *francog.* geôle, *hisp.* cayola. *M.-L.*]

***caverna**, -ae *f.* [*cf. c.* cavus, cavum. *Th.*]. GLOSS. τρώγλη (*vel* τρῶγλα). κοιλάς. latebra. -ae: foramina sive ligna quae abintus navi cava fiunt. HEGES. 4, 17 -a ... graeco sermone ὀπή dicitur. AMM. 17, 7, 11 -*as minutas terrarum* graece σύριγγας appellamus. SERV. Aen. 2, 19 nonnulli omnia loca concava -as dictas a veteribus asserunt. 8, 242 veteres loca concava vel si quid incurvum fuisset -as appellabant. NOT. Tir. 99, 32. *legitur inde a* VARRONE *et* CIC. (*septies*); *singulis locis apud* PHAEDR. SCRIB. LARG. STAT. SVET., *binis* LIV. MANIL., *quinis* LVCR. VERG. OV., *35ies* PLIN. nat. *formae generis neutr.*: **cavernum**, -ī: GLOSS. τρώγλη, τρύπημα. ITALA Ier. 13, 4 (Wirc.) in -o (ἐν τῇ τρυμαλιᾷ, VVLG. foramine) petrae. PS. CYPR. mont. 14 per singula latera quadraturae speculi faciunt -a terna, quae fiunt -a duodecim: per quam quadraturam -orum custos ... vineam ... custodiat. CHIRON 84 per quod -i foramen oculum lavari multi auctores dixerunt sic, ut fistula⟨m⟩ gracile⟨m⟩ vel ⟨cicu⟩tam in hoc -o naris ... subiciat. DIOSC. 5, 146 femina *spongia* rotunda -a et maiora habet. *ibid.* habet ... plurima -a (-as *P*). 4, 79 quem virus serpentis generat circa ⟨ca⟩berna (cavernas *P*). NOT. Tir. 99, 30. *masc.* cavernus, -ī: GLOSS. III 190, 20 τρώγλη.

1 *de rerum non animatarum forma convexa*: **a** *de caelo cf.* SERV. Aen. 2, 19 quodcunque in arcum formatum est (*cf.* PLIN. nat. 9, 164), quod flexum et in altitudine curvatum ad sedem deducitur -am dici. VARRO Men. 270 nubes ... caeli -as aureas obduxerant (aurea subduxerant *codd.*). CIC. Arat. 252 caeli lustrare -as. carm. frg. 3 (de consul.) 5 *mens divina* aetheris aeterni saepta atque inclusa -is. LVCR. 4, 171 tenebras ... magnas caeli complesse -as (6, 252). 4, 391 sidera ... aetheriis affixa -is. MANIL. 1, 202 est ... tellus mediam sortita -am aeris. 1, 723 an ... duplicis ... extrema -ae conveniant. *adde*: MART. CAP. 8, 815 cum poli velut perforatae exterioris sphaerae -is emineant. **b** *de terra vel partibus terrae i. q. spelunca, specus, cavum* (GLOSS. -as concavas petras):

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cic. div. 1, 79 *di vim* terrae -is includunt. nat. deor. 2, 25. 151 e terrae -is ferrum elicimus. Tusc. 5, 69 quibus -is maria sustineantur. Lvcr. 6, 597 *metuunt* -as terrai ne dissolvat natura. 6, 683 *montis natura* silicum suffulta -is. Verg. Aen. 3, 674 curvis...immugiit Aetna -is. 8, 242 umbrosae penitus patuere -ae. 8, 420 stridunt...-is stricturae Chalybum. Aetna 31 clausis resonare -is festinantis *Volcani* opus. 126 *flumina* fluunt tectis adoperta -is. 282 seu forte -ae introitusque ipsi servent *animas*. 308 rupes aliquas penitusque -as provehere *animas*. 425. 605 ruptis excanduit Aetna -is. Ov. met. 5, 502 subter... imas ablata -as hic caput attollo (6, 698). 5, 639 caecis... ego mersa -is advehor Ortygiam (15, 299 vis fera ventorum caecis inclusa -is. Lvcan. 5, 87. 6, 642. Sil. 7, 372 caecis rupta -is... tellus). Ov. met. 15, 345 aperire -as. Liv. 30, 38, 8 terra ingentibus -is consedit (32, 9, 3 terra . . . -a ingenti desederat. Obseq. 36 terra . . . in -am [-a *Ald.*] desedit. *cf.* 27 *terra* de--a lacum reddidit). Phaedr. 2, 4, 2 feles -am nancta. Sen. Thy. 579 Scylla pulsatis resonat -is. benef. 7, 20, 4 e -is maris ignium eruptio. nat. 5, 14, 3. 6, 13, 4. 6, 14, 4. 6, 22, 2 *ut rupes* in subiacentem -am cadat. 6, 24, 3 [de nat. 3, 15, 8. 5, 8, 3. 5, 12, 3 *ubi* caverna *ex coni. v. sub* cavea *p. 630, 9*]. epist. 71, 15 *campos* in subitam -am considentis soli lapsus abducet. Cvrt. 5, 1, 16. 6, 4, 7. 7, 10, 2 torrentem . . . -a accipit. 8, 10, 24 infra *rupes* -ae et voragines longa vetustate in altum cavatae iacent. 8, 10, 27 -as... aggere... implere. 8, 10, 30 moles saxorum in -as deiciebant. 8, 11, 9 -as expleverant. *nota i. q. lacus*: 5, 1, 28 operum magnitudinem circumveniunt -ae ingentes. Lvcan. 3, 418 cavas motu terrae mugire -as. 4, 459 -ae evomuere fretum. 5, 135 in immensas cineres abiere -as. 5, 162 *virgo* vastis... adducta -is. 6, 294 *Aetna* -as egerit (erigit *V*). 6, 743 immittam ruptis Titana (*i. solem*) -is. 7, 481. 9, 468 *si Libye* clauderet exesis austrum scopulosa -is. 10, 447 Calp. ecl. 7, 71. Plin. nat. 2, 193 *pro* forma... vel -arum vel cuniculi. 7, 27 in -is vivere Pygmaeos. 8, 79 iniciunt (interficiunt *plerique codd., fort.* inferciunt. *cf.* Sol. 27, 53) *mustellas* -is. 8, 118 *cervi* vestigant -as serpentum (*cf.* Sol. 19, 15). 9, 82 *draco marinus* -am sibi rostro... excavat. 9, 175 in -is aquas habentibus remanere *pisces*. *ibid.* refugere in suas -as *pisces*. 11, 80 *aranei* -is exigua vestibula praepandunt. 11, 86 *scorpiones* exeuntes -is. 11, 111 aurum *formicae* -is egerunt terra (-ae *codd.*). 11, 115. 185 *Aristomenes* per -am lautumiarum evasit angustias. 19, 84 si palo adacto -a palea insternatur. 19, 121 paxillo -a facta. 22, 72 -a praeclusa. 22, 95. 28, 46. 86. 149. 29, 138 *formica* in -am *grylli* coniecta (30, 106). Sil. 5, 615 immugit penitus convulsis ima -is dissiliens tellus. 9, 285 *unda* acta -is torquet... pontum. 14, 63 *Phlegethontis torrens* rotat liquefactis saxa -is. Svet. Nero 48 quadripes per angustias effossae -ae receptus. Tert. adv. Marc. 4, 24 p. 502 conicere manum in -am aspidum et in cubile natorum aspidum (*cf.* Ps. Ambr. serm. Sess. 3, 10 p. 136ᴬ infantes -is aspidum manus ingerunt. Vvlg. Is. 11, 8 in -a reguli . . . manum suam mittet). Itala. apoc. 6, 15 (Ps. Cypr. ad Novat. 17) absconderunt se in speluncis petrarum et in -is montium (εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων, Vvlg. in speluncis et in petris montium). Is. 2, 19 (Aug. c. Faust. 13, 9 p. 389, 2) in -is (Vvlg. voragines) terrae. Garg. Mart. pom. 3, 7 circumfosso stipite tribus a radice digitis latior -a ponitur. Sol. 5, 9 *vapor* per aestuantes -arum latebras... divolvitur (19, 15). Arnob. nat. 2, 66 sub rupibus et -is ...ut beluae permanere. 6, 3 p. 216, 12 genus angustissimum -arum paupertini cordis excogitatione suspensum *sunt templa*. Ivst. 4, 1, 2 *Sicilia* -is quibusdam fistulisque . . . penetrabilis. 4, 1, 6 acrior per spiramenta -arum ventus incubuit. Amm. 17, 7, 11 Serv. Aen. 3, 92. Veg. mil. 4, 24 *lepores* -as sub terris fodiunt. Ambr. Abr. 1, 2, 4 de -is... et cuniculis latibulisque egredi. *in imagine*: 2, 2, 6 *ut nostra mens* non intra -as corporeas se, sed intra latibula voluptatis abscondat. Hier. epist. 88 *serpens* in -arum tenebris delitescens. 106, 65 in -is petrarum et terrae foveis habitare (in Eph. 1, 3 p. 547. in Matth. 7, 26 p. 42 Vvlg. Is. 7, 19 Ier. 16, 16. 49, 16 Evcher. instr. 2 p. 158, 2). Vvlg. I reg. 14, 11 Hebraei egrediuntur de -is. Iudith 14, 12 egressi mures de -is suis (Avian. fab. apol. 31 *mus* in -a sua... se abscondit). Iob 30, 6 in -is terrae. Is. 2, 21 in -as saxorum. 51, 1 ad -am laci. Hebr. 11, 38 in speluncis et in -is (ὀπαῖς) terrae. Clavd. 20, 25 rabies arcana -as vibrat. 24, 288 *cervos* fecundis concepit Luna -is. 26, 224 Aeoliis mallet vixisse -is. rapt. Pros. 1, 171 quae tanta -as vis glomerat? 2, 173 Siculae sonuere -ae. 3, 394. carm. min. 26, 13 quacunque -as perforat *latex*. Avg. serm. ed. Mai 37, 2 vomuerunt anfractae -ae captivos. civ. 22, 11. Evstath. Bas. hex. 4, 4 p. 906ᴮ lacus occultis... perforatos -is in mare... suos meatus evolvere. 3, 9 p. 959ᴬ echinum... duplices -as in suis fecisse cubilibus. *in imagine*: 9, 6 p. 964ᴬ velut per quasdam -as deitatis luce fulgente. Sidon. carm. 9, 49 scalptas classibus isse per -as. Favst. Rei. grat. 1, 13 p. 46, 1 serpentinae fraudis est ad tenebrosas -as... transfugere. Sedvl. carm. pasch. 4, 281 ab infernis hominem revocare -is (Greg. Tvr. Iul. 30 qui tres a nostris -is reppulit mortuos *i. mortuos vitae restituit*). Cassiod. inst. 29 p. 1143ᴰ *pisces* per solitas se -as abscondere. Greg. Tvr. dorm. 5 oppilate os -ae. Ps. Matth. euang. 13, 2 ut... ingrederetur speluncam subter -a (subterraneam *CB*). **c** *de arboribus, herbis sim.*: Plin. nat. 8, 138. 10, 40 adactos -is eorum (*picorum*) a pastore cuneos... elabi. 11, 73 crabronum silvestres in arborum -is degunt (*cf.* 11, 71). 16, 27 -ae (-a *codd.*) *gallae* tralucent. Gell. 15, 16, 3 immissis in -as arboris digitis. Symph. 205 *spongiae* viscera tota tument patulis diffusa -is (*cf.* Isid. nat. 46, 1 dicunt terram in modum spongiae esse conceptumque ventum . . . ire per -as). Serv. Aen. 1, 433 ut favorum -as cellas vocaret. Ambr. in psalm. 118 serm. 3, 8 compunctione ligni balsamum per -am punctionis erumpit. Evstath. Bas. hex. 8, 4 p. 950ᴬ neque enim directas vel simplices -arum profunditates efficere maluerunt *apes*. **d** *de rebus variis ab hominibus factis*: *de parte interiore navis* (*cf.* Serv. Aen. 2, 19 alii fustes curvos navium, quibus extrinsecus tabulae affiguntur, -as appellarunt. Gloss. V 176, 19 -ae proprie latera navis dicuntur): Cic. de orat. 3, 180 quid tam in navigio necessarium quam latera, quam -ae? Lvcan. 9, 110 puppisque -is *Cornelia* delituit. Stat. Theb. 5, 389 abiunctis regemunt tabulata -is. *item de equo Troiano* (*cf.* Gloss. IV 433, 25 concavas equi partes): Verg. Aen. 2, 19 -as ingentes uterumque armato milite complent. 2, 53 insonuere cavae gemitumque dedere -ae (Avson. 359, 19. *cf.* Gloss. V 176, 20). Sen. Ag. 630 *equus Troianus* -is conditos reges bellumque gestans. *de aedificiis, portis i. q. rima, hiatus*: Plin. nat. 17, 99 monedulam condentem semina in thensauros -arum. Apvl. met. 10, 15 per quandam modicam -am rimantur me. Tert. nat. 1, 7 p. 68, 29 domesticorum curiositas furata est per rimulas et -as. *i. q. pars interior aedificii*: Amm. 21, 12, 9 velites a turrium -is egressi. Hier. epist. 17, 2 de -is cellularum damnamus orbem. *i. q. foramen*: Plin. nat. 12, 16 *vasorum fictilium*. Tert. anim. 14 p. 315, 23 flatus in calamo per -as (Fav. Evl. p. 21, 8 si ...-am imprimis. p. 21, 10 -is harmoniae lege dispositis. Sidon. carm. 11, 123 ignem per bifores regemunt cava buxa -as). Itala Marc. 10, 25 (cod. k) camellum per -am (διὰ τῆς τρυμαλιᾶς, Vvlg. foramen) acus introire (Hil. in Matth. 19, 11 in angustiis -ae exiguissimae recipi *non* poterit *camelus*). Avson. Mos. 269 fagineis alludens parma -is. Amm. 23, 4, 4 inter *axes scorpionis* per -as funes colligantur robusti. 25, 1, 12 qua per -as minutas et orbibus oculorum affixas parcius visitur. Avg. civ. 22, 11 tot -is *cribri* patentibus. Sidon. carm. 17, 7 per multiplices abaco splendente -as. Cael. Avr. chron. 3, 2, 43 *ovi* alterna -a calamo inseratur. *ibid.* -am labiis amplecti. 4, 3, 24 ne clysteris -a fuerit clausa. 4, 3, 25 quo -a fuerat obstrusa. *ibid.* erit altioris -ae fistula procuranda. acut. 3, 16, 137 per aliam -am *calami* aquam infundunt. *nota*: Macr. sat. 7, 14, 7 histrio non faciem *videt*, sed posteriorem -am *personae*.

2 *de animantium corporis partibus*: Scrib. Larg. 95 *medicamentum* in -am (*i. podicem*) . . . insertum (*M*, infertur *R. cf.* Plin. nat. 28, 106 *hyaenae* -am [*i. podicem, an cunnum?*] sinistro lacerto alligatam... amatorium esse. 30, 138 *lacerta mas* sub cauda unam -am habeat. *cf.* 8, 218 Chiron 229). Plin. nat. 11, 137 haec *animalia* -as tantum habent aurium loco (11, 137 ceteris *animalibus* -ae ad auditum *sunt*. Bachiar. fid. 6 p. 1034ᴬ doctrina aurium nostrarum intrat -as. Vindic. med. 34 per auditorias -as . . . transeunte umore. Theod. Prisc. eup. faen. 19 quassatio eiusdem -ae [*i. auris*]. Cass. Fel. 28 p. 44, 7 Cael. Avr. chron. 1, 5, 169. 2, 3, 65. 67. 68. 69). Plin. nat. 22, 106 *laser* -is dentium... inditum (Theod. Prisc. eup. faen. 47 quibus... putres -ae obvenerint. *ibid.* melanthium... isdem -is opponito. *ibid.* -as pulvere . . . adimpleas. *ibid.* imple. *ibid.* attinge). Lact. opif. 10, 7 ut per *nasi* -as purgamenta cerebri defluant (Veg. mulom. 2, 132, 6 Chiron 84. Pomer. 3, 6, 4 *odor* per patulas narium -as irrepsit. Cael. Avr. chron. 1, 1, 38 suco... inflatis narium -is infuso. 2, 7, 108). Lact. opif. 8, 7 simplicium -arum angustias praetervolare vox posset. 8, 14 si mens . . . per exiguas -arum (*i. oculorum*) rimulas attenderet (Chalc. comm. 246 ad oculorum -as. Sidon. carm. 2, 247 geminis sub fronte -is). Avson. 71, 7 *Crispa* deglubit, fellat moliturque per utramque -am (*i. os et cunnum*). Macr. sat. 7, 9, 18 in -is cerebri (7, 9, 19 *has -as* ventres cerebri nostra vocavit antiquitas). Soran. p. 32, 6 *mammas non* multum grandes -as habentes. p. 114, 18 menstrua liquari possint per -am, qua etiam et urina excluditur (p. 115, 4. 20 si . . . *mulier* -am [*i. cunnum*] modicam habuerit *al. adde l. 43 et 61*). p. 116, 14 si cum -a est membranum. Theod. Prisc. eup. faen. 13 *papillae* per -as brevissimas umorem . . . mittunt (Oribas. syn. 8, 34). *ibid.* ceriones plures -as egestionis habent (Oribas. syn. 8, 34). *ibid.* achor . . . unam -am habet. log. 70 -ae vel meatus pulmonum . . . concluduntur. Oros. hist. 5, 23, 18 per interiores -as *capitum* male effosso cerebro. Cass. Fel. 20 p. 31, 18 repleas fistulae -am (p 32, 4).

syn.: spelunca (Vvlg. Hebr. 11, 38), specus, antrum, introitus (Aetna 282), vorago (Cvrt. 8, 10, 24), cuniculus (Plin. nat. 2, 193), fistula (Ivst. 4, 1, 2), latebra (Rvfin. hist. 11, 22), latibulum (Ambr. Abr. 1, 2, 4. 2, 2, 6), fovea (Hier. epist. 106, 65), rima, rimula (Tert. nat. 1, 7), foramen, meatus (Theod. Prisc. log. 70).

deriv.: cavernatim, cavernicula, cavernare, cavernosus, cavernula.

cavernātim *adv.* [*a* caverna. *Th.*]. *i. q. per cavernas*: Sidon. epist. 5, 14, 1 scabris -m ructata pumicibus aqua *Baiarum*. Isid. orig. 17, 8, 5 *storacis* virgulae . . . -m lacrimam fluunt.

cavernicula, -ae *f. a* caverna *deminutive.* Gild. Brit. 19 chron. III p. 35, 10 de artissimis foraminum -is fusci vermiculorum cunei.

caverno, -ātum, -āre [*a* caverna. *Th.*]. *i. q. cavo*: Avg. quaest.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hept. 2, 7 ne columnae foraminibus -rentur. DIOSC. 4, 148 ambo ... cum vetustaverint, -antur. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 26 clysteris fistulam -are, quam Graeci ἀμφίτρητον vocant. CASS. FEL. 32 p. 63, 17 ut etiam ipsi dentes -entur. ORIBAS. eup. 4, 85 si cabernati fuerint dentes.

cavernōsus, -a, -um *a* caverna. *i. q. cavernis plenus*: GLOSS. II 592, 46 scrupea saxa: saxa -a. *v. etiam l. 10.* PLIN. nat. 26, 58 *radix polypodi* acetabulis -a ceu polyporum cirri (27, 34 radice limosa, -a). PRVD. ham. 318 per ... -os iussit penetrare meatus vocis iter (GLOSS. *ad l.* -us flexibilis). AVG. in psalm. 36 serm. 2, 11 formica abscondit in -is penetralibus labores aestatis. 80, 14 *vulpes* (*i. haereticos*) -is anfractibus latentes. c. Faust. 13, 6 p. 384, 20 per quemlibet de -is latebris procedentem.

cavernula, -ae *f. a* caverna *deminutive. i. q. parva caverna*: PLIN. nat. 27, 98 *lapilli lithospermi* -as habent et intus semen. CASS. FEL. 20 p. 30, 17 angustas -as de aprina vel porcina saeta inspicies. 48 p. 127, 7 per ... tibiam iniectoriam multis -is perforatam quae appellatur polytretos. *Hoppe.*

cavernum, **-us** *v.* caverna *p. 644, 62 et 71.*

cavia *v.* cavea *p. 628, 29 sqq.; adde sub* caula *p. 650, 31. 651, 7.*

caviae, -ārum *f.* [*orig. inc. Th.*]. PAVL. FEST. p. 57 caviares hostiae dicebantur, quod -ae, id est pars hostiae cauda tenus dicitur; et ponebatur in sacrificio pro collegio pontificum quinto quoque anno.

caviārēs hostiae *eqs.* PAVL. FEST. p. 57 *l. 21 sqq. a* caviae.

cāvic(u)la *v.* clavicula.

? **cavidārius** (cabid-?), -ī *m. orig. inc., fort. vox peregrina eadem, quae gr.* καβιδάριος. *lapidum vel gemmarum sculptor. formae*: COD. Iust. 10, 66 (64), 1 (*a. 337*) *inter artifices immunes enumerantur* lectarii seu laquearii, clavic(u)larii (*sic K al.*, clarigarii *O*, clavicarii *cum deter. Krüger*, cavidarii *duo iuniores, fort. recte*, καρδαράριοι *Basil.*; COD. Theod. 13, 4, 2 lapidarii). GLOSS. II 334, 22 καβιδάριος cabidarius. CORP. VI 9220 (*inter a. 537 et 553*) cabidari. PALLAD. hist. mon. II 13 p. 367^A fuerat enim a iuventute sua cambiārius, quod dicunt gemmas distrahere (ἦν γὰρ ἐν νεότητι λιθουργός, ὃν λέγουσι καβιδάριον, *cf.* I p. 256^B in lapidibus et margaritis probandis videbatur peritus). *v. Ihm, Rhein. Mus. 62 (1907) p. 323 sq. Mbr.*

cavila *v.* caula *p. 650, 9.*

cavilla, -ae *f.* (cavillum, -ī *n.*, -us, -ī *m.*). [*orig. inc. nisi est pro* *calvilla, *cf.* calvi, calumnia. *v.* PRISC. gramm. II 431, 21 *p. 194, 16. Th.*] *fem.* cavilla: PLAVT. Aul. 638 MART. CAP. 4, 423 GLOSS. Plac. V 14, 41 (53, 13. 173, 21). *neutr.* cavillum: PAVL. FEST. p. 46 APVL. met. 1, 7 GLOSS. IV 29, 25. 490, 36. 213, 29. V 541, 19. 633, 4. *masc.* cavillus: APVL. met. 2, 19 GLOSS. II p. XII. V 273, 56. *acc.* -um: AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 50 GLOSS. IV 315, 12. *abl.* -o: PS. AVR. VICT. epit. 9, 14. 23, 6 PRVD. perist. 2, 318 AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 50. cavillis *v. p. 648, 79.* GLOSS. cavillatio [*inc. an huc pertineat* GLOSS. II 98, 34 cabillem (*i.* cavillem? cavillamne *an* cavill⟨ation⟩em?) διδασκαλίαν, παίδευσιν].

1 *i. q. irrisio, iocus*: PAVL. FEST. p. 46 -um cavillatio, id est irrisio. GLOSS. irrisio cum increpatione, iocus cum convicio; iocum vel risum. PLAVT. Aul. 638 aufer -am, non ego nunc nugas ago. APVL. met. 1, 7 allubentia proclivis est sermonis et ioci et scitum et -um. 2, 19 iam illatis luminibus epularis sermo percrebruit, iam risus affluens et ioci liberales et -us hinc inde. PRVD. perist. 2, 318 strophas -o mimico te nexuisse existimas, dum scurra saltas fabulam? PS. AVR. VICT. epit. 9, 19 alludens tali -o. 23, 6 militari -o appellantium indomitae ... libidinis catulam *Heliogabalum.* 2 *i. q. sophisma*: AVG. c. Iul. op. imperf. 3, 50 sed ne forte simpliciorum auribus tali -o coneris illudere. *ibid.* quod verum audis, non vocabis -um. MART. CAP. 4, 423 nam si revolvas, quid -a saevius.

deriv.: cavillari, cavillosus.

cavillābundus, -a, -um *a* cavillari. *i. q. versutus, captiosus*: TERT. anim. 34 *Menelaus* non latens, non fallens, non cavillabundus.

cavillātio, -ōnis *f. a* cavillari. *legitur inde a* PLAVTO. PAVL. FEST. p. 46. cavillum -o, id est irrisio. GAIVS dig. 50, 16, 233 pr. si calvitur: et moretur et frustretur. inde et calumniatores appellati sunt, quia per fraudem et frustrationem alios vexarent litibus: inde et -o dicta est.

1 *i. q. irrisio, iocus*: PAVL. FEST. p. 45 -o est iocosa calumniatio. p. 46 *v. l. 68.* GLOSS. σκῶμμα, διασυρμός, εἰρωνεία, κακοήθεια, εἰρωνεία, iocus urbanus vel iocus cum turpitudine, iocus cum vitio (cum convicio? *cf. p. 649, 9*), calumnia vel lusio verbi, derisio vel calumnia, calumnia, iocus. PLAVT. Stich. 228 -es, assentatiunculas ac perieratiunculas parasiticas. Truc. 685 istaec ridicularia, -es, vis opinor dicere? (*dixerat antea* cavillator, *v. p. 648, 57*). CIC. de orat. 2, 218 cum duo genera sint facetiarum, alterum aequabiliter in omni sermone fusum, alterum peracutum et breve, illa a veteribus superior -o, haec altera dicacitas nominata est. LIV. 38, 14, 14 nunc per -em, nunc precibus et simulatis lacrimis ad centum talenta est perductus. 42, 32, 1 inter consules magis -o quam magna contentio de provincia fuit. VAL. MAX. 6, 2, 7 exigui panni -e regias ei vires exprobrans. SEN. dial. 10, 10, 1 non probam -em esse, nam contundi debere *affectus*, non vellicari. SVET. Tib. 57 acerba -e. Vesp. 23 ut invidiam aliqua -e dilueret transferretque ad sales. gramm. 3 quem ... per -em nominis Πανὸς ἀγάπημα dicit. GELL. 5, 5, 2 ea -o huiuscemodi fuit. SOL. 5, 13 hic et -o mimica in scaena stetit (MACR. sat. 2, 2, 1. AMM. 26, 6, 15 ut in theatrali scaena simulacrum quoddam insigne per aulaeum vel mimicam -em [miciam cavallitionem *V*] subito putares emersum). ARNOB. nat. 4, 36 iocularibus feriuntur -bus numina. IVL. VICT. rhet. 17 p. 428, 19 altero *ridiculorum genere*, id est facetiarum, quod idem etiam -o dicitur, cum narratur aliquid venuste ad risum commovendum. AVSON. 464, 2 quorum multa -e derisus. AMM. 22, 8, 33 a contrario per -em Pontus Euxinus appellatur. 24, 2, 11 hac lenta -e diei maxima parte exempta. MACR. sat. 2, 1, 9 docta -o vicem planipedis ... imitata. OROS. hist. 4, 5, 8 ne quemquam quasi temptatio -is offendat. TVRRIB. epist. 4 per -es (*i. inania, nugas*) illas, per quas loqui sanctos apostolos mentiuntur. 2 *i. q. subtilitas, sophisma, captio*: GLOSS. παρεγχείρησις, παρέκβασις, σωρίτης (*v.* IVLIAN. dig. 50, 17, 65 *infra l. 34*), ἐνέδρα, ἀπάτη, versutia; sine -e: sine argumento. *adde fort. p. 647, 50.* CIC. frg. inc. K 19 (Sen. epist. 111, 1) σοφίσματα *Cicero* -es vocat. SEN. benef. 2, 17, 1 turpissima eiusmodi -o est. clem. 2, 4, 3 possumus effugere -em. nat. 5, 1, 5 cuius *verbi* adiectio -em omnem poterit excludere. epist. 45, 5 multum illis *viris* temporis verborum -o eripuit captiosae disputationes, quae acumen irritum exercent (QVINT. inst. 2, 17, 7. 10, 7, 14). 82, 8 qui -bus tibi persuadere temptaverit mortem malum non esse. 108, 12 relictis ambiguitatibus et syllogismis et -bus et ceteris acuminis irriti ludicris. 111, 4 hanc constantiam -es istae ... praestare non possunt. QVINT. inst. 1, 5, 36 ut omnem effugiam -em. 1, 7, 33 ineptas -es (7, 9, 4). 2, 14, 5 iam ... sine metu -is utemur hac appellatione. 2, 17, 30 plurima ... ex hoc contra rhetoricen -o est. 7, 4, 37 hic moventur quidem illae iuris -es (SCAEV. dig. 35, 1, 85). 8, 6, 2 omissis ... -bus. 9, 1, 16 quarum (*opinionum*) manifesta -o est. 12, 2, 14 cum ab illa -e discesserint. decl. 343 p. 354, 18 nihil haec -o tibi proderit. IVLIAN. dig. 50, 17, 65 ea est natura -is, quam Graeci σωρίτην appellant, ut ab evidenter veris per brevissimas mutationes disputatio ad ea, quae evidenter falsa sunt, perducatur (*fere idem* VLP. dig. 50, 16, 177). CAPITOL. Aur. 12, 2 moderate etiam -es nonnullorum ferens. AMM. 30, 4, 21 iudices patiuntur interdum doctos ex Philistionis aut Aesopi -bus. AMBROSIAST. in Rom. 4, 9 ut omnem tergiversationem -is excludat. COD. Theod. 11, 31, 4 (*a. 369*) -e summota. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 32 omnis ... -is occasio. Clement. 2, 21 omnia quae sunt secreta et occulta, sine ulla quaestionum -e noscemus. SCHOL. Cic. Bob. p. 146, 18 Hild. varia -e Laterensis exercuerat asperitatem stomachi sui in M. Tullium. PETR. CHRYS. serm. 5 p. 197^A patientissimum creditorem longa et artifici -e protelare. VICT. VIT. 2, 55 omnino audientiam diversis -bus declinavit. FVLG. myth. 2, 3 quod (*malitia*) semper occultas obscurasque -es obiciat. BOETH. in top. Cic. 1 p. 274, 35 necessitas ... et probabilitas et -o formae quaedam sunt, quae dum inventionibus assistunt, necessaria vel probabilia vel cavillatoria faciunt argumenta. elench. soph. 2, 2 quaecumque ... -es, quae et veram redargutionem adumbrant.

cavillātor, -ōris *m. a* cavillari. *de enuntiatione* cau(i)llator *v. l. 54. 80 sqq.* 1 *irrisor, iocator*; GLOSS. διασύρτης. mandrator, calumniator (caulator [*a* caula] *et* cau(i)llator *contaminata esse putavit Landgraf, Archiv 9 [1896] 369; W. Heraeus, Archiv 10 [1898] 510*): PLAVT. Mil. 642 vel -r facetus vel conviva commodus. Truc. 683 iam sum -r probus (*v. infra l. 80*). CIC. Att. 1, 13, 2 consul ... ipse parvo animo et pravo tamen, -r genere illo moroso, quod etiam sine dicacitate ridetur. GELL. 4, 20, 3 qui iurabat -r quidam et canicula et nimis ridicularius fuit. 2 *i. q. sophista*: SEN. epist. 102, 20 -bus istis abunde responderimus. TERT. pudic. 7 ut dominus quasi -r responsionis omissa specie praesenti ... de futura laboret.

fem. **cavillātrīx**, -īcis. 1 *i. q. sophistica*: QVINT. inst. 2, 15, 25 *adulationem vocat partis civilitatis* legalis -em, iustitiae rhetoricen. 2 *ea quae captionibus utitur*: QVINT. inst. 7, 3, 14 quibusdam ne placuit quidem omnino subtilis haec et ad morem dialecticorum formata conclusio, ut in disputationibus potius arguta verborum -x quam in oratoris officio multum allatura momenti.

cavillātōrius, -a, -um *a* cavillari, cavillator. *i. q. sophisticus*: BOETH. in top. Cic. 1 p. 274, 9 aut enim veris ac necessariis argumentationibus disputatio decurrit, et disciplina vel demonstratio nuncupatur; aut tantum probabilibus, et dialectica dicitur; aut apertissime falsis et sophistica, id est -a perhibetur. p. 274, 13 de sophisticis id est -is argumentationibus. p. 274, 34 ut ... -um sit argumentum. p. 274, 37 -a ... argumenta (*v. supra l. 50*).

cavillātus, -ū *a* cavillari. *i. q. iocus*: APVL. met. 8, 25 sic praeco lurchonem tractabat dicacule; sed ille cognito -u similis indignanti ... inquit.

cavillis, -is (*f.*) *cf. c.* cavilla. *fere i. q. cavilla.* PLAVT. Truc. 686 postquam in urbem crebro commeo, dicax sum factus, iam sum 'cav(i)llator' probus. :: quid id est amabo? istaec ridicularia, cavillationes, vis opinor dicere? :: istud (ita ut *codd.*) pauxillum differt a -bus. GLOSS. II 98, 34 cabillem *v. p. 647, 49.*

cavillor, -ātus sum, -ārī (cavillo, -āre) [*cf. c.* cavilla. *Th.*].

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

legitur inde a CIC. *active* cavillo: PRISC. gramm. II 431, 21 calvo cavillo pro 'calvillo'. VEN. FORT. Mart. 2, 241 ut signa stupeant, cuius modo verba -ant. GLOSS. IV 315, 8. 9. 342, 38. V 445, 8. 600, 17. 626, 54. *passive*: APVL. TERT. *v. l. 41 sq.* GLOSS. -atur: cum convitio iocatur aut ridet aut tergiversatur; calumniam facit vel cum convitio iocat, strofatur, tergiversatur, argumentatur. -at: ficte habet. ficte cavet vel calumniatur. 1 *i. q. iocari, irridere*: NON. p. 92 -antur, ut iocantur. GLOSS. σκώπτω; εἰρωνεύομαι; -atur: cum convitio iocatur aut ridet; iocus cum turpitudine; mordit, rodit; iocatur, deridet, sed non simplici corde et calumniam facit; cum derisione iocatur vel calumnias faciens; calumniam facit; -are: non simpliciter ridere. iocantur, invicem se -antes: invicem se inridentes. a *intransitive*: CIC. Att. 2, 1, 5 familiariter cum ipso -or ac iocor (LIV. 39, 13, 3 SVET. Tit. 8). LIV. 5, 15, 4 inter -antes. 10, 19, 7 -ansque Appius. 39, 42, 9 per lasciviam cum -retur. FRONTO p. 70, 9 N. rusticos -antes audivimus libenter. GELL. 5, 5, 1 Hannibalem ... apud regem Antiochum facetissime -atum esse (MACR. sat. 2, 2, 1). APVL. met. 3, 19 lepido sermone Fotidis *recreatus* et invicem -atus ... inquam. 9, 10 mendoso risu -antes. TERT. pall. 2 *mutant* fontium venae -ando (*sc. intermittendo*). ARNOB. nat. 5, 27 o qualia, o quanta irridentes potuimus -antesque depromere ...? NON. p. 64 in quīs secundum ignobilitatem loci maledictis et dictis turpibus -etur. HIER. vir. ill. 24 huius elegans et declamatorium ingenium Tertullianus -atur. MACR. sat. 2, 3, 13 idem Cicero de Pisone ... lepidissime -atus est. somn. 1, 2, 3 Colotes ... in librum rettulit, quae de hoc amarius -atus est. *c. dat.*: MACR. sat. 2, 1, 15 etiam si nostris -remur. b *transitive*: CIC. de orat. 3, 122 irridentes oratorem, ut ille in Gorgia Socrates, -antur. ad Q. fr. 2, 10, 2 togam sum eius praetextam ... magno hominum risu -atus. LIV. 2, 58, 9 tribunos plebei -ans interdum et Volerones vocare. VAL. MAX. 1, 8, 8 ad deos usque -andos. 9, 12, 8 eorum -ari fata. PLIN. nat. 19, 144 praemiorum parsimoniam -antes. QVINT. inst. 1, 4, 5 qui hanc artem ut tenuem atque ieiunam -antur. TAC. ann. 1, 46 Tiberium ... sedere in senatu, verba patrum -antem. APVL. met. 8, 26 nare detorta magistrum suum varie -antur. 9, 8 plurimos ad hunc modum -antur. 9, 42 summoque risu meum prospectum -ari non desinunt. CAPITOL. Aur. 8, 1 eos Marullus ... mimographus -ando impune perstringeret. AMM. 29, 1, 11 qui ... -ando Valentem sibi varie commulcebat. MART. CAP. 8, 809 quod ... inter insana semper deridebas vatum tumores dicabulis -antibus. VEN. FORT. Mart. 2, 241 *supra l. 2.* *nota passive*: APVL. met. 9, 28 talis sermonis blanditie -atum deducebat ... puerum. TERT. resurr. 21 per quae fere promulgatio maiorum -atur. c *seq. acc. c. inf.*: CIC. nat. deor. 3, 83 *Dionysius* in eo -atus est aestate grave esse aureum amiculum, hieme frigidum. HIER. praef. Vulg. Dan. deinde tantum fuisse otii tribus pueris -batur (*syn.* derideret).
2 *i. q. tergiversari, σοφίζεσθαι*: GLOSS. σοφίζομαι; -atur: calumniatur vel terga vertitur; -antur: tergiversantur. a *intransitive*: LIV. 3, 20, 4 -ari ... tribuni et populum exolvere religione velle. SEN. benef. 7, 4, 8 per quae -antur. epist. 64, 3 instituunt, disputant, -antur. 117, 25 iam -aris? PLIN. nat. 35, 85 *sutore* -ante circa crus. FRONTIN. strat. 1, 5, 19 -atus condicionibus dies aliquot extraxit. CELS. 34, 7, 1, 1 an -amur? TERT. resurr. 21 per quae fere promulgatio maiorum -atur. 35 quoniam et hic de interpretatione corporis quaestio -atur. pudic. 10 cum -retur *Ionas* in praedicationis officio. LACT. inst. 7, 2, 2 quibus ad omnia respondere propositum est, quod est potius -ari et illudere. AVSON. 400 l. 28 in -ando nec natura venustum nec arte candidum. HIER. adv. Rufin. 1, 21 ne rursus videar -ari. SCHOL. Hor. carm. 2, 3, 193 interrogat et -atur ad singula. b *transitive*: LIV. 9, 34, 1 haec sine ullius assensu -ante Appio. VLP. dig. 38, 17, 2, 44 aut verba -atus imputaverit matri, cur curatores non petierit. LACT. inst. 1, 20, 28 quod eas *religiones* his ineptiis -antur (3, 20, 15 si -ari voluit religionem). HIER. epist. 98, 5 quod eiusdem haereseos sectatores -antur et garriunt. 38, 5 -entur vafriora licet. c *seq. acc. c. inf.*: PLIN. nat. 11, 267 stridorem eum dentibus fieri -antur. 3 *i. q. cavere* (GLOSS. cavere, frustrare): TERT. coron. 11 omnibus modis -andum, ne quid adversus deum committatur.
deriv.: cavillabundus, cavillatio, cavillator (-trix, -torius), cavillatus.

cavillōsus, -a, -um *a* cavilla. *i. q. captiosus, versutus*: FIRM. math. 5, 8 astuti, callidi, -i ac dolorum et insidiarum pleni. *Burger.*

cavillum, -us *v.* cavilla. **cavio** (-āre) *v.* cavo *p. 654, 39.*

cavitās, -ātis *f. a* cavus. *i. q. caverna, foramen*: FVLG. myth. 1 praef. p. 14, 11 hyalinae -em sphaerae osseo fastigans tigillo. VINDIC. med. 25 *si semen* in vasculorum -em ceciderit. CAEL. AVR. acut. 2, 3, 17 oculorum -as (3, 2, 9 ORIBAS. syn. 5, 20. 8, 13). chron. 5, 10, 128 per intestinorum -em. diaet. pass. 149 a -e plantae. BOETH. elench. soph. 1, 13 simum -as naris est (2, 6 p. 1037^{A} si nasus simus est nasus habens -em nasi). SCHOL. Prud. c. Symm. 2, 1054 cavis id est -bus. GLOSS. IV 402, 59 (*cf.* 519, 40) vola -as, quae in media manu est, unde (in)volare. *Hoppe.*

cavitio *v.* cautio *et v.* cavatio.

[quare, ut a cavo cavea et cavilae et convallis 'cavata vallis', et cavea e cavatione (cavitione *F*) ut **cav(i)um** (?) (i *eras. in F, habent apogr.; an* cavum?) sit (sic *F*) ortum VARRO ling. 5, 20.] *videtur corruptum*, cavaedium *Groth.* *Mbr.*

1. caula, -ae (caulae, -ārum) *f.* [*a* cavus *vel* cava *ductum esse potuit, sicut antiqui voluerunt, eo sensu, quo* LVCR. *hoc vocabulo usus est. sed ubi 'saeptum' significat, nescio an idem sit atque osc.* kaíla (*acc.*), *quod* περίβολον *significare videtur. vocabulum oscum factum esse potest ex* kahela-, *item latinum ex* cahola- cahula-, *ita ut cf. sit c. theodisc.* hac *'saepimentum', aremor.* caiou *'munimenta' et c.* incohare (*q. v.*), caii. *Th.*]. VARRO ling. 5, 20 a cavo cavea et cavilae (*F,* caullae *Scaliger vulgo*). PAVL. FEST. p. 46 -ae a cavo dictae. *aliter*: SERV. Aen. 9, 59 est ... graecum nomen 'c' detracto, nam Graeci αὐλάς vocant animalium receptacula. GLOSS. -ae: θρεμμάτων μάνδραι, μάνδραι (*cf.* EXC. Bob. gramm. I 549, 2), περίβολοι, ovium cortes (*vel* curtes), receptacula, ovilia, ovium saepta, ovile vel ovium cohortes. -as: saepta ovium, id est casae pastorum. stabula -a: ovile. *nota*: V 540, 15 -as aulas pecuniae (*i. e.* αὐλὰς pecuarias). extra -as: foris versus. foris versus vel foris cancellos. intra -as: intra cancellos. NOT. Tir. 100, 17 [GLOSS. V 354, 18 -as domun⟨culas⟩, *rectius Schlutter* ca⟨s⟩ulas *v. p. 572, 33*]. *inde a* LEGE Corn. de XX quaest. (*fere a. 81 a. Chr.*). *semper plurale esse docent*: CHAR. gramm. I 33, 7 BEDA gramm. VII 268, 4 GLOSS. II 364, 45. 329, 7 ⟨pluraliter⟩ tantum declinabitur. *at sing. legitur*: SORAN. 11 p. 8, 8 VEN. FORT. carm. 3, 11, 20 GLOSS. IV 317, 4. V 274, 17. 509, 5. INSCR. christ. Rossi II p. 56 pa⟨s⟩cere -am. *plur.* caulēs: GLOSS. V 355, 13. 445, 9. 596, 5. cavilae *v. supra l. 9.*
1 *i. q. cavernae, foramina* (*v. Heinze ad Lucr. 3, 254*): LVCR. 2, 951 *animam* foras per -as eicit omnes. 3, 255 animai diffugiant partes per -as corporis omnes (6, 839). 3, 702. 707 quasi per -as omnes diduntur in artus particulae. 4, 620 quod exprimimus per -as omne palati diditur. 4, 660 levissima corpora debent contractabiliter -as intrare palati. 6, 492 per -as (cavias *codd.*) aetheris.
2 *i. q. saepta, cancelli, claustra*: a *pecorum* (*cf.* PAVL. FEST. p. 46 -ae a cavo dictae, antiquitus enim ante usum tectorum oves in antris claudebantur. CLAVD. DON. Aen. 9, 60 -as dixit ambitum ipsum, quo tutae *oves* adversus insidias continentur. ISID. orig. 15, 9, 6 -ae munimenta ovium vel saepimenta ovilium): VERG. Aen. 9, 59 lupus ... fremit ad -as (AMBR. in Luc. 7, 82 frementibus ad -as rapacibus lupis. AVG. c. Pelag. 1, 1, 2 fremere ad dominici gregis -as. EVCHER. laud. her. 38). APVL. met. 4, 6 -ae firmae (caule firmas *codd.*) solidis cratibus. AVIEN. Arat. 1845 cum tutas vesper adire compellat -as *haedos*. HIER. epist. 46, 12 ad pastorum -as pergere. in psalm. 103 p. 76, 1 cum bestiae regressae fuerint in -as suas. in Ezech. 8, 25 p. 287 filii Orientis ponent super eos -as suas. in Mich. 2, 11. 12 p. 460 inter -as positi gregis tumultuatio. in Gal. 5, 9 p. 489 scabiosum animal a -is ovium repellendum (CASSIOD. hist. 1, 10 p. 895^{A}). VVLG. gen. 29, 7 ut reducantur ad -as greges. num. 32, 16 -as ovium fabricabimus et stabula iumentorum. 32, 24 aedificate ... -as (II par. 32, 28 pecorum). 32, 36 *extruxerunt* -as pecoribus suis. deut. 28, 4 -ae ovium tuarum (I reg. 24, 4. II par. 14, 15 -as ovium destruentes). Is. 65, 10 erunt campestria in -as gregum. Ezech. 25, 4 collocabunt -as suas in te. Mich. 2, 12 ponam illum ... quasi pecus in medio -arum (*cf.* HIER. in Mich. 2, 12 p. 460. 461). Soph. 2, 6. PRVD. perist. 11, 245 cum lacteolis -as compleveris agnis. ham. 223 lupus studuit perrumpere -as. AVG. serm. 316, 4 ibat lupus ad -as. MART. CAP. 2, 116 matutina greges quatiunt in pascua -as. PAVL. PETRIC. Mart. 4, 150 lustrabat -as commissi pastor ovilis. LEO M. epist. 98, 2 adversarius tamquam bestia extra -as apud semetipsum rugiens. GILD. Brit. 23 chron. III p. 38, 14 *ut Saxones* quasi in -as lupi, in insulam ... intromitterentur. PETR. CHRYS. serm. 40 p. 312^{B} ut *pastor bonus fetus* tutas perducat ad -as. SIDON. epist. 1, 6, 4 per antra olida -arum. ENNOD. carm. 1, 8, 2 p. 528, 10 numerat quantis servare -as sit opus excubiis. CASSIOD. hist. 1, 14 p. 1131^{A} lupi ... de -is expulsi. GREG. TVR. dorm. 6 praeparate hic -as ovibus nostris. glor. mart. 94 -as ovibus ... facere. PALLAD. hist. mon. II 14 p. 368^{A} ubi pastor -as (τὴν στάσιν) haberet ovium. GREG. M. dial. 3, 22 (*bis*) FERRAND. epist. 6, 5. *in imagine* (*eadem hic illic in locis supra allatis*): HIER. epist. 74, 3 *ut Christus* in easdem -as oves prius morbidas congregaret (in Is. 27, 12 p. 369 oves morbidas referte ad -as domini). PAVL. NOL. carm. 27, 491 sacras spatiis accrescere -as. VINCENT. LER. 25, 36 *haeretici* -as ecclesiae ... infestant. RVRIC. epist. 1, 9 p. 362, 29. 2, 6 p. 381, 1. SEDVL. carm. pasch. 1, 81 ut semita vitae ad -as me ruris agat. ALC. AVIT. epist. 8 p. 40, 9 catervatim ... populi ad -arum ⟨quas⟩ regitis (geritis *P*, quarum curam geritis *Peiper*) saepta concurrunt. 9 p. 43, 17 *ovis* caelestibus -is ... revocatur (LAVRENT. paen. p. 102^{C}). SIDON. epist. 7, 6, 2 ecclesiasticas -as istius aetatis lupus arrodat. CASSIOD. in psalm. 113, 4 fidelissimum gregem ad -as domini divino iuvamine perducebant (114, 7 ad -as meruit redire pastoris *ovis errans*. 118, 76 *peccator* ad -as domini suis viribus redire non poterat). GREG. TVR. glor. conf. 55 ecclesiasticas -as ab insidia satani devastari. Franc. 1, 46 ut beato Nepotiano successor existeret ad regendas dominici gregis -as. VEN. FORT. carm. 3, 11, 20 sunt bene securi quos tua (*sc. Niceti episcopi*) -a tegit. ARATOR ad Parth. 69 ego Romanae -is permixtus amoenis ecclesiae. ad Vig. 11 transferor ad -as Petri sine turbine -as. INSCR. christ. Rossi II p. 56 concessa potestas tanta Petro

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... pa⟨s⟩cere -am e⟨r⟩eptam de fauce lupi. **b** *templorum vel tribunalium* (*cf.* SERV. auct. Aen. 9, 59 in sacris aedibus et in tribunalibus saepta, quae turbas prohibent, -as [clausas *cod.*] vocamus. GLOSS. cancellum ante iudices. ubi sunt advocati. caules: cancelli tribunalis, ubi sunt advocati. caula: cancellum ante iudicem vel ingressus): LEX Corn. de XX quaest. (Corp. I 202) 2, 41 ad aedem Saturni in pariete intra cau⟨l⟩as (cavias *tab.*). CORP. XI 715 signum Liberi, basem, -as ⟨d⟩ono d⟨edit⟩. SERV. Aen. 7, 610 alii Ianum mundum accipiunt, cuius -ae ideo in pace clausae sunt, quod mundus undique clausus est, belli tempore aperiuntur (MACR. sat. 1, 9, 16). ANTH. 149, 13 orando solitum *advocatum* movere -as.

syn.: caverna, foramen. saeptum, cancelli, claustrum, stabulum (VVLG. num. 32, 16. 24). *Hoppe.*

2. caula *v.* 1. caulis *p. 652, 33.*

cyathus etiam a quibusdam **caulacus** (*? causatus var. lect.*, cuathus *Arevalo, latetne* calathus *an* caucus?) nominatur ISID. orig. 16, 26, 4. *Wulff.*

cauliās, -ae *m.*, καυλίας. PLIN. nat. 19, 43 sucus *laserpicii* ... capiebatur e radice atque caule et haec duo erant nomina, rhizias (rimzias *codd.*) atque caulias.

cauliculātus, -a, -um *a* 1. caulis. *i. q. caule ornatus*: PS. APVL. herb. 90 ramis cauliculatis.

***cauliculus**, -ī *m. a* 1. caulis *deminutive. i. q. parvus caulis*: GLOSS. καυλός. καυλία. κραμβία. κράμβη. caulus. -ī: parva folia. cauli. ramunculi. cambri (*vel* chambre *sim., i.* κράμβη). DIOSC. *v. infra l. 37. nota*: GLOSS. III 317, 27 (526, 46) κραμβασπάραγος, cyma. *saepissime legitur* cōliculus; *ex. gr.*: CATO agr. 158, 1 (colicolos *cod. bis*). VARRO rust. 1, 31, 4. 1, 41, 4 VITR. 4, 1, 12. 7, 5, 3. 4 CELS. 6, 11 COLVM. 5, 9, 12. 6, 9, 1. 11, 2, 10. 11, 3, 24. 12, 7, 1 (*quinquies*). 12, 7, 4. 12, 9, 1. 12, 58, 1 PETRON. 132 MART. 5, 78, 7. 12, 25, 4. 13, 17. 14, 101 EDICT. imp. Diocl. 6, 9 PELAGON. 135. 161. 169 *saep.* CHIRON 250. 811 APIC. 3, 88. 4, 180 MARCELL. med. 14, 15 *passim.* DIOSC. 2, 104. 105. 106 GLOSS. II 509, 39. III 589, 36. 609, 63. colicoli: GLOSS. *passim. fem.* cōlicula: GLOSS. III 16, 15. coliculae: GLOSS. III 359, 14. cōliclus: CORP. IV suppl. 4888 coliclo. COMM. instr. 1, 34, 2 (caliglis *codd.*). CHIRON 250 coliclorum (collicorum *cod.*). APIC. 3, 81 APIC. exc. 37 DIOSC. 2, 122 W. κράμβη θαλασσία ...'Ρωμαῖοι κολίκλουμ μαρίνουμ. cūliculus: PELAGON. 142 *bis* GLOSS. III 526, 37 MARCELL. med. 15, 64 (*cod.*) APIC. 3, 82. 86. 4, 180 (3, 83. 84. 85 *pars codd.*). culicli: GLOSS. III 317, 27. 526, 46. cūlicula: GLOSS. III 397, 57. [*val.* curechiu, *it.* colecchio. *M.-L.*]

1 *parvus frutex herbarum vel arborum*: CATO agr. 158, 1 addito *brassicae* -os duos, betae -os duos (COLVM. 6, 9, 1. 11, 3, 24 *brassica* -um facit et cymam. PLIN. nat. 19, 137. 138 ex eadem brassica contingunt aestivi autumnalesque -i. 19, 139 si terram fugientes -os sequare terra. 19, 140 *brassica* sub omnibus paene foliis fruticat -is peculiaribus). VARRO rust. 1, 31, 4 *capreolus* est -us viteus intortus. 1, 41, 4 e quibus (*granis*) parvis *fici* ... enasci -i vix queunt. VITR. 4, 1, 9 radix acanthi ... -os ... profudit, cuius -i secundum calathi latera crescentes ... flexuras ... facere sunt coacti. CELS. 2, 32 *lactucae aestivae* -us iam lacte repletus est (COLVM. 12, 9, 1 *lactucae* siccatos -os ita componere. *cf.* 12, 58, 1). 6, 11 menthae. COLVM. 5, 9, 12 *olea* -um agit (PLIN. nat. 23, 71 uruntur *olearum* -i efflorescentes. *cf.* 19, 115 -o acto). 11, 2, 10 si ... -us *fabae* in quattuor digitos altitudinis creverit. 12, 7, 1 apii ... ferulae ... pastinacae. *ibid.* -um qui milvinus pes appellatur. *ibid.* feniculi. 12, 7, 4 folia et corticem omnem -orum *holusatri et ferulae et feniculi* detrahito. SCRIB. LARG. 113 ex suco -orum rubi (128 PLIN. nat. 24, 119 [PLIN. med. 1, 15]). PLIN. nat. 16, 244 *hippophaeston* -bus inanibus. 21, 55 nervosi -i quibusdam *trifoliis*. 21, 66 heliochrysos ... habet ... -um ... gracilem, sed durum. 21, 68 cum spinae albae -i inter oblectamenta quoque gulae condiantur. 22, 41 *helxine habet* -os densos, leviter rubentes. 22, 162 -us *orobranches* est sine foliis, pinguis, rubens. 23, 17 asthaphis ... -is nigris, rectis. 23, 119 e nigra fico candidi -i. 23, 163 *myrti* -i ⟨in⟩ flore decerpti (23, 165 -i *myrti* incipientes). 24, 29 *chamaepitys* -o digitali. 24, 49 -i foliorum *ulmi*. 25, 44 *Achilleon herbam esse* teneriorem -is. 25, 167 *erigeron* -is subrubicundis. 27, 105 tenuibus -is *myosotae* ex alis prodeuntibus. 27, 108 odontitis ... -is densis ab eadem radice, geniculatis, triangulis, nigris. 27, 121 pelecinon ... fruticosam -is. 27, 139 *thlapsi* -o semipedali. *et saepius.* GARG. MART. cur. boum 1 dato ... rutae -os ternos. CHIRON 811 feniculi -os conteres. HIER. in Matth. 24, 32 quando teneri fuerint in arbore ficus -i. MARCELL. med. 4, 49. 8, 139 *de intibo rustico* nascuntur -i. 14, 15. 16, 26. 80. 24, 11. 27, 3. 90. 30, 73. APIC. 7, 317 coliculos (calic- *cod.*) *boletorum*. *nota*: PLIN. nat. 27, 22 alypon -us est molli capite. 27, 61 cirsion -us est tener II cubitorum. *translate de -o acanthi* (*cf.* VITR. 4, 1, 9) *in capitulo columnae Corinthiae*: VITR. 4, 1, 12 -i eandem habeant altitudinem, e quibus folia nascuntur proiecta, uti excipiant quae ex -is natae procurrunt. 7, 5, 3 surgentes ex radicibus cum volutis ⟨coliculi⟩ teneri. *ibid.* -i dimidiata habentes sigilla alia humanis alia bestiarum capitibus. 7, 5, 4 quemadmodum ... potest ... -us tam tenuis et mollis sustinere sedens sigillum aut de radicibus et -is ... flores dimidiataque sigilla procreari? **2** *i. q. brassica* (*v. supra l. 43*): BIBAC. carm. frg. 3, 6 *Catonem* tres -i ... ad summam prope nutriant senectam. PETRON. 132 languidior -i repente thyrso ferrum timui. MART. 5, 78, 7 ponetur ... nigra -us virens patella. 12, 25, 4 credis -is arboribusque meis. 13, 17 fascis -i. 14, 101 servio -is. PORPH. Hor. sat. 1, 3, 115 qui -os de horto furatus sit. GARG. MART. med. 30. EDICT. imp. Diocl. 6, 9 coliculi optimi. 6, 10 sequentes. PELAGON. 98. 135. 142 coliculorum fasciculos cum foliis suis decoque. 161. 169. 387. CHIRON 249 *iumentum* temperabis -o (collic- *cod.*). 250 coliclorum (collic- *cod.*) offas dare. 998 VEG. mulom. 2, 6, 2. 2, 132, 4. 4, 6, 1. MARCELL. med. 15, 64 culiculi (*cod.*). 15, 65. 26, 104. 106. 27, 53. 28, 18. COMM. instr. 1, 34, 2 crassis satiari coliclis (*Oehler*, caliglis *codd.*). ANON. med. ed. Piechotta 157 -os cum vino salso decoques. THEOD. PRISC. eup. faen. 14. 76 de holeribus ... accipiant -os (collic- *V*, calic- *r*). 83. DIOSC. 2, 104 de coliculo (h)ortino. 2, 105. 106 *saepius*. APIC. 3, 81. 82 coliclos elixatos mediabis *al.* CAEL. AVR. chron. 2, 7, 106. 4, 7, 105. 5, 1, 10. 5, 10, 122. CASS. FEL. 43 sucum supermittes coliculi (caul- *cp*). 52. 72. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 273^{C} modica -orum folia cruda ... sumens.

deriv.: cauliculatus.

***1. caulis** (cōlis), -is *m.* [*cf. c. gr.* καυλός, *nisi inde tractum est, et c. lituan.* kaulas 'ŏs'. *Th.*]. *voc. graecam esse docet* VARRO ling. 5, 103. *formae*: cōlis: VARRO ling. 9, 76 secundum naturam nominandi est casus cols (rois *F*), secundum consuetudinem colis (rolis *F*; *cf.* 9, 75 negant habere rectos ... colem, colis cole). SERV. georg. 2, 30 caulem pro colem. 3, 278. *legitur*: CATO agr. 35, 2 VARRO rust. 1, 31, 2 (*ter*). 1, 41, 6 HOR. sat. 2, 4, 15 COLVM. 5, 6, 22. 34. 35. 36. 12, 7, 1 (caule *SA*) arb. 9, 2 (*bis*) CELS. 2, 7 *et ubique, ut videtur, significatione 'penis'*. NON. p. 93 colem. CHIRON 474 cole (*fort. etiam* THEOD. PRISC. eup. faen. 78 cole [colo *B*, calculo *b*, claudo *r*]). *nom. sing.* cōles: CELS. 6, 18, 2 (*ter*). 7, 18. 7, 25, 1 (*bis*). 7, 26, 1. *nom. sing.* cōlus: GLOSS. II 346, 54. III 556, 49. 608, 51. 620, 59. *acc. sing.* colum: CHIRON 474 (mulum *trad.*). *nom. plur.* caulī: GLOSS. IV 317, 6 (*fort.* VEN. FORT. vita Germ. 49, 137? *v. p. 653, 68*). *abl. plur.* caulis: ITALA exod. 38, 14 (Monac.). *femininum* (*cf. Neue-Wagener* I^{3} *p. 1000*): PLIN. VAL. 5, 27 caules montanae. caulae: CHIRON 436. *legitur inde a* CATONE *singulis locis ap.* CIC. VERG. PRIAP. PERS., *binis*: LVCIL. SCRIB. LARG. MART., *ter*: IVV., *quater*: HOR., *quinquies*: CATONEM, *septies*: VARRONEM; *frequentant*: CELS. (*26^{ies}*), COLVM. (*31^{ies}*), PLIN. nat. (*fere 250^{ies}*). [*it.* cavolo, *francog.* chou, *port.* couve. *M.-L.*]

1 *proprie*: **a** *scapus vel frutex medius herbarum, surculus*: *cf.* SERV. Aen. 12, 413 -em ... medium fruticem, qui vulgo thyrsus dicitur (ISID. orig. 17, 10, 3 -is est generaliter herbarum vel olerum medius frutex, qui vulgo thyrsus dicitur). GLOSS. καυλός. -em: fruticem. vimen. thursum. vitis palmitem. stela (*anglosax. 'Stiel'*). -i: coliculi. *de vite*: CATO agr. 33, 4 ne -es praefringantur. 70, 1. VARRO rust. 1, 31, 2 e sarmento coles qui nati sunt. *ibid.* relictis colibus. *ibid.* in pariendis colibus. COLVM. 4, 7, 2 -bus duris falcem adhiberi. 4, 22, 6 e radicibus novellos prorumpentes -es transmittat. 4, 27, 1 teneris -bus nec dum adultis modus adhibendus est. 5, 6, 22 -es in modum coronae contortos arbori circumdari. 5, 6, 34 id genus -is propter fructum submittere. 5, 6, 35 -em deterrimum esse. 5, 6, 36 vinearios -es praecipitare. 6, 4, 3. arb. 9, 2 cum *codex* egerit -es (*ibid.* cum *vitis* -es agere coeperit. *cf.* COLVM. 12, 56, 3). PLIN. nat. 14, 119 decoctis -bus summis. 17, 162 colligantur ipsi -es (candales *codd.*). *ibid. malleolus* spargere -es coepit. 17, 205 -is a capite ad duas gemmas reciditur. 23, 21 ex *radice* -es asparagi similitudine exeunt (*cf.* 20, 79). 23, 22 -es *vitis albae* exulcerant corpus. *cf.* NON. p. 93 -em: vitis robur. CATO agr. 157, 1 *brassica est* -e magno. 157, 2 *brassica est* minutis -bus. PRIAP. 51, 14 brassicarum ferre ... -es. COLVM. 6, 6, 1. 10, 129 quae ... frigoribus -es et veri cymata mittit. 10, 325 valido turgescit lurida -e brassica. 11, 3, 24 maior pars *brassicae* in cymam prosilit nec postea hibernum -em amplum facit. *ibid.* maximos -es bis transferre. PLIN. nat. 19, 137. 138. 140. 141 *foliorum* crassitudo -em ipsum extenuet. 20, 79. 80. 86. VARRO rust. 1, 41, 6 ex eo (*nucleo*) tardius enascebatur colis *oleae* (PORPH. Hor. epod. 16, 45 termes appellatur proprie -is olearum arborum [GLOSS. II 197, 17]). VERG. Aen. 12, 413 puberibus -em *dictamni* foliis et flore comantem (PLIN. nat. 25, 92. PACIAN. paraen. 11 p. 122 dictamni -e detonso ... tela decutere). CELS. 2, 18 imbecillissimam ... materiam esse omnem -em *holeris* et quidquid in -e nascitur (2, 27 *holerum* crudi -es assumuntur. COLVM. 12, 7, 1 *holeris atri*. 12, 7, 4). 2, 33 verbenarum contusa cum teneris -bus folia. COLVM. 6, 17, 2 acutum trifolium ... -em ... robustiorem facit quam pratense (6, 17, 3). 7, 5, 8 *cicutae*. 9, 4, 4 -es acanthini. 10, 369 prototomos ... decidere -es. 11, 3, 21 *ālii*. 11, 3, 27 quo tardius *lactuca* -em faciat (12, 9, 1 SCRIB. LARG. 104 PLIN. nat. 19, 125. 126. 20, 58. 60. 61. 66. 67 PLIN. med. 2, 7). COLVM. 11, 3, 58 *cepinae* cum fecerint -em. 12, 8, 3 abiecto -e *lepidii*. 12, 32 marrubii. 12, 56, 3 *napi*. PLIN. nat. 1, 21, 59 herbarum genera per -es. 1, 21, 66 quibus flos ante quam -es exeant (19, 144 praecisis germinibus [et] -is. 19, 184. 21, 91. 99 aculeatarum -es aliquarum. 21, 106 cum omnes herbae ... in -em rotundentur). 12, 45 *nardum* -e cubitali *est*. 12, 73 carpere germinum -es *ladani*. 12, 127 inciso -e *panacis*. 13, 124 *ferula* inani -e (19, 175. 20, 260). 13, 127 -e *capparis* decerpto (15, 117). 13, 132 seritur *cytisum* aut vere semine ... vel -e autumno. 13, 137 tertium *genus prasi est* ... -e qualiter calami. 15, 25 *cici* provenit ... -e ferulaceo. 15, 117 in papyris et ferulis spinaque alba -is ipse pomum est. *ibid.* ficulni -es.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

16, 79 rhododendron . . . -bus fruticosum *est.* 16, 153 *smilax* densis geniculata -bus. 18, 57 *leguminum* -es sparguntur in terram. *ibid.* fabae . . . -em emittunt (*cf.* 19, 103. 21, 97). 18, 144 *medicae externae.* 19, 39 *laserpicii* (19, 42. 43. 45 supernato -e, quem magydarim vocant. *ibid.* radice et -e consummantibus sese). 19, 47 *rubia* spinosis ⟨foliis⟩ et -e. 19, 60 in hortis nascentium alia bulbo commendantur, alia capite, alia -e, alia folio, alia utroque *eqs.* 19, 96 *aron est* -e recto duum cubitorum. 19, 112 *ulpici et alii* -es depressi in terram obruuntur (19, 114 debet . . . intorqueri -is *alii.* 19, 122 scabrum -em habent). 19, 146 *thyrsus asparagi* -em educens. 19, 162 *olusatrum* e lacrima -is sui nascitur. 20, 21 *napus* angulosis foliorum -bus. 20, 72 beta -e (-ium *codd.*) lilii. 20, 113 *apium* crasso -e. 20, 253 *meum* -e . . . bipedale. 20, 254 -e *feniculi* turgescente. 21, 19 *rosa centifolia* funditur e -e malvaceo. 21, 20 *rosae* -e conciso. 21, 25 lilia . . . gemino -e. 21, 87 colocasia . . . -e . . . araneoso in mandendo. 21, 90 *cnecos* -e . . . rigido (*ibid.* cnecos torosiore -e). 21, 92 *urtica* -e . . . mordaci. 21, 94 carduus . . . -es spinosae lanuginis habet. 21, 97 in terra serpunt -es *cacti* a radice emissi. 21, 99 -e foliato est crepis et lotos. 21, 102 ornithogale -e tenero, candido, semipedali, molli. 21, 109 *asphodelus* -is acinosi (22, 67 -*em asphodeli* anthericum vocavimus. 22, 68). 22, 91 condrion . . . habet . . . -em minus pedalem. 24, 52 -es teneri mitioris sabuci in patinis cocti. 24, 99 *rosmarino* et -is et semen resinaceum *est.* 24, 118 -es *ruborum* teneri tunduntur. 24, 172 *rumpotinus* -em habet virgae ficulneae modo geniculatum. 25, 18 *dracunculi* -em pollicari crassitudine. 25, 65 eupatoria . . . -is lignosi, nigricantis, hirsuti. 25, 68 *centaurium* anguloso -e (*ibid.* -es concisos madefaciunt). 25, 82 bupthalmus . . . fruticosa -bus. 25, 85 *Cantabrica* nascitur . . . -e iunceo. 25, 126 peristereos vocatur -e alto, foliato, cacumine in alios -es se spargens. 25, 147 *mandragoras* hirsutis . . . -bus (25, 148). 25, 159 *cotyledon* longiore -e, sed pergracili (26, 80). 26, 21 ficulni -es. 26, 70 *cyparittia* -e gemino aut triplici. 26, 95 orchis . . . -e palmeo. *ibid.* spinoso. 27, 11 aethiopis . . . habet . . . -em quadriangulum, scabrum. 29, 124 *oreoselinum* -e tenuiore aut crassiore et -is aliorum candidus est, aliorum purpureus, aliorum varius. *et saepius.* TERT. resurr. 22 p. 55, 28 parabola subtexitur tenerescentium arborum in -em, floris et dehinc frugis antecursorem (*alludit ad Luc. 21, 29, ubi:* ὅταν προβάλωσιν). SER. SAMM. 333 -es (-e *codd.*) . . . sabuci decoctos sale permisces. FIRM. err. 7, 2 quicquid hyacinthi turget in -em. CHIRON 436 caulae capparis . . . dabis. **b** *metonymice de tota herba*: CATO agr. 35, 2 coles rapicii unde fiant. LVCIL. 135 incrustatus calix rutai -is habetur. PLIN. nat. 13, 107 est . . . eodem nomine (*sc. loti*) et herba et in Aegypto -is in palustrium genere. 16, 178 nec in fruticum nec in veprium -iumve neque in herbarum . . . genere numerentur . . . scirpi fragiles palustresque. 19, 54 -e (*i. holere*) in tantum saginato. 27, 76 epimedion -is est non magnus. GARG. MART. med. 5 radix unius -is (*sc. malvae*) admota denti. *speciatim i. q. brassica* (GLOSS. brassica. -es κράμβαι): CIC. nat. deor. 2, 120 *vites* a -bus . . . refugere (*cf.* PLIN. nat. 17, 240 *vitis* odit . . . -em et holus omne). HOR. sat. 1, 3, 116 qui teneros -es alieni fregerit horti. 2, 2, 62 cornu . . . bilibri -bus instillat. 2, 3, 125 ungere . . . -es oleo meliore. 2, 4, 15 cole suburbano qui siccis crevit in agris dulcior. COLVM. 12, 7, 1. 5. SCRIB. LARG. 160 semen -ium. PERS. 6, 69 impensius ungue . . . -es. PLIN. nat. 19, 57 Cato praedicat -es. *ibid.* nec -es (cautes *codd.*) . . . probabant *prisci.* 19, 136 holus -esque . . . apud Graecos in honore fuisse. 19, 139 praecipuus fit -is sapore ac magnitudine. 26, 41 plantago decocta -ium modo. MART. 3, 47, 7 videres frutice nobili -es. 13, 17, 1 pallentes . . . -es. IVV. 1, 134 -is miseris . . . emendus. 5, 87 pallidus . . . -is olebit lanternam. 6, 17 cum furem nemo timeret -bus et pomis. SER. SAMM. 196. 291 -es assumere . . . madentes. ARNOB. nat. 4, 10 *cur deus non praesit* viciis, betaceis, -bus? PALLAD. 1, 6, 5. AVSON. 238, 2 -bus et malvis terga superna virent. 361, 9 -bus . . . patulis teretes colludere guttas. AMBR. hex. 5, 23, 77 fertur . . . vermis converti . . . in speciem -is. VEG. mulom. 1, 61, 2 addito suco apii et -ium. 2, 6, 2 offas -ium. 2, 7, 3. 2, 60, 2. 2, 121, 3. THEOD. PRISC. log. 98 -ium *decoctio* (101. 106. 118). PLIN. VAL. 5, 27 -es montanae bis coctae impinguant quidem, sed conspissant stercora. APIC. 4, 119 medium (*i. dimidium*) -is elixi. ORIBAS. syn. 1, 17 cum suco -ium. VEN. FORT. vita Germ. 49, 137 superpositis -is (-i *P*) foliis. PALLAD. hist. mon. II 10 p. 362^{D} *nihil gustavit* nisi folia tantum de -bus (κράμβης).

2 ***translate*:** **a** *i. q. penis* (*de scriptura* coles *v. p. 652, 25*): LVCIL. 281 praecidit -em testesque una amputat ambo. CELS. 2, 7 -em . . . extendendo. 4, 1 iter urinae . . . descendit ad -em. 6, 18, 2 -es intumuit. *ibid.* sursum . . . -es ad ventrem deligandus est. *ibid.* ulcera . . . in -e reperientur. *ibid.* -es sub cute exesus est sic. *ibid.* ex -e aliquid vel excidit vel abscinditur. 6, 18, 3 cancer ipsum -em occupavit. *ibid.* periculum est, ne . . . ex -e profusio sanguinis insequatur. 6, 18, 5 occallescit . . . in -e interdum aliquid. 7, 18 ut superior -es sub tumore eo delitescat. 7, 25, 1 (*quater*). 7, 26, 1 -em masculi continere. *ibid.* -es incidendus *est.* 7, 27 (*quater*). CHIRON 474 stantis equi in ipso ad extremum cole iaculum (folliculum *susp. Oder*) interpunge. *ibid.* si ipsum colum (mulum *trad.*) ex acu[m] pu⟨n⟩xeris. THEOD. PRISC. eup. faen. 78 vulneribus . . . in eodem -e (*Gel.*, colo *B*) natis. **b** *de aliis rebus extantibus*: *spiculum insectorum*: PLIN. nat. 11, 101 in terram demisso spinae -e. PLIN. nat. 11, 228 *pinnarum* -es omnium cavi *sunt.* PLIN. nat. 11, 265 boum *caudis* longissimus -is *est.* *de scapo candelabri*: ITALA exod. 38, 14 (Monac.) fecit candelabrum . . . cum caulis (καυλόν, Lugd. scapum, VVLG. *aliter*) et calamisclis.

syn.: frutex, scapus, surculus, propago. herba (PLIN. nat. 13, 107). *deriv.*: cauliculus (*gr.* caulodes). *compos.*: multicaulis.

2. caulis *v.* 1. caula *p. 650, 24.*

caullae *v.* 1. caula *p. 650, 10.*

caullātor *v.* cavillator *p. 648, 54. 80.*

caulōdēs, -is, καυλώδης. *qui caulem magnum habet*: PLIN. nat. 20, 79 alteram heliam (*brassicae speciem*) latis foliis e caule exeuntibus, unde caulodem quidam vocavere. *Hoppe.*

caulus *v.* 1. caulis *p. 652, 30.*

cauma, -atis *n.*, καῦμα. *acc.* -am: RAVENN. p. 136, 18. *abl.* -ā: FVLG. RVSP. serm. 46. GLOSS. aestus, aequor. V 353, 68 camos (*lege* cauma *vel* καυσμός) suol (*anglosax.* swol *i. q. ardor, aestus*) -e: ardenter. IV 306, 8 aequor mare vel -a. 306, 25 aestus calor, -a, procella. *v. nom. propr.* [*it. et hisp.* calma. *M.-L.*]

i. q. aestus, calor: HIER. in Is. 3, 23 p. 62 θέριστρα ab eo quod in θέρει, hoc est in aestate et -e, corpora protegant feminarum. in Matth. 25, 8 p. 185 mediocria quae cito exolescunt et exorto -e arefiunt. Ps. HIER. epist. 5 p. 62^{B} quem plurimum turbaverit -a bellorum. VVLG. Iob 30, 30 ossa mea aruerunt prae -e. AVIAN. fab. apol. 4 calor intensus ita, ut viator prae -e pallium exuens . . . se proiceret. FVLG. RVSP. serm. 46 curramus sub istam umbram . . . et dicamus sub temporali -a. 68 venient non opertis capitibus pallio velaminis propter -a. GILD. Brit. 19 chron. III p. 35, 9 incalescentque -e. RAVENN. p. 136, 18 propter immensam ac validissimam -am. ORIBAS. syn. 6, 26 *in pestilentia* -a est in thorace et lingua combusta.

caumāliter *adv. a* cauma. ISID. ord. creat. 7, 9 aeris natura utraque in se trahit, id est aquam vaporaliter de imis et ignem -r de supernis.

caumatizo, -āre, καυματίζω. GLOSS. V 499, 40 exaestuat fervet, -at. 454, 30 exaestuabat fervebat, -bat. *Wulff.*

caunacē *v.* gaunacē.

caunae *et* **cauneae** *fici v. nom. propr. s. v.* Caunus.

***cavo,** -āvī, -ātum, -āre [*a* cavus. *Th.*]. GLOSS. κοιλαίνω. V 173, 20 cabiabit (*i. caviabit?*) perforabit. ISID. diff. 1, 92 cavum naturaliter, -atum manu (DIFF. ed. Beck p. 43). *legitur inde a* VARRONE *et* LVCR.; *singulis locis ap.* VELL. SCRIB. LARG. LVCAN. IVV. TAC. SVET.; *binis*: LVCR. VAL. MAX. SEN. phil. CVRT. PLIN. epist. [*it.* cavare, *francog. vet.* chever. *M.-L.*]

1 *cavum aliquid reddere, excavare, aliquotiens etiam perforare*: **a** *partes terrae, lapides*: LVCR. 1, 313 stillicidi casus lapidem -at (SEN. nat. 4, 3, 4. OV. Pont. 4, 10, 5 gutta -at lapidem. PLIN. nat. 36, 60 *lapidem alabastriten* -ant ad vasa unguentaria. 36, 159 lapis -atur tornaturque in vasa. 37, 60 nullam non duritiam . . . -antes *scalptores.* 37, 95 *carbunculos.* OROS. hist. 1, 3, 4 *lapides* -atos aquis). VERG. georg. 3, 87 *equus* -at . . . tellurem (STAT. Theb. 4, 451 novies tellure -ata. AVIEN. orb. terr. 88 geminus sinus aequoris intrat telluremque -at). AETNA 97 secta est omnis humus penitusque -ata latebris (SIL. 13, 427 ferro . . . -are refossam . . . humum). OV. ars 1, 476 saxa -antur aqua (Pont. 2, 7, 40 percussu crebro saxa -antur aquis. SEN. nat. 4, 3, 4 CARM. epigr. 936. ZACCH. 3, 3 p. 1153^{D} -atis in habitaculum saxis subterraneis specubus). OV. Pont. 1, 1, 70 scopulos . . . -at unda (*cf.* met. 4, 525 pars ima -atur fluctibus. SIDON. carm. 9, 167 Charybdis . . . scopulos -at profundo). MON. Ancyr. 4, 44 -ato ⟨solo⟩ in longitudinem mille et octingentos pedes (COLVM. 3, 13, 2 SVET. Aug. 43). LIV. 44, 8, 6 -ato . . . medio alveo. 44, 35, 17 medium spatium torrentis alibi aliter -ati. CVRT. 5, 4, 23 ingens vorago concursu -ata torrentium. 8, 10, 24 cavernae et voragines longa vetustate in altum -atae. LVCAN. 4, 295 puteus . . . -ati montis (PLIN. nat. 33, 70 cuniculis per magna spatia actis -antur montes. 33, 97 ad MD passus iam -ato monte. TAC. hist. 5, 12 -ati sub terra montes. SOL. 38, 7 *specus* montem impositum mari a summo -at [-et *H*°] vertice. AVR. VICT. Caes. 9, 8. STAT. silv. 4, 3, 56 Athon -are). PLIN. nat. 2, 197 *loca* (VEG. mil. 4, 20 locum . . . egesta terra -vit intrinsecus. EVSTATH. Bas. hex. 4, 4 p. 905^{A} loca . . . profundioribus naturaliter -ata spatiis). PLIN. nat. 34, 124 genere terrae eo in scrobes -ato. 36, 2 rupes (EVSTATH. Bas. hex. 6, 9 p. 932^{C}). STAT. silv. 4, 3, 42 alto egestu penitus -are terras. AVIEN. orb. terr. 680 Pamphylia qua -at aestum prolabentis aquae. *cf.* ora 579. SIDON. epist. 1, 5, 2 -atis in callem nivibus.

b *arbores, herbas sim.*: VERG. georg. 1, 136 alnos . . . -atas. 2, 387 corticibus . . . -atis (4, 33). 2, 450 tiliae . . . ant . . . buxum . . . ferro . . . -antur. COLVM. 3, 18, 5 nimius umor . . . truncum -at. 4, 24, 4 *suboles* -atur atque putrescit. 4, 24, 5 aquis noxiisve animalibus . . . -ata vitis est. PLIN. nat. 10, 38 picum arbores -antem (AMM. 24, 4, 8 alveis arborum -atarum). 16, 224 pinus, piceae, alni . . . in tubos -antur. SIL. 6, 522 pinu . . . immane -ata. 7, 190 quercu in cratera -ata. AMM. 14, 2, 10 -atis arborum truncis amnem permeare. 17, 13, 27 -atis (navatis *V*) roboribus, aliquotiens peragrans pedibus flumina. DIOSC. 4, 148 *radicem* in uno loco -as et -ata tangis ferro. *nota*: VERG. Aen. 2, 481 firma -vit (*i. perforavit*) robora (*i. fores roboreas*). **c** *in-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

strumenta varia: Varro rust. 3, 5, 15 ut . . . tabula -ata sit ut tympanum. Ov. met. 12, 130 parmam gladio galeamque -ari. Liv. 1, 56, 9 corneo -ato ad id baculo (Val. Max. 7, 3, 2). Plin. nat. 37, 182 syringitis . . . perpetua fistula -atur. *cf.* 19, 185. Stat. Theb. 9, 126 clipeum -at *trabs.* Ivv. 6, 248 *palum* -at assiduis sudibus *matrona.* Apvl. met. 2, 19 sucinum mire -atum. Amm. 23, 4, 2 stilus (*ballistae*) recto canalis angusti meatu -atus. Heges. 3, 11, 1 ut . . . muri latus cederet -atumque irrupturis fenestram daret. Sidon. epist. 4, 8, 4 *concha* senis -atur striaturis. d *partes corporis*: Val. Max. 9, 4, 3 partem capitis. Colvm. 6, 29, 5 tempora -ari incipiunt. Plin. nat. 7, 70 *dentes* -antur tabe pituitae. Lact. opif. 10, 17 *bestiae* protenta . . . -ataque *lingua* hauriunt aquam. Veg. mulom. 1, 4 *animal* ilia -bit intrinsecus (*cf.* 3, 6, 5). Ven. Fort. Mart. 1, 120 membra viri per amara flagella -antur. 2 *cum obiecto quod vocatur effectus iunctum i. q. cavando efficere*: Verg. georg. 1, 262 arator . . . -at arbore lintres. Aen. 7, 632 tegmina tuta -ant capitum. Liv. 21, 26, 8 Galli *naves* -bant ex singulis arboribus. Vell. 2, 107, 1 -atum . . . ex materia conscendit alveum. Colvm. arb. 8, 4 -atum foramen cum purgavimus (Sil. 14, 333 angusta foramina murus arte -ata dabat). Plin. nat. 8, 62 maculam crescentem in orbes et -antem (curvantem *Detlefsen*) . . . cornua. 33, 75 piscinae -antur. 33, 76 fossae. 36, 132 in vas ex eo *lapide* -atum. Stat. Theb. 7, 749 *montis latus* vallem -at. Plin. epist. 8, 20, 4 *omnia* quasi artificis manu -ata et excisa. Apvl. met. 5, 1 laquearia citro et ebore curiose -ata. 11, 11 urnula faberrime -ata. Optat. 4, 9 p. 115, 10 lacus sine arte et ferramentis -ari non potest. Avien. orb. terr. 75 oceanus . . . innumeros . . . sinus -at. 361 portus -at ora frequentis. 1058 *Coele* duobus ut conclusa iugis, vallis vice, multa -atur. Amm. 19, 5, 4 -atis (*G*, vacati *V*) fornicibus subterraneis scalae ad usque civitatis ducebant planitiem. 24, 4, 21 -atis tramitibus subterraneis. Rvfin. hist. 11, 28 sub -ato sacrarii pariete. Grom. p. 308, 25 terminus in modum arcellae -atus. Origo Rom. chron. I p. 144, 19 fundamenta Capitolii. Pass. coron. 2 iussit . . . ex metallo porphyritico conchas sigillis ornatas -ari. *ibid.* coeperunt . . . -are conchas et lacus. *nota translate*: Hilarian. pasch. 7 tricesima . . . luna latens in semisse -atur.

part. perf. pass. **cavātus,** -a, -um. *fere i. q. cavus. compar.*: Tert. *v. l. 47.* Varro Men. 387 -a aurium anfracta. ling. 5, 20 convallis -a vallis (Sen. nat. 6, 22, 2). Lvcr. 6, 1194 -i oculi. Verg. Aen. 1, 310 sub rupe -a (3, 229 Ov. met. 9, 211. Evstath. Bas. hex. 6, 9 p. 932ᶜ rupium . . . in altum -arum . . . aspectio). Colvm. 6, 29, 5 *equus* -os *dentes* gerit (*ex Varrone rust. 2, 7, ubi* cavos. Scrib. Larg. 53 qua *dens* -us est. Pelagon. 1 Veg. mulom. 3, 5, 3). 8, 3, 5 parietibus . . . -is. Plin. nat. 16, 22 *quercus hemeris* alas (*acc. gr.*) . . . ramorum crebro -a. 16, 203 praedones singulis arboribus -is navigant. 33, 74 sedem . . . trabibus -is praebere. Plin. epist. 5, 6, 36 *aqua* -o lapide suscipitur. Apvl. met. 6, 14 cautibus -is proserpunt. Tert. adv. Hermog. 29 p. 157, 8 segregatis enim aquis in -iorem sinum emicantior facta est arida. Garg. Mart. med. 42 -is vulneribus ut carnem reddat imponitur *sucus* (*cf.* 6). Lact. opif. 5, 8 *ossa* -a. Amm. 14, 6, 24 aurum dextris manibus -is offertur (16, 5, 11 *aurum* utraque manu -a suscepit). 24, 4, 31 munimenta . . . aedificiis -is extructa. 31, 4, 5 navibus . . . et -is arborum alveis . . . impositi (Sidon. carm. 5, 398 lintre -a). Veg. mulom. 3, 6, 5 ilia -a. Chiron 148 tempora -a fiunt. Svlp. Sev. Mart. 10, 5 saxo superiecti montis -o receptacula sibi fecerant. Evstath. Bas. hex. 4, 4 p. 905ᴬ loca . . . convallia profundioribus naturaliter -a spatiis. *nota*: Macr. somn. 1, 20, 26 saxeum vas in hemisphaerii speciem -a ambitione curvatum. Symph. 440, 257 lagoenam auriculae<que> regunt redimito ventre -a<m> (geminatae v. -o *Baehr.*, redimito v. -o *Riese*) [*falso* Gloss. IV 165, 17. 280, 53. V 578, 4 *pro* acuta].

syn.: excavo, exculpo (Sen. nat. 4, 3, 4), excido (Plin. epist. 8, 20, 4). perforo.

deriv.: cavatio, cavator, cavatorium, cavatura. *compos.*: concavare, ex- in- prae- subcavare. multicavatus.

cavōsitās, -ātis *f.* [*a* cavus *vel* cavum. *Th.*]. *i. q. locus cavus*: Itala lev. 14, 37 (Tert. pudic. 20) si invenisset -es (κοιλάδας, Vvlg. valliculas) viridicantes vel rubescentes (*cf.* Tert. *ibid.* p. 267, 22). Tert. anim. 55 nobis inferi non nuda -as. *Hoppe.*

caupallus, caupil(l)us *v.* caupulus.

caupo *c.*, -ōnis *c.* [*cf. c.* copa, caupona, *fortasse c. gr.* κάπηλος. *Th.*]. *de genere cf.* Prob. inst. gramm. IV 90, 9 Char. gramm. I 63, 10 Consent. gramm. V 347, 28. *inde a* Plavto. *legitur* cōpo: Varro Men. 329 Cic. inv. 2, 14. 15 (*cod. A*). Pavl. Fest. p. 177 (Mac<co> copone *corr. ex* Macchopone). Val. Max. 1, 7 ext. 10 Ascon. Mil. p. 41 Petron. 39. 61. 62 Mart. 1, 26, 9. 1, 56, 2. 2, 48, 1. 2, 51, 3. 3, 57, 1. 3, 58, 24. 3, 59, 2. 7, 61, 9. 13, 11, 2 Carm. epigr. 930 (*Pompeis*) Corp. IV 1048. 1838. suppl. 3502. 6700. V 5931. IX 2689. XII 3345. 5968. XIII 2956. 10018, 32. 56. 57. 103. 120. 131. 157. 158 Prob. inst. gramm. IV 90, 9 Firm. math. 4, 11, 2 Gloss. II 116, 20. 338, 38. V 185, 21. 448, 11. 658, 35 (coapo: Gloss. IV 46, 20). cupo: Char. gramm. I 63, 10 cupo cuponis, fullo fullonis. Gloss. III 308, 12. 525, 39. kauponem: Gloss. V 214, 28. Isid. orig. 20, 6, 7 cupos et cupas a capiendo, id est accipiendo aquas vel vinum vocatas, unde et -es. Gloss. κάπηλος. πανδοχεύς. negotiator (fraudulentus *addit* IV 491, 29). qui vinum vendit tabernarius. V 494, 11 venditores vini. 448, 11 p[r]opina<tor> (*cf.* V 274, 33 *s. v.* caupuncula. IV 214, 25 -es: stabularii vel tabernarii (V 540, 19 *sim.*). V 658, 35 popa quidam proprium nomen volunt, quidem coponem (*ad Cic. Mil. 65*). Not. Tir. 96, 64/65 caupo, -is. *cf. etiam Marquardt-Mau, Privatleben p. 471.*

Plavt. Aul. 509 -es, patagiarii, indusiarii *stant mercedes petentes.* Varro Men. 329 aes defraudasse -em. Cic. inv. 2, 14. 15. Cluent. 163 hominem multorum hospitem Ambivium quendam -em de via Latina. div. 1, 57 (*quater*) *Arcadem* ad -em devertisse. *ibid.* sibi a -e interitus pararetur (*cf.* 2, 135 quale est *somnium* de illo interfecto a -e Megaris. Val. Max. 1, 7 ext. 10). Hor. sat. 1, 1, 29 perfidus hic -o, miles nautaeque. 1, 5, 4 nautis, -bus atque malignis. Sen. benef. 1, 14, 1 nemo se stabularii aut -is hospitem iudicat (*cf.* Gaivs dig. 4, 9, 2. 5 Vlp. dig. 3, 2, 4, 2. 4, 9, 1, 1. 5. 4, 9, 4, 1). Petron. 39 in aquario -es et cucurbitae *nascuntur.* 61 uxorem Terentii -is. 62 fugi tamquam -o compilatus. 98 raptam -i arundinem. Carm. epigr. 930 (*Pompeis*) talia te fallant utinam me(n)dacia, copo: tu ve(n)des acuam et bibes ipse merum. Corp. IV 336 -es, facite. 814. 1048 Sabinus . . . -o. 1838. suppl. 3502 -o probe fecisti. 6700 Verbine copo, va(le). Mart. 1, 26, 5 a -e tibi faex Laletana petatur. 1, 56, 2 non potes . . . vendere, -o, merum. 2, 48, 1 -em laniumque balneumque. 2, 51, 3. 3, 57, 1 callidus imposuit nuper mihi -o Ravennae. 3, 58, 24 non segnis albo pallet otio -o. 3, 59, 2 fullo dedit Mutinae: nunc ubi -o dabit? 7, 61, 9 tonsor, -o, cocus. 13, 11, 2. Ivv. 6, 591 -e relicto. 9, 108. Corp. V 5931. VIII 9409 ob merita eius -is (21066). IX 2689 -o, computemus. XII 3345 Nicephoro Patillo -i. XIII 2956. 10018, 32 ave -o. 10018, 57 -o imple. 10018, 103 imple me -o vini. 10018, 120 misce -o. 10018, 131 mitte mi, cop(o), conditum. 10018, 157 reple me -o conditi. 10018, 158 reple me -o meri. Gaivs dig. 4, 9, 2 -o viatorum *factum praestare debet.* 4, 9, 5. Apvl. met. 1, 9 -em . . . vicinum atque . . . aemulum. apol. 24 holitori et -i . . . concessum holus et vinum ex nobilitate soli commendare. 57 in illo -is (cauponio *Scriverius*) nidore. 59 ille -bus quam nomenclatoribus notior. Vlp. dig. 4, 9, 1 (*saepius*), 5 -es . . . qui cauponam . . . exercent. 47, 5, 1, 3. 4. 6. Pavl. dig. 4, 9, 6, 3 in factum actione -o tenetur pro his qui habitandi causa in caupona sunt: hoc autem non pertinet ad eum qui hospitio repentino recipitur veluti viator. sent. 3, 6, 61 quae in -is usum parata sunt (*syn.* tabernarius. *cf.* Firm. math. 3, 6, 4). Firm. math. 4, 11, 2 fiunt pro signorum vel locorum qualitate -es ut ea quae ad victum et potum sunt necessaria, famosis et publicis mercimoniis praeparent. Qverol. p. 35, 20 -bus tete hodie colloca. Ambr. in psalm. 118 serm. 11, 20 hi sunt qui miscent aquam vino tamquam -es pessimi (*cf. infra l. 53.* Hier. c. Vigil. 1 Gloss. V 350, 11). Hier. virg. Mar. 21 mireris clericos esse -es et monachos impudicos. Vvlg. Sirach 26, 28 difficile exuitur negotians a negligentia et non iustificabitur -o (κάπηλος) a peccatis labiorum. Salv. eccl. 1, 6 propolis . . . et -bus . . . terrenis. Isid. orig. 10, 58 -o pessimus de vino aquam faciens (Gloss. V 564, 35). *translate*: Tert. anim. 3 cum omnes illic (*i. Athenis*) sapientiae atque facundiae -es degustasset. Ps. Alex. c. Dind. coll. p. 183, 10 nec in aliquibus illecebrarum tabernaculis commorantes nec flagitiorum -bus obligati. Hier. c. Vigil. 1 iste -o Calagurritanus et in perversum propter nomen viculi mutus Quintilianus miscet aquam vino (*cf. supra l. 43*). Clavd. 18, 198 quidquid se Tigris ab Haemo dividit, hoc certa proponit merce locandum institor imperii, -o famosus honorum.

syn.: stabularius, tabernarius.

derivata: caupona, cauponius. cauponari.

caupōna, -ae *f.* [*cf. c.* caupo. *Th.*]. *inde a* Lvcilio. *scribitur* cōpōna: Pavl. Fest. *l. 64.* Prisc. gramm. II 146, 12 caupo . . . -a facit quod est tam taberna quam mulier. 209, 8 quinque inveniuntur in 'o' terminantia quae faciunt in a feminina ut leo leaena vel lea, . . . caupo -a, quod significat tam ipsam tabernam quam mulierem. Gramm. suppl. 124, 20. Pavl. Fest. p. 40 copona: taberna a copiis dicta. Schol. Hor. epist. 1, 17, 8 -a: diversorium in via. Gloss. καπηλεῖον. meraria. *cf. etiam Mau, PW. III 1806 et Marquardt-Mau, Privatleben p. 470.* 1 *i. q. copa tabernaria*: Lvcil. 128 -a hic tamen una Syra. Apvl. met. 1, 7 quandam -am Meroen, anum sed admodum scitulam. 1, 8 potens illa et regina -a quid mulieris est? 1, 21 de quadam anu -a ilico percontor. 2 *i. q. taberna*: Cic. Pis. 53 nonne tibi nox erat pro die, solitudo pro frequentia, -a pro oppido? Hor. sat. 1, 5, 51 quae *villa* super est Caudi -as. epist. 1, 11, 12 in -a vivere. 1, 17, 8 si laedit -a, Ferentinum ire iubebo. Plin. nat. 9, 154 -arum . . . aestiva animalia. 16, 158 pro pluma strata -arum replet (*panicula*). Tac. ann. 14, 15 extructa apud nemus . . . conventicula et -ae et posita veno irritamenta luxui. Gell. 6, 11, 4 quod in -a delitesceret *M. Antonius.* Apvl. met. 1, 5 melle vel caseo et huiuscemodi -arum mercibus. Gaivs dig. 4, 9, 5 caupo . . . viatores manere in -a patiatur. 44, 7, 5, 6 exercitor navis aut -ae aut stabuli (*cf.* Vlp. dig. 4, 9, 1, 5. 4, 9, 3, 1. 47, 5, 1, 3 Pavl. dig. 4, 9, 6, 2. sent. 2, 31, 16 in -a vel in meritorio stabulo deversoriove). *ibid.* eorum quorum opera navem aut -am aut stabulum exerceret (Vlp. dig. 4, 9, 1, 5. 4, 9, 7, 6. 23, 2, 43, 9. 47, 5, 1, 6 Ivst. 1, 7, 12). Pavl. dig. 4, 9, 6 (*saepius*) in -a gratis deverteris. 33, 7, 13 videndum ne inter instrumentum tabernae cauponiae et in-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

strumentum -ae sit discrimen: ut tabernae non nisi loci instrumenta sint, . . . : -ae autem cum negotiationis nomen sit, etiam institores. VOPISC. Car. 14, 2 cum . . . Diocletianus apud Tungros . . . in quadam -a moraretur. COD. Theod. 11, 10, 1 (*a. 369*) qui -a vel propola vel tabernaria lucrum familiare sectetur. 7, 13, 8 (*a. 380*) inter optimas . . . militum turmas neminem e numero servorum dandum esse . . . neve ex -a ductum vel ex famosarum ministeriis tabernarum.

syn.: deversorium. stabulum. taberna.

derivata: cauponarius, cauponicula, cauponula, caupuncula (cupuncula*?*), (cauponius*?*).

caupōnārius, -a, -um [*a* caupona. *Th.*]. *scribitur* coponarius: GLOSS. II 574, 1. *masc. subst. i. q. caupo*: GLOSS. II 338, 38 -us κάπηλος. 574, 1 tabernarius. V 445, 15 -i: vinum miscentes. *fem. subst. i. q. caupona sub 1*: GLOSS. IV 215, 29 -a (*cod.* -alia; cauponola *a*): tabernaria.

caupōnātīcius, -a, -um *a* cauponari, cauponatus. NOVELL. Iust. 30, 5, 1 quae (*aerariae causae*) in tam pessimam et undique -am dilapsae sunt mercationem (*gr.* εἰς οὕτω δεινὴν καὶ πανταχόθεν κεκαπηλευμένην . . . ἐμπορίαν).

caupōnātus, -ūs *m. a* cauponari. FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 7 aliud . . . ab istis adicitur memorato errori piaculum, quo confusionis admittunt taeterrimae -um.

caupōnicula, -ae *f.* [*a* caupona *deminutive. Th.*]. GLOSS. II 116, 22 cōpōnicula καπηλεῖον.

caupōnius, -a, -um [*a* caupo *vel* caupona. *Th.*]. *i. q. ad cauponam pertinens*: PLAVT. Poen. 1298 quis hic homo est cum tunicis longis quasi puer -us. VLP. dig. 23, 2, 43 pr. non tantum eam quae in lupanario se prostituit, verum etiam si qua . . . in taberna -a vel qua alia pudori suo non parcit (PAVL. dig. 33, 7, 13 *bis*). 23, 2, 43, 9 multae *lenae* assolent sub praetextu instrumenti -ii prostitutas mulieres habere (PAVL. sent. 3, 6, 61 MARCIAN. dig. 33, 7, 17, 2).

subst. neutr. **caupōnium,** -ī (*formae*: cōpōnium: GLOSS. II 573, 41. III 92, 2 (copunium). cūpōnium: GLOSS. III 306, 64): GLOSS. καπηλεῖον. πανδοχεῖον. hospitium. stabularium. taberna. POMPON. dig. 33, 7, 15 pr. caballos, qui in pistrinis essent, et pistores et in -o (*an supplendum* instrumento*?*) institores et focariam mercesque, quae in his tabernis essent, legatas videri. TERT. apol. 40 balneis et -iis et lupanaribus operantibus. NOT. Tir. 96, 66.

caupōnor, -ātus sum, -ārī [*a* caupo, *cf. gr.* καπηλεύειν. *Th.*]. DOSITH. gramm. VII 430, 13 -or: μεταπωλῶ. GLOSS. -ati: fraudati, ammixti, adulterati. ENN. ann. 195 nec -antes bellum, sed belligerantes [*dub. lect.* VVLG. II Cor. 2, 17 non . . . sumus . . . -antes (adulterantes *al.*) verbum dei. *cf.* CASSIOD. hist. 4, 24 p. 972^D^ verbum veritatis . . . -ati]. AVG. c. Faust. 11, 1 nunquam sine stomacho auditis aliquid esse in apostolo -atum. PACIAN. paraen. 10 p. 121 -ando mercando rapiendo.

deriv.: cauponatus, cauponaticius.

caupōnula, -ae *f.* [*a* caupona *deminutive. Th.*]. GLOSS. taberna. V 355, 15 tabern[ac]ula. 626, 43 tabernula (taberc- *cod.*). *forma*: cōpōnula: GLOSS. IV 321, 7 (componula *cod.*). CIC. Phil. 2, 77 cum hora diei decima fere ad Saxa rubra venisset *M. Antonius* delituit in quadam -a atque ibi . . . perpotavit ad vesperam. SCHOL. Cic. Bob. p. 61 Hild. ad Bovillas in -am quandam P. Clodius fugiens consederat. [GLOSS. IV 215, 29 cauponola*? v. l. 14.*] *Pöschel.*

caupulus, caupil(l)us, -ī *m.* [*orig. inc., nisi cf. est c.* κάλπη, κάλπις, κάλπιον, κάλπος, calpar, *sicut* cauculus *dicitur pro* calculus. *Th.*]. GELL. 10, 25, 5 (*inter navium appellationes*) lintres -i camarae *eqs.* ISID. orig. 19, 1, 25 lembus navicula brevis, quae alia appellatione dicitur et cymba et -us (*var. lect.* caupilus, caupillus, caupolus). GLOSS. Scal. V 594, 71 navis. HEGES. 2, 9 l. 124 iam non -is (caupialiis *Cassell., latetne* caupillis *an* caupallis*?* [*qua de forma v. Ducange, gloss. med. aev. s. v.* caupaltus], copiis *rell. codd.*) Germanorum repletur, sed Romanorum liburnis. LEX Burg. lib. const. 94, 1 quicumque navem aut -um involare praesumpserit, inferat pro -o . . . sol(idos) *tot.* . . . servus pro -o . . . c fustium ictus accipiat. *forma* **caupilus:** GLOSS. Plac. V 53, 16 -us lignum cavatum, ⟨quasi⟩ cumba, id est velut carabum valde brevissimum. hoc enim alio vocabulo lintrem vocamus et alia appellatione lembum dicimus, quod quidem -um, cumbam, lintrem, lembum naviculam min(ut)issimam sive carabum valde brevissimum intellegere debemus. V 176, 25 scapha, canale, locellum (204, 34 gaupulum). 614, 13 navicula brevis. *fort. restituendum ap.* ISID. orig. 19, 1, 25 *et* HEGES. 2, 9 l. 124 *v. supra l. 59 et 61.* *Mbr.*

caupuncula, -ae *f. a* caupona *deminutive.* GLOSS. V 274, 34 caupo -a: tabernarius in taberna (355, 23), qui miscunt (*huc addit Götz ex glossa praecedenti*: qui vinum vendit vel p[r]opinator. *cf. Landgraf, Archiv 9* [*1896*] *368, ubi 33 et 34 emendantur*: caupo ⟨in⟩ caupuncula: tabernarius in taberna, id est qui vinum miscet et vendit vel popinatur). *formam* cūpuncula *fort. restituas in titulo fabulae* ENNII *apud* NON. p. 155, 31, *ubi* cupiuncula *codd.*, caupuncula *sive* cupuncula *scripsit Ribbeck com.*^3^ *p. 5.* *Pöschel.*

cauricrepus, -a, -um; *cf. c.* caurus *et c.* crepare. *de scriptura* chauri- *v. p. 658, 17.* *i. q. cauro perflatus*: AVIEN. orb. terr. 869 Achaei . . . inter -as et scruposas convalles transvexere larem.

caurīnus, -a, -um *a* caurus. *i. q. ad caurum pertinens*: GRATT. 296 ubi caurino perstrinxit frigore vesper.

caurio, -īre [*vox onomatopoetica esse videtur. Th.*]. *de voce pantherae*: SVET. frg. p. 247 leonum est fremere vel rugire, tigridum rancare, pardorum felire, pantherarum caurire. ANTH. 762, 50 panther caurit amans.

cauriōnes *v.* curio.

caurus (**cōrus**), -ī *m.* [*fortasse cf. c. got.* skūra windis 'λαῖλαψ', *lituan.* sziaurys *slavon.* sěverŭ '*boreas*' (*v. Joh. Schmidt, Beiträge z. vergl. Sprachforsch. 6, 149*), *nisi verius copulatur c.* caurire. *Th.*]. ISID. orig. 13, 11, 10 vocatur corus, quod ipse ventorum circulum claudat et quasi chorum faciat. *formae*: caurus *et* cōrus *utraque in optimis codd., cf.* VITR. 1, 6, 5 caurus quem plures vocant corum (chorum *codd.*). ISID. orig. 13, 11, 10 corus . . . antea caurus dictus. SERV. georg. 3, 278 caurum pro corum sicut saurex pro sorex, caulis pro colis. *gr.* καῦρος GALEN. περὶ χυμῶν (Kühn XVI p. 403. 406). κῶρος GLOSS. III 84, 60. *item in bonis codd.* chaurus *vel* chōrus: INSCR. graec. XIV 1308 chorus. CARM. epigr. 1177, 3 qui flamina chori vincere suetus eras. *Nov. test. gr.* act. 27, 12 χῶρον. HESYCH. χῶρος . . . ἄνεμος. *v. Ribbeck, proleg. Verg. p. 421.* *legitur inde ab* LVCR. *v. nom. propr.*

nomen venti; caurus *et* corus *eundem ventum significant praeter* VITR. 1, 6, 10 circa favonium argestes et certis temporibus etesiae, ad latera chauri circias et chorus. *plerumque qui ab occidente et septentrione flat*: VITR. 1, 6, 5 inter favonium et septentrionem caurus (*H*, chau- *G. cf.* CET. FAV. 2 p. 288 chaurum [*vgp*] . . . corum [*g*^2^, corvum *vpg*^1^]). 1, 6, 13 inter favonium et chaurum *O*, inter chaurum et septentrionem *K* (PLIN. nat. 2, 126 frigidissimi sunt, quos a septentrione diximus spirare et vicinus his corus; hi et reliquos compescunt et nubes abigunt). SEN. nat. 5, 16, 5 (*v. infra l. 52*). PLIN. nat. 2, 119 ab occasu solstitiali corus (*Ev*); zephyrum et argestem vocant. 2, 124 cum hoc (*aequinoctio autumni*) corus incipit; corus autumnat. huic est contrarius Volturnus. 18, 338 ex adverso Volturni flabit corus, ab occasu solstitiali et occasu lateris septentrionis, Graecis dictus argestes et frigidissimus et ipse. ISID. orig. 13, 10, 10 corus est qui ab occidente aestivo flat. nat. 37, 4 chorus qui et argestes, ex sinistra parte favonii spirans; eo flante in oriente nubila sunt, in India serena (*ex Suetonio?; v. Reiffersch. p. 231*). *ab occidente et meridie*: VEG. mil. 4, 38 notus, id est auster; huic a dextera iungitur leuconotus . . ., a sinistra libonotus, id est corus. *cf.* SIL. 14, 74 contra Libyamque situm caurosque furentes. GELL. 2, 22, 12 his (*ventis orientalibus*) oppositi et contrarii sunt alii tres occidui: chaurus (*VPRT*, cho- *Y*) . . . quem solent Graeci appellare ἀργέστην; is est adversus aquilonem flat. APVL. mund. 13 (*inepte*) occidui sunt tres: caurus, qui graece argestes vocatur; is est adversus aquiloni; item favonius, zephyrus, euro contrarius; tertius Africus, lips, Volturno reflat. 14 *v. l. 57.* *idem dicitur esse qui* ἀργέστης: PLIN. nat. 2, 119 zephyrum et argesten vocant. 18, 338 *v. l. 33.* GELL. 2, 22, 12 *v. l. 41.* APVL. mund. 13 *supra l. 44* (ergastes *codd.*). ISID. orig. 13, 11, 10 corus . . . caurus . . ., quem plerique argestem dicunt, non ut imprudens vulgus agrestem. nat. 37, 4 *supra l. 36.* *adde*: GLOSS. III 245, 41 ἐργάτης: chorus. *sed* SEN. nat. 5, 16, 5 a solstitiali occidente corus (cho- *P*^1^*S*) venit, qui apud quosdam argestes (ergastes *Φ*, ergates *Δ*) dicitur: mihi non videtur, quia cori (cho- *B*) violenta vis est et in unam partem rapax, argestes fere mollis est et tam euntibus communis quam redeuntibus. *zephyrus*: PLIN. nat. 2, 119. AMPEL. 5, 1 ab occidente zephyrus, idem corus, idem favonius. *Iapyx*: APVL. mund. 14 Iapygeum . . . . hunc caurum esse manifestum. INSCR. graec. XIV 1308. *adde*: GELL. 2, 22, 22 eum (*Iapygem*) esse propemodum chaurum existimo. *cf.* GLOSS. II 102, 15 clores ἰᾶπυξ ἄνεμος. *favonius*: AMPEL. 5, 1. POL. SILV. *p. 659, 22.* *libonotus*: VEG. mil. 4, 38 (*v. supra l. 39*). εὖρος: GLOSS. III 295, 22. 517, 4. *de regionibus ventorum v. Kaibel, Hermes 20 (1885) p. 579 sqq. et Steinmetz, De ventorum descriptionibus ap. Graec. Romanosque (Gött. 1907).*

LVCR. 6, 135 silvam cum flamina cauri perflant. CAES. Gall. 5, 7, 3 quod corus ventus navigationem impediebat, qui magnam partem omnis temporis in his locis flare consuevit (*cf.* civ. 3, 25, 1). VERG. georg. 3, 278 in borean caurumque (cau- *testatur* SERV. *v. supra l. 15.* chau- *Ryc*, charum *M*) aut unde nigerrimus auster. 3, 356 spirantes frigora chauri (*MR*, cho- *PV. cf.* Aen. 5, 126 hiberni condunt ubi sidera chori. GRATT. 420 et pluvias et cauri [hau- *A*] frigora vitent. COLVM. 10, 75 verberibus gelidis iraeque obnoxia cauri. PLIN. nat. 2, 126 grandines septentrio importat et corus. 18, 338 *v. supra l. 33.* CLAVD. carm. 1, 132 Sarmaticosve pati medio sub frigore coros [*P*, cho- *φ*]. carm. min. 28, 3 graviter flantes pluviali frigore coros [*A*, cho- *φ*, chorēs *P*]). CIRIS 460 magna repentino sinuantur lintea choro. VITR. 1, 6, 1 cum chorus *flat*, tussiunt. SEN. Ag. 599 maria asperis insana coris (cho- *EA*^r^). Med. 412 procellosum mare pontusve coro saevus. LVCAN. 1, 406 non corus (cho- *saepe in O*) in illum *portum* ius habet aut zephyrus. 2, 617 si non violentos insula coros exciperet. 4, 67 quicquid caeli fucator eoi impulerat corus (*cf.* ISID. nat. 37, 4 *v. supra l. 36.* BOETH. cons. 1 carm. 3, 3 cum praecipiti glomerantur nubila choro [*W*] nimbrosisque polus stet imbribus). LVCAN. 5, 572 cori verrent mare. 5, 599.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

606. 7, 125 ut victus violento navita coro dat regimen ventis. 9, 799 tantos carbasa coro curvavisse sinus. 9, 1001 vela dedit coris. PLIN. nat. 6, 175 praeter Mauretanias suas Gades usque navigandum coro. 18, 354 cum ab austro vel coro aut favonio nocte serena fulgurabit, ventum et imbrem ex eisdem regionibus demonstrabit. SIL. 2, 290 venturam pelagi rabiem caurique futura praedicit ... flamina. IVV. 10, 180 in chorum (*P*) atque eurum ... saevire flagellis. 14, 268 puppe moraris atque habitas coro semper tollendus et austro. VVLG. act. 27, 12 Phoenicen ... portum Cretae respicientem ad Africum et ad corum (χῶρον, *Fuld. et Amiat.* chorum). SOL. 56, 6 cori ... flatibus. OPT. PORPH. 16, 23 omnis ab arctois plaga finibus horrida cauro (*P*, chau- *BR*, tauro *V*). AVIEN. Arat. 109 Creta ubi fluctu tunditur insanis late circumsona chauris (*A*, cau- *V*, tau- *v*). 1458 turbida certantes converrent aequora chauri. AVSON. Mos. 293 saeva furentum proelia caurorum (caucrorum *L*, chau- *G*). 316 spirat ... chorus achates. CLAVD. 5, 222 quantum non *fremuerunt* madidis elisa tonitrua coris (*AA*, cho- *V ut vid. a m. rec.* φ. carm. min. 28, 3 *v. p. 658, 75.* PLIN. nat. 2, 126 sicci corus et Volturnus praeterquam desinentes). CLAVD. 12, 42 rabidi tacete cori (*AA*, cho- φ). 15, 495 lunaque conceptis livescat turgida cauris (auris V^1, co- *A*, cho- V^2φ). 20, 5 cautior ... violentum navita corum (*A*, cho- φ) prospicit et tumidae subducit vela procellae. POL. SILV. fast. Febr. 3 chorus aut Africus. Iun. 7 favonius aut chorus (Sept. 2). Sept. 18 favonius vel chorus. BOETH. cons. 4, 5 carm. 5, 13 flamina cori (cho- *W*) litus frementi tundere fluctu. CORIPP. Ioh. 1, 167 maturis crebrescunt flamina coris. *nota usum ad significandam caeli regionem*: VERG. georg. *p. 658, 68.* VVLG. act. *l. 9.*

deriv.: caurinus. *compos.* cauricrepus. *Wulff.*

? **caus** POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 8 *inter nomina quadrupedum* (*inter* lynx *et* muscus). *Mbr.*

causa *et deriv. v.* caussa. **causatus** *v.* caulacus.

causea (-ia), -ae *f.*, καυσία. *tegmen capitis praesertim apud Macedones usitatum* (*cf. Daremberg-Saglio II 975, Marquardt-Mau, Privatleben p. 572*): PLAVT. Mil. 1178 -am (cause hanc *codd.*) habeas ferrugineam. Persa 155 tunicam atque zonam et chlamydem afferto et cause⟨a⟩m. VAL. MAX. 5, 1 ext. 4 humo caput sublatum -a (gausea *LA*), qua velatum caput suum more Macedonum habebat, texit. [MART.] 14, 29 lemm. gausea *pars codd.* *fort. i. q.* *vinea militaris*: VEG. mil. 4, 15 vineas dixerunt veteres, quas nunc militari barbaricoque usu -as (cautius, cautibus, tias *var. lect. codd.*, cautibulas *legit Vincentius Bellovac.*; *estne* cautibalus, *quod conferas c.* cautes *et c.* fustibalus, fundibalus?) vocant. *Meister.*

causimus, -a, -um, καύσιμος. PAPYR. Tebtunis II 686 (*saec. II—III*) lignorum causimor(um) Ital(icorum) (*i.* ξύλα καύσιμα). *Mbr.*

causis, *acc.* -in *f.*, καῦσις. CAEL. AVR. acut. 1, 2, 32 aeris inquinunt habitum ne is calescat, quod eius -is (causa *ed. princ.*, *suspicari possis etiam de* cauma *vel* causos, *cf. Helmreich, Archiv 12 [1902] 310*) plurimos afficiat. CAEL. AVR. acut. exc. 7 p. 692 *lingua* inflammatur atque inuritur; -in Graeci dicunt.

causōn, καύσων. *febris quaedam ardens*: PS. SORAN. isag. 5 hoc tempore nutriuntur cholera rubea, causon, synochus tertiarius. [de THEOD. PRISC. log. 35 *et* 84 *v. s.* causos *l. 54. 55*].

causos (-us), *acc. sing.* -on, *acc. plur.* -ōs, καῦσος. THEOD. PRISC. log. 35 praeeuntibus ... acutis febribus et flammarum ardoribus, quem aliqui -on (-ona *VGel.*) appellaverunt. 84 calorem immensum vel ardorem aut -on (-ona *VGel.*). 93 *ardor*, quem -on appellamus. CAEL. AVR. acut. exc. proem. p. 481 -os: ardor quidem totius corporis (GLOSS. III 599, 24 causus ardor *eqs.*), ex quo fit perturbatio mentis. CASS. FEL. 61 p. 149 -os latino sermone febris incendiosa dicitur. PS. SORAN. quaest. med. 83 syneche sunt (h)emitritaeus, syphodes et -os. 113 quid est -os? ardor vel incendium in febribus nimius. ORIBAS. syn. 2 add. p. 842 clysteres eis qui cum frigore -on patiuntur. his vero qui cum frigore -on febr⟨is habent ...⟩ (*hoc vel sim. suppl.*) lini seminis apozima iniciendi sunt. p. 848 ad -os stomachu (*sic*). -os autem paragorizamus cataplasmata *eqs.*

***caus(s)a**, -ae *f.* [*orig. inc. Th.*]. CASSIOD. in psalm. 72, 13 -a enim a casu dicta est, quod saepe bona sit, saepe mala (ISID. orig. 18, 15, 2 -a vocatur a casu quo evenit). *aliter* SCAVR. *v. infra l. 84.* *apud Graecos*: καῦσα: THEOPHIL. inst. Iust. 2, 20, 30. 4, 17, 3 *al.* καουσα: GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357A. *legitur inde a* LEGE XII tab. *formae*: *abl. plur.* causeis: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 60. *de scriptura*: kaus(s)a: CORP. I 210 (*Clusii*) ⟨kalum⟩niae kaussa. LEX Rubr. (Corp. I 205. XI 1146) 1, 9 k(alumniae) k(ausa), *sed* 2, 10 caussa. CORP. X 960 (*Pompeis*) honoris kaus(a). 1469 (*Herculanei*) honoris ka(usa).
caussa: QVINT. inst. 1, 7, 20 quid quod Ciceronis temporibus paulumque infra, fere quotiens s littera media vocalium longarum vel subiecta longis esset, geminabatur? ut 'caussae, cassus, divissiones', quomodo et ipsum et Vergilium quoque scripsisse manus eorum docent. MAR. VICTORIN. gramm. VI 8, 5 iidem (*veteres*) voces, quae pressiore sono eduntur — ausus causa fusus odiosus — per duo s scribebant. *contra*: SCAVR. gramm. VII 21, 14 causam item a multis scio per duo s scribi non attendentibus hanc litteram *eqs.* 21, 20 apparet causam geminatum s non recipere, quoniam neque in fine praecedentis syllabae alterum potest poni neque a gemino sequens incipere. sed illud secuti videntur, quod causa dicta sit a cavillationibus vel a cavendo, deinde per συγκοπήν caussa. CASSIOD. gramm. VII 149, 42 causa per unam s; nec quemquam moveat antiqua scriptura: nam et accusare per duo s scripserunt. *de usu titulorum* (*scripturae -ss- exempla omnia enumeravi, -s- elegi usque ad aetatem Augusti incisa*): *nota differentiam quae est inter praepos. et subst., in illa enim praeferebatur -ss-, in subst. superant exempla unius -s.* *subst.* caussa: LEX repetund. (Corp. I 198) 36 (causa *quater*). LEX Rubr. (Corp. I 205. XI 1146) 2, 10 LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 1, 18 FAST. ann. Iul. Praen. Ian. 6. 14. 15 (Corp. I^2 1 p. 231). CORP. VI 2993 ex caussa legis (*aetatis Tib. Caesaris*). SENT. procos. Sard. (Corp. X 7852 *a. 69 p. Chr.*) 4. 6. 14. causa: LEX repetund. (Corp. I 198) 33. 37. 43. 45 LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 60, *inde passim.* *praep.* causa (*ex temporis illius usu neglecta geminatione*): LEX luci Spolet. (Corp. XI 4766) 1, 8 rei dinai cau⟨s⟩a (*saec. fere III ex. a. Chr.*). caussa: LEX repetund. (Corp. I 198) 5. 56 (causa *quater*). S. C. de pago Mont. (Corp. VI 31577) 1, 5 CORP. I 210 (= IX 5143). 533 (= X 7459). 628 LEX Anton. de Term. (Corp. I 204) 2, 9 CORP. I 635 (= VI 1319). 1246 (= X 852) LEX Tarent. (Ephem. epigr. IX p. 1 *sqq.*) 39 LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 14^{ies} (causa *semel*) ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 111 (*semel* causa) LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1257) 32 FAST. cos. Capitol. a. u. c. 296 (Corp. I^2 1 p. 16). a. u. c. 346 (Corp. I^2 1 p. 18) *et passim.* CORP. I^2 1 p. 189 V 13 (= XI 1826). p. 192 VIII 3 (= VI 1318). III 12110 MON. Ancyr. 3, 1 DECRET. decur. Castrimoen. (Corp. XIV 2466) *bis.* S. C. de aedif. (Corp. X 1401) 19. 31 (10. 26 causa). CORP. XIV 85 (*a. 46 p. Chr.*). III 6078 ACT. Arv. a. 81 f 21 *sq.* CORP. III add. 14400^d. VI 9323. 11630. 13411. IX 1703. X 852. 1818. 5713. 7459. XII 2462. 3619 (= CARM. epigr. 579, 1). XIV 1473 INSCR. Notiz. degli scavi 1905 p. 221. causa: LEX repetund. (Corp. I 198) 19. 53. 55. 65 SENT. Minuc. (Corp. I 199) 31. LEX agr. (Corp. I 200) 14 ⟨cau⟩sa. 26 *bis.* 34. 51 CORP. I 589 (= VI 372 *aet. Sullanae*) LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 58 LEX Vrson. (Corp. II 5439) 12^{ies} FORMVLA Baet. (Corp. II 5042) 4 ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 56 EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (Corp. X 4842) 8^{ies} LEX arae Aug. Narb. (Corp. XII 4333) 14 LEX colleg. aq. (Corp. VI 10298) *bis. inde passim.* *exempla e codd. congesta*: PLAVT. *cod. Ambr. exhibet*: caussa 11^{ies} (*subst.*: Merc. 400 Poen. 335. 906 Pseud. 55. 92 Stich. 363; *praep.*: Merc. 537 Persa 282. 339 Pseud. 121. 720), causa 43^{ies}; *ex Palatinis*: Mil. 756 *CD* eorum caussa. 1352 *D* tua caussa. *ex aliis ex. gr.*: CATO or. frg. 58 caussam sonticam. SISENNA frg. 52. COLVM. 2, 17, 3 frumenti caussa. NOVELL. Valent. 2, 3 caussis. TERT. spect. 5 de caussa vocabuli (*AB*) ... rei caussa (*AB*). IREN. 1, 8, 5 generationis caussa. 2, 2, 3 caussae fabricationis. 2, 5, 3 caussa huius operationis. RVFIN. Adamant. 1, 3. *in derivatis -ss- non legitur nisi* caussativus, caussidicus, caussor *v. s. h. v.* cauza: CORP. III 222 memoriae cauza (*Tarsi in Cilicia*). *scribitur per compendia*: *in titulis*: LEX Rubr. (Corp. I 205) 2, 40 s(iremps) l(ex) r(es) i(us) c(ausa) q(ue). CORP. III 13382 pietatis eius c(ausa). VII 253 e(ius) c(ausa). III 14184^{10} m(emoriae) c. (14400^c. V 6605. X 6495. XIV 647). V 7142 h(onoris) c. (X 2123. 7406. XIV 2409. 2649. 4239). PROB. litt. sing. gramm. IV 274 s(ecundum) s(uam) c(ausam) .... i(uris) d(icundi) c(ausa). d(olo) m(alo) f(raudis) v(e) c(ausa). i(usta) c(ausa) ... k(alumniae) c(ausa). c(ausa) c(ognita). f(iduciae) c(ausa). 276 t(estamenti) c(ausa). l(ibertatis) c(ausa), m(ortis) c(ausa). *huc adde ex* NOT. laterc. gramm. IV 290 c̄s̄ (*i. causas*). ca(usa) m(emorati) v(iri). c(ausa) q(uae) s(upra) re(scripta est). 291 c(ausa) d(oli) m(ali). 305 c(uius) r(ei) c(ausa). 317 c(ausa) c(onventa) e(st). c(ausa) c(onventa). *in codd.* cusa: PLAVT. Asin. 432 *A* Capt. 14 *E* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 19 p. 201, 33 *D.* p. 201, 37 *J al.* (*cf. Schuchardt, Vokalismus des Vulgärlateins II 304*). [*it.* cosa, *francog.* chose, *hisp.* causa. *M.-L.*]

materiem ita digessi: **I** *causa efficiens*: **A** *generatim*: **1** *definitiones* (*infra l. 74*). **2** *de nexu -arum* (*p. 662, 15*). **3** *notabiliores loci* (*p. 663, 29*). **4** *synon. et iuxta posita* (*p. 664, 44*). **5** *structurae* (*p. 665, 34*). **B** *speciatim*: **1** *causa quae praetenditur* (*p. 678, 38*). **2** *causa iuris* (*p. 680, 16*). **3** *causa morbi* (*p. 680, 58*). **C** *causā praepos.* (*p. 681, 53*). **II** *res de qua agitur*: **A** *generatim negotium* (*p. 685, 67*). **B** *speciatim*: **1** *condicio* (*p. 687, 3*). **2** *necessitudo* (*p. 688, 4*). **3** *res quae interest* (*p. 688, 21*). **C** *technice controversia, actio* (*p. 689, 12*). **D** *structurae* (*p. 691, 46*). **III** *latiore sensu i. q. res* (*p. 702, 62*).

I ***causa efficiens*: A *generatim*: *res*, *persona*, *actio*, *ratio*, *quae efficit*, *commovet*, *fons origo principium*,** *rarius* ***culpa*** (*cf. p. 663, 52*) ***finis*** (*cf. p. 663, 57*): GLOSS. αἰτία (GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A). IV 433, 27 -as rei originem vel rationem. AMBR. incarn. 9, 96 -am hoc est αἰτίαν, sicut Graeci dicunt.

1 ***definitiones et genera causarum***: RHET. Her. 2, 2, 3 -a est ea, quae induxit ad maleficium commodorum spe aut incommodorum vitatione. CIC. part. 110 -am appello rationem efficiendi, eventum id quod est effectum (*cf.* top. 58 locus rerum efficientium, quae -ae appellantur). Tusc. 3, 23 origo ... id est -a efficiens. fat. 34 -a ... ea est, quae id efficit, cuius est -a, ut vulnus mortis, cruditas morbi, ignis ardoris. itaque non sic -a intellegi debet, ut, quod cuique antecedat, id ei -a sit, sed quod cuique efficienter antecedat. 36 neque id sine quo quippiam non fit, -a est, sed id, quod cum antecessit, id cuius est -a efficit necessario. CLAVD. DON. Aen. 2, 105 -a est propter quam fit aliquid; nihil enim fit, nisi quod praecedat -a

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

faciendi. Cassiod. art. 3 p. 1184^{C} quod ... uniuscuiusque -a est, id efficit eam rem, cuius -a est. causa *i. q. 'causativum litis' v. p. 664, 29; in arte medicinae cf. p. 680, 58.* *de differentia inter -am et rationem*: Sacerd. gramm. VI 446, 13 inter -am ... et rationem hoc est, quod in ratione semper -a est, in -a vero non semper ratio, et quod in ratione semper consilium continetur, in -a vero non semper. Mar. Victorin. rhet. 1, 1 p. 160, 4 -a est animi impulsus ad aliquid agendum: ratio est gerendorum ordo ex -a venientium, ut quid quo loco facias ac dicas intellegas. Diff. gramm. VII 512, 8 -a docet facta, ratio solvit obscura. Diff. gramm. suppl. 286, 27 inter -am et rationem hoc interest, quod -a multas habet species, ratio paucissimas. et quod ratio efficitur, -a desideratur. Diff. ed. Beck p. 43, 6 -a multas habet species, ratio paucissimas; et quae -a desiderat, ratio efficit; et -a ratione manente cedit. Isid. diff. 1, 132 quod -a rem vel rationem antecedit, ratio in ipsa re est. item -a est, propter quam fit aliquid, ratio per quam fit (*cf. etiam s. v.* caussalis).

genera causarum: Cic. inv. 2, 17 -a tribuitur in impulsionem et in ratiocinationem. impulsio est, quae sine cogitatione per quandam affectionem animi facere aliquid hortatur ut amor, iracundia, aegritudo, vinolentia et omnino omnia, in quibus animus ita videtur affectus fuisse, ut rem perspicere cum consilio et cura non potuerit et id, quod fecit impetu quodam animi potius quam cogitatione fecerit. ratiocinatio est autem diligens et considerata faciendi aliquid aut non faciendi excogitatio (Mar. Victorin. rhet. 1, 26 p. 222, 2 -a hominis circa factum duplex est: aut enim propter rem aliquam iam ante animo provisam quodcumque facimus, et erit -a, quae ratiocinatio dicitur: aut subito necessitate aliqua praesentis temporis in factum aliquod praecipitamur et erit -a, quae impulsio dicitur). Cic. part. 93 -arum ... genera sunt plura. nam sunt aliae, quae ipsae conficiunt, aliae, quae vim ad conficiendum aliquam afferunt. itaque illae superiores conficientes vocentur, hae reliquae ponantur in eo genere, ut sine his confici non possit. 94 conficiens autem -a alia est absoluta et perfecta per se, alia ad aliquid adiuvans et efficiendi socia quaedam ... sunt autem aliae -ae, quae aut propter principium aut propter exitum conficientes vocantur. top. 58 -arum genera duo sunt; unum quod vi sua id, quod sub eam vim subiectum est certe efficit, ut: ignis accendit; alterum quod naturam efficiendi non habet, sed sine quo effici non possit, ut si quis aes statuae -am velit dicere, quod sine eo non possit effici. 59 huius generis -arum, sine quo non efficitur, alia sunt quieta nihil agentia ..., ut locus tempus materia ferramenta et cetera generis eiusdem; alia autem praecursionem quandam adhibent ad efficiendum et quaedam afferunt per se adiuvantia etsi non necessaria ut: amori congressio -am attulerat, amor flagitio. ... atque ut earum -arum sine quibus effici non potest, genera divisi, sic etiam efficientium dividi possunt. sunt enim aliae -ae, quae plane efficiant nulla re adiuvante, aliae quae adiuvari velint. 63 omnium ... -arum in aliis inest constantia in aliis non inest ... earum -arum quae non sunt constantes, aliae sunt perspicuae, aliae latent. perspicuae sunt, quae appetitionem animi iudiciumque tangunt; latent, quae subiectae sunt fortunae. 70 vis ... in comparatione *causarum* sic cernitur: efficiens -a gravior, quam non efficiens *et fusius*. fat. 19 interest inter -as fortuito antegressas et inter -as cohibentes in se efficientiam naturalem (*cf.* Sen. nat. 2, 55, 3 naturalem -am quaerimus et assiduam, non raram fortuitamque. epist. 87, 31 alia est ... -a efficiens, quae protinus necesse est noceat, alia praecedens. Plin. nat. 2, 105 tempestatum siderumque quasdam statas esse -as, quasdam vero fortuitas aut adhuc rationis incompertae). Cic. fat. 28 esse -as immutabiles easque aeternas, quae prohibeant quicquam secus cadere atque casurum sit. 41 -arum ... inquit *Chrysippus* aliae sunt perfectae et principales, aliae adiuvantes et proximae. Tim. 51 necesse est intelligentis sapientisque naturae primas -as conquirere, dein secundas earum rerum, quae necessario moveant alias, cum ipsae ab aliis moventur (*cf.* Hil. trin. 11, 19 consequens et posterior -a numquam refertur ut prior sit). *ibid.* ut de utroque nos quidem dicamus genere -arum, separatim autem de iis, quae cum intelligentia sunt efficientes pulcherrimarum rerum atque optimarum, et de iis, quae vacantes prudentia inconstantia perturbataque efficiunt. Sen. epist. 65, 2 dicunt ... Stoici nostri duo esse in rerum natura, ex quibus omnia fiant, -am et materiam. materia iacet iners *eqs.* -a autem, id est ratio, materiam format et quocumque vult, versat, ex illa varia opera producit, esse ergo debet unde fiat aliquid, deinde a quo fiat. hoc -a est, illud materia. 65, 4 Stoicis placet unam -am esse, id, quod facit. Aristoteles putat -am tribus modis dici: prima, inquit, -a est materia, sine qua nihil potest effici; secunda opifex, tertia est forma, quae unicuique operi imponitur tamquam statuae: nam hanc Aristoteles eidos vocat. quarta quoque, inquit, his accedit propositum totius operis. 65, 8 quinque ... -ae sunt, ut Plato dicit: id ex quo, id a quo, id in quo, id ad quod, id propter quod (*i. materia, faciens, forma, exemplar, propositum*). 65, 11 haec quae ab Aristotele et Platone ponitur, turba -arum aut nimium multa aut nimium pauca comprendit. nam si quocumque remoto quid effici non potest, id -am iudicant esse faciendi, pauca dixerunt; ponant inter -as tempus ... locum ... motum ... sed nos primam et generalem quaerimus -am. haec simplex esse debet. nam et materia simplex est. quaerimus, quid sit -a? ratio scilicet faciens, id est deus. ista enim quaecumque rettulistis sunt multae et singulae -ae, sed ex una pendent, ex ea, quae faciet. formam dicis -am esse? hanc imponit artifex operi: pars -ae (*'Teilursache'*) est, non causa (*cf.* Cassiod. art. 3 p. 1183^{A} est efficiens ... -a, quae movet atque operatur, ut aliquid explicetur; materia vero, ex qua fit aliquid vel in qua fit; finis, propter quod fit). Ps. Soran. quaest. med. 51 -arum quaedam dicuntur initiales, aliae continentes, quaedam etiam simul agentes, aliae vero concausales. Macr. somn. 1, 22, 2 illae vere insolubiles -ae sunt, quae mutuis invicem nexibus vinciuntur et dum altera alteram facit ac vicissim de se nascuntur. Cassiod. art. 3 p. 1184^{B} sunt ... plures -ae id est quae vel principium praestant motus atque efficiunt; vel specierum formas subiectae suscipiunt; vel propter eas aliquid vel quae cuiuslibet forma est.

2 *de nexu causarum, de fato et de causa ultima*: Cic. Tusc. 5, 70 rerum -as alias ex aliis aptas et necessitate nexas videt, quibus ab aeterno tempore fluentibus in aeternum ratio tamen mensque moderatur (div. 1, 125 causae -a nexa rem ex se gignit. fat. 27 ex aeternitate causa -am serens. 34 quodsi concedatur nihil posse evenire nisi -a antecedente quid proficiatur, si ea -a non ex aeternis -is apta dicatur. 38 ea ... esse nexa -is aeternis. Lucr. 2, 255 nec ... principium quoddam, quod fati foedera rumpat, ex infinito ne causam -a sequatur. Cels. 2, 14 omnes ex una -a pendere. Sen. dial. 1, 5, 7 -a pendet ex -a. Aug. civ. 5, 9 si certus est ordo rerum, certus est ordo -arum). Cic. nat. deor. 1, 55 illa fatalis necessitas, quam εἱμαρμένην dicitis, ut quicquid accidat, id ex aeterna veritate -arumque continuatione fluxisse dicatis (div. 1, 125 fatum ... id appello quod Graeci εἱμαρμένην, id est ordinem seriemque -arum. 1, 126 ut fatum sit non id quod superstitiose, sed id quod physice dicitur -a aeterna rerum. top. 59 ex hoc genere -arum ex aeternitate pendentium fatum a Stoicis nectitur. Apul. mund. 38 fatum ... Graeci heimarmenen a tractu quodam invicem -arum se continentium volunt dici. Aug. civ. 5, 8 omnium conexionem seriemque -arum, qua fit omne quod fit, fati nomine appellant. *cf.* Cic. fat. 19 ita et semper verum fuit ... neque tamen erant -ae fatales cur ita acciderit, sed quod ita cecidit, serie certa -arum casurum, sicut cecidit, fuit. 31 si omnia antecedentibus -is fiunt, omnia naturali colligatione conserte contexteque fiunt. ... si omnia fato fiunt, omnia -is antecedentibus fiunt, non igitur fato fiunt, quaecumque fiunt. 41 cum dicimus omnia fato fieri -is antecedentibus non hoc intellegi volumus: -is perfectis et principalibus sed -is adiuvantibus et proximis ... si omnia fato fiant, sequi illud quidem, ut omnia -is fiant antepositis verum non principalibus et perfectis, sed adiuvantibus et proximis. 44 si omnia fato fiant, omnia -is fiant antecedentibus et necessariis). Cic. div. 1, 126 ut ... observatione notari possit quae res quamque -am plerumque consequatur etiamsi non semper, ... easdemque -as veri simile est rerum futurarum cerni ab iis, qui aut per furorem eas aut in quiete videant (1, 127 si quis mortalis possit esse, qui colligationem -arum omnium perspicit animo, nihil eum ... fallat. 2, 17 qui potest provideri quicquam futurum esse, quod neque -am habet ullam neque notam cur futurum sit. Aug. civ. 10, 32 vel inferiorum fiunt praesensione -arum, sicut arte medicinae quibusdam antecedentibus siquis plurima ... praevidentur). Cic. div. 2, 60 quicquid ... oritur, qualecumque est, -am habeat a natura necesse est ... si nullam reperies, illud tamen exploratum habeto, nihil fieri potuisse sine -a (Tim. 3 omne autem quod gignitur, ex aliqua -a gigni necesse est; nullius enim rei -a remota reperiri origo potest). causae rerum: Cic. ac. 1, 6 fin. 2, 45 Verg. georg. 2, 490 Manil. 1, 98 Pers. 3, 66 *al.* Plin. nat. 2, 104 nec stare pugnae licet, sed assidue rapta convolvitur et circa terram immenso rerum -as globo ostendit. Sen. benef. 3, 29, 4 semina omnium rerum -ae sunt et tamen minimae partes sunt eorum, quae gignunt. epist. 89, 16 de elementis locus ... in materiam et -am omnia moventem et elementa dividitur. Tert. anim. 18 ideas, id est formas exempla et -as naturalium istorum manifestorum et subiacentium corporalibus seminibus. Nemes. ecl. 1, 35 omniparens aether et rerum -a (*cf.* Aug. civ. 8, 2 Anaximenen ... qui omnes rerum -as aeri infinito dedit). Arnob. nat. 2, 9 *Pythagoras* -am in numeris ponit ... Aristoteles, qui quintum elementum principalibus applicat -is. Ambr. hex. 1, 8, 30 volunt a domino deo nostro quattuor primum elementa generata, caelum terram mare aerem, eo quod -ae rerum ignis et aer, terra et aqua sint. *de deo et causis*: Cic. fin. 5, 33 sive ... maior aliqua -a atque divinior hanc vim ingenuit sive hoc ita fit fortuito. nat. deor. 3, 91 nec cum Aegisthi libidinem aut cum Paridis videmus, a deo -am requirimus, cum culpae paene vocem audiamus. div. 2, 55 magna stultitia est earum rerum deos facere effectores, -as rerum non quaerere. Sen. dial. 11, 8, 3 quisquis formator universi fuit, sive ille deus est potens omnium ... sive fatum et immutabilis -arum inter se cohaerentium series. benef. 4, 7, 1 ille (*Iuppiter*) est prima omnium -a ex qua ceterae pendent (*cf.* Aug. civ. 7, 8. 9 *saepius*). nat. 2, 45, 2 hic (*spiritus mundi*) est, ex quo suspensa sunt omnia, causa -arum (*v. etiam supra l. 57 sqq.*). Apul. apol. 64 totius rerum naturae -a et ratio et origo initialis summus animi genitor, aeternus animantium sospitator. Iren. 2, 2, 3 non angeli vel mundi fabricator -ae erant fabricationis istius, sed voluntas dei

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(AVG. civ. 5, 8. 7, 30. 8, 3 gen. c. Manich. 1, 2, 4 in psalm. 134, 10 *al.*). AVG. civ. 5, 9 -a ... rerum, quae facit nec fit, deus est, aliae vero -ae et faciunt et fiunt, sicut sunt omnes creati spiritus maxime rationales, corporales autem -ae, quae magis fiunt, quam faciunt, non sunt inter -as efficientes adnumerandae. 8, 4 ut in illo (*deo*) inveniatur et -a subsistendi et ratio intelligendi et ordo vivendi. 11, 22 principales -as in verbo dei conspiciunt, per quod factus est mundus. *et saepe.* PS. IGNAT. Mar. Castab. 2 dei omnium -ae (θεοῦ τοῦ πάντων αἴτιον). *de voluntate hominum et nexu -arum:* CIC. fat. 9 non ... si alii ad alia propensiores sunt propter -as naturales et antecedentes, idcirco etiam nostrarum voluntatum atque appetitionum sunt -ae naturales et antecedentes. 11 haec ex naturalibus -is vitia nasci possunt, extirpari autem et funditus tolli ... non est id positum in naturalibus -is, sed in voluntate studio disciplina. 23 voluntatis ... nostrae non esse -as externas et antecedentes. 24 communi igitur consuetudine sermonis abutimur, cum ita dicimus velle aliquid quempiam aut nolle sine -a. ita enim dicimus sine -a, ut dicamus: sine externa et antecedente -a, non sine aliqua. 45 ut quibusdam in rebus vere dici possit, cum hae -ae antegressae sint, non esse in nostra potestate quin illa eveniant, quorum -ae fuerint, quibusdam in rebus -is antegressis in nostra tamen esse potestate. CHALC. comm. 154 -a penes optantem (*Plato rep. p. 617*^{E} αἰτία ἑλομένου), deus extra culpam. AVG. civ. 5, 9 -ae voluntariae aut dei sunt aut angelorum aut hominum aut quorumque animalium. 11, 17 vitium malitiae non naturam esse sed contra naturam, cui ad peccandum non conditor -a est sed voluntas. 12, 6 huius ... malae voluntatis -a efficiens, si quaeratur, nihil invenitur. 12, 7 -as ... defectionum istarum, cum efficientes non sint, ut dixi sed deficientes. *et saepius.*

3 ***loci** ob vetustatem et ob rem* **notabiliores**: *vetustissimi*: NAEV. com. 128 sonticam esse oportet -am, quam ob rem perdas mulierem. ENN. ann. 344 quae denique -a pugnandi fieret. [*corrupt.* ann. 9 (Varro ling. 7, 48). *dub.* 174 quis potis ingentes -as (*sic* QVINT. inst. 6, 3, 86, *fort. ex glossemate,* oras MACR. sat. 6, 1, 18 SERV. auct. Aen. 9, 526 DIOM. gramm. I 385, 32) evolvere belli.] CATO or. frg. 58 PLAVT. Aul. 688 *et saepe.* VARRO ling. 5, 93 artificibus (*i. nominibus artificum*) maxima -a ars, id est ab arte medicina ut sit medicus. 6, 37 siquis primigeniorum verborum origines ostenderit, si ea mille sunt, quingentum milium simplicium verborum -as aperuerit una (-as vocabuli: VARRO rust. 1, 6, 1 CIC. nat. deor. 3, 63 MACR. exc. gramm. V 619, 21. *cf.* FEST. p. 44 caerimoniarum -am alii ab oppido Caere dictam existimant. p. 194 Oufentinae tribus ... -a fuit nomen fluminis Oufens. *al.*). VARRO frg. Aug. civ. 7, 34 libros eius (*Numae*), ubi sacrorum institutorum scriptae erant -ae (*i. q. origo*; PROP. 4, 10, 1 Iovis incipiam -as aperire Feretri. OV. fast. 1, 1 tempora cum -is Latium digesta per annum ... canam. 1, 465 -as horum moremque sacrorum. 4, 17 -ae ... dierum. 5, 697 -am sideris huius. LIV. 1, 13, 8 Lucerum nominis et originis -a incerta est. SEN. frg. Aug. civ. 6, 11 -as ritus. STAT. silv. 1, 2, 16 diem -asque sacri. *cf.* OV. epist. 15, 358 -am nominis inde tuli. fast. 2, 382 quaeve diem tali nomine -a notet. PLIN. nat. 7, 54 qualis -a patri ... cognomen imposuit. 9, 130 unde et -a nomini). CIC. Verr. 4, 63 cuius mortis -am fugitivi sustinent (*i. q. culpam; v. etiam p. 665, 23 sqq.*, in -a esse *p. 670, 60.* ITALA gen. 4, 13 [Hier. epist. 36, 2] maior -a mea est quam ut dimittar [epist. 36, 6 maior culpa. VVLG. maior est iniquitas mea; LXX αἰτία]. TERT. adv. Marc. 2, 27 p. 374 secundum merita -arum. ieiun. 3. VEN. FORT. vita Albin. 1, 44 cuius -a fuit hac me regione venire *adde supra l. 22*). CIC. Phil. 13, 23 eam tibi -am (*i. finem*) belli gerendi proponis, ut senatum funditus deleas (*cf.* TERT. anim. 51 alia quoque membra movissent et si manus tantum, sed non in -am orationis. nat. 1, 7 ad utramque -am mortuorum resurrectio praedicatur. MAECIAN. dig. 36, 1, 73 in eam -am pignora acceperit. SCAEV. dig. 15, 3, 21 ex pecunia mariti in easdem -as convertit. VLP. dig. 14, 1, 1, 9 quod ad navis -am accepit. 33, 7, 12, 19 si ad huiusmodi -am habeat signa parata ad alios usus non deservientia. 39, 5, 19, 5 stipulationes, quae ob -am fiunt, non habent donationem. 43, 3, 1, 2 *edictum* continet hanc -am, ut. PAVL. sent. 2, 31, 29 quia non in eam -am videntur accepta. AVG. bon. coniug. 6, 6 ut etiam praeter -am procreandi sibi misceantur. COD. Iust. 8, 53, 36, 2 nulla eis licentia danda pecunias ad alias -as nisi ad refectionem domorum erogandas).

CIC. rep. 1, 39 eius ... prima -a coeundi est non tam imbecillitas, quam naturalis quaedam hominum quasi congregatio. leg. 1, 48 *iustitia* per se ... expetitur. eademque omnium virtutum -a atque sententia est (*cf.* SEN. benef. 4, 2, 3 utrum virtus summi boni -a sit an ipsa summum bonum). Tusc. 4, 57 sapientiam esse rerum divinarum et humanarum scientiam cognitionemque quae cuiusque rei -a sit (5, 7 off. 2, 5. AVG. civ. 19, 1 nulla est ... -a philosophandi nisi finis boni). nat. deor. 3, 17 -ae *cur di sint* quas Cleanthes affert, quarum una est de commodorum ... copia, altera *eqs.* (LVCR. 1, 1161 quae -a deum per magnas numina gentes pervulgarit). LVCR. 1, 653 amplius hoc fieri nil est, quod posse rearis talibus in -is. SEN. nat. 1, 3, 2 -a arcus eiusmodi redditur. 2, 26, 7 res ista ... -a ignium fit. LVCAN. 9, 623 vulgata ... fabula pro vera decepit saecula -a. CVRT. 8, 9, 19 neque alia illis maior opulentiae -a est. PLIN. nat. 3, 2 locorum nuda nomina et quanta dabitur brevitate ponentur claritate -isque (*i. -is praecipuis*) dilatis in suas partes (*cf.* 13, 4 unguentis cognomina dedere aliis patriae aliis suci aliis arbores aliis -ae. 15, 51 cetera e -is traxere nomen). 17, 191 ut in siderum -is docebimus proximo volumine. 22, 109 mellis -as atque differentias (*i. modi oriundi; cf.* 23, 79 olei naturam -asque. 37, 1 quae -a gemmarum est). FRONTO p. 88, 12 N. vale domine dulcissime, desiderantissime, -a optima vitae meae. AVG. civ. 5, 1 -am Romani imperii omniumque regnorum nec fortuitam esse nec in stellarum positione consistere. 8, 24 si -as artis huius (*deos faciendi*) nos diceremus multum errorem et incredulitatem. *in arte rhetorica*: CIC. inv. 2, 16 omnis ... ex -a ex persona ex facto ipso coniectura capienda est. de orat. 2, 171 ex -is ... rerum *argumenta* sic: avaritiam si tollere vultis, mater eius est tollenda luxuries (top. 11. QVINT. inst. 5, 10, 94 argumenta a personis, -is locis tempore. CASSIOD. art. 3, 1184^{C} argumentum ... ab efficiente -a. 3, 1191^{D} a -is argumentum est quando ex consuetudine communi res, quae tractatur, fieri potuisse convincitur). CIC. part. 110 possunt ... in -is haec ... controversiarum genera versari. 112 spectant ... ad -am facti motus animorum (QVINT. inst. 7, 2, 35 ex -is probatio, in quibus maxime spectantur: ira, odium, metus, cupiditas, spes). top. 58 locus rerum efficientium, quae -ae appellantur. 67 -arum locus. 71 perfecta est omnis argumentorum inventio ut, cum profectus sis ... a -is, ab effectis ... nulla praeterea sedes argumenti quaerenda sit. QVINT. inst. 4, 1, 50 tres esse praeparandi iudicis partes, sed multas species enumerant, ut ex ... personis, factis, dictis, -is, temporibus, occasionibus, ceteris (4, 2, 36. 11, 2, 14 *al.*). CIC. inv. 2, 130 nulla in lege ullam -am contra scriptum accipi convenire (2, 135) ... non fuisse ei grave nec difficile eam -am excipere, quam adversarii proferant. 2, 134 -am extra scriptum accipi non oportere. QVINT. inst. 3, 6, 104 causa (αἴτιον, *i. causativum litis*) et iudicatio et continens (συνέχον) est in omni genere -arum. AVG. rhet. 13 p. 144, 24 -am Hermagoras αἴτιον vocat, συνέχον continens ... est ... -a quae nisi praecederit, controversia fieri non potest (RHET. min. p. 585, 10 aetion est -a). p. 145, 4 interdum etiam αἴτιον αἰτίου vocat, quasi -am causae (*cf.* QVINT. inst. 3, 11, 6 -a quoque ex -a, id est αἴτιον ἐξ αἰτίου nasci videtur, *ubi Quintilianum per errorem Graecum* αἴτιον αἰτίου *in Latinum* causa ex causa *transtulisse Volkmann [Rhetorik d. Griechen und Römer p. 107] putat*). *adde etiam* -am conferre, transferre *p. 668, 69,* removere *p. 669, 38 et 670, 84,* -am dicere (non dicere, quin) *p. 678, 58.* causae *in tit. librorum*: SEN. nat. 6, 17, 3 apud Asclepiodotum invenies ... in his ipsis quaestionum naturalium -is. CHAR. gramm. I 106, 14 Fabianus -arum naturalium II (146, 28. 375, 22). DIOM. gramm. I 368, 28 Cicero, M. Tullius, -arum decimo tertio. EXPLAN. in Don. gramm. IV 542, 16 Marius *-arum* naturalium.

4 ***synonyma** et iuxta posita*: *coniungitur* ratio: TER. Eun. 575 num parva -a aut prava ratiost? CIC. inv. 2, 137 div. in Caec. 1 de orat. 3, 114 part. 64 Tusc. 1, 29 fin. 5, 10 div. 1, 85. 2, 46 cum res videres, rationem -amque non quaerere. off. 1, 67 -a et ratio efficiens. LIV. 34, 4, 12 nonnullarum cupiditatium ne -am quidem aut rationem inire possum. VITR. 2, 8, 16 PLIN. nat. 18, 24. QVINT. inst. 4, 2, 77 alias -as, aliam mentem aliam rationem dabo. ARNOB. nat. 1, 7 AVG. gen. ad litt. 7, 23 p. 221, 25 *al.* res: CIC. inv. 2, 78 si sibi illa res atque ea faciendi -a ... accidisset. off. 2, 5. LVCR. 2, 1068 nec res nec -a moratur. OV. trist. 4, 2, 25 -as et res et nomina quaeret *al.* *vocab. ad originem, fontem sim. spectantia*: artifex: AETNA 188. auctor: LIV. 8, 37, 7 VELL. 1, 14, 1 VAL. MAX. 7, 2, 6 SEN. dial. 7, 1, 4 SIL. 17, 511 STAT. Theb. 9, 876 PLIN. paneg. 79. caput: VERG. Aen. 11, 361 (*v. p. 421, 48 sqq.*) QVEROL. p. 3, 7 PELAG. in Rom. 1 p. 653^{a}. cibus: OV. rem. 138. custos: LVCR. 3, 324 custos et -a salutis. elementum: GRATT. 393 STAT. Theb. 8, 92. exordium: LVCR. 5, 677 -arum exordia prima. fax: OV. Pont. 1, 7, 28 hortator studii -aque faxque mei. firmamentum: SEN. epist. 31, 3. fons: CIC. Tusc. 3, 67 LVCAN. 9, 526. fundamentum: SEN. epist. 87, 41. initium: CIC. Tusc. 5, 7 nat. deor. 2, 49 LIV. 2, 51, 6. 4, 9, 2 SEN. dial. 4, 20, 2 epist. 110, 3 SVET. Aug. 10 Vit. 4 *al.* instrumentum: SEN. epist. 94, 57. materia: CIC. fin. 1, 18 LIV. 6, 31, 2. 39, 1, 8 PETRON. 98 IVV. 3, 147 TAC. Agr. 10. natura: CIC. de orat. 1, 53. 212 orat. 179 HOR. sat. 2, 8, 92 PLIN. nat. 11, 217. *cf.* COLVM. 10, 219 rerum -as et sacra moventem orgia naturae. SEN. nat. 3 praef. 1 -as secretaque *mundi.* origo: CIC. orat. 174. 177 Tusc. 3, 23 LIV. 28, 27, 11 PLIN. nat. 11, 181. 22, 94 IVV. 14, 226 TAC. Germ. 9, 4 PLIN. epist. 1, 22, 3 APVL. met. 10, 3 ARNOB. nat. 1, 11. 2, 51 SCHOL. Cic. Bob. p. 101, 27 Hild. primordium: OV. met. 15, 68 primordia mundi et rerum -as. principium: CIC. nat. deor. 1, 1 OV. ars 1, 712 LIV. 3, 36, 5 HOMER. 234. semen: CIC. off. 2, 29 STAT. Theb. 3, 658. servator: OV. Pont. 4, 15, 41 meae -am servatoremque salutis. vis: CIC. fin. 1, 18 vim et -am efficiendi. 4, 21 nat. deor. 2, 28 div. 2, 47 Tim. 51 LVCR. 1, 238. 5, 775. OV. met. 4, 287 -a latet, vis est notissima fontis. MANIL. 4, 193 SEN. nat. 2, 46. *i. q. efficitur*: consecutio: CIC. fin. 2, 45 -as rerum et consecutiones. consequens: CIC. part. 82 de orat. 2, 166. effectum: CIC. top. 11. 71. 87 QVINT. inst. 7, 3, 28. 66 AVG. gen. ad litt. 611 p. 184, 22. effectus: CIC. div. 2, 47 SEN. nat. 2, 53, 3 PLIN. nat. 29, 28 *al.* eventum: CIC. div. 1, 12 quarum ... rerum eventa magis arbitror quam -as quaeri oportere. Att. 9, 5, 2 semper ... -ae eventorum magis movent, quam ipsa eventa. eventus: CIC. part. 82 -ae rerum et eventus et consequentia requirentur.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

109. 113 VERG. georg. 4, 397. exitus: CIC. de orat. 3, 31 SEN. Herc. f. 408. finis: LIV. 3, 44, 1. 5, 13, 5 VAL. MAX. 9, 13, 3 HOMER. 53. *accidentia causarum*: fructus: CVRT. 4, 14, 17. merces: SEN. dial. 7, 9, 2 (*cf.* pretium: OV. met. 4, 739 TAC. hist. 3, 72). meritum: TAC. ann. 1, 48. modus: OV. epist. 3, 90 SEN. clem. 2, 4, 3 epist. 13, 12. ordo: LIV. 39, 48, 6 belli -as et ordinem. QVINT. inst. 4, 2, 7 ordo et -a facti. signum: VARRO rust. 2, 1, 23. CIC. div. 1, 127 qui etsi -as ipsas non cernunt, signa tamen -arum et notas cernunt. VERG. georg. 3, 440 AETNA 518 SEN. nat. 1, 1, 4. *tempus, facultas, occasio sim.*: copia: OV. Ib. 123 -aque non desit, desit tibi copia mortis. facultas: CIC. Cael. 53 part. 115 QVINT. inst. 7, 2, 25. locus: SEN. epist. 81, 14 PLIN. nat. 30, 1 QVINT. inst. 11, 1, 14 *al.* necessitudo: CIC. inv. 2, 140. necessitas: CIC. Mil. 45 QVINT. inst. 2, 13, 2. occasio: QVINT. inst. 2, 13, 2 SVET. Aug. 47 APVL. apol. 28 SCHOL. Cic. Bob. p. 78, 14 Hild. potestas: CIC. inv. 2, 34. 131. tempus: CIC. inv. 2, 86 CIRIS 336 LIV. 6, 10, 8. 21, 52, 7 CELS. 6, 6, 1 QVINT. decl. 334 p. 316, 20 *al.* *animi actiones*: animus: SEN. epist. 90, 5 QVINT. inst. 11, 1, 80. consilium: CIC. inv. 2, 86 rep. 3, 13 FLOR. epit. 4, 10, 2. propositum: SEN. dial. 8, 3, 3. spes: CIC. part. 28 LIV. 22, 3, 14. voluntas: CIC. Catil. 2, 18 fat. 11. 23 SEN. clem. 1, 8, 7. *casus sim.*: casus: CIC. de orat. 2, 63 div. 2, 143 TAC. hist. 1, 4. fatum: CIC. fat. 31. 41 LVCAN. 3, 303. 6, 612 STAT. Theb. 12, 404 (*cf. etiam p. 662, 25 sqq.*). fortuna: CIC. div. 2, 109 CVRT. 7, 1, 21. sors: SEN. nat. 2, 59, 8. culpa: CIC. Verr. 2, 83 circumsessionis tuae -am et culpam in alios transtulisse. leg. 3, 11 senatori, qui non aderit, aut -a aut culpa esto. Tim. 46 sese ... extra omnem culpam -amque posuisset. VERG. georg. 2, 455 Bacchus et ad culpam -as dedit. QVINT. inst. 7, 3, 33 nec undecumque -a fluxit, ibi culpa est (-a culpae: OV. epist. 16, 68 LIV. 30, 14, 11 FRONTIN. strat. 1, 9, 3). *cf.* TERT. adv. Marc. 1, 29 multum differt inter -am et culpam, inter statum et excessum. crimen: VERG. Aen. 12, 600 se -am clamat crimenque caputque malorum. OV. met. 2, 614 crimen -amque dolendi. labes: VAL. FL. 3, 377 -as labemque docebo.

5 ***structurae***: a *iuncturae verbales*:

a nominat.: causa est: *absolute*: LEX repetund. (Corp. I 198) 37 nisei sei quae -a erit. *alicuius rei*: PLAVT. Men. 771 nisi ... iurgi est ... -a. TER. Andr. 158 ut ... vera obiurgandi -a sit. CIC. de orat. 1, 19 quae -a sit eloquentium paucitatis. rep. 1, 69 -a conversionis est, ubi in suo quisque est gradu firmiter collocatus (LVCR. 6, 577 est haec ... -a tremoris, ubi). off. 2, 58 -a largitionis est, si aut necesse est aut utile. AETNA 453 ardendi -am lapidem esse molarem. LIV. 31, 1, 8 cum Aetoli et belli et pacis fuissent -a. SEN. suas. 6, 9 maximam -am proscriptionis ipsum esse Ciceronem. SEN. benef. 6, 8, 1 in flumen ... cecidisse ... -a sanitatis fuit. AVG. civ. 12, 1 beatitudinis ... illorum -a est adhaerere deo. *saepissime.* *c. ellipsi verbi, ex. gr.*: VARRO ling. 5, 61 igitur duplex -a nascendi ignis et aqua. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 1 quaeris, an -a? *alicui alicuius rei*: CIC. inv. 2, 24 alii nemini -am fuisse (de orat. 2, 170). S. Rosc. 41 neque odii -am patri neque sceleris filio fuisse. Verr. 3, 13 quae -ae benevolentiae Mamertinis erga istum sint. Cael. 18 hanc Palatinam Medeam ... huic adulescenti -am sive malorum sive potius sermonum fuisse. fin. 2, 66 huic dolor ... -a civitati libertatis fui[illegible] Phil. 2, 99 hanc tibi esse cum Dolabella -am odii. SALL. epist. M[illegible] 5 Romanis cum nationibus ... una et eadem vetus -a bellandi est. LIV. 35, 40, 1 -ae cum Antiocho fuerunt belli. 42, 37, 5 quae -a Romanis aut in Graeciam traiciendi copias aut urbes occupandi esset. PAVL. FEST. p. 32 vastitatis ... esse -am his locis. SEN. contr. 2, 2, 11 quare uxori notae -a sim, socero orbitatis? SEN. dial. 4, 27, 2 non ... nos -a mundo sumus hiemem aestatemque referendi. epist. 65, 10 quae deo faciendi mundum fuit -a? PLIN. paneg. 61 hanc tibi praecipuam -am fuisse extendendi consulatus *al.* apud, penes *aliquem*: LIV. 7, 30, 5 fuit ... apud vos semper satis iusta -a amicitiae. TAC. ann. 6, 46 ea apud avum odii -a. IVV. 14, 226 mentis -a malae penes te. TAC. hist. 4, 16 pluresque eius rei -as afferebat, potissimam penes incuriam virorum feminarumque. CHALC. comm. 154 -a penes optantem. *alicui rei*: LVCR. 2, 286 esse aliam ... -am motibus (5, 509). SALL. hist. frg. 2, 50 quae -a fuerit novandis rebus (VERG. Aen. 4, 290). FEST. p. 269 urbi conditae in Palatio -am fuisse. SEN. Oed. 709 tu tantis -a periclis. TAC. Germ. 9 unde -a et origo peregrino sacro, parum comperi. *c. duobus dativis*: TAC. ann. 16, 14 *cupidinem* -am multis exitio esse. PLIN. epist. 6, 28, 1 quae tibi -a fuerit impedimento *al.* causa est de *cf. p. 663, 78.* causa est in *sim.*: CIC. Tusc. 3, 24 est ... -a omnis in opinione nec vero aegritudinis solum sed etiam reliquarum omnium perturbationum. Phil. 2, 55 in seminibus est -a arborum et stirpium *al.* LVCR. 4, 257 esse in imaginibus ... -a videtur cernendi. OV. met. 14, 26 -a est huius in ipsa. LIV. 5, 11, 6 malorum in Sergio Verginioque -as esse. SEN. nat. 1, 3, 3 huius rei -am in umore esse. PLIN. nat. 2, 177 -a in ipsius terrae figura est. 11, 193 in felle nigro insaniae -a homini *est.* 33, 22 signandi -am in anulis esse. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 109 quod in re ludicra maior reprehensionis -a sit *al.* causa est *hinc al.*: CIC. Cluent. 83 si istinc -a corrumpendi iudicii ... est, hinc ... nulla corrumpendi iudicii -a. TAC. hist. 4, 13 inde -ae irarum spesque ex malis nostris. PORPH. Hor. epist. 1, 19, 41 hinc illa -a est, propter quam et alii laudantur. CIC. fin. 4, 13 -a non videtur fuisse mutandi nominis. *cf.* Caecin. 59 -am necessitudinis ad inferendum periculum iustam videri oportere (60). Verr. 2, 152 digna -a videretur *al.* SEN. Herc. O. 433 terris videri sceleribus -am suis, fecit noverca. causa est in dubio, promptu, palam *cf. l. 27 sqq.* aliquid, quid, satis -ae est *cf. p. 671, 24 sqq.* -a est, cur, quod, quare, ut *sim. cf. p. 675, 82 sqq. et 676, 79 sqq.* CIC. Cluent. 44 suberat ... alia -a maior (off. 1, 38 Att. 1, 10, 2 NEP. Alc. 1, 4 OV. fast. 2, 514 SEN. Thy. 967 CVRT. 4, 12, 14 PLIN. nat. 28, 260). Lael. 79 digni ... sunt amicitia, quibus in ipsis inest -a, cur diligantur (nat. deor. 2, 28). fat. 40 si -a appetitus non est sita in nobis (SIL. 3, 331 omnis in annis lucis -a sita). Phil. 2, 53 -am perniciosissimi belli persona tua constitisse (PLIN. epist. 1, 8, 5 cunctationis meae -ae ... in ipso materiae genere consistunt). SALL. Catil. 16, 3 si -a peccandi in praesens minus suppetebat. OV. fast. 1, 233 -a ratis superest (SEN. contr. 7, 4, 9 lacrimae ... desunt, -ae supersunt. SEN. dial. 5, 28, 1 ubique ... -ae supersunt). causa deest *sim.*: deest: CIC. off. 2, 29 OV. fast. 1, 713 LIV. 24, 29, 5. 32, 36, 1 *al.* abest: OV. Pont. 1, 5, 60. COLVM. 1 praef. 2 quas ego -as ... procul a veritate abesse certum habeo. deficit: OV. am. 1, 8, 93 cum te deficient poscendi munera -ae.

causa *agit vel patitur quaedam.* *patet vel latet sim.*: CIC. inv. 1, 29 si -ae factorum extabunt. apparet: LIV. 2, 31, 11. 40, 7, 8 OV. epist. 20, 3. comparet: LIV. 8, 37, 7. patet: MANIL. 4, 841 SEN. Herc. O. 832. patefit: LVCR. 6, 1001. latet: CIC. div. 1, 35 VERG. Aen. 5, 5 AETNA 373 OV. epist. 20, 53 met. 7, 526 *al.* delitescit: APVL. met. 3, 14. *cf.* OV. rem. 162 in promptu -ast. SEN. nat. 3, 25, 5 -a palam est. STAT. Theb. 3, 40 et prope sunt -ae. OV. fast. 3, 839 nominis in dubio -a est. TAC. ann. 1, 49 clamor vulnera sanguis palam, -a in occulto. 15, 36 -ae in incerto fuerunt. *manet vel fugit*: CIC. div. in Caec. 59 ne iniuriae quidem ... -a remanet. LIV. 34, 6, 17 quamdiu -a scribendae legis mansisset. LVCR. 3, 502 iam morbi -a reflexit (HOR. carm. 2, 2, 15 nisi -a morbi fugerit venis). VERG. Aen. 1, 25 necdum ... -ae irarum ... exciderant animo. OV. Pont. 4, 9, 57 nec cedens -a priori. TERT. idol. 11 cessante -a acquirendi non erit necessitas negotiandi. *fit, oritur, venit sim.*: fit: VARRO rust. 2 praef. 4 bos domitus -a fit, ut. SEN. dial. 7, 1, 1. nascitur: CIC. rep. 2, 59 fin. 4, 45 Phil. 8, 7. oritur: CIC. nat. deor. 2, 13 Phil. 10, 8 epist. 6, 6, 5 SEN. epist. 91, 5 (exoritur: LIV. 3, 24, 3). manat: CIC. fat. 19 aeternis -is naturae necessitate manantibus. proficiscitur: CIC. Lael. 26 pulchrior et magis a natura ipsa profecta alia -a. 30. existit: AETNA 301 QVINT. inst. 1, 2, 2. 1, 10, 33. fluit: QVINT. inst. 5, 10, 23 nonnumquam ad honeste turpiterque vivendum inde -ae fluunt. 7, 33, 3. emergit: GREG. M. moral. 2, 78. accedit: CIC. S. Rosc. 4 accedit illa quoque -a, quod (BELL. Afr. 51, 5. 72, 3 TAC. ann. 15, 68. 16, 21 PLIN. epist. 1, 8, 10). fat. 24 nulla -a accedat extrinsecus. parad. 24 epist. 13, 10, 2. OV. met. 3, 73 accessit ad iras -a recens. EPIST. Sapph. 71 SEN. epist. 30, 16. incidit: CIC. part. 137 off. 3, 40. 50 SEN. dial. 4, 14, 2. 4, 20, 1 epist. 85, 14 LEX Malac. (Corp. II 1964) 1, 32. insinuat: LVCR. 3, 486 si durior insinuaverit -a. incumbit: LVCR. 5, 347 si tristior incubuisset -a. redit: LIV. 39, 24, 5 QVINT. decl. 262 p. 73, 18. 290 p. 159, 24. subit: OV. met. 3, 260 MANIL. 2, 284. venit: OV. medic. 48 rem. 322 fast. 5, 368 LIV. 7, 29, 3 SEN. epist. 85, 16 (evenit: OV. ars 3, 247. intervenit: LIV. 6, 34, 4. 25, 7, 10 SEN. nat. 3, 11, 3 QVINT. inst. 3, 8, 19. supervenit: SEN. nat. 6, 18, 2). *antecedit sim.*: CIC. fat. 9. 43 veri simile est -am antecedere *saepius.* 19 -as ... antegressas (21. 45). FRONTIN. aq. 74 -a quae praecedit (APVL. apol. 102). TERT. anim. 17 -ae libere praeeunt. *efficit sim.*: efficit: CIC. ac. 1, 6. fat. 28 -ae, quae efficiant, ut. 47 *al.* facit: TIB. 2, 4, 37 haec denique -a fecit, ut .... OV. epist. 11, 47 met. 4, 520. LIV. 7, 24, 10 eadem ... -a dictatoris desiderium senatui fecit. 39, 21, 9 SEN. benef. 2, 18, 3 PLIN. nat. 37, 23 *al.* (perficit: PLIN. nat. 15, 81). gignit: CIC. rep. 1, 41. 125 (ingignit: CIC. fin. 5, 33). CIC. fat. 46 -a ..., quae declinat atomum. LVCR. 5, 531 -a ..., quae vegeat motum signis. CAES. civ. 3, 72, 4 parvulae -ae ... magna detrimenta intulissent. AETNA 209 hae -ae spectanda ferunt incendia montis. HOR. epist. 1, 12, 16 quae mare compescant -ae. SEN. nat. 3, 20, 2 hae -ae saporem dant aquis. 6, 5, 1 -am, qua terra concutitur. epist. 88, 26 quae -a in speculo imagines exprimat. 93, 9 quae -a inducat noctem (83, 17 hilaritas aliena -a producta). PLIN. nat. 3, 16 quae -a magnos errores ... parit. 31, 2 quae -a fulmina elidit. S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 3 quae -a illi morbo vires daret. causa *commovet homines vel animos eorum*: TER. Andr. 904 una harum quaevis -a me ut faciam monet. impellit: TER. Hec. 426 CIC. S. Rosc. 92 Sull. 56 de orat. 2, 361 Tusc. 5, 2. nat. deor. 1, 7 quae -a nos impulerit, ut *al.* (compellit: SEN. contr. 10, 4, 8 COLVM. 3, 20, 3 AVG. civ. 7, 3. 9, 19. pellit: SEN. Med. 193 nat. 7, 8, 3. *cf.* QVINT. decl. 378 p. 422, 27 levissimis -is expellemur). commovet: RHET. Her. 4, 16, 23 CIC. inv. 2, 32 Cluent. 44 leg. agr. 2, 83 (movet: CIC. fat. 44 Att. 11, 5, 1. 12, 25, 2 *al.* LVCR. 4, 233 consimili -a tactum visumque moveri. OV. met. 9, 537 trist. 4, 10, 66. LIV. 6, 33, 16 quaenam ... -a tam obstinatos movisset in fugam. CVRT. 4, 13, 5 SEN. epist. 94, 56 QVINT. decl. 263 p. 75, 25. permovet: CIC. part. 38). rapit: CIC. inv. 2, 36

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-am . . ., quae . . . in fraudem rapere soleat. LVCAN. 2, 251. inducit (*v. p. 666, 70*): RHET. Her. 2, 19, 30 LIV. 10, 18, 11 (adducit: CIC. S. Rosc. 86. perducit: SEN. benef. 4, 17, 1). vocat: CIC. Mur. 6 (evocat: SEN. epist. 31, 6). inflammat: CIC. Flacc. 81 (*cf.* IVV. 13, 182 *praecordia* levibus . . . flagrantia -is). allicit: CIC. fin. 1, 25 (illicit: LVCR. 2, 788). ciet: LVCR. 5, 775 (*cf.* MANIL. 5, 223 magnis concita -is). cogit: VARRO rust. 1, 34, 1 OV. met. 6, 496 SEN. nat. 3, 30, 3 Thy. 429 *al.* subigit: VERG. Aen. 8, 112 SIL. 17, 570 (agit: AETNA 318 SEN. nat. 6, 24, 4. agitat: SEN. Thy. 552 dial. 3, 1, 2). attrahit: VERG. Aen. 11, 250 (trahit: STAT. silv. 1, 2, 257). stimulat: OV. met. 6, 550 SEN. dial. 11, 14, 1 TAC. ann. 2, 46. flectit: VAL. MAX. 8, 1 absol. 1. poscit: SEN. dial. 4, 7, 2. accendit: SEN. nat. 7, 23, 2. premit: SEN. epist. 28, 2. 104, 3. invitat: PLIN. nat. 11, 172. lacessit: FLOR. epit. 2, 17, 5. CIC. de orat. 2, 15 quaecumque vos -a huc attulisset. LIV. 6, 25, 10 qua quemque suorum usuum -ae ferrent. SEN. dial. 9, 12, 6 inanes et leves -ae per urbem circumducunt. 11, 7, 4 alios alia -a excivit domibus suis. PETRON. 10 mille -ae quotidie nos collident et per totam urbem rumoribus different. causa *amovet, prohibet sim.*: deducit: RHET. Her. 3, 24, 40. obstat: CIC. div. 2, 4 PLIN. nat. 2, 195. prohibet: CIC. fat. 28 SEN. epist. 58, 30 COLVM. 2, 15, 2 PLIN. nat. 12, 23. impedit: CIC. off. 1, 71 Att. 11, 17ª, 2 GAIVS inst. 1, 44 INST. Iust. 1, 7. tardat: BELL. Afr. 58, 5. moratur: OV. epist. 18, 20 (*cf.* SEN. Tro. 166 quae -a ratibus faciat . . . moram). non patitur: OV. am. 1, 10, 12 (*cf.* non sinit: PLIN. epist. 9, 37, 5). retinet: OV. rem. 291 (tenet: LIV. 23, 37, 1. 33, 16, 2 SEN. Tro. 366. 552. detinet: SEN. dial. 6, 23, 4). nocet: OV. Pont. 1, 10, 35. 2, 3, 54 eadem prodest -a nocetque mihi. arcet: SEN. Tro. 489. dissuadet: SEN. dial. 4, 3, 4. *mentem afficit*: CIC. leg. 2, 3 me alia . . . -a delectat, quae te non attingit. Cato 66 -a, quae maxime angere atque sollicitam habere nostram aetatem videtur. off. 3, 40 -ae, quae conturbant animos (SEN. nat. 6, 18, 6 si spiritum aliqua -a perturbat. TAC. ann. 1, 31 iisdem -is Germanicae legiones turbatae. *cf.* LVCAN. 5, 257 constringere mentes -a solet). VERG. Aen. 2, 285 quae -a indigna serenos foedavit vultus. PROP. 4, 6, 51 frangit et attollit vires in milite -a (SEN. Tro. 269 sed fregit illos spiritus haec, quae dare potuisset aliis -a). OV. epist. 16, 20 spemque tori dederit quae tibi -a mei. LIV. 28, 42, 10 illos aemulatio inter sese et omnes -ae certaminum acuunt. SEN. epist. 82, 4 nos sollicitudinem -ae persequantur. nat. 6, 2, 3 circumspicite, quam levibus -is discutiamur. TERT. anim. 17 -ae fallunt sensus. LIV. 31, 29, 15 eiusdem linguae homines leves ad tempus ortae -ae diiungunt coniunguntque. 31, 40, 9 hae -ae Democritum Aetolosque restituerunt Romanis. 39, 29, 3 hae -ae animum Philippi alienaverunt a Romanis. *valet, pertinet sim.*: CIC. Verr. 5, 114 haec una -a in opinione Siculorum plurimum valet, quod (Planc. 25 Lig. 31 PLIN. nat. 18, 210 QVINT. decl. 328 p. 289, 8. quare: SCHOL. Cic. Bob. p. 41, 26 Hild.). inv. 2, 175 digna ne -a videretur illa, quae ad utilitatem pertinet. off. 1, 45 plures -ae maioresque ponderis plus habebunt. PLIN. nat. 16, 82 cur . . . non eadem -a adversus omnes polleat. causae *congruunt vel differunt*: CIC. S. Rosc. 62 multae -ae convenisse unum in locum atque inter se congruere videntur. ac. 2, 46 cum duae -ae perspicuis et evidentibus rebus adversantur. fat. 8 has dissimilitudines ex differentibus -is esse factas. LVCR. 6, 363 tum variae -ae concurrunt fulminis omnes. OV. fast. 6, 571 -a latendi discrepat (PLIN. paneg. 55).

β acc.: causam (-as) *noscere, cognoscere sim.*: noscere: TER. Phorm. 278 LEX repetund. (Corp. I 198) 42. 43. 45 CIC. de orat. 1, 212 Att. 11, 13, 4 SEN. epist. 88, 22 TAC. hist. 1, 4 APVL. apol. 51 *al.* cognoscere: CIC. div. in Caec. 1 ac. 1, 12 Tusc. 4, 82 NEP. Dat. 4, 4 TAC. dial. 30 *al.* perspicere: CIC. Caecin. 59 COLVM. 1, 5, 6 TERT. nat. 2, 13 (inspicere: SEN. nat. 4, 2, 17. dispicere: COLVM. 9, 13, 1 QVINT. decl. 300 p. 183, 3. conspicere: AVG. civ. 8, 4). videre: CIC. Deiot. 21 fin. 2, 45 off. 1, 11 LVCR. 1, 153 (pervidere: PS. APVL. Ascl. 3). cernere: CIC. div. 1, 126. 127 PETRON. 117. tenere: CIC. Tusc. 1, 29 div. 1, 127 LVCR. 3, 1070. intellegere: CIC. fat. 34 OV. met. 10, 380 PHAEDR. 3, 14, 8 PLIN. nat. 8, 60. 32, 4. scire: VERG. Aen. 5, 788 OV. trist. 4, 89. discere: VERG. Aen. 6, 488. accipere: OV. met. 4, 794 fast. 5, 449 (percipere: OV. fast. 1, 166. 4, 938. recipere: SEN. nat. 3, 29, 2). audire: LIV. 1, 7, 9 OV. met. 2, 549 TAC. ann. 12, 54. intueri: LIV. 4, 24, 9 TAC. Agr. 34. legere: QVINT. decl. 324 p. 275, 29. ignorare: CIC. div. 2, 47 Phil. 8, 7 LIV. 24, 24, 5. 29, 6, 12 CVRT. 4, 16, 4. nescire: OV. Pont. 4, 10, 37. reperire: CIC. S. Rosc. 8. 84 Verr. 2, 64 Phil. 14, 3 Brut. 325 Tusc. 3, 23 div. 1, 35 *saepe* NEP. Hann. 11, 3 OV. Ib. 498 (comperire: TAC. Germ. 9 SVET. Aug. 94). invenire: CIC. de orat. 1, 123 rep. 2, 27 OV. Pont. 3, 2, 76 SEN. nat. 4, 2, 3 *al.* *suspicari, putare sim.*: suspicari: TER. Hec. 540 CIC. de orat. 2, 12. putare: RHET. Her. 2, 16, 24 satis idoneam -am putari. QVINT. inst. 4, 2, 9 has . . . non narrandi -as puto. decl. 325 p. 279, 22. iudicare: CIC. inv. 2, 175 -am . . . necessariam iudicemus. SEN. nat. 6, 9, 1 ignem -am motus . . . iudicant. arbitrari: APVL. apol. 51. *quaerere, deliberare*: comminisci: LVCIL. 993 -am commenta viai. sciscere: AFRAN. com. 395. spectare: CIC. inv. 2, 50 TAC. ann. 1, 48. excogitare: CIC. Verr. 2, 70 Deiot. 20 LIV. 34, 31, 1 CVRT. 9, 8, 22. quaerere: CIC. Verr. 6, 100 Mil. 15 fin. 2, 112 *saepe* VARRO ling. 5, 9 CAES. Gall. 7, 44, 2 VERG. Aen. 2, 105 OV. epist. 15, 240 LIV. 4, 12, 3 TAC. hist. 1, 64. 2, 52. 3, 38 ann. 3, 55 *al.* (conquirere: CIC. fin. 4, 13 Tim. 51 CIRIS 354 SEN. epist. 99, 3. exquirere: CIC. nat. deor. 2, 96 div. 2, 46 CIRIS 254 AETNA 226 TAC. dial. 27. requirere: CIC. nat. deor. 3, 91 fat. 25 VERG. Aen. 6, 710 OV. met. 13, 940 CVRT. 5, 2, 14 TAC. dial. 28 hist. 1, 27 ann. 6, 26 SCHOL. Cic. Bob. p. 63, 7 Hild. inquirere: MANIL. 1, 717 APVL. met. 1, 17. perquirere: PLIN. nat. 18, 24). colligere: CIC. fin. 4, 13 off. 2, 16 SEN. epist. 44, 7. persequi: CIC. fin. 5, 10 div. 2, 47 QVINT. decl. 339 p. 338, 11. elicere: CIC. div. 1, 13 Att. 1, 11, 1. investigare: CIC. div. 2, 60 SEN. dial. 11, 8, 6. poscere: VERG. Aen. 1, 414. temptare: VERG. Aen. 3, 32. petere: VERG. Aen. 8, 395 OV. fast. 5, 350 MANIL. 4, 519 (repetere: VAL. MAX. 2, 4, 4 QVINT. inst. 5, 10, 83). scrutari: AETNA 178 PLIN. nat. 26, 14 TAC. dial. 15. scitari: OV. met. 2, 511 (sciscitari: SEN. dial. 6, 25, 2 COLVM. 12, 3, 7 TAC. hist. 3, 38). rogare: OV. met. 5, 651 PHAEDR. 4, 19, 5 (interrogare: TAC. hist. 2, 53. rogitare: TAC. ann. 15, 30). percontari: LIV. 35, 19, 2 APVL. met. 5, 26. eruere: SEN. epist. 94, 57. excutere: SEN. nat. 6, 1, 3 PETRON. 88 QVINT. decl. 340 p. 342, 19. distinguere: SEN. epist. 30, 17 TERT. pudic. 2. exigere: CVRT. 5, 5, 23 QVINT. decl. 316 p. 245, 26. indagare: PLIN. nat. 11, 8. explorare: STAT. Theb. 12, 544 SVET. vita Plin. p. 93. expendere: TAC. ann. 14, 35 PLIN. epist. 1, 22, 10. sensu contexere: AVG. conf. 3, 7, 13. *dicere, reddere sim.*: vocare: VARRO ling. 5, 94. dicere: VARRO ling. 7, 4 CIC. nat. deor. 2, 164 fat. 42 LVCR. 6, 706 PHAEDR. 3, 17, 6 (praedicere: EDICT. imp. Constant. de civit. Hispell. [Corp. XI 5265] 56). reddere: VARRO frg. Gell. 1, 13, 2 CIC. off. 1, 101 LVCR. 4, 503. 5, 620 HOR. sat. 1, 4, 116 OV. am. 2, 2, 7 fast. 1, 278. 6, 415 LIV. 2, 3, 5 SEN. nat. 2, 14, 1 TAC. dial. 15 ann. 6, 15 (tradere: LIV. 3, 70, 14. 10, 11, 10 PLIN. nat. 7, 173. prodere: FEST. p. 194 PLIN. nat. 5, 55 TAC. hist. 2, 101 HYG. astr. 2, 2 p. 32, 9 *cf.* servare: LIV. 27, 11, 13). scribere: VARRO frg. Aug. civ. 7, 34 CIC. Att. 12, 9 OV. epist. 19, 238 (inscribere: CIC. Phil. 9, 16 -am *mortis* in basi inscribi. OV. epist. 2, 145). proferre: RHET. Her. 2, 9, 13 CIC. S. Rosc. 72. 73 div. in Caec. 55 TAC. hist. 2, 71 (afferre: RHET. Her. 2, 23, 35 CIC. inv. 2, 129 nat. deor. 3, 17. 37 fat. 47 Phil. 2, 72 VAL. MAX. 7, 5, 2 QVINT. inst. 2, 16, 6 TAC. dial. 1 ann. 4, 16. 6, 14 *al.* ferre: OV. epist. 7, 64. 19, 22 LIV. 1, 30, 6 IVV. 16, 14 TAC. hist. 2, 1. referre: OV. met. 6, 449 TAC. ann. 4, 57. 6, 49 APVL. met. 1, 7). ostendere: CIC. Verr. 2, 80 orat. 179 NEP. Epam. 4, 1 HYG. astr. 1 praef. p. 20, 6. proponere: CIC. Verr. 2, 80. 5, 140 (ponere: CIC. nat. deor. 2, 13 SEN. nat. 3, 11, 5. exponere: CIC. epist. 13, 6, 2 LVCR. 3, 316 OV. met. 4, 469 fast. 3, 725 LIV. 25, 8, 6. 36, 31, 8 PETRON. 101 GAIVS inst. 1, 39. disponere: LVCR. 5, 529. interponere: SCHOL. Cic. Bob. p. 50, 17 Hild. *cf.* TERT. anim. 20 Empedocles -am argutae indolis et obtusae in sanguinis qualitate constituit). aperire: CIC. Cluent. 50 ac. 1, 9 fat. 37 SALL. Catil. 58, 3 TAC. dial. 32. commemorare: CIC. Mur. 56 epist. 4, 4, 2 CAES. Gall. 4, 17, 1 civ. 3, 66, 7 (memorare: OV. fast. 6, 285 LIV. 25, 30, 1). attingere: CIC. rep. 2, 52 mali -am tamquam virgula videar attingere. declamitare: CIC. Tusc. 1, 7. explicare: CIC. nat. deor. 3, 63 div. 2, 57 Att. 7, 3, 3 OV. trist. 2, 425 CELS. 6, 6, 1 EDICT. imp. Diocl. 1, 24. tractare: CIC. nat. deor. 3, 17 QVINT. inst. 3, 11, 10 TAC. dial. 27. docere: CIC. off. 2, 82 VERG. georg. 3, 440 OV. fast. 4, 682 MANIL. 4, 848. pronuntiare: CAES. Gall. 7, 5, 6. demonstrare: CAES. civ. 1, 81, 2 LYGD. 2, 27. narrare: HOR. sat. 2, 8, 92. fateri: OV. met. 2, 836 SEN. dial. 9, 2, 10 PLIN. nat. 9, 27 (profiteri: TERT. ieiun. 7). canere: OV. fast. 5, 494. 6, 585 LIV. 2, 42, 10. testari: OV. trist. 3, 1, 47. indicare: LIV. 8, 18, 4 SEN. contr. exc. 6, 7 PLIN. nat. 12, 51. 33, 36 QVINT. decl. 322 p. 268, 12. detegere: VELL. 2, 99, 2. expromere: LVCAN. 1, 67 TAC. dial. 24. interpretari: PLIN. nat. 36, 84. *occultare, tegere sim.*: occultare: CIC. Verr. 2, 80 Flacc. 87. tegere: OV. met. 13, 748 VAL. MAX. 3, 3, 1 ARNOB. nat. 5, 29. mentiri: OV. met. 11, 281. negare: OV. Pont. 4, 9, 40. dissimulare: VELL. 2, 99, 2 CVRT. 10, 1, 28 SVET. Claud. 15 Tib. 37. operire: SIL. 1, 231. *addere, subicere sim.*: subicere: RHET. Her. 2, 24, 37 CIC. Verr. 6, 146 VITR. 3 praef. 4 SEN. suas. 1, 8 QVINT. inst. 1, 6, 38 PORPH. Hor. epist. 2, 1, 261 *al.* (adicere: LIV. 9, 3, 10. 35, 15, 5 VAL. MAX. 6, 3, 3 PLIN. nat. 18, 114 QVINT. decl. 335 p. 321, 23). adiungere: CIC. Flacc. 77 off. 1, 29 TAC. ann. 3, 47 (subiungere: PLIN. epist. 1, 5, 14). addere: OV. fast. 2, 359. 5, 237. *conferre, ascribere sim.*: transferre: RHET. Her. 2, 15, 22 -a in aliorum peccatum transfertur. CIC. inv. 1, 15 QVINT. inst. 3, 6, 78 TERT. scorp. 10 (conferre: RHET. Her. 2, 16, 23 in necessitudinem -am conferet. 2, 16, 24 *al.* CIC. Verr. 2, 49. 83. de orat. 3, 228 in tempus *al.* ferre: PLIN. epist. 7, 19, 6 tulit . . . in exilium exilii -am). attribuere: CIC. inv. 2, 92 homini -am attribuit. Verr. 6, 106. ascribere: CIC. Verr. 2, 88 CVRT. 7, 1, 36 AVG. civ. 14, 5. delegare: HIRT. Gall. 8, 22, 2. congerere: LIV. 3, 38, 7. vertere: LIV. 28, 11, 1 -as in deos verterent. assignare: PLIN. nat. 2, 104 -as . . . horum violentiae . . . assignant. traducere: TERT. ieiun. 3 mortis a primordio -am in me quoque cum ipso genere transductam. reputare: TERT. ieiun. 6 -am plenitudini reputat. *probare vel spernere*: probare: LEX repetund. (Corp. I 198) 33 MAT. Cic. epist. 11, 28, 2 PROP. 2, 3, 40 OV. met. 11, 439 LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112) 1, 31 MANIL. 4, 96 GAIVS inst. 1, 67 *al.* (approbare: QVINT. decl. 337 p. 326, 21 GAIVS inst. 1, 18). admittere: AVG. civ. 1, 27. neglegere: CIC. Verr. 2, 65. ludificari:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CIC. rep. 3, 9. spernere: PHAEDR. app. 9, 2. *dare, habere, accipere sim.*: dare: RHET. Her. 3, 16, 29 CIC. Tusc. 1, 74 Lael. 88 OV. am. 2, 17, 34 met. 11, 781 fast. 4, 547 trist. 2, 281 PHAEDR. 4 praef. 9 SEN. nat. 2, 47, 1 *al.* afferre: CIC. fin. 3, 61 div. 2, 6 fat. 35 CAES. Gall. 6, 22, 3. 6, 35, 3 HIRT. Gall. 8, 1, 2 BELL. Alex. 37, 2 VAL. MAX. 1, 7, 8 COLVM. 1, 4, 9 PLIN. nat. 2, 55 (inferre: CIC. Manil. 65 PHAEDR. 1, 1, 4). inicere: CIC. Caecin. 4. relinquere: CIC. fin. 1, 18. 2, 106 PLIN. epist. 5, 16, 5. praebere: OV. am. 1, 8, 74 fast. 1, 674 LIV. 35, 29, 11. 37, 56, 10 VELL. 2, 22, 5 VAL. MAX. 1, 1, 5 SEN. nat. 2, 11, 2. 3, 9, 2 MELA 3, 2 APVL. met. 10, 11. praestare: QVINT. decl. 270 p. 103, 19 APVL. Plat. 1, 8. allegare: APVL. apol. 40. habere: CIC. inv. 2, 169 Verr. 4, 214 div. 2, 143 Att. 15, 1b, 2 *al.* SALL. Catil. 2, 2 OV. ars 2, 176 trist. 3, 1, 32 LIV. 35, 35, 3. 37, 57, 9 SEN. dial. 1, 1, 3 QVINT. inst. 4, 5, 17. IVV. 10, 139 -as discriminis . . . inde habuit. TAC. ann. 1, 1 procul habeo. SCHOL. Cic. Bob. p. 77, 22. 78, 14 Hild. ITALA Matth. 14, 16 (cod. k) non habent -as ire (οὐ χρείαν ἔχουσιν, VVLG. non habent necesse ire). Ioh. 13, 10 (cod. e) non habet -am nisi pedes lavare (οὐκ ἔχει χρείαν, VVLG. non indiget). *nota*: CIC. Flacc. 49 habetis . . . -am simultatis. Flacc. 81.* Att. 1, 16, 6 habes . . . -am absolutionis. 10, 17, 4. PLIN. epist. 1, 8, 18 habes cunctationis meae -as *al.* continere: CIC. div. 1, 125 fat. 32 (tenere: AETNA 416. obtinere: PLIN. nat. 18, 270). involvere: CIC. div. 1, 35. includere: CIC. Brut. 329 fat. 28. complecti: CIC. Phil. 14, 29 PLIN. nat. 2, 67. gestare: SEN. epist. 104, 19. *capere, assumere*: assumere: CIC. inv. 2, 138 (sumere: SVET. Aug. 10). capere: CIC. nat. deor. 2, 13 LIV. 39, 23, 5 (concipere: SEN. clem. 1, 1, 2. captare: SEN. epist. 74, 34). ducere: CIC. nat. deor. 2, 49. trahere: OV. fast. 3, 408 SEN. nat. 2, 15 LVCAN. 3, 56 (contrahere: LIV. 22, 28, 4 PLIN. nat. 11, 67). arcessere: VAL. MAX. 4, 7, 4 MELA 3, 27 SEN. epist. 99, 13 nat. 3, 28, 2. mutuare: PLIN. nat. 17, 22. consequi: CIC. div. 1, 126 TAC. hist. 1, 83. sequi: TERT. anim. 17 SCHOL. Cic. Bob. p. 46, 19 Hild. *nectere, gignere sim.*: fingere: CIC. Planc. 72. nectere: CIC. Tusc. 5, 70. serere: CIC. fat. 27 SEN. epist. 104, 12 SVET. Cal. 26. ducere: CIC. nat. deor. 2, 49 ex quattuor temporum mutationibus . . . -ae ducuntur. texere: PROP. 3, 7, 29. gignere: SEN. Med. 719. figere: LVCAN. 2, 9 fixit in aeternum -as. parere: PLIN. nat. 11, 181. excitare: FLOR. epit. 3, 13, 1 AVG. civ. 4, 15. incohare: HIL. trin. 7, 28. *cf. etiam infra l. 57.* *tollere sim.*: removere: CIC. inv. 2, 86 OV. trist. 3, 7, 31 SEN. epist. 94, 17 SCHOL. Cic. Bob. p. 69, 16 Hild. (demovere: CIC. inv. 2, 90). tollere: CIC. Caecin. 9 fin. 5, 23 leg. 3, 39 Phil. 6, 1 Att. 13, 42, 1 *al.* OV. fast. 2, 35 VAL. MAX. 7, 2, 6. dissolvere: LVCR. 4, 500. expedire: VERG. georg. 4, 397. praecidere: HOR. epist. 1, 2, 9. relegare: TIB. 3, 12, 5. superare: OV. epist. 18, 97 QVINT. decl. 328 p. 288, 9. depellere: OV. epist. 20, 175. avertere: LIV. 6, 34, 8. 40, 42, 1. abicere: SEN. dial. 9, 15, 1. eximere: SEN. epist. 95, 37 TAC. ann. 3, 46. discutere: COLVM. 6, 6, 3. abscindere: PETRON. 108. extrahere: PLIN. nat. 25, 51. diripere: VAL. FL. 2, 239. avellere: SIL. 15, 486. perdere: IVV. 8, 84. excidere: TAC. Agr. 19. amputare: HIER. epist. 60, 17. *augere vel minuere al.*: adaugere: RHET. Her. 3, 2, 2 (augere: QVINT. inst. 6 prooem. 7). adiuvare: CIC. Tim. 50. exaggerare: SCHOL. Cic. Bob. p. 42, 23 Hild. geminare: OV. Pont. 1, 2, 17. nutrire: SIL. 6, 26. extenuare: RHET. Her. 2, 3, 4. deprimere: RHET. Her. 3, 2, 2. elevare: CIC. Lael. 88.

γ *genet., dat., abl.*: *genet.*: QVINT. inst. 9, 2, 86 obliti tot exemplorum circa voluntariam mortem, -arum quoque *mortis*. *dat.*: CIC. de orat. 2, 339 his quattuor -is totidem medicinae opponuntur. div. 1, 125 fatum . . . ordinem seriemque -arum, cum causae -a nexa rem ex se gignat (fat. 38 SEN. Oed. 990 PLIN. nat. 2, 189). CAES. civ. 3, 72, 2 non *illi* iniquitatem loci . . . -ae fuisse cogitabant. MANIL. 2, 132 *ratio* rite sequenda via est ac veris credita -is. VAL. MAX. 9, 12, 8 fine . . . vitae nostrae variis et occultis -is exposito. LVCAN. 9, 853 aetheriis ascribere -is, quod peream. QVINT. inst. 10, 3, 29 non est indulgendum -is desidiae. FRONTIN. aq. 9 cui -ae insolitam abundantiam debeant. *pendet ex adi.*: MANIL. 5, 136 levibus . . . obnoxia -is. *abl.*: OV. fast. 4, 393 non est opus indice -a. SEN. contr. 10, 4, 8 omnibus ceteros impellentibus -is vaco. TERT. anim. 17 nulla sensuum frustratio -a carebit (adv. Marc. 4, 10 p. 447, 21 carens -a). *abl. instr.*: CIC. part. 115 -is ipsis et efficiendi facultatibus niti (SEN. dial. 10, 17, 3 solidis -is innituntur). fat. 9 ut . . . -is definitum et constitutum sit (*cf.* off. 2, 5 -arum, quibus eae res continentur, scientia. MANIL. 4, 196 occultis naturae condita -is). CIC. fat. 21 omnia . . . -is fiant antegressis (23. 31. 40. 41. 44 *al.* LVCR. 5, 1185 ARNOB. nat. 1, 7. *cf.* PLIN. nat. 18, 151 -is nasci. 31, 73 sal omnis aut fit aut gignitur . . . -a gemina. QVINT. decl. 259 p. 581 rumor . . . quibus solet -is exortus est). OV. fast. 3, 249 quid . . . variis onero tua pectora -is. AETNA 387 incendi poterunt illis vernacula -is. 510 certis disponere singula -is (*cf.* MANIL. 1, 72 tempora . . . suis poterant discernere -is. APVL. apol. 38 quibus membris et -is discrevit natura viviparos eorum et oviparos). SEN. dial. 6, 11, 1 (*loc. corr.*) -is morborum repetita . . . materia *corporis humani*. epist. 41, 3 specus . . . naturalibus -is . . . excavatus. PLIN. nat. 2, 215 solis annuis -is duobus aequinoctiis maxime tumentes *aestus*. TAC. ann. 12, 64 perdita prius Domitia Lepida muliebribus -is. *alia v. p. 671, 42 sqq.*

δ *praepos.*: ab: VARRO ling. 7, 49 ab eadem -a facta Duellona Bellona (*cf.* MANIL. 1, 754 nomen -a descendit ab ipsa). FEST. p. 86 fenum . . . ab hac -a est appellatum (p. 332. 355 Tusculum dictum ab eadem -a. QVINT. inst. 5, 10, 80 quod genus a -is vocant). LVCR. 3, 429 a tenui -a magis icta movetur. OV. am. 2, 4, 31 -a tangor ab omni. LIV. 4, 17, 6 populis ab -a . . . tam nefanda bellum exorsis. TAC. hist. 1, 86 a -is fortuitis vel naturalibus in prodigia et omen imminentium cladium vertebatur. PLIN. epist. 1, 22, 3 *rationes* ab origine -isque primis repetit. *pendet ex adi.*: TAC. hist. 4, 48 pauca . . . ab initio -isque talium facinorum absurda. ad: RHET. Her. 4, 45, 59 ad unamquamque sumendae -am similitudinis accommodabimus singulos modos pronuntiandi. CIC. inv. 1, 33 quae personis attributa sunt, ad eam -am, qua commotus peccasse dicet, adiungere. 1, 68 ad eam -am scripta omnia interpretari. rep. 1, 41 consilium . . . ad eam -am referendum est, quae -a genuit civitatem. SEN. dial. 1, 3, 10 ad -am a patientia respicit. nat. 4, 2, 17 ad inspiciendas -as . . . accedam (QVINT. decl. 328 p. 288, 22 ad -as metuendi sceleris accessit. *cf.* CIC. epist. 9, 14, 7 pedetemptim et gradatim tum accessus a te ad -am facti). nat. 6, 32, 1 haec . . . quantum ad ipsas -as *attinet*. QVINT. decl. 328 p. 287, 22 ad -as pertineat occidendi. APVL. apol. 90 venio . . . ad ipsam -am maleficii. TERT. anim. 25 regrediar ad -am huius excessus. FORTVN. rhet. 1, 20 an satis sit ad -am moriendi. circa: QVINT. decl. 252 p. 34, 8 cur ego diutius circa -as maleficii et morbi (*fort. leg.* inmoror)? contra: SEN. dial. 4, 22, 2 contra primas . . . -as pugnare. cum: RHET. Her. 2, 3, 5 ita poterit animi vitium cum -a peccati conglutinare. si non poterit par vitium cum -a reperire, reperiat dispar [*corrupt.*: CIC. fin. 2, 56 sic vester sapiens magno aliquo emolumento commotus cum -a† si opus erit, dimicabit]. TERT. scorp. 5 si voluit certare cum -a. de causa: quaerere: CIC. inv. 2, 101 QVINT. inst. 7, 2, 41. exponere: CIC. rep. 1, 41. dicere: CIC. nat. deor. 2, 13 Tim. 51. 52 part. 113 LIV. 35, 34, 6 QVINT. inst. 4, 2, 17. iudicare: QVINT. inst. 3, 4, 6. loqui: QVINT. decl. 321 p. 259, 20. inst. 4, 2, 12 erit aliqua . . . *narratio* de ante acta vita, de -is, propter quas innocens in periculum deducatur. 6 praef. 2 librum, quem de -is corruptae eloquentiae emisi. esse: TERT. carn. 14 ut angelum gestaret Christus nihil tale de -a est (*i. non est -a, cur*). oriri de: CIC. de orat. 2, 171 quae sunt orta de -is. ex: RHET. Her. 2, 23, 35 vana ratio est, quae ex falsa -a constat. CIC. inv. 1, 2 id ex honestissimis -is natum (fat. 11 ex naturalibus -is vitia nasci possunt. SEN. dial. 7, 15, 2 epist. 18, 15 PLIN. nat. 17, 229 QVINT. inst. 6, 2, 5 FRONTIN. aq. 122). inv. 1, 23 tribus ex -is . . . fit (2, 19 fat. 21 LVCR. 3, 1055. 5, 752. 6, 761 SEN. nat. 7, 7, 2 COLVM. 5, 5, 13. *cf.* CELS. 7, 19 vulnus omne, quod ex his -is factum est). CIC. Scaur. 2, 2 ex quibus -is mors eveniat repentina (SEN. benef. 1, 1, 2). part. 93 maxime ex -is iis . . . est videndum. 113 eventus, quos ex -is effici dixisti (top. 67). Tim. 3 omne . . . ex aliqua -a gigni necesse est. Tusc. 5, 70 -as alias ex alia aptas et nexas (fat. 34 si ea -a non ex aeternis -is apta dicatur). CELS. 2, 6 ex quibus -is . . . haec species oritur (SEN. nat. 6, 28, 3 QVINT. inst. 6, 1, 4). SEN. epist. 9, 11 ex honestiore -a coit turpis affectus. dial. 8, 3, 3 alter otium ex proposito petit, alter ex -a. QVINT. inst. 5, 1, 2 argumentum ex -a trahit (*v. p. 664, 10 sqq. cf.* 5, 10, 29 partem argumentorum . . . quam ex -is ducimus). 5, 7, 33 quaestio sequitur . . . ex -is. 7, 4, 9 *accusatio* ex -is facti ducta. QVEROL. p. 37, 4 -am ex -a quaerit, aliud ex alio ligat. extra: CIC. Tim. 46 sese . . . extra omnem culpam -amque posuisset. SEN. dial. 3, 18, 1 ira vanis et extra -am obversantibus commovetur. HIL. trin. 3, 25 quod naturaliter mens imperfecta non concipit, id extra prudentiae -am esse decernat. in: CIC. div. 1, 128 in -is conditae sunt res futurae. fat. 11 positum in naturalibus -is. in -a esse: CIC. epist. 1, 1, 1 LIV. 40, 26, 5. SEN. dial. 10, 3, 4 quid . . . est in -a? (epist. 56, 8 MART. 4, 87, 4 QVINT. decl. 301 p. 189, 5 RVFIN. Adamant. 3, 11). SEN. dial. 11, 7, 8 PLIN. nat. 2, 192. 9, 94. 29, 54 QVINT. inst. 11, 2, 43. 11, 3, 82. decl. 270 p. 109, 3 in -a raptus amor fuit (312 p. 225, 21 si pecunia tantum in -a litis esset). PLIN. epist. 6, 10, 3. 7, 5, 1 TERT. anim. 17. 24 nat. 1, 3. RVFIN. Adamant. 5, 19 numquid Adamantius in -a est de hoc quod declinasti (ἐκτροπῆς αἴτιος). FAVST. REI. grat. 1, 10 p. 34, 24. *nota*: TERT. apol. 40 christianos esse in -am. *c. acc.*: SEN. benef. 5, 12, 6 omne alimentum in -am doloris trahit. FLOR. epit. 2, 6, 3 in -am belli Saguntos electa est. inter: CIC. fat. 19 interest inter -as fortuito antegressas et inter -as cohibentes in se efficientiam naturalem (epist. 6, 4, 1 etiamsi inter -as armorum aliquantum intersit). SEN. contr. 9, 5, 13 inter -as moriendi casum fratris fuisse (SEN. epist. 123, 6 QVINT. decl. 301 p. 186, 7. 337 p. 329, 31 TAC. ann. 16, 3 SVET. Tib. 51). QVINT. inst. 2, 10, 3 inter praecipuas . . . -as licentia et inscitia . . . fuerit. decl. 296 p. 169, 23 manet hoc ipsum inter -as abdicationis. TAC. hist. 4, 50 Baebius Massa . . . inter -as malorum . . . saepius rediturus. S. C. Maced. (dig. 14, 6, 1) cum inter ceteras -as . . . etiam aes alienum adhibuisset. SVET. Claud. 40 inter -as suffragationis suae posuit, quod. intra: HIL. trin. 12, 8 proprietas . . . humanarum necessitatum intra -as uteri continetur. *alias praepositionum iuncturas v. sub adverbialibus p. 672, 27 sqq.*

b *genetivus pendens ex aliis nominibus: ex substantivis*: CIC. inv. 2, 87 -ae remotionis hoc nobis exemplo sit. 2, 168 ex -arum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dignitatibus. part. 119 infirmatio -arum (PANEG. 12, 39). ac. 1, 29 propter obscuritatem ignorationemque -arum (div. 2, 49. LVCR. 6,54 ignorantia). Tusc. 5, 7 initiorum -arumque cuiusque rei cognitione (top. 67 -arum cognitio. off. 2, 5 -arum . . . scientia. SEN. epist. 95,65 -arum inquisitionem. AVG. epist. 120,5 cognitione -arum). CIC. nat. deor. 1, 55 ex . . . -arum . . . continuatione fluxisse. div. 1, 125 ordinem seriemque -arum (1,127 colligationem -arum. fat. 44 praegressione -arum. PLIN. nat. 15, 79 naturalis -arum transitus. TAC. ann. 6, 22 principia et nexus naturalium -arum. AVG. civ. 3, 30 concatenatione -arum. *cf. etiam p. 662, 15 sqq.*). CIC. div. 1,127 signa et notas -arum. fat. 43 quae sit -arum distinctio ac dissimilitudo (top. 62). off. 2, 8 nisi ex utraque parte -arum esset facta contentio (QVINT. inst. 7, 2, 10 -arum . . . comparatio). Tim. 50 haec adiuvantia -arum. 51 de utroque . . . dicamus genere -arum. top. 65 loco -arum explicato. AETNA 117 non est hic -a docenda, dum stet opus -ae. MANIL. 1, 328 potentia -ae. SEN. epist. 65,11 turba -arum. PLIN. nat. 18, 283 modus in terris huius iniuriae, quem fecit in quacumque convexitate comitatus utriusque -ae. QVINT. inst. 2, 4, 36 complexum personarum temporum -arum. ITALA Marc. 15, 26 (cod. k) fuit autem superscriptio -ae eius (ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας, VVLG. titulus -ae eius inscriptus): rex Iudaeorum. PANEG. 12, 6 naturalium momenta -arum.
ex adiectivis: LIV. 39, 12, 2 ignara -ae (40, 39, 5 PLIN. nat. 2, 54. 17, 85). MANIL. 1, 315 sibi conscia -ae. *ex pronominibus, adverbiis sim.* (*cf. p. 675, 82. 84. 676, 47 sqq. 677, 6 sq. 41*): PLAVT. Stich. 202 perquirunt, quid sit -ae ilico (CIC. Att. 1,17,4 ecquid . . . -ae sit ignoro. 4, 2, 5. 13, 42, 1. *al.* NEP. Paus. 4, 5 QVINT. decl. 338 p. 335, 8 SCHOL. Cic. Bob. p. 46, 19 Hild. HIER. praef. Vulg. Dan. sive aliud quid -ae extiterit ignorans). TER. Phorm. 875 aliquid . . . esse -ae (QVINT. inst. 7, 2, 51 habent aliquid proprii adulterii -ae. PORPH. Hor. sat. 1, 9, 68 tollere aliquid -ae). VARRO frg. Gell. 4, 4, 2 si nihil iustae -ae videbatur. CIC. inv. 2, 20 quod -ae fuisse dicet. S Rosc. 8 si . . . aliud -ae inveneritis (Flacc. 39 aliud esse -ae suspicamur. de orat. 1, 16 quid enim quis aliud in maxima dicentium multitudine . . . esse -ae. PLIN. nat. 2, 208 quid possit aliud -ae afferre. APVL. met. 10, 4 invenis modo istud modo aliud -ae). CIC. Caecin. 21 hoc fuit -ae. Att. 15, 7 id quoque esse -ae (CATVLL. 91, 8). FEST. p. 334 illud est -ae. TAC. ann. 15, 42 intolerandus labor nec satis -ae (*cf. p. 675, 54 sqq.*). *nota hyperbaton*: CIC. de orat. 1, 16 quid enim quis aliud in maxima discentium multitudine summa magistrorum copia, praestantissimis hominum ingeniis, infinita -arum varietate, amplissimis eloquentiae propositis praemiis esse causae putet, nisi.

c *adverbialiter positum*: α *ablat*: PLAVT. Aul. 44 qua me . . . -a extrusisti ex aedibus? (632 qua me -a verberas? Bacch. 249. 398 Cist. 82 Men. 490 Merc. 473. 918 Mil. 83 Rud. 31 Stich. 363 TER. Haut. 649. 827 Phorm. 567 Hec. 519 TVRPIL. com. 178 TRAG. inc. 177 POMPIL. trag. 1 [VARRO ling. 7, 93] CIRIS 229. 231 TIB. 1, 7, 23 OV. Pont. 4, 4, 9 PLIN. nat. 8, 129 *al.* quibus -is: PLIN. nat. 17, 227 STAT. Theb. 1, 558 TAC. ann. 15, 67. *cf.* PLAVT. Bacch. 948 quoia -a nunc facio obsidium). PLAVT. Aul. 464 ea -ā misit (CATO or. frg. 109 ea -a pontifex capiar? TER. Hec. 190. 348 Haut. 1036 Phorm. 472 POSTVM. hist. 2 LVCR. 3, 340 SALL. Catil. 52, 7 SVET. Iul. 26 *al.* eadem -a: CIC. Att. 14, 18, 1 PAVL. FEST. p. 20 SEN. suas. 2, 23 PLIN. nat. 15, 53). PLAVT. Bacch. 445 ne attigas puerum istac -a, quando fecit strenue (Pseud. 847). Most. 394 nam intus potate hau tantillo hac quidem -a minus (TER. Hec. 283 CIC. rep. 1, 41 SEN. nat. 4, 13, 5 PLIN. nat. 22, 90 *al.* his -is: PLIN. nat. 2, 19 QVINT. decl. 260 p. 62, 6). PLAVT. Stich. 643 illa -a ocius nihilo venit. Trin. 97 si alia -a . . . adveni (SEN. nat. 3, 15, 5 AVG. civ. 4, 7 *al. cf.* LIV. 7, 39, 7 quos consul aliis atque aliis -is . . . mittebat. SVET. Aug. 97 cum interpellatores aliis atque aliis -is in iure dicendo detinerent). CIC. inv. 2, 106 aut impulsu alicuius aut aliqua honesta aut probabili -a *fecisse* (SEN. clem. 2, 7, 2). OV. epist. 10, 118 prodita sum -is una puella tribus (*cf.* trist. 4, 7, 23 mille potest -is . . . in nostras . . . venire manus. PLIN. nat. 2, 174 solitudines et mille -is deserta. QVINT. inst. 7, 3, 3 pluribus -is. decl. 261 p. 70, 26 duabus -is). OV. am. 2, 14, 31 tristibus utraque (*sc. Medea ac Progne*) -is iacturā socii sanguinis ulta virum. trist. 2, 193 -a . . . graviore fugati (5, 8, 37). LIV. 5, 8, 6 propria etiam -a infesti (AETNA 358 peregrinis propriisve -is). 31, 14, 6 contraxerant . . . bellum Athenienses haudquaquam digna -a. VELL. 2, 3, 3 bella . . . non -is inita, sed prout eorum merces fuit. SEN. epist. 104, 4 ingentis animi est aliena -a (*i. alieni hominis* -a) ad vitam reverti. PLIN. nat. 6, 97 non animal absumitur incertis -is (TAC. hist. 1, 63 ann. 4, 22. *cf.* occultis -is: STAT. Theb. 6, 934 AVG. civ. 5, 21). 34, 16 aliqua illustri -a perpetuitatem merentium. QVINT. inst. 12, 1, 38 ut mendacium dicat, et quidem nonnumquam levioribus -is. TAC. hist. 1, 22 par . . . exultatio disparibus -is consecuta (hist. 2, 7 boni malique -is diversis . . . bellum . . . cupiebant. AVG. civ. 8, 24 qui haec contrariis -is, quam instituta sunt abstulit. *cf.* CYPR. GALL. gen. 1254 somnia iunguntur paribus non dissona -is. AVSON. 419, 16 -a pari). SVET. Nero 23 ne necessaria quidem -a excedere theatro licitum est. TERT. pudic. 18 quae aperte ad communicationem ecclesiasticam -is eiusmodi negandam etiam antiquitus cauta sunt. AVG. civ. 2, 22 bella . . . civilia -is iniquissimis suscepta. 15, 4 qui -a iustiore pugnabant. *nota*: LVCR. 6, 753 usque adeo fugitant non iras Palladis acres pervigili -a (*i. ex -a vigilitatis*). *additis attributo aut participiis* (*acced. fere ad constructionem ablativi absol.; unum alterumve exemplum notabilius attuli*): CIC. fin. 3, 75 qui (*Crassus*) nisi eguisset, numquam Euphraten nulla belli -a transire voluisset. div. 2, 62 mors insecuta Gracchum est, -a quidem, credo, aliqua morbi gravioris, non emissione serpentis. OV. epist. 20, 3 languor . . . -is non apparentibus haeret. 20, 194 lacrimae -a saepe latente cadunt (LVCAN. 3, 458). Ib. 242 lacrimas . . . quae semper -a sufficiente cadent. LIV. 6, 20, 15 pestilentia . . . consecuta nullis occurrentibus tantae cladis -is. 7, 28, 9 res haud ulla insigni ad memoriam -a ad interregnum redit. VAL. MAX. 2, 9, 5 legem . . . latam tribunus plebi abrogaverat. mirifica notae -a. SEN. nat. 3, 30, 4 et aliis -is quiescentibus inter se, quo mergatur inveniet. CVRT. 7, 1, 14 admovisse semet ipsos lateri suo nulla probabili -a. PLIN. nat. 7, 141 luminibus . . . amissis incendio, cum Palladium raperet ex aede Vestae memorabili -ā, sed eventu misero. 7, 181 nullis evidentibus -is obiere (37, 44). 31, 33 rore nimio scabiem fieri, pruina uredinem, cognatis et nivis -is. QVINT. inst. 11, 1, 62 ut repetitis altius -is . . . ostenderet. decl. 270 p. 104, 7 quod solum nullis extra accidentibus -is noxium fuerit (*cf.* TAC. ann. 16, 21 accedentibus -is in Thraseam, quod senatu egressus esset). 337 p. 326, 22 qui non approbatis senatui -is perierit. 344 p. 359, 9 nec quisquam praesertim nulla gravi praecedente -a, spiritum ratione deposuit. TAC. ann. 1, 10 legiones seditio incessit nullis novis -is, nisi. 11, 22 nullis palam neque cognitis -is (14, 32. 15, 7). 16, 17 mori nullis supplicii -is. FLOR. epit. 2, 8, 1 ut . . . ultro se suggerentibus -is imperium procederet.

β *cum praepositionibus*: de causa: TER. Hec. 309 de eadem -a iracundus (Phorm. 900 VARRO rust. 1, 2, 1. 1, 7, 7 CIC. Verr. 3, 160 epist. 6, 10, 2 CAES. Gall. 2, 7, 2 BELL. Afr. 62, 2 CELS. 8, 20 PLIN. nat. 2, 138 QVINT. inst. 1, 6, 36 TAC. hist. 4, 26 SVET. Iul. 74 TERT. anim. 57 *al.* isdem de -is: RHET. Her. 4, 49, 62 CIC. off. 1, 89 CAES. civ. 1, 82, 3 FEST. p. 297 COLVM. 2, 9, 15). VARRO ling. 5, 74 de alia -a (6, 93 alia de -a. RHET. Her. 3, 22, 25 CIC. Verr. 3, 2 Phil. 1, 15 CAES. civ. 1, 85, 6. LIV. 8, 23, 17 alia atque alia de -a. 28, 1, 19 nulla alia de -a. CELS. 7, 7, 9 PLIN. nat. 7, 134 SVET. Tib. 55 *al.* aliis de -is: VARRO ling. 5, 76 CIC. Rab. perd. 29 CAES. Gall. 5, 54, 5 LIV. 28, 35, 1 CELS. 7, 7, 5 COLVM. 3, 6, 4). RHET. Her. 3, 21, 35 qua de -a (CIC. inv. 2, 77 S. Rosc. 53 Verr. 4, 157 Sest. 9 orat. 191 ac. 1, 32 off. 1, 147 Att. 13, 38, 1 CAES. Gall. 1, 1, 4. 2, 11, 2. 5, 4, 1 SALL. Catil. 47, 1 LIV. 7, 3, 9 PLIN. nat. 2, 217 *saepissime*. quibus de -is: VARRO frg. Non. p. 149, 10 CIC. inv. 2, 113 Phil. 5, 10 de orat. 1, 16 ac. 1, 45 CAES. civ. 2, 30, 1 BELL. Alex. 50, 1 SALL. hist. frg. 5, 20 LIV. 31, 29, 3 *al.* quacumque de -a: CIC. Att. 3, 19, 2 CAES. Gall. 6, 23, 9 LIV. 1, 39, 5. 45, 23, 6 CELS. 2, 10 *al.*). RHET. Her. 1, 12, 22 his de -is (4, 7, 10 CIC. inv. 1, 89 Verr. 3, 90 de orat. 1, 197 Att. 6, 1, 6 epist. 5, 18, 2 CAES. Gall. 4, 17, 1 QVINT. inst. 4, 1, 47 *al.* hac de -a: CIC. Q. Rosc. 31 LVCR. 6, 204 CAES. civ. 1, 82, 5 OV. fast. 5, 489 PAVL. FEST. p. 123 CELS. 1 prooem. PLIN. nat. 10, 109 VVLG. Iudith 6, 13. 10, 13 *al.*). CIC. inv. 1, 36 aliqua de -a (1, 40. 2, 108 Cael. 3 Q. CIC. pet. 47. PLIN. nat. 37, 30 aliquis de -is. *cf.* CAES. civ. 3, 66, 4 *et* 6 quibusdam de -is). CAES. Gall. 3, 17, 7 ea de -a (7, 5, 6 PAVL. FEST. p. 157 PLIN. nat. 8, 47. 10, 174 *saepius*). *c. attributis*: TER. Hec. 757 de tali -a (RHET. Her. 2, 17, 25 LIV. 42, 42, 9 APVL. Plat. 2, 22). VARRO ling. 5, 42 aliquot de -is (RHET. Her. 3, 23, 38 CAES. Gall. 3, 2, 2. *cf.* RHET. Her. 4, 1, 1 compluribus de -is. CIC. inv. 2, 63 pluribus de -is. CAES. Gall. 3, 7, 1 omnibus de -is. BELL. Alex. 71, 1 plurimis de -is. multis de -is: CIC. inv. 2, 57 Tull. 3 Att. 3, 3 SALL. Catil. 37, 5 SEN. contr. 10, 5, 22 PLIN. nat. 28, 62 *saepe. adde*: VARRO rust. 2, 2, 12 duplici de -a. 2, 9, 13 duabus de -is *al.* RHET. Her. 4, 45, 59 quattuor de -is. 4, 56, 69 tribus de -is. VARRO rust. 3, 7, 6 una . . . altera de -a). VARRO ling. 5, 154 simili de -a (5, 158. 10, 4 rust. 1, 41, 6 RHET. Her. 2, 13, 20 CIC. Tull. 35 LIV. 39, 36, 11 *al. cf.* CIC. inv. 2, 64 dissimilibus de -is. VARRO rust. 1, 2, 19 diversa de -a. PLIN. nat. 2, 135 contrariis de -is. APVL. Plat. 2, 7 aequalibus de -is). VARRO ling. 8, 3 necessaria de -a (CIC. inv. 2, 141). RHET. Her. 2, 14, 21 de aliqua probabili -a. CIC. inv. 2, 18 certa de -a (Catil. 1, 5 de orat. 1, 186 LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 61 FRONTO p. 7, 3 N. *cf.* PLIN. nat. 9, 22 incerta de -a). CIC. Verr. 3, 2 iustissimis de -is (epist. 5, 20, 2 LIV. 26, 30, 6 PLIN. epist. 9, 22, 1 *al.*). Cluent. 91 de -is . . . levissimis et infirmis (fin. 3, 42 CAES. Gall. 7, 4, 10 CELS. 2, 14. SVET. Dom. 10). CIC. Flacc. 9 variis de -is (CELS. 5, 25, 1 COLVM. 4, 27, 5 PLIN. nat. 2, 97 SVET. Tib. 8). Att. 7, 7, 3 gravi de -a. epist. 13, 17, 1 magnis de -is (CAEL. Cic. epist. 8, 15, 2 Q. CIC. Cic. epist. 16, 16, 2). VAL. MAX. 6, 3, 9 minore de -a (TERT. bapt. 18). PLIN. nat. 2, 114 statis de -is. 33, 32 futtili paene de -a. SVET. Claud. 34 subita de -a. Nero 15 triumphalia ornamenta . . . nonnullis . . . tribuit, nec utique de -a militari. ex causa: CIC. Mur. 26 qua ex -a (rep. 2, 13 PAVL. FEST. p. 20. 67. 134 SEN. clem. 2, 1, 2 COLVM. 12, 47, 4 PLIN. nat. 27, 9 QVINT. inst. 1 prooem. PLIN. epist. 1, 8, 7 GAIVS inst. 4, 16 VVLG. Iudith 11, 3 *al.* quibus ex -is: MANIL. 3, 386 SEN. nat. 6, 4, 1 PLIN. nat. 10, 73 TRAIAN. Plin. epist. 10, 4, 2 *al.* quacumque ex -a: LVCR. 5, 1252 TRAIAN. Plin. epist. 10, 34, 1 LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (Corp. XIV 2112] 2, 5. ex qualibet -a: SCRIB. LARG. 42. 165 GAIVS inst. 1, 115b AVG. civ. 18, 15). CIC. de orat. 2, 335 ex aliis

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-is (Colvm. 2, 10, 10 Plin. nat. 11, 58 Frontin. aq. 7 *al.* alia ex -a: Sen. dial. 12, 11, 5 epist. 29, 1 Plin. nat. 22, 30 Gaivs inst. 3, 170 Tert. idol. 5). Cael. Cic. epist. 8, 6, 2 ex hac -a (Decret. decur. Tergest. [Corp. V 532] 1, 33 Cels. 1, 3 Sen. nat. 1, 5, 6 Plin. nat. 10, 104 *al.* ex his -is: Cels. 7, 27 Plin. epist. 2, 7, 6. 5, 14, 6 Gaivs inst. 4, 9 Tert. anim. 43). Q. Cic. pet. 13 ex iis -is (ex ea -a: Cels. 1 prooem. Plin. nat. 2, 150. 33, 11 Gaivs inst. 3, 194 *al.* *cf.* ex eadem -a: Sen. dial. 2, 13, 1 nat. 1, 1, 15 Sent. procos. Sard. [Corp. X 7852] 14 Scrib. Larg. praef. p. 1, 20 Plin. nat. 24, 16 *al.*). Sen. contr. 9, 2, 17 ex illa -a (Qvint. inst. 12, 1, 5 Gaivs inst. 1, 184 *al.* *cf.* 4, 29 ex . . . istis -is). Sen. Thy. 944 nulla surgens dolor ex -a (Gaivs inst. 2, 95 *al.*). benef. 3, 1, 4 ex aliqua -a (nat. 7, 23, 2 Qvint. inst. 8, 3, 80 Svet. Cal. 56 *al.*). nat. 1, 6, 6 ex duabus -is (Qvint. inst. 4, 5, 2 Gaivs inst. 3, 165. *cf.* Sen. nat. 4, 8 ex quattuor -is. 5, 18, 1 ex una -a. epist. 95, 18 ex -a simplici. Colvm. 3, 10, 3 duplici ex -a). nat. 6, 1, 15 ex -is pluribus (epist. 30, 13 Frontin. aq. 92). Plin. nat. 22, 117 paucis ex -is. Plin. epist. 3, 9, 13 ex quaque -a. Gaivs inst. 2, 87 ex omnibus -is. 4, 186 ex ceteris -is. *cum attributis*: Lvcr. 6, 172 simili ex -a (Sen. nat. 6, 9, 1 Gaivs inst. 2, 286 *al.* *cf.* Plin. nat. 8, 155 aequa ex -a. Traian. Plin. epist. 10, 66, 2 ex eiusmodi -a). Liv. 26, 40, 17 variis ex -is (Sen. dial. 5, 8, 3 Colvm. 4, 3, 3 Qvint. inst. 1, 4, 26 *al.*). Cels. 2, 7 ex levi -a (Sen. clem. 1, 16, 3 *al.*). 4, 2 ex subita -a. Sen. dial. 7, 10, 2 ex minimis ac puerilibus -is. 7, 23, 5 ex recta et probabili -a. epist. 4, 4 ex frivolis -is. 59, 4 ex honesta -a. 77, 4 ex maximis -is. Qvint. inst. 11, 1, 57 iusta ex -a (Flor. epit. 3, 10, 10 Gaivs inst. 4, 36 *al.*). Plin. epist. 3, 11, 2 ex pulcherrimis -is. Traian. Plin. epist. 10, 116, 2 ex sollemnibus -is. Svet. Cal. 27 gravibus ex -is. Gaivs inst. 2, 283 ex -a falsa. 4, 83 ex certis -is (4, 101 *al.*). *c. genet. subst.*: Plin. nat. 28, 218 inguina ex ulcerum -a intumescunt. Svet. Claud. 16 ex -a novi generis. Gaivs inst. 4, 178 ex -a veritatis. Tert. anim. 38 ex -a et necessitate huius nominis. 53 ex propria quaeque iniuriae -a. ieiun. 13 ex aliqua sollicitudinis ecclesiasticae -a. adv. Marc. 2, 15 ex -a humanae salutis. 4, 34 p. 535, 2 ceterum praeter ex -a adulterii nec creator disiungit (*cf. p. 674, 67 sq.*). Avg. doctr. christ. 3, 12, 19 ex ea -a utendi et modo appetendi. Itin. Alex. 40 ex -a convivii incitus. Cassiod. hist. 9, 23 p. 1140^A^ ex necessitatis -a. ob causam: Plavt. Mil. 1074 ob eam -am (Cic. Font. 2 dom. 35 de orat. 1, 26. 215 ac. 2, 87 fin. 4, 30 Att. 5, 16, 4 epist. 1, 8, 4 *saepissime.* Caes. Gall. 1, 17, 6 civ. 3, 16, 3 *al.* Nep. Milt. 6, 2 Liv. 26, 30, 2 *al.* Avg. civ. 4, 27. ob eas -as: Cic. Balb. 6 Phil. 5, 46 rep. 5, 3 *al.* ob eam ipsam -am: Cic. div. in Caec. 62 fin. 2, 22 nat. deor. 2, 17. ob eam unam -am: Cic. fin. 2, 45. *cf.* ob eandem -am: C. Gracch. or. frg. Gell. 10, 3, 3 Cic. dom. 101 Vatin. 41 div. 1, 93 off. 2, 38 Liv. 22, 56, 5 Fast. ann. Iul. Praen. [Corp. I² 1 p. 231] Ian. 6. 14. 15 *al.*). Cic. inv. 2, 74 aliam ob -am (Verr. 1, 44 de orat. 2, 60 Cvrt. 8, 6, 8. nullam aliam ob -am: Cic. Verr. 3, 20 epist. 13, 2, 1 Liv. 24, 40, 4 Sen. clem. 1, 10, 3 *al.* non aliam ob -am: Cic. Verr. 1, 44 Phil. 10, 20 fin. 2, 73 Lael. 74 Att. 8, 5, 1 Hor. sat. 1, 7, 14 Liv. 42, 63, 2 Tac. ann. 2, 45 Avg. civ. 4, 32 *al.*). Cic. S. Rosc. 40 quam ob -am (Gloss. II 276, 55 δι' ἣν αἰτίαν. Cic. Verr. 4, 64 Phil. 5, 40 rep. 6, 18 Att. 8, 1 *saepissime.* Caes. civ. 3, 88, 5 Hirt. Gall. 8, 34, 4 Sall. hist. frg. 3, 73 Nep. Paus 2, 6 Liv. 38, 28, 7 Pavl. Fest. p. 63 *al.*). Cic. div. in Caec. 61 hanc . . . ob -am (Verr. 6, 118 Cael. 39 rep. 2, 2 Att. 7, 9, 2 Caes. Gall. 7, 53, 1 Cvrt. 4, 6, 7 *al.* ob has -as: Cic. Sest. 46 Tim. 32 Caes. Gall. 4, 24, 2 Bell. Afr. 91, 2 *al.* ob has ipsas -as: Cic. Phil. 7, 15. *cf.* ob illam -am: Cic. Planc. 89. ob istam -am: Apvl. apol. 48). Cic. Verr. 6, 72 aliquam ob -am (Tert. idol. 6). Phil. 7, 10 unam ob -am (Att. 14, 13, 1. *cf.* ob duas -as: Cic. fin. 4, 11 Att. 15, 29, 2. multas ob -as: Cic. Att. 12, 27, 3 epist. 15, 13, 1. ob ceteras -as: Att. 6, 1, 3). *cum attributis*: Cic. inv. 2, 113 talem ob -am. Sull. 56 ob necessariam -am. Val. Max. 8, 1 damn. 5 leves ob -as. Scrib. Larg. 171 ob ante dictam -am. *c. genet. subst.*: Cic. dom. 10 renovaturum te tua . . . latrocinia ob annonae -am putavisti? Corp. XIV 368, 4 ⟨ob donationis⟩ causam. *nota*: Act. Arv. a. 81, 39 ob votorum commendandorum causa. a. 118 I 41 ob arborum caedendarum causa. Corp. XII 2819 ob pietatis causa. Greg. Tvr. Franc. 3, 13 ob illius -a. glor. mart. 25 ob furti -a. 72 ob sui damni -a. per: Varro frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 per similem -am. Cinc. frg. Gell. 16, 4, 4 postridie quam per eas -as licebit. Ov. epist. 17, 214 per -as istic impediarque duas. Manil. 4, 433 per . . . pares -as faciem mutare. 4, 520 si modo per -as naturam quaerere fas est. Petron. 123, 216 pectora perque duas scinduntur territa -as. Ps. Apvl. Ascl. 37 per hanc -am . . . quod. Svet. Nero 36 quasi per iustam -am. propter: Varro ling. 5, 6 propter bis quaternas -as. rust. 1, 7, 6 propter eandem -am. 1, 12, 2. Rhet. Her. 3, 2, 2 propter aliquam extraneam -am. Cic. Verr. 2, 131 qui diligentissime mandatur a populo proper hanc -am, quod (4, 109). 4, 110 propter eam, quam dixi, -am (Att. 13, 36, 2 Qvint. inst. 3, 8, 59. *cf.* Sen. nat. 4, 12 propter has, quas rettuli, -as. Colvm. 9, 6, 3 propter praedictam -am. Scrib. Larg. 163 propter ante dictam -am). Cic. Verr. 5, 113 propter eam -am sceleris istius evenire videantur. 6, 71 Sull. 28. prov. 2 propter alias -as. de orat. 1, 72 Brut. 100 epist. 2, 11, 1. 6, 5, 3. 15, 3, 2 Brvt. Cic. ad Brut. 1, 16, 6 Vitr. 8, 3, 6 Phaedr. app. 18, 14. Sen. benef. 4, 9, 3 honestum propter nullam aliam -am, quam propter ipsum sequimur. nat. 3, 20, 1 Cvrt. 7, 1, 40. Colvm. 2, 6, 2 propter aquas aliamve -am. 12, 1, 1 Scrib. Larg. 91. 99 Plin. nat. 2, 48 Qvint. inst. 3, 6, 70. 4, 1, 65. Traian. Plin. epist. 10, 69 propter aliquas iustas -as. Gaivs inst. 4, 128 Tert. idol. 4 Ps. Tert. haer. 5 p. 222, 8. Vvlg. sap. 18, 18 propter quam moriebatur -am demonstrabat mortis. Avg. civ. 12, 28. 15, 8. 20 propter secretiorem -am. 22, 19 propter aliquam -am deformem. *nota*: ab: Sen. clem. 1, 20, 1 a duobus -is punire princeps solet. pro: Prosp. in psalm. 134, 8 qui pro -a stultitiae et imperitiae possunt pecoribus comparari.

cum causa (*cf. p. 679, 65*): Rhet. Her. 2, 19, 29 peccata cum -a suscipiunt. 2, 28, 40 si cum -a fecit (Cic. ad Q. fr. 1, 2, 6). Cic. Verr. 2, 21 cum -a accedere ad accusandum. Cael. 68 servis cum -a praemium persolutum. de orat. 3, 147 cum -a aliqua (Avg. civ. 21, 3). Att. 7, 1, 5 cum iustissima -a. Varro ling. 9, 68 quod scalae et aquae caldae, pleraque cum -a, multitudinis vocabulis sint appellata. rust. 1, 17, 4. 3, 16, 7 quae cum -a musarum esse dicuntur volucres. Vitr. 3, 1, 4 cum -a constituisse videntur antiqui . . . commensus exactionem. sine -a (*cf.* Gloss. II 226, 21 ἄνευ αἰτίας. III 278, 25 ἀναίτιος): Varro ling. 9, 71 sine iusta -a (Cic. Att. 4, 15, 1 epist. 11, 27, 7. 13, 29, 2). rust. 2 praef. 1 non sine -a (2, 1, 4. 3, 1, 4. 5 Cic. Verr. 2, 23. 6, 16 Manil. 22 fin. 3, 60 Caes. Gall. 1, 14, 2 Liv. 5, 54, 4 Sen. contr. 1, 2, 7 Cels. 4, 18 Sen. nat. 6, 21, 2 Qvint. inst. 1, 12, 9 Boeth. arithm. 2, 32 p. 126, 15. *cf.* Liv. 23, 6, 8 haud sine -a). Rhet. Her. 2, 2, 3 nihil . . . factum sine -a putetur (Cic. div. 2, 61 nihil . . . fieri sine -a potest. Tim. 5 nihil . . . gigni posse sine -is. Vvlg. Iōb 5, 6 nihil in terra sine -a fit). Cic. inv. 1, 25 Quinct. 66. S. Rosc. 40 sine plurimis et maximis -is (Sen. contr. 2, 1, 19). *ibid.* sine -is . . . necessariis (Cluent. 188 Svet. Aug. 21). de orat. 2, 223 fin. 2, 112. div. 2, 125 nec frustra ac sine -a quid facere dignum deo est. fat. 20 motus . . . sine -a nullus est. 24 sine externa et antecedente -a (43). Att. 1, 19, 9. epist. 1, 7, 9 cohortatio ne tibi inanis aut sine -a suscepta videatur *al.* Q. Cic. pet. 40 qui sine -a non amant (*bis*). Caes. civ. 1, 44, 4 sine gravi -a. Sall. Iug. 83, 1 Nep. Alc. 6, 2. Liv. 5, 15, 2 quod lacus in Albano nemore sine ullis caelestibus aquis -ave qua alia . . . crevit. 28, 16, 10 sine probabili -a (Svet. Nero 32). Cels. 2, 7 sine manifesta -a (6, 6, 37). Sen. Thy. 964 vel sine -a vel sero times. epist. 91, 20. dial. 3, 2, 5 irascuntur sine -a et sine iniuria. 12, 3, 4 sine ulla -a. Scrib. Larg. 142 Petron. 102. Plin. nat. 16, 132 sine tempestate ullave -a alia. 22, 1 sine aliqua occultiore -a. 29, 64 sine ingentibus -is. Gaivs inst. 1, 53 Tert. spect. 16. Itala Matth. 5, 32 (Filastr. 84, 3) qui dimiserit uxorem sine -a criminis (*v. l. 67*). Vvlg. Iob 9, 17 multiplicabit vulnera mea etiam sine -a. Avg. conf. 2, 5, 11 Comm. instr. 2, 39, 4.

apud script. eccl. i. q. frustra, in vanum (*cf.* Gloss. II 285, 39 εἰκῇ): Itala psalm. 126, 1 (Lact. inst. 4, 13, 27) sine -a (εἰς μάτην, Vvlg. in vanum) laboraverunt (Gal. 4, 11 [cod. d Vvlg.] Vvlg. Is. 49, 4). prov. 3, 30 (Vind. Lucif. Athan. 1, 26 p. 111, 11) inimicari (Lucif. inimicitias exercere) adversus hominem sine -a (μάτην, Vvlg. frustra. *cf.* Vvlg. psalm. 3, 8 adversantes mihi sine -a, ματαίως). Is. 29, 13 (Cypr. epist. 63, 14. 67, 2) sine -a (μάτην, Vvlg. *deest*) autem colunt me (Avg. serm. 53, 14, 15). Matth. 15, 9 (cod. l Vvlg.) sine -a (μάτην) colunt me. Rom. 13, 4 (Tert. scorp. 4 Vvlg.) non sine -a (εἰκῇ) gladium gestet. Gal. 3, 4 (cod. d Vvlg.) tanta passi estis sine -a? si tamen sine -a! (εἰκῇ. *cf.* Avg. in Gal. 20 quod enim sine -a factum dicitur, superfluum est; superfluum autem nec prodest nec nocet). Col. 2, 18 (Lucif. non conv. 10 p. 20, 9) ambulans sine -a (εἰκῇ, Vvlg. frustra) inflatus sensu. Comm. apol. 76 lumen offerimus caecis sine -a. Optat. 2, 25 p. 63, 4 sine -a victoria me provocas. Vvlg. psalm. 72, 13 sine -a iustificavi cor meum (ματαίως). Iob 27, 12 quid sine -a vana loquimini? Ps. Avg. serm. 217, 2 sine -a Christus mortuus est homo. 228, 8 clausis ianuis sine -a clamabunt. Pallad. hist. mon. I 52 non sine -a . . . posui (οὐ παρέργως). Pass. Paul. 12 nunc . . . non in vacuum concurri per multas passiones, nec sine -a patior *al.* extra: Cic. rep. 3, 35 extra ulciscendi aut propulsandorum hostium -am bellum geri iustum nullum potest. Plin. nat. 2, 111 extra has -as non negaverim existere imbres. 18, 289 extra has -as sunt vinalia altera. praeter: Liv. 27, 17, 2 praeter eam -am etiam velut fortuita inclinatio animorum . . . traxit eum. Sen. benef. 3, 3, 1 praeter hanc -am aliae quoque sunt, quae. Itala Matth. 5, 32 (Tert. pudic. 16) qui dimiserit uxorem praeter -am moechiae (adv. Marc. 4, 34 adulterii; παρεκτὸς λόγου πορνείας, Vvlg. excepta fornicationis -a. Tert. *p. 673, 33 et* Itala *supra l. 40*).

d *seq. attributum*: *c. genetivo*: *substantivi* (*cf.* Gloss. IV 322, 27 -as rei originem vel rationem) *saepissime, ex. gr.*: Plavt. Men. 771 iurgi. Lvcil. 993 viai (Verg. Aen. 9, 374 Ov. epist. 15, 28 met. 2, 33 *al.*). Varro rust. 1, 45, 3 radicum (*cf.* Cic. Phil. 2, 55 arborum et stirpium). Rhet. Her. 2, 3, 5 peccati (Cic. inv. 2, 32 Hirt. Gall. 8, 22, 2 *al.*). 2, 15, 1 facti (Cic. inv. 1, 29 epist. 9, 14, 7). 2, 19, 30 maleficii (4, 40, 52 Cic. S. Rosc. 62. 72 *al.*). 2, 23, 36 expositionis (2, 24, 37). Cic. S. Rosc. 42 sceleris (Ov. epist. 9, 148 Tac. hist. 2, 38). Verr. 3, 13 damnationis. 4, 214 laudis. 6, 56 foederis. Flacc. 77 inimicitiarum. dom. 34 adoptionis. Mil. 45 itineris. de orat. 1, 19 eloquentium paucitatis. 2, 142 consultationis aut dubitationis. fin. 2, 125 erroris (epist. 10, 20, 2 Gaivs inst. 1, 68). fat. 9 voluntatum. Phil. 2, 55 belli (8, 8 Caes. Gall. 3, 7 Verg. Aen. 7, 533 Hor. carm. 2, 1, 2 *al.* Cic. Phil. 5, 27 belli Punici. 10, 8 belli civilis. fin. 2, 112 tantarum copiarum. epist. 6, 4, 1 armorum). Cic. Phil. 9, 3 mortis (Ov. epist. 7, 195

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CELS. 7, 195 *al.* mortis voluntariae: CIC. Scaur. 5 FORTVN. rhet. 1, 20 p. 96, 32 *al.*). CIC. Att. 6, 6, 3 quae tibi essent ἐποχῆς -ae. PVBLIL. A 14 miseriae. CAES. civ. 3, 47, 3 obsidionis. SALL. Catil. 58, 3 consilii (LIV. 25, 8, 6 *al.*). VERG. Aen. 1, 25 irarum (GLOSS. IV 490, 28 *al.* origo indignationum). 5, 788 furoris (OV. met. 14, 16 SEN. dial. 3, 18, 6). 7, 482 laborum (OV. Pont. 1, 5, 25 VAL. FL. 7, 15). OV. epist. 1, 74 morae (met. 2, 468 LIV. 2, 4, 3 TAC. hist. 3, 78). 14, 103 fugae (met. 5, 573 LIV. 6, 22, 2). fast. 1, 115 formae (1, 133 figurae). Pont. 3, 3, 23 exilii (LIV. 37, 17, 5 VELL. 2, 15, 4 TAC. ann. 4, 36). Ib. 526 exitii (LIV. 26, 14, 21 TAC. ann. 1, 5). LIV. 2, 36, 4 cladis (28, 13, 2 SEN. Tro. 917 CVRT. 9, 10, 17 *al.*). 22, 60, 21 servitutis. 27, 9, 1 motus. SEN. nat. 2, 14, 1 stellarum transvolantium. 3, 9, 3 aquarum sub terra nascentium. PLIN. nat. 5, 55 incrementi. QVINT. inst. 4 prooem. 1 diligentiae. FRONTIN. aq. 88 gravioris caeli. TAC. ann. 6, 46 eaque apud avum odii -a. TERT. ieiun. 7 divinae dignationis. VVLG. Ios. 5, 4 circumcisionis. AVG. civ. 1, 9 correptionis. *cf. etiam p. 662, 57. 665, 36 sqq.*

gerundii et gerundivi passim, ex. gr.: ENN. ann. 344 pugnandi (CAES. civ. 1, 2, 3. 1, 47, 2 MANIL. 5, 506 *al.*). TER. Andr. 158 obiurgandi. VARRO ling. 5, 61 nascendi. RHET. Her. 4, 45, 59 sumendae similitudinis. 4, 49, 62 sumendi. CIC. inv. 2, 24 faciendi (fin. 1, 118 efficiendi). Verr. 4, 39 iudicii postulandi (Cluent. 83 iudicii corrumpendi). dom. 36 adoptandi. har. resp. 44 male de re publica merendi. nat. deor. 1, 35 gignendi, augendi, minuendi. Scaur. 2, 4 Bostarem veneno necandi. off. 1, 28 praetermittendae defensionis. 2, 41 constituendarum legum. Phil. 1, 28 in senatum non veniendi (epist. 3, 10, 7 non eundi). 2, 28 appellandi mei. 8, 12 belli gerendi (13, 23 SALL. Catil. 2, 2). Att. 1, 9, 18 non attingendae rei publicae. LVCR. 4, 237 cernendi. CAES. Gall. 4, 1, 2 transeundi. BELL. Alex. 37, 2 morandi (OV. epist. 1, 57 LIV. 6, 31, 7 CALP. ecl. 7, 7). SALL. Catil. 15, 3 facinus maturandi. CIRIS 314 sola meae vivendi -a senectae. OV. am. 1, 8, 93 poscendi munera. met. 9, 557 timendi (SEN. nat. 6, 3, 4). fast. 5, 135 standi. LIV. 4, 26, 6 dictatoris creandi. 4, 53, 4 resistendi collegae. 5, 49, 9 non abdicandae dictaturae. 28, 42, 16 traiciendi in Africam. 36, 23, 10 continuandae oppugnationis. SEN. dial. 11, 8, 6 ocius meandi. COLVM. 4, 30, 1 faciendi vineta. QVINT. inst. 9, 1, 29 augendae minuendaeve -a veritatis. decl. 261 p. 71, 12 affectandae tyrannidis. TAC. hist. 5, 23 instruendae classis. ann. 14, 50 tradendi arguendique rumoris. PLIN. paneg. 61 extendendi consulatus tui. SVET. Tit. 9 ulciscendi. GAIVS inst. 1, 192 obligationis ... suscipiendae. AMM. 19, 12, 18 ignoscendi.

subst. c. part. perf.: CIC. Verr. 5, 140 consilii negotiique suscepti. OV. met. 4, 520 sparsi veneni. fast. 5, 183 positi cognominis. trist. 3, 1, 47 superpositae coronae. Pont. 4, 12, 17 dilati muneris. LIV. 2, 42, 10 moti numinis. 3, 70, 14 spreti aut non sperati honoris. 5, 2, 5 continuatae militiae. PHAEDR. 3, 14, 8 quaestionis positae. SEN. benef. 3, 37, 4 actionis omissae. CVRT. 4, 16, 4 pugnae remissae. PLIN. nat. 35, 29 operis instituti. MART. 12, 68, 1 urbis relictae. QVINT. inst. 8, 6, 76 corruptae eloquentiae. 10, 3, 13 frontis adductae. PLIN. epist. 7, 6, 6 abolitae accusationis *al.* *c. dativo* (*cf. etiam p. 665, 66 sqq.*): VERG. Aen. 3, 305 geminas, -am lacrimis, sacraverat aras (LVCAN. 8, 607) [*dub.* SVLPICIA Tib. 3, 16, 6 quibus (*parentibus sim.*) illa dolori est, ne credam ignoto, maxima -a, toro (*coniungas* quibus dolori maxima -a est; doloris *em. alii*)]. PROP. 2, 19, 10 fana ... peccatis plurima -a tuis. TAC. ann. 2, 64 excinde castella, -as bello.

seq. ad, *vel* in *c. acc.*: TER. Andr. 138 nec satis ad obiurgandum -ae (150 satis vehemens -a ad obiurgandum. Q. CIC. pet. 21 ut satis -ae putent esse ad studium suffragationis. PLIN. nat. 23, 73 tantaque ad pericula et impendia satis -ae fuit sperare, quod cuperent). CIC. inv. 2, 20 idonea ... -a ad peccandum. div. in Caec. 59 -am necessitudinis ad inferendum periculum iustam videri. 60 -am ... iustam ad necessitudinem violandam videri. Caecin. 7 quae -a fuerit ad constituendum iudicium. Rab. perd. 1 iustissima -a ad hunc defendendum esse visa est. epist. 13, 4, 1 cum prope praecipuam -am haberent ad ius obtinendum. fat. 44 eam -am esse ad assentiendum necessariam. SALL. Iug. 14, 7 si ad impetrandum nihil -ae haberem praeter miseram fortunam. OV. met. 5, 174 non tamen ad letum -as satis illa valentes plaga dedit. SEN. dial. 3, 16, 3 satis tibi est magna ad peccandum -a peccare. 5, 22, 1 nec ad irascendum -a defuit. nat. 3, 29, 4 maximam ... -am ad se inundandam terra ipsa praestabit. PLIN. nat. 16, 230 his (*arboribus*) ... maior ad firmitatem -a tempestivae caesurae quam immaturae. QVINT. inst. 5, 10, 23 nonnumquam ad honeste turpiterque vivendum inde -ae fluunt. in: STAT. Theb. 7, 198 immoto deducimur orbe; fatorum veteres seraeque in proelia -ae (*sc. deducuntur*).

e *seq. enuntiatum*: α *c. infinitivo*: VERG. Aen. 10, 90 quae -a fuit consurgere in arma Europamque Asiamque et foedera solvere furto? CIRIS 173 aerias ... facit -am se visere turres. LYGD. 2, 30 dolor huic et cura Neaerae, coniugis ereptae, -a perire fuit. PHAEDR. 3 praef. 6 non ergo -a est manibus id tangi tuis, quod occupatis auribus non convenit. LVCAN. 5, 464 Apso *flumini* gestare carinas -a palus. STAT. Theb. 4, 619 quaenam immeritum vitare nepotem -a tibi? DRAC. laud. dei 1, 398 fieri quae -a fuisset.

β *c. coniunctionibus*: quod: PLAVT. Aul. 92 ne -ae quid sit, quod te quisquam quaeritet (CIC. Verr. 2, 117 si ... haec una -a fuisset, quod. 4, 109 hoc -ae est, quod. Cluent. 93 LIV. 23, 42, 11 VITR. 2, 5, 2. 9, 1, 16 SEN. epist. 22, 17 PLIN. nat. 35, 45 TAC. ann. 11, 4 *al.*). VARRO ling. 9, 59 dei et servi nomina quod non item ut libera nostra transeunt, eadem e⟨s⟩t -a, quod ad usum attinet. rust. 1, 55, 3 nec haec non minima -a quod ... dicant. CIC. Verr. 4, 39 -a erat iudicii postulandi, quod (Phil. 6, 1 -a ... de republica ... referendi fuit ex eo, quod. Att. 12, 39, 1 -am non scribendi fuisse, quod. CAES. Gall. 3, 1, 2 -a mittendi fuit, quod. 5, 27, 4 hanc fuisse belli -am, quod. OV. fast. 5, 134 -a fuerat cognominis illis, quod. 6, 140. SEN. nat. 1, 20, 10 -a ... raritatis haec est, quod. FRONTO p. 102, 8 N. *al.*). CIC. de orat. 2, 363 quae est enim alia -a, nisi quod (fin. 2, 115. *cf.* LIV. 33, 13, 15 -a ... non alia maior fuisse ... quam quod). CIC. Att. 11, 15, 1 iustas -as affers, quod (HIRT. Gall. 8, 1, 2 PLIN. nat. 37, 121). LENT. Cic. epist. 12, 14, 5 quod hoc properent : ... -am non habent. CAES. Gall. 1, 50, 4 hanc reperiebat -am, quod. VERG. Aen. 11, 166 quod vitam moror invisam ... dextera -a tua est. OV. fast. 1, 643 -a, quod ... secesserat ... volgus. 3, 812 -a (*est*), quod est illa nata Minerva die. 5, 306. LIV. 27, 34, 10 eandem -am in T. Manlio esse, praeterquam quod. FEST. p. 326 -am ... reddidit quod (PLIN. nat. 37, 133). SEN. contr. 1, 7, 15 -am posuit, quod. VAL. MAX. 2, 9, 16 adiecta -a, quod. COLVM. 9, 13, 13 MELA 3, 43 PLIN. nat. 2, 181. 18, 285 vera -a est, quod. *saepius.* QVINT. inst. 3, 8, 20 decl. 329 p. 295, 19. TAC. ann. 15, 49 Lucanum propriae -ae accendebant, quod. FAV. EVL. p. 12, 23 additur -is, quod. HIER. epist. 32, 1 AVG. civ. 3, 17. 11, 14 -a, ut in eo veritas non sit, quod in veritate non stetit. VINDIC. med. 24 ut ... hoc fiat, -a extat, quod *al.* accedit -a, quod *cf. p. 666, 44.* -a valet, quod *cf. p. 667, 45.* quia: TER. Ad. 523 nulla alia -a tam male odit, nisi quia (AVG. civ. 14, 19 quid -a est, nisi quia. *cf.* TAC. ann. 2, 45 non aliam ob -am quam quia). TER. Hec. 255 sin east -a retinendi apud vos, quia aegrast. OV. fast. 2, 329 -a, repertori vitis quia sacra parabant. SEN. epist. 122, 14 -a ... est ita vivendi quibusdam, non quia ... sed quia. PLIN. nat. 17, 14 -a non solum, quia. QVINT. inst. 7, 6, 3 an eadem huius -a sit dubium est, qui⟨a⟩ ex hac natus est. quoniam: PLIN. nat. 2, 65 altera sublimitatum -a, quoniam. 16, 94 -am afferentes, quoniam. 17, 12. 27, 13. 37, 165 AVG. civ. 2, 18. 21, 3. ut: PLAVT. Capt. 257 iusta -a est, ut (HIRT. Gall. 8, 50, 3 SALV. eccl. 3, 87). Men. 892 eā ... -ā ..., ut (1060 Pseud. 55. 92 Stich. 312 TER. Hec. 235 ACC. trag. 292 VARRO rust. 2, 7, 12 Q. CIC. pet. 48. IVV. 9, 120 his praecipue -is, ut). VARRO rust. 2 praef. 4 bos domitus -a fit, ut commodius nascatur frumentum. CIC. Quinct. 78 habes ... -am, ut (VELL. 2, 44, 2). rep. 2, 59 -a populo nata est ... ut potentia senatus ... minueretur. leg. 2, 58 ea -a fuit, ut (LIV. 5, 55, 5 VITR. 8, 6, 2 PLIN. nat. 11, 148 MAXIMIN. c. Ambr. 74 *al.*). fin. 3, 8 -a fuit huc veniendi, ut (Att. 3, 7 itineris -a, ut devorterer, ... est devium. epist. 6, 7, 3 CAES. civ. 3, 47, 2. LIV. 33, 1, 5 -a est morae, ut. TAC. hist. 2, 54. 3, 78. 5, 23). CIC. fin. 5, 29 aliquam subesse eius modi -am, ut. CAES. civ. 3, 17, 1 neque nunc ut memoriae prodantur, satis -ae putamus (LVCAN. 4, 213 hoc -ae ... ut. QVINT. inst. 6, 2, 26 aliud est -ae, ut. AVG. civ. 12, 6 quid putamus esse -ae, ut). AETNA 266. OV. ars 1, 600 ut ... credatur, nimium -a fuisse merum. VAL. MAX. 4, 1, 4 MART. 12, 53, 6 QVINT. inst. 1, 1, 25. 4, 1, 5 -a principii nulla alia est, quam ut. 12, 5, 2 in -a fuisse, ut. PLIN. epist. 7, 27, 16 paneg. 28. APVL. Plat. 2, 7 iustitiam ... scientiamque -am esse dicit, ut unaquaeque *pars mentis* ... ad fungendum munus oboediat. AMBR. hex. 4, 5, 21 hinc -a oritur, ut. -a monet, impellit, inducit *v. p. 666, 74 sqq.* facit, efficit *p. 666, 59 sq.* *nota*: PLAVT. Merc. 400 ea -a equidem illam emi, dono quam darem matri meae. ne: TER. Hec. 105 nempe ea -a, ut ne id fiat palam (CIC. Att. 8, 12, 1 ea -a est, ut ne quis a me dies intermittatur). Andr. 392 nec tu ea -a minueris ... ne [CATO or. frg. 117 ⟨... -a erat⟩ ne quid ne⟨gotio publici ... gere⟩retur]. CIC. Font. 36 magna ... -a ... haec est, ne. rep. 1, 9 nulla sit ... -a iustior, quam ne. SVLPICIA Tib. 3, 16, 6 *v. p. 675, 50.* LIV. 1, 33, 2 eaque -a diruendae urbis eius fuit Romanis, ne. 22, 45, 4. 34, 39, 9 *Pythagoras* unus, ne caperetur urbs, -a fuit. SEN. contr. 1, 8, 3 PLIN. nat. 6, 166. 20, 114. MART. 2, 70, 2 -a quae nisi haec est, undis ne fovearis irrumatis? 10, 36, 8. TAC. ann. 3, 38 quae -a fuit, ne in bellum atrox coalescerent. quin (*cf. etiam p. 678, 58*): CIC. Quinct. 32 cum ... -ae nihil esset, quin secus iudicaret ipse de se. Tusc. 1, 78 num quid ... est -ae, quin amicos nostros Stoicos dimittamus? epist. 2, 17, 1 quin ad diem decedam, nulla -a est. quominus: CIC. inv. 2, 132 nihil quisquam afferat -ae, quominus frequenter operam rei publicae det. CAES. civ. 1, 82, 3 eis -is, quominus dimicare vellet, movebatur. LEX VRSON. (Corp. II 5439) 95, 31 ei harum quam -am esse, quominus adesse possit. SALL. Catil. 51, 41 hanc ego -am ... quominus novum consilium capiamus, in primis magnam puto. LIV. 34, 56, 9 quibus aut stipendia aut morbus -ae essent, quominus militarent. QVINT. decl. 278 p. 133, 9 absentia in -a fuit, quominus (PLIN. epist. 10, 21). TAC. ann. 1, 14 quominus idem pro Druso postularetur, ea -a, quod designatus consul Drusus praesensque erat.

γ *c. enuntiato interrogativo vel relativo*: quam ob rem: NAEV. com. 128 sonticam esse oportet -am, quam ob rem perdas mulierem. TER. Andr. 837 ubi ea -a, quam ob rem haec faciunt, erit. Eun. 145 multae sunt -ae, quam ob rem. Hec. 382. 452 quam -am dicam patri, quam ob rem non redducam. 695. CIC. inv. 1, 37 -a eius summae, per quam et quam ob rem et cuius rei -a factum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sit. Verr. 1, 70 neque ... -am ullam excogitare potuit, quam ob rem. Cael. 56 Brut. 231. fin. 3, 51 satis habere -ae, quam ob rem reicerentur. 4, 44 epist. 15, 1, 5. cur: Plavt. Poen. 533 iusta -a est, quor (quo *codd.; cf.* Cic. leg. 2, 4 fin. 4, 21 Tusc. 1, 65). Varro ling. 8, 9 -a, inquam, cur eam ab impositis nominibus declinarint, quam ostendi. 9, 81 illud putant esse -ae, cur (Cic. Q. Rosc. 26 quid -ae est, cur. Flacc. 5 Phil. 1, 11 de orat. 2, 92 ac. 1, 10 Tusc. 3, 1 Brut. 91 *al.* Liv. 7, 13, 7 Qvint. decl. 348 p. 372, 1 Plin. paneg. 41 Avg. civ. 1, 27 *al.*). Cic. Quinct. 18 -a, cur ..., non erat (Q. Rosc. 49 de orat. 1, 136. 2, 189 fin. 4, 13 nat. deor. 1, 23 fat. 47 *al.* Qvint. inst. 11, 3, 16 Avg. civ. 21, 24 *al.*). Cic. Quinct. 86 -am, cur ..., non haberent (div. 2, 17 fat. 26 Tac. ann. 15, 61). Verr. 2, 88 -am ascribunt, cur. 3, 117 digna -a videretur, cur (Liv. 28, 29, 2. 35, 12, 8). Q. Rosc. 22 Roscio cur tanti fuerint, -am requiro (leg. agr. 3, 12 -am quaero, cur. Brut. 325 cur adulescens magis floruerit dicendo quam senior Hortensius, -as reperiemus). Deiot. 17 en -a, cur (Phil. 5, 15). Att. 9, 2ª, 2 non video -am, cur (11, 17ª, 1). epist. 7, 3, 4 mortem mihi cur consciscerem, -a non visa est, cur optarem, multae -ae. *et saepe.* Aetna 221. Hor. carm. 1, 16, 19 altis urbibus ... stetere -ae, cur perirent. Ov. am. 2, 4, 10 centum sunt -ae, cur ego semper amem. epist. 11, 31 cur haec facerem, poteram mihi reddere -am. fast. 1, 91 ede ... -am, cur. 3, 629. 4, 140 Pont. 4, 4, 40. Liv. 7, 10, 14 ea fuit -a, cur. 11, 11, 6 ne -a defiet, cur. 24, 8, 4. 25, 28, 8. 33, 45, 3 utrum satis ... iam -ae videretur, cur. Vitr. 1, 1, 4 Sen. dial. 2, 11, 3. 4, 19, 3 -a cur hic ... assignetur irae locus non alia est, quam quod in toto corpore calidissimum pectus est. epist. 81, 31 Cvrt. 8, 9, 18 Colvm. 9, 13, 2 Sil. 10, 60. Qvint. inst. 2, 3, 11 ea -a vel maxima est, cur. 11, 1, 71 *al.* Tac. dial. 24 exprome ... -as, cur. ann. 1, 53. 3, 47. Plin. epist. 1, 19, 1 magnae et graves -ae, cur. Apvl. apol. 87. Avg. civ. 7, 3 non ... possunt invenire -am, cur. Boeth. herm. pr. 2, 13 p. 189, 18 *al.* unde: Varro ling. 5, 54 Veliae unde essent, plures accepi -as. [Cael. Cic. epist. 8, 14, 2 nam mihi cum hominibus his et gratia et †necessitudinem cum causam illam, unde homines odi.] Cic. de orat. 1, 123 cuius quidem rei cum -am quaererem, quidnam esset, cur. Verg. Aen. 1, 8 musa, mihi -as memora, quo numine laeso, quidve dolens regina deum ... impulerit. qua re: Varro ling. 6, 89 quare hic accenso, illic praeconi dicit, haec est -a. Rhet. Her. 2, 8, 12 si dicemus -am non fuisse, quare quispiam confingeret. 2, 9, 13. 2, 19, 28. 3, 16, 29 Cic. inv. 1, 84. 2, 32 cum -a, quare peccaret, non intercesserit. 2, 60. 137. 175. Sest. 52 neque erit iusta -a ... quare. Att. 8, 12ᵇ, 1 quid -ae fuerit, quare. Caes. Gall. 1, 19, 1 Nep. Alc. 1, 4. Nvx 124 -a habeor, quare sit lapidosus ager. Sen. nat. 3, 24, 1 Plin. nat. 11, 188. 22, 78. 32, 60 Qvint. decl. 312 p. 226, 11 Ivv. 6, 202 S. C. Iuvent. (dig. 5, 3, 20, 6) Schol. Cic. Bob. p. 41, 26 Hild. Avg. civ. 1, 9. Mela 2, 21 utrum fiat ex specie et moribus -ast.

c. pronomine relativo: Plavt. Epid. 41 est -a qua -a simul mecum ire veritust. Ter. Haut. 989 inventast -a, qua te expellerent (Prop. 2, 34, 21 una ... -a est, qua crimina tanta remitto. Sen. nat. 3, 11, 1 perpetuae sunt -ae, quibus flumina oriuntur. Avg. civ. 7, 18 quae credibilior -a sit, qua error paganitatis inoleverit. 3, 2 -as habuerint, quibus Ilium paterentur *al.*). Val. Max. 7, 8 pr. 1 -as haberent, propter quas rescindi possent. Sen. nat. 6, 6, 2 reddere -as, propter quas existimat gravissimam partem mundi non posse spiritu tam tenui fugacique gestari. 6, 18, 1 -a est, propter quam terra moveatur. 6, 26, 5 -ae redduntur, propter quas tremat terra. epist. 65, 6. Plin. nat. 2, 164 eadem est -a, propter quam e navibus terra non cernatur. Qvint. inst. 5, 7, 24 -as, propter quas reum laedat, exponere. decl. 1 p. 17, 9. 260 p. 68, 14 *saepius.* Svet. rhet. 30 Avr. Fronto p. 28, 4 N. Porph. Hor. carm. 1, 9, 24 epist. 1, 19, 41 Vvlg. act. 10, 21.

f *epitheta* (*v. etiam sub I A p. 661, 30 sqq., I A 2, I A 5 c*): abdita: Cels. 1 prooem. p. 3, 14. acerba: Cic. Att. 11, 5, 1. acrior: Tac. ann. 1, 33. aetheria: Lvcan. 9, 853 (*cf.* caelestis: Veg. mil. 4, 40). antiqua: Cic. Lael. 26 Ov. am. 2, 6, 10. apparens: Ov. epist. 20, 13. apta: Ov. fast. 2, 514. bona: Cic. rep. 3, 9 epist. 11, 22, 1 Ov. met. 5, 220. caeca: Lvcr. 3, 316. caelestis: *v. l. 63.* certa: Aetna 510 Prop. 3, 13, 3 (*cf.* incerta: Liv. 1, 13, 8 Plin. nat. 15, 56 Tac. hist. 1, 63). corporalis: Avg. civ. 12, 25. 26. crebra: Tac. ann. 6, 16. cruenta: Ov. trist. 3, 5, 44. delicata: Plin. epist. 9, 37, 5. digna: Cic. inv. 2, 175 Verr. 3, 117 Liv. 21, 6, 4 (indigna: Verg. Aen. 2, 285 Liv. 1, 59, 8). diversa: Ov. fast. 5, 5 Tac. dial. 1 ann. 15, 12. dubia: Aetna 226 Ov. fast. 6, 1 Liv. 2, 36, 4 Plin. nat. 11, 8. dura: Lvcr. 3, 486. egregia: Plin. epist. 1, 5, 14. erubescenda: Flor. epit. 2, 14, 3 (*cf.* pudenda: Ov. epist. 5, 98 fast. 1, 392. impudens: Cic. Catil. 2, 18). evidens: Liv. 4, 41, 6 Cels. 1 prooem. Plin. nat. 7, 181 *al.* externa: Cic. fat. 23. extranea: Rhet. Her. 3, 2, 2. fallens: Gratt. 360. falsa: Varro frg. Gell. 1, 13, 2 Rhet. Her. 2, 23, 35. ficta: Phaedr. 1, 1, 15. fortis: Aetna 2. genitalis: Plin. nat. 9, 2. gratiosa: Cic. Planc. 25 Lig. 31. gravis: Lvcil. 903 Cic. Cluent. 82 Prop. 2, 9, 36 *al.* honesta: Cic. inv. 1, 2 Lvcr. 4, 1181 Schol. Cic. Bob. p. 78, 14 Hild. *al.* humilis: Sen. epist. 31, 7. idonea: Rhet. Her. 2, 16, 23 Cic. div. in Caec. 6. illustris: Cic. div. in Caec. 6 Plin. nat. 34, 15. impudens: *l. 74.* inanis: Cvrt. 4, 13, 5. iners: Aetna 221. infirma: Cic. Cluent. 91. iniqua: Tac. ann. 1, 33. insignis: Liv. 7, 28, 9. intima: Tac. ann. 1, 53. invidiosa: Ov. epist. 2, 145. irrita: Aetna 518. iusta: Plavt. Aul. 688 Ter. Phorm. 710 Rhet. Her. 3, 16, 29 *al.* (iniusta: Cic. Mil. 36 *al.*). latens: Verg. Aen. 3, 32 *al.* levis: Cic. Planc. 91 Prop. 2, 9, 36 Sen. dial. 9, 12, 6. magna: Varro ling. 5, 93 Cic. de orat. 2, 12 Sall. Catil. 51, 41 *al.* magnifica: Sen. epist. 108, 17. manifesta: Prop. 3, 13, 3 Ov. ars 3, 599. matura: Liv. 35, 22, 1. memorabilis: Plin. nat. 7, 141. minus mirabilis: Liv. 1, 14, 7. misera: Ov. met. 4, 152. miserabilis: Liv. 1, 59, 8 Qvint. decl. 296 p. 172, 5. necessaria: Varro rust. 1, 34, 1 Cic. inv. 2, 141 *al.* nova: Cic. fat. 46 Liv. 3, 24, 3 Tac. ann. 1, 16. obscura: Cic. part. 56 Cels. 1 prooem. occulta: Manil. 4, 196 Val. Max. 9, 12, 8 *al.* par: Ov. fast. 6, 300 Tac. ann. 1, 53 (dispar: Tac. hist. 1, 72). parva: Ter. Eun. 575 Caes. Gall. 6, 35 *al.* patens: Ov. met. 9, 537 *al.* perpetua: Sen. nat. 3, 11, 1. pia: Ciris 157 Ov. epist. 8, 20. potens: Ov. rem. 291. potissima: Tac. ann. 4, 16. praecipua: Cic. Att. 8, 2, 4 Tac. dial. 32 Schol. Cic. Bob. p. 31, 25. 77, 22 Hild. primores: Varro frg. Aug. civ. 7, 34. privata: Plin. nat. 10, 9 (*cf.* publica: Epiced. Drusi 458 Plin. nat. 14, 4). probabilis: Cic. epist. 11, 22, 1 Liv. 26, 12, 15 Cvrt. 7, 1, 14 *al.* prompta: Plin. nat. 8, 129. propria: Aetna 359 Liv. 5, 8, 6 *al.* publica: *l. 16.* pudenda: *p. 677, 74.* pulchra: Cic. Lael. 26 Plin. epist. 3, 11, 2. recens: Ov. met. 3, 73. 260. reliqua: Cic. nat. deor. 3, 17 Bell. Afr. 51, 5. repens: Tac. ann. 4, 52. resides -ae: Stat. Ach. 2, 43. sacra: Manil. 1, 717. seminalis: Avg. civ. 12, 26. sequens: Plin. nat. 18, 149. sera: Stat. Theb. 7, 198. similis: Varro ling. 5, 94 Sen. Thy. 276 (*cf.* consimilis: Lvcr. 4, 233. dissimilis: Cic. Att. 9, 18, 1 Sen. epist. 108, 17). sollemnis: Plin. epist. 10, 116, 2. solida: Sen. dial. 10, 17, 3. sontica: *v. p. 676, 80.* speciosa: Cic. Att. 16, 7, 6. stata: Plin. nat. 2, 105. subita: Octavia 710 Sen. epist. 94, 56. sufficiens: Ov. Ib. 242. temporalis: Sen. nat. 7, 23, 2. tenera: Aetna 152. tenuis: Sen. dial. 6, 11, 4. tolerabilis: Val. Max. 7, 3, 5 Plin. nat. 37, 17. tristis: Lvcr. 5, 347 Lygd. 2, 27. tumultuans: Sen. epist. 91, 7. turbulenta: Sen. nat. 7, 8, 3. turpis: Cic. Phil. 2, 78 Plin. nat. 25, 16 Qvint. decl. 337 p. 327, 2. vaga: Tac. ann. 6, 15. valens: Ov. met. 5, 174 Sen. nat. 5, 8, 3. vana: Sen. dial. 3, 1, 2. varia: Ov. fast. 3, 249 Tac. ann. 1, 80. vehemens: Ter. Andr. 150. vera: Ter. Andr. 158 Haut. 336 Cic. Brut. 225 Liv. 5, 53, 2 *al.* vetus: Cic. epist. 13, 49 Sall. epist. Mithr. 5 Caes. civ. 1, 43, 6. vetusta: Aetna 110. urgens: Tert. spect. 8 Avg. civ. 8, 20.

B ***speciatim*:** **1** *causa, quae dicitur, praetenditur*:

a *i. q. excusatio*: Plavt. Truc. 229 numquam amatoris meretricem oportet -am noscere (Cic. leg. 1, 11 vereor, ne istam -am nemo noscat. Att. 11, 7, 5 quod te excusas ego vero et tuas -as nosco). Cato agr. 2, 2 ubi eas aliasque -as multas dixit (Ter. Andr. 257 Hec. 186). Ter. Hec. 625 etsi tibi -ast de hac re: mater, quae te impulit. Sisenna hist. 52 apud consulem -am atque excusationem praeferre coepit. Rhet. Hec. 2, 13, 30 cui morbus -a est (Liv. 24, 16, 13. 24, 18, 7. 37, 52, 10). Cic. Verr. 6, 126 ad populum Romanum confugient? facilis est populi -a; legem ... se sociorum -ā iussisse ... dicet. Pis. 13 quam nos -am cum accepissemus (Att. 16, 19, 2 Liv. 38, 52, 8 Fronto p. 130, 3 N.). leg. 1, 40 quin ... iustissimi sui doloris -am aliquam fingeret. ad Q. fr. 2, 8, 1 opposuisti semel ἀναντίλεκτον -am, Ciceronis nostri valetudinem. Ov. epist. 7, 109 si fuit errandum, -as habet error honestas. Sen. contr. 2, 2, 1 habeo et -am (*E*, ex causa *AB*) et exemplum. Val. Max. 7, 3, 5 facti vix pudentis -am tolerabilem habuit. *nota*: Hirt. Gall. 8 praef. 9 dum omnes excusationis -as colligo. Plin. epist. 3, 4, 4 putare me iustas excusationis -as attulisse. Frg. Vat. 155 habere ... -as excusationis. *ibid.* excusationis -as allegare.

b *i. q. recusatio*: Plavt. Amph. 852 numquid -am dicis, quin? (Amph. frg. 9, 2 Capt. 625 Ter. Phorm. 272 [Don. Ter. Phorm. 272 non recuso non deprecor. Schol. Ter. p. 131, 7 non excuso neque defendo illum] Cic. Quinct. 57). Plavt. Mil. 1427 -am haud dico. Capt. 353 num quae -a est, quin ... viginti minas mihi des? (Rud. 1397 de talento nulla -a est, quin feras). Cas. 1003 nulla -a est, quin pendentem me ... virgis verberes (Rud. 758). Most. 434 hau -ast, ilico quod nunc voluisti facere, quin facias mihi. Pseud. 533 numquid -aest, ilico quin te in pistrinum condam? (Ter. Andr. 600 quid -aest, quin hinc in pistrinum recta proficiscar via? *cf.* Schol. Ter. p. 87, 29 quid -aest: quid obstat). Plavt. Rud. 1070 nulla -a est, quin me condones cruci. Trin. 1188 numquid -aest, quin uxorem cras domum ducam? Ter. Hec. 587 neu -a ulla restet relicua, quin tua Philumena ad te redeat. Cic. leg. agr. 2, 74 quid ... est -ae quin coloniam in Ianiculum possint deducere? (dom. 130 collegium vestrum consuluit, num quid esse -ae videretur, quin id signum curiamque Concordiae dedicaret? *al. cf.* Hor. sat. 1, 1, 20 quid -ae est, merito quin illis Iuppiter ambas iratus buccas inflet?).

c *i. q. praetextus, occasio* (Gloss. II 424, 29 πρόφασις): Plavt. Asin. 789 nolo illam habere -am (Cic. off. 3, 31 ut ne ... hanc -am habeat ad iniuriam. Tib. 1, 4, 10 -am iusti semper amoris habent. *cf.* Liv. 2, 4, 3. 8, 13, 3 *al*). Plavt. Mil. 250 trecentae possunt -ae colligi (Trin. 791 sescentae ad eam rem -ae possunt colligi). Most. 920 ne qua -a subiret. Trin. 809 lepida est illa -a ... dicere apud portitores esse inspectas. Ter. Ad. 531 si hic pernocto -ae quid dicam? (Hec. 677 hanc ubi dixti -am, te propter tuam matrem non posse habere hanc uxorem domi). Andr. 213 -am ceperit, quo iure

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quaque iniuria praecipitem [me] in pistrinum dabit (SCHOL. Ter. p. 82,5 occasionem). 382 invenerit aliquam -am, quam ob rem (643 inventast -a. PVBLIL. M 28 PRIAP. 50, 4 PROP. 2, 1, 12 LIV. 5, 2, 2. 38, 45, 4 PHAEDR. app. 13, 20 LVCAN. 1, 265. TERT. patient. 5 p. 9, 3 -as sibi invenit ad impatientiam). TER. Haut. 701 quid dicam? quam -am afferam? Eun. 138 fingit -as, ne det sedulo (Hec. 693 confingis -as falsas ad discordiam. CIC. Mil. 52 illum -am mutandi consilii finxisse. TIB. 1, 6, 11 fingere tunc didicit -as, ut sola cubaret. OV. am. 2, 2, 31 -ae finguntur inanes. LIV. 34, 21, 3 conficta aliqua probabili -a. SEN. dial. 3,18, 6 sollers est iracundia ad fingendas -as furoris. TAC. ann. 12, 45 belli -as confingit). TER. Eun. 512 -am, ut ibi manerem, repperit (Phorm. 234. CIC. Verr. 3, 21 -am calumniae se reperturum. NEP. Hann. 3,1 quo facilius -am belli reperiret). TER. Eun. 1000 iam diu aliquam -am quaerebat senex, quam ob rem (CIC. inv. 2, 43 quod sermonis -am quaesierit. leg. agr. 2, 91 qui ... rerum novarum -am aliquam quaererent. Vatin. 6 cum ... armorum -am quaereretis. *cf.* fat. 2 Att. 14, 20, 4 Phil. 3, 30 CAEL. Cic. epist. 8, 12, 2. LVCR. 4, 1181 -as abeundi quaerat honestas. LIV. 4, 17, 3. 25, 4, 6 SVET. Claud. 24 FLOR. epit. 2, 6, 4 *al.*). TER. Phorm. 50 puer -a erit mittundi. Hec. 80 si non quaeret, nullus dixeris, alias ut uti possim -a hac integra (PROP. 4, 5, 29 utere -is). 598 omnes -as praecidam omnibus (SCHOL. Ter. p. 146, 18 occasiones). 680 ademptam hanc ... tibi -am vides. CIC. Verr. 3, 143 ut sociis -am dandi afferre videamus. 6, 146 quae -a ... subiceretur ab ipso ... huius tam nefariae crudelitatis. Manil. 65 quibus (*urbibus*) -a belli propter diripiendi cupiditatem inferatur (rep. 3, 15 *Alexander* hanc bellandi -am inferebat, quod vellet Graeciae fana punire. BELL. Hisp. 1, 4 propter pecuniae magnitudinem alia qua ei inferebatur -a). dom. 11 -a fuit annona, seditionis quidem instimulator et concitator tu fuisti. 12 hanc istum ... hostem -am arrepturum fuisse ad incendia caedem rapinas. 115 meus discessus isti -am caedis eripuit. de orat. 2, 233 ut ... tibi -am aliquam recusandi dem (Phil. 2, 53 Caesari ... -am belli ... dedisti. HIRT. Gall. 8, 49, 1 nulli spem aut -am dare armorum. TIB. 2, 4, 29 dat avaritiae -as. LIV. 9, 21, 2 VAL. MAX. 2, 4, 4). CIC. off. 3, 41 muri -am opposuit, speciem honestatis nec probabilem nec sane idoneam. epist. 11, 22, 1 etsi minus veram -am habebis, tamen vel probabilem aliquam poteris inducere. PVBLIL. N 10 negandi -a avarum numquam deficit. CAES. Gall. 1, 42, 5 neque colloquium interposita -a tolli volebat (BELL. Alex. 60, 3 -a interposita, quod. NEP. Them. 7, 1 -am interponens, se collegas expectare. *cf.* Milt. 4, 1 -am interserens, se hostem esse Atheniensibus, quod.). CAES. civ. 1, 2, 3 ne qua esset armorum -a. SALL. Iug. 20, 4 eam ... rem belli -am fore. 36, 2 alias, deinde alias morae -as facere (LIV. 34, 23, 10 quia manendi in Graecia ... Argos et Nabim -am facerent). NEP. Them. 6, 2 Lacedaemonii -am idoneam nacti propter barbarorum excursiones, qua negarent oportere *eqs.* (LIV. 24, 45, 12. 32, 38, 5. 37, 17, 10). Lys. 1, 4 cum hanc -am Lacedaemonii dictitassent sibi esse belli. VERG. Aen. 4, 51 -as ... innecte morandi (11, 217 -as nequiquam nectis inanes nec mea iam mutata loco sententia cedit. AVSON. 357, 20). OV. epist. 2, 22 ad -as ingeniosa fui. LIV. 4, 53, 4 praebuit iustiorem -am resistendi collegae (5, 20, 7. 30, 4, 8. 39, 53, 11 VAL. MAX. 5, 3, 2ᵉ). 5, 53, 2 hanc ... iactari magis -am, quam veram esse. 7, 30, 13 oblatam sibi esse -am (38, 15, 5). 34, 10, 5 -a triumphi negandi senatui fuit, quod. VAL. MAX. 2, 9, 6 praetexuit ... -am, quia (SEN. epist. 94, 64). SEN. epist. 62, 1 non consector perdendi temporis -as. MELA 3, 52 -as ... bellorum et bella contrahunt ... maxime imperitandi cupidine. SIL. 7, 264 spargere -as in castra ambiguas. QVINT. decl. 340 p. 344, 13 -a, quam praetendis (SVET. Tib. 40 -am profectionis praetenderat. FLOR. epit. 3, 5, 3 -am ... belli praetenderat apud Cassium legatum attrectari terminos suos a Nicomede). TAC. hist. 4, 19 duplex stipendium ... postulabant, non ut assequerentur, sed -am seditioni. ann. 2, 45 struxit ... -as aut forte ablatas arripuit. AVSON. 417, 7 nec quae compositis male suadae credula -is concinnat veri similis suspicio culpas. HYG. fab. 152 p. 26, 12 Iovis ut omne genus mortalium cum -a interficeret (*i. sub praetextu vel obtentu aliquo*). *structurae*: *seq. genet. cf. p. 678, 78. 679, 7. 13. 15. 16 al., dat. l. 62*, ad *p. 678, 78. 80. 679, 5. 7, inf. p. 678, 84*, quod *l. 27. 41. 54*, quia *l. 55*, ut *l. 12*, ne *l. 6*, quam ob rem *l. 2. 14*, qua *l. 46*, *enunt. interrog. p. 678, 84.* per causam: CIC. dom. 10 renovaturum te ... funesta latrocinia per annonae -am putasti. 13 in bona fortunasque locupletium per -am inopum atque imperitorum repentinos impetus comparares. CAES. Gall. 7, 9, 1 per -am supplementi equitatusque cogendi. civ. 3, 24, 1 per -am exercendorum remigum. 3, 76, 1 per -am pabulandi (BELL. Afr. 73, 3 frumentandi). 3, 87, 4 valetudinis (SVET. Vesp. 1). BELL. Alex. 49, 1 liberalitatis. BELL. Afr. 32, 2 munitionum. TIB. 1, 6, 26 velut gemmas eius signumque probarem, per -am memini me tetigisse manum (OV. trist. 2, 452). OV. epist. 19, 140 dumque suo temptat salientem pollice venam candida per -am bracchia saepe tenet. LIV. 1, 49, 5 per ... eam -am occidere. 2, 32, 1 per -am renovati ... belli. 22, 61, 8 recognoscendi. 24, 7, 4 ut ... per -am aliquam in angustiis sustineret. 44, 44, 8 per hanc -am Thracibus ablegatis. SEN. benef. 4, 35, 2 per illam -am praeiudicium in patrem meum quaeri. SVET. Iul. 2 exigendae pecuniae. Otho 3 legationis. sub causa: PETRON. 93, 3 si aliquis ... nomen poetae olfecerit, concitabit viciniam et nos omnes sub eadem -a obruet. FILASTR. 85, 1 sub -a hac multi latrocinantur interdum.

ꝺ *i. q. occasio iucunda, optata*: CIC. Manil. 3 dicendi -a talis oblata est, in qua oratio deesse nemini potest. Tusc. 1, 74 Cato ... sic abiit e vita, ut -am moriendi nactum se esse gauderet. Phil. 7, 6 *alii consules* tantam -am non habuerunt, in qua et voluntatem suam et virtutem declararent. Att. 15, 14, 1 cur idem iterum facerem, hoc -ae sumpsi, quod ex te ipso coram antea nihil possem cognoscere. epist. 11, 27, 8 qui mihi dedit -am harum litterarum. PVBLIL. B 22 benignus etiam -am dandi cogitat. CAES. civ. 2, 28, 2 hanc nactus appellationis -am. IVV. 3, 147 materiam praebet -asque iocorum. PS. AVG. serm. 316, 1 nam cum martyres amamus, -am nobis eligimus, unde domino placeamus. videte beatissimum Laurentium martyrem ..., qui talem confessionis -am elegit, quod coronam martyrii a Christo percipere meruit.

2 *causa iuris* (*cf. Leonhard, PW. III 1811 sq.*): PLAVT. Curc. 491 si quisquam hanc liberali -a manu assereret (*sc. ex ratione consiliove liberandi. cf.* Poen. 906. 964. 1102 TER. Andr. 194. CIC. Flacc. 40 in -a liberali). Merc. 822 uxor virum si clam domo egressa est foras, viro fit -a, exigitur matrimonium. CIC. Quinct. 36 -am non fuisse, cur a praetore postulares (37. 60). Q. Rosc. 40 utrum omnino Fannium ab Flavio HS. *tot* non abstulisse, an alio nomine et alia de -a abstulisse. Verr. 6, 141 quasi enim ulla possit esse -a cur hoc cuiquam civi Romano iure accidat (*ut verberetur*), quaero quae in Servilio -a fuerit. SEN. benef. 6, 4, 4 sic debitori suo creditor saepe damnatur, ubi plus ex alia -a abstulit quam ex crediti petit. *saepe apud* ICTOS: IVLIAN. dig. 5, 1, 25 si quis emit aut ex alia -a possidere coeperit (PAVL. dig. 41, 2, 3, 4 ex pluribus -is possidere eandem rem possumus). 39, 5, 2, 7 -a magis donationis quam condicio dandae pecuniae existimari debebit. 41, 3, 33, 3 usucapionis -am iustam habebo (GAIVS dig. 24, 1, 7, 6 ex -a iniusta retineri. VLP. dig. 4, 6, 1, 1 si qua alia mihi iusta -a esse videbitur. 10, 3, 7, 3 iusta -a est possidendi. PAVL. dig. 2, 7, 4, 2. 3, 3, 45 pr. 41, 1, 31 pr. *al.*). *cf.* ex causa *i. q. ex iusta causa*: VLP. dig. 28, 8, 7, 2 ut ex -a debeat impetrare. 40, 5, 30, 5 alii ex -a absint. GAIVS inst. 2, 20 ex venditionis -a (*cf.* 2, 253 ex fideicommissi -a. 3, 129 ex emptionis -a. 3, 174 ex iudicati -a. INST. Iust. 4, 15, 3 ex -a iudicati. 4, 15, 8 ex -a interdicti. CORP. VI 2993 ex caussa leg⟨ati⟩. 11446 ex cause (*sic*) donati⟨onis⟩. 16186, 12 ex condonationis -a. XIV 3031 ex -a successionis). POMPON. dig. 50, 17, 27 quamvis obligationum -ae pactione possint immutari. GAIVS dig. 45, 1, 141, 4 non semper videri impossibilem -am stipulationi contineri. PAPIN. dig. 24, 3, 39 -am repudii dedisse. VLP. dig. 2, 2, 3, 7 superesse ... naturalem -am (PAVL. dig. 8, 2, 28 ex naturali ... -a fit). 6, 1, 1, 2 nisi forte ... adiecta -a quis vindicaret (44, 2, 11, 2 si postea alia ex -a petat, adiecta -a non debet submoveri exceptione). 10, 4, 3, 12 -am habeat actionis. 44, 4, 4, 29 cum lucrativam -am sint nacti (ex lucrativa -a: PAVL. dig. 32, 21, 1 COD. Iust. 7, 33, 1). PAVL. dig. 8, 2, 20, 5 eadem -a retro duci potest stillicidium. 12, 5, 1 pr. omne quod datur, aut ob rem datur aut ob -am. 12, 5, 1, 2 quodsi turpis -a accipientibus fuit. 22, 3, 25, 4 -as explanavit, pro quibus eandem *promissionem* conscribit. 44, 2, 14, 2 cum in rem ago non expressa -a, ex qua rem meam esse dico. COD. Iust. 1, 2, 19 quacumque alia -a quasi pietatis iure subnixa. *nota fere i. q. condicio*: POMPON. dig. 12, 5, 15 dedisti eum in quaestionem sub ea -a, ut, si id repertum in eo non esset, redderetur tibi. EDICT. imp. inc. (ed. Mommsen, gesamm. Schriften II 344, *saec. V*) II 8 ea quae sub certa -a dedisse testatur, -a non secuta legibus ei redhiberi praecipiat.

3 ***morbi***: PS. SORAN. quaest. med. 108 quid est -a vel aetion? procatarctice vel synectice vel proergumenon fiens. CELS. 1 prooem. p. 3, 14 abditas -as vocant, in quibus requiritur, ex quibus principiis nostra corpora sint, quid secundam, quid adversam valetudinem faciat ... evidentes vero eas appellant, in quibus quaerunt, initium morbi calor attulerit an frigus; fames an satietas; et quae similia sunt. causa morbi: VARRO rust. 2, 1, 21 CIC. Tusc. 3, 23 div. 2, 62 LVCR. 3, 502. 1070 VERG. georg. 3, 440. 4, 532 PELAGON. 11 *al.* valetudinis: QVINT. inst. 2, 16, 6. VARRO rust. 2, 1, 21 quae cuiusque morbi sit -a quaeque signa earum -arum sint. CIC. har. resp. 39 ipsum corpus tenuissima de -a saepe conficitur (SEN. dial. 6, 11, 4 tenuissimis -is atque offensionibus morbidum ... animal. epist. 58, 24 *homo* fluida materia et caduca et omnibus obnoxia -is). TIB. 1, 8, 51 non illi sontica -a est (*cf.* FEST. p. 290 sonticum morbum in XII significare ait Aelius Stilo certum cum iusta -a, quem nonnulli putant esse, qui noceat, quod sonte significat nocentes. p. 344 ⟨sontica⟩ -a dicitur a morbo ⟨sontico⟩). LIV. 22, 8, 3 ut in affecto corpore quamvis levis -a magis quam in valido gravior sentiretur. 30, 44, 8 praevalida corpora ab externis -is tuta. GRATT. 346 errantes per tot divortia morbos, -asque affectusque canum tua ⟨cura⟩ tueri est. 360 fallentis ... argue -as. 383 anteire auxiliis et primas vincere -as. SCRIB. LARG. 262 ad omnem dolorem veterem et qualibet -a factum. PLIN. nat. 17, 222 sideratio tota e caelo constat, quapropter et grando in his -is (*morborum arborum*) intellegi debet et carbunculatio et quod pruinarum iniuria evenit. 30, 64 dissectis ... *catulis* palam fieri aegri -as. *deinde i. q.* morbus: CELS. 1 prooem. p. 3, 29 recte curaturum quem prima origo -ae non fefellerit. 3, 2 donec omnis -ae metus finiatur. 3, 3 atque haec quidem sanis fa-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cienda sunt, tantum -am metuentibus. 3,5 ut interior nulla -a metum fecerit. SEN. dial. 5,10,3 remediis incipientem -am occupant (THEOD. PRISC. eup. faen. 14). PLIN. nat. 20,242 alii nihil comparant in eadem -a (*i. ad tussim*) marrubii et feniculi sucis. 23,74 usus eius cum aceto aut vino aut mulso, ut quaeque -a exigat, in curationem oris. 28,218 utilissimum est ad omnes -as spumam equi ex ore inguinibus illinere. TERT. nat. 2,7 mulierum -am (GLOSS. III 600, 4. SORAN. 4 p. 6, 4 muliebrium -arum. MARCELL. med. 7, 20. 22, 17 *al.*). GARG. MART. 11 eas (*lactucas*) ad eandem -am cum lacte coxerunt (MARCELL. med. 20, 103 ad easdem ... -as ... prodest. 35, 32 ad ... -as potenter uteris). 60 potest -is similibus assumpta medicari (MARCELL. med. 32, 2 -is interaneis prodest). ARNOB. nat. 1, 48 graminum sucos superponere inquietantibus -is (MARCELL. med. 31, 40 imponitur ... omnibus -is). NON. p. 441 insanabilis atque irrevocabilis -a (FAVST. REI. epist. 10 p. 126, 23). PELAGON. 258 si armus i n -a fuerit (VEG. mulom. 3, 6, 11 partes quae in -a sunt, sinapizabis. MARCELL. med. 7, 20 locum, qui in -a est *al.* SORAN. p. 75, 14 cum omne corpus habeant in -a). CHIRON 2 prima ... pars est medicinae -arum rationem reddere (CASS. FEL. praef. p. 1, 4 -arum dogmata). AVG. serm. ed. Mai 5, 3 -a membri pervenit ad corpus et corporis dolor ascendit ad caput. SORAN. p. 5, 4 de omnibus obstetrici occurrentibus -is. MARCELL. med. 8, 125 -is gravioribus laborantes (THEOD. PRISC. log. 21). 8, 156 remedium supra scriptis oculorum -is. HIPPOCR. progn. 14 in omnibus circa pulmonem -is et laterum (ἐπὶ πᾶσι τοῖσι περὶ τὸν πνεύμονα νοσήμασιν). *ibid.* in aliis -is letalibus (ἐν τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι θανατώδεσι νοσήμασιν). VINDIC. epist. ad Pentad. p. 491 si fuerit -a cholerae rubeae. THEOD. PRISC. eup. faen. 13 est ... utrisque -is una vitiorum nascendi necessitas. 17 quae pro qualitate corporis -arum adhibes. 72 ignem -ae et dolores augentia. 73 -a permanente. log. 19 in tempore -ae. 45 -ae vel passiones chronicae. 47 cum sit sola capitis -a, epilempsis appellatur. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 76 ex capitis -a, quam Graeci σκότωσιν vocant. CASS. FEL. 73 p. 176, 13 melancholicas -as. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 348 totus homo ex variis conflato corpore -is. ANTHIM. 77 *pthisicos* quos non longo tempore obtinuerit -a. *de missione caussaria* (*cf. p. 702, 22*): CORP. VI 31143 ex -a (*missus*). XIV 2283 ex -a missus honesta missione. *nota*: PLIN. nat. 17, 232 quaedam temporum -ae aut locorum non proprie dicantur morbi. FRONTIN. aq. 88 -ae gravioris caeli, quibus apud veteres urbis infamis aer fuit, sunt remotae.

in imagine: [*dub.* TERT. pudic. 20 p. 268, 15 quod si post recuperationem et reformationem rursus sacerdos animadverterit in eadem domo de pristinis causis (*sic B*, cavis *Lat.*; *cf.* ITALA lev. 14, 36 [*ibid.* p. 267, 22] maculae et cavositates) aliquid et maculis, immundam eam pronuntiavit.] *de re publica turbata*: PANEG. 12, 13 parcam replicare -as et pacatum vulnus offendere. *de animi vitio*: PACIAN. paraen. 9 p. 116 additur ... morbus ad -am et vulnus adiungitur. PS. AVG. quaest. test. II mixt. 112 nunc ex alia parte -ae (*Colbert.*, culpae *al. codd.*) suae medellam prospicit. CASSIAN. inst. 3, 5, 1 in illam -am incidentes. 5, 30, 3 isdem -is ac vitiis monachum obligari. 10, 7, 6 videtis tot -as tam graves ac turpes una vitii labe generari. *de amore*: MAXIM. eleg. 3, 79 illa nihil ... videns procedere -am odit.

C *a b l.* **caus(s)ā** ***pro praepositione***: PAVL. FEST. p. 82 χάριν, hoc est gratia, cum scilicet gratia intellegitur pro -a. CHAR. gramm. I 36, 14 (*in cod. p*) -a tantum ablativi casus est, cum dicimus verbi -a. SERV. Aen. 6, 670 -a autem nomen est, quod ponitur pro ratione; qui casus declinatione caret. PRISC. gramm. III 28, 18 loco etiam coniunctionis accipi solet causalis, ut per desidiam malitiae nascuntur, id est -a desidiae. 365, 17 τίνος ἀγαθόν: pro 'cuius -a'. GLOSS. II 286, 15 εἵνεκα. 298, 38 ἕνεκα. *legitur inde ab* NAEVIO *et* LEGE luci Spolet. (*saec. fere III a. Chr. ex.*). *saepius adhibetur hyperbaton, velut interponitur pronomen vel particula* (quidem, etiam, scilicet *al.*, *cf. ex. gr. infra l. 83. p. 682, 12*) *vel ipsum verbum* (*cf. ex. gr.* LVCR. 3, 47 laudis iactari -a. NEP. Dion 4, 1. D. BRVT. Cic. epist. 11, 10, 1 an hoc temporis videatur dici -a); *nota exempla graviora*: TER. Eun. 878 contumeliae non me fecisse -a. Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17 quod . . . familiae eius, quae circum eos aut liberos eius est et opus non facit, -a paratum est. CAES. Gall. 5, 9, 4 belli, ut videbatur, -a. *deest*: CORP. X 9 pietatis fecit, *at aliter interpreteris exempla velut*: PRISC. gramm. III 310, 19 populi servandi laborat, rei publicae defendendae periclitatur. *coni. c u m a c c u s a t i v o f a l s o i n c i s u m*: CORP. XIV 1473 ut liceat ei itum aditum ambitum humandum sacrificandumve caussa habere. CORP. III 12392 memoriam causam. *c o r r i p i u n t s y l l a b a m u l t i m a m*: CARM. epigr. 250, 10 (*a. 156*) dominorum causă salutis et mea proque meis orans. PAVL. NOL. carm. 32, 44 illud ut auxilii, hoc esset -a bibendi (?). 32, 116 quis sidus supernum celet in infernis, nisi rerum -a malarum. *de s c r i p t u r a v. p. 660, 5 sqq.*

1 ***cum genetivo***: a *postponitur*: *α c. genet. p r o n o m i n i s*: PLAVT. Capt. 1009 tu, quoius -a hanc aerumnam exigo. Most. 207 gaudeo mihi nihil esse huius -a. 246 ne eius -a vapulem. TER. Phorm. 544 me huius -a quaerere in malo iubeas crucem. RHET. Her. 3, 7, 14 cuius -a susceperit inimicitias. CIC. div. in Caec. 23 cuius ego -a laboro (Lael. 55 epist. 9, 24, 1). Verr. 3, 180 qui istius -a c u p i u n t omnia (Att. 15, 3, 2 epist. 1, 1, 1. 13, 64, 1. 13, 75, 1. *alicuius* -a velle: CIC. Att. 12, 28, 1. 13, 49, 1 epist. 11, 13, 2. 16, 17, 2. omnia velle *alicuius* -a: CIC. epist. 13, 22, 1. 13, 55, 1. *cf. Landgraf ad Cic. p. S. Rosc. 149*). inv. 2, 150 illud, cuius -a afferetur. Att. 13, 33, 2 eius -a ... debeo. epist. 13, 18, 1 quod ... ipsius -a ... f e c e r i s (NEP. Dion 4, 1 FEST. p. 190 SEN. benef. 4, 29, 3 *et infra l. 48 sqq.*). CASS. Cic. epist. 15, 19, 1 ipsius -a g a u d e o (*cf. infra l. 65*). LVCR. 2, 174 quorum omnia -a constituisse deos. LIV. 42, 39, 1 quod Marcius ipsius -a suscepisse se legationem dixisset. SEN. dial. 9, 1, 13 harum -a loqui. PLIN. nat. 26, 43 alvus ... cuius -a maior pars mortalium vivit. LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 2, 33 ne ... spem habendi liberos deponerem atque eius (*i. eius rei*) -a essem infelix. ITIN. Anton. Plac. rec. A 34 vae mihi misero, cuius me -a christianum dico? *al.*

β c. genetivo s u b s t a n t i v i: LEX luci Spolet. (Corp. XI 4766) 8 quod rei dinai -a fiat. NAEV. com. 97 a m o r i s -a (PLAVT. Aul. 750 Cas. 994 Mil. 1286 TER. Eun. 878 TVRPIL. com. 112 CIC. epist. 12, 1, 2 LIV. 36, 17, 7. *cf.* PLAVT. Cas. 150 animi amorisque -a. a n i m i -a: PLAVT. Asin. 542 Curc. 340 Epid. 45. 91ᵃ Men. 341 Rud. 932 Trin. 334 CIC. S. Rosc. 133 Phil. 7, 18 epist. 7, 2, 3 VARRO rust. 3, 5, 8 SEN. benef. 4, 17, 3 dial. 5, 18, 3 PLIN. nat. praef. 16. *cf.* CIC. S. Rosc. 134 animi et aurium -a). ENN. trag. 364 q u a e s t u s -a (PLAVT. Poen. 95 TVRPIL. com. 42 VARRO frg. Non. p. 483 CIC. Verr. 4, 119 ad Q. fr. 1, 1, 13 *al.* LEX met. Vipasc. [Corp. II 5181] 38. *cf.* PLAVT. Most. 357 nummum -a. 503 auri -a. Trin. 180 thensauri -a. l u c r i -a: PLAVT. Trin. 459 CIC. Phil. 2, 102 SEN. contr. 10, 5, 17 SEN. clem. 1, 3, 5 PLIN. nat. 16, 14 *al.* CATO or. frg. 10, 1 avaritiae atque pecuniae -a). PLAVT. Amph. 917 ridiculi -a. 1116 Iovis summi -a clare plaudite (Truc. 967 Veneris -a applaudite). Aul. 360 cenaene -a aut tui mercedis gratia. Asin. 194 h o n o r i s -a (Merc. 527. Poen. 638 honoris tui -a. Stich. 338 TER. Phorm. 928 CIC. S. Rosc. 6 Manil. 58 Brut. 86 Att. 11, 9, 2 epist. 13, 26, 2 ANTON. or. frg. Cic. Phil. 2, 30 CAES. Gall. 2, 15, 1 SALL. Iug. 113, 5 LIV. 8, 14, 9 CORP. I 533 [= X 7459]. 1246 [= X 852] coloniai honoris -a. MON. Ancyr. 3, 1 DECRET. decur. Castrimoen. [Corp. XIV 2466] 10. CORP. III 14187⁴·⁵ honoris virtutisque -a. *cf.* v i r t u t i s -a: CIC. fin. 5, 93 CAES. Gall. 6, 40, 7 LIV. 2, 13, 5 *al.* laudis: RHET. Her. 3, 4, 7 LVCR. 3, 47. laudationis: CIC. Verr. 3, 45. gloriae: CIC. Flacc. 13 de orat. 3, 116 epist. 12, 23, 2 APVL. apol. 17. decoris: CIC. fin. 2, 56 CELS. 5, 26, 36. dignitatis: SCHOL. Cic. Bob. p. 103, 19 Hild.). PLAVT. Aul. 121 tuāi fidēi tuāique r ē i -a (CATO agr. 21, 4 eius rei -a. LEX agr. [Corp. I 200] 34. CIC. Brut. 23 ceterarum rerum. LIV. 6, 41, 12 omnium rerum -a. *cf.* VARRO frg. Macr. sat. 3, 2, 11 rei militaris -a. CIC. leg. agr. 2, 45 rerum privatarum -a. epist. 3, 8, 4 privatae rei -a. CAES. Gall. 1, 39, 1 rei frumentariae -a. S. C. de sumpt. lud. glad. [Corp. II 6278] 60 rei gladiatoriae. r e i p u b l i c a e: PLAVT. Persa 65 nam publicae rei a quicumque id facit. RHET. Her. 4, 43, 154 CIC. inv. 1, 55 div. in Caec. 6 nat. deor. 1, 118 Att. 2, 1, 9 *saepe.* CAES. Gall. 6, 1, 2 civ. 1, 8, 3 LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 116. 117 NEP. Cato 2, 4 LIV. 3, 45, 2 *al.*). PLAVT. Capt. 431 horum verborum -a. Cist. 41 superbiai -a. Epid. 289 fili -a f a c e r e (*cf.* CIC. epist. 5, 21, 2 meorum civium -a fecerim *saep.*). 382 non oris -a modo hominis aequom fuit sibi habere speculum. Merc. 537 stupri -a (CIC. Verr. 6, 34 VAL. MAX. 6, 1, 11. *cf.* VVLG. Matth. 5, 32 fornicationis -a). Persa 338 ventris -a (Rud. 139 *cf.* PLIN. nat. 9, 168 gulae -a). Poen. 38 ambitionis -a. 1041 popularitatis -a. Pseud. 122 p i e t a t i s -a (RHET. Her. 2, 13, 19 CIC. Scaur. 45 MON. Ancyr. 6, 20 CORP. III 8980 *al.*: 6739 pietatis et memoriae -a. m e m o r i a e -a: VARRO ling. 6, 49 CIC. Phil. 1, 19 epist. 13, 43, 2 HYG. astr. 2, 14 p. 50, 12 CORP. V 6605. IX 1703 *al.* *cf.* CIC. S. Rosc. 146 monimenti. CARM. epigr. 12, 8619 monimentorum -a). CATO agr. 2, 5 pabuli -a (VARRO rust. 1, 31, 5 PAVL. FEST. p. 91. *cf.* commeatus -a: CAES. Gall. 1, 39, 1. frumenti: CAES. Gall. 3, 7, 3 LIV. 4, 25, 4). CATO agr. 1, 57, 8 valetudinis -a (CIC. Att. 14, 17, 1 CELS. 7, 25, 2 PLIN. nat. 14, 90). orig. 95, 16 contumeliae -a (CIC. Pis. 68 Att. 6, 1, 2 *al.* *cf.* ignominiae: LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 121). orig. 95, 16 libertatis suae -a (CIC. Mil. 80 CAES. Gall. 7, 4, 4 *al.*). or. frg. 37, 1 fami -a. TER. Andr. 110 consuetudinis -a (CIC. Cluent. 1 SEN. epist. 46, 3 QVINT. inst. 4, 1, 35). Haut. 233 gaudeo ... gnati -a. ACC. trag. 112 cineris -a. 485 tumulti -a (LIV. 31, 2, 6 *al.*). VOLCAC. carm. frg. 1, 13 addo antiquitatis -a Ennium. LEX repetund. (Corp. I 198) 5 praevaricationis -a (55. 56 CAEL. Cic. epist. 8, 8, 2 LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 120 AVG. civ. 20, 26). 19 calumniae -a (LEX Rubr. [Corp. I 205 = XI 1146] 10 GAIVS inst. 4, 172). GRACCH. or. frg. Gell. 9, 14, 16 luxurii -a (VARRO frg. Non. p. 547 luxuriae -a. CELS. 1, 3). CAEL. hist. 37 amicitiae -a (CIC. p. red. in sen. 21 Brut. 57 *al.* *cf.* inv. 1, 45 inimicitiarum). LEX agr. (Corp. I 200) 6 itineris -a. S. C. de pago Mont. (Corp. VI 1 add. p. 848 n. 3823) I 5 fori ustrinaeve -a. CORP. VI 9545 benevolentiae beneficiique -a (CIC. Pis. 92 RVT. LVP. 2, 20. *cf.* g r a t i a e -a: CIC. Verr. 4, 115 p. red. ad Quir. 11 orat. 34 epist. 12, 17, 2). LEX Tarent. (Ephem. epigr. IX p. 1 sqq.) 40 municipi -a (CIC. Att. 13, 7, 1). VARRO Men. 17 culturae -a (rust. 1, 5, 3. 4. *cf.* ling. 26 agriculturae. *ibid* sationis. rust. 1, 19, 3 pratorum -a. COLVM. 11, 2, 95 vinearum -a). VARRO Men. 296 delectationis -a (rust. 3, 4, 2 CIC. Verr. 3, 83 fin. 5, 56 VAL. MAX. 2, 4, 1. *cf.* deliciarum: CIC. Phil. 13, 26 PLIN. nat. 36, 1. voluptatis: CIC. Cael. 41 de orat. 3, 180 fin. 2, 28. 60 HOR. ars 338 LIV. 45, 39, 13. libidinis: CIC. Sest. 110 Phil. 2, 45 *al.* cupiditatis: QVINT. decl. 382 p. 427, 24). VARRO ling. 5, 34 fructus -a

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(rust. 3, 1, 9 CIC. de orat. 1, 249 PAVL. FEST. p. 245 *al.*). 5, 143 religionis -a (ACT. lud. saec. Aug. [Corp. VI 32323] 56 LIV. 37, 3, 5 *al.*). 5, 155 litium -a (LEX colleg. aq. [Corp. VI 10298] 9. *cf.* iudicii: CIC. Verr. 5, 17 PAVL. FEST. p. 41). 5, 162 utilitatis -a (9, 48 CIC. de orat. 2, 341 fin. 2, 79. 82. 84 LVCR. 5, 870 LIV. 1, 52, 3 CELS. 8, 4 *al. cf.* usus: VARRO ling. 8, 27 CIC. orat. 153). VARRO ling. 5, 175 nuptiarum (*cf.* GAIVS inst. 1, 19 matrimonii. 2, 63 dotis). 5, 177 emptionis aestimationisve -a. 5, 179 officii (CIC. inv. 1, 80 off. 3, 23 LIV. 29, 26, 7). 6, 21 medicamenti -a (PAVL. FEST. p. 85 purgamenti. VARRO frg. Char. gramm. I 144, 21 purgationis -a). 6, 61 dicis -a (CIC. Verr. 5, 53 Att. 1, 18, 5 NEP. Att. 8, 5 PLIN. nat. 28, 27 GAIVS inst. 2, 252 APVL. Plat. 2, 26). VARRO ling. 7, 8 augurii aut auspicii -a (CIC. leg. agr. 2, 27. 31. *cf.* LIV. 25, 7, 9 prodigiorum -a). frg. Serv. auct. Aen. 9, 52 ominis (CIC. S. Rosc. 139 epist. 4, 4, 3 LIV. 22, 37, 5 PAVL. FEST. p. 34). rust. 2, 4, 20 exempli (RHET. Her. 3, 6, 11 CIC. inv. 1, 65. 85 S. Rosc. 27 Phil. 13, 2 off. 3, 19 COLVM. 5, 2, 3 SVET. Tib. 67 FRONTO p. 157, 14 N. *al. cf.* verbi -a: RHET. Her. 4, 3, 5 CIC. inv. 2, 53 Verr. 3, 129 Mil. 60 LVCR. 3, 422 *al.*). VARRO rust. 2, 9, 2 custodiae -a (CIC. de orat. 2, 272 BELL. Afr. 46, 4 SALL. Iug. 65, 2). 3, 6, 1 gentilitatis -a. 3, 16, 14 apium -a (COLVM. 9, 5, 5). RHET. Her. 3, 20, 33 hereditatis -a (SEN. epist. 95, 43 SCHOL. Cic. Bob. p. 79, 20 Hild.). 4, 31, 42 significationis -a (FEST. p. 202). 4, 34, 45 hereditatis -a (CIC. orat. 152 PAVL. FEST. p. 33). 4, 49, 62 dignitatis -a (CIC. Pis. 65 Att. 7, 11, 1. *cf.* indignitatis: CAEL. Cic. epist. 8, 17, 2). CIC. Quinct. 60 exilii -a (Phil. 5, 14 LIV. 30, 20, 7). *ibid.* fraudationis (GAIVS inst. 3, 78. *cf.* fraudis: LEX colleg. salut. Dian. et Antin. [Corp. XIV 2112] 1, 28). CIC. Quinct. 63 auxili -a (CELS. 3, 12 *al.*). 65 morae (LIV. 8, 24, 15). Q. Rosc. 50 temporis -a (Mur. 62 Planc. 72. 74 NEP. Att. 9, 6 LIV. 34, 6, 17). div. in Caec. 17 sociorum -a (Verr. 1, 42). Verr. 1, 54 comitiorum -a (LIV. 3, 64, 8. 30, 39, 4. *cf.* ludorum -a: LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 77 LIV. 30, 39, 8). 2, 86 praesidii -a (Flacc. 28 Att. 2, 1, 6 CAES. civ. 2, 18, 2 BELL. Hisp. 6, 3 SALL. Catil. 49, 4 LIV. 2, 20, 5 *al.*). CIC. Verr. 5, 18 ornamenti -a (FEST. p. 273 ornatus -a). 6, 34 vadimonii -a. Caecin. 47 possessionis (CAES. Gall. 3, 2, 5 GAIVS inst. 4, 143). leg. agr. 1, 4 largitionis. Mur. 74 petitionis -a (LEX Vrson. [Corp. II 5439] 25. 27. 29 LIV. 4, 25, 13 *al.*). dom. 34 liberorum -a (nat. deor. 2, 157). 99 salutis -a (de orat. 3, 178 Att. 11, 8, 1 PVBLIL. S 39 LIV. 42, 40, 3). Planc. 56 periculi -a (inv. 2, 56 SEN. nat. 5, 18, 6). Phil. 1, 23 concordiae -a (Mur. 78 rep. 2, 54 LIV. 3, 67, 7). 2, 100 pacis -a (Att. 16, 16, 9 LIV. 34, 59, 7). inv. 1, 3 commodi -a (2, 112. off. 3, 81 emolumenti). orat. 140 leporis -a (*cf.* 157 suavitatis. 174 iucunditatis. PRISC. gramm. II 305, 17 euphoniae -a. 594, 2 cacemphati -a. *adde p. 682, 20*). CIC. fin. 1, 51 supplicii -a (PLIN. nat. 8, 121). Att. 1, 10, 5 negotii -a (epist. 12, 21 SEN. epist. 22, 8. *cf.* CIC. Att. 16, 16, 12 otii). 2, 18, 3 voti -a (INSCR. christ. Leblant I 194. *cf.* donationis: EPIST. donat. Artemid. [Corp. IV 10241] 13 CORP. X 1870. XIV 1020 *al.*). CIC. Att. 12, 13, 2 morbi -a (LIV. 38, 52, 8 *al.*). LVCR. 5, 208 vitai -a. CAES. Gall. 5, 39, 2 munitionis -a. civ. 1, 14, 3 hibernorum -a (BELL. Hisp. 16, 2). BELL. Alex. 49, 2 simulationis -a (HYG. fab. 257 p. 143, 3). LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 58 deorum immortalium -a. 63 populi Romani -a. *ibid.* triumphi -a (LIV. 40, 43, 4). SALL. Iug. 29, 4 fidei -a (85, 29 AVSON. 419, 36 *al. cf.* FORMVLA Baet. [Corp. II 5042] 4 fidi fiduciae -a. GAIVS inst. 1, 115 fiduciae). LIV. 28, 21, 1 mortis -a (41, 48, 11 PAVL. FEST. p. 161). 34, 9, 6 moris -a (SEN. epist. 99, 3). 40, 52, 1 dedicationis -a. S. C. de aedif. (Corp. X 1401) 1, 19 negotiationis -a. PAVL. FEST. p. 82 metri -a (PRISC. gramm. III 247, 2. *cf.* 35, 17 auctionis syllabarum -a). PRISC. gramm. II 181, 10 hiatus -a. III 139, 22 relationis -a. 144, 18 infinitatis -a. CORP. XII 2462 nundinarum -a.

γ *c. genet. gerundii*: PRISC. gramm. III 366, 11 pro hac constructione, id est pro articulo genetivi, quod coniungunt Graeci cum verbo infinitivo, nos gerundiis in 'di' terminantibus utimur, addentes tamen 'causa' vel 'gratia', ut 'discendi -a lego Vergilium'. PLAVT. Men. 687 defrudandi -a (fraudandi: CIC. Quinct. 84. 86 Verr. 3, 59). CATO agr. 145, 2 oleum ne tangito utendi -a neque furandi -a (LVCR. 4, 842 RVT. LVP. 2, 2). TER. Hec. 342 visendi -a (CAES. civ. 1, 69, 1 LIV. 9, 46, 9 *al.*). AFRAN. com. 134 tutandi -a (VARRO rust. 1, 14, 1. tuendi: VARRO rust. 1, 63 QVINT. inst. 11, 2, 31). LEX repetund. (Corp. I 198) 65 de tributo quei praetor ex hace lege tribuendei -a prodeixerit. SENT. Minuc. (Corp. I 199) 31 colendi -a (VARRO rust. 1, 5, 3 CIC. Caecin. 59) POMPON. Atell. 97 cacandi -a. LEX Anton. de Term. (Corp. I 204) 2, 6 hiemandi (CAES. Gall. 3, 1, 3 TAC. hist. 4, 3). VARRO ling. 5, 112 augendi (CIC. de orat. 2, 80 PAVL. FEST. p. 55. *cf.* CIC. part. 128 amplificandi. minuendi: RHET. Her. 4, 34, 46 CIC. de orat. 2, 267). VARRO ling. 6, 57 loquendi (colloquendi: CIC. div. 1, 90 CAES. Gall. 5, 27, 1 *al.*). *ibid.* consolandi (CIC. Tusc. 3, 54). 6, 72 iocandi (CIC. div. 2, 40). 9, 68 lavandi (LIV. 25, 17, 2). RHET. Her. 3, 6, 12 monendi -a. 4, 45, 58 ornandi (CIC. de orat. 2, 341. 3, 167). 4, 46, 59 probandi (CIC. de orat. 2, 308. *cf.* 1, 257 comprobandi vel refellendi -a). 4, 47, 60 apertius dicendi. CIC. inv. 1, 18 docendi -a (orat. 63. *cf.* Brut. 154 discendi). 1, 98 reminiscendi. Quinct. 52 male agendi (fin. 5, 54). S. Rosc. 45 exprobrandi. Verr. 1, 54 censendi. 2, 16 inquirendi -a (SEN. contr. 10, 1, 12). 3, 136 simulandi (CIC. epist. 9, 16, 2. *cf.* SALL. Catil. 31, 5 dissimulandi -a). 5, 101 orandi -a. 6, 161 speculandi -a (CAES. Gall. 1, 47, 6 *al.*). Cluent. 159 iudicandi -a. Mur. 62 vivendi. Flacc. 86 exigendi. Cael. 45 defendendi. Balb. 12 iurandi (CAES. civ. 3, 102, 2 *al.*). de orat. 1, 136 meditandi aut dicendi -a. 1, 239 consulendi (VAL. MAX. 9, 3, 2). 3, 189 laudandi -a. ac. 2, 135 cavendi -a (PLIN. nat. 21, 179). off. 3, 58 negotiandi -a (CAES. Gall. 7, 3, 1 S. C. de aedif. [Corp. X 1401] 1, 11). Att. 6, 2, 1 salutandi (13, 9, 1 SVET. Claud. 25). ad Q. fr. 3, 1, 25 gratulandi (LIV. 26, 22, 3 VAL. MAX. 4, 3, 7). epist. 15, 21, 4 hortandi -a (SALL. Iug. 84, 5. *cf.* CAES. Gall. 2, 21, 4 cohortandi). CAES. Gall. 2, 17, 4 praedandi (LIV. 4, 21, 6). 4, 9, 3 frumentandi (LIV. 42, 12, 8 *al.*). 5, 6, 2 deprecandi. civ. 1, 66, 1 aquandi (BELL. Alex. 10, 2 LIV. 31, 42, 4). 3, 112, 8 habitandi (LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 82). LIV. 22, 52, 6 sepeliendi -a. EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (Corp. X 4842) 38 vendundi -a (PAVL. FEST. p. 171). FEST. p. 213 piandi propitiandi -a. p. 348 auspicandi (COLVM. 11, 2, 98). CENS. 2, 6 medendi -a. PLIN. nat. 14, 138 bibendi -a (APVL. met. 9, 27 LEX colleg. salut. Dian. et Antin. [Corp. XIV 2112] 1, 13). S. C. de nund. salt. Beg. (Corp. VIII 270) 23 nundinandi dumtaxat -a.

δ *c. genet. gerundivi*: ENN. trag. 97 liberum quaesundum -a (PLAVT. Capt. 889 SVET. Iul. 52). CATO agr. 140 operis faciundi -a (LEX Iul. munic. [Corp. I 206] 58). TER. Eun. 620 retinendi illius -a LEX repetund. (Corp. I 198) 53 ⟨pronuntiationis faci⟩undai -a. LEX agr. (Corp. I 200) 14 agri colendi (VARRO rust. 1, 2, 14). 51 rei procurandae. SISENNA hist. 128 inferendae pernicii. frg. inc. 2 piscium salliendorum. MACER hist. 21 sui lavandi. VARRO ling. 5, 122 antiquitatis retinendae. RHET. Her. 1, 16, 26 patris ulciscendi -a (CIC. S. Rosc. 66 *al.*). 2, 7, 10 veri inveniendi. 2, 30, 47 adaugendi criminis. 4, 31, 42 significandae rei. 4, 47, 60 ponendi negotii. CIC. Verr. 6, 18 belli faciendi. Cluent. 87 gratiae conciliandae. dom. 5 conservandae rei publicae (NEP. Epam. 7, 5). inv. 1, 24 colligendi sui. de orat. 2, 215 comprobandi eius. top. 2 vitandi laboris mei. div. 1, 104 ominis capiendi. nat. deor. 3, 1 refellendi tui. Att. 8, 14, 3 occultandi sui. epist. 1, 9, 19 illius laedendi. CAES. Gall. 6, 6, 2 pacis petendae. civ. 2, 19, 4 tuendi oppidi. BELL. Alex. 2, 1 dilectus habendi. SALL. Iug. 104, 2 itineris properandi. LIV. 2, 30, 8 tuendorum finium. 3, 24, 9 minuendae suae maiestatis. 7, 3, 4 dictatorem clavi figendi -a dici (*cf.* 7, 9, 4 comitiorum habendorum -a dictum. rei gerendae -a: LIV. 8, 29, 9 FAST. cos. Capitol. a. u. c. 296 [Corp. I^2 1 p. 16]). LEX Vrson. (Corp. II 5439) 4, 16 magistratus petendi. TAC. hist. 3, 70, 22 purgandi sui *al.*

b *anteponitur genetivo*: ENN. ann. 319 rastros . . . capsit -a poliendi agri. TER. Eun. 202 -a virginis feci. CIC. Lael. 59 quam multa enim quae nostra -a numquam faceremus, facimus -a amicorum. LIV. 40, 41, 11 -a ignominiae. FEST. p. 221 rerum capitalium. 307 -a sororis a se interfectae. SIL. 6, 577 et lucem -a natorum passa. [MART.] 11, 56 lemm. philosophus -a paupertatis professus. QVINT. decl. 247 p. 14, 23 -a miserationis. 297 p. 173, 11 -a ambitionis. decl. mai. 2, 7 -a liberorum. FRONTIN. aq. 130 -a impetrati beneficii. HYG. mun. castr. 3 -a signorum. 5 -a impedimentorum. 49 -a disciplinae. SVET. Aug. 24 -a detrectandi sacramenti. APVL. apol. 91 -a avaritiae. ITALA Matth. 5, 10 (cod. k) -a iustitiae (ἕνεκεν δικαιοσύνης, VVLG. propter iustitiam). HERM. Pal. mand. 5, 2, 2 -a vel earum rerum . . . vel etiam ex qualibet modica occasione. vulg. vis. 3, 1 -a nominis. VLP. dig. 7, 1, 7, 1 -a damni infesti. 28, 4, 1, 1 -a illius. PAVL. sent. 5, 4, 21 -a publicae honestatis. SPART. Hadr. 3, 11 -a praecipue orationum. 12, 9 -a speciatim Farasmanis. CAPITOL. Ver. 9, 7 -a luxuriae. Gord. 23, 6 -a eloquentiae. HIL. in Matth. 20, 13 -a honoris. 25, 17 -a electorum dei. FAVSTIN. trin. 2, 4 p. 52ª -a brevitatis. AVSON. 360, 3 -a pudoris. SERV. Aen. 10, 541 -a spoliorum detrahendorum. AMBR. Abr. 1, 4, 27 -a posteritatis. VVLG. Tob. 10, 1 -a nuptiarum. Sirach 29, 10 -a nequitiae. 37, 5 -a ventris. RVFIN. hist. 7, 28, 1 -a compescendi, immo delendi novi huius dogmatis. AVG. civ. 2, 20 -a saturitatis. 7, 5 -a notandorum deorum. in psalm. 10, 7 -a principatus sui. SCHOL. Hor. epist. 1, 18, 42 -a concordiae. PRISC. gramm. III 28, 18 -a desidiae. CARM. epigr. 1588, 3 posui stilibatam -a arae (*i. arae vice*). CORP. VI 27109 -a ponderis. X 7042 -a utilitatis. INSCR. christ. Rossi I 339 -a amoris. *et saepius apud script. recentiores. nota*: SVET. vita Ter. 5 animi -a et vitandae opinionis.

c *interponitur inter subst. et attributum*: PLAVT. Poen. 551 horum hic nunc -a agitur spectatorum fabula (Pseud. 720). Mil. 1164 quasi istius -a amoris. Most. 597 fenoris -a tui. CIC. epist. 2, 17, 1 Ciceronum -a puerorum. FILASTR. 69, 7 nostrae -a salutis. AMM. 17, 11, 4 tegendi ulceris -a deformis. *inter gerund. et subst.*: LEX Iul. munic. (Corp. I 206) 58 aedium sacrarum deorum inmortalium caussa aedificandarum. TERT. pudic. 18 quorum -a liberandorum. VIR. ill. 2, 5 aquae -a sacrorum hauriendae descenderat. LACT. ira 18, 10 cohibendorum -a delictorum. FILASTR. 84, 3 laudis -a maioris consequendae. AMM. 15, 7, 1 auctoritatis -a servandae (*cf.* 19, 12, 10. 12. 29, 6, 11. 39, 1, 17).

2 ***cum pronomine possessivo***: *pronomini possessivo postponitur apud scriptores prosae orationis, exceptis*: CIC. de orat. 2, 207 nihil omnino fecisse -a sua. QVINT. decl. 275 p. 126, 9 haec passum esse -a mea. VLP. dig. 28, 4, 2 -a sua. PLAVT. Capt. 853 mean me -a hoc censes dicere? Amph. 540 irasci Sosiae -a mea. Asin. 68 -a mea . . . abduxit ab lenone mulierem. 418 mea -a hunc verberare. 432 Aul. 799 Bacch. 436. 521. 523. 524. Cas. 77 Poenus dum iudex siet vel Graecus adeo vel mea -a Apulus. 269 Curc. 150. Epid. 679 quaeras mea -a vel medio in mari. Men. 727 mea quidem hercle -a

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vidua vivito. 1029. 1147 Most. 1169. 1177. Poen. 370 noli ... suscensere ero meo -a mea. Stich. 601. Trin. 979 sis mea -a qui lubet. CAECIL. com. 12 TER. Eun. 1070 Phorm. 673 Hec. 28. 55. 593. Haut. 686 ego nunc non tam meapte -a laetor quam illius. 1067 CIC. Q. Rosc. 1. 48. 49. Verr. 1, 23 qui se omnia mea -a debere arbitratur. 2, 25 quod mihi lex mea -a dedit, eo mihi non uti non licebit? nam accusandi mihi tempus mea -a datum est. 2, 26 aut mea -a potius est constitutum quam tua aut nihilo tua potius quam mea. Vatin. 7 non mea sed rei publicae -a homines de meo reditu laborasse. 8. 9 Planc. 78 de orat. 1, 164 Brut. 329 fin. 2, 72 div. 2, 133. Att. 6, 2, 7 non destiti rogare et petere mea -a, suadere et hortari sua. 16, 15, 1 me mea -a facere et rei publicae. epist. 3, 8, 9. 11, 22, 1 vel humanitatis tuae vel mea -a *saepe*. HOR. sat. 1, 4, 97 a puero est -aque mea permulta rogatus. OV. epist. 19, 108 ne videar -a falsa monere mea. SEN. contr. exc. 6, 2. PHAEDR. 1, 22, 4 faceres si -a mea, gratum esset. SEN. benef. 3, 27, 3. 6, 13, 3. 6, 14, 2 QVINT. decl. 275 p. 125, 23 PLIN. epist. 7, 16, 4 APVL. apol. 3 AVSON. 419, 52 *al.* *nota*: TER. Haut. 129 mea solius solliciti sint -a. PLAVT. Aul. 85 mirum, quin tua me -a faciat Iuppiter Philippum regem. Bacch. 89. Capt. 14 ego me tua -a ... non rupturus sum. 845 Men. 792 Merc. 138. 151 Mil. 1277. 1352 Persa 282. 747 Poen. 540 RHET. Her. 1, 1, 1 CIC. Q. Rosc. 49 Verr. 4, 51 Phil. 10, 4 fin. 2, 117 epist. 1, 9, 2 *al.* Q. CIC. pet. 4. 31. 50 NEP. Epam. 4, 4 SEN. contr. 1, 8, 9. 2, 5, 20. SEN. benef. 6, 22, 1 *sidera* eunt ... ista tua -a etiamsi maior illis alia ac prior -a est. PETRON. 137 MART. 5, 59, 2 APVL. met. 10, 4 TERT. scorp. 13 *al.*

PLAVT. Asin. 822 amoris -a percitum id fecisse te magis quam sua -a. TER. Eun. 481 C. GRACCH. or. frg. Gell. 11, 10, 4 CIC. S. Rosc. 149 div. in Caec. 21 Verr. 5, 91 Sest. 23 Rab. Post. 33 fin. 2, 60. 117. 5, 28 off. 3, 90 de orat. 2, 207 *al.* PVBLIL. M 8 qui sua est -a bonus. LVCR. 4, 1274 OV. am. 1, 3, 20 SEN. contr. 9, 1, 11 SEN. benef. 5, 11, 6. 6, 12, 1 *al.* LVCAN. 9, 28 [PETRON. 47 si quis vestrum voluerit sua re -a facere. 66 cum mea re -a facio; *utroque loco* causa *delend.*]. TER. Phorm. 695 nostra -a scilicet in nervom potius ibit. CIC. ac. 2, 120 Tusc. 1, 111 div. 2, 124. 126 Att. 5, 8, 3 *al.* LVCR. 5, 167 ut nostra quicquam -a gerere aggrediantur? COLVM. 2, 7, 2 PLIN. nat. 2, 155. CIC. Verr. 6, 173 vestra reique publicae -a, iudices, nolo. de orat. 1, 164 vestra magis hoc -a volebam quam mea. LIV. 2, 37, 6. 3, 68, 10. 5, 3, 2. 6, 38, 6. 21, 13, 3 SEN. dial. 7, 26, 7 TERT. idol. 14. *cum genet. pron. person.*: SERV. Aen. 12, 29 sane inter 'tui -a feci' et 'tua -a feci' haec discretio est: ut 'tui -a' tunc dicamus, si aliquid ipsi, ad quem loquimur, praestiterimus: ut puta 'tui -a te defendi'. tua vero -a tunc, cum alteri aliquid alterius contemplatione praestamus, ut puta 'tua -a hominem tuum defendi'. PRISC. gramm. III 31, 32 propter te hoc est tui -a. CIC. Verr. 4, 121 quod illi ... sui -a fecerant (*cf. Madvig ad Cic. de fin. p. 272 et 871*). PS. SEN. mon. 139 sui -a vixisse. PS. QVINT. decl. exc. Monac. p. 631, 15 fecit sui -a. APVL. Plat. 2, 10 quae et sui -a vitanda sunt. 2, 11 *eam* sectandam existimabit sui -a. VLP. dig. 5, 3, 20, 2 sui -a emit. 13, 6, 10, 1 sui -a accepit. TERT. apol. 28 sui -a placare. HIL. in psalm. 51, 6 sui -a natum hominem. PS. QVINT. decl. exc. Monac. p. 365, 1 vidi filium meum mei -a occidere. APVL. met. 3, 13 mei -a ... scrupulum patiare. VLP. dig. 2, 13, 4, 2 mei -a confecit. 13, 6, 12 pr. mei -a accepit. 19, 5, 17, 2 mei -a datum est. ITALA Matth. 10, 18 (Tert. scorp. 9) ad reges perducemini mei -a (VVLG. propter me). 16, 25 (cod. e Tert. scorp. 11) perdiderit -a mei. Marc. 10, 29 (cod. k) -a mei et euangeli (ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, VVLG. propter me). SCHOL. Cic. Gron. p. 408, 32 in senatu -a mei actae sunt gratiae. VVLG. III reg. 21, 29 humiliatus est mei -a. PRISC. gramm. III 181, 4 mei -a facio. APVL. met. 7, 9 fiduciam vestri -a ... mihi tribuite. PS. APVL. Ascl. 16 vestri ... -a et haec prosequar. VVLG. Mich. 3, 12 -a vestri Sion quasi ager arabitur. SVLP. SEV. dial. 1, 1, 1 vestri -a. 1, 2, 1. MAECIAN. dig. 35, 2, 30, 1 nostri -a capi. HERM. vulg. vis. 1, 3 non -a tui irascitur deus. CLAVD. DON. Aen. 6, 6, 95 labores omnes tui -a contempsi. SIDON. epist. 4, 8, 3 tui -a. CLAVD. MAM. anim. p. 139, 10 -a tui *et saepius*.

II ***res de qua agitur*: A *generatim*** *res quae verbis tractatur*, ***quaestio**, vel quae re agitur*, ***negotium*** (*cf. p. 686, 32 sq. 81*): *coniungitur saepissime cum* res: CIC. Cluent. 139 quae ex re ipsa -aque ducuntur. 141 oratio ex re -aque habita. Catil. 4, 10 quid de tota re et -a iudicarit. Cael. 22 res cum re, -a cum -a, ratio cum ratione pugnabit (AVG. util. cred. 1, 3 separatis nugis locorum communium res cum re, -a cum -a, ratio cum ratione confligit). Scaur. 16 vincerer omni re, vincerer -a, vincerer veritate. de orat. 1, 259 tenet ... res ipsa atque -a. nat. deor. 1, 2 quod ... maxime rem -amque continet. fat. 9 qua de re agatur et in quo -a consistat. epist. 1, 5^a, 3 de Alexandrina re -aque regia. 1, 7, 7 quid res, quid -a ... ferat. 1, 9, 21. 2, 6, 5. 2, 7, 3. 4, 8, 2 *et saepe*. *opponitur aut homo aut actiones qualitatesque hominum* (*velut* consilium, preces, misericordia *sim.*): CIC. Verr. 2, 116 quod hominem non nominat, -am quidem totam perscribat (Phil. 11, 15 me non cum homine solere, sed cum -a dissidere. CIC. Att. 15, 6, 1 Antonio est ... iratior, -ae vero amicissimus. CAES. Gall. 6, 23, 1 qui et -am et hominem probant. LIV. 3, 36, 7 hominum, non -arum toti erant. 9, 10, 1 movit patres conscriptos cum -a tum auctor. HIER. epist. 115, 1 non ego tibi, sed causa -ae respondet. AVG. serm. 383, 2 lucta nos comparat, sed -a separat). CIC. Lig. 31 video ... apud te -as ... valere plus quam preces (LIV. 8, 32, 16 cum parum precibus, parum -a proficerent). CIC. epist. 4, 7, 2 quibus valere poteramus consilio, auctoritate, -a. 5, 17, 2 iniquitas totius iudicii multaque alia rei publicae vitia plus quam -a ipsa veritasque valuissent. 6, 1, 5 non ego -am nostram, sed consilium improbabam. 7, 3, 5 armis ... inferiores, non -a fuissent (OV. ars 1, 201 vincuntur -a Parthi, vincantur et armis). 15, 3, 1 nec -a eadem est, nec simile tempus (TAC. ann. 1, 80 tempus in suspicionem, -a in crimen evaluit). SALL. Iug. 15, 1 legati Iugurthae largitione magis quam -a freti. LIV. 1, 26, 12 absolverunt ... admiratione magis virtutis quam iure -ae (*cf.* 7, 20, 8 movit populum non tam praesens -a quam vetus meritum). 6, 20, 5 mora plebi non in -a sed in loco fuit. 28, 34, 6 antea in -a sua fiduciam sibi fuisse nondum experta clementia eius; nunc contra nullam in -a, omnem in misericordia victoris spem repositam habere (36, 27, 6 nec ... in -a ipsorum, sed in populi Romani clementia spem salutis positam esse. 37, 1, 2 quibus plus in misericordia senatus quam in -a spei esset). 41, 25, 6 Proxenus maxime cum -a tum eloquentia praestare visus est (*cf.* QVINT. inst. 5, 1, 37 ut, si dixerit quod rei prosit, ingenii credatur laus esse, non -ae, si forte quod laedat, -ae, non ingenii culpa). VELL. 2, 15, 2 quarum ut fortuna atrox, ita -a fuit iustissima (SEN. clem. 2, 5, 1 misericordia non -am, sed fortunam spectat).

PACVV. trag. 338 *poetae* -am humilem dictis amplant (*cf.* GELL. 5, 3, 7 quanam verborum industria -a infirmior fieret fortior, quam rem graece ita dicebant: τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν). TVRPIL. com. 61 te quidem pater iam copem -arum (*sic Bothe*, -arem *codd.*) facit. CIC. Quinct. 92 si -a cum -a contenderet (Catil. 2, 5 his rebus omissis -as ipsas ... contendere velimus). Verr. 4, 170 cui senatus dederat publice -am, ut mihi fratrique meo gratias ageret (*i. q. negotium; cf.* NEP. Paus. 4, 1 qui super tali -a eodem missi erant). Caecin. 5 vidi summi ingenii -am esse. Catil. 4, 14 -a est ... post urbem conditam haec inventa, in qua omnes sentirent unum atque idem. 4, 15 quos ... hodiernus dies vobiscum atque haec -a coniungit. Manil. 6 -a quae sit videtis. 21 qui huic obtrectaret legi atque -ae. 70 neque quo Cn. Pompei gratiam mihi per hanc -am conciliari putem. dom. 44 denique de mea -a ... omnes ... di atque homines iudicarunt (*cf.* mea -a: CIC. p. red. in sen. 29 har. resp. 12 Sest. 25. 31 Att. 3, 13, 1. 5, 21, 13 *al.* nostra -a: CIC. Att. 3, 18, 2. 7, 12, 5 ad Q. fr. 1, 2, 15. epist. 1, 1, 2 non idem in tua -a perficio). CIC. Phil. 2, 59 dissimilis et militum -a et tua. 4, 12 incumbite in -am Quirites, ut facitis, numquam maior consensus vester in ulla -a fuit. leg. 1, 17 complectenda in hac disputatione tota -a est universi iuris ac legum. ac. 2, 10 ut ... nunc se -a habet, etsi hesterno sermone labefactata est, mihi tamen videtur esse verissima. 2, 63 de -a ... ipsa malim quidem te ab hoc dissentire. Tusc. 1, 26 quod in omnibus -is debet et solet valere plurimum. 3, 7 poposci eorum aliquem, qui aderant, -am disserendi (*i. rem, de qua disputaretur*). 4, 65 una res videtur -am continere. fat. 46 hanc -am disceptari oportet. CIC. epist. 1, 4, 1 -am regiam (1, 5^a, 2. 3. *cf.* 1, 5^b, 1 Alexandrina -a. 6, 13, 3 Africanae. Att. 15, 2, 4 Tyndaritanorum -a. 15, 14, 2 -a Buthrotia. 16, 16, 8 Buthrotiorum. LIV. 8, 21, 3 Privernatium). CIC. epist. 7, 3, 2 nihil boni praeter -am. 8, 11, 3 in unam -am omnis contentio collecta est. 13, 57, 2 ut suum negotium ... pro -ae veritate et pro sua dignitate conficiat. 15, 21, 2 in publica -a (Att. 7, 23, 2 de publica -a. 8, 11^d, 5 haec rei publicae -a. OV. ars 1, 688 nam dolor unius publica -a fuit). CIC. Att. 8, 3, 4 nulla -a, nullae vires, nulla sedes, quo concurrant, qui rem publicam defensam velint. ad Q. fr. 2, 5, 1 acriorem -am inopia pecuniae faciebat. OV. met. 7, 505 mandatam iuvit facundia -am. LIV. 7, 39, 10 cui ex iniuria insanientis exercitus -a recte committatur. 36, 7, 6 cui si semel in -am descenderit, nihil integrum futurum sit. SEN. Med. 262 potest Iason, si tuam -am amoves, suam tueri. nat. 5, 10, 1 dicendum est, quare etesiae nos non adiuvent nec quicquam huic conferant -ae. TERT. anim. 24 sed uniformis oblivio est; ergo non erit corporalitas multiformis in -a exitus uniformis. 36 ut in -a sexus neutra substantia teneatur. 37 cum iam hominis est -a (*i. de homine disputatur*). adv. Hermog. 12 p. 139 non enim competunt ad -am materiae ... ea quae nata sunt (16 p. 144 exclusa iam -a materiae [*i. disputatione de materia*]. patient. 7 p. 12 in -a eleemosynae). ieiun. 10 sed quod pertineat ad indictionis quaestionem, semel pro omnibus -is respondebo. spect. 1 opiniones ethnicorum ..., qui in ista -a adversus nos ita argumentari consuerant. HYG. astr. 2, 15 p. 54 ad initium -ae (*i. narrationis*) et interitum aquilae revertamur (*cf.* QVEROL. p. 6, 10 ordinem ... seriemque -ae [*i. q. fabulae argumentum*] breviter ... eloquar. COMMENT. Lucan. 6, 93 ad -am reversus [*i. ad rem propositam rediens*]. TERT. adv. Hermog. 34 p. 164, 9 revertar igitur ad -am). PRISCILL. tract. 2, 51 p. 41, 16 non omittentes in -a fidei sanctorum iudicium malle quam saeculi. AVSON. 414, 1 in -a (*i. negotio*) Philonis procuratoris mei. AMBR. paenit. 2, 6, 30 nec ... verbi unius praeiudicio tantam -am strangulandam arbitror. AVG. civ. 22, 8 de tota ipsa -a aliquanto diligentius coeperam disputare. GREG. M. moral. 2, 2 quo-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

modo sacra eloquia in exordiis narrationum qualitates exprimant terminosque -arum (*i. rerum tractatarum*).

B ***speciatim*: 1** *i. q.* ***condicio, fortuna, status*:** **a** *de hominibus*: Cic. Verr. 2, 111 multi in eisdem -is fuerunt (in eadem -a esse: Cic. Sest. 87 Marcell. 2 rep. 3, 28 fin. 1, 49. 4, 56 off. 1, 112. 3, 100 epist. 1, 9, 20 Att. 11, 2, 3 Caes. Gall. 4, 4, 1 Sen. dial. 4, 19, 5. 9, 2, 6 Gaivs inst. 2, 189. 238. 4, 105 Tert. pudic. 14 Vlp. dig. 2, 9, 1, 1 in ea -a esse: Cic. har. resp. 9 Att. 4, 15, 4. 9, 2ᵃ, 2 S. C. Iunc. [dig. 40, 5, 28, 4] Gaivs inst. 2, 137 Vlp. dig. 2, 11, 4, 1. in hac -a: Cic. Att. 8, 1, 4. in qua -a: Liv. 38, 48, 11. *cf.* Cic. epist. 6, 6, 11 in -a pari. Att. 8, 9, 3 in -a foedissima. 11, 14, 1 meliore in -a est. Lex Malac. [Corp. II 1964] 2, 1 queive in earum qua -a erit, propter quam . . . in numero decurionum . . . eum esse non liceret. Vlp. dig. 38, 17, 6, 1 in -a supradicta). Cic. Pis. 20 alia enim -a praestantissimi viri Q. Metelli fuit. de orat. 2, 364 eadem nostra -a est. Tusc. 5, 88 Peripateticorum . . . explicata -a est praeter Theophrastum (*i. condicio et ratio argumentandi; cf.* 5, 88 quae tibi Epicuri videtur, eadem erit Hieronymi et Carneadis et hercule omnium reliquorum. fat. 23 posse Epicureos suam -am sine hac commenticia declinatione defendere. 33 non eadem sit illorum -a et Stoicorum. Mart. 9, 47, 7 qui sectarum -as et pondera nosti). Cic. off. 2, 44 si quis ab ineunte aetate habet -am celebritatis et nominis aut a patre acceptam . . . aut aliquo casu atque fortuna. epist. 6, 3, 1 erat ea mea -a atque fortuna (Lig. 16 Liv. 24, 26, 4. 37, 49, 1. *cf.* Tac. ann. 4, 46 ne pari -a disparem fortunam paterentur. Paneg. 3, 10 fortunae -aeque Hannibalis ac veterum itinerum comparentur). Cic. Att. 8, 11, 3 nostra gravior est -a qui domi sumus. 11, 13, 1 in eam -am venisse me video, ut. 11, 16, 2 mora Alexandrina -am illorum correxit, meam evertit. ad Brut. 1, 3, 3 trium fratrum unam et eandem esse -am. Caes. Gall. 6, 32, 1 neve omnium Germanorum . . . unam esse -am iudicaret. Ov. epist. 13, 77 -a tuast dispar (ars 2, 560 ubi par fortuna duorumst in -a damni perstat uterque sui. Petron. 14 nullo genere par erat -a. *adde p. 688, 79*). fast. 3, 476 nomine mutato -a relata mea est. Liv. 8, 14, 1 cum aliorum -a alia esset. 24, 31, 8 omnium mercennariorum militum eandem esse -am. 26, 33, 1 quorum (*Campanorum*) oratio miserabilior, -a durior erat. Sen. epist. 91, 5 sine hoste patimur hostilia et cladis -am (*i. condicionem devictorum*). Sen. Herc. f. 1306 ut -am tuam famamque in arto stare . . . scias. Afric. dig. 47, 2, 62, 8 ut in furtivam -am eos incidere dicamus. Pompon. dig. 20, 4, 4 posterioris creditoris -a est potior. Ivlian. dig. 4, 4, 41 si restitutus fuerit in eam -am, in qua se ipse constituit. Marcell. dig. 40, 5, 9, 1 necessitas alienandi ex -a testatoris pendeat. Cels. dig. 41, 2, 18 pr. nec enim muto mihi -am possessionis (Pavl. dig. 41, 2, 3, 19 *al.*). Gell. 4, 2, 12 Labeo in -a esse redhibendi negavit *cui dens deesset*. Gaivs inst. 4, 16 hunc ego hominem ex iure Quiritium meum esse aio secundum suam -am. Vlp. dig. 2, 9, 5 pr. in meliorem -am videtur pervenire. 37, 9, 1, 15 quod favorabilior est -a partus quam pueri. 40, 7, 2, 4 quorumque gradu pupillo servus cum libertate substitutus sit, necessarii -am obtinet (*ibid.* statu liberi -am obtineri). Pavl. dig. 4, 5, 3, 1 cum emancipari nemo possit, nisi in imaginariam servilem -am deductus. Hyg. astr. 4, 13 p. 112, 22 evenit . . . ut duabus in -is (*i. duabus sub condicionibus*) sidera non possimus videre. Greg. M. moral. 4, 6 in dolore proprio -am totius humani generis deflens *nota i. q.* ***commodum*:** Comm. apol. 603 nil sua de -a tractat (*i. sibi consulit*). Avg. in euang. Ioh. 73, 4 neque enim parva est tentatio, si contra tuam sit -am postulatio. **b** *de rebus*: Cic. Manil. 4 qui ad me . . . -am rei publicae periculaque rerum suarum detulerunt (*cf.* leg. 3, 11 loco senator et modo orato, -as populi teneto. Balb. 45 in exquirendis condicionibus civitatum atque -is. de orat. 1, 159 disciplina rei publicae, iura sociorum, foedera, pactiones, -a imperi cognoscenda est). Cic. leg. agr. 3, 9 soluta *praedia* meliore in -a sunt, quam obligata (*cf. ibid.* praedia quae optima condicione sunt). Sen. benef. 6, 3, 2 in deposito -a sunt iam iamque ad alium dominum spectantia *bona huius vitae*. Proc. dig. 23, 3, 6, 7 eius pecuniae -am mutare potuit. Cels. dig. 23, 3, 58, 1 si in sua -a prior stipulatio mansisset. Ivlian. dig. 49, 15, 22 pr. idemque ius et eadem -a omnium rerum iubetur esse lege Cornelia. Afric. dig. 46, 8, 24 pr. bonorum possessionem ab alio agnitam ratam haberi oportere eo tempore, quo adhuc in ea -a sit, ut peti possit. Gaivs inst. 2, 289 quamvis . . . longe latior -a sit fideicommissorum quam eorum, quae directo relinquuntur. Vlp. dig. 14, 1, 1, 2 alia . . . est contrahendi -a, alia delinquendi. 19, 1, 13, 26 diversam -am commissoriae *legis* esse. 29, 1, 15, 1 -a irriti facti iudicii potior existimabitur. 29, 1, 19, 1 utrum . . . totum testamentum in eam -am conversum sit. Pavl. dig. 4, 7, 8 pr. si arbitratu iudicis pristinam iudicii -am non restituit. 4, 7, 8, 1 quaeve alienatio iudicii mutandi -a facta erit, id est, si futuri iudicii -a, non eius, quod iam sit. 8, 2, 28 neque enim perpetuam -am habet, quod manu fit. *ibid.* omnes autem servitutes praediorum perpetuas -as habere debent. 23, 3, 1 dotis -a perpetua est, et cum voto eius, qui dat ita contrahitur, ut semper apud maritum sit. 32, 97 diversam . . . -am esse eorum, quae in condito essent. 39, 3, 17 pr. quia hoc casu plures sunt servitutes diversarum -arum. 50, 16, 35 -am actori reddere, quam is habiturus esset. Marcian. dig. 1, 8, 6 pr. alioquin aedificio dilapso quasi iure postliminii revertitur locus in pristinam -am. Edict. imp. Diocl. 1, 13 et huius quidem -ae (*sc. carae annonae sim.*) . . . paene sera prospectio est.

2 *i. q.* ***condicio, quae intercedit inter aliquos, necessitudo*:** Rhet. Her. 3, 6, 11 quod -a necessitudinis intercedat (Cic. div. in Caec. 6 Sull. 23 epist. 13, 49, 1 Planc. Cic. epist. 10, 4, 1 Caes. Gall. 1, 43, 6. *cf.* -a amicitiae: Cic. epist. 13, 46, 1 Bithyn. Cic. epist. 6, 16, 1 Caes. Gall. 5, 41, 1. Q. Cic. pet. 16 ex -a iustiore cognationis et affinitatis). Cic. Quinct. 48 is quicum tibi affinitas societas omnes denique -ae et necessitudines veteres intercedebant. prov. 40 quae mihi sit ratio et -a cum Caesare. epist. 10, 10, 2 ad eas -as, quibus inter nos amore sumus officiis vetustate coniuncti, patriae caritas accessit. 13, 4, 1 cum quibus si mihi nulla -a intercederet. 13, 19, 1 quam ego necessitudinem sancte colendam puto; sed ea -a etiam cum aliis compluribus: familiaritas tanta nullo cum hospite. 13, 26, 1 hanc -am, quam ego, ut a maioribus accepi semper gravem duxi, fecit virtute et humanitate sua iustiorem. 13, 29, 1 me tibi esse vel coniunctissimum non eis modo -is, quae speciem habeant magnae coniunctionis, sed eis etiam, quae familiaritate et consuetudine tenentur.

3 *res, quae* ***interest*** *alicuius (praecipue de* ***factionibus*** *vel* ***re publica****),* ***partes, rationes*** *sim.*: Varro ling. 10, 16 neque Aristarchii neque alii in analogiis defendendam eius susceperunt -am. Cic. S. Rosc. 135 me animum habuisse a -a nobilitatis alienum (*ibid.* -am nobilitatis . . . laedere). div. in Caec. 9 ut . . . -am rei publicae legumque susciperent (Verr. 3, 1. Sull. 32 -am r. p. non tenes. Sest. 78. 83 Planc. 95 Pis. 19 de orat. 2, 337 epist. 9, 8, 2 Att. 8, 3, 2. -a publica: Cic. Flacc. 52 dom. 91 Sest. 91 Att. 14, 13, 4. Ov. met. 12, 29 postquam pietatem publica -a rexque patrem vicit. Liv. 2, 56, 2 post publicam -am privato dolore habito. 45, 23, 7 *l. 53*. Pavl. dig. 2, 14, 27, 4 quatenus *edictum* publicam -am contingit. *cf.* Cic. Caecin. 50 rem et -am et utilitatem communem non relinquere. Lavd. [Turiae] (Corp. VI 1527) 1, 18 veritate -am communem tutatus es). Cic. Verr. 1, 51 -am senatus (p. red. in sen. 20 Liv. 4, 48, 9 Lvcan. 6, 245. 7, 76. *cf.* Cic. Pis. 19 cum enim esset omnis -a illa mea consularis et senatoria). 2, 84 -am populi Romani deseruisti (Caecin. 76 p. R. -a, civitatis ius . . . in dubium incertumque vocabuntur. Manil. 53 si plus apud populum Romanum auctoritas tua quam ipsius p. R. salus et vera -a valuisset). Cic. Verr. 4, 7 cum omnia contra omnium bonorum rem, -am, rationem, utilitatem voluntatemque fecerit (Sull. 9 officium atque una bonorum omnium est -a. Brut. 273 a bonorum -a steterit. rep. 4, 8 neque in hac dissensione suscepi populi -am sed bonorum). Cic. Caecin. 81 -am iuris et aequitatis (*cf.* Phil. 10, 20 libertatis -am *saepius*. Lep. Cic. epist. 10, 35, 1 salutis atque incolumitatis -am). p. red. ad Quir. 16 -am . . . meam cum communi salute coniunxit (har. resp. 47 nisi consules -am coniunxisse secum . . . confirmaret. epist. 1, 9, 12 amplectendus erat mihi Caesar . . . in coniuncta et -a et dignitate. 1, 9, 11 ad eorum -am me adiungerem. 1, 9, 14 Pompeio . . . ad -am adiuncto. Sall. Catil. 56, 5 existimans videri -am civium cum servis fugitivis communicavisse. Liv. 38, 32, 5 exules . . . suam -am legationemque Achaeis iniunxerunt. *in imagine*: Sen. Med. 868 ira amorque -am iunxere). *cf.* Liv. 45, 22, 9 segrego civitatis -am a Polyarto (45, 23, 7 publicam -am a privatorum culpa segregaturus). Cic. Lig. 22 una est profectus cum eis, quorum erat una -a. 24 rex potentissimus inimicus huic -ae (epist. 6, 6, 10. *cf.* Liv. 38, 31, 1 exulum -ae amicus). 27 in Macedoniam ad Cn. Pompei castra venit in ipsam -am, a qua erat reiectus iniuria. *ibid.* ne condemnare -am illam, quam secutus erat, videretur. 28 languidiore . . . studio in -a fuistis. 29 quid de vestra in ea -a perseverantia respondebitis. Deiot. 28 nemini in illa -a studio et cupiditate concedere. Phil. 5, 43 non . . . omnibus Sullae -a grata. 5, 44 -am, quae esset senatui gratissima. 13, 28 quo facilius reviviscat Pompeianorum -a totiens iugulata (*cf.* Plin. nat. 7, 179 Pompei -as et partes pias). de orat. 1, 24 cum . . . vehementius inveheretur in -am principum (*cf.* Liv. 3, 35, 9 optimatium. 3, 65, 2 ad patrum . . . -am inclinati. 10, 8, 1 patriciorum. Svet. Aug. 12 optimatium). Cic. Brut. 160 -ae popularis aliquid attingere (*cf.* Liv. 4, 54, 8 Ampel. 15, 7 *Pisistratus* adversus principes populari -a tyrannidem invasit). off. 2, 27 in illo (*Sulla*) secuta est honestam -am non honesta victoria. epist. 1, 9, 17 desciscere me a pristina -a. 13, 10, 2 -a communis ordinis (Liv. 4, 49, 12 quae *voces* invidiae . . . -ae atque universo ordini essent). 13, 29, 7 quam partem in re publica -amque defenderim. Hirt. Gall. 8, 52, 4 Caesaris -am dignitatemque (Bell. Alex. 59, 1. 2 Qvint. inst. 5, 11, 42). Sall. Catil. 35, 3 publicam miserorum -am . . . suscepi (Liv. 7, 41, 1). Ov. met. 5, 151 pugnant . . . pro -a meritum impugnante fidemque. Liv. 2, 27, 3 adeo in alteram -am non collega solum praeceps erat, sed omnis factio nobilium. 3, 40, 8 labente iam -a decemvirorum. 3, 44, 3 pro -a plebis (3, 65, 2 ad . . . plebis -am inclinati. 4, 55, 4. 6, 38, 4. 6, 39, 3). 25, 40, 4 dispar ut -a eorum, ita condicio erat. 27, 6, 6 dictator -am comitiorum . . . tutabatur. 39, 38, 8 utraque -a tribunos plebis, utraque consulem habebat. 41, 10, 9 favens imperatorum -ae. Vell. 2, 49, 2 consules senatusque -ae no⟨mi⟩n⟨e⟩ Pompeio summam imperii detulerunt. Lvcan. 1, 128 victrix -a deis placuit, sed victa Catoni (Avg. civ. 3, 7 displicebat diis -a partium

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Sullanarum). 4, 259 dux -ae melioris eris. 5, 247 damnat -amque ducemque. 8, 94 fugavi a -a meliore deos. HOMER. 1020 ruit omnis in uno Hectore -a Phrygum. QVINT. inst. 3, 8, 57 ne peiorem faciat suarum partium -am. TAC. hist. 3, 3 aperte descendisse in -am *Vespasiani* videbatur. 3, 7 decorum pro -a *Flaviana* ratus, si Galbae... partes revirescere crederentur. ann. 1, 36 parari legatos, qui superiorem exercitum in eandem -am traherent. 2, 66 cohortes -am quartodecumanorum secutae. 2, 85 quibus *simultatibus* -am partium praetendebant. DRAC. laud. dei 1, 372 et quicumque datur casus, sit -a duorum. *iocose dictum* PLAVT. Asin. 520 sola ego in casteria ubi quiesco, omnis familiae -a consistit tibi.

C *technice i. q. res, quae in iure defenditur vel disceptatur ab oratore, patrono sim.,* ***controversia****, deinde ipsa* ***actio****, lis, oratio.* GLOSS. *δίκη*. II 466, 20 *ὑπόθεσις*. *minus accurate:* II 98, 37 -a cognita: *τῆς αἰτίας φανείσης*. GLOSS. iurispr. cod. Paris gr. 1357 A *καύσα κόγνιτα· αἰτίας διαγινωσκομένης*. *cf. Volkmann, Rhetorik der Griechen und Römer p. 35 sq. Leonhard, PW. III 1809 sq.*

1 ***generatim:*** *definitiones et differentiae:* CIC. inv. 1, 8 *Hermagoras* oratoris materiam in -am et quaestionem dividit, -am esse dicit rem, quae habet in se controversiam in dicendo positam cum personarum certarum interpositione. part. 4 infinitam *quaestionem*, quam consultationem appello, et definitam, quam -am nomino (de orat. 3, 109). 9 est in proposito finis fides, in -a fides et motus. quare cum de -a dixero in quo inest propositum, de utroque dixero (*cf.* top. 86. 90). 61 duo sunt... quaestionum genera, quorum alterum finitum temporibus et personis -am appello, alterum infinitum nullis neque personis neque temporibus notatum propositum voco. de orat. 2, 65 unum *genus quaestionum* de certa definitaque -a, quales sunt quae in litibus, quae in deliberationibus versantur... alterum, quod appellant omnes fere scriptores explicat nemo: infinitam generis sine tempore et sine persona quaestionem (2, 78 -am appellant rem positam in disceptatione reorum et controversia, quaestionem autem rem positam in infinita dubitatione *sim.* 2, 133. 134 QVINT. inst. 3, 5, 9. 10. 18. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 8 p. 179, 26). CIC. de orat. 3, 109 horum superius illud (*finitum*) genus -am aut controversiam appellant, ... haec autem altera quaestio infinita et quasi proposita consultatio nominatur (*cf.* SEN. contr. 1 praef. 12 controversias nos dicimus: Cicero -as vocabat. QVINT. inst. 3, 5, 17 -am finit Apollodorus...: -a est negotium omnibus suis partibus spectans ad quaestionem aut -a est negotium, cuius finis est controversia *sim.* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 6 p. 175, 38). CIC. top. 78 definitum est, quod *ὑπόθεσιν* Graeci, nos -am; infinitum, quod *θέσιν* illi appellant, nos propositum possumus nominare (QVINT. inst. 3, 5, 7. 14 MAR. VICTORIN. rhet. 1, 24 p. 213, 41 SVLP. VICT. rhet. 1 p. 314, 7 BOETH. diff. top. 1 p. 1177^C ISID. orig. 2, 15, 1. *cf.* QVINT. inst. 3, 5, 11 hi *θέσιν* a -a sic distinguunt, ut illa sit spectativae partis, haec activae). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 10 p. 186, 7 plus... -am esse quam constitutionem, sic etiam possumus cognoscere, quod in singulis -ae generibus constitutiones variantur, -a autem omnium constitutionum capax est: verum cum -a et constitutio iuncta sibi esse videantur, -a tamen unum alteri prius fit (*cf.* p. 186, 20. 189, 5). DIFF. gramm. VII 527, 15 -am et patrocinium et orationem: -a est de qua agitur, patrocinium quod accommodatur, oratio, quae loquitur. *genera causarum:* RHET. Her. 1, 2, 2 tria genera sunt -arum, quae recipere debet orator: demonstrativum, deliberativum, iudiciale (2, 1, 1 CIC. inv. 1, 12. 2, 12. part. 69. 70 ex qua partitione tria genera -arum extiterunt: unum, quod a meliore parte laudationis est appellatum, deliberationis alterum, tertium iudiciorum. de orat. 1, 141 sed -arum quae sint a quaestione seiunctae, partim in iudiciis versari, partim in deliberationibus; esse etiam genus tertium, quod in laudandis aut vituperandis hominibus poneretur. *sim.* 2, 105. 155. 3, 109 QVINT. inst. 3, 4, 15. 3, 8, 53. SVLP. VICT. rhet. 6 p. 316, 3 species -arum. MART. CAP. 5, 447 CASSIOD. rhet. 3 p. 495, 22 ISID. orig. 2, 4, 1). RHET. Her. 1, 3, 5 genera -arum sunt quattuor: honestum, turpe, dubium, humile (CIC. inv. 1, 20 genera -arum quinque sunt: honestum, admirabile, humile, anceps, obscurum. honestum -ae genus est, cui statim sine oratione nostra favet auditoris animus; admirabile, a quo est alienatus animus eorum, qui audituri sunt; humile, quod neglegitur ab auditore et non magnopere attendendum videtur; anceps in quo aut iudicatio dubia est aut -a et honestatis et turpitudinis particeps, ut et benevolentiam pariat et offensionem; obscurum, in quo aut tardi auditores sunt aut difficilioribus ad cognoscendum negotiis -a est implicata. QVINT. inst. 4, 1, 40 genera porro -arum plurimi quinque fecerunt: honestum humile dubium vel anceps, admirabile, obscurum id est *ἔνδοξον, ἄδοξον, ἀμφίδοξον, παράδοξον, δυσπαρακολούθητον*. *sim.* SVLP. VICT. rhet. 7 p. 316, 25 *sqq. et* 8 p. 317, 7 *sqq.* modi -arum. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 15 p. 195, 17. 196, 1 CASSIOD. rhet. 8 p. 497, 27). CIC. inv. 1, 10 constitutio est prima conflictio -arum ex depulsione intentionis profecta, hoc modo: 'fecisti'. 'non feci' aut 'iure feci' cum facti controversia est, quoniam coniecturis -a firmatur, constitutio coniecturalis appellatur. cum autem nominis, quia vis vocabuli definienda verbis est, constitutio definitiva nominatur. cum vero, qualis res sit, quia de genere negotii controversia est constitutio generalis vocatur (*cf.* RHET. Her. 1, 11, 18 constitutiones... tres sunt: coniecturalis, legitima, iuridicialis. CIC. inv. 1, 14 constitutio, quam generalem nominamus, partes videtur nobis duas habere, iuridicialem et negotialem. QVINT. inst. 4, 2, 81 coniecturales -ae. 12, 2, 19 status -arum... finitivus). CIC. inv. 1, 17 constitutione -ae reperta statim placet considerare, utrum -a sit simplex an iuncta; et si iuncta erit, utrum sit ex pluribus quaestionibus iuncta an ex aliqua comparatione. simplex est, quae absolutam in se continet unam quaestionem... coniuncta ex pluribus quaestionibus, in qua plura quaeruntur ...ex comparatione, in qua per contentionem, utrum potius aut quid potissimum quaeritur (*sim.* QVINT. inst. 3, 10, 1. SVLP. VICT. rhet. 9 p. 317, 32 *sqq.* figurae -arum). *cf.* QVINT. inst. 3, 6, 91 in -is simplicibus. 4, 1, 74 *et* 6, 1, 8 multiplex -a. *coniunguntur:* accusatio: CIC. S. Rosc. 42 quod Ennio accidebat in mala nugatoriaque accusatione, idem mihi casu venit in -a optima. consultatio: CIC. leg. 2, 46 quaecumque nova -a consultatiove acciderit, eius tenere ius. controversia: CIC. Q. Rosc. 14 satis -ae et controversiae... fecisse videar. defensio: CIC. div. in Caec. 2 Verr. 3, 151. 156 Font. 12 de orat. 2, 201. disceptatio: CIC. de orat. 2, 42. forum: CIC. de orat. 2, 33 mihi illa videor videre in foro et in -is. orat. 69. 207. ISID. orig. 18, 15, 1 constat autem forum -a, lege et iudice. iudicium: CIC. Quinct. 32 Cluent. 98 dom. 45 de orat. 1, 202. 2, 144. 192 Att. 15, 15, 1 ad Q. fr. 2, 15, 1 TAC. dial. 34. ius: CIC. div. in Caec. 37 cum -am sociorum, fortunas provinciae, ius p. R. gravitatemque susceperis. Caecin. 103 -am populique ius. leg. agr. 3, 11 ius civile -ae possessionum. VLP. dig. 50, 16, 23 rei appellatione et -ae et iura continentur. lis: CIC. de orat. 2, 71 LIV. 1, 32, 11. negotium: CIC. de orat. 1, 249 in -is et in negotiis et in foro. opera: CIC. Brut. 246 *patronus* magni laboris, multae operae, multarumque -arum. Att. 2, 22, 3. oratio: CIC. de orat. 2, 130. *cf.* TAC. dial. 8 oratorium studium. patrocinium: CIC. fin. 2, 67. quaestio: *cf. p. 689, 19 sqq. 31 sqq.* res: CIC. Verr. 2, 6. 38 Q. Rosc. 48 Sest. 48 Rab. Post. 15. de orat. 1, 188 legitimae atque usitatae in rebus -isque civium aequabilitatis. 1, 202 ad Q. fr. 1, 2, 11 SEN. benef. 6, 8, 4 *al. cf. etiam p. 685, 69 sqq.* reus: PLIN. epist. 3, 9, 27 epistulam longam, quae... tot denique reos -asque complexa sit.

2 ***exempla notabiliora:*** LEX XII tab. (Gell. 17, 12, 10) ante meridiem -am coniciunto, cum perorant ambo praesentes. LEX Rubr. (Corp. I 205 = XI 1146) 2, 10 siremps res lex ius -aque omnibus omnium rerum esto (2, 40 LEX de flam. Narbon. [Corp. XII 6038] 21 FRONTIN. aq. 129). CIC. inv. 1, 18 -arum est conflictio, in qua constitutio constat (QVINT. inst. 3, 6, 10). 1, 27 narrationum genera tria sunt: unum genus est in quo ipsa -a et omnis ratio controversiae continetur; alterum, in quo digressio aliqua extra -am... interponitur. tertium genus est remotum a -is civilibus (QVINT. inst. 3, 9, 4 egressio... sive est extra -am... sive est in -a. 5, 7, 27 omnis... interrogatio aut in -a est aut extra -am. 5, 11, 1 tertium genus ex iis, quae extrinsecus adducuntur in -am, Graeci vocant *παράδειγμα*). 1, 31 recte habita in -a partitio illustrem et perspicuam totam efficit orationem. CIC. part. 103 unicuique rationi opponendum est ab accusatore id, quod si non esset in accusatione -a omnino esse non posset. itaque ea, quae sic referuntur continentia -arum (*συνέχον*) vocentur; quamquam non ea magis, quae contra rationes afferuntur, quam ipsae defensionis rationes continent -as (*cf.* QVINT. inst. 3, 6, 104 *et* AVG. rhet. 13 p. 144, 24 *p. 664, 28 sqq. v. etiam* caussativum *p. 703, 34*). CIC. de orat. 1, 52 esse quasdam oratorum proprias sententias atque -as et certarum rerum forensibus cancellis circumscriptam scientiam (1, 59 in iis -is, quas omnes proprias esse oratorum confitentur). 1, 164 quantopere eius in -is oratione delector. 2, 145 non in hominum innumerabilibus personis neque in temporum infinita varietate, sed in generum -is (*i. in -is generalibus*) atque naturis omnia sita esse, quae in dubium vocantur (2, 153 istorum omnium summatim -as et genera ipsa gustavi). LIV. 29, 15, 5 hae coloniae in -a erant (*i. accusabantur cf.* ARNOB. nat. 1, 3 *si* nos sumus in -a [*fere i. q. in culpa*] et in nostri criminis meritum excogitatae sunt hae pestes). LIV. 39, 47, 5 erant autem (*in libro*) de singulis rebus in breve coactae -ae (*breves orationes*). SEN. contr. 1, 3, 2 postulat ut, cum contra poenam -a tuta non fuerit, contra -am tuta poena sit. STAT. silv. 5, 5, 65 ille severus ... nostrae cognoscat vulnera -ae. QVINT. inst. 2, 21, 22 nihil est... quod non in -am aut quaestionem cadat. 4, 3, 12 sunt plures *orationes*... quae per totam -am (*i. orationem*) varios habent excursus (8 prooem. 7 per omnem quidem -am, sed maxime in ingressu ac fine). 6, 2, 5 hoc -arum libellis non continentur (10, 7, 30 feruntur *commentarii* aliorum quoque et inventi forte ut eos dicturus quisque composuerat et in libros digesti, ut -arum quae sunt actae a Servio Sulpicio, cuius tres orationes extant). QVINT. inst. 7, 10, 5 non... -a universa in quaestiones et locos diducenda est. 12, 7, 4 defendet ⟨non⟩ omnes orator idem, portumque illum eloquentiae suae salutarem non etiam piratis patefaciet, duceturque in advocationem maxime -a. decl. 302 p. 190, 21 die muneris productus sub titulo -ae rudem, postulante populo, accepit. PLIN. epist. 2, 3, 6 schola et auditorium et ficta -a res inermis innoxia est. CLAVD. DON. Aen. 1, 1 alia fit Vergilii -a (*i. accusatur*). PHYSIOGN. 31 concinnatorem negotiorum atque -arum (*i. litium*), numquam quietum, numquam non mali aliquid cogitantem declarant. EXC. barb. chron. I p. 242, 11 Frick Romulus leges Romanis imposuit et -as (*i. formulas*) edocuit. HIL.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad Const. 1, 1 -as cognoscere clericorum (*cf.* SVLP. SEV. chron. 2, 50, 5 nefas ut -am ecclesiae iudex saeculi iudicaret. COD. Theod. 11, 36, 20 [*a. 369*] quod in hac -a et ceteris ecclesiasticis fiat. CONC. Rom. a. 501 p. 425, 5 -a est dei et clericorum. GREG. M. epist. 6, 25 in -is sacerdotalibus se non miscere. 9, 202 pro ecclesiae suae emergentibus -is. 11, 24 si ... vel clericus vel laicus contra episcopum -am habuerit). *de iudicio dei*: VVLG. I reg. 25, 39 benedictus dominus, qui iudicavit -am opprobrii mei. II par. 19, 8 ut iudicium et -am domini iudicarent. psalm. 9, 5 quoniam fecisti iudicium meum et -am meam. 42, 1 et discerne -am meam de gente non sancta. 73, 22 exurge deus, iudica -am tuam. Mich. 7, 9 donec -am meam iudicet et faciat iudicium meum (*cf.* HIER. in Am. 1, 1 p. 223 δικασμὸς λαοῦ i. iudicatio vel -a populi. in Ioel 3 p. 213 τῆς δίκης καὶ τῆς κρίσεως id est -ae et iudicii). CAES. AREL. suggest. p. 300 -as ante tribunal Christi se dicturam esse (*cf.* CORP. V 7793, 6 ante tribunal aeterni iudicis mecum -am dicis. CARM. epigr. 760, 6 spiritus animaque mea exspecta die ultimo causa⟨m⟩). *nota i. q. accusatio dei*: AVG. nat. et grat. 42, 49 melius itaque dei -a agitur (quam iste agendo dicit defensare naturam), cum et creator et salvator agnoscitur quam cum defensa velut sana viribusque integris creatura opitulatio salvatoris inanitur.

3 *sensu latiore dicitur de variis rebus ad ius pertinentibus* (*cf. Leonhard, PW. III 1809 sq.*): EDICT. imp. Sev. et Carac. ad Tyr. (Corp. III 781) 20 quaqua ratione quaesitam sive possessam privilegii -am. IAVOL. dig. 28, 6, 39, 1 filio impuberi in singulas -as alium et alium heredem substituere possumus (*fere i. q. casus cf.* POMPON. dig. 7, 4, 14 excepta capitis minutione vel morte reliquae -ae vel pro parte interitum ususfructus recipiunt. PAVL. dig. 45, 1, 85 pr. in executione obligationis sciendum est quattuor -as esse. DIG. 20, 2 *tit.* in quibus -is pignus vel hypotheca tacite contrahitur). GAIVS dig. 6, 1, 20 nec enim sufficit corpus ipsum restitui, sed opus est, ut et -a rei restituatur, id est ut omne habeat petitor, quod habiturus foret, si eo tempore, quo indicium accipiebatur, restitutus illi homo fuisset (VLP. dig. 4, 2, 14, 7 quadruplatur ... id quanti ea res erit, id est cum fructibus et omni -a. 6, 1, 68 dumtaxat omnisque -ae nomine condemnatio fit. PAVL. dig. 12, 1, 31 pr. ut post iudicium -a omnis restituenda sit). PAVL. dig. 8, 2, 20 pr. nam si forte ex aedibus meis in aedes tuas tignum immissum habuero, hoc ut immissum habeam, per -am tigni possideo habendi consuetudinem. COD. Iust. 1, 2, 19 donationes super piis -is factae (GREG. M. epist. 9, 224 res suas ... piis ... desiderat -is impendere. 13, 11. 12. 14, 12 *et saepius*). *de poena*: LEX Sal. 8, 2 si quis ... furaverit, -am superius comprehensam convenit observare (8 add. 2. 13, 5. *cf.* 10, 2 -am, quae superius diximus). 40, 9 omnem -am vel compositionem dominus servi in se excipiat. 44, 10 in fisco reipus ipse vel -a, quae exinde orta fuerit, colligatur.

D ***structurae*** (*praecipue ad C*): 1 *iuncturae verbales*: a *nominat.*: abhorret: CIC. opt. gen. 20 a formula consuetudinis. abit: QVINT. inst. 9, 2, 55 abit ... -a in laudes Cn. Pompei. abundat: CIC. inv. 2, 143 aequitate -a abundabit. accidit: CIC. leg. 2, 46 SCHOL. Cic. Bob. p 54, 5 Hild. adhibet: CIC. fin. 2, 67 quae ista a est voluptatis, quae nec testes ullos e claris viris nec laudatores poterit adhibere. adversatur: CIC. Sull. 20 neque ... est -a adversata naturae. capit: QVINT. decl. 343 p. 354, 10 hactenus -a fundamenta cepisset. caret: CIC. Lig. 17 isto ... nomine illa adhuc -a caret. cogit: CIC. Verr. 6, 110 Tull. 5 Sull. 69 LIV. 27, 34, 7. concedit: CIC. Rab. perd. 18 hanc mihi facultatem -a concedit. QVINT. inst. 11, 1, 76. consistit: CIC. Quinct. 32 in hoc ... -a consistit. 79. QVINT. inst. 12, 9, 19 in propositione ac refutatione. CIC. Quinct. 71 magistratus ... apud quem ... -a consisteret. constat: RHET. Her. 1, 12, 21 definitione -a constat. 1, 15, 25 ex translatione criminis -a constat (*ibid.* ex remotione ... ex comparatione. CIC. de orat. 2, 104 ex crimine). dat: CIC. inv. 2, 68 quid ipsa -a det. 2, 147 si -a facultatem dabit. *sim.* nat. deor. 3, 8. deducit: CIC. Planc. 6 ad quam *contentionem* me -a ipsa deducit. desiderat: CIC. nat. deor. 1, 49 QVINT. inst. 4, 1, 24. 4, 5, 3 displicet: QVINT. inst. 12, 9, 6. distat: QVINT. inst. 5, 10, 114 quo distet haec -a a ceteris. docet: QVINT. inst. 2, 13, 6. eget: CIC. orat. 120 ius civile quo egent -ae forenses. elabitur: CIC. de orat. 2, 202 mihi ... est elapsa illa -a. est: CIC. Verr. 6, 110 cum in his duobus tota -a sit (de orat. 2, 292 si -a est in argumentis. GAIVS inst. 2, 157 prima -a est in successione librorum). CIC. Caecin. 5 summi ingenii -am esse. de orat. 1, 241 quae -ae sunt eius modi, ut (epist. 6, 10, 5 -a ea est, ut). orat. 44 -a est vacua prudentia. 102 tota mihi -a pro Caecina de verbis interdicti fuit. Att. 15, 13, 6 quae -a sit Myrtilo. exigit: QVINT. inst. 12, 9, 8. facit: CIC. Phil. 7, 4 me ... fecit haec praeclarissima -a popularem. LIV. 27, 17, 11 anceps odium -a, non nomen faciat. fert: CIC. Verr. 2, 73. fit: QVINT. inst. 5, 10, 53 ex quibus fit -a. flagitat: CIC. Quinct. 13 Sull. 35. fluctuat: VAL. MAX. 5, 3, 4. habet: RHET. Her. 1, 6, 9 -a turpitudinem habebit (3, 10, 17 difficultatem. CIC. part. 59 vim maiorem. de orat. 2, 291 quid boni. 2, 312 dignitatem atque copiam. QVINT. inst. 6, 1, 36 perorationis genus). CIC. Verr. 3, 55 -a ... quod disputari posset, nihil habet. PVBLIL. M 47 manifesta -a secum habet sententiam. SEN. Tro. 923 iudicem iratum mea habitura -a est. impetrat: CIC. Sull. 93 hoc cum a vobis impetrare -a debet. incidit: CIC. leg. 3, 25 in tribuniciam potestatem. orat. 125 TAC. dial. 31. incurrit: CIC. Caecin. 84 hic est mucro defensionis tuae, in eum ipsum -a tua incurrat necesse est. iubet: LVCAN. 7, 349. loquitur: CIC. Cluent. 139 si -ae ipsae pro se loqui possent (*cf.* Cael. 55 an aliquam vocem putatis ipsam pro se -am ... posse mittere). nascitur: CIC. Balb. 19 ex ea lege. Brut. 208 nasci de integro -am (innascitur: CIC. Verr. 6, 139). nititur: CIC. inv. 2, 143 Verr. 3, 175 Cael. 25 FRONTO p. 42, 18 N. obtinet: TAC. dial. 30 -ae centumvirales, quae nunc primum obtinent locum. occupat: CAEL. Cic. epist. 8, 10, 3 haec -a primos menses occupabit. patitur: CIC. Q. Rosc. 48 QVINT. inst. 7, 4, 31. pendet: CIC. de orat. 3, 107 ex quo verbo lege Apuleia tota illa -a pendebat (2, 139 ex genere quaestionis. SCHOL. Cic. Bob. p. 126, 18 Hild. ex aedilitatis petitione). perit: CIC. Verr. 6, 173 Att. 2, 16, 4 SEN. contr. 2, 5, 10 LVCAN. 9, 230 *al.* permittit: PLIN. epist. 1, 20, 2. pertinet ad: CIC. Verr. 6, 139. placet: CIC. Verr. 2, 99 LIV. 22, 59, 2. poscit: QVINT. inst. 8, 3, 14 TAC. dial. 23. postulat: CIC. inv. 1, 30 part. 22 ac. 2, 31 off. 1, 141. premit: SEN. contr. 7, 8, 11 non -a tua illum premit, sed optio. prodest: CIC. Cael. 23. requirit: CIC. de orat. 3, 211 -ae capitis alium quendam sonum verborum requirunt. PVBLIL. M 4 mala -a est, quae requirit misericordiam. tenet: CIC. ac. 1, 11 dum me ... -ae multis officiis implicatum tenebant. Att. 13, 45, 2. tribuit: CIC. de orat. 1, 3 quantum tempus mihi ... -ae ... vel res publica tribuet. valet: CIC. de orat. 2, 184. venit: RHET. Her. 1, 14, 24 ad imperatorem et in consilium talis -a potest venire. veretur: PVBLIL. B 42 bona -a nullum iudicem verebitur. versatur: CIC. inv. 2, 11 in aliquo ... constitutionis genere. Cluent. 82 -a in ista meditatione versatur. Planc. 42 in luce -am versari. Deiot. 5. vincit: CIC. rep. 3, 13. vocat: TAC. dial. 3 cum te tot amicorum -ae ... in forum vocent.

b *accusat.*: accipere: CIC. de orat. 2, 114. 355. actitare: CIC. Brut. 246 MART. 1, 17, 1 PLIN. epist. 3, 5, 7. adiudicare: CIC. de orat. 2, 129 qui nobis -am adiudicaturus sit. adiuvare: CIC. Verr. 3, 98 Lig. 19 part. 117 LIV. 45, 25, 2 SCHOL. Cic. Bob. p. 56, 24 Hild. aestimare: SEN. contr. 1, 7, 11. afferre: CIC. inv. 1, 91. affligere: CIC. Sest. 89. agere (*cf.* GLOSS. III 133, 64 δικαιολογῶ. PAVL. FEST. p. 21 ago ... significat ... verbis indicare, ut cum dicimus: -am agere. *de differentia inter* -am agere *et* -am dicere: ISID. diff. 1, 64 quod agit patronus, dicit reus [DIFF. gramm. suppl. 288, 26 DIFF. ed. Beck p. 34, 1]): VARRO ling. 6, 42 ab eo (*ago*) orator agere dicitur -am. RHET. Her. 1, 12, 22 CIC. S. Rosc. 60 div. in Caec. 54 Verr. 6, 188 de orat. 2, 182 LVCR. 4, 966 OV. met. 13, 6 VITR. 7, 5, 6 CORP. VI 9242 *al. v. I 1394, 23 sqq.* -am alicuius agere: CIC. Verr. 3, 125 Caecin. 5 de orat. 1, 125 ad Brut. 1, 18, 6 ad Q. fr. 2, 1, 1 agri Campani. de: CIC. Sest. 120 de me. Scaur. 27 de Velini fluminibus. pro: CIC. Verr. 3, 103 pro his. adversus: VAL. MAX. 9, 1, 1. contra: CIC. Caecin. 97 SEN. contr. 1, 2, 16 benef. 4, 15, 3. in: CIC. Verr. 6, 170 in illum cruciatum et crucem. ad: VATIN. Cic. epist. 5, 10^b, 1 ad Caesarem. LIV. 2, 61, 5 ad populum. apud: VARRO rust. 1, 7, 10 apud censores. CIC. Quinct. 3 apud te. Verr. 3, 100 apud hoc collegium. Caecin. 69 apud centumviros. Sest. 120 apud populum. de orat. 2, 199 apud iudices. AVG. civ. 4, 5 apud inferos. *cf.* CIC. Verr. 3, 97 in senatu (Mil. 12). epist. 12, 25, 1 frequenti senatu. RVT. LVP. 2, 6 iudice natura. *c. adverbiis*: CIC. div. in Caec. 39 graviter copioseque. 71 accurate. Flacc. 52 severe. p. red. in sen. 26 ornatissime. Att. 9, 1, 4 timide. epist. 6, 12, 1 apertius. 9, 21, 1 subtilius. LENT. Cic. epist. 12, 15, 3 diligentissime. SEN. contr. 10, 2, 18 defunctorie *al.* *cf.* CIC. Verr. 2, 14 beneficio populi Romani. Cluent. 104 more maiorum. Sest. 107 cum gravitate copiaque dicendi. ac. 2, 79 magno suo periculo. QVINT. inst. 4, 3, 2 ad utilitatem litigatorum. PANEG. 12, 35 -am publicam manu agere. *sensu latiore i. q. patrocinari alicui, adiuvare aliquem*: CIC. de orat. 1, 225 *senatus*. NEP. Phoc. 3, 1 populi. LIV. 21, 10, 2 foederis. 35, 16, 13 civitatium. 37, 54, 6 libertatis. 41, 24, 2 Romanae societatis. SEN. contr. exc. 4, 2 sacrorum. 8, 1 legum. VAL. MAX. 8, 3, 3 feminarum. SEN. dial. 1, 1, 1 deorum. epist. 30, 11 naturae. PS. QVINT. decl. 17, 2 integritatis. agitare: CIC. Planc. 37 SORT. Sangall. 41, 2. aggravare: SEN. contr. 1, 1, 19. aggredi: CIC. fin. 4, 1. amittere: PAVL. FEST. p. 116. amplecti: CIC. Verr. 2, 110. 116 Caecin. 40 Sest. 93. aperire: CIC. inv. 1, 31. attingere: CIC. Mur. 3 de orat. 2, 57 audire: CIC. Verr. 3, 179 Caecin. 29 Cluent. 7. 113 LIV. 29, 9, 8 VELL. 2, 129, 2 *al.* auferre: SEN. contr. 2, 1, 35. cognoscere: CIC. Verr. 1, 15. 2, 25 Caecin. 29 Cluent. 124 off. 2, 82 Att. 11, 7, 2 LIV. 43, 15, 7 QVINT. inst. 4, 1, 3. -a cognita: RHET. Her. 3, 21, 35 CIC. Verr. 2, 57 har. resp. 12 SALL. Catil. 42, 3 NEP. Milt. 7, 6 LIV. 2, 41, 10 LEX Salpens. (Corp. II 1963) 2, 35. 38 EPIST. imp. Dom. (Corp. IX 5420) 6. 14 EPIST. procos. ad Amphiss. (Corp. III 568) 4. VLP. dig. 14, 5, 2 pr. *saepe* (*cf.* GLOSS. *p. 689, 15 sq.*). -a incognita: CIC. Verr. 1, 39. 2, 25 dom. 20 nat. deor. 2, 73 SALL. Iug. 14, 20 *al.* collaudare: CIC. Sest. 87. commendare: CIC. Cluent. 50 Att. 6, 1, 13 LIV. 8, 36, 12. committere: CIC. Pis. 98 de orat. 1, 174 QVINT. decl. 321 p. 258, 14 SCHOL. Cic. Bob. p. 116, 25 Hild. communicare: CIC. S. Rosc. 140 Q. Rosc. 43. complecti: CIC. div. in Caec. 39 Att. 16, 15, 3 QVINT. inst. 3, 11, 20 *al.* componere: CIC. Verr. 3, 54 Att. 15, 24. comprobare: CIC. Arch. 31. concludere: CIC. Quinct. 67. conferre: CIC. S. Rosc. 93 -a S. Roscii cum tua conferetur (SEN. contr. 2, 1, 23). confirmare: RHET. Her. 3, 10, 18 CIC. Verr. 2, 80 ac. 2, 61 Att. 3, 18, 1. confodere: VAL. MAX. 8, 1 absol. 11 cuius -a, quamquam gravissimis criminibus erat con-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fossa. confundere: Petron. 107. conicere: Lex XII tab. (Gell. 17, 2, 10) Afran. com. 216 Gell. 5, 10, 9. coniungere: Cic. Verr. 4, 153 Vatin. 33. 41. consequi: Cic. div. in Caec. 39 -am ... diligentia consequi. considerare: Cic. Quinct. 63 S. Rosc. 34. constituere: Cic. Verr. 3, 149. 6, 1 inv. 2, 104 cum -am non in eo constitueris. contemplari: Cic. Flacc. 26. contendere: Lvcr. 4, 471 hunc igitur contra mittam contendere -am. continere: Rhet. Her. 4, 45, 58 quo (*loco*) tota -a continetur (Cic. Verr. 3, 118 Mur. 31 in hoc. Qvint. inst. 5, 8, 2). Qvint. inst. 7, 1, 23 quae (*species*) continet -am. Plin. epist. 9, 4, 1 singulis criminibus singulae ... -ae continentur. convincere: Cic. Cluent. 7. corrumpere: Flor. epit. 3, 21, 12. credere: Cic. div. in Caec. 61 -am ... mihi creditam. damnare: Cic. Cluent. 7 Liv. 3, 71, 8. dare: *v. p. 696, 1.* declinare: Schol. Cic. Bob. p. 147, 14 Hild. graviores -as illi declinaverint (*opp.* ipse ... susceperit). deducere: Cic. Q. Rosc. 34 huc universa -a deducitur. opt. gen. 19 quae -a in iudicium deducta sit. defendere: Ter. Phorm. 266 ad defendendam -am adest. Cic. Quinct. 34 Hor. sat. 2, 5, 34 *al.* -am alicuius defendere: Cic. Verr. 6, 20 Cluent. 80 Sull. 86 de orat. 2, 106. contra: Cic. Mur. 7 -am Murenae contra se defendere. div. 2, 46 -am istam et contra facta tua et contra scripta defendere. apud: Cluent. 74 apud iudicem. in: Cic. de orat. 3, 229 in senatu (epist. 15, 4, 12). Balb. 1 in iudiciis (de orat. 1, 178 iudicio privato). *cum adverbiis*: Cic. Verr. 3, 191 copiose. Cluent. 43 publice. 142 honeste. Brut. 21 ornatissime. off. 2, 66 gratuito. *cf.* Cic. S. Rosc. 16 auctoritate (Lael. 96). Cluent. 143 lege (149). *ibid.* legis praesidio (158). Balb. 49 gravitate. Lig. 6 fide. *sensu latiore* (*cf. p. 692, 58*): Cic. Tusc. 5, 102 paupertatis -am defendere. Liv 39, 24, 9 quia libertatis -am defendissent. defensitare: Cic. Brut. 100 off. 1, 121. deferre: Cic. Verr. 2, 41 ad inimicos (3, 179 ad me. de orat. 3, 50 ad nos. Brut. 87 ad Galbam). Cluent. 44 suscepta -a Romamque delata. definire: Cic. epist. 15, 15, 1. demonstrare: Cic. Quinct. 34 Cluent. 161. deponere: Cic. Caecin. 103 Liv. 4, 44, 7. deprimere: Rhet. Her. 1, 6, 9 Cic. inv. 1, 22. deserere: Cic. Verr. 2, 84 Sull. 58 fat. 12 Ov. trist. 1, 9, 65. **dicere:** Plavt. Amph. 157 Truc. 837 Ter. Eun. 10 Lex repetund. (Corp. I 198) 33. 36 Rhet. Her. 4, 44, 58 Cic. Quinct. 8 S. Rosc. 53 Varro ling. 5, 28 Sall. Iug. 69, 3 Liv. 2, 61, 7 *al.* pro aliquo: Plavt. Bacch. 420 pro ... filio. Most. 244 Ter. Phorm. 836 Cic. S. Rosc. 61 Tusc. 1, 10 Vatin. Cic. epist. 5, 9, 1 *al. cf.* Cic. Quinct. 33 pro capite (S. Rosc. 5). de: Cic. Quinct. 31 de capite suo. Planc. 40 de fortunis omnibus. S. Rosc. 78 de parricidio. Cluent. 98 de ambitu (Sest. 18 Ascon. Mil. p. 40). 153 de eo, quod coierit aut consenserit. Sull. 82 de coniuratione. Sest. 80 de vi. Cael. 10 de pecuniis repetendis. *cf. gen.*: Cic. Quinct. 32 capitis (71. 95 rep. 5, 2 Nep. Iph. 3, 3). Cluent. 147 ambitus. Sen. contr. 7, 2, 9 parricidii. 9, 2, 13 adulterii. *ibid.* maiestatis. Val. Max. 2, 10, 1 repetundarum. Ascon. tog. cand. p. 93 incesti. Qvint. inst. 5, 11, 39 veneficii. adversus: Plavt. Asin. 564 Ter. Eun. 676. apud: Plavt. Men. 591 apud aediles. Cic. Quinct. 43 apud iudicem. S. Rosc. 85 apud Cassianos. Verr. 2, 52 apud Chios. fin. 1, 24 Liv. 39, 36, 7 Val. Max. 7, 3 ext. 6 Tert. orat. 23 apud ecclesias. ex: Caes. Gall. 1, 4, 1 ex vinculis -am dicere coegerunt (Liv. 29, 19, 5). in: Cic. Deiot. 6 in foro (opt. gen. 16). Liv. 24, 43, 3 in magistratu. *cf.* Sen. contr. 7, 1, 16 domi. *c. abl. modi vel instr.*: Cic. Verr. 2, 26 illa lege (6, 114. 156). *ibid.* 102 solis tabulis. 6, 94 iniqua condicione. Brut. 88 tanta vi tantaque gravitate. Petron. 122, 169 -am dicite ferro. *c. adv.*: Cic. de orat. 1, 229 liberius. Brut. 86 accurate. Liv. 43, 2, 10 de integro. Cvrt. 7, 1, 20 sine praeiudicio. indicta -a: Cato or. frg. 8, 1 Cic. Verr. 1, 13. 3, 43. 6, 18 Phil. 2, 56 epist. 5, 2, 8 Liv. 3, 13, 4 *al.* dictitare: Cic. de orat. 2, 56. diiudicare: Liv. 40, 16, 1. dirimere: Cod. Iust. 2, 46, 3, 1. 3, 34, 14 pr. discere: Cic. Scaur. 26 de orat. 1, 51. 62. Sen. contr. 10 praef. 2 Sen. apocol. 12, 3 vers. 39. discutere: Lex Sal. 57, 1. disponere: Rhet. Her. 3, 9, 17. dispungere: Tert. nat. 1, 2. disputare: Cic. Planc. 37. distinguere: Cic. ad Brut. 1, 12, 1 Gaivs inst. 2, 146. distribuere: Cic. S. Rosc. 122. dividere: Rhet. Her. 3, 6, 10 Cic. de orat. 2, 80 Qvint. inst. 11, 1, 6. docere: Cic. Verr. 3, 95. 103 Cluent. 198 epist. 7, 21 Qvint. inst. 6, 2, 3. ducere: Cic. Manil. 4 unde haec omnis -a ducitur. eripere: Cic. Cluent. 59 orat. 128. evadere: Apvl. met. 9, 40 -am capitalem evaderet. evertere: Cic. Verr. 2, 101. excipere: Liv. 24, 25, 2 residuas ... -as exceperunt. 38, 43, 7 Fulvii -am excepit. exhibere: Val. Max. 2, 6, 7. exordiri: Rhet. Her. 1, 7, 11. 3, 9, 11. expedire: Cic. har. resp. 18 Cael. 38 Liv. 34, 61, 11. explicare: Cic. Verr. 2, 25 Balb. 17 Planc. 5 dom. 57 Tusc. 5, 85 Qvint. inst. 3, 6, 76 Tac. dial. 39. exponere: Cic. inv. 2, 76 div. in Caec. 39 Verr. 2, 32 leg. 3, 47 Lvcr. 3, 951 Hor. sat. 1, 7, 22. exprimere: Cic. Scaur. 26. expromere: Cic. div. in Caec. 39. extollere: Cic. inv. 1, 22. extorqueri: Val. Max. 8, 9, 3 extorqueri sibi -am optimam. exudare: Hor. sat. 1, 10, 28. facere: Cic. Verr. 5, 44 -am ... difficiliorem fecit (*cf.* Sen. contr. 9, 5, 2 peiorem. Sen. benef. 1, 1, 10 bonam *al.*). de orat. 2, 108 praecipiunt, ut verbum illud quod -am facit, breviter uterque definiat. finire: Qvint. decl. 345 p. 362, 4. firmare: Lavs Pis. 42. fulcire: Cic. Balb. 35. gerere: Schol. Cic. Bob. p. 61, 17 Hild. habere: Rhet. Her. 1, 6, 9 turpem -am habemus (Cic. inv. 1, 90 veram. Lig. 10 meliorem. Sen. contr. 2, 1, 23 bonam *al.*). Cic. epist. 13, 58, 1 is -am habet, quam -am ad te deferet. Op. imperf. in Matth. 51 p. 926 ut non cum singulis colonis habeat -am. inaugurari: Liv. 27, 8, 5. infamare: Cic. Scaur. 13. infirmare: Qvint. decl. 284 p. 146, 1. informare: Cic. Quinct. 34. ingredi: Caes. civ. 3, 20, 4. inspicere: Val. Max. 5, 8, 3. instituere: Cic. Verr. 4, 84 Att. 9, 6, 4. intermittere: Plin. epist. 2, 14, 11. iudicare: Cic. Rab. Post. 11 Tusc. 1, 116 *al.* iuvare: Cic. Tull. 1 Svet. Galba 10. labefactare: Cic. Q. Rosc. 13 ac. 2, 10. laedere: Cic. S. Rosc. 142 Val. Max. 6, 8, 1. laudare: Qvint. inst. 12, 9, 6. legere: Qvint. inst. 5, 10, 84. mallare: Lex Sal. 41, 9. meditari: Cic. Att. 5, 21, 13 meditare adversus Brutum -am meam. 8, 11, 7 Apvl. apol. 15. miscere: Liv. 40, 14, 9. mittere: Hor. epist. 1, 5, 9 Qvint. inst. 3, 11, 17. mutare: Rhet. Her. 2, 27, 43 Cic. Cluent. 92 Liv. 24, 21, 1 Qvint. inst. 10, 7, 3. noscere: Cic. Verr. 3, 79 epist. 10, 26, 2 Liv. 30, 24, 4 Qvint. inst. 5, 7, 7. oblivisci: Cic. Brut. 217. obtinere: Cic. Verr. 2, 28 Caecin. 38 Cluent. 145 fin. 4, 56 Att. 7, 25 Caes. Gall. 7, 37, 4 Liv. 8, 21, 10. 39, 3, 2 *al.* odisse: Cael. Cic. epist. 8, 16, 2. 10, 9[a], 2. offendere: Cic. Att. 10, 4, 10. offerre: Cic. Att. 16, 15, 1. omittere: Cic. Lig. 20. orare: Ter. Phorm. 292 Varro ling. 7, 41 Cic. Quinct. 43 Verg. Aen. 6, 849 Liv. 39, 40, 6 Qvint. inst. 10, 5, 18 Tac. ann. 6, 29. 14, 19 *al.* Carm. epigr. 1236, 1 (perorare: Cic. inv. 2, 48 de orat. 2, 124 Brut. 198 Prop. 4, 11, 99 Liv. 25, 3, 15 Phaedr. 1, 10, 7 [*fort.* Lex XII tab. *p. 690, 35*]). ordiri: Cic. leg. 1, 21 Val. Max. 2, 8, 2. ornare: Cic. S. Rosc. 138 Sull. 4. ostendere: Qvint. inst. 4, 5, 12. peragere: Cic. Sest. 87 Hor. sat. 1, 10, 26 Ascon. Mil. p. 53[B]. perdere: Cic. Q. Rosc. 10. 11 Mart. 7, 93, 5. perferre: Qvint. decl. 249 p. 20, 4 Apvl. met. 7, 10. perscribere: Cic. Verr. 2, 116 Att. 12, 49, 1. 13, 53, 2 perscrutari: Qvint. inst. 12, 8, 15. perspicere: Cic. Cluent. 142. ponderare: Cic. Caecin. 60 Sull. 79. 81 part. 54. ponere: Rhet. Her. 1, 3, 5. 2, 1, 2 *al.* Cic. inv. 2, 44 (Sen. contr. 2, 1, 36 Avg. civ. 20, 4). Verr. 1, 19 -am in testium fide ... positam. Qvint. inst. 6, 1, 1 -am ponit ante oculos. praecipitare: Plin. epist. 6, 2, 6. praeparare: Qvint. decl. 314 p. 233, 9. praeripere: Cic. div. in Caec. 50. premere: Cic. Cluent. 53 de orat. 2, 303 Sen. Med. 242 benef. 5, 24, 1. probare: Cic. Verr. 5, 28 Font. 2 Sull. 2 dom. 57 Sest. 37 Att. 1, 1, 4 Bell. Afr. 64, 2 Liv. 3, 69, 7 Sen. contr. 10, 1, 1 Gaivs inst. 2, 143 *al.* prodere: Cic. Caecin. 50 Liv. 2, 54, 8. 34, 23, 6. proponere: Cic. de orat. 2, 80 Sen. contr. 10 praef. 16 Qvint. inst. 4, 2, 78. protegere: Val. Max. 4, 1, 6. 9, 3, 6 Ivv. 11, 32. pugnare: Tert. scorp. 10 potestates, apud quas -a pugnanda est. recipere: Rhet. Her. 1, 2, 2. 3. Cic. S. Rosc. 2 div. in Caec. 26 Verr. 3, 1. 117 p. red. ad Quir. 11 de orat. 1, 251 Brut. 155 Att. 13, 49, 1 *al.* reddere: Rhet. Her. 1, 2, 3 -am probabilem reddant (Cic. inv. 1, 9). Sen. benef. 2, 8, 1 iussit reddere in senatu aeris alieni -as. reicere: Liv. 36, 35, 10 integram se -am eorum Romam reicere (40, 17, 6). relinquere: Cic. Verr. 5, 82 Cluent. 39. 108 Flacc. 50 de orat. 2, 305 Petron. 108. remittere: Avr. Fronto p. 15, 5 N. renovare: Cic. Cael. 71. reperire: Cic. de orat. 1, 182 Qvint. inst. 7 prooem. 4. reservare: Cic. Sest. 70 -am integram ... reservari (ad Brut. 1, 18, 6 epist. 13, 4, 2). Liv. 36, 35, 7. retractare: Plin. epist. 6, 5, 1. 7, 6, 10. sanare: Cic. ad Q. fr. 1, 2, 6. silere: Ov. Pont. 3, 1, 147 mala -a silenda est. spectare: Cic. de orat. 3, 86 Sen. contr. 9, 1, 1. subscribere: Cic. inv. 2, 58 Cluent. 119 Ascon. tog. cand. p. 84. suscipere: Rhet. Her. 4, 36, 48 Cic. S. Rosc. 30 Verr. 1, 51 Sest. 87 Lig. 26 Att. 3, 24, 2 epist. 5, 12, 9 Ov. Pont. 2, 2, 45 Liv. 3, 15, 9 Sen. contr. 1, 4, 3 (*transl.* Tert. pudic. 16 suscepit hanc -am adversus spiritum sanctum). sustinere: Cic. div. in Caec. 35 Verr. 4, 63 epist. 6, 6, 9 Liv. 2, 61, 2 *al.* tenere: Cic. Caecin. 67 Sull. 71 Hor. epist. 1, 16, 38 Ov. epist. 16, 244 met. 13, 190 Sen. contr. 1, 7, 5 Svet. Dom. 9 Papyr. Berol. 611 II 1. tollere: Rhet. Her. 1, 5, 8 -am laudando tollere. Cic. dom. 45 tota -a iudiciumque sublatum sit. tractare: Rhet. Her. 1, 2, 2. 2, 2, 2 Cic. inv. 2, 55 de orat. 1, 170. orat. 99 epist. 3, 12, 3 Tac. hist. 4, 45 ann. 2, 65. tradere: Ter. Phorm. 237 Cic. S. Rosc. 149. traducere: Cic. Cael. 66 -a ab argumentis ... ad testes tota traducta est. transferre: Cael. Cic. epist. 8, 9, 2 Svet. Nero 17. tueri: Cic. de orat. 1, 169 epist. 13, 19, 2 Ov. Pont. 2, 2, 56 Sen. Tro. 905. tutari: Com. pall. inc. 56 Liv. 34, 62, 9. ventilare: Cod. Iust. 4, 21, 21, 4. versare: Cic. orat. 31 ut in iudiciis -as versaret. vertere: Cic. Brut. 145 in iure, in quo illa -a vertebatur. vincere: Cic. Deiot. 23 Ov. epist. 15, 76 Calp. ecl. 1, 45. Apvl. flor. 18 p. 88 -am penes iudices viceris.

c *genet. dat. abl.*: *genet.*: Cic. Cluent. 139 omnes ... illae *orationes* -arum ac temporum sunt, non hominum ipsorum aut patronorum (Qvint. inst. 4, 1, 15 hoc ... oratoris est, illa -ae). Qvint. decl. 280 p. 142, 30 quasi vero intersit -ae, qua ratione ius interierit. *dativ.*: accedere: Cic. Verr. 1, 2 Qvint. inst. 5, 2, 3. decl. 259 p. 55, 21 quantum -ae nostrae oneris accedat. acuere linguam: Hor. epist. 1, 3, 23. addere: Lvcan. 7, 67 addidit invalidae robur facundia -ae. adesse: Qvint. inst. 4, 1, 19 Schol. Cic. Bob. p. 133, 8 Hild. adhibere: Qvint. inst. 2, 10, 8 probationes adhibere -ae. 11, 1, 3 si genus sublime dicendi parvis -is ... adhibeamus. adiungere: Cic. inv. 1, 34 -ae fidem ... adiungere. 2, 47 pars argumentorum est adiuncta ei -ae. Qvint. inst. 4, 1, 30. anteponere: Cic. off. 2, 69 quis est, qui inopis et optimi viri -ae non anteponat ... gratiam fortunati. cedere: Cic. leg. 3, 34 malae -ae. cohaerere: Qvint. inst. 4, 1, 71. conferre: Qvint. inst. 8, 3, 5 ne -ae quidem parum conferat ... hic ornatus. 11, 2, 46. confidere: Cic. Q. Rosc. 11 Verr. 3, 69 Cluent. 10 Sest. 135 Mil. 61 fin. 1, 31 Att. 8, 9, 2 Liv. 38, 48, 13 Stat. Theb. 12,

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

648 *al.* *cf.* fidere: CIC. Lig. 13. diffidere: CIC. Q. Rosc. 11 Sest. 135 inv. 2, 61 CAEL. Cic. epist. 8, 17, 1 QVINT. decl. 287 p. 154, 9. congruere: CIC. de orat. 3, 210. constituere: CIC. Mur. 4 si ... patronus huic -ae constitueretur. convenire: CIC. inv. 1, 49 quid cuique -ae conveniat. 1, 70 QVINT. inst. 5, 10, 123. 7, 3, 28. 8, 3, 11. damnare: SEN. benef. 6, 8, 3 iudices, quem damnaturi erant -ae, damnare gratiae noluerunt. dare: CIC. Cluent. 89 non ... -ae ... quicquam laxamenti datum est. SEN. Med. 202 -ae detur egregius locus. se dare: TAC. dial. 8. debere: QVINT. inst. 6, 4, 13 -ae debita tempora. deesse: CIC. Verr. 4, 80. 145 Caecin. 5 Cluent. 51 ad Brut. 2, 7, 4. destinare: TAC. hist. 4, 10 proximus dies -ae destinatur. esse: RHET. Her. 2, 18, 27 adiumento. CIC. Cluent. 54 malo. Balb. 19 impedimento. SEN. contr. 1, 2, 23 detrimento. 7, 5, 10 patrocinium putat esse suae -ae. CVRT. 6, 10, 28 sit deus -ae meae testis. *cf.* QVINT. inst. 9, 4, 132 Caesar posset huic -ae disceptator legi. SCHOL. Cic. Bob. p. 46, 15 Hild. tabulae *scriptoriae* -is tantum et probationibus instrumento sint. existere: CIC. S. Rosc. 5 huic -ae patronus extiti. expedire: QVINT. inst. 7, 3, 18. facere: CIC. Verr. 2, 84 -ae legatorum facta esset insignis iniuria (6, 141). indormire: CIC. Phil. 2, 30 tantae -ae indormientem. nocere: CIC. Verr. 2, 38 de orat. 2, 303. 330 SEN. Phoen. 559 QVINT. inst. 5, 7, 17. obesse: RHET. Her. 4, 15, 22 CIC. Cluent. 98 SCHOL. Cic. Bob. p. 69, 26 Hild. obtrectare: CIC. Manil. 21 officere: CIC. inv. 1, 94. opitulari: RHET. Her. 4, 40, 53. patrocinari: QVINT. decl. 321 p. 263, 6 DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 1, 36. permiscere: PLIN. epist. 2, 11, 23 Firminus ... qui permixtus -ae graviter ... vexatus est. praeponere: CIC. de orat. 2, 320 -is principia praeponere. prodesse: CIC. Verr. 3, 162 de orat. 2, 295 QVINT. inst. 6, 2, 18. satisfacere: CIC. Q Rosc. 14 div. in Caec. 47 de orat. 1, 248 SCHOL. Cic. Bob. p. 130, 13 Hild. servire: CVRT. 8, 8, 5 FRONTO p. 42, 25 N. sufficere: TAC. dial. 3 PLIN. epist. 6, 23, 4. superesse: IVV. 13, 109 cum magna malae superest audacia -ae. PLIN. epist. 2, 12, 1 quod superesse Mari Prisci -ae proxime scripseram. timere: SEN. contr. 7, 2, 5. vacare: MART. 2, 5, 6. *ablat.*: RHET. Her. 1, 2, 22 -a cadere (CIC. inv. 2, 57 Mur. 9 fin. 1, 55 de orat. 1, 166 SEN. Oed. 695 LVCAN. 2, 554 QVINT. inst. 7, 3, 17 GAIVS inst. 4, 53 -a cadit id est rem perdit. INST. Iust. 4, 6, 33 -a cadebat id est rem amittebat *al.*). CIC. Cluent. 91 *C. Iunius* oppressus est, non -a sed tempore. Scaur. 16 vincerer omni re, vincerer -a (*cf.* OV. am. 3, 14, 50 etsi non -a, iudice vince tuo. QVINT. decl. 254 p 39, 30 -a victus est). Rab. Post. 19 qui ... fuerint his -is implicati. orat. 102 ius omne retinendae maiestatis Rabiri -a continebatur. QVINT. inst. 5, 13, 7 -a cedendum *esse*. 7, 2, 12 -a periclitandum *est*. 12, 6, 6 incipere quam maxime facili ac favorabili -a velim. PLIN. epist. 2, 14, 2 destringor centumviralibus -is. 3, 9, 9 ne iudicum intentio multis nominibus multisque -is non lassaretur modo verum etiam confunderetur.

d *cum praepos.*: **ab:** accipere: QVINT. inst. 4, 1, 6 benevolentiam ... a -is accepimus. abducere: SEN. epist. 24, 16 abduc illum a privata -a. abesse: CIC. de orat. 2, 213 abest ... totum *illud genus* a -a. abhorrere: CIC. Sest. 71 Lig. 28. abstinere: CIC. Sull. 80 a ceteris coniurationis -is abstinuimus. alienare: CIC. Sull. 64. auspicari: PLIN. epist. 2, 14, 2. degredi: CIC. part. 128. digredi: CIC. Brut. 322. discedere: CIC. de orat. 2, 144. proficisci: CIC. har. resp. 43 QVINT. inst. 4, 2, 126. recedere: CIC. p. red. in sen. 35 Sest. 55. removere: CIC. Cluent. 44 Mur. 10. *cf.* RHET. Her. 1, 8, 12 quod a -a civili remotum est (CIC. inv. 1, 97 Caecin. 11 Cluent. 155 ac. 2, 43 QVINT. inst. 4, 2, 49). seiungere: CIC. Cluent. 149 de orat. 2, 112. separare: RHET. Her. 4, 45, 58 hic locus non est a tota -a separatus. CIC. Flacc. 58. ab — ad: CIC. de orat. 2, 104 a -a ad -am ire. 2, 116 ad oratorem a -a atque a reis deferuntur. 3, 141 suas disputationes a -is forensibus et civilibus ad inanem sermonis eloquentiam transtulisset (*cf.* inv. 2, 136 ex iis locis ... ad -am ... improbandam transferemus). Brut. 44 a reconditis ... rebus ad -as ... traduxerat. SEN. contr. 1, 7, 13 a privatis -is transit ad publicam.

ad: accedere: RHET. Her. 1, 6, 9 CIC. inv. 1, 4. 146. 2, 154 div. in Caec. 10. 12. 29. 63 Verr. 3, 94. 192. 4, 164 Cluent. 7 de orat. 3, 74 leg. 1, 12 *al.* accommodare: RHET. Her. 4, 17, 25. adducere: CIC. Pis. 79. adhibere: CIC. Brut. 233 opt. gen. 11. adire: CIC. Sest. 87 Brut. 311. adiungere: CIC. inv. 2, 33 aliquid eorum, quae personis attributa sunt, ad eam -am ... adiungere. Att. 3, 24, 1. advocare: QVINT. inst. 12, 1, 24 ad defendendas -as advocatur. *cf.* evocare: LIV. 39, 36, 3 ad -am dicendam (39, 36, 9). invocare: SEN. Phaedr. 664 invoco ad -am parem. afferre: CIC. div. in Caec. 25 fidem. Mil. 1 animi magnitudinem. de orat. 2, 186 permotionem animorum. aggredi: CIC. Balb. 18 de orat. 2, 291. arcessere: QVINT. inst. 5, 13, 4 ad -am extra arcessitum. aspirare: CIC. div. in Caec. 20. 51. assumere: CIC. orat. 209 genus ... hoc ... assumendum est ad -as forenses. attinere: AVR. Fronto p. 43, 18 N. citare: SVET. Tib. 61 citati ad -am dicendam. conferre: CIC. de orat. 2, 94 se ad -as contulerunt. convertere: CIC. inv. 2, 142. de orat. 2, 200. deducere: CIC. Sull. 90 Planc. 17 de orat. 2, 99. deferre: CIC. Cluent. 6 iudicia iam facta domo. Rab. Post. 32 Phil. 1, 11 ad quam -am ... Appium illum et caecum et senem delatum esse. descendere: QVINT. decl. 268 p. 95, 20. excitare: CIC. Sest. 87 animi ad -am excitati. facere: DAMIG. lapid. 39 lapis trisutes ... facit (*i. prodest*) ad -am sine iure datam. festinare: SCHOL. Cic. Bob. p. 6, 19 Hild. se insinuare: RHET. Her. 1, 6, 10. moderari: CIC. de orat. 2, 72 ad -am oratione moderandus iudex. perducere: LIV. 35, 13, 1 alios principum donis ad suam -am perduxit. pertinere: RHET. Her. 1, 8, 12. 2, 11, 16. 2, 20, 31 CIC. S. Rosc. 31. 129 Verr. 6, 131 Tull. 3 LIV. 9, 33, 8. 40, 37, 7 QVINT. inst. 3, 6, 73 *al.* rapere: LIV. 40, 15, 11 raptus ad -am ... dicendam. referre: QVINT. inst. 8, 3, 13 eventus ad ipsum, non ad -am refertur. reverti: CIC. Verr. 4, 84. valere: CIC. top. 50. venire: CIC. Verr. 3, 2. 192. Brut. 263. Verr. 3, 70 ad -am dicendam ventum est. LIV. 3, 71, 3 ad -am orandam. 38, 52, 4 QVINT. decl. 273 p. 117, 15 *al.* contra: QVINT. decl. 278 p. 135, 14 dissimules licet et videatur alioqui hoc contra -am meam (*cf. etiam p. 690, 66*). cum: cohaerere: CIC. inv. 1, 19 QVINT. inst. 2, 4, 30. congruere: CIC. inv. 1, 19. coniungere: CIC. Cluent. 98 quin illa damnatio cum -a Cluentii ... coniuncta esse possit. epist. 12, 5, 2. dissidere: CIC. Phil. 11, 15 ex quo iudicare debetis me non cum homine solere sed cum -a dissidere. pugnare: CIC. Cael. 23 Att. 2, 19, 2. **de:** addere: CAES. civ. 3, 16, 5. adipisci iudicium: TER. Phorm. 406. cognoscere: SEN. apocol. 10 SVET. Cal. 38 SCHOL. Cic. Bob. p. 53, 24 Hild. *al.* decedere: CIC. Cluent. 167 ut de -a illius periculi nihil decederet. depellere: CIC. Lig. 26 de suscepta -a. detrahere: CIC. Phil. 6, 15 celeritas detracta de -a est. dicere: CIC. Cluent. 6. 8 Arch. 32 Balb. 2 part. 9 top. 90 QVINT. inst. 11, 3, 156 *al.* digredi: CIC. inv. 1, 17. disputare: CIC. Caecin. 34. dissentire: LIV. 29, 20, 2. dubitare: CIC. Caecin. 6. existimare: CIC. Cael. 2 LIV. 31, 48, 5. sententiam ferre: SEN. dial. 3, 14, 3. iudicare: CIC. Mur. 60 Mil. 23 QVINT. inst. 11, 1, 27 *al.* loqui: CIC. inv. 2, 167 SEN. contr. 9, 4, 9. proferre iudicium: RHET. Her. 1, 6, 9. pronuntiare: SCHOL. Cic. Bob. p. 123, 3. 137, 28 Hild. quaerere: CIC. Caecin. 104 Vatin. 30. queri: CIC. Verr. 3, 100. reddere iudicium: TER. Phorm. 404. rogare: CIC. Vatin. 40. sedere: APVL. apol. 18 iudices de ista -a sederent. sentire: QVINT. inst. 5, 13, 51 PLIN. paneg. 80. sperare: QVINT. decl. 287 p. 154, 9 quod bene speravi de -a tua. **ex:** animadvertere: PLIN. nat. 8, 145. capere: CIC. inv. 2, 16 omnis ... ex -a ... coniectura capienda est. consequi: CIC. Cael. 18 de orat. 1, 5. ducere: CIC. inv. 1, 26 Cluent. 139 quae ex re ipsa -aque ducantur. efflorescere: CIC. de orat. 2, 319 *argumenta* ex ea -a, quae tum agitur, effloruisse. eripere: CIC. Phil. 9, 1 *Sulpicius* ereptus e -a. nasci: RHET. Her. 1, 7, 11. oriri: QVINT. inst. 2, 4, 32. pendere: QVINT. inst. 5, 10, 35. redundare: CIC. Rab. Post. 11 non ... reus ex ea -a, quae iudicata est, redundat Postumus. tollere: CIC. Cluent. 124 tolle mihi e -a nomen Catonis. **extra:** acquirere: GAIVS inst. 2, 91. 92. adducere: QVINT. inst. 5, 13, 10. dicere: CIC. dom. 32 QVINT. inst. 4, 1, 34. 4, 2, 40 FRONTO p. 42, 10 N. GELL. 1, 22, 6. esse: CIC. Caecin. 94 QVINT. inst. 3, 11, 25. 5, 7, 19. 30. 12, 9, 6. ferre: QVINT. inst. 6, 4, 10 *affectus* fert extra -am. largiri: QVINT. inst. 12, 8, 2 dum sunt, quae vel extra -am ex personis aut communi tractatu locorum occasionem largiantur. progredi: FRONTO p. 44, 13 N. vagari: SCHOL Cic. Bob. p. 83, 13 Hild. **in:** *c. acc.*: accommodare: RHET. Her. 1, 7, 11. 2, 1, 2 QVINT. inst. 4, 1, 71. adhibere: QVINT. inst. 5, 11, 36. assumere: QVINT. inst. 4, 1, 17. cadere: CIC. orat. 118 nihil de perturbationibus animi et erroribus, quae saepe cadunt in -as ... explicari potest. QVINT. inst. 1, 10, 36. 4, 2, 61 (incidere: CIC. inv. 1, 32. 2, 53. 55. 70 RVT. LVP. 2, 1). colligere: CIC. Cluent. 164 quae in totam -am ... accusatores collegerunt. convenire: CIC. inv. 2, 16 non omnes in omnem -am convenire. 2, 87. dare: PLIN. epist. 8, 14, 17 tres ... iudices in hanc -am datos esse. deducere: LIV. 36, 5, 4 ne se temere in -am deduceret. 42, 38, 5 se demittere: CIC. Att. 7, 12, 3. descendere: CIC. Phil. 8, 4 Att. 8, 1, 3 LIV. 36, 7, 6. dispergere: CIC. inv. 1, 30 partes rei gestae dispergere in -am. incumbere: CIC. Phil. 4, 12 Att. 3, 15, 3. ingredi: CIC. Planc. 8 epist. 6, 1, 4. insinuare: CIC. de orat. 2, 149. intendere: QVINT. inst. 2, 11, 6 in -as ... laborem suum ... intendunt. sufficere: GAIVS inst. 3, 217 quamquam potuerit sola rupti appellatio in omnes istas -as sufficere. transferre: CIC. inv. 2, 103 Planc. 36. in *c. abl.* (*saepissime adverbialiter positum*): abesse: SEN. contr. 2, 7, 1 in hac me -a afuisse. adesse: CIC. Brut. 200 in ea -a non adesse. adhibere: CIC. orat. 65 quos adhibet orator in -is. admirari: CIC. prov. 26 quod in hac -a homines ... admirentur. Att. 1, 16, 1. adiuvare: CIC. de orat. 1, 239 quid adiuverit oratorem in his -is (*cf.* iuvare: CIC. Att. 16, 16, 18). agere: CIC. Cluent. 102 quod nos in tota -a egimus. Rab. perd. 4 agitur nihil aliud in hac -a ... nisi. LIV. 36, 9, 6 in -a pari ... quaedam ferocius egisset. audire: CIC. Font. 38 multa audivit in sua -a. Caecin. 65. Brut. 194 cum Q. Scaevolam ... dicentem audiret in ea -a. circumspicere: CIC. de orat. 2, 301 permulta sunt in -is ... circumspicienda. cognoscere: CIC. Manil. 51 Brut. 144 epist. 5, 12, 7. collocare: CIC. Q. Rosc. 23 Verr. 1, 9 spem. commorari: CIC. epist. 13, 52 diutius in -a est ... commoratus. considerare: CIC. epist. 15, 4, 14 quod si in mea -a considerabis. consistere: RHET. Her. 1, 16, 26 ut docendi -a in hac -a consistamus. CIC. Quinct. 77 animo certo ... me posse in hac -a consistere. orat. 30 qui in forensibus -is possit praeclare consistere. consumere: CIC. Font. 11 plus ... laboris et operae. orat. 143 tempus. contendere: CIC. Quinct. 84 in hac -a improbitatem et gratiam cum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inopia et veritate contendere. QVINT. decl. 275 p. 125, 4. conterere: CIC. de orat. 1, 249 cum in -is ... et in foro conteramur. continere: CIC. Cluent. 49 in qua -a patroni omne periculum continebatur. decernere: CIC. Verr. 6, 56 tu aliter decernere eadem in -a non potuisti. deesse: CIC. Manil. 3 in qua (*causa*) oratio deesse nemini possit. Cluent. 51 si in . . . -is hominum periculis non defuissem. Planc. 87. defendere: CIC. S. Rosc. 1 in hac -a iniuriam oportere defendi. de orat. 1, 244. deficere: CIC. Quinct. 4 id ... in hac -a deficit. SEN. suas. 6, 1 in hac -a etiam Ciceronem verba deficient. QVINT. inst. 12, 9, 21. deserere: CIC. p. red. in sen. 10 me deseruerunt in -a. desiderare: CIC. inv. 2, 30 quam (*argumentationem*) res ipsa desiderat in -a. top. 23 quae (*aequitas*) paribus in -is paria iura desiderat. destinare: RHET. Her. 1, 16, 25 quid oporteat ab ambobus in -a destinari. dicere: CIC. Caecin. 41 dici in hac -a potest ubi arma fuerint. de orat. 2, 24 orat. 69 QVINT. inst. 5, 13, 30 *al.* dispergere: RHET. Her. 4, 23, 32 exornationes in -a tota dispergimus. esse: RHET. Her. 2, 16, 24 loci communes in his -is *sunt* (CIC. de orat. 2, 329 Brut. 207 QVINT. inst. 7, 2, 53 *cf.* de orat. 2, 324 locis ..., qui ... inerunt in -a). CIC. S. Rosc. 34 quid est in hac -a quod defensionis egeat (*cf.* Cluent. 124 tollatur id ex -a, quod in -a non est. QVINT. inst. 4, 1, 31 nihil horum in -a est *al.*). CIC. Cael. 31 res est omnis in hac -a nobis ... cum Clodia. Balb. 4 ut apud eosdem ... nuper in alia -a fuerim (*cf.* de orat. 3, 63 in -is publicis esse. Brut. 319 cum ... essem in plurimis -is). inv. 1, 33 cum in -a partitio nulla sit. de orat. 2, 107 fuit in Narboni -a summa contentio. Tusc. 3, 36 cui (*iustitiae*) minimum esse videtur in hac -a loci. ad Q. fr. 2, 4, 1 in eius modi -a dissensionem esse. QVINT. inst. 2, 21, 21 dicendo materiam esse in -a. 7, 3, 14 eadem est ... in -is utilitas. 8 prooem. 11 in omni . . . -a iudiciali quinque esse partes. QVINT. inst. 7, 1, 53 in -a damnationis fuisti. GAIVS inst. 1, 137 in -a mancipii sunt (2, 160). excellere: CIC. de orat. 2, 133 genus hoc ... in iis -is excellit. explicare: CIC. de orat. 3, 80 in omni -a duas contrarias orationes ... explicare. facere: CIC. Quinct. 35 ego in hac -a faciam, propterea quod in hac videor posse facere. S. Rosc. 2 quod in hac -a fieri necesse est. de orat. 2, 109. 194 orat. 74 LIV. 34, 5, 12 *al.* se gloriari: QVINT. inst. 2, 17, 21. habere: CIC. Q. Rosc. 37 si non alia *testimonia* ... in -a haberem. Verr. 4, 97 hunc tu in hac -a testem ... habebis. de orat. 1, 253 ministros habent in -is iuris peritos. 2, 197 habueras ... omnia in -a superiora. SEN. contr. 9, 6, 14 in hac ipsa -a habemus veneficae exemplar. QVINT. inst. 12, 1, 12 in -is ... spes improbas habent. haerere: CIC. de orat. 3, 31 haeret in -a semper (epist. 6, 5, 2). ad Q. fr. 2, 6, 2 in hac -a mihi aqua haeret. se iactare: CIC. de orat. 1, 173. incurrere: CIC. part. 107 ne hoc quidem genus in eis -is incurrit. intellegere: CIC. Verr. 3, 157 hoc in hac -a intellegent. CIC. de orat. 2, 201. interponere: GAIVS inst. 1, 190 in quibusdam -is dicis gratia tutor interponit auctoritatem. intexere: CIC. de orat. 2, 68 ut in -a prudenter possit intexere. invenire: QVINT. inst. 2, 4, 28 quid ii possint in -is ... proprium invenire. 5, 8, 6. iudicare: CIC. Flacc. 99 non iudicatis in hac -a de exteris nationibus. Att. 8, 2, 2 mihi videris aliud tu honestum neque dignum in hac -a iudicare atque ego existimem. laborare: CIC. Quinct. 59 in hac eius modi -a P. Quinctius laborabit. de orat. 2, 313 multo plus sit in reliqua -a laborandum. manere: CIC. Mil. 11 quapropter hoc maneat in -a. movere litem: IVV. 6, 242 nulla fere -a est, in qua non femina litem moverit. nocere: QVINT. decl. 254 p. 41, 9 ut etiam in -a plurimum noceat. occupari: CIC. Lig. 29 num tibi videor in -a Ligarii esse occupatus. opus est: CIC. epist. 13, 55, 2 in hac -a nihil aliud opus est. permanere: CIC. Phil. 14, 17 constanter in suscepta -a permanere. perseverare: RVT. LVP. 1, 15 constanter in -a pro vobis perseverare. perspicere: CIC. Cluent. 18 haec nisi omnia perspexeritis in -a. ponere: CIC. inv. 2, 59 exemplum ... translationis in -a positum. part. 126 Brut. 87 (componere: QVINT. inst. 9, 2, 24 quotiens in hac -a ad imitationem alterius scripturae componitur *haec figura*. proponere: QVINT. inst. 7, 10, 12 in -a proponendae prooemiis quaestiones). probare: CIC. div. in Caec. 72 in hac -a nostrum officium ac diligentiam probaverimus. Brut. 238. quaerere: RHET. Her. 2, 12, 18 in -a rationali quaeritur, ecquid .... CIC. inv. 2, 120 de orat. 1, 175 QVINT. inst. 7, 2, 24 *al.* relinquere: CIC. Verr. 4, 103 cetera de oratione mea tollam, ut tamen in -a relinquam. Cluent. 81. de orat. 2, 110 ut unum genus in iis -is ... relinquatur. reperire: CIC. Sull. 52 cur in pari -a non paria signa criminis reperiuntur? Cael. 66 QVINT. inst. 5, 10, 122. sedere: PETRON. 14 eques in -a qui sedet. tenere: CIC. Mur. 83 totam rem publicam in hac -a tenetis. tractare: RHET. Her. 1, 8, 12 narrationes in -is tractare. 2, 8, 12 CIC. de orat. 1, 208. 237. 2, 188 *al.* tueri: CIC. de orat. 1, 48 ne illa quidem minima in -is quisquam tueri potest (*cf.* intueri: QVINT. inst. 11, 1, 63). uti: RHET. Her. 3, 5, 9 conclusionibus in iudicialibus -is uti. CIC. inv. 2, 74. 120 part. 72 de orat. 1, 230. 2, 49 QVINT. inst. 2, 4, 2 *al.* valere: CIC. Tull. 11 quod in aliis -is debet valere et valet lege Aquilia. Caecin. 67 nec ius civile in -is semper valere. de orat. 2, 148 orat. 225 LIV. 37, 1, 4 QVINT. inst. 2, 12, 3. 9, 2, 16 SCHOL. Cic. Bob. p. 54, 21 Hild. *al.* *cf.* QVINT. inst. 7, 4, 19 idque in -is dubiis saepe praevaluit. versari: CIC. div. in Caec. 44 Verr. 3, 181 Cael. 74 de orat. 1, 82. 2, 43. 340. 3, 111 Brut. 22. 175 Att. 2, 22, 3 QVINT. inst. 1, 10, 35 *al.* versatus in -is: CIC. Quinct. 3 de orat. 1, 85 Brut. 228 *al.* videre: CIC. inv. 2, 53 omni in -a ... omnes videbit constitutiones. Catil. 4, 19 id quod in civili -a hodierno die primum videmus. Mur. 90 quod *municipium* in hac tota -a frequens maestumque vidistis. Cael. 27 de orat. 3, 17 Brut. 317 *al.* vincere: QVINT. inst. 5, 6, 5 ut in -a, in qua vincere non possit, queri possit. *cf.* APVL. apol. 3 mentiens apud praefectum urbi in amplissima -a convictus est. inter: CIC. epist. 5, 21, 3 quam multum intersit inter eorum -as, qui dimicant. per *cf. p. 690, 69.* pro: CIC. Verr. 2, 116 pro qua *causa* pecuniam acceperas. ac. 2, 64 quae pro illa -a dici possent (LIV. 35, 15, 9. 42, 34, 13 QVINT. inst. 3, 6, 12 *al.*). PVBLIL. H 5 honesta turpitudo est pro bona -a. BELL. Hisp. 42, 2 ⟨pro⟩ publicis privatisque -is multorum inimicitiis susceptis. OV. epist. 19, 171 pro -a pugnat (LVCAN. 4, 230 OV. fast. 4, 112 pro ... sua -a quisque disertus erat. LIV. 22, 25, 19 proclamando pro sordidis hominibus -isque ... in notitiam populi ... pervenit. SEN. dial. 1, 3, 14 pro -a bona . . . militet. 4, 7, 3 corona pro mala -a patroni voce corrupta. CVRT. 4, 1, 13 di quoque pro meliore stant -a. QVINT. inst. 4, 1, 37 esse pro mala -a (*i. prodesse malae causae*). 4, 1, 62 modus ... principii pro -a *est.* 8, 5, 7 quidquid pro -a videtur. 12, 10, 69 utetur ... omnibus nec pro -a modo sed pro partibus -ae. decl. 314 p. 235, 12 mihi pro -a mea summum videtur argumentum ipsa dementia. 339 p. 341, 10 pro -a mori. PLIN. epist. 2, 9, 8 cum ... pro -a niteretur. SCHOL. Cic. Bob. p. 83, 5 Hild. secundum: CIC. Att. 4, 2, 4 multa secundum -am nostram disputavit.

2 *casus obliqui* ***adiectivis*** *et adverbiis additi*: *gen.*: CIC. inv. 2, 49 aliqui proprius -ae locus (Cluent. 30 quae propriora huiusce -ae et adiunctiora sunt. de orat. 3, 106 loci ... proprii -arum. top. 92 QVINT. inst. 5, 10, 104). CIC. Sest. 119 non sum tam ignarus ... -arum. *dat.*: CIC. Verr. 6, 169 -ae communi ... inimicus fuisti (Lig. 24 *cf.* Phil. 10, 16 amicior -ae quisquam inveniri potest quam filius). CIC. Caecin. 24 quod illi -ae maxime est alienum (Lig. 24 orat. 48). Mur. 38 huic -ae id satis est (Balb. 5 Scaur. 32). Flacc. 13 quae utilia sunt -ae (QVINT. inst. 10, 1, 76). QVINT. inst. 5 prooem. 5 quaecumque alia potest ... necessaria -ae non esse. 5, 11, 37 *testimonia* -is accommodata (12, 10, 63). 5, 13, 17 nostrae ... -ae ... coniunctum. 9, 2, 81 *figuras* contrarias -ae. 12, 9, 13 *temeritatem* non -is, sed ipsis quoque, qui dixerunt, periculosam. decl. 309 p. 215, 15 -ae meae aptius est. TAC. ann. 1, 44 unus cuicumque -ae par erat. *ablat.*: CIC. epist. 7, 3, 6 quamvis ... armis enim inferiores, non -a fuissent (QVINT. decl. 254 p. 42, 25). HOR. sat. 2, 5, 30 fama civem -aque priorem sperne. LIV. 10, 19, 6 Volumnius -a superior (35, 15, 8). QVINT. inst. 10, 1, 119 Vibius Crispus ... privatis tamen -is quam publicis melior. *praepos.*: ab: CIC. S. Rosc. 135 alienum me animum habuisse a -a (Cluent. 142). ad Q. fr. 2, 15, 1 numquam me a -is et iudiciis destrictiorem fuisse. QVINT. inst. 2, 10, 7 opus ... diversum ... a forensibus -is. ad: CIC. Cluent. 17 non essem ad ullam -am idoneus. de orat. 2, 257 ad -am utile fecit. Brut. 322 rem ad privatas -as ... necessariam. orat. 12 instructa ad forenses -as (121). Att. 7, 26, 2 ne propensior ad turpem -am videar. in *c. abl.*: COM. pall. inc. 58 in amici -a nimio certe potior es. CIC. Catil. 4, 11 in hac -a vehementior sum. Mil. 91 vir ... in suscepta -a firmissimus. de orat. 1, 188 sit ... in iure civili finis hic: legitimae atque usitatae in rebus -isque civium aequabilitatis conservatio. Brut. 178 in -is publicis nihil, in privatis satis veterator videbatur. *ibid.* in privatis -is ... acutus et iuris peritus. *ibid.* in eius generis -is orator sane tolerabilis. 246 hebes in -is. *ibid.* in -is cognoscendis componendisque diligens. Att. 1, 17, 8 in -a non verecunda admodum gravis et copiosus fui. epist. 4, 1, 1 rudis esse videbar in -is. OV. trist. 3, 11, 21 in -a facili cuivis licet esse disertum. QVINT. inst. 2, 7, 4 *relatio* in -is utilis. 3, 8, 66 *quaestio* in -is minor. 4, 1, 26 quae sint porro in -is favorabilia. 4, 2, 80 prooemia ... in his -is supervacua. 4, 2, 85 estque non concessum modo sed aliquando etiam necessarium *saepius narrare*, ut in -is repetundarum. 8 prooem. 17 *Asiani* in -is caeci fuerunt. 12, 3, 1 quod est in -a potentissimum. decl. 328 p. 292, 3 sunt ista in aliis -is potentiora. PLIN. epist. 3, 4, 7 quod in eiusmodi -is solet esse tristissimum. CARM. epigr. 1529 A 1 nobilis in -is . . . Sabinus. in *c. acc.*: QVINT. inst. 10, 5, 12 erit ... in omnes -as paratus.

3 *casus obliqui* ***substantivis*** *additi*: *genetivus*: actio: CIC. Caecin. 4 Deiot. 7 SEN. dial. 10, 7, 6. actor: CIC. div. in Caec. 1. 5 Verr. 1, 2 Sest. 75 de orat. 3, 73 Brut. 307 HOR. ars 369 VAL. MAX. 8, 7, 5 QVINT. inst. 2, 17, 40 *al.* adiumentum: RHET. Her. 1, 4, 6. advocatus: COD. Iust. 1, 51, 14 pr. aequitas: CIC. inv. 2, 138 Verr. 2, 126 RVT. LVP. 2, 3. amplitudo: PLIN. epist. 2, 11, 10. 4, 5, 4. angustiae: RHET. Her. 2, 27, 43 TAC. dial. 4 NOVELL. Iust. 111, 1. appendicula: CIC. Rab. Post. 8 est ... ea -a ... quasi quaedam appendicula -ae iudicatae. argumentum: CIC. de orat. 2, 309 top. 92 VAL. MAX. 8, 10, 3 QVINT. inst. 4, 1, 11. arx: CIC. epist. 1, 9, 8 in arcem illius -ae invadere. atrocitas: CIC. Cael. 1. bonitas: CIC. Att. 16, 16, 9. bonum: LIV. 8, 72, 7 haud sane quicquam bono -ae levatur dedecus iudicii. cardo: QVINT. inst. 5, 12, 3. cognitio: CIC. de orat. 3, 110 -arum cognitio exercitatioque. LIV. 45, 34, 9 VLP. dig. 4, 3, 30 SCHOL. Cic. Bob. p. 52, 15 Hild. commodum: RHET. Her. 2, 10, 15 CIC. inv. 1, 30. 31. 2, 46 *al.* complexus: QVINT. inst. 5, 10, 103. 7, 2, 57. 8, 5, 3. conclusio:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

RHET. Her. 3, 12, 22. condicio: SEN. benef. 3, 7, 5 QVINT. inst. 3, 6, 15. 4, 2, 101. 10, 2, 24. 11, 1, 49. conflictio: *v. p. 690, 39.* conformatio: QVINT. inst. 9, 2, 46. congressus: QVINT. inst. 3, 6, 4. coniectio: PAVL. dig. 50, 17, 1. coniunctio: CIC. Cluent. 56. conscientia: SCHOL. Cic. Bob. p. 51, 26 Hild. de conscientia malae -ae. constitutio: *v. p. 690, 4.* contentio: CIC. de orat. 2, 72. contrarium: RHET. Her. 4, 28, 11. copia: CIC. Q. Rosc. 2. defensio: CIC. de orat. 2, 130 Q. CIC. pet. 20 QVINT. inst. 12, 1, 36. defensor: CIC. Verr. 2, 16 Sest. 75. 144. delatio: TAC. hist. 3, 10. dictio: CIC. inv. 1, 33 LIV. 7, 5, 8 VAL. MAX. 1, 1, 21 SEN. epist. 97, 9 *al.* dies: LIV. 38, 50, 10 dies -ae dicendae. differentia: QVINT. inst. 5, 2, 5. diffidentia: QVINT. decl. 250 p. 27, 2 PLIN. epist. 5, 1, 7. dignitas: CIC. inv. 2, 71. discrimen: QVINT. inst. 4, 3, 3 sine discrimine -arum atque utilitatis. dispendium: APVL. apol. 74 sine maximo -ae dispendio transgredi. dispositio: QVINT. inst. 7, 10, 11. dissimilitudo: CIC. Sull. 17. distributio: RHET. Her. 2, 18, 27. divisio: RHET. Her. 1, 10, 16. 17. ductus: MART. CAP. 5, 470. dux: CIC. Planc. 74 qui nostrae -ae duces et quasi signiferi fuissent. exemplum: CIC. inv. 1, 16. exercitatio: QVINT. inst. 12, 2, 25. exitus: RHET. Her. 3, 8, 15. exordium: RHET. Her. 1, 7, 11. 3, 12, 22. expectatio: TIRO frg. Gell. 6, 3, 13 *sensus iudicum* expectatione -ae suspensos. expositio: CIC. inv. 1, 28. facultas: CIC. Q. Rosc. 2 facultate -ae confisus. fides: QVINT. inst. 1, 8, 10. fiducia: QVINT. inst. 9, 2, 51 decl. 348 p. 372, 21. figura: GAIVS dig. 44, 7, 1, 1 obligationes aut ex contractu nascuntur aut ex maleficio aut proprio quodam iure ex variis -arum figuris. finis: QVINT. inst. 7, 1, 63. firmamentum: CIC. inv. 1, 18 de orat. 2, 331. fons: QVINT. decl. 388 p. 438, 22. forma: CIC. part. 101. fortuna: LIV. 4, 15, 2. fundamenta: CIC. Flacc. 4. genus: CIC. Verr. 2, 27 Lig. 10 de orat. 1, 15 IVV. 7, 155 S. C. de sumpt. lud. glad. (Corp. II 6278) 19 *al. v. p. 689, 53.* inclinatio: QVINT. inst. 5, 13, 57. instauratio: PAVL. dig. 5, 5ª, 10. instrumentum: CIC. de orat. 2, 146 QVINT. inst. 5, 6, 2. iudex: CVRT. 6, 10, 3. PLIN. nat. praef. 10. iudicium: RVT. LVP. 1, 15 SCHOL. Cic. Bob. p. 12, 18 Hild. ius: RVT. LVP. 2, 17 meae -ae ius omitto. locus: CIC. inv. 2, 155. magnitudo: CIC. div. in Caec. 73 Brut. 115 TAC. dial. 37. mandator: CALL. dig. 49, 14, 2, 6. meditatio: TAC. dial. 14. membrum: QVINT. inst. 11, 3, 51. motus: CARM. epigr. 1516, 6 -arum moderans subinde motus. multitudo: CIC. de orat. 2, 140. natura: CIC. Caecin. 10 de orat. 2, 132. 307. *cf.* inv. 2, 110 vim et naturam (de orat. 2, 141). necessitas: CIC. de orat. 1, 264 QVINT. inst. 3, 2, 2. opera: CIC. leg. 1, 12. oratio: CIC. Cael. 55. orator: CARM. epigr. 425, 2. ordo: QVINT. inst. 4 prooem. 6. pars: RHET. Her. 3, 10, 18 CIC. inv. 1, 26. 32. 2, 45 Q. Rosc. 13 div. in Caec. 45 Cluent. 3 Mur. 48 Flacc. 83 Cael. 23 de orat. 3, 32 QVINT. inst. 3, 5, 4 *al.* patrocinium: OV. Pont. 1, 2, 70. patronus: CIC. de orat. 2, 280 fin. 4, 22 LIV. 43, 16, 3 QVINT. inst. 12, 3, 1 CORP. III 11690. V 6991. 7375. X 4560 *al.* perfugia: CIC. Cluent. 51 remedia ac perfugia -arum. periculum: SEN. benef. 3, 13, 1 si periculum -ae dicendae adituri erunt. principium: CIC. part. 121 Brut. 209. propugnator: CIC. Sest. 144. ratio: QVINT. inst. 4, 2, 75. 5, 12, 14. 10, 7, 3. 12, 8, 1 SCHOL. Cic. Bob. p. 6, 25 Hild. silentium: CIC. Verr. 6, 13 in foro silentium esse summum -arum atque iuris. similitudo: SCHOL. Cic. Bob. p. 83, 25 Hild. spes: CIC. Caecin. 3 Lig. 31. splendor: CIC. S. Rosc. 142. status: QVINT. inst. 3, 6, 3. 7, 4, 25 *al.* strepitus: CARM. epigr. 1387, 17. studium: TAC. dial. 3. summa: RHET. Her. 1, 4, 7 summam -ae breviter exponemus. CIC. inv. 1, 23 QVINT. inst. 3, 6, 7. 6, 2, 1. susceptio: CIC. Mur. 2. terminus: PLIN. epist. 3, 9, 22 AVR. Fronto p. 14, 27 N. tractatio: RHET. Her. 3, 4, 7. turpitudo: CIC. inv. 1, 24. vacuum: QVINT. inst. 12, 9, 8 conviciis implent vacua -arum. varietas: CIC. de orat. 1, 16. 118 orat. 38 QVINT. inst. 12, 2, 15. vires: CATO ad fil. frg. 16 QVINT. inst. 6, 1, 10. viscera: CIC. de orat. 2, 318 ex ipsis visceribus -ae sumenda sunt. vitium: CIC. de orat. 2, 291. usus: CIC. de orat. 1, 199 -arum usum forensem. utilitas: RHET. Her. 2, 12, 17 RVT. LVP. 2, 5 QVINT. inst. 4, 1, 16 *al.* *praepositiones*: ad: CIC. Sull. 4 aditus ad -am (de orat. 2, 320 orat. 50). de orat. 1, 256 subitae ad propositas -as exercitationes. ex: CIC. Verr. 3, 30 cum hos sibi quaestus constituisset... ex eis -is, quas ipse constituerat. in *c. acc.*: CIC. Att. 1, 18, 2 introitus fuit in -am fabulae Clodianae. in *c. abl.*: CIC. Mil. 12 mediocris in bonis -is auctoritas. Brut. 321 assiduitatem in -is et industriam. PLIN. epist. 6, 33, 5 notabilis ... et mira eadem in -a ... diversitas incidit. pro: CIC. orat. 111 *Demosthenis oratio* pro -a Ctesiphontis.

4 causa *c.* ***genetivo substantivi***: a *hominis*: COM. pall. inc. 56 amici (58). RHET. Her. 4, 15, 22 adversariorum (CIC. inv. 2, 143 de orat. 2, 102). CIC. Verr. 2, 125 Dionis. Balb. 35 Gaditanorum. Cluent. 52 libertinorum. de orat. 1, 51 clientis. Phil. 2, 30 Brutorum. QVINT. decl. 300 p. 184, 14 extraneorum. SENT. procos. Sard. (Corp. X 7852) 6 Patulcensium. *et saepissime.* CIC. Verr. 5, 138 totius provinciae. epist. 13, 7, 2 municipii. ORAT. imp. Claud. (Corp XIII 1668) 32 Comatae Galliae. *in imagine*: SEN. contr. 10, 2, 2 concurrerunt iuvenes, aetatis (*i. iuvenum*) -a agebatur. b *rei*: CIC. Quinct. 32 capitis (71. 95 rep. 5, 2 NEP. Iph. 3, 3). Cluent. 147 ambitus. SEN. contr. 7, 2, 9 parricidii. 9, 2, 13 adulterii. *ibid.* maiestatis. VAL. MAX. 2, 10, 1 repetundarum. ASCON. tog. cand. p. 93 incesti. QVINT. inst. 4, 2, 9 caedis. 5, 11, 39 veneficii. *saepissime apud* ICTOS, *ex. gr.*: IAVOL. dig. 24, 1, 20 obligationis. 24, 3, 66, 5 dotis. IVLIAN. dig. 30, 91, 2 legati (*cf.* GAIVS inst. 2, 262 -am per damnationem legati). POMPON. dig. 49, 15, 14 pr. postliminii. AFRIC. dig. 46, 1, 21, 2 fideiussionis. GAIVS dig. 24, 1, 42 donationis. SCAEV. dig. 21, 2, 69 pr. libertatis. PAPIN. dig. 12, 1, 36 condicionis. 16, 1, 7 mandati. 38, 1, 41 alimentorum. 41, 3, 44, 7 peculii. 49, 16, 15 desertionis. VLP. dig. 5, 3, 5, 2 falsi. 7, 9, 5 pr. fructus. 14, 6, 3, 3 emptionis. 16, 3, 1, 25 depositi. 27, 9, 5, 4 damni infecti. 43, 8, 2, 38 conductionis. 46, 1, 5 accessionis. PAVL. dig. 4, 4, 46 iudicati. 5, 1, 20 crediti. 7, 9, 10 ususfructus. 13, 7, 18, 2 pignoris. 15, 1, 57, 1 fideicommissi (MOD. dig. 40, 5, 11). 46, 3, 95, 2 debiti. INSCR. Notiz. degli scavi 1888 p. 408 electo ad -as fisci tuendas *al.*

5 *epitheta notabiliora*: absurda: CIC. part. 128. aequa: CIC. off. 3, 88. annonaria: HERMOG. dig. 49, 14, 46, 6. aperta: CIC. Balb. 56. assumptiva: CIC. inv. 2, 127 QVINT. inst. 7, 4, 7 (κατ' ἀντίϑεσιν). bona: TER. Phorm. 226 CIC. Cael. 24 Lig. 10 leg. 3, 34 fin. 4, 1 SEN. contr. exc. 6, 2 *al.* brevis: QVINT. inst. 4, 2, 4. capitalis: CALL. dig. 49, 14, 2, 3 PAPYR. Berol. 628 II 3. centumviralis: TAC. dial. 38 HIER. epist. 50, 2. certa: CIC. Verr. 2, 28 VLP. dig. 26, 2, 12. civilis: RHET. Her. 1, 8, 12 CIC. inv. 2, 167 COD. Theod. 2, 1, 9. clara: CIC. de orat. 1, 180. praeclara: CIC. Mil. 36 rep. 3, 8 Phil. 7, 4. concertativa: SVLP. VICT. rhet. 10 p. 318, 22. copiosa: CIC. Tull. 28. criminalis: CHAR. dig. 22, 5, 1, 1 COD. Iust. 1, 17, 2, 8ᵇ GREG. M. epist. 13, 50. dubia: CIC. Balb. 56 Lig. 19 Att. 11, 15, 4. dura: QVINT. inst. 4, 1, 25 PORPH. Hor. sat. 1, 10, 25. ethica: SVLP. VICT. rhet. 6 p. 316, 8. exilica: PAVL. FEST. p. 81. facilis: TER. Phorm. 226 CIC. Verr. 6, 173 ac. 2, 7 OV. trist. 3, 11, 21 QVINT. inst. 4, 2, 27 (difficilis: CIC. Cluent. 57 Verr. 5, 44 ad Q. fr. 3, 3, 2 QVINT. inst. 12, 1, 33). finalis: GROM. p. 286, 16. 363, 11. 364, 5. 365, 8 *al.* firma: CIC. Cluent. 51 p. red. in sen. 9 Balb. 19. fiscalis: VLP. dig. 1, 16, 19 pr. CORP. VIII 9249 INSCR. Notiz. degli scavi 1888 p. 408. forensis: CIC. de orat. 3, 141 TAC. dial. 3. frumentaria: CIC. Verr. 4, 10. furtiva: VLP. dig. 13, 1, 8, 1. grata: CIC. Verr. 6, 173 -a populo grata atque iucunda. Mil. 102 *al.* hereditaria: GAIVS inst. 2, 155 VLP. dig. 27, 3, 7, 1. honesta: CIC. Verr. 2, 21 QVINT. inst. 3, 2, 2 *al.* inferior: CIC. Brut. 30. integra: CIC. Sest. 70 Rab. Post. 15 Caecin. 98 leg. 3, 47. iusta: CIC. leg. 2, 48. iniusta: QVINT. inst. 2, 17, 31 *saepius.* levis: LACT. mort. pers. 21, 3. lucida: QVINT. inst. 4, 4, 4. magna: CIC. ac. 2, 64 Brut. 301 *al.* magnifica: DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 9. mala: CIC. Caecin. 46 Balb. 35 leg. 3, 34 Att. 8, 15, 3 *al.* manifesta: CIC. Att. 4, 3, 3. necessaria (rei publicae): SCHOL. Cic. Bob. p. 83, 5 Hild. negotialis: CIC. inv. 2, 70 SVLP. VICT. rhet. 59 p. 350, 21. nocens: CIC. S. Rosc. 59. noxalis: GAIVS inst. 1, 141. 4, 79. obscura: CIC. Planc. 37 de orat. 1, 250. 2, 100. pathetica: FORTVN. rhet. p. 88, 28 SVLP. VICT. rhet. p. 316, 8. par: CIC. Lig. 10 GAIVS inst. 3, 127 (dispar: CIC. off. 2, 61). parvula: CIC. de orat. 2, 88. peculiaris: PAPIN. dig. 46, 1, 47, 1. pecuniaria: GREG. M. epist. 3, 7. perdita: CIC. Tull. 55. poenalis: VLP. dig. 46, 3, 7. praesens: SCHOL. Cic. Bob. p. 6, 25. 12, 18 Hild. *al.* privata: CIC. Brut. 246 PAVL. dig. 47, 10, 6 GREG. M. epist. 13, 50 *al.* probabilis: RHET. Her. 1, 2, 3 CIC. Verr. 6, 173 de orat. 1, 44. publica: CIC. epist. 11, 7, 2 RVT. LVP. 1, 15 LEX Malac. (Corp. II 1964) 5, 58 DECRET. decur. Tergest. (Corp. V 532) 1, 36 CASSIOD. var. 1, 22, 2. 2, 29, 2 GREG. M. epist. 4, 9. ratiocinativa: FORTVN. rhet. 2 p. 103, 23 rationalis: RHET. Her. 2, 12, 18. sancta: CIC. Sest. 83. similis: CIC. Att. 14, 12, 1 (dissimilis: CIC. Phil. 2, 59). simplex: CIC. Cluent. 49. spatiosa: PLIN. epist. 6, 2, 8. splendida: CIC. S. Rosc. 142 Verr. 6, 173. superior: CIC. Att. 13, 19, 5. tenuis: CIC. orat. 124. epist. 9, 12, 2 -am tenuem et inopem. QVINT. inst. 11, 1, 93. tributoria: VLP. dig. 48, 18, 1, 20. tripertita: CIC. Verr. 4, 12. tristis: QVINT. inst. 11, 3, 153. tutelaris: VLP. dig. 12, 3, 4 pr. vectigalis: PAPIN. dig. 39, 4, 8, 1. vera: RHET. Her. 1, 8, 12. 2, 8, 12 CIC. Brut. 316 orat. 221 ac. 2, 10. verecunda: CIC. Att. 1, 17, 8 SEN. contr. 7, 4, 3 QVINT. inst. 4, 5, 19 (*cf.* -a ficta *p. 690, 80*).

III *latiore sensu apud recentiores fere i. q. res* (*cf. francog. chose*): *huc iam quodammodo pertinere videtur*: CIC. leg. agr. 1, 11 excipit *lex* in vectigali imponendo *duos agros* ... quem putat existimaturum duas -as in orbe terrarum repertas, quibus (*sc. duobus illis agris*) gratis parceret? LAMPR. Comm. 4, 3 nec implevit *facinus* (*sc. caedem Commodi*) multis cum eo participantibus -am. ARNOB. nat. 3, 15 quod mutorum animantium formas divinis inseruerint -is *Aegyptii.* 7, 34 quia gaudere laeta re maestosque fieri tristioribus conspiciunt -is. HIL. in Matth. 14, 8 in superioribus gestae rei ordo est in his autem nunc species -ae consequentis exponitur. AMM. 20, 3, 3 scrutatores -arum intellegibilium. 26, 1, 1 non humilium minutias indagare -arum. HYG. astr. p. 2, 25 denique -am pervenisse usque eo, dum diceretur aeneum genus hominum natum. OROS. hist. 6, 9, 21 me aliquid utilitatis subtraxisse -ae. EVSTATH. Bas. hex. 9, 6 p. 963ᶜ omnium -arum difficillimum est se ipsum cognoscere. DRAC. laud. dei 3, 348 -a pudicitiae naturae iura diremit. CASSIOD. hist. 9, 24 p. 1141ᴮ abrogavit huiusmodi -am. 9, 25 p. 1141ᴰ -ae remedium memorabile praeparavit. in psalm. 118, 97 si quaslibet -as respectu domini sub moderatione disponat ... legem domini meditatur in omnibus. IOS. c. Ap. 1, 66 Romanorum civitate tantas -as belli conficiente. 1, 217 plurimi veritate antiquarum -arum frustrati sunt. IORD. Get. 263 haec -a ('*res gesta*' *Mommsen*) Ardarici felix affuit nationibus. MVTIAN. Chrysost. hom. 21, 4 noli scrutari, o homo, -as proximi tui.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GREG. TVR. Franc. 7, 21 si rex mortem fratris desiderat ulciscere, noverit huius -ae hunc esse signiferum. VEN. FORT. vita Albin. 14, 39 equus . . . gressum movere non voluit; suspicans rex culpam esse equi magis quam -ae (*i. suae rei*). BAVDON. 4 si quid de -a quam timebat . . . sentiret. GLOSS. V 429, 47 perissima (*lege* peripsema) purgamentum pomi vel alicuius -ae, vel quisquilia.

synonyma et iuxta posita: *ad I*: *cf. p. 664, 44 sqq.* *ad II*: *cf. p. 685, 69 sqq. 690, 12 sqq.* *variae significationes iuxta usurpantur (plerumque cum lusu verborum) his locis*: TER. Haut. 41 mea causa -am hanc iustam esse animum inducite. Hec. 55 mea causa -am accipite et date silentium. RHET. Her. 1, 16, 26 ut docendi -a in hac -a consistamus. CIC. S. Rosc. 5 his de -is ego huic -ae patronus extiti. Att. 7, 3, 5 -am solum illa -a non habet. OV. rem. 696 ut melior causa -a sit illa tua. SEN. epist. 46, 3 nisi quod iam etiam ubi -a sublata est, mentimur consuetudinis -a. FRONTO p. 155, 13 N. unam solam posse -am incidere, qua -a claudat aliquantum amor erga te meus.

derivata: caussalis, caussarius, caussula. caussari. *composita*: caussidicus, caussificari.

caus(s)ābundus, -a, -um *a* caussari. PRISC. gramm. II 137, 20 in 'bundus' desinentia similitudinem habere significant: . . . et sunt paene omnia huiusce modi formae nomina verbalia et si a verbis primae coniugationis derivantur, a habent longam antepaenultimam ut causor causaris causabundus. *Meister.*

×**caus(s)ālis**, -e *a* caussa. *i. q. ad causae redditionem vel ad causam pertinens, id in quo causae vel principia rerum posita sunt*: GLOSS. III 278, 56 -e: αἴτιον. PALAEM. Char. gramm. I 225 -es *coniunctiones sunt* hae: . . . hae enim ubi causa redditur rerum coniungere orationem solent (COMINIAN. Char. gramm. I 224 -es, *αἰτιολογικοί coniunctiones sunt* [*cf.* GLOSS. II 221, 28 αἰτιολογικοί -es]. PROB. inst. gramm. IV 143 potestas *coniunctionum* in quinque species dividitur, id est copulativam, disiunctivam, expletivam, -em, rationalem. DOSITH. gramm. VII 418 *coniunctiones* -es, αἰτιολογικοί. DON. Ter. Andr. 478 Eun. 415. Phorm. 213 -em vim habet, quod ait iratus. SERV. gramm. IV 418 inter -es et rationales *coniunctiones* hoc interest, quod tunc utimur -bus, cum de causa loquemur, tunc rationabilibus, cum de ratione. *ibid.* pro rationalibus -es ponere possumus. Aen. 2, 97. 4, 106. HIER. in Ier. 32, 26 p. 1087 ut -em coniunctionem poneret dicens 'propterea'. in Is. 38, 16 sqq. p. 474 -isque coniunctio sequentia cum superioribus copulat. PS. RVFIN. in Os. 12, 11 per -em ergo coniunctionem. MART. CAP. 3, 286 de -bus . . . et rationalibus *coniunctionibus.* EXPLAN. in Don. gramm. suppl. 157 -is est *coniunctio* quotiens de causa loquitur. PRISC. gramm. III 47 'ergo' -is et rationalis coniunctio. 95. 236. 242 pro ἐάν graeca coniunctione, quae -is est vel perfectiva. AVDAX gramm. VII 349 -is speciei coniunctiones quot sunt. ISID. orig. 1, 12, 4 *coniunctiones* -es dicuntur a causa, eo quod aliquid cogunt facere. GRAMM. suppl. 264 -es *coniunctiones* dicuntur, quae causam demonstrant. GRAMM. *passim. cf.* PRISC. gramm. III 236 adverbiis vel coniunctionibus affirmativis vel -bus). EMPOR. rhet. p. 572 per quos eundum sit . . . sunt . . . gradus . . . generalis, proprius, personalis, -is, coniecturalis. *ibid.* -is in quo id ipsum, ad quod sententia nostra dirigitur, quale est, explicatur. PS. SORAN. quaest. med. 28 *pathognomica dividitur* in duo, id est semioticam i. inspectionalem et actiologicam i. -em partem. AVG. gen. ad litt. 5, 5 p. 146, 6 non itaque temporali sed -i ordine prius facta est informis formabilisque materies. 5, 23 p. 167, 21 in semine ergo illa omnia fuerant . . . vi potentiaque -i. 6, 14 p. 189, 1 -es illae rationes, quas mundo indidit *deus.* p. 189, 15 illuc primarias omnium nascentium -es rationes. 7, 22 p. 220, 4 non ipsas tunc naturas atque substantias, quae futurae fuerant, deum creavisse, dum crearet omnia simul, sed earum futurarum -es quasdam rationes. 8, 3 p. 235, 8 futuri -es rationes in creatura condens. CLAVD. MAM. anim. p. 73, 18 si -ium rationum secreta rimare. FVLG. myth. 1, 6 invidiae ternario conflentur statu, id est naturali, -i, accidenti. . . . -e est ut amoris zelum atque invidiae.

neutr. subst. **caus(s)āle**, -is *i. q. caussa*: ARNOB. nat. 5, 18 sicut suis scribit in -bus Butas (*sc.* αἰτίαι). CLAVD. MAM. anim. p. 74, 12 quae omnia in illo sunt granulo -bus reposita secretis. *adde*: PS. CYPR. singul. cler. 6 -e est omne, quod feminae est, et copulatio eius semper infesta est (*cf. p. 680, 82 sqq.*). [QVINT. inst. 4, 1, 30 *leg.* casu laedi.]

adv. **caus(s)āliter**: AVG. gen. ad litt. 5, 4 p. 143, 1 an in ipsa terra *facta sunt omnia* -r et rationaliter, sicut in seminibus iam sunt omnia. 5, 23 p. 168, 23 quae aqua et terra produxit potentialiter et -r, priusquam per temporum moras ita exorerentur. p. 169, 15 creavit omnia simul . . . non alternante spatio temporaliter sed ordinata cognitione -r. 6, 6 p. 177, 22 factus est homo . . . invisibiliter, potentialiter, -r, quo modo fiunt futura non facta. 6, 10 p. 183, 3 ex occultis atque invisibilibus rationibus, quae in creatura -r latent. 6, 11 p. 185, 4 non tunc praedestinatus . . . neque tunc -r vel consummate incohatus . . . sed creatus in tempore suo visibiliter (*passim*). EPIST. pontif. 751 Thiel (Anast. 6) 4 potentialiter . . . et -r in opere pertinente ad creanda omnia simul . . . operatur *deus.* [SIDON. epist. 9, 11, 6 *v.* casualiter.] *Wulff.*

? **caus(s)ālitās**, -ātis *f. a* caussalis. *i. q. nexus caussalis*: PS. AVG. quaest. test. I 122 *filius dei* nihil plane differt in substantia, differt autem in causalitatis gradu (*sic quattuor codd. recentiores, at cod. antiquissimus Colbertinus* in causa vel gradu) quia omnis potentia a patre in filio est.

caus(s)āris *v.* caussa *p. 686, 29.*

caus(s)ārius, -a, -um *a* caussa. GLOSS. ὑπαίτιος. reus. litis amator. NOT. Tir. 5, 52. **1** *in re medicina i. q. morbo affectus*: SEN. dial. 6, 11, 4 quocumque se movit *homo*, statim infirmitatis suae conscium . . . tenuissimis causis atque offensionibus morbidum, putre -um. nat. 1 praef. 4 hoc corpus -um. epist. 68, 7 -ae partes (CHIRON 254). PLIN. nat. 23, 75 -os dentes (MARCELL. med. 12, 23 denti -o). MARCELL. med. 18, 19 cetera . . . quae sunt in lacertis bracchiorum et cubitis et digitis ac nervis et articulis -a. *masc.* caus(s)ārius *pro subst.*: PLIN. nat. 25, 61 sanguinem excreantibus -iisve latere. MARCELL. med. 8, 126 quemlibet oculorum -um. **2** *in re militari de militibus aegrotis, invalidis, qui propter valetudinem arma ferre non possunt (cf. v. Domaszewski, PW. III 1218)*: LIV. 6, 6, 14 tertius exercitus ex -is senioribusque a L. Quinctio scribatur, qui urbi moenibusque praesidio sit. CORP. XIII 2948 Valerius . . . cau⟨s⟩ari⟨us⟩ ex milite praetoriano. [*dub.*: SPART. Hadr. 10, 1 *Hadrianus* omnes -os (casuariis *cod.*, eas variis *Mommsen*, casus variis *Madvig*) liberalitatibus sublevavit.] *hinc* missio caussaria (GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] καυσαρία μισιονι διαβολή. αἰτία): VLP. dig. 3, 2, 2, 2 *missio* est -a, quae propter valetudinem laboribus militiae solvit *militem.* 29, 1, 4 MACER dig. 29, 1, 26. 49, 16, 13, 2. 3 COMMENT. Lucan. 5, 288 THEOPHIL. inst. Iust. 2, 11, 2. *iocose*: APVL. met. 4, 4 rebar . . . me prorsus exanimatum ac debilem mereri -am missionem. *Meister.*

×**caus(s)ātio**, -ōnis *f. a* caussari. GLOSS. querimonia. litigatio. *legitur inde ab* ITALA *et* TERT.

1 *i. q. excusatio, obiectio*: TERT. idol. 12 habes dicta domini . . . adimentia tibi omnem -em. castit. 12 scio quibus -bus coloremus insatiabilem carnis cupiditatem. coron. 11 subvertit totam substantiam sacramenti -o eiusmodi. ITALA Iob 23, 5 (Aug. in Iob p. 556, 17) et cognoscam -es, quas loquetur mihi (αἰσθοίμην δὲ τίνα μοι ἀπαγγελεῖ, VVLG. intelligam quid loquatur mihi; *cf.* AVG. *ibid.* redditiones causarum). Phil. 1, 18 (Tert. adv. Marc. 5, 20 p. 647) sive -e sive veritate Christus annuntietur (προφάσει, VVLG. per occasionem). SYMM. epist. 1, 9 quae animo destinatis nullis -bus obstrepantur. 2, 22, 2 nulla de uxoris utero -o est. 2, 36, 1 ut expectationem meam pia -e frustreris. AMBR. Tob. 6, 24 otiosa -o est: saltem renovetur chirographum. HEGES. 1, 30, 5 ut nulla Siloni superesset -o. HIER. in Hab. 1, 2 p. 607 primae -i responderat dominus. epist. 55, 3 omnes -es apostolus amputans 77, 3 nubendi universa -o . . . feminis amputatur. in Gal. 5, 19—21 p. 509 exclusa -o est. AMM. 18, 6, 5 omni -e (cautione *V*) posthabita. 26, 5, 12 neve hac -e provincias desereret. 29, 6, 3 munimentum absque ulla -e (*i. dilatione*) consurgeret. 30, 6, 2 usitatas illas -um species firmabant. 31, 4, 13 hac -ē (accusatione *VA*) principem firmare pacem in medio flumine coegisse. AVG. epist. 126, 4 volebat addi . . . et aeris morbidi -em. adult. coniug. 2, 11, 11 procreandorum filiorum ista -o. MART. CAP. 5, 458 deprecatio . . . nihil -is associat, sed in exorandi humilitatem precesque suspirat. NOVELL. Valent. 35, 2 obsoniorum praebitionem sine ulla -e . . . procurandam. MAX. TAVR. serm. 37 inanis ergo et stulta -o nullum ita fuisse natum (*sc. ut Christum*). CASSIOD. hist. 5, 37 hanc -em habens Cyrillum episcopum deposuit. *adde*: IVL. VICT. rhet. 2 p. 375 in hac *controversia* . . . ex -e (*i. ex causativo litis; fortasse scribendum* caussativo), ἐκ τοῦ αἰτίου, et continentia, ἐκ τοῦ συνέχοντος, τὸ κρινόμενον apparet. **2** *i. q. querela*: HIL. in Matth. 15, 9 et de pane -o et de ieiunio silentium introducitur (*ibid.* conquerentibus). SYMM. epist. 4, 18, 3 adhuc manet de fruge -o. 5, 78. 9, 69. GAVDENT. serm. praef. p. 830[A] ut ad propositam -em redeam. SALV. gub. 3, 29 neque enim iusta -o est, cur proferantur aliqua (*ibid.* queri). 4, 34 quis ergo est -i locus. LEO M. serm. 43, 2 ut etiam magnos animos ista concutiant et in aliquod illicitae -is murmur impellant. NOVELL. Valent. 34, 1 de episcopali iudicio diversorum saepe -o est. ARNOB. in psalm. 101 p. 470[B] ne forte sit in eo ira, -o, maledictio. CASSIOD. var. 5, 30 ne ad nos exinde ulterius querela revocetur et incipiat gravis esse animo nostro in ducem revoluta -o. **3** *i. q. lis, iurgium*: COD. Theod. 3, 5, 2, 2 (*a. 319*) -bus pulsis. MART. CAP. 5, 466 non de facto, unde orta -o est, . . . disquiritur. VAL. CEM. hom. 20, 3 crescit . . . de contentione -o. 20, 10 nulla est de occupata possessione -o. NOVELL. Valent. 26, 3 penitus cuiuslibet litis aut -is fomitem derelinquit. SIDON. epist. 3, 9, 2 incertum mihi est, an sit certa -o. BOETH. herm. pr. 2, 12 p. 167, 19 de earum propositionum, quae cum modo proferuntur, oppositionibus multa -o est. CASSIOD. var. 5, 12, 3 ut civiliter plantata -o finem de legibus sortiatur. CONC. Aurel. a. 541 p. 90, 5 donec ipsa -o abrogetur. p. 90, 6 inter se quacumque -e dissentiant. p. 91, 18 quaecumque -o quotiens inter clericum et saecularem vertitur. LEX Burg. lib. const. 29, 2 nulla interfectoribus . . . moveatur ex hac parte -o. 50, 1 ut terminandae -is modum instructio legibus adiecta contineat. LEX Visig. 8, 4, 19 nihil in eo -is existat. 10, 1, 14 ut pro ea re deinceps nulla accedat -o. GREG. M. epist. 1, 9 fines, de quibus -o mota est. 9, 24 cum de negotiis vilibus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exorta -o maioris ... requisitionis indigeat. *i. q. obiurgatio*: RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 1 explicatis et post tergum reiectis his ... -bus (*ibid.* obiectiones, criminatio, accusatio). AVG. epist. 108, 2 causam nostram ab omni calumnia vestrae -is absolvit. LEO M. epist. 34, 1 non plene potuimus dicere ... quo tenderet tam dolosa -o. GREG. M. moral 26, 2 ab humilitatis specie ad verba tumidae -is exilivit. VIRG. gramm. epit. 5 p. 35 causa duplex est, aut enim de -e aut de cautela dicitur. *4 in re medicina: causa morbi vel morbus*: GELL. 20, 1, 30 ne -o ista aegri corporis perpetuam vacationem daret. PALLAD. 1, 4, 2 si ... in pulmonibus ac thorace aut nulla est aut rara -o. VINDIC. epist. ad Valent. 4 ne quid -is in corpusculo eius maneret. THEOD. PRISC. eup. faen. 19 si de frigore auribus -o vel dolor emerserit. 46 de dentium -e. 77 de veretri hoc est naturae -e. log. 22 fit ... sanguinem emittentibus sub trina vulneratione -o. *et saepius.* CASS. FEL. 1 contingit ... ex perfrictione ... -o nervositatis. 43 acuta ... splenis -o. 44. 52 podagrici in crure solum -em habent.

synonyma: querela, lis, obiectio, criminatio, accusatio, causa (*morbi*). *Wulff.*

caus(s)ātīvus, -a, -um; *cf. c.* caussa *vel c.* caussari. GLOSS. II 221, 26 αἰτιολογικός. *de scriptura* caussativus *v. l. 32. fere i. q. caussalis*: CHALC. comm. 23 origoque eius, *quod a deo institutur*, -a, non temporaria (*bis*). MART. CAP. 7, 731 hanc *monadem* patrem omnium Iovem rite esse nominatum, quod quidem idealis illius intellectualisque speciei vis -a testatur. *nota sensu passivo*: PRISC. gramm. II 423, 15 causa ... fit secundae et tertiae personae prima persona; iure igitur illis proponitur, quae sunt -ae (*cf. l. 37*). *t. t. gramm.*: adverbium: CAPER gramm. VII 111, 6 'quanto' -um *est adverbium.* casus: PRISC. gramm. II 185, 25 quarto loco est accusativus sive -us; accuso hominem et in causa hominem facio. modus: VIRG. gramm. epit. 7 p. 52, 19 alio nomine Aeneas vocabat, ut pro optativo caussativum poneret, unde et pro 'ut' hoc loco 'ne' causalem persaepe ponimus.

neutr. **caus(s)ātīvum,** -ī *pro subst.*: MAR. VICTORIN. adv. Arrium 4, 10 p. 1120D -o (*i. causa*) priore, quod est vivere, ad id, quod est vita, ut illud generans et pater, hoc genitum et filius et sit et esse dicatur. PRISC. gramm. II 423, 13 quod causa naturaliter ante -a esse solet. III 96, 23 proprie causales *coniunctiones sunt*, quae -a, id est res ex causa antecedente evenientes, significant (*v. l. 27*). *t. t. rhetorum*: GLOSS. II 221, 27 αἰτιολογικόν. 571, 14 quaestio causae. FORTVN. rhet. 1, 2 p. 82, 6 quid est aetion? -um litis, propter quod res in iudicium devocatur. 1, 6 p. 85, 13. 15. IVL. VICT. rhet. 2 p. 375, 29 -um quod Graeci αἴτιον appellant (SERV. Verg. georg. 1, 63 Aen. 2, 11). p. 375, 31 συνέχον quod est -i destructio. 3, 8 p. 381, 2. MART. CAP. 5, 472 ductus reperitur ex -o litis, hoc est ex re, quae controversiam facit, ergo ductus de consilio nascitur, consilium ex -o litis exoritur. -um est, quod facit dubitationem, ut in illo tyranni -um litis est, quod tyrannus custodiam et arcis postulat et armorum (*v. p. 690, 48 sqq.*).

caus(s)ātor, -ōris *m. a* caussari. *i. q. accusator*: SCHOL. Cic. Gron. p. 431 quasi hoc -r (*C*, accusator *v*) obiciat. LEX Sal. 57, 1 usque dum vos inter me et -em meum legem iudicatis. *ibid.* cum causa discussa fuerit inter duos -es (*i. partes litis*).

deriv.: contracausator.

caus(s)idicālis, -e *a* caussidicus. *ad caussidicum pertinens*: AVR. Fronto p. 68, 22 N. -i prosum odio et taedio. GELL. 12, 2, 1 quod ... res atque sententiae ... levi et -i argutia *sint.*

caus(s)idicātio, -ōnis *f. a* caussidicari. GLOSS. δικολογία, iurisdictio. *i. q. caussae actio*: FRONTO p. 193, 2 N. quod si ultra epistulae modum videbor progressus, eo eveniet, quod ea res postulat, ut cum epistula coniuncta sit quaedam -o.

caus(s)idicātus, -ūs *m. a* caussidicari. GLOSS. II 277, 38 δικολογία (487, 36). 571, 20 iurisdictio.

caus(s)idicīna, -ae *f. a* caussidicus. *munus caussidici*: SYMM. epist. 5, 16, 15 germano tuo ... ad bonam viam morum -am credidi profuturam. AMM. 30, 4, 22 ad ultimum id habet -a cum ceteris metuendum et grave. COD. Theod. 8, 4, 30, 1 (*a. 436*) si qui ... -am in foro amplissimae praefecturae orientis ... profitetur iudicio.

caus(s)idicor, -ārī (-o, -āre) [*a* caussidicus. *Th.*]. DOSITH. gramm. VII 430, 12 -or δικολογῶ (GLOSS. II 277, 39). GLOSS. III 276, 63 -o.

deriv.: caussidicatio, caussidicatus.

×**caus(s)idicus,** -ī *m.* [*a caussam dicere. Th.*]. GLOSS. δικολόγος, δικαιολόγος, advocatus. II 571, 19 iuredicialis, iudex. V 500, 3 factionarius. NOT. Tir. 5, 53. *scripturam* caussidicus *inveni in codd.* NOVELL. Valent. 31, 8. 34, 2. causid- *ubique in* INSCR. *p. 704, 41 sqq. legitur inde a* CIC. *pro adiectivo ponitur*: PORPH. Hor. carm. 4, 1, 14 -um oratorem esse ostendit Paulum.

i. q. caussarum actor; dicitur saepius cum contemptu (fere i. q. rabula, *opp.* advocatus, iurisconsultus, pragmaticus; *v. Kubitschek, PW. III 1812 sq. et cf.* CIC. *l. 82* SEN. apocol. 12 TAC. dial. 1*), dein omnino advocatus, patronus* (*cf.* QVINT. *p. 704, 17* APVL. *p. 704, 27*): CIC. de orat. 1, 202 non enim -um nescio quem neque clamatorem aut rabulam hoc sermone nostro conquirimus. orat. 30 qui Lysiam sequuntur, -um quendam sequuntur, non illum quidem amplum atque grandem, subtilem et elegantem et (nec *codd.*) qui in forensibus causis possit praeclare consistere. LVCR. 4, 966 -i causas agere. PAVL. FEST. p. 283 -us pugnaciter loquens rabula (ravilla *codd.*). SEN. dial. 5, 37, 2 ostiario -i alicuius aut divitis. SEN. apocol. 7 cum -os audirem diem et noctem (AVR. Fronto p. 37, 1 N. -os in undecimam horam audio). 12 Agatho et pauci -i plorabant ... iurisconsulti e tenebris procedebant. *ibid.* capita conferentes et fortunas suas deplorantes -os. *ibid.* o -i, venale genus. COLVM. 1 praef. 6 sine ludicris artibus atque etiam sine -is olim satis felices fuerunt. PETRON. 46 destinavi illum ⟨aliquid⟩ artificii docere ... aut praeconem aut -um. *ibid.* Phileronem -um. 141. frg. 8 Cerberus forensis erat -us. TEST. porcelli p. 244 dabo ... -is et verbosis linguam. MART. 1, 97, 2 te patronum -umque putas. 2, 64, 1 dum modo -um, dum te modo rhetora fingis. 4, 8, 2 exercet raucos tertia *hora* -os. 10, 70, 11 nec -o possis impune negare. 11, 30, 1 os male -is et dicis olere poetis. 12, 68, 3 non sum ego -us, nec amaris litibus aptus *al.* QVINT. inst. 12, 1, 25 non inutilem sane litium advocatum, quem denique -um vulgo vocant. IVV. 6, 439 nec -us nec praeco loquetur. 7, 148 nutricula -orum Africa. 15, 111 Gallia -os docuit facunda Britannos *al.* TAC. dial. 1 horum ... temporum diserti -i et advocati et patroni et quidvis potius quam oratores vocantur. 12 inter quos (*dis genitos sacrosque reges*) neminem -um, sed Orphea et Linum ... accepimus. SVET. Claud. 15 -os patientia eius solitos abuti. Vesp. 13 amicorum libertatem -orum figuras ac philosophorum contumaciam lenissime tulit (EVTR. 7, 20, 1 convicia a -is et philosophis in se dicta. PS. AVR. VICT. epit. 9, 4). FRONTO p. 170, 19 N. -orum scatebra exoreretur idem (*munus procurationis*) petentium. APVL. apol. 48 patronos litigatorum -os nominari. LAMPR. Diad. 4, 2. LACT. inst. 3, 1, 5 maximos quoque oratores a -is mediocribus saepe victos. mort. pers. 22, 4 eloquentia extincta, -i sublati, iure consulti aut relegati aut necati. COD. Theod. 2, 10, 5 (*a. 365*) quisquis vult esse -us, ipsam solam sumat in causas agendo personam. NOVELL. Valent. 2, 2 pr. (*a. 442*) privilegia dudum -is delata. 2, 2, 1 honorandis -is. *ibid.* qui -orum numero optat adiungi. 31, 8 (*a. 451*) -os, qui possint controversiae sustinere conflictum. 34, 2 ut -um officii amissio, iurisconsulti existimationis et interdictae civitatis damna percellant. ENNOD. epist. 5, 2, 3 nota proximitate sociantur -us et senator. CORP. VI 9240 aeternae animae L. Aeli Terti -i. 4886 Caesaris lusor mutus argutus imitator Ti. Caesaris Augusti, qui primum invenit -os imitari. *advocatus rei publicae* (*cf. Kubitschek, PW. III 1813*): CORP. V 5894 d. m. C. Valeri Petroniani decur(ionis) pontif(icis) sacerd(otis) iuven(um) Med(iolanensium) -i, legationibus functi. XIII 5006 L. Aur. Reperto iuven(i) erudito, -o his civ(itatibus) Valliusae et Equestri. 7063 L. Sextio Pervinco dec(urioni) civitatis Auderiensium -o. *translate*: PS. AMBR. act. Seb. 62 qui futurus eram advocatus ad agendas causas mortalium, suscipiam christianitatem ad agendas actiones angelicas, cum unus esse coepero ex eorum numero, qui aeternam vitam accipiunt et efficiuntur -i sanctitatis (*fere i. q. defensores fidei*).

synonyma et iuxta posita: advocatus, clamator, iurisconsultus, orator, patronus, praeco, rabula, rhetor, verbosus; dives (*v. l. 4*), philosophus (*v. l. 24*), poeta (*v. l. 15*), senator (*v. l. 37*).

derivata: caussidicalis, caussidicina, caussidicari.

caus(s)ificor, -ārī [*cf. c.* caussa *et* facere. *Th.*]. *i. q. caussari, excusationem dicere*: PLAVT. Aul. 755 haud -or, quin eam ego habeam potissimum. APVL. met. 10, 9 verberonem blaterantem et inconcinne -antem. *Meister.*

caus(s)or, -ātus sum, -ārī (-o [-āvī?], -āre) [*a* caussa. *Th.*]. *de formis activis* causo *v. p. 706, 67. scribitur* caussabatur: RVFIN. Clement. 1, 55. kausatus: ARVS. gramm. VII 489 hanc rem Sall. hist. V (*v. l. 81*). NON. p. 89 -ari: causam dicere vel defendere. GLOSS. προφασίζομαι, αἰτιῶμαι. accusor aut queror. -atur queritur vel querella(m) infert. querellatur vel queritur. causas dicit, causas quaerit. muginatur. -etur murmuretur. *legitur inde ab* PACVV., *apud vetustiores rarius. scribitur per compendium* NOT. laterc. gramm. IV 317 c̄ (*i.* causat). [*it.* cosare, *francog. vet.* choser. *M.-L.*]

I *i. q. causam afferre vel veram vel fictam, excusare*:

A *generatim*: 1 *absolute*: HIER. epist. 22, 25 excuses licet atque -eris. VVLG. deut. 30, 13 neque trans mare positum, ut -eris et dicas. OROS. hist. 2, 6, 14 nostri incircumspecta anxietate -antur. HIPPOCR. aer. 22 sperantes se de[re]liquisse de[e]o, -antur (*sc. eum*, τῷ θεῷ ὃν ἐπαιτιῶνται). *additur* de: LIV. 5, 15, 6 -atus de privati portenti procuratione. TERT. fug. 8 ne de carnis ... infirmitate -eris, de spiritus firmitate autem dissimules. adv. Marc. 2, 18 de victus necessitate -etur. AVSON. 419, 71 faciles ... praebere aditus nec de occupationibus -ari. AVG. epist. 95, 9 cui *epistulae* festinantissime te respondisse de diaconi festinatione -atus es. AVELL. p. 71, 24 de corporis inaequitate -ata itineris non potuerit iniuriam sustinere. EVSTATH. Bas. hex. 7, 5 p. 942B nullus ... de ignoratione -etur. 2 *seq. accusativus*: CIC. Q. Rosc. 41 num quid -are, quin ab iudicio abeas turpissime victus? SALL. hist. frg. 5, 15 militum voluntatem -atus. HOR. epist. 1, 14, 12 uterque locum immeritum -atur inique. TIB. 1, 3, 17 ego sum -atus aves aut omina dira. PROP. 4, 4, 23 saepe illa immeritae -ata est omina lunae. LIV. 3, 64, 2 consensum patrum -bantur. 23, 8, 7 ipse valetudinem

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

excusans patre animi . . . perturbationem -ante. Ov. am. 1, 9, 13 nec freta pressurus tumidos -bitur euros. met. 9, 768 tempora differt, nunc ficto languore moram trahit, omina saepe visaque -atur. Cels. 7, 14 eadem tria -atus. Mart. 4, 7, 3 -aris barbamque annosque pilosque. 4, 15, 3 tu -atus amici adventum . . . rogas. Ps. Frontin. strat. 4, 7, 31 ut -ati ventos retro redirent. Tac. hist. 3, 59 Sabinus inhabilem labori et audaciae valetudinem -batur. ann. 1, 47 hiemem aut negotia varie -atus primo prudentes, dein vulgum, diutissime provincias fefellit. 13, 44 nectere moras, adversam patris voluntatem -ari. Svet. Cal. 44 primos pilos ademit -atus senium cuiusque et imbecillitatem. Fronto p. 228 N. Neptunum multas et graves curas maritumas -atum. Apvl. apol. 79 posset videri excusabunda se filio vim meam quam voluntatem suam -ari maluisse. met. 3, 13 cenula perfunctus -atusque capitis acrem dolorem. Tert. monog. 14 quam diu -bimur carnem? 16 si inopiam quis -etur. adv. Marc. 4, 23 p. 499 illi autem -ato patris sepulturam *respondet Iesus*. 4, 39 p. 554 Moysi -ato linguae tarditatem. Vlp. dig. 2, 11, 2, 8. 14, 3, 11, 3 ne quis -ari possit ignorantiam litterarum. 36, 1, 13 -ari quid non poterit n e condicio deficiat (Amm. 31, 7, 5 morbum -ante, ne ferventibus proeliis interesset). 42, 6, 1, 12. 43, 24, 13, 5. Porph. Hor. epod. 14, 1 quasi interrogationes eius volens effugere amorem -atur. Ivst. 9, 2, 7 inclementiam caeli et terrae sterilitatem -atus . . . respondit nullas sibi opes esse. Hier. epist. 28, 1 epistulae brevitatem -ati sumus et rem libri non posse explicari litteris praetexuimus. 60, 10 aetatem incongruam sacerdotio -batur. Vvlg. Sirach 29, 6 in tempore redditionis postulabit tempus . . . et tempus -bitur. Rvfin. Clement. 1, 55 -batur Iesu nostri baptisma velut . . . nuper inductum. Ivl. Vict. rhet. 6, 1 p. 396 ut ⟨si⟩ silvam, montem, campum . . . -rentur. Amm. 14, 7, 10 morbos diu -atus. 17, 1, 12 -atus veri similia plurima. 19, 11, 6 vana quaedam -antes et irrita. 21, 4, 4. 25, 5, 3. 26, 4, 6. 26, 8, 13. 30, 2, 3. Gavdent. serm. 13 sterilitatem -aris, necessitates praetendis, temporis angustias quereris. Svlp. Sev. epist. 3, 13 non recuso nec fatiscentem -bor aetatem. Herm. Pal. sim. 6, 3, 5 dominum deum -antur (αἰτιῶνται, *cf. p. 704, 71*). Evstath. Bas. hex. 8, 6 p. 952^A paupertatem -ati suos exponunt liberos. **3** *seq. acc. c. inf.*: Liv. 28, 35, 2 -ando corrumpi equos inclusos. 36, 10, 12 hiemem instare apud suos -atus rex . . . recessit. Ov. ars 1, 427 si non esse domi, quos des, -bere nummos. Cvrt. 4, 16, 18. 6, 7, 21 ille non vacasse sermoni suo regem -atus discessit. Svet. Nero 49 -atus nondum adesse fatalem horam. Fronto p. 228, 23 N. Ditem quoque patrem -atum multa opera multaque cura templa infera aegre coerceri. Gell. 18, 4, 9 negotium sibi esse -atur et digreditur. Apvl. met. 9, 20 nocturnas tenebras sibi -batur obsistere. Vlp. dig. 2, 15, 12 si postea -etur de eo solo se cogitasse. 30, 50, 1 nec . . . -ari potest secundum se iudicatum per gratiam. 32, 11, 8. Chalc. comm. 297 perversitatem seminarium malorum fore -ati sunt. Symm. epist. 7, 50, 2 nec privatis officiis actus publicos obstare -eris. Hier. epist. 21, 42 saepe -atus sum expoliri non posse sermonem. Amm. 27, 2, 1 eo diu cunctante -anteque diffusos . . . barbaros semet adoriri non posse. Cod. Theod. 2, 27, 1, 2 (*a. 421*) si se forsitan -etur absentem. **4** *seq. infinitivus*: Cvrt. 6, 5, 31 -ata sine custode regnum reliquisse petere perseverabat. Amm. 28, 6, 4 huius necem ulcisci . . . iniuste -antes. Fvlg. Rvsp. epist. 1, 16 si forte quis non toto animo vovisse -etur. Alc. Avit. frg. 2, 3 litterator . . . liberos -atus in campi patens . . . ducere . . . trahit hostilis ad valli latus. **5** *seq. coniunctiones*: Svet. Cal. 23 -atus . . . q u o d hic . . . se . . . non esset secutus. Vlp. dig. 16, 3, 3 noluit praestare -atus, quod semel ignarus vendidisset. 40, 5, 24, 14 nec -ari debere, quod minus illi relictum sit. Spart. Sept. Sev. 7, 4 -atusque est, quod ad se occidendum Iulianus . . . misisset. q u i n *v. p. 704, 80*. n e *supra l. 18*.
B *speciatim*: *fere i. q. recusare*: Papin. dig. 40, 7, 34, 1 si heres -bitur accipere rationes. *i. q. contra dicere, obicere*: Lvcr. 1, 398 quamvis -ando multa moreris . . . tamen fateare necesse est. Hil. in Matth. 14, 4 darique his cibum praecipit; et solos se quinque panes et duos pisces habere -antur. 15, 6. Svlp. Sev. chron. 1, 43, 4 cum . . . cibum peteret, illa -ari, non esse sibi nisi. Pavl. Nol. carm. 15, 246 se -atur non posse sequi. Cassian. conl. 20, 8, 6 si . . . afflictione ieiuniorum abolere te tua peccata non posse -aris. Hier. c. Vigil. 7 -bantur quondam et apostoli, q u o d periret unguentum. Svlp. Sev. chron. 2, 1, 4 -ante Asphane, n e . . . proderet. *i. q. indicare*: Liv. 24, 1, 10 Locrenses profugisse ipsum -rentur. Hier. epist. 22, 27 humilis sedeas, scabello te -eris indignam. 117, 4 etiam si talis est, ut -aris. Amm. 19, 9, 5 -atus se castris hostilibus abscessisse. 20, 8, 20 alimentariae rei gratia divelli -atus a Caesare. 30, 4, 19 ut nondum se patroni . . . -entur instructos. Rvfin. hist. mon. 11 p. 430^C cum -retur non inveniri navigium. Alc. Avit. epist. 18 p. 49, 32 consortium damnasse -atus est. Theodoric. Cassiod. var. 1, 23, 2 quicquid adversum . . . viros se habere -atur. Pass. Thom. p. 149, 21 -atur se debilem per imbrem effectum.
II *i. q. conqueri* (*cf.* Schol. Hor. gloss. *Γ* sat. 1, 6, 87 questus: -atus): **A** *absolute*: Verg. ecl. 9, 56 -ando nostros in longum ducis amores. Qvint. inst. 11, 1, 59 nec -anti pupillo sic tutor irascatur. Treb. trig. tyr. 33, 7 qui cum malevolis quidem sed bono animo -baris. Hier. epist. 120, 10 frustra queritur atque -atur. 147, 1 paene lapso pede et fluctuante vestigio -batur dicens *eqs.* Prosp. in psalm. 147, 19 unde possit ignorantia humana -ari. *seq.* de: Ambr. serm. 2, 3 mala res admittitur et de iniuria nemo -atur. Hier. in Is. 58, 6—7 ne de paupertate -eris. in Gal. 4, 8—9 p. 453 eorum . . . invidiam . . . qui -ati de eo fuerant. Gavdent. serm. praef. p. 837^C nec . . . audeat quicquam de iudicio divino -ari. 9 -atur de illis (*Iudaeis*) . . . sic per prophetas deus. Cassian. conl. 12, 8, 2 qui . . . de naturali condicione -antur. 12, 8, 5. 15, 6, 2 de quibus (*hominibus*) cum apostoli -rentur et dicerent. 23, 15, 6. 24, 25, 5 de Christo, qui illud imponit duritia atque asperitate, -amur. c. Nest. 2, 4, 3. Prosp. c. coll. 1, 2 de his armis, quibus communis fides est defensa, -antur. Ps. Prosp. vocat. gent. 2, 32 si . . . de parentum carnalium iudiciis conqueri non audemus, . . . numquid de summi patris . . . aequitate -andum est? Salv. eccl. 2, 63 superflue de infirmitate -aris. gub. 2, 11. 3, 36 Leo M. epist. 157, 4. serm. 20, 3 nemo de sua tenuitate -etur. Boeth. cons. 2, 4 de infortunio iure -ari. Ennod. dict. 21, 12 p. 486, 17 quid de patrimonii exilitate -aris? epist. 1, 19 p. 31, 9. 2, 19 p. 63, 17. 3, 28 p. 92, 3. 9, 30 p. 253, 25 de virtutum messe -bitur. Val. Cem. hom. 7, 4 qui non solet de paupertate -ari. Sacr. Leon. p. 413 de caelesti nulla tenus vigore -entur. p. 417 de secretorum tuorum dispensatione -amur. Bened. reg. 2 ne -etur de minore forte substantia. 55. **B** *seq. accusativus*: Ivvenc. 3, 178 femina . . . natam -ata iacentem. Avr. Vict. Caes. 17, 8 cum . . . alvi dolorem -retur. Amm. 15, 5, 29 murmura -antis inopiam militis (15, 7, 3 plebs excita vini -ando inopiam). Rvfin. apol. Orig. 48 p. 630^A uni ex ipsis, qui novitatem sermonis -bantur. **C** *seq. acc. c. inf.*: Veg. mil. 1, 4 melius . . . est, ut exercitatus iuvenis -etur aetatem nondum advenisse pugnandi, quam doleat praeterisse. Ps. Rvfin. in Am. 2, 1—3 eosque ita furuisse -atur. Avg. civ. 1, 28 permissum hoc esse -entur. Svlp. Sev. dial. 2, 1, 7 diaconus . . . pauperem non comparere -atur. Prosp. c. coll. 18, 3 querimonia, qua liberum arbitrium -antur auferri. Salv. eccl. 1, 11 compelli se . . . amore -antur. 1, 57. gub. 4, 76 de hostili iniquitate conquerimur et paganicam barbariem perierare -amur. 6, 20 neglegi nos a divinitate -amur. Leo M. epist. 12, 10 quod . . . factum esse -atus est. Avell. p. 554, 23 variis se concussionibus -atur affligi. p. 691, 9. Sidon. epist. 2, 2, 1 ruri me esse -aris. Clavd. Mam. anim p. 98, 20 carum tuum absentem te habere -aris. Alc. Avit. carm. 3, 206 squalet et ipse dies, -antur sole sub ipso subductam lucem. epist. 7 p. 36, 3. Iord. Get. 231 si hic murmuras et me venire -aris Tolosam. Lex Burg. Rom. 38, 2 se vi et metu coactum ad pacta venisse -etur. **D** *seq. enuntiatum*: Hier. in Ezech. 5, 8—9 p. 50 quid . . . -er, quod in praeceptis meis non ambulaveritis. Salv. gub. 3, 6 -aris igitur, quid sit istud. Serm. Caspari anecd. p. 320, 10 non -eris, si non subiaceat sensui tuo ordinationum caelestium magnitudo.
III *i. q. causam dicere, litigare* (*cf.* Non. p. 89 -ari causam dicere vel defendere. Schol. Hor. gloss. *Γ* epist. 2, 2, 22 iurgares -reris): Pacvv. trag. 23 qui sese affines esse ad -andum volunt. Acc. trag. 418 qui potis est refelli quisquam, ubi nullust -andi locus? Afran. com. 91 vide ut facunde contra -aris patrem (*an coniungendum* contracausaris? *v. IV 740, 80*). Hier. in Is. 38, 15 p. 472 quid dicam quidve -bor contra te factorem meum? Apring. in apoc. 2, 3 et -ari se cum eis ostendit, quod . . . sint vitiorum laqueis occupati. 2, 19 sed -atur adhuc adversus eam, quod sit illi fornicatoriae illius Iezabel typo. Cassiod. var. 3, 15 quando pro remedio -antium committuntur vobis ambigua iurgiorum. Greg. Tvr. Franc. 3, 36 veni ad respondendum, quia -urus es nobiscum coram domino. 8, 27 quasi pro coniuge, quae eum spreverat, . . . -urus. Greg. M. epist. 9, 198 si -ari voluerint, contentiones partium tua necesse est cognitione discingi. *i. q. incusare, obiurgare*: Vvlg. Rom. 3, 9 -ati enim sumus (προῃτιασάμεθα) Iudaeos . . . sub peccato esse. Salv. gub. 5, 14 quia et ii, quos tales -amur esse, Romani sunt. Pavl. Petric. Mart. 1, 156 princeps ignavum -atus tempore belli immemorem laudis causas finxisse timoris. Iord. Rom. 307 parcitatem quidam avaritiam -bantur, severitatem . . . crudelitatem. Lex Burg. lib. const. 44, 2 si mulier in . . . vocem -antis eruperit. 45 multos . . . et per vacationem -antium . . . cognoscimus depravari.

act. **caus(s)o,** -āre: *passive*: Tert. adv. Marc. 2, 25 p. 369 -ato nuditatis pudore. Firm. math. 8, 27 p. 237, 21 quorum mors a bestiis -etur (*i. inferetur*). Avg. c. Fort. 26 si ergo -anda est haec res Vigil. Thaps. c. Arrian. 2, 50 ne postmodum de aliqua oppressione -etur (*i. querela ageretur*) a nobis. *active* (*cf.* Cassiod. [*ex Cornuto*] gramm. VII 149 sicut fuisse, divisisse, esse et -asse): Gennad. dogm. 67 cibos quoque credere malos vel malitias -are percipientibus non est christianorum. Mart. Brac. sent. patr. 85 si contra eum, qui vi nocuit, -are velit.

part. perf. **caus(s)ātus,** -a, -um (*cf.* Gloss. III 278, 57 -atum αἰτιατόν): Boeth. anal. post. 1, 7 cum non ex -atis sciat causis. 2, 17 numquid, cum -atum est, et causa est. *ibid.* si vero causa sit et -atum simul.

adv. compar. **caus(s)ātius:** Plin. nat. praef. 7 quod si hoc Lucilius . . . dicendum sibi putavit, Cicero mutuandum . . . , quanto nos -ius ab aliquo iudice defendimur?

syn.: excuso, praetexo, praetendo, queror, conqueror, murmuro, iurgo.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

derivata: caussabundus, caussatio, caussativus, caussator. *compos.*: contracaus(s)ator (*an* contracaussari? *v. p. 706, 49. addasne* ac- de- ex- in- recusare?). *Wulff.*

caus(s)ula, -ae *f. a* caussa *deminutive.* GLOSS. causa modica. *i. q. levis quaedam et parva controversia*: CIC. opt. gen. 9 *Lysias* parvarum rerum -as scripsit. CAPITOL. Opil. 4, 3 egisse -as, declamasse, ius postremo dixisse. *i. q. exigua occasio vel praetextus* (*cf. p. 679, 45*): BELL. Afr. 54, 1 parvulam . . . -am nactus Caesar.

causterium *v.* cauterium *p. 709, 79.*

causticātio, -ōnis *f. a* causticare. CHIRON 654 causticum imponito et post -em quinto die in via et ad laborem committito.

causticē, *acc.* -ēn, καυστική, *nomen herbae.* PS. APVL. herb. 9 Graeci batrachion . . . alii -en, Latini apium rusticum *appellant.*

caustico, -āre *a* causticus. *causticum imponere*: CHIRON 222 deinde post tertium numerum dierum renibus -bis (caustig- *cod.*). 440 haec omnia articula -bis et unctionem parato. 594 confirmata locum -bis et ambulare iubebis. 606 sanata vulnera -bis. 997 postea -bis et sic promoves. *deriv.*: causticatio.

causticus, -a, -um, καυστικός. GLOSS. V 417, 34 -is: asperis, firmioribus. 426, 45 asperis. *vim adurendi, rodendi habens*: PLIN. nat. 20, 130 natura . . . -a (27, 77). 20, 238 *sinapi* illitum -ā vi emendat pusulas (24, 184 huic -a vis est. 25, 139. 27, 72. 112 polyanthemum . . . -ā vi exulcerat. 29, 110. 32, 98 -am vim habent. 32, 140). PELAGON. 492 malagma -um (VEG. mulom. 1, 28, 6. 3, 14, 4). CHIRON 902 -ae compositiones. MARCELL. med. 14, 69 medicamen -um. THEOD. PRISC. log. 102 iniciendus est Athenaei veluti -us *trochiscus.* CASS. FEL. 13 p. 20 est . . . -ae . . . virtutis, id est incensoriae (20 p. 32 propter virtutem, quam continet -am). *in imagine*: CASSIAN. conl. 6, 11, 8 nec illa severissima et, ut ita dixerim, -a ignis indigent medicina, sed eruditio verbi sufficit ad salutem. inst. 10, 7, 6 qui non profecissent ad remedia leniora, austerioribus quibusdam et -is medicamentis sanare aggreditur nullaque iam mitium verborum fomenta praemittit.

neutr. subst. **causticum**, -ī: *i. q. medicamentum causticum* (NOT. Tir. 102, 23). *masc. l. 46.* PLIN. nat. 20, 90 inter -a intellegitur. 24, 88 inter -a est. 25, 173 *ranunculi folia* -is . . . miscent (30, 29. *cf.* 33, 163 -is teritur. 34, 178 -is additur). 26, 3 -is . . . curabatur. 26, 65 pro -o in usu sit. PELAGON. ind. cap. 32 compositiones -i (323 CHIRON 904). 216 utaris . . . -o (VEG. mulom. 2, 46). VEG. mulom. 1, 43, 5 renibus eorum -um inducis (2, 82, 6). 2, 44, 2 imponetur -um (2, 82, 4 CHIRON 44. 107). 3, 14, 1 -um umecta siccat, laxata constringit, luxata reparat, laesa confirmat. THEOD. PRISC. log. 27 admoveo -a. gyn. 20 -is adhibitis. *ibid.* ego blandis quam -is magis . . . purgationem sedare volui. *genera caustici*: PELAGON. 322 -um calidum. CHIRON 42 crudum (VEG. mulom. 2, 39, 2). 50 ferventissimo. 902 ordinarium. 905 siccanum. 906 thermanticum. 908 gregalem. CHIRON 907 ad armos. *ibid.* ad coxas. VEG. mulom. 3, 28, 18 ad nervos crassos. 3, 28, 19 ad nervorum dolorem. MARCELL. med. 14, 58 ad uvam penitus minuendam.

deriv.: causticare (*graece* caustice).

(**caustus**), -a, -um, καυστός. PS. PRIMAS. in Hebr. p. 749^C holocaustum . . .: nam ὅλον dicitur totum, καυστόν, -um, vero incensum.

causus *v.* causos *p. 659, 57.* [*Meister.*

cautē *v.* caveo *p. 643, 53 sqq.*

cautēla, -ae *f.* [*a* cautus, cavere. *Th.*]. cautella: PLAVT. Mil. 603 *v. infra l. 65 sq.* SALV. epist. 4, 27. 9, 17 PAVL. PETRIC. Mart. 1, 81 CONC. Turon. a. 567 p. 128, 7 (-elam *B*). *cf.* GRAMM. suppl. 68, 18 alia *derivativa nomina* in 'ella' *desinentia*, ut cautus cautella. cautilla: ORIBAS. syn. 5, 2. -īla: PAPYR. Marini 87, 19. 22. PRISC. gramm. II 120, 7 consonante . . . antecedente in a desinentia denominativa seu verbalia formas habent tres: 'la', 'na', 'ra'. 'la' e longa antecedente: cautus cauti cautela. *inde a* PLAVTO.

I *i. q. cura, providentia, provisio, circumspectio* (*cf.* RVFIN. hist. 4, 14, 7 *gr.* εὐλάβεια. GLOSS. II 223, 45 ἀκρίβεια): **A** *absolute vel cum genetivo subiectivo*: PLAVT. Mil. 603 cum cura aut cautella (*A*, catella *A*¹, cata *P*) locus loquendi lectus est. APVL. met. 2, 6 a -a . . . tantum afui ut . . . gestirem. 5, 5 observandum pressiore -a (AMM. 14, 2, 7 *p. 708, 4*). MIN. FEL. 7, 6 vates . . . dant -am periculis. HIL. trin. 7, 8 haec . . . demonstranda . . . fuerunt non copiae studio, sed ratione -ae (*cf.* SALV. eccl. 3, 26 ratione atque -a). 8, 31 tenuit (AVG. in psalm. 147, 20 PAVL. MED. adv. Cael. 5) . . . apostolus . . . et absolutam demonstrationem et sollicitam (*v. p. 708, 22*) -am. PRISCILL. tract. 3, 66 confidentiam . . . volumus esse quod dicebamus antea esse -am. HIER. adv. Pelag. 3, 11 quantum . . . inter se distant . . . prudentia et calliditas, fortitudo et temeritas, -a et timiditas (*cf.* SALV. epist. 9, 17 timori atque -ae. gub. 6, 80 ablatus . . . erat . . . timor, ne posset esse -a). MAXIMIN. c. Ambr. 94 *scripturae divinae* ipsae syllabae sunt spiritali -a servandae. 96 auctoritati generalis concilii . . . -a congrua reservanda. PELAG. in II Cor. 1 p. 774^A (*syn.* prudentia). VEG. mil. 1, 2 servabatur illa -a, ut . . . tiro . . . insurgeret. 3, 6 -ae caput est, ut ad quae loca . . . sit profecturus exercitus ignoretur. 3, 10. 25 dux providus sub ea -a . . . debet . . . configere (CASSIOD. var. 8, 10, 3. 12, 5, 8 inst. div. 29 AVELL. p. 514, 9). 2, 17 dispositione atque -a. 4, 38 sicut providos -a tutatur, ita neglegentes extinguit incuria. 4, 39 maior adhibenda -a est (CASSIOD. var. 1, 25, 1. 1, 29, 1. 4, 15, 2. 7, 7, 1. 7, 10, 2 inst. div. 1 p. 1112^B. 21 p. 1136^A. *cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 9, 3 animadvertere opus est et -am exhibere). AMM. 14, 2, 7 circumspecta -a observatum est. 14, 9, 2 -a nimia . . . haeserat. 16, 12, 20 pari -a. 26, 7, 12 hac -a vana persuasione rapiendi Illyrici destitutus. 29, 1, 18 vitam omni -a defendens (CASSIOD. var. 10, 18, 1). RVFIN. Basil. reg. 13 sancti apostoli memores esse debemus, qui ad nostram -am ausus est ne angelis quidem parcere (*cf. infra l. 70*). Orig. in gen. 16, 3 similem de relatione famis invenies habitam esse -am (CONC. Turon. a. 567 p. 128, 7). AVG. serm. ed. Mai 115 ab omni malitia, cogitatione simul et opere ad -am atque munditiam . . . transitum faciamus. gen. ad litt. 11, 22 p. 354, 25 praestatur sanctis ex eorum (*malorum*) comparatione -a. c. Secundin. 23 -a humana tacuit uxorem deo . . . committens eius pudicitiam conservandam. epist. 43, 20 qua diligentia, qua -a, qua provisione . . . iudicavit *quendam* (*cf.* AVELL. p. 317, 29). AVELL. p. 62, 18 sacrae exemplaria pro -a direxi. p. 290, 12 huius -ae providentiaeque formam prodecessorum nostrorum constituta . . . tradiderunt. p. 315, 17 quam tenere debeamus -am, cuius . . . -ae memores (*syn.* circumspectio). p. 677, 14 ordine et -a. p. 679, 12 consueta -a et . . . vigilantia (GREG. M. epist. 5, 13). PAVL. MED. adv. Cael. 5 *gregem* pastor bonus sollicita et pervigili -a custodis (CASSIOD. var. 2, 11, 1). OROS. hist. 2, 10, 3 ut . . . in viro feminea -a, in femina virilis audacia spectaretur. SALV. epist. 4, 27 semper in amore -a est. SACR. Leon. p. 354 -ae nostrae non desit socianda benignitas. PETR. CHRYS. serm. 132 p. 561^D salva ea -a et reverentia, ut a deo, quae deo digna sunt, postulentur. MAX. TAVR. c. pag. 787^B qui arbitrio suo et -a poterit declinare quod imminet. ACT. Archel. 54, 3 animas diligenti -a servatas. SERM. Corp. Vind. 21 serm. 24 p. 319, 9 solent naves . . ., nisi grandis -a fuerit, paene submergi. VICT. VIT. 3, 69 pro . . . agnis a communi domino magna tibi -a et sollicitudine commendatis (CASSIOD. var. 8, 12, 3. 11, 5, 5). ALC. AVIT. epist. 18 -ae et caritati satisfacitis. 91 impenso -ae vestrae munere. BOETH. herm. sec. 5, 11 p. 352, 9 res magnae apud eos (*peripateticos*) -ae fuit. ENNOD. carm. 1, 7 praef. me . . . nocitum -a vestra denuntio. opusc. 3, 166 p. 374, 8 nihil egi studiosius nisi ut, quod est -ae, apertos inimicos agnoscerem. CASSIOD. in psalm. 118, 138 veritatem vero nimis animis inculcare -a est. ORIBAS. syn. 1, 9 cum -a parcius auferis sanguinem (1, 16. 25. 5, 2 THEOD. MOPS. in Gal. 3, 13. 14 cum omni . . . -a legem implevit. *gr.* μετὰ . . . πάσης . . . τῆς ἀκριβείας). CONC. Turon. a. 567 p. 121, 28 pastoralis -a propagatur in . . . custodia. GREG. TVR. Franc. 9, 37 extra modum quam sacerdotalem -am decit. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 255^C legentibus -ae studio consulamus. EPIST. pontif. Thiel 700 (Gelas. 42, 4) singulari -a. *c. genet. subiectivo et possessivo* (*personae vel rei incorporeae*): HIL. trin. 11, 30 errorem hunc . . . apostolici sermonis -a prohibebit. AMBR. spir. 1 prol. 9 sanctus Gedeon . . . diligentius exploravit; est enim necessaria -a sanctorum. VEG. mil. 4, 45 -a hostium evitatis insidiis . . . confligat. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 5 spiritus sancti. CANON. Migne 56, 637^A contra quod *dogma* apostolicae sedis -a pervigilat. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 81 maluerit trepidae -a fidei . . . concessisse uni, quam divisisse duobus. ENNOD. opusc. 1, 59 p. 277, 18 nec viri fortis in te deest securitas nec -a metuentis. 3, 68 p. 348, 8 *imperator* pro aliorum -a non metuit. CASSIOD. in psalm. 33, 22 geminavit *psalmista* promissionis . . . -am. var. 4, 51, 10 mimus . . . Philistionis -a repertus. 7, 5, 1 doctorum . . . diligens debet esse -a. VITA Caes. Arel. 1, 2 stilus noster . . . -a artis grammaticae destitutus. CORIPP. Ioh. 1, 568 haec sit praecipue summi -a laboris. GREG. TVR. vit. patr. 8, 2 advertite -am viri dei (Franc. 6, 40 adverte . . . -am eius et vide astutiam). GREG. M. moral. 2, 1 maiorum casus ad -am nos humilitatis accingat. epist. 5, 63 alterius casus alterius solet esse -a. 9, 93 restituentis attendenda -a est, ut nulla ei possit . . . ex ipsa nasci restitutione molestia. 11, 9 studii tui -am . . . tibi . . . prodesse (*syn.* provisio). *c. genet. synonymi*: IVL. VAL. 3, 25 addo -am eiusmodi diligentiae. PS. AMBR. spir. sanct. 1008^A prudentiae suae -a. CASSIOD. var. 7, 7, 1 providentiae nostra solita -a.

B *c. genet. obiectivo*: **1** *rei*: **a** *de re providenda, curanda*: SACERD. gramm. VI 465, 31 cum colasi, id est cum -a verisimilitudinis. HIL. c. Const. 16 ubi . . . religionis maxima et sola -a est, excluditur *novitas.* CASSIOD. in psalm. praef. 9^C et ad bibliothecae -am unus derelictus est *codex* et propter congregationis studium commodissime . . . noscitur esse divisus (*cf. supra l. 8*). GREG. M. epist. 3, 41 rerum ecclesiasticarum . . . providere -am. *c. genet. gerundii*: RVFIN. hist. 8, 12, 2 *vitam* finierunt minore quidem tolerantiae fiducia, sed conservandae fidei maiore -a. AVG. in psalm. 147, 20 ipsa sollicita -a et vitandi inimici et diligendi. COD. Iust. 1, 12, 6, 7 sicubi depositae . . . dicuntur *res mobiles*, inquirendi tantam volumus esse -am. **b** *de re vitanda*: PS. ATHAN. ad mon. 2 p. 73^A bonorum appetentium vel malorum . . . -am. **2** *hominum*: GREG. M. epist. 11, 9 praepositorum sollicitudo subiectorum -a est, quia qui super rem creditam vigilat, hostis insidias declinat.

II *fere i. q. securitas* (*cf.* cautio *2a*): COD. Iust. 6, 38, 3 cautione vel -a vel ἀσφαλείᾳ (RVFIN. hist. 3, 36, 4 ἀσφάλεια. GLOSS. III 424, 54. 441, 47. *cf.* II 249, 19 ἀσφάλισμα) minime fideiussionem, sed

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nudam professionem significari. POMPON. dig. 13, 7, 6 idonea -a a debitore pro indemnitate ei praestanda (INST. Iust. 1, 20, 5 COD. Iust. 2, 59, 2, 10). GAIVS dig. 16, 3, 14, 1 -a idonea reddenda. VLP. dig. 3, 3, 15, 1 duplici -a interponenda. 5, 1, 21 dandum diem cum competenti -a ad solvendam pecuniam (GREG. M. epist. 5, 25). INST. Iust. 4, 11, 4 alia . . . -a vel satisdatione exponenda (COD. Iust. 5, 37, 28, 1). COD. Iust. 5, 14, 11, 2 his *hypothecis* esse mulierem ad -am suam contentam. 5, 37, 25 pr. cum omni praecedente -a. 11, 48, 20, 1. GREG. M. epist. 5, 25 eum cum scriptis tuis . . . sub competenti (*v. p. 707, 82*) -a transmitte (9, 163). 9, 150 in unitate ecclesiae scripturae proveniente (9, 144. 14, 13) -a permanere consentit (*cf.* AVELL. p. 691, 16 probare potest se catholicae professionis servare -am). 11, 13 propter suprascriptam -am. PAPYR. Marini 87, 19 ut nobis cautilas mori solito praebeant (87, 22).

synonyma: *ad I*: circumspectio, diligentia, providentia, provisio, prudentia, sollicitudo, vigilantia. *ad II*: satisdatio. *coniuncta*: timor, timiditas. *opposita*: *ad IA*: audacia, incuria. *ad IB*: appetentia.

derivatum: cautelitas.

cautēlitās, -ātis *f. a* cautela. ENNOD. epist. 8, 8, 1 p. 206, 2 an . . . circa me illam tuam cautelitatem (*V*, -illitatem *B*) aestimas esse servandam? *Poeschel.*

cautēr, -is *m.*, καυτήρ. GLOSS. V 445, 3 navicula (*lege* novacula). 349, 48 -e ferrum, fam (*anglosax., fort. corruptum, v. Götz Thes. gloss.*). 421, 6 ferrum, melius tindre (*anglosax. i. q. 'Zunder'*). III 208, 3 -es: καυτῆρες. V 445, 16 ferramenta ad ustulandum.

instrumentum quo urunt medici et tortores, cauterium (*cf. Daremberg-Saglio s. v.* chirurgia), *saepe in imagine*: TERT. pall. 5 adigo -em ambitioni. VEG. mulom. 2, 6, 11 partes . . . -e ferreo vel, quod utilius creditur, cuprino combures. RVFIN. hist. 8, 12, 10 oculis ferro effossis isdemque -e adustis, sinistro etiam poplite nihilominus -e debilitato. PRVD. perist. 5, 230 arvina posthinc ferreum impressa -em lavit. 10, 490 credas cremari stridulis -bus. THEOD. PRISC. eup. faen. 62 si . . . vulneris radix occupaverit altiora . . . -es admoveo eodem loco. log. 46 aliqui etiam -es adhibuerunt. 62 escas et -es partibus thoracis infigo. 64 virgulam auri vel argenti ignefactam loco sanguinanti suppono, ut ex hoc -e protinus compescatur. OROS. apol. 30, 1 non solum verborum impudentia sed etiam scriptorum -bus resistentem. CAEL. AVR. acut. 3, 8, 92 tunc duobus -bus alternis sales incendi. chron. 3, 4, 57 medicaminibus adhibitis sive -bus. 4, 7, 103 erunt aliquando -es superponendi et circumvolvendi. 5, 1, 19 esse -es semper aduncos in modum gamma litterae. *ibid.* hanc ustionem tamquam imbecillam reprobantes -bus aiunt faciendum. *ibid.* -es imponunt. CASS. FEL. 22 ex similitudine -is acuti calidi. 67 -e vulnus inures. ORIBAS. syn. 8, 16 vulnus incidere . . . et cum -es ardentes adurere. VEN. FORT. carm. 4, 7, 17 -e eloquii bene purgans vulnera morbi. PASS. Theclae C a 35 p. 101, 2 ut exilivit ignis de -bus (*at v. p. 710, 43*). epit. VII 35 p. 167, 5. *nota*: THEOD. PRISC. eup. faen. 62 quae ignis non potuerunt sustinere tormenta, frigido rectius -e hoc utimur.

casmos (*i.* καυσμός) id est **cautērātio** (*an* cauter⟨i⟩atio *legendum?*) GLOSS. III 556, 24 (620, 53). *cf. c.* cauteriare *et c.* cauter.

cautērio, -āre (-io, -īre *l. 60. 61*) [*a* cauterium. *cf.* καυτηριάζειν. *Th.*]. GLOSS. -ata succensa. *i. q. cauterio urere*: *proprie*: IREN. 1, 25, 6 alii vero ex ipsis signant -antes suos discipulos in . . . partibus . . . auris. VINDIC. epist. ad Valent. 8 cum iam omnibus locis debilitatum et -atum caput haberet. PELAGON. 180 utilissimum est -ari subtiliter (VEG. mulom. 2, 66, 2 -are). 212 pectus -ari convenit. 246 -anda est cervix ex utraque parte subtiliter. 269 multi cauteriis utuntur: et si evaserit *equus* caut[h]eritus . . . minus valebit. 272 ante omnia caut[h]eriri oportet (269 cauteriatus *et* 272 cauteriari *Ihm*). CHIRON 47 cave ne illam -es. ARNOB. in psalm. 50 *medicus* iubet eos . . . ferro secari, -ari. *in imagine*: VVLG. I Tim. 4, 2 -atam habentium suam conscientiam (κεκαυστηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν. *cf.* AVG. c. Faust. 15, 4 doctrinas daemoniorum mendaciloquorum -antium conscientiam. 20, 16 inusta -atur maligna conscientia. *aliter* IREN. *p. 710, 67*). FACVND. fid. 873[A] ab istis novo iam haeresis nomine crimineque -atis, id est Necrodioctis sive Porcianistis, damnatus est

cautērismus, -ī *m.* [*quasi* *καυτηρισμός; *cf.* cauteriare. *Th.*]. PS. SORAN. quaest. med. 245 nos . . . dicimus -um subiacere sectioni, -o autem incensionem et deflammationem.

cautērium, -iī *n.*, καυτήριον. ISID. orig. 20, 16, 8 -um dictum quasi cauturium, quod urat et provida sit in eum severaque cautio, ut dum videtur cuius sit, avaritia refrenetur. GLOSS. V 494, 13 ferrum candens cum quo incidunt medici. 352, 43 merisaen (*anglosax.* mearcisen *'ferrum quo signatur'*). IV 601, 29 biusti iterum usti -o. II 570, 31 bustuarium -um incisio membri propter infirmitatem. NOT. Tir. 102, 24 causterium.

i. q. instrumentum quo uritur, cauter: 1 *in re medica* (*cf. Daremberg-Saglio s. v.* chirurgia *et* ISID. orig. 20, 16, 8 -um . . . quod interdum pro signo, interdum pro cura adhibetur, ut vis morbi ignis ardore siccetur): SCRIB. LARG. 114 quo quasi -o tunc tantummodo uti oportet (MARCELL. med. 27, 4). 240 hoc . . . quasi -um crustam altam facit. *ibid.* eruptionem sanguinis veluti -um sistit PLIN. nat. 22, 102 *laser* tempestive datum -i vim (-um *cod.*) optinet. 25, 80 -i vicem optinens. TERT. paenit. 10 miserum est secari et -o exuri et pulveris alicuius mordacitate anxiari. scorp. 5 saevitia medicinae de scalpello deque -o. SER. SAMM. 774 cum prima mali sese ostentabit origo fervida . . . tolera -a. FIRM. math. 3, 4, 19 *Iuppiter* vulnera ipsa facit ignita -orum adustione curari. 4, 4, 3 ut nulla re alia nisi ignitis possint sanari -is. 4, 9, 5 ut curae gratia medela illis -orum adustionibus conferatur. DIDASC. apost. 64, 9 *medicus* venit . . . ad ferrum et -a. HIER. hom. Orig. in Ezech. 3 p. 911 alii aliud tribuit medicamentum, nonnullis quod -um nuncupatur imponit. in Ezech. 7, 3—4 p. 64 cariosa vulnera adurere -o. in Ier. 30, 12 p. 1056 sanari . . . mordacissimo pulvere et ardenti -o et ferro acutissimo. in Is. 24, 21 p. 337 ferro et -is indigentem. in Mich. 1, 2 p. 461 medici statuunt vulnus et urunt -o vel pulvere καυστηρικῷ. epist. 52, 6 -um mihi bonum est, sed quo mihi vulnus, ut indigeam -o. 55, 4 putridae carnes ferro indigent et -o. 117, 2. PELAGON. 180 -o uteris (269 *v. p. 709, 60*). 296 circum auriculas urito et collum transversis -is (*hipp. gr.* ἐνδιαλλαγμένοις καυτῆρσιν). 448 ure sicca usque ad vivum et de penna -i eundem locum circumcidito. *ibid.* tubera . . . -o usque ad vivum persequenda sunt, ut fistula illa -um sentiat. CHIRON 31 laxatio . . . ustione -is facta constringitur. 33 curatur causa -is candentibus. 42. 86 punctis -is urito. 319. 364 ea tubercula urito -is rectis. VEG. mulom. 1, 14, 3 rectis -is . . ., et ut efficacius prosint, cyprinis -is est utendum. 1, 15, 4 -a quoque renibus imponuntur. 1, 19, 1. 1, 28, 1 ustio -i. 1, 28, 3 cyprina -a plus effectus ad curandum habere quam ferrea. 2, 22, 3 punctis -is. 2, 48, 6 -o cuprino candenti. 2, 67, 6. 2, 148, 1 ferreis vel, quod utilius est, cuprinis -is urito. PACIAN. paraen. 8 in ferro et -o et gravissima pulveris mordacitate durasse. 10 admovebo ignes de apostolico -o. PELAG. in II Cor. 7 p. 790[C] tam ardenti -o. p. 791[C] -i ustura. PS. AVG. serm. 301, 5 ferramentis aliqua membra secare et -is exurere. SALV. gub. 6, 91 curant -orum adustione. deus . . . quasi -is ac sectionibus curat. 7, 3. 4. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 45 usturam ex -is ferratis effectam. GILD. Brit. 108 chron. III p. 83, 33 *vulnus* -o et publico ignis medicamine eget. FVLG. aet. mund. p. 151 inerat . . . ulcerulenta cicatrix zelotipo toxicata -o. myth. 3, 7 enterocelicis in isdem locis -a ponenda. *nota*: HIER. tract. in psalm. I p. 226, 28 si egressum fuerit pus, nisi -um (-atum *μAI*) fuerit, rursum renascitur pus. PELAGON. 314 cum crusta -i ceciderit. 2 *in tormentis*: GREG. TVR. Franc. 4, 51 incensis cum -is . . . crudeliter vitam finivit. 9, 38 caesa ac -is accensis in facie vulnerata. PASS. Theclae C d 35 p. 101, 19 exiliens ignis de -is combussit funes (*sic cod. p, at cf. p. 709, 48*). 3 *i. q. ferrum quo nota inuritur vel nota ipsa*: TERT. apol. 15 risimus . . . Mercurium mortuos -o exanimantem. nat. 1, 10 Mercurius . . . ignitulus corpora exanimata iam mortemve simulantia e -o probat. HIER. epist. 15, 3 sub hac confessione vobiscum pariter -o unionis inurimur. hom. Orig. in Ezech. 4 p. 921 si -um, quo signatus est Paulus, haberem. vita Malchi 3 Satanae -o notatum. in Is. 55, 12—13 p. 654 crucis eius inurantur -o. tract. p. 375, 31 signatus est -o regis sui. in Gal. 3, 7 p. 424 gregem Israeliticum quodam circumcisionis -o denotavit. adv. Rufin. 3, 20 ut -um haereseos sibi inureret. PELAG. in Rom. 1 p. 651[C] sibi in sacramentis eorum -a et combustiones infligunt. AMBROSIAST. in I Tim. 4, 1—5 sicut -um corium corrumpit et notam infligit, ita et fallacia conscientiam . . . denotat ad perditionem. ISID. orig. 20, 16, 8 (de instrumentis equorum) *v. p. 709, 73.* 4 *instrumentum pictorum, quo colores inuruntur* (*Blümner, Technologie IV p. 451, 4*): PLIN. nat. 1, 35, 39—41 qui encausta -o vel cestro vel penicillo pinxerint. 35, 149 encausto pingendi duo fuere antiquitus genera, -o (*sic Mayhoff*, cera *codd.*) et in ebore cestro, id est vericulo. TERT. adv. Hermog. 1 p. 126 bis falsarius, et -o et stilo. PAVL. sent. 3, 6, 63 instrumento pictoris legato colores, penicilli, -a . . . debebuntur. MARCIAN. dig. 33, 7, 17, 1. *in imagine*: FVLG. aet. mund. p. 159 libidinis -um genuina faeculentiae inustione signatum vitae picturavit in regnum.

cautērizo, -āre [*mutatum pro gr.* καυτηριάζειν *Th.*]. IREN. 1, 13, 7 -atas conscientias habent (κεκαυτηριασμέναι την συνείδησιν; *an legendum* cauteriatas? *v. p. 709, 64*). CHIRON 509 et postea -a morsum.

cautēs (cōtēs), -is *f.* [*sunt qui seiungant a* cos, *sed vide ne errent; conferendum esse c. lett.* schkaute *'mucro' putat Fick, Bezzenbergers Beitr. 3, 166. Th.*]. ISID. orig. 16, 3, 3 -es . . . dictae a cavendo, quasi cavates. GRAMM. suppl. p. 116 feminina appellativa haec . . . -es. *formae*: *nom. sing.* cautis: *metro probatur* PRVD. perist. 10, 701 (*v. p. 712, 30*). *praeterea traditur* AVIEN. orb. terr. 186 terminus his -is Patareidis eminet arcis. *cf.* PROB. app. gramm. IV 198 -es non -is. CHAR. gramm. I 40 in 'is' facit genetivum . . . -es. MART. CAP. 3, 301 genetivum pluralem in 'ium' compellit, accusativum in 'es', ut nubes, rupes, -es. cōtēs *legitur nonnunquam in codd., praecipue auctorum vetustiorum v. p. 711, 84 sqq. et cf.* PRISC. gramm. II 39 au *dipthongus* transit in o productam more antiquo ut . . . cotes pro cautes. *plur.* cūtēs: GLOSS. II 552, 34 *numerus sing. confunditur c.* cos: ARNOB. nat. 5, 10 in illa -is duritie. AVSON. 345, 11 Prometheo de corpore sanguineus

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ros aspergit -es et dira aconita creat cos. *cf. infra l. 67.* ISID. orig. 16, 3, 3 -es aspera sunt saxa in mari. DIFF. ed. Beck p. 44, 12 inter -es et saxa et rupes et scopulos: -es sunt asperrimae montium partes, saxa magnitudine praegravantur, rupes proprio onere abrumpuntur, scopuli saxa in mare eminentia. IDIOM. gen. gramm. IV 576 -es pluraliter τραχών ὁ πετρών. GLOSS. τραχὼν ὁ πετρώδης τόπος ὁ τραχών ὁ πετρών. πέτρα. saxa ingentia. saxa ingentia vel rupes. aspera vel saxa in mari. scopula et saxa in mari latentia. lapides. petrae, generis feminini; Lucanus: asperas -es (*ad Lucan. 8, 195, ubi* asperat*?*). -is undae. -bus scopulis, saxis, petris. GLOSS. Bruxell. Mélanges Nicole 1905 p. 540 -es saxa aspera [V 186, 5 cotis dignitas corporis. Virgilius (*ecl. 8, 43 v. p. 712, 2; sc. pro* cotibus *intellexit glossator* cutibus)]. *legitur inde ab* ENNIO *praecipue apud poetas.*

I *proprie*: **A** *i. q. saxum, locus scopulosus, scopulus, rupes*: CAES. Gall. 3, 13, 9 *ut naves* nihil saxa et -es (cotes *β*) timerent. VERG. Aen. 3, 534 obiectae salsa spumant aspargine -es. 3, 699 altas -es proiectaque saxa. Pachyni. 4, 366 duris genuit te -bus horrens Caucasus (ENNOD. dict. 43, 5, 22 p. 533, 24). 5, 163 stringat sine palmula -es. 5, 205. 6, 471 Marpesia -es. 11, 260 Euboicae -es. CVLEX 355. CIRIS 467 multoque cruentas hospite -es. TIB. 2, 4, 9 quam mallem in gelidis montibus esse lapis stare vel insanis -es obnoxia ventis. OV. am. 2, 11, 3 *Argo* concurrentes inter ... -es ... vexit ovem (*cf.* LVCAN. 2, 716 Cyaneas tellus emisit in aequora -es. VAL. FL. 1, 630 Cyaneae concurrunt aequore -es. 4, 587. 4, 659 bis fragor infestas -es adversaque saxis saxa dedit. 7, 41. HYG. fab. 21 p. 52 Cyaneas -es, quae dicuntur petrae symplegades). OV. met. 1, 575 facto de -bus antro. 4, 672 ad duras religatam bracchia -es. 7, 418 quae, quia nascuntur dura vivacia -e, agrestes aconita vocant. 11, 330 haud aliter quam -es murmura pontis accipit. 12, 124 velut muro solidaque a -e repulsa est. MANIL. 5, 45. 5, 550 mollia per duras panduntur bracchia -es. 5, 572. 613. MELA 1, 32 infixae bus anchorae. 2, 89 eminentia -ium. 3, 40 *Araxes* rupibus pressus ... frangit se subinde ad opposita -ium. 3, 79 frontem *plagae* ... silvae -esque exasperant. SEN. Ag. 539 nil ille motus ardua ut -es salo ambustus extat. Herc. O. 143 quae -es Scythiae, quis genuit lapis? 863 abrupta -es scindat et partem mei ferat omne saxum. 1622. Phaedr. 580 ut dura -es undique intractabilis resistit undis. Tro. 1076 haec nota quondam turris et muri decus, nunc saeva -es. nat. 3, 12, 2 terram fortiorem marem vocant *Aegyptii*, saxa -esque. 4, 2, 5 ubi scopulos -ium verberavit *Nilus*. COLVM. 10, 67 nos abruptae tum montibus altis Deucalioneae -es peperere. LVCAN. 3, 507 crudae putri fluxerunt pulvere -es. 4, 454. 740 super ardua ducit saxa, super -es abrupto limite signa. 6, 26 terribiles ratibus ... -es. 6, 34 ingentes -es avolsaque saxa metallis. 6, 575 praerupta in -e sedentem. 6, 691 illisae -bus undae. 8, 195 quas Asinae -es et quas Chios asperat undas. 9, 655 in -es Atlanta dedit. 10, 319. PLIN. nat. 2, 211 iuxta Harpasa oppidum Asiae -es stat horrenda. 5, 15 eminentibus interdum velut exustis -bus. 5, 55 fumidis -bus. 6, 43. 27, 10 nudis -bus. 34, 148 lapis nascitur non ut ille magnes verus -e continua. 37, 25. 27 in -bus Alpium nasci *crystallum*. VAL. FL. 4, 564 saxa premunt -esque suas (*i. litora*) *rates*. 4, 671. STAT. Theb. 2, 556 abscissis -bus. 8, 233 duras animantem Amphiona -es. SIL. 1, 208 geminas laterum -es maria alta fatigant. 3, 635 -bus obvia rupes *tenet Hannibalem*. 4, 69 hostem ... fractum ambustumque nivosis -bus. 4, 600 proruta -es avulsi montis. 7, 421. 8, 653 Aetnaeos ... contorquens e -bus ignes. 13, 337. 14, 58 Aetna eructat tremefactis -bus ignes. PLIN. paneg. 35 cum isdem quibus antea -bus innocentissimus quisque nunc nocentissimus affigeretur. CARM. epigr. 271, 8 (*aet. Hadr.*) ut spirent -es ac tempora prisca salute⟨nt⟩. APVL. met. 5, 7 quoad ... saxa -esque parilem sonum resultarent. *ibid.* per saxa -ium membris iactatis. 6, 14. 8, 18 non speluncas ferarum vel -es incolitis barbarorum. SOL. 5, 19 salinarum metalla ... funguntur -ium ministerio. 28, 1. ARNOB. nat. 5, 13 -es et saxa pariunt dura. IVVENC. 4, 705 dissiliuntque suo ruptae de corpore -es. AVIEN. ora 140 inter arta -ium duxit diem. 215. 306. 322. 434. 541 omne late latus ambiere -ium cacumina. 601. orb. terr. 118 alba dehinc -es (*Λευκὴ πέτρα*) est terminus. 134. 166. 208. 228. 430. 503. 655. 797. 1143. 1313. AVSON. 244, 1 Thebarum regina fui, Sipyleia -es quae modo sum. 345, 11 *v. p. 710, 84.* HIER. epist. 3, 4 asperae -es et nuda saxa. AMM. 16, 12, 43. 24, 2, 12 in Euphratis fluenta proiectae -es. 31, 10, 12 petiverunt inviis -bus colles. AVG. anim. 1, 8, 9 tam horrendis -bus illatus, impulsus, infixus. CLAVD. 26, 182. carm. min. 26, 21. 31, 5 -es ubi saepe sonorae praebuerant dulci mira theatra lyrae. rapt. Pros. 1, 257 illidi -bus algam. RVT. NAM. 1, 38 terrena viarum plana madent fluviis, -bus alta rigent. MART. CAP. 6, 691 Caucasus portas habet, quas Caspias dicunt, -ium praecisiones ... obseratas. 9, 908. COD. Theod. 10, 19, 14 (*a. 393*) -ium ementita nobilitas (*ibid.* saxa, marmora). EVSTATH. Bas. hex. 7, 6 p. 943[C] per litora et asperas -es. SIDON. epist. 4, 15, 3 montium ... nec subiectas -es nec superiectas nives expavescimus. 9, 16, 3 vers. 75. ENNOD. epist. 1, 6, 2 p. 13, 23 ieiuna -bus gleba. opusc. 4, 19 p. 387, 20 in praecisis -bus montis. CASSIOD. var. 3, 47, 2. in psalm. 96, 1 *fluctus* suis -bus frangunt *insulae*. VEN. FORT. carm. 3, 4, 3 inter Echinadas -es oberrare. CARM. epigr. 1531[B], 2 Nympha, caput -es, term⟨inus unda⟩ tibi est (*cf. ibid.* nascens e scopulis fons, moriture fretis). *plur.* cōtēs: ENN. ann. 421 quos ubi rex Epulo spexit de -bus (contibus *cod.*) celsis. CIC. Tusc. 4, 33 ex quibus quoniam tamquam ex scruplosis -bus enavigavit oratio. VERG. ecl. 8, 43 duris in -bus illum (*Amorem*) aut Tmaros aut Rhodope ... edunt (*cf.* GLOSS. V 186, 5 *v. p. 711, 11*). georg. 4, 203 duris errando in -bus alas attrivere *apes*. PROP. 1, 3, 4 libera iam duris -bus Andromede. CVRT. 4, 6, 8 nec saxa -esque ... obstant. 5, 3, 8 praerupta erant omnia saxis et -bus impedita. 6, 6, 26 occurrebant inviae -es praeruptaque rupes. 8, 11, 23 per lubrica saxa perque invias -es. CYPR. GALL. num. 503 rumpuntur -bus amnes. iud. 635 *fons* irriguos duris laxavit -bus amnes (*ibid.* scopulos). SCHOL. Verg. Bern. georg. 4, 566 aconita ... dicta a -bus, in quibus nascuntur. *adde* CAES. Gall. 3, 13, 9 cotes *β*. LVCAN. 7, 139 cotibus *BU* (*v. p. 711, 15 et v. s. v.* cos).

B *i. q. lapis vel id, quod ex lapide factum est*: VAL. FL. 2, 449 alius de -bus ignem ostendit. SOL. 3, 4 *catochites* nec tam gemma quam -es. CYPR. GALL. exod. 311 quae (*grandinis tela*) densa de -e volant. IOS. 461 condidit hic cultros dura de -e paratos. 569 ipse senex (*Moses*) -em (*i. tabulas legem continentes*) terebinthi in codice ponit. SIDON. epist. 2, 2, 7 quoniam nullo peregrinarum -ium (*i. lapidum pretiosorum*) rigore ditamur. ARATOR act. 2, 729 fusis animantur vultibus aera ingeniique manus promittunt vivere -es. *nota*: OPT. PORPH. carm. 26, 7 non -e (*fortasse pro* cote) dura me (*i. aram*) polivit artifex. *cf.* SOL. 30, 21 cornu ... subinde attritum -bus in mucronem excitat *rhinoceros*.

II *in imagine*: STAT. Theb. 3, 694 non si mihi tigridis horror aequoreaeque super rigeant praecordia -es, ferre queam. AMBR. spir. 3, 17, 122 lapidat Christum asperioribus omni -e perfidiae saxis. HIER. virg. Mar. 17 iam e -bus et confragosis locis enavigavit oratio (*cf. supra l. 2*). RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 4, 1 transit alias peccatorum sudes, tum deinde scrupeas nequitiae -es et lubrica et praerupta vitiorum. PRVD. perist. 10, 701 quae -is illud perpeti spectaculum, quis ferre possit aeris aut ferri rigor? POMER. 1, 16 velut navis ... scandalorum -bus vadosis illiditur. ENNOD. epist. 3, 1, 4 p. 72, 3 illum, qui potest -bus imperare (*ibid.* contra aequitatem repugnantium indomita ... corda). GILD. Brit. 65 chron. III p. 61, 25 duris verborum -bus.

syn.: saxum, scopulus, murex. *Wulff.*

cautibalus *v.* causea *p. 659, 40.* **cautil(l)a** *v.* cautela *p. 707, 59*
cautim *adv. v.* caveo *p. 644, 46.*

***cautio,** -ōnis *f.* [*cf. c.* cavere, cautus. *Th.*]. PAVL. FEST. p. 61 cavitionem dicebant quam modo dicimus cautionem. THEOPHIL. inst. Iust. 3, 18, 1 διδόναι cautiona. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] καυσίωνα καυτιόνα. *inde a* PLAVTO.

1 *actio vel facultas cavendi*: **a** *absolute et cum genet. subiectivo*: CIC. Tusc. 4, 13 a malis natura declinamus, quae declinatio cum ratione fiet, -o appelletur ...; quae ... sine ratione ..., nominetur metus; est igitur metus a ratione aversa -o. *cf.* SEN. epist. 85, 26 non timebit illa, sed vitabit: -o illum decet, timor non decet. LACT. inst. 6, 15, 10 pro metu -em substituunt. 6, 15, 15. 6, 15, 16 metum nimiam ... -em *esse*. CHALC. comm. 194 FAV. EVL. p. 8 HEGES. 5, 20, 1 HIER. epist. 107, 5 AVG. civ. 14, 8. CIC. div. 2, 54 omnis ... praedictio mali tum probatur, cum ad praedictionem -o adiungitur. Att. 1, 19, 8 privatis rebus ... adhibeam quandam -em et diligentiam (*cf.* ad Q. fr. 2, 2, 2). 3, 20, 3 rogatio Sestii neque dignitatis satis habet nec -is (off. 1, 42 habet *beneficentia, liberalitas* multas -es. epist. 11, 21, 3 quae provideri poterunt, non fallar in eis, quae -em non habebunt, de eis non ... laboro). 9, 24, 1 initium mihi suspicionis et -is et diligentiae fuisse litteras tuas. 13, 41, 2 magna ... res est et multae -is. ad Q. fr. 1, 2, 13 propter diligentiam -is. LIV. 24, 38, 3 haec occulta ... -o est qua usi (ς, quamsi *P*; *cf.* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 29 quanta ille -e usus est) adhuc sumus. APVL. met. 8, 15 nos quoque summa -e via⟨e⟩ reddi debere. SER. SAMM. 847 -o ... potest diros praevertere morsus (1069). ITIN. Alex. 24 noctis fortunae confidere, ubi nihil -i loci est (licet *cod.*), imprudentiae est. TYCON. 6 p. 70, 8 quos salubri -e vitare admonet apostolus (VEG. mil. 4, 42). AMBR. exc. Sat. 1, 47 non ita avidus fuit, ut esset incautus; scimus enim plerosque aviditate studii praetermittere -em. off. 1, 2, 7 audiamus ... -is magistrum (*sc. psalmistam*). HIER. epist. 81, 1 cum omni -e providimus (124, 6 cum infinita -e tractandum. CAEL. AVR. chron. 5, 2, 38 acut. 3, 20, 218). ZACCH. 1, 32 rationabilem angelorum et hominum creaturam ... scientiā -is imbueret. AMM. 14, 6, 23 additum est -bus paucis remedium aliud validum. MACR. somn. 1, 8, 7 prudentiae insunt ratio intellectus circumspectio providentia docilitas -o. CASSIOD. in psalm. 101, 8 haec *avis* propter infirmitatem suam ... inter aves unica -e munita. IORD. Get. 38, 197 providentes -i militari. *c. genet. subiectivo*: SPART. Geta 1, 7 nihil valuit patris -o. MACR. somn. 1, 2, 11 solum figmenti genus quod -o philosophantis admittit. sat. 1, 12, 37 -o principum ... ominis infausta vitantium. 5, 15, 13 ubi est illa ... Homeri -o? POMER. 3, 16, 2 p. 499 vigilantis animi -e. *c. pron. person.*: CIC. Font. 12 longe videar ab consuetudine mea et -e ac diligentia. de orat. 2, 300 illa mea -o et timiditas. Marcell. 21 tua -o nostra -o est (*cf.* HIER. epist. 54, 13 aliorum vulnus nostra sit -o. 96, 20). part. 117 ipsum sua -e effecisse (115 *syn.* prudentia; *opp.* temeritas). epist. 7, 13, 2 te aliquid admoneam de vestris -bus, Treviros vites. **b** *c. genet. obiectivo*:

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fere i. q. evitatio: CIC. Lael. 78 omnium ... vitiorum atque incommodorum una -o est. TERT. idol. 24 nihil esse facilius potest quam -o idololatriae. adv. Marc. 2, 5 ipsam transgressionem quam nisi praescisset nec -em eius delegasset sub metu mortis. HIER. epist. 79, 7 *David et Salomon* et ruinae ... ad -em et paenitudinis ad salutem exempla praeberent. *fere i. q. cura*: CIC. Flacc. 31 defendendi facilis est -o. Phil. 7, 3 utrum ... in nefariis civibus ulciscendi cum possis, an pertimescendi diligentior -o est. SYMM. epist. 1, 5, 1 quibus summa -o est officii persequendi. COD. Iust. 11, 42, 1, 1 tutelae civitatis ... providebitur ... confirmatis his quae ad securitatis -em spectant. **c** *c. praep.*: AVG. c. Iul. op. imperf. 1, 67 *Christus* sic indicebat -es de futuris, ut veniam condonaret peractis. QVEROL. p. 44, 19 religionis causa ab importunis -o est. **d** *c. enuntiato secundario*: *sequitur* ne: PLAVT. Bacch. 597 mihi -o est, ne nucifrangibula excussit ex malis meis (Poen. 445 Pseud. 170 TER. Andr. 400 [*cf.* GLOSS. V 531 -o est: observandum]. Ad. 421 ZENO 1, 3, 4 p. 285, 34 SYMM. epist. 1, 45, 2). CIC. off. 1, 44 alter locus erat -is, ne benignitas maior esset quam facultates. TER. MAVR. 73 instat callida -o ne sermo ambiguum sonet. PALLAD. 4, 12, 2 bubulcus admulceat naresque et terga pertractet ... hac tamen -e, ne aliquem calce contingat. *c. inf.*: SYMM. epist. 1, 28 longum de his loqui -o est. 1, 50, 2.

2 *technice ap.* ICTOS: *cf. Leonhard, PW. III 1814 sq. Daremberg-Saglio II 976. 1103.* **a** *i. q. securitas alicui praestanda vel nuda promissione vel satisdatione vel pignoris datione vel chirographo*: COD. Iust. 6, 38, 3 -e vel cautela vel ἀσφαλείᾳ (*cf.* GLOSS. II 98, 49 *al.* GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357^A) minime fideiussionem, sed nudam promissionem significari. GLOSS. συνάλλαγμα. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357^A ἐξωμοσία. ὁμολογία. **α** *absolute*: CIC. Q. Rosc. 37 ex condicione iuris et consuetudine -is gravissimum ... argumentum. 56 sine -e et repromissione ... id Fannius societati ... debebat. Verr. 2, 31 quam diem qui istum eripiendum redemerunt in -e viderunt (*cf.* VLP. dig. 39, 2, 15, 1 dies statuta in -e). Sest. 15 (*in imagine*) hunc vir clarissimus ... omni -e, foedere execratione devinxerat. orat. 141 *in iuris scientia* persecutionum (*vulgo* praescriptionum) -umque praeceptio. part. 107 (*syn.* stipulatio). FRONTIN. grom. p. 23 *locis religiosis* secundum -es modus est restituendus (SCAEV. dig. 45, 1, 122, 1). HYG. grom. 132 modum -e complecti (PS. AGENN. grom. p. 14). POMPON. dig. 21, 2, 20 excipiendum -e. 40, 4, 61 Mucianae -i locum esse (PAPIN. dig. 35, 1, 71, 2 VLP. dig. 3, 3, 39, 1. *cf.* PAPIN. dig. 35, 1, 77, 1 Muciana -o locum non habet. VLP. dig. 39, 2, 13, 15). POMPON. dig. 50, 17, 25 plus -is in re est quam in persona. EDICT. imp. div. fratr. Vlp. dig. 35, 3, 3, 4 -is onus (PAPIN. dig. 35, 1, 77, 3 MARCIAN. dig. 36, 3, 12). GAIVS dig. 5, 3, 17 cessante -e (VLP. dig. 3, 3, 39, 5). *ibid.* ut ... nullam interposuerit -em (MARCELL. dig. 24, 3, 57 SCAEV. dig. 32, 41, 9 PAPIN. dig. 5, 1, 41. 7, 9, 11 VLP. dig. 10, 2, 8 pr. PAVL. dig. 3, 4, 6, 3 MOD. dig. 44, 1, 11). GAIVS dig. 7, 5, 7 -o desideranda est (PAPIN. dig. 31, 69, 3). 35, 1, 18 cavere ... Muciana -e (VLP. dig. 5, 1, 2, 6. *cf.* HERMOG. dig. 46, 8, 6 -em ... cavere. TAB. cer. Dac. 1 [Corp. III p. 925] int. 13 -em, in qua ... caverat). MAECIAN. dig. 35, 2, 32, 2 -em praetoriam accepit (CORP. II 2959 SCAEV. dig. 50, 1, 24 PAPIN. dig. 26, 3, 5 MARCIAN. dig. 20, 6, 8, 10). MAECIAN. dig. 36, 1, 67, 1 -e praestita (PAPIN. dig. 33, 4, 7, 4 VLP. dig. 7, 9, 1, 2 PAVL. dig. 8, 5, 7). SCAEV. dig. 33, 1, 21, 4 -o ... exigenda est (PAPIR. dig. 50, 8, 12, 4 PAPIN. dig. 36, 1, 56 VLP. dig. 10, 4, 9, 4 PAVL. dig. 7, 5, 4). SCAEV. dig. 35, 1, 80 -e oblata (PAPIN. dig. 35, 1, 72, 1 VLP. dig. 5, 3, 6. 12, 2, 11, 2. 39, 4, 9, 1). PAPIN. dig. 26, 5, 13, 2 pro vinculo -is (28, 6, 40 CASSIOD. var. 7, 42, 2 GREG. M. epist. 9, 144). 35, 1, 72, 2 -is exemplum. VLP. dig. 1, 18, 6 pr. illicitas exactiones et violentia factas et extortas metu venditiones et -es (LEX Visig. Eur. 285). 5, 3, 5 pr. non talis data sit satisdatio, sed solita -o (7, 9, 12 *cf.* PAVL. dig. 46, 1, 73). 5, 3, 20 prospici -e (7, 9, 3, 4. 34, 4, 3, 4 PAVL. dig. 17, 2, 38. *cf.* VLP. dig. 39, 2, 13, 2 prospicere sibi ... -em). VLP. dig. 21, 1, 21, 3 -em ei, qui sciens vendidit fieri (2, 11 tit.). PAVL. dig. 36, 3, 7 -i cum hypotheca suarum rerum committantur (COD. Iust. 12, 19, 12). MACER dig. 2, 8, 15, 7 tempus -is spectandum (*cf.* LEX Visig. 5, 6, 3 post diem -is exactum). COD. Iust. 5, 70, 7, 8 omni satisdatione vel -e ... radicitus excisa. LEX Visig. 2, 3, 6 ante iudicem se tali obliget -e (*cf.* IVLIAN. dig. 30, 103 *v. infra p. 714, 16*). 5, 6, 3 pignus ... per -em ... obligatum (*cf.* LEX Burg. Rom. capit. leg. 14, 3 obligatis -e mancipiis). **β** *c. genet. obi.*: CIC. dom. 129 uno tempore -es fiebant pecuniarum (*cf.* PAPIN. dig. 18, 1, 72 ne -o duplae [*sc. pecuniae*] praestetur aut ut cum fideiussore -o duplae praestetur. VLP. dig. 10, 2, 49). GELL. 4, 3, 1 nullas rei uxoriae neque actiones neque -es in urbe Roma ... fuisse. GAIVS dig. 39, 2, 20 damni infecti -o locum habet (VLP. dig. 39, 2, 13, 3). PAPIN. dig. 3, 5, 30, 1 ei -em indemnitatis officio iudicis praeberi. SYMM. epist. 2, 40 parciorem de illo testimonii -em promiseram. **γ** *c. genet. subi.*: VLP. dig. 4, 2, 9, 3 cum Campani ... extorsissent -em pollicitationis. SEDVL. carm. pasch. 2, 270 proprii ... -o verbi spondentes manifesta tenet. ARATOR act. 1, 428 quod mutata voluntas falsi crimen habet cumque est iam -o voti stare decet (*syn.* 1, 432 sponsio). **δ** *additur* de *aliqua re*: POMPON. dig. 45, 1, 5 pr. iudiciales stipulationes sunt ... veluti de dolo -o (GAIVS dig. 6, 1, 20). VLP. dig. 3, 3, 39, 1 non est quin locus sit de rato -i (3, 3, 39, 4. 5). 13, 4, 4, 1 -e ... exacta de pecunia ... solvenda (*cf.* MOD. dig. 44, 1, 11 -o de solvendo. PAPYR. Marini 138, 4). **ε** *seq. acc. c. inf.*: SVET. Aug. 98 ius ... iurandum et -em exegit ..., non alio datam summam. PAPIN. dig. 20, 6, 1, 2 defensor absentis -em iudicatum solvi praestitit. 26, 5, 13, 1 rem salvam pupilli fore ... -o exigatur. 35, 1, 71, 3 -o mulieri pecuniam reddi. VLP. dig. 29, 4, 1, 9 interveniente -e ... legata reddi. PAVL. dig. 46, 1, 73 -em dederat ratam rem dominum habiturum (HERMOG. dig. 46, 8, 6).

b *metonymice i. q. instrumentum cautionis*: GLOSS. γραμματεῖον (*cf.* EDICT. imp. Constanti de debit. [Corp. III 12134] 35 *versio gr.*). chirographum (ISID. orig. 5, 24, 22). -es: syngrapha. syngrapha: -o vel scriptio. IV 285, 32 syngraphum: -o subscriptio. CIC. epist. 7, 18, 1 quoniam vestrae -es infirmae sunt, Graeculam tibi misi -em chirographi mei. SEN. benef. 3, 7, 7 prolatis -bus controversia tollitur (AVG. cur. mort. 11, 13). 7, 10, 3 video ... diplomata et syngraphas et -es. IVLIAN. dig. 30, 103 domestica -e vel chirographo se obligaret (CALL. dig. 49, 14, 3 pr.). AFRIC. dig. 32, 64 *in arca* instrumenta et -es debitorum erant (VLP. dig. 33, 7, 12, 45). GAIVS dig. 2, 13, 10, 3 de -e subrepta aut corrupta competit condictio (PAVL. dig. 47, 2, 83 qui tabulas -esve surripuit). *ibid.* quod ante non potuimus intercepta -e probare ..., hoc nunc aliis instrumentis ... probare possumus. SCAEV. dig. 31, 89, 5 dotalem -em post mortem ... mutes et ... renoves (PAVL. sent. 5, 25, 5 *l. 39*). 32, 102 pr. -es ad actorem ... transtulerim (*syn.* chirographa). CALL. dig. 35, 1, 82 -es instrumentaque omnia actus sui exhibuerit. ITALA Is. 58, 6 (Barnab. 3, 3) omnem -em malignam dissipa (πᾶσαν συγγραφὴν διάσπα, VVLG. omne onus dirumpe. *cf.* HIER. in Is. 58, 6 p. 689 dissolve obligationes violentarum -um). TERT. adv. Marc. 4, 33 *servus* ab actu summotus dominicos debitores deminutis -bus relevat (*cf.* VVLG. Luc. 16, 5. 6 convocatis ... debitoribus domini ... dicebat ...: quantum debes domino ...? at ille dixit: centum cados olei. dixitque illi: accipe -em tuam ... et scribe: quinquaginta; δέξαι σου τὰ γράμματα). VLP. dig. 47, 2, 27 pr. qui tabulas vel -es amovet, furti tenetur. PAVL. dig. 2, 14, 2 debitori ... reddiderim -em (AMM. 28, 4, 25). 16, 3, 27 *dotem* sub titulo depositi in -em contulit. 22, 3, 25, 4 sin ... -o indebite exposita esse dicatur ..., tunc eum in quem -o exposita est, compelli debitum esse ostendere (GREG. M. epist. 3, 6 -em Honorato ... expositam). *ibid.* qui -em exposuit causas explanavit, pro quibus eandem conscripsit (AVG. c. Iul. 1, 6, 26 *v. infra l. 69*. EDICT. imp. Constanti de debit. [Corp. III 12134] 20). sent. 5, 25, 5 qui rationes, acta, libellos, ... -es, chirographa, epistolas ... in fraudem alicuius deleverit, mutaverit (*v. supra l. 22*), subiecerit, subscripserit (*cf.* MOD. dig. 20, 6, 9, 1 GREG. TVR. Franc. 9, 18 GREG. M. epist. 4, 2). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 105 per chirographum et -em. AVG. serm. ed. Mai 97, 2 Ionam fenerator audivit et misericordiam de -e largitus est. cur. mort. 11, 13 pater ... ubi esset recautum, quo illa -o vacuata fuerat, indicavit. SALV. eccl. 2, 7 -es de centenis sestertiis scriptae. COD. Theod. 12, 6, 2 pr. securitas emissis -bus detur (LEX Visig. 11, 1, 3 GREG. M. epist. 4, 2. 9, 108). COD. Iust. 10, 72, 6 frumenta ... apocharum -bus adnotentur. GREG. M. epist. 2, 38 -es, quae in ... Antonini substantia sunt, ... defer. 9, 236 secundum promissionem ... -is quam misimus. 11, 4 -is exemplar Libertini ... ad me studuit gloria vestra transmittere. LIB. pontif. p. 75, 14 -es vel instrumenta. 152, 14 -em manus suae ei ostendens. 222, 8. 9.

c *sensu spiritali ap.* ECCL.: PS. AMBR. sacr. 5, 4, 27 -em tuam tenebat inimicus (*sc. diabolus*), sed eam Christus crucifixit et suo cruore delevit (*cf.* AVG. in epist. Ioh. 1, 5 -em contra nos diabolus servitutis tenebat, sed sanguine Christi deleta est. THEOD. MOPS. in Col. 2, 14 *v. p. 715, 3*). AVG. serm. 110, 5, 5 promisit *Christus regnum dei* patribus nostris, sed -em fecit quam legeremus et nos. 134, 4, 5 fusus est sanguis redemptoris et deleta est -o debitoris. 177, 11 deus promittit et dubitas? promisit, scripsit, -em fecit: esto securus. lege quod tenes, -em tenes, ipsum debitorem tenuisti, a quo tua debita relaxari petisti. 211, 1, 1 pactum ... cum deo fecimus et condicionem solvendi debiti in -e subscripsimus (*cf.* serm. ed. Mai 146 -em ... et pactum ... cum Christo fecimus, ut illi servaremus innocentiam et ille aeternam nobis redderet gloriam). serm. 334, 2 -em fecit *Christus* cum euangelium scriberet (*syn.* pignus dedit). in psalm. 38, 21 non ... -em fecit *dominus domus aeternae* et placito ... se obstrinxit. c. Iul. 1, 6, 26 dixit *Ioannes Constantinopolitanus*: venit ... Christus et paternis nos -bus invenit astrictos, quas conscripsit Adam (*syn.* obligatio. chirographum. *graece*: εὗρεν ἡμῶν χειρόγραφον πατρῷον). PETR. CHRYS. serm. 59 p. 365^B hoc vitae symbolum, hanc fidei -em. FAVST. REI. grat. 1, 14 p. 47, 3 innovatus *baptismo* homo deletam veteris hominis -em secum contineat. DIONYS. EXIG. Procl. or. 7 o utere, in quo communis libertatis -o composita est. CAES. AREL. suggest. p. 298 Christum dominum ad -is suae vinculum teneamus. SERM. Caspari anecd. p. 340, 6 dei ... praesentem ... bonitatem quasi futurorum *beneficiorum* teneas -em.

d *sanctio, securitas legibus aliisque constitutionibus data*: *legibus*: CIC. leg. agr. 2, 22 fructus omnium rerum, qui in spe legis huius positi sunt, communi -e ... retinentur. 3, 6 Rulli -o est haec (*sequitur textus legis*). SEN. contr. 9, 4, 9 quaedam ... tam manifesta sunt, ut nullam -em desiderent. IVVENC. 1, 519 stat -o legis corpus adulterio prohibens. HIER. epist. 52, 6 provida severaque legis -o.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

COD. Iust. 11, 69, 2, 1 licet per eandem sanctionem huiusmodi venditionum contractibus plenissima delata sit -o. THEOD. MOPS. in Col. 2, 14 delens (*cf. p. 714, 57*) -em decretis quae erat adversus nos ..., et ipsam tulit de medio configens eam cruci: -em legem dicit, cuius omnes actus implere debemus. *testamentis*: PAPIN. dig. 35, 2, 15, 1 privatorum -e legibus non esse refragandum constitit. 38, 16, 16 privatorum -es legum auctoritate non censeri. VLP. dig. 26, 7, 5, 7 nemo ius publicum remittere potest huius modi -bus. CORP. VIII 3075 hic sep(ultus) ex -e testamento suo <fact>a.

synonyma: *ad 1*: diligentia, providentia, provisio, prudentia. *ad 2a*: repromissio, satisdatio, sponsio. *ad 2b*: chirographum, diploma, instrumentum, syngrapha. *coniuncta*: *ad 1*: formido, metus, timor.

opposita: imprudentia (ITIN. Alex. 24), temeritas.

derivata: cautionalis, cautiuncula.

cautiōnālis, -e *a* cautio. VLP. dig. 46, 5, 1 pr. praetoriarum stipulationum tres videntur esse species, iudiciales -es communes. ... -es sunt ..., quae instar actionis habent. 46, 5, 1, 4.

cautis *v.* cautes *p. 710, 74.*

cautiuncula, -ae *f. a* cautio *deminutive.* NOT. Tir. 43, 27 cauciuncula.

cautor, -ōris *m. a* cavere. *is qui cavet* [GLOSS. V 518, 10 -es: sunt pili palpebrarum *corruptum esse pro* tautones *suspicatus est Götz.*]. PLAVT. Capt. 256 etiam cum cavisse ratus est, saepe is -r captus est (*cf.* Epid. 359 iam ipse -r captust. CIC. Sest. 15 ipsum -em alieni periculi suis propriis periculis terruisset). PLAVT. Epid. 357 nunc -em (*Leo ex ς*, auctorem *BJ*, actorem *E*) dedit mihi ad hanc rem Apoecidem. *fort. addas* GLOSS. *l. 29.* *Poeschel.*

? **cautos** sacerdos GLOSS. Scal. V 595, 33. *corrigas* cautor, tutor *an* custos*? v. Thes. Gloss. s. v. custos.*

? citanae **cautumniae** GLOSS. IV 318, 45 (317, 14 cautuminiae. V 594, 23 cautumnae). *cf.* V 594, 29 citenae -ae. lautumiae catenae *coni. Hildebrand.*

(**cautūrium**, -ī) ISID. orig. 20, 16, 8 *finxit a* cavere, cautus *et* urere; *v. p. 709, 73.* *Mbr.*

1. cautus, -a, -um *v.* caveo *p. 640, 81 sqq.*

2. cautus, -ūs *m. a* cavere, cautum. *i. q. cautio.* ENNOD. epist. 3, 1, 4 p. 72, 3 providete ... si a pontifice dignum sit illum, qui potest -bus (*i. eis, quae pactione cauta sunt*) imperare, contemni. dict. 27, 2 p. 504, 17 *Hercules* si certamen metuerit, cum suis -bus (*i. providentia*) iam sepultus. *Poeschel.*

***cavus**, -a, -um [*cf. c. gr.* κόοι (τὰ χάσματα τῆς γῆς καὶ τὰ κοιλώματα HESYCH.), κοῖ (τὰ κοῖλα *id.*), κοῖλος, *hibern.* cua '*cavus, cavatus*'. *v. Curtius, Grundzüge d. gr. Etymol.*[5] *157 sq. Walde, Lat. etym. Wörterbuch s. v. Th.*]. GLOSS. κοῖλος. -a: κοίλη. VARRO ling. 5, 19 a chao -um (*Laetus*; chouum *F. cf.* PAVL. FEST. p. 46 -um a chao dictum et eius inanitate). 5, 20 a chao, cavo caelum (*cf.* ENN. ann. 9 -a [*Scal.*, causa *cod.*] ... cortina. PS. APVL. Ascl. 17). NON. p. 466 -i proprietas est sinuosi et concavi. BOETH. elench. soph. 2, 6 p. 1036[D] -um communiter quidem idem significat in simo et curvo. ISID. diff. 1, 92 -um naturaliter, cavatum manu (DIFF. ed. Beck p. 43). *legitur* caba (cabo) *ex. gr.* VITR. 4, 2, 4 GROM. p. 328, 8. 9. GLOSS. IV 490, 22. ORIBAS. syn. 7, 2. *nota* cabo: CORP. X 3148 (*de quo v. p. 718, 31*). *de forma* cova, covus *v. Gröber, Archiv 1 (1884) 554. adde* VARRO ling. 5, 135 *v. p. 717, 76.* *legitur inde ab* ENNIO *et* PLAVTO, *singulis locis apud* PLAVT. SALL. GRATT. MART. IVV. FLOR., *bis* TIB., *ter ap.* CATON. CIC. MANIL. SVET., *saepe* VERG. (45*ies*) OV. (49*ies*) STAT. (24*ies*). *deest praeter alios* TER. RHET. Her. CAES. NEP. SEN. rhet. VELL. VAL. MAX. CVRT. MELAE PERS. PETRON. TAC. PLIN. epist. paneg. [*it.* cavo, *hisp.* cueva. *M.-L.*]

I ***proprie*** *et de rebus intrinsecus excavatis et concavis vel curvis, etiam de arcuatis* (*cf.* ENN. scaen. 112. 292. CALP. ecl. 6, 67 arcum. BOETH. Porph. isag. sec. 1, 11 p. 166, 24 linea curva vel cava -a. p. 167, 3. CYPR. GALL. iud. 258 fornicibus): **A** ***de rebus corporeis***: **1** *de partibus terrae*: ENN. ann. 440 -a (*Prisc.*; causa *cod. Festi*; concava *Nonius*) ... specus intus patebat. FVR. ANT. carm. frg. 1 -a terra lutescit (VERG. Aen. 12, 893 -a te condere terra. GERM. frg. 4, 100 SEN. nat. 5, 14, 1 EVSTATH. Bas. hex. 9, 1 p. 956[D]). VARRO rust. 1, 12, 4 in humilibus ac -is locis (LVCR. 6, 580 in loca ... -a terrai. VLP. dig. 43, 23, 1, 4 cloaca est locus -us, per quem colluvies quaedam fluat). LVCR. 5, 955 -os montes silvasque colebant (VERG. Aen. 1, 81 -um ... montem [GLOSS. IV 433, 30 speluncam dicit]. OV. met. 11, 593. *paulo aliter de saltibus vel angustiis vallium*: VERG. Aen. 8, 599 colles ... -i *i. cavam convallem efficientes.* SEN. Tro. 109 habitans ... -is montibus Echo. LVCAN. 6, 640 SIL. 8, 447. FLOR. epit. 3, 20, 4 per fauces -i montis. AVIEN. orb. terr. 707 culminibus ... -is). VERG. Aen. 3, 641 -o ... in antro (SIL. 3, 543 -is exesi pumicis antris. STAT. silv. 1, 5, 37 CLAVD. 24, 310). georg. 3, 253 scopuli rupesque -ae (LIV. 9, 2, 9. 22, 28, 6 MANIL. 5, 590 COLVM. 9, 5, 6 LVCAN. 1, 406. 4, 158 rupes valle -ae [-a *M V B*] media. STAT. Theb. 10, 86 -is grave rupibus antrum. SVET. Tib. 43 per antra et -as rupes. CORP. X 5819 rupe -a manes feci). VERG. georg. 4, 44 pumicibus ... -is (PROP. 3, 3, 28 MANIL. 5, 150). Aen. 3, 450 -o ... saxo (3, 566 inter -a saxa. 8, 248 HOR. carm. 3, 13, 15 OV. am. 3, 6, 45. met. 13, 892 os ... -um saxi. SEN. Phaedr. 38 LVCAN. 4, 455 STAT. Theb. 1, 713). PROP. 3, 13, 5 -is ... metallis (AVIEN. orb. terr. 807 aut interna -i commendat vena metalli). GRATT. 430 est ... specus ingens rupe -ique introrsum reditus. SEN. nat. 3, 9, 1 habere terram intra se recessus -os. LVCAN. 3, 418 -as ... cavernas. 6, 728 per ... -as terrae ... rimas. 10, 248 -ae compagis hiatus. PLIN. nat. 2, 160 -a in se convexitas *terrae.* SIL. 12, 139 -as ... rumpere sedis. STAT. Theb. 3, 611 -o sub vertice Cirrhae. 8, 109 per -a viscera terrae (9, 451). AVIEN. ora 316 penetral -um (Arat. 1710 ova -is ecfert penetralibus). orb. terr. 1186 -o ... sulco. AMM. 22, 8, 47 in receptaculis -is. CARM. epigr. 907 (*ante a. 397*) qua sinuata -o consurgunt tecta regressu. **2** *de viarum angustiis vel faucibus*: LIV. 23, 1, 6 pleraeque -ae sunt viae. 23, 47, 5 (23, 47, 7 *Madvig*; exua *P*). 26, 10, 6. FRONTIN. strat. 2, 2, 6 -as et praeruptas vias obiecit a latere. *de vallibus, ripis, campis sinuosis*: VARRO rust. 1, 12, 3 in convalli -a (VERG. georg. 2, 186 -a montis convalle. MANIL. 1, 164 SEN. Oed. 284. APVL. met. 4, 6 convalles lacunosae -aeque). VERG. georg. 2, 391 vallesque -ae saltusque profundi (AETNA 491 OV. fast. 6, 110 LIV. 3, 8, 9. 7, 34, 1. 25, 16, 22. 25, 39, 1. 28, 2, 2 -a valle atque ob id occulta. 38, 40, 12. 44, 5, 10 SEN. Oed. 569. LVCAN. 4, 723 LACT. Phoen. 6 CLAVD. 28, 615). PROP. 4, 1, 123 -o rorat Mevania campo. SIL. 10, 206 -is ... ripis (STAT. Theb. 9, 348). PS. SOL. add. p. 235, 22 -a (cana *M*) Tempea. LACT. opif. 8, 7 *vocem* exceptam per -os sinus. PRISC. periheg. 838 nomine prisco *Syria* -a vulgatur. **3** *de arboribus, herbis, conchis sim.*: VARRO rust. 3, 16, 15 ex arbore -a (COLVM. 9, 6, 1. 9, 8, 11 PLIN. nat. 8, 133 GREG. M. dial. 3, 14 p. 248[A]). VERG. ecl. 9, 15 -a ... ab ilice (HOR. epod. 16, 47 [TER. MAVR. 2957]). Aen. 5, 448 pinus. georg. 2, 453 apes examina condunt corticibus ... -is (OV. fast. 3, 750). HOR. carm. 2, 19, 12 truncis lapsa -is iterare mella. OV. am. 3, 8, 40 in quercu ... -a. met. 4, 725 terga -is super obsita conchis. Ib. 483 robora. GRATT. 313 servata -is potant Mareotica *vina* gemmis (PLIN. nat. 37, 196 -ae *gemmae* aut extuberantes). PHAEDR. 3, 16, 5 ramo. COLVM. 3, 2, 25 *vitem* -am (*SA*; avaram *vulg.*). PLIN. nat. 12, 9 *platanus.* 16, 24 caudex. 16, 157. 17, 220 -i corticis. 22, 88 caule ... intus -o (25, 71 caule ... -a et inani). CLAVD. rapt. Pros. 2, 126 fagi ... -a ... ab alvo. *nota de equo Troiano*: VERG. Aen. 2, 260 -o se robore promunt ... duces (GLOSS. IV 28, 46 equo ligneo. V 176, 24 -o: caballo. *cf.* VERG. Aen. 2, 38 terebrare -as uteri ... latebras. 2, 53 uteroque recusso insonuere -ae ... cavernae [*iocose de virgine* AVSON. 359, 19]). **4** *de fluminibus sim. curvum alveum habentibus fere i. q. profundus, altus*: VARRO Men. 387 <e> -o fonte (CYPR. GALL. exod. 101). CATVLL. 17, 4 -a ... in palude (OV. met. 6, 371). 95, 5 -as (canas *codd.*) Satrachi ... ad undas (OV. Ib. 226). VERG. georg. 1, 117 -ae tepido sudant umore lacunae. 1, 326 -a flumina (4, 427 *cf.* SERV. *ad l.* alta. STAT. Theb. 4, 701). OV. ars 3, 94 -o ... in mare (*abl.*). met. 14, 792 venas. fast. 2, 407 alveus. 3, 558 lacus. LVCAN. 1, 396 Lemanno. 2, 422 Rutubam. STAT. Theb. 8, 272 -am ... oceani mugire domum. 9, 503 verticibus. SIDON. carm. 22, 186 circumfert clausum -a per divortia flumen. *nota de pulvere*: SOL. 1, 96 supra -um pulverem cursitavit. **5** *de nubibus rotundis* (*i. conglobatis*): LVCR. 6, 127. 176 -am ... spissescere nubem. 6, 272. VERG. Aen. 1, 516 nube -a ... amicti *Aeneas et Achates.* 5, 810 Aenean ... nube -a rapui. 10, 635. 11, 593. OV. met. 5, 251 Tritonia ... -a circumdata nube. 6, 696 GERM. 582 SEN. nat. 1, 3, 11. 1, 4, 4 rotundam et -am nubem. 1, 8, 4. 2, 27, 4. 2, 29, 1 debent ... nubes utrimque inseri et (*fort.* sed) -ae et intentae. 5, 12, 1 -as effici nubes. PLIN. nat. 2, 150 VAL. FL. 4, 259 SIL. 9, 438. 484 APVL. mund. 16. VERG. Aen. 9, 668 caelo -a nubila rumpit. OV. met. 5, 623. 9, 271 inter -a nubila. SIL. 3, 656 -a nubila torquens ... turbo. 15, 713. STAT. Theb. 2, 38 (*nisi spurius versus*). 3, 545. 5, 366 CORIPP. Ios. 8, 513. **6** *de luna decrescente*: PLIN. nat. 8, 215 *simias* luna -a tristes esse (*opp.* nova *cf.* SOL. 27, 57 cornuto et -o sidere. ISID. orig. 12, 2, 31 media et -a *luna*). HOMER. 870 luna -a et nitida. FRONTIN. strat. 1, 5, 1 vallum ... in modum -ae lunae duxit. IVVENC. 1, 51 donec quinque -am complerent lumina lunam. **7** *de aedificiis sim. intrinsecus cavatis*: LVCR. 6, 202 rotantque -is flammam fornacibus intus (AETNA 1). VERG. Aen. 2, 487 aedes. 9, 45 -is expectant turribus hostem (PROP. 4, 10, 13. SIL. 4, 21 STAT. Theb. 10, 530 CYPR. GALL. gen. 389). 9, 531 -as (SERV. patulas) ... fenestras. PROP. 1, 16, 27 traiecta -a mea vocula rima. 4, 1, 15 -o pendebant vela theatro (*i. cavea*). OV. am. 3, 9, 38 -a busta. PLIN. nat. 17, 166 a -is aedium compluviis. AVSON. Mos. 339 tectoria. VVLG. exod. 38, 7 altare non erat solidum, sed -um ex tabulis et intus vacuum. Ier. 52, 21 *columna* intrinsecus -a erat. MAR. VICTOR aleth. 3, 306 arte -as species. **8** *de instrumentis. de armis vel telis*: CIC. carm. frg. 13 -a funda. VARRO ling. 5, 19 -um ... clipeum (*cf.* VERG. Aen. 3, 286 aere -o clipeum. 10, 783 per orbem aere -um triplici). VERG. Aen. 9, 663 galeae (LVCAN. 6, 193 HOMER. 1050). 10, 474 vagina. PROP. 3, 14, 12 -o protegit aere caput. OV. met. 12, 89 parma. VAL. FL. 6, 760 -a ... de casside. SIL. 2, 246. *de instrumentis ad artem musicam pertinentibus*: VARRO Men. 465 explicans aere -o sonitum (VERG. Aen. 3, 240 dat signum ... Misenus ... aere -o. CARM. epigr. 350 [*Pompeis*] barbarus aere -o tubicen. *paulo aliter* OV. ars 2, 610 -a vesanis ictibus aera sonant. *cf.* SIL. 17, 18 arguta -is tinnitibus aera). CATVLL. 63, 10 quatiens ... terga taurei ... -a. 63, 29 cymbala. LVCR. 2, 620 tibia (OV. fast. 6, 667). 5, 1383 -as inflare cicutas. VERG. georg. 4, 464

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-a solans ... testudine amorem (HOR. epod. 14, 11 STAT. Theb. 10, 309). Aen. 6, 171 -a dum personat aequora concha (GLOSS. IV 432, 19 bucina. *cf.* IV 30, 44 -a cornea bucina). PROP. 4, 8, 42 buxa (SIDON. carm. 11, 123). OV. met. 1, 335 bucina. 12, 481 tympana (BVC. Eins. 2, 17 STAT. Theb. 9, 800 AVSON. 418, 21). VAL. FL. 4, 384 fistula (STAT. Theb. 1, 585). *de navibus sim.*: VERG. Aen. 3, 191 -a trabe currimus aequor (GLOSS. IV 31, 12 navi. *cf.* 490, 22 cabo: trade (*leg.* trabe) vel caballus [*sc. contaminantur abl.* cava *et* cabo *'equus'*]). PROP. 4, 6, 50 tigna -a et pictos experiere metus. OV. epist. 17, 8 rates. met. 11, 524 intra -a texta carinae (LVCAN. 3, 649 -a ... carina. AVIEN. orb. terr. 1066 carinis ferre -is ... commercia). LVCAN. 2, 649 puppes (*cf.* CARM. de Iona 53 -o [-ae *Barth*] sub fornice puppis). VAL. FL. 1, 687 pinus. *de variis instrumentis*: CATO agr. 80 calicem pertusum -um. VARRO ling. 5, 118 manubrium. CATVLL. 64, 259 -is celebrabant orgia cistis. TIB. 1, 3, 80 -a (*i. perforata*) ... dolia. OV. met. 4, 505 quae ... coxerat aere -o (7, 317). 6, 645 pars *membrorum* -is exultat aënis. 8, 670 pocula, qua (quae *N*, *plerique* ς) -a sunt. ars 1, 162 scamna. 1, 764 retia. fast. 6, 381 machina (*i. pumiceae molae*). trist. 4, 8, 17 navalia. NVX 35 vas. MORET. 97 lapidis ... -um ... in orbem. VITR. 1, 6, 2 aeolipilae aereae -ae. 9, 8, 6 una *meta* solida, una -a. CELS. 8, 15 capitulum *spathae* est rotundum et leniter -um. VAL. FL. 4, 83 lintea. MART. 11, 31, 8 lances. IVV. 7, 111 folles. APVL. met. 9, 27 per angustias -i tegminis (*i. alvei. cf.* AVIEN. Arat. 968 subter -a tegmina *Cancri*). apol. 16 ⟨in⟩ tumidis ... et globosis *speculis* omnia defectoria, at contra in -is auctiora videantur. CHALC. comm. 259 in speculis, quae facta sunt ad formam cylindri -i sive imbricis (*cf.* 240). AVIEN. ora 348 species -i teretisque ... urcei. AVSON. 191, 28 per -a buxa (*i. fritillum buxeum*). PAVL. NOL. carm. 19, 413 pendebant per aena -i retinacula lychni. GROM. p. 317, 19 serras (p. 323, 27. p. 328, 33). GLOSS. Plac. V 25, 19 (73, 11) cava ⟨fe⟩stuca (cavastaca *R*, cavastuca *G*).

B *de animantium partibus*: VARRO rust. 2, 7, 3 *dentes* -os (canos *cod. cf.* PROP. 4, 5, 68 PLIN. nat. 1, 11, 61. 22, 121. 23, 148. 25, 170 *dentibus* -is, exesis. 25, 171. 28, 107. 30, 22 SER. SAMM. 242). LVCR. 6, 1194 -a tempora (VERG. Aen. 9, 630. 805. 10, 889 OV. met. 2, 625. 7, 313. 10, 116. 11, 159. 12, 133 GERM. 56 LVCAN. 3, 711 SIL. 1, 206 STAT. Theb. 1, 418. 6, 793 CYPR. GALL. iud. 233). VERG. Aen. 8, 69 -is ... palmis (PROP. 4, 9, 36 OV. met. 4, 352. 9, 35 SEN. nat. 2, 28, 1). 12, 86 manibus (TIB. 2, 4, 14 PROP. 1, 3, 24 SEN. epist. 90, 14 PLIN. nat. 28, 198. 30, 129 QVINT. inst. 11, 3, 103. 124 SVET. Aug. 91 Vesp. 23 ARNOB. nat. 2, 21. 5, 26 AVSON. 53, 3). OV. met. 8, 801 -a lumina (CELS. 2, 7 oculi -i sunt. SEN. Oed. 968 lacerat -os alte recessus luminum. 972 -is [*i. effossis*] ... orbibus. LVCAN. 2, 184 -is evolvit sedibus orbes. PLIN. nat. 8, 121 oculi in recessu -o. STAT. Theb. 4, 471 -os [*i. caecos*] ... orbes. PHYSIOGN. 31 -i nimium oculi. 32. 37 *al.*). OV. met. 12, 42 penetrat ... -as vox omnis ad aures (*aliter* ars 1, 432 -a [*i. perforata*] ... aure). ars 1, 520 in ... -a ... nare (*cf.* BOETH. elench. soph. 1, 13 p. 1023^{B}. 2, 6 p. 1037^{A} nasus -us *al.*). STAT. Theb. 2, 624 ore -o (QVINT. inst. 9, 4, 33 -o aut patulo maxime ore). ENN. ann. 439 ungula (OV. Pont. 4, 8, 80). CIC. nat. deor. 2, 137 *vena* -a appellatur (2, 138). VERG. Aen. 5, 434 *vulnera* -o lateri ingeminant. OV. met. 7, 291 rugae. CELS. 4, 1 iecur ... intrinsecus -um, extrinsecus gibbum. 5, 28, 12 neque rugosa neque -a sede *corporis*. 6, 6, 18 ulcera (6, 6, 23 PLIN. nat. 26, 142). 6, 6, 25 cicatrices ... aut -ae aut crassae. 8, 1 *umerus* gibbus in ... interiorem, -us in exteriorem partem. *ibid.* rotundo et leniter -o capite (PS. QVINT. decl. 12, 13 -um macie caput). 8, 5 locus -us est (8, 11). LVCAN. 9, 777 pectus (PS. QVINT. decl. 12, 9). PLIN. nat. 11, 127 *cornua* -a et in mucrone demum concreta (SYMPH. 286, 216 cornibus apta -is *laterna*). 11, 188 *pulmo* fistulis inanibus -us *est*. 11, 214 ossibus (*cf.* AMM. 27, 4, 4). 11, 228 pinnarum caules ... -i *sunt*. SIL. 2, 548 guttura. STAT. Theb. 9, 130 faucibus ... -is hastam, non ore receptam. CYPR. GALL. exod. 303 per membra virorum vesicasque -as. PHYSIOGN. 72 qui plantam longe -am ac reductam habent. 90 venter latus, aliquanto -us. 112 ut inter nares et mentum -a sit quaedam planities. *adde*: IORD. Get. 49, 255 informes facies -is turpavere vulneribus. ORIBAS. syn. 7, 2 curatio cabis vulneribus. *ibid.* -um vulnus *et saepius*.

neutr. subst. **cavum**, -ī, *i. q. caverna, hiatus, rima, foramen*: GLOSS. κοῖλον, spelunca. SCHOL. Prud. c. Symm. 2, 1054 -is: id est cavitatibus. NOT. Tir. 99, 29. *formas ancipites, quae etiam substantivo cavus attribui possunt, plerasque hic invenies.* PLAVT. Men. 159 concede ... ab leonino -o. CATO agr. 128 mures -a facient. 161 -um terra operito. SENT. Minuc. (Corp. V 7749) 16 terminus stat in monte pro -o. POMPON. Atell. 24 perspectavi per -um (cautum *codd. Nonii praeter* F^{1}). VARRO At. carm. frg. 22, 7 formica -is non evehit ova. VARRO ling. [5, 120 *v. sub* cavium] 5, 135 sub iugo medio -um ... vocatur Cous a covo. rust. 3, 16, 24 singula -a sena latera habeant. LVCR. 5, 1382 -a per calamorum. SALL. hist. frg. 2, 28 per -a terrae (HEGES. 3, 26, 1). VERG. georg. 1, 184 inventus ... -is bufo. DIRAE 74 occupet ... grilli -a ... rana. CVLEX 51 scrupea desertas haerebant ad -a rupes. AETNA 105 tellus ... tortis rimosa -is. PROP. 4, 1, 149 tremefacta -o (-um *Itali*) tellus diducat hiatum. OV. medic. 62 innumeris omnia cerne -is (*i. innumera foramina*). LIV. 24, 34, 9 murum ... crebris cubitalibus fere -is aperuit. VITR. 2, 8, 4 medio -o servato. 4, 2, 4 ea -a columbaria *appellant*. 4, 4, 3 circa striglium -a. 5, 5, 3 vasorum -a. 8, 6, 8 in -o saxi. 9, 8, 4 constituit -um ex auro perfectum. 9, 8, 5 per id -um. 9, 8, 9. 11. 10, 4, 1. PAVL. FEST. p. 46 *syn.* antrum *v. p. 650, 33.* CELS. 2, 11 -um id clausum est. 7, 5, 3 cum in -o mucro est. 7, 7, 7 totum id -um ... usque ad os excidendum. 7, 7, 13. 7, 8 traicere id -um. 7, 26, 2 qua -um subest. 8, 1 p. 325, 20 tenuibus -is perviae *vertebrae*. 8, 3. 8, 10, 5. SEN. Phoen. 359 latebo rupis exesae -o. nat. 2, 29, 1 aera (aere *vulgo*, aerea *Pinc.*) non nisi -o (nisi concavo non *Δ*, nisi concava non *Fortun. fort. recte*) tinniunt. 6, 25, 1. epist. 90, 7 -is tectos (*Lips.*, e caucasis lectos *B*). COLVM. 1, 6, 13 -a praebent et latebras. 8, 3, 9. 9, 1, 3 per transversa laterum -a transmittuntur amites. PLIN. nat. 2, 192 -a *terrae* occulta. 8, 139 arborum aut saxorum -is. 8, 140. 9, 163 capitis. 10, 40. 11, 266. 20, 53 -a dentium (23, 127. 26, 64. 30, 24. 25). 24, 47 populi nigrae. 25, 38 densis alarum -is multis. 30, 33 riparum. 32, 24 ulcerum -a explet. 36, 106 succumbentibus -is (cautis *B*, causis *rel.*) operis (*sc. cloacae*). 36, 108. TERT. pudic. 20 de pristinis -is (causis *cod.*) ... et maculis. TER. MAVR. 30 tanti per (tantisper *M*) spatium -i. CENS. 10, 10 p. 18, 12 quattuor tibias pari -o paravit. LAMPR. Heliog. 5, 2 per cuncta -a corporis. ARNOB. nat. 4, 16 p. 154, 21 in verticis (*i. capitis*) ipsius -o. 6, 16 sub istorum simulacrorum -is (causis *cod.*). AVIEN. ora 53 post -a hiantis orbis. 242 penetral abstrusi -i. HEGES. 5, 11, 2 per -a muri. CYPR. GALL. gen. 847 egesta profundo terra -o. PAVL. NOL. carm. 17, 255 tutis -a viperarum pandere parvis *i. pueris* (*cf.* 17, 267). EXPLAN. in Don. gramm. IV 532, 1 tibia tanto est voce acutiore, quanto -o angustiore (*ex Varrone esse Willmanns, de M. T. Varr. l. gramm. p. 191 censet*). PHYSIOGN. 17 ut in ea (*fronte*) existant sicut colles et -a quaedam tanquam defossa. CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 25, 2 *loca* -o pendula. 3, 9 p. 170, 1 sine ... oris -o et linguae plectro. 3, 11 p. 175, 1 pulmonum -a. CAEL. AVR. chron. 3, 4, 66 plantae -um. GROM. p. 305, 15. CARM. epigr. 1826 (Corp. X 3148) mater cabo fecit ⟨fil⟩iu (*Mommsen interpretatur* cavum [*i. sepulcrum*] ... filio, *Bücheler* cabo *aut nomen proprium putat aut mendum pro* caro). *speciatim* cavum aedium (*v. Marquardt-Mau, Privatleben p. 216^{6}. 223. Daremberg-Saglio II p. 981*): VARRO ling. 5, 161 -um aedium dictum, qui locus tectus intra parietes relinquebatur patulus, qui esset ad communem omnium usum. *ibid.* Tuscanicum dictum a Tuscis, posteaquam illorum -um aedium simulare coeperunt. 5, 162 circum -um aedium. VITR. 6, 2, 5 de -is aedium. 6, 3, 1 -a aedium quinque generibus sunt distincta. 6, 5, 1. PLIN. nat. 9, 24 in -is aedium. *inde* cavaedium, *v. s. h. v.*

neutr. pl. subst. **cava**, -ōrum: ENN. scaen. 112 -a caeli. 292 terra et -a caerula candent. LVCR. 2, 860. 6, 1085 ut -a conveniant plenis. SEN. nat. 3, 28, 5 -a *telluris*. GELL. 16, 3, 3 -a intus ventris ac stomachi vacua et hiantia. *inde fem. sing.* **cava**, -ae, *t. t. gromaticorum*: GROM. p. 217, 1. 10 -ae quae ex pactione sunt designatae. 221, 12. 328, 8. 9 TRACT. de agr. insp. grom. p. 281, 8. 12 si -a defecerit. PS. BOETH. grom. p. 409, 13 aut ad viam aut ad -am. *adde*: PAPYR. Marini 1 (*saec. VI, nisi spurium est*) per scalam mortuorum fit ascensus per -am montis.

masc. subst. **cavus**, -ī (*sc. locus*): VARRO rust. 3, 15, 2 facere *arbusculis* c[l]avos oportet laxiores. HOR. sat. 2, 6, 116 -us ... tutus ab insidiis (*cf.* epist. 1, 7, 33 -um repetes artum. sat. 2, 3, 173. 2, 6, 81 murem mus paupere fertur accepisse -o). VITR. 3, 5, 11 -us ... intersectionis (*sic codd.*). PHAEDR. 4, 6, 3 *cum mures* artos circum trepidarent -os (*cf.* 2, 4, 17 *feles* tuto condidit sese -o. 3, 16, 17 noctua egressa e -o). COLVM. 12, 8, 1 -um, quem feceris (*cf.* 12, 8, 2).

II ***translate***, *cf.* NON. p. 466 *Vergilius* etiam de incorporalibus, quae sunt inania tantum vel obscura, dici posse testatur. VERG. Aen. 2, 360 nox atra -a circumvolat umbra (SERV. *ad l.* naturale ... est, ut obscurum sit omne concavum. STAT. Theb. 5, 753 caelo ... -am nox induit umbram [SCHOL. *ad l.* obscuram. omne enim quod -um, obscurum est. ... aut -am inanem]. SIL. 13, 894 Erebique -is se reddidit umbris. CORIPP. Ioh. 4, 355 per ... -as ... umbras). VERG. Aen. 6, 293 umbras volitare -a sub imagine formae. STAT. Theb. 4, 478 -a sub nocte (SCHOL. *ad l.* patenti aut alta, sed melius ... vacua ab opere. GLOSS. V 550, 3 -a nox id est obscura). *fere i. q. inanis, carens*: HIL. in Matth. 11, 4 homo ... fructu veritatis -us. HIER. epist. 40, 2 -a verba. PRVD. apoth. 957 mendax phantasma -amque corporis effigiem. PAVL. NOL. carm. 19, 44 sectentur ... -as ... pompas. 24, 906 opibus inflati -is. 25, 139 -a mundi gloria. epist. 8 carm. 18 -a fama. GILD. Brit. 34 chron. III p. 45, 21 -um ... aerem secantem *columbam*. POMER. 2, 23, 2 *homo* foris splendidus, intus -us. 3, 10, 1 est ... vanitas ... affectio ... -a, morbida, turbulenta. CORIPP. Iust. 2, 360 ingeminant ... -os dulci modulamine plausus. *nota de mensibus non plenis* (*cf.* HILARIAN. pasch. 7 tricesima ... luna latens in semisse cavatur): CENS. 20, 3 p. 42, 16 *menses* quattuor maiores pleni, ceteri sex -i vocabantur. 20, 5 p. 42, 29 *Februarius* solus -us. PS. CENS. frg. 3, 2 p. 58, 10 luna ... -a paucioribus quam triginta diebus circulum suum transit.

synonyma: cavatus, cornutus (SOL. 27, 57), curvus (BOETH. in Porph. isag. sec. 1, 11 p. 166, 14), exesus (PLIN. nat. 25, 170), inanis (PLIN. nat. 25, 71), lacunosus (APVL. met. 4, 6), reductus (PHYSIOGN. 72), rotundus (SEN. nat. 1, 4, 4 CELS. 8, 1), vacuus, vanus. *opp.*: concretus (PLIN. nat. 11, 127), crassus (CELS. 6, 6, 25), gibbus (CELS. 4, 1.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

8, 1). globosus (APVL. apol. 16), extuberans (PLIN. nat. 37, 196), intentus (SEN. nat. 2, 29, 1). planus (SEN. nat. 2, 28, 1). solidus (FEST. p. 293 VVLG. exod. 38, 7 VITR. 9, 8, 6). tumidus (APVL. apol. 16).

derivata: cavaticus, cavea, caverna, cavitas, cavare (cavositas *vel* *cavosus). *fort.* caula? *compos.*: cavaedium. concavus, multicavus, recavus, subcavus. *Hoppe.*

cazza *v.* cattia.

ce *particula demonstrativa* [*particulam pronominibus et adverbiis demonstrativis adiunctam, ut* hi-c(e) huius-ce hin-c hu-c illi-c isti-c nun-c tun-c si-c *sim., eodem in usu habent Itali alii, cf. osc.* izi-c *umbr.* ere-k ere-c '*is*', *osc.* ion-c '*eum*', eizazun-c '*earum*', *marrucin.* iaf-c '*eas*', *osc.* ekĭ-k *paelign.* eci-c *neutr.* '*hoc*', *osc.* ekas-k '*hae*', *umbr.* esu-k eso-c isso-c '*sic*', ite-k '*ita*', inume-k inum-k enu-k '*tum*'; *v. Planta, Gramm. d. osk.-umbr. Dial. II 229sqq. cf.* ecce, 2. cedo *et* citra, cis, *ubi plura. Th.*]. *grammaticorum praecepta*: SERV. gramm. IV 427, 8 quattuor sunt particulae, quae corrumpunt in pronuntiando regulas accentuum hae: ve, ne, que, ce. nam quotienscumque istae particulae sequuntur, faciunt accentus in ultimis syllabis superiorum esse sermonum, ut . . . illiusce, huiusce (POMP. gramm. V 131, 24*sqq.* GRAMM. suppl. 229, 5). CLEDON. gramm. V 75, 4 ce etiam ornativa coniunctio est, ut illece, et ideo coniunctio est, quia postponitur. SCHOL. Pers. 2, 75 ce in hoc loco (*sc. in imperativo* cedo) adiectio syllabica. PRISC. gramm. II 592, 16 ce quoque solebant per omnes casus vetustissimi addere articularibus vel demonstrativis pronominibus . . . . ut hicce, huiusce, haecce, hocce . . . . nunc vero eorundem pronominum his casibus frequenter additur ce, qui in s desinunt, euphoniae causa, huiusce *eqs.* (*cf.* CASSIOD. gramm. VII 156, 8 huiusce per c litteram scribendum est, antiqui enim pronominibus ce addebant, ut hicce, illicce, isticce. unde substracta eadem novissima syllaba ce relictum est, hic, illic, istic. sed in solo genetivo casu articularis pronominis, qui est huiusce, adhuc eadem syllaba ce integra manet. GRAMM. suppl. 227, 21). VIRG. gramm. epist. 5 p. 169, 27 in copulativis coniunctionibus, quae numero sex sunt: et ac at adque ast, ce graeca assumitur *et fusius* (*ubi confundit* ce *et gr.* καί). *additur et adverbiis pronominibusque l. 9sq. laudatis (de usu v. s. his voc.) et casibus obliquis pronom.* is (eiuscemodi), qui (cuiusce, *cf. v. d. Vliet, Archiv 10 [1898] 386 et* SOL. 52, 56), ipse (ipsiusce MACR. sat. 5, 22, 3). *nota contra usum* POMP. gramm. V 131, 31 Musace (*sc. a grammatico fictum ex analogia compositionum* Musave, Musaque).

composita: ecce, 2. cedo (SCHOL. Pers. 2, 75 *l. 21*), ceu (*fort.* 1. cēdo?).

cēbāciārius *v.* sebaciarius.

? **cebena** (*sic aut* cebeva *cod.*) POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 23 *inter* nomina volucrum. *estne* cavanna?

cecaumenē *v. nom. propr.*

cechalasmenus, -a, -um, κεχαλασμένος. CASS. FEL. 35 p. 76, 5 ad uvas tumentes et summissas, quas Graeci cechalasmenas vocant.

cēcis, -dis (cēcida, -ae), *f.*, κηκίς. *scribitur* cic-: GLOSS. *variis corruptelis* (zizuca, cicidas, cicitas, cicidus *al., v. Thes. Gloss. s. v. galla*). PLIN. VAL. 2, 28 cycidon (*gen. plur.*). *forma* cēcida (cic-) -ae: GLOSS. *saepius.* MARCELL. med. 7, 17. GLOSS. galla. V 180, 23 galla (colla *cod.*) genus pigmenti, quod Graeci ⟨c⟩ecidam dicunt (204, 9). 297, 48 galla: zizuca rustica[e]. III 581, 55 calis id est galla Asiana sive cicidus (*cf.* GLOSS. *saep.* galla: κηκίς. galla Asiana: κηκίς ὄμφακος). DIOSC. 1, 117 de cecidos id est galla. MARCELL. med. 7, 17 *pars medicamenti*: cicidae IIII. PLIN. VAL. 2, 28 recipe cycidon drach(mas) quattuor.

cectōria, -ae *f.* (cectūrium, -ī *n.*) [*orig. inc. sunt qui conferant c.* cingere. *Th.*]. *i. q. fossa lineave terminandi agri causa ducta. neutr.* cecturium *l. 64.* GROM. p. 334, 15 -a, hoc est rotundus [est] sicut modius. 337, 13 hoc est -a ecclesiae eius. 338, 9 terminum quam maxime habens *casa* sub via, hoc est sub cecteria distat, quod est fovea rotunda, dividit territoria. 333, 19 in quo monticello cecturium invenies in ped(es) CL.

cectōriālis (-e) *a* cectoria. GROM. p. 337, 9 (*describuntur fines agri*) ab austro lapides nativos, qui est exolute cectoriales, in epitecticum assignavimus.

cecua, cecuma *v.* cicuma.

ista *cassia* . . . flagilior est et brevior, unde et nomine provinciae **cedal**(?) appellatur DIOSC. 1, 11. *graece* DIOSC. 1, 13 W. *aliter. Mbr.*

cedar *v. nom. propr.*

cēdenter *adv. a* cedo, cedens. CAEL. AVR. acut. 3, 16, 129 ut *ministri* cedenter ac sine ulla constantia eum (*hydrophobum*) consentiendo coerceant.

*1. **cēdo**, cessī, cessum, -ere [*orig. inc.; pristinam formam* cesdō kezdō *fuisse docet* e *correpta formarum* cessi, cessare *sim. fortasse cf. c. med.* syazdaṯ '*recedit*', sĭždro '*pavidus*', *hibern.* cet '*permissio*'. *Th.*].
de formis cessi *et* cessum: CHAR. gramm. I 245, 22 PROB. gramm. IV 38, 15 PRISC. gramm. II 514, 19. 519, 21. *de prosodia*: PRISC. gramm. II 461, 5 *e* producta si fuerit, in praeterito quoque producitur vel natura vel positione ut cedo cessi. SCHOL. Pers. 2, 75. *de significatione*: *lenius genus est fugiendi*: CIC. ad Brut. 1, 15 (9, 24), 5 -bas . . . Brute, -bas, quoniam Stoici nostri negant fugere sapientes. *coniunguntur igitur saepius adverbia, quae tarditatem cunctationemve quandam significant ut* paulatim (CAES. civ. 2, 40, 3. 3, 93, 3 BELL. Afr. 15, 2 *al. cf.* SERV. Aen. 6, 102 cessit furor: non penitus recessit, sed paulatim coepit imminui), moderatius (HIRT. Gall. 8, 12, 7), minutatim (BELL. Afr. 78, 7), sensim (LIV. 21, 54, 4. 29, 34, 13. 31, 36, 2 *al.*), *aut accedunt adiectiva vel imprimis part. perf. pass., quae necessitatem quandam, taedium, vim exprimunt*: invitus (CATVLL. 66, 39 VERG. Aen. 6, 460 PS. CIC. exil. 7 AVG. civ. 14, 9 p. 23 CLAVD. MAM. anim. 1, 13 p. 57), depulsus, expulsus, repulsus, pulsus (CIC. Arat. 374 Planc. 26 LVCR. 6, 571 EGNAT. carm. frg. 2 CAES. Gall. 6, 23, 2 BELL. Afr. 52, 2 SALL. Catil. 9, 5 VERG. Aen. 3, 121. 5, 395 *al.*), iussus (OV. epist. 12, 135 SIL. 4, 273 *cf.* VERG. Aen. 10, 443 socii -erunt aequore iusso), victus (OV. met. 5, 311 LIV. 32, 21, 15 OCTAVIA 486. 783) *sim., aut pendet a verbo item necessitatem exprimente* cogere, *ut* CAES. civ. 2, 41, 4 hostes loco -ere cogebant. CIC. Att. 7, 2, 2 HIRT. Gall. 8, 19, 2 LIV. 2, 10, 7 VAL. MAX. 3, 7, 1[d]. 4, 1, 15 MART. 4, 14, 5 FLOR. epit. 2, 8, 11 IVST. 18, 1, 6 *al. subest sensus flagitii, ut* HIRT. Gall. 8, 28, 4 pudore -endi (OV. met. 9, 32 puduit . . . -ere. AMM. 29, 5, 29). HOR. carm. 1, 6, 6 Pelidae . . . -ere nescii. OV. met. 5, 221 non -isse piget. 5, 316 -ere visum turpius (9, 16 SEN. dial. 2, 19, 3). 9, 43 certi non -ere (SIL. 12, 624). SEN. Phoen. 281 -ere imperio negat. VAL. FL. 7, 58 perstas non -ere.
de propriis significationibus: NON. p. 250 -ere significat secundum consuetudinem abire superatum et locum victori dare, succedere, dari, recedere, obsequi, evitare, incedere. GLOSS. παραχωρῶ, ὑποχωρῶ, εἴκω, succumbo vel locum do aut oboedio vel pareo. -it: concedit vel succumbit, consensit, succumbit vel dimittit. *frequenter coniunguntur* retro -ere (LVCR. 2, 508. 999 VERG. Aen. 3, 496 HOR. carm. 1, 35, 26 LIV. 2, 20, 3 *passim.*), *sim.* recessim (PLAVT. Cas. 443) retrorsum (-us) -ere (PLIN. nat. 9, 99 SIL. 11, 510 AMM. 22, 8, 14 AVG. civ. 4, 29 p. 183). *nota etiam ludum*: AVG. civ. 14, 14 p. 35 cui vel crederetur vel cederetur.

I *i. q.* ***incedere, succedere,*** *ire, coire* (*cf.* SERV. *et* SERV. auct. georg. 1, 218 *p. 722, 41*): ENN. ann. 93 -unt de caelo ter quattuor corpora sancta avium. PLAVT. Aul. 517 -unt, petunt treceni, cum stant phylacistae in atriis (NON. p. 250 incedere). 526 ad postremum -it miles (*i. advenit*), aes petit. Capt. 352 quam citissime potest, tam hoc -ere *servum* ad factum volo. Cas. 446 candidatus -it (*i. incedit*) hic mastigia. Pseud. 308 inanis -is (*i. ad me venis*). 955 transversus, non proversus -it, quasi cancer solet. VARRO Men. 9 -it citus celsus tolutim. LVCR. 5, 843 nec facere, ut possent quicquam nec -ere quoquam *portenta androgynum.* HOR. sat. 2, 1, 65 nitidus qua *pelle* quisque per ora -ret introrsum turpis. PROP. 3, 18, 34 Caesar ab humana cessit in astra via. OV. ars 2, 470 inque suas partes cessit inane chaos. 14, 848 Hersilia . . . cum sidere cessit in auras. FEST. p. 181 'occidamus' Plautus ponit pro 'contra -amus'. 243 procedere dicebant . . . interdum pro 'porro -ere'. APVL. apol. 46 Aemiliane -e huc. COMM. apol. 314 fieret cum humilis altus, -ret infernus, ut Adam levaretur. DICT. 2, 40 uterque pleno gradu adversum -ens. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 1 p. 348[D] ad proprium situm singula discreti mundi -erunt.

II *sensu strictiore*: ***recedere,*** *pedem referre*: **A** *locum dare,* ***relinquere, abire***: (NON. p. 250 recedere. GLOSS. παραχωρῶ, ὑποχωρῶ, εἴκω. -isse: recessisse). *absolute, alicui, unde* (*ex et ablat. nudus; maxime* loco -ere *cf.* CLAVD. DON. Aen. 8, 332 -ere loco verbum est ex re militari sumptum).

1 *de hominibus*: ENN. ann. 587 nostri cessere parumper. PLAVT. Cas. 443 recessim -am ad parietem, imitabor nepam. Men. 1018 postremus -is. INSCR. mill. Popil. (Corp. X 6950) 14 ut de agro poplico aratoribus -rent paastores. LVCIL. 759 si alio opus sit, fore, si hinc aliquo -eris. QVADRIG. hist. 58 paene factum est, quin castra relinquerent atque -rent hosti. VARRO Men. 393 -it velocibus iuvenis membris levis nitidus oleo (NON. p. 251 evitare). frg. Non. p. 498 ut Galli Romae ⟨praeter⟩ Capitoli sint potiti neque inde ante sex menses -erint. CIC. Arat. 70 nec vi signorum -unt *nautae* neque flamina vitant. Font. 35 vos in sententiis ferendis civi parcere quam hosti -ere maluisse. Mur. 53 ut neque minanti -ret neque cuiquam minaretur. Sull. 25 nemini -ere, multis obsistere. dom. 99 qui . . . privatus consulibus armatis -erim. Sest. 37 cessit *Metellus*, ne . . . victus a fortibus viris cum dedecore caderet. Pis. 20 *Metellus* Mario . . . et eius invictis legionibus, ne armis confligeret, -endum esse duxit. Planc. 26 quod me *Plancius* vel vi pulsum vel ratione -entem receperit, iuverit, custodierit. de orat. 2, 294 (*in imagine de arte oratoris*) ut non fugiendi hostis, sed capiendi loci causa -isse videar. 3, 213 cum *Aeschines* propter ignominiam iudicii -isset Athenis et se Rhodum contulisset. off. 2, 40 *Viriatho* exercitus nostri imperatoresque -erant. 3, 90 sibi ne uterque rapiat *tabulam navigii* an alter -at alteri. Att. 7, 12, 4 Pompeius Italia -it. epist. 1, 9 16 qui . . . summa voluntate -erit. PS. CIC. exil. 7 -o invitus de re publica, -o oppressus de fortuna, de dignitate. CATVLL. 64, 53 Thesea -entem celeri cum classe tuetur *Ariadna*. CAES. Gall. 5, 16, 1 insequi -entes. 5, 50, 5 equites consulto -ere. 6, 23, 2 expulsos agris finitimos -ere. 7, 80, 3 qui suis -entibus auxilio succurrerent. civ. 2, 41, 4 hostes loco -ere cogebant. HIRT. Gall. 8, 28, 4 nostri . . . pudore -endi . . . fortissime . . . proeliantur. 8, 29, 3 equites -entibus circumfusi. BELL. Afr. 15, 2 equites . . . pauci multitudine hostium defessi equis convulneratis pau-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

latim -ere. 52, 2 equites ... vi universae subitaeque hostium multitudinis pulsi parumper -erunt. SALL. Iug. 36, 2 -ere instanti (OV. met. 12, 134 LIV. 1, 37, 3 *al.*). 50, 3 ne ... -entibus adversariis receptui ac post munimento foret. 51, 4 neque illis castra esse neque munimentum ullum, quo -entes tenderent. VERG. ecl. 4, 38 -et ... ipse mari vector. Aen. 3, 121 pulsum regnis -isse paternis. 5, 445 *Dares* ictum venientem ... praevidit celerique elapsus corpore cessit (NON. p. 251 evitare). 6, 460. 10, 443. 10, 646 Aenean aversum ... -ere Turnus credidit. 12, 717 pavidi cessere magistri *pecorum.* CVLEX 366 *Mucio* cessit Lydi timefacta potentia regis. HOR. sat. 1, 7, 31 *vindemiatori* saepe viator -isset magna compellans voce cuculum. carm. 1, 6, 6. 2, 1, 26 Iuno et deorum quisquis amicior Afris inulta -erat ... tellure. 2, 3, 17 -es coemptis saltibus et domo villaque flavus quam Tiberis lavit, -es. 3, 8, 24 Scythae laxo meditantur arcu -ere campis. PROP. 4, 9, 54 parce oculis, hospes, lucoque abscede verendo: -e agedum. OV. am. 3, 8, 64 si dederim *pecunias* tota -et uterque (*custos et maritus*) domo. epist. 12, 134 ausus es 'Aesonia' dicere '-e domo!' iussa domo cessi. 15, 370 -ent Marti Dorica castra meo. ars 3, 642 *cum* -at lecto quamlibet aegra suo. rem. 454 cessit ab Idaea coniuge victa prior *Cleopatra.* 534 (*in imagine*) explendast sitis ista tibi, qua perditus ardes, -imus, e medio iam licet amne bibas. met. 5, 311 -ite victae fonte Medusaeo et Hyantea Aganippe. 9, 32 puduit modo magna locutum -ere. fast. 2, 668 quid, nova cum fierent Capitolia? nempe deorum cuncta Iovi cessit turba locumque dedit. 4, 359 *Mater* deos ... peperit: cessere parenti principiumque dati Mater honoris habet (*cf.* FLOR. epit. 1, 1, 7). trist. 5, 6, 31 -itur et caecis et quos praetexta verendos virgaque cum verbis imperiosa facit. Pont. 1, 3, 75 exul *Iason* ab Haemonia Pirenida cessit ad undam. LIV. *saepius quam 100^ies^, ut* 2, 2, 10 *consul* abdicavit se consulatu *et* .... civitate cessit. 2, 10, 7 *Larcium atque Herminium* -ere in tutum coegit *Cocles.* 2, 20, 5 *dictator* suos perculsos -ere animadvertit. 2, 47, 2 Fabius gravi vulnere ictus ex acie cessit. 2, 56, 11 adulescentes ... nihil -entes viatori. 21, 61, 6 excito ... Scipione hibernis toto cis Hiberum rursus -it agro *Hasdrubal.* 28, 22, 15 neminem -ere atque obstinatos mori in vestigio quemque suo. 42, 59, 5 -entes ... sensim integris ordinibus. PAVL. FEST. p. 115 Samnites ... non -uros ... Romano militi. SEN. contr. 1, 2, 3 *virgini Vestali* praetor via -et? summum imperium, consules -ent tibi? contr. exc. 4, 5 ego ... -o domo, si fateris illam (*novercam*) sic posse sanari. suas. 2, 9 satis fecimus nomini, ultimi cessimus (*trecenti Lacedaemonii*). VAL. MAX. 5, 2, 1 sanxit namque *senatus*, ut feminis semita viri -rent (SEN. epist. 64, 10). SEN. Ag. 304 domo Argisve -o. Herc. f. 771 poscit Alcides viam -ente turba *umbrarum.* Phaedr. 1229 umbrae nocentes, -ite. OCTAVIA 671 cessit thalamis Claudia diri pulsa Neronis. SEN. apocol. 24 tibi ... -et sede relicta *Minos.* dial. 2, 19, 3 etiamsi premeris et infesta vi urgere, -ere tamen turpe est. benef. 4, 39, 2 appellare debitorem ad diem possum et, si foro -erit, portionem feram. CVRT. 8, 5, 8 Herculem ... Liberum ... Castorem novo numini *Alexandro.* 10, 7, 13 -erat ex contione Arrhidaeus principum auctoritate conterritus. LVCAN. 1, 51 *Neroni deo* numine ab omni -etur. 4, 626 terga viri -entia victor alligat. 9, 546 populi, quos miserat Eos ... Latio cessere duci. 10, 50 -emus in ortus Arsacidum domino. LAVS Pis. 195 quis te duce cessit calculus? PLIN. nat. 22, 8 terra et altrice ipsa humo et humatione etiam -ere. VAL. FL. 8, 335 non ... Styri violentia -it. SIL. 11, 240 *Decio* femina nulla orta in Agenoreis nostrae Carthaginis oris cesserit. 17, 547 fallax subito simulacrum *Scipionis* in nubila cessit. STAT. Theb. 6, 788 *Capaneus Alcidaman* agit toto -entem fervidus arvo. 7, 325 *Asopus* vix tonitru submotus et igne trisulco cessit. 10, 936 paulum si tardius artus *Capanei fulminati* -issent, potuit fulmen sperare secundum. 11, 485 *Tisiphone ad Pietatem*: quid belli obverteris ausis, numen iners pacique datum? -e improba: noster hic campus. 12, 384 *Antigone ad Argiam*: mea membra tenes ... -o, tene. Ach. 1, 371 *Scyriades* sociare choros ... hortantur *Achillem* -untque loco. MART. epigr. 31, 1 -ere maiori virtutis fama secunda est. 14, 169 -at ut argutis obvia turba trochis. QVINT. inst. 11, 1, 17 nec -ere volunt nec possunt contendere. IVV. 4, 63 obstitit intranti miratrix turba parumper. ut cessit *turba* ... patuerunt ... valvae. TAC. hist. 2, 55 -isse (*coniecerunt alii alia*) Othonem ... certi auctores ... attulere. ann. 1, 56 hostis astu magis quam per formidinem cessit. FLOR. epit. 2, 6, 61 Hannibal cessit praemiumque victoriae Africa fuit. 2, 8, 11 *Antiochum* mari ac terra -ere coegit. VLP. dig. 9, 2, 7, 4 *si filius familias servum* -entem vulneraverit, erit Aquiliae *legi* locus. 16, 3, 7, 2 foro -unt nummularii. TERT. adv. Marc. 4, 8 p. 439 daemonia timore ... -bant. TER. MAVR. 449 non -endo semper quaeritur victoria. PANEG. 10, 24 cum ex industria tui -rent. LACT. inst. 5, 5, 2 *iustitiam* offensam vitiis hominum -isse terra. IVST. 18, 1, 6 Romanos ... inusitata ante elephantorum forma ... -ere proelio coegit. VIR. ill. 45, 3 *Marcellus* primus docuit, quomodo milites -rent nec terga praeberent. AVSON. 236, 1 Polydoro: -e procul myrtumque istam fuge, nescius hospes. AMM. *saepius.* VEG. mil. 1, 10 et -ens et insequens natare cogitur frequenter exercitus. VVLG. Gal. 2, 5 *fratribus falsis* neque ad horam cessimus subiectione. CLAVD. 21, 48 quacumque alte gradereris in urbe -entes spatiis ... videbas. rapt. Pros. 2, 207 iam Gorgonis ora revelat Pallas et intento festinat Delia telo nec patruo *Diti* -unt. AVG. civ. 3, 21 p. 132 *Scipio* -ens inimicis extra patriam. 4, 23 p. 174 utrum vellent *dii* Felicitati loco -ere. 20, 12 p. 435 firmitate sanctorum, qua non -uri sunt saevientibus. SVLP. SEV. chron. 2, 39, 7 Rhodanius ... non tam suis viribus quam Hilarii societate non -erat Arrianis. 2, 47, 7 *rescripto Gratiani comperto* Gnostici ... sponte cessere. CLAVD. MAM. anim. 2, 2 p. 102, 3 cum corpus ... loco in locum -ret. 3, 16, 10 (*in imagine*) in fugam cessit *adversarius.* DRAC. Romul. 8, 180 si forte profanus hunc (*Parin*) feriet quicumque reum, sit in urbe sacerdos: -o: loco si forte meo pius esse recusat, pontifices Helenus Laocon, sacrata potestas -ent oranti. *nota metonymiam*: SIL. 16, 76 *Scipio ad Hannonem*: tanta, en, qui regna reposcant, quīs -at toga (*i. togatus, togati*) et armiferi gens sacra Quirini. IVV. 6, 515 *semiviro* rauca cohors *matris deum*, ... tympana -unt.

2 *de animalibus*: LVCR. 5, 1292 omnia -bant armatis nuda et inerma. VERG. georg. 4, 84 *reges apium* obnixi non -ere. MANIL. 5, 602 nec -it tamen illa (*belua*) viro (*Perseo*). PHAEDR. 1, 19, 9 *canis ad canem*: si mihi et turbae meae par ... esse potueris, -am loco. app. 24, 5 *cornix loquitur*: -o fortibus. SEN. Herc. f. 804 antroque toto cessit *Cerberus.* LVCAN. 9, 906 qui (*nati aquilae*) Phoebo cessere, iacent (ENNOD. epist. 1, 18). PLIN. nat. 8, 27 vulneratique et territi *elephanti* retro semper -unt. 8, 50 quamlibet magna canum et venantium urguente vi contemptim restitansque -it *leo* in campis. 10, 31 *de cornicibus*: genitores suboli loco -unt. VAL. FL. 4, 373 ultima *Io* ... patriae -ens dedit oscula ripae. 8, 102 *Medea ad draconem*: -e adeo inque aliis senium nunc digere lucis. SIL. 10, 294 vulnere tigris letifero -ens tandem. 16, 4 abditus ut silva stabulis cum cessit ademptis ... taurus. STAT. Theb. 3, 264 *equi* cessere retro. 4, 401 (*ad Bacchum sub imagine tauri*) tu peior, tu -e nocens. 9, 31 caelo volucres cessere minores. AVSON. 2, 1 -ere ... lato nescit fera saucia ferro. SVLP. SEV. dial. 2, 3, 2 *iumenta* paululum in partem alteram ... -erunt.

3 *de rebus corporeis* (*mobilibus et immobilibus*) *i. q. retro labi; sponte recedere, removeri* (*cf.* COMMENT. Lucan. 3, 107 loco cessere: remotae sunt): *de stellis*: CIC. Arat. 182 hic ... obscurae *stellae* sine nomine -unt. 210 hac *sede Centaurus* subter partem praeportans ipse virilem -it. 213 *Centaurus* -it ad Aram. 321 *Cancrum* subter ... -it vis torva Leonis. 336 sex *sidera* ... semper -unt labentia nocte. 351 simulac primum ... se ... Cancer extulit, extemplo -it delapsa Corona. 356. 372. 374. 381. 437. 462. 466. 475. CATVLL. 66, 4 ut -ant certis sidera temporibus. VERG. georg. 1, 218 averso -ens Canis occidit astro (SERV. *et* SERV. auct. *ad l.* -ens aut locum dans ... aut certe '-ens Canis' non recedens, sed incedens accipimus et se movens). OV. fast. 5, 546 MANIL. 1, 335. 398. 2, 533 Centaurus tergore cessit, usque adeo est homini victus. 3, 387. 436. 675 SEN. nat. 7, 25, 5 COLVM. 10, 79 VAL. FL. 3, 211 MART. 8, 21, 9 AVIEN. Arat. 805. 1083 mediumque *Piscem* sub undas -ere. 1116 Virgine eoo consurgente freto -it Lyra ... -it Delphinus pelago -itque Sagitta. 1230. 1245. *cf.* AVSON. 332, 46 Iane veni, novus anne veni, renovate veni sol, tu tropicum solido da -ere. *de sole, luna al.*: CIC. Arat. 281 a clarisonis auris aquilonis ad austrum -ens ... rota ... solis. MANIL. 1, 645 ubi *Phoebus* -it ad umbras. 3, 382 APVL. met. 3, 16 AVIEN. Arat. 1557. 1574. EGNAT. carm. frg. 2 Phoebe pulsa loco cessit concedens lucibus altis. *de variis*: CIC. ac. 2, 125 ut ... qua quodque movebitur corpus, aliud -at et, qua quodque -erit, aliud ilico subsequatur. nat. deor. 2, 83 quacumque -imus ... videtur *aer* quasi locum dare et -ere (HOR. sat. 2, 2, 13 pete -entem aera disco. OV. met. 10, 59. trist. 3, 8, 7 nostris -ente volatibus aura. SEN. nat. 1, 1, 5. 1, 2, 8 *coronae in caelo* cum ad unam partem -erunt, illinc ventus est. 5, 9, 3 percussus *aer* ... in latus -it. 7, 20, 3 -entis retro aetheris. epist. 57, 8. *cf.* nat. 6, 18, 2 ubi illum [*spiritum terrae*] extrinsecus superveniens causa sollicitat compellitque ... -it tantum et vagatur. *cf.* LVCAN. 2, 459 nubiferoque polus [*i. aether*] cum -erit euro). CATVLL. 64, 249 *Ariadne* prospectans -entem ... carinam (PROP. 1, 3, 1 STAT. silv. 3, 2, 60). 66, 39 *coma loquitur*: invita ... tuo de vertice cessi (66, 63 VAL. FL. 3, 196. *cf.* PLIN. epist. 3, 6, 2 rari et -entes capilli). LVCR. 1, 339 haud ... quicquam procedere posset, principium quoniam -endi nulla daret res. 1, 372 -ere squamigeris latices nitentibus aiunt et liquidas aperire vias, quia post loca pisces linquant, quo possint -entes confluere *undae* (2, 234 *corpus aquae naturaque tenuis aeris* -unt gravioribus exuperata. 6, 872 in terram -it calor omnis aquai. VERG. Aen. 10, 357 PROP. 1, 11, 12 OV. am. 3, 6, 44 epist. 17, 76 LIV. 26, 45, 8 *al. passim*). LVCR. 2, 999 -it ... retro, de terra quod fuit ante, in terras. 3, 218 ubi *anima* e toto iam corpore cessit (4, 945. SEN. Tro. 380 spiritus *morientis.* SIL. 6, 39 in auras halitus. TAC. ann. 15, 70 CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 146). LVCR. 3, 223 sucus de corpore. 4, 144 perpetuoque fluant *simulacra rerum* ab rebus lapsaque -ant. 6, 571 collecti redeunt -untque repulsi *venti* (VERG. Aen. 10, 357. NEMES. cyn. 275 flamina. VEG. mil. 4, 42). VERG. Aen. 3, 447 *carmina* manent immota neque ab ordine -unt. 3, 496 arva ... Ausoniae semper -entia retro (HOR. epod. 17, 75 meaeque terra -et insolentiae). 10, 357 nubila (SEN. nat. 2, 15, 15 APVL. met. 6, 6). AETNA 635 *flammae* ... quocumque ferunt illi *pii* vestigia -unt (OV. met. 15, 862 MANIL. 4, 68 LVCAN. 2, 8 SVLP. SEV. epist. 1, 15 dial. 1, 18, 4). OV. fast. 3, 142 Vesta ... ut folio niteat velata recenti -it ab Iliacis laurea cana focis. SEN. nat. 2, 13, 3 *calor* frigori -ens *eqs.* LVCAN. 3, 107 vacuaeque loco

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cessere curules. PERS. 5,30 pavido custos mihi purpura cessit. VAL. FL. 4,672 vixdum ardua cautes -erat *Symplegadum* (AMM. 22,8,14). STAT. silv. 3,1,71 lux ... cessit. AVG. civ. 11,6 p. 468 motionis et mutationis ... aliud atque aliud, quae simul esse non possunt, -it atque succedit (12,4 p. 516). CARM. epigr. 1252,5 Clusino cineres flammae cessere sepulcro.

4 *de temporalibus notionibus*: PLAVT. Amph. 546 nunc te nox, quae me mansisti, mitto uti -as die (OV. am. 1,13,27. SIL. 9,180 nox ... -bat Eoo). CIC. Cato 69 horae ... -unt et dies et menses et anni (PROP. 3,20,19 multae ... meis -ent sermonibus horae). OV. fast. 3,235 hiems ... tunc denique -it. LAVS Pis. 151 autumnus nivibus -urus et undis (IVV. 4,56 -ente pruinis autumno). OCTAVIA 715 postquam dies sideribus atris cessit (AVIEN. Arat. 321 AMM. 31,7,15 AVG. conf. 11,13,16). STAT. Theb. 7,286 -it bruma. PORPH. Hor. carm. 4,7,7 *anni temporum* ⟨u⟩nu⟨m⟩ quo⟨d⟩que celeriter occidens alii -it. *speciatim in iure*: SERV. Paul. dig. 40,12,24,1 in actionibus annuis ex eo tempore annum -ere, ex quo lis ordinata sit (GAIVS dig. 3,6,6 annus in personam ... eius, qui dedit pecuniam, ne secum ageretur, ex eo tempore -it, ex quo dedit. VLP. dig. 27,3,11 neque enim ante annus -it, intra quem de peculio actio datur quam tutela fuerit finita. 43,24,15,4 annus ... -ere incipit, ex quo id opus factum perfectum est aut fieri desiit, licet perfectum non sit). NERAT. dig. 50,5,4 ut ex eo tempore vacationis dies incipiat ei -ere, quo iter ex commodo peragere potuisset (VLP. dig. 37,1,7,2 quia tutor pupillo et pater infanti filio bonorum possessionem petere possunt, dies, quibus tutor aut pater scit, -ere placet. PAVL. dig. 22,6,9,1 *filio familias a milite heredi instituto* dies aditionis -it. 27,1,45,1 an ... dies quinquaginta eis -ant, intra quos necesse est causas excusationis exercere). VLP. dig. 3,2,8 tempus luctus ... et ignoranti -it ex die mortis mariti (PAVL. dig. 4,4,32 *tempus* post probatam aetatem cessit. 22,6,1,1 si quis nesciat decessisse eum, cuius bonorum possessio defertur, non -it ei tempus). *de die legati vel obligationis, qui cedit necdum venit; cf.* VLP. dig. 50,16,213,1 -ere diem significat incipere deberi pecuniam: venire diem significat eum diem venisse, quo pecunia peti possit. ubi pure quis stipulatus fuerit, et cessit et venit dies: ubi in diem, cessit dies, sed nondum venit: ubi sub condicione, neque cessit neque venit pendente adhuc condicione. POMPON. dig. 31,8,11,1 si ante diem legati -entem alter mortuus fuerit, alter qui supererit in obligatione manebit. IVLIAN. dig. 38,1,23,1 si patroni plures consulto in diversas regiones discesserint et liberto simul operas indixerint, potest dici diem operarum -ere. MAECIAN. Vlp. dig. 7,1,72 etiamsi post aditam hereditatem accessisset usus fructus, utiliter diem -ere et ad legatarium pertinere. SCAEV. dig. 31,88,12 Pamphilus post diem legati sui -entem testamento heredem instituit Maevium. VLP. dig. 7,3,1 pr. per dies singulos vel menses vel annos dies legati -it. 7,3,1,2 dies ... usus fructus, item usus non prius -et quam hereditas adeatur. 33,2,7 operae testamento relictae, quando -ere debeant, utrum ex quo petit eas legatarius an ex quo hereditas adita est? et cui pereant dies, quibus aeger servus fuit? et puto ex die petitionis eas -ere. TRYPH. dig. 34,3,27 die, quo legata -ere solent. PAVL. dig. 8,4,18 inutiliter dies legati -it.

B *i. q.* **non obsistere,** *non resistere, locum dare. de rebus*: CIC. nat. deor. 3,31 ignis ... et aer ... facillime pellitur naturaque -ens est maxime et dissupabilis. VERG. Aen. 7,677 magno -unt virgulta fragore. AETNA 151 vis animae flammaeque ruit, qua proxima -unt. OV. ars 1,560 imposito cessit harena pede *Bacchi* (SVLP. SEV. dial. 1,3,4). met. 10,284 ebur ... subsidit digitis -itque. CELS. 2,3 p. 32 si ... *praecordia* digitis -unt. 4,2 p. 123 *umor* prementi digito -it (7,18 p. 296). 7,6 p. 272 quaedam ex his (*tuberculis*) ... mollia -entiaque sunt. 7,8 p. 283. 7,14 p. 290. 7,17,1. 7,25,2. 8,22 p. 361 SEN. dial. 3,6,2. 6,2,3 *in imagine de Marcello*: bene legerat *Augustus* nulli -ura ponderi fundamenta. 7,27,3 *item in imagine*: quaerite aliquam mollem -entemque materiam (CHALC. transl. p. 50B). nat. 1,2,11 materia solidiore ac minus -ente. 2,6,3 intentionem aëris ostendent tibi inflata nec ad ictum -entia. 2,52,1 valentiora ... *fulmen* vehementius dissipat, -entia nonnumquam sine iniuria transit. epist. 30,2 ubi plurimis locis laxari coepit et -ere succurri non potest navigio dehiscenti. CVRT. 4,7,7 *sabulum* praealtum et vestigio -ens (COLVM. 1,6,23 non -ente solo *areae* pulsibus ungularum. 3,13,7. CLAVD. MAM. anim. 1,2 p. 25,2 *loca* umoris assidui subterluvione -entia. PANEG. 5,8 VEG. mil. 4,20). COLVM. 1,5,10 cum veteri astruitur recens aedificium quasi surgenti reluctans oneri -it; et quod prius extructum imminebit -enti, paulatim ... attrahetur. LVCAN. 3,1 propulit ... classem velis -entibus auster. 3,555 nec tardae *habiles pinus Graiorum* flectenti -ere clavo. 3,398 pressus ne -at turribus agger. 3,495 sudibus crebris et ... roboris ictu percussae -unt crates. 5,209 pectore vatis impactae cessere fores (PS. QVINT. decl. 1,9). 10,310 *Nile*, spargens facilem tibi -ere ripam (FRONTIN. aq. 90). PLIN. nat. 16,222 olea incurvantur *abies et larix* -untque ponderi. 16,227 arida *ligna* ... latius, quam teras, -unt. VAL. FL. 3,196 cessere iubae *cassidis*. STAT. Theb. 1,427 penitusque oculis -entibus intrat *intima vultus manus*. MART. 11,41,3 -entes oneri *glandium* ramos. PLIN. epist. 2,17,15 vinea ... nudis ... pedibus mollis et -ens. 7,9,11 vers. mollis -ensque sequatur si *cera* doctos digitos. TAC. hist. 3,29 turris ictibus saxorum cessit. ann. 14,5 eminentibus lecti parietibus ac forte validioribus quam ut oneri -rent. 15,15 pontem -urum oneri. GELL. 3,6,2 si super palmae ... arboris lignum magna pondera imponas ... non deorsum palma -it nec intra flectitur. SOL. 52,56 *adamantes* incudibus dissipatis aliquando -unt atque in particulas dissiliunt (HIER. in Am. 3,7 p. 329). PANEG. 5,6 si qua murorum ... arieti non -erit firmitas. 5,8 ut ... qua manifeste palustris est *terra*, -at ad nisum. VEG. mil. 4,6 *non* facile transeunt spicula quod -it ac fluctuat. 4,42 *rheumati* interdum -it et ventus. SORAN. p. 93 si ... natura grande est ipsum caput *infantis* manu confrangendum est. mollitia enim adhuc ossorum facile -ere potest. p. 115 *quod* membranum ... pressum et mollius sit et -at. RVT. NAM. 1,539 *alga* -endo interrigat undas *maris*. SIDON. epist. 1,2,6 mensis -entibus.

C *in imagine de terris, ora, ripis sim. i. q.* **recedere, retro iacere**: CVRT. 3,4,7 qua maxime *dorsum* introrsus mari -it. MELA 1,6 *mare* longe lateque diffusum abigit vaste -entia litora. 3,73 terris in omnem partem vaste et aequa portione -entibus. VAL. FL. 4,714 non alibi effusis -erunt longius undis litora. STAT. silv. 5,1,91 quantum ultimus orbis -erit. TAC. ann. 2,16 ripae fluminis -unt. APVL. mund. 6 *mare occiduarum partium* quibusdam fretorum cervicibus premitur et idem rursus -entibus est terris immensum. AVIEN. Arat. 179 qua -unt medii longe secreta diei (*i. meridiei*) Hesperidum. orb. terr. 599 inque Booten Thermopylae -unt. 687 latus omne soli *orae* procul in dispendia -it litoris. 726 concava vasto -it in antra sinu rupes. 979 hinc in caeruleum -it sinus Hellespontum. ora 306 inter ... celsa cautium sinus. 549. AMM. 15,10,2 unde *Gallia* ad solis ortus attollitur, aggeribus -it Alpium. CORP. XIV 3857 via lata a pariete p(edes) v -ere debebit.

III *sensu latiore et translate i. q.* **recedere, locum non tenere**:

A **recedere, abire**: 1 *de morientibus*: CIC. Brut. 4 *Hortensius* cessit e vita. Tusc. 1,35 vita. HOR. sat. 1,1,119. EPICED. Drusi 75 -is et incassum tua nomina, Druse, levantur. MANIL. 2,879 cessit ... in tumulum belli vitaeque Typhoeus. SEN. epist. 82,21. SOL. 1,65 de vita. AVG. civ. 13,9 p. 566. 15,1 p. 58 ACT. Archel. 30 CORP. V 5206,6 (*a. 425*). VI 35767 qui ab amore patris sui Viatoris cessit. **VIII 4551 *vir* impleta tempora cessit IX 944 fato (X 7658 fatis suis).**

2 *de rebus incorporeis*: LVCIL. 1049 pudor ex pectore cessi. (OV. met. 10,241 SEN. Herc. f. 1240. Phaedr. 250 animo ... ingenuo VAL. FL. 7,462 ab ore). CATVLL. 63,19 mora tarda mente -at. VERG. Aen. 5,394 non laudis amor, nec gloria cessit pulsa metu. 6,102 furor (SEN. Herc. f. 363 ex animis). 7,636 vomeris huc et falcis honos, huc omnis aratri cessit amor. 8,395 fiducia (9,124. 10,276. STAT. Theb. 8,531 animo). 9,218 nec mea iam mutata loco sententia -it. HOR. ars 258 non ut de sede secunda -ret *iambus* aut quarta socialiter. OV. ars 3,56 e toto pectore ... onus. am. 3,11,2 fatigato pectore ... amor (rem. 752). met. 14,526 asperitas verborum. fast. 4,87 densaque -it frigoris asperitas. trist. 3,12,15 -unt ... bella fori. Pont. 1,3,44 exilii morsus e pectore nostro fomentis ... -ere ... tuis. SEN. Herc. O. 289 pestes (LVCAN. 4,371). 392 cultus. 913 dolorque ... -et Alcidae (Thy. 597 STAT. Theb. 2,192 COMM. apol. 801 AMM. 25,3,16). Med. 900 fas. Thy. 597 voluptas. OCTAVIA 486 invidia ... senatus. 783 rabies. SEN. dial. 7,11,3 *virtus* loco cessit. epist. 56,10 luxuria. SCRIB. LARG. 20 ut non -at uno die *vis epiphorae*. LVCAN. 5,577 cuncta sibi -ura pericula. CALP. ecl. 1,58 procul vitium simulatae -ere pacis. VAL. FL. 4,89 -unt e pectore nati. 4,483 irae (STAT. Theb. 5,425. *cf.* SEN. Herc. O. 308, *ubi codd.* cessit, *Iortinus et editores* cessat). STAT. Theb. 5,358 ex animis ... amentia. 5,633 quamquam haut illi (*Archemoro*) mea cura dolendo -erit (silv. 1,2,26). 5,727 luctus (silv. 2,7,133). 8,531 aegra animo vis (MART. CAP. 2,140 vis terrea). silv. 1,2,26 metus. 3,4,56 deliciae. Ach. 1,590 reverentia. TAC. hist. 1,1 ingenia. ann. 15,54 fas et salus patroni et acceptae libertatis memoria. FLOR. epit. 2,17,15 fortuna. TERT. anim. 55 nullis romphaea paradisi ianitrix -it, nisi qui in Christo decesserint. COMM. inst. 1,6,5 lusus puerilis. apol. 164 prius facinus. PANEG. 9,24 omnia genera bellorum armorum hostium uni tibi -unt, -unt ex omni etiam memoria condita litteris monimenta virtutum. AVG. civ. 19,4 p. 360 fortitudo. 20,9 p. 429 -entibus *vitiis* (21,16 p. 520 VAL. CEM. hom. 15,5). CLAVD. 3,358 potentia. CLAVD. MAM. anim. 1 praef. 19 opusculum. ENNOD. epist. 9,26 diligentia. *nota infinitivum*: LIV. 2,33,9 ut ... Cominium bellum gessisse cum Volscis memoria -isset. *fere i. q. deficere, desinere, perire*: LVCR. 3,964 -it ... rerum novitate extrusa vetustas semper. SEN. Herc. O. 1579 pomaque autumno fugiente -ent. VAL. FL. 6,392 qualiter ... Iuppiter ... fluvium si fundat habenas, ... Parnasi lateant iuga, -erit Othrys. SIL. 3,549 paulatim glacies -it tepefacta cruore. TERT. adv. Marc. 5,2 p. 571 creator ... vetera -ura promisit novis scilicet orituris. SER. SAMM. 227 linguae ... vulnera -unt. SOL. 10,9 *Tirida oppidum* cessit aevo. ANTH. 424,5 ultima -erunt adaperto claustra profundo et iam Romano cingimur Oceano. COD. Iust. 6,40,2,2 lex Iulia miscella -at. CARM. epigr. 883 invida sidereo rumpantur pectora visu -at et in nostris lingua proterva locis. DIFF. ed. Beck p. 43,6 inter causam et rationem: ... causa ra-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tione manente -it. *nota oppositionem*: QVINT. decl. 291 p. 161 maiores habet vires ignis, qui legitimis facibus accenditur. non est tam facile desinere, quam -ere.

B *renuntiare aliqua re, **omittere** aliquid, condonare* (*cf.* DIOM. gramm. I 319, 21 -o fortiori palmam et palma): *de hominibus*: 1 *absolute*: VARRO rust. 2, 10, 4 si in iure cessit (*v. p. 726, 10 sqq.*), qui potuit -ere. PLIN. epist. 5, 1, 3 non profuturum ei, si donassem, profuturum si -issem. *aliqua re* (ab, de *re l. 29 sqq.*): CIC. off. 2, 82 ut ... possessionibus -rent (LIV. 3, 14, 2 cum *seniores* -issent possessione rei publicae. 4, 6, 10. 4, 53, 6. 24, 22, 9 possessione magnae fortunae. 37, 35, 10 possessione Asiae. 44, 8, 4 Dii. *adde l. 37*). VERG. Aen. 9, 617 *Turni sororis vir ad Troianos*: sinite arma viris et -ite ferro (*i. desistite ab ferro*). OV. epist. 9, 110 -e bonis! heres laudis amica tuae (RVFIN. hist. 2, 17, 5). LIV. 7, 18, 4 toto *consulatu*. 22, 27, 9. 32, 35, 12. 32, 37, 5. 33, 12, 8 regno. 39, 34, 1. 42, 50, 2 agri parte. 42, 50, 4. 11. 42, 62, 10. SEN. benef. 3, 8, 2 toto patrimonio. Phoen. 281 imperio (TAC. hist. 3, 78 SVET. Claud. 35 Nero 34 Vit. 15 AMM. 21, 16, 12). CVRT. 4, 11, 20 vestrum esse, quo -itis. 6, 6, 33 captae urbis titulo. LVCAN. 8, 750 *ad umbram impositi cuiusdam rogo*: siquid sensus post fata relictum, -is et ipsa rogo. VAL. FL. 8, 368 virgine. MART. 5, 48, 3 cessit habenis ... questus de Phaethonte pater. QVINT. inst. 2, 1, 5 (*in imagine*) *rhetorice*, dum opere -it, iam paene possessione depulsa est. 5, 8, 1 victoria. 5, 13, 7 causa. decl. 289 p. 157 *laude*. IVV. 6, 57 agello ... paterno. TAC. hist. 2, 3 scientia *haruspicinae*. ann. 2, 48 senatu. 3, 22 damnandi officio. APVL. apol. 92 praediis. TERT. adv. Marc. 4, 16 p. 468 super tunicam pallio quoque cedi. IVST. 1, 10, 12. AMM. 18, 4, 3 domo. 25, 9, 3 muro. CHIRON 371 ambulationibus. AMBR. off. 3, 19, 114 iugali. SVLP. SEV. chron. 1, 39, 4 puero. CARM. epigr. 959 ⟨n⟩ulla in avaritie cessit ab officio. COMM. instr. 2, 13, 9 isti ... quos nulla poena coegit, si ⟨ce⟩dere nolunt ab idolis, respui debent. TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 367 de isto prius -isse debebis. 5, 16 p. 631 ut ... Marcion de gradu -at (praescr. 9). SVLP. SEV. chron. 2, 41, 6 nostris in fide manentibus illis (*Arrianis*) de perfidia non -entibus. ENNOD. carm. 1, 8, 28 *pro victima* -issent fulmine caelicolae. *imprimis apud* ICTOS, *ut* GAIVS inst. 3, 78 bonis (PAPIN. dig. 39, 6, 42 pr. VLP. dig. 4, 8, 17 pr. 42, 3, 3. 4. 6. 8 PAVL. dig. 42, 3, 5). PEDIVS Vlp. dig. 4, 7, 4, 2 possessione (IVLIAN. dig. 41, 2, 38, 1. 41, 3, 33, 3 VLP. dig. 4, 7, 4, 2 PAVL. dig. 39, 2, 16. 41, 2, 1, 20). IVLIAN. Vlp. dig. 5, 3, 16, 5 actionibus. dig. 5, 4, 8 parte hereditatis. GAIVS dig. 9, 4, 15 toto suo iure (MARCELL. dig. 24, 3, 57). PAVL. dig. 9, 4, 17, 1 usu fructu. *similiter* interdicto vi, peculio vel mercibus, portione, lite, aedibus vitiosis, fundo. 2 *alicui aliqua re*: CIC. Mil. 75 utrique mortem est minitatus nisi sibi hortorum possessione -issent (LIV. 3, 45, 2). Att. 13, 41, 1 domo ... filio. LIV. 24, 6, 8 Sicilia sibi omni -i. 32, 35, 9 Romanis tota Illyrici ora. 32, 35, 10 Iaso et Bargyliis *Rhodiis*. 32, 35, 11 Achaeis non Argis modo, sed etiam Corintho. 42, 50, 10. 45, 11, 11. SEN. contr. 1, 5, 2 quam paene illi optione cessimus! contr. exc. 6, 7 illi uxore sua. VELL. 2, 63, 1 titulo imperii ... Lepido. VAL. MAX. 1, 5, 4. 4, 1, 7 provincia collegae. 4, 1 ext. 7 *mensa* Bianti. 5, 7 ext. 2 Seleucus ... uxore, Ariobarzanes autem filio suo Cappadociae regno cessit. 7, 3, 3. SEN. benef. 4, 37, 1 *Macedoni* lectulo. dial. 6, 21, 1. 7, 12, 3 epist. 65, 1. COLVM. 1, 1, 20 heredibus patrimonio suo et ... vivi -unt servis suis. LVCAN. 8, 693 sceptris ... sorori. PLIN. nat. 11, 78 Assyria ... bombyce ... feminis. 22, 12 corona *obsidionali* Sertorio. 34, 6. SIL. 5, 250 meliori ... cunctis. STAT. Theb. 1, 29. 2, 178 MART. 8, 21, 6. 12, 96, 12 QVINT. inst. 10, 1, 35 decl. 258 p. 52. 53. 291 tit. p. 160. 336 p. 324 PS. QVINT. decl. 8, 7. TAC. hist. 2, 77 -ere imperio ei (*Vespasiano; cf.* AVSON. 279, 4). PLIN. epist. 7, 11, 5 *praediis* Corelliae. paneg. 57 otioso ac vacante *honore* privatis. 94 SVET. Iul. 72 Aug. 63 Tib. 10. IVLIAN. dig. 37, 10, 7, 5 *hereditate* creditoribus. AFRIC. dig. 10, 3, 9 rebus peculiaribus petitori. GAIVS dig. 4, 4, 27, 1 actionibus ... creditori (5, 3, 17 petitori. PAVL. dig. 11, 3, 14, 9 sollicitatori *al.*). VLP. dig. 9, 2, 15 pr. *hereditate* legatario. 45, 1, 38, 20 administratione contutori. PAVL. dig. 41, 2, 1, 4 uxori ... possessione. MARCIAN. dig. 8, 5, 9 lite adversario (8, 5, 19). PORPH. Hor. sat. 1, 7, 16/17 Diomedi armis. PANEG. 10, 14 IVST. 29, 2, 6. 31, 5, 7. 40, 2, 4 AMBR. Ioseph 5, 27. SALV. gub. 3, 23 adversariis ... vestimentorum ... parte. COD. Iust. 7, 15, 1, 2 INSCR. christ. Rossi II p. 130, 15, 7. 3 *aliquid vel aliquem (alicui) i. q. donare, condonare concedere*: [TVRPIL. com. 124 hortari nostros coepi ilico ut celerent (cederent *codd.*) lembum. VARRO Men. 451 ait consulem mihi pelum -ere (*coni. alii alia*)]. CIC. Brut. 290 *ut* gratiosi scribae *oratori* sint in dando et -endo loco. off. 2, 64 multa multis de suo iure -entem. Att. 13, 21, 7 *in nostra cogitatione* nihil tibi -o, ea, quae novi, valde probo. epist. 4, 4, 1 idem (*divitias orationis*) ... -o tuorum scriptorum subtilitati et elegantiae. VARRO rust. 3, 16, 2 *a Lucullo* hereditate me (*dat.*) cessa. LVCR. 5, 986 -bant *homines* nocte hospitibus saevis (*i. feris*) ... cubilia. TIB. 3, 19, 17 heu heu mea pignora -o (credo *A*). MANIL. 2, 585 lis una fuit *Pyladis et Orestis* ... alter quod raperet fatum, non -ret alter. VELL. 2, 85, 5 aegre *milites Antonii* summissis armis cessere victoriam. VAL. MAX. 1, 5, 8 *effigiem Solis* tantummodo supplicibus *Rhodiis* -erat. 5, 7 ext. 1 coniugem filio. SEN. Herc. O. 1282 membra dolori. CVRT. 9, 4, 20 *Alexander ad milites*: -isse se illis metuentibus Gangen et multitudinem nationum, quae ultra amnem essent. LVCAN. 3, 423 non illum *lucum* cultu populi propiore frequentant, sed cessere deis. 10, 50 (?). QVINT. decl. 258 p. 53 inhumane non -res honorem lateris *patri* (*cf.* HYG. fab. 273 p. 149). 338 p. 330 -it illi (*pauperi*) pater iuvenem. ARGVM. Plaut. Asin. 5 noctem. Aul. 13 uxorem amanti. NERAT. Vlp. dig. 8, 3, 3, 2 ius hauriendi et adeundi *ad fontem*. CELS. dig. 8, 3, 11 ius ... eundi agendi *per fundum*. POMPON. dig. 8, 3, 14 viam ... aquae ductum. *sic* actionem (-es), aedes, aquam, condictionem, fructum, haustum, hereditatem, iter, mancipia, praedia, servitutem *al. apud* ICTOS. *nota*: in iure -ere: *passim* GAIVS inst. VLP. reg. FRG. Vat. PAVL. sent. 3, 6, 32. TERT. resurr. 5 p. 31 doctrinae totam hominis figulationem deo nostro -unt. adv. Marc. 2, 17 p. 359. IVVENC. 1, 602 si vestra alterni vobis peccata velitis -ere (SACR. Leon. p. 350). IVST. 10, 2, 3 *Aspasiam* patrem -ere sibi sicuti regnum summa Dareus postulaverat. RVFIN. hist. 6, 2, 14 quod eruditionis *Paulo* summa ab omnibus -retur. AVG. civ. 4, 11 p. 160 modo ... suas partes sorori et fratribus -at. RVRIC. epist. 2, 33 p. 417, 19 vitam. CASSIOD. var. 1, 3, 8. 5, 40, 7 honorum fastigia. 6, 10, 4. 6, 12, 3. 7, 4, 3. GREG. TVR. Franc. 6, 17 rex ... dominum vitae cessum ... famulos tamquam malefactores a basilica tractos iubet interfici. LEX Burg. Rom. 15 servum pro culpa dare praesentem aut absentem -ere. ARATOR ad Flor. 24 -e dies operi. act. 1, 490 soli cessa est haec gloria Petro. 2, 45 *Iudaeis* omnia -ens mutavit natura vices. CORP. V 3517, 8 Helvidio ... et Augustae ... vivo me loca cessi. XIV 1427. 1473. 1636.

C *i. q. **inferiorem, imparem esse**, non resistere, **obsequi, concedere**, obtemperare, parere*: *cf.* NON. p. 251 -ere obsequi. SERV. auct. Aen. 2, 704 *l. 43*. GLOSS. IV 494, 9 -o parco, oboedio *et cf.* CIC. Att. 11, 9, 2 cessi meis vel potius parui *et p. 727, 1. 728, 7. subest non raro imparem esse alicui viribus, succumbere, vinci.*

1 *de animantibus*: a *absolute vel alicui*: CIC. leg. agr. 3, 15 Campanum agrum dividis; vos estis in possessione: non -o. rep. 2, 56 omnia summa cum auctoritate a principibus -ente populo tenebantur (2, 60 *cf.* 1, 48). Marcell. 7 Fortuna in istius societatem gloriae se non offert: tibi, *Caesar*, -it. off. 1, 149 -ere iis *debemus*, qui magistratum habebunt. CAEL. Cic. epist. 8, 8, 3 de divinatione Appius, ... contendere ausus non est Pilioque cessit. PVBLIL. N 22 non vincitur sed vincit, qui -it suis. NEP. Arist. 1, 3 *Aristides* cum intellegeret reprimi concitatam multitudinem non posse -ensque animadvertisset quendam scribentem. VERG. georg. 3, 549 quaesitaeque nocent artes, cessere (*fere i. q. inopes fuerunt*) magistri Phillyrides Chiron Amythaoniusque Melampus. Aen. 2, 704 di patrii ... vestrum hoc augurium ... -o equidem nec, nate, tibi comes ire recuso (SERV. auct. *ad l.* -ere proprie dicitur, qui contra sententiam suam alteri consentit). VERG. Aen. 3, 188 -amus Phoebo. 5, 467 -e deo! 11, 359 *Turnum* obtestemur ... -at, ius proprium regi patriaeque remittat. 12, 818 *Iuno ad Iovem*: -o equidem pugnasque exosa relinquo. HOR. carm. 3, 11, 15 cessit immanis tibi blandienti ianitor aulae *Cerberus*. PANEG. in Mess. 56 cessit ... Aetnaeae Neptunius incola rupis *Vlixi*. PROP. 2, 9, 37 nunc, quoniam ista tibi placuit sententia, -am. OV. epist. 20, 39 *Cydippa ad Acontium*: dum neque tu -is nec se putat ille secundum. ars 1, 21 mihi -et Amor, quamvis mea vulneret arcu pectora. 2, 164 secum habet ingenium, qui, cum libet, 'accipe' dicit. -imus. 2, 197 -e repugnanti: -endo victor abibis. am. 1, 2, 9 -imus an subitum luctando accendimus ignem? -amus. met. 1, 752 *Phaethonta* quondam magna loquentem nec sibi -entem ... non tulit Inachides. 9, 13 alii *proci* cessere duobus. GRATT. 336 *nisi canis* socios tutabitur hoste minores ... -ent. LIV. 3, 44, 5 M. Claudio clienti negotium dedit, ut virginem *Verginiam* in servitutem assereret neque -ret secundum libertatem postulantibus vindicias. 6, 23, 8 -e unus omnibus et patere te vinci consilio, ut maturius bello vincas. 6, 42, 3 hac victoria contenta plebes cessit patribus. 31, 20, 6 victus consensu patrum tribunus cessit. 34, 49, 10 cum pars, quae domestico certamine inferior sit, externo potius se applicet quam civi -at. 37, 53, 7 in aliis rebus -isse intra finem iuris mei cuilibet videri malim, quam nimis pertinaciter in obtinendo eo tetendisse. 39, 26, 11 si suum munus, qui dedissent, adimere velint, scire -endum esse. 40, 15, 4 quia minor sum *fratre*, quia tu me maiori -ere vis (40, 15, 5 *cf.* STAT. silv. 5, 2, 75). MANIL. 2, 530 -unt pecudes quod viribus amplis consilium est maius *hominum*. 5, 706 elephanta ... -entem ... punctis (cunctis *codd.*). SEN. contr. 2, 1, 27 cum abdicati essent *filii*, ego illis suasi, ut tacerent et patrem -endo mitigarent. 7, 7 (22), 3 fuit adulescens optimus, verecundissimus qui patri suo -isset, si salva pietate potuisset. 7, 7 (22), 13 professus sum, ut auctoritate mea deterrerem futuros competitores, deinde ipse filio meo cessi. contr. exc. 7, 7. 10, 2 *them.* pater et filius fortiter fecerunt. petit pater ⟨a⟩ filio sibi -ret. 10, 2, 2 -ere seni non possum. 10, 2, 14 non licet inter se -ere fortibus. VAL. MAX. 5, 7, 2 *Caesari*, cui totus terrarum orbis succubuerat, non cessit *Caesetius filios suos abdicare iubenti*. 6, 4, 1 *Italia* ut patris (*Manli Torquati*) armis, ita verbis filii fracta cessit. 9, 7 mil. Rom. 2 *Q. Pompeium* milites *Cn. Pompei* in modum hostiae mactarunt tantumque scelus, curia castris -ere se confessa, inultum abiit. SEN. Med. 417 -erit *Iason Creonti* coactus. Tro. 722 *Alcidae* vastis viribus omnes cessere ferae (MART. 9, 65, 4). dial. 9, 11, 3 quando ... *sapiens bona* reddere iubebitur ... dicet ... quia ita imperas do -o

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gratus libensque. benef. 3,38,2 parentibus meis parui, cessi. 3, 38, 3. epist. 100,9 affer, quem Fabiano possis praeponere: dic Ciceronem . . -am. CVRT. 10,7,18 seniores . . . precari eos, qui cum Perdicca erant, coepere, ut absisterent bello regique et pluribus -rent. PLIN. nat. 35,88 nec nisi augentibus pretium Rhodiis cessit *Apelles*. VAL. FL. 1,216 cessere *Iuppiter et Neptunus* ratemque accepere mari. 7,175 *cingulis Veneris* mota *Medea* loco labefactaque cessit. SIL. 3,115 *uxor ad Hannibalem*: sin solo aspicimur sexu fixumque relinqui, -o equidem nec fata moror. 3, 307. 615 *Domitianus* ducet . . . Eoos Baccho -ente triumphos. 5, 84. 12, 725. 17, 9 ante omnes magno -ente senatu obvius accitis properabat Scipio sacris *Matris*. STAT. Theb. 2,175 visique *Tydeus et Polynices* inter sese ordine fandi -ere. 6,434 nunc Euneos ante et nunc ante Thoas, -unt vincuntque. 6,661 absistunt procul *iuvenes* attonitique fatentur -ere. 7,178 novercales luimus ditare Mycenas, -o equidem. 12,118 Calydonidas . . . Tydeos exequiis trahit haut -ura sorori Deipyle. silv. 1,2,139 ipsam *Violentillam* iam -ere sensi. Ach. 1,259 extremis admota pericula *vitae* metis (*sc. sunt*). -amus. 1, 396. 483 haec *de Achille* Graiae castris iterant traduntque cohortes. -it turba ducum vincique haut maesta fatetur. 1,534 scinde *vestes*, puer *Achille*, scinde et timidae ne -e parenti. 1, 653. MART. epigr. 23,4 Carpophoro cessit . . . bubalus atque bison. 11,33,3 i nunc, livor edax, dic te -isse Neroni. QVINT. inst. 12,10,47 me hactenus -entem nemo insequatur. PS. QVINT. decl. 8,7 -at vobis circa regendas communium pignorum mentes sexus infirmior. IVV. 7, 219 -e, Palaemon, et patere inde aliquid *mercedis* decrescere. 11, 136 cui (*structori*) -ere debeat omnis pergula. TAC. hist. 2, 32 nullam urbem hosti -uram (AMM. 14,8,11). 3, 11 digressu consularium . . . Antonio vis ac potestas in utrumque exercitum fuit, -entibus collegis. 3, 66 si tam facile suorum mentes flexisset Vitellius, quam ipse -erat. 3,68. 5,10 ann. 1,46. 12,10 subveniendum sociis virium aemulis -entibusque per reverentiam. PLIN. epist. 8, 6, 8. 9. 8, 14, 6. paneg. 84 suspiciunt *mulieres* invicem, invicem -unt. 86. SVET. Iul. 69 non . . . cessit *Caesar* umquam tumultuantibus *militibus*. Aug. 21 Parthi . . . Armeniam vindicanti *Augusto* facile -erunt. Dom. 2 qu⟨in et e⟩ sex consulatibus nonnisi unum ordinarium gessit eumque -ente ac suffragante fratre. TERT. nat. 1,18 *mulier tormentis fatigata* ne -ret corpus et sexus, linguam suam pastam expuit. pudic. 10. 22 p. 273. orat. 23 ut aut -ant aut sine aliorum scandalo sententia sua utantur. PORPH. Hor. epod. 6,1 quod illi (*quieti*) -entes ei (*dicaci*) viderentur non sufficere respondere. LAMPR. Heliog. 4, 4 quae *matrona* quo vestitu incederet, quae cui -ret. VOPISC. quatt. tyr. 10, 3. AMM. 30, 7, 2 quinque militibus nequaquam cessit *Gratianus*. RVFIN. Adamant. 2, 19 erit . . . malus, qui alienos filios aufert ab invito, bonus, qui indulget et -it. CLAVD. 24, 165 subiecit Persen Macedo, -urus et ipse Romanis. carm. min. 30, 198 annis et iure minori -ere grandaevos equitum peditumque magistros. 30, 208 cunctis pariter -entibus unus eligitur ductor. COD. Theod. 6, 28, 2 (*a. 380*) salutationis loco, his . . . qui praesidatum gesserint -ere. 1,4,3 (*a. 426*) eius partis praecedat auctoritas, in qua . . . Papinianus emineat, qui ut singulos vincit, ita -it duobus. SVLP. SEV. chron. 1, 53, 3 -ente iam rege Aegypti . . . convenerat Iudaeos ad Babylonam pertinere. dial. 3,2,4 *Martinus* -ens episcopis . . . imparem se tantae moli . . . fatebatur. 3,13,2 satius aestimans *Martinus* ad horam -ere quam his non consulere. SALV. gub. 6,7. GREG. TVR. Franc. 6,22 rex . . . cessit utrisque (*diacono et episcopo*). VEN. FORT. carm. 3, 25, 2 supplico, -e tamen, si quid me forte fefellit. VITA Caes. Arel. 11 rogante . . . episcopo licet ab invito -itur. *speciatim in oratorum, philosophorum al. certamine*: CIC. Scaur. 16 in eo genere accusationis si vincerer succumberem et -rem. de orat. 2,294 confiteorque me, si quae premat res vehementius, ita -ere solere, ut non modo non abiecto, sed ne reiecto quidem scuto fugere videar . . . consistere vero in meo praesidio sic, ut non fugiendi hostis, sed capiendi loci causa -isse videar. 2, 303. 3, 32 *Antonius* honeste -ens, acriter insequens terrens supplicans. orat. 228 nisi *orator* etiam in -endo quid deceat intellegit. QVINT. inst. 2, 10, 6. 5, 7, 2. 6, 2, 16 *al. cf.* MART. CAP. 5,428 reddebat *rhetorica* . . . cunctos . . . in persuasione -entes. CIC. ac. 2, 63 malim . . . te ab hoc dissentire, sin -eris, non magnopere mirabor. 2, 66 non sum sapiens, itaque visis -o neque possum resistere. 2, 70 cessit *Antiochus philosophus*. 2, 96. Tusc. 3,51 *Epicureis* verum dicentibus facile -am. SPART. Hadr. 15,12 cum verbum eius (*Favorini*) quondam ab Hadriano reprehensum esset atque ille -isset arguentibus amicis, quod male -ret Hadriano de verbo. TREB. Gall. 11, 4 cum tanto studio Graecarum ducti sint litterarum *Hadrianus et Antoninus*, ut raro aliquibus doctissimis magnorum arbitris -erint virorum. AVG. civ. 10,9 p. 415 eius *artis* laudatoribus -ens Porphyrius. 22,27 p. 620 si uterque (*Plato et Porphyrius*) alteri -ret. **b** *alicui rei; interdum sumas proprie, ut*: CIC. Caecin. 1 non minus nunc in causa -ret A. Caecina Sex. Aebutii impudentiae, quam tum in vi facienda cessit audaciae (2 Catil. 3, 28). dom. 58 cum eorum omnium crudelitati scelerique -issem, ne absens quidem luctu meo mentis eorum satiare potui. Sest. 36 cessi tribuni plebis . . . furori. 53 cum . . . furori hominis, sceleri, perfidiae, telis minisque -issem. 63. 64 Pis. 16. 26. PETRON. 94 -e insaniae, id est ocius foras exi. *plerumque translate i. q. non resistere, non obversari*: CIC. Flacc. 50 *Hermippus* numquam istius impudentiae cessit. Rab. perd. 36 *impetui civium*. Catil. 1,22 temporibus rei publicae (Sest. 64 Mil. 2 leg. 3, 25 epist. 4, 8, 2. 12, 1, 2 LIV. 5, 2, 4. 24, 22, 11. 33, 16, 6. 33, 47, 9). dom. 68 tempestati (prov. cons. 18 Pis. 21 LIV. 4, 55, 5 SVET. Iul. 58). Sest. 64 invidiae (NEP. Cim. 3, 2 LIV. 4, 55, 5 PHAEDR. 3, 9, 4 QVINT. inst. 5, 11, 9). Pis. 73 togae. Planc. 6 ornamentis. 9 precibus (ad Brut. 1, 12, 1). Mil. 63 legibus. 86 supremi diei celebritati. Lig. 22 cessit auctoritati amplissimi viri vel potius paruit (Deiot. 12 leg. 3, 25 NEP. Timoth. 3, 4 LIV. 4, 57, 3. 39, 39, 8 PLIN. epist. 1, 20, 24. 8, 23, 3 CLAVD. MAM. anim. 1, 25 p. 89). CIC. Phil. 9, 9 magnitudini animi orationisque gravitati. leg. 3, 34 malae *causae*. Tusc. 3, 36 fortunae (CAES. Gall. 7, 89, 2 SALL. Catil. 34, 2 LIV. 25, 15, 16. 33, 47, 9. 34, 30, 2 VAL. MAX. 5, 1 ext. 1 SEN. dial. 4, 30, 1 SIL. 4, 448). CIC. Tusc. 3, 71 dolori (SEN. contr. 4 praef. 6 SEN. epist. 51, 8 AVG. civ. 21, 3 p. 489). Att. 13, 25, 3 Alexionis epistulis. epist. 6, 6, 8 multorum iustis et officio incensis, non inanibus aut ambitiosis voluntatibus (AVG. civ. 4, 29 p. 183). 7, 3, 1 pudori (LVCAN. 8, 627) . . . famaeque. 10, 11, 3 nec animo (OV. rem. 518) nec benevolentiae nec patientiae cuiusquam. NEP. Ham. 1, 5 *Hamilcaris* pertinaciae. VERG. ecl. 10, 69 amori (OV. epist. 19, 170 ignibus *amoris*. VAL. FL. 7, 319). Aen. 6, 95 malis (SEN. Herc. O. 467. 1856 Med. 518 Tro. 508 dial. 1, 2, 6 epist. 85, 28 CVRT. 8, 4, 10 VAL. FL. 4, 308). HOR. epist. 1, 18, 43 fraternis -isse putatur moribus Amphion: tu -e . . . amici . . . imperiis. PROP. 1, 5, 24 priscis . . . imaginibus (TAC. hist. 2, 76). 1, 14, 8 magnis divitiis. 2, 32, 25 inimicae . . . linguae. OV. rem. 119 furori (LIV. 25, 4, 5). LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 25 constantiae. 30 fato (LIV. 26, 13, 17 SEN. Oed. 980 OCTAVIA 253 LVCAN. 8, 575). LIV. 2, 27, 12 provocationi (8, 33, 8). 3, 10, 3 maiestati consulis (VAL. MAX. 5, 5, 3). 3, 17, 9 nocti (3, 60, 7 SIL. 5, 677). 3, 21, 4 temeritati multitudinis. 5, 2, 4 hiemi aut tempori anni (MART. 4, 57, 10 frigoribus. 6, 80, 9 brumae). 6, 38, 7 intercessioni collegarum. 22, 58, 3 felicitati *Romanae* et virtuti. 37, 56, 10 arrogantiae Antipatri. VELL. 2, 44, 2 Pompei gloriae. VAL. MAX. 6, 2, 10 maximis viribus. 8, 12 ext. 1 scientiae *et* professioni *Euclidis*. 9, 8, 2 necessitati (AVG. civ. 5, 21 p. 233). SEN. epist. 51, 8 si voluptati -ero, -endum est dolori, -endum est labori (OCTAVIA 349 QVINT. inst. 11, 3, 40 PLIN. epist. 3, 11, 6), -endum est paupertati. LVCAN. 3, 8 -erunt . . . somno membra ducis (5, 511 VAL. FL. 2, 71 STAT. Theb. 12, 355 CLAVD. carm. min. 30, 91). STAT. silv. 3, 3, 153 *fratris* honori (IVV. 1, 110 PANEG. 11, 30 LACT. ira 17, 11). TERT. ieiun. 3 ventri *al. passim*. **c** *sequitur enuntiatum; fere i. q. permittere*: *infinitivus*: PROP. 1, 9, 28 nec vigilare alio nomine -at Amor. NERAT. Vlp. dig. 8, 3, 3, 2 vicino . . . posse te -ere ius ei esse terram . . . habere (CELS. dig. 8, 3, 11 PAVL. dig. 39, 3, 2, 10). PAVL. dig. 8, 2, 20, 1 tuque mihi per aream tuam in domum ire agere -isti. TERT. idol. 17 -amus . . . succedere alicui posse, ut. anim. 24 oblivionis capacem animam non -am. ITALA num. 21, 23 (Lugd.) non cessit Seon Istraheli transire per fines suos (οὐκ ἔδωκε, VVLG. concedere noluit). AMM. 22, 3, 7 quidquid posceret Caesar procul dubio -erat dari *Vrsulus*. MART. CAP. 4, 424 ut . . . -ret *Pallas* inferre relatus. ARATOR act. 1, 301 redemptor mortua surgere -it. VEN. FORT. carm. 3, 6, 38 -ret ut dominus hoc properare decus. *quod*: QVINT. inst. 10, 1, 108 -endum . . ., quod Demosthenes . . . prior fuit et ex magna parte Ciceronem quantus est, fecit. *ut*: LABEO dig. 8, 5, 21. TAC. ann. 12, 41 Caesar adulationibus senatus libens cessit, ut vicesimo aetatis anno consulatum Nero iniret. IVLIAN. dig. 43, 20, 4 AFRIC. dig. 41, 1, 40 VLP. dig. 17, 1, 8, 10 PAVL. dig. 8, 3, 10 AVG. civ. 10, 21 p. 434. 20, 30 p. 485 LEO M. serm. 67, 3 COD. Iust. 3, 33, 13, 1. *ne*: VLP. dig. 43, 20, 1, 28 si quis hoc -erit, ne liceat sibi aquam quaerere, ea cessio valet. *oratio indirecta*: AVSON. 470, 29 -o . . . fuerint fama potiore magistri.

2 *de rebus*: *alicui rei, alicui, absolute*: CIC. carm. frg. 10 -ant arma togae. Mur. 30 forum castris, otium militiae, stilus gladio, umbra soli. Planc. 15 consulari generi praetorium. Phil. 2, 20. 13, 28 auctoritati . . . audacia. parad. 34 *voluntati atque iudicio* fortuna. ac. 2, 38 animum perspicuis . . . -ere. fin. 2, 46 ratio habet . . . altum quiddam et excelsum, nihil timens, nemini -ens. Tusc. 2, 31 virtuti dolor. 3, 2 vanitati veritas et opinioni confirmatae natura ipsa. 5, 72 *vitae* fortuna. 5, 77 *dolori* beata sapientis et constantis viri vita. epist. 1, 1, 3 Hortensi et mea et Luculli sententia . . . religioni. CATVLL. 66, 47 quid facient crines, cum ferro talia (*ut Athos*) -ant? PVBLIL. N 26 virtus calamitati. LVCR. 5, 1271 -bat victa potestas *auri et argenti* nec poterat pariter durum sufferre laborem. VARRO ling. 9, 20 veteres leges abrogatae novis. VERG. Aen. 5, 224 Chimaeram *navem* consequitur *Mnestheus*; -it. 7, 333 honos *Iunonis* infractave . . . fama loco (SERV. *ad l.* vincatur). HOR. epod. 15, 15 constantia formae. PROP. 1, 9, 31 *in proverbio*: *blanditiis* silices et . . . quercus. 4, 11, 33 facibus . . . praetexta maritis. OV. epist. 18, 172 famae . . . amor. rem. 144 amor rebus. 170 curae . . . cura. 248 spatium *itineris* damno -erit omne tuo. 562 voto cetera. fast. 6, 748 arti . . . fata. trist. 5, 7, 47 viribus aequum. Pont. 2, 2, 87. 3, 6, 48 omne novis consilium . . . malis. 4, 9, 57 altera laetitiae nec -ens causa priori. LAVD. [Turiae] (Corp. VI 1527) 2, 56 cogitata praescri⟨p⟩ta . . . laudibus. LIV. 23, 14, 3 honesta utilibus. MANIL. 1, 542 *rationi* recessus *mundi*. 1, 888 officium morbis. 3, 675 cetera . . . tempore -unt. SEN. contr. exc. 4, 5 pietati . . . morbi. VAL. MAX. 1, 1, 2 religioni . . . imperium. 3, 7, 1^d legem utilitati. 8, 9, 1 verbis . . . ira consternatio arma. CELS. 4, 6 p. 129 remediis morbum. SEN. Herc.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

0.46 natura cessit, terra defecit gradum. Med. 364 cessit pontus et omnes patitur leges (Herc. f. 955 LVCAN. 5, 502). Phaedr. 892 ferro ac minis ... animus. nat. 2,1,5 haec quaestio -et superioribus. epist. 114, 23 *animus* voluptati. LVCAN. 1, 161 rebus mores ... secundis. 3,486 singula ... -erunt ictibus arma. 6,21 humanusque labor facilis ... -ere vel bellis vel cuncta moventibus annis. 6, 635 si tollere totas temptasset campis acies et reddere bello, -issent (*i. sine viribus fuissent*) leges Erebi. 9, 302 *Syrtem* sperat sibi -ere virtus. CALP. ecl. 2,92 fistula -it amori. PLIN. nat. 8,7 cetera *ebora* in nostro orbe cessere luxuriae. 27, 6 -itque aconitum duobus malis, suo et omnium. VAL. FL. 4, 485 fatis ... -entibus. SIL. 2, 505 probris ... virtus. 3, 307. 16,200 *arcubus* ... iacula (PANEG. 12,23 pila ... ferro). 15,748 *Hannibali* -unt montesque lacusque et campi atque amnes. STAT. Ach. 2,162 quae *lues* -ret herbis. MART. 7, 8, 5 *December* Iano. 7, 19, 5 quamvis -erit *carina* annis. QVINT. inst. 1, 3, 12 cum mens simulandi nescia est et praecipientibus facillime -it. 11, 3, 41 *spiritus* labori non facile -urus. 9, 4, 26 ratio numeris. decl. 272 p. 116 tam firmam solidamque mentem, quae ... non ignibus -at. 365 p. 399 cum tribus sententiis, quattuor non -ant, duabus quinque succumbunt. PLIN. epist. 7, 19, 5 vocem -entem periculo. FLOR. epit. 2,2,25 *Regulus*, quia Carthago non -erat, de fortuna triumphavit. 2, 6, 33. TERT. orat. 1 terrena caelestibus. SOL. 1,121 sententia propria *Pompei* cessit ianuae litterarum. IVVENC. 3,668 arboris istius vobis substantia -et. AVIEN. Arat. 737 *sata* -unt valido penetrata calori *Sirii*. AVSON. 10, 8 inter sese dum noxia pocula certant, cessit letalis noxa salutiferae. HIER. epist. 3,4 veritati ... ficta miracula. *nota*: SCRIB. LARG. praef. 15 ne ad haec quidem -unt difficultates adversae valetudinis (229 ad nullum malagma aut auxilium *dolores*). *c. infinitivo*: PS. PROSP. carm. de prov. 642 *sidus* nec velle homini -at nec posse. u t: FLOR. epit. 3,1,2 citra spem omnium fortuna cessit, ut rex ... fraude caperetur.

D ***minoris esse, aestimari;*** *alicui (in) aliqua re*: 1 *de animantibus*: CIC. leg. 1,5 effici posse, ut in hoc etiam genere (*sc. historia*) Graeciae nihil -amus. Brut. 228 nec maiorem *Hortensium* consequi poterat *Sisenna* et minori *Sulpicio* necesse erat -ere. 261 non video, cui debeat -ere *Caesar*. 333. orat. 110 Demosthenes ... nihil Lysiae subtilitate -it, nihil argutiis et acumine Hyperidi *eqs.* fin. 1, 8 te ne Graecis quidem -entem in philosophia (phil. frg. V 66). Tusc. 1, 5 ut non multum aut nihil omnino Graecis -retur. off. 1, 76 neque ... M. Scaurus C. Mario neque ... Q. Catulus Cn. Pompeio -ere videbatur. epist. 12, 27 *Aufidius* splendore equiti Romano nemini -it. CAES. civ. 1, 57, 3 neque multum Albici nostris virtute -bant (2, 6, 3). VARRO rust. 2, 10, 7 *mulieres* in opere ... non -unt viris. VERG. ecl. 5, 18. PROP. 1, 14, 13 mihi -uros spondent mea gaudia reges. 2,34,84 nec minor his animis aut, si[m] minor, ore canorus anseris indocto carmine cessit olor. OV. am. 1, 15, 33. met. 1, 464 quantoque animalia -unt cuncta deo. 2,539 *ut corvus* nec ... -ret anseribus nec ... cycno. 5, 529 nec -it *Pluto* nisi sorte mihi (*Iovi*). 6, 6 *Arachnen* sibi (*Minervae*) lanificae non -ere laudibus artis. 6, 32. 151. 207. 13, 361 consiliis cessere meis (*Vlixis*) *Graeci alii*. 15, 855 magni -it titulis Agamemnonis Atreus. fast. 1, 698 bella ... tenuere viros ... -bat taurus arator equo. LIV. 1, 2, 5 nec ... Aborigines Troianis studio ac fide erga regem Aeneam cessere. 3, 19, 3 liberorum *consulis* nemo Caesoni -bat magnitudine animi. 4, 37, 5 iis, cum quibus de imperio certetur, nec virtute nec patientia nec disciplina rei militaris -endum esse. 7, 30, 6 Campani ... non urbis amplitudine, non agri ubertate ulli populo praeterquam vobis -entes. 9, 14, 14 minime cuiquam militum consules odio in hostes -isse aut -uros. 9, 40, 11 nec peditum virtuti equites aut legatorum studia ducibus -unt. 21, 30, 11 -rent animo atque virtute genti ... ab se victae. 28, 19, 11 quantum merito anteibat, tantum honore collegae -erat. 37, 58, 6 *Scipio* ne cognomini fratris -ret, Asiaticum se appellari voluit. SEN. contr. 1, 4, 10. 18 multa *a Graecis* corrupte *dicta sunt*, quibus non -erunt *nostri*. VAL. MAX. 3, 2, 20 gloria -ere Latinis. 3, 2, 21 quorum virtuti nihil -it Q. Occius. SEN. Med. 83 si forma velit aspici -ent Aesonio duci *Bacchus Apollo* ..., -et Castore cum suo Pollux. 488 tibi patria cessit, tibi pater, frater. epist. 95, 21 libidine *feminae* ... ne maribus quidem -unt. OCTAVIA 545 *coniugi meae* -at Venus. SIL. 12, 412 nec cedet honore Ascraeo famave seni *Ennius*. *al.*

2 *de rebus*: CIC. nat. deor. 2, 153 vita ... nulla alia re nisi immortalitate ... -ens caelestibus. epist. 6, 18, 5 domus est, quae nulli mearum villarum -at. VERG. ecl. 5, 16 salix ... quantum ... -it olivae ... quantum saliunca rosetis. 7, 68. HOR. sat. 2, 4, 70 Picenis -unt pomis Tiburtia suco. PROP. 3, 22, 17 omnia Romanae -ent miracula terrae. OV. ars 1, 254 numero -et harena meo. am. 1, 3, 13 nulli -ura fides. 1, 15, 33 *-ant* carminibus ... regum ... triumphi, -at et ... ripa ... Tagi. epist. 9, 24 coepisti melius, quam desinis, ultima primis -unt. 19, 55 *oculis tuis* -unt sidera. met. 10, 148 -unt Iovis omnia regno. 14, 795 non -itis, *aquae*, ignibus ipsis (*sc. calore*). fast. 5, 18 nec cetera Phoebo sidera -bant, par erat omnis honos. Pont. 4, 10, 58 -ere Danuvius se tibi, Nile, negat. MANIL. 1, 384 cetera non -unt *sidera in altera parte orbis*; uno vincuntur in astro. 4, 322 nec quisquam numero (*partium Geminorum*) discernitur, ordine -it. 5, 729 nec -ere *stipatum stellis mundum* summa floribus aut ... harenae. FEST. p. 214 ut tertia *manubia* secundae, secunda primae -at. SEN. Med. 488 tibi patria cessit, tibi ... pudor. LVCAN. 1, 122 *ne a Caesare* victis -at piratica *Pompei* laurea Gallis. LAVS Pis. 64 Nestorei -it tibi gratia mellis. PLIN. nat. 3, 138 metallorum omnium fertilitate *Italia* nullis -it terris. 4, 25. 15, 86 *nuces iuglandes* cessere auctoritate. 16, 7 -unt his (*coronis civicis*) murales vallaresque et aureae ... -unt et rostratae. 23, 1. 33, 59. 37, 80. 202. SIL. 1, 217 *Numidis* quadrupedem flectit non -ens virga lupatis. 1, 547 nec, Thrasymenne, tuis nunc Allia -ret undis. 3, 370 Tarraco ... vitifera et Latio tantum -ura Lyaeo. 3, 495 cumque Haemo -erit Othrys *Alpibus*. 7, 211. 8, 668 -erit huic Trebia exitio. 15, 275 -at tibi (*Scipioni*) gloria lausque magnorum heroum celebrataque carmine virtus. STAT. silv. 2, 2, 61 Methymnaei vatis manus et chelys una Thebais et Getici -at tibi gloria plectri. 2, 7, 75 -et Musa ... Enni. 3, 4, 84 huic (*capillo*) -et coma ... Nisi. 4, 4, 103 -et tibi gloria fidi Theseos. MART. epigr. 1, 7. 4, 55, 3. 7, 28, 4. 8, 28, 14. 8, 51, 7. 8, 56, 1 TAC. dial. 13 *al. passim.* *huc referendum videtur* VERG. Aen. 3, 484 nec -it honore *chlamys muneri data* (honore *pars codd., Scaurus, cf.* SIL. *p. 729, 67*; honori *rell. codd. cum Servio*).

nota poeticum usum imperativi vel coni. adhortativi: PROP. 2, 2, 13 -ite iam divae, quas pastor viderat olim Idaeis tunicas ponere verticibus. 2, 34, 65 -ite Romani scriptores, -ite Grai. LVCAN. 7, 408 -ant feralia nomina Cannae et ... Allia. STAT. silv. 1, 1, 84 -at equus, Latiae qui contra templa Diones Caesarei stat sede fori. 1, 3, 83 -ant Telegoni, -ant Laurentia Turni iugera Lucrinaeque domus litusque ... Antiphatae -ant ... iuga ... Circes. 1, 3, 83 -ant ... Alsia ... litora. 2, 4, 9 -at Phaethontia vulgi fabula. 3, 1, 142 -at ... Isthmos, -at ... Nemee. PANEG. 7, 23 -ant privatorum studiorum ignobiles curae, perpetua mihi erit materia dicendi ... imperator. AVSON. 125, 1 salgama non hoc sunt, quod balsama: -ite, odores. CARM. epigr. 1846, 17. AVG. serm. ed. Mai 69 -ant ... insignes procerum trabeae, -ant lapidum pretia, -at turba gemmarum. SIDON. epist. 6, 12, 6 fabularum -ant figmenta. INSCR. christ. Leblant 31.

adverbialia *adduntur ad notiones II et III haec*: 1 *abl. causae vel modi*: CIC. Planc. 26 me ... ratione -entem. Mil. 81 magno animo constantique (Caecin. 42. BELL. Alex. 16, 2 animo aut virtute. VAL. MAX. 5, 6 praef. QVINT. decl. 338 p. 337). epist. 1, 9, 16 voluntate (LIV. 30, 31, 7 AVG. civ. 4, 23 p. 175 *cf.* sponte: LIV. 10, 24, 14. 26, 45, 8 TAC. ann. 2, 48 *al.* SVET. Tib. 10 TERT. praescr. 9 SVLP. SEV. chron. 2, 47, 7). CIC. epist. 4, 8, 2 necessitate. CAES. Gall. 5, 16, 2 consulto (5, 50, 5 LIV. 23, 1, 7. IVST. 1, 10, 21 ex consulto). SALL. Catil. 58, 9 metu (21, 5, 12. 29, 31, 6 per metum. *cf.* CAES. civ. 2, 40, 3 simulatione timoris. LIV. 6, 24, 11 simulato metu. AVELL. p. 15, 17 terrore). LIV. 32, 30, 9 dolo. PANEG. 10, 24 ex industria. AVG. civ. 20, 12 p. 435 *firmitate*. 2 *adverbia*: ENN. ann. 587 parumper (BELL. Afr. 52, 2 LIV. 7, 24, 3. 26, 44, 3). *de* paulatim, moderatius, minutatim, sensim *v. p. 720, 4.* CIC. Caecin. 2 libentius. de orat. 3, 32 honeste. epist. 4, 4, 1 facile (QVINT. inst. 11, 3, 40 *al.*). LIV. 6, 24, 3 effuse (21, 46, 9 trepide neque effuse. 25, 39, 15 VAL. MAX. 5, 6 praef. QVINT. decl. 289 p. 157). SEN. nat. 4, 13, 9 propere. epist. 99, 1 paulisper. MELA 1, 6 vaste (3, 73). PLIN. nat. 16, 227 latius. VAL. FL. 4, 714 longius (AVIEN. Arat. 179). STAT. Theb. 12, 355 paulum. QVINT. decl. 258 p. 53 inhumane. AMM. 24, 6, 9 deformiter. 27, 2, 6 incondite. *additur temporis nota*: LIV. 3, 10, 3 cessit ad ultimum maiestati consulis tribunus. 24, 22, 11 in praesentia (25, 4, 5). QVINT. decl. 258 p. 53 hodie. TERT. adv. Marc. 5, 3 p. 575 ad tempus. VVLG. Gal. 2, 5 ad horam.

IV *i. q.* ***accedere, contingere, evenire*** (GLOSS. IV 433, 44 -isse successisse; cessere [?] accessit): **A** *c.* ***dativo*** (*et absolute*): 1 *alicui*: CIC. Verr. 3, 170 ea ... feneratio erat eius modi ..., ut etiam is quaestus huic -ret. VERG. Aen. 3, 297 patrio Andromachen iterum -isse marito. 3, 333 regnorum ... cessit pars Heleno. 11, 321 haec omnis regio ... -at amicitiae Teucrorum (NON. p. 250 dari. SERV. *ad l.* in pretium concedat amicitiarum). 12, 17 -at Lavinia coniunx (NON. p. 250 dari. SERV. in praemium victoriae). 12, 183 -erit ... si ... victoria Turno (NON. p. 250 succedere). AETNA 645 curae *aliorum* cessere domus *sanctorum iuvenum*. HOR. carm. 3, 20, 7 grande certamen, tibi praeda -at maior an illa (illi *codd.*). OV. epist. 8, 101 pars haec una mihi coniunx bene cessit Orestes. met. 1, 74 -erunt nitidis habitandae piscibus undae. 4, 533 o numen aquarum, proxima cui caelo cessit, Neptune, potestas. 5, 368 *Plutoni* triplicis cessit fortuna novissima regni. fast. 4, 196 mensis Cythereius illi (*Veneri*) cessit. 4, 951 Phoebus habet partem *domus Augustae*, Vestae pars altera cessit. 5, 187 -antque *cum* tibi, *mater florum*, confinia mensum *Aprilis et Maii*. 5, 374 non sibi ... silvas -isse, sed hortos arvaque pugnaci non adeunda ferae. Pont. 4, 2, 48 utiliter studium, quod tibi -it, ama. LIV. 23, 33, 11 praedaque omnis Hannibali -ret (26, 26, 3). 31, 46, 16 urbs regi, captiva corpora Romanis cessere. MANIL. 3, 457 summa prioris accedat numeri, coniuncta sequentibus astris -erit. 3, 470 incipiunt propria de sorte diebus -ere diversa labentia tempora lege. 4, 313 altera sors *Arietis* Tauro, Geminis pars tertia -it (4, 362). PAVL. FEST. p. 75 Diomedis campi ... ei in divisione regni ... -erunt. VAL. MAX. 6, 5 ext. 2 *ut* dominatio maris ipsis (*Atheniensibus*) -ret. 8, 14 ext. 3 titulum eorum (*librorum*) ... alii -isse. SEN. Herc. O. 1936 donum pharetrae cessere (*Philoctetae*)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tuae. CVRT. 10, 10, 3 Cappadocia Eumeni cum Paphlagonia cessit. MELA 1, 38. LVCAN. 2, 151 certatum est cui cervix caesa parentis -ret (COMMENT. *ad l.* eveniret, obtingeret). 2, 438 extremi colles *Apennini* Siculo cessere Peloro. 4, 666 omnis Romanis quae -erat Africa signis (COMMENT. *ad l.* quae -erat sub dicionem Romanam). PLIN. nat. 12, 90 VAL. FL. 5, 67. SIL. 4, 569 letum cui -ret hastae. STAT. Theb. 1, 704 tela tibi (*Apollini*) longeque feros lentandus in hostes arcus . . . cessere. CAVTIO Phaonis (Corp. X 444) 27 locus sive ea pars agri silvaeque est in vivario quae cippis positis circa Silvanum determinata est, Silvano -et. TAC. hist. 3, 10 Galbianae legioni in adversa fronte valli opus -erat. SIC. FLACC. grom. p. 143, 13 ut superioribus possessoribus usque in planitiam supercilia -ant. *similiter apud* ICTOS legatario, emptori. TERT. adv. Marc. 2, 9 p. 346 hoc soli deo -it. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 49. EDICT. imp. Diocl. 2, 3 omnem . . . ad sustinendos exercitus collationem . . . quaestibus diripientium -ere. LACT. inst. 1, 11, 31 ut orientis imperium Iovi -ret, Plutoni . . . pars occidentis optingeret. CORP. V 3143, 4 hic locus heredi ne -erit. IX 1757 filio dulcissimo . . . mors . . . cessit. 3437 hic monumentum emtori non -et.

2 *alicui rei*: LIV. 43, 19, 12 praedae alia militum cessere. SEN. contr. exc. 10, 4 quibus non iniuria fieret, si aliquid detraheretur, sed beneficio -ret. CVRT. 7, 4, 26 cetera *sŏli* armentorum pabulo -unt. LVCAN. 10, 206 Saturno *sideri* glacies et zona nivalis cessit. POMPON. dig. 7, 1, 69 lucro . . . domino (TRYPH. dig. 22, 5, 12, 1 VLP. dig. 24, 3, 22, 3. PAVL. dig. 4, 4, 23 cuius damno res sit -ura. 6, 1, 35, 1 non debere . . . lucro possessoris -ere fructus. 22, 1, 11 pr. MARCIAN. dig. 23, 5, 17 MOD. dig. 33, 2, 16 *al.*). VLP. dig. 15, 3, 3, 6 bono domini. TRYPH. dig. 23, 3, 78, 2 commodo mulieris -ret . . . restitutio (MARCELL. dig. 31, 17 pr. VLP. dig. 37, 5, 5, 8 COD. Iust. 5, 5, 6, 2). *adde apud* ICTOS: agro arbor, areae superficies, chartis membranisque litterae, ripae loca, legato, instrumento, supellectili *al.* LACT. inst. 1, 20, 22 loca occupare, quae possint humanis usibus -ere (epit. 64 [69], 3. COD. Iust. 5, 16, 24, 1 donatio maritalis . . . pudicitiae praemio cessit). CORP. V 3072 maceriam in fronte in agro versus late ped(es) x retro usque ad canabetum huic areae -et. IX 3922 huic monumento terra -it in front. p. xxxv in ag. p. lx (X 3750. 3943. 6144. 8095. XI 3895. XIV 396. 715. 1304. 2712. 2837). X 4104 lucus sacer . . . agro non -it.

B in *vel* **ad** *aliquid (-quem). saepius fere i. q. verti in aliquid*: LVCR. 2, 508 -ere . . . retro possent in deteriores omnia . . . partes, ut diximus in meliores. SALL. hist. frg. 2, 42 idque illi in sapientiam -erat (TAC. Germ. 36). HOR. sat. 2, 2, 134 ager Vmbreni . . . -et in usum nunc mihi, nunc alii (Ps. QVINT. decl. 13, 8 VVLG. num. 18, 13. 18 deut. 24, 21 AVG. civ. 16, 2 p. 122). epist. 2, 2, 174 tamquam sit proprium quicquam puncto, quod . . . horae . . . -at in altera iura. LIV. 1, 52, 2 quo *foedere* ab Tullo res omnis Albana cum coloniis suis in Romanum -erit imperium. 4, 44, 9 largitio -ura in trium gratiam tribunorum. 6, 14, 12 aurum . . . in paucorum praedam . . . -isse (SEN. dial. 2, 5, 6 CVRT. 7, 6, 16 TAC. ann. 15, 45 LACT. inst. 2, 4, 5 opif. 2, 5 PRVD. psych. 212). LIV. 6, 34, 2 poenaque in vicem fidei -erat (ZACCH. 3, 3 p. 1153^{D}). 36, 17, 13 *Graecia* in praemium vestrum -ura (TAC. hist. 1, 70 MACR. somn. 2, 17, 5). MANIL. 3, 25 omnis in populi unius leges ut -erit orbis. 4, 435 in vanumque labor cessit (SEN. Phaedr. 182). VAL. MAX. 5, 6, 4 in contrarium utrumque -urum (QVINT. decl. 326 p. 283). SEN. dial. 9, 9, 3 calamitatesque in remedium cessere (epist. 78, 3 QVINT. decl. 350 p. 378). nat. 2, 12, 4 aquarum halitus . . . in imbres et nives -it. epist. 28, 2 in irritum -it (cadit *codd.*) ista iactatio. 58, 17 apud Graecos *poetae nomen* in unius (*sc. Homeri*) notam cessit. 97, 16 nisi . . . in locum patientiae timor -ret. 114, 1 quod apud Graecos in proverbium cessit (PLIN. nat. 23, 41). CVRT. 3, 6, 18 temeritas in gloriam cessit (PLIN. nat. 35, 91 TAC. ann. 14, 54. PLIN. paneg. 83 in decus et gloriam). LVCAN. 2, 663 -it in immensum cassus labor. PLIN. nat. 8, 55 cui (*Hannoni*) in tantum -isset . . . feritas. 18, 110 montium culpa in bonum -it. SIL. 13, 256 non in requiem pariter cessere tenebrae. QVINT. inst. 3, 8, 53 haec in partem -ent trium generum. 5, 11, 36 ea . . . in exemplorum locum -unt. TAC. Agr. 5 reciperatae provinciae gloria in ducem cessit. hist. 1, 11 provinciae . . . in pretium belli -urae (ann. 11, 35). 2, 59 nimius honos . . . in solacium cessit. 3, 83 spolia in vulgus -bant. 4, 64 bona interfectorum in medium -ant. 5, 9 in dicionem M. Antonii provinciae -erant (IVST. 32, 2, 7. OROS. hist. 4, 8, 16 in deditionem). ann. 1, 1 Pompei Crassique potentia cito in Caesarem, Lepidi atque Antonii arma in Augustum cessere. 2, 23 omne caelum et mare omne in austrum *ventum* cessit. 6, 43 omnes *nationes* in unum -bant. 14, 31 in formam provinciae -erant *Iceni*. VLP. dig. 2, 15, 8, 22 id quod datum est in praeterita alimenta -et. 14, 3, 7, 16 in res necessarias aut utiles. PAVL. dig. 18, 1, 51 caveri solet, ut viae, item litora et loca publica in modum -ant. 18, 6, 7, 1 quod venditur in modum agri -ere debet *eqs.* TRYPH. dig. 20, 4, 20 utrum Seio ob quinquaginta an tibi in quadraginta -ret pignoris hyperocha. *similiter* ICTI in computationem legis, in numerum, in partes operarum, in publicum, in solutum, in sortem, in usuras, in vicem usurarum. TERT. spect. 10 *ut* ethnicis in testimonium -at sententia ipsorum nobiscum faciens et nobis in exaggerationem disciplinae . . . humana praerogativa. adv. Prax. 26 p. 27 *portio* -ura erat in filii nomen. IREN. 1, 7, 4 in gaudium. IVST. 15, 3, 9 admiratio in satisfactionem cessit. AVIEN. Arat. 1806 brumae in frigora -it . . . autumnus. AVSON. 256, 2 *in Caesarum* regna . . . Romana potentia cessit. SERV. Aen. 12, 819 victoriae lex est, ut victi -ant in habitum nomenque victorum. SCHOL. Cic. Bob. p. 7, 16 Hild. ut praesens defensio in testimonii vicem -at. HEGES. 1, 42, 2 illi . . . quae domi erant in adversum -bant (3, 8, 2). VVLG. exod. 29, 26 sanctificabisque illud (*pectusculum*) . . . et -et in partem tuam (num. 31, 40). lev. 7, 32 armus . . . dexter . . . -et in primitias sacerdotis. num. 14, 41 quod vobis non -et in prosperum. 18, 9 quidquid . . . redditur mihi et -it in sancta sanctorum. iud. 11, 24 quae . . . dominus . . . obtinuit, in nostram -ent possessionem. RVFIN. Orig. in num. 13, 5 isti . . . daemones . . . in amicitiam . . . -erant Balaam. hist. 5, 1, 24 in . . . impietatis iura. Basil. hom. 3, 1 interdum ipsa vitae prosperitas ad tentationem -it hominibus. SVLP. SEV. chron. 2, 37, 6 reliquos in libidinem suam -uros. ZACCH. 2, 9 p. 1122^{D} devotio cessit ad merita (MAR. VICTOR aleth. praef. 76). PETR. CHRYS. serm. 124 p. 542^{A} in poenam. ENNOD. carm. 1, 8, 15 in flammam cessit splendor. COD. Iust. 5, 13, 1, 16 in lucrum (9, 9, 35, 2) 5, 71, 16, 1 ad utilitates. 6, 58, 13, 3 in fraternitatem. INST. Iust. 2, 1, 34 picturam . . . in accessionem . . . tabulae -ere.

C pro *aliqua re, alicuius rei loco*: CATO agr. 150, 2 oves, quae non pepererint, binae pro singulis in fructu -ent. COLVM. 2, 13, 1 si . . . quod falx *lupini et viciae* reliquerit . . . vomis rescindat atque obruat: id enim -it pro stercore (PALLAD. 10, 1, 4). 6, 38, 3 herba, quam veratrum vocant rustici, pro pabulo -it. 12, 14 *multitudo malorum et pirorum* pro pulmentário -it. TAC. Germ. 14 epulae . . . pro stipendio -unt. SVET. Tit. 7 illi ea fama pro bono cessit. POMPON. dig. 22, 2, 2 ut pro petitione id -ret. PAPIN. dig. 26, 5, 13, 2 fides inquisitionis pro vinculo -et cautionis. PAVL. dig. 12, 2, 35, 1 sive pro pacto convento sive pro solutione sive pro iudicio hoc iusiurandum -it. 27, 1, 31, 4 si *tutela* tam diffusa et negotiosa sit, ut pro pluribus -at *et al.* ICTI. IVVENC. 1, 217 casta . . . pro coniuge vita *Annae* et cultus cessere *dei*. 2, 493 domini sub pectore multis -ere pennatis hominem pro milibus unum. 3, 509 proximus . . . pro te tibi -at. SERV. Aen. 11, 288 vult *poeta* eis (*Troianis*) excidii tarditatem pro victoria -ere. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 7, 266 *antiqui* iun⟨gere solebant⟩ dextram et pro tabulis signatis -bat *in pactione*. VLT. SYLL. gramm. IV 221, 26 quamvis una consonans sit, tamen pro duplici semper -it (221, 33. 222, 3). POMPON. dig. 23, 3, 6 pr. ut solacii loco -ret, si. 49, 15, 20, 1 dominia praedae loco -ere. GAIVS dig. 12, 2, 27 iusiurandum . . . loco solutionis -it. RVFIN. hist. 3, 6, 10 beneficii loco.

D *additur* ***adverbiale*** *quomodo evenerit res*: ANNAL. max. frg. Gell. 4, 5, 4 res bene ac prospere populo Romano cessit. SALL. Catil. 26, 5 Catilinae neque petitio neque insidiae . . . prospere cessere. 52, 29 NEP. Tim. 4, 6. *cf. supra l. 9.* OV. met. 8, 862 dei munus bene -ere. Ib. 561 nec tibi siquid amas, felicius Haemone -at. SEN. contr. 7, 1 (16), 27 Vergilio imitationem bene -isse. 9, 2 (25), 25 belle cessit illi (*Vibio*) sententia sordidioris notae. PLIN. nat. 14, 141 *inter vina*, ut optime -at, solem orientem non vident *ebrii*. PLIN. epist. 4, 9, 12 parui utilitatemque eius praetuli meae; bene cessit. PRVD. c. Symm. 2, 78 si sint felicia, quae quis experiendo probet, -isse parentibus omne idolium feliciter et pede dextro. HOR. sat. 2, 1, 31 si male -erat usquam. OV. epist. 10, 144 non te per meritum, quoniam male cessit, adoro. VELL. 2, 14, 1 bene incepta male -bant. COLVM. 1, 1, 16 ubi quid perperam administratum cessit improspere. SALL. Iug. 20, 5 temptatum antea secus -erat (PLIN. paneg. 44 ANON. de mach. bell. praef.). OV. Pont. 2, 7, 19 nequid mihi -at amice. SEN. suas. 7, 12 quod illi non impune cessit (dial. 2, 18, 4 LACT. ira 19, 7 LVCIF. reg. apost. 1. 9 Athan. 2, 7 VEG. mil. 2 praef.). CELS. 2, 10 p. 54 si quid parum -erit (SEN. epist. 56, 9 LVCAN. 4, 742 TAC. hist. 4, 16 SVET. Claud. 34). 2, 17 p. 63 si priora recte -erunt (8, 2 p. 330). 3, 1 p. 75 prout cuique -erant (SEN. clem. 1, 9, 6 quomodo tibi -at clementia. epist. 36, 6 quomodocumque res -unt. 83, 5. 104, 6. CVRT. 7, 1, 37 utcumque -ura res est. 7, 4, 16 TAC. Agr. 18 SVET. Cal. 53). CELS. 4, 20 p. 146 commode. SEN. dial. 5, 6, 5 contra, quam proposuerat (RVFIN. hist. 5, 1, 24 longe contra quam impii cogitaverant). 7, 16, 2 ex sententia (VAL. MAX. 3, 2, 15 parum ex sententia. FRONTIN. strat. 2, 5, 29 MACR. sat. praef. 1, 1). 7, 25, 3 ex voto (QVINT. decl. 332 p. 307 ad votum). 9, 13, 3 ut voluit. TAC. hist. 3, 70 secundum eventum proelii. SVET. Nero 33 opinione tardius. MAVRIC. dig. 49, 14, 15 perinde . . . ac si causam egisset et prodidisset. AVR. VICT. Caes. 35, 7 affatim. PAVL. PELL. 286 eventu . . . sinistro. SIDON. epist. 2, 12, 2 salubriter.

E *nude i. q.* ***prospere, bene*** *-ere*: VERG. Aen. 12, 148 Parcaeque sinebant -ere res Latio (SERV. *ad l.* feliciter cuncta procedere). SEN. Herc. O. 293 vota . . . -ere captae (PETRON. 121 vers. 105. *cf.* CORP. XI 6842 tibi quae votis optaveris, omnia -ant!). PS. QVINT. decl. 4, 18 in responso cui cuncta -erunt. SYMM. epist. 2, 10 -urum sibi aliquid ad promerendum studium cognitoris. PROSP. carm. prov. 625 credis hoc -ere posse, si tibi mutentur natalia sidera.

F *subiecti vice sequitur enuntiatum*: *infinitivus*: AETNA 16 non cessit cuiquam melius sua tempora nosse. STAT. Theb. 1, 704 dono parentis *cessit Apollini* aeternum florere genas. PANEG. 12, 44 *artificibus* secunda sors cessit dare famam rebus. VVLG. II Macc. 4, 17

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

impie agere impune non -it. CASSIAN. conl. 17,8,4 quam multis ... letaliter -erit statuta complere. ENNOD. opusc. 1 p. 281,8 cui feliciter cessit fugisse patriam suam. CARM. epigr. 1902,2 nec tibi nec nobis aeternum vivere cessit. *quod*: QVINT. decl. 248 p. 19 bene illi cessit quod hominem ... occidit. Ps. QVINT. decl. 3,8 TREB. Valer. 1,2. ut: VITA Caes. Arel. 27 cessitque ..., ut baculus eius (*Caesarii*) casu ibidem remaneret.

synonyma et iuxta posita: *ad II A 1*: abire (CIC. Mil. 93 Phil. 12,15 LIV. 26,41,16 SEN. Herc. O. 1977 VAL. FL. 7,424 STAT. Theb. 8,516 TAC. ann. 2,34). CAES. civ. 2,40,3 pedem referre. PROP. 4,9,54 abscedere. SEN. epist. 78,17 -ens et aversus. FLOR. epit. 2,6,46 fugere (PANEG. 2,5). *ad II A 3*: locum dare (CIC. nat. deor. 2,83). *ad II B*: -ens et dissupabilis (CIC. nat. deor. 3,31). SEN. dial. 7,27,3 mollis -ensque (PLIN. epist. 7,9,11 CHALC. transl. 50). GELL. 3,6,2 flecti. VEG. mil. 4,6 fluctuare. *ad III C 1*: parere (CIC. Lig. 22 Att. 11,9,2 SEN. benef. 3,38,2), vinci (PLIN. paneg. 86), suffragari (SVET. Dom. 2), indulgere (RVFIN. Adamant. 2,19), consentire (AVG. civ. 20,1 p. 405); succumbere (CIC. Tusc. 3,36).

opposita: *ad II A 1*: resistere (CIC. Pis. 78 Att. 2,20,3 LIV. 3,70,6 PANEG. 2,5). consistere (CIC. Att. 7,10 CAES. Gall. 6,23,2). perseverare (SEN. epist. 51,7).

composita: abs- ac- ante- con- de- dis- ex- in- prae- pro- re- retro- secedere (*nota tmesim*: CARM. frg. Fest. p. 179 se caelo -ens Aurora), suc- supercedere. *derivata*: cessicius, cessim, cessio, cessiosus, cessorius, cessus.

×2. **cedo** *imperativus, pl.* cette [*praeter particulam* ce *vetustam formam imperativi verbi* dare *continere videtur, pluralis* cette *mutatus pro* ce-date]. SCHOL. Pers. 2,75 ce in hoc loco adiectio syllabica. *de significatione et forma*: DIOM. gramm. I 346,16 *-o* non habet nisi secundam personam praesentis temporis et est imperativus modus. PRISC. gramm. II 420,15 sunt verba, quibus desunt et tempora et personae, ut ... -o. PROB. cath. gramm. IV 38,15 -o, quod significat da, sine verbi totius substantia solum reperitur numero singulari -o, numero plurali -e. SERG. gramm. IV 551,30 -o quod est da vel dic, non modo caret coniugatione, sed fere nec modum nec personam ullam praeter hanc recipit, quae est secunda imperativi, non pronuntiativi. ergo tantum singulari numero -o et apud veteres dictum est pluraliter -e. NON. p. 84 -e significat dicite vel date, ab eo quod -o (GLOSS. V 633,16). MART. CAP. 3,237 o *littera* modi imperativi tantum modo unum finit ut -o. DIFF. gramm. VII 531,26 da et -o: ⟨-o⟩ sibi poscit et est immobile, da[t] qui ⟨dicit⟩, non finite facit datum. ISID. diff. 1,167 inter do et -o: qui dicit do significat, quibus detur; qui dicit -o de se tantum dicit. *sing. in sermonibus vel dialogis inde a* NAEVIO, *saepissime apud* PLAVTVM (77[ies]). *pluralis* cette *legitur* NAEV. trag. 47 ENN. scaen. 283 PLAVT. Merc. 965 (certe *codd.*) frg. inc. 39 PACVV. trag. 63 ACC. trag. 425 GLOSS. *frequens est locutio*: -o mi (mihi), -o tu (PLAVT. Bacch. 748 Epid. 722 Truc. 535 APVL. apol. 63. 69. 94. 100 met. 1,4), -o dum, -o si (*cf. p. 734, 52 sqq.*).

1 *i. q.* da, adduc, affer (*cf.* GLOSS. δός, da. -e date): *homines*: NAEV. com. 13 secus si umquam quicquam feci, carnificem -o. trag. 47 Lycurgum -e. PLAVT. Curc. 201 auro contra -o modestum amatorem. 202 -o mihi contra aurichalco, cui ego sano serviam (Mil. 658 -o tris mi homines aurichalco contra). Mil. 355 -o vel decem, edocebo minime malas ut sint malae. 1019 -o te mihi solae solum. Most. 1090. Rud. 1380 -o, quicum habeam (*sc. litem*) iudicem. TER. Hec. 708 puerum (Andr. 730 SEN. contr. 2,4,6 APVL. apol. 46). Phorm. 321 senem. 936 uxorem. Eun. 776. Ad. 123 arbitrum. 484. ACC. trag. 425 Oeneum aliquis -e in conspectum. CIC. Verr. 4,96 senatorem. PHAEDR. 5,2,6. *manum, res*: ENN. scaen. 283 -e manus vestras measque accipite (PLAVT. Amph. 1076 -o manum. Bacch. 723 Capt. 838. 859 Epid. 559. 694. 722 Most. 332 Pers. 225 Pseud. 1065 Rud. 243 Truc. 696. *cf.* Curc. 307 -o tuam mi dexteram. Merc. 149. 965 Poen. 315 TER. Haut. 493 CALP. decl. 24). PLAVT. Amph. 778 -o mi *pateram*. Aul. 635. 766 *aulam*. Bacch. 748 ceram ac linum. 753 tabellas (789 Persa 500 CIC. Verr. 5,43 Flacc. 35. SEN. contr. 9,3 [26],7 tabulas testamenti). Cas. 363 sortes (379). Curc. 75 sinum (*vasis genus*). 654 *anulum*, ut inspiciam. Men. 197. 544 aurum (Bacch. 1066). Merc. 675. 769 mercedem (APVL. met. 2,23 praemium). Mil. 1016 signum. Most. 258 speculum et cum ornamentis arculam. 258 cerussam. 261 purpurissum (AFRAN. com. 231). 308 aquam manibus. 384 soleas (Truc. 363). 425 clavem. 603 fenus. 1038 lora (SEN. contr. 10,4,24). Persa 422 argentum (423 TER. Haut. 832 Phorm. 935. *cf.* PLAVT. Most. 1022 minas ... octoginta argenti. Rud. 1375 talentum ... argenti. 1409 dimidium *talenti*). 767 *cadum*. 772 cyathos (776 poclum). Pseud. 987 epistulam (SEN. contr. 1,7,3 APVL. apol. 69. 82. 94). Rud. 438 urnam (APVL. met. 6,15 urnulam). 1127 vidulum. Stich. 261. Truc. 535 purpuram. 910. PACVV. trag. 437 -o tuum pedem ⟨mi⟩. TER. Phorm. 857. CIC. Verr. 2,83 Verris testimonium (4,99). 3,104 -o ... codicem: circumfer, ostende. 4,99 Thermitanorum ... litteras (6,56. 147). 4,117 Norbani decumas venditas. 6,147 rationem carceris. SEN. contr. 1,7,4 patris ... censum. PERS. 2,75 *in imagine*: haec (*ius fasque*) -o, ut admoveam templis. TAC. ann. 1,23 *centurioni* militaribus facetiis vocabulum '-o alteram' (*sc. vitem*) indiderant. APVL. apol. 63 Mercuriolum. 100 testamentum. *seq. enuntiatum*: PLAVT. Truc. 367 iam rediit animus. deme soleas, -o bibam (Most. 373 vigila. :: vigilo, -o ut bibam). *fere i. q. demonstra pro testimonio vel testes affer*: CIC. Verr. 2,109 -o mihi leges Atinias, Furias, Fusias, ipsam ... Voconiam, omnes praeterea de iure civili. Sest. 108 -o nunc eiusdem (*Pompei*) ... de me ... ad verum populum in campo Martio contionem. nat. deor. 1,75 -o mihi istorum adumbratorum deorum liniamenta atque formas. Brut. 295 sin *Galbam* ut oratorem *laudas*, -o quaeso orationes.

2 *i. q. dic* (GLOSS. εἰπέ, dic, memora, eho. δίδαξον. -e dicite): *sequitur interrogatio directa*: NAEV. praetext. 7 -o, qui vestram rem publicam tantam amisistis tam cito? PLAVT. Bacch. 303 -o quid illi? Cist. 54 quid, -o, te ... tam abhorret hilaritudo? Curc. 641 qui credam ego istuc? -o. Merc. 654 -o, ... putas? Most. 478 quis id fecit? -o. 572 quid vis -o? Poen. 865. 896 Pseud. 387. CATO or. inc. frg. 1 -o, si vos in eo loco essetis, quid aliud fecissetis? TER. Andr. 150. 383. 389 -o, quid iurgabit tecum hic? 705. 763 -o cuium puerum hic apposuisti? Hec. 458 -o quid reliquit Phania? 753 Haut. 333. 597. 846 Phorm. 197. 398 -o qui est cognata? 550. 642. 692. Eun. 162 quid te aliud sollicitat? -o. 950. Ad. 688 postquam id evenit, -o, num quid circumspexti? ACC. trag. 92 -o ecquid hic redhostit? CIC. Mur. 26 -o quid postea? rep. 1,58 -o num ... barbarorum rex Romulus fuit? part. 3 APVL. apol. 14. 34 PAVL. NOL. carm. 25,137. *sequitur oratio obliqua*: TER. Hec. 698 redduc uxorem aut quam ob rem non opus sit -o. Haut 662 nomen mulieris -o quid sit. PACVV. trag. 63 is vestrorum uter sit ... -e. CIC. Verr. 3,106 -o cui Siculo ... civis Romanus cognitor factus umquam sit. Vatin. 30 -o quis umquam cenarit atratus. div. 2,146 -o tandem qui sit ordo aut quae concursatio somniorum. LACT. inst. 3,14,14 -o ... quid didiceris aut in qua secta veritatem deprehenderis. *sequitur accusativus*: PLAVT. Mil. 978 loquere et consilium -o (TER. Haut. 332). Most. 298 istuc verbum vile est viginti minis. :: -o amabo decem. CIC. Verr. 4,29 -o mihi unum ex triennio praeturae tuae qui octupli damnatus sit. 6,67 unum -o auctorem tui facti; unius profer exemplum. fin. 2,25 -o caput cenae: 'sermone bono', quid ex eo? 'si quaeris, libenter'. Att. 9,18,3 -o reliqua. APVL. apol. 103 -o unum *maleficium* de plurimis, -o dubium vel saltem obscurum de manifestissimis. MACR. sat. 5,1,11 -o nunc siccum illud genus elocutionis. *absolute*: CIC. Att. 16,13[a],1 -o, inquam, si quid ab Attico. FLOR. Verg. p. 187 -o si *imperator mihi* praefecturam, si tribunatum *tradidisset*: nempe idem honos, nisi quod merces amplior.

3 *fere i. q. age* (*in enuntiatis exhortativis*): *ad personam secundam*: PLAVT. Aul. 157 -o nuptias adorna. Mil. 226 reperi comminiscere -o calidum consilium cito. Pseud. 891 quin tu is accubitum et convivas -o. TER. Phorm. 950 cape -o. SEN. dial. 5,34,1 -o nunc, persequere cetera. APVL. met. 1,4 -o tu sodes ... fabulam remetire. *ad pluralem primae personae*: GELL. 17,1,3 -o, quale id sit, consideremus (APVL. apol. 28). APVL. apol. 37 -o enim experiamur. Socr. 9 p. 140 -o ... mente formemus et gignamus animo id genus corporum. CLAVD. MAM. anim. p. 178,17 -o ... de illo quaeramus. CORP. X 878 -o cenemus.

4 cedo dum: PLAVT. Men. 265 -o dum huc mihi marsuppium. Trin. 968 -o dum istuc aurum mi. TER. Phorm. 329 -o dum, enumquam iniuriarum audisti mihi scriptam dicam? cedo si (*fere i. q. quasi*): IVV. 6,504 -o si breve parvi sortita est lateris spatium *mulier*. 13,210 scelus intra se tacitum qui cogitat ullum facti crimen habet, -o si conata peregit. *Bannier.*

cedra *v.* cedrus *p. 735, 72 et v. sub* citrus.

? **cedrātus**, -a, -um *a* cedrus, cedra. *i. q. oleo cedrino intinctus. huc pertinere videtur*: PLIN. nat. 13,86 et libros -os (citratos *codd., correxi, nisi confusionis auctor iam* PLIN. *ipse fuit*) fuisse, propterea arbitrarier tineas non tetigisse. *cf.* 16,197 VITR. 2,9,13. CLAVD. DON. Verg. Aen. 7,178 *p. 735, 13 sqq. similis corruptela* (*vel confusio?*) VITR. 8,3,8 *v. p. 735, 54. cf. etiam l. 72 sqq. et p. 735, 63. 736, 27. aliter Olck, PW. III 2622.* *v. etiam* citratus.

cedrelatē, *acc.* -ēn *f.*, κεδρελάτη. PLIN. nat. 13,53 semen eius (*cedri*) cupresso simile. quidam -en vocant. 24,17 cedrus magna, quam -en vocant dat picem, quae cedria vocatur.

cedreum *v.* cedrium.

×**cedria**, -ae *f.*, κεδρία. GLOSS. κεδρία. *formae*: caedria: SERV. Aen. 6,180 -a dicta est quasi καιομένης δρυὸς ὑγρόν, id est arboris umor ardentis. cedrua: GLOSS. III 556,57. 620,61 (537,52 cetrua). citria: GLOSS. 559,23. cetria: GLOSS. III 538,1. 1 *i. q. resina, pix cedri arboris.* **a** *adi.*: SCRIB. LARG. 186 bene facit et pix -a. MARCELL. med. 4,32 picis -ae p. I. *cf.* 26,131. 24,13. DIOSC. 1,86 de cedru et -a. cedrum est, unde pis -a fit. **b** *subst.*: PLIN. nat. 24,17 *l. 68.* CET. FAV. 12 p. 298 *p. 735, 49.* ISID. orig. 17,7,33 huius ligni resina -a vocatur *eqs.* GLOSS. oleum fastineum. pix liquida. III 559,23 faeces, picula. 621,32 -a id est pice liquida, id est picola. *usus in medicina*: COLVM. 6,32,1 scabies ... -a ... linitur. SCRIB. LARG. 58 -ae verae, ne habeat picis aliquam mixturam, hemina ... alumen ... miscetur ... -ae. 186 *supra l. 74.* 232 prodest et pice liquida perungere et -a. 267 rosa et -a in unum miscentur. PLIN. nat. 29,47 pruritum oleo et -a mistis tollunt. 29,112 *vulturis* cerebrum cum

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oleo et -a. 30,30 chamaeleontos albae ... radice et -a tritus. 31,98 contra cerasten cum origano et -a. 32,70 pectunculi ... triti cum -a. PELAGON. 172 -am vino permisces *et passim*. CHIRON 614 -am exfervefacies (*Hipp.* κεδρέαν). VEG. mulom. 1,20,2 -ae, picis liquidae pond. III. 2,26,1 nepetam et -am conteres *al.* MARCELL. med. 4,2 prodest -a ... ungere caput. 31,21 -a, qua librarii utuntur, ... si anum ... perunxeris *al.* THEOD. PRISC. eup. faen. 12 -a loca continge. 18 halcyonium cum -a. log. 100 his anus ... -a perunguendus erit (cydria *g*, cedrino *V*, cethrino *B*). CAEL. AVR. acut. 3,8,96 CASS. FEL. 43. 51 DIOSC. 5,58. ORIBAS. syn. 1,19 p. 825 quibus ... inicitur ... aut aloe aut -am. 2 add. p. 843 -ae partem unam ... enectionem qui de -a et butyro conficitur. *conservandis libris al. idonea*: SERV. Aen. 7,178 unde est -a, quae chartam reservat. CLAVD. DON. *ad l.* antiquae *imagines* aut ex cedro factae, quia hoc genus ligni tineam nescit corruptionemque ex antiquitate non sentit aut -a perunctae, quoniam ligna custodit ac servat. *adde* MARCELL. med. *l. 6.* **2** *i. q. cedrus arbor.* DIOSC. 1,21 *bryon* invenitur in arbore cedria. 1,87 de semen cedrie (cedrinae *P*).

ᵡ**cedrinus,** -a, -um, κέδρινος. GRAMM. suppl. 182,24 nomina latina, quae sunt a graecis derivata, corripiuntur in paenultima ..., cum producantur ... derivationis eiusdem cetera possessiva, ut cedrinus cypressinus. COLVM. 7,13,2 eadem pestis ... -o liquore aboletur. PLIN. nat. 13,53 -us est Romae Apollo Sosianus. 16,213 convenit tectum ... esse e -is trabibus (VVLG. III Esdr. 5,55). AMBR. in psalm. 118 serm. 22,38 aedificemus ... tabulas -as (*cf.* VVLG. II reg. 7,7 aedificastis mihi domum -am [AVG. civ. 17,8]. III reg. 6,15 tabulata -a. 7,2 columnas -as. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 148^C tigna ... -a). AVG. in psalm. 95,13 arbores -ae et cyparissinae. DIOSC. 5,58 de vinu -o. lignum -um: VVLG. lev. 14,6. 49. 51. 52 num. 19,6 *al.* AVG. quaest. hept. 4,33 THEOD. PRISC. eup. faen. 8. ligna: HIER. in Am. 1,1 p. 233 in Is. 1,2,13 VVLG. II reg. 5,11 III reg. 5,10 *al.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1,118 VEN. FORT. carm. 2,10,7. oleum -um: SCRIB. LARG. 267 PLIN. nat. 28,173. 32,76 PELAGON. 269. 314 MARCELL. med. 6,30. 8,39. 9,3. 113. 23,40 PLAC. med. 31,6 THEOD. PRISC. eup. faen. 5. 9. 37. *adde nom. propr.* *forma graeca*: **cedrinon** (κέδρινον): CASS. FEL. 43 medicamentum ... ex infusione umoris a Graecis -on appellatum (citron *c*, citrinon *p*). *cf.* GALEN. XIII p. 249 ed. Kühn.

cedrio, -āre *a* cedrus, *cf.* κεδρόω. *i. q. oleo cedrino intinguere*: ASSVMPT. Moys. 1,17 *libros* ordinabis et chedriabis (κεδρώσεις).

cedris, -idis *f.*, κεδρίς. *acc.* -im: SER. SAMM. 551. **1** PLIN. nat. 13,53 in Phrygia frutex vocatur -is. **2** PLIN. nat. 24,20 -ides, hoc est fructus cedri (*cf.* 1,24,12 medicinae ex ... -ide). SER. SAMM. 551 -im cum mastice misces (caedrim *A*, c(a)edrum *B*). DIOSC. 1,87 -es dicitur semen arboris cedri. ORIBAS. syn. 4,19 arceotides mordent stomacum et magis -es. 4,20 capitis dolores excitant ... -es.

de vino **cedriten.** vinu -en conficis *eqs.* DIOSC. 5,59. κεδρίτης.

cedrium, -ī *n.*, κέδριον. VITR. 2,9,13 ex cedro oleum, quod cedreum (cidreum *GH*) dicitur nascitur. *cf.* CET. FAV. 12 p. 298 decurrit ... ex ea (*cedro*) oleum, quod -ium dicitur (cedria *vpg*). PLIN. nat. 16,52 primus sudor aquae modo fluit ... hoc in Syria cedr⟨i⟩um vocatur. *cf.* 1,16,21 quomodo -ium fiat. 32,135 mixtoque cedr⟨i⟩o.

?**cedrius,** -a, -um *a* cedrus, *sed cf.* cedrium, κέδριον, *et* cedria. *i. q. cedrinus*: VITR. 8,3,8 odore uti scobis citrea (*sic codd., sed huc pertinere videtur, cf.* PLIN. nat. 24,19 *p. 736, 8*).

cedromeli *v.* citromelon. **cedron** *v. nom. propr.* Cedar.

cedrōstis, -is *f.*, κέδρωστις. PLIN. nat. 23,21 vitis alba est, quam Graeci ... -in ... appellant.

cedrua *v.* cedria *p. 734, 72.* **cedrum** *v. l. 69.*

ᵡ**cedrus,** -ī *f.* [*gr.* κέδρος, *cf.* citrus. *Th.*]. ISID. orig. 17,7,33 -us, quam Graeci κέδρον vocant, quasi καιομένης δρυὸς ὑγρόν, id est arboris umor ardentis (*v.* SERV. Aen. 6,180 *p. 734, 71*). GLOSS. κέδρος. III 558,25 cetros i. abiete. 537,36 cetros id est cetru. Plac. V 11,4 (V 53,17) caedrus cum a scribi oportet. *cf.* SER. SAMM. 131 caedri *A.* NOT. Tir. 105,34 caedrum *et p. 736, 28. 32.* BEDA gramm. VII 239,11 genetivus (*plur.*) longus est, si tamen graece fuerit declinatus, ut laōn cedrōn, id est populorum -orum. AVG. in psalm. 103 serm. 1,18 'eorum -orum' non possumus intelligere, -i enim feminini generis sunt. *neutr.*: DIOSC. 1,86 de cedru et cedria. cedrum est unde pix cedria fit. *v. etiam nom. propr.* [*non huc pertinere videtur, sed ad* citrus: PETRON. 38 omnia domi nascuntur: lana, c[r]edrae, piper. *cf. Friedländer p. 236.*]

1 *de arbore cedri* (*utrum singulis locis cedrus montis Libani* [*'Pinus Cedrus' Linnée*] *an iuniperorum species dicantur non satis liquet; cf. Blümner, Technologie II 254 sqq. Max P. C. Schmidt, PW. III 1821*): OV. am. 14,12 *color qualem* in vallibus Idae ardua derepto cortice -us habet. VITR. 2,9,13 -us et iuniperus easdem habent virtutes et utilitates. COLVM. 9,4,3 odorata -us ac tilia. PLIN. nat. 12,132 bryon ... optima circa Cnidum ... secunda in Lyciae -o. 13,51 iuniperis similem habet Phoenice -um minorem. 13,53 -o similis in Arcadia est arbor. 13,100 *cum Homerus* eodem versu (*sc. Hom. Od. 5, 60*) -um laricemque una tradat uri, quo manifestum est de arboribus tantum locutum. *cf.* 1,13,11 genera fruticum ... -us. 14,112 e fruticum vero genere -i utriusque, cupressus, laurus, iuniperi ... bacae aut lignum ... decoquuntur. 16,62 *fraxinus* ea ... quae fit in Ida Troadis ... -o similis. 16,73 montes amant -us *alia.* 16,80 folia non decidunt ... -o therebintho ... in fruticum genere ⟨cedro *inseruit Mayhoff*⟩ cuidam. 16,90 folia ... capillata pino -o. 16,91 pungentia ... -o. 16,137 -um aestuosis partibus dederat, sed in Lyciis Phrygiisque montibus nascitur. 16,236 similem ... decacuminatio rationem habet piceae -i ... haec ... detracto cacumine ... intereunt. 24,17 -us magna, quam cedrelaten vocant, dat picem. 24,19 -i scobe serpentes fugari certum est, item bacis tritis. 24,54 iuniperus ... -o alias similis (*cf.* 16,198 *infra l. 45*). 27,116 *quartum genus polygoni* stirpe -i rubicunda. 37,39 insulam esse ... -i genere silvosam. FRONTO p. 7,18 N. -us et piceae, quae sponte natae ... ventis atque imbribus educantur. p. 7,22 tuus igitur iste amor incultus ... cum -is ... adolescet. ITALA Is. 41,19 (Tert. adv. Marc. 3,5 p. 382) ponam ... in solitudinem buxum et -um (κέδρον καὶ πύξον, VVLG. ulmum et buxum simul). VVLG. num. 24,6 quasi -i prope aquas. iud. 9,15 egrediatur ignis de rhamno et devoret -os Libani (*cf.* Zach. 11,1). III reg. 5,6 ut praecidant mihi servi tui -os de Libano. II par. 25,18 carduus ... misit ad -um Libani. Sirach 50,13 quasi plantatio -i in monte Libano *et passim.* CLAVD. rapt. Pros. 3,360 enodes dubitat prosternere -os. EVSTATH. Bas. hex. 5,6 p. 915^A arbores ... quibus mos est in altum surgere id est ... -us et cypressus et pinus. DRAC. satisf. 279 feriunt celsas pulsantes nubila -os. CASSIOD. in psalm. 28,5 -i enim, quae alibi nascuntur, non omnino procerae sunt; in Libano autem tales inveniuntur, ut omnes altitudines arborum superare videantur. *cf.* inst. div. 15 p. 1127^B. ITIN. Anton. Plac. rec. A 14 ibi nascitur cetrius de libras quadraginta (cedros *R*, caedrus *Br.*). CORIPP. Iust. 4,43 cecidere securi ... -us olens.

2 *de ligno*: VERG. georg. 2,443 *montes dant* domibus -umque cupressosque. 3,414 disce et odoratam stabulis accendere -um (caedrum *M*). Aen. 7,13 urit odoratam nocturna in lumina -um (*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* quae *cedrus* naturali fomento tamquam oleo madida incendia ipsa nutriebat. *adde* COLVM. 7,4,6. STAT. Theb. 3,142 multifida attollens antiqua lumina -o). Aen. 7,178 veterum effigies ex ordine avorum antiqua e -o (*cf.* SERV. *ad l.* quod lignum non facile consumitur vetustate. hoc genus ligni tinea⟨m⟩ nescit: corruptionemque ex antiquitate non sentit. CLAVD. DON. *ad l. p. 735, 14 sqq.*). Aen. 11,137 olentem scindere -um. CVRT. 5,8,5 multa -o aedificata erat regia. 8,10,8 sepulcra ... vetusta -o erant facta. PLIN. nat. 12,78 *brati* odorem esse proximum -o fumumque eius contra ligna alia remedio. 13,2 -i tantum et citri suorum fruticum ... nidorem verius quam odorem noverant. 16,186 -us et larix ... rubent. 16,187 -i quoque durissima, quae medullae proxima. 16,197 -us in Creta, Africa, Syria laudatissima. 16,198 iunipero eadem virtus quae -o ... medulla eius ... solidior etiam quam -is. 16,203 in Aegypto ac Syria reges ... -o ad classes feruntur usi. 16,207 clavum non tenet -us, cariem vetustatemque non sentiunt cupressus, -us ... rimam fissuramque non capit sponte -us ... maxime aeternam putant ... cupressum -umque. 16,216 templum ... ubi -o Numidica trabes durant. AMBR. hex. 3,13,53 -us suspendendis tectorum culminibus eo, quod huiusmodi materia et procera sit spatiis nec onerosa parietibus. VVLG. III reg. 6,18 -o omnis domus intrinsecus vestiebatur. 6,20 et altare vestivit -o. 6,36 et uno ordine lignorum -i. 7,12 unius ordinis de dolata -o *et al.*

3 *de oleo vel resina*: SALL. hist. frg. 4,61 naphtas, genus olei -o simile. HOR. ars 332 carmina fingi posse linenda -o (*cf.* PORPH. *ad l.* libri enim, qui -o illinuntur ... a tineis non vexantur. SCHOL. dixit ut haec carmina in perpetuum maneant unctis in circuitu chartis -o. utraque enim res odore suo summovet tineas). OV. trist. 1,1,7 nec -o charta notetur. 3,1,13 neque sum -o flavus nec pumice lēvis. VITR. 2,9,13 ex -o oleum quod cedrium dicitur nascitur, quo reliquae res cum sunt unctae, uti etiam libri, a tineis et carie non laeduntur *eqs.* SCRIB. LARG. 189 cantharides gustum et odorem similem pici e -o factae habent. PERS. 1,42 -o digna locutus. PLIN. nat. 12,125 adulteratur -i resina vel cummi. 14,122 resinam crassiorem ... et ad pices faciendas -us *habet.* 15,28 *fit oleum e* -o quod pisselaeon *vocant.* 16,197 -i oleo peruncta materies nec tiniam nec cariem sentit. MART. 3,2,7 (*de libro suo*) -o nunc licet ambules perunctus. 5,6,14 quae -o decorata purpuraque ... pagina crevit. 8,61,4 umbilicis ... decorus et -o spargor per omnes. PACIAN. epist. 2,4 p. 32 litteras vivaci -o perliniam. AVSON. 34,13 seu te iuvenescere -o seu iubeat duris vermibus esse cibus. MART. CAP. 2,136 alia ex papyro quae -o perlita fuerat videbantur. MARCELL. med. 9,119. 12,36. 18,23. 19,21.

4 *usus in medicina*: CELS. med. 5,11 ad discutienda ... quae ... coierunt ... possunt ... -us. 5,18,35 adicitur -i cyathus. PLIN. nat. 1,23,16 medicinae ex ... -o. 1,24,11. 24,20 cedrides, hoc est fructus -i, tussim sanant urinam cient *eqs.* 28,118 *chamaeleonum cauda* medicata -o ... aquam discuti (*magice*). 31,99 sal ... contra cerasten cum origano et -o (*libri*, cedria *Barbarus Diosc.*) ... auxiliatur. 34,177 suffita ... cum -o ... isdem medetur. SER. SAMM. 40 -o demissus ab arbore sucus. 67 suco perducere -i. 131 -i de cortice sucus. PELAGON. 397 buxi folia ... et -i ... coques ex aqua. CHIRON 505 accipe -i fructum modicum.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

MARCELL. med. 9, 119 -i resina. 12, 36 -um, quo libri perunguntur. 15, 23 vel liquore -i arboris. 19, 21 -o ... tabes illa ... peruncta sanatur.

5 *imagines et comparationes*: FRONTO p. 7 N. *v. p. 736, 12.* VVLG. Iob 40, 12 stringit caudam suam quasi -um. psalm. 36, 35 vidi impium ... elevatum sicut -os Libani. 91, 13 sicut -us Libani multiplicabitur (AMBR. in psalm. 118 serm. 4, 20 -i specie, maiorum qui iusti fuerunt, gloria declaratur. iustus enim ... sicut -us, quae in Libano est, multiplicabitur. sicut enim -us non putrescit, ita nec maiorum gloria ... corrumpitur). VVLG. cant. 5, 15 species eius ut Libani, electus ut -i. Sirach 24, 17 quasi -us exaltata sum in Libano. Is. 2, 13 et super omnes -os Libani sublimes et erectas. Ezech. 31, 3 ecce Assur quasi -us in Libano pulcher ramis et frondibus *eqs.* 31, 8 -i non fuerunt altiores illo. Am. 2, 9 -orum altitudo eius et fortis ipse quasi quercus. *et saep.* RVFIN. Orig. in num. 17, 4 -os hic non illas dicit in quibus culpabilis notatur elatio: sed -os dei quae suscipiunt vitis illius, quae ex Aegypto translata est, palmites. *ibid.* cito ... etiam angeli venient, quos sub specie -orum arbitror indicatos. AVG. serm. 48, 1 vox domini humanae sapientiae conterens -os. PROSP. in psalm. 103, 16 satiabuntur ... etiam nobiles atque sublimes, qui propter excellentiam suam dicuntur -i. VEN. FORT. carm. 3, 7, 2 (*de duobus sanctis*) a Libano gemini flore comante -i. carm. spur. app. 1, 213 celsa super -os *Maria*.

derivata: cedratus, cedrius, cedriare. (*graeca* cedrelate, cedria, cedrium, cedrinus, cedris, cedrites, cedrostis). *Stadler.*

subucula: id est **cedula** (?) SCHOL. Hor. (gloss. V) epist. 1, 1, 95.

cefal- *v.* cephal-.

libanotis: id est rosmarinus, **cefārius** sive zaber (*lege* zibbir) GLOSS. III 584, 14. *cf.* 609, 30 -us id est rosmarinus.

? **cefenis** (*antea* cenefis *in codice, sed expunctum*) POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 2 *inter* nomina insectorum sive reptantium. [*fort. i. q.* scinifes, sciniphes (σκνῖφες)? *Th.*]

? **cei** (*vel* caei) iudicatores GLOSS. *saep.* ce(ntum)⟨vir⟩i *emendavit Nettleship.*

[**ceiasinus**, -ī. CORP. X 4483 (*Capuae in tectorio parietis*) caca, ut possimus bene dormire et pedicare natis candidas, ceiasinos tuos, cunnu(m) tibi fricabo *eqs.*] *corrigendum videri cum Stephanio (De Martiale verborum novatore [Bresl. philol. Abhandl. IV, 1889, p. 24]) gelasinos (i.* γελασῖνος*) recte monuit Skutsch.*

ceinis *v.* cinis.

? Caso Cantovios Aprufclano **ceip**(...?) apur finem Esalico *eqs.* INSCR. lac. Fuc. (Corp. I² 2 n. 5). *vocem procul dubio abbreviatam (et inde sumas cum Büchelero magistratus nomen fuisse vel tribus Marsorum alicuius) quomodo suppleamus atque interpretemur nescimus. fortasse cf. c.* cippus *vel c. nom. propr.* Cīpus?

ceivis, ceivitās *v.* civ-.

(**cēlāmen**, -inis) *n. a* celare. LYD. mag. 1, 46 κηλίβανα ... οἱ Ῥωμαῖοι τὰ σιδηρᾶ καλύμματα καλοῦσιν ἀντὶ τοῦ κηλάμινα. *Mbr.*

cēlātē, cēlātim *v. sub* celo.

cēlātio, -ōnis *f. a* celare. GLOSS. V 451, 18 dissimulatione: fi[n]ctione celatione.

cēlātor, -ōris *m. a* celare. *is qui non sinit cognosci*: LVCAN. 10, 286 tua flumina prodam, qua (quae *codd. plurimi*) deus undarum -r, Nile, tuarum te mihi nosse dedit. *is qui abscondit*: CASSIOD. var. 2, 34, 2 -es deputatae pecuniae ..., qui ... nostram munificentiam fraudaverunt. [LEX Sal. 41, 4 *corrupte.*]

cēlātūra, -ae *f. a* celare. *res apta ad celandum*: LEX Sal. 41, 2 (*cod. 1m*) ex qualibet -a ... culpabilis iudicetur (*al. codd.*: *si* de quibuslibet rebus celaturus texerit ... culp. iud.). 41, 4 si vero *interfectum* in aquam aut in puteum miserit aut de quibus licet -is texerit (*al. codd. aliter*). *Elsperger.*

in eadem Hispania Gallaica gens est et Asturica equini generis; hi sunt quos **celdōnēs** (t(h)ieldones *var. lect.*) vocamus PLIN. nat. 8, 166. [*vocabulum Hispanicum esse videtur. Th.*] *Mbr.*

***celeber**, -bris, -bre [*orig. inc. Th.*]. *formae*: *masc. sing.* celebris: PRISC. gramm. II 152, 18 salubris et -is feminina, in utraque tamen terminatione communis etiam generis inveniuntur prolata (128, 18. 230, 22). *legitur*: RHET. Her. 2, 4, 7 MELA 1, 70 TAC. ann. 2, 88. 13, 47. 14, 19 GELL. 17, 21, 10 APVL. met. 2, 12 (*codd.*) SOL. 43, 1 AVSON. 211, 11 AMBR. in psalm. 37, 8 AMM. 23, 6, 63. celeber *inde a* TIB. GRAMM. suppl. p. 292, 13 -r per b, unde et celebrum dicimus. *abl. sing. ubique* -i, *at* CHAR. gramm. I 124, 26 -e simile dubiis est, ut sub 'a' littera (*121, 21 sq.*) diximus, quamquam plurali nominativo in 'res' exeunt. *abl. plur.*: CORP. XI 365 (*Arimini a. 27*) celeberrimeis. *nota assimilationem*: CORP. V 3332 cereberrimus. [*loc. corrupt.*: PACVV. trag. 168 in acie celebro (-a *Bothe*, crebro *Vossius*) obiectans vitam bellando aptus sum. AVR. VICT. Caes. 24, 5 opus urbi florentissimum celebrio (*scr.* Serapio) fabricatus est.] GLOSS. διάφημος, inlustris *et cf. p. 739, 19.* *vox apud scriptores usitatior quam apud poetas legitur inde a* PLAVTO, *compar. perraro* (VELL. 2, 9, 2 APVL. flor. 15 p. 56 *al.*), *superl. saepissime inde a* CIC.

I *i. q.* ***frequens, frequentatus, populosus*** (*opp.* abditus, derelictus, desertus, secretus, semotus); *cf.* GLOSS. frequens. II 98, 60 ἢ συνεχὴς ἢ πολυάνθρωπος. τάσσεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιφανεστάτου. 412, 51 πολυοχλουμένη: **a** *de locis i. q. frequentatus, inde persaepe i. q. clarus* (*cf.* GLOSS. II 99, 8 πληθύνων τόπος, ἐπιφανέστατος. RVFIN. hist. 1, 1, 1 ἐπισημότατος): CATO agr. 1, 3 via bona -isque (CORP. XI 365 -rimeis Italiae vieis. OV. fast. 5, 102 lustrant -es ... vias. SEN. dial. 6, 16, 2 in sacra via, -rimo loco. 7, 1, 2 QVINT. decl. 274 p. 124, 12 AMM. 15, 10, 8. 28, 2, 10). LVCIL. 992 aliquo in (*add. Leid.*) -i ... fano (PLIN. nat. 2, 210. *cf.* SALL. hist. frg. 2, 70, 2 in modum templi -rimi. LIV. 42, 12, 6 angustissimo et -rimo in templo. QVINT. inst. 1, 4, 16). RHET. Her. 2, 4, 7 locus (CIC. inv. 1, 80 Quinct. 50 Verr. 3, 159. 6, 46. 186 Pis. 93 Mil. 66 Att. 12, 23, 3 BELL. Alex. 2, 3 NEP. Dion 10, 3 HOR. epist. 1, 17, 28 LIV. 34, 61, 14. MELA 1, 70 locus ... ingenti urbe -is. PLIN. nat. 34, 26. 35, 101 PLIN. epist. 2, 7, 7. 3, 6, 4 INSCR. Revue archéol. 4 sér. 10, 475 [*aet. Hadr.*] CORP. III 6587. VI 31883 *et passim*). RHET. Her. 3, 19, 31 in -i regione (AMM. 19, 6, 12). CIC. Verr. 2, 129 in aede Castoris, -rimo clarissimoque monumento (*cf.* Sest. 140). 3, 133 in foro -rimo (SEN. dial. 3, 2, 2. *cf.* PLIN. nat. 35, 27 in foro suo -rima in parte. *cf.* 35, 94 DECRET. Tergest. [Corp. V 532] 2, 24. QVINT. decl. 274 p. 122, 30 partem speciosissimam civitatis et -rimam nobis ablaturus est). CIC. Verr. 3, 160 cum statuae sunt istius deiectae et eversae. at quo loco? -rimo ac religiosissimo: ante ipsum Serapim. Manil. 33 an vero ignoratis portum Caietae -rimum ac plenissimum navium? (PLIN. nat. 2, 184. 6, 149). Arch. 4 Antiochiae ..., -i quondam urbe et copiosa (dom. 146 LIV. 45, 30, 4 SEN. nat. 6, 1, 1 CVRT. 5, 1, 4. MELA 1, 34 inter ignobilia -rimae *urbes.* PLIN. nat. 5, 95 *al.* HIER. epist. 58, 4). *cf.* CIC. Rab. Post. 26 Neapoli in -rimo oppido. (PLIN. nat. 3, 10. 4, 18 Epidaurum oppidum Aesculapi delubro -e). dom. 146 urbis ... -rimae et maximae partes (VAL. MAX. 1, 8, 2 STAT. silv. 1, 2, 232 FLOR. epit. 2, 18, 4. *cf.* OV. met. 13, 696 -ique in parte *urbis.* SVET. Aug. 1 vicus -rima parte oppidi. Vit. 8 per -rimos vicos. APVL. met. 3, 29 cum ... vicum quempiam frequentem et nundinis -em praeteriremus. AVSON. 417, 94 -ique frequens ecclesia vico). CIC. div. 1, 37 oraculum Delphis tam -e et tam clarum. Att. 12, 19, 1 nihil (*i. q. nullum hortum*) enim video, quod tam -e esse possit. OV. met. 8, 625 -es mergis ... undae. epist. 19, 221 insula ... -rima nymphis (PLIN. nat. 6, 148 Tyros insula ... plurimis margaritis -rima. 6, 150 AMPEL. 6, 14. OROS. hist. 1, 2, 105 *insulae* et cultu et memoria magis -es habentur). OV. fast. 4, 391 circus erit pompa -r numeroque deorum. 6, 477 magno iuncta est -rima Circo area *boaria.* LIV. 38, 18, 11 *Gordium* -e et frequens emporium (PLIN. nat. 6, 72). VELL. 2, 8, 3 porticus. 2, 104, 3 per -rimam Italiae partem. SEN. epist. 95, 23 in rhetorum ... scholis solitudo est: at quam -es culinae sunt! (*cf.* SVET. gramm. 3 -es scholae. PANEG. 4, 3 Maenianae illae scholae ... studiorum frequentia -es et illustres). COLVM. 3, 2, 10 Campaniae -rimos Vesuvii colles ... vestit *vitis* (FRONTIN. aq. 87 ut ... -rimi colles sitirent). 10, 133 fontibus et Stabiae -es. PLIN. nat. 3, 145 -e Nymphaeum. 5, 64 oppida ... quae nomina ostiis dedere ... -rimis. SIL. 3, 392 -e oceano atque alternis aestibus Hispal. PS. QVINT. decl. 13, 6 -e illud alvearium. **b** *de festivitatibus, plerumque religiosis* (*cf.* GLOSS. ἑορταστικός, sanctus, frequens vel sollemnis, venerabilis, festus, sollemnis): PLAVT. Poen. 255 diem pulchrum et -em et venustatis plenum, dignum Venere pol, quoi sunt Aphrodisia hodie. 758 die festo -i nobilique Aphrodisiis (*cf.* LIV. 24, 16, 15 ab epulis ⟨per⟩ -em festumque diem actis). CIC. Verr. 6, 151 cum diem ludorum de fastis suis sustulissent -rimum et sanctissimum (*cf.* VVLG. lev. 23, 8 dies ... -ior et sanctior). Lael. 12 quos (*dies*) in vita -rimos laetissimos viderit (PANEG. 2, 1). OV. met. 10, 270 festa dies Veneris tota -rima Cypro. fast. 3, 713 tertia post Idus *Martias* lux est -rima Baccho. 5, 474 ut -em nostro signet honore diem. LIV. 5, 52, 10 Iuno ... quam insigni ob excellens matronarum studium -ique dedicata est die! (*cf.* OV. am. 3, 13, 4 *l. 79.* AVSON. 385, 9 festa Caprotinis memorabo -ia nonis. *v. p. 741, 60 sq.*). LIV. 24, 4, 8 funus fit regium, magis amore civium ... quam cura suorum -e (TAC. ann. 2, 73 funus ... per laudes ac memoriam virtutum eius -e fuit). 39, 7, 3 triumphum esse militari magis favore quam populari -em (*cf.* VELL. 1, 9, 5 triumphi ... -es). 25, 12, 15 -rque dies *ludorum Apollinarium* omni caerimoniarum genere fuit. 34, 41, 1 laeta civitas -rimum festorum dierum ac ludicrum Nemeorum ... indixerunt. PHAEDR. 1, 6, 1 -es vidit nuptias. QVINT. decl. 306 p. 202, 21 aspice illam virginem ... euntem die -i. SVET. Nero 28 per sollemnia nuptiarum -rimo officio. CAPITOL. Pius 10, 2 nuptias filiae suae ... usque ad donativum militum -rimas fecit. MELA 2, 48 ludi quos Isthmicos vocant -es (LAMPR. Heliog. 23, 2; *cf. etiam l. 79 sqq*). VVLG. lev. 23, 7 dies primus erit vobis -rimus sanctusque (κλητὴ ἁγία). 23, 37 feriae domini, quas vocabitis -rimas. III reg. 8, 65 *v. p. 739, 1 passim.* PRVD. c. Symm. 1, 237 Iano etiam -i de mense litatur auspiciis epulisque sacris. CIC. Verr. 5, 107 Syracusani festos dies anniversarios agunt -rimo virorum mulierumque conventu (GELL. 1, 8, 3 conventusque ad eam *Laidem* ditiorum hominum ex omni Graecia -es erant. RVFIN. hist. 4, 15, 44 sollemnes agimus -esque conventus). CIC. Pis. 34 -rimae et gratissimae contiones. OV. am. 3, 13, 4 Iunoni festa parabant per -es ludos (ars 1, 97 ruit in -es cultissima femina ludos. TAC. ann. 15, 33 *ludos* ut parum -es ... spernebat. SVET. Aug. 44 per -rimos ludos consessu frequenti. *cf.* OV. met. 1, 446 instituit sacros -i certamine ludos). LIV. 33, 28, 3 convivio -i *interesse* (TAC. hist. 1, 81 -e convivium primoribus feminis virisque. ann. 14, 48 AVSON. 50, 2). TAC. ann. 15, 34 gladia-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

torium munus a Vatinio -e edebatur. VVLG. III reg. 8, 65 fecit ... festivitatem -em. c *de actionibus hominum sim.; hic illic i.q.* *creber* (*cf.* GLOSS. IV 493, 52 cottidianum, assiduum, commune): ACC. trag. 23 *sq.* -i gradu (NON. p. 89, 25 -e non solum frequens, sed etiam velox. *cf.* GLOSS. IV 493, 29 festinus frequens. 493, 8 -is veloces. V 639, 40 -e citum). LIV. 37, 48, 1 rumorem -em Romae fuisse. OV. ars 2, 705 -rima verba loquentur. Pont. 1, 9, 25 vox tamen illa fuit -rima (*syn.* 1, 9, 21 quotiens dixit). CVRT. 7, 5, 42 -i usu (PLIN. nat. 29, 55 CASSIOD. inst. div. 23). TAC. ann. 1, 74 formam vitae iniit, quam postea -em miseriae temporum ... fecerunt. 12, 61 Aesculapii artem medendi ... inter posteros eius -em fuisse. GELL. 16, 5, 1 'vestibulum' verbum in sermonibus -e atque obvium. 20, 10, 6 ignorare non oportet verba actionum civilium -iora. AVG. civ. 22, 8 *martyrum* memoria est apud nos -rima. *nota de hominibus ipsis*: TERT. paenit. 11 nullis conviviis -es (*i. q. in conviviis non frequentes*). *inde de rebus corporeis*: PLIN. nat. 34, 2 e lapide aeroso, quem vocant cadmeam, -i trans maria. GELL. 19, 4, 6 de urina -i (*var.* celebra, crebra). *cf.* 19, 4, 3.

2 *i. q.* **clarus, celebratus,** *notus* (*opp.* ignotus; *cf.* GLOSS. famosum, magnum; -i: cognito; -is: generosis, nubilis [*h. e.* nobilis]; optatissimus vel nominatissimus): a *de diis et hominibus*: HOR. carm. 2, 12, 20 sacro Dianae -is die. TIB. 2, 1, 83 -em cantate deum. 3, 10, 23 Phoebe ... iam -r, iam laetus eris. OV. met. 1, 690 inter hamadryadas -rima Nonacrinas Naias una (*Syrinx*) fuit (5, 412). 1, 747 dea linigera colitur -rima turba (*cf.* 6, 165 comitum Niobe -rima turba. fast. 4, 343 Claudia ... laeto -rima vulgo). epist. 5, 6, 3 Pegasis Oenone, Phrygiis -rima silvis. fast. 4, 13 quo tu (*Venus*) -rima mense. STAT. Theb. 6, 565 onerat -rima natum mater *Atalante*. TIB. 2, 1, 33 gentis Aquitanae -r Messalla triumphis. OV. met. 3, 339 *Tiresias* per Aonias fama -rimus urbes. 8, 159 Daedalus ingenio fabrae -rimus artis. 13, 261 quique minus -es ... procubuere. Pont. 2, 10, 49 ades -rimus absens. EPICED. Drusi 146 materni -r nomine Drusus avi (LIV. 7, 21, 6). LIV. 26, 27, 16 *viri* (SEN. contr. 1 pr. 10 VELL. 2, 3, 1. 2, 16, 2 -rimi et fidelissimi. 2, 116, 2 VAL. MAX. 7, 8, 3 CELS. 7 praef. p. 263 *cf.* MART. 7, 47, 1). VELL. 2, 17, 2 inter -rimos ... duces. 2, 18, 5 P. Sulpicius ... vigore ingenii atque animi -rimus. 2, 22, 4 Q. Catulus ... gloria -rimus. 2, 34, 1 *iuvenibus* sagittarum usu -rimis. 2, 77, 3 classis ... -rimae vires. 2, 86, 2 Arruntii prisca gravitate -rimi fides. 2, 99, 1 fama fortunaque -rimus. VAL. MAX. 8, 7, 5 -es causarum actores. 8, 14, 6 familiae ... triumphis -rimae. 9, 3, 2 pacato iuris civilis studio (*sic Gertz,* iudicio *codd.*) -rimum. SEN. epist. 29, 12 si te videro -em secundis vocibus vulgi. 40, 10 oratoris -rimi. CVRT. 7, 4, 8 Cobares ... magicae artis ... magis professione quam scientia -r. COLVM. 1, 1, 7 princeps -rimus vates (*cf.* 7, 1, 3 PLIN. nat. 28, 15). 3, 17, 4 -rimi auctores (PLIN. nat. praef. 16. 15, 1 *al. cf.* 36, 106 -rimis rerum conditoribus). PLIN. nat. 3, 23 -rimi civium. *sim. passim.* 7, 55 Cassio Severo -i oratori. 7, 81 Tritanum in gladiatorio ludo Samnitium armatura -em. 8, 13 Aristophani -rimo in arte grammatica (*cf.* 14, 49, *ubi* in *om.* 24, 167). 34, 53 distinctis -rimorum *artificum* aetatibus. 35, 42 -rimi pictores (35, 112. 148). STAT. Ach. 1, 735 Graius notaque fide -rimus. QVINT. inst. 3, 1, 19 secuti minus -es *Romani*. IVV. 3, 7, 3 -es notique poetae (GELL. 17, 21, 10 Aeschylus Athenis tragoediarum poeta -is fuit). SVET. Nero 7 -rimis patronis ... postulationes certatim ingerentibus. GELL. 9, 2, 1 Herodem Atticum ... Graeca facundia -em *virum* (*at cf.* 14, 2, 9 viri ... in operis fori -es). PORPH. Hor. carm. 3, 2, 19 quem Pindarus carmine suo -em fecit (*cf.* CARM. epigr. 1395, 8 -emque sua praestitit esse manu). HERMOG. dig. 26, 7, 50 argentarius. AVSON. 399, 3 Camenarum -rime Castaliarum alumne. ALC. AVIT. epist. 34 p. 64, 8 -rimo ordini vestro (*senatorum*). PASS. Petr. Paul. brev. 8 *Petrus* iam -rimus a diversis in his operibus habebatur. CORP. VI 33887 negotiatori -rimo suariae et pecuariae (*cf.* III 14927). b *de bestiis*: PLIN. nat. 8, 11 -es etiam *Antiochi elephanti* cognominibus fuisse. 10, 133 attagen maxime Ionius -r. 32, 144 delphini -esque Homero vituli. AVSON. Mos. 109 ne lata Mosellae flumina tam -i defraudarentur alumno (*sc. mustela pisce*). c *de rebus* (*loca v. sub 1a*): PLAVT. Mil. 1197 -e (sceledre *CD*) apud nos imperium tuomst (*cf.* SEN. contr. 10, 4, 18 -is haec apud Graecos controversia est. 10, 5, 26 *al.*). CIC. Verr. 4, 61 clara res est, quam dicturus sum, tota Sicilia -rima atque notissima. SEN. suas. 2, 10 ex omnibus suasoriis -es descriptiunculas subtexam. 2, 20. VELL. 2, 58, 4 illud decreti ... -rimi exemplum (VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 -rimum exemplum. PLIN. nat. 22, 114. 32, 5). 2, 105, 2 de ... claro ingenio -ique consulatu. COLVM. 3, 1, 1 -rimi carminis (*cf.* TAC. ann. 3, 49) ... principio (*AR*, principia *S*). MELA 2, 17 paucos amnes ... -rimos ... emittit *Thracia* (*cf.* PLIN. nat. 3, 118 flumina ... -rima. SIL. 12, 121 -em ... monstrat Avernum. AMM. 23, 6, 63 Rhymnus -is est *fluvius. nota*: CVRT. 8, 9, 9 Diardinus minus -r auditu est). PLIN. nat. 35, 121 -is circa Lepidum fabula. STAT. silv. 2, 4, 24 aeriae -rima gloria gentis psittacus. TAC. ann. 4, 42 Montano, -is ingenii (*cf. supra l. 35*) viro (*at* 2, 28 *in malam partem*). PLIN. epist. 2, 11, 10 Ianuarius mensis ... senatorum frequentia -rimus. MAECIAN. distrib. 26 divisio ... et -is et nota est. FLOR. epit. 2, 12, 9 fretus -i religione. FRONTO p. 203, 5 N. aerumnae -es. APVL. apol. 88 ille -rimus in comoediis versus. flor. 23 p. 96 -e dictum est (PANEG. 11, 16 AVSON. 419, 72). LACT. inst. 3, 20, 10 -e hoc proverbium ... habuit. IVST. 43, 5, 1 virtutem Graecorum multiplicata victoria -em inter finitimos reddidit. AVSON. Mos. 403 praetextati -is facundia ludi. AMBR. in psalm. 37, 8 -is sermo est et scriptorum auctoritate robustus. AVG. civ. 15, 11 p. 78 *codices* in auctoritatem -em suscepit ecclesia. SVLP. SEV. chron. 1, 48, 1 -is ... fides. 2, 9, 7 *Darius* pugnavit -rimo Graecis Romanisque historiis proelio. SIDON. epist. 2, 4, 3 ut domus tuae -rimam disciplinam ... petat ambitus. PASS. Petr. 1 post ... eximia atque -rima miraculorum ostenta. PLIN. nat. 13, 13 *telinum* multo erat -rimum *unguentum*. 14, 20 -rimas vitium ... ostendisse (14, 45). 14, 61 Caecubo erat generositas -rima. 16, 65 philyrae, coronarum lemniscis -es antiquorum honore. 16, 73 -rimis arborum dictis (*cf.* 21, 51 peractis colorum ... -rimis). 21, 16 genera eius (*rosae*) ... -rima. 28, 52 *remedium*. 33, 118 *minium*? 36, 55 -rimi generis *marmora*. TAC. ann. 15, 37 -rimae luxu famaque epulae. *de nomine, fama hominum et rerum*: ACC. trag. 520 inclute ... nomine -i (LIV. 4, 53, 12 *al.* VELL. 2, 7, 5 -rimum Opimiani vini nomen. 2, 9, 4. 12. SEN. dial. 10, 20, 1 -e in foro nomen. CVRT. 6, 2, 8. 9, 6, 23 SIL. 4, 186. 15, 701. TAC. hist. 2, 4 nomen dispari fama -e. ann. 6, 12 CAPITOL. Alb. 6, 3 VVLG. Ruth 4, 11 I reg. 18, 30 RVFIN. hist. mon. 16 p. 436C). *nota*: LIV. 1, 3, 8 Tiberinus, qui in traiectu Albulae amnis submersus -e ad posteros nomen flumini dedit (*cf. p. 739, 73 sqq.*). OV. fast. 1, 601 ex uno quidam -es ... titulos ... habent. CVRT. 5, 1, 18 vir illustris ... famaeque (*sic P*, famaque *cett. codd.*) proximo proelio -is (STAT. silv. 4, 4, 44 tibi sublimi ... -rima fama. TAC. hist. 1, 52 -i ubique fama. GELL. 20, 10, 2 -i hominem fama et multo nomine. SPART. Hadr. 16, 1 famae -is Hadrianus tam cupidus fuit. VOPISC. Aurelian. 24, 3 Thyanaeum, -rimae famae auctoritatisque sapientem. RVFIN. hist. 2, 1, 10 *Simon* -is famae. AVG. civ. 8, 4 p. 326 qui Platonem ... secuti esse fama -iore laudantur). EVGIPP. comm. 11, 1 -rima Severini ... opinio.

adv. **celebriter.** 1 *i. q. saepe, crebro*: SVET. Tib. 52 per noctes -rime (creberrime *Beroald.*) acclamatum est. AVG. haer. 81 Luciferianos a Lucifero ... exortos et -r nominatos. PAVL. MED. vita Ambr. 14 martyres Nabor et Felix -rime frequentabantur. 2 *i. q. praeclare* (GLOSS. IV 493, 50): CASSIOD. chron. II p. 138, 673 Vrsulus -rime ... rhetoricam docet. *acc. neutr.* **celebre** *adverbialiter*: GREG. TVR. Franc. 1, 7 sicut ... -e (caelebre *C1*) fertur. *sic aut sim. passim.* glor. mart. 79 -e fama profert. 98 ut -e vulgatum est.

derivata: celebritas. celebrare, celebrescere.

celebrābilis, -e *a* celebrare. *i. q. celebratione dignus*: AMBR. Cain et Ab. 2, 3, 12 quam beata civitas ... quam -is ore omnium (obit. Valent. 5 odor praedicationis universorum ore -is). apol. Dav. I 8, 42 iubelaeus dicitur numerus L annorum recursus -is admodum. ALC. AVIT. epist. 31 p. 62 vestra victoria -i virtute succidit. *potius sensu activo*: AMM. 29, 5, 56 *Theodosius* aetatum ordinumque omnium -i favore susceptus.

celebrātio, -ōnis *f. a* celebrare. 1 *i. q. frequentia, coetus*: CIC. Sull. 73 quae domus [quae] (domestica *Pluygers.*) -o cotidiana! off. 1, 12 hominum coetus et -es. *cf.* AVG. in psalm. 32, 2 serm. 2, 9 *v. l. 64.* 2 *i. q. sollemnitas* (GLOSS. ἑορτασμός): CIC. Att. 15, 29, 1 de -e ludorum Bruti tibi assentior. VELL. 2, 56, 1 epulique per multos dies dati -e replevit eam *urbem*. VAL. MAX. 3, 6, 4 bellicae rei successum nocturna -e testando. TAC. ann. 1, 15 -o annua *ludorum Augustalium* ad praetorem translata. LACT. inst. 6, 20, 34 ludorum -es. IVVENC. 4, 117 regnorum caeli -o pervolitabit in cunctas terrae metas. VVLG. Sirach 47, 12 dedit in -bus (ἑορταῖς) decus. GAVDENT. serm. 2 p. 854B -o paschae (*cf.* AVG. doctr. christ. 3, 9, 13 baptismi sacramentum et -o corporis et sanguinis domini. *cf.* EPIST. pontif. 890 [Agapet. 7] Migne 66, 47A ab ... -e missarum. CONC. Aurel. a. 538 p. 78, 11 missarum caelebratio). AVG. civ. 2, 26 eorumque sibi -e petita. 7, 24 in -e nuptiarum (quaest. hept. 1, 89. COD. Theod. 4, 6, 7 [*inter a. 405—428*] sine honesta -e matrimonii). AVG. loc. hept. 4, 86 p. 595, 19 festivitatis -o (in psalm. 73, 3). quaest. hept. 2, 112 in his rebus et -bus, quae ita observanda praecipiuntur. in psalm. 32, 2 serm. 2, 9 conventicula nostra, -es sollemnitates. CASSIOD. Clem. Alex. adumbr. p. 80, 18 tangit leviticas et sacerdotales antiquas -es. *inde fere i. q. honos*: PLIN. nat. 34, 19 equestres utique statuae Romanam -em habent. 34, 20 bigarum -o in iis, qui praetura functi curru vecti essent per circum. PANEG. 4, 3 optimarum artium -o. AVG. quaest. hept. 4, 33 p. 345, 14 extra -em Iudaicae consuetudinis honor euangelicus claruit. 3 *apud* ICTOS *i. q. actio, effectio* (ποίησις): COD. Theod. 4, 6, 7 *v. l. 61 sq.* NOVELL. Iust. 19 praef. ante -em dotis (πρὸ τῆς ποιήσεως τῶν προικῴων). IVLIAN. epit. novell. 14, 50 decreti -o (NOVELL. Iust. 46, 1 τὴν τοῦ δεκρέτου ποίησιν; decreti factionem).

celebrātor, -ōris *m. a* celebrare. *is qui celebrat*: MART. 8, 78, 3 Hyperborei -r Stella triumphi. PS. AVG. serm. 172, 2 cum his duobus ieiunii huius -bus, Moyse videlicet et Elia. [CARM. epigr. 1368 (Corp. V 6464) 9 caelebrator *v. s.* celebro *p. 747, 23 sq.*]

celebrēsco, -ere [*a* celeber. *Th.*]. ACC. trag. 274 fama -at tua (GLOSS. V 639, 37 -at: celebris fiat).

celebris, -e *v.* celeber.

×**celebritās,** -ātis *f. a* celeber; *cf.* PRISC. gramm. II 128, 18 'saluber' et 'salubris' facit nominativum ideoque salubritas et 'celeber' vel 'celebris' -s. GLOSS. IV p. XLII conventu, frequentia vel sol-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lemnitas. *sermonis pedestris vox, cuius plur. usque ad eccles. nusquam reperitur, legitur inde a* CIC.

1 *de* ***rebus:*** a *de locis, viis, oppidis sim. frequentibus ideoque notis* (*opp.* solitudo): CIC. inv. 1, 38 oportunitas quaeritur ex ... solitudine, -e, natura ipsius loci (epist. 14, 1, 6 TAC. ann. 3, 9). Verr. 6, 170 quod enim his locis (*foro, comitiis, rostris*) in provincia sua -e simillimum, regione proximum potuit, elegit. *cf.* Scaur. 45 propinquitas et -s loci (Att. 12, 37, 2; *cf. ubi deest* locus *sim. ex. gr.*: Att. 12, 37, 2 NEP. praef. 6). p. red. ad Quir. 4 quae -s oppidorum! Cael. 49 in Baiarum illa -e. Att. 3, 14, 2 propter viae -em (TAC. hist. 2, 64). 12, 27, 1 sequor -em *villulae*. 13, 29, 2 -em nullam tum habebat *lucus*, nunc audio maximam. AMM. 23, 6, 15 est nobilis Assyria -e et magnitudine (COD. Iust. 1, 3, 11 pro magnitudine vel -e ... vici). CORP. X 3714 (*saec. IV*) signa translata ex abditis locis ad -em thermarum Severianarum. CASSIOD. var. 7, 36, 2 taedium est continuatim vivere in urbis -e. b *de ludorum et dierum festorum sollemnitate hominum frequentia insigni; cf.* GLOSS. II 305, 1 ἑορτή. IV 217, 9 sollemnitas. MACR. sat. 1, 16, 4 sacra -s est vel cum sacrificia dis offeruntur vel cum dies divinis epulationibus celebratur vel cum ludi in honorem aguntur deorum vel cum feriae observantur. ISID. orig. 6, 18, 2 -s autem vocatur *festivitas* (*i. q. festi dies*), quod non ibi terrena, sed caelestia tantum agantur. *de ludis*: CIC. Verr. 6, 36 Floram matrem populo plebique R. ludorum -e placandam (AVG. civ. 2, 27). de orat. 3, 127 maxima illa quinquennali -e ludorum *Olympiorum*. rep. 2, 27 *Pompilius* mercatus, ludos omnesque conveniendi causas et -es invenit (Tusc. 5, 9. *cf.* MACR. sat. 1, 13, 19 -*s* nundinarum). LIV. 27, 31, 3 Philippo ludorum ... -em ... victoriae partae fama auxerat. 30, 38, 12 ludis -em addidit sedes sua sollemni spectaculo reddita (*cf.* SPART. Carac. 9, 11). ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1, 7 tempore sa⟨e⟩cul⟨i veteris elapso⟩ admon⟨eat⟩ vos -is feste annus (*cf.* AVG. civ. 3, 18. 17, 20). EDICT. imp. Constant. de civit. Hispell. (Corp. XI 5264) 53/4 memorata -s *editionum* exhibenda est. AVG. civ. 2, 14 per theatricas -es. EVSTATH. Bas. hex. 6, 1 p. 921[B] -e ... spectaculi. *de festis*: GELL. 16, 10, 1 laeta quaedam -s feriarum. ARNOB. nat. 5, 15 turpitudines illorum (*deorum*) ... neque in publicam testificationem sacrorum -bus inseruerimus (HEGES. 5, 44, 1 v. 18). POTAM. tract. 2 p. 1416[A] sollicitis visibus veteris disciplinae novam de passionibus -em advertite. COD. Theod. 9, 38, 4 (*a. 368*) paschae -s (HEGES. 2, 1, 2 EPIST. Hil. pontif. Thiel 2, 2). AVG. civ. 18, 12 *Lupercorum* sacra sunt instituta ... quae memoriam diluvii ... sollemni -e revocarunt. MACR. sat. 1, 10, 24 Sigilliariorum adiecta -s *Saturnalibus*. CONC. Aurel. a. 358 p. 78, 10 de missarum -e in ... sollemnitatibus. SACR. Leon. p. 308 pretiosi -e martyrii. *sic aut sim. passim apud eccles.* CIC. Att. 5, 20, 1 mihi gratulatus es illius diei -em (LIV. 4, 20, 3 -is eius diei fructum ... tulerat). SEN. contr. exc. 8, 6 matrimonii -em (*cf. p. 740, 61 sqq.*) ... abscondis (*cf.* AVSON. 358 Fescenninos amat -s nuptialis. AVG. civ. 14, 18 tanta -e ducuntur uxores. COD. Theod. 3, 7, 3 [*a. 428*] pompa etiam aliaque nuptiarum -s. MACR. sat. 1, 15, 22). CAPITOL. Alb. 5, 8 *convivium* -i pueri deputabatur, cum ei fierent nomina. ARNOB. nat. 1, 64 ludorum et -e natalium. ZACCH. 1, 18 p. 1086[A] -em gaudii sub brevi simulare discessu. CIC. Mil. 86 spoliatus illius supremi diei -e. HEGES. 1, 46, 2 ad pompae funebris -em. EVGIPP. Sev. 46, 3 qua -e *exequiarum* multi langoribus diversis afflicti receperunt sanitatem. *genet. omittitur* (*latiore sensu fere i. q. festivitas*): AMM. 14, 3, 4 praestitutis -i diebus. HEGES. 4, 7 v. 69 quo confluebatur ad cultum festae -is. HIER. epist. 98, 3 animas ... dignas -i quae imminet praeparemus. VVLG. II par. 30, 26 factaque ... grandis -s. II Macc. 15, 36 diem istum absque -e praeterire *eqs.* AVG. civ. 8, 27 ut ea -e ... gratias agamus. MACR. sat. 1, 11, 36 nec origo nec causa -is (*sc. Nonarum Caprotinarum*) ignota. SACR. Leon. p. 338 continuata festivitas, aeterna -s et triumphi caelestis perpetuus ... natalis.

c *de variis rebus, imprimis de notitia nominis, famae, sententiarum sim.* (GLOSS. II 98, 59 φήμη): CIC. Arch. 5 tanta -e famae cum esset ... notus (Tusc. 1, 28 RVFIN. hist. 3, 36, 2 AVG. loc. hept. 1, 188 p. 536, 6). rep. 6, 20 quam -em sermonis hominum aut quam expetendam consequi gloriam potes? off. 2, 44 si quis ... habet causam -is et nominis (SALL. hist. frg. 5, 21 TAC. hist. 2, 8 PLIN. epist. 9, 23, 5 SVET. gramm. 23 AMM. 14, 8, 9. AVG. civ. 2, 3 *nomen christianum* contra deos suos ingenti fama et praeclarissima -e ... diffunditur. *cf.* PASS. Petr. 6 *Christus* patitur in electis misericordiae compassione et glorificationis [*i. q. gloriosi nominis*] -e). PLIN. epist. 7, 24, 9. *genet. est supplendus*: PLIN. nat. 33, 152 cum -em assectarentur adulescentium scholae. PLIN. epist. 7, 24, 9 ei (*domui*) pristinam dignitatem -em gloriam reddet. GELL. 6, 17, 1 grammaticum primae in docendo -is. 15, 31, 1 Rhodum insulam -is antiquissimae. HIER. epist. 98, 2 inspirata sanctae -is gaudia. vir. ill. 2 tantae eum sanctitatis fuisse et -is in populo, ut. d *i. q. crebritas, frequentia, copia*: CIC. epist. 7, 2, 4 in multitudine et -e (crebritate *Lambin.*) iudiciorum. TAC. ann. 16, 29 -e periculorum sueta iam senatus maestitia. APVL. met. 8, 23 annonae copiosae beata -s. AVG. serm. ed. Mai 41, 1 *dominus* non ... apostolos suos praesentiae suae -e perstrinxit.

2 *de* ***hominum*** *multitudine, conventu* (GLOSS. πολυοχλία, πανήγυρις. IV 32, 9 conventus, frequentorum [frequentia, frequentior? *Götz*]): CIC. dom. 75 nullis umquam comitiis campum Martium tanta -e, tanto splendore omnis generis hominum ... floruisse *eqs.* Cael. 47 ut ea *mulier* non modo solitudinem ... non quaerat, sed in turpissimis rebus frequentissima -e et clarissima luce laetetur (*cf.* off. 3, 3 in maxima -e atque in oculis civium). Pis. 64 num ... gratiam, -em domesticam ... cuiquam es infimo ... antelaturus? leg. 2, 65 sublata etiam erat -s virorum ac mulierum. Tusc. 5, 9 maximo ludorum apparatu totius Graeciae -e. Att. 3, 7, 1 odi enim -em, fugio homines (3, 19, 1). 12, 13, 1 me haec solitudo minus stimulat quam ista -s. ad Q. fr. 1, 1, 42 theatrum ... -e refertissimum. QVINT. inst. 1, 2, 18 *oratori* in maxima -e et in media rei publicae luce vivendum est. 1, 2, 29 adicio praeceptores ... -e audientium instinctos. TAC. Agr. 40 ne notabilis -e et frequentia occurrentium introitus esset. PLIN. epist. 2, 19, 2 iudicum consessus, -s advocatorum. 4, 2, 4 convenitur ... mira -e. APVL. apol. 73 omnes qui aderant ingenti -e basilicam ... complentes. flor. 17 p. 80 in hac excellenti -e multorum eruditorum. met. 4, 28 quos eximii spectaculi rumor studiosa -e congregabat. LACT. inst. 5, 1, 2 quippe quae (*eloquentia*) publico gaudeat et multitudinem -emque desideret. COD. Theod. 4, 8, 9 (*a. 393*) in hominum erit -e versatus. AVG. civ. 2, 28 populi confluunt ad ecclesias casta -e. VICTRIC. 25 tanta exultantium -e. ENNOD. opusc. 3, 41 p. 341, 11 consecratur *episcopus* cum omni -e cunctorum.

celebro, -āvī, -ātum, -āre [*a* celeber. *Th.*]. GLOSS. ἑορτάζω. ἐπιτελῶ. -are: colere; θρησκεῦσαι. -at: frequentat. consummat, epulatur. φημίζει καὶ πληροῖ. -amus τιμῶμεν. -ate: ἐπιτιμήσατε, τιμήσατε. -atur: agitur (*cf.* ἄγειν *saepius ap.* LXX). Plac. V 53, 19 -retur: fama esset celebris, fama notus. *vox a* CIC. LIV. OV. VAL. MAX. CVRT. SEN. phil. PLIN. nat. SIL. TAC. APVL. ECCL. *persaepe neque in titulis raro usurpata, sed neglecta a* CATONE TER. CAES. (*apud quem* concelebrare) VARRONE VITR. ASCON. PERS. LVCAN. PETRON. *legitur inde a* PLAVTO (Cornic. 4). *codd. hic illic cum* celerare *et* celebrat *cum* celebrabat *confuderunt, v. p. 757, 84 sqq.*

I *i. q.* ***festive*** *aut religiose* ***agere***, *agitare* (*cf.* GLOSS. IV 475, 8 *et v.* ago *I p. 1389 sqq.*), ***frequentare*****:** A ***aliquid*****:** 1 *dies festos, ludos, sacra sim.*: ACC. carm. frg. 3, 3 maxima pars Graium Saturno ... conficiunt sacra ... eumque diem -ant. CIC. Verr. 3, 114 cuius nomine apud Siculos festi dies agitantur et praeclara illa Verria -antur. Arch. 13 quantum ad festos dies ludorum -andos ... conceditur tempus. Catil. 3, 23 -atote illos dies cum coniugibus ac liberis vestris. Pis. 51 *dies* quasi deorum immortalium festi atque sollemnes apud omnes sunt adventu meo redituque -ati. SALL. Iug. 66, 2 *dies* festus -atusque (LIV. 24, 16, 19). HOR. sat. 2, 2, 61 *v. p. 744, 52.* TIB. 1, 7, 63 natalis multos -ande per annos (OV. Pont. 4, 9, 116 Pontica me tellus ... natalem ludis scit -are dei. VAL. MAX. 1, 5, 7 SEN. epist. 64, 9 MELA 1, 36 TAC. hist. 2, 95 *passim. cf.* VEG. mil. 39 post natalem ... navigationis, qui sollemni certamine ... -atur). TIB. 2, 1, 29 vina diem -ent (*cf.* OV. fast. 3, 656 -ant largo seque diemque mero). 4, 1, 19 accenso -are Parilia faeno. OV. met. 4, 4 festum -are sacerdos ... iusserat (10, 431 festa piae Cereris. ITALA I Cor. 5, 8 [Cypr. hab. virg. 16] festa -emus [ἑορτάζωμεν, VVLG. epulemur]. VVLG. exod. 23, 14 *al.*). OV. met. 10, 218 -andaque ... annua ... redeunt Hyacinthia. fast. 3, 229 -are Kalendis *Martis* Oebaliae matres (*cf.* PAVL. FEST. p. 147). 3, 813 altera tresque *dies* super strata (rasa *R*) -antur harena. trist. 4, 10, 12 una -ata est per duo liba dies. LIV. 10, 37, 12 -ante populo diem. 23, 7, 11 diemque ut (*sic P*) ... festum laetus ac libens -ret. 27, 31, 4 laetitia ... ingenti -ati festi dies (PLIN. epist. 10, 52). PAVL. FEST. p. 254 quinquatrus (PLIN. nat. 35, 143. TAC. ann. 14, 12 quinquatrus ... ludis annuis -rentur. 15, 74 SVET. Nero 34. Dom. 4 quinquatria Minervae). PAVL. FEST. p. 325 Saturno dies festus -atur mense Dec. (SEN. apocol. 8 TERT. idol. 10 *al.*). PHAEDR. app. 19, 7 -ate sine me cursu sollemnem diem. SEN. Herc. f. 847 citi ... properant ... Attici noctem -are mystae. MART. 3, 6, 2 lux (*i. dies*) ... tuis bis -anda sacris. 12, 67, 5 -as Maronis Idus. STAT. Ach. 1, 285 Palladi litoreae -bat Scyros honorum forte diem. PLIN. epist. 4, 1, 6 dedicationis die, quem epulo -are constitui (*cf.* HIL. dedic. eccl. p. 879[D] sollemnia dedicationis ecclesiae -amus. VVLG. II Macc. 2, 12. CORP. VIII 6046 dedicationem diem ludorum -vit). TAC. ann. 15, 53 circensium ludorum die, qui Cereri -atur. PLIN. epist. 9, 37, 5 *diem* votis gaudio gratulatione -bo. 9, 102 diem ... debita religione (*cf.* 3, 7, 8 religiosius. FRONTO p. 168, 3 N. LAMPR. Alex. 63, 4. VVLG. exod. 12, 48 rite). paneg. 92 quibus spectaculo -are continget diem. SVET. Aug. 75 festos et sollemnes dies profusissime, nonnumquam tantum ioculariter -bat. Tib. 54 diemque utriusque tirocinii congiario plebei dato -vit. FRONTO p. 227, 1 N. esuriales ferias -as? TERT. adv. Marc. 2, 22 p. 366, 5 sollemnitates et dies festos et vestra sabbata ... quae ... -ando sua iam, non dei fecerant (*singula passim; imprimis in* VVLG.). TREB. Valer. 7, 4 decennia (21, 5 decennalia). ITIN. [Silv.] 48, 1 ecclesiarum sanctarum encenia cum summo honore -antur. AVG. civ. 2, 6 ubi Fugalia -rentur effusa omni licentia turpidinum. 2, 22 sollemnia (*cf. supra l. 65*). 7, 7 Terminalia ... Februario -ari dicunt. CIC. Sest. 124 spectaculi genus erat, quod omni frequentia atque omni genere hominum -atur (VAL. MAX. 2, 4, 4 *circense spectaculum* primus Romulus raptis virginibus Sabinis Consualium nomine -vit. TAC. ann. 4, 62 spectaculum gladiatorum. 11, 22). CIC. har. resp. 24 quid

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ego de illis ludis loquar, quos in Palatio nostri maiores ante templum . . . Megalesibus (*cf.* TERT. spect. 6) fieri -arique voluerunt? prov. 21 illa eadem (*sc. ludorum*) renovata atque instaurata -antur. Phil. 2, 31 cur ludi Apollinares incredibili M. Bruti honore -ati? Att. 15, 26, 1 illos (*ludos*) -ari et esse quam gratissimos mirabiliter cupio. VERG. Aen. 5, 598 hunc morem cursus atque haec certamina primos Ascanius . . . priscos docuit -are Latinos *eqs.* OV. fast. 5, 349 turba quidem cur hos -et meretricia ludos. 5, 597 sollemnes ludos circo -ate, Quirites! LIV. 27, 30, 17 *Nemeae* -ari volebat praesentia sua. 27, 35, 3 Olympiae ludicrum . . ., quod maximo coetu Graeciae (*om. P*) -retur (CVRT. 4, 5, 11 sollemne erat ludicrum Isthmiorum, quod conventu totius Graeciae -atur. TAC. ann. 15, 74 circensium Cerealium ludicrum pluribus equorum cursibus -retur. 16, 2 quinquennale ludicrum. *cf.* VVLG. II Mac. 4, 18 cum autem quinquennalis agon Tyri -retur [ἀγομένου . . . ἀγῶνος]). LIV. 28, 45, 12 ludi . . . Scipionis magna frequentia et favore spectantium -ati. 33, 49, 6 filiumque *cum* eius sollemne ludorum ad Daphnen -antem convenisset. PAVL. FEST. p. 148 mulis -antur ludi in circo maximo. VELL. 2, 28, 1 felicitatem diei . . . Sulla perpetua ludorum circensium honoravit memoria, qui sub eius nomine Sullanae (*incl. Heinsius*) Victoriae -antur. CVRT. 3, 7, 3 Aesculapio et Minervae ludos -vit. PLIN. nat. 18, 12 ludos boum causa -antes Bubetios vocabant. STAT. silv. 1, 2, 181 Dacasque . . . exuvias laurosque dabit -are recentes. PLIN. epist. 4, 22, 1 gymnicus agon apud Viennenses ex cuiusdam testamento -atur. APVL. met. 3, 11 *lusum* publice gratissimo deo Risui per annua reverticula sollemniter -amus. ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1, 17 -b⟨it⟩ . . . ⟨ludos se⟩ptimos saeculare⟨s⟩ *al.* EDICT. imp. Constant. de civit. Hispell. (Corp. XI 5265) 23/24 ob editiones -andas (*cf.* CORP. V 7637). AVSON. 385, 27 Equiria. RVFIN. hist. 4, 8, 2 cui agones annui -antur, qui Antonii appellantur. AVG. civ. 2, 27 ludi (*Florales cf.* LAMPR. Heliog. 6, 5) tanto devotius, quanto turpius -ari solent. 4, 26 de ludis scaenicis, quos sibi dii -ari a suis cultoribus exegerunt. 8, 26 quod non soleant ludi nisi numinibus -ari. *sacra*: CIC. div. 1, 3 nec unum genus est divinationis publice privatimque -atum. CATVLL. 64, 259 pars obscura cavis -bant orgia cistis. VERG. Aen. 5, 58 laetum cuncti -emus honorem (*cf.* 8, 268). 8, 173 sacra . . . annua . . . -ate faventes nobiscum (LIV. 35, 38, 3 sacrum anniversarium . . . Dianae erat, quod . . . Carystiorum etiam coetu -atur. CVRT. 4, 2, 10). OV. met. 6, 588 quo sacra solent trieterica Bacchi Sithoniae -are nurus (*cf.* fast. 1, 393. VVLG. II Macc. 6, 7 cum Liberi sacra -rentur [γενομένης δὲ Διονυσίων ἑορτῆς]. AVG. civ. 6, 9. 7, 21 *fuse*). OV. met. 9, 642 tuo motae . . . thyrso Ismariae -ant repetita triennia bacchae. LIV. 5, 13, 7 privatim quoque id sacrum -atum est (CAPITOL. Max. Balb. 8, 4 *al.*). 27, 51, 8 -ataque (que *om. P*) a viris feminisque est *supplicatio* (LAMPR. Diad. 3, 1). 40, 24, 5 sacrificium . . . ad quod -andum (PAVL. FEST. p. 16 CAPITOL. Gord. 26, 1 HEGES. 1, 17, 2 VVLG. num. 29, 18 *al.* SVLP. SEV. chron. 1, 15, 1. *cf.* ITIN. [Silv.] 42 missa; *passim apud eccl.*). PLIN. nat. 30, 12 sacra prodigiosa -ata *eqs.* VAL. FL. 8, 279 -o dotalia sacra. FRONTIN. strat. 3, 2, 8 ad -andum Minervae sacrum. TAC. Germ. 39 caesoque publice homine -ant *Semnones* barbari ritus horrenda primordia. ann. 15, 44 sellisternia ac pervigilia -vere feminae (*cf.* CAPITOL. Aur. 13, 2 lectisternia). SVET. Otho 12 sacra Isidis (SPART. Carac. 9, 10 *cf.* LACT. inst. 1, 11, 21 certus dies habetur in fastis, quo Isidis navigium -atur). APVL. met. 11, 22 rituque sollemni apertionis *templi* -ato ministerio ac matutino peracto sacrificio. LAMPR. Heliog. 6, 5 Floralia sacra (*cf.* AVG. civ. 2, 27). TREB. Gall. 9, 4 -atisque hecatombis. VOPISC. Aurelian. 20, 3 amburbium. ARNOB. nat. 7, 6 res divinas fieri et sacrorum sollemnia -ari (*cf.* AMM. 22, 14, 3 sollemnia). AVSON. 336, 34 trina Tarentino -ata trinoctia ludo. AMM. 22, 9, 15 Adonea. 23, 3, 7 Romae Matri deorum pompae -antur annales. AVG. civ. 3, 9 instituta *sacra*. 6, 7 sacra sunt Iunonis et haec in . . . Samo -bantur. CORP. V 4203 ex quorum usur(is) die id. Mai. sacrum extis -atur (4410). XII 1 tauripolium (*sic*) suo su(m)ptu -erunt (*cf.* 4321 taurobolium). *nuptias*: CATVLL. 64, 302 nec Thetidis taedas voluit -are iugales (*cf.* VERG. Aen. 7, 555 tales -ent hymenaeos egregium Veneris genus). LIV. 36, 11, 2 nuptias -at (42, 12, 4 VAL. MAX. 6, 1, 3 TAC. ann. 4, 75. 11, 26 nuptiarum sollemnia. SVET. Claud. 26 nuptiarum officium. TERT. idol. 16. PANEG. 6, 1 istarum caelestium nuptiarum festa. CAPITOL. Aur. 27, 8 *al.*). AMBR. Abr. 1, 7, 59 viri mulierisque concubitus nulla legitimi matrimonii sorte -atus. *ibid.* -ati coniugii iura. SEN. epist. 67, 11 vota, quae non gratulantium coetu, sed adorantium venerantiumque -antur (STAT. silv. 4, 2, 7 qua -em mea vota lyra. DRAC. Romul. 6, 121 pignora pulchra micent et talia vota -ent). TAC. ann. 15, 34 per compositos cantus grates dis atque ipsam recentis casus fortunam -ans. *de sacris christianis sim. apud eccl.* (*cf. supra l. 45 sqq.*): TERT. orat. 23 nulla oratio sine genu . . . -anda est (PS. HIL. libell. 11 *oratio* omni sacramentorum ministerio et communicatione -atur. HEGES. 3, 2 l. 61 PASS. Petr. 6 PALLAD. hist. mon. I p. 56 *al*). TERT. bapt. 19 paschae -andae locum (*passim*). ieiun. 13 repraesentatio totius nominis christiani magna veneratione -atur. LACT. inst. 4, 26, 40 passionis figura est, quam deus . . . tradidit . . . populo suo -andam (FILASTR. 107, 9 AVG. civ. 16, 2). OPTAT. 1, 18 p. 20, 2 qui ordinationem *episcopi* . . . -rent. AMBR. c. Aux. 34 confessio trinitatis . . . cotidie totius populi ore -atur. HIER. epist. 67, 6 vetera sacramenta . . . esse -anda. AVG. in euang. Ioh. 8, 12 *al.* epist. 36, 22 ipsa fidei unitas quibusdam diversis observationibus -atur. ZACCH. 2, 7 pro obsoletis pecudum . . . victimis caeleste fidelium munus pura oblatione -atur. VRAN. epist. 4 p. 861^{C} matutinum ex more et ordine -vit. PALLAD. hist. mon. I 2 p. 259^{B} nocturnis precibus ex more -atis. CONC. Aurel. a. 511 p. 7, 11 rogationes i. e. laetanias.

2 *loca sim. frequentare, complere, frequentia ornare*: CIC. Mur. 70 a quibus si domus nostra -atur (Att. 2, 22, 3 ad Q. fr. 2, 4, 6 OV. met. 10, 118). Flacc. 95 sepulcrum L. Catilinae . . . hominum audacissimorum ac domesticorum hostium conventu epulisque -atum est (*cf.* MART. 11, 48, 1 Silius . . . -at monumenta Maronis. SIL. 16, 292 vestra tumulos terra -are meorum est animus. CARM. epigr. 383, 8 ⟨muneribusque⟩ ipsi certant titulum hunc celeb⟨rare⟩. 1244, 3 vino -ate s⟨epulcrum⟩. *et l. 58 sqq.*). CIC. Sest. 131 cum . . . viae multitudine legatorum undique missorum -bantur (Cael. 34 ut eam *viam* tu alienis viris comitata -res. ARATOR act. 1, 673 australem -are viam). de orat. 1, 200 Q. Mucii ianua et vestibulum, quod . . . cotidie frequentia civium ac summorum hominum splendore -atur (*cf.* PROP. 1, 16, 3 *ianuae* inaurati -arunt limina currus). CATVLL. 64, 287 Tempe . . . -anda choreis (*cf. p. 745, 41 sq.*). LVCR. 5, 1167 horror, qui delubra deum . . . festis cogit -are diebus. VERG. Aen. 3, 280 Actiaque Iliacis -amus litora ludis (VAL. FL. 1, 423. *cf.* OV. met. 14, 558 durisque in montibus ortae molle fretum -ant). OV. met. 1, 172 deorum atria nobilium valvis -antur apertis. 4, 414 tectaque, non silvas -ant, lucemque perosae nocte volant. 4, 444 parsque *umbrarum* forum -ant. 10, 703 pro thalamis -ant silvas. fast. 2, 67 lucus -atur Helerni. EPIST. Sapph. 11 arva, Phaon, -as (-at *codd., corr. Bentley*) diversa Typhoidos Aetnae (*cf.* 57). DECRET. centumvir. Veient. (Corp. XI 3805) 7 qui . . . múnicip(ium) Veiós . . . inpénsis suis et per filium suum -ári voluerit. VAL. MAX. 2, 2, 9 iuventus . . . urbem spectaculo sui . . . -bat. 6, 1 pr. tu (*Pudicitia*) Palatii columen, augustos penates sanctissimumque Iuliae genialem torum assidua statione -as. 6, 9, 9 victor Capitolium felicitate -vit. SEN. epist. 51, 1 quia illum *locum* (*Baias*) sibi -andum luxuria desumpsit. OCTAVIA 708 quorum (*Pelei et Thetidos*) toros -asse caelestes. 719 thalamos meos -are. PLIN. nat. 34, 9 mercatus in Delo -ante toto orbe. MART. 7, 63, 12 proque suo -at nunc Helicona foro. SIL. 9, 75 -ata colonis mox Italis . . . Sulmo. PLIN. epist. 10, 96, 10 prope iam desolata templa coepisse -ari (AVIEN. orb. terr. 24). APVL. flor. 15 p. 50 incolis frequens et hospitibus -ata *insula*. SOL. 2, 49 *aves* aedem sacram omni die -ant. IVST. 6, 9, 4 theatra. AVSON. 470, 17 nec fora (*i. q. iudicia*) non -ata mihi. HIER. epist. 127, 4 martyrum basilicas secretis -ans orationibus. OV. met. 7, 372 lacus Hyries . . et Cycneia Tempe, quae subitus -vit olor. trist. 5, 6, 37 multa madidae -antur arundine fossae. MANIL. 5, 682 -are salinas.

3 *varias res*: CIC. carm. frg. 40, 1 nos decebat coetus -antes domum lugere (VERG. Aen. 1, 735). Verr. 2, 66 -atur omnium sermone laetitiaque convivium (*v. IV p. 883, 47 sqq. et cf.* TAC. ann. 11, 38 solita convivio -vit). LIV. 9, 30, 8 die festo alii alios per speciem -andarum cantu epularum causa invitant (25, 23, 14 *al.* VAL. MAX. 9, 1, 8 *passim. cf.* VRAN. epist. 11 p. 865^{B} dominicam cenam -vit). *cf.* HOR. sat. 2, 2, 61 repotia natales aliosve dierum festos albatus -et. OV. fast. 2, 657 conveniunt -antque dapes vicinia simplex. IVV. 1, 3, 249 nonne vides, quanto -etur sportula fumo? CIC. carm. frg. 48, 2 ut -ent funera cum gemitu (LIV. 10, 29, 20 *al.* VAL. MAX. 8, 15, 1. CVRT. 8, 2, 40 omni apparatu atque honore. MELA 2, 9 funera laeti . . . ac festo coitu familiarium -ant. *cf.* TAC. ann. 12, 69 funeris sollemne perinde ac divo Augusto -atur. *passim.* LIV. 2, 61, 9 exequias frequens -vit. 25, 17, 5 *al.* VAL. MAX. 2, 6, 12 cum hilaritate. 2, 10, 3. 5, 1, 2. PLIN. nat. 7, 144 *al.*). *cf.* CIC. Mur. 75 in morte -anda (PLIN. epist. 6, 16, 1. QVINT. decl. 246 p. 8, 27 consumptum tota civitas ad rogum tulisset, -asset laudes. TAC. ann. 6, 27 mors Aelii Lamiae funere censorio -ata). EPICED. Drusi 217 armataeque rogum -ant . . . cohortes. CVRT. 3, 12, 14 apparatum funerum, quo Persae suprema officia -rent. CIC. Arch. 4 sic eius (*Archiae*) adventus -bantur, ut. Sull. 4 quorum studio et dignitate -ari hoc iudicium . . . vides. Sest. 118 cantorum convicio contiones -are (*cf.* Att. 1, 19, 9 conventus, qui initio -bantur. LIV. 28, 38, 7 comitia maiore quam ulla . . . -ata frequentia. LACT. mort. pers. 32, 5 in campo Martio proxime -ato. TAC. hist. 2, 91 comitia consulum cum candidatis civiliter -ans [*nota adnominationem*]. COD. Theod. 16, 2, 37 [*a.* 404] conventicula. CASSIOD. hist. 1, 14 p. 906^{B} conciliabula). CIC. Pis. 31 si minus frequentia sua vestrum egressum ornando atque -ando . . . prosequebantur (*cf.* LIV. 27, 45, 6 quo favore hominum iter suum -etur. 27, 50, 2; *at cf. p. 746, 15*). fin. 2, 103 epulis -ari memoriam sui nominis (VAL. MAX. 9, 11 ext. 1 memoriam gladiatorio munere -ante. SEN. dial. 6, 2, 5 carmina -andae Marcelli memoriae composita. epist. 99, 23. TAC. hist. 1, 78 de -anda Neronis memoria. SVET. Claud. 11. APVL. met. 4, 8 inter inclitos reges . . . tanti viri memoria -bitur. *passim. cf.* SIL. 16, 578 -are . . . sacratos cineres). LIV. 10, 45, 1 supplicatione publicum gaudium privatis studiis -atum est (*cf.* SIL. 11, 493 turba . . . ingenti -at nova gaudia plausu. AVG. civ. 16, 31). 36, 40, 6 ad -andum consulis triumphum (CAPITOL. Ver. 8, 5 DRAC. laud. dei 2, 804). SEN. Herc. O. 593 virgineos -are choros (AVSON. Mos. 180 SCHOL. Germ.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Bas. p. 90, 12). CVRT. 9, 9, 26 plausus⟨que⟩ militum nauticorum[que] insperatam salutem immodico -antium gaudio. MELA 2, 5 ludicro certamine -asse victoriam (*cf.* TAC. Agr. 39 *v. p. 747, 56 sq.* SVET. Cal. 23 victorias ... vetuit sollemnibus feriis -ari. VVLG. Iudith 16, 24 gaudium huius victoriae -atum est cum Iudith. PASS. Mar. Iac. 5 p. 53, 3). TAC. ann. 6, 34 multa de nomine eius (*Iasonis*) et oraclum Phrixi -ant (*sic interpr. Nipperdey; al. Roth*). PLIN. paneg. 54 cum laudes imperatorum ludis ...-rentur. LAMPR. Heliog. 11, 5 *vindemiam* (ARNOB. nat. 7, 32. *cf.* CAPITOL. Aur. 17, 5 venditio -ata est. AMM. 18, 8, 13 commercia. INSCR. Revue archéol. 4 sér. II [1903] p. 442 nundinas). LACT. inst. 3, 25, 6 quod mysterium eius (*philosophiae*) barba tantum -atur et pallio (*cf.* HIL. op. hist. frg. 2, 5 ZENO 2, 60, 7 *al.*). DON. Ter. Andr. 726 comoediam -antes. AVG. civ. 2, 13 qui ... inter suos honores sua -ari crimina poposcerunt. 2, 14 in sacris eorum (*deorum*) turpia quaeque -verint. 18, 12 quod de Iove ... populi -ant. *sim. passim.* CORP. V 5128 ut effigiem illius perpetua veneratione -rent.
supplendus est accusativus: ACC. trag. 444 gaudent, currunt, -ant. NEP. Timol. 5, 4 tota -ante Sicilia. LIV. 8, 10, 10 funusque ei par morti -ante collega factum est (25, 17, 7 is funus imperatoris in castris -antibus cum exercitu Beneventanis fecit). INSCR. christ. Brit. 173 Paulinus hic praedicavit et -vit.

B ***aliquem***: *i. q. honorare, prosequi sim.*: *homines*: CIC. de orat. 1, 199 senectuti vero -andae et ornandae quod honestius potest esse perfugium, quam iuris interpretatio. Att. 4, 1, 5 frequentia et plausus me usque ad Capitolium -vit (*cf.* OV. fast. 3, 787 ut tironem -are frequentia posset. LIV. 44, 22, 17 maiore quam solita frequentia prosequentium consulem -atum). OV. fast. 1, 607 humanis -antur honoribus omnes. SIL. 6, 398 consul ... patria vestigia ... ponentem (*Regulum*) terra occursu -bat amico. TAC. ann. 2, 40 iam Ostiam invectum multitudo ingens, iam in urbe clandestini coetus -bant. 3, 6 neminem tam flagranti desiderio -atum. 6, 11 *Piso* publico funere ex decreto senatus -atus est. 16, 33 quo obsequio florentem Soranum -verat. APVL. flor. 18 p. 87 ubique vos quippe ut parentes ...-o. met. 4, 34 cum gentes et populi -rent nos divinis honoribus. AVSON. 391, 7 quamvis coetu -atus amico, solus eram. AMM. 22, 10, 4 cumque eum defensores causarum ... plausibus maximis -rent. SVLP. SEV. chron. 2, 39, 9 exules ... totius orbis studiis -atos. CARM. epigr. 912, 6 (*saec. V*) unus honor -at, quos habet una fides. *nota*: TIB. 1, 6, 17 neu iuvenes -et multo sermone (*i. ne colloquio se delectet cum iuvenibus*).
i. q. deos, numina religiose colere: VERG. Aen. 8, 76 semper honore meo, semper -bere donis, *Eridane.* CVLEX 19 Naides ... -ate deum ludente chorea (*cf. p. 744, 20.* OV. fast. 5, 183 mater ... florum ludis -anda iocosis). TIB. 1, 3, 33 patrios -are penates reddereque ... tura lari. OV. met. 4, 606 quem positis -bat Achaia templis. fast. 2, 639 solito -etur honore *Terminus.* 3, 328 te -ant Eliciumque vocant. 4, 865 numina ... Veneris -ate puellae! 6, 55 centum -amur in aris. 6, 775 deam laeti Fortem -ate, Quirites! LYGD. 5, 29 at vobis Tuscae -antur numina lymphae. CELS. 1 prooem. p. 1, 10 cum vetustissimus auctor Aesculapius -etur. SEN. Ag. 325 Latonigenas ... sacris -are deos. PLIN. nat. 37, 205 salve ... natura, teque nobis Quiritum solis -atam esse numeris omnibus tuis fave. MART. 6, 73, 9 vicini ... sanctum -ate Priapum. SIL. 8, 183 aeternumque Italis numen -bere in oris, *Anna* (*cf.* 8, 221 concelebror). STAT. Theb. 4, 839 *ad genium Langiae fontis*: festasque super -bere mensas (*cf.* PLIN. epist. 8, 8, 7 *inscriptis* fons ille deusque -atur). TAC. ann. 11, 31 simulacrum vindemiae per domum -bat. APVL. apol. 27 impensius deos -ant. PS. APVL. Ascl. 26 ut ... restitutor deus ab hominibus ... frequentibus laudum praeconiis benedictionibusque -etur. AVG. civ. 7, 3 cur -ata sit Venus et obscurata sit Virtus *eqs.* PAVL. NOL. carm. 14, 93 te ... alma pio -ans altaria cultu presbyter instituit. EVSTATH. Bas. hex. 3, 9 p. 900^{A} decentibus -are laudibus conditorem. FAVST. REI. spir. 2, 12 p. 157, 3 *spiritum sanctum* noveris ...-andum votis.

II *i. q.* ***exercere, saepius adhibere, facere*** (*saepe apud* ECCL. *et* ICTOS); *cf.* GLOSS. II 99, 10 -andum: πρακτέον: CIC. dom. 129 -batur tota urbe discriptio *servorum* (*cf.* LACT. mort. pers. 31, 3 qua vexatione ... exactio -ata sit maxime rei annonariae. HIER. epist. 51, 1 cum igitur -retur collecta). CIC. de orat. 1, 2 ad eas artes ...-andas inter nosque recolendas (*cf.* ARNOB. nat. 2, 69). 3, 110 apud Philonem ... causarum cognitio exercitatioque -atur. 3, 155 modus transferendi verbi late patet, quem ... iucunditas delectatioque -vit. 3, 197 a Graecia vetere -ata *carmina et cantus.* LIV. 1, 4, 9 cum his ... seria ac iocos -are. 2, 42, 6 tribuni plebi popularem potestatem lege populari -bant. 5, 11, 9 frequentiaque urbana -are actiones. 6, 32, 1 -ari de integro iuris dictio. ACT. lud. saec. Aug. (Corp. VI 32323) 11 bono more et proind⟨e c⟩elebrato frequentibus exsemplis. SEN. contr. 1 pr. 12 studium ipsum nuper -ari coepit (COLVM. 8, 16, 1 PANEG. 4, 16). COLVM. 1, 1, 9 insulae quoque curam istam -erunt. 8, 2, 4 educandi scientia, quam ...-vere Deliaci. MART. 10, 58, 5 doctas tecum -are vacabat Pieridas. STAT. silv. 5, 3, 195 talia dum -as. QVINT. inst. 1, 9, 6 narratiunculas a poetis -atas ... tractandas puto. 9, 2, 92 -ata apud Graecos schemata (*cf.* SERV. Aen. 1, 51 forma est -ata apud Vergilium. MART. CAP. 3, 326 tum alia loquendi vitia, quae apud vates inclitos plurimum -ata). 10, 1, 96 iambus non sane a Romanis -atus est ut proprium opus. TAC. dial. 24 more vetere et a nostris philosophis saepe -ato. hist. 2, 49 promisce Bedriaci ... aliisque in castris -atum id genus mortis. ann. 2, 56 venatu epulis et quae alia barbari -ant. 15, 44 quo (*Romam*) cuncta undique atrocia aut pudenda confluunt -anturque. PLIN. epist. 8, 12, 3 minus obligor tanta sedulitate -anti, in quo (*studiis*) obligari ego ... possum? GELL. 13, 25, 12 hoc ornatus genus ... Cato antiquissimus in orationibus suis -vit. APVL. flor. 17 p. 80 *vox* -ari debet frequentius usurpata. met. 2, 1 quo artis magicae nativa cantamina totius orbis consono ore -entur. TERT. orat. 16 quod apud idola -atur. ieiun. 9 qui maiora -verat, sitim et famem et multa ieiunia (ITALA Is. 58, 5 [Barnab. 3, 2] GAVDENT. serm. 18 RVFIN. hist. mon. 7 p. 419^{C} *passim*). TERT. ieiun. 10 -anda pressura est. *sim. passim.* TER. MAVR. 1289 labor in studiis semper -atus inhaeret (PS. MAR. MERC. Nest. epist. 2, 3). ARNOB. nat. 2, 22 quid operis aut negotii -ans? 2, 46 actus quibus vita transigitur et -atur humana. LACT. inst. 6, 5, 7 in itinere -ando (COD. Theod. 15, 1, 36 [*a. 397*] DRAC. laud. dei 2, 290 ARATOR act. 2, 384, *at cf. p. 744, 74*). LACT. inst. 7, 27, 16 stationes vigiliasque -emus (ITIN. [Silv.] 27, 7 RVFIN. hist. mon. 29 p. 454^{B}). opif. 11, 14 in lavacris -andis. PALLAD. 6, 8, 1 ovium -anda tonsura est. IVL. VICT. rhet. 22 p. 440, 5 animadversa imitationis exercitatione -emus. LVCIF. non parc. 22 *diaboli* opus inveniris -are. AVSON. 197, 17 -are ... flebilem cantum memoris querelae. Mos. 200 quam dulces -ant spectacula pompas. OPTAT. 5, 8 p. 138, 11 a filio dei tantas -ari virtutes (*cf.* EVGIPP. Sev. 13, 2 magnalia quae per illum divinis sunt effectibus -ata). QVEROL. p. 53, 12 exprome thesaurum, divisio -etur (RVFIN. hist. 10, 9 p. 971, 23 in ea divisione orbis terrae, quae ... sorte per apostolos -ata est. CORP. XI 4391. SIDON. epist. 4, 24, 8 CASSIOD. var. 1, 7, 3 LEX Burg. 53, 2 LEX Visig. 10, 1, 8). HIER. in Ier. 32, 16 *sqq.* post emptionem agri iure -atam. *cf.* VVLG. II par. 1, 17 a regibus Syriae emptio -batur (ἐν χερσὶν αὐτῶν ἔφερον). AMM. 14, 7, 2 -ari vilitatem intempestivam. PS. ASCON. Verr. p. 131 -ata iudicum reiectione. VINDIC. med. 19 visum ... hoc genere -ari (*sic B Neu.*, generari *Wellm.*, creari *Kroll*). THEOD. PRISC. log. 50 incisio venarum in capite et ustio -anda est. 105 quo ... valeat digestio -ari (CAEL. AVR. chron. 2, 13, 195. 3, 7, 93 DIOSC. 2, 145 *passim*). CAEL. AVR. chron. 4, 8, 127 ob -andam curationem. MART. CAP. 1, 36 -at mirabile praestigium elegantiamque pingendi. VINCENT. LER. 2, 3 si ab his sensibus (*sacrae scripturae*) nullatenus recedamus, quos sanctos maiores ac patres nostros -asse manifestum est. EVSTATH. Bas. hex. 2, 8 p. 889^{A} in caelo de certis signis in eadem iterum sub uno die processio solis et reversio -atur (*cf.* BOETH. arithm. 1, 2 p. 12, 2 harmonicis modulationibus motus ipse -atur astrorum). CASSIOD. var. 12, 9, 3 officium vestrum -ato ex more. hist. 1, 9 p. 893^{B} foedera (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 9 p. 280^{D} quadam cum domino pactione -ata. GREG. TVR. Franc. 10, 9 pace igitur -ata inter Warocum atque Ebracharium) *et passim.* DIOSC. 3, 149 *anthemis* abortum -at. COD. Iust. 1, 4, 27, 3 creatione omnimodo sacrosanctis scripturis propositis ...-anda. 4, 20, 18 pr. nisi v testes ... praesto fuerint solutioni -atae. 5, 37, 25 pr. sententia iudicialis sine omni damno -ata. 7, 72, 10, 3 attestatione super hoc -anda; *et saepissime.* PASS. Thom. p. 125, 8 pro nobis cuius passio -ata est.
nota c. infin.: PLIN. nat. 8, 196 colores diversos picturae intexere Babylon maxime -vit (*fere i. q. studuit vel assuevit*).

III *ex notione saepe agendi, dicendi sim. i. q.* ***divulgare, notum reddere*** (*ubique fere in bonam partem*), *inde laudibus efferre, carmine referre*: A ***aliquid***: CIC. Arch. 19 ad p. R. gloriam laudemque -andam (21 OV. Pont. 4, 8, 87). 20 cuius ingenio putabat ea, quae gesserat, posse -ari (CVRT. 8, 1, 22. TAC. ann. 2, 52 res gestas apud senatum -vit). Rab. Post. 2 sermo hominum ad memoriam patrum [virtute] -etur (*corr. Mommsen.*: s. h. ac memoria p. virtutem -et. *cf.* SALL. Iug. 73, 5 Mari virtutem in maius -are). CIC. Brut. 314 cum ... iam in foro -atum meum nomen esset (LIV. 3, 44, 7. 7, 10, 3 cognomen *al.* SEN. dial. 6, 3, 2 *passim. cf.* TAC. ann. 12, 12 familia Cassia [*i. q. familiae nomen*] per illas quoque gentes -ata). SALL. Catil. 8, 1 *fortuna* res cunctas ex lubidine magis quam ex vero -at obscuratque. 8, 3 per terrarum orbem (*v. infra l. 79*) Atheniensium facta pro maximis -antur (HOR. ars 287. SEN. dial. 6, 5, 2 facta eius dictaque quanto meruit suspectu -amus. SIL. 11, 135 QVINT. inst. 11, 2, 11 TAC. ann. 4, 31 *passim. cf.* SEN. nat. 3 pr. 5 potius deorum opera -are quam Philippi. AMM. 30, 8, 4 mirabiles actus ... Graecis scriptoribus -atos). NEP. Iph. 2, 3 quod maxime tota -atum est Graecia. LYDIA 43 Phoebe ... in te laurus -vit amorem. OV. trist. 4, 8, 9 parvam -are domum *eqs.* LIV. 3, 31, 2 legem omnibus contionibus suis -bant (-ant *pars codd.*). 3, 61, 11 pugnae fama ... in urbe laetitia modo (*om. v*) -ata est. 4, 34, 7 navium concursum in maius ...-antes (*cf.* SALL. Iug. 73, 5 *l. 59 sq.* TAC. ann. 13, 8 apud senatum omnia in maius -ata sunt sententiis eorum, qui. SERV. Aen. 5, 840 in maius -ari Palinuri mortem more poetico). LIV. 5, 27, 11 fides Romana, iustitia imperatoris in foro et curia -antur (in foro, in curia -atur *v*). MANIL. 2, 403 quae sint contraria signa per titulos -are suos sedesque. SEN. suas. 7, 11 *Ciceronis* scripta per totum orbem terrarum -rentur. SEN. Tro. 901 -ate Pyrrhi ... conubia, -ate digne. nat. 6, 8, 2 Alpheon, -atum poetis (*cf.* AVSON. Mos. 469 Mosella). MELA 1, 48 Aegipanum quae -atur ea forma est. PLIN. nat. 4, 2 Talarus mons, c fontibus ... Theopompo -atus (5, 124 *al.*). 4, 115 Tagus auriferis harenis -atur. 5, 95 Lycaoniae -antur Thebasa in Tauro. 6, 219 antiquorum exacta -vimus. 12, 9 -atae sunt

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

platani. 12, 17 Vergilius -vit hebenum. 12, 42 nardi spicas ac folia -ant. 24, 156 *magicas herbas* -vere Pythagoras atque Democritus. *sic aut sim. passim de variis rebus, imprimis de herbis et locis.* QVINT. inst. 5, 11, 19 fabellae, quae ... nomine ... Aesopi maxime -antur. TAC. hist. 1, 71 laeta primoribus civitatis, -ata in volgus Celsi salus. 4, 83 origo dei nondum nostris auctoribus -ata. ann. 1, 9 numerus consulatuum -batur. 3, 26 maxima fama -vit Cretensium *leges* (12, 36). FRONTO p. 51, 9 N. fabula histrionibus -ata. GELL. 13, 25, 8 -andae vel ornandae rei gratia. AVSON. 202, 4 aetas nil de te posterior -at (*cf.* OPTAT. 1, 20 p. 22, 8 de uno -ata sunt falsa. INSCR. christ. Hisp. 363 honor de nomine cuius ... factis -atur in istis). AMM. 23, 6, 59 inter alia oppida -antur Alexandria *eqs.* HIER. epist. 53, 1 inauditum omnibus saeculis -andumque miraculum. VVLG. gen. 11, 4 -emus nomen nostrum (Iob 18, 17). AVG. civ. 8, 4 ubi Pythagoreorum fama -batur. 18, 10 contra istam, quae multo amplius est -ata. *seq.* *acc. c. infinit.*: CIC. Mur. 89 factum esse consulem Murenam nuntii litteraeque -arant. PLIN. nat. 2, 149 -ant Graeci Anaxagoran ... praedixisse. 33, 34 ex eo (*equestri*) ordine profectum se -ans *Cicero.* IVL. VAL. 3, 52 responsa dare memoratum regem sciscitantibus -ant. FAVST. REI. spir. 2, 7 p. 148, 4 spiritum sanctum ... dominum et deum Israel esse euangelico -atur oraculo. SVLP. SEV. Mart. 11, 4 latronem se fuisse ... vulgi errore -atum. *enunt. interrog.*: CARM. epigr. 1368, 9 (*a. 521*) quantos iste foret, mundi caelebrator (*i. -atur*) in hortu. *additur* (in) sermone, fama *sim.*: CIC. Cluent. 36 illa caedes Asuvii Larinatis ... quam clara tum recenti re fuit, quam omnium sermone -ata? Flacc. 65 quid porro in Graeco sermone tam tritum atque -atum est quam ... ut Mysorum ultimus esse dicatur. dom. 140 omnium sermone -atum, quemadmodum iste praeposteris verbis ... omnia ... fecerit. Sest. 102 haec fama -antur, monumentis annalium mandantur. *cf.* Rab. Post. 43 *laus* non poetarum carminibus (*v. p. 470, 67 sqq.*), non annalium monumentis -atur, sed prudentium iudicio expenditur. Cael. 6 quod ... omnium accusatorum non criminibus, sed vocibus maledictisque -atum est. prov. 22 cuius litteris, fama, nuntiis -antur aures cotidie meae novis nominibus gentium. Planc. 95 quod minus pervagatum quodque minus aut mea commemoratione -atum sit aut hominibus auditum atque notum. Marcell. 9 bellicae tuae laudes -buntur illae quidem non solum nostris, sed paene omnium gentium litteris atque linguis (PANEG. 12, 44). ac. 2, 4 quae ... decorari in Lucullo debuerunt, ea fere sunt et graecis litteris -ata et latinis. rep. 2, 63 nota scilicet illa res et -ata monumentis plurimis litterarum. Att. 5, 10, 2 hoc animadversum Graecorum laude et multo sermone -atur. epist. 5, 12, 1 nomen ut nostrum scriptis illustretur et -etur tuis. ad Q. fr. 1, 1, 24 quod tibi et esse antiquissimum ... fama atque omnium sermone -atum est. NEP. Chab. 1, 3 hoc usque eo tota Graecia fama -atum est. OV. ars 2, 499 fama -ata per orbem littera. OV. met. 5, 113 -are dapes festumque canendo (*at cf. p. 742, 48 sqq.*). LIV. 1, 45, 6 magnitudo victumae -ata fama. 26, 29, 5 querelae ... circumlatae -ataeque sermonibus. 35, 2, 2 adversae ... res ... magis sermonibus -bantur. VAL. MAX. 1, 8, 6 Martis auxilium ... nonne memoria -andum est? 4, 2 praef. offensarum etiam acerbitas deposita candida relatione -anda est. 6, 1 ext. 1 gloriam ... Graecia laudibus suis -ando cotidie florentiorem efficit (PLIN. nat. 5, 16. 14, 60 *al.* TAC. ann. 1, 34 IVST. 2, 9, 16 CASSIOD. inst. div. 1 p. 1112C). SIL. 3, 148 gloria, cum longo titulis -atur in aevo. 4, 398 aeternumque decus memori -bitur aevo. FRONTIN. aq. 16 inertia, sed fama -ata opera Graecorum. TAC. Agr. 39 veram magnamque victoriam ... ingenti fama -ari. hist. 1, 5 laudata olim et militari fama -ata severitas eius. PLIN. epist. 7, 33, 9 vox ... multo sermone -ata. PORPH. Hor. sat. 1, 7, 2 *sq.* res rumoribus frequentatas fabulis -are. AVG. civ. 2, 2 *Romanorum* praeclara multa laudantur et litterarum memoria -antur. 2, 14 -ari sibi iubent figmentis poeticis opprobria deorum. 8, 10 Graeci ... eas (*litteras*) magna praedicatione -arunt. 10, 11 quae apud Aegyptios sunt -ata vel de Iside vel de Osiride. SVLP. SEV. dial. 1, 12, 1 id ... fratrum audierim sermone -ari, quod. MART. CAP. 9, 926 quid pacis munia nonne nostris cantibus -ata? ENNOD. epist. 1, 13, 4 p. 24, 10 bonorum felicitas mundi lingua -atur. *cf.* 2, 11, 4 p. 51, 8 illas mundi ore -atas dictiones. 7, 28, 3 p. 194, 21 merita illius multorum ore -ari (in psalm. 70, 8); *sic aut sim. passim.*

B ***aliquem*** (*nota duos acc. l. 76. 78. p. 748, 13*): CIC. Sest. 142 *Hannibalem* litteris nostris et memoria videmus esse -atum. Mil. 98 omni in hominum coetu gratiis agendis ... et omni sermone -amur. epist. 5, 12, 6 me a te potissimum ornari -arique velle. SALL. Iug. 85, 36 haec atque talia maiores vestri faciundo seque remque publicam -vere. 86, 3 ab eo genere -atus auctusque erat. hist. frg. 3, 14 vetustatem ... in maius componentem altores Iovis -isse. HOR. carm. 1, 12, 2 quem virum aut heroa lyra vel acri tibia sumis -are, Clio, quem deum? TIB. 1, 4, 75 vos me -ate magistrum (*cf.* OV. ars 2, 739 me vatem -ate, viri, mihi dicite laudes). 2, 5, 115 ut Messalinum -em. PROP. 3, 2, 15 fortunata, meo si qua est -ata libello! OV. am. 2, 16, 37 non ego Paelignos videor -are salubres. met. 7, 50 perque Pelasgas servatrix urbes matrum -bere turba. trist. 2, 73 te -ant alii, quanto decet ore (4, 4, 18 Iuppiter ... seque -ari quolibet ore sinit). 2, 445 Lycorida. 5, 3, 1 qua *die* te -are poetae ... Bacche, solent. LIV. 9, 17, 6 *Cyrum* maxime Graeci laudibus -ant (30, 14, 3 SEN. nat. 5, 15, 2 PLIN. epist. 7, 32, 2 APVL. flor. 18 p. 91 met. 4, 28 *passim*). 29, 26, 5 Scipio dux partim factis fortibus partim suapte fortuna ... ad incrementa gloriae -atus. 30, 13, 8 sermonibus circumstantium -atus rex (SEN. dial. 12, 18, 7 TAC. ann. 4, 2 *v. infra l. 13 sqq.* EVGRAPH. Ter. Hec. 218 me opinio et fama populi sermone -bit). LIV. 33, 44, 8 fama -atos tyrannos. SEN. contr. 2, 2, 11 illas tamen omnis aetas honorabit, omne -bit ingenium (*cf.* SEN. dial. 11, 19, 5 quanto ingeniorum certamine -retur uxor). PLIN. nat. 33, 156 -atus est Calamis. 34, 72 honorem habere ei (*Leaenae*) volentes nec tamen scortum -asse. 34, 81 Styppax Cyprius uno -atur signo. 35, 54 -ando pictores. STAT. silv. 4, 6, 108 nec te ... saevi posset vox horrida Syllae his -are modis. TAC. hist. 2, 21 Othonem ac Vitellium -antes culpantesve. ann. 4, 2 ut eum socium laborum non modo in sermonibus, sed apud patres et populum -ret *eqs.* 14, 22 omnium ore Rubellius Plautus -atur. SVET. vita Verg. p. 59, 2 ad bucolica transiit *Vergilius*, maxime ut Asinium Pollionem Alfenum Varum et Cornelium Gallum -ret. APVL. met. 4, 16 consonaque civium voce satis felix ac beatus Demochares ille saepe -atus, quod. DAMAS. (?) epigr. 21, 4 prophetam -ans placido modulamine senem. AVSON. 1, 16 Aeacide, -aris vate superbo rursum. 153, 84 consona quem (*deum*) -ant modulati carmina David. 167, 1 senatum. 203, 2 dignus grammaticos inter qui -ere bonos. VVLG. I par. 17, 8 fecique tibi nomen quasi unius magnorum, qui -antur in terra. MART. CAP. 7, 725 Priapum. CARM. epigr. 698, 11 (*a. 515*) quem sic christicolae -ent post fata. CORP. XIII 3255 *imp. Constantinus* toto orbe victoriis suis semper ac feliciter -andus.

part. perf. pass. adi. **celebrātus,** -a, -um (*compar. inde ab* OV. *et* LIV., *superl. inde a* CIC., maxime -us SALL. *l. 64*). **1** *i. q. notus, clarus*: **a** *de hominibus*: CIC. Mur. 16 avus nulla illustri laude -us. OV. fast. 6, 349 nomine quam pretio -ior arce Tonantis dicam. PLIN. nat. 4, 89 gens felix ... fabulosis -a miraculis. 5, 7 auctores (10, 136 *al.*). 34, 37 artificesque -os nominavisse. TAC. ann. 3, 75 Labeo ... fama -ior. APVL. apol. 90 quicumque alius ... inter magos -us est. GELL. 11, 7, 3 vetus -usque homo in causis. *cf.* 19, 1, 4 philosophus in disciplina Stoica -us. 17, 4, 5 Apollodori, scriptoris -issimi. IVL. VAL. 1, 2 longe -ior apud Macedones Nectanabus erat (ἐμφανὴς γενόμενος). 1, 26 *architecti* ex arte nobiles et -iores *al.* AVG. civ. 3, 17 Pyrrhus ... tunc ingenti gloria -us. 15, 13 LXX interpretes laudabiliter -os viros non potuisse mentiri. PETR. CHRYS. serm. 127 p. 550B *Ioannes* -issimus sanctitate. CORP. III 124 Maiorin⟨u⟩s, virtute -us magna per orbem.
b *de rebus*: CIC. Phil. 2, 57 scio me in rebus -issimis omnium sermone versari. SALL. hist. frg. 4, 27 Scyllam accolae saxum mari imminens appellant simile -ae formae. LIV. 5, 24, 7 *actio* post captam utique Romam a Gallis -ior fuit. 5, 31, 3 -amque dedicationem ingenti matronarum studio tradunt *Iunoni.* CVRT. 9, 1, 2 -asque opes. SCRIB. LARG. praef. p. 2, 2 pars medicinae ... -a atque illustrata. PLIN. nat. 6, 66 -ae, illic et prope in religionem versae sapientiae deditum *genus.* 33, 27 -ior (*potius i. q. crebrior*) usus anulorum (*cf.* GELL. 17, 2, 25 arboreta ignobilius verbum, arbusta -ius). 34, 57 -is versibus laudata *bucula Myronis.* 36, 38 probantur ... in fastigio posita signa, sed propter altitudinem loci minus -a. MART. 12, 52, 2 nec minus attonitis vox -a reis. TAC. ann. 4, 61 Haterius ... eloquentiae ... -ae. SVET. Aug. 18 *v. infra l. 81.* FRONTO p. 37, 16 N. lineam istam famosam atque -am ... quis emet? p. 123, 7 oratio nobilior ad gloriam et ad posteros -ior erit (*cf.* APVL. apol. 55 ea disputatio -issima est. GELL. 6, 2, 1 in illis -issimis commentariis). GELL. 2, 6, 9 antiquissimus versus vice proverbii -us est. 17, 16, 6 antidotus -issima est. APVL. met. 10, 33 iudicium inter inclitos Achivorum duces -um. PANEG. 11, 4 Gallorum illa -a nobilitas. SPART. Sept. Sev. 22, 4 Aethiops ... clarae inter scurras famae et -orum semper iocorum. AVSON. 195, 13 -aque varie ... eloquentia domi forisque claruit. *subst.*: AVSON. 419, 70 foris -a memorare. *de locis, oppidis sim.*: LAVREA epigr. 3 Academiae -am nomine villam nunc reparat ... Vetus (*cf.* PLIN. nat. 31, 6). SALL. Iug. 47, 1 Vaga, forum rerum venalium totius regni maxime -um. MANIL. 4, 768 -aque Caria fama. SEN. Thy. 409 -a iuveni stadia. dial. 6, 17, 3 videbis -issimum carminibus fontem Arethusam. CVRT. 4, 8, 3 Memnonis Tithonique -a regia. MELA 2, 17 montes ... sacris Liberi patris et coetu Maenadum ... -os. PLIN. nat. 4, 28 oppida. 4, 66 longe clarissima ... ac templo Apollinis et mercatu -a Delos. SIL. 8, 505 Marruvium, veteris -um nomine Marri. TAC. ann. 2, 54 cupidine veteres loco et fama -os noscendi. FLOR. epit. 2, 6, 34 fons -us Arethusae. FRONTO p. 145, 10 N. comitium et rostra et tribunalia ... orationibus -a. AVSON. 417, 129 -a per ostia portus. AMM. 14, 6, 18 domus studiorum seriis cultibus antea -ae. MART. CAP. 6, 651 mons Pindus, Dryopesque Molossique Dodonaei Iovis fano inclito -i. **2** *i. q. cum sollemnitate, gaudio actus sim.*: LIV. 3, 63, 5 haec vaga popularisque supplicatio studiis prope -ior fuit. 5, 23, 4 adventus quoque dictatoris omnibus ordinibus obviam effusis -ior quam ullius umquam antea fuit. 38, 51, 14 -ior is prope dies favore hominum ... fuit (*cf.* OV. met. 7, 430 nullus Erecthidis fertur -ior illo illuxisse dies. IVL. VAL. 2, 34 dies annuus -issimus). SVET. Aug. 18 quoque Actiacae victoriae memoria -ior et in posterum esset, urbem Nicopolim ... condidit ludosque ... constituit.

derivata: celebrabilis, celebratio, celebrator. *Probst.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae